AVGVSTINVS
BARBOSA,
I.V.D. LVSITANVS,
EPISCOPVS VGENTINVS,
DE
OFFICIO ET POTESTATE
EPISCOPI.

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI,
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. *Hispaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc vltimùm ab ipso Auctore recognita, varijs resolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, alijsque accessionibus illustrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, sequens pagina indicabit.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD,
PETRI BORDE, & GVILIELMI BARBIER.

M. DC. LXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,
NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI;
& à Consiliis D. Philippi IV. *Hispaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITVDINIS, *SIVE* DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI, TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc vltimùm ab ipso Auctore recognita, variis resolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, aliisque accessionibus illustrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, sequens pagina indicabit.

LVGDVNI,
Sumptibus Philippi Borde, Laurentii Arnavd,
Petri Borde, & Gvilielmi Barbier.
M. DC. LXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PARTE PRIMA CONTINENTVR.

INDICVLI NONNVLLI.

Epiſcoporum inſtitutio, electio, conſecratio, munus, Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiſcopalis præſtantia.

PARTE SECVNDA.

Omnia quæ ad Epiſcopi poteſtatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad diſpenſationes elargiendas pertinent.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

PARTE TERTIA.

Quicquid ad caſuum reſeruationem, reſidentiam Epiſcopalem, beneficiorum collationem, Eccleſiarum viſitationem, Vicarij conſtitutionem, monitoriorum conceſſionem, denique ad totius iuriſdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorumque conſeruatores pertinet.

FORMVLARIVM EPISCOPALE.

BVLLÆ, CONSTITVTIONES, ET DECRETA SVMMORVM PONTIFICVM.

MARIÆ VITÆ EXORDIO,
CVRSV, DECESSV, VNICO PRIMÆVÆ SANCTITATIS EXEMPLO,
OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,
ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,
IPSIVS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ MORTALIVM,
TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI TER MATRI,
VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT, PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS, ET eiusdem Ecclesiæ Thesaurarius maior, D. D.

PROSPHONETICON AVCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

LÆTA mihi signanda dies adamante perenni,
Insolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Vt minimus TIMARANE tua AVGVSTINVS in Vrbe
Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVÆ
Hinc, vbi Mauortē superās, patrióq; recingēs
Robore pacipotens toto caput extulit orbe.
Religio, tester Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina. vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane suos extollat honores.
Iactet Hyperboreis creuisse ab origine Gothis
Mœnia; Lusiadumque olim dittonis habenas
Belligera tractasse manu; primumque parentis
Ex vtero cœpisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis; ferosque subinde nepotes,
Imperiúmque patens latè dedit, hoste repulso:
Qui quoque post vno victos certamine Reges
Quinq; simul, monstrante Polo, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli sophia, & pietate secūdum
Decantet Damasum, & tāto se iactet alumno,
Qui quondam summo Petri in temone resedit,
Et secare piam tumido egit in aquore cymbam.
Torquatus fit in ore frequēs, Iacobe, tibi ingēs
Assecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax sacri monimenta sepulchri
Commemoret pietas. Gualteri nobile bustum
Gualteri, qui signiferī cœlestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressit,
Suspiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure suo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad speciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quam sit, VIRGO, tibi VIMARANE sacrares,
Arenti penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere iussisti? Testis domus aurea, quam Rex
Lusitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Cōdidit, ac multos, qui sanctū altare ministros
Excolerēt, modulisque alternis Sacra referrēt
Carmina, constituit, cēsuque & honore beauit.
Testis OLIVA sacrâ qua omnes complectitur vmbrâ.
Vnde vetus famam peperit, noménq; per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde suis pacémque vocata
Æthercam diuina parens patitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Imposuisse, sibi propriasque dicasse, virenti
Cùm quatiens terram frondescere fecit, Oliua.
Luce nigrans nox euanescat: inania cedant
Historia figmenta, & OLIVÆ cedat Oliua;
Palladis illa, MARIÆ hæc, hæc sacra, illa profana:
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias spatiosior Vmbra,
Qua procul à patria, Ausoniisque moratus in oris
Attingor, foueórque. Alma nouus incola Roma
Vix ex mense recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas sacra adis opes tuearq; tegámq;
Eligor. Agnosco munus; memoríque rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexúque putem: sed vt inde fateri
Me vinctum incipiā. Ergo tui Regina clienti
Accipere hos sacros ne dedignere labores.

AD

AD LECTOREM.

PRAETER illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, capútque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus, eius Curiæ formam, praxímque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meósque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam, typis mandare decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litteratum studiosi patronum semper, & auctorem expetti sũt, in me solita benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idẽ Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris; & potissimùm controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potiùs meo inseruiendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, diéque ad prælum assiduus fui Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc *De Officio, & potestate Episcopi* opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætatj meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc tractatu reuidendo consumpsi, cúmque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustraui: quibus bone Lector fruere, & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur

PROSPHONETICON AVCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI, QVÆ VVLGO DICITVR AB OLIVA.

LÆTA mihi ſignanda dies adamante perenni,
Inſolito iubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Vt minimus TIMARANE tua AVGVSTINVS in Vrbe
Altus, & ipſe tua ſub tegmine adultus OLIVÆ
Hinc, vbi Mauortē ſuperās, patrióq; recingēs
Robore pacipotens toto caput extulit orbe.
Religio, teſter Dominam, agnoſcamque puſillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina. vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primæuos Vimarane ſuos extollat honores.
Iactet Hyperboreis creuiſſe ab origine Gothis
Mœnia; Luſiadumque olim ditionis habenas
Belligera tractaſſe manu; primumque parentis
Ex vtero cœpiſſe ſinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Luſis; feroſque ſubinde nepotes,
Imperiúmque patens latè dedit, hoſte repulſo:
Qui quoque poſt vno victos certamine Reges
Quinq; ſimul, monſtrante Polo, vexilla ſalutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli ſophia, & pietate ſecūdum
Decantet Damaſum, & tāto ſe iactet alumno,
Qui quondam ſummo Petri in temone reſedit,
Et ſecare piam tumido egit in æquore cymbam.
Torquatus ſit in ore frequēs, Iacobe, tibi ingēs
Aſſecla, qui tecum terras penetrauit Iberas:
Et vicina tenax ſacri monimenta ſepulchri
Com memoret pietas. Gualteri nobile buſtum
Gualteri, qui ſigniferi cœleſtis amicum
Franciſci texit latus, & veſtigia preſſit,
Suſpiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia iure ſuo celebret, miretur, honoret,
Magna: quid hæc tamen ad ſpeciem immortalis Oliuam
Pacis, humo quam ſit, VIRGO, tibi VIMARANE ſacrares,
Arenti penetrante ſolum (mirabile) ligno,
Surgere iuſſiſti? Teſtis domus aurea, quam Rex
Luſitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Cōdidit, ac multos, qui ſanctū altare miniſtros
Excolerēt, moduliſque alternis Sacra referrēt
Carmina, conſtituit, cēſuque & honore beauit.
Teſtis OLIVA ſacrâ quæ omnes complectitur vmbrâ.
Vnde vetus famam peperit, noménq; per Orbem
Seruat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam vnde ſuis pacémque vocata
Æthercam diuina parens patitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Impoſuiſſe, ſibi propriaſque dicaſſe, virenti
Cùm quatiens terram frondeſcere fecit, Oliua;
Luce nigrans nox euaneſcat: inania cedant
Hiſtoria figmenta, & OLIVÆ cedat Oliua;
Palladis illa, MARIÆ hæc, hæc ſacra, illa profana:
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix vna ante alias VIMARANIS OLIVA,
O vmbras vna ante alias ſpatioſior Vmbra,
Qua procul à patria, Auſoniiſque moratus in oris
Attingor, foueórque. Alma nouus incola Roma
Vix ex menſe recens vocor ad tua limina, & vltro
Qui magnas ſacra ædis opes tuear q; tegámq;
Eligor. Agnoſco munus; memoríque rependo
Munere, non quia me veterique, nouoque leuari
Mancipio, nexúque putem: ſed vt inde fateri
Me vinctum incipiā. Ergo tui Regina clienti
Accipere hos ſacros ne dedignere labores.

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, capútque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus, eius Curiæ formam, praxímque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meósque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam, typis mandare decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sūt, in me solita benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promouere cœpit, vt omnia quàm breuissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idē Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris; & potissimùm controuersia, quæ mihi isthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potiùs meo inseruiendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, diéque ad prælum assiduus fui. Quamuis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc *De Officio, & potestate Episcopi* opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætatj meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi prouectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Ciuile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc tractatu reuidendo consumpsi, eúmque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustraui: quibus bone Lector fruere, & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P.M.Sacri Palatij Apost.
A. *Episc. Hieracen. Vicesg.*

EGo Marcus Antonius Petilius V.I.D. ad Reuerendissimi P.F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S. Apostolici Palatij Magistri mandatum, præsens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, siue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita descriptio, Auctore Augustino Barbosa I.V.D.Lusitano,&c. relegi,& in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus aduersans, quin potiùs proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIVS qui suprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij Ord. Prædicat. S. Apost. Palat. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magistri S. Palatij Apost.
A. *Episc. Bellicastrens. Vicesg.*

EGo Melchior Lotterius I. V.D. de mandato R.P.F.Nicolai Ridolfij S. Apostolici Palatij Magistri perlegi hasce Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compositas per D. Augustinum Barbosam I.V.D. Lusitanum, eiusdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduersetur, vnde & typis publicis excudi censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi, Romæ pridie Kalendas Maij 1628.

MELCHIOR LOTTERIVS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfius Ordinis Prædicatorum, Sacri Apost.Palatij Magister.

APPROBATIO.

AVgustini Barbosæ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam antea impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit,& ita sentimus. Lugduni 27. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugd.
Fr. IOANNES TESTE-FORT, S.Theologiæ Doctor.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra decem annos a die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quàm edendos, *D.D. Augustini Barbosæ Lusitani I.V.D. Episcopi Vgentini, &c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regiâ omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio desiit excudi die 26. Aprilis 1665.

INDICV

INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & poteſtatem Epiſcopi, tractârunt.

APHORISMATA Epiſcopalia ſcripſit *Scipio de Rubeis.*
de ſacra Auctoritate Epiſcoporum *Ioan. Fileſacus.*
de Cauſis Epiſcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lælius Iordanus.*
de Conſecratione Epiſcopi *Staniſlaus Socoluius.*
de Dignitate Epiſcoporum *Troylus Maluetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Epiſcoporum edidit *Bartholomæus Gauantus.*
de Epiſcopis, & miniſtris Eccleſiaſticis *Alphonſus Madrigal.*
de Erectione Epiſcopatuum in Belgio *Arnoldus Alaluenſis.*
de Examine Epiſcoporum *Hieronymus Venero, & Leua.*
de Fugâ Epiſcopi, ſeu Epiſcoporum ſpeculum, *Rutilius Benzonius.*
de Inſtitutione Epiſcopi, ſeu Canon. Epiſcop. *Petr. Bleſenſis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iuriſdictione Epiſcopi *Franciſcus Vargas.*
de Iuriſdictionis Epiſcopalis defenſione *Antonius de Pratis.*
de Officio Epiſcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & poteſtate Epiſcopi, *Ioannes Bertachinus, & Bartholomeus Vgolinus.*
de Officio, & poteſtate Vicarij Epiſcopi, *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Epiſcopo per dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
de Ordine, iuriſdictione, & reſidentia Epiſcoporum, *Antonius Paganus.*
de Penſionibus Epiſcoporum *Camillus Cautius.*
de Poteſtate Epiſcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regularium, necnon Abbatiſſarum, *Fr. Steph. Dalum.*
de Poteſtate Epiſcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſibus commiſſa, *Ioſeph. Vela.*
de Præcellentia Epiſcopalis dignitatis *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Epiſcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
de Reſidentia Epiſcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
de Statu, & munere Epiſcopali, *Lælius Zechius.*
de Statutis Epiſcoporum *Henric. Botthæus.*
de Epiſcopis Titularibus *Hieronymus Vielmius.*

Barboſ. de Epiſcopo. ** CATALO

CATALOGVS

Auctorum, qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Aëtius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*, Lusit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alagona* Societ. Iesu.
Alordus *Alaruensis.*
Ioannes Hieronymus *Albanus.*
Albornoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloysius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Alciatus.*
Franciscus *Alcoçer.*
Petrus de *Alcoçer.*
Syluester *Aldobrandinus.*
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete* Societ. Iesu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionysius *Alexandrinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guillelmus *Alotus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthasar *Altamiranus.*
Marius *Alterius.*
Iacobus *Aluaretus.*
Alphonsus *Aluarez Guerrero.*
Blasius *Aluarez Mirabel.*
Didacus *Aluarez.*
Emmanuel *Aluarez*, Lusitan. Soc. Iesu.
Stephanus *d'Aluin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis.*
Francisc. de *Amaya.*
Alexander *Ambrosinus.*
Ouidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Ioannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludouicus ab *Angelis*, Lusit.
Antonius *Angelus*, Gratus.
Iosephus *Angles.*
Christophorus *Anguianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Antnon.*
Abbas *Antiquus.*
S. Antoninus Archiep. Florent.
Donat. *Antoninus de Marinis.*
Marius *Antoninus* Maceraten.
Ioannes Baptista *Antonuccius.*
Matthæus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciscus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononiensis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aretinus.*
Franciscus *Aretinus.*
Cæsar *Argelus.*
Gonzalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Augustinus *Ariminensis.*
Nicolaus *Ariminensis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptista *Asinius.*
S. *Asterius.*
S. *Athanasius.*
Petrus Nuñez de *Auendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Prosper de *Augustino.*
S. Augustinus.
Antonius *Augustinus.*
Stephanus de *Auila* S. Iesu.
Philippus *Aureolus.*
Balthasar *Ayala.*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonsus *Azeuedo.*
Petrus *Aznarius.*
Ioannes Azorius. Societ. Iesu.
Martin. *Azpilcueta* Nauarrus.

B

Gaspar *Baëça.*
Ioannes *Balboa.*
Franciscus *Balduinus.*
Octauianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptista* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioann. *Baptista* Asinius.
Arias *Barbosa*, Lusitan.
Emmanuel *Barbosa*, Lusitan.
Simon Vaz *Barbosa*, Lusitan.
Petrus *Barbosa*, Lusitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæsar *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Baranzanus.*
Ioannes de *Barros*, Lusitan.
Aloys. *Barzius.*
Cæsar *Barsilius.*
S. *Basilius.*
Albertus *Bassanus.*
Ludouicus de *Bauia.*
Martinus *Becanus.*
Franciscus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludouicus de *Beia*, Lusit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus*, Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius Petrus *Bellonus.*
Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliuerius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Beluiso.*
Iac. *Benechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneuentanus.*
Cornelius *Benincasius.*
Petrus *Benintendis.*
Iacobus *Bennius.*
Rutilius *Benzonus.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Ioannes Baptista *Bernardinus.*
S. Bernardus.
Oliuer. *Bernart.*
Augustinus *Berous.*
Ioannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucensis.

Stephanus

Catalogus Auctorum.

Stephanus *Bertrandus*.
Bernardinus de *Bessa*.
Petrus Antonius *Beuter*.
Antonius *Biaggius*.
Petrus de *Bivxto*.
Gabriel *Biel*.
Camillus *Bilotta*.
Petrus *Bimius*.
Laurentius *Bimius*.
Laurentius *de Binnis*.
Petrus *Binsfeld*
Fructuosus *Bisbe*.
Franciscus *Blancas*.
Marcus Antonius *Blancus*.
Baptista de *S. Blasio*.
Petrus *Blesensis*.
Andreas *Bobadilla*.
Castillo *Bobadilla*.
Hieronymus *Bocerus*.
Virgilius *Boccacius*.
Nicolaus *Boerius*.
Hieronymus *Bekelius*.
Petrus *Bollus*.
Albertus *Bolognetus*.
Ludouicus *Bologninus*.
Bened *Bommathaeus*.
Martinus *Bonacina*.
Hippolytus *Bonacosa*.
Homobonus de *Bonis*.
Sigismundus à *Bononia*.
Marcellus *Bonus*.
Ioannes *Borcholt*.
Camillus *Borrellus*.
Ignatius *Borace*.
Ægidius *Bossius*.
Iacobus *Bossius*.
Ioannes Angelus *Bossius*.
Henricus *Bottens*.
Ioannes *Botterus*.
Cæsar *Botton*.
Bouerius.
Thomas *Bozius*.
Ioannes *Brachaus*.
Sebastianus *Brantius*.
Henricus *Brealaus*.
Barnabas *Brissonius*.
Bernardinus de *Britto*, Lusit.
Didacus de *Britto*, Lusit.
Ioannes *Briz Martinez*.
Ioannes *Branellus*.
Conradus *Brunus*.
Matthæus *Brunus*.
Vincentius *Brunus*.
Hieronymus *Buccaronius*.
Guillelmus *Budaus*.
Matthæus *Burattus*.
Antonius *Burgos*.
Franciscus *Bursatus*.
Ioannes *Bursatus*.
Bernardus *Busto*.
Antonius *Butrius*.
Iacobus de *Batrigariis*.
Abrahamus *Bzouius*.

C

Ioannes Baptista *Caballinus*.
Gaspar *Caballinus*.
Petrus *Caballus*.
Georgius de *Cabedo*, Lusitan.
Petrus *Cabrera*.
Ioannes Baptista *Caccialupus*.
Octauianus *Cacheranus*.
Boschius *Cadecha*.
Bartholomæus *Capola*.
Sebastianus *Cesar*, Lusitan.
Hieronymus *Cagnolus*.
Franciscus de *Caldas Pereira*.
Eduardus *Caldeira*.
Gaspar *Calderius*.
Ioannes *Calderinus*.
Ambrosius *Calepinus*.
Iac *Caledonius*.
Michaël *Caledonius*.
Marcellus *Callaca*.
Vitalis de *Cambanis*.
Ioannes Hieronymus *Campanile*.
Thomas *Campanella*.
Ioannes *Campegius*.
Thomas *Cananus*.
Antonius de *Canario*.
Henricus *Canisius*.
Petrus *Canisius*.
Melchior *Cano*.
Benedictus *Canophilus*.
Didacus *Cantara*.
Claudius *Cantiancula*.
Marcus Antonius *Capella*.
Ioannes Franciscus *Capiblanca*.
Ioannes de *Capistrano*.
Benedictus *Capra*.
Iulius Cæsar *Capuccius*.
Antonius *Capycius*.
Hieronymus *Carrancia*.
Ludouicus *Carbo*.
Hieron. *Cardanus*.
Horatius *Carpanus*.
Alphonsus *Carranza*.
Ludouicus *Carrerius*.
Gaspar *Carrillo* de Villerpando.
Ioannes de *Carthagena*.
Prosper *Caranita*,
Thom. *Carlaaaltus*.
Vincentius *Carocius*.
Bartholomæus *Caranza*.
Franc. *Carpius*.
Camill. *Carosius*.
Alexander *Carrerius*.
Martinus *Carrillo*.
Bartholomæus *Carthagena*.
Martinus de *Cauarlho*, Lusit.
Ioannes Baptista *Casalis*.
Casarub.
Iacobus *Castellanus*.
Franciscus del *Castillo*.
Gaspar *Casalias*, Lusit.
Guillelmus *Cassadorus*.
Bartholomæus *Cassaneus*.
Alexander *Cassaneus*.
Ludouicus de *Cassanate*.
Restaurus *Castaldus*.
Didacus de *Castejon*.
Lucas *Castellinus*.
Didacus de *Castillo*.
Ferdinandus de *Castillo*.
Ioannes del *Castillo*.
Alphonsus de *Castro*.
Mendez à *Castro*.
Paulus de *Castro*.
Ferdinandus de *Castro Palao* Societ. Iesu.
Ambrosius *Catharinus*.
Cathecismus Pij V.
Borgnius *Caualcanus*.
Horatius *Caualcanus*.
Iacobus *Caualerius*, Card.
Camillus *Caatius*.
Camillus *Celsus*.
Cornelius *Cencius*.
Ludouicus *Cencius*.
Hieronymus *Cenedo*.
Petrus *Cenedo*.
Ioannes *Cephalus*.
Ioannes Ludouicus de la *Cerda*.
Hieronymus *Cenallos*.
Matthæus *Chartanus*.
Domitius *Chamerota*.
Flaminius *Chartarius*.
Balthasar *Chauatius*.
Flauius *Cherubinus*.
Laërtius *Cherubinus*.
Laurentius *Chirtouius*.
Rhenatus *Chopinus*.
Petrus *Chrysologus*.
Ioannes *Chrysostomus*.
Paulus *Christinaus*.
Io. Bapt. *Ciarlinus*.
Paulus *Ciera*.
Michaël *Cifuentes*.
Paulus de *Citadinis*.
Iulius *Clarus*.
Angelus *Clauisius*.
Christophorus *Clauius*. Soc. Iesu.
Ascanius *Clemens*.
Iodoc. *Clicthoueus*.
S. Ioannes *Climacus*.

Barbos. de Episcopo.

** 2 Ioannes

Catalogus Auctorum.

Ioannes Baptista *Coccinus.*
Iodocus *Coccius.*
Erasmus à *Cochier.*
Ioannes *Cochier.*
Antonius *Coelho*, Lusitanus.
Matthias *Colerius.*
Bernardus *Comensis.*
Felicianus *Comensis.*
Paulus *Comitolus.*
Bernardus *Compostellanus.*
Franciscus *Conanus.*
Iacobus *Concinatius.*
Ioannes Baptista *Confettius.*
Ægidius *Coninck*.Societ.Iesu.
Franciscus *Concius.*
Cæsar. *Contardus.*
Felix *Contelorius.*
Antonius *Contius.*
Ioannes *Copus.*
Franciscus *Coquetius.*
Antonius Maria *Coratius.*
Petrus Michaël *Corbonel.*
Aurelius *Corbulus.*
Antonius *Corduba de Lara.*
Barnabas *Cornazanus.*
Petrus Philippus *Corneus.*
Ioannes *Corrasius.*
Antonius *Correa*, Lusitanus.
Ludouicus *Correa.* Lusit.
Antonius *Corsetus.*
Emmanuel de *Costa*, Lusitan.
Ioannes Baptista *Costa.*
Ioannes Martinus à *Costa*, Lusitanus.
Iosephus à *Costa.*
Sebastianus *Costa*, Lusitanus.
Stephanus *Costa.*
Catellianus *Cota.*
Didacus *Couarruuias, y Leyua*
Didacus do *Couto*, Lusitanus.
Michaël *Crassus.*
Aymon *Crauetta.*
Crescentius.
Petrus *Crespetius.*
Ioannes *Crotus*,
Hieron. à *Cruce.*
Ludouicus à *Cruce*, Lusit.
Ioannes de la *Cruz.*
Marcus Antonius *Cuchus.*
Iacobus *Cuiacius.*
Raphael *Cumanus.*
Iosephus *Cumia*
Rodericus à *Cunha*, Lusit. Primas Hispaniarum.
Laurentius *Cupers.*
Rodulphus *Cupers.*
Alphonsus *Curiel.*
Rochus de *Curte.*
Franciscus *Cursius.*
Quintus *Curtius.*
Marius *Cutellus.*
S. *Cyprianus.*

D

Stephanus *Daluin.*
Andreas *Dalerius.*
S. Ioannes *Damascenus.*
Iodocus *Damhouderus.*
Petrus *Damianus.*
Augustinus *Dauila.*
Tiberius *Decianus.*
Decisiones Rotæ.
Philippus *Decius.*
Antonius *Delre.*
Claud. *Deodatus.*
Paulus *Diaconus.*
Bernardus *Diaz.*
Blasius Flores *Diaz* de Mena.
Petr. *Diaz.* Noguerol.
Ioannes *Dilectus.*
Marcellus *Donatus.*
Hugo *Donellus.*
Directorium Inquisitorum.
Iuniperus à *Drepano.*
Ioannes *Driedonius.*
Leonardus *Duardus.*
Franciscus *Duarenus.*
Petrus *Dueñas.*
Guillelmus *Durandus.*
Ioannes Stephanus *Durantes.*
Andr. *Duualli.*

E

Paulus *Eleazarius.*
Episc. de *Elua.*
Henricus *Enriquez*, Lus. Soc. Iesu.
Petrus *Enriquez.*
Boëtius *Epo.*
Petr. da la *Esclaru*, Gueuara.
Ioan. de *Escobar à Corro.*
Petrus Muñez *de Escobar.*
Gaspar *Estacius*, Lusit.
Nicolaus *Euerardus.*
Augustinus *Eugubinus.*
Andreas ab *Exea.*
Nicolaus *Eymericus.*

F

Antonius *Faber.*
Iacobus *Faber.*
Ioannes *Faber.*
Philippus *Faber.*
Anton. *Fabricius.*
Andreas *Fachineus.*
Stephanus *Fagundez*, Lusitan. Societ. Iesu.
Ioannes *Faiardus.*
Æneas de *Falconibus.*
Ludouicus *Falconius.*
Martinus de *Fano.*
Emman. *Faria, y Sosa*, Lusit.
Prosper *Farinacius.*
Franciscus *Felicianus.*
Hector *Felicius.*
Ioan. Franc. *Ferentilius.*
Antonius *Fernandez*, Lusit.
Benedictus *Fernandez*, Lusit. Societ. Iesu.
Hieronymus *Fernandez*, de Ottero.
Baptista *Ferrariensis.*
Ioannes Petrus de *Ferrariis.*
Ioannes *Ferrarius.*
Franc. *Ferrer.*
Marcus *Ferrer.*
Æmilius *Ferretus.*
Ioannes Baptista *Ferretus.*
Iulius Camillus *Ferretus.*
Ioannes *Ferus.*
Michaël *Ferrus.*
Nicolaus *Festasius.*
Marsilius *Ficinus.*
Seraphinus de *Freitas.* Lusit.
Emmanuel *Figueira*, Lusit.
Ioannes *Filesius.*
Vincentius *Fillincius.*
Ioannes Donatus à *Fine.*
Lactantius *Finelus.*
Ioannes Baptista *Finus.*
Lactantius *Firmianus.*
Lucas *Floronus.*
Lucius *Florus.*
Lazarus *Fænutius.*
Ioannes Petrus *Fontanella.*
Stephanus *Forcatulus.*
Franciscus *Foreiro*, Lusit.
Martinus *Fornarius.*
Valentinus *Forster.*
Augustinus *Fortunius.*
Baptista *Fragoso*, Lusit.
Lauretus de *Franchis.*
Vincentius de *Franchis.*
Marcellus *Francolinus.*
Philippus *Francus.*
Valentinus *Francus.*
Paulus *Fraxinellus.*
Martinus *Freccia.*
Anton. de *Fuertes.*
Raphaël *Fulgosius.*
Bartholomæus *Fumus*, Armilla.
Vincentius *Fusarius.*
Paulus *Fuscus.*

G

Antonius *Gabriel.*
Hieronymus *Gabriel.*
Stephanus de *Gaeta.*
Ioannes *Gagnaus.*

Andreas

Catalogus Auctorum.

Andreas *Gail.*
Franciscus *Galetus.*
Leander *Galganettus.*
Petrus *Galleracius.*
Camillus *Gallinus.*
Æmil. *Gallus.*
Antonius *Gama*, Lusit.
Horatius *Gambacurta.*
Petrus Andreas *Gambara.*
Barthol. *Gauantus.*
Gammachæus.
Henricus *Gandauensis.*
Didacus *Garcia* de Trasmiera.
Fortunius *Garcia.*
Franciscus *Garcia.*
Gregorius *Garcia.*
Ioannes *Garcia.*
Martinus *Garcia.*
Nicolaus *Garcia.*
Stephanus *Garibai.*
Aulus *Gellius.*
Ioannes *Geminianus.*
Dominicus de *S.Geminiano.*
Nellus de *S.Geminiano.*
Cornel. *Gemma.*
Genebrardus.
Nicolaus *Genoa.*
Marcus Antonius *Genuensis.*
Franciscus *Georgius.*
Anastasius *Germonius.*
Franciscus *Ghislerius.*
Hieronymus *Giach.*
Hieronymus *Gigas.*
Giouagno Lusit.
Bartholomæus *Gipsius.*
Garcia *Gironda.*
Maius *Giurba.*
Octauius *Gloritius.*
Damianus *Goës.*
Antonius *Gomez.*
Balthasar *Gomesius* da amescua.
Emmanuel *Gomez Cardoso*, Lusitan.
Ludouicus *Gomez*, Episc.Sarn.
Michaël *Gomez*, de Arellano.
Sebastianus *Gomez de Figueiredo*, Lusit.
Remigius de *Conni.*
Franciscus *Gonzaga.*
Hieronymus *Gonzales.*
Iosephus *Gonzales.*
Antonius de *Gouuea*, Lusit.
Antonius *Goueanus*, Lusit.
Ludouicus de *Graffiis.*
Donatus *Grammaticus.*
Thomas *Grammaticus.*
Ludouicus *Granada.*

Iacobus *Granado.*
Paulus *Granutius.*
Achilles de *Grassis.*
Carolus de *Grassis.*
Iacobus de *Grassis.*
Ioannes de *Grassis.*
Michaël *Grassus.*
Stephanus *Gratianus.*
Hieronymus *Gratus.*
Nicolaus Antonius *Grauatius.*
Gregorius XV.
Petrus de *Gregorio.*
Petrus *Gregorius Tholosanus.*
Iacobus *Gretserus.*
Bernardus *Grenæus.*
Paulus *Grilandus.*
Grilenzonius.
Paulus *Grysaldus.*
Iacobus *Gualterus.*
Sebastianus *Guarzinus.*
Antonius *Gueuara.*
Guido *Papa.*
Cosmas *Guimier.*
Ioannes *Gutierres.*
Guzman.

H

Dionysius *Halicarnassæus.*
Franciscus *Hallier.*
Ioannes *Harprecht.*
Henricus *Henriquez*.Lusit.
Franciscus *Herculanus.*
Antonius *Heringius.*
Antonius de *Herrera.*
Ioannes Hieronymus de *Hencauolano.*
S.Hieronymus.
Alphonsus *Hojeda.*
Signorolus de *Homodeis.*
Antonius *Honcala.*
Vincentius *Hondedæus.*
Ioannes *Honorius.*
Stanislaus *Hosius.*
Hostiensis, Cardin.
Bartholomæus *Humada.*
Gaspar *Hurtado.*

I

Dominicus *Iacobatius.*
Petrus *Iacobus* à Montepessulano.
Cornelius *Iansenius*
Peregrinus *Ianninus.*
Thomas de *Iesu Maria.*
Iulius Cæsar *Imbrianus.*
Alexander de *Imola.*

Ioannes de *Imola.*
Ioannes de *Indagine.*
Nicolaus *Intriglioli.*
Læsius *Iordanus.*
Andreas *Isernia.*
S.Isidorus, Hispalen.
Aurelius de *Istria.*
Marius *Italia.*

K.

Melchior *Kling.*

L

Imola *Laderchius.*
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus *Lancellotus.*
Robertus *Lanchus.*
Hieronymus *Lanchus.*
Bernardus de *Landriano.*
Iulius *Landrinus.*
Iafredus *Lanfrancus.*
Lapus Abbas.
Cornelius à *Lapide.*
Camill.de *Laratha.*
Ioannes Baptista de *Larrea.*
Ignatius *Lasarte.*
Martinus *Laudensis.*
Paulus *Laudensis.*
Iulius *Lauorius.*
Hieronymus *Laurentius.*
Valentinus *Laurentius.*
Paulus *Laymann.*
Ioannes Baptista *Luzuanus.*
Petrus Antonius *Lazarus.*
Bartholomæus à *Ledesma.*
Martinus de *Ledesma.*
Petrus *Ledesma.*
Petrus *Ledesma.*
Leo Imp.
Benedictus *Leo.*
Hieronymus *Leo.*
Ioannes Franciscus *Leo.*
Alphonsus de *Leone.*
Basilius Pontius de *Leon.*
Ioannes Baptista *Leonellus.*
Paulus *Leon.*
Leonardus *Lessius.*
Petrus *Lenarder.*
Ioannes *Leuriel.*
Ioannes Baptista *Lezana.*
Andreas *Libanius.*
Ioannes de *Lignano.*
Iacobus *Linius.*
Iustus *Lipsius.*
Hieronymus *Llamas.*
Garcia de *Loaysa.*

Catalogus Auctorum.

Athanasius de *Lobera*.
Eudoxius *Locatellus*.
Vmbertus *Locatus*.
Petrus *Lombardus*, Magister sentent.
Ioannes de *Londris*,
Franciscus *Longus à Goriolano*.
Augustinus *Lopez*.
Didacus *Lopez de Stunica*.
Gregorius *Lopez Madera*.
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Touar*.
Ignatius *Lopez de Salzedo*.
Ludouicus *Lopez*.
Petrus de *Lorca*, Societ. Iesu.
Iodocus *Lorichius*.
Ioannes *Lorinus*, Societ. Iesu.
Melchior *Lotterius*.
Franciscus *Lucanus* de Parma.
Ioan. de *Lucena*, Lus. Soc. Iesu
Iosephus *Ludouicus*.
Ioannes de *Lugo*, Societ. Iesu.
Ioannes Baptista *Lupus*.
Ambrosius *Lutius*.
Horatius *Lutius*.
Stephanus de *Lycio*.

M

Maccabran.
Iacobus *Machado*.
Carolus *Macignus*.
Iulius Cæsar *Madius*.
Alphonsus *Madrigal*.
Cosmas *Magallanicus*, Lusitanus Societ. Iesu.
Petr. Dominicus *Magdalenus*.
Hieronymus *Magius*.
Hieronymus *Magontus*.
Simon *Maiolus*.
Ioannes *Maior*.
Ioannes *Madderus*.
Ioannes *Maldonatus*. Lusitan. Societ. Iesu.
Petrus *Malferitus*.
Thomas à *Maluenda*.
Thomas *Maluetius*.
Troilus *Maluetius*.
Celsus *Mancinus*.
Vincentius *Mancinus*.
Hieronymus *Manfredus*.
Guillelmus de *Mandageto*.
Iacobus *Mandelus*.
Quintilianus *Mandosius*.
Victorinus *Mansus*.
Franciscus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua*.
Paulus *Manutius*.
Ioannes Petrus *Maphæus*, Societ. Iesu.
Robertus *Maranta*.
Carolus *Maranta*.
Christophorus *Marcellus*.
Ioannes Baptista *Marchesanus*.
Philip. *Marchinus*.
Franciscus *Marcus*.
Hercules *Marescottus*.
Ioannes *Maria Belletus*.
Ioannes *Maria Monticellus*.
Ioannes *Maria Nouarius*.
Ioannes *Maria Politianus*.
Ioannes de *Mariena*.
Thomas de *Marino*.
Ludouicus *Marinus*.
Petrus *Marisius*, Lusit.
Ioannes *Marquez*.
Antonius de *Marinis*.
Hippolytus de *Marsiliis*.
Marcus Antonius *Marsilius Columna*.
Marta.
Gregorius *Martinez*.
Petrus Ludouicus *Martinez*.
Martinus Martini.
Alderanus *Mascardus*.
Iosephus *Mascardus*.
Antonius *Massa*. Galesius.
Ioan Antonius *Massobrius*.
Garcia *Mastrillo*.
Angelus *Matheacius*.
Matthæus *Mathesilanus*.
Ioannes *Matienzo*.
Iac. Ant. de *Mauro*.
Pyrrhus *Maurus*.
Ioannes *Mauritius*.
Marcellus de *Mauro*.
Rabanus *Maurus*.
Philippus *Maynardus*.
Iason de *Mayno*.
Franciscus *Medices*.
Sebastianus *Medices*.
Bartholomæus *Medina*.
Ioannes de *Medina*.
Michaël *Medina*.
Marcellus *Megala*.
Pomponius *Mela*.
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca*.
Emmanuel *Mendez de Castro*, Lusit.
Gonçalus *Mendez de Vasconcellos y Cabedo*. Lusit.
Alphonsus de *Mendosa*.
Ferdinandus de *Mendoça*.
Franciscus de *Mendoça*, Lusitanus Societ. Iesu.
Franciscus *Menosius*.
Iacobus *Menochius*.
Thomas de *Mercato*.
Didacus *Merlanes*.
Mercurialis *Merlinus*.
Marinus *Mersennus*.
Gaudeutius *Merula*.
Georgius *Merulus*.
Martinus *Mesnartius*.
Ludouicus *Messia*.
Ioannes *Metina*.
Petrus *Mexia*.
Ioannes *Moreno*.
Thomas *Mieres*.
Franciscus *Milanensis*.
Nicolaus *Milis*.
Ludouicus *Miranda*.
Balthasar *Mogollon*.
Ioannes *Mohedanus*.
Vincentius *Moles*.
Andreas *Molfesius*.
Ioannes Petrus *Molignatus*.
Franciscus *Molinus*.
Ludouicus *Molina* Theolog.
Ludouicus *Molina* Iurisconf.
Antonius *Monachus*.
Ioannes *Monachus*.
Petrus *Moncada*.
Ioannes Petrus *Moneta*.
Henricus *Monroi*.
Dominicus *Montagnolus*.
Fabianus de *Monte*.
Hieronymus de *Monte*.
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celso*.
Paulus de *Montepico*.
Martinus *Monter à Cuena*.
Gabriel *Monterozo Aluarado*.
Ludouicus *Montesinus*.
Sebastianus *Monticulus*.
Ioannes *Montolinus*.
Hieronymus *Montinus*.
Ambrosius *Morales*.
Petrus Augustinus *Morla*.
Augustinus *Morlanes*.
Isidorus *Mosconius*.
Didacus de la *Motta*.
Emmanuel de *Moura*.
Petrus *Mozzius*.
Aloysius *Mondella*.
Didacus *Murillo*.
Franciscus *Munus de Escouar*.
Bernardinus *Muscatellus*.
Marius *Muta*.
Dynus Muxellanus.

N

Sebastianus *Neuius*.
Antonius *Naldus*.

Alphon

Alphonsus *Narbona*.
Ioannes *Narbona*.
Didacus *Narbona*.
Gregorius *Natta*.
Marcus Antonius *Natta*.
Petrus *Nauarra*.
Petrus Fernandes *Nauarrette*.
Iacobus *Nauclantus*.
Ioannes *Naucleros*.
S. Gregorius. *Nazianzenus*.
Alphonsus à *Neapoli*.
Ælius Antonius *Nebrissa*.
Antonius *Negasancius*.
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Neatsanus*.
Alexander de *Neuo*.
S. Gregorius *Nicenus*.
Ioannes *Nicolaus*.
Nicolaus Notarius S. Bernardi.
Ioannes *Nider*.
Niger Ciriacus.
Petrus Diez *Nogaerol*.
Ioannes Antonius *Nonarius*.
Ioannes Maria *Noaar*.
Baldus *Nouellus*.
Iacobus *Nouellus*.
Didacus *Nuñez*.
Duardus *Nuñez*.

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano*.
Antonius *Olibanus*.
Hieronymus *Onuphrius*.
Ambrosius de *Opizonibus*.
Lanfrancus de *Oriano*.
Nicolaus *Orlandinus*.
Sebastianus *Orozco*.
Ioannes *Orozco*.
Abrahamus *Ortelius*.
Ioannes Gaspar *Orsigus*.
Franciscus *Ortiz*, Lucius.
Hieronymus *Osorius*, Lusit.
Ioannes *Otalora*.
Franciscus *Othomanus*.
Hernandus de *Oxea*.

P

Christophorus de *Pace*.
Gondisaluus Soares de *Pace*.
Marchus Salon de *Pace*.
Fuluius *Pacianus*.
Statilius *Pacificus*.
Anton. Meneses de *Padilla*.
Balthasar *baez*, Lusit.
Antonius *Paganus*.
Laurentius de *Palacio*.
Michaël de *Palacio*.
Gabriel *Paleothus*, Cardin.
Alphons. *Paleothus*.
Petrus *Paladanus*.
Iosephus *Pamphilus*.
S. Raymundus de *Peaufort*.
Guido *Pancirola*.
Abbas *Panormitanus*.
Onuphrius *Panuinus*.
Ioannes *Panonius*.
Flaminius *Parisius*.
Petrus Paulus *Parisius*.
Philippus *Pascalius*.
Franc. *Patritius*, Senens.
Ioannes Franciscus *Pauinus*.
Ioannes Baptista *Paulitani*.
Hieronymus *Paulus*.
Dionysius *Paulus Lopys*.
Ferdinandus *Paez*, Lusit.
Petrus *Pechius*.
Achilles *Pedrocha*.
Haspar. *Pegado*, Lusit.
Ludouicus *Peguera*.
Laurent. de *Peirinis*.
Melchior *Pelaez*.
Aluarus *Pelagius*. Lusit.
Theodorus *Peltan*.
Isidorus *Pelusiota*.
Franciscus *Penia*.
Lucas de *Peña*.
Guillelmus *Penaldus*.
Gabriel *Penotus*.
Petrus *Peralta*.
Marcus Ant. *Peregrinus*.
Benedictus *Pereira*, Lusitanus Societ. Iesu.
Gabriel. *Pereira de Castro*, Lusitan.
Antonius *Perez*.
Didacus *Perez*.
Ildephonsus *Perez de Lara*.
Achilles *Personalis*.
Franciscus *Personalis*.
Gaspar *Perusinus*.
Baldus de *Perusio*.
Petrus de *Perusio*.
Alexander *Pesantius*.
Antonius de *Petra*.
Petrus de *Petra*.
Petrus Antonius à *Petra*.
Petrus Geraldus de *Petrasancta*.
Franciscus *Petrarcha*.
Melchior *Phœbus*, Lusit.
Panucius de *Phanaiis*.
Hieron. *Pharontus*.
Cosmas *Philiarchus*.
Bartholomæus *Philippus*, Lus.
Anton. *Piagius*.
Paulus *Piasecius*.
Antonius *Picharrus*.
Gregorius *Pictor*.
Ioan. *Picus Mirandula*.
Albertus *Pighius*.
Ioan. *Pineda* Societ. Iesu.
Arias *Pinellus*, Lusit.
Benedictus *Pinellus*. Lusit.
Hector *Pinto*, Lusit.
Franciscus de *Pisa*.
Andreas *Piscarus*, Castaldus.
Ferdinandus *Pizarro*.
Francisc. de *Pitigianis*.
Thadæus *Piso*.
Petrus *Placa*.
Franciscus *Planeta*.
Ioan. *Platea*.
Baptista *Platina*.
Hieronymus *Plato*.
Ioannes Baptista *Plotus*.
Nicolaus *Plouaus*.
Plutarchus.
Gregorius *Polachus*.
Reginaldus *Polo*.
Lanceloros *Polytus*.
Ludouicus *Pons*.
Arnaldus *Pontanus*.
Baptista *Pontanus*.
Iacobus *Pontanus*.
Amadæus à *Ponte*.
Io. Franciscus à *Ponte*.
Ioannes à *Ponte*.
Ludouicus de la *Ponte*.
Oldradus de *Ponte*.
Laurent. à *Portel*.
Christophorus *Portius*.
Iacobus *Portio*.
Iacobus *Portius Imola*.
Philippus *Portio*.
Hieronymus *Portolet*.
Ioannes Bapt. *Possenius*.
Ludouicus *Postius*.
Anton. de *Pratis*.
Simon de *Pratis*.
Gabriel *Pratcolus*.
Francisc. de *Praso*.
Philippus *Probus*.
Dominicus de *Pueronibus*.
Adrianus *Puluaus*.
Ioan. Franciscus *Purpuratus*.
Paris de *Puteo*.
Iacobus *Puteus*.

Q

Didacus *Quantera*.
Stephanus *Quaranta*.
Antonius de *Quebedo y hosos*.
Georgius de *Quebedo*.

Catalogus Auctorum.

Antonius *Quesada.*
Antonius *Quintaduenas.*
Marcus Felius *Quintilianus.*
Ioannes *Quintinus.*
Gaspar *Quiroga.*

R

Ioannes de *Rada.*
Iacobus *Rauardus.*
Antonius *Ragucius.*
Iulius Cæsar *Rainerius.*
Theophilus *Raynaudus* Soc. Iesu
Calixtus *Ramirez.*
Manuel *Ramierez de Carrion.*
Ioannes *Ramierez.*
Stephanus *Ranchinus.*
Alexander *Raudensis.*
Iacobus *Rauennas.*
Petrus de *Rauenna.*
Ferdinandus *Rebellius*, Lusitan.Soc.Iesu.
Ioannes *Rebell.*Soc.Iesu.
Petrus *Rebuffus.*
Guillelmus *Rodoanus.*
Valerius *Reginaldus.*
Melch. *Reinoso*, Lusit.
Scipio *Rendina.*
Repertorium Inquisitorum.
Garcia de *Resende*, Lusit.
Castaldus *Restaurus.*
Nicolaus *Reusnerus.*
Faustinus *Rhegiensis.*
Petrus *Ribadeneira.*
Antonius *Ricciulus.*
Ioannes Aloysius *Riccius.*
Hippolytus *Riminaldus.*
Ioannes *Riolanus.*
Ioannes Franciscus *Ripa.*
Polydorus *Ripa.*
Antonius *Ripoll.*
Æneas *Robertus.*
Blasius *Robles*, de Salzedo.
Angelus *Rotha.*
Antonius *Rochus.*
Rodericus, Archiepiscop. Toletanus.
Rodericus, Episcopus Zamoren.
Amator *Rodericus.*
Hieronymus *Rodericus*, Lusit.
Ludouicus *Rodolphinus.*
Didacus *Rodriguez*, Aluarado.
Emmanuel *Rodriguez*, Lusit.
Franciscus *Rogertus.*
Ioannes *Roias*,
Franciscus *Roizius.*
Ægidius *Romanus.*
Hieronymus *Romanus.*
Ludouicus *Romanus.*
Rota Romana.
Guillelmus *Rosaus.*
Albericus de *Rosatis.*
Antonius *Roscius.*
Antonius de *Rosellis*,
Emericus à *Rosenthal.*
Bernardinus *Resignolius.*
Hieronymus de la *Rua.*
Scipio de *Rubeis.*
Ioannes Antonius *Rubeus.*
Palatius *Rubeus.*
Theodosius *Rubeus.*
Christophorus *Rufinacius.*
Constantinus *Rugerius.*
Iulius Cæsar *Ruginellus.*
Iosephus de *Rusticis.*
Petrus *Ruysius*, Maurensis.
Syluanus *Ruyzius.*

S

Emmanuel *Sà*, Lus. Soc.Iesu.
Iacobus *Sà*, Lusit.
Didacus *Sahagun.*
Bartholomæus *Salonius.*
Ioannes de *Salas*, Societ.Iesu.
Ferdinandus Quintinus de *Salazar*, Societ.Iesu.
Franciscus *Salazar.*
Petrus *Salazar.*
Franciscus *Salgado.*
Io. *Salgado*, de Arauio Lusit.
Bartholomæus *Salicetus.*
Paulus *Salodius.*
Michaël *Salon.*
Robles de *Salzedo.*
Petrus *Sanchez.*
Thomas *Sanchez.* Soc.Iesu.
Ioannes *Sancius.*
Gaspar *Sanctius*, Societ.Iesu.
Ioannes à *Sande.*
Felinus *Sandæus.*
Prudentius de *Sandoual.*
Ludouicus de *San.Iuan.*
Antonius de *San-Roman.*
Paulus *Sanctorius.*
Petrus *Sanz Morquechus.*
Sebastianus *Sapia.*
Ludouicus de *Sardis.*
Franciscus *Sarmiento.*
Bartolus de *Saxo Ferrato.*
Gregorius *Sayro.*
Iacobus *Sbrozius.*
Sigismundus *Scaccia.*
Franciscus *Scaccius.*
Iosephus *Scaliger.*
Antonius *Sccapus.*
Ioannes Baptista *Scortia*, Soc. Iesu.
Fridericus *Scotus.*
Carolus *Scribanus.*
Didacus *Segura.*
Ioannes *Segura Daualos.*
Ioannes *Selua.*
Fredericus de *Senis.*
Oliu. *Seraphinus* Cardin.
Seraphinus de *Seraphinis.*
Claudius *Seyssellius.*
Diodorus *Siculus.*
Lucius Marinæus *Siculus.*
Ioannes Bapt. *Signius.*
Carolus *Sigonius.*
Iacobus *Simanchas.*
Octauianus *Simoncelus.*
Iacobus *Simoneta.*
Emmanuel *Soarez*, Lusit.
Franciscus *Soarez*, Soc.Iesu.
Gonçalus *Soarez de Paz.*
Ioannes *Soarez*, Lusit.
Bartholomæus *Socinus.*
Marianus *Socinus.*
Stanislaus *Socolouius.*
Octauius *Sparthariu.*
Alexander *Sperellus.*
Petrus Antonius *Spinellus.*
Antonius de *Sola.*
Brunorus à *Sole.*
Claudius *Soler.*
Felicianus de *Solis.*
Ioannes Fredericus *Solis.*
Ioannes *Solorzanus.*
Franciscus *Sonsbechius.*
Hieronymus *Sorbo.*
Alphonsus *Soto.*
Dominicus *Soto.*
Petrus *Soto.*
Ludouicus *Sotomaior*, Lusitanus.
Antonius de *Sousa*, Lusitanus.
Franciscus *Sousa*, Lusit.
Paulus *Squillante.*
Ioannes *Staphilaus.*
Achilles *Statius*, Lusit.
Gaspar *Statius*, Lusit.
Didacus *Stella.*
Iosephus *Stephanus.*
VValfridus *Strabo.*
Beuuenutus *Stracha.*
Theodor. *Studita.*
Ioannes *Suarez*, Lusit.
Ioannes *Suarez*, Hispan.
Goncal. *Suar.* de Paz.
Ioannes Petrus *Surdus.*
Hieronymus *Surita.*

Laurentius

Catalogus Auctorum.

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sutor.*
Æneas *Syluius.*
Franciſcus *Syluius.*

T

Aſcanius *Tamburinius.*
Adamus *Tannerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciſcus *Tarapha,*
Theodulphus.
Antonius *Theſaurus.*
Gaſpar Antonius *Theſaurus.*
Capella *Tholoſana.*
Thomas de *Thomaſſetis.*
o. Bapt. *Thoro.*
Michaël *Timotheus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciſcus *Titelmanus,*
Franciſcus *Toletus*, Soc. Ieſu.
Guilbertus de *Tornaco.*
Auguſtinus *Torniel.*
Gabriel.del *Toro.*
Franciſcus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludouicus de *Torres.*
Raphaël de la *Torre.*
Alexander *Trentacinquius.*
Thomas *Triuiſanus.*
Auguſtinus *Triumphus*, dictus de Ancona.
Albertus *Trotius.*
Io. Ægidius *Trotius.*
Alexander *Turamini.*
Ioan. de *Turrecremata.*
Horatius *Turſelinus.*
Aloyſius *Turrianus*, Soc. Ieſu.
Franciſcus *Turrianus.*
Vincentius *Turturettus.*
Franciſcus *Turzanus.*
Dominicus *Tuſchus*, Cardin.

V

Aluarus *Valaſeus* Luſit.
Gaſpar *Valaſcus*, Luſit.
Thomas *Valaſcus*, Luſit.
Rodericus *Valaſquez de Auendaño.*
Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdeſius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Ieſu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valentinus.*
Ioannes Bapt. *Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciſcus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Lalle*, Luſit.
Rolandus à *Valle.*
Franciſcus *Valleſius.*
Sebaſtianus *Vantius.*
Franciſcus *Vargas,*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vaſconſellos*, Luſitanus, Societ. Ieſu.
Petrus Alphpnſus de *Vaſconſellos*, Luſit.
Ioannes *Vaſaus.*
Gabriel *Vaſquez*, Societ. Ieſu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomeus de *Vecchis.*
Alphonſus à *Vega.*
Franciſcus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioſeph *Vela.*
Ludouic. *Velaſquez* de Auendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Lyeua.*
Alphonſus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronenſis.*
Octauius *Veſtrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanchinus *Vgolinus.*
Matthias *Vgonius.*
Hugo de *S. Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciſcus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blaſius *Viegas.* Luſit.
Auguſtinus *Vigianus.*
Ambroſius *Vignate.*
Henricus *Villalobos.*
Alphonſus *Vill[illegible]ego.*
Gonçalus *Villadiego.*
Alphonſus *Villagut.*
Ioannes Bapt. *Villarobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonſus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Viſchis.*
Martinus Alphonſus *Viualdus.*
Ioannes Bapt. *Viuianus.*
Iulianus *Viuianus.*
Franciſcus *Viuius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vranius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octauianus *Vulpellius.*

VV

Thomas *VValdenſis.*
Stephanus *VVeyms.*
Hieronymus *VVellerus.*
Matthæus *VVeſembecius.*
VViggers.

X

Sebaſtianus *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciſcus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Syluester *Zachias.*
Paulus *Zachias.*
Melchior *Zambranus.*
Michaël *Zanardus.*
Baſilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zechius.*
Hieronimus de *Zenetinis.*
Zenzelinus.
Thomas *Zerola.*
Franciſcus *Zypaus.*

SERIES

Catalogus Auctorum.

Antonius *Quesada*.
Antonius *Quintaduenas*.
Marcus Felius *Quintilianus*.
Ioannes *Quintinus*.
Gaspar *Quiroga*.

R

Ioannes de *Rada*.
Iacobus *Rauardus*.
Antonius *Ragucius*.
Iulius Cæsar *Rainerius*.
Theophilus *Raynaudus* Soc. Iesu
Calixtus *Ramirez*.
Manuel *Ramierez de Carrion*.
Ioannes *Ramierez*.
Stephanus *Ranchinus*.
Alexander *Raudensis*.
Iacobus *Rauennas*.
Petrus de *Rauenna*.
Ferdinandus *Rebellius*, Lusitan. Soc. Iesu.
Ioannes *Rebell.* Soc. Iesu.
Petrus *Rebuffus*.
Guillelmus *Rodoanus*.
Valerius *Reginaldus*.
Melch. *Reinoso*, Lusit.
Scipio *Reudinu*.
Repertorium Inquisitorum.
Garcia de *Resende*, Lusit.
Castaldus *Restaurus*.
Nicolaus *Reusnerus*.
Faustinus *Rhegiensis*.
Petrus *Ribadeneira*.
Antonius *Ricciulus*.
Ioannes Aloysius *Riccius*.
Hippolytus *Riminaldus*.
Ioannes *Riolanus*.
Ioannes Franciscus *Ripa*.
Polydorus *Ripa*.
Antonius *Ripoll*.
Æneas *Robertus*.
Blasius *Robles*, de Salzedo.
Angelus *Rocha*.
Antonius *Rochas*.
Rodericus, Archiepiscop. Toletanus.
Rodericus, Episcopus Zamoren.
Amator *Rodericus*.
Hieronymus *Rodericus*, Lusit.
Ludouicus *Rodolphinus*.
Didacus *Rodriguez*, Aluarado.
Emmanuel *Rodriguez*, Lusit.
Franciscus *Rogerius*.
Ioanne. *Rotus*,
Franciscus *Rotzias*.
Ægidius *Romanus*.
Hieronymus *Romanus*.
Ludouicus *Romanus*.
Rota Romana.
Guillelmus *Rosaus*.
Albericus de *Rosatis*.
Antonius *Roscius*.
Antonius de *Rosellis*,
Emericus à *Rosenthal*.
Bernardinus *Resignolius*.
Hieronymus de la *Rua*.
Scipio de *Rubeis*.
Ioannes Antonius *Rubeus*.
Palatius *Rubeus*.
Theodosius *Rubeus*.
Christophorus *Rufinacius*.
Constantinus *Rugerius*.
Iulius Cæsar *Ruginellus*.
Iosephus de *Rusticis*.
Petrus *Ruysius*, Maurensis.
Syluanus *Rayzius*.

S

Emmanuel *Sà*, Lus. Soc. Iesu.
Iacobus *Sà*, Lusit.
Didaeus *Sahagun*.
Bartholomæus *Salonius*.
Ioannes de *Salas*, Societ. Iesu.
Ferdinandus Quintinus de *Salazar*, Societ. Iesu.
Franciscus *Salazar*.
Petrus *Salazar*.
Franciscus *Salgado*.
Io. *Salgado*, de Arauio Lusit.
Bartholomæus *Salicetus*.
Paulus *Salodius*.
Michaël *Salon*.
Robles de *Salzedo*.
Petrus *Sanchez*.
Thomas *Sanchez*. Soc. Iesu.
Ioannes *Sancius*.
Gaspar *Sanctius*, Societ. Iesu.
Ioannes à *Sande*.
Felinus *Sandaus*.
Prudentius de *Sandoual*.
Ludouicus de *San. Iuan*.
Antonius de *San. Roman*.
Paulus *Sanctorius*.
Petrus *Sanz Morquechas*.
Sebastianus *Sapia*.
Ludouicus de *Sardis*.
Franciscus *Sarmiento*.
Bartolus de *Saxo Ferrato*.
Gregorius *Sayro*.
Iacobus *Sbrozius*.
Sigismundus *Scaccia*.
Franciscus *Scaccius*.
Iosephus *Scaliger*.
Antonius *Sccapus*.
Ioannes Baptista *Scortia*, Soc. Iesu.
Fridericus *Scotus*.
Carolus *Scribanus*.
Didacus *Segura*.
Ioannes *Segura Daualos*.
Ioannes *Selua*.
Fredericus de *Senis*.
Oliu. *Seraphinus* Cardin.
Seraphinus de *Seraphinis*.
Claudius *Seyssellius*.
Diodorus *Siculus*.
Lucius Marinæus *Siculus*.
Ioannes Bapt. *Signius*.
Carolus *Sigonius*.
Iacobus *Simanchas*.
Octauianus *Simoncelius*.
Iacobus *Simoneta*.
Emmanuel *Soarez*, Lusit.
Franciscus *Soarez*, Soc. Iesu.
Gonçalus *Soarez de Paz*.
Ioannes *Soarez*, Lusit.
Bartholomæus *Socinus*.
Marianus *Socinus*.
Stanislaus *Socolouius*.
Octauius *Sparthariu*.
Alexander *Sperellus*.
Petrus Antonius *Spinellus*.
Antonius de *Sola*.
Brunorus à *Sole*.
Claudius *Soler*.
Felicianus de *Solis*.
Ioannes Fredericus *Solis*.
Ioannes *Solorzanus*.
Franciscus *Sonsbechius*.
Hieronymus *Sorbo*.
Alphonsus *Soto*.
Dominicus *Soto*.
Petrus *Soto*.
Ludouicus *Sotomaior*, Lusitanus.
Antonius de *Sousa*, Lusitanus.
Franciscus *Sousa*, Lusit.
Paulus *Squillante*.
Ioannes *Staphilaus*.
Achilles *Statius*, Lusit.
Gaspar *Statius*, Lusit.
Didacus *Stella*.
Iosephus *Stephanus*.
VValfridus *Strabo*.
Beuuenutus *Stracha*.
Theodor. *Studita*.
Ioannes *Suarez*, Lusit.
Ioannes *Suarez*, Hispan.
Goncal. *Suar.* de Paz.
Ioannes Petrus *Surdus*.
Hieronymus *Surita*.

Laurentius

Catalogus Auctorum.

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sator.*
Æneas *Syluius.*
Franciscus *Syluius.*

T

Ascanius *Tamburinius.*
Adamus *Tannerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciscus *Tarapha,*
Theodulphus.
Antonius *Thesaurus.*
Gaspar Antonius *Thesaurus.*
Capella *Tholosana.*
Thomas de *Thomassetis.*
o.Bapt. *Thoro.*
Michaël *Timotheus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciscus *Titelmanus,*
Franciscus *Toletus*, Soc. Iesu.
Guilhertus de *Tornaco.*
Augustinus *Torniel.*
Gabriel del *Toro.*
Franciscus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludouicus de *Torres.*
Raphaël de la *Torre.*
Alexander *Trentacinquius.*
Thomas *Triuisanus.*
Augustinus *Triumphus*, dictus de Ancona.
Albertus *Trosius.*
Io. Ægidius *Trosius.*
Alexander *Turaminì.*
Ioan. de *Turrecremata.*
Horatius *Turselinus.*
Aloysius *Turrianus*, Soc. Iesu.
Franciscus *Turrianus.*
Vincentius *Tursurettus.*
Franciscus *Turzanus.*
Dominicus *Tuschus*, Cardin.

V

Aluarus *Valascus* Lusit.
Gaspar *Valascus*, Lusit.
Thomas *Valascus*, Lusit.
Rodericus *Valasquez de Auendaño.*
Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdesius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Iesu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valentinus.*
Ioannes Bapt. *Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciscus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Lalle*, Lusit.
Rolandus à *Valle.*
Franciscus *Vallesius.*
Sebastianus *Vantius.*
Franciscus *Vargas,*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vasconsellos*, Lusitanus, Societ. Iesu.
Petrus Alphpnsus de *Vasconsellos*, Lusit.
Ioannes *Vasaus.*
Gabriel *Vasquez*, Societ. Iesu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomeus de *Vecchiis.*
Alphousus à *Vega.*
Franciscus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioseph *Vela.*
Ludouic. *Velasquez* de Auendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Lyena.*
Alphonsus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronensis.*
Octauius *Vestrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanchinus *Vgolinus.*
Matthias *Vgonius.*
Hugo de S. *Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciscus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blasius *Viegas.* Lusit.
Augustinus *Vigianus.*
Ambrosius *Vignate.*
Henricus *Villalobos.*
Alphonsus *Villa...ego.*
Gonçalus *Villadiego.*
Alphonsus *Villagas.*
Ioannes Bapt. *Villarobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonsus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Vischis.*
Martinus Alphonsus *Viualdus.*
Ioannes Bapt. *Viuianus.*
Iulianus *Viuianus.*
Franciscus *Viuius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vranius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octauianus *Vulpellius.*

VV

Thomas *VValdensis.*
Stephanus *VVeyms.*
Hieronymus *VVellerus.*
Matthæus *VVesembecius.*
VViggers.

X

Sebastianus *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciscus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Syluester *Zachias.*
Paulus *Zachias.*
Melchior *Zambranus.*
Michaël *Zanardus.*
Basilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zechius.*
Hieronimus de *Zenetinis.*
Zenzelinus.
Thomas *Zerola.*
Franciscus *Zypaus.*

SERIES

SERIES

Titulorum, Capitulorum, & Glossarum, quæ in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.

De Institutione Episcopalis officij, Episcoporum nominis significatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Consecratione Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

CAP. 1. *De Episcopalis officij institutione.* pag. 1
2. *De Episcopi nomine, etymologia, & significatione.* 7
3. *De Episcoporum electione.* 11
4 *De Confirmatione qua Episcopus electus confirmatur.* 20
5. *De Consecratione Episcopi.* 24
6. *De Episcopalium graduum diuisione.* 34
7. *De Episcopatuum diuisione.* 40
Episcopatuum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia. 43

TITVLVS II.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis; super Apostolũ 1. *ad Tim.* 3.

GLOS. I. *Si quis Episcopatum desiderat.* 55
2. *Bonum opus desiderat.* 60
3. *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.* 65
4. *Vnius vxoris virum.* 72
5. *Sobrium.* 73
6. *Prudentem.* 77
7. *Ornatum.* 80
8. *Pudicum.* 84
9. *Hospitalem.* 88
10. *Doctorem.* 94
11. *Non vinolentum.* 98
12. *Non percussorem.* 100
13. *Sed modestum.* 105
14. *Non litigiosum* 106
15. *Non cupidum.* *ibid.*
16. *Suæ domui bene præpositum.* 107
17. *Non neophytum.* 110

TITVLVS III.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

CAP. 1. *De Patriarchis in communi, & eorum præcedentiis, ac priuilegiis.* 119
2. *De Primatu S. Ecclesiæ Romanæ super omnes, & de suprema Summi Pont. Potestate in vniuersum Orbem.* 126
3. *De Constantinopolitano Patriarcha.* 144
4. *De Alexandrino Patriarcha.* 147
5. *De Antiocheno Patriarcha.* *ibid.*
6. *De Hierosolymitano Patriarcha.* 149
7. *De Patriarchis minoribus.* 151
8. *De mirabili S. Ecclesiæ Bracharensis erectione, & de eius Primatu in vniuersa Hispania.*

TITVLVS IV.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in Suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota prouincia. 168.

SYLLABVS

SYLLABVS
Omnium Allegationum, quæ in ſecunda, & tertia Parte continentur.

Iuxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, poſterior eiuſdem partis Paginam deſignat.

A

ABSOLVENDI facultas conceſſa Epiſcopus per *Concil. Trident. ſeſſ.24.de reform.c.6.* an ſit eiſdem adempta per proceſſum Bullæ in Cœna Domini? 2.434.à n.21

Abſoluere excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos, quibus caſibus poſsit Epiſcopus? 2.441

Abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis qui poſsint? 3.74

Abſoluere occultos hæreticos virtute Concilij Trid. an poſsit Epiſcopus? 2.430

Abſolutionem quorum caſuum ſibi conſueuerint reſeruare Epiſcopi? 3.47

Alienationem rerum Eccleſiæ quibus caſibus facere poſsit Epiſcopus? 3.401

Alienationem factam a prædeceſſore, quando Eccleſiam hæredem inſtituit, an teneatur Epiſcopus ratam habere? 3.542

B

BEnedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ? 2.392.à n. 179

Benedictionem ſecundis nuptiis Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium coniungens ſine Parochi licentia, quas pœnas incurrat? 2.393.*à n.*186

Benedicere Eccleſiarum ornamenta quando debeat Epiſcopus, & an vllus poſsit vltra eum hanc benedictionem impertiri? 2.333

Beneficia, quæ poſsit Epiſcopus conferre? 3.144

Beneficia vacantia intra quod tempus teneatur Epiſcopus prouidere? 3.181

Beneficia ſimplicia vt quis plura habere poſſit, an Epiſcopus diſpenſet? 3.213

Beneficia parentum vt filij aliquo modo obtinere valeant, an Epiſcopus poſsit diſpenſare? 3.222

Beneficia vnire quando poſsit Epiſcopus? 3.226

Beneficiarios quales cogere poſsit Epiſcopus ad Fidei profeſsionem, in ſuis manibus faciendam? 3.208

Beneficij ſub vocabulo, ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2.280.à n.23

Beneficiorum reſignationes quando poſsit Epiſcopus recipere? 3.238

Beneficij vacatio quibus modis poſsit euenire? 3.259.à n.3.

C

CAnonica portio quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.364

Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum an ſemper ad reſidentiam teneantur? 3.100.à n.107

Capellanus quomodo teneatur ad Miſſas pro aliis ex iuſtitia celebrādas? 2.305.à.n.28

Caſtitatis votum qualiter ſacris Ordinibus annexum ſit? 2.262

Cathedraticum ius quando, & à quibus Epiſcopo debeatur? 3.370.à n.40

Cauſæ Epiſcoporum quando à ſolo Roman. Pontifice, Sedeque Apoſtol. ſunt cognoſcendæ? 3.527

Cauſas criminales Clericorum, an poſſit Epiſcopus laïco delegare? 3.511

Cauſarum matrimonialium cognitionem an ſolus habeat Epiſcopus? 3.355

Celebrādi in capella domus priuatæ quādo poſſit Epiſcopus facultatē cōcedere? 2.296

Cenſum nouum imponere, vel antiquū augere in Eccleſiis an poſſit Epiſcopus? 3.361

Clerici in minoribus quando fori priuilegio gaudeant? 2.245

Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis? 2.255

Coadiutor cum futura ſucceſſione, an & quando Epiſcopis dandus ſit, de coadiuti auctoritate? 3.549

Coadiutores quando illiteratis Epiſcopus dare poſsit? 3.218

Commendatitiis ſine litteris an poſſit Epiſcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere? 2.294

Commendare ad quod tempus, & quas Eccleſias poſſit Epiſcopus? 3.184

Commutare quando poſſit Epiſcopus pias defunctorum voluntates? 3.350

Concurſus

Concursus in vacatione Parochialis Ecclesiæ quomodo ab Episcopo accipiendus. 3.187
Confessiones an vllus Sacerdos audire possit sine Episcopi approbatione; 2.309
Confessio Episcopi an & quando Ecclesiæ præiudicet?
Confirmationis sacramenti Minister an proprius sit Episcopus? 2.356
Conseruatores Regularium an in aliquo subsint Episcopo? 3.493
Criminales Clericorum causas an possit Episcopus delegare? 3.511

D

Decimas laïcis concedere, & earum compositiones inter Ecclesiasticos & sæculares, an & quando facere possit Episcopus? 3.556
Defunctorum pias voluntates quando possit Episcopus commutare? 3.350
Degradare Clericos quomodo & quando possit Episcopus? 3.515
Delegati, an verò Ordinarij iudices sint censendi Episcopi in illis casibus, in quibus tanquam Sedis Apostol. delegati procedunt? 3.391
Denuntiationes matrimoniales quomodo faciendæ, & quando in eis dispensare possit Episcopus? 2.366
Dignitas, & qualitas Præsulum eligendorum qualis esse debeat?
Dimissorias litteras quando, & quibus concedere possit Episcopus? 2.217
Dispensare in Pontificia, vel Concilij lege quando possit Episcopus? 2.396
Dispensare in suis Constit. an validè possit Episcopus sine causa? 2.400
Dispensare quando possit Episcopus in impedimentis matrimonij? 2.402
Dispensare quando possit Episcopus in iuramentis, & votis? 2.405
Dispensare quando possit Episcopus in votis solemnibus? 2.489
Dispẽsare in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie possit Episcopus? 2.417
Dispensare an possit Episcopus cum infantibus? 2.452
Dispensare cum sibi subditis an possit Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, seu defectu corporis? 2.446
Dispensare ad Ordines an possit Episcopus cum Sodomitis de nefario crimine conuictis? 2.455
Dispensare ad Ordines, & beneficia cum illegitimis quando possit Episcopus? 3.459
Dispensare an posit Episcopus cum illiteratis ad Ordines? 2.465
Dispensare cum promoto per saltum an possit Episcopus? 2.466
Dispensare quando possit proprius Episcopus cum ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati? 2.468
Dispensare an possit Episcopus cum bigamis? 2.470
Dispensare an possit Episcopus, vt quis habeat plura beneficia simplicia? 3.213
Dispensare an possit Episcopus, vt filij beneficia suorum parentum aliquo modo obtinere possint? 3.222
Dispensare an possit Episcopus cum monialibus sibi subiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos census pro suis particularibus necessitatibus? 3.471

E

Ecclesias, & Altaria, quãdo & quomodo consecrare debeat Episcopus? 2.333
Ecclesiæ pollutæ quando reconciliari debeant per Episcopum? 2.342
Ecclesias reparare an teneatur Episcopus, & quas personas ad id cogere possit? 3.219
Ecclesiæ an sine Episcopi consensu ædificari possint? 2.326
Eleemosynarum prauos quæstores an possit Episcopus punire? 3.513
Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & quæ in illius assequutione requirantur, & quot priuilegia habeant Episcopi? 2.186
Episcoporum & subditorũ nomine, qui contineantur in dispensationibus elargiendis irregularitatum, & suspensionum? 2.417
Episcopus proprius an necessario sit adeundus, si clericus aduersus clericum negotium habeat? 3.560
Eucharistiæ sacramentum, vt seruetur in Ecclesia non Parochiali, an possit Episcopus licentiam concedere? 2.295
Examini quarum rerum Ordinandos subiicere debeat Episcopus? 2.231
Exemptos si extra locum exemptum delinquant, aut contrahant, an possit Episcopus ratione delicti, vel contractus coram se conueniri facere? 3.562
Eximere à sua potestate an possit Episcopus? 3.385

F

Familiam armatam an habere possit Episcopus? 3.504
Familiarem suum triennalem quando possit ordinare Episcopus? 2.212
Fines Episcopatuum, seu diœcesum, an & quando præscribi possint? 3.600
Fiscum, & carcerem an habere possit Episcopus? 3.507. à n. 16

H

Hæretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi & quilibet Confessarij approbati absoluere? 2.430
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem

ta:em non habeat? 2.353

I

INdulgentias quales possit Episcopus concedere? 3.389.
Inimicitias extinguere,&ad concordiā compellere quando debet Episcopus? 3.324
Instantia prima an semper cognoscat Episcopus de causis suorum subditorum? 3.333
Instituere præsentatos à patronis quando teneatur Episcopus? 3.256
Institutio in beneficiis quando, & à quibus facienda? 3.277.à n.172
Interdictum ad tempus, vel ad certum effectum, an possit Episcopus suspendere? 2.414
Interstitiis temporum seruatis Ordines conferre debet Episcopus, & quando in eis dispensare possit? 2.272
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares, & exemptos? 3.479
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in Regulares. prætendentes se per vim ingressuros Religionem? 3.474
Iurisdictionem quando habeat Episcopus in laïcos in concernentibus pietatem, & officium charitatis? 3.341
Iurisdictio competens Episcopo si inferiori concedatur, vel aliter acquiratur, an in dubio iudicanda sit quæsita cumulatiuè, vel potiùs priuatiuè? 3.569
Iuspatronatus an acquiri possit sine Episcopi consensu? 3.246
Iuspatronatus an sine Episcopi consensu in aliquem possit tranferri? 3.252
Iurispatronatus existentia quando probanda? 3.256
Iura Episcopalia,& iurisdictio,an & quando ab inferioribus præscribi possit? 3.590

L

LEgatum relictum Episcopo,an & quando intuitu Ecclesiæ suæ, vel personæ propriæ relictum censeatur? 3.543
Libros prohibitos legendi facultatem an possit Episcopus concedere,& an teneatur imprimendos approbare? 3.386
Licentia Episcopi,seu eius Vicarij quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporalium à nouitiis faciendis. 3.433
Licentia ad assistendum mattimonio, cui,& à quo concedi debeat? 3.383.à n.107
Licentia ordinandi suffraganeo concessa an expitet morte Episcopi concedentis? 2.224.
Locationi prædecessoris an teneatur stare Episcopus?

M

MAtrimonium absque Parocho, & testibus,an semper sit irritum? 2.387 à n.140.
Matrimonialium causarum cognitionem, an solus habeat Episcopus? 3.355
Medici ad quid teneantur,& qualem in eos habeat Episcopus iurisdictionem? 3.389
Miracula noua approbare an possit Episcopus? 3.425
Missam quotidie an debeat celebrare Episcopus,vel eam audire? 2.428
Missæ Sacrificium celebrans Parochus qualiter se habere debeat? 2.303.à n.16
Missarum numerum quando possit ad minorem reducere Episcopus? 2.353
Monialium circa clausuram Episcopus quam habeat cognitionem? 3.451
Monitoria pro rebus deperditis sub pœna excommunicationis quando concedere possit Episcopus?

N

NEgligentia Episcopi an & quando per alios suppleatur? 3.573

O

OBediētiā debita Episcopis an & quando possit à subditis præscribi? 3.595
Olea Sancta qualiter consecrare debeat Episcopus? 2.363
Ordinans sine titulo aliquem, & ab eo promotus, quas pœnas incurrat? 2.288
Ordinans alterius subditos sine licentia, & dimissoriis litteris,quam pœnam incurrat? 2.224
Ordines,vel Pontificalia exercens in aliena Diœcesi sine proprij Episcopi licentia, quam pœnam incurrat? 2.214
Ordinare sub quo beneficij, vel patrimonij titulo possit Episcopus? 2.275
Ordinis sacramenti materia in communi? 2.195
Ordinis sacramenti Minister quis sit? 2.199
Ordines vt conferre possit quis proprius dicatur Episcopus? 2.203
Ordines sacros in qua ętate constitutus conferre valeat Episcopus? 2.265
Ordines sacros quibus temporibus dare possit Episcopus? 2.270
Ordines sacros quibus, & qualiter conferat Episcopus? 2.258

P

PArochiales Ecclesiæ, quæ absque concursu possint conferri? 3.193.à n.18
Parochias multiplicare quando possit Episcopus? 3.135
Parochus ad residentiam an semper teneatur? 3.95.à n.65
Parochus, qui mattimonio clandestino interfuerit,quam pœnam incurrat? 2.390. à n. 160
Parochus matrimonio assistens ad quid teneatur? 2.395.à n.168

Parochus proprius contrahentium qualis? 2. 375 à n. 56
Parochus in sua Parochia ad quid teneatur? 2.303. à n. 16
Parochi præsentia in matrimoniis contrahendis qualis habenda? 1. 380. à n. 78
Patrimonij sub vocabulo ad cuius titulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 2.283. à n 52
Pensiones decursas, & non solutas tempore prædecessoris, an & quando teneatur Episcopus soluere? 3.554
Præbēdas supprimere, & beneficia dismembrare, quando possit Episcopus? 3.233
Pœnitētiarium in Cathedralibus quomodo instituere teneatur Episcopus? 3.134.
Prædicandi munus quando Episcopo incumbat? 3.307
Præsentati habilitas qualis requiratur? 3. 266. à n. 72
Præsentatio facta in tempore quando dicatur? 3.271. à n. 126
Præscriptio an currat contra Ecclesiam Episcopali Sede vacante? 3.603
Primam Tonsuram, & minores Ordines quando & quibus conferat Episcopus? 2. 239
Processiones publicas quando indicare valear Episcopus, & quas personas ad illas compellere possit? 3.518
Procuratio Episcopis debita ratione visitationis, an & quando præscribi possit? 3. 598
Professionem Fidei quales beneficiarij coram Episcopo facere teneantur? 3.218
Professionis Regularium cognitio an aliqua cadat sub Iurisdictione Episcopi? 3.244

Q

QVare decima, quando, & à quibus debeatur Episcopo? 3.368. à n.33

R

REligionem, vel Monialium numerum, an possit Episcopus in quolibet monasterio constituere? 3.440
Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Episcopus exponere possit? 3.427. à n. 10.
Reseruatis casibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Episcopus absoluendi Iurisdictionem? 3.1
Residere an semper teneatur Episcopus? 3.79
Resignationes beneficiorum quando possit Episcopus recipere? 3.238
Resignationes Episcopatuum ex quibus causis possint facere Episcopi? 3.531
Resignanti Episcopatum, sed potius resignatario, & successori, an & quando debeantur fructus naturales, industriales, seu ciuiles, & quid in aliis beneficiis? 3.547

S

SEdere pro tribunali in quouis loco suæ Diœcesis, quamuis exempto: an possit Episcopus? 3.328
Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Episcopus? 3
Subsidium charitatiuum quando, & à quibus exigere possit Episcopus? 3.348
Suspensionem quando incurrat Episcopus ob illicitam ordinationem, & ob paruum Pastoralis officij vsum? 3.520
Synodum Diœcesanam qualiter, & quando teneatur congregare Episcopus? 3.394

T

TEmpora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum est, benedictionesque nuptiales non sunt faciendæ? 2.394. à n.193
Testamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando possit per Episcopum cogi? 3.341
Testari an possit Episcopus de bonis intuitu Episcopatus acquisitis? 3.532
Testes ad matrimonium adhibendi quales? 2.386. à n. 137.
Theologalis Præbenda, & Lectio sacræ Scripturæ, vt habeatur, quibus in Ecclesiis curare debet Episcopus? 3.138
Translatus Episcopus ad aliam Ecclesiam quando primæ Ecclesiæ designat esse Episcopus? 3.551

V

VEstium clericalium honestatem qualem constituere debet Episcopus, & de pœnis contra non deferentes? 2.228
Vicarium generalem qualem constituere debeat Episcopus? 3.110
Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Episcopus teneatur explorare? 3. 440
Visitare quādo teneatur Episcopus, & in visitationibus quomodo procedere debeat? 3. 281
Visitandi exemptos quando ius habeat Episcopus? 3.293
Visitandi Hospitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Episcopus? 3.297
Visitatio Episcopi an præscribi possit? 3.597
Visitatorem Episcopali Sede vacante quis possit deputare? 3.607
Vnire beneficia quando possit Episcopus? 3. 216

RECENSIO

RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæſareo, Conciliis Aurelianenſi, & Tridentino, Bullis necitem & Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon Ordinationibus Regiis Luſitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, poſterior paginam notat, tertius eſt marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

*Cap.*22.*diſt.* *part.*1.*pag.*133.*num.*29
1.99.*diſt.* 1.40.4
Clericus 81.*diſt.* 3.470.83.
cùm ad verum,69.*diſt.* 1.133.30
*ecce,in princ.*99.*diſt.* 1.35.5
in illis,80.*diſt.* 1.40.4
in nouo,*diſt.*21. 1.3.7
mos antiquus,65 *diſt.* 1.146.9
obitum,61.*diſt.* 3.608.12
*ordinationes il.*1.§.*tempus*,75.*diſt.* 2.194.41
Presbyter.28.*diſt.* 2.264.10
*prima ſedis,in fin.*99.*diſt.* 1.35.5
quod die,75.*diſt.* 2.194.43
quo in omnibus,32.*diſt.* 3.55.38
renouantes,22.*diſt.* 1.145.6
ſacratas,23.*diſt.* 2.35.27
*vnic.diſt.*85. 3.88.30.33
*vlt.*61.*diſt.* 3.608.12
1.28.*q.*1. 1.22.13
Adiicimus 16.*quæſt.*1. 2.318.43
caſellas 10.*q.*2. 3.410.57
charitatem 12.*q.*2. 3.609.16
Clericos 1.*q.*2. 3.541.37
cùm ſimus 9.*q.*3. 3.77.13
cùm ſimus,verſ.ſimiliter,9.*q.*3. 3.580.29
Diaconiſſa, 17.*q.*1. 2.235.27
illi autem 12.*q.*2. 3.541.38
*placuit il.*2.16.*q.*3. 3.602.18
quàm ſit neceſſarium 18.*q.*2. 3.482.12
qui Epiſcopatum, 8 *q.*1. 2.189.14
ſine exceptione 12.*q.*2. 3.410.57

Ex Decretalibus.

1.§.*verùm quia*, *de hæret.* 2.432.8
1.*de præſcript.* 3.602.15.16.17.57
1.*qui filij ſint legit.* 3.359.28
1.*de reliq. & vener.Sanct.* 3.426.4
1.*de ſuppl.neglig.Prælat.* 3.578.21
1.*de voto.* 2.406.4
2.*de donat.* 3.616.27
2.*de tranſact.* 3.580.30
ad audientiam 34. *de appellat.* 3.567.28
ad hæc,verſ.viuentes,de teſtam. 3.541.34
antiqua,de priuileg. 1.124.29
auditis,in fin.de præſcript. 3.593.21
auditis, de præſcript. 3.571.6
Capellanus, de feriis. 2.395.202
cauſam,qui filij ſint legit. 3.358.26
cùm acceſſiſſet, de conſtitutionib. 2.332.16
cùm Apoſtolus,§.*prohibemus,de cenſib.* 3.374.41
cùm ex officij,de præſcr. 3.598.13
cùm non ab homine, de iudic. 3.518.17
cùm non liceat, de præſcript. 3.386.8
cùm olim,de præſcript. 3.592.13
cùm olim,il 2.*de priuileg.* 3.596.13
cùm ſatis,de iurepatr. 3.278.186
cùm ſatis de offic.Archid. 3.912.13
cùm venerabilis,de cenſib. 3.386.9
cùm venerabilem, verſ.quod autem, qui filij ſint legitimi. 2.397.15
cùm vobis 19.*de elect.* 3.610 27
dilecti,de temp.ordin. 2.398.19
dilectis,verſ quia verò,de appell. 2 416.7
ea noſcitur,de iurepatr. 3.270.115
at ſi cleri,§.*de adulteriis,de iudic.* 3.56.39
*ex frequentib.*3.*de inſtitut.* 3.391 10
ex litteris,de in integr.reſtit. 3.557.14
ex parte,de decimis. 2.397.12
innotuit.de elect. 2.193.35
iuuenis,de ſponſalib. 3.73.179
nobis 25.*de iurepatr.* 1.16.35

nouit, verſ. Non enim, de iudic. 1.136.50. & 1.141.97
nullus, de iurepatr. 3.250.28. & 3.579.27
nuper, verſ. in ſecundo, de ſent. excom. 2.399.21
per tuas, de ſimon. 2.292.29
per tuas 10. *de voto.* 3.88.26
prælatum, qui filij ſint legit. 3.358 29.30
prohibemus de cenſib. 3.363.14
quanto de conſuetud. 3.591.8
quia circa, de bigamis. 2.264.9
recipimus, de priuil. 3.567.23. & *ibid.* 18
Romana, §. caueant, de ſentent. excomm. in 6. 3.499.34
ſi de terra, &c. accedentibus, de priuilegiis, concordantur. 2.331.12
ſignificauit, gloſſ. verb. noſtram, de cord. vit. 2.452.58
ſignificauit, de offic. Ordin. 3.579.26
ſi quis Presbyterorum, in fin. de reb. Eccleſ. non alien. declaratur.
ſi verò, verſ. verum, de iureiur. 2.407.5
tua nos, de clerico ægrot. 3.219.12
tuam, de ord. cognit. 3.359.27
ueram 15. *de iureiur.* 2.407.5
pen. de ſimon. 2.292.29
vlt. §. cæterùm, de offic. deleg. 2.405.17
vlt. de offic. ordinar. ibid.
vlt de præſcript ibi, quas abſque peccato mortali, &c. 1.142.100
vnic. de Cleric. per ſaltum promot. 2.267.6

Ex VI. Decretalium.

1. *de vſuris.* 3.328.27
cùm perſona, de priuileg. 3.568.35
is cui 42. *de elect.* 3.608.11.15
licèt canon, de elect. 3.201.84 & 3.584.58
ſi Papa, verſ. idem dicimus, de priuil. 3.566.25
vlt. de ſuppl. negl. Pral. 6. 3.608.10 15
generi, de reg. iur. 3.570.45

Ex Clementinis.

Clem. 1. & 2, *de cenſib.* 3.375.46
3. §. *verum, de ſepult.* 3.366.13
dudum, de ſepultur. 2.329.47
vnic. de ſuppl. negl. Prælat. 3.586.66

Ex Extrauagantibus.

Extrau. ad euitanda ſcandala, Martini V. 2.322.61
ambitioſæ, ibi nullius momenti, de reb. Eccleſ. non alien. 3.404.16
execrabilis, verſ quantum, de præben. 1.117.42
vnam ſanctam, de maior, & obed. 1.133.29
vnic. verſ ſanè, ne Sede vacante Ioann XXII. ibid.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digeſtis.

LEX, *de bonis, de Carbon. edicto. & l. legatis, de alim. & cibar. leg. componuntur.* 2.290.7
& quia, de iuriſd. omn. iud. 3.392.7
filij liberorum, §. relegatus, & l. eius, qui manumiſſus, §. 1. *ff. ad munic. componuntur.* 3.303.35
inter ſtipulantem §. ſacram. de V. S. 2.336.16
qui res, §. aliam, de ſolut. ibid.
ſi ſeruus, §. fornarius, ad leg. Aquiliam. 2.345.14
vt vim vi. de iuſt. & iure. 3.53.18
vlt de iur. immun. 3.390.6
Tit. de offic. de legati, & Dig. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. &c. eod. differunt. 3.119.43

Ex Codice.

L. 1. & 2 *de iis, qui ſponte mun. ſub.* 2 332.17
vlt de fund. limitroph. 3.601.8
vulgare illud, Quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuuant. 3.567.14

Ex Concilio Aurelian.

Can. 3. *c. omnes fideles, de conſecr. diſt.* 5. 2.358.7

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

In decreto de editione, & vſu ſacrorum librorum. 3.388.12. & *ſeqq.*

SESSIO V.

De Reformat. *cap.* 1. 3.139.1. & *ſeqq.*
c. 5. 3.308.1. & *ſeqq.*

SESSIO VI.

De Reform. *cap.* 1. *in princ.* 1.65.3
c. 2. 3.38.105
c. 4. 3.284.5
c 5. 2.216.10
ibi, in perſonas eidem Ordinario ſubiectas. 2.211.64

SESSIO VII.

De ſacramento Confirmationis, *cap.* 2. 2.363.2
Can. 3. 2.357.1
De Reformat. *cap.* 3. *ibi, omninò irritetur.* 3.218.4
Idem cap. 3. & *ſeſſ.* 22. *de Reform. cap.* 4. *in fin. conciliantur.* ibid.
c. 4. 3.284.5
c. 8. 3.298.1. & *ſeqq.*
c. 10. 2.219. à 4.10
& *quod comprehendat primam Tonſuram.* 2.198.17
c. 11. 2.218.2
c. 16. 3.298.1. & *ſeqq.*
c. 14. 3.485.22
Diſputatur an deroget textus in cap. 2. *de priuil. lib.* 6. ibid. 23

SESSIO

SESSIO XIII.

De sacramento Eucharistiæ *cap.6.& can 7.* 2.294.1.*& seq.*
De reformat. *cap.4.* 3.519.23
c.5. 2.231.1.*& seqq.*

SESSIO XIV.

De sacramento Pœnitentiæ, *c.7.ibi, ut nulla sit reseruatio in articulo mortis.* 2.324.78
De Extrema Vnctione, *cap.1.* 2.312.13
De reformat. *cap.2.* 2.215.1. *& seqq.*
Ibi, etiam prætextu familiaritatis.
c.7. vers. si verò homicidium, &c. 2.428.54
c.9.ibi, beneficia unius diœcesis, &c. 3.228.9
De casuum reseruatione *cap.7.* 3.497.78

SESSIO XV.

De Regularibus, *cap.3.* 3.431.2

SESSIO XXI.

De reformat. *cap.2.* 2.278.4.*& seqq.*
c.3. 3.103.154
c.3. vers. in iis. 3.239 1
c.7. 3.222.*& seqq.*
c.9. 3.523.*& seqq.*

SESSIO XXII.

De obseruandis in celebratione Missæ, *ibi néve patiantur priuatis in domibus, &c.* 2.296.1.*cum seqq.*
Ibi, Deinde ut irreuerentia vitetur, &c. 2.294.1 *cum seqq.*
Ibi, ab Ecclesiis verò musicas, &c. 2.304.24
De reformat. *cap.1. ibi, verum etiam in sacro Ordine, &c.* 2.194.*& seqq.*
c.3. 3.103.154
c.4. in fine. 3 221.4
c.8. 3.301.*& seqq. &* 3.347.13. *& seqq.*

SESSIO XXIII.

De sacramento Ordinis, *cap.3.ibi, gratiam conferre dubitare nemo potest.* 2.196.3
c.4.ibi, character imprimitur. *ibid.*4.
De Reformat. *cap.1.* 3.105.160.*& à principio allegationis.*
c.4.ibi, qui sacramentum Confirmationis, &c. 2.197.14
Ibi, & Fidei rudimenta. 2.240.4
c.6.ibi, is etiam priuilegio fori, &c. 2.246.2.*& seqq.*
Ibi, ante decimumquartum annum beneficium, &c. 3.201.72.*& seq.*
c.7. 2.234.20
c.8.ibi, in Cathedrali Ecclesia. 2.261.12
Ibi, à proprio Episcopo ordinetur. 2.205.2 *& seqq.*
Ibi, statutis à iure temporibus. 2.270.1. *& seqq.*
c.9. 2.212.1.*& seqq.*
c.10. 2.201.8.*& seqq.*
*c.11.*2.266.1.*& seqq.*

Barbos. de Episcopo.

c.14.ibi, ad minus annum integrum. 2.273.4. *& seqq.*
c.15. 2.262.1.*& seqq.*
c.16. 2.293.1
c.18. 3.314 1.*& seqq.*

SESSIO XXIV.

Can.1. 2 394.199
De Reformat. Matrimonij *cap.1.* 2.369. 1. *& seqq.*
c.3. 3.609.18
c.4. 3.71.164
c.9. 3.37.242
c.10.
De Reformat. *cap.6.* 2.433.9
Ibi, idem & in hæresis crimine. 2.431.1. *& seqq.*
Ibi, vers. vniuersitates autem. 3.501.42.43
c.8. 3.135.*& seqq.*
c.12. ibi, Alioquin primo anno priuetur. 3.104.146
Ibi, prouisi etiam de beneficiis, &c. 3.209.2. *& seqq.*
Ibi, Hortatur etiam sancta Synodus, &c. 3.197.58.*& seqq.*
Ibi, Archidiaconi etiam, &c. *ibid.*60.
Ibi, vltra tres menses, &c. 3.100.107. *& seqq.*
c.13. 3.227.1.*& seqq.*
c.15. 3.233.1.*& seqq.*
Ibi, vel aliquot simplicia beneficia, &c. 3.234.14.
c.17. 3.214.1.*& seqq.*
c.18. ibi, debeat Episcopus statim, &c. 3.186.24
Ibi, per resignationem in Curia. 3.193.26
Ibi, nec illis possessio suffragetur. 3.212.26
Ibi, Porro Episcopus, &c. 3.189.1.*cum seqq. vbi latè de examine per concursum.*
c.20. in princ. 3.333.1.*& seqq.*
Ibi, in vers. ad hæc. 3.355.1. *& seqq.*

SESSIO XXV.

De Reformat. *c.1.* 1.83.25
De inuocatione, & veneratione Sanctorum, *vers. Hæc vt fidelibus, &c.* 3.425.3
De Regularibus *cap. 3.* 3.431.1. *& seqq.*
Ibi, In prædictis autem monasteriis, &c. *ibid.*
c.11. 3.286.18
c.12. An deroget priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Diuina. 3.487.44
c.12. vers. Exempti. 3.319.8.*& seq. &* 3.326.26. *& seq.*
c.14. 3.284.19

*** 3 c.15.

c.15. 3.445.1.*& seqq.*
c.16. 3.431.1.*& seqq.*
c.7. 3.441.1.*& seqq.*
c.18. 3.38.247.*& seq.& 3.483.1*
c.19. 3.475.9.*& seq.*
De reformat.*c.6.* 3.284.5
c.3. 3.366.18
c.4. 2.354.1.*& seq.*
c.6. 3.284.5
c.7. 3.550.1.*& seqq.*
c.9. 3.286.1.*& seqq.*
c.11. 3.223.1
c.13. 3.266.18.
c.15. 3.223.1.*& seqq.*

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

Martini V. *inc. Ad reprimendas.* 3.25.115
Pii II. *incip. Pius.* 2.271.11.*& seqq.*
Pii IV. *incip. Ea quæ.* 3.23.120
Eiusd. inc. Rom. Pont. 3.26.138
Ivlii III. *incip. In multis.* 3.63.99
Leonis X. *inc. Inter solicitudines.* 3.388.9
Pii V. *incip. Horrendum.* 2.462. *à n.21. vsque ad fin.*
Eiusd. incip. Licet omnibus. 3.26.141
Eiusd. incip Cum primum. 3.63.100
Eiusd. incip. Cum ex Apostolatus. 3.169.136. *& seqq.*
Eiusd. incip. In conferendis. 3.190.12.*& seqq.*
Eiusd. incip. Quanta Ecclesia. 3.240.21.*& seq.*
Eiusd incip. Super gregem. 3.389.1.*& seqq.*
Eiusd. incip. Sanctissimus. 3.413.3.*& seqq.*
Eiusd. incip. Pivs V. 3.449.33
Gregorii XIII. *incip. Incumbenti.* 3.27.152
Eiusd. incip. Non sine graui. *ibid.*153
Eiusd incip. In tanta. 3.308.2.*&* 3.449.33.34
Eiusd incip. Circumspecta. 3.445.4.*& seqq.*
Eiusd. incip. Vbi gratia. 3.460.33.*& seqq.*
Eiusd. incip. Dubiis. 3.455.13.*& seqq.*
Eiusd. incip. Quæ Sanctimonialium 3.460.34
Eiusd. incip. Exposcit. 3.322.32.*& seqq.*
Sixti V. *incip. Sanctum, & salutare.* 2.205.2.*& seqq.*
Eiusd. incip. Cum Sacrosanctum. 2.230.12
Eiusd inc. Pastoralis. *ibid.*13
Eiusd. incip. Cæli, & terra, 3.67.134
Eiusd. incip. Sixtus Episcopus. 3.450.47
Eiusd. incip Effranatam. 3.55.26
Clementis VIII. *incip. illius vices.* 3.83.120
Eiusd incip. In his. 3.451.42
Eiusd. incip. Ecclesiastici Ordinis. 3.115.10
Vrbani VIII. *incip. Decet. Rom. Pontificem.* 3.115.10
Pavli V. *incip. Ecclesia vniuersa.* *ibid.*
Gregorii XV. *incip. supremæ Ecclesiæ vniuersæ.* *ibid.*
Eiusd incip. Supremæ dispositionis. 3.138.36
Bullas & Constitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.

Ex Ordinationibus Regiis Lusitaniæ,

Lib.1. tit.62. §.39. in fine. 3.300.14.15
Ibi Proœm. *ibid.*13
Ibi, esta de determinaçaon, &c. *ibid.*16
Lib.2. tit.1. §.25. 2.247.6
Eod. tit.1. §.27. *ibid.*2.*&* 26
& tit.2. §.1. 2.252.34
& tit.11. in princ. 2.256.4.*& seqq.*
& tit.11. §. vlt. 2.258.13
Lib.3. tit.56. §.7. vers. E declaramos. 2.443.9
& tit.64. in princ. 1.142.96
Lib.5. tit.2. in princ. 3.62.102
& tit.103. 3.515.13

SYLLO

SYLLOGE
Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus S. Rotæ Romanæ.

ABVLEN. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589. 3.135.2 *Mantica.*
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622. 3.316.24 *Coccino.*
Alexandrina Beneficij 15. Aprilis 1625. 3.298.5 *Merlino.*
Aliphana Iurispatr 4. Iulij 1629. 3.261.30 *Ghislerio.*
Andrian. Archidiaconatus 5. Decembr. 1625. 3.156.62 *Merlino.*
Aquilana Capellaniæ 26. Martij 1629. 2.308.44 *Merlino.*
Arboren. Spolij 17. Iunij 1614. 3.541.35 *Manzanedo.*
Asculana Plebaniæ 17. Ianuarij 1604. 3.237.9 *Merlino.*
Assisien. Beneficij 11 Maij 1607. 3.317.30 *Marquemontio.*
Asten. Fructuum 15. Martij 1613. 3.107.172 *Manzanedo.*
Astorien. Prioratus 18. Decembr. 1598. 3.163.105 *Seraphino.*
Archidiaconatus 6. Nouembr. 1602. 3.166.116 *Lancellotto.*
Residentiæ 6. Iunij 1616. 3.102.153. & 3.104.154 *Coccino.*
Auersana Parochialis 12. Martij 1562. 3.167.187 *Oradino.*
Barbastren. Canonicatus 26. Ianuarij 1616. 3.104.154 *Duran.*
Barcinon. Parochialis 29. Nouembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615. *Buratto.*
3.203.95.
Vicariæ 9. Febr. 1624. 3.232.55 *Merlino.*
Fructuum 4. Iulij. 1607. 3.548.5 *Iusto.*
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590. 3.207.103 *Oradino.*
Beneficij 15. Nouembr. 1597. 3.163.101 *Seraphino.*
Bergomen. Capellaniæ 18. Maij 1629. 3.264.64 *Merlino.*
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595. 3.274.158 *Litta.*
Canonicatus 28. Iunij 1610. 3.270.119 *Coccino.*
Beuenen. 13. Nouembr. 1617. 3.215.10
Bracharen. Beneficij 3. Martij 1603. 3.273.140 *Ludouisio.*
nouissime refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 94.
Fructuum 18. Aprilis 1625. 3.548.9 *Buratto.*
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594. 3.409.49 *Penia.*
Brundusina Gabellæ. 2.253.7 *Penia.*
Burgen. Abbatiæ 19. Nouembr. 1588. 3.166.76 *Penia.*
Beneficij 22. Maij 1603. 3.167.120 *Litta.*
Reductionis beneficiorum 15. Nouembr. 1610. 3.233 *Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 483.
Abbatiæ de Salas 14. Maij 1614. 3.296.32. *Vbaldo.*

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595. 3.169.136 *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589. 3.234.8 *Penia.*
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604. 3.150.10 *Penia.*
Fructuum 26. Maij 1614. 3.104.153 *Vbaldo.*
Calciaten. beneficij 25. Febr. 1611. 3.285.10 *Attrebaten.*
Iurisdictionis 10. Maij 1624. 3.346.25 *Remboldo.*
Camarinen. 21. Febr. 1617. 3.469.76
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612. 3.104.153 *Pirouano.*
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598. 3.262.40 *Corduba.*
Colimbrien. pensionis 27. Ianuar. 1605. 3.108.177 *Merlino.*
Canonicatus 13. Iunij 1616. 1.115.19 *Sacrato.*
Præstimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632. 3.603.2 *Dunozello.*
Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627. 2.321 *Vbaldo.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1616 3.265 *Penia.*
Capellæ 9. Febr. 1620. 3.163.106. & 3.296.33 *Remboldo.*
Compostellan. Canon. 10. Maij 1600. 3.159.78 *Lancellotto.*
Parochialis 20. Febr. 1630. 3.275.161 *Merlino.*
Conch. decimarum dell'Infantado 19. Decemb. 1617. 3.375.34.36
& 7. Febr. 1618. *Andrea.*
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620. 3.548.8 *Caualerio.*
Capellaniæ 5. Decembr. 1629. 3.266.72 *Coccino.*
Dimidiæ portionis 11. Febr. 1628. *Duran.*
Deltrusen Archipresb. 16. Nouembr. 1594. 3.219.10 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembr. 1603. 3.280.193 *Ortembergo.*
Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624. *Remboldo.*
& 21. Martij 1627. 2.463 *Virili.*
Bonorum 19. Ianuarij 1615. 3.557.4 *Dunozetto.*
Archipresbyteratus 16. Iunij 1628. 3.265.66 *Coccino.*
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594. 3.272.136 & 3.269.105 *Dunozetto.*
& 9. Iunij 1608. 3.231.32 *Marquemontio.*
Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. 3.175.186 *Granutio.*
Gerunden. personatus & causæ piæ 17. Maij 1630. 3.170.141 *Verospio.*
Fructuum 24. Maij 1599. 3.547 *Iusto.*
Distribution. 16. Febr. 1604. 3.104.152 *Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 154
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. 3.200.77 *Marquemontio.*
Hispalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604. 3.150.11 *Iusto.*
Distributionum 2. Maij 1603. 3.106.167 *Coccino.*
Legitimitatis 4. Febr. 1613. *Vbaldo sen.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1616. 3.262 *Iusto.*
Imolen. Iurispatr. 19. Nouembr. 1594. 3.266.77. *Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593. 3.406.32 *Pamphilio.*
Lecien. fructuum 21. April. 1603. 3.104.153 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. 3.167.117 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618. 3.268 *Coccino.*
Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1671. *Queipo.*
Parochialis 18. Decembr. 1623. 3.271.128 *Merlino.*
Canonicatus S. Dionysij 23. Martij, & Iulij 1623. 3.186.15 *Coccino.*

Leodien.

Leodien. Canonicatus 28. Iunij 1621.	2.281.34	*Remboldo.*
Lucana beneficij 4. Nouembr. 1579.	3.216.18	*Seraphino.*
Optionis domus 24 Ianuarij 1607.	3.140.12	*Manzanedo.*
Dismembrationis 18. Nouembr. 1600.	3.235.1	*Iusto.*
Iurispatr. de podiis 15. Martij 1621.	3.265.65	*Coccino.*
& 18. Maij 1628.	3.257.30	*Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.	3.316.26	*Pamphilio.*
Maioricen. Canonicatus 15. Nouembr. 1593.	3.135.2	*Millino.*
Mediolanen Iurispatr. 23. Ianuarij 1596.	3.275.162	*Mantica.*
Præpositturæ 16. Martij 1590.	3.259.19	*Bubalo.*
Dismembrationis 28. Ianuarij 1595.	3.235.19	*Seraphino.*
Fructuum 9. Martij 1592.	3.548.5	*Orano.*
Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629.	3.170.141	*Dunozetto.*
Meten. professionis 2. Iunij 1636.	3.475	*Carillo.*
Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613.	3.170.141	*Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ 19. Decembr. 1609.	3.263.49	*Ortembergo.*
Nepesina Canonicatus 25. Februarij 1615.	3.203.92	*Merlino.*
Nouarien. decimarum 15. April. 1611.	3.368.34	*Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin. decis. 519.		
Nullius, seu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.		*Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600.	3.323.36	*Litta.*
Canonicatus 11. Ianuarij 1619.	3.515.12	*Remboldo.*
Oueten mercedis 12. Decembr. 1605.	3.203.13	*Coccino.*
Pacen. decimarum 12. Febr. 1608.	3.368.34	*Sacrato.*
Palatina fructuum 16. Febr. 1580.	3.548.5	*Lancellotto.*
Pampilonem celebrationis Missæ 7. Februarij 1594.	3.301.21	*Mantica.*
Iuris visitandi 15. Decembr. 1623.	3.286.20	*Merlino.*
Papien. residentiæ 10. Martij 1603.	3.101.138	*Ortemberbo.*
Fructuum 21. Febr. 1622.	3.548.5	*Remboldo.*
Beneficij 10. Aprilis 1617.	3.91.45	*Andrea.*
Parmen. Transactionis 20. Decembr. 1657.	3.437.17	*Duran.*
Perusina beneficij 4. Iulij 1608.	3.227.3	*Penia.*
Pistorien. Parochialis... Febr. 1623.	3.202.91	*Merlino.*
Placentina Paroch de Mal partita 28. Iunij 1585.	3.183.5.18	*Seraphino.*
Salarij 7. Maij 1608.	3.204.153	*Penia.*
Thesaurariæ 25. Maij, & 16. Nouembr. 1609.	3.166.116	*Ortembergo.*
Decimarum person. de Trugillo 18. Martij 1616.	3.369.36	*Buratto.*
Archipresbyteratus 4. Iulij 1614.	3.208.104	*Pamphilio iun.*
Præposituræ 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.	3.236	*Pirouano.*
Reatina 9. Maij 1609.	2.337.26	
Reginen. Paroch. 7. Octobr. 1589.	3.273.140	*Blanchetto.*
Romana Iurispatr. 8. Iulij 1584.	3.265.63	*Seraphino.*
Capellaniæ 23. Ianuarij 1589.	2.304.43	*Pamphilio.*
& 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.296.33	*Pirouano.*
Computatorum 10. April. 1630.	3.348.36	*Merlino.*
Præcedentiæ 24. Maij 1600.	3.323	*Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27. Nouembr. 1602.	3.168	*Pamphilio.*
Beneficiatus 22. Maij 1623.	3.301.22	*Coccino.*

Calaguritana reductionis Motus proprij 29. Martij 1595. 3.169.136 *Seraphino.*
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589. 3.234.8 *Penia.*
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604. 3.150.10 *Penia.*
Fructuum 26. Maij 1614. 3.104.153 *Vbaldo.*
Calciaten. beneficij 25. Febr. 1611. 3.285.10 *Attrebaten.*
Iurisdictionis 10. Maij 1624. 3.346.25 *Remboldo.*
Camarinen. 21. Febr. 1617. 3.469.76
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612. 3.104.153 *Pirouano.*
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598. 3.262.40 *Corduba.*
Colimbrien. pensionis 27. Ianuar. 1605. 3.108.177 *Merlino.*
Canonicatus 13. Iunij 1616. 1.115.19 *Sacrato.*
Præstimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632. 3.603.2 *Dunozello.*
Colonien. præcedentiæ 9. Iunij 1627. 2.321 *Vbaldo.*
Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1616 3.265 *Penia.*
Capellæ 9. Febr. 1620. 3.163.106. & 3.296.33 *Remboldo.*
Compostellan. Canon. 10. Maij 1600. 3.159.78 *Lancellotto.*
Parochialis 20. Febr. 1630. 3.275.161 *Merlino.*
Conch. decimarum dell' Infantado 19. Decemb. 1617. 3.375.34.36
& 7. Febr. 1618. *Andrea.*
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620. 3.548.8 *Caualerio.*
Capellaniæ 5. Decembr. 1629. 3.266.72 *Coccino.*
Dimidiæ portionis 11. Febr. 1628. *Duran.*
Deltrusen Archipresb. 16. Nouembr. 1594. 3.219.10 *Penia.*
Feltrina Canonicatus 5. Decembr. 1603. 3.280.193 *Ortembergo.*
Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624. *Remboldo.*
& 21. Martij 1627. 2.463 *Virili.*
Bonorum 19. Ianuarij 1615. 3.557.4 *Dunozetto.*
Archipresbyteratus 16. Iunij 1628. 3.265.66 *Coccino.*
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594. 3.272.136 & 3.269.105 *Dunozetto.*
& 9. Iunij 1608. 3.231.32 *Marquemontio.*
Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586. 3.175.186 *Granutio.*
Gerunden. personatus & causæ piæ 17. Maij 1630. 3.170.141 *Verospio.*
Fructuum 24. Maij 1599. 3.547 *Iusto.*
Distribution. 16. Febr. 1604. 3.104.152 *Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.
decis. 154
Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607. 3.200.77 *Marquemontio.*
Hispalen. beneficij de Villanueua 15. Ianuarij 1604. 3.150.11 *Iusto.*
Distributionum 2. Maij 1603. 3.106.167 *Coccino.*
Legitimitatis 4. Febr. 1613. *Vbaldo sen.*
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1616. 3.262 *Iusto.*
Imolen. Iurispatr. 19. Nouembr. 1594. 3.266.77. *Orano.*
Bonorum 21. Maij 1593. 3.406.32 *Pamphilio.*
Lecien. fructuum 21. April. 1603. 3.104.153 *Pamphilio.*
Beneficiorum 4. Febr. 1608. 3.167.117 *Caualerio.*
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618. 3.268 *Coccino.*
Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1671. *Queipo.*
Parochialis 18. Decembr. 1623. 3.271.128 *Merlino.*
Canonicatus S. Dionysij 23. Martij, & Iulij 1623. 3.186.15 *Coccino.*

Leodien.

Leodien.Canonicatus 28.Iunij 1621. 2.281.34 *Remboldo.*
Lucana beneficij 4.Nouembr.1579. 3.216.18 *Seraphino.*
Optionis domus 24 Ianuarij 1607. 3.140.12 *Manzanedo.*
Dismembrationis 18.Nouembr.1600. 3.235.1 *Iusto.*
Iurispatr.de podiis 15.Martij 1621. 3.265.65 *Coccino.*
& 18.Maij 1628. 3.257.30 *Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis 4.Iunij 1590. 3.316.26 *Pamphilio.*
Maioricen.Canonicatus 15.Nouembr.1593. 3.135.2 *Millino.*
Mediolanen Iurispatr.23.Ianuarij 1596. 3.275.162 *Mantica.*
Præpositurae 16.Martij 1590. 3.259 19 *Bubalo.*
Dismembrationis 28.Ianuarij 1595. 3.235.19 *Seraphino.*
Fructuum 9.Martij 1592. 3.548.5 *Orano.*
Melfiten.legati pij 24.Ianuarij 1629. 3.170.141 *Dunozetto.*
Meten.professionis 2.Iunij 1636. 3.475 *Carillo.*
Monopolitana hebdomadæ 1.Iulij 1613. 3.170.141 *Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ 19 Decembr. 1609. 3.263.49 *Ortembergo.*
Nepesina Canonicatus 25. Februarij 1615. 3.203.92 *Merlino.*
Nouarien.decimarum 15. April. 1611. 3.368.34 *Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin. decis. 519.
Nullius, seu Squillacen.iurisdictionis 4.Maij 1616. *Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ 10.Martij 1600. 3.323.36 *Litta.*
Canonicatus 11.Ianuarij 1619. 3.515.12 *Remboldo.*
Oueten mercedis 12.Decembr.1605. 3.203.13 *Coccino.*
Pacen. decimarum 12.Febr.1608. 3.368.34 *Sacrato.*
Palatina fructuum 16. Febr.1580. 3.548.5 *Lancellotto.*
Pampilonem celebrationis Missæ 7.Februarij 1594. 3.301.21 *Mantica.*
Iuris visitandi 15.December 1623. 3.286.20 *Merlino.*
Papien.residentiæ 10. Martij 1603. 3.101.138 *Ortemberbo.*
Fructuum 21.Febr.1622. 3.548.5 *Remboldo.*
Beneficij 10.Aprilis 1617. 3.91.45 *Andrea.*
Parmen.Transactionis 20.Decembr.1657. 3.437.17 *Duran.*
Perusina beneficij 4.Iulij 1608. 3.227.3 *Penia.*
Pistorien.Parochialis...Febr.1623. 3.202.91 *Merlino.*
Placentina Paroch de Mal partita 28.Iunij 1585. 3.183.5.18 *Seraphino.*
Salarij 7.Maij 1608. 3.204.153 *Penia.*
Thesaurariæ 25.Maij,&16.Nouembr.1609. 3.166.116 *Ortembergo.*
Decimarum person.de Trugillo 18.Martij 1616. 3.369.36 *Buratto.*
Archipresbyteratus 4.Iulij 1614. 3.208.104 *Pamphilio iun.*
Præpositurae 26.April.1627.& 4.Decembr.1628. 3.236 *Pirouano.*
Reatina 9. Maij 1609. 2.337.26
Reginen. Paroch.7. Octobr.1589. 3.273.140 *Blanchetto.*
Romana Iurispatr.8.Iulij 1584. 3.265.63 *Seraphino.*
Capellaniæ 23.Ianuarij 1589. 2.304.43 *Pamphilio.*
& 20.Nouembr.1628.&19. April.1630. 3.296.33 *Pirouano.*
Computatorum 10.April.1630. 3.348.36 *Merlino.*
Præcedentiæ 24 Maij 1600. 3.323 *Lancellotto.*
Clericatus S. Petri 27.Nouembr.1602. 3.168 *Pamphilio.*
Beneficiatus 22.Maij 1623. 3.301.22 *Coccino.*

Donatio

Donationis de Mongellis 14. Ianuarij 1636.	3.437.17.31	*Carillo.*
Rothomagien. 13. Iulij 1601.	2.352.56	
Salamantina del Pedroso 25. Decembr. 1567.	3.98.105	*Seraphino.*
Beneficij 4. Febr. 1630.	3.273.143	*Ghislerio.*
Parochialis de Geratis 1. Decem. 1578.	3.150.10	*Brauo.*
Beneficiorum Salman. & Abulen. 9. Iunij 1599.	3.262	*Penia.*
Segobien. Canon. 24. Nouemb. 1588.	3.158.73	*Plato.*
Seguntina Archid. 19. Martij 1601.	3.163.107	*Lancellotto.*
Spoletana beneficij 28. Maij 1590.	3.272.137	*Blanchetto.*
Salmonen. 4. Maij 1612.	3.90.36	*Cantucio.*
& 14. Maij 1610.	ibid.	*Lancelloto.*
Theatin. Iurisd. 4. Maij 1612.	1.40.7	*Coccino.*
Abbatiæ S. Ioannis in Venere 11. Septembr. 1621.	3.594.29	
Tiburtin. Parochialis 27. Iuuij 1629.	3.212.27	*Pirouano.*
Tirassonen. Capellaniæ 9. Iunij 1603.	2.305.30	*Sacrato.*
Toletana beneficij 12. Octobr. 1579.	3.234.13	*Seraphino.*
Canonicatus 10. Decembr. 1608.	2.115.29	*Marquemontio.*
Matrimonij 10. Decembr. 1625.	2.378.72	*Merlino.*
Tuden. Parochialis 7. Nouembr. 1611.	3.262	*Vbaldo.*
Tuderten. Parochialis 21. April. 1595.	ibid. 40	*Penia.*
Valentina de Satiua 3. Ianuarij 1590.	2.296.31	*Bubalo.*
Vallisoletana Decanatus 10. Decemb. 1600.	2.185.98	*Millino.*
Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouemb. 1602.	3.408.43	*Pamphilio.*
Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.	3.163.102	*Lancellotto.*
Vicen. Parochialis Castri Tertiole 14. Ianuarij 1611.	3.183.6	*Manzanedo.*
Matrimonij 11. Martij 1624.	2.385.127. & 386.123	*Dunozetto.*
& 23. Iunij 1636.	2.253.41	*Merlino.*
Visen. hæreditatis 24. Maij 1629.	3.538.22	*Pirouano.*
Viterbien. & Tuscanen. Vicarij 3. Martij 1617.	3.125.125	*Caualerio.*
Vlisbonen. Iuris conferendi 13. Iunij 1607.	3.194.31	*Lancellotto.*
Concursus 1. Iunij 1611.	ibid. 32	*Coccino.*
& 1. Iunij 1615.	ibid.	*Remboldo.*
Quartenarij 15. Ianuarij 1624.		*Coccino.*
Vrgellen. Canon. 7. Maij 1583.	3.166.116	*Blanchetto.*
Zamoren. Capellaniæ 12. Iunij 1589.	3.104.149	*Mantica.*
Beneficij de Moralis 30. Maij 1586.	3.275.162	*Orano.*

Ex sacra Congregatione Cardinalium.

AGrigentin. terræ nou. 4. April. 1615.	3.226.28
Amelien. 4. Ianuarij 1608.	3.466.63
Cameracen. 9. Februarij 1608.	2.352.57
Conuersana 27. Iunij 1626.	3.237.9
Cusentin. 1. Martij 1614.	3.324.37
Feretran. 13. April. 1630.	2.475.25
17. August. 1617.	3.72.164
Ferrarien. 17. Iulij 1609.	3.319.2
Foglinen. 22. Nouembr. 1619.	3.368

Hydruntin.

Hydruntin. 15. Decembr. 1632.	2.352.57
Ianuen. 10. Maij 1631.	3.462.42
Maceraten. 18. Nouembr. 1628.	3.224.17
Monopolitan. 23. Martij 1619.	3.233.37
Neapol. 12. Martij 1619.	3.368.65
Nullius, siue Conuersanen. 20. Augusti 1627.	3.593.29
2. Augusti 1631. & 24. Augusti 1632.	2.454.15
1. Febr. 1631.	3.447.22
11. Ianuar. 1620.	3.450.34
Nucerina 24. Ianuarij, & 19. Maij 1617.	
Oritan terræ Trallæ 29. Septembr. 1619.	
Pisana 5. Febr. 1628.	3.192.17
4. Septembr.	3.325 2.352.57
Regien. 17. Iunij 1631.	2.250.25
Romana 22. Maij 1629.	2.257.11
Rossanen. terræ nouæ 14. Febr. 1615.	3.226.28
Spoletana 16. Augusti 1618.	
Tarentin. 12. April. 1619.	3.368
Tudestina terræ Alazza. 16. Ianuarij 1620.	
Verulen. 29. Ianuarij 1633.	2.476
Viterbien. 9. Septembr. 1628.	3.208. in fin.
12. Febr. 1598.	3.424.12
16. Maij 1623.	3.443.12
Vrgentin. 23. Maij 1603.	3.324.38

Aucto

Auctoris Opera quæ adhuc luci commissa.

Dictionarium Lusitanico-latinum, impressum Bracharæ Augustæ apud Fructuosum Laurentium de Basto, 1611.

Remissiones Doctorum in varia loca Concilij Trid. Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Castigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Lusitanorum, Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1620.

Remissiones Doctorum de Dictionibus, & Clausulis, Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zannetti, 1621.

Pastoralis sollicitudinis, siue de officio, & potest. Episcopi tripartita descriptio. Romæ, apud impressores R. Cameræ Apostol. 1623. deinde Parisiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand 1641. & nunc postremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656.

Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum in Ius Pontificium vniuersum, in quatuor tomos diuisa, apud Impressores R. Cameræ Apost. 1626. & 1629. postea accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de nouo excusa cum sexto Tomo Lugduni apud Ph. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1656.

Selecta Iuris Canonici interpretationes addenda Collectaneis Doctorum super quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciscum Corbelletum, 1626. & deinde Lugd. apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud. 1648.

Vicaria Iuris tractationes, in quibus continentur quinque tractatus Legales, iuxta seriem Alphabeticam breui methodo dispositi; videlicet,

I. De Axiomatibus Iuris vsufrequentibus.

II. De Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione.

III De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clausulis vsufrequentibus.

V. De dictionibus vsufrequentioribus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1651.

Allegatio Iuris in propria causa Bracharen. regressus, siue ingressus, ad Thesaurariam, Romæ apud Franciscum Caballum. 1631.

Pastoralis sollicitudinis, siue de officio, & potestate Parochi, tripartita descriptio. Romæ apud Guillelmum Facciottum, 1632. postea auctiùs & accuratiùs, Lugduni apud Laurent. Durand, 1634. nunc denuo defæcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excusum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1655.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, earumque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Fransc. Corbellettum, 1632. postea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Laurent. Durand. 1634. & tandem pariter defæcatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Prost, Borde, Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Ecclesiastico vniuerso, in quo de Personis, locis, & Personis Ecclesiasticis plenissimè agitur. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & denuo nouiter excusus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

Collectanea Doctorum qui in suis operibus varia loca Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1640. & accuratius apud eundem 1640. & adhuc apud Philip. Borde Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud. 1651.

Collectanea Bullarij, aliarúmve Summorum Pontificum constitutionum, necnon præcipuarum Decisionum, quæ ab Apostolica sede à Sacris Congregationibus S.R.E. Cardinalium Romæ celebratis vsque ad annum 1633. emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & deinde sub titulo summæ Apostolicarum decisionum in fol. Lugd. apud Hæred. P. Prost. Borde & Arnaud. 1645.

Praxis exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes illas soluere, cui accesserunt vota aliquot decisiua Canonica, primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. postea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratius apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud. & Claud. Rigaud 1653.

Votorum decisiuorum Tom. II. Lugd. apud Hæred. P. Prost, Philippum Borde & Laurent. Arnaud 1647. & accuratius apud dict. Philip. Borde, Laurent. Arnaud & Claud. Rigaud 1653.

Collectanea Doct. in Ius Ciuile vniuersum, in decem Tomos diuisa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi nouiss. apud Hæred. Prost, Philip. Borde & Laurent. Arnaud 1648.

II. Tom. Collectanea in quartum & quintum eiusdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boissat. 1637. 1638. & accuratius Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1650.

AVGVSTINI

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI,

DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA:

In qua de Episcoporum institutione, electione, consecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiscopali præstantia.

TITVLVS PRIMVS.

De institutione Episcopalis officij; Episcoporum nominis significatione, & Etymologia; Electione, confirmatione, & consecratione, Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

CAPVT PRIMVM.

De Episcopalis officij institutione.

SVMMARIVM.

1 *Medicus cœlestis Christus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis nostræ gratia.*
2 *Christus Dominus salutis nostræ prabens se medicum sanctissimæ vitæ suæ exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*
3 *Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum unus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiret.*
4 *Officia vbi sunt peculiaria, & certæ administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet, quæ cæteras omnes regat.*
5 *Vniuersalis Ecclesiæ potestatem, summámque auctoritatem Dominus noster in sancto Petro Apostolorum principe collocauit.*
6 *Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit.*
7 *Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.*
Cap. in nouo dist. 21. *declaratur, ibid.*
8 *Episcopos esse de Iure diuino institutos, qui teneant? ostenditur.*
9 *Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.*
10 *Ordinis potestas in Episcopis, quæ sit? ostenditur.*
11 *Iurisdictionis potestas in Episcopis quæ dicatur? ostenditur.*
12 *Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem; de aliis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licèt nondum consecratus.*
13 *Excommunicare potest subditos de Iure communi Episcopus electus, & confirmatus.*
14 *Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.*
15 *Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quæ dicantur? ostenditur.*
16 *Dispensatio est de lege iurisdictionis.*
17 *Canonica Episcopalis est de lege diœcesana.*
18 *Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro.*

19 *Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen respectu iurisdictionis æquales constituit.*

20 *Papæ iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta; cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata.*

21 *Papa cùm eligitur, supposita legitima electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.*

22 *Episcopus cùm eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit.*

23 *Iurisdictio non est necessaria coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali.*

24 *Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio vt ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.*

25 *Episcopali Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsium regiminis modum mutare.*

26 *Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, minuit sublimat, ac deprimit.*

28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopalis muneris Iure diuino cohærentem intrinsecè, vel ordinariam, & quasi ex natura rei.*

29 *Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis ostenditur.*

30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere quæ sancti Apostoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quo etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.*

32 *Episcopi impropriè, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa.*

34 *Episcopis Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quæ fit Petro, & eam, quæ fit Apostolis, discrimen constituitur.*

36 *Episcoporum iurisdictio in particulari immediatè à Summo Pontifice.*

1 QVEMADMODVM amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore medicamenta temperasse, quę valetudini ægroti operam ferant; sed etiam illi vult assistere, vt eum instruat quo pacto pharmacum ei sit sumendũ, quę victus ratio ei ne obseruanda, quod genus ciborum sectãdum, quod fugiendũ, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiusmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœlestis noster Medicus, cùm prospiceret medicinæ vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate suæ exemplum sanctissimæ vitæ suæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuit. *nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo, non præberet exemplum.* Et S. August. serm de tempore, *vt non solùm doctrinæ auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solùm præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur.* quod ipsum per Oseam *cap* 11. est expressum, cùm ait: *Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis: & ero eis, quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.*

Voluit igitur Dominus IESVS, ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitæ suæ exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modo constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, synceritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod cæteri tam Præsules, quàm subditi imitarentur. Hincque sæpè ipsemet sancto ore suo in sacro Euangelio Ioann. 10. id monet dicens: *Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis.* Et Ioann. 13. *Exemplum dedi vobis quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis.* Eum denique sensum sæpe inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. Et S. Gregor. *homil.* 17. *in Euang.* ait: *Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeam, innotescit.* Omnis enim illius actio, nostra debet esse instructio, *cap. Deus omnipotens, §. cuius exemplo monemur. 2. quæst. 1. cap. significasti*, vbi Abb. *numer.* 1. *ad fin. versicul. nota* 4. *de elect.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 33. *num.* 43.

Quemadmodum etiam Lege veteri sapienter 3 Populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebusque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, Sacrificiis, cæterisque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo CHRISTVS IESVS tempore gratiæ eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatam, ac mediis longè præstantioribus, ac venerabilioribus, munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum sacro, & spiritali quasi connubio deuinctum, solemnibus cæremoniis, legitimáque manuum impositione initiari, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quæ Sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuò seruiret.

Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & 4 certæ administrationes ad communem vtilitatem institutæ,

institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt D.Thom. *contra Gentes, lib.4.c.76. in fine.* August. de Ancona *de potestate Ecclesiæ, q.71. artic. 4.* Igitur † cùm vniuersalis Ecclesiæ corpus
5 vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itavt in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesia vigeret, & perpetuò constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, provt indicaret populorum vtilitati, fideliúmque ædificationi conducere, S. Leo *epist.54. ad Anastas. In nouo Testamento* (inquit Anaclet. Papa *epist.2. ad Episcopos Italiæ,* relatus *c. in nouo 21. dist.*) *post* CHRISTVM *Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo, quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsisque quoque descendentibus in locum eorum successerunt Episcopi.* Hæc Anaclet. *in dict. cap. in nouo,* & ideò Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores. Henriq. *in summ. lib. 6. c.5. §.5. in com. litt. B.*

6 Quam quidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuam in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse solent sacri Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap.28. in fine, *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi:* tum ex Apostol. Paulo *ad Ephes. 4.* dum ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem Fidei, & cognitionis Filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Vnde manifestum est, sic Christum Ecclesiam instituisse, vt esset vsque in sæculum duratura, secundùm illud Isai.9. *Super solium Dauid, & super regnũ eius sedebit, vt cõfirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, amodo, & vsque in sempiternum;* patet ergo quòd ita illos, qui tunc erant in ministerio, constituit, vt etiam eorum potestas deriuaretur ad posteros, vtilitate Ecclesiæ, vsque ad sæculi finem, facit text. *in cap. quodcumque 24. quæst.1.* vbi dicitur quòd *quando Petrus Claues accepit, Ecclesiam sanctã significauit, quia scilicet non tantùm pro se, sed etiam pro omnibus successoribus vsque ad finem sæculi datura est Ecclesia.*

7 Sapienter igitur ne vnquam in Ecclesia Ministri de essent, dignitas, & auctoritas, quæ Epicopalis dicitur, ab ipsa sapientia Christo IESV instituta est, & eo ipso quòd Petrum sibi Vicarium substituit, ipsi dedit ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos, quibus tum inferiores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent: sicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps consecratur, cæteris Sacerdotibus potestate superior, isque appellatur Episcopus, qui hanc ob causam non solùm veste vtitur cum aliis Ecclesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamẽtis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum potestas minimè extenditur. Vnde sumitur intellectus *in cap. in nouo, dist. 21.* ibi, *à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo;* illud enim loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim Apostolos in vltima cœna simul omnes ordinatos Sacerdotes; sed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur incœpisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus ordinatus, cæteri autem Apostoli à Petro Episcopalem consecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in summ. de Ecclesia, lib.2.c.32.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. c.23. vers. quod ergo.* Henriq. *in summ. lib.10. c.4. §. 2. & seq.* Cùm ergo pateat, vt ex modò dictis apparet, non Ecclesiam, sed ipsum Christum Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus in posterum dedisse, non potest dubitari quin † illi 8
sint Iure diuino instituti, vt per text. *in d. c. in nouo & in c. videntes 22. quæst.1.* probant Mai. *in 4. dist.17. quæst.7. concl.1. & dist.24. quæst.3. concl. 2.* Duen. *reg. 71. vers. fallit in dignitate.* Gregor. Lopez *l.1. gloss. 3. & l.17. gloss.2. tit.5. p.1.* Barbat. *in tract. de præstantia Cardin. quæst.1.* Gig. *de pensionib. quæst.1. n.3.* Couarru. *in reg. possessor. 2. part. §.9. à n.6.* Suar. *tom.4. de Pœnit. part.1. disput.25. sect.1. à num.7.* Card. Bellarm. *de controuersiis Christianæ Fidei, tom.1. controuers.3. generali, lib.4. de Romano Pontif. c.25.* Valentia *tom. 4. disp.7. q.10. puncto 2. pag.2.* Camill. Borell. *in summo omnium decis. tit.6. à n.1.* Henriq. *in summa lib.9. c.5. §.5.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæst.13.* Guillelm. Rodoan. *de simon. c.18. numer.4.* Didac. de Arrojo *de Sacrament. tit. de Episcopatu num.1. & 51.* me citato *in hoc loco,* Mant. de Alzedo *de præcellentia Episcopalis dignit. part. 1. c.1 à princip. & c. 8. numer. 3.* qui sub distinctione hanc quæstionem dirimunt, vt infrà ostendetur.

Verùm, vt Episcopalis auctoritatis origo, & successio faciliùs percipiatur, sciendum est in Episcopis 9
aliam esse potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis.
† Ordinis ea est potestas, vt sciat, & possit omnia 10
Sacramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordinis potestas ad hunc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem, non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotum, sed remotiùs, quatenus hoc perficit; & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert: vnde ad potestatem Episcopalis Ordinis tria propriè, & insolidum pertinere, scilicet, ordinare, consecrare, & confirmare, tradit gloss. *verb. de talibus in c. transmissam, de elect.* refertur in Pontif. Romano *in rub. de consecration. Episcopi.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *dict. cap.5. §.6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur non possunt ministrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest

Epiſcopo prohibere oe Ordines validè conferat, quia circa Ordinis poteſtatem, quam præhabet Epiſcopus, vel Papa ordinans, habent ſe vt inſtrumentum liberum, ſed ab alio notum, nempe à Chriſto, & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante in fieri tantum, quam quidem Ordinis poteſtatem immediatè à Deo Epiſcopi accipiunt; nam reſpectu illius omnes Apoſtolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, ita vt nullatenus, quæ Ordinis Epiſcopalis eſſe dixi, poſſint inferiori Prælato, qui Epiſcopus non ſit, nec conſuetudine, aliòve iure ſpeciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de exceſſ. præl. poſt num.* 2. vbi Add. Alex. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & ſuccurrit tex. *in c. quanto, de conſuet. & in cap. aqua, de conſec. Eccl. ſiue, vel altaris.*

11 Iuriſdictionis autem poteſtas ad myſticum fidelium corpus ſpectat, quibus toto Orbe terrarum diffuſis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorúmque frequentia, illis aſſignari Antiſtites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iuriſdictionis poteſtatem ad leges condendas haberent, prout neceſſitas, aut vtilitas poſtulare videbatur. Poteſtas hæc iuriſdictionis diuidi ſolet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Epiſcopalem, cuius meminit text. *in d. c. accedentibus*, ſcilicet, *cognoſcere de cauſis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam, quæ dicitur ſimplicis iuriſdictionis, nempe, *iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſallis, confirmare, inueſtire, beneficia conferre, inſtituere* cæteráque his ſimilia, quæ ſuo quæque loco explicabo.

12 † Inter vnam, & alteram iuriſdictionis diuiſionem illa eſt differentia, quòd de illis, quæ pertinent ad dignitatem Epiſcopalem, ſolus ipſe Epiſcopus conſecratus cognoſcit, exceptis Indulgentiis, quas electus Epiſcopus ante conſecrationem concedere poteſt, vt dixit D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 25. art. 2. & diſt. 20. q. aſt. 1. art. 4. verſic. ad ſecundam quæſtionem*, ſequuntur Sot. *ibi diſt. 21. quæſt. 1. art. 4. verſic. hinc fit.* Auguſt. de Ancona *de poteſtate Eccleſiæ quæſt.* 21. Syluest. *verb. Indulgentia, num.* 13. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 41. in princ. num.* 1. De illis verò, quæ ad ſimplicem iuriſdictionem ſpectant, cognoſcit electus, & confirmatus, licèt nondum ſit in Epiſcopum conſecratus, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. num.* 243. quia exercitium iuriſdictionis actu acquiritur per confirmationem, Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de*
13 *collation. verb. nominationes, pag.* 186. & ideò † poterit ſubditos de Iure communi excommunicare. Nau.
14 *in man. cap. 27. num.* 5. † & beneficia conferre, Coſm. *d. tit. de collation. verb. iuriſdictio, pag.* 181. Rebuff. *d. tit. de pacificis poſſeſſ. num.* 251. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. num.* 27. Vbi verò apud Sedem Apoſtolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotionem, conſecrationémque continentes, habere debet; alioquin ad ſuam Eccleſiam accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere, aut iuriſdictionem aliquam exercere non poteſt, à nemineque abſque huiuſmodi litterarum oſtenſione recipi, obedientiave ei præſtari, atque audiri debet, Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap. 2. §. 1.*

15 Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur diſtinctio Epiſcopalis auctoritatis, putà legis Diœceſanæ, & legis iuriſdictionis *à gl. ff. 2. in cap. dilectus, de officio Ordin.* aſſerente in illis conſiſtere totum ius, & poteſtatem Epiſcoporum. De definitione vtriuſque legis Diœceſanæ, & iuriſdictionis, variè olim fuit à Doctoribus elaboratum, aliis aſſerentibus quod illa conſiſtat in recipiendo, hæc verò in dando, ſeu conferendo: aliis aliter opinantibus, vt videre eſt apud Bertachin. *tract. de Epiſcopo, lib. 4. p. 2. num. 80. cum ſeqq.* Botet. *tract. de ſynodo, p. 1. num. 61. cum ſeq. & p. 2. à num.* 4. Cuch. *inſtit. Iuris Canon. lib. 1. tit. 12. verſ. hæc iura.* Dan. Venator. *in analyſi iuris Pontificij, lib. 1. tit. 31. num.* 2. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 63. art. 2.* Azor. *inſtit. mor. part. 2. lib. 3. cap. 32 quæſ. 1.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Iura Epiſcopalia.* Ex quorum dictis illa eſt verior definitio, quòd lex diœceſana ſit ad quam ſpectat perceptio cathedratici, pars oblationum, charitatiuum ſubſidium, ac denique cætera omnia, à quibus monaſteria Iure communi ſunt exempta: lex verò iuriſdictionis eſt, quæ obedientiam, ſubiectionem, reuerentiam, inſtitutionem, correctionem, reformationem, iuriſdictionem, pœnitentiæ indictionem, cauſarum audientiam, Sacramentorum collationem,
eaque omnia complectitur, in quibus † monaſteria 16
diœceſana Iure communi ſubijciuntur; vnde diſpenſationem eſſe de lege iuriſdictionis, per *cap. ex tranſmiſſa, de renunc. Prol.* & gloſſ. *in Clem. 1. de reſcript.* reſoluit Paul. Borgaſ. *de irregular. p. 2. rub. an diſpenſatio ſit de lege diœceſana, num.* 4 † Idem eſt dicendum 17
de Canonica Epiſcopali, Petr. Vbald. *de Canon. Epiſcop. c. 2. n. 4. & c. 4 q. 5* Lap. de Caſtell. *de Canon. port. num.* 5.

Poteſtas, hæc iuriſdictionis Epiſcopalis, qualiſcunque ſit, quamuis à Deo Epiſcopis ſit conceſſa, 18
voluit tamen, vt in illa ſubmiſſi eſſent Petro, tanquam capiti, & ſæpè ad hoc deſignandum Petro multa dixit ſingulariter, & ſeparatim, ſed aliis Apoſtolis loquutus eſt coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in Euangelio habetur *Matth. 16.* ſic loquutus eſt. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & Ioan 21. *Paſce oues meas*, nō ſemel ſed ter. Pro ſua fide ſpecialiter orauit etiam: hinc etiam Chriſtus Dominus in ſingulari dixit, Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor*; & ſic voluit vnum eſſe Paſtorem, non plures. Sed hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit: *Paſce oues meas*: & ſic fecit eum Paſtorem, & non plures loco ſui: ipſe enim erat, & eſt verus Paſtor, & Pontifex, vt de ipſo dicit Ioan. *Ego ſum Paſtor bonus*; alij namque Apoſtoli fuerunt coadiuuantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quòd Papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis, alij in partem ſollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & uſu pallij.* Vnde licèt omnes Apoſtolos fecerit pares reſpectu conſecrationis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit reſpectu iuriſdictionis: in illa enim Petrus præfuit omnibus, vt notat gloſſ. *in d. cap. in nouo, & in cap. loquitur 24. 1.* † ea quidem, quamuis ſpiritualis, ſa-
cra, & Diuina poteſtas ſit, hoc eſt, à Chriſto Domi- 19
no inſtituta, non à Repub. vt temporalis gubernandi poteſtas, ſed à Romano Pontifice Chriſti Vicario, & Petri ſucceſſore Epiſcopis datur, & ab eo manat ac pendet, ita vt inter ipſum, & cæteros Epiſcopos hoc differat, quòd iuriſdictio Romani Pontificis in totam Eccleſiam eſt Iure diuino à Chriſto Domino inſtituta, & ab eo immediatè accepta, ex reſolutis per Henriq. *in ſumm. lib. 3. de Pœnit. cap. 5. §. 5.* & Card. Bellarm. *lib. 4. de ſummo Pont. cap. 23.* ac Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, p. 2. lib. 7. cap. 1.*
num. 11. † Cæterorum verò omnium Epiſcoporum 20
Iuriſdictio eſt à Chriſto Domino inſtituta, ſed à Romano Pontifice tanquam Chriſti Vicario, & ſummo, ac primo totius Eccleſiæ Paſtore ſuſcepta, & ab eo veluti è fonte Chriſti præcepto in illos deriuata; & hinc eſt vt ſummi Pontificis iuriſdictionem nulla humana

humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuere, restringere, mutare, variareve possit: at Episcoporum iurisdictionem Romanus Pontifex Iure potest tollere, minuere, mutare, restringere, aut variare, provt maiorem minoremve illis facultatem concedit, vt docent S.Thom. 2.2.q.184.*art.6.ad* 1.*&* *q.*39.*a.*3. Iordan.*de maioribus Episcopi causis ad Papă deferendis c.*7.*n.*8.*&* 9. Bannes 2.2.*q.*1. *art.* 10.*puncto* 2.*dub.*5. *concl.*5. Fagundez *d.c.*1.*n.*25.

21 Ratio autem cur iurisdictio cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proximè à Christo, & non iurisdictio alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cùm Romanus Pont. eligitur, ei iurisdictionem electores non dant, quia nemo dat, quod non habet: sed dat ei immediatè Christus Dominus, supposita ea conditione electionis legitimæ, cùm electio tantum sit veluti conditio, sine qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictionem non acciperet: sed † cùm ali-
22 quis Episcopus eligitur, & confirmatur a Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius; electio, & confirmatio non est veluti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit. Henriq. *d.cap.*5.§.6. Hæc vero iurisdictio non est necessariò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali,
23 vt videre licet † in Episcopo titulari, qui nullius diœcesis est Ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu; quia, vt suprà dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopalis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatam habens, & à se tanquam è capite in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel illi nullam demandare.

24 Quamuis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio, vt Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, vt Petrus, & Successores Ecclesiam eius per Episcopos gubernarent, vt constat ex verbis Pauli *ad Ephes.*4.&.1.*ad Corinth. cap.* 12. dicentis posuisse Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos, & post Hieron. & alios exponit Suar. *tom.*4. *de Pœnit.p.*2.*disp.*25.*sect.*1.*à n.*7.& ex loco *Actorum* 20. ibi, *posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam*; quem locum in idem adducit Concil. Triden. *sess.*23. *cap.*4 Cardin. Bellarmin. *d. lib.*4. *de Romano Pontifice c.*25. Suar. *d. loco.* vbi id etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum dominum institutæ, inde meritò ex omnium consensu re-
25 soluens † non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regiminis motare, quod etiam post alios obseruauerat Cou. *in reg. peccatum part.*2.§.9.*num.*6.
26 † Tamen si Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, sumatur in particulari, provt scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocatur, non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeat; sed totum pendet à Summo Pontifice, perque idem munus immediatè habetur in particulari, & à quo ipsius iurisdictio immediatè conceditur, & deriuatur, vt post D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos resoluunt Cou. *vbi proximè*, Suar. *d. sect.*1.*n.*10. *cum seqq.* Card. Bellar. *d. lib.*4.*c.*24. Valent. *tom.*4 *disp.*7.*q.*10.*puncto* 2. *pag.*2.*col.*1.

27 Hæc quidem verissima resolutio *primò* probatur *in cap. ita Dominus* 19.*dist.* *&* *in cap. quoties* 24.*q.*1.& ex aliis pluribus adductis per Doctores suprà citatos. *Secundò* probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex solus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & consensu, creat, & transfert Episcopos vt constat ex vsu Ecclesiæ Romanæ, & ex *tit. de translat. Episcop.*; ipse est, qui diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, & deprimit, siue in totum, siue in parte, coarctando scilicet territorium, vt vltra eundem Ecclesiæ vsum constat ex D. Bernard *epist.*131.*ad Mediolanenses*, dum inquit, *potest Romana Ecclesia nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt; potest eos, qui sunt, deprimere, alios sublimare, provt ratio sibi dictauerit, itavt de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & è conuerso, si necesse visum fuerit*; subscribunt Card. Bellar. *d. cap.*24.*col.*2.*prope finem.* Suar. *d. num.*10 *col.*2. is tantus vir insignis sacræ Theologiæ in Conimbricensi Academia Magister, die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyssipone in domo Professa sancti Rochi Societatis Iesu, in qua ille erat, vitam cum morte feliciter cõmutauit, vt refert Benedict. Ægid. *in tract. de priuileg. honest. art.*11.*n.*14.

Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, 28
vel limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei; dum scilicet postulat intrinsecè officium Pastoris animarum, & gubernatoris in spiritualibus, ad quod Episcopus assumitur, respectu eorum, quorum fit Episcopus, provt satis constat ab experientia; tum in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines suscipiendos, & similia, vel in absolutionibus à censuris; aut in concessionibus Indulgentiarum: tum etiam in his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in reseruatione casuum conscientiæ; quæ quidem omnia, cùm non fiant nisi per extensionem, vel limitationem Episcopalis iurisdictionis, vt patet; & nihilominus fiant per Summum Pontificem, signum præbent manifestum eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deriuari, & non à Iure diuino; aliter enim si ab hoc immediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria dispẽsatione posset Summus Pontifex, iuxta vulgarem regulam *c. sunt quidam* 25.*quæst.*1. provt benè argumentantur Cardin. Bellarmin. & Suar. *vbi proximè*, & constat ex his, quæ circa eandem regulam prosequuntur D. Thom. 1.2.*quæstione* 97.*art.*4.*ad* 3. Sylu. est. *verb. Papa quæst.*16. Almin. *de potestate Ecclesiæ c.*13. & alij plures, vt per Cou. *de sponsalibus p.*2.*c.*6.§.9.*n.*4. Azor. *instit. mor. p.*2.*lib.*6.*c.*17.*quæst.*7.*&* *lib.*4.*c.*18.*q.*2.*&* *lib.*5.*c.*3.*à princip.*

Sed insurget aliquis obiiciendo, quòd Episcopi 29
successerunt in locum Apostolorum, iuxta text. *in d. cap. in nouo, vers. ipsis*, & Concil. Trid. *sess.* 23.*cap.*4. *in med.* Can. *lib.* 6. *de locis Theolog. cap.*8. *ad decim.* Bellar. *d. lib.*4.*cap.*25. Suar. *in d. sect.*1.*num.*12. & ante eos docuerat Augustin. *in Ps.* 44. dum exponens illud, *pro patribus tuis nati sunt tibi filij*, inquit, *Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*, habetur *in cap. quorum vices* 68. *dist.* At iurisdictio Apostolorum, vt infrà ostendetur, est immediatè à Iure diuino positiuo: igitur ab eodem immediatè, & absque vlla limitatione concessa debet censeri potestas Episcoporum, & per consequens independens à Summo Pontifice, provt aliàs iurisdictio cæterorum, qui post eum legitimè vocati fuerint ad Summum Pontificatum, independens ab eo Summo Pontifice, & immediatè à Christo accepta: probatur ex illa maximè ratione, quia succedunt Petro, qui immediatè à Christo Domino eandem iurisdictionem habuit. Confirmatur difficultas,

30 cultas, quia † non potest Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt, vt probant text. *in cap. sunt quidam 25. q. 1. ibi, Vbi verò apertè Apostoli Domini, & eos secuti sancti Patres sententialiter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus Pontifex, sed potiùs, quod prædicatum est vsque ad animam, & sanguinem confirmare debet*; & *in cap. contra statuta, & in cap. omnia quod, e. d. causa, & quæst. & in cap. super eo, de bigamis*, vbi ait Lucius III. *cum bigamis contra Apostolum dispensare non licet*, idem dicit Innoc. III. *in cap. nuper, & in cap. à nobis, eod. tit.* At iurisdictio Episcopis competens est illa, quam Apostoli à Christo Domino receperunt, & habuerunt, cùm eis successerint; ergo Iure diuino, & independenter à Summo Pontifice illis esse tributam videbatur dicendum.

31 Pro responsione tamen supradictæ obiectionis fatendum est, cum probabiliori, & receptiori sententia, omnes Apostolos immediatè habuisse à Christo Domino potestatem, quæ quidem licet ex ipsa Christi institutione esset Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum etiam Principis, & Pastoris dispositioni subordinata, ad hoc, vt Concilium conuocaret, & alia obiret Præsidentis officia, vt post alios resoluunt Sot. *in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. col. 5. post med.* Cou. *in d. reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 5. vers. quarto*, sic intelligentes illud Ioan. 21. *Pasce oues meas*, prout etiam procedunt text. *in cap. in illis, in fine, 80. dist. & in d. cap. ita Dominus. & in cap. sacrosancta, vers. inter, 22. dist.* Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum subordinata Apostolis à Christo Domino concessa in nihil secundùm se erat potestati eiusdem Petri inæqualis, sed potiùs absque vlla limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere poterat, idque non solùm quoad Ordinem, & dignitatem consecrationis, vt suprà dicebamus, & existimarunt gloss. *verb. pari, in d. cap. in nouo*, & gloss. *verb. Petrus, in cap. loquitur 24. q. 1.* & gloss. *vlt. in cap. in illis*; sed etiam quoad iurisdictionem, & potestatem administrandi, cùm eius etiam functiones sint de essentia muneris Apostolici, & propterea non sit dubium easdem contineri in ea summa potestate, cum qua Christus missus est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, communicasse, & concessisse omnibus Apostolis, vt constat, Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: prout ex his, & aliis fundamentis resoluunt plures, vt per Sot. *d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum seqq.* Cou. *d. vers. quartò*. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 22. in fine, & cap. 23.* & constat etiam ex Iuribus sic absolutè, & absque vlla vtriusque potestatis distinctione loquentibus, & proinde sic distinctè intelligendis *in d. c. in nouo*. ibi, *Pari consortio, & in dict. cap. loquitur*. ibi, *parem potestatem*, & ibi, *pari consortio*.

32 Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iurisdictionis potestatem parem Petro, & absque vlla limitatione in Apostolis fatemur, sed non inde sequitur idem fore dicendum in aliis Episcopis, quamuis dicantur Apostolis succedere. Nam inprimis hæc successio non est propria eo modo, quo vnus, v.g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus: neque enim eis successerunt in dignitate Apostolatus, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto orbe, quam ipsi Apostoli immediatè habebant à Christo Domino, vt habetur *Marc. vlt. & Matth. vlt.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostolis propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis reperiretur; consequens autem hoc non est verum, vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vtpote iam creati Episcopi, quo tempore adhuc viuebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succeditur nisi præcedenti, & non existenti.

Licèt tamen supponeremus hanc successionem propriè dari ex parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua sermo noster est, non aderat ex parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, non vt perpetuò in Ecclesia, qua talis, duraret, sed vt cum Apostolorum personis extingueretur, prout solent priuilegia personalia iuxta vulgares regulas extingui, nisi quatenus per auctoritatem, & concessionem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodum concederetur, prout ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Sot. *d. col. 5. in fine.* Suar. *d. num. 12.* Cardin. Bellarm. *d. c. 25.* & ante eos censuerant plures, vt per Couarru. eosdem sequutum, *d. §. 9. num. 6.* 33

Ex quibus clariùs colliges Iura suprà allegata ad probandam Episcoporum successionem cum Suar. & Bellarm. *vbi proximè*, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet fit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ fit solum impropriè, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ex priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodùm sub Petro: prout etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ex Anacleto *epist. 2.* & ex Beda *in cap. 10. Lucæ*, cùm tamen constet Presbyteros non potuisse propriè succedere illis Discipulis respectu presbyteratus, siquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem, aut iurisdictionem à Christo susceperunt, immo postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt, *Actor. 6.* 34

Neque obstat comparatio suprà adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur eos suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à Iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ex mente Soti *d. col. 5. ante finem*, & ex verbis Cardin. Bellarmin. *d. cap. 25. col. 2. post principium*, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostolis, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cùm enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solùm tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum*, iuncta explicatione Sot. *d. col. 5. ante fin.* & aliorum quos refert Couar. *d. n. 6.* consequitur quòd dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quòd ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contrà verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantùm similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdictio

ctio ordinaria, in qua possent Episcopi succedere; cùm tota fuerit delegata, & à Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta suprà resoluta, & resoluit Azor. *d.p.2. lib.3.cap.30.q.15.vers.dices.* Ex quibus patet responsio sicut ad confirmationem prædictæ obiectionis suprà relatam.

63 Constat igitur ex hucúsque dictis Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindéque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

Capvt II.

Episcopus quid significet, & quibus appelletur nominibus? & de eius dignitate, vita, & moribus.

Svmmarivm.

1 *Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuũ munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ad differentiam simplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cùm ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant & disponant, & praordinatores sint in cunctis.*

5 *Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.*

6 *Antistites appellantur Episcopi, quia antè alios stantes præeminent populo.*

7 *Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.*

9 *Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideo Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cùm aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum seipsum appellet.*

12 *Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi.*

13 *Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna super candelabrum posita ideò appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.*

18 *Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino, ostenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apostolo multis in locis.*

21 *Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor.*

22 *Episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dionysius Areopagita.*

23 *Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, principe Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.*

25 *Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio institutione Diuina presbyteratum supereminet.*

Episcopi nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Iurisconsultus recensens munera personalia *in l. munerum 2. §. Irenarcha, ff. de munerib. & honeribus*, sic ait: *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatũ populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur.* Et Cicero scribit *lib. 7. ad Atticum, epist. 10. Vult me Pompeius esse, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ad quem delectus, & summa negotij referatur.* 1

Hodie verò vocabulum istud factum est quodammodò proprium Christianæ religionis, veteri penè sensu obseruato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eò quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & ideò Episcopus Græcè dictus est, qui Latinè dicitur Speculator, *c. cleros §. Episcopus, 21. dist.* vel superintendens, *c. qui Episcopatum 8. quæst. 1.* Ita hanc Episcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, c. 1. à num. 1.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. c. 8.* Durand. *in rationali diuinorum, lib. 2. c. 11. à num. 1.* Alphons. Aluarez Guerero *in speculo iuris Pontifi ij, lib. 1. c. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 42. num. 18.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 1. c. 5. quæst. 2. num. 1.* Francisc. de Mendosa *lib. 1. Regum c. 7. sect. 2.* Magalaes *in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. num. 2.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiastica Hierarchia, p. 1. disp. 6. §. 1. ex num. 1.* Lotter *de re benef. lib. 1. qq. num. 106.* D. Acuña *in commentar. ad c. clericos, num. 7. dist. 21.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præstantia Episcop. dignitat. p. 1. c. 9. num. 2.* Vnde D. Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c. 6.* Episcopum dici putat quasi superinspectorem; ideóque & in solio eum in Ecclesia editiori residere, vt ipse cunctos respicit, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. Speculator item dictus, teste Augustin. *lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9.* quasi populorum, quibus præpositus est, obseruator, custos, & præfectus; qui speculetur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Hinc & Vrbanus Papa *in epist.* ait, *Sedes Episcopiæ in Ecclesiis erectæ indicant speculatorem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessam.* 2

Summi Sacerdotes vocantur Episcopi ratione Ordinis, *in c. 1. §. per fontis, de sacra Vnctione in c. vlt. 3. q. 1. & in c. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per Azor. *d. cap. 27. quæs. 1. vers. quæres.* Ioseph. Ludou. *Perfin. decis. 74. num. 11.* Pacian. *de probat. lib. 2. c. 28. num. 8.* Rodoan. *de simon. tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3.* Zerol. *p. 2. verb. Episcopus num. 13.* Alzed. *d. p. 1. cap. 9. num. 7.* Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, prædica- 3

re,conficere,ſoluere,ac ligare; tamen ad Epiſcopum ſpecialiter ſpectant, ſcilicet,clericos ordinare,virgines benedicere, Pontifices conſecrare, manus imponere,Baſilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Chriſma conficere, veſtes, & vaſa ſacrare,in fronte chriſmare, & benedictionem ſolemnem ante pacem dare, *c. perlectis, verſ.ad Epiſcopum 25. diſt. c. quamvis 68. diſt.* Summi etiam dicuntur Epiſcopi, quia vltra eos nullus eſt Ordo, *c. de his, c.manus,de conſec. diſt.5.* Nam Epiſcopatus eſt maior Ordo quàm ſit in Eccleſia Dei,gloſſ.*verb. Epiſcopus,in prooem.lib.6.*gloſſ. *verb.de Epiſcopis,in c.quia periculoſum,de ſentent.excom.eod.lib.*Caſſan.*in catalogo gloriæ mundi p.4.conſid.25.*Hoieda *de incompat. benef. p.1.num.5.*me citato *in hoc loco* Alzed.*d.part.1.cap.8. num.23.*

4 *Pontifices* etiam appellantur *in c. Pontifices 7. q.1. & in c. Meſſana, de elect. & in d.c.quia periculoſũ,*ibi, *Pontificalis officiũ,de ſentent.excom. in 6.* & Iſid.*in d.c. cleros.verſ. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt,maximos Sacerdotes; Fileſac. *de ſacra Epiſc. auctor.c.9.§.5.in fine*, Alzed. *d.part.1.c.9.num.8.* ipſi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas,ipſi officia, & Eccleſiaſticos Ordines diſtribuunt, & diſponunt, & præordinatores ſunt in cunctis, ipſi quod vnuſquiſque facere debet oſtendunt,Durand.*d.c.11. n.3.*Azor.*vbi proximè.*

5 *Præſules* dicuntur, quoniam in Concilio præſident, *c.quod tranſlationem, de tempor. ordin.* Durand. *d.c.11.num.4.* Sebaſt.Cæſar.*d.diſp.6.§.1. num.4.* Vel quaſi præ aliis ſalientes, Ignat. Borace *in tract. de la etymologia de nomine Papa & Pontifex, c.7.pag.85.*& Prælati cùm præſint vniuerſo populo ſibi commiſſo ratione diuinorum, & peccati.Lotter.*de re benef.lib.1. q.6. n.38. cum ſeqq.*

6 *Antiſtites* etiam nominantur,quia ante alios ſtantes præeminent populo;vel ab ἀντὶ, quod eſt *contra*, quoniam hæreticis contradicunt, vt Paſtores lupis, Durand. *d.c.11. n.5.* Viuian. *in praxi Iuriſp. lib.3.c.1. num.10.*

7 *Sanctiſſimi* vocantur *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis collat.9.& in Clem.1.§.nec ſuper,de pœnis.*Pacian.*d. c.28. num. 12.* Nam qui alios Sanctos efficere debet, neceſſe eſt,vt ſit Sanctiſſimus; & maxima ſanctitate præfulgere debet is,qui velut ſol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere tenetur. Hinc rectè *Eccleſ. 2.* dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui ſimile eſt illud Greg.*mor.lib.7. Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat; ita mundus debet eſſe,qui vult aliena corrigere,* Alzed.*d.p. 1.c.11. n.7.*

8 *Legati Chriſti* nonnunquam appellantur, prout *in c.accuſatio quoque,in fine,2.q.7.& in d.Clem.1.*Specul.*in tit.de legatis §.1.*Alphonſ.Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij lib.1.c.28.paulò poſt princip.*Pacian.*d.c.28.n.12.*Sebaſt.Cæſar.*d.diſp.6.§.1.n.4.* Agia *de exhiben.auxil.fund.3.*me citato *in hoc loco* Alzed.*d. p.1.c.9.n.20.*

9 *Paſtores* Epiſcopi non impropriè dicuntur, ſicut & ſubditi eorum ſimilitudine, oues appellantur ab ipſo Chriſto Domino *Ioan. 11.* & *21.* & ibi omnes ſacri interpretes; neque verò ſecundùm illam abuſiuam ſignificationem, qua Dominus gregis paſtor dicitur,vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: *Paſtores ſumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu,lanâque fruebantur: ſed potiùs officio,& cura, quam bonus Paſtor perſeipſum, non vt mercenarius debet exhibere,vigiliáſque perferre:vt Epiſcopi nomen ſonat,ideſt, Speculator, vt ſuprà diximus: & vt *paſcere* ſonat, ideſt, per prata Scripturæ gregem deducere, eiúſque fontibus potare, atque oleo ſcabiem inungere,docendo verbo bonorumque operum exẽplo, verbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, vt Paſtoris officij eſſe proprium docet, & monet, & ſæpiùs inculcat Concil. Trident.*ſeſſ.6.de reformat.c.1.& ſeſſ.23.de reformat.c. 1.*proſequuntur Sot.*de iuſtit.lib.10.q.3.art.1. ad med.* Fuſc.*de viſitat.lib.1.c.4. à num.23. & lib.2.c.33. numer. 20.* Faciunt multa, quæ de paſcendi verbo in prædicta Chriſti Dominis auctoritate explicat Cardin.Bellarmin. *tom. 1. de Roman. Pont.lib.3. cap.15.* In cuius officij Paſtoralis ſignum Baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt,& explicat text.*in cap. vnico,in fine,de ſacra Vnct.* Durand.*in rationali diuin. lib.3. c. 15.* Guido de Pancirola *in theſauro variarum lect.lib.1.c.19.*melius Durantes *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à num. 36.* Apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtoriæ, cuius meminit text. *in cap. vnico,*Quare ſcilicet Romanus Pontifex Baculo non vtatur,cùm tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt eruditè comprobat Bonif. VIII. *in Extrauag.vnam ſanctam,de maiorit. & obed. inter communes.*

Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi 10
ſibi æquales, Cardinales verò, & Reges filios, *cap. quam grauis 6.de crimine falſi,*Felin. *in prooem.Decretal.num.1.* Deci.*in cap.cùm venerabilis, n.2. de except.* Coſm.*in pragmat.titul.numer.Cardinalium gloſſ.Cardinales,*Sot.*in 4.ſentent.diſt.21.quæſt.1.a.4.col.2.in fine.* Lancel.*in templo omni iud.lib.2.c.5.num.6.*Alzed.*part. 1.c.8.num.27.*Nam † cùm nulla maior dignitas ſit in 11
Eccleſia ipſo Epiſcopatu,*cap.1.de priuileg. cap.non.de prebend.*cum citatis *ſup.n.3.in fine.*Summus ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur; aliquando enim vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſię Epiſcopum ſeipſum appellat,*c.ſi Epiſcopus 2.q.9.c.tranſmarinos,c.Apoſtolos 98. diſt.* Gambarupt.*de caſibus reſeruatis c.1.n.7.& 8.*

Illuſtres dicuntur, Bart. *in l. omnes populi, ff. de* 12
*iuſt.& iure,*Angel.*conſ.276.Punctus talis.*Card.Tuſc. *tom. 3. lit. E. concl. 237. num. 8.* Scip. de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop. verb. dignitas numer. 3.* Quamvis Bald.*in l.ad ſimilitudinem, C.de Epiſcop.& cler.* velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quod ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, gloſſ.*in l.ad egregias,ff.de iureiur.* Azor. *d.c.17.quæſt. 1. propè finem.* Dicuntur etiam (vt ait Clemens V. *in Clement.1. §. pen. de pœnis.*) *Sanctiſſimi* ſpirituales patres fratres, & Coëpiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, *c.1. 3. quæſt.8. c.accuſatio 2. quæſt. 7.* Vnde à ſacris Canonibus *Reuerendiſſimi* appellantur *in c.prælatum 88. diſt. & in c.1.7. quæſt.1.& in c.generaliter 16.quæſt.1.*Alzed.*d.part.1.c.10.num.24.* perfectiores namque cenſentur Fratribus religioſis propter regendi officium, ait idem Clemens V. *in Clem.exiui,de verb.ſignific.*Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine aliis in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cæteris actibus loco cedere, vt ſtatuit Greg. Papa *in c.fin.17. diſtinct.* ſe quoque inuicem eligere, inuicem adimare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio ſubtrahere debere ſacri Canones admonent, vt *in epiſt.Clem.ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelaten.c.13.& in epiſt. Alex. Papa.* Dicuntur quoque *perſona magna.*Cephal.*conſ.1.num.57.lib.1.tom.1. Excelſa,conſ.2.num.8.eod.lib.1.Eminentiſſimi,* Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. c. 9. pag.101.* Vnde quamvis

vis sint titulares, vocantur de iure Hispaniæ *Señoria l.18.tit.1.lib.4.noua Recop.* vbi Narbona *gloss.*11. Garc. *de nobilit glos.*38.§.3.*num.*55. Valenzuel. *cons.*12.*n.*95. *tom.*1.& sunt Regij Conciliarij, *l.*4. *tit.*4. *lib.*2. *noua Recop.* Parlad. *differ.*10. *n.*27. Bobadil. *in sua politica, lib.*2.*c.*17. *n.*10.

13 *Præco* etiam Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera eorum, prout Isai. dixit *c.*58. relatus *in c.si rector.*43. *dist.*

14 *Sal terræ*, Matth. vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis, Alzed. *d.p.*1.*c.*9. *num.*31.

15 *Lucerna* super candelabrum posita, Matth. *eod.c.*5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 *Angeli* dicuntur, *Luca* 9. qui mittuntur, vt nuncij prædicaturi verbum Dei, Alzed. *d.part.*1.*c.*9.*n.*23.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter subditis ostendat, ne (quod verendum est) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant; *c.post translationem, vers.item si quis, de renunt. c.cùm sit, de ætate, & qualit.* Alzed. *d.p.*1.*c.*9.*n.*55.

18 *Medici*, vt norint attemperare vnum oleo in curandis vulneribus, *c.disciplina, dist.*45. Alzed. *d.c.*9. *num.*54.

Milites armati, Custodes, Leones, Angeli, & aliorum, quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerātur in carmine ad Episcopos: vt sua insuperabili potestate dæmonum impetus infringat.

Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Doctor Ecclesiæ, oculus & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi.* Garc. *d.glos.*48.§.3.*num.*55. Filesac. *d.tract.cap.*1.§.2.*pag.*3. Aggia *de exhibendis auxil. fundam.*3. Mar. Alter. *de censur. tom.*1. *lib.*5. *cap.*1. *diss.*17. *col.*1. *lit.* E. Vnde Episcopus est persona excelsa. Cephal. *cons.*2.*num.*8. *lib.*1. *tom.*1. & egregia, *l. ad personas, ff. de inreiur.* Menoch. *de arbitr. casu* 70.*numer.*5. Gambar. *de officio legati lib.*1.*numer.*3.& spectabilis, Greg. Lop. *l.*3. *tit.*54. *part.*4.& *l.*11.*tit.*5. *part.*3. Ioan. Garc. *de nobilit.glos.*48. §. 3. *numer.* 55. à Ponte *tom.*1.*cons.*14.*numer.*26. & Clarissimus, *l. ad similitudinem, C.de Episcop. & Cler.* Valenz. *cons.*82. *n.*63.*tom.*1. ac proinde Magnates & proceres Regni sunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. Greg. Lop. *l.*6.*titul.*9.*part.*2. Mar. Alter. *de censur. lib.*5.*tom.*1.*cap.*1.*diss.*12.*col.*1.*lit.* E. qui cùm antiquitus residentiam facerent circa personam Regiam cum Magnatibus Regni, consulendi gratia, vt colligitur ex *l.*19.*tit.*3.*lib.*1.*Ordin. vers. yentomes*, ideo in Hispania Regis consiliarij dicuntur; apud nos *del Consejo de su Magestad, l.*31.*tit.*3.*lib.*2.*ordin.*ibi, *Pero se fuere Obispo, l.*4.*tit.*4.*lib.*2.*noua Recop.* Ioan. Garc. *de nobilit.glos.*9.*num.*49. Parlador. *de different. differ.*10.*numer.*27. Bobadil. *in sua politica lib.*2.*c.*17.*numer.*10. & 15. *c.*18. *numer.* 61. quod idem obseruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *cons.*122.*num.*30. Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Seln. *de benefic. p.*3. *quæst.*3. *num.*12. Guillelm. Benedict. *in c.Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis.*2.*num.*50. Auil. *ad c.*1.*pretorum, gloss.mandamientos numer.*9. & 10. Azeued. *l.*3.*tit.*3.*lib.*4.*noua Recop.* Lancel. *in templo omn. iudic. lib.*1. *cap.*2. *de Rege* §.3. *de magnitudine Regali*, Ioan. Garc. *de nobilit.gloss.*9. *num.*48. Bobadil. *d.lib.*2.*cap.*18.*numer.*61. Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis ex eadem similitudine, veneriot se totidem officia obtinere, quæ ne singula prosequamur cùm se in omnes fere causas, actiones, tempora, personas, ac diœcesis suæ necessitates effundunt, infra commodioribus locis tractabimus.

Episcopum igitur Summus ipse Pontifex Christus Dominus *Ioan.* 10. eum esse dicit, qui sit ille bonus Pastor ouium, qui intret per ostium, quod ostium Christus est, & non aliunde, cui ostiarius Spiritus sanctus aperiat, qui cognoscat oues suas, & cognoscant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audians, dux earum sit, vadat antè eas, & oues eum sequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoscunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non respiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus suis non parcat, honorémque suum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deserat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; sed vitam etiam ipsam, atque animam, (si ita opus sit) libenter, & promptè pro ouibus suis ponat, atque profundat. *Matth.*5. Qui sit sal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conseruando omni Christiano populo comparatum, *Ioan.*8. Qui sit lux mundi. Lucerna super candelabrum posita, quæ omnia immunda purget, sterilia fœcundet, errantia illustret, mœsta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui sit in illa ciuitas inexpugnabilis in monte posita, vndequaque illustris, & quæ obscurari nullo modo possit, *Matth.*5. Oculus vniuersi, quo sano, & simplici totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum sit tenebrosum. *Matth.* 6. Qui claues Regni cœlestis habeat, vt, cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obseruatum; qui potestate ligandi, & soluendi sit præditus, vt quodcúnque ligauerit super terram, sit ligatum in cœlis, & quodcúnque soluerit in terris, sit solutum & in cœlis, quorum detinuerit peccata detenta sint: quorum dimiserit, dimissa sint. *Ioan.* 20. quem qui audit, Christum audit, quem qui spernit, Christum & qui misit eum Deum Patrem spernit, & conculcat, *Luca* 10. Qui fidelis sit seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui sit operarius messis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan.* 25. Qui de mundo non sit, sicut & Christus de mundo non est, *Ioan.*17. 19

Hunc eundem Paulus hominem dicit esse ex hominibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum; vt offerat dona, sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipse circundatus est infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Psalm. 2. *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*, Psalm. 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator ministeriorum eius, Apost. 1. *ad Corinth.*4. Sapientibus, & insipientibus debitor, idem *ad Roman.* 1. cui datum est ministerium reconciliationis, & posuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. *Corinth.*5. 20

Illum etiam Clemens Petri successor *Const. Apost. lib.*2. *cap.*30. omnis sacræ scientiæ custodem esse dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, ministerio, doctorem pietatis; secundùm Deum parentem nostrum; qui per aquam, & spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dy- 21

nastarum

nastam, Θεὸν ἐπίγειον, hoc est, *terrestrem Deum*, post Deum, cui à nobis primus debeatur honos, de eo enim,& illis & similibus scriptum esse docet, Psal. 18. *Ego dixi, Dŷ estis, & filŷ Altissimi omnes vos.* Et illud Exod. 20. *Diis non maledices.* Qui primus in omnibus locum teneat, diuini tenoris, quantum homini fas est, particeps vniuersi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ sunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionysius Areopagita *de cælesti hierarchia, c.* 1. Episcopum dicit esse virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni sacra disciplina sit præditus, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnémque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item sacra pro cuiúsque eorum dignitate, qui scienter, & integ præditi sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia, pure absoluitur, & cognoscitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis discipulus *in epist. ad Smirnenses*, definiens Episcopum esse dicit, qui omni principatui, & potestati supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei princeps Sacerdotum imaginem Dei referens, Dei quidem propter principatum, Christi verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quisquam præstantior, aut quisquam similis ei in rebus creatis; nec Episcopo quicquam maius in Ecclesia, qui Deo consecratus est pro totius mundi salute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, sine quo nihil faciendum censet earum rerum, quæ ad Ecclesiam spectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque sacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium sit secundùm Deum, non secundùm carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis sit Christiani populi multitudo, quemadmodum vbi Christus, ibi omnis astat exercitus cœlestis veluti Imperatori potestatis diuinæ, omnisque intellectualis naturæ gubernatori dispensatoríque, quem vereri oportet vt Christum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apostoli. Cui qui non obtemperet, ille sine Deo est, pietatis expers, Christum spernens, eiúsque ordinationi resistens, sine quo nulla est Ecclesia, nulla Sanctorum congregatio; absque cuius auctoritate, qui agit, foris est, inquinatam habet conscientiam, infideli deterior: qui enim Christi sunt, Episcopi sunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cũ illis excidentur, nec enim Christi agricultura sunt, sed diaboli semen. Sacerdotiũ enim est, omnium bonorum, quæ in homine sunt supremus apex; qui aduersùs illud facit, non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum IESVM, primogenitum, qui natura solus est primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, vt ipse Patri, subiicitur.

24 Pulcherrimè Nazianz. *in Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanasij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Episcopos*, atque sacer Basilius *in Epist. 61.* eundem Episcopum depingentes illum appellare solent Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta sacrificia offerentem, illustrem animarum custodem, magni Dei figmentum in manibus suis portantem; Deum hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem: magnam vocem, & tubam sermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & persecutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum omnis nouitatis hostem, securim petram scindentem, linguam flumini irriganti similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem malæ, & vitiosæ materiæ purgantem, ventilabrum, quo à granibus dogmatibus lenia discernuntur, gladium vitiis radices exscindentem, percutientibus Adamantem, diffidentibus, omnia inungentem Magnatem, veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes, eum coniugis moderatorem, monachi legislatorem, simplicis itineris ducem, speculationi debitum Theologum, hilaris frænum, calamitosi consolatorem, canitiei baculum, iuuentutis magistrum, pauperis suppeditatorem, diuitis dispensatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hospitem, fratris fratrum amatorem, ægrotantis medicum, sanæ valetudinis custodem appellant. Nam, vt ipse Saluator ait *Matth.* 5. Episcopus est velut ciuitas quædam supra montem posita, ad quam omnes in angustiis tum corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes sitientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes membrorum suorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij consilium, inopes subsidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac scrupulis, & tribulationibus pressi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

Ex quibus colliges, quàm magna sit Episcoporum dignitas, potestas, & iurisdictio, quos Presbyteris superiores esse ex institutione diuina definiuit Concilij Tridentini *sess. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* & cõtra antiquos, & nostræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. *controu. Cathol. tom. 1. libro de Clericis, cap. 14.* & ante eum Petr. Sot. *de sacram. Ordinis, dist. 1. lect. 2.* Castr. *aduersus hæreses, verb. Episcopus*, & alij, de quibus Henriq. *in summ. libro 10. cap. 7. §. 2. litt. M.* Suar. *tom. 4. de pœnit. dist. 25. sect. 1. à numer. 4.* Magalaes *in epist. 1. ad Timoth. c. 3. sect. 1.* vbi Sotomaior *super verb. fidelis seruus, pag. 508.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disp. 6. §. 1. num. 12.* Non obstat text. *in c. olim 95. dist.* vbi D. Hieronymus in hæc verba; *olim idem erat Presbyter, qui & Episcopus*: quia respondetur secundùm D. Thom. tantummodò Diuum Hieronymum dicere nomina Episcoporum, & Presbyterorum, Apostolorum tempore incœpisse, non verò rem, seu dignitatem ipsam Episcopalem, vel quòd primo tempore omnes Presbyteri simul essent Episcopi, & postea ad schisma vitandum aliqui in Presbyteratum solum, alij in Episcopos cœperint ordinari, sequitur Turrecr. *de potestate Ecclesiæ, lib. 1. cap. 78. cum seqq.* Vel respondetur, quod magis placet Bellarmino *vbi proximè obiect. 6.* nunquam D. Hieronymum negasse Episcopos Presbyteris quoad Ordinis potestatem esse superiores, vt Aërius negabat, & alij negant hæretici, sed solùm egisse de potestate iurisdictionis, & reginimis, vt deducitur ex verbis *dict. cap. olim.* ibi, *vnus de Presbyteris superponeretur omnibus*, & quia constat ex *cap. legimus 93. distinct.* intentum Hieronymi esse, refellere audaciam Diaconorum, qui se Presbyteris superiores esse contendebant, & in alia illud adducit argumentum, quò in Ecclesia primitiua nomen Episcoporum, & Presbyterorum non erat distinctum, & ad Presbyteros, & Episcopos pertinebat Ecclesiarum regimen secundùm diuersas functiones; de quibus *cap. seq.* Diaconorum verò munus solum

lum erat mensis ministrare, non prosanis quidem, & conniuiis, vt impiè Lutherus, & inconsideratè Caietan. tradunt: sed Altari assistendo Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, vt meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c. 4. vers. neque est*. Bellarm. *vbi proximè, c.* 13. Quod verò realiter distinctus esset ex Christi institutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quòd si in aliquo minus tribuit iurisdictioni Episcoporum, quàm postea declarauit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideò dicendum est cum Actio, vel hæreticis sensisse, vt contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. *vbi proximè*, & ante eum latè Pigh. *d. lib. 2. c. 9.* vnde dicta *infrà alleg.* 1. *n.* 9.

CAPVT III.

De Episcoporum electione.

SVMMARIVM.

1 *Apostol. auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt & crearunt.*

2 *Episcopis, quos crearunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri.*

3 *Papa secundùm varia tempora ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligẽdi Episcopo, concessit, vel permisit.*

4 *Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Clerici, & populi auctoritate fiebant.*

5 *Electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarẽt, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò consentiret.*

6 *Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.*

7 *Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.*

8 *Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accedat consensus.*

9 *Eligendi Episcopos potestas laïcis concessa, vel permissa, quoad populos & sæculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus.*

10 *Eligendi Episcopos abrogata laïcis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, vt in ea postea Clerici à Religiosis sint separati.*

11 *Eligendi demum Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*

12 *Papæ electio licèt olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.*

13 *Papa soli Cardinales eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit Congregatum, Apostolica Sedes vacauerit.*

14 *Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.*

15 *Auctor* cap. 1. de electione, *non constat quis fuerit, Canonici eligunt Ecclesiæ viduatæ Pastore, Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs ibid.*

16 *Eligendi Episcopum potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est.*

17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo sunt.*

18 *Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent, licèt habeant stallum in choro, vocẽ non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.*

19 *Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existant vocandi non sunt.*

20 *Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare ostenditur.*

21 *Furiosi eligere non possunt.*

22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine cõstitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, cum declarationibus ibi positis.*

23 *Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere? remissiuè.*

24 *Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad eligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.*

25 *Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad eligendum admittantur.*

26 *Laici ius eligendi Episcopum consuetudine acquirere non possunt.*

27 *Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clement V.*

28 *Electionis canonicæ consuetudo solùm in Germania seruatur.*

29 *Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant ostenditur.*

Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indultu Pontificis concessum, ibid.

30 *Hispaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales non acceperunt.*

31 *Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus cõpetens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur.*

32 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt.*

33 *Lusitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos iuspatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas erexerunt, vel propriis redditibus auxerunt.*

34 Cap. nobis 25 de iurepatron *declaratur.*

Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem, ibid.

35 *Electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempestatis hæretici.*

36 *Respondetur ad fundamenta hæreticorum, & n. 37. & 38.*

37 *Episcopi sibi eligere, vel nominare successores nõ possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, & n. 40.*

41 *Successores Diuus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt: vel meliùs secundùm alios sibi successores solum non elegerunt, sed potiùs personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit.*

42 *Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concesserit.*

Clemens

43 *Clemẽs an Diui Petri ſucceſſor extitiſſet oſtenditur.*
44 *Qualitates quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus,referuntur.*
45 *Laicus non poteſt in Epiſcopum eligi.*
46 *Diſpenſari propter merita perſonarum cum laicis,& neophytis vt poſſint Epiſcopi fieri.*
47 *Religioſus in Epiſcopum eligi poteſt.*
48 *Epiſcopus nullus inuitis dari debet ſubditis.*

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Chriſto Domino in ſui locum Epiſcopos elegerunt, & crearunt: nam ſinguli eorum idoneos præfecerunt Eccleſiarum Paſtores, qui in *cap. quorum vices, 68. diſt.* dicuntur Apoſtolorum locum tenere, Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris p. 2. lib. 15. c. 12. n. 7.* dum ait ius eligendi Epiſcopos primum penes Apo-
2 ſtolos fuiſſe, † Deinde verò primis illis Epiſcopis, quos creauerunt Apoſtoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Epiſcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad ſucceſſorem Petri, cui data eſt à Chriſto Domino ſumma poteſtas in totam Eccleſiam prout dicitur *in cap. omnes 22. diſt.* Semper enim, & omni tempore prouiſio omnium beneficiorum, & Eccleſiarum, etiamſi Cathedralis, Metropolitanæ, aut primates ſint, ad Summum Pontificem pertinuit, & vſque in hanc diem pertinet: tum ex pleniſſima illa poteſtate à Chriſto Domino data Petro, & Succeſſoribus, vt in eodem propoſito expendit Pontifex *in c. 1. 22. diſt.* tum quia, licet fateri oporteat Epiſcopalem dignitatem lege Diuina fuiſſe inſtitutam diſtinctam à Presbyteris inferioribus, vt definit Concil. Tridentin. *ſeſſ. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* vt dixi ſuprà *c. 2. n. 25.* diuiſio tamen plebium, & diœceſum, ac creatio, & diſtinctio beneficiorum ab Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus, atque ita ab Eccleſia, & iure Eccleſiaſtico facta noſcitur, vt probant text. *in d. c. 1. 22. diſt. & in c. 1. cum ſeq. 80. diſt.* & oſtendam infrà *c. 7.*

3 Poſtea verò ſecundùm varia tempora diuerſi modi in electionibus Epiſcoporum ab ipſis Summis Pontificibus fuerunt præſcripti, & iuxta varias temporum occurrentes circumſtantias variis perſonis ius eligendi Epiſcopos ab eiſdem Pontificibus conceſſum, ſiue permiſſum reperitur: vt tangit Petr. Greg. *d. lib. 15. c. 11. à n. 7. cum ſeqq.*

4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Epiſcoporum fiebant: vt conſtat ex auctoritate antiquiſſimorum Pontificum, nam Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centeſimum Chriſti Romanæ præfuit Eccleſiæ, hoc ſatis decidit, vt refertur *in c. vlt. 79. diſt.* dum ait, *electionem,* (ſic enim legendum eſt non *electionem* cum Petro Gregor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 2.*) *Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit, licèt electionem bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet,* conſonant ſequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. noſce* ibi, *conuocato Clero, & populo,* Cœleſtinus I. *in cap. cleri,* Leo I. *in cap. vota, cum ſeqq. 63. diſt.* & ex optimum Concilij Toletani decretum *in cap. vlt. §. ſed nec 51. diſt.* qui mos, & conſuetudo ex D. Pauli imitatur auctoritate *1. ad Timoth.* .. dum in ordinatione Epiſcoporum requirit, vt habeant bonum teſtimonium, etiamſi ab eis, qui foris ſunt. Item D. Hieronymus relatus *in cap. licet 8. q.* ibi, *& populi præſentia,* iuncta ibi, *ne qua poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret,* & Gratianus *in c. quì longè, in fine.* ibi, *tunc enim in Eccleſia Dei ritè præficietur Antiſtes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto elegit,* 63. *diſt.* explicat benè Petr. Gregor. *d. cap. 5. numer. 10. & 16.* vbi rei hiſtoriam latè proſequitur, eandemque reſolutionem agnoſcunt Franciſc. Burſat. *conſ. 126. à num. 8. tom. 2.* Azor *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. c. 17. q. 3.* Viuian. *in praxi Iuriſpatron. part. 1. lib. 3. c. 1. num. 25.* Iul. Lauor. *variar. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 15. num. 1.* Salgado *de protect. Regia, tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 130.* me citato *in hoc loco* Maurit. de Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. part. 1. c. 3. num. 1.* rectè advertentes † non pariformiter, ſed diuerſimode electionem Clero, & populo datam eſſe; aliquando verò Clero, & populo pariter datam fuiſſe, itavt tam hi, quàm illi Epiſcopum nominarint, deſignarint, & ele- 5
gerint, *c. Epiſcopos,* ibi, *poſt electionem Cleri, & populi, c. lectis,* ibi, *Clerum, & plebem, eiuſdem Eccleſiæ elegiſſe, 64. diſt. c. factus,* ibi, *de plebis, quæ tunc adſuit, ſuffragio, 7. q. 1.* Deinde verò in melius hoc more reformato conſtitutum eſt, vt Clerus eligat, populus verò conſentiat, vt optima ratione docuit Stephanus Papa *in d. c. noſce 63. diſt.* ibi, *Sacerdotum quippe electio eſt, & fidelis populi conſenſus adhibendus, quia docendus eſt populus non ſequendus;* optimus tex. *in d. c. vota eadem diſt.* vbi vota eorum teſtimonio populorum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian. *lib. 5. epiſt. 2.* Cornelium Papam electum fuiſſe à pluribus Epiſcopis adhibito teſtimonio, & ſuffragio totius Cleri, & populi. Non obſtat quod *in can. 1. Apoſtolor.* legitur, *Epiſcopum à duobus, aut à tribus Epiſcopis ordinandum,* quia non de electione, ſed de conſecratione Epiſcopum interpretandum eſt, & in eo canone verbum χειροτονεῖν non electionem ſed *conſecrationem* ſignificat. Ita Vincent. Capot. *variarum publici, & priuati iuris diſputationum l. 1. c. 3. in princip.*

Circa præſumptam auctoritatem Principum ſecularium in electionibus Epiſcoporum ſimilem reperies varietatem: nam aliquando vel ipſi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, vt de Conſtantio Conſtantini Magni filio, & aliis ante Valentianum, ex Nicephoro, Euſebio, Socrate, & Theodoreto explicat Petr. Gregor. *d. c. 5. num. 5.* Aliquando verò ipſa Romana Eccleſia aliquibus fecit poteſtatem eligendi, & nominandi Epiſcopos, atque etiam Romanum Pontificem, vt de Andriano Pontifice conſtat, qui Carolo Magno, 6
† hoc priuilegium indulſit remunerationis ergò, ab 7
inſignia beneficia ab eo in ipſam Sedem Apoſtolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus 2. 63. diſtinct. & in cap. hinc eſt 16. quaeſt. 1.* primum Pipinum illud ius ex conceſſione Zachariæ Summi Pontif. habuiſſe, referunt Lup. Ferrar. Abbas à conſiliis Calui Imper. Vincent. Capot. *d. tract. cap. 5.* quod poſtea Carolo Magno, & Imperatoribus Germaniæ attributum eſt: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciſcum Primum Francorum Regem initis, electiones ſublatæ ſunt: & eius nominationis in Epiſcopatibus, monaſteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibuſdam, Regibus Galliæ attributum eſt. † Hiſpaniarum etiam Regibus *in d. c. cùm longè,* id conceſſum reperitur, ibi, 8
quoſcunque regalis poteſtas elegerit: vnde Duar. *de ſacris Eccleſiæ miniſteriis lib. 5. cap. 11.* conatur dedocere ius regaliæ, quo fruuntur Gallorum Reges in prouiſionibus beneficiorum in ipſo iure communi habere fundamentum; ſed omnino falſum eſt tum ex *cap. nobis 25. de iure patronat.* ibi, *non electionis facienda, ſed iam facta honeſtius præſtatur aſſenſus:* tum, quia ſecundùm poſteriora tempora, in quibus hæc poteſtas laicis omnino adempta eſt, multò magis falſum apparet, vt ſtatim dicemus. Aliquando

do verò Principibus conceſſum eſt, vt electio à Clericis facta valida non ſit, niſi Principis accederet cõſenſus, *c. quia agitur*, ibi, *totius Concilij inito conſenſu, & Sereniſſimi Principis voluntate*, conſonant, *d. c. nobis, d. c. electis, c. Abbatem* 18. *q.* 2. text optimus *in c. quod ſicut* 28. *in princip.* ibi, *debet principi præſentari*, &c. *de elect. c. cum terra* 14. ibi, *auribus Patriarchæ, vel principis exprimendas, eodem tit.* Eiuſque rei ratio prima, ad diſſenſiones inter ipſos Clericos auertẽdas, aliquãdo in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere ſolitos, mox & quamque partem, ſuum electum defendentem; ſed & poteſt eſſe, quia multæ poſſunt occurrere cauſæ, ob quas non expediat, ſed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti ſi electus ſit ex aduerſariis, vel Regni hoſtibus, vt late explicat Petr. Greg *d. c. n.* 21.

9 Verùm huiuſmodi poteſtas laïcis conceſſa, vel permiſſa, quoad populos, & ſeculares Principes abrogata neſcitur: quoad populos ex *cap. non eſt permittendum* 63. *diſt.* & ex antiquiſſimo Sardicenſi Concilio habito ſub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Oſius* 2. *de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio: quia manifeſtum eſt potuiſſe plures eorum, qui ſynceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconſtantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per tex. *in l. Decurionum. C. de pœnis & in l. ad beſtias, in princip ff. eod. tit.* cum ſimilibus, latè proſequuntur Petr. Greg. *d. cap* 5. *à numer.* 18. & ex Platone, & aliis Philoſophis Marc. Mant. *ſing.* 194 Facit etiam ratio, quia præſentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. ſi priuatus ff qui & à quibus*, ceſſante verò libertate, ceſſat & eſt irrita electio, *cap vbi periculum, §. cæterum, de elect. lib.* 6. Et ex eadem ratione iam apparet iuſtiſſimè factis Canonibus reuocatum eſſe priuilegium illud Principibus ſecularibus conceſſum eligendi Epiſcopos, aut ne valeat electio ſine eorum conſenſu, quia ſcilicet per importunationem, & metum facta cenſetur, vt probat text elegans *in cap.* 1. *&* 2. *cap. ſi quis per ordinationem* 63. *diſt.* contrariaque damnatur conſuetudo *in cap. cum terra* 14. *& in cap quiſquis* 43. *& in cap. Maſſana* 56. *de elect.* Ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Epiſcopus, ſpirituale eſt, quod ſubinde non cadit in laicum, cui nulla diſpenſandi de rebus Eccleſiaſticis competit poteſtas, *cap. benè quidem* 96. *diſtinct cap. Eccleſia, de conſtitut cap. vlt. de rebus Eccleſiæ*, cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus ſecularibus adeptum eſſe notat idem Petr. Gregor. *d. cap.* 5. *à numer.* 16. vel quia iidem Principes ſponte ſua ei renunciarunt vt de Valentiniano probat tex. *in cap. Valentinianus* 63. *diſt.* vel quia conceſſa ſibi poteſtate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eoque facto priuilegium amittere voluerunt, iuxta regulam tex. *in cap. priuilegium* 11. *q.* 3. *& in cap. tuarum* 11. *de priuilegiis, & in cap. contingit* 2. *de ſentent. excommunicat. & in l. qui ſine* 40. ibi, *videmur abuti*, iuncta gloſſ *ff. de negotiis geſtis*, cum aliis citatis per Card. Tuſch. *practicar. concluſ. tom.* 6. *lit. P concl.* 754. & per P. Soar. *de legibus lib.* 8. *cap* 36. *principio.* Vnde Conſtat non bene dixiſſe Hiſpanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem ſcilicet, poſſe Epiſcopum ſeditioſum de regno expellere, id enim expreſsè contradicit Romanorum Pontificum decretis *in cap olim. de immur. & in Clem.* 1. *de pœnis, & in cap. monerit. de ſent. excom-*

& latè probat Marta *de iuriſd par.* 2. *cap.* 34 *num.* 24. *cum ſeqq.* vbi *num.* 48. *in fine* concludit quòd caueant Principes ſeculares expellere, vel parum honorare Epiſcopos, ſi volunt eorum Regna, & ſtatus longo tempore poſſidere. Et licet aliqui ex præcitatis doctoribus hoc temperare velint, vt ſcilicet Rex non cum poteſtate iuriſdictionali, ſed œconomica & politica poſſet expellere à confinibus ſuorum Regnorum Epiſcopos, & Eccleſiaſticas perſonas perturbatores, & ſeditiones ac conſpirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis ſtatus Regni, & Regis, ex quorum numero videntur eſſe Corſet. *de poteſt. Reg. q.* 81. Greg *l.* 57. *gloſ.* 2. *tit.* 6. *part.* 1. Guillem. *in cap. Raimitius, verb. & vxorem, deciſ.* 2. *nu.* 156. 246. *&* 169. Oliban. *in deciſ. fiſcal. c.* 12. *num.* 2. Auen. *de exeq mand lib.* 6. *c* 6. *nu.* 12. Caſtald. *de Imper. q.* 110. *priuil.* 56. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.* 9. *numer.* 33. Ceuall. *ex diſcurſu ad Regem num.* 56. Bobad *in polit. lib.* 2. *cap.* 19. *num* 32. *& cap.* 18. *num* 62. Ioſeph. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. *§.* 3. *num.* 98. Giurba *conſ.* 47 *n.* 16. plures per me *in collect ad l. quicunque, C. de Epiſcop. & cleric.* nihilominus ſemper in his negotiis magna conſilij maturitate, & non ex leui cauſa, procedendum.

Abrogata ſic laicis prædicta poteſtate eligendi Epiſcopos primùm eam penes omnes Clericus, & Religioſos diœceſis remanſiſſe, per text. *in d. c. obeuntibus* 63. *diſt.* ſcribunt Burſat *d. conſ.* 124. *num.* 26. *ad finem*, Petr. Gregor *d. tract. de elect c* 6. *numer.* 1. *&* 2. Azor *d. quæſ.* 4 *verſ. qua quidem* Deinde verò Clerici à Religioſis ſunt ſeparati, vt prædicti Doctores aſſerunt, & conſtitutum eſt vt Religioſos ſuorum Abbatum, Priorum, ſeu Præpoſitorum, Canonici verò ſuorum Epiſcoporum faciant electionem, vt conſtat ex *d cap.* 1. *& ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.* 10

Nouè autem hæc eligendi Epiſcopos poteſtas ad ſolum Collegium in Collegiatis, & ſolum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit, *cap. congregatio vlt.* 16 *q.* 7. *& cap. cùm Eccleſia* 3. *de cauſa poſſeſſ. & propr cap. cùm terra* 14. *verſ. ſtatuentes, cap. cùm inter, verſ. quia verò, cap. auditis, cap. quia propter, c. in Geneſi, cap. congregato, & per totum de elect.* gloſſ *verb. deuolueretur in cap. quamquam* 18. *eod. tit. in* 6. Bertachin. *de Epiſcopo lib* 1. *p.* 3. *à princ.* Petr. Gregor. *de elect. c.* 6. *num.* 9. Duar *de ſacris Eccleſiæ miniſt. lib.* 5 *c.* 1. Guillelm. Mandagotius *de elect. nouorum Præl. cap.* 1. Corraſ. *de Sacerdotio part.* 4. *cap* 1. *à num.* 28. Petr. de Biaxio *in director elect. part.* 1. *cap.* 1. *cum ſeqq.* Læl. Zech. *de Repub. Eccleſiaſt cap.* 24. quod de Canonicis inſcribit, *verſ. ſeptimo.* Nicol. Garc. *de benef p.* 5. *c.* 4 *à n* 6. & optimo ſimili confirmat Gratian. *in c. ſacrorum* 63. *diſt.* 11

Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato *in cap. in nomine Domini* 23. *diſt.* electio Romani Pont. fieri non poſſet à Cardinalibus, ſed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi conſenſum: deinde tamen tota Pontificis electio ad ſolum Collegium Cardinalium redacta eſt, *cap. licèt* 9. *de elect. cap. vbi periculum, eod. tit in* 6. *Clem. ne Romani, eod. tit* Cardin. Turrecr. *de poteſtate Eccleſiæ, lib.* 2. *c.* 43. Card. Bellarm. *tom.* 1. *de Clericis, lib.* 1. *c.* 9. *cum ſeqq.* Cardin Paleot. *de conſultationibus Sacri Palatij, part.* 3. *quæſt.* 4. 6. *& eo magis*, late Burſat. *d. conſ.* 126 *num* 6. *&* 7. *à princip. & conſ.* 108. *à princip.* & omnino *à num.* 18. notabiliter amplians poſt Iacobat. Seluam, & alios etiam † ad caſum, in quo Apoſtolica Sede vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipſum Concilium, ſed ad ſolos Cardinales, eorum- 12

que collegium pertinere electionem ibi comprobat,& de facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & ideò super hoc nihil statutum reperiri potest Niceno Concilio II cùm sit antiquissimum, quod aliàs *septima Synodus*, solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. sacrorum 63. dist. in vers. ex constitutionibus*, vsque ad finem, non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed
14 Gratiani, † quæ subinde nullam habent iuris auctoritatem, Cened. *ad Decretum collect. 16. num. 8. & collect. 48. num. 1.* Fr. Emman *quæst. Regular. tom. 1. q. 6.*
15 *art. 2.* † Nec etiam ex *cap. 1. de elect.* vllum firmum capi potest argumentum quoad temporum computationem: minimè enim constat quisnam Pontifex illius fuerit Auctor, vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab aliis Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Antonio Augustino *in notis ad Collect. 1. Decretalium, sub eod. tit.* vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.

Eligunt Canonici Ecclesia viduata Pastore Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs, *cap. bonæ 2. de elect.* infra tres menses à die vacationis, *cap. ne pro defectu, cap. cum in cunctis, de elect. cap. postquam 10 dist.* Congregatis illis in Ecclesia vel alibi in ciuitate, loco idoneo, *cap. cùm terra, cap. quod sicut, de elect.* absentibus Canonicis, veluti in actu alio capitulari vocatis, cum tempore & dilatione ad veniendum sufficiente secundùm loci intercapedinem, *cap. 1. de dilat.* cautione adhibita, ne nimium prorogetur electio, cùm periculum est in mora, *cap. cùm inter, cap. ne pro defectu, de elect.* dummodo fiat in prouincia, vel extra, commodè vocari, & vnire facilè possint, non aliter, gloss. *in cap. cùm in Ecclesiis, de præbend. in 6.* gloss. *in cap. quod sicut, §. si autem, de elect.* In ciuitate citantur, vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem; extra ciuitatem per litteras, vel per nuncium, gloss. & Doctores *in cap. causam, & in cap. Cumana, de elect.* Duplexque citatio prima, vt adsint certo loco ad electionem faciendam, altera vt ad electionem veniant; & quamuis absentes commodè venire non possint, tamen vocari debent, *cap. quod sicut, § si autem, & c. cùm inter vniuersos, de elect.* quia absens iusto impedimento, vel non legitimo, consentientibus aliis Canonicis, potest vocis suffragium aliis committere per litteras, *cap. scriptum, cum glos. cap. quia propter, de elect.* si committat vni de Capitulo, *d. cap. quia propter*, non enim alteri potest inuitis præsentibus Canonicis, *cap. constitutus, de appellat.* nec etiam per litteras ipse vocem, vt dicunt, seu suffragium fert absens, *cap. si quis iusto, de elect. in 6.* Colliguntur hæc ex Petro Greg. *syntag. iuris p. 2. lib. 15. c. 12. n. 19.*

16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est; & ideo soli Canonici qui vocem habent in Capitulo, non autem Capellani: vel perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semota speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notauit glos. *verb. consuetudinem*, per tex. *ibi in cap. Cumana 50. de elect.* quam ibi sequuntur omnes, & comprobatur ex text. *in cap. cùm Ecclesiis, de præb. in 6.* Petr. de Biaxio *d. part. 1. cap. 2. à numer. 1.* Firmian. *de Episcopo, part. 3. à numer. 2.* & post Abb. *in cap. scriptum num. 4. de elect.* Zechi. *d. cap. 24. de Canonicis, num. 4.*
17 *vers. septimo.* nam constat † plures Clericos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonicis tam nomine, quam ad effectus Iuris distinguuntur; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur cæteri communi nomine beneficiarij, vel Capellani, & assisij; & mansionarij, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, vt per text. *ibi* notauit glos. *verb. assisios in cap. pen. de clericis non resid.* explicat benè Alberic. *in diction. eodem verb.* Mantu *obseru. 67.* Selua
de benefic part. 2 quæst. 2. num. 47. Zechi *d. cap. de Ca-* 18
nonicis numer. 2. quod etiam apparet † in Dignitatibus, quæ de communi mensa præbendam non habent, & ideo licèt stallum habeant in choro, vocem non habent in capitulo, nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post Abb. *in c. 1. n. 11. de elect. & in d. c. scriptum n. 4.* notat idem Zechi. *vbi proximè.*

Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem 19
non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantùm, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent, & debent vocari, in eisque interesse, vt cautè loquitur Pontifex *in d. cap. quia propter, ibi, qui debent*, &c. vt scilicet significaret aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti; vt explicant ex aliis Selu. *de benefic part. 3. quæst. 22. numer. 26.*) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretionis defectum, vt decidit tex. *in cap. ex eo 32 de elect. in 6.* notant omnes *ibi*, & latè Biax. *d part. 1. cap. 16.* Petr. Gregor. *cap. 8.* Mandagot *cap. 7.* Corras. *numer. 14. citatis locis.* ex generali autem ratione tex. *in eod. cap. ex eo*, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptam testatur noster Gam *Lusit. decis. 14.* & de rigore veram comprobat Cald Pereira *de nomin emphyt. quæst 4. à numer. 7. & in l. si curatorem, verb cùm non absimilis numero 31.* sequitur Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C de sacros. Eccles. part. 1. §. 2.*
num. 19. cum seqq quod † pupillus ad emphyteusim 20
nominare potest: obstare enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti, quòd non tantam exposcit iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio, Si-
militer etiam ex eadem ratione † furiosos eligere 21
non posse resoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, post glos. *ibi, verb. discretionem*, Petr. Greg. *numer. 2.* Biax *cap. 15.* Mandagot. *proximè citatis locis.* Est etiam
aliud optimum eiusdem doctrinæ exemplum † de 22
Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen saltem Subdiaconatus Ordine constitutus non est: quòd enim vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, decidit tex. *in Clem. 2. de ætate, & qualit.* consonat Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap 4.* notant vltra Ordinarios Biaxi *d. part. 1. cap. 17.* Firmian *d p. 3. à num. 17.* Corras. *d. cap. 3 numer. 15.* Rebuff. *de nomin. q. 8 num. 3.* Azor *instit. moral part. 2. lib. 3. cap. 13. quæst. 10.* Fr. Emman. *quæst. Reguar. tom. 2. quæst. 51. art. 5* Nicol. Garc. *de benefic. part. 3 cap. 4. à num. 24.* optimè Moneta *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 10. num. 2. cum seqq.* vbi *num. 5. cum glos. verb. concedatur, & verb. nullo modo in d. Clem 2.* resoluit Clerum non Subdiaconum non posse expectandum, quamuis velit primis temporibus promoueri, si immineat tempus electionis, & *num. 6. cum glos. verb constitutus, vers. fortius quæro, in ead. Clem 2.* tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, & *num. 6.* ex tex. *in dicta Clem. 2. §. illi verò*, iuncta interpretatione glossæ *ibi* communiter receptæ *in verb.*

ex

ex tunc, & in verb. nullo modo, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requisitum, admittere vocem in Capitulo, donec ad illum requisitum fuerit promotus.
23 † De Canonicis supernumerariis disputant glos. verb. vltra numerum, in cap. cum M. de constitut. vbi Felin n.23. Firmian. à n.21. Biaxi. c.17. cum quo resolue distinguendo, vt ibi per eum. De suspẽsis etiã, & excommunicatis dubium non est per tex. in d. cap cùm dilectus, de consuetud. resoluunt glos. verb. maiores, in c. vnic. ne Sede vacante lib.6. Doctor. in c. illa quotidiana, de elect. Monet. d.q.20. numer. 10. & 11.

24 Vtrùm autem possint Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum admittere, ita vt electio facta cum eis valida sit? Quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi sic distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coëligendi in perpetuum? vel vtrùm vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodò eos admittere? Primum censent illicitum per text. in constitutis 47. de elect. vbi expressè decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus in cap. sine exceptione 12.q.2. & in cap nulli, de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in cap 1. & per totum, de his quæ fiunt à Prælatis. Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per tex. in cap. cùm VVinton. 25. vers. nos igitur, vbi notauit Abb. n.3. de elect. & in cap. scriptum 40. vers. etsi partes, vbi etiam notauit Abb. num 3. eod. tit. sequuntur Firmiàn. d. part. 3. q.3. num. 4. Lambertin de iure patronat. part 1. lib.2. quæst. 5. princ. art.17. à num. 3. Villagut in tract. de rebus Ecclesiæ malè alienatis recuperandis, cap. 48. numer. 20. cum seqq Petr. Greg. syntagm. Iuris. part. 2. lib. 15. cap. 12. numer. 19. in princ. Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas in d. cap. cùm VVinton. num. 3. & exemplum patet in laicis per tex. in cap. Massana, de elect prosequitur plenè Villagut. d c.48. à princ ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta d. c. cùm dilectus, & tandem hoc expressè decidit in clericis sacrum Ordinem non habentibus, tex. in d. Clem. 2. in princip.

25 Vtrùm etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel aliàs extraneis cum ipsis ad coëligendũ admittantur? In quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat tex. in d. c. cùm dilectus, vers. mãdamus, de cõsuetudine, & in c. cùm Ecclesia, ibi, nisi alibi secus obtineat de cõsuetudine speciali, de causa possessionis, & proprietatis. Ratio est, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouisio pertinebat, ita fuit statutum, & satis probat d cap. cùm Ecclesia. ibi secundùm statuta Canonica, constat autem ea, quæ legibus Canonicis sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. in cap. vlt. de consuetudine, cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. num. 45. ad finem, & Rip. num. 114. post gloss. verb consuetudine, in dict. cap. cùm Ecclesia, & eodem Abb. in d. cap. cùm dilectus, num. 21. vers. in gloss. fin consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed veriùs præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropriam quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua in c. illud, & in cap. ad aures, de præscript. & in c. 1. & 2. eodem tit. lib.6. notauit post Abb. Firmian. de Episcopo, part 3. q.6. licèt inaduertenter agens de tex. in d. cap. cùm dilectus, asserat decem annos sufficere, Molin. de primogen. l 2. c.6. n.58. eo fundamento, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cùm appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & cõsequenter quadraginta annos esse necessarios.

Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. in cap. sacrosancta 51 vers. attendentes, de elect. & ideò rationabilis non potest censeri consuetudo hæc, cùm sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. in cap. 1. de consuetudine, ex qua ratione hanc, de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices in cap. tùm terra 14. & in cap. quisquis 44. & in c. Massana 50. de elect. & vltra ordinarios explicant Firmian. d. lib. 1. de Episc part. 3. q. 60. & lib. .. p. 1 q. 11. Biaxi. d p. 2. q 12. Bilbus de præscription. 1. p quinta. q. 7. & q. 10. num 4. Selu. de benefic part. 2. quæst. 23. nu. 12. & 21. 26

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis de electione, in 6. & in Clementinis, & me citato Viuian d cap. 1. num. 34. Lauor d. cap. 15. numer. 22. Verùm vt tollerentur discordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. in suis Institut. Canon. tit qui eligere, eligive possunt, in princip. Ideò postea cœpit Romanus Pontifex sibi reseruare Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Extrauagan. Ad regimen, de prabend. addita clausula ibi, nunc apud Sedem vacantes, vel in futurũ vacaturas, quæ reseruatio postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam, in regula 2. Cancellariæ, quæ nunc est 3. in nouissimis regulis S. D. N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliæ, Hispaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Lusitaniæ, in quibus Summorum Pontificum concessione vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infrà ostendemus: omnes enim ea potiri facultate, solumque † in Germania veterem consuetudinem canonicæ electionis seruari testatur Azor. d.q.3. & me citato in hoc loco Lauor. d. cap. 15. nu. 23. Paul. Lainam. de Prælat. Eccles. elect. cap. 15. q. 161. D. Roder, à Cunha ad cap. 2. num 8. dist. 22. & in historia Ecclesiast. Episcoporum Portugalensis ciuitatis c. 15. fol 147. qua in re Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c.1. nihil pro præsenti temporum ratione duxit innouandum, sed omnes tantùm, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius obtinẽt, hortatur & monet vt bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, quousque digniores & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent. 27 28

Optimis quidem rationibus defendi potest ius illud, quo Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu præsentandi 29

præsentandi Episcopos ad easdem quocunque modo vacantes. Probatur; quia, vt supra dictum est, ius prouidendi Ecclesias Cathedrales ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus esse Pontifex permiserit: constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispaniæ, & Lusitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad EcclesiasCathedrales, esse permissum, ergo de iure iusto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifestissima est. Minor constat primò ex *cap. cùm longè 63. dist.* & ex *glos.* 1. per tex. *ibi in cap. principali, eadem distinct.* deinde, quia simile priuilegium concessum reperitur Carolo Magno, & reliquis post eum Galliarum successoribus *in cap. Adrianus in 1.63. dist.* vbi rationes huius concessionis narrat Pontifex, aliàs etiam ponit tex. *in cap. vota. §. principalibus, eadem dist.* vt scilicet Ecclesia muniatur aduersùs hæreticos, eiusque hostes, à quibus concussà nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maximè conuenit nostris Hispaniarum, & Lusitaniæ Regibus, quos constat Regna, & Ecclesias à Maurorum manibus, & potestate eruisse, vt meminit *glos. penult. in d. cap. Adrianus, in fine*, & quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerunt, & amplissimis redditibus exornarunt, vt latissimè prosequuntur Thom. Bossi. *de signis Ecclesiæ lib. 20. signo 87. cap. 6.* Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 11.* Vnde non solùm ex singulari priuilegio Romani Pôtificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzales de Auila *en la historia de Salmanca lib. 3. cap. 18.* Nicol. Garcia *de benefic. pag. 5. cap. 1. num. 218.* D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1.* Alzed. *d. cap. 3. num 8.* sed etiam ex generali Iuris communis concessione, qua construentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas præsentandi ad easdem, videtur hoc ius Principibus Hispaniæ, & Lusitaniæ competere, vt voluit Archidiacon. *in cap. electio 12. dist.* & post Bald. & alios Pilat. *in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxorem, num. 14.* Couar. *in reg. possessor. 2. part. §. 20. à numer. 5.* & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect. 64. numer. 1.* quibus adde Camill. Borrell *de præstantia Regis Catholici, cap. 50. à numer. 4.* Azeued. *ad leg. 1. tit. 6. lib. 1. noua recopilat.* Quintanad. *Eccles. lib 1. cap. 5. num. 4.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 215.* Anton. de Fuertes *Canonic. Ictt. lib. 2. c. 28. cum seqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2 q. 15. num. 32.* & de Ecclesiis Cathedralibus nostræ Lusitaniæ Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap. 37. num. 2. & per totum.* quibus ius præsentandi competere cœpit à tempore Regis Alphonsi V. ex Gabr. Pereira *de manu Regia, tom. 1. pag. 234. n. 76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1. & ad c. 2. num. 8. dist. 23. & in d. historia Eccles. Episcoporum Portugalens. c. 15. fol. 147.* Facit tandem ratio, quia maximè interest vniuersæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Episcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut suspecti non sint, propter periculum seditionis, & ne Regni pandantur consilia, vt post alios aduertit Borell. *vbi proximè* Cabed. *d. c. 37. n. 5.* Regibus Franciæ idem nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum esse tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis. 2. ex n. 88.* Rebuff. *in concord. tit. de nomin. Reg. ad prælat. in gloss. vocantibus pag. 84.* Petr. Gregor. *in tit. de elect. c. 5. n. 23.* Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib. 1. tit. 10. & de sacra polit. lib 1 tit. 7. ex num. 22.* Boër. Eppo *de Iure sacro, lib. 1. tit. de Regularib. ex n. 26.* Lotter. *vbi suprà.*

30 Non obstat si dixeris illi priuilegio concessa Carolo Magno renunciasse Ludouicum, vt refertur *in cap. ego Ludouicus. ead. dist. 63.* & latè explicat Petr. Gregor. *d. tit. de elect. c. 6. à num. 9.* & consequenter ei esse renunciatum ex parte Regum Hispaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo ius hoc diriuare contendunt scriptores varij, Ferrant. Grassal. & alij, quos refert Borell. *d. cap. 50. n. 34.* Quia respondetur verum nô esse Hispaniæ Reges à Carolo ius hoc accepisse, vt diligenter comprobat Cou. *d. §. 10. n. 6.* & Borell. *d. c. 50. n. 35.* atque etiam Cened *ad Decretum collect. 51. n. 3.* Quo supposito nullum restat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hispaniæ huic priuilegio renunciasse. Deinde satis probabile est, quod Cened. *d collect. 64.* astruere nititur, videlicet quòd Ludouicus solùm renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationē Episcoporum, & Archiepiscoporum, & *ibi* latè prosequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obstat resolutio, quam suprà probauimus, quòd iustissimè Ecclesia, & ex iustis rationibus priuilegium concessum laïcis, & Principibus secularibus abrogauit *in d. cap. 2.* incip *Adrianus, 63. distinct.* Quia respondetur in his generalibus derogationibus non contineri, sed potius exceptum censeri ius nominandi, & eligendi super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eisdem rationibus inuiolabiliter eis esse seruandum, vt iubet Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9. vers. exceptis patronatibus*, notat in specie Azeued. *dict tit. 6. l. 1. num. 4.* 32 † Sicut etiam receptum est non comprehendi idem ius in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiúsque dispositione; nam exceptum esse iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans, resoluunt Rebuff. *in praxi benefic. par. 3 signaturæ, n 61. cum seqq.* Lambertin. *de iure patronat. lib. 2. part. 3. q 9 art 11.* Couarr. *pract. c. 36. num. 2.* & alij, de quibus Cened. *ad Decretal. collect. 79. n. 2.* quibus adde Gonzal. *ad reg 8. Cancell. glos 14. à n. 53.* Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 9. n. 1. & c. 35. n. 7.* & plures alios, quos refert Nicol. Garc *de benefic. part. 5 cap. 1. num. 219.*

33 Nec denique obstant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Ecclesiis Cathedralibus, sicut nec in collegiatis, admittendum esse iuspatronatus, auctoritate tex. *in cap. nobis 25. de iurepatronat.* Viuian. *in praxi iurispatronat. part. 1. lib. 3. cap. 1.* & quia iuspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem nostræ Lusitaniæ Reges non cōstruxisse, non fundasse, & non dotasse Ecclesias Cathedrales illius Regni, sed constare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate absque iurispatronatus reseruatione erectus, & constructas esse ab antiquissimis tēporibus. Facilis enim est solutio, constare potiùs ab ipsis Regibus Alphōso I. & successoribus, qui eas à Maurorum potestate eripuerunt de nouo erectas, & locupletissimis redditibus fuisse exornatas, & exinde ius nominandi, seu præsentandi ad easdem semper retinuisse; deinde iuspatronatus non sola fundatione, & dotatione acquiri, sed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Ecclesiæ concessione, quam Regibus nostris factam fuisse ob egregia merita in Ecclesiam collatam non est dubium, ex *d c. cùm longè*, & aliis, de quibus suprà, atque etiam ex præscriptione, & consuetudine, iuxta text. *in c. cura pastoralis 11. de iurepatr. & in d. cap.*

cap. cùm Ecclesia, ibi, *nisi secus alibi obtineat de consuetudine speciali*: præcipuè si præscriptio, vel consuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. text. *in cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat.* Ex dictis autem constat Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges omnibus his rationibus esse munitos, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, vel ab hostium potestate ereptas reædificarunt, vel propriis reditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos reditus propriis expensis à Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè meruerunt hoc Sedis Apostolicæ priuilegium, vt ad easdem, Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita vsu, & consuetudine semper obseruatum fuisse. Tex. verò *in d. cap. nobis*, contrarium non probat;
34 non enim negat† in Ecclesiis Collegiatis ex fundatione iuspatronatus acquiri, sed solum ait honestius electioni factæ consentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesiæ Collegiatæ, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

Et sic Rex noster sub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis à Consiliariis suis, vel saltem perquirere tenetur à suo Confessario, & ab aliis piis, & eruditis viris quis sit dignior, vt fecisse Philippũ II. compertum est. Ita Fr. Emman *in sum. tom. 4. c. 67. de los Obispos n. 26.* Mauric. Alzed *de precellent. Episc. dignit. c. 3 n. 13 & 12. p. 1.*

35 Ex quibus omnibus consequens est falsam omnino esse hæreticorum huius tempestatis sententiã, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam, vt suprà ostendimus, ex lege diuina, ex Christi Domini institutione prouisio omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ caput pertinet, ex testimonio, & auctoritate text. *in d. cap. 1. 22. dist.* deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum verò oues, *Ioan. vltim.* & sæpè alibi, ouibus autem minimè conuenit pascere, regere, seu docere; sed regi, & pasci, quod in hoc proposito bene docuit Cœlestinus *in cap. docendus 62. d. cap. nosce, in fine 63. dist. 61. docendus est populus, non sequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apost. *ad Hebr. 5.* dum scribit neminem debere sibi assumere honorem, nisi vocetur à Deo tanquam Aaron. constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron absque populi multitudine, *Exod. cap. 4 cum seqq.* sicut etiam idem Moyses alios ministros solus legitur elegisse *Exod. cap. 18.* qui vt præcedens Christi Domini Vicarius, Pontificis Successori Vicarij eiusdem formam quandam præsignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc potestatem iustissimè populo, & laïcis interdixit Ecclesia, quas suprà retulimus; & constat ex *d. c. 2. de elect. c. 2. c. non est permittendum, 62. dist.* cum aliis, quæ repetere non oportet: ex quibus ita contra Lutherum, Caluinum, & alios eorum sectatores, latè comprobat Card. Bellar. *d. lib. 1. de clericis c. 7. per totum*, & esse constantem, & veram omnium Catholicorum sententiam testatur Azor. *d. p. 2. lib. 3. c. 28. quæst. 4.*

36 Leuissima sunt fundamẽta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & singula latissimè prosequitur *citato loco.*

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui *Act. 1.* non soli, sed cum tota Ecclesia legerunt Matthiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus assumeret, super quem caderet sors. Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, *elegerant Stephanum.* Respondetur enim cum Chrysost. *ad idem cap. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quòd minimè probatur de lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. sicut Apostoli 11. q. 3.* iam alibi diximus: licèt per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis; hoc enim posterius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omissa actus corrueret: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis ad quam pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso Beato Luca *ad cap. 6.* ibi, *conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt*, &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permissu Apostolorum plebem interfuisse, aduertit Card. Bellarm. *dict. c. 7. vers. quartum argumentum.*

Secundum argumentum deducunt ex Conciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, vt constat ex *cap. nullus 23. d. c. quanto, cap. plebs, cum seqq. 63. dist* & aliis de quibus suprà. Sed omissa illa solutione, quòd in illis Iuribus non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, vt ex *cap. vota*, & aliis, *eadem dist.* suprà notauimus: facilè respondetur concedendo totum, quòd scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos, sicut & hodie ex permissu eisdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum est, minimè verò inde sequitur ad eosdem laïcos, vel sæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est intentum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laïcis abrogare, ex rationibus, quas suprà notauimus. 37

Tertium argumentum desumunt ex auctoritate Cypriani, quam integram ex *lib. 1. epist. 4.* refert Bellarmin. *argum. 7.* & *ex epist. 68.* Azor *quæst. 4. dicto loco.* vbi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam respondetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando si factum sit, non infert necessarium esse quòd sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor. clarè significant solum exigere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex Triden. *sess. 23 can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui, docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis sæcularis consensu, aut vocatione, irritos esse, & alterum eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita apertè ostendunt damnati ibi hæresim, 38

quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit Henriq. *in sum. lib. 6. c. 5. §. 5. iuncto commento lit. D.*

39 Vnde etiam consequens fit longè à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt Ledesm. *in 24 quæst. 20. art. 4. pag. 313. conclus. 2. 3. & 4.* Azor. *d. cap. 28. quæstion. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. Deinde confirmat exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur *in cap. si Petrus 9. quæst. 1.* & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus *in cap. nunc autem 7. quæst. 1.* & pleniùs idem Augustinus *epist. 110.* vbi etiam narrat de Seuero Milenitano Episcopo, quòd similiter successorem sibi designauit, exultátque gaudio ipse Augustinus, quòd opera sua populus cum pace illum acceperit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana, *in vita eiusdem Augustini, lib 4. cap. 16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quòd viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coëpiscopus nesciens esse prohibitum in Nicena Synodo, quo benè aduertit Possidonius *in vita Augustini, cap 8.* & clarè fatetur ipse Augustinus *d. epist. 110.* quòd diligenter aduerte pro intellectu *d cap nunc autem,* & concordat cum text. *in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot sanctos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potiùs pro ea vsque ad vitam & sanguinem pugnarent, iuxta text. *in c. sunt quidam 25. quæst. 1.*

40 Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resoluimus enim secundùm legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quòd Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituunt, sed contraria negatiua, quòd successorem nominare non possint, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de Zacharia Pontifice dicitur *in princip. 8. quæstion. 8.* vbi ex verbis Zachariæ Papæ coniicitur, quibus Bonifacio Moguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra Zachariæ epistola refertur *in cap. petisti 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici potest antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissimè prohiberi ne quis Episcopus, etiamsi in extremis sit constitutus, nominet, vel designet successorem, sed seruetur ius Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum: quibus verbis ostendit non contineri, ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summóque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datam esse Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Augustino atque aliis, qui sibi successores elegerunt, respondent multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quòd innuit Frat. Lud. ab Angel. *dict. loco, ibi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum sibi coadiutorem haberet,* sed diuinatio est, cùm ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Augustinum doluisse. Meliùs igitur respondebis constare ex *dict. epist. 110* Diuum Augustinum neque ipsum, neque Valerium, neque Seuerum sibi solos successores elegisse, sed potiùs Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas indicabat, populúmque & clerum per acclamationem consensisse, eo modo elegisse, iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permissum, de quo suprà. Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipsorum verbis, quæ referuntur *in cap. Episcopo 1. & 28. quæstion. 1.* ibi enim postquam constituunt non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem haberent eligẽdi cõsonat *c. plerique, eadem causa, & quæst.* ibi, *sed populi gratificatio pro populi habeatur assensu,* quibus significatur improbari morem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Augustinus *in dict. epist.* sæpè ac sæpiùs repetit designationi Heradij, quem sibi successorem nominauit, post obitum populum multis repetitis vicibus acclamasse, & quare exultat populum Milenitanum, cum pace accepisse successorem, quem sibi Seuerus designauit.

Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quòd nulla lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare, respondetur, constare lege Diuina hanc potestatem assumendi Episcopo ad solum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam comprobauimus, ac subinde ne hoc possint Episcopi, non oportet dare legẽ, quæ prohibeat, sed vt possint, oporteat dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permissorij, de quo Doctores per tex. ibi *in l. cùm Prætor, vers. iudicẽ. ff de iudiciis, & in l. necnon 28. in princip. vers. quod eis ff. ex quibus causis maiores.* 42

Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax est argumentum; quia Beatus Petrus à Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissimè instructus ita erat, & Spiritu sancto plenus, vti in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios petri successores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipsa historia, quam refert text. *in d. cap. si Petrus, cum seqq. 8 quæstion. 1.* constat Petrum nõn solum elegisse Clementem, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipse cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè successit Linus, & deinde Cletus, & post ipsos Clemens, notauit gloss. *in d. cap si Petrus,* & Card. Turrecremat. ibi, *& de potestate Ecclesia lib. 2. cap. 51. vers. nec oberit,* prosequitur latissimè Card Iacobat. *de Conciliis, lib. 10. articul. 7. in solut. 11. argumenti. pag 734.* Ioann. Driedonius *de libertate lib. 1. cap. 3. ad finem.* Quamuis post alios contradicant Mendoza *quæst quarta scholastica §. 9. vers quarto,* Onufr. Panuin. *de Primatu Petri p. 3. c. 2. dissuasione 1. pag. 211.* 43

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, & qui eligi possint 44

Episcopi,

Episcopi,& qui minimè , restat retractare.Primum igitur de multis , quæ in Episcopo desiderantur, loquitur Apost. *ad Timoth.& ad Tit.* prout in antecedenti cap.iuxta Canonicas sanctiones exposuimus, infrà *tit.* 2.per 17. glossas pleniùs explicabimus; & interim hac de re vide Guilielm. Roissæ *de Rege excommunicandocap*.8.Bernardin.Rosignol. *de disciplina Christianæ perfectionis lib.*3.*cap.*2.*§.etsi Episcopi*.Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap.*1.§.1.Ioann. Marian.*lib.*3.*de Rege cap.*1.*ad finem,& cap.*2.*per tot.* Sotomaior.*in comment.epist.*1.*ad Timoth.cap.*3.*per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus , quæ aut facienda impediunt,aut irritari faciunt electionem, vel saltem animaduertenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda.

Requiritur ergo *primò* in Episcopo eligendo,vt iis qualitatibus præditus sit , quæ in Presbytero quoque simplici necessariò exiguntur, quas quidem videbimus *alleg.*10.*num.*24.*& seqq.*Sed supra illos, & cæteros clericos requiritur in Episcopo ætas triginta annorum completorum, vt *alleg.*1.*numer.*26.*cum seqq.*ostendemus;in ea namque ætate Christum (cuius Vicarius Episcopus constituitur) & baptizatum fuisse.& prædicasse legimus *in cap. Presbyter* 78.*dist.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus esset , vt tradit Clemens Papa *in Constitutionibus Apost. Secundò* attendendum , vt si legitimo matrimonio natus,vt infrà explicabimus *d.alleg.*1.*n.*32.*cum seqq.* & quòd non sit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *t.*1.2.*glos.*4.*&* 17.quæ etsi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Episcopis attendũtur. *Tertiò* quòd in sacro Presbyteratus Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid.*sess.*22. *de reformat. cap.*1. vt dictum extat *d.alleg.*1.*num.*36. *Quartò* Doctor,aut Licentiatus in Sacra Theologia , vel Iure Canonico esse debet Conc.Trid *d.cap.*2.iuxta ea,quæ exponemus *d.alleg.*1.*num.*24.*cum seqq.*& cuius vita prior ac omnis ætas à puerilibus exordiis Ecclesiasticæ , ac laudabiliter acta testimonium præbeat,*cap.miramur, vers.merito* 61.*dist.*Concil.Trid.*sess.*6.*de reformat c.*1. & denique cauendum est ne ex iis sit, qui aliqua ex causa ab omni electione pessima excluduntur. Quamuis enim ex quocumque loco,& natione sint Episcopi eligendi,vbi aliàs idonei reperiantur,Sot. *de Iustit lib.*3 *q.*6.*art.*2. Petr. Nauar. *de restit.lib.*2. *cap.*2.*num.*165.*cum seqq.*nihilominus,tamen bonum, commodius , ac vtilius erit, si Episcoporum electio fiat de Regno,de eadem natione,& lingua,si idonei ad sint,arg.*cap.bona el.*2.*§.intelleximus, de post.Præl.* Camil.Borel.*de præst.Regis Cathol.cap.*51.*& in sum. decis. tom.*1.*tit.*6.*numer.*2. multis probat D. Marius Cutell *in codice legum Sicularum , ad leg. Martini cap.*66 *& vltim nota* 70.*à num.*1.*pag.*615.vbi plures refert.

45 Ex his colligitur laïcum non posse in Episcopũ eligi , vt habetur *in cap.hoc ad nos* 59.*dist.& in cap. miramur, & in cap.statuimus §.iis omnibus* 6..*dist & inc.exigunt* 12.*quæst.*7. *Miserum est enim,* inquit Innoc.Papa,*in cap.miserum,*61.*dist.eum fieri magistrum, qui nunquam fuit discipulus, eumque summum fieri Sacerdotem,qui in nullo gradu vnquam obsequutus fuerit Sacerdoti;*& Cœlest.*Quid* inquit,*proderit per singula stipendia clericos militasse,& omnem egisse in Dominicis castris ætatem , si ii, qui futuri sunt Sacerdotes ex laïcis requirantur,qui vacantes seculo omnem Ecclesiasticum Ordinem nesciunt,*&c.*in cap quid proderit.*61 *dist* qui iterum ait,*Sacerdotium non debere inter cætera ministeria in hoc vilius reputari,vt quod difficiliùs impletur,faciliùs imbuatur.*Verùm cùm S.Nicolaus laïcus fuerit in Episcopũ electus,& B.Seuerus ex lanificio fuerit in Archiepiscopum assumptus , & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen.Archiepiscopus factus, & plures alij sanctissimi viri, dicit Gratianus *in d.§.iis omnibus.*quòd cùm quilibet laïcus ex merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit , vt prædictis Sanctis contigit , eius potest rata haberi electio,*cap.Osius,cum seqq.*61.*dist.*Vnde Ambrosius de sua electione dicebat.*Neophytus prohibetur ordinari,ne extollatur in superbiam , sed si non deest humilitas competens Sacerdotio, vbi causa non hæret,vitium non imputatur:itaque ordinationem meam Occidẽtales Episcopi iudicio,Orientales etiam exemplo probarunt,*vt *in c.Neophytus eadem* 61.*dist.*Martinus namque Turonen.Episcopus, & Augustinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti.Vide quæ dicemus infrà *dict.gloss* 17. Concilium verò Aurelianen.*cap* 9.de laicis ad Episcopatum assumẽdis sic statuit,dicens.*Nullus ex laicis absque annua cõuersatione præmissa Episcopus ordinetur,ita vt intra anni ipsius spatium à doctis,& probatis viris, disciplinis , & regulis spiritualibus plenius instruatur,aut cùm supplẽda est clericalis penuria,præmissa sex mensium conuersatione;*concordat *auth.de sanctissimis Episcopis, §.dan.us autem licentiam.*Qui verò meretur assumi Episcopus non est ordinandus,nisi primò fuerit Ostiarius,deinde Lector,postea Exorcista,inde Acolytus , demũ verò Subdiaconus , deinde Diaconus , postea Presbyter,vt Caius Pont. constituit , teste Damaso : in neophytis verò est constitutum,vt qui in infirmitate positus suscipere Baptismum distulerit,Presbyter non ordinetur , *in cap.* 57. *distinct.* vnde nec facilè erit Episcopus eligendus ; sicut *dict. gloss.*7. innuimus.

Dispensatur ergo cum laicis,& neophytis,vt possint Episcopi fieri propter merita personarum , & 46
Ecclesiarum vtilitatem , vel necessitatem ,*cap. cùm nobis,in fine,de elect* quibus de causis etiam cum illegitimè nato dispensatur,*cap.tali coniugio* 1.*q.*7 *o.innotuit ,vers.quamuis,de elect.*& cum eo,qui sit minoris ætatis,nec adeò eminentis scientiæ, arg.*dict.cap.cùm à nobis,*ita & cumbigamo,vel cum eo,qui non castè vixit, si tamen longam postea continentiam seruasse probetur,*cap.priusquam* 28 *dist.*& dispensatus simpliciter ad Dignitates non intelligitur etiam ad Episcopatum dispensatus , secundum Host. & Panorm.*in cap.cùm VVinton.de electione* , & ea quæ dicentur *alleg.*1 *num.*18.sed habens filios non est Episcopus eligendus , quoniam per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia,vt ait Pelag. *in c.Syracusanis,*18.*dist.*& nos latiùs dicemus *tit.* 2. *gloss.*8 *n.*30.

Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi,*cap.* 47
pen in fine,de vita , & honest.clericor. Camill.Botell. *in summ. decis tom.*1.*tit.* 6.*num.*1. declarando iuxta ea,quæ dicemus *cap. seqq. num* 11. *cum seqq.*Verùm si aliquis vouerit Religionem,non poterit Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus nisi dispensetur in voto,*cap.per tuas,de voto,*& dicemus infrà *allegat.*53.*numer.*25.Qui verò ob crimen commissum Episcopatui renuncians Religionem intrauit, non poterit amplius Episcopum eligi, *cap. hoc nequaquam* 7. *quæst.*1.*cap.post translationem,de renunciat.*Secus si nõ propter crimen id fecerit, Potest autem eligi in Episcopum Religiosus etiam in nouitiatu existens,& nondum professus , quamuis Abbas eligi non nisi professus valeat,*c nullus Religiosus, de elect.lib.*6.

Illud quoque est in electione Episcopi obseruan- 48
dum, vt nullus inuitis detur Episcopus subditis , vt

dicitur *in cap nullus 61.dist.& in cap. fin.63. dist.* nec emeritis ciuibus, qui conciuium suorum benemerentes testimonium in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Cœlestinus Papa constituit *in cap. nec emeritis 61. dist* Nec tamen ex loco ipso, vel præstantioris gradus est eligendus, qui vitæ meritis non præcellat, *quoniam apud Deum,* inquit Gregor. *non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur.* Nec est eligendus in Episcopum qui Principi sęculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap porrò,* vbi gloss.*63.dist.* nec ille, qui suspectus Principi fuerit, Xuar *alleg.8. num.14.* Cabed. *de patronat. Regiæ coronæ c 37. num.5.* Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem personarum ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latissimè infrà *tit.2.de munere Episcopali.* explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium? Vide *caput 4. num.4.*

CAPVT IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

SVMMARIVM.

1 *Electus Episcopus in tres menses post consensum electionis de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet.*

2 *Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus computantur secundùm quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato electum à pœna excuset, ostenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui subiicitur, confirmationem, aut secundùm alios à Sede Apost. de iure antiquo petere debeat.*

6 *Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formã iuris iam ab aula recessit.*

7 *Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalẽ dignitatem habet vim electionis, nominationis, & cõfirmationis.*

9 *Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.*

10 *Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quòd litteræ promisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensæ, remissiuè.*

11 *Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.*

12 *Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus,*

13 Cap.1. 18. quæst.1. *declaratur.*

14 *Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis ostenditur.*

15 *Monachus factus Episcopus ob onere recitandi Officium propria religionis liberatus.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalẽ dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordini relinquere,*

17 *Habitum Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.*

Generalis, Prouincialis, seu alias Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentatur, & acceptat, statim vacat Prælatura. ibid.

18 *Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui, an teneatur ad Monasterium reuertere ostenditur.*

QVICVMQVE ab alio, quàm à Supe- 1
riore in Episcopum electus fuerit, debet postquam præsentauerit electionis de se factæ consensum, à Superiore suo confirmari, *cap. postquam, cap. nihil est, de elect.* Petr. Gregor. *syntagm Iuris part.2. lib.17.cap.13.à num.1.* Consensus autem intra mensem à præsentatione electoris præstandus est, alias elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur *in c.quàm sit, eod. tit in 6.* Menoch. *de arbitr.c. 477.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloss.15. num.50.* Massob. *in praxi habendi concursum requis.1 dub.2.num 1 secundùm Rom. impress.* Maur. Alzed. *de præcellent Episcop. dignit part. 1.c 3.numer.55.* Quare etiam statutum est in eodem *cap. quàm sit*, vt infra tres menses a consensu præstito, petatur confirmatio, & obseruant Menoch. *de arbitr. casu 477.* Azor *instit moral part.2. lib.3.cap.39. quæst.16.*& citat infrà *alleg. 1 num.39. cum sequentib.* 2
† Qui quidem tres menses computari debent prout in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel statutum concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti, gloss. *verb mensem in d. c.quàm sit.* Menoch. *de arbitr. casu 50.num.11.* Sanch. *de matrim.lib.2 disp.24.n 15.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloss.11.n.7.* Nicol. Garcia *de benef p.10.c.2 num.42.& seqq.*

Si intra prædictos tres menses electus Episcopus 3
confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquisierat, amittit, & electio penitus est inanis, etiamsi postea consensum præstet electis, vt
notat gloss. per tex. *ibi in d.cap.quàm sit.* † satis ta- 4
men erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat, sine mandato, modò electus ratum habeat infra illos tres menses, gloss. *verb. petere*, ibi, *sed pone quòd amicus, in dict. cap quàm sit.*, Tiraq. *de pœnis temper. causa 22.numer.37.* Azor. *dict. cap.10. quæst.11.* quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Cou. *variar. lib.3. c.16 n.5.*

Confirmare autem electos non solùm Romanus 5
Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de Iure communi potest, *cap. quoniam 100. dist cap. cùm dilectus 32. de elect. c. cupientes, in princip.* per locum ab speciali, *eod. tit. lib.6.* Biax. *in direct. elect. part.3.cap. 43.numer.6.* Corras. *de Sacerdot. part.2. cap.4. à num.3.* Selu *de benefic part.1.quæst.22 num.1.* Mandagot. *de electione noui Prælati cap. 65.* Petr. Gregor *ad tit. de electione cap 19. à num 10.* Paul. Layman *de Ecclesiast. Pral.elect.cap.13.quæst.162* & ideo olim in partibus Hispaniæ confirmationẽ huiusmodi per Archiepiscopum Toletanum fieri solere attestatur Filesac *de sacra Episcop. Auctorit. cap.7. §.6.fol.77.* Mariana *en la historia general de España lib.6.cap.17.vers.la segunda cosa*, Ioan. Moreno *de Patriarch origine exercit. 32 fol.276.* Sed eodem Iure attento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat tex. *in c. cùm Ecclesia Sutrina*, ibi,

ibi, *petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de causa possess. & propriet.* & resoluunt Franc. Leo *dict. part. 1. cap. 3 num* 5. Maurit. Alzed. *d. part* 1. *cap. 3. num.* 56. Nihilominus tamen primum verius; & pro responsione Card Imol. & Rip. *n. 6.* ac Rebuf. *num.* 12. *in eod. cap. cùm Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. *in cap. per principalem 9. quæst. 3.* iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex ex tex. *in cap. 2. de præb. in 6.* & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit Matta *de iurisdict. p. 3. cap. 21. à n.* 15. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. à num. 32 & §. 2. per totum.*

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege, *cap. nisi cùm pridem, de renuntiat.* Bertachin. *de Episcop.* vbi *de eius confirmatione.* Sed si quis simpliciter ad clamorem populi eligeretur, de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Osius, de elect.* Nec quisquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, *cap. nullus itaque 1. quæst.* 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in cap. de Petro 46. dist. & in cap. 2. & in cap. cùm à nobis, de elect.* Quòd si aliqua ei tanquam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginen. IV. relato *in c. illud 23. dist.* quando verò electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur, in Constit Bonifacij VIII. relata *in c. fin de elect. lib 6.*

6 Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum ex *reg. 2.* aliàs *3. Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium, tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicunque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, Azor. *d. c. 29. quæst. 1. in fine.* Et si qui Episcopi in Germania à Collegiis Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor. *d. c. 29. quæst. 2.*

7 Sic etiam quamuis Iure communi Episcopus postquam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, annectere, diuidere, voti, & iurisiurandi vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare,) vt probant *cap. ex transmissa, cap. nosti, & cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcopi.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 136. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 17. capit. 7. numer.* 7. Vgolin. *dict. part. 1. cap. 1. §. 3. numer. 2.* Francisc. Leo *part. 2. cap. 1. num. 3.* Maurit, Alzed. *d. part. 1. c. 3. n.* 59. Azor. *d. c. 29. quæst. 5.* vbi *quæst. 6.* resoluit † collationem factam à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, & confirmationis. 8
†Tamen de Iure nouo, quod habetur *in Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest D. Barbos. *in l. diuortio, in princ. part. 2. num.* 5 *c. ff. solut matrim.* Flamin. *de resignat. lib. 8. quæst. 5. num.* 33. Azor. *d. c. 29. quæst. 9. vers. cæterum*, latè Azeued. *consil. 14. per tot.* & præcipuè *à num.* 13. vbi resoluit collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in prouisione Episcopatuum Hispaniæ refert quòd Rex nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittitur, & ibidem prouisus se præsentat, fidelitatémque præstat Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quos cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & possessionem capit per se, vel per alium suo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad administrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extrauag. dispositio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obstante, potuerunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum, vt resoluit Bellencin. *de charitatiuo subsidio q. 66. n. 26.* & fuisse decisum *in vna Burgen. Canonicatus 3. Iunij 1583. coram Illustriss. Lancellotto*, refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. n. 7.* 9

10 Quæstio est admodum controuersa, an Capitulum iure debeat, vel saltem possit Episcopo contradicente, administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eò quòd litteræ prouisoriæ non ostendantur, iuxta clausulam in eis insertam, intra sex menses à die datæ Breuis Apostol de more concedi solitiad capiendam possessionem Episcopis apud Sedem Apostol. prouisis? Ad vtramque partem latissimè disputat Nau. *in cap. accepta, de restit. spoliat. opposit. 2. numer.* 12. quem vide. Illud hîc aduertendum duxi, electum scilicet, & confirmatum in Episcopum, & nondum consecratum, repelli posse ab Episcopatu, si ante consecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioann. Andr. Anton. Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & sequitur Nauarr. *in c. si quando, except. 10. n. 13. de rescript* Vnde idem *in Manu. c. 27. n. 67. vers. octauo*, resoluit percutientem Episcopum electum, & confirmatum, sed nondum consecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamsi iam adeptus sit Episcopatus possessionem.

11 Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus, & verus Religiosus. Host. *in cap. clerici il 2. de vita, & honest. cleric.* Con *in cap. 1. num* 18. *de testam.* Surd *de alim. tit. 8. priuil* 79. *nu.* 10. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract. 8. lib 3. cap* 16. Lezana *in sum. quæst Regular. cap. 17. à princip* † Sed permanet Religiosus, & inde incapax dominij, & paupertatis adstrictus voto, vt tenent glos. *in cap. statutum 18. quæst. 1. & verb. Mendicantium in cap. quorundam, de elect. in 6.* Con. *in cap. 1. numer. 18, de testam* Pelag. *de planctu Eccles. lib. 2. cap. 24.* Læl. Zechi. *de Republ. Eccles. tit de Regularib. cap. 3. num.* 14. Petr. Rebuff. *consil 14. per tot.* Stephan, Durant. *quæst Iur. q.* 10. Nicol. Garc. *de benef. part 7. c. 10 num.* 89. Aloys. Ric *in praxi reru fori eccles. decis.* 596. *in 1. edit.* aliàs *resolut.* 523 *num. 2. in 2. edit. tomo. 3 sua praxis resol. 18. n. 1. & 2* 12

Matta,

Marta tom. 2. de success. legati p. 4. q. 1. art. 4. numer. 13. Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Relig. q. 112. Cened. de paup. Relig. dub. 44 num. 5. & ex numer. 31. Laurent. de Peirinis de Relig. subdito tom. 1. q. 1. cap. 10. §. vnic. Lezana d. cap. 17. numer. 5. Hieron. Roderic. in compend. quæst Regul. resol. 60 n. 9. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 12. cap. 14. Gregor. XV. decis. 109. num. 5. Rota decis. 87 num. 2. tom. 2. recentior. Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 28. Capic. decision. 200. Fulu. Pacian. cons. 132. num 24 cum seqq Surd. d priuil. 79. num. 9. Carol. Tapia in auth. ingressi, verb sua cap. 6. num. 85. C. de sacrosanct. Eccles. Fab. de Anna cons. 45. ex numer. 84. Gabr Pereira Lusitan. decis. 75. numer. 1. Thadæ. Piso lib. 1. vari. c 8. num. 38. Ioan. Harprechtus ad Iuli. Clar. in § testamentum q. 38. Mari Cutelli in tract. de donat. tom. 1. tractat. 1. disc. 1. part. 3. num. 135. & 150. Ex Theologis D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 8. Azor instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quæstion. 2. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 58. art 3. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 6. cap. 6. à princip vbi plures refert DD. Lopez de Texeda tom. 1. lib. 2. tractat. 1. controu. 2. numer. 3. Barthol. à S. Fausto in thesauro Religiosorum lib. 6. q. 188 cum seqq. Molin. de Iustit. tom. 1. disput. 140. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. c. 2. dub. 4. Ægid. de Conink disp. 27. dub. 1. n. 200. Ferdinand de Castro in opere morali tract. 6. disp. 2. puncto 8. ex num. 3. Cuius sententiæ ea communiter cum S. Thoma dict. art. 8. redditur ratio, quia cùm status Religiosus tribus illis paupertatis, & castitatis, & obedientiæ consistens votis, c. inter Monasterium, de statu Monach ad perfectionem pertineat, quasi quædam via in perfectionem tendendi, & Episcopalis status sit perfectior, vt ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magisterium; hinc est quòd illius perfectio non supprimitur, aut supplantatur per istius adeptionem, sed potiùs conseruatur, custoditur, & validatur. Et ideo si carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eò quòd obedientia, quam antea præstare cogebatur Superiori Regulari, commutata est in supremum Pontificem) peccabit non tantùm vt cæteri, sed insuper tanquam voti transgressor, Barthol. à S. Fausto 1. lib. 7. q. 21. Sanch. d. lib. 6. c. 6. num 1. cum seqq. Ego ipse in collect ad cap. statutum 18. quæst. 1. num. 9. cum seqq Lezana d. cap 17. num. 3. & 4. atque ita si postremum de paupertate transgrediatur; non tamen ita & taliter cùm Monachus erat, sed longè aliter; cùm factus Episcopus oporteat pro suo, & familiæ victu expendere, vt infrà part. 3. alleg. 114. n. 19. cum seqq. Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium, locum habere à die confirmationis docent Less. de iustit. lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113. Sanch. d. cap. 6. num. 32. aduertentes tex in cap. vnic. 18. quæst. 1. habentem, cum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi confirmata à Papa & sic Episcopum Religiosorũ teneri tria essentialia vota sub lethalis culpæ reatu obseruare, resoluunt Fulu Pacian. cons. 132. à n. 124. Fab. de Anna cons. 45. à n. 82. vol. 1. Quamuis eum ab obedientiæ, & paupertatis votis esse solutum existimauerint Charon. lib. 7. respons. cap. 127. Ænæ. Robert. lib. 4. rerum iudic. cap. 3. Stephan. Durant. dict. quæstion. 10. in fine.

Non obstat tex. in cap. 1. 18. quæst. 1. vbi ita habe-
14 tur. Statutum est vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monasticæ absoluit, & sacra Ordinatio è Monacho Episcopum fecit, &c. quia respondetur cum D. Thom. d. quæst. 185. art. 8. & quæst. 88. artic. 11. ad 4.
15 † procedere in clausura, silentio, vigilia, ieiuniis, abstinentiis, & alijs similibus vitæ asperitatibus; non verò in illis Religionis obseruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, sed magis iuuant ad vitam perfectam, qualia sunt supradicta tria substantialia vota sequuntur Azor. d. quæst. 4. Capic. decis. 200. n. 5. Lezana d. c. 17. numer. 8. Cened. de paupert. Relig. dub. 44. Sanch dict. cap. 6. num. 8. & sic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, professione, seu obligatione seruandi tria essentialia vota, cùm tendant ad muneris noui injuncti exactiorem perfectionem, sed de Religionis obseruantiis, quæ munus Pontificale eiusque exercitium impediunt, nam si non impedirent, obseruari deberent, Vasquez in opusc. de reddit. cap. 3. dub. 1. Azorius dict. lib. 12. cap. 7. quæst. 4. Cened. dict. dub. 44. ex numer 15. Sanchez dict. lib. 6. cap. 6. ex num. 16. Barthol. à S. Fausto dict. lib. 6. quæst. 194 Diana moral. resolut part. 3. tit. 2. resolut. 50. vers. sed quæret aliquis, Franc. de Sousa in libello de la obligacion conque quedam los Religiosos Obispos num. 49. cum sequentib. Laurent. de Franchis vbi suprà quæst. 114. quod extenditur ad Episcopum titularem, & ad illum, qui Episcopatu renuntiauit. Ratio est, quia isti omnes legitimè dispensati sunt, & exempti ratione dignitatis Episcopalis ab huiusmodi obseruantiis; dum ergo perseuerauerit ista dignitas, perseuerat dispensatio. Ita Sanchez dict. lib 6. cap. 6. à num. 16. Lezana in summ. quæst. Regular. cap. 17. numer. 8. prope fin. Ideóque respectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea astringebatur ex vi regulæ, & statutorum, resoluunt Sot. de iustit. lib 10. quæstion. 5 art. 8. vers. de tertiò verò, Couarru post dict. num. 18. Gregor. de Valent. super D. Thom disp. 10. quæst. 3. puncto 8. vers fin. Fr. Emman. d. art. 3. Sanchez d c 6. num. 17. (ob quod in specie defluxerunt ad eam statuendam conclusionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua censeatur deobligatus à ieiuniis, & prohibitione esus carnium in quibusdam Religionibus constitutis, quod insuper scripsit glos. in cap. de Monachis 16. quæst. 1. & fatetur Alphons. Aluarez Guer. in cap. 12 in spec iur. Pont. Nau. cons. 6. sub tit. de donat. in nouis. Et consequenter facultatem vniuersis Christi fidelibus concessam in cap. vlt. de obseruat. ieiun. edendi carnes in die Natalis Domini occurrente sub die Veneris, vel Sabbati (exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt, ex eo deducunt Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæstion. 45. artic. 3. & 4. Beja responsorum casuum conscientiæ p. 2. casu 6. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 4. c. 11. numer. 59. & lib. 6. num. 20. Alzed. d. part. 1. cap. 5. num. 81.) extendunt ad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ea regula obseruantia, nempe ex regularis obseruantiæ legalis debito, vt explicat Sot. loco proximè citato. Si verò ratione regulæ, Constitutionisve abstinere à carnibus semper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc pastoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege solutum esse credit Azor. d. quæst. 4. prope finem, vbi cum Archid. in cap. 2. de Monachis 16. quæst. 1. & Abb in cap. Clerici officia, numer. 18. de vita & honest. cleric. sentit, quòd quando citra aliorum offensionem ab esu carnium se cõtinere non queat, eas edere debet: quòd si omnis aliorum offensio procul absit, vesci eis non tenetur. Vnde post Sanch. d. lib 6. c. 6. num. 15. aduertit Lezana d. summ. quæst Regul. cap. 17. numer. 10. vota alia solemnia, præter tria generalia, quæ solent in aliquibus Religionibus emitti, quale est Minimorum de vita quadragesimali, & Patrum Societatis, de obediendo specialiter summo Pontif. circa omissiones, non obligare Religiosos assumptos ad Episcopatum, quia illa vota emittuntur vt anne-

xa,

xa,& accessoria Regulæ,quam profitentur Religiosi,& ad perfectionem illius,cùm ergo tales assumpti maneant liberi ab obligatione regulæ(nisi solùm secundùm decentiam,vt dictum est)imò etiam manebunt liberi ab huiusmodi votis,præsertim quia credendum est solum ea emisisse Religiosum pro tempore,quo est sub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur , cùm regere Ecclesiam debeat iuxta morem, & vsum Clericorum, quibus præest : sic Abb. *in dict.cap.clerici officia,* Laur.de Franchis *quæst.*115. Sanch.*d.cap.6.numer.*25 Azor.*dict.quæstion.4. in fine,* Vgolin.*d.part.*1.*cap.*3.*n.*1 Fr.Emman. *in sum. tom.4. cap.*68.*num* 9.Alzed.*d.part.*1.*cap.*5.*num.*117. Anton. Diana *moral resolut p.*1 *tr.*2.*de dub.Regular.*Gauant.*in comment.in rub.Breuiarij tom.*2.*sect.*5.*c.*5 *tit.*2. *num.*2. Lezana *in dict.sum.quæst.Regul.c.*17 *n.*11.Turrecren. *in sum.*91 *dist.c.*22.. vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa,vt post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuare recitationem Officij suæ Religionis Prædicatorum,refert Fusc.*de Visit. lib.*2. *c.*15 *n.*81.

16 An Episcopus possit tunc nouam formam recitandi Horas Canonicas in suo Episcopatu inducere? Respondet negatiuè Nauar.*de oratione* , *& oris can. c.*11.*n.*26.*cum seqq.*Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus,& alias Prelaturas Ecclesiasticas assumptis mandat Clemens IV. ne consecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia,quæ tempore promotionis retinerit,contingẽtia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus assumpti fuerũt,integrè resignauerint,nisi forte iidem Priores de consensu ipsorum Conuentuum vsum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum : alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerij nouerint se suspensos, referunt Confect. *in collect.priuil. Mendic.fol* 15.Fr Emman.*quæst.Regul. tom.*2.*q.*88.*art.*6.Alzed.*de præcellent.Episc.dignit.q.*1. *c.*3 *n.*38.

17 Monasticum habitum non amittit , immo illum gestare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non est ex solo mandato regulæ,sed ex iure *in d.cap.clerici officia,in fine,*Boër.*decision.*158. *num.*5. Alphons.Aluarez Guerrero *citato loco,* Cañ.*in comm. de Regular.com.*4.*num.* 27. Azor.*d.quæst.*4.*vers.verum,* Henriq.*lib.*10.*cap.*34.*num.*5.*& cap.*33.*in fine,*Less.*de Iustit.lib.*2 *q.*40.*dub.*14.*num.*113. Sanch.*d.lib.*6.*cap.*6. *num.*22.Fr.Emman.*tom.*1.*q.*58.*articul* 3.Barthol.à S. Fausto *in thesauro relig.lib.*6 *q.*199. Ioann.de la Cruz *d lib.*1.*cap.*2.*dub.*4.*vers.secundò sequitur*, Ferdinand. de Castro Palao *in opere morali tr.*6.*dispu*t.2.*punct.*8. *num.*3.*vers.probo,*Franc.de Sousa *in lib.de la obligacion. con que quedan los Religiosos Obispos num.*39.*cum seqq.* Lezana *d.cap.*17.*num.*9. Vsus verò Italiæ , & totius Orbis admittit huiusmod Episcopum etiam titularem posse incedere non in habitu , & vestitu,vt antèa , dum monachus erat, incedebat ; sed eo modo, quo alius quiuis Episcopus retento tantùm colore vestiumReligionis,atque ideo cum birreto clericali, & cum mantilleto eiusdem coloris Religionis ; Rochetum verò portare minimè potest , sed cottam, nempe superpelliceum superimponit in actibus explendis Ecclesiasticis : Cæremon. Clementis VIII. *lib.*1.*cap.*1.*part.*3.Fr Emman.*in summ.tom.*4.*c.*68.*n.*6. Vgolin.*de officio Episcopi part.*1.*cap.*3.*num.*6. Alzed. *d.part.*1.*cap.*5.*num* 80 Lezana *d.cap.*17.*num.*9.Quòd si præfatus Antistes aliis quàm Religionis vestibus indui audeat , assumendo illam albam & candidam vestem, quæ ab Episcopis exteriùs defertur,excommunicationis vinculo subiaceret,de quâ *in cap.* 1. *ne clerici,vel mon.lib.*6. vt resoluunt Card. *in Clem.*2. §. *sed & tales,& de vita & honest.cleric.*Ias.*in authent.ingressi.C.de sacros.Eccles.*Selu. *verb religio* 7. *quæst.*11. Surd.*de alim.tit.*8.*priuil.*79.*n.*10.Maiol. *de irreg.lib.* 2.*cap.*1.*num.*13. Sed probabilius est eam non incurrere,vt tenent Cou *dict.numer.*18. Azor *vbi proximè,* Tap.*in auth ingressi.verb.sua cap.*6.*num* 61.*C.de sacros. Eccles.*Fr.Emman.*quæst. Regular.tom.*2.*quæst.*58 *art.*3. Sanctarel.*de apostat. cap.*1.*num.*15.Bonacin.*de censur. extra Bull.Cœnæ disp.*2.*q.*8.*punctò* 6.*num.*17. Sanch. *d.cap.*6.*num* 23.Barthol à S.Fausto *d.lib.*6.*quæst.*200. Diana *part.*3.*tit.*2 *resol.*50 *ante fin.*Franc.de Sousa *vbi suprà num.*44 *cum seqq.* peccabit tamen grauiter, vt opinatur Fusc *de visitat lib.*2.*cap.*15 *post num.*11. me citato Alzed.*d.part.*1.*cap.*5.*num.*74. Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentetur,& acceptat,statim vacat Prælatura, secundùm Fr.Emm.*in summ.tom.*4.*c.*67 *n.*33.Maurit. Alzed *d p.*1.*c.*3.*n.*40. sed vide infrà *alleg.*57.*num.*73. *prope finem.*

Verùm si alicui ex prædictis contingat renuntiare Episcopatui , quibusdam visum est illum debere ad monasterium reuertere ; quia vt suprà diximus, adhuc permanent monasticæ vitæ , & obligationis vincula,& onera,quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent : tum quia sic fecisse multos perhibetur : vt nostris temporibus fecit eximiæ sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholomæus à Martyribus,qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharensi Archiepiscopatu , ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit , vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis : immo & hoc ipsum fecit Cœlestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus , qui Pontificatu deposito ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit. Et ita Episcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monasterium redire videntur tenere Abulen *cap.*30.*num*....*q* 109. Maiol.*lib.*3.*de irreg.cap.*6 *num.*7. Aragon.2.2. *q.*88. *art.*11.Pacian.*consl.*132.*num.*60.*vol.*1. Alzed.*d.part.*1. *cap* 5.*n.*84. *cum seqq.* vbi pro hac opinione me citat cum contrariam veriorem dicam. At verius existimo ad id non teneri, sed manere in perpetuum exemptum sicut prius , prout melioribus rationibus tuentur Imol.*in Clem.*1.*num.*2.*de elect.*Frider.de Senis *consl.*38.*numer.*2. *& consl.*19.*à num.*3 Barthol.à S. Fausto *d.l.*6.*quæst.*207 Henriq.*lib.*10.*cap.*32.§.4. Fr. Emman.*tom.*3.*q.*52.*art.*26.Sanch. *dict.cap.*6.*num.*26. vbi *num.*30. contrarium resoluit si ex propria culpa depositus degradaretur, Emman. Sà *in aphor.verb. Episcopus num.*11.Villalob *in summ part* 2 *tract.*35. *diffic.*43 *num.*2.Paul.Layman. *in Theologia moral.lib.* 4.*tract.*5.*cap.*1.*de statu Relig.num.*9. Laurent de Peirinis *in formular.Regul.lit.G.*§*cap.*6.*num.*7. Ideò si huiusmodi Episcopo, Episcopatu renunciato, haud sibi necesse esset redire ad claustrum , non propterea existimandus erit apostata , vt consuluit Nauar. *consl* 6.*num.*11.*sub tit de donation.in nouis* , & resoluit Emm.Sà *in aphorismis, verb.Episcopus,* & si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profectò esset ad Dignitates,& officia Religionis,iuxta *Constit.*45. *Pauli IV.* incipit.*in sacra,* quæ pœnas addit aduersùs eos,qui illum eligere non omitterent: refert me citato *in hoc loco* Maurit Alzed *d.part.*1. *cap.*3.*n.*41. Quarant *in summ.Bullarij* , *verb.electio* , Laurent.de Peirinis *tom.*1.*priuileg.Minimor.Const.*4. *Sixti IV.*§. 10.*num.*44.Lezana *in sum.quæst.Regul. c.*17. *num* 21. idem Laurent.de Peirin *d.lit.G. num.*4. notat quòd illa Constitutio Pauli IV. quatenus dicit quòd non 18

possint

possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeuntes ad eius Dignitates, etiam obtinuissent ad hoc facultatem à Sede Apost. quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas cassat: vnde tenet idem p. de Peirinis *citato loco num. 3.* quòd Episcopus Regularis, si Episcopatu renuntiato, aut etiam retento, seu cum solo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt possit habere cellam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: Fr. Emman. *in sum tom 4. c.68.n.10.* Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus nu.15.* & expressius idem Laurent. de Peirinis *in Constit 4. Sixti IV. §.10.* Prælati autem, qui debent hanc licentiam cōcedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixtus III. vt refert Fr. Emman. *q. Regul. tom.1. q.34.a.5.* vbi addit quòd si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admissi, quàm admittentes

---

CAPVT V.

De consecratione Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant? ostenditur.*

4 *Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur.*

5 *Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.*

6 *Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensu creatus.*

7 *Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopum non ignorare.*

8 *Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, ostenditur.*

9 *Actiones, & signa sacra quæ, in consecratione Episcopi fiunt, quid significent, ostenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur? ostenditur.*

12 *Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter ocium, sed propter negotium suscipere.*

13 *Baculum in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur? ostenditur.*

15 *Annulus sacer nouo Episcopo traditur, vt Sanctam Ecclesiam sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur? ostenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet? ostenditur.*

18 *Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat.*

19 *Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirotechis nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quod faciat eius dextera.*

21 *Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.*

ELECTVS & canonicè confirmatus Episcopus, licet assequatur plenam administrationem omnium, quæ ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. transmissam 15 de elect.* non tamen antè consequitur potestatem actiuæ consecrationis, quàm ipse sit perfectè, & absolutè consecratus, id est, tota solennitate confirmationis consummata, *c. quod sicut, § super eo, eod. tit. de elect.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæst. 27. num.7. & 8.* quod quidem consecrationis munus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: & si intra tres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, prout constitutum olim fuerat in Calcedon. Concilio relato *in cap. quoniam 100 dist. 75.* & nouiter in Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 2.* de quo plures citaui Doctores *alleg. 1 num. 39.* quibus adde Camil. *in summ decis. tom.1. tit.6. num.11.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap 10 paulo post princ pag.31* A qua restitutione deobligatur si ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili causa consecrationem post tres menses distulisset, *d. c. quoniam, dist. 75.* Vgolin. *de officio Episcopi, c.1. in princ n 2. vers. excipitur.* Elapsis autem sex mensibus, si ex propria negligentia non consecratus, Episcopatu ipso iure spoliatus manet, Concil. Trid *d. loco.* Petr Greg *syntagm. Iuris, p.2. lib.17. c.14. n 6.* vbi hostilitatem, seu discordiam circa electionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento. 1

Trimestre prædictum, intra quod consecrationis munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel principibus in suis Regnis, & Dominationibus, priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, si idonei sint electi, confirmati, vt ostendimus infrà *alleg.1. num.40. & 41.* Ad Episcopatus verò, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, eliguntur Episcopi cùm in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricato priùs processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Consistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ, super qua litteræ Apostolicæ sub plumbo expediuntur. 2 3

Fabricantur processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apostolica, Dat. Romæ M D.XC. die 1. Maij,* quam refert Quaranta *verb. electio, pag. 309. Primò* super ætate, cùm debeat trigesimum suæ ætatis annum complevisse, *cap. cùm in cunctis, § præsenti decreto, de elect.* & dixi *d. alleg. 1. n.26.* ac ibi relatis adde Anton. Augustin. *in epit. iuris Pontif. veteris, lib.4. titul.10. Secundò* super legitimis natalibus, Concil. Trid. *sess.7 de reformat. cap.1.* dixi etiam *d. alleg. 1. num. 32.* & an sit ex Catholicis parentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij XIV.* 4

XIV. Tertiò, an antea sex mẽsibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess.* 22. *de reformat. c.* 2. dixi eadem *alleg.* 1. *à n.* 46. *Quartò* si antea in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ testimonio idonens ad alios docendos ostendatur, Concil. *d. cap.* 2 *sess.* 22. *de reformat.* dictum est *d. alleg.* 1. *à num.* 14. *Quintò*, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminosus. *Sextò*, an in rebus gerendis, pro Episcopatus administratione sit aptus, cùm sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *sess.* 6. *de reform. c.* 1. *paulò post princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla; vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, si Prælatus, qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, confici curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomen promouendi, cognomen, patria, parẽtes, ętas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus ant Theologię, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. Quòd si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, muneráque, aut aliquod huiusmodi comprobetur, admittendum, ac processui inserendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expressè prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantùm graues, pij prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in vers. quod autem*, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subiiciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicę, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisdam debet sibi hoc munus arrogare prætet ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demãdare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quòd eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seruata eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitime impeditus, vt per se ipsum Processum conficere non possit, & ea idimplere, quæ continentur in §. inferius scripto, qui incipit, *Quicunque profecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem, Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curias spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quòd si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notatio in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus, si verò est Metropolitanus, spectat Episcopum suum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam, non posset commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vt puta, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ, in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debeant îidem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquiens poterit subdelegare Episcopo, quierit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monasterij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis?

QVicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiamsi sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per seipsum Id munus exercere debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet ipse ex officio suo secreto vocari mandet, & secretò examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore, à cæteris verò inferioribus cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiue referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vno

vnoquoque articulo : ipsorum autem testium dicta vna cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus,& qui debebit etiam tam dicta testium, quam scripturas, & documenta producenda,vt inferiùs dicetur,in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs discribentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam promouendi.

TEstes sunt viri graues, pij, prudentes, docti,& qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant,sincerúmque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, præsertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus,qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Ecclesiam:scire enim debent ipsi testes, quæ requirantur in eo, qui recturus Ecclesiam Cathedralem, ad hoc,vt sit idoneus ad alios docendum,aptus ad illã gubernandã,& dignus qui ad eam promoueatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati,vel nimiũ familiares, aut inimici, siue æmuli personæ promouendæ.

In inuestigandis testium qualitatibus,adhibenda est diligentia per Prælatum inquirentem,vt cognoscere possit quam sint erga promouendum effecti, exindéque coniicere,vtrùm ex affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipsos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo,vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur,si vel falsa narrando,vel reticendo vera, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idoneis Ecclesiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personæ promouendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem, non habere sufficientem notitiam personæ promouendæ, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promouendi, & secretò, poterit curare, vt ipse promouendus, vel aliquis alius det ei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes,ordo, gradus professio, functio, si quam is fortè exercuit,loca,in quibus Theologię,vel iuri Canonico operam dederit,aut longo tempore versatus fuerit,amici, & familiares, aliæve personæ,quæ tam ipsum,quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debebit ipsa schedula inseri processui,neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri,sed ad partem seruari, donec inquisitio perficiatur,& ea perfecta,poterit lacerari, si Prælato videbitur.

Interrogatoria,quæ necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur?

PRimò,An testis cognoscat promouendum,quomodo,à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus,cognatus,affinis, nimium familiaris, æmulus,vel odiosus?

2. An sciat in qua ciuitate,vel loco,& Diœcesi promouendus sit natus,& quæ sit causa scientiæ?

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio,atque honestis,& Catholicis parentibus,& quę sit causa scientiæ?

4. An sciat cuius ætatis sit,præsertim,an expleuerit annum 30. & quæ sit causa scientiæ?

5. An sciat eum esse in sacris Ordinibus constitutũ, quibus,à quo tempore citra, præsertim an ante sex menses,& quæ sit causa scientiæ?

6. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus,& in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum,& quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permansisse,& quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eum præditum esse innocentia vitæ bonisque moribus,an sit bonæ conuersationis & famę, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat eum esse virum grauem, prudentem,& vsu rerum præstantem,& quæ sit causa scientiæ?

10. An sciat eum aliquo gradu in Iure canonico,vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere,& quæ sit causa scientiæ?

11. An sciat eum aliquo munere aliquando functum esse vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiæ se exercuisse,& quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ sit causa scientiæ?

12 An sciat eum aliquando publicum aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralem promoueri,& quæ sit causa scientiæ?

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralem,& præsertim eam,ad quam ipse est promouendus,an dignum, qui ad illam promoueatur,& an ipsius promotionem eidem Ecclesię vtilem, & proficuam futuram esse censeat,& quare ita existimet. Depositiones testium seriatim,& per extensum scribantur: neque præcisæ affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquisitionem præter ea, quæ ex testibus habebuntur?

QVoad sacros Ordines,petendæ sunt à promouendo; & processui inserendæ, originales Bullæ, vel litteræ testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem earum exemplaria in forma authentica, præsertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, se non modò vidisse eum cantantem Epistolam,& Euangelium, vel celebrantem,sed etiam legisse dictas bullas,vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inserendum est processui priuilegium originale,vel eius exemplari in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ

Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouendi, vel aliud eiusmodi, præsertim si testes circa ea sufficienter, & plenè non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendã circa eius doctrinam, iuxta præinsertum decimom interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populũ Christianum scire oportet. Persona promouendi enuntietur hac notar, videlicet si sit Prælatus admodum R.P. si verò non sit R.N.N. Promouẽdus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nominet, vel scribat, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti sunt in prouinciis, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ vel Iuris Canonici peritorum constet promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populũ Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint sed scientia promouendorum certos additos esse, ex eo, quòd prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliàs non plene probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit secularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vtplurimum suscipere insignia doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta decretum Concilij Tridẽtini, vt promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quòd sit aptus ad alios docẽdos Nomine autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusuis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinũ, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quòd præter suprascripta Superiorum testimonium est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de secularis, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam.

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officio quæ superiùs dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto plenè probata esse omnia requisita, sufficiet, inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet,

1. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?

2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ?

3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

4. An sciat eum in sua Ecclesia, & diœcesi assiduè resedisse?

5. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?

6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?

8. An sciat eum prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & degendis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?

10. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum

Ideò super eisdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus à quo eam emisit: circa verò

ætatem ſufficiat interrogare, & ſcire, cuius ætatis ſit, non reſtringendo ſe ad trigeſimum annum expletum; poſtea enim videbitur, an in huiuſmodi promouendo ſit ætas legitima reſpectu dignitatis ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm promouendi ad huiuſmodi dignitates regulares non ſint per Concilia generalia adſtricti ad gradum Doctoratus, ſiue licentiæ, vel ad publicæ Academiæ teſtimoniũ, & nihilominus æquum ſit, vt ea doctrina polleant, qua onus ſibi imponendum ſuſtinere valeant, Prælati inquirentes ſtudioſè, ac diligenter inquirere debebũt ſuper doctrina eiuſmodi perſonarum iuxta modum, & formam ſuperiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam ſit promouendi doctrina, iudicare poſſit, an ſit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei profeſſionem emittendam à promouendis, tam ad Eccleſias Cathedrales, quàm ad dignitates Regulares.

Fidei profeſſio debet amitti in manibus Prælati, ad quem inquiſitio (ſeruato ordine ſuperiùs dicto) pertinet, à quo ſi promouendus longè diſtet, poterit idem Prælatus ſubdelegare receptionem dictæ profeſſionis Ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipet profeſſionem fidei à promouendo, præſente Notario publico, ac teſtibus, ipſe autem promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus ſacroſancta Euangelia, & ſpondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deoſculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen ſuum exprimendum erit, ea dumtaxat ſua propria manu adſcribet.

Prælatus propriæ etiam manus ſubſcriptione in fine exemplaris dictæ profeſſionis teſtabitur, eam à ſe receptam fuiſſe ſub hac forma, Ego M. fidei profeſſionem iuxta ſupraſcriptam formam à R.P D.N. in manibus meis ad verbum emiſſam recepi, & ita teſtor manu propria.

Demum Notarius, qui præſens fuit publico inſtrumento in calce eiuſdem exemplaris immediatè poſt ſubſcriptionem Prælati inquirentis, extenſo fidem faciet de prædictæ profeſſionis emiſſione, ac receptione, præſentibus teſtibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè curandum eſt, vt exemplaria profeſſionis fidei tranſmittantur abſque mendis, ne leuibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apoſtolica præſcriptam, nimiſque non modò notarij ſcribentis, ſed etiam præcipue Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Conſiſtorio, quando in eo fit relatio proceſſus, & mendorum in profeſſione fidei repertorum, cum neceſſe ſit ea etiam nominatim referre, ideò expediens erit ad tollendam occaſionem errorum prouenientium ex incuria ſcribentis, vt vbique imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impreſſam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendoſè imprimantur, cùm verò tranſmittenda ſunt inſtrumenta profeſſionis fidei, hæc ipſa ſubſcribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eiſdem Notarius extendat inſtrumentum, prout dictum eſt.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus Eccleſiæ.

Primò, An teſtis in qua Prouincia ſita ſit Ciuitas N. cuius ſitu, qualitatis, & magnitudinis ſit, quot conſtetur domibus, & à quot Chriſti fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus ſubiaceat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ:

2. An ſciat in illa Ciuitate eſſe Eccleſiam Cathedralem, vel Metropolitanam, ſub qua inuocatione, cuius ſtructuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. Si eſt Eccleſia Archiepiſcopalis, an ſciat quot Epiſcopos ſuffraganeos habeat, & qui ſint, ſi eſt Epiſcopalis, an ſciat cui Archiepiſcopo ſit ſuffraganea, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. Quot & quales ſint in dicta Eccleſia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Eccleſiaſtica, quis ſit numerus omnium Preſbyterorum, & Clericorum inibi in diuinis inſeruientium, quæ ſit dignitas maior poſt Pontificalem, quales ſint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adſint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an ſit in ea fons Baptiſmalis, & quæ ſit cauſa ſciẽtiæ.

6. An habeat Sacrarium ſufficienter inſtructum ſacra ſupellectili, cæteriſque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda neceſſariis chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ ſit cauſa ſcientiæ:

7. An ſint in ea corpora, vel aliquæ inſignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo aſſeruentur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiſcopi, vel Epiſcopi habitatione, vbi, & qualem, quantum diſtet ab Eccleſia, & an reparatione indigeat, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat verum valorem redditum menſæ Archiepiſcopalis, vel Epiſcopalis, ad quam ſummam annuatim aſcendent, in quibus conſiſtant, an ſint aliqua penſione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta penſio ſit reſeruata, & quæ ſit cauſa ſciẽtiæ?

10. Quot exiſtant in illa ciuitate Eccleſiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptiſmalem, quot item in illa exiſtant Collegiatæ, quot Monaſteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hoſpitalia, & an ibi ſit Mons Pietatis, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. Quantum ſit ampla Diœceſis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12. An in ea erectum ſit Seminarium, quot in eo Pueri alantur, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An ipſa Eccleſia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ ſit cauſa ſcientiæ.

De ſtatu Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen inſtituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non deſcripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione ſtatus alicuius Monaſterij.

Primò, in qua Prouincia, & Diœceſi ſit monaſterium, & quæ ſit cauſa ſcientię?

2 Cuius ordinis ſit, & quę ſit cauſa ſcientiæ?

3. Quis ſit numerus Monachorum, & quis eos

tanquam

tanquam caput regere consueuerit,& quæ sit causa scientiæ?

4 Sub qua innocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij,cuius structuræ,& qualitatis, An indigeat reparatione,& quæ sit causa scientiæ?

5 Qui sint redditus mensæ Abbatialis,vel Prioralis,qui redditus mensæ Conuentualis,& quæ sit causæ scientiæ?

6 An Monasterium habeat aliquā iurisdictionem temporalem,aut spiritualem,quam,& in quos , & quæ sit causa scientiæ ?

7 An habeat curam animarum , per quem hæc exerceatur,& quæ sit causa scientiæ?

8 An vacet,quomodo , & à quo tempore citra,& quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione?

CVm totum examen , seu inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu monasterij perfectæ fuerint , Notarius eas, vna cum scripturis,& documentis publicis,& authenticis,ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur Prælatus,qui eam confecerit,ad Pontificem clausum,& obsignatum transmittet,si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem,vel præsentationem Imperatoris,vel alicuius Regis;si verò de huiusmodi nominatione,vel præsentatione,transmittet processum ad Cardinalem illius Regni , vel Prouinciæ protectorem,in qua est Ecclesia,vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus,vel per litteras separatas,simul tamen cum processu mittendas,vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit , quanta fides testibus examinatis,corúmque dictis,& scripturis productis suo iudicio habenda sit,simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, , & transmissus primum à Cardinale,cui illum in Consistorio referendi munus incumbet;deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur , & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si præsens in Curia sit, vt iuxta Concilium Lateranens.nouissimè celebratum, omnes Cardinales , vel maiorem partem Collegij adeat , antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur,vt quæ à referente Collega sunt adituri , occulata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet , cognoscere possint.

Postquam prædictis expeditis de commissione consecrandi constiterit consecratori , siue per litteras Apostolicas,si sit extra Curiam,siue per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia , siue per commissionem viuæ vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis,alioquin ei non debet credi, Dominica die,vt dixi *d. alleg.*1.*à num.*42.vel festiua si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit , vt habetur in Pontificali ; Episcopalis fiet consecratio:nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de eiusdem mandato in Curia , aut extra eam ab alio consecrari , vt habetur in Cæremoniali : attento verò Iure communi consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitano electi , cuius futurus est suffraganeus,*cap Episcopi* 24 *distinct.* Petr. Gregor.*syntagm. iuris.part.*2.*lib.* 7. *cap.*14. *num.*7. Sed si fuerit ipse

Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest,*cap.quod sedem , de officio Ordin.*Metropolitanus autem ab omnibus prouinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus,vt Anicetus Papa decreuit *in cap.*1.66.*dist.& in c.si Archiepiscopus, cum seqq.de tempor. ordinat.* Petr. Gregor *d c.*14.*n* 8.

In ipsa quoque Ecclesia,ad quam fuit electus,est consecandus Episcopos,si id commodè fieri poterit,aut saltem in prouincia ipsa , secundùm Concil. Trid.*sess.*23.*de reform c.*2 Less.*de instit.lib.*2.*c.*34. *n.* 103.Vgolin. *de officio Episc.c.* 2. *in princ.n.*4.nisi in Curia Romana moretur electus, vt probari videtur *in c.quod sicut,de elect.*

Fieri autem debet cuiuslibet Episcopi consecratio à tribus Episcopis,& non paucioribus, vt habetur *in cap.*1 *& in cap. Comprouinciales* 54 *dist. & in cap.porrò* 66.*dist. & in d.c.si Archiepiscopus , & in c.nec Episcopi,de tempor ordinat.*alias nulla est consecratio,etiamsi à duobus fieret , *c Chorepiscopi , in fine* 68.*dist.*Syluest.*in sum.verb.consecratio* 2.*in princ.* Azor.*instit.moral part.*2.*lib.*2.*cap* 30.*quæst.*3.*vers.quærat item ,* Ægid.de Coninch. *disp.*20.*dub.*9.*concl.*5. Layman.*in sum.Theolog moralis,lib.*5 *tr* 9.*c.*5. *num.*1. *vers.nota*,Sebast.Cæs.*in relect.de Ecclesiast. hierarchia part.*1 *disp.*6.§.2 *num* 8. Trium enim Episcoporum præsentia requiritur,ratione, & exemplo Ratione, tantum beneficium videatur furtiuè præstitum ; vt pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo,quia & Iacobus frater Domini à Petro,Iacobo, & Ioanne Apostolis ordinatus fuit , *cap. porrò* 66.*dist* vbi sic dicitur:*Porrò Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus,qui Iustus dicebatur,& secundum carnem frater Domini nuncupatus est , à Petro Iacobo,& Ioāne ordinatus est,successoribus suis formam dantibus,videlicet,vt minus , quàm à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur,* referunt Duran. *in rationali diuortinm,lib.*3.*c* 11. *numer.* 7. *&* 9. Anton. August. *in Epitome iuris Pontificij veteris,l.*4 *tit.*17. aliud verò est in terris nouiter ad Fidem conuersis,aut aliis, in quibus penuria esset Episcoporum, tunc dispēsat summus Pont. sicut dispensauit Gregor. Papa cum Augustino Angelorum Episcopo , cuius dispensationis pars habetur *in c vlt.*80. *distinct.* Auctoritate enim Sū.ni Pont. concedi potest vt vnus Episcopus iustis de causis Episcopum consecret, eo quòd non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt , vt Episcopos à tribus Episcopis consecraretur , Azor. *instit.moral p.*2.*lib.*3.*c.*30.*q.*3. Ægid.de Coninch *de Sacram & censur.tom.*2. *disp.*20.*dub.*9. *concl.*5. Paul. Laymann *in Theolog moral.lib.*5 *tract.*9 *c.*5. *numer.*1. *vers.nota*,Sebast. Cæsar *d disp.*1.§.2. *num.*8. Sed non potest Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum Coninch.*de Sacrament.disp.*20 *dub.*9. *n.*86.Alzedo *de præminentia Episc. dignit.p.*2.*cap.*5. *n.*8.*in princ.*Circa processū verò in ordinatione Episcopali primitiuæEcclesiæ eleganter Alphons.Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij,c.* *col* 8 *vers. quod auctoritatibus* , in hæc verba. *Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem,post Spiritus sancti autem missionem, siue ipsa prima die Dominica,siue alia,solus Petrus fecit Ioannē Episcopū,deinde Petrus consecrato Ioāne fecit Iacobum Zebedæi, quibus tribus factis tunc ordinauit Petrus quod deinceps ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis,*vt in d c.porrò,*licèt tunc propter paucitatē Episcoporū,quando Apostoli fuerunt non poteris hæc forma semper seruari:ideò Paulus solus Timotheum,& Titum Ordinauit Episcopos qui separatus à Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit.Ratio autē quare fili*

Zebedæi fuerunt priùs à Petro in Episcopos ordinati, est quia illi post Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hoc cum Petro Christus præ cæteris præferebat vt patuit in Transfiguratione, in suscitatione filiæ Archisynagogi, in oratione in Horto Matth. 9. 16. 17. Chrysost. super illud, *Assumpsit* IESVS *Petrum, Iacobum, & Ioannem dixit: Hos assumpsit, quia aliis potiores erant:* Hæc Alphons. Aluarez, Guerrero *dicto loco.*

Deducitur postea consecrandus in veste, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæua Ecclesia licuit quemquam Episcopum creari, qui non per omnes Ecclesiasticos gradus transierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. August. *in epitome iuris Pontificij veteris, lib. 4. tit. 3.* Vnde Cyprianus Cornelium sic laudat. *Non iste*, inquit, *ad Episcopatum subitò peruenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in diuinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad Sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit; nec, vt quidam, vim fecit vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus acciperet. Qui autē ille est* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antistitē, & propugnatorem vnius diecula spatio, veluti simulacrum ex argilla fingat; illum, inquam, qui cum Angelorum classe, & ordine futurus est qui cum Archangelis Deum celebrabit; qui ad supremum Altare sacrificia transmittet, simulque cum Christo Sacerdotio fungetur; qui figmentum instaurabit, imaginemque creatori sistet; & superno mundo opificem aget: & quod maius est, dicam, Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidē obseruādū maximè est ne ad Episcopalem dignitatem promoueantur nisi qui Ecclesiasticorum graduum muneribus, in illisque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus sit, ne ei eueniat quod idem Gregor. Nazianz. *in laudibus Athanasij*, dicit: *Discipuli simul, Magistrique pietatis designantur: alios ante purgant, quàm ipsi purgati fuerint; heri sacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum Arbitri, & Antistites,* veteres vitio, pietate rudes: & (quod gratiæ ac fauoris humani, non spiritus opus est) qui cùm cætera omnia violenter persuaserint, ad extremum ipsam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruit, ordine admodum præpostero: qui denique plura pro suis, quàm pro populi ignorantiis sacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I. *epist. 1. ad Michaëlem Imper.* damnat plurimum Photium, qui laicus Constantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem*, inquit, *auditor esse debuit, & deinde institutor: sed hic docere priùs elegit, & deinde cœpit doceri priùs sanctificare curauit, ac deinde sanctificari, priùs illuminare voluit, & postea illuminari.*

6 Cùm, vt inquit Cyprian. *lib. 4. epist. 2.* de clericorum omnium testimonio, de plebis, quæ adest, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium consensione, creari, & consecrari debeat Episcopus, ideo senoir Episcoporum assistentium versus ad consecratorem sic dicit: *Reuerendissime Pater, postulat Sacra Mater Ecclesia Catholica, vt hunc præsentem Presbyterum ad onus Episcopatus subleuetis* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magistratum, sed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Episcoporum constituere, illorum testimonium tantum huius auctoritatem esse.

6 Deinde, cum, vt inquit Gregor. *in laudibus Athanasij. Absurdum sit, & salutis Doctorem, & Antistitem, salutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & basis totius ædificij, est promouendus sese confert, fitque inquisitio an doctrinā Veteris, & Noui testamenti, cuius Magister, & interpres esse debet, rectè norit? Et num prudentiam suam, quantū illius capax est natura, diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit?* Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur, Summæ, scilicet, ac diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutisque nostræ œconomia, spes vitæ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius sanctæ Catholicę, & Apostolicæ Ecclesiæ auctoritatis. Interrogatur num ea, quę ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligādi ac soluendi, eiúsque Vicario Domino nostro, suisque Successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, Diuinis super negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus præeunt, cura pulueris obscuret? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac consecratione Episcopos nullum votum emittere, neque se ad aliquid obligare, nisi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apost. & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indemnem habere, *cap. ego N. de iureiur.* Vgolin. *de offic. Episcopi part. 1. cap. 1. §. 1. in princ.* Alzed. *d. par. 1. c. 4. n. 18.*

Fidei absoluto examine angustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annunciandum Euangelium pacis; vt eat, non stet; laboret, non otiosus delitescat. Induitur interioribus quibusdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus; cuius solus Deus purarum animarum vnicus sponsus inspector est; & cuius suauitatem illi solùm norunt, qui experiuntur: intus enim est, qui iudicat, intus quod iudicatur, internorum cura in externorum nimia occupatione non minuat. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Episcopum, vt inquit Apost. *ad Titum 1.* sicut Dei dispensatorem hospitalem esse, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, dispersit, dedit pauperibus, dispensationis autem huius, inquit Chrysostomus, modus ille, si Ecclesiasticæ facultates neque redundent, neque temporibus necessariis desint. 8

Postquam ordinandus sic vestitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè sanctæ sunt. Sanctósque efficiunt; quæ ex antiquissima, & Apostolica 9

Apostolica traditione, sacris primũ signis,& actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones,& signa sacra à Dionysio tantorũ mysteriorum Diuino interprete,hæc numerãtur; genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crucis obsignatio,benedictio, & precatio : vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustrà, aut sine causa tam prolixis, tam frequẽter repetitis precibus,hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. *Plus enim,* inquit Chrysost *in cap.* 1. *ad Titum serm.* 1. *eiusdẽ precibus indiget, quàm cæteri omnes; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.*

10 Vngitur in capite primum is, qui consecratur, vt auctoritas,& dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput,& principem Ecclesiæ suæ,quomodo vir vxoris suæ caput dictus est: & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi,eiúsque dignitatem,& auctoritatem gerere,qui est super omnia,& quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam.

11 Ideò† Reges non iam in capite,sed in humero vnguntur:primum vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & augustiùs vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quòd primò antè omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen,& Rex in humero,vt neque ipse plane excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit Isai.6. fuit super humerum eius,& vt sciat se esse ministrum ad portãdam Crucem Iesv Christi,laudem bonorum,vindictam autem malorum. Apost. *ad Rom.* 13.

12 Deinde in manibus vngitur;primum propter officium,& ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter otium, sed propter negotium suscipere,vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere,qui sustinent pondus diei,& æstus:deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat,cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Demum vnguntur manus eius,vt operentur bonum,ad omnes quidẽ, sed maximè domesticos Fidei;vt manus suas mittat ad fortiora; vt panem ociosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham,vt sit beatus seruus ille,quẽ cùm venerit Dominus,inuenerit vigilantem,& operantem. Materia autem & forma constat hoc Sacramentum;nã impositio manuum trium Episcoporum est materia qua Episcopus consecratur:at verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Ita Henriq.*in summ lib.*10.*c.*6.§.3. Vasq.*in* 3.*part.tom.* 3. *disputat.* 140.*cap.*5.*num.*58. Laymann.*lib.*5.*tractat.*9. *cap.*5.*num.*1. Sebast. Cæsar.*dict part.*1. *disputat.*6 §.2. *num.*2.& 3. vbi *num.*4. subdit quòd cæteræ solemnitates substantiales non sunt,sed tantùm quædam ceremoniæ ad maiorem reuerentiam, prout de Missa dicunt Henriq.*d.lib.*10.*c.*34.§.3. Sebast.Cæsar.*d.*§.2. *num.*13.

13 Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem se confert. Armatur igitur, & instruitur, accipítque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta,ac gubernacula Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratum baculum,auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens,iudicium sine ira tenens,in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt renoceat errantes,regat iustos,pungat,& stimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes,ac iuxta Ezechiel. *c.*34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorũ ægre, & debile, *vt increduli*, inquit Bernard.*lib.*3.*de considerat. conuertantur ad Fidem conuersi non auertantur, auersi reuertantur,peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem euocentur, subuersores conuincantur;vt vel emendentur ipsi si fieri potest,vel si non, perdant auctoritatem facultatémque alios subuertendi. Negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem*, inquit Magnus Leo, *conuincitur Summum non amare Pastorem.* Quòd verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quòd Pontifex debet pungere pigros,regere debiles,sui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vicimius *de Episcopis titularibus p.* 2.*fol.*13. Moscon *in tract.de maiest. militantis Eccles. part.*1.*lib.*1.*cap* 8.*vers item baculus*, Barthol. Gauant. *in comment rubric. Missal.& Breu.tom.*1.*part.*1.*tit.*1. *num.*7.& *part.*5.*tit.*5.§.5. Tamburin.*de iure Abbatum, tom.*1.*disp.*10.*quæst.*1.*num* 4 & *q.*2.*in fine*. Durand. *in rationali diuinorum,lib.*3.*c.*15.*numer.*4. vbi *numer.*5. dicit quòd † Romanus Pontifex Baculo non vtitur, 14
tum propter historiam; tum propter mysticam rationem, *c.vnic.in fin.de sacra Vnctione*. Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter Discipulos constituit cùm dixit: *nisi efficiamini sicut paruulus iste,non intrabitis*, &c. misit eum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad viginti diætas defuncto Fronto, collega eius rediit ad annunciãdum hoc Petro,cui Petrus,accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica*; ille verò in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum,& surrexit,& prædicauit,& ita Petrus Baculum à se remouit,& subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo quòd Beatus Petrus misit Baculum suum Encherio primo Treuerorum Episcopo, quem vna cum Valerio,& Materno ad prædicandũ Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatum Maternus, cui per Baculum Petri de morte fuerat suscitatus,quem Baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treueren. seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur Baculo, & non alibi. Hæc Durand. *vbi proximè*, & me citato *in hoc loco* refert Alzedo *de præcellent. Episcop dignit.p.*1.*c.* 13.*n.*70. Hieronym.Venero *de exam. Episcop.lib.*4 *c.* 10 *n.*21.

Verùm cùm hoc regimen nõ tam timoris, quàm, 15
amoris sit,non tam seueritatis,quàm charitatis,nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea,Ioann.*vlt.*& eum quem Vicarium loco sui relicturus erat,priusquam illi desponderet,ter interrogauit nũ se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset,tunc demum illud audiuit:*Pasce oues meas,pasce agnos meos*:eius igitur amoris,& charitatis symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum Annulum, Fidei scilicet signaculum,quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus illibatè custodiat, Durand *d.lib.*3.*c.*14.

Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum 16
librum tradit. *Accipe*,inquit,*Euangelium,& vade,prædica populo tibi commisso. Potens est enim Deus vt augeat tibi gratiã suã.* Quasi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, &

Augustino munus, & functionem Apostolicam desiisse: ne putes cœlestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatam esse, quo illi subnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari *Etsi enim illi plus omnibus*, inquit Bernardus *lib. 2. de considerat. laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantoperè terreat, quòd sublimibus humanæ sapientiæ verbis careas, quod serius ad sacrarum litterarum lectionem accessisti, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Aude, & fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius serò, quàm nunquam: nam & vndecimæ horæ operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20

17 Postea accipiens nouus Pontifex à suo Cõsecratore, ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eóque laudatissimo, offerre solet: ipse quoque suo Consecratori, tanquam spirituali Patri munera offert, sunt autem ea, ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosius colore, pondere pretiosius (scitis quid intelligam) subrepat ac subiiciatur. Malè enim agitur, cùm ea, quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demum sacer Antistes à suis collegis in communionem, & participationem orationis, ac mysticæ mensæ.

18 Cœlesti mysterio refectus Mitra armatur, deinde nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris, bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiúsque decoris ornamentum. Mitra hæc scientiam vtriusque Testamenti designat. Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta, anterius nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire, *c. Episcopus 23. quæst. 1.* & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmius *de Episcopis titularibus, part. 2. fol. 13.* His cornibus, armatus Petrus Neroni, Liberius Constantio, Ambrosius Theodosio, Basilius Valentino, Chrysostomus Arcadio, Leo Genserico, atque Attilæ, aliísque quamplurimi restiterunt, terribilésque apparuerunt. Illud quoque notandum est, quòd † Romanus Pontifex in signum imperij, vtitur re-
19 gno, id est, Corona Imperiali; & in signum Pontificij vtitur Mitra; sed Mitra semper vtitur, & vbique; Regno verò non semper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas, & prior est dignior, & diffusior imperiali potestate, Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 13. num.* 8. In signum ergo Ordinis Episcopus habet Mitram, & Baculum, quæ eius commissionis arma sunt, vt dixit *gloss. vltim. ad fin. in c. disciplina 43. dist.* & in signum administrationis subiectus, caræ habet cathedram, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. à n. 97.* Hinc quando prædicat Episcopus, cùm causam Dei agat, & alleget, nimis id facit, & ideò Baculum, & Mitram assumit; quando verò offert in Altari, quia tunc causam populi apud Deum precibus agit, & allegat, & ideò vt humilitatem ostendat, in conspectu Dei omnipotentis, deponit indicia, & insignia altitudinis, & terroris, Baculum scilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict. c. disciplina*, de Moyse, qui quando Dei causam apud populum allegauit, gladiis vsus est, quando verò apud Deum causam populi precibus, & humilitate rem totam conficit, vide Turrecr. *n. 2.* Præpos. *n. 11.* & Acuña *in d. disciplina, num. 12.*

Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard. *epist.* 20
126. quàm Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideò nouus Prælatus manus operit chirothecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandum vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, Durand. *d. lib. 3. c. 12.*

Deinde collocatur Episcopus, id est, inspector 21
omnium, in editiori supra omnes loco, inquit Ambros. *de dignitate Sacerdotali cap. 6.* vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant Cuius loci consideratio, inquit Bernard *lib. 2. de considerat.* facit honoris contemptorem in honore etiam ipso: In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino insitatum; sed quantò insitatius, tantò gloriosius: timor de adepta iam altitudine, tædere magis facit, quàm placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis, ipsa humilitate; quò enim celsior cæteris, eò humilitate apparet illustrior, & se ipso. Blanditur Cathedra, specula est, non domus, qui eleuauit deilicere potest. Consideras gradum, & casum metuè, consideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum, occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.

Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor, 22
prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & institutum meritò desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innotescat; commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo; vt quẽ Ecclesiæ suæ præesse voluit, propitius respiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præest, proficere, & ad vitam vna cum grege sibi credito, sempiternam peruenire. *Quantumlibet enim fuerit peritus gubernandi*, inquit Chrysost. *serm. 1. ad Tit. nisi inter huiusceemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo est, & nauiculam simul, & nauigantes procellâ inuoluet, mergétque profundo.*

Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam 23
proficisci quamprimùm tenetur ad suam diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apost. *extrauag. iniunctum, de elect.* inter cõmunes, sicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus Specul. *in titul. de legat arg. cap. omnes qui, & cap. Episcopi 7. q. 1.* Episcopi enim pro Christo legatione funguntur in terris, vt ait Apostol. & habetur *in d. cap. omnes qui, & in cap accusatio quoque 2. q. 7. & in c. nouo 21. dist.* cum similibus: quare sicut eodem Christo Hierosolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus *Matth. 21.* & Christi legatus honorificè est suscipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, secundùm Bald. *in l. fin. C. de bon. quæ lib.* de qua solemnitate & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide in Pontificali Episcoporum.

Alia

Alia circa tempus, & locum in quo sit huiusmodi consecratio celebranda, dicam infrà *alleg. 1. n. 38. cum seqq.* Post plures huius tractatus impressiones nouissimè ad manus nostras peruenit Panoplia Episcopalis, continens de sacro Episcoporum ornatu libros septem, Auctore Andrea du Saussay, in quorum primo de Mitræ Episcopalis antiquitate, in secundo de virga Episcopali, vel Pastorali Baculo, in tertio de annulo Episcopali, in quarto de Episcopali Cruce pastorali, in quinto de chirothecis Episcoporum, in sexto de Dalmatica, & Tunicella, in septimo de campagis, caligis, & sandaliis Pontificum.

Voluit Dominus IESVS pro sua summa pietate me indignum Presbyterum ad hanc supremam euehere dignitatem, nam die 23. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquagesimæ, in qua Ego vt Præfectus Congregationis Sacerdotum existentis in Collegio Imperiali Societatis IESV Madritensis, decantabam Missam maiorem in Ecclesia dicti Collegij in solita festiuitate Iubilæi quadraginta horarum, Dominus noster Rex Philippus IV. consultationē à supremo Concilio Italiæ transmissam de Episcopatu Vgentino tunc vacante, informante Reuerendissimo & doctissimo, ac Religiosissimo P. M. Fr. Ioanne Martinez eius Confessario, in mei fauorem expediuit, & subscripsit. Deinde Feria quinta Cinerū die 26. eiusdem mensis excellentissimus D. Emmanuel de Fonseca & Zuniga, Comes Montis Regalis, Præses dicti supremi Consilij nominationem huiusmodi notam fecit; & vt pro impetranda illius prouisione à Sede Apost. Romam venirem. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctissimo D Papæ directarum talis est.

Muy sãto Padre En mi Reyno de Napoles ha vacado la Iglesia y Obispado de Vgento por morte de Obispo Don Geronimo de Martino su vltimo posseedor, y tocandome sa presentacion y nominacion por ser de mi patronargo Real, è eligido y nombrado al Dotor Don Agustin Barbosa por la buena relacion que tengo de su virtud, grandes letras, y vida exemplar, y espero que mediante esto sera por el la dicha Iglesia bien regida y administrada, como lo entendera V. Santitad del Cardenal Albornoz; muy humilmente supplico à V. Beatitud, que dandole entera fe y credito en lo que de mi parte dixere cerca desto, tenga por bien de proueer à mi presentaciõ al dicho Dotor Don Agustin Barbosa à la dicha Iglesia de Vgento y mandar le despachar la Bulas, y de mas recaudos necessarios en la forma que conuenga en la gratification que hubiere lugar, que to recibiere en ello singular fauor y gracia de V. Beatitud cuja muy santa persona nuestro Señor guarde de al prospero y felice regimento de sa vniuersal Iglesia de Madrid à 4. de Iulio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, &c.

EL REI.

ZERATE Secret.

Die 14. mensis Octobris è Madritensi Curia cum Regis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam Petiui; & die prima Ianuarij incipientis anni 1649 ad hanc Romanam Curiā saluus, & incolomis perueni: die verò sabbati decima eiusdem mensis Ianuarij Eminentissimus D. meus Card. Albornotius me cum prædictis Regiis litteris Sanctissimo D. N. Innocentio X. præsentauit, & postmodum die 9. Februarij tremendum, sed optatissimum examen subiui, coram eodem Sanctissimo D. N. præsentibus Eminentissimis, & Reuerendiss. DD. Cardinalibus Barbarino, Roche, Garrafa, Espeda, Ginette, Logo, Cornaro, Carpegna, Verospio, Iustiniano; examinantibus, & interrogātibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reuerendissimis Patribus, quod examē, Deo gratias quotidie referre non cesso, feliciter peregi. Postmodum die 12. eiusdem mensis fuit factus processus coram Eminentissimo D. Card. Mathæo Regni Neapolitani protectore. Et die prima Martij sequentis fuit facta præconizatio in Consistorio per Eminentissimum D meum Card. de la Cueua, loco d. Eminentissimi D. Card. Mathæi infirmi. Et in illo Consistorio sequenti, quod factū fuit die Lunæ 12. eiusdem Martij facta propositio per eundem D. meū Card. de la Cueua, & eodem die accepi habitū Prælatitium, & Rochettum de manu Sanctissimi D. N. Innocentij X. & Eminentissimos DD. Cardinales ac nonnullos Curiæ Prælatos de more solito inuisere cœpi: & demum die quinta mensis Aprilis, secunda feria infra octauam Paschæ in Ecclesia Beatissimæ Virginis de Populo monasterij Ordinis S. Augustini Congregationis Lombardiæ Episcopalis consecrationis munus accepi à dicto Eminentissimo D. meo Card. de la Cueua, magno hominum concurso, & summa litterarum iubilatione & gaudio; & die 17. eiusdem mensis iter ad Episcopatum prosequutus spero inter quindecim dierum spatium, faxit Deus, illuc appellere, & quia Pastoralem litteram ad populum, & Clerum meæ diœcesis scripsi, eam hic inserere operæ pretium duxi, tenoris sequentis, videlicet.

AVGVSTINVS BARBOSA

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

Episcopus Vgentinus à Consiliis D. Philippi IV. Hispaniarum Regis Catholici,

Clero, & Populo Diœcesis salutem.

GRATIÆ suæ addidit Dominus nouam gratiam, cùm dignatus est me de subdito Prælatum, de oue facere Pastorem. [a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet statui excubitorem super gregem Christi, & præfici animabus pretioso agni immaculati sanguine tanquam litro pro eis appenso redemptis, vt de captiuitate, quia miserè genus humanum tenebatur eductæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem assererentur. Nihil eo munere sublimius reperiri inter homines possit, cùm sit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Christus assertor generis nostri in salutis humanæ concreditam sibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus

a Petr. Cellens. ad Alba em Moliſmenſ. v. nuè electum ep. ſ. 34 apud R. P Theophil. Raynaud in diſſert. de bono regimine ſect. 3 punct. 4. pag. 360.

optatus ex pretij annumeratione per illum facta sequatur effectus, subiungenda est eius, quod cootribuendum per nos est applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi sque fideles sensibilibus monisis, quæ à Christo post eios in Cœlos digressū non sunt expectanda, suffecit sibi subrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipsi magno Pastori, & Episcopo animarum nostrarum succentiuos, per quos pro Christo, ac eius intra cuiusque modulum vicaria potestate, dirigerentur fideles, & ad finē suum, ac fructuum Christi meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla potest cogitari inter homines occupatio, aut cura sublimior, eámque Chrysostomus, [b] Gregorius Theologus, [c] ac Gregorius Magnus [d] iustis de Sacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinam, id est, supra sortis humanæ conditionem dicere. Isidori Pelusiotæ [e] viri & Sanctissimi, & doctissimi vox est. *Episcopus, & nomen, & res ipsa, cum diuinum quiddam sit, atque omni alio munere, ac dignitate præstātius, paucis quibusdam conuenit.* His ergo paucis anoumeratum me videns, homo mihi curtæ supellectilis, ac tenuitatis coosciús, meritò agoosco, (vt præmittebam) collatam mihi esse gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro sua benignitate præinditā, nullis eam prolicientibus meritis meis, diues in misericordia Deus voluerat Multis tameo me periculis, & muneris sublimitati admensis obnoxiū deprehendo, cùm non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgētinæ Ecclesiæ gubernaculo præpositus ad Deum pro peccatis alienis intercessor veoio, apud quem de propriis securus non sum. [f] Ad vigilias super gregem Domini vocor, ad excubias admoueor inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac dispergere tentantes; cui si per dormitaotis incuriam aliquid decedat, oscitantis excubitoris damnum fict, imminutionem illam rei suæ, & quodcunque in grege dispendium ei vni adscripturo Domino cui totius curæ molem cōmisit. Dormiebant Apostoli, instante Domini passiooe: vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?* [g] Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippè qui in tanto fidei, rerumque omnium discrimine, non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset, [h] Haud secus igitur propositi cuique particulari gregi Pastores, quorum est ex munere omnibus, quos rectioni suę obnoxios habent, inuigilare, si vel altè sterlant, vel semisopti damna ouibus rationalibus semper impendentia non aduertant, reposcetur ab eis dispendij ratio seuerissimè: ita vt bono operi, hoc est, de grauissimorum Patrum seoteotia, duro, prægraui, ac humanis humeris propè importabili se supposuisse videre debeant. Agnosco pondus impositi muneris, nec diffiteor imbecillitatem meam Quare per Christi charitatem, periclitanti mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui io virtutum littore statis. [i] Accingar ego sanè pro viribus è Cœlo communicatis nec partem vllam solicitudinis desiderari à me patiar, cum bono Deo. Subiungimini & vos studio meo, & curæ curam subnectite. In hoc operis enim genere, cassi suot nisus præpositi, nisi cos subditorum docilitas dictis audieos prōpta voluntate secundet. Cooperamini igitur mihi charissimi, & desideratissimi, vt ego indignus, & infirmus, non deplorem cum Gregorio [k] quòd susceperim oauem vetustam, & vehementer confractam, in quā vndique fluctus intrant, in eáque valida tēpestate quassata, putridæ tabulę naufragium sonant. Operabor & ego in Domino, vt diuina ope, & auxilio efficiamini firmissimum Ecclesiasticæ soliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nomen enim & munus Pastoris magnam solicitudinē pro commissis ouibus deposcit, [l] Quam sicut in meo Pastorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioso studio pro vestra salute adhibeodam spero, vt his freti animi, corporísque subsidiis, vno ore, & voto vnico honorificemus Deum & Sponsum Ecclesiæ nostræ IESVM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curę sit, vt humilem simul & vtilem in iniuncto me faciat ministerio perseuerare; humilem vera de me seoticodo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad nostram vtilitatem illud inspiret cordi, hoc ministret ori. [m]

b libris sex de Sacerdotio, siue Episcop.
c Apologia de fuga sua.
d in pastorali.
e lib. 2. epist. 125.
f Greg. epist. 24. lib. 1. ad Episcop. Constantin. apud me d. tit. 1, & potest. Episcopi p. 1. tit. 2 gl. 1. 2. n. 11.
g Matth. 14.
h Chrysost. lib. 1. & 6. de Sacerd. apud me d. gl. 2. n. 16.
i Greg. epist. 7. ad Anast. Episc. Ant. apud me d. gl. 2. n. 11.
k Epist. 4. ad Ioan. Episc. Const. apud me d. gl. 2. n. 9.
l Bernard. Eugen. lib. 3. apud me d. tit. 2 gl. 6. n. 21.
m Guerric in ser. de orgat. apud R. P. Th. Rayn. vbi sup. sup. 4 puncto 7. prop. fin. pag. 317.

CAPVT V.

De Episcopalium graduum diuisione.

SVMMARIVM.

1 *Administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum.*

2 *Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur.*

3 *Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur.*

4 *Ordo nullus Episcopali maior, vel æqualis reperitur.*

5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce, in princ. 99. dist. *declaratur.*

6 *Patriarcha, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundùm vnam sententiam.*

7 *Primates, vt verior tenet sententia, licèt patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Pimates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem.*

8 *Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hiero*

Hierosolymitanus, quia repræsentant quatuor Euãgelistas in Ecclesia Dei.

9 *Patriachæ dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.*

10 *Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporũ,*

11 *Prouincia, cui præest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur,*

12 *Metropolitanus, & Archiepiscopus iidem sunt.*

13 *Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopis sunt subiecti; non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis.*

14 *Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupãtur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare.*

15 *Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus.*

16 *Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.*

17 *Titulares Episcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.*

18 *Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renunciarunt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedem eligant.*

19 *Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo & Clero, cùm iurisdictionem teneant, ea in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre.*

20 *Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.*

21 *Chorepiscopi dicuntur à χώρα, Græcè pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi.*

22 *Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.*

23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processerunt.*

24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur.*

25 Cap. 1. 99. dist. *Declaratur.*

26 *Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem.*

1 ADMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ esse inductum ostendunt sacri Doctores, quæ cum variis Ordinibus distinctæ sint, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœlestium spirituum similis Ordinũ distinctio in militanti Ecclesia conueniebat, vt hæc Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius cœlestis imaginem referret. Quemadmodum enim in sæculari ordine sunt multæ Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas, ex pluribus ciuitatibus constituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Arist. *Polit. lib.* 1. *cap.* 1. & 2. adeò quod vnaquæque Vniuersitas suos habeat præfectos seu potestates, quibus obtemperat, ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiæ institutæ sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi præfecti fuerunt, Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchæ; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima præposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, vt suprema illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus, ac Ordines, potestas habetur.

2 Vnde à tempore Apostolorum quamuis omnes Episcopi in iis, quæ sunt Ordinis, parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, vers. si auctoritas* 93. *dist.* nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princip. & per totum* 21. *dist.* Nã S. Isid. *lib.* 7. *etymolog. c.* 12. hæc scripsit verba, videlicet. *Ordo Episcoporum quadripartitus est, id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis,* vt refert Gratian. *in c. cleros vers. Ordo* 21. *dist.* intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine, quia Episcopalis Ordo vnus tantùm est, vt constat ex Anacleto Papa *in epist.* 3. *in c.* 3. *in vers. Episcoporum verò,* explicant Turrec *in d. c. cleros numer.* 14. *in paruo libello de dignitate Episcoporum cap.* 4 tetigit Cuch. *in instit. maior lib.* 1. *tit.* 6. *in princ. & lib.* 7. *ante nu.* 1. Præterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorũ primus est in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis (vel potiùs, secundùm alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiscoporum Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur, & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor. *syntag iuris lib.* 15. *c.* 2. *n.* 8. Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificis c.* 8 *pag.* 25. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 8. *n.* 1. *cum seqq.*

3 De primo, scilicet Summo Pontifice, quòd Episcopus sit, constat ex iis, quæ notat glos. *in verb. Episcopus in proœm. Sexti:* tum quia licèt aliæ dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, † nullus tamen Ordo Episcopali maior, 4 vel æqualis reperitur, notat glos. *in verb pari,* text. *ibi in cap. in nouo* 21. *distinct.* & docent Sot. *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 4. *concl.* 1. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 7. §. 2. & *c.* 25. §. 1. me citato *in hoc loco* nouissimè post hæc impressa visus Mich. Ferrus *de præced. Eccl. q.* 15. *n.* 6. Vnde iure optimo Summus Pontifex Vniuersalis, seu OEcumenicus Episcopus dicitur, vt antiquissimam Calcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom quem refert *addit. ad c. ecce* 99. *distinct.* & explicant Turrecr. *de potestate Ecclesiæ lib.* 2. *c.* 17. *ad* 5. Bellarmin. *in controuers. Cathol. lib.* 1. *c.* 31. *vers.* 15. Mich. Ferrus *d. tract. de præcedent. Ecclesiast. quæst.* 32. *num.* 31. & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendosa *in quodlib. qu. q.* 4. *Scholast.* §. 3. Petr. Gregor *d. cap.* 2. *à numer.* 9. & *c.* 9. & *cap.* 3. *in princip.* cum quo notabis rectè in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium præcipuum inspectorem: licèt enim Dionysius Areopagita hoc referat ad CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huicque de omnibus cura est: non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, vt tali potest applicari secundùm tantæ dignitatis mensuram.

Non obstat text *in c. prima Sedis, in fine* 99. *dist.* 5 vbi prohibetur ne quisquam etiam Romanus, Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto *c. ecce, in princip. ead. dist.* vbi Beatus Gregorius ait superbiam esse appellationem

nent, quia Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa, ideoque petit, & iubet ne sic amplius appelletur. Quia ad primum ex *d. c prima sedis*, facile responderi potest vltra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, sed de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij respondetur humilitatis causa recusasse illud nomen, ad conuincendam contumaciam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo se cognominabat: sed generalius respondebis cum D. Thom. Turrecr. Cardin. Bellarm, & aliis, quos refert Mendosa *dicto loco*, intelligi posse, vniuersalis Episcopi appellationem, vel quòd solus sit omnium Christianarum vrbium specialis, & immediatus Episcopus, itaut reliqui excludantur, & sint ipsius Vicarij, aut quòd sit generalis Episcopus omnium, & supra omnes, neque particulares singularium vrbium Episcopos excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij, & constat tum ex originali *lib. 7. in dict. 1 epist. 30.* tum ex *d. cap. ecce*, ibi quia vobis subtrahitur, quòd alteri plusquam ratio exigit, præbetur: non ergo vetat vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem subtrahit: in posteriori verò sensu antiquissima est, verissima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. c. cuncta per mundum 9 q. 3.* cum vulgaribus.

6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ, seu Primates, vtrosque enim eodem esse, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuersa sint nomina, probat tex. *in cap. 1. & 2. 99. dist. & in cap. duo simul, de offic. Ord.* vnde glos. *in cap. coram, de in integ. restit.* auctoritate *d. c. 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem, vt etiam comprobant Cassan. *in catalogo p. 4 consid. 9. in princ.* Lancel. *de instit. canon lib. 1. tit. 5. in princip.* Verùm 7 † licet Primates quodammodo Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates vere sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemve auctoritatem: sed proprie Patriarchas esse quatuor, scilicet 8 † Antiochenum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, relatos *in c. antiqua, de priuileg.* asserit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 41. n. 12.* quia repræsentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei, *cap. scriptum 40. dele. ell.* quibus postea superadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. *d. gloss. 41. num. 14.* Alij autem Patriarchæ sunt minus principales, qui cum Primates proprie appellentur minus proprie Patriarchæ nominantur, quales sunt in *Italia* Aquiliensis, in *Anglia* Cantuariensis, & Bituricensis, in *Gallia* Gradensis, & Lugdunensis, in *Hispania* Toletanus & Bracharensis, de quibus suo loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam esse differentiam, sed verbalem tantùm, vt per Gig. *de residentia Episcop. c. 18 num 5.* Gonzal. *d. gloss. 41. n. 13.* Azor. *d. c. 35. q. 2.* Bonerc. *censura parænet p. 2. c. 10. pag. 495. vers. quæro*, Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, disp. 4 §. 1. n. 2. ad fin.* Illustriss. D. Acuña *de primatu Ecclesiæ Bracharen c. 3. à princ.*

9 Patriarchæ ideò post Summum Pontificem secundum locum obtinent, quia dicti sunt quasi patres Patrum, seu Principes Episcoporum, iuxta text. *in cap. Cleros, vers. Patriarche 21. dist.* notant Anton. Augustin. *in epit. veteris Iuris Pontif. tom. 1. lib. 2. de Patriarchis, & Primat.* Zachar. Bouer. *in censura parænetica, p. 2. lib. 3. c. 10.* Iacob. Hermond. *aduersus Salmas. hæreticum, lib. 2. cap. 6. & 7* Illustriss. D. Acuña *in catal. Portucalens. Præsulum, part. 1 cap. 6. & de primatu Ecclesiæ Bracharen. cap. 2. num. 1.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15 c. 1. num. 11.* Fusch. *de visit. lib. 1. cap. 2. à num. 9.* Lælius Zech. *de Republ. Eccles. tit. de statu Reuerendiss. Patriarcharum, num. 1.* Gambar. *tract. de Legat. lib. 2. num. 11.* Sigism. Scacc. *de appellat. q. 8. à num. 99.* Gonzal. *dict. gloss. 41. num. 11.* Modern *de sacra Episcoporum auctoritate, c. 9 §. 6.* alij citati infra *tit. 3. cap. 1. num. 28.*

10 Tertio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicuntur, quasi principes Episcoporum, docente Isid. *in dict. cap. Cleros, vers. Archiepiscopus 21. dist.* Homobon. de Bonis *de humana vita statibus part. 1. cap. 6. versic. hi dicuntur*, Galgan *de Iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Azor *instit. moral part. 2. lib. 3. cap. 32. quæst. 1. in princip.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Eccles. hierarch. part. 1. disputat. 5. §. 1.* Paul. Laymann *de Prælator. Eccles. elect. cap. 14 quæst 15.* nouissimè Mich. Ferrus *de præcedent. & Prælat. Eccles. q. 4. num. 1.* quia scilicet quemadmodum Primates pluribus præsunt prouinciis, seu Archiepiscopis, ita Archiepiscopi pluribus præsunt Diœcesibus, seu Episcopis, qui Suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagius II. *epist. 1.* omnibus Episcopis, relatus *in cap. scitote 6. quæst. 3.* asserit Prouinciam esse, cui præest Archie- 11 piscopus, quæ habet sub se decem, aut vndecim ciuitates, & totidem Episcopos, notauit Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. 1. verb. Metropolitana.* Sed meliùs Petr. Gregor. *syntagm. lib. 15. c. 11 num. 3.* tenet ex aliis hanc Constitutionem perpetuam non fuisse sed nutu Principum, annorumque curriculo numerum Episcoporum fuisse constitutum in vnaquaque Prouincia, prout singulis magis expedire videbatur. Vnde † Metropolitanum non à numero ciuitatum, 12 vt Isidor dicebat *in d. c. Cleros*, sed à matrice ciuitate appellari obseruant Couar. *pract. cap. 19. numero 2.* & Forcatul. *dial 61. numer. 4.* quos refert, & sequitur Dionys. Paul *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap 1. num. 21.* Gambar. *de offic. legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nomin. nu. 34. & seq.* Hinc colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sunt, vt deduci potest ex text. *in cap. pastoralis, in princ. de offic. Ordin. & in Extrauag. Saluator, de preb. inter. comm.* vbi etiam habetur, quòd Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris, tituli suffraganea, quæ est sub iurisdictione, potestate, & subiectione Archiepiscopi, & Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ, Imol. Zabarel. & Vital *in Clem. Archiepiscopi, de priuileg.* & in terminis quod Metrapolitanus, & Archiepiscopus idem sint, expresse docent Bart. *in l. vnica, numer. 2. de Metropoli Beryto. num. 2. lib. 11.* Gomez *in repet. cap. 1. numer. 20. de Constit. in 6.* Panorm *de officio, & potest. Capituli sede vacante, prælud. 6. num. 14.* Raban. Maur. *de instit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ordine tripartito Episcoporum*, Petr. Gregor. *syntag. part. 2. lib. 15 cap. 11. à num. 1.* Monet. *de conseruator. c. 5. à num. 43.* Mich. Ferrus *d. q. 4. nu. 2.* bene Dionys. Paul *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 1. n. 23. cum seqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, Azor. *instit. moral p. 2. lib. 3. c. 13. quæst. 1* Homobon *d. cap. 6. vers. si dicuntur.* inter alios, & Rosanen. & Lucianen. qui nullum habent Suffraganeum.

13 Ex quibus iam apparet, quoad potestatem iurisdictionis Archiepiscopos Primatibus esse inferiores, Episcopis verò superiores: nam præcedunt veteres Episcopos honore, Gemin. *in cap. singulas il. 2. 9. q. 3.* & sunt personæ magis priuilegiatæ, *cap. seruaris, & cap. igitur 25. quæst. 2.* quorum præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana,

cap.

*can.fin.*51.*dist.cap.sollicitudinem, de appellat.* probat etiam text.*in cap.*1.80.*dist c.*1.99.*dist.de offic. Legati,cap ad reprimendam,cap.duo simul , c.pastoralis , de officio Ordin.*cum aliis,quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiscopis esse subiectos, non ita eorum subditos , exceptis casibus speciatim Iure expressis, de quibus huiusque dignitatis priuilegiis agunt scribentes *in d cap pastoralis*,plenè Rusæ.*in tract.de præminentia Archiepisc. dignitatis*, Stephan. Quaranta *in tract de præstantia Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos,eiusque subditos,& in tota prouincia,& in sum.Bullar.verb Archiepiscopi auctoritas*,Læl.Zech.*tit.de statu Reuerendiss. Archiepiscoporum*,Mar.Anton. Genuens.*in praxi Archiepiscopali Neapolitana , cap* 70 *per totum in nouiss.edit.*Petr. Gregor.*d.c.*11. Henriq.*in summ.lib.*11.*cap.* 30. *cum seq.* Cassan *in catalogo gloriæ mundi,part.*4.*consid.* 20. *cum seqq.*Azor.*instit.moral.part.*2.*lib.*3.*cap.*34 *quæst.*9. *cum seqq* qui omnes,præcipuè Læl. Zech bené notant Archiepiscopos in propria Diœcesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò suffraganeorum Metropolitanicam , neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant.de quo *in cap. significasti.de elect & in c.nisi specialis,de auctor.& vsu pallij.& in cap. antiqua. de priuileg.*& latiùs dicemus *infrà tit.* 4. Et quòd Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ tradunt Anastas.Germon.*de sacr.immun.lib.*3.*c.*7.*numer.* 33.*&* 44.Marc Anton.Genuens *de praxi Archiep.c.* 71.*n.*1.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gl* 42.*n.*16. & plures, quos citat Monet.*de commutat.vltim volunt.cap.*5.*numer.*280.

14 Quarto deinde loco Episcopi ponuntur , quos Presbyteris diuina ordinatione superiores , suprà *c.*1.*num.*26.diximus , vbi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Græco σκοπεῖν,quod attendere,inuigilare,seu speculari significat; & meritò Ecclesiarum prælati Episcoporum nomine nuncupantur,quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare , iuxta illud Actor. 20. *Attendite vobis , & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei.* vt scilicet excessus corrigant , morésque in melius reforment,ne subditorum sanguis de manibus Prælatorum requiratur, vt ait text *in c. irrefragabili , in princ.*iuncto *c.inter cætera,de officio Ordin.* Vnde *primò* habet officium ducis, *c.post. translationem, de renunt.*vt rectum iter subdito ostendat,ne ambo in foueam cadant , *c.quæ ipsis* 38. *dist.c. cùm sit,de ætate, & qualit.Secundò*,habet officium magistri,cùm regimen animarum sit ars artium, *c pen.de ætate,& qual. Tertio*,habet officium præfecti vigilum,vt sic caueat à negligentia , cùm pretiosissimæ omnium animæ sint ei commissæ,& culpa eius sit si oues auferantur, & ipse nescit,*c.pen.de reg.iur.l.*1 *ff de offic. præf.vig. Quartò*, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ , & orationes , *c.* 1. *&* 2. 23. *quæst.*8.*Quintò*,habet officium gladiatoris,cuius mucro est excommunicatio, *c.visis* 16.*q.* 2.*Sextò* agricolæ , vt euellat,dissipet,& plantet,*c.solitæ , vers.potuisses.de maiori. Septimè* correctoris , *c. transmissam de election.c.qualiter* 2.*de accusat.* vt sic corrigat peccantes : sunt etiam Episcopi Legati Christi, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apostolus dixit *Zacchæum vobis ordinaui Episcopum,quē quasi Christi locum seruantem,honorare debetis, obedientes ei ad salutem vestram,* quod S Clemens retulit *lib.* 3.*recognition.m.*Idem Clem.*epist.* 3.*Omnis Pontifex Sacro Chrismate perunctus , & in Ciuitate constitutus , charus,& pretiosus hominibus oppidò esse debet,quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent.* S. Anacletus *epist.*1.*&* 3.*Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione;& Apostolis decedentibus in eorum locum successere Episcopi.*Euaristus Papa *epist.*1. *Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia:& sic vt ei sua est coniuncta sponsa,hoc est Ecclesia:sic Episcopi iunguntur Ecclesia vnicuique proportione sua.*Eusebius Papa *epist.*3 *Caput Ecclesiæ Christus est,Christi autem Vicarij Sacerdotes* (id est Episcopi) *sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia : sunt item Angeli,& oculi Domini,claues Ecclesiæ,atque columnæ.* Vnde Sacer Dionys.*lib.*2.*de Ecclesiast.hierarchia cap.*7.*pag.*3. *Diuinus Antistes,vt scripta diuina testantur, interpres est Diuinorum iudiciorum , Angelus enim est Domini Dei rerum omnium præpotentis.*Sanctus Clemens *epist.* 1 *Petrus Apostolus Episcopos claues Ecclesiæ,& oculos. Domini esse dicebat.*Pius Papa,*Episcopi à Deo sunt iudicandi,qui eos sibi oculos eligit* Clemens V.*in Clem. § nec super,de pœnis Episcopi spirituales sunt patres,nostrique fratres,& Coepiscopi,columnæ comprobātur Ecclesiæ.*Et S.Gregor *ad Maurit. August.lib.*4.*epist.*75. *Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare id est,Episcopos,quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos , aut Deos ipsos etiam appellat Deus.* Idem Clemens *lib.*2. *Constit.Apostolicarum cap.* 30. *Episcopus est post Deum Pater vester , is Princeps,& Dux ; & Rex vester , deinde is terrenus Deus post Deum,cui à vobis honor debetur,*S.Ignat.*epistol.*7. *Ego dico , honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginē Dei ferentem principatum quidem secundùm Deū, Sacerdotium verò secundùm Christum.* Prosper Aquit. *lib.*2.*de vita actiua;& contemplatiua c.*2. sic ait : *Episcopi per Dei gratiam fiūt Diuinæ voluntatis indices,Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores,fideles populi duces,veritatis assertores,prauæ doctrinæ hostes,ōmibus bonis amabiles,& malè sibi consciis etiā ipso visu terribiles,vindices oppressorum,Patres in Fide Catholica regeneratorum,Prædicatores cœlestiū præmiorum,exempla bonorum operum,documenta virtutum & forma fideliū. Ipsi sunt Ecclesiæ Deus,in quibus amplius fulget Ecclesia,ipsi columnæ firmissimæ,quibus in Christo fūdatis,innititur omnis multitudo credētium : ipsi tanta ciuitatis æternæ,per quas omnes,qui credunt ingrediuntur ad Christum:ipsi ianitores, quibus datæ sunt claues regni Cœlorum:ipsi etiam dispensatores regiæ domus quorū in arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus,& officia singulorum.*Hæc lubenter ex Prosper.descripserunt Concil. Paris.*lib.*1.*c.*4.*& lib* 3.*c.*9. & Concil.Aquisgran.II. sub Ludou.Pio *p* 4.*c.*5.

Vt igitur commodiùs Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent,singulis singulæ Diœceses distinctæ fuerunt,quæ sub se plures Parochos continent ; itaut quemadmodum omnes Orbis Ecclesiæ vni subsunt Romano Pontifici , & plures Prouinciæ,& Archiepiscopi suo Primati,& plures Episcopi suo Metropolitano : ita suo Episcopo plures subessent Parochi, vt omnia cum ordine , & sine confusione ad laudem Dei,& Ecclesiæ ædificationem fierent,& ne Clerici,cæterique fideles acephali,id est, sine capite essent,vt bene explicat Concil.Trident. *sess.*14.*de reform c.*9.*& sess.*14.etiam *de reform.c.*13.*in fine.*prosequitur Petr Greg *d.lib.*15 *c.*12.*n.*32.& alij quos refert Henriq.*d lib.*10.*c.*32.

Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse,quis scilicet solum titulum Ecclesiarum habent,populo tamen carent,& Clero Christiano,atque etiam facultatibus , & ideo nulla tenentes dicuntur,secundùm Iacobat *de Conciliis lib.* 1 *pag.*70. *&* 84.& Mandos.*l.*1.*reg.*26.*Carcel.de. beneficiis va-* 15

cantibus

cantibus per promotionem q. 4. num. 5. quales sint illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum, quæ à Sarracenis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. *in Clem. in plerisque, de elect.* commemorans incommoda, quæ proueniunt ex istorum prouisionibus. Et quòd Papa possit constituere Episcopatus in terris infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli *in l. id quod ff. de legatis* 1. latè resoluit Alphons. Aluarez Guerrero *in specul. iuris Pontificij c. 31. pag. 77. cum seqq.* Valenzuel. *consil. 26. n. 31. tom. 1.* Maurit. de Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. pag. 1. cap. 3. num. 41.* & latè Ego ipse *infra hac parte 1. tit. 3. cap. 2. num. 47.* & quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia libere scripserit Can. *de locis theologicis lib. 5. c. 2. pag. 291.* illoque aliquibus minus honorificis epithetis soleant alij afficere, cùm aliquando dicantur portatiles, seu commodatitij, vt refert Ioan. Quintin. *in rep. c. de multa n. 50. de præbend.* nõnunquam etiam appellentur ambulatorij, portatiui, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib. 15 c. 12. de Episcopis num. 44.* nec defuerint qui assererent illos propriè non esse Episcopos, sed abusiuè, vt constat ex adductis à Mandos. *d. n. 5.* & Ludou. Gomez *in reg. de annali possessore q. 57. accedit etiã; & ex libro* qui inscribitur, *Piorum clypeus q. 34. a. 3.* Attamẽ verè Episcopi sunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt tetigit Ioann. Quintin. *in repet. c. de multa n. 44. de præb.* itaut contrariũ cum pertinacia asserere esse hæreticũ aduertat Paul. Grysald. *in decis. Catholicæ Fidei, verb. Episcopus n. 10.* & sic meliùs eorum necessitatẽ cõtra nostræ tempestatis hæreticos explicat Pet. Bollus *in OEconomia Canonica classe 3. c. 2. §. 4.*

16 † Finis autem principalis, quo eiusmodi titulares Episcopatus conferri & acceptari debent, ille esse oportet, vt benè monet Petr. Greg *d. c. 12. n. 45.* vt eò, vbi sunt prouisi, proficiscãtur, & experiantur, si ex grege Dominico oues aliquas, vel vnam pristinæ saluti restituant, exemplo boni pastoris: vel qui ibi sunt fideles, in fide, & religione sollicitè conseruent aut nutriant, vt sanctè, nec sine fructu fecisse Bartholomæum Bononiensem declaratum Armeniæ Archiepiscopum, ex Turriano refert Bollus *vbi proximè*: qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Cathalogo Beatorum Episcopatus Bononien. relatus est, vt apparet *in fine* Archiepiscopalis Bononiensis Illustrissimi Archiepiscopi Gabrielis Paleothi S. R. E. Cardinalis, vbi refert dictum Beatum Bartholomæũ floruisse anno Domini MCCCXXXV.

17 † Nec minus iusta causa est institutionis horum titularium Episcoporum, quam probat ipse Bollus, & apud nos frequentior est, vt scilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, vt deducitur ex text *in c. pastoralis, & in c. petisti, & in c. non autem 7. q. 1. & in c. ex parte, de clero ægrotante.*

18 Vnde quamuis propriam Diœcesim non habeant vbi nomine proprio functiones Episcopales exerceant, non tamen debent debito Episcopali honore fraudari: indignum namque est quod accidens pecuniæ magis, quàm substantia Ordinis Episcopalis habeatur, arg. text. *in cap. accessorium, de regulis iuris, in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epist. ad Euagrium Episcopum*, quòd potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, vt habetur *in c. legimus in Isaia. vers. vbicunque 93. dist.* vbi notabiliter gloss. *in verb. eiusdem meriti*, dicebat quòd viri sapiẽtes, periti, ac discreti ita sentiant; idiotæ verò ac vulgares homines solent contemnere Episcopos absque magnis redditibus, vide Petr. Anch. *in Clem. in plerisque num. 5. de elect.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib. 2. c. 17.* Mandos. *dict. quæst. 4. n. 2.* De his titularibus Episcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmius, & aliqua tradit Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap. 31.* His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus renuntiarunt, de quibus *in c. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui renũciarint*, de quibus *infr. alleg. 48. n. 1.* Conueniunt autem omnes, quia nullus potest alienos subditos sine expressã proprij Episcopi licentia ad Ordines promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedẽ sibi eligant, vt obuiãs fraudibus decidit Conc. Trid. *sess. 14 de reform. c. 2.* & dixi *infr. p. 2 alleg. 6.*

Huiusmodi titulares, qui à sedibus suis propter- 19
uia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo, & Clero, ad quam tamen propter persequentium metum accedere non possunt, de quibus text. *in Clement. 1. de foro competenti*, ab illis, de quibus egimus *supr. ex num. 15.* differunt, quia iurisdictionem retinent, eaque in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, eisque Ordines conferre, petita, quamuis non obtenta licentia Diœcesani, iuxta differentiam eiusdem Clem. notat Iacobat. *de Conciliis lib. 1. p. 10.* hinc resoluens quæstionem difficilem, † an omnes 20
Episcopi ad Concilium vocandi sint, & admittendi etiam titulares? Quamuis enim partem negatiuam in aliis, quos nulla tenentes appellan, sequantur Doctores communiter, vt per Can. *d. loco*, Ban. *2. 2. q. 1. a. 10. notab. 2. pag. mihi 101.* quem refert Cened. *ad Decretal. collect. 108. num. 3.* & controuertant alij, de quibus Iacobat. *dict. tract. lib. 2 pag. 85.* ea ratione quia secundùm multos hoc magis Ordinis potestatem respicit, quàm iurisdictionis, quod falsum puto ex modò relatis; cessat tamen difficultas in expulsis à suis sedibus, de quibus proximè, quia & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subindeque nulla est ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *inf. alleg. 63. sub n. 1.*

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 21
Episcopos poni Chorepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferebant, aliaque exercebant munera solis Episcopis propria, vt probat text. *in c. quamuis 68. dist.* & apud Antiochenum Concilium *can. 10* relatum *tom. 1. Concil pag. mihi 322.* vbi etiam legitur Chorepiscopos manuum impositionem Episcoporum percepisse, & vt Episcopos consecrari solitos, scribuntque sic dictos à χώρα quod Græcè, pagum, seu villam, aut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij, sint constituti ad Episcopalia munia obeunda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proximè. Ita Petr. Greg. *dict. c. 12. à num. 46.* Illesc. *in histor. Pontific. lib. 2. c. 6.* Alzed. *d. p. 1. c. 3. numer. 47.* Pet. Sot. *lect. 2. de singulorum ordin. officiis, vers. illud etiam.* † Verùm non de omnibus hoc verum esse, sed 22
de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verùm agnoscit Cardin. Bellarm. *in controuers. Catholic. tom. 1. controuers. 5. de clericis lib. 1. c. 17.* Sed obstat, quòd si Episcopi sunt, cur non Diaconatum, & reliqua Episcopalia munia exercere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diœcesano, exequuntur, quod tamen prohibet *d. c. quamuis*; deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituuntur, contra regulam text *in c. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopi 80 dist.* quibus probatur solum maioribus Ciuitatibus esse præficiendos. Obstat tandem

cap.

c.Chorepiscopi,ead. dist.68. vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, vt pranam & Sacris Canonibus,& Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potiùs constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocæsariensi sic liceat colligere, CHRISTVS Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet,&Presbyterorum instituit, Chorepiscopi nō sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo vt Presbyteri sint oportet, quòd si despiciunt esse Presbyteros, nihil sunt: nam tertius Ordo nec Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales,& cura pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti vt conferret minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *c.erubescant 32. dist.c miramur.de seruis nō ordinandis.*& dixi *pag.2.alleg.14.in princ.*& sic postea eorum ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suóque officio non contenti audebant maiores Ordines,& omnia Episcopalia exercere,& aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebāt, & ideò meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in d. cap. Chorepiscopi.*. & post antiquiores explicat Conrad. Brun. *de Caremoniis l.1.c.4.*Carranz.*in summa Conc in Damasi epistol 4.pag.mihi 77.* Bollus *vbi supra*,& latè post multos, quos refert Henriq. *in sum. l.10.c.23.§.2.*

23 Prædictos omnes Episcoporum gradus quamuis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino instituti non differant, vt suprà *cap.1.* probauimus, quoad tamē prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processisse probant text. *in c.in illis,& in cap.nulli 99 dist.* vbi primatuum institutio refertur ad Apostolos,& corū successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediate prouenire ab ipsa Ecclesia,& saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem à Romano Pontifice pendere,& consequenter ab humano iure, *cap ita Dominus 19.dist.c.quoties 24.q 1* explicat Suar. *tom.4. disp 25.sect.1.à n.4.& præcipuè n.10.* Igitur quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem qui apud omnes vnius est, iuris Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis per quam distinguuntur, iuris esse humani, vt bene explicant Francisc. Bursat. *cons.125.n.45.vol.1.* Onuphr. Pauin. *de Primatu Petri pag.3. dissuas.6. pag.243.*

24 Verùm huiusmodi maiores prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referendas contendunt Rusæ *d.tract.in præfat.in princip.* Pigh *de Ecclesiast.hierarch.lib.3.cap.1.* Henriq. *d. lib.10.cap.30.in princ.* Duen *reg.72.limit.2.* Pro qui-

25 bus facit auctoritas tex.† *in c.1.99.distinct.* ibi *diuinæ, & Ecclesiasticæ leges poni, & esse iusserunt*, cum aliis, quæ ex D.Paul. *ad Ephes.4* tradit Pigh. *de diuersitate ministrorum in Ecclesia Dei*, refertur *in cap.cum ex iniuncto,de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione vti veriori retenta Bursat. *d.cons.125.à num.16.* respondet ad prædictas auctoritates; quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege Diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundùm primum, prout dicitur de lege Canonica, vt *in c.nimis,de iureiurando,& cap.in scripturis 19.dist.* Verùm meliùs considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius CHRISTI institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione; non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iusserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad prælationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primatis ex eadem oratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet, respectu legis Diuinæ, quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticæ quoad prælationem, sicut videmus *in cap.in aliquibus § ille quippe, de decimis*, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem, vt post Couarr. *lib.1. vari.cap.17.num.1.* testatur tenere Theologos omnes, Gutier. *Canon.lib.1.cap.21.num.9.*& sub prædicta distinctione docent Zerol. *in praxi Episcop.p.1g.1.verb. decima,in princ* Antonius Fernandez Lusitan *in examine Theologiæ moralis p.1. ad 7.præceptum Decalogi cap.11.§.5.* Malderus *de iustitia,& religione tractat.10. tit.de decimis dub.2 §. contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c.1.q.2.n.27.*

Post Summum Pontificem, triplicem ordinem Episcoporum suprà constituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter se infrà egimus hac *p.1.tit.3 c.1.à princ.*& ex professo Mich. Ferrus *de præcedent.& prælat Eccles.q.33.per tot.Secundò* Archiepiscoporum, *tertiò* Episcoporum, illi enim præferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ; Ferrus *tract q.4.n.7.* sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ subditus fuerit;& inter Archepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchæ subditos, præcedet ille, qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit: tandem data iterum paritate recurrendùm erit *primò*, ad antiquitatem promotionis, *secundò*, ad gradum, *tertiò*, ad virtutem; *quartò*, ad nobilitatem; ita Mich. Ferrus *d. tract.q.4 n.18.& 19.* 27

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Cærem. Roman. *lib.1 cap.31.§ in sessione verò*, citati *hac ead.p.1.tit.3.cap.8.num. 66.* & nouissimè Ferrus *d tract.q.27 n.6.* vbi subdit quòd etsi alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter verò in consecratione prior,& in data posterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quòd vnus maiorem habeat diœcesim,& maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus *cap.legimus 93.dist.* ibi, *potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopū me facit, &c. cap. sicut 96.dist.* vbi quòd parua ciuitas prærogatiuam Regni non minuit, Decian *Resp. 19 num.107.cum seqq.vol.3.* Ferrus *d.tract.quæst.9 n.11 & q.27.num.9.* Minusque de præcedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus simul sit alicuius Regis consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent. de Franchis *decis.138.num.5.* Campā. *in diuers.Iuris Canon.rubr.12.cap.12.num 31.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.203 num.3.in fine*, D. Contelor *de præcedentia num.20 cum seqq.* Ferrus *d. quæst. 27.num.10.* 28

Limita *primò* in Episcopo existente intra suā diœcesim, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione prio- 29

ses,& etiam Archiepiscopos, vt colligitur ex Cærem.Romano *lib.1.c.23.fol.40.* vbi Episcopus proprius thurificatur ante Archiepiscopum & Episcopum hospites,quando omnes præsentes sunt in Vesperis,& Missa solemni,nam quisque in suo territorio maior est altero, gloss. *verb.potest in l.apud ff. de manumiss.*Boër *tract.de authorit.magni Concil num.54.* Besold.*differt.de praced.c.3.n.5.*Ferrus *d tract.q.4.numero.6.*

30 Limita *secundò*,eo casu,quo concurrant duo Episcopi, quorum vnus sit titularis tantùm, cleroque carens, & sit prior in consecratione,alter autem habeat populum & clerum,& sit iunior;nam tunc hic posterior erit proponendus, quia licèt antiquitati deferatur in præcedentiis,hoc inter pares intelligitur, non autem vbi moderniot est dignior;ita illustriss.D.Acuña *in cap.7.num.1.dist.18.*Ferrus *d tract. quæst.27.num.7.*vbi *num.8.*subdit inter Episcopos titulares tantùm pro prærogatiua danda inspiciendum,an quis sit exemptus, vel an habeat illud officium, seu dignitatem præter Episcopatum, vel sit subditus maiori Archiepiscopo & Patriarchæ, vel sit Doctor,virtute clarus, aut nobilis:quamuis Menoch.*consil.51.num.89.* existimet Episcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Episcopum aliàs ditissimum.

31 Limita *tertiò*, in Episcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Episcopis præfertur, vt consuluit Menoch. *consil.126. num.14.*

CAPVT VII.

De Episcopatuum, & Diœcesum diuisione.

SVMMARIVM

1 *Episcopatuum diuisio qualiter à Diuo Petro sancta fuerat? ostenditur.*
2 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant? ostenditur.*
3 *Prælatorum Ecclesiasticorū gradus ad Cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse verior tenet sententia.*
4 Cap.in illis 80. dist. & in cap. 1. 99.dist.*declaratur.*
5 *Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex.*
6 *Flamines à quibus, & ad quid instituti? remissiuè.*
7 *Diœceses,& Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præsertim à Dionysio I.distinctæ fuerunt.*
8 *Diœcesis quid sit? ostenditur.*
9 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*
10 *Diœcesum fines,de quibus constat,præscribi non possunt.*
11 *Diœcesum fines qualiter probentur? ostenditur.*
12 *Episcopi in maioribus populis,& frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi.*
13 *Parochi seu Plebani in Castellis,& modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur.*
14 *Plebani non omnes sunt Parochi,sed illi tantùm,qui maius habent beneficium.*
15 *Parochiarum diuisio à Dionysio Pont.incœpit.*
16 *Ciuitatis ad substantiam requiritur, quod habeat Episcopum,secundùm vnam sententiam,cuius contrarium ponitur* num.17.*& sub distinctione resoluitur* num.18.

VT meliùs,quæ vniuerso Christiano populo opus sit,prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confusio tolleretur, vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Episcopus, illicò sciret quatenus facultas sua,iurisdictioque extenderetur, rectè Diuus Petrus vrbes, & loca pro singulis Prælationis, & dignitatum gradibus constituit, itavt, iis, in quibus apud Ethnicos erat primi eorum Flamines,& prima iudiciaria potestas,scilicet Rectores Prouinciarum,Proconsules, eorumque Legati præessent Patriarchæ, seu Primates: in iis verò in quibus erant Archiflamines esset Archiepiscopi;in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi,vt referunt Clemens Papa *in cap. in illis 80 dist.*& Anacletus *in cap.1.99.dist.*† Vnde, ad imitationem Gentilium,eorúmque Flaminum,& Archiflaminum, Diuum Petrum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus existimant Petr. Gregor.*syntagm iuris,lib.15.cap.11.num.1.*Henriq *in sum. lib.10.cap.30. in princ* nouissimè me citato *in hoc loco* Mich.Ferrus *de præcedent. Eccles.q.27.n.1.* & sic huiusmodi diuisionem vsque ab exordio nascentis Ecclesiæ inductam fuisse per constitutionem locorum & assignationem Diœceseon iuxta antiquam partitionem factam ab istis ethnicis Principibus tenent Petr.Gregor.*de benefic.cap.4.sub num.5.* Lotter.*de re benef.lib.1.q.10. num.7.* & agnouit Rota *in Conchen. decimarum del Infantado* 7.*Febr.*1618.coram *Martino Andrea.* 1 2

Verùm huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad Cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli,Throni, Principatus;ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos,Archiepiscopos,Primates,& cæteros gradus,de quibus *in cap.Clericos 21 dist.* comprobant Rusæ.*in tract.de præminentia Archiep.dignitatis in præfat.à princ.* Pigh *de Eccles hierarchia. lib. 3.cap.1.*† Auctoritatem verò Clementis,& Anacleti in præcitatis Iuribus meliùs explicabis, si dicas Diuum Petrum ad abolendam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines sacra faciebant,eisdem nominibus,diuerso tamen,sanctóque Sacerdotio,veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei constituerentur:sicut † Romæ deiecto summo idololatriæ Pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex,vt eleganter ait D.Ambros.relatus *in cap.Beati,2.q.7.*& Leo Pontifex *in sermone 2. de Natali Petri.*† Quid autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid instituti? Vide apud Alexand.ab Alexandro *dierum genialium, lib.6. cap.12.* & Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib.4. cap 24.* 3 4 5 6

Est igitur *primò* sciendum olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio I vt habetur *in cap.113.q.1.*& *in eius vita* Platina existimauit, fuerunt Diœceses,& Parochiæ distinctæ,& vnicuique gregi proprij assignati pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores,vt dicitur *in cap.pastoralis,de iis qua fiunt à Prælatis,*qui suarum omnium singuli curam haberent,vt inquit Concil.Trid.*sess.24.de reformat. cap.9.*& cum Dionysio videtur transire Rota 7

in

in Theatina iurisdictionis 4. *Maij* 1612.coram *R. D. meo Coccino Decano*. Vnde male sentiunt,qui partitionem, & assignationem Diœceseon attribuunt Magno Constantino, quos reprobat post Baron. Spondan.*in an* 675.*numer.* 2. Quare cùm Episcopus non habeat Diœcesim ex se,aut ab alio inferiori,se ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut dismembrare,constituendo territorium distinctum à proprio territorio:nam id solum pertinet ad Papam ex speciali eius priuilegio, Host.*in cap.cùm contingat*, *numer.* 1.*de foro comp.* vbi Ioan.Andr.*sub num.*4.*vers.alij dicunt*. Butr.*sub n.* 11. *vers.si quæritur*,quos refert,& sequitur Lotter.*d. lib.* 1.*q.*10.*num.*17.ab arbitrio enim Summi Pont.pēdet mutatio Diœceseon,qui multorum annorum euolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, mutarunt, & alterarunt,Petr.Greg. *syntagm.iuris,lib.*15.*cap.*12.*num.*4.Lotter *d.q.*10.*n.*17. *&* 18.vbi *à num.*19.disserit ex quibus caussis Summi Pont. dismembrationes istas nouasque erectiones Cathedralium facere possint?& *q.*11. *à num.* 30. ait cauendum esse à glos.*in verb.diuisiones,in cap.lege Imperatorum* 20.*dist.* quæ pronuntiauit Papam inuito Episcopo,non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.

8 Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem.vnic.de suppl.neglig.Prælat.*Diœcesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus,*cap.cum pro vtilitate* 16.*q.*1.gloss. *verb. Presbyteri in Clem.* 1.*de priuileg.*dicta à verbo Græco latinè quasi administratio,vel secundum aliquos,diuisio,quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt*in c.vnico* 10.*q.*3.*& in c. prouincia,& ibi glos.*99.*dist.*

9 *Secundò*,est sciendum quòd vna Diœcesis non est in duas diuidenda,*c.vnic.vlt.dist.c.*1.10.*dist.c.quoniā, de offic.Ordin*,facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur:quomodo autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum,& eum,qui ei fuerat substitutus,docet Concil.Aphricanum,de quo *in c.*1 *de paroch.*

10 *Tertiò*:quòd fines Diœcesum,vel Parochiarum,de quibus constat,præscribi non possunt,*c.licet,cum seq.* 11.*q.*3.*c super eo,de paroch.*glos.*in c.preterea* 2.*de trāsf.* Parlad.*lib.*1.*rerum quotid.c.*1.*§.*17.*num.*3.Hieron.de Monte *de finibus regundis c.*107.*nu.*2.Menoch.*consil.* 147.*num.*44.Marta *de iurisdict.p.*1.*cap.*16.*num.*2.vbi *n.*2.post Abb.*in c. super eo n.*6.*de paroch.* dicit quòd vnus Episcopus cum titulo,vel si tantum effluxerit quòd non sit memoria hominum,poterit Episcopale eius præscribere in Ecclesiis alterius Diœcesis etiā in alieno territorio,& exemplificat in Episcopo Fesulano,qui in ciuitate Florentiæ habet Ecclesiam sibi subiectam cum toto illius Parochiæ populo. Si verò non sint certi, huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum,*cap.*1. *cum seqq.*12.*q.*3. quod intra limites rantùm eiusdem prouinciæ locum habet:sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum,nisi intra hunc terminum repetatur,*cap.*1.*de præscript.*Balb. *de præscript.*1. *p.quarta q.*1 *in fine*,Cou.*in reg.possessor.p.* 2.*§.*11.*n.*8. Mench *Illustr c.*72 *n.*6.

11 *Quartò*, quòd probentur fines Diœcesum per libros antiquos,*cap. cùm causam.de probat.* Duen. *reg* 157.Valasc.*de iure emphyt quæst.*5.*num.*16.Mascard. *concl.*396.& alij citati per me *in collect ad d.cap.cùm causam num.*3.*cum seqq.*& per testes *d.c. cùm causam* etiamsi sint de auditu,Mascard.*concl.* 395. Farin. *in praxi crimin pag.*1.*quæst.*69.*numer.*130.Cald.Pereira *de empt.c.*21.*n.*15.& etiamsi sint regulares,dummodò rationem dicti sui afferant Mascard.*d. concl.*395. *n.*3 *& concl.*369.*n.*24 Farin.*d.pag* 2.*q.*70.*n.*186. & per famam *d.c.cùm causa*,Hieron de Monte *c.*55.*n.* 10.*& c.*66.*n.*1.Alnat *alleg* 6.*n* 9.*&* 10.Mascard *concl.* 396.& per alia media,de quibus egi *in collect.ad d.c cùm causam.*

Quintò, quòd Diœcesum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sint immutandæ:neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est,vt dicit Nicol.Papa *in cap.hac quippe.in fine* 3.*q.*6.*& in c.*39 *dist.*

Sextò, quòd præcepit Carthaginen Concil. *in c. placuit* 2. *q.*1. vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

Septimò,quòd statuit Anacletus Papa *in cap. Episcopi cum seqq.*80 *dist.*& habetur *in cap.*1.*de priuileg.* 12
ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur; ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus & nominandus,nè vilescat nomen Episcopi,vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus.Leo quoque Summus Pont.relatus *in cap. illud* 3.*quæst* 2. *Episcopalia*,inquit, *gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præsidere*: nam † in castellis, & modicis ciuitatibus 13
ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus,seu Plebanos,de quorum officio vide multa,quæ tradunt Lælius Zechi. *de Republ. Ecclesiast. cap.*27.*cum seqq.*Lotter *d quæst.*11.*à num.*24.Boll. *in OEconomia Canonica classe* 2.*cap.*1.*§.*1.Petr.Gregor. *d.lib.*15.*cap.*24.bene aduertens *à num.*12.†Plebanos 14
Parochos esse,non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellę, & deducitur ex text.*in cap.*2.*ne clerici,vel monachi in* 6 licèt Abb.& alij *in c.cum ab Ecclesiarum,de officio Ordin* vtrumque id esse,& non differre existiment.Tituli verò,seu Ecclesiæ,in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochiæ,†quarum diuisionem tam in Vr- 15
be,quam in Orbe actùs fecisse auctor est Dionysius Pontifex,*in cap.*1. 13.*quæst.*1.de quo meminit text.*in cap pastoralis,in princ.de his,quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum. lib.*4 *cap.*9 Nauar.*in c.placuit à numer.* 3.*de pœnit.dist.* 6.& multi apud Cened.*ad Decretal.& collect.*104.*n.* 5.quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom.* 1. *tract.de decimis lib.*1.*c.*21 *à n.*4.

Octauò,quod Diœceses Episcopatuum non distinguuntur iuxta terminos dominij temporalis,sed plerumque vna diœcesis sese extendit intra fines alterius dominij,gloss.*verb.Diœcesis in Clem. Roman. de elect.*Hieron de Monte *de finibus regun.quæst.*75.*n.*9. Seraphin.*decis.*1341.*n.*10.

Hinc opportunè quæres, an ad substantiam, & 16
esse ciuitatis requiratur, quòd habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum per tex.*in d cap.in illis*,vbi præcipitur,vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates,& Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi.consonat *cap.*1.*de officio Ordin.* ibi, *singularum Vrbium*, ex quibus in tertis Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald *in l.ex hoc iure num.*12.*ff. de iustit.* & de iure Canonico verum esse profitetur Alciat.*in d.cap.*1 *de officio Ordin. num.*1. *vers. aut loquimur de iure Canonico*, & de vsu Italiæ testatur Bart.*in l.vltim num.* 1.*vers. nam in vsu, ff. de collegiis illicitis*, *& in extrauag qui sint rebelles verb.Lombardia*, sequuntur Rebuff. *in concord tit. de collation.§.volumus verb in Ciuitatibus*, Card.Tusch.

*pract.conclus.tom.*1 *litt.C.conclus.*230.*num* 15. & alij, quos refert Cened *ad Decretal.collect.* 101 *nu.*1. me citato *in hoc loco* Alzed.*p.*1.*c.*6.*c.*2.

17 Verùm contrarium, imò non requiri ad substantiam, & esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctoribus communiter *in d. cap.*1. *de priuileg.* vt post Abb. concludit ibi Deci.*num.*8. qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt. *primò* dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium apponit; *secundò*, dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere iam antea fuisse Ciuitates in quibus ponuntur: *tertiò*, & fortiùs probatur ex *d.c. Episcopi* 80. *dist.* dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: *quartò* ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur quòd si ob delictum, vel aëris intemperiē, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam tex. *in l. Iulianus* §. *si rem ff. ad exhibendum*, cum similibus, & tamen sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum, probat tex. *in c. ita nos* 22.*q.*2.

18 In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab incertis separentur, aduertendum est, quòd vel quæritur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex *cap. Vrbes* 80. *dist.* Aut quæritur de iure ciuili, dicendum est quoad priuilegia, Principis secularis requiri ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resoluunt Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *statuimus* 2. *verb in Ciuitatibus*, Castr. *in d c.*1 *de priuileg.n.*7. Abb.*n.*2. Deci.*à n.*18. Duenh.*reg.*32. Aut quæritur de Iure Canonico, & verior est contra Bald. & Aciat ac alios post illos adductos.

19 Qua opinione retenta non obstat text. *in d. cap. in illis*; tripliciter enim respondet Deci *in d. cap.*1. *à num.*13. duo intellectus sunt principaliores. Primus quòd ad ratione boni regiminis pertineat, quòd Ciuitas habeat Episcopum, idque solum re vera concludere ibi testatur. Alter verò quod sensus eorum sit negatiuus, quod Episcopi non ponantur in illis, sed in solis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ciuitate Episcopus esse non potest: vnde quando nouus erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat text. *in d. Extrau. Saluator, vers. volētes, de præbendis, inter commun.* & post Bart. notat Petr. Gregor. *rei benefic.c.*17.*n.*2. non tamen è conuerso sequitur, quòd Ciuitas non possit esse sine Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tādem de consuetudine quæritur, & fatemur ex testimonio Bart. & aliorum in locis supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas quę habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelligūtur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundùm Perus Deci. *in d.c.*1.*n.*17.

Hucusque egimus de diuisione Diœceseon, & erectione nouorum Episcopatuum, nunc verò superest vt aliquid dicamus de translatione Cathedralium Ecclesiarum ex vno loco in alium, quæ plures extant, & domestica nostri Portugaliæ Regni exempla comprobant, in eo enim ex antiqua Egitaniensi ciuitate ad Guardiam, & ex Sylnensi ad Faraonensam translatæ Episcopales Sedes fuerunt, quæ quidem translationes sine Papæ auctoritate fieri non possunt, *cap.*1. *de translat. Episc.* ibi, *& sedium commutationes*, & c. c. *vnic. de excessib. Prælat. lib.*6. Lotter. *d.lib.*1.*quæst.*12.*num.*38. nec aliter fit quàm ex causis à Iure approbatis, de quibus latè agit Lap. *alleg.*68. *est* Mandos. *de signatura gratiæ*, §. *translationes in* 1. *col. vers. translatio Ecclesiæ*, Rebuff. *in praxi. tit. de translat. Episcop. numer.*4. *cum seqq.* per quam sanè translationem remanet destructus prior status respectu loci, Lap *d. alleg*, 68.*num.*8. vbi adden. *in verb chorus*, *vers. vltimus status Ecclesiæ*, in tantum vt non sit necessaria aliqua eius execratio: seu prophanatio ædificij: nam illa consecratio, quæ priùs adiacebat, seu simplex accidens, simul deficit, vt bene considerat Vgolin. *de officio Episcopi*, *c.*28. *sub num.*4. *in* 1. *argument. vers postremò consecratio*; nisi fortè prima Ecclesia verius dimissa quàm translata videri posset, Lap *ibidē*, *sub eod. n.*3. quod fieri intelligitur cùm non transferetur titulus, sed prior Ecclesia dumtaxat secundæ pro commodiori seruitio circa diuina subiicitur, quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo repræsentatur semper imago quædam antiqui status Lap. *sub eod n.*3. Lotter. *d.q.*12. *à n.*41.

20 Huic capiti subsequenter annectendam duximus nouam Episcopatuum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quam variarum Nationum in Vrbe existentium Collegio consulentes, multis additis Episcopatibus, aliisque noniter in Archiepiscopalem dignitatem euectis nō sine magno labore in moderniorem redegimus statum, paternaque eorum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud maximè in præsentiarum aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatuum vniuscuiusque Regni ac Suffraganeorum ordine disponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cùm horum aliqua inuestigandi veri gratia vt alieno iudicio scripserimus.

EPISCO

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S.R.E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis. *Ostia.*
Decano Sacri collegij Illustr. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. Vulgò *Velletri.*
Portuensis. *Porto.* } vniti.
S. Rufinæ. *S. Rufina.* }
Tusculan. *Frascati.*
Sabinensis. *Sabina.*
Prænestiñ. *Polestrina.*
Albanensis. *Albano.*

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN SABINA.

Tiburtinus. *Tiuoli.*
Farfensis *Farfa.*
est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus. *Agnani.*
Segninus. *Segni.*
Terentinus. *Terentino.*
Alatrinus. *Alatri.*
Verulanus. *Veruli.*
Soranus. *Sora.*
Fundanus. *Fondi.*
Caietanus. *Gaieta.*
Terracinensis. *Terracina.*
Subiacensis. *Subiaco.*
est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN TVSCIA

Hortanus. *Orti.* } vniti.
Ciuitatis Castellanæ. *Ciuita Castellana.* }
Nepesinus. *Nepi.* } vniti.
Sutrinus. *Sutri.* }
Viterbiensis. *Viterbo.* } vniti æquè.
Toscanensis. *Toscanella.* }
Volaterranus. *Volterra.*
Castrensis. *Castro.*
Ciuitatis Plebis. *Ciuitta de la Piebe.*
Montis Falisci. *Monte Fiascone.* } vniti.
Cornetanus. *Corneto.* }
Lucanus. *Luca.*
Lunen Sarzanen. *Luna & Sarzana.*
Politianensis. *Montepulciano.*
Balneoregiensis. *Bagnarea.*
Vrbeuetanus. *Oruieto.*
Perusinus. *Peruggia.*
Ciuitatis Castelli. *Cieta di castello.*

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus. *Spoleto.*
Assisiensis. *Assisi.*
Fulginatensis. *Foligno.*
Nucerinus. *Nocere.*
Reatinus. *Rieti.*
Tudertinus. *Todi.*
Amerinus. *Amelia.*
Narniensis. *Narni.*
Interamnensis. *Terni.*

IN VMBRIA SVPERIORI.

Camarinensis. *Camerino.*
Æsinus. *Iesi.*
Fanensis. *Fano.*

IN PISCENO, SIVE MARCHIA.

Anconitana.

Auximanus. *Osimo.*
Asculanus. *Ascoli.*
Anconitanus. *Acona.*
Lauretanus. *Loreto.* } vniti.
Recanatensis. *Recanate.* }
Lauretanam Ecclesiam in Episcopalem erexit Sixtus V. *constit.* 24. incip. *Pro excellenti.*
Sunt & alij Episcopatus exempti in aliis Prouinciis, qui sub Archiepiscopis, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiscopatus cum suis suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA

Archiepiscopatus Pisanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacensis. *Aiazzo.* } In Corsica.
Aleriensis. *Alteria* }
Sagonensis. *Sagona.* }

Archiepiscopatus Florentinus.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Pesulanus. *Fisole.*
Pistoriensis. *Pistoia.*
Corronensis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collensis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis. *S. Miniato.*

Archiepiscopatus Senen.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. *sua Constit.* 3. incip. *Triumphans*, est in Bullar. nouo *tom.* 1. *pag.* 315.

Episcopatus Suffraganei.

Suanensis. *Suana.*
Clusinus. *Chiuse.*
Grossetanus. *Grosseto.*
Massanus. *Massa.*
Ilcineñ. *Montalcino.*
Pientinus. *Pienza.*

Archiepiscopatus Genuensis.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bononiensis. *Bobio.*
Albinganensis. *Albenga.*
Naulensis. *Noli.*
Nebiensis. *Nebbia.* } In Corsica.
Marianensis. *Mauriano.* }
Acciensis. *Acci.* }

Archiepiscopatus Taurinensis.

TORINO.

Episcopatus Suffraganei.

Montis-regalis.	*Mondoui.*
Cassalen.	*Cassale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*
Fossanensis.	*Fossano.*

Archiepiscopatus Mediolanensis.

MILANO.

Episcopatus Suffraganei.

Bergomensis.	*Bergamo.*
Albensis.	*Alba.*
Vercellensis.	*Vercelli.*
Cremonensis.	*Cremona.*
Saonensis.	*Sauona.*
Vntimilensis.	*Vintimilia.*
Aquensis.	*Acqui.*
Brixiensis.	*Brescia.*
Nouariensis.	*Nouara.*
Astensis.	*Aste.*
Laudensis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Alessandria.*
Tortonensis.	*Tortona.*
Ipporrigiensis.	*Iurea.*
Viglieuanensis. est ad Reg. præsent.	*Vigeuano.*
Papiensis. est exemptus.	*Pauia.*

IN PROVINCIA MARCHIÆ. Anconitanæ.

Archiepiscopatus Firmanus.

FERMO.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. *in sua Constit.* 95. incip. *Vniuersi Non. Kal. Iunij* 1595. est in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 563.

Episcopatus Suffraganei.

Marcerateñ	*Macerata.* } vniti.
Tolentiñ.	*Tolentino.* }

Hæc vltima Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi vnita à Sixto V. *sua Constitut.* incip. *Super vniuersas Id. Decembris* 1586. est in Bullar. nouo *tom.* 2 *pag.* 564.

Ripan. — *Ripatransona.*

in Episcopalem erexit idem Sixtus V. *Constit.* 2. incip. *Illius* 3. *Kal. Augusti* 1571. in appendice.

Montis Alti. — *Montalto.*

in Episcopalem erexit idem Sixtus V. *Constit.* 48. incip. *super vniuersas* 8. *Kal. Decemb.* 1586.

S. Seuerini. — *S. Seuerino.*

in Episcopalem erexit idem Sixtus V. *Constit.* 49. incip. *Suprema* 6. *Kal. Decemb.* 1586.

IN VMBRIA SVPERIORI, Flaminea, siue Romandiola.

Archiepiscopatus Vrbinatensis.

VRBINO.

Episcopatus Suffraganei.

Pisaurien.	*Pesaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Forosempronien.	*Fossombrono.*
Senogallien.	*Senegaglia.*
Callien.	*Cagli.*
Feretranus.	*Montefeltro.*
Vrbanien.	*Vrbania.*

Primum Casteldurante, Ex Abbatiali Ecclesia exempta, & Ordinariam iurisdictionem habente in Episcopalem erexit S. D. N. Vrbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiscopatus Rauennatensis.

RAVENNA.

Episcopatus Suffraganei.

Adriensis.	*Adria.*
Comaclensis.	*Comachio.*
Foroliuiensis.	*Forli.*
Foropopiliensis.	*Forlimpopolo.*
Cesenatensis.	*Cesena.*
Sarsinatensis.	*Sarsina.*
Fauentinus.	*Faenza.*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrariensis.	*Ferrara.*
Ariminensis.	*Rimini.*

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua Bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononiensis, & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten sub *die* 18. *Kalend. Ianuarij* 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolensis.	*Imola.*
Ceruiensis.	*Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononiensi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum restituit.

Galeacensis. — *Galiatas.*

Abbas priuilegio Sedis Apostol. ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiscopatus Bononiensis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Greg. XIII. anno 1586. cámque Rauennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.

Episcopatus Suffraganei.

Placentin.	*Placenza.*
Parmensis.	*Parma.*
Rhegiensis.	*Reggio.*
Mutinensis.	*Modena.*
Cremensis.	*Crema.*
Burgi S. Domini,	*Borgo S. Domino.*

Inter Parmam & Placentinam sita est hæc Ciuitas ad Ducem Parmensem pertinens, quam Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla Suffraganeum constituit.

IN SARDINIA INSVLA.

Archiepiscopatus Calaritanus.

CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiscopatus Turritanus.

TORRE.

Episcopatus Suffraganei.

Algiarensis.	*Alguer.*
Bossenensis.	*Bossa.*
Ampurinensis.	*Ampurias.*

Archiepiscopatus Arborensis.

ARBOREA.

Episcopatus Suffraganei.

Vsellensis. — *Ales.*

IN

IN DALMATIA, FORO IVLIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileiensis.

AQVILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	*Mantoua.*
Comensis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronensis.	*Verona.*
Patauinus.	*Padoua.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Taruisanus.	*Treuisi.*
Concordiensis.	*Concordia.*
Cenitensis.	*Ceneda.*
Feltrensis.	*Feltro.*
Bollunensis.	*Cividal de Belluno.*
Polensis.	*Pola.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergestinus.	*Trieste.*
Iustinopolitanus.	*Capode Istria.*
Guastalensis.	*Guastala.*

Est Abbas priuilegio Sedis Apost. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiscopatus Corciriensis.

CORFV.

Episcopatus Suffraganei.

Cephaloniensis.	*Cefalonia.*
Zacynthiensis	*Zante.*

IN ISTRIA SVPER MARE.

Patriarchatus Gradensis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolieo honore auctã scribunt Eginharius & Rheginus, demum propter cœli inclementiam Gradu relicto Eugenij IV beneficio Venetorum vrbis clarissima Patriarcharum hunc adepta est ann. 1450.

Episcopatus Suffraganei.

Clediensis.	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, siue Æmoniensis.	*Citta nuoua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulensis.	*Caurli.*
Mauranus.	*Murano.*

IN CANDIA INSVLA.

Archiepiscopatus Cretensis.

CANDIA.

Episcopatus Suffraganei.

Caneen, siue Argien.	*La Canea.*
Rettimensis.	*Rettimo.*
Sittiensis.	*Sittia.* } vniti.
Hierapetrensis.	*Hierapetra.* } vniti.
Cheronensis.	*Cheronesso.*
Mellipotenensis.	*Melipetamo.*
Archadiensis.	*Archadia.*
Cissamonensis, siue Siechimensis.	*Siechimo.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	*Pezzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra.*

qui est apud Regiam præsentationem.

Iscianus.	*Ischia.*
Auersanus.	*Auersa.*

est exemptus à iurisdictione Archiepisc.

Archiepiscopatus Capuanus.

CAPVA.

Episcopatus Suffraganei.

Theanensis.	*Theano.*
Caluensis.	*Calui.*
Casertanus.	*Caserta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Isernienfis.	*Isernia.*
Suessanus.	*Sessa.*
Aquinatensis.	*Aquino.*
Cassinen.	*Montecasino.*

Episcopus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioann. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campaniensis.	*Campagna.*
Caputaquensis.	*Capaccio.*
Policastrensis.	*Policastro.*
Nuscan.	*Nusco.*
Acernensis.	*Acerno.*
Sarnensis.	*Sarno.*
Marsicensis.	*Marsico.*
Gauensis.	*la Caua.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Episcopatus Suffraganei.

Litterensis.	*Lettere.*
Scalensis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorensis.	*Minori.*
Rauellensis.	*Rauello.*

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vican.	*Vico Equense.*
Massalubensis.	*Massa.*
Castelli maris.	*Castelli à mare.*

Archiepiscopatus Beneuentanus.

BENEVENTANO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus.	*Ascoli.*
Thelesinus.	*Telese.*
S. Agathæ Gottorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis.	*Monte Verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino.* } vniti.
Frisentinus.	*Fricento.* } vniti.
Triuicanus.	*Triuico.*
Arianensis.	*Ariano,*

est ad Regiam præsentationem.

Boianen.	*Boiano.*

Bouinen.

Bouinen.	*Bouino.*
Leſinen.	*Leſina.*
Tulturarien.	*Volterara.*
Varinen.	*Larino.*
Thermularum	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferes.*
Lucerinus.	*Lucera de Pagani.*
Troianus.	*Troia.*

eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Lancianenſis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Epiſcopatu ad Archiepiſcopatum erectus fuit, eſt ad regiam præſentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcop. erigitur à Clement. VII. ann. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Ortonen.	*Ortona.* } vniti.
Camplenſis.	*Campli.* }

Hi verè ſunt Suffraganei, ſequentes verò prætendunt ſe exemptos.

Ciuitatis Pinnæ.	*Ciuita di Penna.*
cui vnitus eſt Arienſis.	*Atri.*
Aquilanus.	*Aquila.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Valuenſis.	*Valua.* } vniti.
Salmonen.	*Salmona.* }
Aprutinus.	*Terano.*
Ciuitatis Ducalis.	*Ciuita Ducale.*

IN APVLIA.

Archiepiſcopatus Compſanus.

CONZA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Muranus	*Muro.*
Satrianenſis.	*Satriano.* } vniti.
Campanienſis.	*Campania.* }
Laquedonenſis.	*Lacedogna.*
S. Angeli Lombardorum.	*S. Angeli di Lombardi.*
Biſacienſis.	*Biſacia.*

Archiepiſcopatus Acherontinus, cui Matheranenſis eſt vnitus, ſunt ad Regiam præſentationem.

ACERENZA, ET MATERA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Venuſinus.	*Venoſa.*
Anglonen.	*Anglona.*

Nunc translatus ad Torſim, vnde dictus Turcēſis.

Potentinus.	*Potenza.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Grauinenſis.	*Grauina.*
Tricaricenſis.	*Tricarico.*

Archiepiſcopatus Tarentinus, eſt ad Regiam præſentationem.

TARENTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montulenſis.	*Montula.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Caſtellanatenſis.	*Caſtellaneto.*
Oritanus.	*Oria.*

eſt ad Regiam præſentationem, nunc vnitus Brundoſino Archiepiſcopatui.

Archiepiſcopatus Brunduſinus, qui eſt ad Regiam præſentationem

BRINDISI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hoſtunenſis.	*Oſtuni.*
Neritonenſis.	*Nardo.*

eſt exemptus.

Monopolitanus.	*Monopoli.*

eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.

Archiepiſcopatus Hydruntinus.

eſt ad Regiam præſentationem.

OTRANTO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caſtrenſis.	*Caſtro.*
Gallipolitanus.	*Gallipoli.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Vgentinus	*Vgento.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Lycienſis.	*Lecce.*
Aleſſanenſis.	*Aleſſano.*

Archiepiſcopatus Barenſis.

BARI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Bituntinus.	*Bitonto.*
Melphiten.	*Malfetta.*

exemptus, vt aſſeritur.

Iuuenacenſis.	*Giouenazzo.*

eſt ad Regiam præſentationem.

Rubenſis.	*Ruuo.*
Polignanenſis.	*Polignano.*
Minerbiſienſis.	*Mondoruino.*
Conuerſanus.	*Conuerſano.*
Bitetten.	*Bitetto.*
Andrien.	*Andri.*
Vigilienſis.	*Biſeglia.*

Archiepiſcopatus Tranenſis.

TRANI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Montis Piloſi.	*Montepiloſo.*
Rapollenſis.	*Rapollo.*

cui eſt vnitus Melphenſis ſub Archiepiſcopo Sypontino.

Archiepiſcopatus Sypontinus.

MANFREDONIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Veſtanus.	*Veſte.*
Melphenſis.	*Melfi.*

eſt exemptus, cui vnitus eſt Rapollenſis ſub Archiepiſc. Traneoſi.

Archiepiſcopatus Nazarenus.

NAZARETH.

Eſt titularis, habet Eccleſiam in Caſtro Barol Tranenſis Diœceſis ſub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, Dignitatibus, & Clero, intus dictam Eccleſiam habet iuriſdictionem, & vtitur inſignibus Archiepiſcopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiſcopatus Rheginenſis

eſt ad Regiam præſentationem.

REGGIO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Neocaſtrenſis	*Nicaſtro.*

Catha

Cathacensis.	*Catanzaro.*
Cotronensis.	*Cotrona.*
est ad Regiam præsentationem.	
Tropiensis.	*Tropia.*
est ad Regiam præsentationem.	
Oppidensis.	*Oppido.*
Bouensis.	*Boue.*
Hieracensis.	*Geraci.*
Squilacensis.	*Squillace.*
Castri Maris.	*Castell'à mare.*
Nicoterensis.	*Nicotera.*
est exemptus Archiepiscop. à iurisdictione.	

Archiepiscopatus Cusentinus.

COSENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Maturanensis.	*Martorana.*
Cassanensis.	*Cassano.*
est exemptus, & ad Regiam præsentationem.	
Militensis.	*Melito.*
est exemptus.	
S. Marci.	*S. Marco.*
est exemptus.	

Archiepiscopatus Rossanensis.

ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Bisignanen.	*Besignano.*
est exemptus.	

Archiepiscopatus S. Seuerinæ.

SAN SEVERINO.

Episcopatus Suffraganei.

Vmbriaticensis.	*Vmbriatico.*
Strongulensis.	*Strongoli.*
Insulanus.	*l'Isola.*
Cariatensis.	*Cariati.*
Bellicastrensis.	*Belcastro.*

IN SICILIA.

Archiepiscopatus Panormitanus.

PALERMO.

Episcopatus Suffraganei.

Agrigentinus.	*Gorgente.*
Mazarensis.	*Mazara.*
Meleuitanas.	*Malta.*

Archiepiscopatus Montisrealis.

MONREALE.

Episcopatus Suffraganei.

Syracusanus.	*Syracusa.*
Cataniensis.	*Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis.

MESSINA

Episcopatus Suffraganei.

Cephalucensis.	*Cefalù.*
Pactensis.	*Patti.*
Liparensis.	*Lipari.*
est in Regno Neapol. ad Regiam præsentiationem.	

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antibarensis.

ANTIVARI.

Episcopatus Suffraganei.

Stephanensis.	*Stefani.* } vniti.
Bondonensis.	*Benda.* }
Albanensis.	*Albano.*
Alexiensis.	*Alessio.*
Scutarensis, vel Scordensis,	*Scutari.*
Sapatensis, seu Sardanensis,	*Sepata.*
qui omnes sunt in Albania.	
Prozrinensis.	*Priscina.*
Sardicensis.	*Soffia.*
qui duo sunt in Seruia.	
Buduanensis.	*Buda.*
Culcinensis.	*Dulcigno.*
Driuastrensis.	*Derivaste.*
Suacinensis.	*Suacino.*
Bullastrensis.	*Bolastro.*
Sierbiensis.	*Serbia,*
qui sex vltimi hodie Pastore carent.	

Archiepiscopatus Ragusin.

RAGVSI.

Episcopatus Suffraganei.

Stagnensis.	*Stagno.*
Mercanensis.	*Marcana.*
Trebinensis.	*Trebigne.*
Rosonensis.	*Risano.*
Corzolensis.	*Corzola.*
Cattarensis.	*Cattaro.*
olim sub Archiepiscopatu Baren. in Apulia.	
Garzalensis.	*Gazzola.*
hodie caret Pastore.	

Archiepiscopatus Spalatrensis.

SPALATRO.

Episcopatus Suffraganei.

Barensis.	*Lesina.*
Traguriensis.	*Trau.*
Sibenicensis.	*Sibenico.*
sunt in ditione Venetorum.	
Segniensis.	*Segna.*
in ditione Imperatoris.	
Scardonensis.	*Scardona.*
Bosnensis.	*Cosna.*
Samadiensis.	*Semedereuo.*
Modrissiensis.	*Modrussa.*
Corbauiensis.	*Corbaua.*
Damnensis.	*Dumnoet.*
Macorensis.	*Macarsa.*
sex vltimi sunt sub ditione Turcarum, & Modrissien. ac Damnen. ac præsens carent Pastore.	

Archiepiscopatus Iadrensis.

ZARA.

Episcopatus Suffraganei:

Arbensis.	*Arbe.*
Veglianensis.	*Veglia.*
Auxarensis.	*Ossaro.*
Nonensis.	*None.*
Omnes sub ditione Venetorum.	

Archiepiscopatus Dirrhiensis,

DVRAZZO.

Episcopatus Suffraganei sunt Bendensis, Crorensis, Lisiensis, & Canoniensis, qui omnes carent Pastore, præter Metropolitanum. Extabant & alij Episcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopatus Gnesnensis est Legatus Apostolicus natus, & Poloniæ Primas.

GENIEZNO.

Episcopatus Suffraganei.

Vratislauiensis, *in Silesia.*	*VVroclavv.*

Vradislа

Vradiſlauienſis, *in Cuiauia.* *VVlocavv.*
Lubuſſenſis, *in Marchionatu Brandeburg.* *Lubuſa.*
Vilnenſis, *in Lithuania.* *Vilna.*
Medinenſis. *in Smogitia.* *Zmudz.*
Plocenſis, *in Maſouia.* *Plocko.*
Craconienſis, *in Polonia.* *Krakovv.*
Proſnanienſis, *in Podolia minori,* *Poznan.*
Camanecen. *in Podolia maiori.* *Kamien Rz.*
Vendenſis, *in Liuonia.* *Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſsia.

LVVOVV.

Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis, *in Pomerania.*
Culmenſis, *in Pruſſia.* *Chelmno,*
Varmienſis, *ibid.* *VVarmia,*
VVlodomicienſis. *VVlodzimirz.*
Luceocienſis. *Luc o.*
Polocenſis. *Polok.*
Præmiſlienſis. *in Ruſſia.* *Pozemiſl.*
Kionienſis, *ibid.* *Kiiovv.*
Chelmenſis, *ibid.* *Chelm.*
Piſcenſis. *Pinsko.*

Ex his Leopolienſis, Premiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*, qui ann. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clem. VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Lituani ſeſe cum Polonis penitus coniungere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, ann. 1578. in Comitiis Lubrinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati? atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati, Primum illi duo Archiepiſcopi Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus ſupra dictum eſt.

Cracouienſis.		Præmiſſienſis.
Vladiſlanienſis.	} altern.	Mednicenſis.
Vilnienſis.		Culmenſis.
Poſnanienſis.		Chelmenſis.
Plocenſis.	} altern.	Kiouienſis.
Varmienſis.		Camenecenſis.
Luceorienſis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi frequentes duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus, Primus.

SAINT ANDROVVES

Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis. *Dunkeld.*
Aberdonenſis. *Aberdon.*
Moranienſis. *Moray.*
Dumblanenſis. *Dumblane.*
Brechinenſis. *Brechin.*
Roſſenſis. *Roſſe.*
Cathanenſis. *Cathnes.*
Orcadenſis. *Orknay.*

Archiepiſcopatus Galſcoenſis.

GLASCO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ. *Quinth horn*, vel *Gallovvay.*
Liſmorienſis, ſiue Argadiæ. *Argyle.*
Inſularum, ſiue Sodorenſis. *Of the Iſles.*

IN VNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonien. ad Danubium fluuium Vngaricè Eſtergam, *Germanicè* Gran

Archiepiſcopus Strigonien. eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Vngariæ Primas, ſummuſque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrien.	Vngaricè.	*Egher.*
	Germanicè.	*Erla.*
Nitrien.	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacien.	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*VVatzen.*
Laurinen.	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluuium.		
Quinque Eccleſien. Vng.		*Pets.*
	Germ.	*Tiuffkirchen.*
ad Drauum fluuium.		
Veſprimien.	Vng	*Vrſprin.*
	Germ.	*VVeiſtrun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam coronare ſolet.

Archiepiſcopatus Colocen. Vngaricè. Colotſa.

Epiſcopatus Suffraganei.

Zabragienſis Vng. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ verſus Croatiam.

Vradienſis.	Vng.	*Varad.*
	Germ.	*GroſſVVardein.*
Chianadienſis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmienſis.	Vng.	*Szerem.*
Boſnenſis.	Vng.	*Boſzna.*

in Regno Boſniæ.

Tranſſiluaniæ, ſiue Albæ Iuliæ, in Trãſſiluania, Vng. *Feiernar Erdelyen.* Germ. *VVeiſſemburg. in Sibenburgen.*

Cibinienſis, ſiue Hermanſtadenſis in Tranſſiluania, Vng. *Shern.* Germ. *Hermanſtad.* Verum neſcio an hic ſit diſtinctus à Superiori, nam communiter vocatur Epiſcopus Tranſſiluaniæ vnus, & alter.

Tinnienſis. Vng. *Tinnini.*
in Regno Boſniæ.

IN BRITANNIA.

Archiepiſcopatus Cantuarienſis, totius Angliæ Primas eſt.

CANTERBVRY.

Epiſcopatus Suffraganei.

Londinenſis.	*London.*	
Vintonienſis.	*VVincheſter.*	
Elienſis.	*Ely.*	
Linconienſis.	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Linchfield.*	} vniti.
Conuentrienſis.	*Conuentry.*	
Saliſburienſis.	*Saliſbury.*	
Bathonienſis.	*Bathe.*	} vniti.
VVellenſis.	*VVelles.*	
Exonienſis.	*Exceter.*	
Nordouicen.	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*VVorceter.*	

Here

Horefortdien.	*Hereford.*
Chicestrensis.	*Chichester.*
Roffensis.	*Rochester.*
Oxoniensis.	*Oxford.*
Glocestrensis.	*Glocester.*
Petriburgensis.	*Peterborough.*
Bristoliensis.	*Bristol.*
S. Dauidis.	*S. Dauids.*
Landaffensis.	*Landaff.*
Bangoriensis.	*Bangor.*
Assapheosis.	*S. Asaph.*

Archiepiscopatus Eboracen.

YORCH.

Episcopatus Suffraganei.

Durnelmensis.	*Durham.*
Carleolensis.	*Carlile.*
Castrensis.	*Chester.*

IN ALEMANIA.

Archiepiscopatus Moguntinus.

MAINTZ.

Episcopatus Suffraganei.

Eistatensis.	*Aichstet.*
Herbipolensis.	*Vurtzburg.*
Constantiensis.	*Costnitz.*
Curiensis.	*Cur.*
Argentinensis.	*Straßburg.*
Spirensis,	*Speyer.*
VVormatiensis.	*VVormbs.*
Verdensis.	*Verdun.*
Hildeshemensis in VVestphalia	*Hildesheim.*
Paderbonensis ibid.	*Paderborn.*
Halberstadiensis.	*Halberstat.*
Augustanus.	*Augspurg.*
Bambergensis. est exemptus.	*Bamberg.*
Misnensis. est exemptus.	*Meissen.*

Archiepiscopatus Pragensis in Boemia.

Vrbs Regia.

PRAG.

Episcopatus Suffraganei.

Oloneosis Morauia.	*Olmuntz.*
Vratislauensis in Silesia.	*Breslau.*

Archiepiscopatus Coloniensis.

COLN.

Episcopatus Suffraganei.

Leodiensis.	*Luttigh.*
Monasteriensis.	*Munster.*
Mindensis.	*Minden.*
Osnaburgensis.	*Osnaburg.*

Archiepiscopatus Bremensis.

BREMEN.

Episcopatus Suffraganei.

Balduicensis, nunc suppressus.	*Barde Vvisß.*
Seluicensis.	*Slevvich.*
Rasceburgensis.	*Ratzemburg.*
Lubicensis.	*Lubeck.*
Rigensis, siue Liuoniensis.	*Riche.*

cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei Renalieosis, Curiensis, siue Gerladensis, Oiselensis, Deptensis, siue Topatcosis, Curomensis, & alij in Prussia, qui nunc subsunt Gnesnensi Archiepiscopo.

Barbos. de Episcopo Pars I.

Archiepiscopatus Magdeburgensis.

MAGDEBVRG.

Episcopatus Suffraganei.

Hauelburgensis.	*Hauelburg.*
Brandeburgensis.	*Brandeburg.*
Merseburgensis.	*Merßburg.*
Ciczensis, siue Naumburgensis in Misnia.	*Cietz Naumburg.*

Archiepiscopatus Salseburgensis.

SALSBVRG.

Episcopatus Suffraganei.

Ratisponensis, exemptus.	*Regenspurg.*
Passauiensis.	*Passau.*
Frizingensis.	*Freisingen.*
Brizinensis.	*Brixen.*
Gurgensis.	*Gurckh.*
Lauantious.	*Lauant.*
Secouiensis.	*Seckauvv.*
Chiemensis.	*Chiemse.*
Nouæ ciuitatis in Austria.	*Neistadt.*
Viennensis ibid.	*VVien.*

Qui duo vltimi à Paulo II. circa ann. 1648. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerensis.

TRIER.

Episcopatus Suffraganei.

Metensis.	*Mets.*
Tullensis.	*Toul.*
Verduneosis.	*Verdun.*

IN BVRGVNDIA.

Archiepiscopatus Tarentasiensis.

TARENTAISE.

Episcopatus Suffraganei.

Sedunensis.	*Sedun.*
Augustanus.	*Osta.*

Archiepiscopatus Bisuntinus.

BESANÇON.

Episcopatus Suffraganei.

Basiliensis.	*Basel.*
Lausanensis.	*Losanne.*
Bellicensis.	*Bellay en Bresse.*

IN SVETIA.

Archiepiscopatus Vpsallensis.

VPSHOLM.

Episcopatus Suffraganei.

Scarensis, seu Scaranensis.	*Schar.*
Lincopensis.	
Strinniensis.	*Strengus.*
Aloënsis.	
Agariensis.	
Abdnensis.	

Archiepiscopatus Nidrosien. in Noruegia.

Episcopatus Suffraganei.

Bergensis.	*Bergen.*
Stauagiensis.	*Straffanger.*
Hamariensis.	*Hamar.*
Ansloënsis.	*Anslo.*
Holamensis.	*Holan*
Horcadensis.	

Soltensis.
Gronelandensis, insul. *Groenlandt.*
Scalholtanus in Island. *Scalholt.*
Hemetensis.
Eaensis.

IN BELGIO.

Postquàm è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisque Episcopatibus per Belgium erigendis, cogitari ceperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum salus extra periculum constitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus eum dote designatis, mittitur Romam ann. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Mechliniensem planè nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopatus Cameracensis.
CAMBRAY.

Episcopatus Suffraganei.

Atrebatensis, in Artesia.	*Arras en Artois.*	antiq.
Tornacensis apud Neruios. *Tournay.* ad fluuium Scaldim.		
Namurcensis ad Mosam fluu.	*Namur.*	noui.
Audomarensis in Artesia.	*S. Omer.*	

Archiepiscopatus Vltraiectensis ad ostia Rheni.
VTRECHT.

Harlemensis, apud Hollandos. *Harlem.*
Dauentriesis, apud Transylu. *Deuenter.*
Leouardiensis, apud Frisios. *Leeu VVarden.*
Grœningensis apud eosdem. *Groningen.*
Middelburgensis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vnà cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis possidentur.

Archiepiscopatus Mechliniensis.
MECHELEN.

Episcopatus Suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluuium. *Anuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium. *Gant.*
Brugensis in Flandriâ. *Bruges.*
Iprensis, ibid. *Iper.*
Boscoducensis in Brabantiâ. *Bold uc.*
Ruræmundensis, in Geldria ad Mosam fluu. *Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiscopatus Ardmachanus.
ARDMACHA.

Episcopatus Suffraganei.

Medensis.	*Midhe.*
Kylmorensis.	*Cillmhor.*
Cluanensis.	*Clnaines.*
Ardachadensis.	*Ardach.*
Clochorensis.	*Clochar.*
Rapotensis.	*Rathbogh.*
Derensis.	*Doire.*
Dunensis.	*Dun.* } vniti.
Conorensis.	*Conaire.* }
Dromorensis.	*Drommor.*

Archiepiscopatus Dubliniensis.

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, seu ath Cliath Diubhlinen dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kylldarensis.	*Cill Dara.*
Fearnensis.	*Fearna*
Lachlensis.	*Loch dalachan.*
Osoriensis.	*Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.
CASIL.

Episcopatus Suffraganei.

Limorensis, dictus etiam VVaterforiensis. *Limor, & Port lairge.*
Culainensis, dictus Corcagensis. *Cluaine, Corcach.*

Rossensis.	*Ross.*
Ardfeartensis.	*Ardfearta.* } vniti.
Acadenensis.	*Achade.* }
Limiricensis.	*Luimneach.*
Laonensis.	*Gill da lua gh.*
Imilicensis.	*Imule.*
Finibriensis.	*Finibre.*
Finnarensis.	*Cill Fionnrach.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris. Insicatensis; sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis.
TVAIM.

Episcopatus Suffraganei.

Duacensis.	*Cill mich Duach.*
Cluanfeartensis.	*Cluaim Feart.*
Mayonensis.	*Maighgheo.*
Elinensis.	*Oil Finn.*
Achaeloensis.	*Athaidgheo.*
Aladensis.	*Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis.
LYON.

Episcopatus Suffraganei.

Educensis, siue Augustodunensis.	*Autun.*
Matisconensis.	*Mascon.*
Cabillonensis.	*Chalon sur Saosne.*
Lingonensis.	*Langres.*

Archiepiscopatus Parisiensis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepisc. dignitatem euectus de anno 1622.

PARIS.

Episcopatus Suffraganei.

Carnotensis.	*Chartres.*
Aurelianensis.	*Orleans.*
Meldensis.	*Meaux.*

Archiepiscopatus Senonensis.
SENS.

Episcopatus Suffraganei.

Niuernensis.	*Neuers.*
Antisiodorensis.	*Auxerre.*
Trecensis.	*Troyes en Champagne.*

Archi-

Archiepiscopatus Burdegalensis.
BOVRDEAVX.
Episcopatus Suffraganei.

Pictauiensis.	*Poictiers.*
Sanctonensis.	*Sainctes.*
Engolismensis.	*Angoulesme.*
Petracoricensis.	*Perigeux.*
Condomensis.	*Condon.*
Malleacensis.	*Mallezed.*
Agennensis.	*Agen.*
Lucionensis.	*Luçon.*
Sarlatensis.	*Sarlat.*

Archiep. Arelatensis, in Prouincia Prouincia.
ARLES.
Episcopatus Suffraganei.

Massiliensis.	*Marseille.*
Arausicensis.	*Orange.*
Tricastinensis.	*Tricastin.*
Tolonensis.	*Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.
AIX.
Episcopatus Suffraganei.

Aptensis.	*Apt.*
Regensis.	*Riez.*
Foroiuliensis.	*Freiuls.*
Vapincensis.	*Gap.*
Sistariensis.	*Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennensis.
VIENNE.
Episcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Viuariensis.	*Viuarais.*

Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euersa Sedes inde viuarium est translata.

Diensen.	*Die.*
Gratianopolitanos.	*Grenoble.*
Maurianensis.	*Maurienne.*

Gabennensis, siue Geneuensis. *Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535 occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacum Sabaudię oppidum.

Archiepiscopatus Ebredunensis.
EMBRVN.
Episcopatus Suffraganei.

Dignensis.	*Digne.*
Niciensis.	*Nisse.*
Grassensis.	*Grasse.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis

Glandeuensis.	*Clandefue.*
Senetensis.	*Senez.*
Venciensis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiscopatus Auenionensis.
AVIGNON.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VII. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus Suffraganei.

Carpentoractensis.	*Carpentras.*
Vasionensis.	*Vaison.*

Cabellicensis, siue Cabellionensis. *Cauaillon du Contat.*

IN CAMPAGNIA.
Archiepiscopatus Rhemensis.
RHAIMS.
Episcopatus Suffraganei.

Soessionensis.	*Soissons.*
Cathalonensis.	*Challons sur Marne.*
Siloanetensis.	*Senlis.*
Tornacensis.	*Tournay.*
Ambianensis.	*Amiens.*
Morinensis.	*Terona.*
Nouionensis.	*Noyon.*
Belluacensis.	*Beauuais.*
Laudunensis.	*Laon.*
Atrebatensis.	*Artois.*

Archiepiscop. Rothomagensis, in Normandia.
ROVAN.
Episcopatus Suffraganei.

Baiocensis.	*Bayeux.*
Abrincensis.	*Auranches.*
Ebriacensis.	*Eureux.*
Sagiensis.	*Sais.*
Lexouiensis.	*Lisieux.*
Canstantiensis.	*Contances.*

IN BRITANIA.
Archiepiscopatus Turonensis.
TOVRS.
Episcopatus Suffraganei.

Cenamanensis.	*Mans.*
Redonensis.	*Rennes.*
Andegauensis.	*Angers.*
Nannetensis.	*Nantes.*
Corisopitensis.	*Cornouailles.*
Venetensis.	*Vennes.*
Maclouiensis.	*S. Malo.*
Briocensis.	*S. Briu.*
Trecorensis.	*Triguer.*
Leonensis.	*S. Paul de Leon.*
Dolensis.	*Dole.*

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitaniæ.
BOVRGES.
Episcopatus Suffraganei.

Claromontensis.	*Clermont en Auuergne.*
Rothenensis.	*Rodez.*
Cadurcensis.	*Cahors.*
Lemouicensis.	*Limoges.*
Mimatensis.	*Mende de Guiaulden.*
Albiensis.	*Alby.*
Castrensis.	*Castres.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellensis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Sainct Flour.*
Aniciensis.	*le Puy en Auuergne.*

est exemptus.

IN VIASCONIA.
Archiepiscopatus Auxitanus.
AVX.
Episcopatus Suffraganei.

Aquensis.	*Aqs.*
Lectoratensis.	*Letoure.*
Conuenensis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conseranos.	*S. Leger de Conserans.*

Bigoricensis, vel Taruiensis. *Tarbe.*

Olorensis	*Oleron en Bearn.*

Laſcarenſis.	*Leſcar en Bearn.*
Vaſatenſis.	*Baſas.*
Baionenſis.	*Baione.*
Adurenſis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiſcopatus Narbonenſis.

NARBONNE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Carcaſſonenſis.	*Carcaſſonne.*
Britercenſis.	*Beſiers.*
Agathenſis.	*Agde.*
Ledouenſis.	*Lodeue.*
Nemaoſeoſis.	*Niſmes.*
Vticenſis.	*Vſez.*
S.Pootij Tomeriarum.	*S.Pont.*
Alectenſis.	*Alex.*
Montis Peſſulani.	*Montpelier.*

Ex inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Toloſanus.

THOLOSE.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mirapicenſis.	*Mirepoix.*
Montalbanenſis.	*Montauban.*
Vaurenſis	*Vaure.*
Rioenſis.	*Rieux.*
Lomberienſis.	*Lombet.*
S.Pauli.	*Sainct Paul.*
Appamiarum.	*Appames.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiſcopatus Tarraconenſis.

TARRAGONA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Barcinonenſis.	*Barcelona.*
Gerundenſis.	*Gerona.*
Illerdenſis.	*Lerida.*
Elnenſis.	*Elna.*
Vicenſis.	*Vich.*
Vrgellenſis.	*Vrgell.*
Dertuſenſis.	*Tortoſa.*
Solſononſis.	*Solſona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiſcopatus Valentinus.

inſtitutus ab Innocent. VIII. de anno 1491.

VALENCIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segobricenſis.	*Segorbe.*
Orioenſis. à Paulo III.	*Origuela.*
Maioricenſis. in Inſula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiſcopatus Cæſarauguſtanus.

inſtitutus à Ioanne XXII.

CARAGOÇA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Oſcenſis.	*Hueſca.*
Iacenſis.	*Iaca.*
Terulenſis.	*Teruel.*
Tyraſonenſis.	*Taraçona.*

Barbaſtrenſis.	*Barbaſtro.*
Albarracinen.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiſcopatus Granatenſis.

inſtitutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Malacitanus.	*Malaga.*
Almerienſis.	*Almeria.*

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis.

SEVILLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cadicenſis.	*Cadix.*
Guadicenſis.	*Guadix.*
Canarienſis. Inſula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

TOLEDO.

Cordulenſis.	*Corduba.*
Segobienſis.	*Segobia.*
Carthaginenſis.	*Cartagena.* } voiti.
Murcenſis.	*Murcia.* }
Seguntinus.	*Segunça.*
Oxomenſis.	*Oſma.*
Cooehenſis.	*Cuenca.*
Gienneoſis.	*Iaen.*
Abulenſis.	*Auila.*
Valliſoletanus.	*Valladolid.*

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiſcopatus Burgenſis.

inſtitutus à Gregor XIII.

BVRGOS.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pampilonenſis.	*Pamplona.*
Calagurritanus.	*Calahorra.* } voiti.
Caleeatenſis.	*Calcada.* }
Paleotinus.	*Palencia.*

IN GALLICIA.

Archiepiſcopatus Compoſtellanus.

inſtitutus à Calixto II. an. 1124.

COMPOSTELLA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placentia.*
Lucenſis.	*Lugo.*
Aſturicenſis.	*Aſtorga.*
Zamotenſis.	*Zamora.*
Aurienſis.	*Orenſe.*
Pacenſis.	*Tui.*
Mondonienſis.	*Mondeñedo.*
Curienſis.	*Ceria.*
Ciuitatenſis.	*Ciudad Rodrigo.*
Legionenſis.	*Leon.*
Onetenſis.	*Ouiedo.*

Hi duo vltimi ſunt exempti.

IN

IN LVSITANIA.

Archiepiſcopatus Bracharenſis.

Hiſpaniarum Primas,

BRAGA.

Olim in diuiſionem Eccleſiarum Hiſpaniæ de tempore magni Conſtantini, Bracharenſis Eccleſia in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in hiſtoria generali Hiſpaniç *p.1.c.143 verſ. à los treinta años*, Moreno de Vargas *in hiſtor. Emeritenſi, lib 1.c.11.* Illuſtr. D. Rod à Cuña *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiep. Bracharenſ p.1.c.8.n.1.* vbi *n. 3.* refert in illa diuiſione aſſignatos fuiſſe in ſuffraganeos, Aſturicenſem, Tudéſem, Lucenſem, Conimbricenſem, & Iſtriæ Flauiæ, Portonienſem, alias Ouetenſem, Viſenſem, Lamacenſem, Egitanienſem, & Anrienſem Epiſcopos. Poſtea verò regnante Theodomiro in Concilio Lucēſi *de anno* 569 ſolum ſex Eccleſię in Suffraganeos Bracharenſ. aſſignatæ fuerunt, videlicet, Conimbricenſis Viſenſis, Lamacenſis, Egitanienſis, Portugalenſis, & Dumenſis. Deinde varietate temporum nonnunquā immutati fuerunt huiuſmodi Suffraganei, qui modò ſunt qui ſequuntur, ex eodem D. Acunha *in d hiſt. p. 1.c.57.n.1.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Portugalenſis.	*Porto.*
Viſenſis.	*Viſeu.*
Conimbricenſis.	*Coimbra.*
Mirandenſis.	*Miranda.*

à Paulo III. inſtitutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illuſtriſ. D. Acuña *d p.2.c 79.n.5.*

Archiepiſcocatus Vlixbonenſis.

LISBOA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiſcopalem dignitatem euectus regnante Ioanne Primo Portugaliç Rege *de anno* 1390. vt refert Illuſtr. & Reuerend D. meus Rodéric. à Cuña *in hiſtoria Eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ. p.2.c 57.n.6* Aſſerens tunc in Suffraganeos ei fuiſſe aſſignatos Eborenſem, Egitanienſē, & Lamacenſem Epiſcopatus: nam prius Emeritenſi, deinde Bracharenſi Metropolitano dum eſſet Epiſcopatus, ſuffraganeus extitit, vt per eundem D. Roder. à Cunha *in hiſtoria Eccleſ Epiſcoporum Portugalenſium, c.23.pag.218.* modò ſuffraganei ſunt qui ſequuntur.

Epiſcopatus Suffraganeus.

Egitanenſis.	*Guarda.*
Lamacenſis.	*Lamego.*
Lerienſis.	*Leirea.*
Portalegrenſis.	*Portalegre.*
Septenſis	*Ceuta.*

in Berberia erectus ab Eugenio IV. ſed exemptus, & immediatè ſubiectus Sedi Apoſtpoſt. modum per Sixtum IV. de Anno 1475. fuit in ſuffraganeum Bracharenſi Eccleſiæ deſignatus, vt refert Illuſtr. Dom à Cuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiepiſc. Bracharen. c.59 n.7. & 9.* Denique Vlixbonenſi Metropolitanæ deſignatus Suffraganeus reperitur.

Funchalenſis.	*Funchal.*
in inſula Materiæ.	
Angrenſis.	*Angra.*
in inſula Tertia.	
Congenſis.	*Congo.*
in Æthiopia.	
Capitis viridis.	*Caboverde.*
in eadem, & ciuitate S. Iacobi.	
S. Thomæ.	*S. Thome,*
in Guinea.	
Braſilienſis.	*Brazil.*

in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Sanctos.*

Archiepiſcopatus Elborenſis.

EVORA.

Ex Epiſcopali ad Archiepiſcopalem dignitatem euectus à Paulo III. inſtante Henrico Cardinale, primo Archiepiſcopo, vt refert Illuſtr. D. Acuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiep. Brachar. p.2.c.6 75. in princ.*

Archiepiſcopatus Suffraganei.

Sylu enſis, ſiue Faraonenſis. } *Faro.*

Hic Epiſcopatus olim erat in ciuitate Syluenſi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonenſem tranſlatus tempore Epiſcopi D. Alphōſi de Caſtelobranco modò dicitur Faraonenſis, & aliquando Algarbienſis à Regno denominatur, vt refert Illuſtriſſ. D. Acunha *in hiſtoria Eccleſ. Archiepiſc. Bracharenſ. p.1.c.61.n.6.*

Tingitanus. *Tangere.*

Hic Epiſcopatus licèt ſit Alborenſi Archiepiſcopo ſuffraganeus, attamen Septenſi ſub Vlixbonenſi vnitus eſt, & ſic Septenſis & Tingitanus ab vno tùm reguntur Epiſcopo.

Eluenſis. *Eluas.*

in Epiſcopalem erexit Pius V. regnante Sebaſtiano Portugaliæ Rege, vt refert Illuſtr. D. Rod. à Cuña *in de hiſtor Archiep. Bracharenſ p.2.c.106.n.9.* Conſtit. incip. *Super cunctos 5. Idus Iunij 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopatus Goenſis.

Indiarum Primas inſtitutus à Paulo III.

GOA

Epiſcopatus Suffraganei.

Coccinenſis.	*Cochin.*
Malacenſis.	*Malaca*
Sinenſis. Machienſis. }	*China.*

ſic etiam dictus, quia habet Sedem in ciuitate Machao.

Iaponenſis. *Iapon.*

inſtitutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangaſachi.

Malahanenſis. *Malaham.*

in Regno de Malaos.

Meliaporenſis.	*Meliapor.*
S. Thomæ.	*S. Thomæ.*

Archiepiſcopatus Angamalenſis.

AMGAMALA.

Inſtitutus fuit à Paulo V. *de anno* 1607. & alio nomine Granganorenſis appellatur, vulgò *Gragamor*, & aliquando eius Archiepiſcopatus denominatur Archiepiſcopus Chriſtianorum S. Thomæ, cui in Suffraganeos deſignari debebunt Epiſcopi, qui in illis partibus ventura tempeſtate inſtituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopatus Mexicanus.

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1547. & in hac ciuitate reſidet prorex, & Cancellaria Regia.

MEXICO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Tlazcalenſis, ſiue Angelopolitanus. *Tlazcala.*

ſic dictus quia habet Eccleſiā Cathedralē in ciuitate Angelorum, vulgò *la puebla de los Angelos.*

Mechoacanensis. *Mechoacam.*
Antiquerensis. *Antequere.*
Guadalaxarensis. *Guadalaxara.*
est in Prouincia nouæ Galleciæ.
Guatimalensis. *Guatimala.*
est in ciuitate S.Iacobi Equitum,& in ea residet Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanensis. *Iucatan.*
est in ciuitate Emeritensi Prouinciæ Iucatanensis.
Chiappensis. *Chiappa.*
Trixillensis. *Truxillo.*
est in Prouincia de Honduras.
Veræ pacis. *Vera pax.*
Nicaraguensis. *Nicaragua.*

Archiepiscopatus S.Dominici

Institutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui vnita fuit Ecclesia ciuitatis de la Vega,nunc suppressa, hic residet Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Episcopatus Suffraganei.

S.Ioannis de Portu diuite. *S Iuan de Portorico.*
S.Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
est in insula Cuba, in qua adest magnus portus S.Christophori de Habana.
Venenzolanus. *Venenzuela.*
Iamaicensis. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiscopatus Limensi,siue ciuitatis Regum.

institutus à Paulo III.

LIMA

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Cuscensis. *Cuzco.*
Quitensis. *Quito.*
à Paulo III.
Panamanens. *Panama.*
in hac ciuitate residet Regia Audientia.
Chilensis. *Chile.*
in hac ciuitate residet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial.cuidad.*
hac vrbe destructa cessauit.
Arequipensis. *Arequipa.*
à Paulo V.
Guamanganensis. *Gamanga.*
Trugillensis. *Truxillo.*
ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiscopatus Pletensis,siue Argentinus.

Institutus à Paulo V.hic est Regia Audientia.

CHARCAS,O.PLATA.

Episcopatus Suffraganei.

Pacensis. *de la Pax.*
à Paulo V.dicebatur olim Chaquiago.
Barracensis. *Barranca.*
ab eodem est in Prouincia S.Crucis de la Sierra.
S.Iacobi Esterensis. *Santiago del Estero.*
est in Prouincia de Tucuman.
Bonorum aërum, siue Fluminis argentei. *Bueno. ayres,o Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI

Archiepiscopatus S.Fidei.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

SANTA FEDE BOGOTA.

Episcopatus Suffraganei.

Popayanensis. *Popayan.*
Carthaginensis. *Cartagena.*
S.Marthæ. *Santa Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiscopatus Manilanus.

MANILA.

In hac ciuitate residet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Segouiæ nouæ. *Segouea nueua,in insula Luzonis.*
Nominis Iesu. *El nombre de Iesus.*
in Prouincia de Zebu.
Carcerensis. *Caceres.*
in Prouincia de Camarines

Post hæc scripta nouissimè prodiit tractatus *de Iure Indiarum,tom.* 2. à doctissimo D. Ioanne de Solorzano in lucem editus, vbi *de Indica gubernatione* plenissimè tractat,& *lib.* 3.c.4 n.6.agens de Ecclesiis Cathedralibus illarum partiũ,ita loquitur. *Atque in hunc planè modum,eo, quo hæc scribimus, tempore sex Metropolitanæ Ecclesiæ, & triginta duæ eidem Suffraganeæ erectæ sunt, videlicet in insulis, quas vocant de Barlauento Archiepiscopalis Insulæ Hispaniolæ, aliàs sancti Dominici, quæ Suffraganeas habet, Cubiensem, Portus diuitis,Caraquensem.siue de Venezuela, & Adbatialem de Iamaica. In nouo Regno Granatensi Archiepiscopalis S.Fidei de Bogota,quæ suffraganeas habet Carthaginensem,S Marthæ,& Popaianensem. In prouinciis nouæ Hispaniæ Archiepiscopalis Mexicana,quæ suffraganeas habet Tlazcalẽsem,siue de la Puebla de los Angeles Guaiacensem,siue Antiquaria, Mechoacanensem, Tucatanan, Guathemalensem,Chiapensem,Nicaraguensem,nouæ Galleciæ,siue de Guadalajara, nouæ Calabriæ, Hondurensem,siue Sancti Saluatoris. In latissimis Peruanis Prouincialis Archiepiscopalis Limana, aliàs de los Reyes,que Suffraganeas habet Panamensem, Quitẽsem, Truxillanam, Guamanguensem, Arepurpensem, Cuzquensem;& in prouinciis de Chile duas alias, quæ appellantur Sancti Iacobi,& Conceptionis:nam alia qua ibidem erecta fuit,& dicebatur Imperialis Vrbe destructa, cessauit. In eisdem Prouinciis Peruanis Superioribus,vulgò de Arriba,Archiepiscopalis Argentina,aliàs, de los Charcas,vel de la Plata,quæ Suffraganeas habet Pacensem, siue de la Pax, Tucumanensem,Sanctæ Crucis de la Sierra,aliàs de la Barranca,Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata,o Buenos ayres,& Paraguaria. In Insulis Philippinis, quæ vltra vndecim mille esse referuntur, Archiepiscopalis de Manila,quæ Suffraganeas habet,Ecclesiam nouæ Segouiæ Insulæ Luzonis, Sancti nomini Iesu in Insula de Zebu, & Carcerensem in Prouincia de Camarines earundem Insularum. Quæ omnes Ecclesiæ ducentas dignitates,tercentum,& octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiũtur, vltra alios Capellanos,Parochos, Beneficiarios, & Ministros,quos vix censere possimus,& alias minores Ecclesias, quæ septuaginta millium numerum excedere dicuntur.* Hactenus D.Ioann.de Solorzano. * RENTAS

TITVLVS

TITVLVS SECVNDVS.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis.

QVALEM oporteat eum esse, qui in Episcopum est ordinandus, quibúsve qualitatibus Episcopale munus rectè obire possit, inuestigandum est Apostoli regulam sequendo, qui in huiusmodi re, *1. ad Timoth.* 3. ita scribit: *Fidelis sermo: Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum: filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, &c. Quæ quidem qualitates requisitæ in Episcopo sequentibus versibus continentur, relatis per Hostiens. *in sum. de temporibus ordinat. §. & cui 7. in fine*, & per D. Acuña *in commentar. ad c. omnes 6. n. 2. dist. 38.*

Primum præcipitur, quòd sit sine crimine Præsul,
Monogamus, sobrius, prudens, ornatus, & hospes,
Casta docens, non percussor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytúsve,
Talis Apostolica quòd præsit, regula iussit.

GLOS. PRIMA.

Si quis Episcopatum desiderat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium summa est omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Episcopo nihil in sæculo sublimius, & excellentius reperiri potest.*
6 *Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contra temere se ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Episcopatus appetentes ratione honorum, & sufficientia honorum, illicitè faciunt.*
9 *Episcopatum optans non propter officij dignitatē, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.*
10 *Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo fine, vt possint suis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam interna stimulatione solicitante nos æmulari fraternam salutem*
12 *Episcopus nemo læto animo creatur, si pericula, & supplicia ei proposita considerete, & n. 13.*
14 *S. Bruno Archiepiscopatum Rheginensem sponte oblatum recusauit.*
15 *Nazianzenus è patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogeretur.*
16 *S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit, ne fieret Episcopus.*
17 *S. Ephrem furorem simulauit ne fieret Episcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Episcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputauit, linguámque sibi rescissurum esse adiurans, si adhuc instarent.*
21 *S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ suæ esse puritatem.*
22 *S. Augustinus Episcopatum inuitus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vbertim lachrymatus est.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensem nominaretur grauiter obstitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iussu coactus Archiepiscopatum Bracharen. inuitus suscepit, quo postea renunciato in monasterium sui Ordinis se recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Cōsolatione eget, qui Episcopale onus inuitus suscipit.*

NE quisquam pronus sit ad Episcopatum desiderandum declarat Apostolus in citatis verbis, qualem oporteat esse Episcopum, quatenus Episcopatum nemo affectet, nisi virtutibus supradictis ornetur. *Honor enim*, vt asserit Sanctus Ambrosius, *de dignitate Sacerdotum* 1 2

cap.2.& ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adequari;ſi Regum fulgori compares, & Principum diademati, longe erit inferiùs, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. & SS. Chryſoſt. *lib. 3. de Sacerdot.* & Nazianz. *in orat. 17 ad ciues Nazianz.* hoe ipſum affirmant.his verbis: *quantum cœlum terra pretioſius eſt,quantumque anima corpori, ſpiritus carni, diuina humani præſtant; tantum Epiſcoporum principatus omnia ciuilia regna, & poteſtates antecellit,& quanta eſt differentia inter Solem, & Lunã, tanta inter Sacerdotium, & imperium e ſolita de maioris.& obed* Idem Chryſoſt *in Iſai.homil.4.& 5.* ad hoc propoſitum ſic ait: *Alij ſunt termini Regni, alij Sacerdotij; ſed hoc ideo eſt maior, nam Regni corpora commiſſa ſunt Sacerdoti animæ* Ac rurſum: *Expende modum poteſtatis vtrique traditæ & videbis Sacerdotem multo ſublimius Rege ſedente, admirandus videtur thronus Regius; ſed rerum terrenarum administrationem ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cœlis collatus de cæleſtibus negotiis habet pronuntiandi auctoritatem, cùm Sacerdotium à ſupernis deſcendat, eiuſque vinculum animam contingat, atque ad cœlos vſque perducat* Et S.
2 Ignatius *in epiſtola ad Smirnenſes* ſcripſit† Sacerdotiũ ſummã eſſe honorum,qui in hominibus conſtant. S. Ephrem *tom.1.ſerm de Sacerdotio* exclamat Sacerdotiũ eſſe miraculũ ſtupẽdum,poteſtatẽ ineffabilẽ, venerãdum miniſteriũ,cœlũ attingere,cũ Angelis verſari.Et S.Gregor.Nazianz.*apolog.1.*ſic ait: *Mediatorem inter Deum, & hominem agere,vt opinor, Sacerdotis munus eſt.*Et Gregorius Nyſſen. *lib. de vita Moyſis*, probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non rem humanam eſſe,ſed diuinam. Vnde dieit S. Thom. *3. part quæſt.*
3 *22.art.1.ad 1.* † Sacerdos in quantum eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S Chryſoſt *hom.2.in 2.ad Timoth. An ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur,ſi deſpicis,non illum deſpicis;ſed Deum,qui illum ordinauit.* Et S. Hieronym. *in epiſt.ad Nepotianum de vita clericorum,*inter Regem & Epiſcopum hoc ponit diſcriminis,quòd ille nolentibus præeſt, hic volentibus,ille terrorem ſubiit, hic ſeruitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem,hic animas ſeruat ad vitam;

4 Vnde ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio Principes Catholici verbis, & factis ſemper oſtenderunt quantum Epiſcopis tribuendum eſſet,in omnibus ſe illis inferiores profitentes. Ac primum Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum in medio conuentu erectus conſtitit; ac cùm parua quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita, non prius conſedit,quàm Epiſcopi ad id annuiſſent, vt eſt apud Euſeb *lib.3. de vita eiuſdem, cap.* 10. Nec ſolùm Epiſcopos, vt Patres, imò verò, vt Dei Prophetas omnino honorificè reuenerabatur, vt idem Euſeb.in eadem hiſtoria memoriæ prodidit, *lib 3.cap.* 12.Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus geſtis vbique clarus ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe,*lib.9.tripartitæ hiſtoria, cap.*8. In noſtris Hiſpaniarũ Regnis,& vbicumque religio Catholica viget,Epiſcopi reuerenter, & honorificè ab omnibus coluntur, è Dynaſtis etiam, & Principibus, qui quò magis pij,& orthodoxi ſunt,eò magis Epiſcopos honorare ſolent.

Hinc S.Ambroſ.*lib de dignit. Sacerdot.cap.3.* pro-
5 fitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe,& nihil eſſe Epiſcopo excellentius,& *in cap.6.* ait Epiſcopum oculorum in corpore,id eſt,in Eccleſia officium voluntariom accepiſſe,vt reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. Dionyſ.Areopag.*c.7.Eccleſiaſt.hierarchia, p.3.* eum & Scripturis diuinis diuinum Antiſtitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S.Gregor.Nazianz.*in apolog.1.de fuga*, ita ait. *Quis ille eſt,qui virtutis Antiſtitem, ac propugnatorẽ vnius diecula ſpatio,velut ſimulacrum ex argilla fingit; illum, inquam,qui cum Angelorum claſſe,atque ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrat,qui ad ſupremum Altare Sacrificia tranſmittit, ſimulque cũ Chriſto Sacerdotio fungitur,qui figmentum inſtaurabit, imaginémque creatori ſiſtet,& ſuperna mundo opificẽ aget;& vt quod maius eſt dicam,Deus erit,alioſque Deos efficiet.* 6

Diligenter igitur,qui ad hoc dignitatum culmen aſcendere,eiuſque munus ſubire curat,cogitare debet,quæque tum facultates ſuppetam, tum difficultates officiant, ne fortè cùm exiguæ ſtaturæ ſit,gigantum induat arma,quæ tum in curſu tum in prælio impedimento ſint,cùm in his permulti decipiãtur,ea tentantes, quæ ſunt ſupra vires. Ideò S. Nazianz. *in orat.de moder. in diſp.adhib.* de his loquens dicebat. *Quid in cœlum promulas cùm pedes ſit? quid turrim extruis, cùm iis rebus careas,quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris, & cœlum palmo,terramque omnem pugillo,elementa magna,& huiuſmodi,vt ea creator ſolus demetiri poſſit? Si enim tunc primum,*inquit Bernardus,*haſitare incipias,id quidem ſero,ante iuxta conſilium Saluatoris,* Lucæ 15.*sediſſe debueras, ante aſtimaſſe opus, metiri vires,ponderaſſe ſapientiam,merita comparaſſe, ſumptus computaſſe virtutum.*Quis enim ſanus,& ſobrius,cùm perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere, aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat? quis cùm vix reddendis domeſticis rationibos ſuis ſe parem agnoſcat.in publicis,vel alienis ſponte operam profiteatur? Quiſnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius eſt? quid maiori pœna dignum,quàm in conſpectu Dei, & Angelorum eius, in conſpecto Eccleſiæ vniuerſæ, id ſe ſcire profiteri,quod ignores,id velle,quod nolles,id poſſe quod nullo modo poſſis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt,dum iam diuino adſtamus Altari, ſed tunc dum ambitiosè diſcurrimus, penſamus, cœlum, & terram modò optatis potiamur. Neque enim erit adeò deſperatus, & perditus animus,qui ſi maieſtatem, & amplitudinem earum rerum ſecum diligentiùs conſiderauit, & expenderit, qui non concidat, qui ſe dare præcipitem velit,qui ſententiam futuri iudicis,quam veluti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat, ne illud exaudiat,neſcitis quid petatis, *Matth.*20.Tardè, cunctanterque eundum ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex ſponſæ modeſtia colligitur, cui non ſemel dictum *veni,in amoris Cantico cap.5.Veni,*inquit Sponſus, *de Libano Sponſa mea, veni de Libano, veni,coronaberis.* Vides vt idem verbum ingeminet,vt Sponſæ morẽ indicet,ægrè iture ad culmina,ad coronas.Scitè Gilleb. Abbas *ſerm.19.in Cãtic.Vide,*inquit,*ſi nõ morosè egreditur de Libano quæ toties vocatur,& forſitan ſponſa mora feſtinationem noſtrã ſuggilat, & arguit,qui nimis prompti,& parum prouidi vires, noſtrã minus penſantes feſtinamus ingredi in labores prælationis,in ſollicitudinum moleſtias.& moratoriam lapſus,nec expectantes, vel ſemel vocari vltrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem vel preuenientes,vel arte procurantes,*

Vnde S. Bernardus *in ſerm. ſuper Cant.*contra eos, 7
qui ſe ingerunt Prælaturis,ita dicit: *Miror audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas, & tribulos; vineis tamen Dominicis etiã ſe*

ingerere non vereri, fures sunt, & latrones, non custodes nec cultores. Væ (inquit Gregor. *in epist.* 126 *lib.* 7.) *qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit; sed adappetitum gloriæ, & transitorij honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ fieri sustinet, nondum veteranus miles, id est, diu exercitatus in omnium victoria: Episcopus est aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præsit, sed vt prosit.*

8 Prædicti igitur Prælaturis temere se ingerentes, illasque ambientes, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & deprauatis moribus, si in Episcopos eligantur, magis oberunt, quàm proderunt. Sic etiam ratione honorum, & sufficientiæ bonorum Episcopatus apparentes illicitè faciunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, vnde contra Pharisæos Dominus dicit, Amans primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celsitudinem gradus appetere Episcopatum præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos *Matth* 20. Primatum quærentes, dicens *Scitis quia Principes gentium dominatur eorum*, vbi Chrysostom. *hom.* 66. ait per hoc ostendere, quòd gentile est primatus cupere. Et idem hom 35. in hæc verba *Opus quidem desiderare bonum, bonum est: primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: Primatus enim fugientem se desiderat; desiderantem se horret.*

9 Verùm si quis Episcopatum optet non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat; sic enim hunc Apostoli locum interpretantur, D. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. *quæst.* 2. latè Claud. Iaius *in speculo Præsulis sub rub de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an peccet necne:* Alphons. Aluarez, Guerrero *in speculo iuris Pontificij cap.* 4. *post princip.* me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed. *de præst. c. Episcop. dignitat part.* 1. *cap.* 3. *num.* 33. Ideò quivis Episcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non præesse. Vnde Apostol. non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed *bonum opus*, scilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam Nauar. *de orat miscel.* 42. *num* 2. asserit grauiter peccare Episcopos ambientes, alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina *in sum. lib.* 1. *cap.* 16. §. 2. idem ferè resoluit. At Homobon. *de examine Ecclesi part.* 3. *tract.* 15. *c.* 7. *q.* 24. *resol.* 1. quem videtur sequi Diana *resol mor p.* 4. *tract.* 4 *resol.* 100. tenet Episcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Nauarr. *con.* 17. *num.* 7. *sub tit. de sentent. excom. in nouis.* resoluit absque peccato, etiam veniali, posse appeti Episcopatum ab illo qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt prosit, licet minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Nauar Iacob. de Graff Tolet. & aliis comprobat Homobon. de Bonis *de humana vitæ statib. s p r.* 1. *c.* 6. *versic. quando autem.* Quamuis Episcopatum ambire propter bona temporalia sit delictum, tamen oblatus citra culpam potest suscipi, Morla *in emporio iuris part.* 1. *tit* 2. *de iurisd. omn. indic. q.* 5. *n.* 29 *in princ.* Pro quorum maiori luce optimè distinguit Lezana *in sum. quæst Regul. part.* 1. *cap.* 17. *num.* 22. his verbis. *Primò enim indignus Episcopatu, vel quia illiteratus, vel vitiosus est, Episcopatum desiderans grauissimè peccat mortaliter, quia appetit, id quod non potest sine peccato mortali administrare.* Tolet. *in sum lib.* 5. *c.* 3. § *prima est. Secundò qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mortaliter peccat. Ratio est non solùm, quia peruersè vult rem spiritualem, & superioris Ordinis esse medium in Ordine ad rem temporalem; & inferioris Ordinis. sed etiam, quia sic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus est, si necesse fuerit dignitatem Episcopalem negligere, si bona temporalia non obtinentur.* Sot. *lib.* 10. *de Iustit. q.* 2. *art.* 1. Sylvest. *verb. Episcopatus* §. 4. *Tertiò, qui appeteret Episcopatum; quamvis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cùm non appeteret spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis esset*, Valentia *tom.*, *disp.* 10. *q.* 3. *punct.* 2. *concl.* 3. §. *nihilominus tamen. Quartò, qui etsi dignus efficaciter appeteret Episcopatum non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccaret eo quod magno periculo salutis, quale in administratione Episcopatus occurrit, se obijcere præsumptuosum & temerarium est.* &c Hactenus Lezana.

Vtrùm autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum? solet ab aliquibus dubitari? Ergo tamen non posse veriùs sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in iis quæ sunt secundùm regulam; at fieri Episcopum, non est secundùm regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immò ab illa eximit; & prorsus contra rationem est posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut boni particularе subditi: nec ex vi officij habet communi Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed Episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiæ: ergo, nec obstat quod S. Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem respondet Sot. *de Iust lib.* 10. *q.* 2. *art.* 2. 11

Acceptatio Prælaturæ (vt inquit S. Bernard. *serm.* 58. *super Cant.*) *procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem, amare decorem domus Domini, incrementa lucrorũ eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet & plantet.* Volens igitur Dominus ascensurus ad Patrem, Vicarium in terris constituere, & Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem præficere, dicit illi: *Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit ei: etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, tu scis quia amo te. Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas.* quem locum Bernard. *super Cant. ser.* 76. sic interpretatur. *Non otiosè toties repetitum est, Petro amas me, in commissione ouium, & ego quidẽ id significatũ perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimoniũ tibi perhibente conscientia quod me ames, & valdè perfectèque ames. hoc est, plusquàm tua, plusquàm tuos, plusquàm & te, vt huius repetitionis mea numerus impleatur, nequaquam suscipias curã hanc, nec te intromittas de omnibus meis pro quibus sanguis vtique meum*

meus fusus est. Hinc etiam Modern. quidam *in annot. super Ioan.* ibi. *Pasce agnos meos*, sic ait: *Qui ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini, eos primum oportet meminisse à Petro ter exactum amorem erga Christum, neque quēlibet amorem, sed ardentiorē cateris. Deinde tertium cōmissam illi curam gregis, illud nimirū significatū est, non esse idoneū Sacerdotio, nisi qui neglectis omnibus nihil amet, nisi Christū, hoc est, veritatem, innocentiam, pietatē Nihil magis requirit in Pastore, quàm amorem: Oues Christi docere potest & malus Pastor, & qui eas, odit, & rapit; pascere autem non potest, nisi qui diligit. Doctos multos, & nobiles, facilè est reperire Pastores, amatores Ecclesia paucos. Hos potissimū elegit ad Ecclesias suas Iesus, qui potissimum diligunt; diligit Ioānem, elegit Petrum; diligit sibi cariorem, elegit Ecclesia vtiliorem; diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, facilius pœnitēti indulgeat; ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actū meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an se deligat, vt ei declarat quanta sollicitudine, desiderioque expeteret quòd toties interrogaret, simulque omnes admoneret ardentissimum sui amorem in Pastore requiri, maximè enim quæritur, quod maximè desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentiorem, quàm aliorum Apostolorum sit, priusquam gregis sui curam illi committat, cui namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Contristatus post tertiam interrogationem Petrus est, non ex eo, quòd amorem suum non crederet, quem sciebat falli non posse, sed quòd non tantum amorem in se ipso Christus esse intelligeret, quantum habere se crederet, vnde respondit,* Domine tu omnia nosti. Tu scis quia amo te: *quasi diceret, ego falli possum, qui amare me dico: Tu qui omnia nosti, scis num verum sit quod dico. Certè tu scis, te à me amari, ego verò nescio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit IESVS,* Pasce oues meas. *quasi diceret. Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, sed manifestatio est, vt nouerint omnes, me tibi pascendas oues meas non fuisse daturum, nisi à te mirificè amari certò scirem. Noui namque neminem eas pascere posse, qui me non vehementer amet. Rapere quidem postea mercenarius, fur, & latro; pascere verò non potest, nisi qui animam suam pro eis ponere paratus sit. Propterea, qui dixi tibi: Pasce agnos meos, dico pariter, pasce oues meas. Iidem enim sunt agni, qua & oues mea: sicut ego quoque & agnus sum, & ouis; Agnus, qui verè Pascha immolatus peccatum mundi tulit. Ouis, qua ad occisionem ducta non aperuit os suum.*

12 Quamobrem rectè S. Gregor. Nazianz. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* scripsit: *Nemo sapiens lato animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita considerat, atque adeo stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cum viam ingredi possit complanatam, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit.* Quod S. Chrysost *ad Hebra. homil. 34.* latè prosequitur, inter cætera dicens: *Miror si potest saluari aliquis Rectorum, post tantam enim comminationē, quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam spectat, quod Petrarcha dicit *de remedio vtriusque fortuna lib. 1. dialog. 170. O vertigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

13 Hoc idem etiam D. Bernardus *ad Episcopum Londonen. epist. 24* elegantibus, & horrendis prosequitur verbis, dum ait: *Curritur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis iam quisque victurus sit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti sunt, videntes alios, qui iam humeros submiserunt huic sarcina, non solum non gemere tanquam sub onere, sed insuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, qua cupiditate caecati, non vident. Qua insania est? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehenna metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quò ascendis miser? vt ab altiori gradu sit casus grauior: neque enim paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi (quasi alter Satanas) subito deiicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent, & onera, grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Va tibi Episcope, quia peccata populi comedis: ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi quantum desudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis: Venies miser ante tribunal Christi, & audietur grauis querela populorum, accusatio dura eorum, quorum vixere stipēdiis, neque diluere peccata; quibus facti sunt duces caci, & fraudulēti mediatores. Quid tibi insipiēs delicia sapiunt, quid diuitia illa oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam dura temetipsum obligans rationi? Vniuersa quidem vsque ad quadrantem nouissimum exigeris?* Vnde idem Bernard *epist. 8.* cuidam Brunoni docto viro consulenti an acceptaret electionem Archiepiscopatus Coloniensis, omnino recusauit dare ei consilium; sed solùm dixit se oraturum pro eo; quia tamen ipse nihilominus acceptauerat, sequenti epistola terret eum electione Sauli, & Iudæ, super omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quòd nulla cura eum magis sollicitabat, quàm cum ad consecrandum Episcopum eius expectabatur arbitrium.

Cùm profectò tot ac tanta in Episcopo requirat 14
noster Apostolus, & muneris eius, ac officij ratio, tam multa postulet, quisque sibi meritò timere debet ne dicam exhorrescere, cùm tantum munus assumit, quæ causa multis sanè ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi.

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthusiani Patriarcham insignem ab eremo Romam accersitum ab Vrbano II. Pont. Max. quem diu ante coluisset, & eius opera in Conciliis celebrandis vsus fuisset vsque ad Concilium Placentinum, Archiepiscopatum Rheginensem totius Calabriæ Metropolim sponte oblatum recusasse, & solitudinem iterato adiisse eiusdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata scriptoribus apertissimè testantur Petr. Scutor *de vita Carth. tr. 5. c. 3.* Laurent. Suri. *de probatis Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 22.* Meleager Pentimalli *in vita S. Brunonis, tr. 1. c. 10 pag. 88.* Cardin. Cæsar. Baron. *annal. Ecclesia, tom. 11. annor. 1091. pag. 635.*

Nazianzenus etiam è patria discessit, ne ad eum 15
honoris gradum ascendere cogeretur.

S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit. 16

S. Ephrem Syrus cùm intellexisset se ad Episco- 17
patum electum, tantisper furorem simulauit, donec alius electus esset. Sozom. *lib. 3. historia Ecclesi. c. 15.*

S. Goatis Presbyter incurabilem morbum im- 18
petrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirensem Episcopatum vocaretur. Surius *in eius vita.*

S. Gregorius Magnus ad Pōtificatum electus in- 19
firmitatis suæ conscius fugam iniit, & inter syluarum saltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, trahitur, & Pontifex consecratur. Ioan. Diaconus *in eius vita. lib. 1. cap. 44.* Card. Bellarm. *an. Eccl. tom. 8. An. 590.*

S Ammo

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem adducendus, cum dissuadere nõ posset, dexteram sibi auriculam amputauit, & cum adhuc instarent, linguam quoque sibi resecissurum esse adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *l.* 11. *Ecclesiast. hist. c.* 17. Palladi *historia Lausiaca, c.* 12.

S. etiã Malachias cùm ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros submisit, dicens: *Ad mortem me ducitis, sed obedio spe martyrij.* Sur *in eius vita, tom. 6. die 3. Nouẽbr.* Sbroz. *de officio vicarij in proœm.* Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum c.* 1,

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidissimo liquore plena sibi missum dicentem: *Vide Frãcisce, quicumque vult fieri Sacerdos, & Sacramẽta administrare, ita purus esse debet in anima, sicut liquor iste*; noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ suæ non putauit esse puritatem.

22 S. Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam cùm adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesiis, quę non haberent Episcopos, suam abstinebat præsentiam, manu iniecta à populo Episcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus est, considerans, quàm magna suæ vitæ pericula de gubernatione Ecclesię impenderent, ita Possidonius *in eius vita,* c. 4. & testatur ipse August. *epist.* 147

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus esset, vt assensum præberet electioni de se factæ in Episcopum, respondit, vt per diem spectarent, vt interea sua componeret: transacto tempore adhuc requisitus, vt tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deum paululum alloqui: in oratione autem positus à Domino petit, vt potiùs eum mori pateretur: quàm Episcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater surgeret, Deo spiritum reddidit, & mortuus est, referunt; Niceph. *lib.* 9. *c.* 17. nouissime Ioann. Baptista Fino *de regulis iuris vespertina homilia homil.* 5. *in fine*, Sozom *lib* 8. *Ecclesiast. histor. cap.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit.

S. Bonauentura semel quantum potuit, refutauit sed postea tandem Romani Pontific. iussu coactus recepit S. Augustinus *epist.* 204. asserit quòd multi, quia nolebant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopale munus, vel recusarũt, vel inuiti susceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.* 1. extant exempla, & hac ætate multos nõ defuisse nouit parens meus, ex quibus duos tantùm attingam, qui cùm Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulentissimarum, ac nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum poterunt esse aliorum instar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiscopatum Toletanũ Carolus Quintus imperator secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constãtissimè in priori proposito; cuius animi magnitudinem, stabilémque omnino sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat: tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini, se viuente quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum, esse putauit referunt Hernandus del Castillo in *historia generali S. Dominici p.* 2. *lib* 2. *c.* 26. *fol.* 102. Ludouic. Muñoz *en la vida del Padre Fray Luis de Granada lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 37.

Alter fuit pius ille Ludouicus Granatensis eiusdem Dominicani Ordinis alumnus, is cùm à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiusdẽque Caroli Imper. sorore in Archiepiscopum Bracharẽsem, & Hispaniarum Primatem nominaretur, grauiter obstitit, ab eaque summis precibus impetrauit, vt illum à tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud rectè obeundum, insignis, & probatæ vitæ viri eiusdem Ordinis sibi notitiam 25
daret; obtulit † Fr. Bartholomæum à Martyribus 26
qui Superiorum iussu coactus, postquam semel quãtum potuit refutauit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pontif. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam concederet, qua obtenta Episcopatui renunciauit reseruata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdẽ Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, multis clarus miraculis, historiam narrat Ludouic. Muñoz *dict. lib* 1. *c.* 11. & 12.

Gregor. igitur *epist.* 45. *lib.* 4. cogens quendam Marianum Monachum omnino renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam quod consoletur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post longa quietis otia eius proculdubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cùm venerit tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum enutriet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et *epist.* 4. *lib.* 6. *ad Episcopum Constant.* qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet; *Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc collegimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non cognoscit infirmitatem.* Et *epistol.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, asserens illud: *Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuant,* &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quòd semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, *quòd Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quod etiam gigantes gemũt sub aquis*, idest, populis: dicit tamen *quod huic curæ modus ponendus est, ne nimis excrescat: quia boni Pastores afflante Spiritu sancto inter medias turmas populorum, & negotiorũ non obruuntur, neque caput mentis submittunt: ambulans per siccum in medio mari, & impletur in eis illud* Isa. 45. *Cùm transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te.* Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, *quòd vbique est periculum, & sola Dei gratia soluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit.* Quid enim paradiso iucundius? Quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in cap. qualibet 40. dist. Nusquam enim est securitas,* inquit Bernard. *nec in cœlo, nec in paradiso, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus sub potentia diuinitatis: in paradiso Adam de loco voluptatis: in mundo Iudas de schola Saluatoris. Tuti tandẽ erimus à malis omnibus si Deo nostra omnia committamus.* Hinc Cassiodorus *Nihil potest esse securius, quàm illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus cõgruè profutura præstare.* Et Regius Propheta Psal. 56

Clamabo

Clamabo, inquit, *ad Deum altissimum, Deum, qui benefecit mihi*. Quod autem beneficium Dauidi sit collatum, Chaldaica docet translatio dicens: *Clamabo ad Deum, qui praecepit aranea, vt conficeret in ore speluncæ telam ad defensionem meam.* Sanè cùm in spelunca moraretur Dauid, Saul eum minimè vidit, quandoque aranea tela Dauidem tegerat. O admiranda Dei protectio In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui secum Deum habet, araneæ tela sibi fortissimus est murus, & antemurale, vbi è contra illum, qui sine Deo est, fortissima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

28 Verè ita est, locus sanctitatem non conciliat, nec sanctitatis neglector loci sanctitate excusatur, nemo sibi de loco blandiatur, Samaritana Messiam cognouit, ad fontem, quem Iudæus in Templo cognoscere noluit, hinc illud S. Hieronymi *epist*. 4. quæ est de viuendi forma. *Quid*, inquit, *Samaritana vilius? non solum ipsa crediderit, & post sex viros vnum inuenit, Dominum, Messiamque cognouit ad fontem, quem vt in templo populus ignorabat, sed & auctor sit salutis multorum.* Et S. Chrysost. *homil. 4. ad populum Antiochenū*, hoc verbis monitum offert. *Licèt in Paradiso sis, ne confidas, etenim in Paradiso erat Adam, & postquam Deum irritauit, nihil profuit Paradisus, in fornace erant isti tres pueri, & postquā bona egerunt, nihil officit fornax. In Paradiso erat Adam & quia segnis erat, subplantatus fuit: fimo insidebat Iob, & quia vigilabat, superauit: atqui quanto paradisus è fimo melior? sed nihil loci virtus inhabitanti profuit.*

GLOS. II.

Bonum opus desiderat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi munus non tam honor, quàm onus est.*
2 *Seruus suorum subditorum dicitur Prelatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud est prater merum laborem.*
4 *Episcopus ministerio, & labori inseruire debet. Episcopatus munus quod, ibid.*
5 *Sanctus Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatē, sed honestum illius munus atque opus laudare voluit.*
6 *Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt.*
7 *Sanctus Gregorius onus suum multis depingit lachrymis.*
8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnum onus & intolerabile iniunctum esse profitetur.*
9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem suam, cùm Episcopus fit, & n. 10. 11. & 12.*
13 *Sanctus Bernardus grauius, & periculosius periculū cum ad Episcopatum promouetur, deplorat.*
14 *Episcopus nemo sapiens lato creatur animo.*
15 *Episcopatus est onus animarum infirmarum.*
16 *Episcopalis officij onus est pelagus laborum: & abyssus arumnarum.*
17 *Pastor circa oues debet assimilari gallina circa pullos.*
18 *Episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum si perfunctoriè agatur, & si vt docet, nihil periculosius.*
19 *Sanctus Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus est, & n. 20.*
21 *Homo natus ad labores, & dolores.*
22 *Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.*
23 *Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat.*
24 *Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.*
25 *Humilis an sit ille, qui supernè nutùs arbitrio, vt debeat praesse intelligit, & tamen ex humilitate praesse contemnit.*
26 *Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.*
27 *Ecclesia gubernaculo, periculum peccati timens suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.*
28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus rarò vacuus, nec coactus accedat.*

Opus dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamuis sit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, vt habet Hieron. *ad Ocean.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet, qui fertur ad culmina, & magis qui sese obtrudit Scite Petrus Blesensis epist. 102. *Sciebam*, inquit, *omnem honorem huius seculi esse impedimentum graue, & quoddam peremptorium salutis aternæ* & Senec. *c. 1. de breuitate vita. Est inter onus, & honorem non tam allusio vocis quàm res ipsius expressa veritas*, & S. Isidor. lib. 1. cap. 26. *Honor ex onere venit, an potius ex honore onus.* Inter vocem *Honos, & onus* allusionem siue paranomasiam notant Rutil. Lup lib. 1. *de Paranomasia*, Beda *in figura 9. de Paranomasia*, & Ioan. Andr *in cap ad aures, de reb. Eccles. & in cap si religiosus, de elect. l. b. 6 super gloss verb. obtentà*, dicit quod *Honor* scribitur cum aspiratione, quia omnes aspirant ad honores; dictio autem Onus scribitur sine aspiratione; quia pauci aspirant ad onera. Hinc Isai. 9. vers. 6. *Factus est principatus super humerum eius.* Apposite Oleaster noster hic. *dicitur principatus super humerum eius, quia illi fuit potius oneri, quàm honori, solēt enim serui onera super humeros gestare.* Et *in annot. morali* ita scribit *Fuit principatus super humerum eius. Putant vsque hodie insensati filij Adam, imperia Regna, & principatus huius saculi honores esse, non onera; quos puer noster arguit, qui suum principatum quasi graue onus super humerum gerit.* Vnde rectè à Patribus definitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quàm onus, nec tam principatum, quàm ministerium nec tam dominium, quàm liberam, & ingenuam seruitutem, sic enim noster Apostol ait 1. ad Corinth. 9. *cùm liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt omnes facerem saluos.* Et Origen *in Psalm. hom. 7. Qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesiæ.* 1

Seruus ideò suorum subditorum dicitur Prælatus, nam D. Bernard *super illa verba Hierem. vt euellas & destruas*, &c. sic ait: *Qui horum factum sonat: Rusticani magis sudoris schemate quodā labor spiritualis expressus est.* Et sequitur *Disce Pralate non tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Disco sarculo tibi opus esse, non sceptro, vt opus facias Propheta, & quidē nō ille regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne, & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui: & plurimum, non planè, totum quaere emundare Propheta, quando ergo libet gloriari, vbi otiari non licet? Ne putes igitur Pralatus gradum illum, vt vacet obtinuisse, sed vt in obsequiū Dei & proximi laboret.* Attributa est dignitas in opus ministerij, ait Apo- 2

stolus

stolus in opus ministerij, id est, in ministerium operosum. Propterea Pastores appellantur Prælati, vt vigilent, & ita laborent, ac si Pastores re vera essent. Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes fassi fuerant: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait, *Scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem.* Satis sciunt Principes † imperium, & principatum aliud esse nihil præter merum laborem. Hinc etiam seruum se agnoscebat Alexander, qui (vt Arianus Philosophus *lib. 8. de rebus Alexandri* scribit) suis dixit, *Plus vigilare quàm vos me certò scio, vt ipsi quietos somnos capere possetis.* Seruum etiam se nouit Cæsar, de quo Seneca *lib. de breuitate vitæ*, ait. *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.*

4 Labori ergo, ac ministerio, & seruituti inseruire debet Episcopus, quod Bernard. *in epist. ad Roman. hom. 11.* admonet, dum dicit: *In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium vestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabitis, non vos: nam qui quærit quæ sua sunt, se cupit honorari, non ministerium.* Et S. Chrysost. sic ait: *Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, vt vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia verò carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur esse, sed reuera non sunt nisi ministeria.* Et D. Hieronym. *epist. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit, *Clericus, qui seruit Ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus vt respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet, vt vigilet, vt pascat, vt exploret, ac quod vulgò dicitur; superintendat gregi Christi*; operarius dicitur *Matth. 10.* Est opus bonum Episcopatus, quia omnibus benè operari debet. *Bonum existimandum est id solum*, inquit Gregor. Nyssen. *in orat. de mortuis, quod omnibus semper & vbique prodest, nulli nullibi nunquam obest, & non mutatur.* Episcopatum munus, opus Apostolus vocat, ne ludum esse quis existimet, aut animi oblectationem, id quod expendebat S. Isidorus Pelusiota *lib. 3. epist. 216. Opus est*, inquit, *hæc res, vir optime, non ludus, atque animi oblectatio, cura, non luxus, munus, non imperium.* Iuo Carnotensis *epist. 47.* Episcopatum ita describit. *Quid est Episcopatus nisi cruciatus; quid aliud est hic honor nisi onus? quid est hæc sublimitas, nisi naufragosa tempestas? vnde si inuenta honesta occasione huic honori te subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impediente, stadium vitæ percurrens ad brauium supernæ vocationis expeditius peruenires. Assume ergo tibi pennas columbæ, & auolabis à molestiis, & requiesces, & habitabis in solitudine mentis.*

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vllo modo possit, appellant non solùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipsam significationem Sacris Litteris ita scriptum est: *Virum fidelem inuenire opus est.* Opus negotium est, non otium; animi sollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentia, non potestas, quæ temerè, nulloque consilio regatur. Ego sanè verò Episcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam diuinum est: eum autem, qui illius assequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum benè agere censeo, quia non intimis animi sensibus ali, sed omnino eiici eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desiderat, secum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocetur; deinde videat diligenter an eos sustinere rectè ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & apertè, & occultè eum oppugnant: neque mente solam reputet, quanta sit illa dignitas, verùm etiam quot se mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed despiciat, quæ insidiæ, quæ curæ, & sollicitudines sibi parentur; sciátque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eum ideò Episcopum creatum esse, vt legitimè ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteráque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet.

Sciant denique Episcopi se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. 6 Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes, non dignitatem, laborem, non delitias, non crescere fastigio, sed humilitate decrescere, vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum, vt intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyse descendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri, ô Episcope, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris Officium. Insta importunè, opportunè, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quàm honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quòd si abhorreas onus, & insufficientem te reputes, sera querela est, priùs sedisse debueras, & æstimasse opus, sarcinulam ponderasse, & computasse virtutum sumptus, & dignitati meritum comparasse.

Quàm verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo suo Christus, qui cum à Discipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à suo Magistro inaudierant, quo eo vti Magistro & Doctore possent, dixit illius humilis Saluator. *Quid quæritis?* quæ loquendi formula acutè à glossa ordinaria premitur, quòd nempè potiùs dixerit, quid quæritis, quàm quem quæritis. *Quid non, quem ne se videatur ostendere.* Ne videretur sese spontè obtrudere ad honores: ac contra cùm proditoriè ad supplicia, ad Crucem, ad mortem dixit, *Quem quæritis*, non quid, vt se videretur ostendere, vt suo exemplo doceret honores defugiendos esse, Cruces, Passiones, oblatas æquè suscipiendas animo, & alacri, & libenti adeundas. Plerique contra obtrudunt se ad honores, aspera quæque, at quæ aliqua humilitate adspersa sunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens sponsa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & morosè egreditur, ad honores potiùs trahi, quàm ire se velle præ se fert; nam in amoris Cantico cap. 4. sic eam sponsus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba vtiliter expendit Gillebertus *serm. 29.* dum ait. *Vide si non morosè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non est contumacia, sed cautela, & forsitan sponsæ mora festinationem nostram suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires nostras minus pensantes*

pensantes festinamus ingredi in labores Prælationis, in sollicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes vel semel vocari, vltrò nobis ipsi honorem sumimus vocationem, vel præuenientes, vel arte procurantes. Hoc ipso honore minus digni, dum nimis sollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traderetur, S. Anselmus ipse suis verbis significauit *lib. 3. epist. 1.* ait enim. *Quod ignorare nequiuerunt illi, qui & die vultum meum inspexerunt, quando me Episcopi, Abbates, aliique Primates ad Ecclesiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: itavt dubium videri posset, vtrùm sanum insani, an insanum traherent sani: nisi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viuenti colore similis, stupore & dolore pallebam, & illi, qui posteà ipsa die me inusitatè lugentem, dolore rationem superante, cùm intimè mihi licuit cogitare, & vestram dilectionem & onus, quod meæ imbecillitati imponebatur, de longè audiens accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum amissarum timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aspergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Meliores Præsides haberemus, si eos huius notæ haberemus, huius mentis. Verus ille, *Benè imperant, qui non libenter imperant.*

7 Vnde Greg. *ex regist. lib. 1. epist. 5.* his verbis depingit onus suum. *Sub colore Episcopatus ad sæculum suum reductus, & in pastorali cura tantis terræ curis inseruio, quantis me in vita laica nequaquam deseruisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens ascendisse videor exteriùs, vnde me à conditoris mei facie expulsum deploro. Conabar námque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solùm vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: Tibi dixi, cor meum quæsiuit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, itavt in me plenè impletum crederem quod per* Esa. 54. *Dominus promittit, sustollam te super altitudines terræ (super altitudines enim terræ sustollitur, qui ipsa quæ alta, & gloriosa præsentis sæculi videntur, per mentis despectum calcat.) A quo vertice corrui in timores, & pauores, impulsus turbine huius tentationis; quia etsi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commissi sunt, multùm formido. Vndique causarum fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, itavt rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire non possum, itavt obedire nequeam voci Prophetæ* Esai. 46. *Redite præuaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodò exclamare compellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria prædicare, cùm mihi difficile sit saltem recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum sæcularium tumultu, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur surgere, intùs cadunt, similes fumo, qui ascendendo deficit, & sese dilatando euanescit.* Ideò scriptum est Psalmo 36. *deficientes quemadmodum fumus deficient.* Et illud Psalm. 82. *Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in posterioribus eleuatur; quia quantò eleuantur in bonis præsentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamuis aliqui sint, qui sic exteriores prouectus regere sciunt, vt per eos nequaquam interiùs corruant, sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valdè onerosa: & quod mens spontè non recipit, congruè non disponit.*

S. Antonin. *in sum. part. 3. tit. 20. cap. 2. §. 1.* & ante Ioan. Monach. *in prato spirituali, in cap. 194.* vt refert Cardin. Cæsar. Baron. *tom. 6. Annalium Eccles. an. 461. num. 6.* narrat quòd cùm descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus. *Orate pro me Patres, nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum est, Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & similium est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum, quod beatissimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perseuerarit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigiliis, & Orationibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua Impletisque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi peccata, præterquam impositionis manuum, hoc enim à te solùm requiritur siue benè, siue fortasse aliter egeris.*

Idem Gregor. *epist. 4. ad Ioann. Episcopum Constantinop.* deplorat quòd indignus, & infirmus suscepit nauem vetustam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ tabulæ naufragium sonant. 9

Idem *epist. 6. ad Patr.* sic ait: *Dum contemplationis dulcedinis altè describitis, ruinæ meæ mihi gemitum renouastis: quoniam audiui quid intùs perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnoscite, vt vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obsident. Triste est quicquid aspicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile appareo: penso enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, vbi deiectus sum, & pro culpis meis in occupationibus exilium à facie dominantis missus, quasi destituta vidua vocibus cum Propheta* Psalm. 68. *dico, qui consolabatur me, longè recessit à me.* 10

Idem *epist. 7 ad Anastas. Episcopum Antiochenum. Depressus sum vsque ad terram superposito onere, itavt mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta* Psalm. 118. *Incuruatus sum, & humiliatus sum vsquequaque: tanta quippè occupationum onera depriment, vt ad superna animus nullatenus erigatur multis enim causarum fluctibus quatior, & tumultuosa vitæ tempestatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. Quod verò me os Domini, quod lucernam, dicitis quod multis prodesse perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.* 11

Idem *epist. 24. lib. 1. ad Episcopum Constantinop. Considerantí mihi quòd impar meritis, atque toto animo renitens, Pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrat, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nihil sinunt, tenebras videt. Nam quis Antistes ad Dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum?* &c. 12

Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis: *Quid ego infelix? quò me vertam nescio, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicauit, contigerit negligentius custodire; si stillantem in Cruce Domini sanguinem collegissem, esset appositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine* 13

tanto

tanto? Et certè id seruandū accepi, pro quo mercator non insipiens, ipsa vtique sapientia sanguinem illum dedit, sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad solicitudinis cumulū, & pondus timoris, quod cùm & meam, & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtráque abyssus est imperscrutabilis Vtráque mihi non est, & nihilominus exigitur à me vtriúsque custodia, & clamatur: Custos qui de nocte. Custos qui de nocte nō est mihi dicere cū Caim: Nunquid custos fratris mei sum ego: sed est fateri humiliter cum Propheta, quia nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

14 Vnde S. Gregorius Nazianz. *in Apologia*, scripsit: *Nemo sapiens lato animo creatur Episcopus, si quis pericula, & supplicia ei proposita consideret: atque adeò stultus videri potest, ac reprehensione dignus, qui cùm viam ingredi possit complanatā, & expeditā, sponte se in locum angustum, periculosumque redegerit.* Quod S. Chrysostom *ad Hebr homil* 54. latè prosequitur, inter cætera dicēs: *Miror si potest saluari aliquis Rectorum: post tantam enim comminationem, quam negligentia videmus illatā, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos in tantā molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam spectat, quod dicit Petrarcha *de remedio vtriusque fortunæ, lib. 1. dialog. 107. O vertigo morum pessima, ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt.*

15 Et S. Bernard *ad Renaldum Abbatē, epist* 73 *Onus animarum est infirmarum; nam quæ sana sunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus sunt: igitur agros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando sanas, quod sanitas tua portat. Si quis verò ita sanus est, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te, huius tè parem, non patrem cognoscas, tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi, præmia minus: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.*

16 Et ipse Chrysostom. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum ærumnarum, quia sicut aliis præstant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. Io quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus, rationem redditurus est? Dormitabant quidem Apostoli cæteri instante Domini Passione, vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippè qui in tanto Fidei, rerumque omnium discrimine non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos; quia, vt dicit August super *Psalm. 58. Gallina super omnes oues materna charitate circa pullos sollicitatur, ita vt tota ægrotet ex labore, raucescit vox, fit hispidum totum corpus, dimittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Episcopus esse illa Euangelica gallina, solicita, & anxia, vt sub alas colligat, foueatque pullos suos* Eius est satagere, moliri, in omnia se vertere, quoties affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittendo se, ad vngem cum Paulo commutando, vndequaque occasiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati.

18 Item S. Augustinus, Doctorum Ecclesiæ antesignanus, *in cap. ante omnia 40. dist.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur: &, si vt decet, nihil periculosius. Et Sanctus Vincentius *in serm 7. Dominica 1. post Octauam Paschæ*, miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio viuere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ, vsque ad centrum terræ non est perfecta securitas, ait Fulgentius; in aëre nnn, quia ibi dæmones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes Ergo suprà Lunam quære securitatem, quia circa Lunam minime reperies.

19 Hinc S. Gregorius *lib. 1. epist. 24. ad Constantinop.* onus Episcopale timens, sic eos alloquitur: *Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hîc huius mundi tanta sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinem penè ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter defleo, atque, vt pro me Dominum exoretis, rogo.*

20 Idem *in epist. 30 ad Ioan. Patric.* sic ait: *Gemo quotidie occupationibus pressus; & respirare non valeo Ecce quo me patrocinia vestra perduxerunt, sed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quisque profecerit, tantò, vt ideo, ab amore Dei amplius decrescit.*

21 Verùm homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat Dauid, ad labores actionum cum dicebat Psalm. 118. *paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua: ad dolores verò passionum, dicens: Ego in flagella paratus sum* Psalm. 27. *Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore, & sine dolore*, neque illi de quibus Propheta dicit: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur*, nam sequitur, *Tenuit eos superbia* (grauis enim labor est superbia) *operti sunt iniquitate, & impietate sua*, & hæc grauia flagella sunt, quia non est gaudere impiis, dicit Dominus. Quòd si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas, vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxiùs laborat diues in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard *tom. 1. fol. 164. teneamus obedientiam in laboribus patientiam in doloribus; sciant gentes quoniam homines sunt, id est nati ad labores actionum, & dolores passionum* Vtilis nobis labor est, quo virtutes nutriuntur, vt B. Isaias Abbas *Orat. 16. Labor*, inquit, *secundum Deum ad virtutem auxilio est, desidia vitiorum est mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus prosunt, & inertia pullulat vitia.* Nulli se libentius virtutes credunt, quam labori, nulli se vitia faciliùs committunt, quam desidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem*, verba sunt Sancti Petri Damiani *opusc. 13. c. 8. non nisi per labores, & certaminā peruenitur, quomodo quis ad requiem perueniet, qui nec dum ad certamina ipsa, quæ in medio sunt constituta, descendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, si eam, quæ præ foribus est, nondum transiuit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitum sarmenta non seruit, qui glebas sarculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non sulcauit, quomodo excussis paleis in horeo frumenta recondere, aut plenis musto carnalibus poteris amouere.*

22 Bernardus *epist. 32* consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum, dicit, quòd sicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit Apost *Ad Rom* 5.) ita è conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortker in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Item *epiſt.71.ad Abb. Aſniacen. O vere leue onus Chriſti, quod portantem non grauat, ſed leuat: Quid eo leuius onere, quod non ſolùm non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? Eſt onus exonerans, ſicut penna auium, quæ ferunt à quibus feruntur.* Virtus, ait idem *epiſt. 126. ad Epiſcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in preſſura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille eſt, qui contra biformes fortunæ euentus vniformi mentis constantia militat præmunitus, ait Tullius; è contra maximum indicium malæ mentis eſt fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, & amorem vitiorum aſſidua iactatio, ait Seneca *in Prouerbiis. Quid horres* (inquit Augoſtinus *Pſalm. 62.*) *laboret? an neſcis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? ardeat palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur à ſordibus: quod vult ergo (inquit) artifex facio, vbi me ponit tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum, ſed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego ſordibus carebo; ſubiecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.*

24 *Legi*, ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quemdam ſapientem non eſt vir fortis, cui non creſcat animus in ipſa rerum difficultate; ego autem dico, quòd fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamuis nō ſuccedant ad votum, quæ ſecundùm Deum conamur, Deo flagellante nos, numquid ideo nō debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, & ſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus proueneruut, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum eſt; alioquin vbi libertas filiorum* Dei; *vbi ſpiritus ille, de quo Apoſt.* ait ad Rom.8. *Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore*, &c. *Animus igitur, qui ſolum Deū præ oculis habet, & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur fructibus? cur triſtitiis exſecrabitur? cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur?* in Pſalm. 54. *vbi nos habemus, iacta ſuper Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proiice onus tuum in Dominum, id eſt, fidenti animo onera curarum, ac triſtitiarum tuarum in Domino proiice. Quòd ſi ante paſtorales curas, & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Auguſtini, ſic dicentis. Nec otia veſtra neceſſitatibus Eccleſiæ præponatis; cui ſi parturienti nulli boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte ſenatis manibus orans cum Moyſe, iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cū Ioſue pugnaturus cū Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte abſque timore viuendum eſt, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte ſolus agens, fuit inceſtuoſus.*

25 Humilis neſcio an ſit ille, qui ſuperni nutus arbitrio, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque à vitio obſtinationis alienus, cùm ſibi regiminis culmen imperatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & aliis proſit: & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *A a a Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum?* Eſaias Domino quærenti, quem mitteret, vltrò ſe obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in vtroque hoc ſubtiliter eſt intuendum, quia & is qui recuſauit, plenè non reſtitit, & is, qui mitti voluit, ante per Altaris calculum ſe purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quiſque myſteria Sacra audeat: aut quem ſuperna gratia eligit ſub humilitatis ſpecie ſuperbè contradicat. Quia verò difficile admodum eſt purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, prædicationis officium tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſaſſet. Hinc etiam quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi Sancti Viri plebeium ducatum ſuſcipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt, primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt procuidubio repellendus. *Deieciſti eos, cum eleuarentur*, inquit Pſalm. Cùm eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itavt poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt & poſſunt, ſed volunt; quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt; quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Sire poſſe, & velle charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire & poſſe, & nolle humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi volunt prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt, & omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur quod volunt: ſtultitiæ ſi velint quod neſciunt, nec poſſint, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

De hoc Gregor. *in Paſtorali part.1. cap.5.* pulchrè loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerunque ipſa dona ſibi auferuntur; quia non pro ſe tantum, ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens:* Si diligis me, paſce oues meas, *clarè docuit, quòd ſi teſtimonium dilectionis ſuæ eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare.* Vnde idem Gregor. *lib. 6. epiſt. 5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit: *Et Paſtori ſanctæ Eccleſiæ dicitur, Simon Ioannes, amas me? Paſce oues meas ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus, eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philipp.1. *& vbi erit illud eiuſdē* ad Rom.14. *nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur, & illud eiuſdem* 1. ad Corinth. 10. *non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant? & illud denique* 2. ad Corinth.5. *Vt qui viuunt iam non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt?* 26

Illud intuere, dicit Clem. *epiſt.1. ad Iacob. in princ.* 27

quia

quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula; certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitantem, cùm iuuare possit, subterfugis, tui tantummodò habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouiden. *Vir Ecclesiasticus*, refert Isidor. *l. 3. de summo bono cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis, gubernandam suscipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eo, qui sensus, & vitæ vtilitate præstantes, præesse, & prodesse aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultius arbitrantes otiosam vitam degere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per speciem boni, vt dum illos pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant.

28 Vnde ait Gregor. *lib. 1 Pastoralis cap. 9. Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi si omninò renititur, caueat, ne acceptam pecuniã in sudario ligans de eius occultatione indicetur,* &c. *Iste cum regimen appetit, attendat ne per exẽplum bonum operis Pharisæorum more ad ingressum regni tendentibus obstaculum fiat, qui iuxta summi Magistri vocem* Matth 23. *nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causam populi electus Præsul suscipit, quasi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere passiones viuunt, qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Episcopus irreprehensibilem esse.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non solùm mortifero vitio, sed illius suspicione prorsus carere debet.*

2 *Episcopi est non solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præstantia multitudinem erudire.*

3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*

4 *Irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis.*

5 *Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior.*
Præsules, Superioresque maiori reprehẽsione digni futuri, si peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis, ibid.

6 *Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo præire.*

7 *Superhumerale in Episcopis quid significet? ostẽditur.*

8 *Mali non curant respicere meliores.*

9 *Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*

10 *Principes sunt instar lucentium gemmarum.*

11 *Declaratur illud Euangelij Matth. 5.* Vos estis sal terræ, &c.

12 *Agens omne agit sibi simile.*

13 *Manus sordida aliam non lauat.*

14 *Charitas vbi est, ibi & Sanctitas.*

15 *Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*

16 *Exẽplar probitatis suæ Episcopus suæ præbere debet.*

17 *Episcopalis administrationis finis est populos commissos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere*

18 *Superiorum vita, & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit*

19 *Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere.*

20 *Apostolis cur in præsenti loquatur tãtùm de Episcopis & Diaconis, non verò Sacerdotibus, ostenditur*

21 *Pastorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.*

22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*

23 *Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*

24 *Prælatus peccãs tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*

25 *Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia, grex sequitur.*

26 *Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebis populanda prædonibus permaneat, & vnde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidium.*

27 *Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*

28 *Episcopi sunt astra cœli, quorum vita inter peccata & errores hominũ quasi inter noctis tenebras lucet.*

29 *Dignum, an verò digniorẽ ad pastorale munus eligere teneamur? ostenditur,* & num. 30. 31. & 32.

33 *Cardinales an peccato commaculẽtur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.*

EPISCOPATVS cùm omnes curæ suæ subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solùm mortifero, sed illius etiam suspicione carere; 1
nam, vt ait Gregor. Naz *in apolog. 1. Cuius vita despicitur, fieri vix potest, vt etiam prædicatio nõ contẽnatur*, affirmátque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudite parat, vt se ab omni peccati labe purum conserues, nisi alios longè antecellat virtute, & ibi Elias Cretensis, inquit, *quod † Antistitis est nõ solum turpia vitare, sed virtutis suæ præsentia multitudinem erudire; qui,* vt ait D. Hieronym. scribens *Oceano epist. 83. futurus Pastor Ecclesiæ talis eligitur, ad cuius comparationẽ rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono c. 42. Qui præficitur ad regimem, aliter erga disciplinã subditorum præstare se debet, vt non solùm auctoritate, verùm etiam humilitate clarescat; sed tamẽ ita erit in eos virtus humilitatis ne dissoluatur vita subditorum in vitiis, atque ita auctoritas aderit potestatis, ne per tumorem cordi. seueritas existas immoderationis* Summa igitur Episcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam est referenda: cùm † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib. 5. diuin inst.* quia, vt admonet August. *ad Pastores tom. 10. Episcopus honestè, & vt Christianum Antistitẽ decet, viuat, caueátque ne suo exemplo subditis noceat.* Et Abimelech Rex cũ ligna cæderet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipse præcepit *Matth. 5.* dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, *c. cùm pastoris 2. q. 7. c. miramur 61. dist.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform c. 1. in princ.* ibi, *integritas enim Præsidum, salus est subditorum* Gamb *de officio legati lib. 2. n. 10.* Sot. *de iustit lib. 3 c. q. 1 art. 1. fol. 4.* Ioann. Filesac. *de sacra Episc auctor. c. 1. §. 1. in fine fol. 2.* vnde colligi potest

in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita ſine crimine eos eſſe oportet, vt hunc Apoſtol locum intelligit gloſſa ordinaria, vel ſine notabili defectu, & integræ famæ prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud poſſint dicere cum Chriſto Matth 11. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Et Ioan. 13. *Exemplũ dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apoſt. 1. & Corinth. 4. *Imitatores mei eſtote, quemadmodum ego Chriſti. Nã ſi Paſtor,* inquit Gregor 1. *par. Paſtoralis c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia ſequetur:* aut qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantùmque debet actionem populi actio tranſcendere Præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita Paſtoris. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, ac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare; ne ſubditi in exemplo eius, qui præeſt, quaſi in obſtaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præſumus, vt ſacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nullique illicitum videtur*, inquit Ambroſ. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Epiſcopo quaſi licitum pertractatur.*

4 Vt in Sacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à Patribus præſcripta, & diffinita, cogitetis; quia ſicut eſt caput Eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarij Sacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris, ex Anſelmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit. iuris Pontif. vet lib. 4. tit. 5. c. 11.* Et S. Hieron *ad cap. 5. Michaæ* ita dicit: *Re vera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præſint, ſicut præordinantur dignitate, ſic præeminere debent ſanctitate. Prouidendum igitur*, ait idem Ambr. *vbi proximè c 2. dum agit de ſublimitate Epiſcopali, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis: ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio, ne ſit religioſus amictus, & irreligioſus prouectus: ne ſit gradus excelſus, & deformis exceſſus; quia ſicut nihil eſſe dicimus Epiſcopo excellẽtius, ſic nihil eſt miſerabilius ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur, ſi Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior eſt, tantò ruina grauior: honor grandis, grandiori debet ſolicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monſtratur, vt merita congrua requirantur.*

5 Præſules igitur, Superioreſque maiori reprehenſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris ipſi dignitatis fuerint, Eua peccauit, peccauit poſt ipſam & Adam, ſed priùs Deus ambos inſequens ad auram poſt meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens. *Vbi es? Geneſ. 3. 9.* cur prius non vocat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis eſſe apud Deum reprehenſibiles, ſi peccent Ita B. Dionyſ. Carthuſ. *in Geneſ. Vocauit*, inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principalior fuit ad inſinuandum, quòd Superiores dum peccant, ſpecialiter fiant reprehenſibiles apud Deum* Quàm ſit periculoſum cæteris præeſſe, in alios tenere imperium ex Chriſti fuga, cùm eum vellent Regem conſtituere; ita colligebat B. Laurentius Iuſtinianus *lib de regimine Prelat. c. 1. Humilitatis magiſter, & forma, Dominus videlicet Ieſus, ſciens humanam infirmitatẽ ignorantiæ caligine obuolutam ſemper alta capere, & potius præeſſe, quam ſubeſſe, ambire ſeruis ſuis, ac fidelibus vniuerſis indicauit, quàm periculoſũ ſit Principũ regimen, quamque Prælatorum onus graue, nã irruentibus turbis, & vt ipſum ſibi in Regem præficerent ad ſe venientibus deliteſcendo fugit, ſe que ab eorum aſpectibus occultauit, non quidem vt honoris propter ſe Magiſtratum formidaret, ſed vt in illo diſcerent cæteri quanta ſit in prælatione anxietas, quàm laborioſum pondus, quantúmve periculum manifeſtum.*

6 Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcit homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & reſecare debuit, ipſe committat. Imò locus regiminis, cùm regẽdus offertur in ſe priùs neceſſe eſt, vt quiſque diſcutiat, ſi loco vita congruat, ſi ab onere actio non diſſentiat, ne iuſtus omnium rector, eò poſt in tribulatione preces non audiat, quo ipſa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Paſtor ergo debet ille fieri, qui cunctis paſſionibus moriens, iam ſpiritualiter viuit, qui proſpera mũdi poſtponit, qui nulla aduerſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur qui per proprietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam, pluſquam decet, ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perpetrat; ſed ab aliis perpetrata, vt propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur, qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat quod ſaltẽ in tranſactis mens erubeſcat, qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit.

7 Audi Prælate illud Brunonis *in Exod. ſuper verba illa, ſuperhumerale*, &c. vbi ait *Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ Vides ibi hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguinis Martyrij. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſempérque cãdidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat; facilius Epiſcopus intelligere valeat.*

8 *Heu me* (exclamabat quidam Sanctus Præſul) *quia nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœleſti carbone purgatur cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Greg *in dialog. lib. 4. cap. 4. p. 4.* quòd ſenſit ſibi à Deo tentari linguam, vt ſe deinceps nõ poſſet continere) *cùm nihil horum haberẽ, in magiſtrum populorũ datus ſum. Praui*, ait Greg. *non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.*

9 Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit, Apoſtolus, vt hoc vno ſermone, teſte S. Hieronym. *epiſt. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omnes peccatum etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt, qui abſque peccato verſetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. *lib. 1. aduerſus Pelagium cap. 8. Primum quod dixit irreprehenſibilem, aut nullus, aut rarus; quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut nauũ, aut verrucã habeat?* S. Chryſoſt. *homil. 10. in 1. Timotheicam.* ibi, *irreprehenſibilem*

fibilem. Hoc vnico verbo, ait, *genus omne virtutis expressit*. Itaque qui sibi vel leuis culpæ conscius est, malè profectò facit eam rem appetens, qua indignum se per opera fecit. Non enim docet eiusmodi regere, sed potiùs regi. Eum quippè qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis cæteros velum stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi euadendum esset, agnoscerent.

10 Vnde Plutarchus *lib de doctrinâ Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quàm profani instar lucentium gemmarum; atque adeò si quis in illis neuus apparet, deeractioni paret, & calumnia*. Et Clemens *lib. 2. Constit. c. 11 O Episcope, stude munditia operum excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quod praes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magistris, atque subditis simul omnibus*.

11 Ideò virtutum omnium absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster Matth. 5. *Vos estis Sal terræ*, vt sicut Sal insipidis saporem rebus dat, eásque ne corrumpātur, conseruat, ita & vos insulsos homines sapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando *Ibid. Vos estis lux mundi*, vt eum doctrina, & probitate vestra illustretis. Deinde, *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita*, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus quærere potestis, neque vt veritatem non doceatis vos abscondere, & occultare. Postremò. *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super Candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt*. Accendi vos vt lucernas, non vt lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

12 Constat ita esse natura comparatum, vt omne agens agat sibi simile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solùm in iis, quæ à natura, sed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum: quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cùm nemo aliis dare possit, quod ipse non habeat Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminētior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quàm in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Numer*. 19. Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus cōmisit; vt sic mundus lustraret immundum, & ita demum emundaretur Vidés ergo quomodò mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat expiare. Rectè enim Ecclesiastic. c. 14. ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui

13 simile est illud Gregor. *mor. lib. 7.* † *Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non cōsiderat; ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere*. Nihil enim est, vel ad perniciem Ecclesię nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem infensius, quàm si is, qui omnes dignitate pręit, moribus, & vita subsit quam quidem indignitatem appositissimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* testatur hoc modo. *Monstruosa*, inquit, *res est gradus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum, facies rugosa, & lingua nugosa: ingens auctoritas, & nutans stabilitas*.

Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vitæ puritas est, adeò vt quantum quisque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *super Cant. Quantitas vniuscuiusque animæ æstimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit; quæ parum, parua; quæ verò nullam, nihil, omnino sit, dicente nostro Apost.* 1. ad Cor. 13. *Si charitatem non habuero, nihil sum*: quod manifeste patet in Euāgelio Ioan. 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Pasce oues meas, & Chrysost. *de Sacerdot. lib 1.* inquit, *Certe Christus prodigiis, & miraculis posthabitis, quæ ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis: In hoc cognoscent homines quod discipuli mei eritis, si charitatem inter vos mutuam habueritis*, Ioan. 13. 14

Ille, inquit Gregor. *in pastor. lib 1. c. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriēs, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola æterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera, citiùs ad agnoscendum flectitur, sed non plus, quàm decet, ignoscens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis prouectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quòd saltē de transactis rubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrina valeat fluentis rigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &c. Qua mēte apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui familiarem se eius gratiæ esse per vitæ meritū nescit? aut ab eo quomodo aliis veniam postulat, vtrum sibi sit placatus ignorat? Qui in re est adhuc aliud solicitus formidādum, ne qui placare irā posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquidò nouimus, quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis astringitur, caueat ne destricti iram iudicis grauiùs accedens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum.* 15

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac status aliique humanæ vitæ casus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari pos-

 sit,

sit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Præsulem suum oculos coniicere, ab eoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noster Apost. 1. *ad Timoth* 4. his verbis: *Esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate*, & S. Petrus 1. *cap.* 5. *Forma facti gregis ex animo.* Ieiunia aliis qui indicat, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem iuris in se familiamque suam statuere: exemplo deniqne suo præcepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, quod admonet D. Hieronym. *ad Nepotianum episto.* 2. his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hac, qua dicis, ipse non facis? delicatus magister, est, qui pleno ventro disputet de ieiuniis.* Et idem *ad secundum. Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis pradicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis suæ (vt suprà, dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt inquit Lactantius *loco suprà relato*, malunt potius exempla, quam verba; quia loqui facile est, præstare verò difficilè: quantoque alterum altero difficilius est, tantò vt illius, atque præstãtius. Vnde grauissimè, & prudentissimè Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quẽ magis admireris cùm videris, quàm cum audieris.* Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym depinxit his verbis: *Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum.* Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quam commissos populos doctrina, & exẽplo ad Deum dirigere; atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest, huius seculi caligine eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom. 1. tract. de vita spirituali cap.* 37. *Nihil*, inquit, *æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.*

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit *Cum procedis*, inquit, *ad gloriam, multos feceris gloria comites, & confessorum populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.*

18 Hinc etiam dicitur *in cap. 1. Concil. Trident. de reformat. sess. 22. Nihil est quod magis ad pietatẽ, & Dei cultum assiduè instruat, quàm superiorum vita, & exemplum*, &c. adeò, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit quàm probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latius serpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap. 21. dist.* ait quòd *Episcopi dicuntur Pontifices, & viam sequãtur eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo parẽt*

faciunt, viamque sternunt salutis. Germon. *de sacror. immun lib 3. cap.* 8. & quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud: *patere legem, quam ipse tuleris, cap. cùm omnes, de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur, volebat suos ille castos, ipse erat, legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henriq. Sedul. *in eius vita c.* 14 Et rectè Claudianus,

In commune iubes, si quid, censesve tenendum;
Primus iussa subi, tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

19 Episcopus sicut vitæ suæ integritatis alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib. 7. registri epistol.* 107. his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videat dignitatibus eminere, ita vt quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potiùs valeat componere subditorum.* Nã satis noxium, atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotium est, ait Venerab. Beda *cap. 8. super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in se ipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximie docet S. Ioan. Chrysost *lib. 3. de Sacerdotio Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccatis magnitudine sed peccatis potiùs dignitate peccatum plerique omnes mentiuntur.* Eleganter id docet S. Ambros. *lib. 1 Offic. cap.* 50 *Decet actuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestationem, ne derogetur muneris vt qui videt ministrum Altaris, congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, Dominus veneretur, qui tales seruulos habeat, laus enim Domini, vbi mũda possessio, & innocens familia disciplina.* Et S. Chrysost *homil.* 10. *operis imperfecti in Matth. Propter bonam*, inquit, *conuersationem suam Sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est. Propter verbũ autem doctrina lux, quoniam verbum ignorantia lumen est. Prius autem vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare, quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundò autem bene docere.*

20 Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licet de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1. *ad Timoth. cap.* 3 docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nòmine comprehenderit, quia secundus, imò penè vnus est gradus*, & S. Ioan. Chrysost. *hom.* 11 *in priorem Timotheicam.* Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abstinere necesse sit dictãs, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit *Cur id quæso? quia scilicet inter Episcopum, atque Presbyterũ interest*

interest ferme nihil. Quippe,& Presbyteris Ecclesiæ cura permissa est,& quæ de Episcopis dixit,ea etiã Presbyteris congruunt,sola quippe ordinatione Superiores illi sũt atque hoc habent plus quàm Presbyteri habere videtur. Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinẽ subiicit,Quare nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est; sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hæc Apostoli monita, & decreta licèt quoad obligationem,& munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non diffiteamur, Episcopatum tamen Ordinis potestatis,iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verùm agnoscimus,vt de Fide definit Concil.Trid.*sess.* 23.*can.*7. & docent S.Dionys.*cap.*4.*Ecclesi Hierarch.* Anaclet *epist.*2. August.*in Psalm.*44. Leo *epist.* 88 Beda *in cap.* 10.*Lucæ*, Isidor.*lib.*2.*de diuinis Offic* quatenus docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros verò septuaginta discipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos pastores exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt:natura enim nostra(vbi per peccatum lapsa est) plus ad vitia,quàm ad virtutes procliuior existit Nihil enim ait quidam tam facilè discimus,quàm turpitudinem, & nihil tam difficile dediscimus.Ideoque, vt Gregor. *in Pastorali* ait,nemo in Ecclesia magis nocet, quàm qui peruersè viuens,nomen,aut gradum sanctitatis tenet.Nam ex mala,& improba Prælatorum vita sæpe hæreses ortas esse tradit Alphons de Castro *de iusta hæreticorum punit.lib* 3 *c.*5. sicut è contra ex eorum sanctitate & probitate fit vt Princeps & populus Deum colant, & in Christianis virtutibus proficiant Hinc Augustin *lib.de Pastor. Omnis qui malè viuit in conspectu eorum,quibus præpositus est, quantum in ipso est occidit,& fortè qui imitatur, viuit: tamen,quantũ ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib.*3.*de legib* eadem de Principe seculari dicit,quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent:nec solùm inquit, vitia concipiunt ipsi Principes,sed ea infundunt in ciuitatem: neque obsunt, quòd solum ipsi corrumpuntur;sed etiam quòd cor-

22 rumpunt,†plus exemplo,quàm peccato nocent. Facit illud Claudiani,

——Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum,nec sic inflectere sensus,
Humanos edicta valent,quàm vita regentis

Et illud Platonis, *Quales in Rep Principes, tales reliquos solere esse ciues.* Qui superior dignitate aliis est, debet esse & vita,ne infra illos manibus sit,supra quos est officio Rex comparatione priuati hominis est velut exemplar & regula,ad cuius vitæ, & operum normam se subditi componunt,& conformant, & velut vmbra corpus sequuntur ab ipso corpore motum, figuramque habentes, itaque si probus sit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque si malus: *nam facile facit inferior*, inquit S.Ambros. *in cap.*1.*epist. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Alte inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba *in concione in Dom.* 8. *post Pentecost. O magnus Prædicator Rex,plus proficit verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores.* Vuldramus *ad Salomonem Episcopum* scribens ait. *Talis erit populus, qualem te viderit esse* Labitur cum labente Principe populus qui cum stante stare solet.Præclarè Egesippus *lib.*5.*de excid Hierosol. c.*5. *Sicuti boni Principis vita probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos viuẽdi forma est: ita Imperatoris collusio, lex flagitiorum est.* Egregie Basilius Imp.*ad Leonem filium cap.*61.*Principis*, inquit,*innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam nominis æternam transmittunt ad posteros.* Scitè B. Laurentius Iustinianus *de casto connubio c.*2, *Est qui præest quasi speculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis(dicit Plinius *in paneg. Traiani*) 23 *censura est, ad quam dirigimus,ad quam conuertimur,* quia,vt idem inquit, *Non tam imperio opus est,quàm exemplo.Vnde necesse est*,dicit D.Gregor.*lib.*24.*moral. c.*30.*vt is,qui præest, quæ exempla subditis præbeat, solerter attendat,& tantis se sciat viuere, quantis præest. Oportet Principem*, dicit Pittacus,*moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt*, dicit Quintil. *decl.*9.*præcipere videntur. Vitæ splendor,& claritas*,ait S.Basil. *in Psalm* 1. *plerosque eorum, qui proni & lubrici sunt ad peccandum, ad cõsimilem æmulationem inuitat:* Sicut enim bona Principis vita,scripsit Egesip. *lib.* 2. *de excid. Hierosolym.cap.*5.probitatis quædam præscriptio,& per vniuersos forma viuendi est, ita Imperatoris collusio lex flagitiorum est. *Studiosè plerique*,ait Cicero *lib.*1.*de offic.facta Principum imitantur A capite*,ait Seneca *lib.* 2.*de clem. cap.*2. *bona valetudo.* Nam,vt dicit S Gregor.*lib.*24.*moral cap.*10. *Non debet hominum ducatum suscipere,qui nesciat,homines bene viuendo præire Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alios assiduè instruat,quàm eorũ vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt.* Conc *sess.*22.*de reform.c* 1. Vnde Iesus Dominus noster cœpit primum facere,& postea docere, *Act.*1.& Apost *ad Hebr c.*9. Si ipsi filij eius sumus,quæ ipse facit,imitari debemus *c. Dominus, in fine* 56 *dist.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienũ.Conc.Trid.*sess.*25.*de reform cap.*1. respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequatur, ex illo Ezech *c* 47. abstinendo in factis & dictis non solùm ab omni malo, sed ab omni,quod speciẽ habet mali,id enim specialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiui à Paradiso* §.*cum annuis, de verb signif* Cùm ipsorum sit propriũ facere,exemplisque monstrare:non more Pharisæorum,qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum,sed digito suo nolũt ea mouere, *Matth.* 23.& S.Bernard,*in festo omnium Sanctorum serm.*1. *Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnent,& verba operibus:& vt cures primum facere,quàm docere:nãque pulcherrimus est ordo,& saluberrimus, vt onus,quod portandum imponis,tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat,aliis moderari,vt sic oues cõmissas arguere possis.c.*1.25 *dist.* quia (vt dicit Greg. *lib.* 23.*moral.*§.36.relatus *in c.hoc habet proprium 46.dist.*) *doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum sequitur elationis. Prælati igitur*,vt dicit Greg *in suo Pastorali,plus occidit exẽplo,quàm gladio.* Pauin.*de visitat.part.*2.*quæst.*9.*num.*19.*vers. & dicit* Et plus peccant exemplo,quàm culpa Ioan.Lecirier *in tract.de primogen.lib* 1. *quæs.*9. quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis,*cap. magna,de voto*,iuxta illud *Ecclesiast.*10.secundùm iudicem populi,sic & ministri eius,& qualis rector ciuitatis est,tales inhabitantes in ea. *cap. præcipuè* 11. *qu.*3. & ideo subditorum errata Prælatis imputantur *c.quicquid* 1. *quæst.*1. *cap. irrefragabili,de offic. Ordin.* Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse,

quæ

sit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnosquisque possit in Præsulem suum oculos coniicere, ab eoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamqoe rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noster Apost. 1. *ad Timoth* 4. his verbis: *Esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate*, & S. Petrus 1. *cap*. 5. *Forma facti gregis ex animo*. Ieiunia aliis qoi indicat, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibos, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem ioris in se familiamqne suam statuere exemplo denique suo præcepta omnia sancite, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, qood admoner D. Hieronym. *ad Nepotianum episto*. 2. his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hæc, quæ dicis, ipse nos facis? delicatus magister est, qui pleno ventro disputet de ieiuniis*. Et idem *ad secundum*. *Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre*.

16 Exemplar probitatis suæ (vt suprà, dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt inquit Lactantius *loco suprà relato*, malont potius exempla, quam verba; quia loqui facile est, præstare verò difficilè: quantoque alterum altero difficilius est, tantò vt illius, atque præstãtius. Vnde grauissimè, & prudentissimè Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quẽ magis admireris cùm videris, quàm cum audieris*. Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: *Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum*. Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alios non est, quam commissos populos doctrina, & exẽplo ad Deum dirigere; atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest, huius seculi caligine eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom*. 1. *tract. de vita spirituali cap*. 37. *Nihil*, inquit, *æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint*.

17 Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quod exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. *Cum procedis*, inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confessorum populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri*.

18 Hinc etiam dicitur *in cap*. 1. *Concil Trident. de reformat. sess*. 12. *Nihil est quod magis ad pietatẽ, & Dei cultum assiduè instruat, quàm superiorum vita, & exemplum*, &c. adeò, vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit quàm probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latios serpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap*. 11. *dist*. ait quòd *Episcopi dicuntur Pontifices, & viam sequãtur eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo parẽt* *faciunt, viamque sternunt salutis*. Germon. *de sacror. immun lib* 3. *cap*. 8 & quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud: *patere legem, quam ipse tuleris, cap. cùm omnes, de constitut*. Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur, volebat suos ille castos, ipse erat, legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henriq. Sedul. *in eius vita c*. 14 Et rectè Claudianus,

In commune iubes, si quid, censesve tenendum;
Primus iussa subi, tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

Episcopus sicut vitæ suæ integritatis alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib*. 7. *registri epistol*. 107. his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videat dignitatibus eminere, itavt quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potiùs valeat componere subditorum*. Nã satis noxium, atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotium est, ait Venerab. Beda *cap*. 8. *super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atqoe insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in se ipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximie docet S. Ioan. Chrysost *lib*. 4. *de Sacerdotio Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua eius peccata aliis magna videntur: neque enim peccatis magnitudine sed peccatis potiùs dignitate peccatum plerique omnes metiuntur*. Eleganter id docet S. Ambros. *lib*. 1 *Offic. cap*. 50. *Decet actuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestationem, ne derogetur muneris vt qui videt ministrum Altaris, congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, Dominus veneretur, qui tales seruulos habeat, laus enim Domini, vbi mũda possessio, & innocens familia disciplina*. Et S. Chrysost *homil*. 10. *operis imperfecti in Matth. Propter bonam*, inquit, *conuersationem suam Sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum conditura populi est. Propter verbũ autem doctrina lux, quoniam verbum ignorantia lumen est. Prius autem vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos babes, secundi autem vocare, quos non habes, aut quia prius est bene viuere, secundò autem bene docere*. 19

Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1. *ad Timoth. cap*. 3 docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit, quia secundus, imò penè vnus est gradus*, & S. Ioan. Chrysost. *hom*. 11. *in priorem Timotheicam*. Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abstinere necesse sit dictãs, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit. *Cur id quæso? quia scilicet inter Episcopum, atque Presbyterũ interest* 20

intereſt ferme nihil. Quippe, & Presbyteris Eccleſia cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit, ea etiā Presbyteris congruunt, ſola quippe ordinatione Superiores illi ſūt atque hoc habent plus quàm Presbyteri habere videtur. Conſentit & Ambroſio adſcriptus in eundem locum commentarius. Poſt Epiſcopum, ait, Diaconi Ordinē ſubiicit, Quare, niſi quia Epiſcopi, & Preſbyteri vna ordinatio eſt. Vterque enim Sacerdos eſt; ſed Epiſcopus primus eſt, vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit, non tamen omnis Presbyter Epiſcopus. Hæc Apoſtoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Epiſcopis, & Presbyteris communia eſſe non diffiteamur, Epiſcopatum tamen Ordinis, poteſtatis, iuriſdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere verùm agnoſcimus, vt de Fide definit Concil. Trid. *ſeſſ 23. can. 7.* & docent S. Dionyſ *cap. 4. Eccleſ Hierarch.* Anaclet *epiſt. 2.* Auguſt *in Pſalm. 44* Leo *epiſt 88* Beda *in cap. 10. Luca,* Iſidor. *lib. 2. de diuinis Offic* quatenus docent Epiſcopos tenere locum Apoſtolorum, Presbyteros verò ſeptuaginta diſcipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos paſtores exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim noſtra (vbi per peccatum lapſa eſt) plus ad vitia, quam ad virtutes procliuior exiſtit Nihil enim ait quidam tam facilè diſcimus, quàm turpitudinem, & nihil tam difficile dediſcimus. Ideoque, vt Gregor. *in Paſtorali* ait, nemo in Eccleſia magis nocet, quàm qui peruersè viuens, nomen, aut gradum ſanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita ſæpe hæreſes ortas eſſe tradit Alphonſ de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib 3 c. 5.* ſicut è contra ex eorum ſanctitate & probitate fit vt Princeps & populus Deum colant, & in Chriſtianis virtutibus proficiant Hinc Auguſtin *lib. de Paſtor. Omnis qui malè viuit in conſpectu eorum, quibus præpoſitus eſt, quantum in ipſo eſt occidit, & fortè qui imitatur, viuit: tamen, quantū ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib. 3. de legib* eadem de Principe ſeculari dicit, quæ ad Eccleſiæ Principes non minus pertinent: nec ſolùm inquit, vitia concipiunt ipſi Principes, ſed ea infundunt in ciuitatem: neque obſunt, quòd ſolum ipſi corrumpuntur; ſed etiam quòd cor-

22 rumpunt, †plus exemplo, quam peccato nocent. Facit illud Claudiani,

—— Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus,
Humanos edicta valent, quàm vita regentis

Et illud Platonis, *Quales in Rep Principes, tales reliquos ſolere eſſe ciues.* Qui ſuperior dignitate aliis eſt, debet eſſe & vita, ne infra illos manibus ſit, ſupra quos eſt officio Rex comparatione priuati hominis eſt velut exemplar & regula, ad cuius vitæ, & operum normam ſe ſubditi componunt, & conformant, & velut vmbra corpus ſequuntur ab ipſo corpore morum, figuramque habentes, itaque ſi probus ſit Rex, multos habebit imitatores, habebit quoque ſi malus: *nam facile facit inferior*, inquit S. Ambroſ. *in cap. 1. epiſt. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Altè inclamat imperantis vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc ſunt verba *in concione in Dom. 18. poſt Pentecoſt. O magnus Prædicator Rex, plus proficit verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores.* Vuldramus *ad Salomonem Epiſcopum* ſcribens ait. *Talis erit populus, qualem te videris eſſe* Labitur cum labente Principe populus qui cum ſtante ſtare ſolet. Præclarè Egeſippus *lib. 2. de excid Hieroſol. c. 5. Sicuti boni Principis vitæ probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos viuēdi forma eſt: ita Imperatoris colluuio, lex flagitiorum eſt.* Egregiè Baſilius Imp. *ad Leonem filium cap. 62. Principis*, inquit, *innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam nominis æternam tranſmittunt ad poſteros.* Scitè B. Laurentius Iuſtinianus *de caſto connubio c. 2, Eſt qui præeſt quaſi ſpeculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Traiani*) 23
cenſura eſt, ad quam dirigimus, ad quam conuertimur, quia, vt idem inquit, *Non tam imperio opus eſt, quàm exemplo. Vnde neceſſe eſt,* dicit D. Gregor. *lib. 24. moral. c. 30. vt is, qui præeſt, quæ exempla ſubditis præbeat, ſolerter attendat, & tantis ſe ſciat viuere, quantis præeſt. Oportet Principem*, dicit Pittacus, *moribus imperium docere. Et quicquid Principes faciunt*, dicit Quintil. *decl. 9. præcipere videntur Vita ſplendor, & claritas,* ait S. Baſil. *in Pſalm 1. pleroſque eorum, qui proni & lubrici ſunt ad peccandum, ad cōſimilem æmulationem inuitat:* Sicut enim bona Principis vita, ſcripſit Egeſip. *lib. 2. de excid. Hieroſolym. cap. 5.* probitatis quædam præſcriptio, & per vniuerſos forma viuendi eſt, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum eſt. *Studioſè plerique,* ait Cicero *lib. 1. de offic. facta Principum imitantur A capite,* ait Seneca *lib. 2. de clem. cap. 2. bona valetudo.* Nam, vt dicit S Gregor. *lib. 24. moral cap. 10. Non debet hominum ducatum ſuſcipere, qui neſcia, homines bene viuendo præire Nihil enim magis eſt, quod ad pietatem & Dei cultum alios aſſiduè inſtruat, quàm eorū vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt.* Conc *ſeſſ. 22. de reform c 1.* Vnde Ieſus Dominus noſter cœpit primum facere, & poſtea docere, *Act. 1.* & Apoſt *ad Hebr c. 9* Si ipſi filij eius ſumus, quæ ipſe facit, imitari debemus *c. Dominus, in fine 56 diſt.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere poſſint, nihil permittendo, quod à ſancto inſtituto ſit alienū, Conc. Trid. *ſeſſ. 25 de reform cap. 1.* reſpiciendo etiam ad exempla, vt à nobis ſequatur, ex illo Ezech *c 47.* abſtinendo in factis & dictis non ſolùm ab omni malo, ſed ab omni, quod ſpeciē habet mali, id enim ſpecialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiui à Paradiſo §. cum annis, de verb ſignif* Cùm ipſorum ſit propriū facere, exemplīſque monſtrare; non more Phariſæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum, ſed digito ſuo nolūt ea mouere. *Matth. 23.* & S. Bernard, *in feſto omnium Sanctorum ſerm. 1 Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis concinnent, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: nāque pulcherrimus eſt ordo, & ſaluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te diſcas qualiter oporteat, aliis moderari, vt ſic omnes cōmiſſas arguere poſſis. c. 1. 25 diſt* quia (vt dicit Greg. *lib. 23. moral. c. 36.* relatus *in c hoc habet proprium 46 diſt.*) *doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius ſuorum verborum iaculis magiſtrum ſequitur elationis. Prælati igitur,* vt dicit Greg *in ſuo Paſtorali, plus occidit exēplo, quàm gladio.* Pauin. *de viſitat. part. 2. quæſt. 9. num. 29. verſ. & dicit* Et plus peccant exemplo, quàm culpa Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib 1. quaſ. 9.* quia ipſorum factum de facili trahitur in exemplum à ſubditis, *cap. magnæ, de voto,* iuxta illud *Eccleſiaſt. 10.* ſecundùm iudicem populi, ſic & miniſtri eius, & qualis rector ciuitatis eſt, tales inhabitantes in ea. *cap. præcipuè 11. qu. 3.* & ideo ſubditorum errata Prælatis imputantur *c. quicquid 1. quæſt. 1. cap. irrefragabili de offic. Ordin.* Quomodo enim Præſes Eccleſiæ poteſt auferre malum de medio eius, qui in delicto ſimili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem poteſt cùm tacitus ſibi ipſe reſpondeat, eadem admiſiſſe,

quæ

quæ corripit, *c. vlt. 25 dist.* Nnllum inquit B. Gregor. *homil. 17. in Euangel. puto Fratres charissimi ab aliis maius praiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus.*

24 *Prælatus peccans*, vt dicit Gregor *part. 3. adm... toto mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittit.* Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando nō solus tantùm moritur, sed omnium animarum, quas prauis exemplis destruit, reus est, & S. Chrysost. *lib. 6. post med de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus est, pestilentissimum esse scribit, & quidam modernus ait non ita atramento infici pannum, aut lanam sicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti sunt.

25 Sunt nonnulli, vt air Gregor. *lib. 1. Pastor. cap 2.* qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cùm Pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. *c. 34.* Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam quæritur, dicens Cùm ipsi limpidissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere, Aquam scilicet Pastorum turbatam pedibus, oues bibunt, cùm subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cùm dicta sitiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quanto pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quàm sacra officia in culpis cæteris imitabilem demonstrarent, &c.

26 Idem Gregor. apud Gregor. VII. *lib. regist. epist. 34. ante finem*, sic ait. *Malis subesse Pastoribus quid aliud est, nisi vt plebs postulanda prædonibus permaneat: & inde sumat interitū, vnde protectionis debuit habere subsidium: Sacerdotes enim mali causa sunt ruina populi.* Cōtra quos Isid. *de summo bono, c. 36.* in hæc verba. *Plerique Sacerdotes & Clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerant. Hi enim quoscumque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt, de illis rationem sine dubio reddituri sunt. Eò carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Episcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant, qui sequuntur, capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde, & scriptum est Esai. 1. *Omne caput languidum. & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticē, non est in eo sanitas.* Caput enim languidum, doctor est agens peccatū, cuius malū ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui sine doctrinis, sine exēplis, vitam moresque bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c. 44. Ezech dignitas Sacerdotis, sed grandis ruina si peccet, lætemur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum; non est tanti gaudij excelsa tenuisse, quàm mœroris de sublimibus corruisse. Nec enim solum pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam sumus de eorum salute soliciti.*

27 Porrò cùm Princeps id sit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. Hect. Pin *in Ezech. 38.* Chrysost. *in Matth. homil. 2. 1.* eum sicuti si nitidus fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordidus obumbrare totum est necesse; fermenti instar, quod quamuis modicum, totam inficit massam, Apost. 1. *ad Corinth. 5. & ad Galat 5.* Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscato, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus. Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentē, delicto tamen longè grauiore solius ipsius, quàm populi vniuersi existimando.

28 Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. *ad Episcopum Constantinopol* nisi astra cœli, quorum vita simul, & lingua inter peccata, erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras, lucent. Hinc Bernardus *epist. 127. ad Guillelmum Comitem*, ita dicit *Si quis de populo deuiat solus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest, Quocirca tot mortibus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloriæ coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. *in Pastor 2. c. 1. admon. 5.* relatus *in c præcipuè 11. q. 3. Quod autem quot subditos habet, tot interemit, tot enim spiritum singulis exemplis est homicida, quot præest, quot interitibus intersimendus, cogita.*

29 Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello *de oblígat iustit. part. 2. l. 3 quæst. 1. num. 1.* quem refert Campan *in diuersorio Iuris Canonici rubr. 7 cap. 6 n. 73.* quòd dignus vocatur, quicunque habens sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi, minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Randens. *Pisana decis. 34. in princ. & à n. 179.* Rebell. *d lib. 3. quæst. 4.* videtur dicendum, quòd quamuis alicui negotio præfectum eligere debens satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandū, & maximis rationibus comprobari, & sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. Sed lectorem remitto ad Homobon *de statib. humanæ vitæ p. 1. c. 5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 6. c. 3. à n. 32.* Stephan Gratian *discept. forens. c. 11. n. 10. 20. & 31. cum seq.* Valasq. *de priuileg. pauperum p. 1. c. 7. num. 2.* nouissimè Mich. Ferr. *de præcedent eccles. q. 25 à n. 4.*

30 Trina illa Domini Saluatoris interrogatio *Ioan. 21.* abundè sanè nostrum probat institutum, qua non quidèm simpliciter, sed per comparationem caute, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis

ligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens non simpliciter interrogat, Diligis me? sed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus diligendum esse declaret. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros, vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastores quàm in ouibus claritatem ante electionem requisiuit, aperte docuit digniorem sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficerentur. Quomodo enim, vt D. Ambrosius ait, credam eum consilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me cõmittere paro; cuius rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamẽ aut maius, aut illustrius est, quàm ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ prouidere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium suum, quem non modò auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinauit: cùm tamen alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per Esaiam *c. 43.* significauit, dicẽs: *Ego sum, Ego sũ, qui deleo iniquitates tuas propter me*, vbi alius interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego, ille ipse sũ, qui deleo*, &c. apertè intelligas, nulli alij medendi peccatis nostris curã creditam fuisse, quàm ipsi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum nostrarum salutem fecit, vt cùm Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; qua, quæso, fronte tu in Vicarium, & Successorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas cùm possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minúsque charam ipse habeas salutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil salus tuâ pertinebat? Super Apostol. vetatem quẽquam inconsideratè, subitò, temerè, sine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari 1. *ad Timoth* 5. ibi *Manus citò nemini imposueris* S. Chrys. *homil. 16. in* 1. *Timoth* ita dicit: *Quid sibi vult citò? non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed vbi consideratio diuturna præcessit exactissimaque discussio huic impositio manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *sess. 24. de reformat. cap.* 1 eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis vtiles Pastores præficere non curauerint, his verbis: *Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, sciẽtérque curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum; multo magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, nõ inueniatur in capite.* Vnde & si aliàs Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiusmodi esse censet, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, vt cum primum Ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publicè, priuatìmque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœcesim indicantur, quibus Clerus, populúsque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apostol. habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius posse facere, quàm si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeãt: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint hactenus Concilium. Et ad hoc propositum S. Hieron. *in commentar. ad c. 1 epist. Titum* sic ait: *Moyses amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus est, potuit vtique successores principatus filios suos facere, & poterit propriã relinquere dignitatem, sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, vt sciremus principatũ in populos, nõ sanguini, aut humano affectui deferendum esse sed vitæ.*

Optimè S Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *a.* 3. circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat, ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius, qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel prouidendo, requirit quòd digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quosdam S. Hieronym. dicit quòd quidem non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius, qui assumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota sit maculatus: grauius enim cõdemnabitur, qui indigus suscepit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit apparere, ante in se discutiat si vita honori sit congrua: plerique Sacerdotes suæ magis vtilitatis causa, quàm gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeat, docet S. Greg *in præfatione sui Pastoralis*, dicens: *Cùm rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniẽs, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat, & rectè docẽs infirmitatem suã quotidie valet quanta consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessũ fugiat aut peruẽtioni vita contradicat, aut vitã doctrina destituat, aut vitam præsumptio extollat.* Nunc verò vt prosint Præsules fieri non cupiunt, sed magis vt ciuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbè appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoscuntur reiiciendi, illi verò, qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & postea in regimine alij apparent, non eligentis culpæ imputari debet, quemadmodum enim agnoscere non potes sit nec ne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; si nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum. 32

Dubitari non abs re potest, an Cardinales peccato commaculentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Paleoth. *in tract. de Sacr. consist. consult. p.* 4. *q.* 1. *vers. quo loco* & ait ad Cardinalitiam auctoritatẽ & officium, non propriè pertinere aliquem ad 33

Episco

Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non vlterius obligari, quam vt ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per tex. *in cap. fundamenta §. decet, de elect. 6.* itaque cum Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm iudicium si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes totam respondendi, ferendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis quibus inquisitio committitur de promouendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius vxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigami ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat.*

2 *Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*

3 *Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.*

4 *Continentia, & cœlibatus non est per se de iure diuino Sacris Ordinibus annexus.*

5 *Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi eius vxor ætate prouecta, nec suspecta de incontinentia castitatem in sæculo voueat, sed requiritur, vt ea simpliciter religionem profiteatur.*

6 *Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio dubia: pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*

7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*

8 *Clemens IV & Alexander VI filios habuerunt.*

9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*

10 *Amor paternus omnem alium vincit.*

11 *Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*

12 *Priorem sententiam sequitur, & contrariis fundamentis respondetur.*

1 CVM bis coniugatus non possit aptè significare vnionem Christi cum Ecclesia vni ea sua sponsa: quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures *cap. acutius 26. distinction. cap. debitum, & ibi glossa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noster Apostolus dicit vt is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi, eadem intelligeretur seruanda conditio: ne fortè illa prius, quàm in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotalium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata iam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, vt quamuis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit, vt ex Leone *epist. 85 vel 87. c. 1. ad Episcopos Africanos* refert Anton. August. *in epitom. Iuris Pontificij veteris lib. 4. tit. 7. c. 7.* Et ideò Isidor. *lib. 2. c. 6. de Eccles. offic.* asserit quod vt vnius virginalis matrimonij sint, qui eligontur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum *Nullo pacto* ait D. Hieronym *ad Oceanum*, *bigamos, vel concubinarios cæteris insertos docet subire Sacerdotij ministerium.* In Leuitico 21. scriptum ac præfinitum est, quales eligi debeant Sacerdotes; *si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius bigama, noli eum ad ministerium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apostolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ testari videtur Surius in illud Virgil.

Huic vni forsan potui succumbere culpæ.

exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdorio secundò nuptæ, Et Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse hortator viduitatis castitatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit; *c. vna, c. fin. 26. dist.* cùm dicamus quòd habens filios non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. sicut, vers. vnde eum Paulus 47. dist.* Habebit igitur Episcopos, vt inquit Isidor. *de Ecclesiast. offic. lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamenta, & castitatis eminentiam, itavt mens Christi corpus cõfectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere ipse Christus meritò in membris eius intentio Episcoporum officia peragere ce[illegible]. Ipsi enim de sublimioris celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium: vnde quanto ipsi sequentium fiunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere Illa antem quæ pertinent ad bigamiæ species, ac illius materiam, plenè tractaui *alleg. 49.* 2 3

Continentiam, & cœlibatum scio non posse per se annexa Episcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apostolorum temporibus in vsu quantum ad Episcopos, qui si vxorati assumpti sũt, vxores postea solum vt sorores retinuerunt: suadent & persuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum testimonia, itavt Græcorum Ecclesia, licèt inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Episcopis id passa fit, quos propterea Monachos semper habet: Quocirca laudabilis S. Ecclesia Latina equissimè, & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apostolorum temporibus, & praxi notam, vt omnibus Sacris Ordinibus cõtinentia propositum annecteretur, etiamsi in Subdiaconis id tam antiquum, vt in reliquis non appareat. † Et adeò verum est nullo modo in Episcopum eligi coniugatum, itavt nõ sufficiat eius vxorem ætate prouectam, nec suspectã de incontinentia, castitatem in sæculo vouere, sed requiri vt ea simpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & vt auferatur occasio, vt Episcopus visitetor à fœminis. Ita Host. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. sanè, de conuers. coniug.* Couar. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 3. numer. 3 vers. in Episcopi* Maiol. *de regul. lib. 1. c. 14. n. 1.* Petrus de Ledesm. *de matrim. q. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor. *inst. moral. p. 1 lib. 13. c. 13. q. 7. prope fin.* plures alios refert, & sequitur Sanch. *de matrimon. lib. 7 disp. 41. n. 2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 74.* 4 6

Vnde

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopos ne dum vxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatū. Quæstio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens possit in Episcopum promoueri: Pro parte affirmatiua est tex. *in cap. 1 de testam.* ibi, *nurum, c. sint manifestè, vers. fortassis* 12. q. 1. vbi gloss. *verb. aut filios, cap. Episcopos qui filios* 12. q. 2. noster Apostolus in præcitatis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios habentem*, & refertur *in c. 1 in princip.* 26. *distinct.*
7 † Idque plerisque constat exemplis, patet in Diuo Petro, qui vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam,
8 † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipsius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI id ipsum legitur: & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *in dict cap* 1. *n.* 2. affirmat communem esse vsu receptam Nau. *de spoliis clericorum* §. 19. *num.* 2. vbi testatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos, filios habentes qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nullâ facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

9 Obstant tamen tex. *in c prius quoniam* 28. *dist.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit ad Episcopatū eligatur, melior tex. *in cap. de Siracusanæ* 28. *dist.* qui habentem filios & vxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinensis* 61. *dist.* ibi, *qui nec vxorem habeat, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod, Auth de Sanctissimis Episcopis, in princip. collat.* 9. ad quem se refert *dict cap. de Siracusane*, ibi, *principalis cōstitutio*. Deinde obstat quod etsi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine, satis inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, vtplurimum, & cupiditate, & auaritia misere detinentur: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes *glos. vlt. in cap. peruenit* 1. *q.* 3. Perett. *ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb ac de rebus, & bonis n.* 64.
10 expendit Nau. *dict. n.* 2. † nam paternus amor omnem alium vincit *l. vlt. C. de curatore furiosi l. isti quidem* §. *fin. ff. quod metus causa*, notatur *in c. afferte, de præsūpt.* Mex. *in tract. tassæ pan. conclus.* 2. *n.* 58. *cum seqq.* Mascard. *de probat conclus.* 590 *n.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis convent. tom.* 2. *lib.* 21. *tit.* 10. *n.* 21. Flamin. *de confident q.* 20. *n.* 44. Gutier. *de tutel. p.* 2. *c.* 8. *n.* 9.

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. *Reg. cap.* 2. Inde etiam probabile resultat periculū, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temere dissipabuntur, vt satis insinuat *dict. cap. de Syracusane*, ibi, *per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia*, Vlterius offenditur finis prætensus à Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 1 *In princip & in Extrauag.* Pij V. aduersus illegitimos *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eligendos eo maximè cùm omnino oporteat, non solùm ad inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatus, iuxta *reg. cap. cùm in cunctis* 7. *de elect c. graue* 29. *de præbendis*. Propter quorum aliqua hanc partem contra communem sequuntur Innocent. *in dict cap.* 1. *de testa.* & *ibi* Abb. *n.* 2. Nau *d. loco*, vbi asfirmat hanc partē esse magis consonam Iuri; & ideò hodie attento Iure communi tales non esse promouendos affirmat glos. *verb. paruulam in dict. c. priusquam.*

12 Verùm licèt hæc vltima sententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attento Iure communi vti veriorem sequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius* facilè respondetur tex. non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro antè à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate coniugali. Ad secundum ex *dict. cap. de Siracusanæ* respondetur tex. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialē Constitutionem, de qua *in dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, iuxta *reg. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ,* 10. *de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ*, cum similibus; deinde, si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. Sed & si prius* Ad tertium ex *dict. cap. Catinensis, cum glos. pen. ibidem* tex. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesiæ dissipabit, & vt cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap. de Syracusane*; & tādem, quia datis paribus terminis ad bene esse, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus est ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis respondetur, quòd etsi rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionē aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos, affirmamus tamen, si omnia concurrant, dabilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reperietur.

GLOS. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat sobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione distentus.*
6 *Podagræ ob satietatem, ac aucta edulia hoc tempore nascuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & comessationes ab Ecclesiasticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noster conuiuia addit. vt exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esca sint adducendæ: ostenditur.*
13 *Apostoli sub Christi disciplina sectati sunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaco, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum Beati Martini.*

17 *Sanctus Ioannes Chrysostomus, S. Basilius, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantiæ studium coluere.*

18 *Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuere.*

1 INTER Episcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa sobrietatis virtus, quia, vt ait S. Thom. 2. 2. *quæst.* 189. *artic.* 4. Episcopis, & aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, spiritualiter sobrietas indicenda est; nam ignominiosum est clericis affluere epulis, inter quas difficulter potest ser-

2 uari pudicitia, *cap. Ecclesiæ* 35. *dist.* † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum dissoluit, vt dicit D. Hieronym. *in epist. ad Amandum. Episcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr. *& Dei ministri non debent comessationibus, & vinolentiis incumbere, sed considerent sententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnē cibum, & necessario sumptu sumite, vt iuxta Apost. *sobrij sitis, & parati ad seruitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccles.* 37. *Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escā.* Et Apostol. 1. *ad Corinth.* 6. *Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc, & hos destruet.* Et ad Romā. 14. *Regnum Dei nō est esca, & potus.* Et 1. *ad Corinth.* 8 *Esca nos non commendat Deo.* Et *ad Hebr.* 13. *Optimum est gratia stabilire cor, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciosius*, ait S. Chrysostom *homil.* 44. *in Ioan. nihil ignominiosius est. Hæc obtusum, & crassum ingenium, hæc carnalem animā reddit, hæc cæcat intellectum, nec sinit, vt quicquā perspiciat.* Et homil. 58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam suibus multò deteriores.* Hinc S. Hieron. *epist.* 10. quæ est ad Furiam, *de viduitate seruanda. Non Ætnei ignes, nō Vulcania tellus non Vesenus, & Olympus tantis ardoribus æstuant, vt iuueniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S. Ambros. *lib.* 1. *de pœnit. cap.* 14. *Pascitur*, inquit, *libido conuiuiis, nutritur delitiis, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit B. Alcuin. *Noë quippe priùs bibisse refertur, deinde femora sua nudasse.* Genes. 9. 21. *Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.* Ab hoc ordine colligit hic auctor satietatem ad libidinis viam esse, sic ille scribit *interrogat.* 137. *Cur nudatio femorum post ebrietatem secuta est?* respondit, *quia sæpiùs satietatem libido subsequitur.* & S. Nilus *orat.* 2. *de luxuria*, ait, *Pudicitia parit temperantiam, quia mater est impudicitiæ.* Nam, vt ait Cicero *lib.* 1. *offic. Victus cultusque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam si considerare volumus, quæ sit in natura excellentia, & dignitas, intelligimus quàm sit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quāque honestum parcè, continenter, seuerè. Philo *lib. de Sacerdotū honoribus*, ita ait. *Venter porrò nil aliud est, quàm præsepe brutæ concupiscentiæ, qui potationibus rigatur, & ingluuie.* Ne belluis, brutisque pares simus ore vti debemus, Dei laudibus celebrandis potius, quàm cibis glutiendis, scitè Tertullian. *de resurrectione carnis, c.* 6. sic dicit. *Accepisti homo os ad vorandum atque potandum; cur non potiùs ad eloquendum; vt à cæteris animalibus distes, cur non potiùs ad prædicandum Deo? vt etiam hominibus antistes.*

3 *Venter pinguis*, vt Hieron ait, *epist.* 2. *ad Nepotian. cap.* 14. *crassum sensum generat; & non gignit mentē tenuem, cum Sacerdotalis sensus è contra vigil esse debeat & tenuis*, atque ideò edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent, *cap. non liceat* 44 *dist. Anima sicca*, dicebat Heraclytus, *sapientissima.* Et Clemens Alexand. *lib.* 2. *Pedag. Iubar est*, inquit, *anima sicca sapientissimum, & perspicax.* Vnde S. Hieron. *lib.* 2. *aduersus Iouinian. c.* 7. sic dicit: *Quod si quis existimat, & abundantia ciborum, potionumque se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in delitiis, & delitiarū vitiis non teneri, se ipsum decipit.* Et *c.* 7. *Sapientiæ quoque operam dare non possumus, si mensæ abundantiæ cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, citò expletur naturæ necessitas. Nihil enim*, ait S. Ioan. Chrysost. *homil.* 29. *in epistol ad Hebræos*, & habetur *can.* 28. *de cōsecr. dist.* 5. *sic iucundum est, sicut cibus bene digestus aut decoctus, nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat, † sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit & ægritudinges generat.* 4 Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, excessus verò ciborum consumit: & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli consumit. Obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum, & inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

Quare Galenus 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione medicinæ, quorum vita, & ars sagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *cap ne tales, de consecrat. dist.* 5. Et Cicero *in* 5. *Tuscul.* scribit fieri non posse, vt mente quis, & ratione rectè vtatur, animæque vires debito loco; & tempore exerceat, cibo multo ac potione distentus. Qui ægrotat, ait S. Hieronym. non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτοδίαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Ioan. Chrysost. *hom* 49. *in* 1. *Corinth. Nō menti*, inquit, *sed ipsi corpori inimica, & infesta est voluptas, ex forti debile reddit, è solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente, & formoso deforme, olidum ex fraganti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum; ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languēs, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimùm iuuat, Quę quum videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius prosequimur victū? vt corpore simul, & animo rectè comparari, virtutibus pleni, futuris aliquādo bonis potiamur, A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat.* 6. *de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationémque obrui asserit sanctus Augustinus *epistol.* 86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem esse, qui ventri indulget, affirmat B Ambros. *lib.* 6. *exaem. capite* 3. & Petrus Blesensis *epist.* 85.

Quotidiano experimento probatur potus satietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati, S. Leo Papa *serm.* 8. *de ieiunio* 6

decimi

decimi mensis. Freqoentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus, vsque adeò auctis edulsis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè. Legimus quosdam,* ait S. Hieronym. *lib. 2. in Iouin. c. 8. morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim solicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum.* Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occasio amittendæ sobrietatis fugienda, vt sunt conuiuia, & cæteraq; vbi solum comessationibus, & potationibus inseruitur. Nam, vt ait Sapiens 23.
7 *Prouerb.* † *Noli esse in conuiuiis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferũt.* Et S. Hieron. *epistol. 2. ad Nepotian. de vita Clericorum cap. 23. Conuiuiæ,* inquit ille, *tibi vitanda sunt* Et S. Ambros. *lib. 1. offic. cap. 10. Conuenire Ecclesiasticis,* ait, *& maximè ministrorum officiis arbitror declinare extraneorum cõuiuia, vel vt ipsi hospitales suis peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus sit opprobrius locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem Surrepunt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur superbiæ: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domui tuæ semel excuses, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequenter, & vt ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet præsentia tua. Et refert Possid. *in vita S. Augustini* eum in patria sua petitum ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis constitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon. lib. 2. c. 4. n. 48. & 49.* quòd clerici in conuiuiis debent se ostendere honestos, sobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi S. Athanas. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, malasque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem sistit.* Et S. Ambros. *lib. de Helia & ieiunio cap. 8. Quid est ieiunium nisi substantia & imago cælestis, continentiæ magisterium: pudicitia disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senectutis gratia, custodia iuuentutis. Ieiunium denique est infirmitatis alleuiamentum, alimentum salutis.* Hæc Ambros. Principalis ergo ieiunij fructus est, quod temperantiam corporis sanitatem, vel conseruet, vel recuperet, illudque sanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris statim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutissimè vixerunt, qui seuerissimè etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romoaldus, & alij. Vnde à veritate alienum est dicere
9 † neminem per ieiunium debilem reddi, quia vt ait S. Leo, Sanson ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiuniis eius mater macerabat corpus è contra argutè Diogenes ventrem vitæ Charybdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Venerem,* inquit, *distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur præmembrorum ordine, ordo vitiorum est.* Castra ieiunia esse, in quibus contra hostes insidias stamus, & contra Satanam pugnamus, asserit S. Ambros. *serm. 25. Castra nobis sunt nostra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicos insidiantes repellamus. Castra planè sunt ieiunia Christiani, à quibus si quis aberrauit, à spirituali Pharaone insidiatur, aut peccatorum sollicitudine deuoratur.* Christi castra ieiunium appellat S. Petrus Chrysologus *serm. 12.* Deique arcem. *Ieiunium Fratres scimus esse Dei arcem, Christi castra, murum spiritus, vexillum Fidei, castitatis signum, sanctitatis trophæũ. Hoc Adam seruauit in Paradiso, quem inde detraxit gula: hoc in arca custodiuit, hoc mũdum ebrietas cum demersit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatẽ incesti est adustus incendio.* Scitè Hiperitius *lib. 4. Apoph. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & siccat fistulas delectationum ieiunium Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentum esse 10
Sacerdotem, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginens. cap. 15.* vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S. Clement *in Apostolis constitut. libr. 8 cap. 50. Cùm sitis Presbyteri, & Diaconi Christi sobrij esse debetis, & priuatim & cum aliis, vt possitis intemperantes coercere.* Liberator enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcirco conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt seipsum pasceret: qui vt modestiam victus præscriberet, & ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit, *Matt. 4 Sumite cibum, aut potum,* vt ait Apostol. *1 ad Cor. 10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S Basil. *interrog. 196 in regulis,* manducat, quis & bibit ad gloriam Dei, & simul respondet? Nimirum
† quando diuinorum beneficiorum erga se memoriam conseruat eiusmodi animi affectionem retinet, 11
quæ ex compositione etiam corporis declaretur, vt ne tanquam securus omnino manducet, sed vt qui inspectorem habeat Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propositum habet; vt non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarios Dei, vt in operibus quæ sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit Vnde Prosp. *lib. 2. de vita contemplatiua c. 17. de abstinentia* ita dicit: *Quicquid sine quo potest vini percipitur, non sustentãdæ naturæ, sed luxuriæ causa sumitur.* Veram abstinentiam instar cytharæ temperandam docet Gregor *lib. 10. moral. c. 31. Pensandum,* inquit, *est quod chorda in cythara si minus tenditur, non sonat; si amplius, raucum sonat; sic virtus abstinentiæ, aut omnino nulla est si tantũ quisque corpus non edomat, quãtum valet, aut valde inordinata est, si corpus atterit plusquam valet.*

Vos ô Præsules si sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthaginen. IV. in imo corde defigite, in quo 12
ita habetur: Episcopus vtilem supellectilem & mensam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus est Concil. Trident *sess. 25 de reform. c. 1.* his verbis *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti,* &c. *Mensa Episcopi,* ait quidam moderaus,

frugalis sit & temperata, quam illis accedens de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam escam, & unum cibum iurulentum, & duo fructuū genera, vel ad summum alterum obsonij simplicis ferculum apponatur, placentæ, escæ nimis lautè conditæ, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum semper adhibeatur, parasitis, adulatoribus, scurrilibus iocis, & huiusmodi longè inde remotis, & post sumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ supplices reddantur. Quæ tamen Conciliaris dispositio non tollit, quin Episcopus possit aliis & diuersis vti ferculis, si Episcopatus redditus sufficientes sint, vt aduertit Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit p.1.c.5. à n. 29.* & præcipuè *n.31.* & decidit Anchar *Clem. ad nostram n.11 de censib.* quòd Episcopi non debent cogi vesci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religiosi, sed in hoc casu præcipuè quantitatis redditutum, & Episcopi qualitas debet considerari, vt dicit Selu. *de benef. p.1.q.5.n.176.*

13 Victus enim tenuitatem sub Christi Domini disciplina sectati sunt Apostoli, quorum successores sunt Episcopi, qui segetum spicas manibus confricantes tam simplici cibo pellebant inediam. *Matth.12. Marci 2 Lucæ 6.* Cum numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, quosque pisces habuere in deserto, *Ioann.16. Matth.14.* quibus Dominus quinque millium turbam pauit Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt, *Matth.15. Marc.8.* Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre *Matth.16* adeò non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin & sæpe ita obruebantur, vt ne reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.16.* ait Apostolis Iesus: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum*; erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit, locuples ipse testis est *lib.10. confess. cap.31. Reficimus quotidianas ait, ruinas corporis edendo, & bibendo, & suauis est mihi ista necessitas, & aduersus istam suauitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero in ieiuniis, sæpius in seruitutem redigēs corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentiæ, ipse enim transitus voluptas est Et cum salus sit causa edendi, & bibendi, adiungit se tanquā pedissequa periculosa iucunditas, & plerumque præire conatur, vt eius causa fiat quod salutis causa me facere, vel dico, vel volo, nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi parum est. Et sæpe incertum fit, vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo præparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moderationi valetudinis, vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis His tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam: conforta me vt possim; da quod iubes, & iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud Surium *tom.1.* nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit, Surius *tom. 1. in eius vita.*

S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primum delicatis cibis vteretur postea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidie secretum discumbere faciebat. 17

Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, 18 & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *cubam* vocant quinque caricis, id est, aridis ficubus, per singulos dies sustētabatur. Et idem Hieron. *in vita D Pauli Eremitæ,* asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita S Hilarionis eius miram abstinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum historia c. 51. Videmus, inquit, alium quoque senem in solitudine Antinoi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi ægrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada.* Et *c. 68. Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit: Ex quo veni in solitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum, neque omnino aliquid ex iis, quæ per ignem transeunt, præter quadā olera cruda, & modicum aquæ. Post autem sextum decimum huius instituti annum propter corporis & stomachi imbecillitatem ad biennium, quo migrauit ad Christum, non nisi ptisanam, id est, coactum hordeum, vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym *lib.2. aduersus Iouinianum cap 9.* Et multa de tempefantia tradunt Guilielm. Alotus *in suo thesauro verb. temperantia,* Ioā. Suarez Episc. Conimbricensis *in Matth. c.14. tract.1.* Didac. Stella *enarrat. in c.6. Lucæ,* Ludou. de la Ponte *in lib. inscripto Hispanico idiomate, Quia spiritual. tract.4.c.15.§.3.* Lessi. *de instit. lib.4.cap.1.num.1. cum sequent.* Ioan. Gagnæ *in epist. ad Galat. c.5. & ad Romanos, c.13.* Bernardin. Rosignol. *de disciplina Christianæ perfectionis, lib.5.c.33. per totum.*

Vocem illam, *sobrium*, de qua in text. monet 19 Hieronym. ambiguam esse, & significare non solùm sobrium, quo sensu eam suprà explicabimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrysost. *Sobrium, inquit, ac vigilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie præditum innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, quæ incidant, & mentis hebetent aciem, puta concupiscētia, quotidianæ curæ, rerūque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est, illū qui non tantùm sui curā habet, verū etiam aliquorum. Decet esse peruigilē eum, qui einsmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducēsque omnes solitudine, atque industria superare, vt die noctūq; exercitū, & castra perlustret, laboret, & sui officij munus diligentissimè impleat, atque omnium curam, & solicitudinem gerat.* Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus, reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat

eat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus, perspicacem quique suis rebus attentus sit, nullisque huius sæculi curis addictus.

GLOS. VI.

Prudentem

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.*
2 *Prudentia non existente nulla est virtus.*
3 *Episcopus debet esse tanta eruditionis, vt in omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.*
4 *Prudentia Prælati in quibus consistat, ostenditur.*
5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.*
6 *Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur.*
7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*
8 *Sacerdotium Summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.*
9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*
10 *Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum.*
11 *Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*
12 *Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*
13 *Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patiens esse.*
14 *Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet.*
15 *Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium.*
16 *Vigilantia & solicitudo ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus requiritur.*
17 *Peritiam sæcularium negotiorum oportet Episcopos habere.*
18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.*

1 PRVDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum Abbatissam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus necessaria est, vt hanc vnam Salomon (optione sibi a Deo data petendi quod vellet) poposcerit, qua populum sibi commissum tegere, & in officio continere posset. Quæ sanè eius petitio ita Deo placuit, vt non solum, quàm petiuit prudentiam, sed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatissimè fuerit impertitus. Est enim hæc virtus adeò Principibus necessaria, vt eadem in libris Sapientiæ *Prouerb.* 8. de se ipsa testetur, *Reges omnes per se vnam Regium principatum tenere, & legum conditores iusta decernere.* Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiæ moderationem tenere. Et haud multò post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exaggerat Prouerb. 1. *Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.* Et rursùs Prouerb. 17. *Seruus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet.* Cùmque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeò tamen potens est sapientia, vt ex seruo non modò liberorum, sed etiam liberis superiorem faciat. Hinc Aristotel. *lib.* 3. *Politicor. c.* 3. ait prudentiam esse virtutem propriam eius, qui cæteris præest.

Nulla est virtus, inquit Modernus quidam, *prudentia non existente.* Et Cicero *lib.* 1. *Tuscul. quæst.* *Nihil est hominis prudentia dulcius.* Et Cassiodor. *epistol. lib.* 6. *epist.* 10. *Sola est prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur,* 2
Hinc Salom. *Prouerb.* 16. asserit: *Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento*; & *cap.* 7. *Prudentiam voca animam tuam*, & *cap.* 9. *Ambulare per vias prudentiæ.* Quamobrem meritò D. Gregorius *in pastorali* aduersùs eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat, dicens: *Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta priùs meditatione discatur.* Ab imperitis ergo pastorale magisterium, qua temeritate suscipitur, quando ars artium regimen animarum? Quid ex hoc consequi necesse est, nisi quod a Domino dictum est, *Matth.* 16. *Cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt?* Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Esa.* 29. comminatur, dicens: *Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo:* peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentum abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclare poteris administrare, etiamsi omnibus aliis virtutibus instructus sis? Hæc enim virtus vbique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam, efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quàm quæcumque siue potentia, siue fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est *Prouerb.* 21. *Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiducia eius.*

Sit igitur Episcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint, veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina sit populorum Pastor sit in tranquillitate, omnia disponens, in omnibus viis suis prudenter agens, & in brachio excelso gregem suum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo Episcopus sit temperans, & non superbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, tegentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudens existat † Prælatus (inquit Modernus quidam) 3
itavt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas, & conuentus hominum taciturnis sollicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus tristem vultum; tristioribus alacriorem ostendat? leuibus & vagabundis, ne quid pro arbitrio aliquid concedat, solidis & constantibus ne deneget, industriis & laboriosis vt remissionem sæpiùs det, relaxationem, segnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuiosos vt lautioribus mensis nunquam admoneat, frugales & sobrios ne repellat: officiosis, quietis mansuetis, vt multa, quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate: irascatur, sed modicè: obiurget, sed non contumeliosè: corrigat, sed non acerbè: dissimulet interdum, sed cautus: laudet etiam, sed non profusius: blandiatur quoque, sed grauius; remittat, sed non licentius. 4

Vnde *in cap. qui Episcopus* 23 *dist.* sic legitur *Qui* 5

Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur ſi ſit prudẽs, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi peruigil, ſi ſemper ſuis negotiis cauens. Item *in princip. diſt.* 36. ibi: *oportet ordinandum eſſe prudentem.* vbi D. Acuña, & citat Menoch *de arbitr lib. 2. caſu* 426. Nam *in c. ſi quando, de reſcript. except.* 11. *n.* 3. Nam vltra ſcientiam, qua præfulgere tenetur, ſapiens debet eſſe, cum ſcientia & ſapientia inter ſe differant ſecundùm Ariſtot *de Anima Prudens eſt, qui intelligentia ſua aliquid cognoſcit: ſciens verò, qui alterius iudicio rem percipit* Terent. *in Eunuch Et prudens, & ſciens viuus viuenſque pereo:* enim adductis per Bobadil *in ſua politica l. 1. c.* 5 *à princ.*
6 *& cap.* 9. †Prudens ideo debet eſſe Prælatus, quia ars eſt artium, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes,* volens, vt ſerpenti ſimiles in hoc exiſtant, vt nempe blandi ſint, ac tractabiles, omniumque naturæ ſe accommodent vtque vigilantiſſimi ſemper, ac circumſpecti ſint, veluti ipſe ſerpens, qui ſemper collo atque pectore erecto incedit, circumſpiciens vndequaque, vt à repentino, quo caſu offendi poſſe, malo, ſaluus conſiſtat. Nam † propter ſtolidam, aut
7 ſtultam ſimplicitatem repellitur aliquis ab Epiſcopatu, vt habetur *in c. Petrus* 39. *diſt.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quẽ à vobis electũ aſſeritis, omnino, vt dicatur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca vtilitate, & cautela ſciat eſſe ſolicitus; ſit humilis, & affabilis, & in ſenſibus Scripturarum cautus, & acutus* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſuo ſenſu humilis.*

8 Qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non eſt imbutus, & temporum approbatione diuinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Eccleſiæ Sacerdotium aſpirare præſumat, vt ait Zozimus Papa *in epiſt. ad Iſichium Epiſcopum,* relatus *in c.* 2. 35. *diſt* Vnde Dauid 1. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus ſancti donum ſcientiæ percepit, & poſtea adminiſtrationem regni aſſecutus eſt. Hinc etiam Salomon. *Eccleſ.* 3. *priùs, ait, tempus tacendi, & poſtea tempus loquendi,* quia veritas priùs tacendo diſcitur, & poſtea loquendo prædicatur Hinc etiam Dominus 2. *Paralip.* 1. priùs ponit verba ſua in ore Prophetæ, & poſtea conſtituit eum ſuper gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper Regna.* Et Saluator noſter ipſe Dominus I e s v s *Luca* 2. priùs in medio Doctorum ſedit audiens illos, & interrogans, & poſtea prædicare cœpit; quia priùs quiſque diſcere, & poſteà prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apoſtolos docuit, & poſtea eos ad prædicandum miſit, dicens: *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sic etiam poſt Reſurrectionem priùs illis ſenſum aperuit, & Scripturas explanauit, & poſteà dixit eis: *Euntes in vniuerſum mundum,* &c. Vnde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus, quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & poſtea Diſcipulis dedit, & per eos demum turbis appoſuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs diſſerendo expoſuit, & poſtea eorum ſcientiam Diſcipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus diſpenſauit.

9 *Primò* ex prudentia permanet, vt Epiſcopus non ſit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria eſt vnum, quod primo loco cauendum eſt, vt ait Diuus Bernardus *ad Eugenium lib. de conſider.* 11. *c.* 13. his verbis: *Eſt ò Eugeni vnum vitium, cuius ſi te ſentis immunem, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius: hoc eſt, facilitas credulitatis; cuius calidiſſima vulpecula, magnorum neminem comperi ſatis cauiſſe verſutias: ex qua ipſiſmet pro nihilo multa naſcuntur iræ. Inde innocentium frequens addictio, inde præiudicia in abſentes,* &c. Ioannes *in Extrauag. Diuinis de pœnis,* ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

Secundò ex eadem prudentia fluit, quòd Epiſcopus in negotiis arduis non ſit facilis ad determinandum, ſed ſumpto ad cogitandũ ſpatio, diu multúmque res expendere debet, omnia circumſpicere, & conſiderare, iuxta Sapientis dictum. *Prou.* 4 *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos,* & *Prouerb.* 93. *Qui feſtinus eſt pedibus, offendit,* & docet noſter Apoſtolus *ad Timoth.* 1 *c.* 5. *Nemini citò manum imponas, nec communices peccatis alienis.* 10

Tertiò ex eadem prudentia prouenit, vt Epiſcopus negotia ardua ſine aliorum conſilio non decidat, iuxta illud *Prouerb.* 22. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui Eccleſ.* 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* & *ibidem: Ante omnem actum conſilium præcedat te,* & Tobias conſulit filio ſuo, vt ſemper conſilium à ſapiente requirat, *Tob cap.* 1. *Qui agunt,* dicit Sapiens *Prou.* 1. *cum conſilio, reguntur ſapientia.* Et Horat *lib.* 3. *carm. od.* 4. 11

Vis conſilij expers mole ruit ſua.

Et S. Bernardus *non abundes in ſenſu tuo, ſed alieno magis acquieſcas conſilio, & iudicio. Qui de ſua vnius ſententia omnia gerit,* ait Liuius, *ſuperbum hunc iudicato magis, quàm ſapientem.* Et alibi: *Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, extremi eſt ingenij.* Nemo adeò ſapiens, qui aliorum conſiliis non indigeat nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam monita demittere ſe non debeat; incipit eſſe minimus, qui inferiorum conſilia minimè quærit, vt ſcitè Symmachus *lib.* 4. *epiſt.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4 *omnem actionem conſilium anteeat, inconſulta enim rerum tractatio haud ſatis tuta eſt.* Attende tamen à falſis Prophetis, id eſt, conſultoribus, quorum conſilia, vt ait idem Bernardus, Deo non ſunt odorifera: cautè igitur audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij ſunt.

Quartò ex eadem prudentia enaſcitur, vt Epiſcopus in reconciliandis peccatoribus ſit diligens, & cautus, nam Chriſtus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, Ioan. 21. *Si diligis me, paſce oues meas,* hoc eſt in quo mihi ſummè placere potes, ſi eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego ſanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca diſcurrere, quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Nam vnicus finis, vnicus ſcopus, vnica conſolatio, vnicum refrigerium paſtoralis officij eſt, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apoſt. *ad Philipp.* 5. vocabat conuerſos à ſe, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium lauamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò extorqueri debeat Epiſcopus, quando ſubditi peccant, nobis demonſtrat Chryſoſt. *homil.* 3. *in Acta,* his verbis: *Quando aliquos veſtrûm peccare contingit, emoriar, niſi videor ſimilis dolore examinatis, niſi attonitus, ita vt etiam ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum; nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis.* 12

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calumniis malignantium ſit patiens: non enim arbitretur 13

Prælatus

Prælatus, quantacumque polleat sanctitate, posse se omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit Matth. 15. *Cæci sunt, & duces cæcorum.* Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nónne de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucæ 2. *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur?* Et Dauid, *Astiterunt Reges terræ*, &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi*; & Actuum vlt. *De secta hac notum est nobis, quod vbique ei contradicitur.* Si igitur citra culpam tuam Apostolicos mores sectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum Dauid Psalm 118. *Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas non sum oblitus.* Et Psalm. 68. *Domine propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis* &c. Quare *Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi eeciderunt super me*, id est, zelus acquirendi animas tibi mé coëgit ad humilitatem Apostolicam sectandam, Scio Domine quòd non ex ore potentium, sapientium, ac pompaticè incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium. id est, simplicium, & contemptorum Apostolorum voluisti sapientiam tuam ac gloriam perfectè manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas tenderit, & non potius intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, nnuquam Deo
14 inseruiet, neque hominibus vtilis erit. Nam † aduersitates & tribulationes perpeti debet Episcopus, vnde Bernard. *ad Eugen lib 2. cap 5. Agnosce*, inquit, *hæreditatem tuam Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. *ad Corinth. 2. cap. 3. Omnem tribulationem passi sumus, foris pugnæ, intus timores* Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices repræsentant Episcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando 2. de accusationibus*, dicit Prælatos non posse omnibus complacere, cum ex officio suo non solùm arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare debeant, & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, in quibus dissidendum non est. imò in labore, & ærumna, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & seipsos pro animabus, quamuis dura fronte sint, quia noster Apost. 1 *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, sed *plus omnibus laboraui*, &c. & nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. *Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta *Mich.* 6. decere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & feci? Eget*, inquit Bernard. *serm.* 10. *super Cant. pastor eruditione, sed multo magis vnctione; quæ sola docet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigor quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; feruore autem, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris eneruetur, iam non sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus, et in Iob sit frater draconum, & socius struthionum, non timeat pro fratribus cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.*

15 *Sexto* ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum præcipuè curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1 *ad Corinth* 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.* Ideò præ oculis habere debet illud 1. *ad Timoth.* 5. *Testificor coram Deo, & Christo* IESV, *& electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio* (id est, sine præcipitatione iudicij) *nihil faciens in alteram partem declinando* (id est, nihil agẽs præcipitanter) *manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Vacante igitur beneficio orandum est *Ostende Domine quem elegeris*, &c. *Act.* 1. *Tu Domine nosti, quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis*, Animaduerte Pastor vigilantissime quomodo *Lucæ* 6. pernoctauit Dominus in oratione & mane elegit Apostolos. *Elige*, vt cummodat Bernard. *ad Eugenium lib.* 3. *viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quàm volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant nihil, nihil sperent nisi à Domino: in cunctis bene moratis qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrii, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrii, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxii. qui quod verecundè excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus consternant, sed doceant: diuites non palpent sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui orandi officium venerent, & in omni re plus fident orationi, quàm suæ industriæ, vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo, sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu, qui humiles cum humilibus duros durè arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem superbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, se, vel suos ditare festinent.* † Vigilantia, & solicitu- 16
do ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur, vt ex variis sacrarum litterarum locis clarè dignoscimus. Nam *in Actibus Apostolorum* dicitur *cap.* 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et paulò pòst *Propter quod vigilate*, &c Et Apost. noster 2. *ad Timoth.* 4. *Tu verò vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple.* Et *ad Rom.* 12. postquam officia singulis Ecclesiæ gradibus conuenientia enumerauit, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim solicitudinem, dicens: *Qui præest in solicitudine.* Et *ad Philipp.* 2. ait quòd Timotheus sincera effectione solicitus erat pro illis Et *ad Hebr.* 3. *Obedite præpositis vestris: ipsi enim peruigilant pro animabus vestris.*

Aduertendum denique duxi, etiam sæcularium 17
negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm subditis suis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi qui turbas sequentes non solùm verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plenè possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam, vt eorum cautela, & Ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Vnde Gregor scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, *lib.* 8. *epist.* 40. relatus *in c. Petrus* 29. *dist.* sic ait, *Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regiminis debet arcé constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus*, &c.

GLOS. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet esse in incessu Episcopi.vt scilicet raro,& moderato gressu incedat.*
2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi,vt non sint vestes incisæ,aut diuerso colore.*
3 *Munditia adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.*
4 *Vestitus non debet esse effectatus,sed naturalis , & simplex.*
5 *Religio non est in habitu,sed in corde.*
6 *Indumenta mollia animi mollitiam indicant.*
7 *Episcopi nec fulgidis , nec sordidis vestibus se ornare debent , sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum.*
8 *Comarum , aut vestium extra necessitatem curam gerere,vel infelicium est,vel iniunctorum.*
9 *Episcopi suppellex qualis esse debeat?ostenditur.*
10 *Honor non cultu vestium , non equorum fastu,non amplis ædificiis,sed grauitate morum , & actuum honestate cognoscitur.*
11 *In vestibus non est gloriandum , cùm eas vermes & gignant,& perdant.*
12 *Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus,& numero seruitorum, expedientius , & efficacius*
13 *Pompa in fastu plus scandalizat homines sæculi quã ædificat.*
14 *Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prælati*
15 *Honori reuerentia debetur , non diuitiis , & vestibus.*
16 *Moyses Israelitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidianis nihil fastus, sed simplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*
17 *Ethnici Principes sine fastu vixerunt.*
18 *Sanctus Martinus factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat.*
19 *Sanctus Augustinus vsus fuit frugali,& parca mensa.*
20 *Sanctus Basilius victu,& cultu fuit abstinentissimus*
21 *Sanctus Euperius vestitu moderato vsus fuit.*
22 *Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum aut mores hominum.*
23 Concil.Trid.25.de reform cap.1.

NON solùm Episcopus debet esse ornatus in interioribus , quæ consistunt in virtutibus , & vitæ sanctimonia , vnde inquit Hieronym. *ad Nepotianum.* Vis scire quales Deus quærat ornatus ? habeto iustitiam , temperantiam , prudentiam , fortitudinem : nihil enim hoc nonnisi pretiosius , nihil hac gemmarum varietate, distinctius , hæc enim ornamenta tibi sunt & scuta. Sed etiam in exterioribus , quæ consistunt in quatuor,videlicet cibo, & potu , de quibus egimus *alleg.* 5.& in incessu,& habitu, de quibus agemus in præ-
1 senti. † In incessu debet esse grauitas,vt scilicet raro & moderato gressu incedat , vt sic grauitate itineris ostendat grauitatem mentis. † In habitu debet esse
2 honestas,vt non sint vestes incisæ , vt ioculatorum; aut diuerso colore , vel non aptæ religioni clericali; fucatæ,dummodo nec fulgidis,nec sordibus se vesti-
3 bus ornet.Nã,vt ait Cicero *lib. 1. offic.* † *adhibenda est munditia non odiosa, neq;exquisita nimis,tantũ quæ fugiat agrestem,& inhumanam negligentiam.* Eadem ratio habenda est vestitus, in quo,sicut in plerisque rebus,mediocritas optima est : quæ mediocritas secundùm S.Ambros *lib.1.offic cap.*19,in eo posita est,vt † 4
vestitus non sit affectatus , sed naturalis & simplex, neglectus magis,quàm expetitus,vt honestati,vel necessitati nihil accedat nitori. Capituli igitur Ecclesiastici parũ æstimentur pudici,sibi qui probro sunt & ignominiæ. Parem,ait B.Cyprian. *lib de habitu Virginum,se integritas in omnibus præstet , nec bonum corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam tunc renunciauimus , cum meliore transgressu ad Deum venimus. Ornamentorum,ac vestium insignia, & lenocinia formarum non nisi prostitutis & impudicis fœminis congruum, Et nullarum ferè pretiosior cultus , quàm quarum pudor vilis est Nitens cutis*,S. Hieron. *epist.47.c. 3. sordidum ostendit animum.*Et. S. Bernardus *in apologia ad Guilelm. Abbatem, Apostolus*(ait)*ita loquitur 1. ad Timoth. 9.habentes victum & vestitum,his contenti sumus Nobis autem est pro victu satietas,nec vestitum appetimus,sed ornatum. Quæritur ad induendum non quod vilius , sed quod subtilius inuenitur : non quòd repellat frigus , sed quòd superbire compellat;non denique,iuxta regulã, quod vilius comparari potest, sed quod venustiùs, imò vaniùs ostentari. Quiuis de seculo,quãtumlibet honoratus,etiãsi Rex,etiamsi Imperator ille fuerit,nõ tamen nostra horrebit indumenta si suo sibi modo præparata fuerint & aptata. Caœterùm † in habitu,*inquit, *non est religio,sed in* 5
corde,bene,ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiosum. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori,& exterior superfluitas , interioris vanitatis indicium est.† Mollia indumenta,animi mollitiem 6
indicant. Non tanto curaretur corporis cultus,nisi priùs neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Quòd verò nõ solùm vanitatis,sed etiam superbiæ sit pretiosis indui vestibus,collegit S. Gregor. *tom. 4. in Euangel.* dum aic , *Quod pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quæritur , res ipsa testatur; quia nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, vbi ab aliis non possit videri. Quò pertinet illud Socratis ad Xanthippem coniugem singulari se veste induentem,vt ad pompam spectandum prodiret,dictum. Hanc,*inquit, *non spectandi causa , sed potius vt specteris,debes.*sicut habet Ælian. *in lib. de varia hist.*

Quare Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent,sed inter vtrumque , medium quoddam est capiẽdum,quod eleganter describit S. Hieronym.*epist 2.ad Nepot.cap.11.Vestes pullas æquè deuita,vt candidas. Ornatus & sordes pari modo fugienda sunt,quia alterum delicias , alterum gloriam redolet.* Non absque amictu lineo incedere,sed pretium vestium linearum non habere laudabile est. Alioquin ridiculum,& plenum dedecoris est,refero marsupio quod sudarium , orariumque non habeas , gloriari. Quod monet & Eustoch.*epist.22.cap.12.Vestis,* ait, *nec satis munda,nec sordida , & nulla diuersitate notabilis:ne ad te obuiam prætereuntium,turba consistat , & digito monstreris.* Vnde de S.Augustino Possidius Calamensis Antistes ita scribit *in eius vita c. 22. Vestis eius,& calceamenta , & lectualia ex moderato & cõpetenti habitu erant,nec nitida nimium,nec abiecta plurimũ:quia his pleriiq;vel iactare se insolẽter homines solẽt, vel abiicere,ex vtroque,non quæ Iesu Christi,sed quæ sua sunt iidem quærentes. At iste beatus , vt dixi,medium tenebat, neque in dexteram,neque in sinistram declinãs.*

Id sapienter docet S.Basil. *homil 24.* quæ est de 8
legendis libris Gentilium:*Comarum* inquit , *aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infeliciũ est vt ait Diogenes, vel iniustorum Nam cincinnatum & comptum esse atque appellari æquè turpe censendũ assero,atque impudicum esse , aut alienis nuptiis insidiari.*

Quid

Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest tenuem, sumptuosamque vestem induere, an vilem ferre, modò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid necessitatis vsum excedit vitandum, neque corporis plus ornatus dandum est, quam quantum animæ prosit. Nam viro generoso, & vere hac digno appellatione nõ minus fuerit probrum lasciuè ornari, aut corporis curam superuacuam gerere, quàm alia aliqua nota seu affectu prauo per ignauiam affici. Omne namque studium adhibere, vt corpus quàm optime se habeat, se se cognoscentis non est. Neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens quemadmodum non id quod aspicitur, est homo. Excellenti enim quadam opus est sapientia, per quam nostrûm quilibet (quicunque sit) se se cognoscat: quæ profectò mentè minimè purgatis non magis euenire potest, quam lippienti solem aspicere. Hanc verò animæ purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam, volupta-
9 tes per sensus eripiunt. Hæc † supellex Episcopi nihil aureum, aut argenteum contineat, nil in ea auro, vel argento ornatum existat, vel sericum, vel serico distinctum, absit colorum varietas: aulæa vel taperia, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec studiosè elaboratum vt pluris sit artificium, quàm res ipsa; mensæ simplici corio, vel panno sternantur; signa, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad vsum hospitum pretiosius ornati, quàm reliqua domus existant: equi tantum necessarij alantur; in ædificiis omnem luxuriam, pictura, & inania ornamenta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo sit, nisi purum & simplex, quod Dei zelum, & rerum sæculi contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat. *c. Episcopi* 80. *dist.* maximè vbi Episcopi etiam principes temporales sunt, vel Cardinales me citato *in hoc loco* Maurit. Alzed *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 43.*

10 Inde S. Bernardus *ad Episcopum Londonien. epist.* 24. sic ait: *Non licet tibi de facultatibus Ecclesiæ luxuriari, & in superfluitatibus consumere; sed solum viuere: non licet ditari, non licet consanguineos extollere, nõ licet palatia ædificare. Denique quicquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Et Chrysost. *homil. 15. ad Timoth.* 1. sic ait: *Ego audacter dixerim Ecclesiæ Præsules nihil præter victum, & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honorificabimus autem* (inquit Bernard. *epist. 18.*) *non cultu vestitum, non equorum fastu, non amplius ædificiis, sed grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate, studiis spiritualibus, & operibus bonis. Pastores enim pomparum sæculi sectatores destruunt illud Ecclesiæ encomium.* Cantic. 1. *Nigra sum, sed formosa, nolite me considerare quòd fusca sim, quia decolorauit me Sol: id est, Christus, quod ad litteram significat Ecclesiam esse exterius quidem nigram ob Crucis mortificationem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen formosam, propter donorum cœlestium pulchritudinem.*

11 Vos ô Præsules de vestibus ne gloriemini, tineæ huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm incerta, quamque instabilis sit præsentis vitæ gloria, gloriãtur gentes in re, quam vermes & gignunt, & perdunt, vt põderat religiosissimus P. Fr. Dominicus de IESV MARIA *in il sententiario spirituale p. 1. c. 8. pun. 5. n. 7.* Igitur si sanctorum Conciliorũ decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthag. IV. (cui Beatus August. interfuit) in imo corde defigite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat, & in Concil. Trid *sess. 25. de reformat. c. 1.* ita cautum est: *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat quod non simplicitatem Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Hoc sequendũ est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exẽpla, itavt damnãda sit eorum singularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori seruire quasi Spiritus Christi Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia tempora sint Euangelicæ institutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apostolici Spiritus reformanda.*

Quoniam Ioannes Gers. *in secunda parte suorum* 12 *operum* collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima noster Præsul insignis sãctitatis, & spectatæ virtutis vir, Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimaui, paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem. Expedientius & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mẽsa, vestibus, & numero seruitorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm hominibus sæcularibus in talibus conformari. Quam quidẽ conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimũ Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent.

Non igitur spiritualis profectus subditorum po- 13 test Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere. cùm huiusmodi pompa plus scandalizet homines sęculi, tam Principes, quàm alios omnes, quàm ædificet. Ex hac enim cõcitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap. 5. Non dominãtes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli *ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudaizare,* &c. Sed quorsum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipsum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum sęcularium ad antiquos Prælatos, tantáque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissimè eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solùm retraxerunt manum, sed ipsa etiã Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc respondet noster Apostolus ad Roman. 12. *Nolite cõformari huic sæculo.* &c. Nec deferendũ est malignantibus, *quæ*, vt inquit Plutarch. *in aphor. regium est audire malè cùm feceris bene*, & Salust. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus est*, & Mim. *Malis displicere laudari est Nondum felix es*, inquit ille, *si nondum te turba deridet.* Et ideo de se ipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca *de vit. beat. c. 23. Mihi* (quod argumentum est recti) *contingit malis displicere.* Dicunt etiam. Sic viuimus ne inter alios erubescamus, cui

respon

respondetur quòd non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt deinde. Sic viuimus ne reputentur auari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euelleret. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspicionem auaritiæ, & hypocrysis, cùm debeant proximis bonam famam, sicut Deo bonam conscientiam. Vnde fateor quod si Prælatus parcè viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & thesaurizat, iste sine dubio abominabilior est coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi, qui splendidè viuunt. Quamobrem ita vitam suam instituere debet, ne auarus æstimetur, & pecuniæ congregator.

14 Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter Ecclesiæ auctoritatem, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas ducere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter fastum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas scilicet, vt putent splendorem vitæ, veram esse causam honoris. Hinc Dominus *Lucæ* 16. dicit *quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Beatus Iacob. *cap.* 2. damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam, &c. & spernunt pauperes, & Bernard. *ad Eugenium libr. de considerat. Tu Pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hic capiunt? si auderem dicere dæmonum magis, quàm hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Absque his crediderunt Apostoli, & Apostolici viri posse impleri saluare illud mandatum Pasce oues meas,* Ioan. 21. *Neque enim sine Episcopali honore, & gloria Apostoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt,* 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus.* Et illud *Act.* 3. *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item si Episcopi in hoc zelant auctoritatē Ecclesiæ, cur suos curatos in sordibus, & abiecto statu derelinquant; imò & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quòd principes, ac nobiles potius irrident, quàm reuereantur fastum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis pastum vitæ suscipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, se verò egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque detrahunt: quos si viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores suos æquanimiter ferrent.*

15 Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium communi consensu viri tantùm virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hanc Episcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitiis, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor, is planè falsus, indignus, & fucatus est. Rectissimè enim à Seneca dictum est. *Non faciunt equum meliorem aurea fræna, nec hominem meliorem fortunæ ornamenta.* Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturáque ipsa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæsitam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Episcopi Ecclesiæ Principes veris honorum fontibus omissis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur; exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Anthioco tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, contigisse memorant historiæ Machabæorum 2. c. 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempe opes apparatus, pompásque Ethnicorum confugiebant.

De primo Israëlitici populi Principe Moyse non 16
ab hominibus, neque per hominē, sed a Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum disertissimus *lib.* 1. scribens, sic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum gesserunt, non aurum, nō argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, nō latifundia, non greges, non famulitia, non reditus, non alias opes sibi parauit, quamuis posset habere omnium harum rerum copiam; sed existimans animæ pauperis iudicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas cōtempsit, illas verò naturales, perspicacésque honorauit: in vestitu, victúque quotidiano nihil præ se ferens fastus tragici, sed simplicitatem, frugalitatémque exercens priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regia: quæ sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis cōtemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, castigationésque peccantium legitimè, & rectè agentium laudes atque præmia.* Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facilè omnes imitentur eadem gratia non suffulti, videamus † an & ex Genti- 17
libus inueniri possint, qui paria quasi fecerint, & certè numerus non omnino paucus sese perscrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. Socrates sibi gratulabatur, quod iuxta naturā viuēs, ac paucis assuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquasque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere solebat magis necessarias agēdis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ, Bruson *lib.* 5 *c.* 22. & refertur *in theatro vitæ humanæ tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 863. Cariæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquosque optimos misisset, his haud opus esse Alexāder Macedo dixit, cùm cibo cōmuni, pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset, Bruson *lib.* 1. *Facetiarum.* Alcamenes Teleucri filius roganti quodā cur adeò parcè viueret, tantas opes possidens? *Quia*, inquit, *qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione viuere debet,* Bruson *lib.* 5. *c.* 22. Alexāder Seuerus Augustus, & Princeps orbis in conuiuiis suis aurum planè nesciuit Potan. *c.* 2. *de splēdore.* Si ergo terreni illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes solo rationis lumine, hoc & viderunt & sequuti sunt: quis ferat Episcopū pauperis Christi vices gerētem, & exemplo, atque doctrina sua homines ad contemptū terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, splendidasque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet, quæ & multò ditiores fortè nos ostendere possent.

De diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in eius vita scribit Sulpitius: *Factus*

verò

verò Episcopus Turonensis idem constantissimè perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatem, vt propositum Monachi non desereret.

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit *in eius vita* Possidonius in hunc modum: *Mensa vsus est frugali & parca: quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores cõtinebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtēs, cætera vasa, quibus mensæ eius cibi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel marmorea erãt, non necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique morti iam proximus testamentum nullum facit, quia vnde faceret pauper Christi, non habuit.*

20 De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autē Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantùm tunica amiciebatur: humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, cùm ossibus, ac pelle tantùm superstes esset.

21 De sancto Exuperio ita scribit Hieronym. *epist. tom. 1. Sanctus Exuperius Tholosæ Episcopus viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiuniis fame torquetur aliena, omnémque substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.* Huius sectare vestigia, & cæterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circunferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tã humili vase circumferebat? quomodo suis parceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? quomodo splendidam domum, atque familiam esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudósque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis exesis corporibus, ista vitæ sobrietate, & parsimonia aduersùs mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigiis, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & inedia partum, non durus Annibal, aut crudelia bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

22 Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersùs prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiiciat, quia, etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, easdem causas eodem modo semper operari, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeò mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresium monstra Ecclesiam ita infestarunt, vexarunt, ac penè oppresserunt; quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, splendor vestium, cæteráque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium inundauerunt? Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) è maioribus suis hoc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue eleemosynarum largitatem, siue sobrietatem vitæ, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda? Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersùs Demetrianũ: *Breuiatur in dies singulos, & decrescit, ac defecit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putásne tu tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta prius potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur necesse est quicquid fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occasu suo radios minus claro, & igneo splendor iaculatur; sic declinante iam cursu exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor, quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescētibus ramis, fit postmodum sterili senectute deformis. Et fons, qui exundantibus prius venis, largiter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est, vt omnia orta occidant, & aucta senescant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur.* Hactenus Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia pariter malã creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, solicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget, quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in sæuiori tempestate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præstantioréque duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnosque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ reditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tueatur.

Eleganter hoc ipsum apertissimis declarat verbis, omnémque penitus excusationis ansam præripit Concilium Trid. *sess. 23. de reform. c. 1.* in hæc verba. *Optandum est, vt ii, qui Episcopale ministeriũ suscipiunt quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est fideles reliquos ad religionem, innocentiámque faciliùs inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vita actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendant Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi non solùm iubet, vt Episcopi, modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc instituto sit alienum, quódque non simplicitatem, Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat.* 23

GLOS.

GLOS. VIII.

Pudicum.

SVMMARIVM.

1 *Caſtitas pretioſiſſima omnium, maximáque poſſeſſio.*
2 *Pudicus ille eſt, qui non modò corpus illibatum conſeruat, ſed qui neque intuitu, voce, vel geſtu leuitatem oſtendit.*
3 *Pudicitia in primis eſt habenda, qua amiſſa omnis virtus corruit.*
4 *Libido ſæuus criminum ſtimulus eſt.*
5 *Impudicitia quid ſit? oſtenditur.*
6 *Pudicitia fruſtrà oſtentatur ſine temperentia:*
7 *Caſtitas omnibus per neceſſaria, ſed maximè Miniſtris Chriſti Altaris.*
8 *Caſtitas dignitas magna.*
9 *Caſtitas honorem Deo ſimillimum reddit.*
10 *Apoſtoli excepto Petro inter caſtas agmen ducunt.*
11 *Diſcipuli Apoſtolica caſtitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apoſtolus perpetuum coluit cælibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à ſua conuerſionis initio caſtitatem coluit.*
14 *Sanctus Auguſtinus vigilantiſſimus fuit caſtitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem ſummopere exarſit.*
16 *Vrſinus Presbyter ea fuit caſtitate, vt nec quidem à ſua muliere ſibi miniſtrari pateretur.*
17 *Caſtitas ſicut omnes virtutes, donum Dei eſt.*
18 *Continens nemo poteſt eſſe, niſi Deus det.*
19 *Caſtitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda eſt.*
20 *Carnis afflictiones diuerſis pœnitentia operibus fugienda.*
21 *Euariſtus Presbyter hybernis noctibus in puteum ſe emergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciſcus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Caſtitatis amor in intimis animi receſſibus occultari non poteſt.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctiſſimorum hominum factis illuſtratur.*
25 *Mulieres ſunt via iniquitatis.*

1 MAGNVS Baſilius *lib. de Virginitate* repetitis, & elegātibus verbis ſuos hortatur, vt caſtitatē pretioſiſſimā omniū, maximáque poſſeſſionē naturalē diuinæ effigiei pulchritudinem, quæ hominē incorruptibili Deò ſimillimū facit, tenere ament, arctè cōplectantur, cautè cuſtodiāt. Et noſter Apoſtolus perpetuus caſtimoniæ cultor, & laudator eximius ſuum amantiſſimum hortatur Timotheum, vt ſit *pudicus.* Hanc vocē, *pudicū*, ideſt, verecundum, interpretantur ibi Anſelmus, & quidā Latini, quique nihil admittat, quod caſtitati vllomodò repugnet. Tertullianus *lib. de cultu fœminarum*, ita de pudicitia ſcribit: *Cùm omnes templum ſimus illato in nos & conſeruato Spiritu ſancto, eius templi æditius & Antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatā ſedē derelinquat.* Hoc, ait S. Hieron. *lib. 1. aduerſus Iouinian. c. 20.* ſignificat σωφρόνα, ornatum caſtitate, & moribus, vt nimi-
2 rum non modò corpus illibatum conſeruet, ſed neque intuitu, voce, geſtu leuitatem caſtimoniæ inimicam, & probroſam oſtendat, quia in omni gradu, & ſexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apoſtol. *ad Timoth. c. 4. verſ. 12 Eſto exemplum fidelium in caſtitate, vt vel ex te vno diſcant, quam purè, & integrè, viuēdum ſit.* Et *c. 5. verſ. 1.* cauet vt neceſſitatis ac monitionis tempore cum iunioribus fœminis agat, *in omni caſtitate*, hoc eſt, eximia mētis, aſpectus, ſermonis, operis puritate, vbi S. Chryſoſt. *homil. 13.* in omni caſtitate. *Non modò*, ait, *obſcœni congreſſus vitium caue, verum omnem ſuſpicionis, vel obſcœni aditum claudo, quia adoleſcentularum colloquia turpi ſuſpicione difficile carent.* Et idem Apoſtolus *ad Titum 1. verſ. 7.* ait *oportet eum eſſe continentem*, vbi S. Hieron. *in comment.* intelligit, ideſt, *ab vxoris amplexibus*, quod etiam in Concil. Carthaginenſi II. *can. 2.* ſtatutum fuit in hæc verba. *Omnibus placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contractant, pudicitia cuſtodes etiam ab vxoribus ſe abſtineant, vt quod Apoſtoli docuerant, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus*, habetur, *in cap. cum in præterito, & in cap ſeq. 84. diſt.*

Doctiſſimi viri, inquit S. Hieron *lib. 1. contra Iouin. c. 30. vox eſt, pudicitiam in primis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.* 3

Vnde S. Ambroſ. *de Caino, & Abele, c 5.* ſic ait: *Sæuus criminum ſtimulus libido eſt, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de ſomno excitat, à negotio abducit, è ratione reuocat, aufert cōſilium, amentes inquietat, lapſos inclinat, nullus peccādi modus, & inexplebilis ſcelerum ſitis, niſi morte amantis extingui non poteſt.* 4

Et S. Gregor. *lib. 31. Moral. cap. 31.* impuriſſimæ huius belluæ execrandos fœtus enumerans: De impudicitia, inquit, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi. timor autem, vel deſperatio futuri generantur. Et S. Ambroſ. *in cap. 4. Luca*, ſic ait; *Etenim quaſi clauis ſuffigitur anima corporeis voluptatibus, & cùm ſemel adhæſerit cupiditatibus demerſa terrenis, difficile in altum poteſt, vnde deſcendit, ſine Dei fauore reuolare. Actuum enim ſuorum vincta laqueis, & ſæcularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.* 5

Vnde S. Hieron *epiſt. 10. ad Furiam c. 3.* affirmat fruſtrà oſtentari pudicitiam ſine temperantia. Quid, inquit, neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine comitibus, & appendiciis ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt. 6

Hinc S. Auguſt *ſerm. 249. de tempore. Ordinibus*. inquit, *caſtitas pernecceſſaria eſt, ſed maximè miniſtris Chriſti Altaris, quorum vita aliorum debet eſſe eruditio, & aſſidua ſalutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Miniſtros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, ſed potiùs continentia caſtitis ſplendeant, & totis honeſtis fulgeant in populo exemplis. Magno enim eſt caſtitatis dignitas*, vt inquit S. Bernard. *epiſtol. 42. ad Henricum Senonenſem Archiep.* in hæc verba: *Quid caſtitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum ſemine de hoſte domeſticū, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter ſe homo pudicus, & Angelus, ſed felicitate, nō virtute. Sed & ſi illius caſtitas felicior, huius tamen fortior eſſe cognoſcitur. Sola eſt caſtitas, quæ in hoc mortalitatis, & loco, & tempore ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat* S Cyril Hieroſolym. *catecheſi 12 illuminatorem: Non ignoremus caſtitatis gloriam: Angelica enim eſt corona, & ſuper hominem hæc perfectio parcamus corporibus, quæ lucere debent ſicut Sol. Ne propter paruam voluptatem, tantum, ac tale corpus polluamus. Paruum enim eſt ad horam peccatum*

tum, longæua autem est ex eo, & æterna verecundia. Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores. Beatus Ambrosius *lib.* 1. *de Virginib. Neque mirum*, ait, *si pro vobis Angeli militant: quæ Angelorum moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit, qui eam seruauit, Angelus est: qui perdidit, diabolus.* S. Basilius
8 *lib. de Virginitate.* † *Magnum re vera, quidam ait, ac præclarum virginitas est, quæ, vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum fecit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manat, sed cùm incorporalis animæ propria & præcipua sit eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruantur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, fecit & charissimum, quia morum similitudo amorem conciliat & glutinat, qua charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deus in eo,* Ioan. 4.

9 Deo simillimum hominem reddit castitas, non modo enim ipse auctor & hortator, sed etiam Ecclesiasticis præcipuè, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. August. *lib. de Sanct. Virgin. c.* 27. *Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se renuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit.* Et Sanctus Ambrosius *lib.* 1. *de Virginit. Quid est*, inquit, *castitas, virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare, nisi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non est experta contagionē? Christus Virgo Virginis sponsus.* Inter castos agmen ducunt Apostoli, de quibus S. Hieronym. *lib. aduersus*
10 *Iouin. c.* 14. † *in Excepto Apostolo Petro, cùm non sit manifestè relatum de aliis Apostolis, quod vxores habuerint intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significet. Assūpti in Apostolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum persona Petrus dixit ad Dominum* Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te,* inter quæ omnia, & à Christo numeratur vxor. Et *in fine Apologiæ suæ pro libris in Iouinianum ad Pamachium. Christus Virgo, Virgo Maria vtriúsque sexus virginitatem dedicauere Apostoli, vel Virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè post Sacerdotium in æternum pudici.*

11 Eiusdem Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt ipsorum Discipuli, vt referunt Sanctus Cyprianus *hæresi* 58. & Tertullian. *lib de Monogamia.* De sancto Luca, & Marco ita scribit sanctus Hieronymus *in catalogo Scriptorum Ecclesi. Vixit Lucas octuaginta, & quatuor annos, vxorem non habens, Marcus primùm Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vita continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret.*

12 Clemens Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. vberibus suxerunt, quem perpetuum coluisse cœlibatum restes sunt Tertull. *lib. vtroque ad vxorem,* Epiphan. *hæresi* 58. Hieronym. *epist.* 22. *ad Eustoch.* Augustinus *lib. de gratia, & libero arbitrio c.* 4. Hilar. *in Psal.* 127. Ambros. *in c.* 7. *prioris Corinthiacæ.* Chrysost. Theodor. & alij Græci *in c.* 4. *ad Philippenses.*

13 Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronym. *in catalog. Scriptorum Ecclesiasticorum*, ita scribit: *Pontius Diaconus Cypriani vsque ad diem passionis eius, cum ipso exilium sustinens, egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quàm si continentiam tueretur. Tunc enim idoneum posse fieri pectus & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.*

Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilātissimus cautor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, *cap.* 26. *Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuersatu est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo seruiens, multo tempore vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filiæ, & fratris sui filiæ, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt.* Dicebat verò nūquam debere cum seruis Dei, etiam castissimis, in vna manere domo, ne aliquod scandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertinerent Et sequenti *cap.* 27. pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: *In visitationibus verò modum tenebat ab Apostolo definitum Iacobo* 1. *vt nonnisi pupillos, & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, & rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus nunquā est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si fortè ab ægrotantibus ab hoc peteretur, vt pro eis in præsenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine mora peragebat. Fœminarum autem monasteria nonnisi vrgentibus necessitatibus visitabat.* Vnde ipse August. *lib.* 8. *Confession c.* 12. amarissima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam vt inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantum etiam beneficium consequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: *Conuertisti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam spem sæculi huius.* 14

S. Gregor. Naz. *in carmin. de calamitate animæ suæ. Mihi* inquit, *in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, & ex quo facilè in virginitatis amorē exarsi. Virgines duæ in propinquo stabāt candidis vestibus indutæ, ambæ formosæ, atque eiusdem ætatis, quarum zona substringebantur, séque ad talos vsque demittebant. Ad hæc ipsa capitis velo non modò caput, sed genas quoque ipsas obtexerant, oculosque in terram defixos tenebant. Quarum ex aspectu mira sanè voluptate perfusus sum: sic enim mihi persuadebant eas humana conditione multo maiores, atque augustiores esse. Hæ porrò quoniam ne aspectu suo exhilaratum senserunt, erga me quoque beneuolentia affici, meque perinde ac filium suum amplecti cœperunt. Percunctantique mihi quænam essent, vnde venissent, altera castitatem sibi nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assistentes cœlestium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersæ: Age, inquiebant, fili, mentibus nostris mentem tuam, & faciebus faciem iunge: ita futurum est, ex mio quodam, & singulari splendore praeditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalitatis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.* 15

Vrsinus Presbyter, vt refert S. Gregor. *lib.* 4. *dialog. cap* 11. ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur, quæ cùm aurem admonisset iam moribundo, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo spiritus esset, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: *Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & sic visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo eorum inuitatu, & comitatu, in cœlum euolauit.* Et idē Greg. *lib.* 3. *dialog. c.* 16. refert de Martio, siue Martino solitario, quod è petra ei aquam necessariam præbuerit Deus, qui cùm decreuisset mulierem vltrà non videre, & quædam hoc cognitio ad eius speluncam audacter 16

accessit, & cùm humi depressa facie deprecantem, eiusque conspectum fugientem ad fatigationem vsque intuita fuisset, eodem die mortem obierit, eo quod Dei famulum improbo ausu contristasset. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Euirati c. 217.* dixit senior quidam: *Filioli, sal ex aqua est, & si appropinquauerit aquæ, continuò soluitur, & deficit; ita monachus similiter ex muliere est, itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, vt iam Monachus non sit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S. Augustin. *lib.10.Confess.c 29.* his pro castitate obtinenda Deo verbis supplicat: *Tota spes mea Domine, nonnisi in magna valdè misericordia tua Da quod iubes, & iube quod vis. Imperas nobis continentiam. Et cùm scirem,* ait
18 quidam (scilicet Salomon. *Sap.8.vers.21.*) *quia † nemo potest esse continens nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius hoc esset donum, adij Dominum, & deprecatus sum illum Per continentiam quippè colligimur, & redigimur in vnum à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen. *Qui vult,* ait, *capere verbum quod de castitate positum est, petat, credens dicenti, omnis qui petit accipit, Matth.7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum tibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S.August. *in Psal. 137. Votum vouit Deo Iacob. Nemo,* ait, *præsumat viribus suis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas.* Quod se ante conuersionem suam non intellexisse, deplorat *lib 6 Confess. c.11. Propriarum,* inquit, *virium credebam esse continentiam, quarum mihi non eram conscius, cum tam stultus essem, vt nescirem, sicut scriptum est, Sap.8. neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Vtique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas, & fide solida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibatam castitatem tueamur, eamque adminiculis, & præsidiis sustentemus, & conseruemus, efficax est adiumentum, vt quis cum Apostolo 1. *ad Corinth.9.* castiget corpus suum, & in seruitutem redigat, dicatque sibi cum S. Hilarione, cuius sensus titillabat diabolus, & pubescenti corpori voluptatum incendia suggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aselle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, & siti: graui onerabo pondere: per æstus indagabo, & frigora, vt cibum potius, quàm lasciuiam cogites.* Herbarum ergo succo, & paucis carycis post triduum, vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiusmodi à diabolo carnis stimuli, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt, hic enim ignis nonnisi morte extinguitur; vnde S.Gregor. Nazianz. *in carmine de vita sua calamitate*, ægrè ac vi senex multis lachrymis, vigiliis, & rationibus aliisque asperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos coërcere potuit. Et S.Hieron. *epist 22 ad Eustochium de custodia virginitatis cap. 3.* sic ait: *O quoties ego ipse in vasta solitudine, & Solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse deliciis! sedebam solus, quia amaritudine repletus eram, horrebant sacco membra deformia, quotidie lachrymæ quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiuniis, & mens desideriis æstuabat in frigore corpus, & ante hominem sua iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem, diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

20 Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa pœnitentiæ opera plures Sancti egerũt.

21 Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum, S.Bernardus in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur *in vita ipsius lib.1.c.3 & 4.*

22 Audomarus Taumanensis Episcopus in vepribus.

B. Franciscus nudum corpus in niuibus volutarunt, ex S.Bonauent. *cap.5.* in eius vita, vt hac castigatione voluptatẽ carni insitam edomarent. S Gregor. *lib. 2. dialog. cap. 2* narrat de S. Benedicto Abbate, quòd malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit, sed ille vrticarum & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus à scorto solicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert Thom.Cantipr. *lib.2 Apum.c.30.* Simile quid præstitere Sancti Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud Surium *in eorum vita 14 Ianuar. & 13. Febr.*

23 *Et quanta iniquitas* (ait S.August.) *& quàm lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat? Verè enim nimium plangenda, & miseranda conditio est, vbi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatem, si Sanctos prædictos carnis suæ stimulos asperrimè à se abiicientes, imitari non valueris, bonorum saltem consortia quære,* consulente S.Gregor.Nazian. *in carmine de animæ suæ calamitate*, in fine, his verbis: *Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonij vincula fugerunt, seque à mundi contagione abruperunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hoc ego singulari amore, ac toto pectore complectens, spei cœlestis duces habebam, excussáque omni huius vitæ beatitudine temperantiæ ac frugalitati collum subieci. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehebat, me denique in Christi manibus accuratè collocabat. Post quæsita bonorum consortio occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimum propugnandæ castitatis asylum, & perfugium. Fugite,* ait Apostol. 1. *ad Corinth. 6. fornicationem.* Et S.August. *serm. 1. Dominicæ 25 post Trinit.* qui est 250. *cap. 1. Quod libidinem,* inquit, *fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia*

Deo

Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, libidinem verò fugiendo superare Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmã desideras obtinere Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamen clericis, siue Monachis indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit, S. Gregorius. Nyssenus in illud Apostol *omne peccatum quod fecerit homo*, sic inquit. *Tanta malorum multitudinis matrem videns Paulus fornicationem victricem nobis modo fugam, clamabat, fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita Ita S. Basilius Seleuciæ Episcopus *homil.* 8. Iosephum efferens ait. *Tenacibus manibus retentam permittas vestem, libidinis effugit arsas, fuga vsus pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, denique nudatur veste ne nudetur à temperantia.*

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur, & probat ex sacris litteris Alœd. *de præcellēt. Episcop. dignit. part. 1. cap. 5. num* 3. Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est *in Romano officio, & eius vita 7. Martij apud Surium* in graui castitatis certamine quadam eum tentante muliercula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correctus per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict *in sum. peccat. lib 4 cap. 9* §. 1. Eremitam matri in transcundo riuo auxiliaturum veste manum obtexisse ne eam attingeret, causámque rogatu: *Caro*, inquit, *fœmina ignis est, manus autem viri stupa, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur.* Refert D. Antonin *part. 2. tit 13. cap. 3. §. 2.* accusatum apud S. Iordanum Religiosum de contracta fœminæ manu excusasse se quòd pia illa esset, cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si verò commisceantur, purte lutum efficitur.* Christianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus *in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus, qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. *lib 7. cap. 13.* S. Leo Papa, cùm viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præscidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S. Antonin. *in sum. tit. 13. cap. 3.* § 2 Ioan. Naueler *tom. 2. generat. 15.* Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale quantúmque Sanctimonialis tactu discrimen venerit narrat S. Gregor *lib 3. dialog. cap. 7.* Ioannem Bosnensem Episcopum cùm meretricula solicitaret in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fridericum II. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom Cantipr. *l 2. cap 3.* §. 43 Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib. 11. Ecclesiast. historia cap. 6.* quòd interrogatus cur quotidie corpus suum duris, asperrimisque affligeret pœnitentiis, respondit; *quia id me necare contendit*, ac si diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, 25
ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse; non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad sugendum, seipsam semiplenam velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, vt facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliēdo dicitur, eo quod ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantumcunque duros effœminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipsa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea lasciuis mollescunt corda sagittis.

Est igitur malleus mulier per quam diabolus mun- 26
dum mollit, & malleat, vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio 27
scorpionis, arma diaboli, per quas faciliùs consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit eùm proxima stipula ignem accendit: ego iudico quod spinas germinent cum viris fœminæ habitantes, & in tali conuictu viscarium diaboli deesse non potest Vnde præclare S. Gregorius Nazian. in sentent. *Horrendi sunt dracones, subdola aspides, vtriusque feræ vim mulier amplexa est.* S. Cyprian *de singularitate clericorum: morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam* Et S. Chrysost. *homil* 15. *Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse malæ mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone sæuius? sed nihil ad hanc, Aut in serpentibus quid dracones atrocius? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest.* Adeò vt facilius feræ edomentur, quam mulier, hinc illud eiusdem S. Patris eodem loco. *Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala.* S. Ephræmus Syrus *in tract. aduersùs improbas mulieres*, sic in eas inuehitur, *leones in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth Iesabel occidit. Cete ventre suo Ionam seruauit, Dalila verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis tradidit alienigenis. Dracones, & aspides, ac bestiæ cornutæ Ioannem in eremo timuerunt, Erodias verò in conuiuio ipsum decollauit. Corui Eliam in monte sustentarunt, vt Iezabel ipsum, post beneficium pluuiæ acceptum ad internecionem persecuta est.*

Attendendum est igitur, quod aduersarius, qui 28
B. Iob filios & possessiones abstulerat vniuersos, suam ei reliquit vxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quàm per familiarem inimicum, & domesticum proditorem; scriptum est enim: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum quòd natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem euitationis fidem nobis faciunt ple- 29
nissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Sanson vinculatus Hysboseth interfectus, Salomon factus apostata, David homicida & proditor Sisara clauo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Eraclius Imp. Eraclij Magni filius veneno extinctus,

Antigonus strenuissimos armis proditoriè iugulatus, Cyrus Rex Persarum capite truncatus, Baptista præcursor Domini decollatus. Non igitur totum cōsortium mulieris, quæ teste Origene caput est peccati, arma diaboli, expulsio Paradisi, delicti mater destructio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hospitalem.

SVMMARIVM.

1 *Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium.*
2 *Hospitalitas laudanda, amplectanda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla sacra Scriptura, & SS. Patrum referuntur nos ad hospitalitatem maximè incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is, cui tribuitur, qui tribuit verè recipit donum spirituale, & cœleste.*
5 *Hospitalitatem vt Episcopus populo exhortetur, debet prius ipse seruare.*
6 *Hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*
7 *Episcopus largam debet habere manum necessitatem patientibus succurrendo.*
8 *Domus Episcopi ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat.*
9 *Circunstantia, qua sint attendenda in liberalitatis executione, ostenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus consistat, ostenditur.*
11 *Dalmatica latas manicas habente cur Episcopus induatur, ostenditur.*
12 *Episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur, & n. 13.*
14 *Clericus quicquid præter necessarium victum, & vestitum de altario retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit.*
15 *S. Ambrosius, vt captiuos redimeret, vasa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cum primum decimumquartum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit.*
17 *S. Augustinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat.*
20 *Hospitalitatis, & beneficentia laus in Pralate pracipuè prafulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hospitalitatis, eleemosyna, & cuiusuis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quam in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non substantiam in dando pensat Dominus*
25 *Eleemosynas tenetur Pralatus dare in publice, & ad hoc ipsum ante se turba canere.*
26 *Magnopere dolet Auctor, quod, vbi quis in Episcopatum designatus est, pretinus ad eum vndique amici, & consanguinei eccurrunt.*
27 *Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum est in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala inuecta fuisse.*
30 *Filios habens, & nepotes, an possit in Episcopum eligi? ostenditur.*
31 *Clerici bonorum Ecclesia non domini, sed dispensatores sunt.*
32 *Clemens IV. quam detem filiabus legitimè susceptis ante Pontificatum, & qua beneficia nepotibus Clericis contulerit? ostenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illustriss. DD. Cardinalium consuluit, posset ne sexcentes aureos fratris filia collocanda dare.*
34 *Episcopus cessante fraude, & prasumpta consanguineorum affectione, poterit bona Ecclesia solita dari in emphyteusim potius in consanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes vt eis subueniat.*
35 *Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneatur.*
36 *Generosi animi est & malefici iuuare, & prodesse.*
37 *Beneficium ingratum est, quod diu inter manus dantis haret.*

OPORTET Episcopi domum hospitium esse commune fidelium, vt in expositione huius loci dicit Diuus Hieronymus. † Et secundùm quendam modernum, hospitalem noster Apostolus quærit Episcopum, qui cupidus sit, amansque hospitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinus, ciuibusque suis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. scribens *ad Ioannem Episcopum: Hospitalitatem,* inquit, *nesciens non fiat Episcopus.* Et Hieronymus *ad Occanum: Ante omnia,* inquit, *hospitalitas futuro Episcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euāgelij audire desiderant: Hospes fui, & suscepistis me, quanto magis Episcopus, cuius domus omnium debet esse hospitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hospitalitatis officium; Episcopus, nisi omnes recipiat, inhumanus est.* Et enim hospitalitas multum laudanda, amplectanda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10. *qui vos recipit, me recipit.* & Matth. 5. *qui recepit vnum talem paruulum in nomine meo, me suscepit.* Vnde Hieron. *ad Nepotianum. Mensula tua pauperes & peregrinos suscipiat, & cum illis Christus conuiua erit.* Sacra res est mensa hospitalis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de Officiis. Rectè,* inquit, *laudanda est hospitalitas, est enim vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illustrium hominibus illustribus.* 1 2

Episcopi igitur in Sacra Scriptura, & Sanctorum Patrum scriptis ad hospitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth *Genes.* 19. quorum domos semper hospitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hospitibus erant clausæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, & Loth Angelos susceperunt, quia hospites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hospitio recepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non defuerunt, 3. *Regum* 16. Deinde exemplo Rahab, quę quia recipit nuntios filiorum Israël, ideo cum parentibus suis seruata est, *Iosue* 6. & omnes alij ciues occisi sunt. Denique quia hospitalitas disponit ad susceptionem diuinæ gratiæ, & præparat, quod ostensum est *Lucæ vlt.* vbi discipuli cognouerunt Dominum coactum hospitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor *in homilia: Ipse quoque* 3

Dominus

Dominus non est cognitus à Discipulis in via dum loqueretur.& in domo cognosci dignatus est, dum pascretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospitis gratia alicuius Sancti viri in hospitio recepti Et S. Augustinus *ser. 140. de tempore*, ita ait. *Tene hospitem si vis agnoscere Saluatorẽ, quod tulerat infidelitas, reddit hospitalitas; Dominus ergo præsentauit se ipsũ in fractione panis.* Scitè etiam S. Ambros. *l. 2. offic. c. 21.* sic dicit. *Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidẽ aquæ frigidæ à præmiis remunerationis sit. Vides, quia Abrahã Deũ recipit hospitio, dũ hospites quærit? Vides, quia Loth Angelos suscepit? quĩ scis an & tu cum suscipis hospitem, suscipias Christum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epist. ad suos Presbyteros. Sciant sanè quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere.* Et illa S. Augustini *l. contra hæreses 5. Disce Christum sine discretione inhibere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.*

4 Hospitalem quærit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amãsque hospitum & peregrinorum, nam cui tribuitur, is accipit munus temporale, qui tribuit, recipit donũ spirituale, & cœleste. Vnde quod ait Apost. 2. *ad Cor. 9. Augebat incrementa frugũ iustitiæ vestræ*, interpretatur *ibi Theophylactus: Dabit Deus hîc incrementa iustitiæ & gloriæ in cœlo. Nõ sit porrecta manus tua ad accipiẽdum*, inquit, Ecclesiast. *c. 4. & ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis *Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos* Et *Matth. 24. Beatus ille seruus, qui Christi familiæ dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambros. *l. 2. de offic. c. 16. Quò plùs te operari viderit populus, magis diliget. Scio plerosque Sacerdotes, quò plus cõtulerint, plus abundasse quoniam quicunque bonum operariũ videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset, securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem*

5 Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeat vt non solùm verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundum Philosoph. 7. *ethic.* vnde dicitur, *Credibiliora sint facta, quàm verba, ideo nõ poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem sicut debent, nisi ipsi hospitalitatẽ teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam ad Roman. 12.* ibi, *hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod malè poterat si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à seipso, & à domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis impertiat: si primũ imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat, necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem faciliùs suo exemplo subditos attrahat.*

6 Vnde hospitalitas vsque adeò Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. Gratian. *in princip. 85. dist.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequuta; multò magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probatur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes *in Gangrensi Concilio c. 11.* excõmunicatur. Hinc etiam Ioan. Euangelista *in epist. sua.* quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipiẽtes de Ecclesia eiiciebat Caueat igitur Episcopus ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hospes eram, & non suscepistis me, *Matth. 25.*

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum & personarum; rerum; inquam, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psal. 111. dispersit, dedit pauperibus*: personarũ verò, quia primò iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit *lib. 5. epist. 29 seu c. 129. Secundino seruo Dei*; relatus *in c. fratrem 86. dist.* Nam† domus Episcopi ad hoc est instituta, 8
vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt tibi se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendę sunt multæ circunstantiæ, videlicet, fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grãdis culpa est, fidelis egeat te sciente, ille præcipuè, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere, non vt illos diuites facias, sed vt pauperem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras D. Ambros. *lib. 2. de officiis c. 30.* relatus *in c. non satis, & in c. est probanda 86. dist.* Considera ætatem, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeũt victum quærere. Cõsidera etiam debilitatem, considera verecũdiam quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat eleemosyna, non conciliandi fauoris gratia, vltra modum effundendum Omnia hæc ex D. Ambrosio *d. loco.* 9

Gregor. *in 3. part. Pastoralis, cap. 21.* ponit prudentiam largiendi. *Primò* enim attendendum ne serò præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud; *ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere, cras tibi dabo, cùm statim possit dare. Secundò* ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, vbi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita sua effundunt, vt postmodum egeant, frequenter in impatientiã precipitãtur. *Tertiò*, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. *Omnia petenti te tribue. Quartò* ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, vt histrioni, &c. 10

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas manicas habente, quia oportet, vt noster Apost. ait *ad Titum 1.* illum sicut Dei dispensatorem Hospitalem esse benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij dispensatorem plura expendere oportet; qui diuitias opésque veras esse putet, si non studio omni aliena bona corrodat, sed vti indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ sermo nõn ita facile penetrat, inquit Gregor. *in 2. part. Pastoralis cap. 7.* si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat; quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. 111. *Dispersit, dedit pauperibus.* Non fisco, non hæretico potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleris potest, arcæ: tantò minùs non libidini, & cupiditati; 11

tati;ſed diſperſit, dedit pauperibus: hoc eſt, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adoleſcentes præſtantes ingenio quamplurimos domi, foriſque opibus ſuis educauit: Parcchiis deſertis ac depopulatis Paſtores, & Sacerdotes ſuis copiis aluit: redeuntes ab errore benigne,& liberaliter ſuſcepit,captiuos redemit,& virgines orbas elocauit,peregrino hoſpitio ſuſcepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Diſperſit, dedit pauperibus,iuſtitia eius manet in ſęculum ſeculi, cornu eius exaltabitur in gloria.Fœnus hoc ſolum,inquit S.Leo *epiſt.1.cap.4.* aſpicere & exercere debemus, vt quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum manſura retribuet,recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate poſſedimus Sanctuarium Dei, ſed alienæ ſortis diſpenſatores ſumus. *Cuius peculij vſus quidem*, ait Bernard.*lib.2. de conſiderat. eſt bonus,abuſio mala, & ſolicitudo pejor, quæſtus autem turpiſſimus,*

12 *Pondera hæc ô Paſtor,*ait Gregor.*epiſt.21. lib. 11. non largiris tua, ſed aliena. Quid ergo mirum, quòd tota die luſtrent domum Epiſcopi pauperes,cùm ſit ea domus diſpenſatoris rerum ipſorum? Poſſent enim vociferari ad valuas,imò vſque ad ſecretum cubiculum,dicentes: Da nobis noſtra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum,tuæ diſpenſationi commiſſarum,dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret,dediſti.*

13 *Clamant pauperes ad Pontifices*, ait Bernardus *ad Henric.epiſt.42. cur in ſuperfluitates veſtras conſumitis,quæ noſtris debentur neceſſitatibus? noſtris enim neceſſitatibus detrahitur,quicquid accedit vanitatibus veſtris. Quid conferunt tot multatoria? noſtrum eſt,quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expeditis: nos ſumus fratres veſtri, & vos de noſtra portione paſcitis oculos veſtros, & ita vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias. Duo mala, ex eadem radice prodeunt;dum vos ipſos vanitatem ſequendo perditis,& nos ſpoliando perimitis. Et quæ ſic conſumitis,neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio,neque iure hæreditario poſſidetis:ſed bona noſtra ſunt. Et quamuis hi pauperes, ait, modò non audeant aperire os aduerſimos, & exigere partem ſuam;quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potiùs ſupplicare;tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia aduerſus eos,qui ſe anguſtiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum,qui dicet vobis* Matth.23. *Quandiu non feciſtis vni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.*

14 Et per eundem Bernardum *ad quendam Canonicum,*ſic dicitur: *Conceditur tibi ſi altari ſeruias, vt de altario viuas, non tamen quòd emas fræna deargentata,griſea, variaque pellicia; quicquid ergo præter neceſſarium victum,& veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam penè Hieronym. *in Eſaiam*, relatus *in cap. ſi cupis 16. quæſt. 1.* his verbis. *Præter victum, & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam ſuper illud* Eſai. 3. *Rapina pauperum in domo veſtra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum,qui Eccleſiæ opes ſibi theſaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad ſuſtentationem pauperum dantur, & ſibi reſeruant, vel propinquis diſtribuunt,& aliorum inopiam ſuas, vel ſuorum diuitias faciunt.* His addo Apoſtolorum canonem relatum *in cap.quiſquis 12 quæſ.2.* hac ipſa de re ita ſtatuentem: *omnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam habeat Epiſcopus,& ea velut Deo contemplante diſpenſet nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere,aut parentibus propriis, quæ Dei ſunt, condonare: quòd ſi pauperes ſint,tanquam pauperibus ſubminiſtret, nec eorum occaſione Eccleſiæ deprædentur.* Diuus etiam Auguſtinus *in ſerm.ad Herem.* ait: *Memento quòd pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo ſi ſuperbam habet, ſi magno gaudet beneficio,præter victum, & veſtitum, pauperibus dare non differas.*

Diuus Ambroſius, vt captiuos redimeret,non ſolùm vaſa dominica conflauit, ſed etiam libentiſſimè inuidiam, & calumniam ſuſtinuit,vt ipſe ait *lib.2.de officiis* in hæc verba: *Nos aliquando in inuidiam incidimus,qui confregerimus vaſa myſtica,vt captiuos redimeremus, quod Arrianis diſplicere poterat: nec tam factum diſpicere, quàm vt eſſet quod in nobis reprehenderent. Quis autem eſt tam durus,immitis, & ferreus, cui diſpliceat, quòd homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte ſunt,)adoleſcentulæ, vel pueruli, vel infantes ac idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur. Quam cauſam etſi non ſine ratione geſſimus,tamē ita in populo proſequuti ſumus, vt confiterentur, multoque fuiſſe commodiùs aſtrueremus,vt animas Domino,quàm aurum ſeruaremus. Qui enim ſine auro miſit Apoſtolos, & Eccleſias etiam ſine auro congregauit. Aurum Eccleſia habet, non vt ſeruet, ſed vt roget, & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid opus cuſtodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Aſſyrij ſuſtulerint? Nónne meliùs conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum(ſi aliis ſubſidia deſint)quàm ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus: Cur paſſus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum vt miniſtraſſes alimoniam, cur tot captiui deducti in commercium ſunt, nec redempti? tot ab hoſte occiſi ſunt? Meliùs fuerat,vt vaſa viuentium ſeruares, quàm metallorum. His non poſſet reſponſum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deeſſet. Reſponderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent quæ auro non emuntur,ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum eſt. Et verè illa ſunt vaſa pretioſa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus Theſaurus eſt Domini, qui operatur, quod ſanguis eius operatus eſt. Tunc vas Dominici ſanguinis agnoſco, cum in vtroque videro redemptionem,vt calix ab hoſte redimat, quos ſanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum,vt cum agmina captiuorum ab Eccleſia redimuntur,dicatur: Hos Chriſtus redimit. Ecce aurum, quòd probari poteſt, ecce aurum vtile;ecce aurum Chriſti,quod à morte liberat,ecce aurum,quo redimitur pudicitia,quo ſeruatur caſtitas. Hos ergo malui vobis liberos tradere, quàm aurum reſeruare Hic numerus captiuorum, hic ordo præſtantior eſt,quàm ſpecies poculorum. Huic muneri proficere debet aurū redemptoris,vt redimeret periclitantes. Agnoſco Infuſum auro ſanguinem Chriſti non ſolum irrutilaſſe, verùm etiam diuinæ operationis impreſſiſſe virtutem redemptionis munere.* 15

S.Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomento Miſericors, ſiue Eleemoſynarius apud Suriū 23. *Ianuarij*,cùm quintumdecimum annum ageret, miſericordiam ſibi deſponſauit ipſo ſuæ in Patriarcham electionis die. *Non iuſtum eſt,*inquit, *Fratres ante alterius cuiuſquam curam habere, quàm Chriſti. Euntes ergo per totam ciuitatem, conſcribite mihi ad vnum omnes dominos meos,& auxiliatores*(ita vocabat pauperes.)Mira autem celeritate annotati ſunt ſuprà ſeptem millia quingentos, quibus cum annonam, & ſingulos dies per ſuum procuratorem ſuſtentationem conſtituiſſet, ad Templum conſecrandus perrexit. Teſtamentum eius,teſte Simeone Metaphr.ſic habebat: *Ago tibi gratias Domine Deus meus,* 16

meus, quòd me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quòd ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

17 S. Augustinus *epist.* 89. *ad Hilarium quaest.* 4. *Ego*, inquit, *qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti adolescenti.* Matth. 19. *Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci: & ad hoc propositum, quantis possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes.* Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita *c.* 23. sic ait: *Pauperum verò semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex reditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium.* Et *c.* 24. *interea dum Ecclesiæ pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret.* Et *c.* 31. *Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.*

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonens. *lib. de gloria Confessorum, cap.* 107. cùm audiuisset prædictum Domini cõsilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno *lib.* 3. *dialog cap.* 1. vt cuncta, quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cùmque iam nihil omnino superesset, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui à VVandalis postulanti.. Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, méque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. August. *lib.* 1. *de ciuitate Dei, cap.* 10. vocat ex opulentissimo diuitem, voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbanos, & externos, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, l.* 1. *c.* 10. *& l.* 2 *c.* 22. *&* 23. Hospitalitatem se præstitisse Bassianus Ephesinus Episcopus *act.* 11. *Conc. Chalced.* his verbis declarat. *Ego, inquit, à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & ptochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.*

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cùm nihil sit quo æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium, vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos. Vnde *in Prouerb.* 22. dicetur: *Victoriam & honorem accipiet, qui dat munera.* Et Dominus noster cùm signa multa fecisset, dixit Ioan. *Quæritis me, non quia audistis signa: sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Quid, quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius quàm signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tanto seipsam amore complectitur, suisque commoditatibus vsque adeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis portentosisque miraculis suas rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentia, & honore prosequatur quòd populorum famem expleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit.

Hinc vulgata illa Philosophi sententia. † *Amabile* 21
bonum, vnicuique autem proprium. Vnde manauit &
illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò &*
aliquid compedibus maius. Vincula enim hæc pedes
tantùm ligant, † beneficia verò non modò corpus, 22
sed etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa
nexibus charitatis vinciūt. Et ideò Episcopis tantopere eleemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimum, & popularium suorum beneuolentiam, & probitatis opinionem, sibi maximè necessariam conciliarent, qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysost. *homil* 53. *super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, internas vestes ex rubeis candidiores nine facit.* Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic possides, hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis huma-
ni, benigni, quàm eloquentissimi oratoris. Huius 23
† hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusvis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam, vt inquit S. Ambros. *lib* 1. *offic. cap.* 30. & habetur *in can.* 14. *distinct.* 86. *Non satis est bene velle nisi studeas etiam benefacere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus,* 2. *ad Corinth.* 9. Docuit Scriptura, vt ait idem Ambros. *lib. de viduis*, quàm misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est. *Luca* 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quàm pauperes: vberior est enim nummus è paruo, quàm thesaurus e maximo; quia non quantum detur, sed quantum resideat expenditur. Et S. Gregor. *homil.* 5. *in Euang. Exteriora no-*
stra, inquit, *Domino quamuis parua sufficiunt,* † *cor* 24
namque, & non substantiam pensat. Nec perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippè Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde D. Aug. *in Psal.* 103. *concl.* 1. consilium. *Supplicem, inquit, nullum spernas; & cui dare non potes, quod petierit, non eum spernas; si potes dare, da: si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo; charitas non de sacculo erogatur.*

Hinc refert Gerson. *in* 2. *part. suorum operum in* 25
egregio opusculo, cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum*, quod Prælatus non solùm licitè potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cùm dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore, quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim, qui dixit, Matth. 6. *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere*, &c. etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux vestra coram hominibus*, &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ

gloriæ. Vnde Gregor. *Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.*

26 Illud magnopere dolendum est, quòd vbi primum quis in Episcopum designatus est, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliosque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius seruum offerunt: instant, obsecrant, vrgent, atque omni ratione miserum Pastorem vexant, famulisque onerare contendunt (quos vt semel admiserit, excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti, & infracto animo sit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus pressus, tantisque expensis addictus, vix quicquam ei supersit, quò & multorum inopiæ, & periclitanti Ecclesiæ subuenire possit.

27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos erudiret Vicarios, semper aspetè loquutus ad consanguineos suos, quoties intercessit negotium cum eis Aliquando enim dixit Marc 10. *Nescitis quid petatis.* Et Lucæ 2. *Quid est quòd me quærebatis?* Et Ioan. 2. *Quid mihi & tibi mulier?* Et Marc. 3. *Quæ est mater mea, aut fratres mei*, &c. quasi dicat, non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S. August. *serm.* 21. *de Eremit.* sic ait: *Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater, caro enim tua sumus; & tamen Dei gratia, & vestris orationibus nondum ditaui aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quàm diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugiis Deum fauere*
28 *possumus: nam in omni loco,* † *oculi Domini contemplantur bonos & malos*, Prouerb. 15. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius, Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *Nihil est*, ait S. Ambr. *lib.* 3. *offic. c.* 26. *quod magis ad vitam honestam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent.* Et Cicero *l.* 3. *Offic. Satis*, inquit, *modò in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet, si omnes Deos, hominésque celare possimus, nihil tam auarè, nihil iniustè, nihil libidinosè, nihil incontinenter esse faciendum.*

29 Longa sæculorum multorum experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum innecta fuisse: siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus aliis prædicat? siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam proportione distribuenda erat, à cognatis vt plurimùm absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, *c. de Syracusana* 28. *dist.* Et Episcopi solent esse cæci circa nepotes, secundùm gloss. *in c. peruenit* 1. *quæst.* 5. Bald. *in auth. quicumque, C. de sacrosanct. Eccles.* Ias. *in vsibus feudorum, tit. qui feudum dare poss. ante num.* 14. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. par.* 1. *c.* 3. *num.* 27. Vnde *in auth. quomodo oportet Episcopos,*
30 *§.* 1. *collat.* 1 constituitur, ne quis † habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce *nepotes* propriè pro filiis filiorum, *l. Iurisconsultus, ff. de gradib. cogn* secundùm Abb *in c.* 1. *de testam. n.* 3. quæ constitutio refertur *in d. cap. de Syracusana.* Et non posse de Iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatiue tenet Innoc. *in d. c.* 1. quem sequitur Abbas *ibi num.* 2. & Nau. *de spoliis clericorum,* §. 19. *num.* 2. vbi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licèt contrarium disponat *cap. Episcopus qui filios* 12. *quæst.* 2. & contraria viguerit consuetudo. Quapropter multi Episcopi habentes filios, à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communiter est recepta, vt testatur Nauar. *dict.* §. 19. *num.* 2. & illis, dummodo idoneis, cooferant beneficia, Abb *in cap. quia cleric. de iure patron. & cons.* 96. quem refert Flamin. *de resign. l.* 9. *quæst.* 17 *n.* 123. Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent malè impendi; illa enim non sunt data vt Prælatorum ditescant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum sunt ad hosce vsus. Audi S. Concilium Trident. *sess.* 25 *de reformat. cap.* 1 in hæc verba: *Omnino vero eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cùm & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant: eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imò quàm maximè potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus*
diponant. Hactenus Conc. † Qui donant œconomi 31
sunt, & serui Domini Dei sui, cui rationem reddituri sunt bonorum administratores. S. Gregor. *p.* 3. *Pastor. cap.* 21. *Admonendi sunt*, inquit, *qui iam quæ possident, misericorditer tribuunt, vt à cælesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena esse intelligant, quæ dispensant. Cumque in illorum ministerio, quibus accepta largiuntur, constitutos se considerant, nequaquam eorum mentes tumor subleuet, sed timor premat.* Et Theophylact. *in Lucam Opulentos*, ait, *Dei comparatione non esse dominos diuitiarum, sed alienarum rerum dispensatores, quæ à Domino Deo nobis concredita sunt, vt illas bene dispensemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius cuius voluntas est, vt datis vtamur in conseruorum vsus, & non in proprios.* Et S. Ambros. *in fine l.* 7. *comment. in Lucam, In quo* ait, *discimus non ipsi esse domini, sed potius alienarum villici facultatum.*

Nam prouentus Ecclesiastici aliud non sunt, 32
quàm sanguis Christi, & Sanctorum; sicut opes, quas quis parant laboribus suis, dicuntur eius sanguis; sic pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi marsupiis includi, & exitiali Iudæ imitatione, Christum prodi denuò dicit S. Bernardus. Ditantur hinc à plerisque nepotes errore non nouo; nam etiam ante quatuor secula, Petrus Blesens. *epist.* 51. dixit: *Hodie pro filiis, quos abstulit Prælatis Ecclesia Deus habere nepotes in dissipationem patrimonij Christi, & in suæ salutis dispendium permittantur.*

Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marsupiis includentes, patrimonium crucifixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè, Nónne considerant infelices quòd morituri sunt? nónne cogitant quòd requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requiret; sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus superbiam; malos vtique male perdet, vineam suam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscindantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus si numerentur in sinistra cum hœdis.

Væ

Væ cultoribus Dominicæ messis, si cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum est Benedicti X I. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod Ecclesiæ munus accersiuit: dicere námque solebat Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp. *in speculo Ecclesiast. signo* 104. & historiam de aduentu suæ matris ad illum in habitu humili, quam primùm videre noluit in altiori narrant Fray Hernando de Castillo *en la historia de la Orden de santo Domingo lib* 1. *c.*50. Muñoz *en la vida de Fray Luis de Granada lib.*2.*c.*1. *in fine.*

Nicolaus I V. Pontifex in cognatos, & affines ita semper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere se diceret, quàm cuivis bono: itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eo faciliùs omnes suas curas in communibus Ecclesiæ commodis curandis desigebat Clemens IV qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè suscepisset, vni in monasterio collocatæ triginta tantùm libras dedit, alteri, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid ampliùs peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit; instantibus amicis, vt potiùs nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinquis dare, Fulgent. *lib.*4.*c.*3. Ignat. *lib.*4 *c.*3. Plut. *de Cardin. c.*15. Matth. Tymp *in speculo exemplorum, signo* 13. Pelag *de planctu Ecclesiæ lib.*2.*c.*15. Vnde, quia lectu iucunda, & fructuosa est epistola, quam ad nepotẽ Petr. Grossum scripsit, eius verba subiunxi, *Multis de nostra promotione gaudentibus, nos soli sumus, qui certiùs immensitatem oneris experimur: idcirco quod aliis gaudium, nobis subministrat metum, & fletum. Sanè vt scias qualiter his auditis, debeas te gerere. scire te volumus quod humilior solito debes esse; neque enim quòd nos vehementer humiliat, debet nostros extollere, maximè cùm honor huius sæculi momentaneus sit, & sicut ros transeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis nostris aliquem venire volumus sine nostro speciali mandato, quia spe sua frustratus, si secus venire præsumeret, oporteret vt rediret confusus Sed nec in sororis tuæ nuptiis quæras propter nos altiorem, nec enim nos haberes propitios, nec in aliquo adiutores, si tamen eam filio millies desponsaueris, in trecentis libris Turonensibus tibi proponemus subuenire. Et si altiora quæsierit, nec à nobis denarium speres vnum, & hoc ipsum secretissimum esse volumus, & tibi & matri solũmodo notum esse. Illud etiam scias, quod nullum, nullámque de sanguine nostro, sub nostra sublimationis obtentu inflari volumus, sed tam Mobiliam, quàm Cæciliam illos viros habere volumus, quos haberẽt. si essemus in simplici clericatu. Sibyllam visita, & dic ei quòd locum non mutet. sed remaneat apud Susam, & omnem maturitatem, & habitus honestatem obseruet, & preces apud nos pro aliquo non præsumat assumere: nam & ei, pro quo fierent, essent inutiles, & ipsis, qui rogauerint, damnosæ. Et si fortè per aliquos ex hac causa munera offerantur, ea respuat, si vult nostram gratiam retinere, Saluta matrem, & fratres.* Hæc ille: cuius auctoritas in tantis operibus & potestate ostendit, qualiter Pontifex erga propinquos gerere se debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis sibi adiutorẽ sic adhibuit, vt suam ipse auctoritatem retinẽdo non vni omnia deferret, sed grauiora quæque ipse cognosceret, cunctáque amplissimorum Patrum consilio moderaretur, & cum multi Magnates, & Principes viri aliquando ei subiicerent dotes, & alia propinquis data subsidia tenuiora videri, quàm talis, tantique Principis cognatus deceret; possẽque largiori manu cum illis agi, respondit: Quin etiam de his modicis an salua conscientia dederimus sæpè nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona sunt Ecclesiæ in eius tantùm sacros vsus, non ad luxum, aut ad ditandos propinquos à sanctis legibus destinata: se ad Summum Pontificatum à Deo vocatum fuisse vt Ecclesiæ suæ, non vt consanguineorum, aut commodis inseruiret, aut cupiditati, Gabuti. *in eius vita lib.*6.*c.*14. Meritò igitur Aluar. Pelag. Conlusitanus noster *lib.* 2. *de planctu Eccles. c.*15. sic ait: *Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum versum tenerent. Quæ vtilitas in sanguine meo cum descendero in corruptionem,* Psal. 29. *quem versiculum allegauit quidam sanctus Prælatus, cuidam suo consanguineo ipsum de promotione inquietanti.*

Cùm maiorem charitatem, & pietatem in suos, 34
quàm in extraneos exercere quis debeat, *cap. non satis* 86. *dist.* omni scilicet cessante fraude, & præsumptione, quæ pro consanguineorum affectione stat, text. *in c. quisquis* 12. *quæst.* 2. *cap. in canonibus* 16. *q.* 1. poterit Episcopus cæteris paribus consanguineos in officiis, & muneribus aliis extraneis præferre, modò sint digni, & de illis confidere possit, qui etiamsi sint pauperes, poterit illis Ecclesiæ redditus distribuere, & vberiori manu ratione status, sed non augere nimis, nec ditari, ne videatur ædificare Sion in sanguinibus, arg *cap. Episcopus & si manifestè, c. res Ecclesiæ* 12. *q.* 2. poteritque bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potiùs in consanguineos, quàm in extraneos alienare. Bursat. *consil.* 127. *n.* 4 *&* 78. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 18. *num.* 19. *vers. non obstat, & consil.* 79. *num.* 1. *&* 4. *cum seqq.* Barthol. Perett. *in comment. ad extrauag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alien. verb. ac de rebus, & bonis à n.* 60. Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 92. *num* 2. Flamin. *d. quæst.* 17. *n.* 124. Cardoso *in praxi iudicum, & aduocat. verb. emphyteusis, n.* 11. Cald. Pereira *de potestate elig. cap.* 13. *n.* 2. 8. *&* 11. & modicas inter viuos facere donationes, vt eis subueniat, de quo tamen videbis, quæ resoluunt Ceuall. *Communium contra commun. quæst.* 388. *n.* 33. Fr. Ludouic. Beja *in responsis casuum conscientiæ p.* 2. *casu* 25. Paul. Comitol. *respons. moral lib.* 1. *q.* 70 *n.* 2. Cald. Pereira *d. c.* 13. *n.* 13. Molina *de primogen. lib.* 2. *c* 10. *à n.* 33. Molin. Theologus *de iustitia tract.* 2. *disp.* 148. *conclus.* 4.

Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi 35
proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneantur, quia, vt dicit Cicer. *in Lælio. Fructus ingenij, & virtutis, omnisque præstantiæ, tum maximè capitur, cùm in proximum quemque confertur.* † *Generosi animi est,* dicit Seneca, 36
& magnifici, iuuare, & prodesse. Nec ob beneficia iterum collata a postulatis de nouo abstinendum. Etenim, dicit Plin *lib.* 3. *epist.* 4. natura ita comparatum, vt antiquiora beneficia subuertas, nisi illa posterioribus cumules. Et conseruandũ est veteris beneficij meritum nouo, quia si quid vnum neges, hoc solùm meminerunt, quod negatum est, sed hoc ex mundi legibus petitum, Christiano viro nil faciendum, qui quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

Sic demus, ait Seneca *lib.* 2. *de benefic. cap.* 1. *quomodo* 37
vellemus accipere, ante omnia libenter, citò, sine vlla dubitatione. Et alibi: *Noluit, qui diu distulit, ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæret, quod quis ægrè dimittere visus est, & sic, tanquam sibi præciperet.* Et paulò pòst: *Illud melius occupare anteq̃uã regemur.* Et appellat rogatum, molestum verbum, onerosum, dimisso vultu dicendum, quia nulla res carius con-

stat,

ſtat, quàm quæ precibus empta eſt, & vt dicit Apul. *Non leui mercede emit, qui precatur, aut ſaris um pretiū accipit, qui rogatur*, & Cic. *act.* 7. *in Verrē. Malo emere, quàm rogare.* Vnde Hildeſ. Epiſc Turonen. *epiſt.* 27. ſic ait: *Omnis benignitas properat, & proprium eſt libenter facientis citò facere. Tarde velle nolentis eſt argumentum, & qui cito dat bis dare intelligitur. Celeriter præſtanda ſunt beneficia, vt potius accipiat improuidus, quàm importunus extorqueat.*

GLOS. X.

Doctorem.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem, id eſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet.*

2 *Fortuna nulla eſt, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore, atque ornatu non fiat illuſtrior.*

3 *Epiſcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum ſcientia debet eſſe præditus.*

4 *Mitra Epiſcopi vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignat.*

Scripturas ſacras, & Canones ſcire, omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens eſt, & neceſſarium, ibid.

5 *Scripturæ ſacræ lectio quas vtilitates afferat, oſtenditur.*

6 *Epiſcopus eſt veritatis lumen, vt lucis ſuæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat.*

7 *Doctorem oportet eſſe Epiſcopum, vt etiam exemplo vitæ ſuæ doceat, laborétque in verbo & doctrina.*

Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Iſidoro. ibid.

Sermoni vita reſpondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. ibid.

8 *Scientia inflat non quidem ſuo, ſed hominum vitio.*

9 *Scientia vera afficit, non extollit.*

10 *Scientia ſine charitate inflat.*

11 *Mentis aciem non ſolum operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*

12 *Prædicare ſæpiſſime exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet præditus.*

13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*

14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alueo.*

15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo internus, & n. 16. 17. & 20.*

18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*

19 *Sanctitas hominis & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*

21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*

21 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit.*

23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*

24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

1 DOCTOREM, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oporter, ne inferiorū culpæ in eum refundantur, qui docēdi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait Gratian. *in prin.* 68. *diſt.* Vnde Turrecr. *n.* 46 Præpoſ. *n.* 1. & D. Acuña *in princ. diſt.* 43. *num.* 4. tenent quòd Epiſcopus debet docere; rectè enim Cicero ſic ait: *Vt ager quamuis natura fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt*, inquit Lactantius, *quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur, ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quò perueniendum ſit, nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet.* Cùm ipſe ſummus inter Philoſophos Socrates rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur? *Homo*, inquit, *ſcientia exornatus.*

Si doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, 2
& nulla eſt fortuna, quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior; quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt? qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit, non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ teſtem exigit Concil. Trident dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico inſignitos eligi in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, qua Epiſcopus eſt, dos: *Summa enim*, inquit, Hilar. *lib.* 8. *de Trinit. omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia & doctrina.* Et Hieronym. *ad Oceanum. Abſque ſermone*, inquit, *conſeruatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentium nocet. Eſt enim doctrina*, inquit Theoph *in cap.* 1. *ad Titum. virtus, & character Epiſcopi. In litteris enim* (ait Chryſologus *in quadā epiſt.*) *prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat, nec aliqua in mundo poteſt eſſe forma, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.*

QVONIAM (inquit diuinus ille Areopagita) perfi- 3
ciens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur: iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio ſcienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam ſanctam; diuina, & ſacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet Dei benefici conceſſu, ac munere: quid diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera atque à Deo tradita ſcientia non illuſtrari modò, verùm etiam aliis, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere, perficeréque diuinis ſententiis, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia, maximam vim perficiendi habent. Cùm † in 4
Epiſcopo Mitra vtriúſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt ſuprà tetigi *tit.* 1. *cap.* 5. *num.* 18. illam tenere debet, & in ſacræ ſcripturæ lectione eſſe verſatus Magiſter, & interpres, qua & alios ad veritatem erudire poſſit. *Legite*, ait S. Auguſtin. *tom.* 10. *Fratres mei Scripturā ſacram, legite, ne cæci ſitis, & duces cæcorum. Legite ſacram Scripturam, in qua quid tenendū, & quid fugiendum ſit, plenè inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur*, &c. Et quod omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens & neceſſarium ſit, ſacras Scripturas & Canones ſcire, cùm omne opus eorum imitatione, & doctrina conſiſtat, & ædificentque cunctos tā Fidei ſcientia, quàm operum diſciplina, ex Bernard. *lib.* 1. *de conſid. ad Eugen.* tradit Moya *de concordia ſacrar. editionum contr.* 14. *poſt princ.* quem refert D. Acuña *in comment. ad cap.* 1. *num.* 2. *diſt* 38. † *Sacræ Scripturæ*, ait idem Auguſtin. *conc.* 1. *in Pſal* 90 *ſunt litteræ*

litteræ Dei ad nos de cœlo missæ, exhortantes, vt bene viuamus Optimè & S. Isidor. Pelus. *l. 2. epist. 73. Sacrarum*, ait, *Scripturarum lectionem salutis viaticum esse existima, vt quæ eorum, qui eam studiosè, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illustribus exemplis parat.* & B. Isidor. Hispalen. Episcopus *lib. 3. de summo bono c. 8. Geminum confert bonum lectio sacrarum Scripturarum, siue quia intellectum mentis erudit, siue quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit.* Rectè verò monet Theodoretus, Episcopũ ab Apostolo Doctoris nomine vocati non qui sit eloquentia præditus, qui verborum flosculos pueriliter sectetur, sed eum, qui est eruditus in diuinis, & potest ea suadere, quæ conuenit; nam, vt ait Hieronym. *epist. 83. ad Occanum, Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perspicuè docent Sacerdotibus necessariam esse doctrinam. Innocẽs enim, ait, & absque sermone cõuersatio quantum exemplo prodest, tantum silentio nocet, nam & latratus canum, baculoque pastoris, luporum rabies deterrenda est.*

6 Episcopi iidem instituti sunt, vt lucis radiis ignorantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen ostendant: vnde Saluator dixit *Matth. 5. Vos estis lux mundi.* Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, vt lucerent super terram: ita in firmamento Ecclesiæ Episcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & sydera, ad illuminandas mentes hominum, designauit: vt lucem quam ipsi à Deo receperunt, alijs impertiantur. Ita diuina sapientia cuncta disposuit, vt infirma dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidem rerum cardine Deus est, in imo autem populus, medius verò, atque sequester (vt alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.

7 Hinc Chrysostom. *1. ad Timoth homil. 15.* sic ait: *Vt quid dicit Apostolus: Oportet Episcopum esse Doctorem, nisi vt doceat? nec satis est quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò si Præsul nõ polleat gratia doctrinæ, plurima Ecclesiasticæ disciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si nõ lucet? profectò inseparabile est lucere à lucerna: tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ.* Et, vt modernus quidã addit: *Sicuti fieri non potest, vt Sol illuminet, si obscurus sit, & caliginosus, ita neque Doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantiæ tenebris inuolutus fuerit, atque demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc cõsequi necesse est, nisi id quod Saluator ait* Matth. 6. *Si lumẽ, quod in te est, tenebræ sint, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Rediculosa* (ait Sanctus quidam) *res est, & sic certè periculosa, speculator cæcus, doctor inscius, præcursor claudus, Prælatus negligens, & præco mutus.* Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Isidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 28.* dum ait: *Neque decentium oratio perinde animos acuere solet, vt vita & mores.* In eandem sententiam hæc quoque habet idem sanctus Pater *eodem lib. epist. 275. Vita sine sermone magis prodesse solet, quàm sermo sine vita.* Hinc Cassiodor. *l. 11. epist. 8. Non potest auctoritatem habere sermo, qui non iuuatur exemplo.* Det ergo suis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quæ docet, ducem se auditoribus suis præbeat, & veri Doctoris sustineat partes. *Magisterium*, ait S. Petrus Chrysologus *serm. 167. stat de scientia, sed magisterij auctoritas stat de vita, docenda faciens obedientem proficit auditorem, docere factis est sola norma doctrinæ; doctrina indictis scientia est, in factis virtus; scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtute,* &c.

Respondere sermoni vita debet ne aliud loquamur; aliud operemur; scitè S. Hieron. *epist. quæ est ad Nepotianum*, ita scribit: *Non confundant opera tua sermonẽ tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo hæc quæ dicis, ipse non facis? Delicatus magister est qui pleno ventre de ieiuniis disputat; accusare auaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.* Nicolaus Notarius S. Bernardi *epist. 39. Scio illum esse beatum, cui pulchro sermone vita sit pulchrior*, & S. Isidor Pelusiota *lib. 1. epist. 148 si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus.* Vnde B. Alcuinus *in Poëmate n. 179.*

Doctor erit magnus, factis qui quod docet implet.

Et sanctus Prosper *libro epigr. n. 7.*

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat quod bene lingua sonat.
Nam fari rectè, miserum est, & viuere prauè.
Damnat, nota malum regula iustitiæ.

Cùm ab Apost. 1. *ad Corinth.* 8. discamus, quòd *scientia inflat*, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sæpè rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & eam habenti noceat, quæ aliis præsidio esse solet, & saluti: id quod Gregor. *in Moral.* admonet his verbis. *Summa cura prouidendum est ne accepta sapientia, cum ignorantiæ tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapiẽtia esse nequeat, quæ & si locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquẽtis obscuret.* Et alibi: † *Vera scientia afficit, non extollit, nec superbiẽtes, quos impleuerit, sed lamentantes facit, qua quisque cum repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui conscius, tantò per illam robustius sapit, quantò se infirmũ in illa verius recognoscit.* † *Scientia enim sine charitate inflat, charitate verò formata ædificat:* quantum verò charitas perficiat, inuetque scientiam, apertè docet Augustinus *de laude charitatis*, his verbis: *Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam latissimamque doctrinam sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.* 8 9 10

Non solùm igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideóque ait Psalmista *Psalm. 118. Super omnes docentem intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est*, id est: non quia in scholis diu inter præceptores versatus sum, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos lõgè superaui. Ait etiam idem Propheta *Psalm. 32. Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Et iterum Psalm. 118 *A mandatis tuis intellexi*, hoc est, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissimè legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi; quemadmodum quotidianus armorum vsus & frequens consuetudo bellandi, rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognosce, & ama ipsum scientiæ principem & auctorem, illum enim agnoscit, quisquis eum vehementer amat, quod rectissimè Plato sensit, cùm amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significauit, cùm dixit *Psalm. 33. Gustate & videte quàm suauis est Dominus.* Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanto sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, eum etiam secretorum suorum participem faciat; sicut ipse Discipulis testatur dicens Ioan. 15. *Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Augustinus 11

stinus *contra Manich.lib.1.* ait: *Si voluntatem Dei quisque nosse desiderat, fiat amicus Deo, quia si voluntatem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus non esset, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatissimis moribus nullas diuinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur: nam purgato igne charitatis affectu, necesse est purgari etiam intellectum, cuius pleraque tenebræ, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate firme oriuntur: quæ vbi ad malum propensa est suo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibique obsequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque factior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illam Prophetæ vocem* Psalm.110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, castè & puro affectu colentibus Deum.*

21 Sic præditus, quia docet scientia Episcopus veluti suæ diœcesis sol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus exemplo semper & verbo sæpissimè prædicare debet. Vnde noster Apostol. *ad Timoth.4 Attende*, inquit *lectioni & exhortationi, & doctrinæ* Et iterum: *Attende tibi, & doctrinæ, insta in illis, sic enim te saluum facies, & eos qui te audiunt.* Vnde Greg. *epist.17.l.6.* sic dicit *Tantò celerius quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur quanto per eius vitam & linguam aliorum animæ, suorum peccatorum nexibus soluuntur.* Et alibi: *Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget pigros ac desides exacuat ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur.*

13 Prædicandi munus Episcopis ita incumbit, vt etiam Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictum agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginen. sic ait *epist.39.lib.2.indic.10 Episcopi est de prædicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta seruis distribuens dixit* Luc 19 *Negotiamini dum venio: quod profectè negotium tunc verè nos agimus, si viuendo, & loquendo proximorum animas lucramur, si infirmos in supremo amore roboramus; si proternos, & tumidos gehennæ supplicia terribiliter insonando flectemus; si nulli contra veritatem parcimus; si superbis amicitias deditis humanas inimicitias nõ timemus. Sed ad hæc egopondus meæ infirmitatis expauesco, cogitans rationem, quam sum redditurus. Qua enim mente illum sustinebo, cum de suscepto negotio animarum lucrum nullum reporto.* Idem Greg. *epist. 37.lib.4.*

41 comparat † Ecclesiam sine Episcopo atenti alueo. Cùm autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluuius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum, & per fluenta linguæ erumpunt flores vsque ad fructus maturos. Quòd si dicat Episcopus, prædicationi insto, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernardi verba *ad Eugenium* sic dicentis: *Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est, satis absque tua solicitudine. & anxietate curabit: planta, riga. fer curam, & tuas expleuisti partes, sanè incrementum Deus, quando voluerit dabit, Deus, inquam, non tu; quod si fortè noluerit, tibi deperit nihil. Commuta cœleste triticum sine inuidia, & sine desidia: de solo tibi credito talento respondere tibi para. Si multum accepisti, multum da; si modicum, & id retribue; etenim, qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum est vsque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet atque exempli, summam tui officij ad conscientiæ securitatem pendere intellige. Tu tamen si sapis, iunge, & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria hæc; verbum, exemplum, oratio: maior autem horum est oratio, nam & si vocis virtus sit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciámque promeretur oratio.*

Exemplo, vt suprà dixi, intentus prædicare debet 15
Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eandem vita, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S.Gregorius; *primò*, cuius vita despicitur, restat vt eius quoque prædicatio contemnatur. *Secundò*, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui semina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur: quando vox opere non adiuuatur *Tertiò*, si negligis implere, quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione ieiunas Quid insanius quàm docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus sectari? imò credere necessaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur ascendere super montem excelsum, videlicet, vt sit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non solùm debet vita transcendere malos, sed etiam omnes bonos subditos, quia sicut eos superat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis; omnibus deuotior, humilior, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera præsentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat: blandimenta mundi (considerato intimo terrore, ac periculo status sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illum prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationem premant contra vitia clamet, neque cesset, quasi tuba exaltet vocem suam: non sit sicut illi, de quibus *Isai.56* dicitur: *Canes muti nõ valentes latrare*, & noster Apost. *ad Tit.1. Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.* Admonendi sunt, ait S.Greg. *lib.30. Moral. cap.5.& part.3. Past admonit.*
25. † qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed 16
hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sentiunt, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur, nõ attendant. Improbus quippe, & imperitus est medicus, qui alienum mederi appetit, & ipse vulnus, quod patitur, nescit; qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi sunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne alios medendo ipsi moriantur. Admoneri etiam debent, vt considerent ne a virtute dicendi, viuendi qualitate discordent, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S. Doctor, & Pontifex, & Gregorius *lib.23. Moral cap.4.* ipsum prosequitur his verbis: *Sancta vniuersalis Ecclesiæ spiritualis quisque prædicator in cunctis, quæ dicit, solerti cura se inspiciat: ne in eo, quòd recta prædicat, vitio se elationis extollat, ne vita à lingua discordet: ne pacem, quam in Ecclesia annuntiat, in se ipso dum benè dicit, & malè viuit, amittat Sed studeat summopere contra maledicos rumores aduersantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo, quod dicit.*

Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula Ecclesiæ constitutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc indicat planè D. Augustinus *de ver.relig.* his verbis: *Hoc est lex diuina prouidentiæ.*

dentia, vt nemo à superioribus adiuuetur, ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam D. Gregor. *in Moral.* ait: *Miles Dei superna gratia mixus auxilio, sic vulnera infirmitatis suæ curet, vt aliena non deserat. Certum est ad sanitatem animæ* (qui Apostoli huius officij finis est) *dono Dei hominibus contingere, nec vllam, aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei præsidio posse sufficere, nam quò quisque sanctior fuerit, eò plures oratione sua Christo animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior merito erit, atque præstantior. Vnde euidenter agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari posse.* Sic
18 enim apud *Ioan.* 6. legimus: † *Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.* Et ideo propter hoc Dominus Discipulos suos, quos prædicatores instituebat, his verbis admonet apud Ioan. 15. *Sicut palmes, inquit, non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* Quamlibet ergo disertus, quamlibet potens in sermone quisque sit, frustrà tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi cœlestis huius magisterij vox interiori hominis aure sonet. Sic enim D. Gregor. *in Moralib.* ait: *Incassum homo exterius monetur, si intus eo eius gratia non repletur. Est enim multum omne, si ille intus in corde non clamat, qui aspirat verba, quæ audiuntur;* rursusque idem *in homil. N. Si Spiritus sanctus adsit cordi audientis, otiosus est sermo Doctoris.* Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi sententiam repetit his verbis: Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris vacua sonat. Formare enim vocem magistri exterius possunt sed hanc interiùs imprimere non valent.

19 Non solum igitur oris, sed totius Ezechiel, etiam hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus sit immaculatus, & purus, qui puritatis suæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. *super Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem nouit qui prius benefacere didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluisset, priùs illum in vtero etiam matris ab omni peccati labe purgauit, vt singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad sanctitatem, puritatemque vocare debeat. Esaia quoque labia cœlesti igne, & angelico ministerio purgantur, vt sic idoneus redderetur, qui alios à peccati sordibus purgare posset. Paulus verò vltra humana raptus est ad tertium cœlum, & cœlestia secreta cognouit, vt Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disceret, quod inter homines prædicaret.* Meritò ergo D. Gregorius Nazianzenus mores optimi Concionatoris describens, ait Mundari prius oportet, & sic alios mundare: sapientem prius fieri, & sic alios facere sapienter: lumen fieri, & sic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios ad Deum adducere: sanctificari, & ita sanctificare, manus habere rectas, & sic cadentibus porrigere manus.

20 Laboret opere, & exemplo in prædicando Episcop. In ipsa prædicatione debent quatuor considerare; *Primum* tempus, vt non semper loquantur, sed temporibus opportunis. *Secundum*, locum, quia in Ecclesia prædicatio fieri debet, vel in alio loco publico, & honesto, non autem in priuatis domibus; ne ex hoc nascatur suspicio hæresis. *Tertium* qualitatem audientium, *Quartum* modum, & qualitatem dicendorum, sapientibus enim, & dignis potest Prædicator alta, & profunda prædicare, simplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vtilia, vt per Præpos. *num.* 3. Turrect. *num.* 4. D. Acuña *num.* 5. *in princip. distinct.* 43. Nec à proposito deuiet instituto, etiam quòd corda subditorum terrenis rebus siue secundis, siue aduersis irretiri videantur; nam maioris erit occasio damnationis sic audita doctrina, & non recepta, & maximo suo damno percipient lucem, quam reiiciunt, salutem quam despiciunt, doctrinam quam contemnunt, medicinam, qua non vtuntur, & gratiam, quam vltro oblatam respuunt. Rectè Diuus Augustinus sic ait: *Ab exordio propagationis humanæ vsque ad finem quibusdam ad præmium, quibusdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipse alibi eleganti explicat similitudine, dicens: *Simul pluit Dominus super segetes, & super spinas: sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem non quod ipse Dominus ad hoc pluat sed quod terra ipsa cœlestem de super bibens imbrem, proferens autem spinas, & tribulos, his à quibus colitur reproba est, & maledictio proxima, cuius consummatio in combustionem, vt Apost. ait.*

Inter pastorales curas, & virtutum exercitium 21 præcipuum locum habet solicitudo diœcesim visitandi. Est enim visitatio quasi anima Episcopalis regiminis, quoniam per eam Pastor se diffundit, & expandit omnium suarum ouium commodis, & vtilitatibus, † verus quidem Episcopus dum exit ad 22 discurrendum per omnes parochias, est quasi sol egrediens ad illustrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui sunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis splendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præsentia, veluti spiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, sacro Chrismate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta administrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur; denique ad consolandum omnes lugentes, & egentes, tam spiritualibus, quàm temporalibus commodis. † Innumerabiles itaque sunt vtilitates, quæ ex 23 personali Episcopi visitatione proueniunt, per illam enim Basilicæ instaurantur, dierum festorum cultus restituitur, tenuiorum oppressiones arcentur, dissidia componuntur, concubinarij corriguntur, blasphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota perniciosèque serpentia deteguntur, atque eliminantur, nam solis duntaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & charitate, obsecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor, & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. † Non 24 sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet, & ipsum ire, iuxta illud Lucæ *cap.* 10. *Misit Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem & locum, quò erat ipse venturus*, & Ioan. 15. *posui vos vt eatis, & fructum afferatis.* Id enim eis conuenit quatenus Pastores sunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoscat vultum pecoris sui, suosque greges considerent, vt videlicet earum morbos, pericula, pabula, custodes, & cætera, quæ illis necessaria sunt, diligenter prouideant

Ait ipse Saluator Ioan. 10. *Bonus pastor proprias oues vocat nominatim.* Multa præterea passim in visitationibus sese offerunt, quæ non cuiuslibet ministri, sed ipsius Episcopi auctoritatem, dignitatem, potestatem, atque opes interim requirunt, quoniam solitis maiora sunt, maiori etiam auctoritatem tractanda, & componeda sunt. Quod autem in Episcopo requiratur scientia bene gubernandi domum suam, & familiam, vide infra *hoc eod. tit. glos.* 16. Et quòd etiam in eo requiratur scientia sæcularium scripturarum, probatur *in cap. legimus* 7. §. *hinc etiam, dist.* 37. vbi D. Acuña *num.* 3. & citat Gregor. Lop. *l.* 37. *tit.* 5. *part.* 2. Si verò ignarus sit eorum, quæ sunt ad Pastorale munus necessaria, an debeat se ab Episcopatu abdicare? vide Azor. *instit moral. part.* 2. quem refert, & sequitur D. Acuña *in c. omnes* 6. *n.* 5. *dist.* 38. vbi tenet debere Episcopatum dimittere, aut sibi idoneum adiutorem adsciscere, alioquin suo muneri, & officio non satisfacit.

GLOS. XI.

Non vinolentum.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exilium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur.*
4 *Vinum moderatè sumptum multa bona corpori, & animæ præstare potest.*
5 *Vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo, & quæ ex illo nascantur, ostenditur.*
6 *Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur.*
7 *Cretenses, Lacedæmonij, & Carthaginenses legem sanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret.*
8 *Hispani omnes, & præcipuè Lusitani, præsertim dum pueri, & adolescentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt.*
9 *Vinum bibere fœminis ignominiosum semper fuit.*
10 *Marcellus Consul Romanus vxorem suam, eo quod Vinum bibisset, fuste percussam interemit.*
11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cadis absolutus fuit.*
12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comessatrix est, eadem quoque meretrix est.*
13 *Abstinentia à vino laudabilis valde est, tam in viro quàm in fœmina.*
14 *Aquam solum bibentes in inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt.*
15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.*

1 IPSAM propensionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam esse admonet Apost. *in præsenti*, quod iterum inculcat, *ad Titum* 1. *Non dixit*, teste Theophylacto, *temulentos, aut ebrios, hoc enim est omnino indignum: verùm non vinolentos, & multum potantes, potatio si quidem multa animæ, mentisque vim, & vigorem, licet non eripiat, luxat tamen & debilitat, malique est exempli.* Neque solùm Deus vino obrutis, sed & multum vinum citra temulentiam ferentibus sempiternum comminatur exilium, Isai. 5. † *Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendum ebrietatem.* 2
Non ergo solùm à crapula, & ebrietate se abstinere debent clerici, ita vt non multum vino dediti sint; sed etiam illud in primis ab eis cauendum est, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant, hoc enim non beneuolentiæ, sed maleuolentiæ indicium est, vt more suo optimè docet S. Augustinus *serm.* 231. *de tempor* † Qui 3
alterū cogit, vt se plus, quàm opus est, bibendo inebriet, minus malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus potentibus, vel vnum calicem dissimulant dare Nec attendunt quod illud, quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere, qui dixit Matt. 25. *Quod fecisti vni ex minimis meis, mihi fecisti*, &c. Et idem August. *in serm. insequent*, sic ait *Qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animum probatur occidere, qui enim ebrietatibus incumbunt, vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerātur* Athenæus igitur *in sua historia de temulentis, lib.* 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse, ac tandem ex ea decessisse, & *ibi* idem Athenæus refert, quòd cùm Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, respondit nolle se dum Alexandri poculum ebiberet. Æsculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderatè sumptum multa bona corporis & animo præstare potest, 4
vt propterea apud Athenæum *l.* 11. Socrates vino moderatè sumpto has tribuit qualitates, vinum animos rigans tristitias & dolores, quemadmodum Mandragoras sopit, & hilaritatem, sicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ rectè augescunt. & florent, ad frugémque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundissimum esse, Arist. 30. *sect. problem*, asserit vinum moderatè sumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. Plato 2. *de legibus* dicit à Deo vinum contributum hominibus, quasi optimum præsidium conseruandi senectutem, quòd vino iuuenescere videatur, & abolere mœstitiam. Plin. *l.* 23. *cap.* 1. sic ait: *Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi, stomachus recreatur; appetentia ciborum inuitatur; tristitia cura hebetatur, vrina ac algor expellitur somnus cōciliatur: præterea vomitatē sistit; collectiones extra lanis humidis impositis mitigat.* Deinde subiungit: *Asclepiades vtilitatem vini aquari vix Deorum potentia posse pronunciatur.* Galenus *lib. de causis morborum, cap.* 3. affirmat vinum modicè sumptum colorem naturalem augere. Et *libr. de composit. pharmacorum secundum locos, cap.* 3. ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni resistit, & in intemperiem à frigiditate, & humiditate contractam, citra omnē molestiam, ac securè personat* Auicēna 2 *primi doct.* 3 *c.* 11. *Vinū, inquit, ex sui essētia fortes efficit sanos, & viuificat virtutē: propter eā quod velociter præbet augentū in*

sub

substantia spiritus. Et Prosp. *lib. 2. de vita contempl. cap. 22. Paulus,* inquit, *Timotheo discipulo suo qui se longa abstinentia fregerat,modico vino vti pracipit. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt,qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt.* Et quòd vinum moderate potatum plurimas corporis præstet vtilitates, probat Gutierr. *canon.lib.1. cap. 4.n.32.cum seqq.*& *à n.52.*ait vina de per se esse excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorem, & refert quorum locorum vina Hispanica sint excellentissima, de hac re Petr.Mex. *in sylua var. lect. p.3.n.16.*Fr.Ioan.de Pineda *in agricultura Christiana, dialog.10.§16.*

5 Ita etiam per contrarium vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo; nam est excitatiuum discordiarum,*c.luxuriosa 25.dist.* Aufert cor,sicut fornicatio 3.*Esdr.3.Osea* 4. Et mentis inducit exilium, *cap.vinolentum 35 cap sanè,§.nesciunt 15.quæst.*1.Est incitatiuum ad luxuriam,Apost.noster *ad Ephes.*5. & *Prouerb.* 20. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, cap. etsi Christus, ante fin. de iureiur. cap luxuriari 35. dist.cap.à crapula, de vita & honest. cleric.* Apul. *lib.2. asini aurei*, tradit vinum liberum esse hortatorem, & armigerum Veneris. Et S.Hieronym.*in epist ad Oceanum*, sic ait: *Vinolentia scurrarum est;& comessatorum, ventérque mere æstuans citò despumat in libidines* In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est. Affert huius rei exempla S. Hieronym. *epist. 83. ad Ocean. Noë,* inquit, *ad vnius horæ ebrietatem nuda femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate contexerat. Genes.9.Loth per temulentiam nesciens libidini miscet incestum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, Genes.* 19. Ex his & aliis concludit idem B.Hieron. *in cap. 1. Titiana epist. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui etsi vino consopitus dormiuerit, tamen potuit peccare per vinum, Dicat quisque quod volet, ego loquor secundùm conscientiam meam, scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam. Et vinum,* ait idem Hieronym *epist. ad Eustoch. ac adolescentia duplex incendium voluptatis est, quod oleum igitur flammæ adiciam? qui ardenti corpusculo fomenta ignes administramus? Obstat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum, & sensus, dict. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, eneruat corpus, ac secreta pandit, provt de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbitr. casu 404. à num. 1.* Farinac. *fragm. crimin. part. 7. lit. C, num. 253.* Less. *de iustitia, lib. 4. cap. 3. num. 13.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 15. à num. 39.* ac alij citati per me *alleg.28.num.9. & 10* latissimè Gutierr. *canon. lib.1. cap.4. per tot.* & præcipuè *num. 46.* vbi ait quòd vino, cibóque se immergunt, stolidi, ignaui, obtusique fiunt, raróque longæui sunt, facilè ægrotant, difficiliter curantur, à corporis viribus, animæque virtute quamprimum destituuntur, fiúntque deliri, & omnibus contemptui, ludibrióque sunt, adeò, vt necessarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludon. Sotomaior *epist. 1. ad Timoth. cap. 3 verb non vinolentum, in princ.* Audi D. Ambros. *lib. de Helia, & ieiunio, cap. 14. Rogas*, inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem: in vitas ad prandium, efferre vis ad sepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena suffundis; omne enim quicquid nocet, venenum est Tollit sensus, viscera exurit, somnium infert, caput vexat. Noxia est ebrietas ad corporis sanitatem, menti etiam crimen adiungit.* Nam, vt ait Salomon *Prouerb. 23. Vinum ingreditur blandè, sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. *lib. de plantat. Noë, & lib.de temulentia*, vini abusum damnat, & Clemens Alexand. *lib.1.de Pædag. cap.2.* multa contra temulentiam atque ebrietatem scribit, allatis Salomonis, & Poëtarum testimoniis. Isidor. Pelusiota *lib.1. epist.* 203. commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, subdit omnia vesana crimina à vino promanare. Multa aduersus ebrietatem scribit Seneca *epist.* 83. & inter alia inquit: *Non est animus in sua potestate ebrietatis deuinctus: quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in summam partem vis caloris eiectat; sic vino æstuante quicquid in imo iacet abditum affertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec secretum quidem, quod suum, alienúmque est pariter effundunt.*

Ebrietas hæc multis signis cognoscitur. Hipp. *lib. 2. prænotionum num.* 8. ebrium cognosci asserit, quia sudabit, magis quàm antea, & difficulter spirabit, & ipse se ipso grauior erit, ac humidior: sed & lætior erit, si non caput ipsi affligatur.Galen.2.*de meth.med.* ebrietatis signa esse dicit supinum iacere, hiare, & stertere, & 10. *de simpl.medic.*facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conspicitur. Aristotel. denique *sect. 3. problematum* multa signa colligit, quibus ebrietas innotescere potest, præter quæ, alia etiam signa in vinolentis conspiciuntur, nempe stupiditas quædam, nimius risus absque causa, furor talis quandóque vt alios pulsent, mictio inuoluntaria, tortuosa deambulatio, oculorum inconsueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus sequuntur secundùm naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum,adeo vt iure meritò, vt refert Aristot.2.*Politic. cap.vltim* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, si quem pulsassent, quàm si sobrij fecissent: quòd enim pluries delinquant ebrij, quàm sobrij, non ad id respexit, quòd magis esse debeat ebriis venia, sed ad vtilitatem. 7

8 Patet igitur ex superiùs dictis quanta mala ab immodico vino oriantur, & ideo iure merito Plato *in extremis de potione sermonibus*, & Aristot. *lib.1. œconomicorum cap.* 5. Carthaginensium legem de abstinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Verùm etiam potius Cretensium, Lacedæmoniorúmque vsui, Carthaginensium legem antepofuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem gustet, sed toto illo tempore, aquapotione vtatur: & in ciuitate neque serui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo animo, quo in Imperio sunt, vinum gustent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum suo funguntur munere, vini quicquam assumant, nec quisquam de re aliqua insigni consilium initurus, nec interdiu quisquam omnino, nisi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi causa. Item neque noctu quisquam aut vir, aut mulier cum filios creaturi sunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene institutus à vino abstinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non ægrotis, sed rectissimè valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itavt quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat, quæ prius faciebat, non rectè faciat, & idcirco ab ipso tanquam ab hoste cauendum Plato ait: *Nam si semel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt decet,*

decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modeste se gerant, conturbat. Iudices cum istos esse oportet, aberrare, & omnes Principes vitiose dominari, nihilque sani imperare cegi. † Vini igitur abstinentiam
8 Hispani omnes, & præcipue nostri Lusitani, præsertim dum pueri & adolescentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, excolunt, & qood ab antiquo eriam tempore Hispani abstemij fuerinr, refert ex Phylarcho Athenæus *lib. 2.* in hæc verba: *Hispanos quamuis hominum ditissimos, aquam bibere, solos cibum capere ob parsimoniam; indui tamen*
9 *sumptuosa veste.* † Fœminis ignominiosum semper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert Valer. Max. *lib. 2. cap. 3.*
10 † Vnde Marcellus Consul Romanus vxorem suam eo quod vinum bibisset, iuste percussam interemit, & quemadmodum Plinius refert *lib. 14. cap. 13.* in-
11 ter exempla legitur † Egnatij Mecennij vxorem, qood vinom bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eúmque cædis à Romulo absolutum. Et Cato, vt *ibidem* Plinios attestatur, asserit propterea tunc temporis ex vsu fuisse, vt propinqui fœminis osculum darent, vt explorarent an temetum olerent. Plutarchus eriam *in quæstionibus Romanis* osculandi morem eandem ob causam institutum fuisse affirmat. Er non alia certè ratione priscis illis temporibus vini vsum mulieribus interdictum fuisse existimo, nisi qoia vinolenta, & comessatrix mulier, si nupta fuisset, adultera, si soluta meretrix reputabatur, idque propterea, quòd vt Tiraquell. refert *de legibus connubial. part. 9. l. 9. connub glos. 1. num.* 206. contra vini vsum apud molieres lex ab ipso Romulo posita fuerat in hæc verba: *si vinum biberit domi, vti adulteram punianto.* Quibus verbis, inqoit
12 Tiraquell. ostenditur † mulierem vinosam & adulteram, eiusdem criminis reas esse, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde consonam, & iustissimam fuisse testatur S. Chrysostom. qui enarrans illud, *Matth. 1. Cum esset desponsata Mater eius MARIA*, &c *Omnis*, inquit, *mulier, quæ vinolenta comessatrix est, eadem quoque meretrix est.* Multa in detestationem mulieris ebriosæ cumular Gutierrez *dict. lib. 2. canon. cap. 4. num. 22. cum seqq.*

13 Ex quibus colliges abstinentiam à vino laudabilem valde esse tam in muliere, quàm in homine, vinóque potius vtendum Medici iusso, ac recuperandæ valetudinis gratia, quàm aliam ob causam, quemadmodum factum fuisse apud Locros Epizephirios testatur Athenæus *lib. 10. Deipnosoph.* idque propterea quòd Zeleuco Asiæ Rege sancitum fuerat, vt si quis iniussu Medici, & noo recuperandæ valetudinis causam merum bibisset, capite plecteretur: hic meri vsus à nostro Apost. etiam indicari videtur, dum *ad Timotheum* scribit inquiens: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vnde clarè patet Timotheum in sanitatis statu aqoa vti consueuisse, eique propter aduersam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad ventriculi scilicet cruditatem corrigendam, aliásque infirmitates debellandas, ita vt D. Paulus vino vt medicamento vtendum senserit, aqua autem ad qootidianum potum. quod si crebrius fiat, ad sanitatem magis conducit, quia Athenæus *lib. 1. Deipnosoph.* refert eos, quin † solum aquam bibunt inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosos esse, vinum autem nostram obumbrare prudentiam. Er proprerea S. Ambrosios *de Elia & ieiunio, cap. 9.* inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cùm biberint obliuiscantur sapientiæ; & D. Hieronymos *in comment. ad Titum*, sic ait: *Prohibet Paulus Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem & labiis dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prerumpat, & lachrymas. Longum est ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare.*

Vnde & clericos ebrietatibus incumbere prop- 14
ter eorum auctoritatem magnopere prohibetur *in c. fin. in fine 4. dist. & in cap. Episcopus, in cap. luxuriosa, in cap. vinolentum, & in cap. sexto, in fine, 35. dist. & in c. à crapula de vita & honest. cleric. & in c. 1. ne clerici, vel Monachi, cum similibus*, quæ Iura refert, & latè exornat Gotierr. *d. lib. 2. canon. c. 4 n. 48. cum seqq.* Qoa antem pœna sint puniendi? Vide Bernard. *in pract. c. 77.* Menoch. *de arbitr. casu* 404. Albert. Trot. *de vero & perfecto cleric. lib. 2. cap.* 59. Suar. *de censur. disp. 1. sect. 2. n. 12.* Et à comessationibus abstinere ei maximè commendarur *Prou. 23.* D. Paul. *ad Rom. 13. §. 1. cap. comessationes. c. multis, c. non oportet 2. & c. non liceat* 44. *dist.* quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, *c. 1. de priuileg.* qoi soper omnes gradus dicuntur constituti, Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 1 c. venerabilis, de prabendis*, qui non vulgari aliqua, sed eximia ac excellenti sanctitate alios sui similes efficere, ac temperatè in cibo, & potu se habendos inducere debet; animaduertat vnusquisque, & secom præponderet.

GLOS. XII.

Non percussorem.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi percussio licita est ex charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Episcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem summopere dedecet, vt eas manus violenter alicui iniciantur, quæ Deo solemni ritu consecrata sunt.*
4 *Regimen omne, omnisque administratio auctoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas est iniuriæ soboles, insolentia mater, radix impudentiæ, & transgressionis nutrix.*
6 *Episcopus puniens debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua ei seruat.*
7 *In misericordia corripiendum.*
8 *Episcopus debet esse benignus, & ab benefaciendum paratus.*
9 *Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transferre effectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem sententiam proprij casus intuitu temperet, tum vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Pastoris tres sunt voces, suauis, dulcis, & alta.*
12 *Iustitia rigor sub iusto moderamine temperandus.*
13 *Dissimulare debet Episcopus, multis conniuere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Prelati à personarum acceptione cauere debent.*
15 *Prælatus intueri debet ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis.*
16 *Episcopus subditis bene viuentibus putet se æqualē,* erga

erga peruersos verò iura rectitudinis exercere non formidet.

17 *Prælati non seueritate, sed beneuolentia subditos corripere debent.*

18 *Episcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*

19 *Iustè iudicans misericordiam cum iustitia seruat.*

20 *Lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & Zelus rectitudinis sine mansuetudine non debet inueniri.*

21 *Mansuetudo, & districtio adinuicem non debent separari.*

22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit & malos ad rectam adducit viam.*

23 *Contra illos insurgit auctor qui dum viles erãt, molles, & tractabiles existebant, sed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt.*

24 *Cum senibus quomodo procedendum ostenditur.*

25 *Episcopus qualiter subditus increpare debeat? & num. 26.*

1 EX charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur, licita est percussio Episcopis, & omnibus hábentibus auctoritatem in suos subditos, *c. cùm Beatus* 45. *distinct. c. ante omnia* 35 *distinct.* ex-
2 cepto quòd † Episcopus neminẽ propria manu debet percutere *c. non licet* 86. *distinct.* & hoc propter reuerentiam sanctitatis beneficij Episcopalis, cui Sanctitas ignoscendi gloriam reliquit, *l. si quis in hoc genus, C. de Episcopis, & cler.* vel propter suã mansuetudinem, & humanitatem ostendendam, vnde Dominus Episcopis ait Matth. 5. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

3 Clericalem enim ordinem summopere dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo solemni ritu consecratæ sunt, quæ extensæ pro omnibus Numini supplicant, quæ interios honorem tremẽda corporis, & Sãguinis Christi mysteria peragunt Percossorem Episcopum, ait S. Hieron. *epist.* 83. *ad Oceanum c* 4. ille condemnat, qui dorsum suum posuit ad flagella, & maledictus, non re maledixit Et *Octauus Canon* qui Apostolorum est, hunc in modũ habet: *Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus; sed è contrario ipse cùm percuteretur, non repercutiebat cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Vnde vocem hanc Chrysost. Theodor. & Hieron. *ad Titum* 1. non ad manus violentiam sed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Episcopus nemini maledicat, nec sit sæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.

4 Cùm omne regimen, omnisque administratio auctoritate, & amore contineatur.

Oderunt peccare mali formidine pœnæ,
Oderunt peccare boni virtutis amore.

In manus noui Antistitis consecrati Baculum traditur; auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis humanæ, vt si in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouẽdis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, tegat iustos, pungat, & stimulet ignauos, & inertes, repellat nocẽtes; ac iuxta *Ezech.* 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo Principis Apostolorum ægrum, & debilem. *Vt increduli*, inquit Bernard. *lib. 3. de considerat. conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem, facultatémque alios subuertendi.* † Impunitas enim, inquit idem Bernard. *vbi proximè*, incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionis nutrix, matrix noxiæ, libertatis pessima soboles hæc. Nã, vt dicit Senec. *in Troad. act. 9. qui non vetat peccare, cùm possit, iubet*, & D. Bernard. *in serm. de S. Ioan. Bapt silere, cum arguere possis, est consentire.* & Philo Hebr. *contra Flan. Qui castigare, aut saltem cohibere cùm possit, non cohibet, palam est, eum permittere, penè mandare.* 5

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere subditorum, iuxta Apostol. *Peccantem coram omnibus argue.* Et alibi. *Auferte malum de medio vestri*, corrigendo scilicet & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores sunt à Domino instituti, vt euellant ac destruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent bonos instruendo. Prælatus siquidem ad instar Medici, qui ex dilectione sanandi phræneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere subditorum. Debet siquidem vagas errantium mentes sub disciplina debitæ coërcere censuræ, & sibi subditos vnire in vincolo charitatis. In veteri quidem testamento præcipiebatur agnus Paschalis comedi in vna domo, vt in habitantibus consonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendissimi Patres sunt instituti Pastores, vt oues pascant, fractos alligent, & reducant ad propria dissolutos, & coram malos se clypeum & murum defensionis opponant, & aduersitatis tempore contra potentes prò debilibus se promptos, & sine pretio constituant aduocatos.

Episcopus puniens, vt ait Gregor. *epistol. 16. lib. 12. ad Abbatem montis Sinai, debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat, & eum hæredem habere desiderat. His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente seruare debemus. Verbum dulce, dicitur* Eccles. 6. *multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua gratiosa in bono homine abundat.* Plus *erga corrigendos*, docet S. Leo *epist.* 84. agit *beneuolentia, quam seueritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas*, ex quo dicit glos. *in cap 3. 86. dist.* † iustus in misericordia corripiat, & arguat, qui non verbis asperis sunt homines procurandi, *cap. qui sincera 45. dist.* & sanguinem elicit, qui nimis emungit. *cap. nisi cùm pridem, de renunt.* glos. *verb. salubriter, in extrauag. si fratrum, §. quia igitur, ne sede vacante Ioan. XXII.* & dixit notanter Phil. Corne. *cons.* 296. *circa primum 4 vol* quod, qui impedit misericordiam, dicitur negare Christum, proprium est misericordis dare lachrymas alienis calamitatibus, nam ipse Christus videns miserias humanæ naturæ propter peccatum, lachrymatus est. Ioan. *cap.* 11. Inde Stoïci dixerunt misericordiam esse ægritudinem ex miseria alterius. 6 7

Debet igitur Prælatus esse benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos sciat sua attrectare dulcedine; nam Princeps Apostolorum *ad Clementem, de vniuersis Episcopis*, inquit: *Ecclesiarũ omnium curam habentes misericordes, & beneuoli estote in omni verbo, & opere pro viribus agite, omnisque Pontifex sacro Chrismate perunctus, charus, &* 8

pretiosus omnibus esse debet; hac est voluntas Dei vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vnde Apostol. *ad Titum cap.* 1. inter Episcopi conditiones hanc numerat: *Non præfractum* (vbi nos habemus, non superbum) id est, non durum & sui sensus plus satis tenacem. Item *ad Philip.* 4. vbi dicit: *Modestia vestra sit nota omnibus hominibus* Græcè habetur; τὸ ἐπιεικὲς *mansuetudo*, & significat, hîc quandam virtutem mirabilem, qua modo redditur habilis ad Christianè cum omnibus conuersandum; ac etiam amabilitatem, & quendam promptitudinem, qua homo paratus est omnibus omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcunque potest sine offensione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura sua, siue rerum suarum: hoc enim est non quærere, quæ sua sunt, sed quæ aliorum, nulli onerosus, aut odiosus esse, sed æquus, & commodus, hoc est quoad *Romanos* 12. dicitur: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes* Et 1 *ad Corinth.* 10. *Sine offensione estote Iudæis,* & 2. *ad eosdem* 4. *commendantes nos metipsos ad omnem conscientiam hominum*, id est, ea faciamus, quibus omnes homines (si conscientiam velint testari) non possint non nos commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos merito accusare possint. *Charitas,* inquit Bernardus, *patiens est, benigna est: patiens est cùm dissimulat, spectat, sustineo delinquentem: benigna est, quando trahit, adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mærore: flet ex desiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ siue foueat infirmos, siue exerceat prouectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit vniuersos. Cùm te arguit mitis est, cum tibi blanditur, simplex est, piè solet sæuire, sine dolo mulcere, patienter nouit irasci, humiliter indignari, læsa non prouocat, spreta reuocat. Pondera quod de Domino dicitur* Esai. 42. *Non erit tristis, neque turbulentus: calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.* Et idem Bernard. *serm.* 23. *super Cantic.* † *Pastor,*

9 ait, *bonus omnibus se conformat, omnium in se transfert effectus; matrem se probat non minus deficientium, quam proficientium.* Et D. Gregor. *in Pastor. part* 2 *cap.* 6. dicit quòd Pastor bonus æqualem se cernat, peccantibus autem zelo vltionis se anteferat, imitans Pastorum Principem Petrum, cui cum bonus Cornelius se posterneret, dixit; † *Surge, ne feceris, & ego ipse*

10 *homo sum.* Diuina igitur prouidentia permisit, vt primus ipse Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo ergo peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret, vt dicit S. Ambros *in serm. de temp.* 124. *in serm.* 2. *de Cathedra B. Petri, qui est* 16. *de Sanctis,* in hæc verba: *Tanquam bonus Pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum, & quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret.* Scitè S. Max. *homil.* 3. *de pœnitentia Petri. Ecce nihil nobis Apostolus nocuit, quod negauit, & plurimum profuit quod emendauit.* Lapsus non rectè monuit ne laberemur, pœnitens lapsos ad pœnitentiam prouocauerit. Cadi & labi permittitur Petrus quòd populorum multitudo illi credenda erat, ne seuerus, & à venia propriis fratribus impartiendo alienus esse, vt ait S. Chrysostomus *homilia in SS. Petrum, & Eliam,* si innocens fuisse, nimium in nocentes sæuisset S. Petrus Damianus *serm.* 17. *de sanctis Apostolis Petro & Paulo,* ita rem expendit. *Quid est quòd sic labuntur qui perficiuntur Ecclesia? sapientia suauiter disponens omnia, hæc ideo fecit vt in se ipsis prædicti Principes discerent qualiter aliis miseri deberent,* &c. Franc. Abbas *serm.* 12 *de gratia Dei,* ita scribit. *In Petri momentaneo lapsu pius Pastor gregi suo pie consuluit, vt humana præsumptio labente Petro trepidet, & imbecillitas prolapsa resurgente Petro non desperet.*

Pastor erit fistula dulce canens, & baculo firmiores imbecillitates infirmorum firmiter sustinens, 11
& non sibimet placens, etenim Christus non sibi placuit. Episcopus erit eiusmodi moderationis erga subditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata seueritas odiosum. Tres sunt Pastoris voces, suauis, dulcis, & alta suauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad surdum pertinet alta In Episcopali ceruice nihil splendidius fulget humilitate, patientia, & benignitate, sciunt boni, ac veri Prælati discipulorum subditorum se matres esse debere, nec dominos, ideo student magis amari, quàm metui; & si interdum seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica, matres fouendo, patres exhibentes sese corripiendo † Melius est propter misericordiam dare ratio- 12
nem, quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. *Beati misericordes,* inquit Saluator Matth. 5 *quoniam misericordiam consequentur* Et è contra: *Iudicium sine misericordia,* inquit Iacobus, *ei qui non facit misericordiam,* sæpe subditos frangunt, dum plus iusto rigorem tenent, qui profectò iam rigor iustitiæ non erit si se sub iusto moderamine non custodit. Nescientes autem vim discretionis per rabiem furoris disciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare subditos possunt, inde potius vulnerant. Episcopus itaque miscebit bonitatem seueritati faciendo quoddam ex vtroque temperamẽtum, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi neque omnia benignitate soluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca significabat, in qua cum Tabulis Virga simul & Manna erant: quia scilicet cum Scripturæ sacræ scientia & disciplina in pectore boni Rectoris custoditur, & virga directionis, & Manna dulcedinis, iuxta illud *Psalm. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt;* virga enim percutimur, & baculo sustentamur. Moyses idcirco sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis nec parceret: & delinquentes sic persequutus est, quo amauit, vt eos etiam Domino parcente prosterneret: vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis: causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gaudiis allegauit. Hæc sunt, quæ Pastori conueniunt, bonitas, disciplina, scientia. Bonitas trahit, disciplina corripit, sciẽtia pascit. Bonitas amabilem, disciplina imitabilem, scientia docilem reddit: Episcopo & ista conueniunt amor, sed non emolliẽs; rigor, sed non exasperans; zelus, at non immoderatus pietas, verum non plusquam conueniat, indulgens, Hinc D. Bernard *in serm.* 23. *in Cantic.* edisserens verba *Psal.* 2. *Erudimini, qui iudicatis terram,* ait *Audiant hoc Prælati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini, vtilitati rarò, discite subditorum vos matres esse debere, non dominos, studete magis amari, quàm metui, & si interdum seueritate opus est, paterna sit non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, mansuescite, ponite feritatem, suspendite verbera, producite vbera, pectora lacte pinguescant, non typho turgeant.*

Multa tamen dissimulare debet Episcopus, mul- 15
tis connenire, & omnia sic moderari pro loco, & tẽpore, vt charitas, & pax illibata seruetur. Hinc illud Terent. *Heauton act.* 4 *scen.* 5.

Ius

Ius summum sæpe summa iniustitia est. & illud Sap. *Noli esse nimium iustus, ne plus sapias, quàm oportet.* Si Deus ius suum rigidè exequeretur, quis hominum viueret? & Dauid sæpè omisit facere, quæ optimo iure potuisset in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda est à Domino, quam nemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. solebat dicere: *Qui nescit dissimulare, nescit temperare.* † Caucte tamē omnes à personarum acceptione, Prælati præcipuè: in veste enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis puniceis intentis posita erant ad significandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes se habeat: mala granata etiam, in quibus multa grana sub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem significant fidelium, significatur ergo, vt innuere videtur S. Greg. quod Prælatus quærere vnitatem subditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non scandalorum materiam seminare.

15 Solerter tamen ait Gregor. *in Pastor. c. 6. part. 2.* intueri debet Prælatus, nedum immoderatiùs custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis, & dum Prælatus quisque plus se, quàm decet, deiicit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinæ non possit. Teneatur ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vtilitate suscipiunt: seruent interiùs, quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant, quatenus & in auctoritate eorum, quod formident, vident, & in humilitate, quod imitentur, agnoscant. Cùm autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, solicitè obseruare debet, vt sic iura disciplinæ contra delinquentes exercent, vt pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet, & matrem pietatis, & patrem disciplinæ: atque inter hæc solicita circumspectione prouidendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa, nam disciplina & misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Insit ergo Rectori circa subditos, & iustè consolans misericordia, & piè sæuiens disciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui sanandis vulneribus præficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueātur sananda. Miscenda ergo lenitas cum seueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Vnde sicut in arca Testamenti erat simul virga, & manna; sic in pectore pastoris rigor, & dulcedo.

16 Prouidendum igitur mouet idem Gregor. *vbi proximè*, quatenus & honore suppresso æquales nos subditis bene viuentibus putemus, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præesse non hominibus gaudeamus, sed prodesse. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præest vitiis potius, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde seruetur humilitas, & in opere disciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquam cogitatione nobis ipsis præferamus: sic iura disciplinæ exerceatur contra delinquentes, vt pietatis viscera non amittantur: sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed exasperans; sit zelus, sed non immediatè sæuiens; sit pietas, sed non plusquam expedit parcens, vt in arce regiminis iustitia clementiæ permisceatur: nam secta immaturè vulnera deterius inferuescunt, & nisi cum tempore medicamenta conueniant, constat quod medendi officium amittunt, vt non de subditis crescamus, sed ipsi de nobis: Principem se constituerunt, sed sibi, non tibi.

Vnde Gregor. *lib. 11. epistol. 15.* relatus *in c. qui sincera 45. dist.* *Qui sincera intentione extraneos à Christiana religione ad finem cupiunt rectam perducere, blandimentis, non asperitatibus debent studere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos sub hoc velamine à consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere.* Et *in cap. licet 45. dist.* *Licet plerúmque accidant in Sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quàm potestas, cum nemo nostrûm sine reprehensione, qui sine peccato viuat: nam si Dominus statim post trinam negationem Beatum Petrum Apostolum Praeceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset; expectandi ergo atque corrigendi magis sunt Rectores Ecclesiæ, quàm statim iudicandi.* 17

Idem *lib. 2. epist. 52.* relatus *in cap. quid autem 45. distinct.* sic ait: *Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores: & egregius Prædicator dicit* 2. ad Timoth. 4. *Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina: noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.* 18

Hinc Isidor. *lib. 3. sentent. de summo bono cap. 45.* relatus *in c. omnis 45. dist* ita ait: *Omnis, qui iustè iudicat, stateram in manu gestat, & in vtroque penso iustitiam, & misericordiam portat; sed per iustitiam reddit peccanti sententiam, per misericordiam peccanti temperat pœnam, vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per misericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis suis proponit semper timens, & tremens, in omni negotio formidat ne de iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.* 19

Ex his omnibus apparet quòd nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui flagella, non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit: *Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral. lib. 19. p. 4. c. 23.* relatus *in c. sunt 45. dist.* ita scribit: † *Sunt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem, benignitatē amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplinæ vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursum mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cùm infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ rigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.* 20 21

In increpandis delictis non superbia, non seueritas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas 22

potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S.Gregorio Nissen. Morum grauitas atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non auertat oculos intuentium, sed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis,& seueritatis splendor obscuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem despiciatur, sed alterum æqualiter in vtroque tum in celsitudine,& sublimitate comitas,& humanitas; tum in humilitate grauitas,& seueritas animaduertatur. Et dicit Cicer. 1. *Offic. Rectè præcipere, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò nos submissius geramus*, nam iuxta illud Poëtæ Græci:

Quantò maior fueris, tantò moderatior esto.

22 Mitis Moyses fuit, vt in mititatis exemplum nobis proponatur, eamus post eum, qui tam insigni mansuetudine nobis præluxit. Præclarè S. Gregor. *homil.* 15. *in Ezechiel. Mansuetudinem obtinere quærimus? Moysem ante oculos deducant, qui exceptis paruulis, ac mulieribus sexcenta millia armatorum regens mitis fuisse describitur super omnes homines, qui habitabant super faciem orbis terræ.* Scitè Ol... noster *in* 12. *Numeror.* vbi expédens Moysis in ferendis contumeliis, & Aaronis Mariæque detractionibus fortitudinem ait. *Docet hic sanctus Moyses pulchrè Prælatos murmura dissimulare, iniurias in faciem perpeti, neque ipsa curare, ac si non in se dicta fuissent, neque mireris talem Moysem, quoniam cum eo conuersabatur, qui omnia hæc, & multo deteriora æquo animo nouerat tolerare, nempe cum Deo.* Mansuetudinis laudes scitè congerebat S.Ioann. Climacus *gradu* 24. in hæc verba: *Mansuetudo est prominens aduersus iram maris rupes, quæ omnes illius fluctus dissoluit, ac frangit, nec ipsa interim mouetur, aut frangitur. Mansuetudo est stabilimentum patientiæ, charitatis ianua, imò verò parens, prudentiæ argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias suas: procuratrix veniæ peccatorum, fiducia in precibus Spiritus sancti domicilium, super quos enim respicias, nisi super mansuetum,& quietem? mansuetudo est adiutrix obedientiæ, dux religiosæ societatis, furentium frænum, irascentium expultrix, magistra gaudij, imitatrix Christi, cælitum proprietas, vinculum & modus dæmonum, scutum aduersus amaritudinem, seu animi acerbitatem. In cordibus mansuetorum requiescit Dominus, anima autem turbulenti nidus est diaboli.*

23 Quidam verò sunt, qui dum priuati erant, immanitatem,& superbiam cooperiebant, qua vti non solebant, eam, cùm ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes sub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignémque excitantibus exardescunt, micant,& vrunt: sic superbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperiíque potestate, crudeles emittit flammas: similes sunt isti, dũ in profundo sunt,& viles, molles,& tractabiles existunt, sed eleuati ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sunt ingenio præditi, vt in iis etiam, quæ ritè faciunt non modo teneri, sed & acerbi & sint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cùm esset phaleris,& ornamẽtis destitutus, equisonem interdum admittebat; instratus verò Regio ornatu neminem præter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore *Plinio lib.* 8. Sic multi inopia laborantes,& in abiecto iacẽtes statu, quamvis obseruantiam,& benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis simulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatémque. At diuites facti, & in mundi honoribus constituti, omnes præter vnum, cui lege principatus sunt subiecti, despiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiam, atque immanitatem, naturam, quam specie submissionis prius operuerunt, apertissimè demonstrant, quos tamen Deus deiicere solet, dicente Propheta *Psal.* 72. *Deiecisti*,&c.

Cum senibus cautè ambulandum, nam, vt dicit Ambros. propter honorificentiam ætatis maiorem cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs suscipiat admonitionem. Asperum enim est senibus cum corripiuntur à iunioribus. Et Chrysost. *in epist.* 1 *ad Tit. Graue quoddam, & molestum est argui, idque tum maximè, cùm senex arguitur, atque ab adolescente* Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quia, vt inquit Gregor. *in regist. Sicut laudabile, decretúmque est reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si quid in eis correctione indiget, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.* 24

Argue, obsecra, increpa, dicit noster Apost. 2. *ad Timoth.* 2. aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit* 2. interdum ob beneuolentiam, & in spiritu lenitatis, *ad Galat.* 5. tanquam si nutrix foueat filium suum 1. *Tess.* 1. In omni patientia, & doctrina, 2. *Timoth.* 4. Nam, vt inquit Chrysost. *si arguas vehementer, & increpes, & obsecrationem subducas, rursus omnia perdis, & dat rationem, quia reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut sectio salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolentur, non eam sustinet languidus.* Vnde S. Prosper *de vita contempl. lib.* 2. *c.* 5. *Asperitate autem nimia & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Et paulò pòst: *Argue æquales, obsecra seniores, increpa iuniores, in omni patientia, iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti.* Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corrigit, dicit Isidor. *lib.* 3. *de summo bono c.* 92. non emendat, sed percutit,& obiurgantis furor est; non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis *Vos ô Prælati*, ait S. Anselm. *in comment epist ad Galat. cap.* 7. *instruite leniter subditum, si deliquerit, & vos subditi portate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tunc portabis cum aduersus eum iratum non irasceris, vt rursum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate supportet. Ita diuersis temporibus eadem infirmitas potest inuicem ab vtroque portari.* 25

Piè, cautéque vigilandum est, vt cum aliquem reprehendere, vel obiurgare nos necessitas cogit, cogitemus, vtrùm tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: si autem cogitantes nosmetipsos inuenerimus in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; sed tantùm congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum innitemus. Nihil est minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Vnde S. August. *in Psal.* 50. ita dicit: *Et ille iustus reprehensor est, qui non habet in se quod in illo reprehendatur. Improborum est*, dicit Isidor. *lib.* 3. *de summo bono c.* 32. *arguere quicquam in alio, quod adhuc in seipso deprehendit.* Et docet S. Ambros. *de Sacerdot. Peccantes liberè potest arguere, qui non meretur audire, hypocrita eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Et S. Aug *lib.* 50. *homil* 5. *Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.* 26

Glos.

GLOS. XIII.

Sed modeftum.

SVMMARIVM.

1 *Modeftia quid fit oftenditur,& vnde dicatur.*
2 *Modeftia in grauitate fua eft.*
3 *Modeftiaguberratrix , ac moderatrix eft omnis geftus ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, oftenditur.*
5 *Modeftia regula præfcribuntur.*
6 *Rifu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modeftia in humilitate crefcit.*
8 *Humilitas fola eft officij facerdotalis erectio.*
9 *Humilitas eft cuftos pudicitia , & mater patientia, ac virtutum bonum quoddam & ftabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutiffimus eft omnium virtutum thefaurus.*

1 MODESTIA eft virtus quæ in-
ternas animi paffiones , & exter-
nas actiones ferias,& ludicras,fer-
monem,rifum,lufum,motus item,
& geftus corporis , atque huius
cultum veftitúmque ac totum ex-
terius hominem honefté,ac decenter componit, &
moderatur Vode dicit Tullius *lib 1.offic.* Modeftia,
quo in verbo modus ineft. Et S.Ambrof. *lib.1.offic.*
*c.18.*Modeftiã à modo fciendi quid doceret,appel-
latam arbitror. Vult. Apoftolus Epifcopum effe mo-
deftum,quia,vt eft apud Salomon. *Prouerb. 22. Finis*
modeftia timor Domini,diuitia,& gloria, & vita Hoc
vt omnibus pateat,admonet idem Apoft. *ad Philip.*
4 Modeftia veftra nota fit omnibus hominibus. quia
alios ad Chriftianifmum capeffendum , ipfámque
imitandam modeftiam inuitetis Et *ad Colloffenf.3.*
Induite vos modeftiam,vt inftar veftis vos cingat,& te-
gat,ne quicquam in vobis immodeftia cernatur , quia,
2 vt ait S.Gregor. Nazianz. *epift.139.*† *Modeftia in*
grauitate fita eft.
3 Geftus igitur omnis , ac motus corporis eadem
modeftia gubernatrix ; ac moderatrix eft,qua in re
ait Cicero *lib.1.officior.* duo funt maximè fugienda,
ne quid effœminatum , aut molle , aut ne quid
durum , & rufticum fit. Cauendum etiam in greſ-
fu,ne aut tarditatibus vtamur mollioribus , aut in
feftinationes nimias fufcipiamus tarditates. Et S.
Ambrof. *libro primo, Offic capite decimo octauo* , mo-
4 net † ne fenfim ambulando imitemur hiftrionicos
geftus, aut ftatuarum motus nutantium , aut gra-
dum transferendo , quafi modulos quofdam feruc-
mus. Nec egrtiìm ambulemus,nifi cum ea caufa exi-
git alicuius periculi , vel iufta neceffitas. Eft enim
in ipfo motu,geftu,inceffu tenenda verecundia. Et
capite decimo nono. Vt molliculum,& infractum, aut
vocis fonum,aut geftum corporis non probo.ita ne-
que agreftem , ac rufticum. Naturam imitemur.
Eius effigies formula difciplinæ , forma honeftatis
eft. Sanctus Bafilius epiftol.1. Inceffus efto nec fe-
gnis,ne animum diffolutum declaret,nec curfus ve-
hemens infolentérque incitatus,ne cófternatos im-
petus animi fignificet. Er Sanctus Auguftinus *reg.*
3. In omnibus motibus veftris nihil fiat,quod cuiuf-
quam offendat afpectum,fed quod veftram deceat
5 fanctitatem. † Regulæ denique modeftiæ hæ præfcri-
bi poffunt , vt caput rectum , oculi dimiffi, manus
quietæ teneantur, Vitetur corrugatio frontis,labio-
rum compreffio,vel deductio, inceffus feftinatio.fit
ferenitas,& hilaritas in vultu, munditia , & decens
compofitio in veftibus, in fermone pauciloquium,
fales fine dente, ioci fine vilitate, vox fine clamore
verborum fuauitas, ac in geftu , & motu exemplar
virtutis.
Rifu grauitatis nerui eliduntur , ille namque,vt 6
docet Sapiens in ore ftultorum abundat. Et Eccle-
fiaft.7. *Cor ftultorum, vbi lætitia,*& 21. *Fatuus in rifu*
exaltat vocem fuam,vir autem fapiens vix tacitè ride-
bit. Et Prouerb. *cap.2. Rifum reputaui errorem.* Et
cap.7. ficut fonitus fpinarum ardentium fub olla,fic ri-
fus ftulti. Peffimum fignum tunc eft cum quis nulla
adueniente caufa fumme lætatur,atque ridet : tunc
enim naturæ maximam fpectant tempeftatem,cùm
fine ventorum flatu,mare defpumat , ac ftridet, ta-
citum prius,& quietum ; hinc Plato *in lib. de regib.*
affirmat in rifu maximum ineffe fignum, tum gra-
uitatis , tum leuitatis. Cui enim exigua vis rifum
commouet vehementiorem,declarat fe effe incon-
ftantis animi, nec confiderare caufas triftitiæ quas
miferrimus hominum ftatus fecum trahit,quas quia
fapiens meditatur, hic non nonnifi rarò,& modice
ridet.
Modeftia item in humilitate crefcit:vnde Eccle- 7
fiæ Præfides quantò honoratiores,tantò modeftio-
res,& fubmiffiores effe debent, vt eos monet Scri-
ptura *Ecclef. 3.* quãtò magnus es,humiliate in om-
nibus,& Chriftus Dominus *Luca 22.* Qui maior eft
in vobis,fiat ficut minor,& qui præceffor eft , ficut
miniftrator. Optime S Bafilius *ferm.de abdicatione*
*rerum Non tibi Cleri gradus vllus,*ait,*animos in altum*
extollat,humiliet potius:animi enim in virtute progref-
fus,in humilitate progreffus eft:contraq;in poftremis re-
linqui,& inhonoratum effe id non aliunde,quam elatione
progignitur Quãtò ad maiores Sacerdotij gradus acce-
dere tibi propinquius contigerit , eo animos tuos magis
dimittito , idque tertius exemple filiorum Aaron Num.
10 Nec minus bene S.Greg. *lib.2.epift.54 ad Ioann.*
Rauennatẽ Epifcopum † *Sola,*inquit,*humilitas,vt bene* 8
noftis, eft officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio vo-
lumus forsã moribus indecora,dũ nihil in Epifcopali ver-
*tice fplendidius fulget,quàm humilitas Nam.*vt inquit
S.Bernard. *de ordine vita,*† *humilitas eft cuftos pudici-* 9
tia,& mater patientia,& in fine lib.5.de confider Vir-
tutum bonum quoddam,& ftabile fundamentũ humili-
tas. Et *ferm 1.de Natiuit* † *Studete,*inqoit, *humilitati,* 10
qua fundamentum eft,cuftofque virtutum,& gratiofus
omnibus & iucundus, & perpetua pacis focius , nullam
bellum habet materiam:quippe tacitus omnia æquo ani-
mo præfert,& incredibili in omnes pace vtitur. Hinc S.
Auguft *ferm.175.de tempore,*qui eft *fecundus de Do-*
*mini Afcenfione Videte fratres,*ait,*magnum miraculũ.*
Altus eft Deus,erigit te,& fugit à te:humilias te, &
defcendit ad te. Quare hoc ? quia excelfus Dominus,&
humilia refpicit,& alta de longe cognofcit, Pfalm.137.
humilia de proximo afpicit,vt attollat:alta,ideft,fuper-
ba,de longe cognofcit,vt deprimat. Diuum Auguftinũ
fectatus B.Gregor. *part.Paftoralis admon.10.dum fe,*
inquit,*humiles deiiciunt , ad Dei fimilitudinem afcen-*
dunt. Quid humilitate fublimius , quæ dũ fe in ima
deprimit,auctori fuo manenti fuper omnia coniun-
gitur ? Sternit dæmon,qui fe deiicit,certe Iob cùm
in fterquilinio fedit , tentandi artem in dæmone
caffum reddidit , vt nihil aliud contra illum va-
leret , tem his verbis expendit S. Paulin. *epift.10.*
ad Sulpitium Seuerum Poftquam Iob fedit in ftercore,
tentari defiitit , confumpferat tentatoris inuidiam hu-
militate

militate perfecta, quæ facilius surgere quàm dici potest, quia in firmo sedens, vnde cadat non habet, & habet vnde consurgat per eum, qui suscitat de terra inopem, & de stercore erigit pauperem Apud Deum euehitur qui se demittit, & ferè super homines effertur, qui infra homines se leuat; istuc accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque se vocauit, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat.* 28. vbi humilitatem laudans ait. *Quando Abraham suo illud sermoni prætexuit: sum puluis, & cinis, tunc naturæ agnitione, naturæ terminos est meritò supergressurus.* Denique cæterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas est, idem dicta *orat.* 28 ita dicit. *Alius mansuetudinem amat, & in sacris litteris in admiratione est: alius zelo cœlesti obarmatur: & Deum laudatorem sibi comparat. verum etsi plures soluti congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione est, & fides fit amabilior, & iustitia purgatior, & verior misericordiæ fructus.*

GLOS. XIV

Non litigiosum.

SVMMARIVM.

1 *Lites ab Ecclesiasticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

1 AIVRGIO, & litigio Episcopum nedum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperados esse multis in locis Apostolus noster admonet, prout 2. *ad Timoth.* 2. *Stultas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et *ad Titum* 3 *Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita* Et 1 *ad Corinth.* 11. *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Sanè Apostolus censuit potiùs iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præsertim cum sinistra opinione 1. *ad Cor.* 6. doctus vtique à Christo Matth. 5. *Ei*, inquit, *qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeò
2 verum est, vt neque Gentiles fugerit. † Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis consecrata fuere. Primum: *Nosce te ipsum.* Secundùm. *Ne nimium cupias.* Tertium: *Æris alieni, atque litis miseriam fac vt effugias.*

3 Plura enim sunt mala, quæ ex litibus oriuntur, earúmque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur: nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 11. *Inter superbos semper sunt iurgia.* Et c. 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia quærit malus.* Et c. 20. *Honor est homini, qui separat se à contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumeliis.* Vnde Ecclesiast. c. 28. *Abstine te à lite, & minues peccata.* Et S. August. *tom.* 1. *reg.* 37. & *epist.* 109 *Lites*, inquit, *aut nullas habeatis, aut quam celerrimè finiatis, ne ita crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ id hoc propositum conducere possunt, tradidi *in hoc tract. de offic. & potest. Episc p.* 3. *alleg.* 79.

GLOS. XV.

Non cupidum.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur ostenditur.*
2 *Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.*
3 *Auarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupide seruat sua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia nascitur.*
6 *Beneficiorum multitudine se onerantes cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur? ostenditur.*
8 *Sacerdotium nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem, qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

OPORTET quoque Episcopum nō esse cupidū, quia tales facilè à iusto deuiarent, Gratian. *in princ.* 43 *dist.* 1
Secūdùm quosdam cupiditas dicitur tripliciter quandoque pro auaritia, secundùm quod est speciale peccatum, scilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout est genus omnium peccatorum, secundùm quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia est conuersio ad bonum commutabile, sed sic non est radix, sed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiscendum bona temporalia inordinate, & hæc est habitualis passio, seu pronitas ad passionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, sed radix omnium peccatorum; dicitur igitur auaritia radix omnium malorum. † Fugiant igitur, 2
& execrentur tanquam funestam pestem non solùm Episcopi, sed Clerici omnes peruersam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ab argenti cupiditate esse debeant, vt dicit Apost. *non turpe lucrū sectantes*, quò fit, ait ibi Ambros. quando sub pia professione quæstui studetur, vt clericus mercaturæ vacet sibi à Canonibus prohibitæ, sordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum, ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non consistit, vt Dominus noster *Luca* 12. admonet his verbis: *Videte & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita cius est ex his, quæ possidet.* Neque etiam eo quòd quisque ditior est, eo diutiùs viuit. S. August *serm.* 28. *de diuersis*, hanc domini explanans sententiam, sic ait
† *Non solùm auarus est, qui rapit aliena, sed & ille auarus est, qui cupidè seruat sua.* 3
Pecunia, vt habetur Ecclesiast. 10 *obediunt omnia* 4
quo loco S. Ambros. dicit auaritiā, quia omnia mala potest admittere, ideò radicem omnium malorum esse. Accinit S. Petrus Chrysolog. *serm.* 162. *Auaritia, Fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omniū malorum, quæ cùm radicari cœperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia foralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.* Luculentiùs rem versat S. Asterius *homil. aduersùs auaritiam*, vbi hæc habet. *Auaritia iuxta Apostolum idololatria est,*

est, omniumque radix malorum, innumera ex sese vitia progignens: sicut enim ij, qui aurum in sinu, visceribúsque terræ scrutantur, auream glebam circa Principem, & proprium generationis locum cumulatum repositam inueniri narrant, & aliquos inde velut venas in longum hinc inde producit sicut arborum à stipite latè sese explicant, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritiæ multa video germina, multósque surculos vna, eademque stirpe auaritiæ coniunctos. Et optimè auarum definit S. Basilius homilia, quæ est 21. ex 29. Aurum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus suis occupat, ea, quæ sunt vicini, sibi aufert. Mox vbi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, de se rapit, non ea quæ retro sunt, attendit, sed quæ his desunt, quæve ante prospicit à vicinis possessa desiderat. Eleganter Seneca lib. 2 de benefic. c. 27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerũt, multóque comitatior est auaritia in magnarum opum congestu collata, vt flammæ infinito acrior vis est, quo ex maiori incendio emicuit. S. August. lib. de salutaribus documentis, c. 30. Auarus enim vir inferno est similis, infernus enim quantocumque deuorauerit, nunquam dicit, satis est. Sic si omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur.

5 Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia nascitur illa omnium scelerum procreatrix superbia, vt tradit S. August. serm. 5. de verb. Domini, c. 9. Nihil est, inquit, quod sic generent diuitiæ quomodo superbiam omne pomum, omne granum, & omne frumentum, omne lignũ habet vermem suum, vermis diuitiarum superbia. Auaro dicitur Ecclesiast. 10. nihil est scelestius, nihil est iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam suam venalem habet. S. Ambros. 2. offic cap. 25. Dominus ad Discipulos suos ait: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis succidit auaritia. Et idem Ambr. in Apostoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil, inquit, tam asperum, tam perniciosum est, quàm si Ecclesiasticus, maximè qui in sublimi loco est, diuitiis huius sæculi studeat, &c. Valerianus hom. 19. de bono martyrij. Cupiditas, inquit corda hominum diuitiarum stimulis inquietat. Scitè S. Chrysost. homil. 13. in epist ad Ephesios, ait, Diuitiæ sunt tinea, sicut tinea corrodit omnia, ita hæ quoque. Præclare S. Nilus in Parænes. Ne lateris diuitiis, curæ enim, quæ ipsis impenduntur à Deo separantur plurimum, & præter hominum expectationem. Diuitiarum ferè comes fastus, & superbia est. Seneca epist. 86. de diuitiis agens, sic ait: Inflant animos, superbiam pariunt, inuidiam contrahunt. Non aberrabit, qui diuitiarum morbum superbiam dixerit, ex S. Augustino serm. 212. de Tempore, vbi ita loquitur: Nihil tam timendum est in diuitiis, quàm superbia. Denique Apostolus hoc admonet Timotheum. Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi superbè non sapere, non enim diuitias exparuit, sed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum est superbia magna. Scitè Petr. Blesensis serm. 32. sic ait: Vermis diuitiarum est superbia.

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non solùm, qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum habentes quo vitam honestè transigerent, sine Ecclesiæ necessitate se beneficiorum multitudine onerant: quod prohibet Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 16. tuti enim non sunt, etiamsi cum illis dispensatum fuerit, dummodo sine vrgenti causa fiat. Audi S. Ambros. lib. de considerat. ad Eugenium, cap. 4. Quid, inquis, prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem. Denique quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur: † vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est; vtilitas dico communis, non propria. 7
Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Vnde Thom. Cantipr. lib. 1. Apum cap. 10. pag. 6. 7. & 10. non paucos plura beneficia possidentes infelicissima morte extinctos, & se idcirco damnatos esse commemorantes allegat.

Virum Catholicum, inquit S. Leo epistol. 51. relatus in cap. virum 47. distinct. & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta Scriptura: Post concupiscentias tuas non eas. Mens enim potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Et S. Greg. lib. 7. epist. 110 relatus in c. bonorum 47. dist. ita ait: † Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus. Et lib. 2. epist. 25. ad Ioannem Episcopum Squilatinum, in fine Admonemus fraternitatem tuam vt in commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præsentis intendat. Et lib. 12. epist. 6. Archidiaconum Florentinum ob tentationem, Episcopatus indignum iudicauit. 8 9

GLOS. XVI.

Suæ domui bene præpositum.

SVMMARIVM.

1 *Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.*
2 *Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat, & n. 3.*
4 *Episcopus debet esse solicitus ad orationem.*
5 *Familiares Episcopi quomodo edocendi? ostenditur.*
6 *Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales.*
7 *Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.*
8 *Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua.*
9 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*
10 *Familiares quales debeant habere Episcopi? ostenditur.*
11 *Regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur.*

DILIGENTER, vt inquit D. Bernard. ad Eugen. de consid lib 4. Episcopi domum suam gubernare debent; noster enim Apostol. 1. ad Timoth 5. scribens dicit, qui suorũ maximè domesticorum curam non habet, fidẽ negauit, & est infideli deterior Iure ergo, qui domui suæ nescit præesse, in Episcopũ ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia Dei (vbi tot sunt, & alieni) solicitam diligentiam adhibebit: Vnde Hieronymus. Non enim iustus polluitur ex filiorum vitiis, sed libertas ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere 1

dere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur, cùm enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ, corripere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit D. Bernardus *de consid. ad Eugen. lib.* 4. nam, vt dicit Apost. *si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cùm oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem quem nulla deorsum trahat indignata affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus *serm.* 3. *de assumpt. Virg.* qui bene ministrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque. In bono per minima ad magna eundum docuit Deus Moysis exemplo, quem in pastorali prius exercuit arte, vt præparet ad principatum, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat.* 9. his verbis. *Oues in monte pascenti conspicuus Deus obiicitur, illi enim concessit Deus pastorem agere, vt ex pecorum pastore Israelis pastor crearetur, vtque post artem pastoritiam in modicis exercitum tribulium suorum principatum ei crederet.*

2 Duo extrema, vt ait Gregor. cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quò fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quò etiam fit, vt subditi non proficiant; sed potiùs in spiritualibus torpeant: quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis quam cœlestis ducis officium exercens terrenis studiis suis excæcat oculos subditorum. Vnde Dominus *Luc.* 21. non solùm Pastores, sed & omnes admonet, dicens: *Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius sæculi,* & Apost. noster 2. *ad Timoth.* 2. *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus,* &c. & item: *Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram, mortui enim estis,* &c. Quòd si Episcopi dixerint: Multa nobis sæcularia negotia commissa sunt; respondet Gregor. *in Pastor. p.* 2. *cap.* 7. adducens illud nostri Apost. 1. *ad Corinth.* 6. Sæcularia iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicandum, vt scilicet illi in terrenis & sæcularibus negotiis occuparentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideò meritò Ietro arguebat Moysen, quia terrenis populi negotiis, labore seruiebat nimio, consulens, vt ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, vt ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulueris non obscuret; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (id est, Pastor) ad puluerem recurrectur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur: *Quomodo obscuratum est aurum,* &c. Et *lapides Sanctuarii dispersi sunt in medio platearum,* id est, in latitudine negotiorum terrenorum relinquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. *vbi proximè,* sæcularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt nunquam verò ex amore requirenda: ne cùm mentem diligentis aggrauant, hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergant. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali solicitudine incautè deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigescant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.

Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. *d. loco*) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerúmque despicitur: quia subditis necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: ideo Paul. 1. *ad Timoth.* 5. *Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet.* Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech* 44. vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, sed duntaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ significantur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ, id est, sub certa mensura tenendæ. Vnde D. Bernard. *lib.* 1. *de considerat. ad Eugenium,* sic ait, *Itaque consulo tibi, non fias seruus hominum, non consumas totum tempus in audiendo leges Iustiniani, lites, & cauillationes: dic illud* Psalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Tuum principale munus est ædificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ sola est immaculata conuertens animas. Non dico quòd totum te subtrahas illis sæcularibus occupationibus, sed quòd non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, esto etiam tui: alioquin quid tibi prodest, si vniuersos lucreris, & te ipsum perdas? Habe igitur te, & si omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, tu solus sitiens permanebis. Qui sibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque semper; sed considerationi aliquid tui cordis, & temporis sequestra, vacans Deo: quia & ibi præordinas, quæ agenda sunt secundùm Deum, ne præcipitanter fiant, ibi primò scrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, deinum alienos.* Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere est. Imitare S. Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obscurissimam in otio exposuit, eo tempore, quo Vrbs erat obsessa, & in summa tempestate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

Episcopus igitur debet esse solicitus ad orationem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipsum custodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi sapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit S. Chrysost. *lib.* 7. *de Sacerdotio.* Vnde ter saltem in die in oratione assiduus sit, manè meridie, & vesperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Missam

sam celebret, & de obligatione Episcopi celebrandi Missam agit Marc. Anton. Genuen. *in man. Pastorum c. 11.*

5 Circa familiares ab Episcopis assumendos D. Bernard *lib. 4. de consid. ad Eugenium*, hæc monet: *Studeas scire mores, & studia familiarium tuorum: non decet, vt vitia domus tuæ vltimus scias, quod quamplurimis nouimus contigisse. Alius alia dispenset, tu de disciplina prouide, illud nemini credas: si insolentior coram te vel sermo sonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua super huiusmodi; vlciscere iniuriam tuam, impunitas ausum parit, ausus excessum. Domum Episcopi decet sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habitu, &c. Discant à te Coepiscopi comatulos pueros, & comptos adolescentes secum non habere: certè inter mitratos discurrere calamistratos non decet.* Et † maximè conuenit,

6 vt familiares Episcopi sint viri spirituales; nam, vt dicit Gregor. *super Ezechiel. Qui Sanctis adhæret, ex assiduitate visionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accedatur in Deum, vitia fugiat, mutuoque sentiuntur labores virtutis: sciunt enim illi compati, sciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque sustinent penuriam temporalium.*

7 Hinc Bernard *ad Episcopum Gebenen. epist.* : Sic ait: *Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio, ac contubernio, qui vitæ, & honestati tuæ custodes sint, & testes. Summa,* inquit Sanctus Basilius *serm. de abdicatione rerum, vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circumspectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias qui in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ studiis certissimum ducem sequare, eiusmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere sciatis commonstrare: qui ornatus virtutibus sit, cuius vniuersa totius ipsius vitæ actiones testimonio sint, charitatem in eo erga Deum inesse, qui diuinarum litterarum scientiam habeat, virum integerrimum, nec ulli distractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minimè libenter gerendis se negotiis admiscentem, quietum, amantem Deum, egentium studiosum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propensum ad eos docendos, qui ad ipsum accedant, quem gloria inanis non inflet, superbia non extollat, adulatio non frangat, seuerum, atque constantem, cui denique nihil sit præstantius honore Dei.*

8 Idem Bernard *de consid. lib. 4. ad Eugenium*, sic ait: *Tales studeto habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent, frænarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui si non sunt spirituales, non diligunt te, sed tua; immo nec te, nec tua sed quæ sua sunt quærunt, & ea venantur adulationibus.*

9 Cominin. *in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, fama celebres; nam omnes statim indicabunt eum talem esse, quales ij qui apud illum sunt. Et Cassiodor. *lib. 4. var. epist. 3.* Ad ornamentum palatij pertinere ait aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate seruientium crescit fama dominorum. Laudat Claudian. Stiliconem suum *lib. 2 in Stilic.* qua in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, sed tantùm meritis famulorum. Et Isocrat. *ad Nic.* ita consuluit: *Principatũ adeptus nullius improbi ministerio vtitor: nã quicquid ille deliquerit, tibi veluti auctori imputabitur.*

10 Erit igitur Episcopus domui suæ bene præpositus, si attendat diligenter ne in ea sint vxosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, vt docet Concil. Trident. *sess. 2. cap. vni.* obseruant Fusch *de visitat. lib. 1. c. 5. nu. 7.* Marc. Anton. Genuen. *in manuali Prælat. c. 22.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 4. n. 44.* Vgolin. *de officio Episcopi p. 1. c. 3. n. 5* me citato *in hoc loco* Mauit. de Alzedo *de præcell. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 39.* proinde cùm tantum numerum habeat, quo & Ecclesiæ vtilitati, & ipsius necessitati consuli possit, & in eo mulierem nullam nec aliquẽ qui viginti annis minor sit natu, & quam plures fieri potest clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuersationis, qui quasi testes sint sanctæ eius conuersationis & studij, *c. Diaconi 91. dist.* & in primis litteratos secum habeat, *c. esto*, vbi glos. *95. dist.* alterum præterea habeat moribus spectatum, qui familiæ præfectus sit, & eã pie instruat, & corrigat, ac in sacris edoceat. Nullus familiæ Episcopi arma ferat, nisi in itinere necessitatis causa Episcopi arbitrio, nigro tantum, vel fusco colore vtens, a serico, auro, argento, & vario colore abstinens, & simplici vestitu contentus. Curet Episcopus vt omnes eius familiares quotidie Missam audiant, & clerici saltem similiter cum ipso, semel in hebdomana ieiunent, ac bis in Aduentu, præter stata Ecclesiæ ieiunia, vtque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, & Quadragesima diebus Dominicis clerici saltem, ac dum familia cibum capit sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertiæ dediti aliqui sint, sed honestis actionibus occupati, & vt abstineantes à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis, vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abstinentes à iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiusmodi continentibus religionem & pietatem præ se ferant, ac ostendant se dignos esse, qui populi duci ministrent. Quotidie verò Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur cum iis litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Christianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die post orationem vnus, aut alter clericus sermonem in Oratorio habeat, quo piè ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur; vt verè certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam frequenter & eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cùm aliquis ex ea ægrotat, Episcopus eum paternè inuisat, & omni eius necessitati opportunè succurrat.

Postquam noster Apostolus ostendit Episcopum domui suæ bene præpositum oportere debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate sumpsit coniecturam, & indicium de gubernandæ Ecclesiæ industria. *Si quis autem*, ait, *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit*: Qui etiam eiusdem epistolæ *Timothei c. 5. Si quis autem*, ait, *suorum maximè domesticorum curam* (vt corporis, & potissimum animæ saluti prouideat, & consulat) *non habet, fidem negauit*,) si non verbo negauit, saltẽ facto, quia & suam, & Christianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio nascitur) *& est infideli deterior*, (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulsu suæ familiæ potius, quàm exteriorum rationem, & promotionem habeat.) Vnde S. Chrysost. *hom. 4. in hanc epist.* sic ait: *Plerique virtutem suam sibi satis esse ad salutem putant, & si vi-* 11

tam suam ritè disponăt, deesse sibi nihil arbitrantur, sed hi profectò falluntur, idque apertè satis indicat *seruus ille qui talentum vnum sibi à domino creditum fodit in terram*, Matth. 25 *neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit.* Euidenter & Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens *Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet, (curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis significatur) fidem negauit. Deum*, ait ad Titum 1. *verbis se scire confitentur, factis autem negant.*

Ex aptitudine, inquit Modernus quidem, & dexteritate regiminis œconomici sumitur indicium de aptitudine ad regimen politicum, & Ecclesiasticũ; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quòd idem benè reget Ecclesiam. Vnde Hieron. *ad Oceanum: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt calatas patinas struat, nõ vt phasides aues lētis pauonibus coquat, qui ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamēto; sed vt quod populo precepturus est, priùs à domesticis exigat.* Vnde ait Theodoret. *qui parua nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuinorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si priùs domum suam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit.* Paulus enim omnino necessariò à minori negando concludit, nam qui familiam non potest rectè administrare, is Ecclesiasticæ præfecturæ quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior, par esse non potest: sic namque Chrysost. *Ecclesia*, inquit, *est velut domus quædam, c. sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbet viro, ita ferme & in Ecclesia videas. Est autē longè facilius domum, quàm Ecclesiam regere. Qui igitur rē, vt dixi familiarem dispensare congruè nescit, is quo pacto Ecclesiæ praeesse conuenienter posse putandus est?*

GLOS. XVII.

Non neophytum.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos, quod est Fides, quasi nouus in Fide.*
2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*
4 *Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate sacro Baptismate fuerant abluti.*
5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus? ostenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus*
7 *Neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem docet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.*
9 *Alexander de Franciscis, vulgò Hebraimus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*
10 *Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factum.*
11 *Salomon Corcossus Hebræus à Gregor XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratiis amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina cæcitate dimissa.*
13 *Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.*
14 *Familia nulla cognatio patriave sapientis est, præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem*
17 *De vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglubat.*
19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur gratiæ inter vtrumque populum dissidia.*
20 *Communio in omnibus est diligenda.*
21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia probanda non sunt.*
23 *Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationalis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*
27 *Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi: nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*
28 *Fundator in limine fũdationis potest apponere quascumque conditiones etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*
29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia, & strictè accipienda.*
30 *Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ referuntur.*
31 *Prebendæ dimidiæ, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.*
35 *Cura animarum probatur esse penes illum, cui incũbit specialiter iurisdictio spiritualis, idest administratio Sacramentorum.*
36 *Beneficij vniti nomen & titulus extinctus & suppressus est, ita vt amplius non censeatur vocare nec in eo vllus possit institui.*
37 *Vnionis litteræ non dicuntur de beneficio, sed de proprietate, & re profana.*
38 *Vnionis causa non dicitur amplius beneficialis.*
39 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non vero habitu.*

40 Curæ

40 *Cura animarum vbi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali.*

41 *Episcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*

42 Extrauag. execrabilis, vers. quantum, de præbend. *declaratur.*

43 *Beneficiatus qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum.*

44 *Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicariatus perpetua iudicatur.*

45 *Capitulum excludens prouisum ob impuritatē sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.*

46 *Nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis.*

47 *Statutum Toletanum cum vtatur verbo,* progenie, *non exigit probationem macula in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.*

48 *Capitulo volente repellere prouisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi prouiso onus probandi se purum, ostenditur.*

49 *Informatio de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ.*

50 *Exceptio impuritatis debet plenè & concludenter probari, & num. 45. quando per famam possit probari.*

51 *Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

1 NEOPHYTVS deducitur à verbo, neos, quod est *nouum*, & phytes, quod est *fides*, quasi nouus in fide, iuxta glos. Nicolai de Lyra *super hunc Apostoli locum*, Turrecrem. *in sum 48. distinct. num. 2.* Salzed. *ad Bernard. in pract.*
2 *c. 22 num 1. in 2. confl. edit.* Dicimus igitur † neophytum, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit, *cap. sient 48.*
3 *dist.* † nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate
4 ad Christianissimum sunt conuersi, † neophyti nuncupari non debent, quamvis iniuriosè hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt Turrec. *d. loco num. 2. vers. ex qua descriptione* Nau. *in man. cap. 27. sub num. 295. vers. dixi recentior conuersus*; multóque minus hoc nomine possunt appellari eorum filij, & descendentes, qui nati à parentibus conuersis à natiuitate sunt Sacro Baptismo lauati. Con. *in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 7. vers prima conclusio,* Nau. *d. num. 205. vers. tertiò dico,* Hojeda *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 24. num. 2.* Greg. de Valentia *tom. 4. disp. 7 puncto 3. §. 3.* Sayr. *de censuris lib. 6 c. 13. sub n. 11.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 4. n 22.*

5 Ad Episcopatum non esse promouendum neophytum dicit Apostolus *in præsenti*, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortasse credens Fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt *hic* glossauit Lyrinens. & glos *in sum. 48. dist.* Rectè autem metuit Apostolus timorem superbiæ, nam, vt scribit Hier. *epist. 83. ad Ocean. Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & mansuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit se ipsum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores suos sæpe reprehendit, & assidua meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, id est, de superbia ad superbiam.* Et in eandem sententiam Ambros. *Verum est, ait, quia rudis in Fidei solet extolli superbia, maximè si accipiat Ordinem: nouitate enim, & potestate inflatur arbitrans se præ cæteris digniorem.* Videns enim primo anno natiuitatis collatum in se honorem, putat non magis ad suum, sed aliorum profectum se vocatum, quasi beneficium religioni det magis quàm accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occasione superbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet; quia ruit murus, cùm pondus tignorum humore nondum exsiccato opponitur, ex Felino *in cap. eam te, vers limita secundo, sub num. 12. de rescriptis*; tum quia, vt tradit D. Hieron. *super epist. Pauli ad Titum*, & refertur *in sum 48. dist.* non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus, qui heri erat in theatro, hodie sedeat in Ecclesia, qui vesperi erat in circo, hodie ministret in Altari, qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie sit consecrator Virginum; tum etiam quia, vt *ibi* ait glossa *verb. prohibentur*, is alios edocere non potest, qui nunquam ipse didicit: tum denique, quia aliis se conformare non poterit, cùm nunquam ipse statum Ecclesiæ regendo expertus est. *Nec nuper,* inquit Anselmus, *baptizatus, nec nuper à sæcularibus negotiis, vel à malitia separatus fieri debet Episcopus quia vnusquisque talis est neophytus.* Hinc emanauit Canon Apostolicus 80. cuius sententiam explicat Origen *lib. 3. contra Cels.* his planè verbis: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim, vt qui nondum documentum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister.* Vnde † ad Ordines sacros non debere neophytum 9
promoueri, probare videtur tex. *in cap. neophytus 61. dist.* & per illum tradunt Turrecr. *in cap 1 num. 1. 58. dist.* Ripa *in cap. eam te, num. 31. vers. tertio respondet, de rescript.* vbi Dec. *numer. 32.* Conar. *d. num. 7. vers. secunda conclusio,* Hojeda *de incompatib. benefic part. 1. cap. 24. numer. 3.* Majol. *de irregularit lib. 1. cap. 11.* Marquar. *de Iudæis part. 3 cap. 5. sub num. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 4. cap. 2. quæst. 1* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1.* vbi *num. 5.* resoluit in neophyto volente se ordinare tam ad sacros Ordines, quàm ad minores, requiri transactum biennium à sua conuersione Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 1 num. 7.* ait cum neophyto bene instructo, & confirmato in Fide posse Episcopum dispensare: verùm optimè ex Couar. *d §. 2. numer 8. conclus. 3.* & Auila *de censur. p. 7 disput. 4 dub 4* tenent Sanch. *in præcept. Decalogi tom 1 lib. 2 c. 28. numer. 12.* neophytos descendentes ex Iudæis, vel Mauris, quamvis non sint ante vsum rationis baptizari, sed post, posse ad sacros Ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc casu esse expectandam summi Pont. dispensationem, sed tantùm Episcopi arbitrio consecrandos esse huiusmodi nouiter ad Fidem conuersos, si sint tales, vt meritò dicendi sint veterani Christiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ instructione, vel ex antiqua Christianæ religionis professione. Optimè P. Zapata *de instit distributiua p. 1 c. 11. n. 7.* ibi. *Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen si patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, vel Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis sæcularibus prohibentur, neophyti non sunt, nec dici debent, cap. fin. 48. dist. Nec attento Iure communi à*

sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis & honoribus publicis sacularibus repelluntur, & refert R. P. Hieronym. à Cruce *in defens. statutorum, & nobilitatis Hispan. lib. 2. cap. 9. pag.* 206. Optimè Didac. de la Motta *in tract. de confirmatione Ordinis Militia S. Iacobi de Spata lib. 2. c. 2. §. 2. ad 1. num 15. pag.* 323. ibi, *Quòd si placet, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quod nullus neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quòd Religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solùm sunt neophyti atate*, sed etiam perfectione, *vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur quòd si sit humilis & moribus, ac integra Euangelica legis institutione praditus, aliis se conformare valens, iam poterit in Sacerdotem & Episcopum assumi, vt inter alios explicant Couar. in Clem. si furiosus pag. 1. §. 2. num. 7 Nauar. cap. 27. num. 205. Majol. lib. 1. cap. 32. ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, vt dist. 61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christiana Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus: facit etiam tex. in cap statuimus, eadem dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito sua perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi*, &c.

Quandu igitur qualitas vitæ neophyti ostendit illum esse talem qualem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba *dict. cap neophytus*, vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij; quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij cap. 10. paulò post princ. pag.* 41.

8 Cùm prohibitio hæc Apostoli quòd neophytus ad Episcopatum non promoueatur, non sit ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronunciauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Christi, *d. cap. neophytus*. Turrecr *in summ 48. dist. num. 4. vers ad secundam patet*, Azor. *part. 2. lib. 4. cap. 6. q. 12. vers verius tamen*. Ideo eo ipso quòd Papa promouet neophytum ad Episcopatum scienter, videtur eum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis, aliis, quæ requirunt dispensationem, sed remittitur arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse eum esse in Fide solidatum, ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. *d. num. 7. vers secunda conclusio*, Hojeda *d. cap. 24. n. 3.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. part. 10. c. 2. n. 3. & 18.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitæ probationem, & postqoam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparerent, vt vidimus ætate nostra Alexandrum de Franciscis, vt vulgo Hebraïnum nuncupatum à Clemente VIII. ad Episcopatum Forolimiensem assomptum, qoi quamvis esset in Hebraïsmo natus, & altus ad Fidẽ tamen conuersus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo charitatis insignis, & prædicator egregius, quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

Si etiam iidem Summi Pontifices propagandæ religionis zelo huiusmodi neophytos ex primariis Iudæorum familiis conuersos ad honores promouebant, tam vt ipsi animaduerterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non sustulisse, iuxta illud: *Non eripit mortalia, qui regna dat cælestia*; tum etiam vt cæteri illorum exemplo ad Fidem capessendam allicerentur. Vnde sanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudæos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia S. Petri magno populorum concursu, & apparatu propria manu baptizauit, ac deinde stemmate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine decorauit, vt testantur Genebr. *in chron.* Surius *in compendio historia*, & omnes, qui eius vitam scripserunt Sic etiam Gregorius XIII. æternæ mem Pontifex † Salomonem Corcossium inter eosdem Iudæos familiæ antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro se, suisque donauit, qui postea vti nobilis electus fuit Conseruator Vrbis. 11

Dignum & Iuri consonum est, vt renati fonte baptismatis, pristina cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratiis prosequantur, vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur, *Extrau. 2. de Iuda. inter communes*. Illis igitur, quæ Christianum decent hominem, nullo modo debent priuari, præcipuè si eorum conuersio sit plenè probata, & multò magis, & à fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quamvis è gente Iudæorum genus deducerent. *Non est enim distinctio Iudai & Graci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Apost *ad Rom. c. 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudai, siue Gentiles*, &c. *idem 1. ad Cor. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est Act 10. in fine*, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse æqualitatem in vtroque populo stabilire docent DD. Hieron. August. & Anselm. *in d. c. 10 ad Romanos.* 12

Cùm Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respoodit ei Angelus: *Genus quaris mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filio erat?* quasi diceret, non genus hominum, sed personas esse perpendendas. Et D. August. *lib. de bono coniug. cap. 16.* relatus *in cap. vndecunque 46 dist.* sic ait: *Vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicunque homine Dei creatura est.* Et Chrysost. *homil. 20. in Matth. Cunctis vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cùm dignatur omnium pater vocari.* 13

Sacra Scriptura *Genes. 5.* postquam de Sancto Patriarcha Noë loquuta fuit, hæc dicit: *Ha sunt generationes Noë Genealogia rarus modus*, dicit Chrysost. *homil. 25. in Genes. nam vbi Scriptura dixit: Ista sunt generationes Noë, & aures nostras spe quadã impleuit, quasi genealogiam illius narratura; & qui eius pater fuerat, & alia, qua mos est recensere: relictis tamen illis omnibus, dicit: Noë homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo. Vidistis admirabilem generationem; sequamur igitur & nos diuina Scriptura regulas,* 14

regulas, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut auos, aut abauos in medium afferamus, sed virtutes, & benefacta exponamus, hunc optimæ genealogiæ mos est. Philo *lib. de Abrah.* hunc eundem obseruat locum, & affirmat Moysen virtutes Noë posuisse, ita vt in stemmate eius, non more aliorum auos, vel proauos, maioresque cæteros recenseat, sed virtutes quasdam, declarans nullam aliam familiam, cognationem, patriamve sapientis esse, præter virtutes, & actiones eius: hunc locum ad hoc propositum refert Ioan. Salgado de Araujo *in lege Regia Portugalliæ, discursu* 1. *n.* 185. Hinc D. Chrysost. *super illud Matth.* 4. *Patrem habemus Abraham. Quid,* inquit, *Timotheo nocuisse creditur quòd fuit ex patre gentili: aut quid nocuit Abrahæ, quòd patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores?*

Egregiè Petrus Blesensis *epist.* 3. ad hoc propositum hic ait: *Sicut non portabit filius innocens iniquitatem patris, sic nec filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Et quæ nobis argumenta prætendis vt eius te filium probes, cuius pomposam memoriam magnificas, & extollis; sanè ideò Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duabus etiam vxoribus, & duabus ancillis voluit Iacob prolem suscipere, vt vniuersitatis humanæ successio de parentum conditione incerta, & ignara vtrum à libera, vel ancilla descenderit, se de generositatis vbique gloria non extollat, titulos enim Saræ, aut Rachelis, quos sibi quandoque adscribit, vaga & vulgaris opinio proscribis, & abolet nequitia in moribus, seruiens in peccatis, vt se filios ancillarum conuersione testentur, qui de aliorum virtute, quam apud se non nouerint, inflantur. Præterea in domo Iacob spurij pariter cum legitimis funiculum hæreditatis sortiti sunt, & communiter inter se familiæ iudicium dictauerunt.* Fatui, delirique Hebræi, qui habere se patrem iactant Habrahamum, filij prorsus degeneres, scitè dictum ab Auctore operis imperfecti *homil.* 3. *in Matthæum. Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus, ingloria hæc gloria est, quæ in parentum meritis tantùm sua.* Iure Hebræos premit S. Cyrillus Alexandrinus *in Amos cap.* 2. *Et clementia miseri processerunt, vt sibi ad felicem statum, & ad gloriam satis fore arbitrarentur ex radice Abrahami prodiisse.* Non esse inaniter de patrum nobilitate gloriandum ostendit Christus, cùm in sua genealogia etiam iniustos voluit recenseri, quod scitè expendit idem Petrus Blesensis *dict. epist.* 3. dum ait: *Quid inter parentelas hominum variando distinguis? ab vno patre descendimus vniuersi, & singuli. Certè speciosus forma præ filiis hominum Christus Iesus, de quo scriptum est, quia vir nobilis est in portis eius, cuius nobilitatem, & generationem Propheta non sufficit enarrare, & qui vnius nostræ generositatis est auctor, de iustis & iniustis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Paschalis iuxta septuaginta Interpretes de ouibus & capris assumebatur, in quo manifestissimè vides quod apud Christum omnis fortuna, omnisque conditio acceptatur: vt quid ergo te in aliorum virtute commendas, & aduersus pauperem de tui generis excellentia gloriaris.*

15 Virtutis laus nobis ipsis parienda est, non aliunde sumenda, quia generosi homines ex sua, propriaque, non aliena, aut ascititia virtute iudicandi: Vnde D. Hieron. *ad Celant. Nulli te vnquam de generis nobilitate propon.s, neque obscuriores quasque, & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum, seruum & nobilem de moribus pronuntiat. Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis. Summa apud eum est nobilitas clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator & pauper fuit? Quid in fœminis Beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? sed illo piscatori, & pauperi cœlesti Regni à Christo creduntur claues, hæc sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsæ claues datæ sunt. Elegit enim Deus ignobilia, & contemptibilia huius mundi vt potentes, ac nobiles ad humilitatem faciliùs adduceret. Nam & alios frustrà sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cùm vniuersi paris honoris, & eiusdem apud Deum pretij sint, qui vno Christi sanguine sunt redempti, nec interest qua quis conditione natus sit, cùm omnes in Christo æqualiter renascamur; nam etsi obliuiscimur, quia ex vno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per vnum omnes regeneramur.* Et Ambros. *de Noe, c.* 4. *Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt.* Et iuuenis ille Alexãdrinus, teste Baronio *tom.* 8.
ann. 600. dicebat † *Vera nobilitas non ex sanguine &* 16
carne, sed ex virtute animi accipit formam & claritatẽ. Et Osor. noster *lib* 2 *de nobilitate ciuili. Omnis generis splendor, & familiæ claritas à fonte virtutis ortũ habet.* Et paulò pòst: *Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis insignia posteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius,* inquit. Ezech. 81. *non portabit iniquitatem patris.* Et Aug. *super Matth.* ait: *Nunquam de vitiis erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus,*
amplectamur virtutem. Et idem Aug. *ibid.* † *Non est* 17
omnino nec virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obscurus, aut clarus est, lilium est inter spinas religio, ait idem Aug. *si spinæ ibi pungunt, ibidem flores solent, & sanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili prosapia quandoque gignitur.* Hac de re Franc. Patrit. Senensis *tom.* 2. *de Regni & Regis institut.* sic ait: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti muneribus honoribúsque honestandi sunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt, parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest, vt optimis parentibus orti, pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi,* &c. Et paulò inferiùs, *Non igitur posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cùm videant nullam veniam sperandam esse, nulláque virtute sese redimere posse. Et enim sæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur, facilè enim, qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant:*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

Non quærit igitur IESVS in Petro, nec in Recto- 18
ribus Ecclesiæ suæ nobilitatem generis, patriæ splẽdorem, fumosas Maiorum imagines, nihil eorum, curæ est IESVS, quæ ad rem Ecclesiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannes diligis me? felix Ecclesia si in eligendis eius Pastoribus Sanctissima hæc obseruaretur forma, quam obseruauit CHRISTVS in Petro, vt ille ordinaretur in Ecclesia, qui diligeret, non degluberet Ecclesiam.

Generis differentia, vbi fit ad Ecclesiastica bene- 19
ficia, ac publica officia obtinenda, non solùm operatur grauia dissidia inter vtrumque populum, sed efficit, vt qui noui habentur Christiani minus se credant aliis, & difficiliùs in Catholica puritate solidentur: cùm distinctio non paruam vim habeat ad

excitandum inter homines diſſidia; ex ciuium diſcordia Reipubl. omnium excidium conſequutum fuit, non facilè enim diſſentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mari. Cuteli *in Ç. legum Sicular. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, num. 23. propè fin.* Hinc S.Leo *in ſerm. 5. de*
20 *Quadrageſima,* ſic ait: † *In omnibus hominibus naturæ eſt diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis ſunt quacumque conditione ſubiecti, quia ſimul cum iſtis habemus quod ad imaginem Dei conditi ſumus: nec carnali, nec ſpirituali natiuitate à nobis diuiſi ſunt, imò hoc ipſo nos per omnia faciunt mitiores, quod eorum vtimur ſubiectione, cum quibus vni Domino eadem ſubiicimur ſeruitute.* Et Seneca *lib 3. de benefic. c. 28.* ſic dicit: *Eadem omnibus principia, eadémque origo, nemo altero nobilior, niſi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus eſt, ſiue per ſplendidos, ſiue per ſordidos gradus, ad hunc prima cuiuſque origo perducitur.* Audiamus hac de re S.Cyprian. *in tr. de orat. Dominica,* qui ita ait: *Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes eſſe in domo ſua Deus præcipit, & quales non fecit ſecunda natiuitate, tales vult renatos perſeuerare, vt qui Filij Dei eſſe cœpimus, in Dei pace maneamus: & quibus ſpiritus vnus eſt, vnius ſit & animus, & ſenſus. Sic neque ſacrificium Deus recipit diſſidentis, & ab altare reuertentem priùs fratri reconciliari iubet, vt pacificis precibus Deus poſſit eſſe placatus. Sacrificium Deo eſt pax noſtra, & fraterna concordia, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus ſancti plebs adunata,* &c. Plutarch. de Homer. *Omne bonum concordiæ cognatum, omne malum ex diſſidio oritur.* Optimè Franc. Patrit. Senenſis *in lib. de Regni & Regis inſtitut. tom. 2.* de hac inter ciues inæqualitate loquens, ſic ait: *Non laudandum cenſeo quod in pleriſque ciuitatibus noſtro tempore vſurpari ſolet, & à nonnullis doctiſſimis viris argumento etiam defendi, vt familiæ complures perpetuò ab omni publica functione excludantur; qua in re in primis peccatur, & iniuſti ſumus erga conciues noſtros, qui cum onera nobiſcum ferant, à muneribus omnino excluduntur.*

21 Si enim vnam fidem, vnum Baptiſma, vnũ Deum, & Patrem omnium profitemur, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apoſtoli auctoritatem *ad Epheſ. cap. 4.* cur hæc Fides, & vna Eccleſia à Chriſto Domino ſuper Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuerſas Chriſtianorum ſpecies ab hominibus diuidi, ac ſeparari poſſit, verè neſcio. Audi D. Cyprian. *lib. 2. epiſt. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim vel maximè Frater, laboramus; & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apoſtolos nobis ſucceſſoribus traditam, quantum poſſumus obtinere curemus, & quod in nobis eſt, palabundas, & errantes oues; quas quorundam peruicax factio, & hæretica tentatio à matre ſecernit, in Eccleſiam colligamus, illis ſolis foris remanentibus, qui in obſtinatione ſua, vel furore perſeuerarunt, & ad nos redire noluerunt diſcretionis, & ſeparationis à ſe factæ, & Eccleſiæ derelictæ ipſi rationem Domino reddituri.* Idem *in lib. de vnitate Catholicæ Eccleſiæ,* ſic ait: *Deus vnus eſt, & Chriſtus vnus, Eccleſia eius vna, Fides vna, & plebs in ſolidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, ſcindi vnitas non poteſt, nec corpus vnum diſſidio compaginis ſeparari, nec diuulſis laceratione viſceribus in fruſta diſcerpi.* Colloſius *in ſua Hierarchia lib. 3. cap. 4. §. 1. pag. 671.* ex S. Anſelmo ita ait: *Neque verò illius quaſi deſpecti perſona contemnenda, aut vllius quaſi perfecti perſona præferenda eſt, quando in omnibus vnus, atque idem eſt Deus glorioſus.* Et ideo exclamat Brauo *lib. 2. de regẽdi ratione fol. 40. ſtultæ hominum differentiæ, veriùs honorum monopolia.*

Quare ſtatuta, quòd neophyti, & deſcendentes 22
ab eis non admittantur ad Eccleſiaſtica beneficia, non eſſe probanda cenſuerunt Turrecr. *in cap. conſtituit 17. quæſt. 4.* Toſtat. *in Leuit. cap. 19. quæſt. 32.* Alphonſ. Carthag. *in defenſorio vnitatis Chriſtianæ.* Henric. Monroi *in Apologia contra Archiepiſcopum Toletanum,* Montalu. *in lib. 2. verb. tornaƷido, tit. 3. lib. 4.* Auendan. *de exequen. mandatis, part. 1. cap. 19. num. 20.* vbi eleganter, Perez *l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin.* Torreblanca *de iure ſpirit. lib 13. cap. 22.* nouiſſimè D. Mari. Cuteli *in Codice legum Sicul. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, pag 211. cum ſequentib.* & præcipuè *num. 2.* ibi: *Idcirco nimiam illam ſtatutorum obſeruationem, quibus deſcendentes ex Hebræis, vel infidelibus ab honoribus, ac Ordinum Militarium inſignijs excluduntur, tanquam Reip. pernicioſam ſemper ſuſpectam habui.* Ea tamen multis defendere nituntur D. Petr. de la Eſcalera Gueuara, *en vn particular tratado que ſcriuio del origen de los Monteros de Eſpinoſa, ſu calidad, preeminencias, y eſſenciones, part. 2. cap. 12.* nouiſſime D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illuſtr. noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, c. 5. obſeru 3. pag. 106.* Roias *ſing. 104.* Hojed. *de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23.* Simanc. *de Catholicis inſtitut. tit. 47. num. 82. & 83.* Otalor. *de nobilit. 2. part. 3 par. cap. 7. num. 26.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num. 16.* Perez de Lara *de anniuerſ. & Capell. lib. 2. cap. 4. à princ.* Metina *part. 2. quæſt. 105. art. 2.* Pacian. *de conſilio ſapientis, lib. 1. cap. 10.* latiſſimè Ignatius del Villar *in ſylua reſponſ. lib. 1. reſp. 12. num. 37. cum multis ſeqq.* Caſtill. *controuerſ. tom. 4. part. 2. lib. 5. cap. 123. ex num. 16.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 900. ex num. 84.* Valenzuel. *tom. 1. conſ. 90. ex n. 89.* Chriſtoph. de Paz *de tenuta tom. 1. cap. 32. ex num. 89.* Negari enim non poteſt quin
† lex conſtituens talem differentiam generaliter di- 23
catur facto in odium certarum perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt cenſuit Abb. *in cap. cùm omnes, num. 2. de conſtitut.* vbi Aretin. *notab. 4.* vel ſaltem eſt iniuſta, vt tenent Bart. *in lege omnes populi, ſub num. 53. ff de inſtit. & iure.* Andr. ab Exea *in dict. cap. cum omnes, num. 164. & 167.* vbi Riminald. *num. 71. verſ. ex hac expoſitione.* Iuuat etiam, quia probationes puritatis ſanguinis ſunt difficiles, vt optimè conſiderauit Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 13. cap. 22. ex num. 7.* his verbis: *Probatio autem huiuſmodi adeò omnibus difficillima viſa eſt, vt vix vnus ex millibus dari poſſit, qui in rigoroſa ſtatutorum acceptione poſſit ſatisfacere; nam ad hoc vt quis dicatur non deſcendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet anteceſſores ſuos, qui primi Euangelium ſuſceperunt, non fuiſſe ex Iudæorum, aut Mahumetanorum prolunie, ſed ex Gentiliſmo, ſeu Paganiſmo conuerſos; quod omnino eſt improbabile; tum tempore promulgationis Euangelij tota Hiſpania Iudæis ſcatebat, Ioſeph. lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11. & lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & ſeqq. & contra Apion. lib. 1. Philo in Flaccum, Strabo Geographiæ lib. 5. Lorin. in actis Apoſtol cap. 8. Garibai lib. 5. cap. 4. Mariana lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarchias tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1. Peñaloſa libro de las excelencias de Eſpaña, cap. 4. Tum etiam, quia poſt Maurorum inuaſiones, fideles adeò in eorum captiuitate oppreſſi fuerunt (vt multi eorum qui ad Mahumetanos ritus non tranſierunt) cum eorum filiabus ſe copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur: & qui in eorum inuaſione ad Montana Legionis, & alibi ſe receperunt, dum Hiſpaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cùm inter ipſoſmet Hiſpaniæ Reges talia coniugia non fuiſſent indigna, vt probat Serarius de matrim. hæret cap. 3. & 2.*

Thom.

Thom. Sanch. tract. eod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex num. 2. D. Ioan. Solorzan. nostro sæculo ingeniorum Phœnix raræ facundiæ, & exquisita eloquentia vir in sua doctissimo tract. de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. ex n. 13. Tum demum, quia licet non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamuis ad posteriora sæcula nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam vt ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post memorialem, quem scripsi D. nostro Regi infra referendum) d. cap. 4 Porque es verdad que a doze generationes viene à tener cada persona quatro mil y nouecientos, y seis ascendientes y es possible que tenga otros tantos linages, porque no auia de y Andaluzia no ay millon y medio de vezinos, y por poco que se estienda cada linage tendra mas de treinte personas, no se que testigo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo. Hactenus Torreblanca.

24 Verùm tribus casibus huiusmodi statuta probanda mihi videntur, *primò* quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti intra secundum, vel ad summum intra quartum, quia intra hos gradus poterit esse rationabilis, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §. credentes, & in cap. vt commissi, §.*
25 *credentes, & in cap. statutum il 2. de hæretic. lib. 6.* † Vltra verò quartum gradum prohibitio generalis non potest esse rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Ecclesia *cap. citò 1. quæst. 1.* D. Cureli *d. nota 73. n. 6. pag. 11.* tum quia vltra illum gradum, si quæ macula parentes tetigit, præsumitur extincta *l. non facilè ff. de gradibus, cap. non debet, de consanguinit. & affinit.* tum denique, quia impossibilis descendentiæ redderetur probatio, iuxta tex. expressum *in cap. licet ex quadam, de testibus*, ibi, *cum propter hominum breuem vitam testes de visu vsque ad septimum gradum deponere non valerent.*

26 *Secundò*, quando eorum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, veluti quia non præcipit simpliciter, quod neophyti, & descendentes ab eis non possint obtinere beneficium: sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris & hoc sibi vsurpat in signum suæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam *in vna Hispalen. voti 21. Aprilis* 1597. coram *Gyptio*, qua ratione Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probantur.

27 *Tertiò*, quando generis distinctio fit per patronum, vel fundatorem in limine fundationis Ecclesiæ; quia conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quòd non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est, vt resoluunt Otalor. *dict. cap. 7. num. 26.* Perez de Lara *de Capel-*
28 *laniis, lib. 2. cap. 4. n. 1. & 10.* tum quia † potest fundator in limine fundationis apponere quascumque conditiones, etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt resoluit Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. part. 1. art. 1. quæst. 9. num. 52.* Rot. *in Romana iurispatronatus 31. Maij* 1613. coram *Card. Sacrato.*

29 In supradictis casibus, quibus statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda esse resoluimus eadem pœnalia ac exorbitantia esse, & strictè accipienda nullus est qui dubitet; tum ex eo, quia auferunt prædictis descendentibus habilitatem, quæ aliàs sibi competeret de Iure communi *in cap. cam te, de rescriptis*, quod cum loquatur de Ecclesia Tornacen. satis probat hec procedere etiam in Ecclesia nobili, cùm Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tum multò magis, quia ista pœna illis infligitur propter delicta alterius, *cap. non debet*, & ibi glos. *verb. non debet, de regul. iuris, in 6. cum concordant.* & in specie, quòd talia statuta sint contra Ius commune probant Abb. *n. 7.* Felin. *n. 12.* Rip. *n. 29. vers. vltimo noto, in d. c. eam te*, Lambert. *l. 1. part. 1. q. 2. art. 19.* Perez de Lara *de Capellan. lib. 1. c. 4. n. 39.* sæpè Respondet Rot. vt *in Saguntina admissionis ad capitulum 26. Iunij* 1587. coram *Gyptio, & in Placentina Canonicatus* 8. *Aprilis* 1575 coram *Cardin. Blanchetto, & in Toletana portionis 27. Ianuar* 1597. coram *Illustriss. Mantica* quæ est inter impressas *decis. 307. n. 1 & in alia Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608. coram *R. P. D. Marquemontio*, nunc Archiepiscopo Lugdunen. & signanter in terminis quarundã Constitutionum contra descendentes ex Hebræis Regni Portugaliæ emanatas censuit eadem Rot. *in Columbrien Canonicatus* 13. *Iunij* 1616 coram *Illustriss. Sacrato*, & iterum *in ead. 5. Decembris eiusdem anni* 1616. coram *Card. Verospio.* Vnde debent illa iuxta verborum proprietatem intelligi, ex resolutis per Federic. de Senis *cons. 72. n. 2.* Alexand. *cons. 77. v. non obstat. l. 1.* Paris *cons. 29. n. 14. l. 4. & cons. 30. n. 16. eod. lib.*

Quare Constitutio, seu Breue fel. recor. Clementis VIII. *sub dat. 18. Octobris anni* 1600. (quatenus prohibet ne prædictis descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet vsque ad septimam generationem, aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, Præbendis, ac Dignitatibus Cathedralium, & de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, & de Parochiis, ac carũ perpetuis Vicariis, cæterisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliæ Regnis vacãtibus, quam postea extendit fel. record. Paulus V. *sub die 17. Ianuarij* 1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad sæculares, quàm ad cuiusuis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes) 30
non comprehendit † dimidias præbendas, tertianarias, & quartenarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non sunt Canonicatus, nec habent vocẽ in Capitulo, ex citatis per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 45. in princip à num. 29.* & in terminis Rota *in Vlixbonen. quartenariæ 15. Ianuar.* 1624. coram *Reuerendissimo D. Decano.* Vnde dimidios Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus virtute Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 12.* non teneri Fidei professionem emittere, cùm non sint Canonici, neque de Capitulo, resoluunt Garcia *de benef. p. 3. c. 3. num. 13.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 1. sub num 1.* Circa intellectum dictæ Constit. Clementis VIII. adest in terminis Rotæ *decis. 307. p. 2. recentiss. in posthum.* aliàs *p. 4. recent.* vbi *nu. 5.* dicitur dictam Constitutionem non habere locum stante dispensatione Papæ, &. *num. 7.* censet eam non comprehendere filios Iudaïzantium, sed solùm filios Iudæorum, & in alia *decis. 355. d. p. 2. recentiss. n. 5. & 6.* vbi *n. 6.* subdit quòd licèt dicta Constitutio de iudaïzantibus loqueretur non tamen esset intelligenda de iis, qui Ecclesiæ fuissent incorporati. 31

Et dum prædicta Constit. loquitur de principalibus Dignitatibus Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit vnam tantùm principalem in quali- 32

bet Collegiata, qui pluritas illa resul itur in singularitates, & respicit tantùm pluralitatem Ecclesiarum, à simili deductu ex *reg. 3. Cancellaria, aliàs 4. in nouiss.* vbi per illa verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis*, resoluunt Doctores vnam tantùm principalem reseruari, quos ego ipse refero *de offic. & potest. Episcopi, allegat. 45. num. 16. & allegat. 57. num. 7.* Principalis verò dicitur dignitas, quæ ex Apostolicæ Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut consuetodine præscripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principalem præeminentiam habet, provt ipsamet *reg. 4. Cancellariæ* declarat: in nostra
33 Lusitania dicitur † Prior, qui præest toti Canonicorum Collegiu, vt in nostra Vimaranensi Ecclesia, in quibusdam verò Hispaniæ partibus vocatur Abbas, alibi Præpositus.

Item sub prædictis Constitutionibus tam Cle-
34 mentis VIII. quàm Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Ecclesiæ, quæ perpetuò, & accessoriè alicui simplici beneficio, Canonicatui, vel Dignitati, vltra principalem in Collegiatis vnitæ reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipsis beneficiatis, Cannnicis, seu Dignitatibus deputandos: quia parochiales Ecclesiæ ab illis tantùm prohibitæ sont obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere teneutur, & cum non intitulentur in parochialibos annexis, sed in beneficio principali, ideo nullo modo censentur habere curam animarum, per ea quæ dixi infrà *p. 3. huius tract. allegat. 66. num. 39.* sed tunc ipsa actualis remanet penes Vicarios. Vitalin. *in Clem. 1. à num. 8. de excess. Prælat.* quia cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictiu spiritualis, idest, administratiu Sacramentorum, Mascard. *de proba-*
35 *tion. concl. 468. num. 1.* tum quia † prouisus de beneficio, cui vnita est accessoriè Parochialis habens curam animarum, non tenetur ad gratiæ suæ validitatem exprimere beneficium esse Curatum, quia tale non est quoad se. Rota *in Conchen. beneficij 12. Maij* 1609. coram *Illustriss. Card. Saerato.* Quod quidem assumptum sequenti comprobu syllogismo. Nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habeat immediatum titulum ad illum, Felin. *in cap postulasti, de rescript. num. 1. vers. & hoc videtur certum quando titulus Prælaturæ est immediatus ad*
36 *curam.* Sed habens accessoriè, & in perpetuum annexam Parochialem Dignitati, vel Canonicatui, non solùm nun habet titulum immediatum ad curam animatum ipsius Parochialis, sed nec vllum Ecclesiasticum, cuius prætextu se in ipsius cura intromittere possit: nam post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & suppressus, Doctores *in cap cum accessissent, de constitut.* glos. *verb. Ecclesias, in Clem. per litteras, de præbend.* Beltramin. *ad Gregor. XV decis. 112. numero 6.* post Oldrad. & Cassador. tenuit Rota *in Burgen. seruitij Decanatus 13. Iunij* 1594. coram *D. Litta*, refert Nicol. Garc *de benefic p. 3. cap. 2. numer. 510.* vt in ea nullus amplius possit institui, Franch. *in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de filiis Presby. lib. 6.* Nicol. Garc *d. tract. de benefic. part. 11. cap. 5. num. 193.* aot alicui conferri, Rot. *in Verdunen. Decanatus 9. Martij* 1580. coram *Illsturiss. Card. Lancelloto*, relata per Nicol Garc. *p. 5. cap. 1. num. 270.* nunquam enim vacare censetur Rot. *decis. 214. numer. 5 p. 2. diuers.* Gum. *in reg. de triennali q. 8. sub num. 2.* Gonzal. *cad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 7. num. 7.* Nicol. Garc. *p. 12. cap. 2. num. 5.* Beltramin *ad Greg. XV. d. decis. 112. num. 5. vers hinc etiam* Ergo, &c. Nec argumentum euitabit si ali-
37 quis dicat pro titulo sufficere † vnionis litteras, quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficiu, sed de proprietate, & re prufana, Rot. *decis. 2. nu. 5 de rebus Eccles. non alien. in antiq.* Practicab. *Rota* impressa *post. 1. p. Decisionum diuers. tit. de. vnionib, n. 13.* Nicol. Garc *p. 12. cap. 2. n. 33.* tum quia Parochialis præbenda post vnionem ita transiuit in temporalitatem, Rot. *decis. de exessib. Prælat. in nouis*, Cassad *decis. 3. num. 1. de iudic.* Mantic. *decis. 159. num. 1.* 38
vt † causa vnionis nnn dicatur amplius causa beneficialis, Cassad *d. decis. 3. num. 1.* Gonzal. *d. glos. 5. §. 7. numer. 17.* & lis introducta super beneficio vt vnitu, nun sit lis super beneficio. Rota apud *Mantic. loco proximè citato & in Legionen. præstimoniorum de Palacios 26. Ianuarij* 1595. coram *Illustr. Card Pamphilio*, quam refert Nicol. Garc *p. 12. cap. 2. num. 31.*

Et concesso quòd in his terminis penes benefi- 39
ciatum, seu Canonicum remaneat habitualis cura, translata solummodu actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus uon includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu tenet, vt clarè insinuant illa verba Clementinæ Constit. ibi, *cæteraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia*; cùm illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, glos. *verb. habentia, in Extrau. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 4 de officio Vicarij*; tum quia habere est cum effectu, *l. nomen, §. habere ff de verbor. significat.* Host *in cap. quia nonnulli, de cleric. non resid.* quem refert & seqnitur Capra *commun. concl. 90. num. 76.* tum, quia prædictæ Constitutiones videntur proderare periculum animarum, ibi, *animarumque periculis occurritur*: quod non videtur subesse nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet Capra *d. concl. 90. num. 76. in fine*; tum denique, quia id clariùs colligitur ex Constit. Pauli V. ibi, *sub quouis prætextu exercere, nec ad eam exercendam admitti*, &c. Vnde cum habeamus claram dispositionem, & verba apertè actum designantia, nun sufficit habitus, nisi etiam subsit actus, bene Gemin. *in cap licet canon in fine, de elect. lib 6 & ibi* Franch. *num. 2. vers. sed Ioannes Monach.* Et ideò habentem Parochiales, Ecclesias accessoriè suu beneficiu annexas non censeri ratione illarum curam animarum habere consulit Nauarr. *cons. 14. num. 4. vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nobis*; ex eu quia, vt ait idem Nau. *cons. 10. num. 3. de maiorit. & obed etiam in nouis*, per illam annexionem Canonicatus, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur, & anoectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non verò in Parochiali accessoriè, & in perpetuum illi vnita; Rebuff. *in repert. cap. extirpanda, § qui verò, notab. 4 de præbend.* *Sacra Congreg.* apud Nicol. Garc. *p. 12. cap. 2. num. 23.* ideò solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quod spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam quippe quod ille, non verò Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramontorum, & cogere ad se venire Parochianos iuxta glos. *verb. impendant, in Clem. dudum, de sepultur.* receptam Card. *ibi quæst 9.* Imol. *numer. 32.*

Abb.

Abb *num.* 42. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 6. *num.* 36. Rot. *decis.* 52. *n.* 10. *p.* 2. *diuers.* & apud Mantic. *decis.* 48. *num.* 5.

40 Non obstat quòd prædictæ Constit. indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respõdetur quòd vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè resoluit Capra *d. concl.* 90 *num.* 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, *l. non aliter, ff. de legatis* 3. cum aliis citatis à Monet. *de distribut. quotid p.* 1. *q.* 11. *n.* 100. & à Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 101. maximè, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta *n.* 29. tum etiam, quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna, *c. statutum, de elect. lib.* 6. Capr. *d. concl.* 90. *n.* 76.

41 Nec obstat quòd Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè & in perpetuũ alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituatur perpetuus Vicarius, quàm si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, *cap. extirpandæ § quia verò, de præbend. cap ad hæc de officio Vicarij, cap.* 1. *de capellis Monach. lib.* 6 attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantũmodo Curę exercitiũ, habitualem verò ac actualem penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante priuilegio, iuxta Concilij Trid. dispositionem *sess.* 7 *de reformat. cap.* 6. ibi *etiam perpetuos, nisi ipsi*, &c. Flores de Mena *var. l.* 1. *quæst.* 10. *numero* 39. & ideo sacra Congregatio declarauit relinqui arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste Garc. *part.* 11. *cap.* 2. *num.* 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cùm fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur, Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. *decis.* 209. *num* 3. *p.* 2 *diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *cons.* 404. *num.* 11. In hac materia (si dubium sit penes quẽ resideat hæc cura) est multum notanda resolutio, quam firmat Card. *Clem. vnic. de offic. vic. numero* 10. *quæst.* 9. quòd quando primitiæ, decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali assignata certa portione Vicario iuxta *cap. susceptæ, de præbend. in* 6. tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portionem principali, tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium, ita Seraph. *decis.* 1304. *num.* 1.

42 Nec denique obstat *Extrauag execrabilis, in fine, vers. quantum, de præbend.* quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, & rationem reddit *ibi gloss. verb. temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur; quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primò, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiæ, aliámve similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu, procedit illa resolutio, quòd Rector per temporalem Vicarium deseruiendo per seipsum deseruire censetur, quòd nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu † beneficiatus, qui habet annexam Parochialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessoriè & in perpetuum, Franch. *in cap.* 1 *numero* 7. *vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib.* 6. Nicol. Garc. *p.* 11. *cap.* 6. *numer.* 193. 43
nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianus curam per se exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo* 34. *de elect. lib.* 6. sed deputat Vicarium, quamuis temporalem, necessariò tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permissu possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò erecta: nihil enim inconuenit, nec contrarietatem implicat, quòd † Vicarij dicantur temporales, & 44
Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. *consil.* 32. *num.* 19. *vol.* 2. quem refert Sbroz *de officio Vicarij lib.* 2. *q.* 4 *in fine.* Sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet *Vicarium amouibilem in exercitio curæ animarũ arguere curam esse penes deputantem*, quod & manifeste ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quòd residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 2. *num.* 179. *declar.* 11. & quòd si Vicarius non sit perpetuus, sed amouibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solùm eius exercitium censuit Rota coram Seraph. *decis.* 1304. *num.* 2.

Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in 45
eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificãt esse tales, sed petunt immissionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis, *cap. dilecti, de except.* 1. *in princip.* vbi *gloss. ff. si quadrup. paup. fec. dic* de Iure enim † nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed 46
hoc in dubio præsumitur, *cap veniens, in fine, de Presbytero non baptizato*, vbi Cardin. *nu.* 6. Anchar. etiam *num.* 6. Butr. *num.* 5. Abb. *num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. *l. ab ea parte ff. de probation. & l.* 2. *de except.* & ita sæpissimè respondit Rota *part.* 1. *diuersor. decis.* 176 & apud Seraphin. *decis.* 50. *&* 355. *& in vna Legionen. denegatæ possessionis* 8. *Martij* 1591. coram *Card. Blanchetto, & in Toletana portionis* 2. *Martij.* 1592. coram *Card. Mantica*, est inter eius impressas decisiones *decis.* 264. *num.* 1. *& in Oxomen statuti* 27. *Iunij* 1601. coram *bonæ mem Peña, & in Legionen. Canonicatus* 2. *Iunij* 1602. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis sanguinis* 10. *Martij*

tij 1504. corã *bona mem. Litta, & in Toletana Canonicatus* 10. *Decembris* 1608. & 23. *Aprilis* 1609. coram *Archiepiſc. Lugdun* & ſæpe alibi: quæ quidẽ reſolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouiſum tanquam impurum, nam ſi prouiſus appellauit in cauſa appellationis, onus probãdi impuritatem incumbit Capitulo, ſicut incumbebat in prima inſtantia, vt cenſuit Rota *in Toletana portionis* 28. *Aprilis* 1561. coram *Gropperio*. Sic etiam in terminis prædictarum Conſtit. quæ ſe reſtringunt ad ſeptimũ gradum, incumbit probatio aſſerenti aliquem eſſe intra illum ad beneficiorum excluſionem, cum hæc qualitas ſit fundamentum ſuæ intẽtionis, iuxta text. *in l. fin. §. in eum ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vi eximat*. gloſ *in l. cum actum ff de negot. geſtis*, Bart. *in l denuntiaſſe, §. qui tamen ff. de adulter*. Menoch *de præſump. lib. 2. q. 49 & conſ. 301. n. 10.* & qui ſe fundat in tempore, illud probare debet Rebuff *in tract. no-*
47 *minat. q. 14. n. 10 cum ſeqq.* † Statutum verò Toletanũ cùm vtatur verbo, *progenie*, quod accipitur pro linea deſcendentium, *l vlt. C de emendat. liber.* Franch. *in c. ſi pater, n. 10. verſ quarta, de teſtam. in 6.* ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quòd ipſa progenies ſit infecta, Rota *in Toletana portionis* 10. *Nouembris* 1691. coram Card. Mantic. quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 154. n. 7. & 8.* In hoc autem ſtatutorum huiuſmodi obſeruentiam Reip. pernicioſam & ſuſpectam exiſtimat D. Mari Cutel. *in ſuo Cod. legum Sicularum ad c 63. nota 73. legum Federici n. 2.* eo quòd ex curſu immemorialis tẽporis, ac poſt quinque generationes, quarum omnes piè vixerunt, ſuſpicio trãsfuſæ per aſcẽdentes perfidiæ, ac Fidei frangendæ periculum, per quæ ſucceſſores honoribus arcentur, penitus ceſſat, vt multis probat idẽ D. Cutellus *vbi ſuprà n. 5. & 6.* quare *n. 15.* ſe exoptaremaximè aſſerit vt clementiſſimus Rex hæc ad determinatam formam redigere faciat, ne generis puritas vltra immemorabilem, vel certum annorum ſpatium curioſus inquiratur, vtque omnes cuiuſcumque ciuitatis, vel villæ incolæ, qui in hac quaſi poſſeſſione manent, in Albo conſcribantur, ne ſine optimatum voto, ac ſummorum ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui receẽti ſuorum impuritate notati ſunt, ac vt admiſſorum poſteri puberes facti, filiatione probata, cooptẽtur; ad quod inducẽdum nimium defatigatur Frater Hieron. à Cruce, Religionis S. Hieron. alumnus in libro, quem ſcripſit *in defenſionem ſtatutorum, & nobilitatis Hiſpanæ*, Cæſarauguſtę impreſſo *de an* 1637. Quod autem non ſine dolore in mentẽ quandoque venit, illud eſt quod in noſtra Hiſpania plebei, qualeſcumque ſint, ſpurciſſimi etiam ordinis, ob ignotũ aſcendentium genus, nullam ex hoc capite controuerſiam patiantur, nobiliſſimi tamen, ac generoſiſſimi viri in dies ob remotiſſimam, ac ſæpe confictam affinitatem cauillantur, ac honoris augendi ſtudio mirificè dehonorantur, vt ingenioſè aduertit D. Cutellus *d. loco n* 8 & 9.

48 Illa principalis reſolutio, quatenus habet Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum incumbere onus probandi impuritatem, non procedit quando cauſa appellationis interpoſitæ per prouiſum eſſet deſerta: tunc enim ipſe grauatur onere probandi ſe purum, Rota apud Seraphin. *deciſ. 135. ante n. 2. & in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris*, 1609. coram *Card. Lancelloto*, ex ea ratione, quia hoc caſu inſurgit præſumptio pro geſtis pro Capitulo, & prouiſus venit per vim reſtitutionis in integrum vel querelæ, & tunc tenetur iuſtificare cauſam ſuã, & oſtendere plenè iuſtitiam ſententiæ, Innoc *in c. tenor, de ſentent. & re iudic.* Item etiam non procedit eadem principalis reſolutio, quando pro parte Capituli eſt probata aliqua macula, quia tunc ſi prouiſus vult illam diluere, tenetur probare ſe purum explicitè, & poſitiuè, Rota *in Toletana Canonicatus* 13. *Nouembris* 1609 coram *Card Lancellot iun.* & apud Seraphin *deciſ. 50. verſ. quòd ſi Capitulum*. Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli poteſt prouiſus contraria probatione probare ſuã puritatem, Rota coram Card. Seraph *loco proximè citat.* Et ſi contingat fieri duplicem probationem æqualẽ, nempe puritatis, & impuritatis, ſemper præualet illa quæ pro puritate, quia in concurſu ſemper præualet fama bona, *c. cùm in tua*, vbi Abb. *n. 10. de ſponſ.* Rota *in præcitata Toletana Canonicatus*, coram *Card. Marquemontio, & in alia Toletana portionis* 22. *Iunij* 1609. coram *Card Sacrato*, *& in altera Toletana portionis* 2. *Maij*. 1592. coram *Card. Mantica*, quę eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ. 274. n. 12.*

Cùm probatio, ſeu informatio de genere fiat per 49
commiſſarios à Capitulo deputatos, ſummarie, & ſine cauſæ cognitione, & conſequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præſtare poſſit, ſi ea ſemel facta prætendens ſi fuerit in ea impurus repertus, poterit petere iteratò fieri informationem, Perez de Lara *de anniuerſ & Capellan l. 2. cap 4. nu* 98. vbi *numer.* 20. & 21. ex eadem ratione reſoluit ſemel admiſſum ad vnam Eccleſiam, ſi petat ſe admitti ad aliam, egere noua probatione, niſi fortè fuerit admiſſus per ſententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes cauſas, *cap in cauſis de ſentent. & re ind. l. fin.* vbi
Doctores *C. de legibus.* † Exceptio impuritatis ſan- 50
guinis cùm ſapiat obiectum, debet plenè, & concludenter probari; *cap. ſuper his, de accuſat cap. accedens, de elect. cap. 2. & cap. vt circa, eod. tit. in 6.* & in ſpecie fuit dictum *in prædicta Legionen* coram *Blanchetto & in Toletana portionis* 6. *Nouembris* 1595. coram *Illuſtriſſ. D meo Cardinali Millino, & in d. Toletana Canonicatus* 16 *Septembris* coram *Card. Mar-*
quemont ideo † per famam concludenter probari 51
non poteſt, niſi ſit perpetua, & illęſa apud omnes, & appareat oriri potuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, vt tenuit Rota *in dicta Toletana portionis*, coram Card Mantica *d. deciſ. 274. numer. 9. & in Oueten. Canonicatus* 24. *Iunij* 1607. coram *Card. Canallerio*, *& in d. Toletana Canonicatus* 10. *Septembris* 1608. coram. *Card. Marquemõt. & in Legionen. puritatis sãguinis* 26. *Martij* 1631. coram *Rmo D. Queipo* nunc Epiſcopo Pampilonen. *& in Corduben. dimidia portionis* 11. *Febr.* 1618 corã Rmo Duran. olim Epiſcopo Vrgellen. nũc vero Tarraconenſi Archiepiſcopo, eſt inter eius impreſſas *deciſ.* 131. nouiſſimè poſt aliquas huius tract. impreſſiones Eſcobar *de puritate & nobilit. proban. p. 1. q. 10. §. 4. n. 9. & 11.*

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium sedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum præcedentiis, potestate, & priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ præcipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.*

2 *Papam non esse Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum est dicere.*

3 *Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.*

4 *Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Ecclesia Parochiali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.*

6 *Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.*

7 *Constantinopolitana Ecclesiæ à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hierosolymitanus Episcopus quartus Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.*

11 *Antiochiæ primum sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Ecclesia quare primatum obtineat, ostenditur.*

15 *Alexandrina Ecclesia ideo præcedit Antiochenam Antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris insignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur remissiuè.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt.*

20 *Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.*

21 *Patriarchæ ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de Pallij etymologia, & vsu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarcha præ se ferre liberè possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ se liberè ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.*

26 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari.*

29 Cap. antiqua de priuileg. *declaratur.*

30 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas est.*

33 *Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti potest.*

34 *Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos: & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.*

35 *Patriarcha possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus.*

36 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primariis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vsitata voce appellari solent.*

38 *Patriarchales quinque Ecclesiæ quare in Vrbe constitutæ? ostenditur.*

39 *Patriarchæ etiam hodie non tantùm debent esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt.*

40 *Patriarchalium Sedium tractatio quare adhuc vtilis? ostenditur.*

41 *Schismatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pseudopatriarchas de facto eligere.*

42 *Pseudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis constituti aliquando diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.*

43 *Moyses Mardenus Antiochenus Patriarcha annò 1552. Fidei professionem fecit.*

44 *Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595 per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Consistorio promisit.*

45 *Patriarchales prouincias redituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.*

QVATVOR sunt in vniuerso orbe præcipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus Durand. *in rationali diuinor. lib. 2. cap. 1. num. 18.* Host. 1

in

in sum tit. de auctoritate, *& vsu pallij num.*4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iussu Pij V. editus *part.* 2. *cap.* 7. *de Ordinis Sacramento*, *n.*27. *tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum*, Matth. Vgoni. *de praestantia Patriarch colum.*3. *vers postcaquam*, *& col.*4. *versic. si de primariis*, Couar. *variar. lib.*4. *cap.*14. *num.*13. Petr Gambar. *de officio Legati l.*2. *c.*1 *num.*13. *tit. de variis ordin. num*.... Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiae l.*1. *ar.*11. *& ar.*17. August. Beroi *in cap.*1. *num.*2. *de iudic.* Ioan. Monach. *in cap. fundamenta num.* 6. & *ibi* Archid. *num.* 8. *de elect. l.*6. S. Antonin. *in sum. part.*3. *tit.*20 *cap.*4. *in princ.* Paul. Orian. *in repet. l.*1. *num.*23 *ff. de officio eius, cui mandata est iurisd.* Rebuff. *in repet. cap. cum super in princip. notab.*1. *de causa possess. & in concord. Gallia in rub. de collation. in §. si quis verò*, *in verb. Patriarchalis*, Rodulph. Cupers. *de sacrosancta Ecclesia ad c. oportebat* 79. *dist. in §. ad quem casum num.* 16. *& in §. patet n.*2. Medices *de legib part.*1. *quaest* 12. *num* 1. Flamin *de resign. lib.*2. *quaest.*1. *num.*51. Marc. Anton. Marsil. *de Ecclesiasticis reddit. part.*.. *cap.*16 *num* 1. Raym. Ruffus *in Molinaeum pro Pontif. Max. sub num.*14. *pag.*75. Anton. Augustin *in epit. veteris Iuris Pont. p.*1. *lib.*1. *tit.*2. 3. 4. *&* 5. Ioan. Paul. Lancelot. *in instit. Canon. lib.*1 *tit. de Episcopis vers. Patriarcha*, Bertach. *de Episcopo in probl. num* 5. Mant. *de Concil. num.*76 Gig. *de resident. Episcoporum*, *cap.*18. *num.*8. Gregor. *l.*12. *verb. que se llamen Patriarchas tit.*5. *part.*1. Redoan. *de simon. part.*1 *cap.*16. *n.*5. Petr Greg. *in cap. conquerente, de offic. Ordin. cap.*2. *n.*5. *& Syntag. Iuris lib* 15 *cap.*5. *num.*3. Anast. Germon *lib.*2. *de sacrorum immun. cap.*5. *num.*17. Selu. *de benefic. part.*1. *q.*2. *num.* 40. Chassan. *in catalogo gloriae mundi p.* 4. *consid* 9. Ludou. Gom. *in cap. cum in multis p.*92. *de rescript. n.*6. Filliuc. *de benefic. tract.*41. *cap.*2. *num.*35. Gasp. Valasc. *in repet. l. imperium num.* 100. *ff. de iurisd. omnium iud.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iud. l.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 2. *& cap.* 3. *num.* 4. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.*2. Filliuc. *in quaest. moralib tract.*41. *cap* 2. *num.*35. Monet. *de conseruator. cap.*5. Aubert Miraei *in lib.* cui titulum fecit. *Notitia Episcopatuum lib.*1. *c.*1. Lotter. *de re benef. lib.*1. *q.*9. *à n.*12.

De quaternario numero multi multa scripserunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo composuit, videndi sunt S. Thom. *in opusc.* 71. S. Bernard. *in serm. de quadruplici debitore*, *& in serm. de quatuor modis orandi*, *& in sent.* Coeli. Rhodig. *lib.*12. *lectionum antiq. c.*9. Petr Bung. *de mystica numerorum significat. sub tit. de numero quarto*, Cassan. *in catalogo gloriae mundi p.* 12. *consid.* 37. *in princ. in vers. de laude vera quaternarij.* Ludou. Gom. *in repet. cap. cum in multis num* 74. *cum seqq.* maximè *n* 95 *de rescript. in* 6. Thom. Actius *de ludo schaccorum q.* 6. *num.*103. *cum seqq.* & maximè *num* 107. *&* 108 ex quibus praecipuè deducuntur, quòd quatuor sint flumina Paradisi, quatuor Coeli partes, quatuor anguli, & partes terrae, & quatuor principales venti, elementa quatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vsque ad finem saeculi quatuor, liberi arbitrij status quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, musicae artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor, Astrologiae partes quatuor, affinitatis, consanguinitatis gradus quatuor. Animus constat ex quatuor, cognoscitur Deus per naturae modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius nomen scribitur litteris quatuor: denique quatuor sunt praecipuè regulae Mendicantes, quatuor sacrosancti Domini nostri Euangelistae, quatuor primi Ecclesiae Doctores, quatuor memorabiles in sacra Scriptura quadrigae, quatuor Rotae, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalis oculi plena, quae signanter praedictos quatuor Patriarchas repraesentant Et antequam de vniuscuiusque erectione distinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & praecedentia aliqua oportet breuiter praenotare.

De Primatu Romanae Ecclesiae super omnes alias immorandum non est. quia licet fremant haeretici, inter Catholicos certissima est, & indubitata, plurimisque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis conclusio, vt infra *hoc tit. cap.*2. probabimus; interim tamen quoad hoc propositum illud est obseruandum quod Romanus Pontifex non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicuti est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo non est sola praelatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt optimè contra haereticos aduertunt Francisc. Turrian. *in schol ad* 59. *Nicaeni Concilij*, Lael. Zech. *in tract. de Romano Pont. in haeresi* 3. *in resp. ad* 17. Card. Bellarm *tom.*1. *controuers.* 3. *lib.* 2. *cap.*18. *vers. argumentum* 3. *& versic. seq.* Hic etiam est verus, & Catholicus sensus Iustinique Imper. *in nouella* 131 *de Ecclesiasticis titulis collat.*9. *in princip.* in illis verbis, *Sanctissimum senioris Romae Papā primum esse omnium Sacerdotum*, nam quamuis Dionys. Gotofred. verba illa interpretatus fuerit in hunc modum, *Primum esse omnium*, id est, *primum sedere*, allegando Iulianum *ibid. n.*507. ita exponentem; innuunt tamen sine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, prout illum iisdem verbis docuit S. Thom. *contra errores Graecorum*, quem citant Paul. Grysald *in decisionibus Catholicae Fidei*; *verb Papa, num.*1. Lotter. *dict. lib.*2. *quaest.* 9. *à num.*7. Sebast. Caes. *in relect. de Eccles. hierarchia*, *p.*1. *disp.*1. Iacob. Sermond. *apolog. in Eucharistic. Salmatij*, *lib.* 2. *cap.*27. Illustriss. D. Acuña *de primatu Eccles. Bracharen. cap.*4. *à princ.* Vnde Gabriel ille nonagesimus septimus (secundùm suam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epistola obedientiae missa S. D. Clementi VIII *sub dat. Alexandriae* 22. *Nouemb.* 1593. & lecta Romae in sacro Consistorio *die* 15. *Ianuarij* 1595. statim in principio eundem sanctissimum in titulo & inscriptione epistolae; principem Patriarcharum appellat. Haec enim sunt eius verba: *Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apostolorum glorioso Domini nostri Iesu Christi, & quatuor sanctorum Euangelistarum, S. Petri Apostoli successori*, quae refert Card Baron. (scholium faciens ad Catholicum dictorum verborum sensum) *tom.*6. *annal. pag.* 691. *& seq.* Haereticum est enim asserere Papam non esse Praelatum, ac superiorem caeterorum Patriarcharum, vt in terminis post S. Thom. aduertit Paul. Grysald. *in decisionibus Catholicae Fidei, verb. Papa num* 4. *&* 10. *& verb. Patriarcha*, & detestando impium Carolum Molinaeum; probat Raymon Ruffus *in Molinaeum pro Pontifice Max. sub num.*8. *pag.* 19. *vers. primatum.* 2

Quare ad alios deueniendo inquirenda est ratio cur eorum Ecclesiae, Constantinopolitana scilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatae: ponunt nonnulli in eo, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices tenent, ad similitudinem quatuor animalium, 3

animalium, quæ Ioannes vidit *Apocal. cap.* 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex *in c.scriptum 40.in princip. de elect.* & post Roman. *consil.vlt.* hoc est, *sermone Basileæ habito num.* 20. scribit Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.gloss.*41. *num.*2.& ante eum Cassan.*in catalogo gloriæ mundi part.*4. *consid.*9 Verùm alij meliùs considerant tres tantùm Ecclesias Patriarchales à principio fuisse, quas Beatus Petrus instituit, scilicet Romanam, Alexandrinam,& Antiochenam, quarum meminit text. *in cap.cleros, vers.Patriarchæ,* 11.*dist.*
4 † Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur *in cap.per venerabilem, vers.sane, qui filij sunt legitimi*; tum quia Petri,& Pauli glorioso martyrio coronata est, & ex aliis rationibus, quas expendemus infrà *hoc capite.* † Alexandrinam; quia beati Petri nomine à Marco Euange-
5 lista eius discipulo consecrata est. † Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideo eius no-
6 mine eam celebrat Ecclesia, ibidémque primum Christianorum nomen accipit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus *in cap.sacrosancta, versiculo prima ergo sedes,*22. *dist.* & deducitur ex antiquissimo Nicæn.Concilio *cap.*6. refertur *in cap.mos, antiquis,* 65. distinct. me citato *in hoc loco* Illustriss. D.Acuña *de Primatu Eccles.Bracharen.cap.*2.*num.*2.
7 Postmodum idem honor Imperatorum precibus † Constantinopolitanæ Ecclesiæ à Summis Pontificibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur *in cap. Constantinopolitana,*22.*dist.* explicat latè Card.Bellarm. *tom.*1. *de Romano Pontif.lib.*1. *cap.*24. & multi quos refert Henriq.*in sum.lib* 10 *cap.*29 §.1.& 2. Deinde,
8 quia moribus, & antiqua traditione † Episcopo Hierosolymitano (quamvis Cæsareę Archiepiscopo suffraganeus esset) honos deferebatur, vt sederet statim post Patriarchas, etiam supra suum Archiepiscopum, huiusmodi honorem seruandum illi esse statuit Nicæna Synodus relata *in d.cap.quoniam mos* 61.*dist.* quia Hierosolymitanus Episcopus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè dispositus esse videtur, quia in eis constituendis vel attendimus antiquitatem Ecclesiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt considerare videtur Anacletus *in cap. illud, & in cap. Episcopi* 80. *dist.* Si enim antiquitas attendatur Hierosolymitana omnes, ac etiam Romanam videtur excedere, eam enim pro totius Ecclesiæ matre proponit Regius vates Dauid *Psalm.* 109. *vers.*4. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*, quod de Christi regno,& Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard.*ibidem,* adducens auctoritates Isaï. *cap.*2. *vers.*3. & *Micha. c.*4.*vers.*2. *ex Sion exibit lex:* & quia Christus Dominus ab Hierosolymis prædicandi Euangelium sumpsit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens *lib.*1.*recognit, cap.*10. *fol.*17. (si huiusmodi libros ab eo esse conscriptos vere asserere possimus) Hierosolymitanum Episcopum appellat Principem Episcoporum, dum ait Iacobum Episcoporum Principem, Sacerdotum Principes orabat. Sic etiam in Constantinopolitano Concilio Theodosij temporibus in epist.ad Ecclesiam Romanam dicitur Hierusalem mater omnium Ecclesiarum.

10 Si verò Prælatorum dignitas spectetur, eadem Hierosolymitana Ecclesia præferenda videbatur, quia ibi primus Episcopus fuit S. Iacobus Apostolus frater Domini, & post eum Simon etiam Apostolus, & frater ipsius Domini, vnde sequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua sedit Marcus Apostolorum discipulus. † Immo & ipsam Roma- 11
nam omnesque alias videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apostolorum Princeps primò sedit, priusquam Romam cathedram transferret, vt constat ex *d cap sacrosancta, vers.tertio*, text. optimus *in cap rogamus* 24.*q.*1. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium *in addit ad Platin.am de vitiis Pontificum*, tenentem priùs Petrum Romæ instituisse Sedem, diligenter comprobat Cardinalis Cæsar. Baron.*anno Christi* 39.*pag.mihi* 311.& ex D. Hieron. Bade, Cano, Cordub. & Conar. plurimisque aliis confirmat Henriq.*d cap.*29. §.1. *litera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Constantinopolitanam præcedere non debuisse Antiochenam,& Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, vnde primum locum post Romanam tenere probat text. *in dict. cap. sacrosancta.*

Si denique ad locorum amplitudinem attenda- 12
mus, plures alias reperiremus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes, fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, vbi sedit Diocletianus: in Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat,& Treuerim, vnde Constantius Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt prosequitur latiùs Card.Bellarm. *mihi epist.* 52.inter opera S.Clementis *fol.*361. *ad med.* & ante eum difficultatem sensit Card. *in cap. antiqua opposit.*1. & 2. *de priuil.* Mendoz.*q.*4.*scholast.*§.4.*in* 5. *argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex *epist.* 54. secundum eundem Bellarm.*loco proximè citato.*

Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à 13
nobis inquirendum est, quare certis Ecclesiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facile constabit ordinem Patriarchalium Sedium supra positum rectè constare. Ad primum igitur respondetur, à principio quando primis Patriarchis datus est,& attributus titulus Patriarchalis dignitatis respectum habitum fuisse ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet,& merito maior honos illis deferretur Ecclesiis, quas ipse per se erexit,& rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina suprà diximus: & ideo tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat *dict.cap.sacrosancta*,& latè explicat Bellarm. *dict.cap.*24. licèt deinde aliis idem honor sit attributus, de quibus suprà, & notauit Polydor.Virgil. *loco citato.* Ad secundum respondetur fatendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potiùs quàm aliis totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam,& ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa, Beatus Clemens,& Anacletus *in c.*1 & *per totum* 80.*dist.*& *in c.*1. *dist.* 99. eamque rationem latè confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. *dict. tom.* 1. *pag.*310. *cum sequentibus.*

14 Ex quibus iam facilè constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, & elegantissima Hieronymi verba *lib. 2. aduersus Iouinianũ, in fine* de monstrant, *Vrbs potens, Vrbs Orbis domina, Vrbs Apostoli voce laudata.* Hinc Patriarcha. *Hoc affirmo,* inquit, *quòd totius humanæ magnificentiæ supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget.* Propterea idem Patriarcha *in inuectiua contra Gallum,* ait: *Roma mundi caput, Vrbs Regina, sedes Imperij, arx Fidei Catholicæ, fons omnium memorabilium exemplorum.* Quòd antè caput mundi meruerit appellari, ex eo factum videtur, quòd Romulus iam vita functus Proculo apparuerit, dicens: Abi, nuntia Romanis, Cælestes ita vello, vt mea Roma caput sit Orbis terrarum vt iisdem verbis de Romulo agẽs, refert Titus Liu. *lib. 1. ab Vrbe cõdita.* Vel ex eo quòd humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obseruauit Mynsing. *in §. quam formam. Instit de satisdat.* Vtcumque sit, indubia res est, quòd Roma iuris vtriusque authoritate caput mundi appelletur, patet *in c. fin. de foro comp. & in l. Roma, ff ad municip.* tradunt Alciat *lib. 2 dispunct. c. 21* & Mandos *in reg. 10. Cancel. c 10. n. 4.* in ea siquidem, tanquam in communi omnium patria, sunt ferè omnes nationes de mũdo, vt dixit Burgos. de Pace *in repet. cap. cognoscentes, n. 210. de constit.* Et Ioan. Quintin (licèt cũ aliqua nota Curiæ) *in repet. c. de multa n. 110. de præbendis.* Nec mirum est, si aliqui, qui domi manentes illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamvis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam, quamvis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Ægypti prouinciis, & vniuerso eius imperio ius dicebat, vt constat ex text. *in l. 1. ff de offic. Præfecti Augustalis,* quem diligenter exornat Cardin. Baron. *Martyrol. die 20 Octobris in Beato Archenio*, merito superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam bonos post Romanã Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Baron. *dict tom 1 pag* 310. Neque satis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Christi pag.* 407. quæ etiam placuit Cardinali Bellarm. *citat. loco c. 24.* quòd Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideò sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam, quia tunc Constantinopolis nõn erat, quin Bizantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensi; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæstina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt apertè voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodus, relatus *in dicto c. quoniam mos, 65. distinct.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste deferatur, addit manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron. *dict. pag. 310. cum seq.*

Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter easdem Ecclesias, non necessariò ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem proferant nouiori, vel è conuerso: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat Leo Pontifex *dict epistol* 52. in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus, quos refert Gratian. *in cap. priuileg. p. 1. & 2. 25. quæst. 2.* in ipso enim Romano Pontif. omnes thesauri dignitatum potissimè Ecclesiasticarum reconditi sunt, vt ex Baldo, & Barbat. obseruat. Mandos. *in reg. 6. Cancel. de resignat. quæst. 3. num 2.* solus namque potest Prælatos mutare, & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ *in epistol. ad Episcopo Bethicæ*, de qua *in cap. mutationes 7. quæst. 2.* refert Dionys. Paul *cap. 10. num 80.* Neque enim semper, & indistinctè vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex aliis qualitatibus contrarium sæpè obseruatur, vt notant omnes *in reg. qui prior, lib. 6. & in c. 1. de maiorit. & obedien.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur, lib. 12.* 17

Omissa etymologia, quòd Patriarcha Græca lingua πατριάρχης, id est, Summus, seu Princeps Patrum interpretatur, vt cum Isidoro loquar *lib. 7. etymolog. cap. 12.* transcriptus *in cap cleros 21 distinct.* vbi obseruant communiter Doctores, Summistæ omnes *in verb Patriarcha*, plures quos retuli suprà *tit 1. cap. 6. num 9.* quibus adde Paul. Grysald. *in decision. Catholicæ Fidei, verb. Clericus, num. 2.* Lancelot. *in instit Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, §. appellantur.* Gambar. *de officio & præst legati de latere, lib 2. tit de variis Ordinariorum nominib. à num. 11.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 1 à num. 41.* vbi *num. 55.* cum Card Baron. *tom 2. annalium Ecclesiæ anno Christi 112. vers 2. incipit, Leguntur,* obseruat Patriarchale nomen ab ipso ortu Ecclesiæ receptum, vsitatumque fuisse: omissa etiam quæst. illa, an Patriarchæ re, an verò nomine tantùm differant à primatibus, quam tetigimus suprà *tit. 1. c. 6. num. 7. & 9.* deueniendum est ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipsis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, concessa sunt. 18

Primum igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne; Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt, *cap. antequam 23. de priuileg.* Abb *in rub. de auctoritate, & vsu pallij, num. 2.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 3. num. 19. & c. 4. per totum.* Gambar *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de variis ordinariorum nominat. num. 21.* Christoph. Marcel *in cærem Romano, lib. 1. cap. 8 per tot.* Azor *instit moral part 2. lib. 3. cap. 34 quæst. 4.* Sebast. Cæs. *in relict. de Eccles. hierarch p 1. d. sp 4. §. 4. num. 2* D. Acuña *ad c. 2. num. 4. dist. 100.* Petr. Greg. *Syntagm. iuris part. 2. lib. 15. cap 9. num. 6.* non obstat 19

quòd

20 quòd † pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest, iuxta text. *in cap. nisi, de auctorit. & vsu pallij*, cùm detur in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. *in cap. ad honorem, illo tit. & in d. c. antequã*, quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Petri successore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio, *c. in nouo 21. dist.* Quare respon-
21 detur, † Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont. concessa pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non posse quòd ab alio accipiũt, quàm à Romano Pont. & in ipsius B. Petri corpore, iuxta
22 prædictum sensum, iuncta reg. *Qui per alium facit, lib. 7.* Cætera † de pallij etymologia, & vsu vide Durand. *in rationali diuinorum, lib. 3. c. 17.* Conrad. Brun. *de ceremon. lib. 3. cap. 4. ad finem*, Polydor Virgil *de inuentoribus rerum, lib. 12. cap. 12.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 9 à num 6* Læli Zechi. *de Republ. Ecclesiast tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, à num. 5.* Stephan. Durant *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2 c 9. à n. 41.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 31. in princ* optimè Guido Pancirola *in thesauro variarum lectionum, lib. 1. c. 20. per tot.* & infrà *tit. 4. præst. 22.*

23 *Secundum* priuilegium est, vt vbique Crucem elatam præ se ferre liberè possint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus vtens insigniis Apostolicæ dignitatis, præsens fuerit, & habetur *in d. cap. antequam*, notant *ibi* Anton. & Abb. *in princip.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 1. consideratione 38 conclus.* 4. Petr. Gregor. *syntagm. iuris, lib. 15. cap. 9. num. 6.* Læl. Zech. *vbi proximè, num. 2. ad finem*, Henriq *d. lib. 10. cap. 26. §. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloss. 41. num. 25.* Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarchia, part. 1. disp. 4 §. 4. ex num. 18.* D. Acuña *de Primatu Eccles. Bracharens. cap. 6.* Pacian. *de probat lib. 1. cap. 33. n. 20.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis. 19. num. 3.* Alzed. *de præcell. Episcop. dign. part. 2. cap. 1. num. 35.* Pancirola *d lib 1. cap. 20. §. habent & aliud*, malè notans Abb. *in cap. 1. vt lit. non contest. num. 7.* contrarium voluisse, quòd scilicet Patriarchæ solùm intra Prouincias sui Patriarchatus possunt deferre Crucem, nam Abb *ibi* apertè loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissimam tradit & vtilem, atque receptam distinctionem, quam etiam recepit *in d. cap. antequam, num. 10.* quòd sunt quædam insignia denotantia superioritatem, seu potestatem in loco, & istis vti potest extra suam prouinciam, absque speciali priuilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, nisi communi iure eis concessum reperiretur: quòd autem hic sit sensus *d. cap. antequam*, & particulæ illius, *vbique*, patet non solùm ex ipsius proprietate, quæ accipitur pro quocumque loco, ego ipse *in meis Remissionib. de clausulis & dictionibus, dist 358. num. 2.* sed magis ex limitatione, quam inferiùs facit text. ille *ibi*, nisi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton. Augustin. *in notis ad illum post collectiones adiectis*, quæ exceptio regulam firmat in contrarium quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præsens non reperitur, iuxta reg. text. *in l. nam quod liquidè, §. vlt. ff. de penu legata*, cum citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, litt. C, num. 5.* Quædam autem sunt insignia denotantia dignitatem personæ, & his vti potest Archiepiscopus, vel similis Prælatus extra loca sui territorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes *ibi, in Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* plures me citato *in hoc loco* refert. Alzed. *d. part. 1. cap. 11. num. 88.* vide infrà *alleg. 10. num 56.* vel etiam quòd post se caudam portari faciat; pertinet enim hoc ad personæ dignitatem, & incessus decentiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola *loco proximè citato*, aduertens habitum hunc fuisse quorundam Palatinorum Principis Constantinopolitani, sed ad Græcos recurrere non oportet, & satius est dicere illos ex nostris sumpsisse. Ex quibus circa hoc priuilegium ferendi crucem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa apparet differentia, quòd † Patriarchis 24
Iure communi datum est vbique, Archiepiscopis verò intra Prouinciam, iuxta text. *in dict. Clem. Archiepiscopo, 7. ech. d tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 6.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *de primatu Eccles. Bracharen. cap. 6. num. 5.* nam extra Prouinciam Archiepiscopi Crucem deferre non possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. priuilegio fuerit concessum, vt probat text *in dict. cap. 1. vt lite pendente.* Alia quoad hoc inter eos est differentia, quia † Patriarchæ Crucem ligno trans- 25
uersario gemino constantem præ se ferunt, cuius lignum superiùs transuersum breuius est, inferiùs longius; Archiepiscopis verò intra suam Prouinciam vnius duntaxat transuersi ligni Crucem præ se ferre permittitur, vt optimè obseruarunt, Cuiac. *in paratitl. ad titulum, de foro competen. in cap. sanè 2. in fine*, Iust. Lips. *in notis ad suos de Cruce libros.* Iacob. Gretser. *de ortu S. Crucis, part. 3. in descriptione Crucis VVerdeanæ, vers. verùm cùm circa*, Iaym. Bleda *in tract. Sanctæ Crucis, cap. 7.* Hieron. Roman *part. 2. de Republ. ad finem*, me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcell. Episcop. dign. part. 1. c. 10. n. 43.*

Tertium priuilegium est, quòd ad eos in omnibus causis suarum prouinciarum possit prouocari, vt refert text. *in dict. cap. antiqua, vers. in omnibus.* Sebast. Cæsar *dict §. 4 numer 8.* Petr. Gregor. *dict. part. 2. lit. 15. cap. 9. numero 9. vers. ad hos quoque.* Ratio autem formalis huius priuilegij in eo con- 26
sistit, quia † secundùm ordinarias regulas appel- 27
latio gradatim, non verò omisso medio est interponenda, *l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios Socin. *reg. 39.* Maranta *de ordine iudicior. part. 6. cap. de appellat. à numero 368.* & alij, de quibus Alphan. *collect. 892.* quibus adde Garciam Falconium *reg. 32.* & plenissimè post multos, quos refert Sigismundus Scaccia *de appellat. quæstio. 7. à princip.* ita scilicet, vt inter Ecclesiasticos iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælatis ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad Superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap. dilecti 66. de appellat. cap Romana, in princip. & §. ab Archidiaconis, & §. debet, & §. vlt eod. tit. lib. 6.* prosequuntur Petr. Gregor. *de appellat lib. 4. cap. 2.* Scaccia *dict. quæst. 7. à numero 32. & 86.* † Patriarchis tamen ipso iure 28
singularis hæc prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum Prouinciarum locis licita sit appellatio, atque ita text. *in dict. cap. antiqua*, esse intelligendum; quia aliàs nullum concederet priuilegium Patriarchis contra principium illius text. ibi, renouantes priuilegia, & hanc esse communem sententiam computatis Auctoribus post Innoc. Host. concludit *ibi.* Abb. *n. 7. & 8.* sequitur Petr Greg *syntagm. lib 15. c. 9. num. 6.* Læli. Zechi. *dict. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 4. ad finem*, Maranta *d loco, num 271.* & post Gambar *de offic. Legat. l. 8. q. 22. n. 106* de communi

testatur Scaccia *d.q.7.n.104.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2.c.3.n.9.* Matth. Vgoni. *in tract. de praestantia Patriarchali col. 29. vers. dixi iam quaedam.*

29 Non obstat text. *in d. cap antiqua*, ibi, *saluis appellationibus ad Sedem Apostol. interpositis*, quatenus hoc vt appelletur omisso medio solo Romano Pont. concedere videtur, quòd omisso medio ad Rom Pont. appellari possit, probant text. *in cap. omnis, 2 quaest. 6 cap. si duobus, de appellat. lib.6.* glos. *verb reseruata in cap. quod translatione 4. de officio Legati.* Anton. Scapp. *in tract. iuris non scripti cap. 41. num. 7.* Sigism. Scacc. *de appellat. quaest. 7. a num. 46.* Cardin. Tusch. *tom. 1. lit. A, concl. 352. numer 51.* Respondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in prouinciis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet text contra mentem Pontificis in procemialibus verbis, ibi, *Patriarchalium sedium priuilegia renouantes*; quare audiendi non sunt contrarium resoluentes, Anton *in d. cap. antiqua num. 11.* refert, & sequitur Hen. *d. l. b. 10. c. 29. §. 3.* id colligentes ex *glos. vlt. in d. cap antiqua.*

30 *Quartum* priuilegium est, vt Patriarchae Regibus, aliisve Principibus superiorem non habentibus aequiparentur, cùm eorum instar redacti sint, quòd multarum prouinciarum regimina subeant Bald. *in lib. 1. §. iis cunabulis numero 3. ff. de offic. Praef. Praetorio*, Andr. Barbat. *de praestantia Cardin. quaest. 1. Basilica 1. num 43.* Lancel. Conrad. *in templo omnium indicum lib. 2. cap 3. num. 21.* Iacob. de Nigris *in repet. l. b. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, num. 16.* Cassan. *in catalogo gloria mundi part. 4. consid. 9. vers. & isti.* Lael. Zechi *d. loco num. 2. circa finem*, Iacobat. *de Concil lib. 1. artic. 1. numer. 137.* Sebast. Medices *in tract. de legibus & statutis part. 1. quaest. 12. numer. 9.* Gasp. Valasc. *in repet. legis imperium num. 21. ff. de iurisd. omnium iudic.* Andr. Gambar. *lib. 2. de officio & potest. Legati, in princ. num. 15.*

31 Imò & Summorum Pontificum priuilegiis, ac praerogatiuis vtuntur, iuxta text. *in cap. renouantes. 22. dist.* sub illis verbis, *similia priuilegia, quae superior Roma habet, accipiat.* & Iustinian. *in auth. de Ecclesiast. titulis §. 1. collat. 9* Honor. & Theodos. *in l. omni innouatione 6. C. de sacros. Eccles.* ibi *non absque scientia viri Reuerendissimi sacrosancta legis Antistitis Ecclesiae Vrbis Constantinopolitanae, quae Romae veteris praerogatiua laetatur, l. 1. & ibi glos. verb. laetetur, C. de priuileg. Vrbis Constantinopolit. lib. 11.*

32 Vnde ratione huius Papalis similitudinis Patriarchis Romani Pontificis insigniis & ornamentis vti fas est, siquidem veste rufea indutis incedere, & equo albo phalerato, simul atque fraeno, & calcaribus deauratis vti eis liberè liceat, Abb. Panorm. Host. & alij scribentes communiter *in d. cap. antiqua*, obseruant Cardin. Iacobat. *in tract de Concil. lib. 1. num. 184.* Petr. Gambar. *lib. 2. de potestate Legati tit. 1. de variis Ordinar. nomin. 21.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. cap 5. num 61.* quibus insigniis

33 † Legatus de latere vti potest, vt notant Anton. *num. 10.* Cardin. *6.* Abb. *4.* & alij *in d. cap. antiqua*, Laeli. Zechi *de Repub. Ecclesiast. tit. de statu Illustriss. Legati n 4 vers. vlterius*, & post Martin Laudensem resoluit Pancirola *lib. 1. cap. 19.* Quid amplius? addo communem, ac receptam fuisse olim Doctorum sententiam, quae praedictos quatuor Patriarchas Illustrissimis S. R. E. Cardinalibus praeferebat, vt Henriq Card Host. scripsit *in d. cap. antiqua*, quem *ibid.* Abb. *num 6* & alij sequuntur, Paul. Orian. *in repet. l. 1. n. 23 ff de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, Philip. Prob. *ad Ioan. Monach. in c. statutum n. 21. vers. item in sedendo, de rescript. lib. 6.* Lancelot. *in Inst. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis §. Patriarchae sunt*, vbi glos *in verb. locum*, Gig. *de resident. Episcoporum cap. fin. n. 7. & 8.* Cassan. *in d catalog. part. 4. consid. 9. vers. alia de iis*, Matth. Vgo *de praestantia Patriarch. col. 2. vers est igitur*, Sebast. Medices *dict. quaest 12. num. 4.* Decian. *resp 8. num. 184. vol. 1.* Iacobat. *de Concil. lib. 1. art. 1 num. 95. & seq.* vbi tamen *num 252.* quem refert, & sequitur Paleot. *de sacri Consistorij consultationibus in concl. operis memb. 5. in princ. vers. ad cuius similitudinem, & in §. 2. incip. Consistorium in fine*, notat Eugenium IV. praetulisse Illustrissimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

Patriarcharum iuridictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est, & suprema, vt 34
satis colligitur ex *cap 9. Concilij Nicen*, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidē octoginta cautè legendos esse moneo: verè enim non sunt Nicaeni, qui viginti tantummodo fuere, sed ex Nicaenis, aliisque longe posterioribus conflati, & vt apparet ex Conciliis etiam Graecorum, qui aut generales non sunt, aut ab Apost. Sede approbati nō fuerunt, quaedam etiam sunt interpretationes Nicaenorum Canonum, eadémque parum vera) in haec verba, *Consideret Patriarcha, quae Archiepiscopi, & Episcopi eius in prouinciis suis faciūt, & si quid reperiat secus, quàm oporteat factum, mutet, & disponat, & sibi videbitur, si quidem ipse est pater omnium, & illi filij eius, sicque praeest Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet Sedem Romae, caput est & princeps omnium Patriarcharum* Vnde † Patriarchae praetextu huius ordinariae iurisdictionis dispēsare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum conflationem fuerat à Concilio suspensus, *cap. graue ad fin. de praebend.* ibi, *huiusmodi suspensionis sententia praeter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchae minimè relaxetur.* 35

Item etiam excommunicatos à Suffraganeis suis 36
absoluunt, licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recusent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de officio Ordinar.* tradit Matth. Vgoni. *d. tr. de praestantia Patriarchal. vers. ita quandoque.*

Priuilegia supra relata quatuor tantùm veris Pa- 37
triarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquileiensi Gradensi, Toletano & similibus, competere videtur deduci ex text *in dict. cap. graue 29 in fine de praebendis*, ibi, *aut proprij Patriarchae minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur*, & *ex Extrauag Sancta Romana, de elect. inter communes*, vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales Sedes sanctam Romanā Ecclesiam instituisse refert, ipsasque, inquit, multis praerogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quasi diceret, praedicta priuilegia, quibus Patriarchae fruuntur, propriis Patriarchis, non verò impropriis fuisse concessa, ita Cassan. *d. consider. 9. vers alij autē*, Redoan. *d cap. 16. numer. 1.* Nam omnes praeter illos quatuor, impropriè potius, & perperā vsitata voce Patriarchae ab omnibus solent appellari. Alber. *in diction. verb. Patriarcha, vers. Patriarcha & Primas*, Ia-

cobat

bat. *lib.1. de Conciliis à n.256.* Anastas. Germon. *lib.2. c.5.n.17.& lib.3 de sacrorum immunit. c.7.n.11.* Læli. Zech. *d.n.1.* Pauin. *de officio & potest Capituli Sede vacante prælud.6.n.12.* Redoan. *de simonia mentali p 1. c.16.n.5.* excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus, & singulis prærogatiuis, priuilegiis, ac insigniis, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licitéque potest, vt infra dicam *hoc tit. cap.8. num.11.*

38 Obseruandum maximè est, veram causam constituendi Romæ quinque Patriarchales Ecclesias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus *in libello de septem Vrbis Ecclesiis, statim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: *Quinque sunt in Vrbe Ecclesiæ, quæ ob insignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Basilicæ vocantur, Lateranensis, Vaticana, S.Pauli via Ostiensi, S.Mariæ Maioris, S.Laurentij extra Vrbis mœnia, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc.III. quæ in Vaticana Bibliotheca asseruantur. Eædem Patriarchales dicebantur, quod ex eis Lateranensis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, cæteræ ad hospitium, ac diuersorium aliis quatuor Reipub. Christianæ Patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex sacrorum Conciliorum decretis principem in Ecclesia locum obtinebant. Quod ideo factum est, vt si quando contigisset generalia Concilia Romæ celebrari, quibus interesse ij quatuor tenebantur, aut alia quavis de causa ad Vrbem accederent, suas quisque ibi sedes haberet. Est enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miserabiliter Christiana Respubl. afflicta esset) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes, quò confugerent, haberent vbi suum agnoscerent ducem, & Pastorem.* Hæc Attilius Serranus, *vbi suprà,* cui consonat Rodulph. Cupers *in tract. de sacrosanct. vniuersali Ecclesia in §. quæ sint Cardinalium partes, n.29. pag. 221.* Matth. Vgoni. *de præstantia Patriarch. 13 vers. in nomine Domini.* Verùm cum suprà Attilius Serranus asserat huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio generali
39 interesse teneri, aduertendum duxi † etiam hodie de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiæ Cōcilium celebrandum: licèt enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad bonum tamen vniuersalis Ecclesiæ, cuius causa agitur, cuiusque verè sunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac decisiuam habent, vt obseruauit Iacobat. *in tr. de Conciliis lib.4.a.2.n.58.& seq.& n.72.& seq.* sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. *ad Decret. collect.108.n.3.* & ex Cæremoniali Romano desumpsit Francisc. de Padilla *in chronographia Conciliorum in princip. sub tit. Conciliis qui interesse debeant.*

40 Plura alia in hoc proposito de præcedentia Patriarcharum, eorúmque priuilegiis adducere possemus, sed tam in hoc, quam infra in vniuscuiusque Patriarchæ erectione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide non multum vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior disputatio, vt aduertit Andr. Gamb. *in tr. de auctoritate Legati de latere lib 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus n.19.* Verùm licet quatuor insignium Patriarchalium sedium causa attento præsenti statu, quo est Patriarchalibus prouinciis destituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, sicque disputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinsecus latent, considerant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, sed vt melioribus, ac sapientioribus adæquanda, ac comparanda videtur, arg. *c.30. Prouerbiorum,* vt sic etiam apertissimè contra Andr. Gambar. constet fructuosam esse de hac materia susceptam disputationem, ac Catholico viro dignam.

Illud autem omittendum non est, quod licet in 41
dictis Patriarchalibus prouinciis degentes schismatici audeant quendam Pseudo patriarcham de facto eligere contra dispositionem *Clem. in plerisque, de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert Matth. Vgoni. *de præstantia Patriarch dignitatis, vers. nec ab alio,* & tetigit Paul. Burgensis Episcopus *in addit. ad cap.13. Apocalypsis, posita post gloss. ordinariam, & apostillam Nicola de Lyra in vers. secundo verò:* † tamen sæpiùs 42
præuaricatores prædicti redeuntes ad cor, respicientésque petram, ex qua excussi fuerant, vt habetur *Isaia cap.51.* diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Christi Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lybani patet *in Lateranensi Concil. sub Leone X. sess.11. tom.5. Concilior. pag.162.* † Moses etiam Mardenus 43
Antiochenus Patriarcha *anno* 1552. fidei Catholicæ professionem fecit, vt habetur *in Bibliotheca SS. Patrum nouæ edit. tom.7. pag.1177.* vbi paulo post alia legitur similis alterius Patriarchæ professio, & de aliis constat etiam in Florentino Concilio. Nouè verò † Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundùm 44
suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S.D. Papæ Clem. VIII. promisit Romæ 15. *Ianuar.* 1595 in Consistorio per Legatos suos Iosephum, & Abdelmasiam missos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit Card Baron. *tom.6. annalium Ecclesiæ pag. 691. & seq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Ægypto receptis *die 14. Ianuarij 1597.* & in sacro Consistorio Sanctissimo exhibitis *die 15. Iunij eiusdem anni.*

Sed & venturum esse desideratum illud tempus 45
quo Patriarchales prouinciæ redibunt ad Catholicos Patriarchas, prædixit B. Brigitta *lib.7. suarum reuelationum cap.19.* dicens, promisisse Dominum nostrum quod quando Græci verè redierint ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quòd tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressione liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Roffensis Episcopus Ioannes Fischerus *in confutatione assertionis Lutheranæ art.25. vers. miror impudentiam tuam, circa fin.* Prædictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. *in extrau. g sancta Romana, de electione,* in illis verbis: *vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut suberunt ditioni, aut detinebuntur per vos.* Hæc Pontifex. Vt hæc verba in casu istæ expectatæ recuperationis aliquid operentur iuxta notata *in l. si quando ff. de legatis* 1. iuncta etiam vulgata doctrina sumpta ex *c. ab exordio. 35. dist.* qua dicitur quòd res de facili reuertitur ad pristinam naturam, infertur apertissimè quòd dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa indicanda.

CAPVT II.

De primatu Ecclesiæ Romanæ super omnes, & de suprema Summi Pontif. potestate in vniuersum orbem.

SVMMARIVM.

1 *Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur.*

2 *Ecclesiæ Claues Petro præcipuè & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt.*

3 *Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauit? ostenditur.*

4 *Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*

5 *Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam.*

6 *Ecclesiæ vnitas sub vno summo Pastore ostenditur.*

7 *Petrus 15. Kalend. Februar. anno Christi 44. Romam venit.*

8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit ostenditur.*

9 *Roma laudatur.*

10 *Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*

11 *Vado Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, ostenditur.*

12 *Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus.*

13 *Apostolicam Sedem an licitum sit è Roma aliò transferre? ostenditur.*

14 *Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater.*

15 *Romana, & vniuersalis Ecclesiæ Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia.*

16 *Summus Pont. nullum in terris superiorem habet.*

17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis est Summus Pont.*

18 *Seruus seruorum Dei nominatur Summus Pont. quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus Dominorum.*

19 *Summum Pontificem saltem in habitu habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino, qui defendant? ostenditur.*

20 *Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat.*

21 *Christus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum.*

22 *Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dictus? ostenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatu officio directè non habet, etiam in habitu, potestatem sæcularem ab spirituali distinctam.*

25 *Summus Pont. vt Christi vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Christus Dominus per se & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Auctoritas Christi Domini* Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cœlorum, *intelligitur de potestate spirituali suprema, non verò temporali directa.*

29 Cap. 1. 22. dist. Extrauag. vnam sanctam, de maioritate, inter comm. & extrauag. vnic. vers. Sane, ne Sede vacante Ioan. XXII. *non agunt de potestate aliqua sæculari Summi Pontificis, sed solum de Ecclesiastica.*

30 Cap. cum ad verum 69. dist. *intelligitur de potestate sæculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, quam negat in Summo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex super omnia negotia sæcularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum.*

32 *Summus Pont. super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directè super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici potestas competens quæ tali non competit ei, nisi quà est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.*

35 *Summus Pontifex non habet potestatem in homines, nisi qui sunt membra Ecclesiæ, mediante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite.*

36 *Infideles immediatè ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem.*

37 *Lusitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in seruitutem iniustam redigunt.*

38 *Infideles non potest Summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolunt in dominum suum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Ecclesiastici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuina Maiestatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non potest infideles quantumuis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Castellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hispaniæ & Lusitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias scrutatum miserunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur quibus motu Alexander VI. commisit Portugaliæ, & Castellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, negotium, & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum positiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Lusitanus laudatur.*

47 *Titulares Episcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pont. constituere possit ostenditur.*

48 *Summus*

48 *Summus Pontifex in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice saeculari latam reuocare.*

49 *Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pont. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima.*

50 Cap. nouit. vers. Non enim, de iudiciis, *declaratur.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi saeculari superiorem non recognoscenti potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex* in cap. grandi, de supplẽda neglig. Praelat. lib. 6. *processit ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliae Praelatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo tex poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Lusitanis.*

54 *Ecclesiasticus iudex ex proterua saecularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.*

55 *Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugaliae Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus asserentis ideo summum Põtificem processisse ad praedictam coadiutoris dationem in terminis* d. cap grandi, *quia regnum Portugaliae illum recognoscebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliae regnum Romanae Ecclesiae censuale an vere fuerit, ostenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apostolici de praedicto censu à se recepto.*

59 *Portugaliae regnum neminem in temporalibus recognoscit.*

60 *Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.*

61 *Christi quinque stigmata in coelo ostensa ab Alphõso Portugaliae Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Franciae regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quae illi sunt adhuc Regia insignia, de Coelo missa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliae Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicarunt.*

63 *Lusitani pertinacissime Romanis restiterunt duce Variato.*

64 *Alphonsus primus Rex Portugaliae pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & abque vlla obligatione ciuili se eisdem Christi vicario B. Petro, & successoribus suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere.*

65 *Hispaniae Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hispaniae regnum non recognoscit Imperatorem, aliúmque superiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli Imperium à Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis.*

68 *Constantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.*

70 *Princeps res Regiae Coronae alienare nequit.*

71 *Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec illius bona donare cum magna Regiae Coronae diminutione.*

72 *Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.*

73 *Ecclesia cum laeditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem saeculi erit producta.*

74 *Respondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempè centum annorum, plenam efficit probationem.*

76 Franciscus de Caldas Pereira *laudatur.*

77 *Constantini donatio auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum munita est.*

78 *In Sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas.*

79 *Ecclesiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet.*

80 *Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, licet in curatione leprae, & victoria contra Maxentium, diuinitùs promotus est ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.*

82 *Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapae, optimates, senatus, ac populus.*

83 *Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.*

84 *Leo III. Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus postulante sine supernaturali, ac Ecclesiae defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Graecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germaniae magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor saecularibus, potestatem eligendi Imperatorem.*

86 *Imperator defensor, & aduocatus Ecclesiae dicitur.*

87 *Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum post praedictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.*

91 *Summus Pont. potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliam gentẽ potest summus Pont.*

93 *Imperio vacante iurisdictio, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem*

94 *Summus Põtifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis praemia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges Ciuiles peccata venialia solum approbantes.*

96 *Lex Canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato etiam aetenta Ordin. Regia Lusitanorum, qua de quantumuis veniali etiam est intelligenda.*

97 Cap. nouit. vers. Cum enim, de indic. *declaratur.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.*

100 Cap. vlt. de præscriptionib. *ibi*, quæ absque peccato mortali, *&c. declaratur.*

101 *Papa potest laicos legitimare ad temporalia.*

102 *Papa potest legitimare Principem supremum.*

103 *Legitimatio à Pontifice præstita, non suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus.*

104 *Pontifex nequit legitimare laicos in festis Imperij non solùm ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares.*

105 *Pontifex potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam
1 IESV Christo ex terrena reuersuro, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsulem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi ouiculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christos. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis *Matth.* 10. *Marc.* 3 & *Luca* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recusent Petrum. Et Dominus noster IESVS Christus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*, Baron. *tom.* 1. *annal. Eccl. an. Christi* 31. *c.* 20. *Christus enim*, vt docet Paulus, *Petra fuit, nomen suum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet se Petro) suas vices, & potestatem aliquando commissurum.* Hic enim cùm interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus cùm eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, Matth. 16. quod D. August. *de verbis Domini* exponens ita ait: *Tu es Petrus à petra dictus, quam confessus es, quam cognouisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei viui, & super hanc petram, id est, super me ipsũ Filium Dei, ædificabo Ecclesiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*, Luc. 22. Ex quo manifestum est in Petro omnes cõtineri, rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. *Simon quia diligis me plus his pasce agnos meos*, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apostolorum pro omnibus sollicitus, ausus est à Christo petere, qua mercede ipsum sequuturi essent, *Matth.* 19. Ab illo initium tanquã à capite, & maiore sumpsit ipse Christus in lotione discipulorum Baron. *tom.* 1. *Annal. Ecclesia ann Christi* 33. *cap.* 38. *in fin.* verbaque singulariter ei dixit, tanquam vni Pastori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus speciatim nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicite Discipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi enim videbitis sicut dixit vobis*, Marc. 16. Non exiguum præstantiæ Petri indicium quóque est, quòd primus in monumentum Christi intrauerit, qui primus Christi vice, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset futurus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui cursu præuenerat Petrum, sed id muneris omnium maiori Petro permisit, *Ioan.* 20.

Ecclesiæ claues, id est, Ordinis, & iurisdictionis, 2
siue etiam præeminentiæ, & potestatis Petro præcipue, & per eum Ecclesiæ datas fuisse Sanctorum Patrum testimoniis facile probare potest; nam Beda *in homilia de officio Apostolorum* super illud *Matth.* 16. *Quodcumque ligaueris*, &c. sic ait: *Qui regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confessus est meritò præ cæteris ipse collatis clauibus regni cœlestis donatus est. Quòd si omnibus Apostolis simul dictum esse reperias, non tamen aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis attributum esse cognosces ligandi & soluendi à Domino facultatem, vt quod non alij sine ipso, ipse sine aliis posset ex priuilegio sibi collato à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Huic Dominus oues suas pascendas vocabulo tertio repetito commisit, vt alienus à grege Dominico censeatur, quicunque eum etiam in successoribus suis noluerint habere Pastorem.* Sic etiam † dum Dominus ap- 3
paruisset in littore discipulis nauigantibus sciens Petrus quòd Dominus esset, se misit in mare, & aliis nauigio venientibus ipse sine beneficio nauis ad Dominum festinauit, *Ioan.* 21. Cùm enim mare mũdum designet, per hoc, quòd Petrus se misit in mare, priuilegium expressit Pontificij singularis, per quod vniuersum Orbem susceperat gubernandum, cæteris Apostolis vt vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuersus fuerit Orbis commissus, sed singulis singulæ prouinciæ, vel Ecclesiæ potiùs deputatæ. Iterum etiam vt se vnicum Christi Vicariũ designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ sunt populi multi, congregationésque aquarum sint maria: per hoc quòd Petrus super aquas maris incessit, super vniuersos populos se potestatem accepisse mõstrauit. Sic etiam *Luc.* 5. legitur soli Petro Dominum dixisse, *Duc in altum*; quod cum fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admirans ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, secundùm Matth. & Marci narrationem processit solus ad genua IESV, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*, cui etiam soli respondit IESVS: *Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris*, id
est, caput eris. Et hic aduertendum duxi † Petrum 4
ad Apostolatum ante Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua *ibi*, fuit propriè ad Apostolatum; duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioann.* 1. altera in captura piscium, quam describit Lucas *c.* 5. non fuerunt propriè ad Apostolatum, sed ad quandam familiaritatem; ita Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap.* 1. Deinde ipse solus Petrus interrogauit IESVM Matth. 18. *Si peccauerit in me*

me frater meus, dimittam ei vsque septies? & ei soli Iesus respondit: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies; cùm profectò septenarius vniuersitatis sit numerus, eò quòd omne tempus septenario dierum numero noscitur comprehendi; igitur septenarius numerus in seipsum multiplicatus in hoc loco significat vniuersorum vniuersa peccata, quia solus Petrus potest non solùm omnia, sed omnium crimina relaxare. Denique Apostolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præstabat prærogatiua principatus, & cui soli iniunctum fuerat à Domino, vt pasceret oues suas. Quare S. Petrum Theodorus Studita *epist. ad Leonem*, omnium capitum caput vocat. S. Ambros. *serm. 66.* caput sanctitatis. S. Epiphanius *lib. 2.* discipulorum Principem, & Apostolici sodalitij coryphæum. S. Chrysost. *homil. in Petrum Apost. & Eliam*, Apostolorum verticem, Ecclesiæ columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens *epist. 1. ad S. Iacobum*, Primitias electionis Apostolorum, æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epist. ad Mediolan.* Fidei petram. S. Ioannes Damascen. *in histor. Barlami cap. 11.* columnam ad sustentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. August. *serm. 5. in festo SS. Petri & Pauli*, confessorem primum Filij Dei, amatorem Domini. S. Isidorus *lib. de vita & morte*, Sanctæ Ecclesiæ solem, & luminare maius. S. Ambros. *serm 68.* Fidei firmamentum.

5 Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successor ipsius regere cœpit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclito Discipulos Spiritus sancti Gratia illustratos ex verbis Ioëlis apertius comprobauit. Hic pœnitentiam agere iussit, & baptizari credentes *Act. 2.* Hic inter discipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act. 5.* & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipsius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgauit *Act. 5.* Hic simoniacæ pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam pullulantem Apostolica falce succidit, solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licèt non ei soli, sed omnibus communiter pecuniam obtulisset, *Act. 8.* Huic soli visio cœlitus ostensa fuit, *Act. 9 & 10.* qua innuitur, quòd Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus: ipséque admonebatur omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ecclesiæ vnire, & inserere, cùm vas illud visionis Orbem terrarum, & vniuersa in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudæorum, quàm Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, pérque bestias, reptilia, & volatilia Cœli significabantur, & illas iam Deus intra linteum Ecclesiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iussum erat vt mactaret eas primùm, hoc est, per verbum Dei, quod gladio quovis ancipite penetrabilius est, tetrum peccati sanguinem effunderet, eisque subinde vesceretur, hoc est, more cibi traduceret eas in Ecclesiæ corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse, vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt supra vtrosque fideles se pastoralem curam accepisse monstraret.

6 Constituto sic à Christo Domino tot locis Summo vniuersalis Ecclesiæ Pastore Beato Petro Apostolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regenerent: Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numerositas licèt diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbē totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa: illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus. 93. dist.* Et ab vnitate spei, de qua Apost. *cap. 4. Vocati estis in vnam spem vocationis vestræ* Et etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit Apost. *ad Philip. 2.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. *lib. 1 epist. 8 ad plebem. Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata: sicut etiam in Cœlorum vniuersitate à primo mobili dicuntur inferiores*, Arist. *2. de Cœlo text. 35. In corporibus mixtis vnum semper elementum est, elementarisque qualitas prapollens. In multitudine membrorum vnum cor cætera mouet.* Arist. *de partu animalium lib. 2. cap. 1.* potentiarum animæ vna est princeps, nempe ratio. D August *lib. 2. de liber. arbit. c. 3.* & vt ait Apost. *ad Ephes 4. Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præsidens, Pastor, Rector, & Gubernator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vnicam & vniuersalem Christus ædificat Ecclesiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius successores melius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Roma, quæ tunc, & diu post Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Christi pietas & religio in reliquas ei subiectas prouincias traduci posset,* quod innuere videtur Beatus Leo Papa *in serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli*, dum ait: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.*

Anno igitur nono à Christi passione exacto, à natiuitate eius 43; postquam Iacobum Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem conijcitur, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, furorémque declinaret, simul & vt Simonis Samaritæ vestigiis subuertendis insisteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos Vrbem peruenit 15. *Kalend. Febr. sequentis anni*, qui fuit Christi 44. & secundus penè finitus Imperij Claudij; statim Christianæ religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerso mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vsque ad eius obitum, 7

obitum,(qui fuit Auctoribus penè cunctis conſentientibus 3.*Kalend Iulij* nouiſſimo Neronis anno, non quidem Iuliani, ſed imperij, id eſt,tertiodecimo,Chriſti verò 68.)Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis ſpatio in Vrbe permanſit; nam anno Chriſti 47. ſexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum ſeditio fuit, Petrus, qui gente Iudæus erat ex Bethſaide vico Galilææ, ſimul cum cæteris conſtituta iam Eccleſia Romana,& Simone Mago extincto, diſcedere eſt coactus, Hieroſolymam hac occaſione rurſus rediit. Et (Agrippa,cuius metu ex Iudæa aufugerat,iam vita functo)interfuit tranſitui Beatiſſimæ Virginis,qui anno ſequenti accidit ætatis eius 63. prout melius computant citati per me *alleg.*50. *num.*112. Poſtea ingreſſus eſt Vrbem Romam Nerone Cæſare, Linum, & Clementem ſibi coadiutores ordinauit, à Marco ſcriptum Euangelium probauit, priorem Epiſtolam ſcripſit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaſo intelligitur, tranſegit. Inde diſcedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouiſſimis Neronis annis, eo in Chriſtianos tanquam publici incendij auctores deſæuiente Romam rediit,vbi de morte eius, & Pauli ea ſubſequuta ſunt, quæ conſenſu omnium Scriptorum memoriæ ſunt commendata,quorum mors anno ſalutis 69. ſucceſſit ex Lotter.*de re benef.lib.*1.*quæſt.*45.*num* 15.Quicquid hæretici huius temporis impudenter negent
8 † Beatum Petrum Romæ vnquam Cathedram conſtituiſſe,& quod magis eſt,neque Romam vnquam veniſſe, eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis,ac Latinis eleganter cõuincunt Onuphrius Panuinus *de Primatu Petri lib.*3.*c.*1. Cardin Cæſar. Baron *annal tom.*1. *anno Chriſti* 44. *cap*. 2. *cum ſequentibus*, & ex profeſſo latiſſime comprobat omnibus contrariis ſatisfaciens Card.Bellarmin *tom.*1.*de Romano Pont. lib.*2. *à princip.*

9 *O felix Roma*,inquit D.Hieron. *lib.*1 *aduerſ.Iouinianum* in fine,*Vrbs potens,Vrbs Orbis Domina Vrbs Apoſtoli voce laudata*,illa enim caput mundi appellatur,vt patet *cap.fin.de foro comp & ex l.Roma ff.ad munic.*tradunt Alciat. *lib.*2.*diſpunct.cap.*21.& Mandoſ. omnino videndus *in reg.* 20. *Cancel. quæſt.*10. *num.* 2. in ea ſiquidem tanquam in communi omnium patria ſunt fere omnes nationes de Mundo, vt dicit Burgos de Pace *in repet. cap. cognoſcentes num.* 210. *de conſtit.* & Ioan. Quintin. (licet cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap.de multa, num.*110. *de præbend.* refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect.cap.*16. *à num.*23. de qua S. Ioannes Chryſoſt. *in comment. epiſtola ad Romanos cap.*16.*hom.vlt.*id eſt, 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametſi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter geſtis, ſed relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quòd erga illos Paulus dum viueret adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram diſſeruit,& poſtremò vitam apud eos finiuit: vnde & ciuitas iſta hinc facta eſt inſignis, pluſquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illuſtres, Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cælum ſpendeſcit, quando radios ſuos Sol ex ſeſe dimittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades, vbique terrarum effundens*, &c. de qua in feſtiuitate Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſic canit Eccleſia.

O Felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Non laude tua, ſed ipſorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloſſ. *verb. Romana, in Extrauag. execrabilis, de præbend.* ita ait; *ipſam Vrbem Apoſtoli Petrus & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria. ſub vna perſequutore pro pari virtute compaſſi glorioſo cruore martyrij Chriſto Domino conſecrarunt.* Hinc etenim Roma eo glorioſo cruore reſperſa in hanc gloriam prouecta eſt, vt ſi gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis,& Regia per ſacram B Petri Sedem in Romano iam proprio ſolio collocatam caput totius Orbis effecta,vt dicit text. *in cap. fundamenta, in princ. iuncto* §.1. *de elect. in* 6. & refert Lotter. *de re benef. lib.*1.*quæſt.*46. *num.*16. Nullam denique decentiorem, aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſemus, quàm quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illuſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam prouexit, vt inde eſſet gens ſancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta latiùs præſideret religione diuina quàm dominatione terrena,ad quod refert aliqua Læli Iorda *de maioribus Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & de Romana Sedis origine, c.*11.*num.* 0.

Quamvis ex *Matth. cap.* 16. *& Ioan.* 21. ſolùm 10
conſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe, non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa tamen Iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſſe, vt inquit Nicolaus II. relatus *in cap.omnes,* 22.*diſtinct.* ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum Legatum ſuum, his verbis: *Omnes ſiue Patriarchæ cuiuſlibet apices, ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſcop orum Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſlibet Ordinis dignitates instituit Romana Eccleſia: illam verò ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit, qui beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul, & cæleſtis imperij iura commiſit.* Id ipſum oſtendit Gelaſius relatus *in cap. quamuis,* 21. *diſtinct.* omnibus Orthodoxis ita ſcribens: *Quamuis vniuerſa per Orbem Catholica Eccleſia vnus thalamus Chriſti ſint: ſancta tamen Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nullis ſynodis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Primatum obtinuit: Tu es Petrus*, &c Item Anacletus *ad omnes Epiſcopos epiſt.*3. *cap.*3. relatus *in cap. ſacroſancta* 22. *diſtinct.* ita ait: *Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro Primatum obtinuit.Deinde hoc ipſum atteſtantur* Marcell.I.*in cap. rogamus*, & Leo I. *in cap.cùm Beatiſſimus,*24 *quæſt.*1 præterea Alexand I.Iulius I. Pius I. *in ſuis epiſtolis*,& demum Innoc.III. *in cap.per venerabilem,qui fil. ſint legit.* his verbis: *Locus,quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur.* Confirmatur, nam cùm Petrus Vrbem fugiens exiuiſſet, volens eum Dominus ad locum quem elegerat,reuocare,interrogatus ab eo: *Domine quò vadis?*
reſpondit: † *Vado Romam iterum crucifigi*; quod 11
intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum protinus eſt reuerſus, quam hiſtoriam referunt Linus Papa *in actis paſſionis Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli*, Egeſip. *lib* 3. *de excidio Hieroſolymitano*, D.Ambroſ. *lib.*5. *epiſt.*32. Læl. Iordan *de maioribus Epiſcoporum cauſis ad Papam deferendis,cap.*11.*n.*24. Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij pag.* 8. & ex S Athanaſio *in apologia pro fuga ſua*, & S. Greg *in explicatione quarti Pſalmi pœnit.* comprobat Cardinal. Bellarm. *lib.*1. *de Romano Pont. cap.* 23. *in fine*

12 *fine*, Lotte.*d.lib.1.quæst.46.num.9.* Quare † primam Sedem, & vniuersalem Ecclesiæ Primatum Romæ Iure diuino esse collocatum tenent Abb.*in d.cap.per venerabilem*, Ioan. Andr. *in cap. fundamenta*, *de elect.in 6.* vbi Anchar.*num.12.* Albertus Pyghius *de Ecclesiast.hierarch.lib.3.cap.12.& 13.* S. Antoninus *part.3.tit.23.c.5.§.7.* Turrecrem.*de potestate Ecclesiæ, lib.2. cap.40. cum sequentibus*, Can. *de. locis Theolog. lib.6.cap.8. vers.10.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.1.cap.32.* Cordub.*in quæst.lib.4.quæst.2. præposit.8.* Iacob.*de Concil lib.8. art.6.& 7.* latissimè Alphonsi. Mendoza *in quæst. quod lib. quæst.4.scholast.* Azori. *institut. moral. part.2. lib.4.cap.11. quæst.2.* Cardin. Cæsar. Baron. *in addit ad Martyrologium Romanum die 18. Ianuarij, pag.mihi 30.* Cardin. Bellarmin. *tom.1.de Romano Pontif. ib.2. à princip.* Card.Tusch. *pract.conclus.Iuris tom.3. conclus.3. num.19. & tom.7.*
13 *lit. R. conclus.362.* quorum aliqui agunt † an licitum sit è Roma aliò Sedem Apost. transferre, quod ex instituto disputarunt Alphonsi. de Mendoza *d. disput.4.* Cardin. Iacobat *de Conc.lib.8. in 6. art.* Cardin.Bellarmin.*dict. tom.1 de Romano Pontif. lib.4. cap.4. vers.2. hoc idem*, & alij citati à Cened. *ad Decretum collect.11 num.4.* à Lotter.*dict.quæst.46. num.19.*

14 Et quòd Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater sit, & magistra, atque super omnes Primatum obtineat, probant text. *in d. c. quamuis, & in dict.cap.sacrosancta*, *in cap.2. de Summa Trinit. & in cap. antiqua 23. de priuileg.* cum multis aliis adductis plenissimè per Cordub. *dict. quæst.1.art.2.* Mendoza *d.quæst.4 scholast.§.4.* Turrecrem.*de potest.Eccles.lib 2.cap.56.* Albertus Pyghius *d.cap.12.* Can.*de locis Theolog.lib.2. cap.4.* Bannes *in 2. 2. D. Thomæ quæst. art. cap. 2. concl. 5.* Com. *lib.4.var cap.14.numer 1.* Illustriss.Cardin. Bellarmin. virtute & litteris insignis, Catholicæque religionis strenuus propugnator, *d.tom 1.de Romano Pont. cap.12.* cum sequentibus, Cardin. Tusch.vtriusque Iuris consultissimus, prout præclari, indefessique laboris monumenta attestantur, *in pract. conclus. tom.7. lit. R. conclus.363.* Cardin. Mantica assidua negotiorum experientia eruditissimus *de coniecturis vlt.volunt.lib.8.tit.6.num.4.* Iacob.de Graffiis *tom.2. consil.lib.3. tit. de clericis non resid: consil.1. num.4.* plenissimè Marta *de iurisdict. part.1. cap.13. à num.19.* vbi permulta sequentia capita omnia argumenta in contrarium plenissimè resoluit. Valeri Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.1.num.22.* Fr. Paulin. Berti Lucensis *in praxi criminali Regul. tit.2. cap.14.n.4.& 5.* Victorin.Mansi.*de Ecclesiastic. magistrat.lib.2. cap.4.* & 5. Homobon. *de statib.humanæ vitæ, part.1.c.4.num.1.& c.6.vers.in primo gradu.* nouissimè Mich. Ferr.*de præcedent. Ecclesiast quæst 31.* plures ex antiquioribus refert Cened. *d. collect.11. n.4.& 5.*

15 Romæ, & vniuersalis Ecclesiæ Pontificem succedere Petro in Ecclesiastica monarchia tam ex diuino iure, quàm ratione successionis, Conciliorum auctoritate, Summorum Pontif. Græcorum, & Latinorum Patrum, aliorumque testimoniis,& auctoritatibus probat idem Cardin Bellarm. *d. tom.1.*
16 *lib.2. c.12. & 13.* † Nullum enim in terris superiorem habet, *cap. cuncta per mundum 9. quæst.3. cap. licet,cap. Venerabilem, de elect.* Flamin.*de resignat.lib. 7.quæst.5.num.1.& 2.* Don. Garsi. Mastrillo *de ma-*
17 *gistratib.lib. lib.1. cap.1. num.4.* Et est † Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis, cùm totus mundus Papæ sit territorium, *d c cuncta per mundum,cap.per principalem 8.quæst.3.* Camill.Borrel.*in sum,omnium decis.tit 4.n.10.* Gonzal.*ad reg.8. Cancel.§. 2. prœm. n.44.* † Et omnes eidem parere, ipsumque in Prima- 18
tem recognoscere debent, *c. sacrosancta, c. de Constantinopolitano 22.dist* Gonzal.*§.1.prœm. nu.8.* Licèt autem *in prœmio Decretalium*, aliique in locis seruus seruorum Dei nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum, Azori.*instit moral.p.2.lib. 3.c.19.quæst.1.vers.Baldus*, Flamin.*d.lib.8.quæst.7.numer.101.*

Vnde Summum Pont. saltem in habitu directè habere potestatem sæcularem immediatè à Christo 19
Domino sibi commissam, itavt possit per seipsum eam, vt directam reducere ad actum, licèt frequentiùs illam exerceat per Imperatores, & Reges ab eius manu eandem accipientes, tenent Innocent.*in cap.licet, num. 8. & 9. de foro comp.* & post Host. Panor.*in cap. nouit numero 13. de iudic.* post.glos.ibi, & post *glos.1. in cap. causam quæ, in 2. qui filij sint legit*, cui similis *verb Ecclesia, in Clem. ad nostram, de hæretic.* Bart.*in l.1.§ Præsides, ff. de requir. reis*, Hieron Alban *tract de potestat. Papæ, p.2.num.15. cum seqq.* Aluar. Pelag. *lib. 1. de planctu Eccles. cap. 24.* Palat. *de obtentione regni Nauarræ, §. 6.* Cou.*in reg. peccatum part. 1. §.9. num.7.vers.1.* Nau.*in d c. nouit. notab. 3.sub num.19* Mench.*illust.lib.1. cap. 20. num. 2 & cap.21.num.1.* Marta *de Iurisdict.part.1. cap. 19.* quo loci iunctis capitulis sequentibus vsque ad *cap. 23.* inclusiuè, & iunctis præcedentibus, pluribus mediis hanc sententiam tenaciter defendere intendit, Leonard.Duard.*in comment. ad Bull. Cœnæ lib.2. can.14. quæst. 8. num. 13. & can.15. quæst. 18.* Torrebl.*de magia lib. 3. cap.4.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.1.lib.2.cap.22 cum seqq.* Lorrea *Granat. decis.1 à num.5.* ex Theologis S. Antonin. *tit.3 de dominio regnorum, cap.2.& p.3.sum tit.22.cap.5.§.17.* S. August. Triumph. *in princ. sum. de potestate Ecclesiæ.* S. Bonauent. *in 4.dist.37. in exposit. lit.dub.4.* Henric.Gandau. *in quod lib. 6. quæst. 23.* Roder. Sanc. Episcop.Zamoren. *lib. de origine, & differentia principatus, p.1.* Alexand. Alens.*4.p.summ. quæst.19.part. 2.§.1.* B. Ioann. à Capistrano *de auctoritate Papæ, part.1.secundæ partis, num.4.& 5.* Aluar. Pelag.*de planctus Ecclesiæ lib.1. cap 13.* Cels. Manc. *de iuribus principatuum,lib.3.cap.1.& 2.* Paulus Ciera *in tract. de iure Principum, cap.6. cum sequentibus*, Alexand. Pesanti. *de potestate Romani Pont.* Thom. Bozi.*de ruinis gentium,& regnorum,lib. 2.* Sot *lib.4.de Iustit. quæst. 4.art. 1.ibi, Arbitrati sumus Christum quatenus hominem non fuisse Regem, non quòd non potuerit, erat quippe Deus, sed quia neque eum decuit, neque subinde voluit*, &c. Ios.Ragus.*in 3.p.S.Thomæ disput.22. art 6.q.22.*

Probatur hæc sententia. Summus Pontifex Petri 20
successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat qualis erat dum hîc inter nos viueret: atqui in Christo Domino nostro dum vixit fuit Regia potestas temporalis: ergo Summus Pont. Petri successor habet temporale dominium, maior per se patens est, & constat ex dictis, & præcipuè ex illo Ioan.21. *Pasce oues meas*, & Matth.29. *Tu es Petrus*, &c. vbi Dominus loco sui Petrum constituit vniuersalem suæ Ecclesiæ Pastorem, illimitatámque relinquit hanc sibi promissam, & traditam potestatem, vnde D. August. *Sicut*, inquit, *in Saluatore erant omnes causæ Magistri, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur.* Et Chrysog. *super Acta Apostolorum. Ita*, inquit, *Petrus à Filio super omne quod est Filij potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso Orbe.* Quamobrem necesse est fateri can-

dem

dem esse auctoritatem Petri, quàm Christi, & Summi Pont. quàm Petri *Manet*, inquit S. Leo, *dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petræ perseuerans suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseuerat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis.* Et Philippus Presbyter Apostolicæque Sedis legatus *in Concilio Ephesino circa an.* 430. vt habetur *tom.* 1. *c.* 16. sic dicit: *Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, sanctum Beatissimúmque Petrum Apostolorum Principem, & caput, Fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino* IESV *Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, cœlestis regni Claues accepisse, soluendique, atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse, necnon per successores suos huc usque semper viuere, causasque decernere semperque victurum esse...*

21 Minor verò, quatenus habet Christum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem vniuersorum probatur Matth. cap 10. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo* Et cap. 18. *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra.* Probatur etiam ex pluribus Apost. locis, qui præcipuè scribens ad *Coloss. cap.* 1. inquit de Christo: *Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cœlis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, siue Troni, siue dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Et ad *Hebræ. cap.* 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè loquutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula.* Ioannes etiam *in apocal. cap.* 1. dicit, quòd IESVS Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & *cap.* 11. *quod audiuit vocem multorum dicentium: Factum est Regnum huius mundi Dei nostri, & Christi eius.* Et *c.* 19 *Cùm prius exarasset quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.*

22 Quòd si insurgat aliquis dicens, quomodo Christum Regem dicimus sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. respondet Isai. Propheta *cap.* 9 *factus est principatus super humerum eius*; quem locum Nicetas in Nazianzenum *in orat. de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens ait, *omnes alij Reges non in propriis viribus imperium suū, & regnum habent constitutum, sed in aliis, putà in militibus, & satellitibus, & propugnatoribus: Christus autem solus principatum suum super humerum habuit.*

23 Consequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc perseuerat, & viuit in successoribus suis, vt suprà probaui, accepit Pontificatum & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: *Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et super illa verba, *Tibi dabo Claues*, infert Chrysolog. *Filius Dei vbique terrarum Petro concessit potestatem, & homini mortali omnium, quæ in cœlo sunt, dedit auctoritatem, vt potestate Clauium Ecclesiam amplificaret.* Inde D. Augustin. *serm. Fortis & humilis*, admirans ait: *O mira potentia, ô ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piscatorem Apostolorum facilè crederet Principem, & Regibus obsistere, Reges sanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrænare legibus? Sicut Christus accepit à Patre Dux sceptrum Ecclesiæ gentium ex Israël egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omne quodcunque est, vt ei genua cuncta curuentur: sic & Petro, & eius Successoribus plenissimè commisit.* Si igitur Christus Dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, vt monstratum est euidentissimè, totius mundi, & omnino hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: nam, vt infert Chrysog. in persona Christi loquentis ad Petrum, *qui amas me coram ipsis, iam tibi confirmo quod meum est plenum*, & ideò D. Thom. *in fine l.* 2. *sentent.* dicit quòd Papa vtriusque potestatis apicē tenet, scilicet spiritualis, & sæcularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur.

Nihilominus tamen veriùs dicendum puto Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu potestatem sæcularem ab Spirituali distinctam per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum; & hanc sententiam tenent D. Thom *in opusculo de regimine Principum lib.* 3. *cap.* 2. *cum sequentibus, & p.* 3. *quæst.* 59 *art* 4. Sot. *de iustitia lib.* 3. *quæst.* 4. *art* 1. *colum.* 4. *vers. quod si, & in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 2. *art.* 1. *conclus.* 4. Driedon *de libertate Christiana lib* 1. *cap.* 9. *& cap.* 15. Caietan. *tom.* 1. *tract.* 2. *de auctoritate Papæ, & Concilij cap.* 13. *ad* 8. Victoria *in relect. super cap. vlt. Matthæi numero.* 27. *& de potestate Ecclesiæ relect.* 1. *quæst.* 5. *num.* 8. Alphonsus Aln. Guerrero *in speculo Principum cap.* 16. Cardin. Bellarmin *controu.* 3. *generali lib.* 5. *de Romano Pontifice cap.* 1. *versic. Tertia sententia, & cap* 3. *& cap.* 6. Molina *de iustitia tract.* 2 *disput.* 29. *colum.* 4 3 *vers. his prænotatis*, Suarez *de legibus lib.* 3 *c* 6. *sub num.* 3. *cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores lib.* 3 *cap.* 5. *num.* 8. Rebell. *de obligationibus iustitiæ, part.* 2. *lib.* 18. *quæst.* 23. latè Anghian. *de legib. lib.* 2. *controu.* 17. *per tot. & præcipuè à num.* 29 Azor. *instit. moral p.* 2. *lib.* 11. *cap* 5. *quæs.* 6. Param. *de orig. Inquis. lib.* 3. *quæst* 3. *opin.* 4. Morl. *in emporio iuris part.* 1. *tit. de iurisdict. quæst.* 4. Ceuall. *de cognit. per viam viol. in prolog. num* 9. *in fine, & num.* 12. Maynard *de priuileg Eccles. p* 1. *art.* 6. *n.* 1. Salgado *de protect Regia tom.* 1. *p.* 1. *c.* 1. *præl.* 1. *nu.* 55. Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 1. *præl.* 1. *num.* 4. *&* 5. Antonin. Diana *moral resolut. p.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 121. Benedict. Ægid. *in repet. l ex hoc iure part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 17. *ff de iustit & iure*, nouissimè R. P. Iuniper à Drapano *pro Iuris Pontificij defensione quæstio.* 1. *capite* 2. *numero* 9. *cum seq.* 24

Huius sententiæ plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. *in cap.* 1. *&* 3 *de officio Vicar l* 6. delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. *in l.* 1, §. *qui mandatum, ff. de officio eius,* 25

26 *eius, cui mandata est iurisdictio.* Planè † Christus Dominus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate sæculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directè exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. *regnum meum non est de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria *de potestate Ecclesiastica relect.* 1. *quæst.* 5. *n.* 16. *cum sequentibus*, Valentia *d. puncto 6 colum.* 2. Tolet. *in cap.* 18. *Ioan. annot.* 25. *&* 26. Cardin Bellarm. *d. lib.* 5. *de Rom. Pontif. cap.* 4. Licèt oppositum, imò quòd Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint Albert. Pyghius *lib.* 5. *hierarchiæ Ecclesiasticæ cap.* 3. Almayn. *de potestate Ecclesiast. cap.* 8. Nauar. *in cap nouit, notab* 3. *n.* 130. *de iudiciis.* Modernus *de iurisdict. part.* 1. *cap* 18 quorum fundamentis dilucidè respondent Victoria, Bellarminus, & cæteri suprà citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra*, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directè habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licèt enim negare non possimus eum per se, & directè habuisse ex domo Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, ita vt non solum ad finem supernaturalem Ecclesiæ vniuersalis, sed etiam absolutè potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt Molina *d. disp.* 28 *col.* 4. *in fine, vers. restat, & concl.* 4. *&* 5. Suar. *disp.* 48. *sect.* 2. *col.* 3. *vers. dico secundo, cum sequentibus.* Sic intelligentes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi*, &c. & illud *Apocal.* 1. *Princeps Regum*, &c. *& in cap.* 10. *Rex Regum, & Dominus dominantium*, tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicauit alia pleraque etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. *in opusculo de regimine Principis, l.* 3. *c.* 10. quem sequuntur Nauar. *d. notab.* 3. *n.* 130. Molina *d. disp.* 29. *col.* 14. *in princ.* Suar *d. disp.* 2. *ante finem.*

28 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini *Ioan.* 21. ibi, *Pasce oues meas*, quia in ea solùm impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat *Matthæi* 16. ibi, *tibi dabo Claues regni cœlorum*; vt post alios resoluit Suar. *de legibus lib.* 3. *c.* 6. *n.* 4. *& lib.* 4. *c.* 2. *n.* 10. *& c.* 3. *n.* 1. Per has autem Claues solùm significatur potestas spiritualis suprema, non verò temporalis, directa, vt post alios resoluit idem Suarez *d. lib.* 4 *c.* 1. *n.* 3. *cum sequentibus.*

29 Nec enim nos deterrent pleraque Iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorum mentem Summo Pontifici tribuere videntur sæcularem potestatem, vt *in cap.* 1. *distinct.* 22. *& in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes, & in Extrauag. vnic. post princip. vers. sanè, ne Sede vacante Ioan. XXII.* Nam text. *in d cap.* 1. *& in d. vers. sanè*, dum inquiunt quòd *Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commisit iura terreni simul, & cœlestis imperij* non agunt de Potestate aliqua sæculari Summi Pontificis, sed solùm de Ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit *Matthæi* 15. dum ei promisit, & tandem dedit Claues regni cœlorum; vt possit ligare, & soluere super terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terreno: & quandocumque ligaret, & solueret super eam esset ligatum in Cœlis, id est, in imperio cœlesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, vt consideret sic illos textus intelligens, Card. Bellarm. *vbi suprà* & Anguian. *d. controu.* 17. *n.* 54. vbi *n.* 64. agit de intellectu *d. Extrau. vnam sanctam*, quem etiam refert, & sequitur Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 122.

Quo retento sensu dici potest Nicolaum Papam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est prædicti *cap.* 1.) non videri sibi ipsi aduersari *in cap. cùm ad verum*, 96. *distinct.* quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret vsurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate sæculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo verò loquitur de potestate materialiter tantùm sæculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit. 30

Primò, ex dictis infertur Summum Pontificem, qua talem ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia sæcularia, etiam inter sæculares, vt de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum, & vltra Ordinarios per text. ibi *in cap. cùm ad verum* 96. *distinct. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit.* ac Theologos *in* 4. *dist.* 24. latissimè disputarunt, sic resoluentes Cardin. Turrecrem *de potestate Eccles. lib.* 2. *cap.* 113. *cum seq.* Albertus Pyghius *de Ecclesiastica hierarch. lib.* 5. Driedon *de libertate Christiana, lib.* 1. *cap.* 15. *cum seq. & lib* 2. *cap.* 2. Sot. *de iustitia lib.* 4. *quæst.* 4. *art.* 1. Henric. de Gandauo *quodlib.* 6. *quæst.* 23. Caietan. *in apologia, tom.* 1. *opusculorum, tract.* 2. *cap.* 13. *ad* 8. *&* 2. 2. *quæst.* 43. *artic.* 8. Fr. Anton. de Corduba *in quæst. lib* 1. *quæst.* 57. Victoria *relect.* 1. *sect.* 5. *& relect.* 5 *sect.* 2 *à numero* 3. *& in relect. de Indis, & Insulanis, part.* 1. *à numero.* 26. *& ad cap. vlt. Matthæi num.* 29. Molina *de iustitia tract.* 2 *disp* 29. *vers. Tertia conclusio*, Rebell. *de obligation. iustitia, part.* 2. *lib.* 14. *quæst.* 23. *sect.* 1. *num.* 2. *&* 3 *& sect.* 5. *nu.* 19. Aldrete *in allegatione pro commoda Regularium exemptione part.* 1. *cap.* 5. *num.* 13. Suarez *de legibus lib.* 3. *c* 7. *n.* 5. *& de defensione Fidei Catholicæ lib.* 3. *cap.* 22. Illustriss. Card. Bellarm *de Romano Pontifice, controuers.* 3. *generali, lib.* 5. *c.* 5. Ex nostris Canonistis Couar. *practicarum c.* 1. *n.* 2. *conclus.* 2. *& in reg peccatum, p.* 2. *§.* 9. *n.* 7. Nauarr. *in d. cap. nouit, notab.* 3. Ioann. Salgado de Araujo *in l. Regia Lusitana discursu* 1. *n.* 41. *cum seqq.* Cenall. *communium contra communes q.* 759. Morla *in emporio Iuris Ciuilis, tit. de iurisdict. omnium iudicum q.* 4. Cardin. Tusc. *practicarum conclus. tom.* 6 *concl.* 45. Valenzuel. *pro monitorio Pauli V. p.* 7. *à n.* 45. Balbea *ad c. fin. n.* 4. *de prescrip.* Petr. de la Escalera Gueuara *in didasfalia de vtroque brachio, p* 2. *nu.* 87. latè Ioannes Faiardo *ad c. tanta, qui filij sint legit. membr.* 1. *n.* 71. *cum seqq.* vbi sæpissimè me citat, *in hoc loco*; qui omnes latissime 31

mè agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere *d. c. cùm ad verum, d. c. nouit*, cum ſimilibus eam tamen habere caſualiter, & indirectè in ordine ad Spiritualia, quoties ſcilicet ad ſpirituale bonum fuerit neceſſaria, & procedere *d. Extrauag. vnam ſan-ctam, & c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.*

32 *Secundò* infertur Summum Pontificem ſuper infideles habere poteſtatem generalem gubernatiuam, proindeque poſſe cognoſcere, iudicare, & diſponere de eorum negotiis ſæcularibus, quatenus opus fuerit ad defenſionem Eccleſiæ, ſeu Principum fidelium etiam ſæcularium, & Regnorum, aut ſtatuum ipſis ſubiectorum, & ad expediendam prædicationem Euangelicam. Ita Couar. *in reg. peccatum par. 2. §. 10. ſub numer. 4. & §. 9. ſub num. 6. propè finem* Nauar *d. notab. 4. n. 58.* Gregor. Lopez *l. 2. gloſ. 3. col. 6. tit. 23. part. 2.* Victoria *ſuper cap vlt. Matthæi num. 27.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *controu. 3. generali l. 5 de Romano Pontifice cap. 2.* Suar *de legibus lib. 3. c. 6. n. 1. & c. 10.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicabil. Eccleſiaſt. quæſt. 616.*

33 Directè tamen ſuper infideles poteſtatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis poteſt cognoſcere, iudicare, aut diſponere, iuxta Doctores ſuprà citatos; ex eo, quia quæ-
34 cunque poteſtas gubernatiua competens ſummo Pontifici, quia tali, non competit ei, niſi quia eſt caput ipſius Eccleſiæ, gerens ipſius Chriſti capitis vices in corpus myſticum eiuſdem, id eſt, in ipſam Eccleſiam militantem, vt palam eſt apud omnes Catholicos, & proſequitur Illuſtriſſ. Cardin. Bellarm. *d. controu. 3. de Romano Pontifice lib. 2. cap. 12. cum ſequentibus*, maximè *cap. 16. & 31. col. 3. ante medium*

53 † Vnde eam poteſtatem non habet in homines, niſi qua ſunt membra huius corporis, & Eccleſiæ, mediante ſcilicet Baptiſmo fideles facti, & incorporati cum Chriſto eius capite, iuxta text. *in cap. Dominus noſter 56. diſt. & in c. vlt. de Presbytero non baptizato.* Deinde Chriſtus Dominus *Ioan. 10.* inquit quod in fine ſæculi fiet vnum ouile, & vnus paſtor, quia ante ſæculi finem non omnes ſunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes Summo Pontifici eiuſdem Paſtori directè ſubiiciuntur quoad aliquam poteſtatem gubernatiuam, vt ſunt illi, qui illud adhuc non intrarunt per Baptiſmum, ſed in infidelitate perſi-
62 ſtunt. † Nec in qualibet Republica infidelium etiam barbarorum, licèt opinione noſtra videantur viuere more ferino abſque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè poteſtatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra ſuas Reſpubl. alium, quàm ſibi proprium & immediatum ſuperiorem non recognoſcentes, habent namque immediate ab ipſa natura poteſtatem ſupremam ciuilem, itaut per eam gubernari poſſint ſuo modo in ordine ad propriam conſeruationem, & ſic iſtis infidelibus eſt vera iuriſdictio, vt comprobat Garc. Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. c. 9 per tot.*

37 Hinc per tranſennam admonerem noſtros Luſitanos quàm iniuſtè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præſertim in Guinea, ſolent ex malitia, vel ex craſſa ignorantia emere Æthiopes, & in ſeruitutem iniuſtam reducere, illos ſcilicet, quos vident ad propria eorum met Luſitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel abſque culpa pro delicto patris familias perpetuæ ſeruituti barbarè damnari, vnde optima ratione hos liberorum hominũ iniuſtos venatores arguit Rebell. *de obligat. iuſtitiæ, p. 2. lib. 18 quæſt. 23. ſect. 5. num. 30. cum ſequentibus*, inde bene aduertens oportere quòd Regij magiſtratus habita huiuſmodi iniuſti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet Molina *d. tract. 2. diſp. 35.* vbi *diſp. 36. & 34.* latè proſequitur caſus, in quibus Luſitani mercatores poſſunt abſque peccato emere, vendere, vel aſportare, aut retinere prædicta mancipia.

Hinc etiam conſequens eſt Summum Pontificem non poſſe huiuſmodi infideles debellare, & eos in ſuam recognitionem compellere per ſe, vel per alios Principes fideles, pro eo ſolùm quod eum recognoſcere nolint in dominum ſuum, & totius Orbis temporalem. Ita tenuerunt ex noſtris Ioann. Andr. *in addit. ad Speculat. tit. de Iudæis col. 2. prope finem.* Innoc. *in c. quod ſuper his, de voto,* Couar. *in reg. peccatum 2. p. §. 10. ſub num. 4. & §. 9. ſub numer. 6. prope fin.* Nau. *d. notab. 3. n. 58.* Gregorius Lopez *l. 2. gloſſ. 3. col. 6. in princip. & col. 14. poſt princip. tit. 23. part 2.* Marc. Anton. Genuenſ. *d. quæſt. 916.* Tapia *de conſtit. princip. cap. 1. numer. 54.* Garc. Maſtrill. *d. cap. 9. numer. 10.* Ex Theologis D. Thom. *2. 2. quæſt. 12. art 2.* vbi Caietan. *quæſt. 66. ſuper 8. verſ. circa 1.* Victoria *ſuper cap. vlt. Matth. num. 27.* Auguſtin. de Ancona *in tract. de poteſtate Papæ quæſt. 23. art. 3.* Suar. *de legibus lib. 3. cap. 10. & cap. 6. num. 1.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. *d. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 1.* Anguian. *de legib. lib. 2. contr. 17. num. 11.* vbi limitat niſi diripuerint ea loca à Chriſtianis, & ita malè retineant. † Nec obſtat quòd poſt aduentum Chriſti Domini omnia principatus, dominium, & iuriſdictio tranſlata ſunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Eccleſiaſtic. 10. *Regnum à gente in gentẽ transferetur propter iniuſtitias*, conſonat *cap. tranſlato, de Conſtitut.* quia reſpondetur prædictam principatus tranſlationem referẽdam eſſe ad ſolam poteſtatem, & punitionem diuinæ Maieſtatis: hæc autem cùm nobis occulta ſit, conſequitur quod licèt Deus poſſit ob iniuſtitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna, & principatus, & regni dominium, tamen † Romanus Pontifex, aut quilibet alius fidelis non poterit infideles quantumuis ſceleratos, vtpote ipſius imperio non ſubiectos priuare ſua ipſorum poteſtate ciuili publica, & dominio rerum ſuarum, iuxta reg. tex *in l. vlt ff. de iuriſdict. omnium iudicum, & in c. vlt de conſtitut.* iuncta reg. text. *in l id quòd noſtrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit Couar. *d. § 10. ſub n. 2.* 38 39 40

41 Ex quibus omnibus colligitur optimo iure potuiſſe Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Caſtellæ (regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Eliſabetha) & Reges Portugaliæ (regnante Ioannes II) diuidere terras infidelium eaſque eiſdem donare ſub ea conditione, vt in conuerſionem prædictorum infidelium tenerentur mittere perſonas idoneas, quæ Fidem Chriſti eiſdem prædicarent, & ſuaderent, vt teſtatur Ioannes de Ochoa *in Carolea part. 1. fol. 141. pag. 2. in medio* Gregor. Lopez *dicta gloſſ. 3. col. 1. poſt med.* Cardin. Bellarmin. *lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2. in fine*, Marta *de Iuriſdict. part. 1. c. 24. n. 32.* Suri. *in comment. rerum in Orbe geſtarum pag. 10. verſic. porrò*, & plenius Luſitanus noſter Ioannes de Barros *decade 1. lib. 3. cap. 11.* quem latinè tranſcripſit. P. Maphæus *lib. 1. hiſt. Indianæ* in hæc verba. *Is* (ſcilicet Alexand. VI.) *cognita rerum cauſa, ne quãdo lis ad arma deduceretur, vltra Heſperidum inſulas ad trecenteſimam ferè leucam, & quadrageſimam ductio à ſeptẽtrionibus ad Auſtralem polum circulo totum terrarum Orbem ex æquo bifariam ſecuit. Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta ſibi ob iuris antiquitatem optione deſumpſit,* occidua

occidua Ferdinando relicta, &c. plenissimè rem hanc à suis primordiis prosequitur Rebell *d. par 2. lib. 18. quæst. 23. sect. 2. cum sequentibus. iuncta sect. 1.* Constat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuisisse, non ad eum finem simpliciter, vt Reges illic proficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna absolutè occupanda, sed solùm conditionaliter, prout scilicet postularet ordo, & processus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium inibi prætensæ, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissæ, & ita seruatis seruandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsos, quam Christianos ad Fidem conuersos, vt bene in effectu respondet Victoria *in relect. 1 super cap. vlt. Matthæi, de titulis, quibus barbari potuerint venire in ditionem Hispanorum, n. 12. cum sequentibus*, sequitur Gregor. Lopez *d. glos. 3. col. 6. in princip. & col. 13. à vers. quarta conclusio*, expressit Card. Bellarm. *d. cap. 2. ad finem*. Est enim receptissima omnium Doctorum sententia quòd licet ipsi infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inuiti compelli nequeant, nihilominus tamen si impediant, & resistant Prædicatoribus missis ad sanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicámque Fidem suscipere recusent, possunt Principes Christiani, vt ministri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant Ita Con. *in reg. peccatum p. 2. §. 10 num. 13. vers. quartò licitum, & §. 11. n. 5. vers. fateor planè.* Bañes *in 2. 2. q. 10. art. 10. col. 528 vers. tertia, & quarta conclusio*, P Molin. *de instit. tract. 2. disp. 105.* & in materia *de fide q. 20. art. 8.* Azor. *instit moral p. 1. lib. 8. c. 26. quæst. 7.* Lorca *in 2. 2. q. 11. a. 1. sect. 3.* Suar. *de Fid. lib. disp. 18. sect. 2 n 8. & contra Anglic. secta errores 1. c. 10.* Solorzan. *de iure Indiar. lib. 2 c. 10.* Benedict. Ægid. *in rep. l. ex hoc iure p. 1. c. 3. n. 16. ff. de instit. & iure*, Fr. Thomà IESV Maria *l. 5. de procuranda omnium gentium salute p. 1. dub. 3.* Seraphin. de Freitas *de iusto Imperio Asiatico c. 9 num. 6. & 7.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elizabeth Christophorum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanus Petrum Aluarium, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nouasque in Oceanum Reges classes pararunt, sempérque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extenderent, verbúmque Dei longè & latè disseminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depositum, & limitem ad nouum imperium à prouidentia diuina, itaut America sola dicta ab Americo Vespuctio Florentino inuentore quartam partem Orbis contineat, ex Genebrardo *lib. 4 anno 1497.* quod feliciter consequuti sunt, nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cœlestium numero falsò relati Bacchus, Herculesve vnquam aspirarunt) effectum est, vt cùm Orbem terræ vniuersum tres in partes diuiserit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme par est, cùm plura regna contineat, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges simul possideant: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione amplecti solebant, illam fœdè maculant, damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectantes violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea sint educatæ vberioribus doctrinis ab illa deflectunt: Hispania nouas plantas, nouosque filios matri Ecclesiæ affert, & acquirit, detestabilique Deorum inanium cultu sublato ex regione eorum, qui falsam doctrinam docent ad insulas longè, vt inquit Isaias, atque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos illata migrat Religio Christiana, vt impleatur illud Ecclesiastici *cap. 10. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ;* & apertius Matth *cap. 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno Cælorum, filij autem regni eicientur in tenebras exteriores.* Quod quidem tempore Emanuelis inuictissimi Regis Lusitaniæ vlterius prosequutum, amplissimaque terrarum spatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Episcopos, Presbyteros, aliosque egregios sanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac successorum triginta prouinciæ cum totidem Regib. sint ad Fidem redactæ, illique Lusitaniæ Regibus subiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Lusitani proprium Regem sortiti sunt, pro Christi Fide cum hostibus in Africa, & Asia manus conseruere, non solùm Mauros à finibus sui Regni expellentes, sed in Æthiopia, Arabia, ac vniuerso Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando proprio sanguine Christi Fidem fere per vniuersum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionysius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamuis aliquam partem superarint. In Occidentali verò parte Caroli V. sæculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem sunt professæ, & in solo Mexicano regno baptizati sunt quaterdecies centena hominum millia, itavt in archiuis Caroli Cæsaris habeatur quendam Sacerdotem baptizasse septies centena hominum millia, alium tercena millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Laurentius Surius *in commentarius historiæ, an. 1518. fol. 515.* & Christianam diligentiam extollunt Paulus Iouius *lib. 12. historia*, Bossius *de signis Ecclesiæ lib. 17. signo 78. cap. 4.* Curia *lib. 2. in historia Catholic. Regum cap. 13. & 19.* Natalis Comes *in historia sui temporis, lib 1. fol 6. & lib. 21 an. 1570 fol. 445.* Anastas. Germon, *de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num. 10.*

Restat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium solis Portugaliæ, & Castellæ Regibus committere, & insuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines se in eam conquisitionem, vel commercium intromitterent cùm tamen Christus Dominus *Marci vltimo.* Apostolis dicens: *Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*, &c. simul concesserit omnibus futuris Christianis, & Regibus facultatem, vt Apostolos, eorumque successores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. *in l. ex hoc iure ff. de iustitia, & iure*, itavt regulariter à nullo etiam supremo Principe restringi, & prohiberi possit, iuxta reg. text. *in §. sed naturalia, Inst. de iure naturali*, vbi Faber, An- 43

gelus,& cæteri, post alios Couar de *sponsalib.p. 2 cap. 6.§.9.n.3.* Suar. *de legibus lib.2.cap.14.*

44 Dicendum ergo Alexandrum VI. ex potestate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet super ipsos etiam infideles, vt suprà resoluimus, iustè id facere potuisse, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui eandem concessionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonso IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares quæ Vlyssipone asseruantur in scriniis Regiæ Coronæ, vt refert Rebell. *d q.23.sect.1 numer. 4.* quorum etiam meminit Benedict. Ægid *ad l. ex hoc iure.ff de iust.& iure, part.1.cap.3.num.* 18. omnes moti ex eo, quia ipsius prædicationis,& conuersionis progressui conueniens erat prædicta concessio; tum quia cedebat in præmium dignum,& quasi in stipendium infiniti penè sanguinis,& pecuniæ, laboris, industriæ,& negotij in explorando,& aperiendo Oceano,& luce Euangelij ad gentes illas deferenda; que sanè beneficij genere iidem Reges commoti, & de re veluti sua magis solliciti, prædicationi Euangelicæ,& prædictæ conuersioni liberiorem aditum aperient: tum etiam ne aliter eius progressus impediretur, vel turbaretur per bella, & dissensiones consuetas inter subditos Principum diuersorum; quibus dissensionibus in ea diuisione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, respectu eorundem etiam Principum Portugaliæ,& Castellæ, vt referunt Maphæus, Cardin. Bellarm. *vbi suprà,* & Rebell. *d sect. 2.numer.7.* tum denique ne contingeret, quòd eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferrum, arma, ligamina, aliasque res,& bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel transmitterent, aut ipsos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eisdem Portugaliæ,& Castellæ Regibus hostes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuersionis prosequutio impediretur, vel fortè cessaret, non sine magna Dei offensa, & ingenti totius Christianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict.q.23.sect.2.n.8.*

45 Non obstant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt se iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem,& concessionem tam iustam,& cum ipsomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci d.cap.vlt.* & ad libertatem commercij inter gentium omnibus concessam, respondetur hæc omnia cessare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdemmet iuris diuini positiui, & gentium id apertè postulantium, propter rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut diuinum positiuum, resoluunt plures citati per Couar. *d. num.3.* Francisc. Molin. *de ritu nupt lib.2.different.7.num. 4.* Sanch. *de matrimonio, lib.6.disp.6.num.5.* Azor. *institutionum moralium, part.2. lib.5.cap.18. col. 473. & lib.5.cap.3. & part.3.lib.1.quæst.3.col.13.* Suar *d. cap. 23.iuncto cap.24.* sic explicantes text. *in d.§. sed naturalia, & in cap.sunt quidam 25. quæst.1.* cum similibus,& concordantes eadem Iura cum text *in l. manumissiones. & in l.ius ciuile,ff.de iustitia & iure,*& in nostris terminis bene resoluit Rebell. *d. quæst. 28. art. 4.num. 28.* alia super hanc quæstionem adducit

46 Lusitanus noster † Benedictus Ægidius omnium litterarum scientia egregiè præditus, multiingaque virtute præcellens, is inquam *in comment ad l.ex hoc iure.ff.de iustitia.& iure, part.1.cap. 3. per tot.* eleganter,& ex professo eam pertractauit, id quem in decidendis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus, ideò in desideratis ad eum confugito.

Ex quibus colligi potest ideò posse Summum Pontificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum, cùm ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem, necessarium est vt dicamus, dicente Domino *Marc.19.* Apostolis, atque etiam qui eum sequuntur in concionando Episcopis, *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit,& baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur,*& Matth. vlt. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Et ne vllo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certis, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse & euincerent, & declararent sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit è vestigio: *Ecce vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quanquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quàm pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non sunt hæc loca,& dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ Rectè sanè Gerson. *de potestate Prælat.consid.8.* ita scripsit: *Status Episcopalis, licèt esse possit in aliquo sine plebe,& sine vsu, vel exercitio; hoc tamen fieri non conuenit, quia inane,& monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustrà est potestas, cui non subest operatio;*& de his Episcopis titularibus dixi suprà *tit.1.c.6.n.15. cum seqq.*

Tertiò infertur posse summum Pontificem in casu ad spirituale bonum necessariò iniquam sententiam à iudice sæculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere,& sententiam coactiuè etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporali, veluti † super iure alicuius principatu, vel alterius rei temporalis mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione,& discordia eorum nolentium in alium sæcularem iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ iactura, dum eam interim hostes Fidei deuastant, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione & meritò hanc illationem tenent Sot. *in 4 dist. 24.q. 2.artic.1.conclus.4.* Molina *dict. disput.29. versic. Ex dictis Soto,* Suar. *de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. c.22.n.14.*

47 48 49

Quibus non obstat text. *in cap. nouit, versic. non enim,* 50

enim, de indic. dum scilicet expedit rationem pec-
cati, & ordinem fraternæ correctionis. vt eo præ-
missu possit Summus Pontifex cognoscere de cau-
sa,& discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ,
& Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato
pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam
monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio,
etiam inter supremos Principes ad Summum Pon-
tificem nun pertineat; quia respondetur ideo in eo
textu id ita locum habere, quia de facto nun pro-
ponebantur ea damna spiritualia, de quibus su-
pra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pon-
tificis iurisdictionem, quoad casum illius text. ex-
pendatur ratio peccati permanentis, & ordo corre-
ctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ,
qoippe qoòd aliter Summus Pontifex, etiam inter
prædictos Principes de causa temporali bonum spi-
rituale grauiter non offendente, cognoscere non
51 posset.

Quartò infertur Summum Pontificem posse dare
coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari Su-
periorem non recognuscenti, qoando id postulat
populi scandalom, & ruina spiritualis, vel aliqua
causa concernens Ecclesiarum, ac personarum reli-
giosarum defensionem, vt probat optimus text.
in cap grandi, de supplenda negligentia Prælat. lib.6.
52 quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas deci-
dendi rationes assignari. Nonnulli dicunt † ideo
processisse Summum Pontificem ad illam coadiu-
toris dationem, quia de facto pro maiori iustifica-
tione reqoisitus fuit ad eandem a pluribus Portuga-
liæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt Oduar-
dus Nuñez de Leon *in chronica Regum illius regni in
vita Regis Sanctij II. Garibai in suo compendio histo-
riali lib.34.cap.19.*

53 Nihilominus tamen verius est ad prædictam
coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusita-
nis, in eo text procedere de iure potuisse, ex ea ratio-
ne, quia vt in effectu considerat noster Cald. Pereira
Senator Regius meritissimus *in l si curatorem, verb.
hunc contractum, num.48.in fine, C. de in integrum re-
stitut.* supposito notorio Lusitani populi scandalo,
& ruina etiam spirituali iam res attingebat nun so-
lum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in
spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes
defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, alio-
rumqoe piorum locorum, & personarum Ecclesia-
sticarum, tam religiosarum, quàm sæcularium, vt
constat ex tenore ipsiosmet text. vel etiam † ex capi-
54 te miserabilium personarum, nempe orphanorum,
& viduarum, occasione protervæ Regis negligen-
tiæ, & remissionis offensarum, & non defensatum
pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta text. *in
c. tenore, de foro competenti.* & quæ notant Couarr.
practicarum cap.6. num.1. Antonios Oliban. *in com-
mentar. ad vsaticum, alium namque de iure fisci, cap. 3.
num. 45.* doctissimus dominus meus † D. Petrus Bar-
55 bosa vtriusque Iuris consultissimus, quem eximia
doctrina,& exacta prudentia maximum in supremo
Regio Madritij Consilio Senatorem, & in Portu-
galiæ Regno summam Cancellarij maximi præfe-
cturam suscipere coëgit, *in comment. ad lib. 1. part. 1.
num. 40. & in lib. 2. part. 2. num. 140. ff. soluto ma-
trim.* Bobadil. *in sua politica lib. 2 cap. 27. num. 106.
cum sequentibus*, Garc. Gironda *de priuilegiorum, seu
exemptionum explicatione, num. 64* Dedit ergo Pon-
tifex curatorem, vt iudex inter Reges est,& euitan-
dæ seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Re-
gem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradi-
ditque imperij habenas & clauum Papino, *cap. alius*

15. quæst. 7. ita Valdes. *d cap. 18 num. 15. in fine.* latè
Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 17. num. 57. cum
seqq.* à me post plures huius tractatus impressiones
visus.

Hoc retentu intellecto ad text. *in dict. cap. grandi* 56
non venit admittendus alius, quem nuuè adducit
Matt. *in tract. de iurisdict. part. 1. cap. 26 numer. 95.*
ex Carulo Grassal. *lib. 1. reg. Franciæ iure 63.* quod
ideo ad summum Pontificem in terminis illius
text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia re-
gnum Portugaliæ illum recognuscebat etiam in
temporalibus, & qoamuis hoc concludenter non
probet, adducam omne qood in materia potui in-
uenire super huiusmodi recognitionem, quæ vi-
detur probari ex quibusdam verbis illius text. quæ
licet non reperiantur in hac compilatione, nec
in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem
inserta nun sont acta Concilij Lugdunensis V. in
quo ille text. conditus fuit, constant tamen ex in-
tegra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scriniis Regiæ
Coronæ, *vers. Nos cernentes* ibi, *& regnum tot
tribulationibus oppressum, maximè cùm sit Romanæ
Ecclesiæ censuale*, &c. quibus verbis probari vide-
tur † regnum Portugaliæ in temporalibus subie- 57
ctum esse Romano Pontifici propter prædictum
censum, qui sanè inductus fuit in illa confirma-
tione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario
onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apo-
stolicæ soluendo à se, & successoribus suis Rex
Primus Alphonsos obtinuit à summo Pontifice In-
nocentio II. qoi quidem census à Regibus Portu-
galiæ per multos annos solutus fuit, vt constat ex
quadam † Nuntij cuiosdam Apostolici liberatione, 58
quæ habetur in dictis scriniis Regiæ Coronæ in
hæc verba: *Ego Frater Hispanus familiaris, & Nun-
tius Domini Papæ notum facio vniuersis istas litteras
inspecturis, quòd cùm fuissem Domino meo Papa Inno-
centio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolli-
gendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam aliis
negotiis Ecclesiæ generalis, recipi à Domino Alphonso
Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marchas auri,
quæ faciunt triamillia & trecentos & sexaginta mora-
batinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis,*
&c *Actum Colimbriæ 2. Idus Decembris anno Incar-
nationis 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimo
sexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani
Bracharen. Archiepiscopi.*

Sed his nun obstantibus neganda est prædicta 59
illius regni recognitio & subiectio in temporalibus
cum Nauar *ad cap. nouit, notab. 3. num. 28. de Iudi-
ciis*, Parlador. *lib. 2. rerum quotid. an cap. 21. num. 3.*
Ioann. Garsia *de nobilit. glos. 21. numer. 55.* Ceuall.
communium contra communes quæst. 1. numer. 391. Suar.
de legib. lib. 2 cap. 8. numer. 3. in fine, Petr. Mariz *in suis
dialogis variæ historiæ, dial. 1. cap. 6.* Cabed. *Lusita-
niæ decis. 7. numer. 4 part. 2.* Valdes. *de dignitate Regum
Hispaniæ cap. 18. num. 25.* bene obseruantes illud Re-
gnum eisdem titulis supremum esse, quibus re-
gnum Hispaniæ. † Electio enim per ipsammet
Rempubl. Lusitanam de Alphunso primo in suum
Regem, veluti in publicis Comitiis legitimè con-
gregata, fieri potuit absque auctoritate & consensu
summi Pontificis, qoæ qoidem per Deum ipsum su-
pernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quin-
que † Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa præ- 60
dicto Alphonso,& ab eadem in Regia insignia insi-
gni pietate suscepta, prout in argumentum tradit
Nauar. *d notab. n. 149.* & sentit Valdes. *de dignitate
Regum Regnorumque Hispaniæ, c. 15. n. 22.* Quæ qui-
dem Regum Lusitanorum insignia habent scutula

quinque armigerum decussata, Crucisque formam exhibentia maiori scuto conclusa in campo argenteo, scutulo verò vnoquoque quinque denarij circūsepti tenentur decussatim constituti. Hæc autem non modò quinque vulnerum Christi hieroglyphica sit; sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit, symbolum exhibent; adde & denarios quinque scutulo circumscriptos eius esse victoriæ specimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auspiciis reportauit. Septē verò Castellorum auctione insignia Alphonsi Tertij temporibus accepta fuerunt Rex autem Emmanuel in stemma suum sphæram assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia percrebuit, latissimi videlicet imperij symbola, quod in omnes Orbis partes Rex Lusitaniæ sortitus est. Inde nouissime R.P. Angel Manrique *in annalibus Cisterciensibus anno Christi* 1141.*c.*3.*n.*1.4. & 5. Et quoad insignia Regum Franciæ Guillelmus Benedictus *in cap. Raintutius part.* 1. *verb. & vxorem nomine Adelasiam num.* 35. *de testamen.* Cosin *in pragmat. Concilij Basilien. in proem gl.* 2. *ante finem*, pari argumento notant Regnum Franciæ diuinitus approbatum habendum esse, ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhuc Regia insignia, de Cœlo missa fuerunt Clodouæo prædicti Regni primo Regi Christiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex Garibai refert noster Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractum num.* 46. *C. de in integrum restit.* consentit Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ cap.* 25. *n.* 12.
62 & 14. Deinde† Reges nostri inuictissimi Portugaliæ regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vindicarunt; tum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorū po-
63 testati fuerunt subiecta, immo † Maiores nostri Lusitani pertinacissimè semper Romanis, præcipuè Viriato duce, restiterunt, vt sensit Nauar. *d. notab.* 3. *n.* 161.

64 Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberationis suprà relata, & quòd Rex noster Alphonsus Primus pro confirmatione sui regij tituli recurrerit ad Summum Pontificē (non quidem Eugenium III. vt minus diligenter existimauit Marta *de iurisdict. cap.* 1. *cap.* 26. *n.* 96. sed potiùs Innocentium II. vt constat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Innocentius Episcopus*, &c. transcripta in chronica Cisterciensi per F. Bernardum de Britto *lib.* 3. *sub c.* 5. iuncto *cap.* 6. *col.* 8. *in medio.*) quia respondetur hunc prædicti Alphonsi recursum processisse non quidem ex eo quòd necessarius esset de iure, sed ex eo, quia vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Christo Domino, à quo se regnum ante prædictum præmium visibiliter accepisse professus est, voluit libens & absque vlla obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario Beato Petro, & eius successori in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solùm subiectione submittere eiusque defensionem & solatium habere, vt latius constat ex dicta Bulla; & ideo ea subiectio & recognitio per Regem illum sponte exhibita & promissa operari non potest, vt Reges illius Regni summum Pontificem recognoscerēt in temporibus quasi in eis essent eius vasalli, sed solum, vt tanquam Christi milites, deuoti, & grati, sub illius, vtpote eiusdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulsioni, & Christianæ Fidei propagationi incumberent.

65 Sic etiam regnum Hispaniæ per verba similia subiectionem Sedi Apostolicæ debet ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuasionem, vt constat ex quadam epistola summi Pontificis Gregorij VII. transcripta per Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesiæ tom.* 8. *fol.* 640. *ibi, non latere vos credimus regnum Hispaniæ ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc, licèt diu à paganis sit occupatum, lege tamen iustitiæ non euacuata nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi ex æquo pertinere.* Et rursus ex alia Bulla ad Reges Hispaniæ, quæ habetur apud eundē Card. Cæsar. Baronium *vbi proximè*, ibi, *præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad præsentem gloriam valde necessarium, videlicet regnum Hispaniæ antiquis constitutionibus Beato Petro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ in ius & proprietatem esse traditum*, &c. Quibus tamen verbis non obstantibus, vtpote agentibus de ea solùm subiectione, quæ in signum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hispanis similiter ac à Lusitanis, vt supra diximus, promissa, & exhibita fuit, nemini dubium est † Re- 66
gnum Hispaniæ non fuisse nec esse in temporalibus subiectum Sedi Apostolicæ, vt satis exprimunt Nauar. & Suar. *dictis locis* nullumque præter vnum Deum maximum, illiusque Pontificem Ecclesiæ suæ in spiritualibus superiorem agnoscit, vt per Franciscum Molinam *de ritu nuptiarum lib.* 1. *comparat.* 2. *numer.* 18. nec deinde Imperatorem, aliumque Superiorem recognoscit, vt tradit gl *verb per singulas, in cap. Adrianus* 63. *dist.* & tenent Con. *in reg. peccatum p.* 2. §. 9. *num.* 9. Auend. *de exequendis mandatis lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri à num.* 12. Parlador *lib.* 1. *rerum quotidian. cap.* 3. *num.* 12. & plures, quos citat Cened. *ad Decretum collect.* 64. *num.* 4. quibus adde omnium plenissime disputantem Valdesium *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ cap.* 18. *per totum.*

Quintò infertur potuisse summum Pontificem 67
transferre in personam Magni Caroli imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, insimul præscribendo formam, & conditiones, quas iustè in his omnibus adhibuit, sic postulante fine supernaturali, & conseruatione, ac Ecclesiæ defensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret, neve inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene pro intellectu *c. venerabilem. de electione, & Clem.* 1. *in princ. de iureiur. & Clement. Pastoralis ad fin. de re iudic.* considerant Nauar. *d. notab.* 3. *num.* 3. Molina *de iustitia tract.* 2. *disp.* 24. *& disp.* 29. *vers. ad primam, col. penul* sentit Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores lib.* 3. *c.* 23. *nu.* 23. Sed quia aliqui hæretici nostri temporis de hoc dubitare non erubescunt, in hac veritate enucleanda immorandum est, ac altiùs fundamenta iacienda.

Constantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei, 68
motus desiderans Apostolicam Romanam Sedem temporali quoque adiutorio, ac maiestate splendescere, in pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij Iura in Ecclesiam Romanam transtulit, vt refertur *in cap. Constantinus,* 96. *distinct.* laudat, & approbat Pontifex *in c. fundamenta, de elect. lib* 6. *& in Clem.* 1. *de iureiur.* facit text *in cap. Ego Ludouicus,* 63. *dist. & in cap. futuram,* 16 *quæst.* 1. quorum Iurium argumento hanc donationem ab hæreticorum impugnationibus defendunt latissimè de ea agentes, Turrecrem. *de potestate Ecclesiæ lib.* 2. *cap.* 42. Corset. *in tract* de

de potestate Regia q.fin.n.3. Pelagius *de planctu Eccle-
siæ lib.1.c.43.& lib.2.cap.29.* Hieron de Monte *de fi-
nibus regundis cap.11.n.11.cum sequentib.* Alberic. de
Rosate *in l.1.§.initio num.6.ff.de officio Præfecti urbis*,
explicans glos.*ibidem verb pertinere*, Arnald. Albertin.
in repet.rub.de hæreticis q.1.n.27. Paul. Grysald.*in de-
cisionibus Catholicæ Fidei verb.Imperator*, Dionys. Paul.
*in flosculo de clericorum excellent p.1. §.2.n.58.62.&
72.& de vera quatuor Patriarchal.Sedium erect. c.10.
n.10.cum seqq.* Castal.*de Imperatore q.51.* Couar.*lib.4.
vari.c.16.n.8. vers.secundo loco* Alphonsus de Men-
dosa *in quodlibeticis,q.4.scholastica.§.4. vers.5.* Drie-
don.*de libertate Christiana lib.1.c.9. pag.10.* Azeued.
ad l.5.in princip tit.2.lib.1.noua recopil. Francisc. Leo
in thesaur.fori ecclesiast p.1.c.1 à n.1. Nau.*ad c.nouit,de
iudic.notab.3.n.77.* Menoch *cons.49.n.39.* Bellacomba
tom.2.commun.opin.lib.8 tit.2.num.83.pag.414 Ceuall.
communium contra comm.q.345. Bobadil.*in sua politi-
ca lib.2.c.17.n.11.litt.C*, Marta *de iurisdict.p.1.cap.30.*
Molina *d.tract.2.disput.15.* Illustriss. Card. Bellarm.*in
controuersiis Fidei tom.2.lib 2.de translatione Imper.c.3.*
Card. Cæsar. Baron *annalium Ecclesiæ tom. 4. anno
Christi 314. Constantini 19.* & alij citati per Cened.
ad Decretal.collect.109 num.4.

69 Aliqui tamen, præcipuè nostri temporis hæretici
dubitant de veritate & validitate huius donationis,
an scilicet verè fecerit Constantinus, & an facere
potuerit, duobus moti fundamentis. *Primò*, quòd
apud illorum temporum Scriptores nulla huius do-
nationis mentio reperitur *Secundò*, quòd non potue-
rat Constantinus in damnum Imperij tam amplam
facere donationem, cum donatio de terris, & ciuita-
tibus Imperij illicita sit, & inualida, vt probat text.
in c.intellecto.de iureiur ex quo ita notant omnes *ibi*,
vt per Felin.*in c. ad audientiam, n.4. de præscription.*
Tiraq.*de iure primogenior q.35.n.19 & 20.* Conarr.*in
cap quamuis pactum,p.2.§.2.n 4.* Gutier. *de iuramento
confirm p.1.c.5 num.7.*

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare
nequit, Tiraq *de iudicio in rebus exiguis,vers.74.* Petr.
Martin.*in c.afferte,de præsumpt.verb respondit Rex, à
num.3.* Bartholom Humada *l.8.gloss.3 à num.1. tit. 1.
part.2.& l.14 glos.2.tit.5.part.2.& l.28.tit.11.part.3.*
Cassan *in Catalogo gloriæ mundi p.2.consider.19.* Fran-
cisc. Marc.*decis.87.* Molina *de primog. lib.1. c.3.n.17.
& 18.* Kirchoni *tom. 2. communium opinionum lib. 8.
tit.32.n.132 pag.416.* Menoch *cons.1.n.40.& 307.&
cons.2.n.274.cum seqq.* Mench.*illustrium cap.3.n.8.&
c.4.à princip.& c.5.n.25.* Rebuff.*in comment. ad l. 28.
ff.de verborum signific.pag.162.* Ioan. Garcia *de nobilit.
glos.1 §.1.n.10.* Matien.*lib.3.glos.7. tit.10. lib.5. noua
recop.* Peregrin *de iure fisci. lib.1. tit. habentes iura fisci
n.70.pag.269.* Valasc.*consult.132.n.2.* Cabed *Lusita-
niæ decis.17 & decis.40.n 16.part.2.* nouissimè Marc.
Anton. Genuen. *in practicab. Ecclesiast. capite 1
quæst. 3.*

71 Sic etiam Rex absque populorum consensu Re-
gnum priuare iure, & honore suo non potest, nec
illud seruituti subiicere, nec etiam illius bona do-
nare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licet
possit modicè, vel etiam non modicè, ex iusta ta-
men causa in ordine ad Regni vtilitatem prædicto-
rum bonorum donationem facere. Ita Castal. *de
Imperatore q 104. à princip.* Anton. Gabr. *lib.3. com-
mun. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo concl.5.
n.48.* Molina *d.c.3.n.18.* alter Molina *de iustitia tr 2.
disp.25 col.1 sub versic. Cùm autem.* Marta *in tract. de
Iurisdict. p.1.c.19. à n.1.* Cald. Pereira *de extinctione
emphyteusis, cap.14.n.5.* Valasc. *vbi proximè*, Cabedo
dicta decis.40.num.16.& decis.30 num.2 part.2.& ha-
betur apud Lusitanos *in Ordinatione Regia lib.2. tit.
35.in princip.& §.1.*& apud Hispanos *l.2. & 3. titu-
lo 9. lib.5. noua recopilat.* Provt etiam † non potest 72
castra Regni, & ciuitates alienare absque consen-
su omnium Principum, & populorum, eiusdem re-
gni, imò etiam, & illorum, qui sunt in terris aliena-
tis, vt post Alexandrum, & Paulum resoluit Gregor.
d.lib.3.glos.2.& plures, vt per Tiraq.*de retractu lign.
§.26.glos.1.n.78.* Mench.*d.cap.4.n.4.& 5.* & alij, vt
per Cabedum *d.part.2.decis.17.num.1.* Quare huius-
modi Constantini donationem non valuisse, nec vn-
quam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Chri-
stianam profitentur pietatem, Laurentius Valla per
integrum tractatum, Ign.*in l.donatione,n.22.C de do-
nation.inter virum*, Baldus *in tract. de Coronatione Im-
perator.pag.79.* Cagnol.*in proœmio Digestorum à num.
79.*& de ea dubitare videtur Hieron. Paul. *in pract.
Cancellariæ Apost. ante med. vers quod donatio Con-
stantini.*

73 Sed his non obstantibus à communi Doctorum
sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis
Constantini agnoscit, non est recedendum. Pateant
verò aduersantes illud Hilarij *de Trinit. lib.4.* vbi ita
ait: *Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læ-
ditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cùm de-
seritur, dum prosequitur floret: dum opprimitur, crescit;
dum contemnitur proficit, tunc stat, cùm superari videtur.*
Quare & Aug *super Matth.* ait. *Adhuc habet Eccle-
sia, quod crescat, donec illud impleatur, dominabitur à
mari vsque ad mare* & Cassiod. *super Psalm.30. Eccle-
sia magis incipiet esse vberrima cum ad finem sæculi erit
perducta.*

74 *Primò* ergo supra relato contrariæ opinionis fun-
damento facillimè respondetur non esse inconue-
niens, quòd in antiquis illorum temporum Scripto-
ribus de ea mentio non reperiatur, cum non bene
sequatur, non apparet scriptura huius donationis;
ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse
modi, quibus factam esse probari potest, constanti
scilicet, sequentium sæculorum traditione, & com-
muni omnium fama, ex resolutis per Mascard. *de
probationib concl.753.* Nam † fama in factis antiquis, 75
nempe centum annorum, plenam efficit probatio-
nem, Duen.*reg.199.limit. 7.* Mascard. *de probation.
conclus.105.* Menchac.*illustr. cap.84. num.15.* Auen-
dan.*de exequend.mand.part.1. cap.6. num.6.* Brunor. à
Sole *in locis communib. verb fama 2.* Farinac.*in praxi
crimin. quæst.47. num.106. & 117.* Steph. Gratian.
disceptat forens.cap.68, num.35. & 36. Card. Tusch.
*practicar.conclus tom 3. lit. F. concl.66. num.10. cum
seqq.* Ex nostris Lusitanis Gama Palatij Senator
meritissimus *decis.190. num.1.* Valasc. Senator Re-
gius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei Iuris
primarius Professor, *de iure emphyt. quæst.9. num.25.
& 26.* † Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobili- 77
tate clarus, vtriusque Iuris consultissimus, omnium
rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus,
qui & Senator Regius, & in eadem Academia Cæ-
sarei Iuris meritissimus Professor extitit, *de empt. &
vendit.cap.21.num.26.*

78 Ratio autem quare de hac donatione apud Scri-
ptores illius sæculi mentio non reperiatur, esse po-
tuit, quod in vltimis annis Imperij Constantini fa-
cta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius
memoriam abolere, provt facere intendit Henricus
Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, &
obedientiæ iuramentum, quem tamen Pontifex
conuincit *in Clem.1. de iureiur.* Deinde respondetur
non esse destitutam omnino huius donationis veri-
tatem auctoritate antiquissimorum, grauissimo-

rumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum *in d cap Ego Ludouicus, & in d.Clem.1. vers. porro*, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. Carolum vlt. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse, sic Imperator *in l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, *Romanum muniuit imperium, l. minuit*, vt legunt Bald. *in procemio Digestorum*, & Marta *de iurisd. part.1. cap. 30. num. 27.*

78 *Secundò*, aduersæ & iniquæ opinionis fundamento desumpto ex *d.c. intellecto*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pontif. Maximo, & Petro Apostol. minimè posse considerari graue Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait text. *in auth. de non alienan. rebus Ecclesiæ, §. fin. mus, collat. 2.* tum quia Constantinus donando, non tam Ecclesiæ dedit, quam reddidit, Genuensis *d. c. 1. q. 3.*
79 *num. 1.* tum quia † quod Ecclesiis donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, & ideo cum Dauid *Paral. 1. cap. vlt.* dicere potuit Constantinus, *tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*, refert in hoc propositum Genuens. *d q. 3. num. 3.* tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquisitum dicens Abb. *cons. 83. part. 1.* & ante eum Hostien. *in summa tit. de immunitate Ecclesiar. num. 12. ad fin.* Pyghius *de ecclesiast. hierarchia lib. 5.*
80 *cap. 16. vers. de Constantini*; tum quia † ingentibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ecclesiam Imperatorum tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri præsidio, vt inquit text. *in cap. fundamenta, de electione lib. 6.* tum denique, quia vt meritò alij ob-
81 seruant † Principes omnes, qui in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumphasse, & imperium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo discursu prosequuntur Bossius *de signis Ecclesiæ tom. 3. lib. 20. cap. 89.* & Illustriss. Card. Bellarm. *tom. 1. controu. 4. generali de Ecclesia militante, lib. 4. c. 18.*

82 Deinde constat huiusmodi donationem non solo Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satrapis, optimatibus, senatu, ac populo, *d. c. Constantinus, d. c. fundamenta*, qui quidem populus consentiente Imperatore, in quem omnem potestatem transtulit, iuxta *l. 1. ff. de constitut. Principum*, ipsam potestatem, & dominium in alium transferre poterat, ex
83 regula text. *in cap. 1. de regulis Iuris*; sicut etiam † potest regis electionem facere ex aliquo iusto capite prout resoluunt Anton. Gomez *l. 40. Tauri, num. 9.* Mench. *illustr. lib. 1. c. 22. n. 3. & 12.* Gutier. *de tutelis, & curis p. 1. c. 18. n. 10.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. hunc contractum à n. 48.*

84 Post prædictam Constantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defensam Summus Pontifex Leo III. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, & relatis à gloss. *verb. transtulit, in cap. venerabilem, de elect.* & à Doctoribus infrà citandis, postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, rectóque ipsius regimine in spiritualibus, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, insimul præscribendo formam & conditiones, quas iustè in his omnibus adhibuit, eaque omnia sibi reseruando, præter eligendi potestatem, 85
quam quidem Summus Pontifex † Gregorius V. post prædictam imperij translationem primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempè tribus Ecclesiasticis, & quatuor sæcularibus, quos nuncupatim refert gloss. *verb. autem, in cap. Apostolicam, de re iud. lib. 6.* quam sequitur Nauarr. *d. notab. 3. n. 3.* & post alios referunt hoc totum Molina *dict. tract. 2. disp. 24. & disp. 29. col. penult. vers. ad primum.* Francisc. Leo *d. p. 1. c. 1. n. 15. & 16.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 19. q. 7. & lib. 1. c. 8. q. 4.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario q. 2. art. 3. concl. 5. in fine.* Petrus Marizius *in suis dial vera historia, dialogo 2. c. 5. fol. 55. & cap. 6. fol. 60.* Anguian. *de legib. lib. 2. controuers. 17. à num. 39.* post plures huius tractatus impressiones à me visus. Illustriss. Cardin. Bellarmin. *d. l. 5. c. 8. vers. 7. cum sequentibus, & in tract. de transflat. imperij, lib. 1. cap. 4. cum sequentibus, iuncto cap. 12. & iuncto lib. 2. per totum, ac etiam lib. 2. per totum*, maximè *c. 3.* vbi latissimè de prædicta imperij translatione, progressu, & delatione. Et licèt hæc omnia ex se temporalia sint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta supradicta, ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret, néve inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene considerant Nau. P. Molina, & Card. Bellarm. *dictis locis*, & sentit P. Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib. 3. cap. 22. n. 13.*

Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesiæ 86
dicitur, vt probat text *in d. c. venerabilem*, ibi. *Sedes Apostolica aduocato, & defensore carebit*, dum de Imperatore eligendo agitur, Clementin. *ne Romani, de electione*, ibi, *ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores*, notat Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ, c. 1. n. 4*: aduertens *c. 14. à n. 2.* quòd oleum, quo vngitur Imperator, significat lætitiam, & promptitudinem ad debellandos inimicos Ecclesiæ, & propugnandum pro Fide.

Quamuis olim ante prædictam imperij transla- 87
tionem Imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit à Summo Pontifice, sed ad ipso Deo mediante iure gentium, iuxta tex. *in l. ex hoc iure ff. de iustitia & iure, & l. 2. C de veteri iure enucleando*, prose-
quitur Mench. *illustr. lib. 1. c. 21 à n. 25.* † Post hu- 88
iusmodi tamen translationem à Summo Pontifice factam cum prædictis conditionibus, & dependentiis, Imperialis dignitas, vt sic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc sensum instituta dicitur, vt in effectu considerant Nauar. *d. notab. 3. num. 127. cum duobus sequent.* Molina *vbi proximè*, expressit Card. Bellarm. *sub d. vers. 7.* Suar. eleganter explicans, *de legibus lib. 3. cap. 7. sub num. 7. iuncto num. 12. & 13.* ita vt immeritò obseruent Nauar. *dict. num. 127.* Mo-
lina *d. disp. 29. sub vers. ex dictis infero*, † Imperium 89
Germanicum post prædictam translationem magis pendere à Summo Pontifice, quàm aliud quodlibet Regnum.

Hinc fit, quòd Summus Pont. Imperatorem po- 90
test deponere, vt *in cap. ad Apostolicam, de re iudic. lib. 6.* Restant. *in tract. de Imperat. q. 81.* Garc. Mastrill *de magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & in aliis exemplis adductis ab Illustriss. Card. Bellarm. *d. lib. 5. c. 8.* & à Marta *de iurisdict. p. 1. c. 23.* ac Suar. *de defensione*
Fidei Catholicæ, l. 2. cap. 23. num. 14. † Potestque ele- 91
ctionem

ctionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videtur, arg. tex. *in d. c. venerabilem*, ibi, *ius*, *&* *auctoritas examinandi personam electam*, probat Peregr. *de iure fisci lib. 1. tit. de his, qui iura fiscalia habēt n. 5. pag. mihi* 10. Et ex rationali causa alium eligere, vt sentit Don Garſ. Mastrillo *d. cap. 2. num* 7.

92 † Et in aliam gentem Imperium transferre, Cassan. *in catalogo gloriæ mundi, pag. 5. consider.* 28. Lancelot. *in templo omnium iudicum lib. 1. §. 31. de oblig. imper.* Aluarez *in speculo Pontificum, & Regum cap. 16. n. 13. & cap. 13. n. 17. & cap. 56.* Garsias Mastrillo *d. cap. 2. num.* 8.

93 Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu finis supernaturalis fundata, Summi Pontifices & scripto, & non scripto iure constituerunt, quòd vacante imperio iurisdictio, regimen, & dispensatio eius deuoluatur ad summum Pont. iuxta text. *in cap. licèt, de foro compet. & in d. Clemen pastoralis. in fine, verſ. nos tamen, & in Extrauag. vnica, verſ. sanè, ne sede vacante, Ioann. XXII.* Don Garsias Mastrillo *d lib. 1. cap. 2. num.* 10. eo maximè, quia cùm Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tamen sibi debitum gubernet, pro vt solent relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quòd per suorum regnorum statuta relinquunt alios, qui regni curam gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue tempus facienda, quod cùm aliter se habeat in imperio, considerarunt Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus præceps ruat in vitia, ac scādala, quibus à vita æterna, & ita fine supernaturali impediatur; & etiam quòd imperio sic vacante non erat sæcularis gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur; & ideo quasi ex reg. text *in cap ex tenore, de foro compet.* constituerunt ad se ipsos pertinere regimen Imperij vacantis, vt constat ex *d. cap licet, & ex d. verſ sanè*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad intellectum eorum iurium considerant Castald. *de Imperatore quæst.* 90. Nauar. *dict. notab. 3. num.* 107. Molina *dict. disput. 29. columm. penult. versic. ad vltimum.* Illustriss. Cardin. Bellarmin. *dicto lib. 5. cap. 5. verſ. vltimo.* Ad quæ autem extendatur iurisdictio Summo Pontifici competens vacante imperio vltra citatos, vide Mench. *illustrium lib. 1. cap. 22. num. 1. cum sequentib.*

94 *Sextò* infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges Ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt post *gloſſ. 1. in reg. possessor, de regulis iuris lib. 6. & gloſſ. verb. torneamenta, versic. sed supposito, in Extrauagant. 1. Ioannis XXII. de torneamentis*, resoluunt Mantua *dialogo* 64. Mench. *success. creat. §. 10. num.* 649. Padil. *in l. 2. num. 78. C. de seruitutib.* Pinel. *in auth. nisi n. 11. & 36. C. de bonis maternis*, Molina *d. disput. 29. verſ. ex dictis Soto*, Suar. *de legibus, lib. 4. cap. 6. num 6. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ l. 3. cap. 22. n.* 10. latè Anguian. *de legib. 2. controuerſ. 17. à num....*

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solùm approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiusdem sæcularis Legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offenditur bonum spirituale, dum subditos inuitatur, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipsæ ferantur de re tali, quæ iustè & honestè fieri possit, ita vt aliter nullæ sint, iuxta text. *in cap. erit autem lex, 3. dist.* vbi notant omnes. Vnde meritò hanc ampliationem, post Butrium tenuit Abb. *in cap. vlt. de præscript. sub num.* 2. & alij, quos refert Alciat. *paradox. lib. 5. cap. 3. num. 1.* Padil. *in d l. 2. num.* 79. dicit communem Anton. Gomez *l. 82. Tauri sub num.* 52. Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum *l. 3. tit. 64. in princ* statuens † legem Canonicam in foro Ciuili seruandam, quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus *in cap. 1. & 2. de noui oper. nunciation.* & gloſſ. *in cap. 1. de arbitris, lib. 7.* & ex Surd. *deciſ. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quæst. 29. num. 11.* Azeued *ad tit 1. num. 17. lib. 2. noua recopilat.* Camil. Borel. *in summa omnium decisionum tit. 13. de legibus num.* 8. intelligitur etiam de peccato veniali, provt bene ampliat præceptor communis. Ludouicus Correa *in priuatis scholiis ad d. c. vlt de præscript.* super illis verbis, *cùm generaliter &c. verſ. Ad tertium verò fundamentum.* 96

Sed aduersùs hanc ampliationem tenuit Alciat. & alij ab eo relati, *cap. 3. num.* 4. Pro quibus non facit text. cui plurimùm innituntur. *in cap. nouit. de iudiciis*, dum Pontifex *sub verſ. Cùm enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantùm de peccato laïcorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum text. procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna; in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantùm, non verò de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cùm peccata venialia quotidiana sint, iuxta text. *in cap de quotidianis, de pœnis dist.* 3. si possent ad forum contentiosum deduci vltra faternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat, vtpote † continens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium interrogandum non est, iuxta tradita per D. Thom. *2. 2. quæst. 33. artic. 2. in corpore*, Sot. *de ratione tegendi memb. 2. quæst. 2. verſ. Ad quæstionem, & de iustitia lib. 2 quæst. 3. art. 7. verſ. In primo.* Nauar. *in man cap. 24. num. 12. & in d. cap. nouit* 4. latè Fr. Bernard. *in tract. de correctione fraterna concluſ. 5. condit.* 6. Fr. Ludouic. *in instructorio conscientiæ part. 1. cap.* 69. quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis; quippe quòd ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solùm, vel altera sufficit, vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis. 97 68

Nec etiam facit text. per argumentum à contrario sensu *in cap. vltim. de præscription.* ibi *quæ absque mortali* 99

100 *mortali peccato*, &c. † quia respondetur in proposito non valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his & similibus terminis tradunt Menoch. *de præsumpt. lib. 4. quæst 85. num. 55.* Gama *Lusitania decis. 167. num. 8.* Valasc *consult. 116. num 7.* plures alij citati *in libello de principijs vtriusque iuris, littera A, num. 131.* Ideo autem *in dicto c. vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia, voluit assignare rationem vndique proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobatæ, quæ quidem præscriptio cùm non versetur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris, semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

101 *Septimò* infertur suadente causa boni spiritualis posse Summum Pont. laicos ad temporalia legitimare, probat tex. *in cap. per venerabilem, vers. rationibus*, ibi, *certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus*, & *c. qui filij sint legit.* tex. elegans *in Extrauag. vnam sanctam, vers. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc. 22.* accommodans ad duplicem potestatem Ecclesiasticam & Ciuilem, infert contrà eos, qui in potestate Ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subiici potestati, in quam rem adest elegans Caietani doctrina, quam refert, & auream dicit Cenall. *communium contra communes q. 739. n. 41.* Quare hanc illationem tenent Abb. *in d. c. per venerabilem, n. 15.* Molina *de iustitia tract. 2. disput. 173. in princip.* Garc. Mastrill. *de magistr lib. 3. cap. 10. à num. 41.* me citato *in hoc loco* Ianez Faiardo *ad cap. tanta, qui filij sint legit. memb 1. num. 45.* Exempla autem huius boni communis spiritualis accommodabis ex his, quæ in simili tradit Sayr. *de censuris lib. 6 cap. 11. num. 19.* & ex his, quæ in hoc propositum cumulant Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 1.* Garc. Mastrill. *d. c. 10. num. 41.* vbi exemplificat quando causa ardua accideret, in qua valde Religioni Christianæ expediret ea legitimatio: veluti si Princeps petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo Regno ad fidem vult conuerti; vel si maximæ discordiæ, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ perniciem, quod tamen limitat Molina *vbi proximè*, vt procedat si non detur potestas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere diffictat, & non tam citò concedat, vt oportet; quod Ego non reciperem attenta principali huius corollarij resolutione.

102 Rectè etiam potest Summus Pontif. ad temporalia legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat. tex. *in d. c. per venerabilem §. insuper*, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, *quia cum Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subiicere potuit*, iunctis iis, quæ tradit Anguian. *de legib l. 2. contr. 17. à num. 79.* Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directè laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quam subditi prorogare non possunt in reseruatis Principi, cui subiiciuntur in signum supremæ potestatis, atque ita in graue eiusdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subiicit ideo meritò decidit Pontif *in d. vers. insuper*, posse filios supremi Principis legitimationem petentis, & se Pontificiæ iurisdictioni subiicientis legitimare, notant omnes *in d. cap. per venerabilem*, vt per Abb. *ibi num. 11.* Anchar. *12.* Præpos. *11.* Tiraq. *de nobilit. gloss. 21. num. 44.* Ceruantes *l. 12. Tauri num. 101.* Ex quibus colliges iustè Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitimè susceptos, viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitissa ipsius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscebant Superiorem, vt supra probaui *hoc cap. n. 59.* Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendant, eo moti argumento, quia si Papa posset filios Superiorem non recognoscentes ad temporalia legitimare, esset præcipue ad hæreditatis paternæ, & Regni successionem; sed hoc non posse fatentur omnes, argum. text. *in cap. graudi, ibi, ipsius legitimo filio, de supplen. negl. Prælat. in 6.* vbi notant Ias. Domin. & alij, quos refert Ioan Garc. *de nobilit. gloss. 21. num. 45.* & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt Molina *de primog. lib. 3 c. 2 n. 11.* Rojas *in epitome success. cap. 2. num. 15.* & latè Peregr. *de fideicom. art. 13. à num. 50.* Adduncunt etiam contra huiusmodi assumptum non facere tex. *in d. cap. per venerabilem*, quem pro nostra opinione suprà allegabamus, aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Augustino in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum ex Isabella Ł. eiusdem Philippi legitima vxore, vt testatur Cuiac. *ibi*, & plenius refert Paul. Æmil. *in vit. Philippi August.* cùm tamen dicendum videtur ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionem pertinere, quia natus est postquam pater ad Regiam dignitatem euectus est, ac subinde aliis senioribus antea susceptis debuit præferri, ex doctrina gloss. *verb. nata sunt, in l. imperialis, C de nupt.* quam sequuntur plures, quos refert Tiraq. *de primog. quæst. 31. à princip. & num. 8.* Sed faciliè satisfit negando consequentiam, quia non sequitur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, posse legitimare ad Regni, maioratúsve successionem, in quibus sequentium, seu vocaturorum præiudicium vertitur; vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, seu aliis supremis Principibus, ad quos absque vlla controuersia pertinet potestas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiusmodi successionem regnorum, maioratuum, & similium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latius dicemus.

Ex quibus sequitur à Summo Pontifice legitimationem præstitam non suadente causa boni spiritualis, aut inter Principes nullum recognoscentes Superiorem, vel extra casum in quo dispensat in radice matrimonij, in terris imperij minimè prodesse ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus, quod tenet gloss. 2. *in d. cap. per venerabilem*, quam de subtilitate Iuris plus sibi placere, & in praxi seruari profitetur *ibi* Abb. *num. 22. in fin.* & ante eum Anton. *num. 10.* Ancharan *n. 21.* & Cardin. *n. 9.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. vxorem, n. 198* Couar. *de sponsalib part. 2. cap. 8. §. 8. à num 14.* Rojas *in epitome success. cap. 2. à num. 11* Molina *de primogen. lib. 3. cap. 2. numer. 11.* ait. Molina *de iustit. disput. 173.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 22 n. 42.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num 5 & num. 31.* Sanch. *de matrimon lib 8 disput. 7. à num. 1.* Cabed *Lusitan. decis 69. num. 14 parte 2.* Garc. Mastrill. *d. lib. 3. cap 10. à num. 10.* 103

&

& confirmant ex *d. c. per venerabilem*, *verſ. inſuper*, vbi Summus Pontif. reſcribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuiſſe, quòd ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognoſcebat,cui læſio, vel iniuria ex legitimatione fieret, ſic planè oſtendens quòd eam non poſſet concedere illis,qui Imperatori, vel aliis ſæcularibus dominis fuerint ſubiecti. Probant etiam ex generali illa vtriuſque poteſtatis Eccleſiaſticæ,& temporalis diſtinctione,ſecundùm quam Imperator,& ſæculares Principes de ſpiritualibus ſe nequeunt intromittere,nec Pontifex de temporalibus, *c.cùm ad verum* 99.*diſtinct. cap. ſolita*, *de maiorit. & obed.* tum quia generaliter receptum eſt legitimationem à quocumque Principe ſupremo factam ad bona in terris alterius imperij exiſtentia non extendi, vt poſt Abb. Anchar. Præpoſ.Alexand.Deci. & alios, quos referunt, & explicant Couarr.*d.§.8.n.*14. Cabed. *d.deciſ.*69.*n.*19. & magis communem latè diſputantes reſoluit Fachin. *controuerſ.lib.*3.*c.*48. conſtat autem Summum Pontif.extra Eccleſiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d.c.per venerabilem,in verſ.rationibus*, & per ſe notum eſt ex *d.c cùm ad verum*.

104 Ex quibus rationibus, quamvis hæc opinio communiter a Doctoribus recepta ſit, contrariam verò, quòd ſcilicet Summus Pont non ſolum ad ſpiritualia, ſed etiam ad actus ſæculares ſacros poſſit legitimare in terris Imperij, non vulgares ſuſtinent Doctores, eam confirmantes ex text. *in dict.cap per venerabilem, verſ.quod autem*, ibi, *vt eos ad actus legitimare valeat ſæculares,& in verſic.præterea, & in verſic. rationibus*, ex quorum numero ſunt Hoſtienſ *ibi*, & Præpoſit.*à numer.*17. Alex.de Neuo *numer.*17. idem Holt.*in ſumm.tit.qui filij ſint leg.* §. *qualiter & à quo, ſub num.* 11. *verſ. ſalua reuerentia*, vbi ponit rationem,quia ſi potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multo magis poteſt facere legitimos remouendo impedimentum Canonis prohibitiui, Celſ Nugo *conſ.*31.*numer.* 7.Martin.Laudenſ.*de illegit.ſub numer.*85.Pute. *deciſ.* 483.*numer.*4.*lib.*1. Valentin Forſter. *de ſucceſſ.lib.*6. *cap.*34.*q.*2.*num.*17. *verſ aut legitimat*, latè eleganter Rota *in Hiſpalen legitimitatis* 4.*Februarij* 1613.coram *Vbaldo ſen.*impreſſa per Marcheſ. *de commiſſion. p.*3. *pag.* 355 *cum ſeqq.* Anaſtaſ Germon. *in paratit. Iuris Canonici tit.qui filij ſint legitimi*, multis ſuffulti rationibus.

105 *Prima*, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa ſurgit legitimorum, & illegitimorum differentia, ex reg *l.filium definimus*, *ff. de his, qui ſunt ſui*.Sed diſponere de matrimonio ſolius eſt Papæ,& Eccleſiaſticæ poteſtatis, *cap.tuam,de ordine cognit.*ſicut de ipſius defectu,*cap.* 3. *de donation. inter virum & vxorem*, iuncta regul. *cap quanto*, *de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad ſolum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad ſæculares Principes; nam cùm ſupponamus matrimonium fuiſſe nullum propter impedimentum iuris poſitiui, impedimentum reuocare, ac ſi tempore matrimonij poteſt Pontifex diſpenſando in radice matrimonij contracti non exiſteret, & conſequenter filij ex eo ſuſcepti, quod omnia ſpiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan.Andr Abb. *num.*22. Cardin.*quæſt.*9. Præpoſ. *numer* 74. *in d. cap per venerabilem*, Molina *d.cap* 2. *numer.* 12. Peregrin. *artic.* 24 *à num.* 77. Nauarr. *conſ.*2. *ſub titul. qui filij ſint legitimi*, Henriquez *in ſumma lib.* 11. *cap.* 10 §. 2. Sayr *de cenſuris lib.*6. *cap.*11 *numer.*6. & plenè tela-ti à Sanchez *d diſp.*7 *num.*4. atteſtante ſic in Granatenſi, & ſupremo Rotæ Prætorio, & aliis prouinciis fuiſſe iudicatum:nam,vt bene dicit Rota *in d.Hiſpalen. legitimitatis*, cùm per legem Canonicam eſſet inducta illegitimitas filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita,ſequitur vt ea ſoblata per diſpenſationem in radice filij remanéant in eo ſtatu, in quo eſſent, ſi nulla adeſſet Canonica prohibitio.

Secunda, quia apud omnes eſt indubitatum poſſe 106
Papam legitim: e laicos ſubiectos Principi ſæculari quoad omnia ſpiritualia, Ordines, Epiſcopatum, & ſimilia, monſtruoſum autem, (vt text *in d. cap per venerab lem*, ait) videretur legitimatum quoad omnia ſpiritualia, quæ maiora ſunt, & excellentiora, ex reg. *cap. ſolita, de maiorit.* non eſſe legitimum ad temporalia, quæ minora ſunt, contra *reg. cui licet quod eſt plus,licet vtique quod eſt minus* 54 *de regulis iuris, in* 6. quàm etiam in materia priuilegiorum,& diſpenſationis procedere probat text *in c ex parte* 27.*de decimis*, cum traditis per me *part.*2.*alleg.* 33.*num.*11.

Tertia, quia id quod poteſt Summus Pontifex 107
per viam legis generalis, poteſt etiam data iuſta cauſa efficere per reſcriptum in caſu particulari: patet, quia defectus poteſtatis ex vtriuſque diſtinctione, Eccleſiaſticæ ſcilicet,& ſæcularis,vel vtrumque concluſit, vel neutrum; æquantur enim hæc duo, ſcilicet diſponete ſuper aliquo actu, vel ſuper illum legem ferre, ex notatis *in l.vlt.Cod.de legibus*, ſicut etiam poteſtas iudicandi de aliqua cauſa, vel ferendæ legis ſuper illa, exæquantur ex Archidiac. Innocent & aliis, quos ſequitur Dec.*in cap.*2.*n.*27. *de iudic.* Sed conſtat per legem generalem poſſe Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia,vt conſtat in exemplis,dequibus *in c.tanta*, *& in cap.quod nobis,& in cap. ex tenore,qui filij ſint legitimi*, ergo, &c.

Quarta, quia legitimare non eſt iuriſdictionis 108
contentioſæ, quæ in inuitum, ſed voluntariæ, quæ in ſolos volentes redditur, *authent.quibus modis naturales efficiuntur ſui,§ generaliter, collat.*7. iuncta reg. text. *in l. vlt.ff. de his*, *qui ſunt ſui*, notat Coſta *in* §. *& quid ſi tantum*, *part.* 2. *num.* 109. *&* 117. Duen. *reg.*350. *limit.*9. & poſt Dec. Cabed. *dicta deciſ.*69. *num.*14. Conſtat autem ea, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ, licitè exerceri, volentibus partibus,extra territorium, *l.* 2. *ff. de officio Proconſ.* cum aliis, de quibus Couar.*lib.*3.*variar cap.* 20. *à num.*8.ergo & in terris Imperij, & extra Eccleſiæ patrimonium poterit Papa ſe ſubiicientibus, & volentibus legitimationes concedere.

Propter quas rationes ad vtramque partem ad- 109
ductas difficilis redditur hæc quæſtio, variáſque patitur diſtinctiones, inter omnes *prima*, præcipua, & generalior,ad quam omnes aliæ reducuntur,illa eſt, quod directè ad temporalia extra Eccleſiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & caſualiter diſpenſat aliquibus caſibus, vt ait text. *in d.c.per venerabilem, verſ.rationibus*, me citato *in hoc loco* Faiard.*d.memb.*1 *num.*94. & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro ſecunda opinione conſideraui, & deinde generalis illa regula eſt,quod quis non poteſt directè,& principaliter, poteſt indirectè, & in conſequentiam alterius, quod ſibi licitum eſt *l.quoties, Cod.de iudic. c.pen. de reſtit.in integr.* iuncta vulgari regula, quod ea quæ veniunt in conſequentiam,non attenduntur, *l.*1.*in princ. ff de auctorit. tutor.* cum ſimilibus, de quibus

quibus Mantua *Paralipom. dialog.* 47. q æ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessariò,& sine quibus principale maneret inutile,non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequutiua, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio,& dispensandi potestas stare potest, & vtilis est,vt arg text. *in l.vlt § Lucius.ff.de condict. indeb* ex Oldrad. & aliis explicant Rebuff. *in praxi, tit.de dispens.ad plura, n.*77. & adducti per Sanch.*d. lib.*8 *disp.*1.*à n* 20.

110 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pontif laicos legitimare ad temporalia,quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, *cap tuam , de ordine cognit* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia tam spiritualia,quàm temporalia, deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate *d cap per venerabilem , in vers. verum si veritas.* iuncto infra ibi, *de filiis ergo eiusdem Regis vtrùm fuerint legitimi , vel illegitimi , quandiu pendet quæstio affinitatis obiecta , potest non immeritò dubitari :* quibus verbis vt Pontifex astrueret potestatem , qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipuè considerat dubium,quod vertebatur coram ipso Pont super matrimonij validitatem, & ex professo eandem rationem confirmat *in vers Rationibus,* ex auctoritate *Deuteron.*17.vbi continetur *: si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perspexeris* , &c. *venies ad Sacerdotes Leuitici generis , & apud iudicem qui fuerit illo tempore* , quam auctoritatem postquam erudite explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid est difficile,& ambiguum ad Sedis Apostol.iudicium esse recurrendum, indéque infert quòd cum filiis Regis dispensauit , quia dubium erat an matrimonium,ex quo nati sunt, ab initio fuerit validũ: eadem ratione dubij super matrimonium non solum legitimos filios , sed etiam hæredes patris iudicauit Pont.*in c* 1. *&* 2. *& in c.perlatum, & in c quod nobis, qui filij sint leg.*Ex quibus hanc resolutionem sequũtur, & comprobant Anton. *n.*10 *in fine* , & Præpos. *n.*6 *ad med.in d.c per venerabilem.* Molin. *d.c.*2*. n.*22. Sayr *d.c.*11*.n.*7 Sanch *d.disp.*8*.n.*10. Quicquid aliud teneat Ceruantes *in d.l.*12 *Tauri , n.* 99. exemplum adducens de solemni illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ , quam refert Castro *de lege pœnali lib* 1. *c.* 11. In supposito dubio super matrimonio ex eo trahi fundamentum potestas Pontificis , vt verbis vtar Antonij *citato loco.*

Hæc pauca in materia adeò ampla prælibare sufficiat,quæ quidem absolutiùs,Deo fauente,in lucem aliquando dabimus.

CAPVT III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper qui eam reparauit,sic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.*
3 *Constantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.*
5 *Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primus locus datus fuit.*
6 Cap.renouantes 22.dist.*declaratur.*
7 *Constantinopolitana Ecclesia multis cohonestata erat ministris.*
8 *Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesia parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.*
9 Cap.mos antiquus 65.dist.*declaratur.*
10 *Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.*1453.
11 *Constantinopolitano Patriarcha qua Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti,ostenditur.*

CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuisse tradit Sozomen. 1 *Ecclesiastica historia lib.* 1. *cap.* 2. Hæc cùm † Bizantium prius diceretur (cuius Bizantinis 2 ciuibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, vt scribit Cardin.Baron. *annalium tom.*1. *sub anno Christi* 44. *pag.* 304. *in vers.* 1. *describit*) à Dausanio Spartano primum condita , si sequamur Iustinum , vel secundùm Eustathium à Brize Megarensium classis Præfecto , si credamus Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib.*15. *cap.* 5. *num.* 7. ob nobilitatem tamen , amplitudinémque à Magno Constantino Imper. postea mirificè consequutam , ab illo quoque nomen feliciter mutauit , cœpitque Constantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. *Ecclesiastica historia lib.*7.*cap.*48.*& seq.* Petr.Gilius *in lib.de Constantinopolitana ciuitate,*& Petr.Gregor. *d.num.*7 Et licèt à principio Pontifices iustissimè moueri potuerunt , vt secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ,& Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles , & capita ; postea tamen ex iustis notabilibúsque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit,vt obseruat Francis. Torrens *de actis veris sanctæ Synodi sub can.* 36. *in vers. postea Vigilius* , contigit autem id post Alexandrinam , Antiochenam , & Hierosolymitanam,vt docet Catechismus Roman *p.*2.*c.*7. *de Ordinis sacrament.num.*17.& sensit integra *cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien.* arguendo ex ordine litteræ, quamvis Hierosolymitanam vltimo loco fuisse admissam non sine fundamento sentiant alij , de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ in veram Patriarchalem duabus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicæ Romanæ Sedem considero, quibus insitam suam Ecclesiarum & Christi fidelium maternam solicitudinem indicauit. Hæc vna est publicum bonum pacis iam dudum ex vna prætensione inter Græcam ad Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbatæ ac deperditæ , conciliandæ. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinam Imper. à quo insignia beneficia acceperat in munificentissima ab eo donatione sibi facta , de qua agimus suprà *hoc tit.c.*2.*à n.*68. iustissimum namque ac congruentissimum fuit , vt tam illustre Constantini Magni seruitium , tam larga manus, tam beneficus in Romanam Ecclesiam Imperator,qui Romanum Imperium veneranda Christianorum fide muniuit, *l.diui. C.de naturalib.liber.*& qui post ædificatas, dotatasque nobiliores Vrbis Ecclesias, assiduis quóque laboribus , ac expensis in vtráque toga Christianam Remp. augere, tueri , & conseruare non destitit , hac afficeretur saltem gratitudine quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prærogatiuarum , & Patriarchalium Sedium locum assequeretur , quod

quod in terminis tetigit VVolfgang. Lazius *de Republ. Romanorum lib. 2. c. 2; verſ. atque hec de Orientis pretorio*, & latius Matth Vgoni. *de Patriarchal præſtantia col. 2. verſ. rectè inſtat.* Vnde cùm Conſtantinus relicta Roma, Sedem ſuam Bizantinm (id eſt, Conſtantinopolim) tranſtulisset, cœpit Aquila (quæ inſigne eſt Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis ſignificaret, quod inter alios ponderant Lancelot. Conr. *in templo omnium Iudicum lib. 1. c. 1. §. 1. verb Imperator eſt mundi Dominus q. 1 num. 5.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris part. 2. lib. 15 cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantinm ſic tranſlata illud nomine ſuo, pluribuſque piuilegiis Conſtantinus exornauit, & non ſolum
3 † Conſtantinopolis, ſed etiam noua Roma eſſe, & appellari meruit, vt *in prima Conſtantinopolitana Synodo can. 3.* alias 5. relato *in cap. Conſtantinopolitana 22. diſtinct.* vbi ſic habetur. *Conſtantinopolitana Ciuitatis Epiſcopum habere oportet Primatus honorem poſt Romanum Epiſcopum, propterea quod ſit noua Roma, refert Iuſtinian. Imper. in auth. vt ordinariæ præfectura, verſ. renouantes collat. 5.* ibi, *Vrbane præfectura ſenioris Roma, & non videlicet huius noſtra.* Idem *in auth. de Eccleſiaſticis titulis §. ſancimus collat. 6.* dum ait, *Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos noua Roma, iuncta l. 1. § ſed eſi qua, verſ. Romam autem C. de veteri iure enucl.* tradunt Hieron. Cagnol. *in proœmio Digeſtorum §. hac autem tria num. 135. cum ſeqq* Ludou. Gomez *ad c. 1 numer 44. de conſtit. in 6.* Iacob. Spieg. *in lexi. Iuris verb Roma noua.* Petr. Greg.
4 *d. c. 5. num. 7.* Et † Conſtantinopolitanam Eccleſiam, Romanam appellabant, vt ex *c. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloſſ. 34. quaſt. 2.* docent Socrat. *in hiſtoria tripartita lib. 2. c. 9.* Sotomen. *lib. 2. hiſtoria Eccleſiaſt. c. 2.* Hieron. Berucc. & Barnab. Briſſon. *de verborum ſignificat verb. Roma autem duplex*, Azeued. *ad Curiam Piſanam. lib. 1. c. 11. lit D.* Cardin. Cæſar. Baron.
5 *annalium Eccleſia anno Chriſti 330.* Vnde † primus locus poſt Romanam ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ datus eſt, primùm in Conſtantinopolitano Concilio ſub Theodoſio maiori *Can. 5.* refertur inter opera Beati Clementis *pag 226.* & à Caranza *in ſumma Conciliorum pag. 78. in fine*, & à Gratiano *in d. c. Conſtantinopolitana*, de quo videndus eſt Couar. *lib. 4 vari. c. 14. num. 13.* quod deinde in ſexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes 22. diſt.*

6 Verùm quia vſu Romanæ Eccleſiæ multo tempore poſtea hoc receptum non fuit, & nihilominus Epiſcopi Conſtantinopolitani Imperatorum freti potentia illud ſibi priuilegium vſurpare contendebant, imò Superiores eſſe Romano Pont. vt ex Paulo Diac Platina, & aliis diligenter comprobat Ruffus *in apologia contra Molinaeum pag. 50. cum ſeqq.* ſentit Card Bellarm.. *tom 1. de Romano Pont lib. 2. c. 18. in fine ſecundi arg.* pro bono pacis Innoc. III. *in generali Concilio Lateran.* de quo *in c antiqua 23. de priuileg.* denuo conceſſit idem priuilegium Conſtantinopolitanis Epiſcopis, vt obſeruant Patres, qui iuſſu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. c. Conſtantinopolitana*, qui etiam rectè aduertunt *in d. c. renouantes* legendum eſſe *ſimilia priuilegia, quæ Superior Roma habet, necnõ in Eccleſiaſticis rebus magnificetur, vt illa*. quamuis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & nõ tamen in Eccleſiaſticis rebus, vt etiam bene aduertit Anton. Auguſt. *ad Decretum lib. 1 dial.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optimè probat noſtrum diſcurſum, quòd ſicut noua Roma, id eſt, Conſtantinopolis Romæ ſuperioris, ſeu antiquoris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Eccleſiaſticis rebus poſt Romam antiquam, primatum obtineat, & confirmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma à Conſtantino appellata omnes, vel minimum verſatos noſſe ſcribit Florimundus Remondus *in fabulam Ioanne Papa c 25. num. 2.* vnde † ipſa Conſtan- 7
tinopolitana Eccleſia mater Chriſtianorum orthodoxæ Religionis appellatur *in l decernimus C. de ſacroſ Eccleſ.* id tamen intelligendum eſt ratione Eccleſiarum Orientis, vt optimè aduertit Cardin. Baron. *tom. 7. annalium Eccleſia anno Chriſti 534. in verſ dum ergo, pag. 208.*

Vnde ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia ob priuilegia ſibi conceſſa, & ſuper omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohoneſtata fuit miniſtris, vt deſcribit Imper. *in auth vt deter. ſit numerus cleric. collat. 1.* ibi, *Sancimus non vltra qu idem ſexaginta Presbyteros in ſanctiſſima matre Eccleſia eſſe, Diaconos autem maſculos centum quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores vigintiquinque, & inſuper decẽ ex iis, qui vocantur oſtiarij.* Et idem Imper. *in l. non plures C. de ſacroſ. Eccleſ.* loquendo de Conſtantinopolitana Eccleſia, ſic ait. *Non plures quàm nongenti quinquaginta Decani ſacroſancta huius ampliſſima Vrbis deputentur Eccleſia, nullique his condendi, vel mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia*, quo loco Decanos accipi pro Canonicis exponunt ibi gloſſ. & Doctores; ſed meliùs exploſo ſenſu Alciati *lib 1. Parerg. cap. 50.* dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optimè declarat Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum lib. 2. c. 163.* Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur text. *in cap. ex parte de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars capituli, *c poſt electionem, de conceſſ. prab.* gloſſ *in cap cum vniuerſas, de elect.* Sunt & Decani, hoc eſt, Archiepresbyteri rurales, qui ſunt longe inferioris dignitatis, & preeminentiæ, de quibus *in Clem. 2 de reſcrip. & in c. ad hac, de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſiis Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. *de reſignat. lib. 1. quaſt. 1. num. 86.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 3 de Repub. Chriſtiana cap. 10. in princ.* Azoc. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt *in tit. C. de decanis lib. 11.* Ratio verò (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia illa Conſtantinopolitana, colligitur ex tex. *in d. auth. vt deterior*, quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi fortè erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimode habitabãt, & deſeruiebãt prędicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconiſſæ; atque Presbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiuſdem maioris Eccleſiæ reditibus nutriebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus, in ſacris ceremoniis inſtruerentur, quæ omnia innuere videntur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores ibi

8 Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Constantinopolitanam, & Alexandrinam Ecclesiam parem habere dignitatem cum Ecclesia Romana, hoc deducentes ex Concilio Constantinopolitano, quod aliàs sexta Synodus dicitur, ad quod se refert *d.c.renouantes*, prout refertur à Carranza *in sum. Conciliorum fol.169. & in † d.c mos antiquus 65. distinct.*
9 quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis respondetur auctoritate illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non esse, neque legitimam alicuius Romani Pont. fuisse auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, sed potiùs plures ibi reperiri errores, ita respondet Card. Bellarm. *vbi suprà*. Sed meliùs respondebis Indignissime Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ex ipsius verbis eô:t · similia priuilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, quæ tex. commemorat *in d c. antiqua, in vers. seruata*, & deducitur ex *c.conquest.9. q.3.* ita tamen vt Romana Ecclesia semper superior maneat, vt constat ex verbis, quæ Carranza refert *citato loco*, ibi *æqualia priuilegia cum antiqua Romæ throno obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis, vt illa emineat secundus post illam existens*; atque ita ex his multisque aliis rectè concludit Card. Bell. *vbi proximè*, nullo vnquã tempore ab vllo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ priuilegium æqualitatis cum Romano, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romani Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori *lib 17. c.9.* dum narrat Ioannem Papam cum Constãtinopolim venisset rogatum à Iustiniano, vt Epiphanio Patriarchæ Constantinopolitano assisteret, non antea voluisse, quàm sibi pro prærogatiua Sedis Apost. thronus supra Epiphaniũ collocatus fuisset.

10 Hodie diuina sic permittente prouidentia pulsis Cæsaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt sub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Constantinum VIII Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium sustulit *anno* 1453. & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes, Christianis ademit, florente Republ. Romana, refert Petr Gregor *d.c* 5.

11 Fuerunt Constantinopolitano Patriarchæ olim subiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Asiæ minoris, quibus accesserunt aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersæ, Moscouia, Russia, & aliæ vltra Poloniam sitæ. In his prouinciis paucis exceptis Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiastica præditos constituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamvis schismaticus, illos constituit, præficit, vel confirmat, refert Azor. *instit. moral p.2. lib.3 c.35. q 5. in princip.* D. Roderic. à Cunha *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalen. p.1. c.6. vers. facil. pag.70.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæsarea Cappadociæ.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia, vel Macedon.
Ancyra in Galatia.
Cyzicus in Hellespento.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedon. ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebasten in Armenia.
Amasæa in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiopolis in Honoriade.
Neocæsarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Litia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia, Cappatiana, seu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Pisidia.
Silæum, siue Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenæ in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.
Creta insula.
Seleucia in Pamphilia.
Rheggium in Calabria.
Patra in Peloponneso.
Trapezus in Larica.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonto Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Carana.
Ammonum in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, seu nouæ Petræ in Hellade.
Enchaita.
Amastris Chonæ.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.

Kelzene.	Alania.
Coloniæ.	Ænus.
Thebæ.	Tiberropolis.
Setræ.	Achaia.
Pompeiopolis.	Cerasus.
Rossia.	

Nacolia in Phrygia magna
Germanicia, siue Germania.

Madyta.	Methymna.
Apamea.	Christianopolis.
Basileum.	Rusium.
Drystra.	Lacedæmonia.
Nazianzenus.	Naxia.
Corgra.	Attalia.
Abydus.	

Archiepiscopatus.

Bizia.	Dercos.
Leontopolis.	Carabizia.
Moronea.	Lemnus insula.
Miletus in Ionia.	Germia.
Præconensis.	Arcadiopolis.
Selybria.	Parium.

Chios,

Chios, siue Chion, Insula.	Leucas.
Apros.	Misthea.
Clypsella.	Cudræ.
Nice.	Soteropolis.
Neapolis.	Pedachthoa.
Selga.	Germa.
Chersan.	Bosporus.
Messana in Sicilia.	Cortradic.
Garella.	Eroina.
Briſſis.	Carpathus.
Cotthia.	Mezembria.
Sugdaia.	Ægina.
Phullæ.	Pharsala.
	Matrache.

CAPVT. IV.

De Alexandrino Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africæ contermina, magna, illustris.*
2 *Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra C C C. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarchæ Sedes cur, & à quo Alexandriæ posita fuerit? ostenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præsit Prouinciis, ostenditur.*
5 Cap. mos antiquus 65. distinct. *declaratur, & num. 6.*

1 ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africæ contermina, magna & illustris, quam Strabo *lib. 14. Geographiæ*, Vrbem po-
2 tentem, ac populosam nominat, † ante salutarem IESV Christi aduentum anni viginti supra C C C. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, cognita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historia passim plures, quàm septemdecim (vt Eustathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, frequenter Paradisum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braunius *in suo Theatro Vrbium*, & Petr Greg. *Syntagm.iuris lib. 15. c.6. à n. 1.* & ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, vt Nicephor. testatur *lib.14.c.3.* vel per discipulũ suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam vt docet S. Gregor. *lib 6. epist.37. ad Eulogium Alexandrinum.* cuius verba refert Card. Bell. *tom. 1. lib.1 de Romano Pontif. c.24. vers. vera igitur.* & tradunt Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia disp.4.n.9.* Illustriss. D. Acuña *de*
3 *Primatu Brachar. Ecclesiæ c.4 num.4.* † Posita ibi est principalis hæc sedes, vt præesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Greg *syntagm Iuris 15.*
4 *c.9.* Item † præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iacobitis, Cophitis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus asserit in notitia Episcopatuum totius Orbis.
5 Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti posse, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod aliis sexta Synodus dicitur; & refertur à Carranza *in summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. dist.* vbi sic habetur. *Mos antiquus perduret in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano parilis mos est.* Quæ verba adeò nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculum, ac dolosè adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus non esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium, & ideo ita existimarunt Francisc. Turrianus *in monumentorum veterum inuestigatione & sanctorum Patrum lectione, in tr. de potestate Papæ lib.3.pag.11. versic Videamus ergo.* Barthol. Carranza *in parua Summa Conciliorum in scholiis ad d. sextum canonem Concilij Nicæni* Sebast. Cæs. *disp.4. §.2.n.5.* Azor. *d.lib.3.c.35.q.5.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *d.cap.4.num.5.*

Sed occurrunt alij respondentes text. non decidere 6
quòd perduret mos Alexandrinæ Ecclesiæ, vt parem habeat potestatem cum Romana, sed narrare more, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, *perdurat*, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & sic *perdurat* emendatum est in nouissimis iussu Gregorij VIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solùm important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est) quæ sanè nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quòd si vulgari litteræ esset adhærendum, responderi potest quòd scilicèt æqualis mos importat similitudinem potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, de quibus *in cap. antiqua, de priuileg.* vt deducitur ex *cap. conquestus 9. quæst. 3.* & ex eo post Ruffum *in libro quem scripsit pro Pontifice Romano, n.8 vers. sed videamus, pag.44 cum seqq.* explicant Bursat. *cons.109 num.14 cum seqq vol.1.* Marta *de iurisdictione part 1. cap 16. à n.4.* Sedes subiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor. *d.cap.35.q.5.vers. porro*, Miræus *in notitia Episcopatuum, lib.1.c.21. & lib. 3.c.3.* Illustriss. D. Acuña *in catalogo Episcop. Portugal. p.1.cap.9.pag.71.*

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syriæ Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.*
3 *S. Petrus Antiochiæ primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35.*
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non præcedat? ostenditur.*
5 *Antiochena Ecclesia Germana Romanæ meruit appellari.*
6 *Antiochenæ Ecclesiæ Antistes dicebatur Catholicus.*
7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ.*
8 *Antiocheno Patriarchæ Sedes subiectæ referuntur.*

1 ANTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syriæ Metropolis ſuper Oronte
fluuio, Epidaphne à Plinio cognominatur.
2 † Magno epitheto eam exornat Philoſtratus *in vita*
Apollonij, Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib. 15. c. 7. à n. 1.*
Rehlatha, vel Rebla Hebræis, vt ſcribit D. Hieron. *in*
Ezechielem Iuſtiniani Imper. tempore Theopolis ab
eodem dicta fuit, vt ſcribunt Procopius, Cedrenus,
Nicephorus, Caliſtus, & Euſtathius, qui addit illam
quoque olim Cherſoneſum per ambitum aquarum
3 dictam fuiſſe. Hic † S. Petrus primùm Sedem fixit
anno à natiuitate Domini 35. eamque ſeptem annis,
non tamen completis, adminiſtrauit. Baron. *anno*
Chriſti 39. à n. 9. Bellarmin *lib de Romano Pontif c. 5.*
Ideò tertiã hanc Sedem B. Petri nomine honorabi-
lem haberi refert Anaclet. *epiſt.* 111. quia ibi priuſ-
quã Romã veniret, habitauit, & Ignatiũ Epiſcopum
cõſtituit, atqoe primũ nomen Chriſtianorum nouel-
4 læ gentis exortum eſt. Nec mirum ſi † Alexandrinus
Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita poſtulat
ordinis ratio ex magnitudine loci ſumenda, vt ſuprà
oſtenditum quia, verba ſont Card. Bell. *lib. 1. de Ro-*
mano Pontif. c 24. cùm omnes tres ſint Sedes Petri,
Romanam per ſe vſque ad mortem adminiſtraoit,
Alexandrinã per Marcum Euangeliſtam, Antioche-
nam per Euodium; ſicut ergo maior eſt Petrus Apo-
ſtolus Marco Euangeliſta, & Marcus Euangeliſta
Euodio, qoi neq; Apoſtolus, neque Euangeliſta fuit
ita quoque Romana Eccleſia Alexandrinam, Alexã-
driua Antiochenã auctoritate & dignitate ſuperat.
5 Antiochena Eccleſia germana Romanæ meruit
appellari ab Innoc. *in epiſt. 14. ad Bonifaciũ Presbyt.*
vt habetur *tom. 1. Concil. pag.* 781. ex quo vtriuſque
Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario
Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum
vſus cœpit, vt ex Tripartita hiſtoria referunt VVal-
frid. *de exordiis increm. rerum Eccleſiaſt. cap 25. verſ.*
dicendum. Amalar. Fortunat. *de Eccleſiaſt. Offic lib. 4.*
c. 7. verſ. vt Tripartita, Rodulph. Riuo *de Canonum*
obſeruantia propoſ. 12. Huios Patriarchatus encomium
6 minimũ non eſt, quòd eius Antiſtes dicebatur † Sa-
croſanctæ Antiochenæ Eccleſiæ Catholicus, de quo
meminere Petr. Greg. *d. lib. 15. cap. 7. n. 5. & lib. 2. c. 1.*
n. 2. Guillerm. Tyrius *lib. 14. belli ſacri cap.* 12. Pro-
cop. *lib. 1. de bello Perſico*, Valdeſ. *de dignitate Regum*
Hiſpaniæ c. 15. n. 30. ad quam in ſimili Gregorius Pa-
pa Childeberto Regi Francorum *in epiſt 6.* dicebat,
videlicet: Eſſe autem Regem, quia ſunt & alij,
non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum, quòd alij non
merentur, hoc ſatis eſt, referunt Aluar. Pelag. *de*
planctu Eccleſiæ lib. 1. c. 37. n. 1. col. 4. Petr. Rebuff. *in*
Concord. Galliæ rub. 2. de approbat. Conuentorum, verb.
7 *benemeritis, verſ. item legimus.* Qui tamen † Catholici
Regis titulus proprius Regum Hiſpaniæ Apoſtolica
conceſſione factus fuit in Ferdinando & Elizabeth,
vt notoriè conſtat. Quinimò ex Gothorum tempore
Reges Hiſpaniæ illo honorifico titulo acclamati
fuerunt, & Alphonſum Regem Hiſpaniæ 734. Ca-
tholicum nuncupatum conſtat ex Auctoribus omni-
bus, vt Garibai *lib. 9. c. 6.* & Morales *lib. 13. c. 10. 13. &*
15. hiſtor. diſſerunt, quòd autem illi hoc cognomen
eſſet ab Eccleſia indictum, vno ore fatentur Beuter.
lib. 1. c. 31. Zurita *p. 3. annal. lib. 2. c.* 40. Vaſæus *anno*
737 Palat. *de obtentione Regni Nauarræ, part. 6. §.* 10.
Marian. *de rebus Hiſpaniæ, lib 7. cap. 4.* Genebrard. *in*
Chronico lib 3. an. 759. & alij, quos refert Valdeſ. *de*
dignitate Regum, Regnorúmque Hiſpaniæ, cap. 13. n 19.
nouiſſimè Alexand. Patrit. *de inſtitia armorum &*
fæderum Regis Galliæ lib. 1 c. 23. & pater in epitaphio
ſepulchri, vbi ita legitur: *Alphonſus Catholicus.* Et
ab hoc Alphonſo continuatus fuit titulus Catholi-
ci, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illeſcas *in*
hiſtoria Pontificali, p. 1. lib. 2. cap. 85. Renat. Chopin.
de ſacra politia, lib. 1. tit. 7. num. 18. & patet in Ordo-
nio I in quodam priuilegio, cuius exemplar refert
Ambroſ. Morales *lib. 14. cap.* 34. vbique Catholicus
cognomine nuncupatur, & Rex Sanctus Caſtellæ,
dictus Craſſus, in priuilegio conceſſo monaſterio
de Samos Ordinis D. Benedicti eo titulo cognomi-
natur, & Rex Alphonſus VI. Toletanæ vrbis expu-
gnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud
oppidum de Huſſillos, & Alphonſus VIII. qui inſi-
gnem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas
de Toloſa obtinuit, Catholicus nuncupatur in in-
ſcriptione; quæ habetur in Cœnobio vetuſtiſſimo
S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioan-
nem primum Regem Caſtellæ appellat Catholi-
cum cognomine in teſtamento ab eo condito, &
ſic de ſubſequentibus, ita vt cùm diceretur Rex Ca-
tholicus ab Alphonſo I. Rex Hiſpaniæ intelligeba-
tur, vt notant Callàn *in catalogo gloriæ mundi, p. 5. cõ-*
ſid. 33. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. l. 4. in*
proœm. n. 8. Garibai *in compendio hiſtoria, lib.* 18. *cap.* 1.
Huiuſmodi Antiocheno Patriarchæ ſubiecta erat 8
pars Aſiæ, qoæ Carmaniam, Armeniam maiorem, &
minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouin-
ciæ, Syria, Aſſyria, Meſopotamia, Media, Parthia,
Perſia vſque ad Iodiam Orientalem. In totum ſunt
Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiſcopatus
tredecim, referunt Franc. Gratian. *in compendio Iuris*
Canon p. 3. diſt. 1. n. 9. Alberic. de Roſate *in rub. ff. de*
ſtatu hom. ſub n. 11 verſ. in Antiocheno, Fr. Philipp. Ber-
gomen. *in ſupplem. chronic. lib. 6. in fine, verſ. Antio-*
chia, Redoa. *de ſimonia mentali, p 1. c. 16. num.* 10. Petr.
Greg. *ſyntag. iuris lib. 15. c. 7. n. 5.* Aubert Mir. *in no-*
titia Epiſcopat. lib. 2. vbi de Patriarcha Antiocheno,
& lib. 3. c. 4. Illuſtriſſ. D. Acuña *in catal. Præſulum*
Portugalenſ p. 1. c. 6. pag. 70.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ ſubiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie *Sor*, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis pene erat, vt expertus eſt Alexander Magnus. Fuit Romanis fideliſſima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis; inſtar ciuitatum Italiæ. Sub qua ſunt Epiſcopales Vrbes duodecim.

Porphirion	Sydon
Archis	Sarepta
Pælamais, ſiue Acon	Bihlium
Botrienſis.	Antaradenſis, ſiue Tortoſana
Ortaſia.	Paneas, ſeu Cloſazea Philippi
Aradenſis.	Heraclia Araclia Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarſus, noſtris Tarſo, incolis Teraſſa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium Vrbis, haud procul mari diſtans, olim nobiliſſima, & ſtudiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua ſunt Epiſcopatus quinque

Sebaſte, Caput Samariæ, hic prope ciuitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob, vbi Saluator noſter Samaritanam alloquutus eſt.

Malos	Choicos
Thina	Poderados.

Sedes Tertia.

Edeſſa hodie Rhoais, ſeu Rhaſi, Vrbs Meſopotamiæ olim nobiliſſima, vltra Euphratem fluuium ſita. Sub qua ſunt Epiſcopatus nouem.

Virchi

Virchi — Himeria
Constantia — Cuercuentia
Capron — Tapsaron
Marcopolis — Celimeos.
Varnon — Cedmaron

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, Vrbs Phrygiæ magnæ ad amnem Marciam Laodiciæ,& Antiochię,ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania — Mariania
Seleuconuila — Ruphania
Larissa — Arethusa
Valanea

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbs Phrygiæ, quondam celebris inter Loadicem, Cybiram, & Apamiam sita est. Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zemna — Petri
Suron — Ormion
Varnalis — Dorichi.
Neocæsarea — Europe.

Sedes Sexta.

Bostra sub qua sunt Episcopatus xix.

Cerasson — Eutimij
Philadelfia — Constantia
Adraon — Paramboli
Midanon — Dionysia
Anstamidon — Conohatò
Belmundon — Maximopolis
Zoroyma — Philippopolis
Herry — Heylon
Iceny — Lorea

Sedes septima.

Ananarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania — Flauias
Alexandris — Rossas
Irenopolis — Castraualet
Cambrisopolis — Egnas
Sysia.

Sedes octaua.

Seleucia Vrbs olim in Prouincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens,hodie est adhuc ingens,& celebris *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant *Satyros*.Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diœcesarea
Oropi
Dalysanidos, seu Dalisandi
Serinla, siue Seuila
Colenderis, siue Celeuteris
Anemory, vel Anemoæ
Titopolis, seu Tityopolis
Lamosy, vel Lamorum
Antiochia parua
Nephelia
Ristra
Selinuntis
Hieropy, siue Iotapij
Philadelphia parua
Hermopolia, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mosoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synonopolis
Adrasson, vel Adrassi
Myin

Neapolis, est in Palæstina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes noua.

Damascus, quem Turcæ *Scham*, nostri Damasco nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortis pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni præest vnà cum Iudæa: antea regebatur à Califis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua sunt Episcopatus vndecim.

Ably — Danabi
Palimpon — Carathea
Loadicea — Hardam
Euria — Suria
Renocora — Quini
Hiabanda.

Sedes decima.

Amida,vulgò *Caramit*, hodieque maxima est Mesopotamiæ Vrbs, ad Saocaram fluuium inter Cartas, & Mirdinum Vrbes eiusdem prouinciæ nobiles. Mesopotaniæ autem Regno Euphrate, & Dygri fluminibus continetur, & Diarbech à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon — Caytaris.
Valentium — Ryphi
Arsamosata — Zecuma
Sophin.

Sedes vndecima.

Sergiopolis, sic dicta à S.Sergio Martyrij palmam ibi adepto sub Maximiano Imperatore,olim Barsalo nuncupabatur, Vrbs Armeniæ minoris, ad Euphratem fluuium inter Melitam, & Samosatem.Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias — Venethal
Marcopolis — Ermenia

Sedes duodecima.

Theodosiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.

Oricos — Axieri
Naznimi — Tarosia
Maureocastron — Politinios
Agyamaria

Sedes decimatertia.

Euesa, siue Emisa, vulgò Ems, Vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum.Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui — Mergem
Oriflon — Oragison

Metropoles per se subsistentes.

Piericus — Heliopolis, vulgò Betsames
Laodicia — Pompeiopolis
Samosate — Mopsphestia
Cyros — Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea — Anasar
Calquis. — Phon
Gabala — Paltos
Seleucia — Germanicia
Piperia — Salamias.

CAPVT VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit? ostenditur.*

2 *Hierosolyma in medio totius orbis sita.*
3 *Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.*
4 *Hierosolyma quamvis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta mansit.*
5 *Hierosolymitano Patriarchæ, quæ Sedes Episcopales subiectæ fuerint? ostenditur.*

1 HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile sui excidium bis millesimo centesimo septuagesimo septimo anno à Melchisedech Chananæo & Gētili Rege & Pontifice extructa, olim Sedē, postea Iebus, deinde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit, Ioseph. 1. & 7. *antiquit.* Perer. *in Genes. c.* 14. *num.* 66. & 67. Euseb. *Ecclesiastica historia lib.* 4. *c.* 6. Ioan. Ludou. Viuald. *in opere regali in tract. de magnificentia Salomonis nu.* 6. §. *vt ex dictis Iosephi.* Hāc vrbē in medio totius vniuersi sitam, adeóque quasi terræ vmbilicum esse auctoritate Scripturę *Ezech. cap.* 6. Ista est Hierusalem, in medio gētium posui eam, item *Psalm.* 73. *Operatus est Deus noster salutem in medio terræ*, notarunt Hieron. *ibid.* Ioseph. *de bello Iudaico lib.* 3. *cap.* 2. Georgius Braunius *in theatro Vrbium* Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hāc ciuitatem ad opus nostræ salutis & redemptionis faciendum eligere, vt sacra testatur Euangelica historia, & tetigit videndus Arnald. Albertin *in repet. rub de hæret. q.* 13. *in errore* 3. *Iudæorū n.* 4. Illustrioribus nominibus est insignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. Matth. *c.* 5. Diuina, ac sanctæ Resurrectionis, vt iuxta Iustiniani *nouellas* 40. & 123. obseruauit Prateus *in lexico Iuris*, *verb. Patriarcha.* Quinimo ab ipsis Turcis proprio idiomate, *Lecoust.* appellatur, hoc est, Vrbs sacra, vt aduertit Abraham Orthel *in thesauro geographico*, *ver. Hierosolyma*, qui etiam refert dictam fuisse Quadrimbem.

2 Vnde tanta fuit Hierosolymitanę Ecclesię dignitas, quòd olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Ecclesias regere videretur, quod non obscurè sentit S. Clemens Papa *in epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione*, in illis verbis: *Episcopo Episcoporum, regenti Hebræorum sanctam Ecclesiā Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ sunt*; & expresse habetur *in epist. Constantinopolitani Concilij ad Damasum Papam & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia*, vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quæ habetur *tom.* 1. *Concil pag.* 731. *col.* 2. refert Conlusitanus noster Fr. Gregor. Nonius Coronel *de optimo Reip. statu p.* 1. *lib.* 3. *c.* 4. quibus concordat Iustinian. Imp. in epistola ad Hormisdam Papam incip. *Quod sumus, circa finem*, in illis verbis: *Et Hierosolymitanam præcipuè, cui tantum omnes fauorem impendunt quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere*, habetur *tom.* 2. *Conciliorum pag.* 516. & Tertullian. *lib.* 4. *aduersus Marcionem*, Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, vt refert Cou. *pract. c.* 19.

3 Magna igitur celebritas huius Vrbis est, quòd eius Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quòd primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, ideóque Hierosolymitana Ecclesia per annos fere quingentos non re, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiæ Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo quia *in Nicæna Synodo can.* 7. vbi decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, & eximeretur. Iuuenalis enim Praîlio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 429. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstinæ Primatum quæsiuit, ideò quòd cū susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur maiori honore, officiísque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè iudicaret. Restitit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist. Leonis* 72. Vnde S. Hieronymus *in epistol. ad Pammachium contra Ioannē Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quæris Ecclesiasticas, & Nicæni Concilij Canonibus uteris, respōde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palæstina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palæstinæ Metropolis Cæsarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensē Archiepiscopum referre debueras, cui spreta communione tua communicare nos noueras, aut si procul expetēdum iudicium erat, Antiochiam potius litteræ dirigendæ. Sed noui cur Cæsaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiæ contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei differri solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis eidem deferatur. Idque propterea quod Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in epist. Synodali Concilij Constantiensis OEcumenici ad Damasum, quæ extat apud Theodoretum *lib* 5. *c* 9) appellata fuerit, adeóque non immeritò ipsius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesiarum Antistites sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse indicatur, vnde colligitur Genebrard. *in chronologia, lib.* 3. vbi de anno Christi 44. errasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiā ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papæ, Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexādrino tantùm fuerit Hierosolymitanæ Ecclesiæ concessum, atque largitum, tótque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt veræ Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac potestatem consequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. *in fine suæ practicæ Cancellariæ*, & Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum post n.* 11. *in fine*, iuxta traditionem veterum, Petr. Gregor. *syntagm. iuris*, *part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 8 *n.* 3. vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse, nulla, vel modica dignitatis prærogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuisse Synodum generalem Constantinopoli sub Vigilio Papa, & Elicio Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustachio Patriarcha Antiochensi, & in illa inter alia placuisse honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanam. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatuum Antiochiæ, & Alexandriæ, nec illi essent sufficiēter Episcopi suffraganei, ex communi omnium consensu ab vtróque Patriarchatu vicino placuit eam decerpere, & vt in formam Patriarchatuum aliorum ille ordinaret Ecclesias sibi subiectas.

Ex tunc quatuor fuerunt ei subiecti Archiepiscopi, vt refert Redoan. *de simonia mentali, p.* 1. *c.* 16. *num.* 4

num. 10. quorum duo antea suffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obseruauit Raymundus Ruffus *in duplicat. in patronum Molinai pro Pont. Max. fol.* 31. *col.* 2. & explicans locũ ipsius Tyri *de bello sacro lib.* 14. *cap.* 12. obseruauit Card. Bar. *annal. Eccles. tom.* 7. *anno Christi* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iustiniani *Imp. anno* 27. *pag.* 441. *vers. acta illa*, vbi ita ait *Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constãtinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Cõstantinopolitani, Apolinaris Alexãdrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharũ super tribus capitulis*, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgãdas decreuerat sanctorum Patrũ, qui ad eam conuenerat, auctoritas. prædictam Deo amabilẽ Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi vrbi ordinaret suffraganeos, vnde nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharũ ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarchã oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares soffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo erexerunt vsque ad vigesimum quintum. Hæc ex dino Guillelmo Tyro refert Card. Baron, *citato loco*, addens hæc eadem reperisse scripta in Bibliotheca
5 Vaticana in codice, cui est titulus, *Liber censuum*.

Non obstat Hierosolymitano Patriarchatui, quòd voce Domini admoniti discipuli fuerint transferre Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimoniis Eusebij, & Epiphanij factum fuisse refert Melch. Cano *de locis Theolog. lib.* 6. *cap.* 8. *in solut. ad decimum, vers. quòd si sententia*, & Card. Baron. *tom.* 1 *annal. Ecclesia sub anno Christi* 74. *vers. quod igitur*, quia respondetur mutationem illam, seu translationem nõ in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad vsque videlicet ablatis ex vrbe sanctis, & iustis viris vindictæ cœlesti fieret locus, vt aduertit Euseb. *Ecclesiastica historia lib.* 3. *cap.* 5. quo fit vt cùm statim Hierosolymam redierit; ab ea diuertisse vltra illum effectum non videatur; iuxta ea quæ adduco infra *p.* 2. *alleg.* 53. *n.* 92. Maximè cùm legamus vituperatum fuisse Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum vilissima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obseruauit Tiraq. *de nobilit. c.* 12. *n.* 7.

Sequuntur Episcopales Sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Iuppe	Legionum
Ascalon	Capitolina
Gaza	Mauronensis
Mennas	Gedera
Dioclerianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Caraca, vel Petrea
Sebastea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlem Episcopali honore à Paschale II. donante petente Balduino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palæstinæ, vbi Angelus percussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem, Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charsar, inter Aconem & Ioppem situm habuit. Sub qua Sede sunt Episcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipatrida	Sorutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico.	Estomason
Regium Liuas	Trieonias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltum
Asotus	Constantinianus.

Sedes secunda.

Scytropolis, vulgò Bethsar, Vrbs in Iudææ, & Galilææ confinibus ad Iordanum fluuium nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes Tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zota
Atnidilla	Vitossa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapson
Memsidos	Mitrotomitas
Eluris	Saltum Hieraticon

Sedes quarta.

Berytus Phænicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adrasson	Enacomias
Dias	Comogannas
Medanon	Comogeros
Hierasson	Comostanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoreatos
Phenustus	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigmatethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neothis [simon
Pentacomias	Climas anatalis queuis-
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralicones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos
Hexacomias	

CAPVT VII.

De Patriarchis minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*

2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*

3 Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus?
4 Gradensis Patriarchæ ubi fiat mentio? ostenditur.
5 Gradensis ciuitatis descriptio.
6 Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit.
7 Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.
8 Congregatio Canonicorum S Ioannis Euangelistæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, fundatoremque suum agnoscit.
9 Bituricensis Patriarcha ubi fiat mentio, ostenditur.
10 Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicatur? ostenditur.
11 Pisanæ ciuitatis Episcopatus antiquissimus est.
12 Sardiniæ, an verò Corsicæ dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus? ostenditur.
13 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.
14 Toletanus Archiepiscopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concessis.
15 Dictio quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit.
16 Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet.
17 Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.

1 PRæTER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus egimus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam sectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnum eorũ residet in Cilicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, sed *Catholicũ* appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præest in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthiopes vnum Patriarcham, qui sedem suam habet in curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandrino. Est etiam secta Cophorum, qui simul cum Baptismo Circumcisionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter verò apud Æthiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco.

Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata consuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileiensis, Cantuariensis, Gradensis, Bituricensis, Pisanus, & Toletanus, Iacobat. *de Concil. lib. 1. ex n. 254* Vgonius *de præstantia Patriarchali tom. 13. tractatuum Doctorum pag. 285. verso.* Anastas. Germon *de Sacrorum immunit lib 3. c. 7.* Homobon. de Bonis *de humana vita statibus p. 1. c. 6. statim in princip.* Filliuc. *tract. 41. de benef. c. 2. n. 35.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n. 31.*

3 De Aquileiensi Patriarcha agit text. *in cap. nunc verò 9. q. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiẽsis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileiensis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit. Vide illustriss. D. Acuñam *de primatu Eccl. Bracharen.*

De Gradensi Patriarcha meminit Vrbanus II. *in cap. erubescant 32. dist.* & Cælestin. III. *in c. ex litteris. de officio deleg.* † Gradensis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flamine circumsepta, si demas piscatores homines, vix hodie vllos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægrè expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, præter ciuium germanam & aureo sæculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec verè alias morum corruptelas conspicias: ita accepisse à Francisco Auantio Veneto refert Anastas. Germon. *dict. lib. 3. cap. 7. n. 5. & 6.* † Sed propter huius ciuitatis aëris intemperiem hunc Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. eiusdem nominis V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit, quæ antea per annos sexcentos septuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradensis, sed Venetiarum, ita Gig. *in tract. de residentia Episcoporum c. 18. num. 12.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 2. à n. 34.* Nec obstat quod dicit glos. *verb. singulos in cap. in illis 80. dist.* nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cùm locus Gradi multum differat à Venetiis, quia respondetur postea illis temporibus Nicolaum V. vniuisse Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus institutione latè Bern. Iustinianus *in sua de Venetorum gestis historia l. 12* sic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique, assistentibus Duce, & Patriarcha primus creatus Episcopus Obeliatus Eneagrij, Tribuni Matheumaceni filius. Constituitur autem Episcopalis sedes in insula Castellana, quæ, vt antea diximus, Oliuolus appellabatur, vnde & Episcopo Castellano sẽper nomen mansit. Vrsus Particiacus, qui eum Episcopatũ tertio tenuit loco, Ecclesiam erexit, quæ nunc extat, dignam ciuitate & Episcopo eam Beatissimo Petro Apostolo dicauit; ibi perseuerauit donec ætate nostra Nicolaus V. Põtifex Max. Patriarchali titulo auxit: transtulit enim Gradensis Ecclesiæ dignitatẽ in hãc Venetiarum Vrbẽ, suppresso vtroque titulo & Gradensi, & Castellano. Primum Venetiarũ Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui viuẽs, moriensque multis claruit miraculis. Translatio facta est anno 1451. octauo Idus Octobris.* Hæc in d. historia. Hic fuit ille B. Laurentius Iustinianus, Ordinis Cælestini, vitæ sanctitate, miraculorum, & sinceræ eruditionis gloria clarissimus, à quo † Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, quem etiam parentem, ac fundatorem suum agnoscit Congregatio eorundem Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in nostro Lusitaniæ Regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis record. die 8. Ianuarij Aduertere tamen oportet in errorem lapsos fuisse Ioan. Montaignum *in tract. de auctoritate magni consilij, n. 50.* & Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum, num. 11. in vers. Istria,* asserentes Patriarcham Gradensem, vnum esse ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *l. 12. tit. 5. part. 1.* & *ibi* Gregor. Lop *in glos. verb. que se llamar Patriarchas,* expressè reprehẽdunt Rodoan. *de simonia mentali p. 1. c. 16. n. 5. & 6.* & post illum Dionys. Paulus *d. cap. 2. n. 31.* & colligitur ex adductis suprà *eod. tit. c. 1. num. 1.* vbi ostendi ex communi ac recepta Iurisconsultorum schola veros ac præcipuos vniuersi

vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. tantùm esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum.

Patriarchæ Indiarum, seu noui Orbis dignitas erecta fuit à felic. record. Paulo III. vt refert Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.*41.*num.*14.*in fine.* Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast hierarchia, p.1.disp.4.p.3 n.*2. Et quatuor isti solùm retinent hodie Patriarchæ nomen, cæteri verò infrà referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eo vel maximè, quia primas tenent ciuitates. Gasp. Statius *de antiquit. Lusit. c.64.n.*7. D. Acuña *ad c.2.n.1.dist* 99.

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit *in cap. conquestus,*9.*q.*3. vbi apud Romanum Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha ipso inuito Clericos ab tribunal suum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem primatem & Patriarcham, hoc est, primæ Sedis Episcopum, Alberic *in rub de statu hominum, col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdigalensi, Cardin. Alexand. *in cap. definimus.*22. *dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas. Nicol. Boër. *in addit ad tract. de auctoritate, & praeminentia magni Consil p.*1. *n.*14. ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt de dilation & cap vlt. de dol & contum.* & esse Primatem in Prouincia Narbonensi ex *d. cap. conquestus*, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdigalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum; & vndecim, vel duodecim suffraganeos.

10 De Cantuariensi facit verbum glos. *verb. Archiepisc. in c Cleros* 21.*dist.* & refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in hist. Eccl. Episcop. Portugalens. p.*1.*c.*6 *pag.* 75. *in fine,* quod olim inter Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiæ iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, quòd pro Cantuariensi meliùs sentiebatur, licèt olim vsque ad annum 1447. Eboracensis Scotiæ Primatum obtinuerit, vt refert Lesli *lib.*8.*de rebus Scotor.*

De Pisano Archiepiscopo quòd sit Primas, tradunt addit. margin. ad glos. *in cap. definimus* 22. *dist.* vbi Archid. & Domin. idem Domin. *in c. Cleros, n.*20. *in gloss. Primatibus dist.* 22. Præpos. *in cap Concilia* §. *Episcopos sub n.*5 *dist.* Turrecr. *in cap. prouincia, vers. sed insurgit quast dist.* 99. Cassan. *in catalogo gloria mundi p.*4.*consid.*19.*in fine.* Boër. *de ordine & pracedentia graduum p.*1.*n.*13. *de auctoritate magni Concilij num.* 54. Panin *de officio & potestate Capituli prel.*6.*n.*13. Calefat. *de equestri dignitate num.*94. Petr. Greg. *syntag iuris lib.*15.*cap.*10.*num.*30.*in fine.* Gig. *de resid. Episcoporum q.* 18. *n.*10. Marc. Anton. Cuch. *inst. Iuris Canon. lib.*1. *tit.*3. Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.*2.*q.*3.*n.*24. & 25. Anast. Germon *d cap.*7.*n.*8. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*41.*num.*14. D. Roderic. à Cunha *d.cap.*6.*pag.*75. Verùm, quia hac de re variant Doctores, non erit à proposito nostro alienum, vt aliquid de eo agamus, cùm in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione à primordiis repetentes aduertendum duximus † Pisanæ ciuitatis Episcopatum antiquissimum esse,
11 Gaudentius enim Pisanus Episcopus *anno* 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus
12 circiter *annum* 1078. † Gregor. VII. vices suas commisit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituenda ad Romanæ Ecclesiæ dominium suscepit, medietatem, duobus verò eius successoribus quartam partem omnium redituum largitus est: arces tamen sub ditione Romanæ Ecclesiæ reseruauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex *lib.*6.*epist. Gregor. VII. epist.*12. Postmodum Vrbanus II. *Constit. sua*, incip. *Vrbanus Episcopus, Dat. Beneuenti* 3. *Kal. Iunij ann.* 1091. *Pontificatus sui* 4. de præd. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: *quia multis iamdudum obsequiis Pisanorum gloriosa nobilitas Romana sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictā insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit; ea conditione interposita, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranensi Palatio persolueret*, Deinde *anno sequenti* 1092. idem Vrbanus alia sua Constit. sub Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genuensibus factum Vrbani reuocauit. Insurgunt Pisani, & ab Honorio II. Genuensium spreta contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Aimerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij 12. *Kalend. Aug. ann.* 1126. Pontificatus sui secundo. Verùm, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genuenses mouebantur; vnde cædes, incendia, & multæ Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genuensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi aliis tribus, scilicet Aleriensi, Aiacensi, & Sagonensi. Vnde Innocentius Secundus *ann.* 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatuum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum variis aliis priuilegiis ampliando concessit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Cartellensem, & Ciuitatensem, & demum Episcopatum Populoniæ supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium *ann.* 1146. & Adrianum Quartum *ann.* 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiæ *Dat. Anagn.* per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 3. *Id. Aprilis ann.* 1167. Pontificatus sui septimo, ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatum quoque præter turritanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensem in dicta insula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius *an.* 1181. Vrbanus Tertius *ann.* 1186. Cœlestinus Tertius *ann.* 1191. & Innocentius Tertius, *ann.* 1198. prout constat ex libro *ann.*6. Epistolarum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana *epist.* no. Turritano Archiepiscopo scribens post alia sic ait: *Absenti autem, vel alio tempore vnienti* (scilicet Pisano *Archiepiscopo*) *non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate verò Primatiæ non plus potest in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuersis concedunt Canonicæ sanctiones.* Similiter etiam Honorius Tertius *an.* 1217. scribens Archiepiscopis,

& Epis

& Episcopis,ac nobilibus viris Turritan & Calluren.
iudicibus, aliisque nobilibus per Sardiniam consti-
tutis eosdem monet,quatenus eidem Pisano Archie-
piscopo in iis,quæ in prædicta terra sibi sunt ab Apo-
stolica Sede tanquam Primati suo, & Apostolicæ Se-
dis Legato concessa,debitum honorem, & reueren-
tiam impendant, eiusque salubribus monitis curent
deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro
primo Epistolarum Honorij,qui asseruatur in Biblio-
theca Vaticana *pag.* 115 Quibus priuilegiis, & con-
cessionibus Pisani Archiepiscopi enixi suæ Primatiæ
iure semper vsi fuerunt possessorios actus facientes,
vt fecit Federicus Pisanus Archiepiscopus *ann.* 1265.
qui Insulam Sardiniæ visitauit. Et Archiepiscopus
Ioannes *an* 1302.qui Archiepiscopum Guatellinen-
sem ex Sardinia citauit. Et Pisanus Archiepiscopus,
qui *an.* 1400. Ecclesiam S.Mariæ ex diœcesi Turrita-
na contulit. Sed vltra litteras Apostolicas,& priuile-
gia supradicta,Rofredus Beneuentanus, qui vixit de
ann ..15. & viuus permansit etiam longo tempore
post compilationem Decretalium Gregorij IX. cum
fuerit Aduocatus in causa Primatiæ de qua *in c. fin*
de dilation. vt habet in suo opere *in tit de iuribus quæ*
competunt Prælato,n. 2.dicit,quòd Archiepiscopus Pi-
sanus est Primas Sardiniæ. Vide quæ post primam
huius tract.impressionem diximus *in coll.ad c. si dili-*
gen ex n. 3.*de præscripo.*

13 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas
inferioris gradus ponunt Specul *tit. de dispensat.*
§.*sunt quoque,versic & nota quòd Primas*,Matth.Vgo-
ni *de præstantia Patriarchalis dignitatis tom.* 14. *tra-*
ctatuum Doctorum pag.mihi 284 Anastas.Germon. *de*
sacrorum immunit.lib. .*cap.*7.*n.*7. Filesac *de sacra Epi-*
*scop.auctor cap.*9.§.7.*fol.*105. me citato *in hoc loco* Al-
zed *de præcellentia Episc.dignit.p.*1.*cap.*10.*n.*41. Ve-
14 rùm † Toletanos Archiepiscopos non vt exteros
inferioris gradus Patriarchas, sed plus vltra, & ve-
luti veteres, & primarios ex priuilegiis Summorum
Pontificum sibi concessis habendos esse contendunt
aliqui,præcipuè ex speciali indulto Martini Quinti,
incip *Martinus, Kalend. Aprilis anno Domini* 1422.
& sui Pontificatus vndecimo, qui prædecessorum
suorum vestigia sequutus, declarauit Toletanum
Archiepiscopum priuilegiis veris Patriarchis con-
cessis frui, his verbis: *Necnon omnibus, & singulis*
prerogatiuis priuilegiis, & insigniis, quæ dictis Patriar-
chis quomodolibet competere poterunt, vti & gaudere
liberè licitéque posse. Cuius meminit Catholicus Rex
Ioannes II. *in litteris ad Alphonsum Carthagenam*
Episcopum Burgensem missis anno Domini 1448. vbi
ita habetur: *El dicho Papa Martino V. constituto, &*
decernio,qua el dicho Don. Iuan Arcebispo de Toledo, y
sus successores igualmente sin otra differentia pudiessen
gozar, gozassen de las insignias, y prerogatiuas, y pri-
uilegios, que à los Patriarchas en qualquier manera
pueden competer,&c. refert Garsia de Loaysa *in colle-*
ctione Conciliorum Hispaniæ in decreta Gundemari Regis
*pag.*296.Vnde apertè colligitur ex citatis verbis dicti
indulti Toletano Archiepiscopo competere priui-
legia quatuor veris Patriarchis concessa ex dictione
15 illa † *quomodolibet*, quæ vniuersalis est, & omnes
casus comprehendit,omneque distribuit.Rebuff. *in*
comment.ad l.creditorum 11.*vers.quomodolibet ff.de ver-*
*borum signific.*Cened.*practicarum, & canon quæst sin-*
*gul.*95.*n.*4 & 5.Deinde etiam eidem Toletano com-
petunt vigore dicti indulti non solùm priuilegia, &
prærogatiuæ dictis veris Patriarchis concessæ, sed
etiam illæ, quas instar aliorum obtinebant, quia
16 † habens priuilegia ad instar alicuius priuilegiati,
habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus
instar alterius obtinet, Oldrad. *cons.*300.Mandos. *in*
*tract.de priuilegiis ad instar glos.*11 *n.* 9.Suar.*de legibus*
*lib.*8.*cap.*15. *n.*2. Illud tamen in præsentiarum aduer-
tendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ
Ecclesiæ, concessis oppositam esse clausulam tacitè
vel expressè, *saluo iure Metropolitanorum*, &c. vnde
constat (prout infra *c.*8.*num.*71. *cum sequentibus* pro-
babimus) Summos Pontifices noluisse præiudicare
iuri quæsito alteri Prælato, non priuilegio, sed de
iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam in-
tentionem, prout habent Bracharenses Archiepi-
scopi super primatia in Regnis Hispaniarum, *eodem*
cap. 8. habetur, apertè ostendentes a principio na-
scentis Ecclesiæ, institutione S. Iacobi Apostoli Bra-
charensi in ciuitate Primatiam radices egisse, con-
stituto in ea primo totius Hispaniæ Episcopo, con-
structa prima Ecclesia, & sancti Euangelij prima ha-
bita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Ecclesiæ aliqua fue-
runt à Summis Pontificibus concessa priuilegia,ea est
,quia † Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Go- 17
thorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Præ-
latos maximis gratiis decorarunt, quas prosequitur
Francisc.de Pisa *en la historia de Toledo lib.*4. *cap.* 1.
ac aliis in locis;immo & ipsa Vrbs Toletana ob hoc
dicebatur Romana,quasi secunda Roma in exaltatio-
ne,vt demonstrare videntur verba *lib.*2.*in proœmio li-*
bri fori iudicum, vbi dum agitur de Regis electione
facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi præde-
cessoris mors contigisset,in hæc verba prorupit: *Do-*
cas stablecemos, que de aqui adelante los Reyes deban ser
elegidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar done
murio el otro Rey, &c. ex qua obseruarunt Sp.n.*in specu-*
lo testament. glos. 19 *princip. numero* 73.Molina *de*
*primog lib.*1.*c.*2.*n.*11.licet prædicta verba (forsan me-
liùs) aliter legant,& intelligant Alphons.a Villadieg.
*in scholiis ad eand.l.*1.*n.*19.Mulin.*in annot.ad d.c* 2.*n.*
Gutier *pract.l.*3.*q.*13.*n.*54 Bobadil.*in sua politica l* 1 *c.*
18.*n.*224.Deinde id ipsum videtur deduci ex verbis
fori de Sobrarbe,ibi, *El Rey en Roma,o on cuidad Me-*
tropolitana de Arcobispo,ò Catredral de Obispo, vt re-
fert Ambros.de Morales *in compendio generalis historia*
*lib.*13 *c.*2.

Denique id ipsum colligi videtur ex vita sancti 18
Ildefonsi apud Surium *tom.* 1. *die vigesima tertia Ia-*
nuarij, vbi quatenus ostenditur D.Ildephonsum Ar-
chiepiscopum electum fuisse, & Toletanam Sedem
incomparabili sanctitate, simul atque eximia doctri-
na illustrasse,sic dicitur: *Deinde post multum tempus*
decedente S. Eugenio Regali violentia Toletum dedu-
citur,atque ibidem Pontifex subrogatus,cuius statim vir-
tus enucleata in sede Romulea refulsit, & velut facula
ignea ardens omnem Hesperiam perlustrauit Hinc etiam
quia Roma,Vrbs Regia dicebatur, *l.si duas* 6. § *hoc*
amplius ff. de excus tutorum. vbi dum Modestinus do-
ceret Romæ philosophantes munerum tutelarum ex-
cusationem habere, huius exemptionis rationem
reddens,sic ait: *Quorum sanctioni illa potest quis ratio-*
nem afferre, quod eius communis sit & existimetur patria
Regia Vrbs,æquum est eum, qui in sua patria se vtilem
præbeat,ac immunitate frui,vbi docet glos. *verb. Roma*,
glos.etiam *verb anterior, in authen.vt Ecclesia Romana*
cent an gaudeat præscr.collat. 2. quem titulum Toleta-
na ciuitas à Romana mutuata fuerat,dum Regia ci-
uitas nominari incœpit, vt ad aliud propositum an-
notauit Balthasar de Amescua *de potestate in se ipsum*
*l.*2.*c.*23 *n.*23 *vers.hinc interpretatur,cum num.seq.*

Verùm licet prædicti Archiepiscopi lato modo 19
Patriarchæ nuncupari possint, strictè tamen tantùm
sunt Primates, Aquileensi, & Gradensi exceptis

Quare

Quare in Occidenti absque vllo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gnesnensis, in Vngaria Strigonensis, in Germania olim Magdeburgensis, hodie Salseburgensis, in Hibernia Armacanus, in Africa Carthaginensis; refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in historia Ecclesiast. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6 pag. 73. vers. os Primares.* In Gallia verò, & Hispania non constat qui sine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniæ inter Archiepiscopos Bituricensem, & Burdegalensem, contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunh. *vbi suprà*, & de Bituricensi diximus *n. 9.* In prouincia Senonensi eiusdem Regni lis quoque pendet super eodem Primatiæ iure inter Archiepiscopos Lugdunensē, & Senonēsem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco pag. 74.* In Italia an primas sit Archiepiscopus Pisanus dixi suprà *n. 10.* In Hispania antiqua controuersia est inter Bracharensem, & Toletanum Archiepiscopos, sed quis eorum meliùs ius foueat, ex professo tractani infrà hoc *tit. 3. c. seq.*

CAPVT VIII.

De Primatu sanctæ Ecclesiæ Bracharensis in tota Hispania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM

1 *Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat.*
2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis, quàm originem antiquam eis præbere.*
3 *Interamnensis Regio, Duriminea appellata, quòd Durio & Minio fluminibus intercluditur, amœnitate celeberrimis.*
4 *Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latices & longa patriæ potauerint obliuia.*
5 *Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Humilione relictis initium sumpsit, à fluuio Africæ, Bragada, cognominata.*
6 *Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Brachara cohonestata fuit.*
7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negociatione.*
8 *Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispaniæ.*
9 *Flamines, protoflamines, archiflamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici solici erant constituere.*
10 *S. Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates praeessent.*
11 *Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, secundùm dignitatum gradus à S. Petro constitutos adepta est.*
12 *Bracharæ descriptio Georgij Braunij refertur.*
13 *Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit.*
14 *Bracharenses suffraganei qui.*
15 *Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat Bracharensis Archiepiscopus.*
16 *Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.*
17 *Causæ ciuiles quantumcunque graues in ampliss. mo Bracharensi Senatu sine vllaa ppellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.*
18 *Laudantur D D. Senatores Bracharenses.*
19 *Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*
20 *Apostoli potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*
21 *D. Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam sæculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus.*
22 *Fragmentum quoddam S. Athanasij refertur.*
23 *Discipuli, quos S. Iacobus in Hispania habuit, nominantur.*
24 *D. Petrus primus Brachar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit Antiquus Propheta, cui nomē Samuel vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hier. c. 26.*
25 *Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordan, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. annis.*
26 *Petrus Discipulos instituit.*
27 *S Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.*
28 *Historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi, refertur.*
29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.*
30 *Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus. & aliquibus diebus.*
31 *S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cæteri Apost. diuiderentur.*
32 *S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Bracharæ S. Petrum.*
33 *S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consecutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est.*
34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*
35 *S. Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij; quia ea die inuentum fuit eius corpus.*
36 *Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter solennitatem Paschatis, in quo euenit, sed die 1. Augusti, quo catenæ Romam fuit adductæ.*
37 *Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniæ Ecclesiam S. Iacobi iussu obtinuit.*
38 *S. Iacobus peragrata Galleciæ parte, relictoque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæsaraugustana ciuitate B. Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*
39 *Cæsaraugustana ciuitas primam Hispaniæ Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viui Ecclesiam constructam prius obtinuit.*
40 *S. Petrus primus Bracharæ Episcopus martyrij palmam consequutus fuit ann. Christi 44.*
41 *S. Basilius secūdus Bracharæ Episc. passus est an. 58.*

42 S.

42 *S. Ouidius tertius Bracharæ Episc. passus est an. 65.*
43 *S. Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur.*
44 *S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Ecclesiæ Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.*
45 *Valdesius in annorum computatione decipitur.*
46 *S. Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus secundum veriorem relationem martyrio coronatur ann. 97.*
47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constitisse.*
48 *Primatiæ ius Bracharensi Ecclesiæ inest ex institutione sancti Iacobi.*
49 *Sæcularis potestas ad Ecclesiæ iura non potest manum adhibere.*
50 *Felix Bracharæ Archiepiscopus in inuasione Maurorum cum 27. viris passus est.*
51 *Bracharensis Ecclesia non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.*
52 *De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.*
53 *De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.*
54 *Bracharensis Ecclesia licet Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac pene dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primitialem dignitatem.*
55 *Concilium primum Bracharens. celebratum fuit anno post Christum natum 412.*
56 *Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucensi an. Domini 569.*
57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.*
58 *Regum, summorúmque secularium causa ex Regis consultatione in Conciliis solebant tractari.*
59 *Gothorum Reges in prouincialibus & naturalibus Conciliis præsentes erant.*
60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedē habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.*
61 *Dignitas maior in superscriptione, & prima voce dignoscitur.*
62 *Dextera pars nobilior est.*
63 *Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.*
64 *Episcopi vbi se subscribunt nomine prouinciæ, quam sustinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas.*
65 *Episcopi frequentius in Conciliis sedem secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.*
66 *Episcopi secundum sua consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid.*
67 *Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerit? ostenditur.*
68 *Priuilegia si qua sunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.*
69 *Primatiam Hispaniarum Toletanæ Ecclesiæ de iure competere putauerunt summi Pont.*
70 *Priuilegium, seu gratia precibus non veris ipso iure sunt nulla.*
71 *Priuilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio.*
72 *Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio.*
73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat.*
74 *Nullum quod est confirmari non potest.*
75 *Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet? ostenditur.*
76 *Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua insertus est tenor rei confirmatæ.*
77 *Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur.*
78 *Primatiæ contentio inter Archiepiscopos Bracharensem, & Toletanum, à quo tempore incœpit? ostenditur.*
79 *Bracharensis Ecclesia cur suum Primatiæ ius non fuit prosecuta? ostenditur.*
80 *Res omnis ad vltimum statum reduci debet.*
81 *Vltimus rei status in beneficialibus inspici debet.*
82 *D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit.*
83 *D. Fr. Alexius de Meneses Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Matritij sepultus.*
84 *D. Alphonsus Hurtado Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesiæ Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit.*
85 *Illustrissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha suæ Ecclesiæ ius acerrimè defendit.*

SI vera est Iurisconsulti regula *in l. 1. ff. de regulis iuris, & in l. 2. ff. de verbor. signific.* quòd in quibusque rebus principia maximè sunt spectanda tanquam quæ cuiusque rei potissima pars sint, veriora in his certè dicenda puto, quæ sub vetustatis inuolucris magis sunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare student, exponere imprimis eius originem, ac principia debeat, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint sine fraude pateat. † Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eisprębere, vt Vlpianus eloquens Iureconsultus *in l. 1. ff. de censibus*, Syriam patriam ea laude exornat, *nobilis regionibus, certe sæculorum antiquissima.* Arcades igitur se Sole, Luna, ac astris prioris gloriabantur, ex Statio *lib. 4. Trebaidos.* 1 2

Arcades hinc veteres astris, Lunáque priores. 3

Illusa narrat in hoc propositum Tiraquel. *de nobilitate cap. 19. num. 22*, & Plinius *lib. 8. Epistolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuertere gloriā veterem, & hanc ipsam senectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus sacra est. Et cùm plures afferre possem, qui pro re sibi proposita principia semper altiùs petinēre, ne tamen longè à semita discedere videar, cùm præcipuè quibusuis sint obuia, Intendens Bracharensis Ecclesiæ cum cæteris Hispaniarum relationem repræsentare, non dignum solùm, sed necessarium duxit illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura expostulare videtur.

In amœniori Regni Portugaliæ parte sita est Interamnensis prouincia, quā Durimincā appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amœnitate celeberrima. † Domitores enim orbis Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venirent Minio superato ante Bracharense territorium quatuor leucis, propè Limam fluuium castra posuerunt, loci amœnitate capti, singulaque per otium contemplantes per Eliseos campos & vireta Poëtarum figmentis celeberrima spatiari crediderunt, Lethem dixerunt fluuium, quod ibi securos latices, & longa patriæ potauerint obliuia; si aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnensi regioni terrarum 4

rum principatum Romæ obliti detulerunt, cur ergo Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & scriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara sortem, quæ, si ad primæuam Hispaniarum sortem spectemus, tantùm alias inter caput euehis vrbes, quam tum lenta solent inter viburna cupressi. Non sum adeò inurbanus, vt non videam & agnoscam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo semper erit signanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt prospero cursu ad finem ducant, quæ tam feliciter auspicantur, nec imperfecto itinere destituant, quem semel placido lumine conspexerunt.

De hac Interamnensi Prouincia, vt aliis omissis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etsi angustis finibus, videlicet quinquaginta quatuor milliariis longitudine, triginta & sex latitudine circumscripta sit, rerum tamen splendore & varietate longè latéque patere notum sit iis, qui eam oculis perlustrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monasteria diuersorum Ordinum ditissima, & alias Ecclesias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt suis Baptisteriis adauctæ: amœnitatem verò non obscuro vocis testimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratissimi decursus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantissimo lapide constructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cùm ad rem nostram hoc in loco non spectent, nequaquam possunt recenseri, licèt patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter prosequi voluisset, cùm omnium societatum nulla sit arctior, nulla sanctior, quàm ea, quæ cùm patria vnicuique nostrum est, vt ait Cicero. Quod grauissimi viri magno, & exacto iudicio apud se meditantes re & consilio eam adiuuare non destiterunt, quod Aristides Atheniensis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuersus præclarissimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non adsimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cùm Galli hac Vrbe incensa Capitolium obsiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & suos ciues obsidione liberauit.

Mihi in hac Interamnensi Prouincia ex optimis, piisque parentibus nasci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barbosa, nonagesimum circiter annum nunc agens, ibi est magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob insignes animi sui dotes, rectitudinem, & summam in vtroque iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hispaniarum Rege Secundo in prædicta Prouincia Aduocatus Regius constitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis sibi commissis cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus apud studiosos, & insignes viros non vulgarem sibi virtutis, & eruditionis formam comparauit. Testes sunt duo illi libri in Ordinationes Regias Lusitanorum mea opera & diligentia in lucem editi, Testis vnus pro millibus est perillustris Dominus Senator Regius meritissimus Doctor Gabriel Pereira à Castro nostræ Lusitanicæ gentis decus, & ornamentum illius quondam celeberrimi IurisconsultiRegij pariter Senatoris nobilissimi D. Francisci de Caldas Pereira, & Castro filius, in suis eruditissimis decisionibus *tom.* 1. *decis.* 83. Ex filiis ergo natu maior, qui dum pusillus puer, & in cunabulis benè versans Lusitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatissimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctissimæ Trinitatis religionibus, tanquam suorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philosophia, & sacra Theologia de se multa, & grauia indies pollicentur. Inter quos prætereundus non est Doctor Simon Vaz Barbosa, in Conimbricensi Academia Artium Magister, & publicus Baccalaureorum, Licentiatorum eiusdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligentia in meis operibus conscribendis vsus fuissem, in hanc curiam socium elegi. Restabat & soror vna, non solùm nobis fratribus, cæterísque propinquis, sed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, singulari prudentia, & morum grauitate conspicua, nupsit nobilissimo viro Philippo Vieria Pinto, Christi Cruce insignito, filio Doctoris Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiri ciuitatis Vlyssiponensis gubernandæ. Habuit & parens meus sub eius tutela sorores duas, quarum vna nupsit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa Ordinis Domini nostri Iesu Christi Commendatoris, & domini opidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cùm omnibus nota sit, non eget commendatione; altera verò nupsit Cosmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Lusitano. Extitit & alius Emmanuel Barbosa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharensis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, qui postea fuit Rex, cuius erat cliens: huius filius fuit Doctor Antonius Barbosa eiusdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgicus maior, viri omnes ex nobilibus Cardosorum Auerij, & Brauiorum Asturicæ Augustæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barbosis ob eorum singularia scripta vbique notis) in nostra familia litteris insignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis nostræ in medium proferam, Doctorem scillicet Franciscum Rebello Dazeuedo parentis mei sobrinum, quem tantis augmentis fortuna extulit, vt intra breuem temporis cursum in Conimbricensi Academia Iuris Pontificij eximius Professor, ac publicus Magister extitisset, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitanæ Vlyssiponensi, cuius fuit Apostolico Munere gubernator, hinc ad supremum supplicationis Regium Senatum translatus, postea Regij Palatij Senator, & à consiliis Regiæ Maiestatis creatus fuit, nimirum, vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monimenta virtutis suæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit sui desiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalensis ciuitatis in Regno secundæ originem, in qua auus, ac proauus nobilia Reip. officia obierunt; & hac tempestate matris meæ patrueles fratres consules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Misericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis litteris nonnisi nobilitate insigniores illius S. Confraternitatis voce eliguntur. Extat & matris meæ germanus frater patritius in libris Regum inter nobiliores descriptus, Christi insigne gestans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quòd nullus extiterit ex parentibus, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum vel scripturarum monumenta peruenire possunt, qui infamia laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

In hac Interamnensi Prouincia, quam prædicti Maiores

Maiores mei coluerunt, sitá est Bracharensis ciuitas, quæ à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Himilione relictis initium sompsit, & non à Gallis Celtis: vt Florianus Campensis autumat *in Chronicn Hispania, lib.3.c.57.* & Garibai *lib. 5.c.* 10. à fluuio Africæ Braganda cognominata, teste Ario Barbosa Lusitano *in suis poematibus*, Augustino Pacensi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Britto *in monarchia Lusitana, lib.2.cap.6.* Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in histor. Eccl·siast. Archiepisc. Bracharens. p.1. c.1.n.5.*

6 Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Bracharam cohonestatam meminit Plinius *lib.4. cap.*20. & latè alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana. p.1. lib.4. c.*18. vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, quæ in ipsa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambrosius Morales Hispanus historiographus *in descript. Hispania cap.* 24. Elias Vinetus *in annotation. ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispali agit *num.*204. Doctor Bernard. de Britto *p.2. lib. 5.c.9.11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquissima negotiatione, & magnitudine appellat Ausonius illo carmine,

Quaque sinu pelagi iactet se Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum suum exportatis, quia ager Bracharensis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vsque ad mare, quod nunc distat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de causa negotiabantur, vt refert Ælias Vinetus *ad dictum locum Ausonij*, vbi ait se extra vrbem fragmentum lapidis reperisse cum inscriptione sequenti: *Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Augusta.* Non enim nouum est si ciuitas hæc noua basilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessariorum copia abundet.

8 Vnum è septem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hispaniæ habuisse refert Plinius iunior *naturalis historia lib.3.c.3. Nunc*, inquit, *vniuersa prouincia diuiditur in conuentus septem, Carthaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracharum*; sunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Caragoça de Aragon, Coruuna, Astorga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines
9 soliti erant constituere, teste D. Isidoro *etymolog. lib. 7.c.12.* relato *in c.1. & 2. dist.21.*

10 Pro singulis prælationis ac dignitatum gradibus D Petrus Apostolus vrbes & loca constituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati, præessent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, essent Archiepiscopi, in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis.*80. *dist.* & Anacletus
11 *in cap.1.99. dist.* Cùm ergo † Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuisset, iuxta auctoritatem Plinij suprà relatam, Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis secundùm dignitatem gradus à Diuo Petro constitutos optimo iure adepta est, illo scilicet tempore, quo nulla alia in Hispania erecta erat Ecclesia, quæ cum Bracharensi de Primatia contendere posset, prout latè probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana, p.2. lib.6.c.5.*

In descriptione Bracharæ Augustę Georgius Bran- 12
nius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mundi*, sic ait. *Bracharam vnam de antiquioribus Hispaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obsidione tandem expugnatam sub sua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Augusta nomen indiderant. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è septem citerioris Hispania, veteri more, institutóque Romano: vnde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere consueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hispania partes describuntur. Illam vrbem Ausonius poeta diuitē, atque opibus florentem vocat. Sed & priscis Maiorum annalibus prescriptū extat Regum Sueuorum antiquam Sedē fuisse Brachara annos 70. supra centū; & sub Gothis annis 127. floruisse, quā & Alphonsus huius nominis primus cognomento Catholicus Hispaniarū Rex primam ante omnes Hispania Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in pristinā libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugalia primus sator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernobensis, & Brionensis filius) Alphonsi Henrici primi Lusitania regis pater, in templo maximo, quod ipse erexerat, sepultus est. Sed longè maius vbi decus è rebus sacris accedit. Nam Christi Opt. Max. Fidē complexa est D. Petro S. Iacobi Maioris discipulo prædicante vix post annum decimum, quo idem Dominus subacta morte in cœlum victor ascenderat. Colit igitur Bracharam, vt patronum eūdem D. Petrū Martyrē suum primum Archipræsulem, vna cum tribus aliis suis itidem sacris Pastoribus, Martino, Fructuoso, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharensis Ecclesia fulcitur, & fulget. Multum sanguinis olim pro Christo effudit, diues octo sanctorum corporibus, aliisq; innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Cōciliis, decorata sodalitiis ritè institutis totius Hispaniæ Primatum antiquissimo iure sibi vendicat, quā de re cum Toletana Sede vetus ei lis est, & contentio*, cuius meminit Honor. III. *in c. corā, de in integr. restitut. qua tamen lis ab eiusdem Pont. Max. tempore, ad nostram vsque ætatem silet. Posita est Brachara in ea parte Regni Portugalia, qua Regio interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis; ista in quinto climate, gradus habens longitudinis sex, latitudinis duos, & quadraginta ac semis, distátque ab Oceano quinque leucas, ciuitas plano iure Archiepiscopo paret, siue spiritualem iurisdictionē spectes, siue temporalem multò quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aërisque clementia, insigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune est, cum hac tota Regione Interamni*, Hæc Georgius Braunius *d. loco.*

Cuius Braunij descriptioni addendum duxi, Bra- 13
charensem Archiepiscopum ex longissima quadam consuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria distat causarum ciuilium, & criminalium Senatum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumera negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt: hunc Senatum,
siue relationis domum †. quatuor Suffraganei Co- 14
nimbricensis, Visensis, Portuensis, & Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscunt, & semper casos occurrunt grauissimi: ideo munus hoc perspectæ virtutis, ac maturi consilij viris commendatur.

Præter istos alios quinque Senatores inferiores, 15
quos vicarios appellamus, in quinque diœcesis prouinciis triennales creat de more, institutóque antiquo illustr. Bracharensis Archiepiscopus, quorum singuli

singuli cum certo scribarum, & apparitorum numero pro tribunali sedentes suum vicariale munus egregiè præstant, suam vnusquisque prouinciam annua visitatione perlustrat, atque in id præcipuè insudat, vt omnium animæ à vitiis expientur: ab his vniuersæ lites, ad Curiam Bracharensem per appellationem deferuntur.

16 Habet & temporalem iurisdictionem Bracharense tribunal amplissimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vsu, & experientia præditi, & iurisconsultissimi, qui omnes in tam vasta forensium negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuát. Ad hæc creat & remouet omnes indices annuos, magistratus, scribas vtriusque fori. Decuriones item & Consiliarios tam in Bracharensi ciuitate, quàm in tredecim oppidis asyli titulo decoratis (*coutos* nostro idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam; quorum officia ad Primatis obitum expirant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum instantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iurisdictionem deferuntur. Causæ verò omnes tredecim asylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis. † 18 Quapropter hac nostra tempestate Illustrissimus Dominus Alphonsus Furato de Mendoza meritissimus Bracharensis Archiepiscopus viros omnigenæ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Senatum selegit, ex quibus viua apud nostros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Sousa, Iuris vtriusque consultissimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, postquam illum in generalem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium elegit, ad amplissimum Bracharensem Senatum Cancellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu transtulit. Alter adest meritissimus Curiæ Bracharensis Senator, Doctor scilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum studio clarissimus, & ingenij acumine insignis. Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur clarissimus Doctor Gaspar do Rego da Fonseca, in Curia, & tota Bracharensi diœcesi officialis inspiritualibus, & temporalibus generalis, vtriusque Iuris prudentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarúmque peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, nunc Portugalensis Episcopus meritò est creatus. Emicat denique in illa amplissima Curia Doctor Bernardus da Fonseca Saraiua, vir legalis, & Pontificij iuris scientia conspicuus, & disciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis scientiam nulla satis æquare possit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assiduáque negotiorum experimenta Vicarij generalis honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Sedem deberi, exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Sede habenda instruimur, in qua Beatus Paulus *cap. 8. ad Romanos.* Apostolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatos ostendit, ibi, *non solùm autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes.* quo loco Beat. Thom. *p. 1. quæst. 44. art. 7.* cæteráque Theologorum schola *in 1. sentent. dist. 16. art. 2.* docet † 20 potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint, eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochensis *cap. 11. Actuum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ Discipuli Christiani, & ideo, qua primi potiores constituti sunt cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D. Chrysostom. *homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellationem, & homilia 7. in Matthæum. Vos autem siquidem aliquod de honore certamen oriatur omni ambitione contendentis, vt vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis primùm blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit.* Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangelicæ Christo optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fide, & vocatione Petro, ex *cap. 4. Matth. & Marci cap. 1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset.

Quam regulam ad nostrum propositum dirigentes dicere tutò possimus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea sæculis defunctum, vt ex epistola Vgonis Portugalensis Episcopi constat, cuius meminere Ioseph. Pelicier. *in panegyrico Gongora stanc. 42. col. 655. & 659.* & Illustris. D. Acuña *de primatu Ecclesiæ Bracharens. cap. 12. numer. 2. & in historia Ecclesiast. Archiepiscopor. Bracharens. part. 2. cap. 16.* Et ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Olinensa reperisse refert Illustriss. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus, olim Tudensis, nunc Pampilonensis, *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio*, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes lectorem, illud etiam post aliquas huius tract. impressiones inueni apud Illustrissimum D. Acuña *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalens. lib. 1. cap. 12.* verba Athanasij sequuntur: † 22 *Ego noui sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopũ, quem antiquum Prophetam suscitauit sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus, hic venerat cum duodecim tribus missis à Nabuchodonosor in Hispaniam Hierosolymis duce Nabucocerda, vel Pyrrho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Samuel iunior, vel Malachias senior propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vria prophetæ filius, factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse verò viginti annis post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas Spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem, Amphilochensem, Eminiensem, Portuensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epitacium in Tudensi. Isti viri diuini, planéque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus Sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui nõ solũ in Tudẽsi Ecclesia, sed in vrbe Lusitania Ambratia prædicauit, qui signis, & varietate*

linguarum prædicationē illustrabant, nec soli ibant prædicatū, sed multis discipulis comitati; vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis sæculis absconditam & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicitur Basilicum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licèt Pelagius Ouetensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales *part.1.Chronic. Hispaniæ lib.9.cap.7.* septem tantùm dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocernum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium Chrysogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatensi, *anno Domini 1595.* alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiscius sanctus Thesiphō, sanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in discursibus dicti montis sancti c.1.* Fr. Didacus Murillo *en la fundation milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.8.pag.62.* Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo lib.2.c.7.* Iacob. Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ c.6.n.29. cum sequentibus* Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.2. lib.5.c.5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Iudalecius, Cecilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hesicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papę relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius repetiuntur, & de beato Petro, Iacob. Valdesius *dicto capite 6. numero 40.* in hæc verba: *Cùm Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania legatur apud Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum fuisse antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo *Hierem.c.26.* dicitur fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; &

25 istum † Samuelem venisse cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an.* 624. venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph. *de antiquitatibus lib.10.c.11.in fine.* Petrus Matthæus *in scholiis ad Motum proprium 32. Pij Quinti pag. 605.* Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib.4.c.20.§.1.* Mariana *p.prima historiæ Hispaniæ lib. 1.c.17.* Doct. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.1.lib.1.c.28.*

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non poterat, nisi priùs à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharen. edicto tam insigni miraculo illud fuisse tributum? pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha *d.p.1.c.16.& 17.*

In illa Galleciæ prouincia quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam vitus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vasseus refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, provt testatur Iacob. Valdes. *d.c.6.num.25.* cuius verba hæc 27

sunt † *Occidit Herodes Iacobum Fratrem Ioānis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæ maleuolentia & inuidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserūt; sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit affirmat integrum corpus cū capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandū consumendúmque exposuerūt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent; nauē diuinitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & Scyllam cum Charybdis, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librósque 28

integros ediderint † Domini Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea *en la historia del glorioso Apostol. Sanctiago Patron de España, y de su venida à ella*, Didacus del Castillo *en el libro de la venida de Sanctiago à España*, Bartholame Llorente *en el indice de los Autores, quo affirman la venida de Sanctiago à España*, Ioannes Beltran. de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de IESVS; & eiusdem sententiæ sunt, eámque ab impugnationibus defendunt Ferreolus *in libr. de Maria Augusta Virgine Deipara lib.2.cap.2.* Vasseus *in chronica Hispaniæ anno 37.* Mutius Iustinus *part.7. historiæ sacræ fol. 136.* S. Isidorus *de vita & morte Sanctorum cap.73.* Tarasa *de Regibus Hispaniæ part.1. in Claudio Caligula*, S. Antonin. *part.1.historiæ titul.6. cap. 7.* Fr. Henric. de Monroy *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Gregorius Lopez Madeira *in discursibus montis Sancti Granatensis, cap.3.fol. 144.* Lutius Marinæus Siculus *en la historia de las cosas de Hespaña lib.5. cap. de san Trocato, y sus companeros, y cap de la fundacion de la yglesia del Pilar*, Ambros. de Morales *in chronicis Hispaniæ part.1.lib. 9.cap.7.fol.228.* Antonius Benter *en las chronicas de Hespagna part. 2. cap. 23.* Rhades de Andrada *en la historia de las tres Ordines Militares en la de Sanctiago cap. 1.* Estebon. de Garibai *lib. 7. cap. 3. & 4. & lib.23.cap.72.* Hieronymus Zurita *lib. 1. de* 29

los

*los annales de Aragon cap.*44.*fol.*28. Biuar, & Caro *anno Christi* 37. Hieronymus Romanus *en la chronica de las Republicas lib.* 1.*c.*2. *&* 3. Fray Fernando del Castillo *en la historia de Sancto Domingo lib.* 1.*c.* 1. P. Ioannes de Mariana *par.*1.*historia Hispania lib.*4. *cap.*2. Prudentius de Sandoual *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesia fol.*12.*verso*, Doctor Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana p.*2. *lib.*5.*cap.*3. Don Maurus Ferrer *en la historia de Sanctiago*, Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.*5. Ioan Belet. *in explicat. diuin. offic.cap.*140. Fr. Ioan. de Ponte *de conuen. vtriusque Monarchia lib.*2.*c.*14. *&* 15. Ioseph. Stephan. Valentin. *in lib. de potestate coactiua Romani Pontif.c.*8. Thom. Bozz. *lib.*4. *de signis c.*1. *pag.*126. Ioan. Broz Martinez *in historia S. Ioannis de la Peña pag.*569. Calist. Ramirez *de leg. Reg. in init. num.* 42. *cum seqq.* nouissimè illustriss. C Roderic. à Cunha *in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharen. par.*1. *c.* 14. Torreblan. *de magia lib.*2.*cap.*27.*num.*42. latè, & eleganter Iacobus Valdesius *de dignitate Regum, Regnorumque Hispania cap.*6.*num.*18.*cum seqq.* vbi contrariis respondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes, refert diligentissimus Cened. *ad Decretum collect.*43.*num.*2. Alphonsf. de Mendoça *in suis quodlib. quast.*5. Fr. Didac. de la Mota *en el libro de la Orden de Sanctiago, c.*1. Fr. Fräcisc. Diago *en su historia de los Condes de Barcelona, lib.*1.*c.*6. Ferdin. de Mendoça *in defens. Concilij Illiberit. lib.*1.*cap.*10. *& lib.*2. *cap.*45. Fr. Francisc. Ximen. *lib.*10.*cap. de diuis. Apostolor.* Fr Ioan. de Pineda *en su monarchia ecclesiastica, part.*2.*lib.*10. *cap.*25. Petr. Canis. *de Virgine. lib* 5. *cap.*21. Petr. de Natalib. *in catal. Sanctor. lib.*6. *c.*133. idem Gregor. Lopez Madera *en las excellencias de España, cap.*6. Anton. Possen. *in Bibliotheca selecta, tom.*1.*lib.*4.*cap.*2. Cosmus de Magallanes *in commët. super epist. ad Timoth. in proœm. sect.*15 Iacob Pamel. *in annot. ad Tertullian. de Iuda cap.*7.*num.*14. Martin. Delr. *disquis. magicar. lib.*1. *quast.*16.*sect.*5. Stephan. Durant *de ritib. Eccles. lib.*1.*cap.*2.*num.*4. P. Pineda *de rebus gestis Salomonis, lib.*8.*cap.*1.*selecta* 7. Maluenda *de Antichristo, lib.*3. *cap.*6. D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum. lib.*1. *cap.*14.*n.*34. nouissimè Michaël de Salinas Viñuela *en el libro intitulado, España primogenita de Iesu Christo, con decision de la venida, y predication de Sanctiago.* Et in Vrbana Breuiarij Romani recognitione in festo sancti Iacobi Apostoli die 25. Iulij restituta est lectio de certa profectione Sancti Iacobi in Hispaniam vno omnimodo consensu; & applausu comprobata, opera & diligentia Doctoris Michaëlis de Eire Ximenes; vnde affirmatiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de prædicatione eiusdem Apostoli in Hispania, & per recognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad traditionem Ecclesiarum illius prouinciæ, nunc meritò restituta à S. D. N. Vrbano VIII. in ampliori forma cognoscitur, dum in electione quinta eiusdem sic habetur. *Post Iesu Christi ascensum in Solum, in Iudaa, & Samaria eius diuinitatem pradicans, plurimos ad Christianam* Fidem *perduxit. Mox in Hispaniam profectus, ibi aliquos ad Christum conuertit, ex quorũ numero septem postea Episcopi à B. Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt*, &c.

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo imperij Tiberij Cæsaris, ex Vasseo *anno* 37. vel *anno* 38. in primo Caij Caligulæ ex Ambrosio de Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis suæ accidit completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Cæsar. Baron. *tom.* 1. *annalium Ecclesia anno* 34. & Ambrosius de Morales *lib.*9.*c.*4. P. Azor. *moral. par.*2. *lib.* 1.*c.* 7. *vers. dua supersunt*, Campan. *diuers. Iuris Canon. in rub.*7.*cap.*6. *n.* 160. antequam cæteri Apostoli diuiderentur *anno* 36. † Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, 31
ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent, quia *c.* 15. *Actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap.* 11. *Actuum Apostolorum*, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse, nec diuisos ab aliis extitisse; tunc enim discessisse, & diuisos esse pot. st dici, cùm omnino separarentur, sortitique essent prouincias animo ibidem manendi, vt Asiæ B. Ioannes Euangelista commoratus est.

Qua autem ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit pri- 32
mùm exceptus S. Iacobus & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Episcopum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracharam illum misisse ab illo portu distantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Augustam, iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici suos habebant Flamines quo loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituere solitus erat; vt suprà ostensum est. Et ideo Diuus Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset *c.*12. *Act. Apostolorum*, anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro *lib.* 2.*cap.*11. *&* 12. Morales *lib* 9.*c.*7. Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesia tom.*1.*ann. Christi* 44. *& in martyrologio die* 25. *Iunij*, non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Iriensem Portum appellere, & patronum mortuum illic se viuum se ostendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiusdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus securos, ac firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non sine magno miraculo eodem anno, quo † Sanctus Iacobus Hiero- 33
solymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam eius discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt testatur Doctissimus Iacobus Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispania cap.* 6.*n.*22. his verbis: *Ita & Petrus martyr primus Bracharensis Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui* †*anno* 44. *Hispania coronã martyrij accepit, & die* 26. 34
*Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, & aliis, celebratúrque, quod in honorem B. Petri Apostoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia Compostella Hieronymi Romani c.*4. *asseritur.* Hæc Valdesius. Et ex Dextro refert Illustriss. D. Acuña *in historia Episcop. Portugalen. p.*1.*c.*2.*pag.*28. quod sanctus Petrus Ratẽsis primus Episcopus Bracharensis occisus fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Apri- 35
lis vt constat ex Card. Baron. quem citat Valdesius *vbi proximè*; triginta & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesima quinta Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, quæ

Maiores mei coluerunt, sitâ est Bracharensis ciuitas, quæ à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Himilione relictis initium sumpsit, & non à Gallis Celtis: vt Florianus Campensis autumat *in Chronica Hispaniæ, lib.3.c.57.* & Garibai *lib.5.c.10.* à fluuio Africæ Braganda cognominata, teste Ario Barbosa Lusitano *in suis pœmatibus*, Augustino Pacensi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Britto *in monarchia Lusitana, lib.2.cap.6.* Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in histor. Ecclesiast. Archiepisc. Bracharens. p.1. c.1.n.5.*

6 Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Bracharam cohonestatam meminit Plinius *lib.4. cap.20.* & latè alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana. p.1. lib.4. c.18.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, quæ in ipsa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambrosius Morales Hispanus historiographus *in descript. Hispaniæ cap. 24.* Elias Vinetus *in annotation. ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispali agit *num.204.* Doctor Bernard. de Britto *p.2. lib. 5. c.9.11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquissima negotiatione, & magnitudine appellat Ausonius illo carmine,

Quaque sinu pelagi iactet se Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum suum exportatis, quia ager Bracharensis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vsque ad mare, quod nunc distat ab vrbe plus viginti milliaria, multique Bracharæ ea de causa negotiabantur, vt refert Ælias Vinetus *ad dictum locum Ausonij*, vbi ait se extra vrbem fragmentum lapidis reperisse cum inscriptione sequenti: *Ciues Romani, qui negotiantur Brachara Augusta.* Non enim nouum est si ciuitas hæc noua basilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta mercatorum copia frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessariorum copia abundet.

8 Vnum è septem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hispaniæ habuisse refert Plinius iunior *naturalis historiæ lib.3.c.3. Nunc*, inquit, *vniuersa prouincia diuiditur in conuentus septem, Carthaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracharum*; sunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Caragoça de Aragon, Corunna, Astorga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines

9 soliti erant constituere, teste D. Isidoro *etymolog. lib. 7. c.12.* relato *in c.1. & 2. dist.21.*

10 Pro singulis prælationis ac dignitatum gradibus D. Petrus Apostolus vrbes & loca constituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati, præessent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, essent Archiepiscopi, in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis.80. dist.* & Anacletus

11 *in cap.1.99. dist.* Cùm ergo † Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuisset, iuxta auctoritatem Plinij suprà relatam, Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis secundùm dignitatem gradus à Diuo Petro constitutos optimo iure adepta est, illo scilicet tempore, quo nulla alia in Hispania erecta erat Ecclesia, quæ cum Bracharensi de Primatia contendere posset, prout latè probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana, p.2. lib.6. c.5.*

In descriptione Bracharæ Augustę Georgius Braunius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mūdi*, sic ait. *Bracharam vnam de antiquioribus Hispaniæ vrbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse cōditam fama est anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obsidione tandem expugnatam sub sua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Augustæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è septem citerioris Hispaniæ, veteri more, institutóque Romano: vnde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere consueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hispaniæ partes describuntur. Illam vrbem Ausonius poëta diuitē, atque opibus florentem vocat. Sed & priscis Maiorum annalibus prascriptū extat Regum Sueuorum antiquam Sedē fuisse Brachara annos 70. supra centū; & sub Gothis annis 127. floruisse, quā & Alphonsus huius nominis primus cognomento Catholicus Hispaniarū Rex primam ante omnes Hispaniæ Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in pristinā libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus sator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernohensis, & Brionensis filius) Alphonsi Henrici primi Lusitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipse extexerat, sepultus est. Sed longè maius vbi decus è rebus sacris accedit. Nam Christi Opt. Max. Fidē complexa est D. Petro S. Iacobi Maioris discipulo prædicante vix post annum decimum, quo idem Dominus subacta morte in cœlum victor ascenderat. Colit igitur Brachara, vt patronum eūdem D. Petrū Martyrē suum primum Archipræsulem, vna cum tribus aliis suis itidem sacris Pastoribus, Martino, Fructuoso, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharensis Ecclesia fulcitur, & fulget. Multum sanguinis olim pro Christo effudit, diues octo sanctorum corporibus, aliisq; innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Cōciliis, decorata sodalitiis ritè institutis totius Hispaniæ Primatum antiquissimo iure sibi vendicat, quā de re cum Toletana Sede vetus ei lis est, & contentio*, cuius meminit Honor. III. *in c. corā, de in integr. restitut. quæ tamen lis ab eiusdem Pont. Max. tempore, ad nostram vsque ætatem silet. Posita est Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis; ipsa in quinto climate, gradus habens longitudinis sex, latitudinis duos, & quadraginta ac semis, distátque ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure Archiepiscopo paret, siue spiritualem iurisdictionē spectes, siue temporalem multò quondam frequentior, nunc incolatuum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aërisque clementia, insigni agrorum vbertate, & amœnitate quod ei beneficium commune est, cum hac tota Regione Interamni*, Hæc Georgius Braunius *d. loco.* 12

Cuius Braunij descriptioni addendum duxi, Bracharensem Archiepiscopum ex longissima quadam consuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria distat causarum ciuilium, & criminalium Senatum semper habuisse, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites & penè innumera negotia pro grandi Patriarcharum numero expediunt: hunc Senatum, siue relationis domum †. quatuor Suffraganei Conimbricensis, Visensis, Portuensis, & Mirandensis Episcopi per appellationes agnoscunt, & semper casus occurrunt grauissimi: ideo munus hoc perspectæ virtutis, ac maturi consilij viris commendatur. 13 14

Præter istos alios quinque Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinque diœcesis prouinciis triennales creat de more, institutóque antiquo illustr. Bracharensis Archiepiscopus, quorum singuli 15

singuli cum certo scribarum, & apparitorum nume-
ro pro tribunali sedentes suum vicariale munus
egregiè præstant, suam vnusquisque prouinciam an-
nua visitatione perlustrat, atque in id præcipuè in-
sudat, vt omnium animæ à vitiis expientur: ab his
vniuersæ lites, ad Curiam Bracharensem per appel-
lationem deferuntur.

16 Habet & temporalem iurisdictionem Bracha-
rense tribunal amplissimam, in quo quamplures ad-
uocati multo rerum vsu, & experientia præditi, &
iurisconsultissimi, qui omnes in tam vasta forensium
negotiorum mole Primatem haud segniter adiuuāt.
Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos,
magistratus, scribas vtriusque fori. Decuriones item
& Consiliarios tam in Bracharensi ciuitate, quàm in
tredecim oppidis asyli titulo decoratis (*contos* nostro
idiomate vocamus) in quibus temporalem iurisdi-
ctionem habent Primates nullius imperio obno-
xiam; quorum officia ad Primatis obitum expi-
rant.

17 Causæ ciuiles quantumuis graues in amplissimo
Bracharensi Senatu sine vlla appellatione conclu-
duntur; criminales item in prima tantum instantia
illic deciduntur, & appellationes in finali ad Re-
giam iurisdictionem deferuntur. Causæ verò omnes
tredecim asylorum illic etiam per appellationem
terminantur, quia in illis merum, & mixtum impe-
18 rium habent Primates, sicut & ipse Rex in suis. †
Quapropter hac nostra tempestate Illustrissimus
Dominus Alphonsus Furato de Mendoza meritis-
simus Bracharensis Archiepiscopus viros omnige-
næ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis
ac prouidæ eruditionis ad hunc amplissimum Se-
natum selegit, ex quibus viua apud nostros per-
manebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Sou-
sa, Iuris vtriusque consultissimi, cuius eximia do-
ctrina, & exacta prudentia, postquam illum in ge-
neralem Archiepiscopatus Eboren. Vicarium ele-
git, ad amplissimum Bracharensem Senatum Can-
cellarij Maximi dignitate omnium ore, & assensu
transtulit. Alter adest meritissimus Curiæ Bracha-
rensis Senator, Doctor scilicet Ioannes Peixotius
Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac littera-
rum studio clarissimus, & ingenij acumine insignis.
Nec tamen à memoria nostra vnquam elabetur cla-
rissimus Doctor Gaspar do Rego da Fonseca, in Cu-
ria, & tota Bracharensi diœcesi officialis in spiritua-
libus, & temporalibus generalis, vtriusque Iuris pru-
dentissimus, qui ob rerum forensium, domesticarúm-
que peritiam ad omnes encomiæ laudes natus, nunc
Portugalensis Episcopus meritò est creatus. Emicat
denique in illa amplissima Curia Doctor Bernardus
da Fonseca Saraiua, vir legalis, & Pontificij iuris
scientia conspicuus, & disciplinarum omnium cogni-
tione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, &
in litteris humanis scientiam nulla satis æquare pos-
sit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, assi-
duáque negotiorum experimenta Vicarij generalis
honore Bracharæ est insignitus.

19 Priori in Fide recipienda Ecclesiæ potiorem Se-
dem deberi, exemplo ipsiusmet Ecclesiæ in eius Se-
de habenda instruimur, in qua Beatus Paulus *cap. 8.
ad Romanos.* Apostolos, vt primitias Fidei habentes,
maiori priuilegio ornatos ostendit, ibi, *non solùm au-
tem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus Dei habentes.*
quo loco Beat. Thom. *p. 1. quæst. 44. art. 7.* cæteráque
Theologorum schola *in 1. sentent. dist. 16. art. 2.* do-
20 cet † potiori ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ
Apostolos frui, quia priores in Fide recipienda exti-
terint, eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochen-
sis *cap. 11. Actuum Apostolorum*, sicut cognomina-
rentur primi Antiochiæ Discipuli Christiani, &
ideo, qua primi potiores constituti sunt cum ibi
Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauit, &
Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus,
Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Eccle-
sia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D.
Chrysostom. *homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut
Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic
inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam ad-
mirabilem Christianorum tulit appellationem, & homi-
lia 7. in Matthæum. Vos autem siquidem aliquid de
honore certamen oriatur omni ambitione contendentis, vt
vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis primùm
blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christia-
norum nomen imposuit.* Et ab ipsomet legislatore di-
uino legis Euangelicæ Christo optimo Maximo
exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fi-
de, & vocatione Petro, ex *cap. 4. Matth. & Marci
cap. 1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Ponti-
fex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ
esset.

Quam regulam ad nostrum propositum dirigentes 21
dicere tutò possimus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ
primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispa-
nia antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim
Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi da-
tum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum,
multis antea sæculis defunctum, vt ex epistola Vgo-
nis Portugalensis Episcopi constat, cuius memine-
re Ioseph. Pelicier. *in panegyrico Gongora stanc. 42.
col. 655. & 659.* & Illustris. D. Acuña *de primatu Ec-
clesiæ Bracharens. cap. 12. numer. 2. & in historia Eccle-
siast. Archiepiscopor. Bracharens. part. 2. cap. 16.* Et ex
relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ
ciuitatis Episcopi compertum est, quæ in Insula
Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Oli-
uensa reperisse refert Illustriss. Dominus Fr. Pru-
dentius de Sandoual Episcopus, olim Tudensis,
nunc Pampilonensis, *in libr.* quem inscripsit, *de an-
tiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio*, quod quidem
fragmentum, prout ab eo accepi, in medium pro-
fero, & fides sit penes lectorem, illud etiam post
aliquas huius tract. impressiones inueni apud Il-
lustrissimum D. Acuña *in historia Ecclesiastica Episco-
porum Portugalens. lib. 1. cap. 12.* verba Athanasij se-
quuntur: † *Ego noui sanctum Petrum primum Bracha- 22
rensem Episcopū, quem antiquum Prophetam suscitauit
sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus, hic vene-
rat cum duodecim tribus missis à Nabuchodonosor in
Hispaniam Hierosolymis duce Nabucocerda, vel Pyr-
rho Hispanorum præfecto, dictus est hic propheta Sa-
muel iunior, vel Malachias senior propter morum gra-
uitatem, & vultus pulchritudinem, Vria prophetæ filius,
factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem con-
uertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & præ-
dicasse transmigratis, obiisse verò viginti annis post ad-
uentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acce-
ptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis Euan-
gelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum,
venit Bracharam, epistolas Apostolico plenas Spiritu
scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt
Iriensem, Amphilochensem, Eminiensem, Portuensem,
vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per
martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epi-
tacium in Tudensi. Isti viri diuini, planéque Apostolici,
instar Apostolorum, non in vna semper vrbe moraban-
tur, sed quò rapiebat illos Spiritus Sanctus, ferebantur,
vt Epitacius, qui nō solū in Tudēsi Ecclesia, sed in vrbe
Lusitaniæ Ambracia prædicauit, qui signis, & varietate*

linguarum prædicatione illustrabant, nec soli ibant prædicatũ, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.

23 Rem stupendam, & multis sæculis absconditam & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicitur Basilicum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licèt Pelagius Ouetensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales *part.* 1. *Chronica Hispaniæ lib.* 9. *cap.* 7. septem tantùm dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocerum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium Chrysogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatensi, *anno Domini* 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiscius sanctus Thesiphõ, sanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in discursibus dicti montis sancti c.* 1. Fr. Didacus Murillo *en la fundation milagrosa de la capilla Angelica del Pilar c.* 8. *pag.* 62. Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo lib.* 2. *c.* 7. Iacob. Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ c.* 6. *n.* 29. *cum sequentibus* Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallecia, nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cæcilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hesicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papę relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro, Iacob. Valdesius *dicto capite* 6. *numero* 40. in hæc verba: *Cùm Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania legatur apud Baronium die* 26. *Aprilis in martyrologio.*

24 Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum fuisse antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo *Hierem. c.* 26. dicitur fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; &

25 istum † Samuelem venisse cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocerdam, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an.* 624. venisse Nabuchodonosor in Hispaniam, provt referunt Ioseph. *de antiquitatibus lib.* 10. *c.* 11. *in fine.* Petrus Matthæus *in scholiis ad Motum proprium* 32. *Pij Quinti pag.* 605. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib.* 4. *c.* 20. §. 1. Mariana *p. prima historia Hispaniæ lib.* 1. *c.* 17. Doct. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana p.* 1. *lib.* 1. *c.* 28.

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epictacius, quos instituere non poterat, nisi priùs à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primatiæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharen. quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharen. edicto tam insigni miraculo illud fuisse tributum? pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha *d. p.* 1. *c.* 16. & 17.

In illa Galleciæ prouincia quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, vt quam viuus peragrauit, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depositionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus ad Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vasseus refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, provt testatur Iacob. Valdes. *d. c.* 6. *num.* 25. cuius verba hæc 27

sunt † *Occidit Herodes Iacobum Fratrem Ioãnis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæ malevolentia & inuidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserũt; sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit affirmat integrum corpus cũ capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandũ consumendúmque exposuerũt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent, tumulandum totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad littus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent; nauẽ diuinitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & Scyllam cum Charybdis, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librósque 28

integros ediderint † Domini Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea *en la historia del glorioso Apostol. Sanctiago Patron de España, y de su venida à ella*, Didacus del Castillo *en el libro de la venida de Sanctiago à España*, Bartholame Llorente *en el indice de los Autores, quo affirman la venida de Sanctiago à España*, Ioannes Beltran. de Gueuera Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitanus, Fr. Francisc. de Iesvs; & eiusdem sententiæ sunt, eámque ab impugnationibus defendunt Ferreolus *in libr. de Maria Augusta Virgine Deipara lib.* 2. *cap.* 2. Vasseus *in chronica Hispaniæ anno* 37. Mutius Iustinus *part.* 7. *historia sacra fol.* 136. S. Isidorus *de vita & morte Sanctorum cap.* 73. Tarafa *de Regibus Hispaniæ part.* 1. *in Claudio Caligula*, S. Antonin. *part.* 1. *historiæ titul.* 6. *cap.* 7. Fr. Henric. de Monroy *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Gregorius Lopez Madeira *in discursibus montis Sancti Granatensis, cap.* 3. *fol.* 144. Lucius Marinæus Siculus *en la historia de las cosas de Hespaña lib.* 5. *cap. de san Trocato, y sus campaneros, y cap de la fundacion de la yglesia del Pilar*, Ambros. de Morales *in chronicis Hispaniæ part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 7. *fol.* 228. Antonius Benter *en las chronicas de Hespagna part.* 2. *cap.* 23. Rhades de Andrada *en la historia de las tres Ordines Militares en la de Sanctiago cap.* 1. Esteban. de Garibai *lib.* 7. *cap.* 3. & 4. & *lib.* 23. *cap.* 72. Hieronymus Zurita *lib.* 1. *de* 29

los

*los annales de Aragon cap.*44. *fol.*28. Biuar, & Caro *anno Christi* 37. Hieronymus Romanus *en la chronica de las Republicas lib.* 1.*c.*2. & 3. Fray Fernando del Caſtillo *en la hiſtoria de Sancto Domingo lib.* 1.*c.* 1. P. Ioannes de Mariana *par.*1. *hiſtoria Hiſpaniæ lib.*4. *cap.*2. Prudentius de Sandoual *in libr.* quem inſcripſit, *de antiquitatibus Tudenſis Eccleſiæ fol.*12. *verſo*, Doctor Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana p.*2. *lib.*5. *cap.*3. Don Maurus Ferrer *en la hiſtoria de Sanctiago*, Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagroſa de la capilla Angelica del Pilar c.*5. Ioan Belet. *in explicat. diuin. offic. cap.*140. Fr. Ioan. de Ponte *de conuen. vtriuſque Monarchia lib.*2.*c.*14. & 15. Ioſeph. Stephan. Valentin. *in lib. de poteſtate coactiua Romani Pontif. c.*8. Thom Bozz. *lib.*4. *de ſignis c.*1. *pag.*126. Ioan. Broz Martinez *in hiſtoria S. Ioannis de la Peña pag.*569. Caliſt. Ramirez *de leg. Reg. in init. num.* 42. *cum ſeqq.* nouiſſimè illuſtriſſ. C Roderic. à Cunha *in hiſtoria eccleſiaſtica Archiepiſcop. Bracharen. par.*1. *c.* 14. Torreblan. *de magia lib.*2. *cap.*27. *num.*42. latè, & eleganter Iacobus Valdeſius *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ cap.*6. *num.*18. *cum ſeqq.* vbi contrariis reſpondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hiſpaniam atteſtantes, refert diligentiſſimus Cened. *ad Decretum collect.*43. *num.*2. Alphonſ. de Mendoça *in ſuis quodlib. quaſt.*5 Fr. Didac. de la Mota *en el libro de la Orden de Sanctiago, c.*1. Fr. Frãciſc. Diago *en ſu hiſtoria de los Condes de Barcelona, lib.*1.*c.*6. Ferdin. de Mendoça *in defenſ. Concilij Illiberit. lib.*1. *cap.*10. & *lib.*2. *cap.*45. Fr. Franciſc. Ximen *lib.*10. *cap de diuiſ. Apoſtolor* Fr Ioan de Pineda *en ſu monarchia eccleſiaſtica, part.*2. *lib.*10. *cap.*25. Petr. Caniſ. *de. Virgine. lib* 5. *cap.*21. Petr. de Natalib. *in catal. Sanctor. lib.*6. *c.*133. idem Gregor. Lopez Madera *en las excellencias de España, cap.*6. Anton. Poſſeu. *in Bibliotheca ſelecta, tom.*1. *lib.*4. *cap.*2. Coſmus de Magallanes *in commẽt. ſuper epiſt. ad Timoth. in proœm. ſect.*15 Iacob Pamel. *in annot. ad Tertullian. de Iuda. cap.*7. *num.*14. Martin. Delr. *diſquiſ. magicar. lib.*1. *quaſt.*16. *ſect.*5. Stephan. Durant *de ritib. Eccleſ. lib.*1. *cap.*2. *num.*4. P. Pineda *de rebus geſtis Solomonis, lib.*8. *cap.*1. *ſelecta* 7. Malucnda *de Antichriſto, lib.*3. *cap.*6. D. Ioan. dè Solorzano *de iure Indiarum. lib.* 1. *cap.*14. *n.*34. nouiſſimè Michaël de Salinas Viñuela *en el libro intitulado, España primogenita de Ieſu Chriſto, con deciſion de la venida, y predication de Sanctiago.* Et in Vrbana Breuiarij Romani recognitione in feſto ſancti Iacobi Apoſtoli die 25. Iulij reſtituta eſt lectio de certa profectione Sancti Iacobi in Hiſpaniam vno omnimodo conſenſu, & applauſu comprobata, opera & diligentia Doctoris Michaëlis de Eire Ximenes; vnde affirmatiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de prædicatione eiuſdem Apoſtoli in Hiſpania, & per recognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad traditionem Eccleſiarum illius prouinciæ, nunc meritò reſtituta à S. D. N. Vrbano VIII. in ampliori forma cognoſcitur, dum in electione quinta eiuſdem ſic habetur. *Poſt Ieſu Chriſti aſcenſum in Cœlum, in Iudæa, & Samaria eius diuinitatem prædicans, plurimos ad Chriſtianam* Fidem *perduxit. Mox in Hiſpaniam profectus, ibi aliquos ad Chriſtum conuertit, ex quorũ numero ſeptem poſtea Epiſcopi à B. Petro ordinati in Hiſpaniam primi directi ſunt, &c.*

30 Anno poſt natiuitatem Chriſti 36. & vltimo imperij Tiberij Cæſaris, ex Vaſſeo *anno* 37. vel *anno* 38. in primo Caij Caligulæ ex Ambroſio de Morales, tribus, aut quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, quæ anno 34. ætatis ſuæ accidit completis 33. annis, & tribus menſibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Cæſar. Baron. *tom.* 1. *annalium Eccleſiæ anno* 34. & Ambroſius de Morales *lib.*9.*c.*4. P. Azor. *moral. par.*2. *lib.* 1.*c.* 7. *verſ. duæ ſuperſunt*, Campan. *diuerſ. Iuris Canon. in rub.*7. *cap.*6. *n.* 160. antequam cæteri Apoſtoli diuiderentur *anno*
36. †. Beatus Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit, 31
ibidémque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt eo tempore nondum Apoſtoli diſtributi fuiſſent, vt gentibus prædicarent, quia *c.* 15. *Actuum Apoſtolorum* diuiſi, & ſortiti prouincias ſunt, tamen aliqui Apoſtoli priuatim ex Hieroſolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti ſunt *cap.* 11. *Actuum Apoſtolorum*, & alibi; animo tamen ſtatim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apoſtolos Hieroſolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes diſceſſiſſe, nec diuiſos ab aliis extitiſſe; tunc enim diſceſſiſſe, & diuiſos eſſe poteſt dici, cùm omnino ſepararentur, ſortitique eſſent prouincias animo ibidem manendi, vt Aſiæ B. Ioannes Euangeliſta commoratus eſt.

Qua autem ciuitate, vel oppido Hiſpaniæ ſit pri- 32
mùm exceptus S. Iacobus & per quæ loca prius ambulauerit, non ſatis liquet, ſed pro certo dici poteſt ad Irienſem portum in Gallecia appuliſſe, ibique Epiſcopum primum conſtituiſſe B. Petrum, & ad Bracharam illum miſiſſe ab illo portu diſtantem circiter quadraginta milliaria, tanquam ad ciuitatem illius prouinciæ celeberrimam, Auguſtam, iuridico conuentu ornatam, in qua Ethnici ſuos habebant Flamines quo loco D. Petrus Apoſt. Primates, & Patriarchas conſtituere ſolitus erat, vt ſuprà oſtenſum eſt. Et ideo Diuus Iacobus poſt eius paſſionem, ac ſacrum martyrium, cum Hieroſolymis ab Herode Agrippa gladio occiſus fuiſſet *c.*12. *Act. Apoſtolorum*, anno à Chriſti natiuitate 44. ex Nicephoro *lib.*2. *cap.*11. & 12. Morales *lib* 9.*c.*7. Cardin. Cæſar. Baron. *annalium Eccleſiæ tom.*1. *ann. Chriſti* 44. & *in martyrologio die* 25. *Iunij*, non ſine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Irienſem Portum appellere, & patronum mortuum illic ſic viuum ſe oſtendere, vt qui dum vixit primus fuit ad eiuſdem portus incolas conuertendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus calamitatibus ſecuros, ac firmos in Fide, quam docuit, reddat, vt experientia cognitum eſt. Item etiam non ſine magno mi-
raculo eodem anno, quo † Sanctus Iacobus Hiero- 33
ſolymis martyrij palmam conſequutus fuit, eodem etiam eius diſcipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Epiſcopum reliquerat, paſſus eſt, vt teſtatur Doctiſſimus Iacobus Valdeſius *de dignitate Regum, regnorumque Hiſpaniæ cap.* 6.*n.*22. his verbis: *Itẽ & Petrus martyr primus Bracharenſis Epiſcopus in Luſitania diſcipulus Iacobi, colitur in ea Eccleſia, qui*
† anno 44. Hiſpaniæ coronã martyrij accepit, & die 26. 34
*Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda, & aliis, celebraturque, quod in honorem B. Petri Apoſtoli viui condidit templum, vt in manuſcripta hiſtoria Compoſtella Hieronymi Romani c.*4. *aſſeritur.* Hæc Valdeſius. Et ex Dextro refert Illuſtriſſ. D. Acuña *in hiſtoria Epiſcop. Portugalen. p.*1.*c.*2. *pag.*28. quod ſanctus Petrus Ratẽſis primus Epiſcopus Bracharenſis occiſus fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Apri- 35
lis vt conſtat ex Card. Baron. quem citat Valdeſius *vbi proximè*, triginta & duobus diebus tantum poſt paſſionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigeſimaquinta Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam accepit, & paſſus eſt: & quia celebritate feſti Domini non poteſt dies Apoſtoli; quã

decet feſtiuitate celebrari , transfertur feſtum in
diem 25.Iulij , qua Eccleſia exultat memoria huius
incliti Apoſtoli , quia eo die inuentum fuit eius cor-
36 pus ; ſicut † dies vinculorum S. Petri non celebra-
tur eo die , quo accidit propter ſolemnitatem Pa-
ſchatis , in quo euenit , *c. 12. Act. Apoſtolorum* , ſed
die prima Auguſti , qua catenæ Romam ſunt ad-
ductæ.

37 O felicem Bracharam, quæ primam ſancti Euan-
gelij prædicationem , ac primum Epiſcopum diuini-
tùs tibi datum , primámque Eccleſiam ex B. Iacobi
iuſſu obtinere meruiſti , quæ omnia euenere ante-
quam in alia Hiſpaniæ , ac totius Europæ parte Epi-
ſcopus extiterit , aut Eccleſia conſtrueretur. Nam
38 † Iacobus peragrata prædicta Galleciæ parte , reli-
ctóque Petro Bracharenſi Epiſcopo , conſtituens
Hieroſolymam proficiſci , rationem redditurus , &
paratus accipere prouinciam in diuiſione generali,
quæ ſibi credita eſſet , Aragoniæ regnum petiuit,
cumque in littore ingentis , & celebris Iberi flumi-
nis Cæſaraugustæ cum ſociis ſederet nocte quadam
ſolicitus, & quodammodo ſibi ſuccenſens , eo quòd
ex Hiſpanis exiguas oues ad ouile Chriſti , & Hie-
roſolymam reportaret , ad leuandam mœſtitiam
eius Beatiſſima Virgo Maria adhuc in carne viuens,
ei apparuit innumeris Angelis circumdata in qua-
dam columna exiſtens , præcepitque conſobrino Ia-
cobo eo loco in memoriam , & honorem eius tem-
plum ei dicatum conſtruere , quod his verbis nar-
rat Iacob. Valdeſ. *d.c.6.n.21.* Guibert. *in chronica
Reg. Arag. prol.* 3. Raph. Volater. *lib.* 11. *Geograph.
fol.*110. Ambroſ. Moral. *in chron. Hiſp. lib.* 9. *c.* 7.
Mariana *de rebus Hiſp. lib.4. cap.6.* Caniſ. *lib.5. de
Virgin. Deip. c.23.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſ.*
39 *lib.1.c.2.n.4.* Don Fernand. de Mendoza *de confirm.
Concil. Illiberit. lib.2. c.* 45. Madera *de excell. Hiſp. c.
6. fol.* 4. plures refert Solorzan. *de iure Indiar. tom.1.
lib.1. cap.14. num.*53. Ex quibus colligitur † Diuum
Iacobum quando ad Cæſaraugustam peruenit , ali-
quas Hiſpaniæ partes peragraſſe,& ad Chriſti Fidē
aliquos conuertiſſe , nec in illam primùm abiiſſe , vt
aliqui volunt , nec ibi primam Eccleſiam conſtruxiſ-
ſe,vt alij tenent , cùm iam in Galleciæ prouincia ad
Irienſem portum B.Petrum Epiſcopum inſtituiſſet,
ad Bracharamque miſiſſet,vbi ſtatim & prædicatio-
ne Euangelica , ac innumeris Chriſti miraculis plu-
res ad Fidem conuertit , Eccleſiamque primus con-
ſtruxit. Si ergo Cæſaraugusta ciuitas gloriatur ſe
primam Eccleſiam in honorem Beatiſſimæ Virginis
adhuc viuæ Hiſpaniæ conſtructam habere , glorietur
etiam noſtra Brachara ſe primam Hiſpaniæ , & to-
tius Europæ habuiſſe Eccleſiā in ipſiuſmet Chriſti
Domini, & Beati Petri Apoſtoli adhuc viui , hono-
rem conſtructam,primámque Euangelij prædicatio-
nem audiuiſſe, vt ex hiſtoria Compoſtellana Hiero-
nymi Romani tradit Iacob. Valdeſ. *d.c.6.n.22.* Prima
ergo Eccleſia Diuæ Mariæ dicata fuit in ciuitate
Cæſaraugustana,& ita intelligenda ſunt, quæ de eius
mirabili erectione tradunt Garſia Loaiſa *in margine
decreti Gundemari, fol.292. in concilius Hiſpaniæ.* Ma-
rinæus Siculus *de laudibus Hiſpaniæ , lib.5. tit. de ſa-
cris ædibus.* P. Mariana *de rebus Hiſpaniæ , lib.4.c.* 22

Ex hiſtoria Compoſtellana citata à Iacobo Val-
40 deſio conſtat Diuum Petrum primum Bracharen-
ſem Epiſcopum martyrij palmam conſequutum
fuiſſe anno à natiuitate Domini 44. quod & verum
iudico , licèt de hoc aliqua ſit inter hiſtoriographos
variatio : nam aliqui tenent martyrium ſubiiſſe an-
no 45. prout ex Dextro , quem citat,affirmant Her-
nando Oxea *en la hiſtoria de Santiago, c.55. num.1.* &

Ambroſius de Morales *lib. 9. cap.* 8. quem etiam ſe-
quutus eſt Sanctus Baſileus ſecundus eiuſdem Ec-
cleſiæ Epiſcopus , † qui paſſus eſt an.58. teſte Reue- 41
rendiſſ. Domino Epiſcopo Fr. Prudentio de Sando-
ual *in d. libro*, quem ſcripſit, *de antiquitatibus Eccle-
ſia Tudenſis, pag.16.* Deinde tertio loco ſucceſſit † ſā- 42
ctus Ouidius Romanus , qui mortuus eſt anno ſexa-
geſimo quinto à natiuitate Domini.

A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ 43
Eccleſiæ Epiſcopus conſtitutus non inuenitur ; ſci-
mus tantùm à Clemente Summo Pontifice poſt Pe-
trum IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum
Dionyſio Areopagita in Galliam miſſum fuiſſe ad
Euangelium prædicandum , † antequam Epiſcopus 44
crearetur,vt teſtantur Illeſcas *en ſu Pontifical,
lib.1. cap.6. in fine* Doctor Franciſcus de Piſa *en la hi-
ſtoria de Toledo , p.1. lib.2. cap.9.* Nec in hoc Hiſpani
cōcordant, cùm inter ſe in varias ſint diuiſi opinio-
nes. Nam † Iacobus Valdeſius *d. cap.6. num.* 46. *&* 45
47. ita refert. *In ſecundo tempore perſecutionis Eccleſiæ
Domitiano Imperatore (qui imperauit ab anno 83. vſ-
que ad annum 99.) poſt primū Neronis crudelitatē Eu-
genius Antiſtes Toletanus primus inſignis fuit ſecundū
quoſdam diſcipulus Dionyſij Areopagitæ, ab alius verò
ſocius, cùm ambo Paulum ex Græcia fuerint ſequuti, &
Petrus Dionyſium in Galliam , Eugenium in Hiſpaniā
miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes. Eugenius
autem cùm plures ad Fidem reduxiſſet , elegit Sedē To-
leti in medio Regni, vt ex corde eius ſpiritus Chriſti diſ-
funderetur per vniuerſum corpus regni , martyrio poſtea
clarus extitit, vt referunt Vſuardus, Ado , Cardin.
Baronius , & omnes ſcriptores in Martyrolog. die 9.
Nouembris , & noſtri , idque anno 68. acciouſſe Gar-
ſia Loaiſa Toletanus Archiepiſcopus meritiſſimus aſſe-
rit in Concilius Hiſpaniæ chronologia Toletanorum Præ-
ſulū, eiuſque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hiſpa-
niā ad Toletanam Sedē religioſiſſime cultu,& triumpho
auguſtiſſimo delatū eſt anno 1565. religioſiſſimique Re-
gis Philippi II. humeris in Eccleſiam ingreſſum fecit.*
Hactenus Valdeſius , non ſibi conſtans in annorum
computatione ; ſi enim Diuus Eugenius inſignis fuit
tempore Domitiani Imperatoris,qui cœpit impera-
re ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit an-
no 68. hæc incerta ſunt , † martyrio tamen corona- 46
ri anno 97. poſt Chriſtum natum probabilius duco
cum Doctore Franciſco de Piſa *en la hiſtoria de To-
ledo, p.1. lib.5. c.36. in princ. n.1. & lib. 2. c.8. per totum,*
quo tempore iam Eccleſia Bracharenſis tres Epiſco-
pos martyrio coronatos,nimirum Petrum Baſileum,
& Ouidium Cœlo reddiderat , à quo diuinitus acce-
ptos in prima Fidei Catholicæ plantatione creden-
dum eſt.

Probatis iam , & patentibus antiquiſſimæ Bra- 47
charenſis Sedis fundamentis , aliqui qui Primatiæ
ius tetigere,vt videre eſt apud Ambroſium de Mora-
les *p.2. lib.* 11. *c.*73. coacti fatentur tempore tantùm
Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharenſem
Archiepiſcopum conſtitiſſe : hoc eſt ſomniantis di-
ctum,† Primatiæ enim ius,quod Bracharenſi Eccle- 48
ſiæ ineſt , nouum non fuit, & à Sueuis inſtitutum;
iam à tempore Diui Iacobi Apoſtoli , & Petri primi
Bracharenſis Antiſtitis ibi Primatia radices egerat,
quas Gothorum imperium per extinctionem Sue-
uorum euellere non poterat , ſecúmque traducere
Toletum : † non enim ſæcularis poteſtas ad Eccle- 49
ſiæ iura poteſt manum adhibere,quia diſtinctæ ſunt
iuriſdictiones, *c. ſolitæ , de maiorit. & obed.* ſecundùm
verum opinionem.

Sic etiam huiuſmodi ius & primatialem ſedem 50
extinguere non potuerunt Maurorum inuaſiones
per

per totam illam Interamnensem regionem, qui prope annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto anno 710. vsque ad annum 888. in potestate Sarracenorum esset, à Rege Alphonso Magno instaurata dicto anno 888. vt refert P. Mariana *d. p. 1.*
51 *lib. 7. cap. 19.* † tamen mediis illis temporibus non penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia aliis in locis residentibus, prout de aliquibus mentio
52 reperitur apud nostros historiographos, & † de Argemito Archiepiscopo Bracharensi anno 863. faciunt mentionem Ambrosius de Morales *in Chronicis Hispaniæ lib. 9. c. 7. fol. 239.* Garibai *in compendio hi-*
53 *storiali, lib. 9. c. 22. pag. 443. in anno* 877. Et † de Hero Archiepiscopo Bracharen. de Æra 880. mentio fit apud D. Prudentium de Sandoual *in libro*, quem scripsit, *de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ, fol. 61.*
54 & † licèt aliquibus annis temporum iniuria Pastore careret, in pristinum postea decus ante omnes restituta, vt colligitur ex dictis per Marianam *d. p. 1. lib. 9. cap. 16.* iacentem ac penè dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatialem dignitatem, nec vlla præscriptio cucurrit donec impedita, & captiuitate apud hostes detenta fuit, *c. 1. de praescript. cap. porrò 16. q. 1.* Valdes. *de dignitate Regum, regnorúmque Hispaniæ, & c. 3. numer. 11. & 12.* fuerat enim titulo hoc insignita, cùm in ea Christianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam insigni miraculo in institutione primi sui Episcopi, vt supra ostensum est, seruato more, quem idolorum cultores relictis idolis, Christo Optimo Max. nomen dantes in insignibus vrbibus loco Flaminum, & iudiciariæ potestatis, Primates ab Apostolis institutos in prædicationem Euangelij missos, excipiebant.

55 Primum Bracharense Concilium ante omne aliud in Hispania fuit celebratum. Diligentia enim Doctoris Bernardi de Britto *in monarchia Lusitana, p. 2. lib. 6. c. 2.* repertum est in cœnobio Alcobacensi Ordinis Diui Bernardi primum Bracharens. Concilium celebratum ann. Domini 412. in fano sanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Episcopo primæ Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam & Lusitaniam irruptionem, congregatio facta est Episcoporum super reliquiis Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultandis ab illis barbaris, erat enim tūc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiscopus dixit: *Nunc si placet vobis omnibus, statuatur quid agendum sit de reliquiis Sanctorum, præcipuè de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Petro Ratislensi, quē ad saluandas animas Iacobus Domini consāguineus dimisit,* &c. Ex quibus apparet Diuū Petrum primum Bracharæ Episcopum Apostolum illius regioins vocari, quod & in aliis etiam prouinciis familiare & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangelistæ, & Primas seminaret doctrinam Christianam, constat etiam ex verbis sequentibus Pancratium Primatem esse, & ad eum vti talem confugisse Conimbricensem, Egitaniensem, Portugalensem, Emeritensem, Lamacensem, Iriensem, & Numātinum Episcopos; celebratum etiam fuit aliud, de quo Valdes. *de dignitate Regum, regnorūque Hispaniæ c. 9. n. 51.* his verbis agit. *Item, & Baronius summo cum iudicio, obseruat. tom. 6. anno 447. aliud fuisse concilium, quod prouinciis, Carthaginensi, Lusitana & Cætica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracha-*
56 *rense. Posteàque* † *in vrbe Lucensi anno 569. celebratum fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepiscopus, de quo meminit Cardin. Cæsar. Baronius tom. 7. annalium Ecclesiæ ann. Christi 563. in primo Concilio Bracharen. p. 486.* Licèt autem *in tom 1. Conciliorum* pro primo concilio Bracharen. habitum fuit aliud celebratū anno 566. regnante Theodomiro Rege Sueuorum, pro secundo Concilio Bracharen. numerari debet, ex resolutis accuratiùs per Doct. Bernardum de Britto *d. p. 2. lib. 6. c. 13. & 14.*

Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano 57
habetur *d. tom. 1. Conciliorum*, contra Priscillianistas congregatum circa annum Domini 450. (vbi congregati sunt plures ex Episcopis Lusitaniæ, & Galleciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiss. Episcopus Fr. Prudentius de Sandoual *in suo libro de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ fol. 17. verso*, asserit esse in Tudensi diœcesi, vocaríque nunc, *Vanhos*, aut fontes caldas, prope Archiepiscopatum Bracharen. quindecim milliariis) rationale fuit iussu Leonis Papæ congregatum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiscopo Bracharen. tanquam Primati transmissum; de quo Doct. Bernardus de Britto *dict. p. 2. lib. 6. c. 8.* Ideóque illud rationale, non verò prouinciale vocat Doctor Franciscus de Pisa *en la historia de Toledo lib. 2. c. 14. post princip. pag. 89.*

Olim enim Regum, summorúmque sæcularium, 58
ac Magistratuum causæ in Conciliis ex Regis consultatione solebant tractari, vt patet ex annotationibus Garsiæ Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex quibus, & Roderici Toletani *lib. 2. cap. 19.* historia colligitur, quòd cùm Cinthilæ, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulsis Romanis totum Hispaniæ regimen obtinuit, successerit Sisenandus, vt imperium suum confirmaret, rationale illud Concilium ex Episcopis Hispaniæ, & Galliæ Gothicæ conuocauit, vbi de priuatione Suintilani Regis cum vxore, & Genalosa fratre eius actum est, vt *canone 75.* eiusdem Concilij extat.

Deinde in prouincialibus, & nationalibus Conci- 59
liis Gothorum Reges antiquiori sæculo præsentes extiterunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano adstitisse ex actis Concilij omnium editionum notissimum, est, & apud omnes historiographos, præcipuè Vasseum *anno 589.* P. Marianam *lib. 5. cap. 15.* Morales *lib. 12. cap. 3.* vbi refert Pantacardum Bracharensem Episcopum in eo interfuisse. Antiquitati igitur Bracharensis Ecclesiæ non obstant hæc, ac
reliqua † Concilia Toleti celebrata tempore Go- 60
thorum Regum ibi Sedem Regiam constituentium; non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed ad Regis supplicationem excitati sæpissimè in huiusmodi Conciliis assistebant, teste Iacobo Valdesio *de dignitate Regum, regnorúmque Hispaniæ cap. 3. num. 13. & numer. 22.* exemplo Constantini Imper. qui Nicæno adstitit. Nam Principes sæculares ratione sui muneris, & officij possunt pro negotiis Reip. communibus rogare Episcopos, eósque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. *de immunit. Ecclesiast. quæst. 21.* ideóque plerúmque Toletanus tertio, vel quarto loco se subscribebat, prout fecit Milancius Episcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano septimo loco firmauit, prout refert P. Marian. *dict. part. 1. lib. 9. cap. 19.* si tanquam Primas astitisset, primo loco constituendus erat, quia in subscriptione, & prima voce dignitas maior agnoscitur, *l. 1. ff. de albo scrib.* Afflict. *decision. 1.* Belluga *in speculo Principum, rubr. 6. numer. 24.* Valdes. *de dignitate Regum, regnorúmque Hispaniæ in proœmio num. 25.* Quod apertè ostenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritensis, &

& Hispalensis Metropolitani in subscriptione apposuerunt. *Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occursu Regis venissem, subscripsi.* In quo occurrere voluerunt futuris controuersiis, si sequentibus sæculis vellit aliquis ex hoc capite Primatis sibi iura vsurpare.

61 Verùm in prædictis prouincialibus, aut rationalibus Conciliis ex superioritate loci nullum potest sumi argumentum maioris dignitatis. Nam licet fre-
62 quentius† dextera nobilior sit, argum. text. *in c. solitæ, de maiorit. & obedient.* cum resolutis per Castald. *de Imperatore q.* 88. *n.* 9. Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.* 13. *&* 14. Azeuedo *ad Curiam Pisanam lib.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Fului. Pacian. *de probation. lib.* 2. *c.* 25. *num.* 90. Ioan. Garsiam *de nobilitate, gloss.* 68. *n.* 84. & colligitur ex *c.* 25. *Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *c.* 26. *Amodo videbitis filium*
63 *hominis sedentem à dextris virtutis Dei.* Tamen † ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter Cardin. Cæsar. Baronius *annalium Ecclesiæ tom.* 3. *anno Christi* 325. *fol.* 273. *& tom.* 6. *anno* 451. *fol.* 141. *& tom.* 2. *anno* 213. *fol.* 301. & ex Nicæna, & Chalcedonensi Synodo, *act.* 1. notat ibi Legatos Pontificis ad sinistram sedere, stante in media aula Conciliorum Euangeliorum codice, Christum figurante, vt præesset Conciliis sic conciliari plura posse loca Conciliorum de dextera, & sinistra asserens, & ideo in sacrificio Missæ id passim inspici potest cum Epistola ad dexteram, & Euangelium dignius ad sinistram, & lænam canantur. Et in Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse, rationem exquirit Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Romano Pontif.* 27. & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, siquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse consultò id veteres obseruarunt, vt ex duobus summis Apostolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo significarent hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel certe ignorari vter alteri præstet; nam etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.

Item in ludo scacchorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri, videndus tamen est Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 69. *in fine*, Cassan. *in catal. gloriæ mundi part.* 3. *consid.* 31. *& sequenti*, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuisse sedendi locum, quàm qui est his nostris temporibus, & hodie secundum communem ciuitatis, & regionis reputationem esse regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt, locus dextræ sit nobilior, in aliis vero sinistræ: & vbi tres incedunt in quibusdam locus medij, in aliis vero, qui parieti est proximus.

64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quòd aliquando Episcopi non suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant; sed nomine prouinciæ, quam sustinent: & eo casu non personæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *cap. Concilia, §. hinc inde* 17. *distinct.* & ex *cap. bene quidem*, 96. *distinct.* vbi Mediolanensis priusquam Rauennas præsul subscripsit, quia licet antiquior consecratione Rauennas extitisset, si persona, & dignitas Episcopi attenderetur, prius subscribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine, priùs Mediolanensis Præsul scripsit: & hic vsus in Legatis imperij, & Regnorum viget, vt sedes eis non ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex resolutis per Iacobat. *de Conciliis lib.* 1. *ante fin. versic. sed quare circa præmissa.*

Frequentiùs tamen Episcopi subscribunt & sedet, 65
vt non gradus prouinciæ, nec diœcesis consideretur, sed antiquitus consecrationis, ita vt antiquior consecratione, licet diœcesi recentior prius subscribat, & sedeat, & iure ita decretum est à Gregorio I. *in cap. fin.* 17. *distinct.* & satis colligitur ex resolutis à gloss. *in data Sexti, verb. Pontificatus, & in proœm. Clement. verb. Pontificatus, & in Clement.* 2. *de celebrat. Missarum, verb. Pontificum, & in Clement.* 1. *de pœnis, verb. quamuis Pontificem*, Iacobat. *de Conciliis, lib.* 2. *art.* 12. Selua *de benefic. part.* 1. *quæst.* 2. *numer.* 31. Cardin. Cæsar. Baron. *tom.* 6. *anno* 451. *& anno* 465. optimè Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. quæst.* 610. Gam. *Lusit. decis.* 1. *num.* 50. Steph. Gratian. *disceptat. forens. tom.* 2. *cap.* 298. *num.* 63. Illustriss. D. Acuña *ad cap.* 7. *n.* 1. *dist.* 18. Nouissimè Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccles. quæst.* 27. *num.* 6. Et ita † in Me- 66
diolanensi Concilio, & Tridentino, & fere omnibus seruatum est: vnde cùm Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac superioritatem, præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Toletanus Episcopus sæpe infimo loco se subscribebat.

Nec ad rem facit, quòd aliquando acciderit Bra- 67
charensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iure Bracharen. Ecclesiæ, potuit enim Bracharensis id acceptare, quia reditus Hispalenses vberiores erant; vel Curiæ Regis proximior esse vellet, vt tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cùm à Bracharensi ad Emborensem Ecclesiam fuit translatus.

Minus etiam obstant priuilegia, si quæ sunt, Pri- 68
matiæ ius alicui Prælato concedentia, quæ si attentè legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre, sed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de simili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. concesso Toletanæ Ecclesiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Marina *d. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 19. Azor. *instit. mor. d. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 36. eius tenorem refert Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib.* 3. *cap.* 23. ex quo & aliis epistolis ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælatis suggestos fuisse, existimantes ab exordio nascentis Ecclesiæ, & subsequentibus temporibus, vsquequò Toletana ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius in illa radice egisse. Secundò constat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum, quòd existimarent Summi Pontifi- 69
ces Ecclesiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius habuisse, in primis constat ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis, ibi, *teque secundum quod eiusdem vrbis antiquitus constat extitisse Pontifices, in toto Hispaniarum Regnis Primatem priuilegij nostri sanctione statuimus.* Et in epistola missa ad Alphõsum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata,*

liberata, & tuis precibus Bernardum in Prelatum recepi
dato pallio, & concesso priuilegio antiquo maiestatis, quā
Toletana ciuitas habuit. In quo statutum fuit, vt Pri-
matiæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur, &
omnia quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam
ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam li-
berè decernit, vt habeat in futurum. Ita P. Mariana
dicta p.1.lib.10.cap.6. Idem etiam constat ex priuile-
gio ab Alexandro Tertio anno 1170. concesso To-
letanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez
Archiepiscopi Toletani, in illis verbis: *Quod sicut*
Ecclesia tua tempore antiquo Primatum in tota Hispa-
nia prouincia, ita etiam pro dicta Ecclesia, quam Dei or-
dinatione administras, eandem potestatem exerceas in
perpetuum on omnes tibi concedimus, vt refert Mariana
dicto.lib.9.c.19. Quod quidem cùm ab omni veritate
alienum esse ex hucusque dictis clarè appareat, ne-
70 cesse est vt dicamos ex precibus non veris, vel nar-
ratione facta contra veritatem, † gratiam, seu præ-
dictum priuilegium ipso iure fuisse nullum, ex reso-
lutis par Azeued.*lib.2.tit.14.lib.4.noua recopilat.* Bru-
nor. à Sole *verb.subreptio.* Menoch. *cons.1.num.399.*
& consil. 201.*à num.*16. Ioannem Garsiam *de nobilit.*
gloss.1.§.1.num. 72. Sanch.*de matrimon.lib.8.disp.21.*
num.64. in vnoquoque enim rescripto, & mandato,
gratia, vel priuilegio intelligitur clausula illa, *si pre-*
ces veritate nitantur, ex tacitaque conditione inest,
ad quod multos citaui Doctores *in tract. de claus.*
vsufreq.claus.166.n.2.

71 Ad secundum, quòd scilicet Vrbanus Secundus
declarauit se noluisse iuri tertij præiudicium infer-
re, constat ex ipsomet priuilegio ab eo concesso, in
illis verbis ibi, *salua tamen Romana Ecclesia auctori-*
tate, & Metropolitanorum priuilegiis singulorum.
Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo
Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt
probant text.*in c.ex enarum, de auctorit.& vsu pallij,*
ibi, *dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc per-*
mittat, cap. super eo, de officio delegat. ibi, *non ta-*
men est nostra intentionis diœcesis Episcopo, vel Archi-
presbytero, vel Archidiacono praiudicium generare, c.
pastoralis, in fine, de priuileg. ibi, *quia per indulgentiam*
huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, c.in
his, eodem titulo, ibi, *dum tamen ab aliis, qua iure parœ-*
ciali proueniunt, prorsus abstineant, c. quia intentionis
nostra, 29. eodem titulo, vbi integra habet hæc verba,
Non extitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuius-
dam scripti monasterij SS.Caldonen. quod in registro bo-
na memoria Alexandri Papa Secundi reperimus cōtine-
ri, derogaretur Ecclesia Baiocen. cum aliis citatis à
Mascard.*de probation. concl.1003. num.22.* Gonzalez
ad regul.8. Cancel gloss.38. Cabed. *Lusitan. decis.93.*
num.2.part.2. Gars. Gironda *in tract. de priuilegiorum,*
seu exemptionum explicat. n.87. & sequenti, Menoch.
de præsumpt. lib.2. quæst.9. à num.5. vbi *n.1.* resoluit,
quòd etiamsi ipso priuilegio, vel concessione di-
ceretur, non obstante iure, & præiudicio tertij, tunc
etiam non censeretur præiudicari tertio, in his quæ
sunt maximi ponderis. Sicut nec censeretur præiu-
dicare, etiamsi adesset clausula, *ex certa scientia*, quæ
nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vi-
tium subreptionis, aut supplet erroneam, & falsam
informationem, vt resoluunt per me citati *claufol.*
59. à num. 29. Sicut nec censeretur præiudicari,
quamuis adesset clausula, *Motu proprio*, quæ eodem
modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec
tollit ius in re, vel ad rem quæsitum alteri, ego ipse
clausul.79.num.42. Sicut nec censeretur, quamuis ad-
esset clausula, *de plenitudine potestatis*, quam in alte-
rius præiudicium nihil operari pro certo tradunt
telati per me *claus.41.n.24.cum seqq.*

Nec aliquo modo prædictum prætensum priuile-
gium corroborare possunt confirmationes de eo fa- 72
ctæ à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis
Pont. de quibus Azor. *d.cap. 30. vers. extat*; quia re-
spondetur, quòd cùm confirmatio sit iuris quæsiti
corroboratio, vt post Host. & alios antiquiores ex-
plicat Deci. *in rub. de confirmat. vtili à num. 2. & ibi*
Bero.*à n.3.* Card. Tusch.*pract.concl. tom.2.lit. C.concl.*
705. Cabed. *Lusit. decis.1.num.4.p.2.* † nouum ideo
ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat, *cap.* 73
preceptis, ibi, *non nouum al quid, 12.dist. cap. inter di-*
lectos, vers. cæterum, de fide instrum. ibi, *confirmari tan-*
quam prius habita, c.quia diuersitatem, in princip. ibi,
non obstante confirmatione, de concess.prab. † qui enim
confirmat, nihil addit de nouo, Menoch. *cons.1.num.* 74
6.& cons.191. num.46. & cons.351.num.19. Gutierr.
pract.lib.3. quæst.17.num.40. & quæst.23.n.6. Cabed.
d.decis.1.n.vlt.p.2. Ioseph. Sesse *Aragonia decis.15.*
num.vlt. Et nullum quod est, confirmari non potest.
Molina *de primogen. lib.2.c.7.num.7.* Menoch.*consil.*
351.num.19. Surd.*de aliment. tit.8. priuileg. 22.n.34.*
& decis.53.num.11.& decis.289.num.8. Cald. Pereira
de potestate nomin. in responso pro Duce Pastrana, vers.
qua sententia.

Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas
Summorum Pontificum confirmationes, tanquam 75
ex certa scientia confirmare actum nullum, eique
nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. *in*
cap.1.in fine, de transact. quod in hac confirmatio-
ne procedere notauit gloss.*in cap. quia intentionis, 29.*
de priuileg. & sequuntur *ibi* omnes & latè, Deci. *in*
c.2. de confirmat. vtili à num.46. & post alios Suar. *de*
legib.lib.8.cap.18.à num.12. Respondebitur † confir-
mationem ex certa scientia, & cum causæ cognitio- 76
ne illam dici, in qua insertus est tenor rei confirma-
tæ, & est expedita præcedente solita discussione, iux-
ta text *in c.penult. de confirmat. vtili.* & quæ resol-
uunt Nicol. Garc.*de benefic.p.3.c.2.n.226. cum sequen-*
tibus, Cardinal. Tusch.*tom.2.litera C, conclus. 341.*
Aloys. Ricc. *in collect. decision. p.5. collect. 1592.* Gu-
tierr.*cons.11.n.7.& 8.* Cabed. *Lusit.decis.2.n.3.p.2.* &
ideò operatur præsumptionem informationis in
Principe, vt tenuit Rota *apud Farin. decis. 180.n.2.*
tom.1.p.2. quia non nisi causa cognita apponi potest,
Molina *de primogen. lib.3.c.3.n.12.* Menoch.*cons.1.n.*
434. quod in huiusmodi confirmationibus non ap-
pàret, propter quod ex certa scientia esse concessas
non est dicendum, cum non præsumatur, ex Hippol.
sing.37.

Dato sine veri præiudicio, quòd illæ confirma-
tiones factæ fuissent ex certa scientia, & cum causæ 77
cognitione, ac expeditæ præcedente solita discussio-
ne, adhuc mihi operarentur in tertij præiudicium,
prout resoluit Nicol. Garcia *d. cap. 2.num. 231.* Nec
supplerent erroneam, ac falsam informationem, ex
Valasc. *consult. 130. num. 33.* Nec tollerent vitium
subreptionis, vt per Molin. *de primogen. lib. 2.c. 7. n.*
15. Gutierr.*cons.11.n.13.* Ludou. Rodolphin. *de supre-*
ma, & absoluta principis potestate, a.5.n.13. Nicol. Garc.
d.p.2.n.233. Ioseph. de Sesse *Aragonia decis.15. n.7.*
tom.1.

Quare non obstante prætenso priuilegio, post
illius concessionem transactis iam centum annis, 78
emanauit constitutio *cap. coram, de in integ. restit.* ex
qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Do-
mini 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascen-
derat, litem inter Bracharensem, & Toletanum Ar-
chiepiscopos super Primatiæ iure motam, & conte-
statam, & ad probationem deductam fuisse, id enim
insti

insinuant procemialia illius text. verba ibi. *Carā felicis memoria Innocētio Papa pradecessore nostro*, &c. Et vt ex annalibus Hispaniæ deducitur, Rodericus Ecclesiæ Toletanæ Antistes summæ facundiæ, & auctoritatis vir ab Alphonso Legionēsi Rege Romam ad dictum Innocentium missus fuit ann. 1212. vt significaret sibi cordi esse magnam expeditionem parare contra Sarracenos Christiani nominis hostes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce signatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranense celebratum sub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharensis Archiepiscopus, de Primatia Hispaniarum quæstio excitata fuit inter dictos Archiepiscopos, & cum vnusquisque ad sui iuris confirmationem argumenta attulisset, ad sententiam non fuit causa deducta; sed causæ silentium imposuit Honorius III. datis super hoc litteris vniuique directis de anno 1218. vt refert Illustriss. D. Roder. à Cunha *in h stor. Arch epise. Bracharens. part. 2. c. 11. n. 6. cum seq.* plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim concessit, vt per decennium in tota Hispania suum Legatum ageret; & si ciuitas Hispalensis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Christianos rediret, subdita maneret Toletanæ Ecclesiæ. Concessit etiam facultatem dispensandi cum bastardis vsque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare posset Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis est testis Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib. 4. cap. 17.* & licèt maximam gratiam apud Pontificem fuisset assequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec super hoc sententiam, aut aliquam concessionem contra Bracharensem Ecclesiam assequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, succedenteque Honorio III. *an. Domini* 1216 rescripsit Archiepiscopo, & Capitulo Bracharen. postulantibus per procuratorem suum concedi sibi restitutionis auxilio, tempus assignari ad adducendas Romam depositiones testium, & munimenta ad instructionem causæ paratas; quid in futurum actum fuerit constabit è processu; scimus tamen postea cum Sarracenis tam in Lusitania, quam in Castella pluries fuisse dimicatum & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulsum pro eius restitutione missos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni Concilium ad instaurationem belli sacri cōmorantem, Antistites Bracharensem, & Conimbricensem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commissam Alphonso Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno successit, vt deducitur ex text. *in c. grandi, de suppl. neglig. Prælat. lib. 6.* Constat etiam ex dictis annalibus Alphonsum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononiensem fuerat assequutus, aliam duxisse; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. supponitur. His processis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Castellæ excitatis prosequi non potuit ius suum Bracharensis Ecclesia, nunquam desistens à nomine Primatis, quod semper retinuit, & hucusque

80 retinet. Sed † cùm omnis res ad vltimum statum reduci debeat, *c. consultationibus, de iure patron.* iunctis quæ Cald. Pereira *de potestate eligend. c. 5. n. 1. & de renoua. emphyt. q. 15. n. 20. & sequenti*, & finis rerum, veluti ad sagittam scopus, attendi debeat *l. 1. C. de noua Cod. faciendo*, glos. *in c. sentetur, de censibus*, Franc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib. 1. comp. 4. n. 6.* qui quidem in omni materia inspicitur, *l. Illud, C. de co lat.* Grammat. *dec. 67. n. 6.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. c. 5. n.* 10. & † in beneficialibus præcipuè, in 81
quibus maximè consideratur Gonzald. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 2. n. 12. & §. 5. n. 18. & glos. 45. §. 2. n. 14.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curia Archiep. Neapolitana, c. 100. vers. quod si, in nouiss. impress.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 153. n. 46. in 1. edit. & resolut. in 1. edit.* Anton. Monach. *Bonon. decis. 36. num. 15. cum seq.* Videndum igitur est quomodo hac tempestate vigilantissimi Bracharensis Ecclesiæ Antistites in publicis actionibus, ac in præsentia Hispaniarum Regum Primatiæ dignitate, suoque iure liberè vsi fuerunt, quod ex infra scriptis exemplis dilucidè apparebit.

Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominicana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summæ vitæ integritate præclarus D. Fr. Barthōlomæus à Martyribus spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiamsi maximis prouentibus abundanerat, ea exigua semper vsus fuit suppellectili, eam paupertatem amplexus, vt præter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in diem necessitate, nihil habuerat vltra; non alta pendebant arabica ornamenta, non cara tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vescebatur mensis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; sed solicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, sicque à recta via aberrantes vitæ suæ integritate ad bene & Christianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans saluandi animas desiderium, & in cognoscendis suæ diœcesis Ecclesiasticis personis maximam semper curam adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscoparum totum, qui sub se habet 1226. parochias, personaliter visitabat. Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, non solum Sanctorum morum exemplo, vitæ integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum sydus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiæ suæ ius, Bracharensis Ecclesiæ præeminentiam Domini prouidentia aduersationem conspectu ostendit, & ab eis vti talem venerari permisit, cum in aliis omnibus humilitate professus fuisset: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedémque suam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon. *de rebus notabilibus Lusitania in eius vita.* Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere non auderet, Archiepiscopatu renūciato, reseruata sibi tenuissima pensione, acceptóque iterum cubiculo Viennensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructum, vitam feliciter cum morte cōmutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiusque vita librum edidit Religiosissimus, & doctissimus P. Fr. Lud. à Sousa.

Post felicissimam illius Præsulis ex hac vita ad 83
cœlestem beatitudinem transmigrationem, & Illustrissimis DD. Ioanne Alphonso Menesio, & Fr. D. Augustino à Iesu, immediatè successoribus, vita functis, ex Goensi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatem euectus fuit illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Alexius de Meneses, omnibus ingenij, virtutisque dotibus ornatissimus; qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vitæ sanctitate semper extitit,

extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclarè gestarum testatur Reuerendissimus Fr. Anton. de Gouuea, Syrenensis Episc. in libro quem scripsit, typisque mandauit sub titulo *Iornada do Arcebispo de Goa.* Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, qui munitissimas arces dū clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentiliū idola confregit, eorum fana euertit, infractis animo barbaris Fidem annunciauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio desciuerant innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium lætitia, communique populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharensis Ecclesiæ, ad quam translatus fuit, possessione, Matritum ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti, eius singulari consilio, & prudentia expediri insserit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisset, ibi eum mors inopina rapuit die 3. Maij 1617. ætatis suæ anno 58. cuius promerita magno animo, sanctáque vita dignissima, & memoria vigebunt hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque sæculorum litteris clarescent, in illa præcipuè Catholicorum Regum Curia, vbi diem clausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omnium conspectu, quod probatione non eget, cum viua de hoc extet omnium memoria; & rem narrat D. Acuña *in historia Ecclesiastica Archiepiscopor. Bracharen. p. 2. c. 101. n. 11. pag. 449.*

84 Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præsul, Illustrissimus scilicet Dominus D. Alphonsus Furtado de Mendoza vnus totius Lusitaniæ nobilitatis instar, illustrissimorum Primatum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusque Iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliasque insignes animi sui dotes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiæ Rector, inde ad supremum Regij Status Consilium adscitus, mox grauissimi, quod Consciētiæ vocant, Tribunalis Præses; deinde Egitaniensis Ecclesiæ Præsul; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus: postremò Bracharensis Archiepiscopatus, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque fauentibus anno 1618. creatus est, nimirum, vt quod nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præsul non minus laudabiliter, quam constanter Vlyssipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi ferè Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuiolatumque conseruauit, ac aduersantes, cùm summa gentis nostræ lætitia, & totius Lusitanię gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculatus testis ego sum D. Acuña *in dicta historia Ecclesiast. p. 2. c. 103. n. 4. pag. 458.*

85 Nouissimè illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha, ipsius Bracharēsis Ecclesiæ Archiepiscopus, Bracharæque dominus, ac Hispaniarum Primas, sui Primatialis iuris acerrimus defensor extitit, qui è nobilissimo, ac Regio Notonio genere ortus, præclaroque ingenio ornatus, in Conimbricensi Academia, me tunc studente, & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico gloriosissimè est adeptus. Deinde postquam Conimbriæ contra hæreticam prauitatem Inquisitor Apostolicus designatus Durimineam prouinciam visitauit, è supremo & generali sancti Officij consilio in Episcopum Eluensem promotus fuit, in quo Episcopatu ita egregiè circa Pastorale officiū se gessit, Synodumque Diœcesanam celebrauit, necnon Primatias constitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noster PHILIPPVS IV. tanti Præsulis prudentiam & vigilantiam admiratus, eum omni honorum genere vt dignissimum, ita ornatissimum ad Bracharensem Ecclesiam nominauerit, obtentaque Sedis Apost. gratia incunctanter Pacēsem adiuit ciuitatem (vulgò *Badajoz*) Fidei iuramentum præstaturus, eoque emisso in manibus D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritissimi illius ciuitatis Episcopi, tota applaudente ciuitate, & pulsatis campanis, pro tanti Primatis reuerētia, statim coram omnibus Rochetto discooperto, à pectoreque Primatiali Cruce pendente se se exhibuit videndus, & inuidendus, & iure suo vtens continuata Antecessorum possessione ipsum Episcopum, cæterosque adstantes, deinde peragratam ciuitatem, nemine contradicente patēter benedixit. Postea cum ciuitatem peteret Bracharensem Primatiali Cruce præeunte per Episcopatus & Archiepiscopatus securus ingrediens, variisque in ciuitatibus splendido acceptus apparatu solemni pompa sub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo fuit ad Cathedralem vsque Ecclesiam comitatus, & ipsam Bracharensem ciuitatem feliciter ingressus, solito iustitiæ zelo, & eximia in pauperes liberalitate, ministerio suo, & labori seruire incœpit indefessus, & haud senilibus annis ad ea peruenit ad quæ effœta ætate viri per summam contentionem ascendisse tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1637. per Tudensem Episcopatum Primatiali incedens maiestate frequentes hominum concursus videndi studio turmatim irruentes, benedicens, eum Hispaniarum Primatem pleno ore publicè acclamabant. Eique velut Primati suo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per quod pulsatis campanis, & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingressus est, tota nobilitate comitante, & in monasteriis Oiæ, & Guardiæ tanquam Primas receptus fuit cum hymno, *Te Deum laudamus,* & ab Altari solemniter populum benedixit, idemque fecit variis in locis eundo, & redeundo. Nunc verò hoc præsenti anno 1638. dum Pastorali, incredibilique solicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noster pro negotiis magni ponderis, & momenti ad hanc Matritensem Curiam, illum aduocat, iter statim, Regio mandato obtemperans, Patriarchiali Cruce præeunte aggreditur, eaque erecta ac benedictione passim emissa per Abulensem, Salmanticensem, & Segobiensem Episcopatus, necnon per ipsum Toletanum Archiepiscopatum frequenti omnium conspectu sine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipsomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto discooperto (quæ sunt Primatialis Dignitatis extra propriam diœcesim, & prouinciam insignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teste non semel conspiciente hoc eodem anno publicè incedit, qui ad huc

nemo

nemo ex prædecessoribus, ita intrepidè, & virili animo fuit assequutus.

86 Arduam certè, & viribus meis imparem iudico quæstionem, præteritis sæculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus consepultam, licet sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod sacra pagina commendatur ab Isaia *cap.* 24. præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, &c. 4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ*; prædo enim sui indicatur, qui honorem à virtute profectum cùm iactura sua alteri relinquit, *cap. Sacerdos, 1. quæstion. 2. cap. nolo. 12. quæst. 1.* Casan. *in catalogo gloriæ mundi, par. 1. consid. 55.* cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decertatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, Instit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptiis, vel cum Phrygibus huiusmodi quæstionem multis & diu agitatam scribunt Herod. *lib.* 2. & Trog. Pompe. *lib. item* 2. & in dirimendis circa primas sedes excitatis controuersiis multi excellentes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quæstionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ recitant Com. Natal. *lib. 14. in fine*, Port. *cons.* 167. Decian. *cons.* 19. *lib.* 3. Marzar. *cons.* 26. Et inter Duces Mediolanenses, & Sabaudiæ aliam recenset Ægid Boss. *in praxi tit. 1. de Principe.* Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauensem refert contentionem super sedem Boër. *de auctoritate magni consilij n.* 110. *&* 207. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo Ioan. Garsia *de nobilit. glos. 35. n.* 59. Deus enim Opt. Max. *Matth. 24. Luc. & Marc.* 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumescere.

Post primam huius tract. impressionem pro iure 87
Bracharensis Primatiæ tractatum integrum edidit Illustriss. Roderic. à Cuña, cui titulos est, *de Primatu Ecclesia Bracharensis*, & eleganter de ea egit Sebast. Cæsar. *in vt lect. de Ecclesiast. hierarchia part. 1. disputat. 4. §. 5. per tot.* aliqua tetigere Cald. Pereirà *de manu Regia part. 2. cap. 22. num.* 5. Anton. de Sousa de Macedo *in libro*, quem inscripsit, *Flores de Hespaña cap. 9. excell.* 13. Emman. de Faria *in epit. histor. Portugal. part. 4. cap.* 13. Gasp. Stati. *de antiquit. Lusit. cap.* 57. qui omnes post hæc scripta, & impressa pro Bracharensi Ecclesia latè decertarunt; quamuis minus bene pro Toletano scripserint Garcia Loaysa *in notis ad decretum Gundomari.* Gasp. Carrillo de Villapando *in comment. ad Conc. cap.* 28. Thomas Tamajo de Vargas *en sus nouedades antiguas de España nouedad.* 6. Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. Ecclesiast. q. 4. num. 8. cum seqq.* Filesac. *de sacra Episcop. auctor. cap. 9. §. 13. fol.* 124. Alzed. *de præcell. Episcop. dignit. p. 1. c. 10. à num.* 44. Ioan. Moren. *de patriarch. origine exerc.* 32. & nouissime Illustriss. D. Didacus de Castejon Castellæ Præses in particulari tract. à se hac de re edito, & Matriti impresso de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert.

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffragáneos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamē executionis, & exercicij maiorem habet solicitudinem.*
2 *Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis.*
3 *Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat.*
4 *Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessāte, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximū.*
5 *Electo confirmato in Episcopum Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debebat, vel eam committere.*
6 *Metropolitani ad consecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
7 *Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur.*
8 *Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur.*
9 *Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruare faciant quod seruatur in Metropolitana.*
10 *Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos.*
11 *Absentiam Episcopi Suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis.*
12 *Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.*
13 *Synodum vt faciat quotannis potest Archiepiscopus Episcopum compellere.*
14 *Episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.*
15 *Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.*
16 *Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare non præsente Archiepiscopo.*
17 *Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare.*
18 *Causæ rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi Suffraganei, quæ sint referuntur.*
19 *Negligētia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum.*
20 *Instituere præsentatum si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus proximus superior.*
21 *Episcopo negligente in executione vltimarū voluntatum Archiepiscopus exequitur.*
22 *Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici sæculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*
23 *Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere.*
24 *Dispensationem debitam Episcopo denegante potest*

Archie-

Archiepiscopus dispensare.

25 Vicarium constituere potest Archiepiscopus, cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest.

26 Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.

27 Iudex est ordinarius omnium Episcoporum sua prouincia Archiepiscopus.

28 Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis Suffraganeorum cognoscere potest.

29 Dispẽsare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.

30 Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesium, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent.

31 Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam.

32 Archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notoriis iniuriantes sibi, nunciis, ac familia sua.

33 Punire potest Archiepiscopus deuiantes à consuetudine Metropolitana Ecclesia in diuinis Officiis.

34 Motrepelitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessantes à Diuinis causa rationabili.

35 Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia.

36 Iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente.

37 Quæstores eleemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.

38 Edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus.

39 Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam.

40 Pallio vti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouincia sua.

41 Pallio quibus diebus, & actionibus vti possit Archiepiscopus, ostenditur.

42 Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus.

43 Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto.

44 Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat.

45 Prædicationis officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam.

46 Visitare prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.

47 Confessiones subditorum Suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat.

48 Absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quàm per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum diœceses.

49 Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat.

50 Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.

51 Dispensare in foro conscientiæ potest Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiones in pœnitentialibus.

51 Absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos Suffraganei.

53 Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraneo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat.

54 Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum aliud, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c.

55 Abbates, & Regulares Prælatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus compellere vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus.

56 Seminarij vnum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.

57 Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus conuocare, in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostol. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 8.

58 Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria, &c.

59 Exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus.

60 Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.

61 Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum.

62 Episcopus si promoueatur in Archiepiscopum an sit Iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.

63 Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.

64 Appellari potest ad Archiepiscopum etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.

65 Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.

66 Appellationis in causa interlocutoria Archiepiscopus pronuncians bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.

67 Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.

68 Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.

69 Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.

70 Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersùs sententiam Episcopi.

71 Episcopi à delegata non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem.

72 Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso.

1 ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi suprà, *tit. 1. c. 6. à n. 10.*) quamuis respectu Ordinis in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habeat, quàm Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet solicitudinem, Card. Zabarel. *in Clem. Archiepiscopo, n. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros Episcopos honore. Gemin. *in c. per singulas il 2. quæstion. 3.* & est persona magis priuilegata, *c. seruatis, & cap. igitur 25. quæstion. 2.* præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *c. fin. de purgat. Canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *c. de his 12. distinct. c. fin. 51. dist. c. solicitudinem, de appellation.* alibi dicitur Metropolitanicum ius, *c. cùm à nobis, de arbitr. auth. de Ecclesiast. titul. in princ.* nouissimè Mich. Ferr. *in tractat. de precedent. Ecclesiast. q. 4. num. 2.*

2 Sed cùm Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus expressis in Iure; *c. Romana, c. venerabilibus, de sentent. excommun. in 6. c. 1. de supp. neglig. Prælat. eod. lib.* Iacobat. *de Concil. lib. 2. art. 5. numer. 34.* Gambar. *de officio Legati à latere lib. 2. numer. 33.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 22. num. 37.* vbi *n. 102.* aduertit quòd vbicumque Archiepiscopus intendit concedere contra subditum Suffraganei sui in aliquo casu de expressis in iure, tenetur in sua citatione exprimere casum ipsum exceptum, per quem concludatur sua iurisdictio, cùm aliàs possit citatio huiusmodi sperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. *de appellat. q. 8. sub n. 98. decis. 4.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 12.* & Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 70. alias 71. nu. 7.* quem refero Ego ipse *in collect. ad c. pastoralis, num. 3. de officio Ordin.* & dicit Felin. *in c. pastoralis sub n. 3. de rescriptis,* prout eum refert prosper de Aug. *in addit. ad Quarant. d. verbo*, esse periculosum asserere idem esse in similibus, prout Archiepiscopi auctoritas in fine, & demum Archiepiscopum habere limitatam iurisdictionem in causis subditorum sui Suffraganei, asserit Sigism. Scac. *de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & quæst. 19. remed. 1. consil. 6. n. 85. post princ.* cuius quidem iurisdictio Archiepiscopi ita est restricta ad causas appellationum, vt in subditos sui Suffraganei nullam habet iurisdictionem, etiam ipsis volentibus, nisi accedat consensus Suffraganei, idem Scac. *d. tractat. q. 19. remed. 2. n. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. numer. 11.* ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta sit auctoritas Metropolitani in Suffraganeos, eorumque subditos, & in tota prouincia, & incipiendo à personis Suffraganeorum.

3 *Prima* præstantia erat, quod electum in Episcopum Archiepiscopus confirmabat. *c. 1. 64. dist. c. innotuit, & in c. cùm dilectus de elect. inter corporalia, de translat. Episcopi, c. qua fronte, de appellat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. q. 70. n. 1.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 2. versic. prima.*

4 II. Præstantia erat, quòd electione non celebrata infra tres menses, iusto tamen impedimento cessante ab iis, qui eligere debuerant; eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum, *c. ne pro defectu, de elect. c. quamquam, eod. tit. in 6.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 3. versic. secunda*, vbi obseruat quòd antea deuoluebatur ad Papam, per *c. dilectus, de concess. præbendæ.*

5 III. Præstantia erat, quòd confirmato electo in Episcopum Archiepiscopus in consecratione sui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debebant, vt habetur *64. & 65. dist. c. qui in aliquo 51. dist. c. suffraganeis, de elect. c. si Archiepiscopus, de tempor. ordin.* cum similibus citatis à Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 3. versic. quarta*, vbi obseruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouisio fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum inferiores non consecrare ait sine eius licentia, quæ datur in ipsis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Episcopo consecretur.

IV. Præstantia est, quòd ad consecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei, *c. qui in aliquo, in fine, 51. distinction. c. si Archiepiscopus, cum seq. de temp. ordinat.* Quarant. *d. verb. Archiepisc. auctoritas num. 4. versic. sexta*, Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 70. secundum Romanam impress. n. 26.* Ego ipse *in collect. ad dict. c. si Archiepiscopus n. 2.* 6

V. Præstantia est, quòd vocati Suffraganei ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur accedere, *c. non debet, cum seq. 65. dist. d. c. si Archiepiscopus*, Quarant. *dict. verb. Archiepisc. auctoritas n. 4. versic. septima*, Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 17.* obseruantes quòd vbi vult Metropolitanus, ibi consecrari debet. Ego ipse *in collect. ad d. c. si Archiepiscopus, n. 6.* 7

VI. Præstantia est, quòd Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur, vel impeditus scribere, vt ab eo monitis Ecclesiasticis instructus plenius quid obseruare debeat, recognoscat, *c. cùm longè 63. distinct.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 6.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. num. 28.* obseruantes Archiepiscopum dici patrem Episcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præstare debere Suffraganeos, vnde *in Cærmon. Episc. nuper edita c. 4.* fuit decretum quòd præsente, seu adueniente Metropolitano cesset Episcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanensi V. vbi de Episcopis habetur, quòd illi coram suo Metropolitano, non possunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in cæremoniali Episcoporum lib. 1. c. 3.* pariter habetur Episcopos in congregationibus Concilij Prouincialis coram Archiepiscopo vti posse Rochetto coperto cum mozzeta. 8

VII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest iniungere sui suffraganeis, vt seruari faciant quod seruatur in Metropolitana Ecclesia, *c. dilectus il 2. de simon.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 7. versic. decimum*, Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. nu. 11.* vbi obseruat text. illum *in d. c. dilectus*, procedere vt possit iniungere, quæ de Iure seruanda sunt, nempe vt subditi caueant à labe simoniaca, iuxta terminos dicti textus. 9

VIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, *18. distinct. per totam.* Concil. Trident. *sess. 24. de reform. c. 2.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. numer. 22.* In quo ipse est præsidens, *c. placuit 18. distinct. gloss. verb. exceptis, in c. pastoralis, de Officio Ord. n.* & est caput Concilij, Abb. *in cap. graue numer. 8.* & Imol. *numer. 10. de præbend.* Card. Alex. *in cap. si quis Episcoporum 18. distinct.* ac omnibus Episcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præesse dicitur, Beroi. *in cap. 1. de iudic.* & est iudex principalis in Concilio, *cap. 1. 34. dist.* ipse habet principaliter iudicare de consilio aliorum Episcoporum, Cardin. Alexand. *in cap. de eo, 50. dist.* & latè de Concilio Prouinciali 10

agit

agit Quaranta *in ſumma Bullarij verb.Concilium Pro-
uinciale.*
11 IX. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus pro-
bat in ſcriptis abſentiam Epiſcopi Suffraganei,Con-
cil. Trident. *ſeſſ.6.de reform. c.3. & ſeſſ.21. etiam de
reform.c.1.* Quarant. *d. verb. Archiepiſcopi auctoritas
n.7. verſic. vndecimum.* Et abſque legitima cauſa eo
non reſidente Archiepiſcopus poteſt applicare fru-
ctus fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus locis, & creſ-
cente contumacia denunciare ſummo Pont. iuxta
prædicta decreta Concilij Trid. *& Conſtit. Pij IV.*
incip. *De ſalute gregis,pridie Nonas Septembr.*1560.
Quarant. *vbi ſuprà verſ. duodecimum.*
12 X. Præſtantia eſt, quod Archiepiſcopus poteſt
compellere Epiſcopum ad faciendum id, quod de-
bet,Abb.*in cap.ſi quis contra clericum, num.*40.*de foro
compet.*Quarant. *d.verb. Archiepiſcopi auctoritas n.9.
verſ.14.* Marc. Anton. Genuenſ. *dict.cap.70.num.*
13 3. Vnde † poterit compellere Epiſcopum ad facien-
dam Synodum quotannis,*cap.ſicut,de accuſat.*& eum
cogere vt conſtituat œconomum, *cap.in noua 16.q.7.
& cap.cùm ſimus 9.quaſ.3.*Sbroz.*de Vicario Epiſc.lib.1.
quæſt.46. num.4.* Et Archipreſbyterum ruralem, *cap.*
14 *fin.de officio Archipresbyt.*& denique † poterit coge-
re Epiſcopum negligentem in erectione Seminarij,
ex Concil.Trident.*ſeſſ.23.de reform.c.*28. & ſic de ſi-
milibus.
15 XI. Præſtantia eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt
Epiſcopum ſuſpendere, interdicere, & excommuni-
care, *cap.1.§.fin. de officio Ordin.in 6.cap. venerabili*
vbi Abb.*de ſent.excomm.* Lancelot.Conrad.*in templ.
omnium iudic. lib.2.cap.4.ſub n.*48.Rozx. *de Synodo
part.1. num.45.46. & 47.* vbi tenet quod Epiſcopus
omittens congregare Synodum, eſt ſuſpendēdus ab
executione officij, & poterit ſuſpendi per Archiepi-
ſcopum,cui ſubeſt,Quarant.*d.verſ. Archiepiſcopi au-
ctoritas,num.8.verſ.13.* Marc. Anton Genuenſ.*dict.
cap.60.num. 5.* vbi obſeruat in coërcitione Suffraga-
neorum debere Archiepiſcopum ſeruare formam
cap. 2. de offic.delegat.in 6. videlicet quòd primò de-
bet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale
miniſterium interdicere, deinde poterit ſuſpendere
ab officio vltimo loco excommunicare, additque
idem Genuenſ. cum Ioan. Andr.& Domin.*in. d.c.1.*
hoc ita ſeruati debere, licèt Epiſcopus adhuc non
fuerit conſecratus, excommunicationem tamen in
Suffraganeum latam contra talem formam tenere.
16 Amplia primò † in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit
Suffraganeum ſuſpendere,interdicere, & excommu-
nicare, ſed abſente Archiepiſcopo,non præſente,*d.
§.fin.* Bertachin. *de Epiſcopo, part.7.lib.4 tit. de Vi-
caria Epiſcopi,q* 10. Picard. 10. *inter conſilia Mono-
chij* 52. *num.*187. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.2.
quæſt.58. num.3.* niſi Epiſcopus non fuerit conſecra-
tus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepi-
ſcopo excommunicari poterit, Archid. Domin. &
Franc. *dict.§.fin.* Cuch. *inſtit Can. lib.4. tit. de con-
ſecr. Epiſcopi, n.6.& tit. de Vicario Epiſcopi,n.*123.
17 Sbroz.*d.num.3.*Amplia *ſecundò,* † vt Archiepiſcopus
poſſit excommunicare Vicarium, vel Officialem
Epiſcopi Suffraganei ſubſiſtente cauſa rationali,
cap.1 & *ibi* gloſſ.*verb. rationabili,de officio Vicar.lib.
6.* Archid. *in cap. 1. in verb. iuriſdictione, de officio
ordin.eod.* Sbroz.*de Vicario Epiſcopi, lib.2.quæſt.59.
num. 9.* Cauſas autem rationabiles excommuni-
candi Vicarium recenſet gloſ. *in d. cap. 1.*& *ibi* Ar-
chid. & Gemin. *num. 6. in princ.* videlicet quando
Vicarius impedit cauſam appellationis delatam ad
Archiepiſcopum, vel ſi deliquit circa officium com-
miſſum, ſi peccaret in iis,quæ ſunt iuriſdictionis, ſi
vteretur iuriſdictione Epiſcopi ſui excommunica-
tur, ſi non ſeruat Sedis Apoſt. priuilegia, & ſit cri-
minoſus, & incorrigibilis, refert Sbroz *loco proximè
citato.*
Verùm propoſitio illa quòd Archiepiſcopus ſit 18
Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeo-
rum,quando delinquunt in officio, non eſt indiſtin-
ctè accipienda, ſed diſtinguendi ſunt duo caſus cum
Lotter.*d.lib.quæſtion.21.numer.100.Prior* eſt quando
Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iuriſdi-
ctionem Metropolitani, veluti ſi nolit deferre ap-
pellationi ad eundem legitimè emiſſæ, vel illius in-
hibitionem ſpernat, & tunc fatemur Archiepiſco-
pum eſſe eum coërcere cenſura Eccleſiaſtica, & hic
eſt verus ſenſus *cap.1.de offic.Vic.lib.6.*qui venit con-
iungendus cum alio text.idem Innocent. IV. in ea-
dem controuerſia inter Archiepiſcopum Remen. &
eius Suffraganeos,ſiue eorum Officiales,*in cap.Roma-
no,in princip.de appellat. Alter* eſt ſi deliquit in officio
præiudicando ſimpliciter partibus & iuſtitiæ, &
hoc quidem caſu niſi propter notorietatem, &
grauitatem criminis facta ſit deuolutio, cognitio, &
punitio pertinet ad ipſum Epiſcopum, qui habet fa-
cultatem à Iure,prout quiuis alius Magiſtratus,coër-
cendi Officialem ſuum appellatione remota,*leg.nul-
li Officialium.Cod.quom.appel.non recip.* regiſtrata per
Gratianum *in cap.ei qui appellat.§.nulli quoque, 2.quæ-
ſtion. 6.*
XII. Præſtantia eſt,quòd per negligentiam Epi- 19
ſcopi circa id, quod facere debet deuoluitur iuriſdi-
ctio ad Archiepiſcopum,*cap.cum ſumus 9.q.3.cap.1.§.
notoria.de cenſib.in 6.* in ratione decidēdi,& eſt Com-
munis,de qua teſtatur Felin.*in c.Paſtoralis,n.6.de of-
ficio Ordin.*dicens ſic tenere vniuerſum,refert & ſe-
quitur Marc.Anton.Genuenſ.*d.c.70.n.4.* Quarant.*d.
verb. Archiepiſcopi auctoritas,n.21.*Gambar. *de offic. &
poteſt. Legati de latere,lib.2.tit.de variis Ordin.nomi-
nibus,n.32.*Ego ipſe *in Collectan.ad cap.paſtoralis 11.
n.8.deciſ.*1222.*n.2.*vbi *n.1.* docet Epiſcopū poſſe co-
gere Suffraganeum ad compellendum ſubditos ſuos
pro perhibēdo teſtimonio,& alia opportuna in cau-
ſis faciendo,& Epiſcopo negligente poſſe vtrum-
que cogere,*& deciſ.1237.n.2.*vbi quòd ius cogendi
teſtes, & alios non ſibi, ſed Epiſcopo Suffraganeo
ſubditos,non eſt penes Metropolitanum, niſi in caſu
negligentiæ Epiſcopi Suffraganei. Quicquid teneat
Abb.*in c.ſi quis contra cleri um,n.7.& in repet.à n.40.
de foro compet.*aduertit Proſp.de Auguſtino *in addit.
ad Quarant.citato n.41.lit.M.* poſt Pauin.quē refert
de Viſitat.p.2.q.5. quod propter negligentiam ſolam
non deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, niſi
poſt terminum aſſignatū per ipſum Archiepiſcopū;
quando tamen crimina non ſunt notoria.Hinc colli-
go,*primo,*quòd † ſi Epiſcopus voluerit inſtituere pre- 20
ſentatū,ipſum inſtituet ſuperior proximus,id eſt,Ar-
chiepiſcop.Abb,*in c.ex parte,de conceſſ.præb.* Roch.
*de iure patron.pro eo quod de diœceſani conſenſu quæſ.5.
n.12.*Mandoſ.*conſ.7.ſub n.13.*Campan.*in diuerſ. Iuris
Canon.rub.21.cap.13.n.475.*Ego ipſe *in Collect. ad c.
nullus 17.numer.2.de iurepatron.*Ab Epiſcopo tamen
exempto ad Papam fit deuolutio,Campan.*d.cap.13.
num.484.*& in beneficiis Curatis debet inſtituere in-
fra duos menſes,aliàs patroni poſſunt adire Archie-
piſcopum,qui inſtituet,ex Conſtit. Pij V. incip. *In
conferendis, ſub Dat. 16. Maij* 1567. quam refert
Quarant. *verb.beneficiorum parochialium collatio. Se-
cundò* colligo † Epiſcopo negligente in execu- 21
tione vltimæ voluntatis Archiepiſcopum exequi,
vt per Abb. *in d. cap. paſtoralis, in princ.* Lacel.
Conrad. *in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 4.*

*sub num.*22.Marc.Anton. Genuen. *d.num.*4.Ego ipse *d.n.* 8.*vers. veluti.* Spin. *in speculo testament. gloss.*28. *n.*42. Marta *de iurisd. part.*2. *cap.*10. *n.*4. nouissimè
22 Franc.Carpi. *de executorib. testamentar. lib.*1.*cap.*22. *num.*77. Tertiò colligo † Metropolitanum adiri posse, vt Episcopum cogat iudici sæculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per Couar. *pract. c.*10. *sub num.*10.quem refero. Ego ipse *d.nu.*8. *Quarto* colligo
23 † Archiepiscopum absoluere quem non vult absoluere Episcopus, *cap. ad reprimendam. de officio Ordin.*
24 *Quintò* colligo † Episcopo denegante dispensationem, quando est debita, Archiepiscopum dispensare posse, vt per Borgas. *de irregul. in* 2.*p.princ. in princ.* quem refert Marc. Anton. Genuens. *d. num.* 4. *post med.*obseruans dispensationem dici debitam ratione personæ ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ, Sanch. *in præcepta Decalogi*
25 *tom.*1. *lib.*4.*c.* 38.*numer.* 13. *Sextò* colligo † Archiepiscopum posse cogere Episcopum, vt constituat ibi Vicarium, quando non est idoneus ad regendum, vel commode regere non potest, vt per Abb.*in cap. quoniam, de officio Ordin.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.*1.*quæst.*57.quos refero.Ego ipse *in Collect.ad d.cap.*
26 *pastoralis n.*9. *Septimò* colligo † Archiepiscopum non posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt probat *d.cap.nullus,* vbi Episcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoscebat alium Superiorem nisi Papam, ac proinde cùm fuerit exẽptus, negligentiam Metropolitanus supplere non poterat, vt aduertunt Lambertin. *de iurepatron.libr.*1. *p.*2. *art. c.* 10.*n.*9. Stephan Quarant. *d.verb. Archiepiscopi auctoritas n.*21.*in fine.* Marc. Anton. Genuens. *d.n.*4.*etiam in fine.*Ego ipse *in Collect.ad d.c.nullus n.*2.
27 XIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus Ordinarius Iudex est omnium Episcoporum suæ Prouinciæ, *cap.quæ cognouimus* 20.*q.*3. *cap.pastoralis, in princip.* vbi Abb. *n.*2.*de officio Ordin. c.sollicitudinem, de appellat.*Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.*2. *quæst.*58. *in princip.*Bottæ.*de Synodo p.*3.*art.*2.*sub n.*27.Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.glos.*42.*n.*16.Soar. de Pace *in pract. tom.*2. *prælud.* 1.*n.*17. Marc. Anton. Genuen. *d c.*70. *n.*7. Ego ipse *in Collect. ad d.cap. pastoralis n.*4.Cambar.*de offic. & potestate Legati de latere libr.*2.*tit. de variis Ordinariorum nominibus n.*31.Quarant.*d.verb. Archiepiscopi auctoritas n.*10.*vers.decimasexta,* vbi tamen *in fine d.num.*10.per glos.*verb.mensæ suæ in Clem. si vna,de rebus Eccles.non alien.*& Host.*in c.*2.per text. *ibi,de translat. Episcopi.* obseruat Archiepiscopum in ipsos Suffraganeos & respectu suarum causarum nullam habere potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur, & ideò illi procedere volenti respõderi posse, quia sufficit quòd casus iste non inueniatur expresse concessus, quod & probat Lotter. *d.lib.*1.*q.* 22.*à num.*38.Seraph.*decis.*1212.*n.*2.*& decis.*1222.*n.* 3. Vnde pro declaratione materiæ aduerto *primò*
28 † Archiepiscopum de ciuilibus causis tantùm Suffraganeorum cognoscere posse, vt per Abb. *in d.cap. pastoralis n.*2.Sbroz.*d.q.*58.*n.*6.Quarant. *d.numer.*10. Læli Iordan. *in tract.de Romana Sedis orig.c.* 13. *& vlt.n.*7.*tom.*13.*p.*1.*fol.* 18. Lotter.*d.quæst.* 22.*num.*29. Verùm Scacc.*de appellat.q.*8.*num.*98.*vers.in hac contrarietate,* citans Abb.*in cap.pastoralis* 11.*sub nu.*1. *de offic. Ordin.* concludit quòd Archiepiscopus indifferenter cognoscit de causa ciuili, etiamsi subditus Episcopi conueniat Episcopum; nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo à quo appellabitur ad Patriarcham, secus tamen dicit si Episcopus ageret contra suum subditum, quia non decet, vt Episcopus conueniat cum coram Episcopo, cùm Archiepiscopus non sit iudex subditorum Episcopi, neque Episcopus debeat esse iudex in causa propria,& ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à sententia arbitrorum appellatur ad Papam omisso medio. Gemin.*in cap. Romana* 3. §. *ab Archidiaconis, sub n.*4. *vers. quare quare,* ibi Franch. *sub n.*4.*limit.*4. *de appellat.lib.*6. Bredcrod. *de appellat.p.*1.*tit.*18. *in verb. ab arbitris col.*202.Scacc. *de tract. quæst.*7.*num.*107. De causis etiam criminalibus minoribus, in quibus nulla imponenda pœna depositionis venit, cognoscit Archiepiscopus, Rodoan.*de simonia cap.*17.*n.*5. Lotter.*d.quæst.*22.31. Ad Curiam verò non possunt hodie Episcopi conueniri, citari, aut moneri, siue ex officio procedatur, siue per denunciationem, vel accusationem, nisi ob causam ex qua venirent deponendi, aut priuandi, & tunc etiam à solo Summo. Pont. terminandam, ex dispositione Concil. Trid. *sess.* 13. *de reform.c.*6.*&* 7. *& sess.*24. *de ref.c.*5. notant Sbroz.*d.q.*58.*num.*7.& Quarant.*loco proximè citato.* Aloys. Ricc. *in decis. Archiepisc. Neapol decis* 142.*part.*4.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.glos.*41.*numer.*5. Erasm.à Cochier *de iurisdict. Ord.in exemptos p.*1.*q.* 42.Scacc. *de tract. de appellat.q.*8.*n.*98.*vers.secus.Secundò* aduerto † Archiepiscopos posse dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum; 29
vt cum Palud. S. Antonin. Henriquez Auil. Sayr.& aliis resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*4. *c.*3.*n.*16.Sequitur Molfes. *in summa moralis Theologiæ in tract.*11.*cap.*15.*nu.*111. licèt Suar.*de Relig.lib.*6.*de voto, c.* 11. *n.*3. dicat in hoc casu consulendam esse consuetudinem. *Tertiò* aduerto, quòd † quando est discordia inter Episcopos Suffraganeos super per- 30
ceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metropolitanus eos cogere, vt concordent, Bellencin.*in tr. de charitatiuo subsidio,q.*52. Prosper.de Augustino *in addit.ad Quarant.d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 40. *Quartò* aduerte iurisdictionem contentiosam respectu personæ cuiuslibet suffraganei, defuncto Metropolitano, veluti naturalem transmeare in Capitulum, Bertachin.*de Episcop.in prælud.n.*13.Lotter.*lib.*1.*q.*22.*n.*33.

XIV. Præstantia est, quòd in concernentibus totam Prouinciam potest Archiepiscopus exercere iu- 31
risdictionem in subditos Suffraganeorum, vt in tollendo prauam consuetudinem, *cap.ad extirpandas, & c.fin.de filiis Presbyt.c.ex.frequentibus, de instit.*Abb. *in c.pastoralis,in princip.de officio Ordin.* vbi Felin *n.* 7.Quarant.*d.verb.Archiepiscopi auctoritas n.*13.*vers.* 20.Marc.Anton.Genuens.*d.c.*70.*n.*10.

XV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus dum in prouincia suam iurisdictionem exequitur, potest pu- 32
nire subditos Suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, & familiæ suæ, tam, si ob id sua iurisdictio impediatur, quàm non, *cap.*1.*de pœnis in* 6.Quarant. *d.verb. Archiepiscopi auctoritas vers.*21. vbi Prosper de Aug.*in addit.*cum Host.& Archid.*in d.c.*1.obseruat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis constare possit, Marc.Anton. Genuen.*d.c.*70.*n.*11.

XVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest punire deuiantes à consuetudine Metropolitanæ 43
Ecclesiæ in diuinis Officiis *c.de iis* 12.*distinct.*Syluest. *verb. Archiepiscopus sub n.*2.Ego ipse *in collect.ad c. pastoralis in* 6.*de offitio Ordin.* Quarant.*d.verbo Archiepiscopi auctoritas,verb.*22.vbi obseruat hodie hac de re attendendas Constitutiones Pij V.super recitatione Romani Breuiarij, & Missalis.

XVII. Præstantia est, quòd Metropolitanus ad querelam Episcopi tanquam delegatus Papæ procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessante à 34
Diuinis

Diuinis absque causa rationabili, & manifesta, *c. irrefragabili §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto ego ipse *in collect. n.* 14. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 3. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 13.

35 XVIII. Præstantia est, quòd quando crimina sunt notoria potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia, *cap.* 1. §. *notoriæ, de censib. in* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 24. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 11. & illum posse procedere in omni tempore etiam extra visitationem asserit Abb. *in c. ex frequentibus, n.* 10. *de institut.* quod tamen admittit Genuens. *lo. proximè citato*, dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Syluest. *verb. Archiepiscopus sub n.* 3. *in fine*, quem videtur sequi Quarant. *d. vers.* 24. illud intelligit quando Episcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in Prouincia, consuetudine sibi permittente, *cap. de foro compet. c.* 1. *de pœnis lib.* 6. vbi notant Gemin. & Franch. Marc. Anton Genuen. *d. c.* 70. *n.* 23. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 25. vbi Prosper. de Augustino *in addit.* limitat vt non possit Archiepiscopus, siue alius Prælatus consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. *per cap. contra morem* 100. *dist.*

37 XX. Præstanda est, quòd Archiepiscopus, vel eius Officialis potest mittere quæstores eleemosynarum per totam Prouinciam pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non paretur, non possunt eos citare, *cap.* 1. *de Pœnit. & remiss. lib.* 6. vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imola *in Clem. abusionibus n.* 28. & Zabarel. *n.* 9. *eod. titul.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 26. vbi etiam obseruat quòd licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, *d. c.* 1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel officiales circa charitatem & exhortationem, sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum officiales, si absque causa iusta non permittunt, cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliàs elusoria, vel quia sunt iudices Suffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi *sup. præstantia* 13.

38 XXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest mittere edictum per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. *in c.* 1. per text. *ibi, de suppl. neglig. Prælat. lib.* 6. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 27. Marc. Anton. Genuen. *d. c.* 70. *n.* 14.

39 XXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota sua Prouincia potest ante se deferre Crucem, & populo benedicere, etiam locis exemptis intra Prouinciam, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* vbi Zabarel. *sub num.* 5. & latè explicat Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis, priuil.* 2. Læli. Zech. *de Repub. Ecclesiastica tit. de statu Illustriss. Patriarcharum nu.* 6. *in verb. Archiepiscopus*, Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 22. *n.* 27. Vincent. de Franchis *decis.* 711. *à nu.* 4. vbi dicit quòd delatio Crucis Dominicæ significat quamdam præeminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licèt non possit extra Prouinciam suam, quia locus exemptus non desinit esse intra prouinciã Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 28. vbi ampliat etiam extra visitationem, & limitat, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati de latere, quod etiam tradit Gratian. *Marchiæ decis.* 29. *nu.* 5. & aduertit Alzed. *d. part.* 1. *c.* 13. *n.* 87. quod Archiepiscopus electus, confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat, non potest facere portare Crucem.

XXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam Prouinciæ suæ potest vti pallio, *cap.* 1. *de auctorit. & vsu pallij*, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo. de priuileg.* Durand *in rationali Diuinorum lib.* 5. *cap.* 17. Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscop. dignitatis priuileg.* 21. Petr. Greg. *syntagm. lib.* 15. *c.* 9. *à n.* 6. Guid. Pancir. *in thesauro variarũ lect. lib.* 1. *cap.* 20. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers.* 32. Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 2. *c.* 9. *à n.* 41. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 8. *c.* 1. *dub.* 16. *n.* 4. Lotter. *de re benef. l.* 1. *q.* 22. *n.* 2. *cum multis seqq.* nouissimè Nouar. *in praxi v. fori q.* 11. *n.* 6. *sect.* 1. † Non autem semper, sed in certis tantummodo diebus *c. ad honorem, & c. vlt. de auctorit. & vsu pallij.* Qui autẽ hi dies sint, licèt satis in Iure expressum non esse aduertat gloss. *in d. c. vlt.* eos tamen recenset Durand. *d. c.* 17. *n.* 13. & alij suprà post eum citati, quibus addo Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *q.* 2. *vers. quæres quinam sint.* Mascon. *de maiest. militantis Eccl. sie p.* 1. *l. b.* 1. *c.* 8. *pag.* 236. *lit. B.* D. Acuña *ad c. pallium n.* 1. *dist.* 100. *in praxi cærem. l. b.* 1. *sect.* 10. *cap.* 10. *numer.* 10. Sanchez *d. dub.* 16. *ex numer.* 5. Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 1. *c.* 13. *n.* 72. Sed meliùs est recurrendum ad formam priuilegij; vt in diebus tantùm in concessione pallij expressis eo vti liceat, vt expressit tex. *in d. c. vlt.* & aduertit *glos. vlt. in d. cap.* 1. Non etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantùm in Missarum solemniis, *cap. pallium* 110. *dist.* Sanch. *d. dub.* 16. *num.* 5. Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. *epist.* 2. *ad Bonifac.* notant Durand. *d. cap.* 9. *in fine.* Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta tex. *in c. quod si ut* 28. §. *super eo, de elect.* ex quo & tex. *in c. bone* 4. *in fine, de postulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæstio, de qua iam diu vidimus dubitate, vtrùm scilicet Episcopus factus Archiepiscopus ante receptum pallium Ordines conferre possit; nam *in dict.* §. *super eo*, decidit Pontifex quòd non tanquàm simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre, & alia Pontificalia exercere non potest: ante receptionem pallij non potest verè dici Archiepiscopus, vt ex tex. *in cap. nisi specialis*, vbi glos. *verb. nominis, de auctor. & vsu pallij*, Decian. *cons.* 90. *num.* 11. *lib.* 2. Genuens. *d. c.* 1. *nu.* 19. Lotter. *d. quæst.* 22. *num.* 24. At verò *in d. cap. bona*, decidit fortiùs Archiepiscopum translatum in aliam Ecclesiam antiquo pallio vti non posse, neque sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit; quæ intelliguntur vera cùm intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquam Archiepiscopus, secus verò si tanquam Episcopus vice alterius Episcopi, qui eum inuitaret in sua diœcesi, Ferret. *cons.* 90. *sub n.* 3. Genuens. *d. c.* 71. *num.* 18. Lotter. *d. q.* 21. *n.* 25. Et ideo hoc casu videtur mittendum quòd Ordines conferre possit ante pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diœcesis, & ne Archiepiscopus deterioris conditionis sit quàm huiusmodi Episcopus, vt aduertit Rusæ. *dict. priuileg.* 21. *versic. vnum est.* & non dissentit Prosper. de Augustino *in addition. ad Quarant. d. vers.* 32. In processionibus autem quando, processionaliter Archiepiscopum Ecclesiam exire contigerit, pallio vti non posse decidit text. *in dicto cap.* 1. Sanchez *dict. dub.* 16. *n.* 6. licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus,

mus, vt in processionibus, vtantur palio, vt aduertit Durand. *loco proximè citato.* Non obstat text. *in dict. cap. vltim.* ibi, *vbicumque fuerit*: vnde aliqui deducebant Archiepiscopos etiam in aliena Prouincia vti posse pallio de consensu eius ad cuius prouinciam declinat, iuxta text. *in dict. cap. ex tuarum, in fine*, repugnat enim ipse text. si aduertas, procedere supposito speciali priuilegio. Quare meliùs respondetur cum gloss. ibidem, quam sequuntur Doctores communiter, teste Rufæo *d. priuileg. 21. versicul. istud tamen*, quòd verba generalia, *vbicumque fuerit*, restringuntur ad terminos habiles, scilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloss. 1. in lib. 1. Cod. de sacros. Eccles. & gloss. vltim. in cap. 1. de constitut.* Aduertit Prosper de Augustino *citato loco* Archiepiscopum, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum pallio in diœcesi, & Prouincia renunciata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum, sed tantùm exercere Pontificalia sine pallio cum consensu prædictorum, quemadmodum in aliis diœcesibus de consensu Diœcesanorum, quia illo pallio amplius vti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri, Castal. *d. cap. 10. nu. 13.* vbi aduertit debere pallium apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite ipsum tenendo: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Ecclesiæ prouentibus recipere posse, vt *in Extrauag. 1. in fine, de elect. inter commun.* Posse Archiepiscopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non verò cogere Conciliũ, & exercere quæ sunt Ordinis Episcopalis, obseruat Sanchez *in præcepta Decalogi. tom. 1. lib. 4 cap. 38. n. 9.* Castald. *dict. cap. 10. num. 3.* vbi *nu. 9.* aduertit ipsum pallium dignè, & honorificè asseruari debere serico obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso vti possit Archiepiscopus temporibus suis. Et quia pallium est personale, non potest accommodari, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 3. cap. 7. num. 12.* Quarant. *d. verb. Archiepisc. auctoritas. vers. 32.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. quæstion. 8.* Layman. *de Præl. Ecclef. elect. cap. 14. quæs. 159.* nec in morte alicui relinqui, sed cum eo Archiepiscopus sepeliri debet: in sua Prouincia ipsum habebit circa humeros infra Planetam; si verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit pallium sub capite Archiepiscopi defuncti. Castald. *dict. c. 10. num. 12.* Tres quæstiones hac de re disputat eleganter D. Acuña *ad c. pallium. 10. dist. 100.* vide apud illum. Alia de hac materiam congerit Alzed. *dict. p. 1. c. 13. n. 71. cum seqq.*

42 XXIV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus de Iure communi potest benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 29.* vbi intelligit tam de benedictione solemni, per illa verba, *sit nomen Domini benedictum*, quàm simplici, quæ iterando præstatur, & habetur expressè *in Caremon. Episcoporum, lib.... c. 4.*

43 XXV. Præstantia est, quòd potest Archiepiscopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & aliis in sua præsentia sine Pontificalibus celebrari facere, *Clem. Archiepiscopi auctoritas, vers. 30.* vbi aduertit quòd pro celebratione in Pontificalibus potest collocare sedem, quia spectat ad honorem Episcopalem, & est de accessoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur sine iurisdictionis exercitio, vel officio, vt Missam celebrando, & prædicando: sed si iurisdictione, vel officio vti vellet, id non poterit sine licentia Episcopi, vel superioris loci exempti, vt ordinare, chrismare, degradare, vel similia faciendo, gloss. est celebris, & magistra *in d. Clem. Archiepiscopo*, Pauin. *de visitat. p. 2. q. 4.* Conarr. *practic. c. 9. sub n. 2.* vbi hoc intelligit, etiamsi vellet illa exercere in subditum suum non solùm in loco exempto, sed etiam in diœcesi sui Suffraganei. 44

XXVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest concedere Indulgentias per totam suam Prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, *cap. nostro, de Pœnit. & remiss.* Rosel. *de Indulgent. num. 274.* Cordub. *q. 14.* Henriq. *in summ. lib. 7. c. 32. §. 1.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 31.* vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. numer. 15.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 6. de Indulgent q. 1. puncto 3. num. 2. versic. obseruat.* Azor. *institut. moral. 1. lib. 3. c. 55. quæst. 6.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. c. 7. n. 18.* Lotter. *d. q. 21. n. 28.* Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 11. n. 28.* dixi infrà *alleg. 88. n. 15. & 16.* 45

XXVII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest per totam Prouinciam suam prædicationis officium aliquibus interdicere; prout *in c. tuarum, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 34.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 16.* 46

XXVIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest visitare Prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum suorum exigere, *c. cùm Apostolus*, vbi gloss. *verb. Archiepiscopi, c. sopita, & cap. super eo, de censib. c. cùm ex officij, de præscript. c. 1. & c. fin. de censib. lib. 6.* 47 Vbi dicitur quòd † Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, potest Confessiones subditorum Suffraganeorum audire, & absoluere confitentes, & ipsis pœnitentias iniungere salutares, & absoluere à casibus Episcopo reseruatis, & censuris, Pauin. *de visitat. part. 2. q. 4.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 33.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 9.* Henriq. *lib. 11. c. 3. §. 5.* 48 Et † posse Archiepiscopum dum actu visitat diœceses Suffraganeorum, absoluere illorum subditos tam per se, quam per alios, probant Saurez *tom. 4. disput. 25. sect. 1. n. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. n. 23.* Molfes. *in sum moralis Theolog. tract. 7. c. 14. num. 75.* 49 † Non potest tamen ordinare, nec concedere litteras dimissorias, quia non reperitur à Iure ei permissum, Franch. & Gemin. *in d. c. fin.* Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 5. n. 7.* nec poterit conferre Ordines suis subditis in Diœcesi Episcopi Suffraganei absque eius licentia, quia non potest solemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Episcopalem intra alienam diœcesim, Cou. *pract. c. 9. num. 2.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 30* neque chrismare, Petr. Subert. *in tract. de cultura Vineæ Dei, part. 1. c. 9.* 50 † Nec poterit exercere iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei, Quarant. *dict. vers. 33.* nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impediẽtes eius iurisdictionem, vt notatum est *sup. præstantia 12. & 17* Hodie verò attenta noua dispositione Concilij Trident. *sess. 24. reformat. c. 3.* Archiepiscopus non potest visitare diœceses Suffraganeorum, nisi causa cognita & probata in Cõcilio Prouinciali, & tunc visitando habebit easdem facultates, quas ante Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus, nec non alia, quæ à Concil Prouinciali in specie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruant Henriquez *lib. 6. de pœnitent. c. 14. n. 9. in texto, & in commento lit. Z*, Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 21. n. 6. in fin.*

XXIX.

51 XXIX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessione in pœnitentialibus, potest dispensare in foro conscientiæ, vt per Gambar. *de offic. legati lib. 2. ti. de variis Ordina. nom. n. 33.* Abb. *in c. ad extirpandas, de filiis Presbyt.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. num. 9.* Borgas. *de irregular. part. 5. in tit. de dispensat. Archiepiscop.* aduertens quòd quando in foro exteriori dispensatio est debita ratione causæ & personæ, debet remittere ad Suffraganeum eius subditum vt dispenset cum eo, quo recusante, vel negligente, ipse Archiepiscopus dispensabit; additque quòd vbicunque Suffraganeus culpa sua ius dispensandi perdidisset, potest Archiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgas. quòd quando Episcopus est suspēsus ad tempus, ea dispensatio pro magno bono fiendo, vel magno scandolo vitando celeritatem requireret, tali casu fit deuolutio ad Metropolitanum, refert Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. de verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40.* Vnde † posse Archiepiscopum dum visitat, vt suprà subditos Suffraganei absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 6.* quia tempore, quo visitat, censetur illa diœcesis tanquam sua, & habet in ea iurisdictionem Episcopo superiorem: ita Suar. *tom. 4. disputat. 30. sect. 1. n. 8. & tom. 5. disput. 41. sect. 2. num. 12.* qui addit in hoc *n. 12.* hoc esse verum quoad forum Pœnitentię, & sic quoad absolutionem à reseruatis, secus autem quoad dispensationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 2. de Relig. tract. de voto lib. 6. c. 10. num. 9.* sequuntur Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 21. n. 80.* Genuen. *d. n. 9.* Sanch. *d. tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 14.* contra Henriq. Anton. Gom. & Auilam citatos per Sanch. existimantes posse in hoc casu Archiepiscopum dispensare.

52 (margin mark beside "per de Augustino")

53 XXX. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat, si tamen est consuetudo, *cap. sicut tuis,* vbi glos. *verb. Coloniensem, de simon.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 35.*

54 XXXI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem, & vacāte Sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in Sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Panuin. *de officio, & potest. Capituli Seoe vacante part. 1. q. 10. sub n. 5.* Prosp. de Augus. *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40.*

55 XXXII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Prouincialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus, concil. Trid. *sess. 5. de reform. c. 2.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 37.*

56 XXXIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis potest in Prouincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij ob Ecclesiarum paupertatem, iuxta decretū Concilij Trid. *sess. 23. de reform. c. 18.* de quò multa dixi *p. 3. huius tr. alleg. 77.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, versi. 38.* & Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70 n. 20.*

57 XXXIV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus tanquam Sedis Apostol. delegatus potest conuocare Regulares, in cuius Prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostolicæ protectione sita sunt, negligentes exequi decretum Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. c. 8.* refert Quarāt. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 37. in med.*

XXXV. Præstantia est, quòd Archiepiscopus in tota prouincia potest monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos, vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam Superiores, per text. *in c. quanto, de officio Ordin.* refert Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 20.* 58

XXXVI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest exules facere à tota Prouincia delinquentes in sua diœcesi *c. 2. de arbit. c. tuarum, de priuil.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 39.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 79. n. 17.* 59

XXXVII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 16.* referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 36.* & Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 6.* Ragus. *de iure canonicarum in capitulo, quæsito 37. n. 1.* vbi *n. 8.* cum Gem. *in c. fin n. 8. de suppl. neglig. Prælat.* obseruant quòd si moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt priùs, quia pro prima vice tantum amisit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p. 3. huius tr. alleg. 54. 163. cum seqq.* 60

XXXVIII. Præstantia est, quòd Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos Suffraganeorum, *c. pastoralis, de officio Ordin. c. dilectus, c. cùm causam, cap. solicitudinem, de appellat. c. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appellat. eod. libr* cum similibus, referunt Couarr. *pract. c. 9. n. 2.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 18* Marc. Anton. Genuen. *d. c 70. n. 7.* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. disp. 5. §. 2. n. 10. vers. primus,* Sigismon. Scacc. *d. appellat. q. 8. n. 86. cum seqq.* & Petr. Greg. *in simili tr. lib. 4 c. 2. sub n. 41. vers. ab Episcopis,* Seraphi. *decis. 183.* vbi tenet quod Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut alias delatas ab Episcopo Suffraganeo per se, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoscere, & terminare in totum, vel in partem, etiam in Diœcesi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro exercenda iurisdictione. 61

Amplia *primò*, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus si post interpositam appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit iudex appellationis à sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ex debito tamen tenetur alteri illam causām delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, Franch. *in c. ad hæc 6. col. vlt. q. 4. sub n. 7. de appell.* Petr. Greg. *d. lib 4 c. 17. à nu 9.* Scacc. *d. tr. de appell. q. 2. n. 15. & q. 8. n. 86. vers. extende primò.* 62

Secundò amplia, quod nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 13. vers. ampliatur tamen,* latè Scaccia *d. q 8. à n. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solùm in his quæ exercet de iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de iure speciali, ex priuilegio, & *n. 91.* asserit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quòd pro illa nō recognoscit 63

cognoscit Superiorem temporalem, & *numeris sequentibus* hoc multipliciter declarat, & restringit.

64 *Tertiò* amplia, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa, in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse causã, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, vt per Scacciam *dict. q. 8. n. 87. versic. extende secundo*, & faciunt per me adducta *allegat. 92. à n. 12.* & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, a. 18. vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus; nam Ordinarius cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure Ordinariæ iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachin. *de Episcopo. lib. 4. p. 4. num. 78. tom. 13. p. 2. fol. 51* Albert. Brun. *tract. de augmento, a 3. conclus. princip. sub n. 21. versic. & primo tom. 17. fol. 352* quos refert & sequitur Scacc. *d. tract. de appellat. q. 8. n. 86. vers secus est, & de iudiciis causarum civilium lib. 2 c. 16. n. 5. in fine*, ac proinde appellandum est ad delegantem, ad tradita per eundem Scacc. *dict. q. 8. n. 14*

65 *Quartò* amplia, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gemin. & Franch. *in c. Romana § sa aliũ, de appellat lib 6.* Marc. Anton. Genuens *dict. c. 70. a. 7. in principio.*

66 *Quinto* amplia vt Archiepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dict. tr. q. 18. limitat. 47. memb. 3. n. 7.* vbi *n. 9. & 11.* an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali? & *n. 13.* quid si Episcopus horum detulerit appellationi?

67 Limita *primò* in causis sanctæ Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *In direct. Inquisit. p. 3. commentar. 31.* Marc. Anton. Genuens. *dict. q. 8. n. 88.*

Limita *secundò* quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulsione aliorum subdito-
68 rum recurrendum esse ad Episcopum obseruant Abb. *in cap. pastoralis, n. 12 de officio ordin.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70 a. 7. vers. declara primo*, vbi hinc refert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine, eo tamen casu posse Archiepiscopos quãdo Episcopus nollet compellere.

Limita *tertiò*, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiæ inter subditos Suffraganeorum absque appellatione, vt per Franc. *in c. 1 § post hac, sub a. 7. vers. sed aduerte, de appellat. in 6. & in c. dilecto 63. sub n. 67 vers se undus casus, eod tit. in antiq* dicentem quòd non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ, Episcopi, & *ibidem* Card. Alexand. *n. 58. prope fin.* & Felin *in c. in litteris 9. post fin vers. secundus casus, est d. offic. deleg.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 7. vers. limita quarto*, Scacc. *dict. tr. de appellat. q. 19. remed. 1. concl. 6. num. 85.* Sebast. Cæsar. *d. 6. 2. num. 14* 69

Limita *quartò*, vt Archiepiscopus non possit restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest nisi per viam appellationis. vt per Abb. *in c. vlt. in fine, de restit. in integrum*, Scacc. *d. concl. 6. n. 85. in fine, & remed. 2. n. 61. vers. ad quartum.* 70

Limita *quintò*, vt a delegato Episcopi non appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, Franch. *in c. dilectus il 3. de appellat.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 7 vers. limita secundò*, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causas in fraudem, non appellaretur ad Archiepiscopum. 71

Limita *sextò*, quando Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo omisso Archiepiscopo Iudice Superiore, proximè appellatur ad Superiorem Archiepiscopi, vt scribũt Gem n. *in c. Romana 3. § ab Archidiaconis, sub a. 4. casu 2.* vbi Franch. *a. 4. limit. 8. de appellat. lib. 6* Socin. *reg. 23. fallent. 8* Brederod. *de appellat. p. 1. tit. 18. in verb. ab Archiepiscopo, colum. 202. & in verb. ab Episcopo, columm. 103* quos refert & sequitur Scacc. *dict. tr. de appellat q. 7. n. 107.* 72

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ, V. I. D. LVSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS SECVNDA:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & ad Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, breui, & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ curæ, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet.*
2 *Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primò in cuden diuino, & Christiana Religione augenda: secundò in pascendis ac regendis omibus sibi commissis.*
3 *Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*
4 *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, vt omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere.*
5 *Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.*
6 *Curate etiam ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, & alia profana adhibeantur.*
7 *Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœcesibus suis penitus eradicare.*
8 *Miracula noua, & reliquias, & imagines approbare.*
9 *Vouentes vt vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, & vt iuramenta licita seruentur, absoluendo eos qui possunt absolui.*
10 *Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè, & rectè celebrentur.*
11 *Curare debent Episcopi vt Missæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito.*
12 *Diuina officia, & horæ Canonicæ, vt debitè, ac deuotè suis horis celebrentur.*
13 *Episcoporum curæ mandatur, vt populis diuersarum linguarum, Missæ, & officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*
14 *Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter vero confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*
15 *Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*
16 *Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis suis populis exponatur.*
17 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*
18 *Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere non debent.*
19 *Rationes ab testamentorum executoribus etiam regularibus exigant.*
20 *Abbatum negligentiam suppleant.*
21 *Confessorem monialibus assignent.*

22 *Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tuer. , & conseruare debent.*
23 *Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.*
24 *Animarum curæ prouidere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo.*
25 *Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare.*
26 *Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere.*
27 *Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.*
28 *Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.*
29 *Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.*
30 *Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.*
31 *Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi.*
32 *Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.*
33 *Residere debent Episcopi.*
34 *Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad quot capita reducantur.*
35 *Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violatæ fuerint, ad Episcopum solum spectat.*
36 *Chrisma conficere & Baptizatorum fontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat.*
37 *Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.*
38 *Episcopus, quæ non possit alteri demandare? ostenditur.*
39 *Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.*
40 *Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex priuilegio Ordines minores conferre possunt.*
41 *Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi.*
42 *Pœnitentes publicè in Missa conciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest.*
43 *Calices, patenas, Corporalia & vestimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.*
44 *Ecclesiarum pollutarum, si fuerint consecratæ, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.*
45 *Subiectas habere omnes & singulas personas suæ diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.*
46 *Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.*
47 *Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiasticarum quoad quædam sub suo regimine continere debet Episcopus.*
48 *Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.*
49 *Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum.*
50 *Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.*
51 *Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini communia sunt Presbyteris.*
52 *Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre spectat ad Episcopum.*
53 *Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de Iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare est Episcopi.*
54 *Visitatio omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.*
55 *Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus.*
56 *Capituli negligentiam supplere quando potest Episcopus.*
57 *Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suæ diœcesis.*
58 *Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopum.*
59 *Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.*
60 *Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.*
61 *Res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari spectat ad Episcopum.*
62 *Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus?*
63 *In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus.*
64 *Irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur.*
65 *Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, vel vbi subest necessitas dispensandi, vt n. 66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt n. 67.*
68 *Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quàm ad eosdem suscipiendos.*
69 *Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.*
70 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere; & cum eo, qui propter beneficium, quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studii, vt num. 71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, vt num. 72.*
73 *Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi ostenditur.*
74 *Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali.*
75 *Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.*
76 *Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquitur.*
77 *Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quàm de nouo acquirendum,*
78 *Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubiis, vt n. 79.*
80 *Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi? & n. 81.*

Casuum

82 *Casuum reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere.*
83 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi.*
84 *Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt quæ sine eorum permissione, & consensu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt.*
85 *Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apostol. delegati procedere possint? ostenditur multis numeris seqq.*
102 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.*
103 *Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur? ostenditur.*
104 *Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, opponere prohibentur.*
105 *Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.*
106 *Episcopi à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, & n.107.108.109.110.111.112.*

1 CVM totum ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, vt potetimus, colligemus, annotantes scilicet ea summatim, quæ Episcoporum curæ, & officio demandantur, eadem verò pleniùs suis in locis infrà pertractabimus.

2 Obseruandum IN PRIMIS est officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet *primò* in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda; *secundò* in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis.

3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, *primò* ad ea, quæ fidem, & venerationem Dei concernunt; *secundò* ad diuinorum Officiorum celebrationem; *tertiò* ad Sacramentorum administrationem: *quartò* ad ea, quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.

4 Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, *primò* curare, vt omnes suæ diœcesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium; alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta sciant, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum Curatos animarum specialiter compellere, *cap. ante Baptismum, de consecrat. dist. 3.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 4.* latiùs infrà *alleg. 76. num. 37.* Fidei quoque disputationes inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, dubitationémque de Fide exortam ad Papam deferre, *cap. palam, cap. quoties 24. q. 1. c. cum quibus, in fine, vbi gloss. 24. q. 3. c. quicumque. §. 1. de hæret. lib. 6. l. nemo. C. de summa Trinit.* cum similibus.

5 *Secundò*, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latiùs *allegat. 76.* & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg. 56.*

6 *Tertiò* ne verba, & scientiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel sortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conuertantur, talésque verbi Dei violatores coërcere, Concil. Trident. *sess. 4. de editione, & vsu sacrorum librorum, in fine,* Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 21. num. 34.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 8. cap. 2. quæst. 4*

Quartò, diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus aliisque similibus operam dantes ex diœcesibus suis penitus eradicare. *cap. contra, & capite Episcopi 26. quæst. 5.* Ita & hæreticos, & hæreses omnes similiter extirpare, secundùm ea quæ diximus *alleg. 40. num. 35. cum seqq.* Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones, *in c. Iudæi 28. q. 1.* cum similibus. 7

Quintò, noua miracula, Reliquias, & Imagines approbare, *cap. fin. de reliquiis & venerat. sanct. c. placuit, de consecrat. dist. 1.* Concil. Trid. *sess. 25. de inuocat. & venerat. sanct.* de quo latiùs *allegat. 97.* & abusus ac superstitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias, & celebrationem Missarum plerumque versantur, tollere, Concil. Trid. *sess. 22. de obseruandis & euitand. in celebr. Missar.* 8

Sextò, vt vouentes vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare in quantum facultas Episcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne falsa, aut inutilia iuramenta fiant, iurata autem licite seruentur, absoluendo tamen eos, qui possunt absolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt suis locis videbimus, & præcipuè *alleg. 36.* 9

Septimò, vt festa in Dei, & Sanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis intersint, atque in seruilibus operibus, & aliis illicitis abstineant, de quibus aliqua infrà *alleg. 105. n. 36. cum seqq.* 10

CIRCA SECVNDVM, de celebratione Missarum & diuinorum Officiorum, curare debent Episcopi, *primò* vt Missæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito, atque in his superstitiones, & abusus tollere, Concil. Trident. *sess. 22. de obseruãd. & euitat. in celebr. Miss.* de quo aliqua *alleg. 24.* & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittãt, Conc. Trid. *loco proximè citato,* & nos *alleg. 21. à princip.* 11

Secundò, vt reliqua diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem. 1. de celebrat. Missar.* 12

Tertiò mandatur Episcopis curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac ministrentur, instruendo eos pariter verbo & exemplo, *cap. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* vbi Abb. *not. 3.* ponens exemplum in ciuitate Constantinopolitana; & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Meten. in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz *de officio Vicarij, lib. 1. q. 31. n. 16. & 17.* 13

CIRCA TERTIVM, de administratione Sacramentorum; officium Episcoporum *primò* est ministrare, specialiter verò Confirmationem, de qua *allegat. 30.* & Ordinem, prout dicimus *allegat. 3. cum seqq.* atque attendere vt Sacramenta reliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habilibus ministrentur, idem cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & specialiter, vt sanctissimum Eucharistiæ sacramentum honorificè, ac decenter conseruetur, *cap. sanè, de celebrat. Missar.* & latè *alleg. 22.* 14

15 *Secundò*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *cap. placuit, §l 2. 1. quæst. 1.* & specialiter vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. matrimon.* seruentur, de quibus latè *alleg. 32.*

16 *Tertiò*, vt eis, ac virtus omnium Sacramentorum à parochis suis populis exponatur, vt admonet Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 7.* & vt sæpiùs explicetur & publicetur decretum eiusdem Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 7.*

17 CIRCA QVARTVM de Ecclesiasticis personis ac rebus, suo locis, attendere debent Episcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium personarum institutione, infrà suis locis exponemus, in hisque seruandis curam ac diligentiam impendere.

18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta sacrorum Canonum dispositionem *in c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem. 1. eod. tit. cum similibus.* Regularis enim extra monasterium degens etiam sui Ordinis priuilegij prætexto tutus non est, quò minus si deliquerit ab Ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apost. delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi, vt valeat nouè disponit Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 6.* & infra latè *alleg. 105. n. 14. cum seqq.* & curare vt ea seruent circa honestatem seruandam in vestibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*

19 *Tertiò*, sine formatis, aut testimonialibus litteris clericos peregrinos suscipere non debent, vt dicemus *alleg. 21.*

20 *Quartò*, officio Episcoporum est iniunctum, vt si quando contingat Regulares personas fieri testamentorum executores, rationes de huiusmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. vnica, de testam.* latè infrà
21 *alleg. 72. n. 34. cum seqq.* † Negligentiam quoque Abbatum suppleant, confessorem Monialibus assignent, prout *alleg. 25. circa finem*, monasteria omnia visitent *alleg. 74.* & plura alia, quæ magis ad potestatem pertinere videntur; de quibus omnibus sigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.

22 *Quintò*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates tueri, *cap. decet, de immunit. Eccles. lib. 6.* Et Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conseruare, & augere, & quid circa Ecclesias construendas, & reparandas, conseruandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum seqq.* & quid circa gubernationem hospitalium, & locorum piorum curare debeat Episcopus, vt *alleg. 75.* diximus; & quid denique eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas conseruandas, tractandas, & non alienandas committatur, ostendemos *allegat. 95.*

23 NVNC VERÒ de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Episcoporum *primò* est prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, *c. audire 25. dist. c. inter cætera, de officio Ordin.* Concil. Trident. *sess. 5. de reform. c. 2. & sess. 24. etiam de reform. c. 4.* de quo latè *alleg. 76.*

24 *Secundò*, animarum curæ prouidere, bonos, & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo, qui curam suam non negligant, *c. nullus omnino 16. q. 7.* iuxta ea quæ *alleg. 72. n. 72. cum seqq.* dicemus. Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus si necesse sit curam animarum, vt Parochi exercere tenentur; iuxta *c. illud 95. dist.* cum ipsi veri sint animarum Pastores, eisque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores verò potius coadiutores sunt, quam Pastores qui sæpiùs mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphons. Aluarez Guerrero *in suo thesauro c. 9.* Caiet. *verb. beneficium, vers. memento quoque.* Vnde prouidere debent Episcopi vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter ministrentur, & præcipuè morientibus; & si qui sint in diœcesi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo supplicio deputati, curare debent ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant. *c. de his 26. q. 6. Clem. 1. de pœnit. & remiss.*

Tertiò, si qui excómunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare. *c. cura 11. q. 3. Clem. vnic. de consanguin. & affin.* 25

Quartò, vitia subditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omnino curare obsecrando, increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertantur, Concil. Trident. *sess. 13. cap. 1.* præcipuè verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare, *cap. studentes, cap. præcipimus, & per tot. 90. dist. cap. fin. de transact.* de quo latè *alleg. 79.* 26

Quintò, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, Concil. Trident. *sess. 23 de reform. cap. 1.* circa quod specialiter curæ eorum demandat Aurelianum Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. iudices. C. de Episcop. audien* monet Episcopos vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentium. *l. nemini licere, C. eod. tit.* de quibus *allegat. 51. num. 143. cum seqq.* 27

Sextò, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quàm gradus personæ, & facultates patiantur, expendat, *Clem. 2. de magistris.* Illud quoque præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib. 6.* † vt statim audita morte 28
Romani Pontif. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent. 29

Septimò, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare; & Sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil. Trid. *sess. 2. de reform. c. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouasque Constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Trid. Conc. admonet *sess. 24. de reform. c. fin.* 30

Octauò, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum sequent. 10. c. 1.* & Concil. Trident *sess. 24. de reform. c. 3.* vt Episcopi omnes totam suam diœcesim debeant sępiùs personaliter visitare, exemplo Apostolorum *Actor. c. 15.* de qua materia specialiter *alleg. 73. & seq.* 31

Nonò, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, 32

ſpectant, faciliùs implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abuſus quoque tollere, & bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, mandatur Epiſcopus *in cap. annis ſingulis, & in c. quoniam 18. diſt.* vt ſemel ſaltem quotannis Synodum, ſeu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiuſmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infrà latè de eo agemus *alleg. 93.* Et quia hæc omnia per ſeipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud 95. diſt.* præcipitur eis *in cap. inter cætera, de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat.* vt per perſonas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeũdo ſecum habeant, de quibus latè *alleg. 54.*

33 *Decimò*, illud quoque ſuper omnia præcipitur Epiſcopis, ſine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oues debent, ſicut infrà videbimus *alleg. 53.* & hoc inſuper onere prægrauantur, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod vſque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affecti, nec metu perſecutionum perterriti derelinquere gregem ſuum debent, & pondus Epiſcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & tripliciter fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fine 7. q. 1.* ſed perſeuerare vſque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infeſtationibus aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, vt quieti & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Epiſcopos Liberius Papa *in cap. ſuggeſtum 7. q. 1.* exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur *in c. niſi cùm pridem, & ibi* Doct. *de renunciat.*

De officio, ac onere Epiſcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potiùs ad poteſtatem, & iuriſdictionem referri videntur, ea ſequentibus numeris exponemus.

34 Epiſcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima ſunt iniuncta, verùm poteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus eſt conceſſa, vt faciliùs ea, quæ ad ſuum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubditis exhibeatur, omnis autẽ poteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Epiſcopalis ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non autem Epiſcopo omnino ſunt interdicta, quædam vero competunt ei ratione iuriſdictionis; alia ratione dignitatis.

35 Ea, quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant, ſunt hæc, videlicet *primò* Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg. 27.*

36 *Secundò*, Chriſma conficere, & baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infrà latè oſtendemus *alleg. 31.*

37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg. 3.* & Epiſcopos conſecrare, *p. 1. tit. 1. c. 5.* & huiuſmodi clericos ſolemniter degradere, *alleg. 110.*

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur, *c. Pontifices 7. q. 1. c. interdicimus 16. q. 1. c. 1. 26. q. 6. c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. c. is cui, de elect. lib. 6.* Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere, *c. quanto, de conſuet. c. aqua, de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus *allegationibus 3. 31. & 110.*

Alia verò ſunt, quæ etſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine, aut delegatione competere poſſunt, ſunt autem hæc, videlicet. 39

Primò, minores Ordines & primam tonſuram conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg. 3. n. 5. cum ſeqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus. 40

Secundò, virgines benedicere, & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi, *c. perlectis. §. ad Epiſcopum 25. diſtinct.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundùm aliquos, contra quos tamen verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg. 27. à n. 52.* 41

Tertio, publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare, *c. quamuis 68. diſt.* quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap. 1. & ibi gloſ. cap. Aurelius 17. q. 6.* 42

Quartò, Calices, & Patenas, & Corporalia, pallas Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat, nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg. 27. num. 35. cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet, *eadem allegat. 27. à num. 46.* quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare. 43

Quintò, Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconcilationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ, ipſe delegat, vt colligitur ex dicta *alleg. 28 n. 55. cum ſequentibus* 44

NVNC circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere *primò* iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam multis caſibus delegatam, videbimus autem priùs Ordinariam, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas

Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcopi *primò* ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiã exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantùm in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundùm tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus. 45

Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat. *cap. regenda 10. q. 1.* 46

47 *Tertio* res,& bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quod quædam sub suo tegimine continere, *cap.nullus omnino 16. q.7. & p. 3.* ostendemus.

48 *Quartò* circa personam ad iurisdictionem Episcopi pertinet formatas litteras dare,id est,dimissorias pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis, de quibus late *alleg.7.* aut pro alia exemptione à iurisdictione Episcopi sui, *alleg.49.*

49 *Quintò* Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere, *c.2.de constit.in 6. c.Catholica 11. dist.c.2.* vbi gloss.& Doct. *de maiorit.& obed.* Bertachin. *in tr.de Episcopo lib.4. p.2.* Rot. *apud Farinac. decis.757.p.2.recent.* & dicemus *alleg.93. n.23. cum seqq.* Et an valide in illis sine causa dispensare possit? *alleg.34.*

50 *Sexto* bonas consuetudines introducere circa personas,& loca,& res Ecclesiasticas,& omnia sibi subiecta, & propter hæc, & alia necessaria Synodum conuocare,de quo *d.alleg.93.*

51 . *Septimò* (adhoc generaliter circa omnia) quæcumque Presbyteris licet quoad celebrationem diuinorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia sunt Presbyteris, & Episcopis exequi, vt est catechizare, baptizare, prædicare, Eucharistiam conficere, soluere, & ligare, & omnia Sacramenta ministrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ solis Episcopis competunt, vt *a.leg. 3. & 30.* ostendemus.

52 *Octauò* beneficia Ecclesiastica personis idoneis,& habilibus legitimè conferre,vt *alleg.57.* dicemus, & personas in Ecclesiis,& beneficiis instituere,& destituere. *c.cùm ex iniuncto,in fine,*vbi gloss.*de heret.c.3. de instit.*.& aliqua dicemus *alleg.68.* Et non idoneos præsentatos à patronis reiicere secundùm ea quæ adducemus *alleg.72.*

53 *Nonò* omnes causas ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere,& omninò saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg.81.*

54 *Decimò* visitationem omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum,& personarum, ac rerum facere, & in visitando omnia necessaria,& opportuna ordinare,atque disponere, saluo iure exemptionum, provt latè explicabimus *alleg.73.& 74.*

55 *Vndecimò* clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere & carcerare, *c.in memoriam 19.dist.c.in singulis, cum seq. de statu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.107. à nu.16.* ab officio, & beneficio suspendere, degradare, vt *alleg.100.* & beneficiis priuare,& alias pœnas, & censuras imponere ex causis,modis, & formis, quas per discursum operis videbimus.

56 *Duodecimò* Capituli negligentiam quandoque supplere Concil. Trident.*sess.5.de reformat,cap.2. & sess.24.de reformat.cap.16.*ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis,vt *sess. 23. de reformat. cap. 1.* & controuersias de præcedentiis inter Ecclesiasticas personas componere. Concil.Trident.*sess.25.de Regular.cap.13.*& nos latè *alleg. 78.à num.16.*

57 *Decimotertiò* super omnes personas suæ diœcesis non exemptas liberam habent potestatem adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius, & si opus fuerit publicum auxilium inuocandi. *c.1.& c.conquerente, & cap.dilectus,de officio Ordinar. c.eos qui 32.dist. c.fraternitatis 34.dist.cum similibus,* Concil.Trid.*sess.24. de reform.c.8.*Habent enim canonicam obedientiam, subiectionem,ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, *d.cap. conquerente.*

Decimoquartò Ecclesias ædificandas designare, vt infra *alleg.16.* & de letigiosis Ecclesiis cognoscere, & litigare, *c. si plures 16.quæst.7.* † & vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, provt latè dicemus *alleg. 66.* & nouas parochias instituere. 58

Decimoquintò monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, *d.cap.in singulis,cum seq.de statu monach.*& ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare.*c.visitandi 18.quæst.2.*& eorum vtilitates disponere.*c.cognouimus, eod.causa & quæst.* de quo aliqua dicemus *alleg.74.* Ita & hospitale, & pia loca regere,vt *alleg.75.* & ab eorum administratoribus & visitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg.75.à num.57.* 59

Decimosextò res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari,siue earum omnium curam, & prouidentiam habere,& curare, vt legata ad pias causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæredes etiam per censuras cogere, *cap.cum quidem,c.si heredes,de testam.l.nulli,C. de Episcop.& Cler.*& latè infrà *alleg.82.num.13. cum seqq.* 60

NVNC circa secundam partem iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum,quæ in dispensatione,& absolutione consistit, sciendum est quòd circa auctoritatem dispensandi variæ videntur esse Canonum dispositiones, & propterea etiam variæ apparent Doctorum sententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare conabimur,quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minimè. 61

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, vt scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare. *Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia consequenda. *Tertiò* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum cadere, nam in voto, & iuramento est potiùs absolutio, vel commutatio, in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

In primis igitur in irregularitate ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his causis, videlicet *primò* ex quocumque delicto occulto in quo dispensare possunt post peractam pœnitentiam, *cap. de his verè 50.dist.* excepto tamen homicidio voluntario, quantumvis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, *in cap.1.de homicid.& in cap.fin.de temp.ordinat* & Concil.Trident. *sess.24. de reform.c.6.* de quibus latè agemus *alleg.39.* 62

Secundò ex delicto etiam manifesto, quod non sit grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, *cap.ac si clerici*, vbi gloss.& Doctores *de iudic.* 63

Tertiò ex quocumque etiam delicto grauiori quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum hæretico, vel Apostata à Fide,vt promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si timore vel periculo compulsi à Fide defecerunt, & postea sponte reluctati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerunt. *cap.Presbyteros qui 50.distinct.* Item cum homicida qui non per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur *in c. Henricum,de Cler.pugnant.in duello.* Item cum homicidia 64

qui

qui cum magno iræ furore nolens occidit aliquem *c. studeat 50. dist. & c. interfecisti, de homicid.* Item cum Simoniaco, si cùm paruulus esset, cupiditate parentum Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam dimiserit & canonicè rexerit, aut si ignoranter, vel coactus id fecerit, & sic similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie verò tutius est in illis ad Papam remittere.

65 *Quartò* ex quacunque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionē approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa suscepti Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem de susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatum dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiuè suscepit.*

66 *Quintò* ex quacunque etiam causa irregularitas proueniat, vbi subest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *c. vt constitueretur 50. dist.*

67 *Sextò* propter Ecclesiæ vtilitatem & meritorum prærogatiuam dispensant Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aut quæ non prouenit ex delicto quod sit grauius adulterio, vt suprà est declaratum, vnde dispensat cum illegitimo, sed ad minores ordines tantùm, *cap. tali coniugio 1. quæst. 7. c. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infrà latè dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis, siue defectum in corpore patientibus, sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per *tot. titul. de corpore vitiat.* & dicemus infrà *alleg. 42.* in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quòd ante annum expectatum sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, vt infrà dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis, ad ministrandum verò in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quàm ad eosdem suscipiendos dispensat: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad ministrandum in susceptis possunt dispensare, imò faciliùs dispensatio conceditur ad ministrādum, quàm ad promouendum ad Ordines, argumento *c. si quis Presbyter 50. dist. & c. primi, in fine, de ordin ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui.* Vnde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quandóque, vt in ordine suscepto ministret, *d. c. si quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo deposito, vel suscepto in sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infrà dicemus *alleg. 48.* In aliis casibus hîc non expressis solus Papa dispensat, vt latè *alleg. 50.* videbimus.

69 CIRCA habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensare possunt Episcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis simplicibus tantùm, *c. penult. de elect. & c. 1.* vbi DD. *de filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curiatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, vt *alleg. 45.* dictum est.

07 *Secundò* cum eo, qui recipit beneficium de manu laïci, vt valeat illud retinere, secundùm Innocent. *in c. quisquis, de elect.* arg. *c. nuper, de sent. excomm.*

71 *Tertiò* vt quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62.* dicemus.

Quartò cum eo qui propter beneficium quod obtinet tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, *c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.*

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia, *cap. vnic. de ætat. & qualit. lib 6.* quod hodie non est recipiendum, cùm Concilio Trident. ætas sit definita, vt *alleg. 60. n. 66. & 79.* demonstrabitur.

Sextò vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causâ, *cap. licèt Canon, in fine de elect. lib. 6.* 72

IN MATRIMONIO verò contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus; *primus* est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est, Feriarum, ex causa; vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, vt infrà probabimus *alleg. 32. n. 194. Secundus* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *c. si contra in fin, 36. quæst. 2.* Caiet. *verb. Matrimonium §. secundum vera c. in fine. Tertius,* ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plenè dicetur *d. alleg. 32. n. 27. cum seqq.* 73

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò quòd licèt in prædictis tantum casibus Episcopis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedis Apostolicæ reseruatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali si differatur, *cap. vt constitueretur 50. distinct. & c. quadam, vers. quod sumpsi 35. q. 3. & c. ipsa pietas 23. q. 4.* nisi contra ius diuinum, aut præcipuas grauésque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *c. sum quidem, & ibi* gloss. notabilis *25. q. 1.* 74

Secundò quòd vbi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt *in c. si .. de eo, qui ordines furtiuè suscepit,* & salua einsdem Sedis authoritate, vt *in c. 1. q. 5.*

Tertiò quòd contra Canones & Concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; quorum *primus* est, vbi Canon exprimi possit dispensari, licèt hanc potestatem expressè ipsi Episcopo non concedat, arg. *c. nuper, de sentent. excomm.* & gloss. *in c. postulasti, de elect.* & dicemus infrà *alleg. 33. num. 16. cum seqq. Secundus,* vbi expressè Episcopo dispensationem permittit, vt *in c. si autem, in fine 36. q. 2. & in cap. vnic. de ætat. & qualit. lib. 6.* & in multis locis Concilij Trident. vbi de irregularitate agitur; alius est ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis, vt dicemus *d. alleg. 33. n. 26. Tertius* est ratione consuetudinis legitimæ præscriptæ in talibus dispensandi, *cap. quicunque 11. quæstion. 1. c. fin de consuetud.* consuetudo enim facit valere dispensationem quæ aliàs non valeret, arg. *c. fin de transact. & c. perniciosus, de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiui, secundum Caietan. *in verb. Matrimonium, §. secundum verò c. in fine.* 75

Quartò, quòd in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeat dispensare nec ne, vt patet *in c. fin. q. 5. & in c. Presbyteros qui 50. dist. & in c. cum de tua, & in c. significauit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis dispensan di debent ad Papam remittere. 76

Quintò, in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis; nam ad beneficium 77

cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando, *in cap. vnico, de clerico agr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

93 *Nonò*, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, Concil. Trident. *sess. 21. de reformat. c. 8. in prin. in fine.*

94 *Decimò*, in visitandis beneficiis exemptis nullius diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus, Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 9.*

95 *Vndecimò*, in prohibendis, & ordinandis quæ in Missarum celebratione, vel euitanda, vel seruanda sunt, Conc. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis & vitand. in Miss.*

96 *Duodecimò*, in examinandis Notariis Iudicum Ecclesiasticorum, & si idonei non sint ab officio cohibendis, Concil. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 10.*

97 *Decimotertiò*, in his omnibus ordinandis, & moderandis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 10.*

98 *Decimoquartò*, in restituenda & seruanda clausura Monialium in monasteriis etiam exemptis, *c. vnic. in fine, de statu Regular. lib. 6.* Concil. Trid. *sess. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monasteriis Monialium sedi Apost. immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de statu Monach.* Concil. Trident. *sess. 25. de Regular. cap. 99.*

99 *Decimoquintò*, in cognoscendo de patronatibus de quibuscumque beneficiis, & dignitatibus minus legitimè constitutis, & acquisitis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9.*

100 *Decimosextò*, in Clericis concubinariis quibuscumque à beneficiorum administratione suspendendis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 14.*

101 Delegati verò an Ordinarij Iudices sint censendi Episcopi in aliis casibus, in quibus etiam tanquam sedis Apost. delegati procedunt ostendam, *alleg. 92.*

102 Et generaliter negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis tanquam sedis Apost. delegati, *Clem. quia contingit, de relig. domib. Clem. 1. iure patron.* Negligentiam verò delegati Papæ supplent auctoritate Ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in c. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata. *c. sanè, de officio deleg.* imnn eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi exequutio illa committatur. *c. pastoralis §. quod verò, illo tit. de officio deleg.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *cap. cùm in iure, de officio deleg.* Notandum est autem, quòd si quandóque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere sedis Apost. delegatum in hac parte cap. licèt in corrigendis *c. graue gerimus, de officio Ordin.* nec ei iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, *Clem. fin. de priuil.*

103 Quamuis enim Episcopi maximam habeant auctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter quòd exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent. *c. pen. de officio Ordin. cap. sanè, de excess. Prælat.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *cap. dilecti, de priuileg.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari. *cap. sanè, & c. cùm quorundam, eod. tit. de priuileg.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum solicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur *c. decreto, & in c. qui se scit 2. quæstion. 6. c. ad honorem, de auctor. & vsu pallij, cum similibus.* Vnde vtuntur baculo pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, *c. vnic. in fine, & ibi* gloss. & Doct. *de Sacra Vnct.* Quare multa sunt quæ facere prohibentur Episcopi, sunt autem illa omnia, quæ Papæ reseruata sunt, de quibus *alleg.* 50. videbimus. Item & ea, quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantum spectat officium, de quibus vidimus *sup. p. 1. titul. 2. & 4.*

NVNC VERO quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint non sunt valida; alia verò sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

Episcopi igitur, *primò* iurisdictionem in priuilegiatos & exemptus exercere, & manus in his, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus. 104

Secundò, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt. *c. 2. de excess. Prælat.* gloss. *verb. obuentiones in cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.* gloss. *verb. pleno iure in cap. 1. 12. quæst. 2.* 105

Tertiò à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur. *c. nimis 1. & 2. de excess. Prælat.* 106

Quartò, subditis suis interdicere non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient. *c. quia plerumque, de Officio Ordin. in 6.* 107

Quintò, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiã, quàm seipsos lædere videretur, *c. inter querelas, & c. Guilisarius 23. quæst. 4.* vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi aliàs temporalis defensio non sufficit, vide *c. dilecto, de sent. excom. lib. 6.* 108

Sextò, exactiones, & taleas, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato *in c. quia cognouimus* 10. *q.* 3. & vide *c. nulli Episcoporum cum seq. 16. q. 1. & c. de excess. Prælat. & c. cum Apostolus §. prohibemus, de censib.* 109

Septimò, Episcopalia in aliena diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare. *cap. Episcopus il 1. 7. quæst. 1.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap. fin. & sess. 13. etiam de reform. 2.* de quo diximus *allegat. 6. & 8.* 110

Octauò, non possunt sibi successorem eligere. *c. 2. cum seqq. 8. q. 1.* de quo diximus supra *p. 1. titul. 1. c. 3. à num. 39.* 111

Denique pleraque eis prohibentur absque sedis Apost. licentia, vt est Episcopatui renunciare, *cap. nisi cum pridem, de renunc. & c. 2. de translat. Episcopi,* & infrà dicemus *alleg.* 113. Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 53. num. 23.* longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar. *de Relig. tract. de voto lib. 3. cap. 4. à n. 4.* Barthol. à Fausto *in thesauro Relig.* 112

*lig.lib.1.q.3.57.*Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.1.lib.4.c.15.n.39.cum ſequentibus,* & metipſo *in collect. ad c.magna 7.de Vrbe n.11.*

9 Electus autem Epiſcopus non poteſt ante confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere. *cap.noſtri,cap.tranſmiſſum,in fine,& cap.nihil, in fine, de elect. cap.auaritiæ, eod. tit.in 6.* de qua confirmatione diximus *part.1.tit.1 cap.4.* nec ante conſecrationem Epiſcopalia exercere, de qua *eod.tit.1.cap.5.* quia nec ante Epiſcopus nominatur, vnde ſi nomen non habet, nec habere officium poteſt, vt inquit Damaſus Pont. *in cap. Corepiſcopi, in fine 68. diſtinct.*

ALLEGATIO PRIMA.

Epiſcopatus an ſit dignitas & Ordo, & quæ in illius aſſequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Epiſcopi?

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & eſt maior quacumque alia dignitate, & honore ſæculari.*
2 *Sacerdotibus propter dignitatem ſacerdotalem, ſemper & vbique ſumma reuerentia debetur.*
3 *Sacerdotes perſonis illuſtribus comparantur.*
4 *Epiſcopatus culmen eſt omnium dignitatum, & n.12.*
5 *Epiſcopi Angelis præcellunt quatenus Eccleſiam regere ſcientia diuinitus communicata datum eſt.*
6 *Epiſcopi per ſuas diœceſes liberam habent poteſtatem, & tribunal ordinarium.*
7 *Matrimonialium cauſarum cognitio pertinet ad ſolos Epiſcopos.*
8 *Abſoluere ab omni cenſura legis non reſeruata pertinet ad Epiſcopos,*
9 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi quoties diſpenſandi facultas conceditur.*
10 *Epiſcopi appellantur nonnunquam Præſules, interdum Antiſtites.*
11 *Epiſcopatus dignitas eſt, & n.12.*
13 *Papa quare Epiſcopum ſe appellat.*
14 Cap.qui Epiſcopatum 8.q.1.*declaratur.*
15. *Epiſcopus dicitur à verbo Græco ἐπισκοπεῖν, & ſignificat eum qui ſpeculatur, & inſpicit.*
16 *Dignitatis appellatione in iure, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis continetur, quando materia eſt fauorabilis.*
17 *Diſpenſatio ad omnes, ſeu quaſcumque dignitates, non extenditur ad Epiſcopalem propter eius excellentiam.*
Epiſcopalis dignitas non venit ſub ampliſſimis verbis quorumcumque beneficiorum in odioſis, ibid.
18 *Epiſcopatus eſt ordo à Sacerdotio diſtinctus.*
19 *Epiſcopatus eſt de per ſe, & ſeiunctum Sacramentũ. Cardinalatus an ſit verus Ordo? ibid.*
20 *Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit.*
21 *Nobilitas filij non prodeſt patri.*
22 *Pater filium habens Epiſcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*
23 *Epiſcopalis dignitas, eiuſque iuriſdictio cõſiderata in generali, & in cõmuni eſt inſtituta de iure diuino.*
24 *Epiſcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & gymnaſij publ. ſuffragio, & auctoritate Magiſter, aut Doctor, vel licentiatus in ſacra Theologia, aut iure Canonico creari. Illiteratus in Epiſcopum promotus ab Epiſcopatu eſt remouendus.*
25 *Examinantur ad Epiſcopatus munus eueheudi coram Sanctiſſimo in Curia, aut eius Nuntiis in partibus iuxta nouam Conſtit.Clement.VIII.*
26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Epiſcopatum.*
27 *Franciæ in Regno idoneus ad Epiſcopatum iudicatur qui in 27.conſtitutus anno reperitur.*
28 *Ætas 30.annorum ad Epiſcopatum requiſita debet eſſe completa.*
29 *Infans ſi conſecretur Epiſcopus recipit characterem. Epiſcopus ante 30. annum conſecratus non fit irregularis, ibid.*
30 *Canoniſta Theologo præferendus eſt in aſſequutione Epiſcopatus, ſi doctus & prudens ſit, & vbi hæreſes non pullulant.*
31 *Theologi præferuntur Canoniſtis in his, quæ pertinent ad forum conſcientiæ, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas Canoniſtæ Theologis præferre debent.*
32 *Epiſcopus ex legitimo matrimonio natus eſſe debet.*
33 *Legitimati per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatum habiles dicuntur.*
34 *Legitimatio quæ fit per ſubſequens matrimoniũ iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*
35 Cap.innotuit,de elect.*declaratur.*
Cardinalatus ad celſitudinem legitimati per ſubſequens matrimonium non poſſunt aſcendere, ibid.
36 *Ad Epiſcopatum promouendus in ſacro Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatium conſtitutus eſſe debet de iure Concil.Trid.*
37 *Promouendus ad Epiſcopatum in omnibus ſacris Ordinibus debet eſſe conſtitutus iuxta Bullam Gregorij XIV.*
38 *Epiſcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida eſt.*
39 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenetur infra tres menſes.*
40 *Prædictum trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis.*
41 Cap.Ordinationes il 1. §.tempus 75.diſtinct. *declaratur.*
42 *Epiſcoporũ conſecratio die Dominica eſt facienda.*
43 Cap.quod die 75.diſt. *declaratur.*
44 *Eccleſia eſt locus idoneus pro conſecratione Epiſcoporum, niſi conſuetudo aliud haberet.*
45 *Conſecratio Epiſcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minime debet.*
46 *Promotus ex diſpenſatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non poteſt eadem die conſecrari Epiſcopus.*

SI Clericatus Ordo nobilitat, & eſt maior quacumque alia dignitate, & honore ſæculari, *cap. denique 4. diſtinctione, capite 1. in fine 17. diſtinct. cap.quis dubitet 96. diſtinct. capite duo ſunt 12.quæſt.1. capite 1.quia verò, de ſacra Vnction.* Tiraquell. *de nobilitat. c.9. num.4.* Petrus Gregorius *ſyntagm. iuris, lib.4.tit.8. cap.6. gloſſ.5.* Fulu. Pacian. *de probation.lib.2.cap.34.num.5.* Beller. *diſquiſit. clerical.p.1.tit. de diſciplina clericali. §.1.à n. 1.* Brunet. à Sole *in locis communibus, verb.clericus 1.* Thom Vulaſc.*allegat.ſuper diuerſas materias,tom.1.alleg.6.num.1.& 2.*Phœb. *Luſit.decif.162. n.25.* † Et Sacerdoti- 1
bus propter dignitatem ſacerdotalem ſemper, & 2
vbique ſumma reuerentia debetur, quia † perſonis 3
illuſtribus clerici æquiparantur, *l. apud ſimil.indinem,*

nem,C.de Episc. & cleric.l.3.C.de sum. Trinit. Socin. reg.322.in 8.limit.Farin.in praxi crimin.part.1.q.99. num.118. Quid erit in Episcopis, quibus excellen-
4 tiora debentur, vt dicit text.in cap.1.de priuileg.ibi, cui debet excellentiora;ea ratione, quia † Episcopatus culmen est omnium dignitatum,c.venerabilis,de præbend.ibi, ad culmina dignitatum, vbi omnes explicant,id est,ad Episcopatum,vt per gloss.verb.dignitatum in c.2.eod.tit.6.cum similibus, quibus exornant Cassan.in catal gloriæ mundi, part.4. consid.25. Paul.Fusc. de visitat.lib.1.c.2.num.11. Vnde Episcopatus non dicitur dignitas,sed Dignitatum culmen, Ioseph.Ludou.Perus.decis.74.num.11.Anastas. Germon.de sacror.immun.l.3.cap.9.numer.9.Camill.Borrel.in summ. decis. tom.1. tit.6. n.6. Mastrill de magistrat.lib.5.c.10. numer.12. Lotter.de re benef.l.1.q.9. num.68.& q.26.num.29.Alzedo de Episcopat.orig.c. 1.num.39.

5 In Conc. igitur Trid.sess.25.de reformat. c.6.vers. præterea, præcipitur vt Episcopis vbique is honor tribuatur,qui eorum dignitati par est, & à Canonicis exemptis,vt scilicet eis in choro,& in Capitulo, in processionibus,& aliis actibus publicis sit prima sedes & locus,& præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Iam enim ab Arelatensi Conc.sancitum fuerat ipsos præfectos prouinciarum Episcopis subiici, vt habet Cardin. Baron. annal. Ecclesiæ anno 324.numer 8. Nam quoscumque Barones, siue Duces, siue Marchiones, siue alio quocumque titulo decoratos præcellere debent, Marc.Anton. Burg de offic. Præfecti Prætor. lib 1.cap.27.numer.31. Ioan Francisc.à Ponte de potest. Proreg.tit.de elect. official.num.34.Et proprio id exemplo longè prius patefecerat Maximus Imperator : is enim cùm anno 386.B. Martinum Episcopum conuiuio excepisset, simul discumbentibus Euodio Præfecto,& Consule,eodemque ipsius Maximi fratre, ac duobus Comitibus, summa potestate præditis, & medio inter ipsos Presbytero ipsius Martini, iussit Pocillatori qui sibi auream pateram, tanquam omnium, qui aderant,longè excelso, obtulerat,eandem ipsi Episcopo,veluti digniori offerre gestiens, cùm ille bibisset, ex eius Sanctis manibus poculum sumere: quod neque ex sententia ei successit; nam vir sanctissimus suæ non immemor dignitatis,primus bibere non recusauit, mox verò non Maximo, sed Presbytero suo pateram tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet,neque integrum sibi fore:si autem Cæsarem,aut eos,qui à Cæsare erant proximi,prætulisset Presbytero,vt recenset in vita S. Martini Seuerus c.13.cuius verba rescripsit Card Baron.d.anno 386.num 32.& ex Sulpitio in eadem vita, refert etiam ad demonstrandum istud ius Prælationis Episcoporum,Cardin.Bellarm. controu.tom.1. de Romano Pontifice, l.1.cap.7.in 2.col. vers.denique Maximus. Vnde Innocent.III.in c.solitæ.de maior,& obed.grauiter reprehendit Constantinopolitanum Imper. eo quòd eiusdem Vrbis Patriarcham ac scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret,latè ostendēs quàm dignior sit potestas Ecclesiastica tēporali,& sæculares Principes Ecclesiasticis submitti debere Principibus, quod & in multis sacrorum Canonum locis 69.dist. per tot.& Sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, specialiter ex B. Gregorio & Gelas.in c quis dubitet, cum seqq. ead dist. vbi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum,& omnium fidelium Patres,& magistros censeri,& Ioannes Papa in c. si Imperator, ead. dist dicit Imperatorem Catholicum filium Ecclesiæ,non Præsulem,& quod ad Religionem competit, dicere ei conuenit, non docere, & postmulta : Imperatores Christiani, inquit, subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre; vnde in quolibet loco suæ iurisdictionis non exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse ait tex in cap.cùm Episcopus, de officio ordin. in 6. de quo latè alleg. 80. & per suas diœceses liberam habere potestatem, & tribunal Ordinarium ex aliis comprobat Corn.de absolut. iuramenti part.3.quæst 11.à num.9.& Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat. Thom. Bossi. de signis Ecclesiæ tom.2. lib.16 cap.9. Eius igitur dignitas amplissima est,Menoch.cōs.101.n.133.omnémque tollit infamiam,idem Menoch.cons.1157.n.36. itavt in Ecclesia patri exhibere reuerentiam non teneatur,secùs verò in domo, idem Menoch.cons.52. n.101.& cons.157. n. 68. Nec dubium est quin magna sit huius gradus excellentia, & profectò si Ordinem, & Ordinis potestatem spectemus,maior est Episcopus, quàm Cardinalis: ille enim Sacerdotes consecrat,baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit,quæ Cardinalis non potest: idémque sentiendum si attendatur iurisdictio ferendi leges,puniendi,dispensandi, indulgendi, quæ nullatenus licet Cardinali, quoniam diœcesi caret,August de Ancona de potestate Eccles.quæst.102.art.2.Plat.de Cardin.cap.3. licèt Cardinalatus sit culmen dignitatum, Lotter.de re benefic.lib.1.q.8.n.81.

Vnde nostri,& Theologi deducunt vulgare axio- 6
ma, quòd Episcopi in suis diœcesibus omnia possunt,quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe,exceptis specialiter reseruatis, argum text.in cap. ad honorem, de auctoritat. & vsu pallij, & in cap. nouit,ad finem de iudiciis, & post Sot. de Iustit.lib.10. quæst.1.art. 3. concl.1. & aliis locis, quæ commemorat Henriq in sum.l.10.c.35.§.2. in commento lit. D. Ludou.Gomez in rep.cap.1 num.33. de constit lib.6. Steph.de Gaëta in repet.c.ad limina 30.q.1.princ.n.6. intelligendo,vt per Dionys.Paul.de vera quatuor Patriarchalium sedium erect.cap.17.à n.54. infinitos refert Sanch de Matrim.lib.1.disp 9.num 3.quibus adde Suar.tom.4.de pœnit. disp.25 sect.1. & de legib.lib. 6.cap.14. num.6.

Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diœ- 7
cesi debere honorari ab Archiepiscopo,dum est in illa,Capr. decis.27.n.24.& 25. Aloys.Ricc. in praxi aurea,resol.203. n.3.vers.7. Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus,& maximè absentibus Inquisitoribus, vel vbi illi non adsunt, Peña in direct. Inquis part.3. schol.112.Aloys.Ricc.d.resol.203.num.4.vers.11.procedunt enim simul, vnde quærit Diana resol.moral. p.4.tract.7.resol.37. quid faciendum in imponendis pœnis,quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij:Et ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, c.ita 25.q.2.Cou.lib.2.var. c.8 in fine,Aloys. Ricc.d resol.203. n.4.vers.13. de
quo infrà all.57.n.237.† Hinc pariter infertur Epi- 8
scopos in suis Diœcesibus plenissimā exercere iurisdictionem puniendi quæcumque & omnia crimina, c.1.de offic.ordin.censuras proferre potest contra Sacerdotē, nisi iurisdictionem habeat, c.cùm ab Ecclesiarum,de officio Ordin. Indulgentias concedere valet,cap.quod autem, c. cùm ex eo,c pœn.de pœnit.& infrà alleg.88.necnon cognoscere de causis matrimonialibus infr.alleg.84.dispensare in omnibus casibus minoribus adulterio, cap.at si clerici,§. de adulteris, de iudic. & in irregularitatibus occultis. Concil. Trident.sess.24.de reformat. cap. 6. vt infrà alleg.59. & 40.

& 40. Absoloere ad omni censura legis non seruata, *c. nuper, de sentent. excommun.* post Nauat Couar. Vgolin & alios Suar. *de censur. lib. 2 cap.* 19. Suar. *eodem tract. tom. 5 disp. 7 sect.* 3. latè *alleg.* 50. *numer* 271.
9 *cum seqq.* ac demum † dispensare quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes *in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iudiciis, & in c. dilectus, de tempor. ordin.* Card. Tosch. *pract. concl. tom. 3. cõcl.* 276. Suar. *de legib. lib. 6 cap.* 14. *num.* 3. & 8. vide infrà *alleg.* 33.

Quare ex his omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quàm in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: constat enim tam Ordinis, quam iorisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diœcesibus; Sacerdotibus verò esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque aliis ministeriis: ergo fit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos soperiores esse Presbyteris, cùm ex dictis constet hos nollam, illos plenam in suis diœcesibus habere iorisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omnino denegantur. Quare hanc veritatem multis docet Card. Bellarm. *tom. · controu. 5 lib. 1 cap.* 14 Petr. Sot. *de instit. Sacerd.* vbi *de sacram Ordinis, sect.* 1. & alij, quos plene refert Henriq *in summ lib.* · 0 *c. 7. §. 2. lit. L,* latè nouissime Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis, tr. 2 p.* 8. *cap. 4 per tot.* qui post nonnullas huius tractatus impressiones in lucem prodiit, idcò nil mirum si adinuicem nos citemus: & de Fide definiuit Conc. Trid. *sess.* 3. *c. 4 & can. 6. &* 7. Nõ obstant illa, quibus impij hæretici hanc Episcoporum, & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërios, qui cùm Episcopatum frustrà & impotenter ambiisset, ab Ecclesia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem causa promotus suscitauit VVicleph, cùm Episcopatum Vigoriensẽ impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli 1 *ad Philipp.* ibi, *cum Episcopis & Diaconibus*; quasi nomẽ *Episcopis*, pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, *Episcopis*, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea quæ notantur *in c. quoniam, de officio Ordin.* Adducunt deinde Paul. 1. *ad Titum cap.* 1. ibi, *constituas per ciuitates Presbyteros*, & inferiùs, *oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse*, &c. quasi illi, quos superiùs Presbyteri nomine significabat, iidem sint atque illi, quos modò Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in cap. legimus* 93. *dist. & in cap. olim 95. distinct.* vbi expresse inquit, *eosdem esse Episcopos, atque Presbyteros*. In primis enim pro solutione difficultatum, quas soprà ex locis Apostoli adduximus, aduertendom vniuersum clerum, omnésque Ordines ad duo primaria genera reuocari; ad Sacerdotes scilicet, & ministros, quorum priores, videlicet Sacerdotes subdiuiduntur io maiores, & minores; posteriores verò scilicet ministri, in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostris addũt Psalmistas, habetur *in c cleros.* 21. *dist.* quamuis nomen, *Episcopi*, principalibus tantùm Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tãtùm Ministro, vtrumque tamen suo modo aliis conuenit, nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, seu magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo *ad Titum* respondetur Paulum illis verbis vsom fuisse tanquam generalibus, non verò tanquam distinctis, ex modò dicta ratiooe. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi responsum est suprà *part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 36.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obdientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa *in c. Sacerdotes* 2. *quæst.* 7. *Sacerdotes*, inquit, *& reliqui Ecclesia ministri, omnesque plebes Episcopos suos diligere debet, & eorum præceptis obedire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide errauerint* Et B. Apostolus Petrus hortabatur, dicens: *Obedite præpositis vestris, non solùm bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* Euaristus quoque Papa *in cap sicut vir, in fine* 7. *q.* 1. dicit *Ecclesiam cum tanta reuerentia Episcopi sui doctrina suscipere debere, eamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & præconem veritatis*; si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententia pronunciatur infamis, & à liminibus Ecclesiæ est reiiciendus, vt dicit idem Clemens *in cap si autem* 11. *quæst.* 3. excommunicandos esse dicit Anterus Papa *in c absit, eadem causa, & quæst.* ita & *in c. si quis, & in c. omnes, de maior. & obed.* Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, *cap. cùm non liceat, de præscript.* vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infra *alleg.* 128. latiùs agemus.

Episcopi igitur multis nominibus appellantur, 10
nonnunquam Præsules, interdum Antistites, aliquando summi Sacerdotes, vt per text. *in cap cleros, vers. Episcopus, cum seqq.* 21. *dist. c. quod translationem, de tempor. ordinat. c.* 1. *§. per frontis, princip. de sacra Vnct.* tradunt, & explicant sigillam post alios, Card. Bellar. *tom. 1 de controuers. Christ. fidei. l.* 3. *de Rom. Põt. c.* 24. *& l. 2. de Concil. [illegible] cap.* 1 *ad fin.* Azor. *part. 2. l. 3 c.* 21. *q.* 1. Henriq *in summ. l.* 10. *de Ordinis Sacramento cap.* 32. *num.* 1. Durand *in rationali diuinorum l. 2. c.* 21. *à princ. vsque ad numer.* 5 & quòd Episcopi dicantur summi Sacerdotes, nuncupatim tradunt Ioseph. Lud *Perus. decis.* 74. *n.* 11. Azor. *instit. moral p. 2. l 3. cap.* 28 *col.* 299. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt *in c Pontifices* 7. *quæst* 1. *cap. Massana, de elect. d. c quod translationem, c. quia periculosum.* ibi, *Pontificalis officij, de sentent. excomm lib.* 6. Imò Isidor. *in d c. cleros, vers. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, & *in vers. Presbyter*, addit eosdem Pontificatus apicem habere notant Gom *in cap. 1. num. 18. de constit. lib.* 6. Aloys. Ric *in praxi aurea resolut.* 203. *num.* 2. Azor. *dict. q.* 1. *vers. quæres etiam.* Durand *numer.* 3. *vbi proximè*, cuius nominis deriuationem idem Isidor. *in dict. vers. Pontifex* explicare videtur dum ait, *vel dicitur, & quasi via sequentium*, &c quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, qoia siue sequamur Quinti Mutij Scæuolæ sententiam, qui à *posse*, & *facere* Pontifices dictos putaoit, & quod illis potestas fuisset sacrificandi, id est, Sacra faciendi, *l.* 2. ibi, *Pontificem dum Sacra facit, ff. de in ius vocando*, (*facere* enim apud veteres sacrificare est) sequuntur multis cum quibus Alcia. *lib.* 2. *Parag. c* 6. indeque Pontificium dictum pro iure, & potestate aliquid faciendi: siue sequamur aliam eiusdem nominis rationem,

quæ

quæ Marco Var. placuit, de qua Nouiores in l.2.§.
deinde ex his legibus, ibi, apud collegium Pontificum
erant, vbi Corras. num.16.& 17. Cagnol.numer.96.
ff.de origine iuris, Lexicographi iuris verb. Pontifices:
in vtroque sensu Episcopi rectè Pontifices appel-
lantur, vel quòd sacra faciant, dist. cap. cleros, vers.
Presbyter, vel quia viam aliis construant & osten-
dant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. in
cap.inter cætera, de officio Ordin. Cum similibus tra-
dit Corras.lib.3 miscellan.c.22. num.6.& 8. quo pa-
cto declarandus erit text.in dict.cap.cleros,vers.Pon-
tifex, ibi, quasi via sequentium, intendit Durand.d.
lib.2.cap.11.numer.3. Vocantur Principes Ecclesiæ,
Aloys.Ricc in praxi aurea resolut.203.num.2. Dicun-
tur etiam personæ egregiæ, itaut ad eos domi mit-
tatur pro iuramento accipiendo si quandoque in
testem vocantur volentes, gloss. in l.ad egregias ff.de
iureiur. Bald.in Auth.sed iudex, C.de Episcopis & Cle-
ric.Gambar.de officio & potest. Legati de latere lib.2.
titul.de variis Ordinariorum nomin.n.38.Item dicun-
tur illustres,secundùm Bart.in l.omnes populi 2.de in-
stit.& iur.Gambar citato loco num.39.& comitari de-
bent à suis Canonicis in publicis processionibus, vt
latè probat Aloys.Ricc.in praxi aurea resol.51.& di-
cuntur habere pastoralem curam,& dignitatis fasti-
gium,cap.ordinatos 59. dist.c.miramur, vers.principa-
tus,dist.6.c.principatus 1.q.1.Aloys.Ricc.d.resol.203.
num.2.

11 Episcopatus, dignitas est, Episcopúsque digita-
tis, & potestatis nomen habet,non officij tantum,vt
probant text.in c.2.de officio delegat.lib.6.ibi, Pontifi-
cali dignitate, &c. & Clement.1. ibi, Pontificali, de
renua.Clem.in plerisque, ibi, Pontificalis dignitas, de
elect.Extrauag.1 vers.non volentes, Ne Sede vacante,
Ioannis XXII. cum multis aliis, ex quibus ita post
Ioan. Andr. notant Franch. & Dominic. in d.cap.2.
numer.1.Azor.instit.moral.tom.2 lib.3.cap.27.quæst.2.
Henriq.in summ.lib.10.de Ordinis Sacramento, c.32.
12 num.1.Quinimo † Episcopatum non tantum digni-
tatem, sed culmen esse dignitatum videtur probare
text.in cap.pen.ibi, ad culmina dignitatum, de praben-
dis, quem ad hoc notat glos. verb.dignitatum in c.2.
eodem titul.lib 6. & singularem dicit Barbatia in cap.
dilectus,colum.vea de officio Legati, ad notabilem ca-
sum applicat Ripa lib.2.responsorum cap. 16. maio-
rémque esse Ordinem,quam sit in Ecclesia Dei,asse-
rit gloss. verb. Episcopus,in proœmio libri sexti, gloss.
verb. de Episcopis in c.quia periculosum, de sententia
excommunicat. eodem lib. 6. Cassan. in catalogo gloria
mundi,part.4 considerat.25. inde afferentes rationem
13 † quare Summus Pontifex se Episcopum appellet,at
cæteros Episcopos vocet fratres; quasi sibi æquales,
Cardinales verò & Reges filios,iuxta text.in c.quam
grauis 6. de crimine falsi. tradunt Felin. in proœmio
Gregoriano,num.1.Dec.in c.cùm venerabilis,num.2.de
except.Cosm.in pragmatica tit.de numero Cardinalium
glos.Cardinales.

14 Neque obstat text.in c.qui Episcopatum, ibi, quia
nomen est operis,non honoris, 8. q.1. ex quo nonnulli
huius temporis hæretici contendunt Episcopi no-
men solùm esse functionis, muneris, seu officij, non
verò potestatis,seu dignitatis, refert Cardin Bellar-
min.de controuers.Christianæ fidei,tom.1.lib.3.de Rom.
Pontif.cap.24. Azor.d.cap.27. quæst.2. Respondetur
enim hæreticos manifestè decipi ex nominis ety-
mologia, quam solùm voluit designare D. August.
15 in d.c.qui Episcopatum: nam etsi nomen † Episco-
pus, sumptum à verbo Græco ἐπισκοπεῖν quoad no-
minis etymologiam significet eum, qui speculatur,
& inspicit, quasi Episcopus in Ecclesia Dei specu-
lator sit,& inspiciens subditorum mores, cap. Cleros
§.Episcopus 21.distinct. Actor.dict.cap.27.quæstion 1.
Durand.in rationali Diuinor. lib. 2. cap.11. numer.1.
& 2. Attamen reipsa, sicut olim apud Ethnicos
nomen erat Magistratus & præfecturæ, nimirum
Prætoris, ita & hodie sumptum etiam est ad desi-
gnandam potestatem,& dignitatem,& præfecturam,
quæ est in Episcopo; ita vt Episcopatus non sit sim-
plex officium prædicandi, & inspiciendi subdito-
rum vitas: sed etiam vera dignitas, & præfectura
Ecclesiastica, cum potestate & vi coactiua regendi
eosdem subditos in rebus spiritualibus, ac diuinis,
& imperandi, ac puniendi, vt bene deducitur ex
illo D. Paul. ad Corinth. cap.13. ibi, secundùm pote-
statem, quam dedit mihi Dominus, &c. & ex aliis
locis intendit vtrumque text.in dict.c.2. ibi, Ponti-
ficali dignitate, &c.iuncto ibi, sacri officij, quod exer-
cent,&c. cap.quia periculosum, ibi, Pontificalis officij,
de sentent excommunicat.lib 6 & ex variis Scripturæ
testimoniis, & similitudine nominis, Rex, ex quo
etiam hæretici arguebant, ostendit idem Illustriss.
Cardin.Bellarm.d.c.24.notant Henriq.& Azor.dictis
locis.

Ex eo autem quòd Episcopatus dignitas sit, in- 16
ferunt DD. sub appellatione dignitatis in Iuris, vel
hominis dispositione etiam Episcopalem venire, vt
per Dominic. & Franch.d.cap.2.numer.1. de quo ta-
men videri potest gloss.verb.dignitatum, & ibi com-
muniter omnes, in cap. de prabendis lib. 6. Simo-
net.de reseruat.quæst.11. per totam, Mandos reg 32.
Carcel. quæst.15. Gambar. de potestate legati libr.2.
num.41.cum seqq.& lib.7.à n.222. Hojeda de incom-
patibilitate benefic.1.cap.part.24.numer.64.qui magis
communiter distinguunt inter materiam fauorabi-
lem, & odiosam, ita vt in illa, non verò in ista sub
appellatione dignitatis, Episcopalis comprehenda-
tur, iuxta decisionem text.in c dilectus.12. de concess.
prabenda,c. Inquisitores 16. & ibi gloss.verb.expressè,
de hæreticis lib.6.cap.si compromissarius 37.vers.huius-
modi, d. elect.lib.6. de cap. periculosum,de sentent.ex-
communic.eodem lib.Marc.Anton.Genuens.in practic.
cap. Eccles. quæst. 9 numer.3. & dispensationes vide
doctrinam Abbat.in d.cap.dilectus num.1. & in c.cum
VViaton.de elect.vbi docet † dispensationem etiam ad 17
omnes, seu quascunque dignitates, non extendi ad
Episcopalem propter excellentiam,& culmen illius,
ex regula c.1.§.vltim.de filiis Presbyter.lib.6. sequun-
tur Peregrin.de fideicomm.art. 23.numer.8.Hojeda de
incomp.benef.p.2.c.vltim.num.77.Maurit.Alzed.d.p.1.
c.3.n.19.Nicol.Garcia de beneficiis p.1.cap.6.num.66.
Sic etiam Episcopi non ligantur suspensione, siue
interdicto, nisi de illis mentio fiat, d.c.quia periculo-
sum, Sayr.de censuris lib.1.c.8.num.25.Bellet.disquisit.
Cleric.p.1.tit.de disciplina clericali §.2.n.47.Nec etiã
sub dispositione generaliter loquente de personis,
venit persona Episcopi, c. Inquisitores de hæret.in 6.
vbi gloss.verb.expressè Lotter.de re benef.lib.1.q.8. n.
82.Nec denique Episcopalis dignitas venit sub am-
plissimis verbis quorumcunque beneficiorum in
odiosis,c.2.vbi gloss.verb.dignitatum, de prabendis in
6.Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloss.5.in princip. num. 36.
Bellet.d.§.n.43.

Sed an Episcopatus Ordo sit, controuertitur in- 18
ter Theologos, & Canonistas. Theologi enim in
Ecclesia septem tantùm Ordines ponunt, quatuor
videlicet minores,& tres maiores,& sic negant Epi-
scopatum esse ordinem distinctum,sed eundem cum
Sacerdotio,& per consecrationem in dignitate Epi-
scopali recipere Episcopum non ordinem distin-
ctum,vt est Sacramentum,sed potiùs distinctum of-

ficium, & nouam dignitatem ac præeminentiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse. Ita tenent ipsi *in 4. Sentent. distinct. 24.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. quæst. 40. art. 5. in corpore*, vbi Nugnus, Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 2. in princip.* Cosm. Philiarch. *lib. 1. cap. 10.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quæst. 98. sub num. 11.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub.* 8. Lotter. *de re benef. l. 3. q. 35. à num. 32.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. num.* 8. Molfes. *in summ. moralis Theolog. tract. cap. 1. num. 31.* Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ statibus part. 1. cap. 20. in princ.* Filliuc. *tom. 1. tract. 9. numer. 12.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30 tract. 1. num.* 5. Bonacina *de Sacramentis disp. 8 quæst. vnic. punct. 1. num. 3.* Verior tamen est sententia Canonistarum asserentium Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expressè Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere asserit Nauarr. *in l. o infrà citando*) *sess. 23. de sacram. Ordin. cap. 4.* ibi, *Episcopos, qui in Apostolorum locis successerũt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, & c.* text. *in cap. illud 77 distinct. & in c. 1. iuncta gloss. verb. à cap. 32. distinct.* Quòd autem imprimat characterem probatur, quia Episcopalis ordinatio non potest repeti, & est indelebilis, & Episcopus ex sua ordinatione potest duo Sacramenta conferre, scilicet Ordinem, & Confirmationem, quæ non possunt Sacerdotes inferiores ministrare, Fr. Eman. *in summ. tom. 4. cap 67. num. 21.* Alzed. *d. part. 1. cap. 4. numer. 7.* Denique confirmatur optimè ex eo, quia Episcopi multò magis, quàm alij inferiores ad sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum ordinantur: ipsi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vasa ad vsum eiusdem Sacramenti consecrant. Ex quibus ita ex nostris, & Theologorum pluribus hanc sententiam defendunt in effectu gloss. *verb. Episcopus, in proœmio, lib. 6. & gloss. 2.* vbi Doct. *in cap. quoties 3. de purgat. canonic.* Durand. *in 4. dist. 24. quæst. 6.* & *ibi* Palud. *quæst. 7.* VValdens. *tom. 2. de Sacram. cap. 116.* Nauarr. *in manual. cap. 12. numer. 18.* Petrus Sot. *de instit. Sacerd lect. 1. & 4. de sacram. Ordin.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de sacram. Ordinis, num.* 10. Emanuel Sà *verb. Ordo, n. 7.* Valent. *tom. 4. disput. 9. quæstion 1. punct. 4.* Martin. Fornar. *cap. 1. de Ordine*, Cardin. Bellarmin. *de sacramento Ordin. cap. 5.* Vasq. *part. 3. disputat. 240. c. 3.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. disput. 2. dub. 2. num. 9.* Medina *lib. 1. de cœlibatu cap. 16.* Domit. Chamerot. *de Sacrament. tract. 11. de Ordine sacro, cap. 1. dub. 3.* Laym. *in Theolog. moral. lib. 5 tractat. 9. cap. 4. numer. 3. & cap. 7. in fine.* Rendina *in promptuar. receptarum sent. titul. 38. de Episcopis & Prælatis, numer. 15.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub. 2. num. 7.* Vasconcel. *in harmonia rub. ad tit. de translat. Episcopi, num. vlt.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccl. part. 1. cap. 4. num. 17.* nouissimè me citato *in hoc loco*, Torreblanca *in practicab. Iuris spiritualis lib. 2. cap. 11. num. 16.* Quicquid aliter distinguat Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quæs. 3.* & Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæstion. 9. à num. 75.*

19 An autem ordinatio Episcopalis verè, & propriè sit Sacramentum? Vide Balduin Iunium *super opera controuersiarum.* Cardin. Bellarm. *part. 2 lib. 6. cap. 3. vers. primum ergo*, post Michaelem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vasq. tractat Coninch. *d. disp. 20. n. 43.* inter quos receptior tenet opinio Episcopatum esse de per se, & seiunctim Sacramentum, & vltra eos docent Cardin. Bellar. *Sacrament. lib. 1. c. 5.* & Gregor. de Valentia *tom. 3. disp. 9. q. 1. punct. 4 vers. secundò controuersum*, quos refert & sequitur Campan. *rub. 2. n. 7. ante vers. Episcopatum*, Filliuc. *d. tract. 9. n. 24.*

Verùm autem Cardinalatus sit verus Ordo, non videtur ab instituto nostro alienum disputare. Quidam inter Ecclesiasticos Ordines Cardinalatũ enumerant, ex quorum numero sunt Turrer. *lib. 2. sum. c. 80.* Card. Alban. *in tract. de Cardinalib. quæst. 5. circa med.* Anton. Barbat. *tract. de potest. Cardinal. p. 1. quæst. 1. num. 20. vsque ad 37.* Villadieg. *de origine, dignitate, & potest. Cardinal. q. 1.* Cardin. Iacobat. *tr. de Concil. lib. 1. art. 12.* August. Triumph. *tract. de potest. Eccles. q. 102.* S. Antonin. *3. part. sum. tit. 21 c. 1. & 2.* Sed alij multo meliùs tenent Cardinalatum non esse Ordinem sacrum, nec imprimere characterem, nec fuisse à Christo Domino institutum, vt per Cardin Zabarel. *in Clem. ne Romani, §. porrò, de elect.* Sot. *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 4* Card Bellarm. *lib. 1. de cleric. cap. 16. controu. 5.* Domit. Chamerot. *de Sacrament. tract 11. cap. 1. dub. 2.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 11.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. c. 1. quæs. 3. vers. secunda opinio*, Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 12. num. 75. vers. tamen primum*; ex ea potissimum ratione, quia Cardinalatus non habet consecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde similiter Papatum non constituere Ordinem distinctum ab Episcopatu, nec imprimere distinctum characterem, resoluunt Sot. *d. q. 2. art. 4. concl. 2.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. 8. vnica, punct. 1. num. 5.* quia etsi Papa habeat maiorem potestatem iurisdictionis, quàm habeat Episcopus; tamen in potestate conficiendi corpus Christi consecrandi Episcopos, confirmandi, & ordinandi, sunt æquales.

In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Episcopis conceduntur, & plures prærogatiuæ eis competunt de Iure. *Primò* enim electus Episcopus eximitur à patria potestate, ex lege Canonica *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi*, & lege Imper. *in auth. sed Episcopalis dignitas, C. de Episcopis & cler.* obseruant Cou. *in cap. quia nos, num. 5. de testam.* Bernard. & Salzed. *reg. 235.* Garc. Falcon. *reg. 198.* Cott. *in memorabilib. verb. Episcopalis dignitas*, Viui. *tom. 1. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria potestate, n. 4. p. 403.* Menoch. *remed. 15. recuperandæ, numer. 321.* Ascan. *de patria potestate, c. fin. num. 49.* Pinel. *in l. 1. p. 1. num. 42. C. de bonis matern.* Gutier. *in repet. §. sui, num. 10. & 11. Inst. de hæred. qual.* Valdes. *ad Xuar. p. 2. pag. 62* Molin. *de Iust. tractat. 2. disp. 229. vers. 6.* Rebell. *de oblig. Iust. p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. vers.* 8. Milis *verb filius, vers. filius, eximitur*, Sà *eod. verb. num. 11.* Anton. Gom. *var. tom. 1. c. 9. num. 11.* Alzed. *part. 1. c. 12. num. 10.* vbi *numer. 19.* dicit quòd filij Episcopi antea vxorati per consecrationem patris non liberantur à patria potestate. Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 29 num. 79.* Mart. *de Iurisp. p. 4. cent. 1. casu 27. nu. 4.* nouissimè Barth. de Angelis *ad d. auth. sed Episcopalis, num. 1. pag. 82.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Eccles. q. 374. nu. 1. in princ.* Idem in Cardinalibus in his, quæ ipsis sunt commdda, non ita tamen vt omittant ius suorum hæredum, Cuch. *in Instit. canon. lib. 1. tit. 4. nu 87.* Molin. *de Instit. tr. 2. disp. 229. num. 8.* Læl. Zech. *de Republ. Eccles. tom. 3. de Cardinal. num. 9. priuil.* 8. nouissimè amicus meus sapientissimus P. Diana *moral. resol. part 5. tract. 2. resol. 32.* *Secundò*, in signum dignitatis Episcopalis, & spiritualis quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annulum portare potest in digito, & Mittra, seu infula, & aliis Episcopalibus ornamentis atque insigniis decoratur, *c. clerici officia, de vita, & honest. cler.* *Tertiò* in Altari, in quo Episcopus Missam cantauit, nullus eadem die potest Missam celebrare, *cap. in altari, de consec. dist. 2.* & infrà dicemus *alleg. 24. in princip.* Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portatili vbique

vbique locorum, & extra Ecclesias celebrare, per se, vel per alium in præsentia sua, *c. fin. de priuileg. in 6.* quod an sublatum fuerit per Concil. Trid *sess. 21. in decreto de obseruandis, & euit. in sacrificio Missæ*, dicemus infrà *alleg. 23. num. 5.* Et in suis diœcesibus populo solemniter benedicere *Clem. fin. de priuil.* de quo aliqua notabimus *alleg. 27. num. 63.* Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in sua præsentia facere celebrari, *cap. quod nonnullis, de priuileg.* & possunt sibi quem volunt eligere Confessorem, *c. fin. de pœnit. & remiss.* de quo tamen vide quæ dicemus infrà *alleg 25. num. 20* *Quartò*, habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quæ ad legem diœcesanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg. 86.* *Quintò* non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitari: nam, inquit *l. nec honore. C. de Episcopis & cleric. & auth. de sanctiss. Episcopis §. nulli verò iudicum*, & persona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quæ diximus in nostro *tract. de Iure Eccles. lib. 1. c. 12. num. 30.* quòd si quandoque eius necessaria sit attestatio, non iureiurando, sed Euangeliis tantùm coram positis testimonium eius est accipiendum, *cap. testimonium, cum seq. 11. quæst. 1.* *Sextò*, cuicumque licitum est iudicium Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimonium ipsius tantùm est recipiendum, vt Theodosius Imp. decreuit *in c. quicumque, cum seqq. 11. q. 1.* nisi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in cap. fin. 6. quæst. 2.* hæc enim sic quoque intelliguntur cum sententia ab Episcopo secundùm ius legitimè fuerit prolata; dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur quod à sacrosancto homine secundùm scientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, *in c. omnes, in fine, ead. causa & quæst.* Episcopi quoque tantùm, vel alij in Ecclesiastica dignitate constituti, Conseruatores Iudices dantur, *c. hac constitutione, de officio deleg. in 6.* *Septimo*, si Episcopi à quoquam rebus propriis spolientur, vel à suis sedibus eiiciantur, sunt statim in omnibus restituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimẽ obiici possit, *cap. si quis ordinatus, cum seq. 91. dist. Clem. vnic. de foro compet.* Nec sunt Episcopatu priuandi propter quamcumque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *cap. 1. cum seqq. 7. q. 1.* *Octauo*, Episcopus potest assistere Inquisitoribus in negotio Fidei. Alex. IV. *Bulla* XIII. & habet eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus Inquisitoribus, & vbi Inquisitores non adsunt, Penia *in 3. part. direct. Inquisit. schol. 112.* Aloys. Ricc. *in prax. aurea resol. 103. vers. duodecimo.* *Nonò*, Episcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Cameræ absque mandato summi Pontif. Pius IV. *Bulla* 74. Aloysius Riccius *dict. resolut. 203. num. 1.* *Decimò*, Episcopi præcedunt Protonotarios, etiamsi sint de numero participantes tã in Vrbe, quàm extra, Pius II. *Bulla* 2. Aloys. Ricc. *d. resol. 203. vers. sexto.* *Vndecimò*, Episcopus in sua diœcesi debet honorari ab Archiepiscopo dum est in illa, Capyc. *decis. 17. n. 28 & 25.* Aloys. Ricc. *dict. resol. 203 n. 3. vers. octauo.* *Duodecimò*, Episcopus potest esse Iudex in causa propria suæ Ecclesiæ, vt dicemus *alleg. 87. num. 6.* *Decimotertiò*, Ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, *cap. ita nos 25. q. 2* Cou. *lib. 2 var. c. 8. in fine*, Aloys. Ricc. *d. resol. 202. num. 4.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 30. num 11.* Alzedo *dict. part. 1. cap. 7. num. 17.* vbi *num. 18.* id intelligit, si Episcopus iam erat consecratus: qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest nisi per Papam absolui, quamuis sit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. peruenit. de sentent. excomm.* *Decimoquartò* potest Episcopus sententiam suam per alium legere, Vgolin. *de officio Episc. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4.* Alzed. *d. part. 12. cap. 11. num. 45.* vbi *num. 46.* intelligit de Episcopo consecrato. *Decimoquintò* dum iurat non tenetur tangere librum, sed sat est quòd pectus suum tangat, vel à longè manus eleuet versus illum, *cap. in causa, de iuram. c. 1.* gloss. *in cap. quoties 1. quæst. 7.* Vgolin. *d. p. 1. cap. 2. §. 1. num. 4.* Hieron. Venero *de exam. Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 19.* Alzed. *d. c. 11. num. 38.* vbi *numer. seqq.* id limitat quando Episcopus consecratur, dum fidelitatem, & alia Papæ promittit, vt *in cap. Ego N. in fine, de iureiur.* vel quando specialiter est statutum quòd Episcopus Scripturam tangat. Immo Episcopo sine iuramento credi in causis ciuilibus resoluunt Aggia *de exhib. auxil. concl. 4.* Bobadil. *in politic. lib. 2. cap. 27. num. 15.* *Decimosextò*, Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum Iudice aliquantulum inferiùs, Sclu. *de benef. part. 1. q. 3. num. 12. in fine*, Anton. Corset. *de potest. Regia part. 4. num. 22.* Alzed *d. cap. 11. num. 36.* *Decimoseptimò*, non potest cogi ad tutelam cuiuscumque personæ suscipiendam, *auth. de sanctiss. Episc. §. Deo autem, collat. 9. l. 95. tit. 5. p. 1.* Paul. Montan. *de tutel. c. 35. reg. 1. n. 194.* Galganet. *eod. tract. lib. 1. tit. 6. n. 36.* Alzedo *d. cap. 12. num. 31.*

Quamuis Tiraq. *de nobilit. cap. 16.* latè disputet an 21
nobilitas liberorum ascendat ad parentes? & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phœbos *Lusit. decis. 155. per tot. tom. 2. per auth. constitutio qua, de dignit.*
§. generaliter, illud certò certiùs est quòd † Dignitas 22
Episcopalis filij prodest patri, ita quòd parens filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitatis prærogatiua, vt non reputetur plebeius. Ita Gam. *Lusitan. decis. 112.* vbi Flores de Mena, benè Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 545. in 1. impress. & resolut. 467. per totam, in 2. impress.* & faciunt quæ Farinac. *in praxi criminali part. 1. lib. 1. tit. 5. q. 1. n. 60.* me citato *in hoc loco* Alzed. *p. 1. cap. 12. num. 17.*

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio conside- 23
rata in generali, & in communi est instituta de iure diuino, vt constat ex D. Paulo *ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. 12.* quem post alios exponit Suarez *tom. 4. de Pœnit. p. 2. disp. 25. sect. 1. à num. 7.* & ex loco *Act. 20.* quem in idem adducit Card. Bellarmin. *d. tom. 1. controuers. 8 generali lib. 4. c. 25.* Henriq. *in sum. lib 6. cap. 5. n. 5.* Si verò iurisdictio Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de Iure humano. Suarez *dict. sect. 1. num. 10. cum seqq.* iuncto *num. 3.* Card. Bellarm. *d. lib. 4. cap. 24.* Valent. *tom. 4. dispens. 7. quæst. 10. punct. 2. pag. 2. col. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. q. 13.* Camill. Borrellus *d. tit. 6. à n. 1.* Ludouic. Miranda *de ordine iudiciario q. 2. a. 5.*

Ad cunctis formidandum Episcopale munus ene- 24
hendum, singulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, *cap. cùm in cunctis, de elect.* Quamobrem is, qui dignitate Episcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creari: quòd si ad nullum litterarum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiæ testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita disponit Sac. Concil. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 2.* & tenent Menoch. *de arbitrar. casu 425. num. 35.* Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 16. §. 2. in comment. littera B, & cap. 33. §. 2. & lib. 18.*

cap.9.§.1. verſic. gradus, Petr. Alphonſ. de Vaſconc. *in harmonia rubricar. Iuris Canon. tit. de ætate & qualitate, num.4.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.28. q.9. col.306.& lib.6. cap.6. quæſ.1. col.683.* Leſſ. *de Iuſtit. lib.2. cap.34. dub.24.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloſſ.4. nu.67.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.171.* plures alios refert Cened. *ad Decretum collect.51. num.4. in fin.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.3. cap.4. num.1. cum ſequentib.* Bellet. *diſquiſit. clericali. part.1. tit. de clericali diſcipl. §.4. à num.33.* Homobon. de bonis *de examine Eccleſiaſtico p.1. tract.1. cap.9. quæſ.52.* vbi *quæſ.53.* an ignarus promotus ad Epiſcopatum ſit tutus in conſcientia, & collatio valeat? quorum plures refero Ego ipſe *in collect. ad cap. cum in cunctis, num.10. de elect.* Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis tractat. 2. cap.13. num.6.*

25 Hodie cum priuilegium Doctoratus non faciat Doctorem, ſed requiratur doctrina, Clemens VIII. ſtatuit, vt non ſolum habentes priuilegium, ſed docti viri ad Cathedrales aſſumantur quoad Epiſcopatus in Italia ſumendi in Vrbe coram ipſo, & Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum. In Gallia verò, & Hiſpania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi exiſtentibus, & Legatis deficientibus coram S. Sedis Apoſtolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, de ſpeciali Papæ mandato, aſſiſtentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris, vt huiuſmodi negotij grauitas requirit, ſe examini ſubiiciant, qui approbati, & non aliàs ad Eccleſiæ regimina admittantur, referunt Franc. Leo *in Theſaur. fori Eccleſiaſtici part.1. cap.3. num.10.& 11.* Campan. *d. cap.4. num.4.* Maurit. Alzed. *d. part.1. cap.3. num.24.* idiomate noſtro vulgari ſolemus dicere, *Prelado ſem letras, Nao ſem leme, Religio ſem peza, Galinza ſem azas,* Latinè *Prælatus ſine litteris, nauis ſine clauo, horologium ſine æquilibriis, gallina ſine alis.* Nam ſi omninò illiteratus in Epiſcopum promoueretur, ſanè ab Epiſcopatu amouendus eſſet, quemadmodum amotus fuit Epiſcopus Calinen. ab Honorio III. de quo *in cap. fin. de ætat. & qualit.* toleraretur tamen ſi ex longo vſu, & rerum experientia ſciat rectè exercere omnia ad Epiſcopatum neceſſaria, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, vt per Hojedam. *de incomp. benef. p.1. c.24. n.32.& 33.* Maiol. *de irreg. c.32. num.4. & 10.*

26 Ad Epiſcopatus culmen ex Concil. Agathenſi *c.16.& 17.* nemo promoueri poteſt ante annum trigeſimum, habetur *in cap. quicumque 77. diſt.* Poſtmodum verò ex Conſtit. Alexandri III. in Concil. Lateranenſi ſuperadditum fuit vt exegerit 30. *in cap. cum in cunctis, de elect.* Ita Coſmus *in pragmatic. ſanction. tit. de elect. cap. ſicut, §. deinde, verb. legit. pag.99. verſu*, Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris part.1. lib.17. c.9. num.12.* Menoch. *de arbitr. caſ.427. num.24.* Rebuff. *tract. de pacificis poſſeſſorib. num.184.* Armend *in additionibus ad recopil. legum Nauarræ ad lib.1. tit.2. l.1. de ætatibus num.18.* Franc. Leo *dict. c.3. num.7.* Henriq. *in ſum. lib.10. cap.19. §.3. & lib.14. cap.9. in princ. verſ. ad Epiſcopatum.* Azor. *inſtitut. moral. pag.2. lib.6. cap.5. in princip.* Gutier. *canon. lib.1. cap.28. num.36.* Cardoſ. *in praxi Iudicum, verb. Epiſcopus num.2.* Ludouic. Miranda *de ordin. iudic. quæſt.4. art.2. concl.3.* Leſſ. *de iuſtit. tit.2. cap.34. dub.20. num.103.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. tract.3. num.163. verſic.1.* Viuian. *in praxi Iuris patronatus part.2. lib.6. cap.7 num.4.* Maſſobr. *in ſua praxi habendi concurſum reg.10. dub.11. à num.19.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere morali tom.2. tract.13. diſput.4. punct.3. num.1* Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis tractat.2. cap.11. num.4.& 5.* Filliuc. *tom.3. tract.41. cap.5. n.32.* nouiſſimè Balthaſ. ab Angelis *ad authent. Presbyterum C. de Epiſcopis & cleric. num.1. pag.51.* Stephan. VVeyms *ad Conſtitutiones 24. Iuris communis per Concil. Trident. innouatas, Conſt. 2. num. 3.* nouiſſimè Alzad *d. p.1. cap.3. num.22.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici rub.7. cap.3. num.3. & rub.7. cap.6. num.44.* vbi ex Rebuff. *d. tract. de pacificis poſſeſſoribus, n.184.*

27 aſſerit † in Regno Franciæ (quod in omnibus Gallicanis Epiſcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Epiſcopatum iudicari, qui in vigeſimoſeptimo conſtitutus anno reperitur, ita commonentibus concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem: & Petr. Gregor. *ſyntag. Iuris part.2. lib.17. cap.6. num.16.* addit Regem Franciæ poſſe virum ætatis 17. annorum nominare ſummo Pont. ad Prælaturam obtinendam, dummodo aliæ qualitates deſideratæ adſint. Itaque non amplius ſatis eſt † attigiſſe prædictos triginta annos, niſi expleuiſſe pateat, ex Rebuff. *in praxi beneficiali, rubr. requiſita ad collationem bonam num.37.& dict. tract. de pacific. poſſeſſorib. num.184.* licèt gloſ. *in cap. vnico, verſ. compleuerint, de ætate & qualit. in 6.* dixerit Epiſcopum eſſe poſſe qui trigeſimum ingreſſus eſt annum, ad id ducta auctoritate *d. cap. cum in cunctis*, cuius quidem verbum, *exegerit*, non perpendiſſe inſinuat, quòd ſine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Conſtitutione ſua Gregorius XIV. 15. *Martij* 1591. expreſſis declarauit verbis, ibi, *annum trigeſimum expleuiſſe*, &c. 28

29 Impubes autem ſi conſecraretur Epiſcopus, nihil ageret, ex D. Thom. *ad 3. part. ſum. q.39. art.2* Henriq. *in ſum. lib.1. cap.21. §.4. & lib.10. cap.14. §.3.* Syluest. *verb. ordo 4. num.1.* Menoch. *de arbitr. cent.5. caſu 427. numer.10.* eo quòd in Epiſcopatu conferatur poteſtas vera circa Corpus myſticum Chriſti, & cõſequenter requiratur actus ipſius ſuſcipientis talem poteſtatem. Contrarium tamen reſoluit Bonacina *de Sacram, diſp.8. q. vni. p.5. n.5.* ex eo, quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem; vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, non fieret irregularis, ex citatis per Suar *tom.5. diſp.31. ſect.1. num.29.* Campan. *rub.7. c.4. nu.17.* Mari. Alter. *de cenſur. tom.1. diſp.10. c.1. dub.3.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp.3. q.1. puncto 2. n.10.* & quod plus eſt, Sanch. *in opuſc. moral. lib.7. c.1. dub.32. n.4.* reſoluit quod ſi puer in cunis conſecretur Epiſcopus, tenebit factum.

30 Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quòd in aſſecutione Epiſcopatus, Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant. Ita Henriq. *in ſum. lib.10. c.33. §.2. in com. littera E,* Azor. *inſt. moral. p.2. lib.3. c.28. q.10.* Fr. Eman. *quæſt. Regularium tom.1. q.11. a.4.* Bobadil. *in ſua politica lib.1. c.6. n.14.* plures refert Cened. *ad decretum collect.51. n.5* Quintil. Mandoſ. *ad l.16. Cancel. q.16. ſub n.5. verſ. contrarium tamen, cum ſeqq.* optimè Lotter. *de re benef. lib.3. q.7. n.96 cũ ſeq.* Alzed. *d. p.1. c.3. n.25.*

31 Seu in his quæ pertinent ad forum conſcientiæ Theologi præferuntur Canoniſtis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas, Canoniſtæ Theologis præferre debent, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſ.71. n.49.* Fr. Eman. *d. art.4.* Azor. *inſti. moral. p.1. lib.2 cap.17. q.3. & p.3. lib.1. cap.3. q.4.* nam vt dicit Lotter. *q.7. num.97.*

*num.*97.Theologus non est tanti,vt sine Iuris Canonici facultate possit Ius diuinum, quantum pertinet ad mortalitatem, interpretari, & in hoc præstantior est Iuris Canonici Doctor.

32 Requiritur deinde vt Episcopus legitimo sit Matrimonio natus,vt decidit Concil.Trident.*sess.de reform c.*1.illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quam vix ad Episcopatus obtiuendos concedit inhabilem esse vt ad Episcopatum assumatur probant textus *in cap.cùm VVitonien. Ecclesia,de elect.*glos.*in c.grandi,verb.legitimo, de supplen.neglig. Prælator.lib.*6.Franc.Leo *in Thesaur.fori Ecclesiastici p.*1.*c.*3.*n.*8.Bertachin.*de Episcopo lib.*2.*de causa mater.Episcop.n.*81.Vgolin.*de officio Episcopi p.*1.*c.*1.§ 1.*n.*5.Iacob.de Graff.*in aureis decis.lib.*3.*c.*2.*n.*12.Mauri.de Alzed.*de præcellentia Episcop.dignit. p.*1*cap.*3.*num.* 16.

33 Legitimatos verò per subsequens matrimonium ad Episcopatus absque aliqua dispensatione promoueri posse,arg.text.*in c.tanta,qui filij sint legitimi,* tenent Peregrin.*de fideicom.articul.*24. *numer.*12. Couarr.*de sponsalib.part.*2.*cap.*8.§.2.*num.*24. Menoch.*cons.*16.*num* 5.& 17.& *cons.*799.*num.*12. Franc.Leo *d p.*1.*cap* 9.*n.*14.Fr.Eman.*in sum.tom.*1.*cap.*67.*nu.*6. me citato *in hoc loco* Maurit.Alzed.*d.p.*1.*cap.*3.*n.*18. Suar.*tom.*5.*de censur.disp.*50.*sect.*5.*à num.*10. Bellet.*disquisit clerical.p.*1.*tit.de disciplina.cleric.*§.2.*nu.*18. Azor.*instit.moral.part.*3.*lib.*2.*cap.*14.*q.*14.Campan.*in diuers.Iuris Canonici rub.*12.*c.*13.*numer.*127. Basil. Pont.*de Matrim.lib.*1.*cap.*11. *num.*5. Sanctarel.*var. resolut.quæst.*42.*num.*18.Ego ipse *in collectan.ad cap. tanta n.*24.*qui filij sint leg.* me citato *in hoc loco* Homobon.*de examine Ecclesiastico tract.*12.*cap.*3. *q.*11. *suppos.*4 Defectus enim natalium tollitur per subsequens matrimonium , vt latè probat Marchin. post hæc scripta, & non semel impressa, in lucem editus,*in tract.de sacram.Ordinis tractat.*1.*part.*10.*cap.*1. *à numer.*20.Ioan.Baptist.Lup. *de illegitimit. & natur. comment.*4.§.3.*num.*8.Matiens.*l.*10.*gloss.*3.*n.*3.& 11. *titul.*8.*lib.*5.*nouæ Recop.*Montealgre *de exercit.practi actionib.*2.*cap.*1.§.3.*num.*6. Valer.Reginald.*in praxi fori pænitent lib.*30.*num.*70.Trentacin.*var.resolut. lib.*1.*titul.de legitim.resolut.*1.*num.*18. Gall.*de except. titul.*1.*part.*1.*except.*2.*numer.*12.& 23.Paschal.*de viribus patriæ potest.p.*2.*cap.*4.*numer.*58.Ratio est, quia legitimari per subsequens matrimonium ea omnia consequents possunt,quę sunt Iuris Ciuilis,vt per tex. *in leg cum ex oratione ff.de excusat.tutor.*& *in lib.*4.& *fin.tit.*13.*p.*4.resoluunt Ioan.Garc.*de nobilit. gloss.*21. *num.*11.Ioan.Borcholt.*in tract.de feudis cap.*1.*num.*19. *post med.*Franc.Ferrer.*ad constit.de los impuberes, sub rub.de substit.gloss.*6.*num.*80.& 93.Stephan.Gratian. *discept.forens.cap.*143.*num.*72.& *cap.*751.*num.*12.& *cap.*754.*numer.*15.& 16.cùm huiusmodi legitimatio naturam imitetur,Surd.*de aliment.tit.*2.*q*15.*num.*32. & *tit.*8.*priuil.*67.*num.*5. & 10. & sic legitimati primordia habeant naturalia, idem Surd. *titul.*1.*q.*111. *n.*7.Vnde eos iure esse legitimos tenent Surd.*d.q.*111. *n.*10.& *tit.*8.*priuil.*67.*n.*8.Annel.Gall.*d.except.*2.*p.*1. *n.*1.& 14.Mieres *de maior.p.*2.*q.*1.*n.* 12.*ad med.*Ioan. Garc.*de nobilit.gloss.*21.*n.*62.Fr.Basil.*de matrim.lib.*11. *c.*11.*n.*1.& 3.

Neque obstat argumentum , ex quo contrarium tenuit Raymund.quem refert Abb. *in cap. ad extirpandas, in fine,de filiis Presbyter.* & sequitur Maiol. *de irregularit.lib.*1.*c.*4.*num.*13.scilicet ex text.*in d.c. cum in cunctis,in princ.de elect.* vbi requiritur vt quis fiat Episcopus quòd ex legitimo matrimonio natus sit;nam ex *d.c.tanta,in princ.*ibi,*post contractum Matrimonium legitimi habeantur*, iunctis verbis præcedentibus , notant Doctores communiter 34 † legitimationem ,quæ fit per subsequens matrimonium, Iuris fictione retrotrahi ad tempus natiuitatis , itavt qui antea illegitimè nati sunt, per Matrimonium postea subsequutum non solùm ex tunc legitimi fiant , sed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi , vt notant Anton.*num.*2.& 4.Card.*num.*2. Abb.7. Anchar.10.*in d.cap.tanta,*idem Anchar.*cons.*223. Deci. *in d.cap.cùm in cunctis,num.*11.*de elect.*quòd ex Legistis docuit Bart.*in l.*2.*num.*10. *ff.de vulgari*, quos refert Tiraquel.*de primogen.q.*34.*num.*34. & post Fortun.Graciam *in* §.& *quid si tantum,n.*17.tenent Couar *de sponsalib.p.*2.*cap.*8.§.20. *num.*26. Mantica *de coniect.vltim.voluntat.lib.*11.*tit.*12.*num.*18.Roland à Valle *cons.*10 *num.*14.*volum.*2.Surd.*cons.*309. *n.*24. Campanil.*d.num.*127 Bellet.*d.*§.3.*num.*20. Et, quod magis est , in legitimatione per subsequens matrimonium illud tempus attendendum est , quod magis proli prodesse poterit, siue illud sit conceptionis, siue natiuitatis,vt per *l.nuper,C.de natural.liber.*resoluunt Fachin.*controuers.lib.*3.*c.*50. Sayr.*de censur. lib.*6.*c.*10.*num.*29.Sanch.*de matrim.lib.*8.*disp.*7.*n.*19.& *disp.*34.*numer.*47. Basil.Pont.*in simili tractatu lib.*11. *cap.*3.Marchin.*d.tract.*1.*p.*10.*cap.*1.*num.*37.*cum seqq.* Ioan.Borcholt.*in tract.de feudis,cap.*7.*n.*19.*à num.*52. *ad fin.*Paschal.*d part.*2.*c.*4.*nu.*57.& 58 Ceuall.*comm. contra comm.q.*606.*n.*6.qui plura fundamenta pro hac parte adducunt ; licèt contrarium defendant Peregrin.*de fideicom.art.*24.*num.*34 & Fachin.*controuers. lib.*4.*c.*54.

35 Magis fortasse obstat text.*in cap.innotuit, de elect.* ex quo constat M.de quo ibi, susceptum fuisse ex soluto & soluta,& ex integra textus apparet pòst quadriennium inter parentes matrimonium fuisse subsequutum,vt refert Anton.August.*collect. ad Decretal.tit.*6.*c.*5. & colligi videntur ex corpore Iuris Canonici sine glossis Venetiis , & alibi impresso post annum 1587.vbi post illa verba *quasi furtim*,legitur *quo facto cum ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsum matrimonium contraxit.*Sed respondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri ; ex antiqua verò fidem non facere , iuxta eiusdem Gregor.proœmium , nec originalia, quæ referuntur, inter se consonant ; nam apud Anton. August. legitur,& *ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit,* quæ Grammatica vitiosa est,& legendum videbatur,*hæc ipsa*, & tunc nihil nobiscũ pugnat : cum enim concludit eam contraxisse matrimonium cum milite , ex quo M.filium susceperat , in integra verò apposita in corpore Iuris Canonici legitur , *cum qua postea Matrimonium contraxit*, quæ si vera esset, nostram resolutionem destrueret : sed non probatur vnde sumpta fuerit , & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt,ex diametro pugnare, ibi. *idem quoque M, adiicit quòd nunquam pater eius habuit vxorem,*vnde fit ea verba omissa fuisse in nostra compilatione , quia à patre allegabantur : sed tamen minimè sunt probata.Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem , petitam iustificandam inter alias causas , quas adduxit : verosimilier est littera Anton.August.si,*ipsa*, legas, non *ipsam*, quia consonat verbis versiculi præced.& nostram resolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celsitudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non posse ascendere statuit Sixtus V. *in sua Const.* 50.quæ incip,*Postquam*,de qua Sayr.*de censur. lib.*6.*c.*10 *n.*13.& 14.Bellet.*d.*§.3.*n.*22. Henriq. *lib.* 11.*c.*20.*num.*1.Campan.*d.c.*13. *n.*128.*ad fin.*Fusar.*de substit.q.*409.*n.*8.

36 Oportet etiam promonendum ad Episcopatum in sacro Ordine antea saltè sex mensium spatio constitutum fuisse, ex Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. cap.* 2. tradunt Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 1. *cap.* 3. *numer.* 9 Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 45. Vgolin. *de officio Episcopi, part.* 1. *cap.* 1. §. 2. *num.* 1. Maurit. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 3 *num.* 28. *& cap.* 4. *numer.* 3. Didac. de Atroyo *de Sacram. cap. de Episcop.* 37 *numer.* 6. † Sed per Bullam Gregorij XIV. publicam 15. Maij 1590. cùm plurali numero vtatur, sicut etiã vtitur text. *in c. à multis, de ætate & qualit.* oporteret omnibus Sacris initiatum fuisse ante sex menses; quemadmodum & ante Concilium disposuerat text. *in c. Osius* 61. *dist.* ibi, *sed non eligatur aliquis, nisi in sacris Ordinibus constitutus*; ita Campan. *d. tr. rub.* 11. *c.* 7. *n.* 8.

38 Si verò Sacerdotium non præcesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio; etenim præposteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat; ita post Ioan. Andr. Anchar. & alios Rendina *prompt. recept. sent. rub.* 38. *numer.* 6. Fornar. *de sacram. Ordinis, numer.* 5. *cap.* 6. Campan. *d. tract. rub.* 10. *c. vnic. n.* 3. Con. *lib.* 1. *var. c.* 10. *num.* 16. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 1. *cap* 4. *n.* 4. post glos. & Doctores *in cap. solicitudo* 52. *d. dist.* Quamuis contrarium, imò Episcopalem Ordinem non suscipere, qui Sacerdotio caret, teneant *gloss. fin. in cap. vnic. de clerico per saltum promoto*, D. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 24. Borg. *de irregul. p.* 5. *d. rub. de clerico per saltum prom. n.* 5. Syluest. *verb. Ordo* 2. *n.* 1. Emm. Sà *eod. verb. n.* 25. Maiol. *de irreg. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 3. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 7. §. 1. Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30 *quæs.* 9. Salzed. *ad Bern. cap.* 24. *addit.* 1. Suar. *d. loco numer.* 53. Bonacin. *de censur. extra Bull. disputation.* 3. *quæs.* 1. *puncto* 2. *num.* 7.

39 Deinde consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses sub pœna amissionis fructuum, & negligentes per alios tres menses Ecclesiis sunt ipso iure priuati, *cap. quoniam* 75. *dist. cap. quoniam*, 100. *dist.* Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 2. de quo Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 118. *vers.* 8. Bertachin. *de Episcopo, tractat.* 2. *lib.* 3. *quæs.* 1. *fol.* 82. Rendina *in prompt. recept. sent. titul.* 38. *n.* 13. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *n.* 52. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. consecratio Prælatorum, pag.* 89. Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *litt. C. conclus.* 743. Gonzal. *ad reg.* 8. *Canc. gloss.* 24. *numer.* 141. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 58. Campan. *in diuersorio Iuris Canonici, rub* 6. *cap.* 6. *num.* 9. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 2. *in princ. à nu.* 2. Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 13. Cardos. *in praxi iudicum, verb. consecratio, numer.* 3. *& verb. Episcopus, num.* 6. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. Galgan. *de Iure publico, l.* 3. *tit.* 108. Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 13. Vasq. *in opusculo de benefic. c.* 3. §. 3. *n.* 27. Molfes. *in sum. Moralis Theologiæ, tract.* 6. *c.* 7. *n.* 4.

40 Illudque trimestre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloss. *in c. cùm in cunctis*, §. *cum verò*, *vers. tempore, de elect.* & resoluta per Flamin *de resignat. lib.* 7. *quæst.* 1. *num.* 92. in terminis Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 13. vbi in puncto tradit tres istos menses non esse computandos à die electionis, sed à die confirmationis; nisi negligens fuerit ad petendam confirmationem; quia tunc computandi erunt à die electionis, & post Turrecr. *in cap. quoniam dist.* 100. intelligit nisi necessitas cogat amplius differre, veluti propter morbum Episcopi consecrandi, vel 41 si impediatur ab hoste. Nec obstat text. † *in cap. Ordinationes il* 1. §. *tempus* 75. *dist.* dum præcipit ne consecratio vltra tres menses post electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quæ ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electione Papæ, cuius prouisio electionis, & confirmationis locum habet, vt per Abb, *in c. cùm in cunctis*, § *cùm verò, num.* 3. *& in cap. eam te, num.* 3. *de rescript. & in c. nosti, num.* 4. *de elect.* Francisc. Marc. *Delphin. decis.* 1394. *& decis.* 1395. *etiam n.* 3. Cætera de confirmatione habes suprà hac *p.* 1 *tit.* 1. *c.* 4.

Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet Diem Dominicam, 42 *cap. qui in aliquo* 51. *dist* Sanch. *d. dub.* 15. *num.* 14. Petr. Gregor. *syntagm. iuris, p.* 2 *lib.* 17. *cap.* 14. *num.* 10. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 9. Suar. *de cens. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 30. Bocacin. *d. quæst.* 1. *part* 3. *num.* 3. Nec obstat † *cap. quo die* 75. *dist.* dum præcipit benedictionem consecrandis non nisi in die Dominica Resurrectionis tribui, 43 quia respondetur quòd Dominicam diem ob venerabilem Resurrectionem Domini nostri Iesu Christi non solùm in Paschate celebramus, verùm etiam per singulas hebdomadas ipsius diei imaginem frequentamus, *cap. sabbato, de consecrat. dist.* 3. & propterea visum est Dominicam celebrari in memoriam continuam Paschæ, Henriq. *in summa lib.* 9. *c.* 25. §. 1. *in commento lit. D.* Hinc videtur quòd si die Sabbato factus sit Sacerdos, die Dominico immediatè sequenti in Episcopum consecrari potest, gloss. *in cap. quod à Patribus in fine dist.* 75. Syluest. *verb. Ordo* 2 *quæst.* 6. *dicto* 2. Sanch. *d. dub.* 15. *num.* 15. Vnde si ex dispensatione, vel aliàs liceret die Dominica consecrari Sacerdotem, non est alicubi vetitum eadem die consecrari Episcopum, vt firmat idem Sanch. *d. num.* 15. *in fine.* Quicquid dicat Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 6. *c.* 4. *n.* 5.

Locus autem idoneus pro illorum consecratione 44 est Ecclesia, quam Metropolitano placet eligere, *cap. fin.* 51. *dist.* Concil. Trident. *dict. c.* 2. nisi consuetudo probata illud haberet in vsu, Syluest. *verb. Consecratio* 1. *num.* 3. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 23. §. 5. *in princ.* Lessi. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 103. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 2. *in princ. n.* 4.

Hæc tamen consecratio à minori numero, quàm 45 trium Episcoporum fieri minimè debet, saltem necessitate præcepti, *c. Archiepiscopus, de tempor. ordin. cap.* 164. *dist.* Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 24. §. 1. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 48. *num.* 13. Marc. Anton. Genuens. *in praxi curiæ Archiep. Neapol. cap.* 70. *n.* 26. vbi *num.* 27. resoluit etiam per text. *in d. cap. Archiepiscopus*, vocatos suffraganeos ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei teneri accedere. Vgolin. *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 11. Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 10. vbi *num.* 17. subdit quòd † vnus Episcopus principaliter. 46 totam consecrationem perficit, & alii sunt quasi coadiutores: & *à n.* 25. disputat an sit de essentia, & necessitate Sacramenti quòd consecratio fiat à tribus Episcopis.

De consecratione Episcopi latè diximus suprà *tit.* 1. *cap.* 5.

Circa vestes, quibus Episcopi vti possunt, est ad- 47 uertendum in omni loco vti posse vestimentis violacei coloris, rubeis transuersis, Cærem. Episc. *lib.* 1. *cap.* 1. *&* 2. Lancel. *in templo omnium Iud ... lib.* 2. *c.* 5. §. 3. *num.* 14. Ioan. Garc. *de nobilit. gl.* *f.* 48. §. 3. *n.* 52. Hieron. Venero *de examine Episcop lib.* 4. 71. *n.* 1. ac Rochetto, quod est indumentum lineum & album, *cap. clerici, de vita & honest. clericor.* 39 *tit.* 5. *p.* 1. Ioan. Trull. *in reg. Canonic. Regular. lib.* 1. *cap.* 23. Lancell. *vbi suprà n.* 11. cum hoc tamen temperamento quòd

quòd in propria diœcesi incedunt Rochetto discoperto, extra diœcesim verò, vel in præsentia Legati de latere portant Manteletum ad Rochettum comperiendumunam loco Manteleti in propria diœcesi vtuntur Mozzetta supra Rochettum, Cærem. Episcop. *lib.1.c.1.& 2.* Vgolin. *de officio Episcopi p.1. cap.3. num.6.*

48 Galero nigro, laneo serico viridi suffulto vti possunt cum chordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit Regularis, Cærem. Episcop. *d.loco*, Hieron. Veron. *d.lib.4.c.17.n.1.* & infrà *alleg. 6.n.9.* aduerto quòd debent habere galerum duplicis formæ, vnum qoo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorem; vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum: Et possunt portare annulum gemmatū in quarto digito à pollice manus sinistræ, *cap. clerici, de vita & honest. cleric.* Lancell. *d. lib.2.c.5.n.14.* Petr. Greg. *syntagm. Iuris part. lib.5. cap.12.num.39.*

49 Extra diœcesim igitur, sine licentia Ordinarij loci poterit Episcopus portare Rochettum coopertum cum Manteletto, Mozettam, galerum cum chordulis, ac floccis viridibus, & sericis, annolum gemmarum, & cappam longam, & facere sibi deferri à cappellano caudam; ista enim non superioritatem, sed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato gresso grauitatem ostendit mentis, Lancell. *lib.2.c.5.n.17.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 467. in fin. tom.3.*

50 Quid autem dicendum sit de Episcopis Regularibus. Vide quæ dixi *p.1.tit.1.c.4.n.26.cum seqq.*

ALLEGATIO II.

Episcopus circa Ordinis Sacramentum in communi quæ considerare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis scripserunt.*

2 *Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum.*

3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*

4 *Characterem imprimit sicut Baptismus, & Confirmatio.*

5 *Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem.*

6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi ordines conferri, characterem recipit.*

7 *Excommunicatus si ordinetur characterem recipit.*
Ad Ordinis sacramentum cogi nemo potest, ibidem.

8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui nqua Baptismi regeneratus non fuerit.*

9 *Baptizatum se credens cum re vera non fuerit, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Christiue corpus celebrando conficiat? & n.10.*

11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino suppleri non potest.*

12 *Absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est.*

13 *Absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præstari non potest, etiamsi desit Sacerdos.*

14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti.*

15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione extra negligentiam & eius contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
Puer ante vsum rationis, vel amens an validè possit ordinari? ibid.
Hermaphroditus an ordinari valeat? ibid.

16 *Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas.*

17 *Clericum prima Tonsura percutiens incurrit excommunicationem* can. si quis suadente 17.q.4.

18 *Prima Tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui.*

19 *Ordines singuli an sint Sacramenta? ostenditur, &* num.20.& 21.

22 *Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur?*

23 *Ordines minores quare sacri non dicantur?*

24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant?*

DE Sacramento Ordinis, eiusque materia agunt Theologi *in 4.dist.24.* vbi D. Sot. Durand. Bonau. Palod Richard. & alij, ac Summistæ *verb. Ordo*, & ex modernis Barthol. à Ledesma *in sum. de Sacramen.* vbi *de sacramento Ordinis*, Viuald. *in Candelabro aureo, tit. de sacramento Ordinis*, Martin. Fornarius *de Ordine*, Zerola *in praxi Episcop. part.1.& 2. verb. Ordo*, Henriq. *in sum. p.2. lib.10. de Ordinis sacramento*, Stephan. Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo*, Card. Tusch. *practic. conclus. lit. O, conclus. 189.* Petr. de Ledesma *in sum. p.1. vbi de sacramento Ordinis*, Vasquez *in 3. part. D. Thoma tom.3. disp.235. cum seqq.* Valent. *tom.4. disput.9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30.* Ægid. de Coninch *de Sacramentis & censuris, tom.2. disp.20* Baldoin. iun. *super opera controuers. Bellarm. t. 2. lib.5.c.3.& 4.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg. super varias materias, alleg.1. cum seqq.* nouissimè post aliquas huius tract. impressiones à me visus Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis.* Bonacina *de Sacrament. disp. 8.* Piasec. *in praxi eoun Episcop. part.1.c.1. de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus studioso commendo lectori, Reuerendiss. scilicet D. Hieronymum, Campanilli Episcopum Laquedonensem, qui in laborioso, ac doctissimo opere suo inscripto, *Diuersorium Iuris Canonici*, multa ad ordines, beneficiaque pertinentia subtiliter & eleganter meliùs quàm omnes tractauit, Miranda *in manuali Prælator. part.1. quæst.38. cum seq.* Fernãdez *in examine Theologiæ moralis p.3.c.11.* Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi c. 26.* Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract.9.* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spiritualis lib.2.c.12. cum seq.* 1

Ordinis sacramentum fuit institutum à Christo Domino Saluatore nostro, vt de Fide definiuit Concil. Trident. *sess. 23. de sacram. Ordinis, cap.2.* tradunt Iacob. de Graff. *aureis decis. part.2. lib.1. cap.9. num.4.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de sacram. Ordinis num.5.* Thom. Valasc. *d. tom.1. alleg. 2. num. 3.* Sayr. *de Sacramentis in genere, lib.2. quæst.3.a.1. vers. de Sacram. Ordinis*, Victoria *de Sacramentis n.216. ad fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. in proœm. §.2. littera M, & c. 2. num.6.* Piasec. *in praxi noua Episcopali part.1. cap.2. de conferendis Ordinibus num.1. pag.15.* Valent. *tom.4. disp.9. quæst.1. punct.4.* Vasq. *tom.3. disp.239.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.30. à num.3.* Coninc. *de Sacram. & censur. tom.1. quæst.83. num.106.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quæst. vnica punct.1. num.7* 2

Torreblanca d.lib.2.c.12.num.4 Filliuc.tom.1.tract.9.cap.1.num.3. Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium: Sacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrumque in omni lege semper extiterit, Concil. Trident. sess.23. de Sacram. Ordinis cap.1. Vnde Christus Dominus in nouo Testamento cum Eucharistiæ sacrificio etiam Sacerdotium instituit, quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecrandi Corpus, & Sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cùm autem diuina res tanti Sacerdotij ministerium, vt inquit Concil. Trident. d. cap.2. consentaneum fuit quo dignius, ac maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia plures & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita videlicet distincti, vt qui iam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infra tractabimus alleg. 11. & Dionysius Papa in epist. ad Seuerum Episcopum, relatus in cap fin.89. dist. licèt Gregorio, & Bonifacio adscribatur inquit, *ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuersitate contentio, & rectè officiorum generaretur administratio singulorum; neque vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret, sicut in cælesti Angelorum militia aduertere possumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil. Trident. d.sess.23. de Sacramento Ordinis c.4.) *omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem, & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis Actor.6. fuit institutus, Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt, cap.1. & ibi gloss. verb. Subdiacones 35. distinct. Concil. Trident. dict. sess. 23. de Sacramento Ordinis cap.2. Omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in se ipsos quodammodo gessisse probatur.

3 Hoc Sacramentum Ordinis gratiam confert, vt reliqua Sacramenta, probat Apost. 1. ad Timoth.4. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetam cum impositione manuum Presbyterij*, & alibi, *admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum*, definiunt Concil. Trid. sess.23. de Sacram. Ordinis cap.3. ibi, *gratiam conferre dubitare nemo potest.* Sayr. de Sacram. in genere, lib.5. cap.1. quæst. vnic. art.1. vers. de Sacram. Ordinis, Henriq. in sum. lib.10. c.1. §.3. lit. R. & c.14. in princip. Valer. Reginald. d. lib.30. tract.1. n.16. nouissimè Marchin. de sacram. Ordinis, tract.1. p.3. c.1. Gaeta in c. ad limina. 30. q.1. ex n.10. nouissimè Torreblanca d. lib.2. cap.9. num.19.

4 Præterea imprimit characterem sicut Baptismus, & Confirmatio in singulis Ordinibus in anima suscipientis; id est, quandam spiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, vt infrà alleg. 11. Vnde duplex signum clericorum notatur, interius, & exterius; interius est character, exterius est consura: vide Concil. Trident. d. sess.23. c.4. Victor. de sacram. Ordinis n. 252. Magist. in 4. distinct. quæst. 1. cum sequentib. Henriquez in sum. lib.10. c.7. in prin. & c.14. §.2. lit. P. Bellet. disquisit. clerical. p.1. tit. de disciplina clerical. §.3. num.2. Piasec. in praxi noua Episcopali part.1. num.52. pag.60. Vasq. in 3. partem D. Thom. tom.3. disp.243. à num.2. & disp.244. num.17. Bellarm. part.1. lib.4. cap.10. vers. septimo Ordo Sacerdotum est, & tom.2. lib. vnico de sacram. Ordin. c.10. Balduin. mun. super opera controu. Bellarmini part 1. lib.3. cap.11. vers.7. Reginald. d. lib.30. num.3. vers. quod attinet, & num.16. vers. & idem. Bonacina d. quæst. vnica punct.6. num.3. Filliuc. tract. 9. num.54. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib.2. cap.12. num.18. nouissimè Philibert. Marchin. de sacram. Ordinis tract.1. part.3. cap.4. cum seq. nouissimè etiam Sanch. in opuscul. moralib. lib.7. cap.1. dub.1. num.4. hinc Cardos. in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis num.50. tenet clericum resuscitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud sit in Religioso, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinato, est indelebilis, & nunquam extinguitur, nec post mortem anima relinquit effectum consecrationis.

Qui tamen absoluta coactione compulsus promouetur, nempè si vi teneatur, & ordinetur, is vtique Ordinem minimè recipit, eiusque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile signum, glos. in c. vnico verb. discretionis, in fine, de clerico per saltum promoto, Angel. verb. coactio num.1. Syluest. verb Ordo 4. n.1. vers. secunda. 5

Promotus tamen conditionali adductus coactione, scilicet, qui vt mortem vitaret, aut ne aliam sibi comminatam pœnam patiatur, Ordines sibi conferri permisit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit glos. verb. vel aliquid, in Clem. in plerisque, de elect. Paul Comitol. respons. moralium lib.1. q.45. post n.1. 6

Excommunicatum, si Ordinem susceperit, characterem quoque recipere resoluit Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub.11. c.15. n.140. 7

Sacramentum Ordinis esse sacramentum voluntatis, nemineémque ad illud cogi posse probant text. in c. gesta 74. distinct. & in c. quamuis. de ætat. & qual. Lambert. de iurepatr. part.1. lib.2. art.18. quæst.7. princip. num.4. nisi in casu necessitatis, dum v.g. in Rep. Christiana defecerint clerici, qui Sacramenta administrent, quia tunc poterunt compelli laici prudentes & digni ab Ordinariis Ecclesiasticis vt ordinentur, & ministri fiant Sacramentorum, Hojeda de incomp. benef parte 2. c.9. numer. vlt. Lambert. vbi proximè num.6. vers. fallit. Henriq. in sum. lib. 10. c.5. §.3.

Ad hoc sacramentum Ordinis nequit ascendere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit, quique si promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, cap.1. de Presbyt. non baptizato, Cardos. in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis num.8. nouissimè Marchin. de sacram. Ordinis tr.1. p.4. c.3. Sed ille, qui natus est inter Christianos, & inter eosdem conuersatus, non dubitandum illum esse baptizatum, quousque euidentissimis argumentis contrarium appareat, ex text. in cap. fin. de Presbyt. non baptiz. etiamsi sit expositus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, vt tradit Henriq. in sum. lib.2. c.31. §.1. 8

Qui verò non baptizatus, se tamen baptizatum credens, Ordines promeruit assumere dubitatur an illos receperit, Christive corpus celebrando conficiat, quod sibi, aliisque prosit tanquam Sacramen- 9

tum

tum? Et hunc Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sua, sed Ecclesiæ, putat Angel verb. Baptismus 7. num. 12. Glos. verò final. in cap. Apostol de Presbyt. non bapt. arbitratur istum non esse Sacerdotem, neque conficere, sed bene quoad se, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, sibique, & recipientibus prodesse. At verò D. Thom. in 4 sentent. distinct. 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam absoluere, piè tamen credendum censet summum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum supplere, neque fore permissurum, hoc ita latere, cùm inde maximum Ecclesiæ possit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (salua semper S. Ro-
manæ Ecclesiæ correctione) istum de facto non
suscepisse, quamuis communi errore haberetur ba-
ptizatus: nec in contrarium me potest inducere
glossa ver. decepta, in cap. dudum 54. de elect. propter
instantiam, quam facit de Baptismo; quia responde-
tur quòd licèt Baptismus flaminis (sic per quandam
metaphoricam tantum, non autem specificam signi-
ficationem nuncupatus) ministretur à Spiritu san-
cto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem
suscipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit
tamen interiorem contritionem, cum proposito
suscipiendi illud; sicque huiusmodi Baptismus fla-
minis ex sola dispositione operantis cum diuino
auxilio secum afferat gratiam sanctificantem, & re-
missionem peccati, itaut sic baptizatus nullum inte-
rim patiatur animæ dispendium, iuxta tradita per
Suar. tom. 3. de Sacram. quæst. 66. disp. 22. sect. 1. ante fi-
nem; tamen id contingeret non ex eo capite quòd
communiter habebatur baptizatus, nec ex permis-
sione Ecclesiæ, sed ex vi prædictæ contritionis, prout
etiam in terminis d. cap. dudum, dicendum est, pœni-
tentem ibi animæ dispendium oon pati, imò gra-
tiam sanctificantem obtinere, noo ex vi absolutioois
nullæ de facto præstitæ clerico, de quo in eo textu:
sed ex vi prædictæ contritionis, nec communis er-
ror, ac titulus putariuus concurrens potest efficere,
vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,
11 † cùm habilitas hæc procedat de iure diuino, quæ
suppleri non potest etiam interueniente communi
errore, de quo in l. Barbarius, ff. de officio præsidis, ibi,
cùm etiam potuit Populus Rom. seruo decernere hãc po-
testatem; hi enim Legislatores non possunt supple-
re defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg text. in
cap. cum inferior, de maiorit. & obed. & ex text. in cap.
sunt quidam 25. q. 1. & tenent Abb. in cap. 2. in fine, de
Presbyt. non baptizato, & alijs, quos refert, & sequitur
Mascard. de probation. concl. 649. n. 98. & 99. Sanch.
12 de Matrim. lib. 3. disp. 22. sub num. 27 † Sic etiam nul-
la erit absolutio Sacramentalis præstita à non Sacer-
dote, quamuis communiter existimetur Sacerdos,
nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, secun-
dùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iu-
risdictio necessaria ad eam absolutionem ministran-
dam, ex text. in cap. verbum, de Pœnit. distinct. 1. Tri-
dent. sess. 14. de Sacrament. Pœnitentiæ cap. 10 adeò vt
13 † nec in mortis articulo possit huiusmodi absolutio
instè, & validè præstari à non Sacerdore, etiamsi de-
sit Sacerdos, vt post glossam verb. mortis in fine, in
cap. pastoralis §. præterea, de officio ordinarij, obseruant
Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 4 art. 1. concl. 2. & 3. Nauar.
in cap. 1. in princ. à num. 74. de Pœnit. dist. 6. Vinald.
in candelabro aur. part. 1. tit. de absolutione n. 74. & tit.
de Confessione à num. 30. plures, vt per Cened. ad De-
cretum collect. 42. num. 3.
14 Interdicitur quoque promotio cuicumque non

Confirmato in Concil. Trid. sess. 23. de reformat. c. 4. ibi, prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint, Piasec. in praxi Episcop. part. 1. c. 3. nu. 24. vers. ad minores, Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 2. c. 3. numer 25. Homob. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 3. quæst. 1. Marchin. d. tract. 1. p. 4. c. 3. Zambran. de casibus in articul. mortis c. 2. dub. 3. numer. 1. Ordo enim characterem Confirmationis præsupponit de necessitate præcepti, non autem de necessitate Sacramenti. Ita Nauar. in man. cap. 22. num. 9. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. post resol. 276. in notabilib. de materia sacramenti Ordinis, Henriq. lib. 10. c. 14. numer. 2. Fr. Emman. in summ. part. 2. c. 17. sub n. 10. ac proinde Ordinis sacramentum validè, sed non licitè conferri posse illi, qui non est confirmatus, docent Sot. in 4. dist. 22 q. 2. art. 4. prope fin. Henriq. in sum. lib. 10. c. 14. §. 2. in com. lit. P. Valer. Reginald. lib. 28. n. 24 Bonacin. de sacram. disp 8. q. vnic. puncto 5 n. 9. in princ. nouissimè Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pagin. 78. in resp. ad 15.

Quinimò † si ex negligentia, & citra contem- 15
ptum prætermitteret quis Confirmationem recipere ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obseruant Nauar. d. num. 9. Vict. de sacram. Ordin. num 232. Viuald. in candelab. aureo tit. de Confirmat. n. 4. Piasec. in praxi noua Episcopali part. 2. c. 1. num. 24. vers. ad minores, Gregor. de Valent. ad 3. partem D. Thom. disp. 5. quæst. 2. puncto 2. vers. characterem, Henriq. de irregularit. lib. 14. c. 6. numer. 3. Suar. tom. 3 disput. 38. sect. 1. & tom. 5. disp. 42. section. 3. numer. 14. Fornar. de Ordine c. 8. § 7. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. quæstion. 1. Molfes. in sum. Theologiæ moral. tract. 2. c. 11. num. 7. Zambran. d. c. 2. dub. 3. numer. 3. Laurent. de Franchis in d. resp. ad 15. in fine. Fernandez in examine Theolog. moral. part. 3. c. 3. §. 5. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resol. 269. Galet. in margarita casuum conscientia verb. Ordo, pag. 194. col. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. numer. 24 Coninch. de Sacram. tom. 1. q. 72. art. 9. numer. 90 Bonacina de Sacrament. disput. 8. quæst. vnica punct. 5. nu. 8. cum sequentibus, me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiast. tr. 12. c. 3. q. 15. supp. 1. Antonin. Diana moral. resol. tom. 1. tr. 16. miscel. resolut. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. resolut. 55. vers. nota etiam.

An puer ante vsum rationis, vel amens possit validè ordinari? Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda: in qua communis sententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proindè postquam puer ad annos discretionis peruenerit, vel postquam amens ad mentem veniret, non esse repetendam ordinationem. Ita colligitur ex cap. vnic. de clerico per saltum prom. vbi ordinatus ante annos discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari absque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & 3. Valent. tom. 4 disput. 9. q. 4. puncto 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tr. 30. sub n. 30 Vasq. tom. 3. in 3 disp. 246. n. 3. Molfes. in summ. Theolog. moral. tract. 2. c. 12. n. 1. Marchin. d. tr. 1. p. 4. c. 4.

De Hermaphrodito dic quòd si præualet in fœmineo sexu, non potest validè ordinari, quia, vt fœmina est habendus, l. quæritur 20. ff. de statu homin. Idem si æquè vtrumque sexum participaret. Syluest. in sum. verb. hermaphroditus, Nau. cons. 8. de ætate, & qualit. Ordin Auila de censur. p. 7 disp. 3. dub. 5. Et in his casibus cùm hermaphroditus sit irregularis, vel ordinetur, opus est Apost. dispensatione, Nauar. in man. c. 27. num. 203 Sayr. de censur. lib 6. c. 8. num. 25.

Suar.

Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 3. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disput.* 245. *cap.* 2. *nu.* 3. Molfes. *d. tr. c.* 1. *n.* 48. Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 4. *c.* 2.

16 Gradus autem, quos continet Ordo, sunt nouem secundùm nostros Canonistas, videlicet Psalmistatus, seu prima Tonsura, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus. Ita illi *in c. cùm contingat, de ætate, & qualitate*, glos. *in proœmio Sexti Decretalium verb. Episcopus, gloss. final. in summ.* 32. *dist.* Couarr. *in c. quia nos, num.* 3. *de testament.* & hæc est verior opinio, vt dixi *sup. alleg.* 1. *nu.* 18. quo supposito dico primam Tonsuram esse clericatum, & Ordinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cum contin-*

17 *gat*, inquiens† per primam Tonsuram iuxta ordinem Ecclesiæ datum à talibus clericalem Ordinem conferri, & confirmatur ratione illa, quia constitutione *c. non dubium, de sentent. excommun. & can. si quis suadente*, 17. *q.* 4. probatur manus violentas in clericos iniicientes incurrere sententiam excommunicationis, ligatur etiam percutiens clericum tonsuratum, *glos. finali in d. c. cùm contingat*, Couar. Bellug. Gonzal. & plures alij, quos refert & sequitur Torreblanc. *de magia l. b.* 4. *c.* 6. *de los Clerigos de Corona*, *numer.* 50. Rainer. *de excommunicat. extra Bullam Cœnæ Domini c.* 9. *vers. nota secundò.* Deinde Concil. Trident. *sess.* 7. *de reformat. cap.* 10. quoad principalem dispositionem comprehendere primam Tonsuram, tenent Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. cap.* 85. *num.* 15. Maiol. *de irregularit. lib.* 4. *c.* 2. *num.* 3. Micol. Garcia *de benefic. part.* 5. *c.* 7. *num.* 95. vbi in additione dicit ita accepisse à D. Fagnano Sacrario Sacræ Congreg. Concilij Tridentini; præterea sub verbo, *Ordo*, seu *Ordines*, & *Ordinare*, generaliter, & absolutè prolato, venire Tonsuram, tam in Iure, quam in Concil. Trident. vt *in c.* 1. *sess.* 21. *de reformat. & c.* 37. *& 9. cap* 8. *sess.* 23. *vers. vnusquisque autem*, refert Garcia *de ben fic. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 7. Et sic Tonsurati appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus priuilegiis, quæ clericis in Sacris constitutis conceduntur, Aufrer. *in Clem.* 1. *de offic. ordin. reg.* 1. *fallent.* 11. *ex num.* 11. Olan. *in concord. lit. C, num.* 41. Gregor. Lop. *l.* 54. *gloss.* 12. *ex num.* 7. *tit.* 6. *p.* 1. Perez *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin.* itavt omnia Iura quæ loquuntur in clericis, locum habeant simpliciter in Tonsuratis, Roland. à Valle *cons.* 61. *numer.* 4. latè Torreblanca *de magia*, *lib.* 4. *cap.* 6. *de los clerigos de Corona*, *à numer.* 41. Quod demum sequenti confirmatur syllogismo. Laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, *cap. ex litteris*, *de iurisdiction. cap.* 2. *de institution.* vbi Abb. & alij; sed sic est quòd clerici saltem primæ Tonsuræ possunt habere beneficia, Torreblanc. *d. cap.* 6. *numer.* 56. ergo illos non esse laïcos, sed Ordinem habere dicendum est. Quibus & aliis fundamentis hanc partem tenent nostri *in d. cap. cum contingat.* Couar. *in d. c. quia nos, num.* 4. Gregor. Lopez *in proœmio titul.* 6. *partita* 1. M. Anton. Cuch. *instit. canon. min. libr.* 1. *titul.* 3. Ioan. Lopez *in tractat. de libert. Ecclesi. part.* 2. *quæst.* 5. *numer.* 3. Nicol. Plouæ. *in tract. de Sacram. part.* 6. *cap.* 1. *numer.* 3. Iul. Cæs. Madius *de sacris Ordin. cap.* 2. *num.* 8. Viualdus *in candelabro aureo, titul. de sacram. Ordinis, numer.* 10. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 34. *numer.* 8. Cardos. *in praxi iudicum*, *verb. Sacramentum Ordinis, num* 3. latè Torreblanc. *de magia, lib.* 4. *cap.* 6. *de los clerigos de Corona*, *à numer.* 15. Piasec. *in praxi noua Episcopali, part.* 1. *cap.* 1. *num.* 3. *pag.* 26. Viuian. *in praxi iurispatronatus*, *part.* 2. *l. b.* 6. *cap.* 1. *num.* 3. Mendez Castro *in l. cùm oportet, numer.* 166. *Cod. de bonis, quæ liberis*, Cald. Pereira *in leg. curatorem, verb. læsit, numer.* 103. optimè Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *numer.* 1. Rendina *in prompt. recept. sent. numer.* 1. *tit.* 34. *de Episcopis, num.* 15. Fernat. *de Ordine*, *cap.* 1. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesi. part. cap.* 4. *numer.* 17. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 3. *numer* 8. Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 2. *num.* 7. Vasconcel. *in harmonia rubric. sub tit. de translat. Episcopi, num. vlt.* Marta *voto* 14. *à num.* 2. Rota *in Ferrarien. pensionis* 14. *Iunij* 1624. coram. *bina mem. Remboldo, & decis.* 731. *num.* 5. *&* 6. *part.* 1. *diuers.* vbi apertè docet quòd prima Tonsura, quæ aliàs dicitur Psalmistatus, est Ordo, & hinc infert *num.* 16. familiaritatem solam sine beneficio non sufficere in prima Tonsura.

Quamuis hæc Canonistarum opinio sit vera in se, tamen non possumus negare primam Tonsuram semper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, seu saltem distingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. dum inquit: *nullus prima Tonsura initiatus*, *aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus*; nec non *in c.* 10 *eadem sess.* in illis verbis, *Tonsuram, vel minores Ordines conferre*, & in hoc euentu possumus accipere Theologorum opinionem asserentium indistinctè primam Tonsuram non esse Ordinem, sed tantùm præambulum, seu dispositionem ad Ordines, sicut nouitiatum ad Religionem. Ita cum D. Thom 3. *part. q.* 40. *artic.* 2. Episcop. de Elna *in suo direct. de sacram. Ordin.* §. 2. S. Raymund. *lib.* 3. *sua sum. sub tit. de ætate*, §. 3. Martin. de Ledesma 2. 4. *quæst.* 39. *art.* 2. Iacob. de Graff. *d. cap.* 9. *à numer.* 5. Vasquez *tom.* 3. *disp.* 236. *c.* 1. *num.* 9. *& disp.* 237. *c.* 2. Fr. Emman. *in sum. part.* 2. *c.* 13. *num.* 2. Sayr. *de censur. lib.* 4. *c.* 4. *num.* 7. *& lib.* 6. *cap.* 1. *numer.* 19. Card. Bellarm. *lib.* 1. *de cleric. cap.* 13. Suar. *de Sacram. disp.* 1. *sect.* 2. *& tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de Horis Canonic. cap.* 9. *num.* 5. Homobon. de Bonis *de humana vita statib. p.* 1. *c.* 20. *& tract. de exam. Ecclesi. quæst.* 4. Domit. Chamerot *de Sacram. tract.* 11. *de sacro Ordine, c.* 1. *dub.* 1. *vers. prima verò Tonsura.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 11. *c.* 13. *numer.* 3. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 6. nouissimè Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 1. *c.* 5. *cum seqq.* nouissimè etiam Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori Ecclesiast. c.* 7. *num. vlt. vers. sunt autem* Bonac. *de Sacram. disp.* 8. *q. vnica. punct.* 1. *numer.* 6. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *nu.* 5. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 3. *c.* 11. §. 1. *num.* 3. Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract.* 2. *c.* 1. *numer.* 31. *& cap.* 3. *à num.* 14. Filliuc. *tom.* 1. *tractat.* 9. *numer.* 13. & alij relati per Nicol. Garciam *d. c.* 1. *num.* 5. Vel generalius loquendo cum D. Thoma *in supplem. ad* 3. *p. q.* 57. *art.* 2. *& in* 4. *sent. dist.* 24. *art.* 2. si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Hostiæ: nouem autem impropriè ratione quarundam actionum. Vnde Canonistæ rectè sentiunt Tonsuram conferre Ordinem, id est, gradum aliquem, & statum & imprimere characterem, idest, signum extrinsecum, Lap. *alleg.* 138. *n.* 11. *&* 12. Mandos. *ad reg.* 24. *Cancel.* 1. *numer.* 7. Neuiz. *cons.* 59. *n.* 5. Surd. *cons.* 259. *numer.* 4. *&* 22. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *quæstion.* 35. *à num.* 22. Quoad Episcopatum, vide dicta suprà *alleg.* 1. *num.* 18. 18

Quæstio controuersa est; an singuli Ordines sint Sacramenta? In qua quæstione Doctores in varias diuisi sunt sententias. 19

Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi sacerdotalem esse Sacramentum, ita Durand. *in* 4. *sentent. dist.* 24.

dist.24.q.2.num.6. & probabilissimum dicit Victoria *de sacram.Ordinis n.127.* ex ea ratione, quia difficilè intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta; hæc ratio nihil euincit, quia facilè poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramentum propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum Sacramentum.

20 *Secunda* verò sententia tenet tres Ordines maiores esse Sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita Sot. *in 4.dist.25.quæst.1. art.2.rat. 4. & art.4. vers. dubium ergo*, Nauar. *in man.cap.22. num. 18. vers. quare probabilis*. Mich. Medina *in lib. de sacrorum Ordinum contin.cap.46.* Vasquez *3.part.tom.3.disp.237. cap.2.in princ.* ea ea ratione, quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, qni accedont ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos eaercent in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigorosom. Sed nec hæc ratio concludens est, provt sentit Nauarr. *d.loco*, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint Sacramentum.

21 *Tertia* igitur, & verior sententia asserit omnes tum maiores, tum minores Ordines esse sacramentum, characterémque imprimere, & gratiam conferre, ex eo, quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propositione concludunt Otdinem esse Sacramentum: Florentinum etenim hoc eaplicat his verbis, *sextum nouæ legis Sacramentum esse Ordinem*, & Trid. *sess.23.de reform.c.3.* postquam recensoit nomina singulorum Ordinum, absolutè dicit Ordinem esse Sacramentum. & ita omnes Ordines licèt sint per se singuli Sacramentum; tamen vnum Sacramentum censentur, quia vnum sont vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referunt, Ita D.Thom. *in supplem.ad 3.p.quæst.37.art.3. in med. & q.22.a.2.quæst.4.* vbi Palud. *quæst.1.* & Riccard. *art.3.* Emman. Sà *verb. Ordo. num. 1.* Card. Bellarm *lib.1. de sacram.Ordinis cap.8.* Petr. Soto *de instit. Sacerd. lect.4.de Ordine*, Valen. *tom 4.disp.9.quæst.2 punct. 4.* Henriq. *in sum.lib.10.cap.2.* Coninch *de Sacrament. tom.1.disp.28.dub.9.* Bonacina *de Sacram.disputat.8. q.vnica puncto 2.n.2.* Mitanda *in man.Prælator.tom.1. quæst.38. art.10.* Fernandez *d.cap.11.§.3.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part.1. tract.3.cap.8. quæst.69.in princip.* Filliuc. *tom.1. tract.9. numer. 15.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg. 2. num.9.* Torreblanca *d.lib.2.cap.12.num.1.* nouissimè Sanch. *in opusc.moral.lib.7.cap.1.dub.1.num.7. & dub.7.* Quæ quidem in hac quæst. resoluenda à me tradita maximè conducunt ad solutionem alterius quæstionis, vtrùm scilicet Episcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat? Si minores Ordines non sunt Sacramenta, sed sacramentalia, vt secunda tenet opinio, certum erat Episcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.

22 Ex his porrò Ordinibos tres sacri & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non sacri propriè appellantur: Sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt, *cap. à multis, de ætate, & qualitat.* & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt, *cap.1. 31. dist.* Et dicuntur sacri, quia ordinati in eis, aut habent sacra tangere, aut Sacramentum prospicere, Aluarez *in Speculo Iuris Pontif. c.81. vers. circa illum articulum*, sed Flamin. Paris. *de resignat.benef.lib.5.quæst.6.* aliam ponit rationem, qoia scilicet in eis est annexom votum castitatis, non vt essentialiter, sed accidentaliter ex statuto Ecclesiæ, refert Marcell. Vulpe *d cap.7.num.28. vers. & hi postremi.* Olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabitur, vt dicitur *in d.cap. à multis*, quamuis esset antiqoitus institutus, cùm de eo meminerint Anaclet. *in cap. Episcopus Deo, de consec. dist.1* præter can. Apost. vt *in cap.135.dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, vt Innoc. III. testatur *in c.moramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit vt is castitatem voueret, *d c.1.31.dist.* Vrbanus verò eum Ordinem eapressè in sacrorum numerum retulit, vt *in c.erubescant.32.dist.* & *in c.fin. 60. dist.* de qoo aliqua dixi *alleg.14.num.1.*

Reliqui veto quatuot ordines, minores dicuntur, nec sacri propriè nominantut, eo quòd eorum officium ad sacra contingenda non pertingat, Concil. Trid *sess.23.de sacram.Ordinis, cap.2.* Etsi omnes septem sacri, propter Sacramentum, dicantur *in c.1. de filiis Presbyt. lib. 6.* Sunt autem qoædam inter sacros, & minores Otdines differentiæ. *Primò* enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, vt dixi *alleg.16.* *Secundò*, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis eaerceri non possont impunè, *cap.1. & 2.* & *ibi* gloss. & Doct. *de clerico non ordinato minist.* Minorum verò officia quamuis ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua, vel censura imponitur, & faciliùs permittuntur, nam minores clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, *cap.1. distinct.24.c.1.§. deseruientes 31. dist.* *Tertiò*, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg.50.à num.15.* videbimus. *Quartò*, in degradatione cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solos cum consilio Capituli potest, vt *alleg.110.num.22.* dicemus. *Quintò*, differunt in voti emissione, vt *alleg.15.* ostendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodo constituti possunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg.31.num.201.* *Sextò*, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneatur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, vt docent per me citati *in collect. ad c. ap. dolentes, n.2. de celebrat. Missar.* *Septimò*, in beneficiorum acquisitione, cùm aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines reqoirunt, vt suo loco dicemus. *Octauò*, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, vt *alleg. seq.* ostendemus. 23

ALLEGATIO III.

Episcopus an solummodo verus sit Sacramenti Ordinis Minister?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister.*

2 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.*

3 *Potestas conferendi Ordines penes Episcopum residet,*

det, etiamsi excommunicatus, hereticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit.

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, non sic maiores.*

5 *Primam Tonsuram, & minores cæteros Ordines de Iure communi possunt conferre Abbates non solum Monachis suis, sed etiam sæcularibus in quos ordinariam habent iurisdictionem.*

6 *Abbates vt Ordines minores conferre valeant quot requisita habere debeant?*

7 *Abbates hodie ex noua Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre nisi illis, qui Regulares sibi subditi sunt.*

8 *Abbates nouitios in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt.*

9 *Nisi priuilegium habeant concludi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum.*

10 *Abbates facultatem non habent Tonsuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, vel clericis suorum superiorum & Ordinariorum dimissorias afferentibus.*

11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus, est irrita & inualida.*

12 *Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas est dispensare in interstitiis.*

13 *Episcopus carens minoribus Ordinibus potest validè eosdem aliis conferre.*

14 *Corepiscopi an sint veri Episcopi? remissiuè.*

15 *Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere.*

16 *Parochi primam Tonsuram suis subditis conferre non possunt.*

17 *Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, veramque dat eorum executionem.*

18 Cap. 2. de ordinatis ab Episcopo qui rem. Episc. *declaratur.*

19 *Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habebatur non liberat suscipientem à suspensione ordinis suscepti.*

20 *Episcopus Sacramentum conferens licèt iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, largitur.*

1 SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Episcopum esse dispensatorem de fide definitum est Concil. Trident. *sess. 23. de sacram. Ordinis can. 7.* & latè probant D.Thom. *3. p. quæst. 56. art. 3. arg. 2.* Bonau. *in 3 distinct. 25. artic. 1. quæst. 1.* vbi Ric. *art. 1. q. 1.* & Palud. *q. 1. art. 2.* Victor. *de sacra. Ordinis n. 2. 3. & 4* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. num. 6. pag. 26.* Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 9. cap. 11.* Iodoc. Cucc. *in thesauro Catholico lib. 7. art. 18.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. n. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 21.* Vasquez *in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 243. & 245.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 23.* Petr. Gregor. *syntag. lib. 16. cap. 9. num. 1.* Filliuc. *tom. 1 tract. 9. à num. 91.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. cap. 8. q. 71.* Molfes. *in sum. moralis Theologiæ tract. 6. c. 16. nu. 63.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 70.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. à n. 1.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 6.* nouissimè Marchin. post aliquas impressiones huius tractatus in lucem editus, *de sacram Ordinis, tract. 1. p. 2. c. 1. cum seqq.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de præcellent. Episc. dignit. p. 2. c. 5. n. 1.* nouissimè etiam me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. n. 4.* Nam Christus Dominus cùm duo haberet Discipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero septuaginta duorum, illos Apostolos nominauit, istos simplices Discipulos nuncupauit; illis fuit data potestas imponendi manus & consecrandi, non autem Discipulis simpliciter, vt constat ex *c. 8. Actuum Apost.* sed Apostolis decedentibus †successerunt Episcopi in eũdem locum, Discipulo- 2
rum verò septuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, iuxta *cap. in nouo 21. distinct.* Euidenter igitur patet ex hoc, quòd auctoritas ordinandi secundùm formam Ecclesiæ primitiuæ congruit Episcopis: huius autem diuinæ institutionis ratio congruens fuit illa, quod sicut ad summum Principem spectat non solùm ordinare viros bellatores in exercitu, verùm etiam & multò conuenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantùm pertinet ordinare homines ad certandum cum persecutoribus fidei, vt confiteantur audaciter Christi fidem (quod fit per sacramentum Confirmationis,) sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura *in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 1.* & ibi Richard.

Hæc igitur potestas conferendi Ordines Episco- 3
po tantùm regulariter competit, & penes eum Iure directo & proprio residet, etiamsi sit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & potestatem conferendi Ordines, & formam Ecclesiæ seruans alium audeat ordinare, validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt minus id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita text. *in c. secundum 19. dist. & in c. Dominus §. memento 1. q. 1. cap. quomodo, de consecr. dist. 4.* Sot *in 4. dist. 25. q. 1. art. 1.* Henriq. *lib. 10. cap. 21. in princip.* Rodoan. *de simon. p. 2. c. 23. n. 21.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 3. c. 8. n. 37.* Anton. Raguc. *in lucerna Paroch tit. de sacram. Ordin. quæst. 18.* Gregor de Valentia *ad D. Thom. disp. 9. q. 3. puncto 2. vers. pen. tom 4.* Fornar. *de sacram. Ordinis cap. 4. n. 2. ad finem.* Ægid. de Coninch *de sacram. tom. 2. disp. 20. dub. 9.* Bonacina *d. puncto 4. num. 2.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. num. 25.* Vasq. *tom. 3. in 3. disp. 243. c. 1. & 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 17. n. 11. & 12.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 91.* Hieron. Venero *de examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 27.* me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 2.* Marchin. *d. tract. 1. p. 2. c. 15.* vide infrà *n. 17. & 18.*

Respectus tantùm minorum Ordinum etiam non 4
Episcopis potest auctoritas illa conuenire, non quidem Episcoporum delegatione, sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio. Ita Victor, *de Sacram. n. 234.* Cou. *lib. 1. var. c. 10. n. 10.* Petr. Sot. *lect. 5. de Ordine,* Henriq. *d. cap. 23. §. 1.* Bellarm. *lib. 3. de clericis cap. 27.* Valen. *d. disp. 9. q. 2. puncto 1.* Did. Nugnus *in 3. par. D. Thom. quæst. 38. art. 1.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 93 cum seqq.* Anguian. *d. lib. 2 controu. 1. n. 70.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. num. 5.* Azedo *d. p. 2. c. 5 num. 8. & 10.* Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quàm ab Episcopis: & ita firmat D.Thom. *in supplem. ad 3. p. quæst. 38. art. 1 ad 3. argum. & in 4. sentent. dist. 7. q. vnic. a. 5. vers. talia verò in 2. scripto,* vbi Sot. *art. 11. ad 4. & distinct. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2.* Cou. *var. lib. 1. cap. 10. num. 10.* Fornar. *in tract. de Ordine cap. 5 in 3. dicto, n. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. cap. 48. q. 16.* Sayr. *de censur. l. b. 6. c. 6. num. 8.* Molfes. *loco proximè citato,* Nau. *cons. 14. à num. 1. de priuileg.*

priuileg: Card.Bellarm.de Ordin.cap.7 Suar. de Sacrament.disput.11.sect.3.§.solùm posset.Fr.Emman.in summ.part.2.c.13.numer.9. Cuch.lib.4.institut.canon. tit.11.num.8.Domit.Chamerot.de Sacram.tractat.11. c.4.dub.2.Campan.in diuers.Iuris Canon. rub.6.cap.2. numer.13.Sanch.d.dub.18.numer.9.cum seq.Marchin. d.tractat.1.parte 2.cap.13.Alzedo d.p.2.c.5.numer.6. Quamuis Abb.in c.quanto,numer.9.de consuetud.glos. fin.in c.manus,de consecrat.distinct.& cap.peruenit,95. distinct.& ex nouioribus Anguian. citato loco, Vasq. in 3.p.disp.243.c.4.n.3. acriter faueant,opitulenturque sententiæ contra D.Thom. eiusque sequaces, & concludant Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet; nam se decipiunt ex rationibus allegatis à suprà citatis; vnde non facile crederem Victor.in summa n. 237.quem sequitur Viuald. in Candelabro aureo p.1. tit.de Sacram.Ordinis n.17.in fine, asserenti se vidisse quandam Bullam Papæ cōcedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum,& Subdiaconatum; nisi tamen dicere velimus opinionem Abb.& gloss. sustineri posse in casibus necessitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata etiam non Episcopis, vt dixi, potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Episcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliique Sacerdotes.Nam de Abbatibus quòd possint primam Tonsuram, & cæteros minores Ordines conferre non solùm Monachis, sed etiam laïcis, in quos Ordinariam habent iurisdictionem, de Iure communi probant c.1.dist.69. c.quoniam. de ætate & qual.c.cùm cōtingat.c.Abbates,de priuil.in 6.qui text. probat eos posse etiam laïcos, in quos iurisdictionem habebant,ordinare,c.1.vbi gloss.verb.à non Episcopis, de ordinat. ab Episcop.qui renunt Episcop. c.1. vbi Glos.verb.alia,de suppl.negl.Præl.Bellarm.cùm cōtingat.q.1.vbi Cardin.not.1.Abb.num.2.&Butr.n.13. Nau.cons.13.incip.Abbatibus num.1.de priuil. Azor. instit.moral.parte 1.lib.3.c.48.q.15. Fornar. in tractat. de Ordine c.5.§.2.vers.Abbatibus,Vasq.tom.3.in 3.p. disput.243.num.33. Molfes.d.tract.2.c.2.num.18.Fr. Ludou.Mirand. in man.Prælat.38.art.9.concl.1.tom.1. Stephan.Gratian.discept.forens.tom.1. c.791.num.1. Sanch.in opuscul.moral.lib.7.c.1.dub.18.numer.5.cum seqq.Cardin.Tusch.pract.conclus.tom.1.verb. Abbas, conl.9.num.5.Seraphin.decis.980.num.1.Aloys.Ricc. in collect.decis.p.4.collect.955.Flores de Mena var.lib. 2.q.24.num.4. Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante, eosdem, minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent Gemin.in c.is cui,numer.6.vers.vidi dubitari,de elect.in 6.Felin.in cap.eam te,numer.8.de rescript.& commendat Selua de benef.p.2.q.6. post n.3. vbi dicit quòd eodem modo poterit, quo potest innitatus in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre Tonsuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. in d.c.Abbates,num.6.de priuil.in 6.Maiol.de irregul.lib. 3.cap.23.numer.12.Sayr. de censur.lib.4.c.13.post numer.15.

6 Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbatibus,vt hos Ordines conferre valeant. Prima, quòd sint Sacerdotes.Secunda, quòd benedictionem acceperint, aut saltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc idem est ac si essent benedicti. Tertia,quòd sint Mitrati, seu habeant ius ferendi annulum, Mitram, & Baculum pastoralem;itavt si vna earum deesset,ordinatio irrita foret,dict.cap.Abbates,de princ.in 6.Vide Franc.Marc.Delphin.decis.1082.n.2.lib.1. Ricc.in praxi Episc.parte 1.c.1.numer.6.pag.21.D Acuña ad c.1.num.6.distinctione 95.Gratian.discept.forens.tom.5. c.845.

Hodie ex noua dispositione Conc.Trid.sess.23.de reform.c.10.non licet Abbatibus,& aliis quibuscumque quantumuis exemptis in posterum intra fines alicuius diœcesis existentibus, etiamsi nullius diœcesis,vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditis non sit, Tonsuram, & minores Ordines conferre.Ita Steph.Gratian. discept.forens.tom. 4.c.791.n.2. Thom.Valasc.tom.1.alleg.3.n.9.Ludou. Miranda d.tom.1.q.38.a.9.concl.2.Portel.in dub. Regul.verb. Abbas 2.Scip.de Rubeis in aphor.Episc.eod. tit.13.Marcel.Vulp.in praxi iudic.c.7.nu.8. Suar.tom. 4.de Relig. tr.8.lib.2.c.26.n.19. Tambur.de iure Abbatū,tom.2. disp.2. q.7.n.1. D.Acuña ad c.1.n.6.dist. 95.Et licèt Thom.Sanch.in opusc.tom.2.lib.7.c.1. dub. 19.n.10.existimauerit hanc facultatē ordinandi non subditos minimè per Trid.fuisse reuocatam, nihilominus tamen eiusmodi opinio (salua tanti viri pace) omni probabilitate destituitur; nam si Tridentinum hanc facultatem non reuocauit Abbatibus,quid disposuit, dum ad subditos Abbatum hanc illis facultatem restrinxit? certè illa verba essent frustratoria: & ideò hanc partem sustinent Henriq.in sum.lib.14. c.18.nu.2.Maurit.Alzed.in praxi Episc.p.2.c.3.nu.78. Gauant.in man.Episcop.verb.Abbas n.31. Diana mor. res.p.4. tr.4. miscel.res.147. 7

8 Ex qua conciliari dispositione primò infertur per illa verba, Regularibus suis, intelligi professos sui Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante professionem ordinare non posse tenent Henriq. in sum.lib.10.c.25.§.3.in comment.litt.G. Fr.Emman.q. Regul.tom.3.q.23.a.2.in fine,Vgolin.de officio Episcopi c.26.§.19.numer.2.& §.20 num.7.Aloys.Ricc.p.2. decis.253.n.5.Sayr.de censur.lib.4.c.13.nu.5.Miranda d.tom.1.q.38.a.9.concl.2.in fine, Marcel.Vulpe d.c.7. num.9.Nald.in sum.verb. Nouitius,n.9. Card.Tusch. pract.concl.tom.1.lit.A, concl.9.Stephan.Gratian.d.c. 741.n.6.Marchin.d.tract.1.p.2.c.10.à num.10. Tamburin.d.tom.2.disp.2 q.27.Barthol.de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis,disp.9.q.8.numer.4.Quicquid aliter sentiat Suar. tom.4.de Relig.tract.8.lib.2.c.29.numer.12.† At verò 9 si Abbates huiusmodi, aut alij Religionum Prælati habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum,licèt in illo non exprimatur,quòd illud valeant nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas,vt à quocumque Episcopo,ordinentur,sicut cæteris Monachis professis concedere, vt bene resoluunt Ioan. Bapt.Tiber. in instruct. pro ordinandis, c.7.q.4.Sanch.in præcepta Decalogi,tom.2.lib.6.c.10.in fine,Barthol.de Vecchis d.q.8.n.3.vers.si verò, Tamburin.d.q.27.n.2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin.de instit.tract.2.disp. 138.vers.præter hos.Azor.instit.moral.part.1.lib.12.c. 2.q.1.Ego ipse de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif.appell.232.n.16.

Secundò infertur Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonsuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint,nec etiam aliis sæcularibus suorum Superiorum dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan. in diuersor. Iuris Canon.rub.6. c.2.ante num.7 Scipio 10

de Rubeis *d.verb. Abbas, num.*13. Ludou. Miranda *d. ar. 9.concl.*2. & voto Rotæ de mandato sanctæ mem. Clementis VIII. resolutum fuisse refert Seraphin.*de 1/.985.p.*1.& Episcopo Eugubino rescripsisse *sacram Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam sub die 3. Nouembris* 1593.retuli *de Iure eccles.vniuerso lib.*1.*c.*18.*num.*67.Quamuis contrarium existimauerint Lezana *in sum.quæst.Regular. cap.*14 *num.*13.*& cap.*18.*num.*65. Azor. *instit.moral. part.*1.*lib.*12.*cap.*20. *quæst.*7. Paul. Laymann *in sum. Theolog æ moralis,lib* 5.*tract.*9.*cap.*9.*num.*1. Alzed. *d. part.* 2.*c.*5.*n.*78. Quarant.*in sum Bullarij,verb. Ordo, prope fin.vers. Abbatibus* Grilenzon.*consil.*142.*num.*52. Marcel.Vulpe.*in praxi iudiciali fori Eccles.c.*7.*num.*8. Vgolin.*de officio Epis.c* 26.§ 19.Bonacin *de Sacrament.disp* 8.*quæst.vnic.puncto* 4.*n.*3.Marchin. *d.tract.* 1.*part.*2.*c.*10. *num* 15 *cum seq.* Ioan. Baptista Tiber. *instruct. Ordinand.cap* 7. *quæst.*48. *in fine*. Sanch. *in opusc.moral.lib.*7.*cap.*1.*dub.*21.*à num.*5. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*2. *disp.*2. *quæst.*7. *ex n* 3.Diana *part.*2.*tract.*2.*resol.* 147. *in fine*, quorum plures asserunt *sacram Congreg. Concil.* censuisse quòd Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, posse Tonsuram, & minores Ordines sæcularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit, ita vt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c.

11 *Tertiò* infertur ordinationem Abbatis priuilegiati Ordines minores conferentis non subditis absque litteris dimissoriis, vel cum illis, seu subditis suis non Regularibus, esse irritam, & inualidam, ac proinde repetendam defectu potestatis in ordinante, ex illis verbis Concil. Trid.*in d.c.*10 *Non liceat Abbatibus*, &c. quæ irritant actum quoad valorem substantialem; & nihil refert quod in Episcopis potestas ordinandi se extendat etiam ad non subditos quoad valorem ordinationis, quia potestas ordinandi concessa Abbatibus priuilegiatis, non est ad modum potestatis Episcopalis, nam illa procedit ex vi priuilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur sentire Suar.*tom.*4. *de Relig. tract.*8.*lib.* 2.*c.*19. *n.*8.*&* 22. Laurent. de Peirinis *de Prælato Regulari tom.*2.*q.*3.*c.*7.*n.*23.& colligitur ex quadam decisione *sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, Eminentissimo Card.Gyptio* referente *sub die* 27.*Iunij* 1631. in qua fuit resolutum *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Cælestin. cum litteris dimissorialibus Vicarij Generalis Camplen. eidem Abbati directis, esse malè promotum, atque ideò indigere noua promotione*, Quicquid teneant Sanch.*d. lib.*7 *c.*1.*dub.*19.*n.*17.Fr.Emman.Molfes. Tamburin. Præpos. & Ludou.de San Iuan, quos refert & sequitur Daina *moral.resol.p.* 5.*tract.*13.*resol.*93. & distinguat Marcel.Vulpe *d.c.*7.*n.*10.

12 *Quartò* infertur Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas esse dispensare in interstitiis, non tamen id conuenire Episcopo, qui facultatem habet dispensandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infrà *alleg.*18.*n.*10.Illationem probant Hieron.à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. quandò verò Abbates*, & Miranda *in manu. Prælat.tom.*1.*q.*38.*art.*7.*concl.* 3. Campanil. *in diuers. Iuris Canon.rub.*12.*c.*11.*n.*42.& sic non ab Episcopis, sed ab Abbatibus examinandos esse, non obstante Concilio concludit Nau.*cons.*13 *incip. Abbas cuiusdã* aliàs.*cons.*34.*in nouis,n.*1.*de priuileg.*

Dubitari non abs re poterit, an Episcopus carens minoribus Ordinibus posset validè eosdem Ordines aliis conferre? Suar.*de censur.tom.*5. *disp.* 31.*sectio.*1. & Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tr.*3.*q.*61. *in fine*, existimant ordinationem huiusmodi esse inualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus Iuris in alium transferre potest, quàm ipse teneat, *l. sil.usf.m ff.de donat.* tum etiam, quia Episcopus non Sacerdos non potest alios Sacerdotio insignire. Sed his non obstantibus ordinationem factam ab Episcopo carente minoribus esse validam, quoad minores collatos, licet mortaliter peccaret, tenent Gabr.Vasq.*tom.*3.*in* 3.*part.disp.*1430.*n.*24. Molfes. *in summ.Theologiæ moralis,tract.*2.*cap*17.*num.*5. quia Episcopus ordinatus per saltum est verus Episcopus, & habet characterem Episcopalem; ergo poterit habere actum secundum sibi proprium, nempe ordinationem sicut maiorum, ita & minorum Ordinum: tum quia collatio actiua minorum non fundatur essentialiter in passiua receptione minorum, nec est actus secundus illius, aut effectus, sed solùm præsupponitur ex Ecclesiæ consuetudine & statuto, vnde nec abrogat subsequentem ordinationem; ergo erat valida cùm sit ab illa independens: tum deniq; que, quia hoc non est plus iuris transferre in alium, quàm ipse teneat, aut dare aliquid quod ipse prius non habeat, licet enim Episcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habeat tamen potestatem superiorem, & eminentiorem, scilicet characterem Episcopalem. Et non est simile quod de Sacerdotio, respectu Episcopatus, dicebatur, siquidẽ Episcopatus claudit intrinsecè characterem Sacerdotalem, itavt non Sacerdos Episcopus esse non possit, vt fuit aliquorum opinio, quos *supra* retulimus *alleg.* 1.*n.* 38. quod tamen quatenus in iure non subsistat, vt eo in loco probauimus, magis secura manet hæc nostra opinio, quam veriorem esse iudicamus de Episcopo qui renuntiauit loco tantùm, & loco & dignitati, vide infrà *alleg.*113.*n.*1. 13

De Corepiscopis, an sint veri Episcopi, & vti tales potuerint Ordines minores, Subdiaconatum, & cæteros maiores conferre, egimus *supra tit.*1.*c.*6. *num.*22 & *ibi* citatis addo Marchin. *d.tract.*1.*part.*2. *cap.*9. 14

Presbyteri Cardinales ex consuetudine possunt Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij sequuntur *in c.*1. *num.*14.*de suppl.Præl.negl.* Victor.*de Ordine,nu.*234. Sylu.*in sum.verb.Ordo* 3.*q.*2. Martin. Laudens.*in tr. de Card.q.*20.Maiol.*de irregul.lib.*4.*c.*20.*nu.*8. Alzedo *d.p.*1.*c.*5.*n.*9.Flamin.Paris.*de resignat.benef.lib.*4. *q.*2.*n.*88.Monet.*de Conseruator.c.*5.*n.*31. Squillante *de priuileg.cleric.c.* 4.*n.*273.Sanch.*in opuscul.moral.lib.* 7.*c.*1.*dub.*19.*n.*4. Marchin. *tract.*1.*p.*2.*c.* 10.*num.* 1. Sebast.Cæsar.*in relect.de Eccles.hierarchia p.*1.*disp.*2. §.5. *n.*8. Rota *decis.*731. *n.*10. *p.*1. *diuers.* Quicquid dubitent Anastas. Germon.*in tract. de indultis Card. vers.tamen ratione,n.*20. *& seqq.*Azori *institut.moral. p.*2.*lib.*4.*c.*3.*q.*2.*vers.quæret aliquis* Familiaris autem vt quis ad hunc, & similem effectum dicatur, duo requirũtur; *primum*, vt habeat victum; *secundum* vt fuerit destinatus ad aliquod certum seruitium; ita Rota *decis.*584.*n.*3.*p.*1.*recentior.* vbi *à n.* 7. disputat an familiaritas probetur ex libris, in quibus sunt descripti familiares alicuius domini: & *decis.*464. *nu.* 2.*p.*1.*recentissim. in posthum.* docet familiaritatem cum Cardinali censeri probatam per testes deponentes quem habuisse à Cardinale partem panis, & vini cum Iulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo Cardinalis illi actu inseruiendo per triennium, vbi citat 15

citat Mandos. *super reg.* 3.q.19.n.2.Simonet. *de reseruat.* q.35.n.1.& 3.vide infrà *alleg.* 5.n.19.

16 Parochos primam Tonsuram suis subditis conferre posse non pauci scriptum reliquere, Archidiacon. *in cap. nullus Episcopus, de temporib. ordinat.* Panormit. *in cap. quanto, numero* 9. *vers. quinimo dico, de consuetud.* Immo licere cuicumque simplici Sacerdoti illam conferre docent gloss. *verb. lectoris, in c. quoniam* 69. *distinct.* Archid. *in c. Psalmista, num.* 2. *in fine* 23. *distinct.* Innoc. *in c. cum contingat. numer.* 1. vbi Hostiens. *nu.* 1. *de ætate & qual.* & stante consuetudine admittit Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tractat.* 2.c.2.*numer.* 19. Verùm vsus Ecclesiæ resistit, & propterea eorum sententia non est admittenda, imò eam iustè refellit Sot. *in* 4. *sent. dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 2. *argum.* & Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *num.* 1. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *n.* 3. & 4. Sic etiam videtur reiicienda opinio Francisci Marc. *d. decis.* 1081. *numer.* 3. asserentis Guardianos, & Priores de Iure primam clericalem Tonsuram suis subditis conferre posse, quia nunquam audiui hoc ab aliquo factum fuisse, ideo miror cur contra Concil. Trid. ita pronuntiauerit.

17 Potestatem conferendi Ordines regulariter Episcopo tantùm competere, etiamsi sit excommunicatus, suspensus, vel interdictus, *suprà* diximus *sub n.* 3. & valide Ordines conferre, licèt id minus faciat, & Ordinatus propterea executione careat. Attamen si huiusmodi Episcopus hæreticus, schismaticus, simoniacus, & qualitercumque excommunicatus occultus sit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem, itavt recipiens non solùm recipiat Sacramentum, sed eiusdem, absque vlla suspensione, executionem, ac proinde quoad omnes actus spirituales. Ita Innocent. *in c.* 1. *numer.* 3. *de schismatic.* Panorm. *in c. veritatis numer.* 46. *de dolo. & in cap. ad probandum numer.* 7. *de re iudic.* Cou. *in cap. Alma mater, p.* 1. §. 6. *num.* 7. & alij per Garc. *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *num.* 160. & circa beneficiorum collationem *p.* 5. *c.* 4. *numer.* 276. *cum seqq.* plures, quorum sententiam vt communem sequitur Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 1. *numer.* 81. & 89. eandem communem esse testatur Mascard. *de probat. concl.* 649. *sub numer.* 45. resoluunt Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 1. *artic.* 3. *vers. in ordinatione,* Henriq. *in sum. lib.* 13. *de excommun. c.* 39. §. 1. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 22. *sub num.* 35. Idem multò certius profitentes post *Extrauag. Ad euitanda scandala,* itavt post illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciati aut notorij clericorum percussores; estque verissima eorum sententia, quoad quoslibet actus, etiam spirituales: quamuis oppositum quoad omnes tenuerint absque bono fundamento Anton. Bald. & alij relati à Sanch. *d. n.* 35. *in pr.* & aliter distinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur character, vt in Sacramento Ordinis, Innoc. sibi contrarius *in c. nihil n.* 3. *de elect.* & alij communiter, vt per Mascard. eosdem sequutum, & per Sanchez *vbi proximè.*

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, *in c.* 2. *de ordinatis ab Episcopo, qui renunt. Episcop.* dum habet necessariam esse dispensationem, vt ordinatus etiam ignoranter ab Episcopo excommunicato possit in Ordinibus sic susceptis ministrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum verum, non conferre Ordinis exequutionem, respondetur enim ex dictis per Sanchez *sub num.* 35 illum text. non bene adduci ad hoc propositum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato, & tolerato; quia intelligendus est non de hoc, sed de illo, qui † licèt priuatim 19 ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicatio habebatur, in his etenim longè diuersis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipse loquitur, non liberat recipientem à suspensione Ordine suscepti, & quidem meritò, cùm enim talis Episcopus non habeat vsum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul text. *in c. Dayhertum* 1. *quæst.* 7. quem pro ratione decidendi ad *d. c.* 1. contra Innocent. *in d. c.* 1. *de schismat.* & Panorm Felin. & alios relatos per Couarr. *in c. Alma p.* 1. §. 6. *n.* 6. considerauit gloss. *in d. c.* 2. *verb. ignoranter,* resoluunt gloss. *in cap. si qui à simoniacis* 1. *quæst.* 1. *& in cap. ab excommunicatis* 9. *quæst.* 2. & alij, quorum sententiam, vt communem & tutiorem refert, & sequitur Couarr. *vbi proximè,* & Suar. *de censur. disput.* 31. *sub n.* 61. maturè considerans id procedere, non quidem ex eo quòd prædicta ratio idem cõcludat intrinsecè, & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per Sanch. *sub d. n.* 35. addendum putamus, concludit solùm vbi actum fuerit de causa principali, non autem de instrumentali, qualis est Episcopus Sacramentum conferens, qui proinde † licèt iniquus sit, tamen gra- 20 tiam, qua caret, largitur: sed ex eo quod eandem rationem etiam in huiusmodi Episcopo, vt instrumento, considerauerint Iura, quæ irritant, vt possunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, sed in iniuriam ordinantis; vnde nihil mirum si ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiusmodi suspensione liberandum: licèt fatendum sit plurimum conducere ad faciliorem dispensationem, iuxta text. *in d. cap.* 2. iuncto *c.* 1. *eod. tit.* & Iura sic intelligenda *in d. c. si qui à simonia,* ibi, *misericorditer sustinemus, & cap. ordinationes* 9. *quæst.* 1. qui text. dum admittit ordinationem ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus est, mediante scilicet dispensatione, ex quibus facilè soluuntur fundamenta Innoc. Panorm. Felini, & aliorum *vbi proximè.* Quis autem possit dispensare cum Ordinatis ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico? Vide infrà *alleg.* 48. Quæ verò sint substantialia Sacramẽti Ordinis, quorum vnico deficiente non suscipitur, nec character imprimitur? Ostendimus *alleg.* 11. *n.* 9. *in fine.*

ALLEGATIO IV.

Episcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*
2 *Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diœcesi ordinandus natus est.*
3 *Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine.*
4 *Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, itavt quis ratione paternæ originis poterit Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est.*
5 *Originis locus secundùm ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus est.*
6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*
7 *Originarius vt quis dicatur non solùm requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint.*
8 *Littera Apostol. dispensationis, vel benefic.; non*

ſunt ſubreptitia in quibus diceret q. ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeuteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.

9 *Dictio,* de, *naturalitatem, ſeu originem importat.*

10 *Dictio,* ex, *naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta.*

11 *Habitatio ſolum facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.*

12 *Filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verùm etiam in ſpiritualibus.*

13 *Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus eſt ad Ordines ſuſcipiẽdos.*

14 *Originem patris, & non matris ſequitur filius.*

15 *Filius non poterit ordinari ab Epiſcopo originis matris, niſi ſit naturalis.*

16 *Domicilium maternum eſt ſequendum, quando deeſt paternum.*

17 *Expoſitus cuius parentes ignorantur, non ſolùm iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus eſt, ſed etiam loci in quo eſt expoſitus, & n. 37.*

18 *Natus fortuito in aliquo loco non poteſt dici ex illo oriundus.*

19 *Natus in mari originem habere dicitur vbi pater domicilium habet.*

20 *Origini domicilium eſt immutabile, nec poteſt renuntiari*

21 *Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus, ab Epiſcopo originis eſt ordinandus, dummodò habilis ſit.*

22 *Domicilij ratione efficitur quis ſubditus & diœceſanus Epiſcopi, vbi illud contraxit.*

23 *Domicilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit.*

24 *Domicilium & habitatio in quo differant?*

25 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*

26 *Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, ſi habuerit animum perpetuò in eo permanendi.*

27 *Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur ſi verbo, vel facto volens domicilium contrahere, ſuam declarauit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam poſſeſſionem, cum tranſlatione maioris partis bonorum.*

28 *Decennalis habitatio facit præſumi domicilium, quando aliter non conſtat de voluntate habitantium.*

29 *Scholares & Caſtellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia ſemper cogitant de redeundo ad patriam, niſi finito ſtudio decennali tempore, & maiori commorati ſint, & num. 30.*

Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.

31 *Abſentes ſi ex ſtatuto potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate vt filius abſens priuilegiis potiatur.*

32 *Baro aſſumi poteſt ad Ordines ab eo præſide in cuius diœceſi habet feudum.*

33 *Baronum filij adipiſcuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.*

34 *Senator, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco, in quo ſenatoriam exercet dignitatem, & ab illius Epiſcopo poteſt ordinari, & per conſequens eius filius.*

Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus eſt. ibid.

35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. eius qui manumiſſus, §. 1. ff. ad municip. *componuntur.*

36 *Libertus ſi promoueri petat, ab illo Præſule erit aſſumendus ad Ordines, qui eſt ſuperior eius loci vnde patronus trahit originem.*

37 *Expoſiti ab eo ſunt ordinandi Antiſtite, qui eius eſt loci ordinarius in quo expoſiti ſunt, quia illius effecti ſunt ciues.*

38 *Domicilium contrahi poteſt in pluribus locis, & ab vno Epiſcoporum ordinari.*

39 *Domicilia quando non ſunt æquè principaliter, ſemper inſpiciendum eſt principalius.*

40 *Propoſitum aliò migrandi, & non redeundi præſumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum ſupellectili vel familia ſua.*

41 *Epiſcopi conſenſus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus ſi ordinari velit portare teſtimonium circa probationem qualitatis, mores, & ſufficientiam ab Epiſcopo loci vnde digreſſus fuit.*

42 *Epiſcopo diœceſis ſubiectus quis efficitur quoad Ordines ſuſcipiendos, in qua beneficium habet.*

43 *Clericus habet domicilium, & eſt ciuis illius diœceſis in qua ſitum eſt eius beneficium, dum illud poſſidet.*

44 *Ratione beneficij etiam tenuis, efficitur beneficiatus ſubditus illius Epiſcopi, in cuius Epiſcopatu illud extat.*

45 *Beneficium etiam tenue poſſidens gaudet priuilegio clericali.*

46 *Occaſione beneficij requirentis reſidentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, vbi illud poſſidet.*

47 *Domicilium contrahitur, quoad Ordines ſuſcipiendos, in loco beneficij, etiamſi reſidentiam non requirat.*

48 *Præſtimonium poſſidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Epiſcopo loci vbi eſt ſuum præſtimonium, ordinari poteſt.*

49 *Præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia commemorantur.*

50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, poteſt ordinari ab Epiſcopo loci, vbi ſitum eſt.*

51 *Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus, ab vnoquoque illarum Antiſtite promoueri poteſt.*

52 *Epiſcopus in cuius diœceſi eſt beneficium, poteſt ordinare, vel dare litteras dimiſſorias, etiamſi beneficium quoad prouiſionem ſubiectum eſſet alteri Epiſcopo.*

53 *Beneficij vnius diœceſis vniti alteri diuerſæ diœceſis ratione efficitur quis ſubditus Epiſcopi, vbi extaret beneficium principale.*

54 *Epiſcopus ratione beneficij ſibi ſubditos non ſolùm poteſt ordinare, ſed etiã diſpenſare cũ illis in interſtitiis, & etiã in illegitimitate ad minor. Ord.*

55 *Collationis, ſeu tituli beneficij ratione non efficitur quis ſubditus Epiſcopi, nõ habita illius poſſeſſione.*

56 *Penſionis cauſa nullus ſubiicitur Præſuli, vt ab eo promoueatur.*

57 *Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad ſuſceptionem Ordinum.*

58 *Religioſi vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à Superiori regulari deputati fuerunt.*

59 *Religioſi à propriis regularibus Superioribus dimiſſorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo ſitum eſt monaſterium.*

60 *Patres*

60 *Patres Societatis* IESV *à quocumque Antistite Catholico ordinari possunt.*

61 *Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum in quorum districtu eorum monasteria sita sint.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu, & sequuta scilicet professione.*

63 *Nouitius infra annum probationis Ordinari potest ab Episc. in cuius diœcesi moratur, quamuis alibi natus sit.*

64 *Episcopus faciens Ordines in aliqua diœcesi de licentia diœcesani, ordinare potest non solùm personas, eidem Ordinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœcesum legitimas licentias atque dimissorias habentes.*

65 *Fratres sacri Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani à quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis obedientia constituto, sacros Ordines etiam extra tempora, tribus diebus festiuis, & in quibusuis tam sæcularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, suscipere possunt.*

66 *Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Ecclesiasticam dignitatem.*

67 *Ordinare non potest Episcopus quemquam inuitum.*

1 TRIPLICITER quis quoad Ordines suscipiendos, efficitur subditus Episcopi, ratione scilicet originis, domicilij, & beneficij, *cap. cum nullus de tempor. ordinat. lib. 6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst.* 18. *art.* 4. Pau. Comitol. *respons. moral. lib* 6. *quæst.* 46. Fornar. *de sacram. Ordinis c.* 5. *n.* 6. Piasec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *cap.* 1. *à num.* 8. *pag.* 27. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 24. *num.* 1. Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo*, Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 6. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 5. *à num.* 16. Coninch. *de sacram. disp.* 20. *dub.* 9. *n.* 93. me citato *in hoc loco* Alzed. *de pracellent. Episcop. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 41. *cum seqq.* Leon. Lessi. *de iustitia lib.* 2. *cap.* 44. *dub.* 18. *num.* 91. Aloys. Ric. *in praxi fori Eccles. decis.* 298. *in* 1. *edit. & resol.* 257. *in* 2. *edit. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 317. *p.* 4. Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi c.* 26. §. 1. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.* 2. *c.* 2. *num.* 5. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 8. *cum seqq.* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.* 2. *c.* 13. *cum seqq.* Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *quæst. vnic. puncto* 4. *à num.* 8. Alphons. Narbona *lib.* 20. *gloss.* 1. *n.* 130. *tit.* 1. *lib.* 3. *noua Recopil. pag.* 409. Sanch. *in opuscul. moralib. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 22. Cardos. *in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis* 25. latè Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *cum seqq. & p.* 5. *c.* 5. 6. 7. & 8. nouissimè Marcel. Vulpe. *in praxi iudic. fori eccles. c.* 7. *n.* 24. Addunt aliqui quartum modum, scilicet ratione familiaritatis, de quo nihil in præsentiarum, sed *alleg. seqq.* commodiùs dicemus. Illud in hac materia est valde notandum quòd si subditus aliquo ex prædictis tribus modis semel elegisset vnum Episcopum à quo aliquem Ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui priùs illum ordinauit, indicasset cessare causam ordinationis, & remitteret Ordinatum ad alium ex dictis Episcopis: ita post Archid. *in cap. nec captanda, de concess. præb.* Achil. de Graffis *decis.* 13. *de pensionib.* Quarantam, & Riccium obseruat Molfes. *d. cap.* 2. *num.* 10. reddens rationem quia si semel factus est subditus Episcopi ordinari tis, cuius est onus prouidere illi de beneficio; & sic aliis iuribus Episcopalibus; non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem.

Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius 2 diœcesi natus est is, qui ordinandus est, glos. *in cap.* 1. *de vsuris lib.* 6. *verb. alienigenas*, *l. qui ex vico ff. ad municip.* Ioan And. *in d. c. cum nullus, num.* 3. Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. Campan. *d. cap.* 8. *num.* 9. Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap.* 1. *num.* 9. Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *de potest. Episcop. c.* 26. §. 1. *n.* 3. Homobon. *de examine Ecclesiastico tract.* 2. *c.* 1. *quæst.* 5. *num.* 1. latè Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 5. *c.* 6. D. Acuña *in comment. ad princ. dist.* 71. *n.* 2. † Originarius enim seu oriundus dicitur à sua propria origine, vt probant text. *in l.* 4. *C. de incolis lib.* 10. & *l.* 1. *ff. ad municip.* Boër. *decis.* 272. Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 5. *num.* 15. Aloys. Ricc. *d. resolut.* 257. *num.* 2. Thom. Valasc. *d.* 3 *alleg.* 5. *n.* 17. D. Acuña *d. princ. dist.* 71. *n.* 4. *in fine*, vbi etiam quis baptizatus est, inde trahere originem dicitur, & per librum Baptismi probari potest origo, Rebuff. *in tract. de pacificis possess. num.* 217. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 1. *à num.* 105. Greg. per text. *ibi in l.* 2. *verb. Christiano tit.* 24. *part* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 75. *à num.* 16. latè Alphons. Narbona *dict. loco num.* 148 *cum. seqq. pag.* 413.

Origo etiam patris inspicitur ad Ordines suscipiendos, itaut quis ratione paternæ originis possit 4 Ordines suscipere ab Episcopo loci, in quo eius pater natus est. Ita Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *num.* 21. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *sub n.* 24. Zerola *in praxi Episc. p.* 2. *verb. dimissoria pag.* 40. Paul. Comitol. *d. lib.* 6. *q.* 45. *glos. in d. c. cùm nullus*, *verb. alienigenas.* Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 13. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 1. *num.* 4. Gutier. *de matrim. cap.* 63. *num.* 29. Campan. *d. cap.* 8. *n.* 9. Aloys. Ricc. *d. resol.* 257. *num.* 4. & *d. Neapol. decis.* 317. *num.* 2. *p.* 4. Molfes. *d. num.* 5. Prosper de Augustino *ad Quarant. in summa Bullarij verb. Ordo vers. quoad tertium*, Nau. *cons.* 19. *incip. N. filiusfam. de tẽpore ordinat. in nouis*; Ioan. Franc. *in suo enchirid. casuum verb. Ordo, vers. ordinari nemo potest*, Antonin. Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 148. Marchin. *d. tract. p.* 5. *c.* 6. *n.* 1. 14 & 15. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 44. † Ius enim ciuile indicat locum originis 5 eum esse, in quo eius pater natus est, ex *l. assumptio* §. 1. *ff. ad municip.* & *l. si vt proponis C. de incolis lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *num* 4. *ff. de verbor. signif.* Petr. Greg. *in tract. de vsuris lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. Campan. *d. c.* 8. *num.* 8. Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel 6 paterna, Ias. *in l. huiusmodi* §. *legatum n.* 18. *ff. de legatis* 1. Mandos. *ad regul. Cancel. reg.* 16. *quæst.* 40. Ioseph. Gonzal. Flores *var. cap.* 36. *à num.* 3. Ioseph. de Sesse *Aragoniæ decis.* 30. Lexicon Iuris *verb. oriundus*, Sichard *eod. verbo.* Garcia. Toletan. *in lucerna rubricarum trium librorum Codicis super d. rub. de incolis lib.* 10. *num.* 2. Marchin. *d. c.* 6. *n.* 13. Imò † vt quis origi- 7 narius dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco; sed quòd parentes ibi domicilium contraxerint, Doctores *in cap. Rodulphus*, *de rescript.* Rot. Rom. *decis.* 327. *n.* 3. *p.* 1. *diuers.*

Ex quibus infero subreptitias non esse litteras 8 Apostolicas dispensationis, vel beneficij, in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbeueteri si eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus sit, vt tenet Mari. Ant. *variarum resol. lib.* 1. *resol. vlt. casu* 33. me citato *in isto loco* Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 23. *cum seqq.* quamuis Nicol. Garcia *de benefic. q.* 7. *c.* 9. *n.* 25. asserat particula, *oriundus*; ex stylo accipi pro

orto, nam de tali stylo non constat, nec de eo
testatur Mandos. *dict. quæst.* 4. *num.* 3. quem ad hoc
refert.
9 Hinc etiam sequitur pariter, subreptitias non cē-
seri Apostolicas litteras, si aliquis dicat se esse de
tali loco, cùm in illo non fuisset natus, sed tantùm
eius parens, quia etiamsi dictio, *de*, naturalitatem,
seu originem importet, vt probat text *in.l.1. ff. ad
municip.* Surd. *decis.* 129. *num.* 15. sub nomine *origo*,
non tantùm intelligitur propria, sed etiam paterna,
vt dictum est: ita etiam dicerem quando addita fue-
10 rit dictio, † *ex*, quæ etiamsi naturalitatem exigat,
nec sit ciuili contenta: vt post multos probat Cald.
Pereira *de potestate eligendi c.*13.*num.*21. quia præ-
dictæ dictiones verificari possunt data in illo loco
origine paterna, non tamen ad illarum verificatio-
nem sufficere ibi beneficium, seu domicilium habe-
re, & etiamsi illud habitum sit per decem annos, &
11 vltra; illa enim † habitatio solum facit incolam, seu
domiciliarium, non tamen ortum seu oriundum, ex
l.1. cum sequentibus, C. de municip. l. 2. C. de incolis lib.
10. tenet Gregor. Lopez. *l.2. verb. maguer, vers. aduerte
tamen, tit. 24. partita* 4.
12 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriun-
dus, seu originarius illius loci, in quo pater natus
est, vt *suprà* diximus, succedatque in honoribus &
muneribus tam personalibus, quàm realibus, non
modò temporalibus, sed etiam spiritualibus, quem-
admodum notant Boër. *decis.*13.*n.*13. & 15. & Gu-
13 tier. *cons.*7.*num.*1. † tamen ex origine aui non dicitur
nepos originarius illius loci, in quo auus natus est
ad Ordines suscipiendos: ita Cou. *de sponsalibus p.2.
c.7.§.1.n.15.* quem refert, & sequitur Aloys. Ricc. *d.
r. sol.*257.*num.*5 Marchin. *d. tract.*1.*p.*5.*cap.*6.*num.* 2.
Vgolin. *d.c.*16.§.1. *post n.4. vers. excipitur*, vbi agens
de libertinis, seu libertis, dicit illos posse Ordines
suscipere non solùm ab Episcopo suæ originis, sed
dominorum: nam illorum originem sequuntur, &
non patris, vt probat tex. *in d.l. assumptio, in fine*, iūcta
l. seq. ff. ad municip.
14 Cùm filius originem patris, & non matris sequa-
tur, vt probat text. *l.2. C. de municip. & originar. lib.*
10. cum latè traditis per Pichard. *de nobilitate cōmu-
15 nicatiua, num.9. cum sequentib.* † non poterit ordinan-
dus apud Episcopum originis suæ matris Ordines
accipere, nisi pater non esset legitimus, quia tunc
non eius origo, sed matris, quoad illegitimum filium
inspicitur. *l.1. in fine ff. ad municip. & l. eius qui, ff. eo-
dem*, vbi Neratius inquit. *Eius, qui iustum patrem
non habet, prima origo à matre; atque eo die quo ex ea
editus est, numerari debet*, Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *n.*
22. Marchin. *d. tract.*1.*p.*5.*c.*6.*n.* 3. Marcel. Vulpe *d.c.
7.n.24. in fine.* Alzedo *d.p.2.c.5.num* 45. Sic etiam di-
cendum de vulgò quæsito; talis enim matrem sequi-
16 tur, *l. cùm legitimè ff. de statu hominum.* Ita etiam †
quando deest patris domicilium, maternum est se-
quendum, iuxta resoluta per Gonzal. *dict.*§.1. *à num.*
14. & Piasec *in praxi noua Episcopali d.c.*1.*n.*19. *vers.
ratione.*
17 Expositus tamen, cuius parentes ignorantur, non
solùm iudicabitur municeps, & cuius loci, in quo
natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, Steph.
Gratian, *discept. forens. c.*75.*n.*12. Mandos. *de ætate mi-
nori c.* 1. *à n.*22. Parens meus *in remiss. ad Ordin. Reg.
Lusit. lib.*2.*tit.*55.*in princ. n.*1. Alphons. Narbona *d.
loco n.* 156. *cum seqq pag.*414.
18 Qui verò fortuitò natus est aliquo in loco, per
quem mater pertransibat, aut illuc non animo per-
manendi iuerit; aut pater ad matrem accesserat
absque animo ibi permanendi, & interim filium pe-
perisset, quem postea absque eo quòd contraheret
domicilium, eius parens cum tota familia extraxerat
ad locum vnde digressus fuerat, talis filius non di-
ceretur ciuis illius loci, in quo sic per transennam
natus fuit, neque ratione originis sequeretur forum
dicti loci, sed patris originem: ita Panorm. *in c. Ro-
dulphus, n.*9. vbi Felin. *num.*13. *de rescriptis*, Gutier. *d.
consil.*7.*num.*7. Ceuall. *communium contra commun. q.*
458.*n.*17. non enim inspicitur quod per accidens est,
sed quod per se iuxta vulgaria Iura, resoluit Vgolin.
d.§.1.*n.*5. vbi etiam asserit originem habere filium
in domicilio patris, † si in mari natus sit; quare non 19
ab illius ciuitatis Antistite, vbi sic per transennam
natus fuit, nec ab alio de ipsius licentia promoueri
posse tenent Nauar. *cons.*31. *de temporibus ordin.* Hen-
riq *in sum. lib.*10.*cap.*22.§.1. Campan. *d. cap.*8. *n.*10.
Thom. Valasc. *d. alleg.*5.*num* 19. Alia plura ad hanc
materiam spectantia videbis apud Mascard. *de pro-
bation. concl.*1141.*n.*6. *cum sequentib.* Rebuff. *de priui-
legiis schol. priuil.*75. *in fine.* Stephan. Gratian. *d.c.*75.
Ceuall. *d. quæst.* 458. Cald. Pereira *in responso pro
Ioanne Tasso n.*13. D. Barbos. *in l. hæres absens. §. prein-
de, in art. de foro ratione originis, n.*9. *cum sequentibus,
ff. de iudic.*
Domicilium originis est immutabile, ex text. *in* 20
l. assumptio, ff. ad municipalem, Nauar. *comment.*2. *de re-
gularibus num.*34. Sanch. *de matrim. lib.*3. *disput.*23.
*num.*4. Marchin. *d. c.*6. *n.*9. nunquam enim cense-
tur mutatum, ex Mascard. *de probat. concl.*534. nec illi
potest renuntiari, vt per Bernard. Græuæ, *ad pract.
Cameræ Imperialis, lib.*2.*c.*36.*n.*2. Steph. Gratian. *d.c.*
75.*n.*10.
At quid de professis in aliqua Religione à qua 21
eiecti ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exuti?
Dicendum est ab Episcopo suæ originis esse ordi-
nandos, dummodo habiles sint. Ita tenent Portel.
*in dubiis Regul. verb. Ordines num.*11. Vgolin. *d.*§.1.
*num.*6. *& cap.*20.*num.*9. *in fine*, Aloys. Ricc. *d. resolut.*
257.*num.*4. *in fine, & in praxi aurea resol.*185. Nauar.
*cons.*84. *de Regularib. in nouis, aliàs* 9. *de ætate & qual.
in antiq.* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de ætate decis.*
9. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 6. *quæst.*
185. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 15.
*num.*7. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prel. tom.*1. *quæst.*
52. *art.*4. *concl.*2. Sanch. *in opusc. moral. lib.*7.*c.*1. *dub.*
24.*n.*3. Laurent. de Franchis *de controu. inter Episc. &
Regul. pag.*220. *in resp. ad* 7. Ego ipse *in collect. ad cap.
vlt. n.*11. *de Regular.* Marta *de iurisdict. p.*4. *casu* 192.
*num.*4. Contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Lessium,
quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi
tom.*2.*lib.*6.*cap.*9.*num.* 29. asserentes hos minimè te-
neri Episcopo alicui certo obedire, sed tantùm in-
star aliorum clericorum Episcopo subiici, in cuius
diœcesi habitauerint. Sed aduerte hodie ex Bul-
la S.D.N. Vrbani VII. hos eiectos esse suspensos, ac
proinde ordinari non posse; quam Constitutionem
habes in fine huius tractatus, & per illam sic docet
Laurent. de Franchis *vbi suprà*, qui etiam *in resp. ad* 1.
*pag.*219. monet Regulares per suos Superiores à Re-
ligione seruata forma dictæ Bullæ Vrbani VIII. eie-
ctos præsentare se debere coram Episcopo loci, &
subdere se illius obedientiæ, & ab eo expectare
quid agere debeat, & *in resp. ad* 3 subdit pertinere ad
Episcopum perquirere an iustè, vel iniustè fuerint
eiecti?
Secundo modo efficitur quis subditus & diœce- 22
sanus Episcopi, ratione scilicet domicilij. Quod
quidem contrahitur si quis transferat se ad habi-
tandum in aliquo loco, & declarat expressè se
habere animum ibi contrahendi domicilium. Est
enim

23 enim † habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit l. 1. vbi Bart. nu. 11. l. assumptio § Iurisprudentibus, ibique idem Bart. num. 2 ff. ad municip. l. ciues. C. de incolis lib. 10. c. cùm nullus, vbi glos. verb. domicilium, de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ, in tr. de domicilij elect. in præf. num. 9. Menoch. de arbitr. casu 86. à num. 6. & lib. 6. de præsumpt. quæst. 42. num. 2. Cenal. commun. contra commun. quæst. 604. à num. 54. Decian. tractat. crim. lib. 4. c. 16. numer. 8. Mascar. de prob. concl. 535. n. 13. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. à princip. Stephan. Gratian discep. forens. c. 181. numer. 10. cum sequentibus D. Didacus de Britto in consil. in causa maioratus Regiæ coronæ, quæst. 3. à n. 1. Marta in vetis nouissimar decis. voto 5. Farin. fragment. crimin. p. 1. littera D. num. 108 Gut. in tract. de gabellis q. 114. num. 7. nouissimè Torrebl. d. lib. 2. c. 13. n. 10. Rot. in Granaten. Capellania 1. Decembr. 1606. coram. Card. Marquemont. impressa per. Farin. decis. 188. num. 1. & 2. p. 2. recent. vbi asserit tantùm domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona trans-
24 portauit, & habuit domum apertam; & in eo † differunt domicilium, & habitatio; quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio verò est commoratio in loco per accidens, & animo aliò se transferendi. Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, putà litis, vel studiorum: at vt aliquis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetuò permanendi, sine quo non contrahitur domicilium, l. ciues C. de incol. lib. 10. Menoch. de præs. 42. n. 2. & de arbitr. casu 86. Sanch. d. disp. 23. n. 1. Vbi enim constat de animo & voluntate absque aliquo lapsu temporis, acquiritur domicilium, Bald. cons. 313. n. 1. lib. 4. Sim. de Brettis cons. 119. n. 8. lib. 1. Rot. decis. 150. n. 7. p. 2. diuers. & decis. 188. n. 3. p. 2. recent.

25 Quando enim quis habet animum recedendi, licèt per mille annos, non contrahit domicilium, Ioseph. Lud. Perusina decis. 76. num. 1. cum sequentibus Menoch. de arbitr. casu 86. n. 7. Marchin. de sacram. Ordinis tr. 1. p. 5. c. 7. n. 1.

26 Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuò in eo permanendi, quamuis illum statum mutet dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Antistite, aut eius accedente consensu ab alio ordinari. Ita Nauar. consil. 10. in antiq. & consil. 2. in nouis, de tẽporibus ordinat. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resol. 263. Bonacina d. puncto 4. num. 4. cum sequentibus, Vgolin. d. c. 26. §. 1. Campan. d. c. 8. num. 18. Henriq. in sum. lib. 10. capite 27. §. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. c. 2. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 2. num. 1. vers. sextum, Cened. canon. quæst. lib. 1. quæst. 38. num. 38. Alphons. Narbona ad l. 20. glos. 2. num. 9. cum seqq. tit. 1. lib. 4. noua Recop. pag. 388. & seq. Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 7. Nald. verb. Ordo num. 20. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tractat. 2. c. 1. quæst. 5. num. 2. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tractat. 2. c 2. n. 6. optimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 8. num. 12. vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo, & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo, sed animo, & facto. † Qui in Vrbe, siue alibi per de-
27 cem annos resederit, potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testantur decisum Armend. in add. ad recop. legum. Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 49. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 32. Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuò manendi, suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet, ex Bald. consil. 393. incip. Punctus talis n. 2. lib. 1. atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per Rotam Roman. decis. 150. incip. Domini dixerunt, num. 8. p. 2. diuer. Prosp. de Augustinó in addit. ad Stephan. Quarant. in summa Bullary verb. Ordo, vers. circa tertium, Vgolin. d. §. 2. n. 2. Campan. d. num. 8. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 6. & hoc intelligitur cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrat: aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, capite dilectus, de rescript cap. si Episcopus, de parochis, d. cap. cùm nullus; ita Piasec. d. c. 1. num. 9. vers. vel sui, Aloys. Ricc. d. resol. 263. n. 2. Præcipua enim coniectura, & præsumptio propensi animi ad acquirendum domicilium ea est, si quis non solùm habitationem transtulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum maiorem partem tulerit; nam ex illa rerum suarum translatione coniecturatur, & præsumitur animus alicubi permanendi, & ibidem domicilium, & vicinitatem acquirendi, d. l. ciues C. de incolis lib. 10. l. 2. C. vbi senat. vel clariss. Vgolin. de officio Episcopi part. 2. c. 26. §. 2. num. 2. D. Barbos. in l. hæres absens, §. fin. num. 80. de iudic. Narbona dict. loco num. 64. Marchin. d. tract. 1. §. 5 c. 7. num. 7. vers. secundò.

Quòd si dubitetur de anima, quem nusquam 28
verbis, vel facto insinuauit, ad coniecturas recurrendum est, & in primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, vt tenent Doctores per text. ibi in d. l. 1. C. de incol. lib. 10. resoluunt Mascard. de probat. concl. 534. num. 7. Piasec. vbi proximè, Surd. cons. 346. num. 4. Rot. d. decis. 188. n. 3. p. 2. recent. Vgol. d. c. 26. §. 2. n. 1. Narb. citato loco n. 68. Marchin. d. c. 7. n. 3. Rot. in Ariminen gabellæ 19. April. 1627. coram Card. Vusili Aloys. Ricc. dict. loco Bonacina d. punct. 4. n. 11. Campan. d. n. 18. vers. quòd si Menoch. de arbitr. casu 68 nu. 13. vbi obseruat quòd quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dummodò sint continui, præsumitur quòd ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium nullum non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit in scholaribus, & Castellanis, qui 29
semper cogitant de redeundo ad patriam; vt per Steph. Gratian. discept. forens. c. 181. numer. 4. & 5. Farinac. fragment. criminal. part. 1. littera D, num. 215. & 222. Piasec. in praxi noua Episco. vbi proximè, Alphons. Narbona vbi suprà n. 13. vers. sit & scholaris, Ignat. de Villar. in sylua responsorum lib. 1. resp. 7. p. 5. n. 21. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamuis credit scholarem decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan. And. in cap. quod clericis post n. 4. vbi Aretin n. 7. de foro comp. Bart. in l. ex Cornelio, §. si tamen, n. 1. ff. de iniur. Menoch. de casu 86. sub n. 22. Quos quidem Doctores intelligerem quandò huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quàm studendi, vt ex Stephan. Gratian. d. c. 181. n. 6. & 7. resoluit Alphons. de Narbona loco proximè cit. 30
† Animum autem recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. in l. si vnquam, in princip. C. de reuocat. donat. vbi etiam resoluit, quòd
† si ex statuto absentes non potiantur priuilegiis Ci- 31
uitatis, satis est partem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegiis potiatur.

32 Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum? Et posse resoluit Campanil.*d.c.8. num.20.* vbi ampliat etiamsi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium, me citato *in hoc loco* Marchin. *d.tract.1.part.5.cap.7. num.15.*

33 Sic etiam alij horum Baronum adispiscuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento tex. *in d.l.assumptio §.filius, & in l.libertus §.patris domicilium ff. ad municip.* nam vt originarius quis dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco, sed quòd parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. *diuers.decis.327. num.3.p.1.* Mari.Antonin.*var.resolut. lib.1.resol.final.casu 33.in fine*; quibus fundamentis hanc partem sequitur Campan. *d.ist.cap.8.numer.21.* quamuis ipse in inuestiganda huius quæstionis veritate diu moratum esse asserat, me citato *in hoc loco* Marcel.Vulpe.*d.c.7.n.26.*

34 Senator etiam, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, quamuis eius loci, in quo Senatoriam exercet dignitatem, minimè sit ciuis, ex text. *in l.ciues, C.de incolis lib.10.* domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, rescribens votum ternum *in obseruat.7.incip. Placuit*, per text. *in l.Senatores, eodem tit. de incol.* & per consequens ordinari posse ab Episcopo loci in quo huiusmodi domicilium contraxit, resoluit Campan.*d.c.8.nu.22.& n.23.* aduertens ad illorum filios hoc extendi, latè in terminis Thom.Valasc.*d.alleg.5.num.38.cum seqq.*& Marchin.*d.c.7.n.16.*

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, vbi habitat relegationis causa, ex tex. quem ad hoc clarum suspicor, *in l.filij librorum §.relegatus ff. ad municip.* cuius verba sunt. *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*; ad quod dicendum impellor dict.illa, *interim*, verboque illo, *necessarium*; nam quamuis post quæsitum domicilium mutari possit, attamen dum quæritur & retinetur, abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus, illicque permanendi adesse dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt suprà dicitur. Non tamen obliuiscor Vlpiani auctoritatem *in l.eius qui manumissus, §.final.ff.ad municip.* qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arcetur, habere vbi *gloss.vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur*, dicit, id est, in quo; sed huiusmodi Vlpiani responsio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iurisconsulto *in dict.§.relegatus*; reiecta enim glossæ distinctione dicentis in perpetuo relegato planum esse, quod *in dicto §.relegatum*, asserit Paulus Iurisconsultus, aliàs non ita, quasi insinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur est relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, scilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est; exclusa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua *in d.§.relegatus*; de quo tamen vide Petr. Gregor.*in tract.de beneficiis c.36.num.20.* Campan. *d.cap.8. num.25.* licèt superfluam hanc quæstionem putem, cùm relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectum pœnæ, quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud Canonicum obstet impedimentum.

36 Libertus insuper si promoueri petat, in illis casibus, quibus potest, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus municeps, non vbi patronus habet domicilium; ita Campan.*d.cap.8.numer.23.* vbi etiam asserit † expositos ab eo posse ordinari Antistite, qui eius est loci Ordinarius in quo expositi sunt, cùm parentes ignorentur, quia illius sine dubietate effecti sunt ciues, ex Bart.*in l.1. n.21.ff.ad municip.* Hippol.*in l.infans numer.10.ff. ad legem Cornel.de sicar.* Mandos.*in tract. de minori atate cap.1.num.34.* Stephan.Gratian.*d.75. num.12.*

Duobus in locis domicilium habitationis habere quis potest, si æquè is in duobus locis habitaret, *l. habeo, l.assumptio.l.eius §.Celsus, ff.ad municip.cap.2.de sepultur.lib.6.gloss.verb. domicilium, in c.pen.de temp. ordin.eod. lib.* Socin.*in cap.fin.num.21. de foro compet.* Alphons.Narbona *vbi sup.nu.58.* Marchin.*d.tract.1. p.5.cap.7.n.10* Sanch.*de matrim.lib.3.disp.24.num.2.* Vgolin.*d.c.26.§.2.n.3.* Lotter.*de re benefic.lib.1.q.20. à n.48.* Rot.*d.decis.188.num.4.p.2.recent.* & ita apud Episcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines suscipere, vt videtur insinuare Vgolin.*d.c.26. §.2.num.3.* Torreblanca *d.lib.2.c.13.num.11.* Quando verò † huiusmodi domicilia non sunt æquè principaliter contracta, & illis scilicet circumstantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalius semper inspiciendum est, Menoch. *consil.398. num.23.* Ioseph.Ludouic. *Perusin.decis.85.num.5.* nec illo priuatur si iusta ex causa ad alias migrasset ciuitates, & prouincias; propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman.*consil.264.num.3.* Campan. *d cap.8. num.18.vers.cum itaque*; † propositum verò aliò migrandi, & non redeundi, præsumitur ex eo quòd quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, ex Mascard.*concl.99.num.6.* vel familia sua, Farinac. *fragmen.crimin.p.1.lit.D.num.214.* Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis Mathematicis temporibus, saltem prope æqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocunque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij, fit singulis subditus, Molfes.*in sum.tract.2.c.2.n.6.* Marchin.*d.tr. 1.p.5.cap.7. n.13.* 37 38 39

Quæsito iam domicilio ex supradictis causis, potest Episcopus domiciliario prædicto Ordines conferre, Vgolin.*dict.cap.26.§.2.per tot.* Piasec. *dict.c.1. numer.9.vers.vel sui,* Alphons.Narbona *vbi suprà numer.131.* 40

Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, nisi priùs consulto priore Episcopo, cùm locum suum primum illo inconsulto deserere non possit, Concil. Trident. *sess.23.de reformat.cap.16.* Zerola *in praxi Episcop.p.1.verb.dimissoria §.1.* Alphons.Narbona *d. loco num.132.* Piasec.*d.c.1.n.10.vers.ampliatur 2.* Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, suam probant intentionem; verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur *in cap.fin.* vbi notat Abb. *numer.1. de paroch.*& obseruant Vgolin.*d. c.26.§.2.numer.2.* Campan.*dict.cap.8. numer.25.* tenetur tamen portare veritatis testimonium circa mores, sufficientiam, ac natalia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata, vsque ad tempus promotionis, in quo potest tunc seruari quod disponit Conc. Trid. *sess.23.de reform.cap.5.* circa diligentias ordinandorum præmittendas. 41

Illud tamen consideratione dignum existimauimus in hac materia, quòd scilicet Episcopus ratione domicilij tantummodo potest aliquem prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò aliis ordinibus, vbi Episcopus originis eundem ordinasset ad titulum beneficij requirentis residentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & necessitate

cessitate suæ Ecclesiæ; tunc enim etsi dictus clericus domicilium ad alium Episcopatum transferret, non posset ab eo Episcopo ratione domicilij contracti promoueri ad Diaconatum, vel Presbyteratum; quia tunc remitti debet ad priorem Episcopum, vt inseruiat Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent Quarant *in sum Bullarij, verb. Ordo, vers. circa tertiũ,* Piasec. *d. p. 1. c. 1. n. 9. vers. amplians. secundò,* Iulius Cæsar Medius *de sacris Ordinibus c. 8. n. 11. vers. quod de clerico,* quos refert & sequitur Marchin. *d. tr. 1. p. 5. c. 7. n. 14.*

42 Tertio modo, habito respectu ad Ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo Diœcesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo subditus non sit, probat text. *in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* tenent Burg. de Paz. *l. 3. Tauri num. 398. cum pluribus seqq.* Alphons. Narbona *d. loco n. 204. cum seqq. pag. 420. & seq.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 10. vers. ratione benefic. j,* Mari. Antonin. *var. lib. 1. resolut. fin. casu 28.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 9. cap. 8. num. 11.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. titul. 18. lib. 7. in declar. n. 61.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 258. in 2. edit. & in praxi aurea res. 49.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 26. §. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 2. c. 4. à num. 1.* Bonacina *de Sacrament. disputat 8. quæst. vnic. punct. 4. num. 14.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. quæs. 5. numer. 3.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tractat. 2. c. 2. numer. 7.* Squillante *de priuileg. cleric. c. 4. num. 237. cum seqq.* Scip. de Rubeis *in suis aphorism. Episcopalib. verb. Ordo, sub num. 18.* Thom. Valasc. *alleg. 5. à numer. 26* Sanchez *dict. lib. 7. c. 1. dub. 23.* vbi *num. 15.* subdit domicilium comparatum ex beneficio finiri beneficio dimisso, latè Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 8. per tot.* nouissimè Marcel. Vulpe. *d. c. 7. numer. 27.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 13.*

43 *numer. 12.* † Clericus enim habet domicilium, & est ciuis illius Diœcesis, in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet, Bart. *in l. heres absens §. proinde num. 5. ff. de iudic. & in l. 1. num. 13. ff. ad municip.* Palat. *in repet. rub. §. 39. num. 1.* Boër. *decis. 260. incip. Præsupposito numer. 20.* Cardos. *in praxi iudicum & aduoc. verb. domicilium nu. 6.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5. num. 29.*

44 Amplia *primò* procedere in beneficio tenui, ratione cuius fit beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu extat, quia *d. c. cum nullus;* & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, putà tex. Concil. Trident. *in c. 6. sess. 23. de reformat.* concedens

45 tonsurato, † vel possidenti beneficium gaudere priuilegio clericali nedùm in ciuili, sed in capitali etiam causa; qui intelligitur, si quodcumque quamnis exiguum possideat beneficium, vt per Nauar. *in tractat. de bonis canon. cap. 21. numer. 11.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 10. cap. 3. vers. secunda opinio,* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap. 6. numer. 37. & part. 2. c. 2. num. 3.* Quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia *d. part. 2. c. 4. num. 8.* Henriquez *in summ. lib. 10. c. 21. §. 1. iuncto commento litter. C, & c. 17. in commento lit. Q,* Campanil. *dict. cap. 8. numer. 12. & rub. 8. c. 5. num. 19.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 49 num. 1.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 51.* Marchin *d. part. 5. c. 8. nu. 14.* vbi secus dicit si beneficium sit tenuissimum, Vulpe *d. cap. 7. numer. 27.* Quamuis contrarium, imò præfatum Episcopum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse tenean Piasec. *dict. cap. 1. num. 10. vers. ratione beneficij,* Prosper de August. *addit. ad Quarantam in summa Bullarij, verb. Ordo,* Vgolin. *d. c. 26. §. 3. in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 260 & part. 3. decis. 77.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. dub. 18. numero 238.* quorum opinionem illo tantum casu reciperem, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducata in anno, vt exemplificat Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficia, §. 3.* vel ad summum in reddente septem ducata, ex Soto *de Iustitia lib. 11. quæst. 3.*

Secundò amplia etiamsi beneficium residentiam non requirat, nec in illo, aut Diœcesi resideat, ex generalitate *d. cap. cùm nullus;* quamuis enim ob beneficium requirens residentiam requirat beneficiatus domicilium in loco, vbi illud possidet, prout resoluunt Innoc. *in c. ex ore, post numer. 2. vers. item in casibus, de priuileg.* vbi Butr. *numer. 10.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispensat. de non resid. nu. 74. vers. ad hæc clericus.* Vgolin. *d. c. 26. §. 3.* Mauri. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. vlt. casu 28. vers. secundò, nã ratione benefic. j,* D. Acuña *ad princip. dist. 71. nu. 8.* Mascard. *concl. 534. num. 5.* Cardin. Tusc. *verb. domicilium concl. 596. à n. 1.* Farin. *fragment. crimin. part. 1. lit. D, num. 226* † Quoad capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij simplicis, & residentiam non requirẽtis, Henriq. *in sum. lib. 10. de sacram. Ordinis, cap. 22. §. 1.* Piasec. *d. cap. 1. num. 10. vers. secundo.* Campanil. *d. cap. 8. numer. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 49. num. 1.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 5. numer. 30. cum seqq.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 3. vers. secundò locum habet,* Alphons. Narbona *d. loco num. 214. pag. 421.* Sanchez *d. lib. 7. c. 1. dub. 23. num. 7.* Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 8. num. 3. & 4.* Quamuis Marc. Anton. Genuens. *in sua praxi c. 48. num. 3.* asserat seruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissoriis ratione beneficij simplicis, nam huiusmodi praxis non est Iuri consona; si enim text. *in d. c. cùm nullus,* eiusque conditor comprehendere tantùm voluisset obtinentem beneficia cum residentia, non vtique adiunxisset verba illa, *de beneficio Ecclesiastico,* sed domicilij duntaxat, & originis meminisset; quia sub domicilio comprehenderet obtinentem beneficium cum residentia, vt *suprà* probauimus. 46 47

Tertiò amplia in possidente præstimonium, quia ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias obtinere potest; vt resoluunt Henriq. *in summ. lib. 10. c. 22. §. in commento litter. H,* Campanil. *d. c. 8. numer. 19. vers. & qui,* Marchin. *dict. c. 8. n. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resolut. 258. in fine,* † Præstimonia enim inter Ecclesiastica beneficia communerantur, *c. fin. de concess. prabenda in 6.* cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores refert, *de benefic. part. 1. c. 2. num. 117.* Idem dicendum in Capellania, quæ est perpetua, & in titulum collata, Aloys. Riec. *p. 2. decis. 190.* Alphons. Narbona *d. loco n. 215. pag. 422.* 48 49

Quartò amplia, vt procedat etiamsi non habeat beneficium in titulum, sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam, quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resoluit Nicol. Garcia *part. 4. de benefic. c. 4.* & in nostris terminis hoc fundamento ita tenet *p. 2. cap. 4. num. 10.* vbi *num 11.* ampliat principalem resolutionem procedere, siue istud sit beneficium propter quod Ordinem recepit, siue non, Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut. 49. numer. 4.* Sanch. *dict. lib.* 50

lib.7.cap.1.dub.23.num 8.Marchin *dict.part.5.cap.8.num.16.*

51 *Quintò* ampliat, vbi plura beneficia habet in diuerſis Diœceſibus, quia ab vnoquoqoe illarum Antiſtite promoueri ſine dubio poſſet; ita Anchar.*d.c.cùm nullus num.1.verſ. circa ſecundum.*Campanil.*d.c.*8.*n.*14.Sanch.*d.lib.7.c.1.dub* 13.*n.*17. Marchin.*d.p.*5.*c.*8.Nic.Garc.*de benef.p.*2.*c.*4.*n.*1.D Acuña *in comment.ad princip.diſt.*71.*n.*7.*in initio*;explosa diſtinctione Felin.*in c.dilectus el* 2.*n.*3. *de reſcriptis*, commendata à Bernard *in.pract.c.*10.*ſub n.*1.& Vgolin.*d.c.*16.§.2.*verſ.quarto loco habet.*

52 Aduertendum tamen eſt, quòd Epiſcopus,in cuius Diœceſi eſt beneficium, poterit ordinare beneficiatum, etiamſi beneficium eſſet ſubiectum alteri Epiſcopo quoad prouiſionem,id eſt, etiamſi ſpectaret ad prouiſionem alterius Epiſcopi, ſecus ſi etiam quoad Iura Epiſcopalia, vt per Proſper. de Auguſtino *in addit.ad Quarantam verb. Ordo,verſ circa ſecundum*,Campanil.*d.cap.*8 *n.*15.Nicol. Garcia *d. part.*1.*cap.*4.*num.*15.Sanch *d.dub.*23.*num* 12. Quamobrem

53 † ſi beneficium vnius Diœceſis, vnitum fuerit alteri, vel præbendæ diſtinctæ Diœceſis,non niſi Epiſcopo ſubeſſet, in cuius Diœceſi extaret beneficium,vel præbenda, cui annectitur Ita Campanil.*d.num.*15.

54 *Sextò* amplia, vt non ſolùm poſſet eum ordinare Epiſcopus beneficij, ſed etiam cum eo diſpenſare in interſtitiis,& etiam in illegitimitate ad minores Ordines; nam cùm ratione beneficij ſit ſubditus illius quoad Ordines, eſt etiam ſubditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per *l.*2.*ff.de iuriſd.omn.iud.*Ita Nic.Garcia *d.p.*2.*c.*4.*n.* 14. Aloyſ. Ricc *in praxi aurea,reſol.*49.*n.* 3.D. Acuña *in princ. diſt.*71.*n.*7.*verſ.*3.

55 *Septimò* amplia ſupradicta procedere habita beneficij poſſeſſione, itavt non ſufficiat ſola collatio, ſeu titulus, ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita D. Acoña *vbi ſup.num.*7.*verſ.*4. Nic.Garc.*d.part.*2 *c.* 4. *n.*16.vbi n.17.reſoluit ſolam poſſeſſionem ſine titulo iuſto ſufficere. Quicquid teneat Aloyſ. Ricc. *part.*2.*deciſ.*189.

56 *Octauò* amplia etiamſi beneficium habeat certum Ordinem annexum, puta Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Epiſcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin.*num.*9.& Franch. *num.*3. *in dict. cap. cùm nullus.* Aloyſ. Ricc.*in dict.praxi aurea, reſol.*49.*numer.* 3.Marchin.*dict.tract.*1.*part.* 5.*cap.*8. *numer.* 6. D.Acuña *in comment.ad princ. diſt.*71.*num.*7.vbi tenet quòd licèt beneficium non requirat niſi primam Tonſuram, adhuc Epiſcopus beneficij poterit omnes Ordines tam minores, quàm maiores conferre beneficiario.

57 Limitatur tamen *primò* ex cauſa penſionis, quia illius ratione nulli ſubiicitur Præſuli, & promoueri ab eo non vtique poteſt.Ita Aloyſ. Ricc.*in praxi fori Eccleſ.deciſ.*302.*in* 1.*impreſſ.& reſolut.*261. *in* 2. *impreſſ.*Vgol.*de poteſtate Epiſcopi,c.*16.§.3.*verſ.excipitur tamen primò*,Campan.*in diuerſ. Iuris Canon.lib.*9.*c.*8.*n.*17.*verſ.ex cauſa.*Marchin.*d.tract.*1.*p.*5.*c.*8.*n.*10. D.Acuña *in princ. diſt.*71.*n.*9.

58 *Secundò* limita, ſi beneficium obtentum fuerit in fraudem,quia tunc non iuuat, quoad ſuſceptionem Ordinum,ex gloſſ.*in cap.tot qui.verſ.figmento,in fine, de tempor.ord* Franch.*in dict.cap.cùm nullus,prope n.*4. Piaſec.*in praxi noua Epiſc. part* 1.*cap.*1. Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 262. quamuis dubitet Campanil. *vbi ſuprà num.*17.

Tertiò limita ratione patrimonij,non enim poteſt quis ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi patrimonium habet, ſi ratione originis,aut alia de cauſa ſubditus non ſit,Hieron.Venero *de exam.Epiſcop.lib.*1.*c.*12.*n.*44.Campan.*d.rub.*9.*n.*8.*n.*17.Alzedo *d.p.* 2.*c.*5.*n.*61.

Quartò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non poteſt quis ordinari ab Epiſcopo Diœceſis,in qua eam habet, vt in terminis reſoluit Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea, reſol.*49. *num.* 3.eo quòd nihil ſpiritualitatis habeat, cùm æqoiparetur prædio, & commoditati temporali pro ſoluendis ſalariis Aduocati, Procuratoris,muſicorum, & ſimilium, vt obſeruat Gonzal.*ad regul.Cancell.gloſſ.*5.§.1.*num.*9. 59

Sicut poteſt quis ordinari ab Epiſcopo originis, vel domicilij, ſeu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimiſſorias accipere poterit, vt ab illo valeat ordinari,vt notat Molfeſ.*in ſum.Theologia moralis tract.*1.*c.*2.*num.*21.obſeruans *ſacram Congr.*cenſuiſſe, vt ſemper in hoc præferatur Epiſcopus loci,in quo quis habet beneficium.

Non modò ſæculares clerici, ſed Religioſi præterea vetantur Ordines ſuſcipere ab alio Antiſtite, quàm ab Epiſcopo illius loci, cui à Soperiore Regulari deputati fuerunt, Anchar. *in cap. cùm nullus, num.*3.*verſ.quartà, de tempor.ordin.in* 6. vbi Franch. *poſt n.*5.Syluest.*verb.Ordo* 3.*num.* 3. Miranda *in man. Prel.q.*58.*art.* 2.*con.*1.Sanch.*in opuſcul.moral.lib* 7.*cap.*1. *dub.*20. *num.*44. & 45.quamuis text. *in dict. cap.cùm nullus,§.religioſi*, videatur per argumentum à contrario ſenſu probare, vt hoc procedat in Religioſis non exemptis,ſecus verò in exemptis; nihilominus in exemptis hoc verum eſſe dicit ibi gloſſ. & Anchar.Franch. ac Gemin. Ipſi tamen licèt dimiſſorias à propriis Regularibus Superioribus obtinuerint,ordinari debeot ab Ordinario loci,in quo ſitum eſt monaſterium, licet in eis non requirantur alij modi quæſitæ Diœceſis, vt ex *decreto Sacra Congreg.* conſtat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranenſi in Bulla moderationis priuilegiorum Religioſorum, refert Piaſec. *in praxi. noua Epiſcop. part.*1.*c.*1.*num.*10.*verſ.quartà extende*, vbi etiam dicit ab hac obligatione exemptos eſſe Patres Societatis Iesv, quibus Gregor. XIII. indulſit, vt à quocunque Antiſtite Catholico ordinari poſſint, refert Fr.Eman.*quaeſt.regul. tom.*1.*quaeſt.*18. *art.*6. & ita alij 60

† Regulares ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Epiſcopo loci, vbi degunt, vel ab alio eius accedente conſenſu, Henriq. *lib.*10.*cap.*23.§.1.Thom Valaſc.*d.alleg.*5.*num.*84.*cum ſeqq.* accedentibus tamen litteris dimiſſoriis ſuorum Regularium Superiorum,Maiol.*de irregul.lib.*4.*c.*20.*n.*2.Nauar.*conſ.*22.*in antiq. aliàs* 36. *in nouis de tempor.ordin.*Sayr.*in floribus deciſ.ſub illo tit.deciſ.*24.Campan.*rub.*12.*cap.*13. *à num.*33.Fr. Ludou. Miranda *in man.Pralat.tom.*1. *quaeſt.* 39. *art.*2. Campan.*rub.* 9. *c.*3.& *rub.*12.*c.*13.*à numer.*33. Franc.Leo.*in theſauro fori Eccleſiaſtici,part.*1.*cap.*4. *num.*36 Homobon. *d. tract.*2.*c.*2.*q.*2.*in fine*,Aloyſ.Ricc.*Neap.deciſ.*118. *n.*3.*part.*4 Lezana *in ſum.quaeſt.Regul.c.*14.*n.*12.per text. *in cap. nullus* 58.*diſt.* ioxta modum & formam traditam à Clem.Papa VIII.in ſua ordinatione, quam refero *alleg.*7.*n.*18. 61

SI autem Regulares degant in manaſteriis ſitis in locis nullius diœceſis,debent ordinari ab Epiſcopo viciniori,vt ſuprà Nald.*in ſum.verb. Ordo, n.*16. Lezana *d.c.*14.*n.*12.*in fine.* 62

Quamois Pius V. *Conſtitutione ſua* 37. incip. *Etſi Mendicantium Ordo*, decreuiſſet Fratres huiuſmodi etiam ſacros Ordines à quolibet Antiſtite, gratiam

&

& communionem Apostol. Sedis habente, Ordinarij loci minimè requisita licentia, in locis, siue domibus Fratrum huiusmodi, siue alibi, recipere posse: hæc tamen Constitutio reuocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. *in sua Constit.* 15. incip. *In tanta rerum*, vbi dispositionem præfatæ Bullæ Pij V. reducit ad terminos Iuris communis, ac Concil. Trident. quo attento hodie Regulares non possunt ab Episcopis ordinari etiam in suis domibus sine licentia Diœcesanorum; in quorum districtu eorum monasteria sita sunt, refert Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 3. Lezana *d. cap.* 14. *n.* 11.

63 An Episcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, si tamen in eius Diœcesi moretur, & probationem faciat: Et licèt videatur dicendum non posse, cùm non sit Religiosus, indéque exire valeat, ita quòd Iura loquentia de ingredientibus monasteria intelligantur cum effectu, sequuta scilicet possessione, vt per text. *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* resoluunt Gutierr. *Canon. lib.* 2. *c.* 1. *à num.* 20. Peregr. *var. lib.* 6. *num.* 69. Petr. Cened. *pract. pract. & Canon. qq. lib.* 1. *q.* 6. *n.* 17. Attamen Anchar. *in c. cùm nullus n.* 4. *de tempor. ordin. lib.* 6. ibique Franch. *in finalibus verbis*, affirmatiuam tuentur partem in hoc specifico casu, cùm satis sit posse inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipso tanquam de perpetuo iudicari debeat, sequitur Campan. *d. tract. rub.* 9. *c.* 3. *n.* 1. & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. curia Archiep. Neapol. dec.* 118. *n.* 6. *p.* 4. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 24. *n.* 6. vide *alleg.* 7. *n.* 31. non posse tamen huiusmodi nouitios minoribus insigniri Ordinibus ab Abbatibus suis dixi *alleg.* 3. *n.* 8.

64 Difficultas insurgit, an Episcopus faciens Ordines in aliqua Diœcesi de licentia Diœcesani, ordinare possit non solùm personas eidem Ordinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum Diœcesum legitimas licentias, atque dimissorias portantes? Affirmatiuam partem tenent Fr. Emman. *in sum. p.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. Miranda *in man. prælator. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 3. *concl. vnic. in fine*, afferentes Concilij verba *sess.* 6. *de reformat. cap.* 5. ibi, *in personas eidem Ordinario subiectas tantùm*, ad hunc sensum esse intelligenda, quòd prædicti Episcopi ordinare non possunt eos, qui Episcopo Diœcesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis propriis Ordinariis litteras dimissorias habent legitimas ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium, refert Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 31. vbi declarat. Vide Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 144.

65 Circa Ordinum susceptionem magna sunt à Summis Pontificibus priuilegia concessa sacræ Religioni Sancti Ioannis Hierosolymitani, quæ omnia cum statutis prædictæ Religionis accepi in hac Romana Curia à perillustri, & Nobili D. meo Emmanuele Barbosa, consanguineo meo, eiusdem sacræ religionis Equite dignissimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatori meritissimo, & inter alia inueni Pij IV. Bullam incip. *Circumspecta*, *sub Dat. Romæ* 24. *Martij anni* 1561. vbi quoad hoc propositum sic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quòd Magistri Baiuliuorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hospitalis Fratres Capellani, à quocumque Catholico Antistite sub Romanæ Sedis obedientia constitutos sacros Ordines etiam extra tempora à Iure statuta tribus diebus festiuis suscipere, & in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, etiam Altari portatili celebrare possint*; quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædecessorum Cōstitutiones, & priuilegia illis concessa, confirmata fuerunt per Pium V. *in sua Constit.* incip. *Etsi cuncta sub Dat. Romæ Nouembris anno* 1568 & per Gregor. XIII. *in sua Constit.* incip. *Quo magis sub Dat. Romæ* 23. *Martij* 1580. ac per Sixtum V. *in sua Constit.* incip. *Etsi, sub Dat. Romæ* 20. *Septembris ann.* 1586. & per Gregor. XV. *in sua Constit.* incip. *Quanta Christiana, sub Dat. Romæ vltimo Aprilis* 1591. & per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Pastoralis, sub Dat. Romæ* 27. *Iunij* 1592. Quibus Constitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis concessa inuenies, vltra alia priuilegia sibi à sancta Sede Apostolica liberalissimè concessa, quæ in eius scriniis asseruantur. Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia, *cap. filium* 1. *quæst.* 1. *cap. in distribuendis, de tempor. ordin.* l. 1. *tit.* 5. *art.* 1. Gambar. *de potest. legati à latere lib.* 2. *n.* 267. Alzed *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 5. *num.* 29.

Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimissorias non posse Episcopum ei, qui obtinet beneficium, vel est in dignitate Ecclesiastica constitutus, vt probat *cap. ex tenore*, & ibi gloss. *de tempor. ordinat.* nisi desint in eo debitæ qualitates; aut aliquod habeat Canonicum impedimentum. 66 Aliis verò non tenetur Ordines conferre Episcopus, *c. ad aures, eod. tit.* maximè stante dispositione Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. c.* 2. ibi, *nisi illis, quos Episcopus indicauerit assumendos*, quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, *l. fideicommissaria* 2. *ff. de fideicommiss. libert.* gloss. *verb. visum in c.* 2. *de corpore vit.* Lap. *alleg.* 60 *n.* 3. ideo si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, glossa *verb. relinquitur, in c. statutum §. asseſſorem, de rescript. in* 6 Calcan. *conf.* 38. *n.* 7. ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non potest animum, & conscientiam inferioris immutare, Bald. *in l.* 1. *n.* 10. *vers. scias tamen. C. de sent. ex breui. cul. recit.* Cou. *var. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 3. *vers. & ab eo*, ex quibus nullum posse contra prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quòd illum ordinare nolit, resoluit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resol.* 587. *in* 2. *edit.* aliàs *decis.* 693. *in edit.* & censuit Rot. *in Elboren. Ordinum* 24. *Iunij* 1618 coram *R. P. D. Remboldo, &* 18. *Februarij* 1619. coram *R. D. meo Decano.*

67 Vnde fit non posse Episcopum quemquam ordinare inuitum, *princip.* 74. *dist. & ibi gloss.* 1. quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *cap. de ætat. & qual it. cap. quæris*, vbi gloss. & Doctores, *eod. tit.* nisi legitimè excusetur, qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. si quis clerico* 74. *dist. d. cap. quæris.* Cæterùm si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap.* 1. *&* 274. *dist.* & citati infrà *alleg.* 111. *num.* 3. & ille esset deponendus, *cap. denunciamus* 25. *quæst.* 2. imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea, quæ resoluimus suprà *alleg.* 2. *num.* 5. *&* 6.

Alle

ALLEGATIO V.

Episcopus familiarem suum triennalem quando ordinare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium secum fuerat commoratus, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria potestati subiiciuntur, vel dominica, & expensis domini continuò aluntur indeque commensales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli.*

4 *Et per fidem Archutriclini, seu Magistri domus, vel calculatoris.*

5 *Item per fidē quòd sit descriptus in rotulo familiarium.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in praesenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & praesens seruierit, non tamen si absens fuerit, & si sumptibus Episcopi vixerit.*

7 *Mens ac ratio finalis Concilij Trid. fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commoratus, & praesens sit.*

Familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.

8 *Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in praesenti, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus.*

9 *Triennium huiusmodi debet esse continuum.*

10 *Episcopi verbis asserentis quem esse familiarem, non creditur.*

11 *Episcopus statim reipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu paulo post.*

12 *Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.*

13 *Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum indicat ordinandum.*

14 *Episcopus dispensare non potest cum suo familiari triennali, aliàs non subdito super illegitimitate, etiam ad minores Ordines, nec super interstitiis.*

15 *Episcopus dispēsare potest quoad interstitia cū familiari iā ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.*

16 *Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere.*

17 *Episcopus titularis praetextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuae commensalitatis suae, aliquem absque proprij Praelati expresso consensu, aut litteris dimissoriis ordinare non potest.*

18 *Magister actorum Curiae Episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari?*

19 *Familiares Papae, vel Cardinalium, necnon Episcoporum in curia residentium post triennium seruitutis possunt à Vicario sanctissimi ad quoscumque Ordines eleuari.*

20 *Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat, sicut Episcopus non Cardinalis.*

1 EPISCOPVS suum familiarem sibi non subditum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, vt disponit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 9.* de cuius materia vide Nauarr. *cons. 10. aliàs 2. & cons. 24. aliàs 11. & cons. 27. aliàs 12. & cons. 28. aliàs 13. sub tit. de tēpor. ordinat.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 12. 26. 28. & 29.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 12. §. 1.* Fr. Emman. *part. 2. sum. cap. 14. num. 10.* Petr de Ledesma *in sum. part. 1. tit. de sacram. Ordinis cap. 5. conclus. 9. vers. estan,* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. vers. tertius casus,* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31.* Iacob. de Graff. *part. 2. decis. aurearum lib. 3. c. 12. num. 7.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, vers. 6. pag. 78.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quaest. 2. n. 91.* Vgolin *de potest. Episcopi, cap. 16. §. 4.* Quaranta *in summ. Bullar. verb. Ordo, vers. limita in eo, pag. 375.* Cardos. *in praxi Iudicum. verb. sacramentum Ordinis, num. 26.* nouissimè Philiber. Marchin. post aliquas huius tract. impressiones in lucem editum, *de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 4. cap. 9. per tot.* & nouissimè etiam Marcel. Vulpe. *in praxi indic. fori eccles. c. 7. à num. 18.* Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordinis, q. 18.* Hieron. Venero *in examine Episcop. lib. 1. cap. 11. num. 38.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. quaest. 1. puncto 11. num. 7. cum seqq.* Marc. Ant. Gennens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis à num. 33. & n. 46. cum sequent.* Francis. Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 4. num. 25.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. n. 2.* Nicol. Garciam *de benefic. part. 1. cap. 5. num. 80. cum sequent.* Auilam *de censur. 3. part. disp. 6 dub. 7. fol. 23.* Suar. *eodem tract. disp. 52. sect. 2. n. 15.* Sayr. *in simili tract. lib. 7. cap. 10. vers. 30.* Aloys. Ricc. *in decis. curiae Episcop. decis. 288. p. 2. & in praxi fori Ecclesiastici, decis. 307. cum seqq. in 1. impress. & resolut. 266. cum sequentibus in 2. impress. & in decis. p. 2. decis. 283.* Martin. Fornar. *de sacram. Ordinis cap. 5 ad finem.* Cened. *pract. & canon. quaest. lib. 1. q. 38. à n. 29.* Reginald. in *praxi fori poenit. lib. 32. n. 69.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 9* idem Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnica, puncto 4. n. 14. cum seqq.* Molfes. *tract. 2. c. 2. n. 8. cum seqq.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. cap. 1. quaes. 5. in fine.* Nouar. *in sing. Canon. concl. 103.* Alzedo *in praxi Episc. p. 2. c. 5. n. 32. cum seqq.* Gauant. *in manuali Episc. verb. familiaris,* Alphons. Narbona *l. 35. gloss. 1. n. 26. cum seqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 10. cum seqq.* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 13. cum seqq.* Rot. *decis. 731. à num. 3. part. 1. diuersor.* vbi *num. 16.* subdit familiaritatem solùm sine beneficio non sufficere in prima Tonsura.

Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominicae potestati subiiciuntur, & expensis Episcopi 2
continuò aluntur, indeque commensales dicuntur, *cap. vlt. de verb. signif in 6.* Rot. Roman. *diuers. part. 2. decis. 305. num. 2.* Mascard. *de probat. concl. 755.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3. littera F, concl. 72.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 31. à n. 16.* Christoph. de Pace. *ad leges styli, l. 32. n. 16. cum seqq* Marc. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resol. 75.* & probat Concil. Trid. *d. c. 9.* ibi, *continuae commensalitatis.*

Familiaritas rectè probari potest per libros ti- 3
nelli, quòd, scilicet, descriptus sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom. *diuers. decis. 619. incip. Quoniam. Garcias, lib. 3. p. 3* licèt probatio negatiua desumi ex eo nequeat, si non reperiatur in eo descriptus. † Item per fidem Architriclini, seu 4
Magistri domus, vel Calculatoris, & similis, eadem Rot. Rom. *d. decis. 619. num. 2.* item per testes, ex eadem

dem Rot. Rom. *diuerſ.*416. *incip. dubitatur lib.*3.*p.*3. maximè ſi deponant non comediſſe in tinello, ſed illis perſolutas fuiſſe annuatim pecunias pro victu & veſtitu, iuxta eãdem Rot. Rom. *in deciſ.*145. incip.
5 *In cauſa lib.*2.*p.*3.*diuerſ.& deciſ.*54.*lib.*1.*p.*3. † Item per fidem quòd ſit deſcriptus in rotulo familiarium, iuxta *deciſ. Putei* 411. incip. *Ioan lib.*1. qui *deciſ.*134. incip. *Eadem die, lib.*3. aliquos inſimul modos, cenſet.

6 Familiaris ad effectum de quo in præſenti, ille debet eſſe, qui cum Epiſcopo fuerit commoratus, & præſens inſeruierit, non tamen is, qui abeſt, etſi ſumptibus Epiſcopi vixerit Ita Salzed. *ad Bernard. in pract.c.*16.*verſ.*3.*caſus.* Maiol. *de irregul.lib.*4.*c.*2.*nu.*5. Burgaſ. *eodem tract.quæſt.*17. *numer.*13. Vgolin. *d.*§.4. Piaſec. *in praxi Epiſcop.d.c.*1. *numer.*15.*p.*31. Fr. Emman. *in ſumm.p.*2.*c.*14.*numer.*10 Proſper. de Auguſtino *in addit. ad Quarantam in ſumm. Bullar. verb. Ordo verſ. limita in eo, pagin.*352. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.*307. *in* 1 *impreſſ. & reſolut.*266.*n.*2. *ac reſol.*267. *numer.*2. *in fine in* 2. *impreſſ. & d.p.*2. *deciſ.* 283. *à numer.*2. Bonacin. *d. diſp.*8.*q. vnica, punct.*4.*n.*18. Molfeſ. *d.c.*2.*num.*8 *prope finem.* Sanch. *d.dub.*20.*n.*21. late Gregor. XV. & ibi Bellarmin. *deciſ.*166. Bonacina
7 *d.q.*1.*puncto* 10.*num.*7.*verſ. prima.* † Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoſceretur ab Epiſcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inſeruierit, cum illóque intra domum commoratus & præſens ſit. Ita Maiol. *d.n.*5. Vgolin. *d.*§.4 Henriq. *lib.*10.*c.*22.*n.*1. Suar. *de cenſur. tom.*5. *diſp.*31. *ſect.*1.*n.*15. Fornar. *de ſacram. Ordin.c.*5. Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. parte* 1.*cap.*1.*n.*25. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.*267. *num.* 2.

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium Epiſcopi, qui expenſis Epiſcopi aluntur, dicuntur familiares Epiſcopi, & fruuntur priuilegio Trident. *in d.c.*9. Ita Sanch. *in opuſcul. tom.*2. *lib.*7.*c.*1. *dub.*20. *n.*24. Diana *moral. reſol.p.*4.*tr.*4.*reſol.*145. Marchin. *d. tr.*1.*p.*5.*c.*9. *n. vlt.*

8 Huiuſmodi triennium, in quo debent cum Epiſcopis commorari familiares, ad effectum de quo *ſuprà*, ſufficit quòd inceperit antequam fuiſſet Epiſcopus: ita deciſum referunt Bonacina *d.q.*1. *num.*9. Aloyſ. Ricc. *in collect. part.*3. *collect.*596. *ver. amplia* 5. Nic. Garcia *d.c.*5.*n.*83. Galett. *in marg. caſuũ conſcientia, verb. Ordo. pag.*194. *colum.*2. Molfeſ. *d.c.*2. *numer.*8. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.*309. *in* 1. *impreſſ. & reſ.*268. *in* 2. *impreſſ.* Marchin. *d.c.*9. *n.*3. Marcel. Vulpe *d.c.*7.*n.*19. † debet tamen eſſe continuum,
9 vt per Campanil. *d. rub.*9.*c.*9. *numer.*12. Marchin. *d.c.*9. *n.*2. Bonacina *d.q.*1.*n.*7. *verſ. tertia* Molfeſ. *d.c.*2.*n.*8. Aloyſ. *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſion.*308. *in* 1. *impreſſ. & reſ.*297. *in* 2. *impreſſ.* vbi *n.*2. aſſerit † quod ver-
10 bis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem non creditur, & allegat Pariſ. *conſil.*136. *n.*31. *vol.*4. de quo etiam Bonac. *c.*8.

Debebit tamen Epiſcopus ſtatim re ipſa familia-
11 ri ſuo beneficium conferre, prout deciſum referunt Zerol. *in prax. Epiſcopali p.*1. *verb. dimiſſoria ad Ordines numer.* 1. & 2. *verb. Ordo verſ.*5. *dubitatur*, Armend. *vbi ſuprà numer.*51. Farinac. *nouiſſima* Rot. *deciſ.*222. Flamin. *de reſignationibus lib.*4. *quæſtion.*2. *numer.*92. Nicol. Garcia *d.p.*2.*c.*5.*num.*85. Quod habet locum etiam in minoribus, & prima Tonſura, Nauar. *conſil.*11. *de temporibus ordinat.* Rot. Roman. *deciſ.*731.*p.*1. *diuerſ.* Fr. Emman. *d.cap.*14. *numer.*10. Zerola *in praxi Epiſcop.p.*2. *verb. Ordo verſ.*5. *dubitatur, poſt med* Cened. *d. quæſt.*38.*n.*30. *verſ. quod decretum,* Sayr. *deciſ.*26. *ſub titul. de temporib. ordinat.* Bonacina *d. puncto* 11. *ſub n.*9. Alzed. *d.c.*5. *num.*33. Vgolin. *d.*§. 4. dicens ſtatim, ſeu paulò poſt Epiſcopum debere beneficium conferre: ſi enim conferret, ratione beneficij conferendi poteſtatem haberet, & non rationi terminij, de quo etiam Sanch *vbi ſup. num.*25. & Diana *d. reſol.*145. *verſ. notandum.* Quamuis Gabriel Vaſq. *p.*3. *diſp.*241. *n.*49. intelligat ſtatim beneficium aliquod ſine fraude ei conferendum, nimirum quamprimum vacauerit, ne poſtea mendicare cogatur: ſed beneficium quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum, refert deciſum Armend. *d. loco n.*45. Vnde notat Molfeſ. *d.c.*2. *numer.*9. collationem factam beneficij poſt ſex menſes non dici factam ſecundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio Epiſcopo, quia tempus ſex menſium eſt longum tempus, & dictio, *ſtatim*, dicitur ad ſummum intra decem dies, & Aloyſ. Ricc. *in deciſ.p.*2. *deciſ.*291. *à n.*3. poſt Pariſ. *de reſignat. benef. lib.*4.*q.*2.*n.*92. refert deciſum, Epiſcopum non ſatisfacere decreto Concilij, qui ordinauit, & poſt lapſos vndecim menſes contulit beneficium.

Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad 12
titulum patrimonij, poſſunt etiam ordinari familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſiis, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati, ita ferunt deciſum Nicol. Garcia *d.c.*5. *numer.*81. & 82. Armend. *d. loco num.*47. & me citato *in hoc loco* reſoluit Marchin. *d.c.*9.*n.*13. Vnde falſum videtur, quod ait Gabriel Vaſquez *d. diſput.*243. *num.*49. videlicet familiarem ab Epiſcopo ordinari poſſe, etiamſi patrimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſitas vrgeat, obſeruans ſolùm concedi licentiam Epiſcopo eum ordinandi, quatenus melius ſeruitio eius vti poſſit, prout eum reprobat Narbona *dict. loco num.*29.

Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad 13
titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita referunt deciſum Garcia *d.cap.*5. *numer.*81. Armend. *d. loc. num.*46. & *lib.*1. *tit.*8. *de patrimonio clericor. numer.*20. Bonacina *dict. puncto* 11. *numer.* 11. Alzedo *dict. c.*5. *num.*36.

Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo 14
familiari triennali, aliàs non ſubdito, ſuper illegitimitate, etiam ad minores Ordines; nec ſuper interſtitiis. Ita reſolutum referunt Alzed. *d.p.*2.*c*5.*n.*35. Nicol. Garcia *d.c.*5. *numer.*86 Cened. *pract. & canon. qq. lib.*1. *quæſt.*38, *num.*31. Sayr. *deciſ.*28. & 29. *ſub titul. de temporib. ordinat.* Vgolin. *d.*§. *prope finem,* Nauar. *conſil.* 12. & 13. *ſub tit. de temporib. ordinat. in nouis,* Zerola *d. verſ.*5. *dubitatur, & verſ.*6. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Ordo pag.* 194. *colum.*1. Armendar. *d. loco num.*48. Bonacin. *de ſuſpenſion. in particul. diſp.*3.*q.*1. *puncto* 11. *num.*13. Sanch. *in opuſc. moral. lib.*7.*c.*1. *dub.*27.*n.*3. March. *d.c.*9.*n.*11. & 12. & *tract.* 1.*p.*7. *cap.*4. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.*226. *in fine,* Piaſec. *d. cap.* 1. *numer.*15. *verſ. ſublimitari*, vbi quòd † cùm familiari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poterit poſtea Epiſcopus quoad interſtitia diſpenſare, quia ratione beneficij collati, illi iam eſt ſubditus, quod etiam refert deciſum Armend. *num.*50. & ſentit March. *d.c.*4.*n.*10. & Cãpan. *diuerſ. Iuris Canonici, rub.*9. *cap.*9. *num.* 3. & 4. vbi etiam *num.*6. quod † vbicunque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familiarem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem concedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines; me citato *in hoc loco* Alzedo *d.p.*2.*c.*5.*num.*39. & in terminis quòd Epiſcopus non poſſit cum familiari ſuo triennali non ſubdito in interſtitiis diſpenſare, præter plures ex citatis reſoluunt Vgolin. *d. cap.*26.§.4. Stephan.

Quarant. *verb Ordo, vers. quintò limita*, Nicol. Garc. *c. 5. n. 87.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 28.* Iul. Cæsar. Mel. *de sacris Ordinib. c. 19.* Alphons. Narbona *citato loco ante n. 32. pag. 8.* Bonacina *d. q. 1. puncto 11. n. 13.* quamuis præter citatos Molfes. *d. n. 8. in fine*, Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. de sacram. Ordinis dub. 4.* Diana *moral. resolut. p. 2. tr. 4. resolut. 190.* & Sanch. *de matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 15. in fine*, existiment posse Episcopum cum familiari quoad interstitia dispensare. Aduertit post Mari. Alter. Bonacina *d. q. 1. puncto 11. n. 12.* quòd familiaris bona fide cum spe beneficij statim obtinẽdi ordinatus ab Episcopo, cuius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione, si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aut si Episcopus moriatur nondum collato beneficio.

17 Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitatis suæ aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros, aut minores Ordines, vel primam Tonsuram promouere, seu ordinare non valet; quia ei qui tantum est titularis, talis promotio est interdicta, per Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 2.* Ita Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 3. collect. 596. & d. resol. 166. n. 2. vers. limita 2.* Campanil. *d. c. 9. numer. 6.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. n. 15. in fine.* Seraph. de Freitas *in addit. ad tract. de Confessoribus sollicitantibus mulieres in Confessione Illustrissimi D. mei Roderici à Cunha q. 12. n. 27.* Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 69. vers. sunt autem aliqui* Alphons. Narbona *d. loco n. 32. pag. 8. in fine.* Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis, num. 26.* Marchin. *d. c. 9. n. 16* Marcel. Vulpe *d. c. 7. n. 18. in fine*, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 1. c. 4. n. 24. & part. 3. c. 8. num. 16.* Hieron. Venero *in examine Eccles. lib. 1. cap. 12. n. 28.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 3. c. 48. q. 6.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 40.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 14. n. 14.*

18 Vtrùm autem magister actorum Curiæ Episcopalis, vt familiaris possit ab Episcopo ordinari? Posse tenẽt Aloys. Ricc. *collect. 596. vers. amplia 4. & in praxi fori Ecclesiastici resolut. 471. in 2. impress.* Stephan. Gratian. *March. decis. 133.* Mari. Anton. *variar. resolut. lib. 75.* Campanil. *d. cap. 9. numer. 14.* Marchin. *d. cap. 9. num. 17.*

19 Familiares etiam, seu officiales Papæ, ac familiares Cardinalium (etsi Cardinales habitassent Romæ) atque etiam Episcoporum in Curia residentium, qui saltem per triennium habitauerint in Vrbe, possunt de licentia ipsorum à Vicario Sanctissimi promoueri, dum tamen supradicti omnes Sufficientem titulum habeant, & alia à Iure requisita; refert decisum Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, in declar. num. 49.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. c. 2. num. 32. in fine*, me citato *in hoc loco* Marchin. *d. c. 5 post n. 15. vers. sextò.* De Cardinalibus autem Presbyteris quòd possint ex consuetudine Tonsuram, cæterósque minores Ordines suis familiaribus conferre, dixi *suprà allegat. 3. num. 15.* nam ratione familiaritatis videtur quòd Cardinalis etiam Episcopus suum familiarem ordinare non possit, nisi in modo, quo potest quilibet Episcopus non Cardinalis, hoc est, si huiusmodi familiaris per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota *decis. 731. ferè per tot p. 1. diuers.* sed scio contrarium decidisse *sacram Congreg. Concilij*, vt dixi *in collect. ad Trid. sess. 23. de reform. c. 9. numer. 5.* Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Presbyteri Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre valeant? Vide *eadem alleg. 3. num. 15.* Cuch. *in instit. canon. lib. 2. tit. 4. num. 66.* Lorich. *in thesauro, verb. Cardinalis, §. 7.* Hieron. Llamas *in summ. part. 3. §. 3.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 6. cap. 2. num. 11.* Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. hierarch. p. 1. disp. 2. §. 5. num. 2.* Granad. *de Sacram. in 1. part. contr. 9. tract. 1. disp. 2. num. 1.* Mærat. *tom. 3. tract. de sacrament. Ordinis, disp. 8. sect. 1. nu. 8.* Pintus *de Ordine quæst. 6. art. . .* Monet. *de conseruator. c. 5. n. 35.* me citato *in hoc loco*, nouissimè Diana *moral. resol. part. 5. tract. 2. de potest. & priuileg. S. R. E. Cardinal. resol. 5. vers. notandum*, vbi reprobat Ledesmam, & Sanch. contrarium tenentes, & in principio illius resolut. tenet Cardinales conferre posse primam Tonsuram, & minores Ordines in suis titulis.

ALLEGATIO VI.

Episcopi titulares, aliique extra suam diœcesim, an sine Episcopi proprij licentia vllum ordinare possint?

SVMMARIVM.

1 *Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi.*
2 *Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis.*
3 *Suspensus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs vt Pontifici permissa, & à dependentibus ab eis.*
4 *Suspensus à Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere.*
5 *Suspensus à Pontificalibus Missam priuatim celebrare non prohibetur.*
6 *Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus.*
7 *Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à suspensione non excusatur.*
8 *Pontificalia insignia quæ sunt ostenditur.*
9 *Episcopus ordinarius ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium.*
10 *Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licèt puniri possint.*
11 *Dimissoriis si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit,* vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, *an possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente.*
12 *Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non solùm debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus constitutus est.*
13 *Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diœcesis, vbi locus est constitutus.*
14 *Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeunda*

subeunda munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia.

15 *Prima clericalis Tonsura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi.*

16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*

17 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*

18 *Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem?*

19 *Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiet irregularis?*

1 EPISCOPI Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui Titulares vocantur, de quibus egimus *suprà p.1.tit.1.c.6.num.15. cum seqq.* in quocunque loco etiam quantumcumque exempto, & nullius diœcesis, si quem promoueant ad quemcunque Ordinem, etiam primam Tonsuram, cuiusuis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprij Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, vt docet Concil. Trident. 14. *de reform.cap.2.* & per illud tenent Franc.Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p.3.cap.8. num.16. & p.1. c.4. numer.24.* Azor.*instit.moral.p.2.lib.3.cap.48 quæst.6.* Henriq.*in sum.lib.14.cap.17.§.3.in fine littera A,* Galett. *in marg. casuum conscientiæ, verb. Episcopus pag.100.colum.1* Campan.*in diuers.rub.9 c.5.* Aloys.Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici resol. 495. in notabilibus de materia Episcoporum n.1.in 2.edit.* Vasq.*tom.3.in 3.p. disp.243.c.4.5.cum sequentib.* Molfes.*in summ. Theologia moralis tract.2.c.2.num.15.prope fin.* Nauar *in singularib.Canon.concl.106.& 107.* Narbona *l.35.glos.1. n.32.tit.3.lib.1.noua Recol.* Hieron.Venero *in examine Episcop.lib.1.c.12.n.18* Alzed.*de præcellēt.Episcop.*
2 *dignit.p.2.c.5. num* 40. † Pius V. decreto suo consistoriali sancivit huiusmodi Episcopos titulares non esse creandos, neque suffraganeos dandos nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

Quid autem sub nomine Pontificalium in præsenti materia intelligatur, est indagandum In primis glos. *verb.à Pontificalibus, in extrauagant. suscepti re-*
3 *giminis, de elect.* docet † suspensum à Pontificalibus prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs, vt Pontifici permissa, & dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chrismatione, Basilicarum, seu Virginum consecratione, & similibus, de quibus Zerol. *in praxi Episcop.p.3. verb.Episcopus.vers.2.* Mari.Alter.*d.tom.2. disput.16. cap.3.col.6.* Bonacin.*d.disp.2.quæst.2.punct.12.n.2.vers.hinc sequi-*
4 *tur* vbi *num.3.* hinc refert † Episcopum à Pontificalibus suspensum posse baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sacerdotum inferiorum, censuras ferre, beneficia conferre, & alios iurisdictionis actus exercere, quia hæc non sunt Pontificalia, Paul.Layman.*in sum. Theolog. moral.lib.1.tract.5.part.3.c.2.nu.6.* & nouissimè amicus meus doctus Diana *moral.resolut.part.5.tract.10. resol.4. in princ.* vbi tenet suspensionem ab Ordine Episcopali extendere se ad eos actus tantùm Ordinis, qui Episcopo proprij sunt, & Sacerdoti iure Ordinario competere non possunt; additque suspensionem à Pontificalibus illam esse, per quam per se ac directè prohibetur vsus insignium Episcopalium, videlicet, Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò & consecutiuè omnia Episcopalia solemnia officia, quæ sine huiusmodi insignibus exerceri non debent, qualia sunt Ordines conferre, confirmare, Ecclesias, Altaria, Virgines consecrare, &c. Præposit.*p.3.q.3.de suspens.dub.2.n.13.*

Vnde licèt huiusmodi suspensus Missam priua- 5
tim celebrare non prohibeatur, vt ex reg.text. *in cap. significauit, de corpore vit.* post Syluest & Nauar. docent Henriq.*lib.13.cap.32.nu.2* Auila *de censur. p.4. disp.2.dub.2 concl.10.* aut alia facere sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & similia, & etiam iurisdictionem forensem exercere,
vt aduertit Diana *d.resolut.4.* † Missæ tamen sacrum 6
cum Mitra & Baculo celebrare non potest; ita Aloys. Ricc.*in praxi fori Ecclesiastici decis 467.in 1.impress. & resolut.440.in 2.impress.* vbi *num.3.* asserit sub hac suspensione non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat Vgolin. *de censur. tab.4 cap.6. §.6.n.5.* Episcopus enim in aliena diœcesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo & Mitra absque licentia Ordinarij, vt per Antonin. Diana *moral.resol.part. 4.tract.4.resolut. 143. vers.notandum est*, Gauant.*in enchirid. Episcop. verb. functiones Episcopales n. 11.* Quicquid teneant Paul.Layman.*in quæst.Canon.c.17. numer.214* Maurit.de Alzedo *in praxi Episcop.p.1.c.13.n.88.* & plu-
res ab eo citati. † Nec ab hac suspensione excusatur 7
Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat. Ita Zerol. *in praxi Episcop.p.2.verb.Episcopi, vers.secundo,* Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.p.3.c.8.n.15.*

Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt, 8
esse Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, & sandalia, testatur Isidor.Moscon.*in suo tract.de maiest. militantis Ecclesiæ, p.1. lib.1.cap.8.* ornamenta, quibus doctissimus Campan. *d.cap.3.num.3.* addit muzzetam, cappam Pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum, quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum, iuxta modum in Cæremoniali descriptum *lib.1.cap.3.* de quibus indumentis, & insignibus vide *sup.alleg.1.n 46.cum seqq* à quarum vestium vsu non repellitur suspensus à Pontificalibus, sed ab vsu auctoritatiuo, id est, ab iis actibus, qui cum præfatis in-
signibus fieri consueuerunt. † Similiter Episcopus 9
Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorumdem Pontificalium, ex Concil. Trident.*sess.6 de reform.c.5.* ibi, *Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licētia, & in personas eidē Ordinario subiectas tantùm; si secus factū fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi*, referunt Nauar. *consil.69. de sent.excommun.in antiq. alias cons.12.de clerico excom. minist.in nouis.* Cened.*ad Decretum collect.52. num.1.* Petr.Gregor.*syntag.lib.16.c.9. nu.3.* Coninch. *de sacram.disp.10.dub.9.n.93.* Henriq.*in sum.par.2 lib.11. cap.3 §.2.in fine, in suo comment.littera S*, Salzed *ad Bernard.in pract.cap.26.littera A.* Gutier.*canon.lib.1. cap.26.num.26.* Flamin.*de resig.lib.1.quæst.17 num.17* Zerol.*in praxi Episcopali part.1.verb. Archiepiscopus num.2.pag.16.& part.2. verb. Episcopus pag.15.* Anguian.

guian. de legib. 2. contr. 1. num. 71. me citato in hoc loco Alzedo de precell. Epiſcop. p. 2. cap. 5. numer. 17. Molfeſ. in ſumm. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. num. 12. Petr. de Ledeſm. in ſumm. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. dub. 4. Bonacina de cenſur. diſp. 3. q. 6. punct. 3. num. 27. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis num. 68. Piaſec. in praxi noua Epiſcop. p. 1. numer. 46. pag. 55. Campan. rub. 9. c. 5. n. 6. Aloyſ. Rice. deciſ. 188. num. 10. p. 2. Epiſcopus in alterios diœceſi exiſtens, poteſt præuia licentia illius tam ſubditos proprios, quàm Epiſcopi licentiam concedentis, abſqoe incurſo pœnarum ordi-
10 nare, S. Cong. Conc. 22. Febr. 1650 † Si tamen contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. in d. cap. 5. ordinatio proprij Epiſcopi extra territorium fiat, valida erit, licèt puniri poſſit; vt reſoluunt Henriq. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine littera S, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 4. §. 14. numer. 2. Fornar. in tract. de ordine c. 8. §. 8. Molfeſ. d. c. 2. n. 11. de quo ſuprà alleg. 11. num. 13.

11 Vtrùm autem ſi in litteris dimiſſoriis concedatur licentia & facoltas promouendi à quocunque Catholico Antiſtite in propria diœceſi reſidente, non tamen additum ſit, vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, poſſit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Epiſcopo in alterius diœceſi de licentia Epiſcopi illius diœceſis Pontificalia exercente? Hanc quæſtionem ad partes diſputat Gutier. canon. lib. 1. c. 26. n. 25. cum ſeqq. verſ. dubitatum, vbi eam ſequitur ſententiam quòd prædicta in ſpecie ordinari hic non debeat, niſi iuxta tenorem dimiſſorialium nempe a Catholico Antiſtite in ptopria diœceſi Pōtificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de licentia proprij Epiſcopi ibidem Ordines celebrante; itao tſi aliter fiat, ſuſpenſus maneat donec Epiſcopo proprio ordinari iuſtum videatur, iuxta diſpoſitionem Conc. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 8. ſequitur Sanch. in opuſcul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 8.

12 Vnde ſi maloerit Epiſcopus conferre Ordines in loco exempto, non ſolùm debet habere licentiam Soperioris loco exempti, ſed etiam illius Epiſcopi, intra cuius fines locus exemptus eſt conſtitutus. Ita referunt deciſum Molfeſ. dict. cap. 2. numer. 12. in fine, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. poſt reſol. 495. in notabilibus de materia Epiſcop. Galett. in marg. caſuum conſcientiæ, verſ. Epiſcopus pag. 100. col. 2. Armend. d.
13 loco n. 35. vbi num. 68. refert etiam deciſum † non poſſe Epiſcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iuriſdictionis non Epiſcopi, ſed inferioris, vocatum tamen ab ipſo inferiore, ſine licentia Epiſcopi, iuxta cuius diœceſis fines eſſet locus ille, etiamſi ille inferior prætenderet ratione exemptioois vocare Epiſcopum, quem maloerit adminiſtrandum ſacramentum Confirmationis, dommodo locus iſtius exempti ſit infra fines diœceſis alicuius, ita vt nō ſit nollius, quia tonc noo poſſet. Non tamen me latent vetba illa poſita in d. c. 3. Conc. Trid. ibi, Ordinarij loci, intelligenda de Epiſcopo, io cuius diœceſi locus eſt conſtitutus, & non de Prælato inferiori etiā exēpto, ſi fides adhibenda ſit Galett. ita deciſum atteſtanti verb. verba 1.

14 Nec etiam Epiſcopus alienos poteſt à Patriarcha induci ad ſubeunda munera Pontif. in diœceſi alicuius Epiſcopi Suffraganei, niſi de ipſius licentia, quod etiam deciſum referunt idem Galett. d. verb. Epiſcopus, & Aloyſ. Ricc. vbi proximè. Nec Archiepiſcopus hoc ipſum facere poteſt, cùm ſub eadem prohibitione, quæ Epiſcopum ligat, comprehendatur, quoqoe Atchiepiſcopus quoad materiam, de qua agimus, vt reſoluit Piaſec. in praxi Epiſcopali part. 1. verb. Archiepiſcopus, verſ. ad ſecundum, & cenſuit S. Cong. Epiſcoporum, cuius memini in collect. ad Concil. Trident. in d. c. 5. num. 17. erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in ſua diœceſi alienos facere poteſt, primò Epiſcopus in cuius diœceſi conſtitutus eſt locus, in quo Pontificalia exercenda ſunt. Secundò Capitulum ſede vacante, qui cùm ſuccedat in locum Epiſcopi demortui, exceptis quibuſdam caſibus, bene poterat concedere licentiam Epiſcopi extero exercendi Pontificalia in ſua Eccleſia, ita Bonacina d. quaſ. 2. punct. 12. numer. 4. An comprehendatur ſub hoc nomine Prælatus habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, dixi ſuprà hac alleg. n. 12.

Primam Clericalem Tonſuram Epiſcopo in alie- 15
na diœceſi, ſine diœceſani licentia, ſuis ſubditis conferre poſſe, ac proinde non eſſe ſuſpenſum, non deſunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Epiſcopo cooferente Ordines, & prima Tonſura non eſt Ordo, ſed initiatus ad Ordines, & ſolet concedi ſine exercitio Pontificalium, ex quorum numero ſint Barbat. in c. nouit, n. 18. de offic. legat. Rebuff. in tr. nominat. quaſt. 14. num. 29. & 65. & in praxi beneficiali rub. de Eccleſiaſticis, & à quibus, & quomodo ordinetur, num. 13. Henriq. in ſum. lib. 3. c. 6. § 6. quem refert, & ſequitur Bonacina de ſacram. diſp. 3. quaſ. vnica p. 2. num. 13. qoibus addo Tolet. lib. 1. ſumm. c. 49. n. 4. aliàs 48. numer. 6. Azor. part. 2. lib. 3. c. 48. quaſ. 5. verſ. quæres. Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab. Molfeſ. d. c. 2. numer. 15. Villalob. in ſumm. tom. 1. tract. 8. diff. 7. numer. 7. Maurit. Alzed. in praxi Epiſcop. p. 2. c. 5. num. 18. Diana moral. reſol. p. 4. tractat. 4. reſol. 143. Quæ ſententia ex dictis alleg. 2. numer. 18. non eſt admittenda, illamque ſibi ſummopere diſplicere aſſerit Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici rub. 6. cap. 1. numer. 2. & ſic non licere Epiſcopo initiare ſubditum ſuum prima Tonſura extra propriam diœceſim, & abſque diœceſani licentia reſoluūt D. Barb. in l. 1. art. 3. num. 218. ff. de iudic. Narbona l. 20. gloſ. 2. numer. 135. titul. 1. lib. 4. Recop. Salzed ad Bernard. in pract. cap. 26. Nauar. conſ. 29. numer. 1. de tempor. ordin. Garc de benef. part. 1. c. 5. numer. 142. Acuña ad c. illud n. 2. diſt. 2. Sanch. in opuſcul. moral. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 5. num. 2. Iul. Cæſar. Madios de ſacris Ordinibus c. 2. n. 4. qui teſtatur de ſtylo, & conſuetudine. Vnde conferentem primam Tonſuram non ſibi ſubdito ſuſpenſionem incurrere tenent Martin. Fornar. in add. ad Tolet. de ſacram. Ordin. c. 6. n. 3. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 49. quaſt. 5. Leſſi. de Iuſtit. lib. 2. cap. 44. dub. 19. n. 91. Bonacin. de Sacrament. diſput. S. quaſt. 4. punct 4. num. 26.

Epiſcopus, & Vicarios habent facultatem facien- 16
di actus voluntariæ iuriſdictionis extra territorium, proot reſoluunt Vgolin. d. §. 14. nu. 4. Cardin. Tuſch. lit. I, concl. 546. Stephan. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 127. à princip. & numer. 6. aſſerit quòd poſſint
concedere dimiſſorias in aliena diœceſi. † Sic etiam 17
Epiſcopus extra territoriom exiſtens poteſt excommunicare, & abſoluere ſubditum ſuum, vt tenet Gonzal. ad regulam 8. Cancel. gloſſ. 61. n. 12. vbi n. 11.
reſoluit quòd poteſt † Epiſcopus extra ſuam diœ- 18
ceſim iuriſdictionem contentioſam exercere, quando cauſæ cognitio non vertitur, & effectus confertor in ſuam diœceſim, de quo etiam Gratian. d. cap. 127. num. 8 me citato in hoc loco nouiſſimè mei amiciſſimus Diana d. p. 5. tract. 9. reſolut. 34. verſ. ſecundo, vbi ex Vgolin. de cenſur. tab. 1. cap. 27. §. 1. numer. 4. ait Epiſcopum, vbi cauſæ cognitio non adhibetur, & pro tribunali non ſedetur, ac propterea alienum territorium non læditur, extra diœceſim poſſe iu-

riſdictio

risdictionem exercere, vel quando Episcopus diœcesis permitteret, modò litigantes in id consentiant; vt post alios resoluit Vgolin.*d.* §.14.*n*.4. *vers.secundò excipitur.*

In casu notabili Marchesan.*de commission.p.*1.*c*.6. *n*.84.*pag*.255. sic loquitur. *Sed pone, degit Episcopus extra suam diœcesim, ac iurisdictionem, & pro aliqua causa cognoscenda illi Breue dirigitur, putà Episcopo ciuitatis Castelli, vel alij. Quæro an illo extra suam diœcesim degente causam siue aliàs causas prefato modo sibi commissas cognoscere possit? & resolutiuè dico quòd non, quia cùm Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra suam diœcesim illam exercere nequeat, per consequens in loco; vbi extra eam moratur, causam non valebit cognoscere, Quod declara, nisi in Breui mentio fieret de mora sua residentia extra prafatam iurisdictionem, vel diœcesim, aut si esset solitus ab aëris intemperie extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & specie eius industria electa*, &c. & ibi; *Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, sicque in eum extra diœcesim, & propriam iurisdictionem manentem consentiendo.* Card.*cõs*.71. Abb. *in c.nonnulli, n*.4. *&* 7. *de rescript.* &c. & idem Marchesf.*d.loco n*.118.*pag*.260. resoluit quòd si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diœcesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, *etiamsi extra diœcesim propriam moretur.*

19 Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet suspensus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. *verb.Sacerdo a'e, vers.scias, in c.*1.*de officio deleg.lib.*6. sequuntur Innoc.*in c.*1.*vera.à diuinis, de sentent.excomm.eod.lib.* D.Antonin.*part*.3.*sum.tit*.28.*c*.4.*vltra med.* Couar.*in Clem.si furiosus, part*.1.§.1.*num*.1. *vers.secundum*, Iacob de Graffiis *in aureis decis.lib*.4.*cap*.25.*n*.3. Ioan. Præpos.*in* 3.*part.q*.3.*de susp.dub*.2.*n*.13. Diana *dict. part*.5.*tract*.10.*resol*.4. *vers. sed difficultas*, qui in eo præcipuè nituntur, quòd Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tennerunt Calderin.*in tract.de interdicto, memb*.2.*quæst*.3. Nauarr.*in man.c*.27.*n*.163.*versic.ex quo infertur primò*, Viuald.*in candel.de suspens.n*.146. moti ex eo, quia cùm Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde regul. text.*in c.in fine, vers.sciturus, de re iudic. lib*.6. Inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin.*de censuris, tab*.1.*n*.14.§.1.*n*.2. quam melius explicat Sayr.*eod.tract.lib* 4.*cap*.16. *num*.17. *cum duobus seqq.* vbi plenè videri poterit.

20 Denique aduertere oportet Episcopum, qui inuitatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœcesim, debere habere expensas, vt docent Archid. *num*.2. Turrecr. *num.vlt.* & Bellamer. *in c. nullus Primas* 9.*quæst*.1. Iacob. de Graff. *in aureis decis.part.* 2.*lib*.1. *cap*. 10 *num*.3. Thom.Valasc. *tom*.1.*alleg*.5. *num*. 55. vbi *num*. 56. subdit Episcopos titulares in aliena diœcesi Ordines ministrantes de consensu proprij Episcopi, & eius subditis, debere obtinere expensas.

21 Et ex eodem Concil. Tridentin. *dict cap*.5. suscipiens Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diœcesi absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi Ordines conferuntur pœnam suspensionis ab executione Ordinis incurrit; vide Maiol.*de irregul. lib*.4. *cap*.21. Suar.*de censur.disput*. 31.*sect*.1. *num*.11. Mari. Alter.*eod.tract.tom*.2.*disputat*.9. *c*.4. *ad fin.* Bonacin. *d.disput*.3.*q*.1 *puncto* 12. vbi ampliat, etiamsi Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diœcesi alicuius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solùm in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus subditque in fine istam suspensionem non esse Papæ reseruatam, sed Iure communi posse ab Episcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*
3 *Dimissoriarum vsus antiquissimus.*
4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida; possuntque subditi se facere ordinariam viciniori Episcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitima præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.*
10 *Capitulum Sede vacante nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficiis, sub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorialem possessionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiamsi statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apostolica ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis literis dimissorialibus; sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.*
17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum; non tamen subditorum vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*
19 *Dimissorias cùm antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant.*

20 Episcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum.

21 Episcopus ex alia legitima causa, quàm ægritudinis, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.

22 Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, potest illum iterum examinare.

23 Dimissoria semper valent, tum viuente, tum defuncto dante. Declaratur infr. n. 39.

24 Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.

25 Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare.

26 Pro dimissoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusue ministris.

27 Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi.

28 Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur accipere.

29 Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.

30 Absoluere a suspensione eos, qui nullius diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimissorias concedere.

31 Dimissoria littera à quibus per Regulares obtinēdæ.

32 Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari?

33 Cuius Episcopi originis, an domicilij pertineat dimissorias nouitiis concedere.

34 Vtrùm licentia ordinandi suffraganeo concessa expiret per mortem Episcopi concedentis contingentem post descriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc casu res dicatur adhuc integra.

35 Delegatio facta personæ prohibita Pontificalia exercere, & in tempus ac locum prohibitum, non sortitur effectum.

36 Iurisdictio Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.

37 Sede vacante non licet ordines conferre subditis infra annum, ex dispositione Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.

38 Episcopus translatus non potest Pontificalia exercere in Episcopatu, à quo fuit translatus.

39 Littera dimissoria expedita, & subscripta manu Episcopi, ordinandis tradita, & directa Episcopis non impeditis Pontificalia exercere, semper valent, nec expirant morte concedentis.

1 DE materia huius allegat. latè agunt Vega tom. 2. de Curis c. 14. §. 8. num. 31. Rebuff. resp. 2. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 11. n. 2. & quæst. Regular. tom. 1. q. 18. a. 1. Henriq. in sum. lib. 10. c. 23. §. 3. p. 1. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Ordinis c. 8. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 7. & part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 5. vers. cæterum, Zerol. in praxi Episc. p. 1. verb. Abbas, Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. n. 4. & num. 32. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 3. num 6. Campanil. in diuersorio Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8. Piasec. in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. à n. 11 Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. à n. 20. Marcel. Vulpe in praxi iudic. c. 7. à num. 1. cum seqq. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 105.

2 Etiamsi teneatur Episcopus per se ipsum ordinare suos clericos, vt admonet Concil. Trident. sess. 23. de reformat. c. 3. si tamen fuerit legitimè impeditus, de eius consensu poterit alienus subditis suis Ordines conferre, cap. Episcopum 9. quæst. 1. & cap. 1. iuncto cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. hic autem consensus literariè præstandus est, ex Felino in cap. super his, vers. sexta, & vltima conclus. sub num. 13. de accusat. vbi Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 34. Et litteræ, quibus ille continetur, dimissoriæ vocantur à Concilio Trident. sess. 23. de reformat. c. 10. & sess. 7. de reformat. c. 10. vbi etiam Reuerenda dicuntur, quo nomine Hispani vtūtur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare proprius Episcopus dimittēs nolit, aut nequeat dimissum ordinare, ex c. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Sanchez in opusculis moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 15. & licet in aliquibus Prouinciis sit consuetudine receptum, vt nulla causa assignetur, ex Rebuff. in praxi tit. de litter. dimissor. num. 28. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 26. verb. sine licentia, vers. oportet. Gratian. Marib. decis. 98. num. 21. nihilominus tamen hodie videtur hac consuetudine non obstante dispositionem dicti c. 1. esse seruandam, cùm Concil. Trid. idem videatur statuere sess. 7. de reform. c. 11. ibi, Facultates de promouendo à quocumque non suffragentur nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis Episcopis ordinari non possunt, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur nisi ab Episcopo in sua diœcesi recedente, aut pro eo Pontificalia exercente diligenti prouio examine, &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valasc. d. alleg. 5. num. 53.

Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur tempore quidem Diui Augustini eas extitisse, atque in vso fuisse testatur ipsemet in epistola ad clerum Hipponen. 137 vers. cum istamet causa, & tempore Concilij Niceni in c. 2. distinctione 73. Et docent Franc. Turrian. lib. 3. pro epistolis Pontifi. F. Bernardin. Ferrer. de antiquo Ecclesiasticarum epistolarum genere, Cardin. Cæs. Baron. tom. 2. anno Christi 142. num. 6 & tom. 3. anno Christi 345. n. 162. Et ne fraus aliqua intercederet, erat enim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta 73. distinct. per totam: quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuimus in formulario nostro in calce huius operis impresso form. 11. cum sequentib. quæ quidem dimissorialium formulæ adeò necessariæ sunt, vt non sufficiat Episcopo promoti cognoscere, & ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipse quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinantes non suum, vel ordinatos absque seu cum falsis dimissoriis, Cherubin. ad Constit. 40. Clemen. VIII. schol. 1. & 2. Continebant olim litteræ dimissoriæ causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare, c. 1. de temp. ordin. lib. 6. quam consuetudinem sapientiores Episcopi etiam nunc seruant. 3

Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, quos attenta Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere, ex gloss. fin. in c. cùm nullus, de temper. ordinat. in 6. is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, c. 1. 62. distinct. Seraph. decis. 985. num. 1. Campan. rub. 6. c. 3. num. 13. prope finem, eo quòd potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non detinetur, ex reg. potest quis, de regulis Iuris in 6. † Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim 4

5

enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsi onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. *c.2.de tempor.ordin. in 6.*Piasec.*d.c.1.n.13.*

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d.c.cùm nullus §.inferiores*, aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuisset eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. *in cap.accedentibus, n.2.de excess.Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta gloss. *verb. inductum in d.§.inferiores*, resoluunt Capell.Tholos. *decis.45 1.* Petr.Gregor. *Syntagm.iuris lib.40.c.2.n.19.*Campanil.*d.rub.9.c.5.n.2.*

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex *d.c.cùm nullus*, vbi Ioann. Andr. *numer.2.* Anch.*var.in exemptis, sub num.3.*&Franch.*numer.5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident.*sess.23. de reformat.c.10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis sæcularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henriquez *in summa lib.10.cap.22.§.3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T.* attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmanticen. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ec-

8 clesiæ; † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare dispositionem Concilij Trid.*sess.23.c.10.* defendit Stephan.Gratian. *discept. forens.tom.2.c.112.* quem refert & sequitur Campan. *d.cap.8.num.4.* Grilenzon.*cons.142.num.28.& 30.* nouissimè Ciarlin.*forens.lib.1.c.46.num.19.*& ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var.24.per totam*, Molfes.*in sum.tr.2.c.2.numer.17.& 18.& c.17.à numer.19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom.2.disp.11.q.20.*

Nec hoc ita absolutè conceptum videtur verum, sed requiritur quòd inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterásque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocumque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota *in nullius, seu Squillacen.iurisdictionis 4. Maij 1616.*coram *Martino Andrea.* Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congr. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis sæcularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. *Eadem igitur sacra Congr. Eminentissimo Gyptio referente censuit reuocandam, & tollendam esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, & tollit suspensionē, per quā prædicto Priori Carthusiēsi Monasterij S.Stephani de Busco ab eadem sacra Cōgr. prohibitum fuit sub die.21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis sæcularibus, Romæ 18. Iunij 1631.* At casu, quo ipse Prælatus inferior dimissoriales litteras concedere nequit, tenentur ordinandi subditi eidem Prælato, Ordines vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori; vt in sequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij cēsuit licere Episcopis viciniorībus Ordines cōferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorū inferiorum, etiā nullius diœcesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorumdem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 22.Februarij 1631.*

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, *d.c.cùm nullus*, vbi, *officialis*, & *in §. Episcopo*, vbi gloss. *verb.in remotis*, Anton. Cuch.*lib.2. instit. maiorum, tit.8.num.110.*Mandos.*ad reg.24.Cancel.quæst.5. num9.. & 10.*Rebuff.*in praxi benefic.tit. forma vicariatus, num.47.*Iacob.Sbroz.*de officio Vicarij, lib.2.q. 41.* Petr.Gregor.*syntagm.iuris, lib.16.c.9.post num.3.* Gutier.*canonic.lib.2.c.17.num.14. cum seqq.*Zerol.*in praxi Episcop.part 2.verb.Vicarius*, §.4. latè Thom. Valasc. *tom.1. alleg.5 num.7.* Sanch. *in opusc. moral. lib.7.c.1.dub.20.à num.40.*Azor.*instit p.2.lib.3.c.45. quæst.7.*Vgolin.*de officio & potestate Episcopi, c.4.§.7. vers.quintò dimissorias*, Piasec.*in praxi noua Episcop.d. c.1.num.13.vers.concedit*, Narbona *de appellat.à Vicario ad Episcopum, p.1.n.197.* Campanil.*d.c. 8.n.3.* Molfes.*in sum.tract.2.n.22.*Fr Emman.*in sum. tom. 4. c.61.*aliàs *62.num.4.* Venero *in examine Episcop lib.1. c.16.num.11.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.98. à num.14.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.2.c.5.n.97.* Bonacin.*de censur.extra Bull.disp.3.q.2. punct.11.n. 23.*Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast.part.1. tract.2.c.2.quæst.6.in fine.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 28.* vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis: de quo etiam post gloss. *verb.in remotis ad fin. in dict.c.cùm nullus*, Petr.Greg.*lib.4.partit. Iuris Canon.tit.2.c.4.lit.K.*Menoch.*de arbitr.casu 222.n.26.* Gutier. *dict.lib.2.c.17.num.25.* Sānch. *dict.dub. 26. num.42.*

Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimissorias illicò concedendi, per *d. c. cùm nullus*, quæ nouissimo iure Concil. Trident.*sess.de reformat c. 10.* restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contrauehiens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Vide Emman. Sà *verb.Ordo num.29.*Rebuff.*in praxi benef. tit.de deuolut.num. 97.* Gard Tolet.*in sum.lib.1.cap.49. num.1.* Nauarr. *cons.18.& 44.de tempor.ordinat.* Sayr.*decis.65.eod.tit.* Fr.Emman.*in sum.tom.2.c.14. concl.2.* Læl. Zech. *de Repub.Eccles.c.24. vers.non potest.* Salzel.*ad Bernard. in pract.c.26.vers.sine licentia.vers. poterit tamen Capitulum.* Zerol.*in praxi Episcop.p.1. verb. Capitulum, in princip.pag.73.*Petr. de Ledesma *in summa part.1. de sacram. Ordinis c.8.concl.3.* Henriq. *lib.10.c. 22. num.3.* Azor. *d.part 2.lib.3.c. 9. quæst.5.* Suar. *tom. 5.de censur.disput.31. sect.1.num. 20.* Piasec.*in praxi noua Episcop.part.1.c.1.num.13.vers.Capitulum.*For-

 natij

nar. *de sacram. Ordinis, c.5.§.4. numer.4.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.3.c.8. numer.47. cum seqq.* Rendina *in promptuario recept. sentent. tom.1. tit 10. à num.1.* Campanil. *d.c.8. numer. 5.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quaest. vnic. puncto 4. n.22. & dicto puncto 11. num.24.* Filliuc. *tract.41. de benefic. c.2. num.44.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tractat.2.c.1. quaes.6. prope fin. & tract.11. in fine resol.3* Sanch. *in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.20. numer.36.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 10. numer.164. cum multis seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.106. & decis. Curiae Archiep. Neapol. decis.185. part.4.* Molfes. *in sum. Theologiae moralis tractat.2.c.2. num.26.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Capitulum, num.5.* Molin. *de iustit. tract.5. disp.11. num.4.* Flores *var. q.24. num.4.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg.5. num.11.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. decimò quarto*, vbi ampliat procedere † etiamsi Capitulum haberet territorium
11 distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij, refert Aloys. Ricc. *Neapol. decis.185. part.4.* & quamuis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupatim, quòd non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. *de irregul. lib.4.c.3. numer.3* Nicol. Garc. *de benefic. part.5. c.7. numer.95.* Fr. Emman. *in sum. tom.2. c.14. n.6.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.106.* Monet. *d.c.10. n.173.*

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere per Concil. Trid. *sess.7. de reformat. c.10.* ibi, *arctatus non fuerit*, obseruant Salzed. *d.c.26. lit. C. vers. poterit.* Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Capitulum, in princip. & vers. secundum,* Quarant, *d. vers. decimò quarto.* Garc. *de benef. part.5. c.7. à num.96.* Molin. *d. tract. 5. disp.11. numer.4. vers. quamuis.* Sanch. *d.c.1. dub.20. num.37.* Monet. *de commutat. vlt. volun. c.10. numer. 180.* vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiae, vel fundatione intra annum tenetur se promoueri facere, asserunt Nicol. Garc. *d. part.5. c.7. numer.98.* Vgol. *de potest. Episc. c.26.§.20. numer.5. vers. & primò.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Ecclesiam, quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu cappellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem. latè Monet. *d.c.10. numer.166. cum multis seqq.* vbi cum Garc. & Vgolin. *citatis locis*, idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris contineretur illa, *non obstantibus, &c. per quae effectus gratiae nostrae impediri valeat quomodolibet, vel differri*, aut similis.

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm sint ordinati prima Tonsura, sunt praesentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia, attestantur Aloys. Ricc. *d. resolut.98.* Monet. *d. c.10. numer.173. & 176.* Nicol. Garc. *d.c.7. à num.99.* obseruantes etiam electum in concursu ad beneficiũ Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi; necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens 12
praedictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra poenas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque *in d. c. cùm nullus*, ab officio, & beneficio per annum *est* iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. *sess. 23. c.10.* etiamsi is, cui concessit, vsus non fuerit, prout refert decisum Nicol. Garcia *in addit. ad d.c.7. num. 91.* sed post annum non impeditur, vt demonstrant aperta verba eiusdem Concil. *sess.7. de reformat. capit.10.*

Vicarius tamen Papae ad hac resolutione excipi- 13
tur, qui non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quòd Concil. minimè restringit iurisdictionem Sedis Apost. quamuis vacantis. Maiol. *de irregul lib.4.c.6.* Henriquez *lib. 10.c.22.§.3.* Campanil. *d.c.8. numer.6.* Salzed. *d.c.26. lit. C, vers. poterit*; & nuncupatim de his Vicariis Papae in Vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos. *ad reg.24. Cancel. c.3. de malè promotis quaestio.6. numer.13.* Iacob. de Graff. *in aur. decision. parte 2. lib.5. c.13. de cleric. circa Ordines*, quos refert & sequitur Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. c.7. num.15.*

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni va- 14
cationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apost. de suscipiendo Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere; ita Nauar. *cons.19. de tempor. ordinat.* quam refert Piasec. *in praxi noua Episcop. d. c.1. numer.13. vers. capitulum*, me citato *in hoc loco* nouissimè doctus Diana *moral. resol. part.5. tract.10. resol.46. vers. tertiò.* Sanch. *in opuscul. moral. lib.7. c.1. dub.26.* vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea dioecesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Praelati Regularis, vel personas eiusdem dioecesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nuncij Apostol. vt à quocumque Antistite ordinentur.

Qui enim à Sede Apost. priuilegium obtinuit ad 15
suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissoriis, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. *de Sacram. disp.8. quaest. vnica puncto 4. num.27.* Ciarlin. *controu. forens. lib.1. c.46. numer.23.* Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Concil. Trid. *sess.23. de reform. c.8. ad finem*, tenent Henriq. *lib.14. c.28. num.2.* Tolet. *lib.1. c.49. numer.4.* Fornar. *de Ordine c.4. num.3.* Quaranta *verb. Ordo vers. suspensionis poenam.* Rectissimè agunt supremi Pontifices cùm in Breuibus appellatis, *extra tempora*, aliisque, *in temporibus* nominatis, mandans clausulam apponi, *& de licentia sui Ordinarij*: quae

multos

multos retinet à susceptione Ordinum, aufertque abusus complures, etenim imperiti, infames, aliave ex causa inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Ordines suscipere, externas petūt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus peruersitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antistite, per Breue, addita clausula, *absque literis dimissorialibus sui Ordinarij*, attentè videant quibus causis in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrāt, quia in gratiis & priuilegiis omnis causa præsumitur impulsiua, ex Franch. *in c. decet n. 3. de regulis iuris in 6* Tiraq. *in tract. cessante causa lim.* 1. *n.* 81. quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 7. num. 6.* vbi *n. 5.* resoluit quòd si postea esset causa, qua adductus Papa licētiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissoriis proprij Episcopi, non propterea censenda est reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, seque promoueri facere à quo maluerit

16 Obserua tamen Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, qui eius vices gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licèt concedere nequeat dimissorias; nam litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. Ita Nauar. *cons. 27. de tempor. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacr. disp. 8. q. vnic. puncto 4. numer.* 24. Læl. Zech. *d. c. 24. num. 11. vers. non potest concedere.* Thom. Valasc. *dict. alleg. 5. num.* 15. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. c. 87. numer. 15. vers. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q. 10. vers. tertiò limita,* Tiber. *de instruct. ad Ordin. c. 7. quæst. 51. vers. his autem*, me citato *in hoc loco.* Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. c. 46. num.* 12. Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, Nauar. *cons. 17. eod. tit.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capitulum* 5. Molfes. *d. tract. 2. c. 1. num.* 29. Molin. *d. tract. 5. disp. 11. num. 4. vers. quamuis*, Bonacin. *d. puncto.* 11. *num.* 24. Monet. *de commutat. vlim. volunt. c. 10. num.* 182. vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt Sede Episcopali vacante ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore.

17 Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalem, & ordinationem propriorum subditorum vacantia Sedis post annū, Henriq. *lib. 10. de sacram. Ordinis, c. 21. §. 1.* Quaranta *verb. Capitulum. Sede vacante q.* 11. Genuens *in praxi Archiep. Neap. c. 87. num.* 13. Piasec. *in d. praxi noua Episcop. d. c. 1. n. 13. vers. Capitulum*, Fornar. *de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 2. n.* 18.

18 Dimissoria etiam concedunt Regulares Superiores suis Monachis, provt infrà ostendo *num.* 31. iuxta modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur. *De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, ea, quæ in Decreto sacræ Congreg. Cōcilij Trident. continentur, cuius tenor est talis Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito itē regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempè illius monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus adfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dū tamen ab eo Episcopo, qui Ordines cōtulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tēpus quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cū à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, littera dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causā absētia Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac aliàs arbitrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatas pœnas, incurrent. In quorum, &c. Dat. Romæ die 15. Martij an.* 1596. referunt Laurēt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul pag.* 71. Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. num.* 18. Marcel. Vulpe *in dict. sua praxi iudic. cap. 7. num.* 11. Nald. *in sum. verb. Ordo, num.* 26 Antonin Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 16. aliàs 3. miscell. resol. 15. per tot.* Et aduertit Iul. Cęsar Madius *de sacris Ordinib. c.* 10. *n.* 8 ad ordinationem Regulariū sufficere si in litteris dimissoriis Prælatus Religionis, siue Conuentus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hac de re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam, Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num.* 14. Campanil. *in d. uersorio Iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num.* 37. Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 26. §. 20. num.* 8. Capuccin. *in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, §. in fine.* Miranda *in manual. Prælat. quæst. 28. art. 2. tom.* 1. Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract. 1 cap. 2. num.* 13.

Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. *in c. Sanctissimo 37. dist.* Postea verò *in Conc. III. Carthaginensi*, sācitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, eiusque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid. *sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de reform. c. 3.* † præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant, quòd si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola. *in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria §. 10. vers. secundum*, Petr. Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. Ordinis, c. 5. concl.* 10 Thom. Valasc *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num.* 1. Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num.* 12. Et licèt Concilium *d. sess. 23. c. 3.* videatur dicere Episcopo tantum ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alias legitima causa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit vt decisum referunt Armendar. *in addit ad recop. legum*, Nauar. *ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, in declarat. n.* 42. Vgolin. *d. §. 20. n.* 11. 19 20

Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti, non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, qua Ordinatoris conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iustè quidem, Viuald. *p. 3. sui candelabri c. 8. num.* 11. Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 5. num.* 4. Quare in concedendis litteris dimissoriis quatuor seruanda sunt, & maximè attendenda requisita. *Primò* legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi suprà *n. 19. & 20. Secundò*, vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ex iis, 21

quæ

quæ adduxi suprà *n.2. Tertiò* exprimẽdi sũt Ordines, ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias concedit. *Quartò* exprimendum est, an Episcopus intendat facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Episcopo: nam si facultatem specialem tantùm ab aliquo Episcopo: nam si facultatem specialem recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat, non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin pœna suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. *d. punct.* 11. *n.* 25.

22 Dubium ex dictis oritur, possitne Præsul ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimissum? In primis Iure communi attento negatiuè est respondendum cum *gloss. vltim. cap. Episcopo 9. quæst.* 2. quam ibi sequuntur Præpos. *num.* 3. & Gemin. *num.* 2. admittit Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.* 2. *c.* 2. *num.* 21. *post med.* vbi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. declarasse, quòd si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinauit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura. Verùm attentè considerato nouissimo Concil. Trident. decreto *sess.* 7. *de reform. c.* 11. credo ordinantem Episcopum tutius agere, si eundem denuò examini subiiceret, propter expressa verba dicti decreti disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti prævio examine, cui subsequitur alter canon *sess.* 23. *cap.* 3. & iubet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent Fr. Emman. *in sum. tom.* 4. *cap.* 62. *num.* 5. Laur. de Franchis *dicto loco vers.* 13. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *n.* 12. *pag.* 29. Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 9. *cap.* 8. *n.* 31. *vers. sed ne*, Bonacina *d. punct.* 4. *n.* 33. Iul. Cæsar Madius *de sacris Ordin. c.* 4. *n.* 2. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *c.* 5. *n.* 72.

23 Dimissorias autem istas semper valere, tum viuente, tum defuncto dante, resoluunt Zabar. communiter receptus *in Clem. fin. post num.* 9. *quæst.* 5. *de elect.* vbi Imola *num* 3. & Bonif. *num.* 43. Villadieg. *de legat. q.* 16. *n.* 25. Bonac *d. p.* 11. *num.* 26. Nau. *in c. placuit num.* 34. *&* 163. *de pœnit. dist.* 6. *& cons.* 5. *de rescript. in nouis* Zerola *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. dimissoria* §. 9. Rebuff. *in forma litter. dimissor. num.* 43. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 2. *ordin. & l.* 6. *tit.* 12. *lib.* 3. Piasec. *in praxi noua Episc. d. c.* 1. *num.* 14. *in fine*, Pauin. *de potestate Capituli Sede vacante, p.* 1. *n.* 9. *fol.* 18. Laurent. de Franchis *d. loco vers. ad* 12. Henriq. *in summ. lib.* 10. *cap.* 22. §. *fin.* Gutier. *practic. lib.* 3. *quæst.* 75. *num.* 5. *& canon. lib.* 2. *cap.* 17. *à num.* 14. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 5. *num.* 4. Stephan. Gratian. *March. decis.* 98. *n.* 20. Alzed. *d. cap.* 5. *num.* 48. Fr. Emman. *quæst. regular. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 1. Salzed. *ad Bernard. in practic. cap* 26. *vers. postquam*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 12. *n.* 36. Vgolin. *d. c.* 26. §. 20. *num.* 9. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 2. *c.* 1. *q.* 7. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *n.* 16.

24 † Etiamsi à Capitulo Sede vacante datæ fuissent, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant. Ita Quaranta *in summa Bullarij verb. Capitulum Sede vacãte vers. secundò dubitatur*, Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram. Ordinis cap.* 8. *concl.* 4. Molina *de iustitia tract.* 5. *disp.* 11 *num.* 4. Gonzal. *d. gloss.* 12. *num.* 37. Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 10. *n.* 179. Bonacina *d. puncto* 10. *num.* 27. Fagundez *d. num.* 16. Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *num.* 13. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *n.* 13. & me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 95.

Gutier. *Canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 12. † vbi consulit Ordinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cœpisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes & quæcumque dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, quæ nondum sortitæ fuerunt effectum, prout resoluit Rebuff. *in praxi rub. de formaliter dimiss. num.* 44. & intelligunt iusta subsistente causa, Campanil. *d. rub.* 9. *c.* 8. & Gutier. *d. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 10. 25

Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministris, disponit Concil. Trid. *sess.* 21. *de reform. c.* 1. & decisum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ in lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Episcopis in declarat. n.* 35. *in resp. dub.* 3. 26 † Notarius verò pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi; vt habetur *in dict. cap.* 1. & copiosè P. Suar. *de Religione lib.* 4. *de simonia c.* 35. *num.* 6. *cum sequentibus*, Nauar. *in man. c.* 23. *num.* 101. Vgolin. *in tract. de simonia tab.* 1. *c.* 41. §. 3. Sbroz *de officio vicarij lib.* 2. *quæst* 42. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p.* 2 *tract.* 11. *c.* 6. *quæst.* 11. *resol.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 23. *n.* 200. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. dimissoriæ* §. 7. *pag.* 112. Lessi. *de Iustitia lib.* 2. *c.* 25. *dub.* 10. Piasec. *in praxi noua Episc. p.* 1. *c.* 1. *num.* 55. Cened. *ad Decretal. collect.* 177. *num.* 1. vbi etiam addit, 27 † licèt dubius, post confecta instrumenta, & tradita partibus posse Notarium, quod ab ordinatis spontè offertur, recipere, de quo Matien. *in dialogo Relatoris p.* 3. *c.* 25. *n.* 5. Perez *l.* 1. *gloss.* 1. *post med. tit* 9. *lib.* 2. *Ordin.* Sanch. *de Matr. lib.* 8. *disp.* 35. *n.* 14. Homob. *d. c.* 6. *q.* 12. *resol.* 1. *in fine.* 28

Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile, quòd Episcopus absens à sua Diœcesi potest dare litteras dimissorias, si absentes subditi eas petierint, vt ordinari possint ab alio; potest etiam illorum examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si propter absentiam valdè eis incommodam voluerit examini illos ibi subiicere, ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis num.* 59. Concessio enim dimissorialium est voluntariæ iurisdictionis, & ideo possunt extra diœcesim, & alieno territorio concedi, vt multis probat Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 98. *per tot.* quem refert Camill. Borrel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 6. *n.* 43. 29

De absolutione suspensionis contractæ suscipiendo Ordines absque litteris dimissoriis, dixi *allegat. seq. num.* 24. Nota quòd absoluere à suspensione eos, qui nullius Diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimissorias concedere, vt refert decisum Armendar. *d. loco n.* 61. 30

Patentes litteræ dimissoriæ, siue commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinarium, non verò Episcopi Diœcesani; Concilium enim *sess.* 23. *cap.* 8. quatenus dicit quòd *nullus etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur etiã statutis temporibus, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur*; intelligendum est de Generalibus 31

libus, & prouincialibus, seu etiam inferioribus prælatis Regularibus, quia negari non potest, quoad hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari possunt iuxta dispositionem Concilij *dicto loco.* refert me citato *in hoc loco* Ciarlin.*controuers. forens. lib.* 1. *cap.*46.*num.*21. non verò Episcoporum Diœcesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonia ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco *d. sess.* 23.*c.* 10. argumento deducto à contrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamuis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis sęcularibus, vt ab aliis ordinantur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda *in man.*
32 *Prælator. tom.*1.*q.*38.*a.*2. Molfes. *in sum. Theologia moralis tract.*2.*c.*2.*à n.*23. Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. *Vt ea. quæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum* 9 *Martij anno* 1592. *Pontificatus sui ann.* 1. vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Abbatis prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda *in manuali Prælatorum, tom.*1.*quæst.*39.*a.*3 vbi *art.*4. asserit per Concil. Trident. *sess.*23.*c.*12. huiusmodi Regulares licèt habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælatis, bene posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica, & sufficientia examinari, additque quòd quamuis post d. Concilij decretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint nullo præuio Episcoporum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi tamen priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed. *d.p.*2.*c.*5.*n.*73.

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, afferre debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est: quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die sacrę ordinationis computandis, obtinendæ sunt; nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, renouatasve accipi, probarive debere censuetimus; testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius quobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam suspecto. Si verò statutum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius; & alterius Ordinis, nondum expletum est, tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum fiat vtile ac necessarium Ecclesiæ suæ monasteriove esse secum dispensari super eo interstitio: item in Religione cum laude versatum esse, loco tituli afferat testificationem præstitæ, ritéque emissæ professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita nouissimè Laurent. de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regular. pag* 83.*vers. ad primum.* Et latè de interstitiis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus infrà *alleg.*18.*n.*10.

Vtrùm autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissoriis sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emissam professionem nouitiis interdicitur sub variis pœnis à Pio V. *in sua Constit.* incip *Romanus Pontifex sacrorum, de an.*1568. sed de Ordinibus minoribus qui nullo iure eis probibentur, secundum Fr Emman. *quæst. Regul. tom.*1.*q.*13. *art* 4. *in fine*, Suarez *de censur. disp.*50.*sect.*15.*n.*13. *& tom* 3. *de Relig. lib.*5.*c.*19.*numer.*17. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.*24.*n.* 6. Sanch. *in præcepta Decal. tom.*2.*lib.*6.*c.*10.*n* 19. Barthol. de Vecchis *in praxi de admittendis nouitiis ad statum Religionis disp.*11.*dub.*8. *n.*1. ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissoriis Prælati Regularis, sed Episcopi tenent Iacob. de Graff. *in append. decis. aur. lib.*1.*c.*7.*n.*69. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*1.*q.*21.*art.*11. Vgolin. *de officio Episcopi p.*2.*c.*35.*num.*1. Azor. *instit. moral. p* 1.*lib.*12.*c.*2. *quæst.*10. Nald. *in sum verb. Nouitij*, Miranda *in man. Prælat. tom.*2.*q.*34.*art.*15 Coriolan *de casibus reseru. p.*1.*sect.*3.*a.*18.*in* 2.*edit.* Aloys. Bariola *in suis aphorism. verb. Nouitij* §. 15. Homob. *de casibus reseru. p.*1.*c.*11. *vers. quo etiam fit, & p.*3.*c.*11.*in* 1.*except. vers. non incurrit, verò.* Diana *moral. resol. p.*3. *tract.*2.*resol.*4. *& p.*4.*tr.*4.*resol.*3. Quicquid dicat Barthol. de Vecchis *d. tract. disp.*9.*dub.*26. Pereg *in addit. ad constit. in Ordinis p.*3.*q.*8 Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos vt ordinentur; nam nomine subditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent professorum priuilegiis, Suar. *tom.*3.*de Relig. lib.*5.*cap.*16.*n.*17. Sanch. *d. tom.*2.*lib.*6.*c.*10.*n.*22.*in fine*, Bapt. Tiber. *in instr. Ordin. c.*7.*q.*50. Barth. de Vecchis *d. dub.*8.*n.*3. Ascan. Tambur. *d. tom.*2. *disp.*2.*q.*27.*n.*2. Diana *p.*3. *tr.*2. *de dub. Regul. res.*7.*tr.*4 *res* 4.*p.*4.

33 In casu autem, quo Prælato Regulari non competit dimissorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib.*3.*instit. maior. tit* 1. *de regular. n.*94. Sanch *d. lib.*6.*cap.*10.*num* 21 Homobon. *consult. moral. p.*4.*resp* 99 *vol.*1. & alij, quos sequor *sup. alleg.*4.*n.*63. Quamuis id magis spectare ad Episcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c.*23.*n.*3.*in com. lit. F.* Suar. *tom.*2.*de Relig. lib.*2.*cap.*11.*num.*9. *& tom.*3.*lib.*5.*cap.*16. *num.*17. & Barthol. de Vecchis *d. disp* 11.*dub.*8.*n.*2.

34 Cum die 9. Februarij currentis anni 1649 hic Romæ coram sanctissimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Eminentissimis DD S R.E Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subiissem, vltimo loco Eminentissimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiebantur, sed antequam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illico Sedis Episcopalis vacationem publicauit? quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo sibi cócessa, post dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute, in matricula descriptos in ea diœcesi ordinare, nonobstante decreto *Concilij Trid. sess.*7.*de reform. cap.*10.

In

35 In quo dubio reſpondi licentiam ordinandi prædictos in matricula deſcriptos expiraſſe morte Epiſcopi concedentis multis, ſed his potiſſimum fundamentis. Primò, quia huiuſmodi licentia & mandatū, quamuis dici poſſit perfecta reſpectu Suffraganei, vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus reſpectu ordinandorum eſt imperfecta, cum ea vti non poſſint poſt ipſius delegantis mortem nulla habita in ſcriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in ſcriptis & cum ſubſcriptione Epiſcopi expediretur, adhuc non ſuffragaret poſt eius mortem, tum quia dirigitur nominatim perſonæ Sede vacante Pontificalia exercere, & ſic non poteſt tranſire in tempus prohibitum: tum etiam quia dirigitur in locum ſimiliter in quo prohibetur ſine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Epiſcopi mortui fuit, vt ſuffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in ſuo Epiſcopatu ſubditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt ſolebat, quæ tamen facultas ſuffraganeatus expirat pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione ſacræ Cōg. Concilij in vna Vilnen. 22. Februarij 1632 in qua fuit deciſum ſuffraganeum datum Epiſcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diœceſi & ciuitate Vilnen. de expreſſo conſenſu & licentia moderni, & pro tempore exiſtentis Epiſcopi, non poſſe eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Epiſcopo poſt illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iuriſdictio, & poteſtas Epiſcopo conceſſa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valent, cum tota in Capitulum transfuſa ſit, & ab eo exinde dependeat, vnde ſequitur quòd non licet Epiſcopo dum viuit actum aliquem iuriſdictionalem delegare, vel ordinariam poteſtatem concedere perſonæ, quæ illam exercere valeat poſt eius obitum, quia conceſſio fit in tēpus, quo illam non habet, tum quia redundet in præiudicium transfundendæ iuriſdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò, quia aliàs ſi liceret Epiſcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in ſua diœceſi, quæ duraret poſt eius obitum, vtique hoc eſſet ex diametro contrauenire diſpoſitioni *Conc. Trid. d. c.* 10. quod prohibet infrà annum à die vacationis ordines conferre ſubditis, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi occaſione arctati non fuerint.

38 Quartò, quia ſicut Epiſcopus, qui tranſlatus eſt ad alium Epiſcopatum, aut ſuo renunciauit, non poteſt in eo à quo fuit tranſlatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap. 1. de ordin. ab Epiſcopo, qui Epiſcop. renunt.* Abb. *ibi n.* 3. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 28. *num.* 10. Naiol. *de irregular. lib.* 3. *c.* 6. *nu.* 8. *verſ. ſi igitur*, Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 19. ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam conceſſit ante tranſlationem, vel renunciationem ad Ordinandum, videtur enim abſurdum quod quis de mandato alicuius poſſit actum gerere, quem mandans efficere non poteſt.

39 Quintò, quia non obſtat quod dimiſſoriæ litteræ ſemper valent tum viuente, tum defuncto dante vt per citatos ſuprà hac *alleg. n.* 23. reſpondetur enim procedere in litteris expeditis & ſubſcriptis manu Epiſcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Epiſcopis non impeditis; ex quo non videntur oriri inconuenientia ſuprà memorata; nam ſi huiuſmodi dimiſſorias habentes ordinentur illarum vigore ab Epiſcopo alienæ diœceſis, dici non poteſt quod iuriſdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proindè minimè videtur contraria diſpoſitioni Concilij dicto loco. Vlterius hoc caſu litterarum dimiſſorialium cōceſſio confertur in locum & perſonam non prohibitam; at verò in caſu propoſito executio ordinationis ſubditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis miniſterium confertur in perſonam, quæ illud tunc temporis facere non poteſt, cùm poteſtas delegantis Sede plena vrgeat, & quamdiu penes Epiſcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc ſentētiam defendi, & ex diametro contrariam ſuſtinebat dictus Eminentiſſ. D. meus Card. de Lugo ex eo quod gratia erat perfecta, & res deſiderat eſſe integra per conceſſionem, exemplo licentiæ conceſſæ ad confitendum, ad prædicandum, & ad teſtandum, ſco in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuiſſe adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent; ego tamen in mea opinione ſemper immobilis perſiſto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere conſtituo.

ALLEGATIO VIII.

Epiſcopus qui alterius ſuditis ſine licentia, & dimiſſoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines ſic ſuſcipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus alienum clericum ſine expreſſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui proprij Epiſcopi ordinans ſuſpenſus eſt à collatione Ordinum.*

2 *Suſpenſionem incurrit Epiſcopus à collatione omnium Ordinum ſi aliquem alieno clerico ſine dimiſſoriis contulit.*

3 *Epiſcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœceſis non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus ordinans extraneum bona fide, ſub ratihabitione proprij Epiſcopi non eſt ſuſpenſus.*

4 *Epiſcopus Italus ſi aliquem Ordinum conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à ſuo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quàm ſi Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani ſi ab Italis in Italia Ordines ſuſceperint ſine licentia ſui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Epiſcopus titularis ſi Ordinem aliquem, vel primam Tonſuram ſubdito alterius Prælati ſine eius expreſſo conſenſu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium ſuſpenſus eſt.*

8 *Laicus abſque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimiſſoriis ſui Prælati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium ſui Ordinarij puniri poteſt.*

9 *Laicus proprium habet Epiſcopum, tum reſpectu ſpiritualium & annexorum; tum pro ſuſcipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipientes ſine proprij licentia, ſeu litteris dimiſſoriis pœnam ſuſpenſionis à ſuſceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suſpenſio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines ſine licentia proprij Epiſcopi ſuſcipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non ſolùm qui functiones Ordinum*

Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit, antequam absoluatur à suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum.

13 *Suspensio non incurritur quando qui bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui etsi temerariè ordinatus bona fide, & ea simplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrunt.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religiosos exemptos.*

18 *Episcopo attestanti se ordinasse clericũ alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur.*

19 *Fori priuilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, & num. 22.*

21 *Suspensus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*

22 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*

23 *Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo sit obtinenda? ostenditur.*

1 EPISCOPUS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum; ita probat tex. in *cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6.* innouatus à Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed. *part. 2. c. 3. numer. 17.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in simili tr. to. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diœcesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* cuius memini suprà *alleg. 6. n. 4. cum seqq.* quo loci egi de Episcopis in aliena diœcesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hic verò ago de ordinantibus in propria diœcesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eo qui*, si Episcopi suspensio manifesta sit ipso iure conceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest, modò præcedat debitum examen, scrutinium, & tempora debita.) par enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita glos. *d. c. eos qui*, Syluest. *verb. irregularitas, §. 9.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 15.* Bonacin. *d. puncto 11. num 6.* vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, ita vt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia præsumptio non est contra Episcopum.

2 Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, vt existimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. c. 1.* Nauarr. *consil. 31. & 39. de tempor. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 21. & 32.* Molses. *in sum. tractat. 2. c. 2. numer. 12.* Marchin. post hæc impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 5. c. 10. numer. 3.* sed à collatione omnium Ordinum, gloss. *verb. omnium in d. c. 2.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. numero 30.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.*

Verum ab huius suspensionis incursu liberatur Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diœcesis, vtpote, quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & *sacram. Congreg.* decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deest in antiq.* Vgolin. *d. §. 22. num. 2. vers. excipitur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & resolut. 256. numer. 4. in 2. edit.* Molses. *d. cap. 2. numer. 13.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare*, vbi ordinatis minoribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset à collatione quorumcumque Ordinum, atque adeò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obseruaui *alleg. 20. num. 1.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25.* aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, *primò*, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit; *secundò*, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quòd ordinatus detulerit litteras furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi. 3

Sic etiam Episcopus à prædicta suspensione excusatur si ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit *in c. fin. 9. quæstio. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. cap. 2. numer. 3.* Reginald. *d. numer. 69. vers. sunt autem*, Azor. *instit. moral. parte 2. lib. 3. capite 48. quæst. 4. §. dubie. quæstionis*, Fornar. *in tract. de Ordine, capite 5. §. 4. sub notab.* Molses. *in sum. Theologiæ moralis, tractat. 2. cap. 2. numer. 14.* & alij apud Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. numer. 16. & 17.* Iul. Madina *de sacram. Ordinis, cap. 4. numer. 18.* Turrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1.* Cherubin. *ad Constit. 40. Clementis VIII. schol. 2.* Diana *moral. resol. tom. 2. tractat. 4. resol. 191.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. numer. 23.* Verùm ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere, tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facilè præsumenda est ratihabitio; tum etiam, quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore, Ita Mandos. Rebuff. & alij apud Quarantam *in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. amplia hanc extrau.* Bonac. *d. punct. 4. num. 28 vers. secundò, & d. q. 1. punct. 11. num. 14.* respõdentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ. 4

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiùs punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm si Italus ab Italo, vt statim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. *in c. 1. numer. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *ante num. 1. vers. condigna*, quos refert Campanil. *d. rub. 9. c. 1. num. 46.* imò arbitraria pœna puniendum, à collationeque Ordinum 5

Ordinum suspensum esse tenet Vgolin.d.§. 22.n.3. † Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissoriis proprij Superioris, ex decreto Clementis in d. cap. 1. declarantur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reseruata Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregulares: vt per gloss. verb. suspensus in d. cap. 1. Nauarr. conf. 36. num. 2. de tempor. ordin. Campan d.c.1. num. 8. vbi num 9. asserit illius Canonis suspensionem non ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, sed medij; veluti, qui in montibus ipsis degunt, & n.10. cum Ioan. Monach. n.3. vers. sed quære, & Franch. n.11. in fine in d.c.1. contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & num.13. asserit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines, & primam tonsuram assumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi extante Constitutione Sixti V. contra malè promotos, comprehendente laïcos, ibi, quemcumque sæcularem. Quamuis contrarium teneant Nauar. consil. de temporor. ordinat. & cons. 25 & 26. eod. tit. in antiq. Vgolin d.§.22. num. 3. in fine, nouissimè S. D N. Vrbanus V I I I. in sua Constitutione contra malè ordinantes, & malè ordinatos, incip. Secretis, sub dat. 11. Decembris 1624. approbans & innouans dictam Clementis Bullam ac in suo valore, & efficacia permanere declarans dictam Pij II. Constitutionem, sic ait, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostræ deque Apost. potestatis plenitudine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentiū prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosq; quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis non solùm ad sacros, sed neque etiā ad minores Ordines, vel clericalem characterē promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntiis, seu Collectoribus in illis partibus commorātibus recognitas, probatas & scriptas habeant, eorumve Nuntiorum, seu Collectorū subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinendæ incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis sciēter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, nō solùm prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existētis Romani Pont. infligendis pœnis; Italos verò si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Trid. decretū c. 16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus, sequuta tamen priùs desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt ante, plenè in omnibus subiicere, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.

7 Episcopus titularis, idest, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissoriis conferat, etiamsi in loco exempto, vel nullius Diœcesis, vel in aliquo monasterio cuiuscumque Ordinis resideat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est, vt habetur in Cōc. Trid. sess. 14. de reform. c. 2. latè dixi alleg. 9. à §.

Ne cuiquam laïco alienus Prælatus auderet primam conferre Tonsuram, monuit gloss. verb. clericum, in cap. cum nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. & verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro, Rebuff. respons. seu cons. 1. num. 2. vers. & sic male, Nauar. consil. 30. num. 1. in antiquis, aliàs consil. 59. in nouis, sub illo tit. de tempor. ordinat. itavt si eam non sibi subdito conferret suspensionem incurreret per annum à collatione Tonsuræ, vt expresè probat text. in cap. fin. dict. tit. de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. de litter. dimissor. num. 5. Martin. Fornar. in addition. ad Tolet. de Sacrament. Ordinis, c. 5. numer. 3. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 4. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 44. dub. 91. numer. 19. Bonacin. de Sacrament. disput. 8. quæst. vnic. puncto 4. numer. 26. & d. quæst. 1. puncto 11. numer. 19. Campan. in diuersis Iuris Canon. rubric. 9. c. 1. numer. 16. † Laïcus enim proprium habet Episcopum, cum respectu spiritualium, & annexorum, tum maximè pro suscipiendis Ordinibus; nam sicut laïcum nonnisi proprius Episcopus excommunicare valet, (eo quòd nonnisi in subditos fertur excommunicatio, cap. à nobis el 1. de sentent. excommun. cum citatis ab Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 2. §. 11.) ita & ordinare, cùm constet laïcum suum habere Prælatum Et hæc opinio attento Iuris rigore verior est, quamuis contrariam absque aliquo bono fundamento tenuerit Guid Papæ decis. 449. Lap. alleg. 138. num. 11. Nauar. cons. 25. in antiq. aliàs 21 in nouis, incip. Hispanus, sub illo tit. de temporib. ordin. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. c. 430. n. 8. Vgolin. de potest. Episc. 26. §. 23. num. 1. 8

9

10 Hactenus egimus de Episcopo ordinante subditos alterius Episcopi sine licentia proprij, & sine illius litteris dimissoriis, aut commendatitiis; nunc verò agemus de suscipientibus Ordines ab alieno Episcopo sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis, quos incurrere pœnam suspensionis ab executione Ordinum susceptorum probat Pius II. in d. sua Constitut. incip. Cum ex sacrorum, quam ad litteram posui infrà alegat. 17. num. 11. ibi, Si ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suorum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrunt. &c. & Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 8. ibi, si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus, &c. Quorum Iurium suspensio ipso iure incurritur, vt colligitur exprese ex dict. Constitut. Pij II. ibi, ipso iure suspensi sint, &c. & ex Concil. Tridentin. in dict. capit. 8. ibi, sit suspensus; quæ verba inducunt profectò suspensionem ipso iure, ex Felin. in cap. Rodulphus, numer. 33. de rescript. & aliis citatis per me de dict. on. vsufreq. dict. 374. & tenet Rota decis. 371. in fine p. 2. diuers.

11 Ex quo infertur quòd attenta dicta Constit. Pij II. incurritur ista suspensio ab eo, qui maiores Ordines ab alieno Episcopo absque debita facultate suscepit, nam ibi sermo est de promotis ad Sacros Ordines; at verò attenta dispositione Concil. Trid. in d. cap. 8. generaliter loquentis, incurretur etiam ab eo, qui minoribus Ordinibus initiabitur: vt aduertit Bonacin. d. tract. de censuris extra Bullam disp. 3. quæst. 1. punct. 11. numer. 17. Nulla habita ratione Constitutionis Sixti V. contra clericos malè promotos, eo quòd in hac parte redacta sit ad terminos decretorum sacri

sacri Concilij Trid. & dictæ constitutionis Pij II. per Clementem VIII. *in d. sua Constit.* incip. *Romanum decet Pontificem, pridie Kal. Martij ann. Incar-*
12 *nat. Dom.* 1595. Vnde incurret irregularitatem non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absolnatur à suspensione, vt expressè statuit Pius II. verbis *suprà* relatis, & referunt Suar. *de censur. disput.* 31. *sect.* 19. *numer.* 19. *ad fin.* Filliuc. *tractat.* 17. *c.* 5. *quæst.* 3. Vgolin. *d. §.* 23. *vers. qui denique.* Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. punct.* 18. *num.* 1. *vers. ex quo sequitur*; sed etiam qui exercuerit actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concil. Trid. *in d. cap.* 8. vt resoluunt Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 163. quem refert Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de discipl. cleric. §.* 5. *n.* 62. Quarant. *d. verb. Ordo, vers. secundo limita.*

13 Suspensio aotem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines tecipit ab alieno Episcopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est *in dicta Constit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modom censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 155. *& in c. accepta, de restit. spoliat. prop.* 8. *numer.* 32. Suar. *d. disputat.* 31. *sect.* 1. *num.* 15. Auila *de censur. part.* 7. *disput.* 9. *sect.* 1. *dub.* 7. Mari. Alter. *d. tom.* 2. *disputat.* 9. *c.* 6. *vers. aliqui censent*, Filliuc. *tr.* 19. *numer.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultatē suscepit, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic vt diximus, non detinetur vinculo censuræ, cum eam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. *d. verb. Ordo. vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15. *vers. ex quo.*

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ susceptionis, Ordinem exercuerit, existimans id sibi licitum esse, maximè attenta dicta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præsumpserit*. Ita Nauar. Quarant. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *numer.* 16.

16 Pœna autem aduersùs Regularem promotum absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Constit.* Sixti V. qua clerici sæculares puniuntur, *in vers. vt igitur*, ibi, *vel cuiusuis ordinis, seu militiæ Regularem.* Verùm cùm eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt *suprà* dixi, recurrendum est ad decisionem text. *in cap. fin.* 58. *distinct.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis communione sit contentus, ibi, *vbi priuatus sit communione cæterorum*, id est, *Episcoporum*, vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio, post numer.* 6. & Henriq. *in summ. lib.* 13. *c.* 38. §. 1.

17 Vnde pœnas suspensionis irregularitatis cum suis declarationibus *suprà* relatas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius diœcesis, resoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, in princip.* Bonacin. *de puncto* 11. *num.* 3. vbi *num.* 4. extendit etiam ab eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinati à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta *suprà alleg.* 4. *n.* 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diœcesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprij 18
Episcopi ordinasse, eius attestationi standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 76. *numer.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effect. clericat. effectu* 1. *n.* 638.

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimissoria- 19
libus proprij Episcopi ab alieno ordinari, licèt fori priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *dict. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Baiard. *ad Clar. Paragraph. fin. quæstion.* 36. *numero* 25. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *num.* 634. *cum seqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *numer.* 29 Diana *res. moral. part.* 4. *tractat.* 1. *resolut.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit S.D.N. Vrbani VIII. *de de ann.* 1624. *sub die* 11. *Decembris*, secundum quam sic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Mascard. *de probat. concl.* 1140. *numer.* 4. Flamin. *de resignat. benef. lib.* 4. *quæst.* 2. *numer.* 83. Gabr.
Pereira *de manu Regia. part.* 2. *cap.* 26. *numer.* 18. † Ni- 20
hilominus tamen fit inhabilis ad Beneficia consequēda, Hieron. Gabr. *consil.* 181. *numer.* 5. *& lib.* 2. Flamin. *d. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 58 Rebuff *consil.* 1. *incip. Ordinatus, & in praxi benef. tit. de litteris dimissor. num.* 12. *& de pacif. possess. n.* 127. Petr. Greg. *de re benef. c.* 36. *n.* 11. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *numer.* 636. *& effectu* 15. *num.* 18. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 9. *c.* 2. *numer.* 1. Seraph. *decis.* 742. *n.* 1. vbi tenet quòd clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam solemnitatis extrinsecæ.

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis 21
à iure suspensus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, prouisioque ei facta est nulla, *cap. cùm dilectus, vers. quia nobis, de consuet.* vbi gloss. *verb. cessauimus*, gloss. *verb. suspensi, in c. cùm bona, de ætat. & qualit.* gloss. *verb. beneficiis, in fine, in cap. cupientes, §. cæterum, de elect. in* 6. Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 133. *& cons.* 25. *num.* 5. *in antiq.* aliàs *cons.* 10. *in nou. de tempor. ordin.* Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 10. Vgolin. *de censur. tab.* 4. *de suspen. c.* 6. §. 7. *n.* 4. *& c.* 8. §. 6. *numer.* 1. Flamin. *de resign. lib.* 5. *quæstion.* 6. *num* 84. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *quæst.* 2. Less. *de instit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 116. Planè huiusmodi promotus est suspensus, vt *suprà* dixi. Ergo beneficia consequi non potest.

Amplia hanc inhabilitatem non solùm ad eum 22
extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno Ordines sacros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit; illi enim prouisiones factæ non subsistunt, additio ad Nauar. *cons.* 27. *sub d. titul. de tempor. ordin.* Vgolin. *d. Paragr.* 234. *num.* 4.

Limita quoad beneficia ante suspensionem obten- 23
ta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, ni voluntariè steterit saltem per annum in ea suspensione, *d. cap. cùm bona, de ætat. & qual.* vbi Anan. *num.* 5. Si verò tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, posset illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij II.

24 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ à ſuſcipiente Ordines abſque litteris dimiſſoriis, obtineri potest ab Epiſcopo; ratio eſt, quia *in d.Conſtit.* Pij II. non reſeruatur abſolutio ſuſpenſionis, immo neque diſpenſatio irregularitatis; tum quia licèt Sixtus V. abſolutionem ſibi reſeruauerit, nihilominus ea Conſtitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad terminos Iuris communis redacta, per Clementem VIII. vt *ſuprà* notaui: tum denique quia hæc facultas datur Epiſcopo in Concil. Trid. *d.c.* 8. *ad fin.* ibi, *quãdiu proprio Ordinario videbitur expedire*, ideſt, *quando ſuo placuerit Ordinario, vel futuro ſucceſſori*, Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 20. Petr. de Ledeſm. *in ſum* vbi *de ſacram Ordinis c.8.concl.* 3. Tiber. *de inſtruct. ad Ordines c.7.q.5. verſ. tertio*, Marcel. Vulpe *in praxi c* 8 *n.*1. me citato *in hoc loco* Ciarlin *controu. forenſ. lib.*1.*c* 46.*n.*17. & ſic ad hoc vt talis fiat capax, & poſſit beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 1. Bonac. *de ſacram. diſp.* 8. *q. vnic. punct.* 4. *n.* 15. Ciarlin. *d.lib.* 2. *c.* 46. *n.* 16.

ALLEGATIO IX.

Epiſcopus quam honeſtatem in veſtibus à clericis ſeruandam conſtituere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis ſit, nullibi determinatur.*
2 *Honeſtas veſtium clericalium ponderabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis.*
3 *Clerici coniugati debent vti illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur.*
4 *Veſtes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud noſtros Luſitanos cenſentur talares.*
5 *Concilium Bracharenſe deſcribit modum, & formam veſtium clericorum.*
6 *Pilei quadrati ſancta Crucis ſignum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.*
7 *Clerici in minoribus de conſuetudine totius Hiſpania debeat habere veſtes, quæ cooperiant tota genua.*
8 *Clerici debent ſemper deferre veſtes proprio Ordini congruentes.*
9 *Honeſtas in veſtium colore maximè requiritur.*
10 *Corona vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia.*
11 *Clericus in maioribus, aut beneficiam habens, ſi Coronam, vel habitum ad longum tempus abſque iuſta cauſa non deferat, peccabit mortaliter.*
12 *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, oſtenditur.*
13 *Clerici non recipientes penſionem, & fructus Eccleſiaſticos valorem annuum 60. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14 *Paraphernarij, & ſimiles in inferioribus miniſteriis Palatio Apoſtolico inſeruientes, & penſiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15 *Pœnam conſtitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamuis toga non ſit talis, nec genua tangat.*
16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem geſtare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*
17 *Clerici propter infirmitatem, tonſuram non deferentes, à pœnis excuſantur latis contra habitum non deferentes.*
18 *Transformari coactus propter aliquod veriſimile periculum, ab habitu decenti excuſatur.*
19 *Domi ſua, & occultè clericales veſtes non deferens, nullam pœnam incurrit.*
20 *Habitum ſemel dimittens, non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*
21 *Ex neceſſitate itineris, vel Peregrinationis licitum eſt clericis habere veſtes breuiores.*

QVIS proprius ſic clericorum habitus 1
nullibi determinari referunt *gloſſ. pen. in
Clement.* 1. *de elect.* Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q* 8. *n.* 69. Mari. Antonin. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 49. *n.* 1. nouiſſimè doctiſſ.
Sperel. *deciſ.* 17. *num.* 44. niſi quòd nimia breuitas, &
longitudo reprobatur *in cap. clerici, de vita, & honeſt.
cleric.* Quare † & honeſtas veſtium clericalium pon- 2
derabitur ex conſuetudine, & vſu vniuſcuiuſque regionis, vt notauit gloſſ. *in cap ſi quis virorum,* 10. *diſt.*
gloſſ. ſimilis *verb. deauratis, in c. penale. de vita, & honeſt. cleric.* gloſ. *verb. deauratis in d. Clem.* 1. *de elect.* quas
commendant, & communiter receptas poſt antiquiores teſtantur Couar. *pract. c.* 31. *num.* 7. *ver.* 4. Salzed. *ad
Bernard. cap.* 78. Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *n.* 69. Sanch.
de Matrim. lib. 7. *diſp.* 46. *n.* 5. & alij de quibus Sperel.
d. deciſ. 17. *n.* 44. *& deciſ.* 66. *n.* 8. Thom. Valaſc. *alleg.
Iuris tom.* 1. *alleg.* 11. *per totam*, Camill. Borrell. *in addit. ad Bellug. in ſpeculo Princip. rub.* 11. *§. videamus,
lit. B.* Roland. *conſ.* 4. *n.* 27. *lib.* 1. Viuald. *in candelabro
aureo part.* 3. *ad finem in explicatione Bullæ Sixti V. de
habitu, & tonſura num.* 9. *verſ. tertia aſſertio*, Rendin.
in promptuario Iuris tom. 1. *tit.* 17. *n.* 15. Zerola *in praxi
Epiſcopali pars.* 1. *verb. Clericus* §. 14. Valer. Reginald.
in praxi fori pœnitent. lib. 30. *tract.* 3. *n.* 14. *&* 15. Piaſec.
in praxi noua Epiſcop. part. 2. *c.* 3. *n.* 14. *pag.* 129. Scacc.
in tr. de iudic. p. 1. *c.* 1. *num.* 84. *&* 87. Fr. Paulin. *in praxi
crimin. Regul. tit.* 4. *c.* 33. *num.* 10. *cum ſequentib.* Cened.
pract. & canonic. quæſt. lib. 1. *q.* 4. *nu.* 30. Bellet. *diſquiſit.
clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clerical.* §. 16 *à n.* 12. *&* 16.
Viuian. *in praxi iuriſpatronatus p.* 3. *lib.* 15. *c.* 4. *à num.* 9.
Decian. *tr. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 96. Carol. de Graſſis *de effectibus cleric. n.* 271. *in prælud.* Filliuc. *tract.* 41.
de benefic. c. 6. *n.* 14. nouiſſimè Sanch. *in opuſc. moralibus
lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 49. *n.* 2. Vnde † in clericis coniugatis eſt 3
obſeruandum, quòd vtantur illis veſtibus, quibus clerici coniugati eiuſdem regionis vtuntur, & ſuo ſtatui
conueniunt, neque etiam oportere, quòd illis vtantur,
quibus vtuntur clerici in ſacris, vel beneficiarij, vel
aliàs ſoluti, vt bene aduertunt Cou. Farin. Sanch. &
alij, quos ipſi referunt *proximè citatis locis*.

Ambigendum tamen non eſt veſtes clericales 4
maioribus Ordinibus congruentes cenſeri talares,
dimiſſas ſcilicet vſque ad talos, vt expreſſit Sixt. V.
in ſua Conſtit. incip. *Cùm ſacroſanctum, infrà* citanda,
& notant Fulu. Pacian. *in tractat. de probat. lib.* 2. *cap.*
34. *num.* 38. *&* 39. Carol. de Graſſis *vbi ſup. num.* 271.
Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. Guid.
Pancirol. *var. lect. lib.* 1. *c.* 21. *per totum*, Bellet. *diſquiſit.
clerical. part.* 1. *titul. de diſciplina clerical.* §. 16. *num.* 13.
Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *numer.* 96. *&* 97.
Moſcon. *in tractat. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.* 1. *part.* 2.
cap. 2. *verſ. de habitu autem* Camill. Borrell. *in ſum. omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 11. *de vita & honeſtate clericorum,
n.* 39. *cum ſeq.*

Pro conſtitutis verò in minoribus egregiè etiam 5
modum, & formam iſtarum veſtium deſcribit Concil. Bracharen. vltim. *part.* 2. *actione* 4. *cap.* 8. his verbis:
Hortatur ſancta Synodus eos, qui ſunt in minoribus Ordinibus

dinibus constituti, præsertim in via ad maiores Ordines, talarem vestem portent, rotundo pileo, cæterisque, & interioribus, & exterioribus indumentis modestius vtantur, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec
6 miretis quod † in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licèt multi per quadrati pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerit denotari, secundùm Pancirol. *citato loco*; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profitentur, sunt maximè conuenientes: indicant enim virtutum omnium perfectionem, secundum eundem Pancirol. quibus clerici Lusitaniæ, & vniuersitatis Conimbricensis scholares semper
7 vtuntur. Igitur † Clerici in minoribus Ordinibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota genua, vt ex Pij II. Constit. refert, Coronæ etiam magnitudinem depingeos *Extrauagans Regni Lusitania 5. tit. 4. § 2.* his verbis. *o quo o vestido clerical que erã obrigados à trazer hauia de ser que lhes cobrisse de todos os giolhos e que à Coroa auia de ser*, &c. apud Hispanos verò *in l. 1. tit. 4 lib. noua recopil.* ita cautũ est. *Tansi mesmo se an las vestiduras, y bonete como las que costumbran traher los clerigos de Missa, y que de otra manera no goz en del priuilegio del fuero.* refert Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 4 & 5.* Qui quidem habitus, & tonsura clericalis ne à laicis deferatur, potest Episcopus, ac quilibet Prælatus prohibere, vt obseruat Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap. 53. n. 4.* quem refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu 1. num 1290.*

8 Ad honestatem vitæ clericorum spectat, vt ipsi concedenti habitu vtantur, & sic qui dignitati, professioni, atque ætati conueniat: non enim vestibus, aut calceamentis decorem quærere debent, sed eorum professionem habitu, & incessu probare, *c. clericus. 31. dist.* inquit enim Bald. *in rub. numer. 9. de vita & honest. cleric.* quem refert Bened. Ægid. *in tract. de priuileg. honestatis, art. 11. num. 1. vers. circa vestes*, quod à sordibus abstineant, quia vestes sordidæ inducunt pudorem, *l. vestem sordidam ff. de iniur.* & è contra quòd debent abstinere à vestibus nimis pretiosis, sed mediocribus indui debent. Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericos oportet semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, vt per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem præferant, Conc. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 6.* & faciunt tradita per Henriq. *in sum. lib. 10. c. 11. § 1.* Bened. Ægid. *de priuil. honestatis art. 11. num. 1.* Quamuis autem Concilium *eo loco* præcipiat, vt clerici vestes congruentes proprio Ordini semper deferant; sano tamen modo hoc debet intelligi, non de continua sine intermissione habitus, & Tonsuræ delatione, sed pro tempore, & loco quemadmodum de omnibus affirmatiuis præceptis dicendum est, & nisi iusta subsit causa, vt explicat Viuald. *dict. loco n. 10.*

9 Requiritur præterea honestas in vestium colore, viridem enim, aut rubrum expressè improbat text. *in d. cap. penul. vers. per annos, de vita & honest. cler. in Clement. 2. in fine, eodem tit.* vbi per totum text. Clemens V. multa de hac vestium honestate tradit, & ne clerici virgata & partita veste vtantur, explicat Bernard & alij de quibus Salzed. *d. loco*, & Viuald. *vers. quinta assertio*, ac. Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 7. citatis locis*; rubeus enim color permittitur solùm Cardinalibus, & viridis Episcopis tantùm, Menoch. *de arbitrar. casu 392. num. 12.* Pacian. *in tr. cui incumbat negat. lib. 2. c. 24. numer. 39.* Scacc. *de iudic. part. 1. c. 11. num. 85. & 86.* quos refert Carol. de Grassis *de effectibus cleric. in prælud. num. 272.* Cùm ergo non sit Iure determinatum quales in colore debent esse clericorum vestes, ideò relinquendum est consuetudini regionis, glos. *in sum 12 q 4.* Fuln. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 34. numer. 38.* Thom. Valasc. *d. allegat. 11. num 7.*

Coronæ vsus antiquissimus est in Ecclesia, vt 10
multorum Auctorum referendo verba, & loca probant Gregor. Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 3.* & optime Carol. de Grassis *de effect. cleric. in prælud. num. 281.* quin Beda *in lib. 5. de historia Anglorum, cap. 22.* asserit S. Petrum in memoriam spineæ Coronæ Christi, coronam capillorum gestasse, toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuisse imitatos: addítque vniuersum Clerum honoris causa ob reuerentiam illius rasuræ in capile S. Petri à Iudæis contumeliosè factæ, coronam deferre, vt referunt Durand. *in rationali D. nuerũ, lib 2. c. 1. n. 31.* Polydor Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 4. c. 8.* Diony S. Paul *in flosculo de clericorum ex c llent p. 1. n. 133. & de quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 15. numer. 7.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 42. numer. 2.* & latè D. Acuña *in historia Episcoporum Portugalens. parc. 1. cap 7. pag. 82. cum seqq.* Vnde S. Isidor. verè Apostolorum institutum esse inquit *lib. 2. de officio, c. 4.* sequuntur Bonacina *de Sacramentis disp. 8. quæst. vnic. puncto vlt. num. 4.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, § 27. num. 19.* Nihilominus in Ecclesia Tonsura prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif. vt habetur *in c. prohibita 23. dist. & in c. clericus 5. de vita, & honest. cleric* referunt Platina *in vitis Pontif. in eiusdem. Aniceti vita.* Illesc. *in historia Pontif. part. 1. lib. 1. c. 7. & c. 14*, Menoch. *de arbitr. casu 392. num. 16.* & latiùs de hac consuetudine tondendi clericis barbam, & coronam, agunt Ioan. Bernart *ad Statium lib. 4. Theb. pag. 106.* Card. Baron. *annal. Eccles. to. 5. an. Christi 398. pag 48.* Ioan. Pineda *in Iob. c. 1. vers. 2. pag. 86.* Fr. Bernard. de Brito *in monarchia Lusit. part. 2. lib. 5. cap. 12. fol. 39. verso.*

Quam quidem Tonsuram, vel habitum clericus 11
in maioribus, aut beneficium habens non deferat ad longum tempus sine iusta causa, peccabit mortaliter, provt resoluunt Abb. *in cap. si quis num. 1. de vita, & honest. cleric.* Nauarr. *commento 4. de Regularib. num. 17.* Henriq *lib. 13. c. 39. numer. 3.* Vasq. *3. part. tom 3. disp. 250. cap. 3.* Reginald. *lib 30. num. 10.* Bonacina *d. punct. vlt. num. 3.* me citato *in hoc loco* Sperell. *decis. 99. num. 11.* quicquid teneant Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 11. lit. M.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 16. num. 5.* Diana *par. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 183.* & necessitas ista portandi Coronam intelligitur in eo, qui crines habet, non in eo qui crinibus caret, quia vel canitiem caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt, Iul. Clar. *in pract. § fin. quæst. 36. num. 17.* Hippol. Bonacos. *inter communes opin. verb. clericus*, Nicol. Vigel. *lib. 3. methodi Iuris controu. capit. 2. de priuil. & rebus cleric. reg. 25. quinta replicatio est*, Thom. Valasc. *d. alleg. 11. numer. 16.* Iacob. Granad. *de sacram. in 3. part. controu 9 tract. 4. disp. 3. num. 8.* quem refert & sequitur P. Diana *moral. resolut. part. 5. resol. 60.* ibi, *Vsus Coronæ tanquam rei magni momenti est antiquissimus, & in his, qui Ordinem sacrum receperunt, vsu receptissimum gestare Tonsuram, adeò vt vix sine graui scandalo omitti possit, quæ sane indicant rem hanc non esse leuis momenti, nec solùm obligare sub veniali, non tamen iudicari debet lethale peccatum si per vnum, aut paucos dies non gestaretur Corona*, &c.

12 Contra non deferentes habitum clericalem disponit Concil. Trident. d. cap.6. quòd si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coërceri possint, & debeant; postea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V. incip. *Cum sacrosanctam, die 5. Ianuarij* 1586. vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præsentes, in habitu clericali & tonsura, ac Militibus in militari non incederent, mandatisque super id editis sub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, sine vlla alia monitione, ipso facto priuatos declarat quibuscunque dignitatibus, administrationibus officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam simplicibus, & præstimoniis per eorum quemlibet in titulum Commendam, vel aliàs pro tempore obtentis, necnon pensionibus, & fructibus, ac prædiis, bonisque Ecclesiasticis huiusmodi, quocunque modo ex reseruatis, vel reseruandis, omnique iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.*15.*num.*56. Stephan. Gratian. *Marchia decis.*158. *num.*5. & quòd talis non incesserit in habitu, debet concludentissimè probari, quia est materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis, Rot. *decis.*8. *&* 9. *de except. in nouis*, Gregor. XV. *decis.*20. *num.*3. vbi *num.*4 resoluit quòd pensionarius non amittit pensionem ex eo, quia non incedat in habitu, nisi constet de exactione pensionis, quia Bulla Sixti V. priuat tantùm illos pensionarios, qui pensiones exigunt, vel per quos stat quominus exigant.

13 Postea verò idem Sixtus V. per aliam suam Constitut. eiusdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Pastoralis*, declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes pensionem, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica sibi in vna, vel pluribus vicibus reseruata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera
14 insimul non excedentes, seu excedentia.† Et insuper declarat non teneri in habitu, & Tonsura clericali incedere inseruientes Palatio Apostolico in inferioribus ministeriis, vt sunt paraphernarij, credentiarij, & similes, qui pensiones, aut fructus, bonave Ecclesiastica loco pensionum, vsque ad quamcumque summam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus pensiones, aut fructus, bonave, aut prædia Ecclesiastica ad quamcumque summam reseruata, aut reseruari concessa sunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos steterit quominus exigant, vel percipant; quarum Constitutionum tenorem referunt Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 2. *c.* 3. *numer.* 13. *pag.* 129. *&* 130. Quaranta *in summa Bullarij verb. habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt Viuian *in praxi iurispatronatus p.*3. *lib.*5. *c.*5. *numer.* 4. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. habitus* Bellet. *d.* §. 16. *num.* 13. Sed Constitutionem illam Sixti V. de habitu & tonsura disponentem cum pœna priuationis ipso iure beneficij, hoc respectu & parte, non esse vsu receptam in Hispania, probat Nicol. Garcia *de benefic. p.*7. *c.*1. *numer.*24. quem refert nouissimè Salgado *de supplicat. ad Sanctissim. p.*1. *c.*2. *n.*137. *vers. item constitutionem.*

Verùm autem ad euadendam pœnam priuationis 15
ipso iure beneficiorum contra non deferentes vestes talares statutam in dicta constit. Sixti V. requiratur, quòd plures, & omnes vestes talares sint, pallium scilicet, & toga? In dubium reuocari solet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam suadere videtur supradicta Constitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi. *vestes talares*, iuncta reg. *c. pluralis loquutio, de regul. Iur. lib.*6. & ideo hanc partem sustinent Moscon. *de maiest. militantis Eccles. lib.*1. *p.*2. Cæpol. *cons.* 11. *numer.* 30. Vener. *in examine Episcop. lib.*5. *c.*5. *num.*2. Thom. Valasc. *alleg.*42. *num.*4. Sed contrarium, nempe sufficere quod pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenent Iacob. de Graff. *in decis. aureis p.*1. *lib.* 3. *c.* 3. *numer.*3. Viuald. *vbi suprà*, *vers.*4. *assertio*, Petr de Ledesma *in sum. p.*1. *tract.*7. *c.*2. *prope* 14. *conclus. circa finem*, Nauar. *de nouo Iure Pont. f. eccl.* 117. *num.*6. Diana *part.*4 *tract.*1. *res.*91. Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol. Garcia *de benefic. p.*7. *c.*1. *n.*23. imò sufficit, quòd vestis superior clericalis sit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigism, Scaccia resoluit Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *n.* 1186.

Primò limita prædictam Sixti V. Constitutionem, 16
& dispositionem text. *in d. Clement.*2 non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, vt decisum inferunt Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiepisc. Neapolitan. decis.*129. Vgolin. *de potestate Episcopi c.*2. *num.*5. *vers.*5. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num* 1175. Decian. *tractat. crim. in. tom.*1. *lib.*4. *c.*9. vbi exemplificat quando clericus esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas.

Secundò limita si non posset propter infirmitatem 17
Tonsuram deferre, quod etiam refert decisum Capella Tholos. *decis.*104. quam citant, & sequuntur Vgolin. *d. c.* 12. *numer.* 3. *vers. quoad Tonsuram*, Viuian. *in praxi iurispatron. p.*3. *lib.* 15. *c.*4. *num.* 8. Bellet. *disquisit. clerical. p.*1. *tit. de disciplina clerical.* §. 17. *n.*9. Thom. Actii. *in tract. de infirm. p.*2. *in verb. clerici n.*12. Carol de Grassis *d. effectu* 1. *n.*1171. Thom. Valasc. *de alleg.*11. *n.*9.

Tertiò limita, & declara excusari clericum ab ha- 18
bitu decenti, si propter aliquod verosimile periculum transformari cogeretur; ita Piasec. *in praxi noua Episc. d. c.* 3. *n.*14. *vers. excusaretur.* Viuian. *d. praxi iurispatronat. p.* 2. *lib.*6. *c.*10. *n.*6. *&* 7. *& p.*5. *lib.*15. *c.*4. *num.*5. *&* 6.

Quartò limita, si domi suæ, & per consequens in 19
occultò dimitteret, quia *dicta Clement.*2. de deferente publicè alienas vestes loquitur: ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat, sed vt paulò pòst assumat; quo casu non dicitur dimisisse; sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, *l. post liminium* §. *captiuis, & l. nihil. ff. de captiuit. & postlimin. reuersis*, cum traditis à Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. glos.* 43. *num.*5. & ita in proposito hanc opinionem tenet Vgolin. *d. c.* 12. *n.* 3. *vers.*4.

Quintò limita in illo, qui semel habitum dimisit, 20
qui non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio prout ordinat dicta Constitut. Sixti V. propter vnam habitus dimissionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perseueret, quòd publicè pro laico existimetur. ita Piasec. *in dicto c.*3. *numer.* 14. *vers. excusaretur*, Farin. *in praxi crimin. q.*8. *num.*68. Prosper de Augustino

Augustino *in addit.ad Quarant.in sum. Bullarij verb. habitus clericalis*, Vgolin.*d.c.*12.*n.*3.§.§.6. Viuian.*d.c.* 4.*n.*7.

21 *Sextò* limita ex necessitate itineris, vel peregrinationis propter quā licitum est clericis habere vestes breuiores, *c.Episcopi* 21.*q.*4. Addit. *ad Capell.Tholosan. quæst.*456. Bellet. *disquisit.clerical.part.*1. *titul.de disciplina clerical.*§.16.*n.*14. *ibi n.* 15. etiam tenet licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis iusta esset causa timoris, per *d. Clem.*2.*vers.nisi causa rationabilis*, Hieron.de Laurent. *Auen.decis.*125.*n.*9. Iacob.Massul.*in add.ad Capyc.decis.*181.*in vltimis verbis*, Carol.de Grassis *d.effectu* 1.*n.*1174.

ALLEGATIO X.

Episcopi quarum rerum examini subiicient ordinandos?

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus est ordinationis facienda diligens scrutinium ordinandorum proponere.*

2 *Ordinandi quo tempore debent conueniri.*

3 *Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriā, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debent.*

4 *Genus ordinandorum scrutari debet, an scilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint.*

5 *Verbum*, genus, *de quo in Concil.Trident.* sess.23. de form.cap.7. *idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum.*

6 *Descendentes è Iudæis an sint ab ordinatione excludendi.*

7 *Neophytus, qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est.*

8 *Neophytos intendens ordinare, quæ perquirere debet.*

9 *Natalitia perscrutari debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint.*

10 *Personam, id est, an sint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus.*

11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Dominus prohibuit.*

12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset.*

13 *Institutio accipitur pro titulo.*

14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto.*

15 *Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona statur.*

16 *Dignum quemlibet præsumimus, quem nescimus indignum.*

17 *Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non præsumitur.*

18 *Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet.*

19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines.*

20 *Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad Superiores non peccat.*

21 *Examinis alter modus an seruetur?*

22 *Ordinatus nullo præmisso examine quam pœnam incurrat?*

23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habent ne quis ad Ordinationem accedat sub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam.*

24 *Ordo si de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente sexu.*

25 *Clauium potestas fœminis non competit.*

26 *Fœminæ Iure diuino incapaces sunt eorum, quæ sunt Ordinis.*

27 Cap. Diaconissæ 27. quæst.1. & in c.sacratas 23. dist.*declaratur.*

28 *Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum parilem, aut prævaleret in fœmineo, ordinari non potest.*

29 *Ætas quæ in ordinandis requiratur? remissiuè.*

30 *Illiterati prohibentur ordinari.*

31 *Episcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet?*

32 *Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest.*

33 *Infideles & heretici ab Ordinibus repelluntur.*

34 *Heretici sunt irregulares*

35 *Irregularitas, quam contrahunt heretici, an duret postquam per pœnitentiam reuertuntur.*

36 *Hereticorum fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni.*

37 *Filij hereticorum quando excludantur à clericatu? ostenditur.*

38 *Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.*

93 *Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.*

40 *Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.*

41 *Criminosi ordinandi non sunt.*

42 *Pœnitentes solemniter ordinari prohibentur,*

43 *Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur.*

44 *Coniugati non sunt ad Ordines promouendi.*

45 *Serui ordinati non possunt, nisi plena libertati fuerint restituti.*

46 *Cardinales non sunt ordinandi, & declaratur latè.*

47 *Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur.*

48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*

49 *Arreptitij prohibentur ordinari.*

50 *Illegitimi non possunt fieri Clerici.*

51 *Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere possit.*

52 *Peregrini, & ignoti ordinari non debent.*

VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes, nullóque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum præponere: 1 constitutum est enim *in cap.*1.*Episcopus* 24. *distinct.* & *in cap.placuit, fine, in cap.estote* 3. *quæstion.*1. *cap. aures, & c.vt nostrorum, de officio Archid.c.nihil,* §.*Episcopi, de elect.cap. vnic. de scrutin.in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendum præcedere debeat. Oportet igitur ordinantem Episcopum illud Apost. *ad Timoth.* 5. meminisse, *nemini citò manum imposueris*, refertur *in c.quid est* 78. *dist.* & illud animaduertere quòd sanctus Pontifex Clemens, vt refertur *in cap.tales* 23.*dist.* præcipiebat dicens; *Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, cap.cum sit, de ætate & qualit.c.quibusdam, in fine* 1.*quæst.*1. *cap.ex multis*

multis.vers.nec eligatur 1.q.1. melius est enim in Domini Sacerdotio paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere; quàm multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant, Zosimus quoque Pontifex relatus *in c. si officia* 59. *dist.* hac de re loquens, post multa sic ait: *Facit hoc nimia remissio consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud præstare non possunt, diuinos Ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij.* Concil. Hispalen. *cap.* 2 *rarum est enim omne quod magnum est.* Et Hieronym. *in Michæam* relatus *in c. hi quoscumque*, 1.q.1. *Hi quoscumque*, inquit, *de asseclis suis ordinantes, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.* Cum igitur Episcopus disponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad sacrum mini-
2 sterium † debent conuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui Viros prudentes diuinæque legis gnaros, & exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus eliget, vt illa inuestigent, quæ inferiùs dicam, *c. quando* 24. *distinctione* Concilium verò Trid. requirit, vt per mensem antea adeant Episcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus, ac desiderio eorum, qui velint promoueri, publicè in Ecclesia propositis requisitis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittet, iuxta *cap.* 5. *sess.* 13. *de reformat.* & de materia latè Vgolin. *de officio Episcopi c.*16. §. 18. *à num.* 1. Sanch. *in opusc. moralib lib.*7. *c.*1. *dub.*46. *numer.*7. Marchin. *de sacram. Ordin. tract.*1. *part.*6. *c.*11. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract at.* 2. *cap.* 3. *quæst.*26. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.*25 *lit. A, vers. hoc autem*, cuius dispositio in Bracharensi Prouincia ad vnguem obseruatur, vt constat ex eius Concil. Prouinc. vltim. *actione* 4.

3 Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, *ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari*, vt statuit Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 5. & 7. & antè *cap. quando* 24. *distinct.* & rigorosè hoc examen institui debet, *cap. institutus, de purgat. canon. c. cùm in cunctis, de elect.* Episcopi enim interest ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta gl. ff. verb. examinentur, de officio Archid.* & probat latè Carol. de Graffis *de effectibus clerical. in prælud. à numer.* 343. *cum multis seqq.* & præcipuè *num.* 358. Peccabit namque mortaliter si ordinauerit scienter indignos, id est, non habentes sufficientiam scientiæ, & bonitatis, quia infideliter in re grauissima agit officium dispensatoris, S. Thom. *in* 4. *distinct.* 24. *quæst.* 1. *articul.* 3. *quæstiunc.*4. Syluest. *in summ. verb. Ordo* 3. *quæst.*8. Sanchez *in opuscul. moral. lib.*7. *cap.* 1. *dub.*46. *numer.* 2. ita vt non satis sit quòd nesciat Episcopus ordinandum esse malum; sed quando ordinandus est ignotus, tenetur Episcopus adhibere diligentiam & examen, vt habeatur certitudo moralis de sufficientia, vita, ac moribus ordinandi. Ita Sanch. *d. dub.*46. *num.* 3.

4 *Genus* namque primo loco relatum requisitum declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre serua nati sint, iuxta expositionem Maioli *de irregularit lib.*4. *cap.*2. Henriq. *in summa lib.*10. *cap.*17. §. 2. *in commento littera. G.* Auila *de censur. part.*7. *disput.*4. *dub.*4. latè & benè Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*2. *cap.*28. *num.* 15. vbi ait citatis supradictis Doctoribus Concilium Trid. *d. c.*7 solùm voluisse vt Episcopi inquirant an promouendus sit ex filiis, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defensorum, receptatorum, quos Ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad primam via fœminina? † Verbum enim, *genus*, de 5
quo *in d. cap.*7. *Concil. Trid.* propriè idem significat, quod legitimus, vel liber; non autem refertur ad descendentes ex genere Hebræorum; prout tenet Cened. *ad decretal. collect.*77. *num.* 20. quem refert D. Acuña *in cap. quando num.*6. *dist.*24. & videtur tenere Sahagun. *in cap. eam te, numer.* 23. *de rescriptis.* Ideò † non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi 6
aliud Canonicum obesset impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum Maiores, etsi hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius insistunt, aut paratos fuisse ad recipiendum eandem, iuxta Constit. Bonifac. VIII. *in c. statuimus, de hæret. lib.*6. ita post alios decisum refert Armend. *in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ lib.*1 *tit.*21. *l. vnica num* 6. vbi id intelligendum dicit, nisi aliquo priuilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caueretur: & nouissimè Laurent. de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regul. pagin.* 8 *vers. ad* 14. aduertit Concilium Catholicum non induxisse circa hoc nouum Ordinis impedimentum, sed duntaxat quæ antiquo Iure statuta erant, seruari ad vnguem præcepisse, additque, *quod non vulgariter notandum censeo, quia multi circa hoc hallucinantur?* Vide multa, quæ ad dictorum comprobationem *supra* diximus *p.* 1. *tit.* 2. *gloss.*17. *n.* 5. *cum seq.*

Neophytus tamen, qui recenter suscipit habitum 7
Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est. *cap. sicut* 48 *dist.* ea scilicet ratione, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apost. 1. *ad Timoth.* 3. fortassè credens fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt super eadem Epistola glossauit Lyrensis, & gloss. *in sum.*48. *dist.* quod non procedit in eo, qui diu antea, aut etiam ex ipsa natiuitate iam baptizatus est, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit: hi enim non sunt incapaces Ordinum, etiamsi parentes ipsorum in Iudaismo, vel Maurismo adhuc persisterent, vt per Couar. *in Clement. si furiosus part.* 1. §. 2. *num.*7. *vers.*1. *conclus.* Nauar. *in man. c.*27. *numer.* 205. *vers.* 3. *dico*, Gregor. de Valent. *tom.*4. *disp.*7. *punct.* 3. §. 3 Sayr. *de censur. lib.*6. *cap.* 13. *sub num.* 11. Sanch. *d. cap.*28. *num.*11. Suar. *de censur. disp.*43 *sect.* 3. *numer.*8. Auila *eod. tract. p.*7. *disp.*4. *dub.*4. nouissimè post hæc impressa in lucem editus Marchin. *de sacram. ordinis tractat.*1. *part.*10. *cap.* 2. *numer.*6. ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambrosium, *in cap. statuimus*, §. *fin.* 61. *distinct.* ipseque Ambrosius comprobat, inquiens ordinationem suam occidentales iudicio Episcopos, orientales verò exemplo probasse *in cap. neophytus* 61. *distinct.* vbi glossa, tum in figuratione casus, tum in fine addit exemplo probasse, qui multos tales elegerunt: & nos legimus de Iudæis conuersis Ecclesiam fundatam esse, iuxta *gloss. final. in cap. eam te, de rescript.* exemplo Beati Petri, & aliorum *in c.*9. 71. *distinct.* † Igitur qui eos in- 8
tendunt ordinare (quorum arbitrio sunt inferiùs relata consideranda, non expectata ad hoc vlla Pontificis dispensatione ex adductis per Sanchez *d. cap.* 28. *num.* 12.) debent perquirere, & diligenter inuestigare, quamplura circa illorum vitam, & vsum, atque ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam mente

&

& secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos iterum reuersos ad illa, signa autem huiusmodi nonnulla recenset Eymeric. quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos *in 3.par.directorij, num.* 114. vbi subscripsit Pegna quamplura, & notabilia adducens *in comment. num.* 25.

Superest vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Episcopus cum verè neophyto dispensare valeat? Quoad *primum* multi multa dixerunt; nonnulli existimarunt satis esse lapsum vnius anni, vt quis desinat dici nouus Christianus, sicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, post annum inter veteranos enumeratur, *l.qui cum vno §.fin. ff.de re milit.* Chrisma dicitur nouum quod annum non excedit, quo elapso fit antiquum, & est renouandum, *cap.litteris, de consec.dist.* 3. Vinum vetus dicitur post annum, *l.vetus ff.de tritico,vino, & oleo leg.* Alij requirunt lapsum biennij, Roman.*sing.*422. Campan. *in diuers. Iuris Canon.rub.*11.*cap.*7.*num*4.*&* 5.Ricciul.*in tract. de Neophytis cap.*16.*n.*9. Spatium saltem decem annorum à suscepto Baptismo ad sacram Ordinationem requirit.Nau. *in man.cap.* 27.*num.* 205. Verius tamen est durationem huius impedimenti arbitrio Episcopi diiudicandum relinqui, vt dixi *sup. p.*1.*tit.* 2.*glos.*11.*num.* 8. Quoad *secundum* verò dubium die neophytum posse ab Episcopo admitti ad minores Ordines, quia huiusmodi ordinatio nullo textu cauetur, cùm solum sacri Canones loquantur de maioribus Ordinibus, Decian.*in cap.eam te, num.*32.*de rescript.*Felin. *in cap.cùm sit,in princ.de Iudæ.*Roman. *d.sing.*422.Mascard. *de Iudæ.p.* 3.*cap.* 5.*sub num.* 8. Ricciul.*d.tract.cap.*2.*numer.*12.Bellet.*disquisit. cleric. part.*1.*§.*12.*num.*9.Quicquid contradicant Cou.*in d. Clem.si furiosus p.*1.*§.*2.*num.*7.*concl.* 2.Hojed. *de incompatib.p.*1.*cap.*24.*n.*3.Campan. *dict. rub.*11.*cap.*7. *num.*2.

9 *Natalia*, hoc est, an ligitimi, vel illegitimi sint, glos.*in cap.quando* 24.*distinct.* filij enim Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur *in cap.*1.*de filiis Presbyterorum*, sanxerunt etiam Gregor.IX.*in cap. fin. eodem tit.* & Alexander III.*in cap.cùm in cunctis, de elect.*necnon Pius V.abundè *in sua Constit.*120. incip. *Quæ ordini*, ac Sixtus etiam V. *in Constit.* contra clericos malè promotos, incip.*Sanctam,& salutare*; & antea recensuerat Catechesis Rom.*sub tit.de sacramento Ordinis §.sequitur*, his verbis, *Spurij quoque, & ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non sunt procreati, excipiuntur à susceptione Ordinum.*Patriam ordinandorum esse inuestigandam, vt sciatur quibus ipsi sint imbuti moribus, probat *d.c. quando* 24. Tiraq.*l.*7. *connub.glos.*1. *n.*47 nam propter natiuitatem, vel patriam præsumitur quis bonus, vel malus, Simanch. *de Cathol.c.* 50. *n.*8.*&* 9.

10 *Personam*, idest, an sint corpore vitiati ex glos. *in d.cap.quando*; Canonicis enim sanctionibus constitutum est, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes, auderent Ordines suscipere Ecclesiasticos, *cap. præcipimus.* 34.*dist.c.*1.55.*distinct.c.*2. vbi glos.*verb. deformitatem*, & notant Doctores *in c.*1.*&* 2.*de corpore vitiat.*& Albert.Trot.*de vero,& perfecto cler.lib.* 2.*cap.* 16.Sic etiam † in lege veteri Dominus allo-

11 quens Moysen *Leuit. cap.*21. maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Domino in hæc verba; prohibet: *Omnis, qui habuerit maculam à semine Aaron Sacerdotis, non accedat hostias offerre Domino*, cuius seriem morali interpretatione prosequitur D.Gregor.relatus *in c.hinc etenim* 49.*distinct.*† Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer esset, tanquam mali ominis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert Plinius *lib.*7.*naturalis historiæ cap.*28.Sic etiam Romani, qui de Vestali virgine capienda scripserunt, negarunt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuve aurium diminuta, aliave quauis corporis labe intincta esset, cuius historiæ relator est Aulus Gel. *lib.* 1 *noctium Atticarum cap.*12. illiusque auctoritate adductus D. ille Hieronymus *ad Demetriadem virginem* scribens, grauissime inuehitur contra parentes, deformes filias virginitati dicantes, *solent etenim* (inquit ille) *miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt virginitati tradere.*

Institutionem, idest, titulum, iuxta glos. *in dict.cap. quando*, prout resoluit Campanil.*in diuers.iuris Canonici rub.cap.*1.*num.* 3. vbi etiam refert, munus Episcoporum esse in scrutinio faciendo circa personam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus *alleg.*19.*cum sequenti.* 13

Vitam moresque. Vita propriè hic accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto, ex interpretatione Luc.de Pen.*in l.neque furiosi C.de dignitatibus lib.* 12. quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conseruationem spectat, ex sententia D. Thom.2.2. *quæst.* 145.*art.*1. *in* 3.*arg.* Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non desiderauit generalis, idest, vt careat peccato mortali; hoc enim necessarium est ad omnia Sacramenta; sed requiritur morum honestas, hoc est, vt sit sobrius, castus, &c. de quo *in tit. de vita,& honest.cleric.* Ita Sot.*in* 4.*dist.* 25. *quæst.*1. *art.*4.Sanch.*d.lib.*7.*cap.*1.*dub.*46.*num.*1. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit. lib.*30.*tract.* 1.*n.* 32. *vers. quarto*, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conscientiæ testimonio non agnoscat se in peccato publico aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores sunt necessarij in Ordinatis, & beneficiariis, vt per Cosm. *in pragm.sanct.tit. de elect. cap. sicut §. deinde, verbo, moribus, fol.*99.*verso*, Selu.*de benef.p.* 3. *q.*5.*n.*35. Nau.*in cap.si quando, except.*11. *num.*2. *de rescript.* Flamin.Parif.*de resign.lib.*4.*quæst.*11. *à num.* 15.Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, Vide Plat.*de legib. Dial.* 2 *&* 3.Aristo. *in problem. sect.*14.*num.*1.Ioan. Pic.Mirandul. *in Astrolog.lib.*3. *cap.*12. 14

Inquirendum est igitur si ordinandus sit castus, 52.*dist.vsque ad* 35.*per tot.*Si prudens, 36.*distinct. vsque ad* 40.*per tot.*Si ornatus virtutibus, 40.*distinct. vsque ad* 42.*per tot.*Si hospitalis, 42. *distinct. &* 86. *per tot.*& domui suæ bene præpositus, 66.*dist &* 81. 86.*&* 91. *dist. per tot.*Ne etiam sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor.Præterea ne sit cupidus, aut vsurarum exactor.*cap.peruenit* 76.*dist.cap. seditionarios, cum seqq.* 46.*dist.*Sed neque nimium simplex, *cap. Episcoporum*, vbi glos.& Doctores, & *cap.Petrus*, 74.*distinct.* & aliis huiusmodi careat, & ideo olim, qui erat Ordines suscepturus, prius se victurum secundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur *in cap. quamquam* 23. *dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatem, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent testimonium & famam, examinatione non indigent, vt ex decreto

Conci

Concilij Carthaginenſis III. colligete licet, de quo in c.2.cũ gl.f.24 dist † Simplici verò aſſertioni paro-
15 chianorum teſtificantium de fama bona ſtatur, quia nimirum cum iſtis concurrit Iuris præſumptio; † il-
16 lum enim præſumere debemus dignum, quem neſcimus indignum, c. cùm deputati, de iudic. c. dudum de præſumpt. l. cùm pater §. rogo. ff. de legat. 2. ex ea ratione ſecundùm Hoſt. in ſum. tit. de ſcrutinio in Ordine faciendo, in fine, qoia virtutes naturaliter homini debent ineſſe, maximè poſt Baptiſmum. c. 2. de conſecrat. diſt. 4. & ita teſtimonia morum, quæ ſolent exhiberi tempore ſcrutinij, requiruntur ad licitè ſuſcipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 3. communi praxi dicit receptum Bonacina de Sacram. diſp. 8. q. vnica punct. 5. n. 17.

17 Doctrinam. Cuius materiam interpretor agens de ſingulis Ordinibus in particulari, veluti alleg. 11 n. 4. & alleg. 14 poſt num. 9 quæ cùm ſit quid extrinſecum, & accidentale homini ineſſe alicui non præſumitur; nemini enim doctrina ineſſe creditor, niſi
18 labore quæratur; vnde † non per teſtes & famam, ſed ex actuali examine probari debet, ita qoòd nec Regulares excuſantur qoominus de doctrina poſſint examinari, vt habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. c. 12. Sont igitur ſinguli examinandi de qualitatibus & requiſitis Ordinum ſingulorum, & de cuiuſque Ordinis officio, quem ſunt ſuſcepturi, vt in ſequentibus allegat. oſtendimus, quod etiam reſpectu Regularium Ordines ſuſcipere volentium, locum habet, vt dixi infra alleg. 11. ante num. 7.

Quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Regni Neapolitani, & obligationẽ eis incũbentem conferendi Ordines benemeritis extra decretum S. Congregationis Cardinaliũ negotiis iuriſdictionalibus Regni Neapol. præpoſitorum, quæ iuſtis, grauibuſque adducta cauſis, de S. D. N. Gregorij XV. ſpeciali ordine viua vocis oraculo deſuper habito, expreſſè præcipit, & mãdat omnibus, & ſingulis eiuſdem Regni Archiepiſcopis, & aliis inferioribus legitimã facultatem habentibus, vel antequam primam Tonſuram, ſiue ad minores Ordines aliquem promoueant, Parocho, ſeu alteri, cui magis expedire videbitur, committant vt nominibus, & deſiderio eorũ, qui volunt promoueri publicè in Eccleſia propoſitis de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis diligẽter inquirat, & litteras teſtimoniales ipſã inquiſitionem factam continentes, ad ipſũ committentem quam primum tranſmittat, ad hoc vt tam ab iis, & aliis ex ſacri Conc. Trid. præſcripto in c. 7. ſeſſ. 3. de reform. adhibendis diligentiis ſibi conſtet promouendos illis eſſe qualitatibus præditos, quæ per ſacros Canones, idemque Concilium requiruntur, quod & obſeruent, & in litteris dimiſſoriis concedendis, in quibus exprimatur præfatas diligentias præceſſiſſe: dictæ autem litteræ dimiſſoriæ vni tantùm & certo Ordinario ad electionem concedentis inpoſterum dirigantur, & pluribus directæ ſint nullæ, prædictaque vult inuiolabiliter obſeruari, donec aliud fuerit ordinatum: ſi qui verò contra formam preſentis decreti fuerit ad primam Tonſurã, ſiue ad minores Ordines, & ab executione collati Ordinis, & à ſuſceptione ſuperioris perpetuò ſuſpenſus ſit, & vlteriùs condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimiſſorias concedens vltra diuinam vltionem, quam incurret, à collatione Ordinum per annum ſuſpenſus ſit eo ipſo. Romæ 10 Kal. Iulij 1633. Octau. Card. Bandinus. Laurent. Campegi Secret.

19 Epiſcopi, ſeu ab ipſis deputati inquirere debent intentionem ordinandi, hoc eſt, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines cùm ap-
20 tus fuerit; † ſi enim ea careret intentione non deberet ordinari, vt tenet Henriq. ſum. lib. 10. cap. 17. n. 2. qoia aliter faciendo peccaret mortaliter, præcipuè ſi eo tantùm fine faciat vt frueretur exemptione fori, & eximeretur à ſolutione tributorum, & vectigalium, de quo vide infra alleg. 11 n. 16.

Examen circa mores Clerici ſæcularis volentis ad ordines promoueri, ſic debet fieri: Si ad Ordines minores eſt promouendus, bonum à Parocho, & Magiſtro ſcholæ, in quia educatur, teſtimonium habeat, vt definitur in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. c. 5. ſi verò ad ſacros Ordines eſt promouendus, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeat, qui Parocho vel alteri, cùm magis expedire videbatur, committat, vt nomen, & deſiderium promouendi publicè in Eccleſia proponat, & de illius natalibus ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inquirat, & teſtimoniales litteras de inquiſitione facta ad Epiſcopum mittat, vt habetur in Trid. d. c. 5. & iam diximus ſuprà n. 2. in fine. Aliud verò ſcrutinium habetur feria quarta ante ipſam ordinationem, vel quando Epiſcopo videbitur, vocatis peritis, & probis, ac in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, qui diligenter inueſtigent, & examinent ordinandorum genus, perſonam, ætatem, mores, fidem, ſicut docet idem Trid. ſeſſ. 23 de reform. c. 7. de quibus omnibus iam ſuprà egimus à n. 4.

Alter verò examinis modus ſeruatur ipſo die or- 21
dinationis, dum prior Diaconorum, ſeu maior Diaconus, aut Atebidiaconus, ordinandos repræſentat Epiſcopo, & examinat iuxta cap. noſtrum, de officio Archid. qood tunc ſanè euenit cùm prædictus clara, & intelligibili voce monet adſtantem populum, vt ſi quis contra ordinandorum aliquem ſciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Epiſcopus interrogat Archidiaconum num ſciat ordinandos eſſe dignos? ipſe verò reſpondet, & ſcio & teſtificor quantum humana fragilitas noſſe ſinit ipſos eſſe dignos, cap. vnic. de ſcrutinio in Ordine faciendo: in qua reſponſione non peccat, licèt ipſe non examinauerit, dummodo ab aliis examinatoribus deputatis ſciat fuiſſe approbatos, & dummodo contra conſcientiam non loquatur. Si verò ſciret aliquod impedimentum, illud debere Epiſcopo ſecretò nunciare, dummodo malitioſè nihil faciat, Hoſtien. d. loco num. 1. Et tamen veriſſimum hoc minimè ſeruari ab omnibus Epiſcopis tantummodo deſtinãtibus perſonas ſibi beneuolas, & non ipſos Archidiaconos, & qua addocti ratione id faciant me latet, eo quòd eorum vſus contradicit Iuri communi, & potius abuſus, ſeu corruptela dici poſſit.

Ad Regulares minimè extendi diſpoſitionem 22
Concilij d. c. 5 cùm in illis ſatis ſit Epiſcopo teſtimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & atteſtantibus prædictos nullo requiſitorum indigere, eiuſque fidei ſtandum ſit, prætetquam circa doctrinam pro qua ſubiiciuntur Epiſcoporum examini, referunt deciſum Fr Emman. quæſt. Regular. tom. 3. q. 24. art. 1. Sanch. d. dub. 46. num. 5. Vgolin. d. §. 18. num. 1. verſ. tertio excipiuntur Regulares. Campan. in diuerſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 13. n. 35.

Peracto præmiſſo examine, nullaque præhabita inquiſitione ſi quis fuerit ordinatus, ſi ignotus eſt, quamuis dignus, deponẽdus eſt, ex Syluest. verb. Ordo 2. num. 2. vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauit expreſsè, cap. ſi ſine examinatione 81. diſtinct. Henriq. d. lib. 10. cap. 18. §. 1. iuncto commento lit. B. Attamen ſi eſſet cognitus, & dignus, nec peccaret, nec deponetur, ſi abſque præcedenti ſcrutinio fuerit

Ordinibus

Ordinibus insignitus, vt probat text. iuncta gloss. *in c. nullus, 24. dist.* Syluest. *d. n. 2.* Maiol. *de irregular. lib. 4. c. 9. n. 6.*

Et quidem si ab Episcopo ante inceptam ordina-
23 tionem inhibitum fuerit, vt solet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, vel sine litteris dimissoriis, & aliis requisitis, sub excommunicationis pœna; ordinatus contra huiusmodi prohibitionem contraheret suspensionem non nisi à Papa dispensandam, iuxta *cap. 1. & 3. de eo qui furtiuè Ordines suscep.* Quæ quidem excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo, Nauar. *in man. cap. 25. n. 72.* Laurent. de Peirinis *tom 1. priuil. Minimor. constit. 1. Iuly II. §. 16. num. 39.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. num. 22.* Monet tamen Hostiens. *d. tit. de scrutinio in Ordine faciendo, in fine*, vt Episcopi ab huiusmodi excommunicationibus se abstineant ne laqueos parcant; sed alias pœnas inhibendo comminari debent. Verùm si postea Episcopus eum sic contra dictam inhibitionem malè ordinatum absoluat, & dispenset, an talis dispensatio valeat? Vide Laurẽt. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pagin. 84 in respons. ad 29.* vbi *in resp. ad* 28. ait quòd si Episcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*; tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, ideò oporteret denuò ordinari, iniungẽdáque priùs illi erit pœnitẽtia, quia valde deliquit se ingerendo Ordinum susceptioni ante approbationem. Aduertit Ioann. Præpos. *in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de sacrament. Ordinis, dub. 17. num. 171.* quòd hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcopo non subiectos; additque quòd si Episcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares, &c.* intelligitur si aliquem talem esse cognoscat, non verò si sit ignotus, vel occultus, latè Ioan. de Lugo *de Sacram. disput. 8. sect. 7. n. 119.* Diana *resol. moral. p. 5. tract. 13 res. 66.*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ *suprà diximus*, colligere licet quod nõ omnes personæ ad Ordines sunt promouendæ, & plerique diuersis de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsenti loco tractandum.

24 *Primum*, igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & est de essentia Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde mares tantummodo sunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino, & si de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non reciperet characterem impediente sexu, *cap. 1. circa princ. 15. q. 3. cap. vxoratus, in fine, de conuers. coniug. gloss. fin. in cap. Diaconissam 27. q. 1.* S. Thom. *in 4. dist. 25. q. 2. a. 1. & 2.* Suar. *de censur. dist. 51. sect. 2. in princ.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. n. 5.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 45. n. 22.* & Sanch. *in opusculis moral. lib. 7. cap. 1. dub. 30.* Marchin. *d. tract. 1. p. 4. cap. 1.* ex eo, quia susceptio Ordinum tacitè coniungit clericum Ecclesiæ tanquam sponsæ, *cap. feriatim, in fine*, ibi, *vt fiat de carnali 32. dist. cap. 2. iuncta gloss. fin. de pœnit.* Abb. *in cap. inter corporalia, num. 31.* & *ibi* Butr. *in 2. notab. col. 1. de translat. Præl.* quod mysticum cadere non potest in fœmina: tum quia clerici nemini debent subiici, *c. 1. 54. dist.* mulieres autem sunt subditæ viris, *Genes. 3.* D. Paul. *ad Timoth. 2. cap. manifestum, cap. est ordo, cap. hæc imago*, & *ibi* Archid. *nu. 3.*
25 cum aliis pluribus *33. q. 5.* † Vnde Clauium potestatem fœminis minimè competere probat Innoc. III. *in cap. in noua, de pœnit. & remiss.* vbi reprobans consuetudinem, secundùm quam Abbatissa audebat benedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare; subiungit rationem, quia licèt Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claues Regni Cœlorum commisit, docent S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 39. art. 1.* Victor. *relect. 2. de potest. Eccles. q. 2. n. 3.* Sot. *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. concl. 1.* Angles *in florib. Theolog. q. de Clauibus art. 1. diffic. 5.* & alij, quos refert Henriq. *in sum. lib. 1. c. 21. §. 2. litt. N, & lib. 6. c. 2. §. 3. & lib. 10. cap. 16. §. 1. lit. A*, Suar. *tom. 1. disp. 2. sect. 2. n. 5.* hinc notantes † fœminas ipso iure diuino incapaces esse 26
eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiam ob quamcumque causam superuenientem, quæ esset sufficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur, à regula, secundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò sexus fœmineus ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, vt aduertit Sot *vbi proximè art. 2. in princ.* & multis adductis latè Henriq. *lib. 14. cap. 2. in princip.* eleganter Suar. *d. tom. 5 disp. 40. sect. 7.* multiplicique ratione confirmat Viuald. *in candel. aureo p. 3. c. 3. à princ.* † Quod autem de Presbytera, & 27
Diaconissa, ac de sacratis fœminis dicitur *in cap. Presbyterorum 23. dist. & in cap. Diaconissam 27. quæst. 1. & in cap. sacratas 23. dist.* est intelligendum, non quòd Ordinem, vel characterem sacramentalem suscipiant, sed propter officium quod gerebant, legendi, v. g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, non autem quòd fuerint speciali ritu consecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obseruatur, nam propter officium Presbyteræ dicebantur, quia seniores, & aliis præfectæ, notant ex S. Thom. Sot. *vbi suprà*, Castr. & plures alij, quos refert Henriq. *d. § 2. lit. P, & seq.* Verùm non ineleganter intelligebat VValdens. *de Sacram. tit. 7. c. 58. nu. 7.* quòd Diaconissæ *in dict. c. Diaconissam*, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum constat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat text. *in c. vlt. 32. dist.*

Hermaphroditus verò, id est, qui habet vtrumque 28
sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo prævaleat sexus virilis, non autem si fœmineus prævaleret, aut esset parilitas, gloss. *verb. testimonium in c. testis, §. hermaphroditus*, vbi Card. Præp & Turrecr. *4 quæs. 3.* Syluest. *verb. hermaphroditus*, Sot. *in 4 dist. 25. q. 1. a. 3.* Bellet. *d. titul. de disciplina cleric. §. 8. à princ.* Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 31.* Marchin. *d. tr. 1. p. 4 c. 2.* De Eunuchia verò paulo *infrà* videbimus.

Non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, seu maculæ quædam deesse debent eisdem, vt ritè valeant, secundùm statuta Canonum ordinari, de quibus omnibus summariè habetur *in c. maritũ 33. dis. & in c. præcipimus 34. dist. & in c. non confidat. 50. dist. & de ætate, & qualit. per tot.*

Et *in primis*, vt à qualitatibus requisitis sumamus 29
exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, vt sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg. 11. à princip.* & de Ordinibus maioribus *alleg. 16.*

Secundò, sciendum non solam sufficere ætatem in 30
iis, qui sunt ordinandi, nisi aliæ adsint qualitates, *cap. quicumque*, ibi, *si tamen per hæc tempora 77. dist.*

Conc.

Conc.Trid.*sess.23.de reform.cap.*12.quarum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. à n.5.* Hæc sunt duo quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *cap. fin.cum gloss.de tempor.ordin.lib.6.* & litterarum scientia, *cap. illiteratos 36.dist.*

31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi reliquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet; vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, vt *suprà* innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent, qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laïcos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

32 *Primò* ergo ordinandus non est homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium etiam consilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg.39 num.60 & alleg.51.num.4.* nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.2. cap. 13.n.38* vbi *num.39.* idem de iudice dicit sententiam sanguinis proferente, quæ suum sortita est effectum, de aduocato, procuratore, scriba, lictore, vel teste, & de Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius infirmus mortuus est, quamuis in arte fuisset peritus. Idē quoque censetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundùm gloss.*in Clem.vnica, de homicidio.*

33 *Secundò* Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur, *cap. Arrianos 1.quæst.1.* Peña *in direct. Inquisit.par.3.commento 163. vers. ob has rationes,* Bellet. *d.tit.de disciplina clericali,§.10. num.28.* Efficiuntur

34 enim † irregulares illa irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundum se annexa hæresi. Ita Nauar.*in man. cap.27. numer.205.vers.3.* Valent. *tom.4.disput.19.punct.3.in 3.specie irregularitatis.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.1.lib.2.cap.15.numer.2.* quos refert, & sequitur Ricciul.*de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existen. lib.5. cap.17.num.2.* Vgolin.*de irregul.cap.36. num.6.* Suar.*tom.5.de censur. disp.43. sect.1.numer.4* Azor.*instit.moral.part.1.lib.8. cap.11.quæst.13.* Farin.*de hæresi q.192.numer.78.* Diana *moral.resol.tom.1 tract.15.resol.24.* Sanch.*in opere morali lib.2.c.25.n.2.* Contra Perez *l.3.tit.4.lib.8. ordin. fol.98.ad finem.* Henriq.*in sum lib.14.de irreg.c.4 § 6. & c.5.§.2.* Sayr.*de censur.lib.7.c.12. num.16.* & Auil. *in simili tract.part.7.disp.14.dub.2.* Garc.*de benef.p.11. c.10. num.85.* existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent Sanch. *d.c.25.nu.2.* & Ricciul. *d.c.17.n.6.* dummodo non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem, vt rectè obseruant Azor.*instit.moral.p.1.lib.8.cap.11. quæst.11.& cap.21 quæst.8.* Suar.*tom.5.disput.43.sect.1. n.4* Sanch.*d.c.25.sub num.2.ad finem.* Quod quidem impedimentum extenditur ad illos, qui de hæresi formaliter sunt suspecti ante abiurationem, & purgationem, non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehementi, quia isti non habentur pro hæreticis formalibus. Ita contra Azor. resoluunt Farin.*de hæresi q.192.n.80.* Vinc.Filliuc.*tom.1.tractat.20. cap.9.num.235.* Ant.Diana *moral.resol.tom.1.tract.15. miscel.res.24 in fine,* Sanch.*in opere morali lib.2.c.25 n.11.*

Verùm autem huiusmodi irregularitas duret postquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide Sanch.*d.c.25.n.2.* latè Ricciull.*d.lib.5.c.18.per totum.* 35
†Hæreticorum item fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni, *d.cap.statutum 2.de hæret.lib.6.* †Neque Hæreticorum, eorumdemque fautorum, & defensorum filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati. *cap.quicumque, §.hæretici, & d.c.statutum 2.* & *ibi* gloss. *verb. nime, de hæret.in 6.* Penia *d.commento 163. vers. rursus textus.* Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à clericatu, non autem nepotes, gloss.*verb.mane, in d.c.statutum.* Penia *d.vers.rursus textus.* Bellet. *d.tit.n. 27. & 28.* Suar.*de censur.d.disp.43.sect.3.n.1.* Cosm.Philiarch. *de offic.Sacerd.part.1.lib.4.c.9.* Auila *de censur.p.7.disp.4.dub.3.* Sanch.*d.lib.2.c.28.q.2.n.1.* †Neophyti verò, id est, qui noui ad Christianam fidem venerunt, quamuis non facilè sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea, quæ diximus *suprà* hac *alleg.n.7.* 36 37 38

Tertiò. Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi, *81.dist.per tot.* & si de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg. 2.numer.7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione, præsertim excommunicati; immo si tales sint sæculares, & scienter id egeriot, sunt deponendi, *cap. cum illorum, de sent.excomm.* Cardos.*in praxi iudicum, verb.Sacramentum Ordinis, n.21.* Torreblanca *d.lib.2. c.13.n.44.* 39

Quartò. Infames infamia Iuris, quorum status scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent. *cap.omnipotens Deus, de accusat. c.fin.de testib.c.sanctis Daniel.81.dist.* & idem dicitur de infamia facti, id est hominum, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit, specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt, *c.maritum 33.dist.* Cardos.*in praxi iudicū, verb.sacram.Ordinis, n.20.* de his vide *alleg.43.* 40

Quintò. Quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali. *cap.ex tuarum, & c.ad aures, de tempor.ordinat.* Cardos.*vbi suprà numer.20* Torreblanca *dict.lib.2.cap.13.num.42. & 43.* Sed si peccatum est occultum, non debet talis ab Ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat; monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium, quia quantumuis sit occultum, talis non debet vllatenus ordinari, *c.fin.de tempor.ordinat.* Cardos. *citato loco.* Specialiter autem qui crimen vsuræ commiserint, *d.cap.maritum*; aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines promoueri, *cap.sanctorum 7.q.1.* & qui publicè concubinarij, vel fornicarij extiterint, *c.præter hoc dist. 32. cap. fin. de cohabit. cleric.* quæ Iura videtur innouare Conc.Trid.*sess.25.de reform.c.14.* & latè multis relatis Marchin.*de sacram.Ordinis, tr.1.p.8.cap.3.per tot.* Vel obscœnissimo sodomiæ crimine coinquinati, de quo *infrà alleg.44.* 41

Sextò. Solemniter pœnitentes, id est, qui publicam & solemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap.ex pœnitentibus, cap.illud, c.maritum,* cum similibus *33.dist.* Maiol.*de irreg.lib.3.cap.2. sub num.4.* Sebast.Medices *in summ.p.2.tit.9.quæst.33.vers.2,* Sayr. *de censur.lib.7. cap.* 42

de censur. lib.7. cap. 11. *numer.*19. & 20. Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis num.*20. Bonac. *de censur. extra Bull. disp.*3. *quest.* 2. *puncto* 6. *num.* 4. propter Ordinis dignitatem, cùm tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg.* 43. *num.*6. tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruiunt, nec alios redarguere possunt, *c. fin.* 25 *distinctione, c. de his verò* 50. *distinct.* Intellige etiam pœnitentia peractâ, iuxta ea, quæ adduximus *d. alleg.* 43. *num.*7. Et ideo sciéter ordinans peragentem solemnem pœnitentiam, incurrit suspēsionem per annum à celebratione, provt adnotauimus *alleg.* 111. *n.* 15.

43 *Septimò.* Bigami, seu digami, id est, qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore, non poterunt ordinari, *c. Acutius* 26. *distinct. c.* 1. & 2. 33. *dist. c. curandum, cum seqq.* 34. *dist.* & *per totum, de bigamis non ord.* nouissimè Marcel Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap.* 45. *à n.* 1. & Trasmiera *de Polygamia quest.* 2. *num.* 3. Torreblanca *d. lib.* 2. *c.* 13. *numer.* 56. *cum seqq.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit, *d. cap. curandum, cap. si quis viduam* 50. *distinct. cap. tam litteris, de testib.* Quòd si tales de facto ordinentur, nomen quidem cum charactere habebunt, officium verò minimè, vt dicit Agathense Concilium, nec gaudent priuilegio clericali, *cap.* 1. *de bigamis lib.*6. nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem nisi dispensationem à Sede Apost. obtineant. Hæc autem constituta fuerunt propter continentiæ, & honestatis legem ministris Altaris impositam, *cap. lex continentiæ* 31. *dist. cum similibus,* vide quæ latè diximus *infrà alleg.*49. Vnde circa hoc sunt quædam notanda. *Primo* quòd inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit prævaricatus. *cap. quotquot* 27. *quæst.* 1. expressè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit. *cap. monacho, ead. causa & quæstio.* nouissime Trasmiera *de Polygamia quest.* 3. *num.*8. *lib.* 1. Ita & clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, quamuis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur *cap. nuper, de bigamis,* Campan. *diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *c.*6. *n.*12. Flamin. *de resignat. lib.*5. *q.*3. *num.* 190. Trasmiera *d. p.*3. *n.*6. *Secundò* quòd qui plures habuit concubinas, esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, *cap. quocirca, de bigamis,* qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè protestatur, arg. *cap. nuper, eod. tit.* quod in concubinario solo non præsumitur, quamuis nec talis facilè sit ordinandus. Vnde *tertiò* est notandum quòd is, qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus, *c. si quis de laicis,* 34. *dist.* qui verò longam continentiam post mortem vxoris, aut post incontinentiæ vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, arg. *cap. priusquam* 28. *dist.* & *cap. fraternitatis* 34. *dist.* *Quartò* quòd qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, *cap. maritum* 33. *dist. cap. si quis viduam* 1. & 2. & ferè per tot. 34. *dist.* Sic nec ille, cuius vxor commiserit adulterium, *cap. si quis vxorem, cum seq.* 34. *dist.* *Quartò* quòd clericus in minoribus Ordinibus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi, (vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, præsertim si eius ætatis sit quæ futuræ in-

continentiæ auferat suspicionem, *cap. fraternitatis.* 34. *dist.*

Octauo. Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, *per tot.* 31. 32. 33. & 34. *dist. c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib.* 9. Doctores *in cap. quod à te, de clericis coniug.* Ministris 44
enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nunquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. si laicus, cap. ante, in fine, c. Sacerdotibus, c. nam sicut* & *per tot.* 32. *distinct.* cum citatis à Bellet. *d. tit. de disciplina clericali* §. 9. *à princ.* nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis, aut de eius consensu clerici velint in sęculo fieri, *c. coniugatus, de conuers. coniug. cap.* 2. *de clericis coniug. c. assumimus* 28. *dist. c. fin. de tempor. ordin. in* 6. Bellet. *d.* § 9. *à num.*18. Nam si vxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sęculo; si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text. *in c. vxoratus, & in cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug.* & iuxta hæc intelligendus est text. *in d. c. coniugatus.* dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedat, quandò vxor est senex, nec de incontinentia suspecta, ita docent Nau. *in man. c.* 22. *num.* 22. Cou. *de sponsalib. part.* 2. *c.* 6. §. 3. *numer.* 2. Azor. *instit moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 13. *q.*7. Cald. Pereira *de empt. c.* 30. *numer.* 15. Gutier. *de matrim, c.*96. *in princip.* Sanch. *in simili tract. lib.*7. *disput.* 39. *num.* 6. vbi *num.*8. resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in sęculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint, secus si suspecti sint, tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà ostendimus *alleg.* 15. Sed neque minores Ordines, neque clericalis Tonsura est conferenda alicui coniugato, *d. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamuis in his Ordinibus constituti possint contrahere matrimonium *cap. si quis eorum, cap. lectores, cap. seriatim.* 32. *distinct. cap. à multis, de ætate & qual.* Bellet. *d.* §. 9. *num.*5. Si verò coniugatus de facto ordinetur in Sacris, & non seruata forma *suprà* posita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus *Extrauag. antiqua, de voto, Ioan. XXII.* etiā matrimonio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcumque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum; sed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonsura, durante coniugio ordinatus, est tantùm ab Ordinis executione suspensus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib.6.* & ordinator illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, vt diximus *alleg.* 11. *n.* 10.

Nonò Serui, vel mancipia ordinari non possunt, 45
nisi plenè libertati fuerint restituti, toto *tit. de seruis non ordin.* & 54. *distinct. per tot.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.* 19. *in nouiss. edit.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali* §. 14. *à princip.* Bonacin. *de censur. disp.*7. *quæst.* 2. *puncto* 4. *num.* 2. Cāpan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.*8. *à princ.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis num.*45. latè Marchin. *d. tract.* 1. *parti* 10. *c.*3. Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris dominicis, quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap.* 1. 54. *distinct.* Si autem de facto seruus aliquis ordinetur, quid iuris sit sub hac distinctione est sciendum; si ordinans sciebat illum esse seruum, & eum ordinauit domino sciente, nec contradicente ad quoscunque Ordines statim fit liber, *cap. si seruus sciente* 54. *distinct.*

54. *distinct.* Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. §. *si passus vers. item si serui*; si verò domino id ignorante, vel contradicente, sciente verò ordinationes, vel præsentatore, similiter fit liber, sed illi tenentur duos seruos æque bonos eius domino tradere. *cap. si seruus, absente, ead. dist.* ipsis verò ignorantibus, sed sciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc distinguitur de Ordinibus; scilicet quòd si ad minores tantum Ordines est promotus, redigitur in pristinam seruitutem, domino volente, & deponetur, *c. ex antiquis, cum seqq. distinct.* 54. *c.* 1. vbi gloss. *de seruis non ord.* Gam *de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis q.* 5. *num.* 9. Sed si ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipse dabit domino suo pro se vicarium. *cap. mirantur, de seruis non ordin.* vel pretium si potest, alioquin ipse quoque domino volente deponetur, & seruituti restituetur, secus si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij sui amissione mulctatus, eo quòd sciens se seruum passus est ordinari *d. c. ex antiquis*; quòd si peculium non habebit, seruiet domino in diuinis tantum officiis, *cap. frequenter* 54. *distinctione, c. nullus, de seruis non ordin.* Henriq *in sum. lib.* 14. *cap.* 8 §. 7. *in princip.* Verùm si dominus eius post annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, sed is liber erit. *d. cap. si seruus sciente.* Hæc autem de illis seruis intelliguntur, qui ex vtroque parente seruo sunt nati: cæterùm natus ex patre seruo, matre verò libera, liber est, & licite poterit ordinari, *cap. fin.* vbi gloss. Doct. *de seruis non ordin.* Paleoth. *de nothis & spuriis cap.* 15. *num.* 4. Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccles. priuileg.* 34. *num.* 24. quos refert, & sequitur Campan. *d. cap.* 8. *num.* 10. *vers. vt tamen.* Hæc eadem, quæ de seruis sunt dicta, de originariis quoque, adscriptitiis, & colonis, qui terræ colendæ perpetuo sunt adscripti, intelligenda videntur, secundùm Raym. & Angel. *in sum. verb. seruitus*, propter eandem rationem, quæ & in ipsis videtur existere: de qua *in d. c.* 1. 54. *dist.* Sed & liberti sine patronorum consensu ordinari non debent, quamuis non tanta in eis sicut in seruis esse videatur circa hoc obseruatio, *cap. fin.* 44. *dist.*

46 *Decimò* Curiales, id est, qui propter aliquod officium curiæ sunt addicti, non sunt ordinandi, *cap.* 1. *c.* 2. *& per tot.* 51. *distinct. c. vnic.* 53. *dist. c. si quis* 77. *dist. c. infames* 6. *quæst.* 1. Bellet. *d. tit. de disciplina clerici*, §. 11. *num.* 6. vbi hoc intelligendum esse existimat de his Curialibus, qui exercuerunt sæua, vel turpia, siue vilia; vt sunt nuntij, lictores, & id genus similia, seu qui fuerunt officiales in causa sanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam assumi. *l. omnes, C. qui militare possunt lib.* 12. Qui ergo oblati sunt Curiæ alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel indecens, præsertim verò in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiusmodi perdurant officiis, aut sunt in his Curiæ obligati, nec à Curia absoluuntur, *Osius* 61. *distinct.* qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit dispensatum, vt infrà videbimus, sed & adeò debent à Curia esse soluti, vt repeti omnino non possint, *c.* 2. *&* 3. 51. *dist.*

47 *Vndecimò* Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri clerici, nisi priùs deposito onere, & ratione reddita, *c. non sidat.* 50. *distinct. c. legem* 53. *distinct. c. magnus* 54. *dist. c.* 1. vbi Doct. *de obligatis ad ratiocin.* docent Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 20. Nauar. *consil.* 1. *alias* 4. *numer.* 7. *de Regular.* Henriq. *lib.* 14. *c.* 5. §. 5. Escobar. *de ratiocin. c.* 4. *numer.* 1. *cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *num.* 65. *cum seq.* Curi. Philip. *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 7. *cum seqq.* Bellet. *tit. de disciplina cleric.* §. 11. *à princip.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 9. *num.* 2. *&* 3. Bonac. *de censur. disput.* 7. *quæst.* 2. *puncto* 5. *num.* 2. *vers. quarto* Amplia vt ratiociniis implicati propter administrationem rerum etiam singularium personarum, non solùm promoueri nequeant dum gerunt, exercentque officium, sed etiam expleta administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota esset, vel in procinctu esset vt moueretur, tunc enim ante litis exitum promoueri non potest, immo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiamsi postea in causa vinceret. glos. *verb. obrepsit in c. tantis Daniel.* & *ibi* Archid. 81. *dist.* Maiol. *de irregul. lib.* 2. *c.* 11. *numer.* 4. *vers. in priuatis.* Salzed. *d. c.* 20. *numer.* 3. Campan. *d. c.* 9. *numer.* 3. & cum huiusmodi obligatis, qui scilicet administrationis susceptæ rationem non præstiterint, vt ad sacros Ordines promoueantur, vel in Religione suscipiantur, non dispensat Episcopos, *l.* 4. *tit.* 5. *part.* 1. Muños de Escobar. *de ratiocin. c.* 4. *numer.* 4. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 8. *numer.* 38. Alzedo *de præcellent Episcop. dignit. p.* 2. *c.* 6. *numer.* 65. Limita *primò*, in eo, qui grauatus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus sacris minimè arcetur, vt per Abb. *in d. c.* 1. *quæstione antepen.* Salzed. *d. c.* 20 *num.* 4. *vers. inter*; nisi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis satisfaciat. Campan. *d. c.* 9. *numer.* 9. *Secundò* limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarum, vel cuiuslibet alterius piæ causæ, vel priuatæ administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt.* 86. *distinct. c. iudicatum* 89. *distinct.* Salzed. *d. c.* 20. *num.* 5. *vers. idem*, Bellet. *d.* §. 11. *numer.* 5. Campan. *d. c.* 9. *vers. prædicta autem prohibitio. Tertiò* limita in eo, qui publicis ratiociniis adstrictus fideiussores præstiterit, vt per Abb. *num.* 10. *in d. c.* 10. *de oblig. ad ratioc.* Maiol. *d. c.* 11. *numer.* 14. subdens hoc procedere si fideiussor constituat se principalem, ita vt possit ante principalem debitorem conueniri, Campan. *d. c.* 9. *numer.* 12. vbi *num.* 13. resoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detinere Ordinibus insigniri. *Quartò* limita in eo, qui in aliquo licet minori constitutus ordine, alicuius etiamsi liberalis personæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tametsi nondum cœptum sit de administratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus ascendere poterit, vt per Ioan. Fabr. *in l. quisquis, num.* 8. *C. de Episcopis & Clericis*, Campanil. *d. c.* 9. *numer.* 11.

Duodecimò corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos* 36. *dist.* Doctores citati *alleg.* 42. *num.* 13. quibus addo Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num.* 12. nouissimè Torreblanca *d. lib.* 2. *c.* 13. *numer.* 47. *cum seqq.* hi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, vt toto *tit. de corpore vit. c. maritum* 33. *dist.* veluti si quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut si claudus, vel adeo debilis fit, aut deformis, vt vel ministrare non possit, vel nonnisi cum scandalo, aut horrore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit efficere: 48

efficere: sic namque & in lege veteri *Leuit.21.* præcepit Deus *ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore,*) id est, morbum squammosum corpus dehonestantem vt scabros) *si sit herniosus,* id est, cuius intestina labuntur, vel deorsum confluūt, quæ omnia, & similia moraliter explicat S. Gregor. *in Pastoralis,* & habetur *in c.hinc etenim 49. distinct.* & infrà sigillatim percurremus *d. alleg.42.* & sunt ab Episcopo in ordinandis animaduertenda, etsi non omnia de Iure Canonico impediant Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacunque parte corporis quamuis de causa vitiarunt, & si non essent propriè deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apostolorum habetur expressum, & refertur *in c. si quis abscissione 55. dist.& in c.qui partem, & d.c.maritum 33.distinctione* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi verò, siue castrati, aut spadones non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inuiti castrati fuerint, *c. eunuchus*, & ibi gloss. *in verb.in persecutione 54.distinct.* quæ dicit non requiri vt carnem illam, vel puluerem seruent, Bellet. *dict. tit.de disciplina clericali, §.7.num.16.cum seqq.* Quòd si corpore vitiatus de facto fuit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus, *c. pœnitentes 55. distinct.* Romanus tamen Pontif. secundùm gloss. notabilem *verb.corpore vitiati, in princip. 55. distinct.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum; etiamsi seipsum abscidisset, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ; vel meritorum personæ. In leuibus verò maculis poterit Episcopus dispensare, *c.1.& 2. de corpore vit.* & resoluimus *d.alleg.42.n.5.cum seqq.*

49 *Decimotertiò* arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoueri, *c.maritum, c.communiter, c.clerici, 43.dist.* plures Doctores, quos citauimus infrà *alleg.62.n.51.cum seqq.*

50 *Decimoquartò* illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo coniugio, legitimisque natalibus orti, *c. Presbyterorum, & c.seq.56.dist.c.cùm in cunctis. de elect.c. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg.c.1.* & *ibi* Abb. *n.1.de filijs Presbyt.* Concil.Trident.*sess.23.de reform. c.5.* Bellet. *d.tit.de disciplina clericali, §. 3. à princip.* Cardos. *d.verb.sacramentum Ordinis, n.11.* Marchin. *d.tract.1.par.10..cap.1.cum seqq.* Torreblanca *d.lib.2. c.13.n.42.* Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare? egimus *alleg. 45.*

51 *Decimoquintò* Ordinandus non est, qui beneficiū Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur. *c. 2. & c. Episcopus, de præbend.* Concil. Trident. *sess.21.d. reformat.c.2.* Sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit? latè egimus infrà *alleg.19.*

52 *Decimosextò.* Peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tot.98.dist.* & per totum tit. *de clericis peregrin.* nec statur eorum iuramento, nisi literas testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, *c.inter quatuor, de clericis peregrinis:* sunt autem peregrini in hoc quidem proposito, qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cùm nullus. de ætate & qual.lib.6.* Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *c. Episcopus 14.dist.c.quærendum 2.q.7.* Concil.Trid. *sess.6.de reform.c.5.*

Hæc sunt, quæ de Ordinibus suscipiendis impediunt, & quæ præcipuè sunt animaduertenda in admittendis personis ad Clerum; vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima Tonsura locum habet; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infrà dicemus. 53

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus videmus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc *perpetua* appellamus quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt ex dictis per discursum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locū habere vno excepto; quod in sacris tantùm Ordinibus obseruatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamuis in aliis quoque ad minores Ordines faciliùs dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & coniugatis, & peregrinis, & seruis domino non volente. Deinde aduertendum diximus nullum esse impedimentum irritans ipso iure ordinationem, id est, quod characterem impediat præter impedimentum sexus, vt suprà exposuimus, modò in aliis seruata sint substantialia Sacramenti, quæ suprà innuimus *alleg.11.n.9.in.fine.* 54

ALLEGATIO XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre possit?

SVMMARIVM.

1 *Prima Tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.*
2 *Ostiarius, Lector, & Exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.*
3 *Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum peruenit ad vsum rationis, Episcopus tamen sic; nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.*
4 *Sciens non præsumitur quis, nisi probetur.*
5 *Prima Tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere scire, in lingua saltem vulgari, & minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.*
6 *Confirmationis sacramentum suscipere prius debet qui ordinari vult.*
7 *Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illum suscipienti, traditio verò est materia prima.*
Clericus prima Tonsura quæ priuilegia nanciscatur.
8 *Psalmistæ officium, forma, & materia quæ*

9 *Ostiarius quis dicatur, & quæ sit forma, & materia, officium huius Ordinis, ostenditur.*

10 *Lector quis dicatur, & quæ sit eius forma, materia, & officium, ostenditur?*

11 *Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia?*

Exorcista munus exorcizandi exercere potest præsente aliquo in supremo Ordine constituto.

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio?*

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur.

13 *Contactus materiæ an sit de essentia?*

14 *Minores Ordines possunt absque Missa conferri.*

15 *Maiores Ordines de necessitate præcepti, non verò Sacramenti sunt in Missa conferendi.*

16 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & si initiandus primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

17 *Minores Ordines vno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia vrgenti causa bene visa Episcopo.*

18 *Interstitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima Tonsura vna die conferri possunt, vbi adest consuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam Tonsuram vna die recipiens, vbi non adest consuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur si consuetudo vigeat.

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit.*

22 *Dies Dominici, & festiui in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festiui de præcepto.*

23 *Prima Tonsura in omni tempore potest conferri.*

24 *Minores Ordines possunt cõferri in qualibet Ecclesia, tametsi non Cathedrali, & in domo Episcopali, vel alia non Episcopali, de consuetudine.*

25 *Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest.*

26 *Populo generaliter interdicto clerici etiam prima Tonsura sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur.*

27 *Sabbato sancto vbi est locus interdictus an Ordines conferri possint.*

28 *Ordinandi ministros si immineat necessitas, nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto an in eo licitè conferantur, ostenditur.*

1 PRIMA Tonsura quæ ex minoribus primus Ordo est, non confertur nisi habenti ætatem septem annorum completorum, *cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. l. 27. tit. 6. part. 1.* nouissimè Balthas. de Angelis *ad auth. Presbyterum C. de Episcop. & cleric. tom. 4. pag. 51.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 7. n. 5. & alleg. 9. num. 1.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 79. in resp. ad 10* quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur sufficiens, vt habetur *in cap. in singulis 77. distinct.* quem ibi sic intelligunt glossa & Doctores; & in hoc nihil reperisse immutatum dicit Moneta *de distrib. quotid. p. 2. quæst. 19. num. 11.* licèt inueniatur *in cap. nemo 78. dist.* Lectorem non minorem 18. annis esse assumendum, quod accipi potest non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod minores, quamuis ordinati, non sunt assumendi; nam in secundo Toletano Concil. relato *in cap. de his 28. distinct.* in minori ætate statuitur posse ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit *d. c. singulis.* Vide gloss. *verb. infanti in c. cùm nullus, de temporib. ordin. lib. 6. gloss. fin. in Clem. fin. de ætate, & qualit.* Sylvest. *verb. ætas n. 2. vers. tertiò quantum ad Ordines,* Bertachin. *in tract. de Episcopo lib. 2. p. 1. cap. 31. num. 56.* Gambar. *in tract. de potest. leg. lib. 7. n. 432.* Viuald. *in candelab. aureo tit. de sacram. Ordinis n. 27.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. num. 15.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 26. §. 7. n. 2.* Rebuff. *consil. 2. num. 3.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 9. num. 1.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 12.* Thom. Valasc. *d. alleg. 9. num. 1. in fine.* Gutierr. *Canon. lib. 1. cap. 29. à princip.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 33. nu. 11. cum seqq.* D. Acuña *in commem. ad c. in singulis num. 3. cum seqq. dist. 77.* Marcel. Vulpe nouissimè *in praxi iudic fori ecclesiast. cap. 8. num. 4.* idem Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. quæst. 1. punct. 1. num 4.* Carol. de Grassis *de effectibus clericalib. in prælud. num. 284.* Molfes. in *summa Theolog. moralis tract. 2. cap. 12. num. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & cap. 2.* vbi *in fine* dicit † promouendos ad Ostiariatum, & Exorcistatum ætatem annorum 12. habere 2
debere, ad Acolytatum verò quartumdecimum attingere; sed cùm hæc ætas non sit præstituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda est, quæ à Canone præscribitur, prout decisum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 1. tit. 20. l. 1. n. 3.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 22. in fine.*

Primam Tonsuram recipiens ante septennium non 3
peccat mortaliter, si nondum peruenit ad vsum rationis, quia nullibi præceptum hoc grauiter prohibens inuenio, Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. n. 10.* D. Acuña *ad d. cap. singulis n. 5.* Episcopus verò conferens Tonsuram ante septennium mortaliter peccat, cùm videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, vt tenet Bonacina *de censur. disp. 3. quæst. 6. punct. 5. num. 7. vers. neque* Sayr. *citato loco,* D. Acuña *ad d. cap. in singulis num. 7.* Nec etiam fit suspensus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem suscipit, Suar. *tom. 5. disp. 31. n. 23. sect. 4* vbi *n. 29.* idem subdit in Episcopis, Henriq. *lib. 10. cap. 19. n. 1. in comm. lit. B.* D. Acuña *in d. cap. in singulis n. 6.* Nec Bulla Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare,* obstat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. vt asserit Bonacina *d. punct. 5. num. 6.*

Prima clericali Tonsura (verba sunt Concilij) *non* 4
initientur, qui Fidei rudimenta edocti nõ fuerint, quique legere, & scribere sciant c. 4. sess. 23. de reformat. Vnde cum non præsumatur quis sciens, nisi probetur, *cap. si forè,* iuncta glos. *verb. scientia, de elect. in 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 91. num. 18.* Piasec. *in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine.* Flamin. *de resignat. lib. 10. quæst. 3. n. 64.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 105.* † ad primam Tonsuram non debet 5
admitti, qui non ostenderit se legere, & scribere scire, vt obseruant Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p. 3. cap. 8. n. 6.* Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. vnica punct. 5. num. 16.* Molfes. *d. tract. 2. c. 13. num. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 9. à num. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 9* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 7. n. 1.* Laurent. de Franchis *vbi supr. in resp. ad 19. vers. & yt à primo,* Aloys. Ricc. *in praxi fori*

fori Ecclesiastici decis. 390. in 1. edit. & resol. 319. nu. 9. in 2. edit. vbi etiam asserit ad beneficium simplex requiri, quòd sciat legere & construere, de quo etiam Nauar. in cap. si quando, except. 13. numer. 23. de rescript. Piasec. dict. num. 40 Cùm autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua; videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam, ita quòd valeat Tonsura insigniri quisquis, si in sua lingua materna legere & scribere sciat: sic Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. quaest. 2. quem refert Campanil. in diuersorio Iuris Canon. rub. 5. cap. 2. numer. 2. & multis nouissimè comprobat Sanch. d. c. 1. dub. 45. numer. 21. me citato in hoc loco nouissimè Diana moral. resol. part. 5. tract. 14. resol. 27. Minores verò Ordines iis, qui saltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. d. sess. 23. capit. 11. & sigillatim scientiam vnicuique Ordini requisitam explicant Sot. in 4. dist. 25. quaest. 1. artic. 4. vers. tertia conclusio, Azor. d. cap. 6. Molsef. d. tractat. 2. c. 13 numer. 3. Sanch. d. dub. 45. ferè per tot. Marchin. d p. 5. cap. 1. Aduertit tamen Menoch. de arbitrar. casu 525. num 58. arbitrari Episcopum posse magis expedire Ecclesiae si Ordines conferat ei qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonae indolis, & pro aetate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro aetate didicit, quique ostendit proficere se posse. Vide infrà alleg. 46. num. 9. cum seqq. De scientia singulis Ordinibus maioribus conueniente dixi infrà alleg. 14. ante numer. 10. Et notandum est quòd examen de scientia & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, vt per Vasq. in 3. p. tom. 3. disput. 246. c. 6. n. 55. Miranda in man. Praelat. tom. 1. q. 39. art. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 12. dub. 14. n. 5. Portel. in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri, n. 1. Diana moral. resol. p. 2. tr. 2. miscel. res. 31. in fine.

6 Neminem quoque debere illum Ordinem, immo nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus, docet Concil. Trident. sess. 23. de reform. c. 4. & resoluunt Piasec. in praxi Episcop. p. 1. c. 1. num. 24. vers. ad minores, Molsef. in sum. Theolog. moral. tract. 2. c. 3. num. 25. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 28. n. 24. Homobon. de Bonis de examine Eccles. tract. 3. q. 1. qui secus tamen faceret (secluso contemptu) non peccaret mortaliter; quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibet sub alia censura, aut alia forma, quae obligationem ad mortale indicet, solùmque est indecentia quaedam. Ita Nauar. in man. cap. 22. numer. 9. Henriq. in sum. lib. 14. c. 6. §. 3. Suar. tom. 3. disp. 38. sect. 1. Auil. de censur. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 1. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. res. 369. Galet. in marg. r. casuum Conscient. verb. Ordo pag. 194. Azor. instit. mor. p. 2. lib. 3 c. 48. q. 1. Coninch. de Sacram. tom. 1. q. 72. a. 8. numer. 90 Fernand. in exam. Theolog. moral. p. 3. c. 3. §. 5. Valer. Regin. citato loco, Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 2. n. 26. Diana resol. mor. p. 2. tr. 2. miscel. res. 4. latius sup. alleg. 2. n. 14.

7 Materia remota sacramentis Ordinis est res illa, quae traditur eum suscipienti, traditio verò est materia proxima, vt per Henriq. in sum. lib. 10. cap. 8. §. 2. Card. Bellarm. tom. 3. de Ordine cap. 9. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30 tr. 1. n. 7. cum seqq. Vasq. p. 3. tom. 3. disp. 239. c. 3 Ægid. de Coninch. tom. 2. disp. 20. dub. 7. concl. 2. Sanch. in opuscul. mor. lib. 7. c. 1. dub. 1. n. 10. vbi ait quòd cùm forma sit imperatoria, Accipe potestatem, applicatio materiae debet esse traditio vasorum & instrumentorum, quibus vsus eiusdem potestatis designatur: quae vt meliùs percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, sciendum Psalmistam, seu Cantorem eum dici, qui primam clericalem Tonsuram tantummodo suscepit; ideò sic dictus, quia Psalmos & caeteras laudes in Ecclesia cantat, cap. cleros 21. distinct. Thom. Valasc. alleg. 3. num. 7. Cuius officium impertitum inuenitur, est enim, qui vocem praemittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur praecentor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Psalmistae officium est canere benedictiones, & laudes, atque Auriphonas cap. 1. 25. distinct. dict. cap. cleros, Nauar. in man. c. 25. numer. 108. & de orat. capit. 7. numer. 14. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30. tract. 3. cap. 1. num. 6. In eius ordinatione fit capillorum tonsura in modum coronae, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere, cap. Psalmista 23. distinct. Tonsuram verò deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata in cap. 1. 69. distinct. Et quamuis primam Tonsuram minimè habere materiam & formam essentialem, ac proinde sine prolatione aliquorum verborum validam esse tonsurationem teneant illi, qui affirmant eam non esse Ordinem, & praecipuè Nau. cons. 4. de sacrament. non iterand. in nouis, Fornar. tract. de Ordine cap. 7. Molses. in sum. Theologia moralis tractat. 2. c. 3. numer. 20. Ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maximè, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici initiandi, vt habetur in Pontificali: Dominus pars haereditatis meae, & Calicis mei: tu es qui restitues haereditatem meam mihi. Vnde minus bene aliqui existimarunt Psalmistatum idem esse cum Lectoratu, inter quos est VValdens. de sacram. Ordinis c. 46. n. 6. tom. 2. fun. De prima Tonsura vide quae dixi de Iure Eccles. lib. 1. c. 38. num. 31. cum seqq. 8

Priuilegia, quae clericus primae Tonsurae nanciscitur, haec sunt. Primum quòd in Religiosam Domini sortem cooptari certum est, atque ex laïcis, & profanis personas fieri Sacras. Secundum, quòd Sacerdotij, seu beneficij Ecclesiastici capaces euadunt. Tertium, quòd Ecclesiae iurisdictionis participes sunt, id est, potestatis excommunicandi, interdicendi, suspendendi. Quartum, quòd in eos imperium, & ius Magistratus saecularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. Quintum, quòd nemo iis violentas manus potest inferre quin in censuram incidat excommunicationis. Sextum, est priuilegium immunitatis suorum bonorum omnium, siue illa iure patrimonij, siue beneficij Ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comitol respons. moral. lib. 1. q. 54. Diana res. moral. part. 4. tract. 1. res. 20.

Ostiarius, siue ianitor est is, qui praeest ostiis, vel ianuis templi; de quo meminerunt S. Dionys. Areop. cap. 3. eccles. hierarch. Tertul. in lib. aduers. haeretic. & de eo scripserunt Onuphr. lib. de offic. Eccles. Raban. de instit. cleric. cap. 12. Alcuin. lib. de diuin. offic. cap. 35. Troil. lib. 1. de perf. cleric. c. 19. Marcel. Vulpe. d. cap. 7. n. 10. vers. ostiarius. cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesia recipere, infideles verò, & criminosos, atque excommunicatos repellere; non quidem suo iudicio, sed superioris iussu, & auctoritate, cap. ostiarius 23. dist. S. Thom. in addit. ad 3. p. q. 37. art. 2. in corpore, & alij, quos sequitur Valer. Reginald. d. lib. 30 tract. 1. numer. 11. Vasq. tom. 3. in 3. disp. 236. c. 2. num. 17 & 18. & Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 17. n. 3. Materia huius Sacramenti sunt claues, quae cùm ordinatur ei porriguntur; & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione clauium, videlicet: Accipe 9

potestatem aperiendi Ecclesiam, & sacrarium, & claudendum insidelibus. Vel: *Sic age quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his Clauibus recluduntur*, vt in Pontificali referunt Molfes. *d.tract.2.cap.4.* Filliuc. *tract.9.n.22.& 51.* Sanch. *in opuscul.moral.lib.7.c.1.dub.12.numer.4* Marchin. *de sacram.Ordinis,tract.2.part.2. cap.1. cum seqq.* Hic vocatur etiam Sacrista, cum ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ, *cap. vnic. de officio Sacristæ.* Vnde & Thesaurarius appellatur, qui Græcè Cimeliarcha nominatur, *in c.1.in fine,25.dist.* Et ad eius officium spectat etiam Basilicarum ordinatio, vel ornatio, & incensi præparatio, cura Chrismatis conficiendi, ac baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum, id est, ceræ, & olei pro ipsis luminaribus, & huiusmodi. *d.cap.vnic.de officio Sacristæ* Custos verò est quasi minister Sacristæ, ad cuius officium pertinet ea custodire, quibus in dies Ecclesia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Ecclesia accendere, campanas, & tintinnabula suis horis ad iussum Archidiaconi pulsare, & his similia, vt habetur *toto tit.de officio Custodis.*

10 Lector, qui post Ostiarium sequitur, est is, qui potestatem habet legendi lectiones veteris Testamenti in Ecclesia: eius namque officium est lectiones illas clarè, & distinctè pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, *c.1.25.distinct.c.cleros 21.dist.* S.Thom. & alij apud Vasquez *disp.236.cap.2.numer.19. cum sequentib.* Hugo de S.Victore *lib.2.de Sacram.parte 3.c.6.* Vnde S.Isidor. *in epist.ad Ludifricum*, quæ refertur *in c.perfectis dist.25.* tradit Lectoris officium esse vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortassis autem pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolata, vt *ibi* exponit Cardin. Turrecr. & ideò qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, *cap.non liceat 21.dist. cap.1.69.dist.* Huius etiam Lectoris munus erat baptizandis Christianæ religionis rudimenta tradere. Catechism.Roman. *de sacram.Ordin.numer.16.* Sot. *in 4.dist.24.q.1.art.3.vers.2.* Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis, *cap.lector.23.distinct.* & sic materia remota est liber continens prophetias veteris & noui Testamenti, proxima est traditio eiusdem libri. Discrimen autem est inter materiam Lectoratus, & Subdiaconatus quia Subdiaconi est legere vtriusque Testamenti Epistolas in solemni Missæ sacrificio: Lectoris autem extra Missam inter nocturna Psalmodia, vt scribit Amalar. Fortunat. *lib.4.de officiis Eccles.cap.3.* Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & esto verbi Dei relator, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleueris officium tuum, partem cum his, qui verbum Dei bene ministrauerunt*, vt in Pontificali, referunt Clemens Papa *lib.8.constit.c.22.* Molfes. *d.tractat.2.c.5.* Filliuc. *tr.9.nu.21.& 51.* Sanch. *d.lib.7.c.1.dub.11.n.5.* Marcel.Vulpe *d.c.7.num.28.vers.Lector.* Vide dicta *d.c.38.n.23.cum seqq.*

11 Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latinè Adiurans dicitur, siue increpans, *d.c.cleros*, in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorcismorum, *cap.exorcista 23.distinct.* Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe potestatem manus imponendi super energumenos*, vt in Pontificali referunt Sanch. *in opuscul.moral.lib.7.c.1.dub.12.n.6.* Marchin. *d.tract.2.p.3.c.2.* Rodulph.Cupers *in c.oportebat.79 dist.de Exorcistis*, Marcel. Vulpe *d.c.7.numer.28* Molfes. *d.tract.2.c.6.* Filliuc. *d.tractat.9.numer.20.& 51.* Huius enim officium est, vt habetur *in cap.1.25.dist.* manus super energumenos, id est, lunaticos, seu à dæmonibus obsessos cum inuocatione nominis Iesu imponere; specialiter autem super baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus, *d.cap.1.nec quemquam,ad fin.vers.nec autem,de consec.dist.4.* Hug. *lib.1.de sacram.p.3.c.8.* Stephanus Eduens. *tract.de sacram.Altaris cap.3.* Est enim exorcismus, vt inquit tex. *in c.ante viginti. ead. dist.4.* adiuratio contra dæmones, quæ non solùm circa corpora obsessa, verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum potestas, vt minus, officiant, aut nocere valeant animabus, *cap. sicut nobis eadem dist.4.* Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium est Sacerdotis, *c.Sacerdotes,ead.distinct.* quamuis & simplex Exorcista id valeret efficere, sicut in obsessis corporibus potest. *d.c.1.25.distinctione*, qui verò non est in hoc Ordine constitutus exorcizare, nec in Ecclesia, nec in domibus potest. *c.fin.69.distinct.* Laodicen.Conc. *cap.25.* Aquisgran. *c.79.* Victor. *de Magia n.23.* Sanch. *in opere morali,lib.2.c.42.n.18.* Suar. *tom.2.de Relig.lib.4.de abiurat.c.2.n.11.*

Præsente aliquo in supremo Ordine constituto non debet clericus exorcista munus istud exorcizandi exercere, sed id relinquere Sacerdotibus, qui soli hac nostra ætate officium istud pellendi dæmones præstant: munus autem exorcizandi in Ecclesiæ primordiis remittebatur clericis Exorcistis, quia tunc tanta erat energumenorum copia, vt quasi greges ad Ecclesiam accederent, teste Greg. de Valentia *tom.4.disp.9.q.1.puncto 3.* licèt regulariter Episcopo minimè liceat prohibere clericis Exorcistis, vel Sacerdotibus ne sine illius facultate energumenos exorcizent; potest tamen videre quam exorcizandi formam seruet Exorcista, an ab Ecclesia institutam, & receptam, vel an vtatur superstitionibus, vel aliquod cùm dæmone pactum habeat; & si videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Episcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nauar. *cons.6.de officio Ordin.* Vgolin. *de officio Episcopi c.47.numer.6.* Licet Exorcistæ, quando dæmon est ligatus aliquo signo, talia signa à dæmone reuelata perquirere, frangere, & destruere, vt iis ablatis maleficiatus incolumitatem consequatur, Nauar. *in man.cap.11.numer.29.* Petr.Binsfeld. *in tit.de malefic. & mathemat.lib.4.quæst.5.conclus.4* Suar. *tom.1.de Relig.lib.2.de superstit.c.17.* latè Sanch. *de Matrim.lib.6.disp.96.* cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorcistæ rogare magum, vt tollat maleficium per aliud maleficium, vbi alia via maleficiatus sanari non potest; quia hoc nihil aliud est, quàm dæmonis auxilium per magum inuocare, Syluest. *in sum.verb.maleficium quæst.8.* Nauar. *d.num.29* Petr.Binsfeld. *d.q.5.concl.3.* Martin.Delri. *disquis.magic.lib.6.c.2.section.1.question.2.* Suar. *vbi suprà cap.18.* Sanch. *d.disputat.95.num.7.*

Acolytus, qui Græco vocabulo sic appellatus, Latinè Sequens potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, *cap.clero 21. distinct.* in eius ordinatione pro forma: porrigitur candelabrum, vt sciat se ad accendenda Ecclesiæ lumina mancipari, *c. Acolytus 23. dist.* Aliqui verò dicunt materiam huius Sacramenti esse cereum extinctum simul cum vrceolis vacuis: alij tenent solùm esse vrceolos vacuos; in Pontificali tamen videtur significari vtramque simul esse materiam, prout ex eo colligere videtur Vasq. *d.disput.236.num.29.& 30.& disp.237. sub num.32.vers.cæterùm*, Molfes. *d.tract.2.cap.7.numer.10.* Filliuc. *d.tractat.9.num.19.& 51.* Vide dicta *de iure Eccles.lib.1.c.38.num.13.cum seqq.* Forma autem sunt verba 12

ab

ab Episcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendẽdum Ecclesiæ luminaria mancipatum in nomine Domini.* Et quando traditur vrceolus vacuus, Episcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi ex nomine Domini*, vt in Pontificali. Sed dubitari potest in quonam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei, & prolatione suæ formæ, vel in traditione vrceoli, & prolatione formæ? Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione suæ formæ. Ita Bonauent. *in 4. dist. 24. 2. part. distinctionis dub. 5.* Angel. *in sum. verb. Ordo 1. num. 4.* Alia sententia tradit characterem hanc imprimi in traditione vrceolorum, quia per istos Acolytus principalius, & immediatius, quam per candelabrum, quod defert, Eucharistiæ deseruit. Sic S.Thom. *in 4. distinct. 24 quæst. 2. ad cap. 3 ad 6.* Palud. *ibid. art. 2. n. 15.* Henriq. *lib. 10 cap. 9. num. 1.* Syluest. *in sum. verb. Ordo 2. quæst. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7.* *Tertia*, cui magis adhæreo, habet characterem imprimi in vtriusque materiæ traditione simultanea, quam ex nouioribus amplectuntur Viguer. *in summ. Theologica cap. 16. § 6.* Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 237. c. 3. num. 36.* Eius est officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & ipse suggesta pro Eucharistia Subdiaconis præparat, & vini & aquæ vrceolos, *d. c. cleros, cap. 1. 25. distinct. cap. 1. § deseruientes 23. distinct. cap. Acolytus 23. distinct.* Sanch. *d. cap. 1. dub. 17. n. 6.* Quos etiam familia deferre solitos tradit Durant. *de ritibus Eccles. lib. 1. cap. 23.* Vide circa hunc Ordinem, quæ dixi *de Iure Eccles. lib. 1. cap. 38. num. 3. cum seqq.*

13 Contractus materiæ est de essentia, ita vt non censeatur Ordinatus, qui illam realiter, & physicè non contigit, vt docent S.Thom. *part. 3. quæst. 38. art. 14.* Syluest. *verb. Ordo 1. q. 5.* Ægid. de Coninch. *disp. 20. dub. 7. num. 7.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 2. num. 1.* Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 4.* Valent. *tom. 4. disputat. 9 quæst. 1. puncto 4. ad 1. argum.* Quamuis hunc materiæ contactum non esse de essentia teneant Henriq. *lib. 10. c. 9. n. 1. litt. D*, Vasq. *d. disp. 246. num. 19.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 1. num. 51. pag. 59.* Sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resoluimus *in alleg. 14. num. 8* Non opus esse contingere materiam quando verba proferuntur, ita vt sint simul contactus, & verba, seu forma, sed sufficere, vt sint simul moraliter, id est, sine mora interposita, obseruant Emman. Sà *verb. Ordo n. 5.* Nugn. *part. 3. quæst. 34. art. 5. diffic. 2.* Henriq. *d. cap. 10. § 1.* Valer. Reginald *d. tract. 5. num. 9.* Granado *in 3. part. de sacram. contron. 9. tract. 1. disp. 6. num. 16.* Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 1. 3. resol. 48.* vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materiæ moralem, & formæ. Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, & ex *d. cap. Acolytus:* docent Syluest. *verb. Ordo 2. quæst. 5.* Viuald. *in candel. tit. de Sacramento Ordinis. num. 14.* Naoar. *cons. 3. de Sacram. non iter.* Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur; nec character imprimitur. *Primum* est, potestas ordinantis, de qua *alleg. 1. Secundum* materia, id est, instrumenta tangenda, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, *& alleg. 14.* *Tertium* forma verborum, vt diximus *locis proximè citatis.* *Quartum* sexus virilis, quia fœmina non suscipit characterem, vt obseruauimus *alleg. 16. n. 15.* *Quintum* intentio recta. *Sextum* Baptismus in ordinato, vt probauimus *alleg. 2. à num. 8.*

Minores Ordines possunt absque Missa conferri, 14
etiam à non ieiuno, Armil. *verb. Ordo num. 9.* Angel. *verb. Ordo 4. n. 5.* decet tamen conferri intra Missam, & ab Episcopo ieiuno, Madius *de sacram. Ord. n. c. 5.*
n. 9. † Maiores verò non nisi in Missa conferuntur; 15
c. quod sicut, de elect. & consulit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 8.* de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti, glos. *verb. diuidatur, in d. cap. quod sicut*, Campanil. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 2. n. 36. & rub. 6. c. 2. n. 19.*

16 Quamuis Episcopi, seu ab ipsis deputati debeant inquirere intentionem ordinãdi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines, vt suprà dictum est; si tamen initiandus suam non aperiẽs mentem, primam Tonsuram recipiat, eò tantùm fine, vt fruatur priuilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 33. vers. 16. & 17.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo pag. 194 col. 2.* Coninch. *de Sacramẽt. tom. 2. disp. 20. n. 104. & 105.* Bonacina *eod tract. disput. 8. q. vn. punct. vlt. in fine.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. quæst. 2. & 3.* Villalob. *in sum. tract. 11. diffic. 14. num. 2.* Anton. Diana *Moral. resol. p. 1. tract. 16. resol. 10.* ex Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 4.* ibi, *Tonsura non initientur, &c. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse, &c.* Contrarium verò tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quòd hanc appellat fraudem sęcularis iudicij, & sic videtur crimen esse mortiferum, cum in maximum Reipublicæ detrimentum, necnon in grauem Ecclesiæ iniuriam vergat; & ideò hanc partem sustinent Victor. *in sum. tit. de sacram. Ordinis, n. 240.* Bañes *2. 2. q. 12. art. 1. concl. vlt.* Fr. Emman. *in sum p. 2. c. 17. n. 2.* Petr. de Ledesm. etiam *in sum. part. 2. de Sacram.* vbi *de sacram. Ordinis, dub. 5. concl. 2.* Molfes. etiam *in sum. Theolog. moral tract. 2. c. 18. num. 1.* nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis, tractat. 1. part. 8. c. 1. à num. 2.* vbi *à num. 9.* disputat an secluso contemptu, & alia praua intentione, lethalis sit Tonsura, & minorum Ordinum receptio absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & *à numer. 22.* an retrocessio à Clericatu sit lethalis, vel venialis.

Ordines minores licèt vno die omnes vni possint 17
conferri, secundùm gloss. *verb. minores in cap. 1. de eo, qui furtiuè Ordines suscepit*, Mandos. *super reg. Cancel. 24. de malè promotis, quæst. 2. n. 9.* Rebuff. *super reg. 23. Cancel. vers. item cupiens*, Gutier *Canon. lib. 1. cap. 26. num. 31. & 32.* Henriq. *lib. 10. cap. 11. n. 4.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 5. num. 36.* Sanch. *in opusc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 53. n. 11.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 21.* Nihilominus propter verba Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 11.* ibi, *Atque ita de gradu in gradum ascendat, vt in eis, cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat*; † laudabilis erit abstinere, nisi immineret necessitas, vel alia vrgens causa bene visa Episcopo, vt in specie post Azorium firmant Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 5. concl. 2.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. fin. casu 26.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. c. 2. q. 14.* Marchin. *d. tract. 1. p. 7. c. 1. à num. 6.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. n. 7. vers. quatenus*, vbi quòd Episcopus potest dispensare super interstitiis in mi-

notibus ob quamlibet leuem cauſam; & in Concil. Brachar. vlt. art. 2. p. 1. relinquitur prudentiæ Epiſcoporum an ſimul, vel per interſtitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit eſſe interuallum, quod daretur de vno die feſto, ad alium proximum, cùm ſingulis diebus feſtis conferri poſſint, vt diximus Ita Sorbus in comp. Mend. c. verb. Ordo, verſ. & ſic bene. Campanil. rub. 6. c. 3. n. 13. quod verum iudico: vel tutius interueniente interuallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin de poteſt. Epiſcopi, c. 26. §. 27. n. 4. & Maiol. de irregular. lib. 3. c. 24. n. 13.

19 Si conſuetudo tamen adeſſet, (qualis in aliquibus locis Germaniæ, & Hiſpaniæ vigere conſtat) quæ permitteret minores Ordines, & primam Tonſuram vnica die conferri, ſeruandam eſſe aſſerunt Alzed. d. cap. 1. n. 22 Syluest. verb. ordo 1. num. 7. verſ. tertium, Rebuff. vbi proxime, Thom. Valaſc. tom. 1. alleg. 3. nu. 1. Henriq. d. §. 4. Campan. diuerſ. iuris Canonici rub. 6. c. 1. n. 20. & d. eiusm refert Armendar. ad recop. legum Nauarre lib. 1 tit 18 lib. 7. num. 5. Et etiam, illa
20 constante † ſi quis vno eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonſuram cum minoribus receperit, nullam incurrere irregularitatem aſſerunt Auila de cenſuris p. 7. diſp. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 22. Valentia tom. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3. Bonac. de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. puncto 5. numer. 35. An idem dicendum, ſi conſuetudo vigeat in eiſdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna ſententia tenet conſuetudinem non excuſare, quia hæc fuit ſublata à Trident. ſeſſ. 23. de reform. cap. 11. & 13. Ita Syluest. in ſumm verb. Ordo 2. quæſt. 7. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 11. n. 2. Hieron. Venero in exam. Epic. lib. 1. cap. 18. n. 13. Cardin. Tolet. lib. 1. cap. 71. num. 1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 25. verſ. vna & eadem die. Alzedo d. part. 2. c. 5. n. 14 Menoch. de arbitr. cent. 6. caſu 564 num. 8. Altera ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ex iuſtiſſima cauſa id licere Epiſcopis in iis locis, in quibus iſta viget conſuetudo; quia conſuetudines ambiguæ non tolluntur à Tridentino ſeſſ. 23. de reform. c. 6. & 9. Sic Hieron. Sorbo verb. Ordines ſacri. Nau. in man. cap. 25. numer. 71. Fr. Emman. in ſum. part. 2. c. 16. numer. 3. Gutierr. canon. lib. 1. c. 16. num. 34 Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 25. & lib. 7. cap. 10. num. 26. Suar. in ſimili tract. diſp. 31. ſect. 2. num. 41. Sanch in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 7. cum ſeqq. Miranda in man. Prælat. part. 1. quæſt. 38. a. 8. concl. 2. Fornar. de Ordine c. 8. n. 3. Quamuis alij ſecluſa conſuetudine exiſtimauerint noſtra iam tempeſtate licere Epiſcopo eadem die ex cauſa iuſta minores omnes, & ſimul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero ſunt Molfeſ. in ſum. tract. 2. c. 8. n. 17. & c. 14. n. 3. Vaſq. tom. 3. in 3. p. diſp. 246. c. 5. n. 48. Diana tom. 1. tr. 16. reſol. 28.

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem eſſe, quod ad maiores requiri conſtat, necnon quamlibet Dominicam, aut feſtiuam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III. in c. de eo, de temp. ordin. Syluest. verb. ordo 2. n. 6. Rebuff. in praxi benefic. part. 2. tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis, n. 2. & 3. Viuald. in candelabro aureo, tit. de ſacram. Ordinis, n. 36. verſ. tertia concluſio. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. ſacramentum Ordinis, num. 41. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 26. Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 5. num. 1. Bonacin. de cenſur. extra Bullam diſp. 4. quæſt. 1. puncto 3. num. 1. Fr. Emman. in ſum. tom. 2. c. 16. num. 3. Henriq. lib. 10. cap. 12. §. 1. Iacob. de Graffiis in deciſ. aureis, lib. 3. part. 2. c. 11. num 20. Thom. Valaſc allegat. Iuris to. 1. alleg. 4. num. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccleſiaſtico, tract. 3. c. 8. quæſt. 69. verſ. item minores. Monet. de commut. vlt. volunt. cap. 10. num. 184. Sanch. opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 52. num. 1. vbi n. 8. ſubdit poſſe Epiſcopum diebus Dominicis, & feſtis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd videatur Ordines generales celebrare, Ochagau. de ſacrament. Ordinis quæſt. 9. n. 8. Caſtald. in praxi cerem. lib. 2. sect. 15. c. 3. num. 3. Paul Laymann. lib. 6. tract. 10. c. 8. numer. 1. Madi. de ſacram. Ordinis, cap. 3. numer. 4. Ioan. Suar. in enchirid. caſuum conſc. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonſura, nouiſſimè mei amiciſſimus Diana moral. reſol. part. tract. 13. reſol. 97. in princ. Concedit etiam conſuetudo recepta, vt feria ſexta veſpere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies Sabbati pridie veſperi, Henriq. d. lib. 10. cap. 12. §. 1. vbi reddit rationem huius conſuetudinis permittentis Epiſcopis in die Veneris veſperi conferre minores Ordines, vt ſcilicet ipſa ea cura vacarent, poſſintque in Sabbato maiori cum ſolemnitate ſacros Ordines dare, refert Molfeſ. in ſum. Theologia moralis tract. 2. c. 14. numer. 7. & idem Henriq. in d. §. 2. ex communi praxi, & conſuetudine atteſtatur Epiſcopos habere poteſtatem promouendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, refert Sanch. d. dub. 52. num. 3.

Dubitari poteſt, quinam ſint iſti dies Dominici, 22
& feſtiui, in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt: etenim gloſſ. verb. ad ſacros in cap ſanè, de temp. ordinat. dicit diebus ſolemnibus Syluester verò verb. Ordo 2. num 6. verſ. ſecundùm, dicit præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. in cap. de feriis, vbi, diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis feſtiuitatibus. Alij tandem intelligunt de omnibus feſtiuitatibus expreſſis in cap. fin. de feriis. Ego tamen ſemper intellexi hos dies feſtiuos debere eſſe de præcepto, prout reperi tenuiſſe Viuald. in candelabro aureo part. 1. tit. de ſacram Ordinis, num. 35. verſ. tertia concluſio, & me citato. in hoc loco Ferentil. ad Burate. deciſ. 758. numer. 14. Nald. in ſum. verb. Ordo, num 15. Syluest. in ſum. verb. Ordo 2. q. 2. Zanard. in direct. p. 1. de ſacram. Ordinis, cap. 3. Barthol. à Ledeſma de ſacram. Ordinis, dub. 15. Villalob. in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 13. num. 4. & non contradicit Azor. inſtit. moral. part. 2 lib. 1. cap. 17. verſ. vlt. Et ſufficit ſi in Diœceſi ſua ſit ſolemnitas dici feſti, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. lib. 9. cap. 38. § 1. Quamuis ſupradicta ſententia ſecurior ſit, non deſunt tamen plures ſommæ auctoritatis viri, qui contrarium, nempe dictos dies feſtiuos tam in Ordinibus maioribus, quàm in minoribus ex priuilegio ſumendis ſufficere, vt ſint de feſto duplici, licèt non ſeruetur Eccleſiæ præcepto, nempe in illis abſtineatur ab operibus ſeruilibus, vt per Fagundez in quinque Eccleſia precepta, proc. 1. lib. 1. c. 2. numer. 15. vbi hoc probabilius aſſerit, Homobon. de Bonis in reſp. caſuum conſcient. vol. 2. p. 5. reſp. 207. Gauant. in Enchir. Epiſcop. verb. Ordines minores, n. 15. Tanner. to. 4. diſp. 7. q. 3. dub. 2. num. 44. Franc. Hallier de ſacris Ordinib. p. 2. sect. 7. c. 1. a. 1. n. 2. Ioan. Præpoſit. in 3. p. D. Thomæ q. vnic. de ſacram. Ordinis dub. 15. num. 150. vbi aduertit diſpoſitionem c. de eo, de temp. ordinat. dum minores Ordines diebus feſtis dandos ait, non tantùm intelligendum de feſto quod ſeruatur in populo, ſed etiam de eo quod ſeruatur in choro, tetigi ſuprà alleg. 17. ſub n. 7.

Pro prima Tonſura non deſignatur certum tem- 23
pus,

pus,sed in omni potest conferri, prout resoluunt Armil,*verb.Ordo,num.*8. Tabien.*eod.verbo*,§.1. Barthol.à Ledesma *dub.15.de ordine,* Sanch. *in opuscul.moralib. lib.7.cap.1.dub.51.num.1.* Valer.Regin.*d.lib.30.tr.1. num.26.vers.certum est.*Laurent.de Franchis *d.pag.79. in resp.ad 17.*Henriq.*q.lib.10.cap.11.§.1.* Thom. Valasc.*d.alleg.4.num.3.* Marchin.*d tract.1.part.7.cap.5. num.1.*

24 Ad ritum pertinet locus vbi ordinatio fieri debet,& est quælibet Ecclesia, tametsi non Cathedralis, Tabien. *verb.Ordo 5.§.1.* Sylnest.*eod.verbo 2.n* 8. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit lib.30. tractat.1. num.27* notissimè Laurent.de Franchis *in controuers. inter Episcop.& Regul.pag.79 in resp.ad* 18. Licebit tamen Episcopo eos dare vbi libuerit, dummodo sit in sua Diœcesi, vel in aliena de Episcopi consensu, iuxta *gloss.fin in cap.ordinationes il 1.75.dist.* per text. *in cap.quando,ea dist.*etiam in domo, dummodo Episcopalis sit, Henriq. *d.lib.10.cap.11.§.8* Aloys.Ricc. *in praxi aurea,resol.274.*imò & in domo non Episcopali de consuetudine licere, & se non semel seruari vidisse refert Campanil. *d.rub.6.cap.2.n.17.*Sanch.*in opusc.moral.lib.7.c.1 dub.50.n.1.*

25 In loco verò interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non potest: tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum, exceptis specialiter à Iure concessis, in quo nullibi reperitur concessum, vt in loco interdicto Ordines conferantur; tum quia hoc Sacramentũ non de necessariis ad salutem; ita meritò resoluunt nostri per text.ibi *in c.non est,de sponsalib.* & Theologi *in 4.dist.*18.Post Palud.*ibi q.8.art.2.conclus.1.* D. Ant.*3.p.tit.26.c.24 ad medium,*Nauarr. *in man.c.27. n.279.in fine,*Cou.*in cap.alma mater p.1.§.3.n.6.*Henriq.*in sum.lib.13.c.45.§.4.*Vgolin.*de censur. tab.5.c.7. §.2.*Auil.*eod.tr.p.5.disp.4 sect.1.dub.8.* Suar.*eod tract. disp.33.sect.1.à n.44.*Sayr.*eod.tr.lib.5.c.7.à n.34.* Bonacin.*eod.tract.disp.5.punct.1.§.3.n.3.* Benzon.*de Iustitia Pontificij interdicti,cap 6.vers. nec Episcopo,cum seqq.* vbi resoluit non licere Episcopo tempore interdicti conferre Ordines maiores, seu minores, etiam primã Tonsurã quibuscũque etiã Regularibus.Quãuis autẽ necessaria non sit in hoc proposito distinctio inter generale, vel speciale interdictum, vt ostendit Suar. *vbi proximè,* quia quocumque modo ponamus personas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nunquam ab eis,vel in eis Ordines suscipi, aut conferri possunt. Contemnendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus, quem latè prosequitur Sayr.*d.cap.7. à numer.36.* & ante eum Abb.*in d.cap.non est,num.8.vers.dubitatur,* & latiùs Alexand. de Næuo *ibi à numer.23.*nam † si generaliter interdi-
26 catur populus,clerici etiam primæ Tonsuræ, sicut & laïci alterius populi, in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur, sicut etiam, interdicto generaliter loco, laïci, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones,desumptas ex text.*in cap si sententia,de sentent. excomm.lib.6.*quando autem personæ personaliter interdictæ sunt,& specialiter,certum est & indubitatum eis & ab eis Ordines conferri non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27 An in Sabbato sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint? Dubitant nonnulli, quia videtur festum Paschatis à Missa eius Sabbati inchoari, & consequenter iuxta concessionem *cap. alma mater, §. in festiuitatibus, de sentent. excommunicat. lib. 6.* Diuina omnia in eo prohibita non esse. Sed,quicquid sit in ea quæstione, vnde festum Paschale incipiat, in proposito negatiuè est resoluendum; quia *in d.c.alma mater in princip* regula negatiua constituitur circa Sacramenta,& diuina Officia: deinde *d.§. in festiuitatibus,*solùm concedit Missæ sacrificium, & diuina Officia, atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur,iuxta reg. *cap.nonne, de præsumpt.*cum vulgar. Quo fundamento sic post Palud.communiter receptum resoluit Couar. *§.3.num.4. vers.tertium d.loco.*

Vtrùm autem si immineat necessitas ordinandi ministros, veluti si tempore pestis non adsit copia ministrorum,qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec existat locus, præter illud interdictum, in quo possunt Ordines conferri,controuertunt Doctores,an in eo licite conferantur? Negatiuam partem tenent Sylu.*verb.interdictum 5.q.7.*quem dubitans magis sequi videtur Couar.*d.§.3.num.4.vers.tertium,* & Vgolin. *d.cap.7.§.2. in fine.* fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem securè tuentur Abb.*in d.c. non est,num.8.in fine,*& alij quos refert Henriq. *d.cap. 45.§.4.*& data vera necessitate Ministrorum fatentur Sayr.*d.cap.7.num.38* Auil. *d dub.8. conclus.2.* Fr.Emman.*quæst.regular.tom.2.q.109.art.1.*& ad hæc reducendus est Villad.*de irregul.cap.5.n.3.*licèt generaliùs loquatur. 28

ALLEGATIO XII.

Episcopus quæ efficere debeat, vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant?

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, si coniugati non sint, Iure communi attento, fori priuilegio gaudebant,tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.*

2 *Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum sæculare non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem.*

5 *Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatio beneficij sit valida,fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus,etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium sit modici valoris.*

8 *Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor positus per Papam, qui est prima tonsura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus,cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori priuilegio.*

11 *Prastimonium, vel fratantium habens gaudet eodem fori priuilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus,sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat.*

13 *Licen*

13 *Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quod fuerit oretenus concessa.*

14 *Ecclesiæ non sufficit inseruire ad hunc effectum bis vel ter, sed requiritur perseuerantia saltem pro maiori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonsuram tempore capturæ.*

16 *Iudex Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitus, in quo fuit repertus, sit conueniens.*
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus, ibid.

17 *Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & tonsuram non deferebat, si postea reassumpsit tempore capturæ, vel purgationis fori priuilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat, debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, vtrumque simul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & Tonsura, amittat clericale priuilegium.*

20 *Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solitus Tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamsi neque habitum, neque tonsuram deferrent.*

22 *Ordinatio Regni Lusitaniæ quid super hoc disponat, ostenditur.*

23 *Clericus enormia committens sine habitu, & tonsura incidens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice sæculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concil. Trident.*

25 *Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in ciuilibus priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus cõiugati, vt fori priuilegio gaudeant necesse est quod cum vnica virgine contraxerint, vestes deferant & tonsuram.*

27 *Ordin. Reg. Lusitanorum attenta vt huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur quòd tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonsuram deferant.*

28 *Clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura si pro crimine capiatur, deinde à carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat.*

29 *Clerici coniugati negotiis sæcularibus se immiscentes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possit puniri à iudice sæculari nulla præcedente degradatione.*

31 *Clerici qui decreto Concilij Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censeantur priuati disputatur.*

32 *Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticumne, an sæcularem? discutitur.*

33 *Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit.*

35 *Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ Iudicis sæcularis in clerico remisso.*

36 *Clericus coniugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici, remissiuè.*

37 *Nouitij sunt Ecclesiasticæ personæ, & priuilegio fori gaudent.*

38 *Conuersi veri religiosi sunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori priuilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori priuilegio?*

42 *Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non sunt à potestate sæculari, nec priuilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremitæ professionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes sæculari iudicio sunt subiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent.*

45 *Militares Religiosi fori priuilegio gaudent, etiamsi professi non sint.*

46 *Militares ex Ordinibus Christi Domini, Diui Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint.*

CLERICI in minoribus, si coniugati non sint, attento Iure communi fori priuilegio gaudebant, sicut & clerici in maioribus, etiam quoad cætera exemptionis priuilegia à potestate sæculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia cleros idem est, quòd sors, *cap. cleros 21. dist.* & ideo cùm omnes clerici etiam in minoribus in sortem Domini, diuináque ministeria exercenda, vocentur. *d. c. cleros, cap. perlectis 21. dist. c. cùm secundùm, de præbend.* ibi. *etiam in minoribus propriè clericos nuncupari.* sequitur eisdem priuilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text. *in cap. 3. de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum,* si intelligas ampliatiuè, ad clericos in Sacris, de quibus immediatè egerat, & insuper consideres vniuersalem affirmatiuam, quæ in prædictis verbis inuoluitur, & quæ resultat ex vniuersali negatiua, quæ in textu formaliter exprimitur, *ex hac enim nullus iudicum sæcularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut clericũ vllum distringere, aut condemnare præsumat,* sequitur vniuersalis affirmatiua, *omnis clericus, tã in maioribus, quàm in minoribus potitur priuilegio fori, ne à sæculari iudice distringi valeat, aut condemnari;* quamuis aliter prædicta verba intelligat Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 17. n. 12.* & ita clarum est de Iure clericos prima Tonsura, vel in minoribus constitutos, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, gaudere fori priuilegio, & à sæculari potestate exemptos esse, vt probant text. *in cap. clerici, & in cap. cùm non ab homine, de iudic. & in d. c. 2. de foro comp.* cum similibus, resoluunt Nau. *in man. cap. 27. num. 79.* Aym. *cons. 616. num. 13. lib. 4.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prel. 2. n. 26* Menoch. *de arbitr. casu 246. num. 2.* Camill. Borrell. *cons. 15. n. 23.* Ioann. Garcia. *reg. 9.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 10. n. 1.* Cou. *pract. cap. 31. num. 5. in fine,* Farin. *in praxi crimin. quæst. 8. n. 5.* me citato sæpissimè *in loco citato* Castr. Palao *in opere moral. tractat. 12. quæst. vnica puncto 2. in princip.* Perez de Lara *de capellan. cap. 5. num. 2.* nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in Practicab. Iuris spirit. lib. 15. c. 5. n. 19.* 1

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. *sess. 23. de reform. cap. 6.* propter multitudinem forsan clericorum, huiusmodi clerici in minoribus non gaudent fori priuilegio, nec in ciuilibus, nec in criminalibus 2

nalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola vel Vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versentur: consonat apud nostros Lusitanos Ordinatio Regia *lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispanos *l. 1. tit. 4. lib. 1. noua recopil.* tradunt Salzed. *ad Bernard. cap. 62. num. 9.* Garcia *de nobilitate glos. num. 50.* Henriq. *in sum lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. c. 49. §. 1. in fine*, Suar. de Pace *in praxi tom. 1. præludio 2. num. 6. & 7.* Morl. *in emporio Iuris part. 1. tit. 2. in præludiis num. 138.* Ceual. *commun. contra commun. quæst. 496. num. 579. tom. 4.* Curi. Philip. *part. 3. §. 1. n. 3.* Garcia Mastrillo *Siciliæ de if. 113* D. Barbos. *in l. Titia numer. 36 ff. soluto matrim.* Valasc. *consult. 131. nu. 32.* Fr. Emman. *quæst. Regul. iarium tom. 2. quæst. 139. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. à n. 167.* Nicol. Garcia *de beneficiis part. 2. cap. 2. num. 2.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 10. num. 2. & alleg. 14. numer. 1.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neap. cap. 7.* Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 11. num. 2. & 3.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 8. numer. 5. & à numer. 60.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 12. num. 3.* Aloys. Ricc. *Neap. decis. 111. p. 4* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 3. n. 17.* nouissimè Sperell. *decis. 26. per tot.* Ciarlin. *controu. forens. c. 10. à n. 2.* Bonac. *in 8. præcepto Decal. disput 20. quæst. 2. part. 1. §. 4. num. 10. cum seqq.* me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict. lib. 15. cap. 5. à num. 2.*

3 Clerici igitur primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes, gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, vt probatur ex Concil. Trident. *d. cap. 6.* & tradunt Mascard. *de probation. concl. 302. num. 14.* Gutier. *practic. lib. 1. quæst. 7.* Mari. Antonin. *var. lib. 1. resol. 48. nu. 22.* à Ponte *lib. 1. cons. 24* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 18. numer. 101. in gloss. lit. E.* Diana *resol. moral. p. 1. tractat. 2. de immunit. resol. 28.* Garcia *d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & decisum refert, etiamsi clericatui renuntiauerint, Molfes. *in sum. lib. 2. lib. 3. num. 17.* Durand. *in Bullam Cœnæ d. Canon. 15. quæst. 15. num. 64.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. num. 9.*

4 Et beneficiatus ad effectum vt effugiat forum sæculare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg. Lusitan. *lib. 2. tit. 1. §. 25.* & ita resoluunt Clar. *in §. finali quæst. 37. num. 21. vers. hæc autem, in fine, & vers. Regulariter autem*, vbi Baiard. *num. 14.* Menoch. *cons. 50. num 6. cum seq.* Sigismund. Scacc. *de iudic. causar. ciuil. lib. 1. cap. 11. num. 82.* Mascard. *de probat. concl. 302. num. 16. & 17.* Farin. *d. quæst. 8. numer. 45. & 70.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. numer. 1187.* Card. Tusch. *in pract. conclus. lit. B, concl. 78. numer. 8.* Thom. Valasc. *d. allegat. 10. ex numer. 10.* me citato *in hoc loco* Marchin. *de sacram. Ordinis p. 2. tractat. 1. cap. diffic. 3.* Castr. Palao *vbi suprà num. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 388. in 1. edit. & resolut. 327. num. 1. in 2. edit.*

5 & limitat,† vbi collatio beneficij esset valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus possessionem, quia mouit litem contra intrusum; & ita decisum fuisse referunt Marc. Anton. Genuens. *in praxi Arch. Neapol. c. 7. numer. 6.* Flamin. *de resignat. lib. 7. quæst. 1. numer. 47.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. cap. 11. num. 2.* Nicol. Garcia *d. c. 2. n. 14.* Quamuis contrarium, imò collocationem beneficij obtinentem, etiamsi possessionem non habeat, priuilegio fori gaudere resoluant Mil. *in suo repertorio verb. obtinere dicitur quis beneficium.* Flamin. *d. q. 1. num. 47.* Gig. *de pensionib. q. 94. num. 12.* Cened. *practic. & Canon. quæstionum lib. 1. q. 4. n. 21.* Vilar. *del Patronado de Calatajud. 4. p. in princ. n. 10.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. de immun. Eccles. resol. 29.* Bonacin. *d. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 13.* Quæ quidem opinio potest procedere in incedente in habitu, in quo sufficit collatio beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, nec opus erit constare de validitate illius, sed satis erit esse coloratam, & apparenter validam, cùm non agatur de ea principaliter.

6 Amplia *primò* huiusmodi clericum primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum Beneficium habentem gaudere priuilegio fori in ciuilibus, etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat, nam in habente beneficium id non requirit Concilium: sed solùm in inseruiente alicui Ecclesiæ, vel in Seminario, aut in schola, vel vniuersitate versante, vt constat ex ipso contextu Concilij, & illa disiunctiua, *aut*, quæ disiungit. Ita in his terminis resoluunt Clar. *§. final. quæst. 36. n. 16. & 19.* Lælius Zecchius *de Repub. Ecclesiastica, tit. de clericis, vers. ad hoc*, de Ponte *cons. 24. vol. 1.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 155. conclus. 2.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 61. num. 9. vers. si tamen*, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp. vnica punct. 2. n. 6.* Curia Philipp. *p. 3. §. 1. num. 3. ad finem*, Azeued. *lib. 1. n. 9. vers. sed si beneficium tit. 4. lib. 1. noua recopil.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. num. 1195. cum seqq.* Farin. *d. q. 8. n. 7.* Gonzal. *ad regular. 8. Cancellariæ gloss. 5. §. 5. num. 6.* Ceuall. *q. 563. num. 3.* Nouar. *in nouo Iure Pontif. concl. 117. num. 6.* Squillante *de priuileg. cleric. c. 7. dub. 1. num. 23.* Diana *part. 4. tract. 1. resolut. 89.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. n. 9.* Marchin. me citato *in hoc loco, de sacram. Ordinis tract. 1. part. 1. c. 15. diffic. 1.* Bonacin. *in d. 8. præc. Decalogi disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. n. 11.* Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 8. num. 102. litt. E.* Cened. *d. q. 4. num. 49.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. titul. de fauore clericor. person. § 8. num. 7. vers. distinguendo*, Garcia *d. c. 2. n. 4.* vbi *n. 5.* dicit procedere etiam stante hodie *Constit. 30. Sixti V. de habitu, & tonsura*, latè multos referens Torreblanca *lib. 15. c. 6. à princ.* Inueni tamẽ decisum fuisse clericos in minoribus beneficium habentes eo ipso priuari priuilegio fori, si se immisceãt enormitatibus, & seditiosi sint, refert Bellet. *disquisit. cleri. titul. de fauore cleric. personali, § 8. n. 7. in fine p. 1.* Et nota quòd si tempore commissi delicti erat beneficiatus, proindeque de foro Ecclesiastico, etiamsi postea ducat vxorem, causa est tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 224. per tot.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 10. n. 38.* Bonacin. *in Bullar. Cœnæ disp. 1. qu. 16 sect. 1. punct. 9. n. 14.* Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n. 31.* Sanch. *in opuscul. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. numer. 1.* Diana *resolut. moral. part. 4. tract. 1. resol. 6.* Quicquid contrarium teneat Pereira *de manu Regia p. 2. c. 42. num. 8.*

Secundò amplia procedere etiamsi beneficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori priuilegio sufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 7. in fine.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi fori Ecclesiast. resol. 327. vers. sufficere 3.* Campanil. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 8. cap. 5. numer. 19.* Nicol. Garcia *de benefic. par. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. numer. 1224.* vbi idem resoluit de clerico habente beneficium sine redditibus, de quo etiã Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. part. 2. decis. 189. & part. 4. decis. 28.* Diana *resolut. moral. 1. tractat. 3. resolut. 29.* Squill. *de priu. cler. cap. 7. num. 17.* 7

Tertiò amplia in habente pensionem solitam concedi clerico, prout resoluunt Salzed. *ad Bernard. cap. 67. num.* 8

67.*num.*10.aliàs 64.incip.*Coram sæcularibus, numer. etiam* 10.Lazarte *de Alcauala* c.19.*n.*14. Crescent. *decis.*14.*de sent.& re iudicata*, Vilar.*del Patronado de Calatajud p.*4.§.3.*n.*12.Portel.*in tract.de competencias de las iurisdiciones quæst.*3. *nu.*20. Fr.Emman.*in sum. tom.*1.*c.*155.*numer.*1.1.Zerol.*in praxi Episcop.part.*1. *verb.clericus* §.2.*dub.*2.me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.disp.vnic.punct.*2.*num.*4. Torreblanca *d.lib.*15. *c.*6. *n.*10. Et pro hac opinione scio *sacram Congreg.* decidisse obtinentem pensionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum priuilegij fori, vt refert Armendar.*in addit.ad recop.legum Nauarro lib.*2.*tit.*19. *de foro comp.num.*3.*&* 7.& vide nouissimam eiusdem Cong.decisionem,de qua *infrà alleg.*57.*numer.*151. sequitur etiam nouissimè Stephanus VVeymus *ad Const.*24.*Iuris communis per Concil.Trident.innouatas, Const.*9.*n.*15.Marchin.me citato *d.tract.*2 *p.*1.*cap.*15. *diffic.*2.Diana *moral.resol.p.*1.*de tit.de immun.Eccl.res.* 1.*tit de immun. Ecclef. resol.*30.Sed non obstante veriori hac opinione , quam sequimur,alij contrariam tenent , & receptiorem affirmant, attestantes etiam pro hac parte fuisse decisum , ex quorum numero sunt Azeued.*l.*1.*numer.*5.*vers.sed an pensio tit.*4.*lib.*1. *noua recopil.*Flamin. *de resignationib. lib.*1.*q.*11.*n.*70. *& lib.*1.*q.*15.*n.*15.latè,& eleganter Carol.de Grassis *d.effectu* 1.*n.*1198.*cum multis seqq.* vbi plura adducit, contrariisque respondet,Gonzales *ad reg.*8.*Cancell. gloss.*5.§.5.*n.*6. Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiepisc. Neapol.p.*2.*decis.*71.*num.*11.*& decis.*192.*num.*10.*ad fin.*Bonacin.*d.*§.4.*num.*10.Nicol.Garcia.*de benefic.p.*1. *cap.*5.*num.*70.Cened.*d.q.*4.*numer.*32.*cum seqq.*quam intelligerem de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla Sixti V.quæ incip.*Pastoralis de anno* 1580 cum Bellet.*in loco infra citato* §.8.*num.*1. Duard.*d.can.*15. *q* 11 *n.*64.

9 *Quartè* amplia in coadiutore posito per Papam, qui est primæ Tonsuræ,seu minorum Ordinum. Ita Nicol.Garcia.*de benefic. p.*2.*c.*5.*n.*98. Armendar.*vbi proximè n.*26.Sebast.Cæsat.*de Eccles.hierarch.disp.*14. §.9.*n.*8. Squillante *de priuileg.cleric.c.*7.*n.*21. Castr. Palao *d.punct.*2.*n.*3.*in fine*,me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*15.*c.*6.*n.*7.

10 *Quintò* amplia in Capellano , cui capella in perpetuum , vel in titulum fuerit assignata per Papam; aut Episcopum.Ita Salzed.*ad Bernard. cap.*64.*incip. Coram sæcularibus,num.*11.*&* 12.Armendar.*vbi proximè num.*25.Cened.*d.q.*4.*numer.*37.me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*15.*cap.*6.*num.*6. Squillante *d. c.*7.*num.*18.Aloys.Ricc: *p.*2.*decis.*190. *num.*10.Dian. *vbi suprà resol.*31. Castro Palao *d.puncto* 2. *n.* 3.*vers. secundò.*

11 *Sextò* amplia in clerico habente præstimonium, vel fratantiam, & ita resoluit Aloys. Ricc. *d.resolut.* 327.*vers.sufficeret tertiò* , Marc. Anton. Genuens. *in tract.c.*7.*n.*7.& me citato *in hoc loco* Squillante *d.c.*7. *n.*19.Diana *d.p.*1.*tit.de immun. Eccles. resolut.*31. me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.punct.* 2.*n.* 3.*in princip.* Torreblanca *d.lib.*15.*c.*6.*n.*8.Præstimonia enim quę, in titulum perpetuum dantur , & habent annexum aliquod obsequium spirituale,beneficia nominantur, Flamin.*de resignat.lib.*2.*q.*1.*n.*123.*cum seqq.* Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell. gloss.*5.§.2. *n.* 11. Azor. *instit.moral. p.*2.*lib.*3.*cap.*7.*q.*1.Nicol.Garcia *de benef.p.*1. *cap.*2. *num.*117.

12 Clericus verò non beneficiatus , sed in prima Tonsura , vel minoribus Ordinibus tantùm constitutus , vt fori priuilegio gaudere debeat, necesse est vt clericalem habitum, & Tonsuram deferens , per Episcopum seruitio alicuius Ecclesiæ deputetur , vel in seminario clericorum,vel aliqua schola , aut vniuersitate de licentia Episcopi , quasi in via ad maiores Ordines versetur,vt habetur in Concil.Trident. *d.c.*6.& *suprà* iam innuimus *n.*1.

Hæc licentia danda per Episcopum clerico vt ad hūc effectum in Ecclesia inseruiat,sufficit quòd fuerit oretenus concessa,ita decisum refert Aloys.Ricc. *in praxi fori Eccles.decis.*601.*in* 1.*edit.& resol.*525.*in* 2.*edit.*me citato *in hoc loco* Castr. Palao *in opere mor. tom.*2.*tract.*12.*q.vnic.punct.*2.*n.*8.*vers hoc tamen mandatum*,Diana *d.p.*1.*tract.*2.*resol.*34 Debet tamen esse expressa , vt resoluunt Menoch.*de præsumpt lib.*6. *q.*76.*n.*41.Cened.*Canon.lib.*1.*q.*4. *n.*24 *&* 26. Marchin.*d.cap.*16.*difficul.*7.non verò requiritur specialis Episcopi affixatio ad certum ministerium in Ecclesia obeundum,sed sufficit generalis,vt contra Pereiram *de manu Regia p.*1.*c.*26.*num.*7.tenent Diana *part.*4. *tr.*1. *resol.*2.*in princ.*me citato *in hoc loco* Castr.Palao *d.n.*8.*in fine.* 13

Non sufficit verò quod tonsuratus virtute prædictæ licentiæ bis,vel ter inseruiat Ecclesię, quia verba Concilij *d.c.*6.ibi,*alicui Ecclesiæ inseruiat*,sunt significantia actum perseueratiuum , quo requiritur frequentia,& perseuerantia in seruitij præstatione, Bonacin.*d.*§.4.*num.*14.Cened.*d.quæst.*4 *n.*25. Carol de Grassis *d.effectu* 1.*n.*1183. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d.num.*8.*in princ* Non verò omni tempore, sed pro maiori parte ipsius , quia verba Concilij non sunt intelligenda , ita litteraliter , & rigidè. Ita Capibl.*in tract.de officio Baron.prag.*8.*p.*3.*nu.*30. Steph. Gratian.*discept forens.tom.* 3.*c.*440.*nu.*6. Aloys Ricc. *p.*4.*decis.*154.*n.*5.Diana *moral.resol.p* 1.*tract.*2. *resol.* 34.*vers.notandum est.*Quare si aliquo impedimento necessario interpellatum fuerit huiusmodi seruitium, non propterea diceretur priuilegio fori carere,prout decisum refert Galett. *in margarita casuum conscientiæ verb.clericus,pag.*42. *col.*2. Et huiusmodi seruitium debet præstari de præsenti , cùm Concil.*d. cap.*6. loquatur per verba temporis præsentis, ibi *inseruiat*,& ibi,*versetur*,Menoch.*cons.*911.*nu.*17.Carol. de Grassis *d.effectu* 1.*num.*1179.vbi *n.*1177.resoluit quòd huiusmodi seruitium debet omnino consistere in spiritualibus,& non sufficere in temporalibus, & *num.*1170.tenet non sufficere si seruitium præstetur alteri Ecclesiæ , quàm illi, in qua mandauit Episcopus , quod etiam resoluit Bonacin. *in Bullam Cœnæ disp.*1.*q.*16.*lib* 1.*sect.*1.*punct.*5.*n.*34.*&* d.§.4.*n.*21.Sed contrarium , immo sufficere quòd clericus inseruiat in Diuinis , etiam alteri Ecclesiæ quàm illi , cui fuit per Episcopum adscriptus,tenent Nouar.*de Iure Pontif.titul.de foro compet.concl.*6.*aliàs* 92.*n.*5. Anton.*de* Marinis *quotid qq..c.*58.*num.*12. Marius Anton. *var. resol.lib.* 3.*resol.*48.& Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiep.Neapol.decis.*111.*num.*5.*& decis.*154. *numer.*2. *part.*4 Ricciul.*de iure person.lib.*2.*cap.*6.*n.*15. Squillante *d.cap.*7.*num.*13.*&* 14. Diana *resolut.moral.p.*1. *tr.*2 .*resol.* 34. quorum opinio in hac vltima impressione magis placet, prout diximus *de iure Eccles.lib.* 1.*c.*39.§.2.*à n.*34. & refert me citato *in vtroque loco* idem Diana *p.*4.*tr.*1.*resol.*2. 14

Requiritur igitur,quod clericus in minoribus habitum , & Tonsuram deferat, nec sufficit semel, aut bis deferre , (debet enim esse actus successiuus , & frequentatiuus,) ex dictis per Menoch.*de præsumpt. lib.*6.*præs.*78.*n.*38.*vers.requirit plura copulatiuè Cōcil.* Carol.de Grassis *d.effectu.*1.*num.* 183. *vers.sic pariter est dicendum*,Farin.*d.quæst.*8 *num.*68. Aloys. Ricc.*in praxi aurea resol.*172.*conclus.*2.Bonacina *d* §.4.*n.*15. Et ideò si delinquat,requiritur vt habitum & Tonsuram prædictam tempore capturæ portet,vt dispo- 15

nit

nit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit 1. §. 27.*
ibi, *E for achado em habito, e tonsura*, notant Gomez
tom. 3. variarum cap. 10. numer. 5. Barbos. *in l. Titia,*
n. 33. vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo
infertur, ff. soluta matrim. Sanch. *de matrim. lib. 7. disp.*
46. num. 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 190.*
num. 10.

16 Si controuersia fuerit orta super probatione ha-
bitus clericalis, an scilicet ille in quo fuit repertus,
sit conueniens, tunc iudex Ecclesiasticus debet co-
gnoscere, vt firmant Stephan. Gratian. *d. c. 190. n. 13.*
Farin. *in praxi criminali q. 8. num. 34.* Caualc. *dec. 10.*
n. 12. cum seq & decis. 21. num. 18. & 21. p. 3. Cened.
d. q. 40. num. 32. Zerol. *in praxi Episcopo. part. 1. verb.*
clericus, num. 3. Laymann *in Theolog. moral. lib. 4. tr.*
9. c. 7. num 6. Diana *resol. moral p. 1. tract. 1. resol. 27.*
latius infrà *num. 33.* Bonacin. *d. §. 4. numer. 19.* latè &
eleganter Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 3. resolut. 48.*
n. 1. & 2. refert decisum Armendar. *d. l. 1. de foro comp.*
n. 2. in fine.

17 Hæc suprà relata procedunt dato casu, quòd hu-
iusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt fori
priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in
habitu, & tonsura, & licèt Ordinatio nostra *d. §. 27.*
loquitur solùm per verbum, *inuentus*, ibi *for achado*,
intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur
inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat
text. *in l. si Barsatorum, C. de fideiuss. & mandator.*
cum latè resolutis per Viu. *tom. 1. com. opin. lib. 1. tit.*
27. num. 218 p. 219. Mex. *in tract. tassa panis, concl. 1.*
num. 31. cum seqq. Gutier *Canon. lib. 1. cap. 12. num. 9.*
cum seq. Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. allegat. 14.*
n. 10. & 11.

18 Quando tamen clericus non captus, sed tempore
delicti commissi habitum, & Tonsuram non defe-
rebat, sed eam postea reassumpsit, eum fori priuile-
gio gaudere resoluunt Ciar. *d. quest. 36. vers. sed hic*
quero, Farin *d. quest. 8. num. 66. vers. item quid*, Mari.
Anton. *d. resol. 39. num. 8.* Thom. Valasc. *alleg. 44. n. 5.*
vbi contrarium firmat de Iure Lusitano, vt infrà
ostenditur *num. 28.* Si verò captus sit, & eo tempore
Tonsuram, & vestes clericales non deferebat, tunc
inquirendum est, an illas detulerit tempore delicti
commissi, & hoc sufficit vt fori priuilegio gaudeat,
sicut resoluunt Sanch. & plures ab eo citati *de ma-*
trim. lib. 7. disp. 46. num. 10. Mari. Antonin. *var. reso-*
lution. lib. 3. resol. 48. num. 7. Diana *moral. resol. part.*
1. tract. 2. de immun. Eccles. resol. 32. vers. notandum est
etiam.

19 In tantum verum est clericum in minoribus, ad
hoc vt priuilegio fori gaudeat, teneri habitum cleri-
calem, & Tonsuram deferre, vt non sufficiat gestatio
habitus, vel coronæ, sed vtrumque necessarium sit,
ex regula *l. hac verba 124. ff. de verbor. significat.* do-
cet Bellet. *disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cleric. person.*
§. 8. num. 7. me citato Castro Palao *d. puncto 2. num. 7.*
D. Barbosa *in d. l. Titia n. 35. vers. vltima concl.* Aloys.
Ricc. *d. Neapolis. decis. 154. p. 4.* Armendar. *dicto loco*
num. 13. Aloys. Ricc. *tom. 4. decis. 154.* & Gauant. *in*
enchirid. Episcop. verb. fori priuilegium n 8. Quicquid
dicant Mari. Antonin. *var. lib. 3. resol. 48. num. 9. & 10.*
Diana *part. 4. tract. 1. resol. 93. & part. 1. tract. 1. resolut.*
32. itavt si huiusmodi clerici, vel habitum clerica-
lem, vel tonsuram dimittant, priuilegium fori amit-
tant, etiamsi priùs eos Episcopus non admoneat, vt
habitum, Tonsuramve sumat: trina enim monitio
ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, &
Tonsura amittat clericale priuilegium, attenta dis-
positione Concil. *dict. cap. 6.* necessaria non est, pro-
ut tenent Cuc. *in instit. maior. lib. 1. tit. 6. de priuileg.*
cleric. n. 66. Lælius Zechius *de Republica Ecclesiast.*
tit. de clericis, num. 6. vers. amittitur autem, Nauar. *con-*
sil. final. num. 6. de priuileg. Stephan. Gratian. *discept.*
forens. cap. 190 num. 11. vers. licet, & cap. 440. num. 7.
Giurba *cons. 41. n. 28.* Alderan. Mascard. *de statut. in-*
terpr. concl. 1. num. 108. Bellet. *disquisition. clerical. per-*
son. §. 8. n. 6. vers. propterea, nouissimè Ciarlin. *contro-*
uers. forens. c. 20. n. 3. & cap. 36. num. 49. Diana *d p. 1.*
tract. 1. resol. 33. & ita pluries fuisse decisum testan-
tur Marius Antonin. *d. resol. 48. num. 7.* Aloys. *in pra-*
xi fori Ecclesiastici, decis. 606. in 1. edit. & resolut.
530. num. 4. in 2. edit. Vgolin. *de potestate Episcopi,*
cap. 12. num. 3. vers. 3. vbi limitat † in Ecclesiastico 20
portante vestes laicales aliqua rationabili causa;
sicut etiam limitarem in clerico etiam capto sine
habitu, & Tōsura, solito illam deferre, quia tunc fo-
ri priuilegio gaudere decisum referunt & resoluunt
Mar. Anton. *d. loco n. 7.* Carol. de Grassis *de effectibus*
1. num. 910. Tapia *in constit. Regni de personis, n. 57.*
Donat. Anton. de Marinis *resolut. quotid. c. 50. num. 3.*
Diana *resol. moral part. 1. tract. 3. resol. 23. & part. 4.*
tr. 1. resol. 18. Nam sola perseuerantia incedendi in
habitu laicali, vt publicè existimetur laicus, priuile-
gium clericale amittere facit, ex resolutis per Farin.
d. quest. 8. num. 66. Prosp. de Augustino *in additio-*
nib. ad Quarant. in sum. Bullar. verb. habitus clerico-
rum. limit. 3.

Licèt iure communi attento clerici soluti in 21
minoribus fori priuilegio gauderent, etiamsi neque
habitum deferant, neque Tonsuram, D. Barbosa *in*
d. l. Titia n. 35. vers. & ideo, & nunc attendat Concil.
Trident. *d. cap. 9* constitutum sit, vt in minoribus
constituti fori priuigelio non gaudeant, nisi benefi-
cium habeant Ecclesiasticum, aut clericalem ha-
bitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de
mandato Episcopi inseruiant, &c. vt *suprà hac ead.*
alleg. n. 1 & 2. ostendimus; nihilominus quoad no-
stros Lusitanos sciendum est plus disponere Tri-
dentinum, quàm concedebat Pij II Constitutio Re-
gibus Portugaliæ, à temporibus Alphonsi. V. quòd
scilicet clerici in minoribus non beneficiati, si non
gestarent habitum, & Tonsuram, à sæculari Iudice
capi & puniri possent; similesque concessiones Hi-
spaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leo-
ne X. factas refert D. Barbos. *num. 35. ad finem*; qui-
bus iam hodie non suffragantibus secundùm Con-
cilij decisionem iudicandum est, cùm in vltimis ver-
bis. *d. c. 6.* abrogentur omnes consuetudines, & pri-
uilegia in contrariũ, vt aduertit Thom. Valasc. *alle-*
gat. 11. n. 5. & 11. & innuunt Bobadil. *in sua politica lib.*
2. cap. 19. à num. 15. & Suar. *aduersus Anglicanæ secta*
errores lib. 4. c. 27. n. 12.

Sic etiam licèt attento Iure Communi clericus 22
incedens sine habitu, & Tonsura non esset cleri-
cali priuilegio priuandus, nisi ter monitus fuisset,
cap. fin. de vita, & honest. cleric. cap. in audientia, cap.
contingit. 2. de sentent. excommunic. attamen post
Concilium Trident. *sess. 23. de reform. cap. 6.* propter
dict. *nisi*, quæ excipit, iuxta *l. actione, C. de action.* ni-
hilominus si non incedat clericus in habitu, & Ton-
sura, vt priuetur, non requiritur alia monitio, ex
Bellet. *disquisit. clerical. par. 1. tit. de fauore cleric. pers.*
§ 8. num. 6. Thom Valasc. *alleg. 14. n. 15.* Marchin. *d.*
tr. 2 p. 1. c. 25. diffic. 5. Bonacina *d §. 4. n. 16.* & *suprà*
dixi *n. 19.*

Clericus verò enormia crimina committens sine 23
habitu, & Tonsura incedens de Iure communi po-
terat à Iudice sæculari non præcedente trina moni-
tione puniri, ex tex. *in c. ex parte il 2. in ordin. 27. de*
priuil. post Abb. Roland. Feler. & Clarum, commu-

nem dicit Farin. *in d.8.n.56.* ac de ea testantur Decian. *tract.crimin.tom.1.lib.4 c.9. n.* 90. Couar. *pract. c.*32.*n.*2.*vers.*3.Clar.*d.q.*36.*vers.quinto modo*,Marius Antonin.*d.resol.*48.*n.*6.*vers. limitatur* 2.Aloys Ricc. *in praxi aurea resol.*172. *num.*2. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d.lib.*15.*c.*5.*numer.*13.adducentes etiam tex.*in c.*1.*de apostat.*ibi,*relicto Ordine clericali,& habitu*, iuncto fine,ibi,*per censuram Ecclesiasticam non pracipimus liberari*, id est, non iuuari beneficio Canonis excommunicationem statuentis contra eos, qui violentas manus in clericos iniiciunt,sed potiùs eo non obstante capi posse à iudice laico, omnique priuilegio clericali priuari;vt interpretantur ibi omnes,atque Bernard.*in pract.cap.*111.& meliùs ad nostrum propositum ex eodem textu communem esse, ac consuetudine receptam,post alios,quos refert, fatetur Salzed.*in addit.ad eundem Bernard.c.*139.*lit.B.* qui omnes,& præcipuè Farin. hanc differentiam inter istum casum, & alium de clerico deprehenso in crimine non enormi sine habitu & Tonsura notant interesse;nam quando crimen enorme non est, trina requiritur monitio,vt clericus, qui monitus habitum, & Tonsuram non reassumit, amittat priuilegium clericale. At verò quando crimen enorme est absque vlla monitione amittit priuilegium, ex text. quem sic interpretantur *in cap. perpendamus, de sent.excommun.* Intelligunt præterea hanc sententiam procedere, vbi clericus non vllum, sed plura commisit crimina, ita vt quasi inueteratus in illis perseueret, extendentes omnia Iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita esse intelligenda iuxta mentem Doctorum, quos latè referunt comprobant Farin.*d. quæst.*8. *num.*55.Caball.*resolut. criminal.casu* 60. *n.*17. Alexand. de Neuo *cons.*59.*n.* 21.& 22.Bellet. *d.tit. de fautore clericorum personali* §.7.*n.*3.*vers.secundum.*

24 Sed supradicta communis sententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. *d.vers* 3. Salzed.*d.lit.B.*Capic.*decis.*161.*n.*2. Boër. *decis.*69.*n.*17. Bellet.*disquis.cler.p.*1.*tit. de fautore clericorũ personali* §.7.*num.*3. ex eo, quia nullibi expressum reperitur, quod non præcedente trina monitione,& non data incorrigibilitate, priuetur clericus priuilegio fori, vt à iudice sæculari valeant carcerari: imò videtur expressus in contrarium ordo scriptus à Pontifice *in cap.cùm non ab homine, de iudic.* & fundamentis quibus communis nititur, bene respondent Cou. & Salzed *dictis locis*:ad praxim tamen, quam solùm intendimus demonstrare, satisfit pro comperto haberi Iuri communi,(saltem, vt non requiratur trina monitio,)per Concil. Trident. fuisse derogatum, vt diximus, & ita pluries fuisse decisum refert Marius Antonin.*d.resol.*48.*n.*17.

25 Quoad clericos in minoribus coniugatos Conc. Trident.*dict.sess.*23.*cap.*6. iubet obseruari Constitutionem Bonifacij VIII.*in cap.vnico, de clericis coniugatis lib. 6.* vbi statuitur quòd si clericus coniugatus cum vnica,& virgine,deferat habitum,& Tonsuram clericalem,gaudet priuilegio clericali, Burg. de Paz *cons.*22.*num.*1.Garc.*de nobilit.glos.*9.*num.*50.Decian. *in tract.crimin.tom.* 1. *lib.*4.*c.*9.*num.*40. Cur.Philip. *part.* 3.*n.*7.Suar.de Paz *in pract.tom.*5.*cap.*22. *num.*6. Sanch.*de matrim.lib.*7.*disp.*46 *num.*1.Ciarlin.*controuers.forens.lib.*1.*c.*53.*num.*10.*cum seqq.* Farin.*in praxi crimin.part.*1.*quæst.*8.*num.*8. Aloys.Ricc. *in praxi aurea resol.*172.*in princip.* *Hispan.*35.*tit.* 5 *p.* 1. Ordin.Regia Lusit.*lib.*2.*tit.*1.§.27 Tridentinum autem statuit *d. loco* & exigit vt huiusmodi clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati,eidem Ecclesiæ seruiant, vel ministrent, & clericali habitu, & Tonsura vtantur, nouissimè materiam prosequitur, Steph. VVeyms *ad Cõstit.*25. *Iuris communis per Concil. Trident.innouatas, Constit.*9. super textum *in d.c.vnic.*& Conc. Trid. *in d.c.*6.latè Camill.Borrell.*in sum.decis.tom.*1.*tit.*8. Marta *de iurisdict.p.*2.*c.*32.*n.*29.Quæ quidẽ Constitutio Bonif. VIII.*in d.c. vnico* priuilegium hoc multis modis restrinxit.

Primò,vt eo gaudeant clerici coniugati solùm in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt constat ex eodem text.ibi,*pro commissis ab eo excessibus,vel delictis*, iuncto fine,ibi, *in cæteris autem eos gaudere nolumus priuilegio*,&c. Farin.*d.q* 8.*n.*6. Azeu.*l.*2.*tit.* 4.*lib.* 1. *Recop.* Cened.*dict.lib.*1. *quæst.*4.*num.* 18. & 19. Ludou.Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Ecclesiast.part.*1.*num.*32. Paul. Layman.*in Theolog. moral. lib.*4.*tract* 9.*cap.*8.*n.*5.Donat.Anton. de Marin.*quotid.resolut.c.*58.Gabr. Pereira *de manu Reg.p.*2.*c.*26. *n.*10.Thom. Valasc.*tom.*1.*alleg.*39.*n.*4. & *alleg.*43.*n.* 1. Ratio autem iustissima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonsura,& minoribus Ordinibus initiatorum, qui si priuilegio fori gauderent, maxima ex parte minueretur Principum sæcularium iurisdictio, explicat latissimè confirmans Couarr. *d. cap.*31.*n.*6. & alij,de quibus Farin.*d.quæst.*8. *num.*7. Neque obstat argum. quo contrariam sententiam, quòd scilicet in ciuilibus eo gaudeant priuilegio,tenuit Lapus & alij, de quibus proximè citati, & *in d.tract.de iure Eccles.lib*1.*cap.*39 §.2.*n.*38 & nouissimè Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiep.Neapol. decis.* 320.*p.*4.Marcel. Vulpe *in praxi c.* 40.*n.*7. ex verbis text.*in d.c.vnico*,ibi,*criminaliter*: nam debet intelligi secundùm eosdem de criminibus intentatis criminaliter,aut ciuiliter, iuxta præcedentia verba, ibi, *pro commissis ab eis excessibus* &c.

Quamuis supradicta hæc nostra sententia procedat attento Iuris communis rigore, nihilominus tamen hodie post Concil Trid. *d. sess.*23. *de reform. c.* 6.videtur probabile clericos coniugatos habẽtes necessaria requisita gaudere simpliciter priuilegio fori tam in causis criminalibus, quàm merè ciuilibus,& pecuniariis: nã hanc partem sequitur etiam communis Doctorum in Iure nostro multæ auctoritatis, videlicet Lap.*alleg.*40.*n.*1.& *alleg.*118.*n.*2.vbi Mãdos.*in addit.lit.A*,Burg.de Paz *cons.* 22. *per tot.*Ioan. Garc.*d. glos.*9 *n.*90. Marta *de Iurisdict.* 4.*p.casu* 153 *n.*1.& 15 Carol.de Grass.*de effect.clericali, effectu* 1. *num.*81.Duard.*in Bullam Cœn.*15. *quæst.*4.*à num.*12? Ciarlin.*d.lib.*1.*cap* 53.*num.*34.idem Aloys.Ricc.*p.*3. *decis.*170.*num.* 1.Squillante *de priuileg.cleric.c.*7.*dub.* 2.*n.*27.Diana *p.*4.*tr.*1.*resol.*78. & *aurea p.* 1. *tract.*2. *resol.*50. me citato *in hoc loco* Cast. Palao *d.p.*2. *n.*2. *vers.de tertia.* Quorum sententiam sequuta fuit *sacra Cong. controuersiis iurisdictionalibus præposita in vna Regien.*17.*Iunij* 1631.sequẽti declaratione.*Sacra Cõg. Eminentiss.Card.Iurisdict. controuersiis præpositorũ censuit Oratorẽ gaudere debere priuilegio fori etiã in causis ciuilibus, si habet requisita c. vnic. de cleric.coniug. lib.*6. Vnde de mandato eiusdem *sacræ Cong.eodẽ die Eminentissimus D. Cardin. Gipsius* scripsit litteras Reuerend. D.Paulo Coccapanio tunc Episcopo Regien. quibus id idem ei enuntiabatur,quarum tenorẽ refert Ciarlin.*d.c.*53.*n.*38.per hæc verba. *Illustr. & molto Reuerẽdo Mõsignore come fratello.Sè il clerico coniugato Giacomo Gian Massetti dalla Mirandola ha tutti li requisiti di clerico coniugato espressi da sacri Canoni, scĩza dubio egli deue poder goder il priuilegio del fuero in tutte le sue causa ancorche ciuili, conforme l'opinione di questa sacra Congregatione, sopra le controuersie giurisditionali, che he quanto accorre dir*

à S. P.

à V.S. in questo particulare, alla qualle mi offero, è prego ogni prosperita Roma 17. di Giugno 1631. Di V.S. come fratello. Il Card. Gessi. Francesco Paulucci Secretario. Extrà, *All Illustre & multo Reuerendo Monsignore como fratello il Vescuto di Regio.*

26 *Secundo* restringitur dictum priuilegium ad clericos, qui cum vnica & virgine contraxerint, quòd etiam disponit Ordinatio Regia *Lusitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispan. *l. 35. tit 5. part. 1.* & notant Ant. Gomez *tom. 3. variarum cap. 10. n. 4.* Alphonsus Aluarez *in speculo iuris Pontific. c. 35. vers. si verò clericus*, Curia Philipp. *p. 3. §. 1. num. 6.* Farin. *d. quæst. 8. n. 8.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 46. n. 1.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 8.* Steph. VVeymus *ad d. constit. 9. n. 10.* Ciarlin, *forens. controu. lib. 1 cap. 53. n. 12.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi Iudic. fori Eccles. c. 40. n. 1.* Camill. Borrell. *in sum. omnium decisionum tom. 1. tit. 8. de clericis coniug. n. 24.* vbi ampliat etiamsi postea ipsa adulterium committat. Quoad hanc materiam reputabitur virgo ea; quam priùs huiusmodi clerici coniugati deflorauerunt, nec fuit ab alio cognita, nisi ab eo ipso, quoniam non diuisit carnem suã in plures, & est vnus vnius, & illa est vnica vnius. Ita Nau. *in man. c. 27. num. 195.* Clar. *in pract. §. fin. q. 36. vers. quæro an clericus.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 46. num. 3. & disp. 84. n. 13.* Thom Valasc. *tom. 1. alleg. 41. n. 3. & 4. l. Hispan. 35. tit. 35. tit. 5. part. 1.* ibi, *fuera si el mismo la hubiere antes virgen.* Reputabitur quoque virgo quoad propositum vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vtpote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium dissolutum, vel quia primus vir mortuus est antequam carnaliter illam cognouisset. Ita Decian. *d. lib. 4. c. 9. n. 135.* Sãch. *d. disp. 83. n. 4.* Thom. Valasc *d. alleg. 41. n. 6.* In dubio autem, nisi aliud probetur, præsumitur virgo ea, cum qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes nascuntur cum habitu virginitatis, & in eo durare præsumuntur quousque deflorentur, Cou. *pract. c. 33. n. 7. vers. septimò*, Fuln. Pàcian. *de probat. lib. 2. c. 2. n. 3.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* vbi subdit quòd etiam præsumitur vnicum matrimonium, refert Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 2.* Ciarlin. *d. c. 53. n. 14.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini lib. 2. can. 15. q. 4. n. 2.*

27 *Tertiò* restringitur priuilegium *d. c. vnici*, vt tunc demum eo fruantur coniugati, si vestes deferant, & Tonsuram, explicant Couar. Suar. Bobadil. Barbos. *à n. 33.* Carol. de Grassis *d. effect. n. 84.* latè Farin. *à n. 64. d. locis*, Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. c. 11. num. 20. & 81.* Thom. Valasc. *alleg. 44. à princ.* benè Ciarlin. *d. c. 53.* vbi quòd non sufficit quælibet habitus dimissio, nisi sit continuata, Marcel. Vulpe *citato loco*, Steph. VVeymus *d. constit. 9. n. 5.*

28 Dubitari tamen potest, an huiusmodi clerici coniugati, si sine habitu, & Tonsura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonsuram postea reassumant, priuilegium retineant clericale? In qua quæstione communis sententia tenet huiusmodi clericum priuilegium retinere clericale, vt notant ex textu, iuncta glos. *verb. quamdiu, in Clem. 1. de vita, & honest. clericor.* recepta ex multis, de quibus Couar. *d. cap. 31. num. 7.* D. Barbos. *num. 33. vers. quinimò*, Farin. *n. 66. d. locis.* Marta *de iurisdiction. part. 2. cap. 32. num. 41.* Diana *d. p. 1. tract. 2. resol. 79.* Thom. Valasc. *alleg. 43. à num. 1.* vbi post alios resoluit quòd si vir cum virgine, & vnica contraxerit nuptias de præsenti, habitumque & Tonsuram deposuerit, & mortua eum & illum reassumat, recuperabit priuilegia clericis concessa initiatis prima Consura, vel in minoribus Ordinibus constitutis, & Armendar. *d. loco num. 13.* Ciarlin. *d. c. 53. num. 21.* alios ex antiquioribus refert Carol. de Grassi, *de effectibus cler. c. effectu 1. num. 84.* Sicut etiam priuilegio gaudere dicendum est, quamuis per aliquod tempus ante, vel post delictum, habitum, & Tonsuram dimiserint, si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur. Ita ex mente tex. *in d. c. vp. vnico*, & ex Alex. Hipp. & Claro *in d. §. final. quæst. 36. num. 15.* magis receptum ex Ordin. Lusit. *lib. 1. tit. 1. §. 15.* concludit D. Barbosa *d. l. Titia num. 33. vers. & per contrarium*, & post eum Thom. Valasc. *d. alleg 44. num. 4.* Ratio videtur esse, quia Iure communi, ac etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *sup. n. 22.* habitus, & Tonsura illis duobus tantùm temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cautum reperitur, vt propter dimissum habitũ, & Tonsurã statim priuilegium amittatur, vt constat ex supradictis. At de Iure communi verius est quod *suprà* diximus *n. 18.*

Quæstio non leuiter controuersa est in hac materia, vtrum scilicet si clericus coniugatus pro crimine capiatur incedens sine habitu, & Tonsura, & deinde è carcere fugiens, habitum, & Tonsurã reassumat, & in ea iterum capiatur, gaudere possit priuilegio clericali, itaut prima captura, an verò posterior sit attendenda? In qua quæstione, quòd priuilegio non gaudeat, non rarò accipi testatur Cabed. *part. 1. decis. 58. num. 8.* asserens pro hac parte esse expressum text. *in d. cap. ex parte, de priuil.* dum probat clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonsura, à sæculari potestate puniri posse, licèt postea eam reassumant, quem etiam ad hoc propositũ adducit Marta *de Iurisdict. p. 3. cap. 32. numer. 41.* aliaque tradit Belliet. *d. §. 8. à num. 12.* Sed parum facit, si aduertas non agere textum de clericis coniugatis, & deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam istos, quàm solutos, non amittere priuilegium ante trinam monitionem: sicut etiam attento Iure communi non concludit ratio, quam ex Imola adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. *d. quæst. 8. num. 66. vers. dummodo tamen*, quòd scilicet per capturam præuenta videtur iurisdictio, & per præuentionem sæcularis factus est competens, vnde reassumptio Tonsuræ censetur facta in fraudem iurisdictionis sæcularis. Nam stando in Iure communi dimissio habitus satis non erat, vt iudex sæcularis contra clericum fiat competens, non præmissa prædicta trina monitione, & consequenter cum omnino sit incompetens, non potest Ecclesiasticum præuenire, ex his, quæ notantur *in cap. proposuisti, de foro comp.* maximè quia aufugiens dedit se in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non possit dici facta præuentio: vnde hãc Cabedi decisionem reprobat Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 46. per tot.* 29

Addunt multi ad hoc, vt clerici coniugati gaudent priuilegio clericali, requiri quòd nullatenus negotiis sæcularibus se immisceant, quia his se immiscentes eo redduntur indigni, iuxta text. *in cap. Ioannes, in fine, de clericis coniug.* Ita Ioannes Andr. & infiniti, quos refert Sanch. *d. disputat. 45. num. 15.* sequuntur Thom. Valasc *alleg 44. num 13.* Camil. de Curte *in diuersorio, seu comprehensorio iuris feud. part. 2. cap. 1. num. 83. circa finem*, Camill. Borrell. *ad Bellug. in speculo Principum. rub. 11. §. videamus num. 1. lit. A, vers. & tunc demum.* Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. cap. 11. numer. 20. vers. tertio.* Sed melius contrarium probant Cauarru. *pract. cap. 31. numer. 8. vers. 6.* pluresque alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 46. numer. 26.* me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. cap. 53. numer. 27.* optima quidem ratione, quia huiusmodi clericis 30

clericis coniugatis licita est negotiatio honesta victus causa, vt bene probat textus *d. cap. Ioannes, in fine*, & cõsequenter priuilegio à Iure concesso priuari non debent, ex eo quòd licitam, honestam, & necessariam, secundum suæ personæ qualitatem, exercent negotiationem, Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 87.

31 Vtrùm in illis casibus, in quibus clerici in minoribus priuantur priuilegio clericali, puniri possint à iudice sæculari nulla præcedente degradatione, de qua *in cap. 2. de pœnis in 6.* Vide Cauat. *pract. cap* 32. *num.* 6. Farinac. *d. quæst* 8. *num.* 57. Thom. Valasc. *alleg.* 51. *per totam*, affirmatiuè respondentes, quod sine degradatione, ex recepta consuetudine, à sæculari iudice puniri possunt, præuia tamen declaratione sui Ordinarij amissionis priuilegiorum, vt ex infrà dicendis apparebit, me citato *in hoc loco* nouissimè Torreblanca *in practica*[b] *Iuris spirit. lib.* 15. *cap* 4. *n.* 12. *&* *c.* 5. *n.* 17.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. decreto fori priuilegio priuantur, priuilegio, etiam Canonis intelligantur priuati? In qua quæstione negatiuam partem tenent, & secundùm illam decisum fuisse testantur, Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fautore cleric. pers.* §. 8. *n.* 19. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. *num.* 7. Nicol. Garcia *de benefic. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 20. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 607. *in* 1. *edit. & resol.* 531. *num.* 7. *in* 2. *edit.* Molfes. *in summa Theologia moralis tr.* 1. *cap.* 3. *n.* 18 me citato *in hoc loco* Torreblanc. *d. lib.* 15. *c.* 6. *num.* 22. Contra Felician *de censib. lib.* 2. *c. vltimo num.* 24. Sic etiam clericus primæ Tonsuræ, etiamsi non gaudeat fori priuilegio, gaudere tamen potest priuilegio *c. Odoardus, de solution.* vt resoluit Gallettus *in margarita casuum conscientiæ, verb. clericus pag.* 40. *col.* 2. & refertur decisum Armẽdar. *in addit. ad recep. legum Nauarra lib.* 1. *tit.* 19 *de foro compet. n.* 1. *pag.* 93. & Molfes. *loco pridem citato.* Marchin *d. tract.* 1 *part.* 1. *cap.* 15. *diffic.* 8. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 15. *capite* 6. *num.* 11.

33 Quæstio denique in hac materia controuersa, difficilis, & quotidiana est, ad quem scilicet iudicem, Ecclesiasticumne, an sæcularem pertineat cognitio & decisio dubij circa clericatum, quando scilicet deprehensus in crimine à sæculari iudice clericum se esse dicit, & ad iudicem Ecclesiasticum remitti petit? Vel si dubium sit an habitum, & Tonsuram deferat, cæterasque habeat qualitates necessarias, vt priuilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio cam defendi semper sententiam, ad Ecclesiasticum iudicem pertinere cognitionem huiusmodi per expressum text *in cap. si iudex laicus, de sent. excommunic lib 6.* vbi reddit rationem summus Pontifex, quia de spirituali, & Ecclesiastica agitur: de spiritualibus autem nulla ratione laïcos cognoscere posse generalis est Iuris regula constituta *in cap. 2. de iud. ciu.* cum vulgaribus; atque ita nostram hanc sententiam firmant, ac latè probant post antiquiores Couar. *pract. c.* 33 *n.* 1. & post Ripam Salzed. *ad Bernard. c.* 61. *n.* 14. Nau. *in cap. nouit, de iudic. notab.* 66. *n.* 4. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Neapol. cap.* 38. *n.* 5. *in fine*, Molin. *de iustitia tract.* 3. *disputat.* 19. *num.* 11. Suar. de Paz *in practic. tom.* 2. *prol.* 2. *numer.* 6 Seraph. *decis.* 742. *num.* 5. Ioseph. Sesse *de inhibitionibus cap.* 5. §. 6. *num.* 78. Bellet. *d. tit. de fautore clericor. person.* §. 14. *à princip.* D. Barbos. *in d. l. Titia num.* 28. & 27. Cur. Philip. *p.* 3. §. 1. *num.* 11. latè & eleganter Anast. Germon. *de sacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 15. *à num.* 55. Steph. Gratian *discep. forens. cap.* 190. *à num.* 13. Marius Antonin. *variar. resol. lib.* 3. *resolut* 48. *à principio*, Farin. *d. quæst.* 8. *num.* 33. vbi *num.* 34. ampliat procedere non solùm quando quæstio est super clericatu, sed etiam quando est super vestibus, an scilicet in habitu incesserit, & Tonsura; Ambrosin. *de immunit. Eccles. c.* 23. *n.* 15 Melch. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 16. *n.* 69. Castr. Palaus *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 11. *disp. vnic. punct.* 4. *num.* 7. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 19. *q.* 8. *num.* 19. Bonac. *in eand. Bull. disp.* 1. *qu.* 16. *sect. punct.* 16. *n.* 31. Sanch. *in opere mor. tom.* 1. *lib.* 6 *c.* 1. *dub.* 3.

Verior tamen in hac quæstione resolutio habet, quòd coram iudice Ecclesiastico de clericatu, & aliis necessariis cognitio semper est habenda, citatis tamen iudice, & fisco sæcularis Curiæ, nam verificatis verificandis iudex Ecclesiasticus poterit declarare N. esse clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde est petenda remissio, cum intimatione dicti decreti, iuxta *d. cap. si iudex*; ita refert ex Farinac. & aliis Marin. Anton *d. resolut.* 48. *numer.* 24. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. c.* 53. *n.* 19. Quæ remissio facienda est sine clerici dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro *d. quæst.* 39. *vers. quære quomodo*, dicit Mari. Anton. *d. loco n.* 25. & intra certum terminum, nempe 20. horarum, aliàs iudex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, *d. cap. si iudex, c. nuper, de sent. excomm.* Sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiarius repertus in flagranti delicto à iudice sæculari, debet statim, & incontinenti, ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ Curiæ reddi, *d. cap si iudex*. In flagranti verò deprehendere dicuntur, quãdo nec fugere, nec inficiari potuerit, Menoch *cons.* 82. *n.* 179. Ant. Menuh. *Lucen. si decis.* 38. *n.* 2. † Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ iudicis sæcularis in clerico remisso, Cur Philipp. *part.* 3. § 1. *n.* 11. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 19 *n.* 11. Suar. de Paz *in praxi tom.* 2. *Prel.* 2. *n.* 11 & 12. Valasc. *cons.* 48. *n.* 9. 34 35

Vtrùm clericus coniugatus ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici? Vide infra *alleg.* 72 *post n.* 78. 36

Vltra clericos in minoribus, de quibus hucusque egimus, qui iuxta formam Concil. Trident. fori priuilegio gaudere possunt, sunt & alij, qui huiusmodi priuilegio capaces existunt, ac proinde à tributis, & sæculari potestate exempti, quamuis clericali tonsura, vel minoribus Ordinibus insigniti non sint

Nouitij, quamuis dici nequeant Religiosi, vt resoluit Angel. *verb. relig num* 24. rectè tamẽ & valide nominantur Ecclesiasticæ personæ, per gloss. *in cap. relig. §. quamuis non possit, de sent. excom. in* 6. & priuilegio fori gaudent, vt non possint conueniri coram iudice sæculari. Ita Ias. *in auth. si qua mulier, n.* 59. *C. de sacros. Eccles.* Bruno, à Sole *in locis com. verb. nouitius*, Galet. *in margarita casuum consc. ientia, verb. nouitius* 2. me citato *in hoc loco* Castro Palao *d punct.* 2. *num.* 10. *vers. secundo*, Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 111. *num.* 14. Curia Philipp. *part.* 3. §. 1. *num.* 12. Sayr *in flor. decis. lib.* 2. *tit.* 2. *decis.* 3 Ceual. *commun. contra com. tom.* 4. *q* 897. *num.* 1 or 6. Azor. *inst. mor part.* 1. *lib.* 11. *c.* 2. *q* 2. Got. *de gabell. q.* 95 *n.* 12. *cum seqq.* Franc. Emman. *qq. reg. tom.* 3. *q.* 51. *a.* 12. Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 12. *cap.* 3. *n.* 27. nouissimè Tamburin. *de iure Abbatissarum, disp.* 17. *dub.* 6. *n.* 1 etiam nouissimè Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *c.* 24. *num.* 4. Mari. Giurba *cons. decis. ine.* 15. *n.* 8. Farin. *in praxi crimin q.* 8. *n.* 46. *ampl* 16. Bonacin. *in Bullam Cœnæ disp.* 1. *q.* 16 *sect.* 1. *punct.* 3. *num.* 12. Gazzin. *de defens. reorum tom.* 1. *defens.* 20. *c.* 19. *n.* 22. Sanch. *in precepta Decalogi lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 10, *cum seqq.* Laurent. de Franchis *in* 37

contra

controu.inter Episcopos, & Regulares q.46. vbi quid si extra claustra delinquant, an possint ab Episcopo puniri? affirmatiuè resoluit, & quæst. 40. tenet nouitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis priuilegio gaudere, nisi iuxta Religionis institutione impubes admitti nequeat, Aloys. Ricc. part. 2. decis. 121. Nouar. de variat. fori sect. 2. quæst. 46. per tot. in vlt. impress. & ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impositis, Bertachin. de gabell. p. 7. princ. n. 56. Flores de Mena var lib. 2. q. 21. n. 198. Molin dict. tom. 3. tr. 2 disp. 671. n. 1. Maldcr. in 2. 2. tr. 1. c. 6. dub. 81. Turrian. in 2. 2. tom. 1. disp. 44. dub 4. Barthol. à Fausto in specul. confess. disp. 33. q. 14. n. 2. Sanch. in præcepta Decalogi to. 1. lib. 6. c. 10. n. 10. Diana res. mor. p. 1. tr. 2. res. 37. Nouar. d. q. 46. n. 10. Laurent. de Franchis vbi suprà q. 48.

38 Conuersi, qui veri religiosi sunt, eo quòd tria illa vota paupertatis, castitatis & obedientiæ emittunt; priuilegio fori, & exemptionis à potestate sæculari, & à tributis gaudent, prout resoluit Flores de Mena var. lib. 2 q. 21. num. 94. Hi vulgò dicuntur Fratres laici, non quòd Ecclesiasticæ personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & clerici non fiunt, sicut alij monachi, & Religiosi. Ita Peregr. variar. lib. 6. num 70. Bellug. in speculo Princip. rub. 11. §. videndum num. 6. vers. item comprehendi, me citato in hoc loco Castro. Palao d. num. 10. in princ. Decian. tr. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28. Eugen. cons. 29. n. 10. Lezana in summ. quæst. regular. cap. 2. num. 4. Camill. de Curte in diuersorio, seu comprehens. iuris feud. p. 2. cap. 1. num. 91. Carol. de Grass. d. effectu 1. num. 96. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 4. n. 11. Nouar. d. sect. 2. q. 65. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 29. a. 1. concl. 1. Sic etiam huiusmodi Conuersos gaudere priuilegio Canon. si quis suadente 18. q. 4 per c. Parochia n. 9. de sentent. excomm. resoluunt Nauar. in man. c. 77. n. 79. Suar. de censur disp. 22. sect. 1. à n. 19. Paulin Berti Lucens. in praxi crim. regular. tit. 1. c. 3. n. 2. Bonacin. de censuris disp. 2 quæst. 4. punct. 1. n. 6. Miranda d. q. 29. art. 2.

39 Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori, Marta de iurisdict. p. 4. casu 113. num. 37. Nouar. d. sect. 2. q. 64. Card. Tusch. pract. concl. lit. O, concl. 16 Peregr. variar. lib 6. n. 71. Fr. Paulin. d. cap. 3. num. 3. Castr. Palao me citato in hoc loco, d. n. 10. vers. tertiò. Duard. in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 15. q. 7. concl. 3. Squillante de priuileg. cleric. cap. 7. num 43. Ricc. p. 2. decis. 88. Anton. de Marinis quotid. resol. c. 114. num. 6. Diana p. 4. tract. 1. resol. 31. Alphons. Narbona l. 8. gloss. vnic n. 17. tit. 5. lib. 1. Recop. Tamburin. de iure Abbatiss. disp. 74. De his latissimè in meo tract. de iure Eccles. vniuerso lib. 1. c. 39. §. 2. n. 44. cum seqq.

40 Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt resoluunt Valasc. consult. 105. n. 32. Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 157. diximus d. tract. lib 1 c. 39. §. 2. n. 51. vbi n. 52. cum seqq de inseruientibus Ecclesiæ, me citato in hoc loco Castr. Palao d. n. 10 in fine, vers quarto.

41 Fratres tertij Ordinis S. Francisci in communitate viuentes, sunt personæ Ecclesiasticæ, gaudentque fori priuilegio, vt disponit Ordinatio Regia Lusitan. lib. 2. tit. 2. §. 1. ibi. Porem se alguns de terceira Ordem viuerem em cõmunidade, &c. resoluunt Grassis in decis. viuens lib. 2. c. 49. num. 27. Curia Philipp. p. 3. §. 1. n. 15. Suar. d. sect. 1. num. 10 Mirand. in manuali Prel. tom. 1. q. 36. concl. 1. Molin de Instit. tom 4. tr. 3. disp. 50. num. 4. in princip. Fr. Paulin. d. tit. 4. cap. 30. num. 6. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 663. in 1. edit. me citato in hoc loco Castro Palao d. num. 10. vers. quinto. Donat. Anton. de Marinis res. quotid. cap. 114. num. 11. Nouar. de elect. fori sect. 2. q. 66. n. 13. in vlt. edit. Dian. p. 1. tr. 2. res. 84. & p. 4. tr. 1 res. 31. in fine, Bellet disquisit. cleric. p. 1. tit de discipl. clericali, §. 2. nu. 19. & 20. me citato in hoc loco nouissime Ciarlin. controuers. forens. c. 18. n. 16 & me etiam citato in hoc loco Bossi. de triplici Iubilæi priuilegio, sect. 3. casu 22. §. 6. num. 59 Bonac. in Bull. Cœnæ. disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 17. nouissimè Tamburin. de iure Abbatiss. disp. 7 q. 3. & disp. 17. q. vlt. n. 2.

Controuersum autem est an prædicti Fratres, si in communitate non viuant, sed suæ quisque domi, fori priuilegio potiantur? Affirmatiuam opinionem, quòd scilicet tunc verè sint Religiosi, & priuilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. Emman. quæst. regul. tom. 2 quæst. 65. a. 4. Marc. Anton Eugen. cons. 26. num. 1. tom 1. Petr. de Vbald. de portion. Canon. q. 17. num. 13. & alij, quos refert ad vtramque partem Card. Tusc. tom. 4. lit. F, concl. 470. Marta de iurisd. p. 4. cent. 2. c. 113. numer. 36. & latius quàm omnes, ex professo 20. conferens argumenta pro hac parte Beatus Ioan. Capistr. in tract. quem scripsit, defensorium tertij Ordinis diui Francisci. Negatiua verò pars, immò prædictos Fratres non esse exemptos à potestate sæculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo suadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota substantialia, secundum modum viuendi approbatum per Sedem Apostolicam, vt ait glos. vers. obedientiam in Clement. 1. de religiosis domib. glos. similis verb. tertio in Clement. 3. de sentent. excomm. quas communiter receptas pluribus adductis testantur Duen regul. 100. limitat. 18. Azeued. ad l. 1. n. 4. tit. 14. lib. 6. noua recopil. Et facit optimè text. in d. Clement. 3. quatenus decidit huiusmodi Fratres tertij ordinis, tanquam cæteros laïcos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdicti. Quibus & aliis fundamentis hanc negatiuam sententiam tuentur Duen. reg. 100. limit. vlt. Calderin. consil. 4. de Regularib. & cons. 7. de foro comp Abb. in cap. 2. num. 11. & Felin. n. 10. de foro comp. Marian. in cap. 1. num. 12. eodem tit. Decian. tr. criminal. lib. 4. c. 9. num. 34. Bologn. cons. 22. num. 12. Vulpell. de libertate Eccles. p. 1. num. 29. Intrigl. decis. 30. num. 4. Franciscũ Viu. Neapol. decis. 49. num. 10. Masc. de probat. conclus. 957. num. 9. Nicol. Festas. in tract. de extimo. p. 4 cap. 1. à num. 10. Grilenz. cons. 4. num. 2. & 3. Giurba ad statuta Messanen. cap. 3. glos. 4. num. 25. vers. contra, & nu. 26. & n. 27. Herinq. de fideiuss. cap. 7. num. 148. nouissimè me citato Ciarlin. controuers. forens. cap. 18. à num. 3. Mol. dict. disp. 50. n. 4. vers. de his, Camill. Borell. in sum. omnium decis. tit. 43. de foro competenti num. 139 latè Carol. de Grassis dict. effectu 1. à n. 92. Miranda d. q. 36. concl. 2. vers. tantum ergo, Casarub. in compend. priuileg. mendicãt. verb. Tertiarij, Rota in Vlixbonen iuris conferendi habitum 23. Iunij 1636. coram R. P. D. Merlino, impressa per Tamburin. post tract. de iure Abbatissar. decis. 9. n. 2. Vnde exemptionem à tributis consequi non posse decidit apud Hispanos l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordin. & l. 2. tit. 14. lib. 6. noua recop. vbi Azeued. Lazarte de decim. venditione. c. 19. à num. 90. Auendan. de exequen. mandatis lib. 2. c. 14. n. 28. de gabell q. 95. num. 5. & 6. Flores de Mena d. q. 21. n. 197. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 224. num. 34. & c 363. num. 29. De his latè dict. tract. de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 2. numer. 41. & 42.

Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, 42
nulloque Ordine clericali sunt insigniti, nec habent

certum viuendi modum ab Ecclesia approbatum, exempti non sunt à potestate sęculari, nec priuilegio fori gaudere possūt. Ita Duen. *reg.* 100. *limit. fin.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. Couar. *pract. cap.* 34. *num.* 4. *vers.* 2. *intellige*, Curia Philip. *part.* 3. §. 1. *num.* 15. Boër. *in tract. de statu, & vita Eremit. num.* 13. & 14 Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *à num.* 102. Fr. Emman. *d. tom.* 2. *quæst.* 62. *art.* 2. Flores *d. quæst.* 21. *à num.* 194. Morl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 142. Mol. *de iust. tract.* 2. *disput.* 141. *vers. eremita, & d. tract.* 3. *disp.* 50. *num.* 4. *in fine*, Ceual. *commun. contra commun. tom.* 4. *qu.* 896. *num.* 585. *cum seq.* Camil. de Curt. *d. p.* 2. *c.* 2. *num.* 93. Zerola *in praxi. Episc. verb. Eremita*, Sāch. *in præcepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 10. Fr. Paulin. *d. tit. cap.* 3. *n.* 4. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de disciplina clericali.* §. 2. *num.* 25. nouissimè Nauar. *d. praxi de variat. fori sect.* 2. *q.* 67. Bonac. *d. punct.* 3. *num.* 18. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. num.* 10. *vers. septimo.* Sic etiam priuilegio *Canon. si quis suadente*, minimè gaudere resoluunt Iacob. de Grassis *in aureis decis. lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 17. *p.* 1. Suar. *d. sect.* 1. *num.* 11. Molin. *d. disp.* 39. *num.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. tom.* 5. *lib.* 1. *num.* 214. Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auendan. *d. cap.* 14. *num.* 24. Gutier. *de gabell. quæst.* 95. *num.* 7. Flores *d. quæst.* 21. *à n.* 192. & *n.* 204. Fr. Emman. *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 74.

43 *art.* 11. † Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, vel votum aliquod apud Prælatum Ecclesiasticum, prout in aliquibus Prouinciis extant multa illorum monasteria, tunc priuilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib.* 2. *tit.* 11. *in princip.* & fatentur omnes ferè *suprà* relati, quibus addo Laymann *in Theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 4. Duar. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *q.* 6. *n.* 2. Bonac. *in eandē Bull. disp.* 1. *q.* 19. *sect.* 1. *pūct.* 3. *n.* 18. Squillan *de priuil. cleric. c.* 7. *n.* 44. Donat Anton de Marinis *resol. quotid. c.* 114. *n.* 8. Laurent. de Franchis *in suis contr. p.* 1. *q.* 41. *pag.* 355. nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect.* 3. *casu* 22. §. 6. *n.* 60. in quo euentu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à Marta *de Iurisdictione d. casu* 113. *n.* 1. Vide quę dixi *d. c.* 39. §. 2. *n.* 45.

44 Pœnitentes sæculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori priuilegio gaudere resoluunt Couar. *d. cap.* 34. *num.* 4. Decian. *tract. criminal. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 35. Morl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 2. *in præludijs numer.* 143. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 127. post Simanch. Roia, & Azeued. Cened. *ad Decretum collectan.* 34. Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant *Beatas*, & Itali *Pinzocchere*, idem resoluunt Parlad. *lib.* 3. *rerum quotid. diff.* 9 §. 1. *num.* 5. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 8. *num.* 46. Bobadill. *in sua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 199.

54 Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Diui Iacobi, & Diui Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac aliis similibus, fori priuilegio gaudere resoluunt Nauar. *conf.* 12. & 13. & 22. *de Regularibus.* Carol. de Grassis *d. effectu à n.* 109. Mendos. à Castro. *in praxi Lusitaniæ lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 12. Curia Philipp. *p.* 1. §. 1. *num.* 13. Ioan. Sancius *in select. disp.* 49. *num.* 13. Diana *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 61. & *p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 86. Bonacin. *in Bullam Cœnæ disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *punct.* 3. *n.* 16. Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 2. *qu.* 62. *art.* 13. *cum seqq.* Petr. Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 2. Leonard. Duar. *ad Bullam Cœnæ Dominican.* 15. *quæst.* 28. *num.* 2. *quæst.* 5. *conclus.* 5. & *q.* 27. *num.* 50. Mench. *illust. cap.* 105. *num.* 46. Cæs. de Grassis *decis.* 47. *à num.* 16. Menoch. *de arbitr. casu* 135. *num.* 31. *in addit.* Ioan. Maria Nouar. *de elect. & variat. fori quæst.* 37. *num.* 2. *aliàs sect.* 2. *q.* 69. *num.* 31. *in vlt. impress.* Capall. *in criminal. resol. casu* 56. *num.* 9. & 10. & *casu* 225. *à num.* 11. adde per me citatos *d. cap.* 39. §. 2. *num.* 46. me citato *in hoc loco* nouissimè Sperell *in decis. fori Ecclesiast. decis.* 2. *n.* 97. vbi *n.* 120. refert *Sacram Congreg. immunitatis Ecclesiasticæ in Mantuana sub die* 25. *Septembris* 1627. sic censuisse. *Sacra Congregatio censuit Equitem inquisitum & carceratum à ministris ducalibus consignari Episcopo Mātuano, vna cum originali processu facto, quamuis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat audito procuratore Ducali, & facta consignatione vt supra, absoluatur Dux, & omnes complices ab Episcopo.* Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico *de an.* 1618. bonæ mem. Cardinali Carrafæ, olim Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex esset, quarum litterarum exemplum conscripsit idem Sperell. vir sanè doctus, & diligens, *d. decis.* 2. *n.* 134. vbi *num.* 125. refert Hispaniæ Reges per litteras in forma Breuis Clementis Papæ VIII. *sub dat.* 31. *Ianuarij* 1600. & à Paulo V. cōfirmatur *die* 5. *Ianuarij* 1608. priuilegium obtinere vt in posterum causæ criminales & mixtæ cuiuscunque generis Equitum Ordinum Militarium sācti Iacobi, Calatranæ, & Alcantaræ in prima instantia cognoscantur à suis Iudicibus, in secunda à duobus de Consilio dictorum Ordinum, & ab aliis duobus de Consilio Status in tertia instantia ad Maiestatem suam deuoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad causas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit seruari cuiuscunque loci stylum & consuetudinem in suo diplomate Regio, quod registrauit Mastrill. *dec.* 290. *post n.* 165. Cui quidem fori priuilegio renuntiare, & se submittere iurisdictionis alterius Iudicis nō possunt, Crescent. *decis.* 3. *de foro comp.* Camill. Borell. *in sum. decis. tom.* 1. *tit. de iurisdict. & imper. n.* 132. qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloys. Ricc *in collect. decis. collect.* 216. *vers. infero sextò*, vbi de Equitibus S. Ioannis, Gazzin. *in tr. de defensione reorum, defens.* 20. *n.* 17. Caball. *resolut. crimin. tom.* 3. *casu* 225. *n.* 11. *cum sequentib.* Felician. *de censib. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 3. *num.* 13.

Amplia procedere in nouitiis Ordinum Militarium huiusmodi, per text. *in cap. Religioso* §. 1. vbi Archid. *de sent. excomm. lib.* 6. me citato *in hoc loco* doctissimus Sperell. *d. decis.* 2. *num.* 130. *vers. contrarium tamen*, vbi attestatur hanc nostram sententiam esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacræ Congregationis Valent. *consi.* 95. *n.* 53. cum aliis per me citatis *d. c.* 39. §. 2. *num.* 48. quibus addo Ambros. Marchin. *in resol. pro nouitiis Ordinum Militar. in fine*, ibi. *de todo loqual consta que todos los Nouicios de todas las tres dichas Ordines Militares sin diferēcia in distincion alguna, en todos y qualesquiera delictos, sin exception alma dellos, gozan del priuileg. del fuero*, &c. latè Thom. Carlevalius *de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 6 *sect.* 3. *à n.* 139. *vsque ad n.* 445. nouissimè Diana *moral. resol. p.* 1. *tract.* 2. *res.* 49. *in fine*, & *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 30. *n.* 4. & *p.* 4 *tract.* 1. *resol.* 36 *vers. sed hos milites*, & *p.* 5. *tract.* 1. *resol.* 18. & eosdem Equites gaudere etiam priuilegio Canonis, etiamsi professionem non emiserint, post eundem Marchin. tenent Bonacin. *tom.* 3. *in Bullam Cœnæ disp.* 1. *q.* 19. *punct.* 3. §. 3. *num.* 3. Duar. *in eād. Bullam lib.* 2. *can.* 28. *q.* 8. Turrian. 2. 2. *tom.* 2. *disp.* 59. *dub.* 2. Castr. Palao. *tom.* 2. *tract.* 12. *disp. vnic. punct.* 9. nouissimè Diana *resolut. moral. p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 27. & *tract.* 13. *resol.* 44. & faciunt quæ Ias. *in l cum quadam, n.* 13. *ff. de iurisdict. omnium iud.* Tiraquell. *de retract.* 46

tract.lig.§.1.gloss.8.n.32. Curia Philip. *p.3.§.1.n.13.* & quæ *suprà* notauimus *num.37.* Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalensis fuit iudicatum præfatos nouitios fori priuilegio gaudere, vt refert Parens meus *Ordin. Lusit.lib.2.titul.12. §.1.n.2.* Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fori gaudere teneant Cened.*canonic.q.4.n.40.* Giurba *in consil.criminal.cons.77.n.21.* Bobadil.*in sua politica lib.2.c.18.n.86.& in c.19.n.17.in fine*, Fr.Emman. *d.q.62.artic.14.* Gabr.Pereira *de manu Reg.p.2.c.58. n.27.vers.illud semper.*

47 In nostro Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potiuntur priuilegio exemptionis, nisi habuerint præceptoriam Militarem, vulgo, *Comenda*, aut aliquam continentiam, seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgò *tença*. Ita attestantur Valasc.*consult.131.num.5.* Melch.Phœbos *Lusit.decis.85.num.6 cum seqq.tom.1.* per Ordin.Reg. *lib.2.tit.12.§.2.* vbi refertur ita fuisse concessum Regibus Lusitaniæ per Bullam Leonis X. summi Pont. quæ quidem Bulla de solis Ordinibus Militaribus S.Iacobi & S.Benedicti de Auis loquitur, vnde Ordinatio præfata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Iesu Christi referens ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dubia redditur ex defectu potestatis in legislatore, vt modò obseruarunt aliqui Lusitani Senatores.

48 De his militibus controuertunt Doctores, an veri dicantur Religiosi: In ea semper fui opinione illos verè dici Religiosos, quam quidem tenent Couar. Nauar. Auend. Menoch. Fortun. Garc. Bellug. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi lib.4.cap.16.numer.11.& lib.7.cap.29.num.105.* alios citat Cened.*ad Decretal.collect.29.n.4.* Iul.Cæs.Imbrian.*in tract.de iudic.Regni in præf.num.42.* Motta *in tract.de confirmat.Ordinis diui Iacobi lib.2.per totū, & præcipuè cap.2.§.29.* Bambacàr.*in repet.c.1.§.qui clericus quæst.2.n.31. cum seqq.si de feudo def.contr.fuer.* Gutier.*practic.lib.2.quæst.111.num.2.* Lezana *in sum. quæst.Regul.c.2.num.2.* Diana *moral.resol.part.1.tract. de immun.res.49.* nouissimè Trasmiera *in tract.de polygamia lib.3.quæst.12. n.26.* Bobadil.*in sua Politica lib.2.cap.19. n.11.* latè Carol.de Grassis *d.effectu 1.n.110.cum seqq.* Fr.Emman. *quæst.Regular.tom.1.quæst. 1.art.6.& q.13.art.2.* Ioan.Ramirez *in tractat.de fundat.Ordinis S.Iacobi cap.1.f.l.18.num.20.* Ayala *en la declaracion de la orden de Santiago, per tot.* & præcipuè *cap.1.& 2.* Ioan.Sanc.*in selectis disp.49. à n.11.* Rebel. *de obligat.Iustit.part.2.lib.3.quæst.4.num.13.* nouissimè Mendez à Castro *in praxi Lusitaniæ lib.2.cap.1.n.10.* & vide pro hac parte responsum D.Equitis Ioannis Sanctinij in Romana Curia Aduocati, quod ad me misit, doctissimis sanè fundamentis refertum. Vtrum huiusmodi Milites non esse verè Religiosos, sed secundùm quid, non improbabiliter Sarm. *de reddit. Ecclesiast. p.4.cap.1.num.23.* Lazarte *de decim.vend. c.19.num.92.* Girond.*de gabell.par.7.in princip. n.47.* Burg. de Pace *cons.17. num.2.* Arag.*2.2.quæst.88.art. 1.pag.138.ad vlt argum* Valent.*tom.3.in 2.2.disp.10. quæst.4.punct.2.* Molin.*de Iustit. tract.2.disputat.141. vers.est in verò rigida, & disp.613.à num.5.& tom.4. tract.3.disp.30.n.5.* Fr.Ludou.à Cruce *in expos.Bullæ disputat.1.cap.6.dub.111.num.5.* Azor.*instit. moral.p.2. lib.13.cap.4.quæst.4.* Azeued.*l.14.n.3.tit.5. lib.3. noua recopil.* Marta *de iurisdict.p.2.c.32.num.15.& n.4.casu 113.num.33.* Nicol.Garcia *de benefic.p.4.nu.15.cum seqq.* Iacob. de Graffiis *tom.1. consil.lib.3.titul.de Regularib.consil.11.num 8.& 15* quorum sententiam sequitur Rota, vt coram Seraph.*decis.583.*& apud Posti.*in tract.mandati de manut.decis.326.num.3.* Sed ex cuiusque Ordinis regulis, & Apost confirmationibus dignoscere facilè est, qui sint veri Religiosi.

ALLEGATIO XIII.

Episcopus quæ efficere & considerare debet vt Clerici in minoribus gaudere possint exemptione à gabellis & tributis?

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam primæ Tonsuræ non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus.*
2 *Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.*
3 *Idem in Regno Portugaliæ.*
4 *Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subiici videntur.*
5 *Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente summo Pontifice fuerunt semper obseruatæ, confirmataque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*
6 *Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.*
7 *Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate.*
8 *Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.*
9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*
10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij.*
11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.*
12 *Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine, suáque industria collectos ex alieno agro conducto.*
13 *Domum emens clericus ad suum vsum non soluit gabellam, secus si ad locandum.*
14 *Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Christi Domini, Diui Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*
15 *Exemptio à tributis an concedatur vxoribus viduis prædictorum militum?*
16 *Clericus in Regnis Hispaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat.*
17 *Clerico non manifestante tenebitur multo tius res portans denuntiare, vel damnum resarcire.*
18 *Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum vsum, & illius iuramento statur itaut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iurauerint.*

CLERICI etiam primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum non coniugati, de Iure communi sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis similibus oneribus, vt probat text. *in cap. non minus, & in cap. aduersus, de immunit Eccles. in cap. quamquam, de censibus lib.6.l.Presbyteros.Cod.de Episcop. & cler.* resoluunt Cou.*pract.c.31.* Bertach.*de gabellis, part.6.num.12.* Guid.Papæ *decis.385.* Remig.*de charitatiuo* 1

*ritatiuo ſubſi lio quæſt.*64. & 65. Ioſeph. Ludouic. *tom.* 3. *comm. opinion. tit. de gabellis, concl. vnica, verſ. infertur. pag.* 479 Auend. *de exequend. mand. p.* 2. *c.* 14 *n.* 30. Girond. *de gabellis p.* 7. *numer.* 4. Matienz. *l.* 11. *gloſſ.* 1. *num.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recopil.* Alexand. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 1. *tit. de iure fiſci, reſol.* 5. *n.* 7. *cum ſequentib.* Molin. *de iuſtit. tom* 3. *diſp.* 671. *n.* 5. me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 12. *diſp. vnica puncto* 9. *num.* 13. me etiam citato nouiſſimè Trullench. *in expoſit. Decalogi lib* 7. *cap.* 12. *dub.* 5. *numer.* 11. Torreblanca *in practic. de iure ſpir. lib.* 15 *c.* 6. *num* 43. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 28. *num.* 1. Molin. *de Iuſt. tom.* 3. *tract.* 2 *diſp.* 270 *num.* 5. Malder. *in* 2. 2. *tr. c.* 6. *dub.* 8. Leſſi. *de iuſtit. lib* 2. *c.* 33. *dub.* 5. *num.* 39. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. interp. concl* 1. *num.* 73. & 105. Grilenz *conſ.* 531 *numer.* 16. me citato *in hoc loco* nouiſſimè Ciarlin. *controu. forenſ. cap.* 22. *numer.* 1. nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. c.* 27. *à princ.*

2 Verùm apud Hiſpanos attenta *l.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recop.* huiuſmodi clerici non ſunt exempti à prædictis, ſed contribuere debent, ſicut laïci, niſi actualiter habuerint beneficium Eccleſiaſticum, & ita per illam legem tradunt Olan. *in antinomia iuris verb. clerici n.* 23 Humada *ad Greg. l.* 49. *gloſſ.* 3. *nu.* 4. & *l.* 54. *gloſſ.* 2. *n.* 10. *tit.* 6. *part.* 1. Gut. *pract. lib.* 1. *q.* 8. Parlad. *quotid. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 16. Flores de Mena *variar. lib.* 2 *q.* 11. *num.* 199. Dom. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli l.* 212. *nu.* 2. & 3. Felician. de Solis *de cenſibus lib.* 2. *cap. fin. n.* 13. Gutier. *de gabellis q.* 91. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 16 Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap. vnic. q. fin.* Torreblanca *d. lib.* 15. *cap.* 6. *n* 45. Cardoſo *in praxi Iudicum, verb clericus n.* 74. Vaſq. *in opuſc. de reſtitut. c.* 6. § 1. *dub.* 2. *numer.* 33. Thom. Valaſc. *d. allegat.* 28. *n.* 3. *cum ſeqq.* Ioan. de la Cruz *in directl. Conſcient. p.* 1. *prec.* 7. *q* 7. *art.* 3. *dub.* 1. *concl.* 1. Bobadil. *in ſum. politica lib.* 1. *c.* 18. *n.* 263. & 282. Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 8 *diffic.* 14. *n.* 5. me citato *in hoc loco* Trullench. *dict. lib.* 7. *dub.* 5. *numer.* 12. Molſeſ. *in ſumma Theologiæ moralis tract.* 6 *c.* 10. *n* 65. *in fine*, vbi tamen refert in Regno Neapol. iam eſſe immunes, vt eſt notoria praxis in Regia Camera. 3 †Idem quod in Caſtella, ſtatutum eſt in regno Portugaliæ per Ordinationem Reg. *lib.* 2. *tit.* 11. *in princ.* vt referunt Mol. *d. diſput.* 671. *num.* 5. Aluar. Valaſc. *conſult.* 131. & Thom. Valaſc. *d. alleg.* 28. *num.* 5. me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *d. punct.* 9. *n.* 14.

4 Quæ leges, tam Hiſpaniæ, quàm Luſitaniæ Apoſtolicam diſpenſationem, ſiue tacitam, ſiue expreſſam præſupponunt, alioqiun militari ſubiicerentur, quatenus prædictos clericos in habentes beneficium aſtringunt ad ſolutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos qui gaudent priuilegio fori, iuxta decretum Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de refor. cap.* 6. Caſtr. Palao *to.* 1. *tract.* 12. *diſp. vnic. pun.* 9. *n.* 4. & *n.* 14. *verſ. ha tamen leges*, me citato Trullench. *d. dub.* 5. *n.* 11. *in fine*, & ſic eaſdem leges, & conſuetudinem, quam à Romano Pont. ſcitam & toleratam dicunt, defendunt Vaſq. *in opuſc. de reſtit. cap.* 6. §. 1. *num.* 33. Leſſi. *de inſtit. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 5. *n.* 39. Molin. *de iuſtit. tractat.* 2. *to.* 3. *diſp.* 270. *n.* 5. Salas *de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. *ſect.* 11. *n.* 121. Turrian. 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 44. *dub.* 4. *n.* 12. Gutier. *de gabell. q.* 91. *à n.* 5. Torrebl. *de magia lib.* 4. *cap.* 6. *numer.* 71. ſed eam clarè aduerſari ſummorum Pont. decretis, de quibus *ſuprà*, aſſerunt illam damnantes Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *cap.* 3. *à n.* 1. Megala *in p.* 2. *lib.* 2. *c.* 57. *q.* 6. *n.* 101 Diana *moral. reſolut. part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 35. referens talem conſuetudinem in Regno Siciliæ non extare, plures citat Doctores Ciarlin. *d. c.* 2. *n.* 2.

5 Quoad Ordinationem tamen Luſitanam poſſum atteſtari ex antiquorum relationibus, ita ſupra hominum memoriam ſemper fuiſſe obſeruatum, ſciente, & patiente Summo Pontifice, ex Valaſc. *conſult.* 541. *n.* 11. & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extrauagantes hoc idem diſpoſitum, & obſeruatum erat, prout conſtat ex *Articulis gabellarum c.* 15. & ex *l.* 12. *tit.* 3. *p.* 5. *Extrauagantium*: quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in cócordatis factis in Romana Curia, ipſo Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionyſium, prout referunt Anaſt. Germon. *in aſſer. libertatis Eccleſ. cap.* 7. *verſ. maior, cum ſeqq.* D. Barboſ. *in priuatis ſcholiis ad l. filiusfamilias ff. de legatis* 1. quem citat Bened. Ægid. *in repet. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. p.* 5. §. 2. *n.* 17 & Cald. Pereira *de empt. c.* 8. *num.* 36. & faciunt tradita per Dianam *mor.* 4 *tr.* 11 *reſ.* 13.

6 Clerici igitur gaudentes dicto priuilegio immunitatis, & exemptionis, ſunt etiam exempti quoad exactiones pro neceſſitatibus, & vtilitatibus publicis, & communibus, non obſtantibus legibus ciuilibus, & Regiis contrarium diſponentibus: nam Iure Canonico, cui in hoc ſtandum eſt, ita clarè diſponitur, vt *in d. cap non minus, & in cap. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* me citato *in hoc loco* Caſtr. Palao *in opere mor. tom.* 5. *tract.* 12. *diſp vnica puncto* 9. *num.* 3. vbi *num.* 7. reſoluit Pontifice inconſulto Epiſcopi & clerici conſenſum non ſufficere ad illas exactiones ſoluendas, quia ad hanc obligationem inducendam requiſitus eſt conſenſus Pontificis propter imprudentiam quorumdam; ita vt etiam 7 † ob reparationem murorum, pontium, viarum, &c. licitum non ſit tributa illis imponere, etiam cum laïcis communia ſine conſenſu Summi Pontificis, quamuis laïcorum bona ad illorum reparationem non ſufficiant, niſi tanta ſit neceſſitas, & pietas, & quod ſine periculo, aut ſcandalo ad illum recurri non poſſit, tunc enim ſufficit Epiſcopi cum clericis cõſenſus Bart. & Paul. *in l. ad inſtructionem C. de ſacroſ. Eccl.* Angel. *in ſumm. verb. immunitas* §. 37. Syluest. *eodem verbo* 1. *num.* 50. Gregor. *l.* 54. *verb. en las calcadas tit.* 6. *part.* 1. Petr. de Ledeſin. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *concl.* 17. Gutier. *pract. lib* 1. *q.* 3 D. Sahag. *in c.* 2. *de iud. c. à num.* 15. Fr. Emman. *in addit. ad explicat. Bullæ Crucis* §. 9. *n.* 72. Dard. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *c.* 29. Lancel. Gallia *conſ.* 6. *num.* 54. & 55. Lederch. *conſ.* 145. *n.* 4. *in fine*, Duard. *in Bullam Cœna Can.* 18. *q.* 3. *num.* 3. & *q* 12. *num.* 2. & Homobon. *in examine Eccleſ. p.* 3. *tr.* 15. *quæſt.* 30. *in fine*, nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ciarlin. *d. cap.* 22. *n.* 53. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 679 Guid. Pancir. *in theſauro var. lect. lib.* 3. *c.* 31. Cenal. *commu. contra communi.* *q.* 415. & *tom.* 4. *q.* 896. *n.* 617. *cum ſeqq.* Padill. *in ſumma leg. pœnalium p.* 2. *caſ.* 48. *n.* 12. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 10. *c.* 7. *col.* 1080. Flores de Mena *var. lib.* 3. *q.* 31. *à num.* 513. Morl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 1. *q.* 16. *num.* 12. & conceſſum fuiſſe à Clemente VIII. *anno Domini* 1600. quòd Eccleſiaſtici de mandato Eccleſiæ ſoluant tributum, quando laïcorum bona non ſufficiunt, refertur Marta *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 1. *numer.* 55. & latiùs *caſu* 9. Bernard. Græuæ *ad pract. Cam. imperial. lib.* 5 *numer.* 15. latè Fr. Anton. de Souſa *in relect. de cenſur. Bulla Cœna c.* 10. *diſput.* 92. plures Doctores refert Cened. *ad Decretal. collect.* 153. *n.* 4.

Verùm quia hæc materia periculoſa eſt, & Rota Romana articulo maturè diſcuſſo eam certis conditionibus declarauit *in vna Brunduſina gabellæ coram Peña*, impreſſa per Dianam *moral. reſolut. in fine partis quinta*. Lectorem ideo ad illam remitto, verba autem deciſionis, quæ ſingularis eſt, ſubnectam.

Ad

Ad effectum enim vt clerici seu persona Ecclesiastica legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda compelli, inspectè iure Canonico, sequentia copulatiuè requiruntur. Primò vt adsit magna necessitas, cui aliàs facile subueniri nõ possit, tunc clerici cũ laicis contribuãt, probatur in d.c.non minus, vbi expressè notat Abb.n.5. vers.quando requiritur, & d.c.aduersus, de immun. Eccles.vbi Abb.num.4. & clercius apparet per Extrauag. Benedicti XI. Subsequutio, de immun. Eccles. Secundò debet concurrere cõmunis vtilitas, vel saltim pietas, vt in d.c.non minus, & c.aduersus, & de pietate considerauit tex.in l.ad extractiones C.de sacros. Eccl. Tertiò oportet quòd onus illud sit reale, & illud sustinendum laici non sufficiant, quia clerici & Ecclesia solũ tenẽtur cũ laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt in d.cap.non minus, & cap.aduersus, quas conditiones considerationes Benedict. in d. Extrauag. de immun. Eccles.ibi, caterum attendant soliciti Ecclesiarum Prælati & clerici Lateranen. Concilij quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id nõ supersunt facultates, deliberatione prouida noscitur expressisse. Quartò requiritur quòd ad onus huiusmodi impenendũ vocetur, & consentiat clerus, nec sufficeret Episcopus cũ Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, c.cum omnes, de constit. c quod omnes, de regul. iuris in 6. & probatur in cap.aduersus, ibi, verum si quando forte Episcopus simul cum clericis, & considerant Abb.in d.c.non minus 4. & 5. Quintò & vltimo in istis oneribus imponendis, ad effectum vt clericus teneatur, potissimũ requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs clerici contribuant, d c.aduersus, vbi notat Abb.n.5.vers.quartò requiritur, & sic fuit expresse cautum per Benedictum XI. in d. Extr.de immun. Eccles. & meritò, quia si arbitrio Episcopi & clerici hoc relinqueretur, facilè contingeret huiusmodi impositiones, & onera per ambitum, & preces Principũ, & ministrorũ laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont.qui non aliter quàm causa cognita ipsas facultates, vt clerici contribuant, concedere solent, &c.

8 Limita tamen in clericis, negotiatoribus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, vt probat expresè text. in cap. quamquam, de cens. lib.6 ibi, quas non causa negotiandi deferunt, resoluunt Duen. regul. 100.vers.fallit.11.Ioseph.Ludou.tom.3.commun.opin. tit.de gabel.concl.vnic.vers.infertur 10 ibi, fallit quando, Lazart.de decima vendit.c.10.numer.65.& 66.Girond.de gabel.part.7.nu.8 Foler.ad Marant.de ordine iudic.p.4.num.85.pag.184.Marienz.l.11.glos.1.num 3.tit.10.lib.5.recop.Bobadil.in sua politica lib.2.cap.18. num.123.lit F, & num.124. Garcia de nobilit.gloss.9. numer.53. Nauar.cons.1.de immunit. Eccles.Mexia in tract.taxa panis concl.5.num.23. Cened.ad Decretum collect.37.num.2.Marta de iurisd.p.4.casu 3. à num.2. Cabed.p.1.decis.189. & p.2.aresto 45. Alex. Trentacinq.var.lib.1.tit.de iure fisci resol.5. num.8. latè Gutier. de gabell. quæst.93. me citato in hoc loco Castro Palao, in opere mor.tom.2.tract.12. disp.vnica punct.9. num.15.& alij citati de Iure Eccles.lib.1.c.39.§11.n. 63. nouissimè Marcel. Vulpe in d. sua praxi cap.17. num 16.& Sperell.in decision.fori Eccles.decis.94.nu. 7.& nouissimè Trullench. d.dub.5.num.17.cum seqq. me etiam citato in hoc loco Torreblanca dict.lib.15.c. 6.n 46.

9 Quando dicantur clerici per viam negotiationis mercatores fieri, latè disserunt Girond. d.part.7.num. 11.Marc.Anton.Genuens. in praxi Archiep. cap.62. Cur.Phil pp.tom.2.lib.1.cap.1.numer.20.Cened.d.numer.2.Molin.de Iust.tract.1. disput.342.vers.cum seq. latè Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu 6. Paul.Comitol. resp.moral.lib.1.q.51.Vgolin. de potestate Episcopi c.13.§.15.cum seq. Aloys.Ricc.in praxi fori Ecclesiast.decis.375.in 1. edit.& resol.337.in 2. edit.Marcel.Vulpe dict. cap.15. numer.17. & cap.33. per tot. Camil.Borel. in summa omnium decis. tom. 1. tit.7.de clericis num.68. cum seq. & dixi dict.§.5.num. 64.me citato in hoc loco Castro Palao dict.parte 9.numer.16.

Non dicitur clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij collectum, prout resoluunt Bonacos. commun. criminal.p.2.verb.gabella fol.32. versa, Gregor.l.49.verb. las franquezas tit.6.pars.1.Iuseph.Ludou.tom.3.commun.opin.tit.de gabell.concl vni vers.infertur 10. Roland.con.71.numer.10.vol.4 Carol.de Grassis d.effectu 6 numer.33. Marcel.Vulpe d.c.33.num.10.Vgolin.de offic.Episc.cap.13.§.16.num.4.in fine, Mexi.in tractat. taxa panis, concl.5.num.29.Marta de iurisdict. part.4. casu 3.num.9.Cabed.p.2.aresto 45. Gutier. de gabell. quæst.93.numer.24.cum seqq.& numer.36.vers.quo fit, Marc.Anton.Genuens. in pract. Archiep.Neap.c.62. numer.7.Bobadil.in sua polit.lib.2.cap.18.numer.123. Squillante de priuileg.cleric.c.8. num.38. Quod procedit etiamsi clericus fructus sui patrimonij, & Ecclesiæ transuehat, & portet aliò quàm vbi nascuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiari, Bonacin. in Bull.Cœna Domini, disp.1. quæst.19.puncto 3.§.3.num.6.& de contract.disp.2.quæst.9.puncto 2. Souza in Bull.Cœna cap.19.disp.92. num.4.Vener.in examine Episcop.in tit.de clerico negotiatore, numer.5. me citato in hoc loco Castr.Palao d.n.16.vers.2.& me citato relato in hoc loco Torreblanca d.lib.15. cap.6. num.49. 10

Ita etiam clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, vt illa pascat in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, me citato in hoc loco Castr. Palao d punct.9.num.16.vers.tertio.Molin. de Iust.tract.2.disp.342.numer.14 Carol.de Grassis d. effectu 6.numer.17.Rodoan.de spol. Eccl.l.s.q.2.n.1.Iacob.de Grass.in aureis decis.lib.2.cap.18.num.8. Marcel.Volpe d. cap.33. numer.12. vbi num 8 attestatur Eminentissimos Cardinales decidisse in hæc verba: *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum præposita censuit Oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro eiusdẽ cultura vsu animalia necessaria coemere, eorumque animaliũ fœtus pro sua, & familia sustentatione vendere, nec propterea illicita negotiationis prætextu vexari posse. Romæ 22. Iunij 1619.* Nec etiam qui semel tantùm emeret, aut venderet, Salzed.ad Bernard.in pract.c.55. vers. & hunc cap.Cened.p.1.collect.37.n.2.in fine, Carol.de Grassis d.effectu 6.numer.19.vbi numer.28.dicit quòd clerici possunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus suorum fundorum, vt resoluunt Molin.d.disp.342. num.21. Claud. Tuti.alleg.14.n.1.Ioseph.Ludou.conclus.15.vers.fallit quando, Cened.ad Decretum collect.37. num.2.in fine, Valasc.consult.131.à num.6.Marcel.Vulpe d.cap.33. num.20.Trullench.d.dub.5.num.19. Aloys.Ricc.dict. resol.317.num.8 vbi num.10. resoluit non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod superest, de eo quod vilius ad sui, vel suorum sustentationem emit, iusto pretio tunc currente carius vendat, quam emit, nouissimè Sperell. dict.decis.84. num 9.& 10. vbi resoluit quòd in fructibus ex propriis, vel Ecclesiasticis prædiis recollectis non cadit mercatum, vel negotiatio, nec lucri captandi auiditas, itavt illos liberè possit clericus vbique locorum vendere & num.12. ex Macrabrun. consil. 18. 11

num.

numer. 291. *& seq.* tenet quòd clericus deferens rem suam de loco ad locum causa vendendi, & habendi maius pretium, non dicitur negotiator, quia hunc effectum requiritur, vt rem illam emeret, vel venderet, & *num.* 15. concludit ad hoc vt clericus dicatur quoad hunc effectum negotiator, duo copulatiuè requiri; prius est, vt rem vendat, nõ ex propria re ortam, sed ab alio comparatam: alterum vt eo fine emerit, quo carius reuenderet, quorum altero deficiente, deficit quoque negotiatio.

12 Fructus clerici ex suo semine, suáque industria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellam soluunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier. *de gabellis, quæst.* 63. *numer.* 68. *&* 72. Bellet. *disquisit. cleric. titul. de discipl. cleric* §. 21. *numer.* 31. Quicquid in contrarium sentiant Macrabrum. *consil.* 18. *num.* 296. *cum seqq* Sperell. *dicta decis.* 94 *numer.* 16.

13 Sic etiam† non teneretur clericus soluere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad suum vsum, secus si emat ad locandum; quia ita in supremo Portugaliæ Senatu iudicatum refert Cabed. *decision* 189 *parte* 1. de cuius decisionis veritate vide Valasc. *consult.* 131. *num.* 1c. Denique quæ negotia sint permissa, aut etiam interdicta clericis, tractat diffusè Redoan. *de spol. Eccles. quæst.* 2. *per tot.* vbi *num.* 12. tenet quòd licèt clerici non possint conducere terras, possint in conducta, in qua succedunt, remanere, & *numer.* 13. quòd possint conducere possessiones recolendas ad sui sustentationem, & *num.* 15. quòd possint emere equum pullum nutriendum, & rem vt melioratam vendant carius, & *numer.* 49. quòd ementes pro suo vsu possint vendere propter aliquam necessitatem pro maiori pretio.

14 Regulares quoque à datiis, gabellis, vectigalibus, & oneribus tam realibus, quàm personalibus sunt exempti, ex Iuris communis dispositione, *cap. quanquam, de censib. in* 6. *Clem. præsenti, de immun. Eccles.* Abb. *cons.* 13. *part.* 2 Bald. *in l.* 1. *num.* 9. *Cod. de contrah. empt.* Bertazz. *de gabell. seu vectig.* §. 7 *princ. n.* 10 Rota *in Bononien. exemptionis* 25. *Maij* 1618. coram Card. *Verospio. sen.* Equites etiam ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & aliis similibus eximi à tributis, & gabellis, disponit apud Lusitanos Ordin. Règia *lib.* 2. *titul.* 11. §. *vlt.* & apud Hispanos *l.* 9. *titul.* 18. *lib.* 9. *noua recop.* resoluunt Menoch. *illust. cap.* 105. *num* 45. Pallad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadill. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 264. Diana *resolut. moral. p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 49. vbi saltem quoad bona commendarum admittere videtur, Gutier. *de gabellis q.* 95. *à n.* 12. Nauar. *cons.* 23. *de Regular.* vbi de Militibus Sancti Stephani, Valasc. *consult.* 131. *n.* 3. Trullench. *dict. dub.* 5. *num.* 27. de his omnibus dixi *d. tract. de Iure Eccles. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 16. vbi *n.* 23. 24. *&* 25. de Regularibus, Conuersis, nouitiis, Monialibus Tertiariis, & Eremitis, me citato *in hoc loco* Castro Palao *d. punct.* 9. *numer.* 18.

15 Dubium tamen est, an huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? Praxis Regni Lusitaniæ obseruat illas hoc priuilegio non gaudere; sed contrarium verius est, per ea quæ tradunt Perez *l.* 1. *titul.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 57. *& tit.* 2. *lib.* 4. *pag.* 795. Azeued. *l.* 9. *numer.* 4. *titul.* 11. *lib.* 2. *noua recopil.* D. Barbosa *in l. quia tale, numer.* 23. *ff. soluto matrim.* Cabed. *part.* 1. *Lusit. decis.* 98. *& p.* 2. *aresto* 71. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. n.* 18. *in fine.*

16 In Regnis Hispaniæ, quando clericus aliquid portat, ex quo gabella debetur, si non fuisset exemptus, tenetur id ipsum denuntiare gabellariis, quod & in aliis Prouinciis obseruari testantur Ioseph. Ludou. *tom.* 3 *commun. opinion. tit. de gabellis, conclus. vnica*, §. *infertur* 10. *vers. isti etiam*, Brunor à Sole *in locis communibus, verb. gabella* 4. Stephan. Gratian. *discept. forensium, cap.* 17. *num.* 8. *cum seqq.* † Illo verò non ma- 17
nifestante muliones manifestabunt, & si hoc non fecerint, tenebuntur resarcire damnum, ex traditis per Vez. *in tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 41. *n.* 12. *pag.* 651. Farin. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 72. *num.* 19. † Et ipsi 18
clerici in manifestatione rerum, vel mercium, quas secum portauerint, tenentur iurare se illas ad suum vsum, ac necessitatem emisse, & illius iuramento stãdum est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præsumptio in contrarium, vide Mascard. *de probation. concl.* 953. *n.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 14. *numer...* Farin. *in praxi crimin. q.* 172. *n.* 30. Marta *de iurisd. part.* 4. *casu* 83. *n.* 7. me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controuers. forens. c.* 22. *n.* 58. Et si falsum iurauerit, non potest de eo querelari, Valasc. *consult.* 131. *n.* 11.

ALLEGATIO XIV.

Episcopus sacros Ordines quomodo conferre debeat?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij atque Vrbani.*
3 *Materia Subdiaconatus est propria Calix vacuus etiam consecratus cum Patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die sine Papa licentia conferri non possunt.*
5 *Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros, quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesia vtilitas postulauerit, aut consuetudo permitteret.*
6 *Diaconi materia est liber Euangeliorum.*
7 *Sacerdotalis ordinis materia remota est Calix cum vino, & Patena cum Hostia, materia verò proxima est illorum traditio.*
8 *Ordinatus in Presbyterum non manet, cui non traditur Patena cum Hostia, & Calix cum vino.*
9 *Sacerdos manet initiatus si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa,* Accipe Spiritum sanctum, *&c. peractis aliis.*
10 *Ordines duo sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.*
11 *Ordines duo sacros suscipiens non solum peccat, sed à posteriori suspensus est, in quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permitteret.*
12 *Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior.*
13 *Locus vbi Episcopus Ordines confert an in litteris ordinandorum sit exprimendus taxatiuè.*
14 *Hora pro sacrorum collatione quæ sit ostenditur.*
15 *Tempus matutinum non est de substantia collationum Ordinum.*
16 *Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de substantia.*
17 *Ordines maiores quare sacri appellantur? ostenditur.*

SVBDIACONATVS, qui inter Ordines sacros primo loco numeratus est in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur, vt inquit Vrbanus Papa *in cap. nullus* 60. *distinct.* ideo legimus 1

mus tempore Syricij antiquissimi Pontificis Cathedram Pontificiam tenentis anno Christi 386. & in ordine 40. post Petrum, subdiaconatum minimè esse Sacrum Ordinem *in c. quicumque*, vbi glos. *verb. ad Diacon.* 77. *dist.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Leodicen. *cap.* 21. non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacrarium, nec contactus vasorum dominicorum, & tamen constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à sacratis hominibus, vt dicit Stephan. I. *in epistola ad Hilarium.*

2 † Inter sacros igitur Ordines numeratum fuisse à Constitutione Gregorij atque Vrbani dixi Innoc. *in cap. miramur, de seruis non ordin.* vbi gloss. refert prædictas Constitutiones, & latiùs Marc. Anton. Caper. *in tract. de perpetua castit. Sacerd. c.* 7. Vasq. *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 248. *cap.* 3. Molfes. *in summ. Theologia moralis tract.* 2. *c.* 2. *num.* 25. Marchin. *de Sacram. Ordinis tr.* 2. *p.* 6. *c.* 1

3 Dicitur autem Græcè Hypodiaconus, quasi subministrans Diacono, *c. cleros* 21. *dist.* In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, *cap. Subdiaconus* 33. *dist.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis p.* 2. *lib.* 1. *c.* 9. *num.* 6. Rodulph. Cupers. *in repet. c. oportebat* 79. *dist. in* §. *Subdiaconatus Ordo art.* 1. Sanchez *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 12. *numer.* 11 Marchin. *vbi suprà c.* 2. Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccles. cap.* 7. *n.* 18. *vers. subdiaconus*, Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 236. *c.* 3. ac Molfes. *in summa Theologia moralis tr.* 2. *cap.* 8. *numer.* 14 & 15. Carol. de Graffiis *de effectibus clerical. in prælud. nu.* 288. & *seqq.* vbi addit onus esse pertinens ad hunc Ordinem ad Sacrificium deferre vinum & aquam in vrceolis, Diaconis administrare, & manile & manutergium tenere, & pro lauandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit IESVS CHRISTVS Dominus noster, quando linteo se præcinxit ad lauandos pedes Discipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non esse necesse Calicem esse consecratum, vt ait Sot. Ledesm. & Emman. Sà, quos refert, & sequitur Henriquez *in summ. lib.* 10. *c.* 5. *in commento littera F*, & *c.* 8. *n.* 3. Cōtra Syluest. *verb. ordinatio* 2. §. 4. *vers.* 3. & alios, quibus adhæret Fornarius *de Ordin. cap.* 2. §. 6. *ad finem*, & illo citato Molfes. *d. c.* 28 *numer.* 13. Homobon. *de humana vita statibus p.* 1. *cap.* 19. *vers. Subdiaconi*, ex eo, quia nullo Iure constat necessariam esse Calicis consecrationem ad essentiam Sacramenti; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecratum, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati: attentè tamen inuigilandum ab Episcopo, ne Calice non consecrato vtatur, cum non sine maxima causa constitutum sit, vt Calices consecrentur, & nonnisi à personis sacris tractentur, *cap. in sancta, de consecrat. dist.* 2.

4 Forma autem sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materiæ; & iis vtitur, in traditione libri Epistolarum: *Accipe librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Patris*, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali hac verborum forma vtitur Episcopus: *Vide cuiusmodi ministerium tibi traditur, ideo te admoneo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere possis*, referunt Molfes. *d. cap.* 8. *nu.* 16. & Vasq. *dict. tom.* 3. *disput.* 238. *c.* 5. *à num.* 48. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 12. *num.* 1.

5 Subdiaconatus Ordo, & alij minores, vna, eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt, *cap.* 1. *de eo, qui ordin. furtiuè suscepit.* Quinimo hodie nedum simul dari non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas aliud exposcat, vt habetur in Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 11. cuius Concilij Trident. arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreuiandi interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi, vt promoueantur vna die, ad duos Sacros, vel vltimum minorum cum primo Sacrorum: ita Menoch. *de arbitr. casu* 564. *num.* 6. Maiol. *de irregularit. lib.* 4. *cap.* 11. *post num.* 1. & *lib.* 3. *c.* 24. *post numer.* 13. Salzed. *ad Bernard. cap.* 25. *vers. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert consuetudinem, quæ permitteret, vt possint simul minores dari cum Subdiaconatu; nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eo simul conferret Episcopus, vt tenent Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 71. *vers.* 8. Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promot. gloss.* 1. *num.* 18. Sorb. *in comp. priuil. mendicantium, verb. Ordines sacri, vers. & licet.* Gutier. *Canonic. lib.* 2. *cap.* 26. 31. & 32. Viuald. *in Candel. aureo titul. de sacramento Ordinis n.* 36. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 11. §. 4. Suar. *tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 43. Fr. Emman. *quæst. Regularium tom.* 3. *q.* 13. *art.* 4. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prelat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 8. *conclus.* 2. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 4. *n.* 2. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 8. *quæst. vnica puncto* 5. *n.* 36. Vasq. *tom.* 3. *in* 3 *p. disput.* 246. *à numer.* 46. Fornar. *de Ordine c.* 8. §. 3. *in* 1. *notab.* Molfes. *d. tract.* 2. *cap.* 8. *num.* 37. Quamuis ab ipso Concil. sublatam esse omnem contrariam consuetudinem existiment Maiol. *d. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 1. Menoch. *d. casu* 564. *n.* 8. Salzed. *d. c.* 25. *vers. vna eademque die.* Reginald. *lib.* 3. *n.* 28 Cætera de hoc Ordine vide *in tract. de iure Eccles. lib.* 1. *cap.* 37.

Diaconus græcè, minister latinè appellatur, *cap. cleros* 21. *dist.* quia Sacerdoti ministrat, & aliis clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat: nam licet alij quoque Clerici ministri existant, solus tamen Diaconus propriè sortitur hoc nomen, quia solus circa res sacras Presbytero ministrat, easque fidelibus distribuit, *cap. Diaconi sunt* 93. *dist.* Alij verò potius assistentes dicuntur, vt Syluest. Summus Pontif. docet *in cap. nullus Acolytorum.* 24. *dist.* Hic & Leuita vocatur à tribu, Leui, à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt, *d. cap. cleros, c. Diaconi sunt* 93. *dist.* Elegerunt autem Apostoli septem Diaconos *Actor.* 6. quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; sed locum quidem illorum septem tenere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum viduis ministrabant, arg. *cap. Diaconi Ecclesia* 93. *distinct.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatio, *cap. Diaconus*, 23. *distinct.* Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 12. *num.* 15. vbi aduertit hunc esse actum secundarium, & minus principalem Diaconis; nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere Calicem, & patenam cum hostia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materiæ explicari, quia cum Presbytero Calix cum vino, & patena cum hostia tradatur, Subdiacono verò eadem vasa vacua, modus non restabat medius, quo posset tradi Diacono, quam ob causam propter Euangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus, cuius officium est publicè legere Euangelium in Ecclesia, & ministrare in Sacrificiis, verbum 6

gentibus

gentibus prædicare, & Sacerdotibus in sacris Ecclesiæ actibus deseruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noster exercuit, quando post Cœnam Sacramentum sanguinis, & Corporis ministrabat Discipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideò eis assignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Crespet. *in sum. Ecclesiast. discip. verb. Diaconus*, Homobon. de Bonis *de humana vita statibus, part. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in d. cap. oportebat, rub. Diaconus institutum, art. 1. numer.* 38. Hassiis *d. cap. 9. num.* 7. Vulpe *d. c. 7. numer.* 28. Carol. de Grassis *d. prælud num.* 290. Marchin. *d. tr. 2. part. 7. cap. 2. cum seqq.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp.* 236. *c. 4. cum seqq.* Molfes. *d. tr. 2. cap. 9.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub.* 17. *n.* 8. Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe potestatem legendi Euangelium in Ecclesia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. c. 15.*

7 Presbyter græcè, latinè senior dicitur, *cap. cleros, 21. distinct.* non tam ætate quàm moribus, & officio, qui etsi ætate plerúmque sit iunior, sic tamen viuere, ac conuersari debet; vt eius probata vita senectus sit, vt inquit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c.* 14. Is Sacerdos etiam dicitur, quasi sacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus non solum inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit. Propriè verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. si quispiam 81. dist. cap. Subdiaconum 77. distinct. cap. 1. in fine 15. quæstion. 5 cap. 1.* vbi gloss. *de cohab. cler.* præsertim, vbi de fauorabili agitur, in re verò odiosa strictè fiet pro solo Presbytero. Panormit. *in dict. cap. 1.* Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt *infrà allegat. 26. num. 1.* dicitur, & qui bonum habeat testimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur *allegat.* 18.) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap.* 14. Is quoque ex Toletano Concilio VIII. *cap.* 9. Psalterium, & Cantica vsualia, vel hymnos didicisse debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hostia; materia verò proxima est traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, *cap. praterea, iuncta gloss. 23. dist. c. generaliter, §. vtriusque 15. quæst. 1.* Et forma illa verborum adiicitur: *Accipe potestatem offerendi, &c. cap. Presbyteri, cum seqq. 23. distinct.* Cùm ergo materia Sacerdotij sit traditio patenæ cum Hostia, & Calicis cum vino, si in patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis desideretur, non manere ordinatum resoluunt Ioan. de la Cruz *in director. conscient. par. 2. de sacram. Ordin. dub. 2. concl. 1.* Tanner. *in 3. par. D. Thom. disp. 7. quæst. 2. dub. 4. num.* 94. Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* Turrian. *in select. disput. Theolog. part. 1. disput. 21. dub. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 2. numer.* 17. quicquid dicat Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 6. §. 1.* cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter tantorum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coninch. *de Sacrament. disp. 20. dub. 7. num. 71. conclus. 6.* resoluat ordinandum de necessitate præcepti teneri tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram. tract. 11. c. 3. dub. 4.* Zambran. *in decis. casuum conscient. cap. 6. dub. vnico, n. 11.* Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 3. nu.* 10. Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscell. resol. 3.* vbi subdit post Henriq. Reginald. Vasq. Molfes. & alios, non esse necessarium vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione.

Manus quoque ipsius sacro Chrismate innunguntur, oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio solis Presbyteris in ordinatione præstatur, non autem inferioribus clericis, *d. cap. præterea*, & Sacerdotali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam super ipsum imponit ordinator, & Presbyteri stantes, *cap. Presbyter 23. dist. c. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Host. *numer.* 10. asserit sufficere, etiamsi non omnes stantes, sed duo tantùm manus imponant, & sic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, si his peractis moriatur Episcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum sanctum, quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis*, &c. licèt his verbis prętermissis imperfecta sit Sacerdotalis potestas, cum Sacerdos à peccatis nequeat absolutionem impendere prætermissis ab Episcopo præcitatis verbis. Ita V. dent. *tom. 4. disp. 9. q. 1. puncto* 5. Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine.* Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 4. & 11.* Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem.* Henriquez *in sum. lib. 10. c. 6. § 1.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n.* 20. Officium Presbyteri est, vt habetur *in cap. perlectis 25. distinct.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus; & denique verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia, etsi in potentia in Presbyterij charactere consistât; quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de potestate absoluendi diximus, est à Concilio Trid. *sess. 23. de reform. cap. 15.* constitutum, vt nullus Sacerdos cuiuscumque audiat Confessionem, nec absolutionis beneficium valeat impertiri, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur; vt latè *alleg.* 25. videbimus. Alia simpliciter Sacramenta ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacrificium cum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Episcopo permittatur, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap.* 2. Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non obtenta ab eo licentia. Nicol. I. *ad Michaël. Imper.* & habetur *in Hispalen. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non potest antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce 95. dist.* Cæterùm si nihilominus in solo charactere confisus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iurisdictio requiritur de essentia, vt suis in locis exponitur.

De

De ſcientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus latinè ſciat, & quæ legit, intelligat: ſic Sot. in 4. diſt. 25. q. 1. art. 4. concl. 3. Menoch. de arbitr. caſu 425. num. 50. Sanch. in opuſcul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 15. vbi n. 46. poſt Sot. citato loco, ſubdit ad Sacerdotium vltra dicta deſiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & ſic requiri vt benè legat contenta in Miſſa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem ſcientiam, vt poſſit ſeruare ritè, ea quæ ſpectant ad Miſſam conficiendam, & quòd ſciat defectus occurrentes in Miſſa, materiam & formam conſecrationis, diſpoſitionem neceſſariam ex parte animæ, & corporis, & antea num. 5. dixerat peccare mortaliter Epiſcopum ordinantem eum, qui neſcit officium, & neceſſaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. de Sacram. Ordinis p. 5. tr. 1. p. 1. c. 1. n. 6. cum ſeqq. Quod examen de ſcientia etiam reſpectu Regularium fit ab Epiſcopis, vide ſupra alleg. 11. n. 5.

10 Duo ſacri Ordines eodem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de Iure probat c. litteras, & c. dilectus, de tempor. ordinat. docet Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 13. & reſoluunt Henriquez in ſumm. lib. 6. c. 10. §. 3. litt. Q. & lib. 13. c. 38. in fine, Fr. Emman. in explic. Bullæ Cruciatæ, fol. 238. & quæſt. regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5. And. Gambat. de officio, & poteſtate legati, lib. 2. n. 264. Rebuff. in praxi benefic. p. 2. titul. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloſſ. 1. n. 18. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 2. dub. 53. num. 1. Franciſc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 1. c. 4. num. 29. & p. 3. c. 8. num. 50. Piaſec. in praxi noua Epiſcopali, p. 1. c. 1. num. 50. verſic. ad hæc ſpectat Galet. in margar. caſuum conſcientiæ, verb. Ordo 2. Marcel. Vulpe d. tract. c. 8. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 108. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5. Molfeſ. in ſum. tract. 2. c. 14. num. 13. nouiſſimè Marchin. de Sacram. Ordinis, tract. p. 7. c. 1. à nu. 1. & Lezana in ſum. quæſtionum Regular. p. 1. c. 14. n. 14. & dixi alleg. 18. num. 1.

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines ſacros, licèt à Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonico erat impoſita pœna ſuſpenſionis, vt in dict. c. litteras, ibi, ab executione officij Sacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſum, donec de illo diſponatur, &c. in c. innotuit, de eo, qui furtiuè ord. ſuſcepit, ibi, in ſusceptis Ordinibus miniſtrare non debeat, &c. ex quibus poſtremis verbis rectè colligitur hanc ſuſpenſionem eſſe latæ ſententiæ, & ipſo facto, vt per illum text. reſoluunt Nau. in man. c. 25. num. 71. Marchin. d. c. 1. num. 2. Bonacin. de cenſur. extra Bullam diſp. 3. q. 1. punct. 4. §. 17. n. 1. Quicquid dicat Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 41. Quam quidem ſuſpenſionem incurrit etiam ille, qui continuato eiuſdem diei ieiunio Dominica die ſequenti quatuor temporum recipit duos Ordines ſacros, vt aſſerunt citati infrà alleg. 18. nu. 1. in fine, quibus addo Henriq. d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fine, & Salzed. ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104. vbi dicit etiam tunc ſuſpenſum eſſe Epiſcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apoſtolica Sedes diſpenſationem ei indulgeat. Sed dubium eſt an ſuſcipiens vna die duos ſacros Ordines ſit ſuſpenſus ab vtróque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur fieri ſuſpenſum ſolùm ab vltimo Ordine ſuſcepto. Ita Suar. de cenſur. diſp. 31. ſection. 1. num. 40. Sayr. ead. tr. lib. 4. c. 14. nu. 23. cum ſeqq. Molfeſ. in ſum. tr. 2. c. 18. numer. 9. quos refert, & ſequitur Marchin. d. tract. 1. part. 7. c. 1. num. 2. in fine. quibus adde citatos in Collect. d. Con. ſeſſ. 23. c. 13. num. 15. Poterit tamen Summus Pontifex diſpenſare vt quis eodem die ſuſcipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de Iure poſitiuo eſt, in quo ipſe diſpenſare poteſt, Molfeſ. d. tract. 2. c. 14. num. 4. Fr. Emman. q. Regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 5. Epiſcopo verò neque ex rationabili cauſa id licet, c. cum dilectus, de tempor. ordin. Fr. Emman. d. q. 24. art. 5. Marchin. d. tr. 1. p. 7. c. 1. num. 4. Vtrum autem conferri poſſint vna die minores cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viget conſuetudo vt conferantur. Vide ſuprà allegat. 11. poſt num. 20.

Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt de Iure Eccleſiæ Cathedralis, vt aſſerit Syluest. verb. Ordo 2. num. 8. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 50. num. 3. de conſuetudine tamen licere in ea Eccleſia eos dare, quam Epiſcopus eligere mauult, tenent D. Antonin. 3. p. ſumm. tit. 14. c. 16. §. 17. Tabiena verb. Ordo 5. § 1. Rebuff. in regul. 23. Cancellariæ verſic. & minores. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi c. 26. §. 24. num. 1. Henriq. in ſum. lib. 10. c. 11. §. 3. Piaſec. in praxi noua Epiſcopali p. 1. c. 1. n. 56. & c. 55. Sed hodie hac in re habemos claram diſpoſitionem Conc. Tridentin. d. ſeſſ. 23. de reform. c. 8. vbi in hæc verba. Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Eccleſia, vocatis præſentibus ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrantur: ſi autem in alio Diœceſis loco præſente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur, referunt Barth. à Ledeſma dub. 15. de Ordine, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 26. verſic. minores verò, Sanch. d. num. 3. Garcia de benef. p. 8. c. 1. num. 17. in fine, Armend. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. de Epiſcopis, verſic. ad 10. † Dubium deinde reſtat, an locus vbi Epiſcopus Ordines confert, ſit in litteris ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira de empt. c. 5. num. 10. vbi poſt Rebuff. in praxi tit. de forma litter. Tonſur. num. 7. & Meneſ. l. 4. C. de diuerſ. reſcript. num. 12. reſoluit exprimendum eſſe. 13

Hora verò pro ſacrorum collatione eſt circa nonam, per gloſſ. 1. in c. quod à patribus. vbi Archid. 75. diſtinction. Sed vſus ſeruat, vt conferantur mane quacumque hora; non eſt tamen tempus hoc de ſubſtantia collationis Ordinum, ſecundùm doctrinam Hoſtienſ. in c. conſultationi num. 1. de temp. ordinat. vbi habetur, † quòd tempus, ætas, & Epiſcopi qualitas, non eſt de ſubſtantia Ordinum; idcóque character imprimitur; ſi quocumque tempore, à quocumque Epiſcopo, dummodo in forma Eccleſiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia tranſgreſſores ſunt Canonum, de quibus ſuo loco tractabimus: ſic etiam † Miſſa cum ſacris Ordine conferuntur, non eſt de eorum ſubſtantia, vt notant Doctores in c. quod ſicut, de elect. Armilla verb. Ordo, num. 8. licet tamen requiratur de honeſtate, & vſo, vt firmat. Imol. dict. c. quod ſicut num. 16. Sot. in 4. diſt. 24. q. 2. a. 1. concl. 2. Sanch. in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 4. 14 15 16

Prædicti maiores Ordines ideo ſacri appellantur à ſanctimonia, id eſt, caſtitate, & continentia, quam inducunt gloſſ. fin. in ſum. 32. diſtinct. Bellarm. lib. 1. de Sacram. Ordin. c. 8. verſicul. reſpondeo 11. quia illis annexum eſt caſtitatis votum, vt alleg. ſeq. ob idque recta ratione ſacer Ordo peculiariter in Eccleſia dicitur, cui eſt annexum ſacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & ſacratur Deo, vt inquiunt Valentia tom. 4. diſput. 9. quæſt. 1. puncto 4. verſ. Innocentius verò, Fornas. de Sacram. Ordinis c. 1. 17

gentibus prædicare, & Sacerdotibus in ſacris Eccleſiæ actibus deſeruire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio, redduntur: quod officium etiam Dominus noſter exercuit, quando poſt Cœnam Sacramentum ſanguinis, & Corporis miniſtrabat Diſcipulis, ac quando prædicabat Euangelium, ideò eis aſſignatur liber Euangelij, & Stola in modum iugi, alteri tantummodo eius humero iniecta, Creſpet. *in ſum Eccleſiaſt. diſcip. verb. Diaconus*, Homobon. de Bonis *de humanæ vitæ ſtatibus, part. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in d. cap. oportebat, rub. Diaconus inſtitutum, art. 1. numer.* 38. Haffiis *d. cap. 9. num* 7. Vulpe *d. c. 7. numer.* 28. Carol. de Graſſis *d. præl. ud num.* 290. Marchin. *d. tr. 2. part. 7. cap. 2. cum ſeqq.* Vaſq. *tom. 3. in 3. p. diſp.* 236. *c.* 4. *cum ſeqq.* Molfeſ. *d. tr. 2. cap. 9.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 2. dub. 17. n.* 8 Forma autem ſunt verba Epiſcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. c. 35.*

Presbyter græcè, latinè ſenior dicitur, *cap. cleros, 21. diſtinct.* non tam ætate quàm moribus, & officio, qui etſi ætate plerúmque ſit iunior, ſic tamen viuere, ac conuerſari debet; vt eius probata vita ſenectus ſit, vt inquit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c.* 14. Is Sacerdos etiam dicitur, quaſi ſacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in ſacris Canonibus non ſolum inferiores Presbyteros, ſed etiam Epiſcopos comprehendit. Propriè verò, & ſtrictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum poſt Epiſcopum, ſed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. ſi quiſpiam 81. diſt. cap. Subdiaconum, 77. diſtinct. cap. 1. in fine 15. quæſtion. 5. cap. 2.* vbi gloſſ. *de cohab. cler.* præſertim, vbi de fauorabili agitur, in re verò odioſa ſtrictè fiet pro ſolo Presbytero. Panormit. *in dict. cap. 1.* Ordinandus eſt Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt *infrà allegat. 26. num.* 1. dicitur, & qui bonum habeat teſtimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum miniſtrauerit (niſi aliud Epiſcopo videretur, vt dicitur *allegat.* 18.) ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conſpicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo poſſint expectari, vt inquit Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reformat. cap.* 14. Is quoque ex Toletano Concilio VIII. *cap.* 9. Pſalterium, & Cantica vſualia, vel hymnos didiciſſe debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hoſtia, *cap. præterea, iuncta gloſſ. 23. diſt. c. generaliter, §. vtriuſque 15. quæſt.* 1. Et forma illa verborum adiicitur: *Accipe poteſtatem offerendi*, &c. *cap. Presbyteri, cum ſeqq. 23. diſtinct.* Cùm ergo materia Sacerdotij ſit traditio patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino, ſi in patena non ſit Hoſtia triticea, & in Calice vinum vitis deſideretur, non manere ordinatum reſoluunt Ioan. de la Cruz *in director. conſcient. par. 2. de ſacram. Ordin. dub. 2. concl.* 1. Tanner. *in 3 par. D. Thom. diſp. 7. quæſt. 2. dub. 4. num.* 94. Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num.* 1. Turrian. *in ſelect. diſput. Theolog. part. 1. diſput. 21. dub.* 2. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 2. numer.* 17. quicquid dicat Henriq. *in ſumm. lib. 10. cap. 6 §.* 4. cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima ſcilicet huius tractatus impreſſione, ſed modò propter tantorum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamuis Coninch. *de Sacrament. diſp. 20. dub. 7. num. 71 concluſ.* 6. reſoluat ordinandum de neceſſitate præcepti teneri tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de neceſſitate Sacramenti non eſt neceſſarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram. tract. 11. c. 3. dub.* 4. Zambran. *in deciſ. caſuum conſcient. cap. 6 dub. vnico, n.* 11. Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnic. puncto 3. nu.* 10. Diana *moral. reſol. p. 2. tract. 2. miſcell. reſol.* 3. vbi ſubdit poſt Henriq. Reginald. Vaſq. Molfeſ. & alios, non eſſe neceſſarium vt ordinandus tangat phyſicè materiam, ſed ſufficere vt extenſione manuum oſtendat ſe eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, ſed tantùm de traditione.

Manus quoque ipſius ſacro Chriſmate inunguntur, 8 oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio ſolis Presbyteris in ordinatione præſtatur, non autem inferioribus clericis, *d. cap. præterea*, & Sacerdotali veſte induitur, vt in Pontificali. Manus etiam ſuper ipſum imponit ordinator, & Presbyteri ſtantes, *cap. Presbyter 23. diſt. c. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Hoſt. *numer.* 10. aſſerit ſufficere, etiamſi non 9 omnes ſtantes, ſed duo tantùm manus imponant. & ſic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, ſi his peractis moriatur Epiſcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum ſanctum, quorũ remiſeritis peccata, remittũtur eis*, &c. licèt his verbis prętermiſſis imperfecta ſit Sacerdotalis poteſtas, cum Sacerdos à peccatis nequeat abſolutionem impendere prætermiſſis ab Epiſcopo præcitatis verbis. Ita Valent. *tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto* 5. Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine*. Suar. *tom. 5. diſp. 42. ſect. 4. &* 11. Martin. Fornar. *de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem*. Henriquez *in ſum. lib. 10. c. 6. §* 1. Sanch. *in opuſcul. moral. lib. 7 cap. 1. dub. 12. n.* 20. Officium Presbyteri eſt, vt habetur *in cap. perlectis 25. diſtinct.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, ſuper populum orare, à peccatis abſoluere, & benedicere dona Dei; baptizare etiam, & alia Sacramenta populis miniſtrare præter Confirmationem & Ordinem, vt ſuo loco oſtendimus; & denique verbum Dei prædicare; quæ quidem omnia, etſi in potentia in Presbyterij charactere conſiſtãt; quia videlicet harum rerum poteſtas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum abſque iuriſdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de poteſtate abſoluendi diximus, eſt à Concilio Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 15. conſtitutum, vt nullus Sacerdos cuiuſcumque audiat Confeſſionem, nec abſolutionis beneficium valeat impertiri, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re conſequatur; vt latè *alleg.* 25. videbimus. Alia ſimpliciter Sacramenta miniſtrare non poteſt Sacerdos, niſi ſimilem habeat ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ auctoritatem, ſed nec Miſſæ Sacrificium cum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Epiſcopo permittatur, Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 2. Neque coram Epiſcopo ſuo celebrans benedictionem ſuper populum dare poteſt, non obtenta ab eo licentia. Nicol. I. *ad Michael. Imper.* & habetur *in Hiſpalen. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non poteſt antequam mittatur, & approbetur, *cap. ecce 95. diſt.* Cæterùm ſi nihilominus in ſolo charactere confiſus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iuriſdictio requiritur de eſſentia, vt ſuis in locis exponitur.

D:

De scientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus latinè sciat, & quæ legit, intelligat: sic Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. concl. 3.* Menoch. *de arbitr. casu 415. num. 50.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 15.* vbi *n. 16.* post Sot. *citato loco*, subdit ad Sacerdotium vltra dicta desiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & sic requiri vt benè legat contenta in Missa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem scientiam, vt possit seruare ritè, ea quæ spectant ad Missam conficiendam, & quòd sciat defectus occurrentes in Missa, materiam & formam consecrationis, dispositionem necessariam ex parte animæ, & corporis, & antea *num. 5.* dixerat peccare mortaliter Episcopum ordinantem eum, qui nescit officium, & necessaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. *de Sacram. Ordin. p. 5. tr. 1. p. 1. c. 1. n. 6. cum seqq.* Quod examen de scientia etiam respectu Regularium fit ab Episcopis, vide *supra alleg. 11. n. 5.*

10 Duo sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de Iure probat *c. litteras, & c. dilectus, de tempor. ordinat.* docet Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 13.* & resoluunt Henriquez *in summ. lib. 6. c. 10. §. 3. litt. Q. & lib. 13. c. 38. in fine*, Fr. Emman. *in explic. Bullæ Cruciatæ, fol. 238. & quæst. regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 3. & 5.* And. Gambar. *de officio, & potestate legati, lib. 2. n. 264.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. titul. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloss. 1. n. 18.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 1.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part. 1. c. 4. num. 29. & p. 3. c. 8. num. 50.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, p. 1. c. 1. num. 50. versic. ad hoc spectat* Galet. *in margar. casuum conscientiæ, verb. Ordo 3.* Marcel. Vulpe *d. tract. c. 8. num. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 2. num. 108.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 5.* Molfes. *in sum. tract. 2. c. 14. num. 13.* nouissimè Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. p. 7. c. 1. a num. 1.* & Lezana *in sum. quæstionum Regular. p. 1. c. 14. n. 14.* & dixi *alleg. 18. num. 1.*

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines sacros, licèt à Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonico erat imposita pœna suspensionis, vt *in dict. c. litteras*, ibi, *ab executione officij Sacerdotalis tandiu volumus manere suspensum, donec de illo disponatur*, &c. *in c. innotuit, de eo, qui furtiuè ord. suscepit*, ibi, *in susceptis Ordinibus ministrare non debeat*, &c. ex quibus postremis verbis rectè colligitur hanc suspensionem esse latæ sententiæ, & ipso facto, vt per illum text. resoluunt Nau. *in man. c. 25. num. 71.* Marchin. *d. c. 1. num. 2.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3. q. 1. punct. 4. §. 17. n. 1.* Quicquid dicat Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 41.* Quam quidem suspensionem incurrit etiam ille, qui continuato eiusdem diei ieiunio Dominica die sequenti quatuor temporum recipit duos Ordines sacros, vt asserunt citati *infrà alleg. 18. nu. 1. in fine*, quibus addo Henriq. *d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fine*, & Salzed. *ad Bernard. c. 25. prope finem, pag. 104* vbi dicit etiam tunc suspensum esse Episcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apostolica Sedes dispensationem ei indulgeat. Sed dubium est an suscipiens vna die duos sacros Ordines sit suspensus ab vtróque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur fieri suspensum solùm ab vltimo Ordine suscepto. Ita Suar. *de censur. disp. 31. section. 1. num. 40.* Sayr. *eod. tr. lib. 4. c. 14. nu. 23. cum seqq.* Molfes. *in sum. tr. 2. c. 18. numer. 9.* quos refert, & sequitur Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 1. num. 2. in fine*, quibus adde citatos *in Collect. d. Conc. sess. 23. c. 13. num. 15.* Poterit tamen Summus Pontifex dispensare vt quis eodem die suscipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de Iure positiuo est, in quo ipse dispensare potest, Molfes. *d. tract. 2. c. 14. num. 4.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 3. q. 23. art. 4. & q. 24. art. 5.* Episcopo verò neque ex rationabili causa id licet, *c. cum dilectus, de tempor. ordin.* Fr. Emman. *d. q. 24. art. 5.* Marchin. *d. tr. 1. p. 7. c. 1. num. 4.* Vtrum autem conferri possint vna die minores cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viget consuetudo vt conferantur. Vide *suprà allegat. 11. post num. 20.*

12 Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est de Iure Ecclesię Cathedralis, vt asserit Syluest. *verb. Ordo 2. num. 8.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 50. num. 3.* de consuetudine tamen licere in ea Ecclesia eos dare, quam Episcopus eligere maluit, tenent D. Antonin. *3. p. summ. tit. 14. c. 16. §. 47.* Tabiena *verb. Ordo 5. § 1.* Rebuff. *in regul. 13. Cancellariæ, versic. & minores.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 24. num. 2.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 11. §. 3.* Piasec. *in praxi noua Episcopali p. 1. c. 1. n. 46. & n. 55.* Sed hodie hac in re habemus claram dispositionem Conc. Tridentin. *d. sess. 23. de reform. c. 8.* vbi in hæc verba. *Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibus ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrantur: si autem in alio Diœcesis loco præsente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur*, referunt Barth. à Ledesma *dub. 15. de Ordine*, Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. versic. minores verò*, Sanch. *d. num. 3.* Garcia *de benef. p. 8. c. 1. num. 17. in fine*, Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. de Episcopis, versic. ad 10.* † Dubium deinde 13 restat, an locus vbi Episcopus Ordines confert, sit in litteris ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira *de empt. c. 5. num. 10.* vbi post Rebuff. *in praxi tit. de forma litter. Tonsur. num. 7* & Menes. *l. 4. C. de diuers. rescript. num. 12.* resoluit exprimendum esse.

14 Hora verò pro sacrorum collatione est circa nonam, per *gloss. 1. in c. quod à patribus*, vbi Archid. *75. distinction.* Sed vsus seruat, vt conferantur mane quacumque hora; non est tamen tempus hoc de substantia collationis Ordinum, secundùm doctrinam Hostiens. *in c. consultationi num. 7. de temp. ordinat.* vbi habetur, † quòd tempus, ætas, & Episcopi 15 qualitas, non est de substantia Ordinum; idcóque character imprimitur; si quocumque tempore, à quocumque Episcopo, dummodo in forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonum, de quibus suo loco tractabimus: sic etiam † Missa cum sacris Ordine con- 16 feruntur, non est de eorum substantia, vt notant Doctores *in c. quod sicut, de elect.* Armilla *verb. Ordo, num 8.* licet tamen requiratur de honestate, & vsu, vt firmat. Imol. *dict. c. quod sicut num. 16.* Sot. *in 4. dist. 24. q. 2. a. 1. concl. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 4.*

17 Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur à sanctimonia, id est, castitate, & continentia, quam inducunt *gloss. fin. in c. cum. 32. distinct.* Bellarm. *lib. 1. de Sacram. Ordin. c. 8. versicul. respondeo id* 1. quia illis annexum est castitatis votum, vt *alleg. seq.* ob idque recta ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesia is dicitur, cui est annexum sacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & sacratur Deo, vt inquiunt Valentia *tom. 4. disput. 9. quæst. 1. puncto 4. vers. Innocentius verò*, Fornax. *de Sacram. Ordinis c. 2.*

n.3. Bonacina *de Sacrament. disput.* 8. *q. vnic. puncto* 2. *n.*2 *ad fin.* Flamin. *de resign. lib.* 5. *q.*6 quamuis prædictos Maiores Ordines dici Sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus, aut habent Sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere dicant Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontifi. ij cap.*81. *versic. circa istum articulum*, Carol. de Graffis *de effectibus clericalibus in prælud. n.*196.

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto Sacris Ordinibus annexo.

SVMMARIVM.

1 *Continentia Sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*
2 *Continentiam antiquitus promouendi expressè cogebantur polliceri.*
3 *Continentia Sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.*
4 *Ordinibus Sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, ostenditur.*
5 *Ordinatus vi metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur disputatur.*
6 *Ordinibus Sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis Sacri detegere, non solùm cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum præstitit.*
7 *Clericus fornicans ratione voti committit incestum.*
8 *Concubitum clerici Sacris insigniti esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant.*
9 Cap. quia circa, de bigamis, *declaratur.*
10 Cap. Presbyter 28. dist. *declaratur.*
11 *Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.*
12 *Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum*, & n. 13.
Filius clerici in Sacris constituti suæ matri potest succedere, ibid.
14 *Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*
15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur.*
16 *Filius vt non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.*
17 *Componuntur opiniones hac de re adinuicē contrariæ.*
18 *Clericus castitatem & continentiam Sacro Ordini annexam seruare debet.*
19 *Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt.*
20 *Continentia in clericis est de Iure positiuo.*
21 *Subdiaconatus de essentia, vt substantia, non est continentia, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ.*
22 *Papa dispensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant.*
23 *Papa potest dispensare cum Religioso, vel Moniali super voto castitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant.*
24 Cap. cùm ad monasterium, de statu monach. *declaratur.*

1 CONTINENTIA Sacro Ordini cœpit esse annexa ex institutione Siricij summi Pontificis, circa *annum* 388. *in c. plurimos* 82. *dist.* vt dicit gloss. *in c. cum in præterito. verb. qui sacramentu* 84. *distinct.* eamque postea confirmauit Innocentius I. *anno* 408. vt videtur deduci ex *cap. proposuisti* 82. *distinction.* vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupauit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsiusmet *epist.* 83. *c.*4. ad Anastas. Episcop. Thessalonensem, cuius verba refert Marchin. *de Sacram Ordinis tract. at.* 2. *part.* 6. *c.*8. *difficul.* 5. Sed relicta in hoc temporum varietate, quam referunt Sot. *de iust. lib.* 7. *quæstion.* 6. *art.* 2. *versicul. probatur*, & Valentia *tom.* 4. *disputat.* 9. *quæst.* 5. *puncto* 5. §. 2. *versicul. cæterum* multis testimoniis sacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorúmque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentiæ votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illisque magnopere continentiam expedire tenent Iodoc. Clicthouæ. *de cœlibatu Sacerdotum*, Claud. Spencæ. *de continentia Sacerd.* Marchin. *de Sacramento Ordin. tract.* 2. *p.*6. *c.*8. Sot. *d. quæstion.* 6. *artic.* 1 *versic. & quoniam*, Valentia *d. puncto* 5. §. 3. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Clericis c.*19. Fr. Emman. *q. Regul. tom.* 3. *quæst.* 1. *art.* 1. Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.* 13. *c.*12. nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib.* 2. *c.* 15. *per tot.*

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expressè polliceri, *c. nullum*, *c. præterea*, *& c. quando* 28. *distinction.* Pòstea verò ex Constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinari pro consensu reputetur, subdens ne promouere asseuerans se non velle continentiæ promissione detineri, *c. Diaconus* 27. *distinction. c. Diaconi* 28. *dist.* Et ita cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censetur, hoc est non expressè, sed facto ipso; nam licèt non voce voueant, at facto & opere profitentur castitatem per sacrorum Ordinum susceptionem, *c. quando*, *c. de his & c. præterea* 28 *distinction.* Decian. *in cap. at si clerici num.* 227. *de iudic.* Alphons. Cupers *in repet. c. oportebat.* 79. *dist. versicul. explicatur de Cardinalibus art.* 1. *cap.*16. Monald. *consil.* 69. *num.*6. *libr.*2. quos refert Carol. de Graffis *de effectib. clerical. in prælud. numer.* 41. Franc. Mendoça *in lib.* 1. *Regum. c.*1. me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib.* 2. *cap.*15. *numer.* 57. quibus addo Mich. Medin. *de Sacrorum vir. continent. lib.* 5. *c.* 2. Cardin. Bellarm. *lib.* 1. *de Matrimon. cap.* 21. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 13. *c.*12. *quæstion.* 6. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 249. *c.*2. *&* 3. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 27. *num.* 10. Basil. Pont. *in simili tract. lib.* 7. *c.* 27. *numer.* 7. Marchin. *d. tract.* 2. *part.* 6. *c.* 8. *difficul.* 6. vbi *difficultat.* 7. inquirit in quo consistat solemnitas voti continentiæ, quod in susceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemni in approbata Religione? Vtrùm autem Episcopi, interueniente Clerici consensu, statuere atque decernere possint, quod promoti ad minores Ordines continerent? Negatiuam partem sustinet Anguian. *de legib. lib.* 2. *controu.* 2. *n.*26. vbi reprobat & reprehendit Archidiacon. *in c. certe n.*1. 12. *q.* 1. contrarium tenentem. 2

Ex quibus iam *primò* colliges falsam sententiam illorum, quia asserunt cœlibatum sacro Ordini Iure diuino adiunctum fuisse, ideóque nulla potestate humana etiam Papali dispensari posse; quia ex dictis contrarium veriùs esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico Sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. *quæstion.* 88. *articul.* 7. *&* 11. Antonin. Capet. *de perpetua castitate Sacer. c.*15. Claud. Spensæus *lib.* 1. *de contin sacerd. c.*3. Sot. *in* 4. *sentent. distinct.* 38. *q.* 1. *artic.* 1. 3

vers.

vers. dubium. Valentia d. puncto 5. §. 1. vers. sed his argumentis. Card. Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 18. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 6. Azor. d. cap. 14. quæst. 1. Marchin. d. cap 8. diffic. 6. num. 1. idem me citato in hoc loco videtur asserere eod. cap. 8. diffic. 10. n. 10.

4 *Secundò* colliges illum, qui ante pubertatem, Episcopi incuria, vel contemptu, Sacris est insignitus, ad continentiam non arctari, postquam peruenerit ad illam, nisi cum pubertatem attingit, promotionem ratam habuerit, tum expressè, tum tacitè non contradicendo; quia si tunc protestetur, posset ad sæculum retrogredi, & vxorem ducere. Ita Abb. in cap. vnic. num. 3. de clerico per saltum promoto vbi Ioan. Andr. num. 5. & Host. num. 2. Sot. 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. concl. 3. vers. quod si reges, Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis male promotis gloss. 2. numer. 10. Nauar. cons. 2. num. 4. de his, quæ vi, Henriq. in summ. lib. 1. cap. 22. §. 3. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 30 numer. 1. & 8. Squillante de cleric. obligat. p. 1. num. 83. Bonacin. de matrimon. q. 3. puncto 9. num 8. Basil. Ponti. eod. tract. lib. 7 cap. 29. num. 15 vbi expressè tenet quòd si puer, si ad vsum rationis perueniat, non reclamet, sed conscius obligationis continentiæ, statum sequatur Ecclesiasticum, tunc ex ista tacita professione status sacri censetur in prædictum onus consensisse, consequenter ab Ecclesia ad obseruantiam castitatis compelli posse, refert & sequitur Marchin. d. cap. 8. diffic. 10. num. 1. & 2. vbi tamen num. 4. cum seqq. contra Maiol. Sanch. & Squillan. tenet impuberem, qui habens plenum vsum rationis sua voluntate sacros Ordines recepit, sciens onus castitatis illis annexum, voto castitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

5 Quæstio in hac materia controuersa est, an scilices ordinatus vi, metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? In qua quæstione affirmatiuam partem tuentur D. Antonin. 3. part. sum. tit. 14. cap. 16. §. 18. vers. de sic coacto ordinato, Sot. de instit. lib. 7. quæst. 2. art. 5. vers. quapropter, Armil. verb. Ordo 8. num. 4 Tabiena eadem verbo 2. num. 27. Archid. in cap. de Iudæis, in fine, vers in gloss. 145. dist. Syluest. verb. Ordo 4. n. 1. & 2. Henriq. Boich. in cap. maiores n. 5. de Baptismo, vbi Butr § fin. num. 7. & Abb. in §. Item quæritur, etiam num. 7. Alberic. in suo dictionar. verb. ordinatus, vers. vtrùm coactè ordinatus, Rebell. de obligat. iustit. par. 2. lib. 3. quæst. 12. num. 9. Petr. Ledesma de matrim. quæst. 55. art. 4. Paul. Comitol. respons. moralium lib. 1. quæst. 55. à num. 3. Basil. Pont. de matrimon. lib. 7. cap. 29. Diana moral resol. tom. 2. tract. 4. resol. 193. Negatiua verò pars, quòd scilicet talis continentiæ voto non obligetur, suadetur *primò* exemplo matrimonij, quod graui metu extortum irritatur in Iure, c. virum, de Regular. cap. veniens, de sponsal. *Secundò* exemplo voti metu tali iniecto facti, quod nullum est, cap. 1. & 2 vbi gloss. vers. coactus vers. Item, & in voto, de his, quæ vi; quam sequitur. Abb. ibi num. 11. vers. & quartus casus. *Tertiò*, exemplo solemnis professionis, quæ pariter ipso iure est irrita, si per vim, vel metum grauem emittatur, c. insinuante, qui cler. vel vou. c. sicut, c. qui monasteria 20. q. 1. Nec obstat quòd vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, cap. de Iudæis 45. dist. nam dispar est ratio, quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia. At Ordo & continentia est de consilio, & voluntate: tum quia Baptismi susceptio, & professio legis Christianæ non est votum, quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent glossa verb. conditionaliter. in d. cap. maiores §. item quæritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea residere, Hieronym. Paul. in praxi Cancellariæ fol. 55. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 14. n. 3. & lib. 12. c. 5. n. 9. in com. lit. Q. Nau. consil. 1. n. 8. & cons. 1. n. 2. & cons. 3. num 8. de his quæ vi, in nouis, Petr. de Ledesm. in sum. p. 1. tract. de sacram. Ordin. cap. 6. diffic. 3 dicto 2. Sayr. in Claui Regia lib. 6. cap. 4. sub num. 20. Vgolin de potestate Episcopi cap. 13. num. 3. Cæsar. de Graffis decis. 19. de his quæ vi, & decis. 20. Rot. Rom. decis. 561 p. 1 diuers. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 29. num. 5. Bonac. de matr quæst. 3. puncto 9. num. 14. Coninch. tom. 2. disputat. 20. dub. 14. à num. 143. Squillante de obligat. cleric. part. 1. numer. 80. Marchin. loco cit. diffic. 9. Iul. Cæsar Madios de sacris Ordinibus cap. 3. num. 7 Hinc Rota decis. 105. numer 1. part. 1. in recentiss. censuit constare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cùm aliàs solos metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam sine patris expresso præcepto, sufficiat in materia susceptionis Ordinis.

Tertiò, colliges constitutum in Sacris, quia debet prædictum castitatis votum annexum, non solùm circunstantiam Ordinis sacri debere Sacerdoti detegere, cùm actuale peccatum carnis patrauit, sed cùm mente tantùm libidinosa actui consensum præstitit, argumento tex. in cap. qui viderit 32. quæst. 5. & iuxta tradita per Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 2. art. 4. vers. enimuero. Iacob. de Graffis in decis. aureis lib. 1. cap. 20. num. 32. † Ratione enim voti clericus fornicans committit sacrilegium, vt per Vincent. de Franch. decis. 27. n. 2. Losit. Soar. tom. 1. commun. opinionum lib. 1. art. 7. de clericis coniugatis num. 20. pag. 175. Cald. Pereira de nominat. emphyt quæst. 19. numer. 51. cum sequent. Azor instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 12. col. 1332. & part. 3. lib. 3. cap. 17. quæst. 7. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 29. art. 2. Sanch. de matrim. lib. 7 disp. 27. num. 9. plures ex antiquioribus refert Cened. ad decretales, collect. 102. n. 2.

Hinc fit non esse veram sententiam Cardin. in Clement. ad nostrum vers. 7. numer. 2. de hæreticis, vbi Imola num. vlt. & eiusdem Imolæ. in cap. vt clericorum, nu. 8. vers. aduertat tamen, de vita & honest. cleric. Clar. in §. fornicatio num. 4. & 18. & in §. incestus n. 1. vers. sed nunquid, Bermond. de public. concubin. rub. de sacrileg. num. 1. Paleoth. de nothis & spur. cap. 16. num. 14. cum seqq. Griland. in tract. de pœna omnifar. coitus quæst. 15. num. 2. Gutier. post alios Canon. lib 2. cap. 7. num. 44. & aliorum, quos refert Sanch. d. disp. 27. num. 11. asserentium concubitum clerici Sacris insigniti, esse simplicem fornicationem, per tex. in cap. quia circa, de bigamis, ibi, cum eis tanquam simplici fornicatione notatis, &c. & per text. in cap. Presbyter 28. distin. ibi, Presbyter si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit. Quæ tamen opinio falsa est, & ideo contrariam, nempe talem coitum esse sacrilegum, meliùs sustinet Menoch. de arbitr. cent. 5. casu 418. nu. 7. Thom. Doct. consil. 197. n. 4. Carol. de Graffis de effect. cleric. in prælud. num. 40, Azor. instit. moral. p. 1 lib. 13 c. 12. quæst 6. ad finem. & part. 2. lib 6. c. 7. quæstion. 12. vers. sed dubium. Petr. de Ledesma in summ. p. 1. tract. 27. c. 14. concl. 2. Bened. Ægid. in tract de priuileg. benef. art. 11. num. 10. citati à Gutier. d. cap. 7. à numer. 7. cum seqq. Sayr. in Claui Regia lib. 8. c. 2. num. vlt. ad fin. Suar. de Relig lib. 2. c. 6 n. 12 multi, quos refert, & sequitur Sanch. disp. 27. num. 19. asserentes teneri clericum illam circunstantiam voti annexi Ordini sacro tanquam mutantem speciem, in Confessione exprimere, & ita dicere se esse clericum in Sacris, & illam similiter declarare se peccasse cum clerico; cuius

6 / 7 / 8 (right-margin numbers beside "Tertiò, colliges", "cans committit sacrilegium", and "Hinc fit non esse veram")

rei ratio est, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem Religionis violans castitatis votum, ac per consequens sacrilegium commisit, quod est rei sacræ violatio, iuuat text, *in cap. de his*, ibi *vt sacrilegi*, 27. *distinct.* Vnde professus in Religione, & Sacris initiatus, si castitatem violet, si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie, vtramque circunstantiam tenetur confiteri, aliàs secus. Ita Iacob. de Graff. *in decis. aur. lib. 1. cap. 20. num. 21.* Ægid. de Coninch. *de sacrament. disp. 20. dub. 3. n. 131.* Henriq. *in sum. lib. 5. de Pœnit. cap. 7. numer. 6.* Lessi. *de iustit. lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 40.* Sanch. *d. disp. 27. nu. 25. cum seqq.* Homobon. *in exam. Ecclesiast. tract. 4. c. 3. quæst. 27.* Filliuc. *in quæst. moral. lib. tom. 2. tract. 40. cap. 9. num. 124.* Diana *moral. resolut p. 1. tract. 7. resol. 4.*

6 Neque obstat text *in d. cap. quia circa*, respondetur enim, quòd ideo ibi dicitur fornicatio simplex, non quia non sit etiam sacrilegium, sed vt distinguatur ab aliis luxuriæ peccatis specialiori qualitate, & substantia affectis, in quæ incidit aliquando Presbyter, verbi gratia, ab adulterio, stupro, vel incestu. Ita Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 17. quæst. 7. vers. in hac.* Sed meliùs accedendo menti & dispositioni textus dicendum puto in eo vocari simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, supposito quòd non habuit animum contrahendi matrimonium de facto & ita vocabitur simplex fornicatio ex parte effectus, & vt distinguitur à copula, quæ fit cum effectu maritali, iuxta *cap. nuper de bigamis*; non tamen vocatur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille tex. non vocat clericum simplicem fornicarium, sed tanquam simplici fornicatione notatum. Ad text. verò *in d. cap. Pres-*

10 *byter.* respondetur † nihil aliud significare, nisi quod fornicatio clerici cum soluta non est dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus Me-

11 noch. *d. casu* 418. † quia videbatur dari quoddam coniugium spirituale inter clericum & Ecclesiam, imò dicebant dari stuprum cum incestu, vt per Menoch. *dict. loco*, Gutier. *dict. cap. 7. numero 37. cum sequentibus.*

12 Verùm licèt communis opinio, de qua *suprà*, teneat coitum clerici dici sacrilegium, tamen respectu personæ mulieris, cum qua fornicationem committit, vt simplex reputatur, Benedict. Ægid. *d. art. 11. numer. 10. vers. vtcumque* & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adstipulantur Menoch. *in addit. ad tract. de arbitr. casu 209. num. 6. vers. tertia opinio*, Surd. *de alim. tit. 5. q. 7. n. 44.* & Steph. Gratian. *d. cap. 35. num. 24.*

13 Hinc à Doctoribus communiter resoluitur, & vt æquius recipitur filium clerici in Sacris constituti suæ posse matri succedere, ex eo, quia respectu illius talis coïtus non est damnatus, neque punibilis; & ita hanc opinionem tenent Perez *tit. 2. lib. 6. Ordin. pag. 69.* & latius *tit. 8. vers. vtrum autem, lib. 8. pag. 297.* Auend. *d. l. 9. Tauri glos. 5. cum seq.* ac proinde cum huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coïtus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per Negreiros *in introduct. vltim volunt. lib. 2. cap. 11. num. 5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imò filium clerici in Sacris constituti non succedere matri, tenent Anton. Gomez *l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & *ibi* Fernandez *num. 34.* Matiens. *l. 9 glos. 4. & numer. 6. 7. 8. tit. 8. lib. 5. nouæ recopil.* Mench. *de success. creat. §. 10. num. 47.* Peregr. *de iure fisci lib. 3. tit. 8. numer. 37. in medio.* Gam. *decis. 136.* vbi Flores, Molin. *de Iustit. tract. 2. disput. 167. vers. licet*, *aliàs numer. 8.* Spin. *in speculo testam gloss. 16. princip. num. 18. & 19. 89. & 90.* Gutier. *practicab. lib. 2. quæst. 102. per totam*, Bernard. Greuæ. *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2 conclus. 115. consil. 1. num. 2.* Azor. *moral. instit. part. 1. lib. 2. cap. 6. quæst. 5.* Lessi. *de Iustit. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56.* Et ex eo confirmatur, quia non potest negari huiusmodi coïtum etiam ex parte matris punibilem esse, & damnatum, cum in Iure multæ sint contentæ pœnæ contra clericorum concubinas: dicitur enim † coïtus 15
dãnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem Iuris imponitur, vt per Bern. *de publicis concubinar. propè finem, in verb. qui etiam filios numero 73.* Boss. *de coitu damnat. numero 38.* Clar. *in § fornicatio, numero 5.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 21. num. 16.* Stephan. Gratian. *d. cap. 35. num. 20.* Molin. *de iust. tract. 2. disp. 167. vers. licèt in conclusione.* Et † vt filius non succedat matri, sufficit 16
esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque simul, ex Valasc. *consult. 29. num. 13.*

Quare has contrarias opiniones distinctionis 17
fœdere componendas duxi cum doctiss. D. meo Petro Barbosa *in priuatis schol. ad l. ex facto §. si quis rogatus il. 1. vers. ad Ord. ff. ad Treb.* quod scilicet *prima* opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere soluta, quam pro concubina non habebat; nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coïtus damnabilis, aut punibilis. *Secunda* verò opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina sua, cum in nostris Hispaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur: quæ quidem resolutio semper intelligenda est de clericis in Sacris constitutis, nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Ecclesiasticum habentis succedere matri absque dubio resoluunt Azor. *d. c. 6. q. 5. vers. accedit.* Stephan. Gratian. *d. c. 36. n. 48.*

Castitatem & continentiam Ordini per se acce- 18
pto annexam clericus obseruare debet, cùm enim templum & vas Domini, ac sacrarium Spiritus sancti esse debeat, indignum est dici eum cubilibus, & immunditiis deseruire, D. Paul. *ad Romam. 13. cap. decernimus, & per tot. 28. dist. cap. proposuisti, cum sequentib. 82. dist. cap. 1. & per totam 15. quæst. 8 cap. à multis, de ætate, & qualit. cap. vt clericorum, de vita & honest. cleric.* plura refert Bened. Ægid. *de priuil. honestat. art. 11.* Demosth. *in oratione contra Timocratem* sic ait: *Ego enim arbitror, qui sacras ædes ingrediatur, qui curam diuinarum rerum præsit, eum non modo ad certum aliquod dierum tempus castum esse debere, sed per omne spatium ætatis ab istiusmodi studiis fuisse purum, oportere*, & Cicer. *2. de legibus, ad Diuos*, inquit, *adeunto castè, qui secus faxit, Deus ipse vindex erit.* Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibull. *lib. 2.*

Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris,
Queis dedit hesterna gaudia nocte Venus,
Casta placent Superis, &c.

Mundamini, qui fertis vasa Domini, *Esai. 52.* 19
necesse est, vt munda studeat esse manus, quæ alios mundare debet, *c. necesse 1. quæst. 1.* D. August. *serm. 36. ad Presbyt.* D. Chrysost. *lib. 6. de Sacerd.* & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo illicitè polluunt, *cap. Maximianus 81. distinct.* circa quam clericorum castitatem multa scribunt Thom. Doct. *consl. 147. n. 4.* Carol de Grassis *d. prælud. à n. 25.*

Continentia in clericis, quia non est de Iure diuino,

nino, sed duntaxat de Iure positiuo, vt præter citatos *suprà num.* 3. resoluunt Abb. *in cap. vt clericorum n.* 5. *de vita & honest. cler. & in c. cùm olim. n.* 5. *de cler. coniug.* Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 15. *num.* 61. Homobon. de Bonis *de humana vita stat b. part.* 1. *c.* 39. *prope finem vers. quoad secun-*
21 *dum*, † non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ, D.Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 11. Rota *diuers. part.* 1. *decision.* 560. *num.* 10. *& decis.* 361. *num.* 11. Bellet. *d. tit.*
22 *de disciplina clericali* §. 8. *num.* 9. † ideoque Papa dispensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonium contrahant. Ita Sot. *lib.* 7. *de iusti. quæst.* 4. *art.* 2. *vers. hoc patet, & in* 4. *sentent. dist.* 38. *quæstion.* 1. *art.* 1. *vers. dubium*, Abb. *in c. cùm olim. numer.* 5. *de clericis coniug.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 14. §. 5. *&* § 8. Bellet. *d.* §. 8. *n.* 11.

23 Prout etiam summum Pontificem posse dispensare cum Religioso professo, vel Moniali super voto castitatis, & continentiæ, vt matrimonium contrahant, tradunt D Thom. *in* 4. *distinct.* 38. *quæst.* 1. *a.* 4. *circa med.* vbi Rich. *art.* 9. *q.* 1. & Sot. *q. vnic.* Duran. *q.* 2. Pal. *q.* 4. *art.* 4. *concl.* 11. *&* 12. D. Antonin. *p.* 2. *tit.* 11. *cap.* 2. §. 2. Borgas *in tr. de irregul. p.* 6. *rub. de sponsal. & matrim. n.* 7. *&* 11. Nauar. *com.* 2. *de regul. n.* 57. *& de reddit. Eccles. q.* 1. *monitu* 55. *n.* 9. *& consil.* 5. *de statu monach. n.* 7. *& consil.* 16. *de sponsal.* Gama *decis.* 379. *num* 1. Graffiis *in decis. aureis lib.* 2. *c.* 31. *num* 22. *&* 23. Ioan. Ramirez *de confirm. Ordinis D. Iacobi c.* 5. *n.* 25. Motta *eod. tr. lib.* 2. *c.* 1. §. 12. *à nu.* 7. *& c* 2. §. 7. *à n.* 7. Cald. Pereira *de nominat. quæst.* 20. *num.* 19. *&* 32. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *c.* 11. *numer.* 16. *cum seq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 25. *art.* 1. *&* 2. *& quæst.* 26 *art.* 1. *& tom.* 3. *quæst.* 1. *art.* 5. *&* 8. *& quæstion.* 29. *art.* 6. Henriquez *lib.* 10. *c.* 14. §. 5. *in gloss. litt. A, & lib.* 11. *cap.*.. § 11. *& lib.* 12. *cap.* 5. §. 7. P. Ribaden. *in lib. pro defensione Societatis IESV, cap.* 15. 17. *&* 18. Lessi. *de Iustitia lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. Cened. *ad Decretal. collect.* 124. *num.* 4. latè Trasmiera *in tr. de polygamia lib.* 2. *quæst.* 17. *à num.* 29. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religiosorum lib.* 3. *quæst.* 36. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. dispensatio differ.* 6 *numer.* 5. Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* 1. §. 3. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 10. *num.* 83. Rebel. *de obligat. iustit. part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 4. *num.* 8. Gutier. *de Matrim. cap.* 122. *num.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 8. *num.* 6. *& in præcepta Decalogi lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 9. Bellet. *d.* §. 8. *num.* 12. Quamuis D.Thom. ante locum *suprà* citatum *in* 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 10. *& quæst.* 88. *art.* 11. contrarium resoluat per
24 tex. *in cap. cùm ad monasterium, de statu Regul.* † intelliguntur enim illius verba finalia, & ibi, *quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere*, in sensu composito, idest, cum monacho manente monacho; nam in sensu diuiso, idest, faciendo de monacho non monachum, & extrahendo eum à Religione, bene potest Papa dispensare, Valent. *tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 4. *puncto* 2. Vasquez *disp.* 165. *num.* 104. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib* 12. *cap.* 7. Less. *de iustitia lib.* 2. *cap.* 41. *à num.* 4. Motta *lib.* 2. *c.* 2. §. 7. *num.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 397. *vers. neque verò.* Basil. Pont. *d.* §. 3. *versic. sed quamuis*, Nicol. Garc. *dict. c.* 10. *numer.* 92. *&* 93. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *numer.* 16. Barth. à S. Fausto *d. quæst.* 36. *num.* 12. *& lib.* 7. *q.* 48. Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & vxorem, attestantur Palud. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *art.* 4. Lut. Marinæ Sicul. *lib.* 8. *de mirabil. Hispaniæ, c.* *vlt.* Ioan. Vasæ. *in chronica c.* 18. Barthol. à S. Fausto *d. q.* 36. *n.* 6. Ac etiam cum Constantia professa in Monasterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deserta nuberet Henrico VI. Frederici Imp. filio, dispensasse Cœlestinum III. referunt Cened. *ad Decretal. collect.* 124. *numer.* 5. Pineda *in vita D. Ioannis Bapt. lib.* 1. *ar.* 1. *c.* 6. *pag.* 84. Didac. de la Motta *in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata lib.* 2. *c.* 2. §. 7. *ad* 7. *nu.* 13. *pag.* 243. ibi, *Et quod Cœlestinus Papa III. dispensauerit cum Constantia filia Rogerij Regis Henrici Sexti, quæ erat Sanctimonialis in Panormo, & natus est ex tali coniugio Fredericus XI. certum est*, & inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 11. Fr. Mich. de Medina *de sacrorum hominum continent. lib.* 5. *c.* 28. 31. *&* 33. Illescas *in Hist. Pontif. lib.* 5. *c.* 31. &c. Francis. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *n.* 124. Barthol. à S. Fausto *dict. q.* 36. *n.* 6. *in fine.* Trasmiera *vbi suprà n.* 33. Et dispensatum etiam fuisse per Alexandrum III. cum Nicolao Iustiniano Sacerdote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad instantiam Vitalis Venetorum Ducis, tradunt Barthol. à S. Fausto *d. q.* 36. *n.* 5. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib.* 3. *c.* 5. *n.* 7. Pineda *in monarch. Eccles. p.* 3. *lib.* 6. *c.* 7. §. 1. *pag.* 34. Trasmiera *d. q.* 17. *n.* 34. & Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani refert Cened. *d. n.* 5. & nouè dispensasse Gregorium XIII. cum fratre Illustrissimi Card. Ioyosæ Galli Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capucinorum asserunt Barthol. à S. Fausto *d. q.* 36. *à n.* 8. Trasmiera *d. q.* 17. *n.* 35.

ALLEGATIO XVI.

Episcopus in qua ætate constitutis Ordines maiores conferre possit, & de pœna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. inchoatos, Presbyter ante 25. per diem incœptum promoueri non debent.*
2 *Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate.*
3 *Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ?*
4 *Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positiuo Iure sunt constitutæ.*
5 *Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his, qui vsu rationis carent, administretur, characterem imprimi in eorum anima.*
6 Cap. vnicum, de clericis per saltum promotis, *declaratur.*
7 *Infanti Tonsuram conferens, quam pœnam incurrat?*
8 *Suspensio, quam contrahit promouens carentem ætate non incurritur ipso iure.*
9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis ostenditur.*
10 *Promotus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus, intellige de promoto ad maiores Ordines, vt, num. 14.*
11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinibus ministrans, fit irregularis.*
12 *Suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine iu-* *risdict ...*

risdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent.

13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. Intelligige vt num. 24.*

15 *Papa solus dispensat in suspensione, quam incurrit promotus ante legitimam ætatem.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*

18 *Verba* temerè præsumpserit, *dolum, ac temeritatem significant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione.*

24 *Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure.*

1 SVMMVS Pontif. Clemens V. constituerat olim *in Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obstante impedimento Canonico, posset quis liberè in decimooctauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimoquinto ad Presbyteratum. Iure verò nouissimò Concil. Tridentin. *sess. 23. de reformat. c. 12.* præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoueatur; ac insoper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibos quoque personis esse attendenda, priuilegiis quoad hoc penitus exclosis, cùm olim meritis exigentibus possent in minori ætate promoueri, *in cap. monachus 71. distinct.* Prædictum verò annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone, sicut olim expressum erat *in d. c. 1. 78. distinct. & in c. cum in sunctis, de elect.* & idem de ætate Aeolytatus intelligendum videtur *d. c. in singulis, cum gloss.* Ratio huius resolutionis est, quia propria significatio dictionis, *ante*, de qua *in Trid.* est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus *de diction. vsu freq. dict. 53. n. 5.* nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, *expletum*, prout *sess. 25. de Regular. c. 15.* ibi, *ante decimumsextum annum expletum*, &c. tum quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 23. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trident. & hoc non esset antè, sed post. Quare ita docent Nauarr. *in c. 25. num. 69. cum sequentib. & num. 103.* Zerol. *in praxi Episcop. verb. Ordo §. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 30. numer.* 8 Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 1. c. 4. num. 31.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2. & lib. 13. c. 38. §. 2.* Petr. de Ledesm. *in summ. p. 1. tr. de sacram Ordin. c. 7. princ.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, p. 1. c. 2. rub. de requisito ætatis, num. 23. pag. 34.* Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q. 19. num. 11.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 3. q. 23. artic. 6.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 2. l. 2. de ætate, in declarat. n. 4.* Bonacina *de Sacram. disput. 8. quæst. unic. punct. 5. num. 12.* Nicol. de Garcia *de beneficiis p. 7. c. 4. n. 2.* Auila *de censur. part. 3. disput. 5. dub. 7. not. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tr. 3. n. 166.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp. 20. n. 102.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 1. numer. 4.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 12. num. 3. & 4.* Molfes. *in sum. Theologia moralis p. 1. tract. 2. c. 12. numer. 3.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. nu. 289. 291. & 295.* Zipæ. *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. sub titul. de elect. num. 11.* Vgolin. *de officio Episcopi c. 26. §. 6. num. 4. & 5.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 1. num. 10. q. 60. vers. ad maiores,* latè Gutier. *canon. lib. 1. capit. 26. numer. 8 cum seqq.* Albert. Trott. *de vero & perfecto clerico c. 17. n. 2.* Philiarch. *de officio sacerd. tom. 1. p. 2. lib 1. cap. 13. in fine,* latè Philibert. Marchin. post hæc scripta & impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 2. per tot.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. num. 3. & c. 8. num 4.* nouissimè Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap 1. dub. 33.* D. Acuña *in commentar. ad cap. Subdiaconatus n. 1. dist. 77.* Aduertas tamen quòd sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diem annum necessarium à Concil. Trid. inchoatum fuisse, Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 10. n. 103.* Bonac. etiam *de sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. num. 12.* Petr. Ledesm. *in sum. tom. 1. de sacram. vbi de Ordin. c. 7.* Diana *d. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 29.* nam regula est in Iure nostro quod siue agatur de materia fauorabili, siue de materia odiosa, vel pœnali, vbicumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitium, sufficit attigisse primum diem vltimi anni, quia annus cœptus habetur pro completo, glos. *verb. decimumoctauum annum, in Clem fin. de ætat. & qualit* glos. *in Clem. ad nostram, de Regul.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 16. num. 3.* Ceuall. *commun. contra comm. q. 523. post n. 4.* Gironda *in tr. de priuilegiorum, & exempt. explicat. n. 1142.* vbi *n seq.* id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute suorum antiquorum priuilegiorum non posse ordinari ante legitimam ætatem præscriptam à Concil Trident. *d. c. 12.* tenent Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. art 6. & 8. & in addit. ad summ. tom. 4. c. 77. conclus. 1.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 12. n. 14. & 15.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 2.* vbi asserit se nescire de aliqua concessione, quæ id concedat Regularibus post Trid. & Sixtum, refert Portel. *in dubiis irregularib. verb. Ordines sacri n. 1* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. tract. 1. p. 1. cap. 3. num. 6.*

Pro legitima Ordinis ætate non est computandus dies Bissextilis, nec de illo curandum, cùm annus à Iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis: ita Henriq. *in summ. lib. 10. c. 19. §. 2.* Aloys. Rice *in praxi fori Ecclesiastici post resol. 276. in notabilib. de materia Sacram. Ordinis vers quoad interstitia in 2. edit* Martin. Fornar. *de ordine cap. 3. n. 6.* Quamuis contrarium, immò diem bissextilem in ætate ordinandorum semper includendam, existimauerint Bonacin. *d. puncto 5. n. 14.* & Molfes. *d. tr. 2. c. 12. n. 8.* Marchin. *d. p. 5. c. 4. n. 13.* & qualiter sit computandus annus ad Ordines recipiendos an more astrologico per tot menses, & dies, an verò more Ecclesiastico, iuxta quod accidit in Kalendarium? Vide *infrà alleg. 18. n. 2.* 2

Sed dubitans an habeat legitimam ætatem ad Ordines

Ordines & beneficia, vel alium actum requisitum, non potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere, donec constet de ætate; quia possessio est pro præcepto, & ideo illud seruare oportet; secus in eo casu, quo quis facta debita diligentia dubius adhuc est an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum; quia tunc non est possessio pro præcepto ieiunij, sed pro libertate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. *de matrim. l. 2. disp. 41. n. 38.* Ioan. Sanch. *in select. disp. 43. n. 6. & 7.* Castro Palao *tom. 1. disp. 3. punct. 8. num. 7.* & plures quos refert, & sequitur Antonin. Diana *Moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 21. per tot.* Quare si in ætate ad ordines vnus dies aut hora desideretur, vitiatur factum, quia hîc non habet locum regula illa, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut nec in aliis in quibus ius tempus præfinitum exigit: ita Henriq. *in sum. lib. 7. c. 20. §. 2. in glos. lit. O*, Basil. Ponti. *de matrim. lib. 7. cap. 65. num. 1.* nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 5. resol. 17.*

4 Huiusmodi ætates pro suscipiendis Ordinibus requisitæ non alio quàm positiuo, & Canonum Iure constitutæ sunt; nec quidem de iure diuino aliquo fuit determinata ætas ad necessitatem Sacramenti Ordinis, vt bene firmat Sot. *in 4. sentent. dist. 25. q. 1.*

5 *art. 2. concl. 3.* Vnde † si huiusmodi Sacramentum pueris, furiosis, vel amentibus, qui vsu rationis carent, administretur, characterem in eorum animam imprimi certò credendum est, ex S. Bonauent. *in 4. sentent. dist. 25. q. 2. art. 2.* vbi Sot. *q. 1. art. 2. conclus. 3.* Ioan. Andr. *in cap. 1. n. 5. de clerico per saltum promoto*, Catechesis Rom. *sub tit. de sacram. Ordinis §. sequitur*, Gregor. de Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 4. punct. 1.* Nauar. *cons. 2. n. 4. de his quæ vi metúsue causa fiunt, & cons. 7. n. 3. de temporibus ordin.* Coninch *d. disp. 20 dub. 10. n. 94. & 97.* Vasq. *3. p. tom. 3. disp. 246. cap. 1.* Bonacina *d. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 18.* nouissimè me citato *in hoc loco* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 2. c. 13. n. 36.* Ex ea ratione, quia † *in cap. vnico de clericis per saltum promotis*, habetur illos non esse reordinandos, qui intra, id est, ante discretionis annos, acceperunt minores Ordines; tum quia vsus rationis videtur solummodo requiri in suscipientibus Sacramenta, quæ consistunt in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimonium, quod consistit in mutuo contrahentium consensu, & Pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus pœnitentis: in suscipientibus verò Sacramenta, per quæ datur aliqua potestas, quæ est prior actu, non videtur necessarius vsus rationis, sed sufficit capacitas potentiæ, seu potestatis, quæ confertur, & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.

Vnde fit Episcopum non posse dispensare super ætate ordinandorum, sed requiri Papæ dispensationem, *c. dilectus, de temp. Ordin.* Emman. Sà *verb. Ordo num 19.* Alzed. *de precell. Episc. dignit. p. 2. cap. 6. num. 64.*

Restat iam, vt videamus, quæ pœna Iure sit constituta aduersus Episcopos ordinantes aliquem nō habentem ætatem requisitam, & contra sic promotos? Et agendo prius de ordinante, adduco decisionem tex. *in cap. vel non est compos, de temporibus ordinat.* & *ibi* Abb. *num. 4.* vbi probatur infantem in Diaconum ordinans, à collatione cæterorum Ordinum suspensione dignum esse, in conferente verò infanti clericalem Tonsuram Bonifac. VIII. sanciuit ne per annum Tonsuram alteri dare posset, *in cap. final. de tempor. ordinat. lib 6.* Sed difficultas est, quare conferens infanti clericalem Tonsuram ab illius collatione tantùm suspendantur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantùm à collatione illius, sed etiam cæterorum suspensione dignus sit? De quo vide Campan. *in diuersorio iuris Canon. rub. 7. cap. 4. num. 2.* vbi rationem reddere multis nititur.

Suspensio hæc, quam de Iure contrahit promouens ætate carentem, non incurritur ipso iure, prout resoluunt Tabien *verb. Ordo 3.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9.* Vnde non incurrebat irregularitatem si in Ordinibus, à quorum collatione erat suspensus, ministraret, ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promotis gloss. 2. n. 7.* remissiuè Quarant. *in sum. Bullary verb. Ordo, in princ. vers. an.* 8

Si tamen prædicta suspensione durante auderet alium Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis; suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Syluest. *verb. suspensio num. 5. vers. Si verò ab Ordine*, cum Concil. Trident. nullam in hoc casu apponat pœnam, nec Constitutio Pij II. & cum altera Sixti V. quæ in illo loquebatur, redacta sit ad terminos Iuris communis, per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Romanum Pontif. sub Dat. pridie Kalend. Martij 1595.* vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis. 27.* viget tantùm suspensio *dict. cap. vel non est compos.* 9

Pœna verò promoti ante legitimam ætatem erat suspensio de Iure communi ab illorum exequutione vsque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non est compos*, talis tamen suspensio non erat ipso facto, sed ferenda, vt per glos. *ibi*, & Nau. *cons. 23. n. 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 1. & 2.* Auila *p. 3. disp. 5 dub. 7. vers. de secunda*, D. Acuña *in dict. cap. subdiaconus num. 4. dist. 77.* Per Constit. verò Pij II. *incip. Cum ex sacrorum*, relatam *alleg. seq. num. 10.* fit ipso iure perpetuò suspensus, donec absolutionis beneficium impetretur, vt per Couar. *in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. numer. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. part. 2. tit. de cleric. ad sacr. Ordines promot. gloss. 4. num. 3.* Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 61. num. 5. & 6.* Graff. *in aur. decis. part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 23.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 19.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 70. & cap. 27. n. 155.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 38. §. 1.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap 14. n. 11.* Auila *eod. tract. p. 3. disp. 5. dub. 7. per tot.* D. Acuña *vbi proximè num. 6.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 8. p. 2. & 3* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 2.* Quarant. *d. verb. Ordo, vers. colligitur ex dictis*, Bonacin. *de sacrament. disputat. 8. quæst. vnica punct. 5. n. 13.* bene Rot. *in Illerden. portionis de Bonauarre 8. Nouemb. 1613.* coram *Illustrissimo Patriarcha Mazanedo*, impressa per Farin. *decis 481. num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam ætatem? Vide Rot. *in Militen. Abbat. 22. Nouemb. 1591.* coram *D. Gipsio*, impressa per Marchesan. *de commission. part. 1. pag. 140. secundùm nouam impress.*

Si hac durante suspensione promotus ante legitimam ætatem, in susceptis Ordinibus ministrare præsumpserit, fieret irregularis, ex dicta Pij II, *Constitutione*, vt per Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 105. num. 1.* Gutier. *dict. lib. 1 cap. 26. num. 22.* Quidquid teneat Diana *moralium resol. tom. 2. tract. 4. de Sacram. resol. 182. in fine.* nam † suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent, ac proficiscuntur, ex traditis per Vgol. *de censur. tab. 4. c. 6. in princ. & §. 1.* Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 4. c. 1. vers. & attenendum est*, Suar. *tom. 5. disp. 26 sect. 1. num. 3.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. 1. de clericali discipl. §. 5. num. 53.* Monetam *de distribut. quotid. part. 2. q. 15.* 11 12

num.7. eumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, si interdum se ingesserit Diuinis, irregularem fieri sanciuit Pontifex *in cap.1.de sentent. & re iudic. lib.6.* Vnde excommunicatus solummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati alicuius Ordinis ministerio, Miranda *d. quæst.39. art.9.* Quinimò
13 † ascendendo ad altiores Ordines eandem incurret irregularitatem, cùm dicatur ministrare in promotis, Maiol. *de irregul. lib.1. cap.2. num.11. & lib.4. c.33. num.2.*

14 Intellige de promoto ad sacros Ordines, ante ætatem, vt patet ex *d. Bulla Pij II.* ibi *se faciunt ad sacros Ordines promoueri*; cuius pœna non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide reciperent, vt per Nauar. *cons.31. num.4. de tempor. ordinat. in nouis*, Suar. *tom.5. disputat.31. num.23.* Bonacin. *de censur. disput.3. quæst.6. puncto 5. num.5. vers. quintò.* Salzed. *ad Bernard. cap.26. vers. tertiò erit*, Sayr. *de censur. lib.6. cap.12. num.9* Marchin. *d. cap.3. numer.9.* Bellet. *dict. §.5. num.6.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. part.4. decis.93. num 5.* Diana *moral. resol. p.5. tract.10. resol.50.*

15 Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cùm remaneat ipso iure suspensus, si temerè Ordines recepit, necessarium est, vt priusquam Ordinem exerceat, à suspensione absoluatur, neque ante, etiamsi attingat ætatem per sacros Canones, & S. Concil. Tridentin. requisitam, absque absolutione prædicta alium potest Ordinem suscipere, aut in suscepto ministrare, Miranda *d. q.39. art.10.* Cornejo *tom.1. in 3. part. disp.4. de suspẽs. dub.1.* Lezana *in sum. quæs. Regul. cap.14. num.2. in fine.* Nec sufficit dispensatio desumpta ex tolerantia Episcopi per longum tempus, quia cum non probetur illius scientia de huiusmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Roman. *cons.216. num.6. & 7. vers. mihi autem*, Paris. *consil.236. num.14. lib.4.* Gabr. *cons.189. num.1. & 4. lib.1.* Beroi. *cons.183. num.15. lib.3.* Vltra quòd ex dispositione dictæ Bullæ Pij II. suspensio incurritur ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, & à solo Papa absoluendus, Couar. *d. num.4.* Nauar. *in man. c.25. num.70. & in cap. accepta opposit.8. n.34. de restit. spoliat.* Rot. *d. decis.481. num.5.* ac proinde incapax ad obtinendum beneficium, Caputaq. *decis.238. numer.4. p.2.* Paris. *cons.125. num.40. & 41. lib.4.* Rot. *d. decis.481. n.3. p.2. recent.* & latiùs *alleg. seq. num.14.* Poterit nihilominus per Episcopum dispensari, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licèt celebratio sit publica, vt resolui *alleg.39. post num.44. vers. decimò.* Aduerte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, si exerceat actus solùm in Sacerdotio constitutis conuenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. *cons.9. de clerico excomm. minist. in antiq. aliàs cons. de ætate & qualit. in nou. 1*, Fr. Emman. *in sum. p.1. cap.166. concl.1. & quæst. regul. tom. 3. q.23. art.12.* Bellet. *disquisit. cler. p.1. tit. de discipl. clerica. §.5. num.58.* Marchin. *d. cap.3. num.14.* An suspensus ab aliquo Ordine, si ascendit ad altiorem Ordinem absque eo quod illos exerceat, efficiatur irregularis? Effici irregularem tenent Maiol. *de irregul. lib.4. c.34. num.1. & 2.* Cou. *in cap. alma mater, part.1. §.1. n.3. vers. septimò*; sed contrarium meliùs sustinent Sayr. *de censuris, lib.4. cap.16. num.22.* Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Ecclesiast. cap.8. num.32.*

16 Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo; siue ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis, vel extra tempus statutum? In qua quæstione verior opinio est affirmatiua, quam tenent Couar. *in cap. Alma mater p.1. §.3. num.5. vers.9.* Salzed. *ad Bernard. cap.26. versicul.5.* qui ibi attestatur, se alios, & prudentissimos Viros, maximè è Societate IESV, alloquutum esse de hac re, & istam omnino firmasse resolutionem, quamque tuentur Hieron. à Sorb. *in compendio priuil. Mendicantium. verb. Ordines sacri, vers. sed hic aduertendo, & vers. idem notandum secundo.* Nauar. *consil.4. in antiq. aliàs cons.8. de clerico excomm. minist.* Bonae *de Sacr. disp.8. quæst. vnica punct.5. num.13.* tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc casu Episcopo ordinanti, ex resolutis per D. Thom. *3. part. quæst.82. art.2. & in 4. sent. dist.13. quæst.1. art.2.* vbi Palud. *quæst.4. art.2.* Atque ideo simul cum ipso Antistite eandem Hostiam verè consecrat, vt explicat Caiet. *super d. art.2. quæst.82.* Vnde bene Ludouic Mærarius *in D. Thom. tom.3. tract. de Sacrament. Euchar. disputat.38. sect.8. num.4.* quem refert, & sequitur nouissimè Diana *Moral. resol. part.5. tract.14. resolut.112.* tenet quòd dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnum idemque Missæ Sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, ac si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independenter ab alio; vnde & potest independẽter ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit, applicare; quod proinde sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui: nulla autem ratio est, cur vni potius prosit, quam alteri. Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmãt rationes pro ea, cuius partes qui tuentur, in ea se fundant ratione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vnà cum Episcopo ordinante celebrauit, quæ potiùs videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non sufficit, imò contrarium apparet ex supradictis, ex quibus venit reiicienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negatiuam scilicet opinionem in hoc euentu, tenuerunt, prout sunt Medina *in summ. lib.1. cap.11. §.8.* Quarauta *in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. ampliatia illa*, Fr. Emman. *in sum. part.1. cap.68. conclusion.2.* Henriq *lib.14. cap.3. §.6. in fine.* Suar. *tom.5. disput.31. sect.1. numero.71.* Sayr. *de censur. lib.4. cap.19. numero.23. & lib.6. cap.12. numero 11.* Auila *eodem tract. part.3. disputat.5. dub.7. vers. dico 2.* Beller. *disquisit. clericalium part.1. tit. de discipl. clericali. §.5. numero.57. pag.60.* Portel. *in dubiis regularibus verb. Ordines sacri numero 7.* Nald. *in sum. verb. sacerdos*, Homobon. *de examine Eccles. tract.4. cap.9. quæs.73.* Marchin. *dict. tract.1. part.5. cap.3. numero 16.* Marcel Vulp *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap.8. n.31.* nouissimè Laurent de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regular. pag.82. in resp. ad 22.* Cornejo *d. disp.4. de suspens. dub 2.* Lezana *d. cap.14. nu.8* Hurtaq. *in tract. de suspens. diffic.13. numero 361.* Diana *part.5. tract.10. resol.37.*

Verùm si quis probabiliter credens se habere le- 17
gitimam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret suspensionem, etiam hodie post relatas Pij, & Sixti Constitutiones; ex eo, quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à suspensione excusatur. Ita Nauar. *in man. cap.27. num.156. & in cap. accepta, opposit.8. numer.34. de restit. spoliat. & cons.9. numer.3. de temp. ordinat. & cons.3. num.1. de ætate, & qualitat.* Cardinal. Tolet. *in sum. lib.1. cap.15. num.4.* Henriq. *in summ. lib.13. cap.*

*cap.28.§.1.in fin.*Salz.*ad Bernard. cap.26. versicul.* 1. *quod dispositio,* Grassis *in decis.aureis part.1.lib.4.cap.27.num.22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32.tract.2.num.22.* me citato *in hoc loco* Homobon. *de examine Ecclesiastica tract.11.cap.10.quæst.22.resol.1* Miranda *in manuali Prælat. tom.1.quæst.39.art.6.in fine.* Ludou. Beia *in respons. casuum conscientia in casu incip.Petrauius Presbyter.* Sanchez *de Matrim. lib.7.disp.10.propè finem*; tum etiam, quia ad incurrendam hanc suspensionem, opus est dolo, Nauar.*d.c.27.numer.154.& d.consil.3.de ætat.& qual.*Bernard. *in pract.c.26.litter.C,versicul.primâ quòd eius*, Auila *de censuris part.3.disput.5.dub.7.vers.pro intelligentia* Soar.*d.disput.31.sect.1.num.26.in fine,*D.Acuña *in d.c.subdiaconus n.7.distin.77.*Hurtad.*in tract.de suspens. diffic.13.num.36.*Villalob.*in sum.tom.1.tract.11.diffic.11.num.6.*nouissimè Diana *d.§ tract.10.resolut.32.*
18 Præpos.*in 3.part.quæst.vnica,de Sacram.Ordinis,dub.17.num.167.* tum denique qoia verba illa, † *temerè sumpserit*, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta *gloss. penult. in c.solet.de sentent.excommun.in 6.* Card. Zabarell. *in Clement.1. quæstion.38. de priuil.* Hippolyt.*in leg.de minore,in princ. num.39 ff.de quæstion.* Sanchez *de Matrim.lib.9.disp.32.num.38.* & citati per me *dict.2 18.* ac subinde † non comprehen-
19 dere illum qui bona fide ignoranter, aut imprudenter, siue inaduertenter aliquid facit, obseruat Cened. *ad Decretales collect.45.num.3.* Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, itavt non sufficiat ignorantia vincibilis, modò sit non affectata, Nauar.*d.c.27.num.154.*Emman. Sà *verb.suspensio numer.2.* Auila *d.disput.5.dub.7.*& alij citati à Bonacina *de censur.disputat.3.quæst.6.puncto 5.numer.5.versic. aduertendum,* quamuis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam moraliter culpabilem: & quamuis Lezana *d.cap.24. num.4* non sine fundamento existimauerit ad incurrendam dictam suspensionem non requiri dolum, aut malitiam. Hinc Rota *d.decis.481.num.6.*reputauit dolosam ignorantiam cuiusdam ante legitimam ætatem ordinanti, qui procurauit fieri informationem ab Officiali de sua ætate, quem facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parocho, penes quem erat liber Baptismi, & cum iret ad suscipiendos Ordines sacros, & admonitus esset ab amicis, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. *in alia decision.200 numer.2.*apud Farin.*part.2.recent.* censuit quòd promotus ad Sacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse Sacros Ordines, & ministrasse, & *numer.3. & 4.* subdit dolum, & contemptum cessare in eo, qui habuit iustam credendi causam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, si promotus ille credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam, qui testimonio parentum, vel sui Superioris bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cum non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta *in sum.Bullarii,verb. Ordo,versic.quibus sit specialiter,* Laurent. de Franchis *d.pag 82.in resp.ad 23* & ex Nauar.Cou. & Tolet.Bonacina *de Sacram.disp.8.q.vnica punct 5.num.13.versic.verum.*Bellet.*disquisit. cleric.p.1. tit.de discip.cleric.§.5.num.60* Iacob.de Graff.*in aureis decision.lib.4.c.27.num.22.*Suar.*de censur. disp.21. sect 1.n.26.*Sanch.*de matr.lib.7.disp.30.prope fin.* Vgolin.*de offic. Episcopi c.26.§.6.num.5.*Miranda *in man.Prælat. tom.1.q.39.art.6.*Vincent.Marchin.*d.c.3.n.10* Filliuc. *tom.1.tr.17.c.5.n.84.* Ratio est, quia Pontifex solùm scandala tollere & excessus reprimere intendit, aut nimiam ordinãdi temeritatem, quę omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia Iuris, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur; immo Auil. *de censur.p.3.disputat.5 dub.7.* & Diana *d. tractat.4, resolution. 192.* docent excusare ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam crassam, dummodo non sit affectata.

Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi licere, irregularitatem incurret, vt resoluunt Couarr. *in Clem.si furiosus p.1.§.2.n.4.*Nauar.Salzed. & Grassis *d.locis,*Bellet.*disquisit. clerical.p.1.tit.de discip.clericali.§.5.n.59.*Ricc.*in praxi aurea resol.105.n.2.* Miranda *d q.39.a.10.in fine.* Sed quia Fosc.*tr.de visitat. lib.2.c.18 n.37.*tuetur hunc esse irregularem tanquam ipsum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt; ideò consulerem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circunstantiis illam doxerit concedendam. 21

Quamuis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cùm non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem, si credimus Fr.Emman.*in sum.part.2.cap.10.conclus.2.*Nugn.*part.3.quæst.9.artic.20.* Soar. *de censur.disp.51.section.2.num.4.*Bonacina *d.puncto 5.n.13.versic. verum.* Vnde si qois Sacris ordinetur ante legitimam ætatem habeat bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens se non habere legitimam ætatem celebrauerit, non contrahit irregularitatem, ex Fr.Emman.*quæstion.Regul.tom.3.qu.23.art.14.* Laurent.de Franchis *vbi suprà pag.83.in resp.ad 24.* † Iusta tamen interueniente ætate rectè poterit Ordines exequi, sine aliqua absolotione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit Couar. *in d.Clementina si furiosus,part.1.§.1.num.4* & tenent. Scort.*in Bullis Pontif.theor.109.*Cornejo *in 3.p.tr.5. de suspens.disp.4.casu 3.*Diana *d.resol.182.& d.part.5. tract. 10. resolut.34.* 22 23

Quæstio est non contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordines recipientes ipso iure sint suspensi? In qua quæst videtur dicendum illos non esse ipso iure suspensos; cum pœna hęc suspensionis inflicta reperiatur solùm contra clericos *in d.Bulla Pij II.* de qoa *alleg.seq.n.11.*ibi,*nonnulli clerici*, &c. monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat *ex rub. & tit.d.ne clerici,vel monachi*, sicut Constitutio loqoens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos sæculares, vt habetur expresè *in Clem.1.*iuncta glos.*verb. religiosus,de rebus Eccles.non alien.* Bellet. *disquisit clerical.p 1.tit.de discipl.clerical.§.2. num.5.* Ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non faoorabili, Abb.*in ca 2.n.7.ne clerici,vel monachi,& in c.1.n.9. de iuramen. calum.*Bellet.*d.§ 2.n.2.* 24

Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licet, quantum ad alia, quàm maxima sit differentia inter clericos, & monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantùm concernit clericos, vel tantùm monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non reci- 25

piantur

piantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissoriis, nulla prorsus inter ipsos est differentia; quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine clerici, non verò expressè monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam sæculares, quàm Regulares. Quo fundamento hanc sententiam tenuere Fr. Emman. *in summ. par. t. 2. c. 165. & q. Regul. tom. 3. q. 24. art.* 8. latè. Lezana *d. c. 14 n. 2. cum seqq.* Miranda *d. q. 39. a. 6.* & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archip. Neapol. decision.* 150. *p.* 4. Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Ordines sacri, n.* 13.

26 Vtrùm autem Prælatus Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspensione, ac etiam eum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione? In quo dubio Capucin. *a i compendium, verb. Ordines Sacri, fol.* 282. tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare, vel absoluere ordinatos ante ætatem, immò nec id posse Episcopos, & citat gloss. *in Clem. fin. de ætate,* Syluest. & Nauarr. refert, & sequitur Sayr. *de censur. lib. 6. c. 12. n. 13. &* 14. vbi expressè dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, subdítque hæc priuilegia esse derogata per Concil. Trid. *d. cap.* 12. pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare. Quicquid dicant Portel. *vbi suprà nu.* 14. Hieron. Roderic. *in compendio qq. Regul. resolut.* 106. *num.* 26. Diana *moral. resol. p. 3. tract. 2. resol.* 35.

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Ordines Sacri in sex anni sabbatis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur, num.* 2.

3 *Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*

In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, ibid.

4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*

5 *Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad Sacros Ordines promoueri.*

6 *Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus Sacros Ordines suscipere.*

7 *Patres Societatis* Iesv *eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluitur, & de promouente.*

10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis fit.*

11 *Bulla Pii II. refertur.*

12 *Suspensio ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pii II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suspensus per dictam Constitutionem an ab alio quàm à Papa absolui possit? resoluitur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, num.* 17.

15 *Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ potestatem Episcopis videtur concessisse.*

16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere.*

SAcros Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statuêre Canones *in cap. quod die, & in c. fin.* 75. *distinction.* nempe in sabbatis quatuor temporum quæ sunt post tertiam Dominicam Aduentus, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Dominicam Pentecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in sabbato sancto, quorum Canonum statuta Concil. Trident seruari iubet *sess. 23. de reformat. c.* 8. & comprobat Henriquez *in summ. lib.* 10. *c.* 12. *in princ.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. c. 4. num.* 20. †Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 25. n. 1. vers.* 3. Bonacina *de Sacram. disput. 8. q. vnic. punct. 6. numer. 1. vers.* 1. Sanchez *opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 51. num. 1.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neap. decision.* 93. *part.* 4. Summa ratione prędicti Sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles Sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè, & cum Ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam aptiores sint, prout dicit Catechesis Rom. *sub titul. de Sacr. Ordinis §. sequitur nunc,* & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradũt Prep. *in c. quoniam §. cæterorum 75. distin.* & Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de clericis malè promotis glos. 1. n. 8. & 9.* 1 2

Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem: legitur enim *Genes.* 2. quòd requieuit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit gloss. *verb. pertinere in cap. literas, de tempor. ordinat.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex D. Thom. *p. 1. sum. quæst. 37. a. 2. in medio.* Sacris initiatus primo modo quietis vtitur cùm de labore sęcularium negotiorum transit ad Ecclesiasticam requiem, cùm illi non amplius negotiari permittatur, *c. fornicari,* 88. *distin.* qua non potiuntur constituti in minoribus, cùm possint retrogredi ad sæculum, *c. Ioannes, de clericis coniug. c. si qui 32. distinct.* Et ideo quocumque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicitur *alleg.* 11. *num.* 21. Alterum verò requiri modum, nec Sacris initiati assequuntur, quousque ipsi; aliique triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. *vbi proximè*; cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscenti concupiscens, in ea prorupit verba, *Cupio dissolui, & esse cum Christo.* In quodam casu fas est die Dominica sequenti post sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, nempe seruato, & continuato ieiunio sabbati cum Dominica sequenti ab ordinatore, & ordinato; tunc enim fictione Canonica manè Dominicæ sequentis traditur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato; non expedit 3

sit tamen hoc facere, quia est magnum ieiunium, nisi adsit necessitas, vt quia fuit tanta ordinandorum copia, vt non potuerint Ordines die sabbato perfici: §. quod à Patribus. dist. 75. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. vers. ista autem, Sanch. in opusc. moral. lib. l. 7. c. 1. dub. 51. num. 4. vbi n. 5. subdit hoc ieiunium non frangere Episcopum facientem sacrum die sabbati, & in eo sumentem ablutionem, Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 13. Diana moral. resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 30.

4. His igitur temporibus sacri Ordines conferendi sunt, ita vt nec consuetudine contrarium induci possit, vt probat tex. in cap. 2. de temporibus ordin. Reboff. in praxi benefi. c. 1. tit. de clericis ad sacros Ordines male promotis, glos. 1. num. 14. & 15. Quaranta in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. demum ad secundum, Vgolin. dict. §. 25. num. 1. in fin. Henriq. lib. 10. cap. 12. §. 2. Aloys. Ricc. d. Neap. decis. 93. num. 1. p. 4.

5 Excipitur tamen vbi speciatim summus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resoluunt Maiol. de irregularit. lib. 3. cap 14 num 9 Rebuff. dict. glos. 1. num. 12. Quaranta & Vgolin. dictis locis. Homobon. de Bonis de Examine Ecclesiastico p. 1. tract. 1. cap. 1. quæs. 12. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 53. & 55. Papa enim quolibet tempore Ordines conferre potest, Rebuff. dict. glos. 1. num. 1. Salzed. ad Bernar. d. cap. 26 vers. Et licet, pag. 110. & dispensare, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri, cap. 1. de temp. ordin. Rebuff. super reg. 23. Cancell. vers. item hoc concedere potest, quam dispensationem in hac Curia appellant Curiales, extra tempora. Etiam si quis habuerit vt à quocumque Antistite initiari possit, quamuis non egeat litteris dimissoriis proprij Prælati, eget tamen litteris eiusdem testimonialibus de vita & moribus, ex Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. sine quibus ordinans suspenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vsu Ordinis suscepti, Henriq. lib. 13. cap. 38. numer. 2. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 20. Fornar. de Ordine cap. 5. num. 4. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6. Madius de sacris Ordin. c. 8. num. 11. vers quid in eo.

6 Vnde Fratres Minores, & omnes, qui illorum priuilegiis concessis, & concedendis fruuntur, ex Constitutione Clem. VIII. felicis mem. possunt extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere, referunt Fr. Emman. quæs. regul. tom. 3. q. 23. art. 5. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 184. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num. 8. & diffic. 12. numer. 6. Hieron. Rodic. in compend. quæs. Regul. resol. 106. num. 7. me citato in hoc loco Diana part. 3. tract. 2. resol. 31. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. cap. 1. quæs. 13. Portel. in dubiis Regular. verb. Ordines sacri, num. 4. me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 7. num. 1. vbi num. 4. de simili priuilegio concesso monachis S. Hieronymi, S. Benedicti. Virtute tamen aliorum priuilegiorum à summis Pontificibus ante Concil. Trident. concessorum non posse Regulares nunc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, resoluunt Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 4. & Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 93. num 6 p. 4. Lezana in sum. quæs. Regular. tom. 1. cap. 14. num. 1.

7 Item Patres Societatis IESV ordinari possunt ad quosuis Ordines, etiam maiores, extra prædicta tempora ex indulto Greg. XIII. ipsis concesso, sub dat. Tusculi 22. Septembris 1582. refert Piasec. in praxi Episcop. part. 1. cap. num. 88. pag. 56. & seq. & Aloys. Ricc. d. Neapol. decis. 93. num. 7. part. 4. Marchin. d. cap. 7. num. 4. Verba autem indulti sic refert nouissimè Stephan. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta lib. 1. cap. 2. num. 13. Præcipimus Episcopis, vt extra tempora à Iure statuta, tribusque Dominicis, vel aliis festiuis diebus continuis ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promoueant (videlicet Religiosos Societatis Iesu) Nos enim illis Ordines prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos Ordines ipsis conferendi facultatē tribuimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus quibuscumque contrariis &c. Præsentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino. Vnde Suar. de legib. lib 8. cap. 17. num 8. & Vasq. tom. 3. in 3. disp. 246. cap. 5. numer. 50 scriptum reliquerunt hoc priuilegium recipiendi Ordines extra tempora ita esse Societati proprium, vt aliis Regularibus non communicetur, etiamsi in priuilegiis eiusdem participent, sed hoc improbat Diana d. par. 3. tract. 2. resol. 31. Item Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ Portugaliæ concessit Clem. VIII. de mense Nouemb. 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festiuis diebus continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis, &c. referunt Portel. loco citato, Diana moral. resolut. p. 2. tract. 2. de dub. Regularib. resol. 31. Marchin. d. tract. 1. part. 7. c. 7. n. 31 de quo infrà alleg. 18. n. 11.

An autem in supradictis Indultis nomine diei festi intelligatur festus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus seruilibus cessat? an verò sufficiat quòd sit dies duplex, licet non sit feriatus? Quæstio est dubia, in qua probabilis est sententia Azor institut. moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. q. 19. existimantis necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus seruilibus feriatos, & non sufficere quod sint duplices, & festi in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet sufficere quòd sint dies duplices, & festi in ordinem ad Officia diuina, licet non sint à laboribus feriati, non videtur improbabilis ex eo, quia in Clem. vnica, de relig. & venerat sanct. festa Doctorum Ecclesiæ, & Euangelistarum æquiparantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tum quia Ecclesia celebrat festa S. Lucæ Euangelistæ, S. Ambrosij, Bonauenturæ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplici, & tamen in dicta Clem. vnica, hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ita docent Fr. Emman. quæs. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 5. Suar. tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festis, c. 9. num. 22. Stephan. Fagundez d. c. 2. n. 11. Vide suprà alleg. 11. n. 22.

Tempus huiusmodi constitutum à Iure ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum, ex glos. in cap. ordinationis il 1. 73. distinct. ideo si illis non seruatis conferantur], vtique imprimetur character, vt tenent glos. verb. ætatem in cap. non est tempos, de temporibus ordinat. Vgolin. d. §. 25. num. 1. in princip. 8

Sed dubium occurrit, an promotus extra prædicta tempora sit suspensus ipso iure? Quicquid tamen sit de Iure communi, vt infrà dicemus, non est dubium quin attenta Constitutione Pij II. incip. Cùm ex sacrorum, quæ ad litteram refertur infra num. 19. sit suspensus ipso iure, idque ex ea deducunt Nauar. in man. cap. 27. num. 241. vers. 5. dico, & consil. 40. num. 72 vers. 22. de temporib. ordinat in antiq. & consil. 7. sub tit. de clerico excommun. minist. Marcel. Vulpe d. cap. 8. num. 12. Postea verò Sixtus V. de Constitut. contra clericos malè promotos, incip. Sanctum & saluta- 9

re.

re, *sub Dat. Nonis Ianuarij* 1588. non solùm suspendit ipso iure pro notos extra tempora, verùm etiam illos ita promouentes ad Sacros; vt *in* §. *Vt igitur* cum duobus sequentibus prædictæ suæ Constitutionis continetur: verùm quia successit Clementis VIII. sanctio, incip. *Romanum Pontificem, sub Dat. pridie Kalend. Martij* 1595. dictam Sixti V. Constitutionem restringens, ac modificans, & ad terminos tantùm sacrorum Canonum, Sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentin. redigens, vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis.* 17 ideo videndum est quæ pœnæ statutæ sint in prædictis Iuribus aduersus promouentem, & promotum ad sacros Ordines extra tempora à Iure statuta. De Iure igitur communi tam promouens, quàm promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia *glos. penultim. in Clem. final. de ætate, & qual* aut meliùs promouens suspendatur, promotus verò fit suspensus ipso iure, vt affirmant Host. Ioan. And. & Butr. *cap. cùm quidam, de temp. or. ordin.* vbi licèt videantur primo aspectu tenere contrarium, nihilominus quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittunt ad notata *in cap. litteras, illo tit.* vbi Ioan. And. *num.* 25. Bur. *num* 7. & Hostiens. *in final. verbis* quo loci affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc itidem eos tenere *in d. cap. cum quidam.* affirmandum est, sequitur Vgolin. *d.* §. 25. *num.* 2. Sed Pij II. lex præteriens ordinatorem, aduersus ordinatum pœnam indixit suspensionis ipso iure. Concil. verò Trident. nullam aduersus eos infligit pœnam, & tex. *in cap.* 8. *sess.* 23. *de reformat.* qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. *ad Bernard. cap.* 26. *littera A, vers. his verò, qui extra tempora,* dum ait hunc suspensum esse per annum: ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui Ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. *vbi proximè,* sequitur Bonac. *de cens. sur. disp.* 3. *q.* 6. *pun.* 5. *n.* 5. vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

10 Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularis fit: imò Ecclesiasticis priuatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris sequentis, videlicet.

11 *Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum Ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra ministeria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animis in eorum susceptione, excessus graues tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur; cum itaque (sicut fide dignorum relationes non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici extra tempora à iure constituta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui vero sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promouere; nos eorundem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur; auctoritate Apostolica hac Cōstitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ætatem legitimam, vel absque dimissoriis litteris, etiam Citramontani, à Citramontanis (preterquam si in hoc vltimo casu per Camerā Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à sacrorum Ordinum exequutione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis possint iure priuari. Volumus autem, quod præsens nostra Constitutio in Romana Curia existentes post quindecim dies; absentes vero Italos post duos menses; alios vero vltramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Millesimo quadringētesimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto.*

Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cùm ille careat Ordinum exequutione, secundùm resoluta per Couar. *ic cap. alma mater, p.* 1. §. 7. *num.* 1. contra Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 160. Intellige de clericis in maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resoluit Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæst.* 39. *art.* 7. *concl.* 1. *in fine.* 12

Hæc Bulla Pij II. obseruatur semper in hac materia, eamque confirmarunt postea Iulius Papa III. in sua *regul. Cancel.* 25. & alij successores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem *reg.* 23. per hæc verba. *Item de clericis extra tempora à Iure statuta, siue ante ætatem legitimā, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promouere facientibus pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ memoriæ Pij II. similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicta Cancellaria Apost. libro descriptam,* quæ incip. *Cum ex sacrorum,* &c pari modo obseruari, &c. 13

Dubitari potest, an suspensus vigore dictæ Constitutionis ab alio quàm à Papa absolui possit? Et videtur dicendum quòd sic, ex ea ratione quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione iuxta doctrinam Armil. *verb. suspensio num.* 22. Syluest. *eod. verbo num.* 8. *vers. tertium.* glos. *Clem.* 1. §. *pen. verb. excommunicationis, de hæret* sicut in excommunicatione animaduersum reperitur quoties conditor Canonis sibi specialirer non reseruauit; † quia eo ipso concessisse videtur facultatem aliis absoluendi, *cap. nuper, de sent. excomm.* cum citatis à Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 5. *à princ.* Suar. *de censur. disp.* 7. *sect.* 4. concessum enim dicitur quicquid expresse prohibitum non reperitur *l. nec non,* §. *quod eius, ff. ex quibus causis.* Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incursa non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud Syluest. *verb. irregularitas, n.* 12. *vers. hodie autem,* Nau. *in man. cap.* 25. *num.* 70. Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. *in fine* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 15. & nuncupatim de suspensione agentes firmant Rebuff. *in praxi benefic. tit. ne clericis malè promotis, glos.* 4. *num.* 3. Gutier. *Canonicarum lib.* 1. *cap.* 26. *sub numer.* 21. Bonacin. *de censur. extra Bull. disp.* 3. *q.* 1. *puncto* 3. *in fin.* Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit; ex quo euenit, vt perpetuò censeatur inflicta, & Rota Romana genericè loquens firmauit contrauenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuò esse per eam suspensos 14 15

16 sos *in Militen. Abbatia* 24. *Ianuarij* 1590. coram *R. P. D. Gypsio.* † Lex enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, *l. seruus, C. de pœnis*, gloss. *verb. perpetuò, in cap. cupientes, §. cæterùm, de elect. gloss. verb. in perpetuum, in cap. ex litteris, de constit.* vbi Abb. *numer.* 10. Felin. *in cap. tam litteris, num.* 1. *in fine, de testibus*; ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum reuocare: si tamen huiusmodi suspensio, vel irregularitas occulta
17 fuerit, in ea poterit † Episcopus dispensare, virtute Conc. Trident. *sess.* 24 *de reformat. cap.* 6. vt firmat Bonacina *de censuris disp.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5. *num.* 5. *vers. tertiò.* Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem censuit Rota in his terminis apud Farin. *decis.* 200. *n.* 3. *c.* 2. *recent.*

18 Aduertere oportet prædictam Pij II. Bullam solummodo loqui de suscipientibus Ordines Sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima Tonsura, vel de minoribus Ordinibus, stando etiam in Iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 70. *& cap.* 27. *n.* 241. vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima Tonsura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citaui plures DD. *sup. alleg.* 16. *n.* 14. quibus adde Campan. *rub.* 6. *c.* 2. *n.* 21. & Miranda *d. a.* 7. *concl.* 3. & quamuis *concl.* 2. dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima Tonsura, minoribusque Ordinibus, tam sæculares, quàm Regulares, Episcopósque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prędicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. dixi *suprà alleg.* 19. *n.* 6.

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in interstitiis quando dispensare posit?

SVMMARIVM.

1 *Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare.*
2 *Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.*
3 *Abbates, qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem interstitiis dispensare.*
4 *Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitiis dispensare: & quæ sit legitima causa.*
5 *Causa grauior requiritur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines.*
6 *Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis.*
7 *Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum.*
8 *Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinauerit.*
9 *Ordinator super temporum interstitiis non potest dispensare cum non diœcesano, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur.*
10 *Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis.*
11 *Regulares qui possint non seruatis interstitiis Ordinari.*
12 *Abbates an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur.*
13 *Episcopus cum familiari suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis remissiuè.*
14 *Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis, quas pœnas incurrant?*

SERVATIS temporum interstitiis conferendi sunt Ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in Concil. *sess.* 23. *de reformat. c.* 11. 13. *&* 14. nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit Ordinis, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina maior accrescere poterit, vt dicit idē Concil. Trid. *citato loco.* quem ad hoc citat Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 29. §. 27. *numer.* 2. & plures rationes afferunt Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tr.* 2. *c.* 14. *num.* 2. & Carol. de Grassis *de effectib. cleric. in prælud. n.* 329. *cum seqq.* Sim. Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 11. *à princ.* nouissimè Valenzuel. *tom.* 2. *consil.* 107. *num.* 1. Nullus igitur Episcopus absque speciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo concesso conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiamsi ad id faciendum prætendat habere se quantumcumque legitimam, nimis vrgentem, & rationabilem causam. Ita habetur *in cap. dilectus, & in cap. per litteras, de tempor. ordinat.* in aliis Iuribus, quæ innouata fuerunt à Conc. Trid. *dict. c.* 13. ibi, *Deo Sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, priuilegiis, atque indultis quibuscunque non obstantibus*, &c. plures Doctores citauimus *suprà alleg.* 14. *n.* 10. vbi etiam aduertimus quoad propositum eandem diem dici non solùm quando eadem die sabbati, verbi gratia, duos maiores Ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem Canonicam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ sequentis accipit Diaconatum: præsumitur enim vna & eadem dies, si continuato ieiunio hoc fiat. Ita Suar. *tom.* 5. *disput.* 31. *sect.* 1. *n.* 40. Sayr. *de censur. lib.* 7. *c.* 10. *n.* 22 Molfes. *d. c.* 14. *n.* 5.

Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit aduenisse eandem solemnitatem, & diem subsequentis anni, in qua, anno transacto alium suscepit Ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum Ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten, &c. quamuis inter primam, & secundam Pentecostes solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenent ac decisum referunt Hier. Sorbo *in compendio Mendicāt. verb. Ordines sacri, vers. circ aid*, Prosper de August. *in addit ad Quarantam in sum. Bullarij, verb. Ordo, in fine*, Zerola *in praxi Epi*. *part.* 1. *verb. Ordo, vers. ad quartum, circa med.* Vgolin. *d.* §. 27. 2

*d.§.27.numer.6.*Fornar.*de sacram. Ordinis, cap.3.§.6. num 4.*Marcel.Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiastic. cap.7.numer.3.* Companili *in diuersorio Iuris Canonici rub.6 cap.3.num.12.*me citato Bonacina *de Sacramentis disp.8.quæst.vnica,puncto 5.num.33.* Molfes.*d.c.14. numer.8.*Aloys.Ricc.*in praxi fori Eccles post resolution. 279.in not.ad de materia sacram.Ordinis, vers.quood.* Iul.Cæs.Mad.*de sacris Ordinibus,cap 4. numer.17.*nouissimè Laurent.de Franchis *in controu. inter Episcop. Regular.pag.77.vers ad 7.*Lezana *in sum.quæst. Regul. c.14 n.17.*

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citaui *supra alleg.11.à n.17.*me citato *in hoc loco,* nouissimè Nouar.*in lucerna Regul.verb.dispensare,n.1. & 2.*

4 Episcopus cum ordinandus in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa; duæ referuntur à Concil. Trid. *sess.23. de reform.cap.11.13.& 14* nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ vtilitatem intelligit, quando pauci sunt ministri Ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesiæ est aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intelleait quando deficeret ministri, nec possent suppleri super iam ordinatos Ecclesiæ onera in Missarum celebratione, quam in aliis Ecclesiasticis ministeriis, vt explicat Sorb. *in compendio priuileg.verb.Ordines sacri, pag.276.num.3* Vide Nauar.*consil.12.de tempor.ordinat. & additio ad eum consil.19.de voto,*Marcel.Vulpe *d.c.7. num.7.*Miranda *d.art.8.conclus.3 & 4.*Vgolin.*d.§.27. n.2.*Sanch.*in opusc. moral. lib.7. cap.2. dub.55.*Aloys. Ricc.*in praxi fori Eccles decis.561. in* [illegible] *1. & resol. 483.num 2.in 2.edit.*Molfes.*d.cap.14 num.11.* Bonacina *de Sacramentis disp.8. quæst.vnica punct.6.numer 1.*

5 *vers.grauiorem,* vbi dicit † grauiorem causam requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum,& Sacerdotium, quam inter cæteros Ordines: nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum,& Presbyteratum, postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem; itavt non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel vtilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ,& necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personæ sufficientem iudicauerit; vtrumque approbant Sorb.*in compendio priuil.§.Ordines sacri,ad fin.*Fr.Emman.*quæst.regul.tom.3.quæst.24.art 6. & 7.* Menoch. *de arbitrar.casu 427.n.30.*Miranda *d. quæst.38.art.8.conclus.1.*elegantèr Carol.de Grassis *d. prælud.à num. 334* Homobon.*de examine Ecclesiastico tract.2.c.2.q.14.& 15.* Præter has causas dispensandi in interstitiis quæ desumuntur ex Concil.Trid. *in dicto cap.11.13.& 14.* adest alia fauore studij in aliqua Vniuersitate, Menoch.*dict.casu 427.num.31.* Et ætas [illegible] ordinandi prouecta, iuncta cum eisdem integritate: [illegible] non arctatio ad recipiendum Diaconatum, vel [illegible] byteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi, Conc.Trid.*sess.7.de reform.c.7.*

6 Facultas prædicta remittendi interstitia Episcopo concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licèt Tridentinum solum loquatur de Episcopo: attamen non videtur electa industria personæ aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz.*de offic.Vicar.lib.2.quæst.43. num.28.& 29.& quæst.111.num.16.*Marchin. *d.part. 7.cap.2 numer.6.*Iulius Cæs.Madius *de sacris Ordinib. cap.9.numer.12.* Eadem etiam facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop.part.1,cap.1.num.50.vers.eadem.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Capitulum, vers. qua 010.*Aloys.Ricc.*in praxi fori Eccles.decis.715.in 1.edit.& resolution.606.in 2. edit. & decision.561.in 1. edit.*quæ est *resolut.483.numer.6.in 2. edit.*vbi allegat Thoming.*consil.60.num.4.* Attam.*consil.13. numer.6.* Suar.*tom.4.disp.28.sect.5.in princ.*Sanchez *de matrim. lib.3.disput.29.num.14.*latè Valenz.*tom.2.consil.197. num.11.cum seqq.* & in Vicario Capituli Sede vacante Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis in declarat.num.57.* & resoluunt Marta *de iurisd.dict.par.2.cap.9.n.15.*Marchin. *d.tract.1.part.7.cap 2 numer.8.* Carol.de Grassis *dict. prælud.num.339.in fine.*Sanch.*in opusc.moral. lib.7.c.1. dub.54.num 6.*

Super interstitiis temporum necesse est, vt Episcopus clarè dispenset, vel vt assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsum tempus ab antea suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignorauit, tacite dispensare non videtur; tum quia † omne Canonicum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum pertinet, censetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinauerit, iuxta resoluta per Abb.*in cap. veniens, num.2.& 3.de filiis Presbyt.* Felin.*in cap. præterea, numer.7.cum sequent.de testib.cogend.* Bart. *in l.Barbarius numer.12 ff.de offic.Prætor.*vbi Ias.*numer.10* Put *decis.448.lib.1.* Menoch.*de præsumpt.lib.2 quæst.20.num.7.* Quare in propriis terminis, de quibus agimus, ita resoluunt Laurent.de Franchis *in controu.inter Episcop.& Regul. pagin.76.ad 5.*Maiol.*de irregularit. lib.3.cap.14.n.14.* Salzed.*ad Bernard. in practic. cap. 25. vers.opportune.* Menoch.*de arbitrar.casu 563. num.10.* Madius *de Sacris Ordin. cap.9.numer.10.*Carol.de Grassis *d.prælud. num.342.*Vgolin.*de potest.Episcopi,cap 26.§.28.* Molfes.*tr.2.c.1.n.12.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiastico,tr.2.c.2.q.15.*Molfes.*d.c.14.n.10.* Marchin. *d.c.2 n.14.*

Ordinator super temporum interstitiis cum non Diœcesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissoriis expresè concedatur, sic fuisse responsum à *sacra Congregat.Episcoporum Episcopo de Alefe die 9. Augusti 1593.* refert Piasec.*in praxi noua Episcop.part.1.cap.1.num.21. pag 29.*vbi dicit ita communiter seruari in praxi; & resoluunt Miranda *in man. Prælator. tom.1. quæst.38. artic.7.conclus.2.*vbi latissimè probat Alzed.*d.part.2. cap.5.num.11.*Marta *de iurisd.part.2.c.9.nu.14.* Carol. de Grassis *dict.præl.n.339.*Marchin.*dict.tract.1.p.7. c.2.n.5.*

Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare. Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideò sicut ad Episcopum spectat conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trident hanc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper relinquit.

Quare

Quare ita tenent Menoch. *de arbitrar. casu* 564. Hieron. à Sorbo *d. verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciata, ad finem, & quæst. Regularium tom. 3. quæst. 27. art. 3.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. c. 83. numer. 1.* Gabr. Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 246. num. 57.* Villalob. *in summ. part. 1. tr. 11. diffic. 12. à n. 4.* Petr. de Ledesma *in summ. part. 1. de Sacram. Ordinis, c. 8. vers. la dificultad.* Lezana *in sum. Regul. c. 14. n. 15.* referunt decisum Piasec. *in praxi noua Episc. part. 1. c. 1. num. 50. pag. 58.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 81. num. 1. & in praxi fori Eccles. decis. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num. 5. in 2. edit.* Henriq. *in summ. lib. 10. c. 23. §. 4. in comment. litt. L.* Vgolin. *de potest. Episcopi, c. 20. §. 1. num. 2. c. 26. §. 27. num. 3.* Prosper. de Augustino *in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij, verb. Ordo, prope finem, pag. 395.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. num. 12.* Ioan. Baptista Confectius *in Collect. priuilegiorum Sacri Ordinis, fol. 136.* Peirinis *de priuileg. Minim. tom. 1. const. 1. Sixti IV. §. 22. nu. 35.* Diana *resolut. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularib. res. 112.* Sanch. *in opusculis moralib. lib. 7. c. 1. dub. 54. num. 4.* licèt *num. 8.* contrarium videatur asserere, & me citato Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. n. 34.* Molfes. *in summ. tract. 2. c. 1. numer. 56.* Hieron. Roder. *in compend. resolut. 106. num. 20* & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *d. tract. 2. c. 2. quæstion. 15. in fine,* Portel. *in dubiis Regularib. verb. Ordines Sacri, num. 5.* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 2. numer. 2.* Miranda *d. artic. 7. conclusion. 1.* & aduertit Molfes. ex declaratione *S. Congreg.* debere Episcopos se conformare cum supplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipsos Superiores spectat prouidere, & iudicare circa vtilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum: & non esse Episcopi, ad quem nullus est ordinandus, hoc iudicium facere, sed mittentis, latè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcopum, & Regulares, pag. 75. in fine, vers. ad secundum*, vbi testatur *Sacram Congreg.* censuisse, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & *in vers. ad tertium*, ex *eadem Sacra Congreg.* addit, debere fieri mentionem in huiusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo vt super interstitiis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis.

11 Est tamen hìc valde obseruandum, Regulares ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Societati IESV, & ex alio concesso à Clemente VIII. *die 23. Nouembr.* 1596. Congregationi S. Ioannis Euangelistæ in Portugalia, quod refert Portel. *in dub. Regular. verb. Ordines Sacri, num. 4.* posse ordinari non seruatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque prævia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod priuilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæstion. 23. articul. 5.* Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resolut. 106. numer. 20.* Diana *resolut. moral. tom. 2. tractat. 2. de dub. Regul. resolut. 112.* Marchinus *dict. tract. 1. part. 7. c. 2. numer. 4.* Quicquid dicant Suarez & Vasquez citati *supr. allegat. 17. numero 7.*

22 Quæstio superest, an ad Abbates Regulares, qui per se ipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares possunt ordinare, ipsósque ordinauerint, spectet, non verò ad alium, cum eisdem in interstitiis dispensare? Affirmatiuè decidunt Lezana *d. c. 14. n. 15.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 12. c. 15. nu. 42.* Sorb. *verb. Ordines Sacri, fol. 278.* Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 54. n. 7.* Marchin. *d. c. 2. num. 9.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38 art. 7. conclusion. 3.* quem citaui *suprà alleg. 15. num. 12.* vbi etiam eleuat dubium, sed non resoluit, vtrum scilicet, quando huiusmodi Abbas, quia infirmus, siue occupatus, ad alium miserit subditos suos ordinandos, possit cum eis in interstitiis dispensare, an hoc competat Episcopo ordinaturo?

An possit Episcopus cum familiari suo triennali aliàs sibi non subdito dispensare in interstitiis: dixi *suprà alleg. 5. n. 14. & 15.* 13

De pœnis, quas incurrit ordinans, vel ordinatus non expectatis temporum interstitiis superest, vt videamus. Quamuis Henriq. *in summ. lib. 6. c. 10. num. 3. litt. C.* indicare videatur tales nullam pœnam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licet quoad pœnam id absque dubio procedat, quia nulla est in Iure apposita aduersùs tales; quod verò ad aliam partem, contra eum sentio vtrumque grauiter peccare, quia est transgressor Sacrorum Canonum in materia Ordinum, quæ est grauissima, & ideò Episcopus Ordinatum culpabiliter non seruatis temporum interstitiis poterit suspendere, & aliis pœnis ob Canonis transgressionem punire. Vide Nauarr. *consil. 4. de tempor. ordinat. in nouis,* Sayr. *in floribus decis. sub eod. titul. decis. 56.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 31. section. 1. numer. 43.* Zerol. *in praxi Episc. part. 1. verb. Ordo, §. 8. & part. 2. eod. verb. ad quintum,* Piasec. *in simili praxi part. 1. c. 1. numer. 50. vers. nullam,* Aloys. Ricc. *in collect. decis. part. 3. collect. 576. & in praxi rerum fori Ecclesiast. resol. 483. num. 7. in 2. edit.* Bonacin. *de Sacrament. disp. 8. quæst. vnic. punct. 5. numer. 35. & de censur. disput. 3. quæstion. 9. punct. 5. num. 7.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 6. c. 3. n. 23.* Filliuc. *in qq. moralib. tom. 1. tr. 20. c. 7. n. 190. & seq.* Iul. Cæs. Mad. *de Sacris Ordin. c. 7. n. 11.* Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tr. 2. resol. 55. vers. nota etiam,* Marchin. *d. tr. 1. p. 7. c. 2. n. 12.* Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Ecclesiastici, c. 8. n. 17.* me citato Alzed. *de præcellent. Episc. dignitatis p. 2. c. 5. num. 25.* 14

ALLEGATIO XIX.

Episcopus sub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare possit?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.*

2 *Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*

3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*

4 *Titulus huiusmodi requiritur, quotiescumque Clericus sæcularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si regularis professus.*

5 *Regularis, tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad Sacros Ordines promoueri non potest.*

6 *Regularis non professus titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis.*

7 *Patres Societatis IESV ante solemnem professionem sine titulo ad Sacros Ordines possunt promoueri.*

8 *Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum,*

dum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi.
9 Titulus ad Ordines requiritur, non solùm sufficiens pro victu, sed etiam ad honeste viuendum.
10 Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, sunt diuersa.
11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure prascripta non sit.
12 Episcopus, vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, qua debeat attente rimari.
13 Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, qua Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribúsque Episcopalibus persoluendis sufficiat.
14 Beneficium insufficiens patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum.
15 Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacificè possideri.
16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra.
17 Beneficium litigiosum, & non pacificè possessum, fit citatione.
18 Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam.
19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio.
20 Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.
21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo pradio, domo, censu, aut redditu sui beneficij.
22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curata Ecclesia plenum detinet exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit.
23 Coadiutoria cum futura successione ad titulum potest quis promoueri, si ratione illius habeat congruam sustentationem.
24 Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quis promoueri.
25 Vicaria temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium ad titulum nemo potest ordinari.
Prestimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum; secus si ad tempus, ibid.
26 Seruitij in aliqua Ecclesia praestandi ad titulum non potest quis ordinari, nisi tale seruitium sit perpetuum.
27 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare.
28 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.
29 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem.
30 Capellaniam obtinens in Capella Papa licet sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulū ordinari.
31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum.
32 Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quo fuerit ad illius titulum promotus, aliàs resignatio erit nulla.
33 Resignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio spolij.
34 Decisio rota in Leodien. Canonicatus refertur.
35 Concilio Trident. cap. 2. de reform. sess. 21. non est satisfactum mediante clausula, constito quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus.
36 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per aequipollens.
37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papa.
38 Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.
39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit.
40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit.
41 Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat vnde commodè viuere possit.
42 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.
43 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est.
44 Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiae, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit aequiualens.
45 Concilium dict. cap. 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renunciationibus inductis à Iure.
46 Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem reuocare valebit.
47 Superiores cauere debent, ne renunciationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, vnde commode possit sustineri, quo non perquisito si acceptauerint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.
48 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, vt in illis executio fieri possit, si Clericus egeat, vt num. 49.
50 Miles condemnatus eatenus, quatenus facere potest, soluere cogitur.
51 Iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus.
52 Patrimonij vocabulo intelligitur non solùm quidquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est.
53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, titulo saltem patrimonij, permittente Episcopo, ordinari potest.
Ad quem tunc Episcopum, beneficij scilicet, an patrimonij pertineat ordinatio, ibid.
54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.
55 Patrimonium super re immobili constitui debet.
Patrimonij ad titulum, quod consistat in censu tam vitalitio, quàm perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari, ibid.

56 Donati

56 *Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus indicauerit assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ.*

57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta tanquam ordinatus sine titulo incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.*

58 *Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*

59 *Suspensionalia incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddenda, vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit.*

60 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil assignantem pro victu, & pertinente.*

61 *Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.*

62 *Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione, irreuocabilis est.*

63 *Pater nolens filios volenti se promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remediis, vt illud assignet.*

64 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam.*

65 *Fructus filiis dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferendi.*

66 *Expensa facta pro doctorando filio non sunt conferenda.*

67 *Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.*

68 *Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda.*

69 *Expensæ factæ à patre, vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferendæ, &* n.70. *respondetur contrariis.*

71 *Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem.*

72 *Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.*

73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum.*

74 *Pensionis ad titulum potest quis ordinari, dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus indicauerit assumendum.*

75 *Bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt.*

76 *Dictio,* nullatenus, *inducit nullitatem actus ipso iure.*

77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis ad cuius titulum fuit quis promotus, est inualida.*

78 *Patrimonium vt alienari, sic vendi non potest.*

79 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*

80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem demittentis.*

81 *Diuisio venit appellatione venditionis.*

82 *Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere.*

83 *Alienare prohibitus non potest permutare.*

84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*

85 *Patrimonium non potest hypothecari.*

86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*

87 *Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario.*

88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliàs, vnde commodè viuere possit.*

89 *Dictio,* donec, *est restrictiua temporis.*

90 *Verba Concil.* d.cap.2. *ibi,* atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare, *declarantur.*

91 *Patrimonij bona ad cuius titulum fuit quis ordinatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Ecclesiasticis.*

HVIVS allegationis materiam, quæ amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 17. §.3. Fr. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 15. Flamin. *de resign. lib.* 2. *quæst.* 6. Petr. Ledesm. *in summ. part.* 1. *de sacramento Ordinis, cap.* 7. *conclus.* 6. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in collect. decision. part.* 3. *collect.* 566. *& in praxi fori Ecclesiastici, decision.* 312. *cum seqq. in* 1. *edit. & resolut.* 270. *cum sequentib. in* 2. *edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.* 26 § 8. *cum sequentib.* Azor. *instit. moral. part.* 2. *l.* 3. *c.* 4. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tractat.* 2. *numer.* 72. *cum seqq.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ l.* 2. *tit.* 8. *l.* 1. *de patrim. clericorum, numer.* 1. *cum sequentib.* latissimè Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. eleganter Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub.* 8. *c.* 1. *cum sequentib.* Bonacina *de Sacrament. disputat.* 8 *qu. vnica punct.* 5. *num.* 18. *cum seqq.* Sanctarel. *var. resol. qu.* 49. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract.* 2. *q.* 19. *cum sequentib.* Moisesi. *in summ. Theologiæ moralis, tract.* 2 *c.* 15. Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 35. late Alphons. Narbona *l.* 35. *gloss.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop. pagin.* 4. *cum seqq.* Sanch. *in opusc. moralib. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 31. *cum seqq.* Marchin. nouissimè post plures huius tractatus impressiones in lucem editus *de sacram. Ordinis, tr.* 2. *part.* 6. *c.* 5 *cum seqq.* Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori Eccles. cap.* 8. *à nu.* 6. Alzed. *de præcellent. Episc. dignit. p.* 2. *c.* 5. *n.* 49. *cum seqq.* idem Bonacin. *de censur. extra Bullam Cœnæ disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 8. Torreblanca nouissimè *in Practical. Iuris spirit. lib.* 2. *c.* 13 *n.* 24. *cum seqq.* 1

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus publicè à quolibet poscat eleemosynam, vt scriptum est *in cap. Diaconi sunt*, 99. *distinct.* debet quàm maximè possibile fuerit Episcopus laborare, nè quis titulo sufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, si quis autem contrarium fecerit, talis ordinario vacuam habebit manus impositionem, vt constitutum est *in c. neminem* 70. *distinct.* Ordinatio enim sine titulo facta irrita habetur *in c. Sanctorum, ead. distinct.* vbi gloss. vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. *de irregul. l.* 4. *c.* 15. *in princ.* 2

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controuersum reperio, qualis debeat illo titulo potiri; nam illo carere non posse Tonsuram, aut quatuor minores Ordines suscipere ambientem resoluit *gloss.* 1. *in d. cap. neminem,* & Panorm. *in c.* 2. *n.* 2. *de præbend.* Sed verior est opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest procedere ab Ordine clericali, iuxta *cap* 1. *de cler. coniug.* & tenet *gloss.* 1. *in cap. Psalmista,* 23. *distinct.* vbi Præpos. *num.* 3. *gloss. in c.* 2. *de præbend.* & *ibi* Decius *numer.* 29. & ita seruari de consuetudine testantur Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *numer.* 5. Vgolin. *de irregularit. cap* 61. *numer.* 1. Franc. Emman. *in summ. tom.* 2. *cap.* 15. *numer.* 16. Quintan. *Ecclesiastico, libro* 3. *numero* 17. Petr. Ledesm. *in summ. part* 1. *de Sacramento Ordin. capite* 7. *ad finem*, Nauarr. *consil.* 14. *incip. Quæsitum est*, *numero* 1. *de temp. ordinat.* Francisc. Marc. *Delphinali decision.* 1080. *incip. Quæritur an Abbates*, *part.* 1. Flamin. *de resignat.* 3

lib 9 q.6.nu.4. C.Acuña in commun.ad cap. veniens, n.3 dist.70. Alzedo d.p.2.c.5.nu.50 Comitol.lib.6.q. 38.Bonacin.de censur.extra Bull.disp.3.q.1.punclo 8. n.9.Nicol.Garcia d.c.5.n 4 cum seq Aloys. Ricc.in d. praxi resol 271.n.3 Campan.d.lib 8.c.1.n.5. Homobon.d.tr.2.q.20.Thom.Valasc.d.alleg.35.n.3.Sanch. d.lib.7.c.1 dub.37.

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris dispositione, quotiescumque clericus sæcularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si Regularis persona, quæ vouere debet castitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo professio tenet vicem tituli beneficialis, vt per Henriq. in sum.lib.10.c.17.§.3. vbi addit quòd voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque subingreditur locum, ac propterea Trident. Synodus sess. 21. de reformat. cap.2. expressè constituit, ne quis deinceps clericus sæcularis sine sufficienti titulo auderet Ordines assumere: idémque Sixti V. Constitutio tradidit, in illis verbis, aut quoad sæculares sine titulo sufficientis beneficij vel patrimonij. Est tamen indubitati iuris, quod si ante professionem vellet Regularis persona insigniri Ordinibus, non vtique possit ad illos promoueri absque titulo sufficienti, per Bullam Pij V.incip. Romanus Pontifex de anno 1568.pridie idus Octobris, quæ in ordine est 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requisito in clericis sæcularibus, extendit ad omnes & singulos etiam cuiuscumque Ordinis clericos Religiosos, siue sæculares more Religiosorum viuentes in communi, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emiserunt, & ex claustro exire possunt, quam Constitutionem refert Piasec.praxi noua Episcop.p.1 c.1. de conferendis Ordinibus num.43 nouissimè Laurent.de Franchis in controu.inter Episcop.& Regul.pag 89 & & per eam ita resoluunt Vgolin. d.§.8 n.1. vers.hac autem regula, Salzed.ad Bernard.in pract.c.19. n.2. Nicol.Garc. p 2.cap.5.n.12.Nald.verb.Ordo num.28 Bonacina d. puncto 8.n.17.Molfes.in summ.tract.2 c.1;.n.11.Sanctarel.d.q.49.num.10.in princ Homobon.d.tract.2.q. 21.Sanch.d.c.1.dub.35.n 9 Alzedo d p.2. c.5.nu.51.

5 Lezana in sum.quæst.Regul cap.14.n.10.† quam quidem Constitutionem habere locum tam in non professis, quàm in nulliter professis censuit Rota in vna Vercellen.Canonicatus 3.Martij 1595.coram Illustrissimo Blancheto, quam refert Nicol.Garcia d c.5.n.11. & 12.tenent Sanctarel.d q.49.nu.10. in fine. Molfes. d.n.11.Aloys.Ricc.in decis.Curiæ Archiepiscop.Neapol.p.2.decision.283.& in praxi fori Ecclesiastici resolut.270.n.2. vbi n.1. cum Maiol.de irregularit.lib 4.

6 c.15.n.1 resoluit sic † ordinatos Regulares non professos sine titulo in illo Ordine ministrantes effici irregulares. Vnde Regularis, qui scit suam professionem irritam esse, si ordinetur, peccat mort & incurrit pœnam, quam sæculares clerici incurrunt si ordinentur sine beneficio, aut patrimonio, Portel. in dub. Regul.verb.Ordines sacr.num.8.Diana moral.resolut.part.1.tract.2.resol.113.Lezana d.c.14.num.10.in fine.

7 Ab istius tamen Constitutionis decreto Gregorius XIII.excepit Patres Societatis Iesv, per suam Bullam, quæ incip. Ascendente, an.1584.octauo Kalen.Iunij, & Gregor.XIV.Constitut incip. Ecclesiæ Catholicæ, de ann. 1591. quos antea exemerat Paulus IV à tali obligatione; fortasse quia cognoscebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari: simplicia licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religiosi.Ita Henriq. lib.10. cap.17.§.3. Flamin.lib.2. quæst.9.num.19.Fernar.de Ordine cap.8.§.9.Piasec.in praxi noua Episcop.d.cap.1.nu.44.Em man.in sum tom.2.cap.15.num.1.& quæstar.Regul.tom.3.quæst.23. art.3.Garcia d cap.5.nu mer.13.Suar.tom.5.de censur. disp.31.sect.1.num.18. Mandos. consil.13.Sanch.dict. dub.35.num.9 Marchin.d.tract.2. part.6.cap.5. nu.5. Alzedo d p.2 cap.5.num.52.Lezana d.cap.14.num.10. Bonac.d.puncto 8.n.17.Vgolin.de officio Episcopi cap. 26.§.8.num.1.vers.excipiuntur tamen Iesuitæ, Sanctarel.d.quæst.49.num.6.& 11.Vasq.tom.3.in 3.p.disput. 246.num.62.Torrebl.d.lib.2.cap.13.num.20. Molfes. d.cap.15.num.12. vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg.sic declarasse: Quoad Iesuitas, cum post Sacerdotium exire nō possint, nisi à Superioribus eiiciātur, prouideatur illis de redditu 40.aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire, quādo volunt, possunt, ne detur illis occasio exeūdi, vt fruantur illo redditu, vocentur priùs, & intelligatur, qua alia via prouideri possit, deinde mature deliberandum.

Vnde colligitur, quòd si contingat è Societate eiici in Sacris iam constitutos, & carentes beneficio, tunc Prælati eiusdem Societatis de honesto victu saltem de redditu 40. aureorum annuorum illis prouidere debēt, donec sufficiens beneficium fuerint consequuti: sicut forsan per dictum Sixti V.decretum aduertit Marchin.d.c.5.n.5.

Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantùm, vt sufficiat, ad honestè viuendum, vt docet Concil. Trid.sess.21.de reform. cap.2. quod scilicet sufficiens sit ad honestam, & commodam sustentationem cuiuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum solùm requirit sufficientiam ad honestè viuendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr.Ledesm.d.tract.7. quem refert, & sequitur Nicol.Garcia d.cap 5.num.114. Vnde Concil. d.cap.2. loquitur de beneficio sufficienti ad victum, non autem ad honestè viuendum, vt explicat Flamin. de resign.lib.5.q.vlt.n.156.& iuxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharensi Archiepiscopatu, in quo adest Constitutio, ne ad sacros Ordines promouendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris sit ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. Et Iacob.de Graff.consil 4.n 5.de tempore ordinat. refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18.alibi 25.alibi 36. Ar.Marc.Anton.Genuens. in pract. Archiep.Neapol. cap.81.& Molfes.in sum.tract.2.cap.15.num 6.testantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad sacros Ordines, nisi assignato priùs patrimonio scutorum 36. In prouincia Mediolanensi, vt habetur in Concil. Prouinciali, requiritur patrimonium scutorum 50. vt refert Marchin.d.tract.2.part 6.cap.7.diffic 2 nu.5.Sed scrupulum maximum mouent verba illa Concilij d.ct.cap.2.ibi, quod sibi ad victum honestè sufficiat, & alia similia relata in cap.17.sess.14.de reform.ibi, quod quidem si ad victum eius, cui confertur, honestè sustentādum non sufficiat; aduerbium illud, honestè, idem significat, quod decorè, & laudatè, & synonyma censentur viuere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honestè, per Doctrinam Decij in c 2.de Monachis numer. 8. de praebend. ideò Concilio Tridentin.

9 † non satisfit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè viuendum, quia tunc diceretur tantùm habere titulum ad viuendum simpliciter, absque eo quòd honestè, vel decenter viueret: quia inter vnum, & alterum viuendi modum maxima consideratur differentia. Vel enim dicimus † viuere commodè, viuere cum penuria 10

ria, vel *viuere simpliciter*, vt ait glos. *in c.p.1. verb. absque penuria, de statu Regul.in 6.* Quare attenden-
dam esse qualitatem clerici decentem, & honestam,
non suam in particulari, videtur probabile, quasi ho-
dierna sustentatio honesta debeat esse respectu cleri-
11 calis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et
quoniam præscripta certa quantitas non est, † Epi-
scopus ipse arbitrabitur, argum *l.1.*& quæ *ibi* notan-
tur, *de iure deliber.* Menoch *de arbitr.casu 216.n.12.*
Flamin *de resignat.lib.6.quæst.fin.num.132.& 181.* Ia-
cob de Graff. *conf.4 de tēporib.ordin.vol.1.& de arbitr.
confess.lib.2.c.49.* Aloys. Ricc *in praxi fori Eccles.res.
271.* Marchin. *d.cap.6.diffic.2.* Ludouic. Beia *respons.ca-
suum conscientiæ p.4.casu 26.fol.mihi 442.* Henriq. *in
sum.lib 10.cap.17.§.3.in commento lit. N.* Lotter. *de re
benef.lib.1.q.1.n.31.* Nicol Garcia *d.cap.5.n.112.cum
seqq.* Sanch *d.c.1.dub.35. num.7.* Acuña *in d.c.nemi-
nem n.12.cum seq.* Thom. Valasc. *allegat.Iuris tom.1.
alleg.35.* Vgolin. *d.c.8 n.2.* Alphons. Narbona *d. lo-
co n.34 pag.9* Molfes *in sum.mor.Theologiæ tract.1.
cap.15. num.6.* Nam examen patrimonij ad Episco-
pum priuatiuè quoad alios pertinet, S. *Congreg. Con-
cil.in Placentina 16. Martij 1630.* apud me *in Colle-
ctan.Bolarij.verb. patrimonium.*

12 Episcopus verò, vt rectè arbitretur congruam
summan pro huiusmodi titulo condecenti, & ne-
cessario, antea complura debet attentè rimari, nem-
pè loci consuetudinem, vt tenent Archidiac. *in c.si
Episcopus num 3. de prebend.in 6.* Gemin *in cap.sicut
num 7.de suppl.negligentia Prælat.* Anchar. *in cap.1.
vers.tertio potest quæri, sub num.2.de præbendis in 6.* Me-
noch. *d.casu 216.numer.14.* item qualitatem cuiusque
ordinandi, per glos. *in cap. Episcopo, verb.victu 10.
q.2.* Caputaq *decis.6 incip.Beneficium n.2 part.1.* Re-
buff. *in praxi benef.rub.de rescript.in forma pauper n.2.*
licèt iuxta gradum, & nobilitatem ordinandi non
esse assignandum existimet Flamin *d.lib.5.q.vlt.n.
155.* Garc. *d.loco numer 112.& 206.* Bonac. *d.punct 8.
num.20* quin ne tantùm sibi, sed suis etiam satis sit,
vt per Hoied. *de incompatib. benefic.part.1.cap.19 à
num.22.* post Sot Nau.& alios Menoch *d.casu 216.
sub num.3.* Azor. *instit.moral.p.2 lib.6.c.10 q. 8.* vbi
13 exprimit † dicentem beneficij valorem eam pertin-
gere debere summam, quæ clerico sustentando, sibi,
& suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & aduenis
hospitio suscipiendis, iuribusque Episcopalibus per-
soluendis sufficiat. O vtinam hæc in nostro Lusita-
niæ Regno seruarentur: multi enim ibi ad clerica-
tum non aspirarent: nisi in bonis haberent, quæ suf-
ficerent ad clericalem Ordinem honestè tractan-
dum, & se commodè sustentandum, sed adeò tenue
ibi desideratur patrimonium, vt nulli quamuis pau-
perrimo deficiat: & sic pro maiori parte ordinati
ad titulū patrimonij egeni & pauperes sunt, debet
enim spectata clericalis status decentia, & vbertate
regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiri;
quamuis post definitam patrimonij quantitatem in
modico deficiat, Sanch *in opusc.moral.tom.2.lib.1 c.2.
dub.75.n.8.* Antonin. Diana *moral.resol.par.4.tract.4.
resol.72.*

14 Si verò sufficienti titulo beneficiali quis careret,
habere tamen tantundem patrimonij, quod bene-
ficio adiunctum sufficientem constitueret titulum,
permittendum est ad sacros Ordines promoueri: ita
Prosper de Augustino & Quaranta *in sūma Bullarij
verb.Ordo vers.circa.2.* Molfes. *in sum. Theol.mor. tr.
2.c.15.num.7.* Vgolin. *de potestate Episcopi c.26.§. 3.
in fine, & § 8.num 1.* Zerola *in praxi Episcop.part.1.
verb.dimissorio vers.2.* Armend. *d.loco n.16. in princip.*
Bonacin. *d.disp.3.q.1.punct.3.n.21.* Secus si cum be-
neficio, aut patrimonio insufficienti iungantur pi-
tantiæ, eleemosynæ anniuersaria, & alia emolomen-
ta. quæ ex celebratione Missarum in exercitio sacro-
rum Ordinum (si ad eos promoueantur) percipere,
& lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè suf-
ficiant, tunc non posse promoueri referunt decisum
Garc. *d.c.5. numero 126.* Armend. *dict. lib.num. 16.
princ.* vbi *n.17,* dicit pariter resolutum minimè posse
promoueri etiamsi Episcopus obliget se suppletu-
rum, quod ad alimenta sufficiat, quovsque habeat
vnde se sustentare possit. In summa, cum clericorum
penuria adest, posse Episcopum ob necessitatem Ec-
clesiæ ordinare ad Subdiaconatum suos clericos cum
assignatione perpetua fructuum aliquorum bono-
rum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem
refert decisum Armendar. *dicto loco n.30.* vide *infrà
num.73.*

Circa titulum ordinandi edocet Concil. *d. cap. 2.* 15
vt pacificè possideatur, quamobrem litigiosus titu-
lus reppelleret ordinandum, Nauart. *in tract.de orat.
notab.23.num.59.* † Ille verò dicitur pacificus posses- 16
sor, qui nullam patitur Iuris, vel facti controuer-
siam in iudicio, vel extra, Felin. *in cap.cum Ioannes n.
35.de fide instrum.* Zabarel. *in Clem.gratiæ q.13.n.8.
de rescript.* Decian. *in c.1.num.19.& 20.de confirmat.
vtili*, atque ideo, vt vnico verbo complectar, is erit
qui sine lite possidet, nam text. vtentem hoc verbo,
pacificè, Rebuff exponit & dicit: hoc est. *sine lite, in
tract.de pacificis possess.num mihi 1065.vers.quandoque,*
Guido Papa *decis 85* incip. *Curia:* glos. *in Clem.vnica,
verb.antea, de sequestrat.possess.& fruct.*

Litigiosum ergo beneficium sit, & non pacificè 17
possessum, citatione, si ipse iudex, & reus facti sint
certi de re ipsa, pro qua conuenitur. Ita Mynsinger.
cent.4.obseruat.26. Marth. Coler. *de processibus execut.
p.3.c.11. numer.19.* Gail. *lib.1.obseruat.74.* Cardinal.
Pute. *decis.229.lib.3.* Viui. *decis.459.n.5. cum sequen-
tibus* Lancel. *de attentatis,p.2.c.4.in præfat.num.3.* &
Stephan. Gratian. *discept.forens.c.2.num.34.& 35.* Ca-
bed. *Lusitan.decis.15.num.11.cum sequentib.p.2.* Cald.
Pereira *de empt.c.9.numer.18.* † Si tamen circumdu- 18
cta sit, non efficit litis pendentiam, teste Afflict. *de-
cis.366.*incip *In pleno concilio num.14. & in constitu-
tionibus Regni, si quem nostrorum, num. 4.* Caran *titu
121.post numer 1.* nec si lis cum falso procuratore
contrahatur, Ozasc. *Pedem d.cis.144.* Lis autem nul-
la dicitur, cum non adest iurisdictio, Veral. *decis.7.
p.3.* & dicitur beneficium litigiosum quando quis
petit beneficium vt suum, Rota *decis 366.n 2.par.1.
recentiss.in posthum.* vbi etiam habetur beneficium di-
ci litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficij,
& quod dicitur esse super titulo beneficij si causa sit
commissa cum claus. *quam & quas,&c.& decis.537.
num.1.cum seq & decis.343.à num 4 0.2.* etiam *recen-
tissim.* vbi quòd beneficium dicitur litigiosum per
commissionem super titulo, & in petitorio, & per
citationem ad dicendum contra commissionem, nisi
lis per calumniam mota fuerit.

Litigiosa etiam dicitur res, quoties de eius domi- 19
nio controuertitur in iudicio: non tamen constituit
ipsam proprietatem litigiosam in possessione. † quia 10
lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam,
sed eius possessionis, *glos.1.in cap.1.de confirmat. vti-
li*, vbi Decian. *num.3.& 4.* Butr. *n.4.*& Abb. *num.5.*
Rot. Bonon. *decis 48.numer 3.cum sequent* Ozasc. *de-
cis.144* Cacheran. *decis.143. num.10.* Ioseph Ludou.
Perusina decis.68.num.9. Rebuff. *in tract. de pacificis
possessorib num.166.* Menoch. *de arbitr.casu 202.n. 8.*
Flamin. *de resignat.lib.2.q.3 num.31. cum sequentibus.*
Sed Ego ipse non propterea inclinatem, posse ali-

quem ſacris Ordinibus donari ad titulum alienius rei ſuper cuius poſſeſſione mota fuit quæſtio iudicialis, cum certum ſit primò poſſeſſorium, deinde petitorium eſſe decidendum, iuxta c. ſignificauerunt, de teſtibus.

21 Ille verò, cuius lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij: vtique pacificus dicitur poſſeſſor, ex Rebuff. in tract. de pacificis poſſeſſor. num. 168. ad inſtar illius, qui beneficium detinens, eiuſque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis poſſeſſionem habeat, iuxta gloſ. verb. pacifice in Clement. gratia de reſcript. & gloſ. in cap. commiſſa de elect. lib. 6. Dec. in c. 1. n. 21. de confirm. vtili. Zabar. in Clement. vt ii qui, §. illi verò, num. 9. de ætate, & qualit. quamobrem licere huic ſuſcipere ordines ad titulum dicti beneficij conſtat ex gloſ. verb. pacificam in d. c. commiſſa, & ex gloſ. fin.
22 in c. ſi tibi conceſſo, de præbenda in 6. dum firmant † arctari ad promotionem infra annum, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus ſit, quod etiam tradunt Franc. in d. cap. ſi tibi conceſſo, verſ. & nota, ſub num. 5. vbi Gemin. verſ. nota iſtam gloſ. ſub num. 7.

Beneficij ſub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

23 CVM ſupra dixerim oportere ordinandum habere titulum conſiſtentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem eſſe, qui ſufficiat honeſto victui, ipſumque pacificè ille poſſideat, reſtat modo oſtendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et adeò incipiendo dico ad titulum coadiutoriæ cum futura ſucceſſione poſſe quem promoueri, vt per Nauar. in tract. de ret. cap. 20. num. 8. Salzed ad Bernard. cap. 18. num. 7. Moneta de optione cap. 4. quæſ. 8. num. 169. Acoſta de Andrada ad Bullam Cruciatæ §. 75. Vgolin. de officio Epiſcopi c. 29. n. 8. Narbona citato loco num. 65. pag. 12. Sanch. in opuſcul. moral. l. 7. cap. 1. dub. 35. num. 4. Bonacin. dict. quæſt. 1. puncto 8. num. 12. Gonzal ad reg. 8. Cancellariæ gloſ. 5. §. 9. num. 6. vbi intelligit, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem, quem ſic interpretatur Garcia de beneficiis part. 2. cap. 5. num. 132. & requiritur quòd ſit perpetua, vt per Petr. Ledeſm. in ſum. p. 1. de ſacram. Ordinis cap. 7. concl. 1. dub. 2.

24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri poſſe ad titulum beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota deciſ. 134. ſiue 8. de præbend. in nouis, & deciſ. 766. aliàs 39. antiq. in hoc tamen caſu prædictæ diſtributiones vtique in valorem computantur, cum ſatis ſit beneficiatum illarum cauſa non laborare inopia: ita Campanil. dict. rub. 8. cap. 5. n. 29. Marchin. in dicto tractat. 2. part. 6. c. 6. diffic. 5. n. 19.

25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amouibilium, nemo poteſt ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non cenſetur, ex text. in cap. conſtitutus. vbi Abb. num. 5. de filiis Presbyter. ita tenet Maiol. de irregular. l. 4. cap. 15. num. 3. Campanil. in diuerſ. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 4. n. 8. in fine Azor. d. p. 1. lib. 7. cap. 6. q. 5. & 6. Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis deciſ. 190. n. 2. & Henriq. d. cap. 17. §. 3. lit. Q. Narbona d. loco num. 168. pag. 13. Bonacin. d. puncto 8. numer. 14. Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 8. verſ. & ea ratione vicariæ temporalis. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 2. Sanch. d. dub. 35. n. 5. Gonzal. d. gloſ. 5. §. 3. numer. 42. Læl. Zech. de republ. Eccleſ. c. de clericis ſub num. 7. Fr. Emman. in ſum. p. 2. c. 15. numer. 12. Marchin. d. tract. 2. p. 6. c. 6. diff. 5. n. 28. Zerol. in praxi Epiſc. 2. verb. dimiſſoria ſub §. 9. Marc. Anton Genuenſ. in pract. Archiep. Neapol. c. 81. num. 2. D. Acuña ad princ. diſt. 71. num. 8. & 9. Nicol. Garc. d. p. 1. c. 2. num. 83. Si verò de facto ordinetur, ab ipſa Vicaria temporali amoueri non poterit, niſi habita alia prouiſione, vt ex Flamin. d. q. 4. numero 86. tenet Piaſec. in praxi Epiſcop. p. 1. cap. 1. numero 45. in fine, quod in pœnam factum indico cum aliàs non poſſit prædeceſſor Epiſcopus aſſignare officium, quod eſt temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta reſoluta per Molin. de primogen. lib. 1. cap. 25. à num. 17. Gonzal Mendez de Vaſconzel. diuerſ. iuris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8. & 9. Narbona loco proximè citato, optimè Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ. 396. in 1. edit. & reſolut. 334. num. 3. in 2. edit. vbi aſſerit, quòd ſi quis de facto ordinetur ſacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amouibilis, non ex hoc mutatur eius natura, ſeu qualitas, maximè ſi id fiat ſine expreſſo patroni conſenſu, & citat Nicolaum Garc. de beneſ. p. 1. c. 2. n. 91. & 112.

Præſtimonij ad titulum poteſt quis promoueri ſi detur in perpetuum, ſecus ſi ad tempus, Vgolin. de officio Epiſcopi cap. 26. §. 8. numer. 1. in fine Marchin. d. par. 6. cap. 6. diffic. 5. n. 22. Huiuſmodi etiam præſtimonia inter Eccleſiaſtica beneficia connumerantur, vt diximus alleg. 4. num. 49. Sic etiam poteſt quis promoueri ad titulum penſionis perpetuæ, & ad victum ſufficientis, vt infra dicetur. n. 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui adſcribatur, niſi tale ſerui- 26
tium ſit perpetuum, & non dependens à voluntate Epiſcoporum, & ita intelligendi ſunt Doctores, qui de hoc agunt, prout ſunt Zerol in praxi Epiſcopali par. 1. verb. dimiſſoriæ. § 5. dub. 1. Marc. Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſcopali Neapol. cap. 81. ſub n. 2. Flamin. dict. quæſt. 6. num. 13. Vilar del Patronado de Calatayud. par. 4. § numer. 22. Campanil. part. 4. num. 14. Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum conceſſum, quod adducit Campan. vbi proximè, aliud comprobat, quia eſt gratia ſpecialis: quare ita reſoluit Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 8. num. 6. vbi refert Epiſcopum tantum poſſe ad titulum ſeruitij in Eccleſia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. † Primum, vt interueniat conſenſus 27
Rectoris eius Eccleſiæ. Secundum licentia ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. Tertium, vt ex ſeruitio Miſſarum, & diuinorum Officiorum, & eleemoſynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde ſe ſuſtentet. Quartum, vt ne inde amoueatur, vel diſcedat, niſi de beneficio competenter, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus. Vnde bene Quarant. verb. Ordo, 2. verſ. ſecundò extende. Zerol verb. dimiſſoria §. 5. dub. 1. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 125. reſoluunt non poſſe quem ſacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de ſe ad victum inſufficientis, quod poſtea ſufficiens redditur ob eleemoſynas, & Miſſarum vel anniuerſariorum ſtipendia quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia ſunt incerta, & non firma, & perpetuo. Hinc etiam Marc. Ant. Genuen. in d. praxi c. 83. n. 9. Iul. Cæſ. Madius de ſacris Ordin. c. 5. num. 20. meritò tenent quòd poſſet fortè quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos & caſuales defunctorum, & anniuerſariorum, ſi eorum uni-

tor

ter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulum de futuro, & in spe etiam certa, puta ad beneficium quod quis spectat, seu ad quod est præsentatus, nominatus, vel postulatus; cum Concil. claré requirat titulum de præsenti habitum, & possessionem, Ita Salzed. ad Bernard. cap. 18. n. 6. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 10. Vgolin. dict. §. 8. num. 3. in fine, Petrus de Ledesma in sum. par. 1. de sacram. Ordinis cap. 7. post 8. conclus. Nicol. Garcia dict. cap. 5. n. 130. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q. 9. Vgolin. d. cap. 26. §. 8. num. 3. Alphons. Narbona d. loco num. 64. pag. 13. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 24. n. 5. & dub. 35. n. 1. Marchin. d. tract. 1. p. 6. cap. 6. diffic. 1. D. Acuña in d. c. neminem dist. 70. num. 13. Quamuis contrarium, nempe posse quem promoueri non solum ad titulum beneficij iam quæsiti, sed etiam quærendi, ex glos. magna circa medium in cap. Ostius, 61. dist. teneant Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. numer. 19. Campanil. dict. cap. 4. num. 10.

29 Poterit tamen quis promoueri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decisum referunt Garcia dict. par. 1. cap. 5. num. 110. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 8. lege 1. de patrimonio clericor. n. 11. Marcel. Vulpe d. c. 8. num. 11.

30 Obtinens Capellaniam in capella Papæ, licèt sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari, prout resoluunt Nauar. cons. 20. de tempor. ordinat. Sayr. decis. 50. eodem tit. quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resolut. 334. in fine.

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inseruiendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum: poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causâ inseruiendi beneficio iuncto Seminario, vt inseruiat donec sibi prouisum fuerit de congrua sustentatione; ita referunt decisum Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. Seminarium. §. 5. Læl. Zech. de repub. Ecclesiastica, rub. de clericis, sub num. 7. vers. 84. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 6. n. 31. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo, penult. Piasec. d. p. 1. cap. 1. num. 28. Marchin. d. p. 6. diffic. 5. num. 33. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 56. Armend. vbi suprà num. 9. & 10. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscopali. cap. 81. sub num. 2. Garcia dict. par. 2. cap. 5. num. 104. vbi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro seruitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum assignatione certi annui reditus, vnde sic promotus viuere possit, quæ tamen assignatio cessat postquam ille aliunde se æquè sustentare poterit. Hinc forsan Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 10. reprobat Cordub. in sum q. 36. minus bene tenentem, collegialem ex aliquo collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus suos actus cum satisfactione defendit, posse ad titulum illorum satis ordinari absque beneficio, vel patrimonio.

32 Iustè profectò Trident. Synod. d. c. 2. sanciuit, *ne beneficium, ad cuius titulum quisquam promotus fuerit ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem casu minimè tunc erit admittenda ista resignatio, nisi constito, quod aliunde viuere commode possit renuntians, & aliter facta nulla sit*. iuxta clausulam illam annullatiuam Concilij in d. cap. 1. ibi. *si aliter fiat renuntiatio irrita erit*, ex quo tex. sic resoluunt Flamin. de resign. lib. 2. q. 6. num. 36. subiungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. in vna Salmantina, coram D. Orano de mense Maij an. 1588. Aloys. Ricc in praxi fori Ecclesiastici decis. 314. in 1. edit. & resolut. 272. num. 1. in fine, & num. 2. in 1. edit. Vgolin. de officio Episcopi cap. 14. §. 3. & cap. 16. §. 8. num. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 991. Valenzuela cons. 32. num. 21. tom. 1. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 38. num. 1. vbi subdit quòd si fiat renunciatio beneficij non facta mentione quòd ad illius titulum est ordinatus, & habet aliunde vnde viueret, non est valida in foro conscientiæ, Rota coram Gregor. XV. decis. 441. num. 1. & ibi Beltramin. num. 9. Nicol Garcia dict. cap. 5. numer. 217. vbi num. 214. quod est nulla etiam in foro conscientiæ, Campanil. dict. rub 8. cap. 6. num. 2. Petr. de Ledesma in summ. p. 1. de sacram. Ordinis, c. 7. concl. 10. Marchin. diffic. 7. d. loco. Armend. vbi suprà numer 21. vbi numero. 22. cum Garcia numer. 193. atque aliis decisum refert pro forma traditum esse, vt resignans teneatur facere mentionem se ad titulum illius fuisse promotum, adeo quod per æquipollens adimpleri non possit, quod etiam tradit Massobr. in praxi habendi concursum reg. 5. dub. 1. num. 45. Vnde
† resignatione de tali beneficio factæ non habita
mentione, quòd in illud fuit promotus, vltra quam 33
quòd sit nulla, vt supra ostensum est, resignanti competit actio spolij; & fuisse declaratum à sacra Congregatione, & decisum in Rota coram Illustriss. mo Domino meo Cardin. Millino 19. Nouembris 1602. in Aretina Plebis, referunt Garc. d. cap. 5. num. 438. Piasec. in praxi noua Episcop. lib. 1. cap. 1. num. 44. vers. ampliari posset, pag. 53. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 10. n. 35. latè Gratian. disc. forens. tom. 5. c. 991. Burat. dec. 830. n. 13. quia cùm resignatio non teneat, ius non abdicatur à resignante, vt dicit Garcia d. cap. 5. n. 225. & in hac materia est bona sacræ Rotæ Rom. decisio in Leodien. Canonicatus S. Ioannis 18. Iunij 1621. coram R. P. D. Remboldo, tenoris sequentis.

Domini Dixerunt Canonicatum esse adiudicandum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduini à Serenissimo Electore Colonien. vigore Indulti amplissimi, quod habet à Sede Apostolica. 34

Nec obstat quod dicitur dictum Canonicatum vacasse per resignationem dicti Balduini ad fauorem Ægidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, ideóque nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediantè dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per mortem, Caputaq. decis. 215. part. Cardin. Seraph, decis. 1498. n. 8.

Quod autem resignatio fuerit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, c. 2. de reform. sess. 21. ex quo non fuit in ea expressum quòd Balduinus esset promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto Concilio expressè disponitur, & quòd hoc casu resignatio sit nulla, tradunt Paris. de resignat. lib. 1. quæst. 6. num. 36. & 39. Garz. de benef. c. 5. num. 192. & seq. & Gonzal ad reg. 8. glos. 5. §. 10. num. 35. & tenuit Rota in Aretina Plebis coram Illustrissimo Cardinale Millino, relata per eundem Garz. dict. c. 5. part. 2. n. 438.

Nec obstat quod dictum sacrum Concilium decreuit, quòd dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantùm, ne clericus in opprobrium Ordinis 35

nis clericalis mendicare cogatur, & cum huic inconuenienti satis fuerit prouisum mediante clausula, *Constito quod resignans habeat aliunde*,&c. in dicta resignatione apposita, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressionis non posse dici nullam, eo quòd forma potest adimpleri per æquipollens, quādo habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum, quòd dictum Cōcilium, vt pinguius prouideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non solum disposuit, quòd resignationes non admitterentur, nisi constito, quòd resignans haberet aliunde vnde commodè viuere posset, sed vlteriùs decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quòd resignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod resignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo resignatio erat admittenda, si ita videretur, patrimonium resignantis, quòd aliàs potuisset distrahere; perinde atque fuisset vinculatum, si ad titulum illius fuisset ordinatus; vnde non potest dici; quod mediante dicta clausula, *Constito*, &c. fuerit intentioni dicti Concilii satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse. *l. cùm h.* ,*§. si Prætor*, & *ibi* gloss. *ff. de transact. l. si hæredi plures, ff. de condit. instit.* Dec. *consil.* 433. *num.* 6. Sarnen. *in reg. de public. resigna.* q. 8. *num.* 2. Put. *de-*
36 *cis.* 192. *libr.* 1. Et imò † cum dictum Concilium vlteriùs etiam procedendo annullet resignationes aliter factas, sicque contineat decretum irritans, non potuisset forma ab eo tradita per equipollens adimpleri, sed debebat seruari ad vnguem. Aldobr. *cons.* 92. *num.* 27. *lib.* 1. cum aliis per Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 10. & in terminis dicti Concilij, quod non possit adimpleri per æquipollens firmat ex sententia *sacræ Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilij Interpretum*, quam refert ad extensum Garc. *loco proximè citato*, *numer.* 193. Gonzalez *vbi supra num.* 35. fuit dictum *in dicta Aretina Plebis*, coram *Illustriss. Cardinale Milline.*

37 Non obstat quòd Concilium non comprehendit resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc esset nimis restringere dispositionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet: maximè cum eadem ratio militet in omnibus, nec subsit causa dictæ restrictiuæ, & quod locum habeat etiam in resignationibus factis coram Papa, firmat Garz. *vbi suprà n.* 193.

Nan obstat quòd Constitutin Pij V. solùm mandat apponi clausulam *Constito*,&c. quia non est correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus

Non obstat quòd Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficij, quod resignat, quia Concilium, vt dictum est, requirit pro forma, quod fiat expressio dictæ qualitatis, vnde illa seruari debet, ex alllegatis: vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficij, eo ipso quod sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quòd saltem Canonicatus remansit Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, Achil. *decis.* 14. *de restitut. spoliat.* Rot. *decis.* 24. *sub a.* 1. *vt lit pendent. in nou.* & 419. *p.* 1. *diuersor.* & *decis.* 570. *n.* 8. *vers. vel diuersa eueniat*, *p.* 1. *in recent.*

Non obstat quòd etiam quòd resignatio sit nulla, tamen locus est affectioni, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis *Garz. d. tract. de benef. part.* 5. *cap.* 1. *§.* 2. *num.* 170. quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quominus resignatio sortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præiudicium resignantis, & per consequens abdicatur Ius à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reseruatum, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quàm ob non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt benè per eundem Garc. *part.* 11. *cap.* 3. *n.* 217. vt exemplum adducit in resignatione simoniaca, per quam non abdicatur ius à resignāte, etiam quòd sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, vt *in d. decis.* 570. *n.* 8. *p.* 1. *in recent.*

Vnde cùm in casu de quo agitur, resignatin non fuerit nulla ob non adimplementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilij, meritò non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonicatus vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remansit affectus ex allegatis. Hactenus dicta decisio Rotæ.

In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dis- 39
positione text. *in d. cap.* 2. imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit Ita Thum. Valasc. *tom* 1. *alleg.* 35 *num. vlt.* Hermosil. *ad Greg. Lop. l.* 15. *gloss.* 1. *num.* 104. *tit.* 5. *part.* 5. Flamin. *d. quæst.* 6. *num.* 178. Vgolin *d. cap.* 16 *§.* 8. *a.* 4. *vers. postremò*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 20. *quæst.* 7. Fr. Emman *tom.* 2. *c.* 15. *numer. vlt.* Steph. Gart. *d. c.* 159. *à numer.* 9 Ceuall. *q.* 561. *numer.* 26. Garcia *d. c.* 5. *num.* 103. Paul Comitol. *respons. moral. lib.* 6. *q.* 34.
num. 4. † In Sacris verò constitutus non potest vllo 40
modo beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sanciuit Pius V. *in Constit.* quæ incip. *Quanta Ecclesia Dei*, ibi, *sed nec eorum vllus sacro Ordine mācipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficiū, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit cōmodè sustentari*; quæ Constitutio licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curiæ seruari testantur Flam. *de resignat. benef. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 3. & *lib.* 5 *q. vlt. m. n.* 176. Nicol. Garcia *dict. c.* 5. *numer.* 298. quos refert, & se-
quitur Aloys Ricc. *dict. resolut.* 272. *in fine.* † In qua 41
quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacro constituti, nisi cum clausula, *quod resignās aliūde habeat, vnde commodè viuere possit*, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garc. *dict. cap.* 5. *num.* 107. & 208. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Ceuall. *communium contra commun. q.* 561. *à n.* 27. Menoch. *de arbitr. casu* 216. *num.* 12. & 13. Stephan. Grat. *d. c.* 159. *n.* 15. Ex quibus:

Primò colligo renuntiationem beneficij, ad cuius 42
titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta;

ctanta decisum esse tenet Garcia *dict. part.* 2. *cap.* 5.
num. 515. & refert etiam additio ad Nauar. *cons.* 4.
de renũt. sequuntur Vgolin *de potestate Episcopi;* c. 26.
§. 8. *num.* 4. & Homobon. *d. tract.* 2. *cap.* 2. *q.* 23. *in fine*,
& tenuit Rota *in d. Leodien.* Quamuis contrarium
imò talem valere renũtiationem existimauerint mi-
nus benè, Nauar. *dicto consil.* 4. *de renunt. in nouis*, Fla-
min. *dict. lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 41. Fr. Emman. *tom.* 2. *sum.*
cap. 15. *num* 12. Campanil. *dict. cap.* 6. *num.* 61 nouissi-
mè Marchin *d. p.* 6. *cap.* 6. *diffic.* 7. *num.* 40. ex ea scili-
cet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet de-
decoris clericalis, propter quam constat eo in textu
Concilium vetuisse resignationem beneficij assigna-
ti in titulum; cessante enim causa finali, debet ces-
sare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus
firmauit Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit.* 1. *n.* 1.
& alij plures relati per me *axiom.* 40. *num.* 4. Sed huic
obiectioni satis responsum est *suprà in dicta Rota de-*
cis. num. 15.

43 *Secundò* colligo procedere in permutatione, quæ
nulla est, non facta mentione, quod ad titulum be-
neficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis
Conc. *d. c.* 2. ibi, *id verò beneficium resignare non possit;*
resignationis enim nomen simpliciter prolatum,
complectitur illam quoque ex causa permutationis
factam Rebuff. *super reg. de infirmis resign. gloss.* 4. *n.* 1.
& 5. cum aliis per me adductis *de appellat. ua verbor.*
appel. 237. ac propterea regulam præcitatam de infir-
mis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies
numerandos à præstito consensu, vt inualidus sit
actus, habere etiam locum si ex causa permutatio-
nis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, &
succurrit ratio, quia, qui permutat, resignat, nam
duo actus considerantur in permutatione, videlicet
renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boër. *decis.* 2.
num. 26 Ita tenent, ac decisum referunt Aloys. Ricc.
in decis. Curia Archiepisc. Neapol. part. 1. *decis.* 17. *n.* 2.
vbi quòd permutans beneficium, ad cuius titulum
fuit ordinatus, tutus erit in foro conscientiæ, si il-
lud quod de nouo habuit, est æquiualens, Gonzal.
ad reg. 9. *Cancel. gloss.* 5. § 10. *à n.* 43 Stephan. Gratian.
discept. forens. cap. 150 *num.* 2. Rota Romana *apud Fa-*
rin. decis. 614. *in nouiss* Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *num.* 218.
& quod dispositio Concilij habeat locum in permu-
tatione, prout *Sacram Congreg.* declarasse 18. *Iulij*
1402. ait Steph. Gratian. *d. c.* 159. *num.* 3. *& in addit. ad*
decis. 189. per quam etiam dictum fuisse refert *d. n.* 3.
44 quòd † permutans tacendo ordinationem, ac titu-
lum, tutus est in foro conscientiæ; si illud, quod ha-
buit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo
etiam testatur Armendar. *ubi supra num.* 31 Hinc non
immeritò limitã: *supra* positam resolutionem, quan-
do permutans consequitur validè possessionem pa-
cificam alterius beneficij sufficientis ad congruam,
cum Rota *in Mutinen. Canonicatus* 4. *Decemb.* 1609.
coram Greg XV. *decis.* 441. *num.* 3. Vgolin. *d. cap.* 26.
§. 8. *num.* 4. *vers secundò ex ipitur*. Mallob. *d. requis.* 5.
dub. 1. *num.* 45. Coccin. *decis.* 317. Buratt. *decis.* 830.
num. 14.

45 *Tertiò* colligo non procedere in priuationibus, &
renuntiationibus inductis à Iure cum sub *d. cap.* 2.
comprehendatur tantùm resignationes volunta-
riæ, prout decisum refert Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *num.*
219. *& seq.* Si tamen veniat priuandus per senten-
tiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est
illi aliquid relinquendum, vnde se alat, prout bene
resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol.*
decis. 185. *p.* 1. Vnde *sacra Cong. Conc. sub die* 5. *Febr.*
1604 cuius memini *in collect. Bullar. verb. patrimoniũ*,
censuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit
quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in
executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas
curationis expensas à Iudice condemnatus, etiamsi
nihil aliud præterea possideat.

Quartò colligo, quòd iurans resignare benefi- 46
cium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procura-
torem constituit ad resignandum, & iurauit non re-
uocare, nedum compelli minimè poterit, vt cùm ef-
fectu renuntiet, verum etiam procurationem reuo-
care valebit, præmissa tamen absolutione à iura-
mento, cuius quippe absolutionis impetratio acce-
dere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad va-
lidandum actum reuocationis, cum citra absolutio-
nem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt
Flamin. *dict. quæst.* 6. *num.* 45. Nicol. Garcia *d. cap.* 5.
num. 232. *in* 2. *declar.* Armendar. *d. loco num.* 29. Azor.
instit. moral. p. 2. *lib.* 7. *c.* 12. *quæst.* 6. Vgolin. *dict. c.* 26.
§. 8. *sub numer.* 4. Campanil. *dict. cap.* 6. *numer* 4. Aloys.
Ricc. *in praxi fori Eccles. resol.* 272. *numer.* 2. Marchin.
d. part. 6. *c.* 6. *diffic.* 7. *n.* 39.

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta pro- 47
motio, si resignare velit ordinatus, tenetur exprime-
re ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt osten-
sum est, qua declaratione facta caueat Superior, ne
ipsum admittat, nisi antea sibi constiterit illum ha-
bere vnde possit commodè sustentari, quo non per-
quisito, si acceptauit illam, non dubitatur validam
esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta,
eo quòd non caret culpa, & ita sæpe decisum fuisse
ipsas declarationes asserentes referunt Flamin. *de*
resignat. lib. 1. *quæst.* 6. *post num.* 41. Aloys. Ricc. *dict.*
resolut. 272. *num.* 2. Campan. *d. cap.* 6. *n.* 3. Marchin. *d.*
p. 6. *c.* 6. *diffic.* 8.

Quintò colligo fructus beneficij, ad cuius titu- 48
lum fuit quis promotus, non posse hypothecari,
nec obligari; quia ille, qui non potest bona aliena-
re, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare,
argum. *l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tra-
dunt Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. part.* 3. *numer.* 19. D.
Barbosa *in l.* 1. *p.* 3. *num.* 39. *ff. soluto mat.* Rebello *de*
obligat. inst. part. 2. *lib* 6. *quæst.* 3. *num* 15. † Tanta est 49
enim decoris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus
beneficij obligare ex conuentione non liceat, nec
etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iu-
dicati capere, & in illis executionem fieri, si cleri-
cus egeat, ac petitam summam, qua se alit, excusare
non possit, Abb *in cap. cum olim il secundo, num.* 5. *de*
restitution. spoliat. Franch. *in cap. reprehensibilis post*
num. 21. *de appellation.* Ias. *in l. commodatis post num.* 1:
ff. de re iudic. Gail. *lib.* 1. *obseruat.* 117. *num.* 9 † Si enim 50
miles, qui sub armata militia stipendia meruit, con-
demnatus, eatenus quatenus facere potest, soluere
cogitur, ex *l. miles. ff. de re iudicat.* sic & clerici iuxta
gloss. 2. *in fine in dict. l. miles*, cùm militibus assimilẽtur
in cap. 2. *de pœnis, lib.* 6 † Et ideò clericus, qui iurauit 51
se Titio soluturum mille, cum peruenerit ad pin-
guiorem fortunam, & postmodum Episcopalem ade-
ptus sit dignitatem; non tenetur iam dictam persol-
uere summam de fructibus Episcopatus, vt consuluit
Bald. *consil.* 208. *incip. Super prædicto, vol.* 2.

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in
præsenti materia?

PAtrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non 52
solùm quicquid ex patris bonis filio obuenit,
verùm etiam omne id, quod aliunde, hæreditate
scilicet, vel donatione, & quauis ex causa, illi de-
latum est; ex ea ratione, quia satisfit intentioni Ca-
nonum, & Concilij vnde commodè habeat victum,

ne mendicet. Ita Campan. in diuerſorio Iuris Canonici rub.8.cap.4.num.1.Vgolin.de poteſtate Epiſcopi c.26. §.9.numer. 3. Bonacin d. diſput. 5. quaſt.1.puncto.9. num.13.

35 Qui enim beneficium Eccleſiaſticum ſofficiens non habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſpenſatio Epiſcopalis præcedat, per verba Concil. Trident. ſeſſ.21.de reformat.cap.2.ibi, patrimonium verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſt hac non poſſint; nec ſemper conuenit hanc diſpeoſationem elargiri, ſed ex cauſa, prout eiuſdem Concilij verba clare demonſtrant, ibi, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; quare cùm Concilium illic permittat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua prædictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe prædicta poteſtas, per reg. cap. cùm ceſſante, de appellat & firmant in propriis terminis me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d.cap. 8.numer.10. Nauar. conſil.14. num.2.de tempor. ordin.in nou. vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe negatam cuidam facultatem aſcendendi ad Sobdiaconatum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi haboiſſet patrimonium trium millium ſcutorum, quæ Nauarri reſolutio colligitur ex Cōcil.d.c.2.ibi, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ verba cùm denotent boni viri arbitriom, hoc eſt, voluntatem rationi ſubmiſſam. l.fideicommiſſaria ff. de fideicom.libert. gloſſ. verb viſum.in c. 2. de corpore vit. Lap.alleg.60 n 3. ideo ſi Epiſcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem habebit, gloſ.verb.relinquitur in cap. ſtatutum §.acceſſorem, de reſcript.in 6.Calcan.conſ.38. n.7.ac proinde non dabitur appellatio; quia Soperior non poteſt animum & conſcientiam inferiotis immutare. Bald.in l.2.num.10.verſ ſcias tamen, C.de ſent. ex breuic.recit. Couar.var.lib.2.cap.12.num.3.verſ.& ab eo, ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui Prælati ordinari, aut de illo conquerere ſeu ab eo appellare, eo quod illum ordinare non reſoloit Aloyſ.Ric.in praxi rerum fori Eccleſiaſt.deciſ.393.in 1.edit. alias reſol.587.in 2.edit.& cenſuit Rot.in Elberen. Ordinum.24.punct.1618.coram R. P.D.Rembaldo, & 18.Februarij 1619 coram.R. D.meo Concino Decano.

Quæſtio tamen contingibilis eſt, an vbi beneficium ſit tenue, & extra patriam, cui ad congruam ſuſtentationem iongatur patrimonium, ad quam ſpectabit tunc ordinatio, num ad Epiſcopum beneficij, vel ad Epiſcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, ſed de alterius licentia, tenent Quaraot ſum. Bullarij verb.Ordo verſ.ſecundo extende, Iulius Cæſar Madius de ſacris Ordinibus cap. 3.num.28.& 29.ſed ad Epiſcopum beneficij ſpectare videtur, cum ratione patrimonij nullus acquirat forum, & efficiatur ſubditus Epiſcopi loci, in quo exiſtit.

54 Quantitas Patrimonij, ad cuios titulum Ordinem ſacrum quis ſuſcepturus eſt, debet eſſe tanta, vt fructibus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt inſinuat Concil. Trident.d cap. 2. & diximus ſuprà num.8. cum ſeqq. Sed an ſufficientia patrimonij ſit attendenda in initio impetrationis dimiſſorialium, vel ſufficiat ſi illud ordinandus obtineat, poſt dimiſſorias, ſed tamen antequam ordinetur? Vide Iacob.de Graſſ.de temp.ordin.conſ.4.tom.1.

55 Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet? nam ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur, non eſſet ſatisfactum menti Concil. Trident. cum res mobiles facilè vel extinguantur, vel conſumantur. Ita Nauar conſil.34 de tempor.ordinat. Azor.inſtitut.moral.p.2.lib.3.cap.4.q.7. Graffis conſil.4.d. tempor.ord. tom.1.Vgolin.d.c.26.§.10 num... Molfeſ.d.cap.15.n.4. & 5.Nicol.Garc.d.p.2.cap. 5.n.105.& 111. D. Acuña in commeat.ad cap.neminem diſt.70.num.11.Bonac. d.puncto 8.num.15.in fine, vbi etiam quòd huiuſmodi bona debent eſſe frugifera, Aloyſ.Ric. in praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.315.in 1.edit.& reſolut 273.in 2. edit. vbi etiam refert deciſum non eſſe admittendum ad Ordinem ſacrum, qui non habet patrimoniom ſufficiens, ſi promiſſionem habuit de aliquo, quòd ſuppleret id, quod deerat. Neque bona, ex quibus patrimonium huiuſmodi conſtituitur, debent eſſe hypothecæ ſubiecta pro debito, poſito autem onere hypothecæ non poteſt ordinatus ali & ſuſtentari ex iis bonis, ſi creditor velit ſolitudinem ſibi fieri, nec Concil. ind.c.2. prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum, qui promotus eſt, tollit obligationem antea contractam, aot iuri alteri qoæſito derogat. Nau conſ.18.de tempor.ordinat. Si verò bona non ſunt hypothecæ ſubiecta; quamuis dominus ſit ære alieno ita grauatus, vt non remaneat ſoluto debito patrimonium ſufficiens ad ipſius ſuſtentationem, ſeu ad patrimonium conſtitoendum, arbitror titulum in huiuſmodi bonis validè conſtitui poſſe, quia ordinatos habet illorum dominium, & ios ad fructus, & poteſt illa validè alienare, & multo fortius titulum conſtituère, quamuis fortè fieri poſſit, vt graoiter peccet, ſi aliunde nequeat creditoribus ſatisfacere. Ita Suar.de cenſur.diſp.4 ſect.1.num.15.verſ.contrariè, Garc.d p.2.c.5.n.139.cum ſeqq.

Ad titulum patrimonij, quòd conſiſtat in cenſu tam vitalitio, quàm perpetuo & redimibili, poſſe quem ordinari reſoluont Nicol. Garc. de benef.p.2. cap.5.num.45. Alzed.d.part.2.q.5.num.55. Cenci. de cenſib.part.1.cap.1.q.1.art.2 a num.4. vſque ad n.34. ex ea ratione, quia eſt titulus per ſe frugifer, certus & firmus, ex quo qois acquirit ius habendi certam penſionem, ex qua congruè viuere poſſit. Quicqoid teneant Vgolin.de officio Epiſcop.cap.26.§.10.num.2. & §.12.n.3.Bonacin d.puncto 8.num.14.verſ.ego verò. Nam licèt cenſus perpetuò redimi, & extingui poſſint, poteſt tamen in ipſa tituli erectione hæc cautio adhiberi vt in caſu redemptionis & extinctionis pecunia ex Epiſcopi decreto iterum quamprimum in beneficium eiuſdem promoti implicetur, & reinueſtiatur, ita declarauit ſacra Cong.Concil.ſub die 2. Iunij 1619.

Ad titulum donationis alicuius poteſt quis ordinari, ſi ita Epiſcopus iodicauerit aſſumendum pro 56
neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, dummodo donatio ſit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps abſque Epiſcopi licentia alienari non poſſit, donec beneficium ſufficiens adeptus ſit, vel aliunde habeat vnde viuere poſſit: ita deciſum referunt Zech.de repub. Eccleſiaſtica cap.de clericis ſub num.3.verſ.84. Campanil.d rub.7.cap.4.numer.3. Moſcon.de maieſt.milit. Eccleſ.lib.1.p.2.cap.1.pag.380. Vgolin.de officio Epiſcop.cap.26.§.9.num.4 Azor.inſtit moral.part.2.lib.3. cap.4 q.1.Alphonſ. Narbona citato loco num.9.pag.5. Alzedo d.p.2.c.5.num.57.Nicol. Garcia de benef.p.2. c.5.num.79.

Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando ſcilicet inter ipſos donatorem, 57
& donatarium dictum eſt illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet ſecurus in conſcientia, imò re vera eſſet tanquam ordinatus ſine titulo, proindeque incurret pœnam ſuſpenſionis poſitam contra ordinatum ſine illo, per Conſtit. Sixti V.contra clericos malè promotos. Sic docent Vuald. in Candel. aureo in explicatione d. Conſt.notab.14.Spin.in ſpeculo

testamen.

testament. *gloss.* 18. *num.* 75. Petr. Ledesma *in summ. tom.* 1.
de sacram. Ordinis, capite 7. *concl.* 6. *difficult.* 5 Carill.
in itinerario ordinandorum sect. 2. *c.* 2. *numero* 17. Vas-
58 quez *p.* 3. *tom.* 3. *disp.* 243. *in fine*, † vbi ait graue pecca-
tum esse, si ficto patrimonio, vel beneficio ordine-
tur, Ceuall. *q.* 527. *n.* 13. Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 1.
n. 34. & 35 Filliuc. *tract.* 17. *c.* . *n.* 89. Franc. Leo *in the-
sauro fori Eccles. p.* 3. *c.* 39. *n.* 33. Vgolin. *de offic. Episc.*
26. §. 18. Sanch. *de Matrim. l.* 6. *disp.* 32. *n.* 8. *in fine* vi-
de tamen *alleg. seq. n.* 18. *cum seqq.*

59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio ad-
sit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit bene-
ficium sufficiens, vel aliàs, vnde viuere possit, nulla
tunc incurritur suspensio, cùm non sit contra men-
tem, & dispositionem Concil. Trid. *in d. c.* 2. prout re-
soluunt Nicol. Garcia *d. c.* 5. *n.* 169. D. Acuña *in d. c.
neminem, d. l.* 70. *n.* 21.

60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bonis paternis maternisve?
Et videtur dicendum quod sic; cum enim viuente
patre quodammodo dominus videatur, §. *sui autem
& necessarij*, vbi gloss. *Institut. de heredum qualitate*;
& æstimum patris, æstimum filij existimetur, gloss.
in l. 2. *C. qui ætate, lib.* 10. Alexand. *in l. suis ff. de li-
beris, & posth.* vbi Alciat *num.* 10. dicit quod validum
est argumentum, pater est diues, ergo & filius, de
quo etiam Flamin. *de resignat. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 13. *cum
seq.* Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 146. *vers. illud, prater-
ea*, Bened. Ægid. *ad l.* 1. *C. de sacros. Eccles. p.* 6. §. 1. *num.*
30. *in fine*. D. Acuña *ad c. neminem numer.* 10. *in princ.
dist.* 70. Ideo posse quem ordinari absque patrimo-
nio, si habeat patrem diuitem, resoluit Surdus *de
alimentis, tit.* 7. *quæst.* 37. *num.* 2. Sed contrariam opi-
nionem veriorem dico: imò ordinandum non esse,
quamuis haberet patrem diuitem, nihil assignantem
pro victu, & portione, quia Concil. *d. loco*, vult pa-
trimonium verè obtineri, & non ficte, & ita melius
hanc partem tenet Flamin. *dict. quæst.* 6. *numero.* 28.
Vgolin. *d. c.* 26. § 9. *num.* 3. Campanil. *d. rubric.* 8. *cap.* 5.
numer. 3. Molfes. *in summ. tract.* 2. *c.* 15. *num.* 5. Sanch.
de matrim. lib. 8. *disput.* 19. *numer.* 21. Nicol. Garc. *d. c.*
5. *num.* 91. & 92. Alphons. Narbona *d. loco à num.* 47.
pag. 11. *in princip* Alzedo *d. part.* 1. *c.* 5. *numero* 62. *cum
seqq.*

61 Quamuis donatio inter patrem, & filium inua-
lida sit, iuxta vulgaria Iura, quæ referunt Gutier.
de sacram. infirm. part. 1. *c* 4. *numer.* 1. Fontanel. *de pa-
ctis nupt. claus.* 4. *in princip. à num.* 1. *cum seq.* & *gloss.* 7.
part. 1 *numer.* 1. nihilominus potest pater donare filio
quod ad patrimonium sat sit, & donatio valebit,
prout resoluunt Flamin. *dict. quæst.* 6. *num.* 9. Narbona
62 *d. loco num.* 19. *in fine*, Vgolin. *d.* §. 9. *n.* 4. † Melioratio
enim facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam
non interueniente traditione, erit irreuocabilis,
iuxta *l.* 17. *Tauri*, quæ nunc est *l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *noua Re-
copil.* in ea etenim versatur causa onerosa cum Epi-
scopo, qui aliàs non ordinaret, ne de suo aleret, &
sic post sacros Ordines susceptos, à parentibus re-
uocari non potest. Ita Couar. *in cap. Raynaldus, de te-
stamentis*, § 2. *num.* 7. Cifuentes *dict. l.* 17. *Tauri num.* 1.
vbi Tello *numero* 81. & 82. Auendan. *respons.* 17. *in
fine*, Morquech *lib.* 3. *de diuis. bonor. c.* 6. *à numer.* 90.
Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 35. *numer.* 6. Alphons. Nar-
bona *d. loco. num.* 13. *pag.* 7. Sanchez *d. c.* 1. *dub.* 44 Fr.
Emman. *in summ tom* 2. *c.* 15. *numero* 8 D. Acuña *in
c. neminem distinct.* 10. *numer.* 15. Gutier. *practic. lib.* 2.
quæst. 15. *num.* 7. Matiens. *dict. l.* 1. *gloss.* 9. *num.* 8. Men-
dez de Castro *in l. cum oportet. part.* 4 *num.* 165. Aze-
ued. *in l.* 10. *num.* 31. *tit.* 6. *lib.* 5. *recep.* Stephan. Gratian.
discept. forens. tom. 1. *c.* 599. *numer.* 29. Campan. *d. rub.* 9.
c. 6. *n.* 10. *in fine* Quicquid dicat Spino *in spec. testam.
gloss.* 18. *n.* 75. & 76.

Vtrùm valeat assignatio bonorum in præiudi-
cium legitimæ aliis filiis debitæ, si pater totum pa-
trimonium ad sacros Ordines assumendos alicui ir-
reuocabili donatione donaret? Vide Ceuall. *commun.
contra communes q.* 527. & 682.

Si filius velit promoueri, parensque nolit iustum 63
ei patrimonium constituere, potest filius genitorem
constringere Iuris remediis, vt illud sibi assignet.
Confirmatur ex eo, quia argumentari licet à Matri-
monio carnali, ad spirituale, per *cap. inter corporalia,
de translat. Prol. l. sancimus, C. de sacros. Eccles.* cum
citatis *in libello de principiis iuris, lit. A, num.* 188.
Sed cùm vxorem ducere intendit, illum potest co-
gere, vt sibi constituat donationem propter nuptias
in dotis recompensam, *l. fin. C. de dotis promiss.* Gu-
lielm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. dotem, quam ei
dederat.* ergo similiter poterit cogi, vt donationem
faciat filio pro ordinibus suscipiendis, & suo Ma-
trimonio spirituali. Ita hanc opinionem tenent
Auendan. *respons.* 17. *numer.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 1.
disput. 26. *sub num.* 7. Campan. *d. rub.* 8. *c.* 5. *numero* 14.
latè Marc. Anton. Genuens. *in practic. ab. Ecclesiast.
q.* 622. Thom. Valasc *tom.* 1. *alleg.* 35. *nu.* 4. & 5. Mar-
chin. *d. part.* 6. *c.* 7. *diffic.* 1. D. Acuña *ad c. neminem dist.*
70. *n.* 13.

Quæstio est in hac materia multum controuer- 64
sa, vtrùm donatio pro suscipiendis Ordinibus filio
simpliciter facta conferri debeat, seu imputari in le-
gitimam? Partem negatiuam in hac quæstione sem-
per libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi
bona non erant libere assignata, vt de illis posset
ad libitum disponere, quod requiritur in legitima,
Crauet, *cons.* 136. *incip. de anno.* tum quia † huius- 65
modi bona sunt data loco alimentorum, & ad sup-
portanda onera Matrimonij spiritualis, cum cer-
tum sit fructus filio datos loco alimentorum, & ad
supportanda onera Matrimonij, quia pauper, & non
habet aliunde, vnde se alat, non esse conferendos,
vt per Gama *Lusit. dec.* 140. *numer.* 3. & *decis.* 164. &
decis. 310. *num.* 13. Sutd. *de alim. tit.* 8. *quæst.* 57. *num.* 2.
& *tit.* 9. *quæst.* 34. *in princip.* Molin. *de Iustit. tract.* 2.
disp. 308. *vers. Gama*, Thom. Valasc. *alleg. iuris tom.* 1.
alleg. 59. *num* 10. Sic etiam † cum huiusmodi bona 66
donata pro suscipiendis Ordinibus non possint
vendi, nec alienari, sequitur, quod non debent con-
ferri, prout in expensis factis pro doctorando filio
resoluunt Perez *l.* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *pag.* 48. & *tit.* 7. *lib.* 5.
Ordinam. pag. 206. Rebuff. *de priuil. scholarium, priuil.*
55. *numer.* 3. Valasc. *de partit. c.* 13. *num.* 175. Bonacin.
de contractibus, disp. 3. *q.* 6. *puncto* 6. §. *vnico, num.* 17.
† & in datis pro ingredienda militia resoluunt idem 67
Valasc. *d. cap.* 13. *numero* 60. & 61. & plures relati à
Flores de Mena *ad Gam. decis.* 140. *in princ.* † Et in 68
datis ad consequendam dignitatem firmat Rebuff.
priuil. 56. *numero.* 1. & in expensis factis à parte, † vt 69
filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasti-
cum, tenent Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 65. *nu.* 10. Marc.
Anton. Genuens. *in practicab. l. Ecclesiast. quæst.* 657.
Quare fortiori ratione idem tenendum est in dona-
tis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in
legitimam esse imputanda tenent Anton. Gomez *l.*
29. *Tauri numer.* 21. vbi Tello *num.* 16. & Valasc de
Auendan *gloss.* 3. *num.* 8. Duen. *regul.* 222. *num.* 3. Garcia
regul. 95. *num.* 6. Polydor. Ripa *obseruat.* 234. Roias
de successionib. c. 7. *à num.* 46. Azeued. *l.* 10. *num.* 19. &
30. *tit.* 9. *lib.* 5. *noua recopil.* Matiens. *l.* 3. *gloss.* 2 *num.* 14.
tit. 8. *eodem lib* Spin. *in speculo testament. gloss.* 18. *à n.*
65. Quintanaduen. *Ecclesiastican. par* 2. *l.* 3. *ad finem*,

Ioan. Garcia *reg.*195.*numer.*6. Parlad. *tom.*3. *q otid. differ.*150.§.4.*num.*6. Lotter.*de re benef. lib.*1 *q.*2.*n.*43. Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſtici,deciſ* 594.*in* 2.*edit.& reſolut.*522.*in* 2. *edit.* Ceuall.*commun.contra commun.quæſt.*682. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*159.*à num.*32. Mendez de Caſtro *in l.cum oportet, num.*165.*C.de bonis,quæ liberis,* Cald.Pereira *in l ſi curatorem , verb. læſis, num.*103. *&* 132.*& quæſtionum forenſ.in commentar.ad §.ſed hæc,part.*2. *num.*48.*verſ. ex quo,inſtit.de inoffic.teſtam.* Campan.*in diuerſ.iuris Canonici, rub.*8.*c.*6.*n.*12. nouiſſimè Merlin.*de legitima lib.*2.*tit.*2.*q.*23.Duard.*in Bullam Cœnæ can.*8.*q.*6.*n.*3. *ad fin.cum ſeqq.*

70 Quamuis contrarium , imò donationem pro ſuſcipiendis Ordinibus filio ſimpliciter factam conferri debere, ſeu imputari in legitimam,teneant infrà citandi , ex eo tantum fundamento,quod ſcilicet donatum filio non conſumitur in adeptione Ordinum : ſed datur,vt illud poſt ſuſceptos Ordines habeat ob ipſius alimenta, & congruam in eo ſtatu ſuſtentationem , & quamuis non ſit alienabile , eſt tamen tranſmiſſibile ad hæredes ; cui fundamento facilè reſpondetur,quod huiuſmodi bona ſic donata ſuccedunt loco alimentorum , ne ſcilicet ordinandus egeat,vt inſinuat Concil. Trident.*in d.cap* 2. & ita non ſunt conferenda , prout fatentur Doctores, nemine diſcrepante , & nihil intereſt , quòd ſint tranſmiſſibilia ad hæredes, cum hoc in præſenti caſu non requiratur , ſed ſolum ſufficiat , quod non poſſint alienari ; quia Iura , quæ id requirunt , habent locum, quando res non poteſt alienari ex prohibitione inſerta in ipſa re , at verò in noſtro caſu huiuſmodi bona non poſſunt alienari ex prohibitione ipſius rei , ſed perſonæ , quæ quidem incapax eſt tranſmittendi , & alienandi,cum in ipſis conſiſtant alimenta ſua,& ideo non eſt tuta,nec Iuri conſona,aut æquitati reſpondens opinio hæc contraria, quam ſequuntur Couar.*in cap.Raynaldus,de teſt.*§.2.*n.*7.Ayora *de partitionib.p.*2.*q.*13. Auendan.*reſponſ.*17.Perez *l.*4.*tit.*12.*lib.*3.*Ordinan.*Fr.Emman.*in ſum. tom.*1.*c.*15.*numer.*8. Ioſeph.Gonzal.*var.c.*12.*numero* 25. Alphonſ. Narbona *citato loco numer.* 15. *pag.*6. Salzed.*ad Bernard.c.*18.*numer.*16. Petr. de Ledeſma *in ſum.part.*1. *de ſacram. Ordinis.c.*7. *concluſ.*6.*ad finem,*Mench.*de ſucceſſionum creat.lib.*3.§.22.*limit.*17.*num.* 44.Gutier.*practic.lib.*2.*quæſt.*65 Molin.*de Iuſtit. tract.*2.*diſp.*238.*& diſput.*241.*ad finem,*Nicol Garcia *d.c.*5.*numer.*159.Valaſc.*de partit.c.*13.*numer.*77.*cum ſequentib.*Marc.Anton.Genuenſ.*in practic. Eccleſiaſt. quæſt.*62. Vgolin.*de poteſtate Epiſcopi cap.*26.§.9. *in fine.* Bonacin.*de contract.diſp.*3.*quæſt.*6. *puncto* 6.§ 5. & in Bullam Cœnæ *diſp.*1.*quæſt.*19.*puncto* 3.§.1.*n.*14. Thom.Valaſc.*tom.*1.*alleg.*35.*n.*6.*in fine.* Marchin.*d. tr.*2.*p.*6.*c.*7.*diffic.*10.D.Acuña *in d.c.neminem,diſt.*70.*num.*3.

71 Patrimonium hoc ſuper rem certam conſtituendum eſt,itant ſciri debeat , an ad ſuſtentandum clericum ſufficiens ſit,vt tenet Concil.Trident.*d.cap.*2. Sed ſi res incerta ſit, id ſciri minimè poteſt, vt per ſe patens eſt : vnde nullus poteſt promoueri ex induſtria ſua , vel honeſto labore, putà quòd ſit Muſicus,Magiſter Grammaticæ, Pictor , aut alterius licitæ profeſſionis , ex qua tantum quærit , quod ſit ſufficiens ad ſuſtentationem vitæ,ita deciſum referunt Armend.*in addit.ad.recopil legum Nauarræ lib.*2.
72 *tit.*8.*l.*1 *de patrimonio clericorum,n.*18. Nicol.Garcia *d.c.*5.*n.*126.

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litteraturæ , quantumcunque ſit litteris , gradu , & collegio inſignis,prout tenent Salzed.*d. cap.*18.*n.*7. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. capit.*81.*numer.*2.Petr.de Ledeſma *dict.c.*7.*ante vltimam concluſ.* Fr.Emman.*d.c.*15.*numer.*15. Bonacina *d part.*8.*numer.* 18. Sanch.*in opuſ.tom.*2.*lib.*7.*c.*1.*dub.*25.*num.*10. Diana *reſol.moral.par.*4.*tract.*4.*reſol.*52.*in fine.*Piaſec.*in praxi Epiſcop.*1.*c.*1. *num.*45.*in fine.* Alphonſ.Narbona *d.loco num.*73.*pag.*14 Marchin.*dict. part.*6.*cap* 6.*diffic.*5.*à numer.* 16. Garcia *d.c.*5.*numero* 128. vbi refert ita cenſuiſſe *Sacram. Congregationem. Et ideò decretum Concilij Vliſbonen.quo ſtatutum erat poſſe quem ad titulum litteraturæ promoueri, iuſſit Sanctiſſimus deleri & dixit ſe daturũ Breue Cardinali Portugalliæ,vt ſolos Doctores in iure Canonico,vel Theologia poſſit ipſe Card.præuio examine à facto promouere ad ſacros Ordines ad hunc titulum litteraturæ , in qua re ſuam grauat conſcientiam.* Non deſunt tamen qui teneant fas eſſe ad ſacros Ordines aſſumere virum litteris inſignem, & collegio illuſtri cooptatum,vel gradu Licentiaturæ ornatum , honeſtiſque moribus probatum,quamuis titulo carentem, quia habet vnde ſe poſſit ſuſtentare,ac loco patrimonij,ſiue beneficij, illi eſt titulus , quo ſine dedecore decenter viuat , & facilè valeat beneficium, ac dignitates obtinere.Quare hanc tuetur partem, & ſecundum illam Iuriſperitos,ac Theologos doctos conſultos reſpondiſſe refert Henriq.*in ſum.lib.*19.*cap.* 17.§.4. *in comm. lit.G.*ſequuntur Vega *in ſum. part.*1.*c.* 57. *caſu* 1. Fr. Emman.*d.c.*15.*numer.*15.Gonzal.*ad regul.*8 *Cancell. gloſ.*5.*numero* 36.vbi dicit ita conſuluiſſe, Campanil. *dict.rub.*8.*c.*4.*num.*6. Alzed. *in praxi Epiſcop.part.*2. *cap.*5.*numer.*66.Auil.*de cenſur.part.*3.*diſp.*5.*dub.*6.*ad fin.* Villar. *del patronado de Calatajud p.*4. §.3. *num.* 22.*ad fin.* Gratian.*diſcept forenſ c.*57.*num.*30.Lotter. *d.lib.*1.*q.*2.*numer.*41 Mihi primum verius ipſa Concilij conſtitutio apertè inſinuat *ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.*1.in illis verbis , vbi , *ne quis deinceps clericus ſæcularis , quamuis alias ſit idoneus moribus , ſcientia,& ætate,ad ſacros Ordines promoueatur,niſi prius legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum,quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat , pacificè poſſidere;*quibus verbis tota tollitur dubitatio,& ego agnoui familiariter virum inſignem in hac Curia Romana etiam in Hiſpania habentem annuam penſionem triginta ducatorum auri de Camera , quem Illuſtriſſ. Vrbis Vicarius ad titulum litteraturæ noluit ordinare propter *ſuprà* dicta Concilij verba, quæ,vt reſpondi, id non permittunt.

Ille autem,qui beneficium non retinet, nec patrimonium , aut donationem , poteſt cum penuria Sa- 73
cerdotum ex iſtis , ad ſacros Ordines promoueri; dummodo adſit, qui ei ſpondeat neceſſaria ſubminiſtraturum,ita per *ſacram Congregationem* deciſum eſſe referunt Flamin.*de reſign.lib.*2.*q.*7.*n.*11. Lotter. *dict. lib.*1.*q.*2.*n.*10. Armend.*d.loco n.*2.*&* 30 D.Acuña *ad dict.c.neminem,n.*11.*in fine.*Campanil.*d.c.*4.*n.*6. Ceſſante enim hac penuria,verum eſt ad Ordines ſacros illum non eſſe admittendum, qui cum ſufficienti patrimonio,& beneficio careat,impetrat ab amico cedulam , in qua promittit ſe illi neceſſaria vitæ ſubſidia miniſtraturum;nam obligatio iſta perſonalis,non eſt res immobilis,& pacificè poſſeſſa,& per illam ordinandus haberet quidem ius ad rem, ſed non ius in re. Ita Nauar.*con.*34.*de temp.ordin.*Azor.*inſtit.moral. part.*2.*lib.*3.*c.*4.*quæſt* 7 Vgolin.*de offic.Epiſcopi,c.*26. §.14.*numer.*2.Molfeſ.*in ſum. tractat.*2. *capite* 15.*numer.*4.

Ad titulum penſionis perpetuæ Ordine ſacro ini- 74
tiari quis poteſt , vt tenet Concil.Trident.*d. cap.*2. ibi, *patrimonium verò,vel penſionem* , &c. dummodo ad honeſtè ipſum ſuſtentandum ſufficiens ſit,prout

de

de beneficio, & de patrimonio *suprà* dixi, & resolnunt Vgolin. *d. cap. 16. §. 14.* Marchin. *d. tract. 2. part. 6. cap. 6 diss. 5. num. 15.* Garc. *de benefic. d. c. 5. num. 93. & 94.* Alzedo *d. part. 2 c. 5. num. 58.* Ad huiusmodi tamen patrimonij Ecclesiasticæ titulum ordinari non possunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum suarum, iuxta *d. c. 2.* prout decisum testatur Armend. *d. loco num. 3.* vbi *n.*
74 *4.* refert non expedire, vt ad titulum patrimonij quis ad Sacros Ordines promoueatur, nisi certi fructus ad honestam promouendi sustentationem sufficienter super certis redditibus fuerint in forma legitima, & valida assignati, & *numer. 7. in fine,* dicit pariter resolutum posse Episcopum ordinare familiarem suum etiam ad titulum pensionis, si pro commoditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.

75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt sine licentia Episcopi, vt habetur *in d. c. 2.* ibi, *atque deinceps sine licentia Episcopali alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus posse;* quæ verba inducunt nullitatem actus ipso iu-
76 re, propter aduerbium illud † *nullatenus,* quod tollit omnem potentiam alienandi, ex gloss. *in Clem. 1. verbo, nullatenus, de sequest. possess.* & resoluunt Gratian. *disceptat. forens. 159. num. 18.* Cenall. *commun. contra communes q. 527. num. 10. & q. 900. num. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. vltim. num 65.* Sanch. *de matrimon. lib. 6. disp. 32. num. 7.* & Ego ipse refero alios quamplures *de dict. omnib. vsuf eq. dict. 236. num. 4.* Quo
77 fundamento liquidò constare † alienationem patrimonij, aut extinctionem pensionis subsequentem promotionem esse inualidam ipso iure concludunt Nauarr. *in man. c. 22. num. 18. & consil 14. n. 2. & cons. 41. num. 3.* alias *consil 17. num. 1. & 4. & consil. 21. num. 2. de tempor. ordinat. in nouis,* Valenzuel. *consil. 32. à n. 1. tom 1.* Sanch. *d. c. 1. dub. 18.* Flam. *d. q. 6. num. 1. & 35.* Campan. *dict. rub. 8. c. 6. n. 8.* Garc. *d. c. 5. n. 176.* Guties. *lib. 1. pract. q. 65. n. 10.* Cenal. *q. 527. n. 9.* Alphons. Narbona *citato loco n. 85. pag. 15.* Menoch. *de success. creat. §. 22. n. 43.* Matiens. *l. 1. glos. 1. n. 4. titul. 25. lib. 5. Recop.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 10. n. 15.* Gratian. *discept. 159. n. 2.*

78 Et quoniam alienatio nomen generale est, ideo complectitur alienationem quacumque ratione factam, *cap. nulli liceat, de rebus Ecclesiæ non alie. l. vlt. Cod. de rebus alienis non alien.* & sic omnem actum, per quem dominium transfertur, *leg. alienationis ff. de verbor. signif.* citati per me *de appellatione verbor. vtriusque iuris significat. appellat. 14. numer. 1.* Amplia igitur *primo,* vt procedat etiam in venditione. Quamuis autem non defuerint, qui contrarium asserere ausi fuissent, ob glossam, quæ illum vendere posse absolute respondet *in [illegible] quæstionibus, verb. congru. in fin. de preb.* prout sunt multi relati à Cenall. *q. 527. numer. 1.* tanquam rem habere ipsam videatur, dum pretium habet, ex sententia Caij *in l. quia qui pretio ff. de [illegible]*, tamen verior est ampliatio, cum enim huiusmodi patrimonium expresse fuerit assignatum in titulum, nulla habenda est consideratio illa [illegible], quod pretium succedat loco rei, eo [illegible] consumitur pretium, quàm res immobilis, cum pecunia sit inter res, quæ seruando nequeunt [illegible], *l. [illegible] fuit quæsitum ff. ad Trebel.* [illegible] sententiam hoc fundamento post alios, [illegible] tenet Campanil. *dict. rub. 8. cap. 6. numer.* [illegible].

79 [illegible] amplia in promissione de vendendo, quæ [illegible] continetur, vide Tiraq. *de [illegible] de Episcopo Part II.*

retractu tit. 2. ad finem num. 30. Bellacom. *tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 14. num. 339. pag. 583.* Menoch. *consil. 1. num. 230.* Valasc. *consult. 77. n. 7.* D. Barbosa *in l. 1. ff. soluto matrim. p. 3. num. 57.* Cald. Pereira *de extinctione emphyt. c. 1. num. 36. & c. 16. n. 84. & de emptione, c. 8. n. 5. & c. 13. n. 11.* Steph. Gratian. *disceptat. forensium, c. 115. n. 17.*

Tertiò amplia in transactione, si patrimonium dimittat, ex resolutis per Cald. Pereira *de resolutione Emphyteusis, c. 9. n. 36.* 80

Quartò amplia in diuisione ipsius patrimonij ex citatis à Gama *Lusitania decis. 300. n. 4.* Valasc. *consult.* 81
53. n. 4. quia † prohibitus vendere, censetur prohibitus diuidere, ex Tiraq. *ad leges connub. glos. 5 c. 2. 6.* vide 82
d. appellat. 14. n. 6.

Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non potest permutare, Tiraquel. *de retract. lig. §. 1. gloss. 14. n. 30.* Cal. Pereira *de emptione, c. 8. n. 26. & 27.* & in nostris terminis Steph. Gratian. *d. c. 159. n. 3.* Aloys. Ricc. *p. 1. decis. 17.* Gonzales *ad regul. 8 Cancellaria, gloss. 5. §. 10 n. 35. cum sequenti,* Rot. apud Farinac. *decis. 614. in 1. collect. nouissimarum,* alias *p. 4. diuers.* & dixi *supra n. 43.*

Sextò amplia in donatione in solutum, ex citatis 84
per Tiraq. *de retractu lign. §. 1. glos. 14. n. 2.* Menoch. *de arbitrar. c. 171. n. 51.* Vin. *tom. 2. communium opin. lib. 8. tit. 27. n. 29. vers. & qua, & lib. 4. tit. 26. n. 155. vers. 2.* Mascard. *de probat. conclus. 1142. num. 14.* Gutier. *tract. lib. 1. quæst. 157.* Cald. *de resolutione emphyteusis c. 5. num. 47. & de empt. c. 8. num 26.* Vide *d. appell. 14. num. n. 14. & 15.*

Septimò amplia in hypotheca, prout resoluit 85
Aloys. Ricc. *in decisionibus Curiæ Archiep. Neapol. decis. 112. part. 2.* & dictum est *suprà num. 48.* † qui 86
enim non potest alienare, nec etiam poterit hypothecare, seu obligare, prout ex *l. 1. lsian. C. de rebus alienis non alienandis,* resoluunt Pinel. *in l. 1. Cod. de bonis maternis, part. 3. num 19.* D Barbosa *in l. 1. ff. soluto matrim part. 3. num 29.* Rebell. *de obligat. iust. tra. p. 1 lib. 6. q. 3. num. 15.* Vide citatos per me *dict. appellat. 14. numer 9.*

Octauò amplia, vt non tantùm huiusmodi patri- 87
monium alienari prohibeatur, sed nec præscribi tempore ordinario, prout in supremo Lusitaniæ Senatu iudicatum fuisse refert Melch. Phœbos *eiusdem Senatus decis. tom. 1. 2. decis. 1.*

Vnde fit Episcopos antequam huiusmodi bona in titulum patrimonij suis ordinandis admittant, publica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod in dicta bona habet, intra certum tempus comparere teneatur, & docere de iure suo; quo tempore elapso omni iure in dicta bona se esse spoliatos meminerint. Atque hac ratione Episcopi non modò ordinandis, sed sibi ipsis etiam optimè consulent, quia ab onere alimentorum eximentur, sic post alios notat Quarant. *d. verb. Ordo, vers [illegible], in fin.* Quare post prædictam diligentiam si creditores huiusmodi patrimonium euincerent, talis renunciatio irrita foret, & Episcopus ad nihil teneretur, Nau. *cons. 14. & 46. de tempor. Ordin.* Sanch. *de matrim. lib. 6 disp. 32. num. 7. & 8.* Molfes. *in sum tract. 2. cap. 15. num 5.*

Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio, 88
seu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum, quis Sacris fuit ordinatus, facta sine licentia Episcopi, si tunc alienans habet beneficium, seu alias vnde commodè viuere possit? In qua quæstione videtur respondendum, prædictam Episcopi licentiam, in euentu de quo agimus, necessariam non [illegible]

Conc. *d. cap.* 2. solum statuit, quod *deinceps sine licentia Episcopi patrimonium amplius alienari, aut extingui, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens adepti fuerint, vnde viuere valeant* (traces only on the scan: "… pa … t, d … ec al … ic … b … n, v … d … viceret"); atque adeò, cùm aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum
89 dictio illa, *donec*, sit restrictiua temporis, habeátque naturam suspensiuam, ex notatis per Cassan. *in consuet. Burgu. d. rub.* 6 §. 6. *num* 8. *pagin.* 219. Menoch. *consil.* 151. *num.* 40. & *consil.* 166. *numer.* 1. Surd. *consil.* 186 *num.* 15. & *consil.* 319. *num.* 16. Bertaz. *de clausul. instrum. claus.* 15. *gloss.* 4. *num.* 1. Deinde prædicta dictio, *donec*, habet in se temporis reuolutionem, & intercapedinem, itaut dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines sacros viuere commodè possit, alienare non prohibeatur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Episcopi Quare hanc partem tenent Flamin. *dict. q.* 6. *n.* 16 Ceuall. *q.* 527. *n.* 8. & *q.* 561. *à n.* 22 & *de cognit. per viam q.* 151. *à n.* 26. *p.* 2. Alphons. Narbona *d. loco n.* 88 & 89. *pag.* 16 Valenzuel. *cons.* 22. *n.* 21 & 22. *tom.* 1. D. Acuña *ad c. nemo* *n.* 26 *dist.* 70. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 159. *n.* 14. Azor. *institut. moral. p* 2. *l.* 3. *c.* 4 *q.* 3. Nicol. Garcia *d. c.* 5. *n.* 386. Molfes. *in sum. tr.* 2. *c.* 18.

90 Licèt hæc opinio recepta sit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis destituta apud me est, & præcipuè, quia si huiusmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, posset sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud posset distrahere, nullius essent effectus verba illa *d. c.* 2. ibi, *sine licentia Episcopi.* imò frustratoriè addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum indicatur superfluum, & meritò hanc opinionem tenent Bursat. *consil.* 178 *num.* 55 *lib.* 2. Iul. Cæsar. Madius *de Sacris Ordinib.* in quodam discursu *suprà cap.* 5. *eiusdem libri ad finem operis pag.* 151. *num* 2. Marchin. *d. tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 7. *diffic.* 9. Quintan. *Ecclesiast. lib.* 3. *n.* 72. Cened. *pract. & canon. question. lib.* 1. *quæst.* 11. *numer.* 9. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 13. *numer.* 4. dicens patrimonium alienari non posse, nec valere alienationem, sine Episcopali licentia, etiamsi tunc haberet vnde se sustentare posset, nisi vbi notorium esset sufficiens esse; tunc enim sine Episcopi licentia alienationem fieri posse censet, licet tutius erit, vt is in quem alienatio facta est cum licentia Episcopi id habeat; si enim contingeret profundere, quod deinceps acquisiuit, clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum, indistinctè tamen sequitur Campan. *d. rub.* 9. *cap. vlt. num.* 9. *vers. & obuiam, propè finem*, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo esse concurrenda in patrimonij alienatione; alterum quod alia res subrogetur pro decenti victu; alterum quod Episcopus cognoscat, & comperto ita esse assentiat: explicationem igitur illorum verborum, *atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari*, ita esse faciendam dicit, *atque illa deinceps etiam cum licentia Episcopi alienari*, &c. vel, *non possint sine licentia, donec*, &c. cùm duæ negationes affirment; voluerit dicere Concilium, vt possint cum licentia, quando beneficium Ecclesiasticum, &c. nam dictio illa, *donec*, restringit vsque ad illud tempus; ergo eo elapso permittit, ex text. singulari *in l. generaliter, ff. de decurion.*

An donatio patrimonij absolutè & illimitatè facta clerico causa suscipiendi sacros Ordines ad hæredes transmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur? Transire ad hæredes donatarij post eius mortem, & nullomodo ad donantem, vel ad illius hæredes reuerti, tenent Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. conditio vers.* 2. latè Iulius Cæsar Madius *de sacris Ordinib. fol.* 245.

Bona patrimonialia eorum, quorum titulo fuit quis sacris initiatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Ecclesiasticis, & non possunt à Principe sæculari collectari, vt per Menoch. *remed.* 15. *recup. n.* 21. Mar. Ant. *var. resol. lib.* 1. *resolut.* 88. Steph Grat. *discept. forens. c.* 159. *n.* 27. Marta *de iurisdict. p.* 4. *casu* 11. *n.* 45. Mari Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 88. *num.* 1. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 18. *q.* 5. *n.* 17. Sanch. *in opuscul. moral lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 36. *in princ.* Lotter. *de re benefic. l.* 1. *q.* 2. *n.* 27. & 36. Saltem interim quòd non extinguitur titulus per adeptionem beneficij Ecclesiastici, Spin. *d. glos.* 18. *n.* 72. Azeued. *l.* 1. *n.* 9. *tit.* 4. *l.* 1. *noua Recop.* Ceuall. *commun. contra comm. q.* 527. *n.* 4. quos refert, & sequitur Cened. *pract. q. lib.* 1. *q.* 11. *num.* 6. nouissimè Ciarlin. *controuers. forensium c.* 22. *num.* 48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe *in sua praxi iudic. Ecclesiast. c.* 17. *num.* 24. Regiam Cameram Summariæ Neapol. obseruare quòd de donatione facta clerico vt possit ascendere ad Ordines Sacros, donatarium esse immunem à gabella à die promotionis, & non à die factæ donationis. 91

Quoad decimam verò Parochialem certum est clericum de huiusmodi bonis patrimonialibus illam soluere debere, *gloss. vlt. vers. credo quòd propter clericatum cap. tuo, de præbend.* vbi Abb. *numer.* 6. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 605. *in* 1. *edit.* aliàs *resol.* 529. *in* 2 *edit.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 4 *q.* 1. me citato *in hoc loco* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 2. *n.* 16. 92

ALLEGATIO XX:

Episcopus ad sacrum Ordinem aliquem assumens absque titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, & sic Ordinatus, quas pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad sacros Ordines sine titulo, ostenditur?*
2 *Clemens VIII. Sixti V. constitut. constrinxit, & reduxit ad terminos Iuris communis, ac Constit. Pij II. & Concil. Trid.*
3 *Ordinantes sine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare vitæ necessaria.*
4 *Etiamsi ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi assignauit pro victu, aut sua portione.*
5 *Pater viuens filium alere constringitur.*
6 *Filius potest patrem compellere ad sibi præstandos sumptus, & expensas in studio.*
7 *Pater tenetur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, qui de eius licentia incepit politioribus Musis operam nauare.*
8 *Expensa causa studij facta veniunt appellatione alimentorum.*
9 L. de bonis, ff. de Carbon. edicto, & L. legatis, ff. de alim. & cibar. legatis *componuntur.*
10 *Episcopus tenetur ordinato à se sine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamsi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui posset iuste alimenta denegare.*
11 *Episcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem*

quem promotus fuit, chasmate vel alluuione periit.

12 *Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero prouidere si primum consumpsit filius.*

13 *Pater qui dotem filiæ constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere.*

14 *Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, si postea euincatur an de altero teneatur prouidere? discutitur.*

15 *Donatarius aduersus donatorem de euictione agere non potest.*

16 *Donator tenetur de euictione, si expressè promittat se velle de illa teneri.*

17 *Donata bona, vt quis ad sacros Ordines promoneatur, dicuntur quasi quædam spiritualis merces, & præmium pro seruitiis exhibendis.*

18 *Donatio ob causam insinuari non debet.*

19 *Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur.*

20 *Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimissorias concedens ad Ordines Sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Episcopus.*

22 *Episcopus tenetur prouidere Ordinato à se sine titulo, quatenus illum solum promouisset ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea sine illo promotus fuerat.*

23 *Episcopo promouente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non restitit.*

24 *Pœna quæ incurratur ab ordinato sine titulo?*

25 *Concil. Trident.* sess. 21. de reformat. cap. 2. *secundùm primam opinionem innouat pœnas* cap. neminem, & cap. sanctorum 70. dist. & cap. cùm secundùm, de præb. *cum distinctione.*

26 *Innouat, iuxta secundam opinionem, pœnam suspensionis, de qua* in d. cap. neminem, & in d. cap. sanctorum.

27 *Innouat tandem, secundum tertiam & receptam opinionem, pœnam* dict. cap. cùm secundum.

28 *Suspensus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conueniant super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum.*

29 Cap. pen. de simon. & cap. per tuas, eodem tit. *declarantur.*

30 *Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit illam pœnam, seu suspensionem.*

31 *Donans patrimonium alicui, rectè potest opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit.*

32 *Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem.*

33 *Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines Sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, fiunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Patres Societatis IESV excipiuntur.*

SIXTVS V. felicis mem. in sua Con- 1
stit. quam edidit contra clericos malè
promotos incip. *Sanctum, & salutare,*
sub Dat. Nonis Ianuar. 1588. ordinatorem sine patrimonio à collatione quorumcumque Ordinum, atque etiam ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensum, atque ab ingressu Ecclesiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, ministerio, & exercitio Ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios
superiores, perpetuò suspensum pronuntiat. Sed † 2
quia Constitutio hæc nimis rigida multis visa fuit, & scrupulos varios tam promouentibus, quàm in eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam postea Clemens VIII. noua quadam Constit. incip. *Romanum Pontificem, de anno 1595. Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa scientia de Apostol. potestatis plenitudine, sua perpetuò valitura Constitut. ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitut. Pij Papæ II. quæ incip. *Cùm ex sacrorum*, relata *suprà alleg. 17. num. 10.* & ad dispositionem decretorum S. Concil. Trid. restrinxit, & reduxit: nec non censuras, & pœnas in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque (præterquam contra simoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas, quas voluit in suo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Constitutionem Clementis refert Sayr. *de censuris, lib. 4. cap. 17. ad finem*, & de ea meminerunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 20. art. 13.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 49. numer. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. num. 128.* & post Suar. *tom. 5. disp. vlt. sect. 3. n. 41.* Nicol. Garcia *de benef. part. 2. c. 5. n. 70.* Aloys. Ricc. *in decis. part. 1. decis. 9.* Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos sine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi statutæ, de quibus *infrà* à nobis agendum est.

Et vt ab Ordinatoribus incipiamus, sciendum est 5
quod contra ordinatos sine præfato titulo de Iure stat pœna constituta *in cap. si quis ordinauerit, de simon.* vbi expressè decernitur quòd ordinans aliquem absque titulo cum pacto vt ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione Ordinum, præsentator præsentans cum præfato pacto suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Præterea statuitur *in cap. cùm secundùm, de præbend.* vt sic ordinantes teneantur prouidere ordinato de sufficienti beneficio; illique interea subministrare vitæ necessaria, nempè secundum qualitatem personæ, loci consuetudinem, Ecclesiæque redditum. Ita gloss. insignis *verb. necessaria in cap. Episcopus, de præbendis*, vbi Abb. *numero* 1. Anchar. *in d. c. cùm secundùm, notab. 5.* Ripa *lib. 1. resp. c. 14. numero* 7. Cardos. *in praxi iudicum, verb. Episcopus, num. 16. & vers. sic. sacramentum Ordin. n. 34.* Menoch. *de arbitr. casu* 169. *numer. 14. & casu* 520. *post numer.* 10 Vgolin. *de potest. Episcop. c. 26. §. 15. numero* 1. latè Sanchez *in opuscul. moral. lib. lib. 8 c. 1. dub. 34. num. 6. cum seqq.* vbi *numer. 7.* intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Episcopus sciens, & debens scire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & *num. 9.* intelligit tamen eandem obligationem habere locum, quando nullo præsentante ordinauit, per *cap. cùm secundum, de præbend.* nouissime Marcel. Vulpe *d. c. 8. à numero* 7. me citato *in hoc loco* Alcedo *de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. c. 5. numer. 49* Bonacin. *de censur. extra Bull. disput. 3. quæst. 1. puncto 9. num. 25.*

Primò amplia, vt Episcopus teneatur prouidere 4
ordinato sine titulo, etiamsi ordinatus patrem habe-

beret diuitem, nihil tamen illi assignantem pro victu, aut sua portione: Concilij enim dispositio *sess. 21. de reform c. 2.* requirit, vt patrimonium ab ordinato verè obtineatur; & in hanc ampliationem probat Flamin. *de resignat. l. 2. quæstion. 6. num. 28.* Sed quamuis hæc opinio in Iuris rigore verior sit, contraria tamen æquior videtur, & probari potest ex verbis Diui Hieronymi relatis *in c. cleros, 2. quæstion. 2. & in c. vltimo in fine 16. quæstion. 1.* vbi clericos illos conuenit stipendiis Ecclesiæ sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona; qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem tales iudicium sibi manducant, & bibunt: sed iste parentis opibus commodè alimentari valet; ergo non debet ex stipendiis Ecclesiæ vitæ subsidium consequi. Sic etiam a cessante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices sanxerunt Episcopum compellendum esse prouidere ordinato, & titulo indigenti; potest ergo pro ista contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere potest, neque cum Ordinis clericalis dedecore, tum viuo, tum extincto, men-
5 dicare; † nam viuens pater filium alere constringitur, *l. cum oportet, §. cum autem, C. de bonis, quæ lib. rus, l. si quis a liberis ff. de liberis agnosc.* Molin. *de iustit. tra-
6 ctat. 2. disputat. 229. vers autem.* † Quin etiam potest filius patrem compellere ad sibi præstandos sumptos, & expensas in studio, *l. de bonis, §. non solum. ff. de Carbon. edicto*, qui quidem text. quamuis non meminit patris, nihilominus id ipsum ampliant gloss. Doctores ibi, & resoluunt Bologn. *repet auth. habita, Codic. ne filius pro patre, numer. 167* Rebuff. *de priuilegiis scholar. priu. 53.* etiamsi filiusfamilias inuito parente litteris operam daret, cum hoc possit facere, vt firmat Rebell. *de obligationib. iustit. p. 1.
7 l. 1. quæst. 8 sect. 3. numer. 33.* præcipuè † si incepit politioribus Musis operam nauare de eius licentia, quia tunc sine dubio teneretur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, vt optimè resoluunt Corduba *in l. si quis à libris, §. non tantum, numero 32. cum sequentibus.* Cald. Pereira *quæstionum forens. consil. 14. numero 32. cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. libro 3. quæstion. 29. numero 86. & libro 4. quæst.
8 191. numero 18.* vbi *numero 30.* † idem dicit in illo naturali. Nam huiusmodi expensæ causa studij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. leg. de
9 bonis*, ibi, † *non solum alimenta præstari debent pupille, sed & in studia, & cæteras necessarias impensas debent impendi pro modo facultatum.* cui consonant text. *in leg. qui filium, & leg. officio, ff. vbi pupillus educari valeat*, nec contrarium firmat text. *in leg. legatis, ff. de aliment. & cibar. legatis*, ibi, *legatis alimentis cibaria, vestitus, & habitatio debentur, quia sine his ali corpus non potest, cætera, quæ ad disciplinam pertinent, legato non continentur*; quia respondetur text. illunc procedere in alimentis debitis ex dispositione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc si nihil expensum de ipsis expensis causa studij dictum sit, minimè sub legato alimentorum comprehenduntur; at verò dispositio text. *in d. leg. de bonis*, cum similibus, procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis dispositione, vt in casu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

10 Quare Episcopus summa diligentia ordinati parentem debet inducere, vt filio patrimonium constituat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio constringat; si tamen suæ iustæ petitioni assentire renueret, nec hoc Iuris remediis procurare possit, quia parens omnia bona consumpsisset, vel ob filij in patrem commissum delictum, eidem iustè essent alimenta denegata; non prætermittat ordinato in continenti conferre illi beneficium, atque interim alimenta elargiri.

Secundò amplia, vt Episcopus teneatur prouide- 11
re illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, schismate, vel allouione periit; ita affirmat gloss. notabilis *in cap. tuis quæstionibus, verb. de patrimonio ibus, de præbend.* vbi Henric. Boich. *n. 1.* Imol. *num. 7* intelligendo vt per Sanch. *de matrimon. l. 6. disput. 32. num. 8.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 16. §. 15. vers. septimò exscitur.* Marchin. *de Sacram. Ordinis, volt. 2. part 6.
cap. 7. diffic. 4. numer. 7. vers hinc deducitur.* † Ad instar 12
patris, qui patrimonium filio assignauit, & illud consumsit, Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. in eodem testamento, il. 1. num. 122. de testament.* † Ad in- 13
star etiam dotis filiæ constitutæ, quam amisit, quia teneretur pater dotem illi iterum constituere, vt firmant Guillelm. Bened. *in d. cap. Raynutius, verb. dotem, quam ei dederat, num. 19.* Rebell. *de obligat. Iustitiæ, par. 2. lib. 5 quæstion. 4 numer. 21. & 22.* Prædictam tamen ampliationem intelligerem, si parens soluendo non sit, quia tunc supplere debet Præsul; si verò pater possit, tunc immunis erit Episcopus ab onere beneficium illi conferendi; alimentaque interim subministrandi. Episcopos enim non tenetur alimenta Subdiaconis absque titulo ordinaris subministrare, vbi patrem habuerint diuitem, vt me citato *in hoc loco* firmat Marchin. *d. t. 6. c. 7 diffic. 4. n. 7. vers. 4.* vel si ordinatus bona habeat, quo se valeat sustentare, arg. *c. Episcopus si aliquem, de præbend.* resoluit Bonacin. *d. puncto 9. numero 26.*

Tertiò amplia, vt compellatur Præsul denuò pro- 14
uidere de beneficio, atque interim de alimentis, cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, si tale beneficium fuerit postmodum illi euictum, maximè si prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *gloss. final. in capite præsemium 7. quæst. 1. & in capite cum secundum, de præbend.* Nau. *consil. 14. de tempor. ordin.* Mar. Alter. *de censur. tom 2. dispat. 10. cap. 3. dub. 4.* Bonacin. *d. puncto 9. num. 27.* Sed aduersùs hanc ampliationem maximè obstat text. *in l. ad res donatas, ff. de ædilitio
edict.* vbi † in re donata, licèt appareat vitiosa non 15
habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, *ne liberalitas donatoris ei sit nociua*; quod quidem nocumentum ipsi inferretur, si de euictione aduersus illum agi posset, iuxta regulam text. *in l. venditor, 8. l. euicta 70. ff. de euiction. leg. non dubitatur, l. super, Codic. eodem.* Igitur nulla aduersùs donatorem potest competere actio, ex text. *in l. Aristo 18. § fin. ff. de donation. & l. 2. C. de euictionib.* probant gloss. *in §. 1.* vbi Rimiriald. *à n. 69. Institut. de donationibus* Viu. *communium tit. de donationibus, n. 221.* Couar. *lib. 1. variarum, c. 14. n. 1.* Gomez *tom. 1. variarum, c. 2. n. 35. & c. 4. n. 2* Pinel. *in l. 1. p. 3. num. 61. illos. 12. C. de bonis matern.* Mol. *de Iustit. tr. 2. dis. 252. vers. 3. sumitur.* D. Barbosa *in l. si æstimatis § 1. n. 17. ff. soluto matrim.* Valasc. *de par-
titionib. cap. 37. num. 3.* vbi extendunt † etiamsi donator 16
scienter rem alienam donauerit; quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æstimationem tenebitur.

Quare nostram ampliationem non extenderem ad bona donata: & ideò consulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator expressè promittat se teneri velle de euictione, quo casu, modò donatio incipiat à traditione, modò à promissione, indistinctè de illa tenebitur, vt pro-

bat

bat text. *in l. 2. de euictionib.* & gloss. Alberic. Bald. & Salicet ibi annotarunt, resoluunt Ias. *in §. fuerat, num. 35. Instit. de action.* Gozadin. *consil. 6. col. 2.* Boër. *decis. 67. in princip.* Gomez *d. num. 35. ad finem,* Molin. *d. disput. 2 c 2 versic. 2. sumitur, ad finem,* Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub. 8. cap. 4. num. 4. vers. verum.*

Non me latet bonam causam fauere, qui etiam in donatione contrariam sequeretur opinionem;
17 quia † bona donata, vt quis ad sacros Ordines promoueatur, dicuntur quasi quædam spiritualis merces, & præmium, pro seruitiis Ecclesiæ exigendis, gloss. *in cap. Episcopus, de prabend.* Felin. *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, n. 13. ibi* Anton. Burg. *num. 131. cum seq. de constitut.* Nauar. *consil. 12. num. 1. de censib.* Flamin. *de resignat. in 1. quæst. 6. num. 10* quos refert, & sequitur Marius Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 88. num. 1.* Ideò hæc bona non dicuntur donata liberaliter, sed ob causam, & conditionaliter, in qua non habet locum *d. l. ad res donatas*, vt in simili resoluitur quoad donationes insinuandas, quæ licèt insinuari debeat, per text. *in l. sancimus, C. de donation.*
18 † tamen hoc in donationibus ob causam limitant Doctores, vt per Vin. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 12. num. 20. vers. 5.* vbi Suar. *num. 171.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 72. num. 5. & decis. 290. num. 9.* Mol. *de Iustit. tractat. 1. disput. 279. num. 9.* Stephan. Gratian *discept. forens. cap. 82. a num. 25.* Cald. Pereira *quæstion forens. consil. 19. num. 10.* Item talis donatio videtur similis donationi propter nuptias, quia sicut fit ob causam matrimonij carnalis, ita hæc ob causam matrimonij spiritualis, cùm de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat text. *in cap. inter corporalia, de translat. Prælati*, & arguit Marius
19 Antonin. *dict. resolut. 88. num. 4.* & † sicut est priuilegiata donatio facta propter nuptias, & causâ dotis carnalis, ita hæc facta causa dotis spiritualis, & ideò insinuatur donatio facta causa dotis, vt tenent Gama *Lusitaniæ decis. 120.* Suard *de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 9. & consil. 361.* Cardos *in praxi iudicum, verb. donatio, num. 10. & 11.* Rebel. *de oblig. iustitia, p. 2. lib. 18. quæst. 6. num. 6.* Cabed. *Lusitaniæ decis. 135. n. 6. part. 1.* Sic etiam donatio causa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex causa ingratitudinis non potest reuocari. Gregor. *ad l. 10. verb. Alguna, tit. 4 part. 5.* Gama *decis. 163. nu. 2. & 3.* Pinel. *d. p. 3. num 62. vers. 32.* Aloys. Ricc. *in collectan. decis. part. 1. collect. 197. vers. 2. limita,* Molin. *de iustit. tract. 2. disput. 281. vers. ac etiam.*

20 *Quartò* amplia, vt Episcopus teneatur etiam supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem, per *gloss. finalem in dict. c. tuis quæstionibus,* vbi Imola *num. 8. vers. in gloss. finali,* Viuald. *super Bullam Sixti V. editam contra clericos malè promotos, n. 11. vers. quare.* Iacob de Graff. *in decis. aureis lib. 3. cap. 2. num. 19.* Henriquez *in summ. lib. 10 cap. 17. §. 3. lit. Q, & R,* vbi refert, quòd quamuis tenue beneficium satis sit ad acquirendum domicilium, non tamen est idoneum pro titulo, Sanch *dict. libr. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.*

21 *Quintò* amplia in Capitulo Sede vacante, eiusve Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad Ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est in ipso ordinante suum subditum quæ in dante huiusmodi dimissorias, vt post Prosp. de August. *in addit. ad Quarantam*, resoluit Vgolin. *de potestate Episcopi, cap. 26. §. 15. num. 1.* vbi etiam *in versic. verum,* tenet quòd si Episcopus alteri Episcopo committat generatim, nullis personis expressis, vt suo nomine Ordines in sua diœcesi celebret, & is, cui id commissum est, titulum non habenti Ordinem sacrum contulerit, tenebitur ad necessaria vitæ præstanda, non autem, qui commisit, quia in culpa fuit, non inuestigando an haberet titulum, per *cap. si Episcopus, de prabend. lib. 6.* cum quo, & eius glossa poteris hunc casum intelligere, & limitare, refert me citato *in hoc loco* Marchin. *dict. cap. 7. difficul. 4. numer. 7. vers. 5.* & Alzed. *dict. part. 2. cap. 5. num. 70.*

Sextò amplia, vt procedat etiamsi Ordinem contulerit ei, qui iam in Sacris constitutus erat: nam si fuit sine vllo titulo ordinatus, alij Ordines sacri illi conferendi non sunt, quia Iura simpliciter prohibent promotionem ad sacros Ordines sine vero titulo: ita decisum referunt Fornar. *de sacramento Ordinis, cap. 8. num. 10.* Bonacina *de Sacramentis disput. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 30.* post Henriq. resoluit Quaranta, *verb. Ordo, versic. an verò,* & Vgolin. *d. §. 15. vers. tertio locum.* 22

Septimo amplia, vt non tantùm Episcopum promouentem denunciant Canones ad prædicta, verùm ipso mortuo, etiam eius successorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta ista præstare Capitulum, si tali promotioni non restitit. Henriq. *in summ. lib. 10. cap 17. §. 4. in comment lit. F.* Bonacina *d. punct. 5. n. 17. vers. respond. 2.* Sanch. *d. dub. 34. num. 12.* Marchin. *in d. num 8. vers. at in casibus,* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 2. cap. 5. n. 68.* Bonacin. *d. punct. 9. num. 29.* optimè Campanil. *d. rub. 8. cap. 5. num. 21* vbi dicit quòd si Episcopus loco renunciasset, quia transiturus ad alterius Ecclesiæ regimen, vel si loco, & dignitati cessit, non ad illa constringeretur, qui in ordinantis locum subsortitus fuerit: sed ipsemet ordinator, quamuis & tali egressus loco, & Ecclesia, per Innoc. *in cap. cum secundum, num. 1. de prabend.* & Anchar. *in cap. si Episcopus, n. 3. vers. sed numquid. de prabend. in 6* ac Henriq. *d. §. 4.* & post hæc ita reperi tenuisse Vgolin. *d. §. 15. versic. 6. excipitur.* Alzed. *d. part. 2. cap. 5. num. 69.* 23

Contra personam ordinatam ab Episcopo, sine titulo, quæ pœna sit in Iure statuta controuersum est apud Doctores; nam Summi Pontifices *in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. distinct.* voluerunt irritas, & inanes (scilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur. Successores tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores, & successores eorum prouideri ordinatis constituerunt, donec ipsi Ecclesiastica sint assequuti beneficia, vt asserit Innocent III. *in d. capit. cum secundùm,* cui successit postea Conciliaris in hac re dispositio Trident. Synodi. *sess. 21. de reformat. cap. 2.* certam non exprimentis pœnam, sed antiquorum Canonum simpliciter innouantis: ex cuius verbis non ineptè dubitatur à Doctoribus, an Concilium innouet pœnas dicti *cap. neminem, & cap. Sanctorum*? An verò *d. cap. cum secundum*? an demum omnium prædictorum Canonum. 24

Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum pœnas innouare Concil. *in dict. cap. 2.* tum quia vtitur plurali numero, inquiens, *pœnas innouando,* quod in vna quam vnusquisque ex illis textibus infligit, verificari nequit per *l. vbi numerus, ff. de testibus, & l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. Iuris in 6.* cum citatis ab Escob. *de ratiocin. cap. 18. num. 43.* pluralis enim numerus saltem qualitatem requirit nec vno contentatur, dicta *l. vbi numerus,* cum citatis per me *axiom. 178. num. 1.* tum etiam, quia pœna *dict. cap. cum secundum,* tantùm promouentem afficit, promotique respicit fauorem, ideo iustè credendum est il- 25

Iam quoque pœnam innouasse, quæ taliter ordinatum castigat, quamque constituerunt dicti textus *in c. neminem, & in cap. Sanctorum.* Quo fundamento ita hanc opinionem, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, tenent Nauar. *cons.* 14. *incip. quæsitum est, num.* 4. *& consil.* 46. *incip An premissus, num.* 1. *&* 3. *de temp. ordinat.* Suar. *de censur. disput.* 31. *sect.* 1. *post numer.* 35. Sanch. *dict. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 35. *numer.* 12. optimè Campan. *d. rub.* 8. *c.* 5. *numer.* 1. qui præhabita distinctione hanc sententiam sequitur, vt scilicet Concilium dicto loco innouet pœnam, *cap. neminem, & cap. Sanctorum*, quotiescumque ordinatus tantùm in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo se habere titulum sufficientem, cui ordinator iustè credens, aut credere debens, ipsum promouit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellendusque sit prouidere illi de victu: pœnam verò statutam *in dict. cap. cum secundum* innouere dicit, cùm ipse ordinator fuit in culpa, eo quòd sciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitiosè ordinatus passus est promoueri, sequitur Vgolin. *de potestate Episcopi, c.* 26. §. 8. *num.* 5.

26 *Secunda* opinio tenet Concilium Trident. *dict. c.* 2. tantùm innouere pœnam suspensionis, de qua *in dict. c. neminem, & in cap. Sanctorum*, & eam sustinent Maiol. *de irregularit. lib.* 4. *c.* 15. *in princip.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *c.* 15. *num.* 1. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. dimissoriæ*, §. 6. *& part.* 2. *eod. verbo*, §. 5. *& verb. irregularitas*, §. 1. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *disputat.* 22. *in fine*, Spin. *in speculo testament. gloss.* 18. *num.* 75. Bonacina *dict. punct.* 5. *numer.* 24. Iacob de Graff. *cons.* 4. *num.* 14. *&* 15. *de temp. ordinat.* Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 35. Fr. Emman. *in sum. part* 2. *c.* 15. *numer.* 1. Paul Comitol. *resp. moral. lib.* 6. *quæst.* 38. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 246. *numero.* 61. Steph Fagund. *de quinque Eccles. præc. part.* 1. *lib.* 3. *c.* 8. *sub num.* 7. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 8. *c.* 1. *num.* 5. Scortia *in Pontif. constit. epit.* 147. *theor.* 139. Ioan. de la Cruz *in direct. Conscient. p.* 2. *tit. de sacram. Ordinis dub.* 6. *concl.* 2.

27 *Tertia* opinio sustinet per Concil. *d. loco*, solùm esse innouatam pœnam *dict. cap cum secundum* & sic Ordinatum sine titulo non esse suspensum, neque aliquam pœnam incurrere: sed Episcopum cogendum esse illi prouidere; quam tuentur Henriq. *in sum. lib.* 13. *c.* 37. §. 2. Gutier. *practic. lib.* 2. *quæst.* 65. *num.* 11 *vers. nec opinio Mena*, Cened. *ad Decretales collect.* 33. *num.* 2. *&* 6. *ad finem*, Viuald. *in candel. p.* 2. *tit. de suspens. num.* 28. *& in nouis numer.* 35. Auila *de censuris part.* 3. *disp.* 5. *dub* 4. *&* 5 Marcel. Vulpe *in d. praxi c.* 8. *numer.* 9. Sayr. *in simili tract. lib.* 4. *c.* 14. *num.* 26. Sbrozz. *de officio Vicarij lib.* 1. *quæst.* 56. Coninch *de Sacram. disp.* 16. *dub.* 5. *num.* 33. Homobon. de Bonis *de exam. Eccles. part.* 2. *tract.* 11. *c.* 10. *qu.* 22. Diana *moral. resol. p.* 1. *tr.* 15. *miscel. resolut.* 5. Marchin. *d. part.* 6. *c.* 7. *diffic.* 6. *à num.* 9. & secundum hanc opinionem decisum fuisse in *sacra Congregat.* testantur Piasec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *c.* 1. *num.* 42. Flam. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 18. Addit. ad Nauar. *cons.* 1. *quæst.* 16. *de constitut.* Sayr. *dict. num.* 16. Sanctar. *variar. resolut. quæst.* 49. *num.* 15. Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 8. *lib.* 1. *de patrim. clericorum, num.* 19. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ, glos.* 5. §. 10. *numer.* 22. Tolet. *lib.* 1. *c.* 49 *num.* 5. Fornar. *de Ordine, c.* 8. *n.* 8. Emman. Sà *verb. suspensio num.* 19. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 27. Bonacina *dict. punct.* 5 *numer.* 12 *vers.* 1. Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum ita decisum esse attestantium, hanc vltimam opinionem sequor; quamuis in Iure veriorem primam reputem. Non obstat Constit. Sixti V. contra clericos promotos, qua statuitur clericos sine sufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines sacros ipso iure suspensos esse; quia per aliam Constit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif. de anno* 1595. constat fuisse redactam ad terminos sacrorum Canonum, ac Constit. Pij II. quæ incip. *Cum ex sacrorum* & ad dispositionem Concilij Trid. & censuras ac pœnas impositas in d. Constit. Sixti V. contra quoscumque prǽterquam contra simoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuisse abolitas, memini *suprà n.* 2.

Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipsum post susceptos Ordines non molestare super beneficio, quod Iuris attenta dispositione conferre ipsi ordinato propterea teneretur, neque super alimentis, quæ eidem subministrare compelleretur, suspensus sanè fieret ab Ordine sic suscepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta text. *in cap. penult. de simonia*, Cardos. *in praxi iudicum, verb sacramentum Ordinis. num.* 35. *&* 36 Marchin. *d. tractat.* 2. *part.* 6. *c.* 7. *diffic.* 7. *numer.* 10. *in princ.* Bonacin. *d. punct.* 9. *numer.* 2. † Item si cum præsentante ad Ecclesiam idem pactum faceret, iuxta *c. per tuas*, 3. *eodem tit.* Bonacina *de censur. disp.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5. *num.* 4. Campanil. *d. rub.* 8. *c.* 3. *numer.* 31. vbi *num.* 32. dicit in casibus prædictorum textuum simoniæ labem considerandam cum aliqua tamen restrictione, ne illa sit simonia, quæ sub stricto, sed largo sumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum decisionem procedere non solùm si ordinatus cum ordinante, vel præsentante prædictam pactionem fecerit: sed etiam aliis promiserit donata sibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita restituturum post susceptos Ordines, à paritate rationis arguentes resoluunt Nauar. *in man. c.* 27. *numer.* 158. *& cons.* 1. *num.* 45. *de constitut.* Viuald. *in candelab.* *part.* 2. *tit. de suspens. num.* 28. Sayr *de censur. lib.* 4. *c.* 15. *numer.* 23. Sed verius est prædictos textus minimè complecti paciscentem cum donatore, patre, & aliis, sed casum duntaxat inibi expressum, de paciscente cum ordinatore, vel præsentatore; atque ideò affirmandum eum non fieri suspensum, qui cum aliis pactus est, maximè quod à simonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum est, quam non nisi ordinatori, aut præsentatori remittentes committunt, meritóque nullus præter eos fit vigore illorum Canonum suspensus, prout quamplures Theologos, & vtriusque Iuris peritos consultos approbasse refert Henriq. *in summ. lib.* 10. *c.* 17. §. 3. *in commento litt. O*, & tenent Tolet. *lib.* 1. *c.* 15. *post numer* 5. Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 2. *post numer.* 35. Nauar. sibi ipsi contrarius, *consil.* 7. *n.* 2. *vers. nunquam, de temp. ordin. in nouis, & cons.* 41. *in antiq.* Nicol. Garcia *de benefic. part.* 2. *c.* 5. *numer.* 168. & ideò malè docet Suar. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *c.* 38. *numer.* 4. *&* 5. dum ait *d. c. pen. & c. per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex suis bonis alteri constituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promissionem, quod nihil postulabit, asseritque tunc non solùm committi peccatum indebitæ ordinationis per falsum titulum, sed etiam simoniam, quod etiam malè probat Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 12 *c.* 15. *quæst.* 1. Addit Bonacina *d. puncto.* 9. *num.* 4. *vers. tertiò*, prædictam suspensionem incurrere ordinatum, tam à proprio, quàm ab alieno Episcopo etiam cum literis dimissoriis proprij Episcopi, & *num.* 6. subdit illum in irregularitatem incidere, si functionem Ordinis suscepti exerceat antequam absoluatur.

Ordinatus igitur cum patrimonio sibi donato, 30

cum

cum pacto, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam, non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurrere vllam pœnam, fin suspensionem, etiam stante dicta Const. Sixti V. nam iste re vera est ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarium, licet cum illo pacto, seu modo, iuxta tit. de donationibus quæ sub modo. Ita Fr. Emman. dict. c. 15. numero 3. Cardin. Tolet. d. lib. 1. c. 48. vers. 5. Petr. de Ledesm. in summ. part. 1. de sacramento Ordinis, c. 7. conclus. 6. difficult. 3. Nicol. Garcia dict. c. 5. à num. 161. Bonac. d. puncto 9. num. 8. vbi intelligit modò non restituat ante ordinationem, vel pactum non inierit cum ordinante, vel præsentante ad Ordines. Quamuis contrarium teneant Sayr. dict. c. 15. numer. 3. Ceuall. quæst. 527. numer. 13. Nauar. d. c. 2. num. 158. & consil. 14. numer. 11. & consil. 22. & vltim. numer. 2. de tempor. ordinat. atque alij, quos refert Nicol. Garcia d. c. 5. num. 166.
31 vbi num. 169. resoluit † donantem patrimonium alicui ad Ordines rectè posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo cùm ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonac. d. puncto 8. n. 15.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamuis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic puniri possit per Episcopum, non incurrit tamen vllam suspensionem: ita Nauarr. in man. c. 27. numer. 158. vers. 2. & cons. 22. sub tit. de tempor. ordin. in nouis, quod deest in antiq. Sayr sub eod. tit. decis. 60. Salzed. ad Bernardum, c. 18. numero 13. Graffis in decis. aureis part. 2. lib. 2. c. 97. numer. 67. Auila de censuris part. 3. disp. 5. dub. 5. Bonacina d. punct. 9. numer. 7. Fr. Emman d. c. 15. n. 4. Gutier. d. quæst. 65. num. 10. Sayrus de censur. lib. 4. c. 15. numer. 23. ad finem. Ceual. quæst. 527. numer. 9. & post Quintanad. Tolet. Petrum Ledesma, Suarez, & alios Nicol. Garcia d. c. 5. numero 161. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 159. numer. 16. & 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 72. vers. porro, Sanch. in opusc. mor. lib. 7. c. 1. dub. 40.

33 Ex dictis suprà num. 26. iam infertur clericum, qui nullo prævio pacto cum ordinante, vel præsentante, Ordines sine titulo accipit, veluti titulum patrimonij confingendo, mentiendo, aut falsò probando habere, quod non habet, vel plus habere quam habeat, cum tamen id, quod habet, ad sustentationem non sufficiat, aut fictam donationem ab aliquo accipiat, in præfatam suspensionem non incidere. Ita Tolet. de instruct. sacerdot. lib. 1. c. 49. numero 5. aliàs c. 48. num. 16. Emman. Sà verb. suspensio num. 10. Henriquez in summ. lib. 13. c. 37. §. 2. Fr. Emman. Rodrig. etiam. in sum. part. 2. c. 15. numer. 5. Gutier. pract. lib. 2. quæst. 65. numer. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 51. 9. 10. num. 26. cum seqq. Auila de censur. part. 3. disp. 5. dub. 5. conclus. 2. Squillante de obligat. clericor. parte 1. dub. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccles. part. 1. tractat. 11. c. 10. quæst. 22. Nicol. Garcia d. part. 2. c. 5. numer. 161. Antonin. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. in miscel. resolut. 5. & tract. 4. de Sacrament. resol. 184. Quamuis illam suspensionem ipso facto incurrere ab Ordine sic suscepto existimauerint Nau. cons. 14. & 46. de tempor. ordinat. & in man. c. 27. numer. 158. Bernard. in practica b. c. 18. in princ. Maiol de irregul. lib. 4. c. 15. Iacob. de Graff. in decis. aureis lib. 2. c. 97. numer. 56. Suar. de censur. disputat. 1. sect. 1. num. 31. cum seq. Mat. Alter. eod. tractat. tom. 2. disp. 10. c. 3. col. 3. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 32. numer. 8. D. Acuña ad dict. c. neminem numero 22. & plures citati alleg. præcedenti num. 47. Quorum sententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis allatas, sed propter Constitutionem quandam, quam edidit S. D. N. Vrbanus VIII. incip. Secretis æternæ prouidentiæ, sub die 11. Decembris 1624. vbi imposita est suspensio perpetua contra promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimonio, his verbis. † Promoti verò perpetuæ suspensionis 34
pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinendæ incurrant, eo ipso insuper promotus huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Roman. Pontificis infligendis pœnis, &c. quanquam in præfatis verbis sermo videtur esse tantummodo de nostris Lusitanis, Hispanis, Gallis, & aliis Vltramontanis.

Vtrùm autem qui ementito patrimonio ad sacros 35
Ordines assumitur data antapocha, quæ vulgo dicitur contrascriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur stare promissis? In qua quæst. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. de Sacrament. resol. 184. post multos, quos refert, resoluit non teneri, quia donato tali patrimonio in titulum, Episcopus ius ad illud acquirit, fitque illi hypothecatum; tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donatione donans propriæ culpæ imputare debet, si tale patrimonium recuperare minimè possit.

Religiosi Canonici, siue Clerici Regulares, seu 36
intra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad sæculum liberè, & licitè possunt, si prætextu religionis, ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 2. sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V. in sua Constit. 74. incip. Romanus Pontifex, publicata die 12. Nouemb. 1568. de qua testatur Bellet. disquis. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, § 5. num. 65. Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Ecclesiastici, c. 8. numero 16. Vnde Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 2. dub. 35. numer. 9. tenet per illam Constitut. dicta de clericis sæcularibus obseruanda esse in Regularibus non professis.

Excipiuntur Religiosi Societatis IESV, etiam 37
scholares, & primam solummodo professionem emittentes, qui ordinati possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficij; quamuis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa cum triplici voto simplici in hac parte sufficit, & sufficientem titulum præbet ex priuilegio, & confessione Gregorij XIII. cuius meminerunt Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 38. Bonacin d. disp. 3. quæst. 1. puncto 8. num. 17. Compendium Societatis IESV, verb. Ordo, 2. Miranda in manuali Prælator. quæst. 29. art. 5. conclus. 1. tom. 1. & diximus suprà alleg. 19. num. 7.

***

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatitiis proprij Ordinarij litteris, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus sine Commendatitiis sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus.*

2 *Fidem iustam faciens de suo ordinatione potest admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo est iure suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitiæ litteræ ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia.*

6 *Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diœcesi, vbi illud habet.*

7 *Episcopi possunt admittere sacerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Missæ sacrificium, & ad Sacramenta administranda.*

8 *Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, admissi fuerint.*

IN Concil. Calcedonen. relato *in cap. Nullus, 9. distinct. n. 71.* sancitum erat ne extraneo clerico sine commendatitiis litteris proprij Episcopi vsquam penitus liceret ministrare, & 1
in Concil. Agathen. relato *in cap. Monachum, 20. q. 4. can. 4.* actum fuit ne clericis sine commendatitiis litteris proprij Episcopi licentia pateat euagandi: non enim possunt clerici, vt possent laici, sine sui Episcopi licentia domicilium mutare extra diœcesim, *c. non oportet. c. si quis vero. c. si quis Presbyter 24. c. propter eos 7 quæstio. 1.* & istis locis notant Archid & Gemin. Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effectu 25* Carlaual. *de iudic. lib. 1 tit. 1. disp. 3. quæst. 8. sect. 2. num. 1085 prope fin.* vbi per *c. si quis in clero, cod. causa & quæst.* subdit nec posse clericos sine eiusdem licentia a sua Ecclesia abesse, nouissime Concil. Trident. *sess. 23 de reform. c. 16. vers. nullus,* iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitiis sui Ordinarij litteris, ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum: dantur enim Presbytero peregrinationem suscipienti, vt ei liceat in aliena diœcesi Missarum sacrificia facere, *Azor. instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 11. 49 quæst.* Episcopi igitur in suis diœcesibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missa celebrare liceat, Concil. Trident *sess. 22. in decreto de obseruan. & vitan. in celebr. Missæ,* Azor. *instit. moral. p. 1. libr. 12. c. p. 18. quæst. 9.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part. 1. c. 10 num. 10.* Sanch. *in op. mor. lib. lib. 7. cap. 1. dub. 47. numero* illis enim minime licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diœcesi, nisi de promotione constet, vel commendatitias litteras à proprio Ordinario portet, *d. c. extraneo, cum duobus seq. ... sua fraternitatis, de clericis peregrinis,* Concil. Brachar. *vltim. act. 1. sess. 12.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 121. a. 1* Marc. Ant. Genuen. *in praxi Archiep. cap. 40. num. 1.* Henriq. *in sum. lib. ... cap. 4. §. 6. in fine,* Suar. *de Religione tract. de voto lib. 2. cap. 4 numer. 9* Igitur huiusmodi commendatitias litteras esse de forma, insinuat Mandos. *reg. 24. Cancel. quæst. 5.* † At verò si illis careret, & faciat fidem de 2
sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum Nauar. *consil. 1. numer. 1. in fine de celebr. Missar.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. parte 1, decis. 150.*

Si tamen commendatitias litteras clericus peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est 3
suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare, prout resoluunt Nauar. *cons. 5. sub tit. de celebrat. Missar.* quod est in nouis, *cons. vnic. de clericis peregr. & in man. c. 27. n. 153.* Henriq *d. §. 6. in comment. l.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 42. vers. fortasse,* Sayr. *decis. 5. de celebr. Missar.* Sanch. *d. dub. 47. num. 2.* vbi *num. 3.* resoluit talem clericum, si fuerit notus, non indigere litteris commendatitiis sui Episcopi, prout nec etiam indigere ait si litteræ dimissoriæ ad Presbyteratum suscipiendum fuerunt paulo ante datæ, quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores, &c. Secus si magnum internallum interfuit, quia ex dimissoriæ non approbant mores præsentes, vt si per decem annos antea fuissent datæ. Potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diœcesi sine litteris sui Episcopi, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam laicus ibi commorari; vel possit ei ingressum prohibere in eius diœcesi: in qua quæst. negatiuè, non data iusta causa, respondet Marc. Anton *d. c. 40. à n. 2.*

Hæ commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab 4
eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout decisum refert Armend. *in addit. ad rec. p. l. ... num. A... ra lib. 1. tit. 18. l. bis de Ep. ... p. num. 56* † Nec sunt 5
denegandæ ab Episcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia, prout etiam decisum refert idem Armendar. *num. 36* & iterum *in sacra congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præposita,* decretum fuit illos non posse retinere subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficij non adstringerentur in sua diœcesi residere, dicit ita in causa propria obtinuisse Campanil. *in d. vers. ... sub 9. c. 6. n. 4.* & etiam in facti contingentia respondisse asserit Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 558 in 1. edit. & resolut.* § 24. vbi ampliat † ad clericum obtinentem simplex 6
beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diœcesi, vbi illud habet, sed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota decisum *in vna ... 28. Maij 1604* coram *Illustriss. Patrino Ludouisio,* nunc S. D. N. Greg. XV. inter eius impressas *decis.*

Episcopus sicut potest admittere Sacerdotes ex- 7
teros habentes litteras testimoniales sui ... Ordinum ad Missæ sacrificium, ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi vere idonei sint, prout refert decisum idem Armendar. *dict. l. 7. de Episcopis, num. 83.*

Missam ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis 8
Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdotes admissi fuerint, ita decisum referunt Galet. *in sua margarita casuum conscientiæ, verb. ...* Aloys Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 750. in 1. edit. & resol. 635. in 2. edit.* Armend. *in addit. ad r...*

legum

*legum Nauarra.lib.1.tit.18.l.7.dee Rligion.n.53.*Nald. *verb.Missa n.35.* Aloys.Ricc.*in decis.Curia Archiep. Neapol.decis.*298.*p.*4. Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiast.p.2.tr.12.c.4.q.16.resol.3.pag.*459.

ALLEGATIO XXII.

Episcopus an possit concedere licentiam asseruandi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali?

SVMMARIVM.

1 *Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ex antiqua Ecclesiæ consuetudine in Sacrario asseruatur.*
2 *Tabernaculum, vbi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur.*
3 *In Sacrario sacra alia præter sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non debent teneri, sed in alio separato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, praeuntibus luminariis, sonante campana, Parocho superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante.*
5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, vt eum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*
6 *In Conimbricensi Episcopatu est Constitutio, qua præcipit haberi lumen accensum diu noctúque ante sanctis. Euchar. Sacramentum.*
7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*
8 *Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimum Sacramentum in Capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione asseruetur.*
9 *De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.*
10 *Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento.*
11 *Miraculum Neapoli factum refertur.*
12 *Miraculum refertur in diœcesi Bracharen. successiù.*
13 *De institutione, excellentia, transsubstantiatione, & præparatione sanctiss. Sacramenti agentes Doctores referuntur.*

1 SANCTISSIMÆ ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Sacrario asseruari sancta Ecclesia morem retinuit, iuxta Constit. Innoc. III. *in conc. Gangr: de custod. Euchar.cap.*1. Sacr. Concil. Trident. *sess.* 13. *c.*6. *& canon.*7. tractant Durand. *in rationali diuinorum, lib.*4.*c.*41. *numer.*53. Fusc. *de visitat.lib.*1.*cap.*5. *num.*9. aliaque in hoc propositum adducunt Henriq. *in summ.lib.*8.*c.*39.*lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Christi corpus dum in Sacrario asseruatur, Ægid.de Coninch. *de Sacr. & censur.q.*76. *n.*85.*cū seqq.*Balduin.inn. *super opera cottrou. Bellarm.*
2 *Part.*2. *lib.*3.*c.*5. † Tabernaculum, vbi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum conseruatur, Altari maiori, vel si commode ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiæ conspicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, bene clausum, & clauis ipsius non relinquatur in Altari, seu alio communi loco, sed penes Capellanum, vel Parochum custodiatur. Intus etiam decenter ornari debet; & tenendæ sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos: & pyxides istæ nonnisi super Altari viatico, vel super Corporali collocentur: ita Fusch.*dicto lib.*1.*c.*5. *à numero* 3. Piasec. *in praxi noua Episcop.part.*2.*c.*3.*numer.*24.*verb. vnde* 1. vbi admonet† ne ibidem alia Sacra teneantur, sed in alio separato decenti loco, dicitque respondisse 3
Sacram Congreg. Rituum Episcopo Aconit. 22. *Febr.* 1563. per plateam in qua habitant Iudæi, † Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non esse deferen- 4
dum, sed per Christianorum stratas, præeuntibus luminariis, sonante campana, parocho seu Capellano superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante, nouissimè *die* 13. *Septēbris* 1642. *in vna Calaguritana Collegiata de victoria sacra Rituum Cong. decretis antiquis inhærendo respondit. Clauem Tabernaculi in quo sanctissimū Eucharistiæ Sacramentum feria quinta in Cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illustribus tradendam esse, sed potius dignitati vel canonico in crastinum celebraturo, & ita in Ecclesiis praedicta seruari mandauit.*

Tenetur Parochus habere in publico Sacrario as- 5
seruatas formulas Eucharistiæ, † vt ad infirmos opportunè deferat etiam tempore pestis cum proprio periculo, Henriq.*in summ.lib.*8.*c.*55.§. 2. Cùm Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cencd.*ad Decretal.collect.*51.*num.*2. & semper† cum luminibus debet deferri, siue extra- 6
hatur à Sacrario, siue à custodia, Zerola *in praxi Episcop.p.*1.*verb. Eucharistia*, §.2. Et refert Nauar.*de Orat. c.*18. *num.*67. in Conimbricen. Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctúque sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & hoc perpetuò obseruandum dicit Fusc. *dict. c.*5.*num.*6.

Semper laborandum est, quantum fieri poterit, 7
vt sicut in conspicuo, & nobiliori Ecclesiæ loco sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia, potius quàm in alia, asseruetur, quia magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, ex eáque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout decisum refert Armendariz *in addit.ad recopil.legum Nauarra lib.*4.*tit.*29.*l.*1.§.1.*in declarat. num.*8. Omnia hæc post primam huius tractat. impressionem ex nobis mutuatus est Aloys.Ricc.*in decis.Curia Archiepiscop. Neapol.decis.*23.*p.* 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod ex institutione Vrbani IV. celebratur feria quinta proxime sequenti octauam Pentecostes, agunt *Clem.si duas, de reliq.& venerat.sanct.* Azor.*instit.moral.p.*2.*lib.*1.*c.*14. Vincent. Filliuc.*in sum.tom.* 2.*tract.*27.*c.*3.*numer.*45. Illesc.*in histor.Pontific. lib.*5. *c.*38. Bzoui.*annal.tom.*13.*anno* 1264. *n.* 13.*cum seqq.* Carril.*in annalib. chronolog. lib* 4 *ann.*1264. *in princ. fol.*364.*verso*, nouissimè Camargo *en el epitome historial de la Iglesia Militante anno* 1264.*pag.*259. Et officium huius festiuitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico iussu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam, refert Ragus. *de Missa Ecclesiæ quæst.*109. *numer.*3. & Carillo *loco citato.*

Quare cùm hæc decentia in asseruando sanctissi- 8
mum

rnum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non parochiali vix inueniri possit; igitur summa cum ratione Episcopo non datur potestas concedendi licentiam vt illud in Capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione fidelium asseruetur, nisi ex auctoritate, & concessione Papæ, & ita responsum fuisse à *Sacra Congreg. de anno* 1609. referunt Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 4. numer. 32. vers. huc pertinet, pag.* 161. Marc. Anton Genuens. *in praxi Archiepiscop Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit.* Alo.s.Ricc. *in collect. decis. part. 4. collect. 1216. & in praxi fori Ecclesiast. resol. 495. in notabilibus de materia Episcopor. in fine, in 2. edit.* nouissimè Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. capit. 6. numero* 74.

9 De cultu, & veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda agit S. Concil. Trident. *sess. 13 de sanctiss. Euchar. c. 5.* Suar. *tom. 3. disputat.* 35. Coninch. *de Sacram. tom. 1. q. 73. n. 13. & q. 76. n. 95.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 37 in fine*, Fr. Raphael de la Torre *in 2. 2. D. Thoma tom 2. q. 99. art. 1. disp. 4. in princ.*
10 †Innomera penè miracula de hoc sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refert Lusitanus noster Petrus Marizius *in lib. miracul. Sanctarenensis*, referunt & alia Beja *in responsis casuum conscientiæ p. 3. casu* 38. Auctor Enchiridij temporum *in an. 1510. fol 266. verso*, Illescas *in chronica Pontificali, part. 2. lib. 30. c. 30. §. 2. fol. 448. & c. 14 fol. 85. verso, fol. 190. verso*, Ludou. de Bauia *in 5. p. eiusdem chronica Pontificalis in vita Papæ Gregor. XIV. c. 13. pag. 519.* Bleda *de speciali tract. de los milagres del sanctissime Sacramento.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. c. 49. nu. 1.*
11 vbi ait quòd † anno 1601. in Ecclesia sanctæ Crucis ciuit Neapol. dum Sacerdos Missam celebraret, & iam sumpsisset sanctissimam Hostiam, antequam sumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen, Capellam, & Altare dirruens, comburensque partem corporalis sub Calice prostrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam silentio prætetire non possum maximum huius sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Bracharensi in Archiepiscopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cùm Quinta feria maioris hebdomadæ in Ecclesia illius oppidi manifestum esset sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum pro adoratione fidelium, super altiori mensa, pro sepulchro, ibique circumessent accensa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Ecclesiæ portis clausis, in eadem mensa ex luminariis ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesiæ paramentis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, illæsis, cæteris omnibus in dicta Ecclesia admissis penitus exustis, extructa remansit mensa, cuius materies licèt combusta, integrè sustinebat nostræ salutis pondus, ac futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile diuini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reuerentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; est enim, vt inquit Bernardus, ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior; referunt Canil. *in lib. de Eucharistia, §. 9.* Campanil. *in diuersorio iuris Canonici, rub. 12. c. 7. n. 28.*

Alia de venerabili Eucharistiæ Sacramento, de eius institutione, excellentia, transsubstantiatione, præparatione, & vso, vide in Concil. Trident. *sess. 13. cap. 1. cum seqq.* & apud Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. tit. de Eucharistia*, Galett. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Eucharistia*, Emman. Sà *in aphorismis verb. Eucharistia*, Viguer. *eod. verb.* Bartholom. ab Angelo *de Sacram. dialog. 4. de Eucharistia*, Angles *in floribus Theologicis, tit. de Euchar.* Valentia *tom. 4. disp. 6.* Victor. *in sum. de Eucharistia.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Eucharistia*, Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij, titul. de sacramento sanctiss. Eucharistia, à pag.* 180. Fr. Emman. *in sum p. 1. c. 67. de Communione.* Camerota *de Sacram. vbi de Eucharistia.* Henriquez *in sum. lib. 8 de sanctiss. Euchar.* Posseuin. *de Communione.* Gabr. Vasquez *in 3 p. D. Thoma quæst. 73. disp. 177. cum seqq* Petr. de Ledesma *in summ. p. 1. del excellentissimo Sacramento del Altar, que se llama Eucharistia* Ægid. de Coninch. *de Sacramentis, & censuris q. 73.* Bonacin. *de Sacramentis disp. 4.* Barthol. Gori *de augustissimo sacrosancto Eucharistiæ sacramento.* 13

ALLEGATIO XXIII.

Episcopus an, & quando possit facultatem concedere celebrandi in Capella domus priuatæ?

SVMMARIVM.

1 *Missæ sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, locum sacrum ad id specialiter deputatum.*
2 *Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum.*
3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis* IESV, *conceditur, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*
4 *An post Concilium Trident. sublata sint huiusmodi concessiones, disputatur.*
5 *Episcoporum priuilegium, de quo* in cap. vlt. de priuileg. lib. 6. *an sit per Concilium Trid. sublatum? ostenditur.*
6 *Episcopus de Iure communi poterat concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili celebraretur.*
7 *Facultas hæc, an sit reuocata per Concilium Trid. disputatur, & pro affirmatiua parte allegatur.*
8 *Pro negatiua tenent plures Doctores.*
9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt prior procedat deficiente necessitate, vel iusta causa: posteriori verò illa stante.*

1 EXTRA Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum, prohibitum est sacrificium sacrosanctæ Eucharistiæ celebrare, text. optimus *c. si ut, & c. Missarum, cum seqq. de consecr. dist. 1.* Conc. Trident. *sess. 22. de obseruandis in celebratione Missæ.* D. Thom. *3. p. q. 83 art. 3 ad 1.* Durand. *in rationali diuin. lib. 4. c. 1. n. 41.* Petr. de Ledesm. *in sum. p. 1. de sacram. Euchar. c. 2.* Henriq. *in sum. lib. 9. c. 27. §. 1.* Suar. *tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5.* Ioan. de la Cruz *de statu relig. lib. 2. c. 5. dub. 7.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 26. q. 1.* Ceued. *canon. quæst. lib. 1. quæst. 4. à num. 5.* Chamerota *de Sacrament. tract. 4. de Eucharistia, tit. de sacrificio Missæ dub. 15.*

Piasec.*in praxi Episc.part.2.c.3.numer.21.in fine.* Bonacin.*de Sacram. disp.4. quaest.ult.puncto 9.n.9.& 10.* Ludou. Miranda *in man.Prelat.tom.1. quaest.41.art.9. concl.2.* Aloys.Ricc.*in decis.Curia Archiep.Neapol.decis.78.p.4.* Nald.*verb.Missa,n.31.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiast.tr.4.q.137.* Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum verb.Missa differ.2.in princ. vers.Missa.* Ragus.*de Missa in Ecclesia q.57.in princ.* Fernandez *in examine Thologia moralis p.3. c.5.§.10.* nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta p.1. lib.3.c.13.n.1.*

2 Vnde mortale esse extra casum necessitatis in loco non sacro celebrare, licet non detur sandalum, tenent Nauarr. *in man.c.25. numer.80.& 81.* D.Antonin.*3.p.tit.13.c.6.num.4* Syluest.*verb. Missa 1.n.5.* Suar.*d. sect.3. in princ.* Henriq. *d.c.27.§.1.* Vasq.*3.p. disp.233.c 3.numero 4 & 6.* Fr.Emman. *in summ.part. 1.c.249.numero 1.& quaest.Regularium tom.1.quaest.43. art.4.vers.ex quo infertur,* Hieron. Llamas *in sum.p.3. methodi c.5.§.15.* Iacob.de Graff. *in decis.aureis p.1. lib.2.c.42.* Reginald.*in praxi fori poenitent.lib.29. numer.176.* Chamerota *vbi suprà*, Barthol. ab Angelo *de Missa dialogo 5.§.617.& 619.* Coninch.*de Sacram. q.83.art.3.dub.1.numer.124.* Salzed.*ad Bernard.c.37.* Nugn.*quaest.83.art.3.* Fagundez *d.c.13.n.2.* Azor.*dict. c.26.q.8.* nouissimè Trullench.*in exposit. Bullae Cruciatae lib.1.§.3 dub 4.* Contra Sotum *in 4.dist.13.quaest.2. art 3* asserentem vix posse contingere mortale ex celebratione Missae extra Ecclesiam, si cesset scandalum, quem sequitur Sà *in aphorism. verb. Missa, numer.10.*

3 Extra casum igitur necessitatis solitum est impetrari, & concedi plerisque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, vt vbique vel ab Episcopis, vt in suis dioecesibus, cum Altari portatili liceat celebrari; de lege constat in priuilegio Episcoporum, de quo *in c vlt.de priuil l b 6.* Diana *moral.resol.part 4. tract.4. resol.15.* De Summo autem Pontifice probat optimè text. *in cap. in his 30. de priuileg.* ibi, *cum Fratribus Praedicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicunque fuerint sine Parochialis iuris praeiudicio cum altari viatico celebrare,* &c. de quo priuilegio meminerunt omnes de hac materia agentes, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor.VIII. renouatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr.Emman *dict.q.43.art.4.* alia similia adducens concessa Patribus Societatis IESV, quorum etiam meminerunt Henriq. *d cap.27.§.3. iuncto commento litt.T.* Suar.*d.section.3. versic.quarta exceptio.* De forma concedendi Breue in Romana Curia per Signaturam supplicationis, vel Poenitentiariae officium, nobilibus, aut litteratis personis, habendi Oratoria, multa scribunt Staphil. *de lit.gratia tit.de rescriptis Apostolicis in forma Breuis, num.8* Ludou. Gomez *in tract.Breuium,num.26.* Mandos.*in signatura, tit.de Altari portatili.* Steph. Durantes *de ritibus Eccl.sia c.25. num.7* & alij recentiores. Vtrùm autem si quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus suae in certa ciuitate, possit vti hoc priuilegio si transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quia hoc non est priuilegium locale, sed personale, sustinent Anton.Nauar.*in sum.Bullarum,tit.de Oratorijs priuatis n.6.* Megal.*var.resol.tom.1.resol.67.* Diana *moral.resol.p.4.tr.4.resol.208.*

4 Post Concil.Trid. *in d.decreto de obseruandis in sacrificio Missae sess.22.* non ita licitus & liber est vsus horum priuilegiorum: sed potius maximè controuersum, vtrum sublatae sint huiusmodi licentiae Iure communi, vel priuilegio Pontificio concessae Minoribus Mendicantibus; & Praedicatoribus *in dict. c.in his*? Et in primis quòd sint derogatae tenent Nauar. *dict.n.82.in fine.* Durant.*de rebus Ecclesiae lib.2. c.3.n. 3.vers.quo etiam decreto,& num.8.* Henriq. *dict.§.3.in commento lit.T,* Suar.*dict.sect.3.versic. quarta exceptio,* Azor.*dict.c.26.vers.7.* Chamerota *dict.dub.15.* Beia *in respons.casuum conscientiae p.4.casu 33.vers.& quamuis,* Coninch.*dict.q.83.n.126.* Ragus.*de Missa in Ecclesia quaesito 57.n.1.* Fr.Ludou.Miranda *in manuali Prelat. tom.1.q.41.a.9.concl.4.* Molfes.*in sum.tr.3.c.10.n.39.* Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, verb. Missa, differ.2.in princip.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiast.tr.4.q.137.* Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta p.1.lib.3.c.13.à n.16.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.30. num.15.* comprobantes ex verbis Concil. *vers.neminem*, dum praecipit Episcopis, ne patiantur extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria, Sacrificium fieri à saecularibus quibuscumque, adiecta in fine clausula generali derogatoria, quorumcumque priuilegiorum: quare ipso iure aduertunt Azor.& alij proximè citati, iam hodie Religiosos praedictos his priuilegiis vti non posse, nisi post Trident.à Sede Apostolica fuerint confirmata, quemadmodum priuilegia Societatis IESV confirmasse Paulum III. & Gregor.XIII.cum derogatione Concil. testantur Henriq.*in d.§.3. in comment.litt.T,* Fagundez *d.c.13.num.17.* Contrarium tamen, quòd Concilium haec priuilegia non reuocet; contendit Fr Emman. *d.q 43.art.5.* sed friuolo fundamento, inquit enim Concil. solum praecipere Ordinariis, vt non obstantibus priuilegiis compellant Regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij; non enim praecipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, sed ne permittant extra Ecclesiam saeculares, vel regulares celebrare, adiecta clausula, *non obstantibus priuilegiis.* Deinde quia si dicamus haec priuilegia reuocata non esse, consequenter dicendum est non posse ab Ordinariis eorum vsum impediri, iuxta text.*in c.decet,de reg.iuris,lib.6.* cum vulgaribus.

Quoad priuilegium Episcoporum *in d. c. vltim.de priuil.lib.6.* dubitat Nauarr. *consil.5.sub illo tit.in nouis.* Sed quod per Tridentinum Concilium sublatum non sit, vt certissimum resoluit, decisúmque refert Azor.*d.c.26. quaest.4.* & multiplici ratione confirmat Beja *d.casu 33.fere per totum,* & ita declaratum à sacra Congreg. attestantur Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum,verb.Missa,differ.2. vers hac tamen regula* Fagund.*in quinque Ecclesiae praecepta, parte 1.lib. 3.c.13.num.19.* Armend.*in additionib.ad recop l.legum Nauarrae lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis, n 73.* vbi etiam ampliat illo priuilegio posse Episcopos vti ob inualetudinem, & *n.74.* asserit decisum fuisse *die 19. Iunij 1586.* posse Episcopum non valentem commodè accedere ad Ecclesiam, domi celebrare, vel celebrari sibi facere, certè ante Concil.Trid. id Episcopis licebat, praesertim ex *c.concedimus, & c. Missarum, de consecrat.distinct.1.* Azor. *c.26. quaest.5.* Emman. Sà *verb.Episcopus,num.24.* Fr.Emman.*in sum.tom.4.c.51. num.18.* me citato Alzed.*d.p.1.c.13.numer.4.* & nuncupatim quòd Episcopus extra suam dioecesim existens domi celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, per *d.c.vlt.* resoluunt Vgolin. *de officio Episc. par.1.c.2.§.2.num.4.* Hieron. Venero *de examine Episcop.libr.4. c.17. numero 14.* dum non sit in Vrbe, Alzed. *d.p.1.c.13.num.6.* Sic etiam potest Episcopus, dum iter agit, Missam ante auroram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, vt eam sibi dicat, docent Fr.Emman. *d.tom. 1. q 43. art.3*

*art.*3.Azor.*d.lib.*10.*cap.*25. *quæs.*5.*v.rs.si quæra*, per glos.*in.d.cap.vlt. verb. indulgemus,de priuil lib.*6.Emman. Sà *verb. Missa,num.*27.Miranda *in man Prælat. tom.*1.*q.*40.*art.*1.*concl.*1. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.part.*1.*cap.*13.*num.* 12.

6 Poterat etiam Episcopus concedere, vt in sua diæcesi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex *d.c.Missarum*, ibi, *in locis ad Episcopo consecratis,vel,vbi ipse permiserit,cap. his ergo*,ibi,*nisi in quibus Episcopus iusserit,de consecr. dist.*1.expressiùsque probatur ex *dict.cap. in hu*,ibi, *id Prælatis annuentibus licere eisdem*, vbi notat Antó. *num.*7.& communem testatur Abb.*numer.*2. & post Lap.Card.Tusc *pract.conclus.tom* 1.*litt. A conclus.*51. Mandos.in *tract.de signat.gratiæ,§. Altare portat le:&* ante Concil. Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutier. *Canon. lib.*1. *cap.*30. *numer.*5. Nauar *d.cap.*25.*num.*81. Henriq. *d. cap.*15. *num.*81 Azor.*q* 2.Beja *d.casu* 33.*vers.tertio dico*,Suar. *vers.secundo obseruandum,dictis locis*, Cardos.*in praxi iudicum,verb. Episcopus, num.*9. Fagundez.*in quinque Ecclesiæ præcep.cap.*1.*lib.*13.*cap.*1.*num.*6.qui rectè notant male Sylvest.*in sum.verb. Missa , num.* 5. *vers. tertiò* , deducere ex littera *d.cap.in his*,posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diœcesim: nam text. qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione priuilegij Sedis Apostolicæ, dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solum concludit id posse intra propriam diœcesim concedentis, iuxta regulam *c.*2. *de const.in* 6.

7 Verùm magna est controuersia, an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diœcesim, sit reuocata per Concil.*dict. loco*? Reuocatam esse absolute tradit Nau *dict.num* 81. sequuntur Fusc.*de visitat.lib.*1. *cap.*2.*numer.*8.Gutierrez *d. Et.cap.*30.*num* 25.Cened. *canon.quæst.lib.*1.*quæst.*44.*à num.*6. Cardos.*dict.verb. Episcopus, num* 9.Lotter.*dict.lib.*1.*q.*30.*num.*15.Fagundez.*in quinque Ecclesiæ præcepta,part.*1.*lib.*3.*c.*13. *à num* 8. Azor *dict.cap.*26. *quæs.*2. referentes verba Concil. supra citata, quæ absolutè præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad diuinum tantùm cultum dedicata, & ad eisdem deputata Ordinariis, & visitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sæpiùs responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè emanasse decretum *Congreg. Concilij Tridentini*, quo declaratur de oraculo Sanctissimi spectare solum ad Summum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, refert. Aloys. Ricc.*in praxi fori Eccles. decis.*538. *num. vlt.in* 1.*edit.& resolut.*460.*in fine.in* 2.*edit.*& ita nec iusta de causa posse Episcopum dare facultatem celebrandi in Capella domus priuatæ,& sub diu, etiam adhibito vtroque Altari, firmo scilicet, & portatili, tenet Azor.*dict.cap.*26.*q.*3.Reginald.*d.lib.*29.*n.*176. Coninch *d. quæst.*83.*nu.*225.Miranda *in man.Prælat. tom.*1.*quæst.*40.*art.*9.*conclus.*3. *in fine.*

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco prædictæ potestati concedendi has licentias Episcopis iure communi competenti derogatum non esse tuentur Henriq.*d.cap.*27.§.1.Sà *verb. Missa,n.*20. *in fine.*Beia *d.casu* 33.*vers. tertiò dico.* Nauar. *cons.*5. *num.*2.*sub tit.de priuileg.in nouis*, post multos Cened. *d.quæst.*44 *à num.*4. cum quibus consentire videtur Suar.*d.sect.*2.*vers.addit verò*, quem sequitur Fr. Emman.*d.quæst.*42 *art.*6. & non dissentit Aloys Ricc. *resolut*, 160.*num.*2.Ragns. *de Missa in Ecclesia quæstio* 57.Ioan. Valer. *de different.inter vtrumque forum. verb. Missæ different.* 2.*vers.vno tamen in casu*, Bonacin.*de Sacrem.disp.*4.*quæst.vlt.punEto* 9.*num.*10 Piasec. *in praxi Episcop.p.*1.*cap.*5.*n.*8.*pag.* 77. *& part.*2.*c.*3. *num.*21.*in fine*, vbi refert magna circunspectione vti debere Episcopum in ipsis concedendis licentiis, & nonnisi ex causa grauis necessitatis concedere, vtpote grassante peste, provt resoluit Zerola *in praxi Episcop.part.*1. *verb. Missa pag.* 226. & faciunt quæ Fr.Emman.*quæst.regul.tom.*3.*quæst.*52. *art.*12. *in fine*; Ordinarij enim arbitrio permisit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum commoditate, vt in priuato Oratorio, vel Altari ad cultum diuinum deputato facultatem celebrandi concedere possit, vt refert decisum armend.*in additionib,ad recopil.leg.Nauarra lib.*1.*tit.*18.*l.*7.*de Episcopis num.*72.præcipuè autem in huiusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domesticis liberum existat; tùm vt concessio intelligatur sine Parochialis alterius prejudicio excipiens dies natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed parochialis frequentetur; quodque alij, præterquam seruitio personæ,cuius intuitu Oratorium conceditur necessarij, ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi cum in Ecclesia per hoc non liberentur, quæ ex stylo Rom. Curiæ in facultatibus construendi Oratoria huiusmodi apponere consueuerunt.

Mouentur præcitati Doct. quia Concilium loquitur de communi modo celebrandi,non verò abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi,stante iusta causa, maximè cum moraliter fuerint necessariæ, & quia Concil. intendit solum tollere abusus in celebratione Missarum, non autem casus licitos; ex quibus distinctione possunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt scilicet posterior, quæ hanc potestatem facit Ordinariis, procedat stante necessitate, vel iusta causa; prior verò, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente, vt me citato *in hoc loco* conciliat Alzed. *d. part.*1.*cap.* 13. *numer.* 9. *vers. sed.*Negari enim nequit etiam hodie posse Episcopum in suo Episcopatu concedere talem vsum ex aliqua iusta causa, ex text *in cap.concedimus*, *de consec.dist.*1.vt aduertunt Nauar. *d. cons.*5. *num.*2.*de priuileg.*Lotter.*d.lib.*1.*q.*10.*num.*15.*in fine.* 9

Et quod magis est, etiam sine Episcopi licentia propter necessitatem aliquam celebrari poterit super Altare portatili, ex Nauarr.*d.cap.*25. *num.*82.vbi ait hoc esse notandum pro terris, in quibus frequentissimè supplicationes fiunt ad aliqua parua eremitoria,præ quorum foribus solet dici Missa,vt ab omnibus audiatur, seu pro primis Missis Sacerdotum ad quas maxima multitudo solet conuenire, quam possit capere Ecclesia,sequuntur Gutierr.*canon.lib.*1. *cap.*30.*num.*15. Lotter.*d. quæst.*30. *num.*15. Et quod magis est posse Vicarium generalem libere dictam facultatem concedere ex causa graui, & necessaria resoluunt Nauar.*d.cap.*25.*n.*82.Iacob.de Graff.*in aureis decis.lib.*2.*c.*41.*n.*7.quos & alios refert Mari. Antonin.*var.resol lib.*112.*casu* 5. 10 11

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Missam,vel eam audire,& de obligatione Sacerdotum in Missis pro alijs celebrandis?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.*
Sacerdos est minister sacrificij Missæ, ibid.
2 *Eleemosyne, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactoque exigi, sine labe simonia.*
3 *Pitantia taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.*
4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui cita. ò.*
5 *Contrarium verius, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi Pontificis priuilegium.*
6 *Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.*
7 *Missa pro multis dicta, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.*
8 *Episcopus potest legem concedere, vt certum stipendiũ pro Missæ sacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*
9 *Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*
10 *Sacerdotes exigentes importunè ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter.*
11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum sciente dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus.*
12 *Missas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hec Bulla Clementis VIII.*
13 *Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec tolerenda.*
14 *Sacerdos qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impositarum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.*
15 *Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis.*
16 *Parochus obligatur populum monere vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia.*
17 *Verbum* moneo*, inducit consilium, & non præceptum.*
18 *Missæ audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*
19 *Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.*
20 *Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic præcepto, si audiatur Missa in Ecclesijs Regularium, refertur.*
21 *Episcopus potest cogere Regulares, vt in offertorio Missarum conuentualium declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.*
22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo.*
23 *Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium.*
24 *Parochi ab Ecclesijs arcere debent Musicas eas, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum aliquid miscetur.*
25 *Repræsentationes in Ecclesijs fieri prohibentur.*
26 *Saltationes in Ecclesia permitti non debent.*
27 *Conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.*
28 *Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris.*
29 *Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent.*
30 *Verba erectionis quando expressè significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit.*
31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisfacere?*
32 *Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, malè agit si alias celebret.*
33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.*
44 *Causa legitima non celebrandi in Altari designato referuntur.*
35 *Capellanus etiam de consensu heredum celebrans alibi, quam in Altari designato, male agit.*
36 *Celebrans absque iusta causa alibi, quam loco designato peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.*
37 *Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent,* vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.
38 *Statutum habens quòd promissus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actu Sacerdos.*
39 *Idem si dixerit, quod* sit Capellanus, vel Sacerdos.
40 *Verba si respiciant actum præsentationis, volui, præsentetur Presbyter, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos, secus verò, si Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciunt.*
41 *Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si iubeatur præsentari à patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficiet si præsentetur non Sacerdos.*
42 *Sed prima sententia verior, contrarijsque respondetur fundamentis.*
43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actu Sacerdos.*
44 *Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus.*
45 *Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? & n.46.*
47 *Capellania an, & quando sit incompatibilis cum beneficio?*
48 *Doctores de sacrificio Missæ agentes referuntur.*

DOMINICIS, & festiuis diebus solemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter quòd suo muneri satisfaciant, data opportunitate, resoluunt Marc. Anton. Genuens. *in manuali Prælat. c. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 263. n. 6* vbi etiam obseruat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout ante consueuerat Nauar. *in man. c. 21. n. 2. & de horis Canon. c. 39. n. 29.* Non obstat *c. vlt. de priuil. lib. 6.* vbi dicitur quòd Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam, Alzed. *de precell. Episc. dignit. p. 1. c. 13. n. 1* quia intelligitur de congruentia, & de consilio; 1

& bene esse, vt respondent Aloys Ricc. citato loco, & nouissimè Conlusitanus noster Stephan. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 1. lib. 2. c. 1. . . it. vbi citat Nauar. in man. c. 21. num. 2. prope finem. Syluest. verb. Missa 2. quæstio. 1. vers. dicitur tertiò, Rosell. eodem verbo §. 23. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. c. 4. quæst. 3. cum autem deceat Episcopos quotidie rem diuinam audire, possunt cùm iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel post meridiem, spatio videlicet vnius horæ: est enim hoc vnum ex priuilegiis Episcopo Iure concessis. Ita gloss. in d. c. vlt. Syluest. d. verb. Missa 1. q. 6. Palud. in 4. distinct. 13. q. 2. concl. 1. art. 2. Henriq. in sum. lib. 9. de Missa c. 24. §. 5. lit. O, Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 25. vers. si quæras. Nauar. in man. c. 25. num. 85. vbi asserit nulla ratione firma id probari posse, quia tamen addit vsu iam receptam esse hanc opinionem, videtur posse defendi ob Episcopi prærogatiuas, quas refert glos. in d. c. vlt. quod etiam concedi Cardinalibus quamvis iter non faciant, asserunt Sot. in 4. distinct. 13. q. 2. a. 2. Palud. & Henriq. citatis locis. Illud aduertere oportet quod in Altari, in quo Episcopus sacrificat, non potest ea die sacrificare alius Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, c. fin. de consec. dist. 2. Henriquez d. lib. 9. c. 28. §. 1. Fagundez d. præc. 1. lib. 3. c. 22. numer. 5. vbi intelligit de Missa solemni, & Pontificali, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 27. q. 10. Bonacin. de Sacram. disp. 4. q. vlt. p. 6. n. 15. Basil. de Leon. var. disp. lib. 1. c. 2. in princ. Vgol. de offic. Episc. p. 1. c. 2. §. 2. n. 4. Alzed. d. p. 1. c. 13. n. 24. vbi hoc intelligit quando Episcopus in Pontificalibus celebrauit solemniter.

Sacerdos est minister consecrationis, quam constat vnam esse ex præcipuis partibus Sacrificij, c. 1. §. vna versic. & hoc, de Summa Trinitate, Concil. Trid. sess. 13. c. 1. & can. 1. S. Thom. 3. p. q. 83. a. 1. Chamer. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. c. 9. de Ministro dub. 1. disp. 2. Barthol. ab Angelo in examine Confess. dialog. 5. de Missa, & de ministro sacrificij ipsius Missæ §. 125. Henriq. d. lib. 9. c. 18. §. 2. in princ. Azor. instit. mor. p. 1. libr. 10. c. 23. in princ. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 3. lib. 3. c. 1.

2 Pro celebratione Missarum potest Sacerdos eleemosynam, seu stipendium in sui sustentationem accipere, mercedémque ex pacto absque simoniæ labe exigere, vt per Mich. Timoth. de sacrificio Missæ tract. 3. q. 48. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 96. num. 32. Gutierrez canon. lib. 1. c. 29. à numer. 3. Vgolin. de simonia tab. 1. c. 9. Henriquez d. lib. 9. c. 21. §. 4. & c. 22. §. 1. Morla in emporio Iuris Ciuilis p. 1. tit. 1. quæst. 13. in princip. Petr. de Ledesma in sum p. 1. de Sacram. vbi de Euchar. c. 18. vers. quarta conclusio, Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. c. 14. & part. 3. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 1. vers. circa alium modum, & sect. 3. Vasq. to. 3. disp. 234. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened. ad Decret. collect. 44. num. 3. Fraxinel. de obligat. Sacerd. sect. 3. prænot. 1. num. 2. & 5. Ægid. de Coninch. de Sacram. to. 1. q. 83. num. 193. cum seqq. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 12. c. 3. quæst. 5. Lessi. de Iusti. libr. 2. c. 35. dub. 8. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 1. tract. 4. c. 13. num. 116. & nouissimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta præc. 1. libr. 3. c. 7. à numero 5. Lezana in sum. q. Regular. c. 21. numero 4.

3 Iusta pitantiæ taxatio pro sacrificio Missæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est à Viris prudentibus & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit à Superiore habente potestatem. Ita Petr. de Ledesma d. c. 18. conclus. 7. & 8. Aragon 2. 2. q. 85. de sacrif. art. 3. vers. sed dubitabis aliquis, Zerola in praxi Episcopor. parte 1. verb. Missa §. 3. conclus. 2. & 3. Vasquez disp. 324. c. 4. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 251. conc. n. 4. Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 86. sect. 2. vers. sed circa. & vers. dico secundò Gutierrez d. c. 29. num. 3. Nugr. de Sacram. tom. 1. ad q. 83. art. 1. part. 3. tract. de sacrif. dub. 9. concl. 1. Cened. canon. q. lib. 1. q. 27. numero 4. Fraxinel. d. sect. 3. prænot. 5. §. 2. Franc. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 41. art. 23. conclus. 1. Fagund. d. c. 7. num. 6.

Non possunt tamen Episcopi per Constitutiones, aut statuta præcipere, vt ne plus donetur quàm pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauar. in man. c. 23. numer. 106. Fr. Emman. d. parte 1. c. 231. num. 2. Cened. d. q. 27. n. 3. post multos, quos refert. idem tenet Fagundez d. c. 7. num. 8. vbi num. 9. hinc infert iniustum esse statutum, & scandalosum, ac simoniacum si statueretur, quòd nulli alij Sacerdotes Missas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, nisi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant nisi pro certo stipendio. Sic nullo modo potest Episcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent duntaxat Clericos Parochialis Ecclesiæ, exclusis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Ecclesiæ, vt optimè docent Syluest. in sum. verb. immunitas 2. sub num. 7. & verb. simonia num. 11. Marc. Anton. Genuens. in praxi Arch. Neapol. c. 48. n. 5. quos refert Fagund. d. c. 7. n. 9. in med.

Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere sentiunt aliqui, saltem si stipendia simul sumpta non excedant quantitatem necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vnico die, & remoto sæcularium scandalo ex Sacerdotum auaritia: ex eo, quia neminem defraudat, cùm sacrificium Missæ sit valoris infiniti extensiuè; tum quia videretur damnanda consuetudo Ecclesiæ, quæ plures conuocat ad eandem Missam audiendam; tum denique, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet secundum Apostolum relatum in c. cum secundum, de præbend. Quibus potissimum fundamentis hanc partem tuentur Sot. de Iustit. lib. 9. q. 3. art. 1. dub. 7. resp. 1. & 2. Angel. verb. Missa n. 52. post Syluest. & alios Ludouic. Beja respons. casuum conscientiæ p. 1. casu 12. Cano de locis Theolog. lib. 12. c. 13. Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 252. num. 4. concl. 4. ad finem, Ioan. Dominic. Montagn. c. 16. Nogu. in 3. p. q. 89. art. 1. dub. 9. concl. 4. & 5. Petr. Nau. de restit. lib. 2. c. 2. n. 433. 4

Contrarium tamen verius & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit sordidæ cupiditatis, & auaritiæ suspicionem, scandalúmque inter populares excitat, quia non statur promissis: tum quia pro eadem Missa plures recipiens eleemosynas, nescientibus offerentibus facit contra ipsorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis benè respondentes, hanc sententiam melius defendunt Nauar. in man. c. 25. num. 92. & cons. 8. de celebr. Missar. in nouis Emman. Saa verb. Missa, num. 44. D. Anton. part. 1. tit. 10. c. 2. n. 4. Nald. verb. Capellania num. 11. Tolet. lib. 2. c. 8. n. 3. Henriq. dict. lib. 9. c. 21. numero 4. & c. 22. numero 5. Graff. in decis. aureis, part. 2. lib. 2. c. 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Missa, c. 4. proposit. 4. Chamerot de Sacram. tr. 4. de Eucharist. tit. de Missæ sacrificio dub. 11. pag. 176. Suar. tom. 3. disp. 86. sect. 2. & 3. Vincent. Fagond. in mixt. disp. de sacrif. Missæ ad repet. text. in can. cum frangitur, de consecr. dist. 2. 5

p. 4.

p.4.dub vnic.ad 6.in fin. Vasq. 3.p.tom.3.disp.134.c.4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. part.1. tr.4. c.13.q.119. Fagundez in quinque Eccl.precepta lib.3. cap.2.num.7. Mirand.in man. Prælator. tom.1.q. 41.artic.13 conclusion 5. Dian. resolut mor. part.1 tra. ctat.14.resolut.8. Lezana in summ.quæst. Regular.c.21. num 5. Bartholom. ab Angelo dial. 5. §. 509. & §.749. Reginald in praxi fori pœnitent.lib.23.n.234. & lib.29. num.157. Paul.Fraxinel. de obligationib.Sacerd. sect.4. conclus. 1. §.1. Couinch. dist. quæst.83. num 191. Quod adeò verùm est vt neque Sacerdos pauper, éxclusa extrema necessitate, possit pro vnica Missa tot stipendia accipere, quot sufficiant ad sui sustentationem, Azot instit. moral.p.1.lib.10.cap.20 §.quod primum. Gutier.canon.lib.1.c.26.nu.10. Steph. Fagundez d.p 1.lib.3.c.9 nu.7.& 8 nouissimè me citato in hoc loco Torreblanca in pract. ab. Iuris spirit. lib.2.c.9.n.70. Item procedit etiamsi sciente, & concedente Superiore id faciat, eum non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. dict. consil.8. & Fraxinell. dict. sect.4. conclus.2.§ 2. Secùs tamen ex peculiati Summi Pontificis priuilegio; tùm quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit; tùm quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest & tenent Syluest verb. Missa 1.n.20. Henriq.d.c.p.22.... Reginald.lib.23.nu.239. Fraxinell.de obligationib.Sacerd.sect.7 §.11.& 12.

6 Hinc etiam adeò verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione non posse vnica Missa omnibus satisfacere, vt si hoc faciat, teneatur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Petr.Nauar de restit. lib.2.cap. 2. num.329. & 381. Graffis dict cap.45.num.17. Fr. Emman.p.1.cap.251.de Missa conclus.2.& 4. Vasq.tom.3. disp.218. cap.4. Fraxinel d.sect. 4. conclus 5 §.2.& aliis locis supra citatis, qui Fraxinel.§ 4. cum Petr.Nauar. quem citat, & sequitur, resoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem, teneri Missas prætermissas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui ea dederunt, Missas non fuisse celebratas.

Nouissimè Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trid. interpretum S.D.N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hac in re ita decreuit. Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua, siue ab vna, siue à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuscumque tã Sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. sub obtestatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, sua obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregat. eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis tam Sæcularibus, quàm Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis & Instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu oratio ibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R. Cameræ Apost. impressis de anno 1625.

Postea eadem Sacra Congreg. super prædictis decretis de celebratione Missarum, S. D. N. Vrbano VII. approbante, declarauit permittendum non esse vt Ecclesia, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum, celebrandarum vllam, vel minimam portionem, retineant ratione red.ituum, quos in vsum earundem expensarum irrogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeunda, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expensis i... prædeductis, absolute tot Missæ celebrentur quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.

Deinde declarauit satis esse, vt Rector beneficij, cui potest Missam per alium celebrare, ... celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius censuit Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ, debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebrãti: & nullam illius partem sibi retinere posse, Declarans pariter quando tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ ciuitatis, vel prouinciæ, ac etiam cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendiũ minus congruo teneri Missas illis ab offerente præscriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in Typographia Cameræ Apost. de anno 1626. Quod rectorem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, non ad rationem redditũum beneficij: ita post Fagundez, Barthol. à S.Fausto, & Dianam, resoluit Alphons. de Leone de officio Capellani q.5. sect.29.num.102. vbi n.seqq. id ampliat etiam Capellanos Capellaniæ non collatiuæ.

Quamuis Missæ valor extensiuè, seu indeterminatè, vel, vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantum prodest, quin magis possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodesse possit; tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente; habet non solum effectum finitum, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures diuisus, minus vtilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur; de quo vide Nauarr. in man.c.25. num 92. & num.111. vers.33. & consil.8.num.2. & cons.9.num.2. de celebrat. Missarum in nouis. Petr.Nauar.lib.2.de restit.cap.2.à num.262. Narc.Anton. Cuch.lib.5. instit. maiorum, tit. 6.num.77 Ioann. Medin.in Cod de oratione, cap.de valore Orationis pro multis fuse, Spin. in speculo testamentor. gloss. 13. princip.à num.55. Ludouic. Lopez part.1.cap 78 de Eucharistia, vers. nam; Hieronym. Llamas in 3.part. method. cap. 13 §.17. 7

Dimas in tr. de Purgat cap. 37. per totum, Fr. Emman. dict. cap. 252. num. 2. Graff. dict. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Humad. l. 42 gloss. 2. nu. 3. tit 4. p. 1. Nugn. in 3. partem Diui Thomæ, quæst. 83. a. 1. dub. 8 § in 3. parte, conclus. 3. Dominic. Montagn. in tract. de Missa, cap. 30. Henriq. d. lib. 9. c. 19. §. 5. Suar. tom. 3. quæst. 79. sect. 12. & tom. 4. disp. 48. sect. 6. Greg. Valentia tom. 4. disp. 6. q. 11. p. 1. §. 25. Fraxinell. sect. 1. præn. 4. §. 7. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 21. quæst. 1. Chamerot. dict. tit. de Missæ sacrificio dub. 10. pag. 272. cum seqq. Vasq. 3. p. tom. 3. disput. 230. cap. 3. Zerola in praxi Episcop. dict. verb. Missa, §. 4. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de Eucharistia, cap. 17. concl. 23. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag. 142. col. 2. Pesant. 3. part. quæst. 83. a. 6. disp. 4. Coninch. dict. quæst. 83. num. 186. in fine. Fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 19. & 20. latè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 8. num. 7. cum seqq. Gauant. in comment. ad rub. Missalis. p. 2. lib. 8. nu. 3. vers. hoc loco nouissimè Alphon. de Leone de officio Capellan. q. 7. sect. 5. num. 26. cum sequentibus.

8 Ad euitanda scandala, quæ facilè possent suboriri in exigendis pro Missæ Sacrificio stipendiis, potest Episcopus legem condere, qua certum stipendium arbitretur, ita vt laïci non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita Corduba lib. 1. quæst. 4. dub. 4. Suar. disp. 86. sect. 2. concl. 1. Reginald. lib. 23. n. 241. Miranda dict. quæst. 41. art. 21. quamuis contrarium teneant Nauarr. Sot atque alij.

9 Non potest tamen Episcopus statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia esset occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cùm Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remittendis eleemosynis sibi debitis, ita vltra Suar. & Reginald. citatis locis, resoluunt Fr. Emman. d. cap. 252. numer. 4. Bartholom. ab Angelo d. dialog. 5. §. 527.

10 Vnde si Sacerdos exigat importunè ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccabit mortaliter, ad restitutionémque tenebitur, secus si ex liberalitate offerentis recipiat eleemosynam pinguiorem supra taxam, quia sicut liberum est Sacerdoti minus stipendium accipere, ita etiam liberum est maius accipere à sponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & consuetudines non consistunt in indiuisibili, est aliud ex iustitia exigere, & aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iustitiæ non impedit opera liberalitatis, & Christianæ misericordiæ, Reginald. lib. 23. num. 232. Ludouic. Miranda in man. Prælatorum tom. 1. quæst. 41. art. 43. conclusio. 1. & 2. Suar. disput. 86. sect. 2. conclusio. 1. Posseuin. cap. 2. num. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. sect. 3. prænot. 5. §. 3. Less. de iustitia lib. 2. cap. 41. dubit. 6. num. 37. Mich. Zanar. p. 1. direct. Theolog. de Euchar. cap. 13. de Missa vers. 10. dic. Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi summo mane, vel in loco à ciuitate distāti pro labore præsio in itinere, vel etiam certis diebus, & in determinatis locis posse pinguius recipere stipendium quam lege sit, aut consuetudine receptum, tenent Fraxinel. d. sect. 3. prænot. 1. §. 1. Graffis d. lib. 2. c. 96. num. 34.

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per se, vel per alium, pro dicendis Missis, vel vt eas faciat celebrare per alios, potest per alios Sacerdotes satisfacere minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum, inscio dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus; modo illis tantam tradat eleemosynam, quantam fert communis taxa, & modo sit Parochus, vel alicuius populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel consuetudine assignante sibi certam quantitatem ex quaque Missæ pitantia; secùs verò si Sacrista, vel alius sit, qui stipendia colligat, vt per alios curet Missas celebrare? quia tunc non potest sibi partem retinere, iuxta quæ reducenda sunt dicta per Sot. de iustitia lib. 9. q. 3. art. 1. vers. sed hoc propterea, Nauarr. in man. c. 25. num. 91. vers. 24. Ludou. Lopez in instruct. conscientiæ p. 2. tit. de Eucharistia cap. 78. vers. insuper. Fr. Emman. p. 1. sum. cap. 252. concl. 4. Sà verb. Missa n. 45. Lud. Beja in resp. casuum conscientiæ. p. 1. casu 12. in fine, Aragon. 2. 2. q. 85. de sacrificiis a. 3. p. 683. Nald. verb. Missa n. 20. Henriq. lib. 9. c. 22. nu. 8. Suar. p. 3. disp. 88. sect. 33. Gutier. canonic. lib. 1. c. 29. n. 32. Reginald. lib. 23. num. 240. Vega in sum. tom. 2. cap. 41. casu 3. Fraxinel. sect. 3. prænot. 5. §. 4. Vasq. p. 3. disp. 234. c. 4. n. 30. Posseuin. de officio Curat. c. 2. n. 19. Bart. ab Angelo. dial. 5. §. 513. latè Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Missa different. 1. Bonacl. de Sacram. disp. 4. q. vlt. puncto 8. diffic. vlt. Homobon. de examine Eccles. tr. 4. c. 14. q. 131. Cened. Canon. q. 27. n. 10. Fagundez d. p. 1. l. 3. c. 9. nu. 17. Gauant. in comment. ad rub. Missalis p. 3. tit. 12. n. 34. & 35. Diana d. p. 1. tract. 14. resolut. 10. cum seqq.

Nouissimè Sacra Congreg. Illustriss. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum, omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere volens, probibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta celebrandam committat; prout reperitur in decretis de celebratione Missarum apud Typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1625.

Quæstio est in hac materia controuersa; vtrùm 12
scilicet liceat Sacerdoti Missas celebrare anticipatè? Super qua quæstione emanauit à Sacra Congregat. Concilij Trident, decisio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis est. Superioribus diebus significatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hispania nouam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam sensim receptam, in dies magis inualuisse, vt Sacerdotes Missam celebrantes, eius valorem generalem applicent his, qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro eo eleemosynam præbituri sunt, tametsi antequam Missæ sacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa præstitissent eleemosynam. Quamrem cum Sanctitas sua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reiecisset, in ipsa Congregatione primum de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem suam, qui ex eiusdem congregat. sententia huiusmodi consuetudinem tanquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium abhorrentem explosit ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorum diœcesibus huiusmodi applicatio in vsum inducta fuerit, per litteras aut alias scripto iniungat, vt talem vsum aboleant, ac prohibeant excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & necessarias existimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in istis Regnis nunc nouerit commorari, vt scilicet, & ipsi Regularibus sibi subditis talibus applicationibus, eisdem pœnis propositis, interdicant. Quæ omnia pro sua pietate, & Sanctissimi Domini nostri iussu obsequendi studio Amplitudinem tuam sedulo effecturum sperantes Omnipotentem Deum rogamus, eam quotidie cœlestis suæ gratiæ donis velit auctiorem. Romæ die 15. Nouemb. 1605. de qua declaratione me-

minerunt

minerunt Laurent.de Peirinis *tom.2.priuileg. Minim. inter Constit.Vrbani VIII.n.9.*Gauant.*in thesaur. tom. 1.p.3.tit.12.à n.34.*Lezana *in summ.quaest.Regul.c.21. num.7.*

13 Ex quibus iam colliges in praxi consuetudinem celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam, tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem, tum quia par est, vt qui tradit eleemosynam; sciat Missam pro se celebrandam, vt melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructum, qui potest esse maior vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius dispositionem, ex citatis per Nugn.*3.p.q.83.art.1.§.in 3.p.dub.5 versic. respondetur,* Coninch.*tom.1.quaest.83. num.172. conclus.15.* tùm quia homines retrahi possent ab eleemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, *applico tibi Sacrificium, quod aliàs celebraui.* Quamobrem homines facilè sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persoluere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Henriq.*d.lib.9.de Missa,c.11.n.2.*Soar. *disp.29.sectio n.9.* Reginald.*lib.23.n.237.*Aragon.*de iust.q.85.a.3.dub. de illis, qui dicunt Missas anticipatas,* Homobon. *d. tract.4.c.16.q.147* Diana *moral.resol p.1.tract.14.resolut.15.*

14 Exciperem tamen vnum casum, in quo Sacerdoti licet Missas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicuius Capellæ quis tenetur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc, si aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri possit, satisfacere potest illas in hebdomoda antecedente celebrando. Ita Petr.de Ledesm.*in summ.p.1.de Sacrament. Eucharistiæ c.18. conclusion.17.versicul. La duda de vn Sacerdote.*Fr.Emman.*in summ tom.1.c.252.conclusion 8.* Reginald.*d.lib.23.num.237.* Diana *d.p.1. tract.14 resol.16.*& expressè in Capellano, quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit Aloys. Ricc.*in praxi decis.400.in 1.edit.& resolut.338.in 2. edit.*

15 Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutini Officij recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent.Perez Seco, qui inscribitur, *An liceat Missā celebrare non recitatis Matutinis.* Partem negatiuam, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem semper censui; quia non videtur tanta connexio inter Missam, & horas Canonicas, vt conuertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ sit; tùm quia nulla lege sancitum est sub mortali celebrantem Missam ante Matutinas horas grauiter peccare, quāuis fieri posset, vt peccet venialiter defectu debitæ deuotionis, vt si recitet Matutinum tardiùs, quàm par est: vnde meritò hanc sententiam tenent Sot.*lib. 10.de Iustit.quaest.5.a.4. conclusion.2. & in 4.distinct. 23.quaestion.2.a.2.* Llamas *in p. 5.methodi, cap.5.§.15. il primo,pag.501.* Medina *p.1.instruction. Confessorum, cap.16 §.1 in fine,* Vega *in speculo Curatorum, cap.10. §.28.num.254.ve tambien,* Ioan Baptista Conrad.*in respons.casuum conscientia,casu 242.*Cuch.*institut.Canon.lib.5.tit.6.num.36.* Ludou. Lopez *in instruct.conscientia.p.1.cap.79.de Eucharistia,versicul.denique neque hoc, cap.105. de horis Canon.versicul.nunc tamen,* Emman.Sà *in aphor.verb. Missa. num.22.* Petr.Aragon.*2.2.quaestion.63.a.11.versicul.de Ordine,pag.832.* Alphons. *de Vega in sum.p.2.c.41.cas.16.*Scott.*de sacrif. Missæ,lib 2. cap.6.*Valent.*2.2.disputation.6.quaest.2. punct.10.*Vasquez *in opuscule benef.cap.4.§.1.a.2.n.6.* Paul.Comitol. *resp.moral.lib.1.quaest.50.* Fr.Emman. *in summ.p.1.c.149.num.12.& quaes. Reg.tom.1. q.4.a.3.* Macign. *de Horis Canon. cap.46.* Bartholom.à S. Fausto *eod.tract.lib.2.q.214.* Paul.Layman. *in Theol. moral.lib.5.tract.5.c.4.assert.4.* Posseuin.*de officio Curati,c.2.num.16.*Bonacin.*de Sacram.disp.4.quaes.vltim. puncto 9.num.7.*Paul.Squillante *de obligat. cleric.p.1. dub.27.num.56.* Fernandez *in examine Theolog.moral. p.3.c.5.§.4.*Villalob.*in summ.tom.1.tract. 8.difficul. 30. num.1.*Raph.de la Torre *in 2.2.tom.1.controu.8.disp. 2.num 6.& 7.*Diana *moral.resol.p.1.tract.14.resol.36.* Lezana *in summ.q.Regul.p.1.cap.21.num.3.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ,verb.Missa,pag.171.col. 2.*Nugn.*in 3.p.quaest.83.a.2.*Suar.*p.3. qu.83.a.3. disp. 81.sect.1.& tom.2.de Relig.lib.4.cap.14.num.6.* Homobon.de Bonis *de bona ac vita stat.b.p.1. c.18.versicul.quartò,* latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p.1.lib.3.c.17 à num.12.*Petr.Ledesm. *in summ.p. 1.de sacrament. Eucharistiæ,c.23.versic. Octauo,*Nald. *verb. Missa,nu.8.*Miranda *in man. Prælator p.1. q.40. a.12.conclus.vnic.*Chamerota *d.tract.1.de sacrificio Missæ dubio 14.*Less.*de iust.1.lib.2.c.37.dub. ...81.*Coninch.*de Sacram.tom.1.q.83.n.200* Molfes.*in summ.tr. 5.c.7.n.1.*

Licèt affirmatiuam opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D Anton. *p.3. tit.13 cap.6. §.4.in fin.* D.Raymund.*in sua summ.lib.3.titul.de Sacram. iterand.in gloss.verb.pro defectu,pag.326.* Armil.*in summ.verb. Missa,num.3.* Tabien.*eodem verbo, n.7.*& Angel.*num.42.*Nauar.*in cap.25.num.83.versic. 18.& de horis Canon.cap.3.num.70.& cap.21.num.30.* Maiol.*de irregul.lib.3.c.24.num.1.* Antonin.Bernard. *in summ.cap.27.num.16.*Petrus Boll.*in Oeconomia Canon.clas.1.cap.3.§.6.pag 82.versicul.Primum est,* Melchior.de Huelan. *in epitome Caremon. & mysteriorum Missæ,§.2.versib.Las quales maytines,pag.355.*Ludouic.Beia *respons.casuum conscientiæ,p.1.cas.54.versicul. quia celebrare ante Matutinas,* Michaël.Timoth.*de Sacrificio Missæ tract.1.q.2.* Laes.Zech.*de Sacrament. tr.de Missa c.16.in princ.* Stephan Duran. *de ritibus Ecclesiæ,l.3.c.24.n.13.*Barthol.ab Angel. *dialogo 5.§ 240.*Iacob.de Graff.*in decision.aureus,lib 2. c.40.num. 6.*Henriquez *in summ.lib.9.de Missa,c.24.n 7.* Pitighian.*disput.13.q. a. o* Azor. *instit.moral.p.1.lib.10. c.28.quaest.17.* Card Bellarm.*lib.1.de bonis oper.c.28.* Francolin.*de tempore Horar.Canon.c.24.* Homobon. *de examine Eccles.tr.4.c.16.q.148.*Gauant.*in comment. ad rubricas Missalis tit.1.in verb. Matutino cum Laudibus p.2.*

De obligatione Parochi.

Populum monere obligatur Parochus, vt Missas in parochia propria frequentet, & instruere præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in parochia sua, quia Concil.Trid.*sess.22. in decreto de obseruandis*, vbi hæc habentur, vtitur † verbo, *moneant*, quod inducit consilium, & non præceptum, prout Cened. *ad Decretales collect. 104.num.1.*quem ego ipse refero *in tract de distributionibus vsufreq.dist.301.* Ideò ita merito hanc resolutionem tenet Lusit. Ferdinan.Paez. *in repet. cap. Missas, de consecrat.distinct.1.num.133.* Cened.*d.collect.104.* Gutierr. *Canonic.cap.30. num.7.lib.1.* Fr. Emman.*in summ.tom.1.cap.249.n.25.& quaest.Regul.tom.1.q.42 a.7.*Suar.*tom.3.disput.87.sect.2.in dub.circa secundam Missæ diuisionem,* me citato *in hoc loco,* Homobon. ex...

16
17

examine Ecclesiastico tract 8. cap. 5. quaest 14 versic. secundo. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 7 c. 6. quaes. 4. Henriquez lib. 9. de Missa c. 25. §. 9. Matth. Suar. in pract. & in ordine visitandi c. 3. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 18. q. 3. n. 22. Coninch. de Sacram. to. 1. q. 83. n. 312. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Neapol. p. 2. decis. 152. Zerola in praxi Episcopal. p. 2. v. Parochia, & p. 1. verb. Missa §. 6. vbi asserit decisum, non posse Episcopum cogere populum mulctis & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ ire ad audiendam Missam in Parochia sua.

Missæ igitur audiendæ præceptum adimpletur
18 quocumque in loco Missæ Sacrum audiatur, siue in propria Parochia, siue in qualibet alia Ecclesia, aut loco vbi celebretur. † Potest tamen fieri aliunde, vt
19 quis peccet non audiendo Missam in propria Parochia, vt si quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur. Ita Fr Emman. d. tom. 2. sum. c. 123. n. 6. Nauar. c. 21. n. 5. Grass. l. c. 35. n. 5. Nugn. 3 p. q. 83. a 6. dub. 2. concl. 4 Suar. disp 88. sect. 2. Bartholom. ab Angel. dial. 5. de Missa §. 789.

Extat tamen Leonis X. Constitutio, qua declarat
20 satisfieri huic præcepto si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus apud Confect. in collect. priuil Mendic. fol. 149. & apud Piasec. in praxi noua Episcop. p. 2 c. 3. nu. 22. est huiusmodi. *Intelleximus quosdam in dubium reuocare, & proinde conscientiis timoratis scrupulum iniicere, si Christi fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas parochiales Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant. Nos ambiguitatem huiusmodi penitus tollere volentes, vt cum sinceriori conscientia fideles quique Deo Creatori suo seruiant, auctoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus, omnes Christi fideles vtriusque sexus (qui non contempto proprio Sacerdote parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & festis diebus Missas audiunt satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati pœnamve propterea incurrere, in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque, &c. dat. Romæ sub Annulo Piscat. die 13 Nouembr. 15 7.* Et hoc idem declaratum fuisse à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuntium Sedis Apostolicę inferioris Germaniæ *de anno 1592. die 2. Septembr.* refertur *in collect. priuil* Fr. Emman. *pag. 520. sub num 4* † Potest ta-
22 men Episcopus Regulares cogere, vt in offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum festorum, & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur, prout resoluit Fr. Emman. *quaest. Regul. tom 1. q. 43. a. 7.* vbi refert ita vidisse obseruari à quibusdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diœcesi Elboren. Portel. *in dubiis Reg. verb. Episcopus n. 7.*

Sacerdotes curam animarum habentes tenentur
22 per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo, vt habetur in Concil. Tridentin. *sess. 23. de reform. c. 14.* ibi, *curet Episcopus, vt saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciant, Missas celebrent,* non viderentur autem muneri suo satisfacere, nisi celebrent per se, vel per alios in singulis diebus festis; alij autem non tenentur celebrare, nisi specialem habeant obligationem. Ita Nauarr. *in man. c.* 25. *num.* 135. Fr. Emman. *in summ p. 1. c. 252. n. 1.* Spin. *in spec. testament. glos. 3. principali num. 63* Azorius *instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 24. quaes. 2. & 3.* Iacob. de Graffiis *d. lib. 2. c. 39. num. 7.* Vasquez *3. p. disp. 232. c. 1. n. 22.* Bonacin. *de Sacram. disput. 4. q. vlt. punct. 7. n. 3.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiæ p. 1. tr. 14. c. 14. q. 13 1.* Molfes. *in summ. moralis Theolog. tr. 3. c. 14. n. 16.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 15.*
a num 8. † Non tamen videntur obligandi ad appli- 23
cationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum, videntur diuersæ, cum aliquis obligari possit ad celebrationem, quamuis non obligetur ad applicationem: nam nullo Iure positiuo, neque beneficij institutione præcipitur: instituitur enim beneficium Curatum ad animas doctrina, & Sacramentorũ administratione pascendas, nisi aliud consuetudo præscribat, cui standum est. Ita Nauarr. *l. 15 num. 92.* Anton. de Corduba *in q. lib. 1. q. 4.* Henriquez *in sum. lib. 9. c. 21 §. 6.* Nald. *verb. Parochum. 18.* Suar. *disp. 86. sect. 1. vers. de beneficiis igitur,* Reginal. *l. 23. n. 238.* Vasquez *3. p. disp. 234. a. 6 c. 6. vers. vera tamen sententia.* Fraxinel. *sect. 2. pranot. 2. §. 1.* Posseuin. *de officio Curati c. 2. n. 4.* Aloys. Ricc. *in dec. Curiæ Archiepis. Neap. decision. 201. p. 4.* Coninch. *de Sacram. q. 83. art 1. dub. 11. conclusion. 3.* Vgolin. *de offic. Episcop. c. 16* Cauant. *in comment. ad rub. Missalis p. 3. tit. 12. n. 27.* Layman *in Theologia moral. tr. 5. de sacrificio Missæ c. 3. num. 3.* Filliuc. *tr. 4 n. 174.* Ego tamen ex Concil. Tridentin. *sess. 23. de reform. c. 1* existimo Parochum teneri Missæ sacrum suis ouibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium: hanc resolutionem me citato *in hoc l co,* sequitur nouissimè Alphons. de Leone *de officio Capell. q. 2. sect. 3. n. 46* sed postea *q 8 sect. 10. à num. 60.* aliud videtur tenere, vide quæ diximus *de Parocho, c. 1. n. 13.*

Curent deinde Parochi ab Ecclesiis arcere Musi- 24
cas eas, vbi siue organo, siue cantu, lasciuum, aut impurum aliquid misceatur, vt admonet Concil. Triden. *sess. 22. in decreta de obseruandis,* comprobant Nauar. *in man. c. 12. n. 87.* Caietan. *2. 2. q. 91. a. 1. versicul. inter hoc,* Valent. *2. 2. disput. 6. q. 9. punct. vnic* Soar. *tom. 2. de relig. l. 4. de Orat. c. 13. num. 16. & 17.* late & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi l. 2. c. 37. n 7.* Bonacin. *de Horis Canon. disp. 2. q. 1. puncto 3. n. 1.* Ego ipse *in collectan. ad c. dolentes n. 15. de celeb. Missar.* vbi *n. 16.* plures refero DD. qui agunt de Musicis instrumentis, quæ in Ecclesiis licita sint.

Et repræsentationes in Ecclesiis nec debent per- 25
mittere; in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr. Gregor *Syntagm. iuris p. 3. lib. 39. c. 11.* Nauar. *in tr. de Orat. c. 5. n. 25.* Zerol. *in praxi Episc. p 1. verb. repræsentationes pag. 302.* Gauant. *in enchirid. Episcop. repræsentationes sacræ n. 1.* Diana *resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 184.*

Ita etiam saltationes in Ecclesiis non debent 26
permitti, saltatoribus enim recordandum est quod in Saxonia accidit saltantibus in Ecclesia Sancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum sine cibo, & somno saltarunt, vt referunt Pineda *in Monarchia Ecclesiastic. p. 3. l. 19. c. 17. §. 1. fol. 180.* Fr. Alph. Venero *en el enchiridion de los tiempos. fol. 139. Instrucion de la muger Christiana libr. 1. c. 16. Compendio de las historias prodigiosas pag. 2. c. 13.*

Sic etiam conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia 27
loci sacri celebrare peccatum est mortale, secus tamen si aliquod frugale, & parcum in angulo Ecclesiæ sine tumultu, sine luxu, & perturbatione adstantium fiat ex causa rationabili, verbi gratia, quia non

est

est alius locus sufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphaël de la Torre in 2.2. Diu.Thom. tom 2.q.99. art.3.disp.7.pag.621.cum sequenti. Et licet olim pernoctationes,& vigiliæ in Ecclesiis fieri solitũ esset, vt referunt Pinel.in Monarch.Eccles.lib.12.cap.12. §.3 Fr Hieron Roman.de republ.Christ.lib.5.cap 15. Illescc.in Chronica Pontif lib.4.c.11.fol.143.Cened. ad Sextum collect.11.num 4 Cardin.Cæsar.Baron. in addit.ad Martyrol.Roman.die 15.Ianu.pag.13.tamẽ hodie remouendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Sanctorum festa vigiliæ hominum,& mulierum tota nocte permittebantur, & debet poni pœna excommunicationis, ex Fusc de visitat.lib.1.c.28.n.8.

De obligationibus Capellani ad Missas pro aliis ex instituta celebrandas.

28 Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare secundum institutionẽ Capellaniæ, & intentionem fundatoris Ita Fr Emman.in sum.part.1.c.249.num.8. Henriq.lib.9.c.23. num.5.& cap.24.num.4. Azor.instit moralium p.1. lib.10.c.24 q.7.Suar.disp 80.sect.1.Reginald.lib.29. num.64 Et qui alicui Ecclesiæ, vel Altari inseruit, & onus Missæ quotidianæ suscepit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitimè sit impeditus; & nulla alia stipendia pro Missis dicendis accipere potest, Vasq in 3.p.tom.3.disp.231.cap.4. Graff. in decis.aur p.1.lib.2.cap 45.num.20 Obligatio quotidianæ Missæ,vel refertur ad locum,vel ad personam Sacerdotis: si referatur ad locum,veluti quando dicitur,*celebretur quotidie Missa in Ecclesia,in tali Altari,vel in tali Capella*,tunc Sacerdos,qui huiusmodi onus habet Missæ celebrandæ,sine vacantia quotidie celebrare tenetur,vel per se,vel per aliũ Nauar. cons.25.de prebend.in nouis,Beja p.1.respons.casu 23. quos,& alios refert & sequitur Fraxinel. dict sect.4. concl 4 §.1. Si verò Missæ quotidianæ institutio ad personam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere potest: *primo* modo his verbis,*vel per se,vel per alium*, & tunc fundatio Missæ vacantiam non agnoscit. *Secundo* modo absolutè,& simpliciter instituitur his,vel similibus verbis, *eligatur Capellanus, qui quotidie celebret*, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salua sua honestate,& debita Sacramenti veneratione;per ea quæ D.August. de Ecclesiast.dogmat.c.53. relatus in cap quotidie 13.de consecr.dist.2.& text.in cap.significatum,de prebend.tenent Nauar. cons.6.n.2. de prebend.in nouis.Iacob. de Graffiis in decis.aureis part.1.lib.2.c.19.n.9.Azor.instit.moral.part.1.lib.10. c.24.quæst.7. Vgolin.de potest. Episc.c.14.numero.3. Fraxinel.dict.concl.4.§.2.num.1.Henriq.d.lib.9.c 24. §.4 & cons.21.num 4.Aloys.Ricc.in praxi rerum fori Eccles.decis.403.num.1.in 1.edit.& resol.340.in 2. edit.Et possunt, imò debent Prælati præcipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent,& ipsi obedire tenentur,vt resoluunt Fr. Emman in expos. Bul.compos.§.vnico num 50. Fraxinel sect.7.§.6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictius proceditur;possunt enim Prælati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare,vt Sacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Prælato applicatur non cui à Sacerdote Regulari, nam Prælati huiusmodi sunt domini operationum subditorum,quæ possunt efficere obedientiæ, quæ illis promittitur in solemni voto.Ita Cordub.lib.1.quæst.3.notab.5. Confect.in sum.privileg. Ordin.Mendicant.tit.19.de diuinis Offic.& celeb. Miss.cap.3.ad finem,Fr.Emman. in summ.part.1.cap.251. concl.10. vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non reguletur antequam ab eis Missa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Suar. in 3.part.tom.3.disp.79.sect.9. nisi eum intelligamus de subditis Sacerdotibus nõ Regularibus,qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto solemni, sicut Regulares,sed ex illius iurisdictione.Non obstat quod Sacerdos etiam Regularis est tã proprius minister Christi in sacrificio Missæ,vt quamuis nolit Prælatus,consecratio ab eo legitimè, & realiter fiat: ergo Missæ sacrificium erit validum,& vtile illi,cui à Sacerdote applicatur, etsi Prælatus eius irritet intentionem Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Missæ secundum intentionem eiusdem: nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij,ideò non potest à Prælato irritari,aliàs non esset sacrificium:at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: ideò si à Prælato alteri,quam ei,in quem Sacerdotis dirigitur intentio,applicetur,est sacrificium;quare intentio hæc applicandi valorem Missæ potest à Prælato irritari,non autem intentio consecrandi;de hac materia vide nouissime Alphõs.de Leone de officio Capellani q 1.sect.4.& q.8.sect.20.

Episcopus non potest compellere obtinentem 29
Capellaniam,vt ipsemet celebret,licèt in eius fundatione disponatur,quod Capellani celebrent,nam isti oneribus Missarum rectè per substitutum satisfit. ita decisum referunt in sacra Congregat.Concilij. Piasec. in praxi noua Episcop.q.2.cap.3. numero 33. Gonzal.ad regul.8. Cancel.glos.5.num.84 Galet. in margarita casuũ conscientiæ.verb.Capellania 2. Vgolin.de potestate Episcopi cap.50.§.8.num.5.Garcia de benefic part.7.cap.1.num.87.Azeued.cons.20. n.4. in fine, eleganter.Campanil.in diuers. Iuris Canonici, rub.7.c 9.num.13. me citato Bonacina de Sacram. disput.4.quæst.vlt.punct.7.§.1.num.1.Monet de commutat.vltim.volunt.c.10.q.4.num.156.& 161. & me citato in hoc loco Diana d.part.1.tr.14 resol.18. censuitque Rota in Roman.Capellaniæ 23.Ianuarij 1599. coram Card. Pamphil.sen. & in Lucana Capellaniæ 12. Decembris 1593. coram R. P. D. Gypsio, & in Tyrassonen. Capellan.9. Iunij 1602. coram Illustriss. Card. Sacrato, resoluunt Francisc Marc.decis.799. part.2. Anna consil.22.num 10. Monald. consil.129. volum.2.Steph.Gratian.discept.forens.c.73. n.10. & cap.133.num.1. Quod quidem procedit etiamsi testator mandauerit dari Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam pro anima sua, poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vnius, quam alterius, Lap.alleg.35.quasi illa verba potius sint apposita ad denotandum onus impositũ celebrandi, non personam celebrantis. Ita ex nonnullis S.Rotæ decisionibus resoluit Gratian. d.c.73. num.10. vbi refert sacram Congreg. Conc. censuisse quod Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian cap.133.num.1. tenet quòd per onus celebrandi Missas, & diuina Officia nõ dicitur electa industria personæ,itavt teneatur quis residere, cum sufficiat quod per alium hoc possit fieri,quasi in vtroque modo satisfit menti,& animæ testatoris.

Quando verò verba fundationis expressè significarent intentionem illius esse,vt per ipsum Capella- 30
num Missarum celebratio fieret, personæque industriam

striam electam fuisse, tunc bene verum est Capellanum debere celebrare per se ipsum, in quibus terminis videtur loqui Gutier. *cons. 1. sub n. 11. & cons. 2. sub n. 18.*

31 Sed dubium remanet discutiendum, vtrùm † si ipse Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Missæ celebrationem, vel semel in hebdomada, titulo honestatis, aut alia iusta de causa, intermittat, an teneatur per alium eo die supplere? Resp. quòd si in fundatione Capellaniæ nō fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur, *Volo Missam quotidie celebrari in tali altari*. vel si dicatur *Obligo hæredem, aut Sacerdotem ad prouidendū de Missæ sacrificio*, vel si dicatur *Capellanus quotidie celebret per se, vel prouideat per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accedit indispositio ad Missæ celebrationem, sicut in persona Sacerdotis; ergo si ad missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus; potest per alium obligationi satisfieri; ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, vt si dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut, *volo vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*; Cùm Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada iusta de causa Missæ sacrum intermittat, non tenebitur illud per alium supplere: colliges hæc ex resolutis per Suar. *disp. 86. sect. 1. col. 3. vers. de beneficiis*, Azor. *d. c. 24. q. 7.* Beja *p. 1. casu 25. vers. quare obligatio* Graff. *in decis. aur. p. 1. l. 2. c. 59 n. 8.* Diana *d. p. 1. tract. 14. res. 27. & num seqq.* Paul. Fraxinel *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 1.* Vgol. *de potest. Episc. cap. 14. nu. 2.* Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. Ita Nald. *in sum. verb. Missa n. 7.* Homobon. *de examine Eccles. p. 3. tract. 14. c. 1. q. 3. res. 2.* Diana *moral. resp. 4. tract. 4 res. 86.* vbi, etiam Fraxinel. *de sacerd. oblig. sect. 4 conclus. 4. §. 21.* subdit quòd sacerdos obligatus ad dicendum Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare.

Capellaniam habens cum onere celebrandi Missas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 47.* Petr. Nauar. *de restit. lib. 2. c. 2 n. 210.* Hurtad. *de Sacram disp. 4 de sacrific. Missæ diffic. 2.* Galet. *in marg. casuum conscientiæ verb. Missas*, Aloys. Ricc. *part. 2. decis. 210. & dict. resol. 340.* Fraxinel. *d. sect. 4. concl. 4. §. 15.* ex quorum mente resolue Capellanum infirmitate præpeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod est datum ob causam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. si pecuniam in princ. ff. de condict. causa data*. Vnde Rota in *Pampilonē. celebrationis Missæ Lunæ 7. Febr. 1594.* coram *Illustriss. Mantica*, vt videre est in eius *decis. 262.* censuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animæ testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente prætermiserunt, me citato *in hoc loco* Castr. Palao *dict. disput. 1. puncto 6. n. 25.*

32 Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, veluti *de Spiritu sancto, de Beatissima Virgine, vel de Requie*, malè agit, si alias celebret, absque iusta causa; qualis erit si in eum diem incidat solemnitas alicuius Sancti, etiamsi de eo celebretur officium simplex, tunc etiam videtur posse Missam illius diei celebrare. Colliges hæc ex Nauar. *in man. cap. 25. num. 155.* Sà *verb. Missa num. 48.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 248. num. 9.* Henriq. *lib. 9. de Missa cap. 23. num 6.* Soar. *tom. 4. disp. 83. sect. 3. vers. in quo est magna*, Azor. *p. 1. lib. 10. cap. 31. quæst. 5.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 41. a. 21. concl. 2.* Reginald. *lib. 29. n. 208.* Posseuin. *cap. 2. num. 44. ad finem*. Barthol. ab Angel. *dial. 5. de Missa §. 740. & 806.* Fraxinel. *de oblig. Sacerd. sect 4. conclus. 4.* Beja *p. 1. casu 25. vers. primum ostendo*, Vgolin. *d. cap. 14. num. 4.* me citato *in hoc loco* Castr. Palao. *d. disp. 1. puncto 6. num. 26.* Ioan. Baptist. Scort. *de sacrif. Missæ lib. 2. c. 17. nu. 4* Perez de Lara *de Capellan. & anniuersar. lib. 2. cap. 8. n. 33.* Fagundez *de quinque Ecclesiæ præceptis, part. 1. lib. 3. c. 9. num 6. & cap. 10. num. 12.* Quamuis contrarium, immo ex iusta causa licitam esse hanc permutationem existimauerint Timoth. *de sacrific. Missæ tract. 3. q. 43.* Sot. *in 4. dist. 55. qu. 2. art. 3. concl. 1.* Molfes. *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 15. n. 26* Alex. Segala *de triumpho anim. purgantium, cap 6 dub. 6.* Homobon. *de examine eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 126.* Gauant. *in comment. ad rub. Missal. part. 3. tom 11. n. 20. 22. 24. & 25.*

Verùm qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel Altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit electus, & assumptus. Ita Syluest. *verb. Missa 1 quæst. 10 ad finem*. Nauarr. *in man. cap. 25. num 134. & de Orat. cap. 5. num. 2. & 12.* Henriq. *lib. 9. cap. 23. num. 5* Graff. *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 9 & tom. 2. consil. sub tit. de præbendis consil. 4. num. 1.* Posseuin. *dict. c. 1 num. 25. vers. quæritur 2.* Vgolin. *dict. cap. 14. num 4. vers. verum*, Azor. *de l b. 10. cap. 24. q. 8. & part. 2. lib. 6. cap. 24. quæst. 7.* Fraxinel *de obligationib. Sacerd. sect. 4. conclus. 4 § 9.* me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. disp. 1. punct. 6. n. 26.* Marc. Anton. Cuch. *lib. 5. instit. maior. tit. 6 num. 69.* Ceuall. *communium contra commun. quæst. 686. num. 6.* Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 1. cap. 73. num. 4* Ludou. Beia *in resp. casuum conscient. part. 2. casu 12. in fine, & casu 23. vers. nec obstat*, Bonacin. *de Sacram. disput 4. quæst vlt. puncto 7. §. 4. num. 2.* Monet *de commutat. vltim. volunt. cap. 5. q. 11. concl. 10. num. 394 & c. 10. q 5. concl. 4. num. 241.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tract. 4. cap. 13. q. 123.* Stephan. Fagundez *de quinque Eccles. præceptis part. 1. lib. 3 cap 9. nu. 2.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis part. 3. tit. 12. n. 7.* Diana *d. part. 1. tract. 14. res. 29.* Melch. Phœbos. *Lusit. decis. 134. num 13. cum seqq. part. 2.* vbi probat esse peccatum mortale celebrare Missarum suffragia vltra locum à defuncto electum, & quòd hoc etiam procedit cōtra causam piam, & fauorabilem. Aloys. Ricc. *in prax. fori Ecclesiast. decis. 405. in 1. ed. 1. & resol. 341. in 2. edit* vbi *num. 4. & 5.* † legitimas causas nō celebrandi in Altari designato connumerari posse ait, si Altare ipsum esset destructum, vel adesset inundatio aquarum. 33 34

35 In eadem tamen Ecclesia, Altari impedito, si fieri potest, propter testatoris deuotionem celebrandum est, donec Altare construatur, vel reparetur, Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum cap 72. num. 4.* quem citat Fraxinel *d. sect. 4. concl. 4. §. 12.* Si verò in ea celebrari non possit, veluti quia violata est, vel aliud iustum adest impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio testatoris circa hoc est dubia: nam credibile est omninò fundatorem principaliùs voluisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quàm loci particularis

venera

venerationem, Azor. d. cap. 24. quæst. 4. Fraxinel. d. conclus. 4 §. 11. Sed si principaliùs intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut ministerium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus signatum non currit obligatio, Galet. dict. verb. Missa 2. Quæ quidem principalis resolutio vera est, etiamsi Sacerdos velit celebrare alibi, quàm in Altari designato de consensu hæredum: nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita post Marc. Anton. Genuens. d. cap. 27. num. 12. tenent Fraxinel. d. concl. 4. §. 10. Aloys. Ricc. d. resolut 341. n. 5. in fine.

36 Si verò absque iusta causa alibi celebret, peccabit mortaliter, si sæpiùs faciat, veluti contra obligationem in re graui, non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare, aut ad aliquam restitutionem, vt compenset Sacrificia alibi facta, quia non priuauit fundatorem fructu Sacrificij. Ita Iosseuin cap. 2. numer. 25. vers quæritur 2. Fraxinel. d. sect. 4. conclus. §. 3. Contra Azor. part. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 7. atque alios asserentes teneri ad aliquam restitutionem, eo quod non adimpleuerit fundatoris voluntatem. Aduertas tamen posse in his Episcopum dispensare; puta, vt qui in Academia ratione studij abest, satisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora Ita Henriq d. lib. 9. cap. 24. §. 4. in fine, me citato in hoc loco Castr. Palao dict. disp. 1 puncto 6. num. 17. Iacob de Graffiis in decis. aureis part. 1. lib. 2 cap 53. numer. 31. Bonacin. d. punct. 7. §. 1 num. 3. Moneta d. cap. 5 quæst. 11. num. 368. Homobon d. q. 123.

37 Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, vt in eo præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos, quamuis non alia adessent, quæ apponi plerumque solent, nempe, qui celebret Missas, aut his similia, quia his adiunctis certior apparet resolutio: tunc enim Capellanus debet esse actu Sacerdos tempore prouisionis, & impetrationis. Ita Mandos. in tract. annalium casuum num. 8. Dec. in cap. cum in cunctis § inferiora num 22. de indic. & cons. 129. incip. proteruus, numer. 5 Rebuff. in repet. cap. extirpandæ §. qui verò, in glos. 2. de præbendis. Spin. de testam. glos. 4 numer 67 Perez lib. 1. vers. notabile est etiam dubium. 1 n. 6. lib. 1 Ordin Gutier. consil. 1. num. 21. & cons. 2 per totum. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 1. à num. 58 Monet. de commut. c. 10. n. 145 Campan. in diuers. Iuris Can. rub 7. cap 6. num. 10 me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 23. disput. 1 puncto 6 num 12.

38 Sic † quoque si testator leget, aut statutum, vel consuetudo habeat, quod prouisus de Capellania sit Sacerdos, uel Capellanus, oportet, vt sit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per Zechium de Repub. Eccles. tit. de beneficiis in num. 4. notab. vlt. vers. quo verò ad Ordinem, Cardin. Tusch. pract. concl. lit. B, concl. 57.

39 Sic etiam † quando fundator, vel statutum diceret, quod prouisus de Capellania sit Capellanus, vel Sacerdos, requiritur quòd sit actu Sacerdos, cùm dictio, vel, stet declaratiuè. Ita Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. beneficium §. 7. concl 5. principal. 8. Perez de Lara de Capellaniis lib. 2. c. 5. à n 11. & ita sæpiùs in Rota
40 decisum est † quãdo verba respiciunt actum præsentationis, scilicet, præsentetur Presbyter, tunc præsentãdus debet esse actu Sacerdos; si verò verba Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciãt, vt scilicet, præsentetur, qui celebrare teneatur, tunc satis est quod sic habitu Presbyter, quamuis nõ sit acto. Ita Gratian. dict. cap. 133. num. 5. Monet. d. cap. 10 quæst. 4 num. 138. & 145. tantũ fuit in d. Lucana capellania 4. Decembris 1585. coram. D. Gyptio, & in Foroliuien. Capellania 10. May 1589. coram Illustrissimo Seraphino, inter eius impressas decis. 871. & reperitur apud Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 66. & in d. Romana Capellania 19. Martij, & 14. Nouembris 1586. coram D. Pamphilio, sen. & in Parmen. iurispatron. 8. Iuny 1573. coram Card. Blancheate, quam refert, hanc sententiam sequutus Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resolut. 339. Iuuat decisio Sacræ Congreg. Concilij in vna Materanen. 8. Ianuarij 1618 quam refero in Collect. ad Concil. Trid. sess. 15. de reformat. cap. 5, nume. 9 in qua fuit decisum Sacerd tium actu requiri stante dispositione testatoris in fundatione duarũ Capellaniarum, vt per beneficiatos prouideantur clerici Sacerdotes qui teneantur, & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deseruire, vel ipsis impeditis per alios substituendos à Capellanis eisdem, & à Capitulo approbãdos.

Contrarium tamen sustinent multi Doctores 41
summæ sapientiæ, & auctoritatis, resoluentes quòd si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella absolutè Presbyter Capellanus, sufficiat si præsentetur non Sacerdos, dummodo sit clericus primæ Tonsuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum possit Ordinem Sacerdotalem consequi, dummodò etiam verba non sint concepta negatiuè. Ita per text in c. fin. de instit. in 6. ibi, defectus sacrorũ Ordinum non repellit præsentatum quando est ætatis legitimæ vt possit intra annum ordinari, &c. resoluunt Lamber. de iurepatron. part. 1. l. 2. fol. 79. quæst. 7. princip. art. 27. à num, 1 Roland. à Valle consil. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in speculo testament. glos. 4. principali num. 68. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 9. numero. 3. Ceuall. commun. contra communes quæst. 693. num. 9. cum sequentibus, Ioann. Bapt. Ferret. cons. 305. num. 3. vbi quod Ordo annexus beneficio censetur per modum aptitudinis requisitus & non actu, id est non contemporaneè cum ipsa electione, Gironda de priuilegiorum, seu exceptionum explication. num. 1172. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. in princip. num. 74. & à num. 104. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 133. num. 2. cum seqq. Hoieda de incomp. benefic. part. 1. cap. vlt. numer. 19. & 20. Mari. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 2. & 4. Zerola in praxi Episcoper. verb. beneficium §. 7. conclus. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccles. part. 3. tract. 14. cap. 1. quæst. 3. vers. respondetur quoad primam partem, Fagundez. in quinque Ecclesiæ proc. part. 1. lib. 3. cap. 9. n. 3. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 47. n. 51. Diana. resolut. moral. part. 4. tract. 4. resolut. 226. Quaranta in sum. Bullarij part. 2. verb. seruitium Capellaniæ. Perez de Lara dict. cap. 5. num. 16. qui post Ioan. Baptist. Ferret. citato loco ait quòd si fundator requirit Presbyteratũ per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiuis, sufficit præsentare idoneum, ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat verbis negatiuis, seu aliàs quando verba sunt clara, debet præsentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea præsertim, quòd vna quælibet persona in sua dispositione videtur velle adhærere dispositioni Iuris communis, ex Bart. in l. hæredes mei § cum ita, num. 4 ff. ad Trebel. Afflict. decis. 44. num. 29. Decian. consil. 18. numer. 10. lib. 1. in terminis nostris Perez de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 5. à num. 20. Caualer. decis. 231. Alphons. de Leone dict. quæst. 4. praxi 6. num. 26. Sed beneficium, cui est annexum Sacerdotale ministerium, impetrare à Iure non vetatur, qui eo caret, licet teneatur intra annum à die possessionis requisito Ordine insigniri, per cap. cùm in cunctis, de elect. & Clement generalem, de ætate, & qualit. ac Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & sess. 24 similiter de reformat. cap. 12. Ergo sequitur quòd iste

iuris

iurispatronatus institutor velle visus est, vt huiusmodi Capellanus eueheretur ad Presbyterium infrà annum,& sic quòd esset aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen sententiam declarat multipliciter Gratian. *dict.* 133. *à n.* 13. vt procedat dummodo per consuetudinem non seruetur contrarium, quod debeat per se ipsum celebrare, & residere, quia talis consuetudo esset seruanda: vel dummodo non simus in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis, nam tunc non posset deseruire per substitutum in celebrando, vel residendo Vel dummodo qualitas Sacerdotij non sit annexa beneficio actualiter ad ipsam præsentationem; nam tali casu oporteret quod tempore præsentationis sit Sacerdos.

42 Sed à prima sententia non est recedendum, quæ multis sacræ Rotæ Roman.& S. Cong. decisionibus innititur, quas supra retulimus; ad fundamentum verò contrariæ opinionis supra relatum respondetur nequaquam illum, qui non est actu,sed aptitudine Sacerdos,dici verè,absolutè,& simpliciter Sacerdotem, vt patet,& sic in eo non verificantur verba requirentia Sacerdotium, & ideò allegata per Flamin. *dict. quæst.* 9. *num.* 36. nec non Concil. Trident. ac Iura supracitata loquuntur de beneficio Sacerdotium requirente, non tamen actu; nec etiam obstat decisio Rotæ relata à Gonzalez *vbi prox. me numer.* 85. *in Pampilonen. Sacristiæ* 11. *Februarij* 1591. coram *Card. Mantica*, vbi fuit tentum,vt non obstante fundatione quod ad Capellaniam præsentarentur, & instituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non sit Sacerdotalis: non solùm ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt sententiam, quò per illa verba non dicatur necessarius Ordo Sacerdotalis, sed insuper, quia obseruantia subsequens opitulata est, quandoquidem licet sæpe fuissent in ea præsentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores.

43 Si tamen Capellania fundata sit, quòd Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, tenet vna sententia Capellaniam debere esse Sacerdotalem actu, ex eo quòd fundator volens quòd Capellanus Missas debeat celebrare, videtur voluisse præsentandum esse Sacerdotem,vt illas possit celebrare. Ita Perez *d. l.* 1. *gloss.* 2. *ad finem, vers. notabile etiam est dubium*, Quintanaduen. *Ecclesiastic. conl. b.* 4. *numer.* 67. Gutierr *consil.* 1. *num.* 11. *& cons.* 2. *num.* 15. Fr. Emman. *quæst. Regularium tom.* 2. *q.* 122. *art.* 2. *ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, Capellaniam esse Sacerdotalem, non tamen actu, sed aptitudine, ex quorum numero sunt Spin. *d. gloss.* 4. *num.* 68. Ceuall. *d. q.* 693. *à num* 6. & Parlad. *differ.* 120. *à num.* 14. & faciunt quæ Azor. *p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 24. *q.* 3. *&* 4. quatenus refert procedere in fundatione personæ Ecclesiasticæ, & primam asserit locum habere in fundatione laici. Sed verior sententia est Capellaniam non esse Sacerdotalem,neque actu,neque aptitudine, ex eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, sed posse prouideri simplici clerico 14 annorum. Ita Sà *verb. beneficium, num.* 18 *& verb. Residentia, num.* 10. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 85. me citato *in hoc loco* Castr. Palao *d. punct.* 6. *num.* 18. *in princ.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 140 *&* 143. Azor. *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 8. *quæst.* 5. *ad finem*, dicens nunc consuetudine receptum esse, vt Cappellani simplex tantùm beneficium habentes liberi sint ab obligatione residendi, asserénsque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum residedi est impositum ex peculiari ipsarum institutione, vel statuto, seu consuetudine speciali, Azeued. *consil.* 20 *à num.* 4 Perez de Lara *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 7. *& cap.* 8. *num.* 42. me citato *in hoc loco*, nouissimè Alphons. de Leone *d. q.* 4. *praxi* 6. *n.* 212. & quia elegans stat pro hac parte Rotæ Rom. *decisio in Roman. Capellaniæ die Lunæ* 23. *Ian.* 1589. coram *Card. Pamphilo sen.* aliqua illius verba hic sunt scribenda,& sequuntur. *Domini attenta resolutione Illustrissimorum Dominorum sacri Concil. interpretum in causa Pistorien. quod præsentandus necessario non debet esse Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia*, quia iuxta *allegat.* Lap. 35. *nisi expressè caueatur, quod per se ipsum hoc agat, satis censetur prouisum voluntati testatoris, si per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit*, &c. & tradit Card. *in cap. de multa, in fine, vers. quinto quæro, de præbend. Recesserunt à resolutis in hac causa, & dixerunt capellaniam non esse sacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deseruiendum Capellæ in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum, & cum simus in beneficio simplici, in quo ex generali quadam totius Orbis consuetudine, non requiritur residentia*, vt post Card. tradit Imol *in cap. fin. num.* 9. *de cler. non resid.* sufficiet, quod deseruiat per substitutum, ad notata *in cap. si per eo, de præbend. in* 6. Lap. *d. alleg.* 35. *n.* 4. *cap.* 117. *sub num.* 2. Card. *d. cap. de multa in fin.* Decius *in cap. cum omnes in* 2. *dec. num.* 55 *de constit. cum aliis allegatis*, &c. Quam decisionem refert Marius Antonin. *resolut. var. lib.* 1. *resolut.* 4. *in fin.*

Ex qua collige, † Capellaniam non requirere residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis, cum possit per substitutum deseruiri Ita Zerol. *in praxi Episcop. par.* 1. *verb. beneficia*, §. 8 *pag.* 51. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 199. *in* 1. *edit. & resol.* 337. *in* 2. *edit.* Azor. *d. l. cap.* 8. *q.* 6 Gonz. *dict. gloss.* 5. *n.* 89. vbi *num.* 100. limitat,nisi expressè contrarium esset dispositum in fundatione, limitat etiam *num.* 108. in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis,nam tunc non posset deseruiri per substitutum in celebrando,neque residendo. Ita Grat. *d. d. cap.* 133 *à numer.* 13. Et licet idem Gonz. *vbi suprà num.* 107. asserat consuetudine legitimè introducta posse Capellaniam fieri residentialem; melius tamen contrarium sequerer cum Aloys. Ricc. *dict. resolut.* 337. *in fi.* vbi dicit, quòd Capellanus ex eo quòd gesserit actum gratuitum in eius libertate consistens, nulla potest dici acquisita seruitus residendi, iuxta resoluta per Cyn. *in l.* 2. *quæst.* 3. *C. quæ sit longa consuetudo*, Bald. *in l.* 1. *C. de seruitutibus, & aqua*, Abb. *in cap. quod translationem colum.* 2. *de officio legati.* Vide bonam decisionem Rotæ *in Aquilana Capellaniæ* 26. *Martij* 1629. coram *R. P. D. Merlino*, & Alphons. à Leone *d. q.* 4 *praxi* 6. *num.* 217. *num* 99. 44

Vtrùm verò ex consensu patroni possit Episcopus pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? Posse tenent Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *part.* 7. *q. princ. art.* 30. *num.* 11. *& q.* 10. *art.* 10. Zerol. *in praxi Episcopor. part.* 1. *verb. beneficia*, §. 7. *vers. tertia conclusio fallit, & verb. iuspatronatus vers. decimoquinto dubio*, Perez de Lara *de Capell. lib* 2. *cap.* 5. *à num.* 28. Seraphin. *decis.* 871. *num.* 4. Antonin. Diana *moral. resol. part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 227. *vers. & tandem* Conditio namque apposita in fundatione potest mutari cum consensu Episcopi,& patroni, Miles *in repert. verb. Patronus*, Roch. *de iurepatr.* 45

iurepatr. in verb. pro eo quòd diœcesanus, n. 32. cum seqq. Perez de Lara d. c. 5. n. 30.

46 Verùm contrarium, immo non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare, etiam pro vna vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex Clem. quia contingit, de relig. domib. & tenent Azeued. l. 5. num. 2 tit. 6. lib. 1. noua recop. vbi testatur se iam vidisse per Cancellariam Pincianam in gradu de fuerca, iussum annullari similem prouisionem de patroni consensu per Episcopum factam contra fundationis qualitates, & quòd obseruarentur qualitates illius, & secundùm eandem formam iterum prouideretur, licèt aliter sentire videatur consil. 16. n. 35. Gutier. cons. 1. n. 19. Francisc. de Carpi de executor. testament. l. b. 3. c. 4. num. 34. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iud c. 49. numer. 25. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. c. 1. num. 107. vbi reddit rationem, quia text. in dict. Clem. quia contingit, generaliter loquitur, & non probatur Iure quòd in vno casu auctoritate Episcopi possint relaxari disposita per fundatorem, Monet. de commut. vltim. volunt. c. 5. numer. 302. Castrus Palao in more morali tom. 1. tr. 13. disput. 1. puncto 6. numer. 22. Et fauet dispositio Concilij Trid. sess. 25. de reform. c. 5. dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositas in fundationibus beneficiorum, super quo sacra Congregatio Concilij, quam refert Nicol. Garc. d. part. 7. c. 1. num. 99. versicul. quarto. vbi num. 111. versicul. secundo, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad Capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatione est præsentandus Sacerdos.

47 Superest nunc vt videamus an & quando Capellania sic incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente? In quo dubio vera sententia tenet Capellaniam fundatam cum onere celebrandi non esse effectam residentialem, cum sufficiat quòd in tali Ecclesia Missæ, & diuina Officia celebrentur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cum possit per quemlibet Sacerdotem explicari Ita Hoied. de incomp. benef p. 1. c. 1. n. 2. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 48. num. 14. Steph. Gratian. March. decis. 155. num. 4. cum seqq. & d discept. 133. à n. 16. ad num. 19. cum Nauarr. & Gonzalez. tenet quòd vt dicatur beneficium sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem: est necessarium vtrumque beneficium requirere idem ministerium in eodē loco, & Capella, itavt beneficiati, & Capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, secus si Capellaniæ essent intra eandem Ecclesiam institutæ ad diuersas causas & fines diuersos, & ad faciendam separatam congregationem. Vnde Sacram Congregat. Conc. de qua in meis Collect. ad Concil. Tridem. sess. 7. de reform. c. 4. num. 10. censuit quòd Capellania habens onus celebrandi certas Missas, coadiuuandi in cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente. Et in eadem S. Congreg. Ferrar. 4. Decembr. 1627. fuit resolutum quòd Capellanus in Ecclesia Cathedrali tenetur ad residentiam stante fundatione suæ Capellæ cum onere quarumdam Missarum, & inseruiendi in choro.

48 Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, & partibus, tempore, loco, & quibus vestibus, ac vasis sit celebrandum, & quando fideles eius præcepto satisfaciant, vide Innoc. III. Mich. Timoth. Ioan. Baptistam Scott. Alexand. Alen. Antonium Honcal. & Martin. de Friaz. in suis tract. de sacrificio Missæ, Floron. in exposit. Missæ Serran. Episc. Arcenen. in exposit. Missæ sacrosanctæ. Raguſ. de Missa in Ecclesia, Iodocum Coccium tom. 2. thesauri Catholici l. b. 6. a. 4. vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. verb. Missa, Caietan. in opusc. de sacrificio Missa, Barthol. ab Angelo in examin. Confess. dialog. 5. de Missa, Card. Bellarm. in controuers. Cathol. lib. 1. de Missa, Sot. lib. 9. de iustit. quæst. 2. art. 1. Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 242. de Missa, Henriq. in sum. lib. 9. de vero Missa Sacrificio, Gab. Vasq. in 3. p. S. Thom. tom. 3. quæst. 85. disput. 220. cum sequentib. Coninch. dist. quæst. 83. & ibi Nugnus, Iacob de Graff. in aureu. decis. p. 1. lib. 2. c. 39. cum sequent. Domit. Chamer. in tr. de septem Sacrament. nouæ Legis tr. 4. de Eucharist. tit. de Sacrific. Missa, Nald. verb. Missa, Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 18. cum sequent. Luc. Pinel. tr. de Missa, Mich. Zanar. p. 1. direct. Theolog. Eucharistia c. 13. de Missa, Ioan. Domit. Montagnol. in disputat. de valore Missa, Binsfeld. Enchirid. Theol. past. de Sacram. Euchar. c. 6. Miranda in manuali Prælat. part. 1. q. 40. cum sequenti, Suar. tom. 3. disput. 82. Sà in aphor. verb. Missa, Galet. in margar. casuum conscientiæ eodem verbo, Læl. Zech. de Sacrament. tractat. de Missa, Cardin. Tolet. in instruct. conscientia. lib. 2. Francisc. de Pitigianis de Sacram. distinct. 13. Petr. de Ledesm. in sum. part. 1. de Sacrament. Eucharist. c. 17. cum sequentib. Balduin. Iun. super opera controuersiarum Bellarmini p. 2. lib. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 29. n. 143. cum sequentibus, Fernandez in examine Theologiæ moralis p. 3. c. 5. de Sacrificio Missa, Vincent. Filliuc. q moral. tract. 5. Molfes. in sum. moralis Theolog. tr. 1. c. 9. cum sequentibus, Bonac. de Sacram. disput. 4. q. vltima, Ioan. Baptista Bertis de Missa, Paul. Fraxinel. de Sacerdotum obligationibus ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas, Vincent. Ferdin. in mixt. sup. de Sacrific. Missa ad c. cum frangitur, de consec. dist. 2. p. 4. Ioan. Posseuin. de officio Curati c. 2. Anton. Ruteum de fructu Sacrificij Missa.

ALLEGATIO XXV.

Episcopi approbatio, an & quando requiratur, vt Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbatur ab Episcopo.*

2 *Verbum*, non posse, *indicat carentiam, & actum contra gestum omnino reddit nullum.*

3 *Confessiones inualidè audit non approbatus.*

4 *Confessario non approbato ignoranter confessus quo ad Deum est absolutus.*

5 *Confessarius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod teneatur.*

6 *Sacerdos vt inualidè administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecrato.*

7 *Archiepiscopus dum actu visitat, potest absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quā per alios.*

8 *Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones aliis concedere.*

9 *Abbates sæculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.*

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.*

11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*

14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*

15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniustè negatur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.*

17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.*

18 *Promisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*

19 *Promisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad Confessiones audiendas.*

20 *Episcopi vigore priuilegij de quo* in cap. vlt. de pœnitent. *in suum Confessarium eligere an possint Sacerdotem sibi non subditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus? &* n. 21. *vbi resoluitur negatiuè.*

22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.*

23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*

25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*

26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.*

27 *Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.*

28 *Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.*

29 *Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundùm tertiam sententiam refertur.*

30 *Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti.*

32 *Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, & n. 34. pro contraria sententia referuntur Doctores.*

35 *Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.*

36 *Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.*

38 *Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.*

39 *Intrusus in beneficia sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.*

40 *Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.*

41 *Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.*

42 *Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

44 *Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.*

45 *Regulares indigent approbatione Episcopi, si Sæcularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi sæcularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.*

47 Clem. dudum, de sepult. *an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum prævio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*

49 *Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reijcere.*

50 *Regulares Confessarij ab Ordinarijs semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo danda, ostenditur.*

52 *Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.*

54 *Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.*

55 *Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Sæcularibus, semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint? ostenditur.*

58 *Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus validè absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est: ostenditur, &* n. 60.

59 *Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.*

61 Extrauag. ad euitanda scandala, Martini V. *declaratur.*

62 *Absolutio Sacramentalis inualida est præstita ab eo qui huic ministerio propria auctoritate se ingerit absque approbatione legitimi superioris.*

63 *Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti.*

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones eum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilai, quo ei conceditur facultas eligendi quemcunque idoneum Confessorem.*

67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilai ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo? ostenditur.*

68 *Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*

69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congreg. decision. seqq.*

78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere.*

79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*

82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*

1 NON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de Iure diuino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess. 24 c. 7.* dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess. 23. de reform. c. 15.* vbi dicitur nullum posse Confessiones Sæcularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 9.* Vasq. *tom. 3. disp. 219 n 55. & sequent.* Chamer. *de Sacram. tr. 7. de Conf. dub. 12 pag. 477.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 15.* Valer. Reginald. *in praxi for. pœnit. lib. 1. n. 169 cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 7. c. 1. à num. 14.* Stephan. Dauila. *de potestate Episc. c. 23 n. 5.* vbi ait Sacerdoté non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentũ, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario, & *c. 2. n. 7.* Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 1.* Ioan. Lugo *de Pœnit. disp. 5. sect. 2. n. 16. cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract. 1. c. 11. concl. 1. num 2.* Zambel. *in rep. morali. verb. Confessor quoad auctoritatem n. 5.* Franc. Zype *in consult. Canon. lib. 5. tit. de Pœnit. & remiss. con. 2.* Diana *moral. resol. p. 6 tr. 6. resol. 52.*

2 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c. 15.* vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsufrequent. dist. 268. num. 2.* nam licet an ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto 2.* Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 8. n. 2.* Ioan. Sanch. *in select. q 40. à princip.* Suar. *in par. 3. tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 7.* Torreblanca nouissimè *in practicab. Iuris spirit. l. 14. c. 1. numer. 12* nihilominus licèt potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. dist. 6. num. 8.* Suar. *d. tom. 4. disp. 9 sect. 3.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 13. & c. 4. à num. 8.*

Quare non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib 6. disp. 38. n. 20.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp 8. n 49.* Coriolan. *de casibus reseruat. p. 1. sect. 1. art. 20. num. 2.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 28. ad 8.* & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capeau. *de casibus reseru. c. 3 q. 1.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. c. 1. n. 9. pag. 92.* Paul. Santo *de casibus Papal. & Episc. c. 1. n. 28.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 62.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilai priuilegio sect. 3. casu 2. n. 79.* & Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 11.* Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 22. q. 2.* Megala *in 1. p. lib. 5. c. 19. n. 12.* Homobon. *de examine Eccles. p. 1. tr. 5 c. 3. q. 30.* Ad quod notabis S.D.N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quàm non Mẽdicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi sæcularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cum sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb. 1628.* quam refert Laurent. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag 272. cum seqq.* 3

Ille, qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. numer. 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 13 n. 10.* Stephan. Dauila. *d. cap. 23. num. 5. vers. qua in re,* vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserantis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritioné attendentis, & approbantis. 4

†Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in 4. d. 18. q. 4. a. 6.* Cordub. *in sum. q. 7.* Nauar. *in c. 1. de pœnitent. distin. 6.* latè Coriolan. *d. p. 1. sect. 2. art. 19. n. 3. & 4* Et qualiter puniuntur? Vide Laurent. de Franchis *dicto loco pag. 281.* 5

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laïcis, aut Clericis, debet 6

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.*
11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*
12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.*
13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*
14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famosique predicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*
15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniustè negatur.*
16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.*
17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.*
18 *Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*
19 *Prouisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilei ad Confessiones audiendas.*
20 *Episcopi vigore priuilegij de quo* in cap. vlt. de pœnitent. *in suum Confessarium eligere an possit Sacerdotem sibi non subditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus? &* n. 21. *vbi resoluitur negatiuè.*
22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.*
23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*
24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*
25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*
26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.*
27 *Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.*
28 *Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.*
29 *Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundùm tertiam sententiam refertur.*
30 *Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.*
31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti.*
32 *Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*
33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, &* n. 34. *pro contraria sententia referuntur Doctores.*
35 *Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.*
36 *Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.*
37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.*
38 *Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.*
39 *Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.*
40 *Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.*
41 *Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.*
42 *Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.*
43 *Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*
44 *Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.*
45 *Regulares indigent approbatione Episcopi, si Sæcularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.*
46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi sæcularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.*
47 Clem. dudum, de sepult. *an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.*
48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum præuio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*
49 *Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reijcere.*
50 *Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.*
51 *Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo dandæ ostenditur.*
52 *Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.*
53 *Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.*
54 *Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.*
55 *Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.*
56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*
57 *Approbatio Sacerdotibus Sæcularibus semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint? ostenditur.*
58 *Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est: ostenditur, &* n. 60.
59 *Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.*
61 Extrauag. ad euitanda scandala, Martini V. *declaratur.*
62 *Absolutio Sacramentalis inualida est præstita ab eo qui huic ministerio propria auctoritate se iniecit absque approbatione legitimi superioris.*
63 *Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti.*

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilai, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem.*

67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bulla Cruciata, vel alicuius Iubilai ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbare ab Episcopo? ostenditur.*

68 *Confessores in monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*

69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congreg. decision. seqq.*

78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere.*

79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum minitans.*

82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*

1 NON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de Iure diuino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess. 24 c. 7.* dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess. 23. de reform. c. 15.* vbi dicitur nullum posse Confessiones Sæcularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 9.* Vasq. *tom. 3 disp. 219 n. 55. & sequenti*, Chamer. *de Sacram. tr. 7. de Confess dub. 12 pag. 477.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 15.* Valer. Reginald. *in praxi for pœnit. lib. 1. n. 169. cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, trac. 2 lib. 7. c. 1. à num. 14.* Stephan. Dauila *de potestate Episc. c. 23 n. 5.* vbi ait Sacerdoté non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentũ, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario, & *c. 2. n. 7.* Trullench. *in exposit. Bulla S. Cruciata lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 1* Ioan. Lugo *de Pœnit. disp. 5. sect. 2. n. 16. cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract. 1. c. 11. concl. 1 num 2.* Zambel. *in rep. morali. verb. Confessor quoad auctoritatem n. 5.* Franc. Zype *in consult. Canon. lib. 5. tit. de Pœnit. & remiss. cons. 1.* Diana *moral. resol. p. 6 tr. 6. resol. 52.*

2 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c. 15.* vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent ci-

tati per me *de dictionib. vsufrequent. dict. 268. num. 2.* nam licet in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto 2.* Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 8. n. 2.* Ioan. Sanch. *in select. q. 40. à princip.* Suar. *in par. 3. tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 7.* Torreblanca nouissimè *in practicab. Iuris spirit. l. 14. c. 1. numer. 12* nihilominus, licèt potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. dist. 6. num. 8.* Suar. *d. tom. 4. disp. 9 sect. 3.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 13. & c. 4. à num. 8.*

Quare non approbatum inualidè Confessiones
audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib 6. disp. 38. n.* 3
20. Ægid. de Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp 8. n 49.* Coriolan. *de casibus reseruat p. 1. sect. 1 art. 20. num. 2.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 28. ad 8.* & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capeau. *de casibus reseru. c. 3 q. 1.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. c. 1. n. 9. pag. 92.* Paul. Santo *de casibus Papal. & Episc. c. 1. n. 28.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 61.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 2. n 79.* & Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 11.* Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 22. q. 2* Megala *in 1. p. lib. 5. c. 19. n. 11.* Homobon. *de examine Eccles. p. 1. tr. 5. c. 3. q. 30.* Ad quod notabis S. D. N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quàm non Mendicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi sæcularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cum sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb. 1628.* quam refert Laurent. de Franchis *in contron. inter Episc. & Regul. pag. 272. cum seqq.*

Ille, qui sic confessario non approbato ignoran-
ter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sa- 4
cramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. numer. 2.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tr. 7. c. 13 n. 10.* Stephan. Dauila *d. cap. 23. num. 5. vers. qua in re*, vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserantis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritioné attendentis, & approbantis.
†Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iu-
risdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc de- 5
fectum supplere possit? Vide Sot. *in 4. d. 18. q. 4. a. 6.* Cordub. *in sum. q 7.* Nauar. *in c. 1. de pœnitent. distin. 6.* latè Coriolan. *d. p. 1. sect. 2. art. 19. n. 3. & 4* Et qualiter puniuntur? Vide Laurent. de Franchis *dicto loco pag. 281.*

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœ- 6
nitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.*
11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*
12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.*
13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*
14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*
15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quamuis illis iniustè negatur.*
16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.*
17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.*
18 *Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*
19 *Prouisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad Confessiones audiendas.*
20 *Episcopi vigore priuilegij de quo* in cap. vlt. de pœnitent. *in suum Confessarium eligere an possit Sacerdotem sibi non subditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus? &* n. 21. *vbi resoluitur negatiuè.*
22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis.*
23 *Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*
24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*
25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*
26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.*
27 *Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem.*
28 *Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.*
29 *Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam refertur.*
30 *Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.*
31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti.*
32 *Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*
33 *Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, &* n. 34. *pro contraria sententia referuntur Doctores.*
35 *Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.*
36 *Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem.*
37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.*
38 *Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi.*
39 *Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.*
40 *Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbari.*
41 *Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.*
42 *Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.*
43 *Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*
44 *Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet.*
45 *Regulares indigent approbatione Episcopi, si Secularium tantum, quamuis Sacerdotum peccata audire cupiant.*
46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari.*
47 Clem. dudum, de sepult. *an sit derogata per Conc. Trid. ostenditur.*
48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum præuio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodem met, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid.*
49 *Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reiicere.*
50 *Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.*
51 *Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo danda, ostenditur.*
52 *Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.*
53 *Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.*
54 *Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.*
55 *Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari.*
56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*
57 *Approbatio Sacerdotibus Secularibus, semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint? ostenditur.*
58 *Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus valide absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est: ostenditur, &* n. 60.
59 *Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur ex errore communi.*
61 Extrauag. ad euitanda scandala, Martini V. *declaratur.*
62 *Absolutio Sacramentalis inualida est præstita ab eo qui huic ministerio propria auctoritate se iniecit absque approbatione legitimi superioris.*
63 *Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti.*

Regulares

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones eorum Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem.*

67 *Confessarius Religiosus ex deputatus à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo? ostenditur.*

68 *Confessores in monasterijs Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*

69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congreg. decisio n. seqq.*

7S *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere.*

79 *Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hæreticus.*

80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*

82 *Doctores de confessione agentes referuntur.*

1 NON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de Iure diuino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc iurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen, aut etiam alia ratione, vt habetur in Conc. Trid. *sess. 24 c. 7.* dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concil. *sess. 23. de reform. c. 15.* vbi dicitur nullum posse Confessiones Sæcularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 9.* Vasq. *tom. 3. disp. 219 n 55. & sequenti,* Chamer. *de Sacram. tr. 7. de Confess. dub. 12 pag. 477.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 15.* Valer. Reginald. *in praxi for. pœnit. lib. 1. n. 169 cum seqq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 7. c. 1. à num. 14.* Stephan. Dauila. *de potestate Episc. c. 23 n. 5.* vbi ait Sacerdotē non approbatum si tentet hoc conficere Sacramentū, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario, *& c. 2. n. 7.* Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 1* Ioan. Lugo *de Pœnit. disp. 5. sect. 2. n. 16. cum seq.* Ioan. Molan. *in compend. Theolog. pract. 1. c. 11. concl. 1. num 2.* Zambel. *in rep. morali. verb. Confessor quoad auctoritatem n. 5.* Franc. Zype *in consult. Canon. lib. 5. tit. de Pœnit. & remiss. com. 2.* Diana *moral. resol. p. 6 tr. 6. resol. 52.*

2 Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c. 15.* vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsufrequent. dist. 268. num. 2.* nam licet in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absoluendi à peccatis, Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 16. puncto 2.* Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 8. n. 2.* Ioan. Sanch. *in select. q 40. à princip.* Suar. *in par. 3 tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 7.* Torreblanca nouissimè *in practicab. Iuris spirit. l. 14. c. 1. numer. 12* nihilominus licèt potestas absoluendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exerceatur, Nauarr. *in c. placuit, de pœnit. dist. 6. num. 8.* Suar. *d. tom. 4. disp. 9 sect. 3.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 13. & c. 4. à num. 8.*

Quare non approbatum inualidè Confessiones audire resoluunt Sanch. *de Matrim. lib 6. disp. 38. n. 20.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp 8. n. 49;* 3
Coriolan. *de casibus reseruat. p. 1. sect. 1. art. 20. num. 2.* Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 18. ad 8.* & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diœcesis Leodien. testantur Capeau. *de casibus reseru. c. 3 q. 1.* Piasec. *in praxi Episc. p. 2. c. 1. n. 9. pag. 92.* Paul. Santo *de casibus Papal. & Episc. c. 1. n. 28.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verb. nullitas differ. 5. n. 1.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 62.* nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuilegio sect. 3. casu 2. n. 79.* & Torreblanca *d. lib. 14. c. 1. n. 11.* Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum Confessiones, resoluunt Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 22. q. 2.* Megala *in 1. p. lib. 5. c. 19. n. 12.* Homobon. *de examine Eccles. p. 1. tr. 5 c. 3. q. 30.* Ad quod notabis S.D.N. Vrbanum VIII. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis tam Mendicantibus, quàm non Mendicantibus, cæterisque locis piis, & eorum siue earum respectiuè personis audiendi sæcularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incipien. *Cùm sicut accepimus, sub dat. die 12. Septemb.* 1628. quam refert Laurent. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag 272. cum seqq.*

Ille, qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciuerit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, prout decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas differ. 5. numer. 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 13 n. 10.* Stephan. Dauila *d. cap. 23. num. 5. vers. qua in re,* vbi aduertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserantis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritionē attendentis, & approbantis. 4
†Confessarius verò, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in 4. d. 18. q. 4. a. 6.* Cordub. *in sum. q. 7.* Nauar. *in c. 1. de pœnitent. dist. 6.* latè Coriolan. *d. p. 1. sect. 2. art. 19. n. 3. & 4* Et qualiter puniuntur? Vide Laurent. de Franchis *dicto loco pag. 281.* 5

Quapropter Sacerdos vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laïcis, aut Clericis, debet esse 6

esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, iu xta Concil. Trid. *in d. c. 15.* sufficit autem quod Episcopus electus, licet nondum consecratus, committat alteri iurisdictionem ad absoluendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet. Ita Sot. *d. q. 4. art. 2.* Chamerot. *vbi sup dub.* 15. Fagundez *d. lib. 7. c. 2. n. 47.* nouissimè Bossi. *de triplici iubilæi priuilegio sect. 3. casu 2. n. 59.* vbi *n. 64. cum seqq.* differit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, & iurisdictione. Nouissimè Pastor Ioannes Machad indefessi studij, *in libro del perfecto confessor, y Cura de almas, lib. 1. p. 1. tr. 3. docum. 3. à princ.*

7 Archiepiscopum, dum actu visitat, posse absoluere subditos Suffraganeorum tam per se, quàm per alios, post Syluest. & alios docent Suar. *tom. 4. disput. 25. sect. 1. num. 14.* Valer. Reginald. *d. lib. 1. numer. 34.* Ægid. de Coninch. *d. disp. 8. n. 21. vers. Nota Archiepiscopum*, Quarant. *in summa Bullarij verb. Archiep. auctoritas vers. 33.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tr. 7. c. 14. n. 75.*

8 Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi aliis concedere, tenent Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 29. n. 14. cum seqq.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 13. a n. 73.* Narbona *de appell. à Vicario ad Episcopum p. 1. n. 201.* Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 7. n. 4.* Bossi. *d. sect. 3. casu 3. num. 60.* vbi limitat in Vicario foraneo Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. n. 13.*

9 Abbates sæculares, & Priores magni exempti, qui in suas ones habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælatus Thomariensis, & Prior, seu Vicarios generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Ioannis Hospitalitij; & in Castella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campestris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in præsenti, vt citatis Henriquez & Suar. obseruant Campan. *d. c. 13. num. 76.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. num. 55.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 22. num. 4. p. 4. & in sua praxi aurea res. 301.* Tamburiu. *de iure Abbatum tom. 4. disp. 6. q. 11.* latè Bossi. *d. sect. 3. casu 2. n. 62. cum seq.* & censuit Rot. *apud Farinac. decis. 331. p. 1. recent.* & quod Priores de Velez & Merida habeant iurisdictionem approbandi Confessarios pro sæcularibus, docent Ioan. de la Cruz. *in summ. de Sacram. pœnit. dub. 6. concl. 3. fol. 197. & dub. 8. concl. 4.* & Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. n. 9. in fine.* An autem peccet Episcopus excommunicatus toleratus, suspensusve ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios iuxta formam Concilij *d. c. 15.* Vide Fagundez *d. c. 2. n. 53.*

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cum succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter casus in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ. Ita Suar. *d. disp. 28. sect. 5. num. 2.* Henriq. *lib. 3. de pœnit. c. 6. in princ.* Fagundez *d. c. 2. num. 54.* Campanil. *d. c. 13. numero 74.* Marchin. *in tr. temp. pestilent. p. 5. c. 4. numer. 15.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. n. 61.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. n. 15.*

11 Gratis oportere concedi huiusmodi licentias refert decisum Armendar. vti addit. *ad recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis num. 10. resp. 5.* Restat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. *in d. c. 15.* ibi, *quæ gratis detur*, in quibus prohibetur huiusmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantialia, vt si fortè pro pecunia obtineatur, nulla prorsus sit. In quo dubio Suar. *d. tom. 4. disp. 28. sect. 5. n. 10. in fine*, quem refert, & sequitur Fagundez *d. lib. 7. c. 2. num. 66.* respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem necessariam, qua non seruata non valeat approbatio; hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, *gratis detur*, exponuntur præceptiuè, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perueniat. An si quis petat licentiam per alium vt Confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi concessionem: Vide Fr. Lodou. à Cruce *in expos. Bullæ Cruc. disp. 1. c. 2. dub. 21. à n. 1.* vbi *à n. 6.* disputat an talis licentia si extorqueatur sit valida: & *à num. 8.* an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis? Pro faciliori præsentis materiæ declaratione aliqua duxi obseruanda prout sequitur.

Primò obseruandum est Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quòd sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiamsi illum non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum. Ita Valer. Reginald. *d. lib. 1. n. 107.* Ægid. de Coninch *d. disp. 8. n. 49.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 21.* nouissimè Bossi. *d. sect. 3. c. 2. n. 48.* 12

Illud autem aduertere oportet idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas; vnde cum Episcopus ita dicit, *Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diœcesi, vel in tali aut tali loco, seu parochia*; solummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximæ necessitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. *lib. 12. c. 3. §. 5.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 35. n. 8.* quos refert Fagundez *d. lib. 7. c. 3. n. 6.* 13

Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licētiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famosique Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & doctrinæ euidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Episcopis, siue Sæculares Sacerdotes sint, siue Regulares, vt idonei Confessarij euadant; & an ij etiam in decreto Concilij *d. c. 15.* comprehendantur? Solet in hac materia aliquibus in dubium reuocari; in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere suorum Episcoporum approbatione, & comprehendi sub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq. *l. 3. de pœnit. c. 6. §. 2.* Ægid de Coninch. *d. disp. 8. dub. 7. n. 49.* Suar. *d. disp. 28. sect. 4. n. 3.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 9.* Menoch. *de arbitr. casu 465.* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. n. 4. in fine.* Fagundez *d. lib. 7. c. 2. n. 68. cum seqq.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 32.* nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de Iure Indiarũ tom. 2. lib. 3. c. 8. n. 29.* 14

Hinc fit vt si aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petierit, & iniustè ex odio, vel maleuolentia ei negetur, non censeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. *d. disp. 28. sect. 5. à nu. 5.* Valer. Reginald. *d. lib. 1. num. 192.* Ægid. de 15

Coninch

Coninch.*d.disput.8.numer.*68.Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.3.cap.9.§.8. num.2.* Tamburin.*de iure Abbatum tom.2.disp.6.q.12.num 6.* Ioann.Valer. *de different.inter vtrumque forum,verb.nullitas differ. 5.num.2.* & in Clericis sæcularibus admittit Fagundez *dict. lib.7. cap.2.numer.*58.Sanc.*in select.cap.*48. *num.*16. Filliuc.*tom.*1.*tract.*7.*cap* 9.*numer.* 257.Trullench.*d.cap.*1.*dub.*8.Vnde non rectè Nauar *in man. cap.*27.*num.*246.*vers.tertium*,Erasm.à Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos p.*4.*q.*77.Cened. *canon. quæst.lib.*1.*q.*38.*num.*20.*&* 21.& alij quos refert, & sequitur Fagundez loquens de Religiosis *d.prac.*2. *lib.*7.*c.*2.*num* 15.quibus addo Finel.*de casibus reseru. cap.*3.*num.*3. Villal.*in sum.tom.*1.*tract.*1.*diffic.*53. *n.*3. Laurent de Peirinis *de Religioso subdito , tom.*1.*q.*1.*c.* 21.§.2.Diana *part.*3.*tract.* 2. *resol.*24.Ioan.Bapt.Lezana *in sum.quæst.Regular.cap.*19. *num.*3. Layman.*in Theol.moral.lib.*5.*tract.*6.*cap.*11. *numer.*4. Miranda.*d. tom.*1.*q.*45.*art.*6. *&* 8. Bossi.*d.sect.*3.*casu* 2.*num.*17. existimant Episcopo nolente sine iusta causa admittere præsentatos,eos posse omnia perinde exercere, acsi admissi,& auctorizati essent.Hinc & minus bene existimarunt Fr.Emman. *ad Bull.Cruc.*§ 9. *num.* 30. *&* *quæst.Regul. tom.*1.*q.*59. *art.*3.Gammachæ. *de Sacram.Pœnit.cap.*18.Cælestin.*in compendio Theolog. moral.tract.*1.*cap.*16.*numer.*1.*& cap.*14.*num.*4. Diana *moral.resol.p.*5. *tract.*13. *resol.*45.quòd Episcopi teneantur approbationem dare,si Religiosi illis præsentati secundum formam *Clem.dudum, de sepult.* post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audiendarum, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent,possunt religiosi audire Confessiones.

16 Concil.Trident. *dict.cap.*15. statuit *nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire,nec ad id idoneum reputari,nisi aut parochiale beneficium habeat*,&c. ex quo colligunt Floron.*de casibus reseruat.part.*1.*cap.*4.§.12. *numer.*2. & alij citati à Bossi.*d.sect.*2.*casu.*2.*num.*49. beneficium Parochiale obtinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri. Intellige modo illud actu habeat & non sufficere habuisse,vt obseruant Viuald. *in candelabro aureo vbi de Confess. num.* 27. *concl.*2.Suar *tom* 4.*de Pœnit. disp.*28. *sect.*4. *num.*20. Henriq.*lib.*3.*de Pœnit.c.*6.§.3.*in fine*, quos refert,& sequitur Fagundez *d.præcepto* 2. *lib.*7.*cap.*2. *num.*38. Torreblanca *d.lib.*14.*cap.*2.*num.*18.*cum seqq.* Nouissimè Stephan. Dauila.*d.c.*23. *n.*14.vbi refert rationem , quia cum Concilium clarè dicat nullum ad Confessiones idoneum nisi Parochiale beneficium habeat,quod est præsentis temporis,si quis iam beneficium Curatum quod habebat,dimiserit , non est idoneus reputandus ; & deinde reprobat resolutionem Henriq.*d.*§. *in commento* , dum tenet quod, si qui beneficium Curatum abdicauit,verè sit doctus, & communi errore vulgi censeatur adhuc approbatus,tunc valere absolutionem , & exaudiri posse ait de validitate absolutionis coram Deo,durante bona fide,& ignorantia inuincibili pœnitentium, cui subplet diuina bonitas , non autem de validitate simplici,& absoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem , aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph.Dauila,decisionem S.Congregationis, quæ interrogata. *An Sacerdos , qui aliquando approbatus, & idoneus indicatus sit,atque ideò in Parochum assumptus fuerit,dimissa postea Parochiali,habere etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confessiones valdè audiendas , itaut hæc particula decreti Concilij , beneficium obtinedt , extendatur etiam &c.vel obtinuerit? Respondit non haberi.*

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sunt Archiepiscopatus,& Episcopatus,& vt sunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri,& Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem , vel fortasse maior est ratio,vt per Suar *d.sect.*4. *num.*21. & Fagundez *d.c.* 2.*num.*41.Filliuc.*d.part.*1. *tract.*7.*cap.*9.*n.*257. Bossi. *d.sect* 3.*casu.*2.*num.*52.vbi *num.*52. id limitat in Prælatis Religionum , qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in sæculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones sustinent Suar. *tom.* 4.*disp.*28.*sect.*4.*num.*21.Fr.Emman *in Bull. Cruc.*§.9. *dub.*1.*num.*4. Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.de Indulgent.cap.*12.*num.*3.*in comm.lit. R.* Ioann. Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb.nullitas differ.*5.*num.*3.Diana *moral. resol. p.*2.*tract.* 2. *miscell. resol.*45.Stephan. Dauila.*d.c.*23.*n.*6.

Prouisum de parochiali Ecclesia per concursum censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones duntaxat in ea ciuitate , vel oppido,vbi sita est parochia, non autem passim per totam diœcesim , declarasse *S.Concilij Congregationem* referunt Piasec *in praxi Episcop.p.*2. *cap.*1.*numer.*10. *pag.*91. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract.*5. *cap.*3. *quæst.* 15. Fagundez *in examine Theologiæ moralis p.*3.*cap.*9.§.8.*num* 1.Fagundez *d.lib.*7.*c.*2. *à numer.*35. Quamuis Zerol.*in praxi pœnit.cap.* 16. *quæst.*4.extendat ad totam diœcesim,& Boss. *d.sect.*3. *casu.*1. *num.* 50. restringat ad subditos tantùm suæ Parochiæ. 18

Vtrum autem sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ? Affirmant Gutierr.*lib.*1. *canon.cap.*27.*num.*21.Suar. *dict.sect.*4.*dub.*16.*in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *dict. cap.*2.*numer.* 35.adde F. Emman.*in Bullam Cruc.*§.9.*numer.*4. *dub.* 1.*in princ.* Homobon. *d. part.* 1.*tract.*5.*cap.*3.*q.* 15. Floron.*de casib.reseru.part.*1.*cap.*4.§.12.*num.*2. Boss. *d.sect.*2.*casu.*2.*n.*233. 19

Vtrùm autem sit eligibilis extra diœcesim & vbique terrarum vi Bullæ,Iubilei,aut alterius priuilegij Papæ , vel ex licentia aliorum Parochorum suis ouibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum , aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oues committentium? Negant Gutierr.Homobon.& Floron.*locis citatis*.Fr. Emman.*in Bull. Cruc.*§.9.*num.* 6 Layman.*d.lib.*5.*tract.*6.*cap.*11. *n.*7. Affirmant, & meritò,Viuald *in candel.aureo.tit.de Confess.n.*28.*conclus.*1.Henriq.*d.lib* 6.*c.*6.§.7.Ioan.Valer. *de different. vtriusque fori,verb. absolutio,differ.*1. *num.*6. Suarez *d.disp.*28.*sect.*4.*num.*18.Fagundez *d. cap.* 2.*num.*36. Boss.*d.sect.*3.*casu.*2.*num.*235.nouissimè Trullench.*in exposit.Bullæ S.Cruc.lib.*1.§.7.*cap.*1.*dub.*4.*num.*3.

An inualida sit absolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum titulum,vt quia de facto cum Bullis falsis gerebat pro Parocho? Negatiua pars est verior,quia adest error communis,qui tribuit iurisdictionem , & bona fides pœnitentis , Molfes.*in summ.tom.*1.*tract.*7.*cap.*13.*n.*21.Sanc.*in select.disp.*94 *num.*3. Diana.*d.part.*3.*tract.*3.*resolut.*112.Henriquez *in sum.lib.*6.*de Pœnitent.cap.*6.§.3.Stephan.Dauila.*d. cap.*23.*n.*9.*vers.quoad primum*.vbi ex Henriq Emmā. Sà, & Suarez censet beneficiarium Curatum iuxta intentionem Concilij esse idoneum reputandum simpliciter , & pro quocumque loco siue diœcesi, ita vt sit vbique proximè capax iurisdictionis,si aliunde conferatur ab eo,qui potest delegare,vel mediante Bulla, aut simili priuilegio eligendi Confessorem ; hancque fuisse sententiam grauissimorum;

quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iurisperitorum Salmaticensium;& inter Hispanos, Lusitanosque hanc etiam esse consuetudinem, Parochi sese mutuò iuuent ex solo suo consensu non solum intra eandem diœcesim (quod est certius, & frequentius etiam pluribus in locis Galliæ & Lotharingiæ) sed etiam in confinio diuersarum Diœcesum. Vtrùm hæc resolutio procedere poterit ex vi consuetudinis,maxime hoc videntibus Prælatis,tacentibus,tolerantibus, & consectariè (implicitè saltem) consentientibus;qua quidem non interueniente,sequenda, & amplectenda est sacræ Congregationis decisio, de qua testantur citati numero præcedenti, quæ aliquando consulta respondit, *Prouisum de Parochiali Ecclesia per concursum censendum esse approbatum & idoneum ministrum ad audiendas Confessiones duntaxat in ea ciuitate,vel oppido, vbi sita est Parochia,non autem passim per totam diœcesim;cuius etiam* meminit Stephan. Daluin.*d.c.23.n.13 vel cuius quidem.*

20 *Secundo* obseruandum in rigore disputationis optimè defendi posse Episcopos vigore priuilegij, de quo *in c.vlt.de pœnit.& remiss.*in suum Confessarium eligere posse Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid.*d. cap.15.* admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Ratio est, quia dispositio *d.cap.15.* est generalis, ac proinde limitanda per *d. cap.vlt.*deinde hoc ipsum sequenti comprobatur syllogismo. Prælatus quilibet quoad se idem potest, quod potest quoad subditos, vt in dispensatione resoluunt Sanch *de matrim.lib.8.disp.3.*Suar *to.5. disp. 42.sect.2.num.9.& tom.4.disp.52.sect.1.n.10.*Salas *de legib.disp.20.sect.12.num.103.*& in Indulgentiis Nauar.*de Iubilæo notab.20.num.11.*Sot.*in 4. dist.21.q.1. art.4.vers.postremum,*Suar.*disp.52. sect.1.à n.14.* Sed Episcopus potest approbare quemcumque idoneum quoad suos subditos, vt probatur *in d.cap. 15.*etiam alterius diœcesis ad suas oues, vt quotidie practicatur,ex Suar *tom.2.disp.28.sect.5.num.12.& 13.* Ergo poterit idem facere quoad se, & sic eligere quemcumque idoneum in Confessarium, nam eligendo, ipso facto illum approbat.Quare hanc partem sustinent Villalob.*in sum.tom.1. tract.9 diffic.55.numer.4.* Ioann.Valer.*de different. vtriusque fori,verb. nullitas, diff.5.n.2.*Coriolan.*de casibus reseru.p.1.sect.1.art.21. num.5.* Boss.*d.sect.3.casu 2.n.102.* De Cardinalibus quòd ex consuetudine possint sibi,& familiæ suæ de Confessario prouidere,quia respectu familiæ,& domesticorum suorum quasi Pastores sunt, resoluunt, Manfred.*de Cardinalib.decis.*118.Albran.*eod.tractat. quæst.41.*Suar.*tom.4.disp.27.sect.2.num.6,* Vasq.*in 3. part.tom.4.q.93.art.1.dub.4.num.2* Comitol. *respons. moral.lib.1.quæst.101.num.4.* Filliuc.*tom.1.tract.7.c.7. nu.197.*Turrian.*de Pœnit.disp.23.dub.3.*Præpos.*in 3. p.q.8.de approb.minist.dub.7.n.53.* Ludou.à Cruce *in Bullam Cruciata disp.1.cap.2.dub.22.n.11. cum seqq.* Boss.*de Iubilæo sect.4.casu 2.§.4.n.111.* Anton.Nald.*in sum.verb.Cardinalis,n.8.* Adam.Tanner.*tom.4.disp.6. q.9. dub.3.n.58.* vbi ait quòd Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus,facultatē habet tam ad proprias eorum,quàm ad familiarium, & commensalium Confessiones audiendas, P.Ludouic. de san. Iuan mei amicissimus *q.6.a 2. de sacram. Pœnit.diffic.5.concl.2.*ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confessor para sy,y para sus familiares, yo lo se por esperiencia pues fue Confessor del señor Cardenal Doria,y de otros Cardenales sin mas autoridad que solo su nombramiento,&c*

21 His tamen non obstantibus contrarium à *Sacra Congregat.* decisum fuisse circumfertur, cuius declarationis verba sunt quæ sequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Episcopum vigore priuilegij, de quo in* cap.fin.de Pœnit. & remiss. *non posse sibi eligere Sacerdotem sibi subditum, qui à proprio Diœcesano non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones* referunt Aloys. Ricc.*in praxi fori Eccles.decis.584.in 1.edit. aliàs res.470.in 2.edit.* Ægid de Coninch.*dict. disput.28. sect.4.num 7.& 8.* Prosper.de Augustino *in addition. ad Quarantam in summa Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, versic. nouum,in fine,* Azor. *instit.moral. part.2.lib.4.cap.3. d.16. vers. quæres,* Armendar *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.lib.7.de Episcopis num.54.* Galet.*in margarita casuum.Conscient.verb. Episcop.6.* Coriolan.*de casibus reseru.part.1.sect.1.art.21.num.5. vers.ac contra,* Iul.Lauor.*de Indulgent.& Iubilæo p.1. c.21.num.58.*Ioan. Valer.*de different. inter vtrumque forum,verb.absolutio differ.1.& verb. iurisdictio differ. 14.& verb.nullitas differ.4.n.2.*Molfes.*in sum.Theologia moralis tract.7.cap.15. numer.34.* Fagundez *dict. lib.7. cap.2. à numer.78.* Iacob.de Graff. *tom.2.lib.5. tit.de pœnit.& remiss.cons.4.num.3.* Filliuc. *tom.1.tr.7. cap.9 num.256* Megala *in 3.part.lib.1.c.10.numer.18.* Alphons.de Leone *de Iubilæo part.1.quæst.9.num.28.* Faustus *eod.tract.lib.4.q.73.* Diana *moral.resol.part.3. tract.2.resol. 3.* vbi etiam de Prælatis Regularibus, nouissimè Fr.Ludouic.à Cruce *in exposit.Bullæ Cruc. disp.1.cap.2.dub.12.& 23.*vbi etiam de Cardinalibus agit,& de illis,qui sunt de eorum familia, Doctores suprà hoc numero citati, loquuntur in Episcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor.*d. quæst.16.* & Scip.de Rubeis *in aphorism. Episcop.verb.Cardinalis, num.5.* contrarium tamen obseruat consuetudo, prout de ea testantur Doctores *num.præcedenti,in fine* citati

Tertiò obseruandum non esse de essentia approbationis, vt ea fiat in scriptis, sufficit enim quod in voce habeatur;ex eo quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ,nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita resoluunt Iacob de Graffis *in aureis decis.part.1.lib.1.cap.13.n.51.* Valer.Reginald.*d.lib. lib.1.num.98.*Lezana *dict.c.18. num.10.* Coriolan. *de casibus reseruatis part.1. sect.2. art.7.num.3.* Homobon.de bonis *de examine Ecclesiastico tract.5. cap.2. quæst.10. prope finem*, vbi aduertit consultius esse præfatam in Confessarium approbationem in scriptis dari, vt ipse eam exhibere possit quoties expedire, & opus esse indicauerit,& iterum *tract.11.quæst.12.resol.1.*Boss. *dict.sect.3. casu 2.§.1.num.11.* Nauar *in nouo Iure Pontificio concl.68. numer.8.*nouissimè Diana *moral.resolut. part.5.tr.14. resol.41.* 22

Quartò obseruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentiæ Sacramentum ministrare credentem Superiorem ratam habere absolutionem de futuro, nisi ratam habeat de præsenti signo aliquo externo. Ita Nauar.*in manual.cap.9. n.5. & in cap.placuit.nu.106.* Nugn. *in addit.ad 3.part.quæst.8.art.5.dub.1.*Pesant. etiam *in addit. ad 3. part.q. 10. disp. 5.* Henriq. *in summ.lib.6. cap.13.§.13.* Suar. *tom 5. disp.25. sect.1. sub num. 13. & disp.77. sect.4.in 4.sub num.6.* Coriolan.*d.sect.2.art.10.n.2.cum seqq.* Valer. Reginald. *dict.l.1. num.89.& 90.* Paul. Santor. *de casibus Papalibus,& Episcop part.1.à numer.39.* Fagundez *d. lib.7. cap.2.numero 71.& 72.*Chamerot.*d.loco dub.20. pag. 488.& dub. 30.* tenet quòd delegatus ad audiendas Confessiones non potest subdelegare, latè Fr. Ludou.à Cruce *in exposit.Bulla Cruc.disp.1. c.2. dub.20.* 23

per

per tot. Floron. de casib. reseru. p. 1. c. 4. §. 17. num. 3. Paul. Laym. lib. 5. tract. 6. c. 10. num. 16. Bossi. sect. 3. casu 2. num. 135.

Sed quid si Episcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confessiones sæcularium, & tacens, re vera internè non consentiat, nec det licentiam, eritne tunc Confessio inualida ex defectu approbationis, & iurisdictionis? Fore inualidam affirmant Medina tr. 2. de Confess. quæst. de multiplici licentia aliena confitendi. Petr. de Ledesma de matrim. q. 45. articul. 5. puncto 3. dub. 4. Paul. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tractat. 6. c. 10. numer. 16. §. deinde, versu idemque. Verum probabilius est esse validam; quia ea ratihabitio de præsenti reputatur in Iure, & apud peritos vera licentia, sicut licentia expressè concessa. Ita Basil. Pont. de matrimon. lib. 5. cap. 19. numer. 14. Sanchez eodem tractat. lib. 3. disputat. 22. numer. 65.

24 *Quintò* obseruandum nullum præter Episcopum se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros; ita decisum refert Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. de confitendo semel in anno n. 15. & tenet nouissimè Bossi. dict. sect. 3. casu 2. sub n. 55.

25 Hinc fit Parochum non solùm Iure communi, sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: Ita Floron. de casib. reseru. p. 1. c. 4. §. 16. Nugn. in addit. ad 3. p. q. 8. artic. 5. dub. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 19. diffic. 49. n. 9. Sancius in select. disp. 48. n. 51. Bossi. d. sect. 3. casu 2. n. 132. Trullench. d. dub. 2. n. 15. Gambarupt. de casibus reseru. c. 2. n. 29. nec dissentire videntur Ægid. de Coninch. d. disp. 8. n. 28. & Valer. Reginald. d. lib. 1. n. 6-. & 68. Zanard. in director. p. 1. de Sacram. Pœnit. c. 26. Fagundez in quinque Eccles. præcepta præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 43. Diana dict. p. 3. tract. 3. resol. 110. & 146. Fr. Ludouic. à Cruce d. c. 2. dub. 10. In contrariam tamen sententiam videtur posse allegari Nauarr. in c. placuit num. 140. de Pœnit. dist. 6. dum ait Parochum, etiamsi nondum sit initiatus Ordines Sacerdotali, posse Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absoluendi subditos: in hoc tamen nihil contradicit suprapositæ resolutioni; intelligendus est enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi: nam certum est Parochum posse dare licentiam suis subditis, vt cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, c. placuit, de Pœn. dist. 6. c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss. Nauar. in d. c. placuit, n 49. Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 26. sect. 1. n. 3. & disp. 27. sect. 1. n. 2. nouissimè Trullench. in expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 3. n. 11. Quamuis Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Pœnit. c. 12. vers. acerca desta conclusion, Ludou. de san. Iuan. in sum. q. 7. a. 2. de Pœnit. diffic. 12. affirment etiã perspecto iure nouissimo Concilij Trid. licere Parocho concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum parochianorum Confessiones audiat. Intellige primam, quam sequemur, opinionem procedere in Sacerdote à suo vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de la Cruz in direct. p. 2. de sacram. Pœnit. quæst. 5. dub. 6. conclus. 3. Coninch. de Sacrament. disp. 8. dub. 6. n. 57. vbi pariter declarant eam locum habere seclusa prohibitione Episcopi, Diana dict. res. 11. Ioan. Sanch. in select. disp 48. n. 52. Trullench. dict. lib. 1. § 7. c. 1. dub. 3. num. 16. vbi idem dicit quod Coninch.

26 *Sextò*, obseruandum in hac materia valde dubium esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum? In quo reperiuntur quatuor opiniones ad inuicem sibi contrariæ.

27 *Prima* tenet sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resoluunt Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum, esse vbique approbatum, & eligibilem: qui vnica mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. d. c. 15. dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quòd sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiuslibet Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex noua exorbitans à regulis Iuris antiqui; debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit: quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmanticenses testatur, & sequitur Henriq. lib. 6. c. 6. §. 7. & lib. 7. c. 12. §. 4. & probabilem dicunt Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 34. num. 16. Anton. Gom. in explicat. Bullæ ad claus. 10. num. 8. Petrus de Ledesma in summ. p. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. c. 13 post 1. concl. Fagundez d. lib. 7. c. 2. numer 88. & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse ait Viuald. in candel. aureo, vbi de Confess. num. 28. concl. 3. sequitur Sà verb. Confessor. num. 6. & multis defendere conatur Ioan. Valer. dict. verb. absolutio differ. 1. n. 62. vers. patet. citati per Torreblanca d. lib. 14. c. 2. numero 1.

28 *Secunda* requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, ideóque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. d. disp. 27. sect. 6. num. 5. & 6. sequitur Filliuc. tract. 7. c. 9. quæst. 11. num. 262. & mordicus defendit Gutierr. canon. lib. 1. c. 27. numer. 6. Villalob. in summ. parte 1. tract. 4. dub. 53. num. 3. Ludou. à Cruce in exposit. Bullæ disputat. 1. c. 2. dub. 25. num. 1. dum ait approbationem à Concil. requisitam & necessariam, ac sufficientem esse Ordinarij loci. Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ouibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda, solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Pœnitentis, cui de congruis ministris prouidere incumbit cura proprio Episcopo.

29 *Tertia* asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur *Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini*, referentibus Suar. dict. num. 6. Ægid. de Coninch. disp. 8. dub. 8. n. 50. & 51. Fr. Ioan. à Cruce dict. c. 6. dub. 5. Bonacina de Sacram. disp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num. 15. Molfes. dict. tr. 7. c. 16. a n. 18. Valer. Reginald. dict. l. 1. n. 185. Filliuc. in q. moral. p. 2. tr. 7. c. 9. n. 160. Bossi. dict. sect. 3. casu 2. n. 214. Fagundez dict. c. 2. num. 91. Quam quidem sententiam expressè probat, & variis rationibus confirmat idem Suar. dict. disp. 28. sect. 8. à n. 1. inter quas illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam propriè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus, cui Sacerdos ipse subiicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit.

30 *Quarta* sententia (cui tanquam probabiliori ad-

hæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, quo fit Confessio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primò, quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur confusio contra vulgares Regulas text. *in c.* 11.*quæst.*92.*& in c.*1.13.*q.*1.& Concilij Trid.*sess.*14. *de reform.c.*9.

Secundò, quia extra territorium ius dicenti non paretur, *l.vlt.ff.de iurisd.omnium iudic.c.*2. *de Constit. lib.*6.

Tertiò, quia licèt Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maioremque expostulat casuum occurrentium experientiam, vt bene docent Nauar.*in man.c.*4. *n.*4.Iacob.de Graff.*d.lib.*1.*c.*15.*n.*2.Suar.*d.disp.*28.*sect.* 7.*n.*19.

Quartò, quia Concilium æquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo; sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multò magis extra diœcesim ex suprà resolutis: *num.* 19. igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius.

Quintò, quia patres Societatis IESV habent priuilegium, vt iter facientes vbique audiant Confessiones, ergo in contrarium est Ius commune. Quare secundùm hanc sententiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses ita tenuisse testatur Henriq.*d.dict.*§.4.*lit.O*, quamque tenetur Fr.Emman. *in explicat.Bullæ Cruciatæ*,§.9.*numer.*5. Nauarr. *in man.c.* 27.*n.*266.*vers.sextum.*Gambarupt.*d.c.*2 *n.*30. Homobon.*de examine Ecclesiastico p.*1.*tr.*5.*c.*2.*q.*14.Campan. *dict.c.*13.*n.*77.Torreblanca *d lib.*14. *n.*12. Vgolin.*de potestate Episcopi c.*7.§.*secundò,n.*8. Ioan.Valer. *dict. verb.absolutio,diff.*1.*n.*9.*&* 14. Nicol.Garc.*de benefic. p.*5.*c.*8.*n.*132.Zerol.*in praxi Pœnit.c.*16.*q.*3.Flores *de casib.reseru.p.*1.*c.*4.§12.*n.*16.Lezana *in sum.q.Regular. c.*19.*n.*4.*&* 19.Paul.Laym.*in sum.Theolog.mor.lib.*5.*tr.* 6.*c.*11.*n.*9.ex eo, quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, cum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet Bonacina *d.q.*7.*puncto* 2.*n.*4.*&* 5.

Vnde fit vt Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possunt audire Confessiones fidelium sæcularium, vndecumque venientium, etiamsi non sint subditi illius Episcopi à quo fuerunt approbati, & in cuius diœcesi morantur, F.Emman.*in Bull.Cruc.*§.9.*num.*32.Peregr.*in compend.priuil.Theatin.p.*1.*tit.absolutio quoad sæculares*,§. 1.Ioan.Valer.*verb.absolutio differ.*1.*num.*14.Lezana *in*
31 *summ.quæstion.Regular.c.*19.*num.*1.†ille enim dicitur proprius parochus, quoad Sacramentalem Confessionem, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch.*consil.*398. *n.*25. Sanchez *de ma-*
32 *trim.lib.*3.*disp.*23.*num.*12.† Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, Rebuff. *de priuileg.schol.priuileg.*193. Denique pro hac parte facit Illustrissimorum Cardin. decisio, quæ dictat *approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario*, prout eam referunt Beia *p* 4. *casu* 20.*vers. tandem*, Ægid.de Coninch.*d.disp.*8 *num.*52.& alij citati *n.seq.* Bossius *dict.sect.*3.*casu* 2.*n.*133. qua attenta si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalensi in diœcesi Bracharensi, perspicuè apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci vbi fit Confessio. *Vnde die* 6.*Iunij* 1608. *in vna Calaguritana Congreg. Concilij* censuit *tam sæcularem, quam Regularem in vna diœcesi approbatos ad audiendas personarum sæcularium Confessiones non posse in alia easdem Confessiones audire absque Episcopi Diœcesis approbatione.*

Septimò obserua pœnitentem, qui virtute Iubilæi, 33
vel alterius priuilegij, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis, quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna diœcesi approbatus, si in aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diœcesim transfertur. Suar.*disput.*28.*sect.*7.*num.*8 Filliuc. *dict.part.*1.*tract.*7.*cap.*9.*num.*263.Fagundez *dict.cap.* 2.*num.*22.*&* 87.& facit decisio infrà *num.*34. *in fine.* tum etiam Religiosi Societatis IESV priuilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias diœceses transeunt, vt attestantur Fr.Emm.*in Bull.am Cruciatæ* §.9.*n* 144.Fagundez *dict. cap.* 1. *num.*85. ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia diœcesi audire sine tali priuilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna diœcesi non censeri approbatum pro alia, etiam tempore Iubilæi; quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, qui necessariò debet esse approbatus ad Ordinario loci in quo Confessiones audit: nam approbatum ad alio, quàm à Valentino Archiepiscopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ad Ordinario referunt decisum Quaranta *in summa Bullarij verb.Confessor,vers.præter*,Fr.Emman. *in explicat.Bullæ Cruc* §9.*num.*5. Ægid.de Coninch. *tom.*2.*disp.*8.*n.*52 Vgolin.*dict.*§.2.*num* 8. Fr.Ludou.à Cruce *dict.disp.*1.*c.*2.*dub.*24.*n.*5.*vers.tertiam.*Armendar.*in addit.ad recop legum Nauarræ lib.*4.*tit.*29 *l.*1.§. 1.*n.*12.Campan.*in diuers.Iuris Canon.rub.*12.*c.*13.*n.*77. *in fine*, Molfes.*in sum.Theologiæ moralis tr.*7.*c.*14.*n.*67. Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia *dict.casu* 20.Quaranta *vbi proximè* Zerol.*in praxi de Sacram.Pœnit.c.*16.*q.*8.Petr.Ledesma *in sum.p* 1. *de Sacram.*vbi *de Sacram.Pœnit.c.*12.*concl.*5. *&. c.*13. *dub.*7.Gutier.*canon.lib.*1. *c.*27.*n.*6. Villalob.*in summ. tom.*1.*tr.*9.*dub.*56.*n.* 3. Ludouic. Beia *part.*4.*resp.*20. F.Emman.*in Bull.Cruc.*§.9 *n.*5.Acosta *q.*38 Fr.Ludouic.à Cruce *in expos.Bullæ Cruc.disput.*1.*c.*2. *dub.*15.*à num.*9.& censuit *S.Congreg.Concil.in Liman.*20. *Ianuar.* 63; Præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait Ludou.Miranda *dict.tom.*1.*q.*44. *art.*8.

Contrarium tamen, imò Confessarium appro- 34
batum ad Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ad Ordinario, tenent Corduba *in sua summ.quæst.*10.*ad* 2.*dub.*Henriq.*dict.lib.* 3.*de Pœnit.cap.*6.§.7.*& in commento lit A,& de Indulgent.cap.*12.§.4.Vinald.*in candel.aureo,vbi de Confess.num.*28.*conclus.*3.latè Ioan Valer.*dict.verb. Absolutio differ.*1. *per totam.* Fr.Emm. *in expositione Bullæ Cruciatæ*,§ 9.*dub.*2 .Suar.*tom.*4.*disp.*28.*section.*4.*n.*18. *& sect.*7.*num.*6.*&* 10.Nug.*in addit.ad ib.ad tertiã partem,quæst.*8.*artic.*5.*dub.*9. Filliuc. *tom.*1.*tract.*7.*c p.*9. *num.*261.

num. 261. Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. nu. 5. Ludou. de S. Ioan. in sum. part. 1. quaest. 5. art. 2. diffic. 13 fol. 452. latè. Ioan. Sanc. in selectis disp. 44. num. 1 vers. in primis, cum seqq. Fagundez in examine Theolog. moralis, part. 3. cap. 9. §. 8. num. 4. Ioan. à Cruce in direct. conscient. part. 2. tract. de Poenit. quaest. 5. dub. 9. concl. 2. Reginald. dict. lib. 1. num. 186. & 188. Coninch. d. disp. 8. dub. 7. num. 53. Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotē approbatum ab Ordinario illius loci sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quae verba, cum sint generaliter prolata, generaliter videtur esse intelligenda; igitur hae opiniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reiicienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem, resignationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullae: Negantem partem docent Henriq. in sum. lib. 6. c. 6. sub num. 3. lit. I. Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 2. Fagundez in quinque Eccles. prae. part. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 38. Filliuc. in quaest. moral. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 257. Fr. Ludouic. à Cruce in exposit. Bullae Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 7. Floron. de casibus reseruatis part. 1. cap. 4. §. 12. n. 7. nouissimè Bossi. d. sect. 3. casu 2. num. 56. nouissimè etiam Trulench. in exposit. Bullae Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. n. 7. vers. dico tertiò, vbi Fr. Emman. & Acostam citat pro contraria parte.

35 *Octauò*, obserua foeminam, quae virtute Iubilaei, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario propriae dioecesis approbatum ad certum numerum personarum, quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario, tum quia versamur in materia fauorabili: tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdictio, quia iurisdictio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore iubilaei non requiritur, vt eligatur Confessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum poenitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionē: ita Henriq. in sum. lib. 6. de Poenitent. cap. 6. n. 8. & lib. 7. cap. 11. nu. 4. Nugn. addition. ad tertiam partē, quaest. 8. art. 5. dub. 9. vers. ad 10. argum. Petr. de Ledesm. in sum. part. 1 de sacram. Poenitent. cap. 13. dub. 8. & 9. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 34. nu. 16. Boss. d. sect. 3. casu 2. num. 238. Coninch. d. disp. 8. n. 57. Fagundez in quinque Ecclesiae prae. part. 2. lib. 7 c. 2. n. 19. & 45 Fr. Ludou à Cruce d. disp. 1. cap. 2. dub. 7. nu. 7. refert plures Trullench in exposit. Bullae S. Cruciatae lib. 1. § 7. cap. 1. dub. 3. num. 6. subdens quòd si quis tantùm approbatus esset ad audiendos viros nō defectu solius aetatis, sed quia non adeò prudēs, & aliquo modo leuis esset, non posset eligi à foeminis per Bullam, quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus: secus tamen esset, si esset idoneus, sufficiens, prudens, pius, & doctus, licèt nu. 7. id in praxi nec consulendum, nec admittendum asserat, & ibidem in vers. dico tertiò, addit approbatum ad annum, si absolutè, & simpliciter approbatus est, eligi posse indifferenter intra annum ratione Bullae, quia amplè, & non strictè approbatus est. Inuenio tamen die 7. Septembris 1625. in vna Caesaraugustana, expositum fuisse S. Congr. Concilij. *Archiepiscopū solere in aliquibus casibus saecularibus Sacerdotibus licētiam concedere audiendi Confessiones certi generis personarum, seu ad limitatum tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes praefatos Confessiones audire sub praetextu quod in eis liceat vigere Bulla Cruciata; eadem sacra Congregatio censuit Confessariis praedictis minimè licere poenitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.*

Nonò, obserua proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium posse absoluere Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. de Sacram. num. 137. Fr. Emman. in explicat. Bullae Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. Parochus, pag. 274. Sanch. de Matrim. l. 3. disp. 34. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 61. numer. 9. Torreblanca d. lib. 14. cap. 1. num. 20. & 26. In foro enim conscientiae non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti, Clar. lib. 6. §. final. quaest. 38. nu. 5. Bonacos. commun. crimin. part. 2. verb. forum, fol. 30. & 32. Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 13. num. 7. pag. 400. † & forum poenitentiale in loco delicti non sortitur, Abb. in cap. cum contingat num. 29 & in repet. cap. si quis contra, num. 50. vers. aut quaeritur, de foro competen. Roch. de consuet. num. 709. quos refert Eras. à Cochier de iurisdict. Ordinarij in exemptos, par. 4. quaest. 25. num. 2. Torrebl. d. lib. 14. c. 2. num. 27. 36 37

38 Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena dioecesi, secundum Capyc. decis. 103. num. 15. Henriq. lib. 6. cap. 7. §. 1. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 13. in fine, Fr Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 7. Ioan. Valer de different. inter vtrumque forum, verb. absolutio differ. 1. num. 4. Floron. de casib. reser. part. 1. cap. 4. §. 11. num. 3. Boss. d. sect. 3. casu 2. num. 195. Homob. d. tract. 5. cap. 3. q. 16. Zerol. de poenit. cap. 16. quaest. 5. vers. dico quartò, Campan. d. rub. 12. cap. 13. sub num. 71 Chamerota d. loco dub. 14. Victor. de Confessione, num. 152. Sanch. d. disp. 24. n. 1. & 3. & eod. lib. 3. disp. 19. num. 8. Valer. Reginald. d. lib. 1. nu. 93. & 94 Aegid. de Coninch. d. disp. 8. n. 22. Marcel. Megal. p. 1 instit. Confess. lib. 1. cap. 7. num. 25. & cap. 9. num. 12. Molfes. in summ. Theologiae moralis tract. 7. cap. 16. num. 89. Piasec. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 10. vers. summ. vbi etiam asserit, quòd si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum, desinit ipsius potestas, nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilaei, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo: nam Concil. Trident. sess. 23. cap. 15. illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat, Henriq. lib. 7. cap. 12. num. 3. & 4 Reginald. d. lib. 1. num. 190. Suar disp. 28. sect. 4. num. 10. & sect. 6. num. 13.

Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu possint subditos illius in alieno absoluere, sicut possunt Parochi? Negant Syluest. in sum. verb. Confessor. 1. num. 12. Nau. in man. cap. 27. post num. 266. Viual. in suo candel. aureo part. 1 rub. de absolut. num 50. vbi ait ita declaratū Romae de anno 1587. Miranda d. tom. 1. quaest. 45. art. 8. concl. vnica, Campan d. rub. 12. cap. 13. n. 71. Nicol. Garc. d. part. 1. c. 8. nū. 132. per Clem. dudum, de sepul. dum habet quòd extra ciuitates & dioeceses, in quibus sunt praesentati & deputati, audiendi saecularium Confessiones facultatem non valent exercere. Quamuis contrarium sustineant Henriq. d. l. 6. c. 7. § 1. lit. D. Sanch. d. disp. 34. numer. 2. Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 6. numer. 4. Monet. de commui. vltim. volunt. c. 5. nu. 232. Homobon. de Bonis de examin. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 3. q. 16. Ioan. Valer. d. verb. absolutio differ. 1. nu. 8. 10. & 13. Fagundez in quinque Ecclesiae prae. p. 2. lib. 7. c. 2. n. 91. Tamburin. d. tom. 2. disp. 6. quaest. 14. num. 4. Floron. de casibus reseru. p. 1. c. 4 §. 13. num.

vnic.

vnic. Lezana *in sum.quæst.Regul.c.*19 *num.*5. Diana *d.part.*3.*tract.*4.*resol.*144.Bossi.*d.sect.*3.*casu.*2.*n.*201.

An etiam Episcopus possit extra suam diœcesim Confessiones eorum audire, qui essent sui subditi? Hanc quæstionem à Præsule præstantissimo in Matritensi Curia sibi fuisse propositam refert Alzed.*d. p.*1.*c.*13.*num.*94.& respondisse sine dubio posse ait, quia sacramentalis Confessio & absolutio sine strepitu iudiciali fit,& inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse,Greg.Lop.*l.*21. *verb. parochianos tit.*4.*part.*1.Menoch.*de arbitr.lib.*1.*q.*43.*num.*16.& 17. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*62. *num.*10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus,qui se de facto intrusit in beneficio sine auctoritate Superioris, habeat iurisdictionem sufficientem,itaut Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda?Inualidam esse tenent Angel.*verb. Confess.*6.§.14.Nauar.*cap.*9.*num.*11.& *in cap.placuit. de pœnit.dist.*6. *nu.*176.quos refert,& sequitur Chamerot.*d. lo o dub.*22 sed verius quæ suprà *num.* 19. resoluimus.

40 *Decimo*, obserua approbatum ad Episcopo absque iudicio,vel etiam contra iudicium,sciente non esse idoneum, non censeri approbatum iuxta probabiliorum sententiam; nam Concil. *dict. cap* 15. exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium,iudicetur idoneus, hic autem vere non iudicatur idoneus,sed fictè,cùm Episcopus interius sentiat, & iudicet non idoneum. Quare ita tenent Suar *tom.*4.*disp.*28.*sect.*5 *n.*7.*vers & fortasse*, Reginald.*dict.lib.*1. *num.*197. Bonacin. *de Sacram. disp.* 5 *q.*7.*puncto* 4.§.1.*num.* 19 Bossi.*d sect.*3.*casu.*2.§.1. *num.* 2. qui etiam resoluunt validam esse approbationem,quando Episcopus verè aliquem iudicat,& approbat tanquam idoneum,sed re ipsa non est idoneus. Valebit tamen Confessio facta Sacerdoti cui Episcopus facultatem audiendi Confessiones ficte concessit,idest,solis externis verbis absque vera intentione concedendi;quia tunc adest licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas est occulta, ac proinde adest titulus præsumptus cum communi errore,sicut adest etiam in alio casu Episcopi videntis & tacentis,non tamen internè consentientis:ita Sanch.*lib* 3.*de matrim.disp.*22.*n.*65 Bossi.*d. sect.* 3.

41 *casu* 242. †.Aliàs enim debet Episcopus Confessarium non solùm interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare,& iurisdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident.*d.cap.* 15.in illis verbis,ibi,*aut iudicetur idoneus,& approbationem obtineat*:ita Suarez,& Reginal.*vbi proximè* Coninch. *de Sacram.& censur.tom.*2.*disp.*8 *n.*49.

42 Potest tamen Episcopus approbare quoscunque Sacerdotes voluerit sæculares, vel Regulares,etiam nô laureatos Theologia,vel Iure Canonico absque vllo examine, sufficit enim quod illi sibi videantur apti ab hoc munus exercendū, cùm Concil.*d.c.*15. expresse dicat, *per examen,si illis videtur,necessariū, aut aliàs idoneus ab Episcopis iudicetur*.Ita Palat.*in* 4 *dist.*17.*disp.*7.*pag.*265. quem refert Fagundez.*d.lib.* 7.*cap.*2.*num.*70.

43 *Vndecimò*, obserua licentiam delegatam audiendi Confessiones non expirare mortuo, vel amoto delegante,quia est quædā gratia.ita Sot *in* 4.*dist.*18. *quæst.*4.*a.*3.*col.*7. Grassis *in decis.aureis,lib.*1.*cap.*13. *num.*49.Chamcrot.*d.loco,dub.*17.*pag.*488.Fr. Ioan. Valer.*d.verb.absolutio differ.* 1.*n.*18.*vers. obserua*,Fr. Ioan.de la Cruz *de statu relig.l.*2 *cap.*3.*dub.*1.*concl.* 3.*vers.ex dictis*.Coriol.*d.part.*1.*sect.*2.*a.*8 Sanch.*de matrim.lib.*8.*disp.*28.*num.*74.& 70.Cened.*canonic. quæst.lib.*1.*q.*38. *num.*20.& 21.Fagundez *d.p.* 2.*l.*7. *num.*24.Campan.*d.rub.*12.*cap.* 13.*num.*69.Homob. *d.tract.*5.*cap.*3 *quæst.*17.Bossi *d.sect.*3.*casu* 2.§.2.*n.*9. Lezana *in sum.quæst.Regul.cap.*28.*num.* 10. *in princ.* Henriq.*d.ct.lib.*6.*c.*6.§.7.*in fine*, vbi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantùm vnius anni approbasset,aut ad tempus vitæ suæ, vel ad suum beneplacitum.

Hinc fit Religiosum, qui semel fuit generaliter approbatus,si recedat à diœcesi,in qua fuit simpliciter approbatus,& postea iterum redeat,non teneri nouam quærere approbationem, & licentiam, etiamsi interim mutari fuerint Episcopi in illa diœcesi:ita Nugn.*in additio.ad* 3. *par.qu.*8.*art.*3.*dub.*1. *concl.*2 Beneuen. *in praxi de Sacram. pœnit.cap.* 16. *quæsito* 2.*vers.quinto si verò*,Henriq *d.c.*6.§.7. Ioan. Valer.*verb.absolutio differ.*5.*num.*19.*vers.& obserua*, Tambur.*d.tom.*2.*disp* 6.*q.*14.*num.* 2. Bossi.*d.sect.*3. *casu* 2.*num* 46. Hoc tamen limitandum est modò Episcopus facultatem non reuocet: ille enim potest aut eius successor iusta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale,hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamuis aliquando possit suspendi:ita Suar.*disp.*18. *sect.*2.& 8.Beneuent.*d.loco*.Reginald.*d.lib.*1.*numer.* 201.Fagundez *d.cap.*2 *num.*31.Bossi.*d.n.*46. 44

Duodecimò,obserua Regulares indigere approbatione Episcopi cùm sæcularium, quamuis Sacerdotum,peccata audire cupiunt,iuxta decretum Concil. Trident.*sess.*23.*de reformat.c.*15. resoluunt Ioan de Grassi.*in aureis decis.p.*1.*lib.*3.*cap.*5.*num.*109.Piasec. *in praxi Episcop.part.*2.*cap.*1.*num.* 10.Fr.Ludou Mirāda *d.quæs.*45 *art.*8.*in fine*,Vgolin.*de officio Episcopi,c.*20.*in princip.* Fagūdez *in quinque Ecclesiæ præcepta p.*2.*lib.*8.*cap.*2.*num.*13.vbi *num.*33.cū Henriq. *lib.*5.*de pœnit.cap.*6.§ 6.obseruat Episcopos non approbare Regulares in Confessario, nisi à Prælato suo saltē interpretatiuè exponatur, præstentùrque ipsis Episcopis,Steph.Dauila *de potest. Episcop.c.*3, *num* 2.dum ait,quòd Regulares non approbat Episcopus in Confessarios,nisi à Prælato suo exponantur saltē interpretatiuè, iuxta *Clem. dudum,§.statuimus,de sepultur.*quę est alia plana Papæ intentio,ne alia proprio præiudicetur Prælato, à quo pendet subditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench.*d. lib.*1.§.7.*cap.*1.*dub.*5.*n.*4. & statutum fuit in Concil.Lateranen.à Leone X.vt in sua Bulla incip.*Dum intra mentis arcana*,quod & Pius V.innouanit ordinatione sua de anno 1561.*octauo Idus Augusti*. Quare Religiosus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licite absque approbatione,& consensu sui Prælati audire Cōfessiones,& absoluere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus aliàs rite confessis.Ita Henriq. *in sum.l.* 6.*cap.*6 §.*in fine*,Fr.Emman.*quæs.Regul.tō.*1.*quæs.*66. *art.*1.Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rub.*12.*c.*13. *num.*59 Fagundez *d.præc.*2.*lib.*7 *cap.*2.*num.*32.Paul. Layman.*lib.*6.*tract.*6.*cap.*10.*num.*14. Tamburin *de iure Abbatum tom* 2.*disp.*69.*dub.*15.*nu.*142. Bossi.*d. sect.* 3.*casu* 2,*num.*178. vbi *num.*179.ampliat vt ob eandem rationem idem Religiosus licite non valeat inuito eodem suo Prælato audire Confessiones etiam habentium ab ipso summo Pontifice priuilegium eligendi quemcumque Confessarium idoneum Pianæ autem Constitutionis verba sequuntur.*Romani Pontificis prouidentia*, & infrà *Hac nostra Cōstitut.perpetuo sāc mus,decernimus, & declaramus decretum Concil.Trident. de approbatione Regularium audiendis Confessionibus sæculariū propositū ab Episcopis* 45

copis facieda, obseruari debere etiam in omnibus Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiamsi sine Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorũ licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris generalibus, vel Prouincialibus Ministris sæcularium Confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Ciuitate, & diœcesibus suis prauio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientia sua quiete examinari de nouo poterunt. Inhibentes quibuscumque regularibus, quorũuis Ordinum, etiam Mendicantium, vt præfertur, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Prouincialibus, etiam quod illarum occasione ab Ordinariis hucusq; tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, sæcularium Confessiones audire præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nõ obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris litteris prædictis, & aliis postea quibuscunque regularibus cõcessis, & forsan extensis, quas ad ea, quæ præsentibus aduersantur, & contrariantur, penitus, & omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado *de supplicat. & de sanctiss. p. 1. c. 4. numer. 4.* quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit à dicto Breui, & instanter petiit humiliter, à Sede Apost. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. *de anno* 1572. vt in Bullario *tom. 1. pag.* 1208. *& seq.*

46 Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos cum approbari in sæcularium Confessarios desiderant, posse† ab Episcopis, si voluerint, examinari, vt tenent Suar. *tom. 3. disp. 28. sect. 4.* Miranda *d. q. 45. art. 9 concl. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 6. n. 9* Henriq. *lib. 3. cap. 6* §. 2. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 5. vers. sexto*, Lezana *in sum cap. 19. num. 6.* & me citato *in hoc loco* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 2. tr. 12. c. 3. quæst. 13. resolut. 1. in fine, pag.* 447. An Religiosus præsentatus à suo Prælato, & ab Episcopo approbatus possit virtute Bullæ eligi postquam ei à suo Prælato prohibitum est ne Confessiones sæcularium audiat? Vide Trullench. *d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6 per tot.*

47 Formam datam *in Clem. dudum, de sepult.* circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & reuocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quàm maximè conformem, tenet Nauar. *in man. c. 27. num. 264. in fine*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 59. art. 2. & in add. ad explic. Bull. Cruc. §. 9. num. 30.* Fr. Ludou. Mirand. *quæst. 45. art. 6.* Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Parif. Flam. firmant Cochier *de iurisdict. Ordinarij in exemptos part. 2. q. 45. num. 82.* Hermosil. *ad Greg. Lop. l. 53. glos. 6. nu. 32 tit. 5. part.* quia hæc approbatio non est gratia vt possit pẽdere à voluntate concedentis, sed tantùm authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ, testimonium verò semel datum non potest reuocari, Duen. *reg. 233.* Cordub. *in addit. ad compẽd. verb. absolutio §. 16. & verb. præsentatio.* Vega *tom. 1. cap. 62. casu. 8.* Villalob. *in sum. tract. 9. diffic. 73.*

48 Neque prædicta Pij V. ordinatio reuocata fuit per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Cõcil. Trident. factam, vt declarauit *Sacr. Cõgreg* relata per Confect. *in summ. tit. 17. cap. 5.* Circa illam quæst. an Episcopus, etiam idem, qui approbauit, possit non solum sæculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare, videndum est *Sacr. Cong. decretum*, quod sequitur. *Congregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœcesi sæcularium Confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum à successore posse vtique examinari; iuxta Constit. Pij V. datam. 8. Idib. August. Põtif. sui anno 6. qua à felicis record. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concil.* referunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata §. 9. num. 32. & quæst. Regular. tom. 1. quæst. 59. art. 4.* Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ disp. 1. c. 2. dub. 9. num. 2.* Trullench. *in simili exposit. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 10.* Lezana *in sum. c. 18. num. 7.* Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta. part. 2. lib. 7. c. 2. numer. 20.*

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict. rub. 12. c. 13. numer. 70.* & dicit decisum Armend. *in adit. ad recop. legum Nauarr. d. tit. 19. l. 1. nu. 14.* & nouissimè *de anno* 1629. in ciuitate Corduben. fuisse obseruatum refert Hermosill. *vbi suprà num. 34.* † posse scilicet successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamuis simpliciter, & quos idoneos minimè inuenerit, reiicere, resoluunt Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 45. art. 7. concl. vnica*, Vgolin. *de potest. Episcopi, c. 20. num. 5. & 4.* Fernandez *in exam. Theolog. moral. part. 3. c. 19. § 8. num. 5.* Villalob. *in sum. tract. 9. diffic. 63. num. 7.* Diana *part. 3. tr. 2. resol. 27.* Campan. *in diuers. Iuris Canonic. rub. 12. cap. 13. num. 70.* Bossi. *d. sect. 3 casu 2. 4. num. 43.* Ioan. Sanc. *in select. q. 40. nu. 15. & disp. 48. nu. 18. vers. docent*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *d. lib. 14. c. 3. num. 6. cum seqq.* vbi *num. 24.* refert S. D. N. Vrbani VIII. Breue Episcopo Corduben. transmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diœcesi Corduben. à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, ab Episcopo successore pro maiori conscientiæ suę quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamuis Henriq. *dict. c. 6. §. 6.* dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundez *dict. lib. 7. c. 2. n. 30* Sed aduerte solum successorem in dignitate & iurisdictione, non autem in iurisdictione tantũ, vt est Capitulum Sede vacãte, posse semel absolutè approbatos præuio examine iterũ ad examen vocare, & probare, vel reprobare, prout nouerit esse, vel non esse idoneos; ita ex quodam priuilegio Clementis IV. resoluit Boss. *d. sect. 3. casu 2. num. 47.* 49

Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolutè, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, statuit Pius V. *in d. sua Constit.* relata sup. *n. 45.* & per eam idipsum resoluunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata, §. 9. nu. 3. & 39* Henriq *in sum. lib. 6. §. 6.* Mirãda *d. tom. 1. q. 45. art. 7.* Philibert Mirãda *in tract. tempor. pestilent. part. 5. cap. 4. nu. 8. cum seqq.* Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num. 39* nisi ex noua causa, eáque ad Confessiones ipsas pertinente, tenent Gauan. *in manuali Episcop. verb. Confessor, nu. 23. & 24.* Peirinis *de priuileg. Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. num. 45.* Lezana *in sum quæst. Regul. cap. 19. num. 7. cum seqq.* Diana *resolut. moral. part. 3. tract. 21. resol. 22. & part. 4. resol. 20.* Marchin *tract. tempor. pestil part. 5. c. 4. nu. 9.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. num. 40.* & ita declarauit *Sacra* 50

Congreg.

Congreg. Illustr. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum, in hæc verba. *Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares granniter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quanis de causa indiscriminatim suspendantur, & propterea sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres roti vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingat, vt mature perpensa ad omnem scandali materiam summouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis liberè approbatos ob audiendis confessionibus suspendere post hac minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuere insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Cōfessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius conuentus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunū, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 20. Nouembris* 1615. Anton. Mar. Episcop Ostiens Cardin. Gallus. V. *Theatin. Secr.* refert. Marcell. Vulpe *in praxi c.* 35. *numero* 26 & Lezana *d. cap.* 18. *num* 9. & alias declarationes refero *de Iure Ecclef. vniu. lib.* 1. *c.* 43 *n.* 206. *cum multis seqq.*

51 De approbationibus generaliter, & indistinctè, vel determinate ad locum, seu tempus certum dandis extat decretum *Sacra Congreg. Concil. Trident.* relatum apud Confect. *d. loc. cap.* 4. *de anno* 1587. *sub die* 2. *Iulij*, & sequitur. *Regulares qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis personarum admittantur in Diœcesi propria. De ceteris vero, qui non adeo idonei experientur, si petierint se admittei, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem audita Confessionis pro Medico aduenienti relinquere.*

52 Ex quibus consequens fit Regularium iurisdictionem à iure, vel à Papa eis tributam restringi, seu dilatari per ipsam approbationem Ordinarii: iusta enim atque ligitima existente causa certum est posse Episcopos Confessariorum Regularium approbationem, ac iurisdictionem restringere & limitare ad certum locum, tempus, siue personas. Ita Gutier. *canon lib.* 1. *c* 17. *numer.* 18. & 19. Suar. *tom.* 3. *disp.* 28. *sect.* 7. *dub.* 6. Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1 *quæst.* 59. *art.* 8. Miranda *d. quæst.* 45. *art.* 10 *conc.* 1. me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico tract.* 8 *c* 2. *quæst.* 7. *in princip vers. secundo.* Vgolin *de officio Episcopi, cap.* 10. *num.* 6. Cened. *canon. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 10. & 21. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 25. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 18 *numero.* 8. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, par.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *numero.* 17. & ita † quando sob conditione fuit licentia data, illa non impleta, cessat facultas, vt per Gemin. *cons.* 106. *vers.* 2. *ad idem.*

53 Vnde minus bene Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 59. *art.* 4. & *tom.* 3. *quæst.* 32. *art.* 6. Zerola. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Confessores.* §. 2. Fr. Ioan de la Cruz *de statu relig. lib.* 2. *cap.* 6. *dub* 4. *concl.* 3. & alij asserere videntur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minimè esse ab eodem postea examinandum; licèt autem eorum opinio possit procedere in approbato indistinctè, minime tamen admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione; quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapso eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quam tradit Caluasc. *Finis. decis.* 1. *num.* 32. *part.* 5. & ita cum semel sit extincta, vt iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subiicere. Et sic declaranit S. D. N. Vrbanus VIII. *in dicto Breui Episcop. Cordub.* directo statuens approbationem huiusmodi obtinentes ad certum tempus non posse Confessiones audire absque noua ipsius Episcopi approbatione & licentia, præuio etiam, si ei libuerit, nouo examine, vt refert Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 5. *numer.* 14. Dixi, *ab eodem*; quia ab alio alterius Diœcesis bene poterit examinari, Fr. Emman *in explicat. Bullæ Cruciatæ* §. 9 *numer.* 31. & *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 59. *art.* 5. Gutier. *canon. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 6. Nicol. Garc. *d. part.* 5. *c.* 8. *num.* 87. quos refert, & sequitur Hermosil. *d. loco num.* 33. Intelligerem tamen supradicta, quatenus habent admissos sine vlla restrictione tēporis minimè posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, vt procedant, nisi iusta reuocandi superueniret causa: nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit sine dubio eodem concedente suspendi, aut retractari, vt inquiunt Syluest. *Confess.* 2. *num.* 11. Henriq. *d. c* 6. §. 6. Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 8. *numer.* 3. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num* 32. Hodie attenta declaratione, de qua supra *nu.* 10. intelligendum est iusta existente causa ad Cōfessiones ipsas pertinente.

Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra præceptum Prælati, validè tamen absolutionem impartitur, quia licèt *in Clem. dudum, de sepultur.* dicatur quòd Episcopus debet admittere ad audiendas Confessiones Religiosos præsentandos à suis Prælatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quòd non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis absque tali præuia præsentatione, immo impositum colligitur ex *d. Clem. in vers. per huiusmodi.* Ita Iacob. de Graff. *in aureis decis. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 88. Nau *in man cap.* 4. *num.* 2. & *cap.* 27. *num.* 266. Fr. Emman. *in Bulla Cruc.* §. 5. *nu.* 10. Zerol. *in praxi de pœnit. cap.* 16. *q.* 7. *vers. respondeo primo.* Salas *de legib. disp.* 16. *sect.* 10. *num.* 43. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 2. *c.* 6. *dub.* 2. *concl.* 2. Homobon. *de examin. Ecclef. part.* 1. *tract.* 7. *c.* 16. *num.* 77. Lezz. *in sum quæst. Regul. d. c.* 18. *numer.* 11. & *c.* 19. *numer.* 12. Mirand. *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 45. *a.* 11. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 50. *num.* 14. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *numer.* 15. *vers.* 2. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num* 185. Ludon. à Cruce *in exposit. Bulla Cruc. disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 16 *à num.* 5. vbi *num.* 8. subdit per accidens contingere posse, vt absolutio impensa à Religioso, cui prohibitum est à suo Prælato Confessiones excipere sit inualida, vt si esset nominatim suspensus, aut excommunicatus, aut si pœnitens sciens illi Religioso esse prohibitum à suo Prælato sub mort. audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quamnis Syluest. Lop Corrad. Fr. Emman. Camban. & alij, quos refert, & sequi videtur Boss. *d. loco. num.* 186. contradicunt.

Adderem etiam Regulares semel ab aliquo An- 54
tistite approbatos, extra diœcesim ipsiusmet Episcopi

ſcopi approbantis non poſſe dare operam auditioni Confeſſionum, provt tradunt Syluest. *verb. Confeſſor, 1. §. 14. & eod. verbo 2. §. 4.* Nauar. *in man. c. 27. poſt num. 266. verſ. 6.* Benen. *de pænit. c. 26. quæſtio. 5. d. 2.* Vinald. *in Candel. aureo, p. 1. ſub tit. de abſolutione, num. 50.* Mirand. *d. q. 45. art. 17.* Tamburin. *d. tom. 2. diſp. 6. q. 14. num. 2.* Lezana *in ſumm. quæſt. Regul. c. 19. num. 4.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. num. 36.* Trullench. *d. lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 5.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. à numer. 23.* & comprobatur apertiſſimè ex priuilegio venet. Presbyteris Congregationis Oratorij conceſſo à Sixto V. quo indulgetur illis, *vt cùm fuerint Romæ approbati ad Confeſſiones audiendas, non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinariis, ſed illis ſufficiat præſentare eorum licentias Romæ habitas,* refert Quar. *in ſum. Bullar. verb. Confeſſor.* Si enim iure id eis liceret, nequaquam ſpeciali gratia illis concederetur, & ita reſoluit Miranda *d. q. 45. art. 8. concl. vnic.* Sed clarius id colligitur ex ſequenti decreto. *Die 22. Maij 1610. in vna Germonen. S. Congreg. Concilij cenſuit Confeſſarios extraordinarios ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones audiendas ſiue ſint Regulares ſiue ſæculares nullo pacto eas audire poſſe, extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quamuis Confeſſores ſint eidem Epiſcopo ſubiecti.* Pro coronide huius duodecimæ obſeruationis te ſcire volo quæ ſuprà diximus de reſtrictione, & reuocatione licentiarum ab Epiſcopis ipſis Regularibus conceſſarum pro Confeſſionibus audiendis in caſibus enumeratis locũ habere quantum ad iuriſdictionem ab ipſis Epiſcopis delegatam tantum; quare poterit Generalis Religionis, aut Prouincialis expoſitum, & approbatum Confeſſorem ab Epiſcopo reprobare, & apud quoſdam (vt apud Patres Ieſuitas) etiam poteſt iuriſdictionem limitare circa perſonas certas audiendas, aut certos caſus, vt viuæ vocis oraculo declarauit Gregorius XIII. pro Societate IESV, vt refert P. Claudius *in compendio Societatis verb. gratia, §. 2.* Stephan. Dauila *de poteſt. Epiſcop. c. 35. numer. 3.* vbi ex ea ratione procedere ait, quia iuriſdictio in Regulares non deriuatur, niſi medio proprio Prælato ſaltem Generali, & cum conſenſu eius expreſſo, aut tacito, ne quid derogetur debitæ ſubiectioni, & obediẽtiæ erga proprios Prælatos, ſubditque ibidem *num. 4.* ex Syluest. Angel. Lopez, Nauar. Fr. Emman. Henriq. & aliis, quod ſi Prælatus expreſſis verbis non reprobet ſed tantum prohibeat audire Confeſſiones, aut ne iunior Sacerdos (licet ſit doctus, & pius) audiat fœminarum Confeſſiones, propter periculum, aut decentiam perſonæ, aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à ſe, vel ab Epiſcopo datam, & valet abſolutio poſtea data, quam prohibitus impendit ſæcularibus viris, aut fœminis; & quia peccat cõtra Prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum poſſint ſine approbatione Ordinarij audire ſæcularium Confeſſiones? Negatiuam ſententiam ſuſtinẽt Suar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 4. n. 21* Fr. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9 dub. 1. num. 4.* Diana *moral. reſol. p. 1. tr. 16. reſol. 46.* Fr. Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. diſp. 1. c. 2. dub. 11.*

55 *Decimotertiò*, obſerua facultatem ab Epiſcopo pro audiendis Confeſſionibus ad ſui arbitrium, & beneplacitum conceſſam quandoque ab eo reuocari poſſe, iuxta tradita per Corn. *conſil. 92 ſub num. 31. vol. 2.* non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, ſcilicet morte ipſius Epiſcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. ſi gratiosè, de reſcript. lib. 6.* &
56 † gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel §. 1. proœm. n. 9. cũ ſeqq & gloſſ. 12. à princ.* alios Doctores refero *de clauſulis vſufruct. clauſ. 3. n. 2. cum ſeq.* & infirmant in hac quæſt. Peirinis *ad priu. Minim. to. 1. conſt. 2. Sixti IV. § 2. n. 44.* Diana *p. 3. tr. 2 reſol. 26.* Boſſ. *d. ſect. 3. caſu 2. §. 1. n. 10.* Campan. *d. rub. 12. c. 13. n. 64.* vbi *n. 67.* cum aliis tenet ſuperueniente excommunicatione tam delegantis, quam expoſiti licentiam pro audiendis Confeſſionibus non eſſe reuocatam; licèt enim expoſitus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis caſibus ſuſpenſus, in tantum, quod ſi audeat pœnitentes abſoluere, ſit inualida abſolutio ab eo impenſa, nihilominus reuocatam propterea facultatẽ audiendi non eſt dicendum, cum impetrata deinde abſolutione à cenſura, validè, & iuſtè prædicta facultate vti valeat.

An approbatio ſemel ab Epiſcopis Sacerdotibus 57
ſæcularibus ſimpliciter impenſa, poſſit reuocari quoties Epiſcopi voluerint? Affirmat eſſe ad nutum reuocabilem Vinald. *in Candelabro aureo*, vbi *de Confeſſ. n. 27. concl. 2.* Non poſſe tamen Epiſcopem ſine iuſta cauſa approbationem Sacerdotibus ſæcularibus ſuis ſubditis etiam ſemel datam reuocare, data autem, & probata iuſta cauſa poſſe docent Henriq. *lib. 3 p. de Pœnit. c. 6 §. 6.* Suar. *d. diſp. 26 ſect. 7. n. 7.* quos refert, & ſequitur Fagundez *d. lib. 7. c. 2 nu. 61.* vbi *n. 93.* reſoluit ſi approbatio fuit facta ab Epiſcopo, vſque ad beneplacitum ſuum validam & licitam eſſe reuocationem illius ſine vlla cauſa factam; ſi verò non hoc modo fuit conceſſa, ſed ſimpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omnino eſſe reuocationem ſine cauſa factam. Cauſa autem iuſta illa erit, quæ ad Confeſſiones ipſas ſpectauerit vt ſuprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n. 50.* Provt etiam erit ſi contingat Confeſſarium abiurari de vehementi, quia ampliùs ad audiendas Confeſſiones nõ debet admitti, vt reſoluit Laurent. de Franchis *in controu. inter Epiſc. & Regul. pag. 179. in reſp. ad 4.* vbi etiam refert in *ſacra Congreg. generalis Inquiſitionis* fuiſſe deciſum *die 6 Martij 1596.* Sacerdotem iurãtem de leui non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſæcularium Confeſſiones audire, ſecus in abiurante de vehementi.

Dubium non parum controuerſum eſt, vtrùm ſci- 58
licet Sacerdos, qui ex commiſſione, & delegatione ſpeciali Epiſcopi poteſt audire Confeſſiones, dum eſt excommunicatus communiter occultus, validè abſolutionem præſtet illi, qui huius excommunicationis ignarus non eſt? In hoc euentu dicẽdum puto huiuſmodi Sacramentum validum eſſe ex parte iuriſdictionis per Eccleſiæ tolerantiam in his terminis conſeruatæ in ipſo excommunicato occulto miniſtrante, ſi aliunde non ponatur obex, ſcilicet, vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in miniſtros requiſitæ, quæ reſolutio ex eo probatur, quia Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, dum decreuit ſolos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percuſſores vitandos eſſe, id non reſtrinxit ad ſolos Parochos, ſed vniuerſaliter loquuta eſt in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percuſſoribus communicationem fidelibus indulgeat, ita ex mente Caiet. Nauar. & Med. quos refert, & ſequitur, tenet Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 12. num. 29* tenent etiam Suar. *de cenſur. diſputat. 11 ſect. 4.* Chamer. *d. loco dub. 15.* Henriq. *in ſum. m. lib. 13. de excomm. c. 6. ſub §. 4.* contra Angel. & alios relatos ab eod. Sanch. *d. diſputat. 22. ſub num. 16.* pro quibus non facit, quòd
†geſta per iudicem delegatum putatiuum non ſuſti- 59
neantur ex errore communi, vt voluerunt Innoc. *in*

c.cùm dilecta, n.1. de rescriptis, Angel. & alij, vt per Gabr. *tom.3. com. tit. de probationib. n.31.* & per Masc. *concl.649. n.57.* quia respondetur oppositum verius esse, vt docent Anton. *in d.c. dilecta, n.15.* & alij, vt per Sanch. *vbi proxime n.6.* communis vt per Abb. *in d.c. cum dilecta, n.10.* & per Gabr. *d n.31.* ac Mascard. *n.58 dictis locis* Deinde pro Angelo, & sequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam priuato non prodest communis error, vt existimarunt Innoc. *in cap. cùm dilectus, num.4. & 5. de consuet.* Card. *in Clem.1. ad finem, de regularibus*, & alij, vt per Sanch. *d. disp.22. num.26.* & per Mascard. qui in hanc sententiam magis inclinat, *d concl.649. num.35. & 36. & concl.705. num.22* quia vltra quàm quòd opposita sententia verior sit, vt satis constat *ex l.1. C. de testam.* sequitur Sanch. *d. loco num.39.* respondetur officium Confessoris delegati non esse priuatum, sed potius publicum, dum scilicet vtitur iurisdictione, quæ necessariò publica dicenda est, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute sibi commissio facta fuit, vt optimè considerat Bart. *in l. Barbarius, n.5 ff. de officio Præsidis* Abb. *in d.c. cùm dilecta, n.10.* per text. *in l.3. in fine, ff. de iurisd. omnium iudic.* sequitur Sanch. *d n.39.*

60 Verùm licet supradicta vera sint ex parte iurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam his terminis conseruatæ in ipso excommunicato occultè ministrante; attamen contrarium videtur resoluendum ex parte materiæ, id est, ex parte contritionis requisitæ in ipso pœnitente, videlicet tunc inualidum esse Pœnitentiæ sacramentum, nisi cum aliqua necessitate petatur ab huiusmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia, vbi non adest hæc necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum enim inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindéque non posse ab eo licitè exerceri, vtpote sibi cum censura prohibitam, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse posset, si pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita resoluit Nauar. *in man c.9. n.10.* Suar. *dict. sect.4. n.12.* & saltem in casu, in quo totaliter excommunicatus paratus non sit ministrare huiusmodi Sacramentum, agnoscunt Gutierr. *canon. lib.1. capite 1. n.47.* & Henriq. *dict. c.6. §.4.* licèt illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare huiusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc euentu falsa, iuxta vulgares resolutiones in hac materia de mercatore vsuras exacturo, aut malefico parato maleficia patrare, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici, vbi enim postulatur actus, qui sine peccato fieri non potest tunc promptitudo rogati, rogantem non excusat à culpa, & eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens consequutiuè petit eius malitiam, vtpote ab ipso actu inseparabilem, proindéque fit actor, & causa moralis eiusdem actus, & malitiæ, prout ad varios casus resoluunt Suar. *de Relig. tom.1. tr.3. lib.2. c.18. n.2. cum sequentib. & tom.2. tr.5. lib.3. c.13. n.2.* Martin. del Rio *disquisit. magicarum lib.6. c.2. sect.2. quæst.2. versic. dico igitur 3.* Sanch. *de matrim. lib.7. disp.95. num....*

Neque obstat, quòd ex vi prædictæ Extrauag. *Ad euitanda*, licitum est cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denuntiato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percussor, proindéque fidelem, etiamsi absque necessitate petat ab alio Sacerdote non suo Pœnitentiæ sacramentum, vtpote in hoc vtentem iure suo, non peccare, nec posse censeri inductionem peccati: respondetur enim ex mente Suar. *de censur. disp.12. sect.4. n.12.* per dictam Extrauag non esse permissam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denunciato, sed illam solum, quæ principaliter redundauerit in eorum fauorem, non verò in fauorem excommunicati, planè vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi huiusmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, administratio eiusdem Sacramenti iam non cedit principaliter in fauorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petenti ab eo potius, quàm ab alio non excommunicato accipere; ergo sibi permissa censeri non debet hæc ad sic petendum communicatio per dictam Extrauag. vt ita per huiusmodi excommunicatum sustineatur onus, & grauamen, quod sibi per illam relictum est abstinendi, scilicet quantum moraliter posset ab huiusmodi ministerio, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest dici vtens iure suo, quia ad hanc petitionem nullum ius habet: sed potius censebitur inductor, & particeps eiusdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti administratione committet. Quod tamen secus erit in Parocho excommunicato, ab hoc enim dum occultus in excommunicatione iacet, quamuis absque necessitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti iure suo, videlicet illo, quod sibi quæsitum est, ex eo quod huiusmodi excommunicatus toleratus, sibi in suum Sacramentorum administratorem datus est à lege. 61

Decimoquartò, obserua inualidam esse absolutionem Sacramentalem præstitam ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate, vel absoluèt, vel respectu huius, vel alterius loci, se iniecit absque approbatione legitimi Superioris, quamuis communi errore approbatus censeretur, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib.3. disputat.22. num.54.* vnde si Sacerdos absque vlla approbatione, siue sine titulo, & auctoritate Superioris ad audiendas Confessiones, seu in officium Parochi se intrusit, licèt communis error facti adsit, Confessiones illi factæ sunt inualidæ, retinendæ post habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanchez *d. disp.22. num.49.* Nicol. Garc. *de benefic. part.5. c.4. num.281.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ.7. numer.245.* Bossi. *d. section.3. casu 1. nu.153.* Contra Abb. *in Clem. dudum numer.35. de sepultur.* oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte confitentis interuenit bona fides, pro vt cum refert Sanchez *vbi proximè sub num 48.* Verùm Abb in prædictis verbis fortasse non dissentit à sententia eiusdem Sanchez, licèt nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen constet ex ea non resultare prædictam absolutionem quoad Deum, id est, quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendam, nisi ea bona fides peruenerit ad perfectam contritionem. † Ratio huius obseruationis ea est, quia non sufficit solus communis error ad validitatem gestorum, sed vlterius oportet, vt illum præcesserit titulus officij exerciti, etiamsi huiusmodi titulus inualidus sit, propter inhabilitatem recipientis, 62

iuxta

iuxta resoluta per Henriq. *in sum. lib. 6. de Pœnitent. c. 6. §. 2. in com. lit. E, & c. 7. sub §. 2.* Gregor. *l. 21. gloss. verb. faser. in fi-o, tit 4. partita 1.* Gabr. *commun. lib. 3. tit. de p-ubationibus concl* 8. *n.* 20. Mascard. *concl.* 649. *n* 91 & 101. Sanch. *d. disp.* 22. *n.* 49. & contra Morl. & alios sequitur multos citans Nicol. Garcia *d. c. 5. n.* 181. *cum sequent.* quibus adde Vgolin. *de potest. Episc. c. 4. §. 1. n. 5.* & Lessi. *de iustitia l. 2. c. 29. n* 65. hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus resoluũt errorem communem per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in Indulgentiis concessis ab eo, qui absque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. *in c. quod autem à num. 9. de pœn 1 & remiss* minus vere in contrariam sententiam citato, & ex Cardin. ac aliis resoluit Sanch. *dict. disp 22. sub num. 34.* contra Felin. & alios ab ipso relatos sub *num.* 48. absque bono fundamento oppositum tenentem: ita vt immeritò Mascard. *d. concl.* 649. *num. 4. in fine* dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit priori sententiæ adhærere. Ex quibus iam colliges valere Confessionem factam illi Confessario sæculari vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, vt modo concurrat titulus approbationis, si non vetus, saltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho, licèt titulum iam amiserit, quia renunciauit beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Episcopo, & ignoratur postea reuocatam esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tẽpus, quod est iam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum extra verò hunc titulum malum, aut bonum. seu potiùs coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra supra citatos, Nauarr. *in man. c. 19. num.* 8. Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap* 60. *num.* 3. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas differ. 6. num. 6. & differ. 7. num.* 2. Basil. Pont. *de matrim. lib. 5. c. 19 num. 2. 11. &* 15. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 244. *cum seqq.* & post Medin. Petr. Sot. Angel. Vega, & plures alios, Fagundez *d. c. 1. a num.* 73. vbi *num.* 77. cum Sanch. resoluit, vt detur communis error non sufficere errorem vnius aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit a cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licèt in alio loco notorium esset, de quo etiam Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ. 6. numer.* 7. Basil. Pont. *d. lib. 5. cap. 19. numer.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 148. Non sufficiet tamen error communis crassus, & supinus, (vt si quis in eo oppido, vbi audit Confessiones, fuit publicè excommunicatus, & denunciatus de impedimento ob quod esset incapax illius officij audiendi Confessiones.) Ita Suar. *tom. 5. de censur. disp. 14. section. 2. num.* 16. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ. 6. numer.* 6. Basil. Pont. *dict. lib. 5. c. 19. num.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 147.

64 *Decimoquintò*, obserua Regulares prædicta Episcopi approbatione indulgere cum sæcularium tantum quamuis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt suprà ostendi *num.* 24. non autem si eorundem Regularium, quia tunc dispositio Concil. *d. cap.* 15. cessat, cum satis sit proprij Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere Molfes. *in summ. tract. 7. cap. 14. num.* 60. Hurtad. *de Pœnit. disput.* 10. *diffic.* 16. Lezana *in sum. c. 18. num.* 27. Homobon de Bonis *de exam e Ecclesiast p. 1. tr. 5. c. 2. q.* 11 Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. num.* 4. Vasq. *tom de Pœn. t. q. 93. art. 4. dub. 3. num.* 5. Valer. Reginald. *lib. 1. n.* 41. Campanil. *in diuersor. Iuris Canon. lib. 11. cap. 12. n.* 58. Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num 1. & diffic. 49. num.* 10. Fernandez *in examine theolog. moral. c. 9. §. 8 n.* 10. Ioseph. de Orti Parochi *in speculo Paroch. c. 10. n.* 8. Coriolan. *de casibus reseruatis, p. 1. sect. 3. art.* 16. Raguc. *in lucerna Paroch tit. de absolut quæst.* 110. Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. n.* 1. & sentit Fr. Ludouicus Miranda *in man. Prælat. tom. 45. a t. 11. concl.* 2. qui etiam *art. 11. concl.* 1. disputat an Confessiones factæ Regularibus ab Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Prælatorum licentia, & consensu irritæ sint. Comprobatur præsens obseruatio ex decreto a Clem. VIII. relato per Quaran. *in sum. Bullar. verb. Confessor*

Hinc fit Prælatos, seu alios Religiosos Confesso 65
res cum approbatione tantum Prælati Regularis, non posse audire Confessiones sæcularium, qui deseruiunt ipsorum monasteriis absque approbatione, vel licentia Episcopi; secùs verò si sint verè de familia & communes commensales; decisum refert Armendar. *in additionib. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 28. l. 1. §. 1 de confitende semel in anno, num* 10. De quo tamen consule Fernandez *in examine Theologia moralis p. 3 cap. 9 §. 8. num.* 1. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tr. 8. cap. 2. q 7. in resolut.* Ioan de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. c. 5. dub. 4 & c. 6. dub. 1. concl. 1.* Suar. *tom. 4. de Relig. tr. 19. lib 9. c. 4. num.* 18. Laurent. de Peirinis *tom. 1. priuileg Ordinis Minimor. in annot ad Constit. 8. Iulij II n.* 12. Ascan. Tamburin *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 6 q. 16 n.* 4. Bossi. *d. sect. 3. casu 2. num.* 32.

Ex quibus infertur posse Clericos Ordinum Militarium sub clausura viuentes absque approbatione Episcopi auscultare Confessiones aliorum virorum sub eadem clausura viuentium, siue etiam Monialium, Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 18. num.* 27. Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2 disput. 18. num.* 7. Ioan. Sanch. *in select. disp. 49. nu* 9. vbi etiam subdit facultatem etiam habere eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo, Sacerdotes Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. qui in communitate, & sub clausura viuunt, & *num.* 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Militum suorum Ordinum Confessiones absque approbatione Episcopi, & se subiicere ad confitendum Sacerdoti sæculari non approbato per Episcopum, & antea *num.* 7. resoluit Sacerdotem sæcularem, quamuis non approbatum per Episcopum, habilem esse ad Confessionem Regularis viri, vel fœminæ excipiendam, & hinc *num.* 9. infert quòd si alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi sibi Cõfessarium, quem vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Episcopo, & post alios citat Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 13. num* 1. Viuald. *in candel. aureo, tract. de absolut. n.* 22 Ochagau. *tractat. 9. q. 38. num.* 4. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. num.* 176. & *lib. 8. num.* 38. Laurent. de Peirinis *de Relig. subdito q. 1. de obedient. c. 2 t. concl.* 7. Diana *moral. resol. part. 3. tract. 2. resol.* 30.

Vtrùm autem quando tempore Iubilæi cuilibet 66
tam Sæculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem conceditur, integrum sit ipsi Regulari extra Religionem confi-

teri? Non posse ex decreto Clem.VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, resoluunt Vgolin. *de officio Episcop. c. 7. §. 2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prolat. tom. 1. q. 34. a. 15.* Homobon. de Bonis *d. tr. 5 c. 2. quæstion. 13.*

67 An Religiosus Confessarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, teneatur etiam approbari ab Episcopo? Negat Fr. Emman. *exposit. Bulla Cruciata, §. 9. dub. 6. num 9.* Affirmant Fr. Ludouic. Lopez *in instruct. conscient. c. 26. versic. secundo dico, in fine, pag. 139* Henriq. *de lib. 3. de Pœnit. c. 6. §. 4. in cōment. lit. K. & §. 9. & de indulgent. c. 12. §. 4 versicul. si verò Regularis.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. d. Sacr.* vbi *de Sacr. Pœnit. c. 23. lib. 6.* Suar. *d. disp. 28. sect. 6. n. 11.* quos refert, & sequitur Ioan. Valer. *dict. v. absolutio different. 1. n. 33.*

An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reseruatis? Affirmatiuam sententiam tenet Bonacin. *de sacram. disp. 5. q. 7 puncto 3. §. 1. num. 22. in fine.* Negatiuam verò sustinent Barthol. à S. Fausto *de Iubilæo lib. 4. quæst. 78.* Alphons. Leo *eod. tr. part. 2. q. 9 num. 15.* Suarez *in enchirid. casuum conscient. lib. 5. verb. Indulgentia, § tempore Iubilæi,* Molfes. *in sum. tom. 1. tr. 7. c. 16. n. 31.*

68 Vnde consequens fit Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, provt decisum refert Armendar. *d. §. 1. de confitendo semel in anno, numer. 17* Ex facultate tamen Concilij Trid. *sess. 25. de Regular. c. 10* potest Episcopus dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt obseruant Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb Confessio, & verb. Monialis,* Aloys. Ricc. *in prax. fori Eccles. resol. 618.*
69 *in 2. edit.* Armendar. *citato loco, n. 17. & 18.* † Et sufficere si examinatus fuerit à suo Superiore ad audiendas Confessiones Monialium resoluit Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9 q. 2. vers. quæres an Confessarij,* Sorb. *in suis annot. ad compend. Mendicantium verb. Moniales, vers. quod præter.* vbi subiungit Confessores ordinarios deputandos ad Confessiones Monialium non subiectarum Episcopis, sed aliis, non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à Superiore Ordinis, cuius dictum restringit Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 12. c. 16. n. 33.* in casu de quo ipse testatur vidisse declarationem à *Sacra Congreg.* quæ censuit ex facultate decreti Concilij *d. c. 10.* posse Antistitē dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci possunt vt suis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel iurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confessarios Monialium, quæ subiectæ sunt Regularibus, refert decisum Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. n. 88.*

71 Hodie tamen aliter se res habet quoad approbationem Confessariorum in Monasteriis Monialium deputandorum ex nouissima Gregorij XV. Constitutione de exemptorum priuilegiis, quæ incipit, *Inscrutabili, sub Dat. Nonis Februarij 1622.* in hæc verba, *Confessores vero siue Regulares, siue Seculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi priùs ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Episc. ex rationabili causa superiores Regulares admonere, vt huiusmodi Confessores amoueant, iisque superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episc. facultatem prædictos Confessores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit.* Hactenus Constitutio, pro cuius explicatione hac de re vide Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 24. n. 70. cum seq.*

72 Postmodum *Sacra congreg. Illustrissimorum Cardin. Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constit.* inter alia censuit *Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit. illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episc. diœcesano idonei iudicentur, & approbentur; ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum deputatione inchoando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episc. quod si contingat eorum facultatem à Sede Apost. vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episc. examinari, & approbari.*

73 *Censuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episc. approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At vero eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officia, seu dignitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitime præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi priùs à Diœcesano Episc. idonei iudicati, atque approbati fuerint.*

74 *Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas nequaquā censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episc. approbatione.*

75 *Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.*

76 *Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episc. toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.*

77 *Episcopum, scilicet ex rationabili causa iuxta dictam Constit. Superiores Regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad easdem Moniales pertinentium, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentia Episcoporum, quorum conscientias Sacra Congreg. seriò onerauit.* Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Cameræ Apost impressas vidi.

78 Denique obseruandum est constitutos in articulo mortis, etiamsi sint excommunicati, & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiamsi enormia & reseruata, posse absolui à quocumque Sacerdote simplici per Conc. Trid. *sess. 14. de sacram. Pœnit. cap. 7. vers. vt nulla sit reseruatio in articulo mortis,* docent Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. c. 15. num. 1.* Azor. *instit. moral.*

tr. 1. par.

part.1.lib.8 cap.19.q.5.Ceuall.commun.contra.commu-
nes q.82.n.61.cum seqq.Gutier.canon.lib.1.cap... n.59.
Ioan.à Chape.de modo.administr.Sacramenta tempore
pestis,vbi de Pœnit.quæst.5.& 6. Ceued. ad Decretal.
44 collect.103.n.3. vers.in mortis, Auila de censuris p.2.
c.5.dub.3.disputat 3.concl.4.Sayr.in simili tract lib.2.
cap.18.Suar.tom.5.disp.11.sect.1.n.14.& tom.4 disp.
26.sect.4.Valent.tom.4.disp.7.quæst.10.punct.2.Zam-
bran.de casibus in articulo mortis, prælud.1. Bonacin.
de censuris disp.1.quæst.3.punct.3.num.3. & di p.2.q.2,
puncto 2.§.4.num.3.vers.secunda, & de censur.in Bull.
Cœnæ reseru.disp.1.q.22.puncto 2.à num.9.Paul. Lay-
man.in Theol.morali,lib.5. tract.6. cap.12. Philibert.
Marchin.de bello diuino part.3. cap.3. Filliuc. quæst.
moral.tom.1.tract.7.cap.8.q.8. Coriolan.de casibus re-
seruatis, part.1.sect.2. art.16. Homobon. de Bonis de
humana vita statibus part.1.cap.16.vers. porro, & de
casibus reseru.part.1.cap.1. Ioan. Valer.de different in-
ter vtrũque forum,verb.excommunicatio. differ.23. no-
uissimè Torreblanca in practicab. Iuris spirit.lib.14.
c.10. num.16. Fagundez in quinque Ecclesiæ præce-
pta.part.2.lib.7.c.1.à num. 716. Anton. Ricciul. de
iure personarum.extra gremium Ecclesiæ exiſten. lib.5.
c.14.num.18.Villalob. in sum tom.1. tract.27.claus. 1.
§.12.me citato in hoc loco Trullench.in exposit. Deca-
logi lib.1.cap.3.dub.7.numer.4. In mortis enim articu-
lo nullam esse reseruationem per Concil.Trid.citato
loco asserunt Gutier.d.cap.1.numer.58. Paul.Comitol.
respons.moral.lib.1.q.21.num.1. & q.22.nu.2.& lib.6.
quæst.14.num.3.Valer Reginald. in praxi fori pœnit.
lib.1.à num.58. Campan. in diuersorio Iuris Canonici
rub.1.num.210.Ægid. de Coninch de Sacram.& cen-
sur.tom.1.disp.8.num.60. cum seqq Sanch.in præcepta
Decalog. tom.1.lib.2.c.23. Petr. de Ledesm. in sum.
part.1. de sacram. vbi de Pœnit. c.14. Fernandez in
examine Theolog. moralis part.2.c.9.§.18. & part.3.
c.6.§.9.à num.19.Ioan.Valer.de different.inter.vtrum-
que forũ.verb.Pœnitentia,differ.9.Aloys.Ricc.in decis.
Curiæ Archiep.Neapol. decis.20.part.4. plures apud
Cened.d.collect.24.n.5.

79 Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem
etiam degradatum, vel excommunicatum,seu irre-
gularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit
subuersionis periculum, constitutos in articulo mor-
tis absoluere. Et probatur ratione adducta à Conci-
lio Trid.d. sess.14. de sacram. Pœnit.c. 17.dicente in
Ecclesia Dei custoditum semper fuisse, vt nulla sit
reseruatio in articulo mortis,atque ideò tunc omnes
Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibosuis pec-
catis,& censuris absoluere posse,ne(& hæc est ratio)
hac ipsa occasione aliquis pereat; vbi apertè innuit
Concilium Ecclesiam ratione necessitatis periculi
mortis semper permisisse cuilibet Sacerdoti facul-
tatem absoluendi ab omni peccato, & censura ? &
quamuis sacramentum Pœnitentiæ non sit ita ne-
cessarium sicut Baptismus, quia sofficit contritio
ad iustificationem; tamen quia nemo scit vtrum
odio,vel amore sit dignus, & an verè sit attritus, an
contritus, & sacramentum Pœnitentiæ de attrito
facit contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem
viam salutis, iure meritò censetur in articulo extre-
mæ necessitatis permittere iurisdictionem omni Sa-
cerdoti etiam excommunicato, præciso, ne alio-
quin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio
saluti iniustè priuentur. Ita Henriq.in sum.lib.6.
c.11.§.8. Suar. de Pœnit. disp. 26.sect.4 & de censur.
disp.11.sect.1.num.14.Sayr. etiam de censur. lib.2.c.2.
num.18. & c.20.n.26. Molin de Iustit.tom.4.disp.63.
Cam.in relect.de Pœnitent.part.5.Nauar.in man.c.27.
num.27.Tolet.d.c.15. numer.6. Paul. Comitol.respons.
moralium,lib.6.q.27.Azor.d.p.1.lib.8. c.11 q 12.Valer.
Regin d.lib.1.d.60. Ægid de Coninch d.tom.2. disp.
14.à n.234. Aloys. Ricc.in praxi aurea resol.229.n.3.
& dict. Neapol.decis.26.num.7. part.4. Torreblanca
dict.cap.10.num.18.vbi me refert in hoc loco Bonacin.
d. quæst.3. punct.3. num. 3. Fagundez in quinque Ec-
clesiæ præcepta præc.2.lib.7.c.1.n.61.nouissimè me ci-
tato in hoc loco Bossi.in discept.moral.discept.2.n.44.
Contra S.Thom.in 4.dist.19. q.1.art.2.quæst.2. ad 3.
& p.3.q.82.art.7.ad 2.Turrecr.in c.præter hoc,32.dist.
Nau.sibi contrarius in man. cap.26. num.26.Cou. in
c.alma mater p.1.§.6.concl.8. Ioan.Valer. de differ. in-
ter vtrumque forum, verb. Excommunicatio differ.23.
vers.secundò dubitant,& verb. Pœnitentia diff.9. Co-
riol.d.art.16.n.10.existimantes in articulo mortis,&
in extrema necessitate non conuenire hæretico Sa-
cerdoti quemquam absoluere.

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem ab-
soluere constitutum in mortis articulo non solum in
absentia proprij Sacerdotis, seu Superioris, verùm
etiam quando adest,resoluunt Nau.cons.15. num.3.de
pœnit.& remiss.Sà in aphorismis verb.absolutio,num.3.
Sayr.in floribus decis.sub illo tit.de pœnitent. decis.21.
Marchin. de bello diuino p.3.c.3. n.11. & 12. Diana
mor.resol.p.1.tract.de absolut ab hæres.resol.5. Homob.
resp.moral.p.4.super censuras resp.23.Valer.Reginald.
d.lib.1.num.60. Petr.de Ledesma d.c.14. post 1. concl.
num.3.Fr.Emman. in sum.p.1.c.59.concl.3. Zerol. in
praxi pœnit.c.15. quæst.4. & 5. Chapeauil. de casibus
reseru.c.7.in fine,fol.60. Ludou.de S.Iuan part.1.sum.
tract.de pœnit.q.6.ar.6.dub.4.Ioan.Sanc.in select.disp.
44.num.5. Coriolan.d.art.16.num.7. me citato in hoc
loco Bossi. de Iubil. sect.1. casu 12. num. 12. Vega in
summ.tom.1.c.6.casu 10. Ioan Valer. d. verb. Excom-
municatio differ.13.n.1.vers.dubitant tamen, obseruã-
tes consultè facturum esse, qui præsente suo Paro-
cho,vel Superiore ab eo potius, qoàm ab alio se ab-
solui curet. Quamuis contrarium teneant Suar. tom.
4.disp. 30.sect.3.num.1.Vgolin.de censuris. tab. 1.c.4.
§.5.Valent.tom.4.disp.7.q.10.punct.2.Anton Ricciul.
d.c.14.num.20 Benzon.in speculo Episcop.lib.1. disp.
1.q.6.ante 2.concl.Param.de origine Inquisit.lib.3.q.8.
num.109 Bellon.de Sacram.tom.2.disp.8.dub.2. n.16.
Azor d.p.1.lib.8.c.19.q.5. Aloys. Ricc. in praxi aurea
resol.229. Ægid. de Coninch disp.8 de pœnit.dub.12.
num.90. Bonac.vbi proxime, Vasq.tom.de pœnit.q.83.
art.1.dub.4.n 8.Zambran.de casibus in art.mortis c.4.
dub.4.num.1.Molin. de iust.tom.4. disp.63.nu.2. Sayr.
de censur.lib.2.cap.20. num.21. Mari. Alter.etiam de
censur.tom 1.lib.1.disp.6.cap.6.Duard.in Bullam Cœnæ
lib.3.§.2.q.5.à num.11.Floron.de casib. reseru.p.1.c.4.
§.19.n.5. Filliuc.in quæst.moral. tom.1. tract.7.c.8.q.8.
num.220.Sanch.d.lib.2.c.11. num.6. & 7. Molfes. in
sum.Theologia moralis,tract.7.c.15.num.79.Fagundez
d.c.1.n.19. Su

Nec in huiosmodi articulo absolutus si conua-
lescat,tenetur vt iterum absoluatur, ad Superiorem
accedere;sed bene,si fuerit excommunicatione tunc
irretitus, tenebitur coram Superiore se exhibere,
quod si non faciat, in eandem specie excommuni-
cationem incidet,cap.eos, de sentent. excom.in 6. vide
Suar.tom.4.disp.30.sect.3.n.6.& de sens.disp.21.sect.1.
n.62. Torreblanca.d.lib.14.c.10.num 19. vbi ait quod
si pœnitens superuiuat, tenetur adire Inquisitorem,
vel Episcopum, cui censura est reseruata, Sayr. de
censur.lib.2. c.20. numer.26. Bonacin. in simili tract.
disp.1.q.3.p.3.n.11.Mari. Alter.eod.tract. lib.1.disp.6.
c.7.& lib.5.disp.22.cap.2.dubit.4. Auil eod. tract.p.2.
cap.7.disp.3.dub.4.Duard.in Bull.Cœnæ lib.3.§.1.q.3.
num.6. & 7.q.10. num.17. me citato in hoc loco Bossi.

discept.1.num.337.cum seqq. Melch.Zambran. *in decision.pro mortis articulo c.4.de pœnit. dub.4.* vbi *dub.2.* tradit posse in articulo mortis absolui pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantùm signa contritionis ostendit.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos possit absoluere à censuris, maximè ab excommunicatione? Affirmatiuam partem tuentur Vgolin. *de censur. tab.1. cap.4. §.5. num.6. & de censur. Papæ reseruatis part.3. cap.2.§.2. n.2.* Henriq. *in sum.lib.6.c.9.num.3. & in comment. lit. S. T. & V.* Sayr. *de censur.lib.2.cap.21. num.2.* Philibert. Marchin. *de bello diuino p.3.cap.12. num.1.* ex ea ratione, quia cum clericus sit capax iurisdictionis absoluendi à censuris, vt in confesso est, idem fauor animarum, ratione cuius Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, suadet, vt etiam censeatur concessa cuilibet capaci etiam non Sacerdoti; cum in vtroque casu militet eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum; nec Concil. *d.loco* aliud insinuat, dum facit mentionem solius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria. Quare hanc opinionem valdè piam, probabilem, & in praxi sequendam existimo. Quamuis contrarium voluerint Molin. *de Iust. tom. 4.disp.63.num.3.* Suar. *de censur. disp.7. sect.6.* Auila. *eod.tract. part.2.cap.7.disp.1. dub.3.concl.1.* Mari. Alter. *in simili tract lib.4.disp.5. cap.1. vers. superest alia dubitatio,* Bonacin. *eod. tract.disp.1. quæst.3. puncto 3. num.1.* Coninch. *tom.2. etiam de censur. disp.14. dub. 16.num.236.* Duard. *in Bull Cœnæ lib.3.§.2. quæst.5.à num.6.* Laym. *d.tract.5.p.1.cap.2 num.2.*

81 Articulus mortis quis in præsenti materia dicatur disserunt Syluest. *verb.absolutio 1. num.12.* Cou. *in cap.alma par.1.§.11.num.8.* Vinald. *in candelabro aureo, tit.de absolut.num.60.* Reginald. *d.lib. 1. num.59.* Suar. *de pœnit disp.26.sect.4.num.3.* Graff. *d.cap.1 9.n. 2* latè Gambarupt. *de casibus reseruatis, cap.2. à num. 56.* Sanch. *d.cap.13.num.1.* Vasq. *de pœnit.quæst.93.art. 1.dub.5.num.2* Nugn. *in addit.qu.8.art.6.dub.6.* Paul. Sanctor. *de casibus Papalibus ac Episcop.à num.138.* Beneu. *in praxi de pœnit. cap.15. quæsito 7.* Bonac. *d. quæst.7.punct.1.num.1.& d.quæst.3. punct... num.4.* Fr. Emman. *in explicat.Bullæ Cruciatæ,§.9.dub.3.* Coriolan. *de Casibus reseruatis part.1.sect.2.art.16.à num.2.* Ioan.Valer. *de different.inter vtrumque forum, differ. 23.in fine.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.7.c. 15. num. 77.* qui resoluunt mortis articulum dici in præsenti, non solum periculum mortis proueniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimum soleat in eo euentu contingere: non igitur poterit simplex Sacerdos absoluere omnem transfretare volentem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: similiter non quemlibet obsessum ab hostibus, sed telis impugnatum, non quamuis mulierem prægnantem, sed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verò euentibus, strictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui etsi viuant, & viuere possint, propter mortem tamen, quam secundum verisimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod sperant, instantem vident, iam se morientes arbitrantur. Ita Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar.18.num.18.* Benzon. *in speculo Episcoporum lib.1. disp.1.quæst.6. concl.2.* Bellet. *disquisit.cleric. part.1. tit.de idscip.cleric.§.1.num.52.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib.3.§.2.q.7.* nouissimè Bossi. *in discept. moralib. discept.2.num.6.cum seqq.* vbi *à n.14.* de suscipiente longam nauigationem, & *n.16.* de operam dantibus agitationi taurorum, hastiludio, &c. & *n.17.* de his, qui voluntariè se offerunt castrandos, & *nu.18.* de obsessis, & obsidentibus, & *num.19.* de damnatis ad triremes, & *n.21.* de peste infectis, vbi *num.28. cum seqq.* videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero nequaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, etsi minimè ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem reperientur sani, eosque absoluere, sed tantùm eorum, qui iam peste sunt infecti.

De Confessione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magist. *in 4.dist.17.cum seq.* vbi Sot & D.Thom. Syluest. Angel. Tab. Armil. & alij Summistæ *verb.Confessio.* Luc.Pinell. *de sacram. Pœnitentiæ, tract.2.de Confessione,* Nugn. *in addit.ad.3.part. quæst.7 cum seq.* Henriq. *in sum.lib.5.* Angel.Sayr. *de Pœnit.* Suar. *de Pœnitent. disput.21.cum seq.* Valentia *tom.4.disp.7.quæst.9.cum seqq.* Vasquez *quæst.91.* Beneuentan. *in praxi de pœnit.cap.10. cum seqq.* Franc. Pithigian. *de Sacram. part.2. tract. de pœnit.dist.17. quæst.vnica.* Petr. de Ledesm. *in sum. part.1. tract. de Sacram. Pœnit. cap.8.* Chamerota *de septem Ecclesiæ Sacram.tract.7.de Confessione,* Ægid.de Coninch. *de Sacram.& censuris tom.2.disp.4.à num.27.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.6.à num.28.* Bonacina *de Sacram.disp.5.de pœnit.sect.2. de Confess.* Vincent. Mazzol. *in sua breui regula ad Confessarum, & confitentis munus ritè obeundum.* Alexand. Pesant. *in tertia part.de Sacram. quæst.10.* Iacob de Graffiis *in aureis decision.p.1.lib.1. cap.19. cum seqq.* Ioan. Maldonat. *tom. 22. de Pœnit. in controuers. de Confess.* *Marcel.* Zambran. *de casibus in art. mortis, cap.4. de Pœnitent.* Megal. *part.1.instit. Confess.lib.5.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tract.7.cap.9. cum seqq.* Vincent.Filliuc. *quæst. moral.tract.6.de Confessione,* Galganet. *de Iure publico lib.3 tit.92.* Iul. Lauor. *de Iubilæo part.1. cap.14.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta.part.2. lib.3.de qualit.& integritate Confessionis.* 82

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus, an & quando requirendus sit in Ecclesiarum, & monasteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*
2. *Episcopus locū ædificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari.*
3. *Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificari Ecclesiam, tenentur Episcopi Diœcesani consensum requirere.*
4. *In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit prædictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*
5. *Episcopus, quæ perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda: ostenditur.*
6. *Ordo Minorum de Obseruantia quod priuilegium habeat, ne alia Monasteria propè sua ædificentur.*
7. *Episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis ædificandis ordinauit Clem.VIII. in constitutione relata.*
8. *Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & Diœcesani.*

9. *Abbates*

9 *Abbates generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod priuilegium super hoc habeant, refertur.*

10 *Priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*

11 *Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum & alterum modum constituuntur differentiæ.*

12 Cap. si de terra, & cap. accedentibus, de priuileg. & n. 18. *concordantur.*

13 *Priuilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*

14 *Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium amittendum.*

16 Cap. cùm accessisset, de constitutionib. *declaratur.*

17 L. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeunt, lib. 10. *intelliguntur.*

18 *Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur?*

19 *Priuilegia mere voluntaria per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis præscribuntur.*

1 HOc in loco reseruauimus videndum de constructione Ecclesiarum, idest, quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit ædificanda? quando verò & quomodo consecranda videbimus *allegat. consequenti.* Sciendum est igitur *primò*, quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore cogi potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. *l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun.* Cæpol. *de seruit. vrban. præd. cap.* 82. Vincent. de Franchis *decis.* 223. Valenzuela *cons.* 18. *tom.* 4. Cabed. *decis.* 105. *n.* 2. *& 3. part.* 1. Valasc. *cons.* 22. *num.* 2. Cancer. *var. resol. part.* 1. *tit. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Carot. *decis.* 26. *n.* 13. Mari. Giurba *decis.* 86. *num.* 3. *&* 7. Marta *de iurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 27. *n.* 3. Mari. Anton. *var. resol. part.* 1. *lib.* 1. *res.* 112. *casu* 24. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæst.* 10. *num.* 8. Gizzarel. *decis.* 38. *nu.* 1. à Ponte *de potestate Proregis. tit. de abundantia ciuit.* §. 4. *n.* 1. Hieron. Leo *Valent. decis.* 90. *num.* 9. *cum seqq.* Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *c.* 5. *num.* 26. Gasp. Thes. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 64. *num.* 6. Mari. Antonin. *var. res. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 29. Guzman. *de euict. quæst.* 52. *num.* 19. *cum seqq* latè Hermosill. *ad l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 32. *cum multis seqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 2. *super pragmat.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. Laurent. de Franchis *de Controu. inter Episc. & Regul. pag.* 112. *in resp. ad* 7. Eandem licentiam Episcopi in reædificanda Ecclesia iam diruta, quasi sit noua, requirit Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. c.* 37. *n.* 10. *cum seqq.* vbi id probat ex *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quòd quando ædificium est fundicus destructum, si reædificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorũ *in l.* 1. *§. si quis ædificium, ff. de noui oper. nunciat.* dum dicunt, quòd si vetus ædificium est funditus destructum, & reficitur, tunc potest ei nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundò sciendum est, quòd nouam Ecclesiam constituere quilibet potest duabus conditionibus obseruatis; vt scilicet alteri Ecclesiæ non inferat præiudicium, *cap. Ecclesia, cum sequentib.* 16. *quæst.* 1. & vt adsit Superioris auctoritas, quæ quidem Ecclesiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiæ præiudicium. Sunt enim causæ, ob quas potest Superioris auctoritas etiam in præiudicium alterius nouam Ecclesiam ædificare, veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiæ limitibus cõstruatur, cuius incolæ ad priorem Ecclesiam difficilè conueniant, arg. *cap. vnic.* § *fin.* 10. *quæst.* 3. *& cap. ad audientiam, de Eccles. ædif.* sicut quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia ædificari, *d. c. ad audientiam,* veluti vbi multitudo fidelium excreuit, & Ecclesia vna non sit euidenter sufficiens propter nouarum habitationum distantiam, *cap. præcipimus* 16. *quæst.* 1. Et denique ex aliis causis ex temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia construi, *cap. & temporis, ead. causa & quæst.* Sicut è conuerso contrariis de causis duæ simul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. vero* § *fin.* Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Ecclesiæ aliqua sit constructa, est destruenda, si præsertim nec præcesserit noui operis nunciatio, iuxta *cap.* . *& per t. t. de noui operis nunciat.* Præiudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest præter damnum ædificij cohærentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ, *d. c. Ecclesia cum seqq.* Vbi verò aliquod præiudicium simile nulli generatur Ecclesiæ, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam, accedente permissione Episcopi, *d. cap. quicumque;* sine illius enim consensu Ecclesiam ædificari non posse probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de consecr. dist.* 1. *& in cap. ad hæc, de religiosis dom. bus, & in c. cùm olim,* 14. *vers. insuper, de priuileg. Auth. de Eccles. tit. §. si quis autem, collat.* 9. *& auth. de monachis, vers. illud igitur coll.* 1. notant Roch. *de iure patron. verb. construxit, n.* 8. Lambert. *eod. tract. a.* 3. 2. *q. princip. p.* 1. *n.* 3. *cum seqq.* Petr. Gregor. *in suis partib. lib.* 1. *tit.* 4. *c.* 5. Seln. *de benefic. part.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fusc. *de visitat. lib.* 2. *c.* 10. *numer.* 2. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Ecclesia, in princip.* idem Petr. Greg. *syntag. iuris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piasec. *in praxi noua Episcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 2. *num.* 7. *& cap.* 24. *num* 3. *& c.* 25. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 11. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi in quo Ecclesia ædificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam ædificare, *cap. de locorum, cum seqq. de consec. distin.* 1. *cap. auctoritate, de priuil. in* 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiamsi persona ædificans sit exempta, *cap. auctoritate*

In ædificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè designare, ibique Crucis Dominicæ signum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, glos. *verb. veniat, in d. cap. nemo,* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 3. *quæst.* 4. vbi etiam resoluit posse Episcopum per se, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & *quæst.* 8. tenet posse Episcopum absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum præstare, compelli auctoritate superioris Antistitis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiosissimus Iustinianus Impera-

tor ad sacrorum Canonum exequutionem iussit Ecclesias non nisi Episcopi accedente beneplacito ædificari posse *in rub.auth.vt nullus fabricet Oratorij domus præter voluntatem Episcopi*, Cuiac.aduertit, & Iulianus Patricius *in Constit.* 61. quod postmodum apertius in nigro, asseritur his verbis, *Sancimus igitur, præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam esse, neque monasterium, neque Ecclesiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Ciuitatis Episcopus orationem in loco faciat; & Crucem figat, publicum processum ibi faciens, & causam manifestam omnibus statuens*, adstipulaturque Concil. Agathense *can.* 27. registratum *in c.de monachis* 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonense *act.* 11. *can.* 4. registratum *in c.verè* 16.*q.*1.*& in c.quidam* 18.*q.*2.& alia iura in hoc propositum, & ad alias quæstiones conducentia refert Azor.*d.c.*3 *à q.*2.

2 Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus sciuerit Ecclesiam construi, & non impediuerit, nec cõtradixerit, cum tamen facilè potuisset, Selu.*d.q.6.num.*11. Azor.*d.c.*3.*q.*6 qui etiam ille *num.* 8. hic verò *q.*5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructam Ecclesiam.

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt.de testam.* cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote condecenti construatur, vel reficiatur, vel vt aliis Ecclesiis aliquod præiudicium nõ fiat, ita decisum fuit in Sacra Rot.Rom. *in vna Toletan.Capel.Lunæ* 18.*Februar.*1591.coram *Illustrissimo Manrica*, quæ est in impressis *decis.*131.

3 Amplia procedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu probat text.*in cap.auctoritate, de priuileg.lib.6.* notant omnes *in d.cap.cùm olim*, post glos.*verb.renocari*, si expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à iurisdictione, & obedientia Episcoporum ex priuilegiis concessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leiriensi Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Colimbriensis assensu in eiusdem Episcopi, & suæ Ecclesiæ ius reuocandas explicat ibi Hostien.& Cardin.*num.*3. Anton.*num.*56.Abb.*n.*9. & Socin. *num.* 19. nouissimè decidit Concil. Trid. *sess.*25.*de Regular.c.*3.*in fine*, ibi, *Nec de cætero similia loca tam mulierum, quàm virorum sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*. de quo Fr.Emman *quæst.Regular.tom.*1.*q.*23.*a.*7.*& tom.*2.*q.*49.*a.*3.Piasec.*in praxi Episc.p.*1.*verb.Monachi*, §.1. *&* 2.Fr.Ioan de la Cruz *de statu Religionis lib.*2.*c.*8. Piasec.*in praxi Episcop.part.*2.*c.*3.*num.*47.Rot.apud Farinac.*decis.*745.*p.*2.*recent.*Aloys.Ricc.*in decis.Curia Archiepiscop.Neapol.p.*1.*decis.*182.*num.*4.*& p.*2. *decision.*75.Campanil.*in diuersor. Iuris Canon.rub.*11. *c.*13.*numer.*80 *&* 81. Fr.Ludouic.Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*quæst.*33.*art.*1.*concl.*3.Erasm.à Cochier. *in tract.de iurisd.Ordin.in exemptos,p.*1.*q.*36.Hieron.Rodér.*in compendio quæst.Regul.resol.*55.*n.*3.nouissimè Tamburin.*de iure Abbatissar.disp.*33.*quæs.*1. *num.*2.vbi etiam quòd Vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam ædificandi noua monasteria in loco diœcesis concedere, nouissimè mé citato *in hoc loco* sapientissimus D. Larrea *decis.Granatens.tom.*2.*decis.*97.*n.*16.Si tamen exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. *in cap.auctoritate,num.*2. *de priuileg.lib.*6. Fum.*verb. exemptio,numer.*10.Anton.de Prætis *de iurisdict. Episcopi, cap.*1,*numer.* 3. *&* 4.quos refert, & sequitur Cochier.*de iurisdict.Ordin.in exemptos,part.*2. *q.*45. *num.*30.

Verùm prædictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat, nam *in c.* 1. *de excessibus Prælator.lib.*6. *& in c.vnic. de religios. dom.eod.lib.* statutum est ne Prælati Religionum recipere valeant Conuentum aliquem, seu locum absque Sedis Apostolicæ speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, si de huiusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil.Trident.*d.loc.*3.*in fin.*abrogauit dispositionem Iuris communis, sed præterea indixit, vt altera quoque adhiberetur Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem referunt Zerol. *in praxi Episc. d.* §. 2. & Campanil. *dict.num.* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum discalceatorum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent noua construere Monasteria ex concessione S.D.Paul. V. felicis record. *Constit.*10 incip.*ad Ecclesia de ann.*1605 & Monachi Congreg B.Mariæ Fuliensis ex concessione eiusdem Pauli V.*Const.*51.incip.*Monasterio* 1608. Ac etiam Superiores Congregat.Cleric. Regularium S.Pauli decollati ex concessione eiusdem Paul.V. *Con..*64. incip.*Ecclesia de ann.*1610. quæ omnia supra relata post primam huius tract. impressionem ab hoc loco tacitè desumpsit Aloys.Ricc.*in decis. Curia Archiep. Neapol.decis.*168.*p.*4.& Lezana *in sum. quæst.Regul. cap.*9.*num.*44.Vide non sunt audiendi Sorb.*ad compendium Mendicantium verb. ædificare in sua annot. vers.circa*, §.20.& Fr.Emman.*dict.*49. *a.*3. *cum seqq.* existimantes Episcopi tantùm licentiam esse necessariam.

Aduertendum maximè est *Sacram Congreg. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum* Gregorio XV.approbante *sub die* 17. *Augusti* 1621. reuocasse prædictas & quascumque alias licentias à Paulo V.concessas erigendi nouos Conuentus, volens quòd de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c. refert Castellin.*de elect. cap.*15. *in fine.* Postea S.D.N.Vrbanus VIII.per suum Breue incip.*Romanus Pontifex*; *sub Dat.*28.*Augusti* 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocatque licentias quascumque, cuius meminerunt Castellin. *in addit. ad d.tract. de elect. pag.*501. Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos & Regulares pag.*103.& Tambur.*d.disp.*34. *q.*1.*in fine.* Breuis autem tenor talis est, vt sequitur. *Romanus Pontifex, &c. Cum itaque sicut nobis innotuit, complures licentiæ, siue facultates à nõnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diuersos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium institutorum Superiores, seu alios eorum nomine, vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conuẽtus & alia loca Regularia quouis nomine nuncupata, seruata duntaxat sacrorum Canonum, & Concil.Trid.decretorum forma de sola Ordinarij licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super præmissis edita fundandi, erigendi, instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel aliàs obtenta,*

&c. 4

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascumque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, eorumque tenores etiam veriores praesentibus, &c. ac si specifice & sigillatim exprimerentur, & insererentur, pro plene & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, iustis de causis animum nostrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa sciẽtia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorũ Regularium locorum huiusmodi, que suum nondum sortita sunt effectum, tenore praesentium perpetuò reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus euacuamus. Praeterea Ordinum etiã Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorũ institutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, caeterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctae obedientiae, & sub priuatione vocis actiuae & passiuae, necnon officiorũ quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrenda paenis, interdicimus, & prohibemus ne licentiarum, seu facultatum per Nos, vt praefertur, reuocatarum, & annullatarum, siue alio quouis praetextu, vel causa, etiam quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concil. Trid. necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. qua incipit, Quoniam ad institutam. sub Dat. Romae apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. praedecessorum desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu aliàs quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absoluere audeant, seu praesumant, decernentes, &c. Datum Romae apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo V. Theatinus.

5 In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere si monasterium, aut alterius cuiuscumque erectio praeiudicet quoquo modo Ecclesiae parochiali; eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua praetensione, ex Goid. Pap. *decis.* 370 Deinde intueri debet si locus erigendus, & construendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clementis IV san-
6 ctionem secundam, mandantem ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & aedificare monasterium intra cannas ter centum ab alio Ordinis Minorum de Obseruantia: successiuo autem tempore ipsiusmet Papae Clementis *in Const.* 3. restrictum fuit supradictum spatium ad cannas centum quadraginta per aërem mensurandas, cuius restrictionem postmodum Iulius II. *in sua Constit.* 2. declarauit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorumdem Minorum de Obseruantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendos, quamuis & praedicti Minores de Obseruantia possint, dummodo centum tantum quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sorbum *in compendio priuilegior. Mendicant. in annotat. super verb. edificare, vers. quoad dispositionem,* §. 1 Confect. *in lib. priuilegiorum Mendicant. tit.* 3. *c.* 3. Fr. Emman. *quaest. regul. tom.* 1. *quaest.* 8. *art.* 3. *& tom.* 2. *q.* 49. *art* 5. Fr. Miranda *dict. q.* 33. *art.* 4. Aduertit Lauren. de Peirinis *in formul. Regul in fine, num.* 3. *pag.* 524. huiusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis paruis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictae prohibitionis quae fuit ne vnus Conuentus esset impedimẽto, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. *Nomine tamen ciuitatum magnarum hoc loco nõ puto venire suburbia, quoad Conuentus in ipsis suburbiis existentes, nam in his posset militare ratio praedicta, nisi fortè suburbia essent magna & populata: vnde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopis reliquit Clemens VIII. Et aduerte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interesse, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiã subiectionem, quam illis afferunt, quae pretio aestimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur,* &c Hac de re emanauit declaratio *sacrae Congregat.* in controuersia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiae, & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. super eo, quòd prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsos Carmelitas discalceatos intra moenia eiusdem ciuitatis nuper coepta, cum ex illius nimia propinquitate grauia exorirẽtur praeiudicia Conuentibus praedictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentis, rebusque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium praeposita, Eminentissimo Bentiuolio referente, partibus auditis, ac re mature discussa, censuit iniungendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis praedictis, prout praesentis decreti virtute iniungit, vt omnino recedant à praedicto loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare coeperant, neque in alio loco eiusdem ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in constitutionibus, & decretis Apostolicis, ac praesertim in decreto S. D. N. super erectione nouorum Conuentuum nuper edito. Romae die 14. Decembris 1615.* M Card. Ginettus. Adde Rot. *in Ianuen domorum* 20. *Decembr.* 1610 coram Patriarcha *Manzonedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasteriis, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur, refert Ferentil. ad Buratt. *decis.* 691. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasteriis nouis aedificandis, ordinauit Clemens VIII. in Constitutione sua, quae habetur *in Bullario nouo, tomo* 2. *pag.* 146. *& in ord.* 99 est prout sequitur.

Quoniam ad institutam Regularium locorum. & per- 7
sonarum reformationem promouendam, & conseruandã maximè pertinet, vt in quibusque Domibus, & Monasteriis is tantũ numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possint, contineatur, ac eò pariter spectat, vt in quibusq; ciuitatibus, & locis noua domus, & monasteria, praesertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem ciuitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione commode sustentari posse dignoscatur. Hac igitur Nos consideratione ducti, & in praemissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra sciẽtia, ac matura deliberatione, déque Apostolica potestatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium super

per consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium præpositorum, harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus cuiusque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem ciuitatibus. & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in huiusmodi causis, & sententiis ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis. & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcũ, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 12. refert Laurent. de Franchis *de controu. inter Episcop. & Regul. pag.* 97 vbi *pag.* 111. *in resp. ad* 3. resoluit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare Monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad* 4. tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causæ cognitione, & *in recens.* 18. *pag.* 115. resoluit quòd construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. *discept at. forens. cap.* 517. *num.* 18. quòd Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma præcedere debere.

Verùm quia Religiosi plura Monasteria ædificabant, quæ deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. *decreto suo*, incip. *Sanctissimus in Christo, die* 4. *Decembris* 1605. quod refert. Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag.* 117. & Tamburin. *d. disp.* 34. *quæst.* 1. *n.* 3. Deinde Gregorius XV. *alio decreto, sub dat. die* 17. *August.* 1622. innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi suprà pag.* 101. Nouissimè tandem *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibì recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, vt supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti fel. rec. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur*

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à *sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares. Primò* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annus non assignetur pro duodecim sustentandis. *Secundò*, ne erigatur sine consensu Ordinarij. *Tertiò*, ne sine speciali Sedis Apostol. indulto. *Quartò*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & vbi copia Confessariorum adest, & facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sexto.* quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimò*, quòd in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana *in sum. quæst. Regul. c.* 25. *n.* 43. *vers. citato.* Gauant. *in manu. Episcop. verb. Monialium monasteria.*

8 Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, vt probat text *in d. cap. vnic. de excess. Prælat. in* 6. vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare*: quare ita resoluit Laurẽt de Franchis *d. tract. pag.* 311. *in resp. ad* 1. Neque Concil Trident. prædicti text. constitutionem reuocat; solummodo enim ait quòd de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione Iuris communis. argum. text. *in l. commodissimè ff de liberis, & posth. & l. cum prætor. ff. de iudic. & l. si cum dotem, ff. soluto matr.* cum similibus citati *in libello de principiis vtriusque Iuris, lit. C. num.* 4. De iure autem communi id ipsum clarè deciditur *in cap si quis vult.* 16. *q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi. & Fratrum suorum. & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ.* vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 7. Portel. *in dub. Regul. verb. monasterium n.* 5 & 7. Diana *resol. moral. p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 136. Flau. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom.* 3. *Bulla* 99. Fr. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. res.* 55. *num.* 4. Cardinal. Thusc. *lit. M. concl.* 195. *nu.* 1. me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. dec.* 97. *n.* 25. qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 168. *p.* 4.

9 Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. *an. Domini* 1587. 7. *Kalend. Decembris, Pont. sui an.* 3. concessit Abbati Generali Cong S. Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, *vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint, & fructuosa; propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius licentia minimè requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorũ partem, Generalis, & Capituli prædictorũ arbitrio, alij, seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renuentibus Abbatibus*

Monasteriorum eorundem, & quibusuis aliis personis) *applicare, & assignare: Prouiso tamen, quod animarum cura personarum sæcularium incumbens Abbatibus, & conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros sæculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, earumdem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c.* refert Fr. Miranda *dict. quæst 33. artic. 1. conclus. 2.* Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. praben.* tesoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Laurent. de Franch. *vbi supra pag. 310 in fine in resp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificāda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 3.* & eam resoluit sequenti concl. *quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato concessa refertur ad priuilegium, vt si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tum priuilegium ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerit ædificandi occasio.* Hæc Miranda *dicto loco.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deseruit huius dubij resolutio, illud pleniùs discutiendum puto.

11 Priuilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text *in l. alienationis 28 ff. de verbor. significat.* ibi, *vix enim est*, &c. de quo agit Balbus *de præscriptionibus, part. 5 num. 33.* Pinel. *in authent. nisi numer. 29. C. de bonis mater.* & alij, de quibus Alfan. *collect. 814.* At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flaminius *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. vlt. 16. quæst. 4* notauit latè explicans Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34. à num. 6.* Deinde secunda differentia est, quòd scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vsucapionis, de qua *in l. 3. ff. de vsuc.* text. optimus *in l. sed et vtilem*, ibi, *cum sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de seruitut. vrbanorum*, cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. part. memb. 2. cap. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud esse acquiri rem vsu, & facto possessoris, vel amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

12 Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis text. *in c. si de terra*, & text. *in cap. accedentibus 35. de priuileg.* quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clarè Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen inuulto tanto tempore vobis detrahere voluistis*, atque ita interpretantur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in d. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præscriptione: ideoque vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in cap. de quarta*, cum similibus, *de præscript.* Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra*, per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium cesset per renunciationem, vel amissionem, vel alium quemcunque modum vtendo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam tex. *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionē contra Ecclesias minori spatio, quàm quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renunciasse tacitè præsumentur*; quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solùm in renunciatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur; nam *in d. cap. si de terra*, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiorum, patet ibi *per triginta annos eis decimas persoluistis*, & deinde in ratione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluistis*; at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè possederunt*, & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè possedissent*; & in decisione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit.* quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscribentibus acquisiti,

acquisiti, vt regulare est in quacumque præscriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum similibus, *ff. de verb. signif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæstionem nostram de amissione priuilegij per non vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum dico, quòd in priori casu de non vsu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua priuilegium datum est; hac enim non data si priuilegiatus eo minimè vtatur, certum est nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. *in l. & Attilicinus, ff. de seruitutibus rustic. or. præd.* cum
14 similibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 2. c. 6. à num. 12.* & probat. Suar. *d. c. 34. numer. 4.* †. Si autem vtendi occasione ablata non vtatur priuilegiarius suo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præscriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expressa requiruntur, & sufficere poterunt, idest, quod scienter voluntariè non vtatur, & potestatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cū super, de off. e. delegat.* In alio verò casu de amissione priuilegij per contrarium vsum regula certa est, & indubitata, quòd per illum, cæteris circumstantiis necessariis concurrentibus, admittitur, gloss. per text. ibi *in c. gratum, verb. recessum, de offic. delegat.* recepta, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumption. 41. num. 3.* Dicitur autem in proposito contrarius vsus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. si de terra,* de non soluendis decimis, aut tributis; si enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium concessæ, veluti soluendo decimas, vel munera subeundo, à quibus priuilegio exemptus est, ei renunciare videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium vsum illud amittere, iuxta *l. 2. C. de iure dominij.* Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium concessa;* quia nō sufficit puta omissio, sed requiritur, quòd priuilegiatus actum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, vt si quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber sit, si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunauerit, minimè dici potest actum facere priuilegio contrarium; vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam censetur amissum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarium factus à priuilegiariis scientibus videtur sufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum accessisset, de constitut. & in c. ex ore, ante fin. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli,* ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, iuri suo renunciasse videtur,* &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in sum. in l. 2. C. de iure dominij impetrando, & in l. 1. C. qui sponte publica munera subeunt, lib. 10.* ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæst. 13. num. 113.* & Card. Thusc. *tom. 6. lit. P. concl. 656. num. 10.* constituunt Doctores differentiam inter personas priuatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renunciare, & inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent; itavt in illis sufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. Ita Abb. *in d. c. cum accessisset, num. 6. & 8.* & Felin. *num. 28. reg. 3. & num. 29. limit. 3.* Sed meliùs Suar. *d. lib. 8. c. 35. n. 12. cum seqq.* contendit etiam contrarium vsum priuatorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denūtiationem, quoad illum actum particularem, vel causam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quàm renunciationis capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renunciationis, iuxta regulam *c. super eo renunciat.* cum similibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part. 3. c. 19. numer. 21.* & ex ea ratione, quod semper renunciatio præsumitur, vt minus præiudicet, planè in nostro proposito rectè capi potest ea coniectura, quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum, vt in simili notat gloss. *verb. partibus, in Clem. 2. de iudiciis,* & ita, si actus fiat priuilegio directè contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renunciandum, minimè sufficit, neque, vt in futurum inducatur renunciatio, neque pro actu præsenti, si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, siue priuatus sit, siue monasterium, neuter autem in futurum, & simpliciter, quātumcumque personas sit, quæ liberè priuilegio possit renunciare. Ita post Bartol. *in l. voluntarie, C. de excusat. tutorum,* Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel disputet, seu legat, illud amittat, optimè explicat Suar. *d. c. 35. num. 14.* Ac etiam in alio exemplo vsufrequentissimo de habente priuilegium non soluendi vectigalia; si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similium grauaminum, quod non impediatur in futurum suo vti priuilegio. Illud est singulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis concessum alicui Ordini per non vsum vnius Monasterij non censetur sublatum, cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu, Seraph. *decis. 931. n. 1.*

Nec obstant Iura supra allegata, quibus videba- 16
tur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti: nam primò ad text. *in d. cap. cum accessisset* dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renunciare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus, respondetur cum Suar. *num. 17. d. loco,* priuilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successiuum, sed vnico effectu constitisse, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de priuil. veteranorum,* respondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excusentur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos esse, sed solum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntarie, & in lib. 1. C. de iis qui sponte munera subeunt. lib. 10.* vt optimè colligitur ex text. *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper ius publicum relaxauerit,* iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis clarè probat† publica munera subeuntem contra for- 17
mam priuilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est, pro ea vice priuilegio suo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docent post Bart. ibi, bene distinguens Alex. *consil. 33. num. 4. vol. 6.* quem refert, & post multos alios sequitur Card Tusc. *d. lit. P. concl. 756. num. 43.* vbi etiam respondet ad text. *in d. l. 4. de iure dominij impetrando,* in illis verbis, ibi, *à beneficio impetrato recessisse videtur,* vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur? In primis text.*in d.c.si de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: illé enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochia decimę pertinebant probauerint, per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renunciasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg.text.*in l.cum de in rem verso, in princip.ff.de vsuris, & in leg.filiusfamil.Cod.de petition.hered. cum similibus*, de quibus Gabr. *comm. tit.de presumpt.concl.*1.) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr.*dict.concl.* 1.*n.* 3.& suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d.c.* 34.*n.*18.*&* 24.quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera volũtate priuilegiarij. quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. *verb.semel in anno, in fine*, ibi, *sed si per centum annos*, &c.*in c.vt priuilegia, de priuileg.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Balb.*de præscript.4.part.5.princip.q.4.n.4.*& alij, quos refert communem testatus Padil.*in l.falso, num.5.C. de diuersis rescript.* Gail.*lib.*1.*obseruat.*60.*n.*9. Tusc.

20 *dict.concl.*755.*n.*1. Suar.*d.c.*34.*n.*18. † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text.*in l.*2.*ff.de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib.*5. *commun.tit.de præscript.conclus.*10.Menoch.*de arbitr. casu* 44 *à n.*7.Card.Tusc.*d.lit.P, concl.*337. ad plura similia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb.*in d.cap.vt priuilegia, n.*4. sequitur Dec.*in d.c. cùm accessissent.v.*17.*versic.*3.*prædicta, alias num.*76. *cum seq.ex l.*1.*ff.de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia consistunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio suo, vt probat text.*in dict.c.si de terra, & in l.si index, 42.ff.de minoribus, & in l.si quis in conscribendo, C.de Episc.& Cleric.*cum similibus. Ad text.verò *in dict.l.*2. respondetur parum vrgere, si aduertas procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio contra communem probabilis est, & ex prædictis omnibus poterit colligere veram resolutionem ad concl.Fr.Ludou. Miranda, de qua suprà, cuius occasione paululũ digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura Iura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*
9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos noniter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea reædificetur, iterum est consecranda.*
16 L.inter stipulantem, §.sacram, ff.de verbor. significat, & text.in l.qui res, §. aliam, ff.de solutionib.*declaratur.*
17 *Ecclesia tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesia consecratio ad quæ respiciat?*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruatur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum?*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrũ*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigẽda.*

Oo 28 *Eccle*

per consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium præpositorum, harum serie declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus cuiusque etiam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in huiusmodi causis, & sententiis ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios, tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcũ, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 12. refert Laurent. de Franchis *de controu. inter Episcop. & Regul. pag. 97* vbi *pag. 111. in resp. ad 3.* resoluit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare Monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad 4.* tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causæ cognitione, & *in re-tens. 18. pag. 115.* resoluit quòd construens monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. *disceptat. forens. cap. 517. num. 18.* quòd Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos Conuentus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma præcedere debere.

Verùm quia Religiosi plura Monasteria ædificabant, quæ deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. *decreto suo*, incip. *Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605.* quod refert. Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 117.* & Tamburin. *d. disp. 34. quæst. 1. n. 3.* Deinde Gregorius XV. *alio decreto, sub dat. die 17. August. 1622.* innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vt in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis *vbi suprà pag. 101.* Nouissimè tandem *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum S. D. N. Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, vt supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti felic. record. Gregorij XV. hac de re acti. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra sustentari, atque inhabitare non potuerint, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur*

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à *sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares. Primò* ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annus non assignetur pro duodecim sustentandis. *Secundò*, ne erigatur sine consensu Ordinarij. *Tertiò*, ne sine speciali Sedis Apostol. indulto. *Quartò*, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & vbi copia Confessariorum adest, & facultas conducendi Confessarium aliunde. *Quintò*, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. *Sexto.* quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. *Septimò*, quòd in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 25. n. 43. vers. citato.* Ganant. *in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.*

8 Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, vt probat text *in d. cap. vnic. de excess. Prælat. in 6.* vbi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua ædificatione, ibi, *seu hactenus recepta mutare*: quare ita resoluit Laurẽt de Franchis *d. tract. pag. 311. in resp. ad 1.* Neque Concil Trident. prædicti text. constitutionem reuocat; solummodo enim ait quòd de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur, voluisse, vt id remaneret in dispositione Iuris communis. argum. text. *in l. commodissimè ff de liberis, & posth. & l. cum prætor. ff. de iudic. & l. si cum dotem, ff. soluto matr.* cum similibus citati *in libello de principiis vtriusque Iuris, lit. C. num. 4.* De iure autem communi id ipsum clarè deciditur *in cap si quis vult. 16. q. vlt.* ibi, *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum, & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ.* vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* Portel. *in dub. Regul. verb. monasterium n. 5 & 7.* Diana *resol. moral. p. 3. tract. 2. resol. 136.* Flan. Cherubin. *in compendio Bullarij, tom. 3. Bulla 99.* Fr. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. res. 55. num. 4.* Cardinal. Thusc. *lit. M. concl. 195. nu. 1.* me citato *in hoc loco* D. Larrea *d. dec. 97. n. 25.* qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4.*

9 Speciali igitur priuilegio Sixtus V. Pontifex Max. *an. Vomini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3.* concessit Abbati Generali Cong S. Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, *vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exempla populo Christiano, magis vtilia futura sint, & fructuosa; propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius licentia minimè requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorũ partim, Generalis, & Capituli prædictorũ arbitrio, alij, seu aliis eiusdem Congregationis Monasteriis, magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renuentibus Abbatibus*

Monaste

Monasteriorum eorundem, & quibusuis aliis personis) applicare, & assignare: Proviso tamen, quod animarum cura personarum sæcularium incumbens Abbatibus, & conuentibus Monasteriorum transferendorum huiusmodi, nullatenus obliuiscatur, sed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros sæculares idoneos, & ab Ordinariis probatos, laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, earumdem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda *dict. quæst. 33. artic. 1. conclus. 2.* Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. praben.* resoluunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Laurent. de Franch. *vbi supra pag. 310 in fine in resp. ad 2.*

10 Vtrùm verò priuilegium concessum alicui Religioni ad ædificãda monasteria sine licentia Ordinarij, ex non vsu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda *dict. q. 33. art. 3.* & eam resoluit sequenti concl. *quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi priuilegiato concessa refertur ad priuilegium, vt si dicatur. Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel, ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerit ædificandi occasio.* Hæc Miranda *dicto loco.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deseruit huius dubij resolutio, illud pleniùs discutiendum puto.

11 Priuilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, inter vnum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando priuilegium amittitur per modum præscriptionis, propriè non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum text *in l. alienationis 28. ff. de verbor significat.* ibi, *vix enim est*, &c. de quo agit Balbus *de præscriptionibus, part. 5. num. 33.* Pincl. *in authenc. nisi numer. 29. C. de bonis mater.* & alij, de quibus Alfan. *collect. 814.* At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. vlt. 16. quæst. 4.* notauit latè explicans Suar. *de leg. lib. 8. cap. 34. à num. 6.* Deinde secunda differentia est, quòd scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra priuilegiarium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem præscriptionis, seu vsucapionis, de qua *in l. 3. ff. de vsuc.* text. optimus *in l. nec vtilem*, ibi, *cum sit iniquissimum, auferre domino quod vsus non abstulit, ff. ex quibus causis maiores.* At verò renũtiatio nõ requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduersarij, sed sufficit, quod ex parte ipsius priuilegiarij interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse priuilegium suum amittere, vel renunciare, vt probat text. *in l. in princip.* ibi, *certo tempore non vtendo pereunt, ff. de seruitut. vrbanorum*, cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. part. membr. 1. cap. 3. à num. 27.* ex quibus clarè colligitur aliud esse acquiri rem vsu, & facto possessoris, vèl amitti ex non vsu domini, absque facto possessoris.

Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis text. *in c. si de terra*, & text. *in cap. accedentibus 15. de priuileg.* quia ille agit de sola amissione priuilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non vsu, seu magis contrario vsu eiusdem priuilegiarij; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, vt clare Pontifex significat, ibi, *priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis*, atque ita interpretatur *ibi* Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in d. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præscriptione: ideoque vt per eam Monasterium amittat suum priuilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalem regulam text. *in c. p. de quarta*, cum similibus, *de præscript.* Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra*, per triginta annos contra formam sui priuilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, vt sibi ius earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quòd priuilegium cesset per renunciationem, vel amissionem, vel alium quemcumque modum, vt eo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam text. *in cap. vlt. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persoluerunt decimas contra suum priuilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò vt eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est completam non esse præscriptionẽ contra Ecclesias minori spatio, quàm quadraginta annorum, iuxta *d. cap. de quarta*, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi, *cùm enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint, eis renunciasse tacite præsumentur*; quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renunciatione priuilegij resultante ex non vsu ipsorum Templariorum, quibus competebat: quia facilè respondetur, si diligentius vtriusque text. verba videantur; nam *in d. cap. si de terra*, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum priuilegiorum, patet ibi. *per triginta annos eis decimas persoluistis*, & deinde intuitione solum expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluistis*; at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra priuilegiarios, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. *diu quietè possederunt*, & ibi *per quadraginta annos, & amplius pacificè possedissent*; & in decisione, ibi. *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit*, quæ omnia apertè significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui priuilegij, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterij possidentis: quamuis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem priuilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persoluentes, priuilegio, quo ab illis soluendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & iuris per eam Monachis præscribentibus acquisiti,

acquisiti, vt regulare est in quacumque præscriptione iuxta regul. *l. alienationis* 28. cum similibus, *ff. de verb. signif.*

13 Deueniendum igitur, & propiùs accedendo ad quæstionem nostram de amissione priuilegij per non vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum dico, quòd in priori casu de non vsu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua priuilegium datum est; hac enim non data si priuilegiatus eo minimè vtatur, certum est nullo vnquam tempore amitti, vt probatur ex regula text. *in l. & Attilicinus, ff. de seruitutibus rustic. prad.* cum similibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 1. c. 6. à num. 12.* & probat. Suar. *d. c. 34. numer. 4.*

14 † Si autem vtendi occasione ablata non vtatur priuilegiarius suo priuilegio, illud amittit duplici ex capite; vel præscriptionis, vel tacitæ renunciationis; concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus: quæ in renunciatione expressa requiruntur, & sufficere potuerunt, idest, quod scienter voluntariè non vtatur, & potestatem habeat renunciandi, iuxta text *in cap. cũ super, de offic. delegat.* In alio verò casu de amissione priuilegij per contrarium vsum regula certa est, & indubitata, quòd per illum, cæteris circunstantiis necessariis concurrentibus, admittitur, gloss. per text. ibi *in c. gratum, verb. recessum, de offic. delegat.* recepta, vt per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumption. 41. num. 3.* Dicitur autem in proposito contrarius vsus propriè in priuilegiis circa actus negatiuos, vt in exemplo text. *in d. c. si de terra*, de non soluendis decimis, aut tributis; si enim priuilegiatus actionem exerceat directè contrariam vbique exemptioni per priuilegium concessæ, veluti soluendo decimas, vel munera subeundo, à quibus priuilegio exemptus est, ei renunciare videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium vsum illud amittere, iuxta *l. 2. C. de iure dominij.* Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per priuilegium concessa*; quia nõ sufficit puta omissio, sed requiritur, quòd priuilegiatus actum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, vt si quis Bulla, vel priuilegio à ieiunij præcepto liber sit, si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunauerit, minimè dici potest actum facere priuilegio contrarium; vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet: cum priuilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam censetur amissum priuilegium.

15 Vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarium factus à priuilegiariis scientibus videtur sufficere ad priuilegium amittendum, iuxta text. *in c. cum accessisset, de constitut. & in c. ex ore, ante fin. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ibi, *per hoc quod dictus H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, iuri suo renunciasse videtur*, &c. text. optimus, vbi notauit Bart. *in sum. in l. 2. C. de iure dominij impetrando, & in l. 4. C. qui sponte publica munera subeunt, lib. 10.* ex quibus Iuribus, & aliis, de quibus Rebuff. *de decimis quæst. 23. num. 113.* & Card. Thusc. *tom. 6. lit. P. concl. 656. num. 10.* constituunt Doctores differentiam inter personas priuatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renunciare, & inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent; itavt in illis sufficiat vnicus actus contrauentionis, in his verò minimè. Ita Abb. *in d. c. cum accessisset, num. 6.* & 8. & Felin. *num. 28. reg. 3. & num. 29. limit. 3.* Sed meliùs Suar. *d. lib. 8. c. 35. n. 12. cum seqq.* contendit etiam contrarium vsum priuatorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere fateatur denũtiationem, quoad illum actum particularem, vel causam, in qua facit contra priuilegium, & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quàm renunciationis capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renunciationis, iuxta regulam *c. super eo renunciat.* cum similibus, de quibus Gutier. *de iuramento confirmat. part. 3. c. 19. numer. 21.* & ex ea ratione, quod semper renunciatio præsumitur, vt minus præiudicet, planè in nostro proposito rectè capi potest ea coniectura, quòd priuilegio renunciare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum, vt in simili notat gloss. *verb. partibus, in Clem. 1. de iudiciis*, & ita, si actus fiat priuilegio directè contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renunciandum, minimè sufficit, neque, vt in futurum indicatur renunciatio, neque pro actu præsenti, si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renunciandum tacitè quoad illum actum, ei videtur renunciare, siue priuatus sit, siue monasterium, neuter autem in futurum, & simpliciter, quãtumcumque personas sit, quæ liberè priuilegio possit renunciare. Ita post Bartol. *in l. voluntarie, C. de excusat. tutorum*, Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente priuilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel disputet, seu legat, illud amittat, optimè explicat Suar. *d. c. 35. num. 14.* Ac etiam in alio exemplo vsu frequentissimo de habente priuilegium non soluendi vectigalia; si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similium grauaminum, quod non impediatur in futurum suo vti priuilegio. Illud est singulare in hac materia, quod priuilegium exemptionis concessum alicui Ordini per non vsum vnius Monasterij non censetur sublatum, cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu, Seraph. *decis. 951. n. 1.*

Nec obstant Iura supra allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium priuilegio illud amitti: nam primò ad text. *in d. cap. cum accessissent* dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renũciare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus, respondetur cum Suar. *num. 17. d. loco*, priuilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successiuum, sed vnico effectu constitisse, & ideò per vnicum actum contrauentionis tolli potuisse. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de priuil. veteranorum*, respondetur non probare veteranos, qui priuilegio à muneribus excusentur, per vnam contrauentionem patiendo se in ordinem redigi, in perpetuum amittere priuilegium, & quoad alia munera cogendos esse, sed solum amitti irreuocabiliter quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntarie, & in lib. 1. C. de iis qui sponte munera subeunt. lib. 10.* vt optimè colligitur ex text. *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper ius publicum relaxauerit*, iuncto ibi, *priuilegium non amittet*: quibus verbis clarè probat † publica munera subeuntem contra formam priuilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est, pro ea vice priuilegio suo non vti, neque eo iuuari, non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. *consil. 33. num. 4. vol. 6.* quem refert, & post multos alios sequitur Card Tusc. *d. lit. P. concl. 756. num. 43.* vbi etiam respondet ad text. *in d. l. 4. de iure dominij impetrando*, in illis verbis, ibi, *à beneficio impetrato recessisse videtur*, vt procedat quoad illum actum priuilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

Restat

18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit vt priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum priuilegio suo renuntiare videatur? In primis text. *in d.c. si de terra, & in d.c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur priuilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendis, agit de renunciatione tacita collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, vt necessarios, & sine quibus renunciatio illa tacita non præsumeretur, sed solum decidunt quod si Canonici, ad quorum Parochia decimę pertinebant probauerint, per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis priuilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renunciasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo priuilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in priuatis, quàm etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur, (secundum quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, iuxta reg. text. *in l. cum de in rem verso, in princip. ff. de vsuris, & in leg. filiusfamil. Cod. de petition. hæred. cum similibus*, de quibus Gabr. *comm. tit. de præsumpt. concl. 1.*) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict. concl. 1. n. 3.* & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d.c. 34. n. 18. & 24.* quòd priuilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

19 Priuilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet aliquid faciendum ponitur in libera volũtate priuilegiarij, quando in priuilegio exprimitur, vt eo vtatur priuilegiarius si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. *verb. semel in anno, in fine*, ibi, *sed si per centum annos*, &c. *in c. vt priuilegia, de priuileg.* quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, auream, & valde notabilem, dicit Balb. *de præscript. 4. part. 5. princip. q. 4. n. 4.* & alij, quos refert communem testatus Padil. *in l. falso, num. 5. C. de diuersis rescript.* Gail. *lib. 2. obseruat. 60. n. 9.* Tusc.
20 *dict. concl. 755. n. 1.* Suar. *d.c. 34. n. 28.* † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præscribi, vt per text. *in l. 2. ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib. 5. commun. tit. de præscript. conclus. 10.* Mcnoch. *de arbitr. casu 44 à n. 7.* Card. Tusc. *d. lit. P, concl. 337.* ad plura similia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d. cap. vt priuilegia, n. 4.* sequitur Dec. *in d.c. cùm accessissent. n. 17. versic. 3. prædicta, alias num. 76. cum seq. ex l. 1. ff. de nundinis*, vbi etiam priuilegium faciendi nundinas erat in potestate priuilegiati, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia priuilegia consistunt in voluntate priuilegiati; nemo enim cogitur vti priuilegio suo, vt probat text. *in dict. c. si de terra, & in l. si iudex, 42. ff. de minoribus, & in l. si quis in conscribendo, C. de Episc. & Cleric.* cum similibus. Ad text. verò *in dict. l. 2.* respondetur parum vrgere, si aduertas procedere in iis, quæ sunt publicæ facultatis, nos autem loquimur in facultate priuata, ex quibus hæc resolutio contra communem probabilis est, & ex prædictis omnibus poterit colligere veram resolutionem ad concl. Fr. Ludou. Miranda, de qua suprà, cuius occasione paululũ digressus fui in hac materia, cum sit vtilis, & quotidiana, & ad plura Iura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cæteraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.*
2 *Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quam ferialibus fieri potest.*
3 *Ædificans Ecclesiam ei dotem competentem constituere debet.*
4 *Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest.*
5 *Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur.*
6 *Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste.*
7 *Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non tractatur.*
8 *Baptizatus quis probatur vnico teste.*
9 *Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda.*
10 *Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet.*
11 *Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.*
12 *Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.*
13 *Si Ecclesia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos noniter reficere, consecrationem amittit.*
14 *Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius.*
15 *Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ex eadem materia postea readificetur, iterum est consecranda.*
16 L. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. significat, & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de solutionib. *declaratur.*
17 *Ecclesiæ tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.*
18 *Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat?*
19 *Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur.*
20 *Altare dicitur quasi alta res, seu Alta ara.*
21 *Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile.*
22 *Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere.*
23 *Altaria ab Episcopis consecrantur.*
24 *Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.*
25 *Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum?*
26 *Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrũ?*
27 *Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigẽda.*

28 *Ecclesia, seu Altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit?*

29 *Cœmeterium quid sit, & qualis eius institutia?*

30 *Cœmeterium contiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ, pollutum censetur, non tamen è contra.*

31 *Dignius, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis.*

32 *Delictum commissum in Cœmeterio, vel in Ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia.*

33 *Cœmeteria duo si sint contigua, quando polluto vna censeatur alterum pollutum.*

34 *Cœmeterium quomodo reconciliandum?*

35 *Episcopus Calices, ac Patenas consecrare debet.*

36 *Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcumque vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica, ac Calices consecrandi.*

37 *Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter frangantur, ita vt non possint inseruire ad vsum consuetum.*

38 *Vasa hæc, si deaurata sint, & vsu aurum amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent.*

39 *Consecratio Calicis non amittitur per aliquos actus à fabro inflictos.*

40 *Calix amittit Consecrationem, si cuppa separatio fiat cum fractione, secus verò si artificiali ingenio.*

41 *Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecrata.*

42 *Vestes sacræ debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest.*

43 *Vestium sacrarum significationes, quæ sint, remissiuè.*

44 *Prelati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possint?*

45 *Vestes sacræ benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non fiat apta ad vsum, cui fuerunt destinatæ.*

46 *Campanas benedicit, & chrismate vngit Episcopus.*

47 *Campanæ quare benedicantur, & num. 49.*

48 *Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur.*

50 *Campanæ tempore interdicti non pulsantur.*

51 *Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales.*

52 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores.*

53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus quibus Ordines maiores conferri possunt, & sine aliquo examine.*

54 *Episcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare.*

55 *Benedictio hæc, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem.*

56 *Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione non potest clausura monialium intrare.*

57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent* ex Sacra Congreg.

58 *Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit* Sacra Congregatio.

59 *Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur.*

60 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*

61 *Episcopus non conteitus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, nisi esset scandalum.*

62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*

63 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diœcesi in fine diuinorum officiorum; & simplicem suis populis in itineribus.*

64 *Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans benedictionem dare potest.*

65 *Episcopus, qui transiens per alienam diœcesim, rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, nullam pœnam meretur.*

66 *Presbyter, præsente Episcopo, sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*

67 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri? ostenditur.*

CONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus, *cap. nemo 1. de consecrat. distinct. 1.* & à diœcesano Episcopo est consecranda in cuius diœcesi sita est, *cap. in fratres tuas, de consecrat. Eccles.* nec enim in diœcesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, absque proprij Episcopi permissione, *cap. pia mentis, & cap. seq. 16. quæst. 7* quamuis ipse Episcopus in aliena diœcesi Ecclesiam ipsam construxerit, *cap. 1. 16. quæst. 5.* nec hoc Episcopus potest alteri delegare, nisi Episcopo; est enim actus Ordini ipsius deputatus, *cap. aqua, de consecr. Eccles.* vbi hoc expresse cauetur, & prohibetur id committi simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine prouinciæ Bracharen. quam dicit Gregor. IX. *ibidem* potius esse dicendam corruptelam, quàm consuetudinem; quia, inquit, licet Episcopus committere valeat, quæ suæ iurisdictionis sunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus clericis demandare. Ita Piasec *in praxi nona Episcop. 1. c. 5. numer. 2. vers. ædificata.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 10. & p. 2. lib. 9. c. 4. quæst. 1.* Bonacina *de Sacrament. disp. 4. quæst. vlt. punct. 9. n.* 8. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 28. à n. 1.* latè Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. q. 39. art. 1. concl. 3. tom. 2.* 1

In consecranda verò Ecclesia nonnulla obseruare debet Episcopus. *Primò* prouidere, vt consecrandæ Ecclesiæ facta sit dotis competentis assignatio, si hoc prius in eius constructione factum non fuerit, *d. c. pia mentis,* & ibi glos. *verb. collata 16. quæst. 7.* & infrà *num. 3.* de hoc latiùs agendum *Secundò* vt Ecclesiam non consecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributaria conditione sit constructa, id est, ad lucrum eleemosynarum participandarum, aut pro alia re simili, *c. si quis basilicam, de consecrat. dist. 1. Tertiò,* vt tam ipse Episcopus consecrans, quàm patroni Ecclesiæ consecrandæ sint ieiuni tempore consecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo Pontifex instituit *in epist. ad Diodor. Quartò* vt in consecratione ipsa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueuerunt, & habentur in Pontificali. *Quintò,* & vltimò, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiæ, sed tantùm sponte oblatum ab his solum, qui non sint indigentes, *cap. 1. 1. quæst. 2. c. statuimus 1. q. 1.* & procurationes canonicas licitè accipiat, *c. cùm sit, de simon.* alioqnin labem simoniacam non effugiet, *d. c. statuimus.*

Decet autem vt in die festiuo consecretur Ecclesia, 2

si, quamuis omni tempore, & qualibet die valeat consecrari, *cap. tua, de consecrat. Ecclesia*, Piasec. *citato loco*, Salzed *ad Bernard. cap. 16. lit. A, vers. Virginum consecratio*. Miranda *d. concl. 3. in fine*, Azor. *instit. moral. part. 2 lib. 9. cap. 4. quaest. 3.* Vgolin. *d. cap. 28. num. 2.*

3 † Non tamen consecrari debet si dotem non habeat; compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit consecrari, vt eidem competentem dotem assignet, ad quod ipse, & eius hæredes adstricti tenentur, *cap. cùm sicut*, & ibi Panor. *de consecrat. Eccles.* quod non solùm de eo, qui eam construxit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, merito est intelligendum, si dotem non habet, quia videtur eam in suam tutelam accipere; quamuis enim absque dotis assignatione fortè admittatur Ecclesiæ ædificatio, nullatenus tamen est absque tali assignatione sacranda, ne locus consecrationis dignitate donatus sine debiti cultus impensa, quasi profanus maneat derelictus. Vnde in Bracharensi Conc. vt habetur *in cap. 1. 1. q. 2.* sic dicitur *Meminit Episcopus vt non prius Ecclesiam dedicet, quàm dotem Basilicæ & obsequium illius per donationem chartulæ confirmatam accipiat, nam non leuis culpa*, inquit, *est ista temeritas, vt sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem sunt seruituri tanquam domus priuata consecretur Ecclesia*: Ædificans enim, vel consecrari curans dotem sufficientem pro alendis ministris, ornamentis necessariis, & iuribus Episcopalibus soluendis assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari, vel illam consecrans sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *c. cùm sicut*, iuncta glos. *de consecr. Eccles.* Duen *reg. 225.* Roch. *de iure patron. verb. construxit, quaest. 4. num. 4 cum seqq. & verb. dotauit q. 5. num. 7.* & in his terminis Piasec. *in praxi non Episc. dict. num. 2.* Vgolin.
4 *dict. c. 38. n. 3.* vbi etiam resoluit, quòd † interdicti tempore consecrari non potest.

Et cum Ecclesia consecrata non præsumatur nisi probetur, Mascard. *concl. 182. à num. 1.* Cened. *ad De-*
5 *cretal. coll. 145. num. 6.* † Probari igitur debet consecratio per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, quæ dum consecratur in parietibus fiunt, vel vnico teste, vt tenent Mascard. *de probationib. concl. 415. n. 4.* Azor. *d. p. 1. lib. 10. c. p. 26. col. 1025. & dict. c. 4. q. 4.* Vgolin. *d. num. 3.* Mar. Alter. *de censuris, tom. 2. disp. 3. cap. prope fin.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de precell.*
6 *Episc. dignit. p. 2. cap. 4. num. 17.* Nam † in omnibus casibus vbi de præiudicio tertij non tractatur, vnus testis sat est, vt resoluunt Nell. *de testib. num. 85. cas. 9. & num. 87. in fine*, Mascard. *de probat. in proœm. q. 11. num. 14.* Farin. *in praxi crimin. quaest. 63. num. 27.* prout
7 etiam † in probando clericatu, quando tractatur de nemini præiudicium inferendo, vnicum testem sufficere tenent Rebuff. *in tract. nominat. q. 22. numer. 14.* Mascard *concl. 303. num. 4.* Camill. Borrell. *in summa omnium decis. tit. 7. de clericis & Sacerdot. à num. 22.*
8 Et † in probando aliquem fuisse baptizatum idem resoluunt Baiard *ad Clar. §. Assassinum, num. 17.* Farin. *dict. q. 63. num. 24.* optimè Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quaest. 1. n. 5.*

9 Si dubitetur an sit Ecclesia consecrata cùm nullum appareat consecrationis indicium, siue argumentum, est in dubio consecranda, glos. *in c. proposuisti, de consecrat. Eccles.* Azor. *dict. part. 1. lib. 10. c. 26.*
10 *quaest. 12. & part. 2. lib. 9. cap. 4. quaest. 5.* Et † huiusmodi consecratio fieri non debet sine Missa, vt probat tex. *in c. omnes Basilicæ, de consecr. dist. 1.* Si tamen aliter fiat, licèt non careat culpa, factum tenet, vt resoluit Miranda *d. concl. 1. in fine.* Azor *d. part. 2. lib. 9. c. 4. q. 2.* Circa modum, quo Ecclesiæ debent consecrari, nihil in particulari libet hic dicere, cùm altissimè habeatur in Episcoporum Pastoralibus, a quibus non est recedendum.

Si Episcopus pro Ecclesiis consecrandis à Fratri- 11
bus requisitus ipsorum Ecclesias noluerit consecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit, prout specialiter concessum fuit ab Honorio IV Fratribus Minoribus, vt si diœcesani requisiti ab iisdem cum debita humilitate, noluerint in Ecclesiis eorum primarium lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distulerint, possint prædicti Fratres per quoscumque voluerint Episcopos gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere, & refertur *in compendio verb. Altare §. 1.* Quod ipsum Ioan. XXI. concessit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latiùs, & refertur *in eodem compendio verb. benedicere §. 3.* Quæ quidem priuilegia asserit Miranda *d. concl. 1.* non esse reuocata per Concilium Trident. *sess. 6. de reformat. cap. 5* dum habet quòd nullus Episcopus in alterius diœcesi Pontificalia possit exercere sine, ipsius expressa licentia, cuiusuis priuilegij prætextu, &c. Nam quantum ad hoc priuilegia prædicta non censentur esse priuilegia, sed Ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta *cap. 1. de supplend. neglig. Prælat. & c. nihil est, §. vltim. de elect.*

Ecclesia semel consecrata non est iterum conse- 12
cranda, vt probat text. *in c. Ecclesia, de consecrat. dist. 1.* vbi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptismi semel suscepto; ad consecrationem Ecclesiæ factam, vt in neutro casu consecrationis reiteratio fieri debeat, idem colligitur ex tex. *in cap. proposuisti*, iuncta glos. & *in cap. ligneis, de consecrat. Ecclesia, vel Altaris*, & vltra Ordinarios in dictis Iuribus, vide Paludan *in 4. distinct. 13. quaest. 2. art. 4.* & Sot. *art. 3.* Henriq. *in sum lib. 6. c. 27.* Durand. *in rational. Diuinorum lib. 1. cap. 6. n. 31. & 36.* Suar. *tom. 3. q. 83. & tom. 5. disp 81. sect. 5.*

Quando verò ædificium siue casu fortuito, siue 13
consultò in totum destruitur, & corruit, quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, ita vt oporteat eos nouiter simul reficere, minime retinent antiquam consecrationem, quæ ideò de nouo illis est adhibenda, de quo est glos. *verb. innouata in cap. de fabrica*, per text. *ibi de consecrat. distinct. 1.* quatenus distinguit inter eum casum, quando insimul, & in totum destructa est Ecclesia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis; similis glos. *in cap. ligneis, & in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesia*, &
† in domo priuata quoties prædicto modo destrui- 14
tur, scilicet insimul, & in totum, quod non censetur eadem domus, nec duret obligatio respectu illius, quamuis de nouo reficiatur, est tex. *in l. inter stipulantem. § sacram, ff. de verborum oblig. & in l. qui res, §. aliam, ff. de sol.* optimus tex. *in cap. Iudæi, & in c. sicut Iudæi*, iuncta vtrobique glos. & Doctoribus, *de Iudæ.* quatenus concedunt prædictis veteres synagogas reficere, non verò nouas reædificare Quibus fundamentis hanc resolutionem tenent Piasec. *in praxi nona Episcop. d. c. 5. n. 4.* Henriq. *d. lib. 9. c. 27. n. 5. in fin.* Vgolin. *d. c. 29. n. 4. v. 1.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 4. concl. 2.* late Mar. Alter. *de censur. tom. 2. d. 3. c. 2. vers. Sexta causa.*

Amplia, vt procedat etiam, quando Ecclesia insi- 15
mul, & in totum destruitur eo animo, vt iterum reædificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes corruant in totum, vel pro maiori parte, erit Ecclesia execrata censenda, & nouiter consecranda, pro

quo est optimus text. *in d. §. sacram.* in final. verbis, vbi quando domus funditus, & simul destruitur, licet eo animo, vt iterum reficiatur, non censetur postea eadem reædificata, sed diuersa domus, & ideo expirat obligatio respectu eiusdem, prout ibi notarunt scribentes omnes, & *in dict. l. qui res, §. aliam, ff. de solut.*

16 Nec obstat, quòd † si nauis destruatur eo animo, vt ex iisdem tabulis, & ex eadem materia iterum reficiatur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio respectu eiusdem, provt habetur *in d. §. sacram, & in d. §. aliam*: vnde videbatur similiter dicendum in domo eodem animo destructa, & per consequens in Ecclesia materiali, maximè cum naui æquiparetur *in cap. ante omnia 40. dist. & in c. non turbatur. 24. q. 1.* satisfit enim si ex mente Bart. Pauli, Alexandri, & Iason. *ibidem* respondeas peculiariter, & vtilitatis causa introductum fuisse in naui, vt cum sit res mobilis, eius naturæ, vt hinc inde amoueri soleat, ita participat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio respectu eiusdem si nouæ refectionis animo destruatur, & ex eadem materia reficiatur, quasi potens sit animus hoc operari: quæ ratio cessat respectu domus, cum sit res immobilis, arg. text. *in l. iui singulare, ff. de legib.*

17 Limitatur verò, seu potius declaratur supradicta ampliatio, vt procedat, quando Ecclesia in totum corruit, non verò quando tectum solummodo, integris, & illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, in qua specie minimè execrata censebitur Ecclesia, de quo est text. *in dicto cap. ligneis*, vbi gloss. & Doctores, & *in d. cap. proposuisti*, Gambarupta *de casibus reseruatis, cap. 15. cas. 6. n. 16. fol. 204. verso*, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 19. cap. 26. q. 12.* vbi etiam *in vers. vt in dubium*, resoluit quòd si parietes Ecclesiæ paulatim per partes decidant, & paulatim reparentur, non est iterum consectanda, & dicit idem *in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.* Ratio huius limitationis illa

18 potest esse, quòd † Ecclesiæ consideratio tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quatenus ex lapidibus compaginatur, & construitur, & ita potius respicit parietum formam, quam vniuersi ædificij: per consectationem namque constituitur in statu diuinæ domus, quam non aliter repræsentat nisi iuxta lapidum dispositionem, secundùm illud quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *quæ construitur in Cœlis viuis ex lapidibus*, & vbi *expositi lapides suis coaptantur locis*; & inde est, quòd solemnitas Consecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhibetur, fit etiam, vt si parietes ipsi igne decrustentur intus, & exterius, similiter Ecclesia ex eo execrata censeatur, vt notarunt glos. *verb. exusta, in cap. Ecclesiis*, per text. ibi, *de Consecrat. dist. 1.* Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap. 5. num. 24. vers. 2.* Miranda *d. art. 4. concl. 2.*

19 Verùm quando Ecclesia non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successiuè reficitur, tunc pars habita per modum accessionis etiam consecrata habebitur; vnde etiamsi cursu temporis vniuersa materia, quæ antea erat, modo non extet, sed noua in totum superueniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est text. *in cap. de fabrica, vers. & ideò, iuncta glos. verb. innouata. de Consecratione dist. 1.* glos. *verb. reconciliari in dict. cap. proposuisti*, glos. *verb. parietibus in dict. cap. ligneis.* Quare hanc sententiam tenent Syluest. *verb. Consecratio 2. quæst. 5. vers. tertius est.* Azot, *dict. part. 2. lib. 9. cap. 4. quæst. 6.* Mar. Alter. *dict. cap. 1. vers. quando autem.* Ratio huius resolutionis duplex assignari potest; prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiuè reficitur, magis dignum attrahit ad se minus dignum, argum. text. *in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eod. tit. lib. 6.* Secùs igitur dicendùm videtur si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars, quia pars maior non trahitur ad formam partis minoris, sed è contrario, Azor. *vbi proximè* Secunda ratio est, quia licet ex noua materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò desinit esse eadem Ecclesia, arg. text. *in l. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de iudiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1.* quibus Iuribus constat à simili quòd populus, seu communitas, licet cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine eiusdem communitatis fuit celebratus, & nouæ personæ superueniant, non ideò minus desinit esse eadem communitas, & ideò actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitudine, in eleuatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis superis, quos sibi effingebant, vt ex nonnullis Matonis locis comprobat Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 30. n. 4.* Latinis verò Altare à forma & ritu nomen istud sortitum, quasi alta res, seu alta ara: de cuius etymologia, institutione, & vsu latè Durand. *in rationali Diuin. lib. 1. cap. 2. & 7.* Paul. Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 7.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6.* Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 15. & 25.* Henriq. *in summ. lib. 9. cap. 28.* Suar. *tom. 3. decis. 81. sect. 3. & 5.* Bellarm. *controu. tom. 3. de Missa lib. 1. cap. 14. vers. denique idem Paulus*, Petr. Greg. *syntagm. Iuris lib. 2. c. 1. n. 6.* Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. a. 8. n. 2. & 3.* Lotter. *d. q. 30. n. 5.* vbi etiam dicit sic in Ecclesia appellari reiecta voce Aræ, in qua veteres sacrificabant suis falsis Diis. 20

Est autem † Altare duplex, aliud stabile, seu fixum; 21
aliud portatile *Primum* dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit, de hoc est intelligendus text. *in cap si motum, de consecr. dist. 1.* & *in cap. 1. de consecr. Ecclesiæ*, dum probant quòd si motum fuerit Altare, debet iterum consecrari, docet Suar. *dict. sect. 5. vers. sed quæri potest, vtrum absque fractione*, &c. *Secundum* verò portatile dicitur paruus ille lapis, quem vulgo *petra aræ*, dicimus, continens in se foramen cum consecratione, & signo superposito, & facilè de loco ad locum moueri potest, tantæque debet esse latitudinis, secundùm Palud. quòd in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata: explicant Durant. *dict. cap. 25. num. 7.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. c. 42. num. 4.* Petr Greg. *syntagm. lib. 2. cap. 1. à num. 15.* Suar. Henriq. & reliqui *citatis locis*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 22. num 1.*

Altare saltem maius debet orientem Mundi plagam respicere, quia etiam antiqua consuetudine seruatum est, vt versus Orientem Ecclesiæ ædificentur, Piasec. *dict. cap. 5. num. 2.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 12.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt puncto 9. num. 13. vers. præterea.* Contra Vasq. *in 3 part. disp. 233. cap. 2. numer. 19.* Solent in consecratione petræ aræ, Reliquiæ aliquæ in illa, aut, sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis cum finita generali Confessione Altare sacrificaturus ingreditur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum: quorum Reliquiæ sitæ sunt*; sed nullo modo earum loco cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt Syluest. *verb. Altare numero. 4.* Fagundez 22

in

in quinque Ecclesiæ præcepta part.1.lib.2.c.22.num.6. vbi *num.9.* cum eod. Syluest. *citato loco num.3.* asserit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili, seu in ara sacra facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinuicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecretur.

23 Consecratio petræ aræ, sicut & Calicis, & Patenæ, ad solos Episcopos de Iure spectat, ex priuilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem. Ita Henriq. *lib.9.c.28.§.1.* Suar. *tom.3. in 3.p.disp.81.sect.5.vers. tertio additur*, Fagundez *d.cap. 21.n.3.* Sic eodem Iure attento, Altaria ab Episcopis consecrantur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, *cap. cùm sit, de consecrat. Ecclesiæ*, vnguntur chrismate, *cap. Altaria, de consecrat. dist.1.* Fusc. *d.lib.1. cap.22.num.9.* Vgolin *de potest. Episcop. cap.30. num.1.* Lotter. *d.quæst.30. à num.22.* vbi quòd nulli Sacerdotum fas est cōsecrare Altare huiusmodi, qui non sit in Ordine Episcopali, *cap. nullus, de consec. dist.1.* in tantum vt nec facultas ista possit per Episcopum cuiuis simplici Presbytero delegari; est enim Ordinis Episcopalis, non autem iurisdictionis, Azor *d. part.1. lib.10.c.27.quæst.6.* Lotter. *dict. quæst.30.num.23.* Ritus in Pontificali præscripti omnes necessarij sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat, consulere potest eumdem Pontificalium librum, Vide Azorium *instit. moral. part.1. lib.10.c. 27.q.8.* Suar. *tom.3.disp.80.sect.5.* Reginald. *in praxi*
24 *fori pœnitent. lib.29.num.190.* † Hoc autem Altare, lapideum debet esse, non autem ligneum, Fusc. *de visitat. lib.1.cap.21.num.9.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap.30.num.1.* Lotter. *d. quæst.30. num.20.* Permitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali. Ita *S.Congreg. Rit. in Caietana* 10. *Nouembris* 1612.

25 Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu execrantur, itavt de nouo indigeant consecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum est, itavt in residuo non possit commodè contineri pes Calicis, & Hostia cum Patena sine periculo labendi? aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, sunt fracta, itavt moueatur sigillum sepulchri existentis in lapide, siue lapis sit in ligno, siue non: aut quando frangitur, vel amouetur loco sepulchrum, in quo sunt Reliquiæ. Ita Henriq. *in sum. lib.9. cap. 28.num.1.* Bartholom. ab Angelo *de Missa dialogo 5.§.384.388.390.& 392.* Suar. *disp.80.sect.5.* Coninch. *de cens. quæst.83.art.3.dub.2.* Reginald. *dict. lib. 29.n.192.* Azor. *instit. moral. part.1. lib.10.cap.26. quæst. 10.& cap.27 quæst.12.* Vasq. *in 3.part. disp.233. cap.3. num.13.* Nugnus *quæst.83.art.3.dub.3.* Vgolin. *dict. cap.30. num.4.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst.39. art.3.conclus.1.* Fusc. *de visit. lib.1.cap.22.num.3.* Altare hoc portatile, stantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri potest sine execratione illius: nam idcircò porthale dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari sumi solet, & ea deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum, petra sacra, Vgolin. *d.cap.30.n.4.* Fusc. *d.cap.21.nu.6.& c.22. num.1.*

26 Si Altare sit fixum & stabile, vbi tota tabula Altaris consecratur, execratur, seu violatur, si fuerit enormiter læsum, vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; seu lapis, sub quo sunt Reliquiæ, amoueatur, quod relinquitur Episcopi iudicio, qui ex re oculis subiecta facilius dignoscere poterit, an sit secum execratio. Ita Piasec. *in praxi noua Episcop. d.cap.5.n.8.vers. violatur*, Fr. Ludou. Miranda *d. art.3.conclus.1.* Vgolin. *d.cap.30.num.4.vers.2.* Deinde violatur, & execratur hoc Altare fixum, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adhæret, & hoc siue sepulchrum sit in latere Altaris, siue etiam & multò magis si sit sub ipsa mensa: vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moueatur, vt tenet Miranda *d. conclus.1.* & denique aliis eisdem modis execratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.n.4.vers. execratur.* Et cùm Reliquiæ in Altaris consecratione sint ponendæ, vt probat Fusc. *d.cap. 21.n.2.* sequitur sublatis illis esse Altare execratum, vt dicit idem Fusc. *d.lib.1.cap.22. num.5.* vbi *num.6.* tenet noua reconciliatione opus non esse, si degradatus, aut interdictus, siue etiam excommunicatus in Altari celebrauerit, per text. expressum *in cap.2. in fine de Sacramentis non iterandis.* Lapis porfanatus Altaris potest vendi & licitè teneri ab emptore, sed in loco decenti & honesto, *S. Cong. Rit. in Reatina 9. May* 1609. Ecclesia execrata, censetur etiam Altare execratum; non autem è contra; nam Altare habet se vt accessoriū respectu Ecclesiæ. Ecclesia verò habet se vt principale, argumento tex. *in c.1. in 2. respons. de Consecrat. Eccles.* vbi habetur quòd propter execrationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Ecclesia de nouo consecrari, faciunt quæ Fusc. *d.cap.22. numer.7.* Intellige de Altari portatili; nam in stabili dicendum est, quod execrata Ecclesia non proinde execratur Altare, nec reconciliatione indiget. Syluest. *verb. Altare, quæst.11.* Raguf. *de Missa in Ecclesia quæst. 34.& 35.* Miranda *dict. quæst. 39.art.7.* vbi reddit rationem, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione Altaris; vnde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, Consecratione Altaris intacta remanente, & è contra potest destrui Altare, Ecclesiæ parietibus illæsis existentibus. In Altari, in quo Episcopus celebrauit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, vt habetur *in cap. fin. de consecrat. dist.2.* Henriq. *d. cap.28.§.1. in fin.* Verùm *dict. cap. fin.* procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua diœcesi & solemni ceremonia, hoc est Pontificaliter celebrat, asserit Azor. *instit. mor. part.1. l.10. cap.27 q.10.*

Permittendum non est sepulchra hominum supra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi 27
in cap. non oportet, de consecrat. dist.1. quem refert, & sequitur Fuscus *dict. cap.21. num.15.* & hinc respondit *Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranen.* 8. *Nouembr.* 1599. non esse consecranda Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout refert Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap.1. n.7. in fin.*

Dubitari potest an Ecclesia, seu Altare pollutum 28
censeatur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmatiuè eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq. *in summ. lib.9. cap.27. numero 6. in fin.* Tolet. *l.b.5. instruct. Sacerd. cap.8. prope fin. vers. anima.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap.19.§.6. num.1.* Gambarupt. *de casibus reseru. cap.15. casu 6. num.15. pag.204.* Syluest. *vers. consecratio 2. vers.5. casus est*, Nauarr. *cap.27.num.259.* dicit etiam receptum Suar. *disp.81. sect.4. vers.4. violatur Ecclesia*; cuius rei ea tantùm solet assignari ratio, quæ à simili deducitur, inquiunt enim, quòd sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad polluendum Ecclesiam vt

Patenæ Summus Pont. simplici Sacerdoti committere ex causa, vt docent Syluest. *verb. consecratio 1 q.8.* Suar. *tom.3. in 3. p. disp.81. sect.5. vers. tertiò additur,* Fagundez *d. cap.21. n.14.* Megal. *in suo promptuario Theolog. moral. verb. Abbas, num.18. & verb. Calix, n.3.* me citato *in hoc loco* Nauar. *in Lucerna Regular. verb. benedicere, n.5.* Vnde Innocent. VIII. priuilegio suo edito *anno Dominicæ Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cisterciensis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris tēporibus quæcumque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, vasculaque ad reponendam sacram Eucharistiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quàm si ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & possint, refert Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.2 q 41. a 4.* vbi etiam aduertit prædicto priuilegio perfrui non posse alias Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel. *in dubiis Regularibus verb. Abbas num. 4.* vbi *num.4.* cum Henriq. *in sum. lib.9. c.28. §.4. litt. H.* aut quod Patres Societatis IESV in Indiis consecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixisse gloss. *in c. lem attendentes, de stata Relig* dum habet secluso priuilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis & Patenæ spectare ad Abbates, qui Baculo Pastorali vtuntur, cuius tamen contrarium optime iure defendunt Gemin. *in c. Abbates, de priul. in 6.* & Syluest. *verb. Calix num. 2.* quos refert, & sequitur Fagundez *d c 21. n.14* quam hoc illis ex priuilegio solum competere posse obseruant Azor. *Instit. moral. p.1. lib.10. c.28. q.2.* Fr Emman. *d. tom.1. q. 36. a.6.* Suar. *tom.4. de Relig. tr.8. lib.2. c. vlt. à n.2.* Lezana *in sum. c.18. n.58.*

37 Calix, & Patena non solùm consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, itavt non possint inseruire ad vsum præfixum, & constitutum, vt bene docent Vasquez *3. part. disp.233. cap.4. num.34.* S. Thom. *3. part. quæst. 83. a 3. ad 6.* Bellarm. *lib. 2. Missa cap.14.* Fagundez *dict. cap 21. num.16.* obseruantes quòd tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit. & Calix etiā quādo in eo commode sanguis Christi consecrari non
38 possit. Verùm etiam, † quando hæc vasa deaurata sunt, & vsu aurum amittunt, & iterum postea deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi, consequenter opus est noua consecratione ex eo, quia consecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & sanguinis, posita autem noua deauratione contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum consecratum non sit. Ita Syluest. Angel. Armil. & Tabien. *verb. Calix*, quos refert, & sequitur Barthol. ab Angelo *dialog. 5. de Missa* §. 324. Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 28. quæst. 4. & part. 1. lib. 9. cap. 7. quæst. 3.* Durand. *dict. lib. 1. cap. 6. num. 35.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 249. num. 21.* Suar. *tom. 3. disp. 81. sect. 3. col. 3. vers. solet vero* Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib. 29. n. 199.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 31. num. 1. versic. 1.* Fagundez *d cap. 21. num. 24.* Quidquid contrarium teneant Emmanuel. Sà *verb. Calix*, Selu. *de benefic. p. 1. quæst. 5. num. 99.* & Coninch *de Sacrament. quæst. 83. art. 3. dub. 3. n. 146.* Layman. *in Theolog morali lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 7.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 1 miscel. resol. 3.* Nec pro illis facit, quod Calix consecratus non amittit consecrationem amissione deaurationis, ex quo videbatur non indigere noua consecratione interueniente noua deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad se accessorium; quia respondetur aurum Calicis non solum esse consecratum secundum se, verum etiam totus Calix per modum vnius; & ita adueniente noua deauratione constat aurum, quod de nouo additum fuit, non esse consecratum, & consequenter indigere noua consecratione. Neque dici potest consecrationem Calicis consecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in accessorium & minus principale: respondetur enim principale in hac materia non esse expectandum ex quantitate materiæ, sed potius ex vsu rei consecratæ, ita vt illud censeatur principale, quod proxime fuit institutum ad continendum & tangendum Corpus, & Sanguinem Christi, quod præcipue fit à parte deaurata, vt tenent Suar. Vasq. Reginald Coninch, & alij apud Bartholom ab Angelo *citato loco*. Nec etiā obstat si aliquis dicat eodem modo formam consecrationis Ecclesiæ consecratæ perire, eo ipso, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia respondetur magnam esse differentiam; nam Calix Vnctione Chrismatis in exteriori superficie adhibita consecratur, Ecclesiæ vero consecratio inest in crusta parietis, quæ non perditur si paries dealbetur.

Consecratio Calicis non amittitur per aliquos 39
ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill. *in verbo Calix numer. 4.* Barthol. ab Angelo *dialog. 5. de Missa* §. 323. Azor. *part. 1. lib. 50. cap. 28. quæst. 5* † Nec etiam. 40
amittitur quoties separatio fit absque fractione, vt accidit in Calice torneatili, cuius partes separantur absque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: secus tamen dicendum si cuppæ separatio fiat cum fractione, quia Calix in tali euentu amittit suam figuram, & non est aptus ad vsum, ad quem fuerat factus: tum quia sicut altare, si remoueatur à tabula consecrata, amittit consecrationem, ita eandem amittit Calix si à pede cuppa separetur. Ita Henriq. *lib. 9. cap. 28. num. 2. litt. H.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 5. de Missa*, §. 326. Reginald. *d. lib. 29. num. 200.* Suar. *disput. 81. sect. 7. versic. rursus inquiri potest*, Nugn. *quæst. 83. art. 3. dub. 4.* & Coninch. *ibid. dub. 3. n. 148.* Azor. *d. p. 2. lib. 9 c. 7. q. 7.* vbi se remittit ad dicta *part. 1. lib. 10. c. 28. q. 7.* Fagundez *d. cap. 21. n. 17.*

Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur sanctissimum 41
Eucharistiæ Sacramentum, debet esse consecrata, præcipuè si postulet loci consuetudo, vt tenent Suar. *disputat 89. sect. 1. ad fin.* Reginald. *d. lib. 29. num. 201.* quamuis contrarium asserant Vasquez *d. c. 4. n. 36.* Nugn. *q. 83. a. 3. dub. 4* Coninch. *ibid. n. 245.* Henriq. *lib 9. de Missa, cap. 28. §... litt. O*, Fagundez *d. lib. 3. c. 21. n. 14.*

Vestes sacræ, vt amictus, alba, cingulum, mani- 42
pulum, stola, & casula ab Episcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt simplices Sacerdotes illa benedicere non possint, ita Vgolin. *cap. 31. num. 4.* nec ipsius Episcopi delegatione, vt *ibi* probat *num. 6.* & ita sibi responsum fuisse in *Sacra Rituum Congreg.* testatur Posseuin. *de Officio Curati cap. 2. num. 37.* & me citato *in hoc loco*
Homobon. *d. resolut. 4.* & † qualiter benedicantur in- 43
uenies in libro Pontificalium, quarum significationem, qui scire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in singularum vestium indumento, de qua re vide Pinell. *de Missæ sacrificio, cap. 14.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib. 2. cap. 41. part. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 6. quæst. 11. puncto 3.* Fr. Emmanuel. *in sum. tom. 1. cap. 149. nu. 12* Suar. *tom. 4. disp. 82, sect. 2. & 3.* Nugn. *quæst. 83. articul. 3. dub. vltim* & Coninch *ibi. numer. 250.* Barthol. ab Angelo *d. dialog. 5 § 258. cum seqq.* Chamerot. *de Eucharist. c. 8. dub. 10.* Bonacin. *de Sacram.*

Sacram.disp.8.quæst.vnica pu .cto 5.num.43.cum seqq. Azor.*d.part.1.lib.10.cap.38.quæst.8.cum seqq.* Si cingulum ita frangatur, vt neutra pars non sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. Ita Coninch.*de Sacram.quæst.83.a.1.dub.5.num.25.* Molfes.*in sum.tom.1.tr.3.c.12.n.22.* Diana *mor.l.resol.p.2.tr.1.miscel.resol.4.*

44 Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, quin verò Custodes, & Guardiani, siue Priores, & quicumque alij in aliis Religionibus illis correspondentes, bene possunt benedicere omnia Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta ex concessione Leonis X. relata *in compendio Medic.verb.benedicere Ecclesiastica §* 14. vbi dicitur, quòd supradictus Leo X. concessit Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obseruantiæ Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem Fratrum vsu tantum solemni benedictione valeant benedicere, quo priuilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum tom.2.quæst.40 art.1 concl.1.* vbi *conclus.1.* resoluit simplices Sacerdotes, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non posse Ecclesiastica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art.2. conclus.1.* asserit certissimum esse quòd Prælati Generales, & Prouinciales, & similes Prælati, qui in aliis Religionibus eisdem correspondent, & etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, aliique Prælati locales benedicere possunt Corporalia ex priuilegiis à Summis Pontificibus illis concessis. Specialiter tamen per Greg. IX. prout refertur *in compendio verb.benedicere Ecclesiastica §.1.* concessum est, quòd minores Fratres Presbyteri in terris infidelium existẽtes possunt benedicere non solum vestes Sacerdotales, verumetiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur. Aduertendũ tamẽ quod huiusmodi Prælati Regulares Ecclesiastica paramenta, & prædicta ornamenta pro suorum Fratrum vsu tantum solemni benedictione valent benedicere, vt constat ex cõcessione Leonis X. illis facta, de qua suprà, ex qua colligitur minime hoc sibi concedi pro aliis. Tamburin.*de Iure Abbatum tom.1 disp.12.q 2.num.2.* vbi intelligit seclusa consuetudine, Barthol. Gauant.in *comment.ad rub.Missal.tom.1.p.4.tit.19.num.21.* vbi adducit decretum *S.Cong.Rituum 14. Augusti 1609.* & *n.12.* in noua edit. subdit *eandem S. Cong.de 18. Aug. 1629.* prorogasse contrariam consuetudinem, Lezana *in sum.q.Regul.c.18.n.57.* Quicquid dicant Collector priuilegiorum Ordinis D.Hieronymi, & Alphonsus à Vera Cruce, quos refert; & sequitur Fr.Emman.*q.reg.tom.1.q.19.a.1.* Laurent.de Peirinis *ad constit.Iulij II.§.19.n.44.*

45 Verùm huiusmodi vestes amittunt, vt sic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, ad quem fuerant destinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius est, Albam non indigere noua benedictione; si ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamsi quæ adduntur non sint benedicta; accessorium enim sequitur principale, è contra tamen desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuatur; nam per accessionem manicæ ita perstringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Armil. *verb. benedicere, num.3.* Angel.*verb.benedictio, num.3.* Bartholom. ab Angelo *d.dialog.5.§.165.* & ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei: ita Fusc.*de visit. lib.1.c.23.n.15.* Vgolin.*d.c.32.§ 5.n.6.* vbi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad Diuina non possumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit 46
Episcopus, vt scribunt Durand. *in rationali diuinorum, lib 1.c.4* Durant.*de ritibus Ecclesiæ lib.1.c.22.* Vgolin.*de potest. Episcopi cap.31.§.1.num.2.* Camill. Borrell.*de præstantia Regis Cathol.c.78.n.14.* late Cęsar. Baron.*annal. Ecclesiæ tom 10. pag 810.* latissimè Angel. Roccha *in speciali tractat.de campanis, c.5.de campanarum consecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba consecrationis; Marc. Anton. *var.resol.lib.1. resol.111.casu 3.* vbi etiam resoluit Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur esse Ordinis Episcopalis ratione inunctionis olei
sacri. † Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait Con- 47
cil. Coloniense *tit.de constit. & consuetudinibus, c.14.* vt vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes inuitentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.1.de officio Custodis*, vbi Campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis quo Cleri ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interessendum Sacris, debent conuenire, consonat text. *in cap.solent, de consecr.dist.1. & in cap. 2. de officio cust.* cum aliis adductis per Steph. Costa *in cap.alma, §.adiicimus, num.10 de sentent.ex-*
communic.lib 6. † Ait deinde Coloniense Concilium 48
institutas esse, vt timeant Dæmones, eoque sonitu territi discedant, & vt repellantur procul hostiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aëreæ tempestates prosternantur, vt asserit Fusc.*de visitat.lib.1.cap.14.num.7.* & latissimè post alios nouiores Martin. Delrius *disquisit. magic. lib.6.cap.3.quæst.33.ad fin.litt. F,* Binsfeld.*in confess. malefic.post concl.fin.dub 6* Thom.Bossi.*de signis Ecclesi.lib.2* Emman.de Cerda *in libros dos pos de Man. p.1.c.6.fol.155* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.11.c.27.n.97.* Aduertit tamen Seraphin. *decis.223.* quòd licèt Campanæ sint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro seruitiis etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus diuinus. Verùm *sacra Congreg.negotiis Episc. & Regul.proposita de anno 1581.* censuit campanas consecratas etiam in turri profana existentes nullatenus vsui profano inseruire debere, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod potest Episcopus prohibere ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, censuit *S. Congreg. Rit. in Aprutina 5. Iulij 1614.*

Hinc colligitur Campanas non baptizari Baptis- 49
mo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluinistę, sed benedici optimis quidem rationibus, quas latè prosequuntur Martin. Delrius *vbi proximè,*

ximè, Durant. d.c.22.num 6. Torreblanca d.lib.12.c.
27. numer.98. Deinde non desunt, qui effectus præ-
dictos campanarum tribuant naturali virtuti soni-
tus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur
turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum
spiritus, vt voluit Petr. Mess. in sua sylu. lec.2. c.20.
Quod gratis dictum indico: nam prædicti effectus
tribuuntur benedictioni seu consecrationi, sic diui-
no instinctu, seu beneficio operante, vt de aqua benedi-
cta diximus infrà alleg.28 num.58. cum seqq. si tamen
hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. d.c.22.n.
4. & Deum ipsum, qui Numer. 10. ait, plangetis, vlu-
lantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino
Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorũ vestrorũ.

50 Cùm prædictæ campanæ ex principali ipsarum
institutione institutæ dicantur, vt vocetur populos
ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annun-
ciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò con-
stitutum est ne tempore interdicti illa pulsentur, vt
probat text. cap. alma, §. ad icimus, de sent. excomm.
& benè tradit Stephan. Costa ibi num. 2. & Couar.
p.2.§.4.n.3 vers 13. & post eum, & Nauar Vgolin. &
Henriq. prosequitur latissime Sayr. de censuris lib.5.
c.9. a princip. quibus adde, quæ breuiter resoluit Aui-
la eod. tr. p.5. disp.4. sect.2. dub.8. & latiùs Suar. eod. tr.
disp.34. sect.1.n.15. cum seq Fosc. d.c.14.n 12. Angel.
Rocca d.tr. de campan. c.25. cum quibus prosequere
ad omnia, quæ in hac materia occurri possunt, & vl-
tra omnes latissimè Mar. Alter. de censur. tom.2. disp.
5.c.2. vers. tertia conditio, Borrel. d.c.78. n.13. & 15.
cum seqq.

51 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Mo-
niales, & dat illis velum consecrationis, vt probant
text. in c. deuotis 20 quæst.1. c.1. de supp. neglig. Prælat.
Sbroz. de Vicario Episcopi, lib.2. quæst.8. numer.1. Hie-
ron. Roder. in compend. q. Regul. resol.32 n.2. Benedict.
Bommathæus de modo consecrandi Virgines, c.4.n.1.
me citato in hoc loco Tambur. de iure Abbatissar. disp.
27.q.5. Azor instit moral. p.1. lib.12.c.20.q.6. nouissi-
me Marcel. Volpe in praxi iudiciali fori Eccles. c.4.
n.7. Vgolin. de potest. Episcopi, c.31.§.2.n.1. vbi etiam
cum Nauar. cons.1. de Sacram. non iter. concludit
hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam
tenent Azor. d.p.1. lib.13.c.10.q.4. Tambur. d. disp.27.
q.8. Ludouic. Mirand. loco infra citando, q.7.a.7. concl.
2. in fine; nihilque pro hac benedictione recipere de-
bet alioqnin simoniam committeret, c. si ut certa, de
simonia, refert me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d.
c.4.n.7.

52 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt
possit conferre minores Ordines, c. quoniam 69.
dist. c. cum contingat, de ætate & qualit. Clement. atten-
dentes, iuncta gloss. verb. benedici, de statu monachor.
53 Angel verb. Abbas, n.4. † Debet autem benedictio
huiusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines
conferri possunt, gloss. in d. Clem. attendentes, verb. be-
nedici, & sic Dominico die, & intra Missarum solẽ-
nia, vt de Virginum benedictione agentes resoluũt
Salzed. ad Bernard. c.26. vers virginum, Piscara in pra-
xi cærem. lib.2.c.7.n.1. Tamburin. de iure Abbatissar.
disp.27.q.6. vers. Piscara. Quæ quidem benedictio,
sine aliquo examine danda est, Innoc. in d. cap.1. de
suppl. negl. Prælat nisi quod fidei professionem emit-
tere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ
54 in Pontificali. † Si Episcopus tertiò requisitus bene-
dicere sine causa renuerit, posset ipse Abbas, non
expectata benedictione, officium administrare, &
Ordines conferre, sed hoc in odium temeritatis Epi-
scopi sine causa denegantis benedictionem Papa
concedit Abbatibus, non quòd benedictio prædi-
ctum effectum non operetur, dict. c.1 de suppl. neglig.
prælat. Et † est Ordinis Episcopalis, & non potest
delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz
d. quæst.8. num.2. hinc asserens Vicarium, qui non est
Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non 55
posse.

Non tamen poterit Episcopus intrare claustra
Monialium pro consecratione, seu benedictione
sororum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta
Concil. Trident. decretum sess.25. de Regularibus c.5. 56
vers. ingredi autem, vbi strictè præcipitur, vt nullos
Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus
necessitatis, & hic, de quo agitur, necessarius non
est, cùm possit Episcopus consecrare, benedicere,
aut etiam confirmare Moniales seruata, & non vio-
lata ipsarum clausura, consecrando, benedicendo,
vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad
imponendum eisdem velum Ita Fr. Ludou. Miranda
in manu. Prælat. post tom.2. in tr. de sacris Monial. q.
2 artic.14. Et † licet secundùm Canones non possint 57
consecrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesi-
mumquintum annum, vt in c. placuit, & cap. Virgines
20. q.1. nihilominus de vniuersali consuetudine pos-
sunt consecrari ante vigesimumquintum annum. Ita
Mar. Antonin. var. resolut. lib.1 resol. vltim. casu 14.
Censuit tamen Sacra Congreg. Moniales Virgines,
quas solas consecrari fas est, ante vigesimumquintũ
annum completum non esse consecrandas, vt refert
Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.
tit.20. l.1. de ætatib. n.2. † Consuetudo verò benedi- 58
cendi Virgines non amplius est in vsu, & eam le-
uandam esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit sacra
Congreg. Episcoporum & Regularium causis proposita,
Patriarcha Venet. 5. Decembris 1597. Piasec. in praxi
noua Episc. p.1.n.3. vers. Virgines.

Similiter, & Abbatissæ benedicuntur, d. Clem. at- 59
tendentes, minores annis quadraginta, & quæ per
octo ante professæ non fuerint. eligi, & benedici in
Abbatissas prohibentur, Concil. Trident. sess.25. de
Regularib. c.7 de cuius materia Er. Emman. quæst. reg.
tom.1. quæst 15. art.3. Zerola in praxi Episcop. part.1.
verb. Abbatissa § 1. pag 26. Azor. d. par.1. lib.13.c.10.
quæst.1 Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.30.
tract.3.n.166. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p.2.
c.1. à num.45. Armendar. in addit. ad recopilat. legum
Nauarræ lib.1. tit.20. l.1. de ætatib. n.19. Circa quam
ætatem non posse Episcopum dispensare refert de-
cisum Armendar. ad d. lib.1. tit.18 l.7. de Episcop. nu.
102. & in terminis resoluit Nicol. Garc. de benefic.
part.7.c.4. num.71. vbi etiam asserit prædictos qua-
dragiota annos debere esse completos. † Abbatissa
temporalis (illa scilicet. quæ nonnisi ad triennium 60
eligitur, ex ordinatione Gregor. XIII. de an. 1583.
die 1. Ianu.) non est iure benedicenda, nisi Sancta
Sedes Apostolica aliud statuat expressè, vel seruet
contrarium, Nauar. cons.4. de Regul. in antiq. & cons.1.
de statu monach. in nouis, Quaranta in summa Bulla-
rij verb. Abbatissa in fine, Piasec. dict. cap.2. numer.3.
Franc. Ludouic. Miranda in man. Prælator. in fine tom.
2. tractat. de Sacris Monialibus quæst.7. art.7. conclus.
vnic.

Quæri opportunè potest, an Episcopus non con- 61
tritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, con-
ficiens Chrisma, benedicens vestes, & similia, pec-
cet mortaliter? In qua quæstione Medina in C. de
pœnitent. tract.1.q.6. dicit peccare mortaliter Episco-
pum, qui conficit Chrisma, benedicit oleum, aut
consecrat Ecclesiam in peccato mortali; quia istæ
actiones

actiones videntur graues, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quaten s per eas sacratur materia Sacramenti. Verùm cessante scandalo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquiorem teneo cum Suar. *in 3. p. D. Thoma q. 64. art. 10. disp. 16. sect. 3.* quem refert Marc. Anton. Genuens.
62 *in man. Pastorum, c. 63. n. 2.* vbi *n.* 1. resoluit † Episcopum excommunicatum suspensum, vel interdictum consecrantem Ecclesias, Altaria, & benedicentem mappas, ac vestes esse irregularem, me citato *in hoc loco* Homobon. *d. resol. 4.*

63 Episcopus etiam benedictionem solemnem dare potest, vt notat gloss. *verb. solemne in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.* Durand. *in ration. diuin. lib. 4. c. 59. n. 7.* Vgolin. *d. c. 31. §. 2. n. 1.* dummodo faciat in sua diœcesi; in aliena enim Pontificalia exercere non potest, vt suprà latè diximus: quia benedicere populo competit Episcopo ratione dignitatis & iurisdictionis, *cap. ministrare 26. quæst. 6. cap. conuenit, de consec. distin. 5.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 29. n. 8.* Hæc benedictio solemnis ab Episcopo datur in fine diuinorum Officiorum, his verbis. *Sit nomen Domini benedictum*, vt habetur in Pontificali, & etiam simplex benedictio ab eo dari potest suis populis in itineribus, eundo per suam diœcesim, Vgolin. *dict. loco num. 2.*

64 Verùm alij tenent posse Episcopum celebrantem priuatè in diœcesi aliena, (prout posse sine licentia Ordinarij tenent Zerol. *p. 1. verb. Episcopus, n. 25.* Alzed. *d. c. 13. n. 10. & 88.*) vti benedictione Episcopali, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, cùm illa sit potius Ordinis, quam iurisdictionis; tum quia si conceditur Episcopo celebrare in Ecclesia aliena à iure, absque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Episcopalis, tanquam accessorium, & consequens ad illam celebrationem, per cap. *cui licet, &* ibi glos. *de regul. iuris in 6.* Ita resoluunt Piasec. *in praxi nou. Episc. p. 1. c. 2. n. 3. vers. benedicit*, Zerol. *in simili praxi p. 1. verb. Episcopus num. 35.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 67. n. 2.* Alzed. me citato *in hoc loco d. p. 1. c. 1. n. 11. & n. 89.* & fuisse conclusum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatis asserit Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol. 203. n. 5.*

65 Vnde nullam pœnam censeo incurrere Episcopum, qui transiens per alienam diœcesim rogatus à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionem, vt post Ancharan. & Suar. attestatur Marc. Anton. Genuens. *in manuali Pastorum c. 63. num. 4.* Quamuis consulerem ne Episcopus extra diœcesim benedictionem simplicem itinerando det, quia ita fieri debere tenent Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 467. num. 58. tom. 3.* Vgolin. *de Officio Episcopi part. 2. cap. 31. §. 2. nu. 2.* Hieron. Venero *in examine Episcop. lib. 4. c. 17. num. 19.* quos refert, & sequitur Alzed. *d. part. 1. c. 13. num. 91.*

66 Presbyter autem, nec quidem simplicem benedictionem Episcopo præsente sine ipsius consensu dare potest, *c. cum ad celebrandas*, iuncta gloss. *de consecratione dist. 1. glos. verb. solemnitatem, in d. c. Abbates, de priuileg. lib. 6.*

67 Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem potest solemnem benedictionem populo impertiri in Ecclesiis ad ipsum pleno iure pertinentibus post Missarum Sacrificia perfecta & absoluta, post Vespertinas preces, aut Matutinas decantatas non autem, alibi publicè, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, nisi ex priuilegio speciali hanc potestatem sit consequutus. Ita probatur *in c. Abbates, de priuil. in 6.* Fr. Emman. *quæst. reg. tom. 1. quæst. 18. art. 1.* Azor. *d. lib. 12. c. 20. q. 7.* Piasec. *in praxi nou. Episc. dict. c. 2. in fine*

Præsente Legato de latere non potest Episcopus 68
in sua diœcesi benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozzetam significantem iurisdictionem illius ordinariam; quia præsentia maioris, deponetur potestas reuerentialis minoris, licèt contentiosa non amittatur, latè Stephan. Gratian. *decis. 29. à num. 1.* vbi *num. 4* quòd deferre candam non denotat superioritatem, & *num. 7.* quòd Episcopi, assistentibus Cardinalibus, non portant Rochetum saltem discoopertum, & *num. 14.* quòd sufficit præsentia in loco.

ALLEGATIO XXVIII.

Episcopus pollutas Ecclesias quando reconciliare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de casibus in quibus Ecclesia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit.*
3 *Inuoluntarium homicidium contingens præter opinionem, & casu fortuito non polluit Ecclesiam.*
4 *Errore captus non consentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius si homicidium patrauerit intra Ecclesiam, quia non multum distat à furioso, illam nõ polluit.*
6 *Si quis sciens, se ebrietatis tempore, & vini furore captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus.*
8 *Ebrietas nunquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes.*
9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plectendi.*
10 *Ebrietas damnabile, & graue vitium.*
11 *Solitus inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibentur.*
13 *Dormiens inter somniando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso æquiparatur, Ecclesiã non polluit, & à pœna homicidij excusatur.*
14 L. si seruus §. fornarius, ff. ad l. Aquiliam, *declaratur.*
15 *Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, disputatur.*
16 *Ecclesia non polluitur ex homicidio secuto ex defensione proximi seruato moderamine inculpatæ tutelæ.*
17 *Homicidium ad defensionem commissum seruato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile est.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*
19 *Occidens non seruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter excessum, iudicis arbitrio punitur.*
20 *Ecclesia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Ecclesia quare polluta dicatur.*
22 *Ecclesia nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta.*

Orate

22 *Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt.*
23 *Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam recepto, quamuis intra illam mors contingat; secus è contrario.*
24 *Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum.*
25 *Iudex reum suspendēs intra Ecclesiam, eam polluit.*
26 *Occidens ab Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non polluit, secus è conuerso.*
27 *Immunitate Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit.*
28 *Ratio differentiæ assignatur.*
29 *Ex martyrio alicuius Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur quatenus iniustum consideratur, & iniuriosum ipsū homicidium ex parte occidentis.*
30 *Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem.*
31 *Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui.*
32 *Sanguis si effundatur è cadauere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens.*
33 *Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis.*
34 *Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.*
35 *Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.*
36 *Ex percussione leni, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur.*
37 *Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.*
38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*
39 *Occultum in præsenti materia, quod dicatur?*
40 *Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius, pollutam ostendit.*
41 *Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.*
42 *Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, heretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, aut sodomiam.*
43 *Effusio seminis in somnis non sufficit, vt Ecclesia polluatur.*
44 *Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali.*
45 *Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accidat supra tectum, vel infra Ecclesias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum.*
46 *Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat? affirmatiuè respondetur.*
47 *Contraria opinio recepta.*
48 *Vtraque distinctionis fœdere componitur.*
49 *Seminis effusio requiritur, vt contingat in sufficienti quantitate.*
50 *Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem à parte rei polluatur, ostenditur.*
51 *Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.*
52 *Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.*
53 *Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes.*
54 *Celebrans in Ecclesia violata, nisi vrgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit.*
55 *Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.*
56 *Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo.*
57 *Ecclesia non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem.*
58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quam antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, ostenditur, &* num. 59.
60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à morbis, & confert sanitatem corporalem.*
61 *Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur?*
62 *Quid tamen in hoc securius sit seruandum, ostenditur.*
63 *Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi si cœptam habeat consecrationem, alias secus.*
64 *Prælati Regulares benè possunt reconciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diætas*
65 *Diæta qualibet continet viginti milliaria.*

RECONCILIATIO, quæ est diuersa à consecratione, de qua *l. eg. præcedenti* actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesiæ, de quibus vltra gloss. & Doctores *in c. proposuisti, de consecrat. Ecclesiæ, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.* tractāt D. Thom. *3. part. quæst. 83. art. 3.* vbi communiter Theologi, præsertim Suar. *disp. 81. sect. 4.* disputant iidem Theologi *in 4. distinct. 13.* vbi Sot. *quæst. 2. art. 3.* & cæteri sequaces, Syluest. *verb. consecratio, q. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 4. cum sequentib.* Nauar. *in manual. cap. 27. n. 251.* Iacob de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 48. numer. 21. cum sequentib.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 121.* Henriq. *in sum. lib. 9 de Missa, cap. 27. §. 6.* Tolet. *in summ. lib. 5. c. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 9. cap. 5.* Sayr *de censur. lib. 5. cap. 16.* Auila. *eodem tract. p. 5. d. 7.* Cened. *p. 3. Collect. 11.* Miranda *in man. Prælator. tom. 2 quæst. 39. n. 5.* Vgolin. *de potest. Episcopi, c. 29.* Gambarupta. *de casibus reseruat. c. 15. casu 5. fol. 201. cum sequentib.* Mat. Alter. *de censur. tom. 1. d. .. de interdicto, c. 1. cum seq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta præ. 1. lib. 3. c. 14.* 1

Prima causa, propter quam Ecclesia polluitur, & reconciliatione indiget, est quoties homicidium voluntarium, & iniuriosum intra ipsam Ecclesiam ab aliquo patratur, prout habetur *in d. cap. proposuisti, & in cap. si motum, de consecrat. distinct. 1.* Fagundez *d. c. 14 numero 8.* Vel quoties sanguinis effusione fœdatur, vt probant text. *in cap. ecclesiis, de consecrat. distinct. 1. & in cap. vnicum, de priuileg. & in cap. 1. an consecrat. Ecclesiæ,* tenent Henriquez *d. cl. cap. 27. §. 5.* Tolet. *dict. c. 8. numer. 12.* Sayr *in clau. R. .. lib. 3. c. 7. numer. 8.* Vgolin. *d. cap. 29. § 1.* Mat. Alter. *d. cap. 1. vers. sex autem modis,* Miranda *dict. .. 5. .. l. 1. vers. 1.* nouissimè Castr. Palao *in oper. moral. .. 11. disp. 1. punct. 1. num. 1.* 2

Dixi, *voluntarium*, quia alias si inuoluntarium sit 3
homici

homicidium, vel inuoluntaria effusio, nempe casu contingens, & veluti si cadente lapide, vel alio casu fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis, quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minimè per hoc Ecclesia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur: & ita resoluunt Nauar. & Henriq. *dictis locis*; Gambarupta *d. casu 6. num. 9.* Mar. Alter. *vbi proximè*, Vgolin. *d. cap. 29. §. 1. vers. locum non habet*, Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 16. numer. 4* Farinac. *in*
4 *praxi crimin. tit. de homicidio, quæst. 125. n. 22.* † Nam qui furore captus, & tempore eiusdem malum gerit, palam est non consentire ex defectu voluntatis, & inde est, quòd nullam pœnam meretur, *l. illud, ff. de iniurijs, cap. illum, 15. quæst. 1. l. sed etsi, §. 2. ff. ad l. Aquiliam, l. penult. §. vltim. ff. ad legem Pomp. de parricidiis*, cum aliis citatis per Menoch. *de arbitr. casu 325.* Petr. Caball *in tract. de omni genere homicidij, num. 79. cum seqq.* Molin. *de Iust. tom. 4. tract. 3. disp. 38*

5 Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in homicidio patrato intra Ecclesiam ab illo, qui tunc temporis ebrius erat, nam ebrius non multum distat à furioso; vbi enim ebrietas, ibi & furor est, *cap. venter, 35. distinct.* Cui resolutioni non obstant varia Iura pœnam irrogantia patrantibus delictum, ebrietatis tempore, vt habetur *in l. respiciendum, §. delinquunt, vers. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebriauerunt, 15. quæst. 1. & in cap. à crapula. de vita, & honest. Clericor.* procedunt enim prædicta Iura, non quia tempore ebrietatis commissum delictum voluntarium dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto prouenientem, sed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
6 malum fuit secutum, præsertim † si quis inebriari contingat sciens se ebrietatis tempore, & vini furore captum solitum esse hominem occidere; quo casu non erit immunis à culpa, & pœna homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patrari, saltem extraordinariè, vt per Couar. *in Clement. si furiosus. part. 3. in initio num. 31.* Gomez *tom. 3. de delictis c. 1. num. 73.* Tiraquel. *de pœnis temperandis caus. 6. nu. 9. cum seqq.*

7 Procedit insuper, & declaranda est huiusmodi resolutio, vt habeat locum in illo tantum, qui verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus; secùs verò in alio, qui, vel non ita sit ebrius, vel talem se fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum; tunc enim homicidium erit propriè voluntarium dicendum, & ex consequenti per illud intra Ecclesiam commissum eadem Ecclesia polluta dicenda erit, ex traditis per Bald. *in repetit. l. prima, column. penult. vers. extra quæritur. C. vnde vi, & l. data opera, C. qui accusare non possunt*, & Rip. *in l. vltim. num. 79. C. de reuocandis donationibus*, & Menoch. *de arbitr.*
8 *casu 316. num. 7.* † Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excusare, nec minuere delictum, & ideò prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo considerato, quod ebrietas, cum sit delictum, & magnum arguat defectum, nunquam præsumitur nisi probetur per indicia, & cõiecturas apparentes, argumento tex. *in l. meritò, ff. pro socio, & in reg. estote, de regulis Iuris, in antiquis*, iunctis traditis per Masc. *de prob. concl. 578.*

9 De ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plectendi, & omnia in materia desiderata, vide apud Doctores per tex. *ibi in l. omne delictum, §. per vinum ff. de re militari*, Gregor, Lopez *l. 5. verb. embriagarse, tit. 8. part. 7.* Gomez *dict. cap. 1. nu. 73.* Menoch. *d. cas. 326. & cas. 377. à num. 3.* Perez *tit. 8. in rub. lib. 8. ordinament. pag. 103. cum sequentibus, & l. 1. in fine, in addit. illo tit. & lib. pag. 208.* Azeued. *lib. 1. num. 32. titul. 13. lib. 4. noua recopil.* Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495.* & Chitch. *tit. 30. num. 100. pag. 547.* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 77. verb. ebrij*, Paulus Comitol. *respons. moral. lib. 5. quæst. 5. & 6.* Pined. *in vita Diui Ioan. Baptistæ lib. 3. art. 2. cap. 1 pag. 142.* Molin. *dict. tract. 3. disput. 38. à nu. 5.* Petr. Caball. *d. tract. 3. num. 187.* nouissimè Nouar *in praxi elect. & variar. fori sect. 2. q. 41. in vlt. edit.* † 10
Ebrietas damnabile, & graue vitium, ex quo multa mala gignuntur, aufert enim memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, eneruat corpus, secreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, provt referunt Menoch. *de arbitrar. cas. 404. à n. 1.* Fr. Emman. *quæstion. regul. tom. 1. quæst. 36. art. 1.* Farinac. *fragmentor. criminal p. 7. litt. C. n. 353.* Less. *de Iustitia lib. 4. dub. 3. n. 13. cum seq.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 15. à n. 39.* Hinc † solitus inebriari sacris Ordi- 11
bus insigniri non potest, vt resoluit Farinac. *d. litt. C, n. 152.* vbi allegat Rebuff. *in praxi beneficiali p. 1. tit. de Clericis ad sacros Ordines malè promotis, glos. 4. n. 8.* Salzed. *d. cap. 77. litt. A, vers. vnde consuetu*, Cened. *ad Decretum collect. 33. n. 4.* Imò † ipsis Clericis 12
prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant, *brinder*, vt probat text. sic intelligendus, *in dict. cap. à crapula*, & tenent Rebuff. *ad l. 43 de verb. signific. pag. 234.* Less. *dict. cap. 3. dub. 4. num. 31. cum seqq.* Camil. Borrel. *in summ. omnium decis. tit. 11. num. 31. tom. 1.*

Similiter ex eadem ratione prædicta resolutio, 13
quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ecclesiam patrato, ipsam pollui, limitatur vt non procedat in homicidio patrato intra Ecclesiam ab aliquo dormiente inter somniandum; quia similiter inuoluntarium dicendum est, & tanquam à furioso commissum, cui æquiparatur dormiens, *l. 1. § adipiscimur, ff. de acquirenda possessione, Clement. si furiosus, de homicidio, cap. meritò, & cap. sanè, 15. quæst. 1. cap. maiores, §. sed adhuc, & §. item quæritur, de Baptismo*, ideo excusatur à pœna homicidij, vt per Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iason. *in dict. §. adipiscimur*, obseruant Couar. *in dict. Clement. si furiosus, part. 3. in initio, num. 6.* Gomez *dict. cap. 1. num. 74.* Tiraq. *de pœnis temperandis caus. 5.* Menoch. *de arbitrar. cas. 327.* Molin. *dict. tract. 3. disp. 38. à num. 10.* † Nec obstat 14
huic resolutioni text. *in l. si seruus, §. si fornarius, ff. ad l. Aquiliam*, vbi si seruus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormisset, & domus, vel res combusta sit, tenetur ad damnum; quia videtur esse in culpa: ibi enim non punitur delictum incendij, quasi commissum fuerit à dormiente, quo tempore erat dormiens, sed potiùs à vigilante, & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commisit antequam dormiret, dum ignem relinquit accensum, quo domus combusta fuit, & damnum sequutum est, argumento regulæ, *qui causam damni dat*, de qua *in c. vlt. de iniuriis.*

Ex quibus inferri potest resolutio cuiusdam du- 15
bij, an scilicet per homicidium casuale, attamen volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, censeatur Ecclesia polluta? Veluti si Clericus, aut Monachus intra Ecclesiam pietatis causa tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors sequuta, provt in terminis *c. tua nos, in princ. de homicid.* vel si Magister correctionis causa intra Ecclesiam discipulum percusserit, & in eo modum excedat, ex quo mors sequatur, vt in terminis *cap. Presbyterum, eodem tit. de homicid.* iuncta *l. præceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. sed & si, §. vlt.*

vlt.ff.eodem tit. Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia sit censenda, & per consequens reconcilianda, cum non sit mere casuale, nec inculpabile, sed potius volitum, si non in se saltem in causa; vt per D.Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Constat hoc etiam à similitudine rationis; nam quod pertale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus, ex tali homicidio pollutus censeatur, & per consequens minimè aptus ad Missæ Sacrificium, & cætera diuina ministeria peragenda: sicut ergo Clericus, qui spirituale templum dicitur, domicilium committens in prædicta specie pollutus dicitur, sic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missa celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est text. optimus *in cap. in eo 32. quæst. 4 cap. non solum 32 quæst 7.* Ex quibus omnibus bene constat prædicta resolutio, scilicet per homicidium casuale patratum intra Ecclesiam, attamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam, id quod videtur esse de mente Nauar. *d. c. 27. nu.* 251. quatenus idem affirmat dicendum homicidio secuto ex ludo illicito habito intra Ecclesiam.

16 Ex dictis etiam benè infertur minime pollutam esse censendam Ecclesiam ex homicidio intra eamdam contingente, secuto tamen ex defensione proximi, dum scilicet quis se defendendo seruato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo est glos. communiter recepta *in cap. vnico, de consecrat. Ecclesiæ lib. 6.* quod triplici ratione confirmatur. *Prima*, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi inuasoris, sed potius suam naturalem defensionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. *Secunda*, quia tale homicidium iniuriosum dici nequit, qui enim se defendendo, seruato prædicto moderamine, alium occidit, vtitur iure suo, argumento text. *in l. vt vim vi, ff. de iustitia, & iure*, vbi Bar. Paul. & cæteri scribentes, D.Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 7 Sot. *lib. 5. de iustitia. quæst. 1. art.* 8. habetur etiam *in cap. significasti lib. 2. de homicidio, & in cap. dilecti, de sentent. excomm. & in l. 1. §. cum arietes, ff. si quadrup. pauperiem fec. dic.* & ideo dicendus est taliter se defendens, quòd nemini facit iniuriam, argum. text. *in l. Proculus, ff. de damno infecto & in cap. cum Ecclesia 31. de elect.* & in aliis citatis à Mascard. *de probationib. concl.* 1051. *num.* 31. Surd. *consil.* 374. *num.* 17. Flamin. *de resignation. tom. 2. lib.* 13. *quæst.* 1. *num.* 165. *Tertia*, & vltima ratio est, quæ deducitur ex similitudine proximè adducta: nam sicut Sacerdotes, qui templum spirituale dicitur minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur *in dict. Clement. si furiosus*; sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta censeri; sicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in c. sententiam sanguinis, ne Clerici vel Monachi*, cum similibus) necessariò peccaminosum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiusdem necessariò peccatum supponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum sanctum tuum*; cuius peccati reliquias, & inimici fantasias Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem, exorcismos & deprecationes conatur extermmare, de quo habetur *in dict. cap. proposuisti, & in cap. pen. & vltim. de consecrat. Ecclesiæ, & in dict. cap. si motum & in cap. Ecclesiis, de consecrat. dist.* 1.

Diximus, *seruato moderamine*, &c. quia tunc demum homicidium ad defensionem commissum impunibile est, quando scilicet fuerit in eo seruatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs secùs, Clar. *in §. homicidium num.* 27. *vers. secus tamen*, Masc. *de probat. concl.* 1126. *num.* 19 Iacob. Alter. *de homicidio ne essario part.* 1. *num* 38. *cum seqq.* † Circa modum, tempus & causam consistit inculpatæ tutelæ moderamen, Kirchou. *tom.* 1. *commun. opinio. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *vers. sed primò*, Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 17. *à num.* 7. Farin. *in praxi crimin. part.* 5. *quæst.* 125. *num.* 349. *cum seqq* Christoph. de Paz *in scholiis ad ll. styli, l.* 58. *n.* 5. Rebell *de obligat. iustitiæ. part.* 1. *lib.* 3. *quæst* 12 *nu.* 7. Azor. *institut. moral. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 1. *quæst.* 2. Bernard. Grauæ. *ad pract. Cameræ Imperialis lib.* 2. *concl.* 110. *consid.* 1. *à n.* 9 Petr. Gabal. *de om i genere homicidij num.* 94. Vnde si is, qui se defendit, modum defensionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniuriosum erit homicidium dicendum, & per consequens propter illud necessariò Ecclesia reconcilianda, vt tenent, & declarant communiter Doctores, quamuis † taliter homicida non sit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, sed extraordinaria propter excessum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. *regul.* 192. *amplíat.* 5. Hipp. *consil.* 137. *num.* 21. *cum seqq. & singul.* 110. incip. *Occidentes aggressorem*, Baiard. *ad Clarum, § homicid. n.* 90. Menoch *de arbitr. casu* 277. Mascard. *concl.* 1126. *num.* 40. Farinac. *dict. quæst.* 125. *num.* 393. Vnus tamen mihi restat scrupulus, quòd etiamsi verum sit, quòd homicidium sequutum in defensionem propriam seruato moderamine inculpatæ tutelæ, nec sit culpabile, nec voluntarium, & per consequens propter illud Ecclesia, vbi sit, reconcilianda non sit, tamen hoc procedit ex parte aggressi, si tamen aggressor mortuus percuteret prius aggressum, libenter tenerem ex huiusmodi percussione, si sufficiens sit, Ecclesiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniuriosa sit.

Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium intra Ecclesiam contingat, quia aliàs si extra eandem eueniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Ecclesia ex homicidio, vel sanguinis iniuriosa effusione facta in gradibus Ecclesiæ; vel ante ianuam, vel in ianua ipsa, controuersum est: non censeri pollutam dicit Graff. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 11. Sed Gambarupta *d. casu* 6. *numer.* 5. cum Gemin. *in cap. vnic de consecrat. Eccles. lib.* 6. sic distinguit; aut ista sanguinis effusio facta fuit extra clausuram portæ, & non est polluta: aut facta est intra clausuram ostij versus Ecclesiam, & hoc casu est polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur, cum enim sancta sit, coinquinari non potest, *cap. vestra, de cohabitatione Clericorum*, cum similibus citatis à Gambarupta *dict. casu* 6. *numer.* 1. sed tanquam polluta reconciliatur propter scandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt scilicet videntes Ecclesiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiscantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione sit laborandum. Ita Durandus *in rationali Diuinorum, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. Verùm Suar. *d. sect.* 4. *vers.* 2. *violatur*, existimat † rationem, quare Ecclesia polluitur, non consistere in eo, quod prohibea

prohibeatur in illa fieri percussionem illicitam, & sacrilegam, sed potiùs ex eo, quia actio turpis est, & sacrilega, velot in pœnam, & facti detestationem ab Ecclesia statutum esse polluta censeatur Ecclesia, & Diuina ibi non celebrentur, donec reconcilietur. Vtrùm, quòd deformitas, & specialis ratio malitiæ hoc casu non proueniat, ex eo quòd rationes illæ turpes sint, & illicitæ, sed ex eo, quia lex Canonica specialiter constituit, vt certis casibos Ecclesia polluatur, voluerunt Selu *de benef part. 1. q. 5. n. 10.* Azor. *d. c. 5. q. 3. vers. si roges,* & Valent. & Vasquez quos refert, & sequitur Sanch. *de matrim. lib. 9. disp. 15. à num. 3.* ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum est, & Lege diuina naturali prohibitum, & tamen etiamsi in Ecclesia fiat, Ecclesiam non polluit: sicut nec hæresis, quæ longe detestabilior est. Cui fundamento postea satisfacere intendens Suar. *tom. 1. de Religione, tr. de reuerentia debita loco sacro, l. 3. c. 2. à n. 6. cum seqq.* aduertit se non negasse hoc quod est Ecclesiam pollui per sanguinis effusionem ex legis humanę cõstitutione prouenire, sed docere actionem non esse sacrilegam, ex eo quòd Ecclesiam polluit, sed potiùs ideò statutum esse, vt Ecclesia polluatur, quia actiones illæ illicitæ sunt, & sacrilegæ, & per eas iniuria infertur loco sacro. Sed quicquid sit opinioni Sanch magis adhæreo.

22 Ecclesiæ autem nomine in hoc proposito intelligitor illa, quia consecrata est, vel specialiter benedicta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita deducitur ex text. *in c. vltim. de consecr. Eccles.* vbi notant gloss. *verb. non consecrata*, & post Nauarr. & alios Henriq. *lib. 9. cap. 27. §. 5. in princip.* post Graff. Fr. Emman. & alios Sanch. *d. disp. 15. num. 24.* Sayr. *d. cap. 16. num. 9* Auil. *d. disp. 7. dub. 2. concl 1.* Decian *tract. crimin. lib. 6. cap. 24. num. 24.* Fagundez *d. cap. 14 num. 17.* vbi ait nomine Ecclesiæ intelligi totum illud spatiom quod pertinet ad internum corpus Ecclesiæ à tecto interiori vsque ad pauimentũ, & à parte interna portę maioris ipsius Ecclesiæ, vsque ad vltimom parietem Capellæ maioris, vide infrà *num. 45.* Nec obstat text. *in cap. penult. de immunit. Ecclesiar.* iuncta glos. *verb. admittitur*, dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate, quod ibi Diuina celebrata sint, licèt consecrata, aut benedicta non fuerit, cuius sensum non percepit Henriq. *d. §. 5. lit. H.* dum contrarium ex eodem colligit: nam melius Sanch. & Auila diuersam esse rationem aduertunt quoad immunitatem; eius enim respectu latior ex loci sacri interpretatio, quoad violationem verò strictiùs accipitur, vt iidem optimè probant.

Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt, quamuis de Episcopi licentia in eis Missæ celebrentur, & ideò tanquam profana immunitate & priuilegiis Ecclesiæ oon gaudere resoluit Sanch. *d. disput. 15. num. 39.* vbi *num. 35.* tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam cœptamque illius auctoritate ædificari nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *numer 37.* resoluit si Ecclesia destructa sit copulam in ea habitam, aut effusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violari, modo destruatur, vt iterum non ædificetur, & *num. 38.* asserit quòd si Ecclesia amplietur ac distendatur, Capella aliqoa, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad honc effectum, comprehenditur nomine Ecclesiæ Cœmeterium ab Episcopo benedictum reputari locum sacrum, & sic indigere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis iniuriosa effusione violetur, resoluunt Nauar. *in man. cap. 16. num. 3. vers. interrogatus autem.* Henriq. *l. 5. de Pœnit. c. 6. §. in commento lit. H,* Sanch *d. disp. 15. n. 10.* Fagundez *dict. n. 14. c. 51.* declarando provt dixi *allegat. praced. à num. 30.* & de omoibus iterum idem Fagundez *dict. tract. pracepto 2. lib. 4. cap. 4. n. 27. cum seqq.*

Ex quo fit, quòd si extra Ecclesiam quis lethale vulnus recipiat, postea ex eadem causa moriatur intra eandem minime per hoc sit polluta censenda, quia tunc non homicidium, sed sola mors in Ecclesia contigit; cum tamen e conuerso, si qois intra vulnus lethale recipiat, & postea extra moriatur, polluta haberi debeat, ex sententia gloss. cõmuniter receptæ *in d. c. vnic.* quam sequuntur ibi omnes, & post illos Nauar. Iacob. de Graff. Fr. Emm. & Henriq. *d. locis.* atque etiam Vgol. *d. §. 1. v. 3. non polluitur,* Fagundez *d. c. 14. n. 89. & pracepto 2. l. 4. c. 4. n. 16.* Azo. *dict. c. 5. q. 1. vers. si quaras.* Gambar. *d. cas. 6. n. 8.* Quidquid Suar. *d. sect. 4. statim in prin.* in hoc vltimo casu contrarium censeat, dum enim ibi tenet, & meritò non esse pollutam ex lethali percussione intra eandem citra sanguinis effusionem contingente, donec homicidium seqnatur, & coosummetur per mortem percussi: insimul dicit, & esse quoque necessarium quod intra eandem Ecclesiam mors sequatur; quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidinm in Ecclesia, cuius tamen contrarium tenet glos. communiter recepta *in d. c. vnic.* & est de mente DD. omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commissum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethalis, seo lethale percussio contingit, à qua ipsum homicidium denominatur, noo verò à morte postea subsecuta, licet per eandem, & non aliter cõstet fuisse homicidium patratum intra Ecclesiam: sicut ex eadem ratione idem quoqne dicendum videtur, vbi vulnos intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur sanguinis effusio, licet sangois ipse non cadat intra Ecclesiam, quia vulneratus, vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem collegit: licet è conuerso contrarium dicendum sit, nempe vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis effunditur, per hoc minime remanet polluta; provt tenet citata glos. *in dict. c. vnico.* 23

Quæ tamen vltima resolutio iudicio meo maiori indiget censura, si aduertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem potius quàm ad vulnos intra eandem inflictum se referunt, vt patet ex *dict. c. vnic.* ibi, *si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat,* & *in c. vlt. eodem tit.* ibi, *si Ecclesia non consecrata cuiusque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta*, & *in dict. c. inarum, de priuileg.* ibi, *Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset,* & *in dict. c. Ecclesiis, de consecr. dist. 1.* ibi, *aut sanguinis effusio, aut cuiusque semine polluta fuerint*; vnde si sermo sit de pollutione Ecclesiæ non ratione homicidij, sed potius effusionis sanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflictum Ecclesia ipsa polluatur, quoties sanguis intra ipsam funditur, quamuis non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur; ideóque ex eo, quia verum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis effusionem, contrarium tamen dicendum sit ex eo, quod licet vulnus intra infligatur, sanguis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum repentinum, ab eadem, cum hoc caso non verificentur verba prædictorum iurium. Quemadmodũ etiam non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in 24

ipsa

ipsam factam ex vulnere extra contingente: requiritur enim, quòd ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eidem iniuriosa, id quòd minimè verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potius casu, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam se ipsum occidat, polluetur Ecclesia per tale homicidium, quia licet respectu occisi propriè iniuriosum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *in l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam. & in cap. non est nostrum, 23. quæst. 5.* & ex consequenti iniuriosum propter iniuriam, quæ fit loco sacro.

25 Hinc etiam vbi iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur; quia licet huiusmodi homicidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, fit tamen illi iniuria; licet enim supplicio dignus sit, Ius tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secùs tamen dicendum si idem iudex, aut quiuis alius super Ecclesiæ tectum, vel ex parietibus eiusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Syluest. & Nauarr. Mari. Alter. *d. c. 1. vers. Sed quid*, Suar. *d. sect. 4. in princ.* Fagundez *d. c. 14. n. 10. & p. 2. l. b. 4. n. 17.*

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra iaculo occiderit, cum tunc verum sit dicere, quòd homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licet intra eandem initium sumpserit, & per consequens non erit per hoc violata censenda; secus è conuerso, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra iaculo percusserit, aut vulnerauerit, itavt sanguis intra eandem effundatur, quia iam tunc verificatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio contingens, vtcunque verò voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam, prout tenent Nauarr. *dict. loco*, Vgolin. *d. vers. 4. non polluitur*, Fagundez *dict. c. 14. n. 11.*

27 Non obstat doctrina Abb. *in c. vltim. de immunit. Ecclesiar.* quem sequuntur Angel. *in sum. verb. immunitas, q. 23.* Syluest. *eod. verb. 3. n. 6. in fin.* Remig. *de immunitat. Eccles. fallent. 4.* Azeued. *lib. 3. n. 28. ad fin. tit. 2. lib. 1. noua recopil.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 1. n. 29* Deciã. *tr. crim. tom. 1. l. 6. c. 18. n. 6.* secundum quã non gaudet immunitate Ecclesiæ ille qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit: vnde similiter videbatur dicendum per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti causa

28 Ratio enim differentiæ inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia solum attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licet occidens sit intra: in posteriori verò casu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, quia quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat pœnam crimini condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò è conuerso, licet enim in hoc posteriori casu si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumatur etiam spe veniæ fecisse, & ideò iuxta veriorem sententiam immunitate careat, vt per Cou. *variar. lib. 2. c. 20. n. 15. vers. 27.* Gutier. *d. q. 1. n. 29.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 5. c. 3. § 3. n. 99.* Bobad. *in sua politica. l. 2. c. 14. n. 29.*

29 Non leuis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiatur, per hoc eadem Ecclesia debeat polluta censeri? In qua Abb. *in dict. c. proposuisti num. 2. in fine*, in eo conuenit, vt non sit censenda Ecclesia polluta per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potius lauatur, & magis sanctificatur Ecclesia, quàm polluitur, optimus ad hoc text. *in c. fundamenta vers. isti sunt*, ibi, *ipsam glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt, de elect. 6. & in c. olor olim*, ibi, *qui viuentes in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerunt, de relig. & venerat. Sanct. & in c. quamuis 22. dist.* Sed per rationem ad iniquã, & iniuriosam effusionem (sicut etiam in homicidio eiusdem Martyris citra sanguinis effusionem patrato intra Ecclesiam) dicendum erit Ecclesiam pollutam esse, quia licèt per mortem illius, qui sanctus est intra Ecclesiam contingentem, quatenus habet rationem martyrij, non polluatur Ecclesia, polluitur tamen quatenus iniustum consideratur ipsum homicidium, & iniuriosum ex parte occidentis: vnde citari solet versus.

Actio displicuit, passio grata fuit.

& in hoc sensu intelligenda est gloss. *verb. sanguinis in dict. c. vnic.* & quæ resoluunt Sayr. *dict. c. 16. num. 13. vers. Item.* Graffis *dict. c. 48. num. 25.* Vgolin *dict. § 1. statim in prin. vers. id quod locum habet*, Azor. *dict. cap. 5. quæst. 1. vers. Rursus*, post S. Antonin. & Nauarr. Mari Alter. *dict. c. 1. vers. verum*, Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 4. c. 4. n. 17.* & cæteri supra citati.

30 *Secunda* causa ob quam polluitur Ecclesia, & reconciliatione indiget, est propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur *in dict. c. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. in c. proposuisti, & in c. vlt. de consecrat. Eccles. & in c. vnico, eodem tit. lib. 6.* & vltra Ordinarios citatis Iuribus, prosequuntur Nauarr. *dict. c. 27. à n. 156.* Iacob de Graffis *d. c. 48. n. 26.* Tolet. *in sum. l. 5. c. 8. à c. 11.* Ragul. *de Missa in Ecclesia quæsito 60.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. l. 3. c. 14.* Henriq. *d. c. 27. § 5.* Cened. *d. p. 3. collect. 11.* Vgolin. *d. c. 19. § 1.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. Secundo*, & cæteri supracitati; quod tamen vltra supra assignatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitimè etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet quod non sit intelligenda de causali, naturali, aut medicinali effusione per supradicta, subsequentibus tamen debet præsens causa intelligi declarationibus.

31 *Prima* declaratio est, vt intelligatur quoties humanus sanguis effunditur; nam si fuerit cuiusuis alterius animalis irrationalis, non esse per hoc Ecclesia polluta censenda, quia licet horrorem pariat, non tamen est effusio iniuriosa. cum animal nec actiuè, nec passiuè iniuriæ capax sit, licet aliquando etiam iubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari solet *in c. mulier si accesserit. 15. q. 1.* & ita tenet ac declarat gloss. *verb. sanguinis in d. c. 1.* & post Nauar. Ledes. & Viuald. notat Ragus. *d. quæsito 60. n. 2.* Sayr. *d. c. 16. num. 6* Cened. *d. collect. 12. in princip.* Vgolin. *d. § 2. vers. exceptio ergo.* Neque refert an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione se ipsum occidat, vel iniuriosè percu-

tiat, censebitur Ecclesia violata, & reconciliatione
indigebat, vt notant glos. *verb. sanguinis in dict. c. 1.* &
Mar. Alter. *dict. cap. primo, vers. queritur tertio*, Sayr. *c.*
16. n. 4. in fine, & confirmatur ex iis, quæ notant Do-
ctores per text. *ibi in cap. contingit. 36. de sententia ex-*
communicat. Sicut nec etiam si mortuum corpus in
Ecclesiam delatum sanguinem effundat, quia iam ve-
re non dicitur sanguis humanus, non enim hominis
est, sed cadaueris.

Multoties accidit, vt cadauer sanguinem effun-
32 dat, si coram eo occisor sit, & ita in illum occisi
cruor impetuosam eiaculationem irruens illum sic
prodit, & potest esse hæc præsumptio vehemens,
quod illum occiderit, si adsint alia indicia, de quo vi-
de Leuin. Lemn. *de natura miraculus, lib. 1. cap. 7* Boer.
decis. 166. Fran. Marcum *part. 1. decis. 183. & part. 2.*
decis 190. Aloys. Ricc. *in collect. decision. part. 3. collect.*
855. post medium. Hippol. Marsil. *in praxi crimin §. di-*
ligenter n. 81. qui se hoc pacto homicidam aliquan-
do deprehendisse affirmat, tempore, quo erat guber-
nator ciuitatis Albinganæ. Paris de Puteo *in tr. de*
syndicatu, verbo tortura c 3. incip. Mandauit Rex, ad
fin. vbi dicit hoc fuisse Romæ obseruatum, eo tem-
pore quo occisus fuit Cardinalis Sanct. Marc. Angel.
in tract. Malefic. tit. de homicidio, vbi testatur in quo-
dam Ægyptiano ita contigisse Nouell. *in pract. cri-*
min in princip. n. 94. fol mihi 53. vbi dicit se ita aliàs
vidisse in quodam cadauere dum esset Iudex malefi-
ciorum Turni, & *in reg. 184* in ciuitate Venetiarum
dum esset Assessor Federici Rauncrij Anton. Gom.
tom. 3. var. c p. 13. num. 15 qui testatur his tempo-
ribus id cõtigisse in oppido de Ledesma anno 1546.
& vidisse processum originaliter, in quo quidam
mutus & frater eius in itinere publico quendam in-
terfecerunt causa deprædandi, & torti confessi
sunt. & ad mortis pœnam sagittæ condemnati, sed
antequam morti traderentur, positus coram occiso
ex eius cadauere sanguis effluxit, Carrer. *in pract. in*
2. tract. de indic. & tortura in 27. indicio num. 2. dicit
quod est verum indicium, & quod aliàs expertus
fuit, Blanc. *in tract. de indic. comment. ad l. fin ff. de*
quæst. num. 408. vbi dicit quod hoc est magnum in-
dicium, & quod ita se habet communis hominum
sermo, videlicet quod per præsentiam occisoris ca-
dauer emittat sanguinem, & quòd ista sanguinis
emissio non prouenit ab incantationem, seu sor-
tilegium, sed esse quoddam à natura insitum, de
quo ratio reddi non potest, Menoch. *de arbitr. casu*
270. num. 16. vbi attestatur, hoc indicium esse cre-
dibile, & proximum, & *lib. 1. part. 89. num. 128.* Bess.
tit. de indic. num. 73. Thesaur. *decis. 173.* Bertasol. *cons.*
320. n. 6. & ibi eius additionator, Ioann. Zangerus
in tract. de quæst. & tortur. cap. 2. n. 161. pag. mihi 818.
latè Ioan. Steph. Durant. *var. q. 62. per tot.* Ioan. Mar.
Nouar. *in collect. super prag. Regni Neapol. collect.*
163. num. 13. Lessi. *de Iustit. lib. 2. c. 29. dub. 17. n. 167.*
Anton. Ragnc. *in vase Ecclesiasticæ disciplinæ in tr.*
de superstit. q. 123. de ebullitione sanguinis occisi ex vul-
nere pag. mihi 170. Petr. Bougler. *lib. 4. praxis criminis*
prosequend. tit. 2. art. 15. pag. mihi 288. Bernard. Zic-
kitzium *in notis & obseruat. nomicopoliticis ad consti-*
tut. criminalem Imp. Caroli V. cap. 149. pag. mihi 157.
Henric Boer. *in tr. de q. c. 3. n. 21. pag. 125.* Ant. Que-
uedo y Hojos *in libro indiciorũ, & tormentorum His-*
pano sermone composito p. 1. c. 8. n. 9. fol. mihi 34. Vale-
riol. Medicum *lib. 2. obseruat. 9.* Petr. Gregor. *syntagm.*
Iuris lib. 36. c. 20. n. 8. Marcard. *de probat. concl. 867. n.*
24. Cened. *ad Decretum collect. 65. n. 3.* Farinac. *in pra-*
xi crimin. lib. 1. tit. 5. q. 52. n. 154. cum seqq. Fr. Hieron.
de Yepes *in historia infantis à Iudæis occisi p. 3. c. 4. §.*
Otrosi *fol. 58. verso* Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.*
1. cap 3. q. 4. pag. 112. & lib. 5. sect. 4. num. 20. pag. 680.
Hortens. Caualc. *de brachio regio p. 3. n. 103.* Emma-
nuel de Valle *de incantat. & ensalmis opusc. 1. sect. 1.*
c. 1. n. 31. Anton. Sanctorell. *in post praxi medica c. 21.*
vers. argumentum probo, cum seqq. Georg. Pictor. *succes-*
siu. lection. dial. 4. pag. 161. Fragoso *in sua vniuers. chi-*
rurg. gloss. de los heredes q. 76. Torreblanc. *de magia l.*
1. c. 2. n. 33. cum seqq Rauena *en el Iardin del Mundo*
c. 30. Manuel Ramirez de Carrion. *in tr. mirabilium*
naturæ lit S, verbo sangre del hombre muerto num. 121.
Ioan Riolan. *in comment. ad libros Fernelij de abditis*
rerum causis c. 18. Ioann. Ionston. *in Thaumatograph.*
naturali classi 10. de admirandis hominis c. 3. articul. 3.
pag. 519. Franc. de Pueyo *inter decis.* Ioseph. Sese *de-*
cision. 11. à num. 1. vbi *num. 15.* mirandum refert† ac- 33
cidisse anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi ca-
dauer exhumatum omnibus patebat, & positus an-
te eum Ioann. Franciscus de Verga vnus ex delin-
quentibus illicò exiuit sanguis ex vulneribus dicti
cadaueris, quovsque dictus reus fuit ab occisi con-
spectu eductus. Et statim adductus fuit ad conspe-
ctum dicti occisi Monserat de Verga, alter accusa-
tus, qui cum se culpatum videret, tanto scelere cœ-
pit obsecrare Deum, & Cœlum, vt in testimonium
suæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri quo di-
cto illicò cadauer eleuauit brachium dexterum, &
digito signauit vulnera, ex quibus sanguis illicò
exiuit, & continuò eleuando idem brachium eo-
dem digito signauit in dictum accusatum Aliud si-
mile accidisse Mediolani anno 1610. refert Fran-
cisc Collius *in tract. de sanguine Christi lib. 4. de Spu-*
tat. 3. cap. 1. & casum notabilem narrat Thom.
Campanella *in tract. de sensu rerum & magia lib. 4.*
cap. 9. & se testem de visu de alio simili casu dicit
Franc. Valeriola *medicar. obseruat. lib. 2. obseruat. 9.*
Hoc intra septem horas experiri debere tradunt Ca-
non. *in tract. de indic. & tortura in præmiss. cap. 3.*
numer. 3. Ioann Stephan. Durant. *d. quæst. 62* qui ad-
dit post septem horas rarissimè se extendere, Adam.
Keller. *de offic iuridicopolit. lib. 2. cap. 12. pagin. mihi*
408. & 409. Franc. Valeriola *d. lib. 2. obseru. 7.* Ioann.
Bapt. Bernard. *in seminario totius philosophiæ tom. 3.*
litt. P. verbo vulnerans post aliquod tempus, fol. mihi
407. verso, Hieron. Cardin. *in tract. de sapientia lib. 4.*
pag. mihi 230. Anton. Nald. *in pract. quæst. lit. H. verbo*
homicidium num. 4. pag. mihi 276 Huius rei, ac remis-
sionis sanguinis huiusmodi rationem multifariam
reddere conantur Leuin. Lemnius citato loco, Ia-
cob. Sprenger. *in malleo malefic. quæst. 1.* Cornel. Gem-
ma *lib. 1. cosmocrit. c. 6. pag. mihi* 78. Ioann. Langius
epist. 40. Ægid Roman. *quæst. 25. quodlib. 5.* Claud.
Deodatus *in tract. de hominis vita ad 120. annos salu-*
briter producenda lib. 1. Panthi Hygiastici *cap. 11. pag.*
mihi 105. ad fin. Collius *citato loco*, Campanella *d.*
lib. 4. c. 9 Henric. Kornman. *in tract. de miraculis mor-*
tuor. pag. 9. c. 23. cum tit. seqq. vbi huius miraculi hanc
rationem afferri posse ait, quod cum nondum calor
omnis in recenti occiso corpore extinctus sit, ne-
que agitatio omnis, visque interior nobis occulta
quieuerit, vltionem quidem tanta illa vis clamat,
moxque ad vindictam bilis accenditur, ab ea san-
guis inflammatur, & ad vulnus cõfestim prorumpit,
patefacto ad exitum per vulnus meatu, eodem con-
currunt & spiritus, qui quoniam leues sunt ad occi-
dentem hominem si coram steterit volantes in eum
migrant, seruanturque natiuo calore aliquandiu,
nempe ad horas plus minusve sex, aut septem; quo
quidem

quidem in tempore si qui interemit in conspectum intetempti veniat & incrementum intente suscipiat vulnus, cruorem versus interimentem eiicit; quod quemadmodum dictum est nondum in cadauere recenter iugulato ad horas aliquot vis omnis interior, calorque extinctus sit; qua quidem latente & interiori vi efficitur vt sanguis spiritus suos repetat, atque etiam spiritus ipsi suum attrahant sanguinem, vnde ipsius manatio, & effluxus consequitur: Galleot. Martius *lib. de doctrina promiscua cap. 22.* Thadæ. Florentin *in explicat. suis in Isagog. Ioannitij*, Marsil. Ficin. *lib. 16. de immortalit. animor. cap. 5.* Thom. Garbus *lib. 2. sum. medicinalis scient. tract. 4. quæst. 21. & lib. 1 tract. 5. quæst. 31.* Petr. Apono *in commentar. problem. 6 part. 3. Aristotelis.* Aloys. Mundella *dial. 1.* Marcel. Donat. *de medica historia mirab. lib. 2. cap. 1. pag. mihi 38.* Marin. Mersenn. *in Genesim, cap. 4. vers. 10. quæst. 51. arc. 1. pag. mihi 1418.* Hieron. Magius *lib. 3. miscel. cap. 5.* Alphons. Paleoth. *in histor. admiranda de* Iesv Christi *stigmat. c. 16. pag. 289.* Vair. *in tract. de fascino lib. 1. cap. 4.* Gaudent. Merula *lib. 4. rerum memorabil. cap. 18.* Andr. Libauius *in tract. de cruent. cadauerum thes. 130.* Iacob. Linius *lib. 1. de natura miracul. cap. 2.* Astur. Sipatius *de natura sanguinis lib. 1. cap. 2.* Mizaldus *cent. 2. memorab. 4.* Cornel. à Lapide *in comment. in Deuteron. cap. 21. vers. 4. col. 1025.* Lorin. *in comment. in Leuit. cap. 24. vers. 17. lit. E, pag. 842.* latè Guillelm. Bœckelius *in visionibus publicis disquisit 6. à pag. 111.* Valeriol *d. lib 2. obseru. 9.* Hieron. Montuus *cent. 1. de admirandis facult. num. 28.* Redempt. Baranzanus *tom. 1. part. 2. sum. philosoph. disp. 9. theorem. 17.* Thom. Fienus *de iuribus imaginationis quæst. 14. pag. 198.* Euseb. Nieremberg. *in 2. part. philosophia occulta c. 46. cum seqq.* Vincent. Moles *in sua philosophia naturali sacros. Corporis Christi c. 14 dub. 3.*

34 *Secunda* declaratio est, vt intelligatur prædicta resolutio non quidem de modica effusione, veluti si gutta sanguinis etiam iniuriosè intra Ecclesiam ceciderit, sed potius de notabili, seu considerabili, hoc enim importat verbum, effusio, nempe sanguinis abundantiam, & copiosum fluxum, argumento text. *in cap. sæpe 41. dist. & in cap. reuertimini 16. quæst. 1.* notat glos. *verb. effusionem sanguinis, in cap. cum illorum 32. de sentent. excommunic.* glos. in casus positione *in d. cap. 1. vers. noca 1.* Tiraq. *in tract. de iu-*

35 *dicio in rebus exiguis vers. 11. pag. 55.* & † ideò statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur, vt per Hipp. *cons. 80. num. 26.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap. 80. num. 2.* Quo fundamento in nostris terminis resoluunt Fr. Ludou Lopez *in instructorio conscientiæ part. 2. cap. 33. vers. sed circa secundum*, Steph Costa *in cap. is qui, 18. num. 2. de sentent. excommunic. lib. 6.* Syluest. *verb. interdictum 4. quæst 1.* Nauar. *d. c. 27. num 256. vers. dixi effunditur*, Gambar. *d. casu 6. num. 8.* Ragus. *de Missa in Ecclesia quæst. 60. num. 1.* Mar. Alter. *d. cap. 1. vers. quæritur quintò*, Fagundez *d. cap. 14. num. 19 & part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 18.* Graff. *d. cap. 48. num. 25.* Suar. *d. sect. 4. vers. 2.* Vgol. *d. §. 2. vers. 2. excipitur*, Sayr. *d. cap. 16. num. 5.* hinc optimè notantes non indigere Ecclesiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia iniuria afficitur citra sanguinis effusionem, etiamsi carnes contererentur, & ossa confringantur, vel quia omnia supra relata sanguinis effusionem requirunt, & sine lege pœnam hanc ad alios casus extendere non licet, iuxta regulam text. *in cap. pœna, de Pœnitent. dist. 1* & tenent Gambarupt. *d. casu. 7. num 8.* nisi fortè tumorem causauerit, aut liuorem ex verberibus, & opus sit, vt tumor, seu liuor ferro aperiatur, dicetur enim Ecclesia polluta, quia percussio iniuriosa fuit, & efficax causa effusionis sanguinis, quæ deinde secuta est, vt aduertunt Zerol. *in praxi Episcopal. part. 1. verb. pollutio Ecclesiæ* Sayr *d. cap. 16. num. 8.*

Neque existimes quamcumque copiosam sanguinis effusionem sufficere, vt Ecclesia polluatur, & reconciliatione egeat: nam si percussio leuis fuerit, licet sanguis copiosè effundatur, non ideò polluta censebitur Ecclesia, exemplum frequens est quando in rixa puerorum alterum percutit, & ex naribus multus effluit sanguis, Nauar. *in man. cap. 27. n. 82.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 1 resol. 13. casu 6.* Vi- 36
uald. *in candel. p. 2. de interd. tit. de casibus quibus Ecclesia, &c. num. 59.* Graff. *lib. 2. cap. 48. numer. 25.* Fagundez *d. cap. 14. num. 17.* si enim percussio lethalis non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad pollutionem Ecclesiæ sufficiens censeri debet, & ita resoluit Suar. *d. sect. 4. §. 2. violatur; in fine.* Si tamen sanguis exiret de naso ex percussione violenta inter maiores quatuordecim annorum, pollui Ecclesiam resoluit, iudicatumque refert Mar. Anton. *var. lib. 1. resolut. 112. casu. 6.* quem citat Gambar. *d. ct. casu 6. num. 9.*

Tertia declaratio est, vt procedat prædicta resolu- 37
tio in sanguinis effusione publica, & quæ publicè innotescat non verò in occulta, per quam non debet Ecclesia polluta censeri, sicut nec per occultam seminis effusionem, de qua erit infrà statim agendum. Ita glos. *verb. pollui in d. c. 1.* Nauar. Sot. Henriq. Graff. Tolet & alij, quos refert, & sequitur Sayr. *in d. c. 16. num. 10* Stephan. Costa *in d. cap. is, qui, num. 5.* Sayr. *d. sect. 4. vers. 2. dubitari solet*, Sanchez *d. disput. 15. num. 10.* Fagundez *d. cap. 14. à num. 33.* probantes imprimis ex auctoritate text. *in cap. significasti, de adulter.* quatenus expendit mulierem publicè fuisse confessam adulterium, quod in Ecclesia commisit, Suar. verò *vbi proximè*, ex mente communi cum iudicio aduertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Ecclesia polluitur, per quod in quantum tale est, minimè debet Ecclesia polluta censeri, quicquid frequentius Doctores assumant exemplum effusionis seminis, quia illa frequentius occultè fieri solet; idem tenet Nauarr. *d. cap. 17. num. 291. in fin.* vbi peculiariter aduertit se publicè Salmanticæ prælegentem in ea fuisse sententia fieri posse, vt effusio sanguinis, vel seminis, modò occulta, abhinc octo diebus publica fieri possit, quia scilicet testes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod deuenit in populi notitiam; & illum sequuntur Suar. Auila, & Sayr. *num. 11.* citatis locis, indeque notant receptam esse sententiam contra Alohon. de Castro, & aliorum quos non citatos sequitur Sà *verb. Ecclesia num. 19.* qui putant Ecclesiam non indigere reconciliatione, si dum effusio erat occulta in eadem Ecclesia semel fuerit celebratum, quasi vna celebratione Ecclesia dicatur reconciliata: loquuntur enim contra Iura omnia, quæ formam reconciliatione præscribunt in cinere, & aqua benedicta, vt *in dict. cap. proposuisti, & in c. vltim. de consecrat. Eccles.*

Occultum, & publicum multis modis dicitur, 38
de quibus per Doctores *in cap. vestra, & cap. vltim. de cohabit. Clericor, & in cap. cum olim 24. de verbor. significat.* Menoch. *de arbitr. cas. 166.* Mascar. *de probat. conclus. 1107. à numero 13.* Gabr. *commun. tit. de restit. spoliator. conclus. 1. numer. 117* Mench. *illust. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num. 13.* Aldret. *de religiosa disciplina tuenda lib. 1. cap. 3. § 2. à numer. 6.* Farinac. *in*

prax. crimin. quaſt. 21. *num.* 1. Ad noſtrum propoſi-
39 tum occultum dicitur † non ſolùm per accidens, quòd propriè verificatur, vbi nulli t:1.es adſunt, verum etiam in occulto. quod tale dicitur prout diſtinguitur à publico, hoc eſt, quod licet poſſet probari legitimè per teſtes, id eſt, nulla publica fama notatum, cuius exemplum refertur *in c.* 1. *de apoſtat. & in c. Chriſtianæ*, ibi, *latentia peccata* 32. *q.* 5. vnde ipſum dicendum erit, ſi talis actus in præſentia paucorum priuatorum hominum contingat, quia taliter geſtus interim dum non publicatur propter ipſorum taciturnitatem occultus dicitur, ex gloſ. recepta *verb. ſecretum, in c. quis aliquando* §. *huc ergo ſecreta, de pœnit. diſt.* 1. *& in cap. de manifeſta* 2. *quæſt.* 1. Verùm licet fauorem Concilij Conſtantien. ſeu extrauagantem *Ad euitanda* Martini V. his terminis applicari poſſe contendat Fr. Ioan. de Peña, quem refert, & probabile dicit Suar. *vbi proxime*; meritò tamen contrariam ſententiam concludit, & tutiorem atteſtatur, quia hæc pollutio à cenſuris, de quibus agit Extrauagans illa, longè differt; & ideò ad illam extendi non debet ſine lege, iuxta vulgarem regulam, *quæ à iure, de regulis iuris in* 6. cum ſimilibus. Igitur conſultè faciet Parochus, ſi cum primum hoc inceperit fieri publicum, ad Epiſcopum negotium deferat, qui præhabita inquiſitione, & commiſſione, determinabit an Eccleſia polluta ſit habenda, & recõciliatione indigeat, ſitque interim in ipſa à diuinis Officiis abſtinendum: nec ſibi ſuadet publicitatem pollutionis efficere tantùm Eccleſiam pollutam, nam
40 † notitia illa, & fama ſuperueniens de nouo, illam non polluit, ſed potius pollutam oſtendit, & talem indicat ad diuina Officia ſuſpendenda; ſicut verè dicitur excommunicatus, qui talis eſt à parte rei, quamuis dum eſt occultus non ſit vitandus, quia denunciatio excommunicationis minimè eum excommunicat, ſed potius excommunicatum declarat, *cap. paſtoralis* §. *verùm, de appellat. cum ſ.* & qui declarat non facit, ſed factum denunciat, ſicut, *in l. ſed ſi quæratur*, ibi, *quia per ſententiam non debet ſeruitus conſtitui, ſed quæ eſt, declarari, ff. ſi ſeruitus vind. l. hæredes palam* §. 1. ibi, *nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat, de teſtament.*

41 Vnde meritò notant Doctores communiter ſecundùm Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 10. quòd † etſi Sacerdos ex Sacramentali Confeſione ſciat in Eccleſia effuſionem ſanguinis contigiſſe, poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus eſt; quamuis Hoſtienſ. & alij, quos refert Stephan. de Gaëta *in cap. ad limina* 20. *quæſt.* 1. §. 5. *nu.* 521. dicant tutius eſſe, quòd Sacerdus in genere reuelet Epiſcopo talem Eccleſiam indigere reconciliatione: nulla enim probabili nituntur ratione; nam text. qui adduci ſolet, *in d. cap. ſignificaſti, de adulter.* conſiderat publicam mulieris confeſſionem, ex qua infamia publica orta eſt, & ideò inde ad ſacramentalem Confeſſionem ineptum eſt argumentum.

42 *Tertia* cauſa, ob quam polluitur Eccleſia, eſt propter voluntarium humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, ſiue ſit hominis, ſiue mulieris, ſiue hæretici, aut infidelis, ſiue etiam per mollitiem, ſodomiam, aut beſtialitatem contingentem, de quo eſt text. *in d. cap. vnico, de conſecrat. Eccleſiæ lib.* 6. *& in d. cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.* 1. reſoluunt Nauar. Sylueſt. Graff. Fr Emman. Henriq & Suar. *d. locis*, Fr. Ludouic. Miranda *d. quæſt.* 39. *art.* 5. *conc.* 1. *verſ.* 2. *caſus*, Vgolin *d. cap.* 29. §. 3. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *qu.* 3. Gambarupta *d. caſu* 6. *n.* 12. Mar. Alter. *d. cap.* 1. *verſ. tertio.* Fagundez *d. cap.* 14. *num* 20. *cum ſequent.* Marta *de iuriſdict. p.* 2. *c.* 17. *n princ.* Caſtr. Palao *d. punct.* 1. *n.* 1.

Dicimus Eccleſiam pollui propter voluntariam 43
humani ſeminis effuſionem, quia non ſufficit, ſi fiat in ſomniis, vt per F. Emman. *d. loco.* ex gloſ. *in cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſtinct.* 1. *verb. ſemine*, quam communiter receptam dicunt Nauar. *d. cap.* 27. *num.* 251. Azor. *vbi proximè*, Gambarupta *d. num.* 11. Mat. Alter. *vbi proximè*, Graff. *d. cap.* 47. *num.* 24. Fr Ludou. Miranda *d. verſ. ſecundus caſus eſt*, Vgolin. *d.* §. 3. *verſ. excipitur tamen*, vbi hoc verum dicit etiam vbi occaſionem aliquam ſeminandi dediſſet, vel facta oblectaretur, aut ob ægritudinem ſemen, aut menſtruum mulieris caderet. Dicimus etiam † huma- 44
num ad excludendum effuſionem cuiuſuis alterius animalis irrationalis, iuxta ſupra reſoluta circa ſanguinis effuſionem, & gloſ. *verb. ſeminis in d. c.* 1. & F. Ludou Miranda *d. verſ. ſecundus caſus eſt*, & Vgolin. *d.* §. 3. *in fine.* Semen hoc humanum, cuius effuſione Eccleſia polluitur, ſufficit ſi in Eccleſia effundatur etiam intra vas naturale contingens, ſicut diximus de effuſione ſanguinis, per quam ſimiliter polluitur Eccleſia, dummodò intra eandem contingat, licet non cadat in ipſa Eccleſia materiali, optimè
Gamb. *d. caſ.* 6. *num.* 2. † quam tamen minimè pollui 45
dicendum eſt, ſi huiuſmodi ſeminis, aut ſanguinis effuſio accidat ſupra tectum, vel infra Eccleſiam in aliqua cauerna, aut ſpelunca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacriſtia, turri cymbalorum, tribuna, aut confeſſionariis extra Eccleſiæ corpus, quia illis omnibus, & ſimilibus caſibus dicitur extra Eccleſiam contigiſſe, vt poſt Sot. & Cordub. tenet Mar. Alter. *d. cap.* 1. *verſ. requiritur*, ſequuntur Graff. *d. cap.* 48. *n num.* 23. Suar. *d. ſect.* 4. *col.* 2. *verſ. quod autem ſanguinis*, Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 8. Auila *dict. diſp.* 7. *dub.* 1. Sanch. *d. diſp.* 15. *n numer.* 21. *cum ſequentib.* vbi ſigillatim de ſingulis prædictis particulis latiſſimè diſſerit, & latè Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta p.* 1. *lib.* 3. *c.* 14 *numero* 37. vbi de intertecto, & *num* 38 de Eccleſiæ ſupratecto, niſi ibi eſſet aliqua Capella, & *num.* 41. de Cameris ad latus Eccleſiæ adhærentibus, & *num.* 41. de porta Eccleſiæ, & *num.* 34. de Confeſſionariis, & *num.* 46. de choro, & *n.* 53. de clauſtro.

Quæſtio non leuis eſt, an idem dicendum ſit, 46
quando intra Eccleſiam habitus eſt coïtus coniugalis? In qua videbatur dicendum non eſſe per hoc Eccleſiam pollutam; quia licet talis effuſio, & talis coïtus ſit voluntarius, non tamen eſt peccaminoſus; text. enim *in cap. ſi motum, de conſec diſt.* 1. *& in d. c. ſignificaſti, de adulter.* ſolum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem ſenſum videntur etiam intelligendi text. *in d. cap. vnico, de conſecrat. Eccleſiæ lib.* 6. *& in c. vlt. eiuſd. tit. in antiquis. & in d. cap. Eccleſiis, de conſecr. diſt.* 1. dum de ſeminis effuſione ſimpliciter loquimur, itavt ſemper intelligamus, dummodò de ſe, & natura ſua ſit peccaminoſa, quæ dici nequit contingens intra Eccleſiam ex copula coniugali, ſi ſemoueamus contemptum, vel ſcandalum; nec enim circunſtantia loci ſacri, & irreuerentia ratione ipſius talis eſt, vt per ſe ſolam mortale peccatum conſtituat: cum ſpeciali aliquo iure poſitiuo talis copula prohibita non reperiatur; & ideò cum ſimus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicta Iura loquentia de copula illicita, & peccaminoſa, ad copulam coniugalem de ſe licitam, & honeſtam. Quare hanc partem ſuſtinent Emman. Sà *verb. Eccleſia n.* 14. Baſil. Pont. *de matrim. l.* 10. *c.* 10 *n.* 13. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 98. *n.* 6.

Contrariam tamen ſententiam tenuerunt gloſ. *in* 47
dict. cap. vnico, & in cap. quoniam, verb. opportuno 31.
diſt.

dist. & in cap. Ecclesiis verb. semine 68. dist. sequuntur Nauar. *d. cap. 27. num* 252. Graff. *d. cap. 48. numer. 26.* Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 7. §. 2. num. 3.* Perez *tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag.* 12. Fusc. *de visit. lib. 1. cap. 28. nu. 9. & lib. 2. cap. 25. num. 6* Sayr. *d. cap. 16. à num.* 19. Soar. *d. sect. 4 vers. 5. violatur*, Sanchez *de Matrim. lib. 9. disp. 15. à num. 7.* Tolet. *d. cap. 8. numer.* 14. Cened. *ad Sextum collect* 11. *num. 2.* Marta *de iurisdict. p. 2. cap. 27. numer. 3.* Raguf. *de Missa in Ecclesia, quæsito* 58. Fagundez *dict. cap. 14. à num. 22. & p. 2. lib. 4. cap. 4. num.* 20. Auila *d. disp. 7. vers. secundus*, Azor. *d. cap. 5. quæst. 2. vers. dubia*, Gambarupta *d. casu 6. numer. 11. in fine.* Vgolin. *d. c. 29 §. 3. ver. locum habet*, Fr. Ludou. Miranda *d. quæst. 19 art. 5. concl. 1. vers. secundum est*; quæ opinio ex eo suadetur, quòd coitus coniugalis licet de se licitus sit, est tamen illicitus propter loci sacri circunstantiam, cui fit iniuria, argum. text in *cap. accusatio 2. q. 1. quæst. 7. & cap. 1. de immun. Eccles. & cap. 2. eod. tit. lib. 6* Vnde cùm sit voluntarius, & peccaminosus contingens intra Ecclesiam, videtur ex consequenti per illum Ecclesiam pollutam censendam: facit quod diximus de iudice suspendente, & suffocante reum intra Ecclesiam, in qua specie licet pœna mortis sit crimini condigna, & ideo de se licita, attamen propter loci sacri circunstantiam redditur illicita, & iniuriosa, & ideò polluta censetur Ecclesia. Cui non obstat, quòd coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita sub pœna peccati mort. maximè si detur periculum incontinentiæ: cessat enim huiusmodi obligatio respectu coniugis intempestiuè debitum petentis, & vbi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquisitioni, de sent. excom. & in cap. litteras, vers. porrò, de restitut. spoliator.* facit text. cum materia *in l. quod diximus ff. de solut.* per quem dici solet, quòd non semper debitor tenetur statim creditori petenti debitum soluere, cum possit dari legitima differendæ solutionis causa.

48 Cum magis communi, & vera sententia hanc quæstionem sub fœdere distinctionis resoluendam puto, videlicet faciendo distinctionem inter coitum coniugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum, & peccaminosum; & coitum, qui talis non sit, imò potius licitus, & iustus. Prioris membri sit exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuò cohabitant absque vlla necessitatis causa, vel licet detur causa cohabitandi intra Ecclesiam, non tamen datur necessitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum subest periculum incontinentiæ: posterioris membri sit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Ecclesiam ex necessitate contingit; veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iustus, & necessarius, quantumuis intra Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est dubium quod Ecclesia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminosus coitus; secus verò in posteriori à cessante ratione. Ita resoluunt distinguendo Richard. *in 4. dist. 32. art. 3. q. 1* & *ibi* Maior etiam *q. 1.* Syuest. *verb. consecratio, 1. q. 5* Couar *de sponsal. p. 2. c. 7. §. 1. n. 3* Vict. *in sum. n. 279.* Suar. *d. sect. 4. vers. tertia opinio*, Sayr. *in claui Regia lib. 9. c. 7. n. 21.* Lessi. *de Iustit. lib. 4. c. 3. dub. 12. num. 85.* Mari. Alter *d. c. 1. vers. sed est aliqua controuersia*, Castr. Palao *d. puncto 1. n. 1. in med.*

49 Hæc tertia effusionis seminis causa omnes ferè recipit declarationes supra adductas circa præcedentem effusionis sanguinis causam; requiritur namque, vt effusio contingat in sufficienti quantitate, aliàs enim in minima non erit sufficiens, vt Ecclesia polluta censeatur: id quod prouenit tam ex vi verbi, *effusionis*, vt supra expendimus, quàm etiam ex eo, quia licet modica effusio ex parte interioris voluntatis sit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci sacri, non adeò res grauis est censenda, vt polluta per hoc fiat Ecclesia, prout optimè declarant. Suar. *d. sect. 4. vers. tertiò violatur Ecclesia*, Fr Emman. *in sum. tom. 1. c. 153. num. 11.* Quicquid contrarium velit Mar. Alter. *d. c. 1. vers. sed hac op nio.*

Dicendum est insuper, & declarandum, quòd licet per occultam, & peccaminosam seminis effusionem Ecclesia polluatur à parte rei non est tamen talis reputanda, quamdiu ipsa effusio occulta permanet, iuxta supra resoluta circa superiorem causam effusionis sanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium censeant, nempe per occultam effusionem Ecclesiam minimè pollui, quorum sententiam iam *supra num. 37.* refutauimus, & apertè confunditur ex *d. c. significasti, de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occulte contigit; & tamen, quia ex post facto per confessionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine constitit præcepit Alexand III vt Ecclesia reconcilietur: id quod fieri non deberet nisi à principio. & ita quando adulterium fuit patratum intra Ecclesiam, polluta eadem Ecclesia fieret, siquidem confessio criminis, & populi notitia de eo superueniens minimè Ecclesiam violauit, sed potius violatam ostendit, iuxta suprà resoluta, quæ ex decis. dict. *cap. significasti*, sic ponderati firmiora redduntur. Deinde procedit quoque prædicta resolutio, † vbi peccaminosa seminis effusio contingit intra, non verò extra Ecclesiam, iuxta supradicta quæ ad hunc casum ex eadem ratione legitimè adaptantur: inde fit vt quemadmodum ad Ecclesiæ pollutionem ex causa voluntariæ, & iniuriosæ effusionis sanguinis contingentis intra Ecclesiam resoluimus contra communem ferè omnium Doctorum sententiam, non aliter Ecclesiam fore pollutam consendam, quam si vtrumque, copulatiuè scilicet, & vulnus, & sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contingat. nec sufficere quòd vulnus tantum, si effusio extra eueniat, idque ex eo, quia Iura de hoc loquentia principaliter ad effusionem ipsam, non verò ad vulnus se referunt: sic similiter idem nobis dicendum videtur in præsenti specie, ita vt quamuis actus hic intra Ecclesiam effusioni ita proximus sit peccaminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minime per hoc est Ecclesia polluta censenda, cum verum sic dicere effusionem seminis minimè intra eandem contigisse, quicquid communis sententia sit in contrarium.

50

51

52 *Quarta* causa ab quam polluitur Ecclesia est, quoties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est text *in c. 1. c. consuluisti, de consecrat. Eccl.* qui text. licet loquatur in Cœmeterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum, vt per hoc eadem Ecclesia polluta censeatur; tenent Nauar. *dict. c. 27. num.* 252. Victor. *verb. Eucharistia, num* 99. Henriq. *in summ. lib. 9. de Missa, cap. 27. § 5 & lib 13. cap. 51. §.* Gambarupta *d. casu 6. n. 11.* Mar Alter. *d. cap. 1 vers. quartò violatur* Azor *inst. moral. part 1. lib. 10. cap. 26 quæst. 12. vers. tertio, & part. 2. lib 9. c. 5. quæst. 1. vers. quarto*, Sayr *lib. 2. de censur. cap. 4. num 11 & lib. 5. c 17. n. 22.* Auila *d. disp. 7. dub. 1. vers. tertium casum.* Suar *tom. 3. disp. 81.*

*sect.4.vers.quarta causa,& de Relig.tom.1.tract.2.lib.3.cap.2.à num.*3.Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.32.num.*17. Vgolin. *de potestate Episcopi,cap.*19. §.4.Fr.Ludou.Miranda *d.quaest.*39.*art.*5 *concl.*1.*vers.tertius casus*,Nald.*verb.Ecclesia,num.*19. Homobon. *de examine Ecclesiast.tract.*12.*cap.*3.*quaest.*13.*resol.*5. *pag.*447.Fagundez *d.cap.*14.*à num.*55. qui ferè omnes intelligunt prefatam conclusionẽ procedere tantùm in excommunicato, vel notorio clerici percussore,vel nominatim denunciato,iuxta Martini V. & Basiliensis Concilij Constitutionem incip. *Ad euitanda scandala*; per quam solùm in prædictis casibus tenemur excommunicatos vitare,vnde etiam in eisdem tenemur non sepelire,per reg.*cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare*, de qua *in c.ex parte,in fine*,11.*de sepult.& in cap. à nobis,de sent.excomm.*Ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis Iuribus limitanda venit supradicta resolutio deducta ex *d.c.consuluisti*, vt non procedat in casu,quo Ecclesia propter signa contritionis,quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit,ipsum absoluerit,etiam post mortem, vt ibidem cauetur,tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censebitur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione,in qua decessit,& ex consequenti cesset respectu illius prædicta reg. *cui non communicamus viuo*,&c.provt habetur *in d.c.à nobis*, iunctis traditis per Couar.*in c.alma,p.*1.§.11.*n.*4.vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

53 Procedit autem prædicta resolutio non solùm in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, per quod erit similiter polluta censenda,ac proinde reconcilianda, atque etiam Cœmeterium,si in ipso talis sepeliatur, provt habetur *in c.Ecclesia il* 1.*&* 2.*de consecrat.dist.*1. tenent Fagundez *d.c.*14. *num.*57. Fr.Ludou.Miranda *d.concl.*1.*vers.quartus casus est*, vbi addit in hoc casu non solùm esse reconciliandam Ecclesiam, verùm etiam & illius parietes abradendos, Azor. *d.c.*5.*q.*1. *vers.quinto,& seq.*Sayr.*de cens.lib.*5.*c.*6.*n.*25.*cum seq.* vbi asserit locum habere etiamsi infantes infidelium sint, qui sepeliantur, Vgolin. *d.*29.§.5.vbi excipit, quando Catechumenus in Ecclesia sepelitur,cum vi charitatis coniuncti nobis sint, & separari à nobis non debeant in sepultura,de quo etiam Mar. Alter. *d.c.*1. *vers. sed postulabitur.* Denique quod Ecclesia polluatur,vbi ab excommunicato denunciato,notorióve Episcopo consecrata est,dixi præcedenti allegat.*n.*18.

54 Qui in Ecclesia publicè violata Missam celebrat, aut alia peragit diuina Officia, seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur:ex ea ratione,quia nulla pœna Iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ non est propria censura,nec interdictum,quo fit,vt in Ecclesia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. *lib.*9. *de Missa c.*27.§.7.*& lib.*13.*de excommu.c.*51.§.5.Syluest.*verb.consecratio q.*9.Vgolin.*de irregul.lib.*1.*c.*1.*n.*2.*& in tr.de officio,& potestate Episcopi, cap.*29.§.7. multi,quos refert Cened.*dict.collect.*135.*n.*5. Fr.Ludou.Miranda *d.q.*39.*a.*6.Azor.*d.c.*5.*q.*6. Mar.Alter. *d.disp.*3.*c.* 3.Fagundez *d.c.*14.*à n.*3. Quamuis celebrantem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem asserat Piasec.*in praxi noua Episc.p.*1.*c.*5.*n.*5.*vers.ante.*Nam text.*in d.c.is qui,de sentent.excomm.lib.*6.solummodo loquitur de eo,qui celebrat,aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta; Ecclesiam enim pollutam non egere reconciliatione,si in ea bona fide celebretur,ait Castr. *de lege pœnali lib.*2.*c.vlt.*cuius contrarium melius resoluit Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p.*1. *lib.*3. *c.*21.*n.*13.

Ecclesia execrata,si fuerit consecrata reconciliari non potest,nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri,& cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano; ita traditur expressè *in c.aqua,& in c.proposuisti,de consecrat. Ecclesiæ*, & tenent Henriq.*in sum.lib.*9.*c.*27.*n.*6.Sayr.*de censur.lib.*5.*c.*16. *num.*31. Azor.*d.p.*2.*lib.*9.*c.*5 *q.*5.Cened. *dict.collect.*235.*n.*1. Vgolin.*d.c.*29.§.8.*n.*1.Gambar.*d.casu* 6.*n.*4. me citato *in hoc loco* Alzed.*de precell.Episc.dignit.p.*2.*c.*4. *n.*25 Miranda *d.q.*29.*art.*8.*concl.*2.Filliuc.*in q.moral. tom.*1.*tr.*5.*c.*4 *n.*118 Diana *resol.moral.p.*2.*tr.*1.*miscel. resol.*6.& censuit *Sac.Cong.Rit.in Cameracen.*9. *Febr.* 1608.*& in Praten.*21. *Iulij* 1632.dum habet Ecclesias & cœmeteria consecrata non nisi per Episcopũ reconciliari posse. Et *in Aretina* 9. *Aprilis* 1633. vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci, vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari. 55

Vnde infertur Episcopos huiusmodi facultatem reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare,etiamsi in contrarium sit consuetudo, per *d.c.aqua*, vbi dicitur quòd hæc consuetudo potiùs dicenda sit corruptela, quia licèt Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare,vt censuit *Sacra Congregat. Rit.in Cameracen.*9. *Febr.* 1608.& resoluunt Miranda *d.concl.*2.Vgolin. *d.*§.8. *num.*2. vbi addit Summum Pontificem id posse, ex quo de Iure positiuo est;& omnium quæ Iuris positiui sunt, plenam habet potestatem, quod totum etiam tenet Mar.Alter.*d.disp.*3.*cap.*4. Quare *eadem Sacra Congregat. Rituum in Gallien.* 24. *Septemb.* 1605. concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, attenta absentia Episcopi,& *in Rothomagien.*13. *Iulij* 1601. eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta. 56

Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata,sed tantummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, *cap.si Ecclesia*, cum gloss.*verb. lauetur,de consecrat.Ecclesiæ*,Mar.Alter.*d.cap.*4.*vers. quod si*,Henriq.*d.cap.*27.§.6.Sayr.*d.cap.*17. *num.*31. Tolet.*d.cap.*8.*num.*15. Fr.Ludou.Miranda *d.artic.*8. *concl.*1. me citato *in hoc loco* Homobon.*de examine Ecclesiastico p.*2.*tract.*12.*c.*3.*quaest.*13.*resol.quaestionis pag.*447.*& p.* 3.*tract.*14.*c.*8.*q.*27.*resol.*2. Tamburin. *de iure Abbat.tom.*2.*dist.*23.*q.*10.*n.*11. Diana *moral. resol.part.*4.*tract.*4.*resolut.*91. & antea *part* 2.*tract.*1. *miscel.resol.*6. Fagundez *d.cap.*14.*num.*60.Vgolin.*d.* §.8.*n.*3.Auila *d.disp.*7. *dub.*4. cum quo aduerte non esse necessarium,quòd aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur, licet hoc requirat Tolet. vbi proximè; conuincitur enim ex verbis *c.vlt.de consec. Eccles.* ibi *aqua protinus exorcizata lauetur*;quod non liceret, si Episcopi licentia 57

licentia benedictio, aut auctoritas esse expectanda, & exorcismus aquæ per Episcopum esse faciendus. Hinc *Sacra Congregat. Rot. in Cameracen. 9. February 1608. censuit Ecclesiæ non consecratæ, & cœmeterij simplicem benedictionem posse committi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 15. Decembris 1632. fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium Capitularem reconciliari.* Et in hoc casu, quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares Superiores idem facere tenent Portel. *in dub. Regular. p. 1. verb. Ecclesia Fratrum n. 1.* & Diana *d. p. 4. tract. 4. resol. 91.*

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand. *in rationali Diuinorum lib. 4. cap. 4. num. 10.* Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 21. num. 2.* Hieron. Rom. *lib. 4. de repub. Christiana cap 21.* Henriq. *in sum. lib. 4. cap. 15. §. 8. lit. E*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15.* nouissimè Torreblanca *in practi. ab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 26. num. 60.* vbi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus vtitur in consecratione Ecclesiarum, seu Altarium, *cap. propos. suisti, de consec. Eccles.* vel Baptismalem, de qua fit mentio *in cap. Sabbato, de consecr. dist.* 4. vel communem, de qua *in c. iuxta aquam, d. dist.* 4. Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos ablutionem, & expiationem agit Ioan. de Pineda *super Iob. part. 1. cap. 9. pag. 360.*

59 Et † de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonésque, vide Card. Cæs. Baron. *tom. 2. annal. Ecclesiæ, anno Christi 132. pag. 62.* Martin. Delrium *disquisit. magicar. lib. 2. cap. 2. sect. 3. q. 3. pag. 513.* Emman. de Valle de Moura *de incantation. & ensalmis sect. 2. cap. 11. num. 27.* Basil. Ponc. *var. disp. part. 1. quæst. 2. cap. 5.* Emman. de la Cerda *in tract. dos pós de Milan p. 2. cap. 5.* Bozz. *de signis Eccles. tom. 1. lib. 5. cap. 2. sig. 15.* Raph. de la Torre *de vit. oppos. Relig. quæst. 90. disp. 12. num. 13. & disp. 13. n. 5.* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 26. à*

60 *num. 57.* † Remittit peccata venialia, Azor *d. lib. 9. cap. 15. quæs. 5.* latiùs *part. 3. lib. 4. c. 10. quæs. 4* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 4. c. 4. n. 7.* Petr. Thyre. *de apparit spirit. lib. 3. cap. 16. n. 42.* Durant *de ritib. Eccles. lib. 1. c. 21. ex n. 2.* Torreblanca *d. lib. 12. c. 26. n. 62.* Liberat à morbis, Emman. de Valle *d. cap. 11. n. 6.* confert sanitatem corporalem, idem Emman. de Valle *d. sect. 2. cap. 13. n. 8.* & plura miracula per aquæ benedictæ virtutem facta referunt Henriq. *d. lib. 4. cap. 15. num. 8. lit. E*, & Card. Baron. *tom. 3. anno Christi 327. pag. 284. & tom. 7. anno Christi 527 pag. 271.*

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesiæ consecratæ haberi non possèt per Episcopum, qui longè abest, & venire non potest posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, post D. Thom. & Sot. notarunt Auila *d. disp. 7. dub. 3. concl. 2.* Sà *verb. Ecclesia, num. 23. vers. Episcopus*, Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 2. vers. Sed non caret*, Zerol. *in praxi Episcopali vbi proximè.* Soar. *tom. 3. in 3. p. S. Thomæ di, p. 81. sect. 4. vers. his positis*, Fagundez *in quinque Eccl. præcepta p. 1. lib. 3. c. 14. n. 2.* Sed hoc non probari bene obseruant Hen-

62 riq *lib. 13. c. 51. §. 5. lit. H* Quare † facilius erit attento Iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro Altari portatili celebretur, vel post Concil. Trident. in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis institutis ad diuina celebranda, secundùm à nobis dicta suprà *alleg. 13. à num. 8.*

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communiter distinguitur, vtrum post cœptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur prosequi, in secundo verò minimè. Ita Vgolin. *de cens. tab. 1. cap. 8. §. 4. & de potest. Episcop. cap. 19. §. 7. n. 3.* Suar. *d. sect. 4. in fin.* Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 3. in fine.* Barthol. ab Angelo *dial. 5. de Missa, §. 643.* Mar. Ant. *var. resol. lib. 1. res. 112. cas. 60.* Nald. *verb. Ecclesia, nu. 23.* Scort. *lib. 2. de Miss. cap. 13.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 138.* latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. cap. 18.*

Prælati Regulares bene possint reconciliare Ecclesias quacunque ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diætas, alias debent habere aquam benedictam ab Episcopo, prout constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, quæ habetur inter priuilegia Mendicantium, *verb. benedicere Eccles. §. 14.* & refert Sayr. *dict. c. 16. num. 31.* & de ea testantur Vgolin. *d. §. 8. num. 2.* Mar. Alter. *d. c. 4. vers. quamuis*, & Fr. Ludou. Miranda *d. art. 8. concl. 3.* & Henriq. *d. §. 6. lit. D*, Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 3 part. 3. c. 11. num. 14.* Diana *resolut. moral. p. 6. tract. 6. resolut. 22.* vbi etiam post Fr. Emman. Persicum resoluit Regulares posse vti dicto priuilegio non solum quando Episcopus distat per duas diætas, sed etiam quando abest morte, renunciatione, depositione, &c. Qualibet autem diæta cótinet viginti milliaria, seu circiter septem leucas, gl. *verb. duas diætas in c. nonnulli, de rescript.* Henriq. *in sum. lib. 9. c. 27. §. 6. in com. lit. E, & lib. 13. c. 51. §. 3.* Parlad. *lib. 1. rerum quotid. c. 19. num. 9.* Gregor. *l. 3. verb. queres vna legua, tit. 16. part. 1.* Ordin. Regia Lusitan. *lib. 1. tit. 90. §. 13.* ibi, *á seis legoas por dia*, commensurando per viam vsitatam, Parlad. *d. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1056. num. 6.* Cabed. *Lusitania decis. 13. num. 4. p. 1.* 64

ALLEGATIO XXIX.

Episcopus in Capellaniis, quando possit reducere numerum Missarum?

SVMMARIVM.

1 *Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.*

2 *Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest.*

4 *Anniuersaria, & officia pro defunctis sub huiusmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hac an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relictis ostenditur.*

6 *Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.*

7 *Eleemosyna pro Missis, si multum crescat, vt consistens tenuissima sit, quid agendum ostenditur.*

8 *Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur*

bretur, si nequeat celebrari in loco constituto.

9 *Missarum numerum, & anniuersariorum potest Episcopus reducere in donationibus, & aliis actibus inter viuos.*

10 *Anniuersaria in totidem Missas potest Episcopus commutare.*

11 *Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum reductarum.*

12 *Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiæ impositas.*

13 *Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requirentium in sua fundatione certum illarum numerum.*

14 *Missæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, non possunt ad minorem numerum reduci.*

15 *Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminuere, Abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

16 *Decisio Sacræ Congregat.* de celebrat. Missarum *refertur.*

1 AD Episcopos in Synodo Diœcesana & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus pertinet Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in Conc. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 4.* & in Concil Bracharen. IV. *act. 4. cap. 26. in fine*, comprobant post Nauar. & alios Henriq *lib. 9. cap. 22. num.* 6 Seraphin. *dec. f 6 11.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 28 quæs. 61.* Fr. Emman. *in summ p. 1. cap. 252. num. 13. & quæst. Regul. tom. 1. quæs. 43. art. 13.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 23. numero 239.* Quaranta *in summ. Bullarij, verb. Missa. vers. posse*, Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 23.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 404. in 1. edit. & resol. 341. in 2. edit.* Bonacina *de Sacrament. disput. 4. quæst. vltim. punct. 7. §. 2. num. 9.* Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. Missa, §. 3. pag. 218.* Fr. Emman. *quæs. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* latè Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 5. numer 363. cum sequentibus.* & me citato *in hoc loco*. Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 11. cap. 9. quæs. 21. in fine.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part. 4. decis. 25.* vbi ex hoc loco me nō citato plura desumpsit, *& decis. 171. ead. p. 4.* Molfes. *in summ. moralis Theologiæ tract. 3. cap. 16. n. 29. &* 30. Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap. 61.* Diana *moral. resol. p. 1. tr. 14. resol. 1. cum seq.* Lezana *in sum. quæst. Regul. p. 1. c. 21. nu. 6.* Nald *in sum. verb. Missa n.* 8. nouissimè Alphons. de Leone *de officio Capellani q. 5. sect. 20. n. 305. cum multis seqq.* etiā nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. l. 2. c. 9. n. 73. cum seqq.*

2 *Primò* amplia seu declara huiusmodi reductionem faciendam necessariam esse iustam causam, cum voluntas testatoris non possit absque illa violari. Ita. Fr. Emman. *d. c. 252. ad fin.* aliàs *c. 151. concl. 13.* Nau. *cons. 9. num. 9. de celebrat. Missar. in nouis*, Fraxinell. *de oblig. Sacerd. sect. 7. §. 5. num. 1.* Molin *de iustit. tract. 2. disp. 249.* Bonacina *dict. §. 2. nu. 12.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 25. num. 3.* Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest, Petr. Magdalen. *de numero testium in testam req. part. 1. c. 8. à num. 6.* Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 3.* Padil. *in summ. legum pœnal. part. 2. casu 25.* Martin. Garil. *in la explication de la Bulla de los defuntos, t. a. t. 1. 2. cap. 14.* Quapropter † Prælati

3 qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationibus iam inductis, prudenter, cautè, & cum timore lædendi conscientias suas procedere debent. Iusta causa ad huiusmodi reductionem faciendam illa potest esse, videlicet, si cursu temporis Clericorum, aut Religiosorum numerus est diminutus, aut Ecclesiæ, vel Monasterij redditus extenuantur, vel impensæ maiores fiunt, & cætera huiusmodi. Azor. *instit. moral. p. 3. l. 12. c. 6. quæs. 5.* quem refert *d. loco. vers. tum tractatur.*

Secundò amplia habere locum in anniuersariis, & 4
Officiis pro defunctis, & ita declarasse *sacram Congregat. ad instātiam Archiep. Neapol. die 26. Nouembr.* 1583. referunt Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. c. 3. num. 15. in fine.* Stephan. Quarant. *in sum. bullarum, verbo Missa, pag. 291.* alias 402. Diana *part. 1. tract. 14. resol. 5.* Galer. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa* 4. Aloys. Ricc. *d. resol. 341. num. 2.* Monet. *dict. cap. 5. num. 367.* Vtrum autem in vltima voluntate, vel pacto inter viuos liceat b[illegible]poralia Ecclesiis, aut monasteriis sub eo modo, aut conditione dare vt anniuersaria fiant, Sacrave certis diebus celebrentur? Vide latè disputantem Angnian. *de legit. lib. 4. controuers. 7.* per tot. vbi *num. 24* refert. sanctissima statuta Societatis IESV non pati quòd illa se obliget ad anniuersaria.

Tertio amplia procedere huiusmodi reductionem 5
in Missis, & legatis, tam ante Tridentin. Concil. quàm post illud relictis; quia dispositio Concil generaliter, & absolutè loquitur. Ita Posseuin. *cap. 2. num. 25. quæsito 9.* Nald. *in summa verb Missa num 9.* Garc. *de benef. part. 7. cap. 1. num. 132.* Sed ex declaratione *Illustr. Cardinalium* reductionem fieri non posse de Missis post Tridentinum relictis, tenent Miranda *dict. loco, conclus. vnic. in medio*, Hieron. à Sorb. *in annot. ad compend. priuil. regul. verb. Missa* 3. Azor. *vbi proxime.* Fr. Emman. *d. art. 13.* Fraxinel. *d. sect. 7. §. 5. num. 2.* Confect. *in summ. priu. Ordinum Mendican. tit. 19. de diuinis Officiis, & Missarum celebrat. cap. 3.* Aloysius Ricc. *d. Neapol. decis. 25. num. 3. in fine p. 4.* Fr. Emman. *qq. regul. tom. 1. q. 43. art. 13.* ex Gasp Passar. *cap 60. de remedio Missar.* qui asserit hoc sibi consulenti à dictis Illustriss. responsum fuisse *Romæ die 7. Februar. 1573.* Dianá *d. p. 1. tract. 14. resol. 2.*

Quartò amplia in eleemosyna pro ipsis Missis ce- 6
lebrandis, quæ si adeò tenuis sit, vt non facilè inueniatur, qui velit se huic numeri subiicere, vt dicitur in Trident. *d. cap. 4.* tunc numerus Missarum moderandos est, iuxta vires legati, refert *à Sacra Congreg.* declaratum Aloys. Ricc. *d. resol. 341. à numer. 2.* vbi etiam dicit per eandem decisum in huiusmodi reductione debere. Episcopum Capituli Consilium requirere, quamuis sequi illud non teneatur.

Aduerte tamen quòd quando testator relinquit 7
100. aureos pro 100. Missis celebrandis in tali Ecclesia pro anima sua, si augeatur eleemosyna præstanda Sacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis supplere mercedem, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro eleemosyna soluenda sine onere Missarum, sed pro Missis celebrandis pro anima sua, eo tempore, quo præstabatur minor merces, nam si præuidisset augmentum, non vtique diminueret numerum Missarum, cum hæreditas totum reddere posset: ita Marc. Anton. Genuen. *in pract. Ecclesiast. quæst. 179.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part. 1. tractat. 4. c. 13. quæs. 118.* Ricc. *in praxi p. 3. resolut. 364. num. 3.* Diana *dict. part. 1. tractat. 14. resol. 17.*

Quintò amplia Episcopum posse aliquando ex iu- 8
sta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto, sicut potest ex iusta causa in casu alieno

particulari

particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio, Henriq. *in summ. lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib 9. cap. 22. num. 6.* Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 53. n. 12.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. quæst. vlt. punct. 7. §. 4. num. 4.*

9 *Sextò* amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum non modò, quæ præscribuntur in testamentis, & aliis similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam, quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quod in vtrisque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* Ita Monet. *d. c. 5. num. 368.*

10 *Septimò* amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare Anniuersaria in totidem Missas, Vgolin. *de officio Episcopi, c. 61. n. 1.* Monet *d. c. 5. n. 360. & seq.*

11 Declarabis tamen vt in huiusmodi numero Missarum, seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salutè legata illa ad pios vsus reliquerunt, vt expresse cauetur à Conc. Trid. *d. c. 4. in fine*, Monet. *d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemorationi satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol. *d. cap. 61. num. 1.* dicit Monet. *d. c. 5. num. 366.*

12 Limita *primò* suprà positam resolutionem habentem Prælatos vt supra posse Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Missis in fundatione Ecclesiæ impositis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decisum referunt Monet. *in dict. cap. 5. num. 376.* Piasec. *in paxi noua Episcopali part. 2. cap. 3. numer. 51.* Aloys Ricc. *d. resol. 341. à num 4.* Miranda *dict. art. 11. concl. vnic. prope finem.* Vgolin *de potest. Episcopi, cap. 61. num. 1.* Ragus. *in vas. Eccles. discipl. cap. vlt. de Episcop. quæst. 6. num. 86.* Homobon. *de exem. eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 129.* Diana *dict. part. 1. tract. 14. resol. 1. in fine.*

13 Limita *secundò* in beneficiis requirentibus in sui fundatione certum numerum Missarum, quia in eo non potest Episcopus ex vi Concil. Missas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Missis ex defuncti dispositione relictis. Ita *sacram Congregat.* decidisse referunt Galet. *in margarita casuum conscientiæ verb. beneficium, part. 24. col. 2. & verb. Missa, vltim.* Nald. *verb. Missa, num. 18.* Posseuin. *c. 2. num. 25. quæsito 9.* Bonacina *dict. §. 2. num. 10.* Torrebl. *d. c. 9. num. 74.* Contra Henriq *lib. 9. cap. 2. num. 6. in commento lit. P*, & Miranda *d. art. 12.*

14 Limita *tertiò* in Missis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, nisi consensus eorum quibus illæ debentur, habeatur; quod raro, vel nunquam accidere solet; nam iustæ causæ Prælatis ad idem concedendum, non adsunt; quia hoc est contra illud ius naturale, id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, *l. id quod, ff. de reg. iuris*, Nau. *conf. 9. n. 9. & conf. 11. n. 1. de celebrat. Miss. in nouis*, Fraxinell. *d. §. 5. n. 3.*

15 Vtrùm autem, & quando possit Episcopus etiam sine Synodo congregata Missarum numerum minuere: Vide Nauar. *in man. cap. 25. num. 183.* Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 252. concl. 13. in fine, num. 17.* Henriq. *dict. cap. 22. sub §. 6.* Bonacina *dict. §. 2. num. 9.* vbi contra multos asserit Episcopum non posse absque Synodi consensu commutare, & moderare Missarum numerum; & hanc partem pluribus defendit nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta part. 1. lib. 3. c. 7. à num. 12.* plures apud Dianam *dict. part. 1. tract. 14. resol. 3.* Ego tamen cum Nauar. *citatis locis*, quem refert, & sequitur Miranda *d. quæst. 41. art. 12. conclus. vnic.* dicendum puto posse Episcopos absque consensu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Missas in beneficiis, siue Capellaniis sibi subiectis, prout statutum erat Iure communi; quod Abbates, & Generales nouiter disponit Concil. *dicto loco* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Missarum: quod quidem meritò tenent Perez de Lara *de vniuers. & Capellaniis lib. 1. cap. 14. num. 9.* Monet. *d. cap. 5. n. 372.* Diana *part. 1. tract. 14. resol. 4.*

Nouissimè *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concil. Trid. interpretum* S. D. N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa decreuit, ac primò districtè prohibet atque interdicit, *ne Episcopi in diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulo Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera vlla Missarũ celebrandarum, aut post idem Conc. imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quare diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* 16

Præterea ne in Ecclesiis in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendu eo tepidiores & segniores reddantur quod onera huiusmodi cum nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta, statuit, atque decernit, vt pecunia ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus, quàm Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cũ onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes Ædem sacram, vel personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac si eadem bona immobilia auctoritate Apost. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, vt supra deponi, atque in aliis bonis stabilibus iisdem fructiferis cum eiusdem oneris repetitione atque annexione conuerti debeat. 17

Ad hæc Sacra Congr. quibusuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Cõgregationibus, nec nõ omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum tam Secularium, quàm Regulariũ Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterũ onera perpetua suscipiãt Missarum celebrandarum, Seculares verò sine Episcopi vel eius Generalis Vicarii, Regulares verò sine Generalis Prouincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis cõcedenda, alioquin secularis, qui huius prohibitionis trãsgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso, Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ab perpetua inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiua ac passiua absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas verò manuales & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ad huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemosyna pro Missis, vel alia simili sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. 18

Episcopus

Episcopus verò seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrãdarum obligationibus cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec ante assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitimè constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quàm antiquis iam susceptis satisfacere posse, præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros, Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in Typograph. R. Cameræ Apost. impressa vidi *de anno* 1615. Super quibus *eadem S. Congr. de anno* 1626. *declarauit, quòd etsi legatum sit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt supra impositi ab iis ad quos pertinet, Sedes Apost. esset adeunda, quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis in Domino conuenire iudicauerit. Veruntamen si in ipsa beneficij erectione expresse cautum fuerit, vt liceat Episcopo iniunctum opus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quàm decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.*

ALLEGATIO XXX.

Episcopus sacramenti Confirmationis minister an proprius sit?

SVMMARIVM.

1 *Minister Ordinarius confirmationis est solus Episcopus ordinatus.*
2 *Etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus,*
3 *Et non Confirmatus.*
4 *Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simpliciter Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt.*
6 *Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti?*
7 *Sacramentum Confirmationis vtilissimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Christiani.*
9 *Episcopus grauiter peccat, si multo tempore negligenter omitteret confirmare.*
10 *Episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratia ad loca suæ diœcesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores.*
11 *Confirmare debet Episcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali.*
12 *Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, potest hoc Sacramentum administrare.*
13 *Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut Palatio Episcopali potest Episcopus conferre.*
14 *Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusatur.*
15 *Confirmare in alterius diœcesi non potest Episcopus suos subditos.*
16 *Episcopus potest in alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali.*
17 *Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus.*
18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum.*
19 *Episcopus dum administrat debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtualem.*
20 *Muti, & surdi possunt Confirmari.*
21 *Amentes licitè possunt Confirmari.*
22 *Forma Confirmationis quæ?*
23 *Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur.*
24 *Chrismato frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.*
25 *Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*
26 *Maxilla confirmati quare percutiatur?*
27 *Colaphi omissio non videtur peccatum mortale.*
28 *Confirmationis sacramentum bis conferens, vel suscipiens, an incurrat irregularitatem?*
28 *Rebaptizans, & rebaptizatus, accedente culpa, irregulares fiunt.*
30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrere irregularitatem resoluitur.*
31 *Doctores citantur qui de sacramento Confirmationis tractant.*
32 *Baptizandus sicut susceptores habet vt eum erudiãt in Fide, ita Confirmatus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget.*
33 *Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit grauiter.*
34 *Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent.*
35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis, non contrahit cognitionem cum patre, vel matre infideli.*
36 *Abbates & Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, ac spiritualem contrahent cognationem.*
37 *Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur, non possunt esse susceptores.*
38 *Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmòdi cognationem, si quem in Baptismo, vel Confirm. teneant.*
39 *Patrinus potest esse minor baptizato.*
40 *Susceptor vnus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina.*
41 *Episcopus non potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.*
42 *Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris, possunt baptizatum de sacro fonte suscipere.*
43 *Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo?*
44 *Patrinos plures adhibens vltrà permissos, peccat mort.*
45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.*
46 *Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus poterunt tunc parochi.*
47 *Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*
48 *Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*
49 *Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem?*
50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*

51 *Patrinus*

51 *Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo.*

52 *Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die?*

53 *Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur?*

54 *Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos cõtrahatur.*

55 *Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos.*

56 *Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo.*

58 *Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, quæ simul alienum filium suscipit.*

1 FRONTIS Chrisma tionem, seu Confirmationem, per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnic. §. per frontis, de sacra Vnctione*, nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spiritualis, lib. 2. cap. 6. num. 1.* ad solum pertinere Episcopum, probant text. *in cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto, de consuet.* quia *Actor. cap. 8. & 19.* soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *cap. in nouo 12. dist. 1.* ideò in Trid. Synodo *sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non solum esse Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum multis comprobant Couar. *var. lib. 1. cap. 10. numer. 4. & 6.* Nauar. *in man. cap. 22. num. 8. vers. dixi Episcopus.* Durand. *in rationali diuin. lib. 5. c. 84. n. 1.* Alphons. Aluarez *in speculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179.* Cardin. Bellarm. *controuers. tom. 1. lib. 2. cap. 12.* Cardos. *in praxi Iudicum verb. Sacramentum Confirmationis num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. c. 11.* Suar. *de Sacram. disp. 36.* Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 2.* Henriq. *in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1.* Piasec *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat.* Iodoc. Cocc. *tom. 1. sui thesauri Catholici lib. 5. art. vlt.* Ægid de Coninch *de Sacram. tom. 1. q. 72. n. 97. & 105.* Balduin. iun. *super opera controuers. Bellarmini p. 2. lib. 2. cap. 6. propè fin. vers. Catholici omnes,* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 4. numer. 110.* Filliuc *quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 11.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 15. num. 1.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 2. cap. 4. numer. 1.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fine.* Bonacina *de Sacrament. disput. 3. quæst. vnic. puncto 1. n. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 738. num. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. numer. 69.* & Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. cap. 4.* Rota impressa per Postium post suum tract. *mandati de manutenendo decis. 60. num. 11.*

2 Qui quidem validè administrat quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus; quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem; in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines valide conferre, vt suo loco diximus; ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sà *verb. Confirmatio,* circa finem, Henriq. *d. cap. 6. num. 2.* Suar. *tom. 3. disp. 36. sect. 3. vers. dicendum est ergo,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. num. 20.* Bonacin. *d. punct. 1. num. 7.* Torreblanca *d. cap. 6. numer. 14.* Mar. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. disp. 8.* vbi contrariis bene respondet.

Sic etiam valdè confirmat, quamuis non sit confirmatus; nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, validè confert huiusmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 2. num. 10.* post Henriq. & Suar. tenet Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. numero 1.* vbi etiam quòd tunc peccat, non tamen mort. quia nullibi reperitur præceptum obligans sub mortali. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert; suscipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non sit verus susceptor, Sanch. *de Matrim. lib. 6. disput. 70. num. 21.* & faciunt quæ infra *num. 32.* 3

Confirmationis Sacramentum ita est actus Ordinis Episcopalis, vt non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus; nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expresse text *in cap. peruenit. 95. dist.* vbi Greg. I. concedit vt vbi absunt Episcopi, Presbyter confirment, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, seu priuilegio Pontificis Presbyteros conficere posse obseruant D. Thom *in 3. p. quæst. 72. art. 11.* vbi Nugn *dub. 2.* Coninch *num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. numer. 6. & 14.* Victor. *de Sacrament. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. conclus. 3.* Cardin. Bellarm *de Confirmat. c. 12.* Nauar. *dict. num. 8. & consil. 14. numer. 1. de priuileg. in nouis,* Henriq. *d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 16. §. 5. litt. G. & lib. 10. c. 23. §. 1.* Iodoc. Cocci. *in thesauro Catholico tom. 2. lib. 5. art. vltim.* Alphons. Aluarez *dict. loco,* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. consil. tit. de sacra Vnctione cons. 1. num. 5. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Francisc. de Pitigianis *dist. 7. quæst. 1. art. 5. 10. & 13.* Tolet. *in summ. lib. 2. cap. 24. numer. 5.* Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Vasquez *part. 3. quæst. 72. art. 3. disp. 219. cap. 1. num. 3.* Cardos. *d. verb. Sacramentum Confirmationis numer. 8.* Reginald. *d. lib. 28. cap. 2. num. 18.* Vgolin. *dict. cap. 14. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. n. 1. in fine,* Balduin. iun. *super opera controuersiar. Bellarm. part. 1. lib. 2. cap. 6. propè finem, vers. Catholici omnes,* Suar. *tom. 3. disput. 36. sect. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 3. c. 30. quæs. 4. vers. imprimis,* Charmer. *d. c. 5. in fine,* Miranda *dict. quæst. 24. art. 4.* Cardin. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 8. anno Christi 594. pag. 14.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 17. cum seqq.* Bonac. *d. puncto 2. num. 3. vers. dixi,* Torreblanca *d. cap. 6. num. 26.* Monet. *d. cap. 4. num. 110.* Pineda *in monarch. Eccles. f. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2.* Alzed. *d. cap. 4. numer. 2.* Filliuc. *dict. tract. 3. num. 11. & 26.* vbi *num. 17.* quòd inferior Sacerdote nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obscure innuit Concil. Trident. *sess. 7. de Confirmat. can. 3* dum inquit Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quòd non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri nouissimè me citato *in hoc loco* Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 18. num. 34.* Anguian. *d. loco.* 4

† Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis con-

ferre poſſe deciſum refert Armendariz *in addit. ad recop. legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis n.* 77. Et priuilegio ſummorum Pontificum Patribus Societatis IESV, atque Minoritis apud Indos commorantibus conceſſam adminiſtrationem huius Sacramenti poſt Felician. & alios, refert Henriq. *d. lib.* 9. *c.* 27. §. 6. *ad fin. iuncta litt. H.*

6 Sed maius dubium eſt, an poſſit Papa committere Sacerdoti conſecrationem materiæ huius Sacramenti? (quæ eſt Chriſma, quod conficitur ex oleo & balſamo per Epiſcopum benedicto, *cap. vnic.* §. *ad exhibendum, de ſacram. vnct.*) Multi contendunt poſſe Summum Pontif. huiuſmodi conſecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma conſecrandi Chriſma, & alia Sacramentalia, commiſſa fuit diſpoſitioni Eccleſiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, ſed non irritant. Verùm conſuetudo Eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium Ordinis Epiſcopalis Vide tamen Henriq *lib.* . *cap.* 2. §. 2. & *cap.* 7. §. . Chamerot. *d. tract.* 3. *de confirmat. cap.* 5. *in fine, & cap.* 2. *dub.* 5. Barthol ab Angelo *dial.* 3. §. 12. & 13. Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 7. & 8. ac alios apud Bonacinam *dict. quæſt. vnica puncto* 2. *n.* 4. Cardoſ. *d. verb. ſacram. Confirmationis num* 8. Gregor. de Valent. *tom.* 4 *diſp.* 5. *q.* 1 *punct.* 2. Valer Reginald. *d. lib.* 28. *c.* 2. *n.* 8. vbi dicit rem eſſe, quæ definitionem Eccleſiæ requirere videtur, me citato *in hoc loco* Diana *d. p.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 23. *in fine.*

Confirmationis Chriſma ex qua materia, & quomodo conficiendum? dixi infrà *alleg.* 31. *n.* 2. 3. 4. & 5.

7 Cùm ſacramentum Confirmationis ſit adeò vtiliſſimum, vt ſancti Doctores dicant certo modo non eſſe perfectè Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, Concil. Aurelianen. *can.* 3. *cap. omnes fideles, de conſec. diſt.* 5. & quia in eo deſcendit ſeptiformis gratia Spiritus ſancti, cum omni plenitudine ſanctitatis, ſcientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D. Thom. *in* 3. *part. quæſt.* 72. *art.* 15. † Licèt regulariter loquendo neceſſitas non

8 ſit, eſt tamen complementum baptiſmi; per illud enim baptizatos plene fieri Chriſtianos dicit Vrban. Pontif *in princ. de conſecr. diſt.* 5. & alij Sancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 2. *iuncta litt. H,* & iuxta ſanum ſenſum contra Hæreticos bene explicat Suarez *tom.* 3. *diſputat.* 34. *ſect.* 2. non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptiſmus culpam originalem non remittat, qui eſt perverſus Raymundi Lupi error, ſed quia per Confirmationem Baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, conſtanterque credendum, & Fidem Chriſtianam firmiter confitendum. Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem ſumere docere videntur Petr. Sot. *lect.* 2. *de Confirmat.* Philipp. Gamachæ. *in ſum. Theolog. tom.* 3. *q.* 69. *cap.* 9. quicquid aliter ſentiant citati à Diana *moral.*

9 *reſol. p.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 50. † Peccat igitur Epiſcopus grauiter, ſi multo tempore negligenter omitteret confirmare, Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.* 5 *cap.* 4. Suar. *ſuper* 3. *part. D. Thom. quæſt.* 72. *artic.* 2. *diſputat.* 38. *ſect.* 1. quos refert, & ſequitur Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum c.* 54 *num.* 2. quibus addo Reginald.

10 *d. lib.* 28. *num.* 19. & Alzedo *d. part.* 2. *c.* 4. *num.* 10. † Et tenetur, Chriſmatis tantum conferendi gratia, ad loca ſuæ diœceſis accedere, & tunc laici, vel Eccleſiarum Rectores ad illius expenſas non obligantur, vt refert deciſum Armendariz *d. l.* 7. *de Epiſcopis, in declar. n.* 77.

11 Cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Bacculo Paſtorali eſſe confirmandum reſpondit Sacra Congreg. *Epiſcopo ſuffraganeo Brixien.* 19. *Februarij* 1585. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p.* 2. *c.* 4. *n.* 23.

In die feriali, etiam poſt meridiem poteſt Epiſcopus quamuis non ieiunus, huiuſmodi Sacramentum adminiſtrare, nec etiam neceſſe eſt ſuſcipientem eſſe ieiunum, cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur; nam ſolum conſulitur, *in cap. vt ieiuni, de conſecrat diſt.* 5. Ita Syluest. *verb. Confirmatio q. vnic.* Chamerot. *d. cap.* 7. *dub.* 3. *in fin.* Henriq *d. cap.* 6. §. 7. & *cap.* 5. §. 6. Bonac *d. puncto* 2. *n.* 14. *verſ. ſecundò* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg. ſeq. n.* 19. 12

In Eccleſia Confirmationis Sacramentum eſſe conferendum aſſerit Nugn. *in* 3. *part. D. Thomæ, quæſt.* 72. *art.* 12. *circa finem, verſ. ſecundum ritus*; & peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graui. Attamen Epiſcopum non teneri in Eccleſia confirmare, imò, & extra illam, in loco ſcilicet honeſto, vel palatio Epiſcopali Confirmationem poſſe conferre tenent Henriquez *d. cap.* 6. §. 7. *in fine*, Chamerota *d. dub.* 3. Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 2. *numer.* 3. *in princ.* Bonacina *d. puncto* 2. *numero* 15. vbi aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem exiſtimant receptam non eſſe cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ conſtituat Epiſcopum alio in loco confirmantem. 13

Subditos alterius Epiſcopi nullus poteſt in ſua diœceſi confirmare, Tolet. *inſtruct Sacerd. lib.* 2. *c.* 24. *num* 5. Aloyſ. Ricc *in praxi aurea reſol.* 24. Marchin. *de ſacram. Ordinis, tract.* 1 *part.* 5. *cap.* 5. *numer.* 7. Vgolin. *de offic. Epiſcopi, cap.* 25. §. 3. *num.* 3. & ſi aliter faciat, ſuſpenſionem incurrere teſtantur Viuald. *ſub d. tit. de confirm. c.* 4. *num.* 8. Petr. de Ledeſm. *in ſumm. part.* 1. *de ſacram. Confirmat. cap.* 9. *verſ ſeptima concluſio.* Barthol ab Angelo *d. dial.* 3. §. 62. quos refert, & ſequitur Bonacina *d. puncto* 2. *numer.* 11. verùm confirmandum non ſuos ſubditos minimè fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub.* 3. Ego tamen verius exiſtimo Epiſcopum confirmatum in ſua diœceſi ſubditum alterius à ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumendum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo, præcipuè quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacramentum. Ita Alzed. *d. part.* 2 *cap.* 4. *num.* 11. Sà *verb Confirmatio, numer.* 2. Henriq. *d. cap.* 6. §. 6. Zambran *de caſ. in art. mortis, cap.* 2. *dub.* 2. *numero* 2. Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.* 54. *numer.* 7. Layman *in Theolog. moral. lib.* 5 *tract.* 3. *cap.* 5. *numer.* 2. Tanner. *in* 3. *part. D. Thom diſp.* 4 *quæſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 16. Diana *moral. reſol. part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 50. vel confirmat aliquem afferentem dimiſſorias ſui Epiſcopi, vt ordinetur; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem, Zambran. *de caſib. occurrentib. in artic. mortis, cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 3. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 2. *c.* 6 *numero* 2. Diana *moral. reſol. part.* 3. *tr.* 4. *reſol.* 24. 14

In alterius verò diœceſi non poteſt Epiſcopus confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi reperitur, ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 5. tenent. Sà *vbi ſuprà num.* 3. Reginald. *d. lib.* 28 *nu.* 21. Bonacina *d. puncto* 2. *num.* 12. dicit deciſum Armend. *in addit. ad recop. legum.* Nauar. *lib.* 1. *tit.* 18 *lib.* 7. *n.* 68. & affirmant Henriq. *d.* §. 6. † poſſe Epiſcopum in alterius diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis Tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare Miſſam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam cum ſtrepi 15 16

strepitu iudicij; de quibus Alzed *d.part.1.cap.13. à numer.*88. Quoad clericalem Tonsuram tantum eius resolutionem non admitto, ex dictis suprà *alleg.6.*
17 *num.15.*

Episcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, *cap.omnes fideles, de consecrat.distinct.*5. D. Thom. *dict.quæst.* 72. *art.*8. vbi Nugn. & Pisant. Nauarr.*in manual.cap.*22.*num.*8. Valent.*tom.*4. *disp.* 5.*quæst.*2. *puncto* 2. Chamerota *dict.tract.de Confirmation.cap.6.dub.*1. Henriq.*dict lib.*3.*cap.*5.§.2.*&* 2. Bonacin. *dict.disput.*3. *quæst.vnic. puncto* 4.*numer.* 4. Cardos.*d.verb sacram. Confirmationis, num.*4. Barth. ab Angelo *d. dialog.*3.§.29. Reginald. *dict.lib.* 28. *numer.*22.*&* 23. vbi quod Baptismo carens non est capax Confirmationis. Vtrùm autem possit ordinari qui non sit confirmatus? Dixi suprà *alleg.*1. *post num.*6. Olim confirmabantur infantes ante vsum rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere arma, vt cum adoleuissent possent pugnare, quia susceptor pro eo profitetur, sicut in baptismo. Vnde confirmare infantes non est prohibitum etiam sine causa, Hurtado *de Sacrament.Confirmat.diff.*10. Granado *de Sacram.in* 3.*part.controu.*5. *tract.*2. *disp.* 2.*nu.*10. nouissimè Diana *moral.resol.p.*5.*tr.*3. *resol.* 31.*in fine.* Magis his nostris temporibus expedit, vt puer confirmetur illucescente rationis vsu, scilicet post septennium quando gratia Sacramenti vti potest, & confiteri Fidem, & meminisse admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor *de Sacram.num.*48. Henriq *dict. lib.*3.*cap* 5. §.1. Petr. de Ledesma *d cap.*7 *vers. quinta conclusio* Chamerota *d.cap* 6 *dub* 3. Regin.*d lib* 28.*numer.* 23. *vers.tertia*, Bonacina *vbi proximè, numero* 5. Marc. Anton. Genuens *d cap.*54.*num* 3. vbi arbitratur, cùm hodie malitia multum creuerit, & omnes cófirmati describantur, posse puerum trium annorum confirmari, Layman *in summ lib.*5 *tract.*2 *cap.*5.*n.*2. Villalob. *in sum.*1 *tract.*6 *diffic.*6.*n.* . Diana *moral resol part.*3. *tract.*4.*resol* 19. Zambran *de casib.in art. mortis cap.*2. *dub.*5.*n.*2. vbi ait non expedire vt pueri communiter confirmentur ante septennium, nisi ante habeant vsum rationis, ne citato *in hoc loco* Torreblanca *d. cap.*6.*n* 31.

18 Nihilominus tamen in infante rationis vsum non habente, cui Sacramentum Confirmationis confertur, loco dispositionis sufficit voluntas Christi, & Ecclesiæ; adultus vero tenetur habere intentionem, vt in baptismo, & accedere contritus, vel saltem se putare contritum, licet autem non sit præceptum de Confessione præmittenda, quia *in cap.ieiunij, de consecrat.distinct.*5. dicitur, vt admoneatur, non autem præcipit: debet tamen esse in gratia, vel putare se esse in gratia, de quo Episcopus adultos præmonere debet antequam ministret. Ita Chamerot *dict cap.*6. *dub.*1 plures, quos refert, & sequitur Bonacina *dict. puncto* 4.*num.*7. Zambran.*de casib.in art mortis cap.*2. *dub.*5.*num.*5. Nauar. *de pœnitent. distinct.*5. *in princ. part.*2.*in glos num.*16. Henriq *dict c.*5.§.6. vbi etiam
19 asserit, quòd † si adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiscit semper effectus quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ quod fuit impeditum, redditur remoto obice, & §. resoluit Episcopum dum administrat debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem.

20 Muti, & surdi possunt confirmari; quamuis enim ore non possint, vita tamen & opere valeant Fidem
21 profiteri, Chamerot.*d. cap* 6 *dub* 3. † Amentes quoque, si habent dilucida interualla, vel ante amentiam petierunt, possunt licite Confirmari, etiamsi in mortis articulo existant, imò etiamsi sint perpetuò amentes, quia de illis est idem iudicium, quod de infantibus, Chamer *d c.*6.*dub.*3. Marc. Anton. Genuens *d.cap.*54.*numer.*4. Henriq *d c* 6.§ 3. Bonacina *d puncto* 4.*num.*6. Zambran. *de casibus tempore mortis c.*2.*dub.*5.*num* 3. Villal. *in summ tom.*1.*tract.*6. *dist.*6. *num.*2. Layman.*in Theolog moral lib* 5. *tract.*3.*c.*5 *n.*3. Filliuc.*ibi quæst.moral.tom.*1.*tr.*3.*c.*2.*num.*38 Diana *d. p.*3.*tr.*4 *resol* 10.

Forma Confirmationis sunt verba: *Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine* 22
Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Referunt Cardos. *d verb Sacram Confirmationis num.*3. Valer. Reginald. *d.lib.*28.*cap.*3. Diana *d p.*3.*tract.*4.*resol.*27. Valent. *tom* 4 *disp* 5.*q* 1.*puncto* 1. Catechism Pij V. *p.* 2 *cap.*3. *numer* 10. Torreblanca *d.cap.*6 *num.*22. Quæ quidem expressio Sanctissimæ Trinitatis est facienda de necessitate Sacramenti, nam si verba prædicta quoad sensum substantialem varientur, non valide conficietur Confirmationis Sacramentum. Ita D Thom. *d.quæst* 72 *art.*4. vbi Pesant Emman. Sà *verb.Confirmatio, num.*10. Petr. de Ledesma *in summ part* 1 *de Sacrament. Confirm.cap* 3. *vers tercera conclusion* Barth. ab Angelo *d.dialogo* 3.§.17. Henriq *dict lib* 3 *cap.*2. §.4. Chamerot *d tract de Confirmat cap* 7 *dub.*1. Bonacina *dict quæst.vnic puncto* 3. *à num* 7 Filliuc *dict. tract* 3.*cap.*1.*num.*10. Et cum prolatione eorum verborum debet insimul concurrere vnctio; nam si minister prius vngat, & postea proferat verba, aut prius proferat verba, & postea vngat, non fit Sacramentum, sicut in Baptismo, & extrema Vnctione; quoniam semper verba debent concurrere simul cum Vnctione. Nauar. *in man cap.*22. *num* 7. *vers septimo,* Barthol ab Angelo *d dial.*3.§.14. Cardos *d.verb.Sacram Confirmationis n.*3.

Vnguntur in fronte confirmãdi Chrismate con- 23
secrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter confitendum Christi nomen, cum enim frons sit sedes verecundiæ, par est vt Confirmandus in fronte inungatur, vt sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur, & ideo de necessitate huius Sacramenti est in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq. *d lib.*3 *cap.*2.§ 3. Marc. Anton Genuens *d.c* 54.*n.*8.
Bonacin.*d quæst.vnic puncto* 3.*numer* 8. † Chrismato 24
frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & septima die deponitur, & in Concil. Beluacen. relato *in cap.si quis voluerit* 121. *de consecrat dist.*4. dicitur, quòd † pannus 25
Chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, potest iterum super alium Chrismatum, aut baptizatum imponi; refert Durand *in rationali diuin. lib.*6.*c* 84.*n.*9.

Aduertit Diana *d p.*3. *tract.* 4.*resolut.*22. *vers.notandum,* non solùm necessarium esse necessitate præcepti quod vnctio Confirmationis fiat manu immediate confirmantis in fronte sub signo Crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti. Item certum est obligari Episcopum sub præcepto vngere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale. Ita Zambran *de casibus occurrent.tempore mortis cap.*2.*dub.*1 *num* 1. Laymann *in Theolog moral. lib* 5 *tract.*3 *cap.*2. *num* 5. Vnde Confirmationis Sacramentum immediate manu Episcopi est conferendum, itavt sit nullum si conferatur medio alio instrumento, resoluunt Layman *d n.*5. Valer Reginald. *in praxi fori pœnit lib.*28 *cap* 2.*num* 20. Filliuc. *in quæst.moral.tom.*1. *tract.*3 *cap* 1 *num.*17. Diana *d.*

tract.4.resol 28. Quamuis Fernandez de Heredia *in disputat. de Sacramento Confirmat. diss* 5 *p.5. dub. vnic. num.* 2. existimauerit non pertinere ad necessitatem Sacramenti quòd vnctio fiat pollice dextro, vel sinistro; vel alio digito, vel quouis alio instrumento siue coniuncto, siue separato, &c.

26 Percutitur maxilla confirmati in signum, confirmatum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidē, & vt se recordetur hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand. *dict. cap.* 84 *numer.* 6. Barthol ab Angelo *d. dialogo* 1. §. 34. Chamerota *d. tract. de Confirmat. cap.* 7. *dub.* 4. plures alios refert Bonac. *d.*

27 *quæst. vnica puncto* 4 *num.* 9. vbi etiam resoluit† omissionem alapæ non videri peccatum mortale: idem tenet Zambran *d. cap.* 2. *dub. vltim. num.* 1. vbi subdit etiam nullum esse peccatum mortale omittere ceream.

28 Quęstio est, verùm is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel susceperit, irregularitatem incurrat? In qua quæst. glos. *in cap. dictum, de consecration. dist.* 5. censet irregularitatem contrahere. sequuntur Nauar *in manual. cap.* 27 *n.* 247. D. Antonin. *part.* 3. *tit.* 28. *c.* 6. Albert. Trot. *de vero, & perfecto Clerico, lib.* 2. *cap.* 14. *req.* 9 *in princ.* Maiol. *de irregulari lib.* 3. *cap.* 15. qui omnes id probari censent *in dict. cap. dictum*, quo loci apertissima est decisio sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterari prohibens. pœnam debitam trangressoribus imponens, vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptismi, &

29 Confirmationis Sacramentum iterari, & † iteratio Baptismi accedente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum,* 50. *dist cap. qui in qualibet* 1. *quæst.* 7. *cap. ex litterarum, de apost.* Nauar *d. cap.* 27 *num.* 246. Coüarr. *in Clementin. si furiosus part.* 1. *in princip. numer.* 8. Maiol *dict. lib.* 3. *cap.* 14. Vict. *de Baptismo, numer.* 31. *&* 36. Viuald *in candel. aureo tit. de Baptismo à numer.* 45. Bernard. & Salzed *in pract. cap.* 15. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. irregular. tas,* §. 11. Cened. *ad Decretum collect.* 63. *num.* 4. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. irregularitas,* §. 1. Bonacina *de censuris disp.* 7. *quæst.* 3. *punct.* 3. *num.* 1. Chamerot. *tract.* 2 *de Baptismo dub.* 8. *pag.* 71. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib.* 10 *num* 173. *& seq.* optimè Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & censur. tom.* 2. *disput.* 18. *dub.* 5. *à num.* 34. igitur mirum non est si quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verùm contrariam sententiam videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quàm accipientem non contrahere irregularitatem tenuerunt Couarr. *dict. numer.* 8. Valent. *tom.* 4. *disput.* 5. *q.* 1. *puncto* 4. *vers. fin. & disput.* 7. *quæst.* 19 *puncto* 3. *ad fin.* Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap.* 4. §. 5 *in med.* Suar *de censur. disputat.* 42. *sect.* 4. *num.* 6. Auila *eod. tract. part.* 7. *disput.* .. *dub.* 5. Bonac *dict. punct.* 3. *numer.* 8. Salzed. *ad Bernard. d. cap.* 15 *lit.* B, Zambran. *dict. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 4. vbi expressè tenet quòd iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam censuram, vel irregularitatem, licet peccet mortaliter, & grauissime. Nec obstat inductio text. *in d. cap. dictum;* quia licèt ibi sacramentum. Baptismi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde sequitur, quod eadem Pœna irregularitatis, quæ Baptismum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum argumentum à simili non valeat in pœnis, præsertim in irregularitate, quæ non contrahitur, nisi in casibus à Iure expressis, *cap. is, qui de sentent. excomm. lib.* 6.

31 Cætera de sacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia desiderari possunt, tractarunt Theologi cum Magist. *in* 4. *distinct.* 7. D. Thom. *part.* 3. *quæst.* 72. Syluest. Angel. Tabien. & alij Summistæ *verb. Confirmatio,* Petr. Sot. *de instit. Sacerd. verb. Confirmatio, in duplici lect.* Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 10. Nauar *in man. cap.* 22. *à num.* 8. Angl. *in florib. Theologicis part.* 1. *tit. de Confirmat.* Marc. Anton. Cuch. *lib.* 5. *instit. maior. tit.* 3. *de Confirm.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib.* . *cap.* 15. Durand. *in rationali Diuin. lib.* 6. *cap.* 84. Alphons. Aluarez. *in speculo Iuris Pontificij, c.* 50. *tit. de Confirmat. pag.* 279. Ioan Maldonat. *in tract. de Confirmat.* Galganet. *de Iure publico lib.* 3. *tit.* 86. Fernandez *in examine Theologiæ moralis part.* 2. *cap.* 3. Molfes. *in sum. moralis Theologiæ tract.* 4. *cap.* 2. Fillinc. *quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 3. Viuald. *in candel. aureo tit. de Confirmat.* Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 12. Card. Bellarmin. *lib. vnic. de sacrament. Confirmat.* Henriq. *in summ. lib.* . *de Confirm.* Suar. *de Sacrament. disp.* 32. *cum sequentib.* Barthol. ab Angelo *in examine Confess. dialogo* 3. Petr. de Ledesm. *in sum. part.* 1. *de sacrament. Confirmat.* Marc. Anton. Genuens. *in manuali Pastorum, cap.* 54. Chamerota *de septem Ecclesiæ Sacram. tract.* 2 *de Confirmat.* Ægid. de Coninch. *de Sacr. q.* 72. Fernandez de Heredia *in disput. mix. vbi de sacram Confess.* Zambran. *de casibus occurrentibus in articulo mortis, c.* 2. *de Confirmat.* Zerola *in praxi Episc. part.* 1. *verb. Chrisma,* Cardos. *in praxi iudic. verb. sacramentum Confirmat.* Piasec. *in simili praxi Episcop p.* 1. *cap.* 3. *de Confirmat.* Bonacina *de Sacrament. disp.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib.* 28. Vgolin. *de potest. Episcop. c.* 26. Torreblanca *in pract. Iur. spiritualis lib.* 2. *c.* 6. *per tot.*

Sicut qui baptizatur susceptores habet ad eum erudiendum in fide, *cap. vos ante omnia, de consecrat. dist.* 4 ex D. Augustino *serm.* 215. *de temp.* ita confirmandus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget; nam si qui gladiatoriam dimicationem subeant, alicuius indigent, cuius ope, & consilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus saluis ipsis conficere aduersarium possint: quantò magis fideles cum sacramento Confirmationis, quasi firmissimis armis tecti, ac muniti in spiritnale certamen, cui æterna salus proposita est, descendunt, ducis ac monitoris indigebunt: Hæc in Catechismo Concilij Trident. *ad Parochos.* Obligati autem instruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia Iure statutum non reperitur, sicut in patrino Baptismi, Layman *in Theolog. moral. lib.* 5 *tract.* 3. *c.* 6. *n.* 1. Diana *d. p.* 3. *tract.* 4. *resol.* 21. *in princ.* 32

Huiusmodi tamen susceptores non sunt de essentia Sacramenti, Sot. *in* 4. *distinct.* 7. *quæst. vnic. art.* 10. *& vltim.* Syluest. *verb. Confirmatio, quæst. vnic.* Cardos. *d. verb. Sacram. Confirmationis, num.* 6. peccaret tamen si quis suscipere eos omitteret, Chamerot *d. tract. de Confirmation. cap.* 7. *dub.* 2. *in princip.* Est enim obligatio sub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam confirmatus, quàm confirmans si id omittatur, nisi ignorantia excuset, Petr. de Ledesma *d. tr de Confirmat c. vl. t concl.* 2. Zambran. *de casibus in art. mortis, c.* 2. *dub.* 6 *n* 2. 33

Diligenter semper fuit obseruatum, ne puerum de fonte susciperet, nisi qui baptizatus esset, neque in sacramento Confirmationis, nisi Chrismate etiam vnctus; quod adeò verum est, vt si non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualidè fiat, hoc est, nulla inde contrahatur cognatio, quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos desideratur processio vtriusque ab eodem stipite, secundum carnalem propagationem; ita ad spiritualem exigitur 34

exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempe Christo, secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc sit ex mere Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Ecclesiæ legibus minimè subduntur. Ita probat text. *in cap. in baptismate, de consecrat. distinct. 4.* & resoluunt Nauarr. *in manual. cap. 22. num. 36. & conf. 3. num. 5. sub tit. de Baptismo, in 1. edit. & consil. 1. num. 1. de cognation. spirit. in 2. edit.* plures refert DD. Sanch *de matr. lib. 7. disp 60. num. 7. & 20.* quibus adde Zambran. *d. cap. 2. dub. 6. num. 3.* Rebell *de obligation. instit. p. 2. l. 3. q. 6. n. 6. & 7.* Henriq. *in sum. lib. 12. c. 3. §. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent l. 21. n. 157.* Coninch. *de Sacrament. & censur tom. 2. disput. 31. nu. 15.* Fr. Basil. Pont. *de impedimentis matrim. cap. 24. §. 1. vers. illud tamen,* Bonacina *de magno Matrimonij sacramento, quæst. 5. puncto 5. §. 2 nu. 1*[illegible] Ioan. Sanc *in selectis disputat. disp. 40. num. 14. & 18.* vbi *num. 15.* subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem, & *num. 16.* extendit, vt nec etiam quamuis postea baptizentur, contrahant infidelis, & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato. Diana *d. part. 3. tr. 4. resol. 21 vers. secundo,* vbi *resol. 16.* tenet quòd cõfirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo eiusque parentibus cognationem spiritualem.

35 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli, nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo, vel baptizando, cognationem contrahit, Sanch *d. disp. 60. n. 1.* Bonacin. *d. §. 2. n. 22.* Reginald *d. lib. 31. n. 157.* Posseuin *de offic. Cur. cap. 6. n. 27.* latè Antõ Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 4.*

36 Exclusi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres spirituales habeat in Concil. Antisiodorensi *cap. 15.* relato *in cap. non liceat, de Consecrat. distinct. 4.* dummodo qui confirmãtur non sint etiam Religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter suscipiẽdo contra prohibitionem sibi impositam. Ita Galleg. *de cognat. spirit. cap. 9. in fine,* & multi, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disput. 60. numer. 21.* quibus addo Posseuin. *d. c. 6. numero 27. vers. secundo.* Galet *in margarita casuum conscien. verb. Religiosus, pag. 225 in fine,* Rebell. *dict. quæst. 6. num. 10* Reginald. *dict. lib. 31. num. 157. versic. quarto.* Bonacina *dict. §. 2. num. 13.* Fr.
37 Basil. Pont. *vbi proximè, vers. exclusi,* vbi subdit† pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in Concil. Paris. *lic. 1. cap. 54.* quamuis ipse ibi malè existimet prædictos omnes si forte susciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, modo habeant vsum rationis; imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualem cognationem cõtrahunt. Ita Henriq. *d. lib. 12 c. 11. §. 1. ad finem.* Petr. de Ledesma *in sum. part. 1. tract. de sacrament. Matrim. cap. 17. concl. 7. dub. 3.* Sayr. *in floribus decision. sub tit. de cognatione spirituali decis. 1.* Posseuin. *d. cap. 6. n. 29.* Sanchez *dict. lib. 7. disput. 61. num 4.* Bonacin. *dict. §. 2. num. 17.*† Nec refert an patrinus sit minor bapti- 39
zato, quia non requiritur, vt sit maior, Petr. de Ledesma *d. concl. 7. dub. 2.* Sayr. *sub d. tit. de cognation. spiritual. decis. 3.* Contra Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 1224. in fine.*

Ar de susceptorum numero institutum fuit, vt 40
vnus tantum esset, Leo I. *in cap. non plures, de consecrat. dist. 4. & in cap vltim. de cognat. spirit. in 6.* & in Concil. Moguntino sub Paulo III. statutum fuit, vt non plures quàm vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non rarò solent euenire; & Concil. Trid. *sess. 24. de reformat cap. 2.* vnum tantum iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vnamque fœminam, Posseuin. *d. c. 6. n 32.* Nec Episcopus 41
potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari Constitut. dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Baptismus, §. 4.* Sanch. *d. l. 7. disp. 57. n. 7.* Rebell. *de obligat. instit. part. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89.* Reginald *d. l. 31. num. 154* Bonacin. *d. §. 2. n. 33.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4 tit. 15. l. 1. de matrimon. in declarat. num. 75.* vbi *num. 80.* decisum etiam refert, quòd† vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit 42
procurator mulieris, baptizatum de Sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres; vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

Sed dubitari potest an Concil. Trident. *dicto loco* 43
disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum; vnamque fœminam procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia *in d. c. vltim. de cognation. spirit. in 6.* dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium est habendum: at Concil. de solo Baptismi patrino loquitur, & ideo cum sit correctorium Iuris antiqui *in dict. cap. vltim.* debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluisse Trident. quoad omnia statuere, in patrino Confirmationis, & totum dictum, *cap. vltim.* per illud restringi teneant Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 57. n. 9.*

Transgressio huius præcepti adhibendo plures pa- 44
trinos, est peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cogitationes sufficientes ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. *in summ. p. 1. cap. 226. n. 1.* Veg. *p. 1. cap. 13. casu 39.* Bonacina *d. §. 2. num 32.* & ita dicit decisum Armendar *in d. loco n. 84.* quamuis Sanch. *d. lib. 7. disp. 57. n. 6.* contrarium teneant.

Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum 45
de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur: etsi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legib.* excipitur tamen, vbi lex actum non tollit; & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus *in l. Prætor ait num. 3. ff. de noui operis nunt.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam Parocho admittendi plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti: quo fun-

damento hanc ſententiam tenet Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 13. §. 1. num. 5. ſequitur Sayr. deciſ. 4. de cogn. ſpirit. dicit decisum Armendar vbi proximè num. 82.

47 Ad parentes pertinet patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad Parochos, Poſſeuin, d. cap. 6. num. 31. Bonacina d §. 2. num. 27 & patet ex Concil. Trident. citato loco Et requiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur: qui enim tantummodo aſſiſtit baptizato, vel Confirmato, ipsúmque non taugit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, ea quod vere non dicatur tenere, vel ſuſcipere. Ita Henriq. lib. 12. c. 11. §. 3. Verall. deciſ. 264. pars. 1. Reginald. d. lib. 31. num. 151. Sanch. d. lib. 7. diſp. 56. numer. 5. Bonacina d.

48 §. 2. n. 14. Mar Anton variar. lib. 1. reſolut. fin caſu 33. dicit deciſum Armendariz dict. loco num. 83. † Si verò nullus ſpecialiter deſignatus eſt patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, ſeu Parochi, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æquè ſuſciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure cap. vltim. de cognat. ſpirit in. 6. omnes contrahebant cognationem tangendo ſimul, cui ſtandum eſt, quando aliud non decernitur Iure nouo Concilij Tridentini, ex text. in l. præcipimus C. de appellat. Ita Nauar. in man. cap. 22. numero 39. Iacob. de Graſſiis in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. cap. 85. num. 4. Petr. de Ledeſma de matrimonio. quæſt. 65. artic. 3. verſic. eſt aliud dubium annexum, & in ſumm. part. 1. de Sacramnt. Matrimonij, cap 17. concluſ. 6. dub. 2. Viuald. in candelab. aureo tit. de impediment. matrimonij num. 5. verſ. cognatio ſpiritualis, Henriq. dict. §. 3. Coninch tom. 2. quæſt. 32. num. 37. & pro hac opinione deciſum referunt Rebell. de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. q. 6. num. 5. & in append. ad lib 4. num. 95. Regin. d. lib. 31. n. 152. verſic. ſecundum, Bonacina d. §. 2. n. 24. Quamuis contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & ſequuntur Sanchez d. lib. 7. diſp. 67. num. 12. & Gutier. de matrim. cap. 100. num. 7.

49 Quæſtio eſt controuerſa, an cognatio ſpiritualis poſſit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna ſententia non poſſe hanc cognationem ſpiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem perſonalem, & præſentiam actualem patrini, Iura de hoc loquéntia, vt demonſtrant text in cap. de his 30. quæſt 1. in hæc verba. de his, qui filiaſtros ſuos ad Confirmationem coram Epiſcopo tenent. id eſt, qui filios vxoris ſuæ, dum chriſmantur ſuper ſe ſuſtinent, & in cap. ad limina, eadem cauſa, & quæſt. ibi quemque ipſe propriis manibus retinendo ſuſcipit, Quare ita reſoluunt Franc. Marc. deciſ. 830. numer. 8. part. 2. Galleg. de cognat. ſpirit. cap. 13. numer. 14. Henriq. dict. lib. 12. cap. 11. num. vltim. Couarru. de ſponſalib. part. 2. cap. 6. §. 4. numer. 6. Veg tom. 1. ſumm. cap. 33. caſu 44. Fr. Emman tom. 1. ſumm. cap. 226. num. 9. Azor. inſtitut. moral. part. 1. lib. 2. c. 12. paulò poſt princip. Candelabr. aur. part. 1. vbi de matrimon. num. 190. Poſſeuin. d. cap 6. num. 27. verſic. quarto, Reginald. d. lib. 31. num. 156. Rebell. d. lib. 3. quæſt. 6. n. 12. Sanch. d. lib. 7. diſp. 59. num. 4. vbi in hanc ſententiam refert multos Doctores

50 At de conſuetudine vniuerſali verum eſt dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, ſed nomine mittentis: tum quia mittens fuit deſignatus, non verò procurator, & de hac conſuetudine, ſecundum quam decidiſſe Sacram Cardinal. Congregat. teſtantur Sà verb. matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij, n. 5. Rebel. dict. lib. 3. quæſt. 6. num 12. Mar. Antonin. var. reſol. lib. 1. reſol fin. caſu 23. Coninch. diſp. 42. num. 40. Franc. Leo. in theſauro fori Eccleſ part. 2. cap 9. num. 63. cum ſequentib. Bonac. dict. §. 4 num. 34. verſ. ſed mihi, Armendariz dict. loco num. 75. & ita etiam cenſuiſſe Sacram Rotam Romanam referunt Veral. deciſ. 147. p. 3. Galet. in margarita caſuum conſcientia, verb. cognatio, Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt. reſol. 630. in 2. edit.

Aduertendum eſt maximè, quòd patrinus in 51
Confirmatione debet eſſe alius ab eo, qui tenuit in Catechiſmo, vel Baptiſmo ſecundum conſuetudinem Eeeleſiæ Romanæ, c. in Catechiſmo, de conſecr. diſtinct 4. Chamerota d. tract. de Confirm. cap. 7. dub. 2. verſ. debet. Diana d. part. 5. tract. 4. reſol. 21. verſ. tertio, Zambran. de caſibus in arte mortis, cap. 1. dub. 6. n. 1.

† Et quamuis vnus non poſſit tenere vltra duos ea- 52
dem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando verè conſtat volentem tenere eſſe aliquem virum probum, maximè Curatum, aut ſenem, in quo, iudicio Epiſcopi, ceſſat præſumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia ſpirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Epiſcopus ſi permittat tenere vltra duos. Ita reſoluit Marc. Anton. Genuenſ. in man. Paſtorum, c. 64. r. 6.

Cùm ergo ſuſceptores patrum vicem gererent, 53
& ſuſceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter ſe coniungerentur, vt dixit Nicol. I. in cap. ita diligere 30. quæſt. meritò conſtituit Eccleſia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum eſſe decreuit nouè Concil. Trident. cap. 2. dum conſtituit in Baptiſmo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipſum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem †Et in Confirmatione confirman- 54
tem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi ſimiliter ſtatutum eſt. Chamer. vbi proximè. verſ. tertio dico. Cardoſ. dict. verb. Sacram. Confirmationis, num. 7. Et huiuſmodi parentes debere eſſe carnales, quamuis illegitimos reſoluunt Gallec. de cognat. ſpirit. d. cap. 7. num. 12. Sanch. d. lib. 7. diſput. 54. num. 16. Reginal. d. lib. 31. num. 150. verſ. cæterum, me citato in hoc loco Torreblanca dict. c. 6. num. 33.

Ex quibus conſequens eſt cognationem ſpiritua- 55
lem non contrahi inter ipſoſmet patrinos, veluti ſi vir, & fœmina ſint ſimul patrini, quia non impediuntur inter ſe coniungi. Ita Lud. Lop. in inſtruct. conſcient. part. 2. cap. 51. de matr. colum. 2. Gallec cap. 9. num. 8. Veg. tom. 1. ſum. cap. 33. caſu 40. Galet. in margarita caſuum conſcientia verb. Matrimonium, pag. 165. colum. 1. Nugn p. 3. q. 67. a. 8. verſus finem, Sanch. dict. lib. 7. diſp. 54. numer. 12. Reginald d. lib. 31. n. 150. Bonacina d. §. 2. num. 4. Armendariz vbi proximè n. 84.

Hinc etiam prouenit huiuſmodi cognationem 56
ſpiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt reſoluunt Tolet. in inſtruct. Sacerd. lib. 7. cap. 4. num. 5. Matienſ. in rub. titul. 1. gloſ. 1 num. 168. lib. 5. noua Recop Henriq dict. lib. 12. c. 11. §. 1. poſt Petr. Ledeſm. Suar. Fr. Emman. & alios Sanch. dict. lib. 7. diſput. 54. numer. 11. Reginald. dict. lib. 31 num. 149. Coninch. tom. 2. diſputat. 31. num. 24. verſ. inter fœminam, Armendariz dict. num. 84 vbi refert deciſum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis.

Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare ſuſ- 57
cipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt optimè tenent Nauar. in man. cap. 22. num. 39. Armend. dict. num. 84.

q.84.Sanch.dict.l.7.disp.57.n.5.Bonac.d.§.2.n.5.

58 Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, vt declarauit Pius V. *in sua Bulla*, incip. *Cùm illius vicem, edita 4. Kal. Decembris, an.* 1566 & post Fr. Emman. ac Nugn. ita resoluunt Sanch. *d. lib. 7, disp. 54. n. 12.* Bonacina *d. §. 2. n. 6.*

ALLEGATIO XXXI.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Oleum sanctum trina diuersitate consecratur.*

2 *Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiusque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.*

3 *Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis, balsamum vero accidentarium.*

4 *Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est Episcopo, non a simplici Sacerdote.*

5 *Chrisma de necessitate praecepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet.*

6 *Oleum Catechumenorum quale?*

7 *Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.*

8 *Oleum, quo vnguntur Reges quid significet?*

9 *Gothorum Reges vngebantur.*

10 *Hispania, Nauarra, Aragonia, & Siciliæ Reges vngebantur.*

11 *Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimisso vnguntur.*

12 *Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur.*

13 *Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vnctionis.*

14 *Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari?*

15 *Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.*

16 *Extrema Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.*

17 *Chrisma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non data necessitate.*

18 *Dignum magis attrahit ad se minus dignum.*

19 *Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior est petendus, vt ea consecret.*

20 *Exempti subiiciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempè in petitione Chrismatis, &c.*

21 *Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.*

22 *Baptismi sacramentum, tam paruulis, quam adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis*

23 *Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*

24 *Chrisma tamen clausis ianuis consecrandum.*

25 *Contrarium verius.*

26 *Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter.*

OLEVM sanctum sua trina diuersitate consecratur; *aliud*, quod vocatur Chrisma ex oleo oliuarum, & balsamo, cuius mixturæ mysterium explicatur *in cap. vnic. de sacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesiæ, Altaria, Calix, Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, solo hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium*, est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua institutione Ecclesiæ, de qua *in Epistol. Can. Iacobi Apost. Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo,* &c. De hac triplici olei consecratione, & de eius proprietate, latè agit Durand. *in l. rationali diuinorum lib. 6 c 74.* Camil. Borrel. *de præstantia Regis Catholici c. 49. n. 6. cum seqq.* 1

Confirmationis Chrisma (quod attinet ad primum oleum sanctum, de quo supra.) conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo, cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato: vt colligitur ex Concil. Trident *sess. 7. can de Confirmatione*; comprobant Tolet. *in summ. lib. 2. cap. 24 num. 2.* Nauar *in man. cap. 22. num. 8.* Syluest. *verb. Confirmatio, numer. 2.* Sot. *in 4. distinct 7. quæst. 1. art. 2.* Victor. *de Sacrament. conclus. 40.* Vivald. *in candelabro aureo sub tit. de Confirmat. cap. 2. n. 1.* Graff. *in decis aureis part. 2. lib. 1. c. 5. num. 16.* Sayr. *de Sacrament. in genere lib. 2. cap. 3. quæst. vni. art. 3. vers. de Confirmat.* Bellarmin. *in controu. Catholicis lib. de Confirmat. c.* 8. Nugn. *3. part. quæst. 72. art. 3.* vbi Coninch. *nu. 29. & 30.* Suar. *tom. 1. disp. 33. sect. 1. & 2.* Barthol. ab Angelo *de Sacram. dialog. 3. §. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 9. col. 106. & 108. & p. 2. lib. 5. c. 2. quæst. 4. colum* 510. Chamerota *de Sacramen. tract. 3. de confirmat. c. 2. de materia Confirmat. pag* 112. Cardos. *in praxi Iudicum verb. sacram. Confirmationis num. 2.* 2

Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento, balsamum verò est accidentarium, vt probatur ex *cap. Pastoralis, de Sacrament. non iter.* vbi interrogatus Innoc. III. quid esset agendum de quodam Confirmato oleo tantum, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset; ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti. Ita Angl. *de Confirmat. art. 22. conclus. 2.* Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 1. puncto 1. vers. quæstio est autem.* Nauarr. *cap. 22. num. 8. & cons. vnico de sacra Vnct. 4. & 8* Sayr *in dec. vnic. eod. tit* Sà *verb. Confirm. num. 7.* Chamer. *vbi suprà dub. 2.* Cardos. *d. verb. sacram. Confirmationis numer. 2.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 28. c. 2. nam. 6.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 1. cap. 12.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 1. c. 3. § 2.* Licèt contrariam sententiam, nempe Chrisma ex oleo & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis existimauerint Zambran. *de casibus tem. mortis c. 2. n. 2.* Fernand. de Heredia *in disp. mixtis de sacramen. Conf. dist. 5. p. 3. dub. 1. conclu. 1.* Layman. *in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 5. n. 1.* Villalob. *in summ. tom. 1. tr. 6. diff. 3. n. 2.* 3

Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, necessariò benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom. *3. part. quæst. 72. art. 2.* Vivald. *dict. cap. 2. num. 4. & 5.* Valen *tom 4. disput. 5. quæst. 2. puncto 2. ad finem.* Francisc. de Pitigianis *distinct. 7. q. 1. art. 4. concl. 2.* Nugn. *in 3. partem D. Thomæ quæst. 72.* 4

damento hanc sententiam tenet Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 15.§.1. *num.*5. sequitur Sayr.*decis.*4. *de cogn. spirit.* dicit decisum Armendar *vbi proximè num.*82.

47 Ad parentes pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad Parochos, Posseuin,*d.cap.6. num.*31.Bonacina *d.*§.2.*num.*27 & patet ex Concil. Trident.*citato loco.* Et requiritur contractus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur: qui enim tantummodo assistit baptizato, vel Confirmato, ipsúmque non taugit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, ea quod vere non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henriq.*lib.*12. *c.*11.§.3. Verall.*decis.*264.*part.*1. Reginald. *d. lib.* 31. *num.*151. Sanch.*d.lib.*7.*disp.*56.*numer.*5. Bonacina *d.*

48 §.2.*n.*14. Mar. Anton.*variar.lib.*1.*resolut.fin.casu* 33. dicit decisum Armendariz *dict.loco num.* 83.† Si verò nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte hi æquè susciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap.vltim.de cognat.spirit.in.*6. omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur Iure nouo Concilij Tridentini, ex text.*in l.præcipimus C. de appellat.* Ita Nauar.*in man.cap.*21.*numero* 39. Iacob. de Graffiis *in decis.aureis part.*1.*lib.*2. *cap.*85.*num.*4. Petr. de Ledesma *de matrimonio. quæst.* 65. *artic.*3. *versic.est aliud dubium annexum, & in summ.part.* 1. *de Sacramnt. Matrimonij, cap.* 17.*conclus.*6. *dub.* 2. Viuald. *in candelab. aureo tit. de impediment. matrimonij num.*5.*vers. cognatio spiritualis*, Henriq. *dict.* §.3. Coninch *tom.* 2.*quæst.*32.*num.*37. & pro hac opinione decisum referunt Rebell.*de obligat. iustit.p.*2. *lib.*3.*q.*6.*num.*5.*& in append.ad lib.*4.*num.*95. Regin. *d.lib.*31.*n.*152.*versic.secundum*, Bonacina *d.*§.2.*n.*24. Quamuis contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & sequuntur Sanchez *d.lib.*7.*disp.*67.*num.*12. & Gutier.*de matrim.cap.*100. *num.*7.

49 Quæstio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & præsentiam actualem patrini, Iura de hoc loquéntia, vt demonstrant text *in cap.de his* 30.*quæst.*1. in hæc verba. *de his, qui filiastros suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent. id est, qui filios vxoris suæ, dum chrismantur super se sustinent, & in cap.ad limina, eadem causa, & quæst.* ibi *eumque ipse propriis manibus retinendo suscipit*, Quare ita resoluunt Franc. Marc.*decis.*830.*numer.*8. *part.*2. Galleg.*de cognat.spirit.cap.*13.*numer.*14. Henriq.*dict. lib.*12.*cap.*11.*num.vltim.* Couarru.*de sponsalib.part.*2. *cap.*6.§.4.*numer.*6. Veg *tom.*1.*summ. cap.*33.*casu* 44. Fr. Emman.*tom.*1.*summ.cap.*226. *num.*9. Azor.*institut.moral.part.*1.*lib.*2.*c.*12. paulò post *princip.* Candelabr.aur.*part.*1. vbi *de matrimon. num.*190. Posseuin. *d.cap.*6.*num.*27.*versic.quarto*, Reginald.*d.lib.*31.*num.* 156. Rebell.*d.lib.*3.*quæst.*6.*n.*12. Sanch.*d.lib.*7.*disp.* 59.*num.*4. vbi in hanc sententiam refert multos Doctores

50 At de consuetudine vniuersali verum est dicere cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine mittentis: tum quia mittens fuit designatus, non verò procurator, & de hac consuetudine, secundum quam decidisse *Sacram Cardinal.Congregat.* testantur Sà *verb. matrimonium, tit.de impedimentis matrimonij, n.*5. Rebel.*dict.lib.*3. *quæst.*6.*num.*12. Mar. Antonin.*var.resol.lib.*1.*resol.fin. casu* 23. Coninch.*disp.*42.*num.*40. Franc. Leo.*in thesauro fori Eccles part.*2.*cap* 9.*num.*63. *cum sequentib.* Bonac. *dict.* §.4 *num.*34.*vers.sed mihi*, Armendariz *dict. loco num.* 75. & ita etiam censuisse *Sacram Rotam Romanam* referunt Veral.*decis.*147.*p.*3. Galet.*in margarita casuum conscientiæ, verb. cognatio*, Aloys. Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.resol.*630.*in* 2.*edit.*

Aduertendum est maximè, quòd patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, *c.in Catechismo, de consecr. distinct.*4. Chamerota *d.tract.de Confirm.cap.*7.*dub.*2. *vers.debet.* Diana *d.part.*5.*tract.*4.*resol.*21. *vers.tertio*, Zambran.*de casibus in artic mortis, cap.*2.*dub.*6.*n.*1. 51

† Et quamuis vnus non possit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando verè constat volentem tenere esse aliquem virum probum, maximè Curatum, aut senem, in quo, iudicio Episcopi, cessat præsumpta malitia, & voluntas contrahendi cum filia spirituali, vel eius matre propter imparem conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere vltra duos. Ita resoluit Marc. Anton. Genuens.*in man. Pastorum, c.*64.*n.*6. 52

Cùm ergo susceptores patrum vicem gererent, & susceptos pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungerentur, vt dixit Nicol. I. *in cap.ita diligere* 30.*quæst.*1. meritò construit Ecclesia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum esse decreuit necnon Concil. Trident.*cap.*2. dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem †Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi similiter statutum est, Chamer.*vbi proximè. vers.tertio dico.* Cardos. *dict. verb. Sacram. Confirmationis, num.*7. Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quamuis illegitimos resoluunt Gallec. *de cognat.spirit.d.cap.*7.*num.*12. Sanch. *d.lib.*7.*disput.*54.*num.*16. Reginal.*d.lib.*31.*num.*150. *vers.cæterum*, me citato *in hoc loco* Torreblanca *dict. c.*6.*num.*33. 53 54

Ex quibus consequens est cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinos, veluti si vir, & fœmina sint simul patrini, quia non impediuntur inter se coniungi. Ita Lud. Lop. *in instruct. conscient.part.*2.*cap.*51.*de matr.colum.*2. Gallec *cap.*9. *num.*8. Veg.*tom.*1.*sum.cap.*33.*casu* 40. Galet.*in margarita casuum conscientiæ verb. Matrimonium, pag.* 165.*colum.*1. Nugn.*p.*3.*q.*67.*a.*8.*versus finem*, Sanch. *dict.lib.*7.*disp.*54.*numer.*12. Reginald.*d.lib.*31.*n.*150. Bonacina *d.*§.2.*num.*4. Armendariz *vbi proximè n.*84. 55

Hinc etiam prouenit huiusmodi cognationem spiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt resoluunt Tolet.*in instruct.Sacerd.lib.*7.*cap.*4. *num.*5. Matiens.*in rub.titul.*1.*glos.*1.*num.*168.*lib.*5. *noua Recop.* Henriq *dict. lib.*12.*c.*11.§.2. post Petr. Ledesm. Suar. Fr. Emman. & alios Sanch.*dict.lib.*7.*disput.*54.*numer.*11. Reginald. *dict.lib.*31 *num.*149. Coninch.*tom.*2.*disputat.*32.*num.* 24.*vers.inter fœminam*, Armendariz *dict.num.*84. vbi refert decisum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis. 56

Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optimè tenent Nauar.*in man.cap.*22.*num.*39. Armend. *dict. num.*84. 57

*q.*84.Sanch.*dict.l.*7.*disp.*57.*n.*5.Bonac.*d.*§.2.*n.*5.

58 Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea,cum qua simul alienum filium suscepit,vt declarauit Pius V.*in sua Bulla,*incip.*Cùm illius vicem,edita* 4.*Kal.Decembris,an.*1566.& post Fr.Emman.ac Nugn.ita resoluunt Sanch.*d.lib.*7.*disp.*54.*n.*12.Bonacina *d.*§.2.*n.*6.

ALLEGATIO XXXI.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Oleum sanctum trina diuersitate consecratur.*
2 *Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiusque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.*
3 *Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis,balsamum vero accidentarium.*
4 *Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est Episcopo, non à simplici Sacerdote.*
5 *Chrisma de necessitate praecepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet.*
6 *Oleum Catechumenorum quale?*
7 *Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.*
8 *Oleum,quo vnguntur Reges quid significet?*
9 *Gothorum Reges vngebantur.*
10 *Hispania, Nauarra, Aragonia,& Siciliæ Reges vngebantur.*
11 *Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimisso vnguntur.*
12 *Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur.*
13 *Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vnctionis.*
14 *Oleum,& Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari?*
15 *Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis,etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.*
16 *Extremæ Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur praeter oleum infirmorum.*
17 *Chrisma,& olea singulis annis confici debent,& peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat,non data necessitate.*
18 *Dignum magis attrahit ad se minus dignum.*
19 *Episcopus si absens sit,vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hac olea benedici debent, vicinior est petendus,vt ea consecret.*
20 *Exempti subiiciuntur Episcopo in illis omnibus,quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempè in petitione Chrismatis,&c.*
21 *Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.*
22 *Baptismi sacramentum,tam paruulis,quam adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis*
23 *Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.*
24 *Chrisma tamen clausis ianuis consecrandum.*
25 *Contrarium verius.*
26 *Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum infirmorum,peccat mortaliter.*

OLEVM sanctum sua trina diuersitate consecratur; *aliud*, quod vocatur Chrisma ex oleo oliuarum, & balsamo,cuius mixturæ mysterium explicatur *in cap.vnic. de sacra Vnctione.* Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesiæ, Altaria,Calix,Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuarum, solo hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismationem,Sacerdotis manus,Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium*, est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæua institutione Ecclesiæ, de qua *in Epistol. Can. Iacobi Apost. Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ,& orent super eum,vngentes eum oleo,* &c.De hac triplici olei consecratione,& de eius proprietate, latè agit Durand. *in l. rationali diuinorum lib.*6.*c.*74. Camil.Borrel. *de præstantia Regis Catholici c.*49.*n.*6. *cum seqq.* 1

Confirmationis Chrisma (quod attinet ad primum oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo, cuiuscumque loci sit,benedicto ab Episcopo consecrato: vt colligitur ex Concil.Trident.*sess.*7.*can.de Confirmatione*; comprobant Tolet.*in summ.lib.*2.*cap.*24 *num.*2.Nauar *in man.cap.*22.*num.*8. Syluest.*verb.Confirmatio,numer.*2. Sot.*in* 4.*distinct.* 7.*quæst.*1.*art.*2.Victor. *de Sacrament, conclus.*40. Viuald. *in candelabro aureo sub tit.de Confirmat.cap.*2.*n.*1.Graff.*in decis aureis part.*2. *lib.*1.*c.*5. *num.*16.Sayr.*de Sacrament.in genere lib.*1.*cap.*3.*quæst. vni.art.*3.*vers.de Confirmat.*Bellarmin.*in controu. Catholicis lib.de Confirmat.c.*8.Nugn.3.*part.quæst.*72.*art.* 3.vbi Coninch.*nu.*29.& 30.Suar.*tom.*1. *disp.*33.*sect.* 1.& 2.Barthol. ab Angelo *de Sacram.dialog.*3. §.4. Azor.*instit.moral.p.*1.*lib.*2.*c.*9. *col.*106.& 108.& *p.*2. *lib.*5.*c.*1.*quæst.*4.*colum* 510. Chamerota *de Sacramen. tract.*3.*de confirmat.c.*2*de materia Confirmat. pag.*112. Cardos.*in praxi Iudicum verb.sacram. Confirmationis num.*1. 2

Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento, balsamum verò est accidentarium,vt probatur ex *cap. Pastoralis, de Sacrament.non iter.* vbi interrogatus Innoc.III. quid esset agendum de quodam Confirmato oleo tantum, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset; ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti.Ita Angl.*de Confirmat.art.*22.*conclus.*2.Valent.*tom.*4.*disput.*5.*q.*1. *puncto* 1.*vers.quæstio est autem.* Nauarr.*cap.*22.*num.*8. & *cons.vnico de sacra Vnct.*4.& 8 Sayr.*n.dec.vnic.eod. tit.*Sà *verb.Confirm.num.*7. Chamer.*vbi suprà dub.*2. Cardos.*d.verb.sacram.Confirmationis numer.*2. Valer. Regin.*in praxi fori pœnit.lib.*28.*c.*2.*num.*6.Philiarch. *de officio Sacerd.tom.*1.*p.*2.*lib.*1.*cap.*11. Fernandez *in examine Theolog.moral.p.*1.*c.*3.§.2. Licèt contrariam sententiam,nempe Chrisma ex oleo&balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis existimauerint Zambran.*de casibus temporis c.*2. *n.*2. Fernand.de Heredia *in disp.mixtis de sacramen. Conf.dist.*5.*p.*3.*dub.*1.*conclu.*1.Layman. *in Theol.mor. lib.*5 *tract.*3.*c.*5.*n.*1.Villalob.*in summ.tom.*1.*tr.*6.*diff.* 2.*n.*2. 3

Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, necessariò benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom.3.*part. quæst.*72.*art.*2. Viuald.*dict.cap.*2.*num.*4. & 5.Valen.*tom.*4. *disput.*5. *quæst.*2.*puncto* 2. *ad finem.* Francisc. de Pitigianis *distinct.*7.*q.*1.*art.*4.*concl.*2.Nugn.*in* 3.*partem D.Thomæ quæst.*72. 4

quæst.72.art.3.difficult.4.vbi Coninch.num.43. Chamerot.dict.c.2.dub.3.& 5. Suar.dict.disput.33.sect.2. Bartholom.ab Angel.dict.dialog.3.§.12.Alzed dict.p.2.c.4.n.7.An Papa possit committere simplici Sacerdoti consecrationem Chrismatis, quod est materia Confirmationis, vide alleg.praced.n.6.

5 De necessitate præcepti est, vt Chrisma confectum sit illo anno in die Cœnæ Domini, cap.si quis, de consecrat. distinct.4.c.omni tempore, eadem distinct. D.Anton.3.part.tit.14. cap.14 §.2. Barthol.ab Angelo dict.dial.3.§.82. Cardos.dict.verb.sacram. Confirmationis num.8 Reginald.dict.lib.28.c.2.nu.8 in fine. Alzedo dict.part.2.cap.4.num.16.vbi num.15. ait quòd non licet Episcopo Chrisma conficere nisi Missam celebret, & numer.17. post Fr.Emman.in summ. tom.4 cap.67.num.14.quòd non peccat mort.Episcopus etiamsi Chrisma consecret in peccato existens, sed peccabit ex eo, quia Missam celebrat. Et si Episcopus habeat duos Episcopatus vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Ecclesia in die Cœnæ Domini, & ibi Chrisma conficere, & altero anno in alia, & sic alternatis annis hoc officium exercere, & Chrisma de vna Ecclesia in aliam transmittere, vt frequenter solet fieri, iuxta cap.te referente.12.vbi Hostiens.ante finem; Butr.& Abb.in fine, de celebrat. Missarum, ita illis citatis refert Steph. Grat. discept.forens.tom.4.disput 655 num.74. qui post hæc scripta ad manus meas peruenit, & me citato in hoc loco Alzedo dict.part.1.cap.4.num.19. Peccabit autem Episcopus si confirmet ex veteri Chrismate, & non ex nouo illius anni. Ita post Soar.tenet Marc.Anton. Genuens.in man Pastorum c.54.n.9.

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad secundum oleum sanctum, de quo supra) est illud, quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, scapulis, manusque Presbyterorum, cùm ad Sacerdotium promouentur, quod etiam seruit ad consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctissimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, sed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis, & in scapulis, vt vndique muniatur per Dei gratiam ad bona opera facienda. Durand. in ration.diuin.lib.6.cap.74.num.21.Fusch.de visit.l.1.
7 cap.6.num.4. † Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum: hi enim vnctionem accipiunt ab Episcopis in suis Regnis, vt decidit Innocent.III. in cap.1.§.vnde, de sacra Vnctione, Selua de beneficiis prima part.quæst.5.num.164 & 165.Gregor.l.13.glos.1.tit.4.part.1.Petr.Alphons.de Vasconcel.in harmonia rubricar.sub rubric de sancta Vnctione num. 9. Fusch. dict.cap.6.num.5. Azor.instit. moral.par.2.lib.10.cap.
8 5.quæst.2.& 3.† Significationes autem Vnctionis retulit Augustinus de Ancona de potestate Papæ quæst. 38.art.2 Castald.de Imperatore quæst.27. nam oleum quo vnguntur, significat lætitiam, & promptitudinē ad debellandum inimicos Ecclesiæ, & pugnandum pro Fide ad consequendum victoriam. Vnde intelligi potest illud.Ps.44. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis, oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc significat oleo iniungi, vt ostendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conscientiæ designatur, iuxta Matth.25.prudentes Virgines acceperunt oleum in vasis suis: & refertur in cap.1.§.2.de sacr.Vnctione, Durand. dict.cap.74 num.10.& refert D.Thom.3. part.summ. quæst.108 artic.3.in addit.quòd sicut cap.10. Actuum Apostol. dicitur de Christo, quòd predicauit Ioannes Iesum à Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute; & sicut Christus, id est, Vnctus appellatur Dominus noster IESVS, ita Reges, iniunguntur, consecrantur, & coronantur, vt intelligant à Christo Vncto potestatem habere, & in eo regnare, quod declarat Innocentius antiquus in c.venerabilem, de elect.

Ius vngendi, omnibus Regibus Christianis generale est, nec quod de aliquibus peculiariter scribitur, ius aliis adimit; sed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa quia aūt Vassalli Ecclesiæ, iuxta ea, quæ notant Doctores per tex. ibi in cap.intelleximus, de iureiur.& citati ad Mart.Lauden. quæst.23. de Princip.& Restauro Castaldo de Imperat.quæstion. 19.num.6. & quæst.36.num.10.nouissimè D.Roder.à Cunha de Primatu Eccles. Bracharen.cap.36. num.1. Alex.Patrit.de instit.armorum & fœderum. Regis Galliæ l.1.c 9. vbi probat vnctionem plerisque Regibus Christiani Orbis vsitatam Hispaniarum antiquissimi Reges Gothi vngebantur, provt de Rege VVamba, & Eruigio dicitur in Concil.Tolet XII. cap.1.& de Flauio Egica narrat Ambr.de Morales in chroni.in Hispaniæ lib.12.c.41.53.& 57. Camill.Borrel.de præstantia Regis Cathol.cap.49.num.73.vbi quòd Hispaniæ Reges nihil dignius nihilque sanctius putarunt, quam vt aliorum Regum more sancto oleo vngerentur, & refert Bambam Regem vnctum fuisse per Episcopum Toletanum, nec passim se Regem nominari donec Sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus, & coronatus esset: solitosque fuisse Gothorum Reges eam sacram Vnctionem recipere asserunt Garcia de Loaysa in Synodo Toletana sub Gundemare, fol.277 & in notis ad Concilium Toletanum nonum cap.10. fol.495. Alex Patrit. d.lib.1.cap.10.per tot.†De Regum Hispaniæ Vnctio- 10
ne, eorumque vsitato ritu, & præcipue de Alphonso IV. memorat Garibay in compendio historiali, lib.8. cap.1.ann. 1135. In Regibus Nauarræ idem vsum fuisse, quòd scilicet omnes vngerentur, meminit idem Garib.lib.26.cap.1.& lib.17.cap. & 4 vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo III. De Vnctione Regum Aragoniæ agit Hieron.Curita in annal.eiusd.Regul.lib.10.cap.68.& lib.7.cap.1 & cap.28. & 29. mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando. De Vnctione Regum Siciliæ aut Castald.de Imper.q.18.num.6. Curit.annal. Aragon. p.1. lib.5. cap.17. de omnibus meminit Illustriss.à Cuña c.36.n.2. Et quòd Rex noster Catholicus tamquam Rex Siciliæ oleo sancto inungitur, refert Camil.Borrel, de præstantia Regis Cathol.c.49.n.1.& 67. at ibid.n.2.addit quòd Reges Galliæ & Angliæ inunguntur, alij verò minimè, nisi consuetudine id obseruatum fuerit.

Reges tamen Franciæ, Hierosolymitani, & Sici- 11
liæ prætendunt sibi tantùm hanc vnctionem singulari quodam priuilegio priuatim concessam. Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ Cœlo dimissum narratur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum. lib.2. de domanio Franciæ tit.2. numer.7. D.Anton.part.2.historiali titul.11. cap.2.§.7. Forcatul.de Imperio Gallorum, lib.6.fol.570.Cassan.in catalogo p.5.consid.30.& 31. Carolum Grassal.de iuribus Regum Franciæ, lib.2.iure 2.Guidop.quæst.114. Guillem. de Benedict.in cap.Raynutius, verb.duas habens filias, n.77.Castald.de Imperat.quæst.18.num.6. Martin.Laudens.quæst.76.de Principe, Ioan.Ferreult. priuileg.7.Francisc.Marc.decis.456.nu.31.& decis.1024. num.5.& 7.Fusc.de visitat.lib.3.c.6.num.5. Petr.Greg. in præludiis optimi Iurisconsulti, probique magistratus, lib.1.cap.11. Card.Baron. annalium Ecclesiæ tom.6. num.

à n. 499. Thom. Corm. *lib. rerum gest. Henric. II. Regis Galliæ, fol.* 18. Alex. Petrit. *d. lib.* 1. *c.* 4. vbi probat vnctionem Regum non imprimere characterem, *& c.* 8. quod vnctio non tribuit Regibus summam potestatem, sed alias quasdam prærogatiuas spirituales, *& c.* 11. quod Pipinius primus Regum Francorum inunctus fuit.

12 Solus Pontifex Chrismate in capite vngitur ex
balsamo, & oleo confecto mystica ratione, sed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chrismate ex *Cæremoniali sacro, lib.* 1. *sect.* 1. *c.* 5. & ita ex text. *in cap.* 1. *de sacra Vnctione*, non potest Rex Chrismate inungi, sed solo oleo. Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem, notat Restaur. Castal. *de Imperatore q.* 19. *n.* 3.

13 Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad ter-
tium oleum sanctum, de quo supra) benedictum ab Episcopo, est materia remota sacramenti Vnctionis, vt habetur in Concil. Trident. *sess.* 14. *de extrema Vnctione, c.* 1. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 1. *c.* 3. *q. vnic. a.* 3. *versic. de Sacram.* Zerola *in praxi Episc. part.* 1. *verb. Extrema Vnctio, vers.* 1. Petr. de Ledesma *p.* 1. *de sacram. Extrema Vnctionis, c.* 2. Azor *instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 9. *vers. quotiescumque in fine pag.* 107. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 28. *n.* 50. *cum sequentib.* Coninch *de Sacram. tom.* 2. *dispur. disp.* 19 *à n.* 5. Et de oleo infirmorum, in quo sunt facta multa miracula, vide Martin. del Rio *disquisit. magic. lib.* 6. *c.* 1. *sect.* 3. *pag.* 512.

14 Quamuis ab Episcopo sit oleum infirmorum be-
nedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oleum, & Chrisma consecrare, vt ait Caietanus 3. *part. quæst.* 72. *art.* .. tetigi *allegat. præcedent. num.* 6. & tenent aliqui apud Henriq *in summ. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. Bartholom. ab Angelo *dialogo* 4. §. 98. Fusc. *d. cap.* 6. *numer.* 7. Chamer. *dicto loco, dub.* 5. Bonacin. *de Sacramentis, disp.* 7. *quæst. vnic. puncto* 2. *num.* 3. vbi *numer.* 4.
15 resoluit † oleum oliuarum esse materiam sufficien-
tem huius Sacramenti, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quàm benedictione
16 consueta Ecclesiæ, & *n.* 5. asserit † non esse validum
Sacramentum extremę Vnctionis, si aliud oleum per errorem adhibeatur pręter oleum infirmorum, ex ea ratione, quia materia huius Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenere Nugn. 1. *p. q.* 29. *art.* 6. Reginald. *dict. lib.* 28. *n.* 50. Francisc. Pitigian. *dist.* 23. *q. vnic. art.* 3. *vers. debet*, licèt Chamerota *dict. loco dub.* 4. asserat confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamuis peccaret, qui sic vteretur.

17 Ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ debet
prædictum oleum esse benedictum eo anno, per text. *in cap. litteris, de consecrat. dist.* 3. Bonacina *dict. quæst. vnic puncto* 1. *num.* 5. vbi etiam asserit non videri à peccato excusandum parochum si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, idem asserunt Vgolin *dict. cap.* 7. § 2. *num.* . Posseuin. *de officio Curati cap.* 9 *num.* .. Addo Parochum posse licitè oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore vt oleum consecratum non sufficiat: vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecrato: ita Pitigianus *d. artic.* 3. Bartholom. ab Angelo *d. dialogo* 4. §. 92. *&* 101. Posseuinus *de officio Curati, c.* 9. *num.* 2. Fusch. *d. c.* 6 *n.* 10. † magis enim 18
dignum attrahit ad se minus dignum, *c. quod in dubiis, de consecr. Ecclesiæ*, Dec. *in c. ex litteris, n.* 4. *de constitut.* Tiraq. *de retractu lignag.* §. 1. *gloss.* 7. *numer.* 82. Hieron Giach. *in cons. Syndicatus, num.* 329. Menoch *cons.* 1. *nu.* 127. Ferrer. *in constitut. Cathaloniæ glos.* 1. *n.*
56. † At si absens sit Episcopus, vel Episcopalis Se- 19
des eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debēt, & illorum necessitas adsit proximus Episcopus adiri poterit, & curare, vt consecrentur eadem olea, gloss. *verb. spiritualibus, in c. si Episcopus, de suppl. neglig. Prælat.* & notat Vgolin *d. c.* 17. §. 2. *n.* 2. vbi etiam aduertit, quod si hoc non fiat, & necessitas vigeat, potest interim veteri vti.

Exempti subiiciuntur Episcopo in eis omnibus, 20
quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, vt probat *c. veniens* 19. *vers. Chrisma, de præscript.* vbi Abb. *not.* 1. Balb. *de præscript.* 1 *part.* 5. *partis, quæst.* 11. *n. fin.* Rebuff. *in praxi benefic. p.* 1. *sit de cleric & à quibus, & quomodo creentur, n.* 22. Cochier. *de Iurisdict. Ordin. exemptos part.* 2. *q.* 45. *nu.*
16. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei,
c. ea quæ, de simon † Nihilque pro eodem Chrismate, 21
& aliis oleis sacris recipi etiam potest à Parochis, quamuis liberè oblatum; quare eorum, qui præpositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi nona aut aliquid aliud ipsis tribuatur, vt per Fusc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 13. quem refert Vgolin. *de potest. Episcopi, c.* 4 § 3. *n.* 1. & optimè disponit Concil. Prouinc. Bracharen. IV. *act.* 4. *cap.* 28.

Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti 22
publice confici possit: In qua quæstione communis Doctorum opinio tenet, quod licèt Baptismi sacramentum tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti possit administrari, vt decidit text. *in cap. quoniam, de sent. excom. lib.* 6. & latè prosequuntur Henriq *in sum. lib.* 1. *cap.* 16. §. 1. Suar *tom. disp.* 26. *section.* 1. Vgolin *tabul.* 5. *cap.* 7. §. 4. *num.* 1. Sayr *de censur. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 3. etiam resoluentes fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi ex vulgari reg. *concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum*, de qua *in l. ad rem mobilem, ff. de procurat. & in cap. præterea, de officio deleg.* & quia † cui vnum con- 23
ceditur, conceduntur omnia, cum quibus fieri solet, *l. si quando, Cod. de inoffic. testament.* cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter interdicta conferri possit, ex *d. cap. quoniam*, vt per Nauar. *in manual cap.* 27. *num.* 178 Couar. *in cap. alma* 2. *part.* §. 2. *num.* 7. *vers. idem de Confirmationis sacramento*, Vgolin. *dict. cap.* 7. §. 5. Sayr *dict. cap.* 7. *num.* 6. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2. *disput.* 4. *cap.* 2. Tolet. *in summ. lib.* 1. *cap.* 53. Auila *de censur. disput.* 4. *sect.* 1. *dub.* 4. *conclus.* 4. Henriq *cap.* 6. §. 7. *lib.* 3. *cap.* 45. §. 1. *iuncta lit. I.* Suar. *d. sect.* 1. *à num.* 7. † Chrisma tamen non ita, 24
sed clausis ianuis, iuxta moderationem *in cap. alma mater, vers. adiicimus, de sent. excommun. lib.* 6. Ita post Archid. & Anchar ac alios communiter ibi resoluit Couar. Vgolin Henr. *dict.* §. 1 *litt. M*, & Suar. *num.* 8. *dictis locis*, & post eos Bonacina *de censur. disp.* 5. *puncto* 2. §. *n.* 2. Mar. Alter *dict. c. vers. communis*, Bonzon. *de iustitia Pontifici interdicti, c.* 6. *vers. præterea & seq.* vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

Verùm licèt huius sententiæ nullum inuenerim 25
contra

cuntradictorem, eiſacquieſcere non poſſunt: nam text. *in d. verſ. Adiicimus*, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos caſos, in quibos antiquiori inre illa pruhibitio fuerat modificata, ſed ad rigorem interdicti temperandum in caſibos, in quibus aliàs vſom dioinorum impediat, quare lex inducta in fauorem, & rigorem minueodum, contrarium effectum operari nun poteſt, ioxta reg. *qua ob gratiam, lib. 6. & l. legata inutiliter*, iuncto ſommario, *ff. de adim. leg.* Vnde quemadmodum iure antiquu vſos Baptiſmi, & Confirmationis, quia ſimpliciter conceſſos reperitur, tempore interdicti à prædicti Doctoribus conceditur, publicè, & apertis ianuis, ita in conficiendo Chriſmate ex eadem ratione id ipsũ concedere debuerunt. Accedit quia forma præſcripta *in d. verſ. Adiicimus*, manifeſtè oſtendit applicari non poſſe Chriſmati conficiendu, agit enim *ibi* Põtifex de diuinis ufficiis, & Miſſa celebranda ſingulis diebus, quod Chriſmati minimè conuenit, ſiquidem quotidie fieri non poteſt, ſed ſemel in anno Cœna Domini. Inſuper dici non poteſt cuntineri Chriſma in priori parte, qua agitur de Miſſæ ſacrificio faciẽdo, neque etiam in poſteriori de diuinis Officiis dicendis, quia Chriſma non dicitur, ſed fit, ſeu conficitur, vnde hic loquendi modus, dicantur ufficia ſingolis diebus, propriè in toto rigore conoenit recitationi hurarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex *verſ. & canonici*, ibi, *qui horis interſunt*.

26 Epiſcopus peccator ſi cunſecret Chriſma, aut oleum infirmorum, peccat mort. qoia id Iure diuinu pertinet ad materiam neceſſariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis, & videtur res granis annexa Ordini Epiſcopali: nun ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines conſecrat, qood non tã pertinet ad ſolemne officiom Ordinis Epiſcopalis, ita Henriq. *in ſum. l.* o. c. 23. §. . ſequitur Ioan. de Logu *de ſacram. in genere diſp.* 8 *ſect.* 9. *n.* 156. Sed contrariũ, immo Epiſcopum ſiue conficiat Chriſmá, ſiue conſecret Eccleſiam in peccatu, non peccare mort. minos bene indiſtin te ſoſtinent Hurtad. *de ſacram. in genere diſp.* 4. *difficul.* 10. Granad. *in* 1. *part. S. Thomæ de ſacram. in genere contro.* 3. *tr* 5. *n.* 7. Merat. *tom de ſacram. in genere diſp.* 8 *ſect.* *in fine*, Præpoſ. *in* 3. *p q* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 37 Tanner. *tom* 4. *diſput* 3. *q.* 4. *dub.* 3. *n.* 34. qnos refert & ſequitur Diana *moral. reſol p.* 5. *tr.* 13. *reſol.* 73. *verſ. ſed ſententiam.*

ALLEGATIO XXXII.

Epiſcopus in matrimoniis contrahendis, & diſpenſationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Matrimonij.*

2 *Peccatum mortale committitur quando huiuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa.*

3 *Sponſi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*

4 *Parochus peccat mortaliter aſſiſtendo matrimonio abſque præmiſſis denunciationibus.*

5 *Parochus omittens vnam denunciationem, ſi certus ſit nullum ſubeſſe impedimentum, videtur à mortali excuſandus.*

6 *Parochus timore mortis omiſſis denunciationibus matrimonio aſſiſtens non peccat.*

7 *Parochus auctoritate propria, & ſine iuſta cauſa denunciationes omittens, ſuſpendendus eſt ab officio per triennium.*

8 *Matrimonium dicitur clandeſtinum quoad pœnas, ſi illicitè denunciationes omittantur.*

9 *Denunciationes ſunt faciendæ à Parocho, vel ab eius vicario de ipſius Parochi licentia.*

10 *Denunciationes ſunt faciendæ in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diuerſarum Parochiarum.*

11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ ſunt denunciationes in eo, in quo veriſimilius eſt ſciri impedimenta.*

12 *Denunciationes ſunt faciendæ tribus diebus feſtiuis continuis, quæ ſibi non ſuccedant immediatè.*

13 *Parochus non peccat mortal. ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat.*

14 *Diebus ferialibus huiuſmodi denunciationes fieri non poſſunt, etiam cum diſpenſatione Epiſcopi.*

15 *Denunciationes poſſunt aliquando fieri alio die, quàm feſto, ſi ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedat.*

16 *Denunciationes validè fieri poſſunt extra Eccleſiam, & Miſſarum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam perueniant.*

17 *Matrimonium extra Eccleſiam licitè celebrare poteſt*

18 *Ordinarius non poteſt præcipere, ne matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma.*

19 *Quoties timetur impediendum malitioſè matrimonium coram Parocho, & teſtibus, celebrari poteſt omiſſis denunciationibus, dummodo poſtea ante conſummationem fiant.*

20 *Parochus, quoties timetur malitioſè matrimonium impediendum, non poteſt denunciationes omittere vt fiant antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit.*

21 *Malitioſè facere dicitur, qui non iuſte impedire poteſt.*

22 *Animus malitioſè impedientium coniecturis detegitur, & iureiurando præſtito cognoſcitur.*

23 *Animus non niſi iuramento probari poteſt.*

24 *Falſa impedimenta denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*

25 *Cognoſcens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamſi occultum ſit, vel acceptum ſub ſecreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifeſtare.*

26 *Cognoſcens aliquod impedimentum occultum, ita vt ſolus ipſe nouerit, præcipuè ſi naſcitur ex infamia, aut peccato, vel cum graui ſuo incommodo, aut aliorum ſcandalo, non tenetur detegere.*

27 *Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex cauſa.*

28 *Ordinarij appellatione venit Epiſcopi Vicarius.*

29 *Vicarius Epiſcopi poteſt remittere denunciationes.*

30 *Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſubditi, poſſunt remittere denunciationes.*

31 *Abbates, qui Ordinarij ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

32 *Abbates huiuſmodi titulares, & Commẽdatarij poſ-*
ſunt

sunt remittere denuntiationes.

33 Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti potest denunciationes remittere.

34 Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.

35 Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque quamuis sint diuersæ Diœcesis in denunciationibus dispensare.

36 Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.

37 Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare non tamen generaliter.

38 Ordinarij absque iusta causa denunciationes remittere non possunt.

39 Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur.

40 Iustæ ad dispensandum causæ quæ.

41 Causa iusta ad dispensandum est quando creditur matrimonium iniustè impediendum.

42 Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.

43 Vel quando virgo erat à viro deflorata.

44 Vel si filij essent sub potestate nouercali.

45 Vel quando Magnates contracturi sunt matrimonium.

46 Vel quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis.

47 Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.

48 Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti.

49 Vel vbi contrahere volentes diù habiti fuerint pro coniugibus.

50 Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationali causa peccat mortaliter.

51 Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem patris sub peccato mortali dispensare.

52 Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum.

53 An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione.

54 Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.

55 Qui intra quatuor menses post denunciationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi.

56 Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur?

57 Parochiam acquirit quiuis ratione habitationis.

58 Scholares, dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.

59 Parochianus, vt verè aliquis dicatur, debet habere animum constituendi in Parochia domicilium.

60 Cap. questi, 16. quæst. 1 declaratur.

61 Cap. vlt. de Paroch. declaratur.

62 Cap. in nostra, de sepult. declaratur.

63 Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenetur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegatus.

64 Parochiani verè efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni habuerint.

65 Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vxoris, si in eius Parochia contrahatur, & Parochus viri, si in viri Parochia fiat.

66 Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.

67 Fœmina coram Parocho suæ Parochiæ contraxit matrimonium inualidum postquam se transtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare.

68 Amasia, quæ transtulit ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo.

69 Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat.

70 Habitationis inæqualitas si detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitauerit.

71 Habitans in confinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habeat.

72 Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius Parochia sunt, vel commorantur.

73 Vagorum matrimoniis potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia.

74 Parochus, qui in vagorum Matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.

75 Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet.

76 Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena.

77 Alienigenarum iure gaudent, qui secedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.

78 Parochi præsentia in Matrimoniis necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus.

79 Non intelligens dici potest præsens.

80 Parochi præsentia quare hodie de essentia requiritur.

81 Præsentia Parochi pro forma actus exigitur, itavt Matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit.

82 Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vi intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium.

83 Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectum esset non intelligere.

84 Contrahens coram Parocho inuito grauiter peccat.

85 Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat.

86 Parochi præsentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat.

87 Cæcus quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de iis; quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius præsentia non sufficit.

88 Parochi præsentia sufficit etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.

89 Doctores plures contrarium tenentes, referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.

90 Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit.

91 Matri

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso validum est.*

92 *Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est.*

93 *Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat validè Matrimonio assistit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi & Episcopi loci validè assistit Matrimonio suorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & testes in celebrandis coniugiis non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi vnius præsentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vice curatus potest Matrimonio assistere.*

100 *Parochus delegatus ad vniuersam Parochiæ curam potest delegare facultatem assistendi Matrimonio, & n. 115.*

101 *Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo, vt possit substituere ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare.*

103 *Parochus habens iniustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliatur, potest Matrimonio assistere.*

104 *Laicus communis errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio assistit.*

105 *Parochus non Sacerdos validè Matrimonio assistit.*

106 *Parochus assistens in peccato mort. validè Matrimonio assistit:*

107 *Parochus proprius Matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.*

108 *Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere.*

109 *Parochus fictè concedens facultatem assistendi Matrimonio, illud non efficit inualidum.*

110 *Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non toleratus, potest validè dare alteri licentiam assistendi.*

111 *Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio, de licentia Parochi.*

112 *Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.*

113 *Matrimonium de licentia Parochi coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum.*

114 *Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos, non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam.*

115 *Parochus proprius cogi potest ad assistendum Matrimonio, si illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alio Sacerdoti interueniendi concedere.*

116 *Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi suorum diœcesanorum.*

117 *Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimoniis interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.*

118 *Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.*

119 *Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest eius Vicarius validè interesse Matrimoniis, aliisque committere.*

120 *Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, sed tantùm Sacerdotem delegare.*

121 *Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimoniis suorum diœcesanorum.*

122 *Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ potest huiusmodi facultatem concedere.*

123 *Capitulum Sede vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere.*

124 *Legatus respectu prouinciæ suæ legationis eandem habet potestatem.*

125 *Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visitet.*

126 *Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.*

127 *Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit.*

128 *Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa.*

129 *Licentia debet actum præcedere.*

130 *Matrimonium nullum est cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret.*

131 *Licentia data ad interessendum matrimoniis non debet esse reuocata; quæ tunc talis censeretur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit.*

132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.*

133 *Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.*

134 *Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.*

135 *Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.*

136 *Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio.*

137 *Testium duorum, vel trium præsentia vltra Parochi assistentiam necessaria est, ad validè Matrimonium contrahendum.*

138 *Testes in Matrimoniis necessarij possunt esse quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœmina, aut infames.*

139 *Testes ad matrimon. non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam præsentes.*

140 *Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit.*

141 *Parochi, & testium præsentiæ defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.*

142 *Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant.*

143 *Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resoluitur.*

144 *Obligatio nulla, nec ciuilis naturalis oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino.*

145 *Actus à principio nullus, nullum producit effectum.*
146 *Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis respondetur.*
147 *Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est.*
148 *Sponsalia non transeunt in Matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus.*
149 *Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.*
150 *Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur.*
151 *Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.*
152 *Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit.*
153 *Incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si alio migrent, vbi non est acceptatum, possunt validè contrahere clandestinè.*
154 *Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concil. non tenentur contrahere iuxta illius formam.*
155 *Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum in quo receptum est.*
156 *Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vel validè fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus; quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito? ibid.*
157 *Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.*
158 *Infidelium matrimonium, vt fiat Sacramentum, non est necessariò facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.*
159 *Parochi, & testium præsentia requiritur, vt matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.*
160 *Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.*
161 *Verbum*, suspendatur, *cum sit futuri optatiui importat sententiam ferendam.*
162 *Pœna suspensionis triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.*
163 *Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.*
164 *Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendatúrque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.*
165 *Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio.*
166 *Episcopus non valet dispensare à suspensione triennali.*
167 *Episcopus non potest absoluere à suspensione temporali intra tempus, nec virtute Decreti* Concil. Trid. sess. 14. de reform. c 6.
168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, aliàs si omittat grauiter peccabit.*
169 *Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus assistens, aliquibus verbis in eius celebratione vtatur.*
170 *Omissio verborum*, ego vos in matrimonium coniungo, &c. *est peccatum mort.*
171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant.*
172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confessionem, indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.*
173 *Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem salutem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septémque peccata capitalia.*
174 *Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem mortis, & annum scribat.*
175 *Liber hic mortuis testibus & Parocho, probat matrimonium contractum.*
176 *Liber Baptismi à Parocho confectus plene probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur.*
177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.*
178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur.*
179 *Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil.*
180 *Consilium quamuis excitet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.*
181 *Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mort.*
182 *Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*
183 *Benedictiones non tenetur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit inualidum.*
184 *Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta.*
185 *Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho vtriusuis contrahentis.*
186 *Benedictionem secundis nuptiis impertiens in causa non permissa, ab officio, & beneficio suspenditur.*
187 *Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo.*
188 *Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipso iure.*
189 *Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.*
190 *Suspensionem à beneficio, etiam incurrit, Sacerdos coniungens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ absque Parochi, vel Ordinarij licentia.*
191 *Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluere potest.*
192 *Regulares matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, ipso facto, sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apost. reseruata.*
193 *A prima die Aduentus Domini, vsque ad diem Epipha-*

Epiphania, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Pascha inclusiuè matrimonia non possunt celebrari.

194 *Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus sine solemnitate.*

195 *Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummari non prohibetur.*

196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum est, contrahentes verò peccabunt mort.*

197 *Interdicti tempore, & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mort. contrahi non potest.*

198 *Matrimonium quoad substantiam validè contrahitur tempore interdicti.*

199 *Matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis confert gratiam.*

200 *Matrimonium simul tamen, & vbi primum perfectus est contractus, Sacramentum efficitur.*

201 *Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquomodo illud administrat.*

202 Cap. capellanus de feriis, *declaratur.*

203 *Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quamuis illicitè contrahatur.*

204 *Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt.*

205 *Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*

206 *Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri possint seruata moderatione c. alma mater §. adiicimus, de sentent. excommunicat. in 6.*

207 *Doctores referuntur qui de sacram. Matrim. tractatus edidere.*

1 DENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, vt si quis sciat inter eos qui matrimonio iungendi sunt, aliquod impedimentum esse, illud in medium proferat, iuxta Concil. Trident. *sess. 24 de reform matrim cap. 1.* quæ quidem denunciationes de Iure antiquo non erant de substantia matrimonij, nec hodie vllum ius nouum extat in contrarium: ideò non irritari matrimonium ipsarum omissione ex iuris reg. & ipsius Concil. decreto manifestè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clausula illic inserta *in versic. quia aliter quam præsente Parocho*, &c. non denunciationum solemnitatem respicit, sed Parochi, & testium præsentiam, quos ad sic contrahendum inhabiles reddit, non obscurè innuens alterum defectum minimè matrimonium vitiare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc casu, in cæteris regulam firmare censetur, arg. *l. nam quod ad fin. ff. de penu legata, l. quæsitum §. denique ff. de fundo instruct.* Et hoc multis rationibus comprobatur, prima, ipsaque verior omnibus est, quod vbi denunciationes de substantia forent, post matrimonium interuenire non possent; sed in ipso actu adhiberi deberent, *cap. auditis, cap. quia propter, de elect. gloss* & omnes *in l. vniuersa C. de precibus Imperatori offerendis*, Panorm. Anton. & Imola *in c. cùm nos, de his quæ fiunt à Præl.* Paul. de Castro, Roman. Alezand. & Iason *in l. si quis mihi bona § iussum, ff. de acquir. hæred.* indiuiduum enim est quicquid ad solemnitatem actus pertinet, vt nec diuidi, aut separari ab actu possit, *l. cùm auctoritas, C. de testam l heredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno & eodem tempore adiungi, & præstari debent, *l. cum hi §. si Prætor, de transact.* cum aliis citatis per Tiraq. *de retract sit. 1. §. 1. glos. 21 n. 12.* Vnde fit vt denunciationes non sint de substantia, aut forma, cùm possint Ordinarij arbitrio ex causa prætermitti. Ideo hanc sententiam tuentur, & sequuntur Nauar *in man. cap. 22. n. 76. vers. tertio, & consil. 17. n. 4. sub tit. de sponsalibus in nouit.* Salzed. *ad Bernard. cap. 75.* aliàs 76 *in nouiss. imp. addit. 2. verb. suspenditur ab officio, vers. ante omnia*, Perez *l. 1 tit. 15. lib. 5 ordinam* Hippol. Riminald *consil. 691. n. 34 lib. 6.* Caualcan. *decis. 29. de indic. n. 18 p. 1.* Henriq *in sum. lib. 11 cap. 5. §. 1.* Vega *in sum. lib. 3. casu 166.* Viuald *in candelabro aureo tit. de matrim n. 84 & 85.* Sarmient. *select. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Petr de Ledesma *de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 2. dub. 1. concl. 2. & in sum. part. 1. de sacram. matrimon. cap. 6. concl. 6. in fine*, Fr. Emman. *in summ. tom. 1. c. 217. n. 2.* Fusc *de visitat. lib. 2. c. 3. n. 11. in med.* Segura *in direct. Iudicum Ecclesiastic p. 2. c. 15. num. 36. & cap. 16. numer. 1.* Matienf. *in rub tit. 1. gloss. 1. num. 34 lib. 5. noua recopil.* Spin. *in speculo test. gloss. 15. princip. à num. 24.* Gutier *de iuram. confirm p. 1. cap 51. n. 2 & canonic. lib. 1. cap. 19. n. 12. & pract. lib. 1. quæst. 4. num 13. & in tract. de matrim. cap 56. num. 2 & cap 73. num. 1.* Chamerota *de Sacram. tractat. 12. de matr. mou. dub. 17. pag. 724.* Steph Gratian *discept forens. cap. 83. n. 7.* Piasec. *in praxi noua Episcop. 2 c. 4. num. 19.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 9 num. 45.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decision. 257 in 1. edit & resol. 224 num 6 in 2 edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 15. §. 11. nu 6.* Armend. *in addition. ad recopil. legum Nauarra lib. 4. titul. 15 l. de matrim num. 2. & 3.* Franc. Molin *de ritu nuptiar. lib. 2 differ. 11. num. 45.* Martha *de iurisdict. part. 4. casu 71. n 11 cum seqq.* Campanil *in diuers. Iuris Canon rub. 11. cap. 13. numer. 145.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. disput. 5.* Rebel *de oblig. iustitiæ part. 2. l. b. 2. quæst. 7. sect. 2. n 8* Valer Reginald *in praxi fori pœnitential. lib. 31. numer. 222.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp. 27. num. 49.* Bonacina *de Matrimonio quæst. 2. punct. 6. n. 6.* Fernandez *in examine Theologiæ moral part 3. cap 17. §. 2 num 5.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast cap. 15. num. 7.* Basil. Pont *in nouissimo tract. de Sacramento Matrimon l. b. 5 cap. 30. num 2.* Rot. *decis. 5 num. 11. part 1. recentio. & decis. 390. num 5.* apud Farin. *part. 1. recent.* & apud Postium post *tr. mandati de manutenendo decis. 241. n. 12.* Ex quibus rectè infertur duos clarissimos Iurisconsultos non bene sensisse, qui palam responderunt matrimonium omissis denunciationibus celebratum, irritum esse etiam hodie, iuxta Concilij dispositionem, prout cõsuluere Cephal. *consil. 421. à num. 1. lib. 3.* & Menoch. *consil. 79. num. 70. lib. 1.* atque alius inter eiusdem consilia *lib. 4. consil. 398.*

Peccatum tamen mortale esse, quando huiusmodi denunciationes omittuntur sine facultate, aut legitima causa, quia violatur præceptum in re grauissima, tenent Salzed *cap. 76 addit. 2. vers. peccaret*, vbi subdit peccare grauiter Parochum, qui matrimonium prætermissis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipsos, & testes scienter interessentes, Chamerota *dict. dub. 17. notab. 1.* Petr. de Ledesma *in tract. de matr. quæst. 45. art. 5. vers sed aliud est dubium, & in summ part. 1. de Sacram. matrimonij cap 6 conclus. 6.* Spin. *dict. gloss. 15. numer. 26.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst. 604. num 85.* Gutier. *de iuram confirm. p 1. cap. 51 n. 29. & d tract de matr. c. 56. n. 4. & cap. 67. num. 1.* Aloys. Ricc. *dict. resolut. 224. num. 2.* Coninch. *disp. 27. num. 51.* Reginald. *dict. lib. 31 n. 223.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis part. 3. cap 16. §. 2. num. 12.* Basil. Pont. *in nouissimo tract. de Sacramento Matrimon lib. 5. cap. 30. n. 3.* Sanch. *lib. 3. disput. 5 num. 6.* & Bonacina *dict. punct. 6. numer. 8.* vbi *num. 9.* cum Sanchez 2

3 Sanch. & Coninch contra Henriq. resoluit † spon-
sos mortaliter peccare, non tantum prima vice con-
summando matrimonium absqoe præmissis denun-
ciationibus, sed etiam toties quoties haboerunt co-
pulam.
4 Quod adeò verum est, etiamsi ipse Parochus mo-
raliter sciat nullum sobesse impedimentum, cum ex
earum omissic ne possent sequi multa mala, Sanchez
d. disp. 5. num. 6. Rebel. d. quæst. 7. n. 10. Gutier. d. cap.
57. num. 1. Coninch. d. num. 51. vers. aliqui Reg. numer.
225. d. loco, Banac. d. quæst. 1. punct. 6. num. 7. contra So-
tum n. 4. distinct. 28. qu. 1. art. 2. ad. 1. & alios asseren-
tes non esse peccatum mortale, quando Parochus
adhibuit sufficientem diligentiam ad inqoirendum,
5 an aliquod esset impedimentum. † Quando verò
Parochus omittit vnam tantùm denunciationem,
& moraliter certus est nullum subesse impedimen-
tum, tunc videtur à mortali excusandus ratione par-
uitatis materiæ, quamuis reprehendendus, si hoc fa-
ciat. Ita Syluest. verb. matrimonium 6. quæst. 7. Sanch.
d. loco num. 7. Ledesma d. quæst. 45. art. 5. & alij, quos
refert & sequitur Gutier. d. cap. 67. numer. 1. Contra
Coninch d. numer. 51. existimantem mortaliter pec-
6 care. † Si verò Parochus timore mortis assistat ma-
trimonio omissis denonciationibus debitis, non
peccat, nisi id faciat in contemptum clauium; ita
post Sanchez Galet. casuum conscient. verb. Paro-
chus, §. 4.
7 Parochom, qui omissis tribus denoneiationibus
sine licentia Ordinarij aliquos desponsaoit, posse ac
Ordinario puniri. dicit decisum Armendar. in addit.
ad recop. legum Nauarra, lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matrim.
numer. 4. & suspendendum esse ab nfficio per trien-
nium, ex cap. cùm inhib tio, de clandest. desponsat. tenet
Henriq. lib. 11. cap. 5. num. 6. quem refert, & seqnitur
Bonaein. d. punct. 6. num. 3. Sahag. ad tit. de sponsalib.
8 num. 56. Nam † quando propria auctoritate, & sic
illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dici-
tur matrimoniom clandestinum ad incurrendas pœ-
nas clandestinis matrimoniis appositas, etiamsi fiat
coram Parocho. & testibus. Ita Pett. de Ledesma d.
cap. 6. dub 2. propè finem, Henriq. in sum. lib. 11. cap. 6.
num. 1 lit. M, Gutierr. pract. lib. 2. quæst. 4. & de ma-
trim. cap. 55. n. 5. Sanchez lib. 3. disput. 1. n. 7. Coninch
d. tom. 2. disp. 18. num. 103. & disp. 27. n. 83. Francisc.
Molin. d. difer. 11. à num. 40. Contra Sot. in 4. sent.
dist. 28. quæst. vnic. art. 1. & Alph. de Castro de insta
hæres. punit l. 2. c. 18.
9 Quæ denunciationes faciendæ sunt, vt validè fie-
ri debeant, à Parocho, vel ab alio de licentia ipsius
Parochi, vt resoluunt Fr. Emman. in summ part. 1. cap.
217. num. 6. Sanch lib. 3. disp. 6. à nu. 4. Coninch disp.
27. dub. 5. num. 10. Reginald lib. 31. num. 225. Bonac.
10 d. quæst. 2. puncto 6. num. 12. † In vtraqoe sponsi, &
sponsæ parochia, quando sunt dioersarum parochia-
rum; quia illis qui sunt de parochia molieris, fortasse
nesciunt impedimentum viri, & è contra. Ita Petr,
de Ledesma quæst. 45. art. 5. puncto 3. & in sum. part. 1.
de sacram. matrim. cap 6. concl. 7. vers. hæc de aduertir,
Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 21. Vgolin. de potest.
Episcopi, cap. 15. §. 11. n. 2. Zerol. in praxi Episcop. p. 1.
verb. matrim. §. 5. Possenin d. cap. 10. numer. 8. Henriq.
lib. 11. cap. 7. §. 1. Sanch lib. 3. disp. 6. num. 4. Rebello d.
part. 2. lib. 1 quæst. 7. numer. 10. vers. quo loco Reginald.
lib. 31. num. 125. Chamerot. d. dub. 17. vers. quintò, Co-
ninch disp. 27. num. 40. Basil. Pont. de impedim. matri-
mon cap. 16 §. 4. in princip. Gotier. de matrim. cap. 56.
11 num. 5. Bonacina d. quæst. 2. puncto 6 num 10. † Si verò
contrahentes plura habuerint domicilia, seu paro-
chias, faciendæ sunt huiusmodi denunciationes, in
ea, in qua diutius habitant, & principaliorem habent
larem; vel potius in ea, in qua verosimilius est sciri
impedimenta, vt in parochia, in qua fuit antiqua pa-
rentum habitatio; non verò in loco, quem modo,
quasi ignotus, cœpit inhabitare, quia tunc antiquius
domicilium est petendum. Ita Ledesma d. art. 5. Fr.
Emman. c. 217. n. 6. Sanchez lib. 3. disp. 6 à n. 4. Regi-
nald. lib. 31. n. 225. Coninch disp. 27. num. 50. Gutier.
cap. 56. n. 6. Bonacin. d. punct. 6. n. 11. Sanchez d. disp.
6. num. 6.
Fieri autem debent hæ denunciationes tribus die- 12
bus festiuis continuis, Bonacina d. puncto 6. num. 14.
Chamerota d. dub. 17. vers. secundò, Sanch lib. 3. disp. 6.
num. 8. Reginald. lib. 31. num 225. etiamsi sibi succe-
dant, vt intellexit Basil. Pont. d. cap. 16. §. 4 in princip.
Sed meliùs intelligendum est de festis, quæ sibi non
succedunt immediatè, cum Reginald. vbi proximè,
Segura in direct. iudicum part 2. c 16. num. 20. Aloys.
Ricc. in praxi rerum fori Eccles resol. 224. num. 4 in 2.
impress. Coninch d. tom. 2. disp. 18. num. 47. nouissimè
Marcel. Vulpe in praxi iudic fori Eccles. cap. 15. n. 15. in
fine. Vnde ratione peruitatis materiæ credo Paro- 13
chum non peccare mortal. si vno, vel altero die festo
omittat denuntiationes, dummodo inter vnam, &
alteram multos dies festos non interponat, quia tunc
faciendo contra prohibitionem Ecclesiæ in re gra-
ui, peccabit mortaliter: nam ob magnum temporis
internallum, seu moram fieri potest, vt parochiani
tardiores euadant ad deferenda impedimenta, & in-
terim oblinifcantur præcedentium denunciationum
Ita Sanchez d. disp. 6. n. 8. Gutier. c. 56. n. 4 ad fin. Pos-
seuin. d. c. 10. n. 4. & 5. Coninch d. disput. 27. dub. 5. n.
47. Regin. lib. 31. n. 216. Bonac. d. punct. 6. n. 15. Con-
tra Henriq. c. 7. n. 11. d. loco.
Ex quo fit huiusmodi denunciationes diebus fe- 14
rialibus fieri non posse, etiam cum dispensatione
Episcopi, cùm super hac Conciliari dispositione di-
spensandi potestatem non habeat. Ita Zerol. in praxi
Episcop part. 1. verb. Matrimonium, §. 4. nouissimè
Marcel Vulpe in praxi iudic. cap. 15 numer. 4. Chame-
rota d. dub. 17. vers. quartò, Vgolin. d. cap. 15. §. 11. num. 3.
Stephan. Gratian. discepeation. forens. cap. 83. num. 28.
Sanchez lib. 3. disput. 6. numer. 9. & secundum hanc
opinionem Sacram Congregationem decidisse refert
praxis Neapol. cap. 26. numer. 10. quam citat Aloys.
Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resolut. 224. n. 3. in noua
impress. Addo tamen † eas fieri posse alio die, quàm 15
festo, eo scilicet, quo ingens hominum multitudo
ad Ecclesiam accedit, vt accidit quando insignis
concionator concionem habiturus est, vel est dies fe-
stus vocationis illius Ecclesiæ, etiamsi non seruetur,
nisi vsqoe ad meridiem cùm Concilij fini hoc mo-
do satisfactum sit. Ita Sanchez d. disput. 6. numer. 9.
Reginald dict. lib. 31. numer. 227. Gutier. de matrim.
cap. 56. num. 8. Bonacina d. quæst. 2. puncto 6. num. 18.
& 19. Posseuin d. cap. 10. numer. 12. nouissimè Mar-
cel. Vulpe in praxi indic. fori Eccles. cap. 15. num. 9.
in fine.
Hinc etiam fit, denuneiationes validè posse fieri 16
extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus
adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad mul-
torum notitiam perueniat. Ita Sanchez d n. 9. Basil.
Ponc d. c. 16. § 4. in princ. Reginald. lib. 31. numer 227.
Gotierr. cap. 56. num. 7. Bonacina d. quæst 1. punct. 6.
num. 17. Hurtad. de matrim. disp. 5. diffic 18. num. 61. in
fine, vbi intelligit si id sit consuetudine introdu-
ctum.
Sic etiam extra Ecclesiam matrimonium licitè 17
celebrari potest. qnia ad hoc, vt dicatur celebrari in
facie Ecclesiæ, non est opus, vt in ipsa materiali Ec-

clesia, vel in eiusdẽ limine celebretur, sed sufficit vt coram aliqua fidelium multitudine at, quæ tan quam quædam Catholicorum congregatio censeri potest Ecclesia, iuxta text. in cap. Ecclesia, de consecr. distinct. 1. cap. relatum el. 2. de testam. gloss. verb ; rafatam Ecclesiam, in cap. fin. ne Prælati vices suas. Vnde
18 † Ordinarins non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, seruata Concilij forma; sed eum maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita decisum referunt Francisc, Leo in Thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap. 8. numer. 48. Basil. Ponc. d. cap. 26. §. 1. vers. 3. Rebell. d. p. 2. lib. 1. quæst. 7. num. 11. Sanchez lib. 5. disput. 15. num. 20, Reginald. lib. 31. n. 141. me citato in hoc loco Diana moral. resolut. p. 3. tract. 4. res. 279. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 15. num. 15.

19 Cùm probabiliter timetur impediendum malitiosè matrimonium, si trina monitio, vel vna tantum præcedat, Parocho & testibus præsentibus celebrari potest matrimonium, dummodo postea ante consummationem denunciationes fiant: nisi Ordinarius, cuius id prudentiæ committit Concilium aliter iudicet debere fieri, vide Perez l. 1. tit. 14. lib. 8. Ordinam. pag. 84 Menoch cons. 69. Armendariz dict. loco, num. 1. & 35. Gutier canonic. lib. 1. c. 19. & tract. de Matrim. cap. 17. num. 1. Franc. Molin. diff 11. n. 51. cum sequentib. Sanch. lib. 3. disput. 9. Coninch dict.
20 disp. 27. n. 52. † Nullo modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè matrimoniom impediendum, potest huiusmodi denuntiationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit, Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. disp. 7. num. 17. Coninch dict. disp. 27. num. 53. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. final. casu 4. Menoch. consil. 69. n. 91. Nauar. cons. sub tit. de clandest. despons. in vtraque edit. Gutier. can. lib. 1. c. 19. n. 1.

21 Qui non iustè impedire potest, is malitiosè facere dicitur, arg. text. in l. 1. §. huius ff. de officio eius & l. qui testam. § mulier ff. de testam cum latè traditis per Cephal. cons. 321. num. 21. cum seqq. lib. 3. Gutier. Canonic. lib. 1. c. 20. num. 12. Et cùm Sacrum Concil. in eo cap. 1. non declaret, quibus verè, an malitiosè ani-
22 mus impedientium detegatur coniecturis †, rectè facturos Ordinario existimo, si iusiurandum præstent impedientibus, quo iurare eos cogant, non malitioso animo se impedimenta afferre, & propalare;
23 † animus enim nonnisi iuramento probari potest ex Bart in l admonendi num. 9. vbi Alexand. num. 19. ff. de iureiur Menoch de arbitrar. casu 241. num. 4. & ca-
24 su 186. num. 3. & 4. † Qui tamen, vt matrimonium impediat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur: vt habetur in cap. cùm inhibitio, §. fin. iuncta glos. ibi, & Anch numer. 13. de clandest. despons. Menoch. casu 453. n. 1. Vgolin. de potestate Episcopi, c. 15. §. 11. n. 6.

25 Vi harum denuntiationum, qui nouit aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali tenetur denunciare. Ita Gutier. canon. lib. 1. cap. 11. num. 12 & 27. & de matrim. cap. 59. Sanchez lib. 3. dispur. 13. num. 2. Coninch. disp. 27. dub. 7. nu. 61. Reginald lib. 31. numer. 218. Chamerot. dict. dub. 17. vers. nono. Hurtado de matrim. disp. 5. diffic. 21. nouissimè Marcel. Vulpe dict. cap. 15. num. 22. Bonacina d. quæst. 2. punct. 6. num. 20. vbi etiam resoluit cum aliis, procedere, quando agitur de damno alterius vitando, & quamuis impedimentum acceptum sit sob secreto vel auditum ab aliis, dummodo sint personæ fide dignæ; secus verò si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audiuit.

Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub se- 26
creto, vel occultum, itavt solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccatn, non tenetur detegere, sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum graui suo incommodo, vel aliorum scandalo, vide Fr. Emman. in summ par. 1. cap. 117. num. 9. Chamerota vbi proximè, Bonacina dicto punct. 6. num. 10. optime Basil. Ponci. dict. cap. 26. §. 4. vers. denique, vbi ex Paul. Comitol. responsor. moralium, lib. 1. quæst. 112. duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem; nisi breuitati studuissem; obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iudici interroganti, Sanchez lib 3. disputat. 14. Coninch disput 17. numero 64. Gutier. cap 69. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 328. ad finem. Bonacina dict. punct. 6. num. 21. & de hac re vide infrà alleg. 96. num. 44. cum seqq. In denunciationibus Matrimonij assertioni Parochi standum est, concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium, Rot diuersor part. 2. decis. 91. n. 1. quam refert Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de clerico teste, §. 1. n. 10.

Attento Iure antiquo non poterat Episcopus dis- 27
pensare, ne denunciationes prætermitterentur matrimonio, quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranensi, de quo in cap. cùm inhibitio, de clandest. despons. in cuius lege nequit Episcopus dispensare vt suo loco dicemus. Ita Salzedo dict. c. 76. verb dispensat lit D, Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5. in comm. lit S. Sanchez lib. 3. disp. 7. nu. 1. qui limitant in casu vrgentis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & post matrimonij consummationem, vt expresse definitur in Concil. Trident. dict. cap. 1. Menoch. consil. 453. n. 5. Henriq. d. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximè, Petr. de Ledesma in summ. part. 1. de Sacramento Matrimonij c. 6. conclus. 7. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 9. num. 51. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 60. à num. 3. Basil. Ponc. dict. c. 26. §. 4. vers debent, Sanch. lib. 3. disput. 7. num. 4 cum sequentib. Franc. Molin. dict. differ. 11. num. 58. Reginald dict. lib. 31. à num. 232. Campanil. in diuersor. Iuris Canon. rubr. 6. c. 3. n. 42. Posseuin. de officio Curati cap. 10. de matrim. numer. 2. nouissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccles. cap. 15. num. 8. vbi num. 11. ponit practicam; quæ solet obseruari in remittendis denunciationibus, quam tamen non esse necessariam affirmat, quia satis est quòd Ordinarius extraiudicialiter se infirmet, & fiat certior de causa, me citato in hoc loco Alzedo de præcellen. Episc. dign. p. 1. c. 7. num. 28. Hurtado de matrim. disp. 5. diffic. 16. in princ.

Ex his sequitur, quòd cùm Ordinarij appellatio- 28
ne veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi deñũciationes remittere, si sibi videbitur expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probant glos. verb generaliter in cap. Romana, de appellation. in 6. & glos. verb. Vicarij in cap. tua, de officio Vicarij, Couar. practicar. cap. 4 num. 7. & lib. 3. variar. cap 20. num. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. numer. 19. Sic etiam quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potius sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex Sanchez dict. lib. 3. disput. 7. num. 10. & disput. 29. num. 16. Erasm. à Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos p. 1. quæst. 1. n. 10.

nisi

nisi Vicarius reperiatur expresè exclusus, & dummodo materia Vicario ex eius officio conueniat, Sbroz *de officio vicarij lib.1.quæst.43.num.18.& 29. & quæst.201.num.2.*Steph.Gratian.*discept.forens.cap.83.num.12.*Marc.Anton.Genuens. *in pract.Archiep.Neapol.cap.16.num* 1.Gutier.*de matrim. cap.59 n.11.* nouissimè Sperell.*in decis.fori Eccles.decis.97.num.1.* vbi idem dicit, nisi apposita esset taxatiua tantùm.

29 † Vnde posse Vicarium Episcopi denunciationes remittere, [illegible] tis rationibus censuerunt Fr.Emman.*in sum tom.1.cap.217.n.4.in 2 edit.*Segur.*cap.16.num.2.& 3.*Salzed.*d.cap.76.litt.D.versic.sed dubium,* Petr.de Ledesm. *in summ.part.1. de Sacrament.Matrimon.cap.6.conclus.7 dub.1.* Iacob.Sbroz.*de Vicario Episc.lib.2.quæst.201.num.1.& sequenti, & quæst.43.num.18.& 19.*Flores de Mena *var.lib.3.quæst.24.num.26.*Gutier.*canon.lib.1.c.19.n.13.& de Matrim. c.56.num.11.* Cochier. *d.tr.de iurisdict.Ordin.vbi proximè.* Lazar.*de monitoriis sect.1.quæst.6.num.4.*Basil.Pont.*d.cap.26.§.4.vers.debent,*Canalcan. *decis.29. num.17.p.1.*Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiastici decis.259. in 1.edit aliàs resolut.226 in 2.edit.* Bonacina *d.quæst.2.puncto 6.num.7.vers.dixit,*Sanchez *lib.3. disput.7 n.9.& 10.*vbi *num.21.*quod etiam potest delegare,Reginald.*lib.31.n.233.*Sahagun.*ad tit.de sponsalib. nu.53.* Cenal.*commun contra commun.quæst.604.numer.92 ad finem,*Coninch.*d.disput.27.nu.55.*Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.83.num.10 cum sequentib.*citati à Nicol.Garcia *de benefic part 3.cap.8. num.54.* Molfes.*in sum.Theolog moral tract.4.c 8 n 20.*vbi *num.22.* limitat in Vicario foraneo, Gasp.Hurtad *de matrimon. disp.5. diffic.19.num.63.* nouissimè Marcel.Vulpe *in d praxi cap.15.num.*10 Alzedo *d part.2 cap.7.num.32.* vbi *num.33.* limitat in Vicario foraneo, Sperell.*d.decis.97.num.6.* & hanc opinionem veram, & receptiorem esse testatur Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum part.1.num.216.*Quamuis contrarium, imò Vicarium generalem Episcopi iure proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciationes remittere, cùm generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant Cephal.*consil.421. num.72. cum seqq.volum.3.* Menoch.*de arbitr.casu 453.n.5.& consil.69.n.55.cum sequenti.*Franc.Molin.*d differ.11.n.64. cum multis sequentib.*Suar de Pace *in pract.tom.1.prælud.3. in fine.* Spin.*d gloss.15.princ.n.29.*Henriq *lib.11.c.3.n.5.*Ant. Gomez *in explic.Bull.Cruciatæ,c.4.n.19.& 21.*Possevin.*d.c.10.n.2.*

30 Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique diœcesano subditos, posse huiusmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant.Ita Nauar.*consil. 5.sub tit.de sponsal.in 1.edit.& cons.2.sub titul. de clandestina desponsat.in 2.edit.*Fr.Emman.*in summ.p.1.c.217.n.4.in 2.edit.*Henriq.*lib.11.c.5.§.5.*Sanchez *lib.3.disp.7.n.4.* Sahagun.*ad tit.de sponsal.n.53.*Hurtado *d.disp.30.diffic.19.n.63.in med.*nouissimè Marcel Vulpe *d.c 15 n.9.*me citato *in hoc loco* Salgado *de supplicat. ad Sanctissim p.2.c.4 n.21.*

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua diœcesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta gloss. quam inibi commendant Bonifac.& reliqui *in Clem.1. verb.pro-*
32 *prij,de rebus,Eccles.non alienand.*& dicit † solemnem Nauar.*dict.consil.5.de sponsalib.numer.4.* poterunt denunciationes remittere.Ita Sanch. *d disput.7.num.4.* Flores de Mena *var.resolut.lib.2.quæst.24. numer.26.* Sayr.*decis.9.de sponsalib.*Francisc. Molin.*d.differ.11.*

*num.60.*Stephan.Gratian.*dict cap.83.numer.15.*Molfes.*d cap.8.numer.21.*Hurtado *d.num.63.prope fin.* nouissimè Marcel.Vulpe *in d praxi cap.15.numer.9.*Salgado *d.cap.4.num.22.* qui non tantùm Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios,vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere: duplici mouentur ratione, prima, quia quidquid potest titularis ratione dignitatis,potest illius Commendatarius,Panormit.*in cap.querelam de electione,*quem refert,& sequitur Deci.*in cap.edoceri,de rescript.*tum & secundò, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita vniuersali æquipolleat, gloss. communiter recepta *in cap.vt circa, de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur.gloss.& text.*in cap.Ordinarij.de officio Ordinarij, in 6* iuncto text.*in cap cùm Ecclesiam Prælatis, eod.titul in antiq.* id etiam poterit concedere; & in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledesma *in summa part. 1. de sacram Matrimon.cap.6.conclus 7 dub.1. versic seguesolo secundo,*Gonzál *ad regul.8.Cancell gloss 5.§.8 num.28.* Quamuis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam iura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostol. remittere non posse, dicant decisum Francisc.Leo *in thesauro fori Ecclesiast part 2. cap 9. numer.55.* Armendariz *in addit ad recopil legum Nauarræ lib.2.tit.5.l.1 de Matrimon in declarat nu.21.* Nicol.Garc.*de benefic part 5 cap 8.numer.56* Hurtado *d. numero 63. in fine* † Item ex eadem ratione 33
Magister scholæ Salmaticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit huiusmodi denunciationes remittere, vt per Fr.Emman. *dict cap 217 numer.4.*Sanchez *dict.disput.7.numer 4.* Gutierrez *de matrimon.cap 56.num.9.* Et de Vicario S.Ioannis Hierosol.Basil Ponc.*d.cap.26 § 4. versicul. debent* Molfes.*d tr 4 cap 8 num 21 in fine.* Parochus neque instante necessitate, neque etiamsi interueniat iusta causa dispensare valet in denunciationibus, Sanchez *lib 3.disput.7.num 17.* Coninch *d.disput.27.dub.5.num.55.*Alzedo *d part.2 cap.7.numer 34.*

Archiepiscopus tamen in alterius Episcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam nisi 34
in causis appellationum, & aliis paucis à Iure expressis, iurisdictionem in Suffraganeos non habet, ex *cap.pastorales,de officio Ordinar.* resoluit Francisc. Molin.*d.differ.11,n.86.*

Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque,etiamsi sint diuersæ diœcesis,in denunciationi- 35
bus dispensare,quia sicut alteruter Episcopus potest vtrumque coniungere in Matrimonium,vt suo loco dicetur,ita etiam poterit cum vtroque dispensare in denunciationibus. Ita Sanch *d disp.7.num 7.*Regin.*d.lib.31.nu 232 vers.secunda,*Coninch *d.disp.27. dub.6.num.54.vers nota quando.*Gutier.*de matrim. cap 46.num,10 ad finem,* me citato *in hoc loco* Alzedo *d p.2.cap 7.num.30.*Bonac *d q.2.punct.6. num.7. versic sed modò,* vbi contra prædictos Doctores putat restringendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cuius diœcesi celebrandum est Matrimonium, qui solum cum vtroque contrahente poterit dispensare; ille vero, in cuius diœcesi non est celebrandum matrimonium, sibi subdito tantum dispensationem concedere poterit, cum nullam habeat iurisdictionem directam, vel indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cuius Diœcesi celebrandum est matrimonium.

Facultatem dispensandi in denunciationibus, po- 36
terit

terit Epiſcopus alteri delegare, cum hoc poſſit facere habens ordinariam iuriſdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis conceſſa poteſtas diſpenſandi in denunciationibus, non fuit electa induſtria perſonæ, cum non cenſeatur eligi induſtria perſonæ quando delegatio ſit perſonæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando ſit Prælatis præſentibus, & futuris, ſicut accedit in facultate conceſſa Ordinariis ad diſpenſandum in denunciationibus. Ita Sanchez *lib. 3. diſp. 7. num. 20.* Suar. de Paz, & Petr. de Ledeſm. quos refert, & ſequitur Ceuall. *communium contra commun. quæſt. 604. num. 93. & 99.* Spin. *dict. gloſſ. 15. princ. n. 29.* Rebuff. *in praxi benefic. in forma Vicariatus, num. 155.* Reginald. *lib. 31. num. 235. in principio,* Coninch *diſp. 27. num. 55. concl. 3.* Gutier. *de matrim. c. 56. num. 13.* Bonacina *dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. verſ. ſecundo* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. cap. 7.*
37 *num. 35.* †Hinc fit Vicarium generalem poſſe facultatem diſpenſandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quamuis non poſſit cõſtituere alium Vicarium generalem, *c. Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus poteſt vnam, vel alteram cauſam delegare, vt ex Sanch. Gutier. Reginal. reſoluit Bonacina. *d. loco.*

38 Illa verò facultas diſpenſandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interuenientibus cauſis, quæ ſibi iuſtæ videbuntur; nam Trident. hoc negotium prudentiæ Epiſcoporum remiſit, Henriq. *d. cap. 5. §. 5.* Gutier. *de Matrim. cap. 57. in princip.* Bonacina *d. puncto 6 num. 7. verſ. Dixi, il 1.* Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes abſque iuſta cauſa; & ideò ad diſpenſandum in illis iuſtam requiri cauſam tenent Menoch. *conſil. 69. numer. 62. & 63. & de arbitrat. caſu 453. n 5.* Segura *in direct. iudicum Eccleſ. part. 2. cap. 16. num. 17.* Salzedo *in pract. cap. 73. verſ. diſpenſet*, Fr. Emman. *d. cap. 217. num. 5.* Suar. de Paz. *in pract. tom. 2. prælud. 3. num. 11.* Henriq. *lib. 11. cap. 5. §. 5.* Spin. *dict. gloſſ. 15. princip. num. 18.* Antonin. Gomez *ſuper Bulla Cruciat. cap. 4. quæſt. 4. num. 26.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſion. 258. in 1 edit. & reſol. 225. num 1 in 2. edition,* Sanchez *lib. 3. diſput. 8. num. 1.* Ceual. *d. quæſtion. 604. num. 103.* Coninch *diſput. 27. dub 6 num. 55.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 19 n. 6. cum ſeqq. & de Matrim. cap. 57. n. 1. & 2.* Bonacina *dict. quæſt. 2. puncto 6 n. 7. verſ. tertio, dubium eſt.*
39 Non tamen neceſſe eſſe, vt †iudex cognoſcat iudicialiter cauſam diſpenſandi ſubeſſe, ſed ſufficit, etiamſi nouerit extra iudicium; nam Concilium remiſit hoc negotiũ conſcientiæ, & prudentiæ, Epiſcoporum, vt cum Sanchez *n. 4.* & Gutier. *c. 57. n. 2. dictis locis* reſoluunt Bonacina *vbi proximè*, Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 225. n. 1.* Noguerol. *tom. 1. allegat. 23. num. 107.*

40 Iuſtæ verò ad diſpenſandum cauſæ multæ à Doctoribus afferuntur, eaſque recenſet Sot. *in 4. diſt. 28. quæſt. 1. art. 3.* Sylueſt. *verb. Matrimonium, 6. quæſtion. 7.* Bottæ *tractat. de Synodo Epiſcopal. part. 3. articul. 1.* Fr. Ludou. *in inſtruct. conſcientiæ part. 1. cap. 87.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 4 num. 30.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. part. 1. de Sacram. Matrim c. 6. concl. 6. verſic. lo ſegundo* Zerola *in praxi Epiſcopal. p. 1. verb. Matrimonium, § 9* Henriq. *lib. 11. cap. 16.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 225.* Franciſc. Molin *de ritu nupt. lib. 2. diff. 11. num. 50.* Vgol. *de poteſtate Epiſcopi cap. 60. num. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 83. numer. 25. cum multis ſequentibus,* Sanchez *lib. 3 diſputat. 9.* Coninch *diſputat. 27. à num. 56.* Reginald. *lib. 31. num. 224.* Gutier. *de Matrim. cap. 57. à num. 3.* Bonacina *d. quæſt. 2. puncto 6. num. 7. dub. 3.* Baſil. Pont. *de imped. Matrim. cap 61. § 4. verſ. ſunt tamen,* Hurtado *d. diſput. 5. diffic. 20. à num. 68.* Molfeſ. *d. cap 8. num. 24 cum ſeq* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. c. 15. à num. 10.*

Inter iuſtas cauſas connumerari poſſunt ſequentes, quas vti frequentiores ſcribere operæ pretium duxi. *Prima* eſt quando creditur Matrimonium iniuſtè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes; ita Franciſc. Molin. *d. differ. 11. num. 51* Bonacina *d. punct. 6. num. 7. verſ. rogabis,* Vgol. *d. cap. 60 numer 4.* Baſil. Pont. *vbi proximè verſ. tertius,* Molfeſ. *d. cap. 8. numer. 32.* Nouar. *dict. concluſ. 77. num. 1.* Marcel. Vulpe *dict. cap. 15. numer. 20. verſic. prima.* 41

Secunda eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tutoris eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult. Ita Segura *d. c. 16. numer. 15.* Mozz. *de contract. titul. de Matrim. col. 3. numer. 16.* Spin. *d. gloſſ. 15. numer. 31* quos referunt, & ſequuntur Sanch. *dicto lib. 3. diſputat 9. num. 13.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 225. num. 3.* vbi idem 42
reſoluit, † quando virgo erat à viro deflorata, de quo 43
etiam Sanchez *d. diſputat. 9. numer. 15* Vel† ſi filij eſ- 44
ſent ſub poteſtate nouercali, Segura *dict. cap. 16. num. 13.* Gutier. *canon. lib. 1 cap. 10. num. 29. & 30.* Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut. 225. verſ. ſecunda.* Nouar. *dict. concluſ. 77. n. 6.*

Tertia eſt, quando Magnates contracturi ſunt Matrimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valde nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita Sanchez *dict. lib. 3. diſp 9. numer. 6.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis part. 1. lib. 2. c. 86. & de arbitr. confeſſ. lib. 1. cap. 41.* Bonacina *dict. num. 7. verſ. quinta.* Aloyſ. Ricc *dict. reſolut. 225. verſ. Tertia* Baſil. Pont. *d. loco, verſ. Primus,* Molfeſ. *d cap. 8. n. 30.* Nouar. *d. concl. 77. n. 8.* Hurtado *d. diffic. 20. num. 70. verſ. ſexta,* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in d praxi c. 15. n. 20. verſic. quinta.* 45

Quarta eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum diuite, honeſtæ vitæ cum turpi, & infami, Matrimonium contraheret. Ita Nauar. *in manual. cap. 22. num. 70. verſ. aduertendum,* Vega *in ſumm. lib. 3. caſ. 211.* Salzed. *d c. 73. ad finem, verſ. diſpenſet.* Spin. *d. gloſſ. 15. princ. n. 28. cum ſeq.* Zerol. *in praxi Epiſcopali p. 1. verb. Matrimonium, § 9 in fine,* Sanchez *d. diſp. 9 n. 3.* Stephan. Gratian. *d c 83. n. 25.* Franc. Molin. *d diff. 11. n. 50.* Menoch. *conſil. 69. à n. 7.* Segura *d c. 16. n 6.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 22. verſ. quinta,* Nouar *in ſing. Canon. concl. 77. n. 5.* Hurtado *d. diffic. 20. n. 69. verſ. quinta,* Marcel. Vulpe *d. c. 15. n. 10. verſ. ſecunda, & verſic. tertia* me citato *in hoc loco* Noguerol. *d. allegat. 23. numero 106.* 46

Quinta eſt, quando matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo, Sarmi. *lib. 1. ſect. c 6 n. 7.* Conar. *de ſponſalib p 2. c. 6. in initio n. 12. in fine,* Spin. *d. gloſſ. 15. n. 25.* Azeued. *lib. 1. n. 38. tit. 1. lib. 5. noua recopil.* F. Emman *d. c. 217. n. 2. concl. 1.* Petr. de Ledeſma *d. concl. 6. verſ. el tercero* Henriq. *lib. 11 cap. 5. § 5.* Aloyſ. Ricc *d reſol. 225 n. 3. verſ. ſeptima,* Stephan. Gratian. *d c. 83. n. 26* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop c. 26 ſub n. 2.* Sanchez *d. lib. 3. diſput. 9. num. 19.* Molfeſ. *d. c. 8. n. 33.* Nouar. *d. concl. 77 n. 7.* Hurtado *d. diffic. 10. n. 68. in fine,* me citato *in hoc loco* Noguerol. *d alleg. 23. n. 5.* 47

Sexta eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat; itavt nequeant omnes denunciationes præmitti, Zerola *in praxi Epiſcopal. part. 1. verb. Matrimoniũ, § 9. in med.* Genuenſ. *in praxi Archiep. c. 26.* 48

ſub

*sub n.3.*Reginald.*lib.31.n.235. vers.quarta*, Cenal. *dict.quaest.*604.*n.*106. Coninch *d.disputat.* 27.*n.*56. *vers.quintò*, Aloys.Ricc.*dict. resol.* 225.*vers.sexta*.Bonacina *d.quaest.*2.*punct.*9.*n.*7.*vers.tertia*, Vgolini.*d.c.* 6.*n.*4.Molfes.*d.c.*8.*num.*11 .Hurtado *dict.difficult.* 20.*n.*69.nouissimè Marcel.Vulpe *in dict.praxi c.*15. *n.*20.*vers.quarta.*

49 *Septima* est., vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Nauar *in man.cap.*16.*num.*37.Gutier.*de iurament.confirmat.p.*1.*cap.*51.*num.*22.*vers.& tenendo.* Sanch. *dict. lib.*3.*disp.*9.*num.*5. Aloys.Ricc.*dict. resolut.* 225. *vers. quarta*, Reginald.*lib.*31.*numer.*235.*vers.prima.* Coninch *dict.disp.*27.*numer.*56.*vers. Secundò sine infamia.* Cæteras verò causas videbis apud Doctores supra in discursu citato; quæ semper Ordinarij relinquuntur arbitrio, Gutier.*canon.lib.*1.*c.*19.*n.*2.*& c.*20. *nu.*24.Menoch.*de arbitr.casu* 453.*n.*5.Franc.Molin. *d.differ.*11.*n.*50.

50 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationabili causa peccat mortaliter, Spin.*d glos.*15.*n.*28.Sanch.*lib.*3. *disp.*8.*num.*2.Suar.de pace *dict.prælud.*3.*num.*11.post Ledesm.Gutier & alios Aloys.Ricc.*resolut.*225.*n.*2. Deinde probabiliter credere debet nullum subesse impedimentum; ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam expedire iudicauerit; in omnibus enim casibus, in quibus dispensatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio debet Ordinarius informari an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditus coniungendi, Sanchez *dict.l br.*3. *disp.*9. *in fine.* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, sed non consummato matrimonio fiant, si causa solum postulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non possint ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibētur, & ex alia parte omninò constat subesse impedimētum. Ita Coninch *dict.disp.*27.*n.*58.Reginald.*lib.*31.*n.*217.*&* 237.Bonacina *d.punct.*6.*n.*7 *in fin.* Sanchez *lib.*3. *disp.*11.

51 Existente iusta dispensandi causa tenetur Ordinarius ad petitionem partis sub pœna peccati mortalis, dispensare, præcipuè si scandalum sequeretur, vel esset suspicio malitiosi impedimenti. Ita Sanch. *lib.*3 *disp.*10.*num.*6. Alzedo *d.p.*2.*cap.*7.*nu.*27.*&* 31. vbi metipsū citat, Gutier.*canon.lib.*1.*c.*20.*n.*13. *vers. propterea Ordinarij, & de Matrim.c.*57.*n.*4.vbi *nu.*5.

52 resoluit† quòd in prædictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum, de quo latè Sanchez *d.lib.* 3. *disp.*10.*à n.*12.

53 Aliquando tale periculum, & adeò vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia cōiugium contrahi in præsentia Parochi, & testium, omissis denunciationibus sine peccato posset; cum enim ea lex humana sit, & quæ non præscribit formam contractui, iusta causa ab eius obseruantia excusare potest: vt accidit quando periculum est in mora, itavt non possit Episcopus adiri, & alioquin teneretur dispensare, veluti si Confessarius, & testes curarent, vt quidam gladio grauiter ictus, & iam iā moriturus duceret in vxorem concubinam; tum vt ad salutem æternam pateretur via facilior, tum vt legitima fieret proles suscepta, & peccato, & cēsura omnino essent immunes. Ita Henriq.*lib.*11.*c.*5. *n.*5. *ad finem* optimè Sanchez *l.*1. *disp.*10.*à n.*25.Gutier. *cap.*56.*nu.*2.*& cap.*57.*num.*6.Basil.Pont.*d.§.*4. *vers. sunt tamen*, Reginald.*lib.*31. *n.*224. *&* 236. Bonacina *d.punct.*6.*n.*7.*vers.dixi.il* 2.Possenin.*dict.c.*10.*n.*11. Fernandez *in examine Theologiæ moralis p.*3. *cap.*17. §.2.*num.*12.vbi etiam exemplificat, si vigeat necessitas instantis mortis pro accipienda in coniugem concubina ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendam viro æquali, qui aliter discedit, & voluntatem mutabit, Homobon.de bonis *in cōsult tom.*2.*p.*5.*resp.*310. Marchanti *in resol. Pastor.tr.*5. *de denunciat.c.*1.*q.*4. Marchin.*de peste p.*6.*cap.*4.*n.*5.vbi docet quòd si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere, vel ad prolem legitimandam, vel ad maiorem suæ conscientiæ tranquillitatem, esse denunciationes relinquendas, nouissimè Diana *moral.resolut.p.*5. *tr.*1.*resol.*98.vbi ait, non tamen ex hoc sequi licere in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus.

Aduertendum est, quando de licentia Ordinarij 54
vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possent impedimenta, si quæ extant inter contrahentes. Ita Segura *in direct.iudicum, p.*2. *cap.*16.*num.*21.Aloys.Ricc.*dict.resolut.* 224.*numer.*4. post Sanch. Gutier. & alios Bonacina *dict. quaest.*2. *punct.*6.*nu.*16.

Et eum, qui intra quatuor menses post peractas 55
denunciationes non contraxit matrimonium, non posse matrimonium inire nisi nouas denunciationes præmittat arbitrio Episcopi, decisum referunt Rebell.*p.*2.*lib.*4.*in declarat.Illustr.Card.sect.*2.*num.*8. & Bonacina *de Matrimon.quaest.*4 *puncto* 6 *numer.*1. *vers.quartò*, Possenin.*dict. cap.*10 *num.*13. Et quando omittuntur denuntiationes, statuit *S. Cong.* vt post contractum octo dies ante consummationem semel fiant, & alibi iubet, vt nisi necessaria causa obstet; bis aut ter fiant ante consummationem, teste Chamerota *d.dub* 17. *vers. Sextò nota.* Deinde aduertendum est quòd exteri antequam admittantur ad contrahendum matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus festiuis in propria patria & parochia, & coniuges diuersarum Parochiarum non possunt contrahere matrimonium, nisi factis priùs denunciationibus in vtraque Parochia, Fusc.*de visitat.lib.*2.*cap.*3 *num.* 21. Si verò matrimonium contrahendum esset inter personas diuersæ diœcesis, non sufficit fides Parochi affirmātis denunciationes esse ritè factas, quia non probat, & nullius roboris esse censetur: nisi ab Episcopo, vel eius Vicario generali illius diœcesis subscriptione, & sigillo cōprobentur., & ab Episcopo, vel eius Vicario loci, vbi contrahitur matrimonium, recognita sit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta: ita fuisse dispositum per Paulum V. in Rituali refert Marcel.Vulpe *dict.cap.*15.*num.*19.

Proprius contrahentium Parochus qualis?

VAlde controuersum est apud Doctores, quisnam dicatur proprius Parochus ad effectum 56
contrahendi matrimonium. In quo dubio tenent aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio aliique licentiam coniungendi concedendum, qui *in c.omnis vtriusque sexus, de Pœnit.& remiss.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandam alteri Sacerdotis audiendi licentiam: sicuti enim Concil. Trident.*d. cap.*1.requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita *d.cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius

de eius licentia;ergo idem est proprius Parochus,de quo Trident.loquitur,& proprius Sacerdos, de quo meminit *d cap omnis*.Ita docent Petr.de Ledesma *de matrimon quæst.45.art.5.puncto.3.dub.3. concl.1 & 3.* Spin *in speculo testamen glos.15 princip num* 38.Emman Sà *in aphorism,verb.Parochus sub nu* 2.d m pronunciauit pro requisitione Parochiæ ad effectum matrimonij contrahendi , sufficere etiam modicam habitationem; & ideo proprium Parochum , qui ad matrimonium hodie requiritur,esse Parochum, seu Sacerdotem , cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij,refert decisum Piasec.*in praxi noua Episc part 2.cap 4 n.25*.Sed prædicta illatio, vt infrà probabimus,vera non est.

Quare pro veriori præsentis quæstionis declaratione ad quatuor enunciationes illius resolutio reuocanda est.

Prima cùm aliquis aliò suum transtulit totum domicilium , tunc in loco , in quem transtulit , suam nanciscitur Parochiam, *c vltim de paroch.*

Secunda cum retento domicilio primo, quærit secundum,& in vtroque se pariter collocat , in vtroque domicilio parochiam habet , *cap.2 de sepult lib.* Licet enim per constitutionem vnius domicilij censeatur alterum destitutum , nihilominus tamen secus dicendum si vtrumque æqualiter sit retentum, *l.assumptio,6. iurisprudentibus,& l eius,27 §. vlt ff. ad municip.*Lotter *de re benefic lib 1 q 20 n* 48.

Tertia cum retento primo domicilio migrat alio tanquam peregrinus,nouam parochiam nequaquam adipiscitur , *cap Romana §.contrahentes , de foro comp. lib.6.*

Quarta si priori domicilio retento migrat alio, sed non animo illic perpetuò domicilium constituendi anceps relinquitur quæstio, in qua duplex est sententia

57 *Prima* tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporis non est, sed in id oppidum se aliquis recipit causa alicuius negotij expediendi , vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. In primis probatur ex illatione , quam supra fecimus de Parocho , quem requirit tex. *in d. cap omnis*,pro Confessionibus audiendis , ad Parochum, quem postulat. Concil. *dict cap.*1. cum vtroque locò eadem phrasi denominetur ; sed *in d cap. omnis* , appellatur talis habens curam parochiæ , in qua aliquis per maiorem anni partem habitat , vt ibi tenent Ioan Andr *num.*13.Anton *num* 38. Card. *num.*6.& Anchar *num.*9.Menoch *cons.*198. *num* 25.
58 prout † in Scholaribus , qui dimisso Sacerdote in patria,possunt in loco studij confiteri , resoluit Rebuff *de priuil.schol priuil.*139. Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium,& mercenariorum , vbi ipsi habitant, quanquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam , resoluit post alios Bellet *disquisit cleric part.1 tit.de exempt.cler à statu is secul.§.5. numer.*17. Ergo similiter is erit proprius Parochus pro matrimonio,nec ad id requiretur animus perpetuò habitandi. Deinde probatur *in c.quæsti sunt* 16. *quæst.*1. vbi dicitur decimas persoluendas iis, à quibus per anni circulum Missas audiunt, vbi sola habitatio ponderatur. *Et in c.fin de paroch* ibi, *cùm ad inhabitandum in ea se quamplurimi contulissent,vt ij,qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt,dicuntur Parochiani.* Et *in cap in nostra,de sepult.* ibi,*soluta quarta parochiali Ecclesia,de cuius Parochia mortuorum corpora assumuntur*, vbi sola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Quare hanc sententiam defendit Sanch *lib.3 disp.*13 *à num* 12.post Veg.Seg.& Canall. quos citat,& refert in quadam causa dictum fuisse illum diei proprium parochum, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore matrimonij, Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiast decis.*244 *in 1 edit & resol.*214 *n.*1.*in 2 edit.*sequuntur Bonacina *de matrimon.q.2.punct.8.num.*1. Gutier *eod tr. c.63.n.*19.Alphons Narbona *ad l.20 glos.2.n.12.tit. 1.lib.4.Recopilat.pag.*389.

Secunda sententia ait , vt verè aliquis dicatur pa- 59
rochianus , exigi animum constituendi ibi domicilium;quare si illud habeat in vno loco,& transferat se in alium,non animo permanendi,sed ex causa limitata ad tempus , qua finita rediturus est ad proprium,non censeri illius loci, in quo ad tempus adest , parochianum , sed loci domicilij permanentis. Probatur *in cap is qui,de sepult in 6.*vbi expressè habetur transferentem se ad villam causa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum,sed proprij domicilij. Quare hanc partem (cui tanquam probabiliori adhæreo) tenent Panormit. *in cap.in nostra 11.de sepult.*Fr. Emman. *in summ tom. 1.cap.119.num 6.*Spin.*d glos.15 n.*41.optime Henriq. *l.11 cap 3 §.3.* Stephan. Gratian.*discept forens c.76. num.*18. Cened *pract. & canon lib.1.q.30. à num.*45. Franc.Molin.*de rit.nupt lib.1. differ.11.num* 88. Hurtado *de Matrim disp 5 diffic.6.num* 19. Aloys. Ricc. *in decis part. 2.decis.*108 *à num.*1.Marchin.*de sacram. Ordinis tract.1.part.5 cap 6.num.*20.vbi cum Sanch. *lib.3.de Matrim disp.25.numer.*7.ostendit non posse Parochum originis assistere matrimonio , sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum sub cuius Parochia quis habitat. Nam licet Parochialitas ex sola habitatione constituatur quoad Sacramenta necessaria , veluti Confessionis , & Communionis, Abb.*in cap in nostra numer 11 de sepult.*Sanch.*d lib 3. disp.23.sub num.21 vers tertio probatur*,Lotter *d.lib.1. q.20 num.*41. nihilominus tamen ad effectum vsus Sacramentorum voluntariorum, quale est matrimonium , attenditur formale domicilium , Basil.Pont. *de impedim.matrim.c.16 §.5.*Gutier *de matr. cap. 63.* quos refert Lotter.*d q.20.num.*52. Qua retenta non obstant quæ pro contraria adduxi : in primis ad illationem , quod scilicet is est proprius parochus ad coniungendos aliquos matrimonio,qui *in cap omnis vtriusque sexus*, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, respondemus illam negando, quia in casu necessitatis possunt percipi Sacramenta in loco habitationis , prout constat ex declaratione Eugenij IV.qui declarauit eos, qui tempore Paschatis nequeunt commode ad suas Parochias accedere,iure posse in Parochia,in qua degunt, Sanctissimum Christi corpus accipere,vt docet cum aliis Azor *institut.moral p.1.lib.7.c.10.aliàs vlt. quæst.*8.ergo illa in qua degebant,non erat propria Parochia: nam si fuisset,priuilegio opus non esset , aut indul-
gentia. † Ad tex.verò *in d c quæsti*, respondetur esse 60
specialem,& expressam dispositionem Iuris decimas prædiales deberi , vbi prædia sunt ; personales verò vbi Sacramenta ministrantur.*c.vlt de paroch.c. vlt.de sepult in 6.* Deinde in tex.*in d cap. vlt. de paroch.*re-
spondetur ibi esse sermonem de his , qui recuperata 61
† Aconensi ciuitate , aliis occupatis ibi domicilium elegerant , alio relicto , quod in hostium potestate erat,itaque potius ibi censetur parochiam nancisci ratione domicilij : idque constat, quia existentibus aliarum Vrbium Episcopis , postea ad ea non sunt reuersi,quamuis in eis prædia haberent ; non autem idem est in aliquo loco prædia habere , & domicilium. Denique ad tex.*in d.cap.in. nostra* , responde-
tur † in citatis verbis , iunctis præcedentibus, non 62
probari esse soluendam quartam Parochiali Ecclesiæ , de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum ; expressè enim agitur de Parochianis alterius

rius Ecclesiæ,sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex soluendam esse quartam Parochiali Ecclesiæ, vnde examinandum quæ sit, & cuius Ecclesiæ, aliquis dicatur Parochianus?

63 Verùm nouissimè in *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretũ die 26. Iunij 1611.* dum dubitaretur, *an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis mensurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur; an illius vbi domicilium habeat, decisum fuit coram Parocho loci,in quo erat relatus,Matrimoniũ esse contrahendum*; ex ea tantum ratione,quia sufficit præsentia Parochi habitationis, iuxta primam sententiam,quam supra retulimus, propter quam decisionem hanc sententiam in praxi sequerer,sed in Iuris rigore aliam Panòrm. libentiùs defenderem. Ex quibus ad praxim.

64 *Primò* infertur non opus esse expectare vt maiori anni.parte hi in parochia,vel diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes incipiant habitare,effici Parochianos,& posse omnia dicta erga illos,exerceri:sicut enim ad domiciliũ nulla temporis habitatio requiritur,sed statim ac incipit habitare cum animo perpetuò manendi.illud acquirit,vt multis citatis dixi *alleg.4.nu. 22.cum seqq.* sic statim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuò manendi in Parochia, efficitur Parochianus.Ita Sanch *d.lib. 3.disp.23.num.14.* Marcel. Vulpe *in d.praxi c.15.n. 16.in fin.*

65 *Secundò* infertur ad institutum Sacri Concilij proprium Parochum esse ad Matrimonium, Parochum vxoris, si Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando scilicet vir accepit ad domum vxoris pro contrahendo, vel consummando matrimonio.Ita ex aliis decisum refert Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ lib.4.tit.15.lib.2.de Matrimon.in declarat.num,15.& 17.*Fernandez *dict. p. 3. cap.18.§.1.num.11.*Ferentill. *in annot.ad decisiones Buratti decis.713.*nouissimè Marcel. Volpe *in dict.praxi cap.15. numer.16.* Quando verò Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia,& mulierem quæ sit de alia, sufficit quòd intersit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris, & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cum propriè Parocho committatur suum Parochianum Matrimonio coniungere, censetur etiam commissum alienum cum suo coniungere, cùm hæc necessariò connexa sint, arg. *l.2.de iurisd.omnium iud & cap præterea, de offic.deleg.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, litt.N,n.5.* Ita ex mente Concilij declarasse *Sacram. Illustrissimorum Cardinal.Congreg.*referunt Salzed.*d.c. 76.vers.decimoquartò,*Nauar.*in man.c.26. num.144.& cons.1.sub tit de clandest.desponsat.n.1. in nouis,* Spin.*d. glos.15.n.47.*Segur.Daualos *in direct. iudicum Eccles. p.2.c.15.n.47.*Armendar *d.loco n.17.*Triuisan.*decis.22. n.1.lib.1.*Tgolin *d.cap.15.§.10.n.3.*Francisc.Molin.*d. differ.11.n.89* post Henriq.Fr.Emman.Veg. Petr.de Ledesm.Viuald.& alios Sanchez *d.lib.3 disp 19.* per totam, & præcipuè *num.4.* Paul.Layman *in Theolog. morali lib.5.tr.10.part.2.cap.5 num.*10.Hurtado *de matrim.disp.5.diffic.6.n.20.*Marcel.Vulpe *d.c.15.n.16.*& censuit Rota *decis.390.num 6.* apud Farinac. *part.2. recent.*

66 *Tertiò* infertur Parochum ruralem non esse proprium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum est contrahentes non solere esse ruri maiori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantùm per tres,aut quatuor menses. Quare ita censuit Rota Roman.*in nouiss.decis.656 part.1.*& tenent Menoch.*cons.398.n.5.16.21. & 37.* Pellet. *d.inquisit.cleric.p.1.tit.de exempt.cleric.à stat.secul.§.5.n.8. cum seqq.*Seraphin.*decis.615.*Aloys.Ricc *d resol.214. n.2.*Franc.Molin.*d.differ.11.n.90.*Sanchez *d.lib.3.disputat.23.num.12.*Gutier.*de Matrimon.c.63.nu.*. Bonacina *d.quæst.2.puncto 8.numer.3.vers.tertio, & vers. quarto,*Nauar *consil.7.numer.2.sub titul.de clandest.desponsat.in nouis.*Aloys Ricc.*d.part.2. decision.108.numero 5.*

Quartò infertur fœminam, quæ coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non posse postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare; nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & sacerdos, cùm fœmina mutarit, & amiserit primum domicilium statim,ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuò manendi.Ita Sanch.*d.disp.23.n.15.*Bonacin *d punct.8.n.3. vers.secundo.* 67

Quintò infertur validum fuisse Matrimonium cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi maiori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium, non cum amasio,sed cum alio extraneo, quia ipsa habens animum commorandi maiori parte anni statim effecta est parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultus respondisse asserit Bonacina *d. puncto 8.numer.3.vers secundo,* & resoluit Aloys.Ric. *d part.2.decis.108.num.4.* Si verò huiusmodi amasia se ad amasij parochiam transferret animo reuertendi ad suam, non expectata maiori anni parte, tunc non posset contrahere,nisi coram suo Parocho, non autem amasij,vt resoluit post alios Aloys.Ricc. *d.resol.214.num.3.* hinc asserens falsam esse omnino sententiam Triuis.*d dec.23.*volentis non posse contrahi Matrimonium, absque præsentia Parochi mulieris, si in parochia viri per annum habitauerit, vt amasia,in domo eiusdem amasij. 68

Sextò infertur duos simul proprios Parochos quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æque parochia,*cap.1 non quis,de sepult.lib. 6* arg.*l.assumptio,§.fin.ff ad municip.*Ita Coninch *disp. 27.dub.2 numer 19.*Segur.*in direct iud part.2.cap.15. numer.47.*Franc Molin *d differ.11. numer.91* Nauar. *cons.7.num.7.sub tit.de cland. desponsat.in nou* Sanch.*d. lib.3.disputat.24.*Gutierr.*cap.62. numer 4 & cap 64. num 2* Bonacina *d.puncto 8.num.5.*Ferentill.*in annot. ad decis.Buratti 713. num.4.* Rota *in Toletana matrimonij 10 Decembris 1615. & in Neapolitana matrimonij 30 Martij 1629.* coram *R. P. D Melino* † 69 70

Vbi verò inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars cum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit,arg.text.*in l. 1. §. æstate ff. de aqua quotid.& æstiua* Menoch.*consil.198.n 16 & 17.*& *ibi* Cephal.*n.23.& 24.*quos refert Francisc.Molin. *vbi proximè.*

Septimò, infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium censeri Parochianum 71

num illius, in qua domus àditum habet, ex notabili doctrina Bart.*in lib.6. numer.6.in fin.ff de damno infecto*; huius illationis ratio est, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat *l.ei, cui ad:s, ff. de legat.3.* Bald.*consil.60.num.5.vol.1.* & secundùm Barthol. *in 1 predij,§.qui domum,ff de legatis* 3.domus, quæ habet duas portas in diuersis Parochiis, iudicatur de ea Parochia, in qua resider porta principalis, & aditus magis frequentatus refert Aloys.Ricc.*in praxi fori Eccles.decis.333. in 1.edit & resolut.510.in 2. edit.*

72 Alienigenæ verò, seu vagabundi illum Parochum vocant in cuius parochia sunt, vel commorantur, ex declaratione Illustrissimorum Cardin. prout refert Basil. Pont *de impedimentis Matrimon. cap.26. §.5.*
73 *vers.Alienigena*: nam† quicumque Parochus potest matrimonio vagorum interesse, vt probat Sanch. *lib.3.disput.25 num.11.*diligenti scilicet inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expressè in Concil.Trident. *sess.24. de reformatione Matrim.cap.7.* ne fortè sint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi. Ita Perez *l.1 in princ tit.14.lib.8. Ordinat.* Henriquez *lib.11.cap.3.§.3* Petr.de Ledesma *de Matrimon quastion.45 art 5.dub 4.vers.dico secundo, & in summ p.1. de Sacrament de Matrimon.c.7.concl.4.dub.3.* Fr Emman.*in summ tom.1.c 219 n.3.* Zerola *in praxi Episcopal.p.1 verb.Matrimonium,§.6.& part.1. verb Parochus pag* 81.Sanch.*d dispu.15 à num.*8. Cened.*canonic & pract quæst.lib.1.quæst.30.num.66.cum seqq.*Coninch.*d disput.27.numer.20* Rebell *de obligat. Instit. p.2.lib.2.quæst.8.n.3.*Reginald.*d lib.31.num.259.*Gutier.*de Matrimon.cap.65.* Bonacina *d punct.6.num.6.*
74 †Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam peccabit mortal sed valebit Matrimonium; sic Verac.*in appēd ad quæst.quomodo qui vagantur admittendi sint ad Matrimonium,vers.quamuis sic fiat*, Henriq.*d.c.3.§.4.*Sanch.*d.disp.25 n.16.& 17* Cened.*d q 3. nu. 68 in princ.*Basil Pont.*d.§.6.in fine.* Gutier. *d.cap.65. numer.15.& cap.67.num 3.*idem Basil.Pont. *in nouiss. tr.de Sacramento Matrimon.lib.5.cap.14. num 8.* Capeauil.*de administ.Matrimon.in necessitate quæst. 14.* Fillinc.*tr.10 cap.6.q.5 n.212.*Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tr.11.cap 10 quæst.23. resolut. 1. & 2.*

75 Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium haber, vel qui pristinum domicilium omnino deserens, amisit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum. Ita colliges ex resolutis per Henriq *d.§.3.*Coninch.*d Paragraph.4* idem *de Sacrament.tom 1.quæst.8. nu 62.& tom.2.quæst.27. num.20.*Cened.*d.quæst 30.num.69 & 70.* Sanchez *d.disput.25.à num.*vbi *num.1.vers.intellige*, dicit Trident.loqui de his, qui vagantur, & incertas habent sedes, D. Barbosa *in l.heres absens,§.proinde in art.de for delicti numer.14. & seq.ff de iud.*Vgolin. *de potest. Episcopi,cap.39.§.3.num.1.* Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.1.num.64.*Gutier.*d.cap 65.numer.9.* Hinc infetes,
76 † si aliter tantùm alienigena, vel vagus sit, satis esse si quiuis Parochus intersit, cum valeat Matrimonium præsente Parocho cuiusuis ex contrahentibus, Basil.Pont.*d loco.*Cened.*d quæstion.30.*
77 *num.68.vers.circa hanc,*Gutier.*d cap.65 n.8.* † Quòd si qui, ne coram proprio Parocho contrahant, aliò secedant non habitaturi, nec mansuri, nonnulli censuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero sunt Fr.Emman.*d.cap 219.num.2.*& Rebell.*d.lib.2.quæst. 8.num.6.*ac alij ab illis citati. Aliis tamen secus videtur, quod magis placet, provt resoluunt Sanch. *dict. disp.23.n.13.& 14.& disp.25.n.11.in fine*, Gutier.*c.65.n.11.*Bonacina *d.puncto 8.n.4.* Et pro cognoscendo an & quando quis censeatur contrahere domicilium ad hunc effectum adest bona Rotæ decisio tenoris sequentis, videlicet.

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1625.

Matrimonium pro parte D. Ludouici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac dispositionem Sacri Concilij Trid.*sess.24.cap.1. de reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, adeò vt sola declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustriss. Interpretum: quo tamen non obstante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum, esse reuocandam.

Quamuis enim sit in confesso, quòd Parochus S.Ludouici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus; quia D. Ludouicus semper, & continuò inhabitauit in Parochia S.Martini, D.Maria verò inhabitauerat in Parochia S.Sebastiani, nihilominus DD. existimarunt ex depositionibus testium datis in summario D. Mariæ *num.12.13.& 14* probâri ipsam per duos menses circiter ante contractum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S Ludouici secum asportando vestimenta, linteamina, & omnia alia ad eius personæ vsum necessaria, ibique vsque ad diem contracti matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vlterius etiam omnem adhibuisse diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & sic nouam Parochiam acquisiuisse; ad hunc enim effectum non est opus expectare, vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitauerit, sed statim ac incipit habitare animo habitandi efficitur Parochianus, Card. *in Clem.1.de priuil q.16.num 8.*& *ibi* gloss.*in verb Parochiales,*Abb *in c.extirpandæ, §. qui verò in repet.n.11. vers.quæro secundo quis dicatur, de prabend.* & ibi etiā Rebuff.*vers contrariam opinionem,fol.385.in cap.omnis vtriusque,n.23.de pœn.& remiss.*Federic de Sen. *cons. 234.n.5.in fin.& n.6.*Syluest.*in sum.in verb domiciliū, n.2.*Borgnin.*decis.11 n.22.vers & aduertendum, lib. 2* Sanch.*de matrim.lib 3.disp.23.n 14.*Gutierr *eod.tr. de matrim.c.63.n.13.& 14.* Emmanuel.Sà *in summa in verb.matrimonium, num.2.* vbi refert ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & *in verb. Parochus,numer 2.vers.ad matrimonium verò,*Basil.Pontius *de Matrimon.lib.5 de cons.clandest cap.15.§.1.nu.4.5. & 6.*

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludouici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quòd ipse erat informatus dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, vt in dicto summario *num. 3.*cui multum videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat ad eius officium, *cap.cum inhibitio,de clandest.despons.*Ias.

in

*in repet.l.admonendi, nu.132.ff.de iur.iurand.*Rot. *decis.*340 *num.*2.*part.*2.*diuers.& decis.* 341.*numer.*2.& *decis.*390.*num.*1.*part.*1.*recent.*

Vnde cùm dictus Parochus S. Ludouici esset proprius Parochus Dominæ Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitimè contractum, etiamsi ille nullo modo esset proprius Parochus D. Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta censeatur, sufficit matrimonium fuisse celebratum coram Parocho habitationis alterius coniugum contrahentium, Nauat.*in man.cap.*15.*num.*144. Salzed *in praxi canon. cap* 63 *vers.*14.Henriq *lib* 11. *de matrim cap* 1.*numer.* 2. Veg *in sum.lib.*6.*cas.*118. Petr.de Ledesma.*de matrim quæst.*44.a 5.*dub.* 1.*vers. de quo sit secunda concl.* Ludou.Lopez 1 *part.instruct. cap.*86.§ *præterea*,& 2 *part.de matrim cap.* 19. §. *præterea aduertendum.* Sanchez *de matrim. d. lib.*3 *disput.*19.*numer* 4. Rot. *d. decis.* 390.*numer.*6.*part.*1. *recent.*

Neque obstant testes D. Ludouici *in eius summario num.* 2. & 3. qui videntur deponere continuata habitatione D. Mariæ in domo dicti Capitanei Didaci, asserentes pluries illam vidisse ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis suis. Quia omissis iis, quæ pro parte D. Mariæ opponebatur tam contra personas, quàm etiam contra examinis validitatem, & omisso pariter, quòd etiamsi essemus in conflictu testium, adhuc viderentur præferendi testes D Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij iam contracti, & consummati, & D. Ludouicus sit actor, & instet matrimonium declarari nullum, ex eo solo capite, quòd non fuerit contractum coram proprio Parocho, & sic sufficiat quòd eius probatio ex dictis aliis testibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non possit ipsum defectum huiusmodi plene, & concludenter probasse per testes omni exceptione maiores, prout probare debuisset, *cap.in litteris*, & ibi gloss.*fin de testib.* Conarr *in epit de sponsal part.* 10 *cap.*8.§.1 1.*numer* 7. & *seq.* Mascard.*de probat.concl* 1033 *num* 19. Capitaq. *decis.*105.& *decis.*150.*num.*8.& 9.*part.*2. Perez *lib.*5. *Ordin tit.*1.*lib.*3.*in fin.* Sanch. *de matrim. lib.*2. *disp.* 45 *quæst* 2 *num* 10 Gutierrez *eod.tract.cap.*44.*num.* 9.& *sequentib.* Rot. coram sanct. mem. Greg.*decis.* 351 *num.*2.

Fuit responsum testes prædictos D. Ludouici in dicto nihil concludere, nec sufficienter probare negatiuam coarctatam de tempore contracti matrimonij, quia testes prædicti tam dati in vltima, quàm in aliis duabus præcedentibus positionibus ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi quòd D. Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum mensium præcedentium, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci vnà cum D. Magdalena eius sorore, & cum famulis, ac pedissequis, mobilibus, & supellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio D Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in ædibus Quintilij, prout fuisse affirmant supra dicti testes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim simul ista duo, quòd nempè D. Maria ex Medicorum consilio, ac etiam, vt tolleret iurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ac eius domo discesserit animo determinato nunquam redeundi ad continuò inhabitandum, seseque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & sic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in posterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem, & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis sæpius redierit, ac permanserit, eo quia ibi dicta D. Magdalena soror, quam maximo prosequebatur amore, inhabitabat, ipsaque etiam supellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter eius angustiam transportare non poterat; quod omninò dicendum videtur, cum hoc pacto testes hine inde examinati optimè ad concordiam reduci possint, prout semper quantum fieri potest sunt reducendi, Bart *in l. de ætate*, *numer.*7. *circa med. ff.de minorib.* gloss. & Doct.*in cap.cum sic*, *de testib.* Cæs. de Grass. *decis.* 4 *numer.* 5. *de testibus*, Rota *decis.*321.*numer* 4.*part.*2.*recent.*& *decis* 351.*numer* 31. & 38 coram sanct. mem. Greg. Et denique in omnem euentum ex his probationibus hinc inde factis hæc solùm resultaret, quod D. Maria eodem tempore duobus in locis inhabitauerit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia sancti Sebastiani, & alterum in Parochia sancti Ludouici, quòd tamen non obstare, quia hoc casu, quo quis duo haberet domicilia, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum, Sanchez *de matrimon.lib* 3 *disput.*24.*numer* 2. & *seq.* Pontius *eod.tract.lib.*5.*cap.*13.*num.*2.*vers ex quo consequenter.*

Neque etiam obstat, quod ex dicta non transportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præsertim recociliatione cum dicto Capitaneo Didaco dèprehendi videatur, vel D. Mariam nunquam habuisse animum deserendi antiquam habitationem, vel saltem illum postea deposuisse, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reassumpsisse. Quia vltra quod testes dicunt, mobilia ideò non fuisse transportata, quia domus Quintilij non erat capax, & ex eadem causa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuisse, ad constituendum alibi domicilium, siue habitationem non est necessarium, quòd quis res suas cum familia detulerit, hoc enim, & similia considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones; secus verò quando adest aperta animi declaratio, tùm ex verbis sæpius, & palam reiteratis, tùm ex facto per demigrationem personæ, si non cum tota supellectili, saltem cum vestibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in summario D. Mariæ *num* 14. *ad l.eius*, iuncta gloss. *C. de incol. lib.* 10 *lib.*1.*C.vbi Senat.*Bald *in rub.C. si à non compet. iud.* Abb *in cap. fin.num* 8 *in fin de Paroch* Felin.*in c.dilectus il* 2 *n.*12. *vers secundus casus, de rescript.* Menoch.*de arbitr. lib.* 2.*cas.*86 *num.*2.Henriq. *lib.* 10.*de sacrament.Ordin. cap.*12 *num.*2. Sanchez qui alios congerit *d tract de matrim.lib.*2 *disput.*23.*nu.*1. & 2.& pulchrè Gutierr. *eod tractat dict cap.*63. *num.*13. 14. & 15. vbi quòd statim contrahitur domicilium non expectato alio tempore.

Quòd autem D. Maria huiusmodi recedendi, se in dicta Parochia S. Ludouici permanendi animum declarauerit, probant octo testes contestes in dicto eius Summario *num.*12. & 14 affirmantes, ortam fuisse rixam, ac contentionem inter ipsam D. Mariam, & dictum Capitaneum Didacum dominum domus, eandemque D. Mariam acceptasse disdictam, & monitionem de discedendo id suadente Religioso quodam S. Francisci de discalceatis pro sedandis dictis dissidiis, & etiam cum iuramento declarasse velle discedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reuerti, quorum octo testium duo sunt Religio-

Religioſi,& omni exceptione maiores,& in ſpecie idem affirmat ipſemet etiam Capitaneus Didacus. Et vlterius etiam conſtat D Mariam poſt diſceſſum omnem adhibuiſſe diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuò poſſet inhabitare, & ſupellectilem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari teſtes ſuper eo, quod ipſa erat Parochia eiuſdem Parochiæ S. Ludouici. Ex quibus omnibus maximè ſimul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium ſuadere videntur, in dubium reuocari non debeat: quod autem huiuſmodi animus fuerit poſtea depoſitus,ac mutatus,nullibi conſtat,& de Iure non præſumitur *l. qui voluntatem, ff. de probat l.cum his ſtatum, ff. de donat.inter vir. & vxor.* Præſertim ſtante dicta expreſſa declaratione præcedente,& quidem valdè enixa etiam cum imprecationibus,& iuramento, quæ adeò potens eſt,vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ,quæ aliàs ex coniecturis,vel actibus ſubſequentibus deprehendi poſſe videtur, iuxta tradita per Bart. *in l. procurator,la 2. §.1.in 2. oppoſit.ff rem rat.hab.* Aret.*conſ* 128. Nauar. *conſ.*101 *n.*12.Surd *conſ.*15.*num.*9. & 10.Eaque tantò magis eſt attendenda,quia non eſt incompatibilis, ſed bene inſimul ſtare poteſt cum facto,de quo deponunt teſtes D. Ludouici iuxta ſuperius deducta, & faciunt tradita per Angel. *in l. iuriſgentium. §.quod ferè in princ.ff de pact.*cum aliis relatis à Surd.*conſ.*14. *num.*59.

Denique non fuit viſum obſtare, quod pro parte D.Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipſamet facti ſerie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuiſſe ſimulatam,& in fraudem dicti decreti S.Concilij Tridentini,& proprij Parochi præiudicium habitam, & conſequenter ad matrimonij validitatem ſuffragari non poſſe, iuxta opinionem Nauar *in conſ 1 in fine de deſp.lib.3.in nou.impreſſ.* Henriq. *in ſumm.lib 1.de Matrimon.cap.*3. Petr de Ledeſma *de matrimon.quæſt.*45.*art.*5.*punct.*3. *dub. vltim. concluſ.*1. & 3.Bartholom.à Ledeſm.*eod tract.dub.*21.*fol.*1351. & Emman Rodrig. *tom.* 1.*ſumm. in* 2. *edit. cap.*219. *numero* 1 *in fin.*Quia omiſſo quòd contrarium ſentit Sanch.*de Matrim.lib.*3.*diſp.*18.*num.*29.*verſ. cæterum diſplicet,& diſputat.*25 *ſub num.*11. *verſic verùm hæc limitatio,* Baſil. Pontius *de matrimon. tit. de conſ. clandeſt.cap.*14.*num.*6.& Petr.Eger *in tractat. de Sacrament.tom.*2.*cap.*17.*num.*37.Ægid. de Coninch *tom.*2. *de Sacrament.& cenſur. in fin.tract.de Matrimon. diſputat.*27. *de clandeſt. dub.*1. *numer.*14. Filliuc *quæſt. moral.tom.*1.*tract.*10.*de Sacramen.matrim. part.*1.*cap.* 6.*de miniſtr.matrim.num.*199.Bonacina *de Sacramen. tit.de matrim.quæſt.*2.*punct.*8.*propoſit.*1.*num.*..Et ſanè non videtur fraudem eſſe conſiderabilem, vbi quis vtitur iure ſuo, vt bene conſiderant Doctores ſuperius citati.

Domini exiſtimarunt fraudem aliquam in propoſito non adfuiſſe:certum eſt enim illam non præſumi,ſed probandam eſſe ab allegante, ex congeſtis per Maſcard.*de probat.concluſ.*541. *num.*1. *& pluribus ſequentib.*& Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.* 81. *num.*10.Gutier.*dict.cap.*61.*numer.*34.*verſ.ſextum fundamentum, & numer.*38. & 39. Et quamuis ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones, & coniecturæ, tamen illæ debent eſſe perſpicaces, & euidentes, Maſcard.*vbi ſupra concluſ.*530. *num.*6.8. *& ſequentib.* & Gutier.*dict.cap.*63.*num.*39.

Tales autem non ſunt coniecturæ, & præſumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectu deductæ ex eo, quòd D Maria non receſſit à dicta domo dicti Capitanei Didaci cum tota familia, & bonis, & quòd ad eam plures, & præſertim eadem die poſt contractum matrimonium redierit,& in ea permanſerit, & demum quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo: nam vt ſuperius iam fuit dictum,ex teſtiū depoſitione conſtat ipſam D.Mariam ob nimiam anguſtiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuerſa bona mobilia, ac ſupellectilia tranſportare,ibique cum tota familia permanere,& nuptias ſolemniter celebrare non potuiſſe,& hac de cauſa,& eorumdem honorum occaſione, & germanæ ſororis amore ad domum antiquæ habitationis ſæpius rediiſſe, ibique imbribus etiam aliquando detentam permanſiſſe, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egiſſe, quia eius conſilio, & opera ſitum in dicta Parochia S. Ludouici pro conſtruenda domo emere intendebat. Vnde cùm coniecturæ prædictæ nedum non ſint tales,vt non poſſint accipi niſi in malam partem, prout ad fraudem præſumendam requiritur, ſed imò potius appareat actus prædictos ex iuſta,ac rationabili cauſa factos,& ſic in bonam partem accipi poſſe,ac debere, non ſunt habendæ in conſideratione, vt in propoſito reſpondet Gutier.*d. cap.*63 *num.*39.

Præterea dici non poteſt D. Mariam habitationem mutare, & nouam Parochiam acquirere velle ſimulaſſe, ne, ſi denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebaſtiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouici deueniſſet, ab eoque matrimonium impediretur, quia ille non degebat in Parochia S. Sebaſtiani, ſed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt: vnde cum allata huiuſmodi cauſa ſit inepta,nec appareat aliam idoneam, ac ſufficientem afferri poſſe, ceſſat ipſius prætenſæ fraudis ſuſpicio, Crauett. *conſ.*73 *numer.*13. & 17 Rol. *conſ.*58.*numer.*19.*lib.*1.Rot. *deciſ.* 131 *numero* 1 *part.*2.*diuerſ.& deciſ.*418.*numer.*2.*in fin & deciſ.*329.*ſub numer.* 3. *part.*1. *recent.* Quæ etiam viſa fuit excludi ex eo, quia conſtat de primordio veritatis, & de cauſis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diſdictam, ac diſſidium verè, & realiter habitum, & ſe transferendi ad dictam Parochiam Sanct. Ludouici ex Medicorum conſilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiuſmodi cauſis verè præexiſtentibus, & ex quibus licitè, & ſine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, acceſſiſſe præſumitur, *l. quoties, de reb. dub.l.merito, ff. pro ſoc.*Rot.*deciſ.*285.*num.*3.*part.*1. *recent.* ſtante præſertim dicta expreſſa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans melius detegi non poterat, iunctis dictis iuramento, imprecationibus, & aliis ſuperius ponderatis.

Et ita deciſum, vtraque parte, & quidem acerrimè informante,&c.

Parochi præſentia qualis?

PRæſentiam Parochi in matrimoniis neceſſariam 78
non tantum corpoream,ſed etiam moralem requiri, cum intelligentia,& aduertentia actus reſoluunt Petr.Ledeſma *de Matrim. quæſt.*45. *art.*5. *verſ. eſt ſecundum dubium,*Henriq.*in ſumm.lib.* 11.*cap.*3.§.1. Cened *practic.& canonic quæſt.lib.*1.*quæſt.*30.*num.* 33. *cum ſequentib.*Coninch *in* 2. 2. *D. Thom.diſput.*27. *num* 44.Franciſc.Molin. *de ritu nupt.lib.*2. *differ.* 11. *num.*113. Gutier.*in tractat.de matrim. cap.*99.Baſil Pont,

79 Pont.matrim.lib.5. c.21. Et ratio est,quia † non intelligens præsens dici non potest,ex l.fin.vbi Alciat. ff.de verb.signific.& præsentia intellectum, & scientiam includit, l. testes, C. de testibus. Alciat. in l.2. §.voluntatem num.20.ff.soluto matrim. Sanch. de ma-
80 trim lib.3.disput.40.† Nec ob aliam causam Parochi præsentia hodie requiritur, quam, vt auctor quidam insignis suarum pastor onium ne quidquam malè fieret, interesset matrimoniis, eandemque auctoritatem præstet; ideò illius præsentia quouis modo sufficit, ex l. coram Titio, de verb signific. & resolutis per Tiraq. in l. connub. glos.7 numer. 31.
81 † Eius porrò præsentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in præsentia mille testium,eo absente, nullum sit, cum eius præsentia, vt quæuis forma, per æquipollens suppleri nequeat,Gonzal.ad reg.8.Cancel glos.48.num.29.& 30. ex quibus.
82 Infertur, primò huiusmodi Parochi præsentiam sufficere, quamuis ipse, vel testes, vi detenti intersint,dummodo tamen intelligat consensum contrahentium. Ita resoluunt Salzed. in pract. cap.73. aliàs 76.vers.tertio, Posseuin.d. cap.10.num.20.Petr. de Ledesma de matrim.quæst.45 art.5.punct.3.dub.2. vers.quo supposito, Fr. Emman. in summa tom. 1 cap. 129.numer.11. in 2. impress. Basil. Pont de impedim. matrimon.cap.10.§.5.in fine, & in suo nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib 5.cap. 21. num.8.Spino. in speculo testamen.gloss.15 num. 48.& 49. Paul.Comitol respons. moral.lib.1.quæst.114. Ceual. commun. contra commun quæst.604. numer.70. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclef.resolut.213 numer.4. in 2. editione. Sanchez lib.3.de Matrimon.disputat 39.num. 9. Rebel de obligat iust tiæ part.2.lib.2.quæst.8.num.4. Gutier.dict. cap. 69. num 10. Coninch dict. disput. 27. num 44.Francisc.Molin.dict differ.11.num.115.Vn-
83 de † non valere matrimonium si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi tamen affectatum esset non intelligere tener Salzed. vbi supra in 4.dubio.decisum refert Armendariz in addition.ad recop.leg.Nauarræ ad lib 4.tit.15.lib.1.de matr.in de-
84 clarat num. 24. † Peccat tamen grauiter coram Parocho inuito contrahens, vt per Coninch dict disp. 37 num.25.Gutier.d cap.69.numer.13.Paul Layman. d.lib.5.tract 10 part.2.cap.4.num.6.vers.esset,Hurtado d.disp.5.diffic.15.num.51.
85 Secundò in fertur sufficere solam Parochi præsentiam adducti dolosè, & renuentis, dummodo probè intelligat, & audeat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere, & ipse nulla verba proferat. Ita Segura in direct.iudic. Ecclesiastic.part.2.cap.15.num.15.Mascard de probat. concl.9.num.9.Vega in silua casuum lib.6.casu.114.& 115. & decisum referunt Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiast.decis.243.in 1.impres.& resolut.213.num.1. in 2. impres.Salzed. ad Bernard.d. cap.76. in 4. dub. pag.mihi 296. Hurtado d. disp.5. diffic.15.Rota in Vlizbonen.matrimon.16 Febr.1622. coram Patriarcha Manzanedo.
86 Tertiò infertur præsentiam Parochi in matrimonio ita requiri, vt nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videat: nam insufficiens erit si contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus effectus esset,& non videret;quia ideò Parochi præsentia requiritur, vt ea tot mala & scandala,quæ in dies oriebantur, ex clandestino matri-
87 monio cessarent. Atque ideò † licet cæcus retineat dignitatem,l.qui furore ff.de statu homin.l cæcus ff de iudiciis; licet etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium voces audiuit,in his autem in quibus facilè decipi posset,non integer testis est,quo in casu multum iudicis arbitrio tribuendum est, quemadmodum scribit Alberic.de Merle de testib.c.5.n.35 & 36.& in nostris terminis resoluit Francisc.Molin.d.differ.11.n.120. vbi num.124.idem existimat, vbi Parochus furiosus esset, nisi dilucida haberet interualla, & matrimonio assisteret tempore sanæ mentis.

Quartò infertur quoad matrimonium Parochi 88
præsentiam sufficere, etiamsi ad alium finem vocatus,vel casu præsens sit:ita resoluunt Nauar.consf 20. num.1.sub tit.de sponsal.in antiq.& consf.11 sub tit. de clandest.desponsat.in nouis Salzed. dict.c.73.alias 76. vers tertiò licet, & dubio 5. Sayr decis.14.sub tit de sponsalibus. Azeued.l.1. num.39.tit.1. lib.5.nouæ recopilat Piasec in praxi noua Episcop.part.2.cap.1 num. 32.in fine, Ceuall.dict.quæst 604.numer.66.Spino in spec.testam gloss 15 num 48.& 49.Henriq in sum.lib. 11.cap 3.§.5 in fine.Sanch.lib 3.disput. 39 numer.10 Reginald in praxi fori pœnitent lib. 11.num. 82. Francisc.Molin.dict.differ.11.num 0.Gutier.dict.cap.69. num.3.cum sequentib Nam Parochus,& testes transeuntes, & casu matrimonio interessentes, dicuntur verè præsentes esse, cum sufficienter aduertant ad id, quod agitur, possintque de hoc ferre testimonium,Sanch.d.disp 39 num.11.Gutier. dict. cap. 69. num.12.

Contrarium tamen imò Parochum necessariò ad 89
validitatem matrimonij formaliter adhibitum esse, nec sufficere,si forsan conuiuij,vel confabulationis, vel aliud tractandi causa præsens audiat huiusmodi contractum matrimonij geri,dicunt decisum Armendariz dict.loco,num. 1. & 55 Gonzal.ad regul.8. Cancellariæ glos.48.num.35 Basil.Pont.d. cap. 26.§.5. in fine,& nouissimè de sacram Matrim. lib.5.cap. 21. num.4.Bonacina dict.quæst.2.puncto 8 num.28.& inualidum esse matrimonium contractum coram Parocho,& testibus transeuntibus, post Petr. Ledesm. asserit idem Bonac.d quæst.2.puncto 8 num.46.ex eo, quia transeuntes non videntur præsentes humano modo,nec formaliter. Sed primam opinionem veriorem existimo,& hanc secundam nec improbabilem indico.

Quintò infertur quoad matrimonium Parochi 90
præsentiam sufficere, quamuis sit excommunicatus etiam non toleratus,suspensus,vel irregularis, modo non sit actualiter depositus; tùm quia hæc assistentia auctoritatiua non est propriè actus iurisdictionis, ita vt non possit validè ab excommunicato vitando exerceri, sicut ab eo non possunt ex erceri actus iurisdictionis; tum quia Concil. Trid solummodo requirit præsentiam Parochi,quia etiamsi sit excommunicatus, vel suspensus,non desinit esse Parochus propter censuras.Quibus fundamentis hanc illationem tenent Armend.d l.1. de Matrim. num.5. Gabr Vasc.de excomm dub.4.Basil.Pont. de Matrim. lib.5.cap 17.nu.6.Petr de Ledesm de Matrim. q. 45. art.5.punct.3.dub.3.Nauar.consf.4.de clandest.desponsf. Ceuall dict q.604.num.65.Sayr decis.13. de sponsalib. Henriq.lib 11. cap.3.§ 4 & 5. Galetus in margarita casuum conscientiæ,verb matrimonium pag.163.colu. 1. Bonacina d.punct.8.num.21.Sanch lib.3.disp.12.Coninch disp.17.num.24.Rebell d.lib.2.quæst.9.num.9. Reginald l.31 num.177.Aloys.Ricc in praxi fori Ecclesiastic decis 243.impress.& resol.213.num.1. in 2. impress.Gutier.de matrim cap.61.num.23. & cap. 66. num.19 Bonacina d.quæst.2.puncto 8 nu.21.Mar Alrer de censuris tom.1.lib.1.disp.8. cap.. per totum Cornejo in 3.part.tract.5. de excomm. disp.10.§.1.dub.5. Raynaud.

Raynaud de monitor part.2.cap 2.num.13. nouiſſimè
matrimonio non effici irregularem,& num.21. ſub-
dit peccare tamen,& grauiter, de quo etiam Squil-
91 lante de oblig Sacerd.part. 3 num.10. † Vnde valere
matrimonium celebratum coram Parocho notoriè
fornicatore,non tamen adhuc in iudicio condemna-
to,& confeſſo,refert deciſum poſt alios Armendar.
in addit.ad recopil.legum Nauarra ad lib. 4. tit.15 l.1.
92 de matrim in declar. num. 10. Sic etiam † Matrimo-
nium contractum coram ſchiſmatico Parocho ſal-
tem coloratum titulum habente, ſi non fuit vt talis
declaratus, & Parochia priuatus, validum eſſe re-
ſoluit Nauar. conſil. 8. num. 2. ſub titul. de clandeſt.
deſponſat.in nouis.& Sayr. deciſ.13.ſub.titul. de ſpon-
ſalib.

93 *Sextò* infertur validè matrimonio aſſiſtere poſſe
Parochum interdictum, ſeu prohibitum ab Epiſco-
po,aut eius Vicario, ne aliquos matrimonio con-
iungat: tum quia poſito eo interdicto ſeu prohibi-
tione,Parochus adhuc retinet iuriſdictionem; tùm
quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta te-
nent,ita deciſum referunt Salzed ad Bernard cap.73.
aliàs 76.in nouiſſ.pag mihi 193. in 1.dub. Ledeſm. d.
quæſt.43.art.5. Poſſeuin.d.cap.10. num.14.verſ.cura-
tus,Fr Emman.in ſumm.part 1.cap.119 num.10. Hen-
riq lib 11.cap.3.num.4.Ceuall.d.quæſt.604 num. 71.
idem Ledeſma in ſumm part.1 de ſacram.Matrimonij
cap.6.concluſ.4 dub 11.Sanch.lib.3.diſp.31.num.1. &
2.Rebell.par.1.lib.2. quæſt. 9.num 9. Aloyſ.Ricc. in
praxi fori Eccleſiaſt.deciſ 243. in 1.impreſſ. & reſolut.
213.n 1.in 2 impreſſ.Reginal l.31.nu.179. Coninch.
diſp.27.dub.1.num.28.Gutier.tract.de matrim.cap.63.
num.15.Baſil.Pont.in nouiſſimo tract.de Sacram. Ma-
trimonij l.3 cap.17.numer 11. Bonacina dict quæſt. 2.
puncto 8 num.18. vbi etiam idem dicendum aſſerit,
quando huiuſmodi prohibitio fuit facta coadiutori,
vel Vicario Parochi, Armendar. dict. loco num.23.
vbi ampliat ſiue Parochus interueniat contra talem
prohibitionem volens, ſiue inuitus,vel licet interſit
inuitus & compulſus per vim, ſiue præcedat dicta
94 prohibitio,vel non † Vtrùm autem matrimonia ce-
lebrata à Parocho putatiuo ex communi errore ſint
valida:tractat Marc. Anton. Genuen. in praxi Ar-
chiep.cap 50 n.3. vbi affirmatiuè reſpondet;ſat enim
eſt pro matrimonio præſentia illius, qui communi
errore reputatur proprius Parochus, & toleratus
eſt ex titulo colorato per Superiorem dato, cuius
virtute accepit, & retinet poſſeſſionem beneficij,
vel officij, ſi notoriè conſtat minimè habere titu-
lum,& iuriſdictionem. Ita Henriq.lib.11.cap. 3.§.4.
Fr.Emman.dict.cap.219.n.8.Sanchez lib.3.diſp.22. à
num.60.

95 *Septimò* infertur poſſe Parochum validè aſſiſtere
matrimonio ſuorum parochianorum extra ſuam Pa-
rochiam, ſine licentia Parochi illius loci,in quo aſ-
ſiſtit; quia proprius Parochus adminiſtrare poteſt
Sacramenta ſuis ouibus vbicumque exiſtant,vt ſuo
loco dicemus: tùm quia ex decreto Trident. con-
ſtat formam ab eo præſcriptam, & ſeruandam in
matrimoniis, in eo intrinſecè, & eſſentialiter ſitam
eſſe, vt adſit Parochus,vel alius Sacerdos de licen-
tia Parochi,ſiue Ordinarij, & duo præterea teſtes;
igitur reliqua omnia,tempus,& locus, & alia acci-
dentalia ſunt. Ex quibus hanc illationem tenent
Salzed d.cap.76.verſ. vndecimo, Poſſeuin.d. cap.10.
num.1 vbi extendit etiam extra Epiſcopatum,Spin.
dict.gloſ.15.num 41.Sanch lib.3.diſput.19. num.8. &
14. Coninch diſput.27.num.21.Baſil.Pont.de impedi-
ment matrim cap 26 §.6. verſ.addendum, Reginald.
lib.31.num.177. Bonacina dict.quæſt.2 puncto 8.num.
14 Gutier cap.62. num.5. Hurtado de matrim.diſp.5.
diffic.6 num.22.Ioan.Sanc. in ſelect. diſp.44. num.8.
Amplia vt † non ſolùm proprius Parochus, ſed 96
etiam Sacerdos de illius licentia validè aſſiſtat ma-
trimonio extra Parochum.Ita Salzed. d.cap. 76.verſ.
præmittendum,Sanchez dict.lib.3.diſp.34.n.3.Contra
Seguram p.2.cap.15. num 49. Franciſc. Molin. d.
differ.11 n.13.cum ſeqq. & Baſil. Pont de matrimon.
lib 5 cap.16.num.4.ſcribentes id non eſſe Matrimo-
nium. Non obſtat id, quo potiſſimum inductus vi-
detur Nauar.conſ.52.de ſponſal in 1.edit.& conſ.14 n.
2.ſub tit.de cland.deſponſ.in 2.edit. ſcilicet Parochum,
vel Epiſcopum extra ſuam diœceſim eſſe perſonam
priuatam, & non pollere ea auctoritate publica,
quam in celebrandis coniugiis exigere videtur Cõ-
cilium.Reſpondetur enim,quòd Concil.eo perſona-
rum genere, quarum eſt in matrimonio præſentia
neceſſaria,non requirit alicuius publici officij aucto-
ritatem, aliàs neque ſimplex Sacerdos de licentia
Parochi, aut teſtes ex priuatorum numero eſſent
idoneæ perſonæ,quod ſtultum eſt;ſed tantum exigit,
vt huiuſmodi ſint perſonæ, quæ plenam Eccleſiæ
fidem faciant;abſtulit enim matrimonia præſumpta.
† Cùm igitur huiuſmodi aſſiſtentia nõ pertineat ad 97
iuriſdictionem contentioſam, nec alienus Parochus
iure offendi poſſit, ſi abſque illius licentia;vel Ordi-
narij in eius Parochia, alter Parochus celebret ma-
trimonium ſuorum Parochianorum, credo eum non
peccare ceſſante ſcãdalo,nec puniendum eſſe,vt re-
ſoluit Sanchez vbi ſuprà n.18.

Octauò infertur Parochi vnius præſentiam ſuffi- 98
cere, quando contrahentes ſunt diuerſarum Paro-
chiarum, quia Trid. declarauit matrimonium con-
trahendum eſſe coram Parocho, & non magis ex-
preſſit, Parochum viri, quam fœminæ. Ita Salzed.
vbi ſuprà dub.14.Caualc deciſ.12 num.11 par.2.Spin.
dict.gloſ.15.num.41.Ceuall d quæſt.601.in 6.Henriq.
lib.11.cap.3 §.2.Franc.Leo in theſauro fori Eccleſiaſt.
part.1.cap.9.num.39.in fine Armend vbi ſuprà, nu.7.
13.14.& 28. Zerola in praxi Epiſcop p.2.verb.Paro-
chus,§.1.Sanch.lib.3.diſputat.19.à num.1 Rebell.par.
2.lib 2.quæſt 8.Bonacina dict.quæſt.2.puncto.8.num 7.
Paul.Comitol reſponſ moral.lib.1. quæſt.131.numer.1.
Coninch diſp.27.n.10.Fagundez in quinque Eccleſiæ
præceptalib.1.c.8 n.14.Aloyſ Ricc in praxi fori Eccleſ.
deciſ.244.in 1 impreſſ.& reſol.214.n.1 in 2.impreſſ.
Gutier d c.62.n.4.

Nonò infertur validè matrimonio aſſiſtere Pa- 99
rochum delegatum,quem Epiſcopus conſtituit, &
ad nutum ipſius amoueri poteſt, & Viceeuratum à
Parocho proprietario inſtitutum. Ita Rebell.lib.2.
quæſt.9.num.6.Poſſeuin.d.cap.10.num 14. in fin. Hu-
iuſmodi † Parochi, quoad matrimonium poterunt 100
alicui facultatem aſſiſtendi concedere; quia etſi de-
legatus ad vniuerſam Parochiæ curam, non poſſit
alteri omnem curam, etiam ad modicum tem-
pus, dum abeſt, delegare, poterit tamen aliquas
cauſas, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum
etiam poteſt vnam, vel alteram delegare cauſam;
gloſ verb.delegatus,in cap.cùm cauſam,de appellat. vbi
Anton.num 11.Alexand de Næuo num 16.hinc igi-
tur optimè Sanch d.lib.3.diſput.31.num.16. reſoluit
† inſtitutum à Viceeurato ad vniuerſitatem cauſa- 101
rum,vbi eſt conſuetudo, vt abſens talis Viceeuratus
ſubſtituat aliquem ad vniuerſam Parochiæ curam,
poſſe delegare licentiam aſſiſtendi matrimonio, aut
miniſtrandi aliud Sacramentum, & num 17.reſoluit
huiuſmodi Parochum delegatum ad vniuerſitatem
cauſarum, licet poſſit delegare licentiam aſſiſtendi
matrimonio, aut aliud Sacramentum adminiſtran-
di,

di, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum
102 delegandi & *n.* 16. asserit, quod† quando Parochus præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare; & consuluit Nauar. *cons.* 13. *numer.* 4. *de clandest. desponsat. in nouis*, Vicarium Parochi contrahendis Matrimoniis assistere posse, etiamsi sit delatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recessit.

103 *Decimò* infertur validè mattimonio interesse posse Parochum habentem iniostum beneficij titulum; vt accidit, quādo commisit aliquod delictum, ratione cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione; quia adhuc est Parochus cum titulo colorato; & errore communi vulgi, arg. text *in l. Barbatius, ff. de officio Pretoris*, & quamuis ipso facto priuatus beneficio sit, nondum tamen possessione spoliatus est, & quamdiu illa non spoliatur, præsumitur habere iustam retinendi causam, *cap. licet Episcopus, in fine, de prebēd. in* 6. Ita Coninch *disp.* 27 *dub.* 2. *num.* 26. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 22. *num.* 52. Basil. Pont. *de sacrament. matrim. lib.* 5. *c.* 19. *per totum*, Bonacina *d. quæst.* 1. *punct.*
104 8. *num.* 14. vbi *num.* 10. resoloit † validum esse Matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi Matrimonio, si communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè se gerens, quod etiam tenet Sanch. *disp.* 22. *num.* 61. *vers. valet.*

105 *Vndecimò* infertur Parochum non Sacerdotem (puta cui collata fuit parochia, non tamen est ordinatus Sacerdos) validè assistere Matrimonio: nam assistentia Parochi pro forma huius contractus pendet ex Tridentini dispositione tantum, ex eo autem solum colligitur debere esse Parochum, neque verò est argumentum aliquod efficax, quo probetur debere esse Sacerdotem, quod enim coniungat contrahentes non est functio Sacerdotalis Ordinis, neque se exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum; quamuis enim in Concil. Trident. dicatur, *vel alio Sacerdote*, & illa dictio, *alio*, qualitatem Sacerdotij referre quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit; qood vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoueri, pleriqoe sint Sacerdotes, atque ita vsui loquendi, non necessitati, aut qualitati id tribuendum est, propter quem vsum nonnunqoam à propria significatione receditur, *l. Labeo. ff. de supellect. leg. cap. ex litteris, de sponsal.* Hanc illationem tenet recentiorum schola, vt videre est apud Nauar. *cons.* 30. *sub tit. sponsalib. in* 1. *impress.* 9. *cons.* 9. *sub tit. de clandest. desponsat. in* 2. *impress.* Vega *in Sylua lib.* 6. *casu* 119. *in fine*, Henriq. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 1. *& lib.* 14. *cap.* 6 *num.* 3. *in fin.* Ioann. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. Piasec. *in praxi noua Episcopali, part.* 2. *cap.* 4. *num.* 22. Armend. *vbi suprà num.* 8. Fr. Emman. *vbi suprà p.* 1. *cap.* 28. *numer.* 9. Petri de Ledesm. *in tract. de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *dub* 3 *conclus.* 3. Sahagun *ad tit. de sponsalibus num.* 88. Ceuall. *dict. quæst.* 904 *à num.* 56. Basil. Pont. *d. cap.* 2. §. 5. *vers. Parochus autem. & in nouissimo tract. de sacramento Matrimonij, lib.* 5, *cap.* 17. *num.* 1. Zerola *in praxi Episcop. part.* 2. *verb. Parochus, vers.* 3. Gutier. *de iuramento confirm. part.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. *in fine, & in tract. de Matrimon cap.* 62. *ex num* 12. 16. Sanch *lib.* 3. *disput.* 20. *num.* 2. Layman. *d. lib.* 5 *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 4. *numer.* 4. Hurtado *d. disp.* 5. *diffic.* 7. latè Cened. *practic & canon. questian. lib.* 1. *quæst.* 30. *num.* 54. *cum sequentib.* Francisc. Molin. *dict. differ.* 11. *ex num.* 118 Coninch *disp.* 27. *dub.* 2. *n* 21. Reginald *lib.* 31 *nu.* 177. Bonacina *d. quæst.* 2. *punct.* 8. *n.* 16. Nihilominus tamen *Sacram. Congreg.* inclinasse in sententiam, vt Parochus non Sacerdos non possit Matrimonio cōtrahendo interesse, referunt addit. *add. cons.* 9. *Nauarr.* & Vgol. *de potestate Episcopi cap.* 15. §. 10. *nu.* 5. ac Fernandez *in examine Theologia moralis part.* 3 *cap.* 18 §. 1. *n.* . . Sed dum mihi de hac declaratione *S. Congreg.* meliùs nō constat, illationem nostram semper sequerer.

Duodecimò infertur Parochum etiam in peccato 106
mortali existentem validè Matrimonio assistere posse, quia Parochus non est essentialis minister sacramenti Matrimonij, nec ipse formam profert, sed tantùm solemnem ad actum auctoritatem lege eius præsentiam requirente: ita Poss. *de officio Curati, c.* 5. *n.* 40. Bonacina *in tract. de Sacram. disp.* . *q.* 3. *punct.* 2. §. 1. *n.* 10. Contra Henriq *lib.* 1. *c.* 29. *n.* 24.

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & à quo conced. debeat?

SI proprius Parochus matrimonio interesse non 107
possit, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit, ex Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 1. cuius auctoritate Matrimonium celebratum coram Sacerdote a proprio Parocho deputato, & coram testibus valere decisum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 15.
lib 1 *de Matrim. in declarat. num.* 12. † quamuis de li- 108
centia etiam celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem.* 1. *de priuileg.* vbi strictè præcipitur Religiosis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniave solemnizare, non habita soper his parochialis Presbyteri licentia; contrario sensu satis colligitur, qnod habita licentia speciali, id ipsum facere erit sibi licitum, licet autem ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, intelliguntur hæc verba de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit gloss. & resoluit Miranda *in man. Prælat. tom.* . *q.* 48 *art.* 2.

Declara *primò* Parochum etiam fictè concedēdo 109
facultatem assistendi, non efficere inualidum Matrimonium contractum coram eo Sacerdote, cui huiusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa non est actus iurisdictionis, cum valeat etiam inuiti Parochi, & reloctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt suprà ostensum est; ita contra Ledesm. tenent Sanch *lib.* 3 *disput.* 21. *num.* 64. Bonacina *de Matrim. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 34.

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110
etiam non toleratum, suspensum, vel irregularem posse validè dare alteri assistendi licentiam: quia huiusmodi licentia non est propriè actus iurisdictionis; & sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi: ita nec potestate dandi prædictam licentiam; ob eandemque rationem constat Parochum posse validè dare huiusmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut suspenso ad assistendum matrimonio. Ita Sanchez *lib.* 3. *disputat.* 21. *numer.* 6. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 5. *& lib.* 13. §. 7. Gutier. *de matrimon cap.* 61. *num.* 24. Basil. Pont. *in nouissimo tract. de sacram. Matrim. lib.* 5. *cap.* 17. *numer.* 14. Hurtado *d. disp.* 5. *diffic.* 8. *numer.* 26. *cum seqq.* Bonacina *dict. quæst.* 1. *punct.* 8. *numer.* 21. idem Hurtado *d. diffic.* 8. *num.* 27. vbi ait collationem dictæ licentiæ non esse actum potestatis Parochi, vt Parochus est, sed auctoritatis à Tridentino annexæ officio Parochi, refert & sequitur nouissimè Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 9 *resol.* 80.

vbi

vbi subdit non solùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licitè

Contra Coninch. *disputat. 27. numer. 11.* Auila *de censur. part. 2. cap. 6. disp 2, dub. 1. concl. 5.* Petr. de Ledesma *de Matrim quæst. 4. art 4. punct. 2 dub 4. & in sum. p. 1. de sacram. Matrim c. 6. concl* 4. Layman. *dict. c 4. n. 5. vers credo,* Mar. Alter *de censur. tom. 1. l. 1. disp. 8. c. 6 vers Sed dubitatur.* existimantes excommunicatum, aut suspensum, si toleratus non est, alteri Sacerdoti licentiam assistendi nec licite, nec valide committere

111 *Tertiò* declara validum esse Matrimonium, cui de licentia Parochi assistit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus est adhuc Sacerdos. Ita Sayr. *de censur. lib 5. cap. 21. nu. 16.* Bonacina *d. q. 2 punct. 8. num. 13.*

112 *Quartò* declara Parochum, siue Ordinarium huiusmodi licentiam assistendi Matrimonio non posse concedere clerico non Sacerdoti. Quamuis enim illa coniunctio, de qua supra *num* 43 non sit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus esse possit: attamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma est inducta, dicat, *vel alius Sacerdos de licentia Parochi,* est standum eius dispositioni, non tamen necessarium est, vt sit Sacerdos approbatus, is cui datur. Ita Petrus de Ledesm *in summa part 1 de sacram Matrim. cap. 6. concl* 4. *vers. s. guese lo segundo,* Sanchez *lib. 3 disput. 10. num. 6. cum sequent* Ceuall. *communium contra commun. quæst. 604. num* 58. Franc Molin *de ritu nupt. lib 1. differ. 11. num. 123.* Gutier *tractat. de Matrim. cap. 62. num* 22. Sayr. *dec f 51 sub tit. de sponsalibus,* Basil. Pont. *de impedim. Matrimon. cap. 16. §. 6 vers. si autem,* Sahagun *in cap. qu. mu… num. 3. de officio deleg & ad tit. de spons n* 89. Layman. *d tract. 10. p. 2. c. 4. num* 4 Hurtad. *d disp* 5. *diffic 7. in fine num. 25.* Nauar *cons. 6. num. 2. sub tit. de*

113 *cland desponf. in nouis,* † vbi etiam à principio resoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore pestis coram Acolyto contractum esse nullum, quia verba Concilij videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo casu videtur ab illius forma recedi posse.

114 *Quintò* declara Parochum, vel Ordinarium posse concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in matrimonium, non solum in propria parochia, verum etiam extra illam; quia Trident dicit alium Sacerdotem sufficere ad assistendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarij, & non loqoitur de propria parochia, tum quia huiusmodi licentia non est actus iurisdictionis contentiosæ, & litigiosæ; sed gratiosæ, ac voluntariæ, quæ exerceri potest vltra locum propriæ iurisdictionis Ita ex his fundamentis nostram illationem amplectuntur Fr. Emman *in sum tom. 1. cap. 218 concl. 6.* Coninch *disp. 27 dub. 2. num. 23* & *dub 1. num. 38.* Gutier. *cap. 62. n. 50* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico part. 2 tr. 11. c. 10. q. 24 resol. 3.* Reginald. *l. 31 n. 180.* Bonacina *dicta q. 2. punct. 8. num* 13.

Contra Nau. *cons 15 de clandest. desponf.* Basil. Pont. *de Matrim lib. 5. cap* 16. Seguram, quem refert & sequitur Francis. Molin. *dict differ. 11 num 156. cum sequentibus,* existimantes non posse Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam suis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra suam Parochiam, vel diœcesim respectiuè

115 *Sextò* declara cogi posse proprium Parochum nolentem Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere; quoniam Sacramenta parochianis inuitus ministrare cogitur ex debito officij, prout resoluit Franc. Molin *dict. differen. 11. n. 85. cum seq.*

An autem Parochi delegati, quos Episcopi constituunt, & ad nutum ipsius amoueri possint, & Vicecurati à Parochis proprietariis instituti, possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi matrimonio concedere? Agit latè per conclusiones Sanchez *lib. 3. disp. 31.* ad quem se remittit Gutier. *de Matrim. cap. 66. num. 18.* vide Basil. *in nouissimo tract de Sacramento Matrimonij lib. 5. cap. 18. num* 2. Hurtado *d disp 5. diffic. 10. n. 54.* & aliqua dixi suprà à *n. 100.* & quod Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati possit huiusmodi facultatem concedere resoluunt Rebell *par. 2. lib. 2. q 8. n 8 & in addit lib. 4. n. 67.* Posseuin *d. c. 10. n. 14. in fin.* Quando Episcopus est immediate Parochus, vt in Regno Granatensi, potest tunc Parochus non proprietarius Matrimonio assistere, & aliis licentiam concedere, quia licet delegatus sit, cum sit delegatus ad vniuersitatem causarum, potest delegare Episcopalem aliquam causam, subdelegare autem minimè; & de Curis, qui subdunt alicui parocho proprietario, an possint dare licentiam alio Sacerdoti vt assistat Matrimonio contrahendo? late agit nouissimè Zambran Hispal. *in sui aureis decis. c. 7. de Matrim. dub. 1 per tot.*

Septimò declara ex facultate Concil. Trident. sibi concessa posse Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi Parochi loco sibi subiecto, ex *cap. 1 sess. 14. de reform. Matrimo.* Vnde Rota *decis. 176. num 8 p. 1. recentiorum,* censuit validum matrimonium contractum coram aliquo Sacerdote de licentia Episcopi. 116

Potest etiam Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio, absque speciali commissione interesse Matrimonii, & alij Sacerdotis assistendi licentiam concedere, Salzed. *ad Bern. in pract. cap. 75. vers. decimoquarto,* Petr. de Ledesm. *in summa par prima de sacram. Matrim. cap 4. concl. 4. dub. 17.* Henriq *lib. 11. cap. 5. num* 4. Sanchez *lib. disput. 29. numer.* 18. Armendar. *dicto loco num* 41. Basil Pont *dict cap. 16. §. 6. versic idem etiam,* Azor *institut. moral. part. 1. lib. 3. cap. 45. quæst. 2.* Sbroz *de officio Vicarij lib. 2. quæst 44. num 8. in fine,* Gutier *canon lib. 1. cap. 19 num. 13. cum sequentibus, & in tract de Matrim cap. 66. ex num. 12. & cap. 69. ex num. 9.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum p. 1 num. 201.* Hurtado *d. disp. 5. diffic. 9.* 117
num. 32. † Ordinarij enim appellatione venit Episco- 118
pi Vicarios, gloss. *verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. in 6.* Conar *practicar. cap. 4. num 7 & lib 3. var ar. cap. 10. num. 4.* Sbroz *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 43 & quæst. 51. num 1.* Flam. *de resign lib. 3. q. 11. num. 29. cum seq.* Fr Molin *d. differ. 11. n. 64.* Bonac. *d q. 1 punct 8. num* 10.

Quæri non abs re potest, an suspensa iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut suspensionem, possit eius Vicarius valide interesse Matrimonio, aliisque committere? Dicendum est vtrumque posse, quia neutrum est actus iurisdictionis. Si tamen Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus instrueret Vicarium, aut Parochus sic excommunicatus Vicecuratum, illeque assisteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa institutio est manifestus actus iurisdictionis, & proinde facta à sic excommunicato nihil valet; quare ille assistens Matrimonio non esse verus Vicarios, aut Vicecuratus, Mar. Alter. *de censuris tom. 1. lib. 1 disp. 8. cap 6. vers ex dictis,* Sanchez *lib. 3. disp. 40 num. 10* 119

Sed dubitari potest, an Vicarios Episcopi qui Sacerdos non est, possit præsentiam Matrimonio contrahen 120

trahendo præstare? Matrimonio interesse non posse, sed Sacerdotem delegare debere tenent Nauar. *conf.* 1. *sub tit. de Officio Ordin. in antiqu. & consil.* 10 *sub tit de desponsat. impud. in nouis*, Salzed *dict. cap.* 76. *vers. decimoquarto*, Sayr. *decis.* 1. *sub tit. de offic. Ordin.* Ceual. *quæst.* 604. *num.* 59 Cened *practic. lib.* 1. *q.* 30. *num.* 46. ex eo tantum fundamento, quod non sufficit in contrahendo Matrimonio præsentia parochi, qui non sit Sacerdos, sed hoc non est certum, vt suprà ostendi hac *alleg. num.* 43. & ideo dum mihi non constiterit de contraria decisione, de qua ipsi testantur, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem validè Matrimonio assistere, quod nouissimè post primam huius tract. impressionem inueni tenere Basil. Pont. *de sacram. Matr. lib.* 4 *c.* 11 *num.* 11. *in fine.*

121 Idem dicendum esse de habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledesm. *d. dub.* 17. *vers. digo lo* 2. Henriq. *lib.* 11. *c.* 3. *numero* 4. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 28. *num* 6. Coninch *disp.* 17. *num.* 17. Gutier. *de Matrim. cap.* 66 *num.* 7. Bonacina. *dict. quæst.* 2. *puncto* 8 *num* 10. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 15. §. 19. *num.* 3. *in fine*, Basil. Pont. *in tractat. de sacrament. Matrimon. lib.* 5. *cap.* 10. *numer.* 3. Hurtado *d. disput.* 4. *diffic.* 9. *num.* 30.

122 Idem etiam dicendum de Abbate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, firmant Pert de Ledesm. *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *paulo ante dubium* 4: *concl* 2. Henriq. *libr.* 13 *cap.* 2. *num* 4. Gutier *d c.* 66. *num.* 6 Basil. Pont. *d* §. 6. *vers. idem, quod, & d. lib.* 5. *cap.* 10. *num* 4. vbi *num.* 13 asserit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iura Episcopalia habeat. Gasp. Hurtado *dict. difficul.* 9. *num.* 30.

123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante esse resoluendum tenent Coninch. *d disp.* 27. *num* 17. Gutier *dict. cap.* 66. *n.* 5. Hurtad. *d. diffic.* 9. *num.* 30. *vers. quartò.*

124 Et de Legato respectu Prouinciæ suæ legationis idem asserunt Sanchez *dict disp.* 28. *num.* 7 Coninch *dict. disp.* 27. *num.* 16. *vers.* 7. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 6. & *dict. cap* 66. *n.* 10. Hurtado *d diffic.* 9. *num.* 9. *vers. quintò*, Basil. Pont. *d.* §. 6. *vers. idē quod, & d. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 7.

Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum asserunt Azor *institut moral part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 2. Basil. Pont. *in nouissimo tract. de sacramento Matrimonij lib.* 5. *c.* 10. *n* 6. Hurtado *d diffic.* 9 *n.* 31. *vers. tandem* Sanch *l.* 3 *disp.* 28. *nu.* 3. Scip. de Rub. *in aphorism. Episcop. verbo* Cardinalis *n.* 2. Antonin. Diana *moral. resol. p.* 5 *tract.* 2. *resol.* 35.

125 Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Matrimonium subditos suorū Suffraganeorum, vel dare licentiam illos coniungendi: nam ipse non est Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, est tamen iudex in causa appellationis, quando per appellationem deuoluitur ad ipsum, *c. pastoralis, de officio Ordin.* Vnde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum deuoluta causa potest licentiam cōcedere, de quo vide Sanchez *lib.* 3. *disp.* 28. Petr. de Ledesm. *in sum part.* 1. *de sacram Matrim. c.* 4. *concl.* 4. *dub.* 17. *vers. digolo* 3. Spin. *dict. glos.* 15. *num* 28. & 29. Molin. *d. differ.* 13. *nu.* 86. Bonacina *d. quæst.* 2. *puncto* 8. *num* 15. Basil. Pont. *d.* § 6. *vers. Archipresbyter*, Gutier. *d cap.* 66. *num.* 3. Hurtad. *d. diffic.* 9 *num.* 31. *vers. conueniunt*; dum verò actu visitat in diœcesibus suorum Suffraganeorum, potest hujusmodi licentiam concedere, prout resoluunt Henriq. *lib.* 10. *cap.* 3. *n.* 3. Suarez. *tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 3. *n.* 14. Coninch. *d. disp.* 27. *num.* 17. Sanch. *lib.* 3 *disput.* 27. *num.* 6. Gutier. *d. c.* 66. *n.* 7. Basil. Pont. *de sacram. Matrimon. lib.* 5. *c.* 10. *n.* 6.

Licentia prædicta qualis?

Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda matrimonia est obtinenda à proprio Parocho, vel eius Vicario permanenti, aut amouibili, aut ab Episcopo vel eius Vicario generali, aliisque Prælatis quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, de quibus suprà, expressa debet esse: nam citata non sufficeret, qualis est illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione. Ita tenent Menoch. *de arbitr. casu* 453 *numer.* 13. & 14 & *cons.* 398. *num.* 15. *lib.* 4. Salzed. *ad Bernard c.* 76. *vers. duodecimo*, Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *de sacram. Matrimonij cap.* 6. *concl.* 4. *dub.* 14. Henriq. *lib.* 11. *c.* 3. §. 5. *litt. V* Ceuall. *communium contra commun. quæst.* 604. *num.* 114. Petr. Cened. *pract. & Canon. quæstion lib.* 1. *quæst.* 30. *n.* 79. *in fine*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 47. *num.* 52. Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ ad lib.* 4. *tit.* 25. *lib.* 1. *de Matrim. in declar. num.* 31. Coninch. *tom. disput.* 30. *dub.* 2. *n.* 13 Reginald *lib.* 13 *num.* 181. Sanch. *lib.* 3. *disput.* 35. *n.* 15. Francisc. Molin. *de ritu nupt lib.* 2. *differ.* 11 *n.* 98. Basil. Pont. *de impediment. Matrimon. cap.* 26. §. 6. *vers. licentia*, Bonacina *de magno Matrimonij sacramento quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 11. Molfes. *tract.* 4. *c.* 8. *num.* 63. Filliuc. *tract.* 10. *de Matrim. cap.* 6. *q.* 7. *n.* 319. me citato *in hoc loco*, Homob. *de examine Eccles. tract.* 11. *c.* 10. *q.* 21. *resol.* 3. Hurtado *d. disp.* 5. *diffic.* 11. *numer.* 38 & 39. nouissimè Marcel. Vulpe *in d. praxi cap.* 15. *num.* 11 † Sufficiet tamen si communiter generalis administrandi Sacramenta licentia concedatur, prout decisum fuisse ex aliis referunt Armendariz *d. loco*, Bonacin. *dict. num.* 11 Rebello *de obligat. iustit post lib.* 4. *in declar. sect.* 3. Vel si Parochis concedat licentiam, vt possit intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, Nauarr. *cons.* 27. *sub tit de sponsalib. in antiq.* quod de est in nouis, quem refert Salzed. *d. c.* 76. *vers. duodecimo, in fine*, Sayr. *in floribus decis. sub tit. de spōs. decis.* 31. Tamburin. *de Iure Abbatum tom.* 2. *d.* 8. *q.* 2. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 35. *n.* 7. 126 127

Quid autem si concedatur facultas administrandi omnia Sacramenta? Hanc sufficere ad celebranda Matrimonia resoluit Sāch. *dicta disp.* 35. *n.* 8. vbi intelligit quando Parochus absens relinquit substitutum, non ita si præsens concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, & ita censuisse *Sacram Congreg. Concilij* attestantur Rebello *de oblig. Iustit. l.* 4. *in declarat. sect.* 3. Armendar. *d l.* 1. *de Matrim. n.* 31. & per S Rotam fuisse decisum colligitur ex *decis.* 750. *n.* 6. *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Vicentina Matrim.* 11. *Martij.* 1624. coram *R. P. D. Dunoz* Contra Coninch *d. disp.* 27. *dub.* 3. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 10. *p.* 1. *c.* 6. *n.* 218. Tamburin. *dict. q.* 2. *n.* 1. *prope fin.* Hurtado *d. disp.* 5 *diffic.* 11. *n.* 37. *in fine.*

Verbalis sufficit huiusmodi licentia, non autem in scriptis requiritur; quia sic etiam non exigit Trident. tum quia scriptura non est de essentia gratiæ, & priuilegij, quæ regulariter non requiritur nisi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus substantiam. *l. contrahitur ff. de pignoribus.* tum quia omnis actus verbo confici potest, nisi lex expressè scripturam requirat, iuxta glos. ab omnibus receptā *verb in scriptis in cap.* 1. *de censibus lib.* 6. Quibus fundamentis hanc sententiam tenet Nauar. *conf.* 41. *n.* 1. *sub tit. de spons. in antiq.* aliàs 12. *de clandest. desp. in nouis*, Henriq *dict.* §. 5. *in comm. lit.* Z, Fr Emman. *in sum. part.* 1. *cap.* 219. *numer.* 13. Vgol *de irreg. cap.* 6. §. 7. 128

§.7.*num.*3.Sanch *lib.*1.*disp.*35.*num.*10 Reg in.*lib.*11.*num.*180 Franc.Molin.*dict.differ.*11.*nu.*100. Cened. *dict.quaest.* 30.*num.*80. Salzed. *vbi proximè*, Hurtad. *diffic* 11 *num.* 36.*in fine*.Sayr *sub dict.tit.de sponsalib. decis.*48.Bonacina *dict.quaest.* 2.*punct.*8 *num.* 11.*vers. addit*,Contra Rebell.*lib.* 2.*q.* 3.

129 Actum præcedere debet: nam quæ de substantia sunt,in ipso actu adhiberi debent.*cap.audistis*,iuncto *cap quia propter*,*de elect*.gloss.& omnes *in l.vniuersa C.de precibus Imperat offer.*Imol Paul.de Castro,Roman,Alexand. Aret.& Iaf.*in l si quis mihi bona §.iussum.ff.de acquir.hered*.Panorm Anton.& Imola *in c. cum nos, de his quæ fiunt à prælatis*;tũ quia vbi licentia requiritur, semper præcedere debet,ex resolutis per Cassan. *in consuet. Burgund rub.*13.§.9. *verb.sans licence,vers.sed quæro*,Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.*47. *num.* 46. Quibus fundamentis hanc tenent resolutionem Salzed.*in dict.cap.*76.*vers. decimotertio*, Coninch *tom.*2.*quaest.*28.*num.*31.Sanch.*dict disp.* 35.*nu.* 18.Francisc.Molin.*dict differ.*11.*num.*99.Cened *dict.*
130 *quaest.* 30.*num.*78. Vnde fit † nullum esse Matrimonium, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit,nulla ab eo petita licentia, si post factum ratificare;nam etsi regulariter ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur, *reg. ratihabitionem*, cum vulgaribus,*de reg.iuris in* 6. tamen vbi lex, vel statutum præsentiam requirit corpoream, ratihabitio sequens non sufficit ad actum validandũ quemadmodum ex Angel. Felin. & Cotta scribit Tiraq. *de legib connub glos.*6.*num.*31. Suar. de Paz *in pract. tom.*1 *part.* 1.*temp.* 2.*num.*27. & 28. Hinc *S.Congreg Concili sub die* 7.*Septem.*1620.censuit *Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui re vera non habuit à proprio Parocho licentiam veram,esse nullum.* Et *sub die* 5.*Decembris* 1626.& 15.*April.*1628.cẽsuit *etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex cõtrahentibus, & ignorat se illam habere,prout ignorat. vnus ex contrahentibus, esse inualidum.*

131 Reuocata non debet esse huiusmodi facultas, quæ tunc talis censeretur, quando iis, quibus concessa fuit per certum nuntium, aut litteras significata sit, & ante hanc intimationem acta tenent,etiamsi Sacerdos ille aliunde sciret reuocationem suæ facultatis.Ita Sanch.*lib.*3.*disp.*36.*n.*9.Coninch *dict.disp.*27. *num.*32.*vers.sextò*, Galet. *in margarita casuum conscientia,verb.Matrimonium*, *pag.*164.*col.*2 Hinc te-
132 nerem † datam licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur,illam non expirare;quia licèt mandatum morte mandantis regulariter expiret,*l.mandatum C.mandati*,*cap.gratum*, *cap relatum.de officio deleg* gratia tamen facta alicui, minimè, *cap.si cui,de prebend. in* 6.*cap.si super gratia, de officio deleg.eodem lib.*tum quia gloss.*in Clem.dudũ. §.statuimus,de sepult.* docet expressim licentiam concessam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis;tum etiam,quia facultas ab Episcopo concessa Ordines accipiendi à quocumque Episcopo Catholico,non expirat morte Episcopi concedentis; Cardin.*in Clem.fin.q.*6.*de elect.*& multis aliis casibus quos poteris videre per citatos à Franc.Molin *dict diff.*11.*num.*111.vbi hanc sententiam in propriis nostris terminis tuetur; sed contrarium censuit Rota *in dict Vicentina Matrimonij* 11.*Martij* 1624.coram *bonæ mem Dunozetto*, quam post aliquas huius tractatus impressiones inueni.

133 Metu, vel dolo obtenta licentia sufficit, nisi per dolum,& mendacia versantia circa substantiam,vel causam finalem,extorqueatur: quia dispositio facta per dolum versantem circa causam finalem est inualida;tum quia nihil est magis contrarium consensui, quam error. *l si per errorem ff. de iurisd. omnium iud* Ita tenent Sanch.*lib* 3. *disp.* 39. *à n.* 13 & *disp.* 21.*n.*7.Coninch *disp.*27. *n.*37. Gutier *c.*69.*n.*14 & 16.Reginald.*lib.* 31.*nu.*182.Bonacina *d.q.* 2.*punct.* 8. *num.*17.Hurtado *d diffic.*11.*num* 39 *in fine.*

Licentia validè datur contra prohibitionem Episcopi,ad effectum vt Matrimonium contractum coram Sacerdote,cui concessa fuit,validum sit Matrimonia enim tantum contra interdictum Ecclesiæ valent,licet cum peccato fiant. Ita Basil.Pont *de impedimentis Matrim c* 27.§ 6 *vers.valet*, vbi dicit ita esse ab *Illustriss Cardin.*decisum, & iterum *in nouissimo tract de Sacram Matrimonii lib.*5. *cap* 29. *num.* 3. 134

Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho, vt possint coram ipso contrahere, nisi certa signa afferant,vel sint personæ spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo posset;nam in iis,quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem,non creditur testantibus in propria causa,præsertim si hoc vrgente posset in præiudicium alterius;ita Sanch. *l.*3 *disp.* 37.*n.*2. Coninch. *disp.*27 *n.*39.Reginald *d l.*31.*n.*182.Basil.Pontij *dict.* §.6 *vers.concessa*,Bonacina *d q* 1.*punct.*8.*n.*38. Tamburin.*d tom.*2 *disp.*8.*q* 2.*in fine.* 135

Et asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex Mascard.*de probat concl.*981.Vbi enim matrimonium est contractum,debet probari, quòd non interuenerit proprius Parochus, nec licentia,Sanch *de matrim.lib.*3.*disp.*37.*n.*5 Rota apud Postium post *tract mandati de manuten decis* . 410.*n.* 10.& attestatio Parochi de licentia,suffragatur etiã post contractum Matrimonium,Caputaq *decis.*106. *p.*1.Rota apud Postium *d.loco*,*n.*11. 136

Testes ad Matrimonium adhibendi quales?

Vltrà proprij Parochi assistentiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia,de quibus supra,vt matrimonium validè contrahatur, necessaria est duorum, vel trium testium præsentia, vt probat Conc.Trident.*sess.*24 *de ref Mat.cap.*1.ibi,*& duobus vel tribus*, &c. quæ simultanea debet esse,nec sufficit successiua, quia Trident. copulatiuè exigit præsentiam Parochi, & testium,per dict. & quæ copulat, vt cum multis quos citaui ego ipse teneo *in meis remiss de dictionibus*, *& clauf.dict.*n4 Quare ita resoluunt Specul coniug *in appendice dub.*6. *concl.* 4. *pag.*14 Sanch.*de Matrim.lib.*3 *disp.*41.*n.* 2.Bonacin. *eod.tract q.*2.*punct.*8 *n* 41. Petr. de Ledesma *in sum. p.*1 *de sacram Matrim.c.*4.*concl.*5. Possevin.*de officio Curati c.*10.*n.*12.Rebell *de oblig.iust.p.*2.*l.*2.*q.*8 *sect.* 8.*à n.*8.Coninch *de Sacram.tom.*2 *disp.*27.*n.*41 *concl.* 1.Fillinc *d.tr.*10 *à n.*229. 137

Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non sunt ad seueram rationis normam testes exigendi, sed satis erunt, quicumque rationis compotes,quamuis impuberes, consanguinei,domestici,fœminæ,aut infames, quia possunt esse præsentes moraliter:tum quia Trident. nullos testes excipit. Sic Spin *in speculo testam glos.* 15 *princ num* 46.Petr.de Ledesma *in tract de matrim. quaest.*45.*art.*5. *punct.* 2 *post.* 4. *dub.vers.conclusio sit*, Henriq *lib* 11.*cap* 3.§.6. Fr. Emman *in summ.tom.*1. *cap.*219 *num* 18.*in* 2.*edit.*plures refert, & sequitur Sanch *dict disp.*41.*n* 4.*cum seqq.*Quibus adde Zerol. *in praxi Episcop.part.*1.*verb. Matrimonium.*§.14. Ce- 138

uall.

uall.*commun.contra commun.quæst.*604 *num.*84. Galet. *in margarita casuum conscientiæ , verb Matrimonium. part.* 164 Basil.Pont.*de impedimentis Matrim.cap.* 26. 6.6 *in fine*, Bonacina *d quæstion.* 2 *puncto* 8 *numer.* 43. Fernandez *in examin. Theolog moral.part.* 3 *cap.* 18.§. 1 *num.* 14. Paul Layman. *in Theolog morali tr.* 10.*p* 2. *cap.* 4. *num.*6 *vers secundo* Burat *decis.*7 ‹ 3.*n.*7. vbi Ferent.*in annot.num.* 11. Quamuis testes legitimos,idoneos,& omni exceptione maiores requiri dicat Francisc. Molin.*de ritu nupt.lib.* 1. *comparat.*8.*num.*64.*cum seqq.*

139 Nec etiam necessarium est , vt huiusmodi testes sint rogati, cum nullo iure ista solemnitas in Matrimonio requiratur,Gregor Lop *lib.* 1.*verb. sin testigos tit.*3 *part* 4 Tenriq.*d.*§.9.Sanch. *d.lib.* 3. *disputat.*41. *num.*7. vbi plures refert , quibus addo Cald.Pereira *de empt.cap* 6.*num.*22. Gutier.*de Matrim cap.*55.*in fine*, Posseuin.*dict c.* 10.*num* 21.*versic quæres*, Bonacina *d quæst* 2 *punct.*8.*numer.*44. Vgolin. *de potestate Episcop.cap.*15. § 10. Et sufficit si vi detenti intersint, dummodo intelligant consensũ contrahentium , & aduertant,quod agitur,Ceuall. *d.quæst* 604.*num* 81. Sanchez *d disputat* 39 *num.*9. Coninch *d.quæst.*27. *num.*44 Gutier *de Matrimon.cap.*69 *num* 13. Cened. *pract & canon quæst lib. .quæst.*30.*num* 108.*ad finem.* Hurtado *d.diffic.* 15 *num.*50.Bonacina *d punct.*8.*n* 45. nec refert si dolo ad aliud vocati sint , vt resoluit Sanchez *d.disput.*39.*n.*10.& Hurtado *d disp* 5. *diffic.* 15 *num.*50. vbi idem dicit si assistant matrimonio à casu.

De Matrimoniis absque Parocho , & testibus irritis.

140 EX supradictis omnibus *primò* infertur contrahentem Matrimonium sine parocho,& testibus peccare mortaliter,quia inualide contrahit, & facit irritum Sacramentum,contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui.Ita P. Sanchez *de Matr lib.* 3.*disput.*5. Gutier,*eodem tr.c.*56.*num* 4. Coninch *tom.*2 *disp.* 31. *dub* 2.*n.*18 Bonacina *de magno Matrimonij Sacram.q.* 2 *punct.*6.*n* 3

141 *Secundò* infertur defectum præsentiæ Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia , sicut est impedimentum dirimens Matrimonium , quia Concil Tridentin. irritat tantummodo Matrimonium clandestinum,non verò sponsalia. Ita Nauar.*in man.cap.* 15 *numer.* 134. Salzed.*ad Bernard. cap* 75.*vers.nonò illud* , Perez *lib* 1. *vers secundò circa prædicta dubitatur,tit.*1 *lib.*5.*Ordin.*Vega *in summ p.*2. *cap.* 34.*casu* 20.*vers.notaque si solemne*, Spino *in speculo testament gloss.*11 *princip numer.*84.Segura *in director iudicum Eccles part.*2.*cap.*15 *num.*1.& 4.Petr.de Ledesm.*de matrim.quæst.*45.*art.* 5. *vers secundum punctum,dub* 4.Emman.Sa *in Aphorismis, verb. Sponsalia numer.*1.Valentia *tom* 4. *disputat* 10 *puncto* 5. *causa* 5. Gutier.*canon,lib.* 1.*c.*18.*num.*10 & *in tractat.de Matrimon cap.* 4.Hurtado *de Matrimonio disput.*1.*d.difficul.*16. Ceuall.*communium contra commun.q* 604 *numer.* 124. Henriq.*in summ.lib.*11.*cap.*5. *num.*8. Rota Romana apud Farinac.*decis.*273.*num.* 21 Armendariz *in addit. ad recopilat.legum Nauarræ ad lib* 4.*tit.*14. *lib.*1.*in declarat,num.*44.& 45.Sanch.*lib.* 1. *disput.*12. Cardin. Tusch.*practicar conclus tom.*7.*conclusion.*406. Cened. *pract.& canon quæst.lib.*1 *quæst.* 21 *num* 9.& *quæst.*30. *num.* 20 *cum sequentibus*, Francisc. Molin.*de ritu nupt. lib.*2.*disptr.*1. *num.*159. Bonacina *in tractat.de magno Matrimon Sacramento,quæst.*1.*punct.*7.*num.*11. Vnde

142 † contrahentes sponsalia clandestinè non peccare resoluunt Sanchez *lib.*1.*disp.*13.*n.*2.,Coninch *tom.*2. *disp.*21 *dub.*2 *num.*20.Gutier *d cap.*4.*n.*1.Contra Syluest.*verb. Matrimonium* 6.*q.*7.& Chamerota *de Matrim.c.*2.*dub* 9.

Tertiò infertur Matrimonium contractum absque præsentia Parochi , seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi,seu Ordinarij licentia,& duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolui, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denuò contrahendum,seruata forma Concil.Tridentini.Ita Nauar.*consil* 1 *numer.* 3.*sub tit. de sponsalib.in* 1. *edit.& consil.* 3 *nu.*3.*sub tit.de clandest. desponsat.in* 2. *edit.* Azeued.*lib.*1 *num.*13.33 & 36.*titul* 1.*lib.*5.*nouæ recopil.*Petr de Ledesma *de Matrim.quæst.*45. *artic.*5. *puncto* 2 *post dubium* 4.*conclus.*1.& *in summa part.*1. *de Sacrament. Matrim.cap.*7.*conclus.*6.*dub.*2. Spino *in speculo testam gloss.*15 *principali, num* 78. Armendar. *vbi supra num.*26.Salzed.*ad Bernard. in pract. cap.*76. *additione* 2. *vers.vnde pariter* Emman. Sa *in Aphor. verb. Matrimon.numer.*42.Fr.Emman.*in summ.part.* 2. *cap.*220.*num* 1. Galetus *in margarita casuum conscientia verb. Matrimonium pag* 163. *col.* .Ceuall *communium contra commun. quæst.*604.*num.*79.Triuis *dec.*9. Aloys Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.decis* 210. *in* 1.*impress.& resolut.*219 *per totam* 2 *impress.*Sanchez *lib.*1. *disput.*2.Gutier.*de iuram. confirmat part.*1. *cap* 51.*à num.*18.& *in tr de Matrimon.cap.*11. Bonacina *in tr. de Matrim.quæst.*1.*punct.*8.*n.*48.Sayr.*decision.*1.*sub titul de sponsalibus.*Hurtad.*de matrim. disput.*5.*diffic.*2. *num.*6. 143

Mouentur præfati Doctores , quia nulla obligatio , nec ciuilis , nec naturalis oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino,ex resolutis per Francisc.Mol.*de ritu nupt.lib.*1.*comparat.*19. *nu* 128. 144
cum † actus à principio nullus nullum producit effectum, *lib.*4 §. *condemnatum,ff de re iudicat cap.ad præsentiam,de appellat.*cum citatis à Card.Tusch.*tom.* 1.*litt.A,conclus.*139 & *in libello de principiis vtriusque iuris litt.A,n.*51.tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus,est nullus,&nullam producit obligationem,*l non dubium, C de legibus,lib. hac consultissima* §.*ex imperfecto,C.de testamen.*& hæc opinio his nixa fundamentis verior est in puncto Iuris,quam libenter amplectimur. 145

Quamuis contrariam opinionem , imò Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum,& obligare ad iterum publicè contrahendum , teneant Barthol de Ledesm.*de Matr dub* 8.Ortiz. *in summa, cap.*16.*de Matrim in fine* , Veracruz *in appendice ad speculum,dub.*9 *vers.*2. *propositio* , *fol.*41.Ioann.Petr. Bimius *consil.*62.*nu.*34.*lib.*1.*Thesaurus fori Ecclesiast. part.*2.*cap.*9. *num.*17. Vega *in summa lib.*4.*casu* 164. & *lib* 6.*casu* 120.Henriq *lib.*11.*cap.*5.§.4. Rebell.*de obligat institia lib.*1.*q.*9.*n.*3.Coinch.*disput.*21. *nu* 40. *cum sequentib.*& præcipuè *n.*47.*tom* 2. Cald Pereira *de empt.cap.*13.*num.*10 *in fine.* Quorum fundamenta facile destruuntur : & in primis ad illum deductum ex *l.tam augusti, ff de seruit.* quod quando actus non valet,vt agitur , valet eo modo , quo valere potest: respondetur procedere quando defectus prouenit ex parte causę efficientis,non verò quando prouenit ex parte causæ efficientis , & ex parte formæ ; in præsenti autem casu defectus non solum prouenit ex parte causæ efficientis (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes , qui ex decreto Trid. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formæ,quæ est solemnitas à Trid. requisita, quam solemnitatem constat deesse quando matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obstaculum , quod sicut matrimonium clandestinè contractum inter impuberes , seu inter 146

puperem, & impuberem, valet vt sponsalia, ita etiam matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio clãdestino impuberum, ex *cap final de desponsat impuberum*; quia ius præsumit impuberes se voluisse obligare eo modo quo possunt, & Concil. Trident irritat solummodo matrimonium clandestinum, quòd aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non verò irritat matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & resoluebatur in sponsalia, vt constat ex *cap. vnic, de desponsat. impub. lib.6.*

147 *Quartò* infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus; quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma, prout in Concil. Trident *d cap* 1. ibi, *qui aliter*, &c quæ clausula cùm sit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obseruetur, Matiens. *ad tit 2. gloss. rubric. num 34. lib. 5 non recopilat.* Flamin. *de resignat. lib* 6 *quæst final à num.* 226. Cened *practic. quæst* 10. *à num.* 2 Gutier. *de matrimon cap* 61 *num* 5. Igitur in nullo euentu absque ea solemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim sine sua forma nunquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludonic. *in instructor conscientia, part.* 1. *c* 86 Nauar. *consil.* 44. *sub tit de sponsalibus, in* 1. *impress. & consil.* 6. *sub tit. de clandestina desponsatione, in* 2 *impress.* Segura *in suo direct iudicum Ecclesiast. part.* 1 *cap.* 15 *numer.* 44. Perez *in l.* 4 *paulò post princip fol* 29. *tit.* 1. *lib* 5. *Ordin.* Sarm *lib.* 1. *select. cap* 6. *num* 7. Barthol à Ledesma *de matr. lib.* 21. Petr. de Ledesma *in tract. de matrim quæst.* 45. *art.* 1 *circa* 3. *punctum dub.* 3 *vers. ex prædictis sequitur, & in summa part.* 2 *de sacramēt. Matrim. cap.* 6. *dub.* 5. *in fine*, Spino *in speculo testament. gloss.* 15. *num.* 44. & 86. Fr. Emman *in summa tom.* 1. *cap.* 219. *num.* 17. *in* 2. *impress.* Azeuedo *l.* 1. *num* 38. *tit.* 1 *lib.* 5. *noua recopil* & *ibi* Matiens. *gloss.* 6. *verb clandestin cum.* 3 *in fin. & gloss.* 6 *num.* 2. Ceuall. *d. quæst.* 604. *num.* 63. & 73. Sanchez *lib.* 3 *disp.* 27. *num.* 4. Gutier *de matrimonio, c.* 61 *num.* 4 *cum seqq.* me citato *in hoc loco* Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico tract* 11. *c.* 6. *quæs.* 14. *resol.* 3. *in med* Basil. Pont. *de Matrimon. lib.* 5. *cap.* 6. Hurtado *disp.* 5 *diffic.* Rota *decis.* 646. *nu* 1. *part.* 1. *diuers. & in Vicentina matrimonij* 18. *Martij* 1614. coram *bonæ mem. Dunozetto.* Quamuis contrarium teneant Vega *in sum. lib.* 3 *casu.* 461. & Iacob de Graffiis *in decis aureis, lib.* 2. *c.* 86. *n* 4 *vers. secunda.*

148 *Quintò* infertur hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentin. sponsalia non transire in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstulit matrimonia præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adsint verba, quæ hoc explicent copula tantùm insufficiens est post Concil Trident. Ita Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.* 56. *art* 1 *dub* 2. Sanchez *lib.* 2 *disp.* 40. *num.* 7. & *lib* 5 *disp.* 8. *num.* 26. Gutier. *de matrimon. cap.* 40 *num* 11 & *cap.* 81. *numer.* 11. Basilius Pont *de impedimentis matrimonii, cap.* 26. §. 3. *vers antepenult.* Coninch *disput.* 22 *dub.* 9. *num* 57 *ad finem*, Bonacin. *q.* 2. *punct* 1 *n* 4.

149 *Sexto* infertur, quòd licet Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis præsumeretur matrimonium, ex *l. in libera*, vbi gloss *ff. de ritu nuptiar.* & gloss *in l. de concubinatu ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam *in cap lator, qui filij sint leg* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & spuriis, cap* 19. *numer.* 9. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3 *quæst.* 1. *num.* 71. & *consil.* 299. *à num.* 48. Mascard *de probat. concl.* 1011. *n.* 7. Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. *dict gloss.* 15. *numer.* 61. *post princip.* Matiens. *in rubr. tit.* 1. *gloss.* 1. *num.* 63. *cum sequentib. lib.* 5. *noua recopil.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 1, *comparat.* 12. *num.* 26.

Septimò infertur, quòd licet traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, quo solent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico arg text. *in cap. vidua, de regularibus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num.* 26 *de restitution. spoliator.* Brunel. *in traitat. de sponsal concl.* 12. *num.* 4 Menoch *d quæst.* 1. *num* 56 hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Matiens *d. glos.* 1. *n* 55. *cum seq.* Spin. *d glos* 15. *num* 65. *vers. etiam dicendum*, Franc. Molin *d. lib.* 1. *compar* 13. *n.* 7. 150

Octauò infertur contrahentes sine Parocho & testibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch *de præsumpt. lib.* 3. *q.* 1. *numer.* 102. Matiens. *d gloss.* 1. *d. tit.* 1 *ex num.* 39 Franc Molin. *d. differen.* 11 *num.* 158. Petr. Ledesm. *quæst.* 45 *art.* 5. Rebel. *de obligat iustitiæ, part.* 2. *lib* 2. *q* 8 *sect.* 8 *num* 9. Gutier. *de matrim c.* 61. *n.* 2. & *cap.* 75. *num.* 4. Bonacina *d q.* 2 *punct.* 8. *n.* 47. 151

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus deobligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligaito arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibusdam asserunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledesma *in summa p.* 1. *de sacrament. Matrimon cap.* 6. *concl.* 4 *dub.* 5. Ceuall. *d quæst* 604 *num* 143. Nauarr. *consil* 8. *numer.* 1. *sub tit. de clandest. desponsat in nouis*, Henriquez *l.* 11. *c.* 33. *n.* 8. Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimõ. pag.* 163. *col.* 2. Sanchez *l* 3. *disp.* 18. *n.* 1. Rebel. *d lib.* 2. *q* 7. *sect.* 3. Gutier. *de matrim c.* 61. *nu* 12 Fr Basil. Pont. *d. cap.* 26. §. 2 *vers.* 4. vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigentoque à publicatione diebus elapsis. 152

Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrent, vbi non est acceptatum, posse valide contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illac transeant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledesma *q* 45. *art.* 4. *puncto* 1. Basil. Pont *d cap.* 26. §. 2. *vers. hinc etiam fit eos*, Henriq *lib* 11. *cap.* 8 *num.* 8. Rebell. *dict. part.* 2 *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 5. Reginald, *in praxi fori pœnitent. lib* 31. *num.* 176. Coninch *disp.* 27 *dub.* 1 *n.* 14. Saneb. *dict lib.* 3. *disput.* 18. *numer.* 28. Gutier. *cap.* 61 *numer* 12. 153

Bonacin.

Bonacin *d.quæst.2.puncto* 8.*num.*2.Homobon.de Bonis *de examine Eccles.tr.*11.*c.*7.*q.*17 *resolut.*3.*vers.secundo.*Filliuc.*tr.*10.*cap.*6.*n.*200. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta l.*1.*c.*8.*n.*8.Hoc tamen limitant Ledesma,Henriq.Rebel.& alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentin.& in eius legis fraudem, cum Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch.*d.disp.*18.*n.*29.*vers.cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit validè verosimile eos,qui inter infideles commorantur, vel mercium congerendarum causa,vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum,non teneri contrahere iuxta formam Cócil. præscriptam. Ita contra Ledesm. & alios resoluunt Basil.Pont.*vbi proximè*,Bonacina *d.punct.*7.*n.*3. & Sanchez *d.disp.*18.*n.*35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus,si diuertat ad locum, in quo est receptum; licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis, qualis est ista; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones præscriptas in eo loco, in quo ipse celebratur, *l.si fundus,ff.de euictionibus*, ita Petr. de Ledesma *q.*45.*puncto* ; *ad finem*,Sanch.*lib.*3. *disp.*18.*n.*26. Reginald.*lib.*11.*num.*176.Coninch *disp.*27.*dub.*1.*ad fin.* Bonacina *dict.puncto* 7.*numer.*5.Nota *sacram Congreg. Concilii in Russanen. die* 18.*Nouemb. & *2.*Decembris* 1628. censuisse *Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia,quæ clandestinè & sine Parocho,& testibus contracta essent,si ibi non est promulgatum Concilium Trident. ita vt matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta,si nullum obstet legitimum impedimentum, valida,ac firma sint.*

156 *Decimò* infertur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro,vt valide fiat,necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho,& testibus,si tamen celebratum fuerit sub conditione de præsenti,vel de præterito,requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de præsenti, vel de futuro esse adimpletam.Ita Petr. de Ledesma *de Matrim.quæst.*47.*art.*5.*dub.*7. *concl.*3. Coninch *disput.*29.*dub.*1.*num.*15. & *dub.*2.*num.*33. Gutier.*c.*1.*num.*7.Bonacina *dict. quæst.*2. *puncto* 10. *num.*22.Contra,Sanch.*lib.*5.*disp.*8.*num.*28.Dicit tament Galet. *ver.matrimon.* decisum esse matrimonium de præsenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum,& non expectato conditionis euentu consummatum diei verum matrimonium.

157 *Vndecimò* infertur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen,propter defectum consensus vtriusque contrahentis,vel propter metum vtrique incussum,quia Parochus, & testes fuerunt præsentes externo contractui,& eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes,non verò quãdo suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum.p.*1.*c.*208.*n.*7.Henriq.*lib.*11.*c.*3.*num.*2. Nauar.*in man.c.*22.*n.*70.Aloys.Rice.*in decis. Curia Neapol.decision.*98.& *in praxi fori Eccles.decis.*246.*in* 1.*impress.* Sanch.*lib.*2.*disp.*23.*num.*13.Reginald.*lib.*11.*n.*183. *ad finem*,Gutier.*cap.*46.*num.*15. Bonacina *d.quæst.*2. *puncto* 9.*numer.*4. Rebell. *de obligat.iust.part.*2.*lib.*2. *quæst.*9.*num.*5.*cum seqq.*Posseuin.*d.cap.*10. *numer.*25. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *dict.* §.3.*vers.ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Concil.Trid.celebretur,vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus,oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signũ consensus: ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilius *dict.loco*, vbi cum Paulo Comitulo *resp.moral.lib.*1.*cap.*120.*numer.*3.asserit Clementem VIII.felicis memoriæ per Pœnitentiarium respondisse esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus,& Parocho, admonito prius marito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secretò inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thesaur.fori Ecclesiast.*part.*1.*cap.*9.*numer.*41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum, esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt,etsi nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obseruare.Ita decisum referunt Petr.Ledesma *quæst.* 45 *art.*5.*concl.*2 *ante vltim.dub* Sanch.*lib.*2.*disp.*37. Reginald.*lib* 11.*n.*183 *ad finem*.Ioan.Francisc Leo *in thesauro fori Eccles.p.*3.*c.*9.*num* 81.*cum sequentib.* Coninch *disp.*14.*n.*81.Fransc.Molin. *d differ.*11. *n.*160. Bonacina *d.quæst.*2.*puncto* 9.*num.*10.Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij,si post ratificetur,nõ egere noua solemnitate,vt tradunt Nauar.*cons.*31.*sub tit.de sponsal.*Henric.*lib.*11.*cap.*3. §.6. Sanch.*dict.disp.*37.*num.*3. Francisc. Molin. *de ritu nupt.lib.*2.*differ.*17.*num.*39.& dicit Nauar.*cons.*14.*in fine,de spons.in nouis*, referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propœnit. in Signatura placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipso coniuges secretè,& quod non sit necessaria præsentia Parochi,vel testium.

Verùm post aliquas huius tractatus impressiones, materiam huius illationis melius & exactius considerantes,nunc videmus illã ita Doctores confundere,vt inde nihil certum sumere valeamus;quare, secluso casu impedimenti occulti,existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid.etiamsi partes permanendo simul libere consentiant: hanc sententiam inconcussè sequitur Rota coram Seraph.*decis* 900. & coram Greg XV. *dec.* 395.& apud Farin.*decis.*204.*num.*2.*part.*2.*recentis.in posthum.*Hurtado *de Matrimon.*3. *difficul.*1.*num.*40. Ratio est, quia quotiescumque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in suis relect.Theologicis relect.*7.*de matr.in* 2.*puncto p.*1.*vers. in contrarium,num.*9. & *tribus seqq.*Nauar.*cons.*14.*de sponsalib.* tum quia vbi consensus requiritur certo tempore, provt requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur,

trotrahitur, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta; quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque immare potest fictio, aut retrotractio, cum nō fiat quando actus est omnino nullus, Bart. *in l. obseruari num. 9 ff. de offic. Proconf.* Alex. *conf. 78. n. 14 lib. 7.* Dec. *in l. semper, qui non prohibet, num. 16 ff. de regul. iuris*; quia tunc retrotractio non inuenit principium conseruabile, Bald. *in l. fin. num. 1. C ad Velleian.* tum quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. *in l. mancipia C. de rebus alien.* quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. *decis. 293 n. 4. p. 1. recentiss. in posthumis*: tum denique, quia eadem solēnitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratione contractus, Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloss. 10. nu 90.* Rota *d. decis. 293 n. 4. in princ.*

158 *Duodecimo* infertur expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariò faciendam corā Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Tridentin. requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus validè celebretur; contractum vero infidelium validè celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit Sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia, nisi aliquod matrimonium Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit. Vide Fr Emman. *in summ. part. 1 cap. 230. num. 1.* Nauar. *conf. 4. in fine, sub titul. de pactis in 1. edit. & conf. 2. in fine, de conuers. infidel. in 2. edit.* Sanchez *lib. 2 disput. 9. num. 1.* Rebel. *lib. 2. quæstion 6. numer. 5.* Gutier *cap. 42. num. 6.* Bonacina *d. qu. 2. punct. ... num. 6.*

159 *Decimotertiò* infertur præsentiam Parochi, & testium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum; nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando verò per litteras traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium. Ita Henriq. *lib. 11 cap. 2. n. 6.* Sanch. *lib. 2. disp. 12. num. 3. & lib. 3 disp. 8. n. 24.* Coninch. *disp. 24. dub. 9. num. 78.* Gutier *de matrim. c. 45.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 5. num. 5.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 15 §. 10. num. 4. vers. quæ.* Victorel. *in notis ad Possevin. d. c. 10. num. 49.*

De pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

160 Contra Parochum, vel quemcumque alium Sacerdotem Regularem, aut sæcularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis non intersit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit; ita definitum est *in cap. vltim. § fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba, *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit aut quilibet etiā Regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur,*
161 *grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit* † Hæc triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, *suspendatur*; quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum, & iudicis ministerium; resoluunt Moneta *de distribut. quotid. p. 3 q. 7. n. 11.* & in nostris terminis Sanch. *lib. 3. disp. 48. n. 2.* quos Ego ipse refero *in meis Remiss. de dictionibus, & claus. dict. 343.*

Difficultas autem non modica est, an hodie Con- 162
cil. Trident. *dict. cap. 1.* in illis verbis ibi. *Insuper Parochum*, &c. voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d. cap. vlt.* quoad pœnam triennalis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino; quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quàm duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coërcendam, quia Concil. Trid. *d. c. 1 paulò post princ.* expressè fatetur se velle inhærere vestigiis Concil. Lateran. vnde desumptum est illud *c. vlt.* tum quia quādo diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque seruanda est, ex Bar *in l. 1 nu. 1 ff. de vi bonor. rapt.* recepto per Clar. *in pract. crimin. §. fin. q. 85. n. 5.* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 1. n. 38. vers. quarta conclus.* tum quia lex non in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Bart. *in leg. Marcellus n. 6 ad Trebel.* quem refert Armendariz *in proœm. ad addit. in recopil. legum Nauarræ nu. 36.* Quibus, & aliis fundamentis ita tenent Verac *in append. ad Specul. dub. 11. in fine,* Maiol *de irregul. lib. 3 c. 17.* Salzed *ad Bernard. in pract. c. 76. vers. octauo non est obliuioni,* Fr. Emman. *in sum. p. 1. c. 221. n. 4. in 2. edit.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacr. matrimonij, c. 6. concl. 4. dub. 16.* Coninch *disp. 27. n. 84.* Sanch. *lib. 3. disp. 48. à n. 1.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2 differ. 11 n. 147. cum seq.* Mar. Alter *de censuris tom. 1. disp. 11 de suspen. c. 5 in princ.*

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti 163
assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil. solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem, censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimatur. Quare ita tenent Sanch *d. lib. 3. disput. 49.* Mar. Alter. *d. c. 5. vers. secunda principalis quæstio*

Quæret aliquis an Parochus triennio suspensus, 164
qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendaturque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi, tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, vt incipiat finito priori tempore: ita Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. tertiò dubitari,* Sanch. *d. lib. 3. disp. 10.*

Deinde dubitari potest, an Parochus suspensus ab 165
officio, quod interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa quæstione, an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio. Id nostrum oppositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio qui

interfuit

interfuit matrimonio clandestino, non est suspensum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vlt.* solùm mandat suspendendum esse ab officio; & ita resoluunt Mar. Alter. *d. c. 5. vers. quartò dubitatur.* Sanch. *d. lib. 3. disp. 51.*

166 Ab hae suspensione triennali non valet Episcopus dispensare, vt resolnunt Conar. *de spons. p. 2. c 6. in princ. num. 14.* Bernard *in pract. cap. 76 num. 3 in vltim. impress.* Henriquez *lib. 13. cap. 59 §. 3.* Sanch. *d. lib. 3. disp. 52.* per totam, Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. quinto.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d parr. 2. cap. 7. num. 40.* Non obstat suspensom à iure, eo quòd sibi absolutionem non reseruauit, posse ab Episcopo absolui; quia id est intelligendum, vbi suspensus est à iore indefinitè, nullo designato termino; secus vbi terminus suspensioni adiicitur, vt in casu præsenti; nam Episcopus non potest absolnere à sospensione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num 6.* Nec etiam obstat *c. nuper, de sentent. excomm.* quia loqoitur in specie de excommunicatione, cuius absolotio, si non sit reseruata, permittitur Episcopo, & Parocho, vt infrà dicemus; quod non habet locum in suspensione de qua agimus.

167 Adeò verum est non posse Episcopum hac triennali suspensiooe absoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *sess. 24 de reform c. 6.* id sibi permissum sit: quia hæc suspensio non incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis cognitione præmissa de delicto, vnde supponitur delictum deductum ad forum contentiosum, Sanch. *d disp. 52. n. 4.* Mar Alter. *d c. 5. 2. propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

168 PRoprius contrahentiom Parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, præsentibus duobus vel tribus testibus, factisque denunciationibus, vel illis omissis de forma præscripta à Concil. vt supra, tenetur interrogare contrabentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit docere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. *lib. 11. num. 175.* Coninch. *disp. 27. dub 5 num. 74.* Gutier. *cap. 68. ad fin.* Bonacina *d. quæst. 1. punct. 8. num. 40.* Alias si omittat, grauiter peccabit, vt resoluit Basil. Pont. *de impedimen matrim. c. 16. §. 1. vers ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus est de motuo illorum consenso, omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale resoloit Bonacina *d. n. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum consensum, vt si opus sit Parochus de eo, & testes ferre testimonium possint, ex eodem Basil. *d. loco condit. 3.*

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens, vtatur aliquibus verbis in eius celebratione, qoia Trident. in clausula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez *l. 1. vers. præterea necessarium est, titul. 3 lib. 5 Ordinam. pag. 39.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 43. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. artic. 5. punct. 3. ante primũ dub. 4. concl. 2. & in sum. p. 1. de Sacram matr. cap. 1. conclus. 25. in fin.* Hentiquez *lib. 11. cap. 2. num 7.* Saneh. *lib. 3. disput. 38 num 4.* Segur. *in directorio iudicum Ecclesiast part. 2. cap. 15. num. 52.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici part. 2. cap 9 num. 36.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 53.* Franc. Molin *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 125.* Basil. Pont. *vbi proximè condit. 7.* Coninch. *disputat. 27. dub. 4. num. 45.* Reginald. *lib. 11. num. 175.* Sayr. *decis 61. sub tit. de sponsalib.* Cened. *practic. & canonic. quæstionum lib. 1. quæstion. 30. numer. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 4.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici rub. 1. num. 50.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. num. 39.* vbi etiam quòd Parochus tenetur ex præcepto eiusdem Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris,* &c. vel saltem vti aliis iuxta ritum, & consuetudinem patriæ.

170 Vnde omissionem horum verborum, *Ego vos in matrimonium coniungo*, &c. esse tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ resoluunt Sanchez *lib. 8. disput. 18. num. 7.* Coninch. *num. 45* Gotier. *num. 16.* Bonacina *num. 39. versic. Rogabis dictis locis.* Verùm omissionem prædictorom verborum esse peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptũ, melius tenent Henriq. *lib. 11 cap. 2. § 1.* Rebell. *lib. 2. q. 7. section. 1. num. 4.* Salzed *ad Bernard. d. c. 76. litt. B, vers. secundo.*

171 Curàre maximè debet Parochos, ne contrahentes in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contraheotes matrimonium cum peccato mortali, nondum deleto per contritionem, vel per Confessionem, indignè recipiant Sacramentum, & per consequens peccatum mortale incurrant, provt resoloūt Fr Emman. Sanchez, & alij citati Gutier *cap. 83. num 1.* & à Bonacina *de Matrimon. quæstion. 3. puncto 9. num. primo, vers. 6.*

172 † Non committunt tamen duo peccata mortalia, vnom quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenos administrant, quia solum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. *lib. 3. disputat. 6. num. 4.* Sayr *de Sacramen. in genere lib. 2. cap 7. quæst. 1. art. 5.* Bonacina *de Sacramen. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare Confessionem præcipientis; quia consilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hoc continet; vt resoluunt Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici p. 2. c. 9. n. 49* Basil. Pont *d §. 2. vers. quibus condit. 1.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 1. c. 1. n. 12.*

173 Matrimonium ne contrahatur impediri potest, donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint. Symbolúmque fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qoi præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsos sit: ita Barthol. à Ledesm *de matr. dub. 11.* quem sequitur Vega *lib. 3. summ. casu 211.* & faciunt quæ adducit Basil. Pont. *de Matrimon. libr 5. cap. 36. num. 8.* Verùm non licere absolutè, & per longom tempus, aut vbi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium inirent, expedire tamẽ suauiter, & absque violentia, ad breue tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant, tenent Sanch *d. lib. 3. disp. 15. sub n. 19.* Campan. *in diuersor. iuris Canon rubr. 11. cap. 14. n 7.* Ioan. Sanch. *in select disp. 18. num. 9.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. p. 3 tract. 11. cap 11. q. 3 resol. 2.* Diana *mor. resolut. p. 4. tract. 4 resol. 81.* & plores per *Sacram. Congreg. super negotiis Episcoporum* fuisse decisom refert Aloys. Riee *in praxi fori Ecclesiastici decis. 638. in prima impression & resolut 576. in 2. editione* Certum est enim non esse obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, itavt sit peccatum mortale hoc committere, Bonac *de legib. disp. 1. q. 6 punct. 2. n 14.* Sanch *in decalog l. 1. c. 3. n. 1.* Suar. *de fide disp. 3. sect. 5. n. 8.* Diana *mor resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 14.*

174 Parochus etiã debet babere librum, in quo coniuges, testes, diem, mensem, & annum scribat, provt præcipit Concil. Trident. *dict. cap 1. prope fin* & tenent Fusch. *de Visitation. lib. 2. cap. 3. num. 26.* Nauar *in manual.*

manual.cap.62.num.79.vers.5. Posseuin. *de officio Cu-*
rati cap 6.num.44.& cap.12.num.42. Azeued.*l.8.n.2.*
titul.1.l.5.noua recopil. Ceuall *d quæst.504.num.138.*
Basil Pont *d.§.2.vers.ex quibus, condition.9.* Henriq.
*lib.11.cap.7.§.4.*Rebello *p.2.lib.2.q.7.nu.6.*Coninch.
*d.disp.27.num.74.*Thom.Valasc. *alleg iuris tum 1 alle-*
*gat.72.num.106.*Homobon.*de humana vita statib.p.1.*
*c.14.in fine,*Nicol Genoa *de priuata scriptura lib.5.q.6.*
Molfes.*in sum.tract.4.cap.8 n.68.* Et cùm hæc ad so-
lemnitatem Sacramenti pertineant propter finem
necessarium vitandi lites, obligant sub mortali, San-
chez *lib.5 disp 15.n.22.*Reginald *lib.31.n.242. vers.*
vers. vltim Gutier.*de matr. c.60.n.9.* Basilius Pont.
vbi proximè, Posseuin.*d.c.12.n.44.*Nald.*in sum.verb.*
Parochus n.20.

275 Vnde Iure nouissimo mortuis testibus, & Paro-
cho, solo huiusmodi libro absque aliis probationi-
bus matrimonium contractum plenè probari di-
cendum est, quia in hoc Curati fides, & industria
fuit electa à Sacro Concil.ita Bellet.*disquisit clerical.*
*part.1 tit.de clerico teste,§ 1.num.9.*Mascard *de probat.*
*concl.672 num.18.cum sequentib.*Mar Antonin *variar.*
resol.lib.1.resolut.fin casu 33.versic nihilominus. Caual-
can *decis.12 sub n.12 vers & liber Parochi,p.2.*Franc.
Molin *de ritu nupt lib 1.comparat.9. d.n.35.* & tenuit
Rot.Roman *decis.750.n.10 p.1. & in Colonien status*
20. Februar. 1581. coram *Robnsterio.* quæ est impressa
decis.140.p.2.in nouissimis, quam refert Aloys.Ricc.
in praxi fori Ecclesiastici dec.249.in 1. impress.& resol.
218 in 2 edit.

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto,
quis baptizatus,& illius ætas probatur,vt per Capu-
taquen *in decis.714.n. p 1.*Bellet *d.§.1.n.10.* Mandos.
ad regul.18.Cancellar.q.10.à num.1. Menoch. *de præ-*
*sumpt lib.2.q.51.n.53.*Vini.*decis.184 n.15.lib 1* Franc.
Molin *dicta compar.9.num.41.*Veral *decis.124. lib.1.*
Aloys.Ricc.*dicta resol.218 n.5.& Neapol. decis.238.*
n 6 p.4 Farin *fragmen.crimin.verb ætas n 141.*Pobatur
etiam origo,Rebuff.*de pacif.possess.n.217.*Gonzal.*ad*
reg.8 Cancel gloss.9 §.1.à n.105. Piasec.*in praxi noua*
*Episcop.p.1.c 1.n.9.*Huiusmodi liber de baptizatis te-
nendus,& faciendus est à Parocho, in quo nomina,
& cognomina ipsorum sint descripta,parentúmque,
si de legitimo matrimonio nati sint,cum nominibus
patrini,vel patrinorum,die,mense, & anno:ita Fusc.
de Visitat.lib.2.c.3.n.24.

177 Sic etiam ex libris eorũdem Curatorum mortem
probari,excommunicationem, ac sepulturam tenent
Menoch *d.q.51.n.53.cum sequen.*Caldas Pereira *in l.*
si curatorem verb.minoribus n.33. cum seq. Ioseph.Lu-
douic.Perus.*decis.55.num.7.* Fusch *d.cap.31.num.28.*
278 Franc.Molin. *d.compar.num.39.* † Videant Parochi
modo fidem de his liberis facere debeant; nam in
Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Paro-
chum, qui fidem fecerat de solemnizatione matri-
monij inter quasdam personas, referendo se ad li-
brum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro
non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit cri-
men falsi incurrisse, quia vero cum torqueretur,nihil
confessus fuit,sed grauiora contra ipsum indicia ex-
tarent, suspensus à cura per quinquennium diffiniti-
ua sententia condemnatus fuit,vt refert Aloys. Ricc.
in praxi fori Ecclesiastici,decis.729. in 1.edit.& resolut.
607.in 2.edit.

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 CONtrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne
cohabitent hortatur Concil. Tridenti. *sess 24.*
*de reform.matrim.cap.1.*his verbis;*Præterea eadem S.*
Synodus hortatur,vt coniuges ante benedictionem Sacer-
dotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non co-
*habitent:*quod cùm non præcipiat,sed hortetur,libe-
ram voluntatem excitat,& non obligat, *cap.vltim.in*
*fine 4.dist.*gloss.*verb statuta in cap.1.*vbi Abb. *num.9.*
& Felin.*num.20.de constit.*quia† Concilij natura est, 180
vt quamuis excitet, ad liberandum, non tamen
obligat ad sequendum, vt multis citatis probatur *in*
libello de principiis vtriusque iuris, lit.C.n.50. Quare
†peccatum mortale non esse ante Ecclesiæ bene- 181
dictionem matrimonium consummare, sublato
scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ,maximè
si probabile adsit incontinentiæ periculum, resol-
uunt Nauar. *in manual. cap.22 numer.83.* Couar.*de*
sponsalib.part.2.cap.7.§.2.num.2. Viuald. *in candelab.*
*aureo part.1.de matrim n.254.*Victor.*in summ de ma-*
trimon n.267. Ludou. Lopez *in instruct confes. p.2 de*
Matrim.cap.36.vers deinde disceptari solet. Perez *l.1.*
vers.quæri potest,tit 1.lib.5.Ordin. Fusch.*de visit.lib.1.*
*cap.3.num.21.*Matiens *in rubr titul.1 gloss.1. num.98.*
*lib.5.noue recep.*Petr.de Ledesma *de matr.quæstion.45.*
art.5.puncto 3.dub.1.& in sum.part.1.de Sacr.Matrim.
c.6.concl.7 propè fin. Spin. *in speculo testament gloss.*
25 princip,n.18. Cened *ad Decretal collect.49 n.3 &*
pract.ac canonic.quæst.lib.quæst.30.propè fin. Henriq.
lib.11.cap.5.§.7.in fine, & cap 7.§.1. & cap.16.§.2.
Rebell.*de obligation.instit.par.2.l.2.q.7.n.2.*Coninch.
de Sacram & cens.tom.2.disputat.27.n.71 cum sequen.
Basil.Pont *de impedimentis Matrim.cap.26.§.1.vers.ex*
quibus, condit.4. Francisc.Leo *in thesauro fori Eccles.*
part.2.cap 9.num.1.vers.nam licet, Sanch *de Matrim.*
*lib.3.disp.12.*Gutier.*eodem tract.cap.45 n.3.& c.106.*
*num.13.*Bonacina *quæst.4.puncto 6 numer.1 in fine,&*
*num.4.vers.rogabis quarto,*nouissimè Marcel.Vulpe *in*
d.praxi cap.15.num.23. † Excipe nisi adsit contem- 282
ptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de
scandalo, vel lata sit in ea diœcesi excommunicatio-
tio contra oppositum facientes, ita Basil. Pont *vbi*
proximè,& intendit Henriq.*dict.cap.16.§.2.* & cum
in his casibus peccatum est,tantum peccabitur pri-
ma vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debitus
ordo consummandi seruetur, & reuerentia benedi-
ctionibus debita, præmittendo eos priori copulæ
quæ matrimonium legitimè consummatur,qua habi-
ta seruari amplius non potest;secus autem est quan-
do consummatur Matrimonium ante denunciatio-
nes, quia ea prohibitio est propter impedimenti ti-
morem,quod per denunciationes detegi potest, quæ
ratio militat etiam in sequentibus copulis,ita Sanch.
d.disp 12.n.11.

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuo 183
primo coniuge aliud iniit, non tenetur in secundo
Matrimonio recipere benedictiones; etiamsi fortè
primum Matrimonium fuerit inualidum,quia bene-
dictiones non respiciunt nuptias, sed personas. Ita
Nauar.*in man cap.22.num.83.* Perez *lib.1. versicul est*
*alia pœna.titul.1.lib.5.Ordin.*Mozz.*de contract.titul.de*
Matrimon.cap de naturalib. Matrim.num.10 Menoch.
de arbitrar casu 417. n.2. Cened *ad Decretal. collect.*
*49.num.1.*Coninch. *disput.27.dub.8.num.72.*Gutier.
c.106.num 14.cum sequentibus, Sanchez *lib.7.disp.82.*
*num.15.*Rebell.*lib.3.quæst.20. num.3.* Bonacina *dict.*
*quæst.4.puncto 6 n.4.*Hurtado *disp.5.diffic.18 num.84.*
Semper tamen seruanda est legitima diœcesis con-
suetudo Posseuin.*de officio Curati cap.10.nu.48.* ita vt
quamuis prohibeantur sponsi benedici, si vnus eo-
rum, qui contrahit secundas nuptias, receperit be-
nedictiones, quamuis alter nunquam recepisset ex
consuetudine licet vtrumque benedicere,nec cense-
tur ea benedictio iterari, quia ipsa per se datur ra-
tione

tione coniugis nunquam benedicti, Henriq, *lib.* 11.
184 *cap.* 16. §. 2 *lit M.* Verùm † consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si fœmina solùm nondum fuisse benedicta, posset tunc benedictio solemniter fieri. Ita Couar. *de sponsalib. part* 2. *cap.* 8. §. 21. *num.* 2. Greg. *l.* 2. *verb. no deuen ser velados, tit.* 11. *p.* 4. Salzed. *ad Bernard. c.* 74. *lit. B*, Marc, Anton. Genuēs. *in pract. Archiep. Neapolit. cap.* 59. Mar. Alter *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspensione c.* 4. *vers certio dubitatur*, Aloys. Ricc *loco infra citando* 313. *in fine.*

185 Sed quæret aliquis à quo huiusmodi benedictiones fieri debeant: Quibusdam placet non integrum esse vtriusuis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Fusc. *de visitat. lib* 2. *cap.* 3. *num* 21. Caualcan *p.* 2 *decis.* 12. *à num.* 21. Ceuall. *communium contra commun. q.* 604. *numero* 148 Sed Ego existimo sufficere Parochum vtriusuis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. *dict. cap.* 1. vt proprius Parochus intersit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriusuis contrahentis, vt suprà dictum est *hac alleg. num.* 29. ergo & ad hoc Quare ita resoluunt Cened. *ad Decretal. collect.* 81. *num.* 8. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 82. *num* 4. Armendariz *in addit. ad recopilat legum Nauarra lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1. *de Matrim. in declarat. num.* 32. Gutier. *de Matrim. cap.* 106. *n.* 8 & 9. Bonacin. *dicta q.* 4 *punct.* 6. *num.* 3.

Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missarum solemnia fieri, *S Congregat. Concil in Bisaur* .13. *Iulij* 1610. Et Parochus proprius debet accipere eleemosynam ratione Benedictionis, & non alius, *S Congreg. Rituum in Acherontin.* 25. *Ianuarij*, 1601.

Sacerdos secundis nuptiis benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium, absque Parochi licentiâ, quam pœnam incurrat?

186 QVæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptiis impertiens, casu non permisso? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensum ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum litteris Episcopi, prout disponitur *in cap.* 1. *de secundis nuptiis.* quæ tamen omissio ad Romanam Curiam sublata fuit pel *Extrauag. constitutionis Ioan. XXII.* de qua meminerunt Couar. *d* §. 20 *num.* 2. *versic. est eamen*, Salzed. *ad Bernard. cap.* 77 *litt. C*, Henriq. *dict. cap.* 16. §. 2 *litt. Q*, Sanchez *dict disp* 82. *num.* 28. Mar. Alter. *d. cap.* 4, *vers quinto* Et quamuis aliqui teneant prædictam suspensionis pœnam locum habere tantùm vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit: ex quorum numero sunt Couar. *dict.* §. 12. *num.* 1. & ab eo citatis, ac etiam Aloys Ricc. *in praxi fori Ecclesiastic. decis.* 369. *num.* 2. *in* 2. *edit.* &
187 *resolut* 313. *in* 2. *edit.* Verius tamen est † Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurrere, si benedicat secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. *in cap. vir autem, de secundis nupt* ibi *cū alia vice benedicti sint*, sequuntur Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. sed primo*, Salzed. *dict. cap.* 77. *lit. D*, Mar. Anton. Genuens. *dict. cap* 59. *in addit.* Sanchez *dict. disput.* 81. *in fine*, Vgolin *de potestate Episcopi cap* 15.
188 §. 12. *num.* 6. † Quæ quidem pœna suspensionis ab officio, & beneficio lata *in dict cap primo, de secundis nuptiis*, non infligitur ipso, iure, quia præcipitur ibi vt ipsum suspensum remittat absoluendum ad Pontificem; quasi dicat, *ipsum suspende, & vbi suspenderis à solo Pontifice potest absolui*, & resoluunt Bernard. *dict. cap.* 77. *num.* 2. Couar. *dict.* §. 11. *num.* 2. Clar §. *final. quæst.* 75. *vers. Sacerdos*, Henriquez *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 3. & *dict. cap.* 16. §. 2. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 237. Mar. Alter. *dict. cap.* 4. *vers. secundo*, Marc. Anton. Genuens. *dict. cap.* 59. *in addit.* Perez *l.* 5. *colum.* 5. *vers. intelligas, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 241. *in fine*, Sanch. *dict. disp.* 82. *num.* 27. Gutier. *cap.* 106. *à num.* 16. Quamvis arbitraria tantùm pœna esse puniendum Clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem asserant Iacob. de Graffis *in decis. aureis p.* 1. *lib.* 2. *c.* 81. *num.* 2. *in fine*, Menoch. *de arbitrar. casu* 417. *num.* 8. Perez *dict. vers. intelligas*, Ceuall. *dict quæst.* 604. *num.* 135. Salzed. *dict. cap.* 77. *litt. F, vers. in hoc delinquent*, Aloys Ricc. *d. resol* 313. *num.* 1. Vgolin. *d.* §. 12. *num.* 6. *in fine.*

Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit con- 189
iungens in matrimonium, vel benedicens subditus alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. *dict. cap.* 2. his verbis. *Quod quis Parochus, vel alius Sacerdos, siue Regularis, siue sæcularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat alterius Parochiæ sponsos, sine illorum Parochi licentiâ Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit; ipso iure tandiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius qui Parochi, Matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur.* † Hanc suspen-
sionis pœnam ne dum ad officium, sed etiam ab be- 190
neficium extendi posse resoluit Francisc. Molin. de *ritu nupt lib* 2 *differ. n.* 149. quoniam in grauibus id regulare est, ex gloss *in Clem. cupientes, de pœnis & in c. latores, de Clerico excommunic. minist.* & *gloss. final in c. pastoralis, de appellat.* Couar. *de spons. p.* 2. *cap.* 6. *in princip num* 13. Perez *in l prima, versic. est etiam alia pœna, tit.* 1. *lib* 5. *Ordinat.* † Ab hac suspensione non 191
solum Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absoluere, vt resoluunt Sanchez *lib.* 3. *disp.* 52. *num.* 4. & Mar. Alter *d. c.* 5 *in fin.* Contra Franc. Molin *dicto loco num.* 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, 192
siue solemnizantes, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurrunt per Concil vbi proximè, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostol. reseruata *in Clem.* 1. *de priuileg.* cum suspensionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in casu de quo agimus, non videatur sustulisse veterem aliis legibus impositam, vbi vtráque sustineri potest, vt supra probauimus Quare hanc sententiam tenent Nauar *consil.* 1. *num.* 7. *sub tit. de pœnit in* 1. *edit.* & *cons.* 10. *sub tit. de constitut. in* 2. *edit.* Majol *de irregularitat. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 12. *vers. clandestinum*, Vgolin. *dict.* §. 12. *num.* 8. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 48 *num.* 8. & 9. Mar Alter *dict. disput.* 12. *cap.* 4. *vers. sed quæres*, Fr. Ludouic Miranda *in manual. Prælat. tom* 1. *quæst.* 48 *art.* 2. quicquid contrarium teneant Henriq *lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in com. litt. E*, Soar. *de censur. disputat.* 12. *sect.* 4. *num.* 13. Sayr. *eodem tract. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Bonacina *de Matrim. quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 8. & *de censuris, disput.* 3. *quæst* 6 *puncto* 5. *num.* 19. *in fine*, Fr. Basil Pont. *dict cap.* 26. §. 1. *vers. ex quibus, condit.* 10. & §. 6. *in princip.* Nec obstat quòd leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquiunt Ioan. Anan. *in c. vlt. ad finem, de collus. deteg* & Nauar *d. cons.* 10. in pœnis, quæ ab ipso iure inferuntur, non in iis, quæ ipso iure incurruntur, vt est excommunicatio illa *d. Clem.* 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum est, benedictionésque nuptiales non sunt facienda.

193 A Prima die Aduentus Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiuè matrimonia celebrare vetitum est, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cùm tunc incipiat Aduentus, & Quadragesima more Romano, decidit Concil. Trident. *sess.24. de reformation. matrimon.c.*10. & plures Doctores ad hoc refert Cen *ad Decretal.collect.*22. quibus adde Matien, *in rubric. tit.*1 *glos.*1.*n.*147.*l.*5.*noua recopilat.* Henriq. *in summ.lib.*12.*cap.*16.§.2. Petrus de Ledesma *in summ.part.*1.*de Sacram. Matrimonij cap.* 10.*conc.*8.*dub.*1.*vers.el tercero*, Reginald. *in praxi fori pœnit lib.*31.*n.*188. Bonacina *de Magno Matrimonij Sacramento quæst.*3.*puncto* 14. *num.*4. Sanchez *de Matrimon lib.*7.*disp.*7. Posseuin. *d cap.*10. *n.*25. *vers. quæritur.*

194 Verum tamen est de licentia Ordinarij posse dictis temporibus celebrari sponsalia, & matrimonia sine solemnitate, vt ait glossa communiter recepta *in c.Capellanus, de feriis.* nam matrimonium prohibetur per Ecclesiam in Aduentu, & Quadragesima, quoad solemnitates, traductionem scilicet ad domum, conuiuium, & benedictionem, prout decisum referunt Galet. *in margarita casuum conscientia, verb. matrimonium, pag.*163.*col.*1. Francisc Leo *in thesauro fori Ecclesiast p.*2.*c.*9.*n.*57. resoluunt Sanch. *num.*12. Reginald. *n.*188. Bonacina *n.*1. *dictis locis*, Coninch *de Sacram.disp.*30 *de Matrim.dub* 3.*n.*36, Aloys. Ric. *in decis.Curia Archiep Neapol.decis* 9.*p.*4. Vnde posse Episcopum ex magna causa concedere vt his temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, si commodè fieri potest, fiat secretò, & sine populi frequentia, resoluunt Emman Sà *verb.matrimonij impedimenta non dirimentia, num.*12.*in fine*, Sanch. *d.lib.*7.*disp.*7.*n.*6. Alzedo *dict. part.*2.*cap.*7.*num.*41.

195 Consummare Matrimonium antea contractum his temporibus non est prohibitum, cum Iura non loquantur de consummatione. Ita Nauar. *in manual. cap.*22.*num.*71. Sanchez *dict.disput.*7.*num.*21. Card. Bellarm. *lib.*1.*de Matrim.cap.*31. Coninch *disput.*30. *dub.* 3.*ad finem*, Reginald. *d lib.*31.*n.*189. Quamuis
195 † prædictis temporibus vetitum sit Matrimonium contrahi, si tamen de facto contractum validũ erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter prout decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.*4.*tit.*15.*l.*1.*de Matr.in declarat num.*10. resoluunt P.Sanchez *d disp.*7 *à num.*3. Matiens. *dict. glos.*1.*num.*147. Cened. *d.collect.*22.*num.*2. Bonac *dict. num.*4. Aloys. Ricc. *in decis.Curia Archiep Neapol.decis.*8. *num.*3. *p.*4.

197 Vltra prohibitionem de qua supra, etiam matrimonium licitum non est, neque absque peccato cõtrahi potest tempore interdicti, vel à personis interdictis, & ostenditur ex principali, & certissima resolutione in hac materia, quod ea solum Sacramenta tempore interdicti licita censeri debent, quæ specialiter à Iure conceduntur, sed matrimonium vnum est ex septem Ecclesiæ Sacramentis, denique nullibi permissum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non est; accedit quia ratio necessitatis, quæ in aliis permissis consideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla necessitas poterit occurrere, vt matrimonium nunc, & statim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur, nec etiam si deferatur, Ecclesiis debitus honor subtrahitur, neque hæreses pullulant, nec crescit indeuotio populi, quæ sunt rationes concessionis factæ *in cap. alma mater, de sent.excomm.lib.*6. vt in principio exprimit: ita Vgolin *de censur.tab.*5.*cap.*8.§.3.*num.*1. eumque sequitur, & laudat Sayr. *eodem tract.lib.*5.*cap.*7.*n.*43. ac etiam P.Suarez *tom.*5 *disp.*33.*sect.*2.*à num.*51 latè disputans *à n.*46. sequitur etiam Bonacina *de cens. disp.*5.*puncto* 2.§.3.*n.*7.

198 Verùm communis sententia est in contrarium resoluens quòd licitè & indistinctè Sacramentum Matrimonij, quoad sui substantiam contrahi potest tempore interdicti, atque ita tam in Ecclesia, quàm à personis specialiter interdictis, solet hæc doctrina deduci ex glos. *verb.Sacramentis in d.cap. alma*, sequitur Abb. *in cap.non est, num.*8.*de sponsal.* vbi Alexand. de Næu. *num.* 21. & post alios antiquiores Nauar. *in manual.cap* 27.*num.*179. Couar *in d. cap. alma part.* 2. §.2 *num.*7, *vers.Matrimonij autem*, plures refert Henriq. *in summ.lib.*13.*cap.*45.§.3. Tolet. *lib.*1. *cap* 53.*n.*3. Sa *in aphorism verb. interdictum num.*17. Fr.Emman. *quæst reg.tom.*2. *q.*109. *art.* 3. latè tuetur post multos quos refert, Sanch. *de Matrim lib.*7. *disp.*8. *à num* 2. latissime Mar. Alter. *de censur. tom.*2. *disp.*4.*c.*7. Auil. *de censur p.*5.*disp.*4.*sect.*1.*dub* 6. Zerola *in praxi Episcopali part.*1. *verb.interdictum.*§.4. plures afferentes rationes: *prima* est ex gloss. *d verb. Sacramentis*, quod
† reliqua Saeramenta prohibita tempore interdicti 199
gratiam conferunt, non ita matrimonium; sed falsa est, & hæretica hæc doctrina: cùm enim matrimonium vnum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis necessariò conferre gratiam dicendum est ex Trident. *sess.*7.*de Sacram.in genere can.*1 & 6. & de ipso matrimonio definit idem Trid. *sess.*24. *can.*. & ex Florent. I. & Colonien. ac receptissima Theologorum schola comprobat Couar. *de sponsal part.*2. *cap* 1.§.1.*n.*3. & ex sanctis Patribus late probat Idoc. Coce. *in suo thesauro Christiano tom.*2. *lib.*9. *art.* 2. Spin. *in speculo testament. gloss.* 15. *princip. num.* 15. Sayr. *de Sacrament. in genere lib.* 1. *cap.* 2. *quæs.* 2. *art.*4. *versic. quod verò ad matrimonium*. Petrus de Ledesma *in summ. part.*1 *de Sacram Matrim.cap.*1.*conclus.*1. & 19. Card. Bellarm. *tom.*2.*de Matrim.Sacram. lib.*1.*cap.*5.*arg.*12. Valent *tom.*4.*disputat.*10. *quæst.*1.*punct.*5. Gutier *de Matrimon. cap.* 42. Bonacina *eodem tract. quæst.* 1. *puncto* 1. *num.*2. Francisc. Molin. *de ritu nuptiar.lib.*2. *different.*18.*num.*5. Henriquez *in summ.lib.*11. *cap.* 8. *in princip.* Sanch. *de Matrimon.lib.*2. *disp.*10. *à num.*2. Rebell. *de obligat. Iustit. part.* 2. *lib.*2. *quæst.*3. Valera Reginald *in praxi fori pœnit.lib.*31.*cap.*1.*à num.*2. Coninch. *de Sacrament. tom secundo disp.*24. *dub.secundo, à num* 5.

200 Quare reiecta illa ratione, aliisque à prædictis Doctoribus congestis, primam sententiam veriorem duco, non obstantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione sigillatim respondendum est. *Primo* prædictæ communis sententiæ Actores dicunt speciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licet à Christo Domino excellentia Sacramenti fuerit illustratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quàm Sacramenti perfectio, sempérque vti contractus naturam retinet, & verus contractus sua specialia sortitur impedimenta, nec ad instar aliorum Sacramentorum prohiberi solet, vt post alios aduertit Sanchez *dict. disp.*8.*n* 5. Cui obiectioni respondeo, quod licet contractus sit, simul tamen, & vbi primum perfectus est, Sacramentum efficitur; ita vt in nullo instanti perfecti contractus ratio possit considerari, in quo Sacramentum non sit, vt notabiliter resoluit Sanch.

Sanch.*d.lib.2.disp.10.num.6.* quare licet dum fit, ex eisdem causis componatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permissis.

201 *Secundò* pro sua sententia considerat Auil. contra primam quam sequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprij ipsius ministri, vt ex D. Thom. Bellarm. Henriq.& aliis resoluit Sanch. *dict.lib.2.disp.6 num.2.* Cui Considerationi respondeo, quòd licèt ante Trident.*sess.24.de reformat Matrim. cap.* 1. aliquam habere videtur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licet fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanch *dict. lib. 2. disput.6.* negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem Canonicam, quæ eam formam præscribit addens, vt Parochus contrahentes coniungat, dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, bene considerant Henriq. Vgolin.*n.1. in fine*, Sayr. *n.45 dictis locis.*

202 *Tertiò*, pro sua opinione etiam adducunt auctoritatem tex.*in c ap.Capellanus, de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ergo & tempore interdicti, adducunt etiam receptam sententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato valide contrahi posse, iuxta *cap.significasti, de eo, qui duxit in matrimonium quã polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez *lib 7. disput.9 n.2.* Sed prædicto tex *in c Capellanus*, respondent Vgol.& Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis quæstionem de qua in eo text. non fuisse de tempore interdicti, prout censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriarum, vnde istæ inciperent, & iuxta hunc sensum ait Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id est, non obseruatis vllis feriis: vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea, quæ specialiter non decidit, ita vt sensus sit posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg *l. qui testamẽto* 20.*in princ.* ibi, *si aliud nihil impediat, ff. de testam.*& generalem doctrinam gloss.*in cap.1. de constit.& in l. 1.C.de sacrosanct.Eccles.* Et ad illud de

203 excommunicato respondendo dico † potius contra communem retorqueri; nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat tex.*in d.cap.significasti*, non tamen licitè contrahi, sed potiùs in peccato; vt ex D.Anton. Palud.Nau. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch.*d.lib.8.disp.8.num.3.* quare eodem modo cõcludendum est prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contrahi posse; ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, apertè deficit in sponsalibus; sunt enim purè contractus humanus; atque ita aduertit Vgolin.*d.cap.7.§.3.num.2.* Sayr.*d.cap.7.n.40.* Mart. Alter.*de censur.tom.2.disp.4.c.7.in princ.* Neque his terminis applicari potest reg. text. *in l.oratio, ff.de spons.* quòd prohibito matrimonio prohibentur sponsalia: non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito requiritur, vt benè explicant Conan.*commen.Iuris Ciuilis lib.8.c.2.nu.3.* Menoch.*de præsũpt.lib.6.q.93.n.7* Gutier. *de iuram. confirm.p.1.c.51.n.9.*

De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores constanter tenent illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel. *verb.interdictum 6. num.30.*& alij relati à Sanch.*d.disp 8.num.9.* rationem sumentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserente Matrimonium licitum esse, vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg *cap.accessorium, de reg iur. in 6.* Contrarium tamen resoluunt communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud.D.Anton.Cou.Henriq Vgolin.& infinitis aliis relatis à Sanch.*d.disp.8. n.10.* Sayr *d c.7 n.41.* Bonacina *d.§.3.n.9.* ex ea ratione, quia secundum veriorem sententiam, quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom. scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat. 205

Dubium tamen restat in hac materia dicendum, an scilicet licitè fiant benedictiones, & Matrimonium seruata moderatione *cap. alma mater §.adijcimus, de sent.excom.lib.6.* Negatiuè respondent Vgol. *d.c.7.§.3.in fine.* Sayr.*d.c.7.n.41.in fine*, ea scilicet ratione, quia licet Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debẽt tamẽ Laicos excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post glos.*verb. interdictis in d c.adiicimus*, quam ibi sequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou.*part.2.§.1.num.4.* Nauar. *num.* 174. Vgolin.*54.num.* 1. Henriq.*§.3.* Sayr *num.21.* Suar.*disputat.34.sect 1 à num.21.* Auil. *disputat.4.sect.2.dub.4.conclus.1.dictis locis*, ampliantes non solum ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laïcos esse excludendos, ita vt neque ad faciendam obligationem in medio Missæ, neque extra Ecclesiam ad pacem sint admittendi, tempore quo in Missa dari solet, & ideò cum huiusmodi Matrimonium sine præsentia laïcorum, quales sunt contrahentes, contrahi non possit, neque dari benedictiones, rectè sequitur moderationi, *dict.§ adijcimus*, in hoc proposito locum non esse, quamuis contrarium teneant post Syluest. Couar. *dict.part.2.§.2. num.7.vers Matrimonij* Auil.*d.disp.4. sect.1.dub.6.concl.4* Henriq.*cap.44. §.1.lit. D*, & alij, quos sequitur Sanch.*dict.lib.7.disp 8 num.11.* qui nõ effugit vim prædictæ rationis, sed magis ei succumbit, dum ex Henriq. respondet intelligendum esse Vgol.& Sayr.resolutionem si contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud est quàm concedere secundum Iuris rigorem dari non posse benedictiones cum ea moderatione, vt resoluit Vgol.& alij, qui eum sequuntur. In Ecclesia autem specialiter interdicta apud vtriusque opinionis Auctores est indubitatum dari non posse benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch.*d.disp.7. num.12.* quia moderatio illa solum obtinet in interdicto locali generali, non in Ecclesia specialiter interdicta; vt notauit gloss. 206

verb. Ecclesiis in dict. §. adiicimus, quam omnes ibi sequuntur. Per contrarium autem posse eas dari in festiuitatibus exceptis, ex alio capite prohibitæ non sint, vt prohiberi constat in festo Paschatis, & Natalis Domini, ex Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. Matrimonij, c. 10.* receptissimum est, vt comprobant Vgolin. *cap. 8. §. 10.* Couar. Henriq. Viuald. & alij, quos refert Sanch *d. disp. 8. num. 15.* Sayr. *d. c. 47.* Auil. *dict. dub. 6. ad finem*, Mar. Alter *dict. c. 7. vers. secundò dubitatur.*

207 Hæc pauca, quæ quotidiana sunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Episcoporum conueniunt iurisdictioni, cætera autem, quæ de Matrimonij Sacramento desiderari possunt, sunt latissimè in multis libris de hac editis tractata, qui ea ediscere cupit, consulat Verac. *in speculo coniug.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de Matrim.* Matieulo *tit. 1. lib. 5. noua recop.* Card. Bellarm. *in suis controu. tit. de Matrim.* Iul. Salazar. *de Matrim dissolut.* Francisc. Anton. Oliuer. *de nullitate Matrim.* Iacob. Nauclant. & Anton. Cont. *de Matrimoniis clandestinis irritãdis*, Gregor. de Valentia, *de Matrimonij indissolubili vinculo.* Fernandez *in examine Theologia Moralis part. 2. cap. 15. cum seqq.* Vincent. Filliuc *quæst. moral. tract. 10. de Sacram. Matrim.* Petr de Ledesma *in speciali tr. de Matrim. & in sua sum part. 1. de Sacram. Matrim.* Henriq. *in summ. lib. 11. de Matrim.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium*, Steph. Quarãnta *in summa Bullarij verb. Matrimonij impedimenta*, & *verb. Matrimoniales dispẽsationes*, Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 2. disp. 21. cum seqq.* Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 19. de sponsalibus, & Matrim.* Rebell. *de obligat. Iustitiæ p. 2. l. 1. de contractu Matrimonij*, Valer. Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 31. de Matrimonij sacramento*, Ioan. Petr. Fontanella *in tr. de pactis nuptialib. siue capitulis Matrimonialib.* Franeisc. Molin. *de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis*, Fr. Basil. Pont *in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouissimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*, & Ioan. Gutier. *in speciali tract. de Matrimonio*, Bonacina *in tr. de magno Matrimonij Sacramento*, & nouissimè Gasp. Hurt. etiam *de matrimonio.* Omnium latissimè tribus tomis totam hanc materiam elegãter tractauit doctiss. Thom Sanch. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod super omne nomen est, titulo præsignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Episcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Dispẽsatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem.*
2 *Dispensare in Iure nostro idem est, quod legibus soluere.*
3 *Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatem Dispensandi.*
4 *Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessario causæ cognitionem, & expressionem.*
5 *Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio.*
6 *Dispensatio cessat, cessante causa.*
7 *Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris strictéque intelligenda.*
8 *Dispensatus ad vnum censetur dispensatus ad omnia consequutiua ad illud vnum.*
9 *Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.*
11 Cap cui licet. 53. de reg. Iur. lib. sexto *non procedit in dispensationibus, sed tantùm in his, quæ propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap ex parte 27. de decimis *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.*
15 Cap. per venerabilem, vers. autem, qui filij sint legitimi, *declaratur.*
16 *Episcopus in his, quæ sunt de genere permissorum: potest ex rei natura intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuris absolutionem non reseruauit.*
18 *Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensari, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas.*
19 C. delicti, de tempor. ordinat. *declaratur,*
20 Cap nuper, vers. in secundo, de sententia excommunicat. *declaratur.*
21 *Episcopis sit dispensandi facultas à lege, vel tacitè vel expressè.*
22 *Dispensatio Episcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro.*
24 *Cõcilij decreta expressa egent Põtificis derogatione.*
25 *Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolutè permittat dispensationẽ.*
26 *Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare?*
27 *Conciliaris Constitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere sumpta nihil aliud est, quam iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem, vnde dispensatores dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia intra singulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc. 12.* ibi, *quis putas est fidelis dispensator*, Paul. 1. *ad Corinth. 4. sic nos existimet homo*, &c. & c. 6. *dispensatio mihi credita est*, faciunt text. *in l. dispensatori § 1. & in l. dispẽsatorem 62. ff de solut. l. e vrbana* 166. & *ibi* Alciat *ff. de verb signif.* docent D. Thom. *1. 2. q. 97. art. 4. & 2. 2 q. 88. art. 10.* D. Anton. *2. part. tit. 11. cap. 2. § 6.* Syluest. *verb. dispensatio q. 1.* Sot *de iustit. lib. 1. q. 1 art. vlt.* Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 6. § 9. num. 1.* At verò † attento Iure nostro *in cap. de multa, ad finem, de preb & in cap proposuit de concess. prebenda, & in c. & si clerici, § de adulteriis, de iudic.* & passim alibi, dispẽsare idem est, quod à legibus soluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps ff. de legibus*, Gardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio.* 1 2

Diffinitur autem dispensatio, quod sit Iuris communis relaxatio cum causæ cognitione, ab eo, qui potestatem habet dispensãdi; ita *gloss. penult. in princ. in cap. requiritis, § nisi rigor., quæst. 7.* recepta communiter ibi, vt per Nauar. *in c. quem pœnitet, num. 7. de Pœnitent. distinct. 1. & in man. prælud. 9. numer. 13.* Couar. *dict. num. 1.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensat n. 1.* 3

pag.

pag. 179. Monet. *de distributionibus quotidianis, part* 2. *quæst.* 14. *num.* 2. Fr. Emman *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 1. Aloyſ. Ricc *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 260. *in* 1. *edit. & reſol.* 227. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Iacob. de Graffiis *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 2. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 11. *à princip.* Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij, c.* 17. *de diſpenſat. Sāctiſſim. Epiſcop. in princip.* Cardinal. Tuſch. *practicar concluſ. litt. D. concluſion.* 457. Suar. *de legibus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. diſpenſatio, n.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 30 *art.* 1. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi cap.* 7. *à num.* 1.

4 Verùm hæc diffinitio, quamuis ſit communiter recepta, non videtur admittenda, quia per illam ſolùm Ius commune, non verò particulare, velut municipale, aut ſynodale, relaxatur; ſiquidem hoc Iuris communis, appellatione minime continetur, *cap.* 1. *de conſt. lib.* 6. Deinde comprehēdit etiam ſolùm diſpenſationes emanentes ab inferioribus, in quibus neceſſariò cauſæ cognitio, & expreſſio prærequiritur, vt in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 18. ibi, *cauſa cognita, & ſeſſ.* 14 *de reform cap.* 7. ibi, *cauſa cognita*, itaut non valeant ex *gloſſ. vltim. in fine*, ibi, *vel dic.* &c. *in cap. litteras, de conceſſ præbenda. gloſſ. vltim in princip. in c.* 1. *de ætate, & qualit. lib.* 6. *gloſſ.* 1. per textum *in cap.* 2. *de ſchiſmaticis*, Menoch. vbi multos refert, *conſil.* 15 *nu.* 15. Nauar. *in conſil. vltim. num.* 4. *de ſimonia*, poſt alios Gutier. *canonic. lib.* 1.
5 *cap.* 19. *numer.* 5. † Quod enim ſit ſine cauſa, dicitur potius diſſipatio, quam diſpenſatio, vt B. Bernardum referendo, dicit Curt. ſen. *conſ.* 19. *Aggredior num.* 6. Socin iun. *conſ.* 120. *num* 28. *volum.* 2. & ideò requiritur cauſa, quia per diſpenſationem vulneratur Ius publicum, vt dicit Put. *Rota Roman. deciſ.* 3. *lib.* 2. re-
6 fert. Aloyſ Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 410. *n.* 3. Et † ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio, Archidiac. *in cap.* 1. per illum text. *poſt princip.* 55. *diſtinct. c. vltim. in fine*, 77. *diſt. gloſ. in cap. poſt tranſlationem verb. ceſſante, de renunc.* cum aliis citatis à Ric. *dict. reſol.* 410. *numer.* 8. Sanch *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 30. *num* 14. intelligendo cum Diana *moral. reſolut part.* 1 *tract* 10. *reſol* 41. quæ tamen cognitio, & expreſſio in diſpenſationibus à ſupremo Principe emanantibus neceſſariò non requiritur, ex Rebuff *vbi ſuprà num.* 9 aduertit Suar *de Relig tom.* 1. *tract* 6 *lib.* 6 *cap.* 9. *num.* 1. Dic. ergo, quod *diſpenſatio ſit legis, ſeu Iuris alicuius per legitimum. Superiorem relaxatio.* quæ diffinitio videtur magis cōgruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus ſuprà.

7 Diſpenſatio eſt quid odioſum, & ſtricti Iuris, ſtrictéque intelligenda, *cap.* 1. *& cap.* 2. *de filiis Presbyt. lib.* 6. *cap. non poteſt, de præben. eodem libro cap. quod dilectio, de conſang. & affin. l. ex pacto in princip. ff. de vulgari, & pupillari.* Iaſ. *in l. re coniuncti, num.* 178. *ff. de legalis* 3. Matienſ. *l.* 10. *gloſſ.* 1. *num.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recopil.* Monet. *d. q.* 14. *num* 5. Mar. Antonin. *variar. lib.* 1. *reſol.* 19. *num.* 14. *& lib.* 3. *reſol.* 2. *num.* 18. Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. diſpenſatio, n.* 9. & 19. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 90. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 30 *art.* 12. *concl.* 2. Brunor. *in locis communibus, verb. diſpenſatio, num.* 9. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 227. *num.* 3. *& d. reſol.* 410. *num.* 4. Sanchez *d. diſp.* 1. *num.* 3. Gironda *de priuilegiorum explicatione, numer.* 1111. *cum ſequentibus*; nam diſpenſatio vocatur vulnus, quia per eam Ius ipſum vulneratur, *c. ipſa pietas* 23. *quæſt.* 4.

8 Et licèt diſpenſatus ad vnum, diſpenſatus cenſeatur ad omnia conſequutiua ad illud vnum, vt per gloſſ. *verb. plures in cap. quia in tantum de præbendis* Sayr *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 21. plenè Sanchez *dict. lib.* 8. *diſput.* 1. *numer.* 19. tamen † diſpenſatione 9 facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, Afflict. *deciſ.* 320. *num.* 12. Rota *diuerſ deciſ.* 233. *part.* 1. quam refert Ricc. *dict. reſolut.* 227. *num.* 6. Burg de Pace *l.* 3. *Tauri num.* 221. *cum ſequentib.* Gironda *d loco num.* 1115. vbi limitat quando diſpenſatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & acceſſorij; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi; vel quando proprietas verborum extenſionem requirit; aut quando diſpenſatio eſt fauorabilis ex cauſa neceſſaria, vel eſt neceſſaria ex fauorabili cauſa, & quando alicui data eſt poteſtas diſpenſandi contra Ius, tunc enim vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extenſio ad cauſam minorem, licet maiorem habeat rationem, vt per Panorm. *in cap. ad aures num.* 7. *de reſcriptis*, Nat. *conſ.* 163. *n.* 5. Aloyſ. Ricc. *d reſol.* 227. *n.* 7. Et dicit D. Felician. de Vega nunc Archiepiſcop. Mexican. *in relect. c. & ſi clerici* 1. §. *de adulteriis n.* 84. *de iudic.*

Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus, Con. *de ſponſ. p.* 2. *c.* 8. §. 8. *num.* 11. Molin *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 48. *& ſequen.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. diſpenſationes ſunt odioſæ*, Suar. *deciſ.* 268. *n.* 20 & 21. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 21. *num.* 65. Gutier. *canon: lib.* 2 *cap.* 15 *n.* 12. Rendina *in prompt. recept ſent. tom.* 1. *tit.* 29. *n.* 12. Molina *de Iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 591. *n.* 2. Sanch. *d. d. diſp.* 1. *n.* 31. *& diſp.* 24. *n.* 17. *lib.* 8. me citato *in hoc loco.* Iannez Faiardo *ad cap. tanta, qui filij ſint leg. memb.* 1. *n.* 91. 10

Sic etiam *reg. cui licet* 53. *de regulis Iuris lib.* 6. non 11 procedit in diſpenſationibus, ſed tantum in his, quę propriè, & abſolutè à Iure communi conceduntur. Iaſ. *lib* 3. *num.* 4: *ff de conſtit. Principum*, Felin. *in cap. poſtulaſti, n.* 9. *de reſcriptis*, Paul. Æmil. *deciſ.* 8. *n.* 6. *p.* 1. Campan. *d c.* 13. *n.* 92. Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. ad plura num.* 61.

Hinc intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte* 27. 12 *de decimis*, omiſſis nàmque variis intellectibus de quibus Couar. *lib.* 1. *variar cap.* 17. *numer.* 13. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 116. Fortun. *in* §. *& quid ſi tantum, num* 164. Rebuff. *de decimis, quæſt.* 14 *à princ.* Suar. *de Relig tom.* 1. *de decimis, quæſt.* 23. *à numer.* 4. Menoch. *conſil.* 33. *à numer.* 2. dicendum eſt text. illum non agere de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali, circa decimas recipiendas; ſed magis de conceſſione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum ſuarum, & ita ſenſus eſt, *cùm tibi conceſſum ſit*, ſimiliter à Iure communi, de quo *in cap. cùm contingat, verſ. vnde de decimis, quod maius eſt*, † nempè vt percipias decimas de laboribus, *& minus cōceſſum eſſe videtur*, nempe vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure ſpeciali: nam in priuilegiis particularibus, ſeu diſpoſitionibus odioſis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet, *cap. fin de tranſlat. Prælati, c. cui de non Sacerdotali, de præbend. in* 6. cum ſimilibus, Sanchez *d diſp.* 1. *n.* 31. Ioan. Andr. *in c. ea quæ, de reg. Iuris in* 6. vbi dicit, quòd ex diſpenſatione Monacho conceſſa, vt poſſit beneficium Curatum obtinere, minimè poterit ſimplex poſſidere, & Nat. *conſ.* 504. *non ſum neſcius num.* 4. & 5. aſſerit quòd † diſpenſatio Monacho facta ad beneficium Curatum, non porrigitur ad ſimplex, refert Aloyſ. Ricc *ind praxi reſolut.* 410. *n.* 5. 13 14

Obſtat maximè text. *in c per venerabilem, verſicul. quod autem*, ibi, *quod in maiori conceditur, licitum eſſe,* 15

videtur & in minori, qui filij sint legitimi, vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, seu dispensationis arguit de maiori ad minus; cui variis modis respondent scribentes; alij etiam distinguunt inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt in his posterioribus procedat *d.cap.per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquirunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascebantur. *Auth.quibus modis naturales efficiantur sui, §.illud*, notat glos. *verb. alpha in cap ab exordio 35. distinct.* recepta, vt per Mantuam *dialogo* 82. At verò in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negatiua, & Iura pro eo adducta Ita Abb. *in cap.ad aures n. 8. de rescript.* Dec *in c.& si clerici, §.de adulteriis à num. 91 de indic.* Sanch *d.disp. 1 num. 31.* quorum sententiam videtur sequi Suar. *de legib.lib.8 cap. 27. à numer.* 2. Sed contra hanc distinctionem multis insurgit Felin. *dict.num 9 vers l nita secundò*; tum quia omnis dispensatio ex ipso, quod à Iure communi recedit, odiosa censeri debet, & exorbitãs, ac proinde restringenda, *l singulare.ff. de reg iur reg qua à iure commu 1.de reg iuris lib.6* Alij igitur distinguunt inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & restringendam sicut dispensationem, & inter potestatem legitimandi, de qua intelligunt *dict.c.per venerabilem*, quam inquiunt esse fauorabilem, & extendendam, iuxta *cap.vlt de simonia* Ita Couar. *de spõsa. lib.1.p.cap 8. §.8.num 6.* & alij, de quibus Sanchez *d.lib 8.disp 2 num.1.* Sed non satisfaciunt, quia text. *in d cap per venerabilem*, non solùm de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimatione facta, vt patet, ibi, *cùm in spiritualibus dispensetur, consequẽter intelligitur in temporalibus dispensatum*; & deinde, quia vt bene Alciat. *lib.1. Parad.c.16* frustrà distinguitur inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimationem, vtrum etiam potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex fine, seu effectu, propter quem conceditur, vel in quẽ dirigitur. Quare reiectis his & aliis, facilis, & verus sensus est argumentum illud de maiori ad minus, de quo *in d.cap.per venerabilem* non esse Pontificis, sed patris petenti etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæstionem nostram dicendum est liberum non esse Episcopis dispẽsare in his, quæ per Canones & ius commune statuta, aut prohibita sunt repugnantes reg *cap. cùm inferior, de maior. & obed.* quomodo enim Episcopi, quippe qui licet Prælati, subditi tamen, & inferiores respectu Romanorum Pont. & Conciliorum vniuersalium, & illorũ Canones siue decreta, suprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præsertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare? nullatenus certe, nullaque ratione credibile est Episcopis siue similibus Prælatis competere talem dispensandi potestatem, vt ratiocinatur Anguian. *de legibus lib. 2.controu. 3.num.1.* Qua in re Doctores aliquas exquisierunt resolutiones: quidam enim existimauerunt Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso Iure diuino intrà propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali super omnem Orbem Christianum, nisi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare tex. *in cap.nuper 29.* iuncta glos. *verb.non retinuit, de sententia excommun.* ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi † Episcopis videtur concessisse, secundum Nauar. *in man.c.27 num. 39.* Anguian. *d.lib.2.contr.3.numer.25.* plenè Gutier. *can lib.1.cap.5.à princ.* Suar. *tom.5. disp. 6.sect.4* Sayr *de cens.lib.2.c.19.à num.2.* Hinc glos. *in cap.in quibusdam, de Pœnit.verb.dispensatum*, explicãs verba textus in fine, ibi, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, inquit quòd potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresse nõ reseruauit, idem confirmat glos. *verb.dispensatum in cap postulastis, de cler.excom. & in cap.clerici, verb moniti, eod.tit. & in c.excommunicatus, § credentes.verb. Apostolica, de hæret.* facit glos. *verb. interdicta, cap. cùm illorum 32.de sent excommun.glos. penult.vers.de dispensatione, in cap. requiritis. 1 q.7.* intendit tex. *in cap ad honorem, de auctoritate, & vsu pallij*, ibi, *in plenitudinem*, & ibi, *in parte*, iuncto *cap.1. de officio Ordinarij*, ibi, *in suis diœcesibus liberam*, & ibi, *secundũ quod Canones censent*, & ex doctrina Archid. *in cap.licet Canon, de elect in 6.* quam probant Abb & alij *in cap.& si clerici, § de adulteriis, de iudic.* cũ multis relatis per Cott. *in memorab. verb. Episcopus*, & tanquam indubitatum tradunt Victoria *de matrim. part.1.num.7.* Pelag *de planct. Eccles.lib.1 cap.10. vers. in his*, ubi testatur Communem; post Sot. Abulens. & alios sequitur Henriq. *in sum lib.10.de Sacram Ordin. cap.35 nu.2.litt D, & de Matr lib.12.cap.3 num.2. in com lit N*, Cerall *quæst.127.* & post multos Sanch *de Matrim.l 1 d isp.61 num.3.* Suar. *tom 4.de pœnit.p 2. disput.25.sect.1. num 14. & de legib.lib.9 cap 14.sub num.3. & tom.2. de Relig.de voto l.6. cap. 21.* Lessi. *de iustit.l.1.cap.40.dub.13.num.103.* Castr. Palao *in opere morali tract.3.disp.6 puncto.4* Trullench *in expos.t. Bulla Cruciata l.1.§.7.cap.3. dub.6.num.3. & dub.15. n 1.* Fr. Ludou Miranda *in man.Pral.tom.2.q.30.a.10. concl.2.*

Verùm alij aliter sentiunt, & longè veriorem attestantur esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas: ita resoluunt glos. *verb suspensos in cap. cupientes.de elect.in 6.* Card. *in cap.dilecti in princ de temp. ordin.* Abb *d.§. de adulteriis n 6.* vbi Dec. *num.6.* Anton. *p.1.tit.17. cap. vn.§ 20* Suàr. *comm.opin verb. Episcopus, n. 134.* Sclu. *de benef.p.4 quæst.7.* Rebuff *in praxi tit. de dispens.ad plura num.27.* Mandos. *regul.13.Cancell. quæst.6.n.6.* Aluar. Pelag Lusit. noster *de planctu Eccles.lib.1. cap. 50.col.1.vers.in ipsis*, vbi laudat tenentes hanc partem, licèt contrariam communiorem appellet, late Anguian. *citato loco*; Cardos. *in praxi Iudicum verb. dispensatio num.14.* me citato *in hoc loco* Alzed *de præcellent Episcop.dignit p.1.cap.7.num.1. cum seqq.* Borgas. *de irreg. 3. par.tit.de dispensatione Episcoporum n. 10* Vgolin *de potestate Episcop cap 57.§.1.* Mar. Alter. *de censu.tom.2.disput.8 cap.4.vers sed controuersia.* Ex quibus constat hanc esse hodie magis communem & receptam sententiam, licet olim contraria magis communis fuerit; pro qua sententia vltra regulam *d.c cùm inferior.de maiorit. & obed. & Clem.ne Romani, de elect.* cum similibus, quibus habent † inferio- 16
res non posse tollere ius Superioris; maximè pro hac parte facit tex. *in d.cap dilecti*, ibi, *dispensatio à Canone minimè sit permissa*, quæ verba satis euincunt Episcopum, vel Archiepiscopum tantummodo dispensare posse in casibus in quibus dispensatio à Canone permittitur eisdẽ, & ita conceditur expressè, vel tacitè: aliter enim si secundum contrariam sententiam Episcopi, & similes possint dispensare in casibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone dispensatio in eo casu, adhuc ille posset dispensare, nisi speciatim

tim prohibetur, & consequenter ad conueniendum Episcopum, & improbandum dispensationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à Canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed è conuerso, nempè quod dispensatio à Canone non est permissa.

20 Non obstat text. *in dict. cap. nuper, vers. in secundo* ibi, *ex quo conditor Canonis*, &c. quod est præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum; quia vltra illa, quæ ad illius intellectum tradunt post alios Couarr. *in cap. Alma mater part. 1. § 12. nu. 5. & 6.* & Duen. *reg.* 252. respondetur text. illum procedere in absolutione ab excommunicatione, quæ à dispensatione, de qua agimus, differt, & faciliùs concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & datur periculum animæ, argum. *cap. cum illorum 32. vers. primò si fuerint*, vbi glos. *verb. ignorat, de senten. excommunic.* quod in dispensationibus non contingit, vt tradit glos. *dict. verb. suspensos*, & post Borgas. notat Gutier. *canon. lib. 1. c. 3. n. 4. & 5.* late & eleganter Anguian. *d. lib. 2 contr. 3. num. 28. & 29.* intendit Concil. Trid *sess. 24. de reform. c. 6.* ibi, *dispensare*, & ibi, *absoluere*.

21 Absoluere tamen legem dispensandi facultatem facere Episcopis aliquando expresse, prout in specie *cap. sanè clericis coniugat. & cap. penultim in fine, de elect. & cap. cum ex eo 34. de election in 6. & cap. 1. in princip. de filiis Presbyter eodem lib. 1. & c. 1. de ætate, & qualitat. eodem lib* cum aliis, de quibus per *gloss. 1. & 3. in cap. si clerici, §. de adulteriis, de iudiciis.* Aliquando verò eandem potestatem concedit tacite, seu vir-
22 tualiter, velnti † quando lex impersonaliter dispensandi facultatem facit, scilicet, *possit dispensare*, non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, prout in specie, *cap. 2. de eo qui cognouit, & cap postulastis, 7.* vbi *gloss. 3.* & Doctores *de clerico excommunicato, & cap penult.* iuncta *glos. vltim. de pœnis*, cum aliis Cardol. *d. verb dispensatio num. 15.* tunc enim, quia frustrà dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de Iure potestatem dispensandi habet, *c. proposuit, de concess. prebend.* censetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc casu potest etiam intelligi dictum *cap. nuper, vers. in secundo*, ibi *non retinuit*, & ibi, *eo ipso*. Ita docet glos. *vltim. in dict. cap. pen. de pœnis*, vbi cum text. dicat certos hæredes non posse assequi prolationis honorem, & subdat hæc verba; *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait ex quo text. non determinat à quo, posse Episcopum, sequuntur Abb *ibi num. 5.* Cardin. & Henric. *in fine*, docet etiam gloss. *verb. dispensatum in cap. postulasti, de cler. excomm. minist.* vbi text. decidit
23 † excommunicatos non posse retinere beneficia, subdens, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait cùm non dicat à quo, posse Episcopum, sequitur ibi Abb. *num. 8.* resoluunt Henriq. *lib. 14. de excomm. cap. 19. num. 2.* & multi citati à Sanchez *dict. lib. 8 disput. 5. num. 1.* nouissimè D. Felician de Vega *in relect. cap. & si clerici, §. de adulteriis, num. 42. de Iudic.* Quæ quidem dispensatio si ab Episcopo, vel alio inferiori à Principe potestatem dispensandi habente, concedatur sine causa iusta, non tenet in vtroque foro, vt resoluunt Couar *de sponsalib. part. 2. c. 6. §. 9 numer. 11.* Gutierr. *canon. lib 1. ca. 19 num. 5.* Sanchez *de Matrim. lib 8. disputat. 17. num 4.* Anguian. *dict. lib. 2. controuers. 3. num. 14.*

Vnde extra omnem dubitationem sunt illi duo casus, velnti quando per Canones, aut statuta Principum speciatim Episcopis, aut similibus Prælatis facta fuerit dispensandi potestas, vt in exemplis quorum meminit *gloss. 1. & 3. in cap. & si clerici, §. de adulteriis, de iudic.* & sæpissimè Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Episcopis relaxandi, & dispensandi facultatem, si illis visum fuerit: & è conuerso quando specificè & expresse per Canones, & Iura scripta fuerit denegata dispensandi facultas Episcopis, siue aliis quibuscumque Prælatis inferioribus, vt in exemplis, de quibus *in cap de multa, in fin. de prebend. & in cap. penult. de filiis Presbyter. & in cap. pen de simon & in cap 1. vers scituris, de re iudic. lib. 6.* quibus in locis dispensatio sic opportunè facienda Pontificibus Max. seu Apostolicæ Sedi reseruata fuit, & per consequens sublata Episcopis, & aliis Prælatis inferioribus, illisque denegata omnino. His ita constitutis,

Primò infertur, quæ suprà diximus circa prohibitam Episcopis dispensandi facultatem in his, quæ per Canones statuta, aut prohibita sunt, non esse extendenda ad Canones pœnitentiales, & pœnitentiam, quæ per illos frequenter imponitur, vel imponi solet; in his enim certissimum est, & citra omnem disputationem non solùm Episcopos, sed & alios inferiores Confessarios dispensare posse; illorum enim arbitrio relinqui consueuerunt tales pœnitentiæ, Henriq. *in sum lib. 5. cap vlt. num. 9.* Menoch. *de arbitr. casu 391.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 3 num. 10.* vbi *n. 11.* tractat an hodie de medio sublati sint dicti Canones pœnitentiales?

Secundo infertur benigna quadam consideratione, & per quandam epiikeiam tacitè, & virtualiter factam fuisse Episcopis potestatem dispensandi contra Canones, & illorum statuta, etiamsi expresse non concedatur, quando materia, & negotium, de quo agitur, esset leue, & parui ponderis, ac momenti, & quando si expectandus esset Principis consensus, magnum timeri posset scandalum, vel animarum periculum, vrgénsve sese offerret necessitas, aut summe difficilè esset ipsummet Principem adire, vt in puncto resoluunt Nauar *in man. cap. 12. n. 85.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 35. n. 3. & lib. 12. c. 3. n. 1. & 2.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 3. num 16.*

Tertiò infertur supradictam principalem resolu- 24
tionem, de qua *num. 16. princip.* declarandam quoque esse, vt tantum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio; nam si Concilij generalis sit, quamuis absolutè permittat dispensationem, non poterit Episcopus dispensare; tunc enim negata hac facultate Episcopo, adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior est, vt ad illi Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, vt Pontifex ad dispensandum in eo facilior reddatur, vt cum aliis aduertat Sanch. *d. lib 8. disp. 6. num. 6.* nam decreta Concilij expressa egere derogatione, ac proinde non sufficere clausulam derogatoriam generalem, resoluunt Cotta *in memorabil. verb. clausula non obstante*, Rebuff. *in auth. habita, verb examinatione pag. 550. cum seq. C. ne filius pro patre, & in praxi benefic tit. de dispensat. super defectum natalium, num. 24.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 17. num. 131.* Aloys Ricc. *in collect. d. part. 4. collect. 849 & collect. 1367. propè finem, & in praxi fori Eccles. decis. 556 in 1. edit. & resol 478. num 4. in 2. edit.* Henriq. *lib. 13. cap. 57. §. 1.* Zerola *in praxi Episc part. 2. verb. absolutio, vers. dico quinto, pag. 5.* Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 10. num. 50.* Gratian. *discept. forens. cap 397. à num. 135* Verall. *decis 176 part. 1.* Fr. Emman. *quæst reg. tom. 1. q. 8. art. 10. & tom. 3. q. 36. art. 2. & quæst. 39. art. 4* Azor. *instit moral part. 2 lib. 5. cap. 14 col. 574.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit lib. 5. n. 2.* Bonacina *de censur. disput. 1. quæst. 3. punct 2. num 4. in fin.* Mar. Anton *var resolut. lib. 1. resolut 58. num. 6* Nicol. Garc.

de benefic.part.4. c.5. num.30. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rubric.*11.*cap.vlt.n.*27. *& rubr.*12.*c.*13. *n.*154.*vers.in causa.*Hieron.Fernandez de Otero *in repet.cap.*1.*de iudic.à n.*10.me citato *in hoc loco* Alzed.*d. part.*2.*c.*7.*n.*5.Rota *in Valentin decimarum* 8.*Februarij* 1588.coram *Orano,& in Conchen.exemptionis decimarum* 13.*Martij* 1585.coram eod. *& in eadem* 9. *Decemb.*1602.coram *Penia*,refert Anton.Ricciul.*de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.*5. *cap.*14.*n.*16.*& lib.*8.*cap.*4.*num.*6.

Pro derogatione tamen Decretorum sacri Concilij Trident.sufficere clausulam generalem, *Non obstantibus Constit.Apost. &* aliis similibus, per *cap.*21. *sess.*25.*de reformat.*censuit Rot.*in causa S. Angeli pensionis* 16.*Decemb.*1594.coram *Illustrissimo Card.Pamphilio sen. & in Bononien Prioratus* 9. *Iunij* 1606. coram *Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*,& obseruant Stephan.*discept.forens.tom.*5.*cap.*490.*&* 963.Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell.gl.*6.*n.*120.Mart.*de clausf.p.*4 *clausf.*14. *num.*3. Marescot. *var.resol. lib.*2.*cap.*38.*n.*41. Monet. *de commut.vltim. volunt cap.*11. *num.*250. Massobr *in praxi habendi concursum requis.* 17. *dub.*4. *num.*8. Bonac.*de clausura Relig. disput.*2 *q* 5. *puncto* 2. *n.*4. *vers. ratio*,Sigism.à Bononia *de elect dub.*5. Anton.Riccius *citatis locis.*

25 Et ideò Episcopum Conciliarem Constitutionem tollere, aut in ea dispensare minimè posse resoluunt Rebuff.*in tract.nomin. quæst.*5. *num.*30. Gutier. *de iuramen. confirmat part.*1.*cap.*51.*num.*24. *& canon.lib.*1. *cap.*5. *num.* 10. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.*2.*cap.*8. *num* 44. Henriq. *dict.lib.*13. *cap.*57.§.1. *litter.C.* Franc.Molin *de ritu nupt.lib.*2.*differ.*11. *num.* 145.Stephan.Gratian. *dict. cap.*197. *num.*33. Gutier. *canonic.lib.*1.*cap.*5. *num.*10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.*31.*cap.*27.*num.*202.*in princip.*

26 Ex magna tamen causa necessitatis poterit Episcopus dispensare, & præcipuè quando Concilium vel permittit dispensare, vel loquitur impersonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam Vide Tiraq.*de pœnis temper.in præf. num.*31. Lambertin. *de iurepatro.par.*1.*lib.*2 *art.*19. *q.* 7. *princ.numer.*2.Cott.*in memorab.verb. Episcopus* Brunor.à Sole *in locis commun.verb. dispensatio*, 1. Rebuff. *in praxi tit.de dispensat. ad plura beneficia, & num.* 30. Spin *in speculo testam.gloss.*15.*princ. à num.*8. Humada *in gloss.*12.*in fine, vers. limitatur, tit.*5 *par.*1. optimè Mich.Grass. *commun.opinion tom.*1.*lib.*1. *tit.*2. *num* 67. Sanch.*de matrim. lib.*2.*disp.*40.*à num.*2. Cened *pract. & canon.quæst.lib.*1.*quæst.*30.*à num.*30. Alzed. *d part.* 2.*cap.*7.*n.*6. Cardos.*d.verb.dispensatio num.*17. etiamsi dubitetur an sit causa magnæ necessitatis, vel an ea dispensandi causa iusta fuerit, ad resoluta per Dianam *d p* 4.*tract.*3.*resol.*44.

27 Quæres non abs re, quando dicatur Constitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat?De qua re latè Sanch. *d.lib.*8. *disput.*5. *num.*6.*cum seqq.* ex quo pro faciliori, & breuiori explicatione sequentes regulas collegi. *Prima* est, si materia trahat originem à Concilio, dicitur Constitutio Concilij, vt si Concilium rem illam definiendam proponat, si verò originem trahat à Pontifice, dicitur Pontificia cùm enim Constitutio ab vtroque dimanet, ad discernendum vtri potiùs attribuatur, iure optimo origo spectanda est. *Secunda* regula, quando in subscriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio*, vel *in tali Concilio*, signum est id à Concilio traxisse originem;ac proinde censeri Concilij. *Tertia* regula, quando Pontifex attribuit Constitutionem ipsi Concilio, vt *in cap.fin.*2.*quæst.*1. ibi, *decernente nobiscum sancta Synodo, & in c.nimis, de iureiur.* ibi *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.* Ita Dec.*in cap.*1. *in noua edit.in* 1.*lect.à num.*1.*de iudic.*vbi Alciat.*num.*1. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d.disp.*5.*n.*6. 7.8.*&* 9 & ibi *num.*11. resoluit censeri Conciliarem Constitutionem, vbi Summus Pontifex sic diceret, *definimus hoc cum consensu Concilij.* Quare Constitutiones, quæ ex Conciliis desumuntur, quandoque sub nomine Romani Pontificis, quandoque sub nomine ipsius Concilij edantur. Vide Anast.Germon. *animaduers.lib.*3.*cap.*1.

ALLEGATIO XXXIV.

Episcopus an validè in suis Constitutionibus absque causa dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nulliter faciunt.*

2 *Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta sine causa valida est.*

3 *Episcopus, vel Archiepiscopus in sua diœcesana Synodi Constitutionibus validè dispensat.*

4 *Episcopi quamvis validè dispensent in prædictis Constitutionibus sine causâ, peccabunt mortaliter: si verò non detur scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*

5 *Episcopus non potest dispensare in suis Constitutionibus à se iuramento firmatis.*

6 *Nec quoque si Constitutio transierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam, si prædictæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ.*

8 *Archiepiscopus inualidè dispensat sine causa in decretis Synodi Prouincialis.*

9 *Concilium Prouinciale maior est Archiepiscopo.*

Svpposita potestate Episcopi in condendis Constitutionibus ex latè adductis per Rot. *in Vlixbonen. tabernariorum, & tendariorum* 10. *Martij* 1614. coram *D. Dunozetto, &* 1. *Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impressa per Farin. *dec.* 757.*p.* 2. *recent.* iunctis traditis per Anguian. *de legib.lib.*2. *contron.*28. Suar. *in simili tract.lib.*4.*à n.* 2. Salas *eod.tract.disp.*8.*sect.*5. *n.*37. Bonacin. *eod. tract. disp.*1.*quæst.*1.*puncto* 3.*n.*21.*cum seqq.*Layman *in Theolog.moral.lib.*1.*tract.*4.*c.*7.§.4.*num.*9.dicendum est dupliciter considerari posse dispensandi potestatem in Episcopo, *primò* circa legem Superioris, tunc non absolutè ea conceditur, sed quoties Superior eam dispensationem sibi non reseruauit,vel inferiori non prohibuit dispensandi potestatem: ita Bonacin. *de legib.disp.*1 *q.* 2.*puncto* 1.*num.*12.*cum sequentibus.* Vel, vt alij meliùs existimant, expressè de Episcopo loquentes, non poterit dispensare nisi in casibus sibi concessis:vt per Guttier.*canon lib.*1. *cap.*5.*n* 10. Suar. *de legib lib.*6.*c.*14.*num.*4. Bonacina *d. puncto* 1.*num.*17. sed id limitat multis modis *in vers. primo*, quando in lege Pontificia hoc exprimitur. & *in vers. secundo*, quando vir prudens interpretatur hanc esse Pontificis intentionem, vt Episcopus in aliquo casu dispenset; veluti quando res leuis est; vel quando præcipiuntur ea, quæ sæpè eueniunt, & quæ frequenter indigent dispensatione; & quando grauis aliqua necessitas, vel vtilitas subdito aduenit, ita vt Sedes Apost.

Apost. commodè adire nequeat, vt præcedente alleg. ostendimus; vel denique quando dubitatur an res egeat dispensatione, de quo *alleg. seq. num.* 8. *Secundò* circa propriam legem, seu Constitutionem, & tunc Episcopum posse dispensare etiamsi Constitutio Synodalis sit, resoluunt Bonacin. *d. disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 1. *num.* 5. Suar. *d. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 8. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 31. Salas *de legib. disp.* 20 *sect.* 4. *n.* 43. Sed dubitatur an semper requiratur iusta causa dispensandi ad validitatem dispensationis? Resp. quod si versemur in primo membro, quando scilicet Episcopus dispẽsat in lege Superioris in casibus sibi permissis, certum est dispensationem huiusmodi sine iusta causa factam non solùm non esse licitam, sed etiam neque validam, Bonacin. *d. q.* 2. *puncto* 3. *n.* 12. nisi dubium sit circa iustitiam causæ, Diana *moral. resolut. p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 44.

2 Dispensatio verò Episcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta, sine causa, valida est. *Primò*, quia Episcopus in sua diœcesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto Orbe, exceptis specialiter reseruatis, vt dixi *alleg.* 1 *num.* 6. sed Pontifex in lege Ecclesiastica, & Princeps sæcularis in Ciuili sine causa valide dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, vt probat Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 7. *num.* 24. ita etiam Episcopus potest dispensare sine causa in suis constitutionibus, cum ab eius voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare possit eas omnino cassare, sua potestate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor. *in cap. & si clerici § de adulteriis, de iudic.* vbi Anton. *num.* 17. Abb. *n.* 10. Felin. 6. Aretin. 24. & Alexand. de Næuo *num.* 16. Bottæ *in tract. de Synodo Episcopi, part.* 2 *art.* 4. *nu.* 8. Gambar. *de auctoritate Legati lib.* 10 *num.* 441 *& seq.* Nauar. *in man. c.* 25. *numer.* 74. *in fine*, Sayr. *de censur lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 11 plures, quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 17. *num.* 27. quibus addo Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 37. Suar. *in simili tr. lib.* 6. *c.* 19. *n.* 6. Villalob. *in sum. tom.* 1 *tract.* 2. *dub.* 41. *num.* 5. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 14. *numer* 7. Dianam *moral. resol p.* 1. *tract.* 10 *resol.* 32. Sic Episcopus poterit extra visitationem reuocare statuta condita in visitatione per suum prædecessorem, vt post Bellet. & Nouar. tenuit Rota coram R. Duran. *decis.* 292. *num* 28. *part.* 2.

3 Ex eadem ratione validam censeo dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in suæ diœcesanæ Synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, sicut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, mutando propriam voluntatem, cum solus ille in Synodo diœcesana suffragium habeat decisiuum, cæteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statuendi facultate gaudent, assistent illi, vt consilium præbeant. Ita nuncupatim de Constitutionibus Synodalibus resoluunt Nauar. *dict. c.* 25. *num.* 74. Bott. *d. art.* 4. *n.* 9. Salas *d. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 42. Bonacin. *d. q.* 2 *puncto* 3 *n.* 1. Sanch *d. disput.* 17. *num.* 33. Ad quod fecit huiusmodi Constitutiones non ligare successores constituentes; immo nec ipsum constituentem, quem possit aliter cõstituere, quàm ad initio fuerat, Abb. *consil.* 25. *nu.* 5. *lib.* 2. Rota *decis.* 240 *num.* 1. *p.* 1. *recentior.* non enim Episcopus ligatur suis Constitutinnibus, Seraphin. *de priuil. iuram priuil.* 146. *num.* 1. Vgolin. *de offic. Episcopi num.* 2. *cap.* 47. §. 1. *n.* 3. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 25. *vers. neque.* Et denique potest Episcopus contra Constitutiones suas, ac Synodalia, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus casibus, in quibus quis potest statuere, & punire, potest dispensare. Ita Franc. Leo *in thesauro fori Eccl. p.* 2 *c.* 8. *num.* 58. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 15. *quæst.* 3. Suar *de legib. lib.* 6. *c.* 15. *num.* 8. Salas *eod. tract. disp.* 10. *sect.* 4. *num.* 43. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episc. dign. p.* 2. *c.* 1. *n.* 54. Bonacin. *de legib. disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto.* 1. *num.* 5. Basil. Pont *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 1. vbi *num.* 4. resolnit Episcopum in legibus dispensandis non pendere à Capitulo.

4 Peccabit tamen sic absque iusta causa dispensando, cum faciat contra Ius commune, imò & diuinum naturale, dictans neminem à lege generali esse absque iusta causa eximendum, *cap. cùm omnes, de constit.* & tenent Nauar *dict. prælud.* 9. *n.* 15. Azor. *institut. moral part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 3 *in fine*, Sanchez *d. numer.* 27. Salas *d. sect.* 4. *n.* 60 Bonacin. *d. quæst.* 2. *puncto* 3. *numer.* 1. *vers. adde.* At non dato scandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam esse venialem, prout explicant Nauar. *dicto prælud* 9. *n.* 14. *& cap.* 25 *num.* 5. Fr. Emman. *in summ. tom* 1. *c.* 237. *n.* 1. Valentia 1. 2. *disp* 7. *q.* 5 *puncto* 9 *ad finem, lib.* 5. Azor. *instit moral p.* 15. *quæst.* 2. Salas *d disput.* 10. *sect.* 5. *n.* 50. 58. *&* 59. Bonacin. *d puncto* 3. *n.* 1. *vers. dixi* Sanchez *d. l.* 8. *disp.* 18. *n.* 3. *&* 7. Vide Dianam *d. tract.* 10. *resol.* 32. *in fine.*

5 *Primò*, limitatur hæc nostra Principalis resolutio, nisi Episcopus eas Constitutiones iureiurando firmauerit: cum enim nequeat secum in iuramento dispensare, nequibit in eis Constitutionibus iuramento firmatis dispensare. Ita Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 11. Bottæ *de Synodo Episcopi par.* 2 *art.* 4. *num.* 13. Azor. *d. lib.* 5. *cap.* 15. *quæst* 7. *vers in præsenti*, Rota *dec.* 240. *n.* 1 *in fin d p.* 1. *recentior.* Alzed. *d p.* 1. *c.* 1. *n.* 54. *&* 55. plures refert, licèt non sequatur Sanchez *d. disp.* 17. *n.* 31. & Bonac. *d. puncto* 3. *n.* 2. Basil. Pont. *d. cap.* 5. *num.* 5.

6 *Secundò*, limitatur, nisi illa Episcopi Constitutio transierit in contractum in commodum alterius; Ita Gambar *d. lib.* 10. *num.* 444. Syluester *verb. dispensat. quæst.* 13. *num.* 19 Pont. *d cap.* 5 *n.* 7. Salas *d. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 42. *limitat.* 1. multi, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.* 17 *n.* 29 vbi, addit, & licèt hæc limitatio sit vera, etiam posse Episcopum ex legitima causa superuenienti contrauenire, Rota coram Duran. *d. decis.* 292. *à n.* 37. Bonacina *d puncto* 3. *n.* 2. *vers. hæc tamen.*

7 *Tertiò* limitatur, nisi eæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur, ac illius leges, ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere, Ita docent Bottæ *d art.* 4. *num.* 12. Sayr *d numer.* 11. Azor. *vbi proximè*, Bonacin. *d. quæst.* 2. *punct.* 1. *n.* 16. Sanchez *d. disp.* 8. *n.* 11. & alij plures ab eis citati; quibus adde Basil Pont *de Matrimon. lib.* 8 *c.* 5. *nu.* 6. Salas *disp.* 20. *sect.* 3. *differ.* 31. Rot. *in Montis Regalis iurisdictionis* 13. *Februarij* 1609. coram *Illustrissimo Cardin Caualerio* apud Farinac. *decis.* 240. *n.* 3 *p.* 2. *recent.* vbi aliæ similes decisiones referuntur.

8 Quæret aliquis opportunè, an dispensatio Archiepiscopi in decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat? In qua quæstione negatiua pars verior est, quæ quidem ex multis suadetur, quæ adducunt Nauar. *consil.* 7. *de offic. Ordin in antiq. & consil.* 6. *sub titul. de maiorit. & obed. in nouis* Sanchez *dict. disputat.* 17. *numer.* 36 Layman. *in Theolog. morali. lib.* 1 *tract* 4. *cap* 21. *num.* 4 *& cap.* 47 §. 3. *num.* 8. Bonacin. *dict. quæst.* 2. *punct.* 1. *n.* 14. & in [illegible]-

mo

9 mis, quia † Concilium (loquimur de Prouinciali; nam in generali reſpectu Summi Pontificis longe aliter reſoluendum, quia ita ille eſt ſupra ipſum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipſum Summum Pontificem poſſit appellari, Iacobat. *tractat de Concil. lib. 10. artic. 2. num. 2. in fine.* Scacc. *de appellat q. 8. num.* 109. eſt ſuperius ſingulis omnibus, qui conſtituunt illud quorum vnus eſt ipſe Archiepiſcopus, qui poterit ab ipſo mulctari, & excommunicari, & probat Nauar. *d. loco n. 3.* tum quia Concilium adeo maius eſt Archiepiſcopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad Superiorem, vt tradunt *gloſſ final. in cap. à collat. de appellat. lib. 6.* Card. *in Clement.* 1. §. *quod etiam interdictis, numer.* 1. *notab* 1. *de ſentent. excommun.* vbi Ancharan. *numer.* 5. *notab.* 1. Nauar. *d. loco, num.* 4. vbi *num.* 5 reſpondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quòd Archiepiſcopus eſt caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam ſedem, vt habet Decanus, & Canonicus ſenior in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ſed non quoad hoc, vt ſit Superior eius, vel maior eo iam congregato; neque quod habeat eamdem iuriſdictionem, quam habet illud, imò eſt coniudex, & collega aliorum Epiſcoporum quare irritum eſſe illam diſpenſationem ſine cauſa factam ab Archiepiſcopo in decretis Synodi prouincialis, tenet Sanchez *diſp.* 17. *n.* 36.

10 Intellige procedere eo caſo, quod diſpenſatio ſit ſeruata, ſecus verò ſi talis non ſit, quia tunc tam Archiepiſcopo, quàm Epiſcopo cenſetur data facultas diſpenſandi pro ſua diœceſi, alioquin magnum onus & incommodum ſubditis & ipſis Archiepiſcopis & Epiſcopis imponeretur ſi pro ſingulis diſpenſationibus obtinendis adeundus eſſet Summus Pontif. vel expectanda eſſet alia Synodus Prouincialis. Ita Suar. *de legib. lib. 6. c. 15. n. 7.* Salas *eodem tr diſp.* 20 *ſect.* 4. *n.* 46. *& diſp.* 8. *ſect.* 9. *n.* 48. Bonacina *d. q.* 2. *puncto* 1. *n.* 14. Sanchez *d. diſp.* 17. *n.* 35.

ALLEGATIO XXXV.

Epiſcopus in impedimentis matrimonij, quando poſsit diſpenſare.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex ſolus poteſt diſpenſare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt contractum.*

3 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium patet recurſus.*

4 *Intellige quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Epiſcopus in prædictis dirimentibus impedimentis poteſt diſpenſare, dum poſtulauerit vrgentiſſima neceſſitas.*

6 *Confeſſarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confeſſione à volentibus ſtatim Matrimonium contrahere quid facere debeant, oſtenditur.*

7 *Epiſcopus data huiuſmodi vrgentiſſima neceſſitate, poterit diſpenſare in impedimentis cognationis orta ex Baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.*

8 *Epiſcopus poteſt ad petendum debitum diſpenſare cum coniuge, cui debiti petitio eſt interdicta propter cognationẽ ſpiritualem, vel affinitatem ſuperuenientem poſt matrimonium.*

9 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ad petendũ debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges.*

10 *Epiſcopus in prædictis caſibus non poteſt diſpenſare, quando facile recurri poteſt ad Nuntium Apoſtolicum.*

11 *Epiſcopis conceditur poteſtas diſpenſandi in dictis impedimentis occultis pro ſolo conſcientiæ foro.*

12 *Priuilegium habentes diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, etiam matrimonialibus, non poſſunt diſpenſare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt diſpenſare in prædictis caſibus, niſi ad hoc haberet ab Epiſcopo particularem commiſſionem.*

14 *Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, caſu quo poteſt ipſe diſpenſare.*

15 *Iuriſdictio ex Principis priuilegio competens non perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria.*

16 *Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iuriſdictioni, ſeu iuridicundo poteſt.*

17 Cap vltim. de officio Ordinarij, & cap. vlt. §. cæterum, de officio delegati, *declaratur.*

18 *Epiſcopus ſi dubitetur an res egeat diſpenſatione, poteſt declarare illam non deſiderari, vel ad cautelam diſpenſare.*

19 *Opinio probabilis poteſt ſequi in foro conſcientiæ relicta probabiliori.*

20 *Epiſcopus cum minoribus non habentibus requiſitam ætatem ad matrimonium, poteſt diſpenſare, vt illud ineant, quando ſunt prope ætatem, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*

IN impedimentis ſolo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium ſolius eſt Pontificis diſpenſare; nam illa omnia ſunt Iure communi inducta, in quo tãquam in lege Superioris nequit Epiſcopus, qui inferior eſt diſpenſare, *c. cùm inferior, de maioritat. & obedient.* Ita Couar. *de ſponſalib. p. 2. c. 6. in princ. n.* 15. *&* §. 10. *n.* 1. Angel. *verb. matrimonium 3. impedim.* 18. *n.* 3. Syluest. *verb. Matrimonium 6. in fine*, Gutier. *Canon. lib.* 1. *c* 5 *n.* 10. Nauar. *in manual. cap.* 22. *n.* 85. *verſ. tertio dicendum.* Henr *in ſum. lib.* 12. *c.* 3. §. 1. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *n.* 101. alios citat Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 1. *lib.* 8. *diſp.* 6 *à n.* 14. & referunt deciſum Nicol Garcia *de benefic p.* 11. *c.* 5. *n.* 344. Armendar. *in addit ad recopilat. legum Nauarræ, lib.* 1 *tit.* 18. *l.* 7. *n.* 28. *& l.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *n.* 98 *&* 99. Solus enim Papa diſpenſat in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, vſque ad quartum incluſiue *c. non debet, de conſang. & affin.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 2. *c.* 8. *n* 39. Alzed. *de præcellent. Epiſc dignit p.* 2. *c.* 7. *n.* 15. Et etiam Papa ſolus diſpenſat in impedimento publicæ honeſtatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex ſponſalibus validè contractis, *c. ciuitatis, cap. ad audientiam, de ſponſal.* Alzed. *cap.* 8. *num.* 16. Et deinque ſolus Papa diſpenſat in cognationis impedimentis ex Baptiſmo quouis tempore collato, ortæ, Alzed. *dict part.* 2. *cap.* 7. *numer.* 8 *in princip.* † In aliis verò impedimentis, quę impediunt quidem Matrimonium contrahendum, ſed non dirimunt 2

mnunt, contractum potest Episcopus dispensare; quia licèt inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur, à Papa, excepto voto Religionis, & castitatis. Ita post alios antiquiores, Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 60. §. 3. Bonacina *de magno Matrimonij Sacramento quæst.* 3. *puncto* 15. *num.* 5. Henriq *d lib.* 12. *c.* 2. §. *vers. Secundo*, Sanchez *lib.* 7. *disp.* 17. *nu.* 13. nouissimè Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 13. Valer. Reginald. *vbi suprà*, nouissimè etiam me citato *in hoc loco* Alzed. *de precellent. Episc. digmt part.* 2. *c.* 7. *n.* 13.

3 Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum est occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium paret recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non est credibile Summum Pontificem velle reseruate sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilij dispensare, poterit tamen in casu magnæ necessitatis vt suprà *alleg.* 33. *num.* 26. ostendimus ex multorum sententia. Quare ita resoluunt Nauar. *dicto vers. tertiò dicendum*, Valent. *tom.* 4. *disputat.* 10. *quæst.* 5. *puncto* 4. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 236. *concl.* 2. Iacob. de Graffiis *consil.* 26 *num.* 19. *de sent. excomm.* Cosi. *de remedijs subsidiariis remed.* 35. *num & seqq.* Mar Antonin. *var. resol lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 54. Alovs. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 261. *in* 1. *edit. & resolut.* 228 *in* 2. *edit.* Sanchez *de Matrim lib.* 2. *disput.* 11. *num.* 3 Francisc. Leo *in Thesauro fori Eccles part.* 2. *cap* 8. *num.* 43. Henriq. *lib* 6. *de pœnit. c.* 10. §. 1 *& lib* 11. *de Matrim cap* 3 §. 2. Spin. *in speculo testam gloss* 15. *nu* 86. Vgol. *dict. c* 60. §. 1. Valer. Regin. *dict. lib.* 31 *num* 206. Diana *moral resol par.* 2. *tractat.* 2. *miscel resol.* 19. *in princ.* Gutier. *de Matrimon. cap.* 49. *num* 6. *cum sequentib. & cap.* 123. *num.* 7. Bonacina *dicto punct* 15. *num.* 4. nouissimè Fr. Francisc. de Araujo ex Ordine Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Episcopus Segobien. *in* 1. 2. *D Thomæ quæst.* 97. *disp.* 3. *sect.* 7. *diffic.* 2. *in fine, vers. hoc titulo*, vbi resoluit Episcopis licere Iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto superuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similium, secus si antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum dispensatio soli summo Pontifici est reseruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem dispensandi in foro conscientiæ Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu reseruasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Tridentin. *sess.* 24 *cap.* 5. docentem separandos esse sine spe dispensationis obtinendæ, ita vt ex aliorum sententia resoluit Sanchez *dict disputat.* 11. *num.* 4. *& lib* 8. *disputat* 6. *numer.* 19. Contra Henriquez *dict cap.* 3. §. 2 *in comment. litter. K, & litter. O*, existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, vt Episcopus possit dispensare. Quare resoluit Alzed. *dict. part.* 2 *cap.* 7. *numer.* 10. quòd maritus consanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc dispensabit Episcopus si denunciationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sunt, nouissimè Alphons. Moscol *in sum. tract.* 10. *cap.* 19. *num.* 22. ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fé. la comun tiene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y difficultades de acudir por dispensacion à su Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornication. Mas la esperencia que oy tengo de ver almas affligidas, vendose in peligro de perdicion, y quasi impossibilidades de hallar remedio, si lo obispo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartasse, y difficultad notable en acudira à su Santidad*, &c. Vnde Communis sententia videtur tenere tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magnæ famæ iactura, aut scandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. *de Sacrament. tract.* 5. *de Matrim q.* 2. *num* 7. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 3 *numer.* 25 Pont *de Matrim. lib.* 8 *cap.* 13. *n.* 4. Hurtad. *eod. tr. disp.* 26. *diffic.* 2. *n.* 6. Villalob *in sum. tom.* 1. *tr* 14. *diffic.* 15. *n.* 4. Præpos. *in* 3 *p q.* 8. *de dispens Matrimon. dub.* 2. *num* 12.

Secundus casus est, quando scilicet postulauerit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solum post contractum matrimonium, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibus dispensare; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Ita Henriquez *dict. lib.* 11. *cap.* 3. §. 1. D. Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici* §. *de adulteriis, de iudic. num.* 169. vbi extendit ad casum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.* 163. resoluit Episcopum posse dispensare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud est occultum, licet matrimonium fuerit publicum, si est difficilis aditus ad Papam, coniuges separari non possunt sine scandalo. Valer Reginald. *dict. lib.* 31. *num.* 202 nouissimè Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 6. *n* 9. *vers. quarto.* Villalob. *in summ tom.* 1 *tract.* 14. *diffic.* 25. *n.* 12. Bonacin. *de matrimon. quæst. puncto* 15 *numer.* 6. Pont. *in simili tr. lib.* 8. *cap.* 5 *num* 7. Molfes. *in summ. tom.* 1. *tract.* 4 *cap.* 12. *numer.* 35. Homobon de Bonis *de examine Eccles. part.* 1. *tractat* 5 *cap.* 5. *quæst* 31. me citato *in hoc loco* Diana *dict part.* 1. *tractat.* 2 *miscel. resol. vers tota igitur difficultas.* Sanch. *dict lib* 2. *disput.* 100. 7. vbi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestario esset illi causa grauis infamiæ, sed iam parata sunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas. nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 12. quamuis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim. cap.* 49 *num.* 11 Quare videtur quod † securius possit Confessarius, cui in confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si iam non possit abstineri à nuptiis ad vitandam suspicionem 5

alicuius

munt, contractum potest Episcopus dispensare; quia licèt inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, vt dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur, à Papa, excepto voto Religionis, & castitatis. Ita post alios antiquiores, Vgolin. *de potestate Episcopi cap.60.§.3.* Bonacina *de magno Matrimonij Sacramento quæst. 3. puncto 15.num.3.* Henriq. *d. lib.12.c.2.§.vers. Secundo,* Sanchez *lib.7.disp.17.nu.15.* nouissimè Basil. Pont. *de Matrim. lib.8.c.13.* Valer. Reginald. *vbi suprà,* nouissimè etiam me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episc. digmt. part.2.c.7.n.13.*

3 Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus.

Primus erit quando impedimentum est occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non est credibile Summum Pontificem velle reseruare sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum, tum quia licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilij dispensare, poterit tamen in casu magnæ necessitatis vt suprà *alleg.33.num.16.* ostendimus ex multorum sententia. Quare ita resoluunt Nauar. *dicto vers. tertiò dicendum,* Valent. *tom.4.disputat.10. quæst.5.puncto 4.* Fr. Emman. *in summ. tom.1.cap.236. concl.2.* Iacob. de Graffiis *consil.26 num.19.de sent. excomm.* Cost. *de remediis subsidiariis remed. 35. num & seqq.* Mar. Antonin. *var. resol lib.1.resol.112. casu 54.* Alovs. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis.261.in 1. edit. & resolut.228 in 2.edit.* Sanchez *de Matrim lib. 2.disput.11.num.3* Francisc. Leo *in Thesauro fori Eccles. part.2.cap 8.num.43.* Henriq. *lib.6.de pænit.c.10. §.1 & lib 11.de Matrim cap 3 §.2.* Spin. *in speculo testam gloss.15.nu.86.* Vgol. *dict. c 60.§.1.* Valer. Regin. *dict. lib.31 num 206.* Diana *moral resol. par.2.tractat.2. miscel resol.19.in princ.* Gutier. *de Matrimon. cap.49. num 6.cum sequentib. & cap.123.num.7.* Bonacina *dicto punct 15.num.4.* nouissimè Fr. Francisc. de Araujo ex Ordinè Prædicatorum in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator nunc Episcopus Segobien. *in 1.2.D. Thomæ quæst.97.disp.3.sect.7. diffic. 2. in fine, vers. hoc titulo,* vbi resoluit Episcopis licere Iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio iam contracto superuenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similium, secus si antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum dispensatio soli summo Pontifici est reseruata.

4 Intellige in euentu de quo agimus tacitam facultatem dispensandi in foro conscientiæ Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu reseruasse sibi facultatem dispensandi, & nolle fauore iniquitati contrahentium, iuxta Tridentin. *sess. 24 cap.5.* docentem separandos esse sine spe dispensationis obtinendæ, ita vt ex aliorum sententia resoluit Sanchez *dict. disputat.11.num.4.& lib.8.disputat.6.numer. 19.* Contra Henriquez *dict. cap.3.§.2.in comment. litter. K, & litter. O,* existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, vt Episcopus possit dispensare. Quare resoluit Alzed. *dict. part.2 cap. 7.numer.10.* quòd maritus consanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc dispensabit Episcopus si denunciationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sunt, nouissimè Aspbons. Moscos *in sum. tractat. 10.cap.19. num.22.* ibi, *Quando el matrimonio inualido es celebrado con esta mala fé, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y difficultades de acudir por dispensacion à su Santidad, y aya peligro de incontinencia y fornication. Mas la esperencia que oy tengo de ver almas affligidas, vendose in peligro de perdicion, y quasi impossibilidas de hallar remedio, si lo obispo no las remedian me mueue, à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya auido mala fè en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartasse, y difficuldad notable en acudira à su Santidad,* &c. Vnde Communis sententia videtur tenere tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magnæ famæ iactura, aut scandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochogau. *de Sacrament. tract.5. de Matrim q.2.num 7.* Salas *de legib. disp.20.sect.3.numer.25* Pont *de Matrim. lib. 8 cap.13. n.4.* Hurtad. *eod. tr. disp.16.diffic.2.n.6.* Villalob *in sum. tom.1. tr 14. diffic 15.n.4.* Præpos. *in 3 p q.8.de dispens Matrimon. dub.2. num 12.*

5 *Secundus* casus est, quando scilicet postulauerit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solum post contractum matrimoniom, verum etiam ante, in impedimentis dirimentibos dispensare; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Ita Henriquez *dict. lib.11.cap.3. §.2.* D. Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici §. de adulteriis, de iudic. num.169.* vbi extendit ad casum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.165.* resoluit Episcopum posse dispensare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud est occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, si est difficilis aditus ad Papam, coniuges separari non possunt sine scandalo. Valer. Reginald. *dict. lib.31.num.102* nouissimè Alzedo *d. part.2.cap.6. n 9.vers. quarto.* Villalob. *in summ tom.1 tract.14.diffic. 25.n.12.* Bonacin. *de matrimon. quæst. puncto 15 numer. 6.* Pont. *in simili tr. lib.8.cap.3 num 7.* Molfes. *in summ. tom.1.tract.4 cap.12.numer.35.* Homobon de Bonis *de examine Eccles. part.1.tractat 1 cap.5 quæst 32.* me citato *in hoc loco* Diana *dict. part.1 tractat.1 miscel. resol. vers tota igitur difficultas.* Sanch. *dict. lib 2.disput.10.n. 7.* vbi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & inuenitur habere impedimentum dirimens, cuius manifestatio esset illi causa grauis infamiæ, sed iam parata sunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas. nec adest alia via euadendi infamiam, vel suspicionem grauis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrentur nuptiæ, refert me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.2 cap.7. num.12.* quamuis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim. cap.49 num.11* Quare videtur quod † securius possit Confessarius, cui in confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si iam non possit abstineri à nuptiis ad vitandam suspicionem alicuius

bus, minimè posse dispensare in casibus, qui non iure Ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam Iuris interpretatione Episcopo censentur permissi. Ita Fr. Emman *in Bullam Cruc.* §.9.*n.*118. Hẽriq. *lib.6. de Pœnit. c.*14.§.7.*in com. lit. P*, quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.*40.*n.*9.

13 *Tertiò* obserua non posse generalem Episcopi Vicariũ dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad illud haberet ab Episcopo particularem commissionẽ Ita Fr. Emman. *in d. c.* 236.*n.*5. Henriq. *d. lib.* 11 *c.* 3.§.2. *propè fin* Alzedn *d p.*2.*c.*7.*n.*37. Sanchez *d. disp.*40.*n.*12. Aloys. Ricc. *d. resol.* 228. *n.* 3. vbi etiam cum Nauar. quòd nec Prælati inferiores Episcopo poterunt dispensare.

14 *Quartò* obserua posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu, quo ipse potest dispensare. Ita gloss. licèt generaliter loquatur, *verb. casibus, in cap. vlt de officio Ordin* vbi Bald. *num vn.* Ioann. Andr *n* 1. Anton. *num.* 4. Abb. *numer.* 3. & in propriis terminis resoluunt Sanch. *d. disp.* 40. *à numer.* 14. Valer. Regin. *d. lib.* 31. *numer.* 207. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.*
15 *part.* 2. *cap.* 7 *num.* 36. † ex ea ratione, quia iurisdictio ex Principis priuilegio competens non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ iura habet, & sequitur, Bart. *in leg. ambitiosa, num.* 34. *ff de decretis ab ordine fac.* Couar. *variar. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.*
16 6. *in princip. & numer.* 9. *in fine.* † Dicitur enim iudex ordinarius ille, qui iure sui Officij, vel dignitatis, iurisdictioni, seu iuridicundo præest, prout tradunt Morla *in emporio Iur. part.* 1. *titul.* 1 *in prælud numer.* 88. Molina *de iustitia tom.* 6. *disputat* 8. *num.* 2. & 3 D. Barbosa *in l. cùm Prætor* §. 1. *à num.* 15. *ff. de iudic.* ergo cùm hæc sit potestas ordinaria, po-
17 terit delegari, *dict. cap vltim. de offic. Ord.* † quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare; text. verò *in cap vltim.* § *cæterum, de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita vtrumque textum conciliant Zerol. *in praxi Episcop part.* 1. *verb delegatus*, §. 9. Nau. *consil* 15. *in fine sub tit de sent. excom. in* 1. *edit. & cons.* 11. *in fine, sub tit. de priuileg. in* 2. *edit.* D. Barbosa *in d. l. cùm Prætor* §. 1 *n.* 530.

18 *Quintò* obserua, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. Ita Emman. Sà *verb. dispensatio, numer* 1. Laymann. *in Theolog moral. lib.* 1. *tr.* 4. *cap* 22. *numer.* 4. Castr. Palaus *tom.* 1 *oper moral tr.* 3. *disputat.* 6 *p.* 5. *numer.* 10. Diana *moral. resolut. part* 4 *tr.* 3. *resolut.* 46 Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quòd dubium hoc dupliciter potest euenire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamuis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione: doctissimus enim Parens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cernere nil amplius desidero, qui filios suos ex se feliciter abdicans vnum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacris Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carmelitan. Religionibus obtulit, aliumque vtriusque Iuris studiosum, & in Conimbricensi Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscenti sociam dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ venereor auctorem, *in comment. ad Ordinat. Regiam Lusit lib.* 3. *tit.* 64. §. 1. *n.* 10 post
Arag. Ban. Sal. Valent. Suar Sanch & alios, resoluit † 19
in foro Conscientiæ sequi posse opinionem probabilem relicta probabiliori, quibus addo Ioan. Sanch. *practic. disp.* 44 *à num.* 50. Fr. Anton Brauo *en su resolucion nueua y cierta, num.* 1. licèt alij securius sentiant in conflictu opinionum veriorem à iudicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 17. *q. vlt* Gabr. Vasq. 1. 2. *disput.* 64. *c* 2. Tanner. 2. 2. *disp.* 4 *q.* 4. *dub.* 6. Vincẽt. Filliuc. *in q. moralib tom.* 2. *tr.* 21. *c.* 4. *n.* 144. Villalob *summ tom.* 2. *tr.* 1 *diffic.* 15. *n.* 6. Becan. *in sum. tom.* 2 *tr.* 1. *c.* 2. *q* 9. *n.* 13. Malder. 1. 2. *q.* 16. *art.* 5. *disp.* 86. Carol. Scriban. *tom.* 2. *cap.* 9.

Quando verò dubium consistit in facto, dupliciter potest euenire, vel res omnino est dubia vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione, quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum: in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio. Vide Bonacin. *de legib disput. q.* 1. 2. *punct.* 4. *num* 18. quia quando dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispẽsare, Castr. Palao *tom.* 1. *tr.* 3. *disp.* 6 *puncto* 5. *n.* 10 me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Decalogi lib.* 1. *c.* 2. *dub.* 39. *n.* 4. *in fine.*

Sextò obserua posse Episcopum cum minoribus 20
non habentibus requisitam ætatem ad Matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriquez *d. lib.* 11. *cap* 13. §. 12. vbi etiam refert dispensationem valere pro vtroque foro, sequitur Sanchez *lib.* 7 *disput.* 104. *num.* 12. videtur sentire Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *nu.* 171. *vers. notandum est secundò*, me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 2. *cap.* 7 *num.* 24. & id probant ex text. *in cap.* 1. *de desponsat. impub.* quatenus prohibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam coniungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur, & in illo text. cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reseruasset, visum est tacitè illam Episcopus concedere, iuxta resoluta *allegat.* 33. *numer.* 17.

ALLEGATIO XXXVI.

Episcopus in iuramentis, & votis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta præstita intuitu diuini obsequij, & vota dispensandi.*
2 *Causa iusta, & rationabilis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiat in tertij præiudicium.*
3 *Calicem alicui Monasterio dare si quis iuret, vel voueat, potest excommunicatione Episcopi dare alteri Monasterio vel pio loco.*
5 Cap. 1. de voto, *declaratur.*
5 Cap. si verò, vers. verum, & cap. verum 15. de iureiuran. *declaratur.*

6 *Episcopi electi, & confirmati quamuis nondum consecrati possint in praedictis iuramentis dispensare.*

7 *Episcopus non consecratus dicitur verè Episcopus quoad omnia, quae pertinent ad potestatem iurisdictionis.*

8 *Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis.*

9 *Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quae pertinent iure communi ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis.*

10 *Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, in delegata verò Episcopo iurisdictione non succedit.*

11 *Praelati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent.*

11 *Praelati Regulares, tam Generales quam Prouinciales, & locales, ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis.*

13 *Praelati Religionum ex priuilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis valentium iurare suum Ordinem.*

14 *Abbatissa in votis suarum Monialium dispensare non possunt.*

15 *Confessarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio speciali possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reseruatis Episcopo iure speciali.*

16 *Confessares etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu iuramentis, in vtroque foro nequeunt dispensare.*

17 *Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictio respectu illorum, qui sunt verè, & propriè subditi ratione domicilii, non habitationis.*

18 *Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco Studij, si in eo domicilium non habet.*

19 *Habitatio maioris partis anni in loco sufficit ad hoc, vt ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*

20 *Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui Suffraganei.*

1 EPISCOPOS, omnesque Praelatos iurisdictionem quasi Episcopalem in foro externo ordinariam habentes, quoad sibi subditos habere potestatem iuramenta praestita intuitu diuini obsequi, & vota dispensandi tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his, quae vi, & in cap. debitores numer.* 2. *de iureiurand.* Felin *in cap.* 1. *num.* 9. *illo tit.* D Thom. 2. *q.* 88. *art.* 12. D. Anton. 2 *part. tit.* 10. *cap.* 6 *in princip.* Sot. *de iustit lib.* 8. *q.* 1 *art.* 9. Caietan. 2. 2. *quaest* 89. *art.* 9. Angel. *verb. iuram.* 6 *in princip.* Syluest. *eodem verbo* 5. *quaest.* 3. Selu *de iureiurando part.* 4 *quaest.* 1. Nauar. *manual cap.* 12. *n* 64. *vers.* 2. Couar. *in cap. quamuis p.* 1. §. 3 *num.* 5 *vers. nono, & numero* 12. Suar. *de Religione tractat. de iuram lib.* 2. *c.* 40. *numer.* 3. *& tract.* 6. *de voto lib.* 6. *cap* 10. *num.* 3. Less. *de Iustit. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 12. *num.* 99. *cum seqq & dubit.* 13. *à princip. & c.* 42. *dub.* 12. *num* 62 Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 4 *à n.* 116. Molfes. *in summ. Theologiae moralis tract.* 12. *cap.* 15. *à n.* 109. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38. *à num* 5. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 38. §. 1. Valer. Reginald. *in praxi fori poenit. lib.* 18 *num.* 330. Bonacin. *in decem praecepta disp.* 4. *q.* 2. *puncto* 7. §. 4. *n.* 4. & 5. Paul. Layman *in Theolog. moral. lib.* 4 *tract* 4 *c* 8. *num.* 6. Fillinc *in quaestion moral. tract.* 26. *c.* 9 *num.* 149. nouissimè Bossi. *de triplici Iubilaei priuil. sect.* 2. *casu* 8. *num.* 16. & Trullench *in exposit. Decalogi lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 22. *num.* 3. Fr. Ludou. Miranda *in manual. Praelatorum tom.* 2. *quaest.* 32. *art.* 1. *concl.* 1. & 2. *concl.* 4. cum D. Tom. & Nauar. † resoluit ad dispensandum in huiusmodi iuramentis, & votis requiri iustam, & rationabilem causam, & peccare dispensantem sine illa, & dispensatum non manere securum in conscientia, & *art.* 2. *conclus.* 1. asserit quòd quaelibet causa reddens complementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, est iusta causa, & rationabilis ad dispensandum in ipso. Intellige dummodo non fiat in praeiudicium tertij; nam si quis iuret, aut voueat dare Calicem huic monasterio, potest ex commutatione Episcopi dare alteri monasterio, aut pio operi, quia hinc non est quaesitum ius monasterio, sed Deo, & potest Dei Vicarius moderari restitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in sum. Lib* 7. *c.* 28. §. 4 *in com. litt. G*, quē referunt Fr. Ludou. Miranda *in man Praelat. tom.* 1. *q.* 47 *art* 4 *concl.* 1. 2

Probatur haec principalis resolutio, quia licet Episcopi non possint dispensare in illis casibus, in quibus specialiter ipsis denegatur dispensandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi dispensent; vel quando dispensandi facultas Summo Pontifici, seu Sedi Apostolicae reseruatur; prout *in cap. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod translationem*, ibi *gloss. v. magistra, de officio legati, & in c penult. de simonia, & in cap. de multa, in fine, de praebend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in c.* 2. *vers. ad ordines, de filiis Presbyter. in* 6 *& in c.* 1. *vers. sciturus, de re iudicata in* 6. *& in c.* 1. *in fine, de sent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bertachin. *de Episcopo lib.* 4. *par.* 2. *num* 144. & per Pelag *de planct. Eccles. lib.* 1 *c.* 50. *vers. prohibetur.* Nihilominus tamen è conuerso possunt dispensare in illis casibus, in quibus specialē à Iure habent facultatē dispensandi, prout in specie *c. sanè, de clericis coniug. d c. penult. in fide, de elect. cap cum ex eo* 14. *eodem tit. in* 6. *c.* 1. *in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap.* 1 *de aetate, & qualit. eodem libro.* Trid *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. cum aliis, de quibus per *gl. os.* 1. & 3 *in c. si clerici*, §. *de adulteriis, de iudic.* citati à Bertachin *d p.* 2. *à n.* 107. *cum seqq.* 3

Constat autem potestatem dispensandi in votis, ac per consequens in iuramentis intuitu diuini absequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib.* 2. *de iuram. cap.* 40 *num.* 3. *& d. tract.* 6. *de voto, lib.* 6. *cap.* 14. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disput.* 13. *num.* 1.) fuisse auctoritate Ecclesiae Episcopis communicatum, hoc. text. *in cap.* 1. *in fine, de voto*, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui praesideret, pendet arbitrio*; tum quia ille solus toti Ecclesiae praeest, iuxta *cap ad honorem, in fine, de auctor. & vsu pallij*; tum etiam quia scribens ibi, Alexander III. ad quendam Episcopum non dicit, *tuo arbitrio*, sed, *eius qui praesidet*; non, inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia si Pontifex de se ipso loqueretur, potius deceret, *à nostro pendet arbitrio*: tum etiam, quia in omni proprietate verborum Episcopus praeesse dicitur in sua dioecesi, *d. cap ad honorem*, ibi, *in partem solicitudinis*; praesertim, quia quando in Iure sermo est de propria Pontifici, 4

iurisd.

iurisdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem significant potestatem, d.cap. ad honorem, ibi, in plenitudinem, vel additur, qui toti Ecclesiæ præest, & sic dicendum est in eo textu agi de Episcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & respectiuè, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua diœcesi, ideò textus vsus ex illo modo loquendi, quem intellectum præstant glossa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent asserentes illum textum non agere de dispensatione, sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citati à Suar. d.lib.6.cap.10.num.5. quia respondebitur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam respondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans iuxta qualitatem negotij posse Episcopum dispensatione vti vel purè, vel miscendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obstant text. in cap. si verò §. verum, & in cap. verum 15 de iure iur.

5 vbi videtur † dispensationem, seu absolutionem à iuramento esse soli Papæ reseruatam, vt existimat Specul. tit de legato §. nunc ostendendum, n.25. quia respondetur solum in illis Iuribus narrari stylum Curiæ circa præstandam absolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælato, & sic non negat, imò supponit, illos absoluere posse.

6 Primò amplia in Episcopis non solum consecratis, sed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, de quibus glos. penult. in c. aqua, de consecrat. Ecclesia, probat text. in cap. nosti 9. & in c. transmissam 15. vbi gloss de elect. Aloys. Ricc in praxi aurea resol. 136. n.1. & cùm huiusmodi potestas dispensandi in iuramentis, & votis, non sit Ordinis, sed iurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resoluit Lessi de instit lib. 2. c. 40. dubitat. 12. n. 100. vers. secundo, Sanch. d. lib. 4 c. 38. n. 7. vbi secùs dicit si solum electi sint.

7 At Episcopum non consecratum verè, & propriè non dici Episcopum probant text in cap eam te, ibi, ante promotionē tuam, & ibi, neque esset adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. c. tua. ibi, Episcopo, vel electo, de his, quæ fiunt à Prælatis, c. tam litteris 33. de testibus. Ex quibus ita obseruant Abb num. 2. Felin. Dec. & omnes in d. c. eam te, glos. 1. & Communis in cap. 1 de religiosis domibus, glos. verb. Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Missar glos. 2 in Clement. 1. de pœnis, Ias in l. 2 num. 4. ff. de inofficioso testam. Gomez in reg. de triennali quæst. 36. Fr. Emman quæst. Regularium tom. 1. quæst. 18. art. 2. Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, cùm nomen, Episcopus, videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius diœcesis administratio, & cura incumbit, cap cùm in cunctis, §. cùm verò, iuncta glos verb. administrationem, de elect.

8 An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diœcesi hac dispensandi potestate vti? Affirmatiuè respondet Sanch. d. lib. 4. c. 38. nu. 9. ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis, cap. quod sicut, § super eo, de elect.

9 Secundò amplia huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis transire in Capitulum Sede vacāte, vt tenent Aragon. 2. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5. Anton Gom. in Bulla Cruciata decis. 10. n. 62. Henriq. lib. 6. de pœnit cap 6 §. 2. & lib 14. de irreg. cap. 18. §. 2 in fine, Sanch d. lib. 4. c. 38. n. 17. Sayr. in claui Regia lib. 6. cap 11. num 84. me citato nouissimè Trullench in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 2 dub. 57. n. 10. quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis, cap. cùm olim 14. vbi glos. 2. de maiorit. & cap ad abolendam, vbi glos. verb. Sede vacante, de hæreticis, c. penult. vbi glos. verb sed capitulū, & c. vlt. de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. c. 1 de instit. eod lib. cap. cùm nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib. (qui tamen text. restrictus per Concil. Trident sess. 7. de reformat. cap. 10.) c. vnic de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1. vbi glos verb. Sede vacante, de hæreticis, Felin. in cap. cùm omnes n. 10. de constit. Pauin. de potestate Capituli p. 11. Sel. de beneficio p. 2 q 12. n. 4. Syluest. verb. Capitulum §. 2. Rebuff. in praxi tit. de deuol. à n. 57. Nau. in cōs. 7. de filiis Presbyter. & cons. 44. de tempor. ordin. in nouis, Gutier. Canon. lib. 1 cap. 11. num. 10. Vgolin de censuris tab. 1. cap. 10. n 2. §. 2. Aloys. Ricc in praxi aurea resol. 118. in princ. Flam de resign. lib 7. q. 25. nu. 11. cum seq. Soar de censuris disput. 7. sect. 2. numer. 4. Sayr in claui Regia lib. 6. cap. 11. num. 10 Molin de Iust. tract. 5. disp. 11. num. 1. 3. & 10. Quaranta in summa Bullarij verb. Capitulum Sede vacante, in princ. Cardos. in praxi iudicum verb Capitulum num 2. † Potest etiam dispen- 10
sare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare. Henriq. in summ lib. 14. de irregular. cap. 10. §. 1 in fine, Gutier. d. lib 1 cap. 3. num. 10. Sayr d. cap. 21. num. 84 Molina d. disp. 11. n. 5. Cardos d. num 2. Cened p. 3. collect. 4. num. 3. Dixi, ordinariam, quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum, Abb. in cap. cum olim, quæst. 5. de maiorit. & obed. Azeued. ad Curiā Pisanam lib. 1. c. 8. n. 12. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. q. 16. n. 1. & lib. 2. q. 135. n. 4. cum aliis citatis per Aloys. Ricc. d. resol. 118. n. 2.

Tertiò amplia in Prælatis inferioribus habenti- 11
bus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui poterunt in iuramentis, & votis dispensare, cum prædicta potestas dispensandi ad iurisdictionem spectet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti diœcesi, in eaque tribunal constituunt, & sic succedunt loco Episcoporum; vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopus potest, prout in specie cap. & si clerici §. de adulteriis, de iudic. & cap. 1. de ætate, & qualit libr 6. & cap cum ex eo, de elect eodem lib. cum similibus, resoluunt Abb. num 13. & Dec. num. 16. in d. §. de adulteriis, idem Abb. in cap significasti num. 5. cum sequentib. de foro comp. & in Clement. ne in agro § ad hæc, de statu Monachor Innoc in c. statuimus, de transact Bald. in auth hoc ius, col. 3. C. de sacros. Ecclesiis. Cassan consuetud. Burgund. & rubr. 9. num. 26. iuuat doctrina glos. verb. proprij, in Clem. 1 de rebus Ecclesiæ, recepta communiter, vt per supra citatos, Couar. in cap. Ioannes num. 1. de testam & lib. 1. variar c 5. num 9. Nauar in man c. 27. n. 39. vers quarto, probant in specie Abb in cap. 1. n. 7. de voto, vbi exponit verba illius textus ibi, ab illius qui præsidet, &c. scilicet, habentis iurisdictionem Episcopalem, quia talis Prælatus potest exercere iura Episcopalia. Nau. in man. cap 12. num. 75. vers. secundo, in fine, Suar d. lib. 6. cap 10 n. 13. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 8. n. 9. lib. 6. c 2. num. 82. cum seq. Lessi. lib. 2. de iustitia cap. 40 dub. 12 num. 101. Sanch in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4 c. 38 num 19. Valer Reginald. lib. 18. sua praxis numer. 339 Molfes.

dict. tract. 11. *c.* 15. *n.* 213. Trullench *dict. dub.* 37. *n.* 13.

12 *Quartò* amplia in Prælatis Regularibus exemptis
ab Ordinario, (quales hodie sunt ferè omnes ex
Summi Pontificis priuilegio) qui possunt dispen-
sare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia,
supposito quod sunt exempti, & immediatè Sedi
Apostolicæ subiecti, habent iurisdictionem quasi
Episcopalem, & ideò sicut Episcopi, ita illi possunt
circa suos subditos dispensare, nec hæc potestas il-
lis competit vt delegata, sed vt ordinaria: quando
enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iu-
risdictione Episcopi, conceduntur Prælato ea, quæ
sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita
illa exemptione, & approbatione Religionis com-
petit potestas illis, ex vi muneris, & officij, re-
soluunt Syluest *verb votum* 4. *quæst.* 3. Nauar. *dict. cap.*
12. *numer.* 75. Sot. *de instit. lib.* 7. *quæst* 4. *art.* 3. Caietan.
& alij, quos refert, & sequitur Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 10.
num 14. Fr. Emman. *quæst. Regularium, tom.* 1. *quæst.* 25.
art. 4 *cum* 4 *sequentibus*, plures refert Sayr. *in Claui
Regia lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 10. *& lib.* 6. *cap.* 11 *numer.* 87.
cum multis sequentibus, latè Fr. Ludouic. Miranda *d.
quæst.* 32. *art.* 4. Azor *instit moralium part.* 1. *lib.* 11. *cap.*
18 *dubit.* 4. Less. *d. lib.* 2. *cap* 40. *dubit* 13. *à numer.* 107.
Sanchez *d. lib.* 4 *cap.* 19. *num.* 3 *cum sequentib.* Molfes.
dict. tract. 11. *cap.* 15. *à num.* 116. Trullench *d. dub.* 37.
numer. 11. Valer. Reginal. *d lib.* 18. *num.* 340. Quod
etiam intellige non solùm in Prælatis Generalibus,
seu Prouincialibus, sed etiam in localibus, seu
Conuentualibus; adhuc enim illi possunt in subdi-
torum iuramentis, seu votis dispensare, ex supradi-
cta ratione, vt per Sot. *d q.* 4 *art.* 7. Suar. *d. cap.* 10. *num.*
13 14 Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 89. † Qui quidem Religio-
num Prælati ex speciali iure, & priuilegio, etiam
possunt dispensare in votis volentium intrare suum
Ordinem, ex concessione Eugenij IV. de qua Fr.
Ludouic. Miranda *d. quæst.* 32. *art.* 5. & *art.* 6. resoluit
omnia nouitiorum vota realia, & personalia, & mix-
ta includi, & commutari in solemne Religionis vo-
tum, ita quod professione emissa in aliqua Religio-
ne per Sedem Apostolicam approbata, supradicta
vota cessent, quia solemniter profitens totaliter
mundo moritur, viuit autem Deo, ad quam vitam
solemnis illa professio dirigitur; quo fit, vt cessante
præterita vita, cessent etiam omnia vota in ipsa fa-
14 cta. † Abbatissæ verò in votis suarum Monialium
non possunt dispensare, quia iure ordinario non
sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, *cap dilecta,
de maiorit.* Fr. Emman. *d. quæst.* 25. *art.* 7. Suar *d cap.* 10.
numer. 15. Less. *d numer.* 17. In votis Regularium Epi-
scopum dispensare non posse, quòd ab eius iurisdi-
ctione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi
Apost. resoluit Sanch *d. lib.* 4. *cap.* 39 *numer.* 26. vbi
num. 27. *cum sequentib.* latè disserit an hi Religiosi
exempti possint cedentes exemptionis priuilegio
ex licentia suorum Superiorum se Episcopo subiice-
re, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in
casibus, in quibus Episcopus hoc potest cum suis
subditis; vbi affirmatiuè respondet, de quo etiam
Trullench *d. dub.* 37. *num.* 20.

15 *Quartò* amplia procedere in Confessariis Regu-
laribus Ordinum Mendicantium, qui ex priuilegio
speciali ipsis à Summis Pontificibus concesso pos-
sunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis
illorum omnium, quorum Confessiones audierint,
vt per Nauar. *in man. cap* 12. *num.* 79. *vers. vndecimo,*
Ludou. Lopez *in instruct. conscientiæ par.* 1. *cap.* 50.
Miranda *in man. Præl. tom.* 1. *q.* 74. *a* 4. *& seq.* Fr. Em-
man *in sum. p.* 3. *c.* 102. *concl.* 10. *& Reg quæst tom.* 1. *q.*
64 *art.* 2. *cum seq.* Sayr. *lib.* 5. *c.* 6. *num* 10. *& lib* 6 *cap.* 11.
n. 95. *cum seqq.* Less. *dict. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *num* 108.
Quamuis huiusmodi Confessarij Regulares possint
commutare, & dispensare in omnibus votis Episco-
pis Iure communi, & ordinario reseruatis, non ta-
men in reseruatis ipsis iure speciali, vt firmat Franc.
Ludouic. Miranda *dict. art* 4. *concl.* 2. 16

Alij autem Confessores, quamuis Parochi, seu
quicunque alij curam animarum habentes in suo-
rum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt
in neutro foro dispensare, vt resoluunt Innoc Ho-
stien. Abb. & communiter Doctores *in cap.* 1. *de voto,*
& alij, quos refert, & sequitur Sayr. *d lib.* 5. *c.* 8. *num.* 9.
& lib. 6. *cap.* 11. *n.* 85. *cum sequenti*, Suar *lib.* 6. *tract. de
voto, c.* 10. *num.* 18. *cum sequenti.* Less. *dict. lib.* 2. *cap.* 40.
dub. 13. *n.* 109. Sanch. *d. c.* 38. *à num.* 29. Reginald. *d.
lib.* 18. *n.* 339. *vers. aneminerint*, Molfes *d. tract.* 11. *c* 15.
num. 114. Ioan Malder *de virtut. tract.* 10 *cap.* 5 *dub* 10.
vers. & quid si periculum, Filliuc *d. tr.* 26. *cap.* 9. *c.* 149.
Lauor *d. p.* 2. *c.* 27. *num.* 71. me citato *in hoc loco* Bossi.
d casu 8. *numer.* 18. Quamuis Gabr *in* 4. *distinct.* 38.
quæst. 1 *art.* 5. & Fr. Emman. *quæst. Regularium tom.* 2.
q. 46. *art.* 9. absque fundamento contrarium teneant.

Intellige supradictam potestatem dispensandi in 17
votis, & iuramentis concessam Episcopis, Capitulo,
Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere
solùm respectu illorum qui sũt verè, & propriè sub-
diti, & habent domicilium, non autem habitatio-
nem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore
parte anni, & ita quamuis Episcopus possit dispen-
sare in voto, & iuramento sui subditi in sua diœcesi 18
domicilium habentis, † non poterit tamen dispen-
sare in voto Scholaris, qui in studio commoratur, &
in loco studij habitat, non tamen domicilium ha-
bet: ratio est, quia scholaris simpliciter non est sub-
ditus Episcopo Academiæ, & ideò non potest ab
eo ordinari sine licentia sui proprij Episcopi, *cap.
cum nullus, de temporibus ordin. in* 6 ergo non poterit
in illius votis seu iuramentis dispensare, quam sen-
tentiam tenet Abb. *in cap. nullus, num.* 4. *de Parochis:*
quem sequuntur Angel. Tabiena, & Syluest. *verb. do-
micilium*, Suar *dict lib.* 6. *de voto cap.* 11 *numer.* 11. &
hæc est verior opinio in puncto Iuris, vt alibi dixi.
Quamuis contrarium teneant Henriq. *lib.* 3. *de Pœ-
nitentia c.* 14. §. 1 Sanchez *de matrim lib.* 3. *disput.* 23.
num. 11 *cum duob sequentib.* Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40.
dub 13. *n.* 103. asserentes † non requiri domicilium, 19
sed sufficere habitationem maiori parte anni, vt
Episcopus loci possit dispensare in votis, quia, vt
inter omnes suprà citatos conuenit, Scholares, &
similes maiore parte anni habitantes in aliquo lo-
co, sunt subditi Episcopo, & Parocho illius loci, re-
spectu Confessionis, & Communicationis: cui tamen
argumento respondetur faciendam esse distinctionẽ
inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, &
Communio; & inter voluntaria, prout est Sacra-
mentum Ordinis, & alia similia; vt scilicet priora
per Episcopum loci studij scholaribus conferantur,
non ita posteriora, vt per Syluest. *vbi suprà, & verb.
confessor.* 1. §. 10 Vnde cùm regulariter nulla possit
dari tam vrgens necessitas, quæ compellat tolli vin-
culum voti, ideò ad Episcopum loci studij non per-
tinet dispensatio, si verò aliquando detur, poterit
Episcopus suspendere executionem voti ex volunta-
te tacita proprij Episcopi, vt explicat Suar. *d. n.* 11.
Et addit Bonacin. *d. disp* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *nu.* 6. posse
Episcopum cum his subditis dispensare in votis ex-
tra diœcesim.

Ex quibus colliges Archiepiscopum non posse 20
dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui
Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure spe-
ciali,

ciall,nec consuetudine,in eos habeat potestatem licet in foro contentioso sit Ordinarius iudex appellationum,quas iidem subditi à propriis Episcopis ad ipsum interponunt,*c pastoralis , de officio Ord.c.1. in princ.de foro compet lib. 6.*ita resoluunt Syluest. *verb. votum 4. q.3.* Sot *lib.7 de iustit.q.4 art. 3.* Sayr *lib.6. cap.11.n.79.*Suar.*lib.6.cap.10.n.7.*Henriq.*lib.14.c.18.* §.3.Auil *de censuris part.7. disput. 10. dub.6. post 1. concl.not.2.& p 2,cap.7.disp.1 dub.10.*Sanch. *in praecepta Decalogi lib.4 cap.38.n.11.*Basil.Pont.*de Matr. lib.8.cap.5.n.9.* Valer.Reginald. *d.lib.18.n.531* Fr. Ludou.à Cruce *d.cap.6 dub.19 n.7.*Trullench *d dub. 37.n.9.*Poterunt tamen Archiepiscopi in votis ipsorummet Episcoporum Suffraganeorum dispensare, quia sunt illis subiecti,vt cum Palud.Antonin Henriq Auil,Sayr.& aliis resoluunt Bonacina *d disp 4. q 2.p.7.§.4.n.7.*Sanchez *d.cap.38 n.10.* & Molfes.*d. tract.11.c.15.n.111.*Ludou.à Cruce *d.dub.19.n.10.* Quamuis Suar.*de Relig.lib.6. de voto c.12. n. 3.* dicat consulendam esse consuetudinem.

21 Vtrùm autem possint Episcopi,aliique Prælati facultatem concedere suis Confessariis, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis?Negat Suar.*d. lib.6 de voto cap.11.n.4.* Sed contrarium merito resoluunt S Antonin Auila,& alij , quos refert,& sequitur Sanch.*de Matrim lib.8.disp.3.n.3 & in praecepta Decalogi lib.4.cap.37.à n 42.* Molfes. *d tract.11. c.15.n.112 & 118.*Henriquez *lib.6.de poenit.c.4 n.3. in comm.lit.I.& c.7.n.5.in com lit.B.* Anton. Gom. *in Bull.Cruc claus.10.n.85* Sayr *de censur.lib.7 c.14.n.5.* Fr.Ludou.à Cruce *in expos Bull Cruc. disp 1 cap.6. dub.18 per tot.*alias enim peioris essent conditionis, quam subditi ; durissimum sane esset Prælatos saltem soli summodo Pont subditos cogere ipsum pro quauis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibus quid possint in suis titulis dispensare in voto contra Suarez & Sanchez , tenet nouissimè Diana *moral resol.p 5.tract.2.resol 58.*

ALLEGATIO XXXVII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare possit ?

SVMMARIVM.

1 *Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus.*

2 *Vota,seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruata ex antiquissimo Curiæ stylo,excepto voto terræ sanctæ,quod in iure reseruatur.*

3 *Peregrinatio in templum B.Virginis Lauretana an sit etiam ex reseruatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ sanctæ non dispensatur ab Episcopo,licet deuotionis , & visitationis gratia tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine.*

5 *Episcopus non potest dispensare in iuramentis,seu votis conditionalibus de materia aliàs reseruata,etiam pendente conditione.*

6 *Dispositio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta.*

7 *Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in per[illegible] fiant*

8 *Continentia in voto,si detur vrgens causa, seu grauis necessitas,vel graue impedimentum adeundi Pontificem,potest Episcopus dispensare.*

9 *Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit,ad effectum, vt possit petere debitum.*

10 *Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitū ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis*

11 *Dispensare potest Episcopus,quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex votum castitatis,si detur periculum incontinentiæ, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Dispensare poterit Episcopus , vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem effecta affine per prædictum incestum.*

13 *Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui , & vrgenti necessitate , & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem.*

14 *Confessarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus,quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.*

15 *Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si iusta adsit causa poterit Episcopus prorogare.*

17 *Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.*

18 *Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.*

19 *Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.*

20 *Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter , quod à nemine tolli possit,nisi à Papa negatiuè respondetur.*

21 *Dispensandi potestatem habens in votis , & iuramētis,potest illa commutare.*

22 Cap.cui licet 53.de regulis Iuris lib.6.*procedit in his quæ à Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata potestate dispensandi in iuramētis,seu votis,censetur concessa potestas commutandi.*

24 *Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa sed fauorabilia censenda est.*

25 *Commutandi iuramenta , seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.*

NVLLVS Prælatus,quantacunque præfulgeat potestate , præter Romanum Pontificem,potest dispensare in quinque iuramentis,seu votis,nempe de intranda Religione,de perpetua castitate seruanda , de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum : de visitando limina Apostolorum Petri,& Pauli:& de peregrinatione in Diuum Iacobum Compostellæ. Ita Angel. *verb.votum 4.§.6.*Syluest.*eod.verb.4.quæst.3.*Sot.*lib.7. de inst.quæst.4.art 3.*Nau.*in man.c.12.n.75. & tom.4. de Regular.n.22.vers sexto* , nouissimè Fr.Francisc.de Araujo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator , de iurisdictione Ecclesiastica optime meritus *in 1.2.D.Thomæ qu.97 disp.3 sect.7. diffic.1.vers.hoc titulo pag.717.* Homob. *de examine Ecclesiast.tract.13.c.6.quæst.12 resol.3. vers.porro.*Sanch. *in præcepta Decalogi lib.4. cap.40.* Valer Reginald *in praxi fori pœnit.lib.18.n.330.*Molfes *in sum. Theolog. moral.tract.1.c.15 à n.137.* Fr.Emman.*in sum.tom.2. cap.97 n 1.& in explic. Bulla Cruc §.9 n.104.*Ludou. Lopez *in instructor.conscientiæ part 1.cap.49.*Couar *in c.quamuis pactum part 6 num.1.* Henriq *in sum. lib.7 cap.31 §.6.litt.A,*Iacob.de Graff.*in decis aur p. 1.lib.1.c.31.n.21.*Filliuc.*in quæst moral tom.1.tract 16.* 1

cap.9 num.162 & 166. Paul. Layman *in sum. Theolog. moral.lib.4. tract.4.cap.8. num.7.* Bonacin. *in precepta decal.disp.4.quæst.2.puncto 7.§.4. num.11.* Ioan Malder. *de virtut, tract.10. cap.5. dub.10.* Lauor *de Iubil. §.2. cap. 27. num.5.* Alzed. *de præcellent. Episc. dign. p.2.c 8.à princ.* Vgolin *de potest. Episcopi cap.18. §.4.* Cardos *in praxi Iudicum verb dispensatio, numer.55.* Valer.Regin. *in praxi fori pœnit lib.18.num.330.vers. quod idem,* nouissimè Fr. Ludou.à Cruce *in expositione Bullæ Cruc. disp.1.cap.6 dub.1.num.1.* me citato *in hoc loco* Bossi.*de triplici Iudic priuilegio,sect.2. casu 8.à princ.* Azor.*institut.moral part.1 lib.11. cap.18. quæst.4. vers mihi videtur , & cap. 19. quæs.3.* Sayr. *lib.5.suæ clauis Regiæ cap.8.num.9.& lib 6.cap.11. num. 33. cum sequentib.* Suar.*de Religione tom 2.tract.de iuram lib.2. cap.40 n.4.cum sequentib.& tract de voto lib.6.cap.21. num.2 cum sequent.* Franc.Leo *in thesauro fori Eccles. part.2.cap.8.num.51.* Less.*de iustit lib.2.c.46 dubit.13. num.104* nouissimè Trullench *in exposit.Decalog lib. 2 cap.1 dub.12 num.7.& cap.2 dub.39.num.1.* qui as-
a serunt † prædicta quinque iuramenta , seu voto esse Summo Pontifici reseruata ex antiquissimo Curiæ stylo , potius quàm Iure scripto ; nec huiusmodi reseruatio est hodie expressa *in Extrauag.vlt ante finē, vers & generaliter,de Pœnitent.inter communes* ; quia, vt optimè aduertit Less.*num.104.*solæm ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea subtrahendi: Confessariis, qui prætextu facultatum à Sede Apostolica concessarum ab illorum vinculis absoluebant,quos etiam ibidem excommunicat,& sic totum tribuendum est stylo,vel consuetudini Summorum Pontificum,qui in euulgandis Iubilæis absolutionem prædictorum votorum sibi reseruant , excepto voto terræ Sanctæ,de quo fit mentio *in cap.licet,* cum aliis,*de voto.*

3 De voto peregrinationis in exemplum B.Virginis Lauretanæ,quòd sit etiam ex reseruatis summo Pōtifici,tenet Nauar.*comm.1.de Regular.num.21.* quem sequuntur Henriq.*d.§.6 litt A,in fine,* Fr.Emman.*d. n.104.* Fr.Ludouic.à Cruce *d num.2.* & quod fuerit reseruatum in Bulla Papæ Leonis X. asserit P.Ioan. de Rojas *lib 2.historia Lauretanæ cap.16 pag.mihi* 85. de quo tamen dubitant Pont *d.§.1.n 6* Filliuc.*d.cap. 9.num. 165.* Sanch.*d cap.40.num.8.* Suar. *d.cap.21. num.14.*Homobon *de examine Eccles part.2.tract.12. cap.3.pag 444.& part.3.tract.13 c.11.quæs.34.resol.4.* Bossi *d.sect. 2.casu 8.num.4.* Trullench *d.cap.5. dub. 17. num.6.*

Hic autem aduertendum duxi integrum esse Episcopo cum eo sæculari subdito dispensare , qui arctiorem Religionem ingredi vouit , vt ad laxiorem transeat , siquidem hoc non est dispensare in voto Religionis,cùm semper sit Religioni obnoxius, sed in modo & illius qualitate,hoc est,in arctiori vinculo.Ita Molfes *in sum. tract.11.cap.15 num.146.*Bonacin.*in precepta disp.4. quæst.2. punct.7.§.4 n.21.vers. tertio.*Iul.Lauor *de Iubilæo part.2.cap.27.num.110.*Alphons.Leo *de Iubil part.2 quæst.10.sect.3 n.116* Basil. Pont.*de Matrim.lib.8 c.8.§.2.n.23.* Barthol.à S.Fausto *in thes.Religiosor.lib.3.quæst.95.& lib.4 quæst.69.* nouissimè Bossi.*d sect.2 casu 19.* Fr.Emman. Sayr.& Sanch.quos refert, & sequitur Homobon *d.resol.5. in fine.*Lessi *d lib.2.cap.40 dub.18. num.124.* Azor *d. lib.11.cap 8. quæs 8.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. cap.6. dub.12. num 9.* Quicquid dicat Nauarr. *comm.4. de Regular.num.10.ad fin.*&Trullench *d.lib.2.cap.2 dub. 39. num 10.*

4 *Primò* amplia in voto terræ Sanctæ Episcopum minimè posse dispensare , non solùm quando emittitur in subsidium , seu in redemptionem illius , & ita ad eam à faucibus hostium liberandam , vt olim faciebant Cruce signati,de quibus *in cap. quod super his,de fide instrum.& in cap licet,& in cap.ex multa,de voto;*verùm etiam si causa deuotionis ad visitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum , seu votum fiat : idque attento stylo , seu praxi hodierna , iuxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex causa solius deuotionis,& visitationis factum (quale est hodie omne fere,quod emittitur)indistinctè censetur reseruatum.Ita Syluest.*verb. votum 4.quæst.3.vers.5.*Couar.*in cap.quamuis part.1. §.3.num.12.*Greg *in l.5.tit.8.part.1.*Fr.Emman.*in expositione Bullæ Cruciatæ §.9.n.129.* Azor *institut moral part.1 lib.2 cap.19.dub.4.* alij , quos refert,& sequitur Suar.*d.lib.6. cap. 21. numer.5.* Sayr. *d cap.11. num.36.* Lessius *d.num.104.* Ludou. à Cruce *d.cap. 6.dub.15. num.4.* Quamuis gloss. *in d.cap.ex multa,* vbi Anton. Abb. & alij , atque etiam *in d cap. quod super his de fide instrum.*vbi Felin.*num.1.*Angel.*verb. votum 4.§.6.*Nauar.*in man.cap.12.num.75.* & alij citati à Suar.*d.cap.11.num.2.*& à Sayr.*d. num 36.* existiment prædictum votum solum esse reseruatum, quando fit in subsidium terræ Sanctæ,quorum sententia de rigore iuris vera videtur ; quia Iura supradicta hoc solum casu huiusmodi votum reseruant, non tamen secundum hodiernam praxim , & consuetudinem , refert me citato Alzed.*d part.2. cap.8. num.5.*

Secundò amplia in iuramentis , seu votis conditionalibus de materia alias reseruata , prout sunt supradicta,in quibus nec pendente condictione potest Episcopus dispensare. Ita Sot.*lib.7 de iust.q.1. art.1. ad 4.& quæst.4.art.3.* Nauar. *in man.cap.11. num 43.* Fr.Emman.*dict.§.9.num.125.*Gutier *canon.lib.2.c.21. num.vltim.* Azor.*instit.moral part.1 lib 11.cap.19.q.13.* Suarez *dict lib.6.cap.21 num.11.* me citato *in hoc loco* Sanctarel.*in tract de Iubilæo anni sancti , cap.11 dub.2.* 5
Cuius rei ratio est , quia † votum , seu iuramentum 6
conditionale , statim ac fit , est perfectum quoad vinculum voti,seu iuramenti;omnis namque dispositio conditionalis in sua essentia à principio est perfecta , ex *l.vsusfructus 26 ad finem* , ibi , *ex præsenti vires accepit ff de stipulat.seruorum,* Afflict.*decis.280. num.3 vel 6.*Tiraquell.*de retract. lignag §.14. gloss.2. num.17.* Conan. *lib.4.cap.8. à num.6.* Valasc. *de iure emphyt.quæst.49 num 6.*Et ita hæc opinio in puncto Iuris verior est. Quamuis contrariam sequantur omnes ferè Theologi , ex quorum numero sunt Cardinal.Tolet.*in summ.lib 4 cap.19.in fin.*Sayr.*dict. cap.11.num.77.*Less *vbi suprà,dubit.13 num 6. versic. sextus,*Sanchez *de Matrim lib.8.disp 10 num.12. cum sequenti,*vbi alios refert,*& in praecepta Decalogi lib 4. cap.40.num.8.* Fr.Ludouic.à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.1. cap.6.dub.8.à num 4.* Filliuc *d tract.26. cap.9.num.169.*Basil.Pont.*de Matrim lib 8 cap.6.n.7.* Tambur. *de iure Abbatum tom.1.disp.18.q.6 num.37.* Paul.Laymann *d.tract.4.lib.4.cap.8. num.10.* nouissimè Boss *d sect.2.casu 10..num.34.cum seqq.*Trullench *in exposit.Bull.S Cruciat.lib.1.§.7.cap.3.dub.7.num.9. & d.lib.2 cap 2.dub.40.n.3.*Azed.*disp.2.c.8.n.6.*Diana *moral resol part.1. tract.11. resolut.54. versic. & ita etiam,*Bonacin.*d.disp 4.quæst.2.punct.7. §. 4. num.17. vers.quinto* , quorum potissimum fundamentum est, quod votum conditionale non impleta conditione, nondum est perfectum. & consummatum:igitur ad illud non potest extendi reseruatio , quæ cum sit odiosa, tanquam detrahens iuri Episcoporum,debet restringi,*c.statutum*, ibi, *cùm sit pœnale,de elect. in 6.* Cui tamen argumento respondemus negando antecedens; quia quamuis executio voti, seu iuramenti,

sicut

ficut cuiuscunque alterius contractus sub conditione celebrari, sit interim suspensa, pendente conditione, est tamen statim, ac celebratus est perfectos contractus in sua substantia, iuxta supradicta, Sed,

7 *Primò* limita principalem resolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinque iuramentis, seu votis, non procedere, si fiant in pœnam, verbi gratia *iuro, seu voueo me non lusurum tali ludo*, vel *me non peccaturum tali, aut tali peccato, quod si secus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam*, &c. super quibus Episcopus ex causa potest dispensare, ex ea ratione, quia illa solum vota, seu iuramenta propriè Summo Pontifici reseruantur, quæ simpliciter, & absolutè sunt Religionis, & castitatis volitæ, & peregrinationis desideratæ, qualia non sunt pœnalia, Ita tenent Aragon. 2.2. *quæst.* 88. *art.* 12. vbi ait esse Communem sententiam, Lopez *in instructor. conscientiæ part.* 1. *c.* 44. *colum.* 2. vbi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. *in sum lib.* 4. *cap.* 18. *in fine*, Henriq. *lib.* 7. *de indulgētiis, c.* 30. §. 6. vbi dicit esse Communem praxim post multos, quos citat Fr. Emman. *in sum part.* 2. *c.* 97. & *quæst. regularium, tom.* 1. *quæst.* 63. *art.* 7. vbi refert viros grauissimos eandem tenentes. Basil. Pont *de Matrim. lib.* 8. *c.* 9. *à n.* 10. Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, c.* 11. *dub* 1. Trullench *d. lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 40. *n.* 1. Less. *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 13. *n.* 106. *vers.* 7. vbi probabilem dicit, & addit moltos Theologos Salmaticen. ita respondisse, plures alios referunt, & sequuntur Anton. Gomez *in Bullam Cruciatæ clausl.* 10. *num.* 99. Suarez *dict. lib.* 6. *cap.* 23. *num* 6. *cum sequenti*, & *cap.* 26. *numer.* 17. Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 72. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 6. Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 10. *num.* 8. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 58. §. 2. Valer. Regin *d. lib.* 18. *num.* 337. Ioan. à Cruce *in direct. Conscient part.* 2. *prax.* 2. *art.* 2. *dub.* 10. *concl.* 4. *in fine*, Bonac. *d. punct.* 7. §. 4. *num.* 17. *in fine*, Villalob. *in summ. tom.* 1. *tract.* 27. *clausl.* 9. §. 3. *n.* 42. late Fr. Lodou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub* 9. *à num.* 10. Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *disput.* 18. *quæst.* 8. *num.* 36. Paul Layman *in summ. Theolog. moral lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num* 9. Alzedo *d. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. Filliuc *tom.* 2. *tract.* 26. *c.* 9. *num.* 270. Ioan. Malder. *de virtut. tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 10. *vers. nota*, Alphonf. Leo *de Iubil. part.* 2. *quæst.* 23. *sect* 1. *n.* 85. Lanor *in simili tract. part.* 2. *cap.* 17. *n.* 177. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 3. *quæst.* 107. *num.* 4. & Boss. me citato *in hoc loco*, *sect.* 2. *casu* 10. *num.* 29. Trullench. *in exposit. Bull. S. Cruc. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 12. Quamuis contrarium, imò etiam hoc votum, seu iuramentum esse reseruatum existiment Sot. *lib.* 7. *de instit quæst.* 2. *art.* 1. *ad* 4. Nauarr *in manual cap.* 12. *num.* 43. Couar. *in cap. quamuis. part.* 1. §. 3. *num.* 12. Alcozer *in sua summ. cap.* 16. Grafhis *in decis. aureis part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 3. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 22. *à num* 50. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 13. Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 124. *dub.* 1. qui tamē postea citato loco se retractauit, veriorem dicit Less. *dict. vers.* 7.

Limita *secundò* circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Episcopus dispensare; quia Religio non approbata à Sede Apostol. non est verè Religio, & ideò id votum non est Religionis Sic. docent Lessi. *lib.* 2. *de instit. cap.* 40. *dub.* 13. *numer.* 105. Valer. Reginald. *d. lib.* 18. *num.* 331. *vers. primo in voto*, Barthol. à S. Fausto *in thes. Relig. lib.* 3. *quæst.* 96. Alphonf. Leo *de Iubil part.* 2. *quæst.* 10. *sect.* 3. *numer.* 113. Trullench *d. cap.* 1. *dub.* 16. *num.* 3. Bossi. *dict. sect.* 2. *casu* 19. *numer.* 6. Bonacina *d.* §. 4. *num.* 21. *vers. secundo*, Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 71. vbi hinc infert posse Episcopum dispensare in voto assumendi habitum fœminarum, quas vulgo *Beatas* appellant, & *num.* 71. resoluit posse Episcopum dispensare in voto paupertatis & obedientiæ, siue in sæculo, siue in Religione non approbata emisso, & *num.* 73. pariter resoluit posse Episcopum dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, de quo latè Diana *dict. part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 77. & 78. subdit etiam Sanchez *dict. disput.* 45. *num.* 74. posse Episcopum dispensare in qualitate adiuncta substantiæ voti Religionis, & *num.* 75. similiter asserit si quis promittat non tantum Religionem, sed perseuerentiam in illa quamuis Pontifici reseructur dispensatio circa ingressum, posse Episcopum dispensare circa perseuerentiam, & ita vt possit hic tempore nouitiatus exire si expertus Religionis austeritates iusta causa ad non perseuerandum, ducatur, quia votum perseuerandi est virtute diuersum a voto Religionis, de quo etiam Trulleneh *d cap.* 3. *dub.* 16. *nu* 7. Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 5 Vnde Episcopum posse dispensare in voto ingrediendi Religionem arctiorem, commutando illud in laxiorem, vt per Henriq *d. lib.* 7. *c.* 22. §. 7. Bonacin *d.* §. 4 *num.* 11. *vers. tertiò.* Sayr *in claui Reg. lib.* 6 *cap.* 11. *num* 62. Trullench *d. lib.* 1. §. 7 *art.* 3 *dub.* 16. *n.* 7. Less *d. lib.* 2. *cap.* 40 *dub* 8. *n.* 2 24. quos & alios refert, & sequitur Diana *moral. resol. p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 55 *vers.* & *ideo* Hinc fit vt si contingat quòd Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam, non reseruatam, vt in Confessiones menstruas, aut quid simile, posse materiam subrogatam per Episcopum dispensari, quia votum illud reseruatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reseruatum. Ita Henriq. *d. lib.* 7. *c.* 30. *num.* 5. *vers.* 4. Fr. Emman. *in summ tom.* 1. *cap.* 96. *ad fin.* Bonac. *d.* §. 4. *nu.* 18. *vers. sexto.* Sanchez *d. disp* 9 *num.* 20. Less. *d. lib.* 2. *c.* 40 *dub.* 8. *num.* 124. Ioann. Sanc *in select. disp.* 14. *num.* 14. Filliuc *tom.* 1. *tract.* 26. *cap.* 10. *numer.* 294. Fr. Ludou. à Cruce *d. cap.* 6. *dub* 12. *num.* 8. *cum seqq.* Trullench *d. lib* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 14. *numer.* 7. Boss. *d. sect.* 2. *cas.* 12. Similiter ex dictis infertur votum vouendi Religionem, aut perpetuam castitatem, esse commutabile per Episcopum, quia non est Religionis, neque castitatis Suarez *d. lib.* 6. *de voto, cap.* 21. *numer.* 7. Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 70. Layman. *d. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. *vers. sexto.* Barthol. à S. Faust, *in thes. Relig. lib.* 3 *quæst* 22. Boss. *dict. sect.* 2. *casu* 17. Denique poteria Episcopus ordinaria potestate dispensare, vt votum Religionis ex iusta causa non impleatur tempore præstituto, Sanchez *dict. l.* 8. *disput.* 9. *n.* 19 & *d. l.* 4. *c.* 40. *n.* 76. Diana *d. part.* 2. *tr.* 11. *resol.* 80. Bonac. *d.* §. 4. *n.* 12. *vers. sexto.*

Limita *tertiò* eadem principalem resolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, quæ suadeat necessariam esse dispensationem in tali voto, prout est probabile periculum incontinentiæ, vel simile, & interueniat simul impotentia moralis, vel grauæ impedimentum adeundi Pontificem, & sic detur probabile periculum in mora, in quo casu poterit Episcopus dispensare. Ita per text. *in cap. veniens, qui clerici vel vouentes*, resoluunt Sylvest. *verb. votum*, 4. *quæst.* 4. & *verb. dispensatio*, §. 9. Nauar. *in man. cap.* 12. *num.* 76. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 63. *art.* 6. plures refert Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *disput.* 9. *num.* 22. *cum seq.* & *in præcepta Decalogi, lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 32. Bonacin. *dict. disp.* 4.

quæſt.2.puncto 7.§.4.*numer.*15.latè Suarez *dict.lib.6.cap.16.à numer.8.cum ſequentib.* Leſſ. *d.lib.2.cap.*40.*dub.*13.*num.*106. *verſic quarto:* Baſil.Pont.*de Matrimon.lib.8.cap.8.numer.*20.*&* 21. me citato *in hoc loco* Homobon *de examine Eccleſiaſtico tractat.*12. *cap.*3. *quæſ.*11. *limitat.*2.*pag* 445. & etiam me citato *in hoc loco* Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti cap.* 9. *in fine.* Vtrùm autem votum caſtitatis perpetuæ ſaltem metu incuſſum poſſit per Epiſcopum diſpenſari? latè diſputant Fr.Ludouic.à Cruce *dict cap.6. dub.*13.*per tot.* Boſſ. *d.ſect.2.caſu* 14.*per tot.* Diana *d tractat.*11. *reſol.*73.Suarez *d lib.6.c.26 n.*4.Trullench.*d.dub.*15. Bonacin.*d.diſput.*4 *quæſt.2 punct.*7.§.4.*num.*17. *verſ. ſecundo*,vbi affirmatiuè reſpondit,quamuis metus leuiter emiſſus ſit,vbi *in verſic.tertiò*,poſt Suarez *d.cap.*26.*num.6.* & Sanchez *d cap.*40.*num* 26.*&* 80.ſubdit quòd quando dubitatur vtrùm votum caſtitatis ſit validum,vel vtrum ſit reſeruatum, diſpenſat Epiſcopus.

9 Aduerte Epiſcopum data legitima cauſa etiam diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum, quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores *in cap meminimus, & in cap rurſus, qui clerici, vel vouentes*, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta *cap.2.cap.ex publico,cap ex parte* 14. *de conuerſ. coniugat.*Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingreſſum non vouit, iuuat text. optim. *in cap.penultim. de Regularib.in* 6.tenent Sot.*in* 4.*diſtinct.*38.*quæſt.2.art.*1.latè Sayr *d.lib.6.c.7.n.6.*Leſſ.*d.dubit.*13.*num.*106. Quamuis Nauarr.*d. cap.*12.*verſic.*14.Azor.*lib.*11.*c.*19.*dub.*5.& multi alij citati à Sayr. *vbi proximè*, contradicant Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi Ita Sylueſt poſt D.Thomam, quem refert,*verb matrimonium* 7.*n.*5.*verſ.*11.Valer. Reginald. *d.lib.*18.*num.*351.*verſ.tertio*,Diana *d.part.*1.*tractat.*11. *reſol.*66.Gutier.*Canon.lib.1.cap.*23.*num.*17. Sayr *lib* 6. *c.*11.*n.*53.*verſ.idem etiam*, vbi addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo, cum eo, qui poſt contractum matrimonium ratum, votum caſtitatis emiſit.

10 Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille coniux, qui poſt matrimonium conſummatum, fecit votum caſtitatis ſine alterius coniugis conſenſu. Ita D.Antonin.3.*p.tit.*1.*c.*22 §.2.*&* 3.& Sylueſter *d.verſ.* 11.Sot.& alij quos refert Sayr. *d cap.*11 *num.*52. me citato *in hoc loco* Alzed. *d.part.* 2. *cap.*8. *num.*24.rectè aduertens, quòd mortua vxore iſte, qui in his caſibus fecit votum caſtitatis, non poteſt matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſauit in caſtitate perpetua, ſed tantum, vt poſſit petere debitum At quod attinet ad hanc materiam melius quàm omnes illam attingit Trullench *in expoſit.Bullæ Cruciatæ lib.*1.§.7.*c.*3.*dub.*15.*per tit.*vbi *n.*14.reſoluit quòd quando coniux alter ſolus de licentia alterius vouit continentiam matrimonio non cõſummato,& animo ingrediendi Religionem,ſciendo non aliter eſſe in ſua poteſtate implere perfectè votum, tunc non poteſt cum eo Epiſcopus diſpenſare etiam ad debitum petendum; at ſi iam matrimonium conſummauit, poterit diſpenſare Epiſcopus ad ſolum debitum.

11 Item quando poſt matrimonium coniuges mutuo conſenſu faciunt votum caſtitatis, controuerſum eſt an ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in tali voto? Dic quòd ſi detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non poſſit ex infirmitate, paupertate, aliave ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Epiſcopus diſpenſare, vt matrimonio vtantur, ſiue petendo, ſiue reddendo,Angel. *verb.votum* 4.*quæſtion.6.ſpecul. coniugatorum*, *part.*1. *artic.*15.*in fine.*Nauar.*d.cap.*12 *num.*39.*verſ* 12.*& num.*76.*verſ.*5.Henriq.*in ſumm.lib.*11.*cap.*15.*n.*8.Fr.Emm. *in ſum.tom* 1.*cap.*243.*num.*14.Sanchez *d.lib.*8.*diſput.*11 *num* 10. Anton.Gom.*in Bulla Cruc clauſ.*10.*num.*108 Fr.Ludou.à Cruce *d.c.*6.*dub.*14.*num* 6.me citato *in hoc loco* Alzedo *d.p.2.c.8.n.*96.Azor.*d.c.*19.*q.*18. Trullench.*d.c.*3.*dub.*15 *n.*16.vbi *num.*17.ſubdit quòd hæc Epiſcopi diſpenſatio ob eam vrgentem neceſſitatem conceſſa ſolum poteſt eſſe ad petendum & reddendum debitum in eo matrimonio,quia ad hoc ſolum neceſſitas vrget.

Vtrùm verò poſſit Epiſcopus diſpenſare,vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua iam eidem effecta affine per prædictum inceſtum? Dubitant DD. 12
in qua quæſt.Gutier.*d.cap.*23 *numer.*10. *cum ſequenti*, poſt aliud reſoluit non poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi caſu neceſſitatis, eo quod non patet facilis aditus ad Pontificem, & ſit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui inceſtum committeret ſceleſtiſſimum, videlicet cum ſocru,vel ſorore vxoris, Iacob de Graffiis *d.lib.2.cap* 81.*num.*3. Verùm communiter tenent Doctores poſſe ſemper Epiſcopum in hoc diſpenſare ita Galet.*de cognat.ſpirit.c.*19.*n.*14. Tolet.*lib.*5.*cap.*12.*num.*6 Vgolin.*de poteſtate Epiſcopi, c.*60.§.2.Henriq.*lib.*11.*c.*15 *n.*11. *in fine.* Fr Emman. *in Bullam Cruciatæ*,§.13.*n.*7.*& in ſum.tom.*1.*cap* 243. *num.*12.plures alios Doctores refert,& ſequitur Sanchez *d.lib.8 diſp.*12.*num.*13. vbi *à num.* 15. an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum coniuge ad petendum, debitum, qui cum ſuo coniuge contraxit cognationem ſpiritualem?

Aduerte etiam Epiſcopum non ſolùm in prædicto voto caſtitatis, ſed etiam in omnibus aliis quatuor poſſe diſpenſare certo modo, data graui, & vrgente neceſſitate,& interueniente ſimul difficultate adeundi Pontificem:Sanchez *d.lib.*4.*cap.*40.*num.*37. Fr.Ludou.à Cruce *d.cap.*6.*dub.*15.*num.*3.*cum ſeq.* vbi intelligit procedere etiamſi ad ſit recurſus ad Apoſt. Nuntium,Suar.*d.tom.2.de Relig. lib.6 de voto cap.*16. *n.*9.*& ſeq.*Leſſ.*d lib.2.cap.*40.*dub.*13.*num* 106.Bonacin.*d.diſp.*4 *quæſt.2.puncto* 7.§.4.*num.*15. Filliuc.*dict. tract.*26.*cap.*9.*num.*277.Pau.Layman.*d lib.*4. *tractat.*4.*cap.*8.*numer.*16.Barthol.à S. Fauſto *d.lib.*5.*q.*61.Leo *d.ſect.2.à num.*107. me citato *in hoc loco* Boſſ.*d.ſect.*2. *caſu* 20.*num.*23.cum quo declara *muneris ſeqq.* Trullench *in expoſit.Bull.S.Cruc lib* 1.§.7.*cap.*3.*dub.*6.*num.*2.Alzed.*d p.2.cap.*8 *num* 13. quia verò regulariter in his quatuor votis, cum illa ſint affirmatiua, non poteſt dari neceſſitas, quæ ſuadeat illorum diſpenſationem, ſed dilationem, in illis poterit Epiſcopus diſpenſare, data etiam prædicta cauſa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratia, ſi aliquis intra annum voueat fieri Religioſus, vel facere peregrinationem reſeruatam,poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare, vt per alium annum differat,de quo vide omnino Vgolin *de poteſtate Epiſcopi,c.*58. §.4.*numer.*2.Suar.*dict.lib.6.cap.*26 *à numer.*9.*vſque ad num.*12. 13

Intellige deinde in caſibus contentis in hac limitatione non poſſe Confeſſarios Mendicantes,nec illorum priuilegio gaudentes diſpenſare.Licèt enim poſſint diſpenſare in votis Epiſcopo reſeruatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo Iure communi,& ordinario, non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, 14

ciali, in quibus electa videtur industria personæ, vt resoluunt Fr. Emman. *tom. 2. quæstion. 6 art. 6.* Leo *in tract. de Iubilæo, part. 2. q. 13. sect. 2 num. 97.* me citato *in hoc loco* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 56. vers. notandum*, me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. num. 19.* me etiam citato *in hoc loco* Homobon. *vbi supra limitat. 3.* Suar. *d. cap. 16. num 16. cum sequenti*, vbi *num 15.* tenet quòd Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncius, seu Legatus Apostolicus sit in eadem Prouincia, cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita *quartò*, vt procedat solùm in voto perpetuæ castitatis, non autem ad tempus, putà ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus, quia huiusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantùm reseruatur. Ita Sot *in 4. dist. 38 quæst. 2 art. 1. concl. 1 in fine, & lib. 7. de instit. quæst. 4 art. 3. col. 1.* Nauar. *in man cap. 12. num. 76. versicul. 5.* Aragon. *2. 2. quæst. 88. art. 12 paulo ante solut. ad 1.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 31. nu. 19.* Bonacina *d. §. 4. numer. 18. versicul. septimo.* Anton. Gomez *in exposit. Cruciatæ claus. 10. numer. 109.* Henriquez *lib. 7. cap. 30 §. 6.* Valent *2. 2. disputation. 6 quæstion. 6. punct. 7. col. 10. versicul. ex quo sequitur*, Fr. Emman. *in summ. tom 1. c. 96. num 5 & in exposit. Cruciatæ, §. 9 numer. 1. & 120* Fr. Ludou à Cruce *d. disputat 1. c. 6 dub. 10.* Fr. Emman. *in summ. tom 4 cap. 187. num. 17.* vbi limitat in voto facto ad centum, seu 80. annos, quia reputatur perpetuum post Angel. Emman. Sà, Palat. Angl. Fr Ludou Lopez, & plures alios Sanch. *de matrimon. lib 8 disput. 9 num. 6.* Azor *d. lib. 11. c. 19. dub 6.* Vgolin. *d. c 59 §. 3. numer. 2.* & alij, quos refert, & sequitur Sayr *dict. c 11. numer. 48.* Valer. Reginald *d. lib. 18. num. 331. vers. secundo, & num. 314. vers. tertium, & numer. 336.* Ascan. Tamburin *de iure Abbatum tom. 2. disput. 18 quæst 8 num. 7.* Alzed *d. p. 2. c. 8. numer. 14.* & multò plures Sanctarel. *de Iubilæo anni sancti, cap. 9. dub. 1.* Sanchez *d. lib. 4 c. 40 num. 48.* Trullench. *d. lib. 2 c. 1. dub 39. num. 16.* Bonacin. *in præcepta disp. 4 q. 2. punct. 7. §. 4. num. 18 vers. septimo*, Paul. Layman. *d. lib. 4 tract. 4. c. 8.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 3 quæst. 70* Sanctar. *de Iubil. c. 5 dub. 1.* Alphons. Leo *in simili tract part 1 quæst. 13. sect 1 num 95.* me citato *in hoc loco* Boss. *d. sect. 2. cas. 17.* Diana *d. p. 1. tractat. 11. resol. 57.*

16 Et posse Episcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, si iusta adsit causa, veluti quia vouens morbo impeditur, vel viaticum non habet, aut carcere detinetur, resoluit Vgolin *d. c 58. §. 4. n. 2.* & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum reseruatorum, vide nouissimè Boss. *d. sect. 2. cas. 19 num. 4 cum seq.* Sanchez *d. lib. 4. cap. 40. num. 76.* vbi probabilius existimat
17 † posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vouens reddatur impotens ad votum implendum, quod hoc non sit dispensare in substantia voti reseruati; sed in eius qualitate, Trullench. *d. c. 3. dub 16. num 9.*

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si vouens cum alia fornicetur. Ita Nauar. Valent. Henriq Fr. Emman. & Iacob. de Graffiis, *vbi supra*, Fr. Ludou. *in instruct. conscientiæ, part. 1. cap 49. col. 2. versic. licet Episcopus*, Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 22. num 94.* Trullench *d. c. 3. dub. 15 num 13.* Sanchez *d. disp. 9 num. 11. & d lib. 4 c. 40. num. 66.* Vgolin. *d. c. 58 §. 3. num ...* Sanctarel *dict. cap. 9 dub 5.* Azor *d. c. 19 quæst 1.* Basil. Pont. *de Matrim. lib 8 c. 8. § 1. num. 19.* Sayr. *d c. 11. num 46. cum sequenti* Fr. Ludou. à Cruce *d. disp 1. c. 6. dub. 10. num. 4.* Barthol. à S. Fausto *d lib. 3. quæst. 74.* Homobon *part. 2. exam. tract. 12. c. 3. pag 445 col. 1.* Iul Lauor. *d. c. 27 numer. 11.* Leo *d sect. 3. n. 100* Boss. *d sect. 2. casu 20 num. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 3. præc. 2 art. 2. dub. 10. concl. 3.* me citato *in hoc loco* Diana *d. part. 1. tract. 11. resol. 59.*

18 Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo dispensabile, si vouens intendat solum seruare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum, si enim illum semel admittat, iam voti obligatio euanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis, manet ab Episcopo dispensabile; secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter seruandi, quia tunc erit reseruatum, iuxta ea quæ notant Sayr. *dict. cap. 11 numer. 55. cum 4 sequent.* Graff. *dict. cap. 11. num. 31.* Gutier *de matrim c. 123 num 8.* Azor *in stitut. moral. part. 1. lib. 11 cap. 19 quæst. 10.* Portel. *in addit. ad dubia Regular. verb. voti dispensatio num 78.* me citato *in hoc loco* Diana *moral. resol part. 1. tr. 11. resol. 60. vers. & ita.*

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum seruandi castitatem coniugalem, cum id non sit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henriq *lib. 7. de Indulgent cap. 30 numer. 6.* Sanchez *d lib. 8. disp. 9. num. 14. & d. lib. 4. cap. 40. numer. 50.* Sanctarel, *de Iubilæo, cap 9. dub. 1.* Fr. Ludouic. à Cruce *d. cap 6 dub 10. num 10.* Diana *d part. 1 tractat. 11. resolut. 62.* Trullench. *dict. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 25. num. 10.*

Sicut etiam potest dispensari votum de abstinendo à quouis peccato venereo, etiam mollitiei, quia huiusmodi vota non sunt absolutæ castitatis, cum possit sic vouens adhuc matrimonium contrahere. Ita Diana *d. part. 1 tract. 11. resol. 61.* Valer Reginald *d. lib. 18. c. 21. num. 331.* Lessi *lib. 2 c. 40. num. 127.* Bonacin. *d §. 4. num 21. vers. quinto* Trullench. *d. c. 3. dub. 15. num. 14.* Molfes. *in sum tom. 1. tr. 11. c 15. num. 50.* Vgolin. *de potest. Episc. cap. 58. §. 3. num 3.* Portel. *in addit. verb. voti dispensatio num. 78.* Fr Ludou. à Cruce *d. dub. 10. num. 12.*

Limita *quintò* circa triplicis peregrinationis reseruatæ votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio, quando expressus vouentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed alium finem; vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandum alterius peccati absolutionem ab eo; ac proinde in his casibus, & similiter in aliis cæterarum peregrinationum reseruatarum posse Episcopum dispensare resoluit Alzed. *dict. part. 2. cap. 8. num. 11.* Sanch. *dict. cap. 40. numer. 77.* vbi *num. 78* tenet posse etiam Episcopum dispensare in qualitate his peregrinationibus adiuncta, & *num. 78.* asserit votum non petendæ dispensationibus ab alio quàm à Romano Pont. non esse reseruatum, ac proinde posse Episcopum in illo dispensare, & *num. 80* dicit in dubio an votum sit reseruatum nec ne, iudicandum esse in partem benigniorem, vt reseruatum non censeatur, de quo etiam Diana *moral. p. 4. tr. 3. resol. 39.*

19 Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines resolue non esse Papæ reseruatum, sed posse per Episcopum dispensari, cum non sit castitatis, sed assumendi statum, cui castitas annexa est, Nauar *conf. 32.*

in

in antiquis aliàs 18.*in nouis de voto*, Azor *dict.lib.*11.*cap.*19.*quæst.*9.Filliuc.*dict.tract.*26.*cap* 9.*n.*162.Layman.*d.cap.*8.*numer.*8 Barthol à S.Fausto *d lib.*3. *quæstion.*94.Sanch.*de matrim.lib.*8.*disput.*9. *num.*13.& *d. lib.*4.*cap.*40.*numer.*69. Basil. Pont. *d.lib* 8.*cap.*8.§.2. *n.*21.Trullench.*d.cap.*3.*dub.*15.*num* 26. Sanctarel.*d. cap.*9.*dub.*4.Molfes.*d.tr.*11.*cap.*15.*num.*148. Ludou.à Cruce *d.cap.*6.*dub.*10.*num.*6.Vgol.*d.cap.*58.§.3.*versic. quinto.* Suar.*d.cap.*21.*n.*6 *cum seq.* Sayr.*d.cap.*11.*num.* 60.Valer Reginald.*d.numer.*331.*vers quarto*, Leo *d. sect.*2.*num.*105 me citato *in hoc loco* Bossi.*d sect.*2.*casu* 20.*n.*9 Diana *d.part.*1.*tr.*11.*resolut.*64.Bonacin.*d.* §.4.*n.*17.quia,vt supra dicebam,tale votum non est votum castitatis, eo quod non promittit castitatem præsentem,sed futuram,scilicet postquam fuerit ordinatus; vnde si iste talis antequam ordinetur,peccet cum aliqua,non proinde facit contra votum,Nauar.*vbi supra*,& *in man c.*12.*n.*47.Azor.*d.loco*,Suar.*d. c.*21.*n.*7.

20 Vtrùm autem possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli possit,nisi à Papa, & ita suum votum efficere reseruatum, licet alias non sit? Responde,quòd non,cum Suar.*d c.* 21.*n.*15.apud quem à *n.*11.cum duobus sequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæstio restat in hac materia non contemnenda,vtrùm scilicet, qui habet potestatem dispensandi in votis,& iuramentis,possit eadem commutare? In qua quæst. affirmatiuè respondendum est cum Sayr. *in claui Regia lib.*5.*c.*8 *num.*14.Lessi.*d lib.*2.*cap.*41.*n.* 58.Suar.*lib.*6.*de voto c.*9.*n.vltim.*& *c.*10.*n.*1.Vgolin. *de potestate Episcopi c.*59.*n.*5.Sanch *in præcepta Decalogi tom.*1 *lib.*4.*c.*52.*à num.*1. nouissimè Fr.Ludouic. à Cruce *in exposit.Bullæ Cruciatæ disp.*1.*c.*6. *dub* 7.*in princ.*& Trullench.*d.lib.*2. *c.*2. *dub.*46.propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur maius,& minus concessum esse videtur, vt *in c.cui licet* 53.*de reg.*

22 *iuris in* 6. † qui propriè & absolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur,tradunt Ias *in l.*3. *n.*43.*ff de constit.Princip.*Felin.*in c.postulasti,num.*9 *de rescriptis*, Rebuff.*in praxi tit de dispensat.ad plura n.* 64.& sic intelligitur text.difficilis *in c.ex parte* 27.*de decimis*, vltra varios intellectus, quos adducunt Couar.*lib.*1.*var.c.*17.*n.*13.Fortun.*in* §.& *quid si tantum, num* 164.Rebuff.*de decim q.*14.*à princ.*Menoch.*consil.* 36.*à n.*2.& de eo suprà tractaui *Allegat.*33 *n* 1.Trullench.*d.lib.*2.*c.*2.*dub.*47.

23 Difficilior tamen quæstio est, an delegata potestate dispensandi in iuramentis seu votis,censeatur concessa potestas commutandi? Affirmatiuè respondendum est cum Fr.Emman.*in sum.part.*1.*c.*192.*conclus.*1.Henriq.*lib.*7.*de indulgent cap.*30.*numer.*5.Sayr. *d numer.*14.& *eod.lib* 6.*c.*12.*num.*15.& *c.*11.*à n.*116. late Suar. quæstionem disputante in vtramque partem dicto *lib* 6.*c.*12.*n.*7.*num.seq.* Lessi *lib.*2.*c.*40.*dub.* 11 *num.*44. Bonacin.*in decem præcepta disp.*4.*q.*2.*puncto* 7.§.3.*nu.*10.Filliuc.*in quæst.moralib.p.*2.*tr.*26.*c.*9. *n.*252.Paul.Layman.*in summ.Theol moralis lib.*4 *tr.*4. *c.*8.*num.*20.Homobon.de Bonis *de examine Eccles.p.* 1.*tr.*5.*c* 6.*q.*40.Basil.Pont.*de matrim lib.*8.*c.*10.*num.*3. & 4.nouissimè me citato *in hoc loco* Boss.*de triplici Iubilæi priuil.sect.*2.*casu* 2. *per tot.* Licèt contrarium teneant Nauar *in man.c.*12.*n.*79.*vers.illud* Sorb.Azor. & Beja,quos refert,& sequitur Sanch.*d lib.*4.*c.*53.*n.* 4.contra quos efficaciter vrget,& retorquetur argumentum,quo illi vtuntur; quia licèt dispensatio sit odiosa respectu illorum cum quibus dispensatur, & vti talis restringenda,*c.*1.*de filiis Presb. in* 6 *cap.non potest cap cùm in aliis,de præbend.eod lib.*Brunor.à Sole *verb.dispensatio num.*7.Cardos.*eod.verb. numer.*9 & 19.Monet *de distrib quotid. q.*14. *numer.*5.Girona *de priuilegiorum explicat.numer.*1111. me citato Bossi.*d. casu num.* 5. † nihilominus potestas dispensandi alicui concessa, non inter odiosa, sed inter fauorabilia censenda est,ita vt quemadmodum beneficium Principis largissimè est interpretandum respectu ipsius, *l.*3.*de constit.Principum,cap cùm dilecti,de don.* *c.olim. de verborum significat.*Monet.*d.q.*14.*num.*39.Cardos. *verb.beneficium num.*67.Valasc.*consil.*58.*n.*11. ita prædicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissimè est amplianda, text optimus, vbi notarunt *gloss.*2. & Abb.*in c vltim.de simon.* in proposito Suar.*d.cap.*12.*n.*9.Lessi.*d.c.*42.*n.*60.Bossi.*d.casu* 3. *n.* 5.*in fine.* 24

E conuerso autem † data potestate commutandi iuramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa,vt post alios,quos refert,& sequitur,resoluit Suar.quæstionem disputans in vtramque partem,*d.c.*12.*à n.*1.*vsque ad num.*6.sequitur Valer.Reginald *d.lib.*18.*n.*339.*vers.potest.* latè Ludou.à Cruce *d.dub.*7.*à num.*1.Bonacina *d puncto* 7.§.4.*n.*30. Sayr.*d.c.*11.*n.*118. Basil.Pont.*d.c.*10.*n.*1.Bossi.*d.sect.*2. *casu* 4. 25

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an possit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos.*

2 *Contrarium defendunt alij.*

3 *Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*

4 *Verior opinio est,quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protulerit.*

5 *Absoluere qui valet à censura,non potest eandem ad tempus suspendere.*

6 *Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*

7 Cap.dilectis,vers.qui verò, de appellat.*declaratur.*

8 *Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus diuidere,& limitare.*

9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se,vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.*

10 *Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas Iuris & irregularitatem.*

11 *Episcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit.*

12 *Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mort quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur,vt possint diuinis interesse.*

13 *Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.*

14 *Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine, cap.alma mater,conficere Chrisma Feria quinta in Cœna Domini.*

15 *Inter*

15 *Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam tonsuram, nec aquam, palmas; vel cineres solemniter benedicere, vt n. 16.*

16 *Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ*

18 *Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia.*

19 *Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa festiuitate, vel occasione, velutì pro Missa noua, professione facienda, aut pro sepultura alicuius nobilis personæ, posse Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare *glos. 1. in fine in c. præsenti, de sentent. excom. lib. 6.* & docet Nauar. *in man. cap 27. n. 183.* sequitur Sayr. *de cens. lib. 5. c. 21 n. 18.* & pro eis videtur expressa decisio text *in c dilectis 55. vers. quia verò, de appell.* ibi, *cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum*, & ibi notat glossa Et in excommunicatione videntur firmare Con *in cap. alma mater §. 11. à num. 6.* & Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcopum & Regulares q. 14. pag. 329.* dum tenent, quòd licet excommunicatio vere non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem vt prius.

2 Contrarium tamen imò Episcopum huiusmodi interdictum in prædictis casibus suspendere non posse expressè resolnit glos. *in cap ad hæc 37 de appellat.* & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq *in sum. lib. 13. cap 51. §. 4. vers quartò*, & constanter Auila *de censur. disp 6. dub. 6. concl. 4.* Villalob. *in sum tom. 1. tract. 19. diffic. 11. n. 3.* nouissimè me citato Ioan. Machaeo *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenet, qui plures afferunt rationes; tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac sobinde eam seruare, non autem priuilegio, aut dispensatione tollere possunt, iuxta regulam *cap. cùm inferior. de maiorit. & obed.* cum vulgaribus; tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & ideò nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, *c. pastoribus §. verùm, de appell.* iuncto *d. cap ad hæc. 37. eodem tit.* ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eam sospendere.

3 Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur hoc modo. Aut interdictum est latum à iure, vel ab homine; quando à iure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4 distinct. 22. quæst. 3. art. 1. concl. 3.* tradit Fr. Emman. *quæst. Regul tom 1. quæst. 311. art. 1.* & post Syluest Suar *tom. 5. disp. 38. sect. 3. num. 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi Episcopis videtur concessisse, iuxta regulam text. *in cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excommunic.* cum traditis per Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 19. num. 2.* Cùm ergo interdicti absolutio nemini soleat

4 reseruari, consequens fit, quod † proprius Episcopus illud in totum tollere potest, à fortiori ad tempus suspendere, iuxta regulam *l. qua tota ff. de rei. vendic.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmatiuam quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum *in d. cap. dilectus*, & praxim Salmanticæ, de qua testatur Nauar. *d. cap. 23 n. 183.* in posterioribus verò procedere contrariam negatiuam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expressè tradunt Con. *in cap alma mater p 1. § 11. n. 6. in vers. secundo*, Henriq. *d. §. 4. vers. 4.* Suar. *d. disp. 38. sect. 3. à numer. 5.* ex ea ratione. quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens 2. de testib.* & catenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l non omnis ff si certum petatur, & c cùm super, de officio delegati*, cum vulg. Quæ omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctissimus Diana *moral resol. part 5 tract. 10 resol 69.*

Verùm licèt supradicta hæc distinctio sit in praxi secura, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenerem nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi, ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc* Syluest. *verb. interdictum 3. q. 8.* Auila *d. concl. 4.* iunctis procedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes: ad illud enim, qoo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absoluerè ab omni cēsura Iuris nemini reseruata, respondetur cum Abb. & Auila negando consequentiam: nam eo, quod in totum absoluere possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentiæ ratio, quia absoluendo in totum agit secundum naturam actus, & Iuris dispositionem, quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò, quando lex, quæ censuram imponit, nemini reseruat absolutionem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absoluendi potestatem videtur relinquere: at vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expressum repetitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap cùm desiceres, de sentent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Nauar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobat Suar. *tom. 5. disput. 5. sect. 4. à numer. 6.* Neque satisfacit idem Suar. dum *disp. 38. sect. 3. num. 9.* ait speciale esse in excommunicatione, iuxta *d. cap. cùm desideres*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text, satis ostendunt ex natura cuiuscumque censuræ intrinseca id prouenire, cum constet excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem; quæ sanè ratio similiter interdicto

dicto potest applicari, & licet forsan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ. in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios inferiores Roman. Pont. ei concedi, vt faciat actus censuræ prohibitos.

9 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur Episcopum posse interdictum à seipso prolatum suspendere ad tempus; quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab intentione proferentis; respondetur enim quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipso actu prolationis, vt sunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad persona in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant Couar *in cap alma part. 2 §. 1. num. 1. vers. hinc apparet.* & Vgolin *de censur. tabul. 5 cap. 16. in princ.* postquã tamen prolatæ sunt, suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur, & ideo iam dici non potest quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione Diuinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum manet censuræ substantia, ab ea effectus separentur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expresse vtrumque æquiparat text. *in d. cap hac,* iuncto *d. § verùm.*

7 Denique ad tex. quo præcipuè mouentur *in d. c. dilectus. vers quia verò,* respondet Auila (licet inaduertenter alleget *dict. cap. ad hæc*) quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet Dec. *dict. cap ad hæc num.* 8. videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed partis allegationem, quod enim decidit, est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse, quam allegationem reiicit Pontifex minimeque decidit interdictum suspendi potuisse: quamuis Abb. contrariam sententiam magis approbans secundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere. Vide Aloys. Ricc *in decis. Curia Archiep Neapol p 4 decis.* 123 vbi post primam huius tractatus editionem ex hoc locu me non citato plura transcripsit.

8 In ipsa verò prolatione interdicti, potest Episcopus ipsius effectus diuidere, & limitare, itavt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum Communionis duntaxat, vel diuinorum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest diuidere effectus suspensionis, itavt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare, seu diuidere eius effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest diuidere, & dispensare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. *lib. 13. cap. 2. §.* Et ratio est, quia omnes excommunicationis effectus sunt Iure communi inuicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant; aliarum autem censuratum effectus sunt eodem iure communi diuisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè feratur interdictum absque vlla effectuum limitatione, omnes effectus in Iure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiamsi illud promulerint, ad tempus suspendi optimo Iure supra resoluimus. † Inter- 9
dictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à iure permissis, aliàs suspenditur ab officio ac beneficio, & omni Iurisdictione priuatur, vt habetur *in cap. vlt de excessibus Prælat.* quando scilicet in ipsa sententia tam à Iure quàm ab homine lata expressa fit de Episcopo mentio, per tex *in cap. quia periculosum. de sent. excomm lib. 6.* docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar *in man. cap. 27. num.* 165. §. 3. quod etiam procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata resoluunt per me citati *alleg.* 111. *num.* 1.

Generale autem interdictum siue interdicatur ciuitas, prouincia, regnum, siue vniuersitas ab ipsomet Episcopo, siue ab alio, qui imposuit, nisi sit Papa, seruandum est, docent Syluest. *in sum. verb. interdictum 6.* §. 1. Henriq *lib. 13. de excom. cap.* 30. §. 1. obseruantes Episcopum violantem suum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

Ex priuilegio tamen Iuris eximitur Episcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Missam, vnde seruato moderamine *dict. cap. alma*, licitè potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire diuina, quamuis sit interdicta ciuitas, vel terra, Regnum, &c. vt est text. *in cap. fin. de priuileg. lib. 6.* & docet Couarru. *in cap. alma mater part* 2. § 4 cum Ioan. Andr *in cap dilectis, de appellat.* nisi tamen causam dederit interdicto, tunc enim cum & ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc priuilegio gaudere non posse resoluunt Nauar *dict. cap. 27. numer.* 178. & 180. & Henriq. *dict lib. 13. cap.* 43 per *cap. licet, de priuileg. in* 6 nam omnia priuilegia à Iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti intersint, illis tantum prosunt, qui interdicto causam non dederunt, seu aliàs in eo culpabiles non sunt, de priuilegiis Iuris probat tex. *in c quod nullus 15. vers verũ, de priuil. lib.* 6. & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Nauar. *dict. num.* 180 & Henriq *d. lib 13. cap. 48. §. 5 litt. A,* & post alios Sayr. *de censur. lib 5 cap. 5. num.* 29. & 31. Ratio est, quia illi, propter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei causam dederunt, licet aliàs culpabiles existant, personaliter interdicti censentur, vt arg tex. *in c si sententia, vers. cæterum, de sent. excomm. lib.* 6. notant Doctores communiter ex Nauar & aliis, quos adducit Sayr. *dict. lib. 5. cap 4. num.* 10. *vers secundo*; constat autem concessionem etiam Iure communi factam aliquibus personis, vt tempore interdicti possint celebrare, vel interesse diuinis, personaliter interdictis non prodesse, vt post Couar & alios etiam in terminis *dict. cap. alma § aducimus*, explicat Suar. *tom. 5. de censur. disp* 34. *sect* 3. *num.* 2. Hinc euenit concessionem factam *in dict. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesse personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfaciant, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem *cap. alma, vers. illis etiam,* & notant Nauar. *num* 178. Vgolin. *de censur. tab 5. cap.* 7. Sayr. *cap. 6. à n.* 10. Suar. *disp* 33. *sect.* 1. *num.* 9.

*num.9.& 17.*dictis locis. Sic etiam *cap quod in te, de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulturam, eam eisdem denegare si interdictum non seruauerunt, multóque magis si ei causam dederunt, prosequitur ex aliis Vgolin *c.9. in princip.& cap.15.§ 4.* Suar.*disput.35 sect.3. num.1.* Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus, *dict.§.adiicimus*, celebrare, & aliis Diuinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederunt, comprobat Savr *d.cap.5. num.4.* Hinc denique licet *in § in festiuitatibus*, ob singularem eorum festorum honorem, concedatur personis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores: non satis conueniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij verò ab offertorio vt per Henriq *d lib.3.c.47 § 2* Sed facilius est cum Vgolin *c.8.§.12.à n.4.* intelligere verba simpliciter vt sonant, quod non appropinquent Altari, sed à longe stantes ad valuas Ecclesiæ, vt sic robore suffusi faciliùs à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili, probat text.*in c.50.dist.*

12 Huiusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laïci, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Diuinis licite interesse possint ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto deobligantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo *in cap. Missas, de consecrat. dist.1.* cum similibus, quæ explicat Suar.*tom de Relig. tract de diebus festis lib 2.c.15.* & in nostro proposito expresse resoluunt Nauar. *in manual. cap.21. num.3.in fine*, & post Sot. Medin.& alios, Henriq.*lib.7 cap.13.§.3.iuncta litter. I,& lib.13 cap.48.§.5.iuncta litter D*, & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr Emman.*in eius explicat.§ 5. num.6.* & Sebast. Acosta *ad eandem quæst.28 per totam:* confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem à iudice exeundi, mortaliter peccare si non audiat Sacrum; ergo similiter illi quibus facultas Diuinis interessendi tempore interdicti conceditur mortaliter peccabunt si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Auila *de censur part.5.disput.4.section.2.dub.6.* contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quòd nemo cogitur vti priuilegio sibi concesso, *leg.pen. Cod de pactis, cap si de terra, de priuileg.* cum similibus; nam facilè respondetur hanc obligationem non prouenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum, quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponentis omnibus non impeditis; & confirmatur; quia vt fatetur Auila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundũ Iuscommune non sunt prohibiti, sed potiùs seruata moderatione *d capit.alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus priuilegiatis, & quia supposito priuilegio, prohibiti non sunt interesse Diuinis.

13 Licèt Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta *c.responso 43.vers.præterea, de sent excom* quàm adultis, iuxta *c quoniam, eodem titul. l.b.6.* Et tam in Ecclesia speciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem. Nauar.*d c 27.n.178.* Cou *d p.2.§.2.n.7. vers idem, de confirmationis Sacramento*, Vgolin.*tab.5.c.7.§.5.* Henriq *d. d.lib 13.c 45 §.5.iuncta litt.I,& seq.* Savr.*d.lib.5.c 7.n.6.* Tolet *in sum lib.1.c.53.* Auila *d.disp.4.sect.1 dub.4. concl.1.* Suar.*d disp.13.sect.1.à n.7.* obseruantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt.

Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine *d cap.alma* conficere Chrisma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta maioris hebdomadæ, resoluunt citati per me *alleg.31.n 24* licèt ibi, *n.25.* eorum sententiam non approbem. 14

Non licere tamen Episcopo in loco interdicto & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre resoluunt citati per me *alleg.11.n.21.* vbi *n.24.* id limitandum esse censeo, data scilicet ministrorum necessitate. 15

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur ita Sylueſt Nauar & alij, quos refert, & sequitur Suar *disp 34 sect.3.* 16

Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cũ difficultate id aliis committit, arg.tex.*in Extrauag.prouida.de sent. excomm.* & ex iis, quæ Cou.*in cap alma mater p.1.§.1. num 5.* Suar *de censur tom.5.dispus 36.sect.3 num.8.cum seqq.* 17

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solum ob non solutionem debiti pecuniarij priuati, *d. Extrauag prouida*, Nauar *d. c.7.n.168.* Armil.*verb.interdictum §.5.num 27.* Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit Cald. *in tract. de Ecclesia interdicto memb.1. cap.4.* 18

Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritualia: vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Sylueſt. *verb.interdictum 5. Paragraph.3. numer.4. in fine.* 19

Item licet Episcopo eo tempore benedictionem priuatam in itinere, etiam publice dare, Nauar. *d.c. 27.n.176.* cum illa non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis. 20

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.*

2 Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.

3 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil dispensandi facultate non gaudent.

4 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conscientiæ forum.

5 Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.

6 Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.

7 Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.

8 Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, idest, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.

9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.

10 Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.

11 Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absoluendi potestatem? referuntur quatuor diuersæ opiniones, & n. 12. 13. 14.

15 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Concilij d. c. 6.

17 Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absoluendi facultate non gaudent.

18 Superiores, seu Conuentuales Religiosorum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa in d cap. 6.

19 Archiepiscopus dum actu visitat, gaudet prædicta dispensandi, & absoluendi potestate circa subditos Suffraganeorum, & cum ipsis Suffraganeis.

20 Occultum secundum vnam opinionem quoad præsens institutum dicitur, quod probari non potest.

21 Occultum melius dicitur, quod non est publicum etiamsi ab aliquibus sciatur.

22 Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, notitiam & probationem discussione non egentem.

23 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.

24 Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.

25 Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor.

26 Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.

27 Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.

28 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu occasione de illo coram legitimo superiore facta est.

29 Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.

30 Litis contestatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur.

31 Iudicium propriè post litem contestatam dicitur.

32 Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.

33 Etiamsi mediis deprauatis obtinuerit absolutionem ab imecto crimine.

34 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit.

35 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.

36 Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.

37 Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytum cum Subdiaconatu, eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.

38 Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.

39 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris dimissoriis, si sit occultus potest ab Episcopo dispensari.

40 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum.

41 Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.

42 Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.

43 Irregularis ob exercitationem Ordinum quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat susceptos, ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum.

44 Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit.

45 Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum.

46 Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum, illud dicitur, quod est illicitum intentum, & volitum in se.

47 Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa.

48 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modo delictum sit occultum.

49 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.

50 Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.

51 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret; sed caueret, ne occideret.

52 Homicidium mandans in persona vnius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.

53 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto rato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatæ tutela.

54 Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loco facultatem dispensandi in irregularita-

te

te contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?

55 *Irregularis efficitur, quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Inuasorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur?*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines, minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia.*

63 *Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.*

1 HODIE virtute S.Concil Trident. *sess.* 24. *de reform cap.* 6. licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostol. reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatū in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari; de cuius materia tractant Vgolin. *de irreg. cap.* 33. §.1. *cum sequentib & cap.* 26. *& de off. & pot. Episc. c.* 57 §. 2. *cum seqq.* Henriq. *in summ. lib.* 7. *cap.* 13. §. 2. *litter. V, & lib.* 14 *cap.* 18 *cum sequent*, Soar. *tom.* 6 *de censur. disput* 7. Sayr. *eodem tract lib* 7. *cap.* 7. Mar. Alter. *eodem tract tom.* 2. *disput.* 8. *de suspen. cap.* 3. Bonacin *eodem tractat disput* 7. *quæst.* 5. Nauar *cons.* 15. *sub tit. de sentent excomm in antiq & consil.* 11. *sub tit. de priuileg. in nouis*, Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disput.* 37. *num.* 11. *cum sequentib. & disp.* 40. *num.* 17. *& lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 12. *& lib.* 8 *disp.* 2. *à num* 10. & latius *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 11. Iacob de Graff. *tom.* 2. *cons titul. de homicid. consil.* 2. *n.* 11. *cum sequentib.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 5 *à num.* 1. *& lib.* 30. *tr* 2. *tit.* 3. *à num.* 91. Coninch. *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disput.* 18. *dub.* 14. Didac. de Arrojo *de Sacrament. titul. de irregular. num.* 10. Anton. Fernandez *in examine Theolog. mor. p.* 3. *c.* 9. § 16. *n.* 7. *&* 8 *& p.* 4 *cap.* 7. §. 1 Nicol. Garc. *de benef. part.* 7. *c.* 11. *à num.* 12. *& part.* 11. *c.* 10. *n.* 112. *cum sequentib.* Armend. *in add. ad recopil. legum Nauar. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irreg in declar. num.* 6. *cum sequentib.* Ioan. Valer. *de differen inter vtrumque forum, verb. irregularitas differ.* 7. Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 117. *p.* 4. vbi me non citato multa ex hoc loco deducit, nouissimè Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta p.* 2 *lib.* 8. *c.* 8. *num.* 23 *cum sequentib.* nouissimè Ioan. Machado *in tr del perfetto confessor, y cura de almas, lib* 1. *p.* 3 *tract.* 16 *docum.* 10. Maurit. de Alzedo *in praxi de Episcop. p.* 2 *cap* 6. Portel. *in dub. Regular verb. dispensare n.* 8. *cum seq.* Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 2 *diff.* 9. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul resol.* 52. *n.* 13. *cum seq.* nouissimè Philiber. Marchin. *de Sacram. Ordinis tr.* 1. *p.* 9. *per tot.* latissimè Ioan. Angel. Bossi. *in tr. de tripl. Iubil priuileg. sect.* 1. *casu* 10. §. 1. *cum seqq.* Trullench. *in expos. Bullæ Cruc. lib.* 1. §. 7. *c.* 2. *dub.* 6. & cæteri omnes in discursu citandi.

Verùm pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tractabitur, Episcoporum & subditorum nomine qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario prouenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur in hac materia?

EPiscopi, quibus à Concil Tridentin *dict. cap.* 5. 2
conceditur dispensandi facultas in casibus sibi permissis, sunt quicumque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamuis non consecrati, quia illis competunt ea quæ sunt iurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probaui *alleg.* 36. *num.* 6. quare ita tenent citati à Cened. *ad Sextum. collect.* 4. *num.* 3. quibus adde Suar. *tom.* 5. *disput.* 42. *sect.* 2. *n.* 7. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 2 *cap.* 6. *num.* 39. Sanchez *de Matrimon. lib.* 8. *disputat.* 2. *numer.* 11. Gutier. *eodem tract. cap.* 49. *à numer.* 16. Mar. Alter. *d. tom.* 2. *disput.* 8. *de suspens. cap.* 2. *vers. tertio notandum*, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, & quotidiana resol.* 136 Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 20. *c.* 10. *num.* 270. Floron. *de casib. reseru. p* 1. *cap.* 4. §. 7. *nu.* 9. Hieron. Pharaon. *d. tr* 1. *sess.* 18. *casu* 30. *&* 31. Bossi. *d. casu* 10. *n.* 201. nouissime Trullench. *in exposit. Decalogi lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 4. *n.* 2.

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Con- 3
cil. Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa *dict. c.* 6. quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas; neque videtur acceptatum quoad fauorabiles. Ita tenent, & decisum referunt Armendar. *dict. loco n.* 11. Nicol. Garcia *dict p.* 7. *cap.* 11. *numer.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 532. *in* 1. *edit. & resolut.* 445. *n.* 3. *in* 2 *edit.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2 *cap.* 11. *n.* 2. Mar. Alter. *d. d. cap.* 2. *concl.* 4. *vers. primò animaduertendum est*, Bonacina *d. disp.* 7. *q.* 5. *puncto* 1. *num.* 2. Vgolin. *de offic. Episcopi c.* 57. § 2. *ad fin.* Filliuc. *d. tr* 10. *c.* 10. *n* 269. Gauanr *d. verb. absolutio n* 6 Bossi. *d. casu* 10. *n.* 202. me citato *in hoc loco* Alzed. *d p.* 2. *c.* 6 *n.* 29. Trullench. *citato loco*, Stephan. Daluin. *de potest. Episcopor. c.* 26. *n.* 19. *in princ.*

Non conuenit hæc potestas Episcopo in ordine 4
ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio
Episcopo habenti iurisdictionem in suos subditos,
vt Concil. declarat: sub quorum nomine compre-
henduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi
quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij
subditi, vtpote, qui ibi domicilium habent, vel
quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum,
eo quod in sua diœcesi inueniuntur tanquam ad-
uenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scho-
lastici, ac mercatores: nam quod Sacramenta † 5
Confessionis, & Eucharistiæ sunt subditi Episcopi
loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali
Ecclesiæ, vel ex interpretatiua voluntate Summo-
rum Pontificum. Ita Suar *de Pœnit tom* 4. *disputat.* 30.
sect. 2. *numer.* 3. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *disput.* 23.

num. 12. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia dict. part. 11. cap. 10. numer. 139. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. Vicarius, q. 18. dub. 4. Bonacina de censuris disput. 1. quæst. 3. puncto 2. num. 5. Henriq in summ. lib. 14. cap. 10. §. 5. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 12. c. 4. quæst. 16 resolut. 4. pag. 460 Nald. in summ. verb. absolutio à peccatis n. 9. Nouar. dict. conclus. 2. num. 2. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 11. num. 19. Marchin dict. tract. 1. part. 9. diffic. 5. à num. 1. Floron de casib. reseru. part. 1. c. 4. §. 7. num. 10. me citato in hoc loco Bossi. d. casu 10 §. 6. num 115. Trullench d. lib. 1. cap. 3. dub 4. num 6. In absolutione enim casuum reseruatorum, & censuram impedientium receptionem Sacramenti, videtur requiri ea saltem subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat, Bonacina dict. disput. 7. quæst. 5. puncto 1. n. 4. & ideò ille, qui non est subditus Episcopi, putà Medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in ciuitate, sub decreto d. c. 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ à suis criminibus absolui valeant, etsi illa aliis in ciuitatibus commiserint; ita decisum referunt Nicol Garcia d. c. 10 n. 139. in 3. declarat. Armend dicto loco n. 18. Stephan. Daluin. d. cap. 26 in fine.

6 Verùm licèt prædicta vera sint in absolutione casuum reseruatorum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientiæ: in obtinenda tamen dispensatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, quæ resoluo alleg. 36 n. 17. & decisum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar. locis proximè citatis, me citato in hoc loco Alzedo p. 1. cap. 6. n. 45. quamvis contrarium teneat Henriq. d. §. 5.

7 Quæ quidem dispensandi potestas etiam extra diœcesim potest ab Episcopo erga subditos suos exerceri: nam verba Concilij in d. c. 6. ibi, in diœcesi sua, referuntur ad posteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Episcopis facultas absoluendi a reseruatis, ex ea ratione, quia Episcopus dum in sua diœcesi existit, potest cum suo subdito in aliena diœcesi existente extraiudicialiter dispensare, cum iurisdictio dispensandi exerceri possit circa absentem. Ita docent Suar de censur. tom. 5 disp. 41. sect. 2. num. 10 & 12. in fine, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2 c 11. n. 12. Bonac d. disp 7. q 5. punct. 1 n. 4. Fagundez in quinque Eccl. precept. p. 2. lib. 8. c. 8 num. 35. Præpos. in 3 p. D. Thom p. 1. de censur. in communi dub. 14. n. 99. Diana resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 96 me citato in hoc loco Marchin. d. p. 9 diffic. 5 n. 12. Bossi. d. casu 10 num. 166. Fr. Emman. in sum. tom. 3. cap. 5. n. 3. Alzedo d. parte. 2. c. 6. num. 28. Quicquid dicant Fr. Emman. in sum tom. 2. cap. 69. n. 2. in fine, Henriq d. §. 5 in princ. Vgol. de offic. Episc. c. 57. §. 1 n. 6 Alzedo in praxi p. 2 c. 6 n. 42. Auila de censur p. 7 disput. 10. dub. 6. Cùm ergo Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat dispensare cum sibi subditis hac potestate vti poterit intra, vel extra diœcesim, iuxta principia dispensationum, at verò in absolutione à quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, de quibus agit secunda pars d. c. 6. cùm debeat esse Sacramentalis, vt ibi ostenditur in illis verbis, in foro conscientia gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari; & non posse fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quòd fiat ab Episcopo præsente pœnitente intra diœcesim commorantibus.

Et quòd verba illa, in foro conscientia, sint intelligenda, id est, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, refert pluries Sacram Cardinalium Congregationem censuisse Nicol Garcia de benef. par. 11. cap. 10. num. 139. resoluit Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 445. num. 8. & accipi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Pœnitentiariæ; quicquid prædicta verba significare, quòd absolutio data vel facta, nihil prosit quoad forum exterius, & per consequens posse Episcopum extra Confessionem absoluere in casibus particularibus occurrentibus, dicant Nauar. dict. consil. 11. num. 1. Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 2. vers. Episcopus, Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 20. art. 7. & quæst 61 art. 10. Suar de relig. tom. 2. tract. 6. lib. 6. c. 16. num. 4. Sanch. lib. 8. disput. 34. num. 29. Graff. lib. 1. cap. 13. num. 32. Claudius Solerte de potest. Confessar. cap. 30 §. 1. Homobon de examine Eccles. tract. 5. cap 5. quæst. 31 Diana resolut. moral. tom. 1. tract. 5. resol. 2. in fine, Marchin diffic 5 num. 11. Lazar. de monit sect. 5. quæst. 15. num 9. Duard d. quæst. 11. n. 30. Floron de casib. reseru. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 17. Hieron. Pharon. in suo prompt. tract. 1. sect. 18. casu 31. Bossi. d. casu 10 num. 167. idem Suar in tractat. de F. de disput. 41 sect. 4. num 6. Castr. Palao de pœnis hæreticor. tract. 4. disput. 4 num. 11. nouissimè Trullench. d. lib 1. cap. 3. dub 4. num. 9. vbi tamen propter praxim Sacræ Pœnitentiariæ nostram sententiam esse sequendam asserit. 8

Ex quibus infertur Episcopum eo ipso, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeri cum eo dispensare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt dispensetur ab Episcopo ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo sciat Ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi; tum quia Episcopus non præsumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt promoueatur, Maiol. de irregul. cap 51. num. 8. Henriq d. lib. 14. cap. 17. §. 4. litt P, Suar. de censur. disp. 41. sect. 3. n. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. c. 14. num. 10. Auila par 7 disput. 6 sect. 5. dub 6. Menoch. de arbitr. in addit casu 564 n fin. Basil. Pont. de Matrimon. lib. 8. cap. 15. num 7. 15. & 16 me citato in hoc loco Marchin. d tract. 1 p. 9. cap. 4 num. 3. cum seqq. Quicquid dicant Nauar in man c. 27. n 74. vers. sed dubium, Sanch. de Matrim. lib. 7 disp. 3 n. 25. Tiber. Decian respons. 31. n. 7. tom. 4. Dec. cons. 18 n 24. tom. 1 & Oldrad cons. 329. n. 4 ibi, Præterea video in Episcopo, quòd si aliquid conferat alicui, vel promouet eum, qui de Iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest conferri quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus, & gloss. in cap. Ioannes, 51. dist. & quod ipso facto dispensetur, probatur in cap. veniens, de fil. Presbyt. & in cap. litteras, de restit. spoliat. & latius idem prosequitur num. 5. idémque latissimè comprobat per totum consilium sequens 330. præcipuè n. 6. per text. in l. fin. C. qui admitt. ad bonor. poss. vbi pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit; sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare & supplere videtur defectum ætatis, & eandem sententiam tenent Natt. cons. 402. n. 29. Roman cons. 216. n. 7. & cons. 307. Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, vt optimè Alex. cons. 164. n 8. concl. 7. 9

Hanc dispensandi, & absoluendi potestatem Episcopo concessam sine eius speciali concessione Vicarius generalis exercere non potest, quia id Conc. requirit, ibi, aut Vicarium ad id specialiter deputatum; tum quia in generali concessione hæc non veniunt, cap. penult, de pœnit. in 6. Quare ita tenent Rebuff. in 10

praxi

praxi beneficiali, tit. de forma vicariatus, num. 179. cum sequentib. Sbrozius de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 19. num. 1. & q. 179. n. 1. & quæst. 180. n. 2. & q. 184. nu. 1. Vgolin. de potestate Episcopi, c. 4. §. 7. n. 2. vers postremo, Suar. de censuris disp. 41. sect. 2. n. 8. Narbona de appell. à Vicar. ad Episcopum p. 1. n. 229. faciunt quæ eleganter tradit Campan. in diuersorio Iuris Canonici rubr. 11. cap. 23. n. 148.

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absoluendi aliis? Quæstio est dubia; in qua pro affirmatiua parte, quod scilicet possit committere, & delegare illis faciunt multa, & validiora fundamenta; in primis nulla occurrit ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem reseruare Episcopo per seipsum tantum exercendam, præsertim cum non declaret hanc potestatem Episcopis conuenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut aliquando facit, sed simpliciter eam Episcopis concedit; ergo videtur virtute huius decreti hæc potestas annexa iure Ordinario iurisdictioni Episcopali, atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ; si enim eligeretur, nec generaliter, nec specialiter posset Episcopus delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ cum personæ incognitæ delegetur, vt tradunt Ias in l more maiorum, num. 65. ff. de iurisdictione omnium iudicum, Gregor. Lopez l. 47. in fine, tit. 8 p. 3. Menoch. de arbitr lib. 1 quæst. 64 n. 17. Quare hanc partem tenent Nauar. d. cons. 11 de priuilegiis num. 4. Sanch de Matrim lib. 2. disput. 40. n. 17. vers. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 11. num. 23. Azor. instit. moral p. 1. lib. 8 cap. 10. q. 11. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta p. 2. lib. 8. c. 8. num. 16. Marchin. d. diff. 5. num. 14. Duard. in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 1. quæst. 15. n. 34. Paul. Layman in Theolog. moral lib. 1. tract. 5 part. 2. c. 5. n. 2. obseruantes Concilium d. cap. 6. intelligendum esse, vt velit Vicariũ Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hoc casu, nisi sibi specialiter committantur: non autem vt velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

12 Verum Henriq. lib. 14. de irregul. c. 19 in fine, & lib. 6. de pœnit c. 14 §. 7. iuncto comment. litt. O, ait non posse Episcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos casus, vt habeant facultatem generalem absoluendi, vel dispensandi pro suo arbitrio, sed tantùm posse delegare, quando casus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipsius faciat? quod quidem ex eo comprobat, quia Concilium d. c. 6. expressè concedit Episcopis posse dispensare per se, vel per Vicarium specialiter deputatum, tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ.

13 Alij verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione; ac absoluendi à casibus reseruatis: vt in prima exerceri possit per quemcunque, cui generaliter ab Episcopo sit delegata iurisdictio: secunda vero conueniat tantum Vicario, qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absoluendi à casibus reseruatis; differentiæ rationem in eo constituunt, quia Concil. d. c. 6. Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absoluendi in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, suos subditos, dicitur, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatũ potius volens coarctare, quàm ampliare hanc iurisdictionem; nam si non addidisset verba illa, liberum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti: Concilium autem volens illam concedere tantùm Episcopo, & Vicario ad id specialiter deputato, ita peculiariter expressit.

Sed nonnulli diuersum prædictorum verborum esse sensum arbitrantur, sentientes Concilium voluisse hanc potestatem dispensandi super irregularitate, & suspensione solis Episcopis indulgere, vt per seipsos illam exercerent, neque possent aliis delegare, quasi in hoc sit electum ministerium personale Episcopum; ita Suar. tom 5. de censur. disp. 41. sect. 2. num 8. Gutier canon lib. 1. c. 13 n. 29. Anton. Ricciul. de iure person. extra gremium Eccles. existent. lib. 5. cap. 16. n. 3 Hieron. Pharaon. in suo prompt. tract. 1. sect. 18. casu. 33. in fine. ex eo probant, quia Concil. in eodem cap. agit de dispensatione, deinde de absolutione, & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensitione, potestatem autem absoluendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum; ergo clarissimè apparet mentem Concilij fuisse priorem iurisdictionem communicare tantum Episcopis, quia extensio, quæ in secundo casu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur: constitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel suppletur, aut limitatur, & restringitur l. vnic. in princ. C. de inoff. dotib. Cum igitur Concil. nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario, si enim illam voluisset concedere Vicario, vtique id expressisset, sicut fecit in secunda parte, in qua agit de absolutione, argum. text. in l vnic. §. sin autem ad deficientis, C de caduc. tollen. cum aliis citatis in libello de principiis vtriusque iuris litt. L, num. 32. Ratio autem diuersitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem absoluendi in casibus reseruatis, quam potestatem dispensandi ab irregularitate, & suspensione eam assignant, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio, ita Mar. Alter dict. cap. 3. concl. 4. vers. tertiò notandum, vbi ex aliis hunc sequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere sententiam non audeo, dum super hoc peculiarem non habuero decisionem, interim studiosus iudicet lector. 14

Quæret aliquis, quis possit cum Episcopo dispensare, si occurrat casus, vt ipsemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. d. cap. 6 Putat Mar. Alter d. concl 4 vers. tertiò quæri potest. non posse Episcopum, cum sit delegatus, huiusmodi potestatem, quam habet dispensandi, alteri committere, vt secum dispenset. Verum alij communiter, & melius respondent posse ipsummet Episcopum alteri committere vices suas, vt secum dispenset, & ad se absoluendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipse habet ex d. cap. 6. Concilij Trident. in sibi subditos. Ita Maiol. de irreg. lib. 2 cap. 2. num 12. versic. est autem, & lib. 5. c 51. n. 7. Suar. tom. 5. disp. 41. sect. 1. nu. 9. Henriq. in sum lib 14. de irreg. c. 18. §. 3. Piasec in praxi. noua Episcop par 2. cap. 1. num. 17. pag. 107. Sayr. d. lib. 7. cap. 9 num. 5. Armend. vbi proximè numer. 12. Aloys Ricc in praxi rerũ fori Ecclesiast. decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. nu 2. in 2. edit Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit de disciplina clericali §. 1. num. 54. Sanchez de matrimon. lib. 8 disp. 3. n. 3. & in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 11. numer. 11. nouissimè Fr. Lud. à Cruce in exposit. Bull. Cruciata, disput. . c 6. dub. 18. num. 1. in fine, Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb iurisdictio, differ. 9. 1

num. 12. Filliue tom. 1 tract. 10. c. 10. num. 172 Floron. de caſib reſeru. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 14. Gauant. in manual. Epiſcop. verb Abſo'utio. n. 7. Duard in Bull. Cœnæ lib. 5. §. 2. quæſt. 11. n. 29. me citato in hoc loco Boſſ. d. ſect. 1. caſ. 10. n 188. me etiā citato in hoc loco Alzed. de præcell. Epiſcop dignit. p. 1. cap 5. num. 123. & c. 6. num. 68.

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem diſpenſandi, & abſoluendi conceſſam Epiſcopis per Concil d. cap 6 nam licèt illa facultas competat Epiſcopo iure ſpeciali, tamen competit ei Iure communi & iuriſdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis reſoluunt Beja in reſponſis caſuum cõſcientiæ. p. 4. caſu 37. verſ. tandem nullus, Sayr. in claui Regia, lib 6 cap. 11 numer. 84. Henriq lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14 cap. 10. §. 1. Fr. Emman q. Regul. tom 1. quæſt. 61. art. 9. Cened ad Sextum collect. 4. nu 3 Suar. tom 4. de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. nu. 4. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 3. collect. 721. verſ tertiò dubitatur, & in praxi fori Eccleſiaſtici. deciſ. 533. in 1. edit. aliàs reſol. 466 in 2 edit. & in praxi aurea reſol. 11 n. 5. Sayr. deciſ. 31. de tempor ordinat. Alzed. d p. 1 c. 6. nu. 75. Piaſec. in praxi noua. Epiſcop. p. 2. cap. 1. n. 16. pag. 106. Sanchez de matrim. lib 8 diſp 2. n. 14. Nicol Garc. de beneficiis, part. 5. cap. 7. num. 41. & part. 7. cap. 11. nu. 21. Nouar in ſing Canonic. concluſ. 2. n. 3. Diana part. 4. tract. 4. reſol. 211. verſ notandum eſt Floron de caſib. reſeruatis, p. 2. cap 4. §. 7. n. 9. Duard. in Bull. Cœnæ lib. 3. §. 2. quæſt. 11. num. 16. & 17. Ganan. in man. Epiſcop. verb. Capitulum Sede vacan n. 48 Boſſ. dict. caſu 10. n. 207. nouiſſimè Marcel. Vulpe in praxi c. 44. numero 9. Quamuis contrarium teneant Marc. Anton. d. cap. 3. verſ. ex eodem, & Bonacin. de cenſuris diſp. 7. q 5. punct. 1. Alter. tom. 1. diſp. 6. de ſuſpenſ. c. 3. Stephan. Daluin. de poteſt. Epiſcop c. 27. num. 1.

17 Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, etiam nullius diœceſis, non gaudent prædicta facultate diſpenſandi, & abſoluendi cõceſſa Epiſcopis in Concil d. cap 6 ex eo, quia Conciliaris illa Conſtitutio hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potius eſt limitanda, vt nomine Epiſcopi intelligamus ſecundùm propriam ſignificationem huius nominis illos tantum, qui in Epiſcopi dignitate conſtituti ſunt, non inferiores Ita Aragon. 2. 2. q. 88. art. 12. conſ. 4. Cened. d. collect. 4. num. 5. Tolet. in ſum. lib. 1. c. 83 numer. 5. ad finem, Suar. tom. 1. de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. num. 6 & tom. 5. de cenſuris, diſput. 41. ſect 2. num. 7. Petr. de Ledeſm in ſumm. tom. 2. tract. 1. cap 6. poſt concl. 2 diffic. 1. Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſiaſt deciſ. 532. n 1. in 1. edit. & reſ. 555. in 2. edit. Mari Alter. d. c. 3 verſ ſed hic, Bonacina d diſp. 6 q. 5. puncto 1. n. 6. Gauant. verb, abſolutio, numer. 5. & verb. cenſura, num. 2. Campan rubr. 7. cap. 5. numer. 5. & cenſuiſſe ſacram Congregationem referunt Nicolaus Garc. d. par. c. 11. num. 13. & 17. Armendariz d. loco num. 9. & 10. Nauar. d. concl. 2. num. 4. Quamuis huiuſmodi Abbatibus prædictam diſpenſandi, & abſoluendi poteſtatem eodem modo eſſe conceſſam, quo Epiſcopo aſſerat Henriq. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 24. art. 13 & 17. & q. 61. artic. 9 & in ſum. tom. 2. cap. 10. num. 6. Flores de Mena variar. lib. 3. quæſt. 24. numero. 18. Sayr. in claui. Regia lib 6. cap. 11. num. 83. in fine, Auila de cenſuris, part. 7. diſputat. 10. dub. 6. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 1 cap. 11. n. 5. Duard. in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 8. num. 55. Monet. de commut vltim volunt. c. 5. n. 455. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 51 num. 8. Diana moral. p. 4. tractat. 4. reſol. 211. nouiſſimè Marchin d. tr. 1 p. 9 diffic. 1. à nu. 3. Portel. verb Prælati poteſtas ad abſoluendū, n. 30. Pharon d. tract. 1. ſect. 18. cap. 34. cum ſeqq. Boſſ. d caſu. 10. n. 211. Caſt. Palao de pœnis hæretic. tract. 4. diſp. 4. n. 4. nouiſſimè Trullench d. lib. 1. c. 3. dub. 4. nu. 3. Stephan. Daluin. cap 27. num. 2.

18 Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, ſeu Conuentuales Religionum exemptarum huiuſmodi facultate à Concilio Epiſcopis conceſſa erga Religioſos ſibi ſubditos, vti non poſſe, & ita à ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatione deciſum fuiſſe referunt Garcia d. c. 11. numer. 13. & 10. Armendariz d. loco num. 10. & reſoluunt Suar. de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 12. num. 12. & tom. 5. diſp. 4. ſect. 2. Petr. de Ledeſm. in ſum. tom. 2. tract. 1. c. 6. poſt concluſ. 20. diffic. 3. Valer. Regin d. n 29. verſic. quintum eſt. Lezana c. 11. numer. 6. Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religioſos ſibi ſubditos hanc poteſtatem habere, facultatè ipſis ad hoc data à Pio V. Conſtitutione ſua, incipit Romanus, de anno 1571 die 21. Iulij, tenent Piaſec. in praxi noua Epiſcop part. 2. p 3. num. 52. in princ. Henriq. in ſumm. lib. 6. cap. 16. §. 8 & lib. 7. cap. 25. §. 2. & lib. 14. cap. vltim. §. 5. ad fin. Fr. Emman quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 61. art. 9. Fr. Lud. Beja in reſponſis caſuum conſcientiæ, part. 4. caſu 37. in princip Fr Ioannes de la Cruz de ſtatu Religionis lib. 1. cap. 6. dub. 16. Sayr de cenſuris, lib 7. cap. 7. nu. 23. Molin. de iuſtit. tract. 3. diſp. 61. num. 4. & 5 diſp 70. in fin. Iacob de Graffiis tom. 1. conſil. ſub tit. de homicidio conſil. 2. num. 23. cum ſequentib. Sanchez de Matrim. lib. 8 diſp. 2. num. 14. in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 11. num. 7. Coriolan. de caſib reſeru part. 1. ſect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. num. 4. Barthol. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 3 quæſt. 125. Portel. in dub. Regularib. verb. Prælati, num. 36. nouiſſimè Boſſ. d cap 10. numer 210. cum ſeqq. vbi numero 223. ſubdit huiuſmodi Prælatos Regulares poſſe alteri committere dictam facultatem diſpenſandi & abſoluendi. Ioan. Valer. de differ. inter vtrũque forum, verb. Regularis differ. 6. verſ. denique, Nauar. d. concl. 2. n. 6. Barthol. de Vecchis in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 9. dub. 18. ex numer. 4. Hieron. Roderic. d. reſol. 52. num. 13. Diana p. 4. tract. 5. reſol. 111. in fine Marchin. d. diffic 1. n 9. Sigiſm & Bonacin de elect. p 2. c. 1. dub. 50 & hęc ſecunda opinio attenta dicta Pij V. Cõſtit. in praxi ſequenda eſt, illa verò non extante, in puncto Iuris primam veriorem iudico, me citato in hoc loco Trullench d. dub 4. n. 5.

19 Archiepiſcopus dum actu viſitat habet facultatem abſoluendi ab irregularitate occulta virtute Concilij Tridentini circa ſubditos ſuorum Suffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad abſoluendum. Ita Henriquez lib. 14. cap. 18. num. 3. Suar. tom. 4 diſputat. 30. ſect. 2. numer. 8. Sayr in claui Regia lib. 6. c. 11. num. 79. Auil. de cenſur. part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub 10. concluſ. 3. & part. 7. diſp. 10. dub. 6. notab 2. circa primam concluſionem, Sanchez in præcepta Decal. lib. 2. cap. 11. numer. 5. & lib 4. cap. 38. num. 13. & 15. Marchin d. tract. 1. part. 9 diffic. 1. nu. 8. Ioan Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. iuriſdictio, different. 4. num. 1. me citato in hoc loco Boſſ. d. caſu 10 num. 215. Alzed. d. part. 2. cap. 6. num. 40. Bonacin de cenſur diſput. 1. quæſt. 3 puncto 2. num. 7. verſ. tertio, vbi in verſ. ſecundo, dicit etiā poſſe Archiepiſcopum à cenſuris latis à Suffraganeis, vel à Sede Apoſtolica abſoluere ſubditos Suffraganeorum, quando malitioſè, aut negligenter differunt abſolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu viſitationis non ſolùm poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum Suffraganeorum, ſed etiam cum ipſiſmet Epiſcopis Suffraganeis, vt contra Suar. tenent Henriq.

dict.

dict.c.18.num.4.Auila p.7.disp.6 sect.5.dub.5.Bonacina de censuris disp.7.q.5.punct.1.num.1.in fine. Boss.d. cas.10.n.226.vbi num.217. subdit quòd immo quocumque tempore, & sic extra visitationem, poterit Archiepiscopus vti dicta facultate dispensandi & absoluendi circa suos Episcopos Suffraganeos, sicut potest circa subditos suæ propriæ diœcesis, & citat post alios Sayr.dict.cap.11.numer.79. Floron.de casib. reseru.part.1.cap.4.§.7.num.14.Trullench d.dub 4 numer.4.

Occultum quid dicatur, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet?

20 CVm Episcopi virtute Concilij Tridentini sess. 24.de reformat.cap.6. possint omninò dispensare in omnibus irregulatitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, opportune inquirendum est quando dicatur delictum occultum, vt Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel suspensione per illud incursa? Sunt qui teneant occultum in præsenti materia secundum terminos Iuris esse regulandum, & propriè dici, quod non potest probari. Ita Iacob.de Graff. tom.2. cons sub tit.de homicid.cons 1. num.20. Nicol.Garcia de benef part.7.c. 11.num 46.Armendar.in addit ad recopilat.legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de irregularitat in declaration.numer.25.

21 Verùm communis Doctorum resolutio tenet occultum in præsenti dici, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur, & potest tergiuersatione celari; quia Concil.d c.6. à regula dispensandi excipit deducta ad forum contentiosum: ergo non excipit occulta, quæ probari possunt, si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta; tum quia occultum plerumque accipitur non prout est improbabile, sed prout contra distinguitur à notorio, publico, vel saltem famoso, secundum Panormit.in cap fin. de tempor ordin vbi occultum crimen ad hoc, vt quis possit promoueri, appellar illud quod opponitur notorio, licet probari possit, idem Panormit.in cap.
22 quæsitum, de Pœnit.& remiss. † Et notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem, vt per text in cap. vestra, de cohabit.cleric.& in cap.cura olim.14. de verb. signif. tenent Clar. lib 5.§.fin.quæst.9.Mascard.de probation.conclus.1101.Paul Camitol. respons.moral lib.1. quæst.57. Mench.illustr.cap.1.num 11.cap 20 nu 13. Farinac. in praxi crimin quæst 28. Menoch de arbitr. casu 166.numer.4.Iacob.de Graffiis in aureis decis p.1. lib 1.cap.23.num.43.& seq. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.1.cap.5.§.2.n.6.nouissimè me citato in hoc loco Bossi. de triplici Iubil priuilegio, sect.1.casu 10.
23 §.3.n.26.in fine. Hinc† notorium dicitur delictum cõmissum vel confessum in iudicio, Mascard concl.1326. n.4.post Afflict.Menoch.& alios, Farinac d q.21.n.31. Stephan.Gratian.discept.forens.c.142.nu.9.& 10.Al-
24 drete d.§.2.n.11.Item,† & omne illud, quod ex actis iudicij constat, ex citatis per Menoch.remed.1.recup. n.132.& de arbitr.casu 166 nu.6.& cons 00.num.6. Tiraq.de retract.lignag.§.·6 glos.1.n.44.Mascard.conclus.1101.num 13.cum sequentib. Farinac.d.q.21.n.14.& quæst.9.numer.20.Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.3.cap 15 num.4.Aldrete dict.§.2 num.10.Boss.d.§. 3.num.20.Vel deducitur ex sententia in iudicio prolata, Mascard.concl.1296.num.15.Farinac.d quæst.21. num.31. Quare textum illum intelligendum esse de illo occulto, quod probari potest, sed à paucis scitur, & aliqua valet tergiuersatione celari, tenent Nauar. in man.cap 27.num.254.in fine, versic vndecimo, Sorb. compend. Mendicant.in resolut materia absolut. pag.48. Anton.Roch de visitatio.verb occultus.Vega in summa part.1.c.49.casu 16. Tolet.in summ lib 1 cap.89 num. 5. Læl Zech. de casibus Episcopo reseruatis casu vltim. num.1.& casu 1. de irregularit. circa finem, Vinal in candelabro aureo, titul. de irregul.num. 315. Zerola in praxi Episcop p.2 verb.irregularitas,§.1.Azor.institut. moral.part.1.lib.8.cap.10.quæst.9. Auila de censur.p.2. c.7.disp.1 dub.12.concl.2.& p.7. disp.10.dub.6 Mar. Alter.eod tract.tom.2.disp.8.de suspens.c.versicul.secundo notandum, Suar tom.4.disp 30.sect.2.num.2. & tom. 5.disp.41.sect.2.num.6.Campan in diuers.Iuris Canon. rubr.6 cap.5. n.7. Duard.in Bull.Cœna lib.3.§.2.q.11. num.4.& 5.Floron de casib reseruat part.1.cap.4.§ 21. num.1.Gauant.in manuali Episcop.verb.absolutio,n 11. me citato in hoc loco, Alzed.d p.2.cap.6.n.12. Molina de iustitia, tr.3 disput.79.n.8.vers.secundo, Fr.Emman. quæst Regular.tom.1.quæstion.24. art.11.Paul.Comitol. respons.moral.lib 6.quæst.44.num.1.Vgolin.de potestate Episcopi, cap.57.numer.5.Piasec in praxi noua Episcop. part.1.cap.1.num.56.pag.62.Aloys.Ricc in praxi for. Ecclesiast.decis 523.in 1.edit.& resolut.450.in 2 edit. Sayr.de censur lib 4.cap.17.numer.21. & lib.·.cap.13. num.12.Sanch.de Matrim.lib.2.disput.37 numer 11.& lib.8.disput.34.numer.55.& in præcepta Decalogi lib.1. cap 12.numer.19 cum sequentib. Reginald.in praxi fori Pœnit.lib.30.tractat.1 numer.30.me citato Bonacin.de censur.disp.1.quæst.3 punct.2.num 1.vers.quartò Fr Sigism à Bononia de elect.dub.71.à num.7.Nouar.inter decisiones Neapol. Aloysij Riccij decis.117. part.4. vbi multa est hoc loco me non citato desumsit; nouissime Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part.2. lib. 8 cap.8.n.23. Barthol.de Vecchis in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit.disp.9.dub.16. nu.3. Hieron.Roderic in compend.quæst.Regul.res.52. num.23.Alzed.d.part.2.cap.6.num.12.March. in dict. part.9.diffic.2.nouissimè me citato in hoc loco Bossi.de triplici Iubilæi priuil.sect.1.casu 10.§.3. num.26. nouissimè Marcel Vulpe in praxi iudic.fori Eccles.cap.44.n. 10. latè & eleganter Stephan.Daluin. de potest Episcop cap.26.num.3.cum seqq. vbi ex præscripto Iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. *Primò* illud, quod non est sua natura probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem hominis, eiusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesia iudicat. *Secundò* id, quod sua quidem natura est probabile, probari tamen non potest, quia nemo illius notitiam habeat, vtpòte corã nemine factum. *Tertiò* illud, quod probari quidem potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est vulgare neque in iudicium deductum, & num.9. notat per casus occultos Sedi Apost. reseruatos vigore Concilij dict. cap.6. Episcoporum iurisdictioni concessos, non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occulti, sed tantum eos, qui secundo, & tertio modo nouissimè D.Felician.de Vega, tunc Archiep. Mexican.in relect.c.& si clerici § de adulteriis in 252. cum seq de Iudic.

Ex quibus rectè infertur posse Episcopum virtu- 25
te Concil.in dict.cap.6. dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor, nec de illo sit fama in maiori parte viciniæ, vel collegij; vnde in magna ciuitate quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, non satis videtur ad notorium, vt docent Henriq.d.lib.13 cap.5. §.2.Sayr.de censur.lib.2.c.12.nu.19.Sanch.dict cap.11. num.19.Trullench d.cap 2. dub.6.num. .Vnde etiam optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum, quòd non tantùm actus,

qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt publi-
26 cum eum fecisse delictum, hinc reso. .entes † posse
Episcopum dispensare etiamsi actus sit materialiter
publicus, non verò formaliter in quantum delictum,
adhuc enim occultum dicitur delictum Ita Emman.
Sà *verb. Episcopus num.* 35. Fr. Emman. *in sum part.* 1. *c.*
176 *n.* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 20. *num* 4. Sayr. *de censuris*
lib. 7. *cap.* 3. *num* 13 Bonacina *eodem tract. disp.* 7 *quæst.*
5. *puncto* 1. *n.* 4. *vers dixi in prouenientibus*, Fr. Sigism à
Bononia *de elect dub.* 71. *num.* 8. Fagundez *dict. cap.* 8.
num. 25. *&* 29. Sanch. *dict. lib.* 8. *disp.* 34. *numer.* 56 Pia-
sec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *c.* 1. *rub. de dispensat.*
sub num. 56. *fol.* 61. Aloys. Ricc *in praxi fori Eccles. re-*
solut 450. *numer.* 5. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de censuris tab.* 1.
cap. 13. §. 7. *sub num.* 4. Galet. *in margarita casuum con-*
scientiæ verb. delictum, vltim. Campan. *in diuersorio iu-*
ris Canonici rub. 7. *c.* 5 *numer.* 3. me citato Trullench.
dict. cap. 1. *dub.* 7. *numer.* 3. & nouissimè *in sua exposit.*
Decalogi, me citato, *d dub.* 4. *nu.* 9. Hinc vnus Texeda
tom. 2. *lib.* 3 *tract.* 3. *num.* 138. existimauit posse Epis-
copũ dispensare in irregularitate ex homicidio vo-
luntario occulto proueniente, dummodo ita occul-
tum, vt nullus alius sciat id delictum fuisse à tali per-
sona, nisi solus ipse homicida, quasi Concilium *d lo-*
co an loquatur de homicidio omnino occulto, sed
aliquo modo, scilicet de illo, quod in iudicio probari
non potest, sed merito illud reprehendit Diana *mo-*
ral. resol p 6. *tr.* 6 *resol.* 58. *in med.*

27 Hinc etiam colliges posse Episcopum dispensare
in irregularitate proueniente ab excommunicato ce-
lebrante, quando excommunicatio est occulta, licèt
celebratio sit manifesta, nam ad hunc effectum cen-
sura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis
ignorantibus, illam tamen eo casu incurri. Fr. Ludou.
Miranda *in man prel. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 14. *concl* 2. Piasec.
in praxi noua Episc. p. 1. *c.* 1 *n.* 56. *pag* 61. Nauar. *cons.* 1.
sub tit. de clerico non ordinato minist. in vtraque edit. Ga-
let. *d. verb. delictum pen.* Lxl. Zech *d. casu vltim. n.* 1.
vers. & quod, pag. 248. me citato *in hoc loco* Homobon.
de examine Ecclesiastico tract. 12. *cap.* 3 *quæs.* 13. *resol.* 3.
in fine, & me hic citato March. *d tract.* 1. *p.* 9. *diffic.* 1.
n. 4. 5. *&* 6. nouissimè Bossi. *d.* §. 1. *n* 13. Quidquid du-
bitet Additionator *ad dictum cons. Nauarri.* Hinc si
contingat delictum in vna ciuitate esse publicum,
vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum
vel quia per Iudicis sententiam probatum, in alia
verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensa-
tio in irregularitate esset occultum, tunc licebit Epi-
scopo absoluere, vel dispensare modo notitia talis
delicti non sit illuc facillimè peruentura; quia in tali
loco delictum verè dicitur occultum, nec semper
adest periculum diffamationis propter locorum di-
stantiam. Ita contrà Suar *de Pœnit. disp.* 30. *sect.* 2. *n.* 1.
Sanctarel. *de heresi c.* 5. *dub.* 6. *num.* 26. resoluunt Aui-
la *de censur. part.* 2. *c.* 7. *disput.* 1. *dub.* 11. *concl.* 2. Sanch.
in precepta Decal. lib. 2. *c.* 11. *num.* 10. Duard. *in Bull.*
Cœnæ Domini lib. 3. §. 2. *q.* 11. *n.* 10. Fagundez *in quin-*
que Eccles. precepta part. 2. *lib.* 8. *c.* 8 *n.* 28. Marchin *d.*
part. 9 *diffic.* 2 *n.* 7. Trullench *d. dub.* 6. *n.* 2.

28 Delictum deductum ad forum contentiosum, ad
hoc vt Episcopus in irregularitatibus, & suspensio-
nibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem
non habeat, dicitur statim ac denunciatio, aut accu-
satio de illo coram legitimo iudice facta est, ita Mar.
Alter. *d. cap.* 3. *vers. postulabit*, vbi multis nititur suam
comprobare sententiam. Vel vbi primum citatio est
facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium,
§. *fin. Instit. de pœna temerè litig gloss. in rub. C. de in ius*
vocando, vt tenet Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccle-*
siast. decis. 522. *in* 1. *edit. & resol.* 449. *in* 2 *edit.* Floron.
de cas. reser. c 4. §. 21. *n.* 3. nouissimè Marcel. Vulpe. *dict.*
cap. 44. *n.* 10. *in fine.*

Verùm ego tenerem delictum dici deductum ad 29
forum contentiosum post litis contestationem, ex se-
quentibus, *primò* quia † forus contentiosus verè dici 30
non potest, nisi inter partes super delicto commisso
contendatur, negando, vel confitendo, quo actu litis
contestatio etiam in criminalibus inducitur, vt te-
nent Vini *Neapol. decis.* 310. *num.* 13. Farin. *in praxi*
crimin quæst. 10. *sub n* 35. *ad finem.* Deinde † forus con- 31
tentiosus idem sonat quod iudicium; at iudicium
propriè post litem contestatam dicitur, ex resolutis
per Azin. *in praxi Florentina* §. 1. *cap.* 1. *num.* 14. *& seq.*
Lancellot. *de attent. in præfat. num.* 7. Peregr. *var lib.* 2.
sub rub. de iudic. num. 54. Vlterius forus contentiosus
nihil differt à lite mota, quia idem est, si non plus,
in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mo-
ta dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, vt
probat text *in cap. ex parte* 30. *de verbor. signific.* & re-
soluunt Maranta *de ordine iudic. part.* 5. *tit. & omnia*
fiant durante instantia, num. 64. Surd. *de alim. tit.* 5 *q.* 8.
num. 64. Cabed. *Lusitan. decis.* 15 *n.* 10 *part.* 2. ergo
etiam tenendum delictum deductum ad forum con-
tentiosum, dici post litem contestatam, quod post
primam huius tractatus editionem sentire videtur
Fr. Sigismund. à Bonacina *de elect. dub.* 71. *num.* 10. *à*
princip. Gauant. *in man. Prælat. verb. absolutio, num* 12.
Diana *resolut. moral. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 93. Boss. *d.* §. 1.
n 6. Trullench. *d. dub.* 6. *n.* 1. & nouissimè me citato *in*
hoc loco in sua exposit. Decalog. d lib. 1. *cap.* 3. *dub.* 4.
num. 9. Castro Palao *de legib. tract.* 3. *disp.* 6. *punct.* 15.
§. 1. *n.* 1. *& de pœnis hæreticor. tract.* 4. *disp.* 4. *n.* 14.

Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, 32
modo suprà explicato in irregularitate, vel suspen-
sione ex illo proueniente impeditur Episcopus dis-
pensare; quod quidem impedimentum non est di-
cendum semper durare, ex eo quod semel deductum
fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quovsque
durauerit iudicium, quo finito habita sententia ab-
solutoria, licebit eidem Præsuli dispensare, quia ad-
huc manet occultum, & non potest dici deductum
cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Viuald.
in candel. aureo tit de excommun. num. 42. Emman. Sà
verb. Episcopus, num. 34. Fr. Emman. *in summ. part.* 1.
cap. 167. *num.* 4. Vega *in summ. part.* 1. *cap.* 15. *casu* 2. Ia-
cob. de Graffis *in aureis dec. part* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 42.
& tom. 1. *consil. sub tit. de homicid. consil.* 20. *n.* 20. Suar.
de censur. disput. 41. *sect.* 2 *num.* 6. Sayr. *eodem tract. lib.*
4. *cap.* 7. *num.* 12. Auila *eodem tract. part.* 7. *disput.* 1. *dub.*
11. *conclus.* 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 17. §. 2. *in commen-*
to litt. H, Campan. *in diuers. Iuris Canonici rubr.* 11.
cap. 23. *num.* 144. Mar. Anton. *variar. resol. lib.* 3. *resol.*
16. *sub num.* 21 *vers. nec obstat*, Mar. Alter *d. cap.* 3. *vers.*
postulabit, Molina *de iustitiâ, tract.* 3. *disput.* 79 *num.* 8.
vers. 2 *&* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disput.* 37. *n.* 12.
& lib. 8. *disp.* 34. *num.* 57 *& in precepta Decalogi, lib.* 2.
cap. 11. *num* 21. & me citato Bonacina *de censur. disp.*
quæst. 3 *punct.* 2. *n.* 2. *& disput.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 1. *n.* 4.
vers. dixi excepto, Fagund. *d. cap.* 8. *num.* 26. Nonar. *dict.*
conclus. 2. *num.* 6. *in fine*, Fr Barthol. de Vecchis *d disp.*
9. *dub.* 16 *num* 5. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *&* 11.
Boss. *d.* §. 3. *num.* 40. Trullench. *d dub.* 4. *n.* 9. D. Feli-
cian. de Vega *in relect. cap. & si clerici*, §. *de adulteriis*,
n. 153 *de iudiciis.*

Quin etiamsi mediis deprauatis obtinuerit abso- 33
lutionem ab iniecto crimine dispensabit Episcopus,
Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 17. §. 4. Suar. *dict. sect.* 2. *à num.* 6.
Sayr *d. cap.* 7. *num.* 12. Sanchez *dict lib.* 2. *de Matrim.*
disp. 37. *num.* 12 *in fine*, *& lib.* 8. *disp.* 34. *num* 57. Bar-
thol. de Vecchis *d. dub.* 16. *num.* 7. *in fine*, Fr. Sigism.
à

à Bononia de elect.dub.71.num.12.Campan in diuer-
sor.Iuris Canon.rubr.7.cap.5.num.7.& rubr.11.cap.23.
num.144.vbi tenet, quòd si iudicium non fuerit sen-
tentia finitum,eo quòd accusator per annum tacue-
34 rit,† potest ab Episcopo elapso anno dispensari,vel
ordinari,& allegat gloss. verb.obrepsit, in cap.tantis,
81.dist. & cap.omnipotens Deus, de accusat.Maiol.
de irregular.lib.3.cap.17.sub n.9.& Sayr.d.cap.7.num.
11.me citato in hoc.loco Marchin.d.tract.1.p.9 diffic.
4.num 8.& 9. Sigism.à Bononia d.dub.71. num.10.
Boss.d.§.3.n.43.in princ.

35 Dubitari tamen potest, vtrum Episcopus possit dispensari si delictum deductum sit de forum contentiosum, & iam finito iudicio punitum? In qua quæstione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare,subscribunt Henriquez dict. lib.14.c.7.n.5.Auila de cens.p.2.disp.2.dub.7.& p.7. disp.10.dub.7 Sanchez in præcepta Decalogi l.2 c.11. n.21.vers.Sed quid,Reginald.d.lib.30.tract.2.nom.29. versic.sexto Fr.Sigism. à Bononia de elect.dub 71.n.13 Sanctar.de hæresi,cap.5.dub.6. num 29.Hurtado in tr. de irregul.disp.2.diffic.20 num.68.Diana moral.resolut. part.4.tract.2.resol.97. Marchin.dict. diffic.4.num.11. Sed contrariam sententiam veriorem duco,quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum,nec deinde occultum,imo publicum, nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica.Ita Gutier.canon.lib.1.cap.5.ad finem,Fr.Emman.in sum.part.1.cap 168.in fine,Suar d.sect.2.n.5. ad finem,Bonacina d punct.2.num.2.& disp.7.quæst.5. pun.1.num.5.Barthol.de Vecchis d. disp 9 dub 16. in fine,Garcia de benef part.7.cap.11.n.50.Sayr. de censur.lib.4.cap.17. numer.23. Stephan. Daluin de potest. Episcop.cap.21.in fine, vbi refert sacram Congreg sic censuisse. Qui occasione dictorum delictorum occultorum Papæ reseruatorum (de quibus intelligitur idem c liceat) fuerunt inquisiti,sed quia potuerunt delicta probari, Rei ipsi non fuerunt quidem absolui diffinitiuè,nec alio modo, sed simpliciter dimissi recepta promissione de se repræsentando, non posse huiusmodi vti dicti cap. liceat, beneficio;quia in eo scriptum sit exceptis aliis deductis ad forum contentiosum,sicque sufficit sola deductio,quicquid inde sequatur.

36 Ex quibus omnibus primò collige posse Episcopum virtute Concilij d cap.6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta.Ita Tolet in summ.lib.1.cap 70. Auila de censur.part.7.disp.7.quæst.3.punct.3.nu.6.Filliuc in summ. tract.10.cap.6.quæs 5.Alzed.d part.2.cap.6.numer.52. Homobon.de examine Ecclesiast. tract.12.c.3.q.8. in resol.1.quæstionis, vbi citat metipsum in hoc loco; etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus,Sayr. d l.7.c 10.n.16.Auila d.dub.6.Sanch. de Matrim.lib 2.disp.37.n.11.

37 Secundò collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum, Henriquez lib 14.cap.6.num 5.Auila par.7.disput.9. sect.1.dub.4.ad finem,Sayr.d.lib.7.cap.10.num.16.Bonacina d.disp.7.quæst.3 punct.4.nu.4.Vgolin de censuris,tract.de irregul cap.39.§.1 n.31.& de potest Episcopi cap.57.§.2.n.4.vers quarto.

38 Tertiò collige posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo,qui furtiuè,idest,nesciente Episcopo, neque probante, neque examinante, Ordines suscepit, si occulta sit. Henriquez lib.14.c.6.§.5.Suar.d disp.42. sect.3.n.5. Coninch disput.18.dub.5.num.43. Bonacina d punct.4.num.5. Vgolin.d.tract.de offi & potest.Episcop.cap.57.§.2.n.4. vers.quarto.

39 Quartò collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissoriis, si sit occulta. Bonac.de Sacr.disp.8 q. vnic.punct.4.n.25.

40 Quintò collige posse Episcopum dispensare cum eo,qui per saltum promotus ad Ordines,celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin. d.§.2.num.4. vers tertio.

41 Sextò collige eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta proueniente ab administratione in Ordinibus malè susceptis. Ita Auct.Catechesis Neapolitan.lib.4.cap.12.vers.tertio, Maiol.de irregular.lib 1.cap.30.n.9.in fine,Campan.in diuers.iuris Canon rubr.7.cap.5. num 2 qui hoc verum esse dicunt si Episcopus non fuerit etiam scienter particeps eiusdem culpæ.

42 Septimò collige posse etiam Episcopum dispensare cum eo,qui Ordines maiores suscepit ab Episcopo,qui renunciauit Episcopatui, vel dignitati,aut è censura irretito,schismatico,hæretico,deposito, vel degradato,dummodo delictum sit occultum Vgolin d.§.2.n.4.vers quinto, Alzed.de præemin. Episcop. dignit.p.2 c 5 n.16.

43 Octauò collige posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate,quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum Vgolin d.cap 57.§.3.num.1.vers.si etiam,Bonacina de censur.disp.7.q.3.punct.6.num.10.Alzedo d.p.2.cap.6. num.54.

44 Nonò collige Episcopum etiam posse dispensare cum simoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda,quæ per simoniam occultam obtinuit.Ita per sacram Congregat.decisum fuisse testantur Suar. de relig.tom 1.tract.3.lib.4.cap.61.num.11.Less.de iust. lib.2 c.35.num. 140.Nicol. Garcia de benefic part. 8. cap.1. numer.74. Armendar in addit ad recopil. legum Nauarræ lib.1 tit 18. lib.7. de irregularit. in declarat. num 15 & 16.Alzed d.cap 6. numer.41. me citato in hoc loco Marchin d tract.1 part.9.cap.3.nu.2.Gauant. in manuali Episcop.verb.Censuræ, num...Chapeauil.de casib.reseru.c 22.quæst.13.Boss. d casu 10.§.5 num.152. Quamuis contrarium asserere videatur Campan in diuers Iur.Canon rub 11. c.27.n.66. nam contra eum se habet veritas, vt nouissimè tenet D.Felician de Vega in relect.cap.& si Clerici, §. de adulteriis, num. 160 de iudic.num 163. subdit simoniam etiam publicam posse dispensari in Indiis occidentalibus quoad censuras,& pœnas ex indultis concessis DD.Episcopis,& num 164 affirmat idem esse in locis vbi talia indulta non sunt, si tamen adsit difficilis accessus ad Papam & sit periculum in mora.

Decimò Collige Episcopum posse dispensare cum promoto de facto, & præsumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum; licèt celebratio sit publica, vt resoluunt Nauar.in man.cap 27.num.241.vers dixi Iure antiquo, sic intelligens decisionem Concilij Trident.sess.24.de reformat.cap.6. Viuald.in candel. aureo tit de Sacramento Ordinis num. 37.in fine,Maiol. de irregular lib 1.cap.30.num.9.in fine.quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut 105. in fine.

Vndecimò collige non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto promouente;quia Conc.tribuit Episcopis auctoritatem dispésandi

sandi super irregularitates contractas ex delicto, sed irregularitas illegitimorum est irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c Ita Suar. tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 5. Bonacin. in simili tract. disp. 3. punct. 3. q. 2. num. 15. Sayr eod. tract. l. b. 6. cap. 11. num. 8. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 151. Coninch de sacrament. disput. 18 dub. 14. num. 11. Arrojo de sacrament. tit. de irregular. num. 10 Alzedo d. part. 2. cap. 6. num. 30. Piasec in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 56. & 60 videtur non improbare Diana moral. resol. part. 1 tract. 1 miscel. resolut. 21. Quicquid contrarium teneat Auila de censur part. 7. disput. 5. dub. 7.

Duodecimò collige non posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori, quia Episcopi post Bullam Cœnæ non possunt absoluere ab hoc crimine hæresis, vt resoluimus al- leg. seq. num. 24. ergo nec poterunt dispensare; maior siquidem est potestas dispensandi quàm absoluendi. Ita Maiol. de irreg. lib. 5. c. 46. sub nu. 6. Suar de censur. disp. 43. sect. 1. num. 7. Bonacina in simili tr. disp. 7. q 3. punct. 6. n. 11. Contrarium verò immo non esse Episcopis hanc facultatem denegandam verius mihi videtur, quia Conc. Trid. d. c. 6. Episcopis expressè concessit facultatem dispensandi quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam hæresis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuisse illis reuocatam; ergo tenendi sunt in sua possessione, & ideo hanc partem merito sustinent Nicol Garcia de benef part. 11. cap. 10. num. 86. Farin. de hæresi quæst. 192. num. 79. Vgol. de irregul. c. 36. nu. 5. Viu. in eand. aureo tit de irregul. 3. num. 21. Sanch. in præcepta Decal. lib. 2. cap. 25 n. 18. Filliuc in quæst mor. tom. 1. tr. 29. c. 9. n. 246. Ant. Dian moral. resol. 24 tom 1. tract. 15 miscell. resol. 24. per tot. Boss. de triplici Iubilæi priuilegio sect. 1 cas. 10 §. 12. n. 244. Marchin. de sacrā. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 2 num. 11. vbi duo aduertit. *Primum*, quod antequā Episcopus in hac irregularitate dispenset, semper est præmittenda Sacramentalis absolutio ab Apost. Sede impetrata ad culpam delendam. *Secundum* quòd quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi Confessiones sæcularium ex decreto Pauli IV.

Vtrùm autē per Bullam Cœnæ Domini, & aliàs Constitut. Summorum Pont. sit derogatum facultati, & priuilegio Episcoporum, vt possint absoluere à casibus occultis etiam Summo Pontif. reseruatis, vt eis concedit Conc. Trid. d. c 6. Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graffiis, quos refert, & sequitur Macel. Megal lib. 1 instit Confess c. 13. n. 15. & 16. Contrarium nihilominus tuentur Viuald. in candelabro aureo sub tit. de absol. n. 13. & in explic. Bullæ Cœnæ n. 141. Claud Soler in tr. de iuridica potest. Confess. c. 3 q. 1. Henriq. l 6. cap. 14. §. 7. Ægid. de Coninch de cens. disp. 14. n. 243. vers. nota dubium esse, & de sacram. Pœnit. disp 8. n. 87. quos refert, & sequitur Molfes. in sum. Theologia Moralis tr. 7. c. 16. à n. 20. vbi n. 24. obseruat ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vt qui solent absoluere absoluant & qui non solent abstineant, præcipue in partibus propinquis Romæ, vt tutiorē partem eligant, & ita rescriptum sibi fuisse ab vrbe Romæ attestatur.

45 Aduertendum maximè est quòd à censuris incursis propter ingressum ad monasterium Monialium non potest Episcopus absoluere, etiamsi delictum sit occultum, quia ita declarauit sacra Congreg. teste Aloys. Ricc. in praxi fori Eccl dec 648. in 1. edit. & resol. 544. n. 5. in 2. edit Nicol. Garc p. 11. c. 10. n. 122. Armendar. d. lib. 7 de irreg. n. 23. Iacob. de Graff. de casib. reseru c. 5. post n. 6. Læl. Zech in simili tract. cas 10. n. 1. Chapeau. eod. tr. c. 14. q. 2. Gauant. in man Episc. verb. absolutio, n. 15. Marchin. d. p. 9. 45. n. 3. Alzed d. p. 2. c. 6. num. 21. & 22.

Contra Bonac de clausura Religiosorum, & pœnis eam violantibus impositis q. 1 punct. 5. n. 1. Boss. in tr. de Iubilæo sect. 1. cas. 10. §. 5. n. 144 pag. 54. Diana mor p. 1. tr. 16. resol. 33. existimantes posse Episcopum virtute Concil Trident. citato loco absoluere à censura incursa ob violationem clausuræ, ob malum finem, etiam occultum.

A suspensione tamen à Diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas, si sit occulta, posse Episcopum absoluere virtute Concil. Trid. d. c 6. resoluit Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princ.

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat?

IN proposito, & hoc respectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod est illicitum, in tentum, & volitum in se. Ita Nauar. in manual. cap. 27. nu. 240. Fr. Emman. quæst. Regular tom q. 24. art. 9. Couar. in Clem. si furiosus, par. 2. in initio, & §. 1. num 2. Veg. in espejo de Curas c. 12. num. 325. Ludon. Lopez in instruct. conscient tom. 2. part. 2. c. 28. in princ. Auil de cens part. 7 disp. 3. dub. 7. & disp. 6. sect. 1. dub. 1. Vgolin. eod. tr. tit de irregular. c. 33. Suar. eod tr. tom. 5. disp. 44. sect. 2. & disp 45. sect. 2. Sayr. eod. tr. l. 7. c. 7. n. 5 cum seq Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 179. cum seq. Vasq. 1. 2. disp. 10. n. 39. Anton. Roch de visitat. verb. homicidio voluntario, Molin. de instit. tr. 3. disp. 33. & 39. Martin Bonacin in tr. de contractibus, disp. 2. q. vlt. punct. 2. n. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. 519. in 1. edit. & resolut. 446. in 2. edit. Campan. in diuersor Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 137. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 9. concl. vnic. Hieron. Roderic. d. resol. 52. num. 24. 64

Primò ex dictis infertur Episcopum vigore facultatis Concilij dict. c. 6. posse dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta causa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique ministri iustitiæ proprium officium iuste exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniustum apparet. Quare ita tenent Couar. in Clem. si furiosus, part. 2. §. 3. num. 7. in fine, Nauar. dict. c. 27. num. 140. versic, quarto. & in rub. de iudic numer. 109. vers. tertiò, cum seqq. Hieron. Roder. d. resol. 52. in retract. num. 59. & resol. 81. n. 3. Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de irregul. dub. 9. conclus. 1. Nauar de iure nouo Pontif. conclus. 81. num. 3. Roch. Veron de visitat. verb. homicidium voluntariū, Polanc. in direct. Confess. tr. de irregular. reg. 3. Machado in su perfetto Confessor lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 1 pag. 215. Marchin. d. tr. 1. p. 9. c. 2. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 6. num. 47. Campan. in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 23. n. 138. & ita etiam concludit Fr. Emman. dict. quæst. 24 art. 8. reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat in summ. part. 1. cap. 174. ob illam rationem quod Concil. dict. cap. 6. facultatem tribuerit Episcopis dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis: ergo non concessit in proueniente ex homicidio iusto, in quo nullum adest delictum idem tenent Viuald. in candelabro aureo, part. 2. tit. de irregul. §. de dispens. quoad fratres n. 326. & 327. 67

dicens

dicens ita practicari, Medin. *in summ. part. 1. cap. 12. §. 12.* dicens esse multorum Doctorum opinionem, & Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 38. § 6.* asserens quòd homicidium voluntarium, cum irregularitas soli Papæ reseruatur, & quod non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad dispensandum irregularitatibus, solummodo comprehendit, illud homicidium, quod est prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium significat factum iniustum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Bañes 2. 2. *quæst. 40 a. 1 dub. 4.* vbi agendo de Prælatis Regularibus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qui in bello iusto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodo per Summum Pontificem dispensabilis, nouissime Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de almas lib 1. part. 3. tract. 17 docum 12. num. 3.* vbi tenet ex irregularitate quæ contrahitur ex homicidio iusto, & quod procedit ex defectu lenitatis posse Episcopum dispensare virtute Concilij Trid. *in dict. cap. 6.* cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam esse ait de iniusto. Verùm amuis contrarium, imò Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluunt Iacob. de Grassis *in decis. aureis, par. 1. cap 13. n. 58.* Molina *tract. 3. disp. 79 num. 8. vers. 4.* Zerola *in praxi Episcop. part 1. verb. irregularitas §. 8.* Vega *in summ. part. 1. cap. 56 cas. 6. & cap 127. casu 27. & part. 2. c. 15. casu 40. & en espejo de Curas cap 11. numer. 287. & cap. 12. n. 323.* Vgolin. *de irregular cap. 12. §. 1. num. 1 & c. 44. §. 2. num. 4 & cap. 62 §. 2. num. 5.* Auila *de Censur p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 1.* Gutier *Canon lib. 2. cap. 6. num. 170.* Præpos. *in 3. part. quæst 5. de irregul dub. 13. num. 112.* Filliuc. *tom. 1. tract. 19 cap. 10. num. 28.* Hurtad *de Censur. disp. 2 de irregul. diffic 10. n. 56.* Tannet. *in 3. par. disp. 6. quæst 10. dub. 11. num 113.* Gauant *in enchirid. Episcop. verb. Irregularitas, num 105.* Molin. *de instit. tom. 4. tract. 3. disp 79 num. 8.* Homobon *de examine Ecclesiast tract. 12. c. 3. quæs. 13 resolut. 2. in fine.* Nicol. Garcia *de benefic part. 7. cap. 11 num 40.* Henriquez. *in summ. lib. 14 cap. 9. §. 2. & c. 19. §. 4. in comment. litt K,* Nauar. mihi visus sibi contrarius, *consil. 34 sub tit. de homicid in antiq & consil. 39. in nouis,* vbi tenaciter hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa, refert Sayr. *in floribus decis. sub tit de homicidio decis. 32.* Sic etiam dicerem posse Episcopum dispensare cum Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, vt tenent Ban. 2. 2. *quæst. 40. art. 1. dub. 4* Henriq. *d. cap 19. §. 4.* Auila *part. 7. disp. 6. sect. 5. dub 5.* Contra Bonacinam *de censur. disput 7. quæst 4. punct. 4. num 13. & punct vltim. n* 10. Cornejo *in 3. p. D Thom. tract. 5. de irreg dub. 13. n. 111.* Diana *p. 4 tract. 2. resol. 69. & 79.* existimantes solum summum Pont. posse dispensare. Vnde etiam Aragon. 2. 2. *quæst. 64. art. 8.* & Solon *ibidem controu. 4. concl. vlt.* meliùs tenent Villalob. *in sum. tom. 1. tract 21. differ. 18 num.* 10 Diana *in resolut moral. part. 4. tract. 2. resol. 70.* Candid. *disquis. moral. disp. 17. art. 15. dub 4.* Ioan. Machado *d. docum 12. num. 4.* quòd omnes priuilegium habentes dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, dispensare possunt in irregularitate, quæ prouenit ex homicidio iusto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenent Auila *d. dub. 5. ad finem,* contra Henriq *d cap. 19 §. 1.* Nam homicidium voluntarium, de quo similiter agit Concil. *sess. 14. cap. 17.* illud est, quod illicitè per insidias, & ex proposito fit; Concil. enim *d loco* iterum, ac multoties repetit huiusmodi particulas, *per industriam, per insidias. ex proposito, propria voluntate,* &c ad insinuandum quòd huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summo Pontif. reseruata, debet esse illicitum, intentum, ac volitum, siue voluntarium in se aut saltem æquipollenter in sua causa, prout asserunt Nicol Garcia *d. cap 11. num. 44.* Aloys. Ricc. *in d praxi decis. 519. in 1. edit. & resolut. 446. numero 1. in 2. edit.* Turriam *de censur lib. 9. disput. 63. dub 1.* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 72.* Hinc licèt Suar. Filliuc. & aliis, quos sequitur Bonacin *de censur disput 7. quæst. 4. punct. 5. num. 13. in fin.* existimauerint solum Summum Pont. dispensare posse in irregularitate proueniente ex assistentia in bello iniusto, & illius cooperatione quamuis nullum occiderit, aut mutilauerit, nihilominus contrarium verius est, dummodo suis manibus nullum homicidium commiserit, aut membri mutilationem, vt nouissimè sentit Ioan Machado *d. docum. 11. n. 1.*

Secundò infertur Episcopum dispensare posse in 48
irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum; ex eo quia Conc. Trident *d. cap. 6.* Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est propriè voluntarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, modò sit occultum. Sic resoluunt Miranda *d quæst 8. art. 13. conclus 2 & 1.* Alzed. *d part. 2. c 6. num. 6.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 11. numer. 17.* me citato *in hoc loco* Marchin. *d. part. 9 diffic. 3. nu. 9.* vbi extendit siue homicidium casuale sit occultum, siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauarr. *consil. 45. num 1. de homicid* Henriq. *in summ. lib. 14. c. 19. §. 2. & in commento lit. R,* Sayr. *de censur lib 7. c. 7. num. 10.* & Auila *in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 1. concl. 3.* Vnde deducitur non solùm licere Episcopo dispensare in irregularitare orta ex homicidio casuali, vt dictum est, sed etiam in homicidio volito, non ex consilio, aut matura deliberatione facto, sed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar. *de censur. disp. 44. sect. 1. num. 3* resoluunt Auila *dict. part. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 1. & sect. 5. dub. 5. concl. 2.* Fr. Emman. *in summa part. 1. cap. 177. num. 2.* Diana *moral. resolut. part. 1. tract. 15. resol. 19.* Marchin. *d tract. 1 part. 9. diffic. 3. num.* 10. nam, vt aduertit Stephanus Daluin. *dict. tract. de potestate Episcop cap. 26. num. 5.* etsi multi sciant id factum esse delictum, & videant fieri, sed nesciant censuram ob id incurri, poterit sane in ea dispensari, & *n. 6* ex Emman. de Sà colligi quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super eo dispensare potest intrepidè Episcopus, & nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1 p. 3 tract. 16. docum. 13* ibi, *Quando el homicidio es verdadera y formalmente inuoluntario y casual., comò si yendo vn hombre à cauallo se le rompiessen las riendas y atropelasse alguno, ya homos dicho atras que del mismo derecho contra que del no proviene irregularidad y per consequente no necessita dispensaciõ; aunque Mayolo siente per por derecho nueuo del Concilio Tridentino es necessaria dispensacion,* &c. Quibus autẽ casibus incurratur irregularitas ex homicidio casuali; vide eundem Ioan. Machado *d. tract. 16. docum. 11. per tot.*

Tertio infertur posse Episcopũ dispensare in mu- 49
tilatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil innouauit Concil *d. cap 6.* quod solum excepit

cepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non ſit homicidium Ita Nauarr. *in man. cap. 27. num* 194. Sà *verb. Irregularitas, in fine*, Marc Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep cap. 66. num. 9 in 1. edit.* Cardin Tol. *in ſumm. lib. 1. cap.* 88. *verſ. 6. & cap.* 89. *num.* 3 Fr. Emman. *quæſt Regul. tom. 1.* 24 *art.* 10. & *in addit. ad Bullam Cruciatæ*, §. 13. *n. 6.* Piaſec *in praxi noua Epiſcop part. 1. cap. 1. num* 57 Suar. *tom. 5. diſput.* 44 *ſect.* 2. *num.* 4 *ſect.* 4. *numer.* 35. Molina *de Iuſtitia, tom 4. diſp.* 79. *ſub numer.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 2. *numer.* 91. me citato *in hoc loco* Alzed. *d par. 2. cap. 6. num.* 2. Fr. Ludou. Miranda *dict quæſt.* 8. *art.* 11 Coninch. *de Sacramentis, & cenſur tom. 2. diſp.* 18. *dub.* 8. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 4. Bonacin *de Cenſuris diſput.* 7. *quæſt* 4. *puncto vltim. num.* 11. Villalob. *in ſumm part.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 9. *num.* 16 Hieron. Roder. *d. reſol.* 52. *num* 16. Portel *in dub. Regularib verb. diſpenſare, num.* 7. & 9. Barthol. de Vecchis *d. diſput.* 9 *dub.* 17. *num.* 1. Gauant. *in enchirid. Epiſcop. verb. irregularitas, num.* 108. Filliuc. *to.* 1 *tr.* 20. *cap.* 1 *numer.* 51. Homobon *de examin. Eccleſ part.* 1 *tract.* 12. *cap.* 1. *quæſt*, 10. Portel *in dub reg. verb. diſpenſare, num.* 7. & 9. Nauar. *de Iure nouo Pontif. concluſ* 81. *num.* 16. Hurtad *de cenſur. diſput.* 2. *de irregul. diffic.* 20. *num.* 66. Alzed *in praxi Epiſcop. par.* 2. *c.* 6. *num.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 71. Marchin *d. tract* 1 *part.* 9. *diffic.* 3. *num.* 7. & ſuper hoc latam eſſe à *ſacra Congregat.* declarationem referunt Armendariz *in addit ad recopil. legum Nauarræ ad lib.* 1 *tit.* 28. *lib.* 7. *de regul. in declarat. num.* 14. Nicol. Garcia *de benefic part.* 7. *cap.* 11. *num.* 30. *cum ſeqq.* Campan. *dict. cap* 23. *num.* 143. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 447 *n.* 4. Miranda *d. q.* 8. *art.* 11. me citato *in hoc loco* Homobon *de examine Eccleſiaſt. tract.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 10 *reſ.* 5. *quæſtionis pag.* 438. Ioan Machado *d. lib.* 1 *part.* 2. *tr.* 17. *docum.* 12. *num.* 7. vbi aſſerit me pro hac opinione ſexdecim hoc in loco citaſſe Doctores. Licet contrarium tueantur Medina *in ſumm lib.* 1. *cap.* 12. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 40. & Franciſc. Leo *par.* 2. *c.* 8. *num.* 8.

50 *Quartò* infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem. Ita Nauarr. *in man. c.* 27. *num.* 240. & *conſil. de homicid.* Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 19. §. 3. *in commento litt. E*, quos referunt, ſequuntur Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 521 *in* 1 *edit.* & *reſol.* 448. *num.* 1. & 3. *in* 2. *edit.* Bonacina *d puncto vlt. num.* 7.

51 *Quintò* infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret; nam homicidium inde ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Petr. Molin. *tom.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 3. *num.* 7. Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 19. §. 3. *in comment. litt. E, c.* 14 §. 2. Bonacina *d puncto vlt. numer.* 8. March. *d. tr.* 1. *p.* 9. *diffic.* 3. *num.* 4. Alzedo *d. part.* 2. *c.* 6. *num.* 4.

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum Campan. *d. c.* 23. *n.* 84. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in *ſacra Congregatione* propoſitum dubium his verbis, *An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expreſſo occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum* Concilij *ſeſſ.* 24. de reformat. cap 6 *vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, abſque ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè, cū Concil. requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito*; referunt Garcia *d c.* 11. *nu.* 44. Aloyſ. Ricc. *in dict. praxi deciſ.* 519 *in* 1. *edit.* & *reſol.* 446. *in* 2 *edit.* & *in praxi aurea reſol* 407. & *Neapol. deciſ.* 117. *p.* 4. Diana *reſol. moral p.* 1. *tract.* 15. *reſol.* 17. *in fine.*

Sextò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imò potius, licet non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa ſit. Quamuis Fr. Emman. *dict quæſt* 8 *art.* 14. *in princ.* exiſtimauerit neceſſarium homicidium comprehendi ſub cauſali, ob illam rationem, quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per Ariſtot. 2. *Phyſic.* & propterea conentur reſpondere textui Concilij Trident *ſeſſ.* 14 *de reform c.* 7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, *ſed caſu, vel vim vi repellendo*, & aſſerit ipſe Fr. Emman. prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loquutionis ſeruandus Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectēda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit volūtarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium Ita Petr. Greg. *lib* 4. *part. iuris Canon. tit.* 13. *cap.* 2. Campan. *d cap.* 23. *nu.* 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. *in man. cap* 27. *num.* 239. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 10. *nu.* 2. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 7. *quæſt* 19. *punct.* 2 §. 5. Gut *Canon. lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 13. Paul. Comit. *reſpon. moral lib* 6. *q* 54. *num.* 3. Vgolin. *de officio Epiſcop. cap.* 57. §. 2 *num.* 14. Sayr. *de cenſur lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 21. Molina *d diſput.* 79. *num.* 8. & 11. Auila *p.* 7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. Bannes *in* 2. 2. *D. Thomæ quæſt.* 64. *art.* 8. *verſ. ad ſecundum*, Fr. Emmā. *in ſumma tom* 1. *cap.* 173. *num.* 1 Vega *part.* 2. *cap.* 15. *caſu* 23. *verſ. nota.* me citato *in hoc loco* Marchin *d. tr.* 1. *part.* 9. *difficult.* 3. *num.* 4. & Alzed. *d. part.* 2. *c.* 6. *à num.* 13. 53

Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio, quatenus habet committendam Ordinario loci facultatē diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo *Primò* Bonacin *d. q.* 4. *punct. vltim numer.* 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, *qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus*, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at verò noſtram ſexti Corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſcientiæ, iuxta *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform. Secundò* Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 10 *verſic.* 20. & *lib.* 5. *cap.* 48. *numer.* 10. & 11. dicit diſpoſitionem Concilij *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commiſſo contra *Clement. ſi furioſus, de homicid. Tertiò* denique, & meliùs dicendum eſt eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis, ex d *Clem ſi furioſus*, iunctis reſolutis per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ part.* 4. *collect.* 930 Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 3. *cap.* 9. *num* 29. Campan. *in diuerſ.* 54

diuers. Iuris Canon. rub. 11. *cap.* 23. *num.* 51. Bonacina *d. disput.* 7. *q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3. *cum seq.* Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 14 Sed agere de eo, qui eget dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ est indispensabilis nisi à Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest. Ita Sayr *d. cap.* 7. *num.* 22. *& decis.* 9. *de homicid* Paul. Comitol. *respons. moral lib.* 6 *q.* 54. *n.* 3. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 65. *num* 13. vbi resoluit quòd excedens modum in se defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ potest ab Episcopo causa cognita dispensari, & circa intellectum *d. cap.* 7. latiùs Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent lib.* 30 *tract.* 2. *n.* 11. Coninc *de Sacrament & censur tom.* 2. *disput.* 18. *à num.* 83. latissimè Cened. *practicar. quæstionum lib.* 1. *q.* 14 *num.* 13. *cum sequenti*, optimè Petrus de Ledesma *de summa part.* 2. *tract.* 8. *de iustit commutat. cap.* 18. *concl.* 14. *difficultate* 1. Bellet *disquisit. cleric p.* 1. *tit. de disciplina clericali*, §. 5. *num* 109. *cum seq.*

55 Vnde sciendum est quod quando propter ineuitabilem necessitatem euandi propriam personam commisit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ transgrediendo, irregularis est per *cap. significasti il* 2. ibique notant glos. & Doct. *de homicid. o,* Conar *in Clem si furiosus p.* 3. §. 1. *n.* 1. *in fine*, Iacob. de Graffiis *d. num.* 13. præcipuè si dolo, & exposito excedat, Farinac. *d q.* 125 *num* 418. Hinc irregularis est, qui percussorem ab eo fugientem occiderit, propter excessum glos *vers. secular bus in c.* 3. *de homicid.* Paul. Comit. *respons. moral. lib.* 4 *q.* 10. *n* 12. Farin. *d q.* 125. *num.* 385 quin, & pro homicidio punitur, sed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda ex resolutis per Dec. *in l vt vim, num.* 18 *ff. de iust. & iur.* Clar. §. *homicidium num* 17. vbi Bajar *nu.* 90 Menoch. *de arbitr. casu* 268. idque tametsi modum præfatum inculpatæ tutelæ excessisset, tam ob culpam, quam si propter dolum, vt firmant Bertrand. *cons.* 274. *vol.* 1. *p.* 1. Clar. *d. cap.* 27.

56 Nam qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis, quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, vt per Molin. *de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 72. *n* 8 Petr. Nauar. *lib.* 2. *de restit. cap.* 3. *num.* 327. Bonacina *d disp.* 7. *q* 4. *punct.* 6. *vers dixi etiamsi occidat,* Farin. *d q.* 125. *n.* 382. me citato *in hoc loco* nouissimè Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib.* 2. *cap.* 9 *n.* 61. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui se non poterat defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit, vt ait Bertran. *d. cons.* 274. *num.* 14 per tex. *in l. scientiam*, § *qui cum aliter, ff. ad legem Aquil.* Bar. & alij *in l.* 1. *C vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ consistit circa modum, tempus, & causam, vt aduertunt Abb. *in c. olim, il* 1. *n.* 15 *de restit. spol.* Chircou *tom.* 2. *comm opin. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 13. *vers. sed primò*, Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 17. *à nu.* 7. Farinac. *in praxi crimin. q.* 125. *n.* 350. *cum seqq.* Christoph. de Paz *in scholiis ad leges styli*, *l.* 58. *n.* 5. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij num* 94. Rebel. *de oblig. iustit. part.* 1 *lib.* 3. *q.* 12. *num.* 7. Azor. *instit. mor part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 2. Bernard. Grauæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 110. *consider.* 1. *à num.* 9.

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, si aliquibus feriat armis inuasorem sine armis, quando inuasor prouocato robustior, & ferocior esse, vt tenet Bernard. Grauæ. *dict. consid.* 1. *num.* 12. *&* 13. vbi *num.* 18 resoluit quòd inuasus à fœmina, non tenetur adhibere puriora arma, nisi moderatius egerit, vel masculus sit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robustior præsumitur aggressor, ex Tiraquel. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 8 *n.* 7. *&* 8. Gomez *variar. tom.* 3 *cap.* 3. *num.* 25. Probatio excessus accusatori iniuncta est, vt tenent Houded. *decis. consultiua* 99. *num* 14. *&* 15. Vin. *Neapol. decis.* 458. *num.* 8. Bernard. Grauæ *d. consid.* 1 *à num.* 45. Defensionem satis est probare, vt eius necessitas probata censeatur, quamuis de necessitate non articuletur, Barb. *tom.* 2 *communium opin. lib.* 9. *tit.* 10. *n.* 19. & ibi Mich. Crass. *num.* 45. Farin. *in praxi crimin. q.* 125 *num.* 418. *vers. limita secundò.*

Circa verò dispensationem respectu fori exterioris non prohibebatur Antistes à Iure communi illã 59
concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciaque obtinenda beneficia, secundu in Anan. *in cap.* 2. *num* 5. vbi Host. Ioan. Andr & Butr. ac Abb. *n.* 5. *de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Episcopus dispensare non potest in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum Ita Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 194. *vers.* 7. *& n.* 249 *vers.* 4. *& cons.* 17. *de homicidio n.* 2. Gregor. de Valentia *tom.* 4 *disp.* 7. *q.* 19 *punct.* 3. §. 5 Petr. de Aragon. 2. 2. *q.* 64 *art.* 8 *in fine*, Tolet. *in summ. lib.* 1. *c.* 51. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 14. *&* 13. Henriq. *in summ. lib.* 14. *cap* 19. §. 1 *lit. D*, Farinac *in praxi criminali p* 5. *q.* 119. *num.* 62. me citato *in hoc loco* Alzed. *dict. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y cura de almas lib.* 1. *p.* 5. *tract.* 16. *docum.* 10. *num.* 4. † Homicida enim est irregularis, 60
neć ad Ordines promoueri potest, *cap. final. de tempor. ordinat. cap. de cætero, de homicid.* Concil. Trident. *sess.* 14. *de reformat cap.* 7. ibi, *sed omni ordine*, etiam de minori intelligunt Cou. *in Clem. si furiosus p.* 2. §. 5. *num.* 6. *in fine*, Plures quos refert Aloys. Ricc *in praxi aurea resol.* 404. *n.* 2. Henriq. *d.* §. 1. *lit. D*, Neque deinde in susceptis ministrare potest, *d. cap.* 3. *de clericis pugnantib. c. suscepimus, de homicidio*, Nicol Garc *de benef. p.* 7. *cap.* 11. *num.* 6.

An autem hodie possint Episcopi dispensare cum 61
homicida voluntario ad retinendum Curatum: affirmatiuè respondent Sayr. *in floribus decis. sub tit. de offic. Ordin. decis.* 13. Zerola *in praxi Episc p.* 2. *verb. dispensatio*, §. 3. Nauar. *consil* 13. *de offic. ordin. antiq.* aliàs *cons.* 45. *sub titul. de homicid in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ex eiusdem Cõcil. verbis simpliciter prohibentibus Episcopis facultatem dispensandi cum homicida voluntario, nec distinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expresse loquentibus de vtrisque in illis verbis ibi, *nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum conferre liceat, sed omni Ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat.* ideo si quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula, certè dum in eodem capite sancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non esse eius dispositionem à Sacros tantùm, aut Curata beneficia restringendam, sed ad minores etiam, aut simplicia extendendam tenent Nauar. *cons.* 18. *incip. Quidam clericus, num.* 3 *de homicid in antiq. & consil.* 13 *in nouis*, Sayr. *in suis decis. sub dict. tit. de homicid. decis* 19. Auila *de censur. part.* 7. *disp.* 6 *sect.* 5 *dub.* 3. *vers. secunda conclusio*, & firmat Couar *in cap. alma mater. part.* 2. §. 7. *n.* 1. Quamuis circa susceptos, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat Zerol. *in praxi Episcop. vbi proximè*, & videatur firmare Henriq. *dict. cap.* 19 *nu.* 1. & circa beneficia obtenta ante, & post irregularitatem, Fr. Ludouic. Miranda *dict. q.* 8 *art* 12. Decretum

cepit homicidium voluntarium, ſub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non ſit homicidium Ita Nauarr. *in man. cap.* 27. *num* 194. Sà *verb Irregularitas, in fine*, Marc Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep cap.* 66. *num.* 9 *in* 1. *edit.* Cardin Tol. *in ſumm. lib.* 1. *cap* 88. *verſ.* 6. *& cap* 89. *num.* 3 Fr. Emman. *queſt Regul. tom.* 1. 24 *art.* 10. *& in addit. ad Bullam Cruciata*, §. 13. *n.* 6. Piaſec *in praxi noua Epiſcop part.* 2. *cap.* 1. *num* 57 Suar. *tom.* 5. *diſput.* 44 *ſect.* 2. *num.* 4 *ſect.* 4. *numer.* 35. Molina *de Iuſtitia, tom* 4. *diſp.* 79. *ſub numer.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 2. *numer* 91. me citato *in hoc loco* Alzed. *d par.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. Fr. Ludou. Miranda *dict queſt.* 8. *art.* 11 Coninch *de Sacramentis, & cenſur tom.* 2 *diſp.* 18. *dub.* 8. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub* 4. Bonacin *de Cenſuris diſput.* 7. *queſt* 4. *puncto vltim num.* 11. Villalob. *in ſumm part.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 9 *num.* 16 Hieron. Roder. *d. reſol.* 52. *num* 16. Portel *in dub Regularib verb diſpenſare, num.* 7. *&* 9. Barthol. de Vecchis *d. diſput.* 9 *dub.* 17 *num.* 1. Ganant. *in enchirid. Epiſcop. verb. irregularitas, num.* 108. Fillinc. *to.* 1 *tr.* 20. *cap.* 1 *numer.* 51 Homobon *de examin. Ecclef part.* 1. *tract.* 12. *cap* 2. *queſt*, 10. Portel *in dub reg. verb. diſpenſare, num.* 7. *&* 9. Nauar. *de Iure nouo Pontiſ. concluſ* 81 *num.* 16 Hurtad *de cenſur. diſput.* 2. *de irregul. diffic.* 20. *num.* 66. Alzed *in praxi Epiſcop. par.* 1. *c.* 6. *num.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 71. Marchin *d. tract* 1 *part.* 9. *diffic.* 3. *num.* 7. & ſuper hoc latam eſſe à *ſacra Congregat.* declarationem referunt Armendariz *in addit ad recopil. legum Nauarra ad lib.* 1 *tit.* 28. *lib.* 7. *de regul. in declarat. num* 14. Nicol. Garcia *de benefic part* 7. *cap.* 11. *num.* 30. *cum ſeqq.* Campan. *dict. cap* 23. *num.* 143. Aloyſ. Ricc. *d. reſolut* 447 *n.* 4. Miranda *d. q.* 8 *art.* 11. me citato *in hoc loco* Homobon *de examine Eccleſiaſt. tract.* 12. *cap.* 3. *queſt.* 10 *reſ.* 5. *queſtionis pag.* 438. Ioan Machado *d. lib.* 1 *part.* 2. *tr.* 17. *docum.* 12. *num.* 7. vbi aſſerit me pro hac opinione ſexdecim hoc in loco citaſſe Doctores. Licet contrarium tueantur Medina *in ſumm lib.* 1. *cap.* 12. & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *in præcepta Decalogi tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 40. & Franciſc. Leo *par.* 2. *c.* 8. *num* 8.

50 *Quartò* infertur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiuſmodi homicidium caſuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde ſequuta ſit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem. Ita Nauarr. *in man. c.* 27. *num.* 240. *& conſil. de homicid.* Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 19. § 3. *in commento litt. E*, quos referunt, ſequuntur Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ, deciſ.* 521 *in* 1. *edit. & reſol.* 448. *num.* 1. *&* 3. *in* 2. *edit.* Bonacina *d punct. vlt. num.* 7.

51 *Quintò* infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui mandauit ſeruo, vt alterum percuteret, ſed caueret ne occideret; nam homicidium inde ſequens non eſt propriè voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Petr. Molin. *tom.* 4. *tract.* 3. *diſput.* 3. *num.* 7. Henriq. *dict. lib.* 14. *c.* 19. §. 4. *in comment. litt. E*, *c.* 14 §. 2. Bonacina *d punct. vlt. numer.* 8. March. *d. tr.* 1. *p.* 9. *diffic.* 3. *num.* 4. Alzedo *d part.* 2. *c.* 6. *num.* 4.

52 Mandans enim homicidium in perſona vnius, ſi committatur in perſona alterius, non incurrit irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt deciſum Campan. *d. c.* 23. *n.* 84. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.* 412. Et ſuper hoc fertur fuiſſe in *ſacra Congregatione* propoſitum dubium his verbis, *An is, qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expreſſo occideretur, ſi mandatarius vemis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum* Concilij ſeſſ. 24. de reformat. cap 6 *vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, abſque ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat? Congregatio cenſuit negatiuè, cũ Concil. requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito*; referunt Garcia *d c.* 11 *nu.* 44. Aloyſ. Ricc. *in dict. praxi deciſ.* 519 *in* 1. *edit. & reſol.* 446. *in* 2 *edit. & in praxi aurea reſol* 407. *& Neapol. deciſ.* 117. *p.* 4. Diana *reſol. moral p.* 1. *tract.* 15. *reſol.* 17. *in fine.*

Sextò infertur Epiſcopum poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio occulto patrato cauſa defenſionis, non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, quia huiuſmodi homicidium volitum cauſa defenſionis, non comprehenditur ſub homicidio voluntario, imò potius, licet non ſit merè neceſſarium, neceſſarij vim habet, quatenus vitandæ mortis cauſa fit. Quamuis Fr. Emman. *dict queſt* 8 *art.* 24. *in princ.* exiſtimauerit neceſſarium homicidium comprehendi ſub caſuali, ob illam rationem, quod factum non ex propoſito, ſit ſemper caſuale, per Ariſtot. 2. *Phyſic.* & propterea conentur reſpondere textui Concilij Trident *ſeſſ.* 14 *de reform c.* 7. inſinuanti duas prædictas ſpecies homicidij in illis verbis, *ſed caſu, vel vim vi repellendo*, & aſſerit ipſe Fr. Emman. prædictam diſiunctiuam non fuiſſe appoſitam cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, præſertim quod in exemplis non eſt ſemper vigor loqnutionis ſeruandus Nihilominus prædictis non obſtantibus, & ſalua pace tanti viri verior amplectẽda eſt Doctorum diſtinctio plures conſtituentium homicidij ſpecies, vt aliud ſit volũtarium, aliud caſuale, & aliud neceſſarium Ita Petr. Greg. *lib* 4. *part. iuris Canon tit.* 13. *cap.* 2. Campan. *d cap.* 23. *nu* 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. *in man. cap* 27 *num.* 239. Henriquez *lib* 14. *cap.* 10. *nu.* 2. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 7. *queſt* 19. *punct.* 3 §. 5. Gut *Canon. lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 13. Paul. Comit. *reſpon. moral lib* 6. *q* 54. *num.* 3. Vgolin. *de officio Epiſcop. cap.* 57. §. 2 *num.* 14. Sayr. *de cenſur lib.* 7. *cap.* 7 *num.* 21. Molina *d diſput.* 79. *num.* 8. *&* 11. Auila *p.* 7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. Bannes *in* 2. 2. *D Thoma queſt.* 64. *art.* 8. *verſ. ad ſecundum*, Fr. Emmã. *in ſumma tom* 1. *cap.* 173. *num.* 1 Vega *part.* 2. *cap.* 15. *caſu* 23. *verſ. nota* me citato *in hoc loco* Marchin *d. tr.* 1. *part.* 9. *difficult.* 3. *num.* 4. & Alzed. *d. part.* 2. *c.* 6. *à num.* 13. 53

Nec videtur obſtare Conciliaris Conſtitutio, 54 quatenus habet committendam Ordinario loci facultatẽ diſpenſandi in irregularitate contracta ob homicidium commiſſum vim vi repellendo *Primò* Bonacin *d. q.* 4 *punct. vltim numer.* 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, ſed publico, vt patet ex illis verbis ibi, *qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus*, &c. item aliter reſpondet Concil. ſcilicet loqui de diſpenſatione in foro externo, at verò noſtram ſexti Corollarij reſolutionem de diſpenſatione in foro conſcientiæ, iuxta *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform. Secundò* Maiol. *de irregul. lib* 1. *c.* 2. *num.* 10 *verſic.* 20. *& lib.* 5. *cap.* 48. *numer.* 10. *&* 11. dicit diſpoſitionem Concilij *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commiſſo contra *Clement ſi furioſus, de homicid. Tertiò* denique, & meliùs dicendum eſt eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem neceſſitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus eſt irregularis, *ex d Clem ſi furioſus*, iunctis reſolutis per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ part.* 4. *collect.* 930 Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 3. *cap.* 9. *num* 29. Campan. *in*

diuerſ.

diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. num. 51. Bonacina d. disput. 7. q. 4. punct. 6. num. 3. cum seq. Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 14 Sed agere de eo, qui eget dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ est indispensabilis nisi a Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest. Ita Sayr d. cap. 7. num. 22. & decis 9. de homicid Paul. Comitol. respons. moral lib. 6 q. 14. n. 3. Iacob. de Graffiis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 65. num 13. vbi resoluit quòd excedens modum in se defendendo fit irregularis ea irregularitate, quæ potest ab Episcopo causa cognita dispensari, & circa intellectum d. cap. 7. latiùs Valer. Reginaldus in praxi fori pœnitent lib. 30 tract. 2. n. 111. Coninc de Sacrament & censur tom. 2. disput. 18. à num. 83. latissimè Cened. practicar. quæstionum lib. 1 q. 14 num. 13. cum sequenti, optimè Petrus de Ledesma de summa part. 2. tract. 8. de instit commutat. cap. 18 concl. 14. difficultate 1. Bellet disquisit. cleric p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num 109. cum seq.

55 Vnde sciendum est quod quando propter inenitabilem necessitatem curandi propriam personam commisit quis homicidium, moderamen inculpatæ tutelæ transgrediendo, irregularis est per cap. significasti il 1. ibique notant glos. & Doct. de homicidio, Couar in Clem si furiosus p. 3 §. 1. n. 1. in fine, Iacob. de Graffiis d. num 13. præcipuè si dolo, & exposito excedat, Farinac. d q. 125 num 418. Hinc irregularis est, qui percussorem ab eo fugientem occiderit, propter excessum glos vers. secular bus in c. 3. de homicid. Paul. Comit. respons. moral. lib. 4 q. 10 n 12. Farin. d q. 121 num. 185 quin, & pro homicidio punitur, sed extraordinaria pœna iudicis arbitrio imponenda. ex resolutis per Dec. in l vt vim, num. 18 ff. de iust & iur. Clar. §. homicidium num 17. vbi Bajar nu. 90 Menoch. de arbitr. casu 268. idque tametsi modum præfatum inculpatæ tutelæ excessisset. tam ob culpam, quàm si propter dolum, vt firmant Bertrand. cons. 274. vol. 1. p. 1. Clar. d. cap. 27.

56 Nam qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis, quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, vt per Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 72. n 8 Petr. Nauar. lib. 2 de restit. cap. 3. num. 327. Bonacina d. disp. 7. q 4. punct 6. vers dixi etiamsi occidat, Farin. d q. 125. n. 382. me citato in hoc loco nouissimè Torreblanca in practicab. Iuris Spirit. lib. 2. cap. 9 n. 61. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui se non poterat defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit, vt ait Bertran. d. cons. 274. num. 14 per tex. in l. scientiam, § qui cum aliter, ff ad legem Aquil. Bar. & alij in l. 1. C vnde vi.

57 Moderamen inculpatæ tutelæ consistit circa modum, tempus, & causam, vt aduertunt Abb. in c. olim, il 1. n. 15 de restit. spol. Chircou tom. 2. comm opin. lib 9. tit. 10. n. 31. vers. sed primò, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. à nu. 7. Farinac. in praxi crimin. q. 125. n. 350. cum seqq. Christoph. de Paz in scholiis ad leges styli, l. 58. n. 5. Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicidij num 94. Rebel. de oblig. iustit. part. 1 lib. 3. q. 12. num. 7. Azor. instit. mor part. 3 lib. 2. cap. 1. q 2. Bernard. Grauæ. ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 110 consider. 1. à num. 9.

58 Dicitur moderamen inculpatæ tutelæ excedi, si aliquibus feriat armis inuasorem sine armis, quando inuasor prouocatus robustior, & ferocior esse, vt tenet Bernard. Grauæ. dict. consid. 1 num. 12. & 13. vbi num. 18 resoluit quòd inuasus à fœmina, non tenetur adhibere puriora arma, nisi moderatius egerit, vel masculos sit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robustior præsumitur aggressor, ex Tiraquel de iure primog q. 17. opin. 8 n. 7. & 8. Gomez variar. tom. 3 cap. 3. num. 25. Probatio excessus accusatori iniuncta est, vt tenent Honded. decis. consultiua 99 num 14. & 15. Viu. Neapol. decis. 458. num. 8. Bernard Grauæ d. consid 1 à num. 45. Defensionem satis est probare, vt eius necessitas probata censeatur, quamuis de necessitate non articuletur, Barb. tom. 2 communium opin. lib. 9. tit. 10. n. 19. & ibi Mich. Crass. num. 45. Farin. in praxi crimin. q. 125. num. 418. vers. limita secundò.

Circa verò dispensationem respectu fori exterioris non prohibebatur Antistes à Iure communi illã concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciaque obtinenda beneficia, secundu in Anan in cap. 2. num 5. vbi Host. Ioan. Andr & Butr. ac Abb. n. 5. de clericis pugnantibus in duello. Hodie tamen Episcopus dispensare non potest in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum Ita Nauar. i. man. cap. 27. n. 194. vers. 7. & n. 249 vers. 4. & cons. 17. de homicidio n. 2. Gregor. de Valentia tom. 4 disp 7. q. 19 punct. 3. § 5. Petr. de Aragon. 2. 2. q. 64 art. 8 in fine, Tolet. in summ. lib 1. c. 31. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. num 14 & 13. Henriq. in summ. lib. 14. cap 19. §. 1 lit. D, Farinac in praxi criminali p 5. q. 119 num. 62. me citato in hoc loco Alzed. dict p. 2. cap. 6. num. 9. nouissimè Ioan. Machado in tract. del perfeto Confessor y cura de almas lib. 1. p. 5. tract. 16. docum. 10. num 4. † Homicida enim est irregularis, nec ad Ordines promoueri potest, cap final. de tempor. ordinat. cap. de cætero, de homicid. Concil. Trident. sess. 14. de reformat cap. 7 ibi, sed omni ordine, etiam de minori intelligunt Cou. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. num. 6. in fine, Plures quos refert Aloys. Ricc in praxi aurea resol. 404. n. 1. Henriq. d. §. 1. lit. D, Neque deinde in susceptis ministrare potest, d. cap 3. de clericis pugnantib. c suscepimus, de homicidio, Nicol Garc de benef p. 7. cap. 11. num. 6. 59 60

An autem hodie possint Episcopi dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum affirmatiuè respondent Sayr. in floribus decis. sub tit. de offic. Ordin. decis. 13. Zerola in praxi Episc p. 2. verb. dispensatio, §. 3. Nauar. consil 13. de offic. ordin antiq. alias cons 45. sub titul. de homicid in nouis. Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ex eiusdem Cõcil. verbis simpliciter prohibentibus Episcopis facultatem dispensandi cum homicida voluntario, nec distinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expresse loquentibus de vtrisque in illis verbis ibi, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum conferre liceat, sed omni Ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuè careat. ideo si quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula, certè dum in eodem capite sancitur, vt omni Ordine perpetuo careant, non esse eius dispositionem a Sacros tantùm, aut Curata beneficia restringendam, sed ad minores etiam, aut simplicia extendendam tenent Nauar. cons. 18. incip. Quidam clericus, num. 2 de homicid in antiq. & consil. 13 in nouis, Sayr. in suis decis. sub dict. tit. de homicid. decis 19. Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2. vers. secunda conclusio, & firmat Couar in cap alma mater, part 2. §. 7. n. 1. Quamuis circa susceptos, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat Zerol. in praxi Episcop. vbi proximè, & videatur firmare Henriq. dict. cap. 19 nu. 1. & circa beneficia obtenta ante, & post irregularitatem, Fr Ludouic. Miranda dict q. 8 art 12. Decretum 61

tamen Concilij Trident. *sess. 14. de reform.* 17. quod loquitur de incapacitate beneficiariot m, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensi nes referunt decisum Nicol. Gare. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 136.* & Armendar. *d. lib. 2. tit. 18. l. 7. de irregul p. 5.*

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequotum sine diligentia, poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, qoilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis: tum quia Concil. *dict. cap. 6.* prohibet tantùm ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario; idcirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas. Ita Hentiq. *dict. lib. 14. cap. 9 §. 3. & cap. 19. §. 2. litter. X* Nicol. Garc. *dict. part. 7. cap. 11 numer. 34.* Campan. *in diuers Iuris Canonici rub. 11 cap. 23 numer. 132. & 142.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst. 8. art. 13 conclus. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb dispensatio*, Bonac. *de censur. disput. 7. q. 4. puncto vlti num. 4.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast tractat. 3. q 69. in fine part. 1.*

63 Summus verò Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate prouueniente ex homicidio iusto, vel iniosto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnis irregularitas à Iure ipso Ecelesiastico introducta est, provt resoluunt Bonacina *de censur dispur 7 quæst. 1. punct. 1. num. 1.* Couar. *in Clement si furiosus p. 2. § 3. n. 3.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 191. & ad cap. 1. §. Quibus, num. 10. de pœnitent. distinct. 7.* Henriq *lib. 14. cap. 1. § 3.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 3. & 4.* tum qoia sic colligitur ex Tridentin. *sess. 24. cap 6.* Quare ita resoluunt Molin. *de instit. tom. 4 disp. 79.* Vgolin. *de irregul c 32.* Suat. *de censur. disp. 44. sect. 4 num. 35.* Auila *eodem tr. part. 7 disput. 6. sect. 3.* Bonacina *d. disput. 7. q 4. puncto vlt. n. 1.* Reiecta illa petiniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensate in irtegularitate prouueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas. *in tract. de irregul. p. 1. in princip. quæst 3.*

64 Est tamen in hac re distinguendom, an sit condenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum est præcedente mera, & directa volontate occidendi præter peccatum, est indispensabile, quia negat in ea dispeosationem Concil. Trident. *sess. 14 de reformat. cap. 7.* in illis verbis ibi, *perpetuò careat*; & per argumentum à contratio sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: cuius namqoe cap. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed diffienltatem præmaximam, cum qua esset illa quandóque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per Henriq. *lib 14. cap. 14. §. 2.* In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ volontas, qui in illis facilius consueuit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. *in d. cap. 7. vers. si verò homicidium, dict. sess. 14.* dum namque in eios calce præcipit committi loci Ordinario, qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, apertè insinuat requiri sopremi Præsulis auctoritatem, sine qua non liceret Ordinario elargiri dispensationem, Maiol. *de irregularit lib. 5. cap. 48. §. 3. sub num. 18.* Henriq *in summ. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus est Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 7. sub num. 8.* indefinitè loquens Nec contradicunt quæ Mar. Antonin. *variar. lib. 3. resolut. 16. sub num. 20. vers. Octauus*; qoia vindicant sibi locum in homieidio occulto, & irregularitate ab illo causam ha bente, quo quidem casu militat dispositio *cap. 6. sess. 24. de reform.* ad cuius adimplementum satis est, si illa non òriatur ex homieidio voluntario, ac delictum non sit dedoctum ad forum eontentiosum, vt possit dispensare Præsul.

ALLEGATIO XL.

Episcopus, virtute Concilij Tridentini, an possit absoluere occultos. hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Occultum per se siue absolutè dicitur, quod nihil habet vnde possit hominibus cognosci.*

2 *Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.*

3 *Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest.*

4 *Hæretici occulti, qualiter dicantur?*

5 *Hæretici purè occulti possunt absolui non solùm ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.*

6 *Hæretici omninò occulti, & purè mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos statutas.*

7 *Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur.*

8 Cap. 1. § verum quia, de hæret. *declaratur.*

9 Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap 6. in fine, *non intelligitur de hæreticis occultis simpliciter, & per se.*

10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas, incidunt.*

11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur* in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.

12 *Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.*

13 *Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi sunt in fide.*

14 *Apostatæ in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem.*

15 *Apostatæ sunt hæretici.*

16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*

17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant.*

18 *Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum.*

19 *Hæresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit.*

20 *Hæreticus purè mentalis non est excommunicatus, quamuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, melius sub distinctione resoluitur.*

21 *Episcopum posse post Conc. Trid per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, tamen tenent multi Doctores.*

22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*

23 Cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini *refertur.*

24 *Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos.*

Episcopi

25 *Episcopi à S.D.N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos.*
26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue Commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos, virtute Extrauag. Clement. VII.*
27 *Inquisitoribus Apost. solum in prædicta Extrauag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio hæreticos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias.*
28 *Inquisitores Apostol. an hodie extante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ.*
29 *Absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*
30 *Clausula in Iubilæis apposita, vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatos absolui in foro conscientiæ, reseruata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.*
31 *Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda.*
32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*
33 *Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt.*
34 *Episcopis ab Illustriss. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo conceedatur licentia absoluendi occultos hæreticos?*
35 *Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis, seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur.*
36 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscumque, hæreticos credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto.*
37 *Inquisitores huiusmodi sunt viri grauissimi, & & æquissimi, ac prudentissimi.*
38 *D. Ferdinandus Martinus Mascarenhas Regni Portugaliæ generalis Inquisitor laudatur.*
39 *Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propriæ ouis.*
40 *Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, remissiuè.*
41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus.*
42 *D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalensis, nunc Archiepiscopus Bracharen, & Hispaniarum Primas, vtriusque Iuris studiosissimus laudatur.*
43 *Clericus Matrimonium siue clam siue publicè contrahentes, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores.*
44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissiuè.*
45 *Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores.*
46 *Missarum celebrationes vsurpantes, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes ad Sacram Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniuntur per Inquisitores.*
47 *Sodomiæ criminis punitio ex concessione Gregor. XII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugaliæ, priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad seculares potestates.*
48 *In Excommunicatione per annum perseuerantes tanquam suspecti de hæresi puniuntur ab Inquisitoribus.*
49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*
50 *Index secularis in causa hæresis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*
51 *Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes, procedere possunt.*

PRo vera præsentis quæstionis explicatione, duo à nobis erunt examinanda; *Primum*, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinariis approbati, absoluere. *Secundum*, an facultas absoluendi concessa Episcopis per Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini? Et in casu, quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absoluendis occultis hæreticis?

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absoluere?

QVantum ad præsens institutum spectat trifariè dicitur aliquid occultum fieri.

Primò dicitur quoddam occultum per se, siue absolutè, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit 1
ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit, Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. & *ibidem* Petr de Arag. & Bann. *art.* 4. Syluest. *in summ. verb excommunicatio* 7. *princ. vers. secunda est*, Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib.* 2. *cap.* 18. Simanch. *de Catholic. institution tit.* 42. nouissimè me citato *in hoc loco* Bossi. *de triplici Iubilæi priuileg. sect.* 2. *casu* 10. §. 4 *n.* 103. *cum seqq.*

Est aliud occultum per accidens, quod extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cogni- 2
tum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferet hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidens dicetur, quia nemo adetat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamuis & defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caiet. Alph. de Castr. Simanch. & Bossi. *dictis locis.*

Tertiò, & postremò dicitur quid occultum, siue 3
secretum, quod plenè probari non potest, quale est illud,

illud, quod vnus tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest quod non manifestũ. cap. vestra, de cohabit. cleric. vbi communiter Doctores, & Turrecrem. in cap. si peccauerit 2. q. 1. Simanch. dict. titul. 42. de occultis, numer. 1. Stephan. Aluin. de potest. Episc. cap. 29. num. 3. vbi dicit appellatione hæresis occultæ intelligi eam, quæ non est notoria per euidentiam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confessionem in iudicio, & quæ item per testes probari nequit, itavt occultum hoc loco sumendum sit vt à notorio, & publico distinctum est.

4 Similiter trifariè potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plenè talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter Simanchas d. tit. 42. n. 7. obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

5 Si hæretici sunt omninò occulti, id est, simpliciter, & per se occulti, quos aliqui pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis non est reseruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis purè mentalis, quæ nunquã prodit in actum exteriorem, vt verè Simanch. affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impertiri potest. Ita Caiet. in summa verb. hæresis, in fine. Vmbertus in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verb. hæreticus n. 24. Simanch. d. tit. 42 num. 11. Petr. de Aragon. d. q. 11. artic. 3. §. Sed dubium est, quisnam possit, vers. quinto dico. Læl. Zech. de casibus Episcopo reseruatis, circa casum vltimum n. 1. vers. hinc est, Diana moral. p. 6. tr. 6. resol. 51.

6 Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est quem præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & pure mentales, quales paulo antea descripsimus, nẽc sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia vt concorditer, & verè Theologi docent Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profitentur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. constanter, & vere affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam quãuis sint verè hæretici, quoad Deum, tenent D. Anton. in summ. part. 3. tit. 24. cap. 4. Petr. Palud. in 4 sentent. dist. 13. quæstion. art. 1. concl. 8. Angel. Clauasi. in sum. verb hæreticus, n. 2. Syluest. verb. excommunicatio 7. num. 3. & 4. Armil. verb hæresis, num. 1. & 19. Caiet. in summ. verb. hæresis in fine, & d. quæst. 11. art. 3. vbi Aragon. & Bann. ar. 4. Alphons. de Castro d. cap. 18. & lege pœnal. lib. 2. cap. fin. Iacob. Almayn in 4. senten. dist. 17. quæstion. 1. Sot. in 4 distinct. 22. q. 2. art. 3. concl. 9. Simanch. d. titul. 41. num. 3. cum sequentib. Couar in reg. peccatum 2. part. in initio num. 7. Nauar. in man. cap. 11. numer. 17. & c. 27. num 56. & in cap. cognationis, de pœnit distinct. 1. & in princ. de Pœnit. dist. 5 num. 19. & 20. & in rubr de iudiciis numer. 67. Rebuff. super Bulla in Cœna Domini in verb publicè, vel occulte, Buis. consil. 189. incip. In subhastatione, n. 13. lib. 3. Valent. tom. 2. disput. 7. quæst. 5. punct. 7. Henriq in sum. lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloss tit D. Iac. de Graffiis in aureis decision. lib. 2. cap. 9. numer. 3. Anton. Ricciul. de iure person extra gremium Eccles. existentium lib. 4. c. 10 num. 9 Paul. Laymann. in Theolog moral lib. 2 tract. 1. c. 14. num 1. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular cap. 54. in princ. num. 6. & in Bulla Cœnæ part. 1. cap. 1. §. num. 16. & seq & §. 4. num. 12. Ludouic. Garb de legibus lib. 8. disput. 14. Azor institut. moral. part. 1. lib. 5. c. 10. lib. 8. c. 20. q. 3. & c 19 quæst. 4. Auila de censuris p. 1. dub. 10. & part. 7. disput. 2. dub. 1. Sayr. eod. tractat. lib. 1. cap. 9. numer. 14. & 15 & lib. 3. cap. 4. à numer. 20. Suar. eod. tract. disput. 4. sect. 2. n. 3. & disput. 21. sect. 2. & de legib. lib. 5. c. 13. & lib. 4 c. 12. Salas etiam de legibus disputat. 9. sect. 1. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. c. 8. num. 1. Nicol. Garc. de benefic part. 11. c. 10. numer. 91. Homobon. de examine Ecclesiast tractat. 6. c. 7. q. 3. Bonacina de censur disputat. 2. quæst. 5. puncto 2. num. 4. & de censuris in Bullam Cœnæ disp. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 1. Duard. ad Bullam Cœnæ lib. 2. in can. 1. quæst 14. numer. 24. Diana resol. moral p. 4. resol. 240. vers. notandum, nouissimè iure citato in hoc loco Bossi. d. casu 10. n 107 cum seqq. Castr. Palao de hæret. tr. 4. disp. 1. puncto 3. numer. 1. nouissimè Trullench. in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 1. n. 2. & alij multi à prædictis citati; frequenter Iura profitentur in c sicut tuis, in fine, in cap. tua nos, §. licet autem, de simon & in cap erubescat. vbi gloss. 32. distinct. in cap. humanæ aures 22. quæst. 5. & in cap. Christiana 32. quæst. 5.

Verùm Canonistæ nostri contrariam tuentur sententiam, asserentes hæreticum occultum omnino in 7
excommunicationem incurrere, per text. in Clem. 1. §. verum quia vbi gloss. verb. eo ipso, de hæreticis, Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in c. vltim. de hæret. Archidiac. & Geminian. in c. hinc etenim 49. distinct. Rojas de hæret part 1. n. 246. Ioannes Vela de pœnis delictor cap. 14. vers. iure vero Canonico, Cantera quæst. criminal. part. 2. cap. 1. Azeued. l. 1. num. 152. tit. 3. lib. 8. noua recopil. Menoch. de arbitr. c. 360. numer. 6. Spin. in speculo testamen. gloss. 7. num. 13 cum sequen. Ceual. communium contra com. q. 698. Ioannes Medina de oratione, quæst. 15. Albert. Pyghius lib. 6. de Ecclesiastica hierarch. c. 16. Albertin. tr. de agnoscendis assertionib. q. 33. Cened. ad Decretal. collect. 103. n. 2. nouissimè Torreblanca in pract. Iuris Spirit lib. 14. c. 10. n. 9.

Illi enim putant efficaciter probari suam senten- 8
tiam ex dict. Clem. 1. verum quia, de hæreticis, vbi hæreticæ prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur, aiunt enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, sed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius Clement. vt Caiet. Bann. Castr. & alij docuerunt. & eodem quoque modo respondendum est ad cætera Iura adducta

dicta per gloss. *verb. eo ipso, in d. Clem.* 1. illa enim Iura, & Canones, pœnas, siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum prodeunt, aut manifestantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus solùm interioribus occultis penitus, ac purè mentalibus pœnam, ac censuram irroget.

9 Cùm ergo hæretici primo modo occulti, id est simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem; inde fit, vt non modo ab Episcopis locorum, sed etiam à Confessariis quibusuis approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum Concil. Tridentin. non est de absolutione horum occultorum accipiendum: frustra enim, & inutiliter concessisset in priuilegio, quod iure ordinario competebat, solùm enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox dicetur.

10 Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales sunt, qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu facto exteriori hæresim protulerunt, in excommunicationem, & alias censuras, seu pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæresis iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesiæ iurisdictio pertingit, & ex natura sua indicio hominum obiicitur, quamuis ex defectu testium sit per accidens occultum per signa, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet dicit *q.* 11. *art.* 3. Sylnest & Alphons. à Castro, Pet. Paludan. D. Anton. Sot. Rebel *dictis locis*, Bann. *in D Thom.* 2. 2. *q* 11. *art.* 4. *q. aest.* 1. *conclus* 2. & ibidem Aragon. *à num.* 3. *in princ. vers. hoc supposito.* Eadem prorsus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia significatione paulò antea relata omninò incurrere excommunicationem, & alias censuras, & pœnas contra hæreticos à Iure latas.

11 Iuxta has duas postremas occulti significationes intelligenda est excommunicatio lata *in primo cap. processus Bullæ in Cœna Domini, in verb occultè*: hoc enim aduerbium, *quod*, rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defensores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt Nauar. obseruat, aut alios omninò occultos, de quibus non iudicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. *super Bullā Cœnæ Domini, verb publicè, vel occultè*, prudenter affirmat: isti enim non incurrunt in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantum occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel nutu, aut signo verbis æquipollenti, licet nemine id audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamuis contingat probari non posse ad hoc, vt includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & pœnis illius.

12 Ex prædictis infertur Confessarios non posse absoluere hæreticos occultos in secunda, & tertia significatione, hoc est occultos per accidens, & hæreticos manifestos, seu notorios; isti enim re vera in excommunicationem incurrerunt; cuius absolutionem Summus Pontifex reseruauit, id negando, vel adimendo aliis iurisdictionem super tali casu, vt rectè Caiet. *d q.* 11. *art.* 3. obseruauit, neque de hoc articulo est aliqua dubitatio, cum notissimum sit hæreticos iure excommunicatos, eorum absolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam sibi reseruauit per processum *in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confessarius non possit absoluere nisi solos hæreticos mentales, diligenter eas, vt rectè Caiet. *d. q.* 11. *art.* 3. & Nauar. *in dict. cap. cogitationis, de Pœnit. dist.* 1. *num.* 11. *vers. tertiò infertur*, explorare oportet omnes circunstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sæpè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntariè dubij sunt, & ancipites, vtrum etiam cum soli essent ore, vel scripto, aut alio modo significatiuo protulerit hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntarie dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatiuo, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado *in* 2. 2. *D. Thomæ controu.* 1. *tract.* 15. *disp.* 13. *num.* 14. dum existimat contingere posse vt quis exterius proferat hæresim internam, quin subiaceat censuris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperiendam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata vt manifestaret Confessario, vel quando quis omnino indeliberatè, & absque vlla aduertentia exteriùs diceret hæresim, seu iocosè tantùm, & non assertiuè eam proferret; vide tamen quæ infrà dicemus *à n.* 18.

Quæ hactenus dicta sunt, aut in posterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, & 14
de eorum absolutione intelligenda etiam sunt, vt locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilitatem, aut quamlibet aliam sectam transeundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt: nam neque apostatæ mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias pœnas, & censuras contra malè credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbato absolui poterunt: sed illi apostatæ in eas censuras inciderunt, qui per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis allatam, essent occulti. † Ratio in promptu est 15
quoniam apostatæ à Fide Catholica, quantum ad pœnas, & censuras attinet, pari iure cum hæreticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesiæ gremiū vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apostatæ sunt hæretici, & vti tales tractandi, Repertor. Inquisitor *verb. apostasia*, Sylvest. *in summ. verb. apostata* 2. Gondisal. *de hæret quæst.* 20. Alphonsus de Castro *de iusta hæreticor. punit. lib.* 1. *cap.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori decis.* 671. *num.* 1. *in* 1. *edit. & resol.* 423. *num.* 1. *in* 2. *edit.*

Idem penitus iudicium est de dubiis in Fide, quos 16
hæreticos esse ius affirmat, qui enim sciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem contrarium, sed melius inter vtramque partem natat, & incertus fertur, nec curat quid potissimum sequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, parum sua interesse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat verbi gratia, an in venerabili Eucharistiæ Sacramento sit verè, & realiter Corpus Domini Nostri IESV CHRISTI, nec ne? an Virgo MARIA mater Dei fuerit perpetuò Virgo, aut non fuerit: an Romanus Pōtifex sit vere Christi Vicarius, & Petri successor, & caput Ecclesiæ militantis, aut non sit: aut his similia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magna firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria ab ea procul esse debet: si quis ergo fuerit dubius mentalis,

talis, absolui poterit à quolibet Confessario ab Ordinario approbato, sed si dubitationem exterius protulerit, non poterit absolui, quia in excommunicationem, & alias censuras, & pœnas iam incidit: dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hæreticos esse ius affirmat *in cap. de hæreticis*, vbi communiter Doctores, D. Anton. *3. par. tit. 22. cap. 5. §. 1 c.* Albertin. *tract. de agnoscendis assertion. quæst. 3 num. 9. & in rub. de hæret. lib. sexto, quæst 14. num. 16. & sequentib.* Melchior Cano *de locis Theolog. lib. 12. cap. 9.* August de Ancona *in sum. de potestate Eccles. quæst. 22. art. 1.* Nauar. *in man. cap. 11. num. 17. & in cap si quis autem num. 18. 19. & 49. & de Pœnit. distinct. 7. & cap. inter verba concl. 6. concl. 19. num. 55.* Terez *l. 1. verb. santa fe, tit. 1. lib. 1. Ordinam. pag. 6 & l. 3. vers. ex quo requisito tit. 4. lib. 8. pag. 83.* Menoch. *cons. 149. n. 48. & à n. 51.* Clar. *lib. 5. § hæresis n. 2.* Valent. *in 2. 2. disput. 1. quæst. 11. puncto 1. diffic. 2.* Azeued. *l. 1 num. 74. cum sequentib. tit. 3. lib. 8. nouæ recopil.* D. Barb. *in rub. ff soluto matrim. p. 2. num. 23.* Pegn. *in director. Inquisitorum part. 2. commen. 1.* Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 8. cap. 9. quæs. 5* Farin. *in praxi crimin. part. 5. q. 124. n. 114. & seq* eleganter Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 17. n. 49.* optimè Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 7 n. 11.* Zerol. *in praxi fori Episcop. p. 1. verb. casus vers. dubij*, Suar. *de Fide disp. 19. sect. 4. n. 10.* Castr. Palao *de hæresi tract. 4. disp 3. punct. 2. n. 9.* mo citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 2. dub. 2. n 6.*

17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam sciendum est, quanta sit necessaria expressio, aut quales actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur, ad hoc vt hæretici occulti in excommunicationem incidant, Bannes ait *dict. quæst. 11. art. 4. quæst. 2. concl. 3. § tertiò arguitur, vers. quid si aliquis. Primò*, quod vbi primum quocunque signo, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quòd sit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc est hæreticus manifestus. *Secundò*, dicit quod si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non sunt sufficientia secundùm se, neque ex circumstantiis, vt explicetur hæresis, vt si intus consentiens homo huic errori, filius est inæqualis patri secundùm Diuinitatem, exterius proferat, ita est, non erit excommunicatus, nisi fortè ex aliqua circumstantia illa verba sint sufficientia ad explicandum errorem. Hæc Bannes *d. loco*, quem citat Bossi. *d. casu 10. n. 119.*

18 Prædictis mentalis hæreticus si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, vel ob aliam honestam causam, non incidit in excommunicationem propter illum actum exteriorem, tum quia exterior ille actus bonus est, & cum antequam proferret illa verba non esset excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, vt incurrat in excommunicationem, sed potiùs distando. Ita Aragon. *dict. quæst. 11 art. 3.* & *ibi* Bann. *art. 4 quæsito secundo ad quartum argumentum.* Couar *ad d. reg. peccatum 2. part in initio num. 7* Simanch. *dict. tit. 24. de occultis num. 9.* Granado *dict. disp. 13. num. 14* Bossi. *dict. casu 10. num. 129.* Quod quidem multo magis procedit, cùm hæreticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectualem hæresim confessus est, quia non solùm actus ille bonus est sed pius, & extra iudicium humanum, iuxta supra citatos.

19 Verùm si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait Aragon. *d. q. 11 art. 5. vers. sed dubium*, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesiæ Romanæ, vt sentit Bannes *dict. quæst. 11 art. 4. quæsito 1. concl. 2. ad quintum argumentum, vers. respondetur quòd si ille homo*, etiamsi interroget Doctorem Catholicum ad sequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cùm explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia cùm vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat.

Hæreticum purè mentalem excommunicatum 20
non esse, tametsi per iocum dixerit, se aliquãdo hanc aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Victoriam sensisse Simanchas *dict. tit. 42. de occultis n. 16.* quia non asserit illam hæresim, sed tantum narrat, aut refert: eiusdem sententiæ videtur esse Bannes *loco proximè citato*, cùm ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est affirmare, vel asserere, ad hoc vt cùm illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamvis primum de hoc dubitet Simanch deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed quæstio hæc sub distinctionis fœdere resoluenda, in hunc modum venit, vel is, qui per iocum dicit se aliquando hanc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius pœnituit, & omninò dimisit vel nondum errorem dimisit: primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui verè hæretici sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declarat, narrat aut refert, nihil noui facit, *l. hæredes palam, §. quid ff. de testam.* in secundo verò casu licet non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam, qui aiunt, sufficere actum exteriorem significatiuum, & de sua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter non addunt necessariam esse assertionem in illo actu. Neque actus iocandi potest appellari simpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, sicut tuetur actus petendi consilium ad resipiscendum, vt proximè dictum est, & qui iocatur non pœnitet, & hæc sententia tutior est, vt saluti animæ consulatur.

An facultas concessa Episcopis absoluendi ab hæresi occulta in vim Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. *sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini?*

DVbium hoc controuersum est apud Doctores 21
quorum aliqui negant, alij verò affirmant. Vna sententia tenet posse Episcopos post Concil. Trid. per se ipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, hoc est illos quorum hæreses non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quamvis exterius probatæ, cuius auctores insuper addunt, & præcipuè Bannes loco infra citando, non obstare processum Bullæ in Cœna Domini, asserentes per illum non reuocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. vt possint absoluere in foro conscientiæ, sed reuocari illis priuilegium concessum ipsis personis, qui admittunt hæresim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadant pro absolutiône, nisi ad Summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuitu priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Episcopum, vt absoluatur, non ex priuilegio sibi concesso absoluitur, sed Episcopus habet auctoritatem absoluendi iure diuino, non ex

aliquo

aliquo priuilegio Pontificis, vnde quotiescumque non coarctauerit Episcopi auctoritatem, vt summus Prælatus Ecclesiæ, poterit Episcopus absoluere ex auctoritate sui officij ab omnibus peccatis suos subditos, à quibus Summus Pontifex potest absoluere vniuersos fideles, & huius sententiæ sunt sectatores Bann. 2.2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. *post secundam conclusionē, arg.* 3. *vers.* & *si quis obiiciat*, & *vbi* Aragon *art.* 3. *vers. sed dubium est, quinam possint*, Vela *de pœnis delictorum cap.* 14. *vers. Iure verò Canonico*, Angl. *in floribus Theologicis part.* 1. *tit. de Confessione, q.* 4. *art.* 1. *diffic.* 6. Llam. *in methodo Curator. par.* 3. *c.* 1. §. *vlt. in fine*, Vinald *in candelabro aureo par.* 1. *tract. de absolutione num.* 13. & *par.* 2. *in expositione Bullæ Cœnæ numer.* 51. Sà *verb. Episcopus, n.* 37. Fr Emman. *in summ tom.* 1. *cap.* 131. *n.* 3. & *in explicat Bullæ Cruciatæ* §. 9. *num.* 70. & *quæst. Regular tom.* 1. *in q.* 10. *art.* 10 Vega *in summ tom* 2. *c.* 25. *casu* 11. Nugn *in addit ad* 3. *par. quæst.* 8. *art* 5. *dub.* 10. *ad finem*, Zerol. *in praxi Episcopali par.* 2. *verb absolutio* §. 8 & 18. & *verb. hæreticus* §. 4. Anton Gomez *in Bullam Cruciatæ clausula* 19. *num.* 44. *in fin.* Henriq *in summ. lib.* 6 *cap.* 14. §. 7. *lit M* & *cap* 16. §. 1. & *lib.* 13. *cap.* 27. § 5. *lit. Q*, Petr. de Ledesm *in summ. par.* 2. *tract.* 1. *cap.* 6 *post conclus.* 10. *diffic.* 7. Fagnundez *in quinque Ecclesiæ precepta par.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *numer.* 82. Boss. *in tract de Iubilæo sect.* 1. *casu* 10. §. 2. *num* 10. Fernandez *in examine Theolog moralis par.* 4. *cap.* 7. §. 1. *num.* 5. Granado *in* 2. 2. *D. Thomæ controuers.* 1. *tract.* 15 *disput.* 15. *sect* 2. *n.* 8. *cum seqq.* Alzed. *dict p.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Portel. *in addit. ad dubia Regul verb. Episcopus nu.* 1. Seula *in Bull. Cœnæ cap.* 23. *disp.* 100. *conclus.* 3. *n.* 7. Lorca 2. 2. *q.* 11. *art* 4. *disp* 45. *num.* 10 Sanc. *in selectis disp.* 50. *n.* 32. Anton. à Sousa *in suis aphorismis lib.* 3. *cap* 4 *n.* 5 & videtur tenere Trullench. *d. l.* 1. *c.* 3. *dub.* 4. *n.* 12.

22 In re tam graui fortassis non licebat hos Doctores tam audacter suam sententiam interponere, concludentes securè posse Episcopos virtute Concil. Trident. in foro conscientiæ hæreticos occultos absoluere, nam ratio illa, quam addit Bann. *citato loco* & sequuntur alij post eum, quod scilicet processus Bullæ in Cœna Domini non tollit Episcopis priuilegium absoluendi, sed personis, nihil euincit, quia si ablatum est priuilegium committentibus hæresim, vt non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Ecclesiæ Prælatus, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de quo articulo tunc non tractatur, Romanus Pont. illam impediuisse & suspendisse videtur per reseruationem criminis hæresis, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere; quamuis ergo Episcopi non amiserint potestatem, seu iurisdictionem absoluendi, quam iure diuino ipsis competere Bannes asserit, exercere tamē illam non possunt, ex quo Dominus Papa in dicto processu Bullæ constituit, vt nullus talis, nisi à Domino Romano Pontifice absolui possit, ibi, *cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem*, &c.

23 Verùm omissis metaphysicis solemnitatibus non videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublata facultas absoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum speciatim ibidem, & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusuis Concilij in Bulla S.D. N. Gregor. XV. anni præteriti 1521 cuius hæc sunt verba, *Cæterum à præteritis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & in adultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum*, &c. 34

Cùm in hoc decreto dicatur, quòd nullus per alium, quam per Romanum Pontificem absolui possit, priuilegium, si quod habebat, aufertur à personis absoluendis, quod & sequentia indicant; ac cuiusvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox subduntur, priuilegium auferunt non modo absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ, quibusuis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem Quare hanc sententiam tenent Maiol. *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 46. *num.* 6. *vers. caueant*, Tolet. *in instruct. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cœnæ excommunicat.* 14. *in fine*, Vinald palinodiam recantans *in editione nouior. anni* 1602. *in suo candelab. aureo par.* 1. *tit.* 11. *de absolut. n.* 13. Vgolin. *de casibus reseruatis Sūmo Pontifici par.* 1. *cap.* 2. § 4. *vers. etiam prætextu quarumcumque facultatum*, Sayr *dec.* / 19. *de sentent excommunicat.* Param. *de origine Inquisition. lib.* 1. *quæst.* 9. *num.* 191. Felician *de excommunicat cap.* 18 Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 72. & *consil.* 15. *de sentent. excommun. in antiq. aliàs consil.* 11 *de priuileg. in nouis*, Philiarc. *par.* 1. *lib.* 2 *cap.* 25. & *lib.* 4. *cap.* 22 & *in Bulla Cœnæ cap.* 2. *vers. etiam prætextu quarumuis facultatum, n.* 3. Raguſ. *in lucerna Paroch. q.* 126. *numero.* 5. Torreblanca *de magia lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 27. Francis. Leo *in thesauro fori Ecclesiast par.* 1. *cap.* 37. *num.* 46. Piasec. *in praxi noua Episcop par.* 2 *cap.* 1. *num.* 14. *pag.* 110. Aloys. Ricc. *in collect. decis. par.* 4. *collect.* 821. *vers tertio*, & *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol decis.* 13. *num.* 8. & 9. *par.* 2. & *decis.* 180. *part.* 3. Molin. *de Iustit. tract.* 3 *disput.* 64. *num* 8. & *tract.* 9. *disput.* 18 *num.* 2. Beda *in defens. Fidei in causa Moriscor. par.* 1. *cap.* 13. Nicol Garc. *de benefic. par.* 11. *c.* 10. *num.* 115. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 26. & 27. Homobon de Bonis *de examine Ecclesiast par.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *quæst.* 31. *vers. nono*, & *cap.* 6. *quæst.* 35. & *tract.* 7. *q.* 5. & *tract.* 12. *c.* 4. *q.* 15. *resol.* 4. *pag.* 459. Duard *in Bulla Cœnæ Domini lib* 3. §. 2. *q.* 13 & 12. *n.* 47. Chapeauil. *de casibus reser. c.* 4. *different.* 4. Coriol. etiam *de casibus reser. par.* 1. *sect.* 2. *art.* 23. Ioan. Valer. *de different. inter vtrūque forum verb hæresis diff.* 5. Ant. Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.* 5. *c.* 14. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *c.* 26. *num.* 55. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 414. *n.* 22. Farin. *de hæresi quæst.* 192. §. 4. *num.* 53. Mar. Alter. *de censur. lib.* 5. *disput.* 2. 2. *cap.* 1. *pag. mihi* 767. latè Torreblanca *in practicabil. Iuris spirit lib.* 14. *cap.* 10. *n.* 4. Bonacina *in Bullam. Cœnæ disput.* 1. *qu.* 22 *puncto* 2. *num.* 2. *vers. secunda.* Scort. *in constit. Pontif. epit.* 166. *theorem.* 431. Villalob. *in summ par.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 21. *n.* 2. & 5. Hurtado *de excommun. disp.* 15. *diffic.* 3. *n.* 12. Ganant. *in manu. Episcop. verb. absolutio* 4. & *verb. hæretici* 15. Diana *resolut. moral. par.* 1. *tract.* 5. *resol.* 2. & *par.* 4 *tract.* 4. *resolut.* 239. & secundum hanc opinionem in supremo generalis Inquisitionis Prætorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna *in direct. Inquisitorum par.* 3 *quæst.* 92. *comment.* 141. *vers. penult.* sic declarasse Gregorium XIII. & Clement

tem VIII.referunt Fuse.*de visit. lib.2 c.3 num.5. & cap.21.num.4.* Marc.Anton.Genuens.*in prax: Archiepiscop.Neapol cap 67.n 10. in 2.edit.* Pi... *in praxi noua Episcop.dict cap.1.n.13.* nouissime Marc.*de Sacram.Ordinis tr.1 par.9 cap.1. diffi.9. & 10.* Georg. Polach *in Bull.Vrbani VIII sect.41.num 62.* Hen. *de casibus reseru par 1.cap.4.§.22.num.5* Suar *de Fide disp 1.sect 4 n 13* me citato *in hoc loco* Trullench.*in expos Bull.S Cruciat lib 1.§.7.c.2 dub.6.num.4.* & audiuisse a Religioso docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII.dicit Azor *instit. moral p 1 lib.8 c.19.q 3.& q.10.c.21.&* ita consuluisse *Sacram Cardinalium Congregationem* asserunt Piasec. *d.num 13.*Nicol.Garc.*d.cap.10.num.122.*Suar.*tom.4. disput. 20 sect.1. num.11.* Armentiat *in add.ad recop. legum Nauarræ lib.2.tit.21 leg. vnica de familiaribus Inquisitorum num 3* Bonacin *de censur disput 1.quæst. 3 punct.2 num.1.vers.1.* latissime Stephan. Dalun *de potestate Episcoporum Abbatum,& Abbatissarum cap. 18 per tot.* vbi asserit hanc partem in consulendo,& in practica longe veriorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absoluendi, aut non absoluendi hæreticos, à voluntate, intentione, & concessione summorum Pontificum præsertim, immo & omnino pendeat.

25 Et propterea vsus iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obseruatur,vt Episcopi a S.D.N. Papa facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos,quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis concedere solent, confectis super ea re patentibus litteris,quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscribunt;refert me citato *in hoc loco* Trullench.*in exposit Bullæ S Cruc lib 1.§.7.c.2 dub.8. num.4. prope fin.* Et Stephan Dalun *d cap.28.mihi tamen negatiua fol. 81.* se vidisse, & legisse diploma quoddam originatum in pergameno subsignatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris in vniuersa Rep Christiana aduersus hæreticā prauitatem Generalibus Inquisitoribus à Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S.R.& vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. Apud S. Petrum coram S. D Clemente VIII. die 21. mensis Martij anni 1602. Pontificatus eiusdem anno 11. qua licentia, facultas,& auctoritas concedebatur Episcopo Verdunēsi in extremitatibus,& confinijs Galliæ,& Lotharingiæ, ac eius in eadem Verdunensi Ecclesia Officiali seu Vicario in spiritualibus generali,tunc & pro tempore existenti, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum duntaxat duratura, vt omnes, & quoscunque dictæ Verdunensis ciuitatis,vel diœcesis,seu ex alijs partibus, in quibus hæreses impunè grassantur, ad Episcopum, vel ad eius Officialem, siue Vicarium Generalem præfatum,in ciuitate tamen Verdunensi,vel diœcesi constitutos,seu residentes, sponte venientes,vtriusque sexus,ac tam laicos, quam clericos sæculares, & cuiusuis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos,& à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes,illorumque credētes(non tamen in hæreses relapsos,aut errores, aut de præfatis in iudicio indicijs præuentos, vel condemnatos,de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) pœnitentes quidem ab excommunicationis,suspensionis,& interdicti,alijsque ecclesiasticis censuris,sententijs:& pœnis,quas propter hæreses,&c.quomodolibet incurrerint, dūmodo corde syncero, & fide non ficta coram notario,&testibus publicè,vel priuatim,prout casus exegerit,& eidem Episcopo, seu eius officiali,siue Vicario in spiritualibus Generali magis expedire videtur, hæreses,schisma,& errores supradictos, ac alios quoscunque detestati fuerint, anathematicauerint,& abiurauerint, ac gremium Sanctæ Matris Ecclesię recipi & admitti humiliter postulauerint,atque præstito per eos iureiurando promiserint,de cętero ab huiusmodi hæresibus,schismate, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta;iniuncta inde eis,ac eorum cuilibet pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis iniungendis,&c. Aduertit D.Felician. de Vega tunc Archiep Mexican.*in relect.c. & si clerici §. de adulteriis. num.16.de indic* quòd Indi noui Orbis possūt absolui per Episcopos ab omnibus delictis etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, & etiam ab hæresi, & idololatria, & aliis casibus reseruatis ex concessione Gregorij XIII *& num.176.* ait quòd dispensatio in irregularitate contracta ob hæresim petenda est à Papa, quamuis quoad Ordines iam susceptos,bene potest Episcopus dispensare excepto sacerdotio.

Quemadmodum non est integrum Episcopis post 26
decretum Conc.Trid.absoluere in foro Conscientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis,nec eorum Vicariis, siue Commissariis eosdem in prædicto foro absoluere virtute *Extrauag Clem. Papa VII* incip *Cùm sicut ...vobis etiam*, refertur *in fine Doctor. Inquisit* inter litteras Apost.pro officio S.Inquisit.in qua sic scriptum extat. *Vobis etiam ac Vicariis prædictis extraiudicialiter Lutheranos occultos,& non inquisitos per Ordinarium, siue alios iudices,aut alios quoscunque hæreticos fautores, defensores,& receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ tenuerūt,vel legerunt libros Martini Lutheri,vel aliorum, aut eidem, siue eisdem quomodolibet adhæserunt (si ... corde reuersi pœnitentes id humiliter petierint) post ... hæresim,qua polluti, & infecti erāt,abiurauerint,medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluendi, illisque pro præmissis pœnitentiam iniungendi salutarem ,eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus,&c.*

Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & 27
Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum,& declaratum est verbum illud, *extraiudicialiter*,non excludere formam iudicij,hoc est notarium & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit. Per hanc ergo Extrauag. non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commissariis facultas absoluendi hæreticos occultos in foro conscientiæ,sed solum tribuitur potestas, vt possint in suo Auditorio eos accipere ad secretam abiurationem,& secretas quoque pœnitentias,quod satis indicant illa verba, *postquam hæresim abiurauerint*;item illa, *medio iuramento promiserint* : hæc enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquisitores non habere facultatem absoluendi in foro conscientiæ hæreticos occultos exteriores, tenent Viuald. *in candel. aureo tit. de irregul. 3.num.21* Soar.*de censur disp 43.sect.1. num 5.* Sanctarel. *de hæresi cap.5.dub.7.* Nicol. Garc.*de benef. part.13.cap 10.nu.115.* Bonacin.*de censur.disp.2.q.5. puncto 2.num.11.*Farinac.*in tract de hæresi quæst.192. num 51.& 54.*Greg Pollach.*in Bullam Vrbani VIII. sect.42.num 61.* Castr. Palao *in oper. mor tom.1. tract.5.disput.4.puncto 3.§.3.num,3.* Alphon.de Leone

ne *de officio Confess.tom.2.recollect.6.num.*127.Diana *p.*4.*tract.*8.*resol.*35.

28 Inquisitores Apostolicos ex priuilegio absoluere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiæ non obstante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini,libenter admittit Bann.*dict.q.*11.*art.*4.*vers. praeterea aduertendum est*, quamquam nolint,inquit ille,audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierũt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium concessum hæreticis etiam pœnitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei, quare sine dubio non fuisse illis reuocata,hæc sentit Ban *dicto loco*,Iacob. de Graff.*in aureis decis.part.* 1. *lib.*2.*c.*9.*num.*5.Fr. Emman. *in Bullam Cruciata* §.9. *num.*70.Henriq.*in sum lib.*6 *de Pœnit.cap.*4.*numer.*9. Gutier.*Canon.lib* 1.*cap.*13.*num.*7.Duard.*in Bul. Cœna lib.*3.§.2.*quaest.*12.*num.*10. Bossi.*in tract. de Iubil. sect.*1.*casu* 10.§.2.*n.*14.*&* §.11.*per tot.* Diana *moral. res part.*1.*tract.*5 *resol.*1.Licet hæc sententia sustineri possit;nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiæ hæreticos credentes,& cæteros huiusmodi absoluere debere;cum Inquisitores, vt supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Totius est ergo,vt tali facultate,licet illam habeant (de quo non est mediocris controuersia)non vtantur,sed pœnitentes audiant coram notario,& testibus,vt eos Ecclesiæ reconcilient, & deinde à Confessariis approbatis in foro conscientiæ absolui possint.

29 Sed obseruandum est reum quemcumque siue ab Episcopo,siue ab Inquisitoribus Apost.siue ab aliis quibusvis potestatem absoluendi habentibus, absolutum in foro conscientiæ,siue Sacramentali, & accusari in foro exteriori, & in eum inquiri posse,si crimen eius in iudicium deducatur,nec iuuare eum, aut tueri se posse exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt Zanchin.*de haeret c.*34. Direct.Inquisit.*verb.absolutio*, §.*sed an absolutio*, *& verb Confessio*,§.*vtrum si in foro*, Locat.*in opere iudic. verb.absoluere n.*1. *& verb. haereticus num.*24. Sanch. *dict.lib.*2.*cap.*12.*num.*7.Duard *in Bull.Cœna lib.*3 §.2. *quaest.*12.*nu.*12. nouissime me citato *in hoc loco* Bossi. *dict. casu* 10.*numer.*131. Ratio huius assertionis illa est, quam Canonistæ communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pœna imposita per Confessarium in foro pœnitentiali quantumcumque sit magna, non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili: nam pœna pœnitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem,videlicet vt per eam pœnitens satisfaciat Deo,& animæ suæ,alia verò pœna,nempè temporalis,spectat ad punitionem corporis,& ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciat is, quo malo exempto delinquendo eam offendit,glos. *verb. poterit.in cap gaudemus,de diuort.glos.*1.*in fine in cap.*2 *de schismat.*& *ibi* Panorm.Zabarel,& alij *in cap.vlt.*25. *distinct glos. vlt. in c.*2. *de empt. & vendit.* & ita declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilæi *in ann.*1572 *tertio Idus Septembris*; de qua per Pen. *in directorium Inquisitorum p.*2. *commento* 15.§.*quod autem absoluti.* Multum igitur interest ipsorum delinquentium,& pœnitentium,vt quamuis absoluti sint in foro conscientiæ, accedant quoque ad suos Episcopos,vel ad Inquisitores Apostolicos,vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur,& per ipsos gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ reconcilientur:ita enim plenam securitatem consequentur,nec poterunt vlterius in foro exteriori molestari,ael inquietari.Confessariorum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi pœnitentes admonere,vt ad iudices Fidei propterea sese confestim conferant.

Supposita communi illa sententia,quæ tenet hæresi occultæ per accidens vltra excommunicationẽ esse annexam irregularitatem,vt per Felician.*de censur.c.*7.*de irregular.*Nauar.*in man cap.*27.*n* 205.*vers.* 3.Valent.*tom.*4.*disp.*19 *p.*3.*in*3.*specie irregular.* Maiol.*de irregular.l.*5.*c.*49 *n.*1 *&* 2.Penia *in direct.Inquis. part.*3.*q.*113,*num.*162 *&* 175.Azor *instit moral p.*1.*l.*8.*c.*11 *q.*13.*& c.*21.*q.*8.Anton.Ricciul.*de iure personarum extra gremium Ecclesia existentium lib.*5. *c.*17. & plures citatos à Sruch.*dict.l.*2.*c.*25.*n.*1. & a Garc. *de benefic.p.*11.*c* 10.*n.*83.& etiam supposito quòd per Bullam Cœnæ sit sublata Episcopis & Inquisitoribus dicta facultas absoluendi ab hæresi occulta in foro conscientiæ,vt supra dixi,dubitatur an illis etiã sit sublata facultas dispensandi super dicta irregularitate orta ex hæresi occulta? Maiol.*d.cap* 46.*nu.*6. *vers.sic electio*,tenuit non esse sublatam:sed contrariũ, imò quoad vtrumque forum sublatam esse sustinent Vgolin.*de irreg.c.*36.§.5.*nu.*3. Sanchez *dict.c.*25.*n.*18.Garc.*dict.c* 10.*n.*86 Bossi.*dict.casu* 10.*n.*244. vbi *num.*246.subdit posse Inquisitores dispensare in foro conscientiæ super præfata irregularitate hæresis occultæ.

Sæpe Romani Pontifices per Iubilæorum,& Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur,addita clausula generali,*vt Pœnitentes à Confessariis approbatis,quos elegerint,absolui possint ab omnibus,& quibusuis peccatis, & censuris,etiam Sedi Apostolica reseruatis, etiam ab illis, qua in Bulla Cœna Domini continentur*; quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos,& pœnitẽtes à crimine hæresis absolui in foro conscientiæ, reseruata tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.Ita Sot.*in* 4.*sentent.distinct* 22.*quaest* 2. *art.*3.*vers.primus eius casus*,Frechil.*de excommun.art.* 1.*part.*4.*num.*7.*dub.*1.Zerola *in praxi Episcop part* 1. *verb.absolutio* §.5.*& part.*2.*eodem verb.*§.4.Cordub.*in summ q.*8.*in fine*,Stephan.Fagund. *in quinque Eccles. prac p.*2 *l.*8.*c.*8.*num* 38.Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.l.*8.*n* 53. *in fine*,Lorca 22 *disp.*45.*n.*13.Filliuc. *tom.*1.*tr.*8.*c.*10.*q.*9.*n.*265 Molfes.*in sum.Theolog moralis tr.*7.*c.*1.*n.*62.Leo *de Iubilaeo p.n.*41.Gregor.Polacch.*in Bullam Vrbani VIII.sect.*42.*num* 62.Sanctarel.*de Iubilao cap.*7.*dub.*3.Bossi.*eod. tract. sect.*1.*cas.*8. *n.*2.*&* 3. 30

Verùm contraria sententia verior est,& in praxi omnino obseruanda, asserens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur specialis facultas absoluendi ab hæresi, potest quis absolui ab ea,licet expresse detur facultas in genere absoluendi à casibus Bullæ: neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur; neque est probabile Pontificem Maxim.tot legibus in Fidei fauorem latis tam facile derogare voluisse. Ita Conar.*in c.alma mater part.*1.§.11.*numer.*15. Nauar.*in man. cap.*27. *num* 175.*vers.decimoquarto* Rojas *de haeret.part.*2. *assert.*9.*num.*321.*& de priuileg.Inquisit.num.*416.vbi ait id hodie pleniùs declaratum esse per Motum proprium Pij V.*de ann.*1572.Simanch.*de Cathol.instit tit.*3.*de absol.num.*2.*& in Enchir,cap.*15.*nu.*4.Vivald.*in candelabro aureo tit.de absol.num* 16 *& in explic Bulla Cœna n.*14.Angel.*in floribus Theolog.quaest. de Cõfess.art.de casibus reser.diffic.*6 Aragon.2.2.*quaest.*11.*art.*3.§.*sed dubium est quisnã possit,vers dico quarto.*vbi addit ita declaratum fuisse a Gregor VIII.ad petitionem Inquisitorum Hispaniæ, qui dederunt operam, 31

operam, vt per Concionatores hæc declaratio diuulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam testantur Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Cruciatæ in addit ad* §. 9. *num.* 66. Iacob. de Grassiis *in aureis decis. lib.* 1. *cap.* 13 *num.* 33. *& lib.* 4. *c.* 15 *num.* 25. Vgolin. *de censuris tab.* 1 *cap* 10. §. 4. *num* 12. Henriq *lib.* 1. *cap.* 17. §. 2. *& lib.* 7. *cap.* 13 §. 1. *& lib.* 13. *cap.* 27. §. 5. Farinac. *de hæresi quæst.* 192. §. 4. *num.* 63. Cenall. *commun. quæst.* 802 *num.* 67. Miranda *in manual Prælat tom.* 2. *q.* 7. *art.* 4. Fernandez *in compendio Theologiæ moralis part.* 3 *cap.* 8. §. 11. *num.* 1. Vasq *de excommun. dub.* 19. *à num.* 5. Vega *in summ part.* 1. *cap.* 125. *casu* 12. Petr. de Ledesma *in summ. part.* 2. *tract.* 1. *cap* 6 *concl* 19. *&* 20. *diffic. vlt.* Azor *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 12. *& c.* 19 *quæst.* 2. dicens ita habere stylum, & vsum Curiæ Romanæ, Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciatæ quæst.* 59 *& seq.* Suar. *de censur disp* 7 *sect.* 5. *num.* 22. *& de Fide disp.* 21 *sect.* 4. *num.* 21. Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 6 me citato *in hoc loco* Trullench. *in simili expos. lib.* 1. §. 7 *c.* 2. *dub.* 7. *n.* 9. *& eod. l.* 1. *c.* 3. *dub* 5. *n* 2. Auila *eod. tr. de censur p.* 2. *c.* 7 *disp.* 1. *dub.* 7. Nicol. Garcia *d p.* 11. *c.* 10 *nu.* 109. Sanchez *in præcepta Decalogi lib* 2. *cap.* 11. *numer.* 7. *& cap* 12 *numer.* 10. Nauar. *in sing. Iuris Canon. concl* 3. Portel *in addit. ad dub. Regular. verb. Episcopus num* 1. Antonin. Diana *resol moral. p.* 1 *tract.* 5. *resol* 2. Marchin *d. tr.* 1. *part.* 9. *cap.* 1. *diffic* 9 *numero* 13. *cum seqq.* Castr Palao *in tract de Fide tract.* 4. *disp.* 4. *punct.* 3. §. 4. *num.* 2.

32 Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum territi, vel amore capti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à possessionibus pellantur, aut ob aliã causam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem pertinens quod hæreticum, vel apostaticum meritò iudicatur, vt si Mahometum adorent, aut verum Prophetam, & Dei amicum esse dicant, idola colant hæreticos se esse fingant, eorum vsus exterius obseruent, mores illorum firmant, Ecclesias eorum frequentent, concionibus intersint, iuramentum, & fidelitatem eis spondeant, & iurent, ac similia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; sed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interius sentiunt, sicut exterius faciunt, vel dicunt, vtrùm in excommunicationem, & aliàs censuras contra hæreticos, apostatas, vel idololatras ab Ecclesia latas incurrant? In quo Caiet. 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. *circa finem, vers. in respons. ad* 1. *& quæst* 1 *art.* 2. tenet non modò in foro interiori, sed etiam in exteriori excommunicatos esse; ex cuius sententia apertè consequitur eos non posse ab approbatis Confessariis absolui, cum reseruatio casus Confessarium iurisdictionem, & potestatem vel auferat, vel impediat, aut suspendat. Verùm opposita sententia verior est ex eo, quia excommunicatio Iuris lata est in eos, qui verè sunt hæretici, apostatæ, vel idololatræ: at illi, de quibus dictum est, non sunt huiusmodi, cum Fidem Catholicam interius integre retineant; ergo non incurrunt in excommunicationem. Ita Archid. *in cap.* 1. *de summ. Trin. lib.* 6. *in fine*, D. Anton *part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. §. 1. Syluest. *in summ. verb. apostasia quæst* 1. *num.* 4. *& verb. hæresis* 1. *q.* 6. *n.* 9. Rosel. *verb. hæreticus n.* 4. *vers. quid de illo*, Repert. Inquisit. *verb. hæreticus* § *si verò hoc facis*, Nauar. *in man. cap.* 12 *num.* 17. *vers. tertiò peccat mort.* Bann. *in* 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *quæst.* 1. *vers. tertia conclusio*, vbi ait hanc esse communem sententiam Iurisperitorum, & ibi Aragon. *art.* 1. §. *sed dubium est quisnam possit, vers. dico sextò.* vbi satisfacit rationibus Caietani contrarium asserentis, eam tandem sequitur Peña *in direct. Inquisit. part.* 2. *super q.* 41. § *an autem qui metu*, Mercer. *in* 3. *part. D. Thomæ q.* 66 *art.* 9. *num.* 4. Granada. *in* 2. 2. *D. Thomæ tract* 15. *disp.* 13. *n.* 11. Diana *moral resol. part.* 4. *tract* 4. *resol.* 240. *in fine.* Qui tamen omnes tanquam verissimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apostatica dicunt, aut faciunt, quamuis fidem interius retineant, grauissimè, & mortaliter peccare, gloss & Canon *in c. non solum lo.* 2. 11. *q.* 3. Nulla enim causa, vel casus excusari quemquam potest in materia, & Confessione Fidei, quin cum opus est confiteri eam teneatur, nec metus mortis in causa est metus cadens in constantem virum, nec licet ore negare Christum, aut Fidem, & corde tantùm retinere, hæc putauerunt Helchæsetæ, & propterea meritò, velut hæretici damnati sunt à Fabiano Papa, vt in eius vita refert Breuiarium Roman *die* 20. *Ianuar.* quod citat Peña *in direct. Inquisit part.* 1. *commen.* 24. *super quæst.* 9.

Cùm igitur supradicti hæreticalia, vel apostatica 33
dicta, vel facta exterius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerunt, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reseruationem, per quam pœnitentes absolui, & Confessarij absoluere prohibeantur, ita sentire videntur omnes præcitati, ex eo quod asserunt non esse excommunicatos, & nominarim id profitentur Arag *d. q.* 11. *art.* 3. §. *sed dubium est quisnã possit vers. dico sexto quod qui Fidem* Ludou. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc disp.* 1. *c.* 3. *dub.* 7. & me citato *in hoc loco* Trullench *in simili exposit. lib* 1. § 7. *cap.* 2 *dub.* 7. *n.* 3. *vers. suppono tertiò.* Quia tamen Ecclesia, quæ non iudicat de occultis, existimat istos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetrauerunt, hæreticos, apostatas, vel excommunicatos, ideò illos punit, & à censuris, in quas putat incurrisse, absoluit, & mitius punit eum, qui vel sponte accessit ad iudices Fidei, ad confitendum suum delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetrauit. Ita Bañes *d. q.* 11. *art* 4. *q* 1. *vers. est* 2. *argum. Ecclesia punit*, Pen. *in direct. Inquisitorum p.* 2. *super q.* 41. §. *& quamuis in foro conscientiæ* Trullench. *vbi proximè.*

Ex prædictis omnibus, quod attinet ad nostram 34
principalem quæstionem, constat Episcopos virtute Concilij Trid *dict. cap.* 6. non absoluere occultos hæreticos, quoniam per processum Bullæ *in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quamuis derogatum non fuisset, adhuc non deberent Episcopi facile vti tali facultate, propter aliqua inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obseruantia oriri possent, quod iam olfecerat Ioan. Rojas *in singularibus Fidei sing.* 5. incip. *Accusatum, vers. tertiò fallit num.* 38. Hinc Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis Apost auctoritate re maturè considerata, vbi expedire vident, Episcopis petentibus, concedunt facultatem absoluendi occultos hæreticos in foro conscientiæ, tantum eam facultatem patentibus litteris testatam faciunt, & parcissimè largiuntur, quia longo rerum vsu & quotidiana experientia didicerunt ita expedire. Regulariter igitur causa cognita id obseruare solent quod à Clement. VII. constitutum est; nam Episcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defensores hæreticorum pœnitentes, & humiliter conuerti volentes postquam errores suos abiurauerunt, à censuris, in quas incurrerunt, absoluant, ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ restituant, & reducant, & pœnitentias salutares iniungant. Addunt præterea,

vt

vt Episcopi possint ad idē peragendum eligere sibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut in iure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes absoluere possint Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœcesis Episcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, seu schismaticorum in diæcesi habitantium & quoniam interdū in quibusdam prouinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias causas difficulter Magistri in Theologia, aut Doctores, seu Licentiati in iure Canonico haberi possint, ideo hunc rigorem temperantes permittunt, vt si prædicti Magistri, vel Licētiatis haberi non possunt, alij viri idonei arbitrio Episcoporum eligantur, qui munus ad quod assumuntur, obire sciant, & valeant. Hæc omnia litteris patentibus comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales Inquisitores Generales suo ordine subscribunt quidem facultatem non solent ad indeterminatum tempus concedere, sed annos præfiniunt tres, vel quattuor, sicut occasio, & circumstantia suadet.

35 Episcopi, seu Episcoporum Vicarij, aut officiales, & alij viri per Episcopos deputati in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in eis locis, seu diœcesibus in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari aut non potest, aut non expedit vt seruetur, sequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schismate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Ecclesiam commissis pœnitentiam acturus ad Episcopum, seu alios per eum deputatos accesserit, verbo, vel scriptis culpas suas coram Epispopo, vel prædictis deputatis narrabit, notario, seu tabellione præsente coram duobus, vel tribus testibus eas excipiet, iurabit reus de veritate dicenda, interrogabitur de multis circumstantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permansit, & de plerisque aliis, quæ ad securitatem eius conscientiæ spectant, dicetur illi, si opus fuerit, vt integre, & cōfidenter explicet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copiosam, & salutarem recipiat medicinam: admonebitur quàm grauiter errauit, Catholicam Romanam Ecclesiam deserendo, eius dogmata spernendo & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer eius salutem exoptat. Postquam confessio fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio Episcopi, seu Vicarij illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Euangeliorum abiurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abiuratione, & promissione quòd nunquam deseret Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absoluent pœnitentem, iniungéntque illi pœnitentias salutares: notarius totius actus coficiet patentes litteras seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Episcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam imposuit reuertenti, & confitenti, idque instrumentum dabitur reo absoluto, vt constet ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, & pœnitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absoluetur in foro pœnitentiali.

36 Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam prauitatem, non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori absoluere possunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis censuris contra eos latis, illosque gremio Ecclesiæ reconciliare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita
scriptum extat. † de præeminentia horum Inquisi- 37
torum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat Bulla Pij V quam refert Stephanus Quaranta *in summa Bullarij, verb. hæreticus.* Sunt enim grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi, sanctitate, & doctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis virtutibus insigniri eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant Simanch. *de Catholicis instit. tit. 44. à num.* 9. Sigismund. Scacc. *de iudiciis lib.* 1. *cap.* 87. *à numero*. Eymeric. *in director. Inquisitorum part.* 3. *quæst.* 1. Rojas *de priuilegiis Inquisitorum, num.* 410 Ludou. à Paramo *de origine Officij sanctæ Inquisitionis lib. . quæst. . à num.* 23 Fr. Dicaeus Morillo *de las excellencias de Caragoça tract.* 2. *cap.* 22. Cuius rei non vulgare testimonium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Dominus
meus Ferdinandus Martins Mascarenhas, † cui pri- 38
mos meorum laborum fructus, & me ipsum iure optimo deuouiuit & gentilitia nobilitate, & litteris insignis, qui postquam Conimbricensis Academiæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam Algarbiensem Ecclesiam dignissimus Præsul multis annis feliciter gubernauit, nunc Portugaliæ Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude dignissimos, sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance iudicant.

Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad In- 39
quisitores priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causa propriæ ouis, vt decreuit S D. Paulus V. adhibitis seuerissimis pœnis contra Superiores Religiosorum intromittentes se vlterius hac de re in suis subditis, eosque non deferentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster Emman. do Valle de Moura *de incantationibus, & ensalmis, sect.* 3. *cap.* 1. *num* 50 me citato *in hoc loco* Trullench. *in exposit. Decalogi lib.* 1 *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 1 *in fine*, vbi *n.* 1. *in princip.* addit quòd in terris, vbi sancta Inquisitio sita non est, vt in Gallia, Germania, & Polonia, Inquisitorum munus Episcopi præstant, Hodie præcipuè in Hispania, soli Inquisitores cognoscunt; Episcopi autē per se, vel per Vicarios Inquisitoribus assistunt, & non possunt separatim ab Inquisitoribus de causis hæreticalibus cognoscere. Ita Molin. *de iustit. tract.* 5. *disp.* 28. *num.* 12. & 13. D. Acuña *de Cōfess. solicitant quæst* 2. *n* 1. Sanctarel. *de hæresi, cap.* 40. *dub.* 2. *num.* 15. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum. verb. hæresis. differ.* 3. *num.* Peña *in direct. Inquis. part.* 3 *quæst* 52. *comm.* 101. Sousa *in aphor. Inquis. lib.* 1 *cap.* 2. *num.* 11. qui omnes etiam resoluunt ad solos ipsos Inquisitores spectare processum formare, procedere, reosque comprehendi facere, atque in solo suo carcere custodire, itaut si Ordinarij eos comprehendant, teneantur transmittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, vt eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad Vicarium Capituli Sede vacante loco Episcopi extendit Diana *p.* 4. *tr* 6. *resol.* 33. Cùm ergo (vt supra vidimus) in proferendis sententiis Episcopi per se vel per eorum Vicarios Inquisitoribus assistant, ideo non poterit Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abiurationem, quia abiuratio quidem sua est, & condemnatio, Zanard. *in direct. Theolog part* 2. *cap.* 6. *quæst.*

quaſ.15. Azor.*inſtit moral part* 1.*lib*.8.*c*.18.*quaſt*.16. Molin.*de iuſtit.tract*.5.*diſp*.28 *num*.1 Diana *part*.4. *tract*.8 *reſol*.46. Quicquid in contrarium teneat Ferdin.de Caſtro *in opere moral.tom* 1 *tract*.4 *diſp*.8 *p*.13. *num*.17. Sic etiam non poterunt Inquiſitores ſine Epiſcopo proferre ſententiam abſolutoriam Rei, vt per Sanchez *de Cathol inſtit tit*. 3 *num* 9.& *in enchirid tit*.61.*num* 1.Rojas *ſing* 27.*num*.7. Azor *d quaſt*. 16.Zech *in ſum.tract*.1 *de fide* c.11 *num* 14. Dianam *d reſol*.50.*contra* Molin.*d. diſput*. 28.*num*.13. Et addit idem Diana *vbi ſuprà reſol*. 126.in Regnis Hiſpaniarum ſolùm Inquiſitores,& non Epiſcopos poſſe pu-
40 blicare edicta Fidei. Et † quot ſint caſus directè,& reductiuè ad tribunal ſanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectantes,numerant Aloyſ Ricc *in prax fori Eccl. dec*. 671.*in* 1 *edit* & *reſol*.423.*in* 2.*edit*.Alphonſ à Leone *de officio & poteſt Confeſſ. recollect*. 12 & vltra caſus numeratos aliquos adducam peculiaribus Summorum Pontificum Conſtitutionibus ab ipſos Inquiſitores pertinentes, vt eorũ notitia ad omnes peruenire poſſit,ne de eiſdem cognoſcere, & iudicare ſe intromittant.

41 Contra Confeſſores,qui in ſacris Confeſſionibus confitentem ad libidinem prouocauerint,cum male de Sanctiſſimo Pœnitentiæ Sacramento ſentire cenſeantur, eo abutentes, vti de hæreſi ſuſpectos iure optimo hodie procedunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores.Ita Decian *tract.crimin. lib*.6.*cap*.21.*num*. 41. & *cap*.23, *num*.1.*cum ſequentib*.Nauar *conſil*.1 *ſub tit. de hæreticis*,Sà *in ſum verb.Confeſſio,num*.25. Peña *in commẽt.ſuper Director Inquiſitor part*. 2.*quaſt*.56 *comment*.81 *ille quoque*.Iacob. de Graſſiis *conſ*.1.*ſub tit. de cognatione ſpeciali*,Petr.de Ledeſm *in ſum part*. 1. *de ſacr. m.pœnitentia cap*.19.*verſ ſexta concl*. Farinac. *in praxi crim quaſt*.157 *num* 18.Marcus Anton.Genuenſ *in praxi Archiepiſcop Neapolit.cap*.66.*num*.2. Henriquez *in ſum.lib*.6 *cap*.18 §.4. & *lib* 13. *de excommunicat.cap* 24 *num*.1 *lit P*, Ludou.à Paramo *ad conſtitut Pij IV lib* 3.*q* 10.*numer* 159. Peirinis *in priuileg.Minor tom*.2.*conſtit* 4 *Gregor.XV* §.3.*numero* 6. Sanctarel *de hæreſi cap* 44.*dub vnic.num* 2. Diana *part*.4. *tract*.7 *reſolut*.7. Emman. do Valle *d ict.tract. de incantat. & enſalm.ſect*.3. *cap* 1 *numer*.6.& latiùs *cap*.3.*à num*.10.Salzed *ad Bernard cap*.85 *lit A*,& *in nouiſſima edit* Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſolut* 440. Quarant.*in ſumma Bullarij verb. Confeſſor*. quod & iuſſiſſimè ordinauit, ac decreuit Pius IV quadam ſua Conſtitutione, cuius tenorem fideliter deſumptum ex archiuo ſanctæ Inquiſitionis Generalis Vlyſſiponis copiam libri in qua continebatur ſibi faciente Reuerendiſſ. D. Antonio de Matos de Noronha Epiſcopo Eluenſi, & Generali Inquiſitore ſanctæ Inquiſitionis Regni Portugaliæ, refert Fr. Emman.*q. Regular. tom*.1.*q*.59.*art*.4. *numero*.2. *q* 26 *art*. 1. & doctiſſimum ſuper prædicta Pij V.
42 Bulla ſcholium edidit † Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha, olim Portugalenſis Epiſcopus,tunc verò Archiepiſcopus Bracharenſis,Hiſpaniarumque Primas, hac noſtra tempeſtate inter cæteros litteris, & prudentia clariſſimus, eruditione ſingulari, & acerrimo iudicio ornatiſſimus, qui opus doctiſſimum ſanè ſuper Ius Canonicum molitus eſt: quam quidem Bullam nunc ex Apoſtolica commiſſione S.D.Pauli V. ad id nuper ſpecialiter emiſſam habemus, de qua Luſitanus noſter Benedictus Ægidius *in tract de iure,& priuil.honeſtatis,art*.11.*à num*.18.vbi etiam agit an Confeſſarius crimen inceſtus committat cum ea, quam in Confeſſione audit?

43 Religioſus,ſiue Clericus matrimonium,ſiue clam, ſiue publicè contrahens, ſi in Sacris ſit conſtitutus Ordinibus, non ſolum committit ſacrilegium, ſed etiam de hæreſi ſuſpectus eſt, itavt contra eum procedi poſſit per Inquiſitores Sancti Officij Ita Bernard.*in pract.cap*.80.*aliàs* 84 *nu*. 3.*verſ redditur præterea ſuſpectus*,& *ibi* Salzed.*litt.D*,Decian *tract crim. lib* 6. *cap* 22. *de clericis contrahentibus matrimonium, num*.11. Director Inquiſitor *part*.2.*q* 49 *pag*.365. vbi Pegna *comment*.74.§.*iam apoſtata*. Paramus *de origine ſancta Inquiſitionis lib*. 3 *q*.10 *num*.75.Farin *in praxi crimin part*.5.*q*.138.*num*.94.Ioſeph.Selc *tom*.4. *deciſ* 449.*numero* 8. Souſa *in aphor Inquiſit.lib*. 1.*cap*. 7.*num* 16.Hieron. Roder *compend q Regul. reſol q*.3. *numero* 1 Diana *part*.4.*tr*.7.*reſol*.5.Traſmiera *de polygam.lib* 2.*q* 17.Azor.*inſtit moral.part*.1.*lib* 13.*cap* 13. *q. vltim*. Carol. de Graſſis *de effectibus clericalibus effectu* 1.*numero* 1056. & *effectu* 5.*numer*.50.Emmã. do Vall.*dict.ſect*.1.*cap*.5 *numero* 9 Fr Emman *q Reg. tom*.3 *q* 1 *art*. 1.vbi an Inquiſitores procedere poſſint contra Monachum nuptias contrahentem: Alphonſ. de Leone *de poteſtate Confeſſ part*.1 *reſol*.21.*num*.15. *caſ*.23.

Matrimonium contrahentes ſimul cum duabus vxoribus videtur male ſentire de Sacramento & cõtra eum tanquam cõtra ſuſpectum de hæreſi procedunt Inquiſitores contra hæreticam prauitatem; vt per Perez *ad leges Ordinament,tit*.1.*lib*.5.*pag*.44. *in fine*,Menoch.*de arbitr.caſu* 420.*num*.114 & *lib* 5 *de præſump*. *q* 6. *numero*.37. Nauar *conſ* 1. *de hæreticis num* 8. Azeued *l*.5.*numer*. 3. *tit*. 1. *lib*.5.*noua recop:l*. Gutier.*pract.lib*.2 *q*.8.*numero*.1. Henriquez *in ſumm. lib*.11 *cap*.1 *num*. 3.& *lib*.12.*cap*.6.*num*.4.Farin *d.p* 5 *q*.140.*num*.24. Emman.do Valle *d ſect*. 3.*cap*.1.*n*.14. *in princip*. & *cap* 4.*num*.5. Scacc *de iudic. cauſ.lib* 1. *cap*.12.*n*.55 Anton.Souſa *in aphor. Inquiſ.lib* 1.*c* 35. *num*.18. Homobon.*in exam. Eccleſ.part*.2.*tract* 11. *cap*.7.*q*.18. Aloyſ.Bariol *in aphor.litt*. *V*, *verb*. *vxor* §. 2. Diana *part*.4 *tract*.8.*reſol*.4. Ioan Eſcobar *de puritate probanda*, *q*.2. *num*.45. *cum ſeqq*. Traſmiera *in tract de polygamia lib*.1 *q* .1. *per tot*. vbi *quaſt*.2. diſputat,an quando non conſtat contrahentem duplex matrimonium,errorẽ habere in intellectu, hic puniendus ſit per Inquiſitores,an verò remittendus foro Ordinario? Et *q*.3. qualiter ſint ſuſpecti contrahentes binas nuptias, ad actum tamen carnalem non deuenientes, & qualiter ſint habendi talia attentantes: nouiſſimè S.D.N. Vrbanus VIII.*in Breui incip. Magnum in Chriſto* 20. *Iunij* 1637. *vltra pœnas, quibus ordinariè puniri ſolẽt illi qui ſub mentito nomine ſeu cognomine,adhuc vera vxore viuente,ad ſecũdas nuptias tranſire audeãt,decernit vt huiuſmodi ſic delinquentes damnentur ad triremes in perpetuum, quod ſi inhabiles reperti fuerint,publicè fuſtigentur,& damnentur ad carceres in perpetuum: ſi verò pro qualitate, & enormitate delicti grauiores pœnas meruerint,etiã Curiæ ſeculari arbitrio eorundem Congregationis vniuerſali, & generalis Inquiſitionis Cardinalium puniendi tradantur* 44

Contra eos, qui cum ad ſacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti ſunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temere ſibi aſſumentes, Miſſarum celebrationes vſurpant, & Sacramentum Pœnitentiæ Chriſti fidelibus miniſtrare præſumunt, procedunt etiam Inquiſitores contra hæreticam prauitatem.Ita Fr Emman *q.Regul.tom*.2 *quaſt*.27.*art* 2. Bobadil *in ſua Politica lib* 1.*cap*.17.*num*.86. Emman. do Vall.*d. ſect*.1.*cap*.3. *num*.9. S. D.N Vrbanus VIII.per ſuas litteras in forma Breuis, incip. *Apoſtolatus officium, die* 23.*Martij* 1628 amplianit conſtitutionem Clementis VIII contra non promotos ad ſacrum Preſbyteratus Ordinem, ſacramentales Confeſſiones audien 45

audientes, aut Missam celebrantes Curiæ sæculari præmia degradatione tradendos æditæ, ad omnes etiam minores vigintiquinque annis, dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint. Scort *in Bull. Pontif. epit.* 162. *theor.* 403. Sanctarel. *de hæresi cap.* 42. *dub.* 5. *num.* 5. Homobon. *in constit p.* 1. *respons.* 105. *vol.* 1. Sousa *in opusc. de solicitant tr.* 1. *c.* 9 *n.* 1. Diana *p.* 4 *tr.* 7. *resol.* 11 & 12. Et addit Trasmiera *d. lib.* 2. *q.* 2. *n.* 55. idem contra celebrantes vna die Missas plures absque legitima causa & approbata, vel vnam tantùm postquam comederint.

47 Et concessione Gregorij XIII. qui ad instantiam Sebastiani Regis Portugaliæ, existente Cardinale Henrico eius patruo, successoréque in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitani Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum plenissima potestate, & priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos: cumulatiuè tamen ad sæculares potestates, vt refert Emman. do Valle *d. sect.* 3. *c.* 1. *n.* 16. & infr. *alleg* 44 *n.* 30.

48 Contra perseuerantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra suspectos de hæresi leuiter, vt per gloss. *in c contingit, de dolo, & contum.* Conar *in c alma p.* 1. § 7 *num.* 10. *vers. quartò*, Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiepiscop Neapol c.* 7 *n.* 5. Roxas *sing.* 60 *n.* 1. Sayr *de censur. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 10. Sanctarel. *de hæresi cap* 4 *dub.* 4 *num.* 4. Diana *part.* 4 *tr.* 7. *resol.* 18.

49 Circa hæresis crimen tanta fides, & obedientia Inquisitoribus debetur, vt sæculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & suum officium nullatenus impedire; alias contrarium facientes excommunicationem incurrere decidunt text. *in c. vt officium, § statuimus, & in c. vt Inquisitionis, in fine, de hæretic. lib.* 6. resoluunt Simanch. *de Catholicis instiut tit* 23. *n* 9. Carter. *in praxi, titul. de hæreticis, § circa secundum, n.* 56. Lucerna Inquisitorum *verb impedientes num* 1. Azeued. *l.* 5 *num.* 7. *tit.*

50 1. *lib.* 4 *noua recopil.* nam † iudex sæcularis in causa hæresis merus executor est, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiamsi mortis pœna imponenda sit hæretico; quia totum hoc Inquisitoris prudentiæ relinquitur, ita vt locus non detur reuisioni. Ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 310. *in* 1. *edit. & resolut.* 287. *in* 2 *edit.* Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *prælud.* 2. *nu.* 30. Curia Philippica *p.* 3. §. 3. *n.* 19. Fr. Ludouicus Miranda *de ordine iudiciario, q.* 1. *art* 5. *concl.* 5. Mendez à Castro *in praxi Lusitania l.* 2. *c.* 1. *n.* 16. & tenetur absque alia cognitione officium suum impertiri statim, & omni casu, oculis, vt aiunt, clausis, Azeued. *d. leg.* 16. *n.* 9. Pegna *in Director Inquisitorum p.* 3. *comm.* 85.

51 † Si tamen inobediens fuerit, Inquisitores censuris, & pœnis eum compellere poterunt, Decian. *tr. crimin. lib.* 5. *c.* 22. *n.* 21. Bobadil. *in sua Politica lib* 2. *c.* 17. *n* 81. Farinac. *in praxi crimin. q.* 97. *n.* 106. *cum sequentib. & de hæresi q.* 186. *n.* 162. Mendez à Castro *d. c.* 1. *n.* 16. Ex quibus iam sublata est theorica Bartoli *in l. Diuus* 1. *a.* 2. *col.* 2. *n.* 3. *in l. non dubium ff. de custodia reorum*, asserentis iudicem sæcularem non teneri præcisè credere sententiæ, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de nouo, & ex illis hæreticum condemnare, quia Magistratus, qui huiusmodi mandatis non obtemperat, & præstare auxilium recusat, est suspectus de hæresi, & vt hæreticus apprehendi, & iurisdictione sua priuari potest, Rebuf. *tom.* 2. *ad l. Callia tit. de litteris requisitoris in princ. n.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 31. Vnde bene Trasmiera *d. tr. de polygamia lib.* 2. *q.* 16. *num.* 5. *cum seqq.* resoluit quòd capti per alios Iudices ex alio crimine, si de hæresi sint delati, debent statim Inquisitoribus eos postulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de hæresis crimine cognoscatur, & idem Trasmiera *citato loco à n.* 3. tenet quod si contingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in causis Fidei citari, prius coram Inquisitoribus vt maioribus iudicibus sui copiam facere tenetur.

ALLEGATIO XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos, ob violentam manuum iniectionem in clericos, absoluere possit, & an possit dispensare, vt quis retineat beneficium, obtentum excommunicationis?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos solus Papa absoluit.*
2 *Episcopi huiusmodi excommunicatos absoluunt, quando percussio est leuis.*
3 *Percussio leuis quæ dicatur.*
4 *Iniuria leuis iudicanda est arbitrio boni viri.*
5 *Percussio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.*
6 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vitæ potest ab Episcopo absolui.*
7 *Impedimentum iustum habentis, qui ire non potest, licet mittere valeat pro absolutione.*
8 *Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos.*
9 *Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non valeat Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*
10 *Inimicitiæ capitales, quæ dicantur?*
11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte.*
12 *Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*
13 *Status quæstio inducit capitalem inimicitiam*
14 *Mortis, aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt à quolibet Sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit.*
15 *Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusuis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.*
16 *Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui sese mediocri, & non enormi percussioni affecerunt possunt ab Episcopo absolui.*
17 *Monachi, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declarationibus: Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. num.* 19.
18 *Religiosus, qui percusserit clericum sæcularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.*
20 *Filij impuberes possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur.*

22 *Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*

23 *Inopes ab huiusmodi excommunicatione quando possit per Episcopum absolui?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando ab huiusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolui.*

26 *Ægri qui dicantur.*

27 *Senex à prædicta excommunicatione, quando possit per Episcopum absolui?*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Existens in potestate alterius, qualis est seruus, vel filiusfami. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*

30 *Mulieres cuiuscumque sint ætatis, & conditionis, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*

32 *Inferior ab Episcopo, quando possit ab hac excommunicatione absoluere.*

33 *Dispensare an possit Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis? ostenditur.*

34 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam.*

35 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, vt illud retineat.*

36 *Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio*

37 *Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur.*

38 *Excommunicatos tenetur vitare Episcopus provt cæteri.*

1 INcidentes in excommunicationē pro violenta manuum iniectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, vt probant text. *in cap. si quis suadente 17. quæst. 4. & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum Iurium materia latè agunt Nauar. *in man. cap. 27. numer. 76. cum sequentib.* Tolet. *instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 31.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin pag. 61.* Ludou. Beia *respons. casuum consc. part. 1. casu 46. & casu 60.* Cened. *ad Decretum collect. 24.* Læl. Zech. *de priuileg. Eccles priuil. 155.* Carol. de Graffis *de effect. lib. cler. effectu 9 à num. 148.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 49.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 22.* Sayr. *eod tract. lib. 3. cap. 26. & seq.* Molin. *de instit. tom 4. disp. 52.* Bonacin. *de censur. disp. 4. & de censur extra Bull. Cœnæ contentis disp. 2. q. 3. puncto 6. sect. 5. n. 1.* Portel. *in dubiis Regular. verb. manus violenta.* Paul. Layman *in sum Theolog. moral. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5.* Squillante *de priuil. cleric. c. 6* Molin *de iustit. tr. 3. disp. 59.* Bellet. *disquisit. clericali p. 1 tit. de fauore clericorum Canonis.*

2 Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta excommunicatione reseruata absoluere, quando scilicet percussio est leuis, iuxta text. *in cap. peruenit. de sentent. excommunicat.* & quæ resoluunt Vini. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. titul. 12. num. 20. vers. sed antedicta conclusio pag 196.* Gutier *canon. lib 1. cap. 5. num. 11. cum sequentib.* Ioann. Garcia *de nobilit. gloss. 9. num. 40. cum sequentib.* latè Sayr. *de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq.* Iacob. de Graff. *d. cap. 49 num. 51. cum sequentib.* Bonacina *d. quæst. 4. puncto 5.* Bellet. *d. tit. de fauore clericorum canonis §. 3. à n. 33.* Carol de Graff *d. effect. 9. d num. 173.* Paul. Layman *d cap. 5 numero 10.* Molin. *d. disp. 59 num. 1.* vbi *num. 2.* post Panorm. & Felin. *in d. cap. peruenit.* & Syluest *verb. absolutio. 4. num 5.* resoluit Prælatum, qui Episcopus non sit, esto iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, absoluere non posse ab hac excommunicatione, esto iniuria percussionis, ob quam fuerit incursa, leuis fuerit, Bonacina *d. punct. 6. sect. 5. num. 3.* vbi *n 4.* post Molin. *d disp. 59. n. 2.* Reginald *lib. 1. n. 238.* Lazar. *de monitor. disp. 1. q 6.* resoluit Vicarium generalem posse per se ipsum absoluere, & dare aliis facultatem absoluendi.

Percussio leuis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel suggillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione mēbri sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, vt patet ex Extrauag. Ioan. XXII quem referunt Nau. *in man. c. 27. num. 91.* Piasec *in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. numer. 14.* & resoluunt Philiarch. *de officio Sacerd. p. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 172.* Molin. *d tom 4. disp. 57. n 1.* Sayr. *d. lib. 3. cap. 29. num. 8.* Iacob. de Graff *d. cap. 49 nu 51.* Bonacin *d. puncto 5. num 2.* Layman *d. cap 5. num. 10.* 3

Et denique † leuis iniuria iudicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, mod. percussionis, & læsionis, vt tenent citati à Belleto *d. § 3. num. 34.* & Sayr *d. cap. 18. num. 5.* quibus addo Molin *de Iust. tract. 3. disp. 57.* Squillante *d. c. 6. num. 100.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 15. num. 14.* 4

Ex quibus decidenda venit quæstio illa an dicatur leuis percussio quæ in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit? In quo gloss. *verb mutilationem in dict. cap. cum illorum*, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, dici atrociter iniuriatum, propter quod sic percutiens non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici leuis, ex quo est notoria, sequitur ibi Abb. *num. 9.* Syluest. *verb absolutio 4. in princip.* Iacob. de Graffiis *d. cap. 49 num. 56.* Bellet. *d. §. 3. à num. 36.* Bonacina *d. quæst. 4. puncto 5. num. 2. vers. mediocris* Atrox enim iniuria dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro. *§. atrox. Instit. de iniur. l. Prætor §. atrocem, ff. eodem*, Hippol. *sign. 549.* Quamuis contrarium, imò huiusmodi percussionem dici leuem, quæ fit in publico, & ab ea posse Episcopum absoluere, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnum aliquod generaret scandalum, teneant, Card. *cons. 42.* Lap. *alleg. 76.* Nauar *d. 27 n. 92.* Marc Anton Genuen. *in pract. Archiep. Neap. c. 80. per totum.* Gutier *d. lib. 1. cap. 5. num. 17.* 5

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopus absoluere, etiamsi percussio sit mediocris, vel enormis, quos quatuor versiculis recenset Abb. *in d. cap. cum illorum, num. 1.* & etiam adducunt Sayr. *d. cap. 18* Nauar *d cap. 27. num. 91.* Bellet. *d. §. 3.* Bonacina *q. 4. punct. 5. num. 3.* Squillante *d cap. 6. num. 106. cum seqq.*

Primus casus est de habente legitimum impedimentum propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vitæ, vt probat *cap de cætero, de sentent. excomm.* Henriq. *in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 11. num. 5.* Suar. *tom 4. disp. 30. sect. 3. num. 4.* Molin. *d tom. 4. disp. 63. num. 2.* Bellet. *d. §. 3. num. 12* Bonacina *dict. punct. 5. num. 3. ver tertius, & d. sect. 5. num. 10.* Sayr. *dict. cap. 28. num. 39.* Hieron.

Monte

Monte *quæst.* 25 *num.* 29. & 30. Carol. de Graffis *d. effectu* 9. *à n.* 181. & *n.* 158. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 9. Zambran. *de casibus in articulo mortis c.* 4. *dub.* 4. *n.* 14. Molin. *d. tr.* 3. *disp.* 64 *à princ.*

7 Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest: licet mittere valeat pro absolutione, Henriq. *d. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 7. & *lib.* 13. *de excommun. cap.* 29. *numer.* 3. Vgolin. *de censuris Pontifici reseruatis p.* 3. *c.* 2. *verb. nisi in mortis articulo*, §. 4. *num.* 2. *vers. item habet locum*, & *de censur. tab.* 1 *cap.* 4. *num.* 13. *in fin.* Sanch. *d. cap.* 13. *num.* 41. Bossi. *discept. moral. discept.* 1. *numer.* 1. Molin *dict. tr.* 3. *disp.* 64. *num.* 6. *vers. obseruat.* Bonac. *d. sect.* 5. *n.* 10.

8 Deinde iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui curam animarum habet si timet eas ob suam absentiam damnum notabile accepturas, nisi tamen idoneum Vicarium constituere possit. Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci tenetur habeat vxorem & filios, quos in extrema necessitate relictos agnoscat, Sayr. *d. c.* 28. *n.* 38. Molin. *d. tr.* 3. *disp.* 64. *num* 6. *in princip.*

9 Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiamsi eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolui, *dict. cap de cætero*, ibi, *capitales inimicitias*, vbi Ego ipse *in collect. num.* 2. Syluest. *verb absolutio* 4. *n.* 3. *vers. quartus*, Tolet. *in summ. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 2. *vers quarto, ista*, Sayr *dict. cap.* 28. *num* 16. Carol. de Graff. *dict. effectu* 9. *numer.* 158. Bellet. *dict.* §. 3. *num.* 12. & *num.* 18. Bonacina *dict. num.* 3. *vers tertius.* Sanch *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 9. Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap.* 4 *dub.* 4. *num.* 14. me citato *in hoc loco* Bossi. *dict.*

10 *discept.* 1. *num.* 130. † Inimicitiæ capitales quæ dicantur; vide Bart. *in l.* 3. §. *vlt ff. de adim. endis leg.* & *in l. licet*, vbi gloss. *verb. capitales, ff. de arbitr.* Abb. vbi gloss. magistra *verb. inimicitias in cap. per tuas* 32 *de simonia*, Menoch *de arbitr casu* 139 *numero.* 8. & 11. Card Mantica *de coniectur. vltimar. volunt. lib.* 12. *tit.* 5. *num* 14. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 15. *art.* 3. Flamin *de resignat lib* 5 *quæst.* 3. *num.* 58. Cardos. *in praxi iudicum, & aduocat. verb. inimicitia à nu.* 1. & *verb. testis, n.* 15. Menoch. *de præsumption. lib.* 3. *quæst.* 37. *num.* 26. *cum sequentib.* Farinac. *in praxi criminal quæst.* 49. *num* 1. *cum sequentib.* Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 3 *tit.* 56. §. 7. *vers declaramos ser nimigo ca-*

11 *pital.* &c. † Ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viui. *tom.* 1. *communion. opin lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 137. *vers.* & *sic secundum omnes, pag* 518. Menoch *dict. casu* 139. *num.* 11. & *de præsumpt. lib.* 3. *quæst.* 42. *num.* 5. Mascard. *concl.* 898. *num.* 7. Tiber Decian. *tract crimin. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 55. & 57. *tom.* 1. Farinac. *dict. quæst.* 49. *à num.* 1.

12 Item † ex criminali accusatione, Hippol. *cons* 8. *num.* 7. & *in l.* 1. *n.* 56. *vers. item dicuntur capitales inimici*, & *num.* 57 *ff. de quæst.* Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, de probat. verb. testium depositiones num.* 50. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 45. *n.* 4. Mascard *concl.* 898. *n.* 1. & 16. & *concl.* 899. Decian. *d. cap.* 25. *n.* 43. *cum seq* Farinac *d. q.* 49. *à n.* 24. Steph. Gratian. *Mar-*

13 *chia decis.* 133. *n.* 21. Item † contrahitur inimicitia capitalis, si moueatur quæstio status, Hippol. *cons.* 3. *num.* 11. Burg. *cons.* 22. *n.* 11 Mascard. *conclus.* 898 *nu.* 6. Menoch *de præsumption. lib.* 5. *q.* 42. *num.* 2. Farinac. *d. quæst.* 49. *num.* 23. Fr Emman. *d. quæst.* 15. *art.* 3. *vers.* 7. Et ex verbis iniuriosis, Viui. *d. n.* 137. *vers. imò inimicitia pag.* 528. Hippol *in l.* 1. §. *præterea num.* 57. *vers. item oritur etiam capitalis inimicitia ex verbis iniuriosis, ff. de quæst.* Mascard. *concl.* 898. *n.* 24. & 41. Menoch. *d q.* 42. *n.* 17. Diana *d. c.* 25. *n.* 52. Farin. *d. q.* 49. *à num.* 38.

Hinc etiam quando imminet periculum mortis vt quando excommunicatus graui laborat infirmitate, potest à quolibet Sacerdote absolui non solùm ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in clericos contracta, ex adductis per Molin. *de Iustit. tr.* 3. *disp.* 63. Bonac. *de sect.* 5. *num.* 11. sed etiam ab alia quacunque, iuxta ea, quæ habentur *alleg.* 25. *à n.* 49. 14

Notandum tamen est quod absolutio ratione articuli mortis, aut cuiusuis impedimenti à quacunque excommunicatione, siue iuris, siue hominis reseruata siue Pontifici, siue cuicunque inferiori, tenetur Confessarius iniungere, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, qui extra eum casum de Iure poterat illum absoluere, & hoc se præsentandi onus est sub iuramento imponendum, non vt iterum is ab excommunicatione absoluatur, quia plenè ab illa absolutus est, sed vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, satisfactionémque imponat, si imponendam iudicauerit. Vide Henriq. *d cap.* 11. §. 5. Suar. *tom.* 4. *disput.* 10. *sect.* 3. *n.* 6 & *tom.* 5 *disput.* 22. *sect.* 1. *num.* 62. Sanch. *d cap.* 13. *num.* 24. *cum seqq.* Verum tamen est clericis collegialiter viuentibus, filiis impuberibus, Religiosis, & officialibus Principum arcentibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non possunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non esse iniungendum præceptum præsentandi se Sedi Apostol. in illis casibus in quibus possunt ab Episcopo absolui, gaudent enim peculiari priuilegio, vt aduertit Bonacina *d. quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *vers aduertendum est secundò*, Sanch. *d. lib.* 2. *cap.* 13 *num.* 26. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.* 1 *tr.* 5. *cap* 4. *quæst.* 26. *vers. quartò licet*, Duard. *d. quæst.* 10. *num.* 18. Philib. Marchin *del bello diuino p* 3. *c.* 3. *num.* 18. me citato *in hoc loco* nouissime Bossi. *in discept moral discept.* 1. *n* 173. *cum seqq.* & *num* 202.

Secundus casus est de clericis collegialiter, seu communiter viuentibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt; hi enim ab Episcopo absolui possunt, vt probat tex *in cap. quoniam, de vita & honestat. cleric.* Bellet. *d. tit. de fauore cleric. can.* §. 3. *num.* 5. Suar. *dict. disput* 22. *num.* 71. Filliuc *to.* 1. *tr.* 15. *cap.* 1. *num.* 39 me citato Bossi. *dict. discept.* 1. *num.* 188. *cum seq.* Bonacina *dict. num.* 1. *in princip.* & *sect.* 5. *n.* 9. Bellet. *d.* §. 3. *num.* 5 Nauar *d. c.* 27. *num* 9. *in princip.* Layman *d cap.* 5. *numer* 10. Squillante *d. cap.* 6. *num.* 106. *in casu notabili.* Gutier. *Canonic. l.* 1 *c.* 5. *n.* 18. vbi de duobus Canonicis se adinuicem percutientibus in eadem Ecclesia, in qua quotidie ad diuina Officia celebranda conueniebant, quod tanquam communiter ac simul viuentes reputentur in proposito ad hoc vt eos tanquam de iniuria mediocri possit Episcopus diœcesanus absoluere, vt *in d. cap. quoniam.* 16

Monachi tamen, siue alij Regulares se adinuicem percutientes per eorum Prælatos sunt absoluendi, *cap Monachi* 2. *cap. cum illorum*, § *qui si claustrales, de sentent. excomm* Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. *d. locis*, Fr. Emman. *quæst Regul to.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi addit quòd verb. *d. cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponuntur quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolui; sed quia hoc crebrius in claustro contingit: deinde aduertit, quòd si Superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia absolui ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælatus se ad inuicem percusserint, & in Conuentu non sit aliquis, qui 17

quieos possit absoluere, possunt adinuicem se absoluere, de quo etiam Conolan. *de casibus reseruatis p. 2. casu 10. de indic. Regul §. 10. num 17. vers. iam licet*, aduertens quòd licèt de Iure communi excommunicatione non possit alium pariter excommunicatum absoluere, ex notatis *in cap audiuimus 24 q 1*. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absoluere, potest excommunicatus alium excommunicatum absoluere, ex quo idem Coriolan *d. loco n. 16*. resoluit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cuius inducta est immunitas, de qua etiam Carol. de Grassis *de effectibus clerical effectu 9. n. 120*. quem refero Ego ipse *in Collect. ad cap. 1. n. 2. in fine, de sentent. excom.* & idẽ Fr. Emm. *d. q. 10 art. 19*. obseruat quòd si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos Regularis in Conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest eius subditus absolui ab Episcopo a minori clerici læsione. Si verò Monachũ alterius monasterij alius monachus percusserit, per Abbatem vtriusque monasterij debet absolui, *d cap. cum illorum, §. si verò claustralis*, & ibi Abb. *n. 13*. & Hostiens. *n. 14*. Aduertas tamen quòd Abbas non absoluit nouitium incidentem in excommunicationem *Canon. si quis suadente*, ante religionis ingressum, Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloss. 8. nu 31*. Quicquid dicat Bonacina *de censuris disp. 2. q 4. punct. 5. n. 1. prope finem.*

18 Si verò Regularis percusserit clericum secularem debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis, *cap. religiosi, de sentent. excomm. in 6* Fr. Emman. *quæst. Regul tom 1. q. 10. art. 12*. Molin. *de Iustit tr 3. disp. 60. n. 4*. Quicquid dicat Bonacina *d. sect. 5. num. 9. vers maior*. Quamuis enim prælatus Regularis monachos sibi subditos se adinuicem percutientes absoluendi ius habeat, iuxta supradicta, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d. c si quis suadente* absoluere potest, Syluest. *verb absolutio 5. n. 2. & 3*. Bellet. *d § 3. n. 7*.

19 Item si Monialis Monialem, vel Conuersum, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cuius diœcesi monasteria fuerint, absolui potest, *cap de Monialibus*, vbi *gloss. fin.* & Doct. *de sent excommun.* Syluest. *verb. absolutio 4. num. 3*. Bellet. *d. §. 3 num 4*. qui hoc procedere asserunt tam in exemptis, quam in non exemptis, me citato *in hoc loco* Bossi *in discept. mor. discept. 1. num. 79*.

20 *Tertius* casus est de filiis impuberibus; isti enim
possunt ab Episcopo absolui non solùm ab excom-
municatione leuis, sed etiam mediocris, & enormis
percussionis factæ tempore impubertatis, *cap vltim.*
de sentent. excommun. Bellet. *d. § 3 numer. 20*. Carol de
Grassis *d. effectu 9. n. 172*. Bonacina *d. n. 3. vers. quin-*
tus casus, Aloys. Ricc. *in dec. Curia Archiep. Neapoli*
part. 5. decis. 22. Squillante *d. cap. 6. sub num 107. vers.*
præcipuè pueros, me citato *in hoc loco* Boss. *d discept. 1.*
n. 103. cum seqq. & *à n. 186*. Molin. *d. disp. 59. n. 3*. Bo-
21 nacina *dict. sect. 5. num. 12*. † mitius enim quis puni-
tur ob fragilitatem ætatis, Duen. *reg. 259*. Tiraq. *de*
pœnis temper. causa 7. Cald. Pereira *in l si curatorem,*
verb. vel aduersarij dolo à nu. 59. Molina *d. tom. 4. disp.*
56. n. 6 Aloys. Ricc. *in collect. decis p. 5. collect. 1845*.
Vnde clerici impuberes adinuicem se percutientes
possunt ab Episcopo absolui, vt per Bellet *d. num. 20*.
Molin *de iustit. tr. 3. tom. 4. disp. 59*. quos refero Ego
ipse *in collect ad cap. 1 num 2. de sent. excommun.* vbi
num. 6. cum gloss. & aliis intelligo si sint doli ca-
paces, aliàs ab excommunicatione excusarentur; Fa-
gũd. *in quinque Eccles prac p. 2. lib. 1. c. 3 n. 12. in med.*

Quartus casus est de ianitore, seu officiali turbam arcente non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum lædente, qui potest ab Episcopo absolui, nisi forte grauiter vulnerauerit, *cap. si vero, §. officialis, de sentent. excom.* Sayr *d. lib. 1. c. 28. num 27*. Coninch *de sacram. & censur. tom. 2. disp. 14. num. 193*. Bonacina *d. n. 3. vers. secũdus*, Bellet *d. §. 3. n. 22*. Molin. *d. tr. 3. disp. 62. n. 2*. Nau. *d. c. 27. n. 91*. Filliuc *citato loco n. 39*. idem Bonac *d sect. 5. n. 9. vers. secundus casus.* 22

Quintus casus est de inope, id est, tanta paupertа- 23
te grauato, quòd Romam pro absolutione accedere
non possit, is enim si clericum percusserit, potest ab
Episcopo absolui, *cap. quod de his, cap quamuis, de sen-*
tent. excommun. Tolet. *d. cap 8. num. 2. vers. quarto ista.*
Hieron de Monte *dict. quæst. 15. à num. 6*. Carol. de
Grass. *d effectu 9. num. 164*. me citato *in hoc loco* Boss.
discept. 1. num. 110. cum seqq. Bellet. *dict §. 3. numer. 24*.
vbi cum Hostien. & *in d. cap. quod de his, num 1*. &
Abb. *in cap. ea noscitur num 5. de sentent. excommun.*
resoluit hoc habere locum in eo paupere non men-
dicante, sed viuente ex suo artificio, de quo etiam 24
Azeued *li. 2. num. 46. tit. 18. lib 4. recopil.* † Pauperes
enim dicuntur non solùm Mendicantes, sed etiam
habentes congruam sustentationem, qui tamen at-
tento statu personæ, & dignitate videntur indigere,
Bart. *in l. 1. numer. 15. C de sacros. Eccles.* Lara *in l. si*
quis à liberis, §. sed si filius num. 44. ff de liberis agnosc.
Tiraq. *de pia causa in præfat pag. 10*. D. Barbosa *in l.*
maritum, n. 6 ff. soluto matrim Surd. *de alimentis tit. 1.*
quæst. 93. numero. 30 & tit. 7. quæst 9. à numer. 29. dec s.
61. num. 2. Mascard *de probation conclus. 1154. num. 14*.
Spin. *in speculo testam. gloss. 6. num. 10*. Maxi. *in tract.*
taxæ panis concl 1. numer. 46. vbi etiam resoluit data
paupertate potius nobili, quam ignobili succurren-
dum, Bernard. Græue. *ad practicam Cameræ Imper.*
lib. 1. concl. 42. consid. 1 num. 2. & Surd. *dict. quæst. 9.*
num 33. asserit paupertatem dici, qui habet mul-
tas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur,
iudicis discretioni committitur, qui attenta perso-
narum, & circumstantiarum qualitate arbitrabitur,
Menoch. *de arb cas. 65. & de præs lib. 6. q. 25*. Surd. *d.*
tit. 7. quæst. 9. num. 10. Mascard. *d. concl. 1154*. Perez *l 1.*
vers. ex qualitate tit. 1 lib. 3. Ordin pag. 461. Seraph. *de*
priuilegiis iuramen. priuil. 4. num. 98. Molin. *de primog.*
lib. 2. cap. 16. num. 47. D. Barbosa *in d l. matrim numer.*
6. Farinac. *in praxi crimin quæst. 57. numer. 93. & seq.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 2. num 43*. Scacc. *de ap-*
pellat. quæst. 17. limit. 40. num. 8. plures per Flores de
Mena *var. lib. 2. quæst. 21 num. 230*. & me citato Boss.
d. discept. 1. num 117. Et paupertatis plura priuilegia
referunt Rebuff. *priuileg. 9*. Paul. Montan. *de tute-*
lis cap. 36. gloss. 2. num. 4. Cened. *part. 1. collect. 27. à*
num. 2.

Sextus casus est de ægro, siue valetudinario, aut quacumque corporis impotentia impedito, & a fortiori membrorum destituto, qui ab Episcopo suo absolui possunt ab excommunicatione ob violentam manuum iniectionem in Clericos incursam etiamsi infirmitas temporalis sit, vel non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. per text. *ibi in d. c. quod de his*, Carol. de Graff. *d. effectu 9. num 162*. Syluester *d. verb absolutio 4. nu. 3. vers. nonus*, Sayr *d. c. 28 num. 24*. Bellet. *d §. 3. num. 25*. me citato *in hoc loco* Boss *d. discept. 1 num. 81. & 82*. 25

Infirmi, & valetudinarij dicuntur ex consilio medicorum, Roland. *cons. 12. num. 10. ad finem lib. 1* Menoch. *de arbitr casu 60* Farinac. *in praxi crimin. par. 2. quæst 76. nu. 90*. Boss. *de triplici Iubilæi priuilegio, sect. 4 casu 21 n. 92. vsque ad 126.* 26

Septimus

27 *Septimus* casus est de sene, qui à prædicta excommunicatione per Episcopum absolui poterit, *cap. ea noscitur.* 12. *de senten. excom.* ibi, *senes*, Ego ipse *in collect. ad illum text. n.* 3. vbi amplio etiamsi fortes sint ad ambulandum, Syluest. *verb. absolutio* 4. *num.* 3. *vers. decimus*, Carol. de Grass. *d. effect.* 9. *à num.* 160. Sayr. *d. cap.* 29. *n.* 25. Belletus *dict.* §. 3. *n.* 26. me citato *in hoc*
28 *loco* Boss. *d. discept.* 1. *num* 85. Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. casu* 59. *& de præsumpt. lib.* 6. *quæst.* 46. *num.* 25. Flamin. *de resignation. lib.* 5. *quæst.* 6. *à num.* 4. vbi *quæst.* 3. *num.* 47. asserit quòd senectus, & morbus à pari procedunt, imò senes dicuntur perpetuò infirmi, Monteleon. *in tractat. de priuileg. senect. cap.* 5. Thom. Acti. *de infirmis, cap.* 19. & Farinac. *in praxi crim. part.* 4. *quæst* 91. *n.* 22. refert senem dici ab anno 50. perfecto, vsque ad annos 70. Senum multa priuilegia enumerant vltra aliquos ex citatis, Paleoth. *in speciali tract. de senect.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 328. *à num.* 1. Pineda *in vita D. Ioannis Baptistæ lib.* 2 *art.* 1. *cap.* 9. §. 139. *pag. mihi* 98.

29 *Octauus* casus est de existente in potestate alterius, qualis est seruus, & filiusfamil. modo Dominus graue damnum inde patiatur absque sua culpa ex serui absentia, *cap mulieres* 6. *de sentent. excom.* Carol. de Grassis *d. effectu* 9. *numer.* 167. Bonacina *d. quæst.* 4. *punct.* 5. *num.* 3 *vers. septimus*, Bellet. *d.* §. 4. *num.* 29. me citato *in hoc loco* Boss. *dict. discept.* 1. *num.* 119. *cum seqq.* Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 64. *n.* 2. *cum seqq.* idem Bonac. *d. sect.* 5 *n.* 14.

30 *Nonus* casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinariis absolui, cum illis periculosum sit peregrè proficisci, & se virorum cœtibus immiscere, *d. cap. mulieres, dict. c. ea noscitur*, Nauar. *dict. cap.* 27. *num.* 88. Tiraquell. *lib.* 10 *connub. gloss* 1 *part.* 10. *num.* 23. Sayr. *dict. lib.* 3. *cap.* 28 *num.* 18. *vers. tertius casus*, Hieron. de Monte *quæst.* 15. *n* 6. Carol. de Grassis *dict. effectu* 9. *num* 159. Bellet. *d* §. 3. *n.* 17. Bonacina *d. n.* 2 *vers. sextus*, Duard. *d q* 8. *n.* 2. me citato *in hoc loco* Boss. *in discept. moral. discept.* 1. *n.* 78. Molin. *d. disp.* 59. *n.* 3. Bonacin. *d sect.* 5. *n.* 13.

31 Aduertendum est eum, qui non potuit Summum Pontificem adire ob legitimam impedimentum, non posse ab Episcopo absolui, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absoluendi ab huiusmodi excommunicatione reseruata Summo Pontifici, Nauar. *d. c.* 27. *num.* 88 *vers. ad quartam*, Sayr. *d lib.* 3. *c.* 28. *n.* 39. Bonacin. *d. n.* 3. *in fine, & d. sect* 5. *n.* 17.

Deinde aduertendum est supradicta non solum procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cuius diœcesi percussio contigerit, vt per Capell. Tholosan. *decis.* 231. *Item fuit quæsitum* Gutier *canon. lib.* 1 *capit.* 5. *numer.* 11. sed inferiorem Episcopo non posse absoluere excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resoluunt Hieron. de Monte *d. q.* 15. *n.* 29. *&* 30. Carol, de Grassis *d. effectu* 9. *n.* 181. Nisi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Grassis *d. loco num.* 153. Bellet *d.* §. 3. *num.* 9. vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absoluere ita excommunicatos, Sbroz *de Vicario Episcopi, lib.* 2. *q.* 180. *num* 2. *& sequentib.* vel alicui Vicario ad id specialiter deputato, Bonacina *d. punct* 5. *n.* 4. *vers. addo.*

32 Aduertit Molin. *d. tr.* 3. *disp* 64. *num.* 7. antequam Episcopus in euentibus omnibus explicatis absoluat illum, qui est absoluendus, debere satisfacere Ecclesiastico, qui iniuriam est passus, si ad aliquam satisfactionem ei efficiendam teneatur, & commode possit illam efficere, aut certè præstare debet cautionem si satisfacere non possit iuratoria saltem, quando aliam præstare non potuerit, quòd satisfaceret cum primum potuerit præstare: item præstare debet iuramentum quod cessante eo impedimento, accedet cum primum potuerit, *c. ea noscitur, cap. quod de his, de sent. excomm.*

Vtrùm autem possit Episcopus dispensare, vt quis 33
retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis: non abs re erit inuestigare; in quo dubio gloss. *verb. dispensatum in cap. postulastis, de clerico excommunic. ministr.* tenet quòd sic ex *reg.* quòd omnis dispensatio, quæ non reseruatur Papæ, potest concedi ad Episcopo, argument *cap. nuper, de sentent. excomm* atqui *in dict. cap postulastis* dispensatio non reseruatur Papæ; Ergo, &c. sequuntur ibi Abb. *num.* 8. & Rebuff. *num.* 64. Couarr. *in cap alma mater part.* 1. §. 7 *num.* 8. Vgolin *de censur tab.* 2. *cap* 13. *nu.* 21. Suar. *tom.* 5. *disp* 13. *sect.* 1 *num.* 34. Azor. *institut. moral part.* 2 *lib.* 6. *cap.* 7. *quæst.* 1. Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 5. vbi *num.* 6 cum Suar. *citato loco n.* 36. extendit vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide putans, illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, & *num* 7. cum Abb. *in d. cap. postulastis, num* 9 *vers. intellige*, extendit secundo, vt procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligunt Couar. *d* §. 7. *num* 8. *vers. ego verò non admitterem*, & Suar. *d num.* 36. *vers. addit Panormit.* dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non aliàs.

Limita tamen *primò* quando collatio esset facta 34
per Papam, tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere per Abbatem *in d. cap. postulastis, sub num.* 10. *versic. sed si collatio.* Rebuff. *ibid. num.* 66. Couarruu. *d.* §. 7. *n.* 8. *versic. quòd si Romanus Pontif.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 54. *n.* 22. Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 13. *num.* 78. Ricciul. *dict. cap.* 12. *num.* 9.

Limita *secundò* in eo Episcopo, qui scienter con- 35
tulit beneficium excommunicato, vt per Abb. *in d. cap. postulastis n.* 9. *versic. dum tamen.* Syluest. *in summ. verb. excomm.* 3. *n.* 1. *vers.* 3. Ricciul *d. cap.* 12. *n* 10. Quicquid teneant Suar. *d. sect.* 1. *n.* 36. & Nicol. Garc. *d. c.* 13. *à n.* 84.

Limita *tertiò* quando simul cum excommunica- 36
tione concurrit intrusio scienter in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Auilam, resoluunt Garc. *d. c.* 13. *n.* 88. & Ricciul. *d. c.* 12. *in fine.*

Illud pro coronide huius allegation. aduerten- 37
dum duxi Episcopum non posse concedere, vt cum excommunicato communicetur, vt per Ioann. Andream *in cap. cum desideres, numer* 4. *de sentent. excommun.* quem ibi sequuntur Butr. *num.* 7. & Abbas *n.* 5. quos refert Anton. Ricc. *dict. tractat. lib.* 4. *capit.* 43. *num.* 6. vbi *num.* 7. cum Socin *in cap. inter alia num.* 22. *&* 23. *de sentent. excommun.* asserit non valere priuilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum; ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per Abb. *in dict. cap. cum desideres* 23. *de sentent excomm. num.* 2. vbi Anchar. *num.* 6. Socin. *num* 3. *&* 4. Suar. *tom.* 5. *disput.* 15. *sect* 7. *sub n.* 4. *versic quod adeò verum* Valen. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 32. *cap.* 64. Antonin. Ricc. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent.* lib. 4.

lib.4.cap 44.n.8. Si enim Epiſcopus participet otioſè cum denonciato à ſe, incurrit minorem excommunicationem, vt per Couar. *in cap. alma mater p.1.§.2.n.2.& §.1.n.5.* Henriq. *in ſum.lib.13. de excom. c.3.§.4. litter.N.*

ALLEGATIO XLII.

Epiſcopus an poſsit cum ſibi ſub itis diſpenſare in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet eſſe corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Perſa ſacrorum miniſtros corpore integros admittebant.*
4 *Facies ſapè indicet quale ſit corpus.*
5 *Corporis ſpecies ſimulachrum eſt mentis, figuraque probitatis.*
6 *Anima pulchra ſape reſidet pulchro in corpore.*
7 *Philoſophia apprime vtilis eſt ad capiendam de aliquo praſumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facile fieri poteſt vt bonus ſit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, que in aliquo membro, dummodo principali, euenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum ſumitur pro ea parte, qua habet certum officium deputatum, & in corpore noſtro diſtinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, niſi pars illa abſciſſa celebrandi adimeret poteſtatem, vel notoria culpa in illius abſciſſione accedat.*
13 *Caſtrari ſe permittentes fiunt irregulares, nec poſſunt eſſe clerici, etiam quod hoc fecerint, vt caſtè viuant.*
14 *Caſtratus, vel ſectus non ſponte, ſed caſu, poteſt fieri clericus, & ſi iam ſit in ſuſceptis valet Ordinibus miniſtrare, niſi id ſua culpa acciderit.*
15 *Caſtratus ab adultera marito, quia ipſum inuenit cum ſua vxore coire, non poteſt fieri clericus, cum id ſua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod ſciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem, non poteſt fieri clericus.*
17 *Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non poteſt ad Ordines promoueri.*
18 *Digito carens quando fiat irregularis?*
19 *Digitus non eſt proprie membrum noſtri corporis.*
20 *Pollicis pars ſi deſit, & notabilem defectum non producat, neque Hoſtiam frangere impediat, minime inducit irregularitatem, dummodo eiuſdem nulla praceſſerit culpa.*
21 *Digito illo carens, qui medius eſt, non eſt irregularis.*
22 *Digitos ſenos habens in manibus non eſt irregularis.*
23 *Digitos ſuperfluos habens, poteſt eos ſibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum ſibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob membrum gallicum aut ſimilem procedens, irregularitatem poteſt operari arbitrio Epiſcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem?*
26 *Color in facie non eſt quid eſſentiale, ſed accidentale.*
27 *Cacus non poteſt fieri Clericus: at in ſuſceptis Ordinibus, in quibus viſu non eſt opus, miniſtrare poteſt.*
28 *Cacorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monachus non poteſt eſſe clericus etiam prima tonſura.*
30 *Lippus non poteſt fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua ſit lippitudo.*
31 *Occulti ſiniſtri, ſiue Canonis viſiua virtute ſi quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt ſine deformi faciei conuerſione poſſit legere Canonem, non eſt irregularis.*
32 *Naſum preſſum, grandem, aut tortum detinens, pracipuè ſi pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Naſi abſciſſio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum, non eſt admittendus ad Ordines quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac bleſus, qui detinetur loqui & verba explicare, non eſt ad Ordines aſſumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes ſibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines ſit admittendus.*
38 *Auris an ſit membrum*
39 *Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati cauſa, eſt irregularis.*
40 *Claudus poteſt ad Ordines promoueri, niſi talis ſit, quem oppreat cum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habentes corroſam aliáve deformitate maculatam, non eſt ordinandus.*
42 *Gibboſi, vel eorum dicuntur corpore vitiati, pracipuè ſi nimia in eis ſit deformitas.*
43 *Morboſi quando poſſint ordinari?*
44 *Podagra, & ſcabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, iregulares fiunt.*
45 *Paralyſi, vel apoplexia laborantes irregulares ſunt.*
46 *Gallico morbo laborantes ſi foris appareat, horroremque & ſcandalum gignat, irregulares fiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus ſuſcipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare.*
49 *Leproſus promoueri non debet.*
50 *Furioſi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando vel ſi inſaniuerunt, non poſſunt fieri Clerici.*
51 *Dæmoniaci non poſſunt fieri Clerici.*
52 *Dæmoniaci tandiu erunt ab officiis ſuis, ordine & loto ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab huiuſmodi calamitate liberati.*
53 *Gigantes, & Pygmai, quando irregulares ſint?*
54 *Abſtemij quando poſſint ordinari?*
55 *Corporis vitium aliquod, ſeu defectus abſque culpa alicui ordinando proueniens impedimentum praſtat ſolum executioni illius actus, ſeu Officij, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*
56 *Digitos duos, & dimidium palma ſine ſua culpa amittens, poteſt habere beneficium non requirens celebrationem.*
57 *Summo Pontifici ſolum competit poteſtas diſpenſandi cum corpore vitiatis.*
58 Gloſſ. verb noſtram, in c. ſignificauit; de corpore vitia, *declaratur.*
59 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habentibus, membrum occultum, ſiue manifeſtum non ſua culpa, obſciſſum*

abscissum,& quando cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum.

60 *Vitium modicum quod dicatur,& quæ notabilis deformitas,relinquitur iudicis arbitrio.*

61 *Episcopi est determinare, quando dubitatur, sit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam respectu Regularium.*

CORPORE vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus insigniri, ille dicitur, qui membro principali caret,vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum sibi fuit, aut
1 ipsum nimia illius deformitas angit: qui vult enim fieri Clericus, non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus *cap illiteratos* 37.*distinct. cap.* 1.49 *dist.c. non confidat* 50 *distinct.cap.* 1.*cap.pœnitentes*, & *cap. præcepta* 55.*distinct.cap. infames* 9.*quæst.* 1.*c.*1. & per totum.*de corpore vit.* Couar *in Clem si furiosus par.* 1. *in princip n.*5. Albert. Tror.*de vero, & perfecto clerico, lib.*1 *cap.*16. Lambertin *de iurepatron.* 1. *p.*2.*lib.q.*7. *art.*12.*n.*1 Thom. Acti.*de ludo scacchorum,q.*5.*princip n.*23.Campan *in diuersorio Iuris Canon.rub.*11.*c.*17.*n.* 1.Azor.*instiut moral par.*2.*l.*6.*c.*4.*q.*13. Bellet. *disquisit.clericalium par.*1.*rubr de disciplina clericali*,§.7. *num.*1.*pag.*86.Nicol Garcia *de beneficiis, part.*7. *cap.* 11.*num.*4.nauissime Ioann.Machad.*in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib* 1 *p.*3.*tract.*17. *docum.*6.*à princ.* Nam secundum Galen. *lib. de defin. medic.*sanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, testeque Seneca *cap* 40.*minus est accepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniens* hinc Ennius

Gratior est virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos solos Sacerdotes eligendi,qui & genere excellentes, & virtute præstantes nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuissent,vt refert Dion *lib.*2. *Roman.antiq.*

3 Apud Persas vsu pariter receptum fuit Sacrorum ministros corpore integros admittendi,nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos.Alex ab Alex.*lib.*6. *dierum genial.c.*14. quia corporalis fœditas animi,morumque deformitatem indicat,argum.*l.cap.quia diuersitatem, de concessi. præb.* tenet *ibi* Abb.*notab.*1. Tiraq.*l.*2.*connub.glos.*1.*par.*2. *num.*55.Escob *de ratiocin. cap.*22. *num.*1.Hinc quando plures sint torturæ subiiciendi, incipi debet ab eo,qui deformior est, vt magis de crimine suspecto, Hippol *in pract.crimin.*§. *expediat num.*53. Mascard. *de probat concl.*831 *num.*27.Torreblanca *in practicab. Iuris spirit.lib.*7.*cap* 7.*num* 3.Vnde S.Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conspiciens antequam imperio potiretur, ex eius physiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. *lib.*10. *cap.*37. *Deus bone, quantum malum Romanum fouet Imperium*,prout illum citat Torreblanca *d.lib.*7.*cap.* 7.*num.*14.

4 Facies namque sæpe indicat quale est cor,*l obseruandum ff.de officio præsid.l.*3.*ff.de testibus.* Isai.cap.3. *Agnitio vltus eorum respondet eis*, hoc est virtus exterior secreta cordis patefacit, vt docent *ibi* Lyranus,& Vatablus. Vnde Pythagoras ex faciei inspectione discipulos admisisse, & reprobasse testatur Aul. Gell *lib*1.*noctium Atticar c.*9.Et Socrates cõiectauit Platonẽ ex vultu insignem virtute & doctrina futurum,vt tradit Iul.Seren *lib.*5.*de Fato cap.*39. quem refert Torreblanca *d.lib.*7.*cap.*7.*nu.*11. & 12.

Et species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis.Luc.de Penn.*in l.*1.*vers.*2.*quæritur, C.qui æt.vel profess.se excus.lib.*10.& *l.*1. *C.de profess. qui in vrbe Constantinop. lib.* 12. Matth. de Fano *in tract.de modo studendi, cap.*30. Menoch *de arbitrar. casu* 226.*num.*5.post Tiraq.Torreblanca *d. lib.*7.*cap.* 7.*num.*6.Thom.Acti *d.quæst.*5.*num.*26. D. Ambros. *lib.*2.*de Virgin.* quem citat Ceuall *Commun contra commun.quæst.*248. *num.*13. vbi *à numer.* 6.multa de 5
pulchritudine adducit,&† sæpe in pulchro corpore 6
pulchra residet anima, ex sententia Cyni relata ab Alexand.*cons.*209 *incip.Ponderatis, num.*10.*vers. dictus verò iuuenis,lib.*6.Proinde loquebatur Dominus ad Moysem dicens, *Loquere ad Aaron,homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam non offeret Deo suo,nec accedet ad ministerium eius,si cæcus fuerit,si claudus,si vel paruo, vel torto naso, si fracto pede,si manu,si gibbus,si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus;omnis enim, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis,non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo Leuit.cap.*12. refertur.*in cap. hinc etenim*,49.*distinct.*

Per signa corporis nobis nota, inquiunt Logici, 7
syllogizamus dipositiones animæ nobis ignotas, Arist.1.*Priorũ.* Apprime enim vtilis est physiognomia ad præsumptionem de aliquo capiendam, Bald. *in l.* 2.*in* 2.*col.C. quorum appell.non recip.*Hipp. *in* §. *expedita n.*55.quos refert Thom. Acti *de ludo Scacchorum q.*5.*princ.num.*67. Caualcan. *de brachio Regio p.*3.*à num.*81.Cambar.*de casibus reseru.pag.*186.*num.* 14.Vnde Propert.

Ex operum specie clarescunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, §. *pauonum*, 8
Instit. de rerum diuis. Vnde non verificatur in Iure dictum illud, *Fronti nulla Fides.* Et dicit Bald *in l. obseruare C.quorum appell.non recip.*quòd sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera,ita pulchra ad virtutes.† Non enim facilè fieri 9
potest,vt qui omnino deformis est,bonus sit, Bobadil.*in sua politica,lib.*1.*c.*8 *n.*8.Vnde Mart *lib.*11.*epigram.* in Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum,remque mirandam esse subiungit si fortasse bonus esset.

Crine ruber,niger ore,breuis pede,lumine læsus.
Rem magnam præstas,Zoile,si bonus es.

Hæc quæ hucusque diximus non imponunt necessitatem cognoscendi hominum mores per signa membrorum naturalium,sed tantum inclinationem naturæ ostendunt probabiliter,quæ vinci potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frænum rationis, vt respondit Socrates Philomeni dicenti ex physiognomia eius esse luxuriosum superasse naturam ratione, vt refert Laërtius,quem citat Torrebl *d.lib* 7.*c.*7.*n.*15.

Mutilatio(quæ propriè,& strictè sumpta,est am- 10
putatio membri, vt pluribus relatis Doctoribus probat Aloys. Ricc *in praxi aurea resol.* 66.)tantum inducit irregularitatem,quæ in aliquo membro,dũmodo principali,euenit, & ab culpam contingit, Nau.*in man.cap.*27.*nu.*198. Cardos.*in praxi Iudicum verb.Sacramentum Ordinis num.*12.Nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum necessariorum, in quibus nihil refert vtrũ casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu,vel culpa euenerit; quia si casu,& sine culpa illa acciderit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem,irregularitatem non operatur,*glos.fin in c.vlt.de corpore vit.*dummodo rei licitę operã daret,Borgas.*de irregul.rub.de cor-*

pore vit.n.5.vers.si autem p.3.Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit,etiamsi culpa ipsa minima fuerit,irregularitatem incurrit, in qua tamen dispẽsat Episcopus,vt ministret in susceptis,per cap.1. de corpore vit.

11 Membrum autem sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id,quod in corpore nostro distinctam habet operationem,illud propriè dicitur membrum,secundùm Aristot. 3. Meteor.Clar §.fin q.69.n.16.Caball.resol.crimin.casu 136.num.16.Farin.in praxi crim.q.19.nu.23.cum seq. Plac de delictis lib.1.cap.25. numer.4. Couar.in clem. si furiosus p.3.in init.n.8.Iacob.de Graff in decis.aur. lib.2.c.16.n.4.Henriq.lib.14.cap 8 §.1.Nauar in manual cap.27.nu.206.vers.secundo dico, Aloys.Ricc.in praxi aurea,resol.67.

12 Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Syluest verb. corpore vitiatus, num.3.vers aut est mutilatus,nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem nempe si pollex præcisus esset,aut quiuis aliorum digitorum requisitorum ad consecrationem,cap.fin.& ibi gloss.vlt.de corpore vit.Vel deformitatem operaretur scandalosam, cap 1.dict tit.de corpore vit. & in hoc euentu procedere potest opinio Doctorum asserentium abscindentem sibi partem membri fieri irregularem, quamuis non sit notoria eius culpa,quam tenẽt Toler.in sum.lib.1.cap.63.in vltima regula,Molin.de iust. tract.3 disp.67.num 8.& disput.70.num 16.Suar.tom. 5.de censuris disput.51.sect.2.num.6.& 8.Sayr.eodem tract.lib.7.cap.7.num.11. Nicol.Garc.de benef par. 7. cap.12. à num.5. In aliis verò euentibus ad incurrendam irregularitatem ex abscissione partis membri requiritur notoriè culpa,& in his terminis procedere potest sententia aliorum, qui tenent requiri notoriam culpam,quando totum membrum non est abscissum,de quo Placa de delictis c.24.n.13. Iacob. de Graff.in decis aureis lib.4.cap.27.n.41. Vgolin.de irregul.cap.51.n.7.& c.52.num.5.Henriq.in sum. lib. 14.c.8.§.4.lit X,& c.19.§.4.& in notoriam culpam incidere,qui voluntarie sibi mutilat non est qui dubitet,qui enim absciderit semetipsum,nõ potest fieri clericus,vt habetur in Can Apost.21.relato in cap. qui partem 55. dist tametsi abscissio sit illius membri,quo minime egeat ad ministerium Ordinis,nec deformitatem operetur,scilicet, si obtruncasset pudenda,prout infra num.13.cum seq.dicitur Couarr.in Clem.si furiosus p 1.in princ n.7.vers.secundo Bonacin. de censuris disp.7.q.1.punct.2.à nu.19.& in isto casu non dispensat Episcopus,nisi dum defectus, & ipsa culpa est notoria,cum quadam infamia, Henriq. d. cap.19.§.4.

13 Qui se castrauerunt, seu permiserunt sponte se castrari,fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, cap.si quis absciderit,& c.si quis pro ægritud. 55.distinct. c.ex parte 1.de corp.vit Etiam quòd hoc fecerint, vt caste viuant,d.c.si quis pro ægritudine,c.significauit 4. de corp.vit.Rebuff in comment ad l spadonum 128.vers. si tamen aliquis,ff de verborum significat pag. 487. & in praxi benefic.tit de dispensat.cum corpore vit.nu.15. & 16.Bellet.d.tit.de disciplina clericali,§.7.num. 12. Cardos.d verb.sacramentum Ordinis, num.16. Nicol. Garc.de benefic.part.7 cap.12.à num.7.Molfes.in sum. Theologia moralis,tract.2.cap.16.num. 16. Raguf. de Missa in Ecclesia quæst.12.num 2.nouissimè Ioan.Machado dict part.3.tract.17.docum.6.num.4.& Torreblanca in practicab.Iuris Spirit.lib 2.cap.13. num.53. Nõ enim per abscissionem corporis à Deo plasmari existimare debent posse à se carnales cõcupiscentias amputare,sed per disciplinam religionis,vel abstinentiæ; vnde illud Matth.9. quatenus Dominus noster dicit esse Eunuchos, qui se castrauerunt propter Regnum Dei,& est intelligendum de eunuchis spiritualiter,id est,de his,qui se abstinent perpetuò à concubinatu fœminarum,prout interpretantur D. August.& alij,quos congerunt Couar. in Clem.si furiosus part.1.in princ.numer.6. vers.quintò, Beller d tit. de disciplina clerical.§.7.num.13. Campan. dict cap. 17.num.12.vbi etiam secundùm Chrysost.quem refert Sot.lib 5.de iustitia quæst.2.art.1.in fine,dicit intelligi posse de illis,qui non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem se castrauerunt.

Si autem non sponte sed casu,quis fuerit sectus, vel castratus,nempe propter infirmitatem, aut languorem,aut in cunabilis,seu a barbaris,aut per insidias hominum, siue dominorum eunuchus factus, vel si ita natus est, potest fieri clericus,& si iam sit, potest in susceptis Ordinibus ministrare,cap. si quis a medicis,cap. Eunuchus,cap si quis pro ægritudine, cap.si quis in infirmitate.cap lator,cap.præterea 55. distinct cap ex parte 1.& 1.& cap.vlt de corpore vit.Nicol Garcia dict.cap 12.num.7. Bellet dict. tit.de disciplina cleric.§ 7. num.16. nisi id sua culpa acciderit, Couar.in dict. Clem.si furiosus,part.1.in princ.num.6. Maiol.de irregular.lib. 1.cap.15. Plac. de delictis cap. 24.num.10 & 14. Rebuff.in praxi benefic. tit. de dispensat cum corpore vit num.16. Viuald in candelabro aureo,tit.de irregularit ex vitio corporis,à numer. 174. Cardos.d.verb Sacramentum Ordinis,n 16. Henriq. in sum.p.1.lib.14.c.8.§.1.in fine, Nicol Garcia d c 11. n.8.Torreblanca d l 1.c 13.num.55.plures refert Doctores Cened.ad Decretal. collect 69 num.1.vbi num. 3. pulchrè quærit cur carens testiculis non sit pilosus? 14

Veluti si fuerint abscissa virilia adultero è marito vlciscente iniuriam, quia ipsum inuenit cum sua vxore coire,Couar vbi proximè Villad. in tract. de irregularit.de corpore vit.colum.2. Vgolin de irregular.cap.fin. num.3.Suar.tom. 5.disp.51 sect.1.num 8. Sayr de censur lib.7.cap.7 num.12. & 13. Molina de iust.tr 3.disp 70.n.18.Campan d cap.17.n.11.me citato in hoc loco nouissime Ioan.Machado d lib.1.part. 3 tract.17.docum 6 n.5. 15

Aut si cognouit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum,& ex huius contagio amisit mẽbrum genitale, attento quod ex hoc id solet succedere,nisi ignoranter eam cognouisset,quam sanam putabat,Fr.Emman in sum.tom.1.c.158.n.7.Castratus verò ab ægritudinem de consilio Medicorum sine vlla dispensatione ad omnes Ordines sacros ab Episcopo suo promoueri potest,Nauar cons.1.sub tit. de corpore vit.in nouis,Sayr.sub eod.tit decis.3. 16

Manum habens mutilatam non potest ad Ordines promoueri,c.exposuisti 9. de corpore vit. Flamin. de resign.lib.5.quæst.6.num.48. Bellet.dict.tit de disciplina clericali,num.20.Campan dict.cap.17.à nu.104. nouissimè Nauar.in tract de elect.& variat.fori sect. 2.quæst.8.num.14.Torreblanca d.lib.2 cap 13.num.17. Nec illas habens articulatas, & aridas, ad ministerium executionis Ordinum inefficaces, Henriquez lib.14.c.8.§.4.in fine,Flamin.de resignat.lib.5.quæst.7. num.49.Campan.dict. cap.17.num. 107. Nec etiam eas tremulas perpetuò habens,præcipuè si immineret periculum subuersionis sanguinis,Maiol.de irregular.lib.2.cap.24.in fine, Tollet lib.1. instr.Sacerd c. 25.num 12. 17

Digito sinistræ manus carens potest promoueri, ex can.lator 55 distinct.tum etiam dexteræ, vt inibi glossa dicit, dummodo illius carentia in alterutra

nec

nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis
ipsorum sit, qui pernecessarius est ad consecratio-
nem, sicut pollex, aut index, quorum altero si quis
careat, fit irregularis. Borgas *de irregul. titul de corpor.*
vit. num. 4. Selu. *de benefic. part.* 3. *quaes.* 6 *post numer.* 44.
vers. attendendum, Plac. *de delictis lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 9.
Salon. *in* 2. 2. *D. Thomae quaest.* 65 *art* 1 *contros.* 4. *concl.*
2. Sayr. *de censuris lib.* 6. *cap.* 15. *post num.* 12. Bellet. *d.*
tit. de disciplina clericali §. 7. *numer.* 18. Torreblanca *d.*
19 *lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 48. † Digitus enim non est mem-
brum propriè nostri corporis, Bart. *in l.* 1. *num.* 13 *ff.*
de publ. iudic. & in leg. non sunt liberi ff. de statu homin.
& cons. 101. *incip. quaeritur an digitus part.* 1. Felin. *in*
cap. ego N. post num. 1. *de iureiur. & in cap cum illorum,*
num. 4. *de sentent. excommunicat.* Cassan. *in consuetud.*
Burgund rub. 1. §. 5 *versic. per hac quidem*, Farinac. *in*
praxi criminal quaest. 19. *num.* 24. Aloys. Ricc. *d. resolut.*
67 *numer.* 3. Henriq. *d. lib.* 14. *cap* 8 §. 1. *in med.* Nauar
cons. 1. *num.* 1. *sub titul. de corpore vit in nouis.* Sayr *in*
20 *floribus decis sub eodem tit decis.* 2. † Vnde si pars pol-
licis desit, & notabilem defectum non producat, ne-
que Hostiam frangere impediat, minimè inducit ir-
regularitatem, dummodo nulla eiusdem praecesserit
culpa, Salon *d. contros.* 4 *conclus.* 2. Tolet *lib.* 1. *instruct.*
Sacerdot c. 25. *num* 13. Cardos *d. verb. sacramentum Or-*
dinis, num. 12 Sayr *d. decis.* 2. Nauar. *d. cons.* 1. Bellet. *d.*
tit. de disciplina clericali, §. 7. *n.* 19. Campan. *d cap.* 17. *n.*
112. *vers. quinimo.*

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, est irre-
gularis, prout resoluit Sayr. *de censuris lib.* 6. *cap.* 15.
num. 16. Verùm contrarium existimat. Campan *dict.*
num. 112. *vers verùm*, ex eo, quia digitus ille non de-
22 seruit Eucharistiae. † Qui senos digitos habet in
manibus non est irregularis, ex Henriq. *in summ lib.*
14. *c.* 8. §. 3. praecipuè si exercitij vsum non detinent,
neque propterea operatio manus incommodatur,
iuxta gloss. *in c qui partem, & ibi* Archid. 15. *distinct.*
23 Et potest superfluos digitos sibi amputare, vel ampu-
tari permittere, dummodo nullum inde sibi vitae pe-
riculum immineat, aut maior deformitas suboriatur,
prout auctoritate gloss. *in d. cap qui partem*, resoluit
Syluest. *verb. corpore vitiatus, n* 4. sequuntur Maiol. *de*
irreg. lib. 1 *cap.* 14. *num.* 15 Henriquez *d. cap.* 8. §. 3. *in*
fine, Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 2. Bonacina *d puncto* 2.
num. 11.

24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut
similem procedens, irregularitatem potest operari,
Episcoporum arbitrio, non solùm ob foeditatem, sed
etiam, quia aspectus huiusmodi affectus memoriae
omnium aut repetit, aut mandat illius causam, in-
continentiam scilicet, aut aliam nequiorem scanda-
lum producentem. Ita Campanil. *dict. cap.* 17. *numer.*
36. *in fine.* Illud autem an capilli sint membra, non
est meum inquirere, altiorem petit indaginem, cum
nemo audeat id affirmare, teste Vgolin. *de irregul. c.* 4.
§. 5. *sub n.* 1.

25 Facies quae est pars anterior capitis humani, con-
stans ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si
notabiliter deformis sit, inducit irregularitatem, vt
inquit Nauarr. *in man. cap.* 25. *num.* 71. aut si illa adeò
maculata foret, vt propter scandalum inhabilis esset
ad Ordines. Syluest. *verb. homicidium* 3. *num.* 4. *vers. li-*
mita secundo, vel si esset aliquibus coloribus, vel vul-
neribus deturpata, ex his quae scribit Maiol. *de*
26 *irreg lib.* 1. *c.* 21. *num* 1. *vers. propterea.* † Color tamen
in facie non est quid essentiale, sed accidentale, vn-
de Mauri, & Aethiopes faciem nigram habentes,
nullo iure reperiuntur prohibiti suscipere Ordines,
Maiol. *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Bonacina *dict. puncto* 2.
num. 11.

Caecus non potest fieri Clericus, *cap hinc est* 49. 27
distinct. c. fin. 55. *dist.* Bellet. *d. titul de disciplina clericali*
§. 7. *num.* 22. Campanil. *d cap.* 17. *num.* 51. Henriq. *dict.*
lib. 4. *cap.* 8. §. 2. *litt. L.* Filliuc. *tractat.* 19. *num.* 167. Ra-
gus. *de Missa in Ecclesia, quaestion.* 7. nouissimè Diana
moral. resolut. part. 5. *tract* 6. *resolut.* 21. In susceptis ta-
men Ordinibus ministrare potest, eaque ad visum il-
lorum spectantia exequi, in quibus visu non est
opus, veluti praedicare, & Confessiones audire; ac
pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiuto-
re, si personale seruitium requirat, Maiol. *de irreg. lib.*
1. *cap.* 20. *num.* 11. *vers. caecum verò* Flamin *de resignat.*
lib. 5 *quaestion.* 6 *num.* 37. † Caeterùm de caecis aliqua 28
miranda referunt Guillielm. *in cap Raynutius, verb. in*
extremis, num 31. *&* 32. Tiraquell. *de iure primog. q.* 21.
num. 15. Flamin. *d. quaest* 6. *num.* 39. *cum seqq.* De Lippo
Aurelio Florentino caeco vide multa per Bergomens.
in supplemento Chronicorum fol. 437. *verso.* Et de Ca-
rolo Ferdinando Berga Burgensi à parua aetate ocu-
lis capto, & ob id elementorum quoque penitus ig-
naro, qui tantum sui miraculum praebuit, vt velut
alter Homerus vir in omni scientiarum genere do-
ctissimus euaserit, & in celeberrimo Parisiensi gym-
nasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Bene-
dicti, & Diaconus, scripsit, ac dictauit, de quo Ar-
noold. *lib* 2. *de ligno vitae cap.* 64. *pag.* 409. *& c.* 72. agit
de Paulo Genuensi in infantia caeco, & Monacho
Cassinensi, anno Domini 1050. Nicatius Vordens
Machliniae natus apud Flandros, caecus, fuit I.V.D.
& publicè idem Ius docuit, vt asserit Gregorius
Braus *ciuit lib.* 3. *in Indice verb. Machlinia, chart.* 26.
verb. mensis, Supplement. Chronicorum *fol.* 437 *verso*;
& de Roberto Scoto à puerili aetate caeco Theolo-
go eximio, & Episcopo Aymacan. in Hibernia scri-
bit Campan *d. c* 17 *n* 68.

Monoculus, id est, cocles, carens scilicet vnico 29
tantum oculo, non potest fieri clericus, etiam pri-
mae tonsurae, *cap. si Euangelica* 55. *distinct.* nouissimè
Nonar. *in praxi elect. & viariat. fori sect.* 2. *quaest.* 8. *n.* 12.
in vlt. impr. Torreblanca *d. lib.* 2. *cap* 13. *num.* 49. ne-
que carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum
per Rotam, teste Seraphin. *decis.* 625 *num.* 1. 2. *&* 3.
part. 1. resoluunt Nauar. *in manual. cap.* 27. *numer.* 199.
Campan. *d. c.* 17. *num.* 70. vbi *num.* 73. cum Henriq. *d.*
lib. 14. *cap.* 8. §. 1. *&* 2. idem asserit de habente ocu-
los, sed alterum ipsorum inhabilem, quia viso ille
caret, quamuis sanus, & integer aliis videatur, &
num. 74. extendit ad habentem in oculo albuginem,
& *num.* 75. idem asserit † in lippis, modo tamen lon- 30
ga, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & hor-
rorem inspicientibus afferat absque subtili inspe-
ctione, Henriquez *d lib.* 14. *cap.* 8 §. 2. *in princip.* Car-
dos. *dict. verb. Sacramentum. Ordinis numer* 15. Habens
verò maculam in oculo, quae non inducit magnam
deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non
excluditur à clericatu, neque etiam ab Episcopatu,
c. cum tua, de corpore vitiatis, Seraphin. *d. decis.* 625. *n.* 3.
& 5. vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi
dispensationem: & secus dicit mutilationem, quae
requirit Papae dispensationem, Cardos *d. verb. Sacra-*
mentum Ordinis n 15.

Si quis carens visiua virtute in oculo sinistro, siue 31
C... nis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine
deformi faciei conuersione possit legere Canonem,
non est irregularis, Nauar *d. cap.* 27. *numer* 199. Sayr.
d. lib. 6. *cap.* 8. *num.* 8 Bellet. *dict.* §. 7 *num.* 19. Bonacina
d. puncto 2 *num.* 2. me citato Homobon. *de examin. e*
Ecclesiast tractat. 12. *cap* 1. *quaes.* 5. *in obseruat. vers. ma-*
neat, Molfes. *d. tract.* 2. *cap.* 16. *num.* 12. Filliuc *tract.* 19.
num. 168. Layman. *in Theolog. morali tract.* 5. *p.* 5. *c.* 7.
num. 2.

num. 2. Diana *par.* 4. *tract.* 2. *resol.* 73. *vers. sed difficultas.*
Barthol. de Vecchis *in praxi obseruat in admittendis*
ad Religionis statum nouit. disp. 9. *dub.* 11. *n* 6. Alzedo
d. p. 2. *c* 6. *n.* 60.
32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum deti-
nens prohibetur ordinari, *cap. hinc & hinc* 49 *dist.*
videlicet si illius prauitas, magnitudo, vel tortuosi-
tas deformitatem pariat, explicat Selua *in tractat de*
benefic. part. 3. *quaest.* 5 *vers. item ille, in princ. post num.*
44. idque arbitrio Episcopi dirimendum censent Vi-
uald *in suo candelabro aureo, part* 2. *titul de irregularit.*
num 491. & Campanil. *dict cap.* 17. *à num* 81. *cum se-*
33 *quentibus.* † Sic etiam abscissio nasi inducit irregu-
laritatem propter deformitatem, Molina *de iustit.*
tract. 3. *disp.* 70. *num.* 2. Bonacina *d disp.* 7. *q.* 2 *puncto* 2.
num. 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8 §. 3. *litt. E,* Molfes. *d tr* 2.
cap. 16 *num.* 14 Ragus. *de Missa in Ecclesiis, quaesito* 8.
num. 25.
34 Os habens deforme, & imperfectum, non est ad-
mittendus ad Ordines, videlicet quando foeditatem
ac horrorem generaret, putà, si corrosum, aut con-
tortum esset, Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap* 21. *vers praete-*
rea, Bonacina *d. puncto* 2. *n.* 6. Campanil. *d. c.* 17. *num* 86.
& 87 vbi *num.* 91. cum Butr. *in cap. exposuisti post n.* 9.
35 *de corpore vitiatis,* resoluit † non censeri irregularem
tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat
Demosthenes, & blesum, sicut erat Moyses, nisi vi-
tium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum
detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia
tunc ad Ordines non esset assumendus, de quo etiam
Viuald *p.* 1 *titul. de irregularitate.* 162. Henriq *d lib.* 14.
c. 8 §. 2 *in fine.*
36 Dentes inter membra non numerantur, vt resol-
uit Farinac. *fragment crim. litt. C, num.* 375. & ideo
37 † qui etiam ex indignatione, aut impatientia sibi-
metipsi dentem euulsit, excussitque ab Ordinibus
non repellitur, ex Abb. *in cap. ex parte post num* 5. *de*
corpore vitiatis, Sayr. *dict. lib.* 6. *cap.* 8. *num* 16. Bonacina
dict. punct. num. 7. Viuald. *part.* 2. *titul de irregul num.*
155. *in fine.* Verùm si notorium sit hanc euulsionem
ex indignatione processisse, non de facili Ordines
sunt concedendi, ex resolutis per Syluest. *verb corpo-*
re vitiatus num. 5. Maiol. *lib* 1. *cap* 24. *vers. quod ita,*
Henriq *d. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *prope finem.* Si verò non
voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter im-
mensos, & continuos dolores dentium euulsio fiat,
nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit
Borgas. *in tract. de irregularit. tit de corpore vitiatis p.* 5.
num. 4.
38 Aurem membrum esse per gloss. *in cap. singula versic.*
oculus 89 *dist.* tenent Sot. *de iustitia lib.* 5. *quaest.* 2 *art.*
1. Maiol *dict. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Farin. *d litt. C, num.*
39 475. Sed verius est dicere † non esse membrum, cùm
necessaria non sit auditui, sed est potius tutela, &
ornamentum auris vt tenent Nauarr. *d. cap.* 27. *num.*
223. *vers. septimò infertur,* Couar. *in Clemen. si furiosus*
part. 2. *in initio num.* 8. *vers. primum,* Henriq. *lib.* 14. *c.* 8.
§. 3. *in princ* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol* 67. *num.* 2.
& ideo auris cartilagine in tam modica carens
quantitate, quae potest ita tegi, vt possit sine scanda-
lo ministrare, non eget aliqua dispensatione. Nauar.
sub tit. de corpore vit cons 5 *in nou.* Aurium tamen ca-
rentiam propria culpa, aut notorij peccati causa ac-
cidentem, quia tunc infamia incurritur, irregulari-
tatem inducere tenent Maiol. *d. cap.* 25. *num.* 5 & 6.
Henriq *d. cap.* 8 §. 3. Auila *part* 7. *disput.* 3. *dub.* 1. Co-
ninch *disp.* 18. *num* 108 Bonacina *d puncto* 1. *num* 8.
Viuald *d. part.* 2. *tit de irregularit. num.* 158. *vers prima*
fit. Campanil *d. cap* 17 *num* 41. & de surdastro vide
Paul. Comitol. *responsmoral. lib.* 6. *q.* 55. Reginald.
lib. 30. *cap.* 6. *num.* 50. Sayro *d. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 17. Bo-
nacina *d puncto* 2. *num.* 7. Aloys. Ricc. *vbi proximè,*
Filliuc. *tractat.* 19. *cap.* 9. *quaest.* 4. *num.* 169. me citato *in*
hoc loco Homobon. *tractat.* 14. *in fine pag.* 466. Vnde
constat non esse irregularem, cui per vim praecisae
fuerunt aures ab hostibus, Henriquez *d.* §. 3. Nauar. *in*
man. cap. 27 *num.* 223. Auila *de censur p.* 7. *disp.* 1. *dub.*
3. Coninch *disp.* 18. *dub.* 11. *num.* 108. Diana *part* 4.
tr. 2. *resol.* 73. *in fine.* Surdastri, etsi Presbyterio possint
insigniri, cum nullibi prohiberi videantur, id tamen
de omnino surdo vix potest defendi, ideo illis, qui
Presbyteralem susceperint Ordinem, & si non ne-
cessaria, vtilis saltem est dispensatio Papae, qua per-
mittatur, vt in occulto sine socio aliquando cele-
brent, consulit Nauar *sub tit de corpore vit. cons.* 6. &
cons. 7. *n.* 3. & 4. *in nouis.*
Claudus potest ad Ordines promoueri, *cap. si quis* 40
in infirmitate 53. *dist.* nisi sit talis, quem oporteat cum
baculo accedere ad Altare, *cap. nullus Episcopus,* vbi
gloss. *verb. cum baculo, de consecr distin.* 1. Vel si ligneo
pede incedat, Abb *in cap.* 2. *num.* 3 *de clerico aegrot.*
Flamin *de resig lib.* 5 *quaes.* 6 *num.* 46. Molin. *d. disp.* 70.
num. 9 Sayr *d. lib.* 6. *cap.* 1 *num.* 22. Bonacina *d punct.*
2. *num.* 15. Henriq *lib.* 14. *cap.* 8. §. 1 *litt. F,* Bellet *d. tit.*
de disciplina clericali §. 7. *n* 23. Filliuc. *tr.* 19. *num.* 173.
Campanil. *d. cap.* 17. *n.* 127. vbi *n.* 98. asserit † ordinan- 41
dum non esse, qui barbam corrosam, aliáve deformi-
tate maculatam habet, & *n.* 99. asserit non esse admit-
tendam Maioli sententiam *lib.* 1. *cap.* 20. *vers. vlt.* asse-
rentis barbam tingentes non nisi post poeniten-
tiam admittendos esse, & quandóque deponen-
dos.
Gibbosos, vel curuos, esse corpore vitiatos re- 42
soluunt Flamin. *d. quaestion.* 6 *num.* 55 Sayr *de censur.*
lib 6. *cap.* 8 *num* 4. Bellet *d titul. de disciplina clericali*
§. 7 *num* 25. praecipuè si nimia in eis sit deformitas,
in quo arbitratur Episcopus Ragus. *de Missa in Ec-*
clesia vers. 11. Nauar. *in man cap.* 27. *num* 199 *versicul.*
qualis gibbus, Campanil. *d cap* 17. *num* 103. Vgolin. *de*
irregul cap 50 *num* 6. Molina *d disput.* 70. *num.* 8. Bo-
nacina *d. puncto* 2. *num.* 9. Henriquez *d. lib.* 14 *cap.* 8 §.
2 *litt O.*
Morbosus, cui aliquod membrum lacerum, lae- 43
sumque est, quo minus homo aptus sit, non potest
ordinari, prout de chiragra si esset continua, & in-
curabilis, argumen. *cap penultim. de cleric. aegrotant.* as-
serunt Vgolin *de irregul cap.* 53 §. 1 *num* 1. Campanil.
dict. cap. 17 *num.* 135. vbi *num.* 137. idem tenet de po-
dagra.
Et scabie laborantes nimia inducente deformita- 44
tem irregulares fieri resoluunt Campanil. *d cap.* 17.
num. 163. Molin. *d disputat.* 70. *num.* 11. Bonacina *dicto*
puncto 2. *numer.* 19 & faciunt resoluta per Maiol. *lib.*
1. *cap.* 18. *versicul ad lepram,* Sayr. *de cens. lib.* 6. *cap.* 9.
num 9.
Et de paralysi laborantibus quòd irregulares, sint, 45
tenent Sayr *d cap* 9. *numer.* 10. Mainl. *lib* 2 *cap* 24. *post*
n. 1. Filliuc. *tract.* 19. *num.* 281 *vers quintum n.* 1. Henriq.
d lib 14 *cap.* 8. §. 8 *vers. eadem ratio,* Campanil *d c.* 17.
n. 164. vbi *n.* 165. asserit apoplexiae morbum idem ope-
rari.
Gallico morbo laborans irregularis fit, si foris ap- 46
pateat, horroremque, & scandalum gigneret, vt per
Sayr. *d c.* 9 *n.* 3 Campan *d c.* 17. *n.* 167. Molin. *d disp.*
70. *n* 16 Bonacin *d punct.* 1. *n.* 18. Filliuc *tr.* 19. *n.* 181.
vers tertium.
Quarta febris neminem retrahit ab Ordinibus 47
suscipiendis, Sayr. *d. c.* 9. *n.* 4. Vgolin *de irregul cap.* 53.
§. 2. *num.* 1. *vers excipitur. etiam,* Campanil. *d cap.* 17.
num. 169. Febricitantes non possunt promoueri; nec
ante

antea susceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vsque adeò inuaserit, vt ipsos constitueret extra sensus, aut aliàs acutissima esset. Maiol. *lib.2. cap.22.num.1.* Sayr. *d cap.9.num.3.* Campanil. *d. cap. 17.num.170.*

48 Morbo comitiali correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare, etiamsi diu conualueritis glos. *verb. de his, in c. cõmuniter 33. dist.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap.8. n. 32.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.1. cap 48 lit. F,* Nauar. *in man. cap.27. num. 203.* Raguſ. *de Missa in Ecclesia q. 16.* Maiol. *lib. 2. cap 16. num. 4.* Filliuc *d. nu. 181. vers. sextum*, & declarat huius infirmitatis species Henriq. *d cap.8. §. 8.*

49 Leprosus promoueri non debet, & si iam est promotus, propter scandalum ad celebrandum non permittatur, præcipuè si esset magna deformitas, seu abominatio, *cap 3. de corpore vitiatis, cap. de Rectoribus, & cap. tua, de clerico ægrotante*, Filliuc, *d. num. 181. vers quartum.* Bellet *dict. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 12.* Campanil *dict. cap. 17. à num. 16.* Raguſ. *de Missa q. 18. n. 1.* Henriq. *dict. lib 14 cap. 8. §. 8. in princip.*

50 vbi etiam quòd † Parochus, aut Episcopus, si leprosus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione Furiosi, mente capti, & ij qui in furorem aliquando versi insaniuerunt, non possunt fieri clerici, *cap. communiter, cap. vsque adeò 32. dist. cap. infames ante finem 6. q. 1. & cap si quis in fine 15. q. 1.* Beller *d. tit. de disciplina clericali §. 7. n. 36.* Campanil. *d. c. 17. à n. 177.* Henriq. *c. 8. §. 9.*

51 Dæmoniaci, id est, obsessi à dæmonibus, non possunt fieri clerici, *cap maritum, cap communiter, & ibi gloss. a. cap. clerici; 33. distinct.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 48. litt. F,* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali num. 39* Franc. Leo *d cap. 8. n. 33.* Campanil. *d cap. 17. nu 188.* Henriq. *lib. 14. cap. 8. num. 8. litt. A,* Molin. *d. disp. 70. n. 12.* Sayr. *d. lib. 6. cap. 9. n. 14.* Bonac. *dict. puncto 2. num. 24.* Filliuc. *tract. 19 num. 81. vers. septimum,* Raguſ. *de Missa in Ecclesia q 17. n. 1. vers. de obsesso.*

52 Qui verò post promotionem sunt à dæmonibus obsessi tandiu erunt ab officiis suis, Ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati, & alieni, *dict c. communiter, & ibi gloss. 1.* Nauar. *conf. 5. num. 3. sub tit. de ætate, & qualit.* Maiol. *lib. 2. cap. 15. num. 3. vers. sed si is*, Tolet. *in summ. lib. 1. cap. 59. num. 3. & 5.* post Turrecrem. Syluest. Bellet. *dict. §. 7. num. 40.* quamuis existimauerint eis nunquam fas esse in illis ministrare, etiam postquam à dæmonum obsessione sunt liberati, Borgaſ. *tract. de irregul. tit. de corpore vitiatis num. 17.* Nauar. sibi contrarius *in man. cap. 27. nu. 203.* post Antonin. & Villadieg Campanil *dict. cap. 17. n. 189.* Est tamen verum quòd Episcopi arbitrio totum hoc est remittendum, vt pensatis conditionibus morbi, & personæ sciat quid faciendum, Sayr. *d lib. 6. cap. 9. numer. 12.* Henriq *lib. 14 cap. 8. §. 8 in coment. lit. F,* Bellet. *d. numero 40* vbi *num. 41.* asserit in minoribus Ordinibus constitutos à dæmone vexatos nunquam ascendere debere ad maiores, & citat glos. *in cap. clerici 33. dist.* & Tolet *in d cap. 59. num. 2. vers. 3.* An autem dæmoniaci possint eligi ad Prælaturam? Vide Sigism à Bononia *de elect. dub. 89. à n. 10.*

53 Gigantes qui prætensa corpora, aut pusilli, qui breuia, & humilia haberent (nisi sint pygmæi) ob hanc solam causam irregulares non sunt censendi; si tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas circa vsũ Ordinum impedimento sint, aut scandalum gignerent, aut derisum pariant, itaut à cæteris, deludantur ab Ordinibus suscipiendis sunt repellendi, Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 13. num 9.* Vgolin. *eodem tr. c. 48. §. 1. n. 11.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregular n. 133.* Henriq. *d. l. 14. c. 8. § 3 propè finem,* Sayr. *d. l. 3. c. 8 n. 3.* Bellet. *d. §. 7. num. 25.* Campanil. *d. c. 17. num. 143. cum seqq.*

Abstemij, id est, vinum non bibentes, minimè possunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum euomendi: ita gloss. *in cap ipsi Apostoli, 2 quæst. 7.* Abb *in c. ex parte num. 1. de celebrat. Missarum* Bonacoſ. *commun crim. part. 2. verb. Abstemius fol. 2.* Raguſ *de Missa in Ecclesia quæsito 5. num. 2.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 4. nu. 81.* Bellet. *dict. §. 7. num. 35.* Filliuc. *tract. 19 num. 181 vers. 8* Campanil. *dict. rub. 11. cap. 11. num. 15.* vbi etiam cum Nauar. *in man cap 27. nu. 104 vers. 18.* asserit istum posse assumere minores Ordines, quia non seipsum communicat sub specie vini, Henriq. *dict. lib. 24. c. 8 § 7. propè finem.* Ita etiam, cui vini potio est Medicorum consilio interdicta prohibetur ordinari, nisi de eorumdem consilio nõ posset ei obesse parua quantitas; Maiol. *d l. 1. c. 25.* per totum, vbi *n. 2.* resoluit quòd si aliquis vouit non bibere vinum aut illi Confessor inhibuit; non impediretur ad Sacerdotium ascendere, aut post promotionem ministrare, de quo etiam Vgolin. *de irregular cap. 53. §. 1. nu. 5.* Ita etiam si aliquis ob stomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem soleret sæpissimè euomere, minimè deberet Ordinibus insigniri, & illis si insignitus esset à sola Missæ celebratione priuatus diceretur. Maiol. *d lib. 2. cap. 26* Henriq *d. lib. 14. c. 8. §. 7. in fin.* 54

Si alicui ordinato vitium aliquod, seu defectus corporis absque culpa proueniret, impedimentum præstans executioni alicuius actus, seu officij Ordinis, tunc solum interdicendus est ille actus, seu officium, ad quod fit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, *c. Presbyterũ, de clerico ægrotante,* Vgolin. *d. cap. 52. §. 1. num. 1.* Nauar. *dict. cap. 26. num. 100.* Sayr. *dict. lib. 6. cap. 7. num. 7.* Suar. *tom. 5. disp. 51. sect. 2. nu. 13.* Auila *de censur part. 7. disp. 2. dub. 6. disp. 3. dub. 1.* plures refert Nicol. Garcia *de benefic part. 7. cap. 12. num. 18.* Bellet. *d. §. 7. num. 27. & 28.* Vnde illi, † qui in specie *c. 2. de corpore vitiatis*, duos digitos, & dimidium palmæ amisit sine sua culpa, potest conferri beneficium simplex, & non requirens celebrationem. Ita Vgolin. *in cap. 65 § 1. num. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 14. §. 1. in commento lit. F, & c. 56. §. 1. in commento lit. E, & lib. 14 cap. 2. §. 5. in commento litt. E,* Sayr. *d. lib. 6. cap. 2. num. 23.* Azor. *institut moral part. 2. lib 6. cap. 4. quæst. 14.* vbi resoluit eum, qui postquam legitime primam Tonsuram suscepit sinistri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros Ordines promoueri non possit, posse beneficium simplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & Suar *dict. sect. 2. num. 18.* asserit quòd ægrotus morbo impediente vsum Ordinis, est irregularis, ad beneficium Curatum de nouo suscipiendum, ad simplex non ita, sit iam si clericus, vt inde sustentetur, & Lessius, *de iustit. lib. 2. cap. 34. num. 130.* resoluit, quòd clerico incidenti in cæcitatem non potest conferri beneficium etiam simplex, cum incapax illius sit, quia preces Canonicas recitare nequit. 55 56

Dispensandi potestas cum huiusmodi corpore vitiatis nonnisi Summo Pontifici competit, præcipuè si vitium, atque defectus adeò est grauis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Mandosin *tr. sig. natur. gratiæ tit de dispensatio. pro corpore vitiatis, vers. alius à Papa,* Solna *de benef. p. 3. q. 5. in 3. qualitat. num. 31.* Conar. *Clem. si furiosus part. 1.* 57

in

in intio,num.7.verſ.ſuper. hoc, Nauar. *in man. cap.27. num.*98.*& num.* 100 *verſ.*8.Molin *d d iſp.*70.*num.*19. Vgolin *cap.*52.§.3.Sayr.*d.lib.6.cap.*8. *num.* 1. Bonac. *d puncto* 2.*num.*56.Campanil.*d.rub.*11 *cap.*17.*n.*202. Miranda *in manual.Prælator tom.*2.*q.*8.*art.*3. *concl.*2. Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.*16.*per totum* nouiſſimè me citato Ioan. Machado*in tract.d.l perfeto Confeſſor y Cura de Almas,lib.*1.*part.*3.*tr.*17.*docum.*6.*numer* 8.

58 Non obſtat gloſſ.*verb.noſtra,& tua,in cap.ſignificauit , de corpore vit.* quatenus habet † Epiſcopum poſſe cum corpore vitiatis propria auctoritate diſpenſare in aliis,quàm in Miſſa; intelligitur enim de diſpenſatione Epiſcopi, auctoritate tamen Apoſtolica prædita, & ſic ſibi delegata , ita Couar Aloyſ. Ricc.*dictis locis* , exponentes verba illa, *auctoritate noſtra*.id eſt , tibi commiſſa,quæ etiam ideò dicitur tua,cum ipſam non valeat commiſſarius alteri delegare*cap.vltim.in fine,de offic deleg.*

59 Epiſcopus tamen poterit diſpenſare cum habentibus membrum occultum , ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio,atque huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum,vt reſoluit Miranda*d.art.*2.*nu.*1. quod eſſet intelligendum procedere in leuibus vitiis,& debilitationibus,Fr.Sigiſm. à Bonacina *de elect dub.*88 & ſubdit Seraph. *d deciſ.* 625 *num* 7. quòd Epiſcopus diſpenſando cùm corpore vitiato, debet hoc facere cum cauſæ cognitione , ex ſententia Rotæ ab eodem Seraph. *d.deciſ.* 625.*num.* 5 *part.*1. aſſerit Campan. *d.cap.*17. *numer.* 204. vbi etiam ex eadem deciſione obſeruat huiuſmodi diſpenſationem Papalem , aut Epiſcopalem non ſolùm requiri pro ſuſcipiendis Sacris,ſed etiam minoribus , ac prima Tonſura. Hinc etiam poſſe Prælatos Regulares auctoritate quaſi Epiſcopili gaudentes diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate ex vitio corporis prouenieute , dummodo vitium non ſit tam fœdum,aut turpe,vt ex eo ſcandalum oriri rationabiliter formidetur , tenet Diana *p.* 4.*tr.*1 *reſ.*73.

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur conſideranda arbitrio Epiſcopi,*in cap.*2.*& ibi gloſ.penult. & vltim.de corpore vitiatis*,vbi Abb.*n.*1.Menoch *conſ.*96.*n.*30.*&* 31. *& de arbitr caſu* 116.*num.*78.15.*&* 16. Seraph. *d. deciſ.*625.*num* 4.Henriq.*dict lib.*14.*cap.*8.§.1.Bellet. *dict.*7. *num.*26. nouiſſimè .oann. Machado *d.lib.* 1. *part.*3.*docum*, 6: *num.*9. Sic etiam quando dubitatur ſit ne talis corporalis morbus, vel defectus,qui Ordinis executionem impediat,vel ſcandalum gignat, Epiſcopi eſt determinare,ita quod non ſufficit arbitrium Confeſſarij,vel alterius Prælati inferioris , vt per Couar.*in Clemen.ſi furioſus part.*1.*in initio num.*5. Auila *part.*7.*diſp.*3.*dub* 3.Bonacin.*d.puncto* 2.*n.* 36. *in fine*,Nauar.*d.conſil.*1.*num.*13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent lib.*30.*num.*45.Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia q.*8.*num.* 3.*in princ.*Ioan.Machado *d.num.*9. *in fin.*Diana *moral reſol.p.*2.*tract.*61.me citato Alzed. *p.*2.*c.*6.*n.*61.

61 Reſpectu verò Regularium ad eundem Epiſcopum id declarare competit, non autem ad Superiores Regulares,niſi eiſdem expreſsè à Sede Apoſtolica delegaretur.Ita Henriq *d.lib.*1.§.1. *verſ. ſecundo*, Hieron Roder.*in compendio quæſt Regul.reſol.*52.*num* 17.Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia quæſt.*8.*num.*3.*verſ.de deformitatibus*,& me citato in hoc loco Ioan. Machado *d.lib.*1.*p.*3 *tr.*17.*docum.*6.*num* 10. & Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*1.*q.*24.*a.*4. quem refert,& ſequitur Campanil.*d.cap.*17.*num.*104. vbi *numer.*207.aſſerit corpore vitiatos. abſque diſpenſatione promotos ſi in Ordinibus ſuſceptis miniſtrauerint,non incurrere alteram irregularitatem,cum irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, ſi promoueatur, & celebret. Quamuis Suar *de cenſur. diſp.*55.*ſect.*2.*nu.*15.Miranda *d.tom.*2.*q.*8 *art* 3.*concl.* 1.Baſſeus *in verb. irregularitas* 2 *numer.*19. exiſtimauerint arbitrari Religioſorum defectus,& deformitates an Ordinis executionem impediant,vel ſcandalum gignant , pertinere ad eorum Prælatos , non verò ad Epiſcopos.

Verùm contrarium , imò ad prælatos Regulares ſpectare indicare circa ſuos ſubditos , an defectus corporis ſit ita notabilis,vt inducat irregularitatem, vel non,tenent Suar *de cenſur.tom* 5. *diſp.*51.*ſect.* 2. *n.*16.Auila *eod.tr.p.*7. *diſp.* 3. *dub.*2. Miranda *in man. Prælat tom.*1.*q.*8.*art.* 3.*concl.*3.Cornejo *in* 3 *p. D.Thoma tr.*5 *de irreg. diſp.*12.*q.*2. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruan. in admittendis ad Relig ſtatum nouit. diſp.*9.*dub.*21.*n.*3. Quorum plures admittunt liberū eſſe Epiſcopo, qui daturus eſt Ordines, admittere, vel reiicere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis ſubditi ſui,quod eſt tenere cum noſtra ſententia, ſecundùm quam diximus ad Epiſcopum cōpetere id declarare nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ioan Machado *in tr.del. perfeto Confeſſor y Cura de Almas lib.*1.*p.*3.*tract.*16.*docum.* 7.*n.*2.*&* 3. 62

ALLEGATIO XLIII.

Epiſcopus cum infamibus an poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris dicitur , quando ipſo iure Canonico vel Ciuili imponitur infamiæ pœna.*
2 *Infames de iure Ciuili regulariter ſunt etiam infames de iure Canon. niſi expreſsè ius Canonicum, illam infamiam aboleat.*
3 *Vſurarij ſunt infames.*
4 *Vſurarij beneficia Eccleſiaſtica eſſe qui nō poſſunt. nec ad illa eligi,aut præſentari valent.*
5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis , & inhabilis ad Ordines ſuſcipiendos.*
6 *Pœnitentes ſolemniter infamia nota laborant.*
7 *Pœnitentiam ſolemnem faciens,etiam illa peracta prohibetur ordinari,non ſic pœnitentiam publicam faciens.*
8 *Epiſcopus cum ſolemniter pœnitentibus propter neceſſitatem , vel vtilitatem ad ſuſcipiendos Ordines minores diſpenſare poteſt.*
9 *Apoſtatæ etiamſi poſtea ab Inquiſitoribus impoſita pœnitentia reconcilientur,ſunt infames.*
10 *Hiſtriones , buffones,ac ludentes,in ſcenis ſunt infames.*
11 *Aleatores ſunt infames.*
12 *Aleatoribus facta beneficij collatio, ſi publici ſunt, eſt nulla ſi occulti ,venit irritanda.*
13 *Infames iuris , vt patiantur eoſdem effectus , quos ipſamet infamia parere ſolet , portet quod ſint de crimine in iudicio confeſſi, vel conuicti.*
14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoſo. quod infames,vt quis dicatur infamis infamia iuris*
15 *Virgis qui caſus fuit præcedente iudicis ſententia, aut ad triremes damnatus, & in eis ſteterit , ad Ordines promoueri non valet.*
16 *Infamia ſi prætendatur incurſa per ſententiā,de illa*

debet

debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur, latam fuisse.

17 *Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues.*

18 *Infamia iuris de iure potest esse occulta, non sic infamia facti.*

19 *Infamia iuris non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantùm ab obtentis.*

20 *Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præsumitur, qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione.*

23 *Criminosus quando præsumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Periurus quamuis emendatus non potest à se abolere infamiam.*

25 *Infames iuris, & facti qui sint in vniuersum connumerantur, & num. 26. 27. & 28.*

29 *Infames tam iuris, quàm facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, quæ ex ipsa procedit.*

31 *Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi.*

1 EX proprio delicto contrahitur infa-
mia iuris, aut facti. Iuris dicitur,
quando ipso iure Canonico, aut Ciuili
imponitur pœna infamiæ, de quibus
plures enumerat Prætor *in l. 1. ff. de*
2 *his qui not. infamia.* † Illi enim qui sunt infames de
iure Ciuili, regulariter sunt etiam infames de iure Ca-
nonico, nisi expressè ius Canonicum illam infamiam
tollat, facit *c. infames, 6. q. 1.* Bernard. *in practic. c. 93. n. 2.*
in nouiss. edit. Carol. de Grassis *de effectibus cleric. effe-*
ctu 2. num. 255. Filliuc. *tract. 19. à n. 204.* Auila *de cen-*
sur. p. 7. c. 11. dub. 5. conclus. 1. me citato Fr. Sigism. à
Bononia *de elect. dub. 86. c. 1.* Azor. *institut. moral. p. 2.*
lib. 6. c. 7. quæst. 3. Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 8. n. 11.*
Henriq. *in summ. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento litt. T,*
Farin. latè *part. 2. quæst. 56. à princ.* nouissimè me citato
in hoc loco Tambur. *de iure Abbatiss. disp. 26. quæst. 15.*
num. 1.

3 Tales sunt vsurarij, vt probant text. *in l. improbum*
fœnus, C. ex quibus causis infamia, cap. 2. §. porrò, 3. qu. 7.
Afflict. *dec. 128.* Mathesil. *singul. 49.* Gemin. *de vsuris*
commento 4. in præfat. num. 3. Cotta *in memorab. verb.*
Vsurarij pag. 934. Cald. Pereira *in comment. ad §. soror,*
num. 44. vers. Vsurarius, Institut. de testament. Nicol.
Garc. *de benefic. part. 7. c. 8. à num. 20.* Campanil. *in di-*
uersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip. Bellet.
disquisit. clerical. tit. de disciplina clericali, §. 10. num. 35.
Sanch. *in opuscul moral. lib. 6. cap. 3. dub. 6. num. 4.* Tam-
bur. *vbi supra,* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 91.*
litt. A, vbi etiam resoluit posse hanc infamiæ notam
aboleri ab eo, qui iam pœnitentiam egit ad effectum
obtinendi beneficia Ecclesiastica, gloss. celebris *in cap.*
præterea de vsuris, quam esse communem dici Cou.
lib. 3. variar. cap. 3. num. 3. vers. qua ratione, eamque in-
telligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò
quoad obtinenda, quæ infames, & per consequens
4 † huiusmodi vsurarij assequi non possunt, neque ad
illa eligi, aut præsentari, Gemin. *d. commento 4. in præfat.*
num. 6. cum sequentibus, Farinac. *fragmentor. criminal.*
part. 1. litt. C. verb. clericus à n. 120. Nicol. Garcia *d. c. 8.*
à num. 28.

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur in-
famis, & indignus, ac inhabilis ad suscipiendum Or-
nes, si vero occultus sit post restitutionem, & pœni-
tentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in capit.*
vltim. de furtis. Bernard. *in pract. c. 93. n. 3. in nouiss. edit.*
Campanil. *d. rubr. 11. cap. 25. n. 14. cum sequentib.* Bellet.
d. §. 10. num. 11.

Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborare 6
resoluunt Bernard. *in pract. cap. 19. num. 1. aliàs c. 23.*
in nouissim. Henriq. *lib. 13. cap. 38. §. 3. vers. tertiò,* Mar.
Alter. *de censuris tom. 2. disp. 16. de suspen. cap. 1. vers.*
quartus casus, Campan. *d. rubr. 11. c. 21. n. 1.* & sine du-
bio ordinari non posse probant text. *in capit. ex pœni-*
tentibus, 50. distinct. & in cap. si ille, eadem distinct. † 7
solemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa
peracta, prohibetur ordinari, Majol. *de irregular. lib. 3.*
cap. 2. sub num. 4. vers. quæ omnia, non autem si publi-
cam fecerit, quia post illam promoueri potest, idem
Majol. *d. lib. 3. cap. 3. post num. 2. vers. & licet,* Mar. Alter.
vbi proximè. † Cum his solemniter pœnitentibus li- 8
cet Episcopis propter necessitatem, vel vtilitatem ad
suscipiendos minores Ordines dispensare, Syluest.
verb. pœnitentia n. 3. Bernard. *dict. c. 23. n. 3.* Majol. *dict.*
cap. 3. sub n. 6. vers. hæc qua, Campanil. *dict. cap. 21. num. 7.*
Mar. Alter. *vbi proximè.*

Binas nuptias contrahentes notantur infamia *l. 1. in*
fine, & l. quid ergo ff. de his, qui not. infam. Menoch. *de*
arbitr. lib. 2. cent. 5. casu 420. à n. 96. nouissimè Trasinie-
ra *in tract. de polygamia lib. 3. quæst. 8. à n. 1.*

Apostatæ desciscentes à Religione Christiana ad 9
Iudaismum, etiamsi postea imposita pœnitentia ab
Inquisitoribus Ecclesiæ reconcilientur, infames fiunt,
nec possint aliquo Ordine insigniri, nec in susceptis
ministrare, optimè Card. Pereira *quæst. forens. cons. 13.*
num. 6.

Cynœdi, lenones, histriones, ioculatores luden- 10
tes in scenis, & buffones sunt infames. *c. 1. 2. & 4. q. 1.*
c. pro dilectione, de consecrat. distinct. 2. lib. 2. § ait prætor
ff. de his. qui notantur infamia. Menoch. *cons. 149. num.*
20. 25. & 28. Cald. Pereira *ad dict. § soror. num. 44. &*
45. Borrell. *in addit. ad Bellugam, in speculo Principum*
rub. 11. §. videndum num. 18. litt. H. Carol. de Grassis *de*
effectibus clerical. effectu 1. num. 125. Tambur. *vbi su-*
pra num. 2. & ideo non possint promoueri ad cleri-
catum, *cap. maritum 33. distinct. cap. 1. 51. dist.* Bellet. *d.*
tit. de disciplina cleric. §. 10. num. 17. & 18. vbi *num. 20.*
intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt
gesticulationes sui corporis, & se in illis assuefa-
ciunt, bis saltem, causa quæstus, Sanch. *d. cap. 3. dub. 6.*
num. 7.

Aleatoribus, quia sunt infames, vt resoluunt Vin. 11
tom. 1. communium opinion. lib. 3. tit. 29. de religiosis, &
sumpt. funer. vers. vbi Andr. pag. 431. Mascard. *de pro-*
bationib. conclus. 995. Rebuff. *de reprobat testium, num.*
331. Molina *de Iustit. tract. 2. disp. 159. in fine, vers. ni-*
hilominus, Cald. Pereira *ad dict. §. soror. num. 44. vers.*
Cynœdi. † non possunt beneficia conferri, si enim 12
sunt publici, ipso iure nulla est collatio illis facta, si
occulti, venit irritanda, nec sunt ratione consuetu-
dinis excusandi, vt tenuit Rota *in Pampilonen. Paro-*
chialis 21. Maij 1574. coram *Illustrissimo Aldobran-*
dino, postea Clemente VIII. & habetur *decision. 426.*
part. 1. diuersor. resoluunt Salzed. *ad Bernard. capit. 73.*
lit. D. in nouissim. edit. Valer. Regin. *in praxi fori pœ-*
nit. lib. 30. n. 199. Flamin. *de resignat lib. 4 q. 3. ad fin.* Nic.
Garcia *d. c. 8. num. 40.* Aloys. Ricc. *part. 1. in decis. 133.*
n. 7. De periuro an infamiam incurrat? dixi *alleg. 51.*
num. 45.

Licèt infamia notentur, quos lex infamat, eo ipso
quòd aliquid commiserunt, vt tenent Ias. *in l. cunctos* 13
populos lect. 2. numer. 44. C. de summa Trinit. Aretin. *in*

§ *ex quibusdam post num. 9. Institut. de pœnis temere litig.* tamen vt huiusmodi iuris infames patiantur eosdem illos effectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quòd sint de crimine in iudicio confessi, aut conuicti, *cap. testimonium, de testib.* Farin. *in praxi crimin. part. 2. quæst. 56. n. 5. & 18.* Suar. *tom. 5. disp. 48. sect. 1. num. 8. & 9.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 11. numer. 3.* Bonacina *de censur. disp. 7. quæst. 3. punct. 1. num 2.* quos refert, & sequitur Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 1. vers. ad hanc*, Molfes. *in summa Theologiæ mor. tract. 6. cap. 8. num. 12.* Claud. Soler. *in tract. de iuridica potest. Confessor. cap. 9. quæst. 4.* nouissimè me citato Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 16. n. 3. docum. 6. in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas*, vel saltem accusati, durante tamen accusatione, & antequam se probauerint innocentes, *cap. final. eodem tit.* Nicol.

14 Garc. *d. cap. 8. num. 6.* vbi *num. 7.* intelligit, † quando persona est infamata apud bonos, & graues homines, aliàs accusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. q. 4.* Fr. Emman. *qu. Regular. tom. 2. quæst. 51. art. 11. vers. ad primum, & qu. 56. art. 1.* Molfes. *dict. tract. 6. c. 8. num. 30.* requiritur enim sententia declaratoria de crimine famoso, quòd infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* resolutum fuit *in Antonio Bononien. testamenti, die 1. Iunij 1552.* coram *Augustino*, relata per Caputaquen. *decis. 90. Infamia p. 2.* me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 12. c. 3. quæst. 7. supp.* & me etiam citato Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 6.*

15 Et ideò qui virgis cæsus fuit præcedente iudicis sententia, aut ad triremes damnatus, in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet, vt consuluit Nauar. *consil. 43. incip. Quæritur 1. n. 2. sub tit. de temporibus ordinan. in nouis*, & tenent. Card. Tusch. *verb. infamia concl. 111. num. 5. cum sequentib.* Lezan. *in summ. quæst. Regul. cap. 16. num. 32.* Campan. *in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 18. numer. 16.* Molfes. *dict. tract. 6. cap. 8. num. 14.* aduertens quòd damnatus ad pœnam fustigationis, & ex causa non vera, vel non iusta fustigaretur, non esset infamis, per *l. ictus fustium, ff. de iis qui notantur infamia.* Quamuis damnatum ad triremes non effici irregularem teneant Aloys. Ricc. *p. 1. decis. 119.* Homobon. *in consult. casuum Conscient. vol. 1. part. 4. resp. 158.* Diana *par. 4. tract. 2. resol. 83.*

16 Omittendum tamen non est, quòd † dum prætenditur incursa isthæc infamia prætextu alicuius sententiæ, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse, Lanfranc. *in cap. quoniam, num. 72. de probation.* Vnde etiam ex eo quòd quis ductus ad furcas, vt suspenderetur, appareret, non dicetur probata infamia si sententia non producatur, iuxta dictam Rotæ decisionem relatam per Caputaq. *decis. 90. par. 2.*

17 Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato, Felin. *in dict. cap. testimonium, num. 14.* Henriq. *dict. §. 3.* Viuald. *in appendice ad candelab. aureum cap. 10. num. 4.* Vgolin. *de irregul. c. 60. num. 4.* Molfes. *in sum. tract. 6. cap. 8.* Homobon. *d. suppos. 2.* Nicol. Garcia *d. cap. 8. num. 12.* Campanil. *dict. rubric. 11. cap. 18. num. 5.* latè Sanch. *in opusculis moralib. lib. 6. cap. 3. dub. 4. per tot.* vbi quatuor conditiones requiri ad hoc vt sit infamia facti de aliquo delicto, *primam* quòd opinio communis; *secundam* vt ab istis pluribus voce manifestetur; *tertiam* vt infamia sit apud bonos, & graues viros; *quartam* vt oriatur ex suspicione probabili.

18 Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliquæ differentiæ, quia illa scilicet infamiæ iuris, de iure bene potest occurrere, secundùm Felin. *in dict. cap. testimonium, num. 15.* & incurratur quamuis delictum, ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Castro *in dict. l. improbum famus num. 1.* quidquid dicant Couarr. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 2.* & Henriq. *dict. §. 3.* & Auil. *de censur. part. 7. disp. 4. dub. 5. in princip.* quatenus ad infamiam etiam iuris requirunt, quod adsit fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, Bursat. *cons. 14. num. 18. cum sequentib. lib. 1.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. quæst. 7. vers. sed verius* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 1.* & Farinac. *de hæresi. quæst. 188. num. 56.* Filliuc. *tract. 19. num. 209.* quia contra eos est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 9.* & post Greg. Lop. Filliuc. & alios sequitur etiam me citato *in hoc loco* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 86. num. 3.* Hæc verò scilicet facti, cum consistat in vitæ sordib us, & vtilitate diuulgata, non potest esse occulta, v t post Felin. & Auilam resoluit idem Nicol. Garcia *d ict. cap. 8. num. 14.*

Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non 19
solùm impedit præfici, sed e tiam remoueri facit à
dignitatibus habitis, *l. infami. 1, C. de decurien. lib. 10.*
l. iudices, C. de dignitatib. lib. 1 2. Couarr. *pract. cap. 19.*
num. 5. concl. 5. Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 33.* Infamia
verò facti licet repellat quen à dignitatibus haben-
dis, non tamen repellit ab obt entis, vt tenent Henriq.
dict. §. 3. in med. Campanil. *dic t. cap. 18. num. 5. in fine*,
Nicol. Garc. *dict. cap. 8. num. 35. & 36.* vbi *num. 37.* asse-
rit id procedere in dignitatibu s, & honoribus citra
titulos beneficiales, secus verò in beneficialibus, quia
non est text. hoc dicens.

Vlterius infamia iuris per Principem aboleri po- 20
test, vt tenent Henriq. *dict. §. 3. prope finem.* Molfes.
dict. cap. 8. n. 32. eleganter Sfort. Odd. *de in integ. re-*
stit. part. 2. quæst. 92. vbi *art. 4.* tractat de Papa, vel
collegio Cardinalium, & *art. 5.* de Episcopo, & *art. 6.*
de Inquisitore contra hæreticam prauitatem, & *art. 8.*
de Senatu Romano, & *art. 9.* de Marchione, Duce, &
cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo remoueri
non potest, quia opinio homin um de bonitate, vel
de malitia alicuius, non potest a b aliquo etiam ma-
ximo, vel supremo Principe tolli, Princepsque non
potest facere, vt homines credan t illum esse bonum,
quem credunt & credere volunt esse malum, imò
nonnisi à Deo infamia facti abo leri potest, vt fir-
mat Roman. *singul. 460. incip. Dubitatio est magna,*
quamuis Sfort. quem refert, & sequi videtur Fari-
nac. *in praxi crimin. part. 1. quæst. 6. num. 45. vers. in pro-*
posito. dicat quòd Princeps restitu it etiam ab infamia
facti, si hoc ei placeat, & exprimat. † Est tamen ve- 21
rissimum illam auferri contrario fa cto, hoc est, quod
sicut hominum oblocutione proc essit, ita contrario
eorum dicto tollatur, ex Abb. *in cap. cùm te, num. 9. de*
sentent. & re iudic. Campan. *dict. c ap. 18. num. 5. propè*
fin. & post Filliuc. Suar. Bonac. & me tipsum *in hoc loco*,
idem tenet nouissimè Fr. Sigism. à Bonacina *de elect.*
dub. 7. num. 7. addo nouissimè Sanch. *dict. cap. 3. dub. 5.*
num. vlt.

Emendatus autem præsumitur qui crimen com- 22
misit occultè, & confessus est Sacer doti, Mascard. *de*
probat. concl. 475. num... imò vt ipse : ait *concl. 600. n. 10.*
ad probandum quem esse emendat um, non satis est,
illum esse contritum, & confessum , sed exterior re-
quiritur satisfactio, & *num. 12.* resolu it, quòd emenda-
tio per absolutionem à crimine prob ari potest. † Cri- 23
minosus

minosus præsumitur purgatus, & emendatus, si trium annorum intervallo ab improbè factis se abstinuerit, & in rectis actionibus, & honestis sese exercuerit, Mascard. *dict. concl.* 465. *num.* 10. Sic etiam emendatus præsumitur, qui post peccatum operatur bonum,
24 idem Mascard. *dict. concl.* 600. *num.* 15. † Præterquàm in reatu periurij, cuius emendatio non dettahit infamiam ab eo provenientem, vt probat tex. *in ult. cap. testimonium*, Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 133. *versimò dic.* Mascard. *conclus.* 1168. *num.* 16. Rebuff. *de reprob. testium num.* 399.
25 Quæres quænam sint in vniversum crimina, ex quibus infamia iuris, vel facti contrahatur? Respondeo cum Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæst.* 3. *vers. infamia*, vbi per *cap. constituimus*, 3. *quæst.* 5. dicit quòd repelluntur ab accusatione, & testimonio, quia infames sunt, homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos diuinosque concurrunt. Item *in d. cap. infames*, sic dicitur, *Infames vocantur omnes, qui Christianæ legis normam, & statuta contemnunt sepulchrorum quoque violatores, & omnes, qui aduersus patres armantur, & de bellis publicis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ auferunt iniustè, & qui fratres calumniantur aut accusant, & non probant; & qui contra innocentes Principum animum ad iracundiam provocant, hoc est, delatores, & omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.*
26 Item infames sunt malefici, venefici, militiæ desertores, hæretici, fautores, defensoresque hæreticorũ, & eis credentes, ac fauentes, schismatici, blasphemi, siue maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt; duellum offerentes, vel oblatum ab aliis admittentes: qui calumniantur, aut accusant, cùm tamen crimen factum esse non probent; quos omnes sic summatim perstringit Azor. *dict. quæst.* 5. *vers. denique*.
27 Item infamis est, qui duxit vxorem vilem, & abiectam; vel meretricem, vel reiectam, & repudiatam, vel ioculatricem, saltatricem, scenicam, ancillam, concubinam, *cap. si quis viduam*, 6. *quæst.* 1.
28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abiectam, vel ignominiosam profitetur, & publicè exercet, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones, sceniei, catnifices, lictores, macellarij, tabernarij, cauponarij, aurigæ, & alij his similes. Item turor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publicè cum scorto rem habent, prout post omnes commemorat Azot. *loco proximè citato*.
29 Infames prædictos, tam iuris, quàm facti infamia notatos, irregulares esse tenent plures Doctores, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia *d. cap.* 8. *n.* 44. ac Ordines suscipere Ecclesiasticos vetitos esse probant text. *in d. cap. infames, cap. final.* 51. *distinct. c. accusatum, de simon.* Viuald. *dict. cap.* 10. *num.* 3. Nicol. Garcia *dict. cap.* 8. *num.* 5. Bellet. *dict. tit de discipl. cleric.* §. 10. *à num.* 1. Campan. *dict. rub.* 11. *cap.* 18. *à n.* 1. Et infamiam ex delicto graui publicè resultantem inducere irregularitatem interim dum persona sit emendata, tenent Bonacin. *d. q.* 3. *punct.* 1. *num.* 5. Bassæ. *verb. irregularitas* 10. *num.* 6. licèt alij, ex quorum numero sunt Soar. & Tolet. quos refert & sequitur Ioan. Machado *d. docum.* 6. *num.* 8. existimauerint irregularitatem non contrahi ex delicto graui vnde infamia facti prouenit. Sanch. *dict. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 14. Matchin. *de sacramento Ordinis tract.* 1. *part.* 10. *cap.* 4. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 33. *n.* 62. *cum seqq.*
30 Circa tamen eorum dispensationes, quod est nostræ alleg. principale quæsitum, aduertendum quòd in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipsa procedit, solus Papa dispensat; † in illa verò, quæ nascitur ex infamia facti, qualis est, quæ nascitur ex crimine aliquo notorio, Episcopus dispensare valet, vt 31
post Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 204. resoluit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 5. *conclus.* 1. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 17. *concl.* 2. Fr. Sigism. à Bononia *d. dub.* 87. *num.* 6. me citato *in hoc loco* Alzedo *dict. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 63. Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto, ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est grauius adulterio) directè enim dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè debet infamiam inde consurgentem abolere. Ita Villadieg. *de irregul. q.* 1. *vers. item est irregularis*, Nau. *in man. c.* 27. *num.* 204. Vgolin. *d. cap.* 60. §. 5. *num.* 3. Auila *de censur. part.* 5. *disput.* 4. *dub.* 6. Bonacina *eod. tract. disp. n.* 7. *q.* 5. *punct.* 1. *numer.* 6. *vers. tertio*. Henriq. *dict. cap.* 5. §. 3. *in fine*, vbi etiam tenet quòd superueniente hac iuris infamia dispensat Episcopus, vt retineat vsum Ordinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat, nouissimè Ioan. Machado *d. docum.* 6. *n.* 8. ita ait: *Pero sola infamia es de derecho dudan los Dotores se podra dispensar en ella el Obispo, Algunos, como Fillincio y Layman lo niegan, pero otros como Bonacina, Henriquez, Reginaldo, y Bossio lo affirman, fundados en que pueda dispensar en el adulterio y otros delitos menores que el, porque dispensado directamente en el delito, es visto aver dispensado directamente en la infamia que del resulta*, &c. Sanch. *dict. cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 16. & *n.* 26. vbi dicit posse Episcopum aliquando tollere infamiam non directè, sed indirectè, in quantum scilicet potest dispensare in aliquibus criminibus, ad quæ consequitur infamia, vt criminosus talis promoueatur, & ex consequenti, & indirectè aufert infamiam talia delicta consequentem; subditque crimina, in quibus potest Episcopus dispensare, esse adulterium & eo minora. Aduertas quæso quòd si Episcopus infamem & turpem personam ordinauerit in clericum, videtur eum eo dispensare circa infamiam in casu, quo cum illo dispensari posse supra meminimus, quia aliter non potuisset esse clericus, Abb. *in c. fraternitatis col.* 2. *de schismat.* vbi quòd Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta dispensare, Majol. *de irregular. c.* 51. *n.* 8. Suar. *de censur. disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 4. Oldrad. *consil.* 329. *n.* 4. ibi. *Præterea video in Episcopo quod si aliquid conferat alicui, vel promouit eum, qui de Iure communi promoueri non potest, nec illud sibi potest conferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus, & gloss. in c. ioannes* 51. *dist. & quod ipso facto dispensetur, probatur in c. veniens, de filiis presbyt. & in c. litteras, de restit. spoliat.* in terminis Tibet. Decian. *resp.* 31. *n.* 8. *tom.* 4. & faciunt dicta *infr. alleg.* 45. *in fine.*

ALLEGATIO XLIV.

Episcopus an possit ad Ordines dispensare cum sodomitis, de nefario crimine conuictis?

SVMMARIVM.

1 *Sodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum?*
2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Christus*

Chriſtus Redemptor Noſter, ex Virgine Maria natus eſt, & cum illis Virgilius Poeta celebratiſſimus.

3 *Caluinus hereticus, Ariſtoteles, & alij Philoſophi excepto Platone, ſodomitæ fuerunt.*

4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*

5 *Peccatum ſodomiæ eſt grauiſſimum, turpiſſimum, abominabile, & perexoſum.*

6 *Sodomitæ Igne comburuntur.*

7 *Bona eorum confiſcantur.*

8 *Infames fiunt.*

9 *Teſtandi facultatem amittunt, etiamſi non eſſent condemnati, vel poſt mortem.*

10 *Puniuntur, etiamſi non conſtet de corpore delicti.*

11 *Accuſari a quocunque poſſunt.*

12 *Ætas tenera delinquentis non excuſat à pœna criminis ſodomiæ.*

13 *Minor ſodomita arbitrio iudicis puniendus.*

14 *Credendum non eſſe aſſerenti aliquem ſecum voluiſſe committere hoc crimen.*

15 *Minoris dictum atteſtantis ſe de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, niſi concurrentibus aliis adminiculis.*

16 *Puero affirmanti ſe eſſe ſodomitatum in nullo creditur.*

17 *Meretrici affirmanti ſe eſſe ſodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*

18 *Vxori atteſtanti ſe a viro ſodomitatam non creditur.*

19 *Teſtis abſque citatione partis in hoc crimine recipi poteſt.*

20 *Teſtibus ſingularibus deponentibus ex actibus ſingularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hiſpania contra ſodomitas ad pœnam ordinariam.*

21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant?*

22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendunt exercentes vitium beſtialitatis.*

23 *Comprehendunt non ſolum clericos maſculorum concubitores, ſed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*

24 *Comprehendunt peccatum hoc in ſua ſpecie conſumentes, non vero pollutionem extraordinariam, ſeu extra vas exercentes.*

25 *Comprehendunt etiam illud ex vſu continuato committentes.*

26 *Comprehendunt notorium tantùm, non verò occultum exercentem.*

27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum eſt, nullam incurrit ſuſpenſionem, aut irregularitatem.*

28 *Ordinari poteſt ſodomita, & beneficium acquirere ſi occultum ſit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*

29 *Beneficiis licet ipſo iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere poſſunt quouſque ſententia declaratoria condemnentur.*

30 *Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo poſſunt diſpenſare.*

31 *Confeſſarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omninò extirpetur?*

1 SOdomiæ crimen vitij nefandi nomen ſortitum eſt, eo quòd nec fari quidem de eo liceàt, in tantum quòd diabolus fugit quando illud committitur, vt aſſerit Afflict. *Conſtit. Neapol. libr. 3. rub. 42. num. 11.* & memorabile eſt quod ſcribit D. Hie-
2 ronym. *ſuper Iſayam. & Iob.* quod † in illa nocte, in qua Chriſtus Redemptor noſter ex Virgine Maria natus eſt, omnes ſodomiæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratiſſimus Poëta, qui, vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonacoſ. & aliis Ceuall. *communium contra communes quæſt. 248. num. 10.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 89. in princip. nouiſſ. edit.* Mar. Alter. *de cenſuris tit. 2. diſp. 15. cap. 3. verſ. tertiò*, & nouiſſime Emman. de Valle de Moura *de incantat. & enſalmis ſection. 3. capit. 4. num. 14.* vbi *n. 76.* dicit quòd † Caluinus, Ariſtoteles, & alij Phi- 3
loſophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magiſtri, ſodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ, abſtinuit ab omni delectatione venerea. Sed illud dictum de Virgilio meritò improbat Lotter. *de re benef. libr. 3. quæſt. 31. num. 65.*

Et per antonomaſiam dicitur hoc crimen contra 4
naturam, quia non ſolum eſt contra naturam hominum ſed etiam contra genericam, vt dicit Otero *in interpret. c fin. de conſuet. n. 18.*

Turpiſſimum, grauiſſimum, abominabile, & pere- 5
xoſum eſt huiuſmodi peccatum, vt patet tum ex D. Paulo *ad Roman. 1.* tum ex grauiſſimis pœnis à Iure Ciuili inductis *in l. cum vir, C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquitur, & *in auth. vt non luxurientur homines collat. 6.* licèt enim ille text. *in d. l. cum vir*, videatur imponere pœnam gladij, id eſt, amputationis capitis, tamen de
conſuetudine eſt quòd † ſodomitæ igne comburan- 6
tur, prout tenet Gomez *l. 80. Tauri num. 32. ad fin.* Clar. *§. ſodomia num. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 286. a num. 2.* Farin. *in praxi crimin. quæſt. 148. nu. 1. & 4.* Azor. *inſtitut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 18. in princ.* Marta *de Iuriſd. part. 2. capit. 2. a n. 15.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut. 302. nu. 1.* Emman. de Valle *dict. ſect. 3. cap. 1. nu. 18.* Salzed. *dict. cap. 80. addit. 1. verſ. fuit ſemper.* & diſponit Ordinat. Regia Luſit. *lib. 5. titul. 13. in princip.* ibi, *ſeia queimado*, & apud Hiſpanos *l. 1. tit. 21. lib. 8. noua recop.*

Eorum bona omnia confiſcantur, Gom. *dict. l. 80.* 7
Tauri num. 32. in fine. Menoch. *dict. caſu 286. num. 9.* Pereg. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. n. 169.* Farin. *d. quæſt. 148. num. 12.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 21. l. vnica num. 31.* vbi cum Salzedo intelligit, de bonis, quæ tempore commiſſi criminis habebat, & non de poſt acquiſitis. † Fiunt etiam infames; Donell. *comment. Iuris Ciuilis lib. 18. cap. 7. col. 1.* Farinac. *dict. quæſt. 148. num. 11.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. ſodomia num. 8.* ſicut & ſodomitati, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. part. 1. deciſ. 133. num. vlt.* † Et amittunt no- 9
bilitatem *dict. l. 1.* ibi, *per el qual nobleza ſe pierde.* Auendan. *reſp. 39. n. 9.* Otalora *de nobilitat. part. 5. capit. vlt. n. 4.* Azeued. *dict. lib. 1. num. 17.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 13. num. 21.* necnon teſtandi facultatem, Dec. *in l. 1. num. 8. Cod. de ſecundis nupt.* Couar. *in Clem. ſi furioſus part. 1. § 1. n. 6. colum. 4.* Guillielm. *in cap. Raynutius, verb. mortuo num. 139.* Menoch. *de arbitrar. caſu 286. num. 10. & caſu 360. n. 59. & 60.* Auen. *ad l. 4. Tauri gloſ. 7. n. 16.* Farinac. *dict. q. 148. num. 16.* Armendar. *vbi proximè n. 32.* Et procedere etiamſi non eſſet condemnatus, dicit Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ. 892.* quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 1. collect. 184. in fine*, & licet mortuus fuiſſet, ex Farin. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 10. num. 44.* reſoluit Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. num. 4.* non enim præſcribitur hoc crimen, ex traditis per Hippol. *in l. qui falſam § 1. num. 4. & 5. ff. ad leg. Corn. de falſis*, Greg. Lop. *in l. 4. verb. faſta trenta annos tit. 17. p. 7.* Thom. Valaſc. *alleg. 13. num. 24.*

Sodomita punitur etiamſi non conſtet de corpo- 10
re

te delicti, Plot. *cons.* 132. *num.* 12. *volum.* 1. *inter cons. criminalia*, Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia num.* 13. quod refert, & sequitur Armendar. *vbi supra n.* 20. †& quilibet admittitur ad accusandum *l.* 2. *tit.* 21. *part.* 7. vbi Greg. Lop.

12 Nec tener ætas delinquentis excusat à pœna criminis sodomiæ, Baiard. *ad Clar.* §. *sodomia numer.* 13. Laxar. *in tract. de blasphemia quæst.* 9. *num.* 41. Homobon. *de casib. reseru. part.* 1. *cap.* 3. Floron. *in simili tract.*
13 *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. † Senatus tamen Pedem. solet tam agentes, quàm patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare, teste Thesau. filio *in addit. ad decis.* 161. quem refert Aloys. Ricc. *part.* 5. *collect.* 1877. & addunt Graff. *t.* 1. *cons. lib.* 5. *tit. de adulter. cons.* 3. *num.* 13. Belloch. *de casibus reseru. part.* 2. *quæst.* 1. *n.* 203. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 15. *res.* 1. puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi in pœnas contra tales comminatas, neque in casibus reseruationem. Iudicis enim arbitrio minor est puniendus, Menoch. *de arbitr. casu* 286. *numer.* 19. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 91. *num* 83. *cum sequentib.* & *quæst.* 148. *num.* 76. & *cons.* 33. *num.* 15. Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 4. *num.* 79 *litt. E.* Caualcan. *lib.* 3. *decis.* 13. Be-
14 ne verum est † non esse credendum ei, qui affirmet aliquem secum voluisse committere hoc crimen, Aym. *cons.* 41. Baiard. *vbi suprà num.* 15. Armend. *vbi supra n.* 28. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famæ concordanti cum dispositione talis, quia noluit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris attestantis se de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis indiciis, & coniecturis, Triuns. *Venetiæ decis.* 14 *part.* 1. Marta *Pisana decis.* 138. Gaspar. Thesaur. *Taur decis.* 35. Viui. *dec.* 257. Marc. Anton. Gennens. *in pract. Archiepisc. cap.* 67. *num.* 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti se esse sodomitatum, Grammat. *dec.* 40. *num.* 14. Baiard. *vbi suprà num.* 3. Canalcan. *cons.* 109.

17 Nec meretrici tale quid dicenti, Dec. *cons.* 83 *per totum*, quem refert Armendar. *vbi suprà n.* 28 *in fine*,

18 Nec denique vxori dicenti se à viro sodomitatã, Hortens. Caualcan. *de brachio Regio part.* 1. *num.* 281. *vers. in summa*, & hinc solus conquestus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separationem thori, vt per Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.* 71.

19 In probatione huius criminis testis recipi potest absque citatione partis, Suar. de Pace. *in praxi tom.* 1. *temp.* 8. *n.* 55. *fol. mihi* 64 Salxed. *ad Bernard. cap* 88. *alias* 89 *incip. Nefandi criminis, vers.* & *in sodomia*, de auditu non probat, Cassan. *in consuetudin. Burgund. rub.* 1. *tit. des iustices num.* 56 *fol.* 66. Hippol. *cons.* 18.
20 *num.* 4. & 3. † Ex pragmatica *anni* 1598. edita Martiti testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. de Villar. *in sylu responsor. resp.* 9. *num.* 40. Et nobis tortur. æ, & quæstioni subditur, ex *l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 8. *noua Recop.* in qua quidem lege in crimine sodomiæ eundem processum, & stylum seruandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod seruatur in crimine læsæ maiestatis, Greg. Lop. *l.* 2. *verb cauallero tit.* 30. *part.* 7. Otalora *de nobilit. part.* 5. *cap fin. n* 4. Gutierr. *pract. lib.* 4. *q.* 15. *num.* 18. vbi dicit hanc sententiam proculdubio in Hispaniarum Regnis communiter practicari, etiam contra nobilissimos, & illustres titulatos, refert Alphons. Narbona *ad l.* 61. *glos.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *noua Recop. pag.* 218.

Vtrùm coïtus sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, habeat malitiam incestus, & sit in Confessione aperiendus? Vide Dianam *dict. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 101.

Clerici de iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero sunt eiiciendi, vel ad agendam pœnitentiam in Monasteriis detrudendi, *cap. Clerici, de excess. Prælat.* Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 88. Clar. § *sodomia, num.* 5. Armendar. *vbi supra num.* 19. nouissimè Marchin. *de sacram Ordinis, tract.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 19. Marta *de iurisd part.* 2. *cap.* 15 *num.* 4. Rigidiùs tamen contra eos procedendum iussit Pius V. *in Constit.* 20. incip. *Horrendum*, his verbis. *Omnes & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos sæculares, & Regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis Canonis auctoritate priuamus*, &c. 21

Dirum nefas. Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad pœnas ipso iure impositas; nam licet sit crimen grauissimum, & contra naturam, & grauius sodomia, non est sodomia, sed species distincta à sodomia. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num.* 204. Contra Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *cap.* 108. *num.* 1. Prosp. de August. *in addit. ad summam Bullary, verb sodomia, ampl.* 2. Farinac. *d. quæst.* 148 *num.* 47. hinc inferentes reseruata sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censeri reseruatam bestialitatem, Aloys Ricc. *tom.* 3 *resol.* 59. Homobon. *de examine ecclesiast part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 12. *num.* 16. Belloch. *in tract de casib. reseru p.* 2. *q.* 2. *num.* 16. Sed contrarium verius est secundùm Bonacin. *de matrim. q* 4. *punct.* 12. *num.* 3. Diana *d. tract.* 17. *resol.* 66. Nouar. nouissimè *in lucerna Regularium verb. Sodomia, num.* 7. *pag* 237. 22

Comprehendit tamen hæc Constit. non solùm Clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere tetro abutuntur, Aloys. Ricc *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 332. *in* 1. *edit.* & *resolut.* 302. *n.* 2. *in* 2 *edit.* & *in collect. decis. p.* 5 *collect.* 1877 *dub.* 1. Farin. *d quæst.* 148. *sub num.* 36. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 21. *num.* 13. & 17. Prosper de Augustino *d verb. sodomia, in princ.* Anton. Gom *l.* 80. *Tauri, num.* 31. Farinac. *in prax crimin. q.* 148. *n.* 36. Sayr. *de censur. lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 23. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 5. *numer.* 11. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *n* 107. Menoch. *casu* 286. *num.* 5. Nouar. *d. verb. sodomia, num.* 9. & 10. 23

Aduerte semper ad incurrendas pœnas in d. Bulla constitutas necessarium esse vt peccatum sit in sua specie consummatum, non enim sufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, nisi intercedat coïtus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum consummatur. Ita Vgolin. *de irregul. c.* 43. Suar. *tom.* 5. *disp.* 31 *sect.* 4. *num.* 21. & alij, quos refert & sequitur Bonacina *de magno sacramẽto Matrimonij quæst* 4. *puncto* 11. *num.* 2. *vers aduertendum est secundo.* quibus adde Marr. Alter. *dict. cap.* 3. *vers. tertiò notandum*, Chapeauil. *de cas. reseru casu* 15. *q.* 3. *par.* 2. Coriol. *eod. tract p.* 2. *casu* 9. *n.* 25. *in fine.* Fin. *in simili tract. casu* 9. *num.* 6. Aloys. Ricc. *resolut* 302. *limit.* 1. Nicol. Garc. *d. cap.* 10. *num.* 203. vbi resoluit dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu extra vas, sed solum exercentes copulam sodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat sibi vendicat, quoties semen emittitur intra vas, de quo etiam Læl Zech *in resp casuum consc. casu* 1 *tit. de irregul.* §. *de irregularitate prouen. ex delicti qualitate*, Fr. Emman. *tom.* 1. *regul. quæst.* 30. *art.* 18. Campan. *d. c.* 21. *num.* 14. me citato *in hoc loco* 24

AAa 3 nou. ssi

nouissimè Marchin. *de sacramento Ordinis, tract.* 1. *part.* 8. *c.* 4. *num.* 24. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 17. aliàs *tract. miscel. resol.* 13. Quidquid teneat Leza *in sum. quæst. Regul. c.* 5. *n.* 11. Vnde ad incurrendum casum reseruatum sodomiæ necessarium esse vt semen intra vas effundatur, resoluunt Bonacin. *de matrim. quæst.* 4. *puncto* 11. *num.* 2. Finell. *de casib. reseru. casu* 9. *num.* 9. Chapeauil. *eod tract. cap.* 25. *quæst.* 2. *&* Homobon. *part.* 2. *cap.* 4. *sect.* 2.

25 *Exercentes.* Verbum hoc iteratas requirit vices, ac frequentiam, factumque ex vsu quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. *in §. item lex Iulia, Instit de pub. iudic.* ibi. *Item lex Iulia de adulteris, quæ non solum temeratores aliarum nuptiarum gladio punit, sed & eos, qui cum masculis nefandam libidem exercere audent*; vbi omnes verbum illud. *exercere,* intelligunt frequenti vsu, & quasi ex consuetudine, Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent si solum bis, vel ter hoc detestabile crimen commiserint, nisi illud ex vsu continuato exerceant. Ita Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 240. *vers. tertiò dico,* Majol. *lib.* 5. *c.* 43. *num* 3. Fr. Emman. *in summ part.* 1. *cap.* 209. *& quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 30 *art* 19. Sayr. *de censuris lib.* 7. *c.* 12. *num.* 23. Auila *eodem tract. part.* 3. *disp.* 4. *dub.* 7. Henriquez *in sum. lib.* 13. *c.* 36. *in comment. lit. N, & lib.* 14. *cap.* 5. *in commento litt.* F. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. cap.* 67. Mic. Alter. *d. c.* 3. *vers. sed dubitari,* Aloys. Ricc. *d. resolut.* 302 *limit.* 2. Franc Leo *in thesauro fori Eccles part.* 3. *c.* 4. *num* 30. Petr. Ledesm. *in summ part.* 2. *tract.* 17. *cap.* 15. *conclus.* 4. Lezan. *dict. cap.* 5. *num.* 12. & nouissimè Marchin. *tractat. de sacrament. Ordinis tract.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *n.* 23. me citato *in hoc loco* Lotter. *dict. lib.* 3. *quæst.* 31. *num.* 66. Marta *de Iurisdict part.* 2. *cap.* 16. Nicol. Garcia *dict. cap.* 10. *num.* 198. Campan. *dict. cap.* 2. *num.* 11. Bonacina *de magno Matrimony sacramento quæst.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. *versic. aduertendum est primò,* Suar. *tom.* 5. *disput.* 31. *sect* 4 *num* 22. Emman. de Valle *de incant. & ensalm. sect.* 3 *cap.* 1. *num.* 21. Azor. *institut. moral. part.* 3. *lib.* 3 *cap.* 19. *quæst.* 2. Belloch. *de casibus reseru. part.* 1. *quæst.* ... *num.* 117. Homobon. *in simili tract. part.* 2. *cap* 4. *sect.* 5. *cas.* 5. Diana *d. tract.* 17. *resol.* 65. me citato *in hoc loco* nouissimè Nouar. *in lucerna Regular. verb. Sodomia à num.* 4. *pag.* 238. Quamuis contrariam teneant Salzed & Ioan. de Vella, quos sequitur Ceuall. *quæst.* 228 *num.* 4. & nouissimè Cherubin. *super dictam Bullam Pij V. schol.* 2. Aldrete *de relig. discipl. lib.* 2. *cap.* 15. §. 5. *num.* 28.

Etiam patientem labi in pœnas contra Sodomitas & in casum reseruatum, tenent Bonacin. *de matrim part.* 4. *punct.* 11. *n.* 2. Aloys. Ricc. *in prat. tom.* 3. *resolut.* 57. *n.* 7. Coriolan. *de casib. reseruat. part.* 2. *casu* 9. *versic. vertitur,* Finell. *eod. tract. casu* 9. *num.* 5. Floron. *in simili tract part.* 2. *casu* 7. §. 1. *num.* 6. quicquid dicat cum aliis Diana *d tract.* 17. *resolut.* 64.

26 Non omnem exercentem obligat, & deuincit, sed notorium tantùm, minimè verò occultum, Vgolin. *de irreg cap.* 43. §. 2. *num.* 4. Graffiis *in decis. aureis lib.* 2. *cap.* 90. *sub num.* 13. Lotter. *dict. quæst.* 31. *n.* 67. Henriquez *lib.* 13. *c.* 36. *in fine, & lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 1. Campan. *d. cap.* 22. *n.* 12. Auila *de censur. part.* 7. *disput.* 4. *dub.* 7. *conclus.* 7. Floron. *de casibus reseru. part.* 2. *casu* 7. §. 1. *num.* 7. Finell. *in simili tractat. casu* 9. *n.* 6. me citato Diana *dict. part.* 2. *tractat.* 17. aliàs 3. *misc. resolut.* 69. notorium scilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt resoluunt Graffiis. *dict. cap.* 90. *num.* 14. Belloch. *de casibus reseruat. part.* 2. *quæst.* 1. *n.* 121. Auila *part.* 7. *disput.* 4. *in vltimis verbis.* Campan. *dict. cap.* 22. *num.* 13. & sic dictam Constitut. & pœnas in ea contentas fuisse receptam solùm quantum ad forum exterius, at non esse in vsu quantùm ad forum interius, optimo iure tenent Diana *dict. tract.* 17. *resolut.* 61. & Sanctarel. *de apostas. cap.* 4. *dub.* 11. *concl.* 9. *num.* 14.

Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum est occultum, Nauarr. *in manual. cap.* 27. *num.* 249. Fr. Emman. *in summa part.* 2. *cap.* 210. *num.* 1. Lazar. *de sodomia. num.* 3. Aldrete *dict. cap.* 15. *num.* 34. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 5. §. 1. Bonacina *dict. punct.* 11. *num.* 3. *& de matrim. quæst.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. Valent. *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 19. *punct.* 3. *num.* 5. Vgolin. *de irregular. cap.* 43. §. 3. *num.* 4. Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 19. *quæst.* 6. *&* 7. Sanctarell. *in tract. de apostasia cap.* 14. *dub.* 11. *conclus.* 9. *&* 10. Diana *dict. tract.* 17. *resolut.* 69. Marchin. *dict. part.* 8. *cap.* 4. *num.* 31. nouissimè Nouar. *dict. verb. sodomia. num.* 6. Campan. *dict. c.* 22. *num.* 9. Quamuis clericos nefandum hoc scelus perpetrantes suspensionem de Iure contrahere ab Ordinum executione, & si in eis ministrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri à solo Papa dispensandos, etiamsi occultum fuerit commissum asserant Couar. *in Clement si furiosus part.* 1. §. 1. *numer.* 6. Feder. *in praxi crimin. Canon part.* 6. *cap.* 37. *num.* 11. Caualcan. *Fuiz. decis.* 13. incip. *In hoc processu, sub num.* 25. *part.* 5. Clar. § *sodomia num.* 5. Francisc. Mar. *Delph. decis.* 687. incip. *Quæritur, num.* 16. *p.* 2. Mar. Alt. *dict. cap.* 3. *à princ.* contra eos enim est verior opinio, quam etiam post Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledesm. Auil & alios, quos refert, & sequitur tenet Nicol. Garcia *dict. c.* 10. *num.* 195.

Hinc fit non videri sodomitam prohibitum Ordinibus insigniri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit res deducta in iudicium, Achill. de Graffis *decis. vnic. n.* 3. *sub tit. de pœnis,* Campan. *dict. cap.* 22. *num.* 19. Si verò notorium sit, & per consequens infamis infamia iuris ad Ordines non potest promoueri, & inualida est collatio beneficij illi facta, iuxta resoluta per Bonacinam *de cens. disp.* 7. *part.* 3. *puncto* 1. *à n.* 19. & quæ dixi suprà *allegat. prae.* Hinc decisum refert Aloys. Ricc. *in decis part.* 1. *decis.* 60. quòd adolescens muliebria passus & ob id ignitis laridi guttis cruciatus est irregularis, & *ead. part.* 1. *decis.* 133. dicit resolutum clericum sodomitarum esse incapacem collationis beneficij, ac proinde in casu illius decisionis fuisse à quodam beneficij iurispatronatus exclusum. Intellige post sententiam Iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana *d. p.* 2. *tract.* 17. *resol.* 67. 28

29 *Et beneficio,* &c. Verba hæc important priuationem beneficiorum ipso iure, ita vt ante sententiam illa valeant imperrari, retineri tamen possunt quousque sententia declaratoria intercedat, prout resoluunt Lap. *allegat.* 16. incip. *An valeat,* & ibi Mand. *addit.* 1. & Bonacin. *de magno Matrimonij sacramento, quæst.* 2. *puncto* 11. *n.* 2. *in fine,* Rota *dec.* 728. *part.* 3. *lib.* 3. *diuers.* Quaranta *in sum. Bullary verb. Sodomia ad finem,* Laërt. Cherubin. *ad dict. Constit. Pij V. scholio* 1. optimè Campanil. *dict. cap.* 22. *num.* 10. vbi etiam asserit, quod tunc non est necessaria possessoris citatio, nisi cum peteretur immissio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro Conscientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante iudicis sententiam. Ita Bonacina *dicto puncto* 11. *num.* 2. *versic. Aduertendum est tertiò.* Qui enim commisit crimen, seu delictum, propter quod incurrit pœnam priuationis beneficij ipso iure, non admittit statim titulum, ita vt teneatur

tur in Conſcientia illud dimittere ante declaratoriam iudicis ſententiam. Ita Sahagun. *in cap. fin. de ſequeſtr. poſſeſſionis num. 79. cum ſequentibus*, Molla *in emporio Iuris part. 1. tit. 1. quæſt. 9. n. 42.* poſt Gutier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor. Suar. Petr. de Ledeſm. Gabriel. Vaſquez. Leſſ. & alios Nicol. Garcia *dict. capite* 10. *numero* 8. & ibi citatis addo Vgolin. *de irregul. cap. 43. §. 2. numero* 4. Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. numero* 10. Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 2. tract. 21. cap. 12. quæſ.* 26. Diana *dict. tract. 17. reſolut. 67.* Marchin. *dict. c. 4. num. 32.*

30 Epiſcopi cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis nullo modo poſſunt diſpenſare, neque eos promouere ad Ordines aut poſt promotionem, vt in illis poſſint miniſtrare, cùm infamati iuridicè de crimine enormi ipſo iure ſint irregulares, vt bene probat Nauarr. *in ſuo manuali cap.* 24. *num.* 248. In qua irregularitate ſolus ſummus Pontifex poteſt diſpenſare, non autem alius Prælatus, vt reſoluit Ludou. Miranda *in man. Prælat. to. 1. quæſt. 8. concl. 1*, vbi etiam aſſerit neque Religionum Prælatos facultatem diſpenſandi habere cum huiuſmodi conuicto de crimine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter ſcandalum, quod exinde aliis oriri, & generari poterat, videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata, me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Epiſcopor. dign. part. 2. c. 6. num. 67.*

31 Nota quòd in Regno Portugaliæ ex priuilegio Regis, & Conſtitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquiſitores habent cognitionem nefandi criminis, vt atteſtantur Emman. Moura *de incantat. & enſalmis opuſcul. 1. ſect. 3. cap. 1. num. 16.* Souſa *in aphor. Inquiſit. lib. 1. cap. 59. num.* 10. Quod etiam ſeruatur in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinone ex Bulla Clementis VII. vt referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 86. Narbona *l. 20. gloſſ. 8. numer. 3. tit. 1. lib. 4. noua Recop.* Caſtrus Palaus *in ſum. tom. 1. tract. 4. diſput. 8. puncto 12. num. 11.* Et aduertit Freitas *in addit. ad tract. de Confeſſ. ſolicit quæſt. 24. num.* 136. non poſſe Inquiſitores relaxare ſodomitas Curiæ ſæculari, niſi ſint incorrigibiles.

32 Cùm itaque ſui natura peccatum hoc ſit grauiſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarij, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus euellatur, idque tunc præſertim aſſequentur, ſi tum iſtud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus infligant ieiunia, diſciplinas, frequenteſque Confeſſiones, quin eius enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Auguſtinus vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod ſcilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiam oculos claudunt. Superiores igitur maximè cauere, & inuigilare debent, hoc impium ſcelus puniendo, ne malum hoc tanquam peſtis latenter ſerpat, & vires acquirat; opportunè ideo occurrendum huic morbo eſt, ne latè diſſeminatus multos funeſta contagione turpiter inficiat, & Dei iuſtiſſimam iram prouocet.

Allegatio XLV.

Epiſcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & odioſæ.*

2 *Argumentum de maiori ad minus in diſpenſationibus non valet.*

3 *Diſpenſatio conceſſa aduerſus vnum impedimentũ, vel defectum, non porrigit ſuum effectũ ad alium.*

4 *Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.*

5 *Diſpenſatus, vt promoueri poſſit ad Ordines Sacros, multo magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoueri ad Ordines minores.*

6 *Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia.*

7 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad alium quam ad ſimplex non dicetur habilitatus.*

8 *Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad illud præſentetur, dicetur habilitatus ad cætera ſimplicia.*

9 *Diſpenſatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium Curatum.*

10 *Diſpenſatus ad Curata, multo magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.*

11 *Diſpenſatus ad beneficium Curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.*

12 *Dignitates non comprehenduntur niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.*

13 *Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates.*

14 *Diſpenſatus ad Dignitates non dicetur diſpenſatus ad maiorem dignitatem poſt Pontificalem.*

15 *Verba*, & principales Dignitates in Collegiatis, *non comprehendunt plures Dignitates, quam vnam in qualibet Collegiata.*

16 Regula 3. Cancellariæ *reſeruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata.*

17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ felicitatis, ac honoris impatientes.*

18 *Honorare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quàm amari.*

19 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex.*

20 *Cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum.*

21 *Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium, quo non Iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine Sacrum Ordinem requirit?*

22 *Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum.*

23 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora beneficia Eccleſiæ Cathedralis.*

24 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem.*

25 *Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, huiuſmodi diſpenſationes impertiri.*

26 *Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione iuriſdictionis Epiſcopalis.*

27 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem.*

28 *Epiſcopus nõ poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper*

pluralitate beneficiorum simplicium.

29 *Papa solus ad Dignitates, vel Personatus etiam sine cura dispensat.*

30 *Episcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem dispensare non potest.*

31 *Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet.*

32 *Contrarium sentiunt aliqui.*

33 *Sub distinctionis fœdere componuntur.*
Irregularitas occulta ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? remissiuè, ibid.

34 *Dispensatio an præsumatur si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget?*

35 *Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato?*

36 *Dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum, ante ætatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare.*

37 *Episcopus promouens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse.*

38 *Dimissi a Superioribus ex Societate IESV, & eiecti ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri?*

1 DISPENSATIONES sunt stricti iuris, & odiosæ, strictamque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fin. de filiis presbyter. l.6.* Hoied. *de incompatib. beneficiorum part. 2. capite vltim. numero 67. cum sequentibus* Sayr. *de censur. lib.6. cap.11. à num.16.* Azor. *institution. moral. par. 2. lib. 7. cap. 33. quæst.6.* Matien. *libro 10. glos. 1. num. 7. tit. 8. lib. 3. noua recopil.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap.6 num 38.* Gironda *de priuilegiorum, seu exemption. explicat. num. 111.* Marc. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 14. & l. 3. resolut 2. num. 18. & 21.* Carol. Tapia *ad rubr. ff. de constitution. Principum. cap. 5. num. 1. cum sequentibus.* Moneta *de distribut. quotidianis part. 2. quæst. 14 à n. 3.* Suar. *de legibus lib. 11. cap. 12. num. 10. & cap. 17. à n. 2.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 15.*
2 *num. 90.* ita vt † in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se maiorem rationem, prout resoluunt Conar. *de sponsalib. part 2. c. 8. §. 8. num..* Nauar. *de reditibus Ecclesiast. quæst. 3. monita 10. num 2.* Molina *de primogen. lib. 2. cap. 4. num 48. & seq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dispensationes sunt odiosa*, Salas *de leg. disput. 20. sect. 10.* Surd. *decis. 168. num 20. & 21.* Cald Pereira *de nominat. emphyteus. quæst. 21. num. 5.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 15. numero 124.* Rendin. *in prompt. receptarum sentent. tom. 1. tit. 29. num. 12.* Molin. *de Iustitia tom. 3. tract 2. disput. 591. num. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 32. & disput. 24. num. 17.* Nicol. Garc. *dict. cap. 6. num. 59.* Campanile *dict. cap. 13. num 91.* vbi restringit, quando illud minus comprehensiuè, & necessariò includeretur sub maiori, aut esset necessarium consecutiuum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum; quia dispensatos ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua, plenè Sanch. *de Matrim. libro 8. disp. 1. num. 19.*

3 Concessa igitur dispensatio aduersùs vnum impedimentum, & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, *l. si quando C. de inofficioso testamento*, & vide *ibi* gloss. Bald. Salicet. & alios, Simon. de Prætis *cons. 51. num 6.* Surd. *cons. 245. n. 4.* Ioseph. Gonzal. *variar. quæst cap. 14. num. 11.* Ioan. Baptista à Costa *de retrotractione cap. 9 casu 10. numer. 2.* Sic etiam dispensatus ad vnum effectum non censetur dispensatus ad alium, Beroi. *cons. 163. num. 30. & 41. lib. 2.* Riminald. iun. *cons. 341. n. 36.* Simon de Prætis *cons. 100. n. 29.* Carol. de Grass. *de effectibus clerical. effectu 4. num. 57. & 58.*

Quare dispensatus simpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores, ex gloss. *verb ordinari. in cap litteras. de filiis Presbyt.* & gloss. *verb. ad omnes, in cap. vlt. eod tit in 6.* Rebuff *in praxi beneficiali tit. de dispensatione super defectu natalium, num. 47.* Campan. *dict. cap. 13. n. 95.* Suar. *de censur. tom. 5 disp 41. sect. 3. n. 3.* vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 16.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 5. quæs. 6.* Molfes. *in summ tract. 2. c. 16. n. 8.* 4

Dispensatus verò vt promoueri possit ad Ordines sacros, multò magis censetur dispensatus vt possit promoueri ad minores Ordines, ex multis, quos refert, & sequitur Carol. de Grass. *d. effect. 4. n. 105.* 5

Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum sint separabilia, & executio vnius possit stare sine altero. Ita probant *cap. 2.* & ibi gloss. *de fil. Presbyt.* Gemin. *in dict. cap. 1.* vbi Monach. Archid. Ioan. And. & Ancharan. *illo tit. lib. 6.* Paris. *cons. 88. à num. 19. volum. 4.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 12. num. 21.* Garcia *d. cap. 6. num. 70.* Sanch. *de Matrim. lib. 8 disp. 1. nu. 27.* Mar. Antonin *variar. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 10.* Molfes. *in summ. Theologiæ moral. tract. 2. cap 16. n. 8. in fine, & tract. 6. cap. 7. num. 21.* Vasq. *in opuscul. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 5.* Aloys. Ricc *in decis. p. 1. decis. 95.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi cap. 47. n. 19.* me citato *in hoc loco* nouissimè Alphons de Leone *de officio Capellani quæst. 4. praxi 6. num. 72.* Filliuc *in summa Theolog. moral. tract 41. de benef. cap. 4. sub num. 5. in princip.* Extendi tamen ad beneficia simplicia conferri solita clericis Ordinibus initiatis tenent gloss. *verb. Sedis Apostolicæ in c. vltim.* & ibi Abb. *num. 2. de filiis presbyter.* Marol. *de irregularit lib. 1. cap. 8. num 8.* Oldrad. *cons. 215. n. 6.* Michaël. Martin. de Villar *del patronade de Calayataud part 9. costumbre 3. n. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 57. §. 5.* Beller. *d. §. 3. n. 39.* Sed alij existimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum; cuius quidem opinionis præter citatos in principio huius numeri, fuere Rebuff. *in praxi rubr. de dispensat. super defectu natalium, nu 48.* Borgas. *in tract. de irregularit. rubr. de filiis Presbyt num. 9.* quos refert, & sequitur Campanil. *dict. cap. 13. num. 96.* quibus addo Marc. Antonin. *dict. resolut. 19. n. 11.* Garc. *de benefic. part. 1. cap 6. num. 70.* Marchin. *d. tract. 1. part. 9. cap. 4. n. 15.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quæs. 5.* vbi ampliat etiamsi dispensatus sit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verùm dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem; quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem nisi ratione clericatus, super quo si sit dispensatus, non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per Sarnè *in reg. de annali quæst. 21. ad fin, vers. si verò non dantur*, Seraphin. *decis. 1264. n. 2. part. 1.* & hanc opinionem perpetuò seruasse Rotam testatur ipsa apud Farinac. *decis. 549. num. 3. part. 2. recentior.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 13. num. 64.* Alphons. de Leone *dict praxi 6. nu. 73.* Quicquid contrarium esse de stylo Datariæ & Cancellariæ asserat Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. à n. 219.* 6

Quod

Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, vtique ad aliud beneficium, quàm ad simplex, non diceretur habilitatus, vt ait Borgas. *de i. regularit. part. 2. rubr. interpretatione dispensat. num. 2.* sequitur Campanil. *dict. cap. 13. num. 97.*

8 Si verò aliquis obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluunt Canale. *decis. 29. sub num. 35. part. 1.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 98.* Ex quibus facilè colliges malè pronuntiasse Henriq. *lib. 14. cap. 8. §. 10* dum ait, quòd illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates: quæ omnia sunt falsa, & sine fundamento, prout tenent Sayr. *dict. lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28.* Nicol. Garcia *dict. cap. 6. a num. 67.* Marchin. *dict. cap. 4. num. 14.* Campanil. *dict. cap. 13. num. 101.* Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duo tantùm sine cura recipere potest. *cap. is cui in fine, de præb. in 6.* Felin. *cons. 4. num. 7.* Rot. *in Pac. Parochialis de Talauera 20. Nouembr. 1613.* coram *Card. Pamphilio iun.* impressa per Farinac. *decis. 528. n. 3. in princip. part. 1.*

9 *recent.* † Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda, Rebuff. *in praxi dispensat. rat. ætat. verb. & insimul retinere*, Rot. *decision. 233. num. 26. part. 1. diuers. & dict. decis. 528. num. 1. part. 1. recent.* etiamsi verba dispensationis sint vniuersalia, videlicet, *necnon quæcunque & qualiacunque beneficia*, &c. quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, ita vt possit quidem quæcunque beneficia recipere etiam vltra duo siue simplicia, siue Curata, vel etiam Dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, Rot. *dict. decis. 528. num. 3.*

10 Vnde quamuis dispensatum ad Curata, multò magis censeri dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ dixerit Ioan. de Selua *de benefic. part. 2. q. 61. n. 6.* contrarium tamen verius esse ex Rota *decis. 54. alias 1. de filiis Presbyt. in antiq.* asserit Cam-

11 panil. *d. cap. 13. num. 99.* † Et à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum, non censeri dispensatum ad obtinendam Dignitatem resoluunt Petr. Gregor. *syntagm. lib. 17. cap. 6. num. 36.* Azor. *d. cap. 3. q. 7.* Bellet.

12 *d. t. §. 3. n. 38.* † etiamsi exuberans esset dispensatio, nempè ad quæcunque beneficia; quia adhuc Dignitates non comprehenderet, nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuff. resoluit Campanil *d. c. 13. n. 101.* appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitates, *Clem. 1. de sequest. poss.* cum similibus citatis à Bellet. *part. 1. tit. de discipl. clerical. §. 2. n. 38.*

13 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. *dict. cap. 3. quæst. 9. & 20.* Sic etiam dispensatum in ætate ad obtinendum Canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censeri dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum, probant Nauar. *cons. 22. à num. 1. sub tit. de celebrat. Miss.* Carol. de Grassis *dict. effectu 4. n. 60.* D. Barbos. *in l. cum prætor. §. vlt. n. 60. ff. de iudic.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 270. n. 7.* Massobr. *de Synodo diœcesana c. 4. dub. 13. num. 31.*

14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem, Bellam. *decis. 698. post med.* Rebuff. *in concordata in form. mand. Apost. in gloss. verb. aut dignitate, & in praxi tit. de dispensatione super defectum natal. n. 86.* quos refert, & sequitur Bellet. *d. tit. de disciplina clericali, §. 2. n. 39.* Azor. *d. c. 3. q. 8.* me citato *in hoc loco* Marcel. Vulpe *d. c. 47. n. 20.* † Sed ad maiorem cautelã 15 hodie in dispensationibus quæ conceduntur, additur clausula, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis*: & causa similium verborum dubitabatur apud aliquos legalis scientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an scilicet sub illis verbis, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, comprehenderentur plures Dignitates, quàm vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam insignis persona promoueretur ad Dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clausulæ contra illum à Concanonicis suis, & coppidanis, magnum inuidiæ argumentum, oppositum fuit, possessióque sibi tã iniuste denegata; ego in hoc dubio (si dubium appellari potest, quod omni caret difficultate) respondi verba illa, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, intelligi solum de vnaquaque Dignitate principali in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit solum pluralitatem Ecclesiarum. Probatur à simili ex *reg. 3. Cancellariæ*, vbi circa reseruationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis*, ex quibus resoluunt Doctores † re- 16 seruari tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent Mandos. *in d. regul. 3. q. 3. per totam*, Menoch. *cons. 190. n. 5. cum seqq.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 21. n. 7.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 1. n. 262.* Non obstat quod adducit Mandos. *d. q. 3. in fine*, nam decisiones, & Iura, quibus innititur, loquuntur tantùm de duabus Dignitatibus æquè principalibus, quia tunc tantùm duæ sub eadem regula comprehenderentur, vt per Nicol. Garc. *d. c. 1. num. 264.* Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1670.* † Sed ad 17 hæc minime attendentes contrariam opinionem iubeantur aliqui prædicta Iura non ignorantes, sed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum aduertentes honorem, qua videbatur aliis impendi, reflecti in seipsos, † quoniam, vt ait Ioan. de Ligna- 18 no *de amicit.* cùm agit de amante, & amato *n. 2. Honorare melius est, quam honorari, sicut amare, quam amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quis implet præceptum Christi qui iussit nos, vt diligeremus proximum nostrum*, ex Apost. *ad Rom. 12. vt nos inuicem honore afficeremur.* Quare non temere vulgò dici solet honorem esse facientis, non recipientis, facit *l. 6. ff. de offic. Proconsul.* vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celebrem ciuitatem, vel prouinciæ caput Proconsul aduenerit, pati debet commendari sibi ciuitatem, laudesque suas non grauatè audire, cum honori suo Prouinciales id vendicent; ex quo text. clarum fit aliquem præstando honorem, cum in dicta lege honor Proconsuli præstaretur, & tamen id honori suo Prouinciales vindicabant, vt eleganter exponit Thom. Act. *de ludo scacchorum q. 7. n. 71.*

Illegitimorum multæ sunt species, nam si quis sit natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis, si ex meretrice, dicitur manzer, si ex coniugato & soluta, dicitur nothus, si ex copula in Iure Ciuili damnata veluti ex raptu, incestu, stupro sacrilegio, dicitur spurius à spurcitia in Iure reprobata: qui omnes ordinari prohibentur, *cap. 1. & per tit. 56. dist. cap. innotuit, de elect. c. fin. de fil. Presbyt.* Concil. Trid. *sess. 22. de reform. cap. 20. ibi, natalibus, & sess. 23. c. 5.* ibi, *de ipsorum ordinandorum natalibus, & c. 7.* ibi, *ordinandorum genus*, &c. An expositi habendi sint illegitimi, & ab Ordinibus arcendi? Vide infra *alleg. 51. n. 148. cum seqq.*

Deueniendò nunc ad solutionem nostræ principalis 19

palis quæst. dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam verò solum dispensare quoad maiores Ordines, & ad beneficia Curata, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem sacrum annexum; ita probatur *in cap.2.de filiis Presbyt.in 6.* & *ibi* gloss. & Doctores, Coninch. *de Sacram. disp.18.dub.14.num 112.& disp.33.n.29.dub.1.* Hieron. Venero *in exam. Episc. lib.1.cap.20. num* 28. Vgolin. *de irregul. cap.44.§.2.n.3.* Sayr. *de censur.lib.6.cap.11.n.8.* Gig. *de pension. quæst.17. in princip.* Rebuff. *in praxi de form. litt. tonsur. num.2. & tit.de dispensat. super defectu nat. n.8.* Azor. *instit.moral.part.2.lib.3.cap.50.quæst.8.* Henriq. *in summ.part.2.lib.15.cap.8. num.10.litt. B.* Nicol. Garc. *de benefic.part.7.cap.2.n.48.* Carol. de Graffis *de effectibus cleric. effectu 1. numer.530.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb.dispensatio num.38.* Marchin. me citato *in hoc loco, de sacram.Ordinis tract.1.part.10. c.1.diffic.2.* Lotter. *de re benef.lib.2.quæst.48.n.140.cum seq.* vbi dicit ob generalitatem dicti text. ad omnes cuiusuis generis illegitimos extendi, nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori Eccles. capit.47. à num.15.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præemin.Episc.dignit.part.2.cap.8. num.32.* Ioan.Mar.Bellet. *disquisit clerical.part.1. tit.de disciplina cleric.§.3.num.25.* nouissimè Torreblanca *in practicab.Iuris spirit.lib.2. cap.13.n.33.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon.rubr.11.c.13.n.81.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract.2. c.16. n.5.* latè D.Felician. de Vega *in releg. c. & si clerici, §. de adulteriis, n.93. cum seqq.de iudic.* nouissimè me citato *in hoc loco* Alphons. de Leone *d. praxi 6. num. 74.* Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex, Maiol. *de irregul.lib.1.c.12.n.13* Suar. *de cens.tom.5.disp. 50.sect.5. n.7.* Fr.Emman. *in sum.tom.3.c.38.n.2.* Alzed. *d.p.2.c.9. num.18.*

In huiusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cum sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat, gloss. *in cap. requisistis, §.nisi rigor.1.quæst.7.* Nauar *consil.45.num.2. de homic.* Fr. Emman. *quæst. Regular.tom.1.q.13.art.14. & 15.* quem refert, & sequitur Nicol.Garc. *d.c.2.n.49.* Petr. Anton. à Petra *in tract. de potest. P. incip. cap.32. dub.2. num 20.* Carol. de Graffis *de effectibus cleric. in prælud.num.332.* Vasq. *in opusc.de benefic.cap.3.§.1.dub. 3. & 4.* Molfes. *in sum.Theologiæ moralis tract.6. cap.7. n.18.* Illud tamen aduertere oportet, quòd si illegitimus beneficium aliquod simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super huiusmodi illegitimitate dispensare propter appositionem manus Papæ, vt bene obseruant Simon. *de reseruat.q.64.n.6.* & Massobr. *in praxi habendi concursum præl.25.in princip.n.4.* secundùm Romanam impress.

Pro materiæ cognitione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus, *Primò* est obseruandum quòd dispensatus per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa diœcesi beneficiari, per text. *in cap.cùm olim,* vbi Abb. *n.1.de cleric. coniug.* Maiol. *de irreg.lib.1.cap.8. sub n.8. vers.proderit etiam, & n.9.* Lotter. *dict.lib.2 quæst.48.num.143.* *Secundò* est obseruandum quòd dispensatio fiat expressè ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communi opinione, de qua attestatur Rebuff. *in praxi tit. de dispensat. super defectu natal.num.9.* Lotter. *d. quæst.48.n.144.* de quo tamen vide infra *num.32.* *Tertiò* obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à Iure sibi concessæ potestatis, quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium non Curatum, sed simplex; in Curatis enim quæcunque subsit causa vtilis, vel necessaria, non dispensat, vt voluit Gemin. *dict.cap.1. num.5.* Et quoad simplicia moderatas etiam habet habenas, & respectu quantitatis, & respectu qualitatis; & quidem respectu quantitatis, vt non possit dispensare vltra vnum, ex quo text. in singulari loquitur, & tenent citati infrà *n.28.* respectu verò qualitatis vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, sed his tantùm super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expressè habetur *in d.c.1.* quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus infra scriptis patebunt.

Primò amplia supradictam resolutionem, quæ habet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad 20
beneficium simplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum, vt post Staphil. dicit Rota iuncta addit. Papaz. *decis.2.n.15. de filiis Presbyt. in nouis,* quam refert, sequitur Bellet. *d §.3.n.27.* Nicol. Garc. *d.c.2.n.69.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef.Cathedral.n* 8. Zerol. *in praxi Episcop.part.1.verb. Canonica, §.3.* Stephan.Grat. *discept.forens.tom.4.c.591. n.16.* Squillante *de priuil.cleric.cap.4.n.56.* Sayr. *de cens. lib.6.cap.11.n.13.* nouissimè Marcel.Vulpe *d.c.47.n.15. in fine,* † cùm non habeant annexum Ordinem ali- 21
quem sacrum, etiamsi sint alicuius insignis Collegiatæ, quia etiam ad huiusmodi Canonicatus obtinendos sufficit prima Tonsura, & quod quis attingat decimumquartum annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol.Garc. *d.part.7.cap.4.num.39.* & latiùs infrà dicemus.

Secundò amplia in dimidiis Portionibus, seu in- 22
ferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, provt resoluunt Gomez *de expectatiuis, n. 38.* Flamin. *de resignat.lib.2.quæst. un.117.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.5. num.98.& seq.* Gratian. *dict.cap.391.n.17.* Nicol. Garc. *d.cap.2.n.69.* Bellet. *d. §.3. num.26.* † Dimidiæ enim 23
Portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum nec illius ætatem requirunt, Nicol. Garc. *dict. cap.4. num 38.*

Tertiò amplia etiamsi beneficio simplici, aut Ca- 24
nonicatui Ecclesiæ Collegiatæ, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, parochialis Ecclesia vnita sit accessoriè, ex multis rationibus, & Iuribus ad ipsum suadentibus, quæ refero alio in loco; quarum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hanc ampliationem tenent Gemin. *in cap.1.n.12.de filiis Presbyt. lib.6.* Rebuff. *in tract.nominat.q.16.n.27.* Bellet. *dict.§.3. n.34.* Campanil. *dict.c.13.num.83.* Steph.Grat. *discept.forens. c.273.n.47. & cap.591.n.16. & 17.* Zerol. *part.1.verb. Canoni, §.3.* Anton.Fabric. *in praxi benef.tit.de benef.in Cathed.n.8.* Squillante *de priuil.cleric.c.4.n 56.* Alzedo *dict.part.2.c.6.n.35.* Azor. *d.c.3.q.14.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloss.5.§.7.n.18.* & de hac veritate hucusque nemo dubitauit.

Quartò amplia Capitulum Sede vacante posse, 25
sicut Episcopum, huiusmodi dispensationes impertiri, provt resoluunt Nauarr. *consil.31. incip. An Capitulum Sede vacante, sub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt. in nouis.* Campanil. *d.c.13.n.81.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundo quæro,* Zerol. *in praxi Episcopali, part.2. verb. Capitulum, vers. tertio pag. 28.* me citato *in hoc loco* Diana *part.4.tractat.2.resol.64. in fine,* Lotter. *d.lib.2.q.48.num.141.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c.47.num.17.* Licèt contradicat Parif. *consil.136.* incip. *Stante defectu, n.2.vol.4.*

Etenim Capitulum Sede vacante dispensare in 26
iis

is potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent Henriq. *in sum. lib. 14. de irregular. c. 20. §. 1.* Gutierr. *canon. lib. 1. cap. 3. num. 10.* Sayr. *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. n. 84.* Cened. *ad Sext. collect. 4. num. 3.* Molin. *de iustitia, tractat. disput. 11. num. 5.* Cardus *in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.*

27 Quin etiam generalior suppetit ratio, quòd Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis. Syluest. *verb. Capit. §. 2.* Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante part. 1. capit. 3. n. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de deuolut. à num. 57.* Nauarr. *cons. 44. num. 1. de temporibus ordinat. & consil. 7. de filiis Presbyter.* Flamin. *de resignation lib. 7. q. 23. n. 11. cum seq.* Suar. *de cens. disp. 7. sect. 2. n. 4.* Molin. *d. disp. 11. n. 1. 3. & 10.* Gutier. & Sayr. Cardos. *d. locis* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. dec. 357. n. 4. in prima edit. & res. 305. n. 4. in 2. edit.* vbi dicit, quòd Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quàm voluntariæ.

28 *Primò* limita non procedere suprapositam resolutionem, nisi ad vnicum obtinendum beneficium: cum illegitimis enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, vt probat *dict. c. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6.* vbi Gemin. *num. 8.* tenent Zerola *in praxi Episcopali p. 1. verb. Ordo, circa finem.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. c. 3. q. 12.* Auila *de cens. part. 7. disp. 3. dub. 6. concl. 2.* Nicol. Garc. *d. c. 2. n. 50. & part. 8. c. 3. n. 4.* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. n. 146.* Squill. *de priuil. cleric. c. 4. n. 49.* Filliuc. *tract. 41. c. 4. sub n. 5.* Alphons. à Leone *dict. q. 4. praxi 6. n. 82.* Quamuis contrarium videantur sentire *glos. a. in cap. final. de filiis Presbyter. lib. 6.* Selua *de benefic. part. 3. q. 12. n. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 201. n. 156.* Nam verius est, quod supra resoluimus, quia illegitimus cum quo dispensatur ad beneficium, non potest nisi vnicum obtinere, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 51. n. 6. & 11.*

29 *Secundò* limita in Dignitatibus, vel Personatibus, etiam sine cura, ad quos solus Papa potest cum illegitimis dispensare. Ita colligitur ex *capit. fin. de fil. presbyter.* gloss. *verb. beneficium in d. cap. 1.* Henriq. *d. lib. 14. cap. 8. n. 10.* Auila *d. dubio 6. concl. 6.* Azor. *d. c. 3. q. 3.* & post Petr. Gregor. Molin. Ledesmam, Tolet. Sayr. Lessium, & alios resoluit Nicol. Garc. *d. c. 3. n. 53.* Lambert. *in tract. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. q. 9. art. 3. vers. Iduco duodecimò, n. 50.* Campan. *d. c. 13. n. 86.* Benedict. Ægid. *in tract. de priuil. honest. art. 16. n. 20. cum seq.* vbi *n. 23. vers. tertiò,* subdit tex. *in dict. c. fin* loqui in Dignitatibus & Personatibus, qui pertinent ad Ecclesiastica beneficia.

30 *Tertiò* limita in beneficiis requirentibus sacrum ordinem, ad quæ Episcopus nequaquam illegitimos dispensare valet. Ita gloss. *verb. tale in d. c. 1.* quam sequuntur *ibidem* Ioan. Monach. *n. 8. vers.* & idem Franc. *n. etiam 8.* Anchar. *n. 2.* Campanil *d. c. 3. n. 85.* quorum resolutionem dicit Azor. *d. cap. 3. quæst. 15.* intelligendam de beneficio, quod sacrum Ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil Iuris, & potestatis habet.

31 *Quartò* limita in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Episcopus dispensare, vt tenent Ioan. Monach. *in d. cap. 1 num. 7.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione super defectu natalium. n. 10. & seq.* & hanc sententiam (vt inquit Felin. *in cap. postulasti vers. 2. concl. sub n. 4. de rescript.*) videtur tenere Rot. Roman. *decis. 36. vel secunda incip. Noluerunt Domini, de filiis Presbyt. in nouis, aliàs 54. sub prima eod. tit. in antiq.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Canonia. § 3.* Anton Fabric. *in praxi benefic. tit. de benefic. Cathedral. n. 8.* latè Lotter. *d. q. 48. ex n. 153.* Marcell. Vulpe *d. cap. 47. n. 10.* Fr. Emman *in sum tom. 3. c. 38. n. 1.* Alz. *d. d. p. 2. c. 6. n. 35.*

32 Contrarium tamen, imò Episcopum posse cum illegitimo dispensare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent glos. *in dict. cap. 1. verb. beneficium* quam *ibi* sequuntur Ioan. Andr. *vers. in gloss. ibi dige sub num. 3.* Geminian. *num. 6.* Anchar. *num. 1.* Domin. *num. 7.* Franc. *n. 6.* Cald. *consil. 1. de filiis Presbyt.* Selua *de beneficiis part. 3. quæst. 61. in fin. verbis,* Azor. *dict. c. 3. quæst. 11.* Nauar. qui addit hanc opinionem esse communiter receptam, *cons. 3. incip. Multarum quæst. n. 4. de ætate & qualit. in antiquis, & cons. 4. de filiis Presbyt. in nouis* Torreblanca *dict. c. p. 13. num. 23.* Campanil *dict. cap. 13. n. 82.* vbi asserit decisiones Rotæ supra allegatas non negare licere Episcopis dispensare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclesiæ, sed dicere dispensationes ab Episcopis concessas iuxta formam *dict. c. 1.* minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch. bene aduertit *dict. cap. 1. n. 6 in fin* quasi procederent illegitimum habilitatum ad beneficium simplex non intelligi dispensatum ad Canonicatum, nisi fuerit expresse additum de Canonicatu, & insinuat Nauar. *vbi proximè n. 4. & cons. 2. n. 5. de filiis Presbyter.*

33 Sed hæ contrariæ opiniones fœdere distinctionis componuntur; prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non posse Episcopum cum illegitimis dispensare, procedit de Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 24 de reform. c. 12.* quo attento omnes Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis requirût aliquem ex sacris Ordinibus, ad quos cum non possit Episcopus cum illegitimis dispensare, ex adductis per Lotter. *dict. q. 48. ex n. 147.* sequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ sibi illos habent annexos. At verò secunda opinio procedit de Iure antiquo & ita distinguunt Majol. *de irregular. lib. 1. cap. 8. n. 11.* Zerola *in praxi Episcopali part. 1. verb. Canonicus §. 3.* Sayr. *de cens. lib. 6 cap. 11. n. 13.* Auila *eod. tract. part. 7. disp. 1. dub. 6. notab. 3.* Henriq. *lib. 14. cap. 8 § 10. ad fin.* Less. *de iustitia lib. 2. cap. 34 n. 86.* Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 65* & assentire videtur Campanil *d. c. 13. n. 85.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 4. n. 52. cum seq.* Lotter. *dict. q. 48. num. 173.*

Vltimo limita in beneficiis paternis; non posse enim Episcopum dispensare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui, probat *cap. cum electorem, de filiis Presbyt.* & tenent. Vasq. *in opuscul. de benefic. c. 3. §. 1. dub. 6* latè Lotter. *d. q. 48 ex n. 174.* Nicol. Garc. *part. 7. c. 3. à n. 6.* Molfes. *d. tract. 6. c. 7. n. 19.* reprobantes opinionem Syluest. & Angeli asserentium, vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cum illegitimo; eandem opinionem tenet Less. *de Iustit. lib. 2. c. 34. n. 89.* Layman. *in sum Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. c. 14. n. 5.* Alphons. de Leone *dict. q. 4 praxi 6. n. 83.* qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, siue legitimè, siue illegitimè fuerint procreati.

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? Vide Dianam *resol. moral. p. 2. tract. 2. resol. 64.* Vtrùm virtute Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 6.* possit Episcopus dispensare in illegitimitate quando est occulta ad Ordines maiores, & beneficia Curata? in quo dubio nouissimè Ioan. Machado *in d. tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. num. 4.* ita ait, *Si quando la illegitimidad es occulta pueda entonces el Obispo dispensar para*

Ordines

Ordines maiores y todos beneficios, disputant tambien los Dotores. Muchos mas communente lo niegan, como son Suares, Sayro, Marchino, fundados en que la facultad que goza por el Concilio es para dispensar en la irregularidades ocultas, que nacem de delicto, pero esta de la ilegitimidad no proviene de delicto sino de indecencia. Mas no obstante esto Auila, Coninch, Layman, Diana y otros defienden que si, fundados en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cause en la persona alguna indecencia, con todo esto intrinsecamente pende del delito de los padres, &c.

34 Quæri opportunè potest, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget? In qua quæstione negatiuam partem amplexa est Rota Roman. *in Hispalen. Canonicatus, decis.* 780. *lib. 3. part. 3. diuers.* vbi decisum fuit teneri se clericum per litteras probare, & dispensationem teroouentem defectum natalium antecessisse Facit etiam quod dispensationem allegans illam probare tenetur, cum non præsumatur, prout tenent Bellam. *cons.* 10. *n.* 43. Mascard. *de probat. consil.* 523. *sub num.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *q.* 132. *sub n.* 72. Surd. *cons.* 235. *num.* 32. Sed stat pro contraria parte decisio eiusdem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *decis. secundam, incip. Voluerunt Domini, siue* 136. *n.* 8 *de filiis Presbyterorum in nouis.* in qua decisum fuit non probandam, & verificandam elapso triennio dispensationem allegatam pro illegitimo: contradicit etiam generica resolutio. Anchatan. *cons.* 117. *propè finem,* vbi præsumptionem exoriri ex longa possessione beneficij, ac dispensationem intercessisse defendit, quod etiam tenet Flores de Mena *variar. qq. lib.* 3. *q.* 23. *num.* 52. Item hanc partem sequitur Gomez *super regul. Cancell. de triennali q.* 10. *vers. nec obstat*, vbi decisiune Rotali resolutum attestatur regulam ipsam de triennali iuuare, etiam execrabilem ita quod liceat execrabili allegare dispensationem, si triennio possedit.

Verùm in hac contrarietate Campanil. *dict. cap.* 13. *numer.* 107. asserit præfatam Rotæ decisionem in illa *Hispalen Canonicatus* subsistere tantùm respectu proprietatis, hoc est, validitatis, seu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem respectu possessionis clericatus, seu beneficij; regula enim de triennali non operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus duntaxat, vt à simili ex pluribus decisionibus comprobat idem Campanil. *dict. cap.* 13 *num.* 111. Tamen ne litibus vel aperiatur, aut dissentionibus, detur locus, si decennio saltem aliquis illegitimus in beneficio steterit, vel beneficia incompatibilia possederit in præsentia sui superioris credendum est iustum titulum, & dispensationem obtinuisse, cum credendum non sit vnum, vel plures Antistites sæpiùs visitantes possessori annuisse, nisi viderint dispensationem, alioquin prohibuissent inhabilem ministrare, siue incapacem obtinere beneficia, aut sine titulo, vt optimè infert Rota *decis.* 4. *incip. Fuit conclusum, num.* 8. *part.* 2. *diuers.* & faciunt quæ tradunt Flamin. *de resignat lib.* 3. *quæst.* 6. *n.* 74. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. dec.* 701. *in* 1. *edit.* & *res.* 593 *in* 2. *edit.*

35 Vlteriùs curiosus quæret lector, an Episcopus possit dispensare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure, Abb. Sylu. Lambert. & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 5. *num.* 4. & 5. quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30 *n.* 149. Molfes. *in sum. Theolog. mor. tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 27.

36 Deinde postulabit aliquis, an dispensatos à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. possit aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo absque noua dispensatione? In qua quæstione dicendum est, quod cum obtinuns dispensationem ad beneficium simplex, dicatur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluit Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 98. poterit euentu de quo agimus, huiusmodi capax, & habilis per dispensationem factus ad alia similia simplicia ab Episcopo impetranda, dummodo Ius non resistat, vt sont duo simplicia beneficia. Ita in terminis Aloys. Ricc. *in praxi aurea res.* 64. Si verò à Papa dispensatus fuerit, vt possit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute dispensationis vnum fuerit assecutus, non poterit illo renunciato vigore eiusdem dispensationis alterum assequi, Cardos. *in praxi iudicum, verb dispensatio, n.* 19.

Vltimò quæro. Verùm si Episcopus promoueat 37
ad Ordines illegitimum, seu alium, qui de Iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispensasse? Quod non videatur cum eo dispensare nisi exprimat, dicendum videbatur, faciendo differentiam inter Papam & inferiores, quia Papa faciendo aliquid quod valere non potest propter aliquod Iuris impedimentum, nisi dispenset, videtur tacite dispensare, non autem Episcopi, nisi dicant se dispensare, doctrina est Abb. recepta *in cap. diuersis fallaciis, in cleric. coniug.* Nau. *consil* 4. *num.* 2. *de Simon.* & subdit Marcel. Vulpe *in praxi iudiciali fori eccles. capit.* 47. *numer.* 21. quod si illegitimus impetret dispensationem à Papa, vt possit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euanescit talis dispensatio, itavt mortua eius vxore vnica & virgine, possit virtute dictæ dispensationis promoueri ad Ordines sacros, & *num.* 22. aduertit clausulam illam apponi solitam in dispensationibus Apost. *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, non importare conditionem, sed instructionem, & eius defectum non vitiare dispensationem. Contrarium verò videtur verius ad notata per Oldrad. *cons.* 329. *num.* 4. & 5. & *cons.* 330. *per tot.* præcipuè *num.* 6. per text. *in l. fin. C. qui admitti ad bon. possess.* dum ibi dicitur quòd pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta *cons.* 402. *n.* 29. Roman. *cons.* 216. *n.* 7. vbi apostilla *verb. videtur*, & *cons.* 307. Majol. *de irreg. c.* 51. *n.* 8. Henriq. *in sum. lib.* 14. *c.* 17. §. 4. *lit. P*, Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 41. *sect.* 3. *n.* 4. Decius *cons.* 18. *num.* 24 *tom.* 1. Tiber. Decian. *resp.* 31. *num.* 8. *tom.* 4. Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, Alex. *cons.* 164. *num.* 8. *vol.* 7. Et hoc ideo, quia pariter consensus ex facto elicitur, ac ex verbis, *l. de quibus, ff. de legib.* ibi, *nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis*, &c *l. si auia, C. de iure delib. l. recusari*, & *ibi* gloss. *ff. de acquir. hæred.* imò facta potentius exprimunt hominum voluntatem, quàm verba, vt prædictis Iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. *discept forens. c.* 594. *num.* 20.

Denique dubitari potest an dimissi à Superiori- 38
bus ex Societate IESV, & eiecti ab alia Religione, reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, itavt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimissos ex Societate existimo non incidere in pristinam irregularitatem ex defectu natalium, vt post Suar. & Sanctarel.

resolui

resoluimus *de iure Ecclesiast. lib.1. cap.42. num.192.* Quicquid aliter teneat Turrian. *de censur. lib.9. disp. 71. dub.2.* quem videtur sequi Diana *part. 4. tract. 2. resol.66.* Quoad eiectos (quicquid innoluant Doctores) ex declaratione *sacra Congreg. sub d. e 21. Sept. 1624.* sunt perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, ac moderandi.

ALLEGATIO XLVI.

Episcopus an possit cum illiteratis ad Ordines dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris indiget Ecclesia Dei per quos totus mundus illuminetur.*
2 *Ecclesia semper amat sapientes.*
3 *Scientes præsumuntur à vitiis abstinere.*
4 *Ignorantia est mater omnium errorum.*
5 *Illiterati penitus non possunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur caco.*
7 *Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest.*
8 *Illiteratus asinus nuncupari solet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus est magis odiosus quàm homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit.
10 *Irregularis est illiteratus.*
11 *Illiteratura defectus est omninò indispensabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammatica habente, & spem addiscendi in futurum ostendente.*
14 *Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conscientia possunt ab Episcopo ordinari.*

1 ECCLESIA Dei indiget litteratis viris, quibus regitur, & sustinetur, *cap. super specula, de præbendis, cap. cum ex eo,* & ibi Ioan. Monach. *num. 1. de elect. in 6.* Abb. *in cap. de multa num. 6. & 7. de præbendis.* Carol. de Grassis *in tract. de effect. cleric. in prælud. à num. 63.* Felin. *in cap. si quando num. 7.* vbi Nauarr. *except. 16. num. 5. de rescript.* Hieron. Giach. *in cons. syndicatus, num. 67. & 81.* Perett. *ad extrauag. ambitiosæ, verb. ex quibus Ecclesia, n. 11. de rebus Ecclesiæ non alienan.* Rodoan. *de spol. quæst. 9. §. vlt. num 20. cum sequentib.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. cleric §. 4. num. 8.* Rot. *in vna Meliten. Canonicatus 9. Martij* 1595. coram *Illustrissimo D. meo Cardinal. Millino,* impressa per Marchesan. *de omissionibus par. 1. §. 2. pag. 611.* Per quos totus mundus illuminatur, *c. fin. de Magist. dict. cap. cùm ex eo, de elect. in 6. gloss. verb. viris litteratis, in extrauag. Execrabilis, de præbend.* Flamin. *de resignat. lib. 4. cap. 11. num. 17.* Carol. de Grassis *d. prælud. num. 88.* ob idque dicuntur radij Solis, & Stellæ, *auth. habita,* & ibi Bald. *num. 12. C. ne filius pro patre,* Mandos. *in reg. 16. Cancel. quæst. 15.*
2 *num. 3.* Vnde † Ecclesia ipsos semper amat, *cap. Episcopus 41. dist. 1. c. multi,* latè & eleganter Marc. Anton. Geniens. *in practicabilibus Eccles. quæst. 621.* ac illis fauet Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. 3. num. 78.* multaque priuilegia concedit Carol. de Grassis *dict. præl.*
3 *num. 89.* quia † ratione scientiæ, qua sunt decorati, præsumuntur abstinere à vitiis, *c. cùm à iuuentute, §. quis præterea, de præsumpt.* & quemadmodum scientia est mater virtutum, *cap. præsenti num. 1. q. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. q. 91. n. 20.* nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 12. n. 1. ibi, de donde resulta que siempre derecho presume que los estudiosos y letrados son virtuosos, &c.* ita † ignorantia est mater omnium errorum, 4
c. ignorantia c. si laicis 38. dist. cap. nisi cum pridem, §. pro defectu, de renunciat.

Et hinc fit quòd Episcopus cum maiori parte Capituli potest statuere, vt quilibet Canonicus de suis præbendis conferat alicui pauperi scholari studenti certam quantitatem singulis annis in subsidium; Abb. *in cap. vlt. num. 2. de his quæ fiunt à maiori parte Capit.* Bolognet. *in auth. habita, num. 387. C. ne filius pro patre,* Bottæ. *de Synodo Episcops in 3. part. concl. 17. n. 6. col. art. 1.* Rebuff. *de priuileg. scholast. priuil. 42.* quos refert, & sequitur Rot. *in Meliten. Canonicatus 9. Martij 1595.* coram *Illustrissimo D. meo Card. Millino,* impressa per Marchesan. *de commission. p. 1. §. 2. pag. 611. in vlt. impress.* ob quæ semper existimaui, studia, & lucubrationes, quas cum summa omnium vtilitate in lucem edideram mihi non parum vtilitatis allaturas in hac Curia Matritensi, quam à septem annis inhabito; sed cum in mala tempora bellis vndique infesta aduentus hic meus inciderit, minimè admiror quin Iura sileant, & libri non perquirantur; nam, vt inquit Plutarchus *in vita Caij Marij. Inter armorum strepitum leges non audiuntur;* provt cum refert D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tr. de Viris illustribus noui Orbis in vita Ferdinandi Cortes, cap. 7. obseru. 3. pag. 116.*

Peccat enim, qui non habet scientiam sufficientem ad illud officium, quod appetiuit, *c. non est putandum, in fine 1. q. 1.* Iacob. de Graff. *d. c. 11. num 23.* culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, *l. culpa est. ff. de regul. Iuris, c. non est sine culpa, eod. tit. lib. 6.*

Penitus igitur illiterati non possunt fieri clerici, 5
cap. præcipimus 34. distinct. cap. illiteratos, & ibi *gloss. 138. dict. cap. si quis 77. dict. c. fin. de ætate & qualit. cap. fin. de tempor. ordin. in 6.* Bern. *in pract. crimin. cap. 18. aliàs 21.* Nauar. *in cap. si quando, except. 11. num. 45. & 50. de rescriptis,* Menoch. *de arbitr. casu 425.* Lambert. *de iurepatron. part. 1. lib. 1. art. 24. quæst. 9. num. 2.* Pacian. *de probation. lib. 2. cap. 34. num. 79.* Gutier. *Canonic. lib. 1. cap. 26. num. 37.* Henriquez *in summ. par. 2. lib. 14. cap. 8. num. 11.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 4. num. 2. & quæst. 11. num. 17. cum sequentib. & lib. 5. q. 3. num. 70. cum sequentib.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. num. 41. cum sequentibus.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg 9.*
à n. 7. † Illi enim comparantur cæcis, *cap. post translationem, §. item si quis, de renunt.* 6
† Et sunt nulli in Ecclesia Dei, *cap. congregato,* & ibi Bald. *num. 4. de elect.* 7
Nec in ea placere possunt, *cap. illiteratos 36. distinct. c. ignorantia, 28. dist. cap. quia frater 7. quæst. 1.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 2. n. 72.* & asini nuncupari solent, Ioan. Monach. *in c. ex eo, de elect. in 6. & in cap. sicut, num. 10. de verb. signific. eod. lib.* Perett. *vbi supra num. 13.* Rodoan. *d. quæst. 9. §. fin. num. 21.* quinimò non veniunt appellatione hominum, sed iumentorum, Gomez *in reg. de annal q. 47. in fin.* † Et 8
sunt magis, quàm homicidæ, Thom. Acti. *de ludo scacchorum, quæst. 8. num. 28.* & Flamin. *d. quæst. 3. num. 90.*

Illiteratus omninò dicitur, qui prima Grammati- 9
cæ rudimenta non didicit, Præpos. *in cap. 1. num. 2. post med. 39. distinct.* Rota Roman. *diuers. part. 2. decis. 16. num. 3.* Carol. de Grassis *in d. prælud. num. 137.*

& ſeq. Flamin. *d.queſt.4. num.2. cum ſeqq.& d.queſt.3. num.70.cum ſequentibus,*Majol.*de irregul. lib.1.cap.32.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon.rub 5. cap.5. num.1.* vel qui legere,& ſcribere Latinè neſcit,Azor.*d.par.2. lib.6.cap.6.q.3.*Garc.*part.7.cap.7.num.15.* Caſtr.Palao *in oper.moral tom.2. tract.13.diſp.4.punct.6. num.9.* & quoad propoſitum in ordinato ad primam Tonſuram dicitur talis,qui neſcit legere, & ſcribere;ad minores verò, qui Latinam linguam non intelligit; ad Subdiaconarum & Diaconarum,qui Latinè non ſcit, & quæ legit,minimè intelligit;Sacerdotium,qui non benè legit contenta in Miſſa, nec mediocriter ſaltem intelligit. Colliguntur hæc ex reſolutis per Sanch. *in opuſc.moral.lib.7.c.1.dub.45.n.3.cum ſeqq.* Irregularis enim is dicitur ; nam inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu litteraturæ, *c.præcipimus,ver.aut ignorantem litteras,36.diſt.c.vlt.de æt. & qual.* Thom. Valaſc *d. alleg.9.n.11.* Auila *d. cenſ.p.7. diſp.4.dub.1.* Nicol.Garcia *de benefic.p.7.cap.7.n.19.*Viuald.*in candelabro aureo part.2.tit. de irregular.* §.1. Toiet.*in ſum. c.58.verſ.irregulares ex defectu animæ.* Rebuff. *in tr.de pacificis poſſ.n.226.*Gonzal. *dict.gloſſ.4.n.41.* Flamin.
11 *d.q.3.n.89.* † Eſtque omnino indiſpenſabilis,Rebuff. *de pacificis poſſeſſ.n.264.*& Flamin.*d.q.4.n.2.* nouiſſimè Ioan.Machado *d. docum.12.n.5.* vbi citat Villalob.contrarium tenentem.

Quare Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum omnino illiterato, vt tonſuram etiam ſuſcipiat, reſoluunt Rebuff. *in praxi tit.de clericis à quibus,& quomodo creentur,num.28.* Bernard. *in pract.cap.21.*Sanch.*d. lib.7.c.1.dub.45. n.2.* nec in ſcientia requiſita ad alios Ordines minores, vt per Nauar.*in c.ſi quando,except. 13.n.7.de reſcript.*Salzed.*ad Bernard.d.cap.22.verſ.diſpenſare* Sanch.*d.dub.45.n.14.* Et quod plus eſt,tenet Turrec.*in cap.ſi in laicis diſt.38.*non poſſe Papam diſpenſare vt omnino illiteratus promoueatur ad Sacerdotium,quia eſt contra Ius diuinum,refert Sanch.
12 *d.dub.45.n.2. in med.* † Litteraturam enim Iure diuino requiri videtur probari ex illo Oſeæ Prophetæ *cap.34.* ibi, *conticuit populus,eo quod non habuerit ſcientiam,quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi,* referunt poſt alios Iacob.de Graffiis *in aureis deciſ.part.2.lib.1.c.11.num.22.* Petr. Gregor. *in praxi benefic.cap.37.n.5.ad fin.* Bernard. *in pract.c.21. n.6.*Viuald.*d.tit.de irregular.n.97.* Azor.*d.part.2 lib.6. c.6.queſt.4.colum.685.* Flamin.*lib.4.q.4.num.7.* Carol. de Graſſis *d.prælud.n.64.*Thom.Val.*d.alleg.9.num.10.* nihilominus tamen ſi de facto illiteratus ordinetur, perdit characteré,Bernard.*d.c.21.n.21.verſ.ſi autem carens.*Iacob de Graſſis *in aureis deciſ.part.2 lib.1.c.11. num.19.*Thom.Valaſc.*d.alleg.6.n.30.*quia in ordinandis ſcientia requiritur, non ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti, Sanch. *in opuſc. moral. lib.7.c.1.dub.45.n.1.* nam quod dicunt Doctores aliqui quòd defectus litteraturæ Iure diuino reprobatur, non eſt referendum ad Ius diuinum naturale, æternum atque immutabile,ſed ad Ius diuinum poſitiuum,& ex cauſa diſpenſabile, vt probat Lotter. *de re benef.lib.2.q.50.à n.17.*ſuccurruntq; plura exempla diſpenſationis huiuſmodi, vt de Anacorita ad Sacerdotium per ſanctum Flauianum Epiſcopum Macedoninum, de ſancto Antonio Anacorita pariter ad Sacerdotium promoto, cuius meminit Auguſt. *lib.1. de doct. Chriſt.in prol.*de Spiridone etiam ad Epiſcoparum Cypri de quo Caſſiodor. *tripartita hiſtor.lib.1.c. 10.& 11.*quorum meminit Majol.*de irregul.lib.1.c.32. n.5.& 6.* vbi *ſub n.10.* refert aliud exemplum de Sanctulo Presbytero,qui nec prima elementa litterarum, nec legis decem præcepta cum calleret,Presbyter tamen erat, excuſatoremque ſuæ illiteraturæ habuit Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem eſſe,indeque eundem Sanctulum totam legem in Dei ac proximi dilectione ſeruaſſe.

Verùm ſi ordinandus aliquod principium Gram- 13
maticæ habuerit,aut modicum quid ſciat,& oſtendat ſpem addiſcendi in futurum, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia minor ſcientia ſufficit quando adeſt ſpes addiſcendi in futurum. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ.n.215.& dict.tit. de clericis n.28.* Henriq. *d.c.8. §.11.propè finem,*Salzed.*ad Bernard. d.c.21.litt. D. in nouiſſ.edit.* Menoch. *de arbitr.caſu 425.n.58.*dum ait poſſe Epiſcopum arbitrari magis expedire Eccleſiæ ſi Ordines conferat ei,qui etſi adhuc Latinam linguam non intelligit, eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis,Sanch.*d.lib.7.c.1.dub.45.n.13.* Lotter. *d.lib.2. q.50.n.23.& 24.* remiſſiuè Mar.Alter. *de cenſ.tom.2. diſp.16.de ſuſpenſ.cap.1. verſ.ſecundo in fine,* Gonzal.*d. gloſ.4.n.80.cum ſequentibus.* Vnde Alciat. *de præſumpt. reg.2.præſ.3.& lib.1.de verborum ſignific.pag.16.* quem refert Thom.Actius *de ludo ſcacchorum quæſt.8.princip. num.82.* ex Innoc.& Iaſon.ſententia,affirmat propter futuræ doctrinæ ſpem multa contra Iuris regulas diſponi,Caſtr.Palao *d.punct.6.num.12.*vbi ſubdit quòd hac iuſta cauſa non intercedente ex diſpenſatione Epiſcopi prorſus illiterato beneficium nequaquam dari poterit.

Religioſi bene legentes, & cantantes, etſi in lin- 14
gua Latina aliqualiter deficiant, tuta & ſecura conſcientia poſſunt ab Epiſcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præſentari,vt ordinentur ; hi enim, regulariter loquendo,non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolemmodo ad aſſiſtendum Choro diuiniſque officiis & ad miniſtrandum Altari, faciendamque rem ſacram, remanetque in illis ſpes de comparanda tali ſcientia & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum propter continuam inſtructionem,quæ hiſce de rebus habetur in cunctis Religionibus, hanc ſententiam ex doctrina gloſſ.*verb.inſtructio,in c. legi 16.q.1.* tenent Sylu.*verb. clericus 2.n.1.*Iac.de Graſt. *in aureis deciſ.p.1.lib.3.c.2. n.24.*Maiol. *de irregular.lib.1.c.31 num.5.* Henriq. *in ſumm.lib.10.de ſacram. Ordinis c.16. in fine,* Portel.*in dubiis Regular.verb.Ordines ſacri,n.6.* optimè Miranda *in manuali Prælatorum tom.2.q.8.art.7. concluſ.1.* Menoch.*de arbitr.cent.3.caſu 425 num.58.* Peirinis *tr.2.de Relig.Prælato q.3.c.7. num.10.* nouiſſimè me citato *in hoc loco* Ioan. Machado 1. *tract. del perfecto Confeſſor lib.1.p.3.tract.17.docum.12.n.4.*vbi *n.6.*idem cum Villalobos ſentit quoad Canonicos & Cantores Cathedralium Eccleſiarum Hieron. Roder. *in compend. q. Regul.reſol.52.num.22.* Laurent. de Peirinis *tract.2.de Relig.Prælato q.3.cap.7. n.20.* Aloyſ. Bariola *in aphor. lit.R.verb.Regulares ad Ordines,* Diana *reſol.moral.p.2. tract.16. reſol.29.& part.3.reſol.86. & p.4. tract.2. reſ.74.*Lotter. *d. lib.2.q.50.n.25.& 26.* idem Peirinis *tom.1.priuileg.Minimor.conſtit.26. Leonis X.n.25.* Lezana *in ſum.q.Regul.c.14. num.24;* Villalob. *in ſum.m. tom.1. tract.21. dub.34 num.5.* Licèt autem gloſſ.*dict. verb.inſtructio,* teneat quòd in Monacho bonitas, & non ſcientia ſit neceſſaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent eſſe ſcientia ornati,cum diſtinctione ſuprapoſita, Iacob. de Graſſis *in d.part.1. lib.3. cap.5. n.10.* Carol. de Graſſis *in tract. de effectibus cleric.in prælud. num.64.* Nam quo rudiores ſunt, tantò magis laborare debent, vt quod expetunt ad finem perducant, pulchra enim,& præclara ſunt difficilia,vt dicebat Plato,& illud plus diligitur, quod laborioſius quæritur, Ioan. de Lignano *de amicit.* §.4. *num.3.* refert Thom. Act. *de ludo ſcacchorum,quæſt.4. num.31.*

ALLEGA

Allegatio XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promoto per saltum.

SVMMARIVM.

1 *Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis.*

2 *Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrere irregularitatem.*

3 *Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.*

4 *Beneficium obtinere non potest per saltum promotus.*

5 *Episcopus vigore priuilegij sibi concessi à* Trid.sess 24. de reform. cap.6. *potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministrauerint.*

6 *Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministrauerit, potest per Episcopum dispensari.*

7 *Procedit non solùm in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantum.*

8 *Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione quamuis in minoribus administret.*

9 Sixti V. Constitutio *declaratur.*

10 *Suspensio quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscepit.*

11 *Promotus per saltum quando prætermissum Ordinem, recepit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in suscepti, & ad superiores ascendat.*

12 *Dispensatio promotis per saltum à Concil. concessa, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem, Ordinem, nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorem omissum recipiat.*

1 QVi per saltum, & præpostero ordine se promoueri fecit, incurrit suspensionem ab exequutione susceptorum, & ministrando fit irregularis; ita per text. *in cap. vnic. de cler. per salt. promot.* Concil. Trid. *sess.23. de reform.cap.14. ad fin.* resoluunt Abb. *in c.vni n.4. & 5. de clerico per saltum promoto,* vbi Hostien. *n.4.* Sylu. *verb.irregularitas n.13.* Greg Lop. *l.28. verb. no deue tit.6.p.1.* Salzedo *ad Bernard.in pract.c.24.lit.C,* Henriq. *in sum p.2.lib.13.de excomm.c.35.propè fin.lit.* P, Nauar. *in man.c.27.n.242.* Tolet. *in sum.lib.1.cap.71.* Suar. *tom.5.de censuris disp.31.sect.1.à n.44.* Auil. *eod.tr. p.7.disp 9.dub.2.* Fr. Emman *in sum.tom.2.c.17.n.7.cum seqq* Molfes. *in sum.Theologia moralis tr.2.c.18.num.15.* Campan. *in diuersitoriis Canon rub.10 c.vnico n.4.* Bonac. *de censur.disp.7.q.3.punct.4.n.5.* Mar. Alter. *de censur. tom.2 disp.10.c.5. ver.verùm tota difficultas, & vers respondeo,* Fill *tract.17.c.5 q 8.n.92.* me citato *in hoc loco* idem Bonac. *de censur.extra Bull.disp 3.q.1.punct.2.n.1.*

2 † Quamuis per saltum promotum fieri statim irregularem asserant minus bene Majol. *de irregul. lib.4. c.12.* Vgol. *eod.tr.c.38.§.1.n.1.* Petr. Ledesma *in sum.de sacramento Ordinis c.60 concl.8.diffic.2.* Zerol. *in praxi Episc.p.2.verb.irregularitas,§.3.pag.15.* Valentia *tom.4. disp.3.q.19.punct.3.* Sayr. *de censuris lib.7.cap.10.n.39.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles.dec.318.in prima edit. & res.276.in 2.edit.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitentialis lib.20.n.191.* † Is tamen per saltum, etiam Sacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis quia per se non pendet ex charactere inferiori, Abb. *dict.c.vni.n.4.* Henriq *lib.14.c.6. §3. in prin.* Mar. Alter. *d.c.5. vers.de eo qui ordinatur,*
Bonac. *d.punct 2.n.4.* Sed † beneficia ei, eum sit suspen- 4
sus, conferri non possunt, ac per consequens præsentatio & prouisio ad eius fauorem facta non subsistit, & fuit resolutum per Rot. *in Melten. Abbatiæ 24. Ianuar.*1590. coram *D.Gipsio*, refert Garc. *de benefic.p.7. c.14.n.3.* & in terminis Rebuff. *tract. de pacif.poss.n.130.* Flamin. *lib.4.q.2.n.100.* Carol. de Grassis *de effect.cleric. effectu 25.n.4.*

Sed à quo valeat dispensationem obtinere, qui per 5
saltum fuit promotus, dubium est præsentis quæsiti, In primis secure tenendum illum posse per Episcopū dispensari, etiam postquam ministrauerit, si delictum sit occultum, vigore priuilegij sibi concessi in Trident. *sess.24.c.6.* Ita Henriq. *lib.14.c.6.n.5.in fine.* Vgolin. *de censur c.39.n.3.* Suar. *tom.5.disp.42.sect.3 n.5.* Coninch. *disp.18.dub.5.n.43.* Sayr. *d.c.10.n.37.* quos refert Bonac. *d.punct.4. n.5. in fine,* Campanil. *d.cap.*
vni.n.6. secluso tamen d. priuilegio, generaliter etiam 6
statuit Concil. Trid. *sess.23. de reformat.c.14. in fine,* † Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltum, si non ministrauerint in Ordine suscepto, quod intelligit Mat. Alter. *dict.c.6. vers hoc loco,* siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simpliciter lo-
quitur. † Quod etiam verum est non solùm in pro- 7
motis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus siue omnibus, siue vno tantùm, vt refert decisum Armendariz *in addit.ad recopil. legum Nauarræ l.1.tit.18. l.7.de Episcop.n.53.vers.item.* & tenent Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori eccles.c.8.n.15.* Molfes. *in sum.Theologia moralis tr.2.c.3 n.25. & c.18.n.16.* nouissimè Diana *moral.res.p.5 tract.10.res.29.*

Vnde à contrario sensu apertè constat prohiberi 8
id facere cum eo, qui ministrauit nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, eo quod simpliciter loquitur tex. ille *in d cap.14.* & ita vigore Concilij concludendum est semper indigere Apostolica dispensatione, qui saltem in Ordinibus insignitus ministrauerit, & tenent Maiol. *de irregul.lib.4.cap.12. n.2.* Salzed. *ad Bernard.d c.24.in addit.lit. D,* Sayr. *de censur.lib.4.cap.24.n.26.* Filliuc. *tract.17.cap.5 num.92* Homobon. de Bonis *de exam. Ecclesiastico par 2.tract. 12.cap.3.q.15 resol.5.* Aloys. Ricc. *in decision.Curiæ Archiep.Neapol dec.150.n.5.part. 4.* Filliuc. *tract.17.cap.5. num.92.* Mat. Alter. *d.cap.5.vers hoc in loco, & in vers. respondeo,* admitti censet contra Nauar. *cap.27.n.242.* † Episcopum cum ordinato per saltum, si antea ministrauit in Ordine suscepto, non posse dispensare, quæ vt exerceat actus Ordinum, nec vt ascendat ad superiores, vnde nequibit Episcopus dispensare tam si ministrauit in Ordine malè suscepto, quàm si ministrauit in Ordine prætermisso, & id cōtingere potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel postquam illum assumpsit, sed ante legitimam dispensationem, nam cū esset suspensus ab illius receptione, postquam illum suscepit sine dispensatione, manet suspensus ab illius executione: quare si in illo ministret, nō poterit amplius Episcopus cum eo dispensare: nam irregularitatem contractam per talem vsum Episcopus non potest tollere, cum nullibi ei concedatur neque etiā auferre potest

Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annum 1150. refert Francisc. de Pisa *en la descripcion de la imperial ciudad de Toledo lib. 5. c. 7. in fine*) retulerunt Bernard. & Salzedo *in pract. cap. 31. in nouiss. edit.* Nauar. *in manual. c. 27. n. 241. vers. tertio*, Flamin. *de resignat. lib. 1. q. 17. n. 5. cum seqq.* Fr. Emman. *in summ. part. 2. cap. 14. ad finem*, Rebuff. *ad l. Barbarius n. 10. ff. de officio Pratoris*, Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. quest. 13.* Suar. *tom. 5. disp. 31. sect. 1. in princip. & num. 7.* Vgolin. *de censuris, cap. 40.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 27.* Bonac. *eod. tract. disp. 7. quest. 3. punct. 4. n. 8.* Molfes. *in summ. Theologia Moralis tract. 2. cap. 17. n. 24. & 25.* Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 27. vers. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. n. 69.* latè Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. p. 1. punct. 10.* Filliuc. *in quest. moral. tract. 19. n. 76.* Mat. Alter. *de censuris tom. 2. disp. 9. cap. 1. vers. secundò dubitari*; vbi asserit hunc probabiliter ignorantem abdicationem absque culpa contrahere suspensionem ab Episcopo dispensandam, quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti, sed impedimentum ne recipiatur: addit ideo necessariam fuisse dispensationem, quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alteri conferre.

Quoad locum & dignitatem Episcopus renuntiare dicitur quando quoad iurisdictionem officium & vsum Ordinis Episcopalis renuntiat, vt declarat Bonac. *d. punct. 9. num. 4.* & tunc cum Episcopus huiusmodi abdicauerit à se vsum ordinis Episcopalis quantum in se est, meritò Ecclesia talis Ordinis vsum impedit in recipiente; Bonac. *d. n. 4. in fin.* Quod procedit etiamsi sacros Ordines à tali loco & dignitate renunciante quis recipiat de licentia proprij Episcopi, Suar. *d. disp. 31. sect. 1.* Majol. *d. lib. 4. cap. 20. num. 6.* Bonac. *d. punct. 9. n. 5.* vbi *num. 7.* resoluit renunciantem Episcopatui in dubio censeri illi renunciasse quoad locum tantum, & *n. 8.* tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renonciauit dignitati, esse validam quoad substantiam, & *num. 10.* quod talis Episcopus ex vi text. *in d. cap. 1.* præcisè non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines, & *n. 12.* quòd Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo, qui dignitati renunciauit, non afficitur ista suspensione.

2 Sic etiam Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id sciuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui, Mascard. *de probat. conclus. 648. n. 46.* Paul. Çomitol. *respons. moral. lib. 6. quest. 58. num. 11.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quest. 10.* Henriquez *in summ. lib. 14. cap. 6. §. 6.* Valer. Reginald. *d. lib.*
3 *30. num. 190. vers. quarta.* † Secùs verò si hoc sciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit, Majol. *de irregul. lib. 4. cap. 22.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quest. 2. num. 96.* Carol. de Grassis *de effect. clerical. effect. 15. num. 29.* vbi *n. 30.* idem resoluit de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit; non tamen recipit vsum, & executionem Ordinis, vt dicit text. sic intelligendus *in cap. ordinationes 9. quest. 1. & in cap. 1. de schismat.* ibi, *Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæresiarchis factas, & ordinatis ab eis irritas censemus*, id est, quantum ad vsum, & executionem Ordinis, consonant tex. *in cap. fraternitati, eodem tit.* & *in c. Daibertum, 1. quest. 7. & in c. conuenientibus, in fine vers. Constantinus Episcopus eadem causa, & quest.*

Vnde cum huiusmodi Ordinatis dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeant 5
alia ordinatione, & hæc dispensatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Episcopis Ordines receperunt, & obtineri potest post dignam pœnitentiam ab Episcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, ex *dict. c. ordinationes*, ibi, *nisi probare valuerint, si cum ordinarentur eos nesciisse damnatos*, scilicet Episcopus, vbi glos. *verb. nisi probare*, notat inde sumi † argumentum pertinere ad eum, 6
qui allegat ignorantiam, illam probare sequuntur Menoch. *de præsumpt. lib. 3. quest. 23. num. 10.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quest. 90. num. 105.* vbi *n. 106. & seq.* resoluit quòd probatur per iuramentum, & signis, ac coniecturis.

Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt 7
à solo Romano Pontifice dispensari poterunt, sed si ordinatio fieret ab hæretico, vel schismatico, non seruata forma Ecclesiæ, tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit, sed neque ipsum characterem, vt probatur *in c. qui perfectionem, iuncta glos. verb. plenitudinem, 1. q. 1.* Bern. *in pract. cap. 29. in fine, in nouiss. edit.* Sot. *in 4. dist. 25 quest. 1. art. 1.* Majol. *de irregular. lib. 4. cap. 22.* Bonacina *dict. punct. 10. numer. 7.*

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico, vel schis- 8
matico per metum cadentem in constantem virum, excusetur à prædicta suspensione, ita vt dispensatione non egeat? In qua quæstione Nauar. *in man. cap. 27. num. 241. vers. quarto*, videtur tenere talem suspensionem non incurrere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinarem, ex eo quia hæc suspensionis pœna non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & absque culpa, igitur cum ipse ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit, sequitur, taliter ordinatum à suspensione non excusari, maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. *dict. vers. quarto*, tenet huiusmodi suspensionem incurri ordinatum ab hæretico, vel schismatico denunciato per *Extrauag. ad euitanda.* Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur si Ordo recipiatur ab hæretico, seu schismatico etiam notoriè, & manifestè, nisi per sententiam nominatim sit denunciatus, vt probatur *in dict. cap. ordinationes*, ibi, *ordinationes, quæ ab hæresiarchis nominatim excommunicatis factæ sunt.* Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem Nauar. *d. c. 27. n. 35. vers. nota tertiò, & cons. 10. num. 2. de hæret.*

Vnde ordinatus siue scienter, siue ex ignoran- 9
tia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, aut quauis alia censura innodato, executionem Ordinis non recipit, sed indiget dispensatione, glos. *verb. quondam in cap. ab excommunicatis, 9. quest. 1.* gloss. *in cap. si qui à Simoniacis, 1. quest. 1.* gloss. *verb. ignorantia in capit. 1. de ordinatis ab Episcop. qui renunc. Episcop.* gloss. *verb. dispensare in cap. cum illorum, de sentent. excommunic.* Bernard. *in practic. capit. 18. numer. 3.* Couar. *in cap. alma Mater. part. 1. §. 6. numer. 6. vers. nihilominus*, Majol. *lib. 4. de irregul. cap. 16. numer. 3. & 25.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 69.* Sà *verb. suspensio, numer. 7.* Suar. *de censur. disput. 31. sect. 1. num. 61.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 1.* Mar. Alter. *in simili tract. tom. 2. disp. 9. capit. 2.* Filliuc. *tract. 17. numer. 80. & tract. 20. capit. 7. quest. 6. num. 199.* Bonacina *dict. disp. 3. quest. 1. puncto 10. num. 1.* quia cum suspensus, vel excommunicatus

nicatus non habeat vsum Ordinum, ideo illum alteri conferre non potest, argum. text. *in cap. Daibertum 1. quæst. 7. & in cap. qui perfectionem 1. quæst. 1.* tum etiam, quia cum hæc suspensio non sit pœna, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam rationem eandem sententiam sustinent Suar. *de censur. disp. 31. sect. 2. n. 62.* Filliuc. *in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. c. 5. num 81.* Quicquid contrarium teneant Torrian. *de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 2.* & Diana *moral. resol. p. 5. tract. 10. resol. 39.*

10 In hac suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, &c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat *d. cap. 1.* & sicut ipse excommunicatus, ministrans à solo Papa est dispensandus, glos. *verb. penes ipsos, in c. presbyteros 50. dist.* ita qui sciens, vel scire debens (quod par est *l. quod te, in fine.* vbi glos. *ff. si certum pet. l. qui fundum, §. sciens ff. pro emptore*, cum citatis à Stephano Gratiano *disceptation. forens. c. 194. n. 1. & in libello de principiis vtriusque iuris lit. S, n. 2.*) ab eo ordinatur, fit particeps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur *in cap. vlt. de apost.* tenent Syluest. *verb. irregularitas §. 9. vers. septimo quæritur*, Majol. *dict. cap. 25. num. 1.* Bernard. *dict. cap. 28. num. 3.* Couar *dict. §. 6. num. 6.* Suar. *d. sect. 1. n. 63.* Bonacin. *dict. puncto 9. num. 8.*

11 Amplia etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso, per vim, aut metum cadentem in constantem virum, per tex. *in cap. constat multos 1. quæst. 1.* vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium suspenduntur; ob nullum enim metum lex est violanda, *cap. sacris, de his, quæ vi*, & debet taliter ordinatus omnia aduersa potius ferre, quàm Episcopo excommunicato communicare in Ordinibus suscipiendis, *c. Inquisitioni, de sent. excom.* Quam ampliationem tenent Majol. *de irreg. lib. 4. c. 25. n. 2.* Suar. *dict. disp. 31. sect. 1. n. 62.* Bonacin. *d. punct. 1. n. 5.* Contra Syluest. *in summ. verb. irregularitas §. 9. vers. 2.* Nauar. *d. c. 27. n. 244. vers. 4.* Alter. & Auil. negantes talem affici hac suspensione.

12 Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordines suscipiat, illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpæ, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem. Ita Alphons. à Castro *de potest. legis pœnal. lib. 2. c. 15. conc. 3.* Panorm. Fr. Emman. & Coninck citati à Bonac. *d. puncto 9. n. 4.* Contra Couar. Bernard. Suar. Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert, & sequitur Bonac. *vbi proximè*, asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excusare ab ista suspensione.

13 Vnde postquam sic ignoranter ordinatus, sufficientem habuerit notitiam quòd Episcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vsu Ordinum quousque dispensationem obtineat, quam post dignam pœnitentiam ab Episcopo præuia causæ cognitione impetrare poterit, arg. *c. 1. & 2. de ordin. ab Episc. qui renunt. Episcop.* gloss. *verb. dispensatione in cap. fin. de apost.* Quicquid aliter sentiat Bonac. *d. puncto 10. n. 8.*

14 Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum Ordines ab huiusmodi Episcopo suscepit, à proprio Prælato dispensari potest, Bernard. *in pract. c. 8. lit. C, in fine*, Mar. Alter. *citato loco dub. 2. ad finem*, quamuis Bonacin. *dict. puncto 10. in fine*, existimet hunc deberi dispensari à Papa.

15 Vtrùm Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspenso, &c. afficiatur hac censura? Affici tenet Bonac. *dict. punct. 10. num. 6.* etiamsi nesciuerit consecrantem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis Majol. *dict. c. 22. n. 2.* Mar. Alter. *dict. tom. 2. disp. 9. c. 2. col. 4. vers. dixi autem*, Suar. *d. disp. 31. sect. 1. n. 65.* Bonac. *loco proximè citato*, vbi *n. 8. vers. secundo*, post Mar. Alter. *dict. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers. 3.* resoluit Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspenso obtinuit, dispensandum esse à summo Pont. eo quòd Episcopus semper indiget Papæ dispensatione, quia immediatè subiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiscopo. Nec refert quòd possit Episcopus absoluere ab excommunicatione Iuris non reseruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet, Couarr. *in cap. alma mater, part. 1. §. 6. n. 6. vers. nec quicquam in contrarium* absoluit enim Sacerdos ab homicidio, *capit. Deus qui, de Pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, *cap. 1. de sentent. & re iudic. lib. 6.*

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamis an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ species triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia nō cadit super infidelem tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretatiua cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretatiuam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens.*
6 *Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à se solo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouerit.*
9 *Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem.*
10 *Bigamus fit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus.*
11 *Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum consummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non potest beneficia consequi.*
18 *Bigamus si ordinetur, characterem recipit.*
19 *Episcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat?*
20 *Bigamia vera irregularitas solo iure Pōtificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ speciebus potest dispensare.*
22 *Episcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.*

23 *Secun-*

23 *Secunda super hoc sententia refertur.*

24 *Tertia super hoc sententia refertur.*

25 *Prima verior, quæ in certis casibus limitatur.*

26 *Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit.*

27 *Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.*

Triplex à Doctoribus solet communiter bigamiæ species assignari, vera scilicet, interpretatiua, & similitudinaria, de quibus Maiol. *de irregul.*
1 *lib.1.cap.32.num.3.* Nauarr. *in man.cap.25.num.195.* Iacob de Graff. *in aureis decis. lib.4.cap.27. num.38.* Ceual. *commun. contra commun.q.558.* Sanch. *de matrim.lib.7.disput.83.num.2.* Thom.Valasc. *tom.1.alleg.41.num.9.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic.fori Eccles. cap.45.num.5.* latè & nouissimè Trasmiera *de polygamia q.3.lib.1.* Quamuis glos. *verb.in bigamis in cap.2. de bigamis*, duas solas priores bigamiæ species confetat.

Vera bigamia contrahitur, quando qois verè duas vxores legitimè duxit, easque carnali copula cognouit, *cap.deinde, cap. Acutius 26.dist.* Couar. *in Clem.si furiosus part.1.§.2.num 5.* Milis *in suo repertor. verb. bigamus verus*, Tolet. *in instruct. Sacerdotum lib.1. cap.70.* Viuald. *in candelabro aureo part. 2. vbi de irregularitate bigamia*, Maiol. *de irregularit. lib.1.cap.33.num.2.* Villadiego *eod.tract. cap.13.* Vgolin. *eod.tract.cap.56.§.1. ad finem*, Zerol. *in praxi Episcopali part.1. verb.bigami*, Brunor. à Sole *in locis commun.verb.bigamus 2.* Farinac. *fragment.criminal.part.7.litt.B.num.113.* Sayr. *de censur. lib.6.cap.3.num.25.* Valent. *tom.4.disp.7.& 19.punct.5.* Molin. *de Iustit.tom.4.disp.67.num.4.* Rebel. *de obligat. iustit.part.2.lib.3.de Matrimon.quæst 20.num.4.* Sanch. *de Matrimon.lib.7.disp.83.num.8.* Coninch. *de Sacram. & censur.disp.18.dub.11.num.102.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici rub.11.c.6.num.3.* Nicol.Garc. *de benefic part.7.cap.6.num.15.* Bonac. *de censur.disp.7.quæst. 2.punct.5.num.2.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.2.quæst.8.art.2.in princ.vers.3.* Thom. Valasc. *dict. alleg.41.n.10.* & nouissimè Trasmiera *d.q.3. num.2.& quæst.4.num.1.lib.1.*

2 Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quòd in baptismo quidquid in veteri homine gestum est, solutum apparet, vt *in dicto cap.deinde*, & sentit Abb. *in cap. gaudeamus n.16. de diuortiis*, & non solum conferi gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verùm etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, D.Thom. *q.69. art.2.* Pezant. Coninch. & Nugn. *ibidem*, Bonac. *de Sacram.disp.2.q.2.puncto 7.num.5.* Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, au vtramque habuit vxorem secundum citatos *n.1.* qui prædictæ obiectionis permultas tradunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congessit glos. *verb. inter peccata, in d.cap.deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D.Ambros. *lib.1.officiorum, & lib.10.epist.82.ad Vercellen.* quòd culpa non lex lauacro tollitur, atqui non iterare coniugium legis est præceptum quoad suscipiendos Ordines: ergo Baptismus nequit coniugium, legemve auferre, sed tantùm peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Fusc. *de visitat lib.2.cap.28.n.7.* Cardin. Bellarm. *in controuers. Cath.tract.at.2.de clericis cap.24.vers.contra verò*, Campanil. *d.cap.6. num.4.* Bonac. *de censur.disp.7. quæst.1. punct.5.num.13.*

3 Nec obstat quòd infidelis non sit subditus Ecclesiæ, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamiæ incurrenda, respondetur enim cum Suar. *tom.5.disp 49 sect.4.n.14.* bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum iam baptizatum, nam Ecclesia hunc facit irregularem ob iudicium incontinentiæ, ex eo quòd contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obstat quod infidelis occidens alium iustè, vel iniustè tempore infidelitatis, non est irregularis; nam respondetur hoc ita fuisse à iure constitutum, quòd irregularitatem homicidij non imposuit nisi ob patratum post baptismum, *cap. si quis viduam 50.distinct.cap.si quis post baptismum, 51. distinct.* Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptismum vnà cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia: qui defectus æquè inuenitur in Matrimonio ante baptismum, ac post illum inito, ita Sanch. *dict.lib.7.disp.83.num.9.*

Interpretatiua bigamia ob id dicta quod à vera 4
bigamia partim deficiat, partim vero illi assimiletur; & secundum alios interpretatiuus bigamus ita dictus quasi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diuiserit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterij ream carnaliter cognoscit. Tertius quando quispiam duo init & consummat Matrimonia, alterum de Iure, idest, validum, alterum de facto, idest, irritum, siue priori coniuge viuente, siue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, idest, ambo irrita; de quibus infra sigillatim à nobis agendum erit.

Primus ergo bigamiæ interpretatiuæ modus est, quando quis vnicam, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap.si quis viduam, cap. præcipimus 34.dist.cap.quisquis 84. dist* Nauarr. *cons.1. num.2. de bigamis*, Gregor Lopez *l 4.verb.que sea tit.1. part.3.* Henriq. *lib.12.c.6. §.10.* Flamin. *de resign.lib.5. q.3.n.191.* Sanch. *dict.lib.7.disp.84.num.7.* Nicol.Garc. *d.cap.6.n.15.* Campanil. *d.cap.6 n.5.* Bonac. *d punct.5. n.5.vers.interpretatiua*, Valer. Reginald *in praxi fori pœnitent lib.30.n.85.in fine*, Beller. *disquisit.clerical part.1. tit de disciplina clericali §.6.n.1.* Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y cura de Almas lib.1.p.3.tract.17. docum.3.n.7.* Thom. Valasc. *d.alleg.41.n.12.* Trasmiera *d.tract.de polygamia q.4.n.14.lib.1.* Etiamsi huiusmodi viduam inualidè duxerit (loquimur de eo, qui nec professus, nec in Sacris constitutus est.) Ita Nauar. *in manual.c.27.n.195.& d.cons.1.in vtraque edit.* Henriq. *dict. cap.6.num.9. in fine, & in comment. litt.Y*, Fr. Emman. *tom.1.summa c.158.concl.4.* & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *dict.disp.84.n.11.& n.12.* resoluit non incurri irregularitatem si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, iuxta Ecclesiæ præscriptionem, quamuis in foro conscientiæ non sit tale.

Hoc etiam primo modo incurritur interpretatiua 6
bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam, *cap.maritum 33. distinct.cap.qui aliquo 31.dist.* Nauar. *in manual.c.27.n.195. vers.interpretatiua est*, Rebuff. *de pacificis possess.n.193. vers quintus*, Flamin. *dict.q.3. n.192.* Campanil. *dict.cap.6.n.6.* Sanch. *dict.disp.84. n.7.* vbi *num.8.* resoluit ab hac irregularitate excusari

contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam; quia censuræ nunquam incurruntur ob solam intentionem deficiente facto. Vnde in hanc bigamiæ interpretatiuæ speciem incidit ille, qui nubit fœminæ ab alio prius cognitæ, etiamsi ignorauerit eius corruptionem; Syluest. *in sum. verb. bigamia* *n.4.* Auil. *eodem verb. n.2.* Sanch. *dict. disp.84.n.3.* Thom. Valasc. *d. alleg.41.n.13.*

7 At vero si ipsemet vir ducat fœminam à se solo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoueri detineretur; nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diuiserit carnem suam in plures; censetur etiam virum diuisisse ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non diuisit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit. Ita *glos. fin. in dicto cap. debitum, de bigamis* glos. *verb. desponsata in cap. qualis 30.q.5. & verb. contraxerunt in c. vnic. de clericis coniug. in sexto*, & vltra Ordinarios citatis Iuribus Conar. *in Clemen. si furiosus part.1.§.2.n.2. in fine*, Nauar. *d. num.195.* Henriq. *d. cap.6.§.10.* Fr. Emman. *d. tom.1. sum. c.158.n.3. conclus.2. in fine*, Viuald. *in candelabro aureo part.2. vbi de irregularitate bigamiæ n.4.* Campanil. *d. n.6.* Sayr. *de censur. lib.6. cap.4. num.17.* Bellet. *dict. §.6 n.28.* plures, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.84. num.14.* nouissimè Trasmiera *d.q.4. à n.3.* nouissimè Machado *d. docum.3. num.8.*

8 *Secundus* bigamiæ interpretatiuæ modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant tex. *in cap. si vnius, & in cap. si laici 34. distinct.* Nauar. *d. num.195.* Maiol. *de irregularis lib.1. cap.33.n.6.* Viuald. *vbi proximè num.5.* Matiens. *ad tit.1. in rub. glos.1. num.102. lib.5. nouæ recopil.* Veg. *in summ. part.1. cap.38. casu 2. & in espejo de curas cap.12. num. 299. & cap.14.n.37.* Tolet. *in summ. lib.1. cap.66.* Henriq. *lib.12. cap.6.n.10.* Fr. Emman. *in summ. tom.1. cap. 158. conclus.3.n.4.* Rebuff. *de pacificis possessoribus, n.184. vers. sexto*, Flamin. *d.q.3. num.189.* Suar. *tom.5. disp.49. sect.3.n.15. & 16.* Sanch. *dict. lib.7. dist.84. num.15.* Nicol. Garc. *dict. cap.6.n.16.* Belet. *d.§.6.n.39.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1.q.106.n.3.* Bonac. *d. disp.7.q.2. punct.5. n.12. vers.3.* Campan. *d. cap 6.n.7.* Villalob. *in sum. tom.1. tract.21. diffic.31. num.6.* Diana *part.4. tractat.2. resol.40.* Thom. Valasc. *dict. alleg.41. num.14.* Transmiera *d.q.5. num.91.*

9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebat esse virginem, fit bigamus; nam in præsentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *cap. vltim. 15. quæst. 1.* Quare ita tenent multi ex supra citatis, & vltra eos Conarr. *dict. part.1.§.2. num.2. vers.3.* Humad. *leg.5. super glos.33.n.2. dit.5. part.1.* Cornejo *in 3. p. D. Thomæ tract.5. de irreg. disp.10. dub.2. q.4.* Villalob. *tom.1. sum. tract.21. diffic.31.n.6.* Hurtad. *de censur. disp.2. de irreg diffic.13. num.49.* Turrian. *eod. tract. lib.9. disp.70. dub.2.* Auila *in simili tract. part.7. disp.8. dub.1.* Diana *part.4. tract.2. resol.41.* vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledesma contrarium tenentes nouissimè Ioan. Ma-

10 chado *d. docum.3. n.8.* † Idem quoque dicendum est, quamuis illa coactè cognita commisisset adulterium, nam, etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præcisa excusat fœminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia. Ita docent gloss. *verb. virgo in cap. nemo 32. distinct.* vbi Turrecr. *art.1.n.1.* Maiol. *dict. cap.33. num.6.* Viuald. *d. part.2. v. i ae irregular. bigamiæ, num.7.* Henriq. *lib.12. de matrimon. cap.6.n.10.* Campanil. *d. cap.5.n.7.* Sanch. *dict. num.15. in fine.* Diana *vbi supra.* Tandem idem dicendum est, etiamsi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulsus, vt tenent Nauarr. *in man. cap.16.n.27.* Viuald. *c. p. rt.2.* vbi *de irregul. bigamia, n.6.* Conarr. *d.§.2. n.2. vers. quarto*, Flamin. *d.q.3. n.189.* Gutier. *Canon. lib.1. cap.25. num.15.* Maiol. *d. cap.33. n.7.* Sanch. *d. disp.84. num.17.* Bonac. *n.12.* Campanil. *d. cap.6.n.8.* vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras prouincias peragrauit, longissimoque tempore à patria abfuit, ita vt probabiliter ferè omnes suspicati sint ipsum mortem cum vita commutasse; quare præcedente iudicio Ecclesiæ, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio redierit, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à iudice compulsus iterum illi iungi, nam profectò bigamus erit, de quo etiam Sayr. *lib.6.c.4. num.19.* Bonac. *d. disp.7.q.2. punct.5. num.11.* † *Tertius*, 11
& *quartus* interpretatiuæ bigamiæ modus est, quando quis duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. *in cap. nuper, in fine, de bigamis*, nam iste talis effectus est ad duo matrimonia ineunda, & ex parte sua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod sit inualidum. Ita Nauarr. *cap.27.n.15.* Maiol. *d.c.33. num.3.* Henriq. *d. cap.6.n.6.* Trasmiera *d.q.4.n.13.* Campanil. *d. cap.6. n.9.* nouissimè Ioan. Machado *d. docum.3. num.11.* plures quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.84. num.3.* vbi *num.4.* resoluit irregularem esse, qui vera vxore nondum cognita, eàque superstite ad aliud de facto matrimonium transit, illúdque consummans, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoscat.

Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum 12
vna & corrupta, nequaquam credendus est bigamus, *cap. pen. de bigamis*, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice rem habuit, *cap. fraternitatis 34. dist.* Duo namque coniunctim per necessaria sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & vsus venereus subsequens, Sanch. *dict. lib.3. disp.83. num.3. & 6.* vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione intra vas fœmineum, sed in solo foro externo ob præsumptionem perfectæ culpæ. Vnde † consequens est multiplicitatem 13
matrimonij rati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius consummationem, *c. vlt.34. dist.* Sanch. *d.l.7. disp.83.n.5.* Bonac. *d. punct.5.n.5.* vbi *n.6.* dicit multiplicia sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsequuta sit copula.

Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia in- 14
curratur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamuis successiuè, & subsequenti copula consummatum, non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamuis postmodum ipse fornicator aliam & virginem sibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propositæ dubitationi responsionem tradidit plures afferendo rationes diuersitatis, gloss. *verb. cognitam in d.c. debitum*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod scilicet consensus matrimonium ineuntis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum coniugem, atque ita ipsamet contrahens est quasi terminus à quo: is autem cum quo contrahit, est quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis consen

consensus: sed nullus actus sortitur speciem à termino à quo, sed à termino ad quem; vitium ergo corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui matrimonij non debet ipsi nocere, vt bigamus efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Majol. *d. cap.* 33.*n.*3. *vers.altera, in fine.* Couar.*d.*§.2.*n.*3.Vgolin.*de irregularit.cap.*56.§.3. Tiraquel. *in l.*1. *co nub.n.*35. plures alios refert Cencd. *ad Decretal.collect.*166.*num.*4. *vers.item,* quibus adde Sayr.*cap.*4.*n.*13.Suar.*d disp.*49.*sect.*3.*n.*9. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnitent.lib.*30. *num.*86. Bonac.*d. punct.*5.*n.*7. *vers. rogabis,* Sanch. *de Matrimon. lib.*7. *disp.*84.*n.*9. Gutier. *eod.tract.cap.*107.*n.*11. *vers ratio.* Campanil. *d. cap.*6. *n.*11. Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin.Bellarmin.*in controuers.Catholic. tract.*2. *lib.*1.*de clericis,cap.*24. *vers.at hoc*, vbi asserit quod si ipsa ratio subsisteret, certè qui duxerit secundam vxorem, & virginem, bigamus non esset; nam vitium nullum est in hoc matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri; ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipsum virum. Quare ipsemet Card. Bellarm. aliam subdit rationem affirmans prohibitum esse Ordines suscipere, qui duxit fornicariam, noo quia bigamia oritur ex illo matrimonio, sed quia sic placuit Ecclesiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit, *cap. quotquot.* 124.27. *quæst.*1.ex ea ratione, quia adstrictus voto solemni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia quamuis autem secundum, scilicet carnale inualidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel sacro Ordine, quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, iudicatur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum. Ita Nauar. *in manual. c.*17. *num* 195. *vers.similitudinaria,& conf.*1.*n.*7. *vers.ex quibus de bigamis,* in vtraque edit. Couar. *dict.*§.2. *num* 2. *ver.tertio,* Flamin. *d.quæst.*3.*num.*190. Vgolin.*d.cap.*56.§.3. *n.*4. Sanch. *d.lib.*7.*disp.*85.*num.*11. Bonac. *d. punct.*5. *n.* 2.*vers.bigamia,*Nicol.Garcia *d.c.*6.*n.*15. Transmiera *d.tract.de polygamia q* 3.*n.*5. *cum seq.* Campanil.*d. cap.*6.*n.*12.Bellet.*d.*§.6.*n.*40. nouissimè Ioan. Machado *d.docum.*3.*num.*12. Quod idem procedit, quamuis Clericus in Sacris constitutus cum virgine & vnica contrahat; per text.*in c.*1. *& 2.qui clerici vel vouentes,* vt docent *glos.fin.in c. sanè Sacerdotes, de clericis coniugatis,* Suar.*de censur.tom.*5. *disp.*46.*sect.*6. Coninch. *disp.*18. *dub.*11.*n.*102. Auila etiam *de censur.part* 7. *disp.*8.*dub.*1 Præpos.*in* 6.*part.quæst.*5. *de irregul.dub.*7. *num* 136.Cornejo *in* 3.*part.D.Thomæ tract.*5 *de irregul. disp.*10.*dub.*2.*q.*5. & plures, quos refert, & sequitur Sanch.*d.disp.*85.*n.*5.vbi *n.*10. asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris constituti, aut professi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. *in sum.tom.*1. *cap.*158.*nu.pen.* Henriq. *d. cap.*6.*num.*11. Quamuis Hurtado *de censur.disp.*2.*de irregul diffic.*13.*n.*47. & Turr. *eod.tract.lib.*9. *disp.* 70. *dub.*3. existimauerit bigamiam similitudinariam non contingere quando clericus sæcularis in Sacris matrimonium contrahit.

16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium specierum excluditur à clericatu, *cap.*1. *& per totam* 26. *dist. c. maritum* 33. *dist.c.præcipimus, & c.cognoscamus* 34. *dist. c. quicunque, & c. non confidat* 50. *dist.c.*1. *&* 2.45.*dist.c.à multis, de ætate, & qualit.c.*1. *de bigam.* Bernard.*in pract.cap.*16. cum citatis à Bellet. *dict.*§.6.*n.*1.† Sicut prohibetur ordinari, ita pari- 17
ter Ecclesiastica consequi beneficia, Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib.n.*193.Corras.*de beneficiis part.*3. *cap.*4.*n.*2. Sayr.*d.lib.*6.*c.*5.*n.*9. Auil.*de censuris part.*7. *disp.*8.*dub.*1. Nicol. Garcia *dict. cap.*6.*num.*1. *&* 2.& propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam esse obseruat Nauar. *cons.*3. *num.*1. *de bigamis*, Flamin. *d q.*3. *n* 192. etiamsi accedat Episcopi consensus, Azor. *instit.moral part.*2.*lib.*6.*cap.*4.*quæst. vndecimo*, character tamen clericalis non tollitur per bigamiam, sicut firmat Butr. *in cap. Ioannes num.*17. vbi quòd clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *num.*18.*in fine,de cleric.coniug.* & eandem opinionem sæpius amplexa est. Rot. & signanter *in Veronen.pensionis* 23. *Februar.*1600. coram *Cardin. Lancellotto, & in Cæsar augustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram *eod.* in quibus dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur, quòd licet per bigamiam clerus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu, quoniam *c.*1.*de bigamis lib.*6. non dicit quòd bigamus non sit clericus, sed solùm quòd est nudatus omni priuilegio, refert & sequitur Rota *in Ferrarien.pensionis* 14.*Iunij* 1624.coram *bonæ mem. Remboldo.*

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitionem 18
characterem recipit, non tamen Ordinum executionem habet, sic intellecto tex. *in cap.si quis viduam* 32. *distinct.* reiecta restrictione glos. *verb. dispensare in fin. in c.*3.*de bigamis*, vbi tantùm in suscipiente minores Ordines characterem conferri asserit. Nec obstat tex. *in c. quicunque* 50.*dist.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita dispensatione; vt insinuant verba eiusdem tex.ibi, *hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam,* &c. Incurrit etiam sic ordinatus pœnam priuationis Tonsuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuscunque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine sacro, cum iam non possit viuere vt laïcus. Ita Vgolin.*dict.cap.*56.§ 5.*n.*3. Sayr.*d.lib.*6.*c.*5.*num.*2. *&* 4.Bonac.*dict.punct.*5.*in fine.*

Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, in- 19
currit suspensionem annalem ipso iure à collatione eiusdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon à celebratione, vt per Nauar. *cons.*3.*n.*2.*sub tit de bigamis*, quia deponi insuper potest à potestate, & officio ordinandi, iuxta *cap.*3. *de bigamis*, gloss.*verb.successores,in c.nullus pœnitentem* 55.*distinct.* additio verò ad dictum *cons.*3. Nauar. attestatur *à Sacra Congregat.Concil.* decisum Episcopum non posse Ordines bigamis conferre; si autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipso iure: & quidem de dicta pœna suspensionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus est Canon: nam *cap.eos, & cap. vltim.de tempor.ordinat. lib.sexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, iuxta vulgaria Iura: nec *dict. cap.nullum pænitentem*, ponit talem pœnam suspensionis à missando; vnde potest intelligi quod non sit lata ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colligitur ex illis verbis, *ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari,* quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam, cum delictum in iudicio probabitur. Ita Nicol.Garc.*d.cap.*6.*à num.*8.vbi *num.*11. admonet quod quamuis ex noua Const. Sixti V. contra cleric. male promotos à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret; illa est iam redacta ad terminos Iuris communis, & Concil.Trident. per aliam Clem.

VIII.

VIII. prout ipse Garc. asserit *p.2. cap.5. num.70.*

20 Hæc bigamiæ irregularitas solo iure Pontificio inducta est, cuius contrarium non inducit text. *in cap. 2. de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis dispensare, quia verbum *licet* ibi importat difficultatem, non autem impossibilitatem quare absque dubio tenendum, † ex eo, quia solo iure Pontificio inducta est, posse Summum Pontif. in ipsa dispensare, vt asserunt D.Thom. *in 4. dist.27. quæst.3. in corpore*, & *ibi* Rich. Palud & alij gloss. *verb. fiat, in c. lector. 34. dist.* Couar. *in Clem. si furiosus par.1. §.2. n.4.* Nauar. *in man. cap.27. n.197.* Azor. *instit. moral. part.2. lib.6. cap.4. quæst.7.* Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.2. cap.8. n.34.* Salzed. *ad Bernard. cap.16. vers. dispensare.* Ludou. Miranda *d. quæst. 8. art.1. conclus.1.* Henriq. *lib.12. cap.6. §.11.* nouissimè Marcel. Vulpe. *in d. praxi cap.45. num.8.*

21 Vtrùm autem Index laïcus possit cognoscere si clericus bigamus sit? Negatiuam partem tenent Alex. *cons.149. vol.6.* Lotter. *de re benef. lib.3. quæst.36. num. 73.* Diana *resol. moral. part.4. tract.1. resol. 71.* Quicquid contrarium resoluat Gabr. Pereira *de manu Regia part.2. cap.24. num.3.*

22 Principalis huius allegationis quæstio hinc opportunè petit, an Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua possit dispensare? In qua tres potissimas inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior tenet Episcopum non posse dispensare cum huiusmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam Tonsuram, aut beneficium etiam simplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib. 6.* desumptum ex Concilio generali Lugdunensi interdicit bigamis in minoribus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram clericalem, nec committit dispensationem Episcopo: tum quia hoc idem iudicat generalitas Concil. Trident. *sess.23. de reformat. cap.17.* & Episcopus nequit in Decreto generalis Concil. dispensare, vt dixi *alleg.33. num.25.* Quare hanc sententiam tenent Greg. *l.5. verb. dos mugeres, tit.5. part.1.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap.45. à num.10.* Couar. *in Clem. si furiosus part.1. §.2. num.4.* Flamin. *d. quæst.3. num.196.* Tolet. *in sum. lib.1. cap.26. num.8.* Humada *l.5. gloss.33. num.3. tit. 5. part. 1.* Salzed. *ad Bernard. cap.16. verb. dispensare*, Villalob. *in summ. tom.1. tract. 21. diffic.31. num.13.* Turrian. *de censur. lib.9. disput.7. dub.5.* Bellet. *d. §.6. num.41.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part. 1. decis. 331. part.4.* Diana *part.4. tract.2. resol.72.* & secundum hanc sententiam fuisse decisum in *Sacra Cardin. Congreg.* testantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.2. tit.19. de foro comp. num.16.* Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.6. num.5.* Piasec. *in praxi noua Episc. part.1. cap.1. num.60.* Franc. Leo *d. cap.6. num.36.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis tract.6. cap.7. num.28.* Ricc. *d. part.4. decis. 331. num.8. in fine*, Barthol. de Vechis *in praxi nouitior. disp.9. dub.15. num.2.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.2. disp.7. quæst.3. num.2.* D. Felician. de Vega *in d. §. de adulteriis num. 141. cum seqq.* nouissimè *me citato in hoc loco* Ioan. Machado *in tract. del perfetto confessor y cura de almas, lib.1. p.3. docum. tract.17. n.1. cum seqq.*

23 *Secunda* sententia ait non posse Episcopum dispensare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia simplicia, posse tamen concedere, vt inseruiat in Ordinibus minoribus antè susceptis, & vt beneficium simplex, quod ante possidebat, retineat. Ita Angel. *verb. bigamus num.8.* Abb. *in cap. super eo num.5. de bigamis*, Nauar. *in manual. cap.27. num.197.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom.1. lib.4. cap.7. in fine*, Valent. *part.4. disp.7. quæst.19. puncto 3. in 1. specie irregularitatis.* Fr. Emman. *in sum. tom.1 cap.158. conclus. 5. num.6.* Viuald. *in suo candelabro, part.2.* vbi *de irregular. bigamia num.34.*

24 *Tertia* sententia ait posse Episcopum dispensare, vt accipiat Ordines minores, susceptisque vtatur & quoad simplex beneficium. Ita D.Thom. *in 4. dist.27. q.3. art.3.* vbi Palud. *q.4. art.5. concl.4.* & Durand. *q.3.* gloss. *verb. dispensare in fine in cap.2. de bigamis*, Angel. *in floribus Theolog. part.1. vbi de matrim. q.1. art. vltim. difficult.1. conclus.2.* Petr. de Ledesma *de matrim. q.66. art.5. concl.3.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib.4. cap.27. num.38.* Borgas. *de irregul. part.5. tit. de bigamis num.8.* Henriq. *lib.13 cap.6. §.11.* Bonacina *de censuris disp.7. q.2. punct.5. num.15.* Azor. *institut. moral. part.2. lib.5. cap.10. q.2. & lib.6. cap.4. quæst.8. & 11.* Sayr. *de censur. lib.6. c.6. n.11.* Auila *eod. tract. part.7. disp.7. dub.4.* Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.2. quæst.8. art.2. concl.2.* Sanch. *dict. lib.7. disp.86. num.11.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib.1. q.106. num.5. & 6.* Cornejo *in 3. part. D.Thom. tract.5. de irregul. disp.10. dub. 1. q.5.* Ioan. de la Cruz *in direct. part.2. de irreg. dub.1. concl.1.* Alzed. *in praxi Episcop. p.2. c.6. num.52.* Ceuall. *commun. q.558.*

25 Verùm priori sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam quidem sequuta est *sacra Congreg. Concilij in Feretrana 13. Aprilis 1630.* in qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiamsi antea constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non posse mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret. Eam tamen limitarem, nisi necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificalia dispensare, vt dixi *alleg. 33. n.26.* Quare sic limitant Henriq. *d. cap.6. §.11.* Sanch. *dict. disp.86. numer.14.* Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto consurgente; qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultum, dispensare virtute Concil. Trident. *sess.24. de reform. cap.6.* Ita Henriq. *d. cap.6. in fine*, Sanch. *d. disp. 86. num. 13.*

26 Circa dispensationem in similitudinaria bigamia volunt quidem in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit; sic Majol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. num.7.* Alij è contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxerit; sic Palat. *in 4. dist.27. disp.4. colum.15.* & supponere videtur Henriq. *dict. cap.6. num.11.* dum ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit Ioan. Machado *d. lib. 1. p.3. tract. 17. docum.4. n.4. cum seqq.* Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. *Primam* partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendam, ne aliis aduersentur, text. *in cap. Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap.1. qui clerici, vel vouentes.* Secundum verò text. *in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis.* Ita docent gloss. *verb. dispensatiue in cap.1. & verb. in subdiaconatu in cap.2. qui cler. vel vouentes, & verb. dispensari, in c. nuper, de bigam.* Gomez *tract. tertium num.20. & 21.* Couar. *dict. part.1. §.2. n.2. vers. secundo*, Nauar. *cap.27. n.197. in fine*, Selu. *de benefic. part.4. quæst.7. numer.8. vers.13. & 14.* Borgas. *de irregul. part.5. tit. de bigamis, num.9.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom.1. part. 1. lib.4. cap.7. in fine*, Anton. Cuch. *lib. 4. instit. maior. tit.12.*

*tit.*12.*n.*188. Valent. *part.*4.*disp.*7. *q.*19.*punct.*3. *in* c. *specie irreg. in fine*, Sanch. *d.lib.*7.*disp* 86.*n.*22. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.*220. Fr. Ludou. Miranda *d. to.*2.*q.*8.*a.*2.*concl.*3. Coninch. *de Sacram.disp.*18.*dub.*11. *n.*121.*&dub.*14.*n.*112. Vgolin. *de officio Episcopi part.*2. *c.*57.§.4.*num.*3. Zerol. *in praxi part.*1.*verb. Irregularitas n.*7. Alzed. *d.part.*2.*c.*6.*n.*49. vbi *n.*50. respondet ad text. *in c.super, de bigam.* D. Feliciao. de Vega *in dict* §. *de adulteriis n.*147.

27 At verò si ex delicto occulto oriatur irregularitas hæc similitudinatiæ bigamiæ, poterit Episcopus dispensare, qoamuis clericus in Sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post sacrum Ordinem vel professionem, Aloys. Ricc. *d.resolut.*220. Sanch. *d. disp.*8.*n.*23.& *n.*22. resoluit posse Episcopum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinatiæ professi transeuntis ad matrimonium, quando professus est exemptus, si ex licentia sui Superioris subiiciatur Episcopo. Nam Prælatus Religionis circa suos Religiosos eisdem casibus dispensat, quibus Episcopus, Fr. Ludouic. Miranda *d.q.*8. *art.*2. Henriq. *d.cap.*6. *n.*11 *prope finem*, vbi etiam asserit, quod Abbas sæcularis oon dispensat, nisi ex consuetudine sibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores; nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, vt supra ostendimus *n.*22. ita nec ea gaudent Prælati Religionum. Quare sic in his terminis docens Fr. Barthol. de Vechis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp.*9.*dub.*15.*n.*2. nouissimè Ascan. Tamburin. *in tract. de iure Abbatum tom.*2.*disp.*17.*q.*3.*n.*2. Sigism. à Bononia *de elect.part.*2.*c.*4.*dub.*71.*n.*2. Diana *part.*4. *tract.*2.*resol.*63.

29 Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licet post Henriq. *in sum.lib.*12.*cap.*6.§.11.*in commento lit. Z*, scripserit Auil. *de censuris part.*7.*disp.*8. *dub.*4.*concl.*8. Religiosos dispensari posse in bigamia præfata ne dum à Superioribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis, ex concessione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verb. absolutio extraord. quoad fratres, num.*5. vbi conceditur tam professis, quàm nouitiis, vt quilibet eorum possit semel eligere Confessarium de huiusmodi obseruantia, qui audita eius Confessione pœnitentiam salutarem iniungendo obseruat eos, &c. & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi supra, cum hoc priuilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas est omnium grauissima, & non recipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis bigamiæ, sequitur super illam vigore memorati priuilegij dispensari posse.

Attamen contrarium iure optimo sostinent. Collect. priuileg. Mendican. *in compend. loco citato*, Nauar.
30 *cons.*84.*n.*1. *de Regularib. in nouis*, Fr. Emman. *in sum. tom.*1.*c.*158 *concl.*7. Fr. Barthol. de Vechis *dict. dub.* 15.*n.*2.*in fine*, Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regular. resol.* 16.*n.*14. Portel. *in addit. ad dub. Regularia verb. dispensare n.*5. Laurétius de Peirinis *de Relig. Prælato tom* 2.*q.*2.*c.*5.§.8.*n.* 99. Ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus, *c. in generali, de regulis Iuris lib.*6. non reseruata Principi, *cap. fin. de offic. Vicarij lib.*6. Roland. *cons.*1. *num.*147.*lib.*2. Osasch. *Pedemont decis.*29.*n.*5. Giouagn. *resp.*95.*num.*3.*lib.*1. at in specie facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus non extenditur ab bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt Nauar *sub tit. de homicid. cons.*38. *in nouis*, Viuald *in candelabro aureo tit. de irregul. n.*312. Fr. Emman *q. Regul tom.*1.*q.*24.*art.*15. & *tom.*2.*q.*105 *art.*1.*in fine* Fr. Emman. Miranda *in manuali Prælator. tom.*2.*q.*8.*art.*14.*concl.*5. Homobon. de Bonis *de casi us reseruatis part.*1.*c.*5 §. *quinto obseruandum fol.*100. Igitur, &c.

Super impedimento verò bigamiæ similitudinariæ poterunt Prælati Regulares cum nouitiis, ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra diximus, *n.*26. & 27. quod præter *ibi* citatos docent Suar. *de Relig. tom.*4. *tract.*8 *l.*2.*c*...*n.*11. Sigism. à Bononia *de elect. dub.*71. *n.*2. Aduertit D. Felician. de Vega *dict* §. *de adulteriis n.*117. quòd bigamia quælibet dispensari potest per Prouinciales Ordinis Prædicatorum in Indiis, virtute concessionis Apost. de qua ibi. 31

Verùm quia in hac materia dispensationis super bigamiæ irregularitate extat noua S. Rotæ Romanæ decisio, quæ plures decidit casus scitu dignissimos, ideò pro complemento huius secundæ partis eam hîc inserere operæ pretium duxi. 32

R. P. D. VIRILI.

Ferrariens. pensionis 21. Martij 1627.

ARGVMENTVM

Bigamus amittit priuilegia, sed non characterem indelebilem, bigamiæ verò incursui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præuentiuam, ac derogationem, cap.1. de bigamis, lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiastica persona illa dicitur, quæ habet primam Tonsuram*, & num.2.
3 *Prima Tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis.*
4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, potest insimul stare.*
5 *Dispensatio præuentiua, & præseruatiua remouens de medio obstaculum Canonis inducentis bigamiam, impedit incursum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non solum præseruatus clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.*
6 *Habilis de iure communi, & ex dispensatione Papæ idem est.*
7 *Habilis de Iure idem est, quod ex priuilegio tam in odiosis, quàm in fauorabilibus.*
8 *Dispensatio clerici ad bellum præseruat ab irregularitate.*
9 *Iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis.*
10 *Concilia generalia indigent expressa derogatione.*
11 *Dispensatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus dispensationis attendi debet, licet vt præuentionis executionis, & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione.*
12 *Pensiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*
13 *Dispensatio antecedens præseruata, subsequens tollit.*

14 *Papa*

14 *Papæ voluntas declaratur ex inscriptione.*
15 *Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illæsum ad effectum dispensatum.*
16 *Transactionis pensionis casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas.*
17 *Clericatus impressus indelebilis remanet post bigamiam.*
18 *Papa quando plenarie legitimat, vel cum derogatione obstantium, remouetur omnis macula natiuitatis.*
19 *Bigamiæ incursui, & denudationi exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem* cap. 1. de bigam. lib. 6.
20 *Papa vere dispensat in defectibus Iuris positiui, & non ficte disponit, ita ut vere & proprie semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis.*

SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones concessit; vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translationes suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali Tonsura insignitum ad retinendum, & recipiendum quascunque pensiones reseruatas, etiamsi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & successiue cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laïcalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterati pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullati, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranensis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionem scutorum trium millium auri in auro sibi reseruatam super fructibus Episcopatus Ferrariensis transtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris, & disputato dubio coram Reboldo *sub die* 14. *Iunij* 1624. dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterum reproposito *sub die* 15. *Maij* 1626. Domini steterunt in decisis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, vtraque parte Informante *sub die* 21. *Martij* 1627. censuerunt Domini non esse recedendum à decisis tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam dispensatione D. Principis.

1 *Prima* enim facultas transferendi est ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laïcorum secundum subiectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, *cap. cum contingat, de ætat. & qualit. cap. cleros. 20. distinct.* Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 2. Lap. *alleg.* 138. *numer.* 12. & dixit Rota *in Abulen. Pensionis* 27. *Iunij* 1608. coram *Card. Lancellotto*, & *in Veronen. Pensionis* 23. *Febru.rij* 1600. coram *eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum Marchionem Bonellum vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habeat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. *consil.* 16. *numer.* 3. Seraphin. *decis.* 398. *numer.* 7. & *decis.* 121. *num.* 11. & *decis.* 559. *num.* 2. & ideò ad effectum pensionis acquirendæ Princeps dicitur persona Ecclesiastica, per præallegata. Bassæ. *verb. irregularitas* 4. *num.* 6. ine citato *in hoc loc* Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3 *tractat.* 17. *doeum.* 3. *num*....

Secunda verò facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem charactere fuerint insigniti, & consequenter multo magis virtute istius secundæ facultatis, sat est quod Princeps iam haberet Tonsuram, cum hic Sixtus conformet se cum eisdem verbis Concilij *sess.* 23. *cap.* 2. ibi *qui iam Clericali Tonsura insigniti essent*. Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis. 2

Neque obstat, quod Princeps per bigamiam remanserit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap.* 1. *de bigam. in* 6. & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laïcus. & qualitas Clericalis remanserit extincta, cum secũdum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit Ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed nõ characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim *in cap.* 1. dicit quòd bigamus est nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Butr. *in cap. Ioannes num.* 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cler. coniugat. c. cum contingat, & ibi gloss. in verb. Abb. de ætat. & qualitat.* Host. *col.* 1. Ioan. Andr. *col.* 2. Butr. *numer.* 6. Cardin. *quæst.* 2. Ægid. *quæst.* 7. Anchar. *in fin.* Abb. *num.* 1. Gemin. *in capit. Cleros colum.* 1. *in fin.* vbi Præpos. *numer.* 4. *distinct.* 21. Abb. *in cap.* 1. *numer.* 6. *de vit. & honest. cleric.* Felin. *in cap. sicut pro certo numer.* 2. *de simon.* Gabr *consil.* 181. *numer.* 3. *lib.* 2. Rot. *diuers. decision.* 731. *num.* 5. & 6. *part.* 1. Syluest. *in summa in verb. Ordo*, Couar. *in cap. quia nos num.* 4. *de testam.* Card. *in clement. dudum in* 8. *not. de sepult.* Gregor. *decision.* 516. *num.* 8. & 9. Rot. *decis.* 1. *num.* 6. *de bigam. in nou.* & fuit dictum in supradicta *Veronen. pensionis.* & *in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. coram *Cardin. Lancelloto*: † stant enim simul quòd quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum, Abb. *in cap.* 1. *num.* 6. *de vit. & honest. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impressum & indelebilem habitu semper remanet Clericus. 3 4

Nec dicatur quòd per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illisque Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, iuxta *dict. cap.* 1. *de bigamia num.* 6. Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis (vt supra relatum est) dispensauerit Principem ante incursum bigamiæ, versamur in dispensatione præuentiua, & præseruatiua, quæ remouendo de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit incursum 5

incursum Bigamiæ,& efficit vt remaneat non solum
præseruatus Clericatus habitu indelebilis,sed etiam
exercitium ad effectum dispensatum respectu pen-
sionum, iuxta tenorem dispensationis præuentiuæ,
ac si bigamia nunquam esset incursa,ita vt remaneat
Princeps in eodem statu primæuo, prout erat ante
bigamiam, Turrecrem. *in cap. quisquis ante num.* 1. &
ibi. Præpos. *n.* 1. & Gemin. *ibidem distinct.* 84. Mol.
de Iust. & Iure tom. 2 *tract.* 2 *disput.* 108. *vers. quoniam
eo ipso*, Suarez *de legibus lib.* 6. *c.* 11. *n.* 4. & 5. Sanch.
de Matrim. lib. 8. *disp.* 1. *num.* 1. Azor. *instit. moral. lib.*
3. *cap.* 15. *in princip.* & quod ita dispensatus remaneat
idem ac si non indiguisset dispensatione Ioan. Andr.
in regul. in Generali n. 3. *vers. quadragesimus septimus,*
6 *de regul. Iur. in* 6. † tanta enim est vis Apostolicæ
dispensationis præuentiuæ quoad defectus Iuris
positiui,quod quis dicatur esse in eadem habilitate,
& idem sit esse habilem de Iure communi, vel ex
dispensatione Papæ, Anchar. *cons.* 404. *in primo dub.*
Dec. *cons.* 542. *n.* 4. Rebuff. *super concord. rub. de coll.*
7 §. *præfatique Ordinarij in verb. Idoneis.* † Idemque sit
esse habilem de Iure, quàm ex priuilegio, tam in
odiosis, quàm in fauorabilibus. Bald. *in l. cum ex ora-
tione, in princ. ff. de excus. tut.* Rol. *cons.* 79. *num.* 7 *lib.* 1.
& propterea decisio *in Cæsaraugustana pensionis* 18.
Iunij 1610. coram *Cardinal. Lancelloto num.* 13. dicit
quòd vbi adest dispensatio Papæ, præseruatur cle-
ricatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam
amittitur Clericatus,& tradit Capr. *concl.* 97. *n.* 82.
8 Sicuti † dispensatio Clerici ad bellum præseruat
ab irregularitate, Molin. *dict. tom.* 1. *de iust. & Iure
tract.* 2. *disp.* 108. Auila *de censur. part.* 7. *de homicid.*
9 *in bello, disp.* 6. *dub.* 2. *in concl.* & † Iudices in vim pri-
uilegij antecedentis præseruantur ob incursu irre-
gularitatis, Says. *de censur. lib.* 6. *cap.* 18. Si ergo im-
peditur incursus bigamiæ, pinguius Ius concessis
Principi Papa, quam si expressè dispensasset super
bigamia.
10 Eoque magis, quia Sixtus derogauit Concilij
generalibus, & sic *dict. cap.* 7. desumpto ex Conci-
lio generali Lugdunen. Dec. *cons.* 541. *num.* 10 *vers.
& in tali clausula.* Prob. *ad Monach. in c. cum in tua,
num.* 24. *de consuet.* Abb. *in cap. ex parte num.* 1. *vers.
saltem in genere, de capell. monach.* Gozad *cons.* 6. *n.* 53.
& fuit dictum *in Conchen. exemptionis decimarum* 17.
Martij 1589. *coram Orano.*
11 Nec obstat quod in dispensatione Principis ad-
sint verba, *si contingerit contrahere Matrimonium
&c.* quasi cum verba sint conditionalia, effectus
dispensationis fuerit collatus post incursam biga-
miam, quia omisso quod verba dicunt, *& si con-
tigerit, vel non contigerit*, &c. quæ fuerunt apposi-
ta vt exprimerentur casus dispensationis, cum
Papa de præsenti dispenset; ex quo vtitur verbo
temporis præsentis, *dispensamus*; dispensatio di-
citur pura, & præuentiua, cum tempus dispensa-
tionis attendi debeat, licet vt præuentionis exe-
cutione & effectu quis fruatur, expectandi sint
casus futuri expressi in dispensatione, Gig. *de pens.
consil.* 23. *num.* 10. *vers. puto tamen*, & fuit dictum
in Cæsaraugustana pensionis 18. *Iunij* 1590. coram
Gypsio.
12 Et quod effectus dispensationis sit purus ante in-
cursum bigamiæ,apparet ex sequentibus verbis dis-
pensationis, videlicet, *Decernentes per contractum ma-
trimonij etiam pluries vt præfertur reiterati, pensiones
minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, &
inualidari*: ergo præueniendo, & præseruando; nam
cum per contractum Matrimonij pensiones extin-
guerentur, Gig. *de pens. q.* 54 *& cons.* 23. *num.* 7. *&* 10.
& dicitur *in supradicta Cæsaraugustana pensionis* 18.
Iunij 1610. *coram Cardin. Lancelloto*, Papa non reui-
uiscendo pensiones,sed præueniendo casum extin-
ctionis, reliquit eas in primæuo statu, & vna pars
dispensationis aliam supplet,& declarat, *l. qui filia-
bus ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distin-
guunt tantùm inter dispensationem antecedentem
& subsequentem;nam † antecedens præseruat,sub- 13
sequens tollit, Suar. *de legib. d. lib.* 6 *c.* 11 *n.* 4. Molin.
dict. disp. 108. §. *est vero instit. moral. lib.* 5. *cap.* 15. *in
princ.*
Nec dicatur quòd Papa dispensauerit cum Prin- 14
cipe tanquam laïco, qui de Iure est capax pensionis
temporalis, non autem tanquam persona Ecclesia-
stica, quia apertè apparet Papam voluisse dispensare
cum eo vti habente primam Tonsuram, & persona
Ecclesiastica, tum quia literæ dispensationis sunt
inscriptæ, *Michaeli Clerico*; ex inscriptione enim
declaratur Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioann.
Andr. *in reg. non licet, numer.* 1. *de reg. Iur. in* 6. Lap.
alleg. 7. *per tot.* Gig. *de pens. quæst.* 22. *num.* 8. Rot.
in Toletana Indulti 14. *Martij* 1625. *coram Rem-
boldo*, tum quia si princeps non obstante bigamia
remanebat Clericus, & habebat, Characterem in-
delebilem secundum opinionem Canonistarum à
Rota approbatum, vt *suprà* dictum est, fit potius
verisimile quòd Papa voluerit considerare hanc
qualitatem, quam Princeps habebat,& præseruare
exercitium Characteris impressi ad effectum reti-
nendi & consequendi pensiones, cum longè facilius
detur retentio, & dispensatio, vt quis ministret in
Ordine iam suscepto, Seraph *decis.* 6. 625. *num.* 6. *&
in puncto bigamia.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 86.
tum quia cum de stylo Curiæ pro pensionibus re-
quiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia
recipit interpretationem à supradicto stylo, Felin.
in capit. super litteris, numer. 8. *de rescript.* Cassad. *de-
cis.* 12. *numer.* 14. *de præb.* Put. *decis.* 181. *numer.* 6.
lib. 1. tum quia pro pensione ad fauorem laici non
requirebatur derogatio Conciliorum etiam Gene-
ralium, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ &
intensio Papæ, Bald. *in l. eam quam, num.* 36. *Cod. de
fideicomm.* tum quia ista dispensatio est præuentiua
& sic resistit incursui bigamiæ, vt *suprà* deductum
est, tum quia sequeretur quod ante bigamiam Prin-
ceps retineret pensionem vti Clericus, postea ve-
rò vti Laïcus, & ista mutatio non præsumitur,
seu potius continuatio,& conseruatio eiusdem sta-
tus; tum quia magis conuenit decori Ecclesiæ, vt
tanquam Clericus retineat & acquirat pensiones,
quàm vti Laïcus, tum quia parum aut nihil ista dis-
pensatio suffragaretur si intelligeretur concessa vti
laïco.
Non obstat quòd Princeps non gaudeat priuile- 15
gio fori,& aliis priuilegiis, seu effectibus clericatus,
quia sufficit quòd sit dispensatus pro pensionibus;
nam in hoc casu dispẽsationis retinet Princeps cle-
ricatum illæsum. Turrecr. *in c. quisquis, in princip.
vers. nisi cum tali dispensetur,* & *ibi* Præp. *vers. tamen
si corrigantur*, & Gemin. *dist* 84.
Nec obstat quòd dispensatio ad obtinendas, & 16
consequendas pensiones reseruatas, & reseruandas
non comprehendit casum translationis pensionis,
nisi exprimatur, vt videtur desumi ex Verall. *decis.*
321. *part.* 2. *& ex decis.* 143. *num.* 1. *part.* 5. *in recent.*
quia in supradicta dispensatione sub verbis *retinen-
di, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reser-
uatas, & reseruandas*, comprehẽditur etiam casus per
viam translationis, Greg. *decis.* 18. *n.* 3. & fuit dictum
in Romana pensionis 17. *Iunij* 1621. *coram Buratto*;

& ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reseruatur noua, Gabr. *cons.* 186. *n.* 6. *lib.* 1.

17 Non obstat quod præuentio, & perseueratio dispensationis operetur quoad culpam & pœnam, non autem quoad antiquum statum personæ Ecclesiasticæ, de quo bigamus remanet denudatus; cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè cõtrarium, vt fit in postliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo nunquam quem fuisse apud hostes, §. *si ab hostibus, vers. nam postliminium, Inst. quib. mod. ius patriæ potest. soluitur, l. postliminij, ff. de capt. & postlimin. reu.* nam exemplum postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum, at in dispensatione præuentiua, non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præseruet ab incursu bigamiæ, vt *suprà* deductum est: vnde si non sequitur euentus, & factum incursus bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod secundũ opinionem Canonistarum post bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic bigamia non est contraria Clericatui, nec illi repugnat. Ioan. Andr. *in c. super n.* 12. *de bigam.* Rot. *d. decis. vnic. n.* 3. *de bigam. in nou.* Nauar. *de redditib. Eccles. monit.* 1. *q.* 57. *n.* 9. *in fin. & num* 12. & 13. Archidiac. *in cap Lector, n.* 2. *dist.* 34. sed cessat priuilegiorum exercitium per dispensationem. *cap.* 1. *de bigamis, in* 6. quæ dispensatio, seu obstaculum quoad exercitium si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione præuentiua supradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6. de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum, & spurij qui si dispensentur ad succedendum, remanet macula, Achil. *decis.* 6. *n.* 2. *qui fil. sint legit.* Serap *decis.* 351 *num.* 14. prout Cæci, Manci, & Curui remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

18 *Primò*, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis, gloss. *in auth. quibus mod. nat. efficiun. sui* §. *fin. in verb participium.* Castr. *cons.* 41. *n.* 2. *lib.* 2. Anchar. *cons.* 225. *n.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *num* 12. *vers. secunda est, & paulo post vers. cum derogatione obstantium.* Rot. *decis.* 105. *n.* 6. *p.* 1. *diuers.* hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic *d. c.* 1. *de bigam. in* 6.

19 *Secundò* exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incursa, hic incursus bigamiæ non euenit ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationem *cap.* 1. *de bigam. in* 6. est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis, Oldrad. *cons.* 327. *in princ.* Bart. *cons.* 17. *n.* 1. & 2. *lib.* 2. Feder. de Senis *cons.* 30. *vers. sed dispensatio non est,* Bellam. *cons.* 32. *n.* 5. & 17. Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de schismat.*

Tertiò quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt DD. *in leg. gallus,* §. *quid si tantum, ff. de lib. & posthum.* Bartol. *in l fin n.* 2. *Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris positiui si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & præueniendo efficit, vt etiam secundum rei veritatem nunquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis, *cap. lector dist.* 34. vbi Archidiac. *num.* 2. Turrecrem. *in cap. quisquis, ante numer.* 1. *vers. nisi cum tali dispensetur,* Præpos. *vers. tamen si corrigantur,* Gemin. *super* 1. *gloss. vers. nihilominus distinct.* 84. Ioan. Andr. *in reg. in generali, num.* 3. *de reg. iur. in* 6. Oldr. *cons.* 215. *num.* 5. Dec. *in cap. at si Clerici,* §. *de adult. num.* 168. *de iudic. & cons.* 206. *num.* 6. Sot. *diuers. decis.* 505. *num.* 3. *in fin. part.* 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cùm (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset constitutio Sixti Quinti contra non incidentes, &c. aduersus quam adest gratia Clem. VIII. & reualidatio,) tamen respectu istius pensionis nuper translatæ, de qua agitur, non intrat Constitutio quam post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonsuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi pensiones futuras.

Nec obstat, quòd dicta Constitutiò Sixti innouet Constitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico, de Cler. coniug. in* 6. quia Constitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica & virgine contraxerit; nam si Tonsuram, & vestem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *c. si quis suadente* 17 *q.* 4. Alterum quod non possit conueniri coram Iudice sæculari pro suis delictis, iuxta Parisiense Concilium: si verò non deferat, priuatur istis duobus priuilegiis; ex qua Constitutione Bonfacij nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & Tonsuram respectu acquisitionis pensionis futuræ.

Atque ex his, & aliis meliùs explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his tribus partibus, de Officio, & poteſtate Epiſcopi, continentur.

Prior numerus partem, alter paginam, tertius ſectionem margini adſcriptam denotat.

A

Abbatum poteſtas, auctoritas, & officium.

ABBATES ſubditis ſuis Regularibus Ordines minores conferre poſſunt. *part. 2. pag. 5. num. 18*

Abbates vt Ordines Minores cõferre valeant quot requiſita habere debeant. 2.201.6

Abbates hodie ex noua Tridentini diſpoſitione non poſſunt Ordines minores conferre niſi illis, qui Regulares ſibi ſubditi ſunt. ibid.7

Abbates nouitios in propriis monaſteriis degentes ordinare non poſſunt. ibid.8

Niſi priuilegium habeant concedendi ſuis Monachis dimiſſorias litteras ad quemcumque Epiſcopum. ibid.9

Abbates facultatem non habent Tonſuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus ſibi non ſubditis, vel Clericis ſuorum ſuperiorum, & Ordinatiorum dimiſſorias afferentibus. ibid.10

Abbatis ordinatio Ordines minores conferentis ſibi non ſubditis Regularibus eſt irrita, & inualida. 2.202.11

Abbati Ordinanti ſuos ſubditos Regulares fas eſt diſpenſare in interſtitiis. ibid.12

Abbates aliique exempti hodie dimiſſorias clericis ſæcularibus concedere non poſſunt. 2.218.7

Abbates qui ſubditis ſuis primam Tonſuram, & minores Ordines poſſunt conferre, poterunt cum eiſdem in interſtitiis diſpenſare. 2.274.3

Abbates an cum Regularibus ſibi ſubditis poſſint in interſtitiis diſpenſare, oſtenditur. 2.275.12

Abbates ſæculares exempti habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt Sacerdotes ſibi ſubditos ad audiendas Confeſſiones approbare. 2.312.9

Abbates generales Congreg. S. Benedicti regni Portugaliæ, quod priuilegium ſuper hoc habeant, refertur. 2.330.9

Abbas ex benedictione Epiſcopi conſequitur, vt poſſit conferre Ordines minores. 2.348.51

Abbates aliqui priuilegium habent benedicendi quæcumque veſtimenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi. 2.1338.36

Abbas iuriſdictionem habens quaſi Epiſcopalem quando poſſit benedictionem populo impartiri, oſtenditur. 2.342.67

Abbates ex priuilegio Sedis Apoſt. de conſenſu Ordinarii ſacramentum Confirmationis conferre poſſunt. 2.357.5

Abbates, & Monachi non poſſunt eſſe patroni, ſi tamen ſuſcipiant peccabunt mortaliter, ac ſpiritualem contrahent cognationem. 2.361.36

Abbates, qui Ordinarii ſunt, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt omnia regulariter, quæ Epiſcopi in ſua Diœceſi, circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis. 2.373.31

Abbates titulares, & Commendatarii poſſunt remittere denunciationes. ibid.32

Abbas Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubiectæ poteſt facultatem concedere aſſiſtendi matrimoniis ſuorum diœceſanorum. 2.385.121. & 122

Abbates, & alii inferiores Prælati habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, prædicta diſpenſandi, & abſoluendi facultate non gaudent. 2.421.17

Abbates, Priores, & alii Superiores Collegiatarum Eccleſiarum, licet habeant iuriſdictionem in Canonicos, ad reſidentiam cogi poſſunt per Epiſcopos, ſub quorum diœceſi ſunt. 3.100.108

Abbates atque alii Prælati Epiſcopo inferiores, ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habentes vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu ex ſtente priuilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta, poſſunt vniones facere. 3.228.14

Abbas quem Eccleſia in temporalibus recognoſcit, non poteſt liberas beneficiorum reſignationes admittere. 3.229.5

Abbas habens poteſtatem dandi licentiam ædificandi Eccleſias intra ſuam Parochiam habet etiam facultatem præſtandi auctoritatem, & conſenſum erectioni, & acquiſitioni iuris patronatus. 3.250.31

Abbates, Generales, & priores, Miniſtri, aliique Præſidentes habent ius viſitandi in Monaſteriis Religioſorum ſuorum. 3.287.33

Abbates Caſſinenſes, Oliuetani, & Camaldunenſes quomodo Baldachinum ex conceſſione Vrbani VIII. erigere poſſint. 3.332.19

Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præſcripta conſuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis ſuæ diœceſis, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognoſcere competebat, etiam hodie vti poſſunt iuriſdictione. 3.334.7

Abbates qui gaudeant priuilegio primæ inſtantiæ. 3.337.5

Abbates habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, & Capitulum Sede vacante, habent poteſtatem exequendi defunctorum voluntates. 3.347.30

Abbates non poſſunt exigere charitatiuum ſubſidium ab Eccleſiis ſæcularibus, vel regularibus monaſteriis ſibi non pleno iure ſubiectis. 3.373.18

Abbates exempti, & qui interesſe debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remiſſiuè. 3.395.9

Abbates, & alii Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti poſſunt in ſuis diœceſibus licentiam concedere nouitiis ad diſponendum de ſuis bonis temporalibus. 3.434.6

Abbas poteſt Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Epiſcopo obire poſſit. 3.481.10

Abbates, & Regulares Prælatos negligentes poteſt Archiepiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus compellere, vt prædicatio Euangelii fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubiectis monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus. 3.175.55

Abbatia, & Abbatiſſa.

Abbatiæ Monaſteriorum, quæ Sedi Ap. reſeruata ſint. 3.162.91

Abbatiæ dignitas concurſu non confertur, quamuis vnita ſit ei perpetuò, & acceſſoriè Parochialis Eccleſiæ. 3.193.24

Abbatiſſa in votis ſuarum Monialium diſpenſare non poſſunt. 2.408.14

Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda. 3.341.60

Abbatiſſæ, ſeu Priorisſæ officium habere non poſſunt illæ quæ Virgines non ſunt. 3.443.14

Abbatiſſarum electio.

Abbatiſſa debet eligi non minor annis 40. & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. 3.441.12

in Abbatiſſam eligi non poteſt bigama Monialis abſque Apoſtolica diſpenſatione. ibid.15

neque infamis. ibid.16

Abbatiſſæ debent eligi per vota ſecreta. ibid.18

Abbatiſſarum in electione poſſunt vota per Epiſcopum vna cum Vicario, vel alio iure aſſumpto, oretenus accipi. ib 17

Abbatiſſæ in electione ex tripartito numero Monialium duæ partes concurrere debent. ibid.24

Index Rerum,

Abesse ab Ecclesia iustè potest Episcopus, occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum. 3.83.8

Abesse à sua Ecclesia non potest Episcopus propter perpetuum morbum. ibid.9

Abesse non dicitur, qui statim est reuersurus. 3.97.92

Abesse vt possint Canonici per quatuor menses potest Episcopus illis facultatem concedere. 3.105.123

Abortus.

Abortum fœtus animati procurantes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.40.270

Abortum procurantes, & consulentes, & quocumque modo consentientes, quibus pœnis per Constit. Sixti V. & Gregorij XIV. puniantur. 3.68.136

Abortum consulens ei, quæ dubitat esse prægnantem, non est irregularis, si non apparet de abortu. ibid.139

Abortui causam præbens fit irregularis, etiamsi dubium sit an fœtus esset viuificatus. 3.69.148

Abortus causam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur, remissiuè. ibid.142

Abortum animatum causans, si Ecclesiasticus fuerit, traditur Curiæ sæculari. 3.518.20

Absens, & Absentia.

Absentes si ex statuto non potiantur priuilegiis ciuitatis, satis est patrem esse in ciuitate vt filius absens priuilegiis potiatur. 2.507.38

Absens Episcopus su possit conferre in mensibus Ionij, & Decembris, quos firmos appellamus. 1.94.19

Absens ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad restitutionem. 3.98.100

Absens per annum à dignitatis canonicatus, seu præbendæ distributionibus est priuatus, &c. 3.104.146

Absens à seruitio suæ Ecclesiæ, vt possit fructus, & distributiones lucrari, dum copulatiuè requiruntur, iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij. ibid.153

Absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotidianas nō amittunt, præcipuè stante consuetudine, &c. 3.107.178

Absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius Ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distributiones. ibid.172

Absens causa studij distributiones quotidianas non percipit. 3.141.19

Absens causa studij, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica non excusatur ab amissione distributionum quotidianarum ibid.20

Absentes causa studij possunt percipere fructus suarum præbendarum, etiamsi plusquam duo Canonici sint dummodo id status Ecclesiæ patiatur. 3.142.25

Absentiam Episcopi suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis. 1.178.18

Absentiæ causam legitimam non est necesse assignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro absentia trium mensium à Concil. Trident. concessorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non absint. 3.101.118

Absentia trium mensium Canonicis conceditur constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni sequitur. ibid.131

Absentia trium dierum à Conuentu interrumpit annum probationis. 3.448.25

Absolutio.

Absolutio sacramentalis præstita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est. 2.197.12

Absolutio sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præstari non potest, etiamsi desit Sacerdos ibid.13

Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo sit obtinenda, ostenditur. 2.218.84

Absolutio sacramentalis inualida est præstita ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate se ingerit absque approbatione legitimi superioris. 2.355.62

Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusuis impedimenti apponenda est obligatio sub iuramento, vt cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet superiori, n. si illud impedimentum sit perpetuum. 2.443.15

Absolutio Papæ ab aliquo casu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non destiterint. 3.17.79

Absolutionem, aut reuocationem excommunicationis, simoniæ &c vi aut metu extorquentes. 3 34. 206

Absolutionem à censuris per vim, aut metum extorquentes incurrunt excōmunicationem nemini reseruatam. 3 40.270

Absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato, quando fit Confessio ei, qui facultatem non habet absoluendi ab illo, ostenditur. 3.77.12

Absolutio Concil. *sess.* 24. *de reformat. c.* 6. committi potest ab Episcopo, non tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id specialiter deputato. 3.137.29

Absolutio Episcopi an sit danda à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac definienda per Papam, sicut condemnatio. 3.530.13

Absoluere quis possit.

Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere. 1.172.25

Absoluere subditos suffraganeorum tam per se, quàm per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum diœceses. 1.174.48

Absoluere ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos suffraganei. 1.175.52

Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit. 2.134 78. & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubiis. ibidem 79

Absoluere à censuris in quibus casibus possint Episcopi. ibid.80.81

Absoluere ab omni censura legis non reseruata pertinet ad Episcopos. 2.137.8

Absoluere à suspensione eos, qui nullius diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimissorias concedere. 2.252.10

Absoluere qui valet à censura, non potest eandem ad tempus suspendere. 2.415.5

Absoluere præsumentes à casibus Bullæ in Cœna Domini, excommunicantur. 3.17.78

Absoluentes à casibus Bullæ Cœnæ, vel Ordinariorum incidunt in excommunicationem Papalem. 3.30.185

Absoluere præsumentes à casibus contentis in Bulla Cœnæ incurrunt excommunicationē nemini reseruatā 3.39.266

Absoluere ab excommunicationibus Papæ reseruatis nullus Episcopus potest. 3.41.278

Absoluendi facultatem obtinens ab omnibus casibus Summo Pont. reseruatis non potest absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ. ibid.274

Absoluendi à casibus reseruatis etiam in Bulla Cœnæ facultatem obtinens non potest qn. virtute illius absolui ab excommunicatione ob hæresim contracta. ibid.275

Absoluendi à casibus Summo Pont. reseruatis facultatem obtinens, potest absoluere à censuris illis reseruatis. 3.42.276

Absoluendi ab omnibus censuris, facultatem obtinens à Sum. Pont. potest absoluere à censuris reseruatis. ibid.277

Absoluere potest à casibus reseruatis, qui eos reseruauit. 3.74.1

Absoluendi concessa generalis facultas à Sum. Pont. ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, an comprehendat casus, & excommunicationes quas Episcopi in specie sibi reseruarunt, ostenditur. 3.76.7

Absoluendi concessa facultas à casibus reseruatis simpliciter extenditur ad præterita, & futura. 3.77 9

Absoluere à crimine hæresis, etiam de licentia Episcopi non potest Vicarius generalis. 3.123.86

Absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus sine particulari concessione Vicarius generalis non potest. 3.125.107

Absoluere à casibus reseruatis per ipsum Episcopum ex generali concessione non potest Vicarius generalis. ibid.116

Absoluere condemnatum inquisitum Vicarius generalis non potest. ibid.118

Absoluendi potestas ex solo capite negligentiæ quo casu ad Archiepiscopum deuoluatur. 3.378.23

Absolui qui possint.

Absolui non possunt incurrētes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quàm à Romano Pontifice non obstantibus priuilegiis, &c. 3.17.80

Absolui potest subditus ab Episcopo loci, vbi moratur, à sententia iuris, quam incurrit in alia Diœcesi. 3.45.282

Absoluendus an sit ille, qui orationem Angelicam & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediscere non curat. 3.312.40

Absolutus.

Absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori. 2.437.29

Absolutor ab excommunicatione sub conditione non adimplentes incurrunt in excommunicationē Papalem 3.31.188

Abstemij quando possint ordinari. 2.451.50

Abstinentia à vino laudabilis valde est, tam in viro, quàm in fœmina. 1.160.13

Accusatio.

Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiam. 2.443.12

Accusare quilibet potest Sodomitam. 2.456.11

Acolytatus,

Acolytatus, & Acolytus.

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur. 2. c42.1c
Acolytus debet attingere annum decimum quartum. 2.c39.2
Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio. 2. 242.12.

Actio, Actus.

Actiones, & signa sacra, quæ in consecratione Episcopi fiunt, quid significent, ostenditur. 1.50.9
Actus vnicus contrauentionis priuilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad priuilegium admittendum. 2.331.15
Actus meræ voluntatis non præscribuntur. 2.332.20
Actus à principio nullus nullum producit effectum. 2.386. 145
Actus extraiudiciales validè fiunt diebus feriatis. 3.c73.145

Administratio, & Administrator.

Administrandi munus suscipientes in ciuitate diuersorum rituum, &c. incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 2.38.1.6
Administrantes Sacramenta Vnctionis, & Eucharistiæ sine licentia Sacerd. incurrunt excommunicationem Papalem. 3. 90.186
Administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum. 1.35.8
Administrationem suarum Ecclesiarum Prælati recipientes absque litteris authenticis Sedis Apostolicæ suæ promotionis, vel confirmationis suspenduntur ab administratione fructuum earumdem Ecclesiarum. 3.125.34
Administratores laicos hospitalium, Confraternitatum, Montis pietatis & quorumcumque locorum potest Episcopus compellere ad reddendam rationem suæ administrationis 3.348.41
Administratores etiam laici bonorum Ecclesiæ si inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Episcopo possunt ab eo compelli ad soluendum. 3.348.47
Administrator, seu Coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium. 3.373.10
Administratores vniuersitatum censentur habere administrationem cum libera. 3.610 26
Admonitio vna monitoria pro rebus deperditis. 3.424.84
Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & radicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suæ diœcesis. 26.17
Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum. c. 358.c

Aduocatio, & Aduocatus.

Aduocationis officium Christus Saluator noster pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, an suorum discipulorum criminationibus falso impositis sustinuit. 3.326.17
Aduocationis officium vtile, ac necessarium Reipublicæ est. 3.327.21
Aduocati hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perdendas. 3.326.15
Aduocati qui rectè, & iustè vtuntur legibus, multum merentur apud Deum. ibid.16
Aduocata peccatorum beatissima Virgo dicitur. ibid.18
Ambrosius vndecim annis in Curiis, & foro causa egit. 3. 327.19
Aduocati Germanus, & Lepandus, & D. Leonardi fratres in numerum Sanctorum relati sunt. ibid.20
Aduocati militibus, & equitibus comparantur. ibid 22
Aduocati Medicis præstantiores sunt. ibid.23
Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio. ibid.24
Aduocatus secreta clientis reuelans tenetur pœna falsi. 25
Aduocatus consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest. 26
Aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse rei in secunda, & vice versa. ibid.27
Aduocatus non potest, cum cliente pactum de quota litis facere. ibid.28
Aduocatus domum exiens debet habere sumptus à suo clientulo, antequam à domo pedem moueat. ibid.29
Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur. 30
Aduocatus secundùm suæ scientiæ probitatem, potest mercedem quærere, etiam absque librorum reuolutione. 3. 328.31
Aduocato patrocinium debetur, etiam causa finita per concordiam. 328 40
Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro se obire possint, non potest Episcopus Religiosis licentiam concedere. 3.481.9
Aduocati salarium, vide *Salarium.* 481

Ædificatio.

Ædificari non potest Ecclesia sine Episcopi consensu. 2.346.12
Ædificare si voluerint Religiosi exempti in loco non exempto, tenetur Episcopi diœcesani consensum requirere. 2. 327.1
Ædificare possunt Ecclesias sine diœcesani Episcopi consensu Fratres Ordinis Carmelitarum discalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariæ Fuliensis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli decollati. ibid.4
Ædificationis locum assignat Episcopus, Crucem figit, lapidemque ponit primarium. ibid.2
Ædificans Ecclesiam, et dotem competentem constituere debet. 2.334.5
Ædificans Ecclesiam, dotem sufficientem ei assignare tenetur alioquin Episcopus permittens ædificari sine dote ad dotandum de proprio obligatur. 2.210.2
Ædificans Ecclesiam si illam à principio non dotauit, potest compelli ad illam dotandam, alias non dotando amittit iuspatronatus. 3.247.4
Ædificationi monasterij per testatorem relicti, assensum, & auctoritatem Vicarius generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit. 3.124.89

Æger.

Æger quicumque corpore impotentia impeditus, quando ab excommunicatione pro violenta manus iniectione in Clericum possit per Episcopum absolui. 2.444.25
Ægri qui dicantur. ibid.26
Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare quando sit peccatum. 267.131
Æqualitate data in votis patronorum præsentantium ad beneficia non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet institui. 3.c.1.200
Aeris intemperies non excusat Parochum à residentia Parochiali. 3.97.20

Ætas.

Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Episcopatum. 2.195.26
Franciæ in Regno idoneus ad Episcopatum iudicatur qui in 27. constitutus anno reperitur. ibid.27
Ætas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa. ibid.28
Ætas quæ in ordinandis requiratur, remissiuè. 1.235.28
Ætas ad suscipiendum quemlibet ex sacris Ordinibus quæ sit necessaria ostenditur. 266 s. & seqq.
Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positiuo iure sunt constitutæ. 2.267 4
Ætatis ob fragilitatem minùs quis punitur. c 44.21
Ætas tenera delinquentis non excusat à pœna criminis sodomiæ. 2 456.12
Ætas ad Vicarium generalem, requisita vigintique annorum est.
Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obstat, vbi aliter aptus pro loci qualitate reperiri non potest, in ciuitate scilicet, aut diœcesi. 3.136.8
Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus debet esse completa, & non sufficit si vigesimus secundus annus sit inceptus. 1.194.66
Ætas quatuordecim annorum quæ desideratur ad beneficium simplex, requiritur, etiamsi illud daretur per viam præsentationis, electionis, aut alterius cuiuscumque prouisionis. 3.200 78
Ætas vigintiquinque annorum non requiritur ad Parochialem vnitam accessoriè, & perpetuò, sed sufficit illa, quæ ad Principalem requiritur. 3 c32.41
Affectio per appositionem manus non inerat, quando resignatio est nulla. 2.282.38

Affinitas.

Affinitas ex copula licita dirimit Matrimonium vsque ad quartum gradum. 3.72.164
Affinitas ex copula illicita dirimit Matrimonium vsque ad secundum gradum. ibid.165
Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula quæ sit sufficiens ad generationem. ibid.167
Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel insana. ibid.169
Affinitas non contrahitur si casu ad se traheret vterus fœmineus semen viri cum ea ludentis. ibid.178
Affinitas oritur ex copula cum effusione veri seminis, qualis non est eunuchorum. ibid.172
Affinitas non oritur ex copula sodomitica. 3.73.173
Affinitas non oritur ex Matrimonio per verba de præsenti, copula non sequuta, sed impedimentum publicæ honestatis gradus. ibid 171
Agens omne agit sibi simile. 2.67.12

Agnus Dei.

Agnos Dei à Summo Pont. consecratos qui depinxerit, & ali-

Index Rerum,

quo colore infecerit, an io excommunicationem Papalem incidat, ostenditur. 3.27.150
Agnos Dei à summo Pont. consecratos depingens. 3.39.262
Agnos Dei pingentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.40 270

Aleator.

Aleatores sunt infames. 2.454.55
Aleatoribus facta beneficij collatio, si publici sunt, est nulla, si occulti, venia irritanda. ibid 12
Alexander de Franciscis, vulgo Hebrianus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus. 1.112.9

Alexandria.

Alexandria ciuitas est io Ægypto, Africæ contermina, magna & illustris. 1.147.1
Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit. ibid 2
Alexandrina Ecclesia, vidè *Ecclesia*.
Alexandrinus Patriarcha, vide *Patriarcha*.
D Fr. *Alexius* de Meneses Bracharensis Archiepiscopus Primatiali Cruce Matriti sepultus. 1.160.83

Alienatio.

Alienari non possunt bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus. 2.237.75
Alienationis appellatione venit promissio de vendendo. ibid. 79
Alienationis appellatione venit transactio ex parte rem dimittentis. ibid. 80
Alienare prohibitus non potest permutare. ibid. 83
Alienare qui non potest, non potest hypothecare. ibid. 86
Alienantes, seu locantes in plures annos, quam in tres bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum. 3.37.235
Alienandi omnis modus etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur. 3.401.2
Alienare prohibitur si locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur. 3.404.14
Alienare, aut in perpetuam emphyteusim concedere non potest Prælatus ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ. 3.411.69

Alienatio patrimonij.

Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis ad cuius titulum quis promotus, est inualida. 2.187.-7
Alienatio, seu renunciatio patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu alias, vnde commodè viuere possit. ibid. 88

Alienatio rerum Ecclesiasticarum.

Alienationem Ecclesiarum procurantes incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. 3.30.185
Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes vltra triennium incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.39 266
Alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiasticarum Vicarius generalis absque speciali mandato decretum interponere non potest. 3 124 106
Alienatio rerum Ecclesiæ fieri nequit præsertim ab inferioribus sine iusta causa, quamuis solemnitas concurrat. 31. 361.10
Alienans Episcopus bona Ecclesiarum absque licentia summi Pontif. suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. 3.325.36
Alienatio rerum Ecclesiasticarum nulla est. 3.341.3
Alienationi instituenti prohibitio resistit. ibid.4
Alienationem prædecessoris Episcopum non teneri ratam habere qui teneant. 3 145.6
Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum. 3. 406.23
Alienari possunt Ecclesiarum res ex caso maioris vtilitatis. ibid 24
Alienari possunt sine solemnitatibus res Ecclesiæ, quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset. 3.410.58
Alienari possunt Ecclesiarum res in remunerationem meritorum. 3.411.62

Alienigena.

Alienigenarum iure gaudent, qui succedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ut coram proprio Parocho contrahant. 2.378.77
Alienigena, cui prohibitum est lege Regia Aragoniæ obtinere dignitatem, &c. an possit esse Vicarius Generalis Episcopi. 3.124.3

Alimenta.

Alimenta etiam à laicis coram Episcopo peti possunt. 3 342.9
Alimentorum causa dicitur pia. 3 341.10
Alimentorum legatum dicitur pium, quando sit pauper. ib.12

Alphonsus primus Rex Portugaliæ pro Confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad Summum Pontif. non quidem ea eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque vlla obligatione ciuili se iisdem Christi Vicario B. Petro, & successoribus in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere. 1.138.64
D. Alphonsus de Mendosa vigilantissimus Bracharensis Ecclesiæ Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit. 1.167 84
Alphonsi Aragoniæ Regis iudicium pro cognoscenda matre ea duabus infantem petentibus. 3.65.112

Altare.

Altari portatili vt quis valeat celebrare, an possit hodie Episcopus facultatem concedere. 2.298.à n.6
Altare dicitur quasi alta res, seu, Alta ara. 2.326.20
Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud verò portatile ibid. 21
Altare saltem maius debet Orientem mundi partem respicere. ibid. 22
Altaria ab Episcopis consecrantur. 2.337.28
Altare lapideum debet esse, non autem ligneum. ib.24
Altare portatile, quando execretur, & desinat esse sacrum. ibid. 25
Altare fixum, & stabile, & quando desinat esse sacrum. ibidem 26
Altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta sit Ecclesia. ibid 38

Alternatiua.

Alternatiua non gaudet Episcopus in sua diœcesi non residens, quamuis abesset pro exercitio alicuius officij Inquisitoris Generalis 3.89.34
Alternatiua non fruitur Episcopus absens, etiam ex causa à Concilio approbata. ibid. 35
Alternatiuam ob absentiam amittens Episcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia, ostenditur. 3.90.36
Alternatiuæ acceptatio ex quibus probetur, remissiuè. ibid. Proponuntur certa dubia in hac materia resoluenda. ibidem. 37
Regulæ quatuor ad illa decidenda constituuntur. ibid. 38
Fundamenta prædictarum Regularum ostenduntur, & earum rationes dantur. ibid. 39.40.41.42.43.44
Alternatiua an possit vti Episcopus quando fuit præsens tam in principio mensis, quàm tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem recessit ad modicum tempus. d.n.45
Alternatiua non gaudet Episcopus in illo mense, etiam ad illum spectante, in cuius principio absens fuit. 3.92.46
Alternatiua non est mera, & simplex remotio obstaculi, quasi contractus inter Papam, & Episcopum. ibid. 51
Aluminia ex partibus infidelium deferentes incidunt in excommunicationem papalem. 3.31.188
S. *Amandus* pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchum B Martini. 1.76.16
Amasia, quæ se transtulit ad domicilium concubinarij intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo. 2.377.68

S. Ambrosius.

S. Ambrosius temperantiæ studium coluit. 1.76.17
S. Ambrosius, vt captiuos redimeret, vasa Domini conflauit. 1 90 15
B Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit, ne fieret Episcopus. 1.58.16
S Ambrosius vndecim annis in curiis, & in foro causas egit. 1.327.19
Ambulare quomodo debeamus, ostenditur. 1.105 9
Amentes licitè possunt confirmari. 2.359 21
Vide *Confirmatio*.
Amicitia vinculum multoties fortius est, quàm sanguinis.
Τὸ *Amittat*, an contineat sententiam ipso iure latam. 3.180. 240
S. *Ammonius* ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputauit, linguamque sibi rescissurum esse adiurans, si adhuc instarent. 1.59.20
Amor paternus omnem alium vincit. 1.73.10
Amos Abbas Patriarcha ordinatus sibi magnum onus, & intolerabile iniunctum esse profitetur. 1.62.8
Angeli, de Episcopis. 1.9.56

Anima.

Animarum cura probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis, id est, administratio Sacramentorum. 1 116.35
Animarum curæ vbi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali. 1.117.40
Animarum curam ac tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur approbare. 2.312.12

Ani

Anima pulchra sæpè residet pulchro in corpore. 2.447.6
Animarum curæ incumbens immanenti suæ dignitati habetur pro præsenti. 3.101.127
Animarum curam exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actis administrandi Sacramenta, distributiones quotidianas lucrantur. 3.106.162
Animarum cura non infertur per actum baptizandi. 3.172.160
Animarum cura quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concursu non confertur. 3.193.30.
Animarum curam non censetur habere, qui beneficium curatum habet accessoriè annexum alicui beneficio simplici. 3.231.35
Animarum curam in Regularium Ecclesiis exercentes, siue sæculares, siue Regulares sint, ad arbitrium ipsorum Regularium poni debent, nisi quod examinari, & approbari prius debent ab Episcopis. 3.295.24
Io Animarum cura non habentium proprium Parochum habet Episcopus assistentiam iuris. 3.594.33
Animalia, & alia bona diripientes ex Ecclesiæ statu incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31.188

Animatio.

Animari fœtus in homine dicitur per infusionem animæ rationalis, quæ in masculo fit post quadraginta dies, in fœminæ verò post 80. 3.68.117.
Animatus fœtus præsumitur post 40. dies si dubitatur an masculus sit, vel fœmina. ibid.138

Animus.

Animi generosi est & magnifici iuuare, & prodesse.
Animia perpetuò manendi in aliquo loco colligitur si verbo, vel facto volens domicilium contrahere suam declarat voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem cum translatione maioris partis bonorum. 2.107.27
Animus recedendi à ciuitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. 2.208.32
Animus malitiosè impedientium coniecturis detegitur & interpretando præstito cognoscitur. 2.371.22
Animus non nisi iuramento probari potest. ibid.23

Anniuersaria.

In vltima voluntate, vel pacto inter viuos, an liceat bona temporalia, Ecclesiis, aut monasteriis, sub eo modo, aut conditione dare vt Anniuersaria fiant, sacraue certis diebus celebrentur 2.354.4
Anniuersaria, & officia pro defunctis sub reductione cadant. ibid.
Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam ante Concil. quam post illud relictis, ostenditur. ibid.3
Anniuersaria in eandem Missas potest Episcopus commutare 2.355.10
Vide *Missa*.
Annona victualia, vt iusto pretio vendi faciat, pertinet ad Episcopum ne pauperes fame pereant. 3.342.5
Annulus sacer nouo Episcopo traditur, vt sanctam Ecclesiam Sponsam suam intemerata fide ornatus custodiat. 1.31.13.

Annus.

Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ 2.266.1
Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur. 2.273.8
Anni quadraginta in Pœnitentiario debent esse completi. 3.136.9
Anni quinquaginta possessionis, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, debent sumere initium ab illo die quo apparuit factam fuisse primam præsentationem, vsque ad diem litis postremo motæ. 3.264.59
Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate. 2.276.1
Annus bissextilis an sit integrè finiendus ad professionem emittendam, ostenditur. 3.447.20
Annus 1582. à quo Gregor. XIII. abstulit decem dies, integer reputatur ad sacros Ordines, & ad quæcumque officia, vel beneficia. ibid.21
Annus probationis, vide *Probationis*.

Antiochia.

Antiochiæ primùm sedit S. Petrus antequam Romam cathedram transferret. 1.121.15
Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ. ibid. 16
Antiochia Syriæ Metropolis. 1.148.1
Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur. ibid. 2

Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ, vbi patens habet beneficium, canere non potest. 3.255.21
Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum. 3.261.35
Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit ei iniuria, quam de facto potest propellere. 3.324.42
Antistites, pro Episcopis. 1.8.6
Antonius Barbosa, parentis Auctoris auunculus magnus, laudatur. 3.392.9

Apostata.

Apostatæ in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem. 2.433.14
Apostatæ sunt hæretici. ibid.15
Apostatæ etiamsi postea ab Inquisitoribus imposita pœnitentia reconcilientur, sunt infames. 2.411.9

Apostoli.

Apostolus omnes respectu consecrationis, & ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen eos respectu iurisdictionis æquales constituit. 1.4.19
Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis illius dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum subordinata. 1.6.32
Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote etiam propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio a Christo Domino commissa. ibid 33
Apostoli authoritate accepta à Christo Domino in suum locum Episcopos elegerunt, & crearunt. 1.11.1
Apostoli post omne sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt. 1.16.20
Apostolis cur in præfenti loquas tantùm de Episcopis, & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, ostenditur. 1.68.20
Apostoli excepto Petro tuiet castas agmen ducunt. 1.84.10
Apostolorum limina, vide *Limina*.

Appellatio.

Appellatio gradatim non omisso medio est interponenda. 1.123.27
Appellationis substantia exigit, vt de inferiori ad superiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem. 3.119.43
Appellatio de Vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum non datur. ibid. 46
Appellationis omisso articulo consentire non potest Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio. 3.125.110
Appellatio in visitatione, etiam ad Sedem Apost. interposita, non impedit aut suspendit illius executionem, dummodo procedatur sine processu, & sine scriptis. 2.288.33
Appellatio admittitur in visitatione à sententia definitiua, quæ suspendit iudicatum. ibid.35
Appellatio non impedit redditionem rationum piarum dispositionum. 3.350.53

Appellans.

Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium eorúmque fautores excommunicantur in Bulla. 3.13.59
Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apost. ad laicam potestatem, excommunicantur in Bulla. 3.13.70
Appellans à iudicio, seu electione examinatorum quomodo audiendus sit, ostenditur. 3.208.104

Appellare à quibus, & ad quos liceat, vel non.

Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. 1.175.63
Appellari potest ad Archiepiscopum etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa exemata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam. 1.276.64
Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum deuolutiuum. 2.375.12
Appellatio an detur à Vicario foraneo ad Episcopum dubitatur, pro vtraque parte referuntur Doctores. 3.116.21
Appellationem à Vicario foraneo Episcopi ad ipsum dari tanquam probabilius amplectitur. ibid 12
Appellatio de vicario Episcopi ad Episcopum etiam partibus consentientibus non datur, imò processus inde sequutus nullus, & inefficax est. 3.120.48
Appellare an liceat à decreto erectionis Parochialis factæ per Episcopum, ostenditur. 3.236.3
Appellare quando contigerit in visitatione ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, debet esse ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam.
Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem lædit, aut grauat. 3.414.3

Index Rerum,

Appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione. 3.280.194

Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum prouinciarum. 1.123.26

Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S Fidei. 1.176.67

Appellatio datur ad Episcopum ab interloquutoria Vicarij. 3.120.30

Appellatio causarum, quæ in generali vicariatus commissione non continentur, datur de Vicario ad Episcopum. ib. 32

Appellatio dabitur à visitatione si Episcopus procedat in exemptos, seu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia. 3.288.34

Appellatio à mandato de residendo in visitatione edito non datur ad effectum suspensiuum, sed ad deuolutiuum. 3.289.37

Appellatio interponitur ad Metropolitanum ea sententia prolata ab Episcopo in casu, in quo processit, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus. 3.398.13

Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Episcopo visitante etiam tanquam Sedis Apostol. delegato interponitur ad Metropolitanum. ibid. 14

Appellatione interposita ad Archiepiscopum ob absolutionem ad excommunicatione denegatam, an, & quando debeat excommunicatum absoluere, ostenditur. 3.379.25

Appellatio à sententia Conseruatoris, vide *Conseruator.*

Appellationis Iudex.

Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum. 1.175.61

Appellationis in causa ab interlocutoria Archiepiscopus pronunciana bene appellatum remanet iudex in toto negotio principali.

Approbatio.

Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur vt fiat in scriptis. 2.313.22

Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est ibid. 26

Sufficere cuiuscumque Episcopi probatur secundum vnam opinionem. ibid. 27

Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur. ibid. 28

Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam refertur. ibid. 29

Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio necessariam esse tenet probabilis sententia. ibid. 30

Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum seu tempus quomodo dandæ, ostenditur. 2.310.51

Approbatio Sacerdotibus sæcularibus semel per Episcopos impensa, an possit reuocari quoties Episcopi voluerint, ostenditur. 2.311.57

Approbans, & Approbatus.

Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta. idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas 2.312.13

Approbare potest Episcopus quemcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine. 2.318.42

Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium & non sufficit habuisse. 2.313.16

Approbatus ab Episcopo absque iudicio sciente non esse idoneum non censetur approbatus. 2.318.40

Approbatus, & electus per concursum, si non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio reseruatur, tunc Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu. 3.191.39

Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, est denuò examinandus si ad aliam admitti prouetet. 3.210.10

Approbatus semel non est amplius examinandus in beneficiis simplicibus. ibid. 11

Aqua.

Aquam solum bibentes in inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt. c. 100.14

Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quàm antiqua sit eius institutio in Ecclesia contra mala spiritualia, dæmonésque, ostenditur. 2.353.18.59

Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat a morbis, & confert sanitatem corporalem. ibid 60

Arbiter potest esse laicus in causa Clericorum si in ipsum insimul cum clerico compromittatur.

Arbor.

Arborum, & vitium incisores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipsa incisione patitur, & quomodo sit facienda restitutio, ostenditur. 3.60 81

Arborum incisor, quæ in suo solo plãtatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt, an peccet, teneatúrque ad restitutionem, ostenditur. ibid. 82

Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur residere in quo magis sibi placuerit. 3.100.114

Archidiaconus.

Archidiaconus potest abesse vltra tres menses ratione visitationis. 3.101.126

Archidiaconi ipso iure absque aliquo facto Episcopis absentibus, & eorum Officialibus, Vicariorum munus exercent, dimissorias litteras ad suscipiendos Ordines, ac monitoria concedunt. 6.113.17

Archidiaconus non sustinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur Vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum administrare debet. 3.c35 163

Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, omnibus Ecclesiis, vbi id fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licenciati in Theologia, vel iure Canonico debent esse. 3.197.60

Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima consuetudine, vel priuilegio iurisdictionem S. de vacante exercere potest, id poterit in vacatione vera, non autem in ficta. 3.606.19

Archiepiscopus.

Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum 1.36.10

Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt. 1.123.24

Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quàm Episcopus, respectu tamen executionis, & caeteris maiorem habet sollicitudinem. 1.170.1

Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus a iure expressis. ibid 2

Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruare faciant quod seruatur in Metropolitana. 1.170.9

Potest compellere Episcopum vt quotannis Synodum faciat. 1.178.13

Compellere Episcopum negligentem in erectione seminarij. ibid. 14

Suspendere, interdicere, & excommunicare Episcopum. 15

Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet. ibid 16

Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis suffraganeorum cognoscere potest. 1.172.18

Archiepiscopus cum in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nuncijs, ac familiæ suæ. ibid. 32

Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt litis super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitus. 1.176.65

Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis, quoad alios, qui partes non fuerunt. ibid. 68

Archiepiscopus conuenit subditum sui suffraganei Episcopi coram ipso. ibid. 72

Archiepiscopus dum actu visitat, potest absoluere subditos suffraganeorum tam per se quàm per alios. 2.312.7

Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.

Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi actu visitet. 2.385.12

Archiepiscopus inualidè dispensat sine causa in decretis Synodi Prouincialis. 2.401.8

Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui suffraganei. 2.408.10

Archiepiscopus dum actu visitat gaudet prædicta dispensandi, & absoluendi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis. 2.422 19

Archiepiscopus vnire potest beneficia in sua Diœcesi, non autem suffraganeorum. 3.228.18

Archiepiscopus, Primas & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam, iure subsidium charitatiuum exigere non possunt. 3.373.9

Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis. 3.383.15

Archiepiscopus nondũ palliatus Synodum cõgregare nequit.

Archiepiscopus consecratus, etiamsi nondum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus. 3.434.4

Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina Officia celebrare. 3.390.66

Archiepiscopus in prima instantia non habet iurisdictionem cuiuscumque negligentiæ præterquam circa causas pertinentes ad subditos suffraganeorum. 3.576.6

Archiepiscopus non potest in prima instantia cognoscere de causis pertinentibus ad subditos Episcopi sui suffraganei, etiamsi is ob excommunicationem in se latam impediatur vti Episcopali iurisdictione. ibid. 8

Archiepi

Archiepiscopus non potest adiri in prima instantia per viam simplicis querelæ propter negligentiam Episcopi, secus per viam appellationis. 3.177.14
Archiepiscopus per simplicem querelam adiri non potest ob negligentiam Episcopi absolutionem ab excommunicatione denegantis. 3.179.24
Archiepiscopus non potest supplere Episcopi negligentiam in præstandis licentiis, sed solum compellere ipsum Episcopum iniustè negligentem concedere dispensationem ab illo ex iusta causa per officium Iudicis petitam. 3.180.32
Archiepiscopus potest adiri ad effectum compellendi Episcopum, vt consentiat, quamuis eo negligente concedere pro eo consensu præstando recurrendum esset ad Summum Pont. ibid.33
Archiepiscopus poterit præstare consensum denegatum ab Episcopo, & illius negligentiam in eo præstando supplere, vbi actum fuerit remedio appellationis. 3.181.36
Archiepiscopus Coadiutor. vide *Coadiutor.*
de Archiepiscoporum pallio. vide *Pallium.*

Archipresbyter.

Archipresbyter, Canonici, & beneficiarij, ac clerici Basilicæ S. Petri de vrbe non applicantes integram medietatem omnium fructuum, & distributionum primi anni semitij. 3.58.251
Archipresbyteri breuiores duorum palmorum etiam ad breuissimum tempus licentiam deferendi concedentes quicumque Sedis Apost. gubernatores, siue officiales. ibid.253
de *Argemiro* Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 885. 1.165.52

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum. 1.141.99
Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus. 2.397.10
Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, seu dispensationibus odiosis affirmatiuè procedens non valet. ibid.13
Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet. 2.460.2
Argumentum de iurisdictione ad dominum non rectè deducitur. 3.118.37
Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem Iuris. 3.569.39

Arma.

Arma, & alia vsui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos excommunicantur in Bulla. 3.14.64
Arma intra claustra sine licentia tenentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.40.167
Arma breuiora tribus palmis permittentes portare in statu Ecclesiastico incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. ibid.169
Armatorum collectas, & caualcatas facientes incidunt in excom. Papalem. 3.28.164. & 3.31.188
Arreptitij prohibentur ordinari.
Asa Rex, quoniam se totum humanis applicuit remediis nulla Dei habita cognitione, mortuus est. 3.190.13
Assassini beneficia vacant ipso iure. 3.180.138

Assensus.

Assensus Apostolicus non requiritur in alienatione ab vna Ecclesia alteri Ecclesiæ facta. 3.410.56
Assensus Apostolicus super alienatione rerum Ecclesiæ de stylo Curiæ Romanæ quando concedatur. 3.411.71
Assensus Apostolicus ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumitur. ibid.72
Assensus Capituli vltra Apostolicum requiritur in alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa Capitulari. ibid.70
Assessorem laicum in causis criminalibus Clericorum potest Episcopus assumere. 3.514.6

Assistentia.

Assistentiam Iuris communis habens pro se, dicitur habere liquidissimam probationem. 3.594.39
Assistentia Iuris communis quando est offuscata, & redditur turbida, tunc non sufficit vt competat manutentio. ibid. 40
Astrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, ostenditur. 3.67.134
Astrologi qui dicantur, remissiuè. ibid.133
Auaritia omnium malorum radix. 1.106.4
Auarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupidè seruat sua. ibid.5
Auctoritas Ecclesiastici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuinæ Maiestatis. 2.134.39

Auditores Cameræ.

Auditor Cameræ, Gubernator, Vicarius Vrbis qui vigore facultatis aliquid præter obseruatum innouant, incurrunt excommunicationem Papalem. 3.29.173
Auditor Cameræ, aut quiuis alius iudex Romanæ Curiæ non potest cognoscere de causis Ecclesiasticis in prima instantia. 3.333.8
Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmatas in partibus existentes auocare possunt, etiamsi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinariis. 3.335.16
Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apostol. quando possit de causis beneficiorum reseruatorum Sedi Apost. etiam immediatè cognoscere, ostenditur. ibid.17
Auditor Cameræ potest causas obligatione Camerali firmatas in quacumque instantia auocare. 3.339.29
Auditor Cameræ habet in facultatibus ex Pontificia gratia vt possit in quacumque instantia de omnibus obligationibus Cameralibus cognoscere. 3.340.25

Auditores Rotæ Rom.

Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia. 3.105.155
Augures qui dicantur, remissiuè. 3.66.127

S. Augustinus.

S. Augustinus, ac B. Valerius successores sibi elegerunt ex concessione Rom. Pont. vt aliqui putarunt, vel meliùs secundum alios sibi successores solum non elegerunt, sed potiùs personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. 1.18.48
S. Augustinus Episcopatum inuitus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vbertim lacrymatus est. 159.22
S. Augustini Ordo est antiquior Mendicantibus. 1.76.14
S. Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa. 1.83.19
S. Augustinus vigilantissimus fuit castitatis custos. 1.83.14
S. Augustinus omnibus pauperibus erogauit. 1.91.17
Auocatio ob lapsum biennium, quomodo fiat. & quæ culpa ac defectus ex parte Iudicis apparere debeat. 3.337.18

Auris.

Auris an sit membrum. 2.450.38
Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati causa est irregularis. ibid.39
Authenticum documentum est publica scriptura, cui creditur sine aliquo adminiculo, & iure, aut consuetudine speciali. 3.261.12
Auxilium præstans in delicto punitur, pro vt ipse delinquens. 3.53.13

B

Baculus.

Baculus in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur. 3.51.13
Baculo quare Summus Pontifex non vtatur. ibid.14
Balbus, ac blæsus, qui detinetur loqui, & verba explicare, non est ad Ordines assumendus. 2.450.33

Baldachinum.

Baldachinum erigere in Ecclesiis regularibus licet Episcopis Pontificalia exercentibus. 3.332.17
Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes similes, quando solemniter in propriis Ecclesiis celebrant. ibid.18
Baldachinum quomodo ex concessione Vrbani VIII. erigere possint Abbates Cassinenses, Oliuetani, & Camaldulenses. ibid.19
Balthazar Dazeredo regni Portugalliæ Protomedicus laudatur. 3.390.6
Bannientes personas Ecclesiasticas incidunt in excommunicationem Papalem.

Baptismus.

Baptismum solemne familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factum. 1.112.10
Baptismi sacramentum, tam paruulis, quàm adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis. 2.365.28
Baptizandus sicut susceptores habet vt eum erudiant in Fidem, in Confirmatione, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget. 2.360.32
Baptizatum se credens cum re vera non fuerat, si Ordines procurauerit an eos recipiat, Christi verò corpus celebrando conficiat. 2.269.10
Baptizatus quis probatur vnico teste. 2.335.8
Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Christiani. 2.358.8
Barbam habens corrosam, aliáve deformitate maculatam, non est ordinandus. 2.450.42

Baso

Index Rerum,

Baro.

Baro assumi potest ad Ordines ab eo Præsule in cuius diœcesi habet feudum. 2.208.32

Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum. ibid.33

Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Ecclesiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit. 3.27.143

Baro, vel Dominus Sedi Apostolicæ subiectum frumentum, fruges vltra sibi victum, familiæque suæ necessarium emens, in excommunicationem Papalem incidit. ibid.146

Baronum defunctorum regalia an pertineant ad Episcopum vbi habent baronias, an verò vbi moriuntur, ostenditur.

Bartholomæus à Martyribus Superiorum iussu coactus Archiepiscopatum Bracharen. inuitus suscepit, quo postea renunciato in monasterium sui Ordinis se recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit. 1.59.16

D. Fr. Barthomæus à Martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis Primitiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit. 1.166.85.

S. *Basilius* victu & cultu fuit abstinentissimus. 1.83.20

S. Basilius secundus Bracharæ Episcopus passus est ann. 58.1. 162.41

Beguini, siue qui sequuntur eorum statum. 3.36.256

Beguinarum statum fouentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam 3.40.267

Beguinarum statum assumentes, seu sequentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. ibid.270

Benedictio.

Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus. 1.174.42

Benedicens inaduertenter Episcopus calicem, vel corporalia in alia diœcesi à suspensione non excusatur. 2.215.7

Benedicit Episcopus Abbates, Abbatissas, & moniales. 2.342 51

Benedictio Episcopi efficit vt Abbas possit conferre Ordines minores. ibid.52

Benedictio Episcopi dari debet Abbatibus illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine. ibid.53

Benedicere Abbatem renuens Episcopus tertiò monitus, poterit tunc Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum ministrare. ibid.54

Benedictio Episcopi est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. ibid.55

Benedicendi virgines consuetudinem non amplius esse in vsu censuit Sacra Congreg. ibid 58

Benedici in Abbatissas prohibentur minores anni quadraginta, quæ per octo ante professæ non fuerint. ibid.59

Benedicenda iure non est Abbatissa temporalis. ibid.60

Benedicens vestes Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus est irregularis. 2.342.62

Benedictionem solemnem dare potest Episcopus in sua diœcesi in fine diuinorum Officiorum, & simplicem suis populis in itineribus. ibid 63

Benedictionem dare potest Episcopus extra suam diœcesim priuatim celebrans. ibid.64

Benedictionem dare non potest Presbyter præsente Episcopo sine eius assensu. ibid.66

Benedictionem populo dare quando possit Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem. ibid.67

Benedictiones non tenetur in secundo matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo coniuge aliud iniit, etiamsi fortè primum matrimonium fuerit inualidum. 2.395.181

Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta. 2.395.184

Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parocho veruisque contrahentis. ibid.185

Benedictionem secundis nuptiis impertiens in causa non permissa, ab officio, & beneficio suspenditur. ibid.186

Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum matrimonium, non dissoluto primo. ibid.187

Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur. 2.295.203

Benedictiones, & matrimonium an tunc fieri possint seruata moderatione cap. alma mater, §. adijcimus. de sentent. excommunicat. in 6 ibid.206

Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti. 2.417.20

Benedictus Ægidius Lusitanus laudatur. 1.136.46

Benefacere, & egenis subuenire, ita est Episcopi proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneatur. 1.93.35

in *Beneficialibus* vltimus rei status inspicitur. 1.166.85. & 17 172.169

Beneficiarius, & Beneficiatus.

Beneficiatus perpetuo absens ab Ecclesia iusta de causa potest Summi Pontif. concessione fructus beneficij percipere. 3.9.26

Beneficiarios testator si absolute leget Episcopo, cur tunc non possit ipse Episcopus legatum, & luctuosum insimul retinere, ostenditur. 3.168.32

Beneficiarij an habeant dominium suorum beneficiorum, ostenditur. 3.133.4

Beneficiarijs in ægritudine constitutis an liceat immoderatas facere donationes, ostenditur. 3.341.35

Beneficiatus qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum. 2.127.48

Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum sæculare non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem. 2.147.4

Beneficiatus, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem, si collatio beneficij sit valida, fori priuilegio gaudet. ibid.5

Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat. ibid.6

Beneficiatus gaudet fori priuilegio etiamsi beneficium sit modici valoris. ibid.7

Beneficiatus corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario. 3.242.35

Beneficiatus corpore vitiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario. ibid.36

Criminis obnoxius beneficiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario. ibid.37

Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, habet iustam causam resignandi coram Ordinario. ibid.40

Beneficiatus ex consuetudine totius Hispaniæ potest testari de acquisitis intuitu beneficiorum. 3.534.6

Beneficium.

Beneficia potest conferre Episcopus electus, & confirmatus 1.414

Beneficia homines ligant. 1.91.22

Beneficium ingratum est, quod diu inter manus dantis hæret. 1.91.37

Beneficiorum multitudine se onerantes cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur. 1.107.6

Beneficij vnius nomen & titulus extinctus & suppressus est, ita vt amplius non censeatur vacare, nec in eo vllus possit institui. 2.116.36

Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu. ibid.39

Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre spectat ad Episcopum. 2.282.52

Beneficij etiam tenuis ratione efficitur beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud extat. 2.129.44

Beneficium etiam tenue possidens gaudet priuilegio clericali. ibid.45

Beneficij requirentis residentiam ratione, acquirit beneficiatus domicilium in loco vbi illud possidet. ibid.46

Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, potest ordinari ab Episcopo loci vbi situm est. ibid.50

Beneficia plura habens in diuersis diœcesibus, ab vnoquoque illarum Antistite promoueri potest. 2.210.51

Beneficij ratione vnius diœcesis vniti alteri diuersæ diœcesis efficitur quis subditus Episcopi, vbi extaret beneficium principale. ibid.53

Beneficium obtentum in fraudem non iuuat quoad susceptionem Ordinum. ibid.57

Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur. 2.127.23

Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè viuendum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi. 2.278.8

Beneficij valor, vt eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribusque Episcopalibus persoluendis sufficiat. 2.279.13

Beneficium insufficiens patrimonio adiunctum potest constituere sufficientem titulum. ibid.14

Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacificè possideri. ibid.15

Beneficium litigiosum, & non pacificè possessum, sit exceptione. ibid.17

Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quis promoueri. ibid.18

Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, resignari non

non potest nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias resignatio erit nulla. 2.281.32

Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonij permittente Episcopo ordinari potest. 2.284.53

Beneficium vbi sit tenue, & extra patriam, cui ad congruam sustentationem inuogatur patrimonium, ad quem spectabit tunc ordinatio, nunc ad Episcopum beneficij, vel ad Episcopum patrimonij. ibid.

Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, dotest cùm penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum. 2.286 73

Beneficium simplex habens non potest cogi residere in diœcesi vbi illud habet. 2.294 6

Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, vt illud retineat. 2.441.35

Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet. 3.9 25

Beneficia in Curia Romana vacantia Papa solus confert. ibid 27

Beneficia quæ incompatibilia iure dicuntur, vni eidémque clerico conferre solus Papa potest. ibid 28

Beneficium primum incompatibile ita vacat adepta prioris possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus, Ordinarij, aliàs vtrumque vacat Romano Pont. conferendum. ibid.30

Beneficiorum Ecclesiasticorum prouisione vel collatione, vel in eorum possessionem admissione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt. 3.24.125

Beneficia Ecclesiastica palam aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.26 138

Beneficium in confidentiam retinentes incurrunt in Excommunicationem Papalem. 3 30.185

Beneficia fictè resignantes incurrunt in excommonicationem nemini reseruatam. 3.39 206

Beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex. 3.96.69

Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum. 3.106.141

Beneficium conferendi potestas non conceditur in generali vicariatus commissione 3.121.60

Beneficia conferendi data vicario specialiter facultate, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest. 3.122.61

Beneficia conferendi concessa vicario specialis potestas est latè interpretanda. ibid.63

Beneficia conferendi speciali vicario data potestate, intelligitur data potestas commendandi. ibid.64

Beneficium supprimere absque speciali mandato non potest vicarius. ibid.71

Beneficia vnire, reuocare vniones & Ecclesias diuidere sine speciali concessione non potest vicarius. ibid.72

Beneficia conferre potest Vicarius ante scientiam mortis Episcopi si conferendi potestatem habebat.

Beneficiorum omnium in diœcesi existentium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios & in iure ea conferendi fundatam habet intentionem. 3.149.1

Beneficia in quolibet mense vacantia poterant olim conferre Episcopi. 3 150.2

Beneficia omnia respectu Summi Pontificis sunt naturalia, & in eis vti potest plenitudine potestatis. ibid.8

Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, si non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis. 3 151.14

Beneficij collatio facta vna die a Papa & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, si in ea apposita sit hora, & in collatione Papæ non. ibid.15

Beneficia apud Sedem Apostolicam vacare dicuntur non solum per obitum, sed etiam per resignationem. 3 152 2

Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur. ibid 2

Beneficia Iurispatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia, vt dispositioni Summi Pont. reseruentur. 3.153 25

Beneficia Iurispatronatus laicorum non comprehenduntur reseruationibus, etiamsi sint generales, & in corpore iuris clausæ, quamuis adsint in reseruatione verba illa, ad cuiuscumque collationem, prouisionem, electionem præsentationem, &c. ibid 26

Beneficia, quæ sunt mixta Iurispatronatus clericorum, & laicorum cum ad propositum laicalia reuocantur, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorum in curia vacantium. ibid.27

Beneficia Iurispatronatus laicalis competentia ex priuilegio vel præscriptione, non tamen ex fundatione, constructione, vel donatione, dicuntur vacare in curia. ibid.28

Beneficia regularia non veniunt in reseruatione vacationis in curia. ibid. 29

Beneficia curam animarum habentia si vacant in curia antè collationem Apostolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet. ibid.30

Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione ordinis, vel domicilij, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorum in curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & curiales existant ibid 31

Beneficia de Vrbe non comprehenduntur sub reseruatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apostolicam. ibid. 32

Beneficia dispensationi Romani Pontificis reseruantur per solam appositionem suæ manus, quamuis inutiliter factam 3.153.33

Beneficia vacantia, sede Episcopali vacante cuiuscumque speciei, & qualitatis sint, reseruatur dispositioni Summi Pontificis. 3.154.35

Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæresis cum cura, & sine cura, secularia, & Regularia reseruatur Summi Pontifi. dispensationi. ibid.36

Beneficia per crimen hæresis an vacent ipso iure, vel post sententiam latam, ostenditur. ibid.38

Beneficia vacantia per priuationem sunt reseruata dispositioni Summi Pont. ibid.39

Beneficia collata personis prohibitis propter suum genus ad vnicam Romani Pont. prouisionem pertinent. ibid.40

Beneficia quæcumque recepta in confidentiam vacant ipso iure, & sunt Apostolicæ Sedi reseruata. 3.155.41

Beneficia quæcumque recepta in confidentiam non solum vacant ipso iure, sed etiam quæ obtinebat confidentiarius. ibid.42

Beneficia parochialia collata non seruata forma Concil. Trident. sess.24 de reformat. cap.18. sunt Sedi Apostolicæ reseruata. ibid.43

Beneficia, quæ intra sex menses à die, qua nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam deuoluuntur. ibid 44

Beneficium ob Episcopi negligentiam deuolutum ad Papam, potest Episcopus vnire. 2.227.5

Beneficium, cuius collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, potest Episcopus vnire. ibid.6

Beneficia reseruata vniri possunt per Episcopum, dummodo ex huiusmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apost. beneficia illa. 3.228.7

Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valet ille vnire. ib.n.9

Beneficiorum appellatione non veniunt dignitates. 2.462.13

Beneficium obtinere non potest per saltum promotus. 2.467.4

Beneficia diuersæ diœcesis nulla ratione hodie Episcopus vnire valet. 3.230 28

Beneficium in vna diœcesi situm si permutatur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus. 3.238.10

Beneficia exempta visitant Episcopi delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cui sit delegata non succedit Capitulum. 3 294.9

Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitatiuum non tenetur. 3.375.50

Beneficia omnia, quæ per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur, cum decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menses dimittere teneatur, illis elapsis, non facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicæ reseruantur. 3.155.45

Beneficia vacantia ob non publicationem resignationum reseruantur Sedi Apostolicæ. ibid. 46

Beneficia vacantia per violationem sequestri lite pendente in curia, reseruatur dispositioni Summi Pontificis. ibid.47

Beneficia litigiosa ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, dici possunt dispositioni Summi Pontificis reseruata. ibid. 49

Beneficia consistentia in Vrbe, soli Papæ veluti Episcopo Rom. reseruantur. 3.116.11

Beneficia collata a Cardinalibus vigore suorum indultorum reseruantur Summo Pontifici, quando intra sex menses prouisi a Sede Apostol. nouas prouisiones non impetrauerint. ibid. 52

Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. sunt reseruata dispositioni Romani Pont. ibid. 53

Bene-

Index Rerum,

Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris, sunt reseruata Summo Pontifici. ibid. 54

Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, testes, vel Notarios, reseruatur dispositioni Summi Pontificis. ibid. 55

Beneficia illorum, qui seipsos examini pro aliis supponunt, reseruautur dispositioni Sedis Apostolicæ. ibid. 56.

Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reseruantur dispositioni Sedis Apostolicæ. ibid. 57

Beneficia vacatura per dispositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostolica factas, reseruantur dispositioni Summi Pontificis in d. Extrauag. ad regimen. 3.157.65

Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reseruata dispositioni Summi Pontificis in d. Extrau. ad regimen. ibid. 66

Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam. ibid. 67

Beneficia prouisi per Romanum Pontificem ad Episcopatum statim quoad eum promotus est, possunt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione. 3.158.68

Beneficia obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum. ibid. 69

Beneficiorum sub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Episcopatum, non comprehenditur facultas transferendi pensiones. ibid. 70

Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum. ibid. 71

Beneficia promoti ad Episcopatum in terris infidelium existentem, seu titularis, cum per eum non stet assequi illius possessionem, non vacant. 3.159.74

Beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, dignitatum, &c auctoritate Apostolica prouisorum dispensationi Sedis Apostolicæ reseruantur. ibid. 77

Beneficia vacantia per exceatabilitatem dispositioni Summi Pontificis reseruantur. 3.160.79

Beneficia de quibus ordinarij, & alij collatores, contra Conc. Trident. decreta disposuerunt, & disponent in futurum, reseruantur Summi Pont. dispositioni. ibid. 80

Beneficiorum reseruationi declaratio per assecutionem pacificam vacaturorum refertur. ibid. 83

Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatuum reseruantur dispositioni Summi Pontificis, etiamsi ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio, & collatio, vel institutio ad alium: limitatur hoc tribus casibus ibi relatis. 3.162.90

Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum quando Sedi Apostolicæ reseruata censeantur. ibid. 92

Beneficia omnium Subcollectorum sunt reseruata, si deputantur in aliqua ciuitate, vel diœcesi successiuè, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit. 3.167.121

Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij, sunt reseruata, etiamsi ante officium illa obtinuissent. ibid. 123

Beneficia Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, ac S. Petri, & Matris Maioris de Vrbe, cur Papa reseruauit, cum sit Vrbis Episcopus, ostenditur. 3.168.133

Beneficium Ecclesiasticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur. 3.170.141

Beneficia manualia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.171.152

Beneficiorum collationem sibi Papa reseruans, videtur intelligere propriè de collatione, quæ fit perpetuò de beneficio. ibid. 153.

Beneficia de mensa non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 155

Beneficia vnita accessoriè non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, secus si sint vnita æquè principaliter. ibid. 158

Beneficium curatum, vt dicatur, quæ concurrere debeant. ibid. 159

Beneficium curatum non dicitur ex iure sepeliendi. 3.172.161

Beneficium curatum potest dici quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris. ibid. 163

Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum. ibid. 165

Beneficium curatum non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus. ibid. 166

Beneficia omnia præsumuntur sæcularia, nisi Regularia probentur. ibid. 167

Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religiosos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos consueta sunt Regi per viros Regulares. ibid. 168

Beneficia Regularia Regularibus conferri debent. ibid. 170

Beneficia Regularia non possunt conferri nouitiis, sed expressè professis. 3.173.171

Beneficia Regularia defectu Regularium sæcularibus conferri possunt. ibid. 172

Beneficia omnia cuiuscumque generis & qualitatis fuerint, & vbicumque existentia, comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 176

Beneficia consistentia in Ecclesia non numerata, non includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.174.179

Beneficium monoculare comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 180

Beneficia ereata & fundata post promulgationem Regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur sub illius reseruatione. ibid. 181

Beneficia vbicumque existentia, siue in Ecclesiis Patriarchalibus Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue alias, comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 182

Beneficium si vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minime constare possit, an finitus vnus mensis Apostolicus & cœptus alius Ordinarius prouisus à quo debet præualere ostenditur. 3.175.188

Beneficium vacans mense Ordinarii potest ab ipso Ordinario conferri cœpto iam mense Apostolico. ibid. 189

Beneficia consistentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.176.193

Beneficia renunciata in manibus Ordinarij non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 194

Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 195

Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid. 196

Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud. ibid. 198

Beneficium vacat per odium beneficiatij, ita vt si miraculosè resurgeret, non recuperaret illud. ibid. 199

Beneficij ius, titulus, & possessio amittitur per renunciationem. ibid. 200

Beneficium vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum sit ostenditur. ibid. 201

Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præsenti, etiam non sequuta culpa. 3.177.202

Beneficium ita vacat per Matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij. ibid. 203

Beneficium vacat per Matrimonium etiamsi vxor non illo consummato religionem ingrederetur. ibid. 204

Beneficium amittitur ipso iure per Matrimonium etiam irritum ob sanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus casibus. ibid 207

Beneficium ipso iure vacat per ingressum religionis, sequuta professione, non antea. ibid. 208

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni. 3.178.201.

Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam. ibid. 215

Beneficium vacat ipso iure per militiam sequutam. ibidem 216

Beneficium non solum vacat ipso iure, sed etiam pensio illius, qui tonsuram, & habitum clericalem non assumit. ib. 217

Beneficium vacat ipso iure per electionis cessationem. ibid. 218

Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem. ibid. 219

Beneficij ius eo ipso perdit quis per violentam ingressionem in possessionem illius. ibid. 220

Beneficium vacat per violationem sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in causa beneficiali, & quomodo hoc procedat, ostenditur. ibid. 221

Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam beneficiatus monitus fuerit. 3.179.222

Beneficium vacat ipso iure per alienationem rerum Ecclesiæ sine solemnitate facta in extrauag. Ambitiosæ. §. inferiores vero, de rebus Ecclesiæ non alienandis. ibid. 226

Beneficium vacat si habeatur pro derelicto. ibid. 227

Bene

Beneficium an vacet ipso iure propter crimen hæresis, ostenditur. ibid.228

Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipso iure. ibid.230

Beneficium per crimen realis simoniæ commissæ vacat ipso iure. ibid.231

Beneficium vacat ipso iure per crimen læsæ maiestatis. ibid.233

Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostol. vacat ipso iure. ibid.234

Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipso iure. ibid.235

Beneficia occidentis, vel percutientis Episcopum vacant ipso iure. 3.180.237

Beneficia occidentis Rectorem suæ Ecclesiæ vacant ipso iure. ibid.239

Beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec resignauerit suum beneficium, vacat ipso iure. ibid.242

Beneficia committentis crimen sodomiæ vacant ipso iure. ibid.242

Beneficium ob non publicationem resignationis vacat ipso iure. ibid.244

Beneficium Curatum ob non seruatam formam Constit. Pij V. vacat ipso iure. ibid.245

Beneficium per dispensationem, & priuationem vacat ipso iure. 3.181.247

Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipso iure. ibid.248

Beneficia retinentis indebitè scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non restituentis, vacant ipso iure. ibid. 249

Beneficia offendentium litigantes in Romana curia eorumque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipso iure. ibid 250

Beneficia per confidentiam vacant ipso iure. ibid.252

Beneficij priuatio ipso iure non inducitur, nisi in casibus à iure expressis. ibid.252

Beneficium quando vacat ipso iure vacat in ipsomet puncto quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur. ibid. 253

Beneficium quo quis est priuatus ipso iure statim, non expectata sententia potest conferri, seu impetrari. ibid.255

Beneficiis priuatus ipso iure non potest ea in fauorem alicuius resignare. ibid.256

Beneficia iurispatronatus Ecclesiastici comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid.257

Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur. ibid.258

Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Ecclesiis, ab Episcopo, ad quem collatio spectat, sunt conferenda. 3.182.2

Beneficia de mensa Prælati illud dicitur, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali. 3.184.16

Beneficia deuoluta lapso semestre concesso Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. ibid.17

Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum. 3.193.18

Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, concursu non sunt conferenda. 3.194.33

Beneficia simplicia concursu non conferuntur. ibid.36

Beneficium simplex consequi volenti, satis est si Canonicas Horas recitare, & construere sciat. 3.199.72

Beneficium simplex nullus ante decimumquartum annum potest obtinere. ibid.73

Beneficium simplex ex dispensatione Summi Pontificis infanti potest conferri. ibid.74

Beneficium simplex, vt possit obtineri, sufficit quod decimusquartus annus sit cœptus quamuis non sit expletus. 3.200.76

Beneficia curata quam peritiam flagitent, ostenditur. 3.201.80

Beneficia curata qui vult obtinere, debet esse constitutus in ætate vigintiquinque annorum incœptorum. ibid.81

Beneficij curati collatio potest fieri prima tantum tonsura initiato, dummodo in ea sit ætate, vt intra annum ad Sacerdotium promoueri possit. ibid.82

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatij vnius anni, aliàs vacat Parochia ipso iure. ibid.83

Beneficium superius qui est adeptus, examinari denuo debet, vel si ad simile beneficium promoueatur, in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maiori've, aut nobiliori. 3.201.90

Beneficium digno diœcesano omisso digniore alterius diœcesis, absque peccato conferri potest. 3.205.99

Beneficium digno vbi confertur omisso digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale. ibid.100

Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius succedere non possit, ostenditur. 3.215.7

Beneficium liberum beneficio iurispatronatus potest Episcopus vnire. 3.231.32

Beneficij principalis natura, qualitas attenditur non autem annexi. ibid. 36

Beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis. 3.232.40

Beneficium principale in impetratione sufficit tantum exprimi, nec opus est exprimere accessoriè vnitum. ibid.43

Beneficia de sui natura præsumuntur congrua. 3.234.7

Interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis augmento cultus diuini. ibid.8

Beneficium Curatum quando dicatur, vt simplex conuerti non possit per Episcopum, remissiuè. 2.237.14

Beneficium à compermutante resignatum, & alteri collatum potest compermutante decedente ab altero retineri, etamsi suum postea non resignet. 3.245.53

Beneficium Ecclesiasticum fit, vbi in erectione accedit auctoritas Episcopi. 3.252.37

in Beneficio institui potest ex lege fundatoris. 3.252.41

Beneficij Rector ex lege fundatoris potest, sibi designare successorem. ibid.42

Beneficiorum pluralitas non reprobatur, vbi eam permittant fundatores. ibid.43

Beneficium vacat ob delictum Rectoris, priuationem, seu depositionem inducens. 3.260.12

Beneficium primum vacat ipso iure per adeptionem secundi incompatibilis cum eo, ita vt patroni possint præsentare. ibid. 13

Beneficium primum quando vacet per assecutionem secundi remissiuè. ibid.14

Beneficium iurispatronatus quando situm sit in confinibus duarum diœcesum, coram quo Episcopo præsentatio sit facienda, ostenditur. 3.274.150

Beneficium non est deuolutum ex eo quod Ordinarius distulit instituere. 3.280.192

Beneficia vacantia per obitum Protonotariorum participantium, & non participantium, sunt Sedi Apost. reseruata. 3.296.32

Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis possunt Seminario vniri vt commodè regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium. 3.317.28

Beneficia reseruata, vel affecta Sedi Apostolicæ, an possint Seminario vniri, ostenditur. ibid 30

Beneficia certo modo impetranti debet Episcopus semper consulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret dispensationem. 3.323.1

Beneficij possessio quando per breue Apostol. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari. 3.334.12

Beneficia Sedi Apost. reseruata, seu affecta Episcopi conferentes suspenduntur à diuinis & ab ingressu Ecclesiæ. 3.327.53

Beneficiorum omnium super collatione habet Episcopus intentionem fundatam de Iure in tota sua diœcesi. 3.594.32

Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi non potest visitator Episcopali Sede vacante deputatus ab inferiore à Papa conferre. 3.610.28

Secus si sit deputatus à Papa. ibid.29

Beneficia instituendi practica. 2.151.39

Beneficiorum collatio, vide *Coadiutor*.

Beneficiorum permutatio, vide *Permutatio*.

Beneficij renunciatio, vide *Renunciatio*.

Benemeritos remunerare vtile est Ecclesiæ, vt inuitentur homines ad illi benefaciendum. 3.363.12

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltrò oblatum respuit. 1.19.23

S. Bernardus grauius, & periculosius periculum cùm ad Episcopatum promouetur, deplorat. :.62.13

Biennium intra quod causæ Ecclesiasticæ coram Ordinariis locorum in prima instantia terminari debent, currit data culpa, apparentéque defectu. 3.314.9

Bigamia & Bigamus.

Bigamiæ species triplex. 2.471.1

Bigamia non cadit super infidelem pro tempore infidelitatis. ibid.3.

Bigamia interpretatiua cur ita dicatur. ibid.4

Bigamiam interpretatiuam incurrit, viduam à priori viro cognitam etiam inualidè ducens. ibid.5

Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit. ibid.6

Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem quam postquam adulterata fuerit etiam ignoranter carnaliter cognouerit.

Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut

cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus. 2.472.14
Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit. 2.47.315
Bigamiæ veræ irregularitas solo iure Pontificio inducta. 2.474.20
Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ speciebus potest dispensare. ibid.21
in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium non potest dispensare Episcopus. ibid.22
Secunda super hoc sententia refertur. ibid.23
Tertia super hoc sententia refertur. ibid.24
Prima verior, quæ in certis casibus limitatur. ibid.25
in Bigamia similitudinaria, dispensare valet Episcopus si clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. ibid. 26
in Bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta potest dispensare Episcopus si ex delicto oriatur. 2.475.27
Bigamiæ incursui, & denudatione exercitij Clericatus est obuiatum ob dispensationem præuentiuam & ob derogationem cap.1.de bigam.lib.6. 2.478.19
Bigamus quare ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat, expenditur. 1.72.5
Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur. 2.23.43
Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem. 2.471.3
Bigamus non efficitur ducens fœminam à se solo defloratam. 2.4?2.7
Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem. ibid.9
Bigamus fit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam coactè commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus. ibid.10
Bigamus interpretatiuus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum. ibid.11
Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit. ibid.14
Bigamum non inducit multiplicitas matrimonij rati, nondum consummati. ibid.15
Bigamus excluditur à clericatu. 2.473.16
Bigamus non potest beneficia consequi. ibid.17
Bigamus si ordinetur, characterem recipit ibid.18
Episcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat. ibid.19
Bigamus Episcopi vicarius esse non potest, etiamsi effectus sit clericus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ. 3.115.11
Bigamum, vel solemnem pœnitentiam peragentem scienter ordinans, suspensionem incurrit per annum à celebratione. 3.523.5
Bigama Monialis non potest eligi in Abbatissam absque Apost. dispensatione. 3.443.15
Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit. 1.143.2
Vide Constantinopolis.
Blasius, vide Baibus.

Blasphemans, & Blasphemator.

Blasphemantibus, quæ pœna imponatur apud Neapolitanos. 3.64.104
Blasphemantes à pœnis ordinariis quando possint excusari, remissiuè. ibid.105
Blasphemare est dicere tacitè, vel expressè, verbo, vel scripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumeliosum. 3.61.86
Blasphematores apud Gallos quomodo mulctantur. 3.63.113

Blasphemia, & Blasphemus.

Blasphemia est de reseruatis Episcopo. 1.161.85
Blasphemia alia hæreticalis, alia simplex. ibid.87
Blasphemia hæreticalis est illa quæ cum hæresi connexionem habet. ibid.88
Blasphemia simplex est illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere. 3.61.91
Blasphemiæ simplicis quæ iurationes sint ostenditur. 3.61.92
de Blasphemiis, quæ hæreticales non sunt, cognoscunt Episcopi, & puniunt. ibid.93
Blasphemiæ simplicis crimen est mixti fori. ibid.94
Blasphemiæ peccatum quam detestabile sit in sacra Scriptura ostenditur. ibid.96
Blasphemi quibus pœnis iure Pontificio puniantur. 3.62.997
Blasphemi in Synodo Later. quibus pœnis afficiantur. 1.63.98
Iulius II. quas pœnas aduersus eos inflixerit, ostenditur ibid.99
in Blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum Pius V. sua Constit. sancit. ibid.100
Blasphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur. ibid.101
Blasphemi quibus pœnis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur. ibid.102
Blasphemum patrem tenetur filius denuntiare. 3.421.58
S. Bonauentura Episcopatum sibi oblatum semel quantum potuit refutauit, sed postea tandem Sum. Pont. iussu coactus accepit. 2.59.23
Bononiæ domos alicuius Scholastici, vel Doctoris conducentes incidunt in excommunicationem nemini reseruatam 3.40.170

Bonum.

Bonum amabile, vnicuique autem proprium. 1.91.21
Bonorum assignatio, an valeat in præiudicium legitimæ aliis debitæ, si pater totum patrimonium ad sacros Ordines assumendos alicui irreuocabili donatione donaret remissiuè. 2.285.62
Bona, ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt. 2.287.75
Quoad decimam parochialem certum est clericum de huiusmodi bonis patrimonialibus illum soluere debere. 2.288.92
Bona Ecclesiastica per vim, vel suppositas personas in proprios vsus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.25.130
Bona Ecclesiæ occupantes incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31.188
Bona Christianorum naufragio perdita capientes. 3.33.198
Bona acquisita ex beneficio Parochi absentis extra suam Parochiam morientis tanquam spolia ad Cameram Apostol. pertinent. 3.98.94
Bona si sint solita vnire in diuisionem, sufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant. 3.406.32
Bona relicta, & donata Ecclesiæ, quæ est incapax retinendi etiam in communi, possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiæ necessitatem. 3.410.59
Bona mensæ Episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent præter ipsum Episcopum. 3.411.67
Bona de mensa Ecclesiæ dicuntur ea, quæ perpetuò vnita fuerunt Ecclesiæ, atque ita, quæ nunquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt. ibid.68
Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fisco Episcopi, secus in Hispania, & Francia. 3.507.17
Bona immobilia Ecclesiarum sibi commissarum subiiciens Episcopus laicis, sine licentia Capituli, & Sedis Apost. nisi modo & casibus à Iure permissis suspenditur. 3.526.45
Bona Ecclesiarum & dignitatum vacantium vsurpans Episcoput sine titulo, suspenditur ab administratione suæ Ecclesiæ. 3.527.46
Bona quando censeantur intuitu Ecclesiæ acquisita, ostenditur. 3.536.11
Bona intuitu Ecclesiæ acquisita præsumuntur, quando tempore promotionis constat Episcopum nihil habuisse. ibid.12
Bona si inueniantur penes Prælatum, & nesciatur vtrum acquisita fuerint ante, vel post Episcopatum, tunc præsumuntur intuitu Ecclesiæ fuisse comparata. ibid.13
Bona penes Prælatum reperta potius ex ipsius bonis, quàm Ecclesiæ, quæsita præsumuntur, si de tenuitate beneficij & de propriis diuitiis Prælati constet. ibid.14
Bona exempta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Episcopatus, an ipso iure transeant in dominium Ecclesiæ, an verò penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant, ostenditur. 3.537.17
Bona acquisita ab Episcopo Monacho post adeptum Episcopatum eo defuncto non ad monasterium, sed ad Ecclesiam cuius est Episcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario vel donatione, aut propria industria, & labore post Episcopatum acquisita sint. 3.540.28
Bona Ecclesiasticorum, vide Ecclesiasticus.
Bona in consilio obsequio, ac contubernio habendi. 1.109.7

Brachara.

Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Humilione, relictis initium sumpsit à fluuio Africæ, Bragada cognominata. 157.5
Brachara Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito honestata fuit. 1.158.6
Brachara diuersè appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione. ibid.7
Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispaniæ ibid.8
Bracharæ descriptio Gregorij Braunij refertur. ibid.12

Brachara primam S. Euangelij prædicationem, primum Episcoporum, primámque totius Hispaniæ Ecclesiam ex S. Iacobi iussu obtinuit. 2.162.37
Bracharensis ciuitatis caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, secundùm dignitatem gradus à S. Petro constitutos adepta est. 2.158.11
Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit. ibid.13
Bracharensea suffraganei qui. ibid.14
Bracharensis Archiepiscopus Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat. ibid.15
Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos in decuriones, magistratus, & scribas. 2.159.16
Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerit ostenditur. ibid.17
Causæ ciuiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur. ibid.
Laudantur DD. Senatores Bracharenses. ibid.18

Brachium sæculare.

Brachium sæculare implorare valet Episcopus, vbi per se suas sententias exequi non potest. 3.508.24
Brachij sæcularis auxilium si sæcularis neget, potest ad illud præstandum censuris compelli. ibid.25
Brachij sæcularis auxilium antequam sit præstandum an possit ipse iudex laicus causæ cognitionem sumere, ostenditur. 3.509.26.27
S. *Bruno* Archiepiscopatum Rheginensem sponte oblatum recusauit. 2.58.14

Bulla.

Bulla in Cœna Domini cur ita dicatur. 3.12.55
Bulla in Cœna Domini refertur. 3.13.57
Bullarum Apostol. executionem iniustè impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expensas factas.
Bullæ Conseruatoriæ sunt inspiciendæ, nam in ampliori forma sunt aliquibus Religionibus, quam aliis concessæ. 3.502.52
Bulla prædicta Iulij III. an sit vsu recepta in statu Mediolanensi, ostenditur. 3.549.10

C

Cadauera hominum exhumans, in frusta incidens, vel carnes ab ossibus separans, incidit in excommunicationem Papalem. 3.21.103
Caducitatis remissionem emphyteusæ Ecclesiæ potest solus Prælatus, seu Rector absque solemnitatibus facere. 3.411.64

Cæcus.

Cæcus quamuis retineat dignitatem, & testificari possit de iis, quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius præsentia non sufficit. 2.181.87
Cæcus non potest fieri Clericus: at in susceptis Ordinibus, in quibus visu non est opus, ministrare potest. 2.449.27
Cæcorum aliqua miranda referuntur. ib.28
Cælestinorum Ordo ab omni Episcoporum iurisdictione exemptionem obtinuit à Cœlestino V.
Cæsaraugustana ciuitas primam Hispaniæ Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viua obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac B. Petri Apost. adhuc viui Ecclesiam constrictam prius obtinuit. 2.162.39

Calix.

Calices, patenas, Corporalia & vestimenta sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus. 2.181.43
Calix, & Patena consecrationem amittunt, si notabiliter franguntur, ita vt non possint inseruire ad vsum constitutum. 2.319.17
Vasa hæc, si deaurata sint, & vsu aurum amittant, si postea deaurentur quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent. ibid.18
Calicis consecratio non amittitur per aliquos actus à fabro inflictos. ibid.39
Calix amittit Consecrationem, si cuppæ separatio fiat cum fractione, secus verò si torneatili ingenio. ibid.40
Calicem alicui Monasterio dare si quis iuret, vel voueat, potest ex commutatione Episcopi dare alteri Monasterio, vel pio loco. 2.496.3

Camera Apostolica.

Cameræ Apostolicæ libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excom. Papalem. 3.24.122
Cameræ Apostolicæ ministri, & alij, rationes integrè, & fideliter non reddentes, incidunt in excommunicationem Papalem. ibid.123
Cameræ Apost. Clerici, notarij, qui in causis intra propriam eorum tribunalis naturam non spectantibus quodammodo se intromittere præsumunt, &c. excommunicationem Papalem incurrunt. 3.31.187
Cameræ Apost. libros, vel scripturas occultantes, incidunt in excommunicationem Papalem. ibid.188
Camerales, qui aliorum suffragia, vel suam, aut aliorum sententiam in plena Camera apertam foris patefecerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.29.175

Campana.

Campanas benedicit, & chrismate vngit Episcopus. 2.340.46
Campanæ quare benedicantur. ibid.47.49
Campanarum benedictionis effectus quales sint, ostenditur. ibid.48
Campanæ tempore interdicti non pulsentur. ibid.50
Campanas plures non possunt habere Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu. 3.82.54

Cancellaria.

Cancellariæ regulas aliquas tulit, easque in scriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. 3.156.59
Cancellariæ regulæ expirant morte cuiusque Pontificis, reuiuiscunt per nouos Papas renouatæ. ibid.60
Cancellariæ regula quælibet facit legem separatam, diuersamque reseruationem. ibid.61
Cancellariæ regulæ vt ligent non est necessaria illorum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ ligant, quamuis publicatæ non sint. ibid.62
Cancellariæ Regula prima refertur. 3.157.63
Cancellariæ Regula secunda refertur. 3.160.81
Ratio cur hæc Regula secunda addita fuit de nouo à Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XV. assignatur. ibidem 82
Cancellariæ Regula tertia refertur. 3.191.84
Cancellariæ Regula quarta refertur. 3.162.94
Cancellariæ Regula quinta refertur. 3.126.115
Cancellariæ Regula sexta refertur. 3.167.117
Cancellariæ Regula septima refertur. 3.169.120
Cancellariæ Regula octaua refertur. ibid.132
Cancellariæ Regula nona refertur. 3.169.140
Cancellariæ Regula nona non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. 3.175.190
Cancellariæ Episcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio. 3.307.22

Cancellarius.

Cancellarius Episcopi siue notarius quas expeditiones gratis præstare debet. 3.509.28
& quod salarium siue stipendium ex aliis accipere potest, ostenditur. ibid.29
Cancellarius Iudicis à quo, an teneatur gratis exhibere copiam processus criminalis reo appellanti, &c. ibid.30
Canones generales condere est Papæ. 3.11.32

Canonica, & Canonicatus.

Canonica Episcopalis est de lege diœcesana. 4.11.17
Canonica portio nihil aliud est, quàm certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet. 3.365.8
Canonica portio sic dicitur, eo quòd sit in Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. ibidem 2
Canonicæ portionis quantitas iuxta diuersa tempora, diuersasque diuersarum prouinciarum consuetudines, assignata fuit. ibid.3
Canonica portio nulla debetur ex consuetudine spatio 40. annorum præscripta. ibid.4
Canonica portio Episcopo debetur de legatis relictis Ecclesiis, vel piis locis. ibid.7
Canonica portio est de lege iurisdictionis. ibid.9
Canonica portio Episcopo non debetur de legato relicto loco exempto. ibid.10
Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Episcopo, ostenditur. ibid.11
Canonica an debeatur si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ verò tempore testamenti, ostenditur. 3.366.16
Canonica portio, seu quarta Episcopalis, ex quibus bonis, quæ Ecclesiæ, vel aliquibus locis piis obueniunt, deduci non possit, ostenditur. 3.367.20
Canonica portio non detrahitur de relictis personis. ibid.22
Canonica portio non debetur de relictis pro ornamentis, cereis, Ecclesiæ luminaribus, anniuersariis, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac aliis, quæ ad perpetuum di-

uinum cultum leguntur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis. ibid. 23
Canonica portio an debeatur de relictis pro restauratione, vel ædificatione Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, vel aliorum piorum locorum, si illa non egeant, ostenditur. ibid. 24
Canonica portio non debetur quando aliquid legatur, vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti. ibid. 25
Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Ecclesiæ. ibid. 26
Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus puellis singulis annis facto. ibid. 27
Canonica portio an debeatur ex his, qui hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remissiuè. 3. 368. 28
Canonica portio non debetur si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ. ibid. 29
Episcopus, cui legatum absoluere relictum est, potest insimul canonicam vindicare portionem. ibid. 30
Canonicatum & Parochialem obtinens, in parochiali residere tenetur. 3. 96. 83
Canonicatum, & Monasterium in commendam obtinens debet in canonicatu residere, nisi monasterium habeat curam animarum. 3. 100
Canonicatum & Parochialem habens in duabus diœcesibus, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi cogendus est ad residentiam in Canonicatu. ibid. 123
Canonicatum, & Parochialem habens, & residens in Parochiali, quomodo quotidianas distributiones lucretur. 3. 101. 128
Canonicatum & Parochialem habenti, in quo non potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, permittitur vt in canonicatu resideat. 3. 102. 130
Canonicatus, ac dignitates obtinentes præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, Episcopo solemniter celebranti assistere tenentur. ibid. 138
Canonicatus, & præbendæ magistratus, & Doctorales in regnis Castellæ, & Legionis, quomodo prouidendi sint. 3. 140. 3
Canonicatus, & præbendæ Metropolitanæ Cæsaraugustæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris sunt reseruatæ Sedi Apostolicæ 3. 151. 50
Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania conferuntur per concursum, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3. 174. 128
Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, sub distinctione demonstratur. 3. 198. 70
Canonicatus Collegiatarum Ecclesiarum obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex dispositione iuris, etiamsi habeant Parochiales sibi accessoriè vnitas. 3. 199. 72
Canonicatum obtinens, cui est vnita Parochialis ad vitam, debet in Parochiali residere, & non in Canonicatu, ac tacere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo.

Canonicus.

Canonici eligunt Ecclesia viduata Pastore, Sede vacante sepulto mortuo Episcopo, non prius. 3. 14. 13
Canonici propriè dicuntur, cui de Capitulo sunt. ibid. 17
Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine constitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, iam declarationibus ibi positis. ibid. 21
Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere remissiuè. 3. 15. 23
Canonici Clericos Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur. ibid. 24
Canonici beneficiati, & clerici Basilicæ S. Petri de Vrbe eam ingredientes absque habitu quem in choro deferre solent, incurrunt excom. Papalem. 3. 30. 180
Canonici, & Clerici beneficiati Basilicæ S. Petri de Vrbe illum impedientes absque habitu incurrunt excommunicationem Papalem. ibid. 183
Canonici Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis ita tenentur ad residentiam, vt eis non liceat vigore cuiusl ber statuti, vltra tres menses etiam continuos ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. 3. 100. 107
Canonici vltra tres menses absentes, licet in ciuitate, vbi ipsa Ecclesia existat, sint præsentes incidant in pœnas Concilij. 3. 101. 122
Canonici an protribus mensibus sibi concessis in absentia distributiones quotidianas consequantur. ibid. 124
Canonici curam animarum habentes, quæ illi Ecclesiæ imminet, habentur tanquam præsentes in choro, dum sunt in actu administrandi Sacramenta. 3. 102. 129
Canonici, & dignitates in Ecclesiis cathedralibus & collegiatis, etiam seclusa consuetudine, vel statuto, tenentur iusto cessante impedimento psallere in choro. ibid. 135
Canonici debent interesse omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum. ibid. 138
Canonici personaliter ad canendum Missam sunt cogendi illis diebus, quibus ex instituto, & legitima consuetudine illius Ecclesiæ deobligantur. ibid. 137
Canonici associantes Prælatum quandoque volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralem, non fiunt participes distributionum quotidianarum. 3. 103. 142
Canonici duo interessentes Episcopo ad mensam sanct Canonum non percipiant distributiones quotidianas, nisi tamen in illis consisterent omnes tractus. ibid. 142
Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commissionis constitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales designatus, potest post eandem dignitatem renunciatam esse iudex, & de causa fideicommissa cognoscere. 3. 105. 155
Canonicus Theologalis quo tempore, & hora, & super qua materia lecturus sit, arbitrio Episcopi relinquatur. 3. 140. 6
Canonicus Theologalis vacare potest à lectione tribus mensibus, Iulij, Augusti, & Septembris ibid. 7
Canonici Theologales diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro, non modo pro illis horis, vt si mane legant pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die. ibid. 8
Canonicus Theologalis quamuis toto die, quo legit, habeatur pro præsente, non censetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vespere præcedenti. ibid. 9
Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam. ibid. 12
Canonicus Theologalis potest ab Episcopo occupari in suo seruitio, & fructus in absentia percipit. ibid. 12
Canonicus in Cathedralibus, quam requirit scientiam, ostenditur. 3. 198. 69
Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo Fidei professionem intra duos menses emittere tenentur. 3. 209. 3
Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium intra duos menses à die electionis deobligantur Fidei professionem emittere. ibid. 6
Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Episcopo visitantur, non sunt quotidianis distributionibus priuandi, si quando ea de causa tempore diuinorum officiorum adsint. 3. 283. 6
Canonici absque adiunctis per Episcopum priuari possunt ea causa quod Ordines suis præbendis annexos non susceperint. ibid. 12
Canonici de quotidianis distributionibus non tenentur Seminario distribuere. ibid. 13
Canonicus electus ad Seminarij administrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri potest, nisi ex legitima, & iusta causa. 3. 317. 18
Canonicos, & alios Presbyteros beneficia Ecclesiastica obtinentes potest Episcopus cogere, vt accedant, ad processiones vocati non debeant. 3. 319. 12
Canonici Regulares sanctæ Crucis Conimbricensis veniunt appellatione eorum, qui in strictiori clausura viuunt. 3. 320. 17
Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ locantes fructus suarum præbendarum, nullo casu huiusmodi locationibus successores obstringunt. 3. 409. 10
Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostol. constitui possunt, non tamen valent Conseruatores deprecate. 3. 495. 9
Canonici in Cathedralibus licet secundùm latam interpretationem dicantur in dignitate constitui, non ita ex propria significatione. 3. 495. 10
Canonici in Cathedralibus attentis specialibus Religionis priuilegiis in Conseruatores eligi valent. ibid. 11
Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Synodales iudices constitui non possunt. 3. 496. 12
Canonici non debent accedere ad circulos cum coadiuto. 3. 531. 12
Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti, maximè decet. ibid. 13
Canonista Theologo præferendus est in assecutione Episcopatus, si doctus & prudens sit, & vbi hæreses non pullulant. 2. 192. 30
Canonizare Sanctos solus Pontifex potest. 3. 11. 43
Canonizatio Sanctorum soli Romano Pontif. est reseruata. 3. 426. 5
Nemini licet publico, aut solemni casu absque Sedis apost. auctoritate personam non canonizatam venerari. 3. 428. 13. 14
Capacitas tempore præsentationis in beneficiis attenditur. 3. 266. 78

Capellania, & Capellanus.

Capellania quæ est perpetua, & in titulum collata inter Ecclesiastica beneficia connumeratur. 2.209.49

Capellaniam obtinens in Capella Papæ licet sit ad nutum amouibilis, potest ad illius titulum ordinari. 2.281.30

Capellania Sacerdotalis iudicanda est, si illius verba essent, *vt in ea præsentaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.* 2.307.37

Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actu Sacerdos. 2.308 43

Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis. ibid.44

Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbyteratum conferre. ibid.45.46

Capellania, an & quando sit incompatibilis cum alio beneficio. ibid.47

Capellaniæ, seu Oratoria, quæ sunt fundatæ absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia Ecclesiastica. 3.1701.42

Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Episcopi sunt beneficia Ecclesiastica. ibid.143

Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori priuilegio. 2.248.10

Capellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare iuxta institutionem Capellaniæ, & intentionem fundatoris. 2.305.28

Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisfacere. 2.306.31

Capellanus obligatus singulis diebus Missas celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. ibid.

Capellanus qui tenetur quotidie celebrare, si per mensem sit infirmus, an teneatur pro illo tempore Missas compensare. ibid.

Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, malè agit, si alias celebret. ibid.32

Capellanus, qui ex titulo, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.

Causæ legitimæ non celebrandi in Altari designato referuntur. ibid.34

Capellanus etiam de consensu hæredum celebrans alibi, quàm in Altari designato, malè agit ibid.35

Capellani & coadiutores Rectorum Parochialium instituti, auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi. 3.96.78

Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit instituta, ostenditur. 3.236.5

Capientes Christianos habitantes inter Turcas incidunt in excomm. Pap. 3.21.188

Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi. 2.449.25

Capitularium peccata, & excessus, potest Episcopus absque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem respiciat. 3.285

Capitulum.

Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quod literæ prouisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensæ remissiuè. 121.10

Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis. 1.117.45

Capitulo volente repellere prouisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi prouiso onus probandi se purum, ostenditur. 1.118.48

Capituli negligentiam supplere quandoque potest Episcopus. 2.181.56

Capitulum Sede vacante non nisi elapso à die obitus Prælatis, potest dimissorias concedere, nisi arctatus beneficiis sub certis pœnis. 2.219.10

Etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ob memorialem possessionem. 2.220.11

Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines cum licentia sui ordinarij, huiusmodi facultatem subordinatam concedere. ibid.14

Capitulum Sede vacante potest concedere literas testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias, 2.221.16

Capitulum Sede vacante potest externo Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis sedis ib.d.17

Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in interstitiis. 2.274.6

Capitulum Sede vacante vel eius vicarius literas dimissorias concedens ad Ordines sacros non habenti vnde viueret, tenetur illi prouidere prout Episcopus. 2.291.21

Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum. 2.312.10

Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis. 2.301.8

Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis. 2.406.9

Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, in delegata verò Episcopo iurisdictionem non succedit. ib.10

Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absoluendi, quam habet Episcopus virtute Conc. hij *d. cap.* 6. 2.422.16

Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis. 2.462.26

Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem. ibid.27

Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, nisi in casibus iure expresso vetitis. 3.75.2

Capitulum Sede vacante potest confessarium instituere, qui absoluat casibus reseruatis. ibid.3

Capitulum, seu clerici inferiores sine Episcopo non possunt statuere de quotidianis distributionibus. 3.103.139

Capitulum Sede vacante intra octo dies post mortem Episcopi eligere tenetur Vicarium, aliàs dispositio deuoluitur ad Metropolitanum. 3.130.158

Capitulum Sede vacante an possit plures vicarios sibi constituere ostenditur. 3.132.161

Capitulum constituens secundum Vicarium, censetur primum reuocare. 3.133.172

Capitulum si constituit Vicarium simpliciter absque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione. ibid.173

Capitulum Sede vacante in deputatione sui Vicarij potest apponere clausulam, vt in causis Canonicorum procedere cum voto certi consultoris. ibid.174

Capitulum in commissione Vicarij potest sibi aliqua reseruare. ibid.176

Capitulum Sede vacante si suspensionis censura sit irretitum, principalis eius vicarius iurisdictionem exercere non potest. ibid 180

Capitulum non potest habere pro præsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia resederunt, & Fidei professionem nondum emiserunt. 3.212.24

Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo per eam vnionem iurisdictioni Episcopali nihil detrahatur. 3.228.11

Capituli Ecclesiæ Cathedralis consensus in vnione per Episcopum facienda accedere debet. 3.229.21

Capituli consensus in vnione facienda per Episcopum, satis est si postea accedat. ibid.22

Capituli consensus an exigatur in vnione per legatum facienda, ostenditur. 3.230.26

Capuli consensus, an sit necessarius cùm Episcopus vniones facit tanquam Sedis Apost. delegatus. ibid.29

Capitulo Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Concilij *sess.* 24. *de reformat. cap.* 11. 3.233.3

Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus. 3.239.8

Capitulum Sede vacante potest dare licentiam ædificandi Ecclesias, vt acquiratur iuspatronatus. 3.250.32

Capitulum Sede vacante non potest confirmare donationem iuris patronatus. 3.254.24

Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant. 3.278.182

Capitulum Sede vacante potest præsentatos clericos à patronis admittere, seu instituere. ibid.283

Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum quomodo sint visitanda, ostenditur. 3.284.4

Capitula Cathedralium cum visitantur coram adiunctis, ac Episcopi notario, processus est fulminandus. 3.285.7

Capitulum potest Episcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suam vel suorum commodum spectante. 3.286.16

Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus in quibus potest esse iudex. ibid. 18

Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin potest Episcopus, vt delegatus Sedis Apostolicæ visitare. 3.285.25

Capitulum aliquando superstite adhuc Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habet. ibid. 26

Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia. 3.333.6.& 3.337.7

Capitulum de administratis per se bonis Ecclesiæ tenetur reddere rationem suæ administrationis Episcopi. 3.349 46

Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, compellere Religiosos piarum voluntatum executores ad reddendas administrationis rationes. ibid. 49

Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitatiuum subsidium exigere. 3.373.13

Capitulum Sede vacante non potest statutum concedere quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur. ibid. 14

Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium. 3.374.43

Capitulum Sede vacante potest facultatem concedere assistendi matrimoniis suorum diœcesanorum.

Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias concedere. 3.383,21

Capitulum Sede vacante, an possit succedere in illis casibus, in quibus facultas Episcopo conceditur vt procedat tanquam delegatus Sedis Apost. ostenditur. 3.393.17

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantùm debet venire, alia verò remanere in seruitio Ecclesiæ. 3.396.21

Capitula collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda. ibid. 12

Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij possint disponere de bonis temporalibus. 3.434.5

Capitulum tanquam Sede vacante statim debet vti iurisdictione, ac Vicarium constituere, cum Episcopus translatus est ad alium Episcopatum. 3.593.8

Translatus sine suo consensu non desinit esse Episcopus primæ Ecclesiæ. ibid. 9

Capitulum Sede vacante exercere potest omnem potestatem, administrationem, iurisdictionem Episcopalem Ordinariam, exceptis casibus in iure expressis. 3.606.21

Capitulum Sede vacante potest exercere iurisdictionem Episcopalem Ordinariam si necessarium fuerit ad vitandum Episcopatum præiudicium, & periculum ex Episcopi defectu, seu absentia alioquin imminens. ibid. 22

Capitulum occasione Sedis etiam fictè vacantis non potest ita liberè etiam in necessariis administrare, quin teneatur reddere rationes nouo Episcopo. ibid. 23

Capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria. 3.607.4

Contrarium tamen quod Capitulum Sede vacante possit visitatorem deputare, tenent plures, quod probatur. ib. 567

Distinguunt inter visitationem generalem & particularem, illam Capitulo negantes, hanc verò illi concedentes. 3 608.8

Capitulum Sede vacante posse deputare visitatorem, id est, administratorem generalem Episcopatus in spiritualibus & temporalibus, receptior tenet opinio: ibid. 9

Capitulum Sede vacante non potest Visitatori generali in spiritualibus, & temporalibus à se constituto plenam omninò, & vndique liberam administrationem concedere. ibid. 13

Capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine ad morum correctionem, & potest ad hoc minus particularem visitatorem deputare. 3.609.14

Capitulum Sede vacante potest in ordine ad morum correctionem deputare non solum visitatorem particularem, sed etiam generalem totius diœcesis. ibid. 9

Capitulum Sede vacante secundum communem opinionem non potest visitatorem respectu exemptorum, & S. Apostol. immediatè subiectorum. ibid. 20

Distinguitur cum Molina. 3 610.21

Capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdictione delegata commissa in perpetuum Episcopali muneri. ibid. 21

Capituli assensus. vide *Assensus.*

Capuccini recipientes Minores de Obseruantia incurrunt excomm. nemini reseruatam. 3.40. 267

Carcer.

Carcerem debet Episcopus habere, tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam. 3. 508.20

Carceris custos æquiparatur depositario. ibid. 21

Carceris custos si carnaliter cognoscat mulierem etiam meretricem, sub sua custodia carceratam, acerrimè punitur. ibid. 22

Cardinalatus, & Cardinalis.

Cardinalatus an sit verus Ordo. 2.190.19

Cardinalatus ad celsitudinem legitimati per subsequens matrimonium non possunt ascendere. 2.193.35

Cardinales Papæ soli eligunt, non Concilium generale, si tempore, quo fuerit congregatum, Apostolica Sedes vacauerit. 1.13. 31

Cardinales an peccato commaculentur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur. 1.71.33

Cardinales S.R. E. etiam non Episcopi ex priuilegio Ordines minores conferre possunt. 2.181.10

Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere. 2.202.15

Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat sicut Episcopus non Cardinalis. 2 214.20

Cardinales S.R.E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur in Bulla. 3.20.98

Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui sunt, incidunt in excom. Papalem. 3.22.108

Cardinalis, vel assistentis, qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, aut litteras Apostolicas gratis expediat, in excom. Papalem incidit. 3.23.118

Cardinales, qui Sede vacante contrauenerint iis, quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem. 3.25.127

Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Consistorio existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excom. Papalem. ibid. 128

Cardinales contrauenientes Bullæ Gregorij XV. de electione Papæ in nouem actionibus incurrunt excommun. Papalem 3.30.183

Cardinales non seruantes statuta à Iulio II. incurrunt excommunicationem Papalem. 3.31. 187

Cardinales reuelantes gesta in secreto consistorio in eandem excommunicationem incidunt. ibid.

Cardinales ambientes Papatum, & simoniaci eius causa, incidunt in excommunicationem eandem. ibid.

Cardinales simoniaci in Ordine & Beneficio, in eandem incidunt. ibid.

Cardinales contrauenientes Bullæ de electione Pontificis, in eandem. ibid.

Cardinalis personam offendentes in excommunicationem Papalem incidunt. ibid. 28

Cardinalium in conclaui bona occupantes incurrunt excommunicationem Pap. ibid.

Cardinalibus Inquisitoribus in officio ipsorum non parentes incurrunt excomm. nemini reseru. 3.40.269

Cardinales dum sunt in Conclaui secretò alloquentes incidunt in excomm. nem. reseru. ibid. 270

Cardinales sunt pars corporis Papæ, illique assistere tenentur, ita vt à Curia sine eius licentia illis discedere non liceat. 3.84.12

Cardinales Romano Pontifici assistentes iustam habent causam, vt absint ab Ecclesiis suis. ibid. 13

Cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ. 3.162.93

Cardinales à curia Romana sine legitimo Romani Pontificis consensu abesse non possunt. 3.16.135

Cardinalium officium est Papæ assistere & ob id pars corporis ipsius dicuntur. ibid. 136

Cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes, solent habere indultum à Papa vt omnibus gratiis, prærogatiuis, & fauoribus, &c. concessis Cardinalibus præsentibus in Curia gaudeant. ibid. 137

Cardinalium offendentium filij ac nepotes priuantur omnibus beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles. 3.179.236

Cardinales S.R.E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est Seminarium. 3 314.5

Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum charitatiuum subsidium petere possunt. 3.373 15

Cardinalium electio, vide *Electio.*

Carmelitas discalceatos esse ex Ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII. 3.315.21

Carnis afflictiones diuersis pœnitentiæ operibus fugiendæ. 1. 86.20

Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum se emergebat, vt carnis afflictiones effugeret. ibid. 21

Carthusiensium Ordo plenariam exemptionem obtinuit à Bonifacio IX. 3.482.12

Cassinensis Abbatia exempta fuit à Zacharia Papa. 3.482.12

Castitas.

Castitas.

Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere. 1.72.3
Castitas pretiosissima omnium maximaque possessio. 1.841
Castitas omnibus pernecessaria, sed maximè ministris Christi Altaris. ibid.7
Castitas dignitas magna. 1.85.8
Castitas hominem Deo simillimum reddit. ibid.9
Castitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tuenda est. 1.86.19.
Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest. ibid.23
Castitas sicut omnes virtutes, donum Dei est. ibid.27

Castitatis exempla.

Paulus Apostolus perpetuum coluit cœlibatum. 1.85.12
Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit. ibid.13.
Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cautor. ibid.14
Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem summopere exarsit. ibid.15
Vrsinus Presbyter ea fuit castitate, vt nec quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur. ibid.19

Castratio.

Castrari se permittentes fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerint, vt castè viuant. 2.448 13
Castratus, vel sectus non sponte, sed casu, potest fieri clericus, & si iam sit, in susceptis valet Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit. ibid.14
Castratus ab adulteræ marito, quia ipsum inuenit cum sua vxore coëuntem, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit. ibid.15

Casus.

Casuum reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere. 2.184.82
Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales, remissiuè. 2.440.44
Litteræ sacræ Congreg. referuntur, in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ. 3.46.288
Declaratio eiusdem S. Congregationis circa facultatem absoluendi à casibus Sedi Apost. & ordinario reseruatis. 3.47.289.
Casus in quibus tantum cadat Episcoporum reseruatio nulli certi dari possunt. 3.50.1
Casus numerantur quos Episcopi sibi reseruare consueuerunt. ibid.2
Casus omnes sibi reseruatos concedens, non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris. 3.75.5
Casus proponitur, qui accidit in vacatione Thesaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouisus fuit, circa commendationem Parochiarum dictæ Thesaurariæ annexarum inter Illustris. Archiepiscopum Bracharen. & Colleg. Vimar. Priorem. 3.190.4
Cathedram in loco exempto possunt Præsules erigere pro eorum ornatu, & dignitate. 3.331.16

Cathedraticum.

Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Episcopalis sic dicitur, vltra procurationem Episcopis debetur. 3.370.40
Cathedraticum debetur per Presbyteros suis Episcopis, & solet dari in festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini. ibid.41
Cathedraticum non potest præscribi licet per contrariam consuetudinem possit aliter introduci. ibid.42
Cathedratici taxa sunt duo solidi. ibid 43
Solidi duo pro Cathedratico soluendi sunt secundum taxam, quæ antiquitus solui consueuit, attenta semper in huiusmodi taxatione, consuetudine illa quæ bona & rationabilis fuerit. ibid.44
Cathedraticum non censetur remissum, licet pleno iure liberaretur Ecclesia, nisi expressè ponatur. ibid 45
Cathedratici pro credito habet Episcopus iuris assistentiam contra Ecclesias sibi subditas ratione visitationis, seu procurationis vsque ad duos solidos. 3.594.36
Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ. 1.148.7

Causa.

Causæ rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi suffraganei, quæ sint, referuntur. 1.171.18
Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare est Episcopi. 2.181.53
Causarum matrimonialium cognitio pertinet ad solos Episcopos. 2.187.7
Causa grauior requiritur tam in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter exteros Ordines. 2.274.5
Causæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur. 3.9.31
Causa legitima ab Episcopo approbata excusat à pœnis contra non residentes prolatis. 3.98.93
Causas matrimoniales cognoscere, aut eas tractare ex vi generalis commissionis Vicarius generalis Episcopi non potest. 3.124.94
Causæ feudales nisi speciale adsit mandatum, Episcopi Vicarius cognoscere non potest. 3.125.112
Causas criminales, nisi specialiter commissæ fuerint, Vicarius generalis expedire non potest. ibid. 117
Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debent. 3.316.2
Causas Ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, & exempti quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui subsunt Episcopis.
Causas, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem sunt iudicandæ, vel quas Summus Pontif. arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expressè ad se aduocauerit non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia. 3.337.10.
Causæ quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apost. sunt iudicandæ, non comprehenduntur sub dispositione Concilij Trident. in d.c.20. 3.338.14
Causæ quæ super beneficiis reseruatis agitantur, possunt in prima sententia cognosci in Curia. ibid.15
Causæ omnes beneficiales, in quibus sub plumbo expeditæ sunt, ac de illarum nullitate, vel intellectu tractatur, in Curia committuntur. ibid.16
Causæ possunt ad Curiam auocari, seu alicui committi in prima instantia per speciale rescriptum manu Sanctissimi signatum, & quomodo dicatur constare de tali rescripto sic signato. ibid.18
Causæ conseruatoriæ non sunt necessario in prima instantia coram Ordinariis pertractandæ. 3.339.20
Causæ quæ ratione contractus, vel delicti alibi gestorum sunt ventilandæ, non comprehenduntur sub dispositione Concilij in d.c.20. ibid.22
Causæ matrimoniales inter arduas enumerantur. 3.351.1
Causæ matrimoniales non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendæ. ibid.2
Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali potest de causis matrimonialibus cognoscere. 3.316.3
Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere, secus de causis delegatis Episcopo, aut eius Vicario. ibid.4
Causa matrimonialis est grauis. 3.357.8
Causæ graues non possunt subdelegari sine magna causa. ibid.11
Causæ graues, & arduæ cum delegantur, censetur electa industria personæ. ibid.12
Causas matrimoniales, quæ spectant ad Episcopum iure ordinario, potest ipse committere discutiendas, & decidendas Doctoribus, qui statuta Canonum non ignorent. ibid.15
Causa in Episcopo censum imponente requiritur. 3.362.9
Causa in Episcopo censum imponente probari debet concludenter, ita vt illi affirmanti eam subesse credendum non sit. 3.363.12
Causa manifesta & rationabilis quæ dicatur in exigente Charitatiuum subsidium, ostenditur. 3.373.28
Causæ delegatæ iudici ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando verò Ordinarium iudicem constituant, ostenditur. 3.392.9
Causæ nullitatis professioni nullæ, ita sunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiuè, vt nullo modo possit superior per se solum de illis cognoscere. 3.476.14
Causæ Episcoporum à Romano Pontifice, Sedeque Apostolica cognoscuntur. 3.528.1
Causæ Episcoporum criminales non possunt subdelegari à delegato Papæ.
Causis Episcoporum criminales si Papa extra Curiam delegei, requiritur specialis commissio prius manu signata, & vt adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metropolitano, reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiua. 3.529.7
Causæ ciuiles, vel criminales minores Episcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, etiam non existentibus duodecim Episcopis. 3.531.5
Causarum omnium cognitio pertinet ad Episcopum in sua diœcesi, in eaque habet fundatam intentionem de iure communi. 3.593.28
& in cognitione causarum criminalium, & matrimonialium. ibid.29

Celebratio.

Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens, id sibi licere, irregularitatem non incurrit. 2.269.21

Index Rerum,

Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem. ibid. 22

Celebrans absque iusta causa alibi, quàm loco designato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem. 2.307.36

Celebrans in Ecclesia violata, nisi vrgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregularis tamen, aut suspensus non fit. 2.852.54

Celebrans in Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non potest dici illi interfuisse. 3.102.134

Celebrans, vel Confessionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatur, statim Curiæ sæculari traditur. 3.518.18

Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum. 3.297.2

Celebrare debet Episcopus Dominicis diebus, & festiuis solemnibus, & tam frequenter quòd suo muneri satisfaciat data opportunitate. 2.199.2

Celebrare, vel celebrari facere possunt Episcopi cum iter faciunt ante lucem, vel post meridiem spatio vnius horæ. ib.

Celebrare non potest Sacerdos ea die in Altari in quo Episcopus solemniter, & Pontificaliter celebrauit. ibid.

Censura.

Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis. 2.416.9.

Censuris Ecclesiasticis irretitus habet iustam causam resignandi beneficium. 3.242.39

Censura per statutum, aut edictum Episcopale ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus subd.ta, ostenditur. 3.469.74

Census.

Census Ecclesiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessoris, vel solammodo ad vitam illius. 3.361.1

Prælatus nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere. ibid. 2

Census, seu pensiones personales ad vitam possessorum, vel breuius tempus licitè possunt Episcopi ex causa imponere. ibid. 3

Census apud Gallos vix constituitur ab alio, quàm à Summo Pont. ibid. 4

Census perpetuus ab Episcopis imponi non potest, nisi iusta de causa, & tempore fundationis. 3.362.5

Cēsum perpetuum post Ecclesiam fundatam imponere nequit Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & vltra iustam causam concurrat debita solemnitas. ibid. 6

Censum retinere potest Episcopus, si Episcopalia remiserit in Ecclesiis pleno iure ei subiiciuntur. ibid. 7

Censum constituere an valeat Episcopus tempore perceptæ libertatis Ecclesiæ, quam à manu laici, vel alterius vendicauit sibi, ostenditur. 3.363.12

Censualia onera quomodo detrahenda. 3.380.81

Ceroferarius, pro acolyto. 2.242.12

Certamen singulare ineuntes, suadentes, prouocantes, &c. incurrunt ex com. Papalem 3.19.178

Character.

Characterem imprimit Ordinis sacramentum, sicut Baptismus, & Confirmatio. 2.196.4

Characterem non recipit Ordinatus absoluta coactione compulsus. ibid. 5

Characterem recipit Ordinatus conditionali adductus coactione permittens sibi Ordines conferri. ibid. 6

Characterem recipit excommunicatus si ordinetur. ibid. 7

Character acolytatus in quo actu imprimi debeat. 2.164.12

Characterem recipit bigamus si ordinetur. 2.473.18

Charitas.

Charitas vbi est, ibi & sanctitas. 1.67.14

Charitas Christiana, quæ excusat Episcopum à residentia qualis, ostenditur. 3.82.6

Charitatiuum subsidium.

Charitatiuum subsidium Vicarius generalis imponere non potest, nisi hoc sit sibi ab Episcopo specialiter demandatum. 3.125.122

Charitatiuum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri. 3.378.2

Charitatiuum subsidium petitur quando reditus proprii Ecclesiæ non sufficiunt. ibid. 3

Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere ad charitatiuum subsidium soluendum. ibid. 5

Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere. ibid. 7

Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet nondum consecratus. ibid. 8

Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam, iure subsidium charitatiuum exigere non possunt. 3.327.9

Administrator, seu coadiutor datus Episcopo per Papam vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest a subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium. ibid. 10

Charitatiuum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui & clericorum. ibid. 11

Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato. ibid. 12

Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitatiuum subsidium exigere. ibid. 13

Capitulum Sede vacante non potest statutum condere quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur. ibid. 14

Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum charitatiuum subsidium petere possunt. ibid. 15

Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum subsidium ab Ecclesiis prouinciæ sibi delegatæ. ibid. 16

Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere, sed priuilegio, vel consuetudine. ibid. 17

Abbates, vel Priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis sæcularibus, vel Regularibus monasteriis sibi non pleno iure subiectis. ibid. 18

Præpositus, siue Præfectus totius Ordinis Regularis potest charitatiuum subsidium petere à monasteriis Ordinis sui pro sumtibus necessariis ad gubernationem ordinis, aliunde non habeat bona. ibid. 19

Exemptio generalis non censetur eximere à charitatiuo subsidio per Papam imposito. ibid. 24

Charitatiuum subsidium non potest præscribi. ibid. 25

Prælatus qui potest charitatiuum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimere causam suæ indigentiæ. ibid. 26

Causa ad charitatiuum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis. ibid. 27

Causa manifesta, & rationabilis, quæ dicatur in exigente charitatiuum subsidium, ostenditur. 3.374.28

Charitatiuum subsidium potest exigere pro sua consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesiæ vtilitatem contractorum. ibid. 29

Charitatiuum subsidium potest exigere] Episcopus si magnas fecerit expensas in negotiis diœcesis communibus pertractandis. ibid. 30

Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem. ibid. 31

Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiæ suæ vtilitatem. ibid. 32

Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si visitaturus sit limina Apostolorum. ibid. 33

Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale. ibid. 34

Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis. ibid. 35

Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solùm semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere. ibid. 36

Charitatiui subsidij summa quæ sit exigenda, ostenditur. ibid. 37

Charitatiuum subsidium clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam. ibid. 38

Charitatiuum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesiis suæ ciuitatis, & diœcesis. ibid. 39

Laici charitatiuum subsidium soluere non compelluntur. ibid. 40

Feudi ipsius quarta pars anni reditus pro subsidio charitatiuo est soluenda. ibid. 42

Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium. ibid 43

Charitatiuum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis inspecto iure communi, nisi contrarium fuisset statutum. 3.375.44

Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium. ibid 45

Exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur. ibid. 47

Clerici

Clerici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes non possunt cogi Episcopo præstare Charitatiuum subsidium. ibidem. 48
Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minimè cogi possunt ad charitatiuum subsidium præstandum. ibid. 49
Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuitu casu percipiens, ad subsidium charitatiuum non tenetur. ibid 50
Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia. ibid. 51
Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum, ostenditur. ibid. 52
Charitatiuum subsidium, cui Episcopo sit soluendum, quando Ecclesia est in confinio duarum diœcesum, ostenditur. 3.476.53
Vide *Subsidium*.
Chiroms tria præcepta referuntur. 1.106.2
Chiromantes superstitiosè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, secùs si complexiones, humores, & aptitudinem. 3.67.132
Chirothecis bonus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextra. 5.32.10

Chorepiscopus.

Chorepiscopi dicuntur χώρα Græcè pagum, seu villa, quasi in pagis, & in villis, ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi. 2.58.25
Chorepiscopi potestas qualis sit ostenditur. ibid. 22
Chorepiscopi an sint veri Episcopi semissiuè. 2.102.14

Chrisma.

Chrisma Confirmationis conficitur ex oleo oliuarum admixto balsamo cuiuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato. 2.363.12
Chrisma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote. ibid. 4
Chrisma de necessitate præcepti debet fieri quolibet anno in die Cœnæ Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet. 2.364.5
Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur. 2.363.12
Chrisma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non dum necessitate. 2.361.17
Chrisma immo clausis ianuis consecrandum. ibid. 24
Contrarium verius. ibid. 2 [illegible]
Chrisma conficere feria quinta in Cœna Domini, Episcopo licet tempore interdicti. 2.417.24
Chrismato frons aliquo panno albo est contingenda, ne recens vnctio defluet, aut deleatur. 2.359.22
Chrismalis pannus potest iterum super alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. ibid. 23
Vide *Oleum*.

Christianus.

Christianus, qui alium Christianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium ceperit, aut eius bona surripuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.26.148
Christianum aliquem per assassinos interficiens, aut vitiens interfici. 3.33.216
Christianum per assassinos contra mandantes interfici incidunt in excommunicationem reseru. 3.40.276

Christus Dominus.

Christus Dominus salutis nostræ præbens se mendicum sanctissimæ vitæ suæ exemplo pariter omnes virtutes amplecti nos docuit. 1.2.3
Christus Dominus dum in terris vt homo vixit vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum 1.132.21
Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dictus, ostenditur. ibid. 22
Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit. 1.133.26
Christus Dominus per se & directè habuit ex dono Patris excellentem quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario. ib 27
Auctoritas Christi Domini *Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cælorum*, intelligitur de potestate spirituali suprema, non verò temporali directa. ibid 28
Christi quinque stigmata in cœlo ostensa ab Alphonso Portugaliæ Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de Cœlo missa fuerunt Clodoueo. 5.138.61
Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus. 1.161.30
Christus aduocationis officium pro Maria Madalena, & in mulieris de adulterio accusat. one suorum discipulorum criminationibus falsò impositis suscepit. 3.326.17
Christus Dominus Saluator noster à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari. 3.190.12
Christus Dominus cur lutum posuit oculis cæci, cum eum sanauit, ostenditur. ibid. 14
Chronicis, quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus. 3.204.53
Cingulum si ita frangatur, vt reuera pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum. 2.139.34

Citatio.

Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam. 2.179.18
Citatio vna contra non residentem ante priuationem sufficit si personaliter fiat, si tamen sit absens, trina citatione per edictum publicum est vocandus, nec sufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio est nulla. 2.104.149
Citatio partis non requiritur in concessione monitorialis excommunicationis. 3.418.37
Monitoria hæc concedi possunt tam ante cœptam litem, quàm ea pendente, dum probationum terminus non dabitur. ibid. 38
Citari non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papæ. 3.518.6
Citare Episcopum non sufficit, nisi etiam citetur Capitulum, quando agitur de præiudicio Ecclesiæ, ita vt sententia contra Ecclesiam lata citato solùm Capitulo sit nulla, & inualida 3.573.8
Ciuis præferri debet extero. 3.282.203
Ciuitati ad substantiam requiritur, quod habeat Episcopum secundum vnam sententiam, 1.40.16
Cuius contrarium ponitur. ibid. 17
& sub distinctione resoluitur. ibid. 18
in *Claris* non est opus coniecturis. 3.544.1
Claudus potest ad Ordines promoueri, nisi talis sit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare. 2.430.40
Clauium potestas, fœminis non competit. 2.253.25
Claues Ecclesiæ, vide *Ecclesia*.
Claustra Religiosorum an liceat mulieribus ingredi cum processione. 3.471.63
Claustrales recipientes Minimos sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem Papalem. 3.30.186

Clausula.

Clausula in Iubilæis apposita, vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatos absolui in foro conscientiæ, reseruata potestate Inquisitoribus procedendi in foro externo. 3.437.30
Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda. ibid. 31
Clausula generalis (& ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum) comprehendit casus, quos Vicarius generalis expedire non potest absque Episcopi assensu. 3.123.124

Clausura.

Clausura Monialium quibus constitutionibus commendetur, ostenditur. 3.453.1.2
Episcopi procurare debent, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apostolicæ auctoritate clausura monialium inuiolabiliter obseruetur. ibidem 3.
Clausura si non seruetur in monasteriis Monialium, quæ Regularibus subduntur, videre debet Episcopus, nec ab ipsis Regularibus impediri poterit. 3.454.7
Clausuræ mœnia si sint confracta, & facultates non suppetent, fidelium eleemosynis restauranda sunt, vel Monialium consanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monasterium. 3.455.10
Clausura Monialium custoditur impediendo accessum ad ipsas Moniales, & colloquia cum eisdem. ibid. 11
Clausura Monialium vt sciatur qualiter sit custodienda, quæ sunt attendenda, ostenditur. ibid. 12
Clemens an Diui Petri successor extitisset, ostenditur. 1.19.43
Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè susceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, ostenditur.
Clericalis habitus, vide *Habitus*, *Vestis*.

Clericatus.

Clericatus ordo nobilitas, & est maior quacunque alia dignitate, & honore sæculari. 1.186 2
Clericatus impressus indelebilis remanet potest bigamiam. 2.478 17
Clericatus, seu beneficiatus Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, & sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non

Index Rerum,

non comprehenduntur sub reseruatione Regulæ octauæ. 1.569.134

Clericus.

Clericus quidquid præter necessarium victum, & vestitum de altero retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit. 1.90.54

Clerici bonorum Ecclesiæ non domini, sed dispensatores sunt. 1.91.38

Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur. 1.100.55

Clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.

Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare, ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus. 2.182.55

Clericum primæ Tonsuræ percutiens incurrit excommunicationem *can. si quis suadente 17.q.4.* 2.198.57

Clericus habet domicilium, & est eius illius diœcesis in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet. 2.209.45

Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur. 2.223.3

Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispaniæ debent habere vestes, quæ cooperiant infra genua. 2.229.7

Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes. ibid.8

Honestas in vestium colore maximè requiritur. ibid.9

Clerici in maioribus, aut beneficium habens, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccat mortaliter. ibid.11

Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam pœnam incurrunt 2.230.16

Clerici propter infirmitatem, tonsuram non deferentes, à pœnis excusantur latis contra habitum non deferentes. ibid.17

Clericus primæ Tonsuræ quæ priuilegia nanciscatur. 2.241.7

Clerici in minoribus, si coniugati non sint, iure communi attento, fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, sicut & clerici in maioribus. 2.246.1

Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trident. quando gaudeant fori priuilegio. ibid.2

Clerici primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus & criminalibus. ibid.3

Clericus non beneficiatus, sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet vt hodie fori priuilegio gaudeat. 2.248.12

Clericus in minoribus ad hoc, vt priuilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonsuram tempore capturæ. ibid.15

Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & tonsuram non deferebat, si postea reassumpsit tempore capturæ, vel purgationis, fori priuilegio gaudet. 2.249.17

Clericus in minoribus ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, vtrumque simul. ibid.18

Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis solitus Tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio. ibid.20

Clerici in minoribus attento iure communi fori priuilegio gaudebant, etiamsi neque habitum, neque tonsuram deferrent. ibid.21

Ordinatio Regni Lusitaniæ quid super hoc disponat, ostenditur. ibid.22

Clericus enorme committens sine habitu, & tonsura incedens non præcedente trina monitione poterat iure communi à iudice sæculari puniri. ibid.23

Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concil. Trident. 2.250.24

Clerici in minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in ciuilibus fori priuilegio gaudent. ibid.25

Clerici in minoribus coniugati, vt fori priuilegio gaudeant, necesse est quod cum vnica virgine contraxerint, vestes deferant & tonsuram. 2.255.26

Attenta Ordin. Reg. Lusitanorum vt huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori priuilegio, requiritur, quòd tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonsuram deferant. ibid.27

Clericus coniugatus incedens sine habitu, tonsura si pro crimine capiatur, deinde è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat. ibid.28

Clerici coniugati negotiis sæcularibus se immiscentes an fori priuilegio gaudeant. ibid.29

Clerici in casibus in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri à Iudice sæculari nulla præcedente degradatione. ibid.30

Clerici, qui decr. Conc. Trid. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censeantur priuati disputatur. 2.252.38

Clericus coniugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici, remissiuè. ibid.36

Clerici etiam primæ Tonsuræ non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus. 2.255.8

Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum. 2.256.2

Idem in Regno Portugalliæ. ibid.3

Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subiici videntur. ibid.4

Clerici huiusmodi dicto priuilegio immunitatis gaudentes sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis. ibid.6

Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ. 2.257.8

Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri. ibid.9

Clericus in Regnis Hispaniæ, & aliis Prouinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat. 2.258.16

Clerico non manifestante tenebitur mulcto eius res portans denuntiare, vel damnum resarcire. ibid.17

Clerici tenentur iurare in manifestatione rerum eas portare ad suum vsum, & illius iuramento statur, ita vt contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamuis falsum iurauerint. ibid.18

Clericus fornicans ratione voti committit incestum. 2.263.7

Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam seruare debet. 2.264.18

Clericus peregrinus sine Commendatitiis sui Ordinarij literis ab vllo Episcopo ad diuina celebranda & Sacramenta administranda non est admittendus. 2.294.1

Fidem tamen faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum. ibid.2

Clericus non Sacerdos an in articulo mortis, deficiente Sacerdote possit absoluere à censuris, maximè ab excommunicatione. 2.325.80

Clericus ne ad potus æquales bibat prohibetur. 2.344.12

Clericus matrimonium siue clam, siue publicè contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de hæresi & potest puniri per Inquisitores. 2.440.43

Clerici collegialiter, seu communiter viuentes, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt, possunt ab Episcopo absolui 2.445.16

Clericus non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus 2.447.1

Clerici Sodomiæ crimen committentes, quas pœnas incurrant. 2.457.11

Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem. 2.458.27

Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegio clericorum, potest insimul stare. 2.476.4

Clericos percutientes incidunt excommunicationem Papæ reseruatam. 3.11.83

Clerici, siue Religiosi, qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.17.100

Clerici de Parochiali Ecclesia prouisi iuramentum de residendo intra tempus præscriptum non seruantes, in excomm. Papalem incidunt. 3.23.152

Clerici Cameræ Apost. notarij, officiales, &c. qui in causis ad eorum tribunal non spectantibus se intromittere præsumunt, excom. Papalem incurrunt. 3.29.174

Clerici quando excom. Papalem incurrant. 3.30.185

Clerici habentes officium Vicecomitis, vel Præpositi sæcularis si admoniti non desistant. 3.35.196

Clerici permittentes versari in terris suis fœneratores publicos, &c. 3.32.217

Clerici quando excommunicationem nemini reseruatam incurrant. 3.39.166

Clericus coniugatus non potest esse Episcopi Vicarius, etiamsi cum vnica & virgine contraxisset, & habitum, & tonsuram portasset. 3.124.6

Clericus per matrimonium amittit accessus, & regressus, ac alia iura ad beneficium competentia. 3.177.205

Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent 3.168.102

Clerici exempti tam sæculares, quàm Regulares, etiam Monachi,

nachi, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt. 3.319.8
Clerici omnes diœcesani, quantumcumque exempti, si beneficia habeant, etiam simplicia, in Diœcesi, vel obtineant officium in Ecclesiis, possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.9
Clerici qui sunt nullius diœcesis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.10
Clerici inseruientes Ecclesiis Religionis Hierosolymitanæ, nulla immunitate se tueri possunt quin ad processiones vocari non debeant. ibid.11
Clericus absoluere consentiens in alterius iurisdictionem sine licentia proprij Episcopi nihil agit. 3.340.23
Clericus contrahendo, vel delinquendo potest alterius iurisdictioni se subiicere sine consensu proprij Episcopi. ibid. 24
Clerici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo præstare charitatiuum subsidium. 3.375.48
Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minime cogi possunt ad charitatiuum subsidium præstandum. ibid.49
Clerici Regulares de Simonachia exempti fuerunt à Sixto V. 3.482.12
Clericus vt cumque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum 3.517.5
Clericus degradatus, si ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordines clericales, non debet de nouo sacris insigniri. ibid.6
Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur. ibid.7
Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice sæculari, est necessaria degradatio. ibid.8
Clericus incorrigibilis si tandem impœnitens, aut obduratus, in profundum malorum venerit, an absque expressa Curiæ sæcularis traditione possit per eam comprimi, ostenditur. 3.518.16
Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. 3.530.12
Clerus non potest impedire ne Episcopus visitet ante lapsum triennij sub prætextu immemorialis consuetudinis. 3.350.2
Cluniacen. Ordo exemptus fuit ab Ordinariorum potestate per Clementem IV. 3.481.11

Coadiutor.

Coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari superiorem, non recognoscenti potest summus Pontifex dare quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis. 1.137.51
Ideo Summus Pontifex in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib.6. processit ad illam coadiutoris dationem, qui de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus. ibid.52
Verius tamen in eo tex. poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure inuitis Lusitanis. ibid.53
Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictam coadiutoris dationem in terminis d.cap. grand., quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus. ibid.56
Coadiutor positus per Papam, qui est primæ tonsuræ, vel minorum Ordinum, gaudet eodem fori priuilegio. 2.147.9
Coadiutor & coadiutus possunt abesse tribus mensibus. 3.101.125
Coadiutores Vicarios Imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine speciali concessione non licet vicario deputare. 3.122.73
Coadiutor dum viuit coadiutus, non habet ius in re, sed ad rem. 3.171.157
Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur nisi cum factus fuerit successioni locus, Fidei professionem emittere. 3.210.13
Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes. ibid.14
Coadiutores illiteratis dare non potest Vicarius ex generali commissione. 3.219.7
Coadiutor datus illiteratis seu Rector tenentur ad residentiam. ibid.9
Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess.21. de reform. cap.6. non est attentata, etiam si sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit. ibid.10
Coadiutori auctoritate Episcopali certa redituum portio assignanda est. ibid.14
Coadiutor datus Episcopo dementi, potest renunciationem liberam beneficij accipere. 3.239.6
Coadiutores cum futura successione possunt puniri ab Episcopo absque huiusmodi adiunctis, nisi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis concessa fuisse priuilegia, quæ Canonici habent. 3.285.12
Coadiutores cum futura successione ad quæcumque beneficia etiam Episcopatibus inferiora, nonnisi Papa constituit. 3.551.2
Papa antequam coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputet, solet causam vigentis necessitatis, seu euidentis vtilitatis à Concilio requisitam priuatum per Cardinales, & in consistorio examinare. ibid.3
Causæ propter quas Papa coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputat, quæ sint referuntur. ib.4
Coadiutori Episcopo dandus est sufficiens, habens qualitates omnes, quæ in Episcopis requiruntur. ibid.5
Coadiutor quam obtineat potestatem, siue auctoritatem, ostenditur. ibid.6.& seq.
Coadiutori cum futura successione non licet ingredi ciuitatem Pontificaliter. ibid.8
Cruce in diuinis, & in functionibus Pontificiis non debet vti coadiutor Archiepiscopus. ibid.9
Coadiutor Archiepiscopus exercens Pontificalia in Ecclesia præsente coadiuto vti potest cappa, eo autem præsente vti debet mantelletto, & Rochetto. ibid.10
Canonici sunt compellendi, vt coadiutori Episcopo solemniter celebranti, & Pontificalia exercenti semper assistant. ibid.11
Canonici non debent accedere ad circulos cum adiuto. ibid.12
Coadiutor Episcopus debet facere confessionem cum Sacerdote Canonico celebrare. ibid.13
Coadiutori, de licentia tamen Archiepiscopi coadiuti licet benedicere populo dum per ciuitatem incedit. ibidem 14
Canonici vt prodeant obuiam coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti, maximè decet. ibid.15
Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias, ibid.16
Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne, an coadiuto ostenditur. ibid.17

Coadiutoria.

Coadiutoriæ cum futura successione ad titulum potest quis promoueri, si ratione illius habeant congruam sustentationem. 2.280.23
Coadiutoria non venit in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.171.156
Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo cum beneficij Rector senio, vel morbo officium suum exercere non potest. 3.219.11

Cœmeterium.

Cœmeterium quid sit, & qualis eius institutio. 2.338.29
Cœmeterium contiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ, pollutum censetur, non tamen contra. ibid.30
Cœmeteria duo si sint contigua, quando polluto vno censeatur alterum pollutum. ibid.33
Cœmeterium quomodo reconciliandum. ibid.34
Cogentes Ecclesiasticos, vt submittant laicis iure Ecclesiæ, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.34.208
Cogentes ad matrimonium incurrunt excom.nem. reseru. 3.40.270
Cogentes fœminas ingredi monasteria incurrunt excommunicationem. reseru. ibid.

Cognatio spiritualis.

Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem. 2.362.49
Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore. ibid.50
Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur. ibid.53
Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur. ibid.54
Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos ibid.55
Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem. ibid.56

Cognatio legalis.

Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium, ostenditur. 3.74.189
Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticum ne, an sæcularem; discutitur. 2.252.32

Cohabitatio.

Cohabitatio non efficit hodie matrimonium. 2.388.149
Cohabitatio

Cohabitatio non dicatur, qui stat in eadem domo, nisi ad eandem mensam, & conuictum moretur. 3.156.109

Coitus.

Coitus damnatus dicitur ille cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem iuris imponitur. 2.264.15
Coitus coniugalis an Ecclesiam polluat, affirmatiuè respondetur. 2.350.46
Contraria opinio receptior. ibid.47
Vtraque distinctionis fœdere componitur. 2.351.48
Coitus sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu; an habeat malitiam incestus, & sit in confessione aperiendus. 2.457.20
Colaphi omissio in Confirmatione non videtur peccatum mortale. 2.360.27

Collatio, & Collator.

Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis. 1.21.8
Collationis, seu simili beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione. 2.210.55
Collatio beneficij non valet, si dum Episcopus excommunicatus est, Vicarius conferat. 3.128.147
Collatio facta duobus à diuersis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis. 3.151.13
Episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem. 3.174.177
Collatio, seu institutio beneficiorum contra Episcopos præscribi potest, ita vt ad alios inferiores pertineat. 3.591.9
Collatores conuicta eorum negligentia per lapsum temporis ad conferenda beneficia sibi à Iure præfixi statim pro ea plimò occurrente collatione amittunt in ipso iure potestatem prouidendi, & alter facta collatio est nulla. 3.584.54.55
Etiamsi mora sit vnius etiam diei. ibid.56
Collator negligens infra præfinitum tempus conferre, licet non possit iure proprio, potest tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. 3.585.59
Collatori non elabitur tempus præfixum ad conferendum si intra illud pro viribus fecit, quamuis prouisio effectum sortita non fuerit. ibid.60
Collator, seu elector fraudulentes se gerens in collatione beneficij, quæ effectum sortita non fuit, potest iterum prouidere. ibid.62

Collecta, & Collector.

Collectas imponentes clericis, vel Ecclesiis, incidunt in excomm. item. referu. 4.40.270
Collecta quæ dicatur? & in quo differat à tributo. 3.379.79
Collector generalis Cameræ Apostolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, eorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia. 1.105.157
Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia sint reseruata, resoluitur sub distinctione. 3.166.116

Collegium.

Collegia, seu vniuersitates sæculares, ex eo quia Reipublic. æquiparantur, beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3.304.40
Collegia instituta pro sustentatione studentium, pauperum, vel aliorum egenorum, sunt loca pia, & gaudent Ecclesiæ priuilegiis, ac proinde ab Episcopis visitari possunt.
Collegiata in Ecclesia si supprimatur aliqua præbenda vltra consensum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipsius collegiatæ, ostenditur. 3.234.14
Color in facie nō est quid essentiale, sed accidentale. 2.449.26
Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum. 1.81.8
Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam. 1.104.22
Comitiali morbo correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare. 2.451.48
Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum reductarum. 2.353.11

Commenda.

Commenda non comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.171.154
Commenda alicuius Ecclesiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam administret, & regat dum viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius. 3.185.1
Commenda perpetua beneficij est titulus canonicus. ibid.2
Commendam perpetuam habentes non se promouentes infra annum, incidunt in pœnam cap. licet canon. de elect. lib.6. ibid.3
Commenda perpetua potest resignari, vel permutari. ibid.5
Ordinarius nullus inferior Papa potest perpetuo commendare. ibid.6
Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur. ib.7
Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus. 3.186.8
Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus. ibid.9
Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata, alterius fidei, & curæ committitur.

Commendatio.

Commendare nihil aliunde est quàm deponere. ibid.12
Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia visitata. ibid.14
Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad sex menses. ibid.15
Commendare Abbatias, Prioratus, & præposituras, beneficiaque Regularia solus Papa potest. ibid.16
Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, seu Prioratu Regulari, non requirit possessionem. ibid.17
Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem. ibid.22
Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi clerico ætatem legitimam habenti, videlicet ad Sacerdotium promoto. 3.187.23
Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo. 3.190.5

Commendatarius.

Commendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, non autem sacramentalem habentes, ad residentiam non tenentur. 3.100.112
Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imò tenetur de eis rationem reddere. 3.186.12
Commendatarius ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum. ibid.13
Commendatarius potest ad libitum reuocari, ad nutúmque remoueri per Episcopum, etiam ante semestre finitum. ibid.18.
Commendatarius coram Ordinario absolutè, & simpliciter commendationi cedere potest. ibid.19
Commendatarij, quando sunt veri beneficiati, tenentur omittere Fidei professionem. 3.210.12
Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulato. 3.371.20
Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis sibi subiectis. ibid.21
Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur. 3.186.10
Commendatitiæ litteræ sunt obtinendæ ab eo qui petentis clerici Ordinarius fuerit. 2.294.4
Commendatitiæ litteræ ab Episcopo denegandæ non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirentia. ibid.5
Commendatum beneficium, siue in perpetuum, siue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius. 3.186.21
Commensales continui qui. 3.97.92
Commentarios super Concil. Trid. Episcopus edere audens suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. 3.527.54
Commercium omnibus fecit commune ius gentium. 1.135.43
Commissa Episcopo, vel eius Vicario, non possunt expediri per Vicarium Capituli Sede vacante. 3.127.142
Commissarij, seu delegati ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in euidentem eius vtilitatem amore vel timore alienationi consentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.131
Commissiones, intimationes, publicationes, & affixiones Apost. in Romana Curia præsentantes præter Cursores. 3.38.250
Commorantes inter infideles, captiui, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Conc. tenentur contrahere iuxta illius formam. 2.389.54
Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa, excommun. Pap. incidunt. 3.31.188
Communio in omnibus hominibus est diligenda. 1.114.20

Commutatio.

Commutandi iuramenta, seu vota potestate tradita non censentur eo ipso potestas dispensandi concessa. 2.414.25
Commutare pias defunctorum voluntates solus Papa potest. 3.350.1.

Commu

Commutare non potest Episcopus vltimas voluntates ad Ecclesiam suam Cathedralem, mensamve suam, aut Capitulum eiusdem Cathedralis. 3.352.16

Commutare vltimas voluntates subditorum Prælatis inferioribus, seu quæ pertinent ad iurisdictionem Prælatorum inferiorum, non potest regulariter Episcopus, sed solum data eorum negligentia. ibid.

Commutare vltimas voluntates pias potest Episcopus quoad tempus, concedendo modicam dilationem ad eas exequendas. ibid.

Commutandi vltimas defunctorum voluntates, nullam habet Episcopus potestatem. 3.350.5

Nisi concurrente iusta & rationabili causa. ibid.5

Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui est patronus 3.154.30

Compatronus à medietate compatronorum præsentatus dignior est habendus. 3.272.104

Compellentes Ecclesiasticos submittere laicis iura Ecclesiæ, incidunt in excom. nem. reseru. 3.40.170

Complutensis Vicarius generalis non est, qui nec creatur est, nec residet vbi Episcopus sedem habet. 3.126.128

Compositio.

Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarũ Ecclesiarum super decimas in futuro soluendas valet, modò causæ cognitio, & superioris accedat auctoritas. 3.560.13

Compositio super decimis præteritis non solum cum Ecclesiasticis personis, sed etiam à laicis potest fieri sine auctoritate superioris. ibid.15

Compositio si fiat inter laicos, & clericos, vt minus quàm sit, decima eis soluantur, vel vt de aliquibus rebus non præstentur, non valebit, nisi approbata à Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obseruantia, scil. 30. annorum ibid.17

Compromissario per Capitulum electo ad conferendum negligente, deuoluitur ipsius potestas apud Episcopum. 3.587.73

Compromitti an possit in materia præeminentiarum, ostenditur. 3.322.31

Conceptionis Beatissimæ Virginis festum qui affirmant non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.109

Concessio.

Concessio generalis vicarij non continet ea, quæ speciale requirunt mandatum. 3.128.59

Concessio facta alicui de intrando Monasterio Monialium, intelligitur de prima vice. 3.461.59

Concessio specialis cum clausola, *vt is solus de illis causis cognoscat*, priuatiuè facta dicitur. 3.571.8

Conciliaris constitutio quando dicatur. 2.400.27

Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda. 3.428.54

Conciliaris constitutio sess. 25 de reformat. cap. 15. in quibus differat à Iure communi. 3.223.2

Concilium.

Concilium quamuis ex citet ad deliberandum, non obligat ad sequendum. 2.392.180

Concilij decreta expressa egent Pontificia derogatione. 2.399.24

Concil. Bracharense.

Concilium primum Bracharense celebratum fuit anno post Christum natum 415. 1.165.55

Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucensi, an. Domini 569. ibid.56

Toletanum.

Concilium Toletanum quod pro primo habetur tum i Conciliorum, celebratum fuit ann. 450. ibid.57

Concilia Toleti celebrata, dum Reges inea sedem habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi. ibid.60

Generale.

Concilia generalia indigent expressa derogatione 2.477.10

Concilium generale confirmare, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Summi Pontif. 3.11.54

Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotidianas. 3.105.158

Prouinciale.

Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos suffraganeos. 1.170.10

Concilium prouinciale maior est Archiepiscopo. 2.402.9

Tridentinum.

Concilio Trident. *cap. 2. de reform. sess. 21.* non est satisfactum mediante clausula, constito quod resignãs habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promotus. 2.281.15

Concilium Trident. *d. loco* non potest adimpleri per æquipollens. 2.282.16

Concilium *d. loco* comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papæ ibid.37

Concilium *d. c.* 2. comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in priuationibus, & renunciationibus inductis à iure. 2.583.45

Τὸ Conc. *d. c.* ibi, *atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare*, declaratur. 2.588.90

Concil. Trident. *sess. 21. de reform. cap. 2.* secundùm primam opinionem innouat pœnas *cap. neminem, & cap. sanctorum 70 dist. & cap. cùm secundum, de preb.* cum distinctione. 2.291.55.

Innouat, iuxta secundam opinionem, pœnam suspensionis, de qua in *dict. cap. neminem, & in dicto cap. sanctorum*. 2.293.26

Concil. Trident. commentarios, glossas, & scholia inserentes in excomm. Papalem incidunt. 3.25.133

Concil. Trid. sess. 24 de reform. c. 20. procedit in causis Fidei. 3.337.8

Concil. Trident. d. cap. 20. non sustulit modos legitimos, quibus quis ex Iuris dispositione sortitur forum alienum. ib.10

Concil. Trid. fuit confirmatum die 27. Ianuar. 1564. 3.366.9

Fideiussionem comprehendit Concil. dicto loco. 3.439.24

Liberationem qua nouitius tutorem seu curatorem suum a reddendis ratiocinijs liberat, comprehendit Conc. citato loco. 3.440.5

Eleemosynas per nouitios factas non comprehendit Conc. vbi suprà. ibid.26

Donationem Deo, seu B. Mariæ, vel Sanctis oblatam non comprehendit Concil. vbi suprà. ibid.27

Victum ac vestitum, quem pro se tribuit nouitius monasterio, non comprehendit Concil. citato loco. ibid.28

Donationes, oblationesve factæ monasterio ab aliis quam à nouitiis non comprehenduntur sub dicto Concilij decreto. ibid.29

Contractus quos non includat dispositio Concilij citato loco, ostenditur. ibid.30

Concilium Trident. sess. de Regularibus cap. 16. non habet locum in testamentis, donatione causa mortis & codicillis. 3.436.11

Concilium Trident. d. cap. 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renunciante, ostenditur. 3.437.18

Concilij d. cap. 16. dispositio non habet locum in resignatione beneficij. ibid.19

Concil. Trident. sess. 25. de regularib. cap. 16. non habet locum in nouitiis Soc. Iesu. 3.440.32

Concilij Trident. dict. dispositio sess. 6. de reform. cap. 5. locum sibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hierosolymitani. 3.483.15

Concilium Trident. sess. 7. de reform. cap. 14 an deroget textui in c. 1. de priuilegiis, lib. 6. ostenditur. 3.485.23

Concilium Tridentinum sess. 24. de Regularib. cap. 22. an reuocet priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore, ostenditur. 3.487.44

Concil. Trid. quid circa Conseruatores disponat, ostenditur, 3.496.17

Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 7. quid statuat, refertur. 3.550.1

Concionator, vide Prædicator.

Cōciones, & electiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debent desumi ex Euangeliis, & Epistulis, quibus Clerus sæcularis vititur illis diebus festis. 3.476.55

Concordes reducere sub pœna excommunicationis potest Episcopus, discordes etiam laicos. 3.355.6

Concubinarius Episcopus & à synodo admonitus non se emendans suspenditur. 3.527.48

Concubitum clerici factis insigniti esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant. 2.263.8.

Concursus.

Concursus vitiatur si concurrens non fuerit examinatus & approbatus ab examinatoribus in synodo deputatis, sed ab aliis quos Episcopus elegit 3.115.47

Concursus in vacatione Parochialis Ecclesiæ debet fieri iuxta formam Concilij, alias collatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur. 3.192.13

Concursus conferuntur per viam regulę beneficia ea, quæ curam habent animarum. ibid.14

Concursus in beneficiis curatis reseruatis Sedi Apostolicæ quomodo,

quomodo faciendus, ostenditur. ibid. 15

Concursus edicta habent proponi si beneficium curatum iurispatronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedi reseruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronum idoneum eligere, ac Romam mittere potest ibid. 16

Concursus forma, quam Concilium præstitit in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus mere Ecclesiastici, seruanda est, etiamsi Ecclesia sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertinet ad laicum. ibid. 17

Concursu non referuntur Parochiales, quæ sunt iuris patronatus laicorum. 3.193.18

Nec dignitas Abbatiæ, quamuis vnita sit ei parochialis. ibid. 24.

Nec dignitas quæ perpetuò & accessorie parochialem vnitam habet. ibid. 25

Nec parochialis Ecclesia, quæ est vnita dignitati, vel canonicatui. ibid. 26

Nec beneficium curatum, quod verè est dignitas. ibid. 28

Nec dignitas in Ecclesiis collegiatis habens curam animarum. ibid. 29

Nec parochialis quando est subiecta monasterio, aut annexa, vel de eius mensa. 3.194.31

Nec vicariæ perpetuæ. ibid. 32

Nec beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt. ibid. 33

Nec Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari sæcularibus. ibid. 34

Nec Parochiales, quæ requiruntur per regressum. ibid. 35

Nec Parochialis litigiosa. ibid. 37

Nec Parochialis quando esset exigui reditus. 3.19..38

Concursus facere non possunt inferiores Episcopo habentes ius conferendi. ibid. 40

Nisi habeant proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem. ibid. 42

Concursus faciendus est, etiamsi vnus tantum, vbi alij non adsunt, se describi faciat ad illum, cui si idoneus inueniatur, beneficium est conferendum. 3.196.51

Concursus non est faciendus in prouisione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuò, & accessoriè.

Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos 2.453.5

Conditio.

Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est 5.113.27

Conditionem adimplere coram Parocho & testibus necessarium est, vt matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro validum sit. 2.389.56

Conditione personæ mutata, & bonorum conditio mortale videtur. 3.271.529

Conditiones quibus licitum est retinere puellas educationis gratia in monasteriis monialium referuntur. 3.465.62

Conditor Canonis, quoties non reseruat absolutionem censuræ, potestatem Episcopis videtur concessisse. 2.272.15

Conductor.

Conductor propter incendium ad damni æstimationem non tenetur, nec ad restitutionem in foro conscientiæ, nisi constet de culpa, vel negligentia ipsius. 3.60.75

Conductor anticipate pensionem soluens, si à successore pro eo de nouo obligetur, habet recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint. 3.400.7

Conductor potest recedere à locatione in illis casibus, in quibus mortuo locatore successor non tenetur illi stare. 3.401.15

Confessarius.

Confessario non approbato ignorantur confessus quoad Deum est absolutus. 2.311.4

Confessarius, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur. ibid. 5

Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum potest eligere Confessarium ab Ordinario propriæ diœcesis approbatum ad certum numerum personarum. 2.317.35

Confessarium non solum interius iudicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare. 2.318.41

Confessarius Religiosus ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reseruato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo, ostenditur. 2.321.6

Confessarius quicumque ab Ordinario approbatus, an possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus & censuris reseruatis.

Confessarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à volentibus statim Matrimonium contrahere quid facere debeant, ostenditur. 2.403.6

Confessarij Regulares Ordinum Mendicantium ex priuilegio speciali possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reseruatis Episcopo sine speciali. 2.408.15

Confessarij Mendicantes, & illorum priuilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur. 2.422.14

Confessarius vi monitorij non tenetur reuelare ea quæ in Confessione audiuit. 3.521.64

Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios. 2.433.22

Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi sunt in fide. ibid. 3

Confessarij quomodo procurare debeant, vt abominabile Sodomiæ vitium omnino extirpetur. 2.458.31

Confessarij sæculares, vel Regulares præsumentes absoluere à casibus in Bulla Cœnæ contentos incurrunt excom. Pap. 3.29.171

Confessarij commutantes aliquod quinque votorum, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.30.185

Confessarius potest pœnitentiam à se iniunctam quandocumque & vbicumque ex causa commutare. 3.42.280

Confessarij delegati ad absoluendum à reseruatis quomodo se habere debeant, ostenditur. 3.78.13.14

Confessarij quibus in casibus, & pro quo tempore monasteriorum Monialium septa ingredi valeant, ostenditur. 3.463.149

Confessarios approbare spectat ad Episcopum, & in quasi possessione debet manuteneri. 3.594.51

Vide *Confessor*.

Confessio.

Confessiones subditorum suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat. 1.174.47

Confessionis sacramentum vt validè administret Sacerdos, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, aut confirmato & habente subditos, vel ab eius Vicario, aut Capitulo Sede vacante, vel ab aliis exercentibus quasi Episcopalem iurisdictionem. 2.312.3

Vide *Approbatus*.

Confessiones inualidè audit non approbatus. ibid.

Petens licentiam per alium audiendo Confessiones, an validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto confessiones audiat post huiusmodi concessionem, remissiuè. ibid. 11

Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum prætio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodem, non est reuocata per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Trid. 2.319.48

Confessiones quicumque audiunt, apud se literas processus Bullæ in Cœna Domini habere debent. 3.18.82

Confessionem, & absolutionem sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri asserentes incidunt in excom. Papalem. 3.28.163

Confessionem sacramentalem contra docentes posse fieri in absentia, excom. Pap. incurrunt. 3.31.188

Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse asserentes. 3.37.241

Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse contra asserentes excom. nem. reseru. incurrunt. 3.40.270

Confessionis audiendæ facultatem, seu licentiam Vicarius generalis Episcopi ex generali concessione aliis concedere non potest. 3.124.91

Confessiones fidelium ex vi mandati generalis potest Vicarius generalis audire, si sit sacerdos. ibid. 92

Confessio Prælati habentis administrationem communem cum Capitulo non nocet nisi sit facta eum consensu Capituli. 3.572.1

Confessio Prælati Ecclesiæ præiudicat, sicut & tutoris, procuratoris, & similium, si sit facta ex necessitate iudicij per modum contentiosæ iurisdictionis: secus si extra, & absque necessitate iudicij per viam iurisdictionis voluntariæ. ibid. 3

Confessio Prælati, seu Procuratoris dicitur voluntaria quando fuit facta non præcedente iudicis iussu. ibid. 4

Confessio Prælati, seu Procuratoris voluntaria non præiudicat, nec est apta ad obligandum Ecclesiam, seu principalem in aliquo. ibid. 5

Confessio Prælati, seu Procuratoris voluntaria reuocari debet quamuis geminatè facta sit, & etiam non docto de errore. ibid. 6.

Confessor.

Confessores in Monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo. 2.313.6

Confessores

Confessores etiam Parochi, seu quicumque alij curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu iuramentis, in vtroque foro nequeunt dispensare. 2.408.16
Confessores, qui in sacris Confessionibus confitentem ad libidinem procurauerint, vti de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus. 7.440.41
Confessores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod votorum solemnium, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.26.144
Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo. 2.361.43
Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ab beneficium curatum, perdit potestatem confirmandi primum successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, quousque restitutus fuerit. 3.523.20

Confirmatio.

Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio. 1.165.72
Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat conseruat. ibid.73
Nullum quod est confirmari non potest. ibid.74
Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet, ostenditur. ibid.75
Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua incertus est tenor rei confirmatæ. ibid.76
Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur. ibid.77
Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat. 1.175.53
Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont. 2.357.4
Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum confirmationis conferre possunt. ibid.5
Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti. ibid.6
Confirmationis sacramentum vtilissimum. 2.358.7
Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Christiani. ib.8
Episcopus grauiter peccat, si multo tempore negligenter omitteret confirmare. ibid.9
Confirmare debet Episcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali. ibid.11
Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis, potest hoc Sacramentum administrare. ibid.12
Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus conferre. ibid.13
Episcopus confirmatus in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusat. ibid.14
Confirmare in alterius diœcesi non potest Episcopus suos subditos. ibid.15
Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum. ibid.18
Episcopus dum administrat, debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtualem. 2.359.19
Muti, & surdi possunt Confirmari. ibid.20
Amentes licitè possunt Confirmari. ibid.21
Confirmationis forma quæ? ibid.22
Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur. ibid.23
Chrismata frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur. ibid.24
Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi. ibid.25
Maxilla confirmati quare percutiatur. 2.360.26
Colaphi omissio non videtur peccatum mortale. ibid.27
Confirmationis sacramentum bis conferens, vel suscipiens, an incurrat irregularitatem. ibid.28
Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quàm accipientem non incurrere irregularitatem resoluitur. ibid.30
Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die. 2.362.52
Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur. 2.365.23
Confirmationis sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti. 2.417.13
Confirmat electos, & instituere præsentatos absque speciali concessione potest Vicarius. 3.122.70
Confiscare clericorum bona non potest Vicarius generalis. 3.125.118

Confraternitas.

Confraternitates, Hospitalia, & collegia laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati tenentur visitare, non obstante quauis exemptione, & immunitate. 3.283.3
Confraternitatum bona quod possint alienari sine solemnitatibus in rerum Ecclesiasticarum alienationibus necessariis, qui tenuerint, citantur. 3.302.32
Sub distinctione resoluitur. ibid.33
Confraternitates, Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3.303.36
Confraternitates. & Hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, quando gaudeant beneficio restitutionis in integrum, qui teneant, ostenditur. ibid.38
Confraternitates, Capellæ, & scholæ habentes reditus Ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes, tenentur contribuere Seminario. 3.514.10
Confraternitates laicorum an possint per Episcopum compelli accedere ad processiones publicas, ostenditur. 3.324.24
Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remissiuè. 3.324.29
Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in regno Portugalliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, fundatorem suum agnoscit. 1.152.8

Congrua.

Congrua portio assignanda Vicario constituto in Ecclesia Parochiali vacante, est arbitraria Episcopo, & potest esse duorum aureorum singulis mensibus. 3.89.2
Congrua in primis deduci debet ex redditibus Episcopatus ducatorum mille monetæ illarum partium, 3.555.11
Coniecturis in contrarium vigentibus quid iudicandum. 3.544.6
Plures hinc inde dum concurrunt coniecturæ, ad fortiores recurrendum. ibid.7
Conimbricensis ciuitas situs præstantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua celebris. 3.320.19
Conimbricensis Academiæ laudes qui cumulent, citantur. ibid. 20

Coniugatus.

Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi eius vxor ætate prouecta, nec suspecta de incontinentia castitatem in sæculo voueat, sed requiritur, vt ea simpliciter religionem profiteatur. 1.72.5
Coniugati non sunt ad Ordines promouendi. 2.337.44
Coniungi à lege, vel ab homine quid differant. 3.546.23
Coniuncta legali coniunctione veluti diuersa considerantur. 3.547.24
Coniurationem in Cardinalem non reuelantes incidunt in excommm. Papæ reseruatam. 3.29.176

Consanguinitas.

Consanguinitas dicitur quasi sanguine vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti. 3.70 153
Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. ibidem 154
Consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur. ibid.155
Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit. 1.29.5

Consecratio.

Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensione creatus. 1.30.6
Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuũ, &c. 1.24.1. & 2.194.39
Consecrationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominari proponuntur Summo Pontifici. 1.24.2
Prædictum trimestre tempus exorditur à die confirmationis. 2.194.40
Consecratio Episcoporum die Dominica est facienda. ib.42
Consecratio Episcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minimè debet. ibid.45
Consecrari in Episcopum non potest Dominica, qui eadem die ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium est promotus. ibid.46
Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quàm ferialibus fieri potest. 2.334.2
Consecratio probatur per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, vel vnico teste. 2.335.6
Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat, factum tenet. ibid.10
Consecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos. 2.139.39
Consecrationem amittit Calix si cuppæ separatio fiat cum fractione, secus verò si tornatili ingenio. ibid.
Consecratio Virginum est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. 2.341.55
Consecrata Ecclesia, vide *Ecclesia.*

Index Rerum,

Consensus.

Consensus patroni exigitur vt Episcopus Ecclesiæ sui iurispatronatus vnire possit. 3.229.19

Consensus Capituli in vnione facienda, an & quibus casibus exigatur. ibid.21

Consensus in acquisitione iurispatronatus ex postfacto interuenire potest. 3.249.21

Consensus in acquisitione iurispatronatus præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis. ibid.22

Consensus in iurispatronatus acquisitione præstandus est ab Ordinario loci, in quo fundatur Ecclesia. 3.250.23

Consensus Episcopi requiritur, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat. ibid.24

Consensus Episcopi non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit. ibid.25

Consensum si diœcesanus in iurispatronatus acquisitione præstare noluerit, potest ad eum præstandum compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primatis. ibid.26

Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus requiritur, vt aduertere possit an interueniat labes simonica. 3.253.23

Consensus Capituli in translatione iurispatronatus non requiritur copulatiuè cum consensu Episcopi. ibid.24

Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus debet esse expressus, nisi seruitores admissa ab Ordinario fuisset. ibid.25

Consensus in translatione iurispatronatus debet esse Episcopi illius diœcesis, in qua sita est Ecclesia. ibid.27

Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus ex postfacto potest adhiberi. ibid.28

Consensus vbi requiritur in aliquo actu, quandocumque præstetur, actus semper est validus. ibid.29

Consensus Episcopi non requiritur in donatione iurispatronatus facta religiosis per patronum etiam laicum. 3.254.26

Consensus Episcopi requiritur, si donatio fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ. ibid.27

Consensus Episcopi necessarius non est in donatione, qua vnus patronus alteri patrono socio ius suum remittit, vel renuntiat. ibid.28

Consensus Episcopi in permutatione, vel donatione iurispatronatus post interitum permutantis, vel donantis concedi potest. ibid.32

Consensus patroni requisitus in renunciatione beneficij iurispatronatus non potest præstari ante & post prouisionem 3.270.51

Conseruatio propriæ vitæ est de iure naturali, vbi periculum imminet mortis, non naturalis, sed violentæ. 5.437.2

Conseruator,

Conseruatorem sibi datum incitantes, vt se intromittant in iis quæ non continent apertam violentiam, &c. 3.34.205

Conseruatores regularium ad comprehendantur sub decreto Concilij sess.24. de reformat. cap.20. ostenditur. 3.334.53

Conseruatores iudices pro quibuscumque Conuentibus in Synodo diœcesana nominandi. 3.396.20

Conseruator est Iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias iudiciali non vtens indagine. 3.494.1

Conseruator est iudex delegatus nisi in Bulla conseruatoria expressè concedatur, vt sit iudex Ordinarius. ibid.2

Conseruator non potest subconseruatorem deputare. ibid.3

Appellandum est a sententia Conseruatoris ad solum Papam. ibid.4

Conseruator tanquam delegatus potest de iure procedere contra quoscumque Ordinarios, etiam Legatos, si eos impediant in suis conseruatoriis. ibid.5

Differentia constituitur inter Iudices Conseruatores & iudices delegatos. ibid.6

Conseruatores à solo Papa concedi possunt. 3.495.7

Conseruatores de iure communi esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes. ibidem 8

Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicæ constitui possunt, non tamen valent Conseruatores deputari. ibid.9

Vicarij generales Episcoporum possunt esse Iudices Conseruatores. 3.496.13

Conseruator nemo potest esse sui Conseruatoris ibid.14

Priores, seu Guardiani Mendicantium Conseruatores esse non possunt. ibid.15

Conseruatores attento iure solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias. ibid.16

Concil. Trid. quid circa Conseruatores disponat, ostenditur. ibid.17

Conseruator vt procedere valeat, necesse est, quod ante omnia appareat iniuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam. 3.497.18

Conseruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia summariè examinare, an violentia, seu iniuria fuerit notoria. ibid.20

Conseruator non tenetur præmittere notorij examinationem cum reus fatetur factum ad qualitatem ipsius notorium fuisse. ibid.21

Conseruatorum potestas adeo restricta est ad iniurias manifestas, vt si de aliis, quam de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant, & Conseruatores pœnam incurrant suspensionis ab officio per annum. 3.499.30

Conseruatores qualem iuris ordinem obseruare debeant, ostenditur. ibid.31

Conseruator vt suspectus recusari potest. ibid.32

Appellatio à sententia Conseruatoris est admittenda. ib.33

Conseruatoribus potestas est concessa non solùm aduersus illatas iniurias, sed etiam inferendas. ibid.34

Conseruatores ad munus, & officium suum exequendum per censuras, aliáque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces possunt procedere. 3.500.36

Conseruatores qualiter contra Episcopos procedere possint, ostenditur. ibid.37

Conseruatores possunt per excommunicationem cogere brachium sæculare ad suffragandum sibi contra inferentes ipsas iniurias. ibid.38

Conseruatores aduersus debitores ex causa ciuili procedere non possunt. ibid.40

Amplia vt ibi.

Conseruatores non possunt subdelegare, nisi quoad citationes & sententiarum promulgationes. 3.501.45

Conseruatores quare nequeant committere vices suas, ostenditur. ibid.46

Conseruatores limites suæ potestatis excedentes per annum suspensi sunt ab officio. ibid.47

Conseruatoribus iudicores, vt suam transgrediantur potestatem sententiam excommunicationis incurrunt, à qua non possunt absolui, nisi parti integraliter satisfecerint de expensis. 3.502.49

Conseruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta. ibid.50

Conseruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non est temporale, nec expirat morte concedentis. ibid.51

Conseruatorum circa materiam videndæ constitutiones super hac re editæ à Clemente VIII. & S.D.N. Gregorio XV. ibid.53

Constitutio Clementis VIII. refertur. ibid 54

Constitutio S.D N. Gregorij XV. refertur. 3.503.55

Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum. 1.78.18

Consolatione eget, qui Episcopale onus inuitus suscipit. 1.59.27

Conspirantes in personam Romani Pont. incurrunt excomm. Pap.

Conspirationes contra Cardinales non reuelantes, excomm. Pap incurrunt.

Constantinopolis..

Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper. qui eam reparauit, sic dicta 1.144.1

Constantinopolis noua Roma dicebatur. 1.145.3

Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an.1453 2.146.10

Constantinus,

Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in summa veneratione habuerunt. 1.36.4

Constantinus Imper. pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit. 1.138.68

Constantini donatio, auctoritate antiquissimorum grauissimorumque Patrum munita est. 1.139.77

Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam. 1.140.80

Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo satrapæ, optimates, senatus, ac populus. ibid.82

Constitutio.

Constitutiones speciales in Ecclesia, & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum. 2.6.49

Constitutio Episcopi ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine eius licentia, valida est. 1.98.97

Constitutiones aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.

Constitutio

Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata. 1.115.32
Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato. 1.126.34
Constitutio iuris communis restricta, seu correctoria, ita est interpretanda, vt minus lædat ius commune, quam fieri possit. 3.261.34
Constitutiones Synodales ante publicationem ad Vrbem mittere non obligatur Episcopus. 3.197.26
Constitutio nouissima Sanctiss. D.N. Gregorij Decimiquinti super Conceptione Beatissimæ Virginis, refertur. 3.489.59
Constitutio synodalis Bacharensis statuit, quod si obtinens beneficia simplicia moriatur ab intestato, habeant omnia eius hæredes integrè, & si illos non habuerint, habeat dicta bona Ecclesia. 3.548.9
Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit. 2.181.39
Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit. ibid.40
Construens quando acquirat iuspatronatus. 3.247.3
Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui eam construit, nisi operam suam prbeat gratis, vt sit patronus. ibid.5.

Consuetudo.

Consuetudines bonas circa personas & loca ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum 2.6.10
Consuetudo immemorialis non excusat à residentia in Cathedralibus & Collegiatis insignibus. 3.100.115
Consuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menses abesse, sublata est per Concil. Trident. nisi esset confirmata per Sedem Apostolic. ibid.116
Consuetudo vel statutum, quo cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficiatum a residentia, obseruari potest. ibid.117
Consuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos. 3.268.103
Consuetudo, qua communitates procurant Episcopum visitatorem, seruanda est, quamdiu voluerit 3.290.45
Consuetudo aliquarum Religionum licita est, in quibus ex superiorum licentia certi annui redditus cuilibet Religioso assignantur ad victum, & vestitum. 3.473.9
Consuetudo visitandi in præiudicium Episcopi debet esse præscripta saltem spatio 40. annorum. 3.598.12
Consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens. 3.538.14
Contractus matrim. an sit de essentia. 2.243.13
Continens nemo potest esse, nisi Deus det. 185.18

Continentia.

Continentia, & cœlibatus non est per se de iure diuino sacris Ordinibus annexus. 1.72.4
Continentia sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur. 2.262.1
Promouendi antiquitus continentiam expressè cogebantur polliceri. ibid.2
Continentia sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa. ibid.3
Ordinibus sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam ostenditur. ibid.4
Ordinibus vi, metúve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur disputatur. ibid.5
Continentia in clericis est de iure positiuo. 2.264.10
Continentia in voto si detur vrgens causa, seu grauis necessitas, vel graue impedimentum adeundi Pontificem, potest Episcopus dispensare. 2.411.8

Contractus.

Contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & alios huiusmodi non comprehendit dispositio Concilij sess. 25. de Regularib. c. 56
Contractibus quod defuit, solus Summus Pontif. supplet. 3.936
Contractus non obligat ante conditionis euentum. 3.73.181
Contractus celebrati, & etiam delicti commissi ratione sortitur quis forum, ita vt causa ipsa non coram Ordinario in prima instantia, sed iudice contractus sit decidenda. 3.334.14
Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, si quis in Romana Curia obligetur, vt vndecumque veniat sortitur forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit. ibid.15
Contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate, sunt validi. 3.406.25
Contractus vt videantur verum sit vtilis, vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus. ibid. 27

Contrahens.

Contrahentes matrimonium, quando plura habuerint domicilia, facienda sunt denuntiationes in eo, in quo verisimilius est sciri impedimenta. 2.371.12
Contrahens coram Parocho mutato grauiter peccat 2.381.84
Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles reddantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum. 2.388.1.2
Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum vbi adhuc promulgatum non fuit. ibid.152
Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. 2.392.179

Controuersia.

Controuersia circa locum incedendi in processionibus an aliquando componat sæcularis iudex, ostenditur. 3.324.42
Controuersias ancipites componere pium, & sacerdotale munus est. 3.326.10
Controuersia matrimonialis si à Romano Pontif. cuiquam delegetur, non potest is delegatus etiam Episcopo eam subdelegare. 3.357.7
Vide *Causa, Lis.*
Conuersi veri religiosi sunt, & priuilegio fori, ac Canonis gaudent. 2.253.38
Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, ita vt nec in choro canent, nec ad mortuos accedant, non sunt compellendi accedere ad processiones. 3.310.16
Conuersa eo ipso quod ingrediuntur monasterium, possunt emittere professionem. 3.450.34

Conuiuium.

Conuiuia potatorum, comessationes ab Ecclesiasticis fugienda. 1.75.7
Conuiuia Saluator noster adiit, vt suo exemplo alios temperantiam doceret. ibid.10
Conuiuia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale. 3.3.427
Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ad illius titulum ordinari, nisi ob causam interueniendi beneficio, quod forsan esset Seminario iniunctum. 2.281.38
Cor, & non substantiam in dando pensat Dominus. 2.91.24
Corona vsus antiquissimus est in Ecclesia. 2.226.10

Corpus.

Corpore vitiati ordinari non debent. 2.238.48
Corporis species simulacbrum est mentis, figuráque probitatis. 2.447.5
Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando proueniens, impedimentum præstat solum executioni illius actus, seu officij, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum. 2.452.55
cum Corpore vitiatis Summo Pontifici competit dispensandi potestas. ibid.57
Corpore vitiati non possunt præsentari ad beneficia. 3.267.74
Correctores ciuitatum facere possunt etiam renitente Vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicatio fiat. 3.311.32
Corripiendum in misericordia. 2.101.7

Crimen, & Criminosus.

Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos suffraganeorum in tota prouincia. 1.173.35
Criminosi ordinandi sunt. 2.236.42
Criminosus quando præsumatur purgans, & emendatus. 2.454.23
Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur. 3.242.38

Crux.

Crucem elatam Patriarchæ præ se ferre libere possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit. 1.123.23
Crux Patriarcharum qualis esse debeat. ibid.25
Crucem ante deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia etiam in locis exemptis intra prouinciam. 1.173.39
S. Crucis Conimbricensis monasterium ab Alphonso Henriquez Portugalliæ Rege constructum, & ab Emmanuele restauratum fuit. 3.320.18
Cruce in diuinis, & in functionibus Pontificiis non debet vti Archiepiscopus coadiutor. 3.550.9

Cruciata, subsidij, & primæ decimæ excusati officia vendi non possunt. 3.377.64

Crucifer.

Cruciferi requirentes fauores pro dignitatibus, & officiis obtinendis. 3.39.264

Cruciferi approbati, sub Sedis Apostolicæ protectione fuerunt recepti ab Vrbano III. 3.458.12

Cubicularij honoris noncupati beneficia dispositioni Summi Pontificis sunt reseruata, quod de nouo additum est a S. D. N. Gregorio XV. 3.168.130

Cupiditas.

Cupiditas qualiter dicatur ostenditur. 3.106.8

Cupiditatem qui à se non abscondit, bonorum auctori inhærere non valet. 3.107.9

Cura animarum, vide *Anima.*

Cura Episcoporum, vide *Episcopus.*

Curator hæreditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iuspatronatus dictæ hæreditatis. 3.253.6

Curia.

Curiam Romanam pro negotiis suis petentes per se, vel per alios lædentes excommunicantur in Bulla. 2.15.69

Curia Romana an sit vbi est Papa, vel an potius vbi est causarum, & litterarum Apostolicarum audientia, ostenditur. 3.168.118

Curia Regia est locus, vbi Rex est cum suis Consiliariis & aliis, qui eius lateri assistunt, vt ei consulant in regimine totius regni. 3.ibid.

Curiam Principum adeuntes ad nocendum suis, incurrunt excom. nem. reseru. 3.40.167

Curiales non sunt ordinandi, & declaratur latè. 2.238.46

Cursores Papæ, qui. 3.163.152

Custodia.

Custodia Ecclesiæ tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos. 3.260.17

Custodia Ecclesiæ pertinet ad Episcopum, quando patroni sunt laici. ibid. 18

Custodia Ecclesiæ Parochialis cuiuscunque iurispatronatus in vacatione ipsius hodie per Concil. Trident. commendatur Vicario ab Episcopo constituendo, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. ibid. 19

S. Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit. 1.85.13

D

Dæmoniacus.

DÆmoniaci non possunt fieri Clerici. 2.451.58

Dæmoniaci tandiu erant ab officiis suis, ordine & loco suspensi, quousque vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati. ibid. 52

Dalmatica latas manicas habente cur Episcopus induatur, ostenditur. 189.11

Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in excommunicationem Papalem. 3.28.107

Data pro ingredienda militia non sunt conferenda. 2.283.67

Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda. ibid. 68

Datio in solutum venit appellatione alienationis. 3.287.84

Tò De naturalitatem, seu originem importat. 2.106.9

Debitum

Debitum quotiescunque ex contractu, vel quasi, non in diem, nec sub conditione, sed purè contractum est, statim peti potest, neque aliqua à iure dilatio conceditur. 3.345.19

Debiti denegatio quomodo dicatur iniuriam importare, ostenditur. 3.500.48

Debita prædecessoris quando teneatur Episcopus soluere. 3.543.10

Decanus.

Decanus in tota ferè Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet. 3.262.96

Decanus Conc. Trident. decreto iubetur, vt necessario sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico 3.197.62

Decani visitandi ius habere possunt, si id longa consuetudine præscripserint. 3.287.88

Decima.

Decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem. 3.39.26

Decimas, & alia opera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur. 3.16.75

Decimarum à solutione in concionibus auditores retrahi. 3.30.131

Decimæ prædii, quod in alicuius Parochia situm non est, pertinent ad Episcopum. 3.369.36

Decimæ prædiales, gabellæ & subsidium soluenda sunt non deductis expensis. 3.379.77

Decimas percipiendi ius laicis regularibus concedere non potest Episcopus. 3.357.2

Decimæ temporales non sunt propriè decimæ, sed certæ decimationes, seu annuæ præstationes. ibid. 8

Decimas titulo feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranense concedere poterant Episcopi, & ex eo deinde prohibitum. ibid. 4

Decimæ si laicis fuissent concessæ, & nesciatur an post, vel ante Concil. Lateranense fuerint concessæ, in dubio censentur concessæ post Concil. ibid. 5

Episcopi consensus necessarius non est ad decimas restituendas Ecclesiæ ad quam pertinent: sufficit verò vt in aliam Ecclesiam, vel locum Religiosum transferantur. ibid. 6

declaratur ibid. 7

Decimæ à laicis in laicos transferri non possunt etiam de Episcopi consensu. 3.558.8

declaratur. ibid. 9

Decimæ si ante Lateranense Concilium laici fuit in feudum, vel emphyteusim concessæ, & finita generatione ad Ecclesiam reuertantur, an possit Episcopus eas laicis iterum dare in emphyteusim, ostenditur. ibid. 10.11.12

Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum soluendas valet, modo causæ cognitio, & superioris accedat auctoritas. 3.560.13

Vicarii auctoritas sufficit in compositionibus factis inter personas Ecclesiasticas super decimis in futurum soluendis. ibid 14

Compositio super decimis præteritis non solum cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis potest fieri sine auctoritate superioris. ibid. 15

Episcopi auctoritate potest fieri compositio cum laicis super tempus & locum soluendarum decimarum. ibid. 16

Compositio si fiat inter laicos & clericos, vt minus quam sit decimæ eis soluantur, vel vt de aliquibus rebus non præstentur, non valebit, nisi sit approbata a Papa, vel magno temporis interuallo firmata cum obseruantia, scilicet 30 annorum. ibid. 17

Transactio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in aliis rebus. ibid. 18

Super decimis prædiorum, quæ sunt in nullius Parochia & super decimis prædiorum existentium in Ecclesia Cathedrali, quæ sit Parochialis, habet Episcopus assistentiam Iuris communis. 3.594.54

Decimarum in materia Rota non dat mandatum de manutenendo propter Iuris communis assistentiam, nisi probatur etiam quasi possessione. 3.595.43

Decimarum quartæ, vide *Quarta.*

Decretum.

Decretum sacræ Congregationis S. Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis refertur 3.22.110.

Decretum, & declaratio super absolutione à censuris, seu à casibus reseruatis refertur. 3.44.186

Decretum ad aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti. 3.45.187

Decretum irritans in fine Regulæ octauæ Cancellariæ positum, non solum refertur ad omnia contenta in illa regula, sed etiam ad omnes regulas præcedentes. 3.169.138

Decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem. ibid. 139

Defendere vitam, seu bona proximi licet vsque ad occisionem iniusti aggressoris quando aliter illa defensio expediri non potest. 3.58.8

Locus *Matth.* 26. declaratur. ibid 9

Deformis, & Deformitas.

Deformis non faciliè fieri potest vt bonus sit. 2.447.9

Deformis facies quando inducat irregularitatem. 2.449.25

Deformitas notabilis quæ dicatur, relinquitur iudicis arbitrio. 2.452.60

Defunctus.

Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari publicè interest. 2.514.3

Defunctorum pias voluntates exequi non potest vicarius generalis, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa. 3.224.104

Defun

Defunctorum vltimas voluntates concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cum hæredis consensu tanquam Sedis Apost. delegatus commutare. 8.351.5

Degradatio.

Degradatio duplex, verbalis scilicet, realis, siue actualis. 3.516.1

Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solam & simplicem sententiam, qua Clericus criminosus ab Ordinibus clericalibus, seu ab eorum executione depositum declaratur. ibid.2

Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur. ibid.3

Degradatio actualis, seu realis est quando vltra dispositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exauctoratur, exuitur, & spoliatur Ecclesiasticis Ordinibus. ibid.4

Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda de leuiori. 3.517.9

Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, ostenditur. ibid.10

Degradationem realem merentur crimen hæresis, crimen falsi & conspiratio contra proprium Episcopum. ibid.11

Degradari, & curiæ sæculari tradi potest clericus propter crimina hæresis, aut falsi, aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate. ib.12

Degradari, & Curiæ sæculari tradi potest Clericus, quando fuerit incorrigibilis & transierit in profundum omnium malorum. ibid.13

Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda sibi assistentibus secundum sacros Canones sex Episcopis, si degradetur Presbyter? si Episcopus duodecim Episcopis, si verò Diaconus, siue Subdiaconus, tribus. 3.519.22

Degradatio attento Concilio Trident. à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur. ibid.23

Degradare actualiter clericum non potest Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem, secus in verbali depositione. ibid.24

Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Prælati Religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Romano Pontifice toleratam. ibid.25

Degradatio quomodo fieri debeat, ostenditur. 3.520.30

Degradatus clericus, qui fama restitui vult, an debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo à quo degradatus fuit, ostenditur. ibid.32

Delegatio.

Delegatio facta personæ prohibita Pontificalia exercere, cum tempus ac locum prohibitum, non sortitur effectum. 2.224.35

Delegatio quoties fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit. 3.389.2

Delegatio quando fit à Canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur. ibid.5

Delegare qui possint, & qui non.

Delegare vnam, vel plures causas ex vi commissionis generalis potest Episcopi Vicarius. 3.124.101

Delegare non potest Episcopus iudici laico, vt cognoscat de causis criminalibus clericorum. 3.511.1

Delegare non potest Episcopus causas spirituales laico simul cum Clerico coniuncto. 3.512.3

Delegare potest Episcopus iudici laico criminales clericorum causas, si non adesset clericus sufficiens, & habilis, cui Episcopus posset huiusmodi causas delegare. ibid.5

Delegare potest Episcopus, & quilibet iudex Ecclesiasticus laico causa ciuiles, & temporales, non tamen generaliter. ibid.7

Delegari quæ causæ nequeant.

Delegari non possunt Clerico coniugato causæ criminales Clericorum ab inferiori à Papa. 3.311.4

Delegatus, eiusque potestas & officium.

Delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi. 2.4.4.23

Data vero potestate commutandi iuramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa. ibid.25

Delegati, seu commissarij ad cognoscendum, an alienatio bonorum Ecclesiæ fit in euidentem eius vtilitatem, amotæ, vel timore alienationi consentientes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.131

Delegatus ab Episcopo ad absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non poterit. 3.77.11

Delegata specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest. 3.125.111

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate. 3.127.132

Delegatus Papæ, & gratiarum beneficialium executor potest esse Vicarius Capituli Sede vacante. ibid.137

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licèt nondum consecrati. ibid.138

Delegatus Papæ non potest esse Vicarius foraneus. ibid.139

Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistratu, officióve, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio demandata est. 3.302.6

Delegatæ causæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem delegatum, quando verò Ordinarium iudicem constituant, ostenditur. ibid.99

Delegatus iudicis Ecclesiastici brachium sæculare ad executionem demandati sibi negotij implorare potest. 3.500.39

Delegatus Summi Pontificis in totum delegare valet. 3.501.44

Delictum.

Delictum commissum in Cœmeterio, vel in Ecclesiæ vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia. 2.338.32

Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio. 2.423.25

Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est. 2.424.28

Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem. ibid.29

Delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficiis, amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam. 3.181.254

Delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes. 3.597.22

Delinquentes à sacris locis extrahentes, præter quàm in casibus concessis per Gregor. XIV. in excomm. Papalem incidunt. 3.28.167

Denarij quibus fuit venditus Dominus noster Iesus Christus qui fuerint. 3.58.54

Dentes non numerantur inter membra. 2.450.36

Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatientia, quando ad Ordines sit admittendus. ibid.37

Denunciatio.

Denunciationes non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij. 2.370.1

Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denunciationes omittuntur sine facultate, aut legitima causa. ibid.2

Sponsi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam. 2.371.3

Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque præmissis denunciationibus. ibid.4

Parochus omittens vnam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus. ibid.5

Parochus timore mortis omissis denunciationibus matrimonio assistens non peccat. ibid.6

Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium. ibid.7

Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur. ibid.8

Denunciationes sunt faciendæ à Parocho, vel ab alio de ipsius Parochi licentia. ibid.9

Denunciationes sunt faciendæ in vtraque sponsi, & sponsæ Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum. ibid.10

Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ sunt denunciationes in eo, in quo verisimilius est sciri impedimenta. ibid.11

Denunciationes sunt faciendæ tribus diebus festiuis continuis, quæ sibi non succedant immediatè. ibid.12

Parochus non peccat mortal. si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat. ibid.13

Diebus ferialibus huiusmodi denunciationes fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi. ibid.14

Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quam festo si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat. ib.15

Denunciationes validè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perueniant. ibid.16

Denunciare aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam, in excommunicationem incurrisse. 3.410.44

Denunciare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, ostenditur. 3.421.58

Denunciare nullus tenetur emendatum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibid. declaratur. 3.522.70

Index Rerum,

Denunciare nullus tenetur nisi quos pars vel index intendit ligare. ibid.71

Denunciare nemo tenetur, quæ non verè & realiter scit. 3.522.66

Denunciare quando quis teneatur iustum compensatorem. ostenditur. 3.423.72

Denunciare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Episcopi denunciantis. ibid.37

Denunciare non tenetur, qui rem habet sibi debitam cum sunt creditores ipsi anteriores. 3.421.81

Denunciare non tenetur vi matrimonij, qui rite rem præscripsit. ibid.82

Denunciare non tenetur, qui bona fide rem alienam pretio numerato emit à latrone negata, aut non sperata refusione. ibid.83

Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati. 1.141.98

Vide *Monitorium, Reuelatio, Edictum.*

Depositio.

Deponere à beneficiis, officiis, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest Vicarius. 3.123.79

Deponi à prouinciali Concilio non potest Episcopus. 3.494.2

Deponere Episcopos semper ad Romanum Pontificem spectat. 3.529.8

Depositionis causa ab Episcopatu an requirat eandem solemnitatem, quam requirit depositio ab Ordine, & dignitate, ostenditur. ibid.9

Vide *Degradatio.*

Depositio Episcopi. vide *Episcopus.*

Deprehendere in flagranti dicitur quando incarcerandus, nec fugere, nec inficiari potuerit. 2.252.35

Deputatus.

Deputari auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarii, gaudent fori priuilegio. 2.213.40

Deputati in Ecclesiis Regularium ad curiam animarum, ad synodum venire debent. 3.295.25

Deputatos ad gubernationem Seminarij Episcopus tenetur adhibere in consilium, non tamen obligatur eorum consilium sequi. 3.317.22

Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vti pauperem si egeat, ac filios suos pauperes fraude cessante. 3.353.21

Derogationes generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum. 3.216.33

Descendentes è Iudæis an sint ab ordinatione excludendi. 2.232.6

Deuolutio.

Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet sex menses ad conferendum à tempore scientiæ. 3.183.11

Deuolutio in exemptis immediatè Papæ subiectis, fit immediatè ad Papam, vel Legatum de Latere. 3.184.13

Deuolutio in beneficiis vnitis respectu vicariæ non habet locum in vnitis mensæ prælati, quæ nunquam vacare censentur. ibid.15

Deuolutio vbi fit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit semestre, quod sibi datur ad conferendum, nisi à die notitiæ. ibid.18

Deuolutio vbi ei locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum, fit ad quem spectat collatio, vel institutio. 3.269.109

Deuolutionis iure Prælatus conferens beneficium, tenetur seruare illius naturam. ibid.

Deuolutio iurisdictionis, vt inducatur ad Archiepiscopum ex capite negligentiæ, vel ex alia qualibet causa, non est satis eam non inuenire prohibitam Archiepiscopo, sed oportet vt inueniatur expressè in iure eidem concessa. 4.476.11

Deuolutionis negotium non pendet ex solis rationibus, vel ex rei natura, sed ex sola legis dispositione. 3.577.12

Deuolutio inducta ob negligentiam Prælatorum Ecclesiasticorum non procedit ex natura rei, seu aliqua ratione concludenti, sed immediatè tribuenda est voluntati, & dispositioni legis Canonicæ. ibid.16

Deuolutio dominij de vno in alium fit per præscriptionem à lege inductam ne rerum dominia essent in incerto. 3.478.17

Deuolutio potestatis Prælatorum Ecclesiasticorum propter negligentiam non inducitur extra casus à iure expressos. ibid.18

Deuolutio vbi expressè à iure inducta reperitur, non semper fit ad proximum superiorem. ibid.20

Deuolutio potestatis ad Superiorem non habet locum ex negligentia eorum, qui Canonicatus, & præbendas in Ecclesia non numeratas minimè prouident. 3.584.51

Deuolutio, quæ in casu negligentiæ fieri debet ad Episcopum, non potest fieri Sede vacante ad Capitulum. 3.587.70

Deuolutio in quibus casibus fiat à superiori ad inferiorem, remissiuè. 3.588.76

Deuolutio ob negligentiam fit gradatim de Episcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiscopum, de Archiepiscopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem. ibid.80

Papa potest quandocunque ex vi maioris potestatis sibi semper reseruatæ conferre, quin deuolutionis ordinem spectare teneatur. 3.599.81

Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti potest non solum iure deuolutionis, sed etiam iure præuentionis. ibid.82

Deuolutio ex negligentia dimanans fit cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione. ibid.83

Deuolutio ex negligentia fit ad superiorem, qui dolosè non procurauerit negligentiam, collatoris. ibid.84

Superior si ante deuolutionem iure deuolutiuo conferat, collatio est nulla, quantumuis postea deuolutio contingat. ibid.85

Deuolutio cessat in reseruatis. ibid.87

Deuolutio fit si ii, ad quos spectat prouidens indignis, seu inhabilibus, & incapacibus. ibid.88

Vicarius si conulerit beneficium indigno, non fit deuolutio, nec est Episcopus conferendi potestate priuatus ibid.89

Dextera pars nobilior est. 1.163.62

Diacôni materia est liber Euangeliorum. 2.259.6

Diæta quælibet continet viginti milliaria. 2.353.65

Dies.

Dies martyrij Beati Petri fuit Aprilis. 1.161.34

Dies martyrij S. Iacobi fuit 25. Martij, qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideò transfertur in diem 25. Iulij, quia eo die inuentum fuit eius corpus. ibid. 35

Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschatis, in quo euenit, sed die primo Augusti, quo catenæ Romam sunt adductæ. ibid.36

Dies dominici, & festiui in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festiui de præce pto, 2.244.22

Dies festiui nomine qui veniant. 2.271.7

Digitus.

Digito carens, quando fiat irregularis. 2.449.18

Digitus non est propriè membrum nostri corporis ibid.19

Digito illo carens, qui medius est, non est irregularis. ibid 21

Digitos senos habens in manibus non est irregularis. ibid.22

Digitos superfluos habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi immineat. ibid.23

Digitos duos, & dimidium palmæ sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirens celebrationem. 2.451.56

Dignitas.

Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent licèt habeant stallum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo nec in Episcopi electione. 1.24.18

Dignitas maior in superscriptione, & prima voce dignoscitur. 1.163.61

Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere. ibid 63

Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est fauorabilis. 2.189.16

Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum.

Dignitates beneficiorum appellatione non veniunt.

Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonicatu nullus absque Indulgentia Romani Pont. habere potest. 3.11.29

Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum requirit ætatem 25. annorum inceptorum. 3.200.109

Dignitatis creationi à Canonicis factæ non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere. 3.123.80

Dignitas Ecclesiastica est rerum Ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione. 3.117.133

Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principalis in Collegiatis, iuxta Prouinciarum, & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt. 3.162.95

Dignitates, quæ reseruantur in Regula quarta Cancellariæ debent

debent esse maiores, seu principales acto. 3.163.98

Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata, non cadit sub reseruatione Regulæ quartæ. ibid. 99

Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reseruata est per Regulam quartam Cancellariæ. ibid. 100

Dignitates si duæ sint æquè maiores in Cathedralibus, & æquè principales in Collegiatis, ambæ erunt reseruatæ. ibid. 101

Dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali, hæc erit reseruata. ibid. 102

Dignitates principales Regularium Conuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reseruantur Regula quarta Cancellariæ. ibid. 104

Dignitas, quæ Parochialem perpetuò, & accessoriè vnitam habet, concursu non confertur. 3.195.15

Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur, nec in illa examen est necessarium, quale requiritur in Parochialibus. ibid. 19

Dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis insignibus, vbi id commodè fieri potest, hortatur Concilium, vt nonnisi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur. 3.197.58

Dignitatibus sine Sedis Apostolicæ auctoritate non licet onus imponere, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere. ibid. 59

Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali non tamen necessariò. ibid. 63

Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem vigintiquinque annorum inceptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori. 3.198.64

Dignitates in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duorum annorum, nisi habeant curam animarum principaliter, secus si accessoriè. ibid. 65

Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus decimumseptimum annum. ibid. 67

Dignitatis suppressio & extinctio alicuius, vel præbendæ non potest fieri ab Episcopo ea causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiamsi id cederet in vtilitatem Capituli. 3.534.9

Dignitates inferiores an possit Episcopus creare, ostenditur. 3.237.10.11.12

Dignus.

Dignum, an verò digniorem ad pastorale munus eligere teneamur, ostenditur. 1.70.29.30.31.32

Dignum quemlibet præsumimus, quem nescimus indignum. 2.534.16

Dignus de gremio Ecclesiæ potest eligi posthabito digniore extraneo. 3.107.103

Dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus omisso digniori. 3.281.198

Dignus prætermissus potest ab instituente appellare. 3.282.201

Dignior est habendus, qui sit de linea fundantis, stante idoneitate. ibid. 203

Dignior est habendus ad Ecclesiam iurispatronatus intimatur in ea nobilior, doctior, senior, & pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata. ibid. 205

Dignior, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis. 2.358.31

Dimissio facienda virtute decreti appositi per Summum Pontificem, videlicet vt ipse Orator infra duos menses à die habitæ possessionis secundi primum dimittat beneficium, debet esse pura & simplex & non potest prædicto decreto satisfieri per æquipollens. 3.159.79

Dimissoriæ.

Dimissoriæ litteræ à quibus per Regulares obtinendæ. 2.25.2.31

In Dimissoriis si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit, *vel ab alio ex ibi Pontificalia exercente*, an possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente. 2.216.11

Dimissoriarum vsus antiquissimus. 2.218.5

Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere. ibid. 8

Dimissoriæ ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt validæ, possuntque subditi se facere ordinari à viciniori Episcopo. ibid. 5

Dimissorias Prælati inferiores concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiissent eas dandi. 2.219.8

Abbates, aliique exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt. ibid. 7

Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere. ibid. 9

Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest. ibid. 8

Capitulum Sede vacante, nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficiis sub certis pœnis. ibid. 10

Dimissorias litteras intra annum concedere potest Capitulum Sede vacante per Vicarium auc. o arctatum arctatis beneficiis, tam habitis, quàm habendis. 2. 10. 11. §. arctatis.

Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium distinctum ob immemorialem possessionem. ibid.

Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat. ibid. 12

Vicarius Papæ non prohibetur, etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri. ibid. 13

Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant. 2.221.19

in Dimissoriis concedendis quæ seruanda sint. ibid. 21

Dimissoriæ semper valent, tum viuente, tum defuncto dante. 2.222.23

Dimissoriæ datæ à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirent. ibid. 24

Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas, reuocare. ibid. 25

pro Dimissoriis ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusue ministris. ibid. 26

Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi. ibid. 27

Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere. ibid. 19

Dimissorias cuius Episcopi, originis ne, an domicilij pertineat nouitiis. 2.183.35

Dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis non potest vicarius generalis concedere, nisi Episcopo in remotis agente. 3.124.97

Dimissi à Superioribus ex Societate IESV, & eiecti ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri. 2.463.38

Diœcesis.

Diœceses, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præsertim à Dionysio I. distinctæ fuerunt. 3.42.7

Diœcesis quid sit, ostenditur. 1.41.8

Diœcesis vna non est in duas diuidenda. ibid. 9

Diœcesum fines, de quibus constat, præscribi non possunt. ibid. 10

Diœcesum fines qualiter probentur, ostenditur. ibid. 12

Diœceses Episcopatuum non distinguuntur, iuxtà terminos dominij temporalis, sed plerumque vna diœcesis sese extendit infra fines alterius dominij. ibid. 15

Diœceses duæ, etiam æquè principaliter vnitæ respectu Episcopi reputantur vna. 3.156.1.2

Diœcesis quando veniat appellatione vrbis, ostenditur. 3.132.169

Diœcesum, Prouinciarum, seu Parochiarum fines præscribi non possunt. 3.601.3

Diœcesum fines, quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi, præscribi non possunt, nisi considerentur respectu soli quod occupant, quoad dominium & proprietatem eiusdem. 3.601.11

Discipuli Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt. 1.25.12

Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesium, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent. 1.8.2.30

Dismembratio.

Dismembratio, seu diminutio beneficij eandem causam, & solemnitatem requirit, quam vnio postulat, seu alienatio rerum Ecclesiæ 4.511.16

Rectoris, vel defensoris vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesiæ requisitæ. ibid. 17

Dismembratio beneficij causa cognita, & de consensu Rectoris valet. ibid. 18

Parochialis

Parochialis pinguedo est causa sufficiens dismembrationis. ibid.19
Episcopus non potest dismembrare fructus vnius beneficij & illos alteri applicare sine solemnitatibus. ib.20
Dismembrationis causa sufficiens est pinguedo Parochialis. ibid.21
Dismembrationis non potest Episcopus fructus vnius Beneficij & illos alteri applicare sine solemnitate in alienatione bonorum Ecclesiæ requisita, & de consensu Rectoris. ibid. 22
Dismembrare non potest Ordinarius beneficia Curata, ac vnire beneficiis simplicibus. ibid.23

Dispensatio.

Dispensatio est de lege iurisdictionis. 2.4.16
Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur, ostenditur. 2.107.7
Dispensationem debitam Episcopo denegante potest Archiepiscopus dispensare. 2.172.24
Dispensatio ad omnes, seu quascumque dignitates, non extenditur ad Episcopalem, propter eius excellentiam. 2.189.17
Dispensatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem. 2.396.1
Dispensare in iure nostro idem est, quod legibus soluere. ibid.2
Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi. ibid.3
Dispensatio emanans ab inferiore requirit necessariò causæ cognitionem, & expressionem. 2.397.4
Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio. ibid.5
Dispensatio cessat cessante causa. ibid.6
Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris, strictéque intelligenda. ibid.7
Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur. ibid.9
Dispensatio Episcopis quando tacitè concedatur 2.399.12
Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis constitutionibus facta sine causa valida est. 2.401.2
Dispensationes sunt stricti iuris, & odiosæ. 2.460.8
Dispensatio concessa aduersus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit suum effectum ad alium. ibid.3
Dispensatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam simplicia. ibid 6
Dispensationem obtinens ad aliquod beneficium simplex, si ad aliud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia. 2.481 8
Causæ requiritur in dispensatione facienda per Episcopum. 2.481.20
Dispensatio an præsumatur si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleges. 2.464.34
Dispensatio promotis per saltum à Concil. concessa non operatur, vt ordinatos ascendat ad superiorem Ordinem nec in suscepto ministrare possit, antequam inferiorem omissum recipiat. 2.488.12
Dispensatio clerici ad bellum præseruandi de irregularitate, 2.477.8
Dispensatio dicitur pura, & præuentiua cum tempus dispensationis attendi debet, licèt vt præuentionis executionis, & effecta quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione. ibid.21
Dispensatio antecedens præseruat, subsequens tollit. ibid.23
Dispensatio præsumpta, in qua fundatur regula de triennali, non iuuat obtinentem beneficium in Ecclesia parentis sui. 3.223.9
Dispensatio vt illegitimos valeat in Ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium, debet esse in specie derogatoria Bullæ Clementis VII. & Concilij Trident. 3.216.31
Dispensatio vna non tollit omnes defectus. ibid.32
Dispensatio præuentiua, & præseruatiua remouens de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam, impedit incursum bigamiæ, & efficit vt remaneat non solùm præseruatus clericatus habitu indebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum.

Dispensare, & dispensari quinam possint.

Dispensare in votis, & iuramentis Episcoporum suffraganeorum potest Archiepiscopus. 2.172.19
Dispensare in foro conscientiæ potest Archiepiscopus dum visitat diœcesim suffraganei audiendo Confessiones in pœnitentialibus. 2.175.38
Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus. 2.182.62
In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus. ibid.63
In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur. ibid.64
Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente. 2.183.65. vel vbi subest necessitas dispensandi, vt ibid.66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam. ibid.67
Episcopi non minus dispensare possunt ad dispensandum in Ordinibus iam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos. ibid.68
Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in Beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus. ibid.69
Dispensare potest Episcopus cum eo qui recipit beneficium de manu laici vt valeat illud retinere. ibid.70. & cum eo, qui propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velit causa studij. ibid.71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa. ibidem 72
Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi, ostenditur. ibid.73
Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali. ibid.74
Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis. ibid.75
Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquitur ibid.76
Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quam de nouo acquirendam. 2.184.77
Dispensare possunt Episcopi quoties dispensandi facultas conceditur. 2.188.9
Dispensare potest Capitulum Sede vacante in iis, quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare, in delegata vero Episcopo iurisdictione non succedit. 2.407.10
Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in pœnam. 2.411.7
Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum vt possit delere debitum. 2.412.9
Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille coniux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis. ibid.10
Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges mutuo consensu faciunt simplex votum castitatis, si detur periculum incontinentiæ, & non possit de facili patere aditus ad Summum Pontificem. ibid.11
Dispensare potest Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua iam eidem affecta affine per prædictum incestum. ibid 12
Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis data graui, & vigente necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem. ibid.13
Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus. 2.413.17
Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus. ibid.18
Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus. ibid.19
Dispensare potest in mutilatione membri etiam voluntaria, si est occulta. 2.427.49
Dispensare cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere. 2.428.50
& cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret, sed caueret, ne occideret. ibid.51
Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto patrato causæ defensionis, non seruato moderamine inculpatæ tutelæ. ibid.53
Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum. 2.429.59
Dispensare an possit Episcopus, vt qui retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur. 2.463.33
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis quando collatio esset facta per Papam. ibid 34.
Dispensare non potest Episcopus, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio. ibid.36
Dispensare potest Episcopus cum ordinatis ab Episcopo hæretico, vel schismatico ignoranter. 2.469 5
Dispensare in omnibus bigamiæ speciebus potest Pontifex 2.474.21
Dispensare in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines

etiam

etiam minores, & simplex beneficium, non potest Episcopus. ibid.22
Dispensare vult Episcopus in bigamia similitudinaria, si Clericus cum vnica & virgine matrimonium contraxerit. 2.474.16
Dispensare poterit Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, si ex delicto oriatur. 2.475.27
Dispensare non potest Vicarius generalis ex generali vicariatus mandato. 3.125.121
Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit. 3.216.30
Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis. 3.231.44
Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeant. 3.481.6
Dispensari non potest, vt puella, quæ duodecimum annũ non compleuit, possit habitũ in monasterio suscipere. 3.446.10
Dispensandi causa sufficit, quod extraiudicialiter cognoscatur. 2.374.39
Iustæ ad dispensandum causæ quæ. ibid.40
Causa iusta ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniustè impediendum. ibid.41
Vel quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult. ibid.42
Vel quando virgo erat à viro deflorata. ibid.43
Vel si filij essent sub potestate nouercali. ibid.44
Vel quando magnates contracturi sunt matrimoniũ. ib.45
Vel quot es inter contrahere volentes adest disparitas conditionis ætatis, diuitiarum, & qualitatis. ibid.46
Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo. ibid.47
Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita vt nequeant omnes denunciationes præmitti. ibid.48
Vel vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus. 2.375.49
Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt verè, & propriè subditi ratione domicilij, non habitationis. 2.408.17
Dispendi potestatem habens in votis, & iuramentis, potest illa commutare. 2.414.21
Delegata potestate dispensandi in iuramentis, seu votis censetur concessa potestas commutandi. ibid.13
Dispensandi potestas alteri concessa non inter odiosa, sed fauorabilia censenda est. ibid.14
Dispensandi potestas ab Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem. 2.420.7
Dispensandi, & absoluendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest. ibid.10

Dispensatus.

Dispensati propter merita personarum cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri. 1.29.46
Dispensatus ad Ordines intelligitur duntaxat dispensatus ad minores. 2.460.4
Dispensatus, vt promoueri possit ad Ordines sacros, multò magis censetur dispensatus, vt possit promoueri ad Ordines minores. ibid.5
Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad aliud quàm ad simplex non dicitur habilitatus. 2.461.7
Dispensatus ad Sacerdotium non manet habilis ad beneficium curatum. ibid.8
Dispensatus ad curata, multò magis censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralium. ibid.10
Dispensatus ad beneficium curatum non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiamsi curam haberet esset dispensatio. ibid.13
Dispensatus ad Dignitates, non dicitur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalem. ibid.14
Dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare. 2.464.36
Dispensatus pro pensionibus retinet clericatum illæsum ad effectum dispensatum. 2.477.15
Dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiua ad illud vnum. 2.497.8

Dispositio.

Dispositio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta. 2.410.6
Dispositio bonorum temporalium fieri non potest à nouitiis cum primum recipiunt habitũ, sed intra duos menses ante professionem, cũ licentia Episcopi, vel eius Vicarij 3.434.1
Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt à nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium. ibid.3
Archiepiscopus consecratus, etiamsi nondum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus. ibid.4
Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij disponant de bonis temporalibus. ibid.5
Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diœcesibus licentiam concedere nouitiis ad disponendum de suis bonis temporalibus. 3.435.6
Prælati Regolares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. ibid.7
Vicarius Episcopi, vel quorumcumque Prælatorum iurisdictionem Episcopalem habentium in sua diœcesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus. ibid.8
Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare. ibid.9
Licentia, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitiis faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur quod sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obtenta ibid.10
Dispositiones omnes vel in personam, vel in locum terminantur. 3.104.2
Dissimulare debet Episcopus, multis conniuere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore. 3.101.15

Distributio.

Distributiones quotidianas in absentia an consequantur Canonici pro tribus mensibus sibi concessis 3.101.124
Distributiones quotidianas quomodo lucretur Canonicatum, & Parochialem habens, residens in Parochiali. ibid.128
Distributiones tenentur restituere assistentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulando. 3.102.132
Distributiones quotidianæ non possunt percipi à Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso id priuilegio iuuarentur. ibid.135
Distributiones quotidianas non lucrantur Canonici associantes Prælatum, quandoque volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralem. 3.103.140
Distributionum amissionem ob non residentiam non potest Episcopus, aut Capitulum remittere. ibid.140
Distributiones quotidianas non percipiant Canonici duo interessentes Episcopo ad mentem sacrorum Canonum. ibidem 141
Distributiones & fructus vt possit absens à seruitio suæ Ecclesiæ lucrari, duo, copulatiuè requiruntur, iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij. 3.104.153
Distributiones quotidianas lucrantur Auditores Rotæ Rom. 3.105.155
& Inquisitores contra hæreticam prauitatem. ibid.156
& Collector generalis Cameræ Apostol. & subcollectores Aduocati, procuratores fiscales, & notarij in causis spoliorum & iurium præfatæ Cameræ eorum officio durante. ibid.157
& Concilio generali interessentes. ibid.158
& limina Apostolorum visitantes Episcopi nomine, vel ipsum comitantes. ibid.159
& pœnitentiarius dum confessiones audit. ibid.160
& examinatores beneficiorum à Diœcesana Synodo electi pro tempore, qui causa examinis absunt à choro. 3.106.161
& curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ vbi sunt Canonici imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta. ibid.162
& visitans Ecclesiam, iura, reditus suæ præbendæ. ibid.163
& obses datus ab Ecclesia, aut etiam repræsaliarum causa captus. ibid.165
& infirmus, qui personaliter diuinis interesse non potest. ibid.166
& absentes pro vtilitate Ecclesiæ. 3.107.171. cum seq.
& medicinam tuendæ valetudinis causa cum medici consilio sumens. ibid.169
& excommunicatus, suspensus, & interdictus, & incarceratus iniustè. ibid.173
Distributiones quotidianas omissas à quo recuperet ex communicatus iniustè, ostenditur. ibid.174

Distribu

Distributiones quotidianas percipere non debent Canonici cessatione a diuinis durante. 3.108.177
Distributiones quotidianas suas faciunt prouisi, quamuis fidei professionem non emiserint. 3.213.30

Diuisio.

Diuidere prohibetur vendere prohibitus. 2.287.82
Diuidere Parochialem potest Episcopus sine maioris partis Parochianorum consensu. 3.236.4
Diuidere Parochiam tanquam Sedis Apost. delegatus potest Episcopus, etiamsi subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt. ibid.6
Diuisio venit appellatione venditionis. 2.287.81
Diuisio parochialis non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minimè difficili Oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali. 3.236.7

Diuinatio.

Diuinatio quotuplex sit. 3.66.121
Diuinatio quæ fit per dæmonum inuocationem sapit hæresim, & sic diuinantes possunt per Inquisitores coërceri. ibid. 123
Diuinos omnes & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes, à Diœcesibus suis penitus eradicare officium est Episcoporum. 2.3.7
Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynam egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis. 3.372.4

Docentes, & Doctores.

Docentes sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu Cathedræ, quam habent. 3.142.27
Docentes ius Canonicum, vel sacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint. ibid.32
Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, sicut studentes. 3.143.33
Doctorem, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet. 1.94.1
Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Isidoro. 1.95.7
Doctores, ac Lectores in Theologia, vel Iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones. 1.112.14
Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censetur approbati quamuis illis iniustè negetur. 1.113.15
Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis respondetur. 2.387.136
Doctores, & scholares vniuersitatis Bononien. qui conducunt domus alterius Doctoris, seu scholaris ante finitam locationem sine eius consensu.
Doctoris gradum conferens Episcopus, nisi sub certa limitatione, à collatione gradus sit suspensus. 3.525.33
Doctorando non recepto prius iuramento suspenditur Episcopus. 3.527.51

Doctoratus.

Doctoratus gradus, vel licentiaturæ requisitus ad beneficia, seu dignitates, sufficit si habeatur sine scientia competenti. 3.135.5
Doctoratus gradus ad beneficia, seu dignitates requisitus non sufficit si habeatur non facta professione Fidei, aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptus. ibid.6

Doctrina.

Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse alicui non præsumitur. 2.134.17
Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet. ibid.18
Doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis Parochiis Dominicis, & aliis festiuis diebus edocendam meminit Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 4. in fine.* 3.312.37
Ordinarius an possit mulctis & pœnis cogere pueros ad discendam Doctrinam Christianam, ostenditur. ibid.38
Doctus minus, modo idoneus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur 3.206.102
Documentum authenticum, vide *Authenticum.*

Domicilium.

Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum. 2.206.16
Domicilij ratione efficitur quis subditus & diœcesanus Episcopi, vbi illud contraxit. ibid. 22
Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua in qua quis rerum suarum magnam summam constituit. ibid 23
Domicilium & habitatio in quo differant. 2.107.24
Domicilium non contrahitur etiam per mille annos dum quis habet animum recedendi. ibid 25
Domicilium ad Ordines capiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi. ibid.26
Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari. 2.108.38
Domicilia quando non sunt æquè principaliter, semper inspiciendum est principalius. ibid 39
Domicilium contrahitur, quoad Ordines suscipiendos, in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat. 2.209.47
Domicilium facit præsumi habitatio decennalis, quando aliter non constat de voluntate habitantium. 2.372.28
Domicilium acquirit officialis perpetuus in eo loco, in quo officium exercet. 2.373.34
Domicilium retinet relegatus in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus est. 2.374.38
Domicilium contrahens potest in pluribus locis, & ab vno Episcoporum ordinari. ibid.
Domicilium habet Clericus, & est ciuis illius diœcesis, in qua situm est eius beneficium, si illud possidet. ibid.43
Domicilia dum vbi quis habet, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum. 2.377.8 vers. fuit.

Dominium.

Dominium eiusdem rei diuersis respectibus in solidum penes duos stare potest. 3.118.39
Dominij deuolutio denuo in alium fit per præscriptionem à lege inductum, ne rerum dominia essent in incerto. 3.578.17
Domini temporales prohibentes subditis suis ne cum personis Ecclesiasticis contrahant. 3.34.212
Domini temporales, quando excommunicationem nemini reseruatam incurrant. 3.49.268
Dominus de incendio per familiam admisso vtrum ne, & quando teneatur, remissiuè. 3.60.79

Domus.

Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium. 1.87.1
Domus Episcopi ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat. 1.85.8
Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent. 1.107.1
Domus, quæ in totum destruitur, si de nouo reficiatur, non censetur eadem, nec durat obligatio respectu illius. 2.335.14
Domum emens clericus ad suum vsum, non soluit gabellam, secus si ad locandum. 2.258.13
Domus in qua fabricatur moneta falsa sciente domino cedit fisco. 3.59.69
Donans patrimonium alicui, rectè potest opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit. 2.293.31
Donatarum rerum immensitas in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est. 1.140.78
Donata bona, vt quis ad sacros Ordines promoueatur, dicuntur quasi quædam spiritualis merces, & præmium pro seruitiis exhibendis. 2.291.17
Donatarius aduersus donatorem de euictione agere non potest. 2.290.15
Donatarius iurispatronatus non potest præsentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice. 3.268.95

Donatio.

Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida. 1.138.69
Donationis veræ ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ. 2.254.56
Domino pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam. 2.285.64
Donatio patrimonij absoluti & illimitate facta clerico causa suscipiendi sacros Ordines, an ad hæredes transmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur. 2.288.90
Donatio ob causam insinuari non debet. 2.291.18
Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur. ibid.19
Donatio iurispatronatus sine Episcopi consensu legitima præscriptione præsumitur. 3.253.16
Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu. 3.254.29
Donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos

in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa, à iure permissa. 3.404.10
Donatio facta ab ingressu religiosis, cum pacto de non renuncando, & cum iuramento, an reuocari possit.
Donationes inter viuos comprehendit decretum Concilij dicto loco. 3.439.22
Donatio, & renunciatio pari passu ambulant, & quod de vna dicitur, in alia etiam procedit. ibid.
Donationem Deo, seu B. Mariæ, aut Sanctis oblatam non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regularib. c. 16. ibid. 27
Donare potest Episcopus inter viuos etiam non modicè, & in profanos vsus. 3.540.33
Donationes immodicas facere an liceat beneficiario in ægritudine constituto. 3.541.35
Donationes factæ ob solas quinque causas iure reuocari possunt, quod etiam ad alias similes ex identitate rationis extenditur. 3.456.18
Donatio causa mortis quoad suum effectum, & efficaciam accedit, & assimilatur vltimæ voluntati. 3.3430.2
Donare potest Episcopus inter viuos etiam non modicè, & in profanos vsus. ibid. 33
Donatio militi facta à consanguineo potiùs ratione sanguinis facta præsumitur, quàm militiæ. 3.545.13
in Donatione facta Episcopo, & Ecclesiæ quomodo procedendum diuisione. 3.546 19.20
Donator tenetur de euictione, si expressè promittat se velle de illa teneri. 2.290.16
Tò Donec, est restrictiuus temporis. 2.288.89
Dormiens inter somniando si intra Ecclesiam aliquem occidat quia furioso æquiparatur, Ecclesiam non polluit, & pœna homicidij excusatur. 2.544.13
Dos in Ecclesiæ ædificatione quanta requiratur. 3.210.3

Dotatio.

Dotare dicitur ad effectum consequendi iurispatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa. 3.247.9
Dotare dicitur, vt acquirat iurispatronatus dotem assignans, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & luminariæ. ibid. 10
Dotans insufficienter, quod arbitratur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus ibid. 18
Dotans vt acquirat iuspatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare. 3.248.12
Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus. ibid. 13
Dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus Papa interpretatur. 2.11.33
Dubius in Fide quando dicatur hæreticus. 2.413.16
Ducatum hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo præire. 1.66.6
Ducis officium habet Episcopus vt rectum iter subditis ostendat. 1.9.17
Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præstantes incidunt in excom Papalem. 3.23.120
Duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidum possidere non possunt, non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus. 3.118.38

E

Ebrietas.

Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur. 2.99.6
Ebrietas nonquam præsumitur, nisi probetur per iudicia, & coniecturas apparentes. 2.344.8
Ebrietatis tempore cognoscens solitum esse hominem occidere, si occidit, non erit immunis à pœna. 2.344.6
de Ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plectendi, vide apud Doctores citatos. ibid. 9
Ebrietas damnabile, & graue vitium. ibid. 10
Solitus inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest. ib. 11
Ebrius si homicidium patrauerit intra Ecclesiam, quia non multùm distat à furioso, illam non polluit. ibid. 5
Si quis sciens, se ebrietatis tempore, & vim furore captam solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pœna. ibid. 6
Ebrius occidendo intra Ecclesiam non polluit, quando verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus. ibid. 7

Ecclesia.

Ecclesiæ vniuersalem potestatem, summamque auctoritatem Dominus noster in sancto Petro Apostolorum Principe collocauit. 1.5.5
Ecclesiæ gubernacolo, periculum peccati timens, suscipere fugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit. 1.64.27
Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prælati. 1.82.24
Ecclesia sine Episcopo comparatur arenti aluo. 1.96.14
Ecclesiæ Claues Petro præcipuè, & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt. 1.128.1
Ecclesiæ vnitas sub vno summo Pastore, ostenditur. 1.129.6
Ecclesia cum læditur vincit, & magis incipit esse vberrima cum ad finem sæculi erit producta. 1.139.73
Responderetur contrariis fundamentis. ibid. 74
in Ecclesiis optima mansura est donatarum rerum immensitas. 1.140.78
Ecclesiis quod donatur Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet. ibid. 79
Ecclesiarum pollutarum, si fuerint consecratæ, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost. 2.181.44
Ecclesias omnes & Parochias, Monasteria, & Hospitalia, ac omnia loca loca pia sub sua potestate, & regimine continere debet Episcopus. ibid. 46
Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopum. 2.182.38
Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliter haberet. 2.194.44
Ecclesiæ non sufficit inseruire ad hunc effectum bis, vel ter, sed requiritur perseuerantia, saltem pro maiori parte temporis. 2.148.14
Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.
Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest. 2.317.1
Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani. 2.330.8
Ecclesiarum consecratio tam festis diebus, quàm ferialibus fieri potest. 2.334.2
Ecclesia interdicti tempore consecrari non potest. 2.335.4.
Ecclesia consecrata non præsumitur, nisi probetur. ibid. 5
Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecranda. ibid. 9
Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari nõ debet. ib. 12
Ecclesia si corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in maiori parte, vt oporteat eos omnes reficere, consecrationem amittit. ibid. 13
Ecclesia si insimul, & in totum destruatur, vt ea eadem materia postea reædificetur, iterum est consecranda. ibid. 15
Ecclesiæ tectum si corruat illæsis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsi consecranda. 3.336.17
Ecclesiæ consecratio ad quæ respiciat. ibid. 18
Ecclesia, si non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessorij, consecrata habebitur. ibid. 19
Ecclesia, seu Altare an polluatur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit. 2.337.18
Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casualiter volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ disputatur. 2.344.15
Ecclesia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur. 2.341.20
Ecclesia quare polluta dicatur. ibid. 21
Ecclesiæ nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta. 2.346.22
Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamuis intra illam mors contingat; secus è contrario ibid. 23
Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum. ibid. 24
Ecclesia polluitur propter voluntariam, & iniuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem. 2.347.29
Sanguis huiusmodi debet esse hominis viui. ibid. 32
Sanguis si effundatur è cadauere coram occisione, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens. 2.348.32
Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis. ibid. 32
Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa. 2.349.34
Ex percussione leui, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur. ibid. 36
Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica. ibid. 37
Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris, hæretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiem, aut sodomiam. 2.350.42
Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accedat supra tectum, vel infra Ecclesias in aliqua cauerna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum. ibid. 45
Ecclesia vt polluatur ex seminis effusione, requiritur, vt contingat in sufficienti quantitate. 2.351.49

Index Rerum,

Ecclesiæ an per occultam, & peccaminosum seminis effusionem a parte rei polluatur, ostenditur. ibid. 50
Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat. ibid. 51
Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor. ibid. 52
Procedit etiam, quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes. 2.352.53
Ecclesia non consecrata, sed tantùm benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem. ibid. 57
Ecclesia semper amat sapientes. 2.465.2
Ecclesiam in Cathedralem solus Papa erigit, ac alia ratione mutat. 3.7.5
Vide infrà *Ecclesia Cathedralis.*
Ecclesiam baptismalem obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad residentiam. 3.96.80
Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt restaurari, in matrices, vel alias viciniores absque speciali mandato Vicarius Episcopi transferre non potest. 3.163.82
Ecclesia prima vacat per translationem Prælati ad aliam, licet tamen expeditus, & ostensis Capitulo. 3.178.11
Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui, in perpetuum hic ad vitam eius commendare videtur. 3.185.7
Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus. 3.186.8
Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus. ibid. 9
Ecclesiam quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirimi. 3.221.13
Ecclesiæ vetustate collapsæ quando separari nequeunt, sunt in totum destruendæ. ibid. 19
Ecclesiam subiectam Abbati, aut alij inferiori Prælato non potest Episcopus absque illius consensu. 3.229.18
Ecclesiam simplicem Curatam, & Parochialem, an ex causa possit erigere Episcopus, ostenditur. 3.232.25
Ecclesiam ab initio liberam non potest Episcopus subiicere iuri patronatus alicuius. 3.251.35
Non seruituti. ibid. 36
Ecclesiæ inferiores Episcopis, & alijs visitantibus moderatas procurationes soluere tenentur iuxta modum, & qualitatem iure præfinitam. 3.289.43
Ecclesiæ militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiectæ. 3.295.26
Ecclesiæ appellatione, quando comprehenduntur loca pia, ostenditur. 3.303.37
Ecclesiarum res minori spatio, quàm quadraginta annorum præscribi non possunt. 3.306.53
Ecclesiæ omnes, & loca diœcesis Episcopi iurisdictioni, curæ & spirituali eius potestati subiiciuntur. 3.329.2
Ecclesia exempta non censentur exemptæ Capellæ ipsi Ecclesiæ subiectæ accedentes, vel connexæ.
Ecclesia ad cuius fauorem emanauit defuncti voluntas, quando negligens est, poterit Episcopus in alio loco, seu alio modo testatoris exequi voluntatem. 3.350.16
Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicam, nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ. 3.366.14
Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est, in spiritualibus eidem subiectæ sunt. ibid. 15
Ecclesiæ exemptæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur. 3.371.47
Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem subiectæ sunt. 3.385.4
Ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt. 3.403.3
Ecclesiæ res inconsulto Romano Pontif. in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum euidenti Ecclesiæ vtilitate. 3.405.22
Ecclesiarum res alienari possunt causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum, vt si debitum vrgeat ab ipsis Ecclesiis contractum, vel causa pietatis, aut pro redemptione captiuorum, aut alimonia pauperum vel quando res essent inutiles, aut incommodæ ipsis Ecclesiis. 3.406.23
Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt. ibid. 24
Ecclesiæ res solitæ concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesiasticarum. ibid. 29
Ecclesiæ res semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest. 3.407.33
Ecclesiæ res, quæ seruando seruari non potest inconsulto Romano Pontifice alienari permittitur. ibid. 37
Ecclesiæ res, quæ seruando seruari non potest dicitur mobilia, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat. ibid. 38
Ecclesiæ res immobilis parue cum consensu Episcopi absque solemnitatibus alienari potest. 3.409.50
Ecclesiarum res non acquisitæ, sed etiam acquirendæ non possunt absque solemnitatibus alienari. ibid. 54
Ecclesiarum res sine solemnitatibus alienari possunt, quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset. 3.410.58
Ecclesiarum bona restitutioni subiecta absque solemnitatibus restitui possunt. 3.412.60
Ecclesiarum res alienari possunt ob remunerationem meritorum. ibid. 62
Ecclesiæ res, quæ inconsulto Romano Pontifice alienari non possunt, remissiuè. ibid. 66
Ecclesiæ nomine potest quis venire contra proprium factum. 3.540.2
Ecclesia est corpus mysticum, cuius caput est Episcopus. 3.546.12
Ecclesiæ vel Episcopo quando coniunctim relinquitur, diuisio inter eos facienda est & quomodo? ibid. 22
Ecclesia tanquam corpus fictum sine anima confessionem per seipsam facere non potest. 3.570.2
Ecclesia dum vacat vtpote carens legitimo defensore iure agere prohibetur. 3.603.2
Ecclesia quasi vacare dicitur ad hoc vt contra illam præscriptio non currat, quando licet Prælatum habeat, is tamen quoad rem illius, vt oportet, tanquam inutilis est. 3.604.3
Ecclesia vacare dicitur ad hoc vt præscriptio contra illam non currat, quando caret proprio, & Immediato Pastore. ibid. 7
Ecclesia Alexandrina Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est. 2.120.5
Præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & magnificentia præ cæteris insignis. 2.121.13
Vide *Constantinopolitana.*
Antiochena Patriarchali honore fungitur. 2.121.6
Germana Romanæ appellari meruit. 2.148.5
Eius Antistes dicebatur Catholicus. ibid. 6
Bracharensis non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Sarraceni Hispaniam occuparunt. 2.163.51
Bracharensis licèt Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac penè dormientem statum reassumpsit quasi postliminio reuersa ad Primatialem dignitatem. ibid. ibid. 54
Bracharensis eius suum Primatiæ ius non fuit prosecuta ostenditur. 2.166.79

Cathedralis.

Cathedralium translatio ex vno loco in alium.
Cathedralis sine speciali Summi Pontificis mandato nullus potest Pastorem dare, &c. 2.184.6
Cathedralis administrationem nemo potest dare, nisi Papa. ibid. 7
Cathedralem non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre. 3.221.15
Collegiata habens curam animarum, talis cura non pertinet ad singulos Canonicos illius, sed ad totum Collegium vnicam personam Rectoris repræsentans. 3.172.164
Constantinopolitana à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem. 2.123.7
Constantinopolitana Romana appellabatur. 2.143.4
Constantinopolitanæ post Romanam primus locus datus fuit. ibid. 5
Constantinopolitana multis cohonestata erat ministris. ibid. 7
Constantinopolitana & Alexandrina parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt. 2.146.8
Episcopales, quæ sunt iurispatronatus regij non comprehenduntur sub reseruatione prædictæ regulæ tertiæ. 3.161.86
Hierosolymitana, si antiquitas spectetur, omnes ac etiam Romanam videtur excedere. 2.120.19
Militum S. Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiectæ. 3.295.26
Parochialis quæ dicatur. 3.95.66

Parochialis

Parochialis quomodo dignoscatur. ibid.67
Parochiale, seu curatum beneficium quoad residentiam non dicitur illud quod non est actu curatum, sed habitu. ibid. 68
Parochialem obtinens Ecclesiam post Conc. Trid. studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. 3.96.77.
Parochialem habens in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit, eo viuente residere non tenetur. ibid. 79
Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas. 3.172.162
Parochialis vacat ipso iure, si is, qui eam assequutus est, intra annum Sacerdotio initietur. 3.178.209
Parochialium prouisio intra sex menses facienda est ab Episcopo, quando earum collatio ad illum spectat, intra quatuor verò menses, quando ad Papam spectat. 3.183.3
Parochialis, quæ est vnita Canonicatui, concursu non confertur. 3.193.26
Parochialis, cui vnitus est Canonicatus, assumit naturam, consuetudines, & priuilegia illius. ibid.27
Parochialis, quando est subiecta Monasterio, vel annexa, de eius mensa, concursu non confertur. 3.194.31
Parochia, quam quis acquirit per regressum, non est necessarium examen per concursum, si eam iam possedit. ibid. 35
Patriarchales quinque quæ in Vrbe constitutæ ostenditur. 1.126.38
Patriarchales obtinentibus potest Concil. Trid. studendi licentia atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. 3.142.40
Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales dispositioni Summi Pontificis reseruantur. 3.161.85
Romana Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, 1.121.4
Romana quare primatum obtineat ostenditur. 1.122.14
Romana omnium aliorum, omniumque fidelium mater est & magistra. 1.131.14
Romanæ, & vniuersalis Pontifex succedet Petro in Ecclesiastica monarchia. ibid.15
Romanæ nomine nullus potest agere in iudicio super bonis, quæ Fratribus Franciscanis relinquuntur sine speciali Romani Pont. mandato. 3.12.53
Eius bona aut terras occupantes, & illius iurisdictionem vsurpantes, excom. 3.17.77
Ecclesiam Romanam non esse caput omnium Ecclesiarum contumaciter asserentes, excommunicationem nemini reseruatam incurrunt. *& ita deinceps in iis quæ sequuntur.* 3.32.189
Ecclesiæ custodia, vide *Custodia*.
Ecclesiæ reparatio, vide *Reparatio*.
Ecclesiastica persona illa dicitur quæ habet primam Tonsuram. 2.476.1.2
Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.19.93
Ecclesiasticus, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale trahit, incidit in excom. Papalem. 3.23.115
Ecclesiasticorum bona in quatuor partes olim diuisa fuerunt, scilicet vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ Ecclesiæ. 3.542.3
Ecclesiasticus iudex, vide *Iudex*.

Edictum.

Edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus. 1.173.38
Edictum est de substantia, atque de forma in concursu Parochialium. 3.193.43
Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum etiamsi ab Ordinatio alterius diœcesis sit conferendum. ibid 44
Edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, quod per aliud simile poterit prorogari, non vltra. ibid.45
Edicti termino elapso nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus. ibid.46
Edicti transacto termino, qui descripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis examinari debent. ibid.47
Edictorum affixio in vacatione Parochialis Ecclesiæ iuris patronatus Ecclesiastici, adeò est substantialis, vt institutio facta sine ea ipso iure annulletur. 3.271.23
Edicti vi reuelare nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali. 3.522.63
Eiectus ab aliqua religione ob delicta Ord. & habitu exutus ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit. 1.206.28

Electio.

Electionis canonicæ consuetudo solùm in Germania seruatur. 1.16.28
Electionis confirmationem an petens amicus sine mandato, electum à pœna excuset, ostenditur. 1.204
Electio per Rempub. Lusitanam Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitimè congregatam, potuit fieri absque auctoritate Summi Pontificis. 1.137.60
Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessante, ab iis, qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum. 1.170.4
Electioni de se factæ in summum Pont. à paucioribus quàm duabus Cardinalium partibus, assentientes, vel recipientes. 3.30.191
Electio personæ ad præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum si vacet in suo mense ordinario, collatio verò ad quos antea pertinebat. 3.140.4
Electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & Notarij, siue Secretarij Synodi imprimis est facienda. 3.396.14
Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. ibid.15
Electio reputatur secreta, & canonica, si electi fuerint à superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium recipiant. 3.442.20
Electio quando sit nulla, ostenditur in casu occurrenti. ibid. 22.23
Electio officialium, qui administraturi sunt monasteriorum bona ad monasterij spectat superiores. ibid.25
Electio Papæ, vide *Papa*.
Eligendi Episcopos potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & sæculares Principes abrogata reperitur. 1.13.9
Eligendi Episcopos abrogata laicis potestate, illa penes omnes clericos & religiosos remansit, & in ea postea Clerici à Religiosis sunt separati. ibid 10
Eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. ibid.11
Eligendi Episcopum potestas non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum earum Canonicis, seu Capitulo facta est. 1.14.16
Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus in generalibus derogationibus non continetur. 1.16.31

Electi, & Eligentes, qui, & quales esse debeant.

Eligere non possunt Episcopi. 1.14.21
Eligentes Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia, & dignitate insignem, in Papalem incidunt excommun. 3.19.98
Eligentes per schedulam aliquo patenti signo signatam, faciunt electionem non secretam, & peccant mortaliter. 3.442.21
Electus Episcopus intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet. 1.20.2
Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit. ibid.3
Electus à Superiore, cui subiicitur, confirmationem, aut secundùm alios, à Sede Apost. de iure antiquo petere debet. ibid.5
Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat. 1.170.3
Electo confirmato in Episcopum, Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debet, vel eam committere. ibid.5
Electus, seu præsentatus ad aliquod beneficium, acquirit tantum ius ad rem. 3.176.197
Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ non consentit electioni, vacat Prælatura. 3.178.212
Electus si intra tres menses post consensum electioni præstitum, non petierit confirmationem, ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito. ib 213
Electus, vel præsentatus quando ante confirmationem, vel institutionem per se, vel per alium administrauerit, eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius. ibid.214

Eleemosyna.

Eleemosynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipsum ante se tuba canere. 1.91.25
Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactóque exigi, sine labe simoniæ. 2.300.2

Index Rerum,

Eleemosynæ taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione commum consuetudine recepta, & approbata est. ibid.3

Eleamosyna pro Missis, si multum crescat vt constituta tenuissima sit, quid agendum, ostenditur. 2.354.7

Eleemosynæ, vt fiant, potest Episcopus subditos compellere. 3.342.3

Eleemosynæ vt pauperibus erogentur, possunt diuites ab Ecclesia cogi. ibid 4

Eleemosyna pro ipsis Missis celebrandis, si adeò tenuis sit sub hac reductione comprehenditur.

Eleemosynæ inter pauperes distribuendæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine, & distribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non sunt. 3.353. 17 18.19.

Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandum eleemosynam egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis. 3.372.4

Eleemosynas per nouitios factas non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regul. cap. 16. 3 440 26

Eleemosynas sponte datas in pios vsus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap 9. 3.514.5

Eleemosynas per loca quæritandi licentias concedere spectat ad locorum Ordinarios. ibid.9

Eleemosynas petendi licentiam potest dare Episcopus pro vsu alicuius pij loci, vel operis, & ibi assignantur qualitates, quas debent habere earum collectores. 3.515.11

Eleemosynas cuiusuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Castellæ, & Galliæ non permittuntur à Regijs magistratibus, nisi regias litteras ostendant. ib d.13

Eli ob suos filios in viu Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.

Emendatus præsumitur, qui crimen commisit occultè, & confessus est Sacerdoti cum satisfactione. 3.447.22

Quando præsumatur criminosus. ibid.23

Ementes rem Ecclesiæ, vel aliter acquirentes à schismatico. 3. 33 199

Emphyteuta excusatur à commisso si prælatus etiam solus absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas. 3.411.65

Emphyteusis.

ad *Emphyteusim* quare possit nominare pupillus, ostenditur. 3. 14.10

Emphyteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam personam valida est. 3 401.9

Emphyteosis perpetua bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum vtilibus Ecclesiæ. 3.406.26

Emphyteusis fieri non potest de manso, seu passalibus Ecclesiæ, nec præscriptio, aut præscriptus titulus admittitur. ibid.28

in Emphyteusim concedi solita, vt bona dicãtur sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos. 3.407.36

S. Ephrem fauorem simulauit, ne fieret Episcopus. 1.58.17

Episcopalia.

Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit. 3.366.12

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio & ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino. 1.5.24

Episcopalis Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regiminis modum mutare. ibid.25

Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ubeo habet certos iurisdictionis gradus qui augeri, vel minui nequeant. ibid. 20

Episcopali nullus Ordo maior, vel æqualis reperitur. 1.31 4

Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adæquari. 1.55.1

Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus ærumnarum. 1.63.16

Episcopalis administrationis finis est populus commissos doctrina & exemplo ad Deum dirigere. 1.68.7

Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcumque beneficiorum in odiosis. 2.189.17

Episcopalis dignitas ius patriæ potestatis soluit. 2. 190 20

Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est. 2. 194.38.

Episcopalis status est perfectior statu religionis. 1.88.19

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio considerata in genere, & in communi est instituta de iure diuino. 2.191.23

Episcopali Sede vacante facultas visitandi diœcesim residet penes capitulum. 1.287.14

Episcopalis auctoritas in regulares versatur circa Confessiones audiendas. 3.456.29

Episcopatus.

Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum seipsum appellet. 1.3.21

Episcopatuum diuisio qualiter à Diuo Petro facta fuerat, ostenditur. 1.40.x

Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant & difficultates officiant. 1. 56 6

Episcopus appetentes ratione bonorum, & sufficientiæ horum, illicitè faciant. 1.57.8

Episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem bonum opus desiderat. ibid.9

Episcopatus munus quod. 1.61.4

Episcopatus est onus animarum infirmarum. 1.63 15

Episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum, si perfunctoriè agatur, & si vt decet, nihil periculosius. ibid.18

Episcopatum renuere non debet, qui potest prodesse. 1.64. 26.

Simplicitatem propter stolidam ab Episcopatu quis repellitur. 1.78.7

Episcopatus culmen est omnium dignitatum. 2.187.4

Episcopatus dignitas est. 2.189.11.12

Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus. ibid.18

Episcopatus est de per se, & seiunctim Sacramentum. 2.190. 19

Episcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & Gymnasij publ suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico creari. 2.193 24

Examinantur ad Episcopatus munus eligendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntiis in partibus iuxta nouam Constit. Clem. VIII. 2.191.25

ad Episcopatum promouendus in sacro Ordine ante saltem sex mensium spatium constitutus esse debet de iure Concil. Trid. 2.194.36

ad Episcopatum promouendus in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregorij XIV. ibid.39

Episcopatus in Ecclesia sunt de Iure diuino. 3.41.275

Episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renunciando loco, vel loco simul, & dignitati. 3.558.1

Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat. 3. 532.2

Renunciare Episcopatui potest, & tenetur Episcopus propter debilitatem corporis. ibid.3

Episcopatui potest renunciari per Procuratorem. ibid.4

Conscientia criminis est causa renunciandi Episcopatui. ibid.6

Scientiæ defectus est causa renunciandi Episcopatui. ibidem 7

Malitia plebis est causa renunciandi Episcopatui. ibid.8

Scandalum graue est causa resignandi Episcopatum. ibid.9

Irregularitas personæ est causa resignandi Episcopatum. ibid. 10

In cessionibus Episcopalium præstatur consensus Cardinalis, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus. ibid. 12

Episcopus.

Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit. 1.3.6

Episcopos esse de iure diuino institutos, qui teneant ostenditur. ibid.8

Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis. ibid.9

Ordinis facultas in Episcopis, quæ sit, ostenditur. ibid.10

Episcopus solus consecratus cognoscit ea illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem; de illis verò, quæ ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licèt nondum consecratus. 1.4.18

Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in prouincia, cui præficit. 1. 5. 22

Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis, ostenditur. ibid.29

Episcopi impropriè videlicet per quandam similitudinem & proportionem dicuntur Apostolis succedere. 1.6. 32

Episcopi Apostolis succedere dicuntur, respectu Ordinis sacri Episcopalis. ibid.34

Episcoporum iurisdictio in particulari immediatè à Summo pontifice. 1.7.36

Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus,

suus

cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere. ibid. 1

Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere. ibid. 2

Episcoporum nomina. ibid.

Episcopi summi Sacerdotes vocantur ad differentiam simplicium Sacerdotum. ibid. 3

Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cùm ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant, disponant & præordinatores sint in cunctis. t. 8. 4

Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident. ib. 5

Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præeminent populo. ibid. 6

Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent. ibid. 7

Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi ibid. 8.

Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur. ibid. 9

Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò & Reges filios. ibid. 10

Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi. ibid. 12.

Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum. t. 9. 13

Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis ac præceptis. ibid. 14

Lucerna super candelabrum posita ideò appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis. ibid. 15

Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei. ibid. 16

Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat. ibid 17

Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus. ibid. 18

Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino ostenditur in Euangelio. ibid. 19

Item ab Apostolo multis in locis. ibid. 20

Episcopum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor ibid 21

Episcopum virum diuinum, ac diuino numine afflatum dicit Dionysius Areopagita. t. 10. 22

Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui, & potestati supereminet, & quod homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens. ibid. 23

Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt. ibid. 24

Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio ex institutione Diuina presbyteratum supereminet. ibid. 25

Episcopis, quos crearunt Apostoli, vita functis totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri. t. 11. 2

Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant. ibid. 4

Episcoporum Electiones aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarent, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò consentiret. ibid. 5

Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant, aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat. ibid. 6

Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos. ibid 7

Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accedat consensus. ibid 8

Episcopus eligendi potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & sæculares Principes abrogata noscitur, optimis rationibus. t. 13 9

Episcopo eligendi abrogata laicis potestate illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, & in ea postea Clerici à Religiosis sunt separati. ibid. 10

Episcopos demum eligendi potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit. ibid. 12

Episcopum eligendi potestas, non omnibus Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis, seu Capitulo facta est. t. 14. 18

Episcoporum ad electionem Canonici, qui pupillari ætate existunt, vocandi non sunt. ibid. 19

Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel aliàs cæteri, cum ipsis ad coëligendum admittantur. t. 15. 25

Laici ius eligendi Episcopum consuetudine acquirere non possunt. ibid. 26

Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clementis V. ibid. 27

Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ nominandi, & præsentandi Episcopus in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant, ostenditur. ibid. 29

Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indultu Pontificis concessum. ibid.

Lusitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos ius patronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas erexerunt, vel proprijs redditibus auxerunt. t. 16. 33

Episcoporum electionem ad populum iure diuino pertinere falsò contendunt huius tempestatis hæretici. t. 17. 35

Respondetur ad fundamenta hæreticorum. ibid. 36. 37. 38

Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum. t. 18. 39. 40

Successores Diuus Augustinus ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius secundùm alios sibi successores solum non elegerunt, sed potiùs personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. ibid. 41

Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concesserit. ibid. 42

Qualitates quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur. ibid. 44

Laicus non potest in Episcopum eligi. t. 19. 45

Dispensari propter merita personarum cum laicis, & neophytis vt possint Episcopi fieri. ibid. 46

Religiosus in Episcopum eligi potest. ibid. 47

Episcopus nullis inuitis dari debet subditis. ibid. 48

Episcoporum electionis confirmatio iuxta formam iuris iam ab vsu recessit. t. 21. 6

Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus quæ agere possit. ibid. 7

Episcopus si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, debet obtinere literas Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi, tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest. ibid. 9

Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, ostenditur. t. 24. 3

Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, ostenditur. t. 30. 8

Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ. t. 31. 10

Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter fructum, sed propter negotium suscipere ib. 12.

Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant. t. 33. 18

Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi. t. 41. 12

Episcopo nihil in sæculo sublimius, & excellentius reperiri potest. t. 56. 5

Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo fine, vt possit suis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant. t. 57 10. quod intellige vt ibi.

Episcopus nemo læto animo crearur, si pericula, & supplicia ei proposita consideret. ibid. 12. 13

Episcopi munus non tam honor, quàm onus est. t. 60. 2

Episcopus monasterio, & labori inseruire debet. t. 61. 4

Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocati sunt. ibid. 6

Episcopus nemo sapiens læto creatur animo. t. 63 14

Episcopus non solùm mortifero vitio, sed illius suspicione prorsus carere debet. t. 65. 2

Episcopi est non solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præstantia multitudinem erudire. ibid. 2

Irreprehensibiles esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis. ibid. 4

Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur. t. 66. 9

Episcopus debet ad exemplum vincendi pertrahi. t. 67. 15

Episcopi sunt astra cœli, quorum vita inter peccata, & errores hominum quasi inter noctis tenebras lucet. t. 70. 28

Episcopus debet esse tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia. t. 77. 3

Episcopus aduersitates & tribulationes perpeti debet. t. 79. 14

Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare de-

bent, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum. 1.80.7

Episcopi supellex qualis esse debeat ostenditur. 1.81.9

Episcopus largam debet habere manuum necessitatem patientibus succurrendo. 1.89.7

Episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur. 1.90.12

Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia. 1.92.27

Episcopus cessante fraude, & præsumpta consanguineorum affectione, potest bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim, potius in consanguineos quam in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis subueniat. c.93.34

Episcopus omnium sacrarum interpretationum, atque factorum scientia debet esse præditus. 1.94.3

Episcopus est veritatis lumen, vt lucis suæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat. 1.95.6

Doctorem oportet esse Episcopum, vt etiam templo vitæ suæ doceat, laboretque in verbo & doctrina. ibid.7

Episcopus quæ in ipsa prædicatione considerare debet. 1.97.20

Episcopi præsentia velut spiritualis quidam sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit. ibid.22

Episcopi visitatio personalis quas vtilitates portet, ostenditur. ibid.23

Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire. ibid.24

Episcopi percussio licita est ex charitate, & correctionis causa, vt in melius vita hominum redigatur. 1.98.1

Episcopus propria manu neminem debet percutere. ibid.2

Episcopus patiens debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua ei seruat. 1.101.6

Episcopus debet esse benignus, & ad benefaciendum paratus, ibid 8

Episcopus subditis bene viuentibus putet se æqualem, erga peruersos verò iura rectitudinis exercere non formidet. 1.103.16

Episcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet. ibid.18

Episcopus qualiter subditos increpare debeat, edocetur. 1.104.25

Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem & amorem fugere, & execrari debent. 1.106.2

Episcopus debet esse solicitus ad orationem. 1.108.4

Episcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis. 1.117.41

Episcopus Hierosolymitanus quartum Patriarchalis sessionis locum & honorem habuit. c.121.8

Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus. ibid.10

Episcopi vbi se subscribunt nomine prouinciæ, quam sustinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas. 1.164.64

Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque. ibid.65

Episcopi secundum suæ consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid. ibid 66

Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visitatum accedere tenetur. 1.170.8

Episcopi negligente in executione vltimarum voluntatum Archiepiscopus exequitur. 1.171.28

Episcopus si promoueatur in Archiepiscopum, an sit iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus. 1.175.62

Episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem. 1.176.71

Episcoporum Officium, ac munus in duobus præcipuè consistit, primò in cultu diuino, & Christiana Religione augenda. secundò in pascendis ac regendis ouibus sibi commissis. 2.179.2

Episcoporum cura circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest. ibid.5

Episcopi Officium circa fidem, & venerationem Dei est curare, vt omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere. ibid.4

Curare vt verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur. ibid 5

Curare etiam ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, & alia profana adhibeantur. ibid 6

Diuinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes a diœcesibus suis penitus eradicare. ibidem 7

Miracula noua, reliquias, & imagines approbare. ibid.8

Voaentes vt vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, & vt iuramenta licita seruentur, absoluendos eos qui possunt absolui. ibid. 9

Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, vt ritè & rectè celebrentur. ibid 10

Episcopi curare debent vt Missæ purè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debito. ibid.11

Diuina officia, & horæ Canonicæ vt debitè, ac deuote suis horis celebrentur. ibid.12

Episcoporum curæ mandatur, vt populus diuersarum linguarum, Missæ & officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur. ibid.15

Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter verò Confirmationem, & attendere vt ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur. ibid.19

Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur. 2.180.15

Sacramentorum omnium ius ac virtus vt à Parochis suis populis exponatur. ibid.16

Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere. ibid.17

Peregrinos clericos sine testimonialibus literis suscipere non debent. ibid.18

Rationes ab testamentorum executoribus etiam Regularibus exigunt. ibid.19

Abbatum negligentiam suppleant. ibid.20

Confessorem Monialibus assignent. ibid.21

Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur tueri, & conseruare debent. ibidem 22

Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium. ibid.23

Animarum curæ prouidere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo. ibid.24

Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare. ibid.25

Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, et tantea corrigere. ibid.26

Victum pauperibus, & viduarum orphanorum, & ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi. ibid.27

Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant. ibid.28

Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare. ibid.29

Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre. ibid.30

Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi. ibid.31

Synodum quotannis conuocare debent Episcopi. ibid.32

Residere debent Episcopi. 2.181.33

Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violatæ fuerint, ad Episcopum solum spectat. ibid 35

Chrisma conficere & Baptizatorum fontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat. ibid 36

Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat. ibid.37

Episcopus quæ non possit alteri demandare, ostenditur. ibid. 38

Subiectas habere omnes & singulas personas suæ diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi. ibid.45.

Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus. ibid 46

Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiastica quoad quædam sub suo regimine continere debet Episcopus. 2.182.47

Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum. ibid.48

Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum. ibid.49

Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum. ibid.50

Episcopis licet circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini cōmunia sunt Presbyteris. ibid.51

Episcopus capituli negligentiam supplere quodcumque potest. ibid.56

Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus tam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos. 2.183.68

Episcopi in multis casibus Sedi Apostol. reseruatis dispensare possunt,

possunt,vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali. ibid.74

Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apost.delegati procedere possint,ostenditur. 2.184.85.& seqq.

Episcopi iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur. 2.185.104

Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt. ibid.105

Episcopi à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur,quæ in Canonibus exprimuntur.ibid.106.107.108.109.110.111.112

Episcopi Angelis præcellunt quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est. 2.187.5

Episcopi per suas diœceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinatium. ibid.6

Episcopi appellantur nonnunquam Præsules,interdum Antistites,& aliquando summi Sacerdotes. 2.188.10

Episcopus dicitur à verbo Græco ἐπισκοπεῖν, & significat eum qui speculatur,& inspicit. 2.189.15

Episcopus ante 30.annum consecratus non fit irregularis. 2.192.29

Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet. 2.193.32

Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia. 2.200.2

Episcopus carens minoribus Ordinibus poterit validè eosdem aliis conferre. 2.201.13

Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert,veramque dat eorum executionem.2.203.17

Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habebatur, non liberat suscipientem à suspensione ordinis suscepti. ibid.19

Episcopus Sacramentum conferens licet iniquus sit, tamen gratiam qua caret,largitur. ibid.20

Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus si ordinari velit portare testimonium circa probationem qualitatis,mores, & sufficientiam ab Episcopo loci vnde digressus fuit. 2.208.41

Episcopo diœcesis subiectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos,in qua beneficium habet. 2.209.42

Episcopus in cuius diœcesi est beneficium, potest ordinare, vel dare litteras dimissorias, etiamsi quoad prouisionem subiectum esset alteri Episcopo. 2.210.52

Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solùm potest ordinare, sed etiam dispensare cum illis interstitiis, & etiam in illegitimitate ad minor.Ordin. ibid.54

Episcopus faciens Ordines in aliqua diœcesi de licentia diœcesani, ordinare potest non solum personas eidem Ordinario subiectas,verum etiam clericos,& Fratres aliarum diœcesum legitimas licentias atque dimissorias habentes. 2.211.64

Episcopus familiarem suum ordinare potest,si per triennium secum fuerat commoratus & beneficium quacunque fraude cessante statim re ipsa illi conferat. 2.212.1

Episcopi verbis asserentis quem esse familiarem, non creditur. 2.213.10

Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre debet seu paulo post. ibid.11.

Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum. ibid.13

Episcopus dispensare non potest cum suo familiari triennali,aliàs non subdito super illegitimitate,etiam ad minores Ordines;nec super interstitiis. ibid.14

Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari iam ordinato,cui collatum fuit statim beneficium. ibid.15

Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere. ibid.16

Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis, aut continuæ commensalitatis suæ aliquem absque proprij Prælati expresso consensu,aut litteris dimissoriis,ordinare non potest. 2.214.17

Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi. 2.215.1

Pius V.summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis. ibid.2

Episcopus si in aliena diœcesi aduertenter Calices,vel corporalia benedicat,à suspensione non excusatur. ibid.7

Episcopus ordinarius ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas,suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium. ibid.9

Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant,validè eos conferũt,licet puniri possint.2.216.10

Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto non solum debet habere licentiam superioris loci exempti,sed etiam illius Episcopi intra cuius fines locus exemptus constitutus est. ibid.12

Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diœcesis in vbi locus est constitutus. ibid.13

Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi suffraganei,nisi de ipsius licentia. ibid.14

Episcopus,& Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias. ibid.16

Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem. ibid.18

Episcopo hodie præcipitur ne ordinandum dimittat,nisi examinatum,& approbatum. 2.221.20

Episcopus ex alia legitima causa, quàm ægritudini, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos. ibid.21

Episcopus cui examinatus,& approbatus ordinandus dimittitur,potest illum iterum examinare. 2.222.22

Episcopus nouus potest per edictum omnes,& quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas reuocare. ibid.25

Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere. ibid.29

Episcopus translatus non potest Pontificalia exercere in Episcopatu,à quo fuit translatus. 2.224.38

Episcopus alienum clericum sine expresso consensu,seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinans suspensus est à collatione Ordinum. 2.225.1

Episcopus suspensionem incurrit à collatione omnium Ordinum si aliquem alieno clerico sine dimissoriis contulit ibid.2

Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius diœcesis non est suspensus. ibid.3

Episcopus ordinans extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi non est suspensus. ibid.4

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiori punietur pœna, quam si Italo illum conferret, ibid.5

Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine eius expresso consensu conferat,per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est. 2.226.7

Episcopi attestanti se ordinasse clericum alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur. 2.227.18

Episcopus confirmatus licèt nondum consecratus stando in iure communi antiquo potest vnire beneficia & Ecclesias suæ diœcesis ex legitimis causis.

Episcoporum munus est ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum proponere. 2.231.1

Episcopi, aut ab ipsis deputati prudẽtes viri,ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam,vitam,mores, doctrinam,& fidem scrutari debent. 2.232.3

Episcopus an cum verè neophyto dispensare valeat. ibid.8

Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi,an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines 2.234.19

Episcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet. 2.236.31

Episcopus suspensione durante si celebret,vel Ordines conferat,aut fiat irregularis, ostenditur. 2.267.9

Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum. 2.274.7

Episcopus cum familiari suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis?remissiuè. 2.275.13

Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure præscripta non sit. 2.279.11

Episcopos vt rectè arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, quæ debeat attentè rimari. ibidem 12

Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum seruitij in Ecclesia aliquem ordinare. 2.280.27

Episcopus tenetur ordinato à se sine titulo conferre beneficium,atque interdum alimenta elargiri, etiamsi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui posset iustè alimenta denegare. 2.290.10

Episcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus ad quem promotus fuit,chasmate vel alluuione periit. ibid.11

Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, si postea euincitur an de altero teneatur prouidere?discutitur. ibid.14

Episcopo tenetur supplere titulum ordinato habenti illum,

fed non fufficientem. 2.291.20

Epifcopus tenetur prouidere Ordinato à fe fine titulo,quamuis illum folum promouiffet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, fi ante fine illo promotus fuerat. ibid.22

Epifcopo promouente mortuo tenetur eius fucceffor, aut Sede vacante Capitulum, fi tali promotioni non refiftit. ibid.23

Epifcopi poffunt admittere facerdotes exteros habentes litteras commendatitias ad Miffæ facrificium, & ad Sacramenta adminiftranda. 2.294.7

Epifcopus poteft prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclefiis Regularium, nifi prius ab ipfo Epifcopo vifis litteris commendatitiis,admiffi fuerint. ibid.8

Epifcopus non habet poteftatem concedendi licentiam, vt fanctiffimum Sacramentum in capellis,& aliis Ecclefiis nō parochialibus pro adoratione affeructur. 2.295.8

De cultu,& veneratione fanctiffimo Sacramento exhibenda. 2.296.9

Miracula plura de hoc Sanctiff. Sacramento facta. ibid 10

Miraculum refertur Neapoli factum. ibid.11

Miraculum refertur in diœcefi Bracharen.factum. ibid.12

Epifcoporum priuilegium, de quo *in cap.vlt. de priuil. lib.6.* an per Concilium Tridentinum fublatum, oftenditur. 2.79§

Epifcopus de Iure communi poterat concedere, vt in fua diœcefi extra locum facrum in Altari portatili celebraretur. 2.298.6

Facultas hæc, an fit reuocata per Concil. Trid. difputatur, & pro affirmatiua parte allegatur. ibid.7

Pro negatiua tenent plures Doctores. ibid.8

Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt procedat deficiente neceffitate, vel iufta caufa: pofterior verò illa ftante. ibid.9

Epifcopus fingulis diebus de congruentia,& bene effe dicere, vel audire Miffam debet. 2.299 1

Epifcopus poteft legem condere, vt certum ftipendium pro Miffæ facrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant. 2.302.8

Epifcopus non poteft ftatuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam. ibid.9

Epifcopus poteft cogere Regulares,vt in offertorio Miffarum conuentualium declarent fidelibus,quæ feftiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant. 2.304.21

Epifcopus non poteft compellere obtinentem Capellaniam, quòd Capellani celebrent. 2.305.29

Epifcopus de confenfu patroni,an poffit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre. 2.305.45 46

Epifcopi vigore priuilegij de quo *in cap. vlt. de pœnitent.* in fuum Confeffarium eligere an poffint Sacerdotem fibi non fubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus. 2.314.20

Vbi refoluitur negatiuè. ibid.21.

Epifcopus an poffit extra diœcefim confeffiones eorum audire, qui effent fui fubditi. 2.317.38

Epifcopus an poffit dare Confefforem Monialibus fubiectis Regularibus, quem fcilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, à fuo Superiore tantum examinatum, oftenditur. 2.324.69.

Refertur S. Congreg.decifio num.feqq.

Epifcopus locum ædificationis affignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc poteft alteri delegari 2.328.2.

Epifcopus, quæ perpendere debeat in huiufmodi licentia regularibus concedenda. 2.319.5

Epifcopi, quem modum tenere debent in concedenda licentia, pro monafteriis nouis ædificandis ordinauit Clemens VIII. in conftitutione relata. ibid.7

Epifcopus proprius,vel alius de ipfius licentia Ecclefias confecrare debet. 2.334.1

Epifcopus fi pro Ecclefiis confecrandis à Fratribus requifitus ipforum Ecclefias noluerit confecrare, priuilegium habent, vt quilibet alius Epifcopus id ipfum facere poffit. 2.335.11.

Epifcopus Calices,ac Patenas confecrare debet. 2.338.35

Epifcopus benedicit Abbates,Abbatiffas,& Moniales. 2.341.51

Ex benedictione Epifcopi confequitur Abbas,vt poffit conferre Ordines minores. ibid.52

Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri poffunt, & fine aliquo examine. ibid. 53.

Epifcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere,tunc poterit ipfe Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium fuum adminiftrare. ibid.54

Benedictio hæc, & confecratio Virginum funt Ordinis Epifcopalis,& non poffunt delegari non habenti illum Ordinem. ibid.55

Epifcopus pro confecratione fororum, & earum confirmatione non poteft claustra monialium intrare. ibid.56

Epifcopus non contritus confecrans Ecclefias,Calices,virgines,& conficiens Chrifma,vel benedicens veftes,non peccat mortaliter,fi effet fcandalum. ibid.61

Epifcopus excommunicatus, fufpenfus, vel interdictus confecrans Ecclefias, benedicens veftes eft irregularis. 2.342.62

Epifcopus benedictionem folemnem dare poteft in fua diœcefi in fine diuinorum officiorum, & fimplicem fuis populis in itineribus. ibid.63

Epifcopus extra fuam diœcefim priuatim celebrans benedictionem dare poteft. ibid.64

Epifcopus,qui tranfiens per alienam diœcefim rogatus à perfonis deuotis illas benedicit fiue folemnitate, abfque animo exercendi iurifdictionem, nullam pœnam meretur. ibid.65

Epifcopus non poteft in fua diœcefi benedicere populum, & deferre veftes, præfente Legato de latere. ibid.68

Epifcopus poteft aliquando ex iufta caufa concedere, vt Miffa in alia Ecclefia, vel in alio Altari celebretur, fi nequeat celebrari in loco conftituto. 2.354.8

Epifcopus non poteft reducere ad minorem numerum Miffas in fundatione Ecclefiæ impofitas. 2.355.12

Epifcopus non poteft etiam reducere ad minorem numerum Miffas beneficiorum requirentium in fua fundatione certum illarum numerum. ibid.13

Epifcopus etiam fine Synodo congregata poteft Miffarum numerum diminuere, Abbates vero,& Generales non ita extra Capitula generalia. ibid.15

Epifcopus grauiter peccat, fi multo tempore negligenter omitteret confirmare. 2.358.9

Epifcopus tenetur Chrifmatis tantùm conferendi gratia ad loca fuæ diœcefis accedere, ad cuius expenfas tunc non obligantur Ecclefiarum Rectores. ibid.10

Epifcopus in die feriali,etiam non ieiunus,& non ieiunis poteft hoc Sacramentum adminiftrare. ibid.12

Epifcopus confirmans in fua diœcefi fubditos alterius,à fufpenfione & culpa excufatur. ibid.14

Epifcopus poteft in alterius diœcefi fine proprij Epifcopi licentia dare fubditis fuis Tonfuram,benedictionem folemnem,& celebrare Miffam de Pontificali. ibid.16

Epifcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum,fiue fit infans, fiue adultus. ibid.17

Epifcopus dum miniftrat debet effe fine confcientia peccati mortalis,& habere intentionem,faltem virtualem. 2.359.29

Epifcopi cum conuictis de crimine infando, & iudicio condemnatus,nullo modo poffunt difpenfare. 2.459.30

Epifcopus fi abfens fit,vel Epifcopali, Sedes in eo tempore vacet,quo hæc olea benedici debent,vicinior eft petendus, vt ea confecret. 2.365.19

Epifcopus peccato fi confecret Chrifma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter. 2.366.26

Epifcopus vigore priuilegij fibi concefsi à Trid. *feff.24.de reform. cap.6.* poteft difpenfare cum promotus per faltum etiam poftquam miniftrauerint. 2.467.5

Epifcopus vnius contrahentis poteft cum vtroque quamuis fint diuerfæ D.œcefis in denunciationibus difpenfare. 2.373 35

Epifcopus alteri delegare poteft facultatem difpenfandi in denunciationibus. ibid.36

Epifcopo incumbit cura indagandi, an vera fubfit caufa difpenfandi in denunciationibus,qui remittendo eas fine iufta,& rationabili caufa peccat mortaliter. 2.375.50

Epifcopus in bigamia vera, vel interpretatiua ad ordines etiam minores, & fimplex beneficium difpenfare nequit. 2.474.22

Epifcopus difpenfare valet in bigamia fimilitudinaria,fi Clericus cum vorca, & virgine matrimonium contraxerit. 2.475.28

Poterit difpenfare in bigamia fimilitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua,vel corrupta,fi ex delicto oriatur. ibid.27

Epifcopi iurifdictione fufpenfa per excommunicationem,aut fufpenfionem,poteft eius Vicarius validè intereffe matrimoniis,alifque committere. 2.384.119

Epifcopus non valet difpenfare à fufpenfione triennali. 2.391.166

Epifcopus non poteft abfoluere à fufpenfione temporalia intra tempus, nec virtute Decreti *Concil. Trid. feff.24. de reform.c.6.* ibid.167

Epifcopus in his quæ funt de genere permifforum, poteft ex rei natura intra propriam diœcefim ea omnia, quæ Summus Pontifex poteft in Ecclefia vniuerfali, nifi per facros Canones,aut perSummū Pontificem prohibeatur. 2.398.16

Epifcopis,

Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit. ibid 17
Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expresse, vel tacitè conceditur dispensandi facultas. ibid. 18
Episcopis fit dispensandi facultas à lege, vel tacitè, vel expressè. 2.399.21
Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro. ibid. 23
Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis quamuis absolutè permittat dispensationem. 2.400.25
Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare. ibid. 26
Episcopus, vel Archiepiscopus in suæ diœcesanæ Synodi constitutionibus validè dispensat. 2.401.3
Episcopi quamuis validè dispensent in prædictis constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter: si verò non detur scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter. ibid. 4
Episcopus non potest dispensare in suis constitutionibus à se iuramento firmatis. ibid. 5
Nec etiamsi constitutio transierit in contractum ad commodum alterius. ibid. 6
Nec etiamsi prædictæ constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ. ibid. 7
Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ impediunt matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum. 2.402.2
Episcopus potest dispensare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges possint separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium patet recursus. 2.403.3
Intellige, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide. ibid. 4
Episcopus in prædictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulauerit vrgentissima necessitas, ibidem 5
Episcopus data huiusmodi vrgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimentis cognationis ortæ ex baptismo tempore necessitatis non solemniter collato. 2.404.7
Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum coniuge cui debiti petitio est interdicta propter cognationem spiritualem, vel affinitatem superuenientem post matrimonium. ibid. 8
Episcopus potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet coniuges. ibid. 9
Episcopus in prædictis casibus non potest dispensare, quando facilè recurri potest ad Nuncium Apostolicum. ibid. 10
Episcopis conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientiæ foro. ibid. 11
Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare. 2.401.14
Episcopus si dubitetur an res egeat dispensatione potest declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. ibid. 18
Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium, potest dispensare, vt illud ineant quando sunt prope ætatem, & dubium est, an malitia eam suppleat. ibid. 20
Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta præstita intuitu diuini obsequij, & vota dispēsandi. 2.406.1
Causa iusta, & rationabilis, requiritur ad dispensandum in his votis & ne fiant in tertij præiudicium. ibid. 2
Episcopi electi, & confirmati quamuis nondum consecrati possunt in prædictis iuramentis dispensare. 2.407.6
Episcopus non consecratus dicitur verè Episcopus quoad omnia quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis. ibid. 7
Episcopi, aliique Prælati an possint facultatem concedere suis Confessariis, in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis. 2.409.21
Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia aliàs reseruata, etiam pendente conditione. 2.410.5
Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus. 2.413.15
Episcopus potest pro certa festiuitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos. 2.415.1
Contrarium defendunt alij. ibid. 2
Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij. ibid. 3
Verior opinio est, quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protulerit. ibid. 4
Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas iuris & irregularitatem. 2.416.10
Episcopus ex priuilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit. ibid. 11
Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine cap. alma mater, conficere Chrisma Feria quinta in Cœna Domini. 2.417.14
Episcoporum licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis nisi ex speciali commissione Papæ. ibid. 17
Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas. 2.419
Episcopus electus, & confirmatus, quamuis non consecratus potest in casibus sibi permissis dispensare. ibid.
Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent. ibid. 3
Episcopus ad hoc vt absoluat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem ordinariam. 2.420.6
Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur. ibid. 9
Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absoluendi potestatem, referuntur quatuor diuersæ opiniones. 2.421.11.12.13.14
Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, vt secum dispenset. ibidem 15
Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamuis sit notum tribus, vel quatuor. 2.423.25
Episcopus dispensare poterit etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum. 2.424.26
Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria. ibid. 32
Etiamsi mediis deprauatis obtinuerit absolutionem ab iniecto crimine. ibid. 33
Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum tacuerit. 2.425.34
Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum punito iam iudicio finito. ibid. 35
Episcopus potest dispensare cum eo qui per saltum promotus ad Ordines, celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. ibid. 10
Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum si occultum. ibid. 42
Episcopus non potest absoluere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum. 2.426.45
Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facta auctoritate legitima, & iusta de causa. ibid. 47
Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modo delictum sit occultum. 2.427.48
Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum. 2.429.61
Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iusto, vel casuali exequuto sine diligentia. 2.430.62
Episcopus quod non habeat potestatem, & iurisdictionem examinandi, & approbandi noua miracula, quæ suadeant fundamenta, ostenditur. 2.431.1
Contrarium verius. ibid. 2
Episcopum posse post Concil. Trident. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, tenent multi Doctores. 2.434.21
Doctores prædicti reprehenduntur. 2.435.22
Cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini, refertur. ibid. 23
Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos. ibid 24
Episcopi a S D N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos. 2.436.25
Episcopis ab Illustriss. DD Cardinalibus Vrbis & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absoluendi occultos hæreticos. 2.438.34
Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem talium delinquentium

Index Rerum,

quentium ordo iudiciarius plenè seruari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur. 2.439.35

Episcopus non potest concedere, vt cum excommunicato communicetur. ibid.37

Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout cæteri. ibid.38

Episcopus potest dispensare cum habentibus membrum occultum, siue manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio, atque huiusmodi membrum, non reddit ipsum impotentem ad celebrandum. 2.452.59

Episcopi est determinare, quando dubitatur sit ne talis corporalis morbus, vel defectus qui Ordinis executionem impediat, etiam respectu irregularium. ibid.61

Episcopus cum solemniter pœnitentibus propter necessitatem, vel vtilitatem ad suscipiendos Ordines minores dispensare potest. 2.453.8

Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi. 2.455.31

Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium simplex. 2.461.19

Episcopus an possit cum illegitimo dispensare ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine sacrum Ordinem requirit. 2.462.21

Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicatus Ecclesiarum Collegiatarum. ibid.22

Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad dimidias portiones, seu inferiora beneficia Ecclesiæ Cathedralis. ibid.23

Episcopus dispensare potest cum illegitimo ad beneficium simplex habens accessoriè annexam Parochialem. ibid.24

Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus huiusmodi dispensationes impertiri. ibid.25

Episcopus non potest dispensare cum illegitimo super pluralitate beneficiorum simplicium. 2.463.28

Episcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinum dispensare non potest. ibid.30

Episcopus cum illegitimis ad Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis dispensare non valet. ibid.31

Contrarium sentiunt aliqui. ibid.32

Sub distinctionis scelere componuntur. ibid.33

Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato. 2.464.35

Episcopus promouens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse. 2.464.37

Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & spem addiscendi in futurum ostendente. 2.468.13

Episcopus consecratus ab Episcopis excommunicatis, vel suspensus, an recipiat consecrationem. 2.470.13

Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in huiusmodi interstitiis dispensare; & quæ sit legitima causa. 2.274.4

Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis. ibid.10

Episcop. in bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest. 2.274.22

Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum vouerit & virgine matrimonium contraxerit. ibid.26

Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex matrimonio cum vidua, vel corrupta, poterit dispensare, si ex delicto oriatur. 2.475.27

Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa. 3.20.8

Episcoporum maiores causas solus dirimit, & cognoscit. ibid.10

Episcopus è gradu dignitatis deiicit, & deponit, ac restituit. ibid.11

Episcoporum admittit renunciationes. ibid.12

Episcopi, & locorum Ordinarij literas processus Bullæ in Cœna Domini, semel in anno solemniter publicare tenentur. 3.18.81

Episcopus aut patronus, tam Ecclesiasticus, quàm laicus, qui à collatione, aut suspensione suspensus beneficium contulerit, aut ad id præsentauerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.27.147

Episcopi, aliique Prælati permittentes ritum, habitumve Fraticellorum, Bizocorum, &c. 3.37.239

Episcopi quando excommunicationem nemini reseruatam incurrunt. 3.39.265

Episcopi singuli cum nomen suum alicui actui, cuius ipsi sunt auctores, inscribunt, post Deum Sedi Apost. Episcopatum acceptum referunt. 3.41.272

Episcopus causa cognita potest diminuere, & relaxare de pœnitentia, quam Papa imposuit. 3.42.278

Episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi reseruare possint. 3.43.285

Episcopi cognoscunt de blasphemiis, quæ hæreticales non sunt, & puniunt. 3.6.93

Episcopus nominatim excommunicatus nō toleratus, suspensus, irregularis, aut interdictus non potest valide aliquem absoluere à reseruatis, aut dare alteri Sacerdoti licentiam absoluendi. 3.74.1

Episcopi in casus reseruatos à seipsis incidere non possunt, & cur. ibid.

Episcopus si absit in longinquis partibus, Capitulum administrare debet, si vicarius mori contingat, vel per potentiam Regiam è regno eiiciatur. 3.75.2

Episcopus potest vices suas delegare absoluendi à casibus reseruatis. ibid.4

Episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad audiendas Confessiones, non videtur ideo concedere casus sibi reseruatos. 2.76.6

Episcopi vltra tres menses singulis annis quando possint à suis Ecclesiis abesse. 3.82.5

Episcopus iustè potest abesse ab Ecclesia, occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum. ibid.8

Non potest abesse propter perpetuum morbum. 3.84.9

Episcopi tempore Sanctissimi, an possint absque licentia speciali peregrinari ad Vrbem Iubilæi adipiscendi causa. ibid.10

Episcopi leges residendi Summi Pontificis consensu solui possunt. ibid.12

Episcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate potest esse legatus, siue Orator Principis sæcularis. 3.85.16

Episcopi in Curia Regum, & aliorum sæcularium Principum fungentes munere & officio Regij Præsidis, Confessarij, vel consiliarij, quando à residentia excusentur. ibid.17

Episcopus absque iusta causa à sua Ecclesia absens, quas pœnas incurrat, ostenditur. 3.86.21

Episcopus si initio mensis, vel per momentum abfuerit à sua diœcesi, nihil illi proderit, si eodem mense redeat antequam vacet beneficium, quominus Papa de eo prouideat. 3.90.43

Episcopus si initio mensis præsens fuerit, & vacauerit beneficium, illudque vi alternatiuæ contulerit, moxque recesserit, nihilominus irrita erit illius prouisio, & Papa prouidebit, tanquam de reseruato. ibid.

Episcopus quando fuit præsens tam in principio mensis, quam tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem recessit ad modicum tempus an possit vti alternatiua. 3.90.43

Episcopo non residente in aliquo ex quatuor mensibus sibi à Papa mutuatis, si contingat casus vacationis, Papa non confert iure deuolutiuo, sed ex titulo primæuo reseruationis. 3.92.50

Episcopus in principio mensis recedens, cur ita absens non gaudeat alternatiua in reliqua parte mensis. 3.95.64

Episcopus potest compellere Rectores ad residendum non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria. 3.96.76

Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesiis constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere. 3.97.85

Episcopus non potest vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio suæ diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario. ibid.86

Episcopus procedens per subtractionem aduersus Parochos non residentes, iuxta Trid. tenetur seruare interualla, de quibus *sess.6.cap*.1. 3.98.104

Episcopus ob legitimam causam dare potest Canonicis suis facultatem, vt possint abesse per quatuor menses. 3.101.123

Episcopus Canonicis sibi seruientibus indulgere potest, vt in absentia præbendarum, sed portionum suarum fructus percipiant. 3.101.143

Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima comprehensa in cap. vnic. de cleric. non resid. à residentia siue consensu aliorum Canonic. excusare potest. ibidem 144

Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonicis licentiam absentiæ quatuor mensium. ibid.145

Episcopus non potest creare vicarium ante apprehensionem possessionis Episcopatus. 3.114.3

Episcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia potest præuenire. 3.122.65

Episcopus

Episcopus in remotis agere quando dicatur. 3.124.98
Episcopus an teneatur Vicarium sibi constituere, ostenditur. 3.124.125
Episcopus potest binos principales Vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consulatur. 3.125.126
Episcopus duarum diœcesum etiam æquè principaliter vnitarum, non potest duos Vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarum diœcesum. ibid.129
Episcopus si fuerit maiori excommunicatione notatus, & publicè denunciatus, eius officialis, seu Vicarius generalis iurisdictionem suam excedere non potest. 3.128.146
Episcopi iurisdictio Sede vacante ad Capitulum deuoluitur. 3.130 157
Episcopus prouisus non potest Episcopatum administrare, nisi literis expeditis & ostensis. 3.31 161
Episcopus per se rationem administrationis officij gesti à Vicario Capituli Sede vacante exigere, ac in aliquo delicto compertum punire potest. 3.134.182
Episcopus vniuersalis Ecclesiæ est Summus pontifex. 3.135.3
Episcopus Episcoporum dicitur Summus Pontifex. ibid.5
Episcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet ex dispensatione Papæ. 3.159.75
Episcopo titulari, vel qui renunciauit Episcopatui facta collatio præsertim de beneficiis simplicibus, valet. ibid.76
Episcoporum nominatio, Lusitaniæ, Hispaniæ, & Galliæ Regibus iurepatronatus titulo competit. 5.61.88
Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, si intra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem. 3.183.10
Episcopus an possit statuere, seu limitare certum numerum personarum ad concurrendum in concursu Parochialium, remissiuè. 3.196.51
Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honestè sustentandum non sufficit. 3.214.5
Episcopus non potest indulgere cuiquam vt ante decimumquartum annum inceptum, beneficium simplex obtineat, quod si faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla. 3.199.75
Episcopi parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus teneantur, cogere possunt. 3.221.8
Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ, fabricæ alterius assignare. 3.222.17
Episcopus potest vnire beneficia absque patroni Ecclesiastici consensu si Iurispatronatus Ecclesiastici sint. 3.231.31
Episcopus non potest dismembrare fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare sine solemnitatibus. 3.235.20
Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare, cessante pacto, quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam. 3.240.14
Episcopi, coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare, vt resignantes, si sint in sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commodè sustentare possint. 3.243.47
Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes non debent illa suis conferre, quod an in Hispania seruetur, dubitat Garcia. ibid.48
Episcopi beneficia coram ipsis resignata, si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam pœnam incurrant, ostenditur. 3.244.49
Episcopus non potest eligere iuspatronatus ex augmento dotis. 3.248.26
Episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, quæ de necessitate debeat requirere, ostenditur. 3.250.29
Episcopus regulariter non potest derogare qualitatibus in beneficij fundatione appositis.
Episcopo pertinet in erectionis limine examinare locum, dotis congruentiam, & futurum regimen. 3.251.38
Episcopus quas leges & conditiones per fundatorem peractas admittere, vel retinere poterit. ibid. 40
Episcopus licitè confert beneficium filio legitimo, vel nepoti idoneo. 3.268.94
Episcopus elapso tempore ad præsentandum, potest patronum ad præsentandum admittere. 3.176.170
Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio. ibid.171
Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere. 3.277.176
Episcopi in collatione beneficiorum suæ Diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem. ibid.177
Episcopi malè instituentis culpa patronis non nocet. 3.278.179
Episcopi tenentur visitationem per seipsos exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur. 32.83.2
Episcopus in delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos necesse est, vt cum adiunctis procedat. 3.285.9
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter examinat non potest visitationem, & correctionem à se abdicare, ibid. 12
Episcopus duobus modis potest esse in Capitulo, primo vt Episcopus, secundò vt Canonicus 3.286.16
Episcopus quando est in Capitulo tanquam Episcopus, debet sedere in superiori loco ornato, & præparato & proponere sicut caput Ecclesiæ & Capituli, & ordinare omnia quæ in illo actu debent fieri. ibid.17
Episcopus non habet vocem decisiuam in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed solum potest proponere, exquirere, & reassumere. ibid.
Episcopus, an & quando possit Capitulum conuocare. ibid.
Episcopus vocem in Capitulo non habet. ibid.
Episcopus quando assistit in Capitulo vt Canonicus, quia in eadem Ecclesia est præbendatus, obtinetque ius Canoniæ debet sedere in sua propria sede apparata, & ornata & primus debet dicere suam sententiam. ibid.18
Episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multóque minus proposita pœna excommunicationis. 3.288.29
Episcopus visitans quando tanquam suspectus recusari possit, ostenditur. 3.289.38
Episcopus potest præstituere terminum Archidiacono, ad visitationem expediendum, & præscribere comitatum, & equitatum. ibid.40
Episcopus visitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ pauper, & ille non indiget. 3.293.52
Episcopus per se ipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licèt inferioribus Prælatis sint subiectæ. 3.294.12
Episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum tanquam Sedis Apost. delegati, possunt contra Conseruatores impedientes procedere. 3.295.23
Episcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum. 3.307.60
Episcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit. 3.311.31
Episcopus si negligens fuerit in electione Seminarij Archiepiscopus supplet eius negligentiam. 3.314.4
Episcopus potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiamsi testator prohibuisset. ibid.8. sed verius n.10
Episcopus, qui post Concilium prouinciale celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, clericos, & vniuersam plebem suæ diœcesis, eísque omnia gesta in Concilio prouinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit. ibid.21
Episcopus, qui sciens Sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquid præmij accipere, nisi fuerit sponte, & voluntaria oblatio, & eum negligit corrigere, suspenditur ad duos menses. ibid.22
Episcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduersus incendarios *in cap. pessimam* 23. *quæst.* 8. per annum ab officio Episcopali suspenditur. ibid.23
Episcopus per annum suspenditur non seruans constitut. Concilij Lugdunens. relatam *in cap. quamuis, de elect. in* 6. ibid.24
Episcopus habens amplam diœcesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo. 3.329.5
Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, leprosorum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet. 3.330.12
Episcopus debet ius dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigantium. 3.329.5
Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco valde distanti, quando causa est modica, sed debet, vel ipse accedere vbi vertatur litigium, vel alium delegare. ibid.
Episcopus extra diœcesim vt priuatus habetur. 3.330.8
Episcopus expulsus à sua diœcesi, petita, licet non obtenta licentia, potest in aliena subditis suis iurisdictionem administrare. ibid 10
Episcopi arbitrio relinquitur quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commodè Sacramenta sumere inde possint parochiani. 3.235.2
Episcopus potest sibi sepulturam eligere vbicumque voluerit etiam diœcesim, & extra remotos limites prouinciæ.

Episcopus

Episcopus & Cannnici deputati à Capitulo non debent exigere rationes quo recitantur Horæ canonicæ, & Diuina celebrantur. 3.349.44
Episcopi an possint Presbyteris singulos aureus, aut aliam summam singulis annis soluendam imponere, ostenditur. 3.363.13
Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit. 3.366.12
Episcopus, cui legatum absoluere relictum est, potest insimul Canonicam vendicare portionem. 3.368.30
Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos Clericus compellere ad charitatiuum subsidium soluendum. 3.372.5
Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & Diœcesibus suis possunt data manifesta, & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere. ibidem 7
Episcopum posse eximere à sua potestate, qui teneant referuntur. 3.385.1
Episcopus non potest in totum à sua potestate eximere. ib.2
Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cùm hoc tantum tribuatur Illust. Cardinalibus Inq. in plenæ Congregatione. 3.387.7
Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra vrbem requiritur. 3.388.10
Episcopis quibus in locis tam iuris communis, quàm Concilij Trident. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedi Apost. procedant, remissiuè ostenditur. 3.391.5
Episcopi cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, quod Ordinariam iurisdictionem habeant, adducuntur aliqua fundamenta, sed contrarium verius. ibid.3
Respondetur fundamentis primæ opinionis. 3.392.4
Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendum contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit, ostenditur. 3.397.27
Episcopus, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam. ibid.28
Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum ostenditur. 3.398 31. & sequent.
Episcopus tanquam delegatus Sedis Apost. procedit in monitoriis vigore *significauit* expeditis à Summo Pont. 3.418.41
Episcopus extra suam diœcesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. 3.429.16
Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium. 3.434.3
Episcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quoomdo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, ostenditur. 3.441.1
Episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. ibid.6
Episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliásque superiores habitum sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales. 3.442.10
Episcopi procurare debent, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis Ordinaria, in aliis verò Sedis Apost. auctoritate clausura Monialium inuiolabiliter obseruetur. 3.453.3
Episcopus non potest impediri quominus ingrediatur septa monasterij ipsis Regularibus subiecti ad effectum videndi, si clausula seruata sit, vel non. 3.454.8
Reprobatur opinio Fr. Ludou. Mirandæ. ibid.9
Episcopi consensus absque alia Superioris Regularis voluntate an sufficiat, vt possit aliquis ingredi septa monasterij monialium exemptarum in casibus necessariis, ostenditur. 3.455.40
Episcopi ingredientes monasteria Monialium sibi non subiecta sine licentia Superioris, in scriptis, includuntur sub decreto Concil. sess. 25. de Regular. cap. 5. 3.462.42
Episcopi, & Superiores, Prælati sicut possunt aliis facultatem concedere ingrediendi monasteria Monialium sibi subiecta in casibus necessariis, ita etiam & ipsi visitationis, aut alterius causæ necessariæ gratia intrare possunt. ibid.43
Episcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatissæ præesse potest, claustra Monasterij ingredi non valet, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audire. 2.463.46
Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium suæ diœcesis, comprehendit tam subditum, quàm non subditum 3.469.75
Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa potest subditos Clericos compellere ad charitatiuum subsidium soluendum. 3.372.6
Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere. ibid.7
Episcopus quoties rationabilis causa subsit, non solum semel, sed & cum pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere. ibid.8
Episcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares. 3.4?1.2
Episcopus hodie nullum potest ad professionem monasticam admittere. ibid.5
Episcopi super Regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipsi exercent. 3.486.28
Episcopus habet potestatem abrogandi, vel subrogandi dies festos prout sibi magis expedire videtur. 3.487.37
Episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa. ibid.41
Episcopus per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest Superiores Regulares, vt nouitiis nolentibus profiteri, omnia bona restituant, quæ tempore ingressus in monasterium detulerunt. 3.488.47
Episcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedere possunt, & seuerè animaduertere in Regulares audentes publicè asserere, quod B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. 4.489.58
Episcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui, cum debeant esse contenti vnica campana, plures habent. 3.490.62
Regulares punit Episcopus, qui sibi Episcopalia arrogant. ibid.63
Episcopus amota omni appellatione componit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis contingentes. 3.491.71
Episcopus potest iudicare & punire delinquentes. 3.506.5
Potest suas sententias exequi. ibid.6
Episcopus, siue eius Vicarius punire poterit excessus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiscopali inseruiunt. 3.507.15
Episcopi pro Pastorali officio omnia crimina in suis diœcesibus à quibuscumque commissa, punire possunt, ac debent. 3.510.31
ad Episcopum solum spectant causæ plures ciuiles, & non ad laicum. ibid.32
Episcopi quoque cognoscere possunt si victualia plus æquo venundantur aduenis, quàm ciuibus, vel etiam ipsis ciuibus: vel si aromatarij, & huiusmodi merces falsas pro bonis vendant. ibid.35
Episcopi, ac reliqui Ecclesiarum Prælati, & Ecclesiastici iudices, ne dum contra laicos delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere possunt, sed etiam eos personaliter capere, & in carcerem detrudere valent. ibid.36
Consuetudo quid hodie teneat, explicatur. 3.511.37
Episcopus in prauos eleemosynarum quæstores, quamuis laicos, potest animaduertere. 3.515.12
Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus. 3.520.31
Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines sacros, suspensus est à collatione vtriusque. 2.522.12
Episcopus ordinans in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos à Pontificalibus suspenditur. ibid.13
Episcopi titulares conferentes Ordines, aut primam Tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus. ibid.14
Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurant, vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apostol. Sedem ad ipsum ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. 3.524.29
Episcopi suspenduntur per triennium ab officio, si odio, gratia amore, vel lucro in crimine hæresis contra aliquem procedere omiserint. ibid.30
Episcopus accipiens aliquid in visitatione, in pecunia, vel victualibus, vltra id quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec duplum restituat. ibid.31
Episcopus suspenditur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ si non seruauerit ea, quæ *in Extrauag. 2. de elect. Ioann. XXII.* statuta

statuta sunt. ibid. 32
Episcopi suspenduntur, qui in causas alienationis rerum Ecclesiasticarum, in detrimentum Ecclesiarum vtuntur potestate eis commissa. 3.525.37
Episcopus in illis casibus, in quibus beneficiorum resignationes potest recipere, si contrafacerit à beneficiorum collatione tamdiu fit suspensus, donec remissionem à Romano Pont. meruerit obtinere. ibid. 39
Episcopus qui indicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum. 3.526.40
Episcopus etiam ignoranter consecratus ab aliqua censura irretito, non tolerato, suspenditur ab Ordine Episcopali, seu Pontificalibus. ibid. 43
Episcopus negligens procedere contra simoniacos suspenditur. 3.527.50
Episcopus consecratus sine consilio, & præsentia Metropolitani suspenditur. ibid 52
Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non potest Episcopus. 3.528.2
Episcopi, eorùmque causæ summo Pontifici immediatè subiiciuntur. ibid. 5
Episcoporum numerus præscriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato ostenditur. 3.530 10
Episcopi, ac alij beneficiatij non Monachi testari non possunt ex fructibus suorum beneficiorum, qui à lege Canonica prohibentur. 3.543.5
Episcopi quare de acquisitis intuitu Ecclesiæ, sicut clerici secundum hodiernam consuetudinem testari non valeant, ostenditur. ibid. 7
Episcopus de bonis intuitu Episcopatus tam verè, quàm præsumpti de acquisitis, præter Ecclesiam nullum potest facere hæredem. 3.535.9
Episcopus translatus tenetur priori Episcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de redditibus prioris Episcopatus quæsita. 3.537.16
Episcopus titularis acquirit Pontifici. 3.540.31
Episcopus non tenetur ratam habere alienationem factam è prædecessore cum Ecclesia relinquitur hæres. 3.542.2
Episcopum non teneri ratam habere alienationem prædecessoris, qui teneant. ibid. 6
Episcopus non potest concedere furtum in præiudicium successoris. 3.543.12
Episcopus successor non potest reuocare officia sua Audientiæ concessa ab antiquo, & quæ ex diuturno tempore, & longa quasi possessione possidentur. ibid. 14
Episcopo resignanti quod mille remaneant, vel non remaneant qui incumbat, ostenditur. 3.550.14
Episcopus in sua ciuitate Episcopali pensionem super Episcopatu impositam soluere tenetur. 3.555.7
Episcopus proprius necessarius est adeundus si Clericus aduersus Clericum negotium habeat. 3.560 1
Episcopus eo ipso quod exercet iurisdictionem in vna parte diœcesis, videtur constitui in quasi possessione exercendi dictam iurisdictionem quoad alias partes, in quibus aliter non habet particularem quasi possessionem. 3.568.36
Episcopo negligente præstare absolutionem ab excommunicatione à se lata in eum, qui ex iusta causa petit absolui, potestas absoluendi an ad Archiepiscopum deuoluatur ex capite negligentiæ ostenditur. 3.578.22
Episcopo negligente concedere iustè petitum concensum ad decimas, & ad Romanum Pont pro eo concensu præstando recurrendum est, & non ad Archiepiscopum. 3.579.28
Amplia quamuis negligens sit inferior Episcopo. 3.580. 33
Episcopus in conferendo negligens potest beneficium sic deuolutum vnire. 3.585.63
Episcopo negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem separatam à Capitulo spectantia, collatio deuoluitur ad ipsum Capitulum. 3.588.75
Episcopus vbi fuerit exemptus, & Rom. Pont immediatè subiectus eo negligente potestas ad solum Rom. Pont. deuoluitur. ibid. 79
Episcopus exercet iurisdictionem in loca & personas suæ diœcesis, licet exemptionem allegent nisi priuilegio exhibito, & diligenter excusso. 3.593.25
Episcopo sine possessione non datur mandatum de manutenendo in quarta decimarum, super qua habet de Iure communi fundatam intentionem. 3.595.42
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat non potest visitationem, & correctionem à se abdicare. 3. 597.2
Episcopi vt ad synodum celebrandam allicerentur, statutum fuit vt Cathedraticum in honorem Cathedræ solueretur ab omnibus vocatis ad synodum. 3.599.1
Episcopus contra Episcopum locum per se conuersum ad Fidem triennio præscribit. 3.602.13
Episcopo capto à paganis, schismaticis tunc Sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictio Episcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiscopum. 3. 605.17
Episcopus quando captus fuerit à paganis, vel schismaticis ad quæ extendatur, & circa quæ versetur administratio Capituli, remissiuè. 3.600.20
Episcopus absens, vide *Absens*.
Episcopi absolutio, vide *Absolutio*.
Episcoporum consecratio, vide *Consecratio*.
Episcoporum electio, vide *Electio*.
Episcopi Iurisdictio, vide *Iurisdictio*.
Episcopi Suffraganei absentia, vide *Absentia*.

Epistola.

Epistola, quam ad nepotem scripsit Clemens IV. refertur. 1. 93.32
Epistolam canere, vel Sacristiæ officio fungi in Ecclesiis parentum filij illegitimi nullo modo possunt. 3.215.10
per Epistolas cum absentibus, tanquam præsentibus loquimur. 3.469.79
Equites Capellani Religionis S. Stephani Papæ ad Ecclesias sæculares præsentari possunt. 3.173.174

Eremita.

Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuerunt. 1.76.18
Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, exempti non sunt à potestate sæculari, nec priuilegio Canonis gaudent 2.253.42
Eremitæ professionem emittentes priuilegio fori, & Canonis gaudent. 1.254.43
Vel votum aliquod apud Prælatum Ecclesiasticum. ibid.
Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed vlterius oportet vt illum præcesserit titulus officij exerciti. 2.322.63
Et principales dignitates in Collegiatis, non comprehendunt plures dignitates, quàm vnam in qualibet Collegiata. 2.461.15
Regula 3. *Cancellariæ* reseruat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata. ibid. 16
Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alienæ felicitatis, ac honoris impatientes. ibid. 17
Ethnici Principes parci, & sine fastu vixerunt. 1.82.17
τὸ Etiam, vnum casum exprimit, & alium includit. 3.289. 36. & 99.12
Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur, ostenditur. 1.31.16.
Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum se emergebat, vt carnis affectiones effugeret. 1.86.28

Eucharistia.

Eucharistiæ sacramentum ex antiqua Ecclesiæ consuetudine in sacrario asseruatur. 2.19.1
Tabernaculum vbi est asseruandum, quale debeat esse, ostenditur. ibid. 2
In sacrario sacra alia præter Sanctiss. Eucharistiæ sacramentum debent non teneri, sed in alio separato decenti loco. ibid. 3
Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, præeuntibus luminaribus, sonante campana, Parocho superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes interendo recitante. ibid. 4
Eucharistiæ sacramentum prohibetur administrari sæcularibus, & Religiosis, & quid in hoc Minoribus concessum sit, ostenditur. 3.18 98
Eucharistia sanctissima abutentes sunt suspecti de hæresi, & curiæ sæculari traduntur. 3.67.155

S. Eugenius.

S. Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur. 1.162.43
S. Eugenius antequam in primum Toletanæ Ecclesiæ Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum ibid. 44.
S. Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus secundum veriorem relationem martyrio coronatur an. 97. ibid. 46
τὸ Ex, naturalitatem exigit, nec est ciuili contenta. 2.206. 10

Examen.

Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopum non ignorare. 1.30.7
Examinis alter modus an seruetur. 2.234.21
Examini se supponentes pro alio beneficium Ecclesiasticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 24.124

Index Rerum,

Examini sensus ponentes pro aliis amittunt ipso iure beneficia. 3.180.146

Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, sed sufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. 3.192.18

Examen per concursum in vacatione Parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum, quando sunt plures præsentati, & tunc Episcopus eligere potest, quem cæteris magis idoneum iudicauerit. 3.193.19

Examen per concursum fieri non debet in resignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem. ibid. 21

Examen per concursum quando requiratur in permutationibus Parochialium ostenditur. ibid. 23

Examen in Parochialibus præcisè necessarium est, nec omitti potest, ex eo quod prouisus notoriè dignus sit, etiamsi esset famosissimus Doctor, vel Vicarius Episcopi. 3.201.86

Examini subiicere non potest Episcopus pro simplici beneficio illum, quem examinauerat pro Ordinis sacri promotione. 3.202.89

Examen nouum est optimus modus probandi scientiam examinati, & aliàs reiecti, & grauamen ab examinatoribus illatum. ibid. 90

Examen in notoriè litterato non requiritur. 3.170.119

Examen in Parochialibus præcisè necessarium est nec omitti potest ex eo, quod prouisus notoriè dignus sit. ibid. 150

Examen per concursum non requiritur in Parochialibus iurispatronatus laicorum, nisi plures sint præsentati. 3.278.121

Examen per concursum requiritur in Parochialibus iurispatronatus Ecclesiastici. ibid. 122

Examinare, & visitare potest Episcopus quoscumque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos, quoad eorum inhabilitatem. 3.295.19

Examinari denuo debet promotus ad simile, & æquale beneficium, si in priori examine minus idoneè, & aptè respondit, aut si credatur eum post examen se negligenter in studio literarum gessisse. 3.570.119

Examinari, & approbari ab Episcopo prius debent præsentati, & postea instituti ab inferioribus, si ad eos pertineat institutio. 3.571.125

Examinans Episcopus parum diligenter electionis processum, & personam electam ad regimen animarum, suspenditur.

Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi si causa examinis absint a choro, possunt ea stas Capituli quotidianas distributiones lucrari. 3.106.161

Examinatores debent singulis annis proponi in Synodo ad minus sex, & ab ea Synodo probari. 3.195.47

Examinator vt dicatur probatus a Synodo, debet dimidiam partem suffragiorum ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo. 3.196.48

Examinatores si omnes decedūt, vel in longinquas partes recedunt, Episcopus intra annum ad celebrandam Synodum ex antiquis, qui fuerunt sex, non pauciores subrogare debet, & si non extabunt, alios supplere de nouo approbatos à Capitulo vsque ad sex ibid. 49

Examinatores Synodales eligi debent qui sint Magistri, aut Doctores, seu licentiati in Theologia, seu iure Canonico, si extent, alioquin alij clerici sunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei. ibid. 50

Examinatores synodales nihil prorsus occasione examinis, nec ante, nec post accipere possunt. ibid. 52

Examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium non potest Ordinarius statuere aliquod stipendium etiam minimum, nisi contrarium vsu receptum sit, vt in aliquibus Hispaniæ Ecclesiis. 3.197.55

Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari. ibid. 57

Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos repererint, vel data causa eos ad Ordinarium remittere. 3.501.92

Examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus benefitia prouideri incumbit, tenentur sigillo firmare, & subscribere quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali. ibid. 94

Examinatorum relatio quomodo executionem habeat, non potest impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apostolicam interpositam. ibid. 94

Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, ita vt non sufficiat solum de scientia. ibid. 95

Examinatorum vota quomodo danda, ostenditur. ibid. 96

Examinatoribus non incumbit, sed ad Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneum sub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus si prætermisso digniore aligatur dignus. ibid. 97

Examinatores semel in Synodo deputati, si Synodus quotannis non fiat, munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur. 3.196.48

Examinatorum Synodalium officium expirat, si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint. ibid. 49

Examinatores Synodales si non adsint eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, potest Episcopus, non obstante Concilij forma, deputare examinatores absque celebratione Synodi. ibid. 50

Examinatores ad minus sex eligentur in Synodo diœcesana, tam per vota secreta, quàm aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent. 2.396.18

Examinatores deputare pro collatione Parochialium spectat ad Episcopum de iure communi. 3.194.30

Examinatus, & approbatus semel ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile. 3.202.89

Exceptio.

Exceptionem rei iudicatæ numquam præstat informatio de genere. 1.218.47

Exceptio in particularia debet plenè & concludentes probari. ibid. 50

Exceptio si opponatur Episcopo visitandi Hospitale, aut Confraternitatem, quod sit immediate sub Regum protectione, non ad sæcularem iudicem, sed ad Episcopum pertinet de ea cognoscere.

Excommunicare qui possint.

Excommunicare potest subditos de iure communi Episcopus electus, & confirmatus. 5.4.13

Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens. 2.216.17

Excommunicationis vis, & effectus.

Excommunicationis maioris vinculo obstrictus sacros Ordines suscipiens indulgentia solum Summi Pont. munere, & officio suo fungi potest. 3.10.18

Omnes generaliter quando in Excommunicationem Papæ reseruatam incidant. 3.31.188

Excommunicationem nemini reseruatam quando omnes generaliter incurrant. 3.40.170

Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablatis sine speciali facultate non potest decernere generalis Vicarius. 3.125.115

Excommunicatio imposita à Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reseruata, nisi tales libri essent hæreticorum. 5.388.13

in Excommunicatione magna circumspectione vtendum. 3.413.1

Excommunicationes dictos festis, exceptis insignioribus, publicari possunt. ibid. 2

Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi possunt, præterquam ab Episcopo. 3.414.3

Excommunicationum monitiones si deneget Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum. ibid. 4

Excommunicationes dare pro rebus deperditis prætextu generalis cōmissionis, potest Vicarius Episcopi. ib. 6. & seqq.

Excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest Vicarius foraneus. 3.415.9

Excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante. ibid. 10

Possunt concedere Legatus à latere, & nuntius Apostolicus. ibid. 11

Non possunt concedere Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apost. sub ecli. ibid. 12

Excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt Prælati regulares in subditos. ibid. 13

Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in subsidium, deficiente scilicet alia probatione. ibid. 14

Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob iudicia, quæ sunt contra reum procedere potest. 3.416.15

Excommunicatio pro furto, seu rebus subtractis, non ligat communiter, nisi illos qui mortaliter furtum fecerunt. 3.417.28

Excommunicatio pro furto à pluribus dato, potest publicari, quamuis eorum singuli datum acceperint. ibid. 29

in Excommunicatione per annum perseuerantes tanquam suspecti de hæresi leuiter puniuntur ab Inquisitoribus

Excommunicatio est pœna quæ cum sit lata contra contrahentes, & loquentes non comprehendit mittentes. 3.470.22

Excommunicatus.

Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ 2.124.36

Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare. 2.180.25

Excommunicatus iniustè à quo recipere possit omissas distributiones. ibid.

Excommunicatus iniustè si fuit in mora petendi absolutionem, pro eo tempore, pro quo mora considerari potest, non recuperat distributiones quotidianas. ibid.

Excommunicatus si ordinetur characterem recipit. 2.196.7

Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi. 2.236.59

Excommunicatus, vel notorius peccator non potest instare pro concessione monitorij excommunicationis pro rebus perditis. 3.416.20

Excommunicatos pro violenta manuum iniectione in clericos solus Papa absoluit. 2.441.2

Episcopi huiusmodi excommunicatos absoluunt, quando percussio est leuis. 2.442.2

Excommunicatos vitare tenetur Episcopus, prout cæteri. 2.445.38

Excommunicatus à delegato Papæ si per annum manet in excommunicatione, post annum absoluitur à solo Papa. 3.19.87

Excommunicatos à Papa clericus ad diuina scienter admittens incidit in excommunicationem Papalem ibid.88

Excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denunciationem solus Papa absoluit. ibid.90

Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iustam lucratur fructus, & distributiones beneficij. 3.107.273

Excommunicatus iniquè distributiones quotidianas exigere potest. ibid.274

Excommunicatus beneficium obtinere non potest. 3.268.96

Excommunicatus præsentari, seu nominari ad beneficia non potest. ibid.97

Vetitur loqui cum excommunicato, est insuper prohibitum nuntium, vel litteras illi mittere. 3.469.80

Excusatum subsidium in Regnis Hispaniarum quando incepit, & quomodo soluebatur, & ad quod tempus. 3.376.60.61

Excusati ad concessionem tenentur S. Hieronymi & Cisterciensis Ordinum Religiosi. ibid.62

Pensionum ratione à S.R.E. Cardinalibus obtentarum an excusatum solui debeat. 3.377.63

Cruciatæ, subsidij & primæ decimæ excusati officia vendi non possunt. ibid.64

Executio, & Executor.

Executionem litterarum S. Pœnitentiariæ impedientes incidunt excommunicationem Papalem. 3.30.181

Executio testamenti non impeditur ante aditam hæreditatem. 3.345.25

Executio facta non seruato ordine dato *in l. à D. Pio, §. in venditione. ff. de re iudic.* non subiacet nullitati. 3.418.49

Executores litterarum Apost. possunt cognoscere de causis sibi commissis in prima instantia. 3.338.17

Executor omnium piarum dispositionum est Episcopus. 3.342.2

Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mortaliter secundum negligentiæ qualitatem. 3.344.16

Executor testamenti ad implendam defuncti voluntatem, potest statim post aditam hæreditatem cogi ab Episcopo, seu quocumque alio diœcesano, vel Capitulo Sede vacante, nisi aliud se retagetur. 3.345.18

Executores an possint diem à testatore designatum ad executionem suæ voluntatis alterare, vel commutare. 3.345.25

Executores testamentorum an, & quando possint esse Regulares. 3.348.36

Executor monitorialium Papalium an possit absoluere ab excommunicatione postquam pars ea, qui in eam incidit, ostenditur. 3.418.42

Exemplar probitatis Episcopus præbere debet. 2.68.16

Exempla potius, quàm verba homines malunt. 2.65.3

Exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, vicarius generalis auctorare non potest. 3.125.153

Exemptio, & Exemptus.

Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit. 3.10.13

Exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum. 3.294.6

Exemptio generalis non censetur eximere è charitatiuo subsidio per papam imposito. 3.373.24

Exemptio Ecclesiarum pleno iure à potestate Episcoporum concedi non potest ab Episcopis, & Prælatis inferioribus, sed solum à Romano Pont. 3.186.3

Exemptiones à se concessas non potest Episcopus reuocare in illis casibus, in quibus valet subditos à sua iurisdictione eximere. ibid.10

Exemptionis priuilegium quando datur respectu certi loci, & eo circumscribitur, si exempti extra illum delictum committant, coram Ordinario conueniri possunt. 3.563.3

Priuilegium exemptionis concessum personis per viam legis, seu in corpore iuris clausum, an per delictum amittatur, ostenditur. 3.564.6

Exemptio quando data est respectu generis iurisdictionis, per delictum non amittitur. ibid.7

Exemptionis priuilegium quando conceditur personis respectu delictorum, vt scilicet pro illis ab Ordinarijs puniri non possint, satis Pontifex sub ea forma censetur eximere delinquentes quoad effectus expressos à potestate Ordinariorum. ibid.8

Exemptio quando conceditur respecto certi Iudicis, veluti exemtodo à Potestate proprij Ordinarij, tunc si exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinarijs locorum in quibus deliquerunt. ibid.9

Exemptio quando est simplex & absoluta respecto omnium, & quorumcumque Iudicum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinarijs locorum, in quibus committuntur, puniri non poterunt. 3.563.10

Exemptio concessa iudicatur si Pontifex eximat ab Ordinarij potestate, vel cum plena libertate. ibid.11

Item si dicat, ne audeat Episcopus ibi Cathedram suam collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam quamuis leuissimam facere. ibidem 12

Item si dicat locum, siue Ecclesiam esse liberam, seu quod potiatur libertate Ecclesiæ Romanæ, aut quod eius speciali prærogatiua gaudeat. ibid.13

Item si dicat, gaudeat plena libertate. ibid.14

Exemptio an plene probata censeatur si in priuilegio dicatur, vt quis existat iuris B. Petri, vel specialiter pertineat ad Romanam Ecclesiam ostenditur. ibid.15

Priuilegium, sententia aut scriptura quando non fiunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud, narrant aliquam Ecclesiam, vel personam esse Iuris B. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. ibid.16

Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut Iudex de exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponunt verba quod Ecclesia sit Iuris B. Petri, aut ad Ecclesiam Romanam pertineat, tunc exemptio plenè probatur. ibid.17

Exemptio an plenè probata censeatur, quando verbis priuilegij narrantibus quòd Ecclesia sit Iuris B. Petri, accedit solutio census. ibid.18

Exemptio an plenè probetur ex verbis narratiuis priuilegij, aut sententiæ non principaliter ad exemptionem concedendam, sed propter aliud prolatis, si sententia, aut Princeps in illis principaliter suam fundat intentionem, ostenditur. 3.366.19

Exemptio à potestate Ordinariorum concessa videtur, si Papa recipiat in subiectos Ecclesiæ Romanæ, secus verò si recipiat aliquos in filios, & assignatur ratio differentiæ. ibidem 20

Exemptio à potestate Ordinariorum non probatur ex solutione census facta Sedi Apost. nisi appareat quod sit in signum subiectionis, & præceptæ libertatis. ibid.21.22

Exemptio ab Ordinariorum potestate an probetur ex receptione sub protectione Sedis Apostolicæ. 3.367.26.27

Exemptio simplex neminem eximit à visitatione, si de illa specialis, & expressa mentio non fiat. 3.568.30

Exemptionis generale priuilegium minimè sufficit, vt exempti ab onere procurationis liberi censeantur, sed requiritur specialis de illa mentio. ibid.31

Exemptio prodest quoad potestatem Ordinarij, non quoad potestatem Legati de latere. ibid.32

Exemptionis priuilegium à iurisdictione Episcopi non suffragatur, nisi probetur quasi possessio exemptionis, & præcipuè ad effectum impediendi manutentionem. ibidem 34.37

Exemptionem à iurisdictione alicuius per quasi possessionem non dicitur habere subditus ex eo solo quod non appareat superiorem in illum exercuisse iurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus, & repulsioni acquieuerit. 3.569.38

Exemptionis priuilegio renunciari non potest etiam in præiudicium exempti. ibid.44

Exemptionem à reuerentia debitam Episcopo nemo in totum præscribit. 3.195.6

Exemptio extinctiuè præscribi non potest, sed translatiuè. 3.596.8

Eximere à se, & à Romana Curia, an possit Summus Pontifex. 3.10.14
Eximere posse Episcopum à sua potestate, qui teneant. 3.185.2
Eximere non potest Episcopus in totum à sua potestate. ibidem 2
Eximi, & ad religiosos transferri potest Ecclesia à potestate Episcopi per præscriptionem. 3.386.7
Exempti subiiciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, &c. 2.357.20
Exemptus locus, & locus extra diœcesim, siue territorium, iudicantur à pari. 3.430.9
Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere. 3.384.26
Exempti habentur instar extraneorum. ibid.26
Exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab Ordinario. 3.386
Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur. 3.395.8
Exemptos, si fugæ sit periculum, potest Episcopus capere, & remittere ad competentem iudicem. 3.490.64
Exempti subiiciuntur Episcopis, in iis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis. ibid.65
Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina Officia celebrare. ibid.66
Ordinarius audiri potest ex defectu iustitiæ in exemptis, vt suppleat. ibid.67
Exempti in causis matrimonialibus subduntur Episcopis. 3.491.72
Exempti subduntur Episcopo ad hoc vt per eum possint denunciari, & mandari vt euitentur, quando essent notoriè excommunicati à iure, vel ab homine. ibid.73
Exempti ratione delicti, contractus, vel rei sitæ coram Ordinariis locorum conueniri possunt. 3.562.1.
In contrarium fundamenta adducuntur. 3.573.2
Concordantur opiniones. ibid.3
Concordia & distinctio reprobatur. ibid.
Exempti tantummodo Romano Pontif. immediatè manent subiecti, & in totum eximuntur ab Ordinariorum iurisdictione. 3.568.29
Exemptus non potest priuilegio suo renunciare. 3.569.40.41.42.43
Exemptus, seu priuilegiatus manutentionem consequitur contra Episcopum si in possessione illius exemptionis, priuilegij reperiantur. 3.593.27

Exorcista.

Exorcista debet habere ætatem annorum 12. 2.240.2
Exorcista qui s dicatur, & de eius officio, forma, & materia. 2.242.11
Exorcista munus exorcizandi exercere potest præsente aliquo in supremo Ordine constituto. ibid.

Expensæ.

Expensæ factæ pro doctorando filio non sunt conferendæ. 2.285.66
Expensæ factæ à patre, vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum, non sunt conferendæ. ibid.69
Respondetur contrariis. 2.286.70
Expensæ causa studij factæ veniunt appellatione alimentorum. 2.290.8
Experientia compertum est in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala inuecta fuisse. 2.29.92

Exponens, & Expositus.

Exponentes proprios partus feris peiores, 3.619.243
Exponens pater filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantùm arbitrio iudicis est puniendus. ibid. 144
Exponens pater filium, siue alium eo consentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis. ibid.145
& exponens filium licèt perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. 146
Exponentes filios grauiter peccant, si eos nutrire & alere commodè possint. ibid. 147
Expositus, cuius parentes ignorantur, non solùm iudicabitur municeps, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus 2.206.17
Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius effecti sunt ciues. 2.208.37
Expositi non sunt capaces censendi vbi habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi. 3.70 151
Expositus est ciuis illius loci, & ciuitatis, cui exponitur. ibid. 152

Exteriora indicant interiora. 2.447
Exterus non expedit eligi ad vicariatum. 3.114.2
Extremæ Vnctionis sacramentum valide non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum. 2.364.16
Exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus.

F

Fabrica.

Fabrica Ecclesiæ trahit laicum reum ad forum Ecclesiasticum. 3.349.51
Fabricæ Ecclesiæ Cathedralis ratio quomodo reddeda. ib.52

Facies.

Facies deformis quando iudicat irregularitatem. 2.449.25
Facultas Episcopis concessa à Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap.6. vt possint absoluere à casibus occultis etiam summo Pont. reseruatis, an fuerit abrogata per Bullam in Cœna Dom. & alias constit. summorum Pont. 2.425.44
Falcidia de legatis ad pias causas non detrahitur.

Falsitas.

Falsa impedimenta denuntians vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.375.14
Falsarij, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expressorum incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. 5.18.84
Falsificantes litteras Apost. aut supplicationes à quocunque auctoritatem habente signatas, item & falso fabricantes litteras Apost. excommunicantur in Bulla. 3.13.63
Falsificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. 3.17.85
Falsitas testium vt euitetur, eorum dicta sunt impropriè intelligenda. 3.55.29
Falsitas nemini nociua pœna ordinaria non punitur. ibid.30
Falsitas tria essentialia requirit, dolum scilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat. ibid.32
Falsum deponens in iudicio nullo includitur sub reseruatione huius secundi casus. ibid.25
Falsum deponens sine dolo, non est ordinaria pœna falsi plectendus. ibid.27
Falsum testimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit ordinaria pœna non est puniendus. ibid.31
Falsum deponens circa extrinseca, & extra factum principale, non dicitur falsus. ibid.34
de Adulterantibus, vtentibus falsis ponderibus, & mensuris, referuntur plures Doctores. 3.57.40

Fama.

Fama non sufficit ad probandum sanguinis impuritatem, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa. 1.118.51.
Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem. 1.139.75
Fama sola non sufficit ad probandum iuspatronatus, sed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis. 3.261.44

Familia.

Familia, nulla cognatio, patriáve sapientis est, præter virtutes, & actiones eius. 2.112.14
Familiam armatam Episcopus tenere non potest secundum aliquos. 3.505.1
Multo plures tenent eum habere posse familiam armatam. ibid. 2
Familia Episcopi quamuis sit laica, potitur fori priuilegio 3.506.9

Familiaris.

Familiares Episcopi quomodo edocendi ostenditur. 2.109.5
Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales. ibid.6
Familiares si non sunt spirituales non diligunt te, sed tua. ibid.8
Familiares quales debeant habere Episcopi, ostenditur. ibid. 10
Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patriæ potestati subiiciuntur, vel dominicæ, & expensis domini continuè aluntur, indeque commensales dicuntur. 2.212.2
Familiaris ad effectum de quo in præsenti dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens seruierit, non tamen si absens fuerit, & si sumptibus Episcopi vixit. 2.213.6
Familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.7
Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum. ibid.12
Familiaris bona fide cum spe beneficij statim obtinendi ordinatu

dinatus ab Episcopo, eius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione, si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aut si Episcopus moriatur nondum collato beneficio. ibid.14

Familiares Papæ, vel Cardinalium, nec non Episcoporum in curia residentium post triennium seruitutis possunt à Vicario Sanctissimi ad quoscumque Ordines eleuari. ibid.19

Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat, sicut Episcopus non Cardinalis. ibid.20

Familiaris quis dicatur. ibid.

Familiares, & continui commensales Papæ ad effectum reseruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, quæ dicantur. 3.163.106

Familiares familiarium habentes partem, seu expensas ab ipso Papa, an dicantur eius familiares. ibid.107

Familiares Cardinalium qui dicantur. 3.165.108

Familiares domestici dicuntur, etiamsi aliquando abesse pro dominorum negotiis gerendis contingat. 3.165.110

Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expensas, seu partem non vt familiares, & seruitores, sed vt amici, aut consanguinei. ibid.112

Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit. 3.166.113

Familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo optandi, an possit eo dimisso quod habet, optare aliud, & optatum non maneat reseruatum. ibid.114

Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium. 3.507.10

Familiaritas.

Familiaritas sola, sine beneficio, non sufficit in prima Tonsura.

Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli. 2.211.3
& per fidem Archiatrclini, seu Magistri domus, vel calcolatoris. ibid.4
item per fidem quod sit descriptus in rotulo familiarium. 2.213.5

Famula sæculares pro totius monasterij obsequio possunt Moniales habere, quando ibi non sunt conuersæ, quæ illud ministerium exercere valeant, dummodo foras non exeant & admittantur de licentia superiorum. 3.466.65

Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis. 2.450.47

Felix Bracharæ Archiepiscopus in inuasione Maurorum cum 27. viris passus est. 1.262.50

Ferdinandus Martins Mascarenhas Regni Portugalliæ generalis Inquisitor laudatur. 2.419.18

Festum.

Festa de præcepto obseruanda, & ieiunia, vt in offertorio Missarum conuentualium populo declarent, potest Episcopus cogere Regulares. 2.199.2

Festa sacra in propria diœcesi cum Clero, & populo indicere valet Episcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adscripti. 3.486.16

Festa obseruanda de præcepto potest Episcopus in Synodo absque populi consensu indicere. 3.487.39

Festis diebus, quibus rebus liceat operam dare, ostenditur. ibid.40
Episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa. ibid.41
Laici Superiores pro festorum obseruatione possunt etiam statuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo sit intelligendum, ibi ostenditur. ibid.42

F deiussionem comprehendit dispositio Conc. Trid sess.25. de Regularib. c.16. 3.439.24

Fidelis baptizans, vel confirmans filium infidelis non contrahit cognationem cum patre, vel matre infideli. 2.360.33

F dei professio, vide *Professio*.

Fidei rudimenta, ad quæ tenemur sub peccato mortali, qualia sint, ostenditur. 3.312.19

F liabus legitimè susceptis quam dotem Clemens IV. ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit, ostenditur. 1.92.32
Pius V. Collegium Illustriss. DD. Cardinalium consuluit, posset ne sexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare. ibid.33

Filius.

Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi. 1.72.2

Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur. 1.73.6
Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt. ibid.8
Expenduntur rationes pro contraria opinione. ibid.9

Filios habens, & nepotes, an possit in Episcopum eligi, ostenditur. 1.92.30

Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, succeditque in honoribus, seu muneribus, tam personalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verum etiam in spiritualibus. 2.206.12

Filius non potest ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis. ibid.15

Filius Clerici an prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu Vicarius temporalis seruiat. 2.258.5

Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu, ostenditur. 2.236.37

Filius clerici in sacris constituti suæ matri potest succedere. 2.264.13
Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus. ibid.14

Filius vt non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili. ibid.16

Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamuis haberet patrem diuitem nihil assignantem pro victu, & portione. 2.283.60

Filius potest patrem compellere ad sibi præstandos sumptus, & expensas in studio. 35.290.6

Filij impuberes possunt per Episcopum absolui ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in Clericos. 2.444.18

Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius est censendus. 3.64.108

Filius etiam leuiter patrem percutiens, peccat mortaliter. 3.63.113.

Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Christi non punitur. ibid.115

Filius occidens patrem suum, ignorans sibi patrem esse, non punitur vt parricida. ibid.119

Filij naturales procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt parentum beneficia obtinere. 3.223.9

Filius Presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus pacificè aliquando possedit. ibid.8

Filij Presbyterorum beneficia legitimè obtenta retinere non prohibentur in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt. ibid.10

Filij non prohibentur obtinere parentis Ecclesiam, quæ successorie alteri est vnita. 3.224.12

Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat patris tempore, quo pater illum obtinebat. ibid.12

Filius illegitimus non prohibetur succedere in capellania, quæ absque Episcopi auctoritate fundari solet. ibid.13

Filius illegitimus non potest obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis. ibid.14

Filius illegitimus non potest obtinere canonicatum in Ecclesia, vbi pater fuit canonicus. ibid.15

Filij legitimi clericorum possunt adipisci beneficia quæcumque in eadem Ecclesia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent. ibid.16

Filius illegitimus beneficium patris potest obtinere si in eo mediate post triginta annos successerit. 3.225.19

Filij illegitimi ministrare, aut Epistolam canere, vel Sacristæ officio fungi in Ecclesiis parentum nullo modo possunt. ibid.20

Filius illegitimus Antiphonam ratione oneris beneficij alterius Ecclesiæ annexi in eadem Ecclesia, vbi pater habet beneficium, canere non potest. ibid.21

Filius & pater processionaliter possunt insimul incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum. ibid.22

Filius, & pater possunt Missam celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. ibidem 23

Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare. ibid.24

Filij spirituales ex vi monitorij tenentur denunciare patrem spiritualem. 3.421.34

Filij possunt esse testes contra patres spirituales. ibid.35

Filij licitè exhæredari possunt a parentibus ex quatuordecim tantum causis expressis, quo non excluduntur similes. 3.456.17

Filius fam. percutiens Clericum potest ab excommunicatione absolui. 2.443.19

Fingentes causam, vel fraudem aliquam quo Iudex ipse vadat ad accipiendum testimonium alicuius senioris. 5.34.207

Finis.

Fines dicuntur eo quod finiunt aliquid, & termini vel limites, quia terminant, & limitant. 3.600.1

Index Rerum,

Fines dupliciter considerantur, vel in quantum fines sunt, per quos prædia à prædiis distinguuntur, vel non quantum fines sunt, sed in quantum solum, vel pars aliqua prædij ab illis occupatur. ibid. 2

Fines prædiorum, etiam Ecclesiasticorum præscribi possunt. 601. 3

Fines diœcesum, prouinciarum, seu parochiarum præscribi non possunt, quia non priuata, sed publica auctoritate constituti sunt. ibid. 5

Fines ipsi præscribi non possunt ad effectum, vt desinant esse qui antea erant, & restringantur, vt alij extendantur, & sint vbi non erant. ibid. 7

Finibus diœcesum cohærentia præscribi non possunt. ibid. 9

Fines diœcesum quatenus fines sunt, & habent rationem finiendi, præscribi non possunt, nisi considerentur respectu soli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eiusdem. 3. 602. 11

Fiscalis.

Fiscalem suum potest Episcopus assumere ad visitationem Capituli absque eius assensu. 3. 283. 8

Fiscalis nuntij custodes carcerum, ac lictores Episcopi gaudent fori priuilegio. 3. 507. 13

Fiscus.

Fiscus beneficio restitutionis in integrum gaudet. 3. 304. 41

Fiscum habent Episcopi. 1. 507. 16

in *Flagranti* quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus, nec fugere, neque inficiari potuerit. 2. 40. 34

Flamen.

Flamines, protoflamines, & archiflamines in ciuitatibus commentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici soliti erant constituere. 1. 138. 9

S. Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates præessent. ibid. 10

Fœmina.

Fœminis non competit clauium potestas. 2. 231. 25

Fœminæ iure diuino incapaces sunt eorum, quæ sunt ordinis. ibid. 26

Fœmina, quæ coram Parocho suæ parochiæ contraxit matrimonium inualidum postquam se transtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest postea matrimonium de nouo coram eodem Parocho validè celebrare. 2. 377. 63

Fœminæ in virorum monasteria qualiter ingredi prohibeantur ostenditur. 3. 470. 85. 86

Fœminam cogēs ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi sæculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini *sess. 25. de Regularibus, cap. 18.* 3. 475. 3

Fœtus postquam est viuificatus si occiditur, verum homicidium committi dicitur. 3. 69. 140

Foraneus vicarius, vide *Vicarius.*

Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia constituitur. 3. 221. 10

Forma.

Forma vicariatus qualis. 3. 120. 56. & seqq.

Forma potius, qua Vicarius à Capitulo Sede vacante creari solet. 3. 130. 159

Forma dat esse rei, & ad vnguem est seruanda. 3. 264. 58

Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium. 2. 264. 11

Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. 1. 62. 14

Fortuna nulla est quanquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore, atque ornatu non fiat illustrior. 1. 93. 2

Fori priuilegio gaudet, qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari. 2. 227. 19

Franciæ Regibus ius nominandi Episcopos indulto Pontificis concessum. 1. 13. 29

in Franciæ regno idoneus ad Episcopatum iudicatus qui in 27. constitutus anno reperitur. 1. 192. 27

Franciæ Reges peculiari priuilegio oleo è Cœlo dimisso vngebantur. 2. 364. 11

S. *Franciscus* noluit fieri Sacerdos, quia tantam, vt decet, non putauit animæ suæ esse puritatem. 1. 59. 11

S. Franciscus nudum corpus in niuibus voluntauit. 1. 86. 22

Franciscus de Caldas Pereira laudatur. 1. 139. 76

Franciscus Salgado præter communem omnium sensum existimauit clericum Romæ degentem non posse ibi contrahendo se obligare in forma Cameræ absque licentia sui Ordinarij. 3. 339. 22

Franciscus Salgado reprobatur, & eius doctrina vt periculosa reijcitur. 3. 340. 26

Frater.

Frater pro fratre testis esse non potest. 1. 8. 10

Fratres sacri Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani à quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis obedientia Constituto sacros Ordines etiam extra tempora tribus diebus festiuis, & in quibusuis tam secularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, suscipere possunt. 2. 2. 11. 63

Fratres tertij Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori priuilegio. 2. 153. 41

Fratres Minores, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere. 2. 271. 6

Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis Iesu, conceditur, vt vbicumque fuerint sine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari valeant viatico celebrare. 1. 297. 3

An post Concilium Trident. sublatæ sint huiusmodi concessiones, disputatur. ibid. 4

Fratres Minores habent priuilegium à Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ & extremæ vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint. 3. 20. 97

Fratres cuiuscumque Ordinis Mendicantium transeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthusiana, sine licentia Sedis Apostolicæ, necnon & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 22. 103

Fratres S. Francisci de Obseruantia, qui in electione Ministri Generalis, Prouincialium, & Custodum, pro se, aut pro alio subornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3. 27. 148

Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum consequendi officium Magistri generalis pro se, vel aliis ad fauores extra religionem recurrunt, incidunt in excommunicationem Papalem. 3. 28. 161

Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia sæcularia quouis prætextu appellare, vel confugere præsumunt, in excom. Papalem incidunt.

Fratres Prædicatores præcedunt alios Religiosos Mendicantes. ibid.

Fratres Minores de Obseruantia præcedunt Conuentuales. ibid.

Fratres tertij ordinis non ligantur ad dispositiones Concilij sess. 25. de Regular. cap. 15. 3. 446. 7

Fratres Ordinis Prædicatorum promotus ad Episcopatum suspenditur à Pontificalibus, si consecretur antequam resignet Ordini libros, & alia quæ habet. 3. 116. 42

Fratres S. Spiritus de Vrbe à superioritate & iurisdictione omnium Prælatorum, præterquā Magistri generalis exempti fuerunt à Sixto IV. 3. 482. 12. vers. Fratres

Fraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, rem f[illegible]. 3. 324. 39

Fraus non præsumitur, sed probanda est ab allegante. 2. 378. 77. in decis. 5. Rotæ. vers. Domini.

Frequentia alloquendi cum Monialibus ex quibus vitiis inducatur, ostenditur. 3. 467. 70

Fructus.

Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capi, vt in illis executio fieri possit, si Clericus egeat. 2. 283. 48. 49

Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferenda. 2. 285. 65

Fructus amittuntur duntaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debita fructuum malè perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ. 3. 98. 101

Fructus non residentium debet Episcopus applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis. ibid. 103

Fructus præbendæ, quibus Canonici, qui absfuerint à seruitio Ecclesiæ vltra tres menses priuandi sunt, applicandi in vsum Ecclesiæ, aut proportionabiliter seruientibus, & residentibus. 3. 104. 150. 152

Fructus, & distributiones vt lucrari possit absens à seruitio suæ Ecclesiæ duo copulatiuè requiruntur, iusta scilicet causa absentiæ, & licentia Ordinarij. ibid. 151

Fructus amissi ob non factam Fidei professionem sunt impendendi, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ. 3. 21. 3. 11

Fructus amissi ob non factam Fidei professionem Ordinarius condonare non potest. ibid. 32

Fructus dicuntur deductis expensis. 3. 379. 79

Fructus Ecclesiarum an vltra triennium, intra tamen modicum tempus alienari possint, ostenditur. 3. 405. 19. 20. 21

Fructus ciuiles, quorum de tempore resignationis adhuc non venerat dies solutionis, spectant ad successorem, ad quem etiam

etiam spectant fructus pendentes. 3.547
Fructus à solo separati ante diem resignationis debentur resignanti, cæteri verò omnes resignatario. ibid.
Fructus beneficij Ecclesiastici qualiter in hæredem beneficiati defuncti, & successorem in beneficio sint diuidendi. 3.548.3.& seqq.
Fructus inter beneficiatum defunctum, seu etiam renunciantem, & successorem, diuidendos esse pro rata anni, tenent DD. citati. ibid.4
Fructus à solo separatos inexactos spectare ad successorem, non autem hæredes prodecessoris, concludunt alij. ibid.5
Fructus ante obitum eius, qui beneficium habeat, collectos ad hæredem defuncti transire, pendentes verò ad Ecclesiam, vel successorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilior sententia. ibid 6
Bulla Iulij III. quid super fructibus decedentium beneficiatorum, ostenditur. ibid.7
Bulla prædicta Iulij III. non est vsu recepta in Regnis Hispaniarum. ibid.8

Frumentum.

Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiusuis generis extra statum S. Rom. Ecclesiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.153
Frumentum & legumina extra Vrbem & statum Ecclesiasticum extrahentes, aut ferentes impediens. 3.39.263
Frumentum, & aliæ res tempore penuriæ, vt vendantur potest Episcopus laicos cogere. 3.342.9

Fundatio.

Fundare quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum, vbi construi debet. 3.249.2
Fundare, & construere Ecclesiam non sufficit, vt iuspatronatus acquiratur, sed requiritur illius perfectio. ibid.8
Fundationi standum est, quia statutum fuit, vt beneficium simplex, etiam minor quatuordecim annorum consequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trid. 3.200.77
Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maximè attendenda est. 3.312.28
Fundator in limine fundationis potest apponere quascumque conditiones etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ. 1.115.18
Fundatrices possunt ingredi à se constructa fratrum monasteria, absque incursu alicuius censuræ. 3.470.88

Furiosus.

Furiosus eligere non potest. 1.15.28
Furiosi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando versi insaniuerunt, non possunt fieri Clerici. 2.451.59
Furiosus percutiens patrem non incidit in pœnas parricidij. 3.65.117
Furore captus non consentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur. 2.344.4

G

GAbriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595. per suos Legatos fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Consistorio promisit. 1.125.44

Gabella.

Gabellam soluunt Clerici negotiatores. 2.257.8
Gabellam non soluit Clericus emens domum ad suum vsum, secus si ad locandum. 2.258.13
Gabellam, & tributa non soluunt Militares Religiosi. ibidem 14
Gabellam, & tributa an viduæ quæ fuerunt Militarium Religiosorum vxores, soluant, ostenditur. ibid. 15
Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum si vendantur, sub distinctione resoluitur. 3.303.34
Vera resolutio ponitur. ibid. 35
Gabellariis in Regnis Hispaniæ tenetur Clericus denunciare res, quas portat. 2.258.16
Galli cantus an faciat præsumi esse iam noctem versùs diem inclinatam. 3.175.187
Gallico morbo laborantes si foris appareant, horrorem que & scandalum gignant, irregulares fiunt. 2.450.46

Genus.

Tò Genus, de quo in Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 7. idem significat quod legitimus, vel liber, & non refertur ad descendentes ex genere Hebræorum. 2.232.5
Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque officia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum dissidia. 1.113.19
Generalis, Prouincialibus, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentatur, & acceptat, statim vacat Prælatura. 1.23.57
Germanus, & Lepandus Aduocati, & D. Leonardi fratres in numerum Sanctorum relati sunt 3.327.20
Gesta per Iudicem delegatum putatiuum non sustinentur, ex errore communi. 2.325.59
Gesta à Vicario ignorante mortem Episcopi longè distantis valida sunt. 3.129.552
Gibbosi, vel curui dicuntur corpore vitiati præcipuè si nimia in eis sit deformitas. 2.450.42
Gigantes, & Pigmæi, quando irregulares fiunt. 2.451.53
Glossas super Clem. Exui, edentes, 3.372.23
S. Goaris, incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Episcopum. 1.58.18
Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Conciliis præsentes erant. 1.163.59
Gothorum Reges vngebantur. 2.364.9
Gradensis Patriarchæ vbi fiat mentio, ostenditur. 2.352.4
Gradensis ciuitatis descriptio. ibid. 5
Gradensem Patriarcham Nicolaus V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit. ibid.6

Gradus.

Gradus quanto altior est, tanto ruina grauior. 1.166.9
Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem secundum Canonistas. 2.198.17
Graduum computatio in matrimoniis contrahendis secundum ius Cononicum semper facienda est. 3.71.162
Graduum computatio ad susceptiones & reliqua ciuilia attento Cæsareo iure facienda est, nisi aliter de consuetudine receptum sit, vel ipsa lex ciuilis secus statuerit. ibid. 162
Gradus affinitatis quomodo computentur, ostenditur. 3.72. 166
Graduatus in aliqua scientia, & littera, & maiori habilitate præditus præfertur has qualitates non habenti. 3.206. 101

Gratia.

Gratiis amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis pristina excitate dimissa. 1.112.12
Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. 2.321.6
Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, seu Regis expirat. 3.175.191
Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem. 1.14.15
Gratificationi locus est quando duo æquè idonei cumulatiuè præsentati fuerint. 3.282.199
Grauitas debet esse in incessu Episcopi, vt scilicet raro. & moderato gressu incedat. 1.80.1
S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit. 1.57.19
S. Gregorius onus suum multis depingit lachrymis. 1.61.7
S. Gregorius deplorat infirmitatem suam, cùm Episcopus fit. 1.62.9.10.11 12
S. Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus est. 1.63.19.20
S. Gregorius peregrinos quotidie ad mensam adhibebat. 1.91. 19
S. Gregorius Nazianzenus è patria discessit ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogeretur. 1.58.15
Onus suum multis depingit lachymis. 1.62.7.9
Episcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatur est. 1.63.19
& in Virginitatis amorem summopere exarsit. 1.85.15
Gregorius V. Sum. Pont. primus concessit illis septem Germaniæ magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor sæcularibus, potestatem eligendi Imperatorem.
S. Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. discipulus, in Cœnobio S. Francisci oppidi Vimaranen. situm est, ac multis claret miraculis. 3.190.10
Guardiani Mendicantium conseruatores esse non possunt. 3. 496.15

Gubernator.

Gubernator locorum status Ecclesiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuissimum tempus concesserit incidit in excommunicationem Papalem. 3.26.140
Gubernator Ecclesiastici status, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel saluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit. ibid.143
Gubernatores, qui pœnas, seu multas pecunias alteri quam Cameræ Apost. applicare præsumunt. 3.38.254

H

HAbilis de iure communi, & ex dispensatione Papæ, idem est. 2.477.6

Index Rerum,

Habilis de iure idem est, quàm ex priuilegio tam in odiosis, quàm in fauorabilibus. ibid.7

Habitans in confinio duarum parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habet. 2.377.71

Habitatio.

Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen ortum, seu oriundum. 2.106.18

Habitatio decennalis facit præsumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium. 2.407.28

Habitationis inæqualitas si detur illius Parochiæ erit parochianus, in qua maiori tẽporis parte habitauerit 2.377.70

Habitatio simulata, & in fraudem Conc. Trid. & propr. Parochi præiudicium habita, ad matrimonij validitatem suffragari possit. 2.378.77

Habitatio maioris partis anni in loco sufficit ad hoc, vt ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, vt recipi valeant voluntaria. 3.408.19

Habitus.

Habitum Monasticum non admittit Monachus factus Episcopus. 1.23.17

Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur. 2.228.1

Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pœna imponatur, ostenditur. 2.130.12

Habitum semel dimittens, non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio. ibid.20

Habitus Regularis à nouitiis deferendus est de essentia, atque substantia anni probationis. 3.448.29

Hæres, & Hæreditas.

Hæredes etiam laicos potest Episcopus compellere ad solutionem relictorum ad pias causas per defunctos factorum. 3.343.13

Hæres obligatur ex quasi contracta, non in diem, neque sub conditione, sed purè. 3.345.20

Hæres institui qui de iure non potest, quandoque legare potest ad pias causas. ibid.36

Hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante illius impletum tempus, non teneatur de continuatione neque conductor ab eis petere potest quantum sua interfuit locationem impleri. 3.400.18

Hæredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi. 3.475.4

Hæres prælati alienantis bona Ecclesiæ tenetur stare alienationi in quantum hæres est. 3.542.7

Hæres adeundo hæreditatem in quantum contrahat, & cum quibus. ibid 8

Hæreditati paternæ non potest filius renunciare, & retinere iuspatronatus. 3.253.4

Hæreditati, legato, vel alteri iuri quærendo, an solus Prælatus renuntiare possit. 3.547.25

Hæresis, & Hæreticus.

Hæresim occultam confessus non dolens de peccato, in excommunicationem incurrit. 2.434.19

Hæresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores priuatiuè omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij consistentis Inquisitoribus in causis propriæ ouis. 2.439.19

Hæresis crimen sine peculiari commissione vicarius Episcopi non punit. 3.1 3.85

Hæretici sunt irregulares etiam occulti. 2.236.34

Hæreticorum fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni. ibid.36

Hæretici occulti, qualiter dicantur. 2.431.4

Hæretici purè occulti possunt absolui non solùm ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato. ibid.5

Hæretici omninò occulti, & purè mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos statutas. ibid.6

Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur. ibid.7

Hæretici occulti per accidens, & à fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas, incidunt. 2.433.10

Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt, comprehenduntur *in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.* ibid 11

Hæreticus quando dicatur dubius in fide. ibid.16

Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant. 2.434.17

Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicat. propter illum actum. ibid.18

Hæreticus pure mentalis non est excommunicatus, quamuis per locum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, melius sub distinctione resoluitur. ibid.20

Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licet grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen fidem in corde retinentes. 2.438.32

Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt. ibid 33

Hæretici cuiuscumque sectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici. 3.13.58

Hæreticorum filij, ac nepotes non sunt priuati, nec priuandi beneficiis antea obtentis. 3.179.129

Hæreticus potest puniri vbi reperitur, & non datur remissio ad locum delicti. 3.337.9

Hæreticorum librorum peruersa dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. 3.387.3

Hæreticorum libri tanquam aspidum oua sunt fugiendi. ibid.4

Hæreticum patrem reuelare tenentur filij. 3.421.56

Hermaphroditus an, & quando ordinari possit. ibid.15

Hermaphroditus, qui habet vtrumque sexum parilem, aut præualet in fœmineo, ordinari non potest. 2.235.28

de *Hero* Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa ann. 980. 1.161.53

Hierosolyma.

Hierosolyma quando extracta, & quibus nominibus dicta fuerit ostenditur. 1.150.1

Hierosolyma in medio totius orbis sita. ibid 2

Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita. ibid.3

Hierosolyma quamuis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis exempta mansit. ibid.4

Hispania.

Hispaniarum Regibus à Rom. Pontifice priuilegiis fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos. 1.12.7

Hispaniæ & Lusitaniæ Reges nominandi & præsentandi Episcopos in Ecclesiis cathedralibus quod ius habeant, ostenditur. 2.85.29

Hispaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales non acceperunt ibid.30

Hispaniæ regna non recognoscunt Imperatorem, aliumque superiorem in temporalibus. 2.102.8

Hispaniæ & Lusitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias scrutari miserunt. 1.135.42

Hispaniæ Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus. 1.138.65

Hispaniæ regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem. ibid.66

Hispaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges vngebantur. 2.364.10

Hispaniarum Rex quamuis sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & præsentet ad dignitates Episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesiis Cathedralibus consistentium. 3.161.69

Hispani ad nationes, & præcipuè Lusitani præsertim dum pueri & adolescentes sunt, & mulieres saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt. 1.100.8

Histriones, buffones, ac ludentes in scenis sunt infames. 2.453.10

Homo.

Homo natus ad labores & dolores. 1.63.31

Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectantur, & Deum recte colant, honesti, & salui erunt. 1.182.33

Hominum sepulchra supra altaria non sunt erigenda 2.337.57

Homicida, & Homicidium.

Homicida vel mutilator membrorum principalium ordinari non potest. 2.236.32

Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoueri potest, nec in susceptis ministrare. 2.429.60

Homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, non peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis. 3.51.4

Homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit. 2.343.2

Inuoluntarium contingens præter opinionem, & casu fortuito, non polluit Ecclesiam. ibid.3

ea

ex Homicidio secuto ex defensione proximi seruato moderamine inculpatæ tutelæ Ecclesia non polluitur. 3.345.16
Homicidium ad defensionem commissum seruatą in eo moderatione inculpatæ tutelæ, inculpabile est. ibid.17
Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum illud dicitur quod est illicitum intentum, & volitum in se. 2.426.46
Homicidium mandans in persona vnius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem. 2.428 52
Homicidium voluntarium quod dicatur. 4.51.3
Homicidium affert nocumentum irreparabile; quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus summum est. 3.47.16
Homicidium verum committi dicitur, si occidatur fœtus postquam est animatus. 3.69.140

Honestas.

Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisæ, aut diuerso colore. 1.79.2
Honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis. 2.228.2
Honestas in vestium colore maximè requiritur. 2.229.9
Honestas publica oritur ex Matrimonio nondum consummato, si non sit inualidum defectu consensus. 3.73.177

Honor.

Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distinctè reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur. 1.34.2
Honor non culto vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, & actuum honestate cognoscitur. 1.80.10
Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & vestibus. 1.81.15
Honorare melius est, quàm honorari, sicut amare, quàm amari. 2.461.18
Hora pro sacrorum collatione quæ sit, ostenditur. 2.261.14
Horologio illi standum est, duobus stantibus, quod fauori magis adhæreat: pluribus verò stantibus, illis credendum quæ numero vincunt, & certiora esse soleant, quàm alia. 3.175.186
Horti Religiosorum qui subiecti sint clausuræ. 3.470.88

Hospitale.

Hospitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.170.148
Hospitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij, intra sex menses ab Episcopo sunt conferenda, si ad eum spectat collatio. 3.138.4
Hospitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum visitandi ius habet Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. 2.298.2
Hospitale nouiter fundatum ipso fundatore superstite visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ, aut sit fundatum auctoritate Episcopi. ibid.3
Hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus & pius. ibid.4
Hospitale quando præsumatur Episcopi auctoritate fundatum, ostenditur. ibid.5
Visitari ab Episcopo possunt hospitalia quæcunque, & alia pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue illa sint instituta. 3.299.6
Hospitalia erecta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsum, vtrum omnia procedant secundum mentem testatoris. ibid.7
Hospitalia quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt. 3.300.16
Hospitalia sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt. 3.302.27
Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent. 3.303.36
Hospitalia quæ sine auctoritate Episcopi instituantur, an gaudeant priuilegio restitutionis in integrum. ibid.38
Hospitalia, & Confraternitates, quando sine Episcopi auctoritate instituta sunt, restitutionis priuilegio non gaudere tanquam verum, sunt qui teneant, sed contrarium verius. ibid.42
Hospitalium, & Confraternitatum bona quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, non possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum. 3.306.54
Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate Ecclesiastica. 3.307.56
Hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, aut reditus, vel prouentus Ecclesiasticos, tenentur soluere Seminario. 1.309.6
Hospitalia, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, commendam, seu administrationem, non soluunt Seminario. ibid.8
Hospitale vnius diœcesis habens beneficium annexum quod est alterius diœcesis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diœcesi, in qua situm est beneficium. ibid.9
Sęculares iudices etiam facultatem habent, sicut Episcopi, visitandi Hospitalia, & cætera loca, si hoc eis aliàs legitimè competat, dato præuentioni loco in ipsos. 3 310.15
Hospitalia, & Confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt. ibid.16
Hospitale virginum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum. ibid.19
Hospitalia quando reuocantur ad charitatiuum subsidium, ostenditur. 3.376.55

Hospitalitas.

Hospitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere. 1.88.2
Exempla sacræ Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hospitalitatem maximè incitantia. ibid.3
Hospitalitatem, vt Episcopus populus exhortetur, debet prius ipse seruare. 1.89 5
Hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab eo inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. ibidem 6
Hospitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet. 3.91.20
Hospitalitatis, eleemosynæ, & cuiusuis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm in doni magnitudine. ibid.23
Hospitalitatis opus curare maximè debet Episcopus, vt diligenter, & fideliter administretur. 3.398.1
Hostilitatis, schismatis, vel pestis, an exilij tempore dormiat præscriptio contra Ecclesiam. 3.604.11

Humilis, & Humilitas.

Humilis an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit. 1.64.25
Humilitas sola est officij sacerdotalis erectio. 1.105.8
Humilitas est custos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum. ibid.9
Humilitas tutissimus est omnium virtutum thesaurus. ibid.10

Hypothecatio.

Hypothecari non potest patrimonium. 2.287.85
Hypothecare non potest, qui non potest alienare, ibid.86

I

S. Iacobus.

S. IAcobus quos discipulos habuerit in Hispania. 1.160.21
S. Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit primam Fidei plantationem in Galleciæ prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit. ibid.27
Refertur historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S. Iacobi. ibid.28
Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes. 1.161.30
S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cæteri Apost. diuiderentur. ibid.31
S. Iacobus primum ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Bracharæ S. Petrum. ibid.32
S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam consequutus fuit an. 44. quo etiam B. Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est. ibid.33
S. Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam suscepit & passus est, & ideò transfertur in diem 25. Iulij, quia ea die inuentum fuit eius corpus. ibid.35
S. Iacobus peragrata Galleciæ parte, relictóque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæsaraugustana ciuitate Beatissima Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit. 1.162.38
Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui. 2.474.22

Ieiunium.

Ieiunij vtilitates referuntur. 1.75.8
Ieiunium nimium reddit debilem. ibid.9
Iesuatorum Congregatio Mendicantium Ordinibus adnumerata fuit per Pium V. 3.315.20

Ignorantia.

Ignorantia est mater omnium errorum. 2.465.4

Index Rerum,

Ignorantiam qui allegat eam debet probare. 2.469.6
Ignorantia potius præsumitur,quam scientia. 3.272.135
Ignorantia vacatione beneficij non præsumitur in Episcopo. 3.583.48

Illegitimus.

Illegitimi non possunt fieri clerici. 2.239.50
Illegitimorum species. 2.461.18
Illegitimum potest Episcopus dispensando promouere ad ordines minores,& ad beneficium simplex. ibid.19
Illegitimum an possit Episcopus promouere ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine sacrum ordinem requirit ibid.21
Illegitimos ad canonicatus Ecclesiarum collegiatarum potest Episcopus promouere. ibid.22
Illegitimos ad dimiduas portiones seu inferiora beneficia Ecclesiæ cathedralis potest Episcopus promouere.ibid.23
Illegitimum ad beneficium simplex, cui annexa accessoriè parochialis potest Episcopus promouere. ibid.24
Illegitimus non potest dispensari ab Episcopo super pluralitate beneficiorum simplicium. 2.463.28
Illegitimum ad beneficia requirentia sacrum ordinem non potest Episcopus promouere. ibid.30
Illegitimum ad canonicatus Ecclesiæ Cathedralis an possit Episcopus promouere. ibid.31
Illegitimus non potest eligi,nec præsentari. 3.267.83
Illegitima absque dispensatione Papæ non potest de iure in Abbatissam eligi. 3.441.13
Illiteratura defectus est omninò indispensabilis. 2.267.11

Illiteratus.

Illiteratus in Episcopum promotus ab Episcopato est remouendus. 2.191.24
Illiterati prohibentur ordinari. 2.235.9
Illiterati penitus non possunt fieri clerici. 2.466.5
Illiteratus comparatur cæco. ibid.6
Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei,nec in ea placere potest. ibid. 7
Illiteratus asinus nuncupari solet, & non venit appellatione hominum. ibid.8
Illiteratus est magis odiosus, quàm homicida. ibid.9
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit. ibid.
Illiteratus est Irregularis. ibid.10
Illiteratum potest Episcopus ad ordines promouere, si aliquod principium Grammatices habeat. 2.466.13
Illiteratus est irregularis. ibid.
Illiterato penitus facta beneficij collatio est inualida & irrita. 3.218.1
Illiteratus quis. ibid.
Illiterati sunt incapaces beneficiorum. ibid.2
Illiterato, sed non penitus facta beneficij collatio non est ipso iure irrita,tenetur enim sub peccato mortali discere, vel illud remittere,aut renuntiare. ibid.3
Illiterati,qui aliàs honestæ vitæ sunt, quoad obtenta beneficia ob causam tolerari possunt. ibid.5
Illiteratis possunt Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu. 3.219.6
Illiteratis coadiutores dare non potest Vicarius ex generali commissione. ibid.7
Illiteratus coadiutor datus sicut Rector tenetur ad residentiam. ibid.9
Illiterato tonsuram conferens Episcopus, ab eius collatione per annum suspenditur. 3.521.6
Illustres & personæ egregiæ,de Episcopis. 1.8.12
Immunitate Ecclesiastica non gaudet,qui existens in loco sacro alium existentem peremerit. 2.347.27
Ratio differentiæ assignatur. ibid.28

Impediens, & Impedimentum.

Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romam conuehunt,excommunicantur in Bulla. 3.14.65
Impedientes Ecclesiasticos Iudices Ordinarios, vel delegatos, ne sua iurisdictione vtantur. 3.34.121
Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinauerit. 2.274.8
Impedimenta falsa denuncians, vt matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur. 2.372.24
Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere,etiamsi occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab aliis,vi denunciationum tenetur manifestare. ibid.25
Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita vt solus ipse nouerit, præcipuè si nascitur ex infamia,aut peccato,vel cum graui suo incommodo, aut aliorum scandalo,non tenetur detegere. ibid.26
Impedimentum legitimum habens,propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vitæ,potest ab Episcopo absolui. 2.442.6
Impedimentum iustum habet is,qui ire non potest,licet mittere valeat pro absolutione. 2.443.7
Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut vxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos. ibid.8
Impedimentum publicæ honestatis vsque ad quartum gradum extenditur. 373.174
Impedimentum publicæ honestatis, quando simul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicitè,vel saltem implicitè in petitione explicandum est. ibid.176
Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex Matrimonio rato amentium,vel puerorum. ibid.178
Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex Matrimonio celebrato sub conditione de futura, antequam adimpleatur conditio. ibid.180
Impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validis,& certis oritur in primo gradu. ibid.182
Impedimentum publicæ honestatis non dicitur quando aliquis fictè consentit. ibid.183
Impedimentum ex sponsalibus, aut Matrimoniis metu, aut errore personæ,nullum nascitur. ibid.184
Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex sponsalibus conditionatis ante euentum conditionis. ibid.185
Impedimentum publicæ honestatis,non oritur ex sponsalibus contractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu. 3.74.186
Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus quacumque ratione irritis,quando ipsa publica sunt,& nullitas occulta. ibid.187
Impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis,non cessat quando sponsalia dissoluuntur mutuo contrahentium consensu. ibid.188
Impedimento facti existente videntur aliquibus currere præscriptionem contra Ecclesiam, quamuis illi ex iusta causa detur restitutio. 3.605.12
Alij intelligunt procedere vbi tempore belli,vel schismatis grassantis non redditur ius partibus. ibid.13
Nonnullis placet distinctionem Iuris & facti procedere attento Iure Ciuili,non autem isto Pontificio, quo attento putant præscriptionem dormire ipso iure, stante aliquo facti impedimento. ibid.14
Aliquibus videtur ideò impedimentum facti æquiparari impedimento Iuris in hoc casu, quia hoc expressum est in Iure. ibid.15
Impedito non currit tempus. 3.272.139
Imperator defensor,& aduocatus Ecclesiæ dicitur. 1.140.8
Imperialis dignitas attenta sua natura non fuit à summo Pontifice,sed ab ipso Deo mediante iure gentium. ibid.87
Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur,& ab eo instituta dicitur. ibid.88

Imperium.

Imperium,& principatus nihil aliud est præter merum laborem. 1.61.3
Imperij translatione à summo Pont. facta ex tunc imperialis dignitas ab illo habetur & instituta dicitur. 1.140.87
Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendet à summo Pontifice,quàm aliud quodlibet regnum. ibid. 89
Imperium transferre in aliam gentem potest summus Pont. 1.141.92
Imperio vacante iurisdictio,regimen,& dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem. 1.141.93
Impotentes ad restituendum non tenentur denuntiare.3.424.79

Impressor.

Imprimentes etiam cum addit. huiusmodi tractatum,necnon nostra collectanea absque speciali nostra licentia in scriptis habita,incurrunt excom. Papæ reseruatam. 3.30.184
Imprimentes, seu mandantes imprimi libros de rebus sacris tractantes sine nomine Auctoris, & sine approbatione Ordinarij. 3.37.140
Impudicitia quid sit, ostenditur. 1.84.5
Impunitas est, incuriæ soboles,insolentiæ mater,radix impudentiæ,& transgressionis nutrix. 1.101.5

Impuritas.

Impuritatis exceptio debet plene & concludenter probari. 1.118.50
Quando per famam possit probari. 1.117.45
Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest nisi perpetua,& illæsa apud omnes. & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur. 1.118.51
Incarceratus iniustè, remota quacumque consuetudine in contrarium,debet percipere distributiones quotidianas.3.108.178

Incendiarius

Incendiarius

Incendiarij excommunicati, & publicati, nonnisi à Papa absolui possunt. 3.59.89
Incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena. 3.59.73
Incendiarius ad damna, & interesse tenetur si fuerit lata culpa. 3.60.76
Incendiarius ad damna, & interesse tenetur, si incendium ex sua minima negligentia fiat. ibid.77
Incendiarius quæcumque pertinentia, remissiuè. ibid.80

Incendium.

Incendium connumeratur inter casus fortuitos. 3.59.74
Incendium à quibus in dubio emissum, præsumatur, remissiuè ibid.78
Incendium magnum, quo possunt moniales à monasterio egredi, tale debet esse, vt certum sit, aut saltim probabile quod nisi moniales omnes statim è monasterio exeant, omnes sint simul morituræ. 3.457.23

Incola.

Incola vnius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si aliò migrent, vbi non est acceptatum, possunt validè contrahere clandestinè. 2.388.153
Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum in quo receptum est. 2.389.155
Incompatibilitatem inducit commenda perpetua. 3.185.4

Incorrigibilis.

Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perseuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci. 3.518.14
Incorrigibilis ex iuris præsumptione quando quis dicatur ostenditur. ibid.15

Indulgentia.

Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat. 1.174.44
Indulgentias plenissimas peccatorum solus Papa concedit. 3.12.46
Indulgentias prætextu generalis commissionis vicarios generalis concedere nequit. 3.184.90
Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem thesauri Ecclesiastici. 3.381.1
Indulgentia plenaria est illi, qua remittitur tota pœna. ibid.2
Indulgentia temporalis dicitur illa qua non remittitur tota pœna sed eius tantum pars relaxatur. ibid.3
Indulgentiæ carena, quadragena, & septena quæ sint, ostenditur. ibid.4
Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi verò, temporales, limitatas, seu partiales. ibid.5
Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis. ibid.6
Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiam non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & confirmatus. 3.382.7
Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino à Deo proximè accepta, penes Episcopos verò est iure communi, & Ordinario. ibid.8
Indulgentias plenarias concedendi potestas à Papa est delegabilis. ibid.9
Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solùm suo Vicario, verum etiam Clerico demandare potest. ibid.10
Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi Indulgentias. ibid.11
Indulgentias non potest concedere Episcopus excommunicatus denunciatus, seu vitandus. ibid.12
Indulgentias validè, ac sine peccato, secluso scandalo non præuiso, concedit Episcopus dum in mort. peccato existit. ibid.13
Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere potest, quæ sint, ostenditur. ibid.14
Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis. 3.383.15
Indulgentias concedere est voluntariæ iurisdictionis. ibid.16
Indulgentias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere. 3.383.18
Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiamsi non sit Presbyter. ibid.18
Prælatus religionis, quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest Indulgentias concedere. ibid.19
Parochus Indulgentias concedere non potest. ibid.20
Capitulum Sede vacante, an valeat Indulgentias concedere, ostenditur. Ibid.21
Indulgentiæ concessæ ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excesserint numerum taxatum *in cap. cum ex eo, ac sequentibus*, an valeant, ostenditur. ibid.22
Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis. 3.384.23
Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere. ibid.24
Indulgentias ab alio Episcopo concessas lucrantur exteri de proprij licentia. ibid.25
Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere, ostenditur. ibid.26
Indulgentijs, quas alij concessit, frui & gaudere potest Episcopus. ibid.28
Indulgentias publicans Episcopus etiam Cardin. vt illis vti possit soluto certo pretio suspenditur à perceptione fructuum. 1.587.49
Indumenta mollia animi mollitiem iudicant. 1.50.6
Industria personæ quando est electa non potest quis mandare alicui vices suas. 3.337.13
Inebriare aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur. 1.98.3
Inebriari solitus sacris Ordinibus insigniri non potest. 2.344.11
Infamare se nemo debet. 3.419.46

Infamia, & Infamis.

Infamia iuris dicitur quando ipso iure Canonico, vel Ciuili imponitur infamiæ pœna. 2.455.5
Infamiæ nota laborant pœnitentes solemniter. ibid.6
Infamia si prætendatur incursa per sententiam, de illa debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse. 3.355.16
Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graues. ibid.17
Infamia iuris de iure potest esse occulta, non sic infamia facti. ibid.18
Infamia iuris non solùm impedit præfici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, infamia verò facti repellit tantùm ab obtentis. ibid.19
Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti. ibid.20
Infamia facti contrario facto tollitur. ibid.21
Infames infamia iuris omnino ordinari non debent. 2.236.40
Infames de iure Ciuili regulariter sunt etiam infames de iure Canon. nisi expressè ius Canonicum illam infamiam aboleat. 2.453.2
Infames qui. ibid. & seqq.
Infamis efficitur, & inhabilis ad Ordines suscipiendos condemnatus actione furti. ibid.5
Infames iuris, vt patiantur eosdem effectus, quos ipsamet infamia parare solet, oportet quod sint de crimine in iudicio conuicti, vel confessi. ibid.13
Sententia requiritur declaratoria de crimine famoso quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris. 2.454.14
Infames iuris, & facti qui sint in vniuersum connumerantur. 2.455.25.26.27.28
Infames tam iuris, quàm facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur. ibid.29
Infames ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt. 3.108.100
Infamis non potest in Abbatissam eligi. 3.441.16

Infans.

Infans si consecretur Episcopus recipit characterem. 2.292.29
Infanti Tonsuram conferens, quam pœnam incurrat. 2.262.3
Infantes expositos spurios esse censendos, tenet vera sententia. 3.69.148
Naturales autem esse iudicandos, existimat altera opinio. 3.70.149
Legitimos tamen, ad successionem ordinum, & dignitatum capaces esse, tenet verior sententia. ibid.150
Infantes expositi, vide *expositi*.
Infantes discretione carentes absque peccato mort. admitti possunt ad claustra Monialium. 3.459.32

Inferior.

Inferiores in lege Superioris dispensantes absque iusta causa nullitet faciunt. 3.400.1
Inferior Episcopo quando possit absoluere percutientes Clericum. 3.447.32
Inferiores Episcopo habentes ius conferendi non possunt facere concursum. 3.103.40
Inferiores exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habent facultatem faciendi concursum. ibid.42
Inferior nullus gerere potest illa, quæ supremo Principi reseruantur. 3.450.2

Insipientes

Index Rerum,

Inferiores Episcopo possunt ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus. 3.356.5
Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediatè Sedi Apost. subiecti, non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare. 3.415.12

Infidelis.

Infideles subiiciuntur Summo Pont. etiam quoad potestatem temporalem gubernationem, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam. 1.134.32
Infideles immediate ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habent, ita vt per eam gubernari possunt suo modo in ordine ad propriam conseruationem. ibid. 36
Infideles non potest Summus pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolunt in dominum suum, & totius Orbis temporalem. ibid. 38
Infideles quantumuis sceleratos non poterit Summus Pont. aut quilibet alius Princeps fidelis, vt pote ipsius imperio non subiectos priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum. ibid. 40
Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Castellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander. VI sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei. ibid. 43
Infideles, & hæret ci ab ordinibus repelluntur. 2.256 53
Infidelis, vti incapax, præsentari non potest. 3.167 79
Infirmaria non subiicitur clausuræ. 3.429.90

Infirmitas.

Infirmitas est causa iusta relignandi beneficium coram Ordinario. 3.241 31
Infirmitas lepræ, cuius occasione Moniales possunt è monasterio egredi, potest etiam extendi quamuis infirmitatem adeò contagiosam, quòd si ipsius radiis foris non eneciatur, citò omnes eiusdem monasterij sorores inficiet. 3.417.24
Infirmitas, quomodo, & quibus testibus sit probanda. 3.532.4
Infirmus, qui personaliter diuinis officiis adesse non potest, quotidianas percipit distributiones. 3.106.166
Intellige si solitus erat residere, & interesse diuinis, dum bene valebat. ibid 167
ac etiamsi quis propria culpa in morbum inciderit. ibid. 168

Informatio.

Informatio de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ. 1 118.49
Informationes pro nouitiis volentibus profiteri quomodo sint faciendæ, ostenditur. 3.451.41.42

Inhabilis.

Inhabilis quis iudicandus est ad beneficia si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat. 3.269 104
Inhabiles ad testimonium ferendum vi monitorij tenetur reuelare. 3.421.62
Inhabilitas procedens de Iure diuino suppleri non potest. 2.297.32

Inimicitia.

Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non vales Romam adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui. 2 443 9
Inimicitiæ capitales, quæ dicantur. ibid. 10
Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte. ibid. 11
Inimicitiam capitalem inducit accusatio criminalis. ibid. 12
Inimicitiam capitalem inducit status quæstio. ibid. 13
Inimicitiæ graues quando legitimæ sint causæ propter quas quis residere non tenetur in Parochiali. 3.97.89
Inimicitias in Episcopatu ortas debent Episcopi componere. 3.325.8

Iniuria.

Iniuria leuis iudicanda est arbitrio boni viri. 2.442.4
Iniurias, seu violentias esse manifestas dum non constiterit, non poterunt ipsi Conseruatores inhibere Iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant. 3.458.26

Inops.

Inopes possunt per Episcopum absolui ob violentam manuũ iniectionem in Clericos. 2.444.23
Inops Clericum percutiens quando possit ab excommunicatione per Episcopum absolui. ibid.

Inquisitio.

Inquisitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excomm. Papalem. 3.24.122
Inquisitionis officiales occidentes, verberantes, &c. incidunt in excommunicationem nemini reseruatam. 3.39.258

Inquisitores.

Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue commissarij in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos virtute Extrauag. Clem. VII. 2.436.26
Inquisitoribus Apost. solum in prædicta Extrauag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio hæreticos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias. 2.436.27
Inquisitores Apostolici hodie extante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ. 2.437.28
Inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscumque hæreticos credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto. 2.439.36
Inquisitores huiusmodi sunt viri grauissimi, & æquissimi, ac prudentissimi. ibid. 37
Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes procedere possunt. 2.441.51
Inquisitores si alicui crimen hæresis falso imponant, & innocentem infament, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.201.95
Inquisitores qui præterea sui officij illicitè sumunt pecuniam aliquam. 3.56.128
Inquisitores, aduocatos aliumve ministrum S. Officij occidens, aut verberans. 3.39 258
Inquisitorum generalium S.R.E. Cardinalium præceptis, & mandatis non obedientes. ibid. 259
Inquisitores contra hæreticam prauitatem priuatiuè cognoscunt de blasphemis hæreticalibus, & contra consuetum blasphemare, & mortuum blasphemare existentem 3 01.89
Inquisitores contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & sortilegos, quotiescumque aliqua admisceant, quæ hæresim sapiunt. 3 66.114
Inquisitoris officium à residentia Parochiali non excusat. 3.97.87
Inquisitores contra hæreticam prauitatem habentur in suis præbendis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, non tamen in beneficiis curam animarum habentibus. 3 05.156
Inquisitores contra hæreticam prauitatem non possunt cognoscere de causa hæresis Episcoporum.
Inquisitores non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostolica sede, vel per sacram Congregationem Inquisitionis fiat facultas. 3.387 8
Inquisitores omnes hæreticæ prauitatis possunt procedere, & seuerè animaduertere in Regulares, qui personas ad inhonesta perpetranda in actu Confessionis sacramentalis induxerint. 3 483.60
Inquisitores contra hæreticam prauitatem non possunt cognoscere de causa hæresis Episcoporum. 3.532.14
Instantia in Curia Romana nunquam extinguitur, nisi per sententiam 3.314 11
Instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem. 3 177.178
Instituendi ius, vide *Ius.*
Instituenti ad conferendum ex negligentia patroni etiam latis sex menses à die deuolutionis, & notitiæ reseruantur. 3.580.67
Instituere præsentatum si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus tanquam superior. 3.171.20

Institutio.

Institutio accipitur pro titulo. 2.233.13
Institutio propriè, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto. 3.259.1
Requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iuris patronatus, habilitas præsentati, & præsentatio facta in tempore. ibid. 2
Institutio, ac instituere in beneficiis, quibus modis accipiatur in iure, ostenditur. 3.277.172
Institutio pro inuestiture seu missione in corporalem beneficij possessionem accipitur. ibid 173
Institutio est concessio Ecclesiæ, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui est à patrono nominatus, & ablatus. ibid. 174
Institutio dicitur translatio iuris non libera, à superiore facta ex qua plenum ius datur instituto. ibid. 175
Institutio duplex, vna collatiua tituli, altera authorizabilis. ibid.
Institutionis nullitas non inficit præsentationem factam per patronos. 3.278.180
Institutio auctorizabilis præscriptione acquiri potest. ibid. 185
Institutio quod spectet ad inferiorem de consensu Episcopi potest in ipsa fundatione conditio apponi. ibid. 187
Institutio est actus extraiudicialis, & potest fieri die feriato, atque

atque extra territorium,& diœcesim. 3.280.195
Institutio hæredis alterius voluntati commissa fauore piæ causæ valida est. 3.348.35
Institutio authorizabilis præscribi non potest. 3.391.11
Contrarium verius. ibid.12
Institutio beneficiorum. vide *Collatio*.
Interamnensis Regio, Durimineà appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrimis. 1.156.3
Interdici non potest ciuitas à sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium priuatarum personarum sine speciali Papæ consensu. 3.11.42

Interdictum, & Interdictus.

Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus diuidere,& limitare. 2.215.8
Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à iure permissis. ibidem 9
Interdicti tempore an Chrisma possit confici. 2.365.22
Interdicti tempore Confirmationis sacramentum conferri potest. ibid.23
Interdicti tempore, & à personis interdictis matrimonium absque peccato mortali contrahi non potest. 2.395.197
Interdicti tempore contrahi possunt sponsalia. 2.395.104
Interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibentur. ibid.105
Interdictum ad tempus an possit suspendere Episcopus pro certa festiuitate,vel occasione. 2.415 à n.1
In Interdicti prolatione potest Episcopus ipsius effectus diuidere, limitare,non autem in excommunicatione. 2.416.8
Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mort. quibus ex priuilegio vel à Iure conceditur vt possint diuinis interesse. 2.417.12
Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre. ibid.15
etiam primam tonsuram,nec aquam, palmas,vel cineres solemniter benedicere. ibid.16
Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ. ibid.17
Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij priuati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ. ibid.18
Interdicti tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia. ibid.19
Benedictionem priuatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti. ibid.20
Interdictum suum Episcopus violans incurrit pœnas iuris, irregularitatem. ibid.
Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.21.101
Interdicti tempore si Minores Religiosi admittant in suis Ecclesiis Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina Officia, in excommunicationem Papalem incidunt. ibid.102
Interdictum Sedis Apost. violantes incidunt in excommunicationem papalem. 3.22.106
Interdicta relaxare non potest Vicarius generalis,nisi speciali mandato. 3.134.96
Interdictum iniustè,vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ,recuperat quotidianas distributiones, constito de iniustitia, vel nullitate. 3.108.176
Interdictus non potest præsentari ad beneficium. 3.268.99
Interpretatio in dubio semper fieri debet, vt quis excusetur à periurio. 3.55.28

Interstitium.

Interstitia temporum inter vnum,& alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere. 2.243.18
Interstitiis temporum seruatis Ordines sunt conferendi, & quare. 2.273.1
Interstitiis dispensare possunt Abbates cum suis subditis, quibus primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre. ibid.3
Interstitiis cum ordinandis potest Episcopus dispensare data aliqua legitima causa. ibid.4
Interstitiis possunt dispensare Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius. ibid.6
Interstitiis cum ordinando dispensare censetur Episcopus, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum. ibid.7
Interstitiis cum Religioso dispensare potest Episcopus. ibidem 10
Interstitiis non seruatis Episcopus ordinans subditum nullam pœnam incurrit. 2.271.11
Interstitiis non seruatis Ordines recipiens peccat,si faciat absque licentia Episcopi. ibid.12
An possint in interstitiis dispensare cum Regularibus sibi subditis,ostenditur. ibid.
Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda,ostenditur. 2.317.36

Inuasor.

Inuasorem occidens, etiam ex odio & cum intentione sumendæ vindictæ, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis. 2.425.56
Inuasorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando sunt ordinata, vt media ad conseruationem vitæ. 3.52.6
Inuasorem licet occidere pro defensione sui honoris, vel integritate sui corporis. ibid.7
Inuentarium illarum rerum debet facere Episcopus,quas ipse ex ipsius patrimonio comparauit tempore quo Episcopatum consequitur. 3.536.5
Inuentus dicitur, qui fuit inuentus & captus. 2.249.16
Inuocatio facta ad id,quod est dæmonis natura, non sapit hæresim. 3.66.125
S.Ioannes Alexandrinus patriarcha cum primum decimum quartum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit. 1.90.16
Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lacrymis, ac omni denique conatu reiecit. 1.59.14
Ioseph relicto in mulierum manibus pallio,fugæ se dedit,mulierem fugit,& vicit. 1.86.23

Irregularis, & Irregularitas.

Irregularis an fiat suspensus à Pontificalibus in illis celebrando. 2.217.19
Irregularis fit promotus ante legitimam ætatem,& in susceptis Ordinibus ministrans. 2.267.11
Irregularis vt efficiatur promotus ad sacros Ordines ante legitimam ætatem, requiritur ipsum dolosè,& in contemptum suscepisse sacros Ordines, & administrasse. 2.269.19
Irregularis, quia celebrauit in excommunicatione, potest ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta,licet celebratio sit manifesta. 2.424.27
Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari. 2.425.36
Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines vel Acolytum cum Subdiaconatu,eodem die susceptos,potest ab Episcopo dispensari. ibid.37
Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis,si sit occultus,potest ab Episcopo dispensari. ibid.41
Irregularis ob exercitationem Ordinum, quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, vt exerceat susceptos, ac alios suscipiat,modo delictum sit occultum. ibid.43
Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ. 2.428.55
Irregularis quando fiat digito carens. 2.448.18
& pollicis parte carens. 2.449.20
& habens faciem deformem. ibid.25
Irregularis non est digito illo carens, qui medius est ibid. 21
Nec digitos senos habens in manibus. ibid.22
Nec carens oculi sinistri, siue canonis virtute visiua, si tanta polleat virtute in dextero, vt sine deformi facti conuersione possit legere Canonem. ibid.31
Irregularis est auribus carens propria culpa,aut notorij peccati causa. 2.450.39
& podagra,vel scabie laborantes, si nimiam inducant deformitatem. ibid.44
& paralysi,vel apoplexia laborantes. ibid.45
Irregularis est illiteratus. 2.465.10
Irregularis non fit defendens proximum vsque ad occisionem vel mutilationem aggressoris. 3.51.10
Irregularis non potest præsentari,cum non valeat ad Ordines promoueri,& collatio,seu prouisio de beneficio illi facta nulla. 1.267.82
Irregularitatem incurrit non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit,antequam absoluatur à suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum. 2.227.12
Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit. ibid.14
Irregularitatem non incurrit qui ex ignorantia ordinatus bona fide,& ea simpliciter ordinem exercuerit. ibid.15
Irregularitas,quam contrahunt hæretici, an duret postquam per pœnitentiam reuertuntur. 2.236.35
Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. suscepit Ordinem presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo,vel ab alieno Episcopo,aut sine dimissoriis 2.268.16
Irregularitatem incurrit promotus ante legitimam ætatem

ascendendo ad altiores Ordines.

Irregularitatem inducit nasi abscissio. 2.450.33

Irregulares occulta ita ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines remissiuè. 2.463.33

Irregularitatem incurrit promotus per saltum. 2.467.2

Irregularitatem contrahit, qui non expleto anno 24. aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis, vel extra tempus statutum, suscepit Ordinem Presbyterij. 2.473.16

Irregularitas bigamiæ veræ solo iure Pontificio inducta. 2.474.20

Irregularitatem non incurrit celebrans ante legitimam ætatem bona fide, credens id sibi licere; peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem. ibid.21

Irreprehensibilis.

Irreprehensibiles esse conuenit quos præesse necesse est corrigendis. 1.66.4

Irreprehensibilis ideo requiritur Episcopus vt vitiates omnes in eo comprehendantur. ibid.9

Iudex.

Iudex Ecclesiasticus ex proterua sæcularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere. 1.157.54

Iudex est Ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ Archiepiscopus. 1.172.27

Iudex Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitus, in quo fuit repertus, sit conueniens. 2.249.16

Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ Iudicis sæcularis in clerico remisso. 2.252.35

Iudex reum suspendens intra Ecclesiam eam polluit 2.246.25

Iudices sæculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi. 2.441.49

Iudex sæcularis causa hæresis est merus exequutor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec crimine illo cognoscere potest. ibid.50

Iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis. 2.477.9

Iudices sæculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur in Bulla. 3.16 72

Iudices sæculares qui se interponunt in causis capitalibus, seu criminalibus contra Ecclesiasticas personas excommunicantur in Bulla. ibid.76

Iudices, & alij quicumque etiam Cardinales qui in causis ad officium A. C. spectantes se intromittere præsumunt, incidunt in excom. Papæ reseruatam. 3.29.172

Iudex fori exterioris postquam suam tulit sententiam definitiuam, non potest pœnam in eam appositam reuocare. 3.42.279

Iudex Ecclesiasticus si prius de crimine mixti fori cognoscens pœnam leuem imposuerit, iure optimo poterit sæcularis de eadem causa iudicare, supplereque vsque ad condignam condemnationem. 3.62.95

Iudices ordinarij qui dicantur. 3.117.26

Iudex decretum quod inter loquendo pronunciauit, mutare, seu emendare potest non solum semel, sed millies. 3.120.51

Iudices laici omninò prohibiti, & incapaces sunt ad cognoscendum de his, quæ sine spiritualium supernaturalium cognitione decidi nequeunt. 3.357.17

Iudices incompetentes ad cognoscendum principaliter de causa aliqua possunt cognoscere de incidentia. ibid.18

Iudex Ecclesiasticus, qui respectu temporalium incompetens est, potest cognoscere de causa temporali, si ea in Ecclesiasticam, quæ coram eo vertitur, inciderit. ibid.19

Iudex sæcularis cognoscens de causa ciuili hæreditatis, an possit decidere quæstionem natiuitatis, vel aliud dubium matrimoniale ponitur distinctio Bart. ibid.20

Alia Abbatis. 3.358.21

Iudex criminalium causarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoscere potest. ibid.22

Iudices alij dicuntur competentes simpliciter alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, & improrogabiles. inter eos differentia constituitur. ibid.24

Iudex Ecclesiasticus an possit cognoscere de incidentibus solum ad decisionem causæ principalis ostenditur. ibid.25

Iudices laici de quæstione facti circa spiritualia cognoscere non possunt. 3.359.31

Iudices sæculares de causa matrimonij, seu natalium etiam summariè cognoscere non possunt. 3.360.52

Iudices sæculares etiam super possessorio in matrimonio cognoscere non possunt. ibid.34

Iudex in causa propria potest esse Episcopus subsistente manifesta & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ. 3.372.6

Iudex Ecclesiasticus de Iure competens censetur aduersùs laicos in criminibus mixti fori, si sæcularem præueniat. 3.510.33

Iudex Ecclesiasticus in crimine violationis monialis, vel eius attentatione contra laicum procedere potest. ibid.34

Iudex Ecclesiasticus laico delegare potest causas ciuiles & temporales Clericorum, non tamen generaliter. 3.512.7

Iudex Ecclesiasticus adeundus est in causa commissa clerico, & laico, si ab eorum sententia appellari contingat. 3.513.9

Iudicum inferiorum dationes sunt odiosæ, & Ordinariorum præiudicium includunt. 3.570.2

Opponitur contra principalem conclusionem. ibid.3

Iudices Ordinarij & generales quando sunt plures, & vni ex illis certum genus causarum specialiter committitur, videtur concessum priuatiuè ad collegam. 3.571.12

Iudicium possessorium pro honore competit. 3.324.40

Iudicium propriè post litem contestatam dicitur. 2.423.31

Iudicans iustè misericordiam cum iustitia seruat. 1.103.69

Iudicandi facultas olim fuit apud Sacerdotes, & Sacrorum ministros. 3.513.12

Iudicandum est in dubio pro pia causa. 3.347.32

Iulius III. quas pœnas aduersùs blasphemos inflixerit, ostenditur.

Iuramentum.

Iuramentum in rebus & personis alicuius momenti solus Papa relaxat, commutat, interpretatur. 3.11.37

Iuramentum vt licitum & honestum sit, tres comites habere debet. 2.54.17

Iuramentum promissorium, cui deest veritas, an semper inducat peccatum mortale. ibid.21

Iuramenti promissorij violatio in re leui, & parua solum inducit peccatum veniale. ibid.22

Iuramentum factum de non acceptando Episcopatum an sit validum, ostenditur. 3.88.27

Iuramenta illa non sunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directè impeditiua. ibid.28

Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario sine mandato. 3.125.109

Iuramentum in supplementum probationis non præstatur in causa matrimoniali. 3.357.10

Iuramento de non alienando sine Papæ licentia non continet solita alienari. 3.406.30

Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu, imò procuratorem reuocari valebit. 2.283.46

Iurans se Titio soluturum mille cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam persoluere summam de fructibus Episcopalibus. ibid.51

Iurare facientes illicita, vel de obseruandis ordinationibus, & statutis contrariis decretis Conc. Trid. in excommunicationem Papalem incidunt. 3.28.159

Iurans falsum putans esse verum quando peccet. 3.54.10

Iurans se non facturum aliquod opus consilij, & perfectionis venialiter tantum peccat, iurans tamen se nunquam illud facturum mortaliter peccabit. 3.58.31

Iurisdictio.

Iurisdictionis potestas in Episcopis quæ dicatur, ostenditur. 1.4.51

Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro. ibid.18

Iurisdictio non est necessario coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali. 1.5.23

Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam. 1.172.51

Iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente. 1.173.36

Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi suffraganei exercere non potest Archiepiscopus. 1.174.0

Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante Sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c. 1.175.54

Pertinentiam ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt quæ sine eorum permissione, & consensu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt. 2.184.84

Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur, ostenditur 2.85.103

Iurisdictionem contentiosam extra suam diœcesim quando exercere possit Episcopus,

Iurisdictio Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis. 2.224.36

Iurisdictionem

Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique Diœcesano subditi, possunt remittere denũciationes. 2.373.30
Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimoniis suorum diœcesanorum. 2.385.121
Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ potest huiusmodi facultatem concedere. ibid.122
Capitulum Sede vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere. ibid.123
Legatus respectu prouinciæ suæ legationis eandem habet potestatem. ibid.124
Iurisdictio ex Principis priuilegio competens non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed Ordinaria. 2.405.19
Iurisdictionem temporalem habentes, qui non obediunt Episcopis, & Inquisitoribus in perquirendis hæreticis. 3.35.215
Iurisdictio eadem penes duos in solidum esse non potest. 3.117.31
Iurisdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit. 3.128.32
Iurisdictio ordinaria perpetua est. ibid.33
Iurisdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata verò re integra morte delegantis expirat. ibid.35
Iurisdictionem rerum Ecclesiarum habet Vicarius Episcopi. 3.127.134
Iurisdictio Vicarij ab Episcopo reuocari potest. ibid.145
Iurisdictionem exercere non potest Vicarius à Capitulo sede vacante, si suspensionis censura sit irretitum. 3.134.180
Iurisdictionem Ecclesiasticam tam voluntariam, quam contentiosam in tota diœcesi exercere potest Episcopus. 3.329.3
Iurisdictionem suam de iure communi Episcopus potest exercere in quacumque parte, seu loco suæ diœcesis. ibid.5 vers. nam de Iure.
Iurisdictionem in laicos habet Episcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis. 3.342.1
Iurisdictio quando iudici Ordinario à lege, seu Principe committitur, quæ alias semota commissione ei competebat, adiecta clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, & similiter, sit delegata. 3.392.8
Iurisdictio, quæ absolutè conceditur per illa verba, auctoritate Apost. seu tanquam Sedis Apost. delegatus, est delegata, licet fiat circa illa, ad quæ aliàs Episcopus iurisdictionem habebat. ibid.10
Iurisdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apostol. delegatus, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est. 3.393.11
Iurisdictio quando Episcopo conceditur cum remotione obstaculi exemptionis, aut priuilegiorum Ordinaria restituta censentur. ibid.15
Iurisdictio Episcopis specialiter concessa, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, si non personæ, sed muneri, aut dignitati perpetuò detur, ordinaria est. ibid.16
Iurisdictio vbicumque competit alicui respectu certæ qualitatis debet ante omnia eidem de illa qualitate constare. 3.497.19
Iurisdictio ordinaria sine territorio subsistere non potest. 3.506.5
Iurisdictione concessa omnia licent, quæ ad illam tuendam necessaria sunt. ibid.7
Iurisdictio temporalis alicuius loci competens Episcopo non censetur reseruata reseruatario fructuum Episcopatus, nisi Papa expresserit. 3.555.12
Iurisdictionem eo ipso quod Episcopus exercet in vna parte Diœcesis, videtur constitui in quasi possessione exercendi iurisdictionem quoad alias partes in quibus alter non habet particularem quasi possessionem. 3.568.36
Iurisdictio in dubio cumulatiuè, & non priuatiuè quæsita iudicatur. 3.570.1
Iurisdictio quando priuatiuè data est alicui Iudici an possint subiecti, sine eius consensu, alterius Iudicis iurisdictionem prorogare, ostenditur. 3.571.7
Iurisdictio quando priuatiuè quæsita vel data iudicanda sit, ostenditur. ibid.5
Iurisdictio quando assignatur alicui castro, vel loco, vt ibi tractetur causa per Iudicem illius loci, est priuatiua. 3.575.9
Iurisdictio quando concessa est Prælatis Regularibus in suos vel Monachos, vel Fratres, priuatiuè præsumitur concessa ad Episcopum. ibid.10
Iurisdictionis, seu possessionis cumulatiuæ datâ præsumptione, quid probandum ad eam præscribendam contra illum, qui iurisdictionem exercet, vel possessionem habet cum alia cumulatiuè. 3.572.13
Iurisdictio cõtentiosa est illa, quę redditur in inuitos. 3.575.4
Iurisdictio voluntaria dicitur illa, quæ in volentes exercetur. 3.576.5
Iurisdictio contentiosa Episcopi excommunicati non tantum non deuoluitur ad Archiepiscopum pro suis culpis. ibid.9
Sed nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos citatos. ibid.10
ad Iurisdictionem voluntariam spectantia, si per negligentiam omittantur, multoties supplentur per alios, & ad hunc finem ad eos sæpe deuoluitur potestas negligentibus competens. 3.577.15
Iurisdictio & iura Episcopalia possunt per Romanum Pontif. priuilegio concedi aliis quàm Episcopis. 3.590.1
Iurisdictio, & Iura Episcopalia etiam cum territorio præscribi possunt ab inferioribus. ibid.3
Iurisdictio Episcopi non præscribitur per iurisdictionales actus ab alio factos nomine ipsius Episcopi. 3.591.6
Iurisdictio, & potestas specialis alicui communicata intelligitur accumulatiuè, non verò priuatiuè respectu illius qui Ordinariam de Iure habet. 3.592.16
Iurisdictio priuatiuè Episcopo præscribi non potest, quia saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente reuertitur ad Episcopum. 3.593.10
Iurisdictionem exercendi in omnibus Ecclesiæ diœcesis fundatam intentionem habet Episcopus de Iure communi. ibid.23
Iurisdictionis spiritualis exercitium quoad omnes personas suæ diœcesis habet Episcopus de Iure communi. ibid.24

Ius.

Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu, sequuta scilicet professione. 2.210.62
Ius ad rem considerabile non tribuit oppositio facta in concursu Parochialis vacantis. 3.196.46
Iura duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis persona habere duas voces. 3.217.26
Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem. 3.240.17
Ius ordinariis competens cognoscendi in primis instantiis de causis subditorum suorum fuit in fauorem vtrorumque introductum. 3.336.3

Ius instituendi.

Ius instituendi ob negligentiam Prælati in instituendis præsentatis etiam idoneis, non deuoluitur ad proximum superiorem, sed Patronus legitimo tempore præsentans potest interpellare Episcopos pro institutione facienda. 3.577.1

Ius conferendi.

Ius conferendi quando spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se prouisionem diuiserunt per turnos, si Capitulum in suo turno non confert intra tempus à iure statutum, aut confert indigno, non fit deuolutio ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum. 3.587.77

Ius naturale, gentium, &c.

Ius naturale, gentium, aut diuinum positiuum ex grauissima causa potest declarare Summus Pont. 5.136.45

Ius Canonicum.

Ius Canonicum studentes eodem priuilegio gaudent quo sacræ Scripturæ operam nauantes. 3.142.26
Ius Canonicum docentes tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cùm conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent. ibid.27
Ius Canonicum docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quandiu docuerint. ibid.32
& non tenentur licentiam ab Episcopo obtinere, sicut studentes. 3.543.33

Ius Ecclesiasticum.

Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet. 2.179.1

Ius Episcopale.

Iura Episcopalia ardua, & quæ solis Episcopis reseruantur præscribi possunt ab inferioribus. 3.591.7
non procedit in reseruatis Ordini. ibid.8
Iura Episcopalia præscripta non competunt præscribenti accumulatiuè cum Episcopo, sed priuatiuè. 3.592.14
Contrarium non est improbabile. ibid.15
Iura Episcopalia licet regulariter præscribi possint, nonnulla tamen excipiuntur speciatim iure prohibita. 3.596.12.
Vide *Iurisdictio*.
Iusiurandum in rebus & personis, alicuius momenti solus Papa relaxat, commutat, & interpretatur. 3.11.37

Index Rerum,

Iuspatronatus.

Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt. 5.16.32

Iuspatronatus ex causa donationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare speciali concessione non potest vicarius. 3.123.74

Iurispatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere sine speciali mandato non potest vicarius ibid.75

Iuspatronatus ad aliquem Regem, vel principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat. 1.101.87

Iuspatronatus mixtum quando cadat sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, ostenditur. 3.170.144

Iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice.

Iuspatronatus Ecclesiasticum tam per laicos, quàm per clericos, tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione. 3.146.8

Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur. 3.247.3

Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ, nisi de nouo construatur. 3.247.6

Iuspatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesiæ funditus dirutæ restauratio requiritur. ibid.7

Iuspatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse. 3.248.14

Iuspatronatus ex dotis augmento non acquiritur. ibid.15

Episcopus non potest exigere iuspatronatus ex augmento dotis. ibid.16

Iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere. ibid.17

Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs. ibid.20

Iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transferri potest. 3.252.1

Iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera vniuersitate venit, id est, cum hæreditate in qua quis succedit, 3.253.2

Iuspatronatus cum vera vniuersitate ad hæredes transmittitur siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato. ibid.3

Iuspatronatus hæreditate vendita, alicui villæ vel castro annexum in emptorem transit. ibid.7

Contrarium verius, quando iuspatronatus esset de per se principale, & distinctum. ibid.8

Iuspatronatus in fideicommissarium, cui restituta est hæreditas, non transit, sed remanet penes hæredem. ibid 9

Iuspatronatus vbi cum vniuersitate, siue cum hæreditate transfertur, non requirit Episcopi consensum, secus verò si de per se transferatur. ibid.10

Iuspatronatus translatio in Ecclesiam, seu locum religiosum valet sine Episcopi consensu. ibid.11

Iurispatronatus translatio in laicum sine Episcopi consensu fieri non potest. ibid.12

Iuspatronatus per donationem de vno in alium transit. ibid. 20

Iuspatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit. ibid.21

Iuspatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, nisi de eo specifica mentio. 3.254.22

Iurispatronatus donatio si fiat de laico in laicum, necessariò interuenire debet Episcopi consensus. ibid.23

Iuspatronatus per permutationem de vno in aliam transferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensus requiritur, secus verò si in Ecclesiam, aut clericum nomine Ecclesiæ. ibid.31

Iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuersitatis cui inseparabiliter adhæret, transferri potest. ibid. 33

Iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari potest. ibid.

Iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus vendens suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera. ibid. 34

Iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum. 3.255.67

Iuspatronatus annexum villæ, vel castro transit cum ipsa villa, vel castro dato in dotem. ibid.38

Iuspatronatus transfertur cum vniuersitate, vel villa, cui est annexum, data in feudum, vel emphyteusim. ibid. 41.

Iurispatronatus vno fructu præscripto, puta præsentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quorum vsus non est præscriptibilis. ibid. 43

Iuspatronatus vt præscribatur quod tempus requiratur, ostenditur. ibid.44

Bonis omnibus confiscatis an iuspatronatus illis annexum publicatum censeatur remissiuè. ibid.45

Iuspatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet esse, qui ex authentico documento, & aliis à iure requisitis ostenditur. 3.260.20

Iuspatronatus probatur ex fundatione, vel dotatione per antiquissimum temporis cursum, ibid.28

Iuspatronatus ex fundatione probatum præsumitur, probata immemoriali, licet hoc non appareat. ibid.29

Iuspatronatus plenè probatur ex pluribus enunciationis antiquorum instrumentorum à centum annis, & citra, etiamsi enunciatiuæ, haberent originem ab eisdem patronis, & personis suspectis. 3.262.40

Iuspatronatus etiam secundum iuris dispositionem probari potest. ibid.42

Iuspatronatus per famam concurrente longissima præsentandi possessione probari potest. ibid. 43

Iuspatronatus in dubio præsumitur ex fundatione, dotatione, vel constructione. 3.263.45

Iuspatronatus non probetur ex certo subsidio alicui tanquam patrono præstito. ibid.46

Iuspatronatus ex vsurpatione præsumitur in potēte. 3.264.61

Iuspatronatus in Vniuersitatibus, etiam paruis ex vsurpatione acquisitum præsumitur. ibid.62

Iuspatronatus vsurpatio non præsumitur, nisi constet de dolosa occupatione, cuius contrarium in persona potenti, magnate, vel vniuersitate censuit Sacra Congregatio, & Rota Romana. 3.265.63

Iuspatronatus ex vsurpatione acquisitum non præsumitur si non totius vniuersitatis, sed illius partis esse prætendatur. ibid. 64

Iuspatronatus priuatorum non admittit præsumptionem vsurpationis. ibid. 66

Iuspatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non sunt domini temporales loci, vbi fundatum est. ibid. 67

Iuspatronatus potest præscribi ab vno contra alium compatronum spatio quadraginta annorum cum titulo colorato. ibid.69

Iuspatronatus Ecclesiasticum quod dicatur, ostenditur. 3.272.123

Iuspatronatus quando est commune, & laici Ecclesiastici, omnes simul ratione communionis habent semestre ad præsentandum. ibid. 131

Iuspatronatus mixtum, licet quoad priuilegia & commoda dicatur Ecclesiasticum, tamen quoad derogationem censetur laicale. ibid.132

Iurispatronatus vbi indubio fit mentio, intelligitur de Ecclesiastico. ibid. 133

Iuspatronatus clerici ratione sui patrimonij æquiparatur laicali. 3.274.155

Iuspatronatus, ius eligendi ad beneficium, ius decimandi, & similia licet non emantur, nec transferantur aliquo temporali dato, sunt tamen in commercio, quatenus per aliquot titulos acquiruntur, transferuntur, & retinentur. 5. 590.5

Iustitia.

Iustitiæ rigor sub iusto moderamine temperandus. 1.10.5

Iustitiam facere recusantes postquam fuerint admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis personis. 3.32.192

L

Labor.

Labor ac sudor cuiuscumque virtuosè operantis, & in Republica auxilium afferentis remunerandus est. 3.363.12

Laicus.

Laicus non potest in Episcopum eligi. 1.28.45

Laici & neophyti propter merita dispensantur vt possint Episcopi fieri. ibid.46

Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prælati primam Tonsuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest. 2.226.8

Laicus proprium habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum, tum pro suscipiendis Ordinibus ib.9

Laicus communi errore habitus pro Sacerdote de Parochi licentia validè Matrimonio assistit. 2.183.104

Laicus, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut proscripserit, & qui præscriptionem scripserit, incidit in excommunicationem Papalem. 3.23.114

Laicus non potest esse Episcopi Vicarius. 3.114.4

Laicus potest constitui vicarij assessor, & consultor, etiam in causis criminalibus contra clericos. ibid.7

Laicus vti minister iudicis Ecclesiastici, cum assistentia alicuius clerici potest cognoscere de causis clericorum. ibid.8

Laicus potest deputari vicarius Episcopi, tantum in temporalibus. ibid.9

Laicus potest esse Episcopi vicarius ex dispensatione Summi Pontificis. 3.115.10

Laici

Laici quare consuetudine non possint in electionibus Episcoporum vocem habere, & possint iuspatronatus acquirere? dubitatur. 3.249.18
D fferentiæ ratio inter vtrumque constituitur. ibid.19
Laicus est incapax beneficiorum, etiamsi incedat in habitu & tonsura, & communiter reputetur clericus. 3.266.73
Laicus non potest præsentari ad beneficium. Ibid.74
Laicus ad beneficium non potest præsentari, quamuis statim postea sumpserit clericatum, quia Ordo debet necessario præcedere. ibid.77
Laicos potest cogere Episcopus, vt eodem pretio merces, & res victui necessarias, peregrinis, & hospitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi solent. 3.342.5
Laici charitatiuum subsidium soluere non compelluntur. 3.580.40
Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias. 3.382.12
Laici superiores pro festorum obseruatione possunt etiam statuere & pœnas violantibus imponere. 3.487.42
Laicos percutientes Monachos ipse Episcopus absoluit, non verò eorum Superiores. 3.488.54
Laicus etiam coniunctus cum clerico de causa criminali clerici cognoscere non potest. 3.512.2
Laici possunt in Episcopalem iurisdictionem consentire, & illam in profanis controuersiis prorogare. 3.515.10
Laici à communi vita primum recedere cœperunt. 3.535.2
Laici in causis in quibus contra eos iudex Ecclesiasticus competens est, non possunt in alium iudicem Ecclesiasticum, sine Diœcesani voluntate consentire. 3.561.6.& seqq.

Lapis.

Lapis profanatus Altaris vendi & teneri licitè potest ab emptore, sed in loco decenti & honesto.
Lapides & alia ornamenta de Ecclesia, vel aliis locis sacris auferentes, & auferenti. scienter & retinentes auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.25.117
Lapides siue alia ornamenta Ecclesiarum subripientes incurrunt excom. Papalem. 3.30.183
Lapides altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Episcopus vendere, non tamen in sordidos vsus conuertere. 3.221.14
Lapides, seu columnæ, quibus literæ incisæ sunt, probant confinia. 3.263.32
Largiendi prudentia in quibus consistat, ostenditur. 1.59.10

Lectio, & Lector.

Lectio sacræ Scripturæ in iis Ecclesiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium pro lectoribus deputatum reperitur. 3.139.[illegible]
Lectio sacræ Scripturæ in monasteriis Monachorum, vbi id commodè fieri potest, haberi debet, ad quod per Episcopum ipsi Regulares compelli possunt. 3.141.16
Lectio sacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium potest haberi absque licentia, seu examine Ordinarij. ibid.17
Lectiones, quas Regulares ad populum habuerint, debent desumi ex Euangeliis, & Epistolis, quibus Clerus sæcularis vtitur illis diebus festis. 3.486.35
Lector debet habere ætatem annorum duodecim. 2.240.2
Lector quis dicatur, & quæ sit eius forma, materia & officium, ostenditur. 2.243.10
Lectores Regulares petentes licentiam audiendi sæcularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari. 2.319.46

Legatum.

Legata facta pro Magistris Grammatices, qui pueros pauperes edocent, possunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros, sicut testator iussit. 3.315.11
Legatum ad pias causas est validum & præstandum etiamsi relictum fuerit in testamento. 3.347.33
Legari potest ad pias causas ei, qui hæres institui de iure non potest. 3.342.36
Legatum ad pias causas factum potest alteri simili vsui præstari. ibid.37
Legatum ad pias causas peti potest si hæres differat adire hæreditatem. ibid.38
Legatum factum loca construendo in fauorem piæ causæ valet. ibid.40
Legatum factum Ecclesiæ, quam in specie non expressit defunctus, valet. ibid.41
Legata in pias causas non obiiciuntur solemnitatibus Iuris Ciuilis ibid.42
Legatum relictum respectu Ecclesiæ censetur pium, respectu verò personæ, sæculare. 3.545.9
in Legatis pro anima relictis non est habendus respectus ad nomen proprium, vel appellatiuum. ibid.10
Legatum quodcumque pium ad certum vsum relictum, in alium pium Episcopus commutare potest, ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta, cum hæredis consensu 3.551.6
Legatus vsus quando non potest adimpleri, in alium pium per Episcopum commutari potest. ibid.8
Legata res, quæ pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti deseruire non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet. 3.558.9
Legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet Concil. Trid. poterit Episcopus commutare. ibid.11
Legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita necessarium, potest per Episcopum in alium pium magis necessarium commutari. ibid.12
Legatum factum Ecclesiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum & consimilem pium vsum. ibid.13
Legatum vbi non respicit certam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari. ibid.16
Legatum relictum Episcopo ab extraneo valde amico, præsumitur relictum intuitu personæ, non Ecclesiæ. 1.313.17
Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitalibus. ibid.20
Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vti pauperem, si egeat, filios suos pauperes fraude cessante. ibid.21 22.23
Legatum quando relinquitur alicui personæ determinatæ vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur. 3.354 27
Legatum relictum sub hac forma, Lego tibi mille si nubas, centum verò si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio, ostenditur. ibid.28
Legatum quando alicui factum est, eo adiecto, vt illo contentus, nihil amplius petat, eo ipso quod acceperit, videtur debito renuntiare. 3.368.31
Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus 3.409.52
In dubio quando legatum relinquitur alicui sub nomine proprio, solum habetur respectus ad personam 3.544.3
Legatum conceptum sub nomine appellatiuo dignitatis transit in successionem regulariter in dubio. ibid.4
Quando sub vtroque nomine insimul relinquitur legatum, ad illud quod præcedit recurrendum. ibid.6
Legatum Episcopo relictum à propinquo, præsumitur relictum intuitu personæ, non Ecclesiæ. 3.5[illegible].12
Probata affinitate, eo ipso præsumitur legatum relictum intuitu personæ. ibid.16
Legatarios possunt Episcopi etiam tanquam Sedi Apostol. delegati cogere ad exequendas pias dispositiones, etiamsi executores sint exempti à sua iurisdictione, vel officiales S. Inquisitionis. 3.343.14

Legatus.

Legati Christi, de Episcopis. 1.8.8
Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti potest. 1.124.35
Legatus respectu prouinciæ suæ legationis potest facultatem concedere assistendi matrimoniis suorum diœcesanorum. 2.185.124
Legati, seu Vicelegati, aut gubernatores quemcumque in officiis notariatuum per Cameram Apost. venditis se intromittere præsumentes, &c. 3.58.255
Legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate propria. 3.184.14
Legatus à latere potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valeat, ex causa rationabili, & legitima vnire. 3.224.12
Legati nati, vel à latere possunt visitare ex officio legationis sibi à Sede Apostolica demandatæ. 3.286.21
Legatus Papæ habet ius exigendi charitatiuum subsidium ab Ecclesiis Prouinciæ sibi delegatæ. 3.375.16
Legatus à latere, & Nuncius Apostolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere possunt. 3.411.11
Legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopos deponere non potest. 3.518.3

Legitimatio.

Legitimatio à Pontifice præstita, non suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus. 1.142 103
Legitimatio quæ fit per subsequens matrimonium in ratificatione retrahitur ad tempus natiuitatis. 2.193.54
Legitimati per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur. ibid.55
Lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, & zelus

rectitudinis sine mansuetudine non debet inueniri. 2.103.20

Leo III. Summus Pont. ex circunstantiis suo tempore occurrentibus postulante siue supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoria electione, coronatione, & confirmatione. 1.140.84

Leprosus promoueri non debet 2.451.49

Lex.

Lex diœcesana, & lex iurisdictionis quæ dicantur, ostenditur. 1.4.15

Lex constituens generis differentiam generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla. 1.114.23

Lex canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Lusitanorum, quæ de quantumuis veniali etiam est intelligenda. 1.141.96

Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuo infligere. 2.272.16

Legem condendi potestas soli Principi competit. 3.11.23

Legibus per fundatorem beneficij sibi porrectis, si Episcopus sine legitima causa consentire denegat, poterit fundator recurrere ad superiorem, qui eum cogat ad consentiendum; vel si contumax sit, ipse superior consentiat. 3.251.35

Leges illas per fundatorem sibi porrectas poterit Episcopus reiicere, quæ vel natura impossibiles sunt, vel turpes, vel contra substantiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium. ibid.

Lex fundatoris, qua mandatur puerum, quinimò infantem institui in beneficio, est toleranda. ibid.

Liber.

Liber in quo coniuges, testes, dies, mors, & annus à Parocho scribuntur, mortuis testibus & Parocho plenè probat matrimonium contractum. 2.392.175

Liber Baptismi à Parocho confectus plenè probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit faciendus, ostenditur. ibid. 176

Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam. ibid. 177

Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, aduertitur. ibid. 178

Libros mouentes, & monumenta quæcumque ex bibliothecis Ordinum Fratrum Carmelitarum, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.:8.162

Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus. 3.263.48

Librorum sana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitiis eos abducit. 3 386.1

Libri improbi, religionique noxij sunt apti ad dissensiones, & tumultus excitandos. 3.387.2

Librorum Hæreticorum peruersa dogmata melius est ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. ibid.3

Libri Hæreticorum tanquam aspidum oua sunt fugiendi. ibid.4

Libros prohibitos habentes non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superiori. ibid. 5

Reuerendissimus Sacri Palatij Magister viris doctrinæ, ac morum honestate pollentibus dare solet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos. ibid.6

Episcopi locorum Ordinarij hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illustr. Cardinalibus Inquis. in plena Congreg. ibid.6

Inquisitores ipsi non possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apost. Sede, vel per Sacram Cong. Inquisitionis fiat facultas. ibid.8

Libri in Vrbe imprimi non possunt absque examine, & approbatione in scriptis Vicarij, & Palatij Apostol. magni Magistri. 3.388.9

Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur. ibid. 10

Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, quæ sit, ostenditur. ibid.11

Libros vendere, aut apud se retinere sub excommunicationis, & pecuniæ pœnis, nullus valet, nisi primum approbati, & examinati fuerint ab Ordinario. ibid.12

Excommunicatio imposita à Concilio contra vendentes, aut apud se retinentes libros sine Episcopi licentia, illi est reseruata, nisi tales libri essent hæreticorum. ibid. 13

Regulares volentes libros imprimere, vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem, & approbationem licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur. ibid.14

In *Liberalitatis* executione quæ circumstantiæ attendendæ sint, ostenditur. 1.599

Liberationem, qua nouitius tutorem, seu curatorem suum à reddendis ratiociniis liberat, comprehendit dispositio Conc. Trid. *sess. 25. de Regular. cap. 16.* 3.439.25

Libertas.

Libertatem Ecclesiasticam, aut interdictum Sedis Apostolicæ violantes incidunt in excommunicationem Papalem. 3.22.106

Libertas non veniendi ad Synodum, an præscribi possit, remissiuè. 3.396 10

Libertus si promoueri petat, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci vnde patronus trahit originem. 2.201.36

Libido sæuus criminum stimulus est. 1. 84.4

Licentia.

Licentia ordinandi suffraganeo concessa an expiret per mortem Episcopi concedentis contingentem post descriptionem ordinandorum in matricula, & an hoc casu res dicatur adhuc integra. 2.223.34

Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inseruiat ad effectum gaudendi fori priuilegio, debet esse expressa, sufficit tamen, quòd fuerit ore tenus concessa. 2.248.13

Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari. 2.312.11

Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante. 2.318.43

Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta cessat facultas. 2 320.53

Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum reuocari. 2.321.55

Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiam in contrarium sit consuetudo. 2.352.56

Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa. 2.385.126

Licentia generalis, ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit. ibid.127

Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa. ibid.128

Licentia debet actum præcedere. 2.386.129

Licentia hæc non debet esse reuocata, quæ tunc talis censetur, quando illis, quibus concessa fuit per certum nuntium, aut litteras significata fit. ibid. 131

Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat. ibid. 132

Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur. ibid. 133

Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est. ibid. 134

Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis, extenditur ad eos, quos ipse reseruauit. 3 77.10

Licentia discedendi requiritur ab Episcopo etiam in duobus mensibus à Conc. Trid. Parocho concessis. 3.97.96

Licentia vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur vltra quinquennium, à die quo cœpit studere. 3.142.31

Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarij concedunt nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare. 3.435.9

Licentia, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitiis faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur quòd sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obtenta. ibid 10

Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus vt ille non interrumpatur, concedunt ministri Prouinciales. 3.448.28

Licentia in scriptis necessaria non est ad intrandum Monialium monasteria in casibus permissis, qui communiter solent occurrere. 3.464.57

Licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu, non potest Episcopus Monacho concedere. 3.481.7

Licentiam non potest Episcopus concedere, vt Religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscumque vltimæ voluntatis suscipere valeat. ibid.8

Licentia pro accessu ad Monialium monasteria exempta vtrum petenda sit ab Episcopo, an à Superiore Regulari ostenditur. 3.469.76

Licentiæ & indulta ingrediendi à mulieribus Religiosorum Conuentus, reuocantur. 3.471.92

Licentiam concedere potest summus Pontifex Monachis! Episcopis

Episcopis vt testentur. 3.538.23
Licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat, etiam re integra morte concedentis. 3.539.25
Licentia concessa Episcopis ad testandum non expirat vigore prædictæ facultatis semel testamento facto. ibid.26
Licentia testandi superueniens validum efficit prius testamentum absque ea factum. ibid.27
Licentia ab Episcopo iustè petita, & ab eo per iniustam negligentiam non exhibita, vt obseruatur, non potest per viam simplicis querelæ recurri ad alium quàm ad ipsum Rom. Pont. 3.580.31
Lictores Episcopi gaudent fori priuilegio. 3.507.13

Limen.

Limina Apostolorum visitans Episcopi nomine, vel ipsum comitans ad eadem limina, quotidianas lucratur distributiones. 3.105.159
Limina Apostolorum, qui non visitauerint statutis temporibus, quas pœnas incurrant, ostenditur. 3.220.41

Linea.

Linea quotuplex dicatur. 3.70.156
Quælibet ex his lineis per gradus distinguitur. 3.71.57
in Linea recta ascendentium, & descendentium, vtroque iure inspecto, tot sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea à qua incipit computatio. ibid.158
Linea transuersa æquali quo gradu vnaquæque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo. ibid.159
in Linea transuersa æquali attento iure Canonico, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo. ibid.160
Lippus non potest fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac continua sit lippitudo. 2.449.30

Lis.

Lites ab Ecclesiasticis vitandæ. 1.106.1
Mala plura ex litibus oriuntur. ibid.3
Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis defertur ad Summum Pontif. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima. 1.236.49
Litis pendentiam non efficit citatio circumducta, nulla vel cum falso procuratore.
Lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.
Litis contestatio negando, vel confitendo etiam in criminalibus inducitur. 2.424.30
Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare. 3.326.8
Lites qui minuit, minuit peccata. ibid.11
Litium occasio amputanda est. ibid.12
Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta præbet. ibid.13
Lites sunt causa malorum. ibid.14
Litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & causa est intricata, vel quando imminet timor armorum. 1.316.9
Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controuertitur in iudicio. 2.279.19

Littera.

Litteræ dimissoriæ expeditæ & subscriptæ manu Episcopi, ordinando traditæ, & directæ Episcopis non impeditis Pontificalia exercere, semper valent, nec expirant morte concedentis. 3.224.39
Litteras subreptitias, vel obreptitias impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam. 3.18.86
Litteras, aut scripturas cuiusuis generis mittentes ad eos, qui sunt in Conclaui, & sic recipientes, in excom. Papalem incidunt. 3.25.129
Litteras Papæ electi antequam coronetur impugnantes. 3.37.258
Litteræ institutionales Antistitum probant iuspatronatus. 3.263.47
Litteræ oratiunculæ inscriptæ in lapide posito & publico ab immemoriali tempore citra, plene probant iuspatronatus. ibid.50
Litterarum seu Epistolarum missio ad Monachas an in re communi reperiatur prohibita, ostenditur. 3.469.77
Litteras scribens Moniali, & mittens, an incidat in censuram comminatam ab Episcopo aduersus euntes in monasteria Monialium, ostenditur. ibid.78
Litteras mittens ad Monialem non incidit in censuram comminatam aduersus alloquentes cum illa. ibid.81

Litteræ Apostolicæ.

Litteræ Apostol. dispensationis, vel beneficij, non sunt subreptitiæ in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbeuetani, si eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit. 2.205.8
Litterarum Apostol. aut aliarum expeditionum executionem impedientes, & prohibentes, excommunicantur in Bulla. 3.55.71
Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari. 2.276.72
Litteratura iure diuino requiritur. 2.466.82
Litterati viris indiget Ecclesia Dei, per quos totus mundus illuminatur. 2.465.1

Locatio.

Locari non possunt Ecclesiarum res vltra triennium. 3.403.3
Locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium sustineri potest. ibid.5
Locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui tenuerint, ostenditur. ibid.8
Locatio rerum Ecclesiæ in totum corruit, si vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, seu merces. 3.404.13
Locatio rerum Ecclesiæ si fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum triennium incipiat secundum, omnino inualida est. ibid.17
Locationi an teneatur stare successor, vide *Successor.*
Locator beneficij, seu maioratus, quando pro securitate vitæ suæ & validitate totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenentur stare conuentioni. 3.400.14

Locus.

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel locus dignior. 2.261.12
Locus vbi Episcopus Ordines confert an sit in litteris ordinandorum exprimendus. ibid.3
Locus ad Romanam Ecclesiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.27.149
Lucerna super candelabrum posita, pro Episcopo. 2.9.15
Luctuosa in aliquibus Hispaniæ locis canonicæ portionis loco subrogata est. 3.365.5
Luctuosa ex quibus soluenda, ostenditur. ibid.6
Ludouicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensem nominaretur grauiter obstitit. 1.59.25
Lusitaniæ Reges obtinuerunt iuspatronatus, & priuilegium eligendi Episcopos in Cathedralibus.
Lusitanos arguit Auctor qui in Guinea Æthiopes in seruitutem iniustam redigunt. 1.134.37
Lusitaniæ regnum Romanæ Ecclesiæ censuale an fuerit, ostenditur. 1.137.57
Lusitaniæ regnum neminem in temporalibus recognoscit. ibid.59
Lusitaniæ primus Rex Alphonsus quinque Christi stigmata in cœlo ostensa regni insignia insigni pietate suscepit. ibid.60
Lusitaniæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicauerunt. 1.135.62
Lusitani pertinacissimè Romanis restiterunt duce Viriato. ibid.63
Lusitaniæ Rex primus Alphonsus pro confirmatione sui regij tituli recursum habuit ad Sum. Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo, quia deuotione, pietate & animi gratitudine volens libens, & absque vlla obligatione ciuili, se eiusdem Christi Vicario B. Petro, & successori in suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere. ibid.64
Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam sciente & patiente Summo Pontifice fuerunt semper obseruatæ, confirmatæque in concordatis factis inter clerum, & Regem.
Lusitaniæ Reges consueuerunt, & solent promittere commendas vacaturas, vel præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere. 3.259.4
Vide *Hispaniæ Reges.*

M

MAculam aliquam corporalem in lege veteri habentibus hostias offerre Dominus prohibuit. 2.233.21
Magica ars quæ sit, remissiuè. 3.65.120
Magis dignum attrahit ad se minus dignum. 2.365.18

Magister.

Magister actorum curiæ Episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari?
Magister scholæ Salmanticen. respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciationes remittere. 2.373.3
Magister Grammaticæ non potest deputari in ciuitate, cum

Index Rerum,

excursione residentiæ suæ Ecclesiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non distante, etiamsi velis singulis diebus festiuis Parochiali interesse. 3.97.85

Magister Reuerendissimus sacri Palatij viris doctrina, ac morum honestate pollentibus dare solet in Rom. Curia licentiam legendi libros prohibitos. 3.387.6

Magistratus.

Magistratus seculares, qui ab Episcopis requisiti non præbent auxilium ad restituendam, vel conseruandam clausuram Monialium. 3.38.545

Magistratus & Iudices quando excommunicationem nemini reseruatam incurrant. 3.40.269

Magistratus specialis videtur datus priuatiuè ad generalem. 3.572.38

Mala ex non residentia Episcoporum quæ sequantur, ostenditur. 3.83.4

Male agens odit lucem. 3.478.84

Mali non curant respicere meliores. 1.66.8

Malitiosè facere dicitur, qui non iustè impedire potest. 2.372.38

Mandans, & Mandatum.

Mandans, & mandatarius censentur vnum idémque delictum committere, saltem ratione finis. 3.33.12

Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius. ibid.13

Mandatum speciale requiritur ad præsentandum.

Mandatum in scriptis cautibus munitum debet Episcopus Vicario dare. 3.120.55

Mandatum speciale requiritur in beneficiorum collatione. 3.122.69

Mandatum speciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis. 3.426.22

Manducare & bibere ad gloriam Dei quando intelligantur. 1.75.28

Mansuetudo, & districtio ab inuicem non debent separari. 2.503.62

Manus.

Manus sordida aliam non lauat. 1.67.23

Manum habens mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non potest ad Ordines promoueri. 2.448.17

Manutentio.

Manutentio quando concedatur. 3.384.38

Manutentio in quibus rebus & causis danda est Episcopo etiam respectu exemptorum, seu monasterij exempti. 3.593.26

Manutentio in materia iurisdictionali competit ratione solius Iuris communis. 3.594.37

Manutentio vigore assistentiæ Iuris communis competit absque alia probatione. ibid.38

Manutentio non datur ex sola Iuris communis assistentia quando alius est in possessione, & quando ex aduerso allegatur, & probatur exemptio, priuilegium, seu titulus, vnà cum præscriptione, seu possessione. ibid.41

Marcellus Consul Romanus vxorem suam, eo quòd vinum bibisset, iustè percussam interemit. 1.100.10

Marcus Aurelius Heraldus laudatur. 3.201.88

Maria Aaronis soror, vide *Aaron*.

S. *Martinus* factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat. 1.82.18

Martius, & September, qui erant Episcopi, per alternatiuam fiunt Papæ, suspensa Ordinarij facultate concessa in illis conferendis, siue Episcopus resideat, siue non. 3.93.58.60

ex *Martyris* alicuius Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur quatenus iniustum consideratur, & iniuriosum ipsum homicidium ex parte occidentis. 2.347.29

Masculus, vel fœmina an sit si dubitetur, præsumendum est esse animatum post quadraginta dies. 3.68.138

Materia.

Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illud sumenti. 2.241.7

Materiæ contractus an sit de essentia. ibid.8

Materia Subdiaconatus est propriè calix vacuus etiam non consecratus cum patena. 2.819.3

Materia Diaconi est liber Euangeliorum. ibid.6

Matribus non potest licentia præstari ingrediendi monasteria Monialium ad inuisendas filias morti proximas. 3.467.68

Matrimonium.

Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quamuis illicitè contrahatur.

Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur. 2.371.8

Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest. 2.372.17

Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest omissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant. ibid.19

An detur tam vrgens necessitas, vt solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione. 2.375.53

Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium contrahendum, sed per aliquod tempus differendum. ibid.54

Qui intra quatuor menses post denunciationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes permittantur arbitrio Episcopi. ibidem 55

Matrimonium non valet si Parochus assistens non intelligeret ea, quæ agebantur, nisi affectatum esset non intelligere. 2.381.83

Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confesso, validum est. 2.382.92

Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt talis declaratus, & Parochia priuatus, validum est. ibid.93

Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore sunt valida. ibid.94

Matrimonium de licentia Parochi contractum coram Acolyto tempore pestis, vel alterius necessitatis, est inualidum. 2.384.113

Matrimonium nullum est, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret. 2.386.130

Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia inualidè contrahit. 2.387.140

Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resoluitur. ibidem 143

Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus inualidum est. 2.388.147

Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt validè fiat necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus, quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito. 2.389.156

Matrimonium qui iam contraxere, inualidè tamen propter defectum consensus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & testibus contrahere. ibid.157

Matrimonium infidelium, vt fiat Sacramentum, non est necessariò facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus. 2.390.158

Matrimonium celebratum per procuratorem vt sit validum Parochi, & testium præsentia requiritur. ibid.159

ad Matrimonij validitatem non pertinet, vt Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur. 2.392.169

Matrimonium contrahentes cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confessionem indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non verò quatenus administrant, vel quatenus Concilij præceptum infringunt, cùm consilium solummodo contineant. ibid.172

Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta decalogi, ac Ecclesiæ, septémque peccata capitalia. ibid.173

Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mort. 2.395.181

Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice. ibid.182

A prima die Aduentus Domini, vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiuè matrimonia non possunt celebrari. 2.394.193

Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus siue solemnitate. ibid.194

Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummari non prohibetur. ibid.195

Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum est, contrahentes verò peccabunt mort. ib.196

Interdicti tempore & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mort. contrahi non potest. ibid.197

Matrimonium quoad sui substantiam validè contrahitur tempore interdicti. ibid.198

Matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis confert gratiam. ibid.199

Matri

Matrimonium, simul tamen, & vbi primum perfectus est contractus, Sacramentum efficitur. ibid. 200
Parochus licèt non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo istud administrat. 2.393.501
Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores. 2.440.44
Matrimonium scienter contrahentes, in gradu prohibito. 1.36.117
Matrimonia filiorumfam. sine parentum consensu contracta esse irrita asserentes. 3.37.142
Matrimonium ne liberè contrahant cogentes subditos, &c. ibid.144
Matrimonium hodie interdicitur consanguineis intra quartum gradum. 3.71.163
Matrimonij monitionibus etiam iusta causa interueniente dispensare non potest Vicarius generalis absque Episcopi assensu. 3.124.93
Matrimonium ne contrahant an possint impediri illi, qui orationem saltem Angelicam, & Dominicam non didicerint. 3.318.48
Matrimonij spiritualis solutio inter Episcopum, & Ecclesiam, vt & carnalis inter virum & fœminam, reseruatur à Christo. 3.552.1
Matrimonium carnale in lege gratiæ planè factum est indissolubile, quoad vinculum. ibid.2
Matrimonij spiritualis vinculum fortius, quam carnalis. ibid.3
Matrimonium spirituale facilè dissoluit Summus Pontifex, cùm non sit reseruatum lege diuina. ibid.4
Matrimoniales causæ, vide *Causa*.
Maxilla confirmati quare percutiatur. 2.160.26
Medicum mulierem an liceat introducere in dormitorium Religiosorum pro curatione alicuius Religiosi infirmi. 3.470.85

Medicina.

Medicinam, aut leges audientes si sint Sacerdotes, vel personatum habentes, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.33.196
Medicinam tuendæ valetudinis causa cum Medici consilio sumens, quotidianas percipit distributiones. 3.107.169
Medicinæ præstantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur. 3.390.10

Medicus.

Medicus celestis Christus Dominus in terras venit curandæ infirmitatis nostræ gratia. 1.2.1
Medici, pro Episcopis. 1.9.18
Medicis præstantiores sunt Aduocati. 3.327.13
Medici quoties ad gradus Doctoratus sunt promouendi, vltra Fidei professionem sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per Pium V. 3.389.1
Medici vltra tertium diem ægrotum non visitant, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat. ibid.2
Medici non seruantes Innoc.III.& Pij V. constitutiones, quas pœnas incurrant, ostenditur. ibid.3
Constitutiones Innoc. III. & Pij V quibus habetur vt cum Medici infirmum visitant, eum faciant confiteri, intelliguntur de quacumque infirmitate, quæ ex se lectum petat. ibid.4
Medici an sint nobiles ostenditur. 3.390.3.6
Medicus Regis magnam consequitur dignitatem. ibid.8
Medici tanquam Dei ministri accersendi, & ad eos diuino primorum freti auxilio confugere debemus. 3.390.12
Medici sicut solent ægrotos admonere, vt à noxiis abstineant, ne morbum contrahant, ita opportunè eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties subsequuntur. ibid.16
Medici ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio & labore morbo laborantibus opem ferre; sicut Parochi ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum saluti inuigilent. 3.39.325
Medici, Procuratores, vel Aduocati non tenentur vi monitorij reuelare secreta infirmorum, clientum, &c. 3.422.65
Medicus causa multum grauis infirmitatis cum necessitas exegerit, potest ingredi Monialium monasteria. 3.464.38
Medici, vt possint Monialium monasteria ingredi, non necessario requiritur, quòd sint Doctores, aut graduati, sed quod mederi sciant. idid.53
Vide *Aduocatus*.
Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interueniente traditione irreuocabilis est. 2.283.62

Membrum.

Membrum sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore nostro distinctam habet operationem. 2.448.18
Membrum genitale amittens ex eo quod sciens cognouerit mulierem morbum Gallicum habentem, non potest fieri clericus. ibid.16

Mendicans.

Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali Papæ licentia. 3.12.30
Mendicantes, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt vel receptas mutant sine licentia Sedis Apost. 3.34.209.210
Mendicantes Ordines an possint virtute suorum priuilegiorum absoluere à casibus reseruatis Episcopo. 3.78.17
Mendicantium monasteria Seminario contribuere non tenentur. 3.315.14
Mendicantium monasteria, quæ dicantur, ostenditur. ibid.15
Mendicantes Sunt Ordines S. Augustini, Societatis Iesu, Minimorum S. Francisci de Paula, Iesuatorum, Carmelitarum discalceatorum. ibid.17.& seqq.

Mensa.

Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa escæ sint adducendæ, ostenditur 1.75.12
Mensæ Episcopalis bona, vide *Bona mensa Episcopalis*.

Mensis.

Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus, computantur secundùm quod occurrunt in Kalendario. 1.10.1
Menses quamuis alternati, quos occupat Episcopus, sunt & remanent Papæ quoad proprietatem non quoad vsum, durante residentia Episcopi. 3.93.53
Respondetur traditis in decis. Sulmon. ibid.54.55.56
Adducuntur responsiones aliquibus obiectis. ibid.57
Menses Martij, & Septembris, qui erant Episcopi, per alternatiuam fiunt Papæ suspensa Ordinarij facultate concessa in illis conferendis, siue Episcopus residear, siue non. ibid.58
Mensis à principio corpus Apostolicus semper remanet Apostolicus. 3.94.61
Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, prouidere debent Episcopi, ne incurrant in Natale, aut Pascha Domini, vel similes maximas solemnitates. 3.108.119
Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, debent continere nonaginta dies, & possunt accipi non solum continui, sed etiam interpolati. ibid.120
Mensium trium absentia Canonicis conceditur si constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt. ibid.121
Mensium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ, terminatur in media nocte vltimi diei. 3.174.183
Menses sex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore scientiæ vacationis. 3.183.5
Mensis quilibet, vbi absolutè de mense fit mentio, triginta dies continet. ibid.8
Menses sex dati Ordinariis ad conferendum, computantur secundum Calendarium, & secundum quem occurrunt. ibid.9
Menses sex dati Ordinariis ad prouidendum, vbi primum lapsi fuerint, statim potest Papa prouidere. ibid.12
Menses duo professioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri potest de licentia Episcopi à nouitio, computantur secundum quod occurrunt in Kalendario, & ibi vide alia vtilia super hac re. 3.435.18
Mentis aciem non solum oratio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illustrat. 1.95.12

Meretrix.

Meretrici affirmanti se esse sodomitatam, vel de hoc crimine attentam, non creditur. 2.457.17
Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vsum in domum conductam exercendum intendat. 3.524.28

Metropolitanus.

Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sunt. 1.36.12
Metropolitani ad consecrationem debent concurrere omnes suffraganei. 1.170.6
Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat iudici sæculari auxilium, quod denegauit, exhibere. 1.172.22
Metropolitanus tanquam delegatus Papæ ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui suffraganei cessantes à diuinis causa rationabili. ibid.34

Index Rerum;

Miles.

Milites armati, fundamentum denique, columna, Pater, Doctor Ecclesiæ, oculus, & minister Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi, dicuntur Episcopi. 1.9.18

Miles condemnatus catenus, quatenus facere potest, soluere cogitur. 2.283.50

Milites Regulares militiæ sancti Iacobi de Spatha, aliique huiusmodi, non emittentes omnia tria vota substantialia, capaces sunt beneficiorum sæcularium. 5.173.174

Milites sancti Iacobi de Spatha (excepta tamen magistrali mensa) & quatuor mendicantium Ordinum Fratres immobilia possidentes ad subsidiorum hactenus non solutorum solutionem tenentur. 5.376.58

Milites regulares non comprehenduntur decreto Concilij Trid. *sess.26.de Regular.cap.15.* 3.445.5

Milites S. Stephani non comprehenduntur sub dispositione Concilij *Sess.25.de regularib.cap.15.* 3.446.6

Milites Hierosolymitani ex nouo ipsorum statuto comprehenduntur sub decreto Concilij Trident. *sess.25.de Regul. cap.15.* ibid.8

Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concilij Tridentini *sess.25. de Regularib. cap.19.* 3.476.10

Militares Religiosi fori priuilegio gaudent, etiamsi professi non sint. 2.254.45

Idem de nouitiis Ordinum militarium huiusmodi. ibid.

Militares ex Ordinibus Christi domini, D.Iacobi, & similibus, an veri religiosi sint. ibid.46

Milliones quando inceperint. 3.385.65

Milliones in quibus speciebus imponendi, & ad quod tempus solui debeant. ibid.66.67.68.69

Minimorum S. Francisci de Paula Ordo adnumeratus fuit inter Mendic antes à Pio V. 3.315.19

Minister.

Minister Ordinarius Confirmationis est solus Episcopus Ordinarius. 2.557.1

Etiamsi excommunicatus, hæreticus vel degradatus. ibid 2

& non Confirmatus. ibid.3

Ministro generali Fratrum Minorum an hodie, sicut olim, liceat ingredi monasteria Monialium S. Claræ, ostenditur. 5.462.44

Ministri Prouinciales atque Visitatores quando possint intrare Monialium monasteria sibi subditarum. ibid.45

Minor.

Minores annis quadraginta, & quæ per octo ante professæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur. 2.341.59

Minor Sodomita arbitrio iudicis puniendus. 2.457.13

Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit iudicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis adminiculis. ibid.15

Minores fratres, vide *Frater,*

Minores Ordines vide *Ordo,*

Minores Religiosi, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina Officia in excommunicationem Papalem incidunt. 3.2.108

Mirabile quoddam refertur cuiusdam cadaueris occisorem ostendentis. 2.346.23

Miraculum.

Miracula plura de sanctissimo Eucharistiæ sacramento referuntur. 2.296.10 & seqq

Miraculum dicitur mirum factum. 3.427.7

Miraculum vt propriè dicatur quæ requirantur, ostenditur. ibid.8

Miracula examinandi potestas soli Episcopo, non tamen alijs inferiori competit. ibid.9

Miracula noua an Episcopus habeat potestatem examinandi & approbandi.

Missa.

Missæ & diuinorum officiorum vna celebratione quæ curare debeat Episcopus, latè. 2.179.11.& seqq.

Missarum numerum & anniuersariorum potest Episcopus reducere in donationibus & aliis actibus inter viuos.

Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus. 2.215.6

Missa cum sacri Ordines conferuntur, non est de substantia 2.161.16

Missæ sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum. 2.296.6

Missæ pro sacrificio pitantiæ taxatio est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 2.300.3

Missa pro multis dicta, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur. 2.301.7

Missæ tot absolutè celebrari debent, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint ex declaratione sacræ Congregat. ibid.

Missas an liceat celebrare anticipatè? refertur ad hoc Bulla Clementis VIII. 2.302.12

Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda. 2.303.13

Missa sine peccato dici potest non recitatis Matutinis. ibi.15.

Missæ audiendæ præceptum adimpletur quotcumque in loco illa audiatur. 2.304.18

Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, ac quando Parochus declarat, ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter. ibid.19

Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic præcepto, si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, refertur. ibid.20

Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus. 2.354.1

Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam. ibid.2

Missæ particulares votiuæ, vel pro defunctis, quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, non possunt ad minorem numerum reduci. 2.555.24

Missarum celebrandarum onera quando Episcopi reducere possint, ex decis. sacræ Congr. ibid.16

Missarum celebrationes vsurpantes, & sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumentes, ad sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniuntur per Inquisit. 2.441.45

Missam filius, & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. 3.245.23

Missarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit, prouidetur in Synodo diœcesana. 3.396.22

Mitra.

Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat. 1.32.18.& 1.94.4

Mitra vti non potest Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus. 3.330.14

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus & causam. 2.54.5.18.& 2.419.57

Moderamen inculpatæ tutelæ excedere, quando quis dicatur. ibid,58.

Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruare, qui occidit si fugiendo euadere possit, nisi fuga sit illi valde dedecorosa. 3.52.5

Modestia.

Modestia quid sit ostenditur & vnde dicatur. 1.105.1

Modestia in grauitate sita est. ibid.2

Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis. ibid.3

Modestiæ regulæ præscribuntur. ibid.5

Modestia in humilitate crescit. ibid 7

Monachus.

Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus. 1.21.12

Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus. ibid.20

Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis, ostenditur. 1.22.24

Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur. 5.23.25

Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui, an teneatur ad Monasterium reuertere, ostenditur. ibid.28

Monachos, & alios Regulares vagabundos, apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria &c. 1.175.58

Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccabunt mortaliter, ac spiritualem contrahent cognationem. 2.361.16

Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere. 2.597.14

Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores remissiuè. 2.440.43

Monachi, siue alij Regulares se ad inuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt, cum certis declarationibus. 2.443.17

Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. ibid.19

Monachi se ad inuicem percutientes, per eorum Prælatos absolui possunt certis declarationibus, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. 2.443.17.19

Monachus laicus vt Episcopus creetur, solus Papa dispensat. 3.10.9

Monachi, & Canonici Regulares, ac alij personatus habentes

seu Presbyteri, qui leges, vel Physicam audiunt extra claustrum. 3.33.197
Monachi, aut Canonici Regulares administrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi suis Prælatis. 3.36.223
Monachi, qui intra septa Monasterij sine licentia Abbatis arma tenere præsumunt. ibid.224
Monachus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. 3.215.22
Monachus, vel Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris Vicarius creari. ibid.
Monachus si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, Vicarij officium exercere non potest. ibid.23
Monachi Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori Religione existentes ab Episcopo Vicarij institui non possunt. ibid.24
Monacho licentiam causa studiorum proficiscendi impertiri non potest Vicarius generalis præter commissionis generalis, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est. 3.224.93
Monachi trium fontium, & S. Crucis in Hierusalem debent præcedere Monachos S. Eusebij, ex quo eorum Ordo, qui est Cistercensium, fuit prius institutus & approbatus. 3.323.37
Monachi reformati Ordinis Cisterciens. Congregationis S. Mariæ Iulien. in processionibus & fractionibus publicis præcedunt Ordines Mendicantes.
Monacho factum legatum dicitur pium. 3.343.12
Monachi & Prælati Mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam. 3.395.7
Monachi & Fratres Regulares scientes rem de qua id monitorin. si non reuelant, non sunt excommunicati. 3.424.80
Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus non potest testamentum ante professionem factam reuocare. 3.437.15
Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt Episcopis subiecti, in quorum diœcesibus monasteria sita erant. 3.481.1
Monachos etiam exemptos se ad inuicem percutientes de æquitate absoluit Episcopus. 3.488.53
Monachus monasterij exempti si sine habitu extra monasterium incedat, potest per Ordinarium puniri, secus si intra. 3.490.61
Monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum 3.522.17
Monachus factus Episcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus redditum Ecclesiasticorum instar Episcoporum sæcularium. 3.537.19
Monachus factus Episcopus quicquid acquirit, suæ Ecclesiæ acquirit cum sola administratione. 3.538.20
Monachus factus Episcopus non potest post mortem de bonis disponere. ibid.21
Monachus factus Episcopus in vita tam plenè potest disponere, quam amplè potest licitè Episcopus sæcularis ibid.22
Monachus Episcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad standum etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum se esse Religiosum, alterum se esse Episcopum. 3.539.24
Monachus factus Episcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius succedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecumque quæsita, in quibus ipso mortuo succedit sua Ecclesia à tempore confirmationis Pontificiæ. 3.540.30
Vide *Abbat.*

Monasterium.

Monasterium Sanctæ Crucis Conimbricensis ab Alphonso Henriq. I. Portugalliæ Rege extructum, & ab Emmanuele restauratum fuit. 3.120.18
Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus. 2.182.60
Monasterijs, & Ecclesiis Religionum solus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apost. & iura Episcopalia. 3.12.51
Monasterium in commendam sæcularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem conuentualem. 3.200.115
Monasteria commendata, in quibus non viget regularis obseruantia quamuis exempta, Episcopus etiam tanquam Sedis Apost. delegatus singulis annis visitat. 3.294.15
Episcopus in monasterijs commendatis, vbi Regularis obseruantia viget, debet eorum superiores mouere, vt ipsi visitent & corrigenda corrigant. ibid.16
Monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in congregationes sese non receperint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt. ibid.17
Monasteria Regularium quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam, visitationis fores claudantur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid.2 à
Monasteriorum administratores non tenentur de illis Ordinario reddere rationem. 3.349.45
Monasterium, quod in certo loco testatoris iussu construi non potest, ex auctoritate Episcopi alibi construi valet. 3.352.20
Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium. 3.373.43
Monasterium virtute professionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in præiudicium suorum hæredum. 3.450.34
Monasterij septa non licet ingredi in casibus necessarijs sine licentia Episcopi, aut vicarij generalis speciale mandatum habentis. 3.461.38
Monasterij nomine, in quod fœminæ intrare non possunt, fuit totum illud spatium quod intra Monasterij septa continetur. 3.470.post.n.85
Monasterij nomine quid intelligatur. ibid.8 p
Vide *Lenocinatus.*
Monasteria monialium, vide *Monialis.*
τὸ *Moneo*, inducit consilium, & non præceptum. 2.303.17

Moneta.

Monetam cudere ad Principem solum, & rempublicam spectat. 3.58.53
Moneta vt probata, & legitima sit, quæ continere debeat ostenditur. ibid.56
Moneta adulterari, falsificari, seu corrumpi quibus modis dicatur. ibid.57
Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falsificans monetam alterius Principis, à pœnis excusatur. ibid.58
Monetam Principis tondentes, vel radentes eisdem subiciuntur pœnis, quibus eam adulterantes. ibid.59
Monetam iustum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iustum pondus reducens, an in pœnam incidat, ostenditur. ibid.60
Monetam reprobatam vtientes an puniantur. ibid.61
Monetam falsam falsificantes non incidunt in pœnas. ibid.62
Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem, excusabitur à pœnis ordinarijs. ibid.63
Monetam falsam expendentes eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes. ibid.64
Intellige si scienter falsam expendant. 3.59.65
Ignorantia quomodo in hoc casu probetur, ostenditur. ibid.66.
Monetam falsam expendens, si doceat à quo illam habuit nulla lege puniri debet, & referuntur alij casus in quibus potest excusari. ibid.67
Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel scientes expendens, igne comburitur, & eius bona fisco vendicantur. ibidem 68

Monialis.

Monialium clausuram intrare non potest Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione. 2.341.56
Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent ex Sacra Congreg. ibid.57
Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit sacra Congregatio. ibid.58
Monialis à clausura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, in excommunicationem papalem incidunt. 3.26.136
Monialium Monasteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earumdem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserint, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingrediuntur necessitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.151
Monialium ad electiones vocari non temperantes ea, ex quibus discordiæ nasci, vel foueri possunt. 3.35.206
Monialium visitatores impedientes. 3.36.223
Moniales, quæ priuilegio vel indulto Papæ sunt immunes, in iis, quæ ad clausuram & spiritualium rerum curam pertinent, subijciuntur Episcopis. 3.453.4
Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoties ad obseruationem clausuræ ei videbitur expedire. 3.454.5
Moniales in ciuitate degentes, sed alieno Episcopo subiectæ visitantur ab Episcopo diœcesis, sicut aliæ Moniales subiectæ Regularibus. ibid.6
Monialium clausura si non seruetur in Monasterijs, quæ Regularibus subduntur, videre debet Episcopus, nec ab ipsis Regularibus impediri poterit. ibid.7

Monialium

Monialium clausuræ mœnia si sint confracta, & facultates non supperterent, fidelium eleemosynis restauranda sunt, vel monialium consanguinei ad hoc compellendi & illis deficientibus, tunc compellendus erit cuius auctoritate fuit erectum monasterium. 3.455.10

Monialium clausura custoditur in impediendo accessum ad ipsas moniales, & colloquia cum eisdem. ibid.15

Monialium clausura vt sciatur qualiter sit custodienda, quæ sint attendenda ostenditur. ibid.12

Monialium exitus è suis monasteriis quibus constitutionibus prohibeatur, ostenditur. ibid 13.14

Moniales an possint è monasteriis egredi ex aliis casibus vltra illos tres relatos in Constit. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores. 3.456.15

Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur. ib.16

Moniales è monasterio egredi possunt aliis infirmitatis casibus similibus illis tribut. de quibus in constitut. Pij V. siinfirmitas omnibus præiudicialis sit. ibid.20

Casus tres, quibus licet Monialibus è monasterio egredi ex similitudine rationis extendi ad casus hostium inuadentium, aquæductus, ruinæ domus. 3.457.22

Vide *Confessarius, Medicus.*

Moniales ab vno monasterio in aliud possunt transferri causa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis pro quorum licentia obtinenda ad Sedem Apostolic. est recurrendum. ibid.25

Moniales quando transferuntur de vno monasterio in aliud per in sta Sedis Apostol. quomodo, & quando huiusmodi translatio sit facienda, ostenditur. 3.458.26

Moniales exeundi è monasteriis iustam causam non habent, vt curam nepotum suorum gerant, etiamsi nullum propinquum haberent. ibid.27

Moniales volentes exire è monasterio ob aliquem casum necessarium, a quo debeant obtinere licentiam, ostenditur. ibid.28

Moniales è suis monasteriis exeuntes sunt excommunicatæ excommunicatione maiori Summo Pontif. reseruata, & in eandem incurrunt Prælati eisdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes. 3.459.29

Moniales concomitantes è suis monasteriis egredientes, & recipientes eas, incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, nisi compassione quadam naturali in extrema necessitate id faciant. ibid.30

Monialium monasteria ingredi prohibentur omnes cuiuscunque sexus viri, at mulieres habentes vsum rationis, & discretionem ad peccandum. ibid.31

Constitutiones Gregor. XIII. quibus reuocat omnes facultates ingrediendi monasteria & domos Monialium referuntur. 3.460.33.34

Sixtus V. fecit reuocationem omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monialium monasteria. ibid.35

Monialium monasteria intrantes sine licentia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum, ostenditur. 3.461.36

Monialium monasteria ex præsumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum sine ratione, & causa vel à Summis Pontif. iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum. ibid.37

Monialium præfecti, si Superior longè absit, in casibus repentinis, sed tamen necessariis, potest licentiam concedere. ibid.39

Monialium vota earum monasteria ingredientes recipere possunt Prælati quando prudentes iudicauerint non posse fieri canonicam electionem ipsis non intrantibus. 3.463.47

Causa ad intrandum Monialium monasteria non requiritur, quod sit strictissima, sed sufficit, quod sit necessitas quædam moralis, rationabilis, & manifesta. ibid 48

Monialis cum vitam obit, an & quibus in casibus liceat Sacerdoti ingredi clausuram, ostenditur. ibid.50

Monialium monasteria officiales intrare possunt pro aliquo opere exercendo, quod commodè extra monasterium fieri non potest. 3.464.55

Monialium monasteria intrare non possunt sartores ibid 56

Monialium clausuram intrantes pro aliquo permisso negotio, finito illo, sub peccato mortali tenentur statim exire, quamuis possint per aliquantulam temporis amplius se detinere. ibid 58

Monialium monasteria licitum est intrare mulieribus volentibus vti famulabus domesticis seruitiis incumbere. 3.465.60

Moniales ancillas pro seruitio communi habere non possunt, quibus licitum sit clausuram intrare, & exire quando libuerit. ibid.61

Monialium monasteria frequentantes qua pœna puniantur, ostenditur. 3.467.69

Frequentia alloquendi cum Monialibus, ex quibus vicibus inducatur, ostenditur. ibid.70

Causa legitima alloquendi cum Monialibus non est occasio consanguinitatis. ibid.71

Loquens cum Moniali audiente, sed non respondente, ligatur excommunicatione lata contra alloquentes Moniales. 3.470.84

Monialibus quomodo liceat habere census, seu reditus annuos, aut quoduis peculium, ostenditur. 3.472.5

Moniali an liceat possidere quod sibi legatur, relinquitur, vel datur? ibid.5

Moniales non possunt possidere tanquam proprium quod suis manibus laborando acquirunt, & quo casu illa sibi comparare possint, ostenditur. 3.473.8

Monialis quando possit sibi constituere redditus vitalitios? ibid.10.11

Monialis non dicitur contrauenire professioni & voto paupertatis retinens proprium de licentia superiorum cum certis moderationibus. ibid.12

Monialium clausuram in omnibus monasteriis, etiam exemptis, conseruare, & restituere potest Episcopus. 3.486.32

Moniales exemptas Episcopus absoluit. 3.488.55

Monialium monasteriorum regimen habens Episcopus etiam Card suspenditur ab ingressu Eccles. pro prima vice, pro secunda verò à diuinis si ea ingrediatur in casibus non necessariis.

Monitio.

Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & Tonsura, amittat clericale priuilegium. 2.249.19

Monitiones S. Caroli Borromæi ad Canonicos. 3.110.182

Monitio necessaria est ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas. 3.345.23

Monitiones plures non requiruntur, sed vnica sat est, à iudice personaliter facienda. 3.346.25

Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, & publicari possunt festiuis diebus, quin & excommunicatio proferri, præterquam in certis insignioribus diebus. 3.459.48

Monitorium.

Monitoria concedi possunt aduersus testes non cognitos alicuius negotij veritatem scientes, vel notos, si veritatis testimonium ferre recusant. 3.416.17

Refertur praxis concedendi monitoria aduersus testes alicuius negotij veritatem scientes. ibid.18

Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis instante parte, & officium iudicis implorante conceduntur. ibid.19

Monitoria huiusmodi instante iudice laico concedi possunt, modo ea imploret à iudice Ecclesiastico, non tamen iubeat. ibid.21

Monitoria huiusmodi quando iudex Ecclesiasticus promulgare possit nemine petente, ostenditur. ibid.23

Monitoria huiusmodi sunt concedenda illi, cuius interest, non tamen aliis. ibid.24

Monitoria huiusmodi non sunt concedenda quando certæ sunt personæ. ibid.25

Monitoria huiusmodi pro qualibet parua re decerni non debent. ibid.26

Monitoria debent continere expressionem rei deperditæ, & eius valoris, nisi fiant pro Ecclesiis, & locis piis, communitatibus, &c. 3.417.27

Monitoria pro qua summa in Curia Romana, & Neapol. concedantur, ostenditur. ibid.30

Monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem iudicatam. ibid.31

Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur. ibid.32

Monitoria non conceduntur si sint infamatoria alicuius particularis personæ. ibid.33

Testes, qui monitoriis excommunicationis impulsi veniunt testimonium veritatis dictum, quomodo iurent, ostenditur. ibid.34

Testes qui monitoriis excommunicat. impulsi veniunt testimonium veritatis dictum, tenentur in scriptis reuelare, & propalare quicquid sciunt. ibid.35

Monitoria excommunicationum concedi possunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur. 3.418.38

Monitoria quomodo concedenda, & quæ præuenire debent, ostenditur. ibid.40

Episcopus tanquam delegatus Sedis Apostol. procedit in monitoriis vigore significauit expeditis à Summo Pont. ibid.41

Executor monitorialium Principalium an possit absoluere ab excommunicatione postquam paruit is, qui in eam incidit, ostenditur. ibid.42

Monitorij vi nemo tenetur seipsum patefacere, aut denuntiare. 3.419.45
Vide *Denunciatio*. 3.419.45
Monoculus non potest esse Clericus etiam primæ tonsuræ. 2.445.29.& 2.449.29

Mons pietatis.

Montium pietatis status Ecclesiastici præsidentes,& officiales omnes,qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet spectantes in alios quam pauperum vsus disponere præsumunt,in excommunicationem Papalem incidunt.3.28.169
Montes pietatis impugnantes prædicando,vel disputando incidunt in excommunicationem nemini reseruatā.3.38.248

Mora

Moræ purgatio non admittitur, vbi executio facta est à iure. 3.276.169
Moræ purgatio non admittitur,vbi dies & pœnæ simul à lege vel ab homine ponuntur. 3.584.57

Morbus

Morbo Gallico laborantes si fortis appareat,horrorēmque & scandalum gignat,irregulares fiunt. 2.450.46
Morbo comitiali correptus Ordines assumere non potest,nec in susceptis ministrare. 2.451.48
Morbosi quando possint ordinari. 2.450.43

Mors

Mortis articulus dicitur non solum periculum mortis prouoniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans. 2.326.8
Mortis, aut grauis infirmitatis periculum potest efficere, vt à quolibet Sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit. 2.443.14
Mors omnia soluit. 2.260.8
Mors ciuilis non æquiparatur naturali quoad iuris effectus, nisi quando ex qualitate, & natura negotij mors ciuilis fuerit eiusdem effectus,cuius est mors naturalis. 3.606.18
Mores boni qui,& qui praui remissiuè. 2.223.14
Moyses Israëlitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidianis nihil fastus,sed simplicitatem frugalitatemque priuati hominis exercuit. 1.82.16
Moyses Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1552.Fidei professionem fecit. 1.125.43
Vide *Aaron*.

Mulier

Mulierum familiaritatem diligenter cauendam Sanctissimorum hominum factis illustratur. 1.87.24
Mulieres sunt via iniquitatis. ibid.25
Mulier omnis,quæ violenta, & comessatrix est,eadem quoque meretrix est. 1.100.12
Mulier fornicans cum clerico in maioribus non committit ex parte sua incestum. 2.264.12.13
Mulieres cuiuscumque sint ætatis percutientes Clericum possunt absolui. 2.45.30
Mulier quæ monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit, in excommunicationem Papalem incidit. 235.135
Mulieres ingredi Monasterium præterquam in casibus à Iure permissis cogentes. 3.38.247
Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest. 3.357.9
Mulierem medicam, an liceat introducere in infirmaria pro curatione religiosi infirmi 3.470.91
Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, quæ sunt in fieri, vel in quæ dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus. ibid.95
Mulier si prægnans reperiatur in carcere, colpa custodis præsumitur. 3.508.22
Mulieres sollicitantem in confessione, si delicti grauitas patet possunt Curiæ sæculari puniendi tradi. 3.519.21
Multum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam. 3.261.33
Munditia adhibenda est non odiosa,nec exquisita nimis. 1.79.3

Munus.

Munus temporale accipit is,cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum spirituale, & cœleste. 1.88.4
Munera qualiacumque,& quodcumque illi offerantur,recipere non potest Episcopus à visitatis ratione procurationis. 3.261.54
Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pōtificis auctoritate.2.256.7
Mutata conditione personæ,& bonorum conditio mutata videtur. 3.272.129

Mutilatio.

Mutilatio inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dūmodo principali,euenit,& ob culpā contingit. 2.447.10
Mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem,nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, vel notoria culpa in illius abscissione accedat. 2.447.12
Muti & surdi possunt confirmari. 2.359.20

N

Nasus.

NAsum pressum,grandem,aut tortum desinens præcipuè si pariat deformitatem,prohibetur ordinari.2.416 32
Nasi abscissio inducit irregularitatem. ibid.33
Natalibus legitimis Papa aliquos restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt. 3.11.40
Nata, vt vnusquisque diligat naturale est. 3.190.6
Natalitia perscrutari debent,id est,an legitimi,vel illegitimi sint. 2.233.9
Natiuitatis incidens quæstio in iudicio sæculari hæreditatis ad Episcopum seu eius delegatum est remittenda.3.357.10
Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici,non possunt beneficia parentum obtinere. 3.223.6

Natus.

Natus nemo inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis. 1.117.46
Natus fortuito in aliquo loco non potest dici ex illo oriundus. 2.106.18
Natus in mari originem habere dicitur vbi patet domicilium habet. ibid.19
Naufragorum Christianorum cuiuscumque generis bona, etiam in litteribus inuenta suscipientes,excommunicantur in Bulla. 3.14.61
Nazianzenus è patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogeretur.

Necessitas.

Necessitas vrgens, quæ excusat Episcopum à residentia, quomodo intelligenda. 3.3.7
Necessitas si viget aliunde commutandi vltimas defunctorum voluntates, neque a viri possit Summus Pont. poterit Episcopus illas commutare. 3.312.16. vers. octaua.
Necromantici qui dicantur,& eorum materia remissiuè. 8.67.129
Negatiua eum adiungitur dictioni, *aliquid*, etiam in qualibet minima parte verificatur. 3.403.7

Negligentia.

Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum. 1.171.19
Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus. 1.172.26
Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost.delegati. 2.185.102
Negligentia non præsumitur,sed probanda est,& non præsumitur ignorantia,nisi scientia probetur. 3.184.19
Negligentia est rationis cunctatio, seu tarditas inefficaciter imperando eo quod est iam bene consultatum, & iudicatum. 3.575.1
Negligentiæ formalis & propriæ vitium non semper constituit peccatum mortale & in confessione specificandum nisi in duobus tantum casibus. ibid.3
Negligentia iniusta Prælati circa prouisionem beneficiorum non conuincitur,nisi per lapsum certi temporis. 3.581.37
Negligentia eorum, quibus incumbit prouisio maiorum dignitatum, conuincitur per lapsum trium mensium. ibid.38
Negligentiā prouidere debentium inferiores dignitates, & beneficia conuincitur per lapsum sex mensium. 3.592.39
Negligentia patronorum in præsentationibus ad beneficia faciendis vt conuincatur, præfinitum laicis est tempus quadrimestre,Ecclesiasticis autem semestre. ibid.40

Negotiatio.

Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum. 2.257.11
Negotiari dicitur clericus vendens fructus ex suo semine suáque industria collectos ex alicuo agro conducto.2.258 12
Negotiator non dicitur qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij. 2.257.10

Neophytus.

Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos, quod est Fides, quasi nouus in Fide. 1.111.2
Neophytus est ille, qui è reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militiæ nomen dedit. ibid.2
Neophyti nuncupari non debent,qui à multo tempore ab Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi. ibid.3
Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate sacro Baptismate fuerunt abluti. ibid.4

Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus, ostenditur. ibid. 5

Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus. ibid. 6

Neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari. 1.112.7

Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare. ibid. 8

Neophytus qui recenter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est. 2.232.7

Neophytos intendens ordinare, quæ perquirere debet. 2.232.8

Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur. 2.236.38

Neophytus, id est, qui initio S. Fidei est eruditione plantatus, non potest præsentari. 3.267.81

Nepos.

Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci in quo auus natus est ad Ordines suscipiendos. 2.206.13

Nepotes legitimi Presbyterorum ex filio illegitimo possunt consequi auorum beneficia. 3.224.18

Nicol. Garc. reprehenditur. 3.201.87

Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creari. 1.58.13

Nobilis.

Nobilis torturæ & quæstioni subditur. 2.458.20

Nobiles & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, vbi beneficiatorum redditus non supersunt. 3.210.7

Nobilitas.

Nobilitas summa est clarum esse virtute. 13.11.15

Nobilitas vera non ex sanguine & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. ibid. 16

Nobilitas filij non prodest patri. 2.191.11

Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium est valida. 3.266.76

τὸ *Non posse*, indicat carentiam, & actum contragestum omnino reddit nullum. 2.311.2

Notarius.

Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem vnius aurei recipere tantùm potest, nisi salarium sit constitutum, vel consuetudo adsit nil accipiendi. 2.222.27

Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur, accipere. ibid. 28

Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. 3.396.15

Notarij Curiæ Episcopi gaudent fori priuilegio. 3.507.15

Notorium.

Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem. 2.423.12

Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat. ibid. 22

Notorium non offuscatur, licet allegentur circunstantiæ notorium delictum excusantes. 3.297.23

Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionem, tunc etiamsi non negetur, debet ante omnia super ea processus fieri. ibid. 22

Notorium notorietate facta continui, seu permanentis, nulla probatione indiget. 3.298.25

Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus citatis populis, seu viciniæ manifestum sit. ibid 28

Nouitius.

Nouitius infra annum probationis ordinari potest ab Episc. in cuius diœcesi moratus, quamuis alibi natus sit. 2.211.63

Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari? 2.223.32

Nouitiis, cuius Episcopi, originis ne, an domicilij, pertineat dimissorias concedere. ibid. 33

Nouitij sunt Ecclesiasticæ personæ, & priuilegio fori gaudent.

Nouitius Canonicus necessario vocandus non est ad electionem Episcopi, quamuis iure eligendi potestate minimè priuatus sit. 3.440.31

Nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem, possunt profiteri. 3.449 33

Nouitiis intra annum probationis licitum est à monasterio exire. 3.250.32

Nouitiis nolentibus profiteri, sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium. ibid. 36

Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vnà cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis, quo in monasterio fuit. ibid. 37

Nouitio egredienti si non vult monasterium habitum religiosum dare, ei ad minus eius pretium restituere tenetur. ibid. 38

Nouitius si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, vna cum fructibus, deducto tamen victu, & vestitu. ibid. 40

Nox.

Nox media vbi cœpit sonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulsus illius horæ. 3.174.184

Nox media, vbi sunt plura horologia, regulatur secundum horologium parochiæ, seu viciniæ. 3.175.185

Nox media, vbi non est horologium, ex galli cantu regulari potest. ibid. 187

τὸ *Nullatenus*, inducit nullitatem actus ipso iure. 2.487.76

Nullitatis professionis causa coram Ordinario, & superiore regulari in prima instantia, & infra biennium terminari debet. 3.334.8

Numerus.

Numerus Religiosorum, & mulierum in quolibet monasterio is tantùm constitui debet, qui ex propriis monasteriorum redditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possint. 3.431.1

Numerum Monialium in monasteriis sibi subiectis, & etiam exemptis Ordinarij statuere debent, quæ commodè ibi sustentari possent. ibid. 3

Nuncius.

Nuncius Apostolicus qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.25.134

Nuncios vel legatos Romani Pont. impediens ne ingrediantur Regna, seu prouincias ad quæ mittuntur. 3.37.234

Nuncij Episcopi gaudent fori priuilegio. 3.507.13

Nuptæ mulieres quando possint in monasteriis Monialium recipi, ostenditur. 3.466.66

Nuptias binas contrahentes notantur infamia. 2.453.8

O

Obedientia.

OBedientia debita, propter quam excusatur Episcopus à residentia, qualis dicatur. 3.84.10

Obedientiam Episcopis, & Prælatis debitam subditi præscribere non possunt. 3.595.1

Obedientia numeratur inter iura Episcopalia. ibid. 2

Obedientia quæ iure speciali debetur potest præscribi. 3.596.10

Oblatio.

Oblationes Sacerdotibus factas accipientes. 3.32.190

Oblationes in Missa factæ cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ. 3.33.110

Oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura Parochialia, nisi aliud consuetudine sit obtentum. ibid. 13

Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent priuilegio fori. 2.25.39

Obligatio nulla nec ciuilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in matrimonio clandestino. 2.387.144

Obligati ad reddendas rationes non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur. 2.238.47

Obses datus ab Ecclesia, aut etiam repressaliarum causa captus, quotidianis distributionibus priuandus non est. 3.106.165

Occidens.

Occidens non seruato moderamine inculpatæ tutelæ extraordinaria pœna propter excessum, iudicis arbitrio punitur. 2.345.19

Occultum, & publicum.

Occultum, & publicum multis modis dicitur. 2.349.38

Occultum quod dicatur quoad effectum Ecclesiæ pollutæ. 2.350.39

Occultum quod dicatur quoad dispensationem in irregularitate, & suspensione. 2.423.22

Publicitas pollutionis, Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit. 2.425.40

Occultum per se, siue absolutè dicitur quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci. 2.13.1

Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur. ibid. 2

Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest. ibid. 3

Oculus.

Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos. 1.92.28

Oculi sinistri, siue Canonis visiua virtute si quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis. 2.449.31

Occumum

Oeconomum Ecclesiæ vicarius constituere non potest, nisi Episcopi speciale accedat permissum. 3.123.78
Offendentes aliquem vindictæ studio in Vrbe. 3.39.257

Officium.

Officia vbi sunt peculiaria,& certæ administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis præcedere debet,quæ cæteras omnes regat. 1.3.4
Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia etiam in loco exempto. 1.174.43
Officia quæcumque veluti Notariatus Audientiæ Episcopalis expirant mortuo Episcopo, potéstque nouus successor illa concedere. 3.543.11
Officij datio, seu concessio quando fuit facta ab Episcopo ad vitam officialis cum consensu Capituli non potest recuperari à successore. 3.543.13
Officia à Prælato defuncto concessa non possunt reuocari à successore si confirmata sunt à Summo Pontifice. 3.543.15
Officium collatum siue commissum à Prælato,tametsi concedatur cum clausula,Ad beneplacitum, vel ad libitum, seu ad voluntatem concedentis, non potest reuocari ab ipso Prælato concedente, nisi iusta & legitima causa interueniat. ibid.16
Officium Episcopi,vide *Episcopus*.

Officialis.

Officiales Pœnitentiariæ in expeditionibus sibi interdictis à Pio IV. se intromittentes. 3.39.256
Officialis verbum simpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem sit referendum,ostenditur. 3.116.25
Officiales assumpti ad visitationem expediendam, quod salarium possint accipere à visitatis,ostenditur. 3.289.42

Oleum.

Oleum sanctum trina diuersitate consecratur. 2.363.1
Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis,balsamum verò accidentarium. ibid.3
Oleum Catechumenorum quale. 2.364.6
Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt. ibid.7
Oleum quo vnguntur Reges quid significet. ibid.8
Oleum infirmorum, ab Episcopo benedictum,est materia remota sacramenti Vnctionis. 2.365.13
Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis,an possit à simplici Sacerdote consecrari. ibid.14
Oleum oliuarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione. ibidem 15
Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest. ibid.21
Vide *Chrisma*.
τὸ *Omninò*, omni ex parte alienationem comprehendit. 3.402.6
τὸ *Omnis*, est vniuersalis, & qui omne dicit,nihil excludit. 3.450.39

Onus.

Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat. 1.64.23
Onus capellæ iniunctum,quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non potest, per Episcopum diminui valet. 3.351.4
Onus rei transit cum sua causa. 3.545.2
Opinio probabilis potest sequi in foro conscientiæ, relicta probabiliori. 2.405.19
Oppositio facta in concursu Parochialis vacantis non tribuit oppositori ius ad rem considerabile. 3.195.46
Oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito. 3.140.11
Optari non potest pœnitentialis præbenda postquam est effectum sortita,nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento,nec dimisso officio. 1.437.35
Oratoria quæ domi habentur nomine Ecclesiæ veniunt. 2.346.22
Orbem totum pro propria diœcesi habet Summus Pontifex. 3.150.4

Ordinatio,& qui ordinare,& ordinari possint.

Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat,non deglubat. 3.113.18
Mens ac ratio finalis Concilij Trident.fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores,dum per tale tempus ei inseruierit,eum illóque intra domum commodatus,& præsens sit. 2.213.7
Ordinandi quo tempore debent conueniri. 2.231.2
Ordinandorum genus scrutari debet,an scilicet ex Catholicis nati sint. ibid.4
Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet,aut aliud vnde commodè viuere possit. 2.239.51
Ordinandorum intentio quomodo inquirenda,& si initiandus primam Tonsuram recipiat, eo tantum fine, vt gaudeat exemptione fori,non peccat mortaliter. 2.243.16
Ordinandi in nostros si immineat necessitas,nec existat locus in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto, an in eo licitè conferantur,ostenditur. 2.245.28
Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis quas pœnas incurrant 2.275.14
Ordinantes sine titulo de Iure tenentur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illíque interea subministrare victui necessaria,etiamsi ordinatus haberet partem diuitem, qui tamen nihil illi assignauit pro victu,aut sua portione. 2.289.3.4
Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestiis super eius prouisione per triennium à collatione Ordinum est suspensus. 3.333.18
Ordinans aliquem, vel primam Tonsuram conferens simoniacè, accepta pecunia, pretio, vel præmio,suspenditur à Pontificalibus,& ab ingressu Ecclesiæ interdicitur. ibid.19
Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat. 1.194.49
Ordinare non potest Episcopus quemquam inuitum. 2.212.67
Ordinare non potest Episcopus titularis prætextu cuiuslibet familiaritatis,aut continuæ commensalitatis suæ, aliquem absque proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis. 2.214.17
Ordinari non potest quis ab Episcopo originis mari s. nisi sit filius naturalis. 2.206.15
Ordinari non potest ab Episcopo, in cuius diœcesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit. 2.210.58
Ordinari ab Episcopo nequit qui diaconatum, aut subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia. 2.211.65
Ordinari prohibentur arreptitij. 2.239.49
Ordinari quis forte potest ad titulum beneficij habentis reditus incertos,& casuales defunctorum, & anniuersariorum,si communiter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur. 2.280.27
Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa. 2.281.28
Ordinari quis non potest ad titulum litteraturæ etiam insignis. 2.286.72
Ordinari quis potest ad titulum pensionis, dummodo ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum. ibid.74
Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium. 2.458.28

Ordinarius.

Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere. 2.219.8
Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur seruata Concilij forma. 2.372.18
Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationes ex causa. ibid.27
Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius. ibid.28
Ordinarij absque iusta causa denunciationes remittere non possunt. 2.374.38
Ordinarius existente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare. 2.375.51
Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti matrimonium assistendi suorum diœcesanorum. 3.184.116
Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius. ibid.118
Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia,& matrimonia à prima die Aduentus Domini,vsque ad diem Epiphaniæ, & quarta feria Cinerum, vsque ad octauam Paschæ inclusiuè,sine solemnitate. 2.394.194
Ordinarius iudex ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iurisdictioni,seu iuridicundo præest. 2.405.16
Ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum. 3.43.284
Ordinarius in quibus concurrentibus tenea atur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus,volentibus facere absentiam causa studij. 3.142.29
Ordinarius Ordinariorum est Summus Pontifex, concurrit que,cum omnibus Ordinariis. 3.149.6
Ordinarius si prouideat de beneficio quod vacauit in Curia prouisus non habebit titulum coloratum. 3.151.20
Ordinarius loci vbi obiit defunctus rationes testamenti exposcere debet. 3.153.31
Ordinarius potest non obstante regula de triennali possessorem compellere ad ostendendam dispensationem. 3.179.224
Ordinarius nullus inferior Papâ potest perpetuò commendare. 3.185.6
Ordinarius non potest concedere laico iuspatronatus super beneficio libero. 3.231.33

Index Rerum,

Ordinarij consensus in liberis resignationibus faciẽdis debet ab eo præstari vnico contextu cum fit resignatio. 3.259.3

Ordinarius an possit mulctis & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, ostenditur. 3.312.58

Ordinarij sub vocabulo comprehenditur Episcopi Vicarius. 3.333.5

Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat.

Ordinarij in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis numerum Monialium statuere debent in quolibet monasterio, quæ commode ibi sustentari possunt ex bulla Gregor. XIII. 3.431.3

Decisio sacræ Congreg. refertur. 3.432.4

Quæ Paulus V. & S. Congreg. Gregorio XV. & S. D. N. Vrbano VIII. approbantibus circa certum numerum Religiosorum vnicuique monasterio præfigendo ediderint, ostenditur. ibid. 5.6.7.8.9

Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio, ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis. 3.441.5

Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati in causis mercedum, & miserabilium personarum Regulares debitores cogere, & compellere ad soluendum debitum possunt. 3.485.21

Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquisitores possunt procedere, & seuere animaduertere in Regulares, qui personas ad inhonesta perpetranda in actu Confessionis Sacramentalis induxerint. 3.469.60

Ordinarius audiri potest ex defectu iustitiæ in exemptis, vt suppleat. ibid. 67

Ordinarius potest professionem ante expletum decimum sextum annum factam nullam declarare. 3.445.5

Ordinarius potest, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quàm in suis litteris continetur. 3.498.17

Ordinarius si iure ordinario beneficium iurispatronatus contulerit spreto patrono infra tempus datum ad præsentandum, talis collatio valet non præsentante, nec contradicente patrono. 3.589.86.

Ordinatio, & Ordinator.

Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus, est irrita, & inualida. 2.202.15

Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur. 2.277.2

Ordinationes factæ in diœcesana Synodo sunt perpetuæ. 3.397.14

Ordinator super temporum interstitiis non potest dispensare cum non diœcesano, nisi illi in dimissorijs dispensandi facultas concedatur. 2.274.9

Ordinatus.

Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem. 2.196.5

Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi Ordines conferri, characterem recipit. ibid. 6

Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda. 2.217.10 12

Ordinatus nullo præmisso examine quam pœnam incurrat. 2.234.12

Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad ordinationem accedat sub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dispensandam. 2.235.23

Ordinatus in Presbyterum non manet ille, cui non traditur Patena cum Hostia, & Calix cum vino. 2.260.8

Ordinatus vi metuve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur, disputatur. 2.265.5

Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit. 2.268.17

Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus. 2.269 20

Ordinatus ante legitimam ætatem, bona fide, illa interueniente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione ibid. 23

Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta, tanquam ordinatus sine titulo incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo. 2.284.57

Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato non incurrit vllam pœnam, seu suspensionem. 2.291.30

Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id scuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui. 2.269.2

Ordinatus ab Episcopo hæretico, vel schismatico, scienter beneficium obtinere non potest. ibid. 3

Ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, an incurrat suspensionem. ibid. 8

Ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget dispensatione. ibid. 9

Papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili, ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico, data verò probabili ignorantia dispensat Episcopus. 2.470. 10

Amplius etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso per vim, aut metum. ibid. 18

Quid si recipiens probabiliter ignorauit Episcopum esse excommunicatum? ibid. 12

Ordinatum à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest. 3.550.32

Ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur. 3.550.12

Ordo.

Ordo nullus Episcopali maior, vel æqualis reperitur. 1.55.8

Ordinem Clericalem summopere dedecet, vt eæ manus violenter alicui iniiciantur, quæ Deo solemni ritu consecratæ sunt. 3.101.3

Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum. 2.195.2

Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta. 2.196.3

Characterem imprimit sicut baptismus, & confirmatio. ib 4

Ordinis Sacramentum quid sit. ibid. 7

Neminem ad illum cogi posse, nisi in casu necessitatis ib.

Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit. ibid. 8

Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate præcepti non de necessitate Sacramenti. 2.197 14

Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione extra negligentiam & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem. ibid. 15

Ordines singuli an sint Sacramenta, ostenditur. 2.198.19.20.21

Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur. 2.199.22

Ordines minores quare sacri non dicantur. ibid. 23

Ordines maiores, & minores in quibus differant, ostenditur. ibid. 24

Ordinis Sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister. 2.200.1

Ordines conferendi potestas penes Episcopum residet, etiamsi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit. ibid. 3

Ordines minores ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, non sic maiores. ibid. 4

Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium aut Ecclesiasticam dignitatem. 2.211.66

Ordines non habentibus beneficium Episcopus non tenetur conferre, nec ob id ab eo appellari potest. ibid.

Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre. 2.218.2

Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprij licentia seu litteris dimissorijs pœnam suspensionis à susceptorum Ordinum exercitio incurrunt. 2.226.30

Ordo si de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente sexu. 2.235.24

Ordines minores conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt. 2.241.6

Materia remota sacramenti Ordinis est res illa quæ traditur illum suscipienti, traditio vero est materia prima. ib. 7

Ordines minores possunt absque Missa conferri. 2.243.14

Ordines maiores de necessitate præcepti, non verò Sacramenti sunt in Missa conferendi. ibid. 15

Ordines minores vno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia vigenti causa bene visa Episcopo. ibid. 17

Ordines minores & prima Tonsura vna die conferri possunt vbi adest consuetudo. 2.244.19

Ordines minores, & primam Tonsuram vna die recipiens, vbi non adest consuetudo, nullam incurreret irregularitatem. ibid. 20

Ordines minores cum Subdiaconatu an vnica die conferantur si consuetudo vigeat. ibid.

Ordines minores possunt conferri in qualibet Ecclesia, tametsi non Cathedrali, & in Domo Episcopali, vel alia non Episcopali de consuetudine 3.45.24

Ordinis sacramentum in loco interdicto, vel personis interdictis conferri non potest. ibid. 5

Populo generaliter interdicto clerici etiam primæ Tonsuræ sicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur. ibid. 26

Ordines

Ordines an conferri possunt Sabbatho sancto vbi est locus interdictus. ibid.17

Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas postulauerit, aut consuetudo permitteret. 2.259.5

Ordinis Sacerdotalis materia remota est Calix cum vino, & patena cum Hostia, materia vero proxima est illorum traditio. 2.260.7

Ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent. 2.261.10

Ordines duos sacros suscipiens non solum peccat, sed à potestiori suspensus est in quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permitteret. ibid.11

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior. ibid.12

An locus vbi Episcopus Ordines confert in litteris ordinandorum sit exprimendus? remissiuè. ibid.13

Ordines maiores quare sacri appellentur, ostenditur. ibid.17

Ordinibus sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, ostenditur. 2.263.4

Ordinibus sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis sacri detegere, non solùm cum actuale peccatum carnis patrauit, sed etiam cum consensum præstitit. ibid.6

Ordinis sacramentum si pueris, furiosis, & his qui vsu rationis carent, administretur, characterem imprimit in eorum anima. 2.267.5

Ordines sacri in sex anni sabbatis conferuntur. 2.270.1

& qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur. ibid.2

Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem. ib.3

In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum sacros Ordines conferre. ibid.

Ordines sacri extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt. 2.271.4

Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri. ibid.5

Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festiuis diebus sacros Ordines suscipere. ibid.6

Patres Societatis IESV eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII. ibid.7

Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collocationis illorum. ibid.8

Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem. 2.281.29

Ordo Minorum de Obseruantia quod priuilegium habeat ne alia Monasteria propè sua ædificentur. 2.329.6

Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministrauerit, potest per Episcopũ dispẽsari. 2.460.6

Procedit non solùm in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantum. 2.461.7

Ordines maiores recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renunciauit, suspensus est ipso iure illorum vsu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solui, secus si probabiliter ignorauit abdicationem. 2.468.1

Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat. 3.10.9

Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt, solius est Summi pont. ibid.15

Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare solius est Summi pont. ibid.16

Ordines duos sacros alicui vno, eodémque die, vel duobus continenter diebus dare est Summi Pont. ibid.17.18

Ordines vt quis accipiat ab Episcopo alieno solus Papa concedit. ibid.19

Ordines vt Episcopus conferre possit in die suæ consecrationis, solius est Summi pont. concedere. ibid.20

Ordinibus Mendicantibus virtute sacrorum priuilegiorum, etiam Maris magni, an liceat absoluere à reseruatis casibus. 3.78.17

Ordinis Episcopalis ea quæ fuerint, exercere non potest vicarius, etiamsi Episcopus sit, ex generali commissione. 3.123.83

Ordinis Episcopalis ea quæ sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere non potest vicarius, etiam Episcopus, alteri Episcopo. ibid.84

Ordo D. Augustini est antiquior Mendicantibus. 3.315.17

Ordo Minimorum S. Francisci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V. ibid.19

Originarius.

Originarius, seu oriundus dicitur à propria origine. 2.205.3

Originarius vt quis dicatur non solùm requiritur, vt quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint. ibid.7

Origo.

Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerit, sine fraude pateat. 1.156.1

Nihil maiori encomio extollitur in populis, quam originem antiquam eis præbere. ibid.2

Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius diœcesi ordinandus natus est. 2.205.2

Origo patris etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, itaut quis ratione paternæ originis poterit Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est. ibid.4

Originis locus secundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus est. ibid.5

Originem patris, & non matris sequitur filius. 2.206.14

Originis domicilium est immutabile, nec potest renuntiari. ibid.20

Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna. 2.205.6

Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat. 2.450.34

Ostiarius.

Ostiarius, Lector, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere. 2.240.2

Ostiarius quis dicatur, & quæ sit forma materia, & officium huius Ordinis, ostenditur. 2.241.9

S. Ouidius tertius Brácharæ Episc. passus est an. 65. 1.162.42

P

Pacis violatores tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicare. 3.326.7

Pallium.

Pallium Patriarchis Summus Pont. tribuit, Archiepiscopi verò eisdem Patriarchis accipiunt. 1.22.19

Pallium à solo Romano Pontifice dari potest. 1.123.20

Pallio vti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouinciæ suæ. 1.123.40

Pallio quibus diebus, & actionibus vti possit Archiep. scopus, ostenditur. ibid 41

Pallium Archiepiscopi concedere est Summi Pontif. 3.9.3

Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur. ibid.4

Panis, & vinum.

Panis, & vini oblatio in consecratione noui præsulis quid significet, ostenditur. 1.32.17

Pannus Chrismatis potest iterum super alterum baptizatum, aut confirmatum imponi. 2.359.25

Papa.

Papæ iurisdictio in tota Ecclesia est de iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta, cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario in eos deriuata. 1.4.20

Papa cùm eligitur supposita legitimæ electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem. 1.5.21

Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, sublimat, aut deprimit. ibid.27

Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam, & quasi ex natura rei. ibid.28

Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ Sancti Apostoli condiderunt. 1.6.30

Papa secundùm varia tempora, ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit. 1.12.3

Papæ electio licèt olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit. 1.13.12

Papa quare baculo non vtatur, ostenditur. 1.31.14

Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra. 1.32.19

Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur. 1.35.3

Papam non esse prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum hæreticum est dicere. 1.120.2

Papa nullum in terris superiorem habet. 1.151.16

Ordinatius Ordinatiorum, & totius Orbis est. ibid.17

Index Rerum,

Seruus seruorum Dei nominatur quantum ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum. ibid. 18

Papam saltem in habitu habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino, qui defendunt, ostenditur. ib. 19

Papa Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat. ibid. 10

Papa (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex summo Pontificatus officio directè non habet etiam in habitu, potestatem sæcularem ab spirituali distinctam. 1. 132. 14

Papa vt Christi Vicarius ex officio summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, eidem communicauit. ibid. 23

Papa super omnia negotia sæcularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum. 1. 133. 33

Papa super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam. 1. 133. 32

Papa directè super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet. ibid. 33

Papæ potestas competens qua talis, non competit ei nisi qua est caput ipsius Ecclesiæ gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem. ibid. 34

Papa nō habet potestatem in homines, nisi qui sunt membra Ecclesiæ, mediante scilicet baptismo fideles facti, incorporati cum Christo eius capite. ibid. 35

Papa aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumuis sceleratos, utpotè ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum. ibid. 40

Papa ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium aut diuinum positiuum. 1. 135. 45

Papa in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice sæculari latam reuocare. 1. 135. 45

Papa potuit transferre in personam Caroli Magni Imperium à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis. 1. 138. 67

Papa imperatorem potest deponere. 1. 140. 90

Papa potest electionem de imperatore improbare, si ei idoneus non videretur. ibid. 91

Papa in ordine ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes. 1. 141. 94

Ampliatur ad leges ciuiles peccata vero alia solum approbantes. ibid. 95

Papa potest laicos legitimare ad temporalia. 1. 142. 101

Potest legitimare principem supremum. ibid. 102

Papa nequit legitimare laicos in terris imperij non solùm ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares. 1. 143. 104

Papa potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate. ibid. 105

Papa quare Episcopum se appellet. 2. 189. 13

Papa dispensare potest, vt promoti ad sacros Ordines matrimonia contrahant. 2. 265. 18

Sic etiam potest dispensare cum religioso, vel moniali super voto castitatis & continentiæ vt matrimonia contrahant. ibid. 23

Papa potest licentiam & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo antistite ad sacros Ordines promoueri. 2. 270. 5

Papa an possit committere Sacerdoti confectionem materiæ Sacramenti Confirmationis. 2. 357. 6

Papæ caput chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur. 2. 365. 22

Papa solus potest dispensare in impedimentis iure Pontificio dirimentibus Matrimonium. 2. 401. 8

Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus. 2. 409. 8

Papa dispensare potest in qualibet irregularitate prouenienti ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali. 2. 430. 63

Papæ solùm competit potestas dispensandi cum corpore vitiatis. 2. 451. 57

Papa solus dispensat in infamia iuris, ac irregularitate, quæ ex ipsa procedit. 2. 453. 30

Papa solus ad dignitates, vel personatus etiam sine cura dispensat. 2. 463. 29

Papa solus dispensat in suspensione quam contrahit Ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico: data verò probabili ignorantia dispensat Episcopus. 2. 470. 10

Papa in omnibus bigamiæ speciebus dispēsare potest. 2. 474. 11

Papæ voluntas declaratur ex inscriptione. 2. 477. 14

Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione qualitatum, remouentur omnis macula natiuitatis. 2. 478. 18

Papa verè dispensat in defectibus iuris positiui, & non fictè disponit, ita vt vere propriè semper quis remaneat idem prout ab initio erant ante bigamiam, vel casum irregularitatis. ibid. 20

Papa Petri successor ex ordinatione diuina principatum & iurisdictionem solus habet, illamque immediatè in vniuersa Ecclesia. 3. 9. 4

Papa plures potuit sibi reseruare casus. ibid. 2

Papa solus restituit eos, qui solemni ritu sunt è clericorum grado deiecti. 3. 9. 38

Plenissimas peccatorum condonationes solus Papa concedit. 3. 12. 46

Papæ ministri & omnes officiales etiam Episcopali dignitate præditi in terris Ecclesiæ officium quodcunque exercentes qui munera accipiunt præter esculenta, & poculenta quæ biduo consumi possunt, in excom. Papalem incidunt. 3. 23. 116

Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excomm. Papalem incidunt. 3. 24. 126

Papa ex octo mensibus sibi reseruatis concedit Episcopo quatuor, & viceuersa Episcopus de suis quatuor dimittit Papæ duos. 3. 92. 56

Papa Christi Vicarius dicitur. 3. 119. 47

Papa in beneficialibus liberam, ac plenissimam habet potestatem. 3. 150. 7

Papa quamuis transtulerit potestatem in Episcopos conferendi beneficia suarum diœcesum, penes ipsum tamen maior remansit. ibid. 9

Papa etiam in mensibus, quos Ordinariis concessit, si præueniat in conferendo, valet eius collatio. ibid. 10

Papa, & Ordinarius si alicui conferant beneficium eum eadem data, & die, si prouisus ab Ordinario sit in possessione, eius prouisio est præferenda. 3. 151. 19

Papa etiam quod prouideat in mensibus alternatiuæ, non est necessaria illius derogatio. ibid. 16

Papa ordinariam potestatem conferendi beneficia per reseruationes coarctare potest. ibid. 17

Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda, per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorem manu ligare. 3. 154. 34

Papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo constituit. 3. 157. 50

Papa solus dispensat super pluralitate dignitatum, personatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum. 3. 216. 18

Papa solus potest erigere Collegiatam Ecclesiam in Cathedralem, & Episcopalem in Metropolitanam. 3. 323. 8

Papa an solus possit erigere Ecclesiam in Collegiatam, ostenditur. ibid. 9

Papa potest solum seipsum eligere. 3. 267. 86

Papa dicitur diœcesanus totius orbis. 3. 325. 2

Papa solus pias defunctorum voluntates commutare potest. 3. 301

Papa causam matrimonialem potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori. 3. 356. 6

Papa charitatiuum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesiis. 3. 373. 16

Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ. ibid. 23

Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi verò temporales, limitatas, seu partiales. 3. 380. 5

Papa antequam coadiutorem cum futura successione alicui Episcopo deputet, solet causam vrgentis necessitatis, seu euidentis vtilitatis à Concilio requisitam primatim per Cardinales, vt in Consistoria examinare. 3. 551. 3

Papa cum transfert Episcopum de vno Episcopatu ad alium, potest & solet eum absoluere à vinculo prioris Ecclesiæ. 3. 552. 4

Papæ solent vti S. Scripturæ testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda. 3. 553. 5

Papæ nullum tempus præfixum est ad conferenda beneficia, quia non habet Superiorem, qui possit eius negligentiam supplere. 3. 584. 53

Papa potest quandocumque ex vi maioris potestatis sibi semper reseruata conferre, quia deuolutionis Ordinem spectare non atur. 3. 589. 81

Papa in beneficiis inferiorum conferendis vti potest non solum iure deuolutionis, sed etiam iure præuentionis. ib 82

Papa solus deputare potest visitatorem sede vacante, nec id permissum est Capitulo, immo nec Archiepiscopo, nisi ob negligentiam, vel malitiam ipsius Capituli. 3. 707. 1

Probatur. ibid. 2

Vide *Legitimatio*.

Papæ absolutio, vide *Absolutio*.

Papæ electio, vide *Electio*.

Paralysi, vel apoplexia laborantes irregulares sunt.

Paraphernaij

Paraphrenarij, & similes in inferioribus ministeriis Palatio Apostolico inseruientes, & pensiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.

Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta. 1.74.8

Parentes.

Parentes percutientes quàm graue peccatum faciant, ostenditur multis sacræ Scripturæ locis. 3.65.106

Parentes percutiens potest hæreditate priuari. ibid.107

Parentum appellatione in præsenti materia veniunt solum pater, mater, auus, auia, & alij ascendentes. 3.65.114

Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commodè possunt. 3.69.147

Parentes immediatè consequi possunt eadem beneficia quæ eorum legitimi filij habuerint. 3.224.17

Parentes non possunt esse testes in causis filiorum, de quibus filiis intelligatur, ibi declaratur. 3.422.53

Parochia, & Parochialis.

Parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incœpit. 1.41.25

Parochiam acquirit quis ratione habitationis. 2.375.56

Parochias duas habens vnitas æquè principaliter, potest in qua maluerit residere. 3.97.82

Parochias nouas sine speciali Episcopi licentia non valet vicarius erigere. 3.123.76

Parochias nouas constituendi, etiam inuitis Rectoribus facultas Episcopis conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt. 3.255.8

Parochiam diuidere tanquam Sedis Apostolicæ delegatus potest Episcopus, etiamsi subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt. 3.236.6

Parochiæ suæ interesse vnusquisque tenetur pro audienda prædicatione, si commodè id fieri potest. 3.312.34

Parochia Episcopi dicitur tota diœcesis. 3.330.12

Parochiæ vbi distinctæ non sunt, decimæ pertinent ad Episcopum. 3.369.37

Vide *Diœcesis.*

Parochialis beneficij nomine qui veniat, ostenditur. 2.313.17

Vide *Beneficium.*

Parochialis litigiosa concursu non confertur. 3.194.37

Parochialis, quando esset exigui redditus, aut nullus esset, qui vellet examinari, vel ob difficilia, aut grauiores rixas, absque concursu conferri potest. 3.195.8

Parochialis absque concursu conferri potest quando nullus comparuit, aut nullus ex comparentibus valet subire examen. ibid.39

Parochialis pinguedo est causa sufficiens dismembrationis. 3.235.10

Parochialem diuidere potest Episcopus sine maioris partis Parochianorum consensu. 3.236.4

Parochialis separatio non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minimè difficili oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali. ibid.

Parochialis Ecclesia, vide *Ecclesia.*

Parochianus.

Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur. 2.224.12

Parochianorum simplici assertioni testificanti de fama bona statur. 2.235.85

Parochianus vt verè aliquis dicatur debet habere animum constituendi in Parochia domicilium. 2.376.64

Parochianus efficitur quis statim ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc effectum opus est expectare vt quis maiori anni parte in Parochia inhabitet. 2.377.77

Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non superfiat ipsius redditus, deducto necessario beneficiatorum alimento. 3.220.6

Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ noniter constructæ in loco opportuniori ex quo vetus Ecclesia sufficiebat. 3.221.12

Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur ibid.12

Parochus.

Parochi, seu Plebani in Castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur. 1.42.15

Parochi Officium.

Parochi primam Tonsuram suis subditis conferre non possunt. 2.203.16

Parochus cum vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret. 2.371.5

In Conimbricensi Episcopatu est constitutio, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctuque ante sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum. ibid.6

Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manante. ibid.7

Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia. 2.303.16

Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium. 2.304.18

Parochi ab Ecclesiis arcere debent Musicas eas, vbi siue Organo, siue cantu lasciuum aliquid miscetur. ibid.24

Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum. 2.315.25

Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia pœnitentes habitant de præsenti 2.316.32

Parochus relinquens Curatum per commutationem, vel aliã causam, fit eligibilis in Confessariũ vnitate Bullæ. ibid.34

Parochus existens extra territorium potest absoluere parochianum suum confiteri volentem. 2.317.36

Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diœcesi. ibid.38

De aliis Sacerdotibus approbatis ad audiendas confessiones in certo Episcopatu quid. ibid.

Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque præmissis denunciationibus. 2.371.4

Parochus omittens vnam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus, ibid.5

Parochus timore mortis omissis denunciationibus matrimonio assistens non peccat. ibid.6

Parochus auctoritate propria, & sine iusta causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium, ibid.7

Parochus non peccat mort. si vna, vel altera die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam & alteram multos dies festos non interponat. ibid.13

Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denunciationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit. 2.372.20

Proprius contrahentium Parochus, quis dicatur. 2.375.36

Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus mulieris, si in eius parochia contrahatur, & parochus viri, si in viri parochia fiat. 2.377.65

Parochus ruralis non est proprius parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur. ibid.66

Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, vbi quis dimidia anni parte in vna parochia, altero dimidio in altera habitat. ibid.69

Parochus qui in vagorum matrimoniis non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum 2.378.74

Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi coniux vnus non sit alienigena. ibid.76

Parocho deferendum est quando attestatur de eo, quod spectat ad eius officium. ibid.77

Parochi præsentia in matrimoniis necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & aduertentia actus. 2.380.78

Parochi præsentia quare hodie de essentia requiratur. 2.381.80

Parochi præsentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonium contractum in præsentia mille testium eo absente nullum sit. ibid.82

Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamuis vt intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium. ibid.82

Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamuis claudat aures, & nulla verba proferat. ibid.85

Parochi præsentia requiritur, vt nedum intelligere oporteat eum quid agitur, sed vt videat. ibid.86

Parochi præsentia sufficit etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit. ibid.88

Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur improbabilis. ibid.89

Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamuis non tolerati, sufficit. ibid.90

Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, validè matrimonio assistit. 2.381.93

Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra parochiam, vel Episcopatum sine licentia parochi, & Episcopi loci validè assistit matrimonio suorum parochianorum. ibid.95

Parochus, & testes in celebrandis coniugiis non sustinent publicam alicuius officij auctoritatem. ibid.96

Parochus in aliena parochia sine licentia parochi, vel Episcopi loci assistens matrimonio suorum parochianorum cessante scandalo, non peccat, nec puniendus venit. ibid.97
Parochi vnius præsentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersarum parochiarum. ibid.98
Parochus delegatus, vel viceturatus potest matrimonio assistere. ibid.99
Parochus delegatus ad vniuersam Parochiæ curam potest delegare facultatem assistendi matrimonio. ibid.100.& 115
Parochus quando præsens assumit Vicarium locantem operar, vt illum adiuuet, hic Vicarius non potest delegare. 2.383.102
Parochus habens iniustum beneficij titulum, quandiu possessione non spoliatur, potest matrimonio assistere. ibid. 103
Parochus non Sacerdos validè matrimonio assistit. ibid.105.
Parochus assistens in peccato mort. validè matrimonio assistit. ibid.106
Parochus proprius matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere potest. ibid.107
Parochus fictè concedens facultatem assistendi matrimonio, illud non efficit inualidum. ibid.109
Parochus, irregularis etiam excommunicatus non toleratus, potest validè dare alteri licentiam assistendi. ibid.110
Parochus licentiam assistendi matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti. 2.384.112
Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos non solum in propria parochia, sed etiam extra illam. ibid.114
Parochus proprius cogi potest ad assistendum matrimonio, si illi alioquin licito interuenire nolit, vel licentiam alij Sacerdoti interueniendi concedere. ibid.115.
Parochi, & testium præsentiæ defectus non est impedimentum dirimens sponsalia. 2.387.141
Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio. 2.390.160
Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit censuram suspensionis. ibid.163
Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendaturque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. ibid.164
Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat grauiter peccabit. 2.361.168
Ad validitatem matrimonij non pertinet, vt Parochus assistens aliquibus verbis in eius celebratione vtatur. ibid. 169
Omissio verborum, Ego vos in matrimonium coniungo, &c. est pec. mort. ibid.170
Parochus curare debet ne contrahentes in peccato mort. ad sacramentum matrimonij accedant. ibid.171
Contrahentes matrimonium cum peccato mort. nondum deleto per contritionem, vel confessionem, indigni accipiunt Sacramentum, & peccant mort. quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat. ibid.172
Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septemque peccata capitalia. ibid.173
Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem, mortem, & annum scribat. ibid. 174
Liber hic mortuis testibus & parocho, plenè probat matrimonium contractum. 2.391.175
Parochus licèt non sit proprius matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat. 2.391.101
Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absolui à mortalibus, potest absoluere à censuris iuris nemini reseruatis. 3.43.283
Parochus habens facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo suo, potest absoluere pœnitentiam alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis in cuius diœcesi peccauit. 3.76.15
Parochi cur ita dicti. 3.95.65
Parochi in suis Ecclesiis debent residere, etiamsi beneficium sit modici valoris. 3.96.70
Parochi in Ecclesiarum domibus cogendi sunt habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra parochiarum limites. ibid.71
Parochus tenetur in parochia residere, etiamsi in illa tres, vel quatuor essent incolæ. ibid.72
Parochus non habetur pro residente si in ciuitate habitet ab Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliaribus distante, quamuis dominicis, & festiuis diebus ad illam accedat. ibid.74
Parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit. 3.98.93
Parochus non satisfacit petens licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare. ibid.98
Parochus habens licentiam per mendacium, in absentia fructus percipiens, eos restituere tenetur. ibid.91
Parochus vltra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentiæ. ibid 102
Parochi ob non residentiam quomodo beneficiis sunt priuandi. ibid.105
Parochus absens ex iusta causa, siue cum licentia, siue absque ea tenetur relinquere substitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro se populo seruiat, nisi absentia fiat per sex, vel octo dies. 3.99.106
Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia. 3.210.8
Parochus indulgentias concedere non potest. 3.393.50
Parochi sicut ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum saluti inuigilent, sic medici ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus opem ferre. 3.390.15.
Partes possunt foro suo renunciare, & in alium Iudicem consentire. 3.560 2.
Ratio multiplex specialitatis præstatur, quare partes foro suo renunciare possunt, & in alium Iudicem consentire, ac clerici minime sine Episcopi diœcesani voluntate. ibid.3.4.5

Pastor.

Pastores pro Episcopis. 1.8.9
Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos. 1.63.17
Pastorum bonorum exempla quemadmodum cum potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt. 1.69.21
Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex sequitur. 1.70.25
Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidium. ibid.26
Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transferre effectus debet. 1.102.9
Pastoris tres sunt voces, suauis, dulcis & alta. ibid.11
Pastor extrema duo cauere debet, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat.

Pater.

Pater filium habens Episcopum ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua. 2.192.12
Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines. 2.185.61
Pater nolens filio volenti se promoueri iustum patrimonium constituere, potest constringi iuris remediis, vt illud assignet. ibid.62
Pater vineos filium alere constringitur. 2.230.5
Pater tenetur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, qui de eius licentia incœpit politioribus Musis operam nauare. ibid.7
Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero prouidere si primum consumpsit filius. ibid.12
Pater qui dotem filiæ constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere. ibid.18
Pater vel mater non præsumitur, qui filium non diligit. 3.64.109
Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus, refertur. ibid.110
Caroli Magni simile iudicium refertur. ibid.111
Alphonso Aragoniæ Regi simile factum accidisse ostenditur. 3.65.112
Patrem ad sui defensionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida. ibid.116
Patrem sine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida. ibid.118
Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus. 3.69.144
Pater exponens filium, sine alio eo consentiente, vel ratum habente amittit ius filiationis. ibid.145
Pater exponens filiam licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi. ibid.146
Patrem læsæ maiestatis crimen committentem tenetur filius denuntiare. 3.422.37
Patres, & fratres, qui filias, sororesque, aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, excommunicationem incurrunt. 3.475.6

Pater

Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. 1.6. 3.22
Patria ordinandorum inuestiganda, cur. 1.233.9

Patriarcha.

Patriarchæ, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licèt diuersa sint nomina, secundùm vnam sententiam. 1.36.6
Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, quia repræsentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei. ibid 8
Patriarchæ dicti sunt quasi patres patrum, seu principes Episcoporum. ibid.9
Patriarchæ præcipui, & veri quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus. & de quaternario numero. 1.tan.5
Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum pontificem quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerant. ibid.3
Patriarcha vnde dicatur remissiuè. 1.122.18
Patriarcha ex auctoritate sibi à Romono pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedit. 1.123.21
Patriarchæ Crucem elatam vbique præferre liberè possunt, prætterquam in vrbe Romana, aut vbicumque Summus Pontif. vel eius Legatus de latere fuerit. ibid.23
Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari. ibid.28
Patriarchæ Regibus, aliisque principibus superiorem nonhabentibus æquiparantur. 1.124.30
Patriarchæ Summorum pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtantur. ibid.31
Patriarchis Romani pontificis insigniis, & ornamentis vti faa est ibid.32
Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema. ibid.34
Patriarchæ possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus. ibid.25
Patriarchæ etiam hodie non tantum de bene esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt. 1.225. 39
Patriarchæ Constantinopolitano quæ Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur. 1.146.18
Patriarchæ Alexandrini sedes cur, & a quo Alexandria posita fuerit ostenditur. 1.147.3
Patriarcha Alexandrinos quibus præsit prouinciis. ibid 4
Patriarcham Alexandrinum cur Antiochenus non præcedat, ostenditur. 1.148.4
Patriarchæ Antiocheno Sedes subiectæ referuntur. ibid 8
Patriarchæ Hierosolymitano quæ sedes Episcopales subiectæ fuerint, ostenditur. 1.151.5
Patriarchæ minores qui. 1.152.1
Patriarchæ minores inter Latinos sex. ibid.2
Patriarcha Aquileiensis cur ita dictus. ibid.3
Patriarchæ Bituricensis vbi fiat mentio, ostenditur. 1.153 9
Patriarchæ suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fœnus vsurarum exercendum alienigenis. 3.523.10
Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fœnus vsurarum exercendum alienigenis. 3.524.25
Patriarcha, aut Legatus de latere absque speciali mandato papæ Episcopum deponere non potest. 3.528.2
de Patriarcharum pallio, vide *Pallium*.
Patriarchales tres tantùm Ecclesiæ à principio fuerunt. 1. 121.3
Patriarchalis dignitatis titulos Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri. ibid.13
Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primo, & immediatè pendet ex Summorum pontificum, & Conciliorum auctoritate. 1.122.17

Patrimonium.

Patrimonij vocabulo intelligitur non solùm quidquid ex paternis bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quauis ex causa illi delatum est. 2.283.52
Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari. 2.284 54
Patrimonium super re immobili constitui debet. ibid.55
Patrimonij ad titulum quod consistat in censu tam vitalitio, quam perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari. ibid.
Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem. 2.176. 71
Patrimonium non habenti possibile est cùm penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria alimenta. ibid.73
Patrimonij alienatio, ad cuius titulum fuit quis promotus est inualida. 2.287.79
Patrimonium vt alienari, si vendi non potest. ibid.78
Patrimonium non potest hypothecari. ibid 85
Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario. ibid. 87.89
Patrimonij bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus habent priuilegia quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis. 2. 288.91
Patrimonium donans alicui rectè potest opponere conditionem de eo reddendo, cùm ordinatus habuerit beneficium sufficiens vel alias vnde viuere possit 2.293.31
Patrimonium per ordinationem datum vel alienans, quamuis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, non tamen incurrit suspensionem. ibid.32
Patrimonium habens Episcopus an possit illud conseruare, & reditus Ecclesiasticos in vsus profanos expendere. 3. 541.36
Vide *Titulus*.
Patrimonij alienatio, seu alienatio, vide *Alienatio*.

Patrinus.

Patrinus potest esse minor baptizato. 2 361.39
Patrinos plures adhibens vltra permissos, peccat mortaliter. ibid.44.
Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes contrahunt omnes cognationem. ibid.45
Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus potetunt tunc parochi. 2.362.47
Contractus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur. ibid.
Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum omnes fierent cognati. ibid.48
Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo. ibid. 51
Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul aliquem filium suscepit. 2.363.58
Patrocinium suscipere etiam pro miserabilibus personis iniuriatu cogitur aduocatus. 3.328.34
Vide *Aduocatus*.
Patronatus, vbi per errorem coram Ordinario præsentauerit, cum deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione, vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum, potest iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere. 3.273.148

Patronus.

Patronus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesiæ sui iurispatronatus ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit ædificata. 3.221.16
Patroni consensus exigitur vt Episcopus Ecclesiam sui iurispatronatus vnire possit. 3.219.19
Patroni consensus in vnione non præsumitur, nec de eo statur assertioni Episcopi. ibid.
Patronorum interest videre ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum. 3.240.21
Patronus in habitu habet ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis. 3.260.5
Patroni semper possunt præsentare ad beneficium sui iurispatronatus quomodocumque vacet. ibid 15
Patronatus ad beneficium, in quo habet iuspatronatus, potest per Episcopum vocari, & institui. 3.367.90
Patroni plures possunt ex se ipsis vnum nominare & præsentare ad Ecclesiam sui iurispatronatus. ibid 92
Patronatus non potest cum compatronis seipsam præsentare, sed præsentationi de se factæ consentire. 3.269.98
Patronus absens potest per litteras facere præsentationem personæ, quæ cum eidem Episcopo se personaliter repræsentet. 3.270.116
Patronatus vbi per errorem, coram Ordinario præsentauerit, cùm deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione, vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum, poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere. 3.273.148
Patronus laicus, non autem Ecclesiasticus, potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiuè præsentare. 3.274.152
Patronus clericus potest variare, & alterum præsentare sicut laicus quando præsentat ratione sui patrimonij ibid.152
Patroni laici possunt variare, etiamsi procedatur per viam scrutinij publicato scrutinio, vel etiamsi sit patronus ex

Priuilegio

priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum. ibid. 156.

Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procuratores, nisi haberet tantum potestatem limitatam ad vnum præsentandum. ibid. 157

Patronus, qui præsentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet. 3.275.160

Patronus potest semel aut iterum quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice. ibid. 161

Patronus Ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius. 3.176.163

Patronus Ecclesiasticus si post primum præsentatum, postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum. ibid. 164

Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerit, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere. ibid. 168

Patrono non labitur tempus datum ad præsentandum si bona fide præsentauit coram non habente ius instituendi. 3.585.61

Patrono negligente intra tempus sibi præstitutum ad præsentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad instituentem. 2.586 65

& procedit etiam in patronis Regularibus. ibid. 66

S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit. 191.18

Paulus Apost.

Paulus Apost. non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare voluit, 1. ad Timoth. 3. v. 61. 5

& cur 1.1. ad Tim. 3. loquatur tantùm de Episcopis & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, ostenditur. 1.68.20

Paulus Apost. perpetuum coluit cœlibatum. 1.85.12

Pauper.

Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere non debetur Canonica portio Episcopo, nisi relinquatur pauperibus certi loci. 3.367.1. & seq.

Pauper quis dicatur. 2.144 24

Peccatum.

Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari. 2.284.58

Peccatorum plenissimas condonationes solus Papa concedit. 3.12.46

Peccatum mortale non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, nisi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præ se ferat, vt morum honestatem tollat. 3.88.32

Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi. 3. 344.17

Pecunia.

Pecuniæ ac bona mobilia monasteriis acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrendarum qualiter debeant inuestiri, ex decreto S. Congr. 2.355.17

Pecunia qui prius vsi fuissent, ostenditur. 3.58 53

Pecunia regulariter est de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nihil operetur. 3.408.40

Pecunia, quæ est destinata ad emptionem stabilium censuum, vel mobilium pretiosorum, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate. ibid. 41

Pecunia minoris comperandorum prædiorum causa destinate absque decreto alienari non potest. ibid. 42

Pecuniæ magnæ quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest. ibid. 43

Pecuniæ in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium. ibid. 44

Pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro constituendo magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium. ibid. 45

Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti. 3.311.7

Pedagia noua, & gabelles imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla. 3.14.62

Compellentes personas Ecclesiasticas ad pedagia, guidagia, &c. 3.15.213

Pedes Episcopi in consecratione quare calceantur & interioribus quibusdam tunicis induantur. 1.30.8

Pensio, & Pensionarius.

Pensionis causa nullus subiicitur Præsuli, vt ab eo promoueatur. 2.210.56

Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet. 2.247.8

Pensionis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad honeste ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum.

Pensiones per contractum matrimonij extinguuntur. 2.47.12

Pensiones nouas in beneficiis constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont. 2.47

Pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum. 3.108.177

Pensionem super beneficiis, vbi Episcopus potest, sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere. 3.128.77

Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.158.73

Pensio reseruata super beneficio non comprehenditur sub reseruatione regulæ nouæ Cancellariæ, nisi constitueretur ad particulare alicuius commodum, super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum. 3. 171.150

Pensionem habens, & incedens in habitu, & tonsura, gaudet fori priuilegio. ibid. 151

Pensio Ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur 3 177.206

Pensio illius, qui tonsuram & habitum clericalem non assumit, vacat ipso iure. 3 178.217

Pensio non potest obtineri, nisi ab habente ætatem quatuordecim annorum. 3.200.79

Pensionem habens super beneficio Ecclesiastico & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur. 3.122 18

Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo. 3.225.25

Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere. ibid. 26

Pensio potest transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi. ibid 27

Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere. 3.240.15

Pensio ab Ordinario imposita causa non iustificata est nulla, non simoniaca. 3.361.2

Pensionem Ecclesiæ imponere absque Capituli consensu non potest Episcopus. 3.362.8

Pensiones inualidæ sunt absque iusta causa ab inferioribus impositæ. ibid. 10

Pensionem Episcopus in casu quo reseruare potest, reseruatio tunc tantum fiet vsque ad vitam onerati. ibid. 11

Pensiones imponendi facultas concessa Episcopis legitima causa existente non est derogata ex Constitut. Pij V. contra confidentias. 3.362.12

Pensionum ratione à S R.E. Cardinalibus obtentarum an excusatum solui debeat. 3.377.63

Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum. 3.532.11

Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille. 3.551.13

ad Pensiones decursas an titularis, & quando teneatur, pro tempore quo immissus fructus percepit. ibid. 15

Pensio, cuius solutionis dies venit post mortem pensionarij, quomodo soluenda sit. ibid. 16

Pensio est onus reale & cohærens beneficio. 3.554.2

Vide *Reparatio, Successor.*

Pensionarius tenetur pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum, siue post. 3.315.12

Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum ostenditur. 3.375.52

Pensionarius agere potest hypothecaria contra successorem in beneficio, super quo fuerit imposita pensio. 3.554.4

Pensionarij in electione erit, vel agere contra beneficij possessorem, vel contra hæredem defuncti prædecessoris in casibus in quibus hæres est obligatus, siue contra prædecessorem in beneficio si adhuc viuit. ibid. 5

Pensionarius in casu quod agat contra successorem in beneficio, idemmet successor habebit actionem contra suum prædecessorem si viuit, vel eius hæredes. ibid. 6

Pensionario datur actio contra successorem in beneficio pro terminis decursis si diligentiæ præcessissent contra ipsummet successorem. ibid. 8

Perangaria: vide *Angaria.*

Percussio.

Percussio quando est leuis, Episcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos absoluere possunt. 2.542.2

Percussio leuis quæ dicatur, ibid. 3.

Percussio

Percussio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit. ibid. 5

Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an sit etiam ex reseruatis Summo Pontifici. 2.409.3

Peregrinus.

Peregrini,& ignoti ordinari non debent. 2.239.52

Peregrinus Clericus sine commendatitiis sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus. 2.294.1

Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare. ibid. 3

Peregrini Sacerdotes ne celebrent in Ecclesiis Regularium potest Episcopus prohibere,nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis admissi fuerint. ibid. 8

Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere. 1. 79.17

Periurium, & Periurus.

Periurium est mendacium iuramento firmatum. 3.54.18

Periurium iuramento assertorio semper,& indistinctè est peccatum mortale. ibid. 19

Periurium quam graue sit peccatum,ostenditur. 3.55.35

Periurium est grauius adulterio. ibid. 37

Periurium homicidio grauius est. ibid. 41

Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur. 3. 56.42

Periurus quamuis emendatus non potest à se abolere infamiam. 2.454.24

Periurus non satisfacit si dicat se falsum deposuisse,quia tunc ei fides non adhibetur,quamuis sit in articulo mortis. 3.55. 36

Periuri puniuntur pœna depositionis ab Ordine. 3.57.43

Periuri beneficiis Ecclesiasticis obtentis priuantur. ibid. 44

Periurio facta collatio est nulla. ibid. 45

Permutatio.

Permutare potest quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem. 3.240.16

Permutari non potest beneficium litigiosum super quo pendet lis nisi esset super priuatione beneficij ibid. 19

Permutari possunt coram Episcopo beneficia iuris patronatus accedente patronorum consensu. ibid. 20

Permutari coram Ordinariis possunt reseruata beneficia,non tamen conferri. 3.241.25

Permutatio an ex iusta causa facta præsumatur. 3.245.45

Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione,nulla est. 2.283.43

Permutans tacendo ordinationem,ac titulum,tutus est in foro conscientiæ,si illud, quod habuit ex causa permutationis,erit æquiualens. ibid. 44

Permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo,vel alio superiore Ordinario. 3.239.9

Beneficium in vna diœcesi situm si permutetur cum alio alterius diœcesis,requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant,auctoritas & consensus. ibid. 10

Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense. ibid. 11

Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis. 3.240.12

Permutatio coram Ordinario simplex,non vero triangularis fieri debet. ibid. 13

Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare cessante pacto quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam. ibid. 14

Permutationis forma coram Ordinario faciendæ constituitur. 3.244.51

Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit, remissiuè. 3.245.54

Permutatio facta de beneficio iurispatronatus sine patroni consensu venit annullanda. 3.260 10

Permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis Ecclesiasticis licitè fieri potest. 3.410.55

Permutatio bonorum Ecclesiæ an & quando valeat sine beneplacito sedis Apost.remissiuè. ibid.

Persa sacrorum ministros corpore integros admittebant. 2. 447.3

Persona.

Personam, id est, an sint corpore viciati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus. 2. 233.10

Personæ publicæ quando excommunicationem Papalem incurrant. 3.31.187

Personæ potentes in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur,sunt Imperator,Reges,Infantes, Barones aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum,vel Columnæ. 3.261.65

Pestis causa qui adfuerit, quotidianas distributiones non lucratur nisi consuetudo sit vt darentur absentibus ex legitima causa. 3.107.170

Petrus Apost.

Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius,& potestatem instituendi,& creandi omnium Ecclesiarum Episcopos. 1.1.7

Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam. 1.73.7

Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem sententiam proprij casus intuitu tempere t tum vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. 1. 102.10

Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur. 1.128.2

Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauerit, ostenditur. ibid. 3

Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem,Ioannem, & Iacobum vocatus fuit. ibid. 4

Petrus variè nominatus à pluribus. ibid.

Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam. 1.129.5

Petrus 15. Kalend. Februar.ann. Christi 44. Romam venit. ibid. 7

Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25.& an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit, ostenditur. 1.130.8

Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit. ibid. 10

Vadu Romam iterum crucifigi respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment,ostenditur. ibid. 11

Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit. 1.132.23

Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. 1.148.3

Petrus in vrbibus,in quibus apud Ethinicos erant primi eorum flamines,& prima iudiciaria potestas,instituit, vt Primates præessent. 1.158.10

Petrus primus Brachaten. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam sæculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus, 1.153.22

Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij. ibid. 22

Petrus primus Bracchar Episcopus,quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Brachatensi sede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachia, filius Vriæ Prophetæ de quo Hierm.cap. 5.160.24

Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocordiao,vel Pyrrho Hispaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624.ann s. ibid. 25

Petrus discipulos instituit. ibid. 26

Petrus primus Brachara Episcopus martyrij palmam consequutus fuit ann. Christi 44. 1.162.40

Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugalliæ Cancellarius maximus laudatur. 1.137.15

Pharmacopola vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant. 3.58.52

Physiognomia apprimè vtilis est ad capiendam de aliquo præsumptionem. 2.447.7

Piles quadrati sanctæ Crucis signum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant. 2.229.6

Pirata, atque eorum receptores,& fautores excommunicantur in Bulla. 3.13.60

Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicatur,ostenditur. 1.153.10

Pisanæ ciuitatis Episcopatus antiquissimus est. ibid. 11

Pitantia taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 2.300.3

Piis causis relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratriis, etiam sine Episcopi auctoritate institutis.

Pius V. in blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum sua const. sanciuit.

Plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantum,qui maius habent beneficium. 5.41.14

Vide *Parochus*

Plebs vocari non debet in vnione facienda,nisi allegaret causam rationabilem ne fieret vnio. 3.231.37

Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure,id est,in spiritualibus & temporalibus eidem subiectæ sunt. 3.3.6.13.& 385.4

Pluralis locutio duorum numero est contenta. 3.261.32

Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remissiuè. 3.66.126

Podagra

priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum. ibid. 156.
Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tantum potestatem limitatam ad vnum præsentandum. ibid. 157
Patronus, qui præsentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet. 3.275.160
Patronus potest semel aut iterum quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice. ibid. 161
Patronus Ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionatius. 3.276.163
Patronus Ecclesiasticus si post primum præsentatum, postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum. ibid. 164
Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerit, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere. ibid. 168
Patrono non labitur tempus datum ad præsentandum si bona fide præsentauit eotam non habente ius instituendi. 3.585.61
Patrono negligente intra tempus sibi præstitutum ad præsentandum in beneficio, deuoluitur ius conferendi ad instituentem. 2.586.65
& procedit etiam in patronis Regularibus. ibid. 66
S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit. 191.18

Paulus Apost.

Paulus Apost. non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare voluit, 1. ad Timoth. 3. 1.61.5
& cur l.1. ad Tim. 3. loquatur tantùm de Episcopis & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, ostenditur. 1.68.20
Paulus Apost. perpetuum coluit cœlibatum. 1.85.12

Pauper.

Pauperibus quando aliquid relinquitur in genere non debetur Canonica portio Episcopo, nisi relinquatur pauperibus certi loci. 3.367.1. & seq.
Pauper quis dicatur. 2.144.24

Peccatum.

Peccatum graue est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinati. 2.284.58
Peccatorum plenissimas condonationes solus Papa concedit. 3.12.46
Peccatum mortale non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, nisi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præ se ferat, vt morum honestatem tollat. 3.88.32
Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi. 3. 344.17

Pecunia.

Pecuniæ ac bona mobilia monasteriis acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum qualiter debeant inuestiri, ex decreto S. Congr. 2.355.17
Pecunia qui prius vsi fuissent, ostenditur. 3.58.53
Pecunia regulariter est de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nihil operatur. 3.408.40
Pecunia, quæ est destinata ad emptionem stabilium censuum, vel mobilium pretiosorum, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate. ibid. 41
Pecunia minoris comparandorum prædiorum causa destinata absque decreto alienari non potest. ibid. 42
Pecuniæ magnæ quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest. ibid. 43
Pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium. ibid. 44
Pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro constituendo magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium. ibid. 45
Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti. 3.351.7
Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas augentes excommunicantur in Bulla. 3.14.62
Compellentes personas Ecclesiasticas ad pedagia, guidagia, &c. 3.15.213
Pedes Episcopi in consecratione quare calceantur & interioribus quibusdam tunicis induantur. 1.30.8

Pensio, & Pensionarius.

Pensionis causa nullus subiicitur Præsuli, vt ab eo promoueatur. 2.210.56
Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet. 2.247.8
Pensionis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad honeste ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus iudicauerit assumendum.
Pensiones per contractum matrimonij extinguuntur. 2.47.12
Pensiones annuas in beneficiis constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont. 2.47
Pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum. 3.108.177
Pensionem super beneficiis, vbi Episcopus potest, sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere. 3.122.77
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.158.73
Pensio reseruata super beneficio non comprehenditur sub reseruatione regulæ nouæ Cancellariæ, nisi constitueretur ad particulare alicuius commodum, super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum. 3.171.150
Pensionem habens, & incedens in habitu, & tonsura, gaudet fori priuilegio. ibid. 151
Pensio Ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur 3.177.206
Pensio illius, qui tonsuram & habitum clericalem non assumit, vacat ipso iure. 3.178.217
Pensio non potest obtineri, nisi ab habente ætatem quatuordecim annorum. 3.200.79
Pensionem habens super beneficio Ecclesiastico & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur. 3.222.18
Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo. 3.225.25
Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere. ibid. 26
Pensio potest transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi. ibid. 27
Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere. 3.240.15
Pensio ab Ordinario imposita causa non iustificata est nulla, non simoniaca. 3.361.2
Pensionem Ecclesiæ imponere absque Capituli consensu non potest Episcopus. 3.362.8
Pensiones inualidæ sunt absque iusta causa ab inferioribus impositæ. ibid. 10
Pensionem Episcopus in casu quo reseruare potest, reseruatio tunc tantum fiet vsque ad vitam onerati. ibid. 11
Pensiones imponendi facultas concessa Episcopis legitima causa existente non est derogata ex Constitut. Pij V. contra confidentias. 3.362.12
Pensionum ratione à S. R. E. Cardinalibus obtentarum an excusatum solui debeat. 3.377.63
Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem mille ducatorum. 3.532.11
Pensio non solet imponi in Episcopatibus, quorum fructus non excedunt valorem ducatorum mille. 3.551.13
ad Pensiones decursas an titularis, & quando teneatur, pro tempore quo intrusus fructus percepit. ibid. 15
Pensio, cuius solutionis dies venit post mortem pensionarij, quomodo soluenda sit. ibid. 16
Pensio est onus reale & cohærens beneficio. 3.554.1
Vide *Reparatio, Successor.*
Pensionarius tenetur pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum, siue post. 3.315.12
Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum ostenditur. 3.375.52
Pensionarius agere potest hypothecaria contra successorem in beneficio, super quo fuerit imposita pensio. 3.554.4
Pensionarij in electione erit, vel agere contra beneficij possessorem, vel contra hæredem defuncti prædecessoris in casibus in quibus hæres est obligatus, siue contra prædecessorem in beneficio si adhuc viuit. ibid. 5
Pensionarius in casu quod agat contra successorem in beneficio, idemmet successor habebit actionem contra suum prædecessorem si viuit, vel eius hæredes. ibid. 6
Pensionario datur actio contra successorem in beneficio pro terminis decursis si diligentiæ præcessissent contra ipsummet successorem. ibid. 8
Perangaria: vide *Angaria.*

Percussio.

Percussio quando est leuis, Episcopi excommunicatos pro violenta manuum iniectione in Clericos absoluere possunt. 2.542.2
Percussio leuis quæ dicatur, ibid. 3

Percussio

Percussio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit. ibid. 5

Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ an sit etiam ex reseruatis Summo Pontifici. 2.409.3

Peregrinus.

Peregrini, & ignoti ordinari non debent. 2.259.52

Peregrinus Clericus sine commendatitiis sui Ordinarij litteris ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendos. 2.294.1

Peregrinus non habens commendatitias litteras, nec fidem faciens de sua ordinat. nullo iure est suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare. ibid. 3

Peregrini Sacerdotes ne celebrent in Ecclesiis Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitiis admissi fuerint. ibid. 8

Peritiam sæcularium negotiorum oportet Episcopos habere. 1. 79.17

Periurium, & Periurus.

Periurium est mendacium iuramento firmatum. 3.54.18

Periurium iuramento assertorio semper, & indistinctè est peccatum mortale. ibid. 19

Periurium quam graue sit peccatum, ostenditur. 3.55.35

Periurium est grauius adulterio. ibid. 37

Periurium homicidio grauius est. ibid. 41

Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur. 3. 56.42

Periurus quamuis emendatus non potest à se abolere infamiam. 2.454.24

Periurus non satisfacit si dicat se falsum deposuisse, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis sit in articulo mortis. 3.55. 36

Periuri puniuntur pœna depositionis ab Ordine. 3.57.43

Periuri beneficiis Ecclesiasticis obtentis priuantur. ibid. 44

Periurio facta collatio est nulla. ibid. 45

Permutatio.

Permutare potest quis coram ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem. 3.540 16

Permutari non potest beneficium litigiosum super quo pendet lis nisi esset super priuatione beneficij. ibid. 19

Permutari possunt coram Episcopo beneficia iuris patronatus accedente patronorum consensu. ibid. 20

Permutari coram Ordinariis possunt reseruata beneficia, non tamen conferri. 3.241.25

Permutatio an ex iusta causa facta præsumatur. 3.245.41

Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promotus non facta de hoc mentione, nulla est. 2.283.43

Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ, si illud, quod habuit ea causa permutationis, est æquiualens. ibid. 44

Permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio superiore Ordinario. 3.83. 9

Beneficium in vna diœcesi situm si permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione, vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus. ibid. 10

Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense. ibid 11

Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis. 3.240.12

Permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularia fieri debet. ibid. 13

Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare cessante pacto quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam. ibid. 14

Permutationis forma coram Ordinario faciendæ constituitur. 3.244.31

Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit remissiuè. 3.545.14

Permutatio facta de beneficio iurispatronatus sine patroni consensu venit annullanda. 3.560 10

Permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis Ecclesiasticis licitè fieri potest. 3.410.55

Permutatio bonorum Ecclesiæ an & quando valeat sine beneplacito sedis Apost. remissiuè. ibid.

Persæ sacrorum ministros corpore integros admittebant. 2. 447.3

Personæ.

Personam, id est, an sint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non admittendus. 2. 233.10

Personæ publicæ quando excommunicationem Papalem incurrant. 3.31.187

Personæ potentes in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur, sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones aliique magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum, vel Columnæ. 3.265.65

Pestis causa qui adfuerit, quotidianas distributiones non lucratur nisi consuetudo sit vt darentur absentibus ea legitima causa. 3.107.170

Petrus Apost.

Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos. 1.3.7

Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam. 1.73 7

Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem sententiam proprij casus intuitu tempere, tum vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. 1. 102. 10

Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur. 1.128.2

Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauerit, ostenditur. ibid. 3

Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit. ibid. 4

Petrus variè nominatus à pluribus. ibid.

Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam. 1.129.5

Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Romam venit. ibid. 7

Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit, ostenditur. 1.130.8

Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit. ibid. 10

Vado Romam iterum crucifigi respondit se Dominum Petro Vrbem fugienti quis affirmeat, ostenditur. ibid. 11

Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit. 1.132.23

Petrus Antiochiæ primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 35. 1.148. 3

Petrus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates præessent. 1.258.10

Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S. Iacobo Apost. qui multis iam sæculis defunctus fuerat, & ad iam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus. 1.153.12

Refertur fragmentum quoddam S. Athanasij. ibid. 22

Petrus primus Bracchar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachias, filius Viæ Prophetæ de quo Hierm. cap. 1.160.24

Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucodonosor, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto ante aduentum D. Iacobi 624. ann. 8. ibid. 25

Petrus discipulos instituit. ibid. 26

Petrus primus Bracharæ Episcopus martyrij palmam consequutus fuit anno Christi 44. 1.161.40

Petrus Barbosa Regius consiliarius, ac Regni Portugalliæ Cancellarius maximus laudatur. 1.137.55

Pharmacopola vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant. 3.58.52

Physiognomia apprimè vtilis est ad capiendam de aliquo præsumptionem. 2.447.7

Pilei quadrati sanctæ Crucis signum denotant, rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant. 2.229 6

Piratæ, atque eorum receptores, & fautores excommunicantur in Bulla. 3.13.60

Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicatur, ostenditur. 1.153.10

Pisauriensis ciuitatis Episcopatus antiquissimus est. ibid. 18

Pitantia taxatio pro sacrificio Missæ est iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est. 3.500.8

Piis causis relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratriis, etiam sine Episcopi auctoritate institutis.

Pius V. in blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum sua const. sanciuit.

Plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantum, qui maius habent beneficium. 1.41.14

Vide *Parochus*

Plebs vocari non debat in electione facienda, nisi allegaret causam rationabilem ne fieret vno. 1.231 37

Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est in spiritualibus & temporalibus eidem subiectæ sunt. 3. 621. & 185.4

Pluralis locutio duorum numero est contenta. 1.201.32

Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum, remissiuè. 3.66.116

Podagra

Index Rerum.

Podagra.

Podagræ ob satietatem ac aucta edulia hoc tempore nascuntur 1.60.6

Podagra, & scabie laborantes nimium inducentibus deformitatem, irregulares fiunt. 2.450.44

Pœna.

Pœnam constitutionis Sixti V. conducit deferentes pallium tale, quamuis toga non sit talis, nec genua tangat. 2.230 15

Pœnæ à Sixto V. impositæ contra promouentes aliquem ad sacros Ordines sine titulo, quæ 2.289.1

Restrictæ fuere à Clemente VIII. & reductæ ad terminos iuris communis, ac Constit. Pij II. & Concil. Trid. ibid. 2

Pœna quæ incurratur ab ordinato sine titulo. 2.291.24

Pœnæ contra Clericos crimen sodomiæ committentes à Pio V. inflictæ non comprehendunt exercentes vitium bestialitatis. 2.458.52

Pœnas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam remittit Papa. 3.11.19

Pœna quæ imponi soles ab Inquisitoribus pro hæreticalibus blasphemiis ostenditur. 3.61.90

Pœna contra obtinentes canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda. 3.104.147

Pœnarum gradus præscripti à Concilio contra non residentes, necessariò seruandi sunt, antequam deueniatur ad punitionem, aliás erit nulla. ibid. 148

Pœnam contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere. ibid. 151

Pœnas corporales in pecuniam non potest conuertere Vicarius generalis. 3.125.120

Pœnæ ordinariæ in visitatione non sunt imponendæ, sed tantum extraordinariæ. 3.188.50

Pœna quæ sit imposita contra Episcopum in visitatione præter procurationem ab Ecclesiis aliquid muneris accipientem ostenditur. 3.289.44

Pœna imposita contra imprimentes libros absque requisita licentia, quæ sit ostenditur. 3.358.11

Pœna contra alienantes Ecclesiæ bona absque solemnitatibus requisitis quæ sit in Extrauagant. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ, constitutæ, ostenditur 3.408.47

Pœnam pecuniariam indicere possunt Episcopi, eamque sibi, vel Cameræ suæ applicare. 3.409.18

Pœnas pecuniarias sibi Episcopus retinere non debet, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper. ibid. 19

Pœnarum nulla portio potest assignari depositario earundem pœnarum, nec in restaurationem carcerum Episcopalium, nec pro vestiendis Apostolis, &c. ibid.

Pœnitens.

Pœnitentes publicè in Missa reconciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcop. non potest. 1.181.45

Pœnitentes solemniter ordinari prohibentur. 2.256.35

Pœnitentes sæculari iudicio sunt subiecti, neque aliquo fori priuilegio gaudent. 2.2 4 44

Pœnitens, qui virtute Iubilæi, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diœcesis. 2.353.54

Pro contraria sententia referuntur Doctores.

Pœnitens confessus cum sacerdote excommunicato communiter occulto, sibi tamen non ignaro, ex parte materiæ validè facit sacramentum. 2.321.19

Pœnitentes publici donec peracta pœnitentia reconcilientur possunt esse susceptores. 2.361.37

Pœnitentes solemniter infamiæ nota laborant. 2.453.6

Pœnitentia.

Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi. 2.184.85

Pœnitentiæ forma in loco delicti quis non sortitur. 2.317.37

Pœnitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta, prohibetur ordinari, non sic pœnitentiam publicam faciens. 2.455.7

Pœnitentias publicas imponere non pœnitentes reconciliare sine speciali mandato vicario generali non licet. 3.123.87

Pœnitentiam solemnem peragentem scienter ordinans suspensionem incurrit per annum a celebratione. 3.522.15

Pœnitentialis forum in loco delicti non sortitur. 2.317.37

Pœnitentialis præbenda vacans in mense Apostolico, vel si adsit alia reseruatio, seu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reseruationis. 3.136.13

Pœnitentialis præbenda postquam est effectum sortita, nec potest optari, nec Pœnitentiarius aliam valet optare, nec retento, nec dimisso officio. 3.137.35

Pœnitentialis præbendæ electio non habet locum in ea quæ vigore statuti à sequenti Canonico optatur, sed illa præbenda, quam dimiserit Canonicus, qui nouissimè optat, huic muneri affecta, & vnita remanet. 3.138.36

Pœnitentiaria.

Pœnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam sponte oblatum accipientes incidunt in excommun. Papalem. 3.261.37

Pœnitentiaria per Episcopum erecta cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato. 3.135.3

Pœnitentiaria vacans Sede Episcopali vacante, non potest prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum sit communis Episcopi & Capituli, vel etiam solius Capituli. 3.136.17

Pœnitentiariæ vacantis Sede Episcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam seclusa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo. ibid. 18

Pœnitentiaria potestatem quam habet absoluendi aliis delegare, seu committere non potest. ibid. 22

Pœnitentiaria potest resignari etiam in fauorem, & cum reseruatione pensionis. 3.137.34

Pœnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat. ibid. 35

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarij Officiales, qui in expeditionibus sibi interdictis se intromittere quoquo modo præsumant. 3.39.256

Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis 3.76.17

Pœnitentiarius dum Confessiones audit censetur pro præsente in choro. 3.105.160

Pœnitentiarium cum vnione præbendæ proximè vacaturæ in sua Cathedrali Ecclesia debet Episcopus instituere, modò id commodè fieri possit 3.135.1

Pœnitentiarij officium, & electio personæ ad solum Episcopum absque consensu Capituli spectat. ibid. 2

Pœnitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur. ibid. 4

Pœnitentiarius Canonicus debet esse in ætate quadraginta annorum. 3.136.7

Pœnitentiarius ab Episcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturæ institutus, officium exercere, ac pœnitentiariæ interim tenetur, & interim quo vocat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributiones quotidianas percipere potest, & sedere debet in loco sui Canonicatus cum illum fuerit assecutus. ibid. 10

Pœnitentiarij in electione non potest Capitulum se intromittere etiam Episcopo absente. ibid. 14

Pœnitentiarij electio pertinet ad solum Episcopum, vel eo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem. ibid. 15

Pœnitentiarij electio non facta per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semestre a die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum. ibid. 16

Pœnitentiarius eo ipso quod est institutus habet à iure & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis absque alia Ordinarij licentia. ibid. 19

Pœnitentiario quilibet confessus peccata satisfacit præcepto cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. ibid. 20

Pœnitentiarius institutus pro audiendis confessionibus vnius diœcesis non potest eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui parochi. ibid. 21

Pœnitentiarius potestatem, quam habet absoluendi, aliis delegare, seu committere non potest. ibid. 22

Pœnitentiarius à casibus, quos Episcopus expressè sibi reseruauit, absoluere non potest. ibid. 23

Pœnitentiarius non potest casus Episcopo reseruatos, & ab eo sibi commissos, aliis subdelegare. 3.137.24

Pœnitentiarius ad audiendas Confessiones semper paratus debet existere, nec potest pœnitentes recusare, quia si hoc faciat poterit ab Episcopo puniri. ibid. 26

Confessiones integras, & non solos casus reseruatos, tenetur Pœnitentiarius audire. ibid. 27

Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & sede Episcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu peccata confiteri volentibus sui copiam facere tenetur. ibid. 28

Pœnitentiarius virgam, seu bacchettam in manu, sicut in vrbe tenere non debet præcipuè in locis vbi hoc non est in vsu. ibid. 29

Pœnitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra, habendus est pro præsenti in choro, pro illo tempore duntaxat quo actualiter eas audit ibid. 30

Pœnitentiarius dum Confessiones actualiter audit, non solum habetur pro præsenti in choro ad lucrandas quotidianas

dianas distributiones, sed etiam eleemosynas ipsas, quæ distribuuntur inter Canonicos pro associandis, & sepeliendis defunctorum cadaueribus, &c. ibid. 31
Pœnitentiarius non habebitur pro præsenti in choro si extra Ecclesiam Confessiones audiat, etiam infirmorum. ibid. 32
Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici, dummodo non absit tempore quo frequentiùs pœnitentes accedunt, & diebus festis solemnibus. ibid. 33
Pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur. 3.198.68
Polítici, vide *Hæretici*.
Pollicis pars si desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo eiusdem nulla præcesserit culpa. 1. 449.10
Pollutionis publicitas Ecclesiam non polluit, sed potiùs pollutam ostendit. 2.330.40
Pompa in fastu plus scandalizat homines sæculi, quàm ædificat. 1.81.13

Pondus.

Pondus illud dicitur falsum, quod nunquam transiuit per manus affinatorum. 3.17.46
Ponderibus, & mensuris falsis vtens, falsum dicitur committere. ibid. 47
Ponderibus, & mensuris falsis vtens, quomodo ad restitutionem obligetur. ibid. 48
Pontifices, & summi Pontifices, de Episcopis. 1.8.4
Vide *Papa*.

Pontificalia.

Pontificalia hîc quid. 2.283.2
Pontificalia insignia quæ sint, ostenditur. ibid. 8
Pontificalia Episcopus exercere non potest in loco exempto, etiam vocatus, nisi accedente licentia Episcopi diœcesis, vbi locus est constitutus. 2.286.13
Pontificalia vt possit Episcopus exercere in diœcesi alterius, non potest Patriarcha facultatem concedere. ibid. 14
Pontificalibus suspensus vide *Suspensus*.
Pontificalia in alterius diœcesi exercens Episcopus, etiam cuiusuis priuilegij prætextu, suspensionem incurrit à Pontificalibus. 3.522.9
Pontificalium nomine quæ veniant, ostenditur. 3.525.33

Populus.

Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiret. 1.2.3
Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite. 1.140.83
Populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas parochias, excommunicandus tamen non est, si admonitioni non paruerit. 3.311.35
Populum non potest Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendum sacram concionem, & Missam in Ecclesia Parochiali. 3.312.36
Populus non exemptus Abbatiæ exemptæ præscribere potest contra Episcoporum exemptionem. 3.596.9
Portio canonica, vide *Canonica portio*.
Portionarij cum non dicantur de Capitulo, possunt corrigi & puniri ab Episcopo sine Capitularibus adiunctis, etiam casu quo de consuetudine, aut priuilegio vocem habeant in Capitulo. 3.285.10

Portugalia.

Portugaliæ regnum Romanæ Ecclesiæ censuale an verè fuerit ostenditur. 1.137.57
Refertur liberatio Nuncij Apostolici de prædicto censu à se recepto. ibid. 58
Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoscit. ibid. 59
Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicaruot. 1. 138.62

Possessio.

Possidere non possunt in solidum duo insimul eandem rem, & eodem modo, non ita si diuersis respectibus. 3.118.39
Possessio omnis amissa dicitur per renunciationem factam, & ab Episcopo admissam. 3.245.15
Possessio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, non potest fieri per testes. 3.264.57
Possessio capta nomine Seminarij nondum erecti, est nullius considerationis, & non producit iuris effectus. 3.316.26
Possessionem Episcopatus nullus capere potest, nec illum administrare, nisi literis expeditis, & ostensis. 3.525.35

Possessor.

Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extra. 2.27.16
Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij. 2.180.21
Possessor beneficij vniti attenta dispositione Concilij *sess. 7. de reform. cap. 6.* non potest quadragenaria præscriptione se tueri, quominus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare. 3.230.27
Possessor bonorum succedit in iurepatronatus, cum sit vt heres. 3.253.5
Potentes personæ, in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur, sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, aliique Magnates. 3.263.65

Potestas.

Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concesserit. 1. 18.42
Potestas, auctoritas, iurisdictio Episcopi, vide *Episcopus*.
Ad quot capita reducantur 2.283.34
Potestas prouidendi beneficia Ecclesiastica ex negligentia Prælatorum, quibus hoc munus incumbit, deuoluitur regulariter de inferiori ad primum superiorem donec perueniat ad Papam. 3.380.64
Potestas collatorum Regularium ex negligentia in conferendis beneficiis, an & quando ad Episcopum deuoluatur. ibidem 69
Practica ponitur, qua vtuntur Episcopi in præstando assensu super re bona alienati. 3.407.35

Præbenda.

Præbendæ dimidiæ, portionariæ, & tertionariæ non veniunt appellatione canonicatus. 3.115.32
Præbenda Theologalis, vbi ab Episcopo instituenda debeat, ostenditur. 3.1 9.2
Præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio. ibid. 5
Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque mense vacauerint, prouidentur. 3.140.5
Præbenda Theologalis nec potest optari ab alio, nec præbendatus Theologalis potest illam dimittere, & aliam optare. ibid. 10
Præbenda Theologalis, seu Magistralis vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur. ibid. 14
Præbendæ Theologalis collatio suspendenda est, donec inueniatur Theologus sæcularis, cui fieri possit & interim fructus omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus ibi publicè doceat sacram Scripturam. ibid. 15
Præbendæ Metropolitanæ Cæsaraugustæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Iulij, & Octobris sunt reseruatæ Sedi Apostolicæ. 3.170.145
Præbendæ temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, non comprehendantur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. ibid.
Præbendas supprimere in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur. 3.233.1
Præbendas extinguendi Collegiatarum non insignium, nullam habet Episcopus potestatem. ibid. 2
Præbendarum tenuium suppressionem facere non potest Collegiatæ Ecclesiæ prælatus, licèt sit exemptus, & Ecclesiæ insignis. ibid. 4
Collegiata insignis quæ dicatur, ostenditur. ibid.
Præbendæ alicuius suppressio, & extinctio fieri non potest ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiamsi id cederet in vtilitatem Capituli. 3.134.9
Præbendam supprimere, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo, potest Episcopus cum consensu Capituli. ibid. 10
Præbendarum, seu beneficiorum redditus, cum eorum aliqua supprimenda sunt, quomodo taxandi, remissiuè. ibid. 15

Præcedentia

de præcedentia omnes controuersias inter Ecclesiasticas personas, tam sæculares, quam Regulares contingentes Episcopus amota omni appellatione quoad effectum suspensiuam summariè componit. 3.321.16
Præcedentiæ sunt iudicandæ secundum loci consuetudinem. 3.322.27
Fundatio antiquior in præcedentiis componendis maximè attendenda est. ibid 28
Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros. ibid. 29
Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes. ibid. 30

Controuersiæ de præcedentia quomodo componendæ, declarauit Gregorius XIII. ibid 3[a]
Constitutio Gregorij XIII. de præcedentiis habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ. ibid.33
Præcedentiæ sunt terminandæ secundum quod in Alma vrbe omnium magistra seruatur. 3.358.35
Religio debet præcedere, quæ est prior in institutione, & approbatione. ibid 36
Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem, debent præcedere Monachos sancti Eusebij, eo quo eorum ordo, qui est Cistercensium, fuit prius institutus, & approbatus. ibid.37
Parochus in sua Ecclesia est præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ea ante qua consuetudine accedentibus. 3.324.38
Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contendunt de præcedentia, remissiuè. ibid.39
Præceptoria militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.118.78
Præco Episcopus dictus vt annunciet populo scelera aliorum. 1.9.13
Prædicantes miracula falsa, vel incerta. aut prophetias, quæ non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.23.119

Prædicatio, & Prædicator.

Prædicare sæpissime exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, qua decet prædictus 1.96.12
Prædicandi munus Episcopis incumbit. ibid 13
Prædicare debet Episcopus exemplo internus. ib.13.16.17 20
Prædicare debent, vt facere prædicare Episcopi tempore Quadragesimæ, & aduentus Domini 3.311.30
Prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis. 3.312.44
Prædicandi munus per Episcopum committi potest etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus. ibid.45
Prædicationis officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam. 1.174.15
Prædicationem populo facere præcipuum Episcoporum munus est. 3.308.8
Prædicatio Episcopo non conceditur extra suam diœcesim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci. 3.309.2
Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possit prædicare intelligitur, nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum. ibid.3
Prædicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent. ibid.4
Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut aliis duobus sacris Ordinibus insignitis. 3.312.42
Prædicatio tempore cuiuscunque interdicti licita est. ibid 46
Prædicatoris Officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam. ibid.
Prædicatorum deputandi munus ad Episcopum pertinet impeditum aliqua causa, ex relatis in cap. inter cætera, de offic. Ordin. 3.309.4
Prædicatoris electio, & deputatio ad solos Episcopos in earum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis. ibid 6
Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest. ibid 7
Prædicatores pro Ecclesiis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt. ibid 8
Prædicatoris munus obire per se volentes, qui animarum curam habent non debent prohiberi. ibid 9
Prædicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam. ibid 12
Prædicatores deputandi sunt impensis eorum, qui eos præstare tenentur, vel solent. ibid 18
Consuetudo vbi viget, quod populus soluat concionatori, est seruanda. ibid.11
Prædicatorum solita merces nulla ex parte à pensionatariis est exigenda atque minus si populus hos sumptus facere solebat. ibid.13
Prædicatoribus mercedem solitam exhiberi communitas dare debet si ea consuetudine immemoriali constat eam olim fuisse illis exhibitam. 3 310.14
Prædicator pro Quadragesima quorum expensis sit conducendus quando dubitatur, debet Episcopus interim proprio sumptu conducere illum ibid.15
Parochus quando nullum adest solitum, nec consuetudo si habeant reditus sufficientes, soluere tenetur prædicatori, si verò sit pauper, tenebitur populus. ibid.16
Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesiis sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, eam eo personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere. ibid.17
Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur. ibid.18
Regulares quando in Ecclesia suorum ordinum prædicare volunt, obtenta suorum superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, si tamen eam minimè obtinuerunt. ibid.19
Regulares prædicatores quando in Ecclesiis suorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possint, ostenditur. ibid.20
Prædicatori idoneo non est deneganda licentia prædicandi, nec potest eum Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione. ibid.21
Prædicatorem si Episcopus suspendat, non tenetur causam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur. ibid.22
Prædicatores Regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis ostenditur ibid.23
Regulares in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicatores non ad eo, sed à suis Superioribus puniri debent. ibid.24
Parochus, vt in sua Ecclesia prædicetur potest dare licentiam approbatis ab Ordinario. 3.312.25
Parochus pro duabus, aut tribus vicibus potest impunè prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, siue sæculari nondum præsentato coram Episcopo saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat. ib.26
Religio Societatis Iesu habet priuilegium, vt sui prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, à suis Superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adest Episcopus ibid.27
Regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non sed nulla causa. ibid.28
Constitutiones Pij V. quibus concessum erat regularibus vt irrequisito, & contradicente Episcopo prædicare possent, & per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concilij Trident. reductæ fuerunt. ibid.29
Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore quadragesimæ, & Aduentus Domini. ibid 30
Episcoporum arbitrio relinquitur an tempore Quadragesimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum. ibid.31
Correctores ciuitatum facere possunt, etiam renitente Vicario generali vt saltem omnibus diebus Dominicis & solemnibus festis populo prædicatio fiat. ibid.32
Professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi assumant. ibid.33
Parochiæ suæ interesse vnusquisque tenetur pro audienda prædicatione, si commodè fieri potest. ibid.34
Prædicatores verbi Dei quales esse debeant, ostenditur. 3.312. 57
Prædicatoribus errores, aut scandala disseminantibus in populum, quamuis Regulares sint potest Episcopus prædicationem interdicere, etiam in suis monasteriis. 3.313.48
Contra prædicatores etiam Regulares hæreses prædicantes procedit Episcopus. ibid 49
Prædicatori ab præstandam eleemosynam potest Episcopus cogere laicos, qui eam præstare tenebantur. 3.342.7
Prædicatorum Ordo exemptus fuit à Gregorio XI. 3.482.12 vers. Prædicatorum.

Præeminentia.

Præeminentiarum in materia an possit compromitti.
Præeminentia in sedendo in Synodo diœcesana nullum præiudicium in futurum sedentibus operatur. 3.396.16

Prælatio, & Prælatura.

Prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processerunt. 1.39.23
Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur. ibid 14
Prælaturis contrà temere se ingerentes inuehuntur. SS. Bernardus, & Gregorius. 1.56.7
Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternã salutẽ. 1.57.18
Prælaturam eorum suscipientes in ciuitate diuersarum linguarum qui sunt linguæ suæ priusquam suscipiantur a proprio Episcopo in adiutorem suum, incurrunt Excommunicationem omnini reseruatam. 8.32.196

Prælatus.

Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare. 1.37.14
Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant ostenditur. 1.40.2

Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad Cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse verior tenet sententia. ibidem 3
Prælatus peccans tot moribus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit. 1.70.24
Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitiorum,& expedientius,& efficacius. 1. 82. 12
Prælati à personarum acceptatione cauere debent. 1.103.14
Prælatus intueri debet ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis,soluantur iura regiminis. ibid. 15
Prælati non seueritate, sed beneuolentia subditos corripere debent. ib.d.17
Prælati Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram,minores Ordines conferre possunt aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum Superiorum,& specialem consensum Episcopi loci habuerint. 2.202.13
Prælati inferiores dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi. 2.218.6
Prælatus Regularis an dispensare possit cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspensione, ac etiã cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione. 1.269.25
Prælati Religionum an possint sine approbatione Ordinarij audire sæcularium confessiones. 2.320.14
Prælati Regulares bene possunt conciliare Ecclesias quacunque causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas. 2.353.64
Prælati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in aliis casibus in quibus Episcopi dispensare valent. 2 407.11
Prælati Regulares,tam Generales,quam prouinciales,& locales,ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis,& iuramentis. 2 408.12
Prælati Religionum ex priuilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem. ibidem 13
Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi priuilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores. 2.475.28
Super impedimento bigamiæ similitudinariæ prælati Regulares cum nouitiis ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum est. ibid 31
Prælatos ne sua iurisdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Curiam sæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium,excommunicantur. 3.16. 73
Prælatus quicumque sibi subditum absoluere poterit ab omni excommunicatione iuris nulli reseruata. 3.30 181
Prælatos, vel alias personas Ecclesiasticas compellentes vt submittant Ecclesias,vel earum bona,&c. Laicis,&c. 3.34. 108
Prælati ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes absque licentia Romani Pont. 3.37.216
Prælatus quicumque potest absoluere sibi subditum à censuris nemini reseruatis, siue sint latæ & appositæ per Concil. siue per quemcunque Summum Pont. 3.42.281
Prælatus dicitur Vicarius Episcopi ratione iurisdictionis, quam habet cum administratione. 3.127.135
Prælati Regulares intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ tenentur Fidei professionem facere. 3.209 7
Prælati sæculares iurisdictionem habentes quasi Episcopalem non possunt supprimere eius beneficia etiam in casibus in quibus Episcopi possunt in sua diœcesi. 3.234.11
Prælati Regulares supprimere non possunt beneficia Regularia suarum Ecclesiarum. ibid.13
Prælatus omnis ius habens conferendi,instituendi,& à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum resignationes adiuuandi. 3 239.4
Prælatus quilibet etiam inferior dummodo habeat Episcopalem potestatem,potest iurispatronatus acquisitioni consensum præstare. 5.250.30
Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur seruare naturam beneficij. 3.269.109
Prælati inferiores ius instituendi possunt habere ex priuilegio,præscriptione,seu consuetudine. 3.278.184
Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias sæculares exemptas non visitant. 3.294.10
Prælati exempti Episcopalem iurisdictionem habentes, non verò inferiores,& quæ subsunt Episcopis, gaudent priuilegio primæ instantiæ. 3.337.4
Prælatus nullus Papa inferior potest censum perpetuum, aut pensionem perpetuam imponere. 3.361.2
Prælato,qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia,debetur Canonica portio de relictis ipsis Ecclesiæ. 3. 365.8
Prælati Episcopi inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere; sed priuilegio, vel consuetudine. 3 373.17
Prælatus qui potest charitatiuum subsidium exigere debet prius congregato Clero cum charitate, & humilitate ei exprimere causam suæ indigentiæ. ibid.26
Prælatus religionis quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest indulgentias concedere. 3.383.19
Prælati Mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa,venire non tenentur ad Synodum diœcesanam. 3.395.7
Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra Ius Canonicum,& non possint contra illud statuere. 3.398.20
Prælatus,vbi tenetur stare locationi prædecessoris, potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessoris anticipatè solutam. 3.400.5
Prælatus sciens se repudiaturum prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat locationem nomine Ecclesiæ. ibid. 6
Prælatus, siue Rector si ex causa renunciationis,vel permutationis liberè dimittat suum beneficium,eius hæredes,& fideiussores in locatione de eo facta tenentur de euictione locatoribus. ibid.12
Prælatus quando bona sui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de euictione tenentur. ibid. 13
Prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt. 3.415 13
Prælati Regulares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. 3.434 2
Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem nullique Episcopo subiecti possunt in suis diœcesibus licentiam concedere nouitiis ad disponendum de suis bonis temporalibus. ibid. 6
Prælati Regulares in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. 3.435.6
Prælatis religionum licitum est concedere Religiosis peculium ad nutum eorum reuocabile ex causa legitima ad solos vsus honestos, & pios,quod correctum non est per Concil. Trid. c. 2. 3.472.4.6
Prælati Religiosorum non habeant facultatem degradandi, seu deponendi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Rom. Pontifice toleratum. 3.519. 25
Prælati,quorum præsentia in degradatione Clerici, necessaria est,ex dispositione Concil. Trident *sess. 13.de reform.c.4.* debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices ferre suffragium. ibid.26
Prælati Ecclesiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus; vt beneficia renuntient, vel vt citati ad Apost.Sedem ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. 3.514 29
Prælato iniustè negligenti instituere bene præsentatum, aut confirmare bene electum, nullus certus terminus à iure præfinitur. 3 584.52
Prælatus inferior potest præscribere,vt in sua parochia præcedat Episcopum. 3.595.7
Prælato excommunicato existente tam contra Ecclesiam, quàm contra ipsum,præscriptio non currit. 3.604.4
Prælati regulares,v. de *Abbas.*
Præpositus,siue præfectus totius Ordinis regularis potest charitatiuum subsidium petere à monasteriis Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem Ordinis,si aliunde non habeat bona.

Præscriptio.

Præscripta vniuersitate præscribitur & iuspatronatus illi adhærens. 3.255.42
Præscriptio omnis extinguens omninò obedientiam Episcopo diœcesano iure communi debitam indistinctè prohibetur. 3.595.5
Præscriptio quæ iuri seu bono publico nocet,repugnantiam, confusionem, & inordinationem continet, prohibetur. ibid. 4
Præscriptio per quam obedientia Episcopo debita non extinguitur,sed transfertur ad alium non excluditur. ibid.5
Præscriptio etiam immemorialis non potest extinguere omnino obedientiam Episcopo diœcesano iure commune debitam. 3.596.11

Præscriptio contra visitationem multis modis contingere potest, aliquando absolutè illam extinguendo, aliquando verò transferendo. 3.597.3
Præscriptio tollens omninò visitationem iure communi iniunctam, meritò prohibetur, quamuis admittatur, quæ illam transferret, vel aliis accumulat. 3.598.9
Præscriptio omninò visitationem tollens quare prohibeatur, ostenditur. ibid. 10
Præscriptio quæ transfert visitationem, vel alij accumulat nullo iure prohibetur. ibid. 11
Præscriptio omnis prohibetur contra procurationem ratione visitationis iure communi debitam manente visitandi onere. 3.599.5
Præscriptio an admittatur de iure communi contra partem procurationis. ibid. 8
Quid attento Concil. Trid. 3.600 9
Præscriptio intra fines diœcesum, prouinciarum, seu parochiarum admittitur ad effectum, vt præscribens intra illos obtineat iurisdictionem, vel iura Episcopalia, seu parochialia. 3.601 6
Præscriptio etiam immemorialis prohibetur in præscribendis finibus diœcesum, prouinciarum, & parochiarum. ib. 10
Præscriptio admittitur, vbi de finibus non apparet. 3.602.12
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam quotumque modo vacantem. 3.603.1
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam Pastore viduatam non solùm in rebus ad Ecclesiam vel mensam Prælati pertinentibus, verum etiam in iis, quæ Ecclesiæ, vel Prælato insimul cum Capitulo & clericis communes sunt. 3.604.5
Præscriptio non currit interim dum viuit Prælatus, qui rem Ecclesiæ temere alienauit. ibid. 6
Præscriptio contra vacantem Ecclesiam dormit non ex eo quod deficit is, contra quem præscribitur, adest enim Ecclesia, sed quoniam ex vacante non est qui agere possit. ib. 9
Præscriptio an & quando progrediatur contra hæreditatem iacentem, ostenditur. ibid. 10
Præscriptio ipso iure dormit contra eos qui non iure, sed facto aliquo impediuntur, vbi huiusmodi facti impedimentum non fuerit, seu generale. 3.606.18
Præsentes qui. 3.103.143
Non intelligens dici potest præsens. 2.38.79
Præsentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & si fuint patroni Ecclesiastici priuantur ea vice iure præsentandi, si autem laici, possunt intra quadrimestre alium præsentare, nisi scientes præsentauerint. 3.269.105

Præsentatio.

Præsentare non potest vicarius generalis ad beneficium iurispatronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, absque eius speciali mandato. 3.123.82
Præsentare seipsum non potest clericus patronus. 3.267.85
Præsentare potest pater filium, auus nepotem, seu alios consanguineos. 3.268.93
Præsentari possunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur. 3.266.72
Præsentari ad beneficia qui vt indigni non possint, referuntur.
Præsentationem habens in præbenda Pœnitentiariæ vnita, poterit in ea postea præsentare electum ab Episcopo. 3.116.12
Præsentatio in beneficio iurispatr. fuit per patrinos, quando Ecclesia vacat. 3.259.3
Præsentationes multiplicatæ probant iuspatronatus, dato etiam quod essent interpollatæ, & non successiuæ. 3.261.30
Præsentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ. ibid. 31
Præsentationes continuatæ, quæ omnes effectum sortitæ sint, de substantia requiruntur in probatione iurispatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur. 3.264.55
Præsentationes effectum sortiri dicuntur, si sint confirmatæ. ibid. 56
Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Episcopo vel alteri ad quem institutio pertinet legitimè facta. 3.269. 113
Præsentatio de absente facta non valet, nec ordinarius tenetur præsentatum admittere, qui se personaliter non exhibet. ibid 114
Præsentatio patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda est intra quadrimestre, & ab Ecclesiasticis intra semestre. 3.271.126
Præsentatio si fuit amissa præsumitur facta in tempore. 3.273.142
Præsentatio intra tempus datum à iure fieri potest quocunque die etiam feriato. ibid. 144.
Præsentatio est actus extraiudicialis, & voluntarius. ibid 146
Præsentatio potest fieri extra territorium & diœcesim habentis instituere. 3.274.147
Præsentatio coram Episcopo loci, vel coram habente instituere facienda est ibid. 148
Præsentatio quando fieri debet coram Episcopo, Sede Episcopali vacante, fieri potest coram Capitulo. ibid. 149
Præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio. ibid. 154
Præsentationis actus vbi non fuit perfectus, poterit tunc patronus Ecclesiasticus iterum canonicè præsentare. 3.276. 165
Præsentatio & institutio quando pertinet ad Episcopos diuerso capite, separatè fieri debent, secus vero quando ad Episcopum, tanquam Episcopum pertinet præsentatio iurispatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire. 3.280. 196

Præsentatus.

Præsentatus ad aliquod beneficium, si ante confirmationem per se, vel alium administrauerit, eo ipso, priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat vt prius. 3.138 214
Præsentatus, seu electus ad beneficium, potest absens institui ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notoriè. 3.201. 85
Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet. 3.269. 110
Præsentati cur personaliter, & non per procuratorem se debeant Episcopo præsentare, ostenditur. 3.270.117
Præsentatum absentem potest Episcopus instituere, si ei notum sit esse idoneum notoriè. ibid. 118
Præsentati ad beneficia simplicia, si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, à nullo, etiam Apostolicæ Sedis Nuncio institui debent, nisi prius fuerint ab Ordinario examinati. 3.271.124
Præsentatus à laico requirit tantum ius ad rem. 3.274 155
Præsentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, est instituendus, quamuis laicus variando alium præsentet. 3.276 166
Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere noluit, patronus non tenetur alium præsentare. ibid. 167.
Præsentatis pluribus à diuersis patronis ille debet institui, qui à maiori parte fuit præsentatus. 3.280.197
Præsidentes, & Officiales omnes Montium pietatis status Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet spectantes in alios, quàm pauperum vsus, disponere præsumunt, in excom. Papalem incidunt. 3.29.169

Præsul.

Præsules, pro Episcopis. 1.8.5
Præsules superioresque maiori reprehensione digni futuri, si peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis. 1.66.5

Præstimonium.

Præstimonium possidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium ordinari potest. 2.209.48
Præstimonia inter Ecclesiastica beneficia commemorantur. ibid. 49
Præstimonium, vel stataniam habens gaudet eodem fori priuilegio. 2.248.12
Præstimonij ad titulum potest quis promoueri si detur in perpetuum, secus ad tempus. 2.250.25
Præstimonia quaria veniunt sub dispositione regulæ nouæ Cancellariæ, ostenditur. 3.150.149
Præsumptio est pro patrono vt dicatur præsentasse in tempore, & ignorasse vacationem, nisi sciuisse probatum fuerit. 3.272. 136
Prætor habet potestatem puniendi suos officiales pro delictis in officio commissis. 3.507.14
Præueniendi voluntas colligitur ex clausula contenta in literis, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæsitum. 3.150 11
Preces solemnes & publicas fundere non licet defuncto, non canonizato. 3.428.12

Presbyter.

Presbyter, præsente Episcopo sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest. 2.342 66
Presbyteris, seu aliis in Ecclesiastica dignitate constitutis, an liceat ius ciuile publicè legere, nec non ad Cathedras Cæsarei iuris in aliqua vniuersitate se apponere. 3.143.34. vsque ad 48

Prima instantia.

de Primis instantiis Ordinariis non adimendis materia frequentissima, & quare. 3.131.1
Franciscus Salgado de Somozza quid circa hanc materiam in lucem nouissimè ediderit ostenditur. ibid. 2
Ius ordinariis competens cognoscendi in primis instantiis

tiis de causis subditorum suorum fuit in fauorem vtrorumque introductum. ibid.
Prælati exempti Episcopalem iurisdictionem habentes non verò inferiores, & quæ subsunt Episcopis, gaudent priuilegio primæ instantiæ. ibid.4
Abbates qui gaudeant huiusmodi priuilegio. 3.317.5
Vicarius generalis Episcopi venit appellatione Ordinarij in præsenti materia. ibid.6
Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia. ibid.7
Recusationis causa legitima vbi probata fuerit Ordinario, non præseruatur illi prima instantia. ibid.11

Prima tonsura.

Prima tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui.
Primam tonsuram, & cæteros minores Ordines de iure communi possunt conferre Abbates non solùm Monachis suis, sed etiam sæcularibus in quos ordinariam habent iurisdictionem. 2.201.5
Prima tonsura à Parochis simplicibúsque sacerdotibus, & à Guardianis, ac Prioribus poterat conferri, quod hodie non procedit cùm Ecclesiæ vsus resistat. 2.203.16
Prima clericalis tonsura secundùm aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi. 2.216.15
Prima tonsura non confertur nisi habenti ætatem septem annorum. 2.230.1
Prima tonsura non est conferenda nisi ostendenti se legere, & scribere ferre in lingua saltem vulgari. ibid.2
Primam tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum peruenit ad vsum rationis, Episcopus tamen sic, nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem. ibid.3
Primam tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso iure fit suspensus. ibid.
Primam tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre, per annum ab eius collatione suspenditur. ibid.4
Prima tonsura non danda nisi ostendenti se legere, & scribere ferè in lingua saltem vulgari. ibid.5
Primam tonsuram illiterato conferens Episcopus, ab eius collatione per annum suspenditur. 2.241.6
Primam tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diœcesis sine licentia sui superioris, ab eius collatione per annum suspenditur. ibid.7
Primam tonsuram conferentes titulares Episcopi alicui non habenti litteras dimissorias, incurrunt suspensionem per annum à pontificalibus. 2.243.14
Prima tonsura in omni tempore potest conferri. 2.244.23
Prima tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis. 2.496.3
Primates, vt verior tenet sententia, licèt patriarchæ possint appellari, non tamen omnes primates verè sunt patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem. 1.35.7
Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regnum primatiam in Bracharensi in Ecclesia constitisse. 1.162.47

Primatia.

Primatiæ ius Bracharensi Ecclesiæ inest ex institutione sancti Iacobi ibid.48
Primatiam Hispaniarum Toletanæ Ecclesiæ de iure competere ex stimarunt Summ. Pont. 1.164.68
Primatiæ contentio inter Archiepiscopos Bracharensem, & Toletanum, à quo tempore incœpit, ostenditur. 1.165.78

Princeps.

Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant, aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat. 1.12.6
Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta validè non esset, nisi principis accedat consensus. ib.8
Principes, sunt instar lucentium gemmarum. 1.67.10
Principes plus corrumpunt exemplo, quam peccato nocent. 1.69.22
Principis vita censura est ad quam dirigimus, ad quam conuertimur. ibid.23
Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. 1.70.27
Princeps nullum maius iudicium bonæ mentis potest ostendere, quam vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres. 1.109.9
Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit. 1.139.70
Principes omnes, qui in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam potestatem traduxerunt. 1.140.81
Principi soli competit legem condendi potestas. 3.11.33
Principes & Officiales, qui tertiò admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis personis recusant facere iustitiam super eorum causis. 3.32.192
Principes & alij domini, ac Iudices non obseruantes contenta in c. fœlicis, de pœnis lib.6. contra percutientes Cardinalem. 3.31.219
Princeps sæcularis non potest subditis suis indicere, & præcipere obseruantiam alicuius festi sine auctoritate Episcopi. 3.430.38
Princeps priuilegium exemptionis concedens, aut iudex de exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponantur verba quod Ecclesia sit iuris B. Petri, aut ad Ecclesiam Rom. pertineat, tunc exemptio plenè probatur. 3.365.17

Prior.

Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata. 1.115.33
Prior in aliquibus Hispaniæ partibus Collegiatarum Ecclesiarum principalis dignitas dicitur, in aliis verò vocatur Abbas, alibi præpositus. 3.162.37
Prior Fratrum Prædicatorum, si illi electio pauperum commissa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint sporij. 3.354.25
Priores, seu Guardiani Mendicantium conseruatores esse non possunt. 3.496.15

Prioratus.

Prioratus, Abbatias, Præposituras, beneficiaque Regularia solus Papa commendare potest 3.141.19
Prioratus, præpositūræ, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, sed non Militarium, comprehenduntur sub reseruatione regulæ quartæ Cancellariæ. 3.163.103
Prioratus, & dignitate Conuentuales, non Claustrales, cadunt sub reseruatione Regulæ quartæ Cancellariæ. ibid.105
Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus non dicitur beneficium curatum. 3.172.166
Prioratus Religionis S. Augustini, & S. Dominici, & alij similes, quæ non sunt perpetui, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nouæ Cancellariæ. 3.175.175
Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari sæcularibus, concursu non conferuntur 3.194.34
Prioratus Militum Hierosolymitanorum Ordinarij visitare non possunt. 3.295.27
Priorissa, vide *Abbatissa*.
Prioritas, seu præuentio causatur non solum per vnum diem anterioritatis, sed etiam ratione vnius horæ. 3.322.38

Priuatio.

Priuari non potest Episcopus à Concilio Pontificali. 3.528.2
Priuatio beneficij ipso iure non inducitur nisi in casibus à iure expressis. 3.181.252
Priuilegiarius si occasione oblata suo priuilegio non vtatur, quando illud amittat. 3.332.14
Priuilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum quonam tempore priuilegio suo renuntiare videatur. 2.333.18
Priuilegiatum quod non est, si perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum. 3.372.130

Priuilegium.

Priuilegia quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantum primatiis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vsitata voce appellari solent. 1.12.4 37
Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet. 1.154.16
Priuilegia si quæ sunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium. 1.164.68
Priuilegium, seu gratiæ ex precibus non veris ipso iure sunt nulla. 1.165.70
Priuilegium concessum à Summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio. ibid.71
Priuilegium obtinens à Sede Apost. ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo non indiget nouis litteris dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus. 2.220.15

Priuilegium qua ratione amittatur?

Priuilegium concessum alicui religioni ad ædificandum Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur. 2.330.10
Priuilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum inter vnum & alterum modum constituuntur differentiæ. 2.131.11
Priuilegium non amittitur per vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo. 2.332.13
Priuilegium vt admittatur quando videatur sufficiens vnicus actus contrauentionis priuilegio contrarius. ibid.15
Priuilegia merè voluntaria per vllum tempus non amittuntur. 2.333.19

Index Rerum;

Priuilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in prædictis. 2.404.12
Priuilegium solus Papa potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur. 3.12.44
Priuilegium Regi, & Principi solus Papa concedit, vt beneficia in Ecclesiis sub ditione sita obitu beneficiarij destituta conferre queant. ibid.45
Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confessariis Regularibus olim concessa absoluendi a casibus Episcopo reseruatis, sunt reuocata. 3.76.8
Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possint prædicare, intelligitur nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum. 3.304.3
Priuilegij à se concessi reuocatio de plenitudine potestatis solius Principis est. 3.386.11
Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur. 3.176.3
Priuilegium exemptionis concessum personæ per viam legis, seu in corpore iuris clausum, an per delictum amittatur. 3.564.6
Priuilegium exemptionis quando conceditur personis respectu delictorum, vt scilicet pro illis ab Ordinariis puniri non possint, tunc si exempti delinquant, conueniri poterunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerunt. ibid.8
Priuilegium, sententia, aut scriptura quando non fiunt principaliter super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud, narrant aliquam Ecclesiam, vel personam esse iuris D. Petri, tunc per talia verba exemptio non probatur. 3.565.16
Priuilegio exemptionis renunciari non potest etiam in præiudicium exempti. 3.569.44
Priuilegia quæ acquiri possunt acquiruntur etiam præscriptione. 3.590.2
Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo matrimonio requisitam non interuenisse, quando contra eam opponitur à tertio. 2.386.136

Probatio.

Probationes in iurepatronatus quam exactæ requirantur, ostenditur. 3.261.15
Probatio iurispatronatus per authenticas scripturas est facienda, ita vt per testes non sufficiat. ibid.25
Probatio temporis immemorialis quando fit per scripturas & instrumenta, centum requiruntur anni, si verò per testes, sufficiunt sexaginta. 3.262.38
Immemorialis per testes non dicitur sufficienter articulata, si testes non dicant, quod non audierunt, nec viderint contrarium. ibid.39
Probatio quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur. 3.264.54
Probatio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas requiritur in iurepatronatus ex vsurpatione non potest fieri per testes. ibid.57
Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iurepatronatus ex vsurpatione acquisito non requiritur, si agatur non contra Ecclesiam, sed inter ipsosmet patronos. 3.265.68
Probatio descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiritur stante quasi possessione præsentandi. 3.266.71
Probationis annum ante professionem emittendam debet habere Religiosus, alias professio esset nulla. 3.446.16
Probationis annus incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communis sequitur aliorum Religiosorum vitam. ibid.19
Probationis annus debet esse continuus, & non sufficit interpollatus. 3.447.23
Probationis anni pars si extra monasterium iusta de causa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus. 3.448.27
Probatio debet fieri in habitu monachali. ibid.30
Probationis annus potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum sextum ætatis. ibid.31
Processionaliter possunt insimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum. 3.225.22

Processio.

Processiones à procedendo & eundo dicuntur. 3.319.1
Processiones publicæ sunt, quæ fiunt in Litaniis maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Christi. ibid.2
Processiones publicas nemo valet indicere nisi Ordinarius sit. ibid.3
Processiones publicæ dirigendæ sunt quo voluerint Episcopi cum consilio Capituli. ibid.4
Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas processiones indicere. ibid.5
Processiones priuatæ sunt quæ à Capitularibus, & clericis, ac Cathedralibus tantùm fiunt ob aliquas causas. ibid.6
Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiusque, & monasterij ambitum. ibid.7
Clerici exempti tam sæculares, quàm Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt. ibid.8
Clerici omnes diœcesani, quantumcumque exempti, si beneficia habent, etiam simplicia, in diœcesi, vel obtineant officium in Ecclesiis, possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.9
Clerici, qui sunt nullius diœcesis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.10
Clerici inseruientes Ecclesiis Religionis Hierosolymitanæ nulla immunitate se tueri possunt quin ad processiones vocari non debeant. ibid.11
Canonicos, & alios Presbyteros beneficia, vel officia Ecclesiastica obtinentes, potest Episcopus cogere, vt accedant ad processiones publicas, aut indicta pro bono publico vel honore. ibid.12
Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi, non sunt ab Episcopo compellendi ad vllas processiones accedere. ibid.13
Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascumque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore. 3.320.14
Regulares, qui in strictiori clausura perpetuo viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones. ibid.15
Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non sunt compellendi accedere ad processiones. ibid.16
Regulares absentes à ciuitate per dimidium milliare, non sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processiones. ibid.21
Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, non sunt compellendi, quamuis semel, vel sæpius iuerint. ibid.22
Religiosi S. Io. Hierosolymitani habent ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones accedere. ibid.13
Confraternitates laicorum an possint per Episcopum compelli accedere ad processiones publicas, ostenditur. 3.321.24
Regulares non accedentes ad processiones in casibus quibus tenentur an pœnis & censuris valeant per Episcopum puniri, ostenditur. ibid.23
Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur. 2.244
Procuro pro sustento & procuratio, pro sustentatione. 3.698.1
Procurandus a nemine est Episcopus, dum ex vt sacramentum Confirmationis tantùm conferat. 3.291.53

Procuratio.

Procuratio vel debetur ratione visitationis, vel ex vi consuetudinis, aut alterius iuris specialis, vel tandem ex pacto legitimè celebrato, tempore suæ fundationis. 3.289.43
Procuratio visitationi annexa qua ratione fuerit statuta. ibid.
Procurationes plures in anno exigere an possit Prælatus, si plures quàm semel in anno visitauerit. ibid. vers. verùm autem.
Procurationem pro solutione an reddituus Ecclesiæ sint tantummodo obligati, an verò laici quoque contribuere teneantur. ibid. vers. verùm redditus.
Procuratio nulla debetur Episcopo, vel alij visitatori, dum loca specialiter exempta a præstanda procuratione visitat. 3.291.47
Procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præscribi potest, nec petitur, vbi illam non dandi viget consuetudo. ibid.48
Procurationem remoto priuilegio vel præscriptione, nullus remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia. ibid.49
Procurationem nullus visitator accipere potest ab Hospitalibus, & aliis locis leprosorum bonorum Dei pauperum, & infirmorum. ibid.50
Procurationem à pauperibus clericis nullus potest exigere. ibid.51
Procurationem pecunia redimere liberum est visitatis, si velint. ibid.36
Procuratio in iure Canonico dicitur sustentatio, vel refectio illa quæ Ordinariis ratione visitationis, vel legatis Apost. iure legationis debetur. 3.599.2
Procurationes ab Ecclesiis visitatis præstandas esse Episcopis & Archiepiscopis visitantibus, quanam ratione lex Canonica constituerit, ostenditur. ibid.2

Procu

Procurationes, quæ ratione visitationis iure aliquo speciali debentur præscribi possunt. ibid.6
Procuratio manente visitandi onere præscribi non potest, sedeus insimul cum illo. ibid.7
Procuratio ratione visitationis iure communi debita non potest præscribi immemoriali præscriptione, manente visitandi onere. 3.600.9
Procuratio respectu modi potest Præscribi. ibid.10
Procuratio futura licet præscribi non possit, potest tamen præscribi præterita, id est, annorum præteritorum. ibid.11
Procurationes visitationis factæ per visitatorem a Capitulo Sede vacante deputato quomodo reseruandæ Episcopo futuro successori.

Procurator.

Procuratores Generales nulla modo cogi possunt vt apud Sedem Apostolicam, & in Curia Regis Catholici negotia peragant, durante illorum deputatione. 3.108.179
Procurator constitutus à patrono ad præsentandum, non potest ipsum patronum præsentare. 3.267.88
Procurator constitutus à patrono ad præsentandum non potest seipsum præsentare. ibid.87
Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono. 3.269.16
Procuratorem pecunia redimere liberum est visitanti, si velit. 3.291.56
Procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum. 3.327.35
Procurator non censetur habere liberam & generalem administrationem, nisi id in mandato exprimatur. 3.610.24
Ratio differentiæ datur. ibid.25

Professio Religionis.

Professionem Religionis potest Papa irritam facere certa formula minime seruata. 3.12.48
Professio Fidei facienda est prouisis de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouisio de dignitatibus, & Canonicatibus in Ecclesiis Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo. 3.209.1
Professionis Fidei forma vbi referatur, ostenditur. ibid.2
Professionem Fidei qui se teantur emittere. ibid.5
Professio Fidei facienda est a promouendis ad Episcopatum. ibid.4
Professionem Fidei denuò deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij similis eam iam emiserunt. 3.210.8
Professionem Fidei emittere tenetur, qui denuò consequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimisit. ibid.9
Professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Ecclesiarum. ibid.15
Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impedito fieri potest. 3.211.6
Professionem Fidei possunt facere prouisi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præsente Episcopo, seu eius Vicario, qui fortè est Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere. ibid.17
Professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario. ibid.18
Professionem Fidei per procuratorem fieri non posse declarauit Sacra Congregatio. ibid.19
Quid attento iure sit resoluendum. ibid.21
Professio Fidei emissa creditur, quando collatio beneficij est decennalis. ibid.20
Professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à die adeptæ possessionis, fructus suos non faciunt, nec illis suffragatur possessio. 3.212.22
Professio Fidei post dictos duos menses facta, ad fructus temporis præteriti post lapsum duorum mensium quærendos prouisis non suffragatur. ibid.13
Professionem Fidei non emittentes intra duos menses, ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia. ib.28
Professionem fidei per ignorantiam, seu inaduertentiam intra duos menses non facientes quamuis in foro exteriori non excusentur, in foro conscientiæ non obligantur ad restitutionem. ibid.29
Professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi assumant. 3.341.33
Professio Fidei, & decreta Concilij Trid. de residentia intelligibili voce leguntur in diœcesana. 3.396.17
Ordinarius potest professionem ante expletum decimum sextum annum factam nullam declarare. 3.445.1
Professionis nullitas si proponatur coram Ordinario, & superiore Regulari, debet intra biennium terminari, quia subintrat dispositio Concilij sess. 24. de reform. cap. 10. ibid.2
Profiteri nullus valet expresse, nec tacitè ante decimum sextum annum expletum, & professio antea facta ipso iure est nulla. ibid.3
Professio Monachi facta ante decimumsextum annum est nulla. 3.446.12
Professionem quorum dictorum defectus nullam efficiet ostenditur. ibid.13
Professionem ante decimomsextum annum expletum, vel intra annum probationis valide emittere potest, qui ex voto Religionem ingreditur. ibid.14
Professio, quæ in quibusdam Religionibus facienda est in decimooctauo ætatis anno, si fiat ante illud tempus, post tamen decimumsextum a Concilij Tridentini expressum, valida est. ibid.15
Professio intra annum probationis emissa nullum obligat, nec in specie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conscientiæ. 3.447.17
Professio durante anno nouitiatus emissa non potest haberi rata, nisi accedat Papæ dispensatio de consensu recipientium, & receptorum. ibid.18
Professio facta in vltimo anni die non est inualida. ibid.22
Professio Monachi vbi non seruatum annum probationis intra claustra monasterij dicitur nulla. 3.448.26
Professio facta ante expletum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti. 3.449.32
Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit non seruata Constitut. Sixti V. pro informationibus faciendis edita. 3.451.45
Professio nulla causa ita est proponenda coram superiore & Ordinario copulatiue, vt nullo modo possit superior per se solum de illa cognoscere. 3.470.14
Professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse, etiam post quinquennium, exaudiri potest per viam restitutionis. ibid.18
Professio nulla an ratificetur à persistente in religione, ignorante tamen nullitatem, ostenditur. 3.477.19
Professio facta ante expletum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti.
Professio Monachi erit nulla quando facta fuit non seruata forma præscripta a Sixto V. pro informationibus faciendis edita.

Professus.

Professus in Religione, & sacris initiatus, si castitatem violet, si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie, vtrumque enim sacrilegium teneri confiteri, alias secus. 2.263.5
Professi temere de claustro exeuntes, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam.
Professi de claustro exeuntes ad audiendas leges, vel physicam, excommunicationem nemini reseruatam incurrunt.
Professus Religiosus non potest testamentum ante professionem reuocare. 3.436.14
Professi nulliter, quia in eorum informatione non fuit seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare. 3.451.44
Professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare. 3.478.20
Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationalis. 2.355.25

Promissio.

Promissio de vendendo venit appellatione alienationis. 2.79
Promissio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortem beneficiarij non conualescit. 3.260.6
Promittentes dantes, vel recipientes aliquid pro iustitia incurrunt excom. Papalem. 3.29.177

Promotio, & Promotus.

Ad Promotionem intra annum arctatur, qui curatæ Ecclesiæ plenum deinde exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis Fructuum adeptus sit. 2.280.22
Promotus ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus. 2.191.46
Promotus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus. 2.267.50
Intellige de promoto ad maiores Ordines, vt. ibid.54
Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinibus ministrans fit irregularis. ibid.53
Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. 2.268.13
Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure? resoluitur & de promouente. 2.271.9
Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis. 2.407.2

Index Rerum,

Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrere irregularitatem. ibid.2
Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem. ibid.3
Beneficium obtinere non potest per saltum promotus. ibid.4
Episcopus vigore priuilegij sibi concessi à Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministrauerint. ibid.5
Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione, quamuis in minoribus ministret. 2.468.9
Promotus per saltum quando prætermissum Ordinem recepit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, & ad superiores ascendat. ibid.11
Promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscepit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat, quod agit. 2.469.4
Promotus scienter ab Episcopo hæretico, vel schismatico à solo Romano Pont. dispensatur. ibid.7
Promotus ad Ecclesiam Parochialem, quæ est vnita accessoriè alicui non Parochiali, minimè tenetur lege posita in cap. licet canon. de elect. lib.6. 3.235.45
Promouendi antiquitus continentiam expressè cogebantur polliceri. 2.462.2
Proponentes populo indicem casuum, & gratiarum cum indulgentiis incurrunt excommunic. Papalem. 3.28.182
Propositum aliò migrandi, & non redeundi præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, vel familia sua. 2.208.40

Protonotariatus, & Protonotarius.

Protonotariatus dignitas ad effectum reseruationis acquiritur etiam ignoranti. 3.296.33
Protonotarij primi sunt, & notariorum principes dicuntur. 3.305.30
Protonotarij à iurisdictione Ordinarij sunt exempti. ibid.31
Protonotarij siue sint creati à Papa, siue à legato, sunt comprehensi in Extrauag. ad regimen. de præbend. 3.296.32
Prouentus Ecclesiastici sanguis Christi, & Sanctorum. 1.99.6

Prouincia, & Prouincialis.

Prouincia, cui præest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur. 3.36.15
Prouincias Patriarchales redditas ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta. 1.125.45
Prouinciales Ministri, atque visitatores quando possint intrare Monasteria Monialium sibi subditarum, ostenditur. 3.462.45

Prouisio, & Prouisus.

Prouisio per Episcopum facta in principio, vel in medio mensis Ordinarij, erit legitime facta, veluti in tempore habili, etiamsi postea in fine recesserit. 3.95.63
Prouisio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæresis an sit valida ante sententiam criminis declaratoriam, ostenditur. ibid.57
Prouisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia. 2.314.18
Prouisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem diœcesim eligibilis virtute Iubilæi ad Confessiones audiendas. ib.19
Prouisus de Ecclesia, vel Monasterio vacante a Sede Apostolica prouisionis nunciatoribus aliquid dans, permittens promissúve soluens, in excom. Papalē incidit. 3.25.113

Prudens, & Prudentia.

Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero qui alterius iudicio rem percipit. 1.78.5
Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur. ibid.6
Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus. 1.77.1
Prudentia non existente nulla est virtus. ibid.2
Prudentia Prælati in quibus consistat ostenditur. 1.78.4
Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum. ibid.9
Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum. ibid.10
Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores. ibid.12
Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patiens esse. 1.79.13
Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium officiorum. ibid.13
Psalmista officiorum, forma & materia. 2.241.9
Pseudopatriarchæ de facto Patriarchalibus prouinciis constituti aliquando diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt. 1.125.42
Publicani, qui pedagium, gabellam, vel vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.56.142
Publicum, vide *Occultum*.

Pudicitia, & Pudicus.

Pudicitia in primis est habenda, qua amissa omnis virtus corruit. 1.84.5
Pudicitia frustrà ostentatur sine temperantia. ibid.6
Pudicus ille est qui non modò corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuitu, voce vel gestu leuitatem ostendit. ibid.2

Puella.

Puellæ voluntatem habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis, & generalis commissione Vicarius explorare non potest. 3.123.88
Puellæ causa educationis in monasteriis monialium, an & quando recipi possint, ostenditur ex S. Congregationis decisione. 3.133.10
Puellis quæ sumpserunt sacrum habitum in aliquo Monialium monasterio debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint professionem emittere, vel non. 3.441.3
Puellæ Deo dicandæ voluntas exploranda est per Episcopum tam ante susceptum habitum, quàm postea ante professionis emissionem, tam in monasteriis sibi subiectis, quam in aliis ab eius iurisdictione exemptis. ibid.4
Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis. ibid.5
Episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem. ibid.6
Puella inclusa per vim in monasterio debet inde deduci, si tamen monialis effici velit, desiderij sui compos est facienda licet eius pater contradicat. 3.442.7
Puella ad professionem ante decimum sextum annum admitti non potest. 3.446.9
Dispensari non potest, vt puella, quæ duodecimum annum non compleuit, possit habitum in monasterio suscipere. ibid.10
Puella in ætate duodecim annorum matrimonio coniuncta si religionem fit ingressa cogendus sponsus per quatuor annos expectare vsque dum illa profiteatur. ibid.12
Puellæ educationis gratia, licet sacro vestitu indutæ non sint, possunt in monasteriis Monialium retineri cum certis conditionibus. 3.465.62
Conditiones, quibus licitum est retinere puellas educationis gratia in monasteriis Monialium, referuntur. 3.466.63
Puellæ causa educationis in monasteriis Monialium recipi non possunt minores septennio, & maiores vigesimoquinto. ibid.64
Puella educationis gratia in monasteria Monialium recepta, si statim postquam præterit vigesimumquintum annum non egreditur, nec ipsa, nec alia quæuis incidit in excommunicationem. ibid.65

Puer.

Puer in cunis si consecretur Episcopus, tenebit factum 2.192.19
Puer ante vsum rationis, vel amens, an validè possit ordinari. 2.197.15
Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sint, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmodi cognationem, si quem in Baptismo, vel Confirmatione teneant. 2.161.38
Puero affirmanti se esse Sodomitatum in nullo creditur. 2.457.16
Pueri ad Seminarium admittendi quales esse debeant, & quæ ibi discere teneantur, ostenditur. 3.317.34
Punire potest Archiepiscopus deuiantes à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis officiis. 1.172.13
Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare, ostenditur. 1.14.20
Pigmæi quando irregulares sint. 2.451.53

Q

Quæstor, & Quæstuarij.

Quæstores eleemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ. 2.173.37
Quæstorum sacræ pecuniæ qualitates describuntur. 3.514.1
Quæstores eleemosynarum admittendi non sunt sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris. ibid.2
Quæstorum vsus qua ratione extinctus fuerit ostenditur. ib.3

Quæstores

Quæstores non obstante qualicumque exemptione, potest Ordinarius incarcerare, excommunicare, & castigare, ibid.4

Quæstuarij propriè dicuntur, qui quæstum sibi referunt. ib.6

Qualitas.

Qualitates quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur. 1.18.44

Qualitates in fundatione beneficiorum oppositas, nec de consensu patroni Episcopus tollere potest. 3.352.15

rò Qualitercumque, est vniuersale, & comprehendit maiora expressis. 3.174.177

Quarta.

Quartam decimarum, mortuariorum, & synodaticum Vicarios generalis absque speciali mandato imponere non potest. 3.125.123

Quarta Canonica quod ex iis quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, ostenditur, eorúmque fundamenta adducuntur. 3.30.443

Quarta Canonica soluitur ex iis, quæ relinquuntur Ecclesiis, vel piis locis, non verò pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, seu pro ornamentis. ibid.44

Quarta Canonica, vt debeatur duo requiruntur; alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit. ibid.45

Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ Confraternitatibus relinquuntur indistinctè, qui teneant, ostenditur. ibid 46

Sub distinctione, & per certos casus quæstio dissoluitur. ibid.47

Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis causa Episcopi auctoritate institutis, quæstio est in duas opiniones diuisa. ibid.48

Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quæ Confraternitatibus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea in institutis, relinquuntur. 3.306.49

Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur. ibid.50

Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio, non soluitur. ibid.51

Contrariis respondetur. ibid.52

Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur. ibid.53

Quarta de Missis relictis, an & quando debeantur, remissiuè. 3.367.22

Quarta decimarum Episcopo debita vnde initium sumpserit ostenditur. 3.368.33

Episcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem. ibid.34

Quarta decimarum iure communi debetur Episcopo ab Ecclesiis curatis, non autem ab ipsis Parochianis. 3.369.35

Quarta decimarum est legis diœcesanæ à qua exempta sunt monasteria. ibid.48

Quarta decimarum potest in totum tolli consuetudine, vel præscriptione, & idem de canonica portione. ibid.39

Quartæ decimarum in exactione pro sua portione Pontificali habet Episcopus intentionem fundatam de iure intra limites suæ diœcesis. 3.594.35

Quinquennium.

Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emisit, in tacita vero à die, quo fecerit actus solummodo professis proprius. 3.376.16

Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis, si intra illud non potuit reclamare. ibid.17

Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis, an curras minori, ostenditur. 3.478.21

rò Quomodolibet, vniuersalis est, & omnes casus comprehendit. 1.154.15

R

R*Aptores* mulierum, ac omnes dantes eis auxilium. &c. 3.37.243

Ratio.

Nihil minus ferendum, quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. 1.104.16

Ratio vbi eadem viget, ibi debet esse eadem iuris dispositio. 3.22.34

Ratio fabricæ Ecclesiæ Cathedralis quomodo reddenda. 3.262.38

Rationes Ordinariis sunt reddendæ ab administratoribus piorum locorum tam Ecclesiasticis, quàm laicis. 3.307.57

Rationes Episcopo sunt reddendæ de omnibus locis piis, siue ea sint publica, siue priuata. ibid.58

Ordinarii possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit. ibid.59

Capitulum sede vacante potest ex gere rationem ab administratoribus piorum locorum sicut Episcopus. ibid.61

Appellans à decreto reddendæ rationis suæ administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio. ibid.62

Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum. ibid.63

Rationes administrationis quando possit Episcopus pluries in anno exigere, ostenditur. 3.350.14

Rebaptizans, & rebaptizatus accedente culpa irregulares fiunt. 2.360.29

Reclamatio de nullitate professionis facienda est habitu religionis retento. 3.476.13

Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex nulla causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur? 2.353.61

Quid tamen in hoc securius sit seruandum, ostenditur. ibid.62

Rector.

Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, satis est vt tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouinciæ. 2.260.7

Rectores Ecclesiarum & Mendicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. 3.37.237

Rector beneficij in vnione facienda non est vocandus, maximè quando vnio debet sortiri effectum post eius abitum. 3.229.20

Rectoris, vel defensionis vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesiæ requisitæ. 3.235.17

Rector beneficij vt designet sibi successorem qui beneficium obtineat sine aliqua alia institutione Ordinarij poterit in fundatione caueri. 3.251.35

Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia verò in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia. 3.375.51

Rectores Parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. 3.395.6

Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitoriis, & aliis impedimentis, sunt ipso iure excommunicati. 3.325.4

Recursus ad curiam sæcularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis. ibid.5

Redditus.

Redditum beneficij generalis administratio quando competat coadiutori, ostenditur. 3.219.13

Redditus Ecclesiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit ostenditur. ibid.15

Redditus Ecclesiæ aucti potius, quàm diminuti in dubio præsumuntur. 3.234.6

Redditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere potest Episcopus. 3.234.14

Redditus anni inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia. 3.408.46

Vide *Prebenda.*

Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, subsunt locorum Ordinariis. 3.296.29

Regale.

Regalia, custodiam, siue guardiam titulo aduocationis, siue defensionis in Ecclesiasticis, vel piis locis præsumentes occupare. 3.368.31

Regalia Baronum defunctorum, quæ consistunt in lectos equo, pileo, &c. ex antiqua consuetudine solent esse hæredes Episcopi, in cuius diœcesi habent baroniam. ibid.32

Regis dignitas præ cæteris conuenit anteferri.

Regimen.

Regimen omne omnisque administratio auctoritate & amore continetur. 1.101.4

Regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur. 1.109.11

Regina, & fundatrices monasteriorum aliquorum Fratrum possunt ea ingredi absque incursu alicuius censuræ. 3.471.96

Regula.

Regula de octo est reseruatoria mensium. 3.91.48

Regulas aliquas Cancellariæ tulit, ea que in scriptis redegit primus omnium Ioannes XXII. 3.557.98

Regulæ Cancellariæ expirant morte cuiusque Pontificis

reuiuiscuntque per nouos Papas renouatæ. ibid.60
Regula quælibet Cancellariæ fecit legem separatam, diuersamque reseruationem. ibid.61
Regulæ Cancellariæ vt ligent, non est necessaria illarum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non sint. ibid.62
Regula I. Cancellariæ quæ sit. ibid.63
II. quæ contineat. 3.160.81
Cur aucta fuerit de nouo à S.D.N.Gregorio XV. ibid.82
III. refertur. 3.161.84
IV. quæ disponat. 3.151.14
V. proponitur. 3.166.115
VI. assignatur. 3.167.127
VII. adducitur. 3.168.129
VIII. quæ decidat. ibid.132
IX. describitur. ibid 140
Ea non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris. 3.475.190
Regula de annali tueri non potest ad fructus retinendus Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos. 3.212.27

Regularis.

Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros & bona Ordini relinquere. 1.25.16
Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus conuocare in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apost. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum Concil. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 1. 1.173.57
Regulares Prælati habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, minores Ordines conferre possunt aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorum superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint. 2.202.13
Regulares si degunt in monasteriis sitis in locis nullius diœcesis, debent ord nari ab Episcopo viciniori. 2.210 61
Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis dimittibut sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sint.
Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt. 2.221.18
Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant. ibid.19
Regulares à diuinis suspensi propter admissiones fœminarum possunt absolui ab Episcopo vigore Concilij Trid. sess. 24 de reform. c. si suspensio sit occulta.
Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrant. 2.227.16
Ampliatur ad monachos, & Religiosos exemptos. ibid.17
Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Christi Domini, D Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis. 2.258.14
An huiusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis prædictorum militum. ibid.15
Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure. 2.269.14
Regulares qui possint non seruantes interstitiis ordinari. 2.274.11
Regularis, tam non professus, quàm nulliter professus sine titulo ad sacros Ordines promoueri non potest. 2.278.5
Regularis non professus sine titulo promotus in suscepto Ordine ministrans efficitur irregularis. ibid.6
Regulares cum sæcularium etiam sacerdotum confessiones audire cupiunt indigent Episcopi approbatione, & refertur constitutio Pij V. super hac re edita. 2.318.45
Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente. 2.319 50
Regularium iurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum. 2.320.52
Regulares semel approbati extra diœcesim Episcopi approbantis non possunt Confessiones audire. ibid.54
Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt. 2.322 64
Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore iubilæi, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem. ibid.66
Regulares Prælati quando sacras vestes benedicere possint. 2.340 44
Regulares prælati bene possunt conciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas & pollutas aqua per ipsos benedictæ, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas. 353.64
Regulares ad certum locum pro tempore iudicis arbitrio mensurando tenetur contrahere coram parocho loci, in quo est relegatus. 2.377.63
Regularis potest de licentia parochi matrimonio assistere. 2.383.108
Regulares matrimonium administrantes, seu solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, ipso facto, sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apost. reseruata. 2.393.192
Regulares prælati tam Generales, quàm prouinciales & locales, ab Ordinario exempti possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis. 2.408.12
Regularis prælati non possunt dispensare cum nouitiis, aut professis in bigamia vera & interpretatiua. 2.475.28 cum seq.
Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali ipso facto in excommunicationem papalem incidunt. 3.20.99
Regulares, qui ex suis philippinis & aliis Indiarum partibus ad Iapponicas commeant, incidunt in excom. papalem. 3.28.165
Regularium Superiores quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt. 3.77.18
Regulares Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori regimine existentes, ab Episcopo vicarij institui non possunt. 3.115.14
Regulares subiiciuntur Episcopis in dependentibus a cura animarum. 3.295.20
Regularis parochus delinquens extra Sacramentorum administrationem & curam animarum, non ab Episcopo; sed à suis superioribus punitur. ibid. 21
Regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis, fores clauduntur, ei licet vim inferre, ac eas frangere. ibid.22
Regulares prædicatores prædicare volentes in Ecclesiis suis Ordinis, debent à superioribus de vita, moribus & scientia examinari, & approbari, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere. 3.310.17
Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, qui sui Ordinis non sunt, vltra licentiam suorum superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur. ibid.18
Regulares quando in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volunt, obtenta suorum Superiorum licentia debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minimè obtinuerint. ibid.19
Regulares prædicatores quando in Ecclesiis superiorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possint. ibid.20
Regulares prædicatores an possint de doctrina examinari ab Episcopo. ibid 23
Regulares in Ecclesia, quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licent a prædicantes, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent. ibid.24
Regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa. 3.311.28
Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiusque & monasterij ambitum. 3.319.7
Regulares quantumuis exempti, tenentur accedere ad muneras, & quascumque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico vel honore. 3.320.14
Regulares qui in strictiori clausula perpetuò viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones. ibid.15.
Regulares absentes à ciuitate per dimidium milliare, non sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processiones. ibid.21
Regulares vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, non sunt compellendi quamuis semel, vel sæpius iuerint. ibid.22
Regulares non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur, an pœnis & censuris valeant per Episcopum puniri, ostenditur. 3.321.25
Regulares exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam coram se gestæ executionis rationem, ab eo puniri si male gesserint. 3.348.34
Regulares an & quando possint esse testamentorum executores. 3.321.26
Regulares, siue Religiosi exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam coram se gestæ executionis rationem, ac ab eo puniri si male gesserint. 3.349.49
Regulares an, & quando possint esse testamentorum executores,

tores, ostenditur. ibid. 50
Regulares, qui eximantur à solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ ostenditur. 3.386.27
Regulares volentes libros imprimere vltra Episcopi, & Inquisitoris examinationem & approbationem licentiam quoque à suis superioribus impetrare tenentur. 3.388.14
Regulares ipsorum bona alienare possunt ex pluribus priuilegiis sibi concessis. 3.410.60
Regulares indigentes victu, nec reperientes, qui credito illis tribuat, nec possint consensum expectare summi Pont. ac possint absque dicto consensu, & absque interuentu censurarum res pretiosas in pignus tradere, seu pecunias ad cambium sumere, si aliter non reperiant. ibid. 61
Regulares Prælati in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere nouitiis disponendi de suis bonis temporalibus. 3.433.7
Regulares se adinuicem percutientes per eorum Prælatos absolui possunt cum certis declarationibus. Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absoluit. 2.443.17
Regulares cuiuscumque ordinis prohibentur accedere ad Monialium monasteriis. 3.467.72
Regularis absque legitima licentia accedens ad monasterium monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquij destinato cum moniali colloquens, à diœcesano Episcopo tanquam Apost. sedis delegato coerceri & puniri potest. ibid.
Regulares adeuntes monasteria Monialium, absque Episcopi licentia, an incidant in excommunicationem, etiamsi Episcopus suo edicto proposuit, ostenditur. 3.468.73.75
Regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus, & quibus primo subueniendum est eorum necessitatibus. 3.475.3
Regularis nullus superior potest concedere facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem. ibid. 4
Regularibus non licet possidere agros, aliaque bona stabilia vel mobilia superflua ex dispositione interiorum summo Pont. 3.473.13
Regularis prætendens se per vim ingressum Religionem, aut nulliter professum fuisse, intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario & Superiore religionis deducere. 3.475.8
Regularis deducens intra quinquennium nullitatem professionis, tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium in quo professus est. 3.470.12
Regularis prætendens professionem esse nullam, sicut licet causas nullitatis coram Superiore suo & Ordinario proponere, an ita ipse Superior coram eodem Ordinario illas deducere possit vt è monasterio vel gradu dimittatur, nihil proponere, tenetur dicitur. ibid. 15
Regulares ferè omnes sunt hodie exempti ab Ordinariorum potestate ex Summorum Pont. priuilegiis. 3.481.3
Regularium superiores ob exemptionem ab Ordinariorum potestate ea omnia exercere possunt in suos quæ Episcopi in subditos. ibid. 4
Regularium monasteria à quo tempore fuerint exempta à potestate Episcoporum ostenditur. ibid. 51
Regulares an illis casibus, in quibus subsunt, Episcopis valeant ab eis puniri, ac censuris inuolui, ostenditur. 3.483.21
Regularis etiam extra monasterium degens si deliquerit ab Ordinario loci visitari, puniri, & corrigi valet. ibid. 24
Regularis qui potest puniri ab Ordinario loci, si extra monasterium degat, intelligitur dum non viuit sub Superiori connemunaliter. ibid. 26
Regularis manens de Superiorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grangia sui monasterij pro religionis seruitio, si deliquerit, non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet. ibid. 17
Regularis intra monasterij claustra degens, si extra notoriè deliquerit, instante Episcopo à suo Superiore, vel eo negligente ab eodem Episcopo puniri potest. 3.484.11
Regularis intra claustrum monasterij degens, & extra illud delinquens, an possit antequam remittatur ad suum Superiorem, ad carcerem Episcopi duci, ostenditur. ibid. 19
Regulares absque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à suis superioribus impetratam, libros imprimi facere non possunt. 3.485.54
Regulares suæ diœcesis cogere potest Episcopus, vt in Sede Apostolica delegatus, vt lectionem sacræ Scripturæ in monasteriis suis habeant, si commodè fieri potest. ibid. 25
Regulares in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt, prædicare volentes vltra suorum Superiorum licentiam, Episcopi etiam licentiam impetrare coguntur. ibid. 26
Regulares quamuis exempti subijciuntur Episcopis quoad Ordines suscipiendos. 3.486.27
Regulares etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesiam ædificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani consensu. ibid. 30
Regulares omnes, etiam exempti subiacent Episcopis in colendis festis. ibid. 32
Regulares peccant contra præceptum obseruationis festorum ab Episcopis præceptorum. ibid. 33
Regularium ritus in diebus festis quoad Missas celebrandas, & cætera diuina Officia ab ipsis in eorum Ecclesiis persoluenda remanere debent. ibid. 34
Regulares interdicta, & censuras ab Episcopo promulgata in eorum Ecclesiis publicare, ac seruare tenentur. 3.487.43
Regulares ad publicas processiones accedere per Episcopos compelli possunt, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt. 3.488.44
Regulares omnes quoad denunciationes faciendas Episcopis subiiciuntur. ibid. 46
Regularis quicumque prætendens per vim, & metum aut quid simile ingressum esse Religionem, debet intra quinquennium causam nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere. ibid. 48
Regulares de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi non possunt, & quomodo id intelligatur, ibi ostenditur. ibid. 49
Episcopus potest compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si malè gesserint. ibid. 50
Regulares si extra loca vbi monasteria existunt quæritare voluerint, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere. ibid. 51
Regulares omnes etiam exempti, in causis hæresis subiacent Episcopi iudicio. ibid. 56
Regulares Superiores non possunt hodie iudicare suos subditos in causa hæresis, sed tenentur eos denunciare Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis. 3.489.57
Regulares punit Episcopus, qui sibi Episcopalia arrogant. 3.490.63
Regulares administrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Eucharistiæ, vel matrimonij sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excommunicari. ibid. 68
Regulares sine Ordinarij licentia indulgentias publicantes subsunt Episcopi iurisdictioni. ibid. 69
Regulares Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campanas Cathedralis vel maioris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesiis suis pulsantes, ab Episcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur. ibid. 70
Episcopus amota omni appellatione componit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis contingentes. 3.495.78
Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quæritantes eleemosynas non comprehenduntur decreto Concilij sess. 21. de reform. cap. 9. 3.514.7
Regulares quæstuantes tenentur Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis superioribus sibi data. ibid. 8
Regulares Ordinum Mendicantium nequaquam possunt ab Episcopis prohiberi, quominus per seipsos in diœcesibus, vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant. 3.515.10
Regularis effectus Episcopus an possit reuocare testamentum factum ante professionem, remissiuè. 4.538.21
Vide *Episcopus*.

Relegatus.

Relegatus ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio mensurando, tenetur contrahere coram parocho loci, in quo est relegatus. 2.176.63
Relegatus domicilium retinet in eo loco vnde trahit originem, & in eo in quem relegatus est. 2.208.34

Religio.

Religio non est in habitu, sed in corde. 1.80.5
Religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ anno 1606. non paruerint, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.28.128
Religionem intrare non potest Episcopus sine Papæ licentia. 3.88.23
Religionem vouens an possit fieri Episcopus non adimpleto voto ostenditur. ibid. 25
Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes, habent iustam causam resignandi coram Ordinariis, dummodo re ipsa id exequantur. 3.842.43
Religio Societatis Iesv vide *Societas IESV*.
Religio illa debet præcedere, quæ est prior in institutione &

Index Rerum,

& approbatione. 3.323.36
Religionis status, non precibus, vi, aut metu est assumendus, seu cum maxima libertate. 3.475.2
Religio est primum & præcipuum regnorum, & potestatum vinculum. 3.323.20

Religiosus.

Religiosus in Episcopum potest eligi. 1.59 47
Religiosi prohibentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quam ab Episcopo illius loci, cui à superiore Regulari deputati fuerint. 2.210.58
Religiosi à propriis Regularibus superioribus dimissorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium. ibid.59
Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, sed non nisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij fiunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrant, irregularitatem incurrunt. 2.295.53
Excipiuntur Patres Soc. Iesu. ibid.54
Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur nouam quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non reuocet. 2.318.44
Religiosos præsentatos à Prælato, & ab Episcopo approbatos an possit virtute Bullæ eligi postquam ei a suo Prælato prohibitum est ne confessiones sæcularium audiat. 2.322.63
Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sæcularium qui sunt de familia suorum monasteriorum Confessiones audire non possunt. 2.353.63
Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diœcesani consensum requirere. 2.328.3
In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit prædictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat. ibid.4
Religiosus, qui percusserit clericum sæcularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis. 2.444.18
Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conscientia possunt ab Episcopis ordinari. 2.466.14
Religiosorum nouos Ordines solus Papa approbat. 3.10.47
Religiosi professi, vt cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinam ad Ordines promoueri queant, solus Papa concedit. ibid 49
Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, sine licentia Papæ. ibid.52
Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiam ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita prius à Parocho speciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidunt. 3.20.96
Religiosi minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesiis Fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia in excommunicationem Papalem incidunt. 3.21.102
Religiosos sancti Francisci de Obseruantia, qui contemptis Superioribus suis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.28.154
Religiosus Heremita S. Augustini Congregat. Lombardiæ, qui obedire constitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiusdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem. ibid.153
Religiosus Ordinis Cisterciensis, qui aliquid commiserit contra Constitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, in excommunicationem Papalem incidit ibid.156
Religiosi qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum vt sepulturam apud eorum Ecclesias eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt. ibid.
Religiosi quando in excommunicationem Papæ reseruatam incidant. 3.30.186
Religiosi professi de claustro exeuntes ad audiendas leges Ciuiles, vel Physicam, si infra duorum mensium spatium non redierint. 3.32.193
Religiosi qui habitum suæ Religionis temere dimittunt. 3.34.210
Religiosi qui sibi appropriant noualia, aut decimas Ecclesiis debitas. 3.35.222
Religiosi Mendicantes, qui sine licentia Papæ loca de nouo accipiunt ad habitandum, &c. 3.36.230
Religiosi non seruantes interdictum auctoritate Apostol. vel ordinaria impositum. 3.37.232
Religiosi, qui recipiunt aliquid à nouitiis dum sunt in probatione. 3.38.246
Religiosi quando excommunicationem nemini reseruatam incurrant. 3.40.267
Religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel superioris Vicarius creari. 3.115.22
Religiosis in Ecclesiis, quæ pleno iure eis subijciuntur, pertinet institutio. 3.279 188
Religiosi Societatis Iesu, habent ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones accedere. 3.320.23
Religiosorum, & mulierum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex propriis monasteriorum redditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit. 3.4;1.3
Religiosus professus non potest testamentum ante professionem reuocare. 3.436.14
Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore verè sit proprium in particulari. 3.472.1
Religiosum leuiter percutientem clericum sæcularem absoluit Episcopus. 3.488.52
Religiosus non professos absque patrimonio promouens ad sacros Ordines, suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, qui huiusmodi personis contulit. 3.583.16

Reliquiæ.

Reliquias sacras, qui sine concessione Summi Pontif. in prouinciam Mediolan. asportauerit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.28.158
Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Episcopo approbare. 3.317.10
Reliquiæ inuentæ alicuius Sancti in Sanctorum numerum tam diu relati cognoscente & approbante Episcopo, etiam publicè coli possunt. ibid.11
Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati competit Episcopo in sua diœcesi approbante. 3.428.15
Episcopus extra suam diœcesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publicè reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ. 3.459.16
Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint, habendæ sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt. ibid.
Reliquias noniter inuentas approbandi an sint Sanctorum iam canonizatorum, refertur modus. ibid.17
Reliquiarum sancti canonizati quæ certitudo veritatis requiratur, vt huiusmodi reliquiæ venerari possint, ostenditur. ibid.18
Decretum nouissimum S. Congreg. refertur. ibid.19
Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis. 2.532.53
Remunerationis ob causam multa diœcesanus Episcopus potest, quæ non alias liceret. 3.303.15 & seqq.
Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua simoniæ labe maculatus. 3.244.50

Renunciatio.

Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, qui ad illius titulum fuit promotus. 2.582.42
Renunciationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere. 3.81 23
Renunciatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis, est nulla. 3.241.56
Renunciationes factæ absque iustis causis sunt nullæ, Ordinarij verò illas admittentes nullam pœnam incurrunt. 3.241.46
Renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in sæculo prætextu & intuitu ingressus religionis stante Concilij Triden. dispositione *sess.25.de Regular.cap.16.* an valida sit non obseruata illius forma, ostenditur. 3.537.16.17
Renunciatio beneficij, cuius titulo quis est ordinatus ante susceptionem habitus est omninò inualida. 3.418.20
Renunciatio Beneficij ad intra duos menses ante professionem possit à nouitio fieri, ostenditur. ibid.21
Renunciationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilij dicto loco. ibid.23
Vide *Resignatio.*

Reparatio.

Reparationi Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda. 3.520.5
Reparatio Ecclesiæ, vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redditinum.

tuum. ibid.4
Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione,& fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum detractis prius sibi necessariis. ibid.5
Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt,si ad hoc non supersint ipsius redditus reducto necessario beneficiatorum alimento. ibid.6
Nobiles,& alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur,vbi beneficiatorum redditus non supersunt. ibid.7
Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus,qu bus tenentur,cogere possunt. 3.121.8
Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam. ibid.9
Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium,quæ habet in loco, in quo Ecclesia construitur. ibid.10
Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat. ibid.11
Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur. ibid.12
Reparari quando nequeunt Ecclesiæ vetustate collapsæ,siue in totum destruendæ. 3.22.19
Repræsentationes in Ecclesiis fieri prohibentur. 2.504.25
Tò Repræsentent, propriè significat præsentiam sui facere. 3.269.111
Repræsentari dicitur, qui præbetur sensibus corporeis. ibid.112

Repressaliæ.

Repressalias concessas contra ecclesiasticos extendentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.35 218
Repressalias sine speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis. 3.121.114
Reprobatus & reiectus semel,potest iterum admitti. 3.202.91 vers.verum autem.
Repudiare legatum,vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus. 3.409.52

Res.

Res omnis ad vltimum statum reduci debet. 1.166.80
Res Ecclesiasticas dispensare ac moderari spectat ad Episcopum. 2.661
Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur. 1.119.41
Res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuò alienabilis,absque solemnitate, dummodo solitum non alteretur. 3.400.32
Res pretiosæ mobiles, cum immobilibus æquiparantur siue causa & solemnitate alienari non possunt. ibid.39
Res exiguæ,seu modici valoris,quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur. 3.409.51
Res sacræ quæ propriè dicantur. 3.591.4

Reseruatio.

Reseruationes,quæ continentur in prima parte *Extrauag. ad regimen,de præbendis,inter communes.*
Reseruatio illa de octo mensium non tollitur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam. 3.91.49
Reseruationes generales,& speciales,quæ dicantur. 3.151.18
Reseruata sunt dispositioni Rom. Pont. omnia beneficia vacantia Sedem Apostolicam,vel in curia. ibid.19
Reseruatio quando inducitur ratione personarum, si beneficium vacet sede Apost. vacante, collatio spectat ad summum Papam. 3.156.62.vers.cum autem.
Residens in parochiali, quæ non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet,diebus feriatis ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest. 3.96.84

Residentia.

Residentia in Episcopis,& Parochis est de iure diuino. 3.83.2
Residentia Episcoporum facienda est loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis. ibid.3
Residentia est de iure diuino. 3.85.16
Auctoritas D. Cypriani refertur. ibid.19
Residentia Episcoporum non solum in assidua corporis præsentia,sed potius in mentis sollicitudine,& Charitatis studio consistere debet. ibid.20
Residentia Episcopi gaudentis Alternatiua non sequuta initio mensis illico totus mensis fit affectus, neque superueniens residentia in ipso mense tollit eam affectionem. 3.90.43
Residentia non constituitur ex sola præsentia, seu ex commoratione continua. ibid.
Residentia Episcoporum facienda est in loco,vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis. ibid.
Residentia in alternatiua desiderata debet esse mense integraliter facta. 3.94.60
Residentia facienda est in Ecclesia digniori, vbi fuerint duæ æquè principaliter vnitæ, quod si non constat, quæ sit dignior, in frequentiori,quod si vna fuerit extra,& altera intra Vrbem,residendum est in ea,quæ est intra. 3.96.73
Parochus,cui datus est coadiutor propter insufficientiam, non potest abesse à residentia. 3.119.8
Residere debent Parochi in suis Ecclesiis, etiamsi beneficium sit modici valoris. 3.97.70
& etiamsi tres, vel quatuor essent incolæ. ibid.71
Residere compelli potest Rector,non obstante consuetudine residendi in loco distanti à parochia per sex miliaria. ibid.76
Residere personaliter tenentur Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium,auctoritate Apost. institutum. ibid.78
Residere non tenetur habens Parochialem viuente Vicario perpetuo,quem in ea legitimè institutum obtinuit. ibid.79
Residere tenetur baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi. ibid.80
Residere potest habens duas parochias vnitas æquè principaliter in qua maluerit. ibid.82
Residere tenetur in parochiali Inquisitoris officium sustinens. 3.97.87
Residere tenetur in parochiali subcollectoris generalis officium exercens. ibid.88

Resignatio.

Resignandi Episcopatum non est iusta causa si Episcopus velit ingredi Religionem approbatam, causa mutandi statum & vitam. 3.87.24
Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si beneficiatus vnum aliud,aut plura obtinuerit beneficia. 3.242.41
Resignandi etiam Ordinario causa iusta est, si contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri. ibid.42
Religionem ingredientes,aut matrimonium contrahentes habent iustam causam resignandi coram Ordinariis, dummodo re ipsa id exequantur. ibid.43
Resignandi ius coram Ordinario iusta causa est,si beneficiatus nequeat,aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere. 3.243.44
Resignanti beneficium non facta mentione,quod ad illius titulum fuit promotus,competit actio spolij. 2.281.33.
Resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa si moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur. 3.151.23
Resignans quando non superuixit per viginti dies, iuxta regulam 19 Cancellariæ,vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad prædictam regulam. 3.150.243
Resignantes dum sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vnius alter decedat ante factam sibi collationem,superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum. 3.241.52
Resignans ad fauorem coram Sanctissimo non amittit possessionem nisi postquam resignatario est perfectè quæsita. ibid.56
Resignans dicitur possidere ante acquisitionem possessionis resignatarij. ibid.59
Resignare, vel cum alio permutare potest quis coram Ordinario,quamuis nondum adeptus sit possessionem. 3.241.36
Resignari coram Ordinario potest beneficium,etiam ad fauorem, litteris expeditis,non adepta tamen possessione. 3.243.18
Beneficium litigiosum super quo pendet lis,non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super priuatione beneficiati. ibid.19
Resignari, vel permutari coram Episcopo beneficia iurispatronatus possunt accedente patronorum consensu. ibid.20
Resignatio al cuius in fauorem constituti in Curia non admittitur,nisi constet ulia. quod resignans aliunde habeat vnde commodè viuere possit. 2.282.41
Resignationes beneficiorum sine speciali mandato vicarius admittere & approbare non potest. 3.122.66
Resignationes admittendi data facultate absolute & simpliciter, non intelligitur data facultas resignata beneficia conferendi. ibid.67
Resignationes factas causa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non potest resignata beneficia permutantibus conferre. ibid.68
Resignationibus reciprocis debet Episcop. obuiare. 3.120.28
Resignationes reciprocæ post Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur. ibid.29
Resignatio beneficiorum libera & simplex coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri potest. 3.239.1
Superior Ordinarius, coram quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia. ibid.2

Index Rerum,

Ordinarij consensus in liberis resignationibus faciẽdis debet ab eo præstari vnico contextu, cũ fit resignatio. ib. 3
Prælatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet liberas beneficiorum resignationes admittendi. ibid. 4
Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittere. ib. 5
Coadiutor datus Episcopo dementi potest renunciationem liberam beneficij accipere. ibid. 6
Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere, remissiuè. ibid. 7
Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes accipere tribus concurrentibus.. ibid. 8
Resignationes beneficiorum existentium in diœcesi, potest Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre. 3. 241. 22
Resignati coram Episcopis poterunt beneficia reseruata, non tamen conferri. ibid. 23
Resignationes, in mensibus, in quibus Collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, potest recipere Episcopus, non tamen conferre. ibid. 24
Resignatio beneficiorum coram Ordinariis facienda requirit causam, quæ præsumitur in Episcopo, si eam admittat. ibid. 27
Constitutio Pij V. super resignationibus coram Ordinariis faciendis refertur. ibid. 28. 29. 30
Senex volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittere, cum hæc sit causa iusta admittendi resignationem. 3. 242. 31
Resignatio, vel permutatio an ex iusta causa facta præsumatur, ostenditur. 3. 243. 45
Vide *Renunciatio*.
Resignatario in possessionem beneficij iustè & legitimè immisso datur manutentio. 3. 245. 57

Restitutio.

Restituendi nulla obligatio contrahitur, si digniore prætermisso dignus eligatur, cum nullum iniustitiæ ius per oppositionem illi acquiratur. 3. 204. 98
Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersus sententiam Episcopi. 1. 175. 70
Restituere non tenetur vi monitorij, qui effectus est impotens ad restituendum. 3. 419. 47
Restituere non posse commodè dicitur ille vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret vel vitæ vel famæ. ib. 48
Restituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compensationem iustam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur. ibid. 49
Restitutionis in integrum causam tractare Vicarius generalis non potest. 3. 125. 108
Restitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republ. Ciuitate, Villa, Castro seu quacumque alia communitate. 3. 104. 39

Reuelatio

Reuelare non tenentur vi monitorij scientes, quando id quod sciunt saltem vno teste probare non possunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi. 3. 410. 51
Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non possunt ad testificandum. 3. 421. 52
Reuelare nemo tenetur vi edicti quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciente. 3. 422. 67

Rex.

Rex Hispaniarum sub mortale tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem. 1. 17. 14
Vide *Hispania*.
Reges cur in humero, & non in capite vngantur, ostenditur. 1. 31. 81
Rex absque populorum consensu regnum priuare Iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec illius bona donare cum magna Regiæ Coronæ diminutione. 1. 139. 71
Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni. ibid. 72
Regum, summorúmque sæcularium causæ ex Regis consultatione in Concilijs Toletanis tractari. 1. 161. 58
Reg quantumcumque sciens non currit tempus quatuor mensium ad præsentandum in beneficiis. 3. 272. 117
Risu grauitatis nerui elduntur. 5. 105. 1
D. *Rodericus* à Cunha olim Episcopus Portugalensis, tunc Archiepiscopus Bracharen. & Hispaniarum Primas vtriusque Iuris prudentissimus laudatur. 2. 440. 42

Roma, & Romani.

Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex. 5. 40. 5
Roma laudatur. 1. 130. 9
Romæ iussu Domini Petrus Pontificiam sedem fixit. ibid. 10
Romam venit Petrus 15. kalend. Februarij anno Christi 44. 1. 129. 7
Romam vado iterum crucifigi respondisse Dominum Petro vrbem fugienti qui affirmant, ostenditur. 1. 130. 11
Romæ prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus. 1. 131. 12
Romæ aliquem offendentes vindictæ studio incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3. 19. 17
Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quod ibi securos latices, & longa patriæ potauerint obliuia. 1. 136. 4
Romani quos olim Sacerdotes eligebant. 2. 447. 2
Romana Curia, vide *Curia*.
Romana Ecclesia, vide *Ecclesia*.
Rompetas, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abeuntes lædentes excommunicantur, in Bulla. 3. 14. 67

Rubrica.

Rubrica habens rationem perfectam potest allegari ad decisionem causarum. 3. 91. 47
Rubrica de Episcopali audientia quomodo intelligenda. 3. 506. 3

S

Sacerdos.

Sacerdotes summi, de Episcopis, ad differentiam simplicium Sacerdotum. 5. 7. 3
Sacerdos Angeli nomen habet. 5. 56. 3
Sacerdotem nec implicari errore nec cupiditate violari oportet. 1. 107. 8
Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & vbique summa reuerentia debetur. 2. 186. 2
Sacerdotes personis illustribus comparantur. ibid. 3
Apud Hebræos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer esset. 2. 333. 14
Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solito pro celebratione Missæ debet absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, ex declarat. Sacræ Congr. 2. 260. 7. vers. *vlterius*.
Sacerdos manet initiatus si Episcopus moriatur antequam proferat verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, &c. peractis aliis. 2. 260. 9
Sacerdos est minister sacrificij Missæ. 2. 299. 1
Sacerdotem recipientem a pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse vnica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citati. 2. 300. 4
Contrarium verum, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interueniat Summi pontificis priuilegium. ibid. 5
Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diuersa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem. 2. 301. 6
Sacerdotes exigentes importune ab inuitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter. 2. 302. 10
Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum inscio dante, & inscijs Sacerdotibus celebrantibus. ibid. 11
Sacerdos qui ex obligatione alicuius Capellæ, vel impositum pro certa intentione tenetur Missas celebrare potest eas anticipatè dicere. 2. 303. 14
Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo. 2. 304. 22
Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in natiuitate Domini pro eo celebrare. 2. 306. 31
Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ antequam talis approbetur ab Episcopo. 5. 311
Sacerdos vt valide administret Sacramentum Pœnitentiæ laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licet nondum consecrato. ibid. 6
Sacerdos inualidè Sacramentum Pœnitentiæ administrat credens superiorem ratam habere absolutionem de futuro. 5. 314. 23
Sacerdos Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest. 2. 315. 24
Sacerdotes approbati ad audiendas confessiones in certo Episcopatu, an possint subditos illius in alieno absoluere, sicut possunt Parochi. 2. 317. 38
Sacerdos Religiosus an possit licitè absque approbatione, &

coosensu

consensu sui Prælati audire Confessiones,& absoluere,extra mortis articulum. 2.318.45
Sacerdos Religiosos approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen à suo superiore Confessiones audire, licèt peccet contra præceptum Prælati,validè tamen absolutionem impertitur. 2.320.53
Sacerdos,qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus validè absolutionem præstat illi, qui huius excommunicationis ignarus non est,ostenditur. 2.321.58.60
Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusuis peccatis absoluere. 2.324.78
Ampliatur,licèt sit degradatus,excommunicatus,irregularis,vel hæreticus. ibid.79
Ampliatur, etiamsi adsit Superior,vel de facili possit haberi. 2.325.80
Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam,in ea celebrare potest. 2.350.48
Sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari,debet Missam prosequi si cœptam habeat consecrationem,aliàs secus. 2.353.63
Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio,de licentia Parochi. 2.384.111
Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho. 2.386.135
Sacerdos coniungens in matrimonium,vel benedicens subditos alterius Parochiæ,absque Parochi,vel Ordinarij licentia, ipso iure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab Ordinario eius Parochi,qui matrimonio interesse debeat,seu à quo benedictio suscipienda erat,absoluatur. 2.393.189
Incurrit etiam suspensionem à beneficio. ibid.190
Episcopus,vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluere potest. ibid.191
Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum obtinentes potest Episcopus cogere vt accedant ad processiones publicas,aut indictas pro bono publico, vel honore. 3.119.22
Sacerdotes omnes,qui animarum curam habent,tenentur ad diœcesanam Synodum venire. 3.403.5
Sacerdotalis dignitas cum aliis videatur dignitatibus eminentior,ita,quisquis ea ornatus est,cunctis se imitandum debet ostendere. 1.70.19
Sacerdotium summus est omnium honorum. 1.56.2
Sacerdotium Summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus. 1.78.8
Sacræ res quæ propriè dicantur. 3.591.4
Sacramentorum administratio quando Episcopis incumbat.2.3.14.& seqq.

Sacristia.

Sacristia quæ si subiecta sit clausuræ. 3.470.79
Sacristia ad quam non patet aditus nisi per claustra monasterij subiicitur clausuræ. ibid.85

Sal.

Sal terræ,de Episcopo. 1.9.14
Sal exterum in vrbes, & oppida, eaque loca Sede Apost. subiecta asportantes, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.27.152

Salarium.

Salarium debet habere Vicarius Episcopi Sede Episcopali vacante. 3.133.178
Salarium non conuentum non potest petere Vicarius Episcopi iam defuncti à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori. ibid.179
Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere,quia teneretur ad restitutionem. 3.317.32
Salarium petens à pauperibus peccat. ibid.33
Salarium certum à duabus personis quolibet anno pro patrocinio in earum causis præstando accipiens aduocatus,si litigent inter se,quam earum teneatur adiuuare, ostenditur. 3.328.36
Salarium in propria causa non meretur aduocatus,nisi perinde tanquam damni,& interesse. ibid.37
Salarium aduocati potest quis petere, quamuis eum habeat gratis. ibid.38
Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis sit soluendum,ostenditur. ibid.39
Salomon Corensius Hebræus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus. 2.111.11
Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus refertur. 3.64.110
Salutem operatur moderata refectio. 1.74.4
Saltationes in Ecclesia permitti non debent. 2.304.26
Sancti qui non sunt,sancta tractare non possunt. 1.164.19
Sanctissimi vocantur Episcopi,quia alios Sanctos efficere debent. 1.8.7
Sanctitas hominis & cum ipso ore concordia ad precandi munus exercendus requiritur. 1.97.19
Sapientiam iuuat sobrietas. 1.74.3
Sardinia an vero Corsicæ dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus,ostenditur. 1.133.12
Sartores Monialium monasteria intrare non possunt. 3.464.56
Schedula pura & simplex ostensio secretò facta ab aliquo ex electoribus non tollit,quin electio subsequens immediatè sit secreta. 3.443.19
Schismatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pseudopatriarchas de facto eligere. 1.125.42

Scholaris.

Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt,quia semper cogitant de redeundo ad patriam,nisi finito studio decennali tempore,& maiori commorati sint. 2.207.29.30
Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri. 2.316.32
Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studij si in eo domicilium non habet. 2.408.18
Scholares quoad Sacramenta confessionis & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci in quo reperiuntur. 2.419.5
Scholares in Ecclesiis Cathedralibus, non gaudent eisdem priuilegiis, sicut studentes in studiis publicis, & Academiis. 3.141.23
Scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri.
Scholaris si locauerit fructus sui beneficij, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere,si intra locationis tem; us decedat,successor in illo beneficio tenebitur stare locationi.
Scholasticorum priuilegiis non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant,nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt. 3.142.24
Scholastria conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouisio est nulla. 3.197.62

Sciens, & Scientia.

Sciens non præsumitur quis nisi probetur 2.540.4
Scientes præsumuntur à vitiis abstinere. 2.405.3
Scientia inflat non quidem suo,sed hominum vitio. 1.95.8
Scientia vera afficit,non extollit. ibid.9
Scientia sine charitate inflat. ibid.10
Scientia quæ requiratur in maioribus Ordinibus initiandis ostenditur. 2.260.9

Scriptura sacra.

Scripturas sacras,& Canones scire,omnibus Episcopis,& Sacerdotibus decens est, & necessarium. 1.94.4
Scripturæ sacræ lectio quas vtilitates afferat, ostenditur.ib.5
Scripturam sacram docentes in scholis publicis, & discipuli qui in illis student, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum,& beneficiorum suorum in absentia fruuntur. 3.141.18
Scripturam sacram docentes, & ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum suarum,cùm conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent. 3.142.27
Scripturam sacram docentes quoad priuilegium percipiendi fructus non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quandiu docuerint. ibid.30
Scripturam sacram,vel ius Canonicum docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus,sicut studentes. 3.343.33
Scripturæ sacræ lectio, vide *Lectio.*

Scriptura publica.

Scripturas,vel nuncios alicui Cardinali in Conclaui existenti mittens,vel cum eo secretè loquens. 3.35.201
Scriptura publica dicitur, quæ conficitur per actuarium, sed iudicem cum duorum,vel trium subscriptione,aut præsentia. 3.261.23
Scriptura authentica ad probandum iuspatronatus requisita censetur Bulla Episcopi,seu consensus in scripto datus ad fundandum,construendum,seu dotandum. ibid.24
Scriptura,vt dicatur authentica, debet continere omnia requisita à iure necessaria tam in confectione,quàm in extractione. ibid.27
Scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem faciunt. 3.263.51
Scripturæ authenticæ non solùm exiguntur in probandis præsentationibus continentis,verum etiam in probatione effectuationis. 3.264.60
Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere,vel reuelare,quoties exhibendo,vel reuelando damnum pateretur,ostenditur. 3.480.50

Sebastianus de Mattos de Notoolia suæ Ecclesiæ ius acerrimè defendit. 1.167 85

Secreta clientis Aduocatus reuelans tenetur pœna falsi. 3.327 25

Secularis potestas ad Ecclesiæ iura non potest manum adhibere. 1.162.49

Sedens in Conciliis Episcopi secundùm antiquitatem consecrationis vniuscuiusque. 1.164.65

Sedes.

Sedium Parochialium tractatio quare adsit, vtilis, ostenditur. 1.125.40

Sedem Apostolicam an licitum sit è Roma aliò transferre ostenditur. 1.131.13

Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda. 1.159.19

Sede vacante non licet Ordines conferre subditis iosra annum, ex dispositione *Trident.sess.7.de reform,cap.*10.2.224.37

Sedem Apostol.pateotes,vel ab ea recedentes,& fine iurisdictione vexantes in Curia commorantes excommunicantur in bulla. 3.14.66

Sedes Apostol. & quorumcumque Ecclesiasticorum iurisdictiones vsurpantes, vel etiam fructûs sequestres excommunicantur in Bulla. 3.16.74

Sedes Episcopalis vacare dicitur donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat,fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo. 3.131.160

Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij.3.175.191

Sedere pro tribunali, & ius dicere potest Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis,dummodo locus honestus sit & litigantes sine magno incommodo eo loci venire possint.3.329.4

Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non potest Episcopus. 3.330.7

Sedes Apostolica quascumque causas Ecclesiasticas immediatè iudicare potest. 3.333.1

Sedis Apostolicæ appellatione venit eius Legatus. 3.568.33

Semen.

Seminis effusio sine sit hominis, siue mulieris, hæretici, vel ex communicati Ecclesiam polluit. 2.350.42

Si intra eandem contingat, licèt non cadat in ipsa Ecclesia materiali. ibid.44

& requiritur in sufficienti quantitate. ibid.40

Non sufficit tamen si fiat in somnis. ibid.43

nec supra tectum,aut infra Ecclesiam. ibid.45

nec denique si actualis effusio extra Ecclesiam contingat,licèt actus luxuriosus factus fuisset intra. 2.351.51

Seminis effusio in somnis non sufficit, vt Ecclesia polluatur. 2.350.13

Seminis effusio Ecclesiam polluit,si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali. ibid.44

Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem. 3.72.170

Semestre tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus concessum fuerit ordinariis collatoribus,remissiuè. 3.582.41

Seminarium.

Seminarij vnum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem. 1.175.56

Seminarium puerorum in singulis Cathedralibus quomodo instituendum,& gubernandum,ostenditur. 3.314.1

Seminario debet Episcopus primum ex sua & Capituli mensa contribuere, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo. ibid.2

Seminario de eleemosynis piorum,& similibus,quæ in incerto consistunt,nihil debet contribui ibid.3

Seminarij ratione potest taxa imponi super Hospitale, quod in titulum,& non in administrationem,& mere laicale est. ibid.7

Omnes & singulæ personæ in beneficiis S.Ioannis Hierosolymitani quomodolibet existentes à Seminarij contributione eximuntur. 3.316.22

Seminaria debent prius esse erecta,& in illis Scholares actualiter adesse,vt vniones eis factæ subsistant. ibid.23

Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non verò exemptione pro eo, & creatione deputatorum. ib.24

Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeant ostenditur. 3.316.27

Seminarium Bracharensis Archiepiscopatus Hispaniarum Primatis ad normam Concilij Trident.institutum,ostenditur. 3.317.35

Seminarij redituum rationes in Synodo diœcesana audiendæ. 3.326.22

Seminatio fœminæ ad generationē nō est necessaria.3.72.115

Senator, aut alter quiuis officialis perpetuus alicuius Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filios. 2.208.34

Senectus.

Senectus in paruo non excusat à residentia, sed debet poni Vicarius idoneus, cum assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochiæ redditibus. 3.97.91

Senectus,quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium pastorale,relinquitur arbitrio Iudicis,id est, Summi Pont. 2.532.5

cum *Sen bus* quomodo procedendum ostenditur. 1.104.24

Senex quando ab excommunicatione pro violentâ manûs iniectione in Clericum possit per Episcopū absolui.2.445 27

Senes qui dicantur. ibid.

Senex beneficiarius quando non residens diuinis officiis habeat quotidianas distributiones. 3.101.164

Senex volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittere, cum hæc sit causa iusta admittendi resignationem. 3.242.31

Senes qui dicantur remittitur iudicis arbitrio. ibid.32

Sententia.

de Sententiæ nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum absque appellatione. 1.176.67

Sententia Episcopi,qua iudicauit ad præsentationem alicuius patroni beneficium pertinere,non probatur iuspatronatus, nisi antiqua sit. 3.263.49

Sententia actualis degradationis Sacerdotis proferenda nomine discrepante. 3.519.27

Non sic in Diaconorum, & Subdiaconorum degradationibus. ibid.29

Sepelientes in loco sacro hæreticos. 3.31.114

Sepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra casus à iure concessos. ibid. 121

Sepulchrā hominum supra Altaria non sunt erigēda.2 237.27

Sepulchrum Domini petentes causa deuotionis ab que licentia Summi Pont.incurrunt excom.Papalem. 3.20 179

Sepultura pro Moniali defunctâ, an possit aperiri fine peccato ab aliquo,qui ad hoc solū ingrediatur,ostenditur.3.463.52

Sequens, pro Acolyto. 2 142.12

Sequestrata villa,vel castro,cui est annexum iuspatronatus, si durante sequestro vacauerit beneficium, sequester ad illud eligere,vel præsentare potest. 3.255.39

Sequestrationem factam per loci Ordinarium præsumentes impedire. 3.35.120

Sermoni vita respondere debet,ne aliud loquamur,aliud operemur. 1.95.7

Seruitij in aliqua Ecclesia præstandi ad titulum non potest quis ordinari,nisi tale seruitium sit perpetuum. 2.280.26

Seruus.

Seruus suorum subditorum dicitur Prælatus. 1.50.2

Seruus seruorum Dei quare nominetur summus Pontifex.1.131. 18

Serui ordinari non possunt, nisi plenæ libertati fuerint restituti. 2.237.35

Seruus clericum percutiens potest ab excommunicatione absolui. 2.335.29

Seruus non potest præsentari ad beneficium,nisi manumissus sit,& fiat clericus. 3.277.79

Simonia.

Simoniam committentes in Ordine,beneficio,vel Religionis ingressu, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.21.104

Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia,non autem inducit vacationem obtentorum ipso iure. 3.179.232

Simoniæ vitium curtam ipsi examinatores,quam alij dantes incurrunt,ostenditur. 3.197.54

Simonia committi potest ex parte competitorum,si duo concurrentes ad beneficium,alter ad impedimentum tollendum alij pretium det vt à concursu desistat,& sic solus existens ipse obtineat. ibid.55

Simonia committitur si fieret pactio,quod alter alteri in concursu defectus,vel exceptiones non opponat. ibid.56

Simonia committitur quando venditur de per se iuspatronatus. 3.254.35

Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autē rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda,nec ad ea retinenda,quæ per simoniam occultam obtinuit. 2.425.44

Sobrietas,& temperantia.

Sobrietas iuuat sapientiam. 1.73.3

Sobrius aliquando idem quod vigilans. 1.76.19

Socer an possit esse testis in causa generi,vel è contra,ostenditur. 3.421.60

Societas Iesu.

Societatis Iesu patres à quocumque Antistite Catholico ordinari possunt. 2.210.60

Societatis Iesu Patres possunt extra statuta tempora sacros Ordines suscipere. 2.271.7

Societatis Iesu Patres ante solemnem professionem sine titulo ad sacros Ordines possunt promoueri. 2 278.7

Societatis Iesu institutum, aut Constitutiones, qui directè, vel indirectè impugnare, aut contradicere audent, incidunt in excommunicationem Papalem. 3 28.160

Societatis Iesu religio habet priuilegium, vt prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, & à suis superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adest Episcopus. 3.311.17

Societatis Iesu Patres inter Mendicantium Ordines comprehendi voluit Pius V. 3.315.18

Societatis Iesu Religiosi habent ex priuilegio, vt non teneantur ad processionem accedere. 3.320.23
Vide *Religiosi*.

Societatis Iesu nouitios non comprehendit Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap 16. 3.440.32

Sodomia.

Sodomiæ criminis punitio ex concessione Gregor. XIII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugaliæ priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad sæculares potestates. 2.441.47

Sodomiæ crimen quare dicatur vitium nefandum. 2.416.1

Sodomiam committentes, si Clerici fuerint, degradationis, & traditionis Curiæ sæculari pœna puniuntur. 3.518.19

Sodomitæ.

Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Christus Redemptor Noster ex Virgine Maria natus est, & cum illis Virgilius Poëta celeberrimus. 2.4.6.2
Calumnias patiuntur Aristoteles & alij Philosophi, excepto Platone, sodomitæ fuerunt. ibid.3
Vitium hoc quare contra naturam dicatur. ibid.4
Peccatum est grauissimum, turpissimum, abominabile, & perniciosum. ibid 5

Sodomitæ igne comburuntur. ibid 6
Bona eorum confiscantur. ibid.7
Infames fiunt. ibid.8
Testandi facultatem amittunt, etiamsi non essent condemnati, vel post mortem. ibid 9

Sodomita punitur etiamsi non constet de corpore delicti. ibid.10
Quilibet ad eum accusandum admittitur. 2.417.11
Minor sodomita arbitrio iudicis punitendus. ibid.13
Credendum non est asserenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen. ibid.14
Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit iudicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis adminiculis. 2.417.15
Puero affirmanti se esse sodomitatum in nullo creditur. ibid.16
Meretrici affirmanti se esse sodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur. ibid 17
Vxori attestanti se à viro sodomitatam non creditur. ib.18
Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest. ibid.19
Testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania sodomitas ad pœnam ordinariam. ibid.20
Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant. ibid.21
Pœnæ contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. constitutæ non comprehenduntur exercentes vitium bestialitatis. ibid.22
Comprehendunt non solum clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui mulieres retro abutuntur. ib.23
Comprehendunt tantum peccatum hoc in sua specie consumentes, non vero pollutionem extraordinariam, seu extra vas exercentes. ibid.24
Comprehendunt etiam illud ex vsu continuato committentes. 2.437.25
Comprehendunt notorium tantum, non vero occultum exercentem. ibid 26
Clericus propter huius criminis atrocitatem quandiu illud occultum, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem. ibid.27
Ordinari potest sodomita & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium. ibid.28
Beneficiis licet ipso iure priuentur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pij V. tamen ea retinere possunt quousque sententia declaratoria interuedat. ibid.29
Episcopi cum conuictis de crimine nefando, & iudicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare. 2.439.36
Confessarij quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omnino extirpetur. ibid 31

Solemniter omnia interuenisse præsumuntur ex longissimo temporis cursu, nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem non interuenisse. 1.412.1

Somniantes putantes omnia per somnia sibi visa esse vera, & diuinitus sibi immissa, peccant mortaliter. 3.67.158

Sortilegia, incantationes & c. exercentes. 3.58.149

Sortilegi qui sint remissiuè. 3.66.128

Spoliantes clericos, &c. beneficiis pro eo quod nolunt eligere eum pro quo ipsi rogarunt. 3.33.202

Sponsalia.

Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt. 2.395.104

Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant. 2.357.142

Sponsalia non transeunt in Matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus. 2.158.48

Spurius filios testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas. 3.214.23

Status quæstio inducit capita cum minime tam. 2.443.13

Statutum

Statuere non potest Episcopus vt sacerdotes pro Missæ sacrificio non accipiant minorem pitantiam, quam ab illo taxatam. 2.301.9

Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo ostenditur. 3.397.25

Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt. 1.114.22

Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus. 1.115.24

Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias. ibid 26

Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia & strictè accipienda. ibid 29

Statutum Toletanum cum vtatur verbo progenie, non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta. 1.218.47

Statutum habens, quod prouisus de capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actu Sacerdos. 2.308.38
Idem si dixerit, quod sit Capellanus, vel Sacerdos. ibid. 39

Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur. 2.348.35

Statuta edita contra vniuersitates Ecclesiæ libertatem seruari facientes. 3.33.200

Statuta de soluendis vsuris dictantes, vel scribentes. 3 56.129

Statutum quo cauetur seruitium 40. annorum Ecclesiæ præstitutum liberale beneficiatum à residentia, obseruari potest. 3.100.117

Statuti non est habenda ratio, quo cauetur posse Canonicos inseruire per substitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia est contra Conc. 3.102.136

Statutum in quo disponitur, quod quilibet sedeat in propria sede, alias perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & sic vnam sedem. 3.217.24

Statutum contra ius commune Canonicum nulla Religio condere potest, nisi speciali priuilegio hanc potestatem concedente donetur. 3.398 30

Statutum dicitur contra ius Canonicum quando aliquid contra aliquem Canonicum, vel legem Pontificiam disponit. ibid.
Statuta præter potest Episcopus condere. ibid.

Statutum factum à Capitulo circa rem licitam, & confirmatam ab Episcopo est validum. ibid.

Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere. 3.396.23

Statutum Episcopale extra territorium suum, delinquentem non ligat. 3.497.28

Statuta, quæ condit Episcopus, non debent contraire sacris Canonibus. ibid.29

Statutum in præiudicium Ecclesiæ valet in quærendis, quando laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo faciunt. 3.409.53

Statutum, Edictum, seu quodlibet aliud præceptum Archiepiscopi concedentis aut iubentis, vt subditi Episcoporum suffraganeorum ad eius Curiam pro audiendis, & terminandis suis causis in prima instantia, accedant, est nullum. 3.376.7

Studens, & studium.

Studentes, vt percipere possint fructus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia, litteris operam dare debent in studio generali, seu celebri vniuersitate. 3.141.21

Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo sacris Scripturæ operam nauantes. 3.141.16

Index Rerum.

Studiorum rectores, & alij Episcopis inferiores doctorandi facultatem habētes, qui aliquem ad gradum Doctoratus promouent priusquam Fidei professionem emittat. 3.38.252

Studium generale dicitur illud, quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu principem. 3.141.21

Studiorum causa nullus potest abesse, nisi de licentia sui Prælati, etiamsi quis obtinuerit indultum à Sede Apostolica. 3.142.28

Studiorum causa absens, vide *Absens*.

Subcollector.

Subcollectoris Apostolici officium exercens à residentia Parochialis non excusatur. 3.97.88

Subcollectorum beneficia impetrans vt reseruata, sufficit probare subcollectoriam, aduersario verò incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit præsumptio de veritate. 3.167.117

Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reseruata sunt, etiamsi ibi sit Collector generalis. ibid.118

Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alias in diœcesi, vtrorumque beneficia comprehenduntur sub reseruatione regulæ quintæ Cancellariæ. ibid.119

Subcollector vnicus debet tantum esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus, vt eius beneficia reseruata censeantur. ibid.120

Subcollectorem secundum deputando quis primum tacitè reuocare videtur. ibid.121

Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis. ibid.126

Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo.

Subcollectoria.

Subcollectoria non requiritur, vt probetur per scripturam, sed sufficit dictum vnius testis cum aliquibus adminiculis, nisi ageretur de probanda facultate, vt soluere debentes cautè soluant. 3.167.124

Subcollectoria ad effectum probandi reseruationem non probatur per testes de communi reputatione, publica voce & fama. ibid.125

Subdiaconatus.

Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur. 2.158.1

Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij atque Vrbani. 2.159.2

Subdiaconatus materia est propriè Calix vacuus etiam non coniectatur cum patena. ibid.3

Subdiaconatus Ordo & alij minores vna eademque die sine Papæ licentia conferri non possunt. ibid.4

Subdiaconatus essentia, vt substantia non est continentiæ, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ. 2.165.22

Subdiaconatus Ordo alicui ante 22. annum inchoatum dari non debet. 2.166.1

Subditus.

Subditos obsequentes amor Principis, & non terror facit. 1.115.12

Subditus Episcopo diœcesis quis efficitur quoad Ordines suscipiendos in qua beneficium habet. 3.117.42

Subditus, & diœcesanus Episcopi tripliciter quis fieri potest, ratione scilicet originis, vel domicilij, vel beneficij 2.205 1

Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absoluere ab occultis delictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conscientiæ forum. 2.294.4

Subditos ditioni Ecclesiasticæ, qui homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiserit, in excommunicationem Papalem incidit. 3.28.157

Subditis præcipiens ne præstent obsequia Ecclesiasticis, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.34.212

Subditos Ecclesiæ Rom. ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptos, vt quis per præscriptionem dicatur, quæ requirantur.

Subditus Ecclesiæ Romanæ, & ab Ordinarij Episcopi subiectione exemptus, vt quis per præscriptionem dicatur, quæ requiratur, ostenditur. 3.196.15

Subrogatio in iuribus defuncti spectat ad Papam. 3.135.48

Subsidium.

Subsidium an solui debeat de bonis relictis pro capellaniis non collatiuis, remissiuè. 3.375.48

Subsidij Hispanici prima concessio de trecentis millibus ducatis auri. 3.376.36

Subsidij Hispanici secunda concessio. ibid.57

Subsidij Hispanici concordia inter vniuersum Clerum Regnorum Castellæ, & Legionis & Regem Catholicum inita. ibid.59

Subsidium charitatiuum non Ecclesiasticis personis, sed redditibus imponitur. 3.379.78

Subsidium quando augeri, vel diminui possit. ibid.79

Substitutio, & Substitutus.

Substituere alium Vicarium generalis Vicarius non potest nisi Episcopi specialis licentia præcedat. 3.124.99

Substituendi ab Episcopo facultatem habens Vicarius non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus. ibid.100

Substituere non potest Vicarius Episcopi, nisi in mandatis substituendi facultas concedatur. 3.133.177

Substitutus à procuratore dato ad præsentandum, non potest nec patronum, nec suum principalem præsentare. 3.267.89

Successio.

Successionem inter, quæ fit Petro, & eam, quæ Apostolis, discrimen constituitur. 1.6.35

Successio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in stirpes, & non in capita. 3.265.70

Successor.

Successores D. Augustini, at B. Valerius sibi elegerunt ex concessione Rom. Pontificis, vt aliqui putarunt, vel melius secundùm alios soli successores solum non elegerunt, sed solùm personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit. 1.18.48

Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamuis simpliciter, & quos idoneos minime inuenerit, reiicere. 2.319.49

Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit. 3.376.34

Successor Episcopi non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrentibus, primò, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ; secundò, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ; tertiò quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. 3.399.1

Successor in beneficio tenetur stare locationi, quando Summus Pontifex concedere licentiam locandi ad tot annos, eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine molestaretur. 3.400.2

Successor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incepto ibid.3

Successor in beneficio tenetur stare colono existente loci consuetudine. ibid.4

Successor in beneficio recipiendo pensionem, videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit. ibid.8

Successor in beneficio obligatur ad solutionem pensionis, non solum in futurum, sed etiam in præteritum pro terminis decursis. 3.354.8

Successor in Episcopatu tenetur ad pensiones decursas, & non solutas tempore prædecessoris, quando constat de diligentiis factis per pensionarium contra prædecessorem. 3.551.9

Ex quibus autem probentur huiusmodi diligentiæ. ibid.10

Suffraganeus.

Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopis sunt subiecti, non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis. 1.1613

Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius suffraganei, tenentur accedere. 1.170.7

Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & cupiditate nascitur. 1.107.5

Superhumerale in Episcopis quid significet, ostenditur. 2.66.7

Superior.

Superiorum vita & exemplum magis quam omne aliud ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruit. 1.68.18

Superiores seu Conuentuales Religionum exemptarum, non gaudent facultate dispensandi concessa in d. c. 8. 2.422.18

Superiores quorumcumque Ordinum & Religionum non remittentes causas ad officium inquisitionis spectantes, incurrunt excom. Papalem. 3.29.170

Superiores, quibus cura Monasteriorum Monialium incumbit ea in casibus non necessariis ingredientes. 3.39.261

Superior ordinarius, coram quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia. 3.239.2

Superior non potest suis censuris subditos extra diœcesim existentes ligare. 3.423.74

Superiores Regulares tantum possunt concedere facultatem intrandi septa monasterij Monialium ipsis subiecta. 3.461.41

Superiores cauere debent, ne renunciationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, vnde commode possit sustentari, quo non perquisito si acceptauerint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur ei ministrare alimenta. 3.463.47

Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum potestate, ea omnia exercere possunt in suos, quæ Episcopi in subditos. 3.481.4

Superiores Regulares non possunt hodie iudicare suos subditos in causa hæresis, sed tenentur eos denunciare Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis. 3.489.17

Vide

Vide *Episcopus*.
Superstitio quæ dicatur. 3.66.122
Supplicatio non datur de sententia Vicarij ad Episcopum, nisi in restitutionis remedio suam fundet intentionem. 3.120.49

Suppressio.

Suppressionem præbendarum tenuium facere non potest Collegiatæ Ecclesiæ Prælatus, licet sit exceptus, & Ecclesiæ insignis. Collegiata insignis quæ dicatur, ostenditur. 3.233.3
Suppressio tituli nunquam fieri debet, nisi redditus Ecclesiæ diminuti probentur. ibid.5
Suppressio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non potest fieri ab Episcopo ea causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiamsi id caderet in vtilitatem Capituli. 3.234.9
Supprimere præbendas in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur. 3.233.1
Capitulo Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Concilij *sess.24 de reform.cap.15*. ibid.3
Supprimere potest Episcopus cum consensu Capituli præbendam, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo. 2.234.10
Prælati sæculares iurisdictionem habentes quasi Episcopalem non possunt supprimere eius beneficia etiam in casibus in quibus Episcopi possunt in sua diœcesi. ibid.11
Vicarius Episcopi, seu Capituli Sede vacante non potest supprimere aliquod beneficium etiam in casibus. ibid.12
Prælati Regulares supprimere non possunt beneficia Regularia suarum Ecclesiarum. ibid.13
Collegiata in Ecclesia si supprimatur aliqua præbenda vltra consensum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipsius collegiatæ, ostenditur. ibid.14
Redditus præbendarum, seu beneficiorum, cum eorum aliqua supprimenda sunt, quomodo taxandi remissiuè. ibid.15

Susceptor.

Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen qui omitteret, peccabit grauiter. 2.160.33
Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent. ibid.34
Susceptor vnus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina. 2.161.40
Episcopus non potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant. ibid.41
Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris possunt baptizatum de sacro fonte suscipere. ibid.42
Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad superiores non peccat. 2.234.20
Suscipientes in ciuitatibus diuersarum linguarum eorum regimen, qui sunt linguæ suę pr usquam suscipiatur à proprio Episcopo in coadiutorem suum. 3.32.194

Suspectus.

Suspectus recusari potest Vicarius ex suspicione Episcopi. 3.128.149
Suspecto Vicario Episcopi quando censeatur ipse Episcopus suspectus, & coram quo causa suspicionis cognosci debeat ostenditur. ibid.50

Suspensio.

Suspenditur à Pontificalibus Episcopus, qui aliquid recipit in collatione, aut alia prouisione, seu admissione beneficiorum à prouisis auctoritate Ordinaria, vel Apost. 3.517.55
Suspenditur, vel potius interdicitur ab ingressu Ecclesiæ Episcopus, si non faciat comburi libros Talmud. ibid.56
Suspenditur Episcopus à beneficiorum, & officiorum collatione, præsentatione, confirmatione, & institutione, donec, &c. ibid.57
Suspensio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprij Episcopi suscipit. 2.226.11
Suspensio non incurritur, quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia. ibid.13
Suspensionem non incurrit ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter. 2.268.17
Suspensio quam contrahit promouens caterum ætate non incurritur. 2.267.8
Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis, ostenditur. ibid.9
Ab ista suspensione nullus præter Papam dispensat. 2.268.15
Suspensio nulla incurritur cum adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo vbi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit. 2.285.59
Suspensionis pœna triennalis, quam de iure communi incurrit, qui matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium. 2.390.162
Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram. ibid.163
Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino coniugio, suspendatúrque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori. ibid.164
Suspensionis pœna ab officio & beneficio lata non infligitur ipso iure. 2.393.188
Suspensionem incurrit ab executione susceptorum Ordinum promotus per saltum, & ministrando fit irregularis. 2.467.1
Suspensio, quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potiùs afferat impedimentum simpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscipit. 2.470.10
Suspensio, quam incurrunt Conseruatores excedentes suam iurisdictionem, non tantum est ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab officio clericali, non tamen à beneficio. 3.502.49
Suspensionem non incurrunt Episcopi, nisi eorum specialis, & expressa fiat mentio. 3.521.1
Suspensionem incurrit Episcopus ordinans, etiam in propria diœcesi alienum non subditum sine testimonio sui Ordinarij. 3.522.8
Suspensionem incurrit Episcopus etiam ignoranter consecratus ab aliqua censura irretito non tolerato. 3.526.43
& non diligenter examinans quando quis electus fuerit ad regimen animarum, & electionis processum, & personam electam. ibid.44
& subijciens laicis bona immobilia Ecclesiarum sibi commissa sine licentia Capituli, & Sedis Apost. nisi modo & casibus à iure permissis. ibid.45
& vsurpans sine titulo bona dignitatum Ecclesiarum vacantium, & ad ipsarum curam pertinentium. ibid.46
& si est concubinarius, & à Synodo admonitus non se emendauerit. 3.527.58
& negligens procedere contra simoniacos. ibid.50
Doctorando non recipiendo prius iuramentum, &c. ibid.51
& aliis casibus. num.seqq.

Suspensus.

Suspensus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt ibi aliàs, vt Pontifici permissa, & à dependentibus ab eis. 2.215.3
Suspensus à Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missæ tacitum facere. ibid.4
Suspensus à Pontificalibus Missam priuatam celebrare non prohibetur. ibid.5
Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis. 2.217.19
Suspensus à iure tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia ipse, sed illorum est incapax, prouisioque ei facta est nulla. 2.227.14
Suspensus à iure tam ab officio, quàm à beneficio spoliatur beneficiis impetratis ante suspensionem, nisi literit voluntariè saltem per annum in ea suspensione, vel ministrando fieret irregularis. ibid.15
Suspensus à iure ab officio & beneficio, nequit beneficia consequi. ibid.21
Suspensus, impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent. 2.267.12
Suspensus an sit ipso iure promouens, & promotus extra tempora. 2.271.9
Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret irregularis fit. 2.272.10
Bulla Pij II. refertur. ibid.11
Suspensos ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri. ibid.12
Bulla Pij II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D Paulo. V. confirmata. ibid.13
Suspensus per constitutionem Pij II. an ab alio, quàm à Papa absolui possit. ibid.14
Resolutur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta. 2.273.17
Suspensus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conueniant super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo suorum Ordinum. 2.291.28
Suspensus ab officio, quo interfuit matrimonio clandestino, non est suspensus à beneficio. 2.390.165
Suspensus, eo quod nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari. 2.425.38
Suspensus ob receptionem Ordinum sine literis dimissoriis si sit occultus potest ab Episcopo dispensari. ibid.39
Suspensus est ipso iure promotus ante legitimã ætatẽ. 3.555.10
Suspensus non remanet ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum. 3.556.20
Suspensus iniustè, siue ab officio, siue à beneficio, recuperat quotidianas distributiones. 3.168.175

Suspensus

Suspensus non potest eligi, nec præsentari ad beneficia. 3.268 98
Suspicio propter quam Vicarius Episcopi est recusatus, si tangeret etiam Episcopum, tunc suspicionis causæ non cognoscuntur coram Episcopo, sed Episcopus earum cognitionem alicui alteri confidenti committit. 3.128.150 vers. nota.
Syluestrinorum Ordo ab Episcoporum iurisdictione immunem, & exemptum reddidit Innocentius IV. 3.482.12 vers. Syluestrorum.

Syndicatus.

Syndicatui stare tenetur Vicarius Episcopi sede vacante finito officio. 3.134.181
Syndicatui stare non tenetur Vicarius Episcopi. ibid.183

Synodus.

Synodum vt faciat quotannis potest Archiepiscopus Episcopum compellere. 2.171.13
Synodum diœcesanam congregare citra speciale mandatum non potest Vicarius generalis Episcopi. 3.124 103
Synodus est triplex, generalis, scilicet, prouincialis, & diœcesana. 3.394.1
Synodum semel in anno in sua diœcesi quilibet Episcopus conuocare potest sæpius, vbi necessitas postularet. 3.395.2
Synodum per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare. ibid.3
Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest specialiter Episcopo id ei mandante. ib.4
Synodum congregare potest electus & confirmatus in Episcopum, nondum tamen consecratus. ibid. vers. potest
Synodus in Ecclesia celebrari consueuit, sed potest etiam extra, & in loco priuato. ibid.
Sacerdotes omnes qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire. ibid.5
Rectores parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem. ibid.6
Monachi & Prælati mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum. ibid.7
Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur. ibid.8
Abbates exempti, & qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remissiuè. ibid 8
Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit, remissiuè. 3.396.10
Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantum debet venire, alia verò remanere in seruitio Ecclesiæ. ibid.11
Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda. ibid.12
Synodus diœcesana intimanda est in tempus, quo ieiuniis, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum non vacatur, neque graui hyeme & temporibus ad itinerandum periculosis. ibid.13
Synodo diœcesana est facienda electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum promotoris, & Notarij, siue Secretarij Synodi. ibid.14
& Notarij Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. ibid.15
& declaratur præeminentiam à sedendo nullum præiudicium futurum sedentibus operari. ibid.16
& professio fidei, ac decreta Concilij Trid. de residentia intelligi voce leguntur. ibid.17
Examinatores ad minus sex eliguntur, qui promouendos ad beneficia curata examinent. ibid 18
Assignantur personæ aptæ, ad minus quatuor, quibus causæ in partibus delegandæ committantur. ibid. 19
& prouideatur vbi Missarum celebrandarum tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit ibid. 21

T.

T*Aleas* clericis imponentes, & clerici illas soluentes incidunt in excommunicationem Papalem. 3 19. 92
Tantùm, quamuis excludat ad omnes casus præter expressos, non excludit tamen casus similes. 3.456.19
Taurorum agitationes permittentes. 3.39.260
Temerè præsumpserit, dolum, ac temeritatem significant. 2.269.18
Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit. ibid.19

Temperantia exempla.

S. Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur. 3.76.14
S. Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem affectus, carnis, vel vini vsum admisit. ibid.15
S. Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum B. Martini. ibid.16
S. Ioannes Chrysostomus, S. Basilius, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantiæ studium coluere ibid.17
Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuere. ibid.18

Tempus.

Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum. 1.83.23
Tempus trimestre infra quod tenentur Episcopi suscipere munus consecrationis, exorditur à die confirmationis. 2.194.40
Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod sit. 2.244.25
Tempus matutinum non est de substantia collationum Ordinum. 2.261 15
Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum. 2.273.8
Tempus semestre ad conferendum beneficium competit Episcopo. 3.182.1
Tempus quindecim mensium est breue ad effectum vt reprobatus in examine possit medio tempore ita eruditus fieri, vt postea in alio examine approbationem mereatur. 3.202. 91. vers. nec subsistit.
Tempus immemoriale probari potest memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore testis deponat secundum auditum & famam. 3.262.36
Tempus datum ad præsentandum est continuum, & currit diebus feriatis. 3.271.127
Tempus patronis ad præsentandum concessum incipit currere secundum veriorem opinionem, à tempore scientiæ vacationis. 3.252.134
Regi quantumcumque scienti non currit tempus quatuor mensium ad præsentandum in beneficiis. ibid.137
Tempus ad præsentandum in beneficiis non currit absenti, vel impedito. ibid.138
Impedito non currit tempus. 2.475.139
Tempus ad præsentandum quando lite pendente super iurepatronatus patroni præsentare contendentibus curiat ostenditur. ibid.140
Tempus datum ad præsentandum potest Ordinarius in sui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare. ibid.143
Tempus à iure præfixum non designatur habenti instituere, intra quod facienda sit institutio. 3.280.191
Tempus certum per superiorem assignari potest habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest illum compellere. ibid.193
Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitimè impedito etiam data culpa ex parte impediti. 3.345.22
Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, potest à iudice restringi. ibid.23
Tempus inutile ab vtili inseparabile dicitur quando constiterit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos. 3.404.12
Tempus licitum ab illicito separari dicitur, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos. ibid.15
Tempora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis. 3.448.24
Tempus semestre quare potius, quàm aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus concessum fuerit Ordinariis collatoribus, remissiuè. 3.582.41
Tempus ad conuincendam eligentium, seu collatorum negligentiam præfixum non computatur, nisi à die notitiæ vacationis. ibid.42
Tempus à lege, vel ab homine præfinitum in dubio dum aliud non appareat, intelligitur continuum. ibid.43
Intellige, vt. ibid.44
Tempus ad prouidenda beneficia præfixum datur in odium negligentium. 3.583.45
Tempus conferendi currit ab eo tempore quo Episcopus potuit, vel scire debuit vacationem. ibid.46
Tempus ad conuincendam eligentium, seu collatorum negligentiam non currit legitimè impeditis, intellige vt ibi, ibid.49
Tempus ad conuincendam collatoris negligentiam, statutum non potest per superiorem arctari. ibid.50

Terminus.

Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede Vacante vicarium constituere, non currit, nisi à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam. 3.131.164
Termino elapso per edictum ad examen constituto nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus. 3.195.46
Termino edicti transacto omnes, qui descripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis, examinari debent. ibid.47

Terminus

Terminus duorum mensium datus ad faciendam Fidei professionem non currit pronisso, qui non accepit possessionem quamuis per eum stet quominus illam accipiat. 3.212.25
Terminus in edicto propositus ad denuntiandum, non opponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, sed ad eam sollicitandam. 3.423.75
Non denuntians intra tempus præscriptum in edicto, tenetur elapso eo tempore denuntiare. ibid.76
Terminus in monitorio præfixus an prorogari possit. ibid.77
Monitoria hæc non dicuntur statuta, sed mandata generalia. ibid.78

Territorium.

Territorium habet Episcopus. 3.506.4
Territorium dicitur à terrendo. ibid.8
Tertia decimarum Regibus Catholicis concessarum quando eis solui inceperint, & quomodo hodie persoluantur. 3.378.71.& seqq.

Testamentum.

Testamentorum pias voluntates solus ipse Papa commutat. 3.11.41
Testamenti executio tam ad pias, quam ad non pias causas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Episcopum. 3.343.15
Testamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem. 3.345.21
Testamentorum executores an & quando possint esse Regulares, remissiuè. 3.314.36
Testamentum an ante professionem factam subsequenti professione rumpatur, & an ante professionem possit expressè reuocari, ostenditur. 3.436.13
Testandi facultatem amittunt sodomitæ, & etiamsi non sint condemnati, ac post mortem opponatur. 2.456.9
Testandi licentia concessa Episcopis, vide *Licentia*.
Testari non possunt beneficiarij ex fructibus suorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur. 3.534.5
Testari de acquisitis intuitu beneficiorum potest beneficiatus de consuetudine totius Hispaniæ. ibid.6
Testari de acquisitis intuitu Episcopatuum, quare non valeant Episcopi sicut Clerici attenta consuetudine Hispaniæ, ostenditur. ibid.7
Testari de patrimonialibus, & de bonis, quæ suo labore, & industria acquisiuit, valet Episcopus. 3.535.10
Testari no potest Monachus in Episcopũ promotus. 3.537.18

Testator.

Testator fundans Capellam, non potest illam eximere ab Episcopi potestate.
Testator si capellam instituat eo adiecto, vt præsentati institutio apud Episcopum non permaneat, an adhuc Episcopus se valeat intromittere. 3.278.186.vers.verum
Testator si velit pro salute animæ suæ piè relinquere incertum hæredem veluti pauperes Christi, aut miserabiles personas, valida erit huiusmodi dispositio. 3.347.31.vers.secundum.
Testatoris mandata exequi non solùm potest, sed etiam de præcepto tenetur Episcopus. 3.346.26
Testator non potest prohibere ne Episcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere. ibid.27
Testator prohibere potest ne executores rationes reddere compellantur. 3.347.28
Testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate. ibid.29
Testator potest pro salute animæ suæ relinquere incertum hæredem. ibid.34
Testator quando mandat bona sua distribui inter virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monasterium. 3.354.26
Testator si relinquat legatum Episcopo pro anima, Ecclesiæ, non personæ relictum præsumitur. 3.544.8
Testator cum intendat potissimum animæ suæ consulere, intendit quoque Ecclesiæ relinquere, absque personarum respectu. ibid.11
Testator stricta amicitia legatario coniunctus, quamuis sub nomine appellatiuo legatum relinquat, personæ legasse intelligitur. ibid.14
Testator si iusserit certam quantitatem expendi singulis annis inter pauperes, seu ad virgines maritandas, possit executor totam quantitatem insimul primo anno expendere, ostenditur. 3.353.25
Testator si relinquat legatum Episcopo pro anima, Ecclesiæ, non personæ relictum præsumitur. 3.548.8
Testator cùm intendat potissimum animæ suæ consulere, intendit quoque Ecclesiæ relinquere absque personarum respectu. 3.549.11
Testator stricta amicitia legatario coniunctus, quamuis sub nomine appellatiuo legatum relinquat, personæ legasse intelligitur. ibid.

Testimonium ferens non iuratus si falsum dicat, ordinaria plectendus est pœna. 3.55.26

Testis.

Testis vnus probat in omnibus casibus, vbi de præiudicio tertij non testatur. 2.329.7
Testes quantum fieri potest ad concordiam sunt reducendi. 2.378.77.vers.fuit.
Testium duorum, vel trium præsentia vltra Parochi assistentiam necessaria est, ad validè matrimonium contrahendum. 2.386.137
Testes in matrimoniis necessarij possunt esse quicumque rationis compotes, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames. ibid.138
Testes huiusmodi non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes, ac per violentiam præsentes. ibid.
Testis falsus vt aliquis dicatur, falsique pœnam incurrat, quæ necessaria sint. 3.55.23
Testis à iudice, legitimè interrogatus de veritate dicẽda non solùm falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat sciencer in damnum proximi. ibid.24
Testes in matrimonio non requiruntur rogati, & sufficiunt repugnantes ac per violentiam præsentes. 2.587.139
Testis absque citatione partis in crimine Sodomiæ recipi potest. 2.457.19
Testibus singularibus deponentis de actibus singularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania contra Sodomitas ad pœnam ordinariam. ibid.20
Testis, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, quando teneatur reuelare factum occultum. 3.55.33
Testium attestationes, in actis redactæ censentur authenticæ scripturæ, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni *Concilij sess.25.de reform.cap.9.* 3.261.26
Testes ad probandum tempus immemoriale debent esse saltem ætatis 54. annorum. 3.262.37
Testes si non sunt citati, conceduntur monitoria si est datus terminus in causa. 3.416.16
Testes qui monitoriis excommunicationis impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, ostenditur. 3.317.34
Testis qui monitoriis excommunicat. impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, tenentur in scriptis reuelare, & propalare quicquid sit. ibid.35
Testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus deposuerunt in Curia Ecclesiastica. ibid.36
Testes diligenter examinandi super miraculis Sanctorum, & de singulis circunstantiis respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficiunt singulares. 3.426.6
Testes duo legitimi legitimè deponentes, & rationem reddentes sufficiunt ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum. 3.498.29
Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum. 3.530.11
Theatini exempti fuerunt à Clemente VII. 3.482.12. vers. Theatini.
Theologalis Canonicus, vide *Canonicus*.
Theologalis præbenda, vide *Prebenda*.
Theologi præferentur Canonicis in his, quæ pertinent ad forum conscientiæ, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac pœnas Ecclesiasticas Canonistæ Theologis præferri debent. 2.192.31

Titularis.

Titulares Episcopi dicuntur qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clerico Christiano, atque etiam facultatibus. 1.37.15
Titulares Episcopus quare hodie conferantur, ratio assignatur. ibid.16
Titulares Episcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis. 1.38.17
Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renuntiarunt sine expressa proprij Episcopi licentia nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesi sedem sibi eligant. ibid.18
Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteruia inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo & clerico, cùm iurisdictionem teneant ea in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre. ibid.19
Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur. ibid.25
Titulares Episcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo summus Pont. constituere possit, ostenditur. 1.136.47
Titulares Episcopi si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio

Pontificalium per annum suspensi. 3.515.1
Titulares Episcopi conferentes Ordines, aut Primam Tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus. 3.518.14
Titularis Episcopus Pontifici acquirit. 3.517.19
Titularis an, & quando teneatur ad pensiones decursas pro tempore, quo intrusus fructus percepit. 3.551.25

Titulus.

Titulus non requiritur ad minores Ordines. 2.277.3
Titulus huiusmodi requiritur, quotiescumque Clericus sæcularis Ordines sacros procurat suscipere, secus verò si regularis professus. 2.178.4
Titulus ad Ordines requiritur, non solùm sufficiens pro victu sed etiam ad honestè viuendum. ibid.9
Titulus coadiutoriæ cum futura successione est sufficiens vt quis ad sacros Ordines promoueatur. 2.180.13
Sic etiam ad titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis. ibid.14
Titulus Vicariæ temporalis, vel de futuro, vel seruitij in aliqua Ecclesia non sufficit vt quis possit ordinari. ibid.26. & seqq. Vide *Patrimonium.*
Titulum probare, & ostendere tenetur possessor etiam pacificus. 3.179.123
Tituli beneficiorum Ecclesiasticorum non acquiruntur præscriptione. ibid.125
Tituli suppressio nunquam fieri debet, nisi redditibus Ecclesiæ diminuti probetur. 3.233.5

Toletanus.

Toletanum statutum cùm vtatur verbo *progenie*, non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta. 1.117.46
Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas interioris gradus qui ponant, ostenditur. 1.154.3
Toletanus Archiepiscopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concessis. ib.14
Toletanum Concilium, vide *Concilium.*
Toletum vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari. ibid.17
Tonsor ad emittendum sanguinem qualiter Monialium monasteria intrare possit ostenditur. 3.464.34

Tonsura.

Tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso iure suspensus est 3.521.3
Tonsuram si Episcopus insano præsumat conferre, per annum ab eius collatione suspenditur ibid.4
Tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diœcesis sine licentia sui superioris, ab eius collatione per annum, suspenditur. ibid.7
Tonsuram conferens coniugato non ingredienti Religionem suspenditur per annum ab eius collatione. 3.528.10
Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, nō efficit hodie matrimoniū nisi in traductione ipsa nouus cōsensus coram Parocho, & testibus exprimatur 3.568.150

Transactio

Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem mittentis. 2.287.80
Transactionis pensionis casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendas, & consequendas pensiones reseruatas. 2.447.16
Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ, cuius possessio non sit penes ipsam. 3.411.63
Transactio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in alijs rebus. 3.560.18
Transformari coactus propter aliquod verisimile periculum, ab habitu decenti excusatur. 2.230.18
Translatio quando fit de consensu ipsius translati, iste talis sic translatus perdit statim iura prioris Ecclesiæ. 3.553.7
Translatus sine suo consensu non desinit esse Episcopus primæ Ecclesiæ. ibid.9
Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur. 3.305.53
Tribunal exigere nequit iudex extra suam diœcesim, in qua habetetur vt priuatus. 3.130.8
Tributa iura publici sunt, & non nisi à Principe superiorem non cognoscente imponi valent. 3.363.15

Triennium.

Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopo ad effectum de quo in præsenti, sufficit quod incœperit antequam fuisset Episcopus. 2.213.8
Triennium huiusmodi debet esse continuum. ibid.9
Triennium vbi transactum fuerit à die motæ litis coram ordinario, licet partibus adire superiores Iudices, prima non finita instantia. 3.337.32
Triennium intra quod permittitur Ecclesiarum res locari est computandum ex tribus fructuum collationibus. 3.405.4
Triennium, intra quod Ecclesiarum res possunt alienari, ad vnum, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet. 3.405.28

V

Vacantia, & Vacatio.

Vacantibus Ecclesiarum dignitatibus, canonicatibus, aut præbendis per statutum, aut consuetudinem, distributiones & fructus mensæ Episcopali applicans, aut in communem vsum cedens, incidit in excom. Papalem. 3.16.1 19
Vacare dicitur sedes Episcopalis donec literæ Apost. Prælati, cuius sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo. 3.131.160
Vacare apud Sedem Apostolicam quando dicatur beneficium, vt sit reseruatum. 3.151 11
Vacare dicuntur apud sedem Apost. beneficia non solum per obitum, sed etiam per resignationem in illa. ibid.22
Vacare apud sedem & vacare in Curia, an sit idem. 3.152.14
Vacare dicuntur in Curia beneficia, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur. ibid.
Vacare in Curia non dicuntur beneficia, iure patronatus laicorum, vt dispositioni summi Pontificis reseruentur ibid.25
Vacatio beneficij si contingat Sede Apost. vacante etiam in mense Apost. nihilominus collatio spectaret ad Ordinarium. 3.156.62. vers. cum autem.
Vacare dicitur beneficium per obitum habentis ius in re ad illud. 3.176.198
Vacat ita per obitum beneficium, vt si miraculosè resurgeret beneficiatus, non recuperaret illud. ibid.199
Vacare ipso iure beneficia quando dicantur. ibid.201
Vacationis beneficij notitia præsumitur in Prælato, considerata per iudicem beneficij qualitate. 3.185 6
Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum. fama quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debet esse clara, & nō dubia. ibid.7
Vacat beneficium ob delictum Rectoris, priuationem, seu depositionem inducens. ibid.12
Vacatio beneficij propriè, & verè per mortem Rectoris fit. 3.160.7
Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens. ibid.9
Vacationis tempore ille habet Ecclesiæ custodiam, qui habet ius instituendi. ibid.16
Vacationis tempore aduenientia ad futurum successorem pertinent. 3.435.8

Vagabundus.

Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius parochia sunt, vel commorantur. 3.378.72
Vagorum matrimoniis potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia ibid.73
Parochus, qui in vagorum matrimonia prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum. ibid.74
Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet. ibid 75
Vagabundi matrimonio potest interesse quilibet Parochus etiamsi coniux vnus non sit alienigena. ibid.76
Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subiecti sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur. 3.429.5
Vagabundus potest absolui à commissis alibi, etiamsi in loco patratorum criminum essent reseruata, si hîc non sunt reseruata. 1 78.16
Valdesius decipitur in annorum computatione. 1.163.45
Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur. 3.242.34
Vallumbrosana congregatio accepta fuit ab Innocentio IV. 3.482.12. *Vers.* Vallumbrosana.

Variatio.

Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis. 3.271 162
Variare sicut non potest patronus Ecclesiasticus, ita nec eius procurator, seu cessionarius. ibid.163
Variatio à patrono, quibus modis fieri possit, ostenditur. 3.274.158
Variatio est permissa in patronis si præsentent cumulatiuè. ibid.159
Vasculum, seu pyxis, in qua seruatur Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecrata. 2.359.48

Venditio.

Vendere prohibitus censetur prohibitus diuidere. 2.187 82
Venditio villæ, & iuris patronatus licet non valeat quoad ius patronatus, valebit tamen quoad villam. 3.255.36
Venetiarum primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, a quo Congregatio S.Gregorij in Alga apud Venetias initium sumpsit. 1.151.7

Venitu

Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam. 1.74.2

Verbum.

Verba erectionis quando expressè significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit. 2.305.30

Verba si respiciant actum præsentationis, veluti, præsentetur Presbyter, tunc præsentandus debet esse actu Sacerdos, secus verò, si Presbyterum significantia prosecutionem præsentationis respiciunt. 2.307.40

Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si iubeatur præsentare in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficiet, si præsentetur non Sacerdos. ibid.41

Sed prima sententia verior, contrariisque respondetur fundamentis. ibid.42

Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti pœnitentiæ, & in confessione Sacramentali. 2.410.8

Verba procemialia inducunt causam finalem. 3.223.5

Verba enunciatiua in antiquis plene probant. 3.262.41

in *Vestibus* non est gloriandum, cum eas vermes & gignant, & perdant. 1.81.11

Vestes clericales.

Vestium clericalium honestas ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis. 2.228.2

Vestibus illis vti debent clerici coniugati, quibus iidem illius regionis vtuntur. ibid.3

Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares. ibid.4

Concilium Brachatense describit modum, & formam vestium clericorum. ibid.5

Vestes quæ cooperiunt tota genua ex consuetudine Hispaniæ debent habere clerici in minoribus. 2.229.7

Vestes debent semper deferre clerici proprio Ordini congruentes. ibid.8

Vestes clericales contra non deferentes, quæ pœnæ sint impositæ. 2.230.11

Vestes clericales non tenentur deferre clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. Ducatorum auri de Camera non excedentes. ibid.13

Vestes clericales proprio Ordini congruentes, qui ratione paupertatis gestare, non valuerint, non incurrunt pœnas latas contra non deferentes habitum clericalem. ibid.19

Vestes breuiores ex necessitate itineris, vel peregrinationis licitum est clericis habere. 2.231.21

Vestes Pontificales.

Vestes Pontificales & insignia quæcunque potest Episcopus gestare in locis exemptis. 2.337.25

Vestes sacræ.

Vestes sacræ debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simplici Sacerdoti delegare non potest. 2.239.42

Vestium sacrarum significationes, quæ sint, remissiuè. ibid.43

Prælati Regulares, quando huiusmodi sacras vestes benedicere possint. 2.340.44

Vestes sacræ benedictionem amittunt, & non indigent, quando ita franguntur, vt non sint aptæ ad vsum, cui fuerunt destinatæ. ibid.45

Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis & simplex. 1.80.4

Vexandi, capiendi seu interficiendi facultatem tribuens eorum personas, vel res, eo quòd tulerint excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententiam, incidunt in excommunicationem Papalem.

Vicaria.

Vicariæ temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amouibilium ad titulum nemo potest ordinari. 2.280.25

Vicariam perpetuam non potest vicarius ex generali vicariatus commissione conferre. 3.122.61

Vicariæ temporales, & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ. 3.128.146

Vicaria temporalis, seu ad nutum amouibilis, non est beneficium. ibid.147

Vicariæ perpetuæ Patriarchalium vnitarum concursu conferuntur. 3.194.32

ad *Vicariatum* non expedit eligere externum. 3.114.2

Vicariatus & officialis in quo differant. 3.120.53

Vicariatus forma qualis. ibid.56

Vicarius

Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicarius perpetua iudicatur. 1.117.44

Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare non præsente Archiepiscopo. 2.171.16

Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare. ibidem 17

Vicarium constituere potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest. 2.172.23

Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si intra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit. 2.175.60

Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato dimissorias concedere non potest. 2.219.9

Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat. 2.220.12

Vicarius Papæ non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri. ibid.13

Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi confessiones aliis concedere. 2.211.8

Vicarius Episcopi potest remittere denunciationes. 2.373.29

Vicarius generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter. ibid.37

Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest matrimoniis interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere. 2.354.117

Vicarius Episcopi qui Sacerdos non est, non potest præsentiam matrimonio contrahendo præstare, sed tantum Sacerdotem delegare. ibid.120

Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in prædictis casibus, nisi ad hoc habeter ab Episcopo particularem commissionem. 2.405.13

Vicarium deputare donec prouideatur de Rectore, spectat ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis existit. 3.96.81

Vicarium qualem debeat Episcopus assumere, ostenditur. 3.113.1

Vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre. 3.114.5

Vicarius generalis, seu prouisor, aut officialis, iudex, & ordinarius alicuius Archiepiscopi, vel Episcopi, aut alterius personæ iurisdictionem Ecclesiasticam obtinentis in regnis Castellæ, & Legionis, nullus post hac in perpetuum esse potest, qui in aliquo saltem ex Ordinibus sacris non fuerit constitutus. 3.115.10

Vicarius foraneus quis. ibid.18

Vicarij foranei appellantur illi, qui extra ciuitatem in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent. ibid.

Vicarij in iure tripliciter accipiuntur. ibid.15

Vicarij legitimi, seu nati dicuntur, qui è lege ipsa constituti sunt veluti Archidiaconus, & Archipresbyter. ibid.16

Vicarij datiui, seu constituti Generales appellantur hi, quos Episcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit. ibid.19

Vicarij nati, id est, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iurisdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Episcopus, & ideò ab illis ad Episcopum appellatio defertur. 3.116.20

Vicarius Episcopi generalis in ciuitate tantum constitutus vti foraneus regulatur. ibid.24

Vicarij Episcopi generales ordinariam habent iurisdictionem ibid.26

Vicarij, seu Vicegerentes alicuius Magistratus, seu Ordinarij, sunt ordinarij iudices. 3.117.28.& seqq.

Vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pontificibus electi censentur. 3.118.40

Vicarius proprius quod ab Episcopo constituitur, accipit à lege iurisdictionem. 3.119.44

Vicarium generalem debet Episcopus creare peritum in iis, quæ ad suum munus exercendum pertinent. 3.120.54

Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus secundum vnam opinionem; sufficit tamen secundum alteram veriorem, quod constituatur in spiritualibus. 3.121.57

Vicario secundo creato primus censetur reuocatus. ibid.58

Vicarius constitutus ab Episcopo cum facultate, & clausula substituendi, non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus. 3.124.100

Vicarius generalis potest vnam, vel plures causas delegare ex vi commissionis generalis. ibid.101

Vicarius generalis ex officio potest compellere ad exequendum pias defunctorum voluntates fidei commissarios, & executores laicos. ibid.105

Vicarius generalis dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco, vbi Episcopus sedem habet. 3.126.127

Vicarius constitutus in vna diœcesi censetur etiam in altera sibi vnita constitutus. ibid.130

Vicarius Episcopi, qui est constitutus in dignitate, potest esse Papæ delegatus. 3.127.132

Vicarius Episcopi habet iurisdictionem rerum Ecclesiasticarum. ibid.134
Vicarius Episcopi potest esse executor gratiarum beneficialium, qui expediuntur in curia Romana, & conseruator. ibid.136
Vicarius Capituli Sede vacante potest esse delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor. ibid.137
Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licet nondum consecrati, esse potest Papæ delegatus. ibid 138
Vicarius foraneus non potest esse delegatus Papæ. ibid.139
Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem. ibid.140
Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem, & ordinariam iurisdictionem, non possunt esse Papæ delegati. ibid.141
Vicarius Episcopi ipsius Episcopi repræsentat personam, & auctoritatem, eiusque locum tenet. ibid.143
Vicarius Episcopi præcedit Archidiaconum, etiamsi haberet priuilegium obtinendi primam Sedē post Episcopum, præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Episcopos, & alios Prælatos Episcopo inferiores. ibid.144
Vicarij iurisdictio ab Episcopo reuocari potest. ibid.145
Vicario Episcopi excommunicato non est excommunicatus eius subuicarius, aut successor. 3.128.48
Vicarij iurisdictioni Episcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta. 3 129.151
Vicarij iurisdictio non solum expirat morte naturali ipsius Episcopi, sed etiam ciuili. ibid.154
Vicarius generalis finito officio non potest procedere in illa causa quæ sibi commissa fuit non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis. 3.130.158
Forma ponitur qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari solet. ibid.159
Vicarius à Capitulo Sede vacante, si aliquibus non vocatis creatus fuerit, & reuocandus, & Capitulum denuò congregandum ad ipsius Vicarij constitutionem. 3.131.162
Vicarius à Capitulo Sede vacante si Canonicus sit, & absit à choro, non percipit distributiones quotidianas, quamuis sit in actu exercendi officium. 3.132.166
Vicarius à Sede vacante constitutus debet in choro sedere in loco proprio sui canonicatus, antiquiores non præcedendo. ibid.167
Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor. Licentiatus, vel aliàs quantum fieri potest, idoneus, & si non esset Doctor, potest capitulum in ipso actu deputationis dare ei consultorem Doctorem. ibid.168
Vicarius Episcopi ad beneplacitum potest reuocari. ibid.170
Vicarius à Capitulo Sede vacante constitutus an possit ab eo reuocari, ostenditur. ibid.171
per Vicarij generalis constitutionem in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quæ requirunt speciale mandatum. 3.133.175
Vicarius Capituli substituere non potest, nisi ei in mandato substituendi facultas concedatur. ibid. 177
Vicarius Episcopi Sede vacante debet habere salariū. ib. 178
Vicarius Episcopi iam defuncti non potest petere salarium non conuentum, à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori. ibid.179
Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui. 3.134.182
Vicarius Episcopi non tenetur ad syndicatum. ibid.183
Vicarij, seu Prouisores Cardinalium in eorum Episcopatibus, an dicantur eorum familiares. 3.165.112
Vicario Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & substitutionem essent necessarij. 3.186.26
Vicarij deputatio non est de forma concursus, & prouisionis. ibid.27
Vicarium constituere quando debeat Episcopus occurrente Patriarchali Ecclesiæ vacatione, ostenditur. 3.189.1
Vicarij deputatio ab Episcopo facienda in vacatione Parochialis Ecclesiæ, non potest impediri à colitigantibus, etiā interposita appellatione ab electione Œconomi. ib.2
Vicarij deputatio occurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione spectat semper ad Episcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius diœcesi Parochialis existit, etiamsi eius institutio pertineat ad inferiorem. 3.190.3
Vicarius Episcopi etiam Episcopo non impedito, potest mandare, vt coram se examen fiat. 3.195.41
Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam. 3.220.9
Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur. ibid 10
Vicarius Episcopi, seu Capituli Sede vacante non potest supprimere aliquod beneficium etiam in casibus. ibid.12
Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes acci-pere, remissiuè. 3.239.7
Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatē ad reseruationem iurispatronatus. 3.250.33
Vicarius Episcopi, quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, hæc tamen auctoritas præstat titulum ad præscribendum. 3.254.25
Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituere præsentatos. 3.278.181
Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesiis, quæ non pertinent pleno iure ad religiosos, sed habent Episcopi institutionē; in iis vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere Vicarios ad nutum suum amouibiles. 3.179.189
Vicarios perpetuos in quibuscumque beneficiis curatis, quæ vnita reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex *Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 7.* ibid.190
Vicarius generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus. 3.288.28
Vicarius in Capituli Sede vacante vti proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias sæcolares nullius diœcesis. 3.294.8
Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas processiones indicere. 3.319.5
Vicarius Episcopi, siue eius Officialis, non potest extra locum, vbi tribunal est constitutum, ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit. 3.330.6
Vicarius generalis Episcopi venit appellatione Ordinarij in primis infantiis, 3.337.6
Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mādato. 3 373.12
Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante. 3.395.4
Vicarius generalis Episcopis an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commissionis; quæstio dubia. 3.414.6
Resoluitur. ibid.7.8
Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest. 3.415.9
Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest. ibid.10
Vicarius Episcopi, vel quorumcumque Prælatorum iurisdictionem Episcopalem habentes in sua diœcesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponēdi de suis bonis tēporalibus. 3.435.8
Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non potest, nisi Episcopo impedito. 3.442.8
Exploratio prædictarum si neutra fiat, non est professio nulla. ibid.9
Episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliasque superiores habitum sacrum dantes, vel patientes profiteri Moniales absque dicta exploratione. ibid.10
Vicarij generales Episcoporum non possunt esse iudices conseruatores. 3.443.13
Vicarij auctoritas sufficit in compositionibus factis inter personas Ecclesiasticas super decimis in futurum soluendis. 3.560.14
Vicarios si contulerit beneficium indigno, non fit deuolutio, nec est Episcopus conferendi potestate priuatus. 3.589.88
Vicecomitis officium habentes vel Præpositi sæculares si ordinari non desistunt, incurrunt excommunicationem nemini reseruatam.
Vicecuratus institutus ad vniuersitatem causarum, vbi est consuetudo, vt possit substituere ad vniuersam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum. 2.382.102
Visegerentes alicuius Magistratus ordinarij iudices sunt.
Vice alterius fungens nihil proprium habet, sed delegata vtitur iurisdictione. 3.118.34
Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius est. 3.139.42
Victualium appellatione quæ comprehendantur, ostenditur. 3.191.57

Victus.

Victus tenuitatē Apostoli sub Christi disciplina sectati. 1.76.13
Victum pauperibus dare, & viduarum, & orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi. 2.4.27
Victum & vestitum, quem pro se tribuit nouitius monasterio, non comprehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regularib. c. 16. ibid.28

Vidua.

Vidua excusatur à scientia fabricationis falsæ monetæ cusæ in eius domo. 3 59.70
Viduæ ex licentia Episcopi non possunt Monialium monasteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant. 3.476.67

Vigilantia

Vigilantia & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur. 1.79.16
Villaloborum familia, nunc Marchionis Astorgæ in Sede Legionensi ex priuilegio Pontificio Canonici sunt. 3.266.75

Vimaranum.

Vimaranum oppidum quondam Lusitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit. 3.90.7
Vimaranum oppidum antiquissimum est. ibid.8
Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur. ibid.9
Vimaranen. Ecclesia collegiata Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est. ibid.11

Vinum.

Vini potatio nimia clerico comprimenda. 1.98.1
Vinum multum etiam citra tumulentiam ferentibus Dominus sempiternum comminatur exilium. ibid.2
Vinum moderate sumptum multa bona corpori, & animo præstare potest. ibid.4
Vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo, & quæ ex alio nascantur, ostenditur. 1.99.5
Creteuses, Lacedemonij, & Carthaginenses legem sanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem gustaret. ib.7
Hispani omnes, & præcipuè Lusitani, præsertim dum pueri, & adolescentes sunt, ac mulieres, saltem donec viro copulentur, vini abstinentiam excolunt. 1.100.6
Vinum bibere fœminis ignominiosum semper fuit. ibid.9
Marcellus Consul Romanus vxorem suam, eo quod vinum bibisset, fuste percussam interemit. ibid.10
Egnatius Mecennius vxorem interfecit eo quod vinum bibisset è dolio, & à Romulo cædis absolutus fuit. ibid.11
à Vino abstinere laudabile valde, tam in viro, quàm in fœmina. ibid.13
Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remissiuè. 3.57.50
Vinum vetus cum musto admiscens quam pœnam incurrat, remissiuè. ibid.51
Vide *Panis.*
Violatores Ecclesiarum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ hodie absolui non possunt à Confessariis sæcularibus, vel regularibus, etiam vigore suorum priuilegiorum. 3.58.72

Vir.

Vir fortis non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. 1.64.14
Vir, & vxor minimè peccant suscipientes alienum puerum in Baptismo. 2.362.57
Vires amittit cibo multo, aut potatione distentus. 1.74.5
Virgis qui cæsus fuit præcedente indicis sententia, aut ad triremes damnatus, & in eis steterit, ad Ordines promoueri non valet. 2.454.15

Virgo.

Virgines benedicere & cõsecrare est solius Episcopi. 2.181.41
Virginem inducentes monasterium ingredi, non incidunt in excommunicationem comminatam à Concilio Tridentino *sess.25. de Regulari. cap.18.* 3.475.1
Virginem cogens monasterium ingredi, ingressu non secuto in nullam excommunicationem incidit. ibid.7

Virgo Beatiss.

Virginis Beatiss. Conceptionis festum qui affirmant non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.22.109
Virginem Beatissimam sine vlla macula esse conceptam verissima tenet opinio. 3.23.111
Virgo sanctissima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem Continet Aue. ibid.112
Virgo sanctiss. aduocata peccatorum dicitur. 3.326.18

Virtus.

Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat. 1.65.28
Virtus, cui negligentia opponitur, est prudentia. 3.575.2

Visitatio.

Visitandi diœcesim sollicitudo inter pastorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet. 3.97.21
Visitandi ius habet omnis Prælatus Ecclesiasticus, cui iurisdictio, & administratio conuenit. 3.286.20
Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulum Sede vacante. 3.287.24
Visitandi parochiales Ecclesias nullius diœcesis proximior Episcopus facultatem habeans, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quàm in membra. 3.294.7
Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias sæculares nullius diœcesis. ibid.8
Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cum sit delegata non succedit Capitulum. ibid.9
Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias sæculares exemptas non visitant. ibid.10
Visitandi ius habet Episcopus in omnibus Ecclesiis intra fines suæ diœcesis existentibus. ibid.11
Visitare potest Episcopus omnes Parochiales suæ diœcesis, in quibus sunt Sacerdotes sæculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ. ibid.12
Episcopus per seipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licet inferioribus Prælatis sint subiectæ. ibid.13
Visitare potest Episcopus Ecclesias curatas vnitas monasterio, & ponere in eis Vicarios perpetuos, siue temporales, quamuis vniantur monasterio exempto alienæ diœcesis, vel alij, quod sit Ordinis caput. ibid.14
Visitandi ius alicui concessum non censetur concessum priuatiuè quoad Episcopum, nisi expressè dictum sit quod Episcopus non possit visitare. 3.592.17
Visitans Ecclesiam iura vel redditus suæ Præbendæ, percipit distributiones quotidianas. 3.106.163
Visitans Episcopus clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedralis, nullam lucratur procurationem. 3.290.46
Visitare diœcesim absque speciali licentia non potest vicarius generalis. 3.124.102
Visitare prouinciam, & procurationem à subditis suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus. 3.174.46
Visitare est excessus inquirere, & inquisitos castigare, aut emendare. 3.283.1
Visitare absque adiunctis potest Episcopus Capitulares, & bona, suorúmque bonorum administratores. 3.285.14
Visitare absque adiunctis potest Episcopus corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c. ibid.15
Visitare licet posset iterum Episcopus Ecclesias visitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eisdem. 3.288.31
Visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apostol. delegatus exempta loca Summo Pont. immediatè subiecta. 3.293.1
Exempta loca ab Episcopi iurisdictione, sed alteri Prælato subiecta, Episcopus non visitat, sed ipse Prælatus. ibid.2
Visitare potest Episcopus quoscumque Clericos exemptos, Pronotarios, &c. ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium. 3.294.3
Episcopus non potest extra visitationem clericos à se exemptos corrigere, aut punire. ibid.4
Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, omnia Hospitalia, & pia loca, quamuis sint priuata laicorum. ibid.5
Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum sæcularium in Ecclesiis Regularium exemptorum existentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, nisi quoad administrationem. ibid.13
Visitare absoluiè non potest Episcopus Hospitalia, Collegia, vel confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas, nisi ad officium inquirendi de operibus piis, quæ ipsis incumbunt. ibid.14
Visitare debet Episcopus bis, aut semel saltem singulis annis diœcesim suam. 3.583.47
Visitari potest ab Episcopo proximiori Ecclesia sæcularis nullius Diœcesis. 3.294.5
Visitari debent ab Episcopo, monasteria quæuis, seu Ecclesiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipsam curam. 3.295.18
Visitatio omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorũ Ecclesiasticorum, & personarũ spectat ad Episcopum. 2.6.54
Visitatio in inferioribus Ecclesiis, quomodo incipienda, ostenditur. 3.286.19
Visitatio nullo certo termino præscripto concludi iubetur, sed arbitrio Episcopi relinquitur. 3.288.39
Visitationis liber plenam inducit probationem quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis. 3.389.43
Visitatio præscribi non potest. 3.597.1
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter eximat, nõ potest visitationẽ, & correctionem à se abdicare. ib.2
Contraria apponuntur. ibid.3
Visitatio illa, propriè dicitur quæ Ordinariis Ecclesiasticis ad correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum incumbit. ibid.4
Visitatio aliquando competit iure communi, aliquando iure speciali. ibid.5
Visitatio iure communi competit Episcopis intra diœcesim, Archiepiscopis etiam intra prouinciam, & Legato Ap. ib.6
Visitatio competit etiam aliis, qui consuetudine, priuilegio, fundatione, vel Ecclesiæ institutione, seu alias ius habent visitandi. ibid.7

Visitator.

Visitatores à Capitulo ex præscriptione ius habente visitandi deputati debent esse approbati ab Ordinario. 4. 288. 27

Visitatores debent quantò citius possunt se expedire, ne grauent subditos suos expensis. 3. 289. 41

Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat. 3. 291. 55

Visitator Sede Episcopali vacante deputatus eo ipso censetur habere generalem administrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato. 3. 610. 23

Visitatore speciali à Papa pro aliqua diœcesi deputato, an possit generalis Episcopi, vel Capituli Sede vacante visitare, ostenditur. 3. 611. 30. 31. 32

Vita.

Vita in materia de qua agitur, accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto. 2. 233. 14

Vitam communem omnes fideles agebant in principio nascentis Ecclesiæ propriúmque nihil habebant. 3. 533. 1

Vitis.

Vitis dicitur arbor signifera. 3. 61 83

Vites, aliásque arbores incidens non damni causa, vel iniuriæ, sed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit sub reseruatione quinti casus. ibd. 84

Vide *Arbor.*

Vitium.

de Vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus. 1. 113. 17

Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere. 2. 180. 26

Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas relinquitur iudicis arbitrio. 2. 412. 60

Viuere commodè, vel viuere cum penuria, vel viuere simpliciter, sunt diuersa. 2. 278. 10

Vltramontani si ab Italis in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarij, quas pœnas incurrant. 2. 226. 9

Vnctio.

Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ. 1. 31 10

Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter ornum, sed proter negotium suscipere. ibid. 12

Vngebantur Hispaniæ, Nauarræ, Aragoniæ, & Siciliæ Reges. 2. 364. 10

Vnguntur Reges Franciæ peculiari priuilegio oleo è cœlo demisso. ibid. 11

Vnio.

Vnionis literæ non dicuntur de beneficio, sed proprietate, & re profana. 1. 116. 37

Vnionis causa non dicitur amplius beneficialis. ibid. 38

Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum. 2. 182. 59

Vnio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, seu necessitatem facta annexio. 3. 227. 1

Vnio tribus potissimum fit modis. ibid. 2

Vnio facta per Ordinarium sine causa, vel ex falsa causa, etiam seruata iuris forma, est nulla ipso iure. 3. 228. 16

Citari debent ij omnes, quorum interest in vnione facienda. 3. 229. 17

Vnio vt ritè & rectè facta dicatur, quorum consensus requirantur. ibid. & seqq.

Patroni consensus exigitur vt Episcopus Ecclesiam sui iurispatronatus vnire possit. ibid. 19

Rectoris, siue possessoris beneficij ab Episcopo vniendi sensus non exigitur. ibid. 20

Capitulo Ecclesiæ Cathedralis consensus in vnione per Episcopum facienda accedere debet. ibid. 21

Consensus Capituli in vnione facienda per Episcopum, satis est si postea accedat. ibid. 22

Vnio per Episcopum absque consensu Capituli fieri potest extante consuetudine in contrarium. ibid. 23

in Vnione facienda ab Episcopo ipsi Capitulo, an sufficiat illius consensus, ostenditur. 3. 230. 24

Vnionis nullitas ob defectum consensus Capituli, an possit opponi ab alio quàm ab ipso Capitulo, ostenditur. ibid. 25

Capituli consensus an exigatur in vnione per Legatum facienda, ostenditur. ibid. 26

Possessor beneficij vniti attenta dispositione Concilij *sess. 7. de reform. c. 6.* non potest quadragenaria præscriptione se tueri, quominus liceat Episcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare. ibid. 27

Beneficia diuersæ diœcesis nulla ratione hodie Episcopu vnire valet. ibid. 28

Capituli consensus, an sit necessarius cum Episcopus vniones facit tanquam Sedis Apost. delegatus. ibid. 29

Vnio cuiuscumque beneficij curati monasterio, aut cuiuscunque operi pio, seu beneficiis simplicibus prohibita est. ib. 30

Vniones retractare factas per Sedem Apostolicam non potest Episcopus. 3. 231. 31

Vnio vnius beneficij facta alteri accessoriè operatur extinctionem & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti. ibid. 34

Vnio principaliter quæ, sit ostenditur. 3. 232. 46

Vnio quomodo accessoriè, vel æquè principaliter facta cognoscatur, remissiuè. ibid. 48

Vnio non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit. ibid. 49

Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis. ibid. 50

Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur. ibid. 51

Vnio probari potest per confessionem partis aduersæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis, & per testes deponentes de publica voce, & fama. ibid. 52

Vnio seminario non dum erecto fieri non potest, & quòad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum. 3. 316. 25

Vnio facta Seminario omnium beneficiorum simplicium non valet. 3. 317. 29

Vniones factæ Seminario absque consilio deputatorum non valent. ibid. 33

Episcopus confirmatus licet nondum consecratus stando in iure communi antiquo potest vnire beneficia & Ecclesias suæ diœcesis ex legitimis causis. 3. 327. 3

Vnire potest Episcopus alicui Religioni beneficium, seu Ecclesiam suæ diœcesis. ibid. 4

Beneficium ob Episcopi negligentiam deuolutum ad Papam potest Episcopus vnire. ibid. 5

Beneficium, cuius collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, potest Episcopus vnire. ibid. 6

Beneficia reseruata vniri possunt per Episcopum, dummodo ex huiusmodi vnione præiudicium non fiat expectanti auctoritate Apostol. beneficia illa. ibid. 7

Vnire ad tempus, seu ad vitam non potest Episcopus. 3. 228. 8

Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valet ille vnire. ibid. 9

Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur. ibid. 10

Capitulum Sede vacante potest vnire ea beneficia, quæ potest Episcopus, dummodo per eum vnionem iurisdictioni Episcopi nihil detrahitur. ibid. 11

Legatus de Latere potest vnire beneficia prouinciæ suæ legationis, absque tamen præiudicio Episcopi. ibid. 12

Archiepiscopus vnire potest beneficia in sua diœcesi, non autem suffraganeorum. ibid 13

Abbates, atque alij Prælati Episcopo inferiores ita plenè subiectas sibi Ecclesias habentes, vt iurisdictione quasi Episcopali in eis fungantur, seu existente priuilegio, aut consuetudine legitimè præscripta possunt vniones facere. ibid. 14

Causa in vnione requiritur, quæ in hac parte est necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ. ibid. 15

Vnire beneficia suæ diœcesis non exempta potest ex legitimis causis Episcopus. 3. 227. 4

Vnire potest Episcopus beneficium, cuius collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum. ibid. 6

Vnire potest Episcopus beneficia etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ, nisi reseruatio esset perpetua. ibid. 7

Vnire ad tempus, seu ad vitam non potest Episcopus. 3. 228. 8

Vnire non potest Episcopus beneficia exempta à sua iurisdictione. ibid. 9

Vniendi in perpetuum facultas conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam. 3. 228. 8

Vniendi facultas Ecclesias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Episcopis concedatur. 3. 229. 20

Vniendi reuuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari, Concilium Episcopis facultatem concedit. 3. 231. 32

Vide *Beneficium, Episcopus.*

Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, & quantum possibile fuerit, obtineri debet. 1. 114. 21

Vnitum beneficium assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis. 3. 232. 37

Vnita Ecclesia per vnionem supprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio. ibid. 38

Vnita Ecclesia Parochialis possessa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem. ibid. 39

Voluntas

Voluntas.

Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentes, ex generali commissione Vicarius explorare non potest. 3.123.28

Voluntas puellæ Deo dicandæ explorandum est per Episcopum, tam ante susceptum habitum, quàm postea ante professionis emissionem tam in monasterijs sibi subiectis, quàm in alijs ab eius iurisdictione exemptis. 3.441.4

Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis ex generali commissione Vicarius explorare non potest. 3.44 .8

ea Vos estis sal terræ, &c. Matth. 5. declarantur. 1.67.18

Votum.

Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruata ex antiquissimo Curiæ stylo, excepto voto Terræ sanctæ, quod in iure reseruatur. 2.410 2

Vota Terræ sanctæ non dispensatur ab Episcopo, licet deuotionis gratia tantum facta fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine. ibid.4

Vota quinque solemnia possunt dispensari ab Episcopo, si in pœnam fiant. 2.411.7

Vota data graui & vrgenti necessitate, & interueniente simul difficultate adeundi Pontificem. ibid.13

Votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum, an possit per Episcopum dispensari. ibid.8

Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si iusta adsit causa poterit Episcopus prorogare. 2.413.16

Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod a nemine tolli possit, nisi a Papa, negatiue respondetur. 2.214.20

Votum suscipere non possunt Episcopi quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesijs addicti, dirimatur sine speciali summi Pontificis licentia. 187.22

Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel consuetudine obtinentur. 3.217.25

Vota Monialium eatam monasteria ingredientes recipere possunt Prælati quando prudenter iudicauerint non posse fieri canonicam electionem ipsius non intrantibus. 3.469.74

Votum decisiuam non habet Episcopus in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed olim potest proponere, exquirere & resumere. 3.286.17.

Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur. 1.121 12

Vrsinus Presbyter ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrare pateretur. 1.81.16

Vsufructuarius omnium bonorum hæreditariorum potest præsentare in iuspatronatus ipsis bonis annexo. 3.255.40

Vsura, & Vsurarius.

Vsuras potestate fouentes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.36.229

Vsurarij sunt infames. 2.453.3

Vsurarij beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut præsentari valent. ibid.4

Vsurarij alienigenis domos minores Episcopis locantes incurrunt excommunicationem nemini reseruatam. 3.35.217

Vsurarius publicus, manifestus quando dicatur, ostenditur. 3.524.24

Vtilitas.

Vtilitas Ecclesiæ euidens, quæ excusat Episcopum à residentia qualis. 3.85.14

Vtilitas Reipublicæ euidens quæ dicatur. ibid.15

Vtilitas Ecclesiæ euidens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessione rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua. 3.407.34

Vxor.

Vxori attestanti se à viro sodomizatam non creditur. 2.358.18

Vxor nolens consentire alienationi rerum immobilium à marito factæ, poterit iudex illam cogere, si contradictionem iniustam iudicauerit. 3.250.27

Vxor non tenetur maritum vi monitorij denuntiare. 3.421.59

F I N I S.